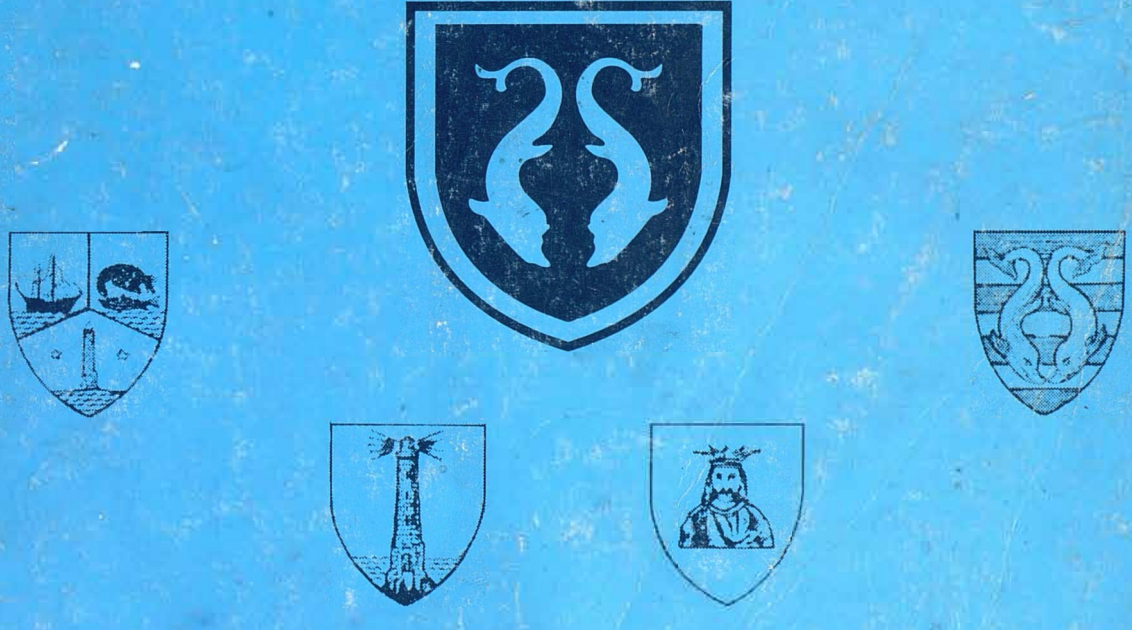
BIBLIOTHECA TOMITANA

II

Stoica LASCU

MĂRTURII DE EPOCĂ PRIVIND ISTORIA DOBROGEI

MUZEUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE
CONSTANȚA
1999

www.ziuaconstanta.ro

BIBLIOTHECA TOMITANA

II

Stoica LASCU

MĂRTURII DE EPOCĂ PRIVIND ISTORIA DOBROGEI (1878 - 1947)

Vol. I

(1878 - 1916)

MUZEUL DE ISTORIE NAȚIONALĂ ȘI ARHEOLOGIE
CONSTANȚA
1999

www.ziuaconstanta.ro

INTRODUCERE

La 14 noiembrie 1878, *domnitorul Carol I* (1866-1914 – devenit rege în martie 1881) oficializa **Reintegrarea Dobrogei la Statul Român**, ca urmare a hotărârilor Congresului de Pace de la Berlin (1 iunie–1 iulie 1878); ceremonia are loc la Brăila, șeful Statului nostru asistând la trecerea trupelor și autorităților în partea nouă a României, prilej cu care el dă citirii unui **Înalt Ordin de zi către Armată**, în care se spunea, între altele: *"Marile Puteri Europene, prin Tratatul de la Berlin, au unit cu România Dobrogea,* ***posesiunea vechilor noștri prinți*** (subl. n.).

Voi nu intrați în Dobrogea ca cuceritori, ci intrați ca amici, ca frați ai unor locuitori care de acum sunt concetățenii voștri". [1]

Componentă fundamentală a etnogenezei românești, ***Dacia Pontică*** – cum a denumit marele geograf *Simion Mehedinți* (1869-1962) pământul dintre Dunăre și Mare – a fost parte integrantă a regatului geto-dac al lui Burebista (sec. I. î.Hr.), *"cel dintâi și cel mai mare dintre regii din Thracia și stăpânul întregii țări de dincolo* ***și de dincoace de fluviu***", cum atestă cunoscutul document de epocă emis la Dionysopolis (Balcic); timp de șase secole, teritoriul dintre Dunăre și Mare cunoaște o înfloritoare dezvoltare în cadrul civilizației romane, pe aici se scurg – înspre sudul Dunării – popoare migratoare, între care și bulgarii (secolul al VII-lea), pentru ca începând din secolul al X-lea Imperiul Bizantin să revină la Dunărea de Jos.

Mai apoi, statul feudal ce se întindea de la Gurile Dunării până dincolo de Capul Caliacra, devine despotat independent în secolul al XIV-lea, sub conducerea lui Dobrotiță; el avea să fie unit sub același sceptru cu Țara Românească de către voievodul Mircea cel Bătrân (1386-1418), acesta intitulându-se în ultimul deceniu al secolului al XIV-lea (secolul pătrunderii Imperiului Otoman în Balcani), *"domn al toată Ungrovlahia / =* Țara Românească */ și a părților Podunaviei / =* Dobrogea */ și a celor de peste munți / =* din Transilvania */";* la începutul secolului al XVI-lea, titulatura marelui voievod român specifica, mai amănunțit, extinderea transdunăreană și maritimă a Țării Românești: *"domn de amândouă părțile de peste toată Dunărea și până la Marea cea Mare și cetății Dârstorului stăpânitor".* În secolul al XV-lea, Dobrogea este dislocată – pe parcursul a mai multor etape, începând cu 1417 și sfârșind cu 1484 – din sistemul politico-administrativ al Statului Român din acea perioadă (celălalt stat român, tot independent, era Moldova, voievodatul Transilvaniei căzând sub suzeranitatea Regatului Ungar); de remarcat, că toponimul **Dobrogea** începe să fie încetățenit după 1420, cum atestă izvoarele narative, în hărțile din acest secol el neapărând încă, teritoriul fiind designat sub denumirile **Podunavia** sau **terrarum Dobroticii**.

Imperiul Otoman va stăpâni această parte a pământului românesc până la Războiul de Independență al României (1877-1878). În ciuda unei politici de implantare cu elemente alogene – musulmane (turci, tătari, cerchezi) și creștine (bulgari, greci, ruși-lipoveni, germani ș.a.), în datele sale perene fondul tră-

1. Doc. 7.

www.ziuaconstanta.ro

săturilor specifice românești al Dobrogei nu a cunoscut modificări esențiale în cele peste patru veacuri și jumătate de stăpânire otomană. Era firească, prin urmare, necesitatea revenirii sale la aria de viață națională și teritorial-administrativă a Statului Român modern; războiul ruso–otoman, devenit pentru acesta un Război al Independenței sale – dă posibilitatea, prin victoria aliaților, a recuperării acestui vechi teritoriu românesc. **Reintegrarea Dobrogei la Statul Român va constitui o a doua etapă în procesul de făurire a statului național unitar român** – jalonat de 24 Ianuarie 1859 (Unirea Moldovei cu Țara Românească) și Marea Unire din 1918 (27 Martie – Unirea Basarabiei, 28 Noiembrie – Unirea Bucovinei, 1 Decembrie – Unirea Transilvaniei).

Cei 121 de ani scurși de la acest eveniment memorabil al istoriei noastre naționale, al întregului spațiu sud-est european relevă benefica îngemănare a marilor investiții financiar-materiale și eforturi organizatorice din partea Statului Român cu cele ale întreprinzătorilor, ale dobrogenilor laborioși, munca și creativitatea lor regăsindu-se în imaginea Dobrogei moderne și contemporane. Practic, se poate spune că *cea mai mare realizare a Statului Român*, până la Primul Război Mondial, *a fost transformarea celor două județe transdunărene – Constanța (7.150 km²) și Tulcea (8.626 km²) – dintr-un teritoriu înapoiat economic și al elementelor de civilizație, într-o parte modernă, prosperă și dinamică a Regatului*, cu un nivel al instrucției superior restului județelor țării, cu o repartizare net mai echilibrată a proprietății funciare și, corespunzător, cu disparități social-economice mai suportabile din partea membrilor societății. Este un proces ce va continua și în perioada interbelică, pentru ca în a doua jumătate a secolului nostru, mai ales începând cu deceniul șapte, spectaculozitatea transformărilor economice, edilitare, social-culturale și ale infrastructurii să ateste aceeași preocupare, constantă, a Statului Român pentru continua modernizare a părții sale de peste Dunăre. Corespunzător, s-au produs mutații sensibile și în plan demografic. Potrivit statisticilor, în 1880 erau în Dobrogea circa 150.000 locuitori (27% români, 31% turco-tătari, 20% bulgari, 12% ruși-lipoveni ș.a.), pentru ca în 1912 ei să se cifreze la 380.000 (57% români, 13% bulgari, 11 turco-tătari, 9% ruși-lipoveni, 3% greci ș.a.). Datele recensământului din perioada interbelică (1930) indică populația Dobrogei la 815.000 locuitori – 437.000 în actualele județe Constanța și Tulcea, respectiv 378.00 în județele părții de sud a Dobrogei (Durostor și Caliacra), recuperată în 1913 și iarăși pierdută, în favoarea Bulgariei, în 1940. Astăzi, potrivit **Recensământului din 7 ianuarie 1992**, 91% din cei 1.019.766 locuitori ai județelor Constanța (748.769) și Tulcea (270.997) sunt de naționalitate română, alături de care conviețuiesc, în continuare, și elemente etnice pe care istoria le-a așezat aici in decursul vremurilor – turci (27.685 - 2,6%), ruși-lipoveni (26.154 - 2,6%), tătari (24.185 – 2,4%), țigani (5.983), ucrainieni (4.104), maghiari (1.545), greci (1.230), armeni (568), germani (647), bulgari (311), evrei (125), polonezi (70), sârbi (65), slovaci (13) ș.a.

La capătul a patru săptămâni de dezbateri, Marile Puteri, întrunite la Congresul de Pace de la Berlin, semnează la 1/13 iulie 1878, Tratatul de Pace; în ceea ce privește România, se recunoaște Independența acesteia, precum și "unirea" Dobrogei, potrivit art. 46 al Tratatului. Altă prevedere însă, nefastul art. 45, impunea cedarea către Rusia a trei județe românești din nordul Deltei Dunării – motiv pentru care opinia publică românească, presa, mulți parlamentari vor

www.ziuaconstanta.ro

protesta încă în prima parte a anului 1878, când devenise publică intenția Rusiei de a avea acces la Gurile Dunării, față de raptul unei porțiuni a Statului Român. După semnarea Tratatului de Pace însă, se pledează pentru acceptarea situației, informațiile asupra Dobrogei, care încep să apară în presă, contribuind la o mai bună înțelegere a istoriei și importanței acesteia pentru România. *"Astfel fiind faptele, nu credem alta nimic oportun decât de a ne privi Dobrogea ca proprietatea noastră și a ne cugeta la ce avem de făcut, spre a trage din această proprietate toate foloasele legitime și, mai cu seamă, a căuta să facem mulțumiți pe locutorii de numeroase naționalități care populează această țară și a-i înfrăți cu noi"* – scria, într-un prim articol de sinteză asupra Dobrogei, la 4 august 1878, geograful *Grigore Cobălcescu* (1831-1892)[2]; el prevedea o dezvoltare fără precedent a Dobrogei în cadrul Statului Român, inserează multe amănunte asupra structurii geologice, a componentelor geografice, a situației economice, pledează – clarvăzător – pentru construirea unui pod peste Dunăre, care să permită racordarea căilor ferate din restul țării la calea ferată Constanța-Cernavodă (dată în folosință în 1860), aceasta urmând a *"fi marea arteră a comerțului și a civilizației române peste Dunăre"*. La fel, inginerul englez *John T. Barkley*, trimite ziarului bucureștean *"Românul"* *"o foarte interesantă epistolă asupra Dobrogei"*, redacția apreciind că *"Din toate informațiunile pe care le-am avut până astăzi asupra acestei noi posesiuni a României, acelea ce ni le dă epistola d-lui Barkley sunt fără comparare cele mai însemnate, atât din punct de vedere științific, cât și din punctul de vedere economic și chiar politic"*.[3]

La rândul său, *Mihai Eminescu* arăta, tot în 1878, pe parcursul mai multor articole inserate în ziarul *"Timpul"*[4], că *"Din punct de vedere istoric, dreptul nostru istoric asupra Dobrogei este incontestabil. Romană în vremea împăratului August, loc de exil al poetului Ovidiu, bizantină în urmă, trecând de la Asanizi la Țara Românească, ea a rămas a Țării Românești, până ce ne-a fost luată de turci, și de nimeni altul"*; pentru el este fără putință de tăgadă că *"întru-cât poate fi vorba de drept istoric, continuarea Deltei de pe malul drept al Dunării, adică Dobrogea,* ***e o dependență naturală a Țării Românești*** *(subl. n.), care a și fost a Țării Românești curând după întemeierea acestui principat"*. De asemenea, el relevă interesul Rusiei în zona Gurilor Dunării, necesitatea derulării unor relații bune cu Imperiul Rus, aserțiunea ce va fi reluată deseori în presa dobrogeană, după cum și primul-ministru din acea perioadă, *Ion C. Brătianu* (1821-1891)[5] avea să o evidențieze, în discursul de la Senat, la 28 septembrie 1878, reiterând și el semnificația drepturilor istorice românești asupra Dobrogei: *"Desfid să vină oricine cu un singur document, ca să probeze că Dobrogea a făcut parte din statul Bulgariei. Turcia a venit la început sec. al 15-lea de a luat-o de la noi cu sabia și acum, când s-a luat de la Turcia înapoi, s-a luat iarăși cu ajutorul brațului României.*

Să nu ni se zică dar că Dobrogea a fost a Bulgariei; noi am posedat-o cu sângele nostru, am pierdut-o cu sabia și acum s-a reîntors la noi iarăși cu sabia !".

În noiembrie 1878, în Dobrogea are loc intrarea sărbătorească a trupelor și autorităților civile; la Constanța este numit prefect magistratul *Remus N. Opreanu*

2. Doc. 1.
3. Doc. 15.
4. Doc. 2.
5. Doc. 2; 154, 269, 366, 371, 429, 430.

www.ziuaconstanta.ro

(1844-1908), el venind aici la 23 noiembrie, rezervându-i-se, în zilele următoare[6], o primire care-l determina să telegrafieze la București: *"Iluminațiunea de astă-noapte a fost strălucită. Nenumărate stindarde și lampioane împodobeau străzile, astfel că oricine ar fi putut crede că se află în București în zilele de sărbători naționale. Entuziasmul a fost cu atât mai mare, deoarece serbarea s-a făcut într-un mod spontan și absolut liber"*. La Tulcea a fost numit prefect *G.M. Ghica*, la sosirea sa, la 18 noiembrie, delegați ai locuitorilor – români, bulgari, greci, ruși-lipoveni, turco-tătari, armeni, evrei – trimițând o telegramă *domnitorului Carol I*: *"Drapelul oșteanului român, încununat cu flori, fâlfâie mândru între noi. L-am salutat cu iubire și devotament, și inimile noastre tresaltă de lacrimi de bucurie, căci în el vedem simbolul civilizației pe care Altețea Ta Regală, Marele Căpitan al vitezei oaste române, semeni în noua provincie regală. De astăzi înainte începe o nouă viață pentru noi. Vom privi dar cu încredere și iubire în viitor, uitând trecutul. Ridicăm rugi către A-Tot-Puternicul pentru ca să binecuvânteze opera românismului dincoace de Dunăre și depunem la picioarele Alteței Tale Regale simțămintele noastre de iubire și fidelitate"*[7].

Pentru cunoașterea istoriei moderne a Dobrogei, apelul la sursele de epocă este indispensabil; în acest sens, **presa** constituie un izvor documentar de primă importanță. Este și motivul pentru care lucrarea de față îngemănează câteva sute de mărturii din presă care ilustrează devenirea modernă a județelor românești dintre Dunăre și Mare. Pentru anul 1878, am făcut apel la presa din București și Iași, primul ziar apărând în Dobrogea doar la 22 iunie 1879 - *"Steaua Dobrogei"* (Tulcea). Pentru perioada de după 1879, presa apărută în Dobrogea reprezintă o sursă documentară fără de care nu se poate concepe cunoașterea și redarea evoluției societății. De altfel, materialele selectate vor fi nu atât comentarii jurnalistice, cât articole cu caracter *programatic, reportaje* ale unor vizite oficiale, *rezoluții, comunicate, procese-verbale, dări de seamă, luări de atitudine* ale unor lideri de opinie din Constanța și Tulcea, analize ale situației politice locale, repere ale vieții culturale și economice.

Locul și rolul Dobrogei[8] în ansamblul dezvoltării României moderne sunt evidențiate în directă relație cu necesitatea istorică a evoluției unitare a Statului Român, a avantajului existenței unei largi fațade maritime. *"Dobrogea, în situația ei actuală, întrerupe și geograficește și etnograficește continuitatea teritorială și etnică a slavilor de la Nord cu cei de la Sud, și asigură întregului neam românesc accesul la Gurile Dunării și la Mare.*

Pentru dezvoltarea noastră națională, politică și economică, Dobrogea e prispa României înspre largul lumii.

Vrăjmașii noștri pot să discute mult și bine geneza neamului românesc pe aceste țărmuri; românul s-a înfipt adânc în Dobrogea, scria profesorul (și primar al Constanței) *Ion Bănescu* (1851-1909), la 9 decembrie 1903.

Aci, e în patria lui.

Să se știe aceasta".[9]

Într-un **Raport** înaintat primului-ministru *Gh. Gr. Cantacuzino* (1837–1913),

6. Doc. 13.
7. Doc. 10.
8. Doc. 1, 3, 4, 27, 64, 73, 79, 98, 144, 146, 193, 215, 226, 227, 233, 310, 319, 373.
9. Doc. 144.

www.ziuaconstanta.ro

la 24 ianuarie 1906, se arăta legătura indisolubilă existentă între Dobrogea și restul țării, de natură istorică, și consolidată, în epoca modernă, de interese geopolitice și economice naționale: *"Țărmurile Mării și Gurile Dunării pururea au fost plămânii prin care întreg neamul românesc a răsuflat în mare de la descălecarea lui în valea dunăreană; ele leagă Dobrogea cu țara noastră și fac din ea o expansiune geografică curat românească. Avem tot interesul s-o legăm la Regatul nostru pe vecie.*

Aci avem interese mari de apărat, interese care sunt strâns legate cu însăși ființa neamului și a Statului nostru. O Românie liberă cu greu s-ar putea închipui fără Dobrogea și Gurile Dunării. ***Pentru dezvoltarea și întărirea noastră națională, politică și economică, provincia aceasta trebuie să o păstrăm cu orice preț, să o facem românească prin orice jertfe*** (subl. n.)"[10]. Reiterând importanța Dobrogei pentru Statul Român, *primul-ministru Ion I. C. Brătianu (1864-1927)* releva, într-un discurs ținut la Tulcea în septembrie 1910, și îndatoririle dobrogenilor către acesta: *"Dobrogea să arate că fiind cea mai tânără parte a României, este și cea mai tânără în naționalismul și patriotismul său. Dacă locuitorii altor părți au apucat epoci de moravuri politice detestabile, dobrogenii, care intră deabia în vârtejul luptelor, să se folosească de experiența altora și să-și apropie numai mijloacele bune și civilizate"*[11]. Un alt om politic român, conservatorul *Take Ionescu* (1858-1922), ilustra și el, într-un discurs rostit la Constanța, la 2 noiembrie 1908, legătura ombilicală Dobrogea – restul Regatului: *"pentru mine sunt două axiome: Dobrogea dacă n-ar fi a României ar pieri economicește, s-ar topi, s-ar pustii limba de pământ azvârlită spre nord, care n-ar fi arteră pentru nimeni și pentru nimic. Iar România fără Dobrogea?* ***Nu se poate concepe existența României fără Dobrogea, cum nu se poate concepe existența României fără București*** (subl. n.)"[12].

Progresele economice, sociale, culturale, edilitare, politice ale Dobrogei[13], în perioada de până la Primul Război Mondial, au fost posibile ca urmare a preocupării constante a Statului pentru modernizarea celor două județe dintre Dunăre și Mare. Prefectul jud. Constanța, *Scarlat Vârnav* (1851-1919) scotea în evidență această preocupare în discursul din 14 noiembrie 1903, rostit în fața *primului-ministru D.A. Sturdza* (1833-1914): *"Ați avut neprețuitul merit de a vă identifica cu gândirea Suveranului, ați pus în serviciul realizării dorințelor regale o activitate și o energie pe care cei tineri o invidiază, ați urmărit pas cu pas dezvoltarea lucrărilor Portului, prin vizite periodice și cât de dese, ați stat necontenit în curent și cu progresele realizate și cu nevoile viitoare"*[14]. La împlinirea a 25 de ani de la Reintegrarea Dobrogei la Statul Român se aprecia că *"Astăzi, Dobrogea, grație viului interes ce i s-a purtat, privită din toate punctele de vedere, prezintă aspectul unei țări civilizate (...). Prin urmare, nimic din ceea ce necesită unui stat civilizat nu lipsește acestei provincii. Totul s-a făcut atât de bine și într-un interval atât de scurt. Ceea ce* ***în alte părți a necesitat, pentru a se săvârși, secole întregi, aci s-a făcut numai în 25 de ani"***[15].

Într-un **Memoriu** al conducerii administrative a jud. Constanța înaintat Regelui, în ianuarie 1906, se arăta că *"în cei 27 de ani împliniți de cârmuirea românească,*

10. Doc. 227.
11. Doc. 255, 98, 145, 148, 259, 316, 345.
12. Doc. 214.
13. Doc. 59, 74, 94, 146, 153, 179, 186, 193, 225, 257.
14. Doc. 146.
15. Doc. 153.

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogea a desăvârșit mari progrese pe toate terenurile:

– populația ei s-a îndoit, iar grupul etnic românesc e astăzi de patru ori mai numeros decât era în momentul anexării;

– agricultura[16] se face pe o întindere de teren de cinci ori mai mare ca în trecut, cu un randament mai spornic;

– comerțul[17], atât de neînsemnat atunci, s-a înzecit astăzi;

– industria[18], care nu exista, a început să se nască și să se înfiripeze;

– instrucția[19] s-a răspândit, mulțumită jertfelor făcute și de Stat, dar mai cu seamă de locuitori, așa încât cu mândrie putem constata că proporția știutorilor de carte e mai mare în Dobrogea decât în restul țării;

– bunul trai e neasemănat superior celui din trecut;

– iar înfrățirea dintre locuitorii dobrogeni, asupra cărora Majestatea Voastră a chemat, în momentul anexării, binecuvântarea Cerului, putem zice că e un fapt îndeplinit; acești locuitori fără deosebire de religie și de neam înfățișează toate înrudirile morale și expresiunea aceleiași conștiințe naționale, iubindu-și deopotrivă Patria și Suveranul'[20].

De asemenea, administrația[21] a avut un rol important în acțiunea Statului de modernizare a celor două județe, după cum Justiția[22] și-a îndeplinit menirea în aceeași operă de civilizare și întronare a suveranității legilor. Viața politică s-a caracterizat prin absența organizațiilor locale ale partidelor – dobrogenii fiind ținuți departe de disputele politice, în scopul maturizării conștiinței civice[23]; ei participă, pentru prima dată, la alegeri parlamentare în 1912[24], iar filialele județene ale partidelor naționale (*Partidul Național-Liberal*[25], *Partidul Conservator*[26], *Partidul Conservator-Democrat*[27], *Partidul Social-Democrat*[28]) se organizează ca atare după 1908. Progresul general al regiunii nu a însemnat, firește, înlăturarea nevoilor sociale, mai ales țăranii suferind, periodic, de neajunsuri pricinuite, în primul rând, de iernile grele sau secetă, anotimpul punându-și pecetea pe rezultatele producțiilor cerealiere și animaliere[29]. Pe ansamblu însă, situația țăranului în Dobrogea este superioară celui din restul țării: *"În Dobrogea, orice țăran, sau mai bine cel puțin 95% sunt proprietari de pământ, posesori ai unor porțiuni de multe ori peste 30 ha. Aci, dările sunt foarte mici, dacă am căuta să calculăm venitul ce-i aduce proprietatea. Un alt avantaj de care se bucură țăranul dobrogean e pășunatul vitelor, pentru care plătește Statului o taxă cu totul minimă, 3 lei de cap de vită mare; pe când, dacă am examina situația țăranului din România, am vedea*

16. Doc. 27, 44, 46, 58, 74, 87, 104, 122, 168, 227, 397, 404.
17. Doc. 27, 55, 67, 118, 230, 257, 284, 316.
18. Doc. 27, 51, 60, 97, 116, 159, 292, 406.
19. Doc. 17, 32, 27, 43, 53, 63, 109, 112, 142, 153, 178, 200, 212, 255, 256, 266, 287, 305, 326, 339, 357, 364, 379.
20. Doc. 179.
21. Doc. 27, 44, 56, 62, 97, 143, 205, 307.
22. Doc. 348, 356.
23. Doc. 42, 56, 74-76, 96, 119, 124, 125, 128, 130, 132, 135, 145, 147-150, 161, 162, 173, 179, 196, 207, 211, 218, 226.
24. Doc. 311-313, 308, 309, 316-319, 321.
25. Doc. 140, 180, 195, 198, 203, 221, 244, 246, 261, 283, 288, 295, 313, 365, 368, 380, 382.
26. Doc. 120, 140, 161, 202, 240, 259, 262, 282, 288, 311, 331, 359, 368, 272, 399, 400, 402, 423.
27. Doc. 214, 215, 246, 250, 255, 288, 332, 368, 394, 423.
28. Doc. 288, 290, 295, 315, 368, 369.
29. Doc. 27, 122, 123, 163, 174, 210, 231, 307, 379, 413.

www.ziuaconstanta.ro

că el nu posedă decât 3-4 fălci de pământ, ceea ce echivalează cu 7-8 ha ! O dovadă că țăranul dobrogean câștigă mai mult și trăiește mai bine ca cel din țară, e și de fapt ca acesta își plătește odată pe an, toamna, toate dările, pe când cel din țară e zilnic în hărțuială cu perceptorul, și iarna și vara'[30].

Întărirea românismului în Dobrogea, solidaritatea cu românii din provinciile aflate sub stăpânire străină. În Dobrogea, una din preocupările autorităților – județene și locale, mai ales a celor două orașe reședință de județ, Constanța și Tulcea –, a opiniei publice și a liderilor ei a fost întărirea ponderii naționalității române. În 1878, între Dunăre și Mare locuiau, alături de români, și mulți alogeni, iar la orașe comerțul, mai ales, se află în mâinile străinilor. Vor apărea, de aceea, numeroase articole ce pledează pentru o politică de atragere în Dobrogea a cât mai multor români – atât din restul țării, cât și din rândul românilor care trăiau în Austro-Ungaria (mai ales în Transilvania) sau Imperiul Otoman (mai ales în Macedonia). Pentru prima dată, la Constanța slujba bisericească se oficiază în limba română la 1 ianuarie 1882, până atunci ea având loc în limba greacă la biserica Comunității Elene[31]. Treptat, un număr tot mai mare de români se stabilesc în Dobrogea, beneficiind de împroprietăriri[32]; la capătul unui susținut proces de împroprietărire, în Dobrogea va pulsa, la începutul secolului nostru, o vie viață românească, mai ales în comune și orășele: *"S-au strâns aci, pe acest colț de pământ, alipit la Coroana României, români de pretutindeni. Văd mocani*[33] *veniți de peste munți, văd dintre aceia care odată cu domnia românească au părăsit Basarabia, văd o puternică colonie de macedoneni, care au adus aci îndemânarea la comerț, muncă fără preget.* ***Toți aceștia, împreună cu autohtonii și cu cei care au venit de dincolo de Dunăre, au închegat poporul românesc de aci, imagine a românismului întreg*** *(subl. n.)'*[34]. Ziare, precum *"Constanța", Gazeta Dobrogei", "Santinela Dobrogei", "Farul", "Istrul", "Dobrogea", "România Mare", "Dobrogea nouă"* ș.a., și reviste, ca *"Ovidiu", "Răvașul nostru", "România Mare"* ș.a. – vor milita pentru întărirea românismului în Dobrogea[35], în Constanța, mai ales, manifestându-se o viață cosmopolită, pătrunderea românilor făcându-se destul de greu înainte de anul 1900; *"noi cunoaștem Constanța și sub altă față* - scria în noiembrie 1905 funcționarul și publicistul *Petru Vulcan* (1869-1922), născut în Macedonia. *Nu-i mai mult decât un deceniu de atunci când am călcat pentru prima oară în Tomis-ul lui Ovidiu și cercetând cu ochii împrejurările statuiei lui, trăgând cu urechea în dreapta și-n stânga, am putut auzi cuvântându-se toate limbile, numai românească nu, încât fără voie am exclamat triști: vai, în care parte a Anatoliei ne găsim aci. Într-adevăr, așa și era. Marii proprietari și comercianți de cereale, manufactură, băcănie, reprezentanții industriei, în fine, întreaga mișcare a «agorei» era și este străină; ca probă, dăm o mie de lei premiu aceluia care ne va arăta chiar în prezent un băcan român în toată Constanța. Românismul era reprezentant printr-o infimă parte a funcționarismului, căci și aci, grecii îndeosebi, se aciuaseră pentru totdeauna în diferitele administrațiuni. Mai puteai vedea pe*

30. Doc. 174.
31. Doc. 36.
32. Doc. 82, 91, 98, 101,179, 204, 225, 227, 234, 304, 324.
33. Doc. 27, 50, 155, 169, 217, 249, 271, 338.
34. Doc. 217.
35. Doc. 36, 48, 52, 59, 65-68, 82, 87, 90, 94, 98, 101, 113, 127, 141, 164, 176, 217, 217, 257, 336, 361, 391, 392.

www.ziuaconstanta.ro

român în uniformă, în rândurile armatei, și atâta tot."[36]

În privința întăririi prezenței românilor în Delta Dunării, se pledează pentru constituirea de sate românești[37], prefectul Tulcei, *Ioan Nenițescu* (1854-1901), ducând o sănătoasă politică națională în acest sens, motiv pentru care i se ridică și un bust la Tulcea, în anul 1911[38].

Adunări de protest, liste de subscripții, articole de solidaritate ale dobrogenilor[39] cu românii din Transilvania, Bucovina, Basarabia, cu cei din Macedonia exprimă aceeași stare de spirit, dominată în societatea românească, al cărei țel era înfăptuirea statului național unitar român – ***România Mare***. În 1906, mii de români de peste hotare sosiți la București pentru a vedea **Expoziția Națională**, vizitează și Constanța, aici rezervându-li-se primiri sărbătorești[40]. De asemenea, semnificativ este și apariția la Constanța a revistei cu titlul *"România Mare"* (1913-1916), a ziarului cu același nume (1915; transformat, apoi, în *"Dacia")* – primele publicații românești cu acest titlu-simbol al renașterii moderne a poporului român[41]. În contextul ilustrării și întreținerii ideii de solidaritate națională, este exprimată necesitatea unei mai sporite demnități național-statale în procesul de atingere al idealului național și în relațiile noastre internaționale: *"Și n-am mai trăit decât cu un singur gând, cu o singură grijă și o teamă: «Ce va zice Europa ? Cum ne va judeca Europa ? Nu cumva ne-o ține drept sălbatici încă, Europa ?| (...)» Noi însă, am încremenit locului, în colțișorul nostru. Tot ce ne învrednicim a face e a ruga puterile Europei, cu glas sfâșiat de sfială și jale, să se înduioșeze, să intervină, să nu lase pe frații noștri, cei blânzi și nevinovați, pradă liftelor spurcate. Europa, însă, mai întâi stă nepăsătoare și într-un târziu abia mișcă"*[42].

Minoritățile naționale (turco-tătari[43], bulgari[44], rusi-lipoveni[45], greci[46], albanezi[47] ș.a.) au beneficiat de existența unui cadru legal propice dezvoltării nestingherite, în acord cu **Proclamația către dobrogeni** a *domnitorului Carol I*, de la 14 noiembrie 1878: *"Locuitorilor musulmani, dreptatea României nu cunoaște desebire de neam și religiune. Credința voastră, familia voastră vor fi apărate deopotrivă ca și alte creștinilor. Afacerile religiunii și ale familiei vor fi pentru voi încredințate apărării muftiilor și judecătorilor aleși din neamul și legea voastră.*

Și creștini și musulmani, primiți dar cu încredere autoritățile române; ele vin cu anume însărcinare de a pune capăt dureroaselor încercări prin care ați trecut, de a vindeca rănile războiului, de a apăra persoana, averea și interesele voastre legiuite, în sfârșit de a vă dezvolta bunăstarea morală și materială". Relațiile Statului cu minoritatea turco-tătară au fost dintre cele mai bune, ridicarea **Moscheii Regele *"Carol I"*** din Constanța, pe cheltuiala sa, ilustrând aceste excelente rapor-

36. Doc. 176.
37. Doc. 91, 93, 98, 127, 164.
38. Doc. 272, 273.
39. Doc. 49, 50, 89, 187, 189, 191, 216, 228, 271, 291, 298, 299, 316, 338, 392, 403, 405.
40. Doc. 189-191.
41. Doc. 336, 338, 391, 403, 410, 411.
42. Doc. 185.
43. Doc. 10, 7, 75, 77, 78, 186, 200, 217, 222, 225, 251-253, 262, 281, 344, 351, 367, 395, 398.
44. Doc. 10, 27, 48, 82, 85, 86, 93, 95, 96, 100, 101, 106-108, 137, 138, 145, 150, 208, 214, 219, 233, 310, 323, 340, 342, 378, 428.
45. Doc. 10, 96, 98, 213, 322, 358.
46. Doc. 10, 48, 176, 248.
47. Doc. 89, 267, 302, 354, 409.

www.ziuaconstanta.ro

turi: *"Noi, musulmanii din Dobrogea, iubitori ai bunei noastre patrii, România, respectuoși ascultători ai sfântului Coran, care ne învață muncă continuă, luminând prin învățătură și cinste, să ne arătăm și prin fapte că suntem demni de sacrificiile ce țara le face continuu pentru noi în această direcțiune"*[48], spunea, la 24 iunie 1910, muftiul jud. Constanța, la punerea pietrei fundamentale a **Moscheii**; funcționarea **Seminarului Musulman**[49], apariția unor publicații în limba turcă (*"Sadakat", Șark", Ișâk", "Teșvik", Mektep ve aile"*), avantajele de care se bucurau musulmanii în societate (admiterea preferențială în licee, crearea unor unități aparte în cadrul armatei ș.a.) ilustrează încadrarea lor civilizată în spațiul statal românesc. Relațiile cu minoritatea bulgară, au fost, uneori, mai delicate, existența unor șoviniști în rândurile acesteia influențând raporturile de bună vecinătate româno-bulgare; autoritățile, precum și opinia publică – exprimată prin intermediul presei – au atitudini ferme față de încercările de subminare a autorității Statului Român[50], precizându-se, de fiecare dată, că *"Guvernele românești n-au făcut niciodată vreo deosebire în populația dobrogeană. Întotdeauna, toți locuitorii dobrogeni s-au bucurat de drepturi egale, au fost tratați la fel. Și dacă e adevărat că în unele privințe Dobrogea a avut de suferit, **toți** locuitorii – indiferent de origine – au resimțit starea de lucruri, în aceeași **măsură**".*[51]

Împrejurările și contextul desfășurării celor două războaie balcanice au permis recuperarea părții de sud a Dobrogei. România n-a participat la Primul Război Balcanic; profesorul constănțean *Ion Bentoiu* (1884-1950) exprima starea de spirit a societății, a oficialităților, atunci când scria, la 28 octombrie 1912, despre rolul României: *"Suntem **un factor important pentru menținerea echilibrului european și a păcii generale*** (subl. n.), *de aceea cu bucurie trebuie să constatăm că ni se recunoaște aceasta de marii noștri vecini și că vom fi chemați și noi să ne spunem cuvântul hotărâtor.*

Rectificarea granițelor noastre în partea de sud a Dobrogei, care să ne dea posibilitatea de a o putea apăra și stăpâni în liniște (subl. n.), *renunțarea pentru totdeauna a vecinilor noștri bulgari asupra acestui pământ, care nu este pământ bulgăresc, ocrotirea conaționalilor noștri din Macedonia, acestea sunt compensațiile noastre în prezent, pe care le vom cere, credem, neapărat, bazați pe cele 400.000 de baionete ce stau gata la orice moment să-și facă datoria către țară!"*[52]. În 1878, la Congresul de Pace de la Berlin, partea de sud a Dobrogei – așa-numitul *Cadrilater* – a fost ruptă din trupul ei, fiind înglobată nou-născutului Principat Autonom al Bulgariei, granița trecând doar la 3 km de orașul Silistra; acesta – anticul **Durostorum** – a fost, în deceniile premergătoare Reintegrării Dobrogei la Statul Român, centrul revigorării conștiinței naționale a românilor dobrogeni. *"În această mare cetate romană a locuit familia Petrescu, în această cetate s-au născut cu toții și această cetate a fost centrul de cultură românesc din dreapta Dunării, unde prin sârguința neobositului profesor Constantin (Costache) Petrescu /1843–1893/ s-au înființat școlile române de la Turtucaia și până la Tulcea"*[53]. Pe fondul desfășurării conflictului balcanic, în al cărui previzibil final se includea și retrasarea granițelor între statele din zonă,

48. Doc. 252.
49. Doc. 351, 398.
50. Doc. 86, 93, 96. 108.
51. Doc. 233.
52. Doc. 310.
53. Doc. 320.

www.ziuaconstanta.ro

recuperarea sudului Dobrogei se arată ca o necesitate națională și strategică pentru România: "În mâncăturile ce le face Dunărea printre vechile ruine, nu monezi cu efigiile bulgărești se găsesc ca să se ridice astfel de pretenții (ale Bulgariei asupra Silistrei – n.n.), *și dacă n-ar fi o nemaipomenită încăpățânare din parte-le, bulgarii ar putea să revie la realitatea care îi obligă și pentru cele ce s-au întâmplat, ca și pentru cele ce se vor întâmpla pe viitor, să nu speculeze cu noi dreptele noastre cereri.*

Dacă încăpățânarea va continua, nu le vor fi de nici un folos, căci Dristorul va fi cheia Dunării românești, va fi cetatea noastră în răspântia ce trebuie să încrucișeze apele Dunării cu marele pod ce îl vom face.

Dristorul trebuie să fie metropolă românească și așa va fi, ***că drepturile noastre istorice nu bulgarii le vor sfârâma*** (subl. n.)"[54] Declanșarea, ca urmare a atacului Bulgariei asupra foștilor săi aliați, a Celui de-al Doilea Război Balcanic, este urmată de mobilizarea armatei române, terminarea ostilităților și semnarea **Păcii de la București**, rezultatele fiind întâmpinate cu satisfacție de către dobrogeni; la Tulcea, *"Orașul își schimbă imediat aspectul ca în zi de sărbătoare. Drapelele tricolore împodobeau toate clădirile, însuflețirea fiind deopotrivă în toate inimile. Seara, o grandioasă manifestație, urmată de o retragere cu torțe, avu loc pe străzile orașului*"[55]. Recuperarea sudului Dobrogei este receptată ca repararea unei nedreptăți istorice, noilor cetățeni cerând-li-se să se încadreze, civilizat și cu onestitate civică, realităților românești: *"Desigur, România va face totul ce-i va sta în putință ca noii săi concetățeni să nu regrete fosta lor stăpânire. Dar, nu mai puțin adevărat, că și aceștia, la rândul lor, sunt datori să se arate binevoitori și cu sinceritate să se supună legilor patriei, care îi va ocroti deopotrivă pe ei ca și pe noi.*

Orice act de nesupunere la acele legi, va fi cu asprime reprimat, dar trebuie să se știe un lucru:

Nu vremelnică va fi această provincie sub sceptrul românesc.

Ea este pe vecie legată de România, la care de fapt și de drept a fost ***realipită***"[56]. (Din păcate, într-un context internațional favorabil rapturilor teritorale, pe fondul general al slăbiciunilor vieții politice interne, minate de politicianism, în septembrie 1940, sudul Dobrogei – județele Durostor și Caliacra – va fi dislocat din trupul României, fiind cedat Bulgariei; tot acum are loc, însă, și beneficul schimb de populație, fapt ce explică inexistența, ulterioară, practic, a bulgarilor în Dobrogea.)

Primul Război Mondial este comentat de către dobrogeni în contextul relevării intereselor concurențiale în relațiile internaționale; opinia publică este de partea Antantei, Austro-Ungaria fiind văzută ca principalul stat vinovat de declanșarea conflictului: *"Profitând de nepregătirea puterilor Triplei Înțelegeri și bazată pe faptul că Europa,* ***marea doritoare de pace****, se cam închină în fața faptului îndeplinit, a căpătat curaj și a pornit întru îndeplinirea planului său.*

Desigur că e ultima sa carte ce o joacă, și dacă norocul nu va fi de partea sa, vai de capul ei, atunci cu adevărat ***Finis Austriae*** *(...). Noi, românii, desigur că suntem cel mai pașnic popor, și niciodată n-am ridica glasul care să tulbure liniștea generală, numai așa, din senin. Dar trebuie să se știe de toată lumea că puii de lei au crescut, s-au făcut mari și vai de acei ce-i vor zgândări și-i vor face*

54. Doc. 327.
55. Doc. 334.
56. Doc. 340, 342, 350, 3736, 378, 390, 397.

www.ziuaconstanta.ro

să-și iasă din liniștea cu care fuseseră obișnuiți să trăiască.

Leul nu cunoaște ce este înfrângerea și mai curând piere decât să trăiască învins.

Și de va fi scris în cartea soartei să intrăm și noi în luptele ce se pregătesc, o vom face, și o vom face așa cum am făcut-o întotdeauna, de la Traian și Decebal și până la Carol cel Mare.

Aceasta, ca să se știe"[57].

În contextul tatonărilor sau consolidărilor alianțelor statelor, o însemnătate aparte are vizita țarului Nicolae al II-lea la Constanța, la 1 iunie 1914. Însoțit de familia imperială, țarul a avut parte de o primire fastuoasă la Constanța[58], comentatorii locali apreciind vizita și ca un semnal venind din partea Rusiei în ceea ce privește justețea drepturilor românești asupra întregii Dobroge; *"Pentru noi* (dobrogenii – n.n.) *ea reprezintă spulberarea unei credințe înrădăcinate în mod nesăbuit în spiritul populației de origine bulgară, relativ la ocuparea atât a vechii Dobroge, cât și la noile teritorii alipite, considerată de ei ca ocupare pasageră.*

Punând piciorul pe pământul Dobrogei românești, țarul tuturor Rusiilor consfințește încă o dată consimțămintele de cabinet asupra durabilității acestor acte, pecetluind, astfel și de fapt, actele pe care în drept le-a consfințit de mult"[59].

Regele Carol I a avut o predilecție deosebită pentru Dobrogea, fiind deseori în vizite oficiale[60] și aproape în fiecare an, după 1900, la Constanța : *"Se știe ce dragoste purta Carol I Dobrogei, și mai ales Constanței, unde în timpul din urmă al lungei sale domnii, obișnuia să vină regulat în fiecare an, ca să se repauzeze de munca grea a treburilor Statului. Și era firească înclinarea ce o avea pentru colțul acesta al țării, căci* ***Dobrogea este fructul celui dintâi mare act național, care a înfrățit dinastia cu neamul românesc*** (subl. n.) - *Războiul de Independență"*[61]. În semn de omagiu pentru activitatea și personalitatea Suveranului, după moartea acestuia, fruntașii orașului Constanța adoptă o hotărâre privind ridicarea **Monumentului regelui Carol I**[62] (ulterior, nu se va finaliza).

Anul 1916 este ultimul an de neutralitate al României, opinia publică dobrogeană continuând a cere intrarea în război, alături de Antantă, scopul fiind unul singur: împlinirea unității național-teritoriale. *"Cereți acest război necesar ființei voastre ca neam, cereți acest război* – scria *"România Mare"* la 12 iulie 1915 –, *căci el este singurul fapt care va putea încheia aspirațiunile voastre, care va putea realiza visul nostru mult hrănit: O Românie Mare de la Nistru până la Tisa"*[63]. În primăvara și vara lui 1916 se pledează pentru întărirea capacității de apărare a țării, apreciindu-se că ***"armata este icoana sfântă a țării"***[64]. La 15 august, când mobilizarea este decretată, ziarul constănțean *"Dacia"* lansează un apel mobilizator populației: *"Pornim la o luptă grea și sângeroasă. Lupta va fi mare, dar cu atât mai mare va fi gloria noastră.*

Să avem încredere în urmașii curcanilor de la '77 și să strigăm:

57. Doc. 376.
58. Doc. 371.
59. Doc. 367.
60. Doc. 72, 73, 110, 151-153, 235, 264, 265, 386.
61. Doc. 385.
62. Doc. 381, 383.
63. Doc. 405.

www.ziuaconstanta.ro

Trăiască armata română !

Trăiască «România Mare» !".[65]

Aceeași stare de spirit, încrezătoare în victoria finală, este întreținută de către presa dobrogeană și în timpul campaniei din august-septembrie 1916, în ciuda înfrângerilor suferite de armată: *"Fiți mândri, constănțeni ! Feciorii voștri s-au arătat demni de vitejia strămbunilor noștri, ducând faima cum dobrogeanul știe să-și apere moșia până în cele mai îndepărtate colțuri ale țării și trecând-o chiar peste hotare.*

Fiți gata la orice sacrificii, și amintiți-vă că curajul vostru nu trebuie să fie covârșit de nimic"[66].

... Cursul istoriei a fost altul, din păcate; timp de doi ani (octombrie 1916 – noiembrie 1918). Dobrogea va cunoaște calvarul stăpânirii armatelor inamice, o bună parte a operei constructive a Statului Român și a dobrogenilor suferind distrugeri.

65. Doc. 426.
66. Doc. 427.

www.ziuaconstanta.ro

INTRODUCTION

On the 14th of November 1878, ***Prince Carol I*** (1866-1914, crowned in March 1881) officialized Dobrodgea's Reintegration to the Romanian State, following the resolution decreed on the Peace Congress – which took place at Berlin (between the 1 st of June and the 1st of July 1878); the ceremony took place at Brăila, with the Romanian ruler being present at the moment when th Romanian forces and authorities crossed over into the new part of Romania. This moment was marked by Romanian Prince giving to **the Romanian Army the High Order of the Day** saying that:

"By the Treaty of Berlin the Great European powers united Dobrodgea to Romania. Dobrodgea, ***this ancient possession of our princes of yore****.*

You are not to enter Dobrodgea as conquerors, but you are to enter as their friends, as brothers of the inhabitants, who from now on are your fellow countrymen."[1]

Dacia Pontică – this name being given, by the great geographer *Simion Mehedinți* (1869-1962) to the land between the Sea and the Danube – **was indeed an essential component of the Romanian ethnogenesis**, since it was part of the Geto-Thracian kingdom of Burebista, *"the greatest king in Thracia and ruler of the entire country from over and beyond the river"*, fact supported with historical evidence – the document from Dionysopolis (Balcic). For six centuries, during the Roman rule, the territory between the Sea and the Danube was to see great prosperity; waves of migrating peoples, including the Bulgarians (in the 7th century) swept across this territory towards the South Danube, until the beginning of the 10th century, when the Byzantine Empire reverted to the Lower Danube. First of all, the feudal state extending from the Danube towards Caliacra Cape and beyond became an independent/autonomous principality under the rule of Dobrotici, until the moment when Mircea the Old (1386-1418) succeeded to reunite under his crown the above mentioned territory with Wallachia, proclaiming himself – in the last decade of the 14th century (the century of the Ottoman Empire expansion in the Balkans) – *"ruler of the entire Ugro-Wallachia/=*Wallachia*/, over the territory of Podunavia /=*Dobrodgea*/ and over the territories beyond the mountains/= of* Transylvania*/*. At the beginning of the 15th century, the ruler's title was more speciffic about Wallachia, the territory between the Danube and the Sea: *"ruler of beyond and over the Danube, towards the Great Sea and over the City of Dirstor"*.

Throughout the 15th century, Dobrodgea was submitted to a certain process – developed in many stages, from 1417 until 1484 – of dislocation from the political and administrative system of the Romanian state at the time (the other Romanian independent state was Moldavia, because Transylvania was at the time under Hungarian suzeranity). Not to mention the fact that Dobrodgea was to be established in toponymy not earlier than in 1420, as it was proven by narrative evidence, because there was still no evidence of that name in the charts designed at that time,

1. **Doc. 7.**

www.ziuaconstanta.ro

the titles known in the period were only **Podunavia** or **Terrarum Dobroticii**.

The Ottoman Empire was to conquer this part of Romania until the Romanian War of Independence (1877-1878). Despite the naturalization policy with allogeneous elements – **moslems** (Turks, Tatars, Kirghiz) and **christians** (Bulgarians, Greek, Russians, Germans etc.) carried out in Dobrodgea, the nature of romanian specific elements succeeded to avoid major changes, preserving its perrenial character for over four centuries and a half of Ottoman rule. Obviously, under those circumstances, the necessity of achieving the national and administrative re-union between the territory of Dobrodgea and the Modern Romanian State was natural and the war fought by Russians and Romanians – on one side – and the Turks – on the other, turned the opportunity to recover this ancient Romanian Territory. **The Dobrodgea Reintegration with the Romanian State was to be the second step in te process of creating the Romanian national and unitary State**, followed by the moment of the 24th of January 1859 (the Union between Moldavia and Wallachia) and Greater Union in 1918 (on the 27th of March – Bassarabia, on the 28th of November – Bukovina, on the 1st of December – Transylvania).

The period of 121 years since this memorable moment in our national history, in the entire South-East European space, is marked by a positive trend due to both the Romanian state, by substantial investments and organizational efforts, and also to the bulides, contractors in Dobrodgea, hard working people: the picture of modern and contemporary Dobrodgea is the result of their labour and creativity. Actually, the most extraordinary achivement of the Romanian State consists in the fact that the two trans-danubian counties – Constanța (7,150 square km) and Tulcea (8,626 square km) –, once a backward territory both from the economical point of wiew and also regarding the elements of civilization, have finally turned into a modern, prosperous and dynamic region of the Kingdom, characterized by an advanced level of education – superior to those accomplished in other countries –, by an well-ballanced distribution of land ownership and also by a much more tolerable socio-economical discrepancy. This process was to be continued throughout the period between the two world wars and, in the second part of our century, especially beginning with the '70s, spectacular changes - economical, of public utility, socio-cultural and also in the infrastructure – proved the Romanian State to be constantly concerned in carrying on the process of modernization of Dobrodgea. Under these circumstances, in this period, there have also been registred considerable mutations from the demographic point of view. According to a statistics, in Dobrodgea, in 1880, there were about 150,000 inhabitants (27% Romanians, 31% Turks and Tatars, 20% Bulgarians, 12% Russians etc.) and, in 1912, there were 380,000 inhabitants (57% Romanians, 13% Bulgarians, 11% Turks and Tatars, 9% Russians, 3% Greeks etc.). Statistical data from a census carried out in 1930, in the period between th two World Wars, showed a figure of 815,000 inhabitants in Dobrodgea; 437,000 in the counties of Constanța and Tulcea; 378,000 in the counties situated in Southern Dobrodgea – Durostor and Caliacra – territory recovered in 1913, and lost again, for the benefit of Bulgaria, in 1940. Statistical data from **the Census carried out on the 7th of January 1992** showed that 91% – from a population of 1.019.766 living in the counties of Constanța (748,769) and Tulcea (270,997) – are of Romanian nationality, living together with other ethnical elements which have been brought here througout the course of history, namely: Turks (27,685 – 2,6 %), Russians (26,154 – 2,6%), Tatars (24,185 – 2,4%), Gipsies (5,983), Ukrainians (4,104), Hungarians (1,545), Greeks (1,230), Armenians (568), Germans (647), Bulgarians (311), Jews (125), Poles

www.ziuaconstanta.ro

(70), Serbians (65), Slovakians (13) etc.

On the Peace Congress of Berlin, following four weeks of debates, the Great Powers concluded, on the 1st/13th of July 1878, the Peace Treaty; regarding Romania, the treaty acknowledged the Independence of Romania and also, according to Article 46 of the Treaty, the "union" of Dobrodgea. But another article, the ill-fated Article 45, forced Romania to cede to Russia the three counties situated in the North of the Danube Delta and, for this very reason, beginning with 1878, hearing that Russia announced her intention to gain access towards the mouths of the Danube precisely by depriving the Romanian State of a portion of territory, the Romanian public opinion, the press, many members of the Parliament were to protest vehemently. After the Peace Treaty was concluded, pleading for this situation to be accepted, there has been a trend of disseminating information regarding Dobrodgea by press, so that people would have had a more accurate vision on Dobrodgea and her historical importance relating Romania. On the 4th of August 1878, in a synthesis on Dobrodgea, the Romanian geographer *Grigore Cobălcescu* (1831-1892)[2] was writting that: *"Under these circumstances, we do not see anything else to be done except to continue thinking of Dobrodgea as of our own property and also to consider what we should do about it, in order to profit by this legal ownership, and, of course, to do our best in order to please the many ethnics which settled down on tis land and to seek for this brotherhood"*; in the meantime, Cobălcescu was forseeing an unprecedented devlopment for Dobrodgea into the borders of the Romanian State, offering many detalis regarding: geological structure, geographical elements, economic situation, and – clearsighted – pleaded for building a bridge over the Danube, in order to link the railways from the entire country with the railway beteen Constanța and Cernavoda (finalized in 1860), a bridge to be *"the great throughfare for trade and also for the Romanian civilization over the Danube"*. The English engineer *John Trevor Barkley* writes in *"Românul"* some considerations about Dobrodgea, he considered to be *"from all points of view, the most various and the most interesting on Dobrodgea"*.[3]

In his turn, *Mihai Eminescu* (1850-1889), the national poet of all Romanians and also a remarkable publisher, highlighted – in many articles published in *"Timpul"*[4] newspaper – the fact that: *"From the historical point of view, we have indisputably historical right to Dobrodgea. /The territory of Dobrodgea/ Roman during the period of Emperor Augustus, the exile place for Ovidiu, the great poet, once Byzantine, passing the Assanides dinasty to Wallachia, succeded to remain in the ownership of Wallachia, until the moment when it was taken from us by the Turks themselves"*. Eminescu strongly believed in the fact that "as for the historical right we do have over Dobrodgea, Delta region from the right side of the Danube, namely Dobrodgea, is nothing else but a natural part of Wallachia, which have belonged to Wallachia after this principality was established". He also pointed out Russia interest in gaining access to the mouth of the Danube, the necessity to develop suitable relationship with the Russian Empire – assertion which was to be many times reiterrated in the Dobrodgea press[5], after the prime-minister in that time *Ion C. Brătianu* (1821-1891) was to spotlight it in a speech on the occasion of a Senate session, on the 28th of September 1878, also pleading for Romanian histori-

2. Doc. 1.
3. Doc. 15.
4. Doc. 2.
5. Doc. 2; 154, 269, 366, 371, 429, 430.

www.ziuaconstanta.ro

cal right over Dobrodgea:

"I dare anyone who can proove, based on evidence, that Dobrodgea would have blonged to the Bulgarian State. At the beginning of the 15th century, Turkey stole Dobrodgea from us by sword and now, when we thought we had it back, it is again stollen from us, with a Romanian helping hand.

No one should dare say that Dobrodgea belonged to Bulgaria; we were the legal owners by our bloodshed, we lost it by sword and now it is again ours by sword again!"

In November 1878, the ceremony of Romanian forces and authorities entering Dobrodgea; the magistrate *Remus N. Opreanu* (1844-1908), was appointed prefect of Constanța, he came here on the 23rd of November[6], being welcome in such a generous manner that he sent a cable to Bucharest saying that: "Last night ceremony was astonishing. With so many lights and flags adorning the streets, the city was looking just like Bucharest on a national day. Great enthusiasm on tis celebration as it was spontaneous, freewilling indeed". *George M. Ghica* was appointed prefect of Tulcea. Greeting his arrival, on the 18th of November, local representaives – Romanians, Bulgarians, Greeks, Russian, Turks, Tatars, Armenians, Jews – sent a telegram to *Prince Carol I: "The flag of the Romanian soldier, adorned with flowers, is waving with pride among us. We have greeted his arrival with love and devotion, our hearts are filled with tears of joy, as we see in him the symbol of civilization, sent by Your Highness, the great Captain of the brave Romanian army, to us,your subjects from the new royal providence. This day is the beginning of a new life for us. We are watching towards future with love and hope, leaving the past behind. We are praying God the Allmighty to bless the work of Romanian brotherhood for beyond the Danube and we are laying down to your royal feet our feeling of love and devotion"*[7].

In order to achieve knoweledge on the modern history of Dobrodgea, it is imperrative to resort to the period sources; under these circumstances, **press** is considered to be an elementary main source. This is the reason why the present paper also consists in few hundreds of press testimonials to illustrate the modern becoming of the Romanian counties situated between the Danube and the Sea. As for 1878, I had to resort to the press that appeard in Bucharest and Iași, because the first newspaper of Dobrodgea appeared not earlier than on the 22nd of June 1879: the *"Steaua Dobrogei"* (Tulcea). For the period after 1879, the press that was published in Dobrodgea represents an indispensable reference source, without that it would be impossible to know and to render the society evolution. Under there circumstances, the selected materials would have less a character of journalistic commentaries; they would rather be *manifesto articles, report*s on some official visits, *resolutions, communiquees, reports, minutes, stand-points* made by local representatives, leaders of opinion from Constanța and Tulcea, analyses on the local political situation and also on economic and cultural life.

The place and the role that Dobrodgea[8] have played in the developing process carried on by modern and contemporary Romania are in close connection

6. Doc. 13.
7. Doc. 10.
8. Doc. 1, 3, 4, 27, 64, 73, 79, 98, 144, 146, 193, 215, 226, 227, 233, 310, 319, 373.

www.ziuaconstanta.ro

with the historical neccesity represented by a unitary evolution of the Romanian State, and also the necessity of having a large sea facade. *"Dobrodgea, in the present situation, is interrupting the territorial and ethnical continuity between the Slav people from North and South, from the geographical point of view and also from the point of view of ethnicity, in the meantime ensuring the Romanian nation the access to th mouths of the Danube and to the Sea.*

In our national, political and economic development, Dobrodgea represents the Gate/Porch of Romania towards the entire world.

May our enemies argue on the genesis of the Romanian nation in this land; yet the Romanians have strong roots in the land of Dobrodgea – was professor *Ion Bănescu* (1851-1909) (mayor of Constanța) writing on the 9th of December 1903. *"This is their Homeland. So be it known"*.[9]

On a **Report** directed to the prime-minister, on the 24th of January 1906, it was highlited the indissoluble relation existing between Dobrodgea and the rest of the country, from the historical point of view and, beginning with the modern era, also from the point of view of geographical and economic national interests: *"The seashore and the Danube mouths have always been the lungs for the entire Romanian nation to breathe towards the Sea ever since Romanians first settled down in the Danube valley; they are connecting Dobrodgea to our country and turn in into a genuine Romanian geographical expansion. Under these circumstances we have every interest in binding Dobrodgea once and for all to our Kingdom.*

We have great interests to be defended here, strong interests relating to our nation and state themselves. We could hardly think of a free Romania without the land of Dobrodgea and the mouths of the Danube. For our national, political and economic evolution and strenght to be accomplished, we have – by all means – to preserve our ownership over this province, to turin it (again) into a Romanian territory, no matter what price we would have to pay, no matter what sacrifice"[10] Reiterating the importance of Dobrodgea for the Romanian State, in a speech made in September 1910, in Tulcea, prime-minister *Ion I. C. Brătianu* (1864-1927) pointed out the fact that the citizens of Dobrodgea had also obligations towards the Romanian State: *"Dobrodgea, the eldest Romanian territory, should prove itself to be also the youngest in her nationalism and patriotism. If other peoples were confronted to regretful political morals, the Dobrodgeans, since they are going to enter the whirl of struggles, should use other people's experience and follow only positive and civilized examples regarding the means to be chosen"*[11]. Another Romanian political figure, the conservatory representative *Take Ionescu* (1858-1922) highilighted – in a speech made, on the 2nd of November 1908, at Constanța, – the organic relation between Dobrodgea and the Kingdom: *"There are only two axioms that matter to me: if Dobrodgea weren't to belong to Romania, would have been lost from the economic point of view, the piece of land would disappear, thrown away towards North, it wouldn't be anyone's throughfare to nothing.*

What about Romania ? What would Romania be without Dobrodgea ? One could never think of Romania existing without Dobrodgea, just like no one could think of Romania without Bucharest."[12].

9. Doc. 144.
10. Doc. 227.
11. Doc. 255, 98, 145, 148, 259, 316, 345.
12. Doc. 214.

www.ziuaconstanta.ro

The economic, social, cultural, of public interest and political progress of Dobrodgea[13] in the years leading up to WW I, could be achieved only due to a constant concern of the Romanian State in modernizing the two counties situated between the Danube and the Sea. The prefect of Constanța *Scarlat Vârnav* (1851-1919) pointed out the essence of the above mentioned concern, in a speech made, on the 14th of November 1903, in the presence of Romanian *prime-minister Dimitrie A. Sturdza* (1833-1914): *"You have had a great contribution by following our Sovereign thought, by acting with a determination and energy – worthy of envy by the elder ones – towards accomplishing his royal will, you have followed every stage of evolution in the words done in the Port, by periodical and frequent visits, you have always been aware both with the progress made and also with the needs to be encountered"*[14].

On the celebration of 25 years since Dobrodgea was reintegrated to the Romanian State, it was reported that: *"Today, due to a vivid and constant concern showed to Dobrodgea, this province proved to have the aspect of a civilized country (...) Everything to be done has been done in a short period. Everything that in other provinces needed centuries in order to be achiveded, has been done here in a period of only 25 years"*[15]. In a **Memorial** issued by the local representatives of the county of Constanța, in January 1906, directed to the King, it was stated that *"in over 27 years of Romanian rule, Dobrodgea accomplished significant progress in every domain:*

– the population has doubled its number, the Romanian ethnics are four times more than in the moment of annexation;

– agriculture[16] *has extended on a surface of five times larger than that used in the past, with better results;*

– trade[17] *has been developed, being now ten times more intensive;*

– industry[18]*, inexistent before, has been born now, trying to find its ways;*

– education[19] *has spreaded due to the sacrifices made by the Romanian State and especilly by the local population, so that we could say with pride that the percentage figure of literacy is higher in Dobrodgea than in other part of the country;*

–public welfare is undoubtedly superior than in the past;

– the realtionship among the population of Dobrodgea, blessed by th King himself, praying to God for this, in the moment of annexation, is no longer only ideal, but it is for real, because the population living here, no matter their religion or nationality, are the expression of brotherhood and national conscience, showing their love both to their Sovereign and their Country"[20].

Administration[21] had an important contribution to the process carried on by the Romanian State in modernizing the two counties and Law [22] system had an

13. Doc. 59, 74, 94, 146, 153, 179, 186, 193, 225, 257.
14. Doc. 146.
15. Doc. 153.
16. Doc. 27, 44, 46, 58, 74, 87, 104, 122, 168, 227, 397, 404.
17. Doc. 27, 55, 67, 118, 230, 257, 284, 316.
18. Doc. 27, 51, 60, 97, 116, 159, 292, 406.
19. Doc. 17, 32, 27, 43, 53, 63, 109, 112, 142, 153, 178, 200, 212, 255, 256, 266, 287, 305, 326, 339, 357, 364, 379.
20. Doc. 179.
21. Doc. 27, 44, 56, 62, 97, 143, 205, 307.
22. Doc. 348, 356.

www.ziuaconstanta.ro

important role in developing the civilization, by strenghtening the sovereignity of laws. The main characteristics of the political life, as compared to the situation in the rest of the country, where the absence of political parties[23]; the population of Dobrodgea was represented in the Parliament in 1912[24], after 1908 became the activity of county organization – *National-Liberal Party*[25], *Conservative Party*[26], *Conservative-Democrat Party*[27], *Social-Democrat Party*[28]. But the progress achieved in the region couldn't entirely do away with social needs, especially the peasantry had to encounter – periodically – many troubles because of cold winters or droughty summers, that lowered the production of cereals or affected ther cattles[29]. Despite all these problems, generally speaking, th peasantry situation in Dobrodgea was superior to those living in other regions of the country: *"Every peasant in Dobrodgea or at least 95% of the entire peasantry are landowners, many of them own more than 30 hectares. The taxes are low, taking into account the income proceeded from the land in his ownership. Another advantage for the peasant in Dobrodgea consists in the law taxes he has to pay for feeding his cattle in the pastures, i.e. 3 lei for every cow. Unlike the peasant in Dobrodgea, Romanian peasant from the Kingdom has only 7-8 hectares of land in his posession ! Another proof that the peasant in Dobrodgea has a higher income and also a higer living standard unlike the country is the fact that the peasant in Dobrodgea has to pay his taxes only once a year, in the autumn, unlike the peasant in the country, who has to deal everyday with tax collectors, be it winter or summer time"*[30].

Reinforcement of the Romanian nationality in Dobrodgea, solidarity with all Romanians in the provinces under foreign occupation. One of the most important concerns of the local authorities in Dobrodgea – in counties or cities and especially in the two cities of residence, Constanta and Tulcea, - of the public opinion and of the citizens was towards the reinforcement of the romanian national presence. In 1878, in the territory between the Danbbe and the Sea, among the Romanian population, there were living many allogeneous elements. In the meantime, in the cities of Dobrodgea, trade was mainly the foreigners' occupation. For the reason, many articles published in that period were pleading for a policy of geathering a larger number of Romanian population in Dobrodgea, namely Romanians living in the country or Romanian population from Austria-Hungary (especially in Transylvania) or in the Ottomane Empire (especially in Macedonia). For the first time, on the 1st of January 1882, at Constanța, the relgious service is officiated in the Romanian language. Until that moment, it had been officiated in Greek, in the Church of the Greek community[31].

Gradually, a large number of Romanians settled down in Dobrodgea, being first of all attracted by the land reform[32]; after a constant process of Romanians

23. Doc. 42, 56, 74-76, 96, 119, 124, 125, 128, 130, 132, 135, 145, 147-150, 161, 162, 173, 179, 196, 207, 211, 218, 226.
24. Doc. 311-313, 308, 309, 316-319, 321.
25. Doc. 140, 180, 195, 198, 203, 221, 244, 246, 261, 283, 288, 295, 313, 365, 368, 380, 382.
26. Doc. 120, 140, 161, 202, 240, 259, 262, 282, 288, 311, 331, 359, 368, 272, 399, 400, 402, 423.
27. Doc. 214, 215, 246, 250, 255, 288, 332, 368, 394, 423.
28. Doc. 288, 290, 295, 315, 368, 369.
29. Doc. 27, 122, 123, 163, 174, 210, 231, 307, 379, 413.
30. Doc. 174.
31. Doc. 36.
32. Doc. 82, 91, 98, 101,179, 204, 225, 227, 234, 304, 324.

www.ziuaconstanta.ro

settlment, at the beginning of our century, in Dobrodgea there was to be felt a new life, a vivid Romanian life, mainly into the country, in small cities and villages: *"Romanians coming from everywhere are gathered here now, on this piece of land, re-united with the Romanian Crown. I can see highlanders /*Romanians shepherds from Transylvania[33]*/ coming from beyond the mountains, I also see some of the Romanians who had left Bessarabia after the Romanian rule had ceased in that territory, I can see a powerful colony of Macedonians, hard working people, who have come here with their valuable trade skills.* ***All of us, those who come from across the Danube in our way here, along with the local population, united together, we are also the basis of the Romanian nation in the region, image of the entire Romanian nation***"[34].

The newspapers, namely *"Constanța", Gazeta Dobrogei", "Santinela Dobrogei", "Farul", "Istrul", "Dobrogea", "România Mare", "Dobrogea nouă"* etc. and magazines, such as: *"Ovidiu", "Răvașul nostru", "România Mare"* etc. were to stand for reinforcement the Romanian nationality in Dobrodgea[35], mainly in Constanța, characterized by a cosmopolitan life and, due to that fact relative fewer Romanians settled down here before 1900: *"We certainly do konw another face of Constanta"* – was writing, in November 1905, *Petru Vulcan* (1869-1922), civil servant and Romanian publisher, born in Macedonia. *Not more than ten years have passed since the day we stepped for the first time in Tomis, the City of Ovidiu, looking around the place towered by his statue and tryng to catch a Romanian word and we couldn't hear not a single Romanian word, only people speaking every other language, as we said to ourselves with sadness: oh, dear ! where on earth ar we now? in another part of Anatolia ?! Indeed, there was our first impression. Landowners, merchants and shopkeepers, manufactrers, everyone in the «agora» was and still is a foreigner; I offer 1,000 lei to everyone who could show me a single Romanian grocerman in the entire Constanța. There were only few Romanian civil servants, because mainly the Greeks succeded to take over the most important positions in management and administration. You could also see Romanians in uniform and that's all."*[36]

Regarding the reinforcement of Romanian presence in the Danube Delta, there werepoints of view pleading for establishing Romanian villages in the region[37]. For this reason *Ioan Nenițescu* (1854-1901) prefect of Tulcea, carried on a positive policy in this direction. In 1911, the citizens of Tulcea erected a statue in his memory[38].

Mittings of protest, subscribing lists, articles expressing Dobrodgeans[39] solidarity with the Romanians from Transylvania, Bukovina, Bessarabia, from Macedonia, expressing the spirit of the entire Romanian nation, who had the same ideal: the ideal of creating the national unitary Romanian state – the ***Greater Romania***. In 1906, thousands of Romanians from across the borders who had come to Bucharest on the occasion of the **National Exhibition**, paid a visit to Constanța, too, enjoying a festive welcome[40].

33. Doc. 27, 50, 155, 169, 217, 249, 271, 338.
34. Doc. 217.
35. Doc. 36, 48, 52, 59, 65-68, 82, 87, 90, 94, 98, 101, 113, 127, 141, 164, 176, 217, 217, 257, 336, 361, 391, 392.
36. Doc. 176.
37. Doc. 91, 93, 98, 127, 164.
38. Doc. 272, 273.
39. Doc. 49, 50, 89, 187, 189, 191, 216, 228, 271, 291, 298, 299, 316, 338, 392, 403, 405.
40. Doc. 189-191.

www.ziuaconstanta.ro

Another important moment is the apparition in Constanța of a new magazine, named *"România Mare"* (1913-1916) of a newspaper with the same name, in 1915 (then his name was changed into *"Dacia"*) - the first Romanian publications with the same symbolic name -, of the modern rennaissance of the Romanian nation[41]. Regarding the reiteration of the national idea of solidarity, there was to be pointed out also the necessity of achieving a higher national-statal dignity, in the process of accomplishing the national idea; *"We couldn't be concerned in anything else but Europa's opinion that's the only reason for us to be worried about: «What should be Europe thinking of us? Are we still a bunch of savages»? (...) But we stood still in our little corner. The only thing we could do is asking the Great Powers, with sadness and grief, to help our inocent brothers, to prevent them from being ruined by accursed heathens. But what is Europe doing ? She doesn't even care standing still, and only in the end she deigns to act slowly"*[42].

National minorities (Turks & Tatars[43], Bulgarians[44], Russians[45], Greeks[46], Albanians[47] etc.) enjoyed a legal frame that permitted them to develop unhampered, according the **Proclamation to Dobrodgeans**, issued by *Prince Carol I*, on the 14th of November 1878: *"You, Moslem inhabitants, Romanian justice makes no difference when it comes to nation and religion.Your faith, your family will be protected as well as the christians' faith, their family. Moslem muftis and judges elected among your nationlas are to deal with your faith and family matters.*

Christians and Moslems altogether, welcome the Romanian authorities with hope and trust; they are coming precisely to put end to the sufferences you've been encounterred, to heal the wounds made by the war, to protect you, your fortune and your legal rights, and also to help you to develop spiritually and materially".

The relationship established between the Romanian state and the Turko-Tatars was one of the best posible and the **Mosque King "Carol I"**, erected on expenses of the Romanian state, is a proof of the kind of relationship; *"We, the Moslems from Dobrodgea, loving sons of our Homeland, Romania, and faithful to our holly book, the Coran, that is teaching us that hard working, enlightening by education and honesty are the only means to prove ourselves worthy of the sacrifices that our country is doing for us continuously in this direction"*[48], said, on the 24th of June, the Mufti of the county of Constanța, on the occasion of setting the head stone for the mosque; the **Moslem Seminary**[49], some Turkish publications appearing here (*"Sadakat", Șark", "Teșvik", Ișâk", Mektep ve aile"*), the advantages that Moslems enjoyed in society (high school education, the establishment of some specific unities in the Army etc.) proved their civilized way to put up with the new national state environment. The relationship with Bulgarians were, sometimes, more ticklish, because of some chauvinists existing among Bulgarian

41. Doc. 336, 338, 391, 403, 410, 411.
42. Doc. 185.
43. Doc. 10, 27, 75, 77, 78, 186, 200, 217, 222, 225, 251-253, 262, 281, 344, 351, 367, 395, 398.
44. Doc. 10, 27, 48, 82, 85, 86, 93, 95, 96, 100, 101, 106-108, 137, 138, 145, 150, 208, 214, 219, 233, 310, 323, 340, 342, 378, 428.
45. Doc. 10, 96, 98, 213, 322, 358.
46. Doc. 10. 48, 176, 248.
47. Doc. 89, 267, 302, 354, 409.
48. Doc. 252.
49. Doc. 351, 398.

www.ziuaconstanta.ro

minority, who acted towards jepardizing the friendly relationship existing between Romanians and Bulgarians; the authorities and public opinion – expressed by press – stand firmly against the attempts made in order to undermine the Romanian State authority[50], stating that: *"Romanian governments have never made any difference among the population of Dobrodgea. All the inhabitants of Dobrodgea have always enjoyed equal rights, they have been treated equally. And if it is true the fact that there were times when Dobrodgea had to encounter sufferences of any cause, it is also true that* ***everyone*** *living here suffered* ***in the same way*** *– no matter what origin".*[51]

The circumstances and the context of the two Balkan Wars permitted Romania to take back Southern Dobrodgea. Romania hadn't beend involved in the First Balkan War; *Ion Bentoiu* (1884-1950) professor in Constanța, reporting on the spirit of society, of the authorities, wrote – on the 28th of October 1912 – about the role of Romania: *"We are an* ***important element of stability for preserving the peace and equilibrium in Europe****, for this reason we should gladly accept the fact that our great neighbours acknowledged this role we are playing and we will be called to stand for our opinion that would indeed be taken into account.*

Rectifiying our national borders in the Southern Dobrodgea, in order to have the opportunity to protect and peacefully possess this territory*, our Bulgarian neighbours giving up for ever to this land, which is not their land, protecting our fellow countrymen from Macedonia these are the reparations we are entitled to and that we are going to ask for, taking into account the support of 400,000 bayonets, ready do serve their country!'*[52]. In 1878 on the Peace Congress from Berlin, the South part of Dobrodgea – named Cadrilater – was taken away from the territory and annexed to the new born Autonomous Principality of Bulgaria, with the border at only 3 km far from Silistra city; this fortress – the ancient **Durostorum** – was, throught the decades up to the moment of Dobrodgea's Reintegration to the Romanian State, the spiritual centre of Romanian nationality, the spiritul centre of Romanians in Dobrodgea. *"Every member of Petrescu family was born and lived in this great Romanian fortress, the spiritual centre of Romanian culture in the right side of the Danube, where due to the efforts made by the tireless school-master Constantin (Costache) Petrescu /1843-1893/ there have been established all the Romanian schools from Turtucaia to Tulcea'*[53]. Under the circumstances of the Balkan War, it was previsible that it would end by rectifying the national borders of the states in the region, the ideal of recovering the territory of Southern Dobrodgea became also a national and strategical necessity for Romania: *"In the ruins washed along by the Danube, no coin with bulgarian effigy could be found, so that they could have been entitled to have such claims /*Bulgaria claimed the right over Silistra*/, and if it weren't to be for their unprecedented obstinancy, Bulgarians could accept the reality and restrain themselves forever from arguing with us about our legal claims.*

If they are to persist with obstinancy, that would never be for their benefit, because Dristor will be at least the key of the Romanian Danube, wll be our

50. Doc. 86, 93, 96. 108.
51. Doc. 233.
52. Doc. 310.
53. Doc. 320.

www.ziuaconstanta.ro

fortress surrounded by the waters flowing into the Danube, over which we are going to build a great bridge.

Dristor should be a Romanian metropolis, and it would be so, ***because they, the Bulgarians, won't be allowed to break our legal rights***'[54] After Bulgaria attached her former allies, the Second Balkan War was declared and the Romanian forces were mobilized. After the ostilities had been put an and to, the Peace Treaty was concluded at Bucharest. The positive restults of the treaty were celebrated with joy by Dobrodgeans; the city of Tulcea, *"had a festive air. Flags in the three national colours were put on every building, the entire population was animated by the vivid spirit. In the evening took place a great celebration, in the end people went home carrying torches in their hand*[55]. The fact that Southern Dobrodgea was recovered was considered o be a reparation to a historical injustice, the new citizens being requested to put up with the Romanian realities, in a civilized manner, to prove civic honesty: *"Certainly, Romania would do her best so that her new citizens won't regret their former rule. But it is no less true that these new citizens should prove themselves honest and willing to respect and obey the laws of the country, the country that would make no difference among her citizens, by protecting all of them.*

Any disobedient act towards the laws of the country will be severely punished, because everybody should be aware of only one thing:

The providence is under the Romanian Crown and this won't be ephemeral.

This providence is united to Romania for good, in fact it was legally ***rejoined*** *for real".*[56] (Unfortunately in an international context favorable to illegal territorial claims – on the general frame of the political life weaknes, undermined by petty politics – in September 1940, the Southern Dobrodgea – the counties of Durostor and Caliacra – was to be dislocated from Romania and ceded to Bulgaria; an exchange of population followed that moment, fact that explains the absence of Bulgarians in Dobrodgea after the above mentioned moment.)

Dobrodgeans comments on the WW I taking into account the contradictions existing in the international relationships; the public opinion stands for the Entente, blaming mainly Austro-Hungary for this conflict: *"Seizing the opportunity that the countries in the Triple Entente aren't ready yet and thinking that Europe,* ***the great peace lover****, would do nothing about it, Austro-Hungary, have proceeded to accomplish her plan.*

Certainly it is her las playing card and if the fortune is not of her side, indeed ***Finis Austriae*** *(...). We, the Romanians, are for sure the most peaceful people, we won't ever raise the voice to disturb the silence with no reason. But* ***everybody should know that the lion cubs have grown****, they are strong enough to snarl to anyone who would bother their peace they were used to live in.*

Lion doesen't know it is to loose, he prefers to die rather than to live defeated.

If it is written for us to fight in the battles to come, we will do so, as we have always done, throught centuries, starting with Traian and Decebal up to Carol the Great.

So be it known"[57].

54. Doc. 327.
55. Doc. 334.
56. Doc. 340, 342, 350, 3736, 378, 390, 397.
57. Doc. 376.

www.ziuaconstanta.ro

In the context of probing or consolidating the state alliances, **the visit paid by the tsar Nicholas II to the city of Constanța**, on the 1st of June 1914, is of great importance. Accompanied by the imperial family, the tsar enjoyed a pompous reception at Constanța[58], the local press representatives considering that the event was in fact the signal from Russia regarding the Romanian legal rights on the entire Dobrodgea; "*for us* /the people of Dobrodgea/ *the event represents nothing else but the shattering of a reckless ideal that animated for a long tine the Bulgarian population of Dobrodgea, regarding the occupation of the ancient Dobrodgea and also the new territories united which they considered to be just a transitory stage.*

Setting his foot on the land of Romanian Dobrodgea, the Tzar over the Russian countries has confirmed once more his cabinet approvals in the question of Dobrodgea' [59].

King Carol I had always showed a special predilection for Dobrodgea, he had frequently made official visits[60] and, after 1900, he visited Constanța almost every year: *"Everybody knows that Carol I had a great love for Dobrodgea and especially for Constanța, where, in the last period of his long lasting rule, he used to come frequently, almost every year, to rest after his tiresome activity. And he was right to have this inclination to this part of the country,* ***because Dobrodgea is the fruit of the first great national moment, that united the dinasty to the Romanian nation – the War of Independence.'***[61]. In token of the respects paid for the Sovereign activity and for his personality, after death, the local representatives of Constanța decided to sign a decision regarding erecting **King Carol I Memorial**[62] (the Memorial has never been completed).

1916 – the last neutrality year for Romania. Public opinion in Dobrodgea continued to stand for taking part in the war on the side of the Entente, for one single reason ot achieve the national and territorial union. *"Ask for this war necessary to your nation, ask for this war* – it was written in an article published in the *"România Mare"*, on the 12th of July 1915 – *because this is the only way to make your ideals, nourished for a long time, come true: a Greater Romania from the Nistru to Tisa'*[63].In the spring and summer of 1916, they are pleading for reinforcement of the combatant value, considering that *"the Army is the sacred image of the country'*[64]. On the 15th of August, when it was decreed the general mobilization, *"Dacia"*, a newspaper appearing in Constanța, published a stimulating appeal addressed to the population *"We are going to take part in a hard battle. It will be a great battle, but the greater is the battle – the greater our glory. Let's have the faith our forefathers had in the War of Independence in '77 and let's shout:*

Long live the Romanian Army !

Long live «Greater Romania»" ! [65]

Dobrodgean press kept up that confident spirit, believing in the final victory, during the campaign in August-September: *"Be proud, citizens of Constanța !*

58. Doc. 371.
59. Doc. 367.
60. Doc. 72, 73, 110, 151-153, 235, 264, 265, 386.
61. Doc. 385.
62. Doc. 381, 383.
63. Doc. 405.
65. Doc. 426.

www.ziuaconstanta.ro

Your sons proved themselves worthy of their ancestor's courage, showing the entire world that Dobrodgean is able to defend his land in the farthermost part of the country and even to cross it over the borders.

Be ready of sacrifices and don't forget that nothing should break your courage.'[66].

... Unfortunately, the course of history was other than we would expected. Dobrodgea had to experience the calvary of foreign occupation, for two years (October 1916–November 1918). In the meantime, an important part of the constructive work carried out by the Romanian State and by the people of Dobrodgea was ruined.

66. Doc. 427.

www.ziuaconstanta.ro

METODOLOGIA LUCRĂRII

Volumul de faţă este prima parte a materializării unui proiect de cercetare ştiinţifică derulat în cadrul *Muzeului de Istorie Naţională şi Arheologie Constanţa*, având drept scop depistarea şi valorificarea surselor documentare privind istoria Dobrogei moderne şi contemporane. El este destinat, în primul rând, cercetătorilor, profesorilor de istorie şi studenţilor, liderilor şi formatorilor de opinie publică (oameni politici şi ziarişti), dar şi publicului larg, interesat de trecutul judeţelor româneşti dintre Dunăre şi Mare.

Izvorul documentar utilizat este, în mod exclusiv, **presa** – sursă de epocă indispensabilă pentru cunoaşterea cursului şi variilor componente ale istoriei Dobrogei, după anul 1878; însemnătatea presei este potenţată – în cazul de faţă – de puţinătatea materialelor documentare arhivistice publicate*, cei interesaţi fiind privaţi, în fapt, de accesul mai lesnicios la bogăţia de informaţii conţinute de acestea.

Cu excepţia anului 1878 – când nu apăruseră încă ziare la Tulcea şi Constanţa –, pentru care am făcut apel la publicaţii din Bucureşti şi Iaşi, toate celelalte mărturii sunt excerptate din presa dobrogeană, lucrarea putând sluji şi pentru o viitoare istorie a acesteia**. Sunt recuperate şi unele articole apărute în presa dobrogeană – dar gazetele respective nu s-au mai păstrat –, fiind depistate în coloanele unor gazete din Capitală, care le reproduc la vremea respectivă.

Mărturiile, cu certă valoare documentară, sunt **rapoarte** şi **dări de seamă** ale autorităţilor, **comunicate, moţiuni, apeluri, petiţii, discursuri, liste de subscripţii, interviuri, necroloage, procese-verbale, programe** ale publicaţiilor, **memorii**, scurte **monografii** tematice, **reportaje** ale unor vizite oficiale sau ale întrunirilor publice, **editoriale** şi **comentarii**.

Pentru perioada cuprinsă între anul 1879 (la 22 iunie 1879 apare, la Tulcea, prima publicaţie dobrogeană, *"Steaua Dobrogei"*) şi anul 1947, presa dobrogeană se află microfilmată, aproape în întregime, la Biblioteca Judeţeană Constanţa, după exemplarele din patrimoniul Bibliotecii Academiei Române. Cercetarea de faţă a demarat la sfârşitul anilor '70, prin studiul acestor microfilme, în ultimul deceniu publicaţiile fiind consultate, în mod nemijlocit, în colecţiile Bibliotecii Academiei Române,

---

* Practic, este vorba despre volumul **Din tezaurul documentar dobrogean. *Ediţie de documente întocmită de M. Stanciu, Ana Chiriac, Aurelia Răducănescu, Maria Stăneci***, Direcţia Generală a Arhivelor Statului din Republica Socialistă România, Bucureşti, 1988 (444 pp.); titlul este înşelător, cvasitotalitatea celor 365 documente, "în cea mai mare parte inedite", fiind excerptate din *Fondul Primăria Constanţa*, referindu-se, prin urmare, doar la acest oraş; perioada avută în vedere – nemenţionată în titlu – este 1877-1918. De asemenea, istoricii bulgari au tipărit, în ultimii ani, două preţioase volume, bazate (cvasitotalitatea documentelor – 437, vol. I, respectiv – 225, vol. II) pe materiale de arhivă; vezi **Izvorî za istorijata na Dobrudja 1878-1919**, Tom I, Izdalestvo na Bălgarskata Akademija na Naukite, Sofia, 1992 (546 pp.)/ *autori: J. Popov, K. Pencikov, P. Todorov*/; Tom 2, 1919–1941, /a apărut în 1993 (508 pp.) *autori : P. Todorov, K. Pencikov, M. Ţutov, Stela Izvorska, Antonia Kuzmanova*/.

** Descrierea bibliografică de bază a periodicelor româneşti pentru epocă modernă rămâne cea apărută în 1913 (autori N. Hodoş, Al. Sadi-Ionescu **Publicaţiunile periodice româneşti (ziare, gazete, reviste)**. ***Descriere bibliografică de ... Cu o introducere de Ioan Banu.*** **Catalog alfabetic**, Tom I, Bucureşti-Leipzig-Vienna (660 pp.), completată în 1969 (autori: G. Baiculescu, Georgeta Răduică, Neonila Onofrei), **Ibidem**, Tom II. **Catalog alfabetic : 1907-1918. Supliment 1970-1906.** ***Descriere bibliografică de*** .... Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1969 (870 pp.). Pe baza acestora – şi a unor investigaţii de sine-stătătoare –, apare la Constanţa, în 1985, un preţios instrument de lucru care "oferă, în ordine alfabetică, descrierea, adesea detaliată, a majorităţii periodicelor şi serialelor apărute în judeţele Constanţa şi Tulcea, ca şi a celor destinate sau privitoare la Dobrogea" (sunt evidenţiate 508 titluri, apărute în perioada 1879-1978); vezi D. Constantin-Zamfir, Oct. Georgescu, **Presa dobrogeană (1879-1980). *Bibliografie comentată şi adnotată***, Biblioteca Judeţeană Constanţa, 1985 (392 pp.). O listă a perodicelor tulcene, bogat ilustrată, la P. Zaharia, **"100 de ani de presă tulceană" 1879-1979. *Supliment Peuce***, "Muzeul «Delta Dunării»", Tulcea, 1979 (120 pp.; sunt repertorizate 54 de titluri). Vezi şi Georgeta Răduică, N. Răduică, **Dicţionarul presei româneşti (1731-1918)**, Editura Ştiinţifică, Bucureşti, 1995 (560 pp.); St. Lascu, **Apariţia presei în judeţul Constanţa şi dezvoltarea ei până la Primul Război Mondial**, în *"Revista muzeelor şi monumentelor. Muzee"*, XXIII, nr. 3, 1986, pp. 63-71.

www.ziuaconstanta.ro

respectiv ale Bibliotecii "Astra" din Sibiu; titluri de publicaţii şi exemplare disparate posedă, de asemenea – pentru perioada 1894-1931, în cvasitotalitatea lor –, Muzeul de Istorie Naţională şi Arheologie Constanţa ***.

Pentru utilizarea mai lesnicioasă a celor 430 de mărturii documentare, acestea sunt preliminate printr-o listă de **regeste**, unele mai extinse şi comentate; ele sunt traduse şi în *limba engleză*. Pentru completarea informaţiei, au fost inserate succinte **Note şi comentarii**, în special cu caracter bibliografic. În cadrul **Indicelui de nume** s-au menţionat profesiunea şi denumirea persoanelor (nu, însă, şi a personalităţilor naţionale cunoscute ca atare); la persoanele care au ocupat demnitatea de primari la oraşe, s-a specificat localitatea. La **Indice geografic**, denumirile localităţilor au fost păstrate aşa cum s-au întâlnit – cu inconsecvenţă ortografică a denumirilor turceşti, mai ales în primii ani după 1878 –, specificându-se schimbările succesive ale lor.

Mărturiile de epocă sunt redate *integral*, neoperându-se eliminări sau trunchieri ale textelor – cu două excepţii, menţionate prin (...), respectiv **Doc. 86, 275**. S-a avut în vedere recompunerea unei imagini cât mai apropiată de realităţile istorice circumstanţiate Dobrogei, motiv pentru care diversele problematici sunt urmărite, pe cât posibil, în evoluţia lor cronologică; criteriul obiectiviăţii a stat şi la baza redării mai multor puncte de vedere, mai ales în ceea ce priveşte viaţa politică locală. Documentele sunt redate în *ordinea cronologică*, respectiv data de apariţie în periodice.

Transcrierea respectă întrutotul forma originală. Lexicul, formele de limbă specifice vremii, ortografia arhaizantă – cel puţin până în anul 1904, când sunt adoptate noi norme ortografice de către Academia Română – au fost păstrate ca atare, ele fiind elemente ale filologiei istorice româneşti, cunoaşterea evoluţiei acesteia, a atmosferei lingvistice a vremii fiind folositoare mai ales studenţilor, dar şi celor interesaţi de evoluţia limbajului jurnalistic şi politic. Astfel, s-au păstrat grafiile **ĕ** pentru **ă** (ex.: *sĕptĕmână, douĕ, sĕ, însĕ*), **ê** pentru **â** (ex. : *vênt, amêndoi, vêrstă, avênd*), **é** pentru diftongul **ea** (ex.: *séra, grécă, acésta*), **ó** pentru diftongul **oa** (ex.: *tóte, colóne, superióră, fórte*), **d** pentru **z** (ex: *di, formédă, prevêdut, dice*), **s** pentru **x** (ex.: *esprimă, esistenţa, anesede, esacte*), grupul consonatic **sc** pentru **şt** (ex.: *scie, sciinţa, privesce, cunoscinţă*); au fost, de asemenea, păstrate grafiile **ŭ** (final) (ex.: *capŭ, delegaţilorŭ, palatulŭ, suficientŭ*) şi **ĭ** (final) (ex.: *călătoriĭ, d-niĭ, carĭ, alţiĭ*); au fost conservate formele etimologice ale timpului (ex.: *către, mulţămit, pâne, complicaţiuni, coprinde, intusiasmul, anticipaţiune, şeapte, anunciuri, equilibru*); s-au menţinut desele forme fluctuante de genitiv-dativ în **-ei** şi **îi** (ex.: *crucei - crucii, lumei - lumii, ţărei - ţării, comisiunei - comisiunii*). De remarcat inconsecvenţa ortografică în cadrul chiar al aceluiaşi articol, pentru a nu mai vorbi de deosebirile ortografice şi etimologice la publicaţii care apar chiar în aceeaşi perioadă.

Greşelile vădite de corectură au fost îndreptate în mod tacit, corectându-se, de asemenea, dezacordurile gramaticale, acolo unde – deseori – lipseau.

Traducerea articolelor din limba turcă (caractere arabe) aparţine istoricului Mustafa I. MEHMED, căruia îi exprim gratitudinea şi pe această cale.

*** Idem, **Prezentarea presei locale interbelice în cadrul Muzeului de Istorie Naţională şi Arheologie Constanţa** (I-II), în Ibidem, XV, nr. 8, 1978, pp. 64-72; XVI, nr. 2, 1979, pp. 47-52.

www.ziuaconstanta.ro

LISTA DOCUMENTELOR

1. 4 august 1878. ***Grigore Cobălcescu*** expune o prezentare generală asupra Dobrogei: *"este o țară foarte avută și cu resurse imense și putem adăuga fără teamă de a exagera că ea completează România actuală.*

2. 19 august 1878. ***M. Eminescu*** argumentează asupra *"dreptului nostru istoric"* față de Dobrogea; în contextul prevederilor tratatelor internaționale, al cedării celor trei județe din sudul Basarabiei, teritoriul Dobrogei, *"afară de Delta Dunării și insulele, care sunt incontestabil ale noastre, îl primim într-adevăr, dar numai cu un titlu veritabil de drept, cu* ***consimțământul populațiunilor****".*

3. 4–5 septembrie 1878. **Editorial** al ziarului ***"Românul"*** referitor la *"recuperarea Dobrogei de către România, după secole de despărțire"*; avansează priorități economice de înfăptuit: construirea unui port, a podului peste Dunăre, realizarea unei legături feroviare.

4. 11 octombrie 1878. **Editorial** al ziarului ***"Pressa"*** asupra Dobrogei, *"devenită din nou parte din corpul României"*; sunt necesare măsuri de întărire a coastei maritime.

5. 7 noiembrie 1878. Populația din Tulcea așteaptă sosirea autorităților române: *"ar fi în stare să pună mână de la mână și să transporte trupele române până aici, numai să se decidă odată să intre".*

6. 16 noiembrie 1878. **Corespondență** din Tulcea; fruntașii români se întrunesc în vederea elaborării unei strategii unitare care să ducă *"la răspândirea românismului și la consolidarea și susținerea intereselor Statului Român".*

7. 17 noiembrie 1878. Descrierea ceremoniilor de la 14 noiembrie; în prezența domnitorului ***Carol I***, unitățile armatei române trec, pe la Brăila, în Dobrogea.

8. 19 noiembrie 1878. **Corespondență** din Tulcea; primirea solemnă a *Comisiei române pentru primirea Dobrogei*, de către peste 8.000 de tulceni.

9. 23 noiembrie 1878. **Corespondență** din Tulcea; primirea sărbătorească a autorităților militare românești – cuvântarea profesorului **C. Andrian**.

10. 23 noiembrie 1878. **Telegramă** de "gratitudine" trimisă domnitorului ***Carol I*** de către reprezentanții naționalităților din Tulcea.

11. 24 noiembrie 1878. **Corespondență** din Tulcea; primirea armatei române *"în mijlocul urărilor celor mai călduroase ale populației"*; aspectul sărbătoresc al orașului.

12. 26 noiembrie 1878. Revista ***"Mémorial Diplomatique"*** face o prezentare generală a Dobrogei.

13. 27-28 noiembrie 1878. Sărbătorirea la Constanța a Reintegrării Dobrogei la Statul Român.

14. 6 decembrie 1878. Ing. ***G. Budeanu***, din Brăila, propune o serie de lucrări în ***"România transdanubiană"***, Constanța trebuind să devină principalul port de export al țării, iar construirea Canalului Cernavodă–Constanța urmând a aduce însemnate avantaje.

15. 14 decembrie 1878. Inginerul englez **J.T. Barkley** trimite ziarului bucureștean ***"Românul"*** *"o foarte interesantă epistolă asupra Dobrogei"*, apreciindu-se că *"Din toate informațiunile pe care le-am avut până astăzi asupra acestei noi posesiuni a României, acelea ce ni se dă epistola d-lui Barkley sunt fără comparare cele mai însemnate, atât din punctul de vedere științific, cât și din punctul de vedere economic și chiar politic".*

16. 23-24 iulie 1879. Diverse știri din ***"România Transdanubiană".***

17. 22 august 1879. **Statistică** a școlilor din Dobrogea.

18. 27 noiembrie 1879. Sesiunea ordinară a Consiliului comunal Tulcea.

19. 17, 24, 31 mai 1880. Prezentarea inventarului ***Muzeului Prefecturii*** jud. Constanța.

20. 23 iulie 1880. Inspecție ministerială în Dobrogea.

21. 24, 31 august 1880. Enumerarea membrilor Consiliilor comunale din jud. Constanța; marea majoritate sunt de naționalitate turco-tătară.

22. 25 septembrie 1880. În sudul jud. Constanța bântuie bande de tâlhari, "mai toți turci și țigani turci".

23. 28 septembrie 1880. **Ședință** a ***Camerei de Comerț Constanța***; importanța bâlciurilor – necesitatea ca și la Constanța să existe două bâlciuri pe an (pe lângă cele de la Medgidia).

24. 28 septembrie 1880. Diverse informații din jud. Constanța – stabilirea de români din Transilvania în zona Hârșovei, construirea de școli etc.

25. 29 octombrie 1880. Descriere a vestigiilor arheologice de la *"antica Troesmis"* (Igliță).

26. 18 ianuarie 1881. Prezentare a Munților Măcinului.

27. 18, 25 ianuarie; 8, 15, 22 februarie 1881. **Darea de seamă** prezentată Consilului General al jud. Constanța de către prefectul ***Remus Opreanu***; mărturie documentată asupra realităților Dobrogei din acea perioadă.

28. 12 martie 1881. Un adjutant al Sultanului cere ca Statul Român să cedeze mai multe clădiri și spații

www.ziuaconstanta.ro

din Tulcea, pe care *"pretinde"* a fi ale Statului Otoman.

29. 15 martie 1881. Aprecieri asupra **Dării de seamă** prezentată Consiliului General al jud. Constanţa.

30. 29 martie 1881. Comentariu pe marginea existenţei unor sate cu populaţie românească în zona graniţei cu Bulgaria.

31. 23 iunie 1881. Lansarea ideii ridicării la Constanţa a unui ***monument comemorativ*** care să imortalizeze Reintegrarea Dobrogei la Statul Român.

32. 2 august 1881. **Raport** asupra rezultatelor obţinute la examenele de la ***Şcoala Primară de Fete*** din Constanţa.

33. 18 octombrie 1881. **Expunere** a situaţiei jud. Constanţa, făcută de prefectul ***C. Ciocârlan***.

34. 18 octombrie 1881. Constituirea unui club la Constanţa, *"unde oricare om de bine găseşte şi poate face lectură, muzică, conversaţie şi chiar comerţ"*.

35. 23 noiembrie 1881. Acţiuni caritabile ale "damelor române" din Constanţa.

36. 8 ianuarie 1882. Bal dat în folosul săracilor la 19 decembrie 1881; la 1 ianuarie 1882, pentru prima dată la Constanţa, serviciul divin se oficiază şi în limba română.

37. 28 februarie; 10, 26 martie 1882. **Raport** asupra situaţiei sanitare a jud. Constanţa, prezentat de dr. ***Ioachim Drăgescu***.

38. 1 august 1882. Necesitatea remunerării mai bune a personalului bisericesc: *"De ce-i lăsaţi să umble şi ei cerşind pâinea ?"*

39. 6, 12 februarie 1883. Rezultate ale alegerilor pentru consiliile comunale (rurale) din jud. Constanţa: cei mai mulţi consilieri sunt de naţionalitate turco-tătară.

40. 15 septembrie 1883. Învăţătorii din jud. Tulcea hotărăsc editarea unei reviste proprii, moment *"memorabil în juna viaţă a corpului didactic primar rural al acestui judeţ"*.

41. 15 octombrie 1883. Descriere a vestigiilor arheologice din arealul comunei Cogealac, unde *"a fost odinioară, după spusele locuitorilor tătari, o mare localitate numită «Roma»"*.

42. 20 iulie 1885. Tulceanul ***N. S. Baboeanu***, directorul ziarului ***"Dunărea de Jos"***, cere ca "starea de minoritate în care se găseşte Dobrogea să se sfârşească", respectiv să se înlăture dispoziţiile speciale în privinţa acesteia.

43. 25 noiembrie 1885. Revizorul şcolar din Dobrogea, ***Ion Bănescu***, recomandă însuşirea corectă a caligrafiei primare.

44. 8, 15, 22 decembrie 1885; 12 ianuarie 1886. Prezentare a situaţiei jud. Tulcea, de către prefectul ***Paul Stătescu***.

45. 30 august 1887. Ceremonia dezvelirii *statuiei* lui **Ovidiu**, la Constanţa.

46. 10 septembrie 1889. Dezideratele economice ale Dobrogei în viziunea revistei ***"Dobrogea"***: introducerea de noi plante, a viticulturii, regenerarea pădurilor etc.

47. 10 septembrie 1889. După 10 ani de la prima vizită în Dobrogea, regele ***Carol I*** întreprinde o nouă vizită, la Constanţa.

48. 19 ianuarie 1892. Cel mai cunoscut ziar constănţean de la sfârşitul secolului trecut, ***"Constanţa"***, pledează pentru o conlucrare fertilă a autorităţilor cu diferitele minorităţi existente în Dobrogea.

49. 5, 12 iulie 1892. Relatare despre înfiinţarea, la 28 iunie, a ***Ligii Culturale***, secţia Constanţa, la Medgidia.

50. 12 iulie 1892. Enumerarea donatorilor dobrogeni în folosul românilor din Transilvania.

51. iulie 1892. Aprecieri asupra dezvoltării industriei în Dobrogea, unde *"este cât se poate de puţin practicată, este pe un teren cât se poate de primitiv, iar industrii sistematice nu există aproape deloc"*.

52. 23 august 1892. În oraşul Constanţa sunt prea puţini comercianţi români; se cere încurajarea stabilirii lor aici prin acordarea de locuri gratuite în vederea construirii de locuinţe proprii, inclusiv pentru funcţionari şi meseriaşi de origine română.

53. 20 septembrie 1892. Pledoarie pentru înfiinţarea unei şcoli secundare la Constanţa; există în judeţ 12 şcoli primare urbane, respectiv 80 de şcoli primare rurale.

54. 27 septembrie 1892. Deşi a trecut zece ani de la începerea construcţiei *Catedralei*, ea încă n-a fost sfinţită; se presupune că va deveni uzuală din primăvara anului 1893 (a devenit în mai 1895).

55. 18 octombrie 1892. Importanţa *bâlciurilor* de la Medgidia şi Hârşova; se cere desfiinţarea lor, pentru a se încuraja dezvoltarea comercianţilor români în localităţile urbane, mai ales la Constanţa, precum şi a târgului de vite de la Constanţa, înfiinţat de către Stat.

56. 6 decembrie 1892. Delegaţia Consiliului General al jud. Tulcea va expune regelui ***Carol I*** doleanţele judeţului, inclusiv de natură politică.

57. 17 iunie 1893. Comentariu critic pe marginea gestiunii Consiliului Comunal Tulcea; aprecieri asupra unor personalităţi locale.

58. 17 octombrie 1893. Pledoarie pentru aplicarea de metode moderne în practicarea agriculturii; **apel** pentru constituirea celor interesaţi într-o asociaţie agricolă.

www.ziuaconstanta.ro

59. 31 octombrie, 7 noiembrie 1893. Progresele economice ale Dobrogei sunt evidente, mai ales în domeniul agriculturii şi al comerţului prin portul Constanţa; neajunsuri sunt în special în domeniul administraţiei locale, ţinând de calitatea funcţionarilor.

60. 14 noiembrie 1893. Importanţa dezvoltării industriei de prelucrare a laptelui în Dobrogea; calitatea superioară a berbecului dobrogean, căutat pe piaţa europeană.

61. 21 noiembrie 1893. Deosebiri între constănţeni şi tulceni – Tulcea este *"în decădere continuă, iar Constanţa în dezvoltare progresivă şi în stare înfloritoare"*.

62. 28 noiembrie 1893. **Memoriul** Delegaţiunii Consiliului General al Judeţului Tulcea prezentat **Regelui Carol I**; între cerinţe: autonomia comunală şi judeţeană, măsuri pentru dezvoltarea agriculturii, comerţului şi zootehniei, organizarea justiţiei ca în restul ţării.

63. 12 decembrie 1893. **Petiţia** a 250 de constănţeni către ministrul Cultelor prin care se solicită înfiinţarea unui gimnaziu clasic, proiectata ***Şcoală Normală*** (de învăţători) nefiind suficientă pentru nevoile instrucţiunii copiilor dobrogeni; în oraşul Constanţa există *şcoli particulare ale minorităţilor naţionale:* două şcoli primare greceşti; o şcoală primară bulgară, pe lângă care funcţionează şi un curs de trei clase gimnaziale; o şcoală armenească; o şcoală catolică; mai multe şcoli turceşti, *"cu alcătuirea lor orientală"*.

64. 12, 26 decembrie 1893. **Petiţia** Consiliului General al jud. Tulcea către regele ***Carol I***, *"pentru a exprima nevoile judeţului"* : înlăturarea legilor *"excepţionale"*, construirea liniei ferate Tulcea-Medgidia, înlăturarea nedreptăţilor produse prin deposedări ilegale de pământ ş.a.

65. 6 martie 1894. Necesitatea îmbunătăţirii situaţiei economice a românilor dobrogeni: *"avem dreptul a ne dezvolta şi a lucra cum cer interesele românismului într-un pământ al nostru pentru care noi am vărsat sânge"*.

66. 24 aprilie 1894. Propăşirea românismului în Dobrogea este încetinită de *"lipsa unui element românesc în oraşele şi orăşelele Dobrogei. Lipsa elementului românesc din oraş este chestiunea cea mai de căpetenie care interesează neamul românesc din această provincie"*.

67. 1 mai 1894. Comentariu pe marginea necesităţii înfiinţării unei societăţi economice şi de ajutorare pentru elementul românesc din Dobrogea, în condiţiile în care *"străinii de aici, prin nepăsarea noastră, au pus mâna pe comerţ şi meserii"*.

68. 15 mai 1894. Pedoarie pentru întărirea prezenţei comecianţilor români în Dobrogea, aflaţi în concurenţă cu străinii.

69. 15 mai 1894. Inaugurarea la Constanţa, *"cu deosebită solemnitate"*, a *Monumentului Soldaţilor Francezi*, victime ale holerei din 1855.

70. 18 septembrie 1894. Relatarea despre *Congresul Studenţilor Români*, desfăşurat la Constanţa.

71. 20 august 1895. Relatarea despre sosirea în **Portul Constanţa** a *primului vapor comercial românesc – "Medeea"*.

72. 10 septembrie 1895. Editorial prilejuit de *"inaugurarea celei mai măreţe lucrări de artă ce s-a făcut pe Dunăre de 18 secole încoace, a* ***Podului «Regele Carol I»****, de la Cernavodă"*.

73. 17 septembre 1895. **Dare de seamă** asupra festivităţilor prilejuite de inaugurarea ***Podului "Regele Carol I"***.

74. 19 noiembrie 1895. Pledoarie pentru acordarea tuturor drepturilor politice dobrogenilor; se argumentează că censul material avantajează pe alegătorii români; comparativ cu restul ţării, judeţele dobrogene dau visteriei Statului cele mai mari venituri.

75. 26 noiembrie 1895. Directorul–proprietar al ziarului ***"Constanţa" – Petre Grigorescu*** , îşi dezvoltă pledoaria pentru acordarea tuturor drepturilor politice dobrogenilor.

76. 24 decembrie 1895, 20 ianuarie 1896. Dobrogeanul originar din Silistra, ***G. Petrescu-Durostorianu***, aduce argumente în favoarea acordării tuturor drepturilor politice dobrogenilor.

77. 12 iunie 1896. **Programul** publicaţiei în limba turcă ***"Sadakat"*** apărută la Constanţa, semnat de ***Ali Riza***.

78. 19 octombrie 1896. **Programul** publicaţiei în limba turcă ***"Şark"***, apărută la Constanţa: *"să apere, la nevoie, orice fel de drepturi şi interese ale fraţilor noştri de credinţă, care locuiesc în zona Dobrogei, şi îndeosebi să contribuie la progresul fraţilor noştri de credinţă de pe aceste meleaguri"*.

79. 27 octombrie 1896. **Reportajul** manifestărilor publice prilejuite de inaugurarea lucrărilor **Portului Constanţa**; cuvântările rostite.

80. 13 aprilie 1897. Prezentare a caracteristicilor vieţii politice în Dobrogea, unde nu există filiale ale partidelor politice. Este învinuit Partidul Naţional–Liberal pentru *"menţinerea actualei stări de lucruri"*.

81. 20 aprilie 1897. Primul-ministru naţional-liberal, ***P.S. Aurelian***, ia măsuri de încurajare a creşterii cailor în Dobrogea; oraşul Constanţa este ales pentru organizarea curselor de cai, Dobrogea fiind provincia *"cea care a mai păstrat o excelentă rasă de cai"*.

82. 22 iunie 1897. Autorităţile au pus piedici stabilirii românilor din Regat – sau din Transilvania – în Dobrogea: *"a fost o mare greşeală politică faptul că nu s-a permis stabilirea românilor în şi prin satele com-*

www.ziuaconstanta.ro

pacte de bulgari, aflate în cea mai frumoasă regiune a Dobrogei, plasa Babadag, o greşeală care va rămâne veşnic nereparabilă".

83. 29 iunie 1897. Comentariu asupra administraţiei judeţene Constanţa; se protestează împotriva deselor schimbări ale prefecţilor.

84. 27 iulie 1897. Deşi încă din 1879 s-a pus piatra fundamentală la Monumentul dedicat Dobrogei, la Tulcea, acesta nu s-a înălţat încă; este lansat un **apel**, pentru formarea unui comitet care să se îngrijească de adunarea fondului necesar ridicării ***Monumentului Comemorativ al Dobrogei***.

85. 17 octombrie 1897. **Memoriul** fruntaşilor comunităţii bulgare din Tulcea către regele ***Carol I***, căruia i se supune atenţiei *"situaţiunea precară ce ni se creează de către actuala administraţiune a judeţului"*.

86. 26 octombrie 1897. **Raport** al ministrului Instrucţiunii Publice, ***Spiru Haret***, către Consiliul de Miniştri, *"asupra actelor antiromâneşti comise de bulgarii din Tulcea"*.

87. 26 octombrie 1897. **Apel** către plugarii şi economii de vite din Dobrogea pentru constituirea **Societăţii plugarilor şi a economilor de vite din Dobrogea**, cu un club şi publicaţie proprii; este redactat de către ***C. Pariano***.

88. 23 noiembrie 1897. În viziunea lui ***Petre Grigorescu***, oraşul Constanţa suferă de două neajunsuri: cosmopolitismul şi insuficienta mărire teritorială.

89. 23 noiembrie 1897. **Dare de seamă** asupra constituirii ***Societăţii de Cultură şi Binefacere a Românilor Macedoneni şi Albanezilor "Ajutorul"***, din Constanţa.

90. 11 ianuarie 1898. **Programul** ziarului tulcean ***"Istrul"***; între altele: *"Vom cere cu stăruinţă reformele şi legile de care avem trebuinţă, legi pe care le vom propune şi discuta în coloanele ziarului; ne vom lupta pentru a crea la noi o stare de lucruri cu totul altă decât cea de până acum şi nu ne vom considera misiunea îndeplinită până nu vom vedea Dobrogea ajunsă în stare de a fi asimilată cu restul Ţării"*.

91. 11 ianuarie 1898. Necesitatea *"ca guvernul să lucreze energic pentru popularea jud. Tulcea, prin împroprietăriri de locuitori lucrători de pământ pe terenurile disponibile"*.

92. 15 ianuarie 1898. Tulcea este rămasă în urmă datorită lipsei căilor de comunicaţie, în primul rând a căii ferate; din acest motiv, bogăţiile naturale nu pot fi puse în valoarea economică.

93. 18 ianuarie 1898. Se impun operaţiuni de indiguire în Deltă: ziarul propune acordarea gratis locuitorilor care se vor stabili aici a câte 10 ha, cu condiţia de a-şi construi singuri digurile de apărare contra inundaţiilor pe baza unui plan dat de Ministerul Domeniilor.

94. 22 ianuarie 1898. În ciuda evidenţelor istorice, bulgarii revendică, în continuare, Dobrogea; pericolul poate fi înlăturat prin realizarea de progrese economice şi sociale, *"şi dacă vom fi sprijiniţi de cei de la centru, suntem siguri că vom reuşi"* . Se arată că bulgarilor *"Dobrogea nu le-a aparţinut niciodată"*, iar *"O chestiune a Dobrogei din punctul de vedere al naţionalităţilor, şi aşa precum voiesc să o pună pe tapet şoviniştii din Sofia şi uneltele lor de pe aici, nu există şi nu poate exista"*.

95. 22 ianuarie 1898. **Scrisoare** adresată ziarului ***"Istrul"*** în care se blamează ingerinţa politicianismului în rezolvarea chestiunilor privitoare la Dobrogea.

96. 25 ianuarie 1898. **Petiţia** adresată *"de către o mână de bulgari din Tulcea"* regelui ***Carol I***; amplu comentariu, critic, al ziarului ***"Istrul"***, el pronunţându-se *"împotriva acordării acestor drepturi până când nu vom vedea că această provincie şi-a pierdut caracterul ei exotic şi poliglot, spre a deveni* ***de fapt****, românească"*

97. 29 ianuarie 1898. Prezentarea generală a jud. Tulcea – resurse economice, starea localităţilor, situaţia pescăriilor.

98. 31 ianuarie 1898. Polemică între două gazete tulcene; criticilor ziarului ***"Istrul"*** privind neimplicarea prefecţilor în opera de românizare a jud. Tulcea, ***"Vocea Dobrogei"*** le răspunde arătând că prefecţii ***P. Stătescu, Gr. Sturza*** şi ***C. N. Toneanu*** *"toţi au avut sentimente pur române şi au lucrat româneşte"*.

99. 5 februarie 1898. **Corespondenţă** din care reiese constituirea ***Cercului Literar "Ovidiu"*** din Constanţa.

100. 8 februarie 1898. Relatarea memorialistică despre existenţa bulgarilor la Cernavoda în anul 1878.

101. 26 februarie 1898. Prefectul jud. Tulcea, ***Ion Neniţescu***, propune ca în Dobrogea să fie împroprietăriţi românii din Balcani şi din Moravia.

102. 1 martie 1898. Avatarurile editării de ziare în Dobrogea în expunerea ziarului ***"Constanţa"***, care *"a persistat graţie bunului simţ mai cu seamă al comercianţilor şi economilor de vite, care, apreciind adânca necesitate a unui jurnal în localitate, plătesc convinşi fiind că facem cât putem"*.

103. 3 mai 1898. Pledoaria pentru schimbarea sau traducerea toponimiei dobrogene, *"un lucru ce trebuia făcut de mult, dar până acum nimeni nu se ocupase cu această chestiune"*.

104. 3 mai 1898. **Programul** publicaţiei ***"Echoul agriculturei"***, respectiv *"a răspândi ştiinţa agronomică în toate ramurile ei, apropiat cu climatul nostru şi în special al Dobrogei şi după procedurile cele mai noi, ca de exemplu (...)"*.

105. 24 mai 1898. Într-o perieghează arheologică, ***Gr. Tocilescu*** descoperă vestigii romane în nordul jud.

www.ziuaconstanta.ro

Tulcea.

106. 15 iunie 1898. Comentariu asupra tendinţelor iredentiste ale bulgarilor în Dobrogea: *"Acapararea funcţiunilor publice, pregătirea tineretului prin şcoli şi propagarea panslavismului în masa populaţiunei, iată mijloacele prin care concetăţenii noştri au căutat să ne înstrăineze Dobrogea".*

Se arată că bulgarii *"doresc nici mai mult, nici mai puţin, decât încorporarea Dobrogei în Bulgaria"*, pretenţie *"ridicolă"* care nu are nici un fundament istoric: *"Istoria este martoră şi ea ne arată clar ca lumina zilei că niciodată Dobrogea n-a fost a bulgarilor, căci nici urmă de vreo stăpânire a lor nu se găseşte aici, atât ca rămăşiţă a moravurilor, ca numire a localităţilor, cât şi în privinţa monumentelor istorice. Că a fost stăpânită, această provincie, de romani şi de români ne dovedeşte cu prisos numirile în bună parte româneşti şi populaţiunea română aşezată pe tot malul drept al Dunării şi în multe localităţi lăuntrice, precum şi în monumentele istorice, urme nepieritoare ale gloriei străbune".*

107. 28 iunie 1898. Comentariu pe marginea vizitei principelui ***Ferdinand*** al Bulgariei în România, prilej ce *"dovedeşte că nu există nici un motiv de răceală în relaţiunile dintre cele două state dunărene, că dimpotrivă, strânsa prietenie ce a existat totdeauna între ambele popoare vecine, continuă cu toată încercarea unor gazete şoviniste din Sofia de a prezenta lucrurile sub altă înfăţişare"*; se apreciază că *"Locuitorii sunt copiii răsfăţaţi ai României, după cum s-a dovedit aceasta şi cu ultima dezmierdare ce li s-a făcut, de a li se permite să construiască un local de biserică"* la Constanţa, concluzionându-se: *"Înceteze dar panslaviştii bulgari agitaţiunile lor pentru Dobrogea. Desigur, bulgarilor de aci le merge mai bine decât celor din Principat".*

108. 29 iunie 1898. **Apel** *"către toţi românii din Dobrogea şi din Ţară"* pentru subscriere la mărirea fondului **Bibliotecii Universale** a ***Cercului Literar "Ovidiu"*** din Constanţa.

109. 6 iulie 1898. Rolul naţional şi cultural al ***Ligii pentru Propăşirea Dobrogei***; în primul rând, lupta împotriva invaziei străinilor, cerându-se *"guvernului mai multă vigilenţă cu privire la paza graniţelor Dobrogei".*

110. 12 iulie 1898. Botezul la Constanţa al vapoarelor *"Regele Carol I"* şi *"Principesa Maria"*, în prezenţa Suveranului.

111. 27 iulie 1898. Necesitatea şi avantajele realizării navigabilităţii Lacului Razelm, *"o operă de mare importanţă pentru dezvoltarea economică a României".*

112. 27 iulie 1898. Pledoarie pentru îmbunătăţirea soartei învăţătorilor din Dobrogea.

113. 15 septembrie 1898. **Programul** revistei constănţene ***"Ovidiu"***.

114. 15 septembrie 1898. Serbarea inaugurării **Bibliotecii Universale** a ***Cercului Literar "Ovidiu"***.

115. 20 septembrie 1898. Efectuarea studiilor pentru calea ferată spre Tulcea; propunere de traseu.

116. 21 septembrie 1898. Un consorţiu de capitalişti englezi obţine concesiune pentru cultivarea bumbacului în Deltă, întreprinzătorii angajându-se să canalizeze zona.

117. 26 octombrie 1898. Consideraţii pe marginea *rolului presei* în Dobrogea.

118. 22 decembrie 1898. Relatare despre studiul ***ing. B.G. Assan*** asupra construirii **Canalului Cernavodă-Constanţa.**

119. 14 martie 1899. Două **apeluri** – către *"iubiţii cetăţeni ai Dobrogei"* şi ministrului de Interne – prin care se cere acordarea de drepturi politice depline, respectiv de a se anula taxe votate de Consiliul Comunal Constanţa.

120. 2 mai 1899. Consideraţii asupra vieţii politice în Dobrogea; zvonuri neîntemeiate privind înfiinţarea unui club conservator.

121. 30 mai 1898. **Proces-verbal** referitor la activitatea **Ateneului** la Constanţa.

122. 13 iunie 1899. Se impun măsuri de ajutorare a populaţiei rurale, *"ameninţată de foame şi pierderea vitelor, în urma secetei nemaipomenite ce bântuie peste toată Ţara".*

123. 1 februarie 1900. Propunere privind ajutorarea de către iniţiativa privată a populaţiei rurale afectate în cursul iernei.

124. 16 noiembrie 1900. **Programul** ziarului tulcean ***"Dobrogea"***, cu orientare politică liberală.

125. 26 noiembrie 1900. O delegaţie a Consiliului General Tulcea prezintă autorităţilor din Capitală *"Doleanţele poporului".*

126. 26 noiembrie 1900. Înfiinţarea, în 1899, a **Societăţii "Armonica Literară"** (Tulcea).

127. 3 decembrie 1900. **Memoriul** adresat regelui ***Carol I*** de către Consiliul General Tulcea.

128. 14 octombrie 1901. **Programul** ziarului ***"Steaua Constanţei"***.

129. 18 noiembrie 1901. **Apel** al primarului Tulcei, ***Elefterie Niculescu***, pentru sărbătorirea zilei de 14 Noiembrie, *"zi de sărbătoare naţională a cetăţii Tulcea, spre amintirea realipirii Dobrogei de patria-mumă".*

130. 29 noiembrie 1901. Ziarul tulcean ***"Dobrogea"*** lansează un ***Apel către fraţi*** (din Ţară) cu ocazia aniversării zilei de 14 Noiembrie 1878, exprimându-se *"speranţa ca prin munca tuturor românilor de bine, va înceta pentru dobrogeni un regim excepţional, stabilindu-se, odată pentru totdeauna, ca la îndatoriri egale trebuie neapărat să corespundă drepturi egale pentru toţi români".*

131. 29 noiembrie 1901. Documente din care rezultă paternitatea primarului ***Leonida Sterea*** ca ziua de 14 Noiembrie să fie *"zi de sărbătoare naţională a Tulcei".*

www.ziuaconstanta.ro

132. 13 ianuarie 1902. Anunţ privind organizarea unei întruniri publice la Tulcea, la care *"să se soliciteze drepturile politice dobrogenilor"*.

133. 24 ianuarie 1902. **Darea de seamă** a întrunirii publice desfăşurată la Tulcea, la 20 ianuarie.

134. 24 ianuarie 1902. **Moţiunea** adoptată la 20 ianuarie, pentru a fi prezentată Guvernului şi Parlamentului.

135. 12 martie 1902. **Dare de seamă** privind desfăşurarea *"primei întruniri publice a cetăţenilor constănţeni pentru acordarea de drepturi politice Dobrogei şi intrarea acestei provincii în dreptul comun al Ţării"* (20 ianuarie 1902).

136. 18 august 1902. Situaţia pădurilor din jud. Tulcea, cu care se petrece *"o adevărată harababură"*.

137. 3 septembrie 1902. Închiderea ***Şcolii Bulgare*** din Tulcea, conducerea acesteia *"refuzând a se conforma regulamentului decretat de Ministerul Instrucţiunii Publice"*.

138. 22 septembrie 1902. Comentariu pe marginea alegaţiilor iredentiste ale presei bulgare.

139. Septembrie 1902. **Dare de seamă** privind vizita la Constanţa a unui grup de studenţi şi profesori italieni.

140. 15 noiembrie 1902. Specificul alegerilor comunale la Tulcea; se conturează curente politice (liberal şi conservator).

141. 4 decembrie 1902. **Memoriu** prezentat de Consiliul General al jud. Tulcea regelui ***Carol I***.

142. 14, 21 septembrie 1903. **Dare de seamă** privind manifestările publice de la Constanţa prilejuite de punerea pietrelor fundamentale la Palatul Administrativ, respectiv la reconstruirea şi lărgirea bd. Elisabeta; discursurile rostite.

143. 2 noiembrie 1903. Polemică între constănţenii ***Petre Grigorescu*** şi ***Ioan N. Roman***, ambii fruntaşi ai vieţii publice locale.

144. 9 decembrie 1903. Profesorul ***Ion Bănescu*** prezintă situaţia Dobrogei din punct de vedere etnografic, concluzionând: *"Vrăjmaşii noştri pot să discute mult şi bine geneza neamului românesc pe aceste ţărmuri; românul s-a înfipt adânc în Dobrogea. Aci, e patria lui. Să se ştie aceasta"*.

145. 23 noiembrie 1903. Proprietarul şi fruntaşul politic ***Constantin Pariano*** pledează pentru acordarea drepturilor politice dobrogenilor, prezentând progresele Dobrogei şi criticând pasivitatea autorităţilor.

146. 23 noiembrie 1903. **Dare de seamă** asupra serbărilor de la Constanţa prilejuite de aniversarea a 25 de ani de la Reintegrarea Dobrogei la Statul Român.

147. 30 noiembrie 1903. Comentariu pe marginea articolului ***Chestia Dobrogei***, publicat de ***Titu Maiorescu*** în ziarul conservator ***"Epoca"***.

148. 29 februarie 1904. Avocatul şi publicistul ***Ioan N. Roman*** pledează pentru acordarea drepturilor politice dobrogenilor, Dobrogea fiind *"o ţară românească în toată larga accepţiune a cuvântului"*.

149. 11 aprilie 1904. ***I. N. Roman*** aduce argumente în favoarea democratizării vieţii politice dobrogene, fiind necesară participarea efectivă a cetăţenilor la aceasta.

150. 18 aprilie 1904. ***I.N. Roman*** apreciază că întărirea continuă a ponderii românilor înlătură orice aşazis *"pericol bulgar"*, concluzionând că a sosit timpul ca dobrogenii să exercite toate drepturile cetăţeneşti constituţionale.

151. 2 mai 1904. Vizita Suveranilor în Dobrogea este considerată a fi *"un eveniment istoric"*.

152. 2 mai 1904. **Dare de seamă** asupra vizitei Suveranilor în jud. Constanţa.

153. 5 mai 1904. **Dare de seamă** asupra vizitei Familiei Regale în jud. Tulcea.

154. 23 mai 1904. Comentariu pe marginea vizitei regale la în jud. Tulcea.

155. 23 mai 1904. **Subscripţia** cetăţenilor din Hârşova pentru construirea *Catedralei Ortodoxe* de la Sibiu.

156. 16 iulie 1904. Importanţa pescăriilor în Dobrogea; situaţia precară a pescarilor.

157. 22 august 1904. Enumerare a studenţilor originari din Dobrogea (41 de tineri).

158. 26 septembrie 1904. Activitatea gospodărească a prefectului Tulcei, ***Luca Ionescu***.

159. 21 noiembrie 1904. Situaţia minelor şi carierelor din jud. Tulcea.

160. 1 februarie 1905. **Programul revistei** constănţene ***"Cultura"***.

161. 1 aprilie 1905. **Programul ziarului** ***"Gazeta Tulcei"***.

162. 1 aprilie 1905. Partidul Conservator înscrie în programul său şi chestiunea acordării drepturilor politice depline dobrogenilor.

163. 1 mai 1905. **Act de mulţumire** din partea veteranilor din comuna Chiragi (jud. Constanţa) adresat celor care i-au ajutat *"cu hrana necesară şi nutreţuri pentru vite"*.

164. 20 mai 1905. Necesitatea ca Statul să faciliteze stabilirea românilor în Deltă, respectiv *"pescari români aduşi de la ţărmurile Dunării, care să o exploateze şi să pună în valoare imensele bogăţii ce stau ascunse în bălţile Deltei"*.

165. 15 iunie - 1 iulie 1905. **Dare de seamă** asupra activităţii **Cercului** ***"Cultura"***.

166. 26 iunie 1905. Scurt comentariu asupra prezenţei **crucişătorului rus** ***"Potemkin"*** la Constanţa.

167. 3 iulie 1905. Relatare *"în jurul incidentului «Potemkin»"*.

168. 10 iulie 1905. Problematica muncilor agricole în Dobrogea, regiune care *"suferă de lipsa de braţe, pe*

www.ziuaconstanta.ro

lângă lipsa şi mai mare a cailor necesari la treierat", precum şi a maşinilor de treierat, care au *"o importanţă enormă în economia ţăranului dobrogean"*.

169. 2 octombrie 1905. Scriitorul ***Ion Adam***, funcţionar la Constanţa, este autorul articolului ***Oameni şi idei.***

170. 16 octombrie 1905. Pledoarie pentru organizarea la Constanţa a unui ***Muzeu Arheologic***.

171. 9 octombrie 1905. Serbarea de la Tulcea prilejuită de aniversarea a 15 ani de la înfiinţarea ***Liceului "Principele Carol"***.

172. 24 octombrie 1905. Comentariu asupra Revoluţiei din Rusia: *"Era şi timpul, tot începutul are un sfârşit şi urmând exemplele de cădere date de Istorie, vom vedea că lucrurile se petrec în mod identic. Războaiele interne au răsturnat tiraniile despotice"*.

173. 24 octombrie 1905. Acordarea cât mai neîntârziată a drepturilor politice depline dobrogenilor se impune cât mai grabnic, două cărţi scrise de ***I. N. Roman***, respectiv ***C. Pariano*** aducând argumente istorice şi statistice în acest sens.

174. 24 octombrie 1905. Este combătută opinia unui ziar din Capitală potrivit căreia dobrogenii emigrează *"aproape în masă spre America şi atribuie această emigrare faptului că locuitorii de aici suferă pe lângă dări grele şi de lipsa de pământ"*.

175. 21 noiembrie 1905. Constituirea ***Cercului Cultural "Hora"*** la Tulcea.

176. noiembrie 1905. Publicistul ***P. Vulcan*** opinează asupra vieţii cultural-naţionale dobrogene în articolul ***Ion Bănescu şi oraşul Constanţa***.

177. 18 decembrie 1905. În contextul discutării *"cestiunilor de edilitate"* ale oraşului Constanţa, un ziar local se opune edificării la Mamaia a unei staţiuni estivale: *"Numai un duşman al oraşului putea să inventeze aşa ceva; mulţumită consilierilor comunali pe care îi avem, acelaşi duşman a putut să săvârşească opera nefastă cu înseşi banii comunei"*.

178. 25 decembrie 1905. Stadiul construcţiilor şcolare în jud. Constanţa; scurtă prezentare a Şcolii Primare din satul Băltăgeşti; prefectul ***Scarlat Vârnav*** este apreciat pentru preocuparea avută faţă de edificarea de clădiri publice (şcoli, primării, biserici).

179. 27 ianuarie 1906. **Memoriul** prezentat de către delegaţia Consiliului General al jud. Constanţa ***Regelui Carol I***; sunt evidenţiate progresele judeţului, neajunsurile economice şi se exprimă dorinţa cetăţenilor *"de a fi egalaţi în drepturi cu cetăţenii Patriei-Mume"*.

180. 12 februarie 1906. Comentariu acid pe marginea moravurilor politicii şi a politicienilor din Tulcea.

181. martie 1906. Reflecţii ale lui ***P. Vulcan*** pe marginea împrejurărilor în care este editată revista ***"Ovidiu"***.

182. 18 martie 1906. Partizanii politici ai primarului de Constanţa, ***Ion Bănescu,*** organizează o manifestare publică de simpatie.

183. 10 mai 1906. Omagiu adus de ***"Tribuna Dobrogei"*** *Jubileului de patru decenii* de la venirea regelui ***Carol I*** în Ţară.

184. 15 iulie 1906. **Programul revistei *"Răvaşul nostru"***.

185. 7 august 1906. Publicistul constănţean ***Mihail C. Mârzea*** se arată încrezător în viitorul poporului român, în contextul dinamic al Peninsulei Balcanice; îndeamnă la o mai puţină dependenţă de *"grija şi teama: «Ce va zice Europa? Cum ne va judeca Europa? Nu cummva ne-o ţine drept sălbatici încă, Europa?»"*, speranţa fiind forţele proprii ale naţiunii: *"E timpul să se trezească puternic şi deplin în noi sentimentul adevăratei noastre valori şi a realelor noastre forţe"*.

186. 17 august 1906. **Reportaj** semnat de ***P. Vulcan*** asupra **Expoziţiei Generale a României**, amănunte despre **Pavilionul Dobrogei**.

187. septembrie 1906. Este exprimată solidaritatea cu lupta naţională a românilor de dincolo de hotarele Regatului.

188. 3 septembrie 1906. Aprecieri critice asupra **Pavilionului Dobrogei**, prilej de comentarii politice partizane.

189. 7 septembrie 1906. Câteva mii de români transilvăneni sunt prezenţi la Constanţa, după ce au vizitat **Expoziţia Generală** din Capitală: *"Cele peste 25 de coruri, dintre care, afara de cele 5-6 din Ţară, toate erau venite la Expoziţie de peste munţi, au venit de au vizitat şi oraşul nostru, însufleţind cu duioasele lor armonii naţionale şi pe constănţeni"*.

190. 1906. ***Const. N. Sarry***, ziarist constănţean, comentează critic dimensiunea vieţii societare locale.

191. 7 septembrie 1906. **Reportajul vizitei** *"fraţilor bucovineni"* în număr de 1.600, la Constanţa şi Mamaia: *"Cortegiul impunător şi măreţ ce-l formau urmaşii plăieşilor lui Ştefan a zguduit pământul Dobrogei"*.

192. 14 septembrie 1906. **Editorial** prin care este salutată prezenţa la Constanţa a peste 130 oameni de ştiinţă europeni, aflaţi în vizită în România.

193. 29 septembrie 1906. **Editorial** al ziarului ***"Dobrogea jună"*** pe marginea *Jubileului de 40 de ani.*

194. 29 octombrie 1906. **Apel** către alegătorii constănţeni la alegerile pentru Consiliul Comunal: sem-

www.ziuaconstanta.ro

natarii sunt simpatizanţi ai Partidului Naţional–Liberal şi critică activitatea administraţiei conservatoare a oraşului Constanţa: *"niciodată comuna nu a trecut prin încercări aşa de grele, ca acelea de astăzi"*.

195. 5 noiembrie 1906. **Apel** către alegătorii constănţeni la alegerile pentru Consiliul Comunal; semnatarii sunt edilii (conservatori) ai Constanţei şi îşi prezintă realizările administraţiei, criticând, totodată, adversarii politici.

196. 22 decembrie 1906. Ziarul ***"Dobrogea jună"*** elaborează un proiect de ***Lege pentru modificarea organizării Dobrogei***, având drept scop *"tranziţia de la sistemul actual de guvernământ la cel în vigoare dincolo, în Ţara-mumă"*.

197. 22 decembrie 1906. Congresul Partidului Naţional-Liberal a decis ca cele două judeţe dobrogene să fie reprezentate în Comitetul Executiv (respectiv, prin ***Scarlat Vârnav*** şi ***Luca Oancea***).

198. 12 aprilie 1907. La Tulcea apar ziare exprimând ideile naţional-liberale, respectiv, totodată, ambiţiile politice ale unor personalităţi locale.

199. 15 aprilie 1907. Este semnalat *"pericolul propagandei catolice în Ţară"*, respectiv în Dobrogea (datorat emigranţilor germani).

200. 1 mai 1907. Portret al fruntaşului musulman ***Chemal Efendi***: *"Puţini demnitari, chiar printre românii de origine, a numărat Dobrogea, care să fi avut o mai exactă concepţiune asupra ideii de stat şi o mai vie dorinţă pentru binele obştesc, ca răposatul primar al Medgidiei. Patriotismul său a rămas proverbial"*.

201. 3 iunie 1907. **Apel** din partea fruntaşilor (naţional-liberali) ai vieţii publice constănţene la alegerea unui nou Consiliu Comunal.

202. 6 iunie 1907. Preocupări la Tulcea pentru înfiinţarea Clubului Partidului Conservator.

203. 30 iunie 1907. **Scrisoare** adresată de către avocatul tulcean ***Sebastian Teodorescu*** prefectului ***A. Bălteanu***, cu prilejul alegerilor comunale.

204. 28 octombrie 1907. Comentariu amplu în chestiunea împroprietăririi veteranilor în jud. Tulcea.

205. 1 decembrie 1907. Ziaristul ***Const. N. Sarry*** cere Justiţiei să intervină spre a curma abuzurile întreprinse de administraţiile oraşelor Constanţa şi Tulcea: *"Trebuie aleasă odată neghina de grâu; iar vinovaţii, oricare ar fi ei, să-şi primească pedeapsa. Şi date fiind moravurile noastre politice – foarte bine cunoscute –, trebuie să se procedeze fără cea mai mică întârziere"*.

206. 30 decembrie 1907. Portret polemic schiţat proprietarului şi fruntaşului politic ***Luca Oancea***.

207. 21 februarie 1908. **Proces-verbal** întocmit de un grup de cetăţeni tulceni; este exprimată necesitatea promovării de reforme în favoarea tulcenilor, organul *"de publicitate"* fiind gazeta ***"Dorul Dobrogei"***.

208. 2 martie 1908. Este combătută aserţiunea unui profesor universitar de la Sofia, care declară într-un interviu *"că Bulgaria va relua Dobrogea, asupra căreia vecinii noştri ar avea drepturi de proprietate"*.

209. 27 aprilie 1908. **Memoriu** prezentat regelui ***Carol I*** *"de către marii proprietari şi comercianţi din judeţul şi oraşul Constanţa, contra administraţiunii prefectului Scarlat Vârnav"*; documentul este semnat de 80 de persoane.

210. 18 mai 1908. Comentariu critic cu ocazia împlinirii a 30 de ani *"de când administraţia noastră a **Belgiei orientului** s-a întins asupra Dobrogei"*; sunt evidenţiate, exacerbându-le, neîmplinirile economice, culturale şi ale vieţii politice.

211. 30 iunie 1908. Este criticată atitudinea partidelor faţă de necesitatea acordării drepturilor politice depline dobrogenilor, deziderat manevrat în funcţie de interesele politiciniste: *"E timpul ca vechiul sistem de politică să dispară, căci numai astfel mai putem aştepta acordarea drepturilor politice în Dobrogea"*.

212. 18 septembrie 1908. Lista şcolilor şi bisericilor din jud. Constanţa construite în anul respectiv, precum şi a celor aflate în construcţie.

213. 5 octombrie 1908. În rândurile lipovenilor din jud. Tulcea *"se observă de o bucată de timp un puternic curent în favoarea emigrării lor în Rusia asiatică"*.

214. 23 noiembrie 1908. **Discursul** lui ***Take Ionescu*** la întrunirea de la Constanţa.

215. 23 noiembrie 1908. **Discursul** şefului conservator-democraţilor constănţeni, **Ion Bănescu**, la întrunirea de la Constanţa.

216. 23 noiembrie 1908. Comentariu al oficiosului takist din Constanţa, prilejuit de aniversarea a *"30 de ani de la realipirea Dobrogei la Patria-Mamă"*.

217. 30 noiembrie 1908. **Toastul** rostit de Take Ionescu la banchetul de la Constanţa.

218. 15 decembrie 1908. **Const. N. Sarry** relevă contextul internaţional în care regele ***Carol I*** a anunţat, în Mesajul de deschidere a lucrărilor Parlamentului, abrogarea regimului excepţional rezervat Dobrogei.

219. 11 ianuarie 1909. Traducerea capitolului despre Dobrogea dintr-un manual şcolar întrebuinţat în şcolile bulgăreşti din Doborgea, *"tristă ocaziune să ne convingem de sentimentele ce nutresc bulgarii despre noi"*.

220. 11 ianuarie 1909. Punerea bazelor, la Tulcea, a *Ateneului Român*, din iniţiativa prefectului ***I.C. Atanasiu***.

221. 15 ianuarie 1909. **Proces-verbal** de alegere a membrilor Comitetului Clubului Naţional–Liberal la Tulcea.

www.ziuaconstanta.ro

222. 25 ianuarie 1909. Banchet dat în onoarea ***dr. I. Themo*** (pleacă la Constantinopol, în calitate de medic).

223. 26 februarie 1909. Constituirea **Clubului Naţional-Liberal** din jud. Constanţa; este ales Comitetul, sunt trimise **telegrame Suveranului** şi primului-ministru, ***Ion I. C. Brătianu***.

224. 1 martie 1909. Consideraţii pe marginea atmosferei naţional-culturale din Constanţa, a genezei **Cercului Funcţionarilor Publici**.

225. 5 martie 1909. **Memoriul** delegaţiei Consiliului General al jud. Constanţa către regele ***Carol I.***

226. 8 martie 1909. ***Ion Bănescu*** analizează conţinutul proiectului de **Lege pentru acordarea drepturilor politice dobrogenilor**, aducându-i critici şi completări: *"Chestia Dobrogei nu este şi nu poate fi o chestie de partid"*.

227. 8, 15 martie 1909. Detaliat şi documentat **Raport** (datat: **24 ianuarie 1906**) semnat de ***I. Bănescu***, în numele **Comisiunei** însărcinată să studieze chestiunea acordării drepturilor politice depline dobrgenilor.

228. 15 martie 1909. Pledoarie pentru acordarea drepturilor politice constituţionale depinde tuturor românilor stabiliţi în Dobrogea, inclusiv a celor originari din Peninsula Balcanică: *"Fraţii noştri macedoneni, care s-au stabilit în această parte a Ţării, au şi dânşii aceleaşi drepturi la atenţia guvernului"*.

229. 22 martie 1909. Se deplânge faptul că destinaţia de garnizoană a Reg. 36 nu este oraşul Babadag, ci oraşul Cernavoda: *"Până când totul pentru jud.Constanţa şi nimic pentru jud. Tulcea?"*.

230. 19 aprilie 1909. Instalarea la Tulcea a **Camerei de Comerţ**, de existenţa şi activitatea căreia se leagă speranţele propăşirii economice a nordului Dobrogei.

231. 10 mai 1909. Înfiinţarea primei *"tovărăşii săteşti"* din Dobrogea, în satul Pisica (jud. Tulcea), sub denumirea de **Înfrăţirea Plugarilor**.

232. 20 septembrie 1909. Scurtă prezentarea a oraşului Babadag, *"socotit ca cea mai frumoasă localitate din Dobrogea"*, recunoscută *"oficial ca staţiune climaterică şi balneară"*.

233. 21 septembrie 1909. Comentariu pe marginea raporturilor româno-bulgare, prilejuit de schimburi de oaspeţi, dar se precizează că *"Prima condiţie, şi fără de care nu poate să existe sinceră apropiere, strânsă apropiere, între noi şi bulgari, este ca ei să înţeleagă bine – dar bine şi definitiv – că a aspira la Dobrogea noastră, înseamnă a se atenta la viaţa noastră, că acest petec de pământ are să ne aparţină de veci, sau cel puţin atât timp cât vom exista noi înşine ca ţară de sine stătătoare. Dobrogea, care ne deschide drumul la Mare, este pentru noi chestiune de viaţă şi de moarte – ceea ce înseamnă mult mai mult decât orice chestiune de drepturi şi revendicări istorice. Chiar dacă acest petec de pământ nu ne-ar fi aparţinut niciodată, totuşi el ne trebuie, el trebuie să fie al nostru din consideraţia cea mai înaltă de care are să asculte un popor: consideraţia condiţiunilor lui de existenţă"*. Se relevă faptul că *"o parte"* a presei bulgare propagă idei revanşarde, că în *"multe şcoli bulgăreşti – dacă poate nu chiar în toate –, Dobrogea e înfăţişată ca o provincie bulgară, făcând parte numai vremelnic din România"*; asemenea *"ieşiri necugetate nu găsesc aprobarea, dar sunt chiar cu totul dezaprobate şi condamnate de dobrogenii de origine bulgară"*. Este reiterată poziţia consecvent principială a ţării noastre în chestiunea minorităţilor naţionale: *"Guvernele româneşti n-au făcut niciodată vreo deosebire în populaţia dobrogeană. Întotdeauna, **toţi** locuitorii Dobrogei s-au bucurat de drepturi egale, au fost trataţi la fel. Şi dacă e drept că în unele privinţe Dobrogea a avut de suferit, **toţi** locuitorii – indiferent de origine – au resimţit starea de lucruri, în **aceeaşi** măsură"*.

234. 21 septembrie 1909. Relatare despre situaţia veteranilor din jud. Tulcea, ca răspuns la un articol din ziarul bucureştean *"Epoca"*, care *"dramatizează situaţia veteranilor"*.

235. 4 octombrie 1909. **Reportajul** festivităţilor prilejuite de inaugurarea *Portului* modern Constanţa, în prezenţa Suveranului; cuvântările rostite.

236. 25 octombrie 1909. **Expunere** a prefectului jud. Tulcea, ***I. C. Atanasiu***, a situaţiei judeţului pe anul 1909.

237. 15 noiembrie 1909. Oficiosul conservator-democrat din Constanţa prezintă **necrologul** lui ***Ion Bănescu*** .

238. 22 noiembrie 1909. Amplu **reportaj** ce reproduce cuvântările rostite la înmormântarea lui ***Ion Bănescu*** .

239. 20 decembrie 1909. Consideraţii la împlinirea a cinci ani de la apariţia ziarului ***"Dobrogea jună"***.

240. 21 februarie 1910. Impresii de la întrunirea Partidului Conservator la Constanţa, prin *"acţiunea binefăcătoare a membrilor"* acestuia *"anunţându-se zorile unei ere noi pentru judeţul şi oraşul Constanţa"*.

241. 7 martie 1910. Oficiosul conservatorilor constănţeni zugrăveşte în culori negre noua clădire a Cazinoului, *"un monstru internaţional"*.

242. 14 martie 1910. Comentariu asupra traseului proiectatei linii ferate Constanţa–Tulcea; în stabilirea traseului sunt în joc şi interesele marilor proprietari de pământ din zonă.

243. 1 aprilie 1910. Scurtă **monografie** a comunei Caramurat (M. Kogălniceanu - jud. Constanţa).

244. 14 aprilie 1910. Întrunire naţional-liberală la Tulcea, cetăţenii *"manifestându-şi astfel mulţumirea şi recunoştinţa populaţiei oropsite de aici pentru solicitudinea ce în permanenţă ne-a arătat-o actualul guvern în*

www.ziuaconstanta.ro

ultimul timp; după o aşteptare e 32 de ani, Consiliul Comunal obţine un împrumut de 1,6 milioane lei necesar nevoilor sanitare şi culturale ale Tulcei".

245. 28 aprilie 1910. Continuarea consideraţiilor asupra traseului liniei ferate spre Tulcea.

246. 28 aprilie 1910. Prezentare a situaţiei partidelor politice la Constanţa.

247. 27 mai 1910. Scurtă **monografie** a comunei Tuzla (jud. Constanţa).

248. 11 iunie 1910. Manifestaţie şi miting de protestare organizate la Constanţa în semn de solidaritate cu suferinţele îndurate de românii transilvăneni şi macedoneni.

249. 15 iunie 1910. ***Dr. I. Drăgescu*** se adresează românilor din provinciile subjugate, stabiliţi în Dobrogea, să răspundă apelului ***Ligii Culturale*** *"şi nu se poate ca apelul ei să nu aibă un răsunet. Sunt buni români dobrogeni şi eu am deplină încredere în dragostea lor de Ţară şi de neam".*

250. 20 iunie 1910. Amplă **Dare de seamă** pe marginea inaugurării **Clubului Conservator–Democrat** din Constanţa, în prezenţa lui ***Take Ionescu***.

251. 27 iunie 1910. Punerea pietrei fundamentale la ***Moscheea*** din Constanţa; cuvântarea prefectului Constanţei.

252. 4 iulie 1910. Cuvântarea Muftiului jud. Constanţa, ***Hafuz Rifat–Efendi***, la punerea pietrei fundamentale la ***Moscheea "Regele Carol I"*** : *"se ridică cu cheltuiala Statului Român acest sfânt locaş şi astfel se cimentează şi mai mult şi pentru totdeauna o puternică frăţie şi dragoste între românii şi musulmanii din Dobrogea, fii ai aceleiaşi Patrii".*

253. 1-30 iulie 1910. Învăţătorul musulman ***Bectaş Osman*** rosteşte un discurs la *Congresul Învăţătorilor din România*, desfăşurat la Constanţa.

254. 4 iulie 1910. Ziarul ***"Viitorul Dobrogei"*** publică un **Apel** (semnat de ***dr. A. Zissu***) pentru ridicarea bustului lui I. Bănescu.

255. 19 septembrie 1909. Solemnităţile de la Tulcea prilejuite de punerea pietrei fundamentale la mai multe construcţii; este prezent primul–ministru ***Ion I.C. Brătianu***, a cărui cuvântare este reprodusă: *"Dobrogea să arate că fiind cea mai tânără parte a României, este şi cea mai tânără în naţionalismul şi patriotismul său".*

256. 3 octombrie 1910. Discurs al revizorului şcolar din care rezulta situaţia învăţământului primar şi a construcţiilor de şcoli în jud. Tulcea.

257. 10 octombrie 1910. Inaugurarea **Clubului Naţional–Liberal** din jud. Constanţa, al cărui preşedinte de onoare este ***Ion I. C. Brătianu***, prezent la manifestare; **cuvântările** rostite la banchetul dat în cinstea sa relevă progresele obţinute de Dobrogea şi oraşul Constanţa în ultimii 32 de ani.

258. 17 octombrie 1910. Semnalarea *"ereticilor pocăiţi sau adventişti"* în jud. Constanţa: *"Orice român, care ţine la ţara lui, să nu dea ascultare la cele ce spun ereticii aceştia, căci toate îndemnurile lor sunt pornite cu gânduri vrăjmăşeşti împotriva noastră".*

259. 7 noiembrie 1910. Întrunire de *"protestare"* organizată de Partidul Conservator la Constanţa *"contra asociaţiei liberalo-tachiste de la comună"*; ***cuvântările*** relevă aportul acestui partid la modernizarea Dobrogei, blamându-se, totodată, cu mijloacele verbului politicianist, adversarii politici.

260. 25 decembrie 1910. Oficiosul conservator constănţean exprimă poziţia Partidului Conservator *"în chestia românilor macedoneni: se înţelege că România n-are revendicări de făcut în Macedonia şi că revendicările noastre naţionale sunt în apropierea noastră".*

261. 1 ianuarie 1911. Alegerea lui ***I. C. Atanasiu*** ca şef al naţional-liberalilor tulceni.

262. 16 ianuarie 1911. În alegerile pentru Consiliul Comunal Constanţa, lista conservatoare este câştigătoare; **cuvântările** rostite la banchetul dat cu acest prilej.

263. 16 martie 1911. Fruntaşul comunităţii musulmane, ***Mahmut Çelebi***, pledează, într-o publicaţie apărută a Constanţa în limba turcă, pentru *"păstrarea credinţei şi naţionalităţii noastre".*

264. 10 mai 1911. Amplu **reportaj** al *"escursiunii"* Familiei Regale pe Dunăre – la Măcin, Isaccea, Tulcea, Deltă (Sf. Gheorghe, Sulina); **cuvântările** rostite de către oficialităţi locale.

265. 10 mai 1911. **Reportajul** vizitei Familiei Regale în oraşul Constanţa; **cuvântările** rostite de către oficialităţi locale.

266. 15 mai 1911. **Petiţie** adresată ministrului Instrucţiunii Publice prin care cetăţenii oraşului Constanţa cer înfiinţarea unui liceu.

267. 5 iunie 1911. **Editorial** care pledează pentru acordarea independenţei poporului albanez: *"Ei ne sunt fraţi, căci nu sunt altceva decât o continuitate dinspre Italia a rasei noastre presăraţi în Peninsula Balcanică. Ei au fost tovarăşii de suferinţă ai fraţilor noştri din Pind, cu care au luptat în comun în decursul veacurilor".*

268. 1 august 1911. Profesorul şi publicistul ***Ap. D. Culea*** prezintă importanţa naţională a *"muzăului"* de la Hârşiva: *"colecţia artistică şi ştiinţifică de la Hârşova este cea dintâi din Ţară în acest fel după cele întemeiate şi susţinute de Stat".*

269. 20 septembrie 1911. *"Reflecţii"* pe marginea vizitei în Portul Constanţa a unei escadre ruse, *"o nouă*

www.ziuaconstanta.ro

Cordialitatea ce există între țara noastră și marea Rusie este o garanție puternică pentru pacea din Europa răsăriteană".

270. 15 octombrie 1911. Institutorul dobrogean ***Petre Ștefănescu*** analizează curentele politice din Dobrogea; neagreând partidele și acțiunile lor politice ale acestora, *"Din cele expuse se desface o singură învățătură: doborgenii au înalta datorie de a sprijini* **acea** *politică care e dusă în numele idealului nostru național, singurul îngăduit în marginile teritoriului dobrogean".*

271. 15 octombrie 1911. Publicistul ***C. Codru*** subliniază rolul românilor transilvăneni ***(mocanii)*** în opera de modernizare a Dobrogei.

272. 30 octombrie 1911. Considerații pe marginea personalității fostului prefect tulcean ***Ion Nenițescu***, al cărui bust este dezvelit în orașul Tulcea.

273. 30 octombrie 1911. Istoricul ***Monumentului Comemorativ*** de la Tulcea.

274. 5 noiembrie 1911. **Apel** pentru întâmpinarea lui ***N. Iorga***, prezent la Tulcea pentru a conferența despre ***Presa română și menirea ei***.

275. 1 decembrie 1911. **Reportajul** festivităților prilejuite de dezvelirea bustului lui ***Ion Nenițescu***; **cuvântările** rostite de către oficialități locale.

276. 1 decembrie 1911. Ziarul constănțean ***"Dobrogea nouă"*** pledează pentru ridicarea bustului lui ***Ion Adam***, la împlinirea unui an de la moarte.

277. 20 decembrie 1911. **Moțiune** votată la o întrunire a național-liberalilor și conservator-democraților constănțeni, în care se *"vestejesc faptele administrației comunale și județene din Constanța".*

278. 22 decembrie 1911. Prezentare a personalității fostului prefect de Constanța, ***Scarlat Vârnav***, de către **Un învățător** *("care nu face, care nu va face politică").*

279. 22 decembrie 1911. Reprezentanți, de diferite naționalități, ai dobrogenilor, adresează un **memoriu** și o **petiție** primului-ministru și ministrului de Interne în chestiunea acordării drepturilor politice, respectiv a cetățeniei române.

280. 10 ianuarie 1912. **Cuvântările** rostite de fruntașii constănțeni la întrunirea Partidului Conservator; **moțiunea** *"vestejește cu ultima energie acțiunea nedemnă a celor două partide din opoziție, cointeresate".*

281. 29 ianuarie 1912. În ziarul *"Dobrogea jună"*, ***Const. N. Sarry*** critică atitudinea acelor reprezentanți ai musulmanilor care cer autorităților redeschiderea școlilor confesionale, *"de vreme ce se știe cum au funcționat cele desființate în trecut"*, și pledează *"la o mai bună cunoștință a limbii românești, care în viața socială e cu mult mai trebuitoare".*

282. 10 februarie 1912. **Telegramele** expediate de către conservatorii din Tulcea, Sulina, Babadag, Măcin, Isaccea, Chilia Veche, Mahmudia (cu menționarea semnatarilor) întrunirii Partidului Conservator din Capitală.

283. 18 februareie 1912. Situația în rândurile național-liberalilor din jud. Tulcea, așa cum reiese din **interviul** cu fruntașul ***Achile Dimitriu***.

284. 19 februarie 1912. Cu prilejul alegerii de noi membri ai Camerei de Comerț Tulcea, se reexprimă nădejdea *"ca pe viitor politica să fie scoasă de acolo unde ea nu trebuie să se facă".*

285. 11 martie 1912. Pornind de la constatarea că cele două biserici ortodoxe românești nu pot satisface cerințele orașului Constanța, este ales un Comitet *"însărcinat cu strângerea fondurilor necesare construiri unei a treia biserici"*, se spune într-un **Apel către cetățenii constănțeni și ai Dobrogei întregi**.

286. aprilie 1912. Scurt istoric al ***Serviciului Maritim Român*** (S.M.R.).

287. 15 aprilie 1912. Constituirea ***Asociației Învățătorilor din jud. Constanța***.

288. 21 aprilie 1912. *"O privire generală asupra situației partidelor din Tulcea"* (conservatorii, conservator-democrații, liberalii, socialiștii).

289. 21 aprilie 1912. Ziaristul **Const. N. Sarry** combate înțelegerea greșită a naționalismului de către unii din concetățenii săi, în condițiile în care *"Nu este – o spun sus și tare – manifestare a sufletului omenesc mai firească și mai frumoasă ca aceea a sentimentului național. Până și socialismul doctrinar a sfârșit prin a admite granițe naționale".*

290. 22 aprilie 1912. Oficiosul conservator-democraților din Constanța pledează pentru a i se permite social-democratului **Cr. Racovski** de a participa la viața politică; în caz contrar, se va prezenta *"lumii întregi ca pe o victimă a unui guvern sau a unei țări netolerante".*

291. 29 aprilie 1912. Cetățenii români de origine germană, stabiliți în jud. Constanța, își exprimă solidaritatea, într-un **Proces-verbal**, cu durerea concetățenilor lor români la comemorarea *Centenarului Răpirii Basarabiei.*

292 aprilie, mai-iunie 1912. Scurte **monografii** ale Fabricii de ciment de la Cernavodă, Fabricii de Șuruburi de la Saligny, Fabricii de Produse Ceramice de la Medgidia.

293. 1 mai 1912. Ziarul naționaliștilor constănțeni combate ideea închegării unui partid dobrogean, *"idee ce n-a putut încolți decât în mintea unor oameni cu desăvârșire lipsiți de orice scrupule de conștiință și preocupați, înainte de toate, de foloasele personale ce ar putea trage din această mișcare nenorocită".*

www.ziuaconstanta.ro

294. 12 mai 1912. **Apel** adresat dobrogenilor cu prilejul desfăşurării la Constanţa a Congresului ***Ligii Culturale***.

295. 12 mai 1912. *"Situaţia partidelor din Constanţa"* (conservatorii, liberalii, conservator-democraţii, socialiştii).

296. 20 mai 1912. Relatare despre desfăşurarea, la Constanţa, a lucrărilor Congresului ***Ligii Culturale***.

297. 27 mai 1912. Oficiosul conservator-democraţilor constănţeni critică alegerea amplasamentului noii clădiri a Primăriei.

298. 27 mai 1912. Enumerarea persoanelor din Constanţa (în număr de 86), care au contribuit la o **subscripţie** *"pentru internatul studenţilor săraci basarabeni ce va fi fondat în oraşul Iaşi"*.

299. mai-iunie 1912. Comemorarea *Centenarului Răpirii Basarabiei* constituie prilejul exprimării simţămintelor de solidaritate cu fraţii de dincolo de Prut: *"ni s-a răpit o soră dintre cele mai iubite, a cărei soartă am deplâns-o şi o deplângem şi azi"*.

300. 1 iunie 1912. Institutorul dobrogean ***Petre Ştefănescu*** primeşte două **scrisori** de la ***N. Iorga*** şi, respectiv, ***V. Pârvan***, *"din care* ***existenţa*** *şi* ***continuitatea*** *elementului românesc se fac clare ca lumina zilei"*.

301. 5 iulie 1912. Primarul oraşului Medgidia, *"în megalomania sa de a-şi vedea numele scris pe una din străzile oraşului, a cerut Consiliului Comunal ca să schimbe actuala numire a străzilor"*; sunt menţionate propunerile operate.

302. 1 august 1912. **Programul** ziarului ***"Atdheu"***, editat la Constanţa în limba albaneză.

303. 18 august 1912. Un comitet de Cetăţeni din Constanţa lansează **invitaţia** pentru participare la o întrunire în care să se dezbată chestiunea tramvaiului electric.

304. 30 august 1912. **Petiţie** ("plângere") adresată de un veteran din comuna Rasova (jud. Constanţa) regelui ***Carol I***.

305. 2 septembrie 1912. Comentariu pe marginea "reînfiinţării" ***Şcolii Normale*** din Constanţa.

306. 23 septembrie 1912. Oficiosul conservator-democraţilor constănţeni pledează pe un ton critic, pe lângă ***Regele Carol I***, pentru schimbarea guvernului.

307. 5 octombrie 1912. Ziaristul ***Const. N. Sarry*** consideră că înlăturarea relelor de care suferă administraţia Dobrogei se poate face prin ridicarea salariilor funcţionarilor: *"Doriţi cu tot dinadinsul să dispuneţi de funcţionari independenţi, demni şi cinstiţi ? Asiguraţi-le, cel puţin, pâinea cea de toate zilele!"*.

308. 26 octombrie 1912. Ziaristul ***Const N.Sarry*** se adresează "cetăţenilor Dobrogei", în preajma primelor alegeri parlamentare la care participă şi dobrogenii.

309. 28 octombrie 1912. Profesorul ***Ion Bentoiu***, fruntaş conservator din Constanţa, apreciază că, pentru dobrogeni, alegerile parlamentare din noiembrie 1912 reprezintă *"un moment cu adevărat istoric"*.

310. 28 octombrie 1912. Modificările teritoriale din Balcani, în urma primului război balcanic, trebuie să aibă consecinţa *"rectificării graniţelor noastre în partea de sud a Dobrogei"*. Se arată că România este *"un factor important pentru menţinerea echilibrului european şi a păcii generale, de aceea cu bucurie trebuie să constatăm că ni se recunoaşte aceasta de marii noştri vecini şi că vom fi chemaţi şi noi să ne spunem cuvântul hotărâtor"*. În retrasarea graniţelor statelor Peninsulei Balcanice, poziţia României are în vedere interesele sale strategice şi naţionale: *"Rectificarea graniţelor noastre în partea de sud a Dobrogei, care să ne dea posibilitatea de a o putea apăra şi stăpâni în linişte, renunţarea pentru totdeauna a vecinilor noştri bulgari asupra acestui pământ, care nu este un pământ bulgăresc, ocrotirea conaţionalilor noştri din Macedonia, acestea sunt compensaţiile noastre în prezent, pe care le vom cere credem neapărat, bazaţi pe cele 400.000 de baionete ce stau gata la orice moment să-şi facă datoria către Ţară!"*.

311. 1 noiembrie 1912. Cu prilejul alegerilor parlamentare, este lansat un **apel** electoral de către conservatorii constănţeni.

312. 1 noiembrie 1912. Naţional-liberalii constănţeni se adresează "cetăţenilor" printr-un **apel** electoral.

313. 1 noiembrie 1912. Consideraţii ale *"unui cetăţean din Cartierul Românesc"* (Constanţa), cu simpatii naţional-liberale, în preajma alegerilor parlamentare.

314. 1 noiembrie 1912. Consideraţii pe marginea relaţiilor ţării noastre cu vecinii în împrejurările *"victoriei statelor aliate asupra turcilor, contrar tuturor aşteptărilor"*.

315. 4 noiembrie 1912. Ziarul socialiştilor constănţeni prezintă o analiză comparativă sub titlul ***Candidaţii lor şi candidaţii noştri.***

316. 6 noiembrie 1912. Ziaristul ***Const N. Sarry*** schiţează *"nevoile oraşului şi judeţului Constanţa, în preajma alegerilor"*.

317. 7 noiembrie 1912. **Apel** electoral al conservatorilor tulceni.

318. 25 noiembrie 1912. Aprecieri ale oficiosului conservator din jud. Tulcea pe marginea rezultatelor alegerilor parlamentare.

319. 16 decembrie 1912. Senatorul de Constanţa ***C. Pariano*** rosteşte în Parlament primul **discurs** venit din partea unui parlamentar dobrogean.

320. 20 ianuarie 1913. Publicistul ***Simion Petrescu***, originar din Silistra, rememorează aspecte ale

www.ziuaconstanta.ro

mişcării naţionale româneşti în Dobrogea înainte de 1878.

321. 25 ianuarie 1913. Ziaristul ***Const. N. Sarry*** are aprecieri critice la adresa unora dintre primii parlamentari dobrogeni, aleşi în noiembrie 1912.

322. 25 ianuarie 1913. În comuna Luncaviţa (jud. Tulcea), ruşi sectanţi (scopiţii) desfăşoară, *"sub masca de apicultori"*, prozelitism în rândurile românilor, pe care *"caută să-i câştige pentru credinţa lui Seliwanov în paguba legii strămoşeşti"*.

323. 10 februarie 1913. Pe teritoriul Statului Român, bulgarii au avut acces, întotdeauna, la demnităţi civile şi profesionale (în războiul din 1877-1878, în rândurile armatei române erau 21 de medici-ofiţeri).

324. 14 februarie 1913. Un avocat din Tulcea comentează chestiunea împroprietăririi veteranilor şi însurăţeilor.

325. 14 februarie 1913. La Hârşova este înfiinţată ***Societatea cultural-populară "Mihai Eminescu"***.

326. 10 martie 1913. Învăţătorul ***Constantin P. Dinu*** rememorează activitatea şcolară românească la Ostrov înainte de 1878, animată de ***Societatea Română de Cultură şi Limbă din Silistra***.

327. 17 martie 1913. Comentariu pe marginea rectificării graniţei de sud a Dobrogei: *"Dristorul trebuie să fie metropolă românească, şi aşa va fi, că drepturile noastre istorice nu bulgarii le vor sfârâma"*.

328. 26 iunie 1913. Editorial prilejuit de mobilizarea Armatei Române:*"Cu mândrie şi mulţumire sufletească trebuie să constatăm că cetăţenii oraşului, cât şi judeţului Constanţa, au arătat cu prisosinţă dragostea lor pentru Ţară şi Tron, şi nu au şovăit un moment când au fost chemaţi să-şi dea obolul şi jertfa de sine către Patrie"*.

329. 28 iunie, 31 iulie 1913. Amplu **reportaj** asupra vizitei prefectului ***Petru Th. Sfetescu*** în localităţile din Delta Dunării.

330. 11 iulie 1913. **Editorial** apărut la Tulcea referitor la întărirea rândurilor tuturor românilor în împrejurările în care *"falnica oştire românească se desfăşoară de-a lungul Balcanilor între Dunăre şi Marea Neagră, ducând pacea popoarelor care şi-au jurat nimicirea şi /când/ lumea civilizată aprobă unanim hotărârea României de a restabili liniştea la graniţele sale"*.

331. 17 iulie 1913. **Apel** al conservatorilor constănţeni în campania electorală pentru alegerea noului Consiliu Comunal Constanţa.

332. 28 iulie 1913. **Apel** al conservator–democraţilor constănţeni în campania electorală pentru alegerea noului Consiliu Comunal Constanţa.

333. 31 iulie 1913. Participarea ţării noastre la cel de-Al Doilea Război Balcanic a arătat Europei şi faptul că *"România este o ţară civilizată, că între poporul român şi celelalte din Balcani există o mare deosebire, care-l desparte nu numai geograficeşte, dar, ceea ce este mai important, culturaliceşte"* (**Editorial**).

334. 31 iulie 1913. Atmosfera sărbătorească la Tulcea, la aflarea veştii despre încheierea **Tratatului de Pace de la Bucureşti** (28 iulie/10 august 1913): *"Seara, o grandioasă manifestaţie, urmată de o retragere cu torţe, avu loc pe străzile oraşului"*.

335. 25 august 1913. **Editorial** care prezintă situaţia din Balcani în urma încheierii celui de-Al Doilea Război Balcanic şi a semnării **Păcii de la Bucureşti**: *"România, prin politica sa împăciuitoare, va decide şi de aici înainte asupra rostului popoarelor balcanice. Acestea au mare interes de a cultiva prietenia românilor, care le pot fi călăuza cea mai sigură pe toate căile progresului şi le pot oferi toate garanţiile că nu râvnesc subjugarea lor, nici cea economică, şi cu atât mai puţin cea politică"*.

336. 1 noiembrie 1913. **Programul** revistei constănţene ***"România Mare"***.

337. 1 noiembrie 1913. Funcţionarul şi publicistul ***P. Vulcan*** se pronunţă pentru revigorarea activităţii secţiei constănţene a **Ligii Culturale**.

338. 1 noiembrie 1913. Românilor transilvăneni ***(mocanii)*** stabiliţi în Dobrogea li se solicită să susţină şi să răspândească revista ***"România Mare"***.

339. 1913. Profesorul ***Ilie Ghibănescu*** comentează rezultatele primului an de învăţământ (1912/1913) al **Şcolii Normale** din Constanţa; ample consideraţii cu conţinut metodico-pedagogic.

340. 1 noiembrie 1913. Consideraţii privind semnificaţia recuperării părţii de sud a Dobrogei: *"**Nu vremelnică va fi această provincie sub sceptrul românesc.** Ea este pe vecie legată de Ţara Românească, la care de fapt şi de drept a fost **realipită.** Nu vom cere concetăţenilor noştri să uite că sunt bulgari, turci, greci etc. şi nici nu putem avea pretenţiuni de a-şi uita limba şi credinţele lor, dar ceea ce vom cere va fi ca, pe lângă limba lor, să o înveţe şi pe aceea a ţării în care au rămas de acum înainte şi de care sunt legaţi prin faptul că aci trăiesc şi aci îşi au legăturile de familie, de interes, de trecut etc. Şi dacă le cerem aceasta, e şi mai mult în interesul lor propriu, fiindcă ei vor avea mai mult nevoie să cunoască limba ţării, fie pentru a-şi apăra interesele, fie pentru a se putea ridica la nivelul cultural al celorlalţi concetăţeni ai lor, care, cunoscând şi vorbind limba ţării, vor putea să profite şi de izvoarele de bogăţii culturale ale neamului românesc, care, orice s-ar zice, dar, în această ordine, ocupă locul de frunte printre popoarele din sud-estul Europei"*.

341. 20 noiembrie 1913. Primarul Sulinei, ***A. Petra***, relatează despre începuturile, în 1911, a*"asanării oraşului Sulina"* cu drăgile **Comisiei Europene a Dunării** (C.E.D.): *"Am credinţă că după scurt timp Sulina*

www.ziuaconstanta.ro

va scăpa pentru totdeauna de inundaţii".

342. 10 decembrie 1913. Avocatul ***Gh. Silvan***, participant la campania din Bulgaria, îşi expune consideraţiile asupra populaţiilor bulgară şi turcă din Dobrogea de Sud; el crede că elementul bulgar va fi mai receptiv decât cel musulman în acţiunea de *"naţionalizare"* a părţii sudice dobrogene.

343. decembrie 1913. ***Camerei de Comerţ şi Industrie*** Constanţa i se prezintă un **Raport economic** *"asupra comerţului şi industriei din noul teritoriu al judeţelor Dobrici şi Silistra".*

344. 17 decembrie 1913. Muftiul jud. Constanţa acordă un **interviu** pe tema frământărilor absolvenţilor **Seminarului Musulman** din Medgidia în legătură cu accesul lor în viaţa profesională şi socială.

345. 19 ianuarie 1914. Institutorul tulcean ***D. Bujilă*** comentează, pe larg, conţinutul programelor şcolare, rolul naţional şi cultural al învăţătorilor şi face mai multe propuneri în sensul eficientizării învăţământului primar în Dobrogea. *"Toate cele de mai sus; în calitate de preşedinte al* ***Asociaţiei Învăţătorilor din jud. Tulcea,*** *am avut onoarea a le expune, sub formă de* **memoriu,** *d-lui ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice, fără măsură de îndreptare până astăzi".*

346. 1 februarie 1914. **Programul** ziarului de limbă turcă ***"Işâk"***, apărut la Medgidia.

347. 2 februarie 1914. În timpul campaniei electorale pentru alegeri parlamentare, ziarul ***"Dobrogea jună"*** se adresează într-un **editorial** *"alegătorilor dobrogeni"* îndemnându-i să *"respingă aurul boieresc; de-acum şi de-apururi, în ţara aceasta, numai DREPTUL MUNCII va să domnească, iar DREPTUL NAŞTERII a încetat".*

348. 2 martie 1914. ***George D. Benderli***, decanul Baroului Constanţa, prezintă un **raport** ministrului Justiţiei asupra aplicării justiţiei în Dobrogea.

349. 9 martie 1914. Primăria oraşului Silistra atestă, într-o **adresă**, comportarea civilizată şi corectă a Armatei Române în timpul campaniei din 1913.

350. 9 martie 1914. Comandorul ***C. Mănescu*** face o prezentare generală a oraşului Balcic.

351. 16, 23 martie 1914. Directorul ***Seminarului Musulman*** din Medgidia, ***Al. Alecu***, expune, într-o **convorbire**, istoricul instituţiei.

352. 23 martie 1914. Fostul primar al oraşului Constanţa, ***Mihail Coiciu***, a încetat din viaţă; **reportajul** înmormântării şi **cuvântările** funebre.

353. 6 aprilie 1914. Profesorul ***Ap. D. Culea*** arată *"cum cultivă bulgarii ura împortiva noastră".*

354. 12 aprilie 1914. **Comunitatea Albaneză din Constanţa** a sărbătorit venirea pe tronul Albaniei a ***Regelui Wilhelm de Wied***; sunt expediate mai multe **telegrame**.

355. 20 aprilie 1914. Avocatul constănţean ***Anton C. Diamandopol*** pledează pentru construirea **Canalului Cernavoda-Constanţa**.

356. 20 aprilie 1914. Solemnitatea instalării *Curţii de Apel* din Constanţa; **discursurile** relevă progresele justiţiei în Dobrogea.

357. 22 aprilie 1914. Avocatul constănţean ***Bucur Constantinescu*** lansează un **apel** preoţilor şi învăţătorilor pentru a strânge material etnografic asupra populaţiilor din Dobrogea.

358. 23 aprilie 1914. Neînţelegeri între lipovenii din jud. Tulcea.

359. 1 mai 1914. Liderul conservatorilor constănţeni, proprietarul ***C. Pariano*** lansează un **Apel către alegători,** în contextul alegerilor parlamentare pentru Constituantă.

360. 7 mai 1914. **Proces-verbal** de constituire al **Partidului Naţional–Dobrogean,** ca urmare a acţiunii ziarului ***"Dobrogea jună".***

361. 7 mai 1914. Consideraţii pe marginea necesităţii accentuării procesului de românizare în Delta Dunării.

362. 11 mai 1914. La Constanţa sosesc 80 de studenţi şi universitari turci; scurt **reportaj** al vizitei.

363. 11 mai 1914. Relatare despre inaugurarea primei curse maritime între Constanţa şi S.U.A., prin intermediul unei societăţi maritime germane.

364. 15 mai 1914. Institutorul ***Petre Ştefănescu*** exprimă necesitatea implicării mai active a învăţătorilor în activităţi cultural-educative şi în sprijinul activităţii ***Asociaţiei Învăţătorilor din jud. Constanţa.***

365. 18 mai 1914. Cu prilejul alegerilor pentru Constituantă, naţional-liberalii constănţeni lansează un **manifest** *"către alegătorii judeţului şi oraşului Constanţa".*

366. 15 mai 1914. Avocatul ***Şt.Cişmigiu*** glosează pe marginea vizitei ţarului ***Nicolae al II-lea*** la Constanţa *"şi însemnătatea ei asupra stăpânirii româneşti peste Dobrogea".*

367. 15 mai 1914. Elevul musulman ***Ahmed Meneşi*** relevă conaţionalilor săi din judeţele sud-dobrogene gradul înalt de toleranţă pe care îl are Statul Român în chestiunea naţională, comparativ cu actele de deznaţionalizare ale Statului Bulgar: *"Fraţilor ! României îi datorăm foarte mult, căci e singurul stat care ne iubeşte şi ne apără orice interese. Suntem ţărani români în toată puterea cuvântului şi ne bucurăm de aceleaşi privilegii ca şi «Badea Gheorghe» sau «Conu Niculae», şi e mare deosebirea între noi şi un Mihailof sau Şmil împământenit".*

368. 15 mai 1914. Descriere a situaţiei partidelor politice la Constanţa şi Tulcea, în contextul campaniei

www.ziuaconstanta.ro

368. 15 mai 1914. Descriere a situaţiei partidelor politice la Constanţa şi Tulcea, în contextul campaniei pentru alegerile parlamentare.

369. 15 mai 1914. **Dare de seamă** a întrunirii publice organizată de Partidul Social-Democrat la Tulcea; sunt prezentate **cuvântările.**

370. 1 iunie 1914. Institutorul ***P. Ştefănescu*** glosează pe marginea ***specificului dobrogean*** considerând că *"Traiul laolaltă, veacuri de-a rândul, a statornicit între diversele neamuri dobrogene o* ***conştiinţă unitară****, aceea a unei comunităţi cu un singur soi de interese şi cu un singur soi de aspiraţiuni".*

371. 8 iunie 1914. Reportajul vizitei ţarului ***Nicolae al II-lea*** la Constanţa; discursurile rostite de ţar şi regele ***Carol I.***

372. 8 iunie 1914. Avocatul ***Şt. Cişmigiu*** comentează impactul vizitei ţarului asupra relaţiilor economice şi externe ale României, în contextul intereselor strategice ale Marilor Puteri.

373. 17 iunie 1914. Semnificaţia economică a liniei ferate Tulcea–Medgidia–Bazargic este însoţită şi de pătrunderea mai lesnicioasă a elementelor de civilizaţie în toate colţurile Dobrogei: *"Astfel se va face închegarea naturală a sentimentelor naţionale legând sufleteşte tot ce azi este şovăielnic în populaţia eterogenă a provinciei şi creând o unitate de vederi şi aspiraţiuni pentru toţi locutorii ei".*

374. 17 iunie 1914. Consideraţii asupra administraţiei oraşului Mangalia, aflat în curs de modernizare.

375. 1 iulie 1914. Reportaj asupra alegerilor comunale desfăşurate la Tulcea; oficiosul conservator local descrie pe un ton polemic *"sălbăticiile de la alegerile comunale"*, apreciind, partizan, că *"regimul teroarei şi al groazei a reînviat în Tulcea".*

376. iulie 1914. Începutul Primului Război Mondial este comentat în contextul descifrării contradicţiilor în relaţiile internaţionale: *"Şi de va fi scris în cartea istoriei să intrăm şi noi în luptele ce se pregătesc, o vom face, şi o vom face aşa cum am făcut-o întotdeauna, dela Traian şi Decebal şi până la Carol cel Mare".*

377. 1 iulie 1914. **Proces-verbal** pe marginea alegerii noului Comitet de conducere al conservatorilor tulceni.

378. 1 iulie 1914. Ziaristul ***Const. N. Sarry*** comentează critic atitudinea acelor bulgari din judeţele sud-dobrogene care intenţionează să-şi păstreze vechea cetăţenie, *"nevoind nici măcar sub forma aceasta să confirme stăpânirea românească peste noile teritorii".*

379. 15 septembrie 1914. Institutorul ***Petre Ştefănescu*** relevă rolul cultural al băncilor populare în Dobrogea.

380. 13 noiembrie 1914. **Darea de seamă** asupra adunării generale a naţional-liberalilor din jud. Constanţa; sunt aleşi noi membri ai conducerii judeţene.

381. 13 noiembrie 1914. Consiliul Comunal Constanţa votează pentru ridicarea ***Monumentului regelui Carol I,*** la propunerea primarului ***Virgil Andronescu***.

382. 20 noiembrie 1914. Analiză caustică a situaţiei partidelor şi a politicienilor în judeţele Constanţa şi Tulcea.

383. 30 noiembrie 1914. Pregătiri organizatorice pentru ridicarea unei statui a defunctului Suveran, propunându-se ca *"ridicarea monumentului să se facă cât se poate mai curând, nu în timp de opt ani"*, cum se propusese.

384. 30 noiembrie 1914. Punerea bazelor, la Constanţa, a *"cohortei cercetaşilor români".*

385. 30 noiembrie 1914. Amintiri despre *"**Regele Carol şi oraşul nostru** / Constanţa/".*

386. 12 ianuarie 1915. Comentariu în chestiunea alegerii locului unui pod peste Dunăre – Hârşova sau Galaţi.

387. 12 ianuarie 1915. Consideraţii asupra dezvoltării, comparativ, a judeţelor Constanţa şi Tulcea, acesta din urmă apreciindu-se că *"este mult inferior jud. Constanţa".*

388. 12 ianuarie 1915. Profesorul ***C. Lăzărescu*** lansează un **apel** pentru *"înfiinţarea în acest oraş /Constanţa/ a unei* ***Case Publice de Citire****".*

389. 30 ianuarie 1915. Institutorul ***P. Ştefănescu*** pledează pentru alcătuirea de **monografii.** *"alcătuite cu multă răbdare, cuprinzând întreaga viaţă, prezentă şi trecută, economică, naţională şi istorică a satelor şi oraşelor dobrogene".*

390. 8 martie 1915. Scurte prezentări ale oraşelor Silistra şi Turtucaia.

391. 26 martie 1915. **Programul** ziarului constănţean ***"România Mare".***

392. 29 martie 1915. Funcţionarul şi publicistul constănţean ***I. Borcea*** scrie unul dintre numeroasele articole pe tema necesităţii recuperării provinciilor istorice româneşti: *"Vrem şi cerem Ardealul cu stăruinţă, cu încăpăţânare. Nu încălcăm drepturile nimănui. Acolo e dreptul nostru şi numai al nostru. Acesta e strigătul nostru de veacuri".*

393. 29 martie 1915. **Proces-verbal** prin care se certifică *"împăcarea"* liberalilor din jud. Tulcea: *"Cu acest act se încheie o perioadă regretabilă a partidului nostru din Tulcea şi azi Partidul Naţional–Liberal* ***unificat*** *păşeşte din nou spre îndeplinirea frumoasei lui misiuni".*

394. 29 martie 1915. Oficiosul naţional-liberal tulcean se pronunţă împotriva candidaturilor unor politi-

www.ziuaconstanta.ro

cieni străini de judeţ: *"Destul cu străinii, destul cu aventurierii politici.* ***Trăiască Tulcea a tulcenilor!"***

395. 1 aprilie 1915. Precizări despre **programul** revistei editate în limba turcă ***"Mektep ve aile"*** (Medgidia).

396. 17 aprilie 1915. Este evidenţiată necesitatea îndiguirilor în Deltă; întreprinzătorii străini au fost descurajaţi, căci *"nu s-au lăsat convinşi că trebuie să împartă bacşişuri grase la puternicii care puteau, printr-o semnătură de condei, să semneze concesia"*.

397. 18 aprilie 1915. Situaţia agriculturii şi a proprietăţii agrare în jud. Caliacra.

398. 18 aprilie 1915. Polemică între reprezentanţi ai intelectualilor musulmani în chestiunea repartizării absolvenţilor **Seminarului Musulman** din Medgidia. *"Eu nu sunt locuitor din Cadrilater. Am vizitat însă Cadrilaterul şi m-am convins deplin că acolo musulmanii sunt mai culţi decât cei din Dobrogea Veche"*.

399. 8 mai 1915. Dispute pentru şefia conservatorilor din jud. Constanţa; parte din ei îl consideră ca lider pe ***C. Pariano*** (N. Filipescu).

400. 8 mai 1915. Alegerea ca şef al conservatorilor constănţeni (Al. Marghiloman) a lui ***T. Cănănău***.

401. 30 mai 1915. Comentariu critic în chestiunea pescăriilor, a *"greşelilor"* legii făurită *"fără cunoştinţa de fapt a lucrurilor"*.

402. 5 iunie 1915. Polemică între fracţiunile conservatoare; sunt publicate **procesele-verbale** de constituire, în noiembrie 1907, a organizaţiei judeţene Constanţa a Partidului Conservator.

403. 7 iunie 1915. Chimistul ***Mircea I. Berberianu*** relevă că *"va suna ceasul"* şi pentru intrarea României în Marele Război: *"Banatul, Ardealul şi Bucovina sunt istoriceşte şi etniceşte româneşti, trebuiesc deci alipite de România în urma războiului de eliberare a fraţilor de peste munţi"*.

404. 11 iunie 1915. Consideraţii pe marginea inundaţiilor din Valea Carasu; sunt arătate cauzele şi oferite soluţii.

405. 12 iunie 1915. Ziarul constănţean ***"România Mare"*** cere intrarea ţării în război: *"Cereţi acest război necesar fiinţei voastre ca neam, cereţi acest război căci el este singurul fapt care va putea închega aspiraţiunile voastre, care va putea realiza visul nostru mult hrănit:* ***O Românie Mare, dela Nistru până la Tisa***".

406. Ing. ***Jean Stoenescu-Dunăre*** comentează, pe larg, importanţa tramvaiului electric la Constanţa; argumentează necesitatea unei uzine electrice pentru dezvoltarea oraşului.

407. 28 septembrie 1915. Comentând raporturile de forţe între statele balcanice şi interesele lor comune, ziarisul ***N. Pantely-Stanciu*** scrie într-un ziar de la Balcic: *"De către balcanici să se reţină faptul că tot interesul celor două mari partide în luptă este de a-i dezbina, pentru a le întârzia şi zădărnici pe cât posibil acţiunea de revendicare; de aceea, cu atât mai mult dânşii trebuie să fie conduşi în diversele lor manifestări de spirit plin de raţiune"*.

408. 8 noiembrie 1915. Ziaristul ***Const. N. Sarry*** relevă personalitatea – contestată de adversarii politici – a fostului prefect de Constanţa, ***Scarlat Vârnav***.

409. 15 noiembrie 1915. **Programul** publicaţiei ***"Flamuri Shqipërisë"*** , editată în limba albaneză la Constanţa.

410. 28 noiembrie 1915. Consulului britanic la Constanţa i se aduce la cunoştinţă faptul că directorul hotelului Carol, proprietatea unei societăţi engleze, este de origine german, respectiv *"face spionaj şi e agent nemţesc"*.

411. 20 decembrie 1915. Exprimare a solidarităţii cu poporul sârb; relevarea necesităţii ajutorării materiale a aromânilor şi albanezilor din zona ocupată de armatele austro-ungare.

412. 10 ianuarie 1916. **Apel** al Comitetului **Cercului Studenţesc Constănţean**: membrii săi îşi propun *"ridicarea prin lumină a păturii ţărăneşti"* şi *"înfiinţarea bibliotecii populare cu cărţi scrise pe înţelesul lor / al ţăranilor/"*.

413. 29 ianuarie 1916. **Petiţie** din partea agricultorilor dobrogeni adresată ministrului Comerţului pentru a lua măsuri *"ca nu numai noi, plugarii, să fim aleşi la sacrificii, iar la beneficiile mari să ia parte numai negustorii, morarii şi speculanţii"*.

414. 7 februareie 1916. Tânărul ziarist constănţean ***Vasile Canarache*** relevă *"că la militari idealul pentru cucerirea Ardealului e şi mai puternic ca la noi aceştia, care mâine când vom fi militari, o să spunem la fel ca dânşii"*.

415. 9 martie 1916. Ziarul din Constanţa ***"Varda"*** îşi schimbă denumirea în ***"Victoria"***.

416. 17 martie 1916. Exprimarea simpatiei faţă de victoriile pe front ale Franţei, *"sora latină"*, ele constituind un impuls şi pentru acţiunea României (articol de ***V. Canarache***).

417. 25 martie 1916. Ziaristul ***V. Canarache*** omagiază *"icoana sfântă a Ţării – armata"*.

418. 3 aprilie 1916. Oficiosul liberal critică amplasamentul Palatului Prefecturii, a altor construcţii iniţiate pe vremea administraţiilor comunale conservatoare.

419. 3 aprilie 1916. În faţa Palatului Prefecturii este ridicat ***Monumentul pentru Comemorarea Ostaşilor căzuţi în Campania din 1913.***

420. 8 mai 1916. Publicistul ***Petru Vulcan*** lansează un apel *"confraţilor"* pentru înfiinţarea la Constanţa a

www.ziuaconstanta.ro

421. 20 mai 1916. Ziarul *"Ecoul"* din Balcic critică pasivitatea edililor locali care, sub pretextul repercusiunilor războiului, *"lasă în părăsire lucrări edilitare aproape terminate"*.

422. 5 iunie 1916. Farmacistul şi publicistul constănţean ***Ioan Berberianu*** relevă importanţa staţiunii Mamaia şi propune o serie de măsuri pentru dezvoltarea ei.

423. 15 iulie 1916. Consideraţii pe marginea unificării, la Constanţa, a conservatorilor cu conservator-democraţii.

424. 7 august 1916. Fruntaşul conservator ***C. Pariano*** arată că *"numai alipirea provinciilor subjugate near scăpa şi pe noi de dominaţiunea nărăvaşă şi scârboasă a acelor bande de politicieni care ne-au copleşit şi care nu ştiu decât cum să omoare caracterele, să strice moravurile şi să încătuşeze muncă şi economia naţională, pentru a putea specula în folosul lor !"*

425. 7 august 1916. **Interviu** cu proprietarul constănţean ***C. Pariano*** pe marginea originii scopului curselor de cai dobrogene; sunt inserate şi două **adrese**.

426. 15 august 1916. Ziarul constănţean *"Dacia"* anunţă mobilizarea armatei române, exprimând încrederea în victoria finală: *"Lupta va fi mare, dar cu atât mai mare va fi şi gloria noastră"*.

427. 2 septembrie 1916. Comentariu pe marginea eroismului armatei române în luptele din august: *"Fiţi mândri, constănţeni! Feciorii voştri s-au arătat demni de vitejia strămbunilor noştri, ducând faima cum dobrogeanul ştie să-şi apere moşia până în cele mai îndepărtate colţuri ale ţării şi trecând-o chiar peste hotare"*.

428. 6,7,8,9,10 septembrie 1916. Aprecieri asupra aliaţilor (ruşii, francezii, sârbii) şi adversarilor (bulgarii, turcii) noştri în Primul Război Mondial.

429. 7 septembrie 1916. **Apel** de îmbărbătare inserat în ziarul constănţean ***"Victoria"***: *"Oraşul nostru Constanţa a fost, este şi va fi românesc atâta timp cât va trăi şi numele de român"*.

430. 8 septembrie 1916. Relatare a *"marii manifestaţii din Piaţa Ovidiu"*, cu prilejul debarcării trupelor ruseşti, la care populaţia Constanţei şi-a arătat *"cele mai înălţătoare sentimente către sfânta armată şi către generalul Averescu, comandantul suprem al trupelor din Dobrogea"*; aliaţii au fost primiţi *"cu urale nesfârşite"*.

www.ziuaconstanta.ro

LIST OF DOCUMENTS

1. the 4-th of August 1878. ***Grigore Cobălcescu*** says, in his essay on Dobrodgea: *"It is an wealthy country, with countless resources, and we can definitely say that it undoubtedly completes the present Romania".*

2. the 19-th of August 1878. Taking into account the international treaties in the matter of giving up the 3 counties in South Bessarabia, ***M. Eminescu*** motivates *"our historical right"* on Dobrodgea: *"Our historical right on the territory of Dobrodgea, except the Danube Delta and the islands, which indisputably belong to us, we receive it, but only on one condition: that the population agrees to it. This sole condition would grant the genuine character to our historical right on Dobrodgea."*

3. the 4-th–5-th of September 1878. The **editorial** of ***"Românul"*** newspaper, approaching the matter of *"Romanians reoccupying Dobrodgea, after centuries of separation"* – from the economical point of view –, states few priorities to be fulfilled: building a port, a bridge across the Danube, a railway...

4. the 11-st of October 1878. The **editorial** of ***"Pressa"*** newspaper, about Dobrodgea, *"which is again Romanian territory"*; it is imperative to take the necessary measures in order to fortify the sea coast.

5. the 7-th of November 1878. The population in Tulcea is waiting for the Romanian authorities to come: *"They would give anything for the Romanian troups to come here, if only the Romanian troups wish to do so".*

6. the 16-th of November 1878. **Report** from Tulcea on the following matter: *"the Romanian leaders' meeting to elaborate an unitary strategy in order to promote the national (Romanian) feeling and to uphold the interests of the Romanian State".*

7. the 17-th of November 1878. Description of the ceremonies on the 14-th of November: in the presence of ***Prince Carol I***, units of the Romanian Army are passing by Brăila to Dobrodgea.

8. the 19-th of November 1878. **Report** from Tulcea: over 8000 natives solemnly welcome the Romanian Comittee for receiving Dobrodgea.

9. the 23-rd of November 1878. **Report** from Tulcea, on the festive welcome paid to the Romanian military authorities – professor **C. Andrian**' speech.

10. the 23-rd of November 1878. The local representatives of nationalities in Tulcea send **Prince *Carol I*** a *telegram of gratitude.*

11. the 24–th of November 1878. Report from Tulcea on *"the warmfull welcome paid by the local population to the Romanian Army"*; the festive aspect of the city.

12. the 26-th of November 1878. A general presentation of Dobrodgea published in ***"Mémorial Diplomatique"*** magazine.

13. 27-th – 28-th of November 1878. Celebration in Constanţa on the occasion of Dobrodgea being Reintegration to the Romanian State.

14. the 6-th of December 1878. Ing. ***G. Budeanu*** draws out an working plan for ***"România Transdanubiană"***. According to this plann, Constanţa would be the main port for exports in our country and a channel linking Cernavoda and Constanţa would be to great advantage.

15. the 14-th of December 1878. Some considerations about Dobrodgea, written by the English engineer ***John Trevor Barkley*** and considered to be *"from all points of view, the most various and the most interesting on Dobrodgea".*

16. the 23-rd– 24-th of July 1879. Different news from ***"România Transdanubiană"***.

17. the 22-nd of August 1879. **Statistics** on schools of Dobrodgea.

18. the 27-th of November 1879. Ordinary session of the Communal Council of Tulcea.

19. the 17-th, 24-th, 31-st of May 1880. **Museum of the Prefecture** in Constanţa presenting the inventory.

20. the 23-rd of July 1880. Government representatives on inspection in Dobrodgea.

21. the 24-th, 31-st of August 1880. Enumerating the members of communal councils in the county of Constanţa: Turks and Tartars in majority.

22. the 25-th of September 1880. Gangs of bandits are haunting county Constanţa. Most of them are Turks and Tatars.

23. the 28-th of September 1880. Assembly of Constanţa Chamber of Commerce; the importance of organizing fairs: twice a year in the county Constanţa (besides those organized in Medgidia).

24. the 28-th of September 1880. News from Constanţa (county) – Romanians from Transylvania settling in Hârşova area; they are building schools etc.

25. the 29-th of October 1880. Description of archaeological traces in *"Antique Troesmis" (Igliţa).*

26. the 18-th of January 1881. Description of the Măcin Mountains.

27. the 18-th, 25-th of January and 8-th, 15-th, 22-nd of February 1881. **Report** issued by the prefect,

www.ziuaconstanta.ro

Remus Opreanu, presented in front of the General Council of Constanţa County.

28. the 12-th of March 1881. An assistant of the Sultan requests the Romanian State to cede several buildings and spaces in Tulcea, claiming that *"Ottoman Empire owns them"*.

29. the 15-th of March 1881. Remarks on the **Report** presented to the General Council of Constanţa County.

30. the 29-th of March 1881. Comments on the fact that ***"there are many villages with Romanian population in the Bulgarian border area"***.

31. the 23-rd of June 1881. The idea of building a **memorial monument** in Constanţa: *"symbolizing the moment of reunion. Dobrodgea coming back to the Romanian State."*

32. the 2-nd of August 1881. **Report** on the results of the exams attended by the pupils of ***the Elementary School of Girls*** – Constanţa.

33. the 18-th of October 1881. The prefect of Constanţa, ***C. Ciocârlan***, describing the situation of the county of Constanţa.

34. the 18-th of October 1881. Establishment of a club in Constanţa, where *"every respectable man could spend some time reading, listening to good music, chatting or even doing business"*.

35. the 23-rd of November 1881. Charitable actions in the initiative of ***"the Romanian Ladies"*** from Constanţa.

36. the 8-th of January 1882. Charity Ball for the benefit of the poor, on the 19-th of December 1881; The divine service is officiated also in the Romanian language, for the first time in Constanţa.

37. the 28-th of February, the 10-th/26-th of March 1882. **Report** on medical situation in Constanţa county, issued by dr. ***I. Drăgescu***.

38. the 1-st of August 1882. Clergymen should have better wages: *"why do you let them beg for daily bread ?"*

39. the 6-th, 12-th of February 1883. Results in the election for seats in Constanţa Communal Councils; most of the candidates are Turks and Tatars ethnics.

40. the 15-th of September 1883. The teachers from Tulcea decide to publish their own magazine, *"memorable moment for the **juvenile life** of the rural elementary didactic body from this country"*.

41. the 15-th of October 1883. Description of archeological traces existing in the region of the Cogealac village, where *"there was once a great locality, named «Roma»"*.

42. the 20-th of July 1885. ***N.S. Baboeanu*** from Tulcea, manager of *"Dunărea de Jos"* newspaper, claims that *it should be put an end to the status of **minority** tacitly imposed to Dobrodgea"*, that is to be lifted the special provisions regarding this specific region.

43. the 25-th of November 1885. The school inspector in Dobrodgea, ***Ion Bănescu***, recommends the correct assimilation of calligraphy in elementary school.

44. the 8-th, 15-th 22-nd of December 1885; the 12-th of January 1886. The prefect, ***Paul Stătescu***, reports on the situation of the county of Tulcea.

45. the 30-th of August 1887. Celebration on the occasion of unveiling the **statue of Ovidiu**, in Constanţa.

46. the 10-th of September 1889. ***"Dobrogea"*** magazine states some of the economical desideratums of Dobrodgea: new plants to be bring in this region, the viticulture to be developed (introduced), the forests to be regenerated etc.

47. the 10-th of September 1889. **King *Carol I*** visits Constanţa, for the first time after ten years since his first visit to Dobrodgea.

48. the 19-th of January 1892. The most famous newspaper from Constanţa at the end of the last century, ***"Constanţa"***, pleads for a prolific co-operation between local authorities and the various minorities existing in Dobrodgea.

49. the 5-th, 12-th of July 1892. **Report** on the establishment – in Medgidia – of the section for Constanţa of the ***Cultural League***.

50. the 12-th of July 1892. Enumerating the dobrodgean donors for the benefit of the Romanians from Transylvania.

51. July, 1892. Comments on the development of the industry in Dobrodgea: *"it is barely practised, following a primitive system, and the systematic industries are almost inexistent"*.

52. the 23-rd of August 1892. In the city of Constanţa there are few Romanian merchants; there is a need to encourage them to settle down here, to give them lots for free, in order to build their own houses, this also including romanian civil servants and handicraftsmen.

53. the 20-th of September 1892. Pleading for setting up a secondary school at Constanţa; there are 12 elementary schools in the cities of the country and 80 in the villages.

54. the 27-th of September 1892. Even after 10 years since the building of the **Cathedral** has been started, she hasn't been hallowed yet; it should be ready until the spring of 1893 (in fact in May 1895).

www.ziuaconstanta.ro

55. the 18-th of October, 1892. The importances of the fairs organized in Medgidia and Hârşova; In their absence, Romanian merchants from the cities of Constanţa could improve their situation.

56. the 6-th of December 1892. Reprezentatives of the General Council in Tulcea (county) are going to issue a complained, consisting of the problems they are dealing with in the county, including polical matters, complained to be presented to ***King Carol I***.

57. the 17-th of June 1893. Critical comment on the administration of the Communal Council of Tulcea; remarks about several local representatives.

58. the 17-th of October 1893. Pleading for modern metthods to be applied for farming; **appeal** for setting up an agricultural association.

59. the 31-st of October, 7-th of November 1893. Economical progress of Dobrodgea is a fact, especially taking into account the progress made by agriculture and trade, due to Constanţa port; there are many problems especially in the local administrative system, due to the quality of the personnel.

60. the 14-th of November 1893. It is important to develope a milk porcessing industry in Dobrodgea; the dobrodgean sheep is a valued merchandise on the european market.

61. the 21-st of November 1893. There are many differences between the citizens of Constanţa and those of Tulcea: there is the main difference between the progress made by Constanţa and Tulcea – left far behind by the first one.

62. the 28-th of November 1893. The **Complaint** presented to **King *Carol I*** by a delegation of the General Council of the County of Tulcea, requesting inter alia: communal and county autonomy, to take the necessary measures in order to develop some of the most important economical sectors – agriculture, trade and animal breeding – and the law system, to the same level as in every part of the country.

63. the 12-th of December 1893. The **Petition** issued by 250 people from Constanţa, presented to the minister of Cults, requesting that a classic gymnasium to be set up, claiming that the ***Pedagogical Highschool*** would not meet the dobrodgean children's need of education; there are several private schools in Constanţa belonging to the national minorties, such as: two Greek elementary schools, a Bulgarian elementary school which has also three gymnasial classes; an Armenian school; a catholic school; several Turkish schools "with a specific oriental structure".

64. the 12-th of December 1893. The **Petition** issued by the General Council of the County of Tulcea, directed to **King *Carol I***, which states *"the specific needs of this county"*, requesting that: the specific laws regarding the area to be lifted; a railway between Tulcea and Medgidia to be built; unjustice acts, as illegal dispossessment of lands etc. to be stopped.

65. the 6-th of March 1894. The need to improve the economical situation of Romanian in Dobrodgea: *"we have the right to grow (as a nation) and to work on the land we have fought for and even died for, to fulfill our national interests."*

66. the 24-th of April 1894. The thriving of Romanian national feeling in Dobrodgea has been slown down because of *"the lack of a specific Romanian element in the cities and villages in Dobrodgea, this being the most important problem of the Romanian population in this province"*.

67. the 1-st of May 1894. Comment on the fact that it is necessary to set up an economical society for the Romanian population in Dobrodgea, taking into account the fact that *"the foreigners settled here have already put their hands on our trade because of our carelessness."*

68. the 15-th of May 1894. Pleading for the reinforcement of the Romanian merchants' position in Dobrodgea, under the circumstances of their being in competition with the foreigners.

69. the 15-the of May 1894. The solemn inauguration of the **Monument of the French Soldiers**, the victims of the cholera epidemic in 1855.

70. the 18-th of September 1894. **Report** *on the Romanian Students' Congress* which took place at Constanţa.

71. the 20-th of August 1895. **Report** on the first Romanian trading vessel's arrival to Constanţa Port – "Medeea".

72. the 10th of September 1895. Editorial on the event of *"the inauguration of the most grandious work of art that has ever been done on the Danube in the last 18 centuries:* **The Bridge of King Carol I**, *at Cernavoda"*.

73. the 17-th of September 1895. **Report on** celebrating the inauguration of **the Bridge** of **King *Carol I***.

74. the 19-th of November 1895. Pleading for granting every political right to the population in Dobrodgea. The reasons invocated: Material qualification set to advantage the romanian voters; compared to other counties, the counties in Dobrodgea provide the state treasury with the greatest income.

75. the 26-th of November 1895. ***Petre Grigorescu***, the manager and owner of ***"Constanţa"*** newspaper, pleading for the population in Dobrodgea to be granted with all the political rights.

76. the 24-th of December 1895, the 20-th of Januarv 1896. ***G. Petrescu–Durostorianu***, a dobrodgean born in Silistra, pleading for the population in Dobrodgea to be granted with all the political rights.

www.ziuaconstanta.ro

77. the 12-th of June 1896. ***Ali Riza*** published the **Manifesto** of the turkish periodical ***"Sadakat"***, appearing in Constanţa.

78. the 19-th of October 1896. The ***Manifesto*** of the Turkish periodical ***"Şark"***, appearing in Constanţa: *"to protect – in case of need – every right and interest of our brothers in faith who are living in Dobrodgea and also to contribute to their progress in this region ".*

79. the 27-th of October 1896. **Report** on the public manifestations that took place on the occasion of inauguration the works on Constanţa Port project: speeches made on this occasion.

80. the 13-th of April 1897. Description of the political life in Dobrodgea, where there are no political parties' local branches. The National Liberal Party is accused of *"maintaining this situation".*

81. the 20-th of April 1897. The national-liberal prime minister, ***P. S. Aurelian***, decided to stimulate horse-breeding in Dobrodgea; Constanţa was chosen for organizing horse races, because Dobrodgea was the only province *"that have still had an excellent horse breed".*

82. the 22-nd of June 1897. The authorities are doing their best in order to stop Romanians from the kingdom – or from Transylvania – to settle down in Dobrodgea: *"The fact that Romanians were not allowed to settle down in the villages with a compact Bulgarian population, in the most beautiful region in Dobrodgea, the Babadag area, it was a major and irreparable political mistake."*

83. the 29-th of June 1897. Comments on the administrative system of the county of Constanţa; protests against the fact that prefects are frequently changed.

84. the 27-th of July 1897. Even if the head stone for a monument dedicated to Dobrodgea was set in 1879, in Tulcea, this monument hasn't been finished yet; it is called the roll for a committee to be set up in order to collect the necessary funds for building the **Memorial Monument of Dobrodgea**.

85. the 17-th of October 1897. The **Complaint** presented to King ***Carol I*** by the representatives of the Bulgarian community in Tulcea, accusing the local authorities for their *"precarious situation".*

86. the 26-th of October 1897. The **Report** issued by the minister of the Public Education, Spiru Haret, directed to the Ministerial Council, on *"the anti-Romanian acts committed by the Bulgarian population of Tulcea".*

87. the 26-th of October 1897. The **Appeal** issued by ***C. Pariano***, addressed to the ploughmen and cowherds from Dobrodgea in order to set up **the Society of Ploughmen and Cowherds** of **Dobrodgea**, with their own club and also with their own publications.

88. the 23-rd of November 1897. ***Petre Grigorescu*** considerred the city of Constanţa to suffer from two drawbacks: cosmopolitism and the insufficient enlargement of its territory.

89. the 23-rd of November 1897. Report on setting up the **Cultural and Charitable Society of Macedonian Romanians and Albanians "The Mutual Aid"**, in Constanţa.

90. the 11-st of January 1898. The **Manifesto** of the ***"Istrul"*** newspaper, stating, among other things, that: *"We shall urge the reforms and law we need: we will make suggestions and discuss over these laws in our newspaper; we will fight for a new state of facts, different from the one we are living in, and we won't consider our mission fulfilled until we could see Dobrodgea entirely assimilated to the rest of our country."*

91. the 11-th of January 1898. *"The Government have to do everything in order to populate the county of Tulcea by an energetic land reform: the available land should be given to the local ploghmen, who would – in this way – become landowners."*

92. the 15-th of January 1898. The county of Tulcea has been left far behind other counties because the absence of lines of communications, especially the railways. This is the reason why her natural resources couldn't be economically turned to their best account.

93. the 18-th of January 1898. It is necessary to begin immediatley the dyking works in the Danube Delta; the newspaper suggests that everyone who would settle down in this area to be given for good 10 hectares, on condition that he wold build his own dykes in order to protect from floods, following the plan of the Ministry of Domains.

94. the 22-nd of January 1898. Despite the historical evidence, Bulgarians continue to claim Dobrodgea; the only way to counteract this danger is to achieve the economical and social progress, *"and with the necessary support from the central authorities, we would certainly succeed".* It is obvious that *"Dobrodgea has never belonged to Bulgarians", and there isn't nor could ever be a* ***question of Dobrodgea****, from the nationality point of view, despite the facts that Bulgarian chauvinists from Sophia and also their local proselytes are doing their best to prove the contrary".*

95. the 22-nd of January 1898. The **Letter** directed to the *"Istrul"* newspaper, blaming false politicians – interested in fact to achieve their own goals – for illegal interference in solving the problems regarding Dobrodgea.

96. the 25-th of January 1898. The **Petition** issued by a bunch of Bulgarians from Tulcea directed to **King *Carol I***. Critical comment in the *"Istrul"* newspaper which declares itself *"against granting those rights until we could see this province had lost her exotic and polyglot character, turning into a genuine Romanian*

www.ziuaconstanta.ro

province".

97. the 29-th of January 1898. General presentation of the county of Tulcea – economical resources, the situation of the localities here, the situation with the fishings in the area.

98. the 31-st of January 1898. The dispute of two local newspapers from Tulcea: one of them ***"Istrul"*** newspaper claiming that prefects refused to be involved in the romanization process in the county of Tulcea, and, the other one, ***"Vocea Dobrogei"***, claiming that *all the prefects – **P. Stătescu, Gr. Sturza** and **C.N. Toneanu** – had nothing else but genuine Romanian feelings and acted accordingly".*

99. the 5-th of February 1898. Report on setting up the **Literary Circle of Constanţa, *"Ovidiu"*.**

100. the 8-th of February 1898. Memorial report on Bulgarians' existence in Cernavoda around 1878.

101. the 26-th of February 1898. ***Ion Neniţescu,*** prefect of Tulcea, suggests that Romanians coming from Balcani and Moravia should become landowners in Dobrodgea.

102. the 1-st of March 1898. Report of ***"Constanţa"*** newspaper on: newspapers of Dobrodgea – many of them ceased their existence, but *"Constanţa"* newspaper succeded to resist due to sensible merchants and herdmen who, *taking into account the need for a local paper, have been financially supporting us, knowing all the time that we have been doing what we could.*

103. the 3-rd of May 1898. Pleading for changing and translating the dobrodgean toponymy, *"a thing that should have been done long ago, but nobody has done anything about it."*

104. the 3-rd of May 1898. The **Manifesto** of the ***"Echoul agriculturei"*** journal, stating that: *"to spread the agricultural knowledge among all of its branches, taking into account the climate and especially the climate of Dobrodgea, and using the latest techniques, e.g. (...)".*

105. the 24-th of May 1898. ***Gr. Tocilescu*** discovers Roman traces on an archeological site in the North of Tulcea county.

106. the 15-th of June 1898. Comments on irredentistical trends of Bulgarians from Dobrodgea: by monopolizing the public functions, by educating the youth in schools and by thriving a panslav propaganda among the local population, our fellow countrymen, Bulgarians, were in fact trying to steal Dobrodgea from us. It is showed that *"Bulgarians wanted nothing else but annexing Dobrodgea to Bulgaria" – "ridiculous"* claim, with no historical ground: *"History is our witness and it's chirstal clear that Dobrodgea has never belonged to Bulgarians, because there is no trace of their being here... neither traces of their customs, toponymy, nor of historical monuments. However history proves that this province was once owned by Romans and Romanians, fact that is proved by plenty of reasons, especially by the Romanian toponymy, the Romanian population settled down on the right side of Danube and in many inwards localities and also by historical monuments – perrenial traces of their ancient glory".*

107. the 28-th of June 1898. Comment on **Prince Ferdinand of Bulgaria visiting Romania**: *"event that proves the fact that there is no reason to believe that the relationship between the two Danubian states are being kept under coldness, on the contrary, the strong friendship between the two neighbouring nations is unalterable despite the efforts made by a few chauvinistic newspapers from Sophia in order to distort the reality"*; it is asserted that *"Bulgarians living here are the spoiled children of Romania, living proof of that being the fact that they were allowed to build their own church in Constanţa"*, concluding that: *"Bulgarian panslavics must stop their agitations regarding Dobrodgea. Bulgarians are certainly having a better life in Romania, than they do in the Principality".*

108. the 29-th of June 1898. **Appeal** *"to all the Romanians in Dobrodgea and in the country"* who are asked to subscribe in order to rise **the Universal Library funds of the Literary Circle in Constanţa "Ovidiu"**.

109. the 6-th of July 1898. The national and cultural role of the ***League for the Advancement of Dobrodgea***; in the first place, fighting against foreign invasion, *"the government being requested to be more vigilant in shelding the borders of Dobrodgea".*

110. the 12-the of July 1898. Ceremony in Constanţa on the occasion of baptizing the two vessels: ***"King Carol I"*** and ***"Princess Maria"***, in the presence of the King.

111. the 27-th of July 1898. The necessity and the advantages of turning the Razelm Lake into a navigable one, *"work of great importance for the development of Romanian economy".*

112. the 27-th of July 1898. Pleading for bettering the life of the teachers of Dobrodgea.

113. the 15-th of September 1898. The **Manifesto** of ***"Ovidiu"*** magazine of Constanţa.

114. the 15-th of September 1898. Celebrating the setting up of **Universal Library of the Literary Circle of Constanţa "Ovidiu"**.

115. the 20-th of September 1898. Performing the feasibility studies for building a railway towards Tulcea; route proposals.

116. the 21-st of September 1898. A consortium formed by English capitalists obtains the concession over the cotton cultures in the Danube Delta, providing that they deal with the sewerage works in the Danube Delta.

117. the 26-th of October 1898. Appreciations on the role of the press in Dobrodgea.

www.ziuaconstanta.ro

118. the 22-nd of December 1898. Report on the study issued by eng. ***B.G. Assan*** on the construction of the *Constanţa–Cernavoda Channel.*

119. the 14-th of March 1899. Two **appeals** directed to *"the beloved citizens of Dobrodgea"* and especially to the minister of Internal Affairs, who are requested to grant full political rights, namley to lift some duties voted by the Communal Council of Constanţa.

120. the 2-nd of May 1899. Comments on the political life of Dobrodgea; groundless rumours about the establishment of a conservatory club.

121. the 30-th of Mav 1899. Report on the activity carried on by the ***Atheneum*** in Constanţa.

122. the 13-th of June 1899. It is necessary to take immediate action toward assisting the rural population that, *"because of the terrible drought that is laying waste all over the country, might be starved and might loose their cattle".*

123. the 1-st of February 1900. Proposal regarding: private initiative to assist the rural population affected during the winter period.

124. the 16-th of November 1900. The **Manifesto** of ***"Dobrogea"***, newspaper with a liberal political orientation appearing in Tulcea.

125. the 26-th of November 1900. A delegation of the General Council of Tulcea presenting *"people's grievance"* in front of the authorities in the capital.

126. the 26-th of Novermber 1900. The establishment, in 1899, of **the Society "Literary Harmony"** (Tulcea).

127. the 3-rd of December 1900. The **Complaint** presented to **King *Carol I*** by the General Council of Tulcea.

128. the 14-th of October 1901. The **Manifesto** of the ***"Steaua Constanţei"*** – newspaper.

129. the 18-th of November 1901. **Appeal** issued by the mayor of Tulcea, ***Elefterie Niculescu***, on the occasion of *"the national day of the city of Tulcea, on 14-th of November, celebrating the event of Dobrodgea's reunion to her fatherland."*

130. the 29-th of November 1901. ***"Dobrogea"***, newspaper of Tulcea, addresing an **Appeal to all brothers** in the Country, on the occasion of the national day of the city of Tulcea, The 14-th of November 1898: *"we do hope that by the work of all reasonable Romanians, the special status imposed to dobrodgeans will come to an end, being decided once and for all Romanians that equal duties for everybody should also mean equal rights for all"*

131. the 29-th of November 1901. Evidence on the fact that the mayor of Tulcea, ***Leonida Sterea***, had the initiative of celebrating the date of the 14-th of November, *"the National Day of Tulcea".*

132. the 13-th of January 1902. Notice on organizing a public meeting in Tulcea, so that *"dobrodgeans to claim for their political rights".*

133. the 24-th of January 1902. **Report** on the public meeting that took place on the 20-th of January, in Tulcea.

134. the 24-th of January 1902. The **Motion** adopted on the 20-th of January, in order to be presented to the Government and the Parliament.

135. the 12-th of March 1902. **Report** on the first public meeting of the citizens of Constanţa, claiming that *"political rights should be granted also to Dobrodgea, province that should be considered to be legally part of the Country"* (the 20-th of January 1902).

136. the 18-th of August 1902. *"Jumble situation"* with the forests in the county of Tulcea.

137. the 3-rd of September 1902. **The Bulgarian School** in Tulcea is closed, because the school management *"refused to comply with the regulations decreed by the Ministry of Public Education".*

138. the 22-nd of September 1902. Comment on the irredenistic allegations made by the Bulgarian press.

139. September 1902. **Report** on the visit to Constanţa made by a group of italian students and teachers.

140. the 15-th of November 1902. The communal elections in Tulcea outlined the appearance of distinctive political orientations (liberal and conservatory).

141. the 4-th of December 1902. The **Complaint** issued by the General Council of the County of Tulcea, presented to King ***Carol I.***

142. the 14-th, 21-st of September 1903. Report on the public meeting that took place in Constanţa on the occasion of laying the first brick on the foundation of the Administrative Palace and also of rebuilding and enlargement of the Elisabeta Boulevard; speeches made on the occasion.

143. the 2-nd of Novermber 1903. The dispute between ***Petre Grigorescu*** and ***Ioan N. Roman***, both of them representative figures of the political life in Constanţa.

144. the 9-th of December 1903. Professor ***Ion Bănescu*** describing the situation of Dobrodgea, from the ethnographical point of view, concludes that: *"Our enemies may discuss for a long time on the matter of our continuity, our nation's genesis on this territory; Romanians have deep roots in the land of Dobrodgea. This is their homeland. May this fact be well-known".*

www.ziuaconstanta.ro

145. the 23-rd of November 1903. ***Constantin Pariano***, landower and political representative figure, pleads for the dobrodgeans to be granted with political rights, presenting the progress made by Dobrodgea and criticizing the authorities' passivity.

146. the 23-rd of November 1903. **Report** on the festivities that took place in Constanţa on the occasion of celebrating 25 years since Dobrodgea's Reintegration to the Romanian State.

147. the 30-th of November 1903. Comment on the article ***"The Matter of Dobrodgea"***, published by Titu Maiorescu in the conservatory newspaper ***"Epoca"***.

148. the 29-th of February 1904. ***Ioan N. Roman***, lawyer and journalist, pleads for doubrujans to be granted with political rights, because *"Dobrodgea is undoubtely a Romanian country, in every respects"*.

149. the 11-th of April 1904. ***I. N. Roman*** argues for democratizing the dobrodgean political life, every citizen being requested to effectively take part in it.

150. the 18-th of April 1904. ***I. N. Roman*** considers that the continuous reinforcement of Romanian presence is the fact that counteract the so-called *"bulgarian peril"*, concluding that it is the right time for dobrodgeans to exert all their constitutional civil rights.

151. the 2-nd of May 1904. Monarchs' visit to Dobrodgea is considered to be *"an historical event"*.

152. the 2-nd of May 1904. **Report** on Monarchs' visit to Constanţa.

153. the 5-th of May 1904. **Report** on the visit made by the Royal Family in the county of Tulcea.

154. the 23-rd of May 1904. Comments on the royal visit in the county of Tulcea.

155. the 23-rd of May 1904. Citizens of Hârşova subscribing for an **Orthodox Cathedral** to be build in Sibiu.

156. the 16-th of July 1904. The importance of the fishings existing in Dobrodgea; fishermen's precarious situation.

157. the 22-nd of august 1904. Counting the number of the students – natives of Dobrodgea.

158. the 26-th of September 1904. The administrative activity of the prefect of Tulcea, ***Luca Ionescu***.

159. the 21-st of November 1904. The situation of the mines and quarriers in the county of Tulcea.

160. the 1-st of February 1905. **Manifesto** of ***"Cultura"***, magazine of Constanţa.

161. the 1-st of April 1905. **Manifesto** of ***"Gazeta Tulcei"*** newspaper.

162. the 1-st of April 1905. The Conservatory Partys states in its programm the matter of granting full political rights to dobrodgeans.

163. the 1-st of May 1905. The ***Gratitude Act*** issued by the veterans from the village of Chiragi (county of Constanţa) addressed to all that helped them *"with necessary food and cattle fodder"*.

164. the 20-th of May 1905. The necessity of State facilitating Romanians' settling down in the Danube Delta, namely *"Romanian fishermen coming from the bank of the Danube, who would exploit and turn into account the immense resources hidden in the ponds of the Danube"*.

165. the 15-th of June – the 1-st of July 1905. Report on the activity carried on by **"The Culture" Circle**.

166. the 26-th of June 1905. Brief report on the presence in Constanţa of "Potemkin", the russian cruiser.

167. the 3-rd of July 1905. **Report** on *"«Potemkin» incident"*.

168. the 10-th of July 1905. The issue of fieldworks in Dobrodgea, region *"lacking of labour and threshing-horses"* and also lacking of threshing machine, that are *"of a great importance for the economy of the dobrodgean peasants"*.

169. the 2-nd of October 1905. ***Ion Adam***, the writer, civil servant in Constanţa, is the author of the article *"People and Ideas"*.

170. October 1905. Pleading for an Archeology Museum to be set up at Constanţa.

171. the 9-th of October 1905. The celebration that took place in Tulcea, on the anniversary of 15 years since **"Prince Carol" High School** was set up.

172. the 24-th of October 1905. Comment on the Russian Revolution: *"It was about time, every start has an end and History teaches us that things happen likewise. Internal wars overthrow despotic tyrannies"*.

173. the 24-th of October 1905. Two books, writen by ***I.N. Roman*** and ***C. Pariano***, motivating – from the political and statistical point of view – the same idea: *It's urgent that dobrodgeans to be immediately granted with full political rights.*

174. the 24-th of October 1905. Combatting the oppinion of a newspaper appearing in the Capital, stating that dobrodgeans are emigrating *"almost en mass to America, due to the fact that the local population is suffering because of the high taxes and also of the lack of land."*

175. the 21-st of November 1905. The setting up of the **Cultural Circle"Hora"** in Tulcea.

176. November 1905. ***Petru Vulcan***, the publisher, wrote an article on the dobrodgean national cultural life: *"Ion Bănescu and the city of Constanţa"*.

177. the 18-th of December 1905. Discussing on *"matters of public utillity"* regarding the city of Constanţa, a local newspaper rejects the project of building a summer spa in Mamaia: *"Only an enemy of the city would think of something like that; thanks to the communal advisors we have, the same enemy could*

www.ziuaconstanta.ro

fulfill this ill-fated plann precisely on the money of our own community."

178. the 25-th of December 1905. The stage of the schools building in the county of Constanţa: a brief presentation of the Elementary School of the village of Băltageşti; prefect ***Scarlat Vârnav*** is appreciated for being concerned with building public edifices (schools, townhalls and churches).

179. the 27-th of January 1906. The **Compaint** presented by a delegation of the General Council of the County of Constanţa to ***King Carol I,*** highlightening the progress undergone by the county and the conomical problems encountered, being also expressed the fact that citizens are eagerly waiting *"to be granted with full political rights, like every citizen of their Homeland".*

180. the 12-th of February 1906. Acid comment on politics and politicians' morals, in the county of Tulcea.

181. March 1906. *P. Vulcan's* remarks regarding publishing circumstances of the ***"Ovidiu"*** magazine.

182. the 18-th of March 1906. The political supporters of ***Ion Bănescu***, the mayor of Constanţa, organizing a public meeting of sympathy.

183. the 10-th of May 1906. The ***"Tribuna Dobrogei"*** is paying respects on the anniversary of four decades since King ***Carol I*** came to Romania.

184. the 15-th of July 1906. **Manifesto** of ***"Răvaşul nostru"*** magazine.

185. the 7-th of August 1906. ***Mihail C. Mârzea***, publisher in Constanţa, seems to be confident in the future of the Romanian people, being taken into account the dynamical context of the Balkan Peninsula; he advises on *"being a little less concerned and to worry less about: «What would Europe say about us? How would Europe judge us ? What would Europe be thinking of us?... That we are still savagers? »; the only hope for us being our nation's own forces: "It's about tie for us to become trully and fully aware of our own value of our real potential."*

186. the 17-th of August 1906. ***Petru Vulcan's*** reportage on the **Romanian General Exibition**; details about the **Pavilion of Dobrodgea**.

187. September 1906. It is expressed the solidarity with the Romanians beyond the Kingdom's borders fighting for their nation.

188. the 3-rd of September 1906. Critical remarks regarding the **Pavilion of Dobrodgea**; followed by political comments.

189. the 7-th of September 1906. Few thousands of Romanians coming from Transylvania to Constanţa, after they have visited the **General Exibition** in Bucharest: *"Over 25 choirs – 5-6 of them coming from the Country – all of them were coming across the mountains for the Exibition; they have also visited our town, the citizens of Constanţa being enlivened with their melancholy national tunes."*

190. 1906. ***Const. N. Sarry***, publisher in Constanţa, made a few critical remarks regarding the local social life.

191. the 7-th of September 1906. **Report** on the visit paid to Constanţa and Mamaia by a number of 1.600 *"brothers from Bucovina": "The grand and impressive convoy formed by the descendents of Ştefan's yeomanry shook the land of Dobrodgea".*

192. the 14-th of September 1906. Editorial on greeting visitors from aboard: regarding the presence at Constanţa of over 130 european scientists, who were visiting Romania.

193. the 29-th of September 1906. Editorial of ***"Dobrogea jună"*** newspaper regarding the ***Jubilee of 40 years.***

194. the 29-th of October 1906. Appeal to all voters of Constanţa. on the occasion of Communal Council Election; the appeal, issued by some Liberal National Party – followers, it is passing criticism on the activity of the conservative administration of the city of Constanţa: *"Our city has never encounterred so many difficulties as she does at the time being".*

195. the 5-th of November 1906. Appeal to all voters of Constanţa, on the ocassion of Communal Council Election; the appeal, issued by the conservatory city fathers, presenting their achievements on the period of their administration, is also passing a severe criticism on their political opponents.

196. the 22-nd of December 1906. The ***"Dobrogea jună"*** newspaper drawing up a law project on ***Amendments to Dobrodgea's organization***, taking into account the *"transition from the present political system to the system being in force beyond, in our Homeland".*

197. the 22-nd of December 1906. The Congress of the Liberal–National Party decided that the two counties of Dobrodgea to have their representatives in the Executive Committee (namely ***Scarlat Vârnav*** and ***Luca Oancea***).

198. the 12-th of April 1907. Newspapers appearing in Tulcea, expressing the liberal-national ideas and also the political ambitions of some local representatives.

199. the 15-th of April 1907. It is pointed out the *"menace of the propaganda disseminated by the catholics in the Country"*, respectively in Dobrodgea (due to german emigrants).

200. the 1-st of May 1907. Portrait of ***Chemal Efendi***, Moslem leader: *"Very few were the leaders of*

www.ziuaconstanta.ro

Dobrodgea, even Romanian natives, to have such a clear perception on the meaning of the idea of state and such a vivid will for the public welfare, as the deceased mayor of Medgidia. His patriotism is proverbial".

201. the 3-rd of June 1907. Appeal issued by representatives of the public life in Constanţa (liberal-national representatives) on the occasion of Communal Council Election.

202. the 6-th of June 1907. Preoccupation for setting up the Club of the Conservatory Party.

203. the 30-th of June 1907. ***Sebastian Teodorescu***, advocate from Tulcea, sends a letter to ***A. Bălteanu***, the prefect, on the occasion of the Communal Election.

204. the 28-th of October 1907. Ample comment on the matter of land reform for the benefit of the veterans in the county of Tulcea.

205. the 1-st of December 1907. ***Const. N. Sarry***, the publisher, claims that justice should take action in order to stop the abuses committed by representatives of the administration of Constanţa and Tulcea: *"It is necessary to make our own choice, once and for all, to choose between the good and the bad; whoever is guilty should pay for it. Taking into account our well-known political morals, it is necessary to proceed at once with this moral reform."*

206. the 30-th of December 1907. Polemic portrait of ***Luca Oancea***, landowner and political leader.

207. the 21-st of February 1908. **Report** issued by a group of citizens from Tulcea regarding the necessity to promote new reforms on the benefit of the population of Tulcea; the advertising mouthpiece is ***"Dorul Dobrogei"*** newspaper.

208. the 2-nd of March 1908. The allegation made by a professor from Sophia on an interview, that *"Bulgaria will take Dobrodgea back, claiming (their) ownership"*, is discouraged.

209. the 27-th of April 1908. **Complaint** presented to King ***Carol I*** by *"the great owners and merchants of the county and of the city of Constanţa, against the administration under Scarlat Vârnav, the prefect"*; the document is signed by 80 persons.

210. the 18-th of May 1908. Critical comment on the economical, cultural and political life – on the economical, cultural and political life – on the occasion of reaching 30 years since *"our administration, that* ***of an Oriental Belgium*** *extended toward Dobrodgea"* ; failures being exaggerated in the commentary.

211. the 30-th of June 1908. It is criticized the attitude of the political parties towards the necessity of granting full political to dobrodgeans, this desideratum being monoeuvred according to certain political interests: *"It's about time to get rid of the old political system; this is the only way for us to obtain - someday – full political rights in Dobrodgea".*

212. the 18-th of September 1908. The list of schools and churches that have been built in Constanţa and also of those being in construction.

213. the 5-th of October 1908. *"A strong tendency to emigrate to Asian Russia has been noticed for some time"* among the Russian population of Tulcea.

214. the 23-rd of November 1908. The **speech** made by ***Take Ionescu*** on the assembly that took place at constanţa.

215. the 23-rd of November 1908. The **speech** made by ***Ion Bănescu***, the leader of conservatory-democrats of Constanţa, on the assembly that took place at Constanţa.

216. the 23-rd of November 1908. Comment made in the mouthpiece of ***Take Ionescu'*** *party - of Constanţa – on the anniversary of reaching "30 years since Dobrodgea was reannexed to her Homeland".*

217. the 30-th of November 1908. The speech made by ***Take Ionescu*** on the banquet that took place at Constanţa.

218. the 15-th of December 1908. ***Const. N. Sarry*** emphasizes the international context, namley the Message on the occasion of openning the Parliamentary used by **King *Carol I*** to announce the fact that the special provisions required to Dobrodgea had been lifted.

219. the 11-th of January 1909. Translating a chapter regarding Dobrodgea from a manual used in Bulgarian schools in Dobrodgea, "we realized what do Bulgarians really feel for us.".

220. the 11-th of January 1909. The setting up of the **Romanian Atheneum** in Tulcea, in the initiative of ***I. C. Atanasiu*** the prefect.

221. the 15-th of January 1909. Report on electing the committee of the Liberal-National Club in Tulcea.

222. the 25-th of January 1909. Banquet in the honour of dr. ***I. Themo*** (leaving for Constantinopole, as a doctor).

223. the 26-the of February 1909. The setting up of the Liberal-National Club of the county of Constanţa; the election of the committee; telegrams are being sent to the king and also to ***Ion I. C. Brătianu***, the prime-minister.

224. the 1-st of March 1909. Remarks on the national and cultural atmosphere of Constanţa, on developing the civil Servants' Circle.

225. the 5-th of March 1909. The **Complaint** presented by a delegation of the General Council of the County of Constanţa to **King *Carol I***.

www.ziuaconstanta.ro

226. the 8-th of March 1909. Analyzing the law project regarding *the population of Dobrodgea to be granted with political rights*, from a critical point of view, ***Ion Bănescu***, considers that some changes are needed to be operated on: *"The question of Dobrodgea is not – nor could ever be – a business to be dealt on by one political party".*

227. the 8-th, 15-th of March 1909. The detailed **Report** – also based on evidence –, dated: the 24-th of January 1906, signed by ***Ion Bănescu***, in the name of Committee set up for analyzing the opportunity of granting full political rights to dobrodgeans.

228. the 15-th of March 1909. Pleading for granting full political constitutional rights to all Romanians settled down in Dobrodgea, including those coming from Balkan Peninsula: *"Our fellow-countrymen, who have come from Macedonia and settled down in this part of the Country, they all have the same right: to be taken care of by our government."*

229. the 22-nd of March 1909. Complaint against the fact that the garrison established for the 36-th Regiment is Cernavoda City and not the city of Babadag: *"For how long is the county of Constanţa going to get everything, always notyhing being left for the county of Tulcea?"*

230. the 19-the of April 1909. The setting up of the Chamber of Commerce of Tulcea is a reason to hope for an economical development in the North of Dobrodgea.

231. the 10-th of May 1909. Setting up of the first *"rural partnership"* in Dobrodgea, in Pisica village (in the county of Tulcea), named ***The Partnership of the Ploughmen***.

232. the 20-th of September 1909. Brief presentation of Babadag City, *"considered to be the most beautiful city in Dobrodgea", "officially known as a spa".*

233. the 21-st of September 1909. Comment on relationships existing between Romania and Bulgaria – of exchanging guests –, but there is a sine *qua non* condition outilined here: *"The first condition – without which any sincere, closer rapprochement couldn't possibly exist between us and Bulgarians – is that they fully understand – for good and all – that to aspire after our Dobrodgea it is to make an attempt on our own life, because this piece of land will be ours forever or as ong as we are an independent country. Dobrodgea – our gateway to the Sea – is a matter of life and death to us, and it is much more important than any matter of claims and historical rights. Even if this piece of land has never been ours, we need it, it must belong to us in respect of the highest reason that a people should be listening to: the reason of its own existence, its life conditions.".* It is outlined the fact that "a certain part" of the Bulgarian press spreads revanchist ideas (propaganda), that, in *"many"* Bulgarian schools – or even every Bulgarian school -, Dobrodgea is refferred to as "a *Bulgarian province which is just temporarily a part of Romania"*; that kind of *"thoughtless outburst is not only lacking of any chance to ever be approved, but it is entirely denied by the Bulgarian population of Dobrodgea".* It is pointed out again our the country's unalterable position of principle in the matter of national minorities: *"The Romanian governments have never made any difference between the inhabitans of Dobrodgea.* ***Every*** *of them has always enjoyed equally the same rights, they have allways been treated identically. It is also true that Dobrodgea has been sufferred in many respects, but* ***every*** *inhabitant here – no matter what origin – has* ***equally*** *experienced this situation".*

234. the 21-st of September 1909. Report on the situation of the veterans in Tulcea, giving a reply to an article, published by a newspaper appearing in Bucharest, *"**Epoca**"*, that is *"exagerating on presenting the veterans' situation".*

235. the 4-th of October 1909. A **Report** of the festivities occasioned by the inauguration of ***Modern Port of Constanţa***, in the presence of the Sovereign; the ultered speeches.

236. the 25-th of October 1909. ***I.C. Atanasiu***, prefect of the county of Tulcea, presenting the county situation of 1909.

237. the 15-th of November 1909. The mouthpiece of the Conservative–Democratic Party in Constanţa presenting ***the obituary of Ion Bănescu***.

238. the 22-nd of November 1909. Ample reportage on the speeches made on the occasion of **Ion Bănescu's** funeral.

239. the 20-th of December 1909. Comments on the occasion of ***"Dobrogea jună"*** newspaper reaching 5 years since it appeared for the first time.

240. the 21-st of february 1910. Comments on the Conservatory Party Assembly at Constanţa: *"the beneficial acts carried on by its members", "are announcing the dawn of a new era for the town and the county of Constanţa".*

241. the 7-th of March 1910. The mouthpiece of the conservatives in Constanţa depicting in dark colours the new building of the Casino in Constanţa: *"an international monster".*

242. the 14-th of March 1910. Comment on the project of a railway linking Constanţa and Tulcea; the landowners' interests relying on the route to be chosen.

243. the 1-st of april 1910. Brief **monograph** of Caramurat village (M. Kogălniceanu) (the county of Constanţa).

www.ziuaconstanta.ro

244. the 14-th of April 1910. National-liberal meeting at Tulcea, citizens *"expressing the gratitude and content of the local population, the oppressed, with the concern shown lately by the present government to us"*; after 32 years of waiting, the Communal Council succeeded to obtain a loan of 1,6 million lei in order to solve the sanitary and cultural problems of Tulcea.

245. the 28-th of April 1910. Continuing the comments on the railway route towards Tulcea.

246. the 28-th of April 1910. A presentation of the political parties of Constanţa.

247. the 27-th of May 1910. Brief **monograph** of the village of Tuzla (Constanţa county).

248. the 11-th of June 1910. Protest meeting organized in Constanţa in token of solidarity with thesufferings endured by the Romanians of Transylvania and Macedonians.

249. the 15-th of June 1910. ***Dr. I. Drăgescu*** requesting the Romanians coming from the occupied provinces, who settled down in Dobrodgea, to answer to the appeal made by the ***Cultural League***: *"this appeal must get a response. Romanians of Dobrodgea are good people and I am confident in their love for Country and nation".*

250. the 20-th of June 1910. Ample report on setting up the Democratic–Conservative Club at Constanţa, in the presence of ***Take Ionescu***.

251. the 27-th of June 1910. Setting the head stone for the foundation of **the Mosque** in Constanţa; speech made by the prefect of Constanţa.

252. the 4-th of July 1910. The **speech** made by the Mufti of the county of Constanţa, ***Hafuz Rifat-Efendi***, on the occasion of setting the head stone for the foundation of the **"King Carol I" Mosque:** *"The Romanian State will finance the building of this place of worship, by this act being consolidated for more and ever a strong fraternity and love between Romanians and Muslims in Dobrodgea, sons of the same Homeland."*

253. the 1-st-30-th of July 1910. The **speech** made by **Bectaş Osman**, Muslim teacher, on the Romanian *Teachers Congress*, that took place at Constanţa.

254. the4-th of July 1910. ***"Viitorul Dobrogei"*** newspaper publishing an **Appeal** (signed by dr. ***A. Zissu***) for a statue of **Ion Bănescu** to be raised.

255. the 19-th of September 1909. The solemnities at Tulcea, on the occasion of setting the head stone for many buildings; the speech made by ***Ion I. C. Brătianu*** the prime minister, present at the event: *"Being the youngest part of Romania, Dobrodgea must proove the fact that she is also the youngest one from the point of view of patriotism and nationalism".*

256. the 3-rd of October 1910. **Speech** made by the school inspector, describing the situation of the elementary education and also of schools building in the county of Tulcea.

257. the 10-th of October 1910. Inauguration of the Liberal–National Club in the county of Constanţa; ***I. I. C. Brătianu***, the honorary chairman of the club, being present at the manifestation; **speeches** made at the banquet organized in his honour are emphasizing the progress achieved by Dobrodgea and Constanţa in the past 32 years.

258. the 17-th of October 1910. Pointing out the fact that there are *"unorthodox adventists and penitents"* in the county of Constanţa:*"Every Romanian, who cares about his country, should not listen to what these heretics are speaking for, because all their appeals, arising from hostile thoughts, are directed against us."*

259. the 7-th of November 1910. Protest meeting organized by the Conservative Party at Constanţa *"against the association of takist-liberals from the (House of) Commons"*; the **speeches** made emphasizing the contribution of this party to the modernization of Dobrodgea and, in the same time, blaming their political opponents by means of politicianist lampoon.

260. the 25-th of December 1910. The conservative mouthpiece in Constanţa expressing the Conservative Party position in the question of Macedonian Romanians: *"It is well understood that Romania has nothing to claim against Macedonia and that our national issues are in our neighbourhood".*

261. the 1-st January 1911. ***I.C. Atanasiu*** was elected for leader of liberal-nationalists in Tulcea.

262. the 16-th of January 1911. In the election for the Communal Council of Constanţa, the conservative list is the winner; **speeches** made on banquet given for the event.

263. the 16-th March 1911. The leader of the Muslim community ***Mahmut Celebi***, pleads for *"our faith and our nationality to be preserved"*, in a paper of Turkish Language appearing in Constanţa.

264. the 10-th of May 1911. Ample **reportage** on a trip made by the Royal Family on the Danube – to Măcin, Isaccea, Tulcea, the Danube Delta (Sf. Gheorghe, Sulina); speeches made by local representatives.

265. the 10-th of May 1911. **Report** on the visit paid to the city of Constanţa by the Royal Family; speeches made by the local representatives.

266. the 15-th of May 1911. **Complaint** directed to the ministry of Public Instruction, issued by citizens of Constanţa, requesting a high school to be founded in their city.

267. the 5-th July 1911. **Editorial** pleading for the independence of the Albanian people: *"They are our brothers, because they, spreaded all along the Balkan Peninsula, are nothing else but a continuation of our race towards Italy. They had been brothers in suffering to our present brethren coming from the Pind*

www.ziuaconstanta.ro

Mountains, fighting together along centuries."

268. the 1-st of August 1911. ***Ap. D. Culea***, teacher and publisher, about **the Museum** in Hârşova, of a national importance: *"the art and scientific collection existing in this museum is the first of this kind of the Country, founded and financially supported by the State."*

269. the 20-th of September 1911. "Thoughts" about the visit of Russian squadron to Constanţa Port, *"another proof of this friendship (existing between Russia and Romania - n.n.) which is today stronger than ever. The cordiality existing between our country and the grand/entire Russia is, in fact, a strong guarantee for the peace in the Eastern Europe".*

270. the 15-th of October 1911. ***Petre Ştefănescu***, schoolteacher in Dobrodgea, analyzing the political trends in Dobrodgea, expresses his disapproval against the parties and their political acts: *"There is only one teaching, conclusion to my expose: dobrodgeans have the high duty of supporting* **that** *policy which would carry on our national ideal, the only ideal allowed within dobrodgean borders".*

271. the 15-th of October 1911. **C. Codru**, publisher, emphasizes the mission of the Romanians in Transylvania **(the highlanders)** in the grand work of modernizing Dobrodgea.

272. the 30-th of October 1911. Appreciation remarks on the personality of ***Ion Neniţescu***, former prefect of Tulcea, whose statue is unveiled at Tulcea.

273. the 30-th of October 1911. History of the **Memorial Monument** of Tulcea.

274. the 5-th of November 1911. **Appeal** for welcoming ***N. Iorga***, present at Tulcea, to lecture on *"The Mission of the Romanian Press".*

275. the 1-st of December 1911. Reportage on celebrating the event of unvieling the statue of ***Ion Neniţescu***; *speeches* made by local representatives.

276. the 1-st of December 1911. The newspaper appearing in Constanţa, ***"Dobrogea nouă",*** pleading for a bust in the honour of ***Ion Adam***, after one year since he passed away.

277. the 20-th of December 1911. **Motion** voted in an assembly of the national-liberals and democratic-conservatives of Constanţa, in which *"the acts of the representatives of the communal and county administration of Constanţa are stigmatized".*

278. the 22-nd of December 1911. Presentation of the personality of ***Scarlat Vârnav, former prefect of Constanţa***, by ***A schoolteacher*** ("who has never been and will never be involved with politics").

279. the 22-nd of December 1911. Representatives of dobrodgeans of different nationalities, presenting a **Complaint** and a **Petition** to the prime minister and to the ministry of Internal Affairs in the question of granting political rights, namely the Romanian citizenship.

280. the 10-th of January 1912. **Speeches** made by the representatives of Constanţa at the assembly of Conservative Party; the motion *"stigmatizes to its last drop of energy the undigified acts of the two grasping parties in the opposition".*

281. the 29-th of January 1912. **Const. N. Sarry**, in ***"Dobrogea jună"***, criticizes the attitude of those muslim representatives claiming that the authorities should reopen the confessional schools, *"since everyone knows how those schools functioned in the past"*, and pleads *"for a better knowledge of Romanian Language, which is much more necessary in the social life".*

282. the 10-th of February 1912. The **Telegrams** sent by conservative representative of Tulcea, Sulina, Babadag, Măcin, Isaccea, Chilia Veche, Mahmudia (mentioning the signatories) to the Assembly of the Conservative Party in Bucharest.

283. the 18-th of February 1912. **Interview** with ***Achile Dimitriu***, political leader, on the situation of the national-liberals in the county of Tulcea.

284. the 19-th of February 1912. On the occasion of election in **the Chamber of Commerce** in Tulcea, it is expressed, once again, the hope *"that, in the future, politics would never interfere in a place that has nothing to do with it".*

285. the 11-th of March 1912. Because it came out that two romanian orthodox churches are not enough to satisfy the spiritual needs of the citizens of Constanţa city, a Committee was elected, charged with raising the necessary funds for building another one – an ***Apeal to all citizens of Constanţa and of the entire Dobrodgea***.

286. the 1-st of April 1912. Brief history of the **Romanian Shipping Department**.

287. the 15-th of April 1912. The setting up of **The Teachers Association** of the county of Constanţa.

288. the 21-st of April 1912. *"A general presentation of the political parties existing in Tulcea"* (conservatives, democratic-conservatives, liberals, socialists).

289. the 21-st of April 1912. ***Const. N. Sarry*** pleading against misunderstanding the nationalism, an error made by some of his fellow townsmen, taking into account that *"there is no - and I mean it – other way of expression for the human soul more natural and more beautiful than the national feeling. Even the socialist doctrine itself ended by admitting the necessity of national borders."*

290. the 22-nd of April 1912. The mouthpiece of the democratic-conservatives of Constanţa pleading for

www.ziuaconstanta.ro

Cr. Racovski, a social-democrat representative, to be allowed to act in the political life, if he won't be allowed to, *"the entire world will see in him a victim of a certain government or of an intolerant country"*.

291. the 29-th of April 1912. Romanian citizens of German origin, settled down in the county of Constanţa, expressing their solidarity, by a Report, with the sufferings of their romanians fellow countryman on the memorial event: 100 years since Bessarabia was stollen from the Homeland.

292. April-May-June 1912. Brief **monographs** of factories in Cernavoda, Saligny, Medgidia.

293. the 1-st of May 1912. The mouthpiece of the nationalists in Constanţa pleading against the idea of founding a dobrodgean party: *this idea couldn't germinate anywhere else but in the mind of some unscrupulous, unconscious people, who aren't concerned of anything else but of their own interests and the benefits that they might get from this unfortunate political movement"*.

294. the 12-th of May 1912. **Appeal** addressed to dobrodgeans on the event of The Congress of the **Cultural League** at Constanţa.

295. the 12-th of May 1912. *"The situation of the political partise existing in Constanţa"* (conservatives, liberals, democratic--conservatives, socialists).

296. the 20-th of May 1912. **Report** on the debates of the Congress of the **Cultural League**.

297. the 27-th of May 1912. The mouthpiece of democratic-conservatives in Constanţa criticizing the place chosen for building the new Town Hall.

298. the 27-the of May 1912. Enumerating the citizens of Constanţa (86 people) who subscribed for the benefit of *"a boarding school for the poor students from Bessarabia, which will be set up in Iaşi"*.

299. May-June 1912. Memorial event 100 years since Bessarabia was stolen from her Homeland –, an opportunity to express the solidarity with our brothers from across the Prut River: *"One of our most beloved sister was taken away from us; we felt grief for her fate and we are still deploring her destiny"*.

300. the 1-st of June 1912. ***Petre Ştefănescu***, dobrodgean schoolteacher, receives two **letters** from ***N. Iorga*** and ***V. Pârvan***, on the **existence** and **continuity** of the Romanian element, expressed christal-clearly in the above mentioned letters.

301. the 5-th of July 1912. The mayor of Medgidia, *"a megalomaniac who wants to see one of the streets nemed after him, requested the Communal Council to change the present names of the streets"*, the proposals are mentioned.

302. the 1-st of August 1912. **Manifesto** of ***"Atdheu"*** newspaper appearing in Albanian Language, published in Constanţa.

303. the 18-th of August 1912. A Committee of Citizens in Constanţa made an **invitation** for a meeting in order to debate the question of the electric tram.

304. the 30-th of August 1912. **Complaint** adressed to ***King Carol I***, by a veteran from Rasova village (Constanţa county).

305. the 2-nd of September 1912. Comment on "reopening" ***the Pedagogical Highschool*** in Constanţa.

306. the 23-rd of September 1912. The mouthpiece of the democratic-conservatives of Constanţa pleading – critically – for **King Carol I** to change the government.

307. the 5-th of October 1912. **Const N. Sarry**, publisher, considers that the only way to do away with the evil that the public administration of Dobrodgea has been contaminated with is to raise the public servants' wages: *"Do you really want to have independent, dignified and onest public servants ? So you'll have to make sure that they have at least their daily bread!"*

308. the 26-th of October 1912. **Const N. Sarry** appealing to *"the citizens of Dobrodgea"*, on the eve of the first parliamentary election when dobrodgeans are finally allowed to take part in.

309. the 28-the of October 1912. Professor ***Ion Bentoiu***, conservative leader of Constanţa, consists that the event of parliamentary election of November 1912 means a historical moment to dobrodgeans.

310. the 28-th of October 1912. The territorial changes to be done in the Balkan, after the I-st Balkan War, should result in *"rectifying our borders in the South of Dobrodgea"*. It is outlined the fact that Romania is *"an important element to maintain the peace and equilibrium in Europe, that's why we should notice with joy that our great neighbours acknowledge our role and that we will be finally asked to speak and our word will make a difference for the final decision"*. In the process of rectifying the borderlines in the Balkan Peninsula, the position of Romania is in view of her strategical and national interests: *"To rectify our national borders in the Southern Dobrodgea, in order to protect her and to own her peacefully, our bulgarians neighbours to give up claiming possesion over this land – which is not a bulgarian land –, to protect our fellow countrymen coming from Macedonia, these are all the present compensations we will claim for, relying on the 400.000 bayionets ready to do thier duty for the Country!"*

311. the 1-st of November 1912. On the occasion of the parliamentary election, an electoral **appeal** is issued by the conservatives in Constanţa.

312. the 1-st of November 1912. National-liberals of Constanţa addressing to the *"citizens"* by an electoral appeal.

www.ziuaconstanta.ro

313. the 1-st of November 1912. Remarks made by *"a citizen of the Romanian (Residential) District, national-liberal follower, on the eve of parliamentary election".*

314. the 1-st of November 1912. Remaks on our country's relationships with the neighbouring countries, taking into account the *"unexpected the alleid countries' victory over the Turks".*

315. the 4-th of November 1912. The newspaper of the socialists in Constanţa presenting a comparative analysis under the title: *"Their Candidates and Our Candidates".*

316. the 6-th of November 1912. **Const. N. Sarry**, publisher, reffering to "the needs of the city and county of Constanţa, on the eve of parliamentary election".

317. the7-th of November 1912. Electoral **Appeal** made by the conservatives in Tulcea.

318. the 25-th of November 1912. Comments of the conservative mouthpiece of Tulcea, on the results in the parliamentary election.

319. the 16-th of December 1912. ***C. Pariano***, senator of Constanţa, made the first **speech** of a dobrodgean member of Parliament.

320. the 20-th of January 1913. ***Simion Petrescu***, publisher, born in Silistra, remembering moments of the Romanian national movement in Dobrodgea before 1878.

321. the 25-th of January 1913. ***Const N. Sarry***, publisher, made some critical remarks against some of the first dobrodgean members of Parliament, elected in November 1912.

322. the 25-th of January 1913. In Luncaviţa village (the county of Tulcea), Russian sectarians *("the castrated ones")* who, *"under the masque of beekeeping", "are, in fact, doing their best to turn Romanians into their proselytes".*

323. the 10-th of February 1913. In the territory of the Romanian State, Bulgarians have always had access to civil or professional high positions (in the war between 1877-1878, 21 millitary doctors in the Romanian Army were Bulgarians).

324. the 14-th of February 1913. A lawyer form Tulcea commenting on the question of a land reform for the benefit of veterans and young couples.

325. the 14-th of February 1913. **The *People's Cultural Society" Mihail Eminescu"*** is founded at Hârşova.

326. the 10-th of March 1913. ***Constantin P. Dinu***, schoolteacher, remembering the activity carried on by the romanian school of Ostrov, before 1878, inspired by the ***Romanian Cultural Society*** from Silistra.

327. the 17-th of March 1913. Comment on rectifying the borderline in the Southern Dobrodgea: *"Dristor should be a Romanian metropole, and that's the way it is going to be, because not even Bulgarians could break our historical rights".*

328. the 26-th of June 1913. Editorial on the occasion of the Romanian Army mobilization: *"We should be proud and contented of the fact that the citizens of the city, as well as those in the county of Constanţa, in their great love for Country and for the Sceptre, have unhesitatingly accepted to fight and to sacrifice themselves for their beloved Country."*

329. the 28-th of June, 31-th of July 1913. Ample report on the visit of the prefect ***Petru Th. Sfetescu*** in localities of the Danube Delta.

330. the 11-th of July 1913. Editorial published in Tulcea, on the necessity of strenghtening the Romanian forces taking into account the fact that *"the lofty Romanian Army will spread their forces along the Balkans, between the Danube and the Black Sea, carrying along peace to peoples that sworn to destroy one another and /when / the civilized world approved unanimously Romania's decision to restore the peace to her borders."*

331. the 17-th of July 1913. **Appeal** made by the conservatives of Constanţa in the electoral campaign for the election of a new Communal Council in Constanţa.

332. the 28-th of July 1913. **Apeeal** made by the conservative-democrats of Constanţa in the electoral campaign for the election of a new Communal Council in Constanţa.

333. the 31-st of July 1913. The fact that our country took part in the Balkan War II proved Europe that *"Romania is a civilized country and also the fact that there is a great difference between the Romanian people and other Balkan peoples, not only from geographical point of view, but also, and the most important, from the cultural point of view"* (**Editorial**).

334. the 31-st of July 1913. Festive atmosphere in Tulcea, on learning about the news of concluding **The Peace Treaty of Bucharest** (on the 28-th of July /10-th of August 1913): *"In the evening, there was a great meeting; in the end, people, filling the streets, went home carrying torches."*

335. the 25-th of August 1913. **Editorial** presenting the situation in the Balkans, after the end of the Balkan War II and **the Peace Treaty of Bucharest** was signed: *"Romania, by conducting a conciliatory policy, will be able to decide for now on the destiny (aims) of the Balkan peoples. These nations are interested in creating friendly relationships with Romanians, who could be their safest guide on the road to progress, and who could offer every guarantee for the fact that they will never attempt to their political or economical*

www.ziuaconstanta.ro

independence".

336. the 1-st of November 1913. **Manifesto** of the ***"România Mare"***, magazine appearing in Constanţa.

337. the 1-st of November 1913. ***Petru Vulcan***, publisher and civil servant, pleading for the activity carried on the office in Constanţa of the **Cultural League** to be enlivened.

338. the 1-st of November 1913. Romanians coming from Transylvania (*the highlanders*) and settled down in Dobrodgea are asked to support and to spread the ***"România Mare"*** magazine.

339. 1913. Professor ***Ilie Ghibănescu*** commenting on the results obtained **the Pedagogical Highschool** in Constanţa in the first schoolyear (1912-1913); ample pedagogic and methodical comment.

340. the 1-st of November 1918. Comments on the importance of getting back the Southern Dobrodgea: ***"This province will always be under the Romanian Sceptre; this is not going to be an ephemeral hypostasis.*** *She is united for ever to Romanian Country, to whom she has been* ***reunited****. We won't ask our fellow countrymen to forget that they are Bulgarians, Turk, Greek etc., and we won't ever ask them to forget their faith or their languages, but we will request that they also learn the language of the country they are living in, and to whom are linked by their simply being and living here, with their families, with their interests with their past etc. And this is also for their own benefit, because they need more to know the language of the country they are living in, in order to be able to protect their own interests or to be able to get to the cultural level of their fellow countrymen, who, by knowing and speacking Romanian, could benefit of the cultural richness of the romanian nation, which is – no matter others would say – on top of other cultures in the South East of Europe."*

341. the 20-th of November 1913. Mayor of Sulina, ***A. Petra***, describing the beginning – in 1911 – of the *"reclamation works in Sulina"*, works performed with dredgers given by the European Commission of the Danube: *"I'm convinced that Sulina will soon get rid – once and for all – of floods".*

342. the 10-th of December 1913. Lawyer ***Gh. Silvan***, after he took part in the campaign to Bulgaria, made some remarks about the Bulgarian and Turkish population living in the Southern Dobrodgea; he believes that the Bulgarian element will be much receptive to the *"nationalization"* process – which is developing in the South of Dobrodgea –, than the turkish element.

343. December 1913. The **Chamber of Commerce and Industry** – Constanţa received an economical **Report** presenting "the situation of commerce and industry in the new territory of the counties of Dobrici and Silistra".

344. the 17-th of December 1913. The Mufti of the county of Constanţa is giving an interview on the problems of the graduates from the **Muslim Seminary in Medgidia** regarding their access to the professional and public life.

345. the 19-th of January 1914. ***D. Bujilă***, schoolteacher in Tulcea, comments on the school syllabuses, on teachers' national and cultural role and makes few suggestions for improving the elementary education in Dobrodgea. *"As honorary chairman of the* ***Teachers' Association*** *in Tulcea, I've been honoured to submitt the above mentioned problems – that couldn't be solved until today – to your attention, under the form of a* ***Complaint****, also presented to the ministry of Cults and of Public Education".*

346. the 1-st of February 1914. **Manifesto** of the Turkish Language newspaper, ***"Işâk"***, published in Medgidia (Constanţa county).

347. the 2-nd of February 1914. In the electoral compaign for parliamentary election, ***"Dobrogea junǎ"*** published an **Editorial** consisting in an appeal made to *"dobrodgeans voters"*, asking them "*to reject the boyar's gold; may the right of working to rule for now and forever, the right given by birth does no longer exist".*

348. the 2-nd of March 1914. ***George D. Benderli***, dean of the Bar Association of Constanţa presents a **report** to the ministry of Justice, regarding the application of the juridical system in Dobrodgea.

349. the 9-th of March 1914. The Mayoralty of Silistra certified, by issuing an **address**, that Romanian Army acted in a civilized and fair way during the 1913 campaign.

350. the 9-th of March 1914. Commander **C. Mănescu** presents a general description of Balcic city.

351. the 16-th , 23-rd of March 1914. The principal of the **Muslim Seminary of Medgidia**, ***Al. Alecu***, presents, in a **talk**, the history of the institution.

352. the 23-rd of March 1914. ***Mihail Coiciu,*** former mayor of Constanţa, passed away; **report on** the funerals, funeral speeches.

353. the 6-th of April 1914. Professor ***Ap. D. Culea*** comments on *"how do Bulgarians incite to hatred against us".*

354. the 12-th of April 1914. ***The Albanian Community in Constanţa*** celebrated the new Albanian king: ***King Wilhelm of Wied***. Telegrams sent on the occasion.

355. the 20-th of April 1914. ***Anton C. Diamandopol***, lawyer in Constanţa, pleading for building the *Constanţa-Cernavoda Channel.*

356. the 20-th of April 1914. Celebrating the setting up of the **Appeal Court** of Constanţa; speeches made

www.ziuaconstanta.ro

on the occasion regarding the progress made by Justice in Dobrodgea.

357. the 22-nd of April 1914. ***Bucur Constantinescu***, lawyer in Dobrodgea, making an appeal to clergymen and teachers, asking for their support on collecting ethnographical material regarding the populations of Dobrodgea.

358. the 23-rd of April 1914. Disputes between the Russian ethnics in the county of Tulcea.

359. the 1-st of May 1914. The leader of conservatives and landowner in Constanţa, ***C. Pariano***, making an ***Appeal to the voters***, in the parliamentary election.

360. the 7-th of May 1914. **Report** on setting up the **Dobrodgean National Party**, as a result of the campaign conducted by ***"Dobrogea jună"*** newspaper.

361. the 7-th of May 1914. Remarks on the necessity of intensifying the Romanization process in the Danube Delta.

362. the 11-th of May 1914. 80 students and professors from Turkey on a visit to Constanţa. Brief **report** on the visit.

363. the 11-th of May 1914. Report on the inauguration of the first shipping line between Constanţa and U.S.A., by a german shipping company.

364. the 15-th of May 1914. The schoolteacher ***Petre Ştefănescu*** considers that teachers should be more active in the cultural and educational activities and to support the activity carried on by the **Teachers Association** in the county of Constanţa.

365. the 18-th of Many 1914. In the parliamentary election, the national-liberals of Constanţa launching a **leaflet** *"to the voters and citizens on Constanţa"*.

366. the 15-th of May 1914. Lawyer ***Şt. Cişmigiu*** glossing on the visit made by ***Tzar Nicholas II*** to Constanţa: *"the importance of this visit, taking into account the Romanian ownership of Dobrodgea"*.

367. the 15-th of May 1914. ***Ahmed Meneşi***, Muslim pupil, addressing to his fellow countrymen from the counties in the South of Dobrodgea, is reffering to the high level of tolerance shown by the Romanian State in the national question, compared to the lack of tolerance shown by the Bulgarian State in the process of ethnical cancellation: *"Brothers! We owe a great deal to Romania, because this is the only state who loves us, who protects our interests. We are Romanian countrymen, and I mean it, and we enjoy the same rights as «Uncle Gheorghe» and «Master Niculae», there is a great difference between us and an adapted Mihailof or Schmill"*

368. the 15-th of May 1914. Description of the political parties, situation in the counties of Constanţa and Tulcea, in the contextus of electoral campaign for parliamentary election.

369. the 20-th of May 1914. **Report** on the public meeting organized by the Social–Democratic Party, at Tulcea; speeches made on the occasion are presented.

370. the 1-st of June 1914. schoolteacher ***Petre Ştefănescu*** glossing on the speciffical character of Dobrodgea, considering that *"Living together along centuries, the different population of Dobrodgea succeeded to reach an* ***unitary conscience, that of a perfect community of interests and ideals***".

371. the 8-th of June 1914. Report on the visit made to Constanţa by ***Tzar Nicholas II***; speeches made by ***King Carol I*** and ***Tzar Nicolas II***.

372. the 8-th of June 1914. Lawyer ***Şt. Cişmigiu*** comments on the impact of the visit made by the Tzar on Romania's economical relationships and foreign affairs, taking into account the strategical interests of the Great Powers.

373. the 17-th of June 1914. The railway linking Tulcea-Medgidia–Bazargic is of a great importance from the economical point of view, but also a cultural point of view – it enables the promotion of civilization elements in every corner of Dobrodgea: *"In this way, it is possible to naturally knock togather our national feelings, creating a strong unity in view and ideals among all the inhabitants of Dobrodgea, those who are hesitating, those who are forming a heterogeneous population for the moment"*.

374. the 17-th of June 1914. Remarks on the administrative system of Mangalia city, being – at the moment – in a modernization process.

375. the 1-st of July 1914. Reportage on the communal election in Tulcea; the local conservative mouthpiece critically describing *"the savageries committed in the communal election"*, making their partisan point: *"the regime of terror and horror is alive again in Tulcea"*.

376. July 1914. Comment on the beginning of World War II, taking into account the contradictions existing in the international relationships: *" And may our destiny be to enter in the history book as participants in the war to come, so be it: we will do that, as we have always done, from Traian and Decebal until Carol The Great."*

377. the 1-st of July 1914. **Report** on the election of a new Managing Committee of the conservatives in Tulcea.

378. the 1-st of July 1914. ***Const N. Sarry*** made some critical remarks regarding the attitude of those Bulgarians in the counties of the Southern Dobrodgea whose intentions are to keep their former citizenship,

www.ziuaconstanta.ro

"They refuse to accept/confirm – also by such intentions – the Romanian rule over the new territories."

379. the 15-the of September 1914. Schoolteacher ***Petre Ştefănescu*** emphasizes the cultural role of the *Popular Bancks* in Dobrodgea.

380. the 13-th of November 1914. **Report** on the general assembly of the national-liberals of Constanţa (county); new members are lected in local leadership.

381. the 13-th of November 1914. Communal Council of Constanţa voting for erecting of the ***Monument of King Carol I***, on the suggesiton made by mayor ***Virgil Andronescu***.

382. the 20-th of November 1914. Acid analysis of the situation of political parties and of the politicians of Tulcea and Constanţa.

383. the 30-th of November 1914. There are made preparations for erecting a statue of the deceassed Monarch; proposal for *"the statue to be erected as soon as possible, not in eight years"* as it was initially suggested.

384. the 30-th of November 1914. Setting up in Constanţa of the *"Romanian Scout Group"*.

385. the 30-th of November 1914. Memories about *"**King Carol** and our city/Constanţa/"*.

386. the 12-th of January 1915. Comment on the matter of choosing the place for building a bridge accross the Danube – would it be Hârşova or Galaţi?

387. the 12-th of January 1915. Remarks on the difference existing between the development of Constanţa and that of Tulcea, the last one is considered to be *"left far behind the county of Constanţa"*.

388. the 12-th of January 1915. Professor ***C. Lăzărescu*** resorts to an appeal for *"setting up, in this city/Constanţa/, of a Public Library"*.

389. the 30-th of January 1915. ***P. Ştefănescu***, schoolteacher, pleading for drawing up of **monographs**, *"drawn up patiently, consisting of the entire present and future life – the economical, national and historical life – of the villages and cities in Dobrodgea"*.

390. the 8-th of March 1915. Brief presentations of the cities of Silistra and Turtucaia.

391. the 26-th of March 1915. ***Manifesto*** of the ***"România Mare"***, newspaper appearing in Constanţa.

392. the 29-th of March 1915. ***I. Borcea***, publisher and civil servant from Constanţa, writes one of the many articles existing on the same theme – the necessity of reocupying the Romanian historical provinces: *"We want and we do, persistantly and obstinately, claim the land of Ardeal. We do not encroach upon anyone's rights. There is our right and solely ours. This has been our cry lasting for centuries."*

393. the 29-th of March 1915. **Report** certifying the "reconciliation" of liberals from Tulcea. *"This act is putting an end to an unfortunate period of our party in Tulcea. Today, our **unified** Liberal–National Party is stepping forward to fulfill his great mission"*.

394. the 29-th of March 1915. The national-liberals mouthpiece in Tulcea pleading against the political candidates coming from other counties: *"Enough of foreigners, political adventurers ! That will do! Longlive **Tulcea of her own citizens!**"*

395. the 1-st April 1915. Explanatory note on the manifesto of the turkish language magazine ***"Mektep ve aile"*** *(= the School and the Family)* (Medgidia, the county of Constanţa).

396. the 17-th of April 1915. A great attention is paid to the necessity of starting the dyking works in the Danube Delta; foreign investors were discouraged by the fact that *"they couldn't agree to bribe the local representatives in order to get their concession act signed"*.

397. the 18-th of April 1915. The situation with the agriculture and farming in the county of Caliacra.

398. the 18-th of April 1915. Argument among the representatives of the Muslim intellectuality on the problem of the repartitions for those students who graduated from the ***Muslim Seminary*** in Medgidia. *"I'm not from Cadrilater. Still I've visited the Cadrilater and I realized that Muslims living there are far more cultivated than those living in the Old Dobrodgea"*.

399. the 8-th of May 1915. Disputes for electing the leader of the conservatives in the county of Constanţa; many of them stick to the idea that ***C. Pariano*** should be the leader.

400. the 8-th of May 1915. Election of ***T. Cănănău*** as leader of the conservatives in Constanţa (Al. Marghiloman).

401. the 30-th of May 1915. Critical comment regarding the problem of the fishing, regarding the *"error"* due to the fact that *"justice didn't paid the necessary attention to this matter"*.

402. the 5-th of May 1915. Argument among the conservatives factions; in November 1907, there were published the **reports** on the setting up of the local organization of the Conservative Party in Constanţa.

403. the 7-th of June 1915. ***Mircea I. Berberianu***, chemist, noticing that *"it will come the time" for Romania to take part in the Great War: "Banat, Ardeal and Bukovina are historically and ethnically belonging to Romania, that's why they have to be united to Romania at the end of the eliberation war that our brothrs from across the mountains are fighting for"*.

404. the 11-th of June 1915. Remarks on the floods in *Carasu Valley* ; presenting the causes and also offering solutions.

www.ziuaconstanta.ro

405. the 12-th of June 1915. ***"România Mare"***, newspaper appearing in Constanţa, requesting our country to take part in the war: *"Claim for this war that your existence is depending on, as a nation, claim for this war since this is the only way to fulfil your dreams, for your most beloved ideal to come true: a* ***Greater Romania laying between Nistru and Tisa****"*.

406. the 30-th of August 1915. Eng. ***Jean Stoenescu–Dunăre*** pleading for an electric tram to be built in Constanţa, and also an electrical plant, two important priorities for developing the city.

407. the 28-th of September 1915. Commenting on the sensibile difference existing between the forces of the Balkan states and their common interest, ***N. Pantely–Stanciu***, publisher, notices in a article from a newspaper appearing in Balcic: *"People of Balkan should be aware of the fact that the interest that the two main parties are fighting for is that of dividing them, of leaving them far behind and also to stop them from making their claim; that's why they must let themselves led by reason in their future acts"*.

408. the 8-th of november 1915. ***Cont. N. Sarry***, publisher, presenting the former prefect of Constanţa, ***Scarlat Vârnav***, a long disputed personality.

409. the 15-th of November 1915. ***Manifesto*** of ***"Flamur'i Shqipërisë"***, periodical appearing in the Albanian Language, in Constanţa.

410. the 28-th of November 1915. The British Consul of Constanţa is announced that the manager of Carol Hotel, belonging to an English society, is a German, being a spy – *"a German agent"*.

411. the 20-th of December 1915. Expressing solidarity with the Serbian people; outlining the need to assist the Aroumanians /Macedo-Romanians/ and Albanians from the territory occupied by Austro-Hungarian forces.

412. the 10-th of January 1916. Appeal made by the **Students Circle Committee** of Constanţa; representatives suggesting that the *"countrymen should be enlightened"* and requesting *"a public library consisting of books in their own language should be founded"*.

413. the 29-th of January 1916. **Complaint** issued by the farmers in Dobrodgea, directed to the ministry of Commerce, claiming that necessary steps should be taken in order to *"we, the ploughmen, should be also the beneficiaries to our work, not only to be chosen for sacrifices for the benefit of the merchants and millers, speculators"*.

414. the 7-th of February 1916. The young publisher in Constanţa. ***Vasile Canarache,*** notices that *"the ideal of getting back the land of Ardeal is much stronger to the soldiers than to us, taking into account the fact that tomorrow we will be the soldiers"*.

415. the 9-th of March 1916. ***"Varda"***, newspaper appearing in Constanţa changing the name to ***"Victoria"***.

416. the 17-th of March 1916. Expressing gratitude towards French victories, our *"latin sister"*. This could be an impulse for Romania (article by ***V. Canarache***).

417. the 25-th of March 1916. ***V. Canarache***, publisher, paying his respects to the army – "the holy picture of the Country".

418. the 3-rd of April 1916. The liberals' mouthpiece publishing a critical article regarding the place chosen for building the Prefecture Palace, also for the other buildings initiated by the conservative administrations.

419. the 3-rd of April 1916. **The Memorial Monument of the Soldiers who Died in 1913 Campaign** – placed in front of the Prefecture Palace.

420. the 8-th of May 1916. ***Petru Vulcan***, publisher, appealing to his *"fellow countrymen"* for setting up the Press Union in Constanţa.

421. the 20-th of May 1916. ***"Ecoul"***, newspaper appearing in Balcic: critical article on the passive attitude of the local representatives of the administration, who blaming on *"the war consequences, are leaving behind the works already finished"*.

422. the 5-th of June 1916. ***Ioan Berberianu*** , chemist and publisher in Constanţa, notices the importance of Mamaia spa and suggests some developing measures.

423. the 15-th of July 1916. Remarks on the unity created between the conservatives and the democratic-conservatives in Constanţa.

424. the 7-th of August 1916. The conservatives leader ***C. Pariano***, notices that: "only by taking back occupied provinces, creating the unity with the homeland, we could get rid of the terror of those bands of politicians who submitted us, trying to break our characters, to break our morals and to destroy our work and national economy, in order to satisfy their own interest!"

425. the 7-th of October 1916. Interview with ***C. Pariano***, landowner in Constanţa, regarding the importance of organising horse races.

426. the 15-th of August 1916. ***"Dacia"***, newspaper appearing in Constanţa, announcing the mobilization of the Romanian forces, expressing his confidence in the final victory: "it will be a great fight, but it will end in a victory, our glorious victory."

www.ziuaconstanta.ro

427. **the 2-nd of September 1916**. Comment on the heriosm proved by Romanian forces in the fights in August: *"Be proud, citizens of Constanţa ! Your sons have proved to be the dignified followers of our ancestors, dobrodgeans are famous for their love of their land, being able to sacrifice themselves"*.

428. **the 6-th, 7-th, 9-th 10 th of September 1916**. Comments regarding the allied forces (Russians, French, Serbians) and their enemies (Bulgarians, Turks) in World War I.

429. **the 7-th of September 1916**. **Appeal** to courage – published in ***"Victoria"***, newspaper appearing in Constanţa, – "our city has always been a Romanian city – so be it for ever!"

430. **the 8-th of September 1916**. **Report** on *"the great meeting in Ovidiu Square"*, on the event of welcoming th Russians forces. The population of Constanţa showed the *"most uplifting feelings to the holy army and also to the army of General* ***Averescu****, supreme commander of the forces in Dobrodgea"*; allied forces have been welcomed *"with happy ovations"*.

DOCUMENTE

www.ziuaconstanta.ro

DOCUMENTE

www.ziuaconstanta.ro

1878

1 CONSIDERAŢIUNI ASUPRA DOBROGEI

Vrênd-nevrênd, ne-am făcut stăpâni pre Dobrogea. Astfeliu au vrut Europa, n'avem de cât a vroi şi noi tot astfeliu. Orice iritaţiune[1], ori-ce reservă în primirea faptului îndeplinit, ar fi o mare greşală politică, căci, dacă nu ne-ar aduce complicaţiuni funeste, ne-ar pune, cel puţin, într-o posiţiune delicată faţă de Rusia, făcêndu-i o ameninţare permanentă, care ne-ar lipsi de concursul ce ea ar puté a ne da în numerósele interese cari ne pot privi în viitoriu. Şi apoi, ori-ce reservă n'ar fi decît de utilitate imaginară, revendicarea putêndu-se face, în virtutea faptelor, şi fără prealabile reserve.

Astfeliu fiind faptele, nu credem alta nimic oportun decît de a ne privi Dobrogea ca proprietatea nóstră şi a ne cugeta la ce avem de făcut, spre a trage din această proprietate tóte folósele legitime şi, mai cu seamă, a căta să facem mulţumiţi pe locuitorii de numeróse naţionalităţi, cari impoporéză această ţară şi a-i infraţi cu noi.

Aceste fiind, în privirea Dobrogei, adevăratele cestiuni aduse de evenimente, credem de prima necesitate, posedarea unor cunoştinţi cît se póte mai întinse şi mai esacte despre tot ce priveşte noua provinţie a României; şi mai mult, spre a provoca lumina asupra acestei materii, decât în scop de a presenta un tabel detailat şi cifre în totdéuna riguróse, am credut de urgenţă de a da relaţiunile ce urméza.

Partea Dobrogei cedată României, presupunind că comisiunea Europeană de delimitare, va trage o linie dréptă ca fruntarie de la Silistra la Mangalia, are impreună cu Delta Dunărei o întindere de 13.700 kilometri patraţi aprópe, sau 250 mile geografice patrate.

Dintre aceste, 3.820 kilometri patraţi sau aprópe 70 mile geografice patrate constau în locuri acoperite de mlaştini cu puţine locuri cultivabile şi anume, 2030 între braţele Dunărei, 680 între lacul Raselm sau Ramsin şi Dunărea, 411 intre Macin, Galaţi şi Isacce şi cu bălţi din care 364 acoperite de laguna Ramsin, 336 de lagunele Golovistea, Smĕóica şi Sinóia.

Să menţionăm, în trécăt că Bassarabia luată de Rusia are o întindere de 7.750 kil. patraţi sau 143 mile patrate, din care 720 acoperiţi cu bălţi şi 730 cu mlaştini, adică peste tot 1.450 kilometri patraţi sau 27 mile geogr. patrate. Ceea ce arată că am câştigat o întindere de loc locuibil de 74 mile patrate sau 570.000 falci.

Dobrogea se póte impărţi geografic in doue părţi: una situată la nord de valul lui Traian sau de calea ferată de la Cernavoda la Kustinge, care formézá o peninsulă înconjurată de marea şi de Dunărea, şi alta la sudul acestui val, între riul Taban, Dunărea şi Marea.

Partea Dobrogei locuită, cu intindere de 190 mile patrate, presintă o regiune muntósă şi una delurósă ce corespund esact cu divisiunile precedente: cea muntósă este partea nordică, cea delurósă este cea sudică.

Intre diversele catene ce cutrieră regiunea muntósă, se înseamnă mai întâiu, acea de la nord ce urméză ţermul Dunărei de la Macin până la Mahmudia, prezentând în muntele Tapşan o altitudine de 300 şi în vîrful Isaccei 390 metri. Din acéstă catenă purcede, dintre Macin şi Isacce, culmea centrală care se îndréptă spre sud-ost trecênd prin mijlocul peninsulei şi se termină la Kiustinge. Ea dă ramuri şi cătră Dunărea şi cătră Marea Neagră şi prezentéză cătră fluviu vîrfurile Alabajor de 105 şi vîrful Neamţului (Deutsche Tepe) de 127 metri; ear din spre marea, înălţimi ce ajung asemine a trece peste 200 metri; astfeliu acele de la Kiustinge prezintă 80 metri, acele de lîngă Kucister 177, de la Satiskioi 200 şi vîrful Babei lăngă Babadagh 209 metri înălţime.

Înălţimile ce cutreieră regiunea delurósă formează ramificaţii prea complicate spre a fi caracterisate într'un mod general, ele ajung până la altitudinea de 160 metri, astfeliu este inalţimea dealului Sapata de la sud-ost de Rasova, şi dealul Hameslik-Bairi ce prezintă 166 metri.

Riurile ce cutrieră Dobrogea, de şi de mică importanţă, sînt însă vii şi răpezi; cele mai însemnate din

www.ziuaconstanta.ro

ele sunt Tasăul, ce se varsă în laguna de asemine numire, Telica, Taica şi Slava, cari, străbătênd lacul de la Babadah, se varsă în laguna Ramsin; adaogim încă Românul, Boasicul şi Tabanul ce se varsă în Dunărea. Dintre lacuri, afară de lagunele menţionate mai sus, se însémnă încă Gârlica, Olteana, Mirlanul şi Cocărleana; dintre lagune, Kanarakioi, Tusla şi sinul Mangaliei.

Natura solului Bulgariei este variată dar fórte fertilă, suprafaţa ţerei fiind mai tótă acoperită de formaţiunea diluviană numită Loess, afară de costişele prea repezi desgolite, unde ies la iveală stîncile petróse fundamentale; şi afară de locurile de jos plane espuse la inundaţiunile Dunărei, cari sînt acoperite de mîlul depus de fluviu dar cari cu timpul sau prin artă, pot a se transforma în tĕrimuri fertile.

Regiunea muntósă, mai întrégă, este constituită fundamental din scisturi cristaline, tărim ce este zacătórea principală a mineralelor metalifere; cătră Dunărea însă, atît spre nord cât şi spre vest, se află terîmuri sedimentare de vîrstă secundară care încep cu triasul şi se termină cu terimul cridos mijlociu. Terîmurile terţiare lipsesc cu totul din peninsulă. Partea situată la sudul istmului este constituită mai ales din terim cretaceu superior şi în partea dinspre marea şi dinspre Dunărea din terim eocen. Terimul cretaceu de aice este format din gresuri, din calcaruri, luturi mărnóse, calcar mărnos, luturi şi conglomerate; cel eocen, din calcar numulitic, gres şi marne. Tóte aceste roci tertiare zac aprópe orizontal. Roci eruptive nu esistă în Dobrogea.

Din punctul de vedere al productivităţei, Dobrogea, după mărturisirea lui Canabich, este escepţional de mănósă, chiar şi în privirea Bulgariei, care este considerată ca grânarul Constantinopolului.

Pădurile acopĕr partea nord-vestică a peninsulei şi acea vestică a regiunei dulerósă. În partea dinteiu ele ocupă o întindere de 1000 kilometri patraţi aprópe, şi în a doua, pre partea ce revine României, 1280, preste tot 2280 kilometri patraţi, sau 42 mile patrate, adecă o şesime din întinderea totală a ţerei.

Numărul locuitorilor Dobrogei nu se póte precisa, nu numai din cauza lipsei documentelor, dar încă şi din cauză că nu cunóscem bine care va fi limita sa meridională. Scim însă, că naţionalităţile ce o locuesc sunt multiple, că dintre ele, Tatarii sînt acei mai numeroşi, că apoi vin Românii, apoi Bulgarii mahometani şi în fine Cerkesii şi Bulgarii creştini. Afară de aceste naţionalităţi se află încă mulţi Greci, Evrei şi Armeni.

Aceşti locuitori ocupă 19 târguri sau oraşe, cu Sulina 20, şi aprópe 270 sate. Dintre tîrguri, Tulcea are peste 20.000 locuitori; Isaccea, Macinul, Medgidia, Babadagul şi Rassova între 10.000 şi 18.000; Kiustenge, Cernavoda, Hîrşova şi Sulina de la 3 pănă la 4 mii, şi celelalte anume, Mangalia, Mahmudia, Topala, Kusgun, Dojenii, Sarkioi, Kara-Irman, Grecii şi Cerna, mai puţin de 1000.

Ţermul marin, cuprinzind şi acel al Deltei, are o lungime de 200 kilometri şi presintă trei porturi mai importante, Kiustinge, Sulina şi Mangalia. Portul Sulina aflătoriu pre braţul Dunărei cu acelaş nume, este bine cunoscut şi de aceea nu ne vom ocupa de cât de celelalte doue.

Portul Mangaliei constă într-o lagună lungă de 6 kilometri ce nu este încă bine despărţită de marea. Lărgimea sa la intrarea în marea este de 500 metri şi lărgimea maximum de 700. Bastimentele de óre-care mărime nu pot intra în ea, căci atît acéstă lagună cît şi marea din apropiere este puţin adîncă. Ori-ce încercări s'ar face spre a săpa aice un port ar fi nisce lucrări zadarnice, căci condiţiunile fisice ale mărei în megieşie sînt astfeliu, în cît partea adîncită de puterea maşinelor s'ar astupa cu repegiune; în adevĕr aici domină vîntul de la est care împinge valurile mărei încărcate cu sedimente în interiorul lagunei. Cu acéstă ocasiune menţionăm că şi cele-l-alte părţi ale litoralului unde se află sinuri sau lagune, presentéză aceleaşi inconveniente, aşa sînt laguna Sinoia cu intrarea ei numită Portiţa Ustiei, laguna Ramzin, Kanara-Kioi, Tuzla şi sinul de la capul Midia.

Singura localitate ce ni se pare a presenta un viitoriu pentru comerţiul nostru maritim este sinul de la Kiustinge.

Acest sin presintă mai pretutindene o adîncime de 10 metri, ceea ce permite celor mai mari bastimente de a intra în el, înse nu este îndestul de înaintat în uscat şi este prea deschis cătră marea; aşa în cât, valurile din largul acesteia intră în el cu tótă puterea lor, espunênd bastimentele staţionare şi impedecând pre acele călĕtóre de a căta într'însul un loc de refugiu în timpul furtunelor.

Este adevĕrat că, spre a se apăra navele aflătóre în port, s'a construit o stavilă ce merge spre apus purcegênd de la capul ce se află la resăritul oraşului, însă acéstă stavilă îmbrăţoşiază numai un spaţiu îngust ce nu póte conţinea mai mult de 4 sau 5 nave. Însă acest sin de la Kiustinge s'ar putea transforma într'un port important, dacă s-ar construi o stavilă care purcegênd din acelaş punct din care purcede şi cea actuală s'ar îndrepta spre sud. Acéstă stavilă va trebui să aibă doi kilometri lungime şi o lăţime de 40 metri la bază şi de 25 la suprafaţă, ea n'ar costă inse mai mult de 10 milióne lei, şi ar da portului o întindere de 5 kilometri patraţi, întindere ce ar permite staţionarea mai multor sute de corăbii.

Construirea unei asemenea stavile n'ar presenta dificultăţi căci materialul se află în apropiare, şi marea precum am dis, nu este mai adâncă de 10 metri. Ce este mai mult, sacrificiul de 10 milióne ar fi neînsemnat pre lîngă imensele avantage materiale şi chiar politice ce ar decurge pentru noi din construirea acestui port, căci, nu numai că ar fi un loc de abordagiu pentru tóte navele ce plutesc spre Marea Négră, dar încă ar deveni pentru comerţul nostru adevĕrata deschidere a tracheei sale respiratóre permiţêndu'i a se esercita pre marea şi în timpul iernei.

www.ziuaconstanta.ro

Pre lîngă acésta, esistența unui asemene mare port ar ave cea mai mare influență asupra infrățirei ce avem datoria de a urmări cu locuitorii Dobrogei, căci ni-ar pune în cea mai frequentă și cea mai strînsă relațiune cu ei.

Drumul de fer d'intre Kiustinge și Cerna-voda va fi marea arteră a comerțului și a civilisațiunei române preste Dunărea, însе pentru acésta este necesitate, absolută necesitate, de a se lega cu el căile nóstre ferate și prin urmare construirea unui pod preste Dunărea. Acésta este o cestiune grea, însе dacă vroim a asigura viitorul, dacă vroim a trăi, o asemenea glădire va trebui a fi făcută. Noi însă nu credem că, costul unei asemine punți ar presenta dificultăți atît de mari și cheltuieli disproporționate cu mijlócele nóstre. În fața Cernavodei, Dunărea nu prezintă de cât lățimea de 380 metri și 15 arcuri de peatră ar fi suficiente pentru lungimea podului. Marea insulă a Dunărei mărginită dinspre România de Brațul numit Borcea, de și mlăștinósă în mare parte, presintă însă locuri uscate și acoperite de păduri; prin acéstă insulă se póte așterne ușor un terasament de trei metri-înălțime care n'ar fi nici-o-dată întrecut de nivelul apelor de revărsare, când acest terasament ar începe la satul Cegani unde Borcea are lățimea de 130 metri, și ar urma apoi prin pădure pre la sudul lacului Cobolcic, și apoi pre la resăritul lacului Periatul spre a ajunge la pichetul cu No. 197 din fața Cernavodei.

Ca conclusiune a faptelor ce venim de a enumera, putem zice, că Dobrogea este o țéră fórte avută și cu resurse imense și putem adăogi fără témă de a exagera acéstă vorbă mare că ea completéză România actuală.

Dacă vom fi ómeni cum se cade, și ne vom ocupa de dînsa serios, ea ne va fi de o utilitate necalculabilă. Ceea ce avem însă de dorit, lucru de care ducem grijă, este sistema morală pre care sunt clădite partidele ce vin unele după altele la cîrma țerei. În Dobrogia trebuesc funcționari de-o moralitate esemplară și de-o capacitate probată. Abaterile lor ar fi niște crime naționale; însă partidele nóstre au obiceiul de a face din incapacități geniuri, și din criminali martiri și eroi, ear din acei cu moralitate și cu capacitate monstri și nulități. Întru acésta constă frica nóstră cea cumplită.

G. COBĂLCESCU[2]

(*"Steaua României"*, II, nr. 167 bis, 4 august 1878: 1-2)[3]

2 ANEXAREA DOBROGEI

În ajunul de-a pierde o parte din patria noastră, Basarabia, și a adaoge la pământul strămoșesc ținuturile de peste Dunăre ale Dobrogei, credem că cestiunea aceasta trebuie cercetată mai cu deamănuntul și din mai multe puncte de vedere.

Cunoscând odată stipulațiunile respective ale Tratatului de Berlin, vom cerceta deci întru cât avem *datoria* și întru cât *dreptul* de a le urma.

Considerația care ni se impune chiar de la început este că actele noastre cari vor avea de obiect realizarea stipulațiunilor Tratatului sunt acte ce le vom face de astădată și pentru prima oară după sute de ani pe răspunderea noastră proprie. Oricâte ne-am fi închipuit în trecut despre drepturile noastre *ab antiquo*, fie cu, fie fără cuvînt, totuși marile puteri europene ne considerau parte ca pe niște vasali ai Turciei, parte ca pe niște epitropisiți ai Europei, și răspunderea pentru faptele noastre era adeseori ale suzeranului, dar și mai adesea ale epitropilor, așa încât părtinirea părintească a unuia ne scăpa adesea de supărul poate mai puțin părințesc al celuilalt din ei. Legați de-o împărăție pusă sub epitropie din cauza bătrâneții ei, noi, popor tânăr de ciobani, deveniți plugari abia de la 1830 încoace, croirăm cu ușurința ce ne caracterizează planuri de politică europeană și ne amestecarăm în certele celor mari, fără a pricepe politica lor, urmărită de veacuri cu stăruință de fier și cu mijloace uriașe, cășunîndu-le, de nu primejdii serioase, ceea ce nu suntem în stare, totuși însă vexațiuni pe cari ei le treceau cu vederea tocmai din cauza atârnării noastre relative.

Mai este însă același caz și astăzi? Ca și fiul pierdut din parabola evangheliei, noi ne-am pierdut din calea istoriei noastre adevărate, am cheltuit în mare parte moștenirea părintească pe formele goale ale unei civilizații străine pe care n-am avut nici timpul, nici mijloace îndeajuns spre a ne-o apropia, și azi, cu mult mai săraci în puteri decât acuma douăzeci de ani, noi ne vedem puși înaintea unor întrebări, pe care *trebuie* să le dezlegăm, deși viața ușoară de până acuma nu ne-a înțelepțit decît prea puțin.

Nu e vremea de a ne face unul altuia imputări: cel puțin nu în această privire. Națiunea va judeca la momentul oportun pe cei ce merită să fie judecați și va mustra pe cei ce s-au jucat cu interesele ei. Noi, abstrăgând deocamdată de la orice polemică, vom privi cestiunea cedării Basarabiei și luării în posesiune a

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogei într-un mod cu totul obiectiv şi fără a face fraze.

Premisa de la care pornim şi pe care credem că ne-o consiliază orice român cu minte este că trebuie să ne supunem Tratatului de Berlin, mai ales acum şi după câte s-au întâmplat. Ar fi fost mai demn poate dacă de la început urmam o altă cale şi ne îndeplineam cu sfinţenie şi curaj misiunea ce ni se impunea de către Tratatul de Paris, ar fi fost mai cu minte poate de a face cauză comună cu popoarele de peste Dunăre abia atuncea când am fi putut regula cestiunea singuri şi fără costisitorul ajutor de peste Prut, dar în sfârşit în cartea sorţii a fost scris, ca să fim împresuraţi de mreaja ademenirilor de dinafară şi a vanităţii dinlăuntru şi să jertfim bunuri câştigate şi sigure pe bunuri necâştigate încă şi închipuite poate. Înainte de un an eram poate în stare de a schimba multe din cursul evenimentelor; astăzi evenimentele petrecute în mod fatal ne silesc sub jugul lor. Ieri încă puteri egale îşi ţineau cumpăna şi micul nostru adaos ar fi înclinat limba într-o parte ori într-alta, astăzi nu mai avem nimic din importanţa ce ne-o dăduse un moment mare şi solemn din viaţa noastră. Nefiind ieri cu dreptatea, astăzi dreptatea nu e cu noi.

Deci să ne supunem certării, adecă Tratatului de la Berlin.

Întâi: Basarabia ni se dăduse pentru a ne indica rolul nostru la gurile Dunării şi ţinerea acelei fâşii de pământ era pentru noi o misiune europeană. Aceeaşi Europă care ne-a redat-o a găsit de cuviinţă să ne-o reia şi ne-a oferit Dobrogea, reînnoind un mandat dat pe tăcute prin Tratatul de la Paris, mandatul adecă de-a păzi libertatea celei mai importante artere a negoţului răsăritean, nu atât prin puterea noastră proprie, pre cât prin lipsa de amestec a unei puteri mari, oricare ar fi aceea, a cărei preponderenţă ar deveni hotărâtoare prin posesiunea exclusivă a gurilor Dunării. Meniţi a fi proprietarii unui bun asupra căruia toate puterile mari vor să aibă servitutea liberei întrebuinţări, slăbiciunea noastră e o garanţie; pe cînd o putere mare în locul nostru, legată chiar prin tratate juruite, ar şti cu vremea să dispună în mod discreţionar de un bun atît de preţios pentru toţi sau cel puţin ar ţine legaţi pe mulţi şi i-ar paraliza în acţiunea lor politică prin gingăşia unei libertăţi de navigaţie garantată numai prin şiruri negre pe hîrtie albă. Deosebirea între noi şi dispuitorii Europei e că ei ne iau o provincie şi ne dau alta, privind lucrul în sine ca foarte indiferent, pe cînd noi simţim cu vioiciune că ni se rupe o bucată din patria noastră străveche, lucru ce nu se poate compenza nici prin bani, nici prin drepturi nouă, nici prin cesiuni de teritoriu.

Durerea noastră e drept că nu mişcă pe nimeni, dar presupunem totodată că nici un om înţelept din diplomaţia europeană, nici chiar aciia ce ne sunt contrari, nu ne vor lua a nume de rău un resentiment ce e natural şi care-şi poartă justificarea în sine însuşi.

Vederat e asemenea că, deşi stăm înaintea unor hotărâri a căror întreagă răspundere cade asupra noastră, totuşi libertatea noastră de deciziune şi de acţiune e departe de a fi atât de largă precum ar cere-o gingăşia momentului. Obiectele stipulaţiunilor Tratatului de Berlin, Basarabia şi Dobrogea, sunt ocupate de trupele împărăteşti; ba chiar mijlocul ţării e pentru un an calea deschisă pentru mişcarea din şi înspre Bulgaria a acelor trupe. Şi cu toate acestea trebuie să ne hotărâm. Mai mult încă. Pe cînd suntem siguri de simpatiile populaţiunii noastre din Basarabia, nu suntem încă siguri de acelea ale dobrogenilor, încât s-ar putea repeta şi faţă cu noi scenele ce se petrec, cu austriacii în Bosnia, cu ruşii în Lazistan şi poate în curând cu muntenegrenii în părţile anexate ale Albaniei, cu sârbii în ţinuturile locuite de moametani. Acest lucru ne-ar fi indiferent dacă noi, ca stat şi ca naţiune, am împărtăşi punctele de vedere cari au hotărât acţiunea tuturor beligeranţilor în cestiune; dar noi - precum am declarat-o solemn de la început - n-am întreprins un război de cucerire trecînd Dunărea, ci am întins numai preste Dunăre acţiunea noastră defensivă. Dacă n-am putut fi consecinţi în lucruri pe cari ni le-a impus alţii, să fim cel puţin consecinţi în lucruri în care suntem liberi de a fi.

Deci dacă pe de o parte noi ne supunem şi *primim* Dobrogea, pe de altă parte cestiunea *cum* s-o primim, adecă a modului luării în posesiune, e mai grea decum s-ar pare la prima vedere, grea din cauza imprejurărilor, grea prin necesitatea de a fi consecuenţi cu declaraţiunea făcută la intrarea în luptă, grea în fine prin modul de-a armoniza o anexiune de teritoriu pe care de aproape 500 de ani am pierdut-o către turci cu întreaga noastră manieră de-a privi lucrurile, cu moralitatea noastră politică, cu sentimentul nostru de dreptate.

Să nu se uite *un* lucru. Tratatul de Berlin însemnează într-adevăr o înţelegere între toate puterile cele mari, dar acea înţelegere e numai *formală*. Sub forma netedă a articolelor aşezate pe o hârtie care nici se supără nici bănuieşte fierb totuşi duşmăniile şi esclusivitatea intereselor; din cutele păcii, decretate în mod formal şi solemn, se scutură insurgenţii din Bosnia, liga albaneză, nemulţămirile din Rumelia, revolta lazilor, rezistenţa Porţii contra cererilor greceşti, iar pentru noi: concedierea cu nepusă în masă a colonelului Fălcoianu şi repatrierea cerchezilor în Dobrogea. Să ne înţelegem. N-am fi avut nimic contra repatrierii sub auspiciile noastre sau sub auspiciile voinţei liber exprimate a provincialilor dobrogeni, însă repatrierea energicului dar turburătorului element sub scutul ocupaţiei ruseşti poate avea o altă semnificaţie cînd cunoaştem înlesnirea cu care aceşti oameni, mercenari de meserie, se pun la serviciul orişicui şi cînd din cazurile citate, avem dreptul de-a ne îndoi despre sinceritatea omnilaterală a stipulaţiunilor Tratatului de Berlin.

Nu ne e frică de aceşti oameni, precum austriecilor nu le e frică de bosniaci sau ruşilor de lazi, căci Dobrogea e departe de a avea prin natura ei fizică o atât de însemnată putere defensivă ca Bosnia şi Lazistanul. Dar a împuşca în oameni ar însemna a preface anexiunea pacinică în cucerire, ar însemna a

www.ziuaconstanta.ro

împărţi punctul de vedere a tuturor celora cari s-a lupta cu turcii în acest război, ar însemna a deveni complici cu ei şi a consfinţi prin această complicitate pierderea pe de-a pururea a Basarabiei. Cu ce drept ne-am plînge de-o nedreptate, pe care am comite-o noi înşine de a doua zi chiar? Cu ce drept ne-am plânge că poporul nostru se-mparte ca o turmă necuvântătoare, când noi înşine am trata ca pe-o turmă necuvântătoare părţile unui popor care şi el are mari calităţi şi mai cu samă o mare şi nu tocmai neîntemeiată susceptibilitate naţională? Sau poate turcii din Dobrogea, cu strălucitorul lor trecut militar, ei, cuceritori în trei continente, se pot privi ca o turmă făr'de voinţă, căreia nu-i pasă sub ce stăpân încape?

Într-alt număr al "Timpului" am anticipat cestiunea de principiu ca şi când ar fi fost hotărâtă deja, pentru că ştirea, adusă de bine informata "Corespondenţă politică", cumcă guvernul nostru umblă să precupeţească de pe acum pământul Dobrogei, ne indignase. Acelaşi principiu moral care ne dictase respect pentru averea privată din Dobrogea ne dictează şi şirurile acestea, cari ating modul politic al luării în posesiune. A face ce fac toţi, adecă a lua şi stăpâni cu baioneta, e lucru uşor; a păstra însă acest Orient în miniatură, cu tot amestecul său de popoară, a dovedi că sântem destul de drepţi şi destul de cumpătareţi ca să ţinem în ecuilibru şi în bună pace elementele cele mai diverse este o artă, este adevărată politică pe lîngă care politica forţei brute e o jucărie.

Dar, înainte de a hotărî definitiv datoriile ce ni le impune nouă în special anexarea Dobrogei, ne abatem puţin pentru a arăta *dreptul* nostru la aceasta. Dreptul nostru este istoric. Dacă împrejurările sunt de natură a-l sprijini, cu atât mai bine; însă în orice caz, fără acest sprijin, ar fi un drept nud, de a căruia întrebuinţare ar trebui să ne ferim.

Într-adevăr, încă în vremea lui Herodot, Dobrogea era stăpânită de geţi, cari, îngemănaţi într-un singur stat cu dacii, ţineau amândouă malurile Dunării. În vremea lui Cezar Dobrogea e în mâinile romanilor, iar dacii şi geţii trecuseră de mult dincoace de Dunăre şi se aşezase definitiv aicea. Pe timpul împăraţilor Dobrogea era populată, în oraşe, de comercianţi greci, pe şes, de sciţii plugari şi făcea parte din provincia Moesia inferioară. Poate că în vremea aceasta a fost epoca dezvoltării celei mai mari a provinciei. Cosmografia anonimului din Ravenna, o compilaţie din veacul al 7-lea după Crist, dar a cărei autenticitate e fără de nici o îndoială, ne citează oraşele *Dionisopolis, Bizoi, Timum, Tirissa, Callatis, Stratonis, Tomis* (locul de exil al lui Ovid), în fine *Istriopolis*, toate colonii greceşti de negoţ (Cf. Ravennatis anonymi cosmographia, IV. 6) iar Pliniu bătrânul citează ca oraşe scitice Afrodisias, Libistos, Zigere, Borcobe, Eumenia, Parthenopolis, Gerania. Pe itinerariul lui Antonin numărăm de la Silistra (Durostoro) pînă la Noviodunum (Tulcea) şase oraşe mai însemnate: *Transmarisca (Turtucaia), Capidava, Carso, Cio, Beroe, Troimis;* iar de la *Novoiodunum* (Tulcea) pînă la *Callatis* (Mangalia?) două oraşe: *ad Salices* şi Tomi[s] *(Küstengè?).* Dacă mai adăogăm încă o parte din oraşele Mesiei inferioare tot la Dobrogea, vom avea însemnatul număr de 20 de oraşe în acea provinţie, dintre cari cele mai multe au pierit fără de nici o urmă. Rămâind moştenire împărăţiei Răsăritului, Dobrogea a fost cutreierată, ca şi Principatele româneşti, de roiuri de popoare, de huni, avari, pecenegi, cumani şi în fine de tătari. Într-adevăr, pe la începutul veacului al XI-lea, cumanii sau polovţii, un neam fino-tartaric, îşi părăsi aşezarea de lîngă Volga şi ocupă ţările române, din cari au gonit pe chazari şi pecenegi. Cumcă în veacul al unsprezecelea, cu mult în urma venirii bulgarilor, stăpîneau în Dobrogea pecenegii se dovedeşte prin multe nume actuale de pârâuri şi localităţi. Scoşi au fost pecenegii de cumani, aliaţii viguroşi ai Asanizilor contra Bizanţului. În fine, în veacul al treisprezecelea, epoca fondării principatului Valahiei, cumanii sunt scoşi din ţară de către tătari, cari se aşezară cu predilecţiune în Dobrogea şi sunt pînă azi acolo. Existenţa lor în acele părţi îl face pe Mircea I să se numească, prin crisoave, în toată forma, *domn al ţărilor tătăreşti.* Astfel provincia a fost stăpânită succesiv de toate roiurile de popoare barbare care au trecut prin ţările noastre, deşi această stăpânire n-au întrerupt continuitatea de drept a împărăţiei bizantine, care-şi mănţinea garnizoanele şi organizaţia provincială mai cu seamă în oraşele ţărmurene şi în olatele mai puţin întinse ale acelor oraşe. Cu succes au fost luate oraşele ţărmurene de către Asanizi, pe când şesul însuşi pare a fi rămas tătăresc. De la tătari a luat Mircea, domnul ţărilor tătăreşti, Dobrogea, de la Şişman Vidinul şi malul drept până la Silistra şi le-a şi ţinut toate acestea, până ce la 1413 sultanul Mohamed I, ocupând cetăţile româneşti Isaccea, Silistra şi Giurgiul, precum ocupase Nicopolul şi Vidinul, puse capăt domniei Basarabilor pe malul drept al Dunării. În vremea lui Mircea populaţia Dobrogei se vede a fi fost în majoritate tătărească.

În vremea migraţiunii popoarelor, deci şi în vremea venirii bulgarilor cât şi mai târziu, atât Dobrogea şi ţările române se considerau ca aparţinând împărăţiei bizantine şi anume Ţara Românească şi Moldova făceau parte, adesea numai nominală, din Mesia inferioară. Anonimul din Ravenna zice:

Asemenea peste fluviul Dunării sunt următoarele cetăţi ale Mesiei inferioare: Porolissos etc., între cari Sacidaba, Ponti Aluti, Romulos, Zarmisegethusa ş.a. cari, după tabla Peutingeriană şi după Ptolomei, se află fără contestare dincoace de Dunăre.

Urmaşi ai dacilor şi romanilor şi cei din urmă posesori ai Dobrogei înaintea cuceririi prin Mohamed I, dreptul nostru istoric este întemeiat; dar sprijinul cel mai bun al acestui drept sunt împrejurările chiar.

www.ziuaconstanta.ro

Într-adevăr, petiţiunile uniforme ale bulgarilor din Rumelia, cari declară că nu vor a trăi alături cu mohametanii, şi că or unii or alţii trebuie să iasă din ţară, aprobarea indirectă a acestor petiţiuni cuprinsă în răspunsul principelui Dondukof-Korsakof; vestita programă despre organizarea Bulgariei, trimisă din Belgrad către "Norddeutsche Allgemeine Zeitung", în care se stabileşte confiscarea averilor geamiilor şi vânzarea cu toptanul şi pe preţuri de nimica a bunurilor imobile ale musulmanilor din Bulgaria, toate acestea sunt de natură a face pe mohametanii din Dobrogea să piardă orice gust de a fi lipiţi de o provincie în care majoritatea generală ar estermina majoritatea locală.

Dar dacă dreptul nostru istoric şi împrejurările sunt îndestul de puternice faţă cu Bulgaria şi cu alte puteri, lucrul nu stă tot astfel faţă cu chiar populaţia Dobrogei. În privirea acesteia maxima *jus posterius derogat priori* e-n vigoare. Locuitorii Dobrogei sunt adevăraţii proprietari ai ei şi dreptul nostru istoric alături cu posesiunea lor de fapt se poate compara cu un hrisov vechi domnesc alăturea cu proprietatea reală, mai ales când n-a fost acest drept istoric cauza intrării noastre în război, mai ales când am declarat că nu trecem Dunărea ca să cucerim.

Afară de Delta Dunării şi insulele, care sunt incontestabil ale noastre, căci ne-au fost hărăzite şi prin Tratatul de la Paris şi se ţin de noi prin chiar natura teritoriului, apoi, fiind nelocuite, nu ne impun datoria de-a ţine seamă de voinţa legitimă a altuia, celălalt teritoriu al Dobrogei îl primim într-adevăr, dar numai c-un titlu veritabil de drept, cu *consimţământul* populaţiunilor.

Cum se vor întreba populaţiunile, prin plebiscit sau pe altă cale, e o cestiune de detaliu. În orice caz n-ar fi o cestiune de dominare ci de convieţuire, căci nu e vorba de cucerire, ci de *uniune*.

Această atitudine credem că ar fi pe deplin corectă. Ar fi corectă din punctul de vedere al moralităţii politice, ar fi conformă cu maniera de a vedea [a] unui popor care, fiind însuşi în mare parte apăsat şi supus sub popoare străine, nu voieşte a face şi el cea ce doreşte să nu i se facă.

Apoi ni s-ar dovedi în mod pipăit cumcă stipulaţiunea respectivă a Tratatului de Berlin e sinceră şi în fine n-ar mai fi vorba de *schimbul* Basarabiei, cel puţin *nu pentru conştiinţa noastră naţională*.

Se înţelege că nu dăm nimănui lecţiuni de morală politică şi de dreptate. Dar pentru un popor mic e primejdios de a imita procederea celor mari şi singura sa tărie e dreptul, dreptul legătuit, juruit, întărit cu şapte peceţi.

Cazul consultării populaţiunii în privirea aceasta nu e cel dintâi, deci nu e unic. Nizza şi Savoia, cedate Franţei printr-un tratat în regulă, au fost consultate şi au primit a fi anexate; într-un mod asemănător se poate consulta Dobrogea. Sau, dacă acest mod s-ar părea nepotrivit cu starea Dobrogei, atunci se va găsi o altă formă legală corespunzătoare. Cu această ocazia s-ar dovedi totodată şi dorinţele speciale ale provinciei şi prerogativele cari le-ar cere ginţile deosebite pentru a-şi păstra individualitatea.

S-ar dovedi c-un cuvânt modul de convieţuire pe care-l doresc populaţiunile. Raţionamentul nostru trebuie să fie următorul:

În război am pierdut o provincie şi n-am câştigat nimic; să vedem acuma dacă avem destul sentiment de dreptate şi dacă inspirăm destulă încredere pentru a câştiga o provincie pe cale pacinică şi *numai* pe cale pacinică.

Acesta e singurul protest pe care-l putem ridica fără a jicni pe nimenea, dar şi fără a lovi în noi. Sentimentul de naţionalitate a poporului român e prea viu pentru ca guvernul lui să poată face abstracţiune de dânsul. Deci, constrânşi a fi înţelepţi în procedura noastră şi independenţi fiind acuma, adecă liberi de a muri de arma celui mai tare, să păstrăm cel puţin pân'în ultimul moment mândria şi sentimentul dreptăţii noastre, cari ne sunt absolut trebuitoare pentru momentul când existenţa noastră, de astă dată atârnând ca frunza pe apă, ar fi din nou pusă în cestiune. Greutatea e: de a împăca exigenţele simţului nostru naţional cu succeptibilitatea, asemenea naturală, a fostului nostru aliat.

În cazul când populaţiunile Dobrogei ar fi contra anexiunei în forma ei cea mai blândă chiar, de ex. contra uniunii personale, atunci ar fi un semn: 1) că stipulaţiunea Tratatului de Berlin relativă la aceasta a fost subminată de mult de contralucrările unei puteri mari; 2) că ni s-a preparat o mreajă care să ne consume puterile şi mijloacele în lupte sterile, al căror rezultat - cel mai bun chiar - ar fi cucerirea unei provincii c-un climat în mare parte nesănătos şi care nu ne-ar aduce nici un folos pentru cincizeci de ani; căci n-avem nevoie a spune, ceea ce toţi ştiu, cumcă de când Dobrogea e cunoscută - adică de 2500 de ani aproape, de la Herodot şi până azi - ea a fost o provincie mlăştinoasă, puţin populată, foarte fertilă, dar şi foarte nesănătoasă, care numai sub cârma de fier a poporului roman putuse ajunge la un grad de înflorire relativă. Dar cum a căzut cauza acelei înfloriri, adică Roma, toată suprafaţa Dobrogei, lăsată la discreţiunea agenţilor naturei, cari-o stăpânesc, redeveni repede pustiul care-a fost întotdeauna, un pustiu care atrage prin fertilitatea lui mereu colonii nouă, dar pe care le şi stinge cu aceeaşi repejune cu care le atrage.

/M. EMINESCU /[4]

(*"Timpul"*, III, nr. 182, 19 august 1878: 1-2)[5]

www.ziuaconstanta.ro

3 /"REOCUPAREA DOBROGEI DE CĂTRE ROMÂNIA, DUPĂ SECOLE DE DESPĂRŢIRE"/

Nu este departe momentulŭ în care trebuie sĕ se resolve cestiunea reocupăriĭ Dobrogeĭ de către Românĭ, după secole de despărţire.

Este dĕrŭ bine ca guvernulŭ sĕ se ocupe de pe acum de totŭ ce privesce acéstă nouă provincie a României; este asemenea bine ca representanţiĭ naţiuniĭ sĕ se gândéscă fiă-care, maĭ 'nainte de-a se întruni în sesiune estraordinară, la totŭ ce se atinge de dênsa.

Dobrogea este pentru noĭ nu numaĭ uă nouă provincie, ci şi uă nouă cale de prosperitate şi de înavuţire. Cestiunile ce o privescŭ suntŭ dĕrŭ de douĕ categoriĭ: una, de caracterŭ localŭ, este privitóre la administrare, la organisare, la îmbunătăţirile materiale, la lucrarea de asimilare şi la ferirea de esploatare de către individele ce suntŭ totŭ-d'a-una gata a cădea asupra uneĭ ţărĭ neesperimentate; ceal-altă, de caracterŭ generalŭ, coprinde totŭ ce privesce relaţiunile Dobrogeĭ cu ţéra întrégă, din puntulŭ de vedere politicŭ şi maĭ cu osebire din puntulŭ de vedere economicŭ.

Nu ne vomŭ ocupa astădi de cestiunile din prima categoriă, de care ne-amŭ ocupatŭ deja în trécĕtŭ în altŭ numĕrŭ şi ne vomŭ ocupa maĭ pe larg într'un numĕr viitor. Nu perdem ênsĕ nicĭ acéstă ocasiune de a stărui asupra ideieĭ că, în orĭ-ce organisare s'arŭ da Dobrogeĭ, va trebui sĕ se ţie uă mare sémă de moravurile străvechĭ ale poporaţiunilorŭ de rasă şi de religiunĭ deosebite ce locuiescŭ acele părţĭ. A nu ţine sémă de moravurile lorŭ, şi a le înlocui din capulŭ loculuĭ, într-unŭ modŭ bruscŭ, prin instrucţiunĭ uniforme şi egale cu ale Românieĭ, arŭ fi a 'şĭ înstrăina de îndată simpatiele acelorŭ poporaţiunĭ, arŭ fi a le perde cu desĕvêrşire pentru România şi a provoca póte chiarŭ conflicte sângeróse.

Poporulŭ, şi maĭ cu osebire unŭ poporŭ fórte aprópe de barbariă, nu ţine la nimicŭ atâtŭ de multŭ ca la instituţiunile, moravurile şi obiceiurile luĭ, pe care le privesce ca făcêndŭ parte din ênsăşĭ religiunea luĭ. Imprudentŭ, şi cu totulŭ necunoscĕtorŭ de natura omenéscă, ar fi legiuitorulŭ care n'arŭ ţine sémă de aceste simţiminte şi şi-arŭ închipui că, dintr'uă trăsĕtură de condeiŭ, póte schimba instituţinĭ şi obiceiurĭ de secole observate.

Reservându-ne a trata acéstă cestiune cu întinderea şi desvoltările ce meritŭ, atragemŭ asupră'ĭ chiarŭ de astădĭ cugetarea, atâtŭ a guvernuluĭ câtŭ şi a representanţilorŭ naţiuniĭ; căcĭ, după noĭ, de la resolvarea ce se va da acesteĭ cestiunĭ depinde rădicarea, asimilarea şi chiarŭ păstrarea Dobrogeĭ.

Să ne ocupămŭ puţinŭ astădĭ de cestiunile, totŭ relative la Dobrogea, dĕrŭ care aŭ unŭ caracterŭ generalŭ.

S'a disŭ de multe orĭ, şi cu dreptŭ cuvêntŭ, că Dobrogea este pentru noĭ ţĕrmulŭ măriĭ, este mijloculŭ de a ne pune în contactŭ directŭ şi nemidlocitŭ cu lumea întreagă, este loculŭ pe unde uă respiraţiune largă şi puternică va fi dată Românieĭ, pentru activitatea şi puterile ieĭ sĕ se pótă desvolta răpede, dându astŭ-felŭ corpuluĭ întregu uă vitalitate maĭ mare de câtŭ totŭ-d'a-una.

În ceia ce ne privesce, suntŭ maĭ mulţĭ anĭ de cândŭ, începându a ne ocupa într'unŭ modŭ maĭ specialŭ în *Românulŭ* de cestiunile economice, n'amŭ încetatŭ de a cere *unŭ portŭ de mare*, ca midloculŭ cel maĭ eficaciŭ, ca singurulŭ midlocŭ póte de a asicura rădicarea comerciuluĭ şi industrieĭ naţionale, adică înavuţirea ţăreĭ întregĭ, ceia ce este maĭ totŭ-d'a-una sinonimŭ cu rădicarea ieĭ pe tóte tĕrâmurile.

Marea a fostŭ de cândŭ lumea şi va remânea totŭ-d'a-una cale cea largă şi lesniciósă a transacţiunilorŭ dintre popóre; ea este uă cale cu care nu póte lupta nicĭ uă-dată, în înlesnire, în ieftinătate şi în întindere, nicĭ unulŭ din midlócele de transportŭ pe uscatŭ. Ţera ce posede ţermulŭ măreĭ póte dice că se hotăresce cu lumea întrégă şi că nici uă margine nu este pusă dezvoltărit ieĭ economice; perspectiva ieĭ de prosperitate este imensă ca şi oceanulŭ.

Ca probă despre ce este posesiunea măreĭ pentru unŭ statŭ, vomŭ cita Cartaginea, Veneţia, Genua, care din simple oraşe deveniseră la timpulŭ lorŭ puterĭ colosale, dispunêndŭ de nesfêrşite resurse de totŭ felulŭ, şi care n'aŭ cădutŭ, de câtŭ numaĭ pentru că puterea dobândită prin avuţie le-aŭ îndemnatŭ a se întinde pe tĕrâmulŭ politicŭ maĭ multŭ de câtŭ condiţiunile esistenţeĭ lorŭ le permiteaŭ. În dilele nóstre Englitera, Francia suntŭ esemple măreţe despre prosperitatea la care póte sĕ ajungă uă ţéră ce are la dispositiunea sea calea magică a oceanuluĭ.

Tóte acestea le-amŭ maĭ disŭ atuncĭ cândŭ dobândirea unuĭ portŭ de mare era unŭ simplu desideratŭ, şi le repetimŭ şi astădĭ, cândŭ desideratulŭ este ca şi devenitŭ realitate. Şi pe atuncĭ cereamŭ unŭ portŭ de mare în condiţiunĭ maĭ desavantagióse de câtŭ acelea în care 'ĭŭ vomŭ avea astădĭ.

Atuncĭ era vorba de a crea unŭ portŭ de mare în Basarabia[6], adică tocmaĭ la uă estremitate a ţĕreĭ, portŭ care n'arŭ fi folositŭ de câtŭ Românieĭ de peste Milcovŭ şi arŭ fi fostŭ atâtŭ de depărtatŭ de maĭ tótă România de dincóce de Milcovŭ, în câtŭ scumpetea transportuluĭ cu drumulŭ de ferŭ pênĕ la portŭ arŭ fi pusŭ pe cea maĭ mare parte a comerciuluĭ în neputinţă de a beneficia de dênsulŭ.

www.ziuaconstanta.ro

Astădi vomŭ avea unŭ portŭ de mare care va servi de uă potrivă ambele părţi ale ţereĭ, unŭ portŭ vechiŭ, cunoscutŭ, care nu va avea trebuinţă de câtŭ de óre-care îmbunătăţiriĭ, spre a ajunge şi a întrece cu multŭ importanţa ce o avea uădinióră, supt administrarea Genovesilorŭ, care 'lŭ-aŭ creatŭ.

Déca dedeamŭ dérŭ atâtŭ de mare însemnătate unuĭ portŭ de mare în Basarabia, cu câtŭ maĭ mare însemnătate trebuie sĕ dămŭ portuluĭ de mare de pe cósta Dobrogei.

Dobrogea, cu cósta sea maritimă, nu póte ênsĕ sĕ fiă pentru România ceia-ce toţi se astéptă, de câtŭ cu condiţiune de a fi pusă în legătură directă şi neîntreruptă cu întréga ţéră şi cu condiţiune ca celŭ puţinŭ portulŭ sĕŭ principalŭ sĕ rĕspundă din punctulŭ de vedere technicŭ la traficulŭ pe care este menitŭ sĕ'lŭ îndesteluze.

Pentru ca ţéra sĕ pótă profita de avantagiele ce 'ĭ asicură Dobrogea, este neapĕratŭ ca de îndată şi de uă-dată cu sĕvêrşirea ocupaţiuniĭ sĕ se începă lucrările menite a mări şi a îmbunătăţi portulŭ Constanţa, precum şi lucrările ce vorŭ avea a pune Dobrogea în raportŭ nemidlocitŭ cu întréga România.

Acestea suntŭ primele lucrăriĭ publice de întreprinsŭ în Dobrogea. Pentru acoperirea lorŭ va trebui sĕ se consacre nu numaĭ totŭ escedentulŭ de venituriĭ alŭ aceleĭ provincie, escedentŭ care mulţi aniĭ nu va trebui sĕ fiă întrebuinţatŭ în întregulŭ seŭ de câtŭ numaĭ pentru îmbunătăţiriĭ locale, dérŭ şi uă sumă óre-care din veniturile proprie ale Românieĭ, căcĭ întréga ţeră va avea sĕ retragă mariĭ folóse din acele lucrăriĭ.

Linie ferate, bine combinate şi bine îmbinate cu liniele române deja în circulaţiune, trebuie sĕ lege întréga nóstră reţea de căĭ ferate cu linia Cernavoda Constanţa; şi, fiindŭ-că transbordările suntŭ cu totulŭ nenorocite în transporturiĭ, atâtŭ din causa întârdierilor, câtŭ şi din causa chieltuielelorŭ şi perderilorŭ ce producŭ, va trebui ca îmbinarea linieĭ de legătură a reţeleĭ nóstre sĕ se facă la Cernavoda printr'unŭ podŭ stabilitŭ pe Dunăre.

Cu aceste condiţiuniĭ Constanţa va deveni nu numaĭ portulŭ de mare alŭ Românieĭ întregĭ, dérŭ va ajunge chiarŭ a fi întrepositulŭ comerciuluĭ Europei centrale cu Oriintele, căcĭ atuncĭ linia Vêrciorova Constanţa şi maĭ târdiŭ póte linia Turnu-Roşu Constanţa va fi pentru Austro-Ungaria şi pentru Germania calea cea maĭ directă şi maĭ scurtă spre a ajunge la Marea-Négră. Astŭ-felŭ favorisatŭ, portulŭ maritimŭ alŭ Românieĭ arŭ puté ajunge a rivalisa, într'unŭ numĕrŭ óre-care de aniĭ, cu primele porturi de pe Marea-Négră.

Este multŭ timpŭ de cândŭ se totŭ proiectézăă unŭ podŭ pe Dunăre, la Giurgiu-Rusciuk. Acestŭ podŭ era menitŭ a da uă nouă viéţă linieĭ Rusciuk-Varna şi acestuĭ ultimŭ portŭ. Astădĭ interesulŭ Românieĭ nu maĭ este de a chieltui baniĭ sĕĭ spre a rădica portulŭ Varna. Interesulŭ sĕŭ celŭ maĭ vĕditŭ este de a rădica portulŭ Constanţa, şi de a se pune în legătură directă cu Dobrogea şi cu portulŭ sĕŭ de mare. Podulŭ proiectatŭ la Giurgiu va avea dérŭ a se face la Cernavoda şi folosulŭ va fi imensŭ pentru ţéra întrégă.

Ecĕ primele lucrări de întreprinsŭ imediatŭ, pentru ca România sĕ'şĭ anesede în adevĕrŭ şi sĕ se pótă folosi de posiţiunea ce'ĭ asicură Dobrogea.

(*"Românul"*, XXII, f. nr., 4,5 septembrie 1878 : 1–823)[7]

4

/"... DOBROGIA, DEVENITĂ DIN NOU PARTE DIN CORPUL ROMÂNIEĬ"/

În urma voturilor Camerelor, armata va ocupa Dobrogia, devenită din noŭ parte din corpul Românieĭ.

Neapĕrat, multe, şi parte din ele fórte grele, vor fi problemele de deslegat pentru administrarea şi punerea pe calea progresuluĭ a acesteĭ frumóse ţĕri, acum pustiită şi părăsită.

Româniĭ însă, carĭ aŭ dat probe de inteligiţă, vor sci, nu ne îndoim, să învingă tóte greutăţile.

Dacă se va pune puţină bună-voinţă din partea autorităţeĭ centrale, de a trămite în Dobrogia, cel puţin în funcţiile de căpetenie, numaĭ ómenĭ maturĭ, copţi la minte, probĭ, cu esperiinţa de însărcinările ce li se vor încredinţa, nu maĭ încape îndoială că lucrurile vor merge bine.

Avem ómeni, carĭ ştiŭ să împarţă dreptatea, carĭ ştiŭ să mănţie ordinea, basa esenţială a progresuluĭ: avem ómenĭ, carĭ vor şti să însufle noilor cetăţenĭ românĭ iubirea de lumină şi de adevăr avem ingineri capabilĭ de a construi căĭ de comunicaţie; şi Dobrogia, ca şi orĭ-care altă ţéră, nu va avea necesitate de alt-ceva spre a se putea desvolta şi progresa. Tóte acestea le avem şi le vom putea da cu profusiune. Şi, dacă totuşi se vor ivi dificultăţĭ la început, acestea vor fi maĭ cu sémă rezultatul întârdiareĭ de a se fi organisat de timpuriŭ diferitele serviciĭ, carĭ trebue să încépă a funcţiona odată cu ocuparea.

Dar pe lângă serviciile de maĭ sus, administraţia în Dobrogia coprinde un noŭ element, pe care

www.ziuaconstanta.ro

România nu l'a posedat până acum. Acésta este marea şi corolarul sĕŭ, comerciul internaţional maritim, care cere organisarea unuĭ serviciŭ administrativ necunoscut până acum în ţéra Românéscă.

Pentru îndestularea acesteĭ trebuinţe, vedem, cu durere, că nu s'a luat nicĭ o mĕsură încă.

Dacă, ceea ce nu credem, vom administra rĕŭ justiţia, saŭ vom lăsa oraşele nelegate prin căĭ practicabile, străiniĭ, cu carĭ vom fi în contact, ne vor plânge de neîngrijirea nóstră, dar vor lăsa, pe supuşiĭ Românĭ a se târgui singurĭ de aceste neajunsurĭ.

Nu suntem însă liberi a lăsa în părăsire ocrotirea multiplelor şi marilor interese, ce sunt legate de comerciul maritim.

Intrând în Dobrogia, contractăm în acéstă privinţă, către ţĕrile cu cari vom fi în legătură prin porturile nóstre de mare, îndatoririĭ, carĭ nu sufer amânare. Suntem ţinuţĭ, îndată după intrarea nostră, să organisăm căpităniele de port, cari se înţelege că nu mai pot fi ca cele de pe Dunăre; să organisăm poliţia pe întinderea cósteĭ maritime; să organisăm serviciul piloţilor, al farurilor; să luăm mĕsurĭ de ordine publică pentru bastimentele ce se vor echipa în porturile nóstre, în privinţa personaluluĭ şi materialuluĭ. Trebuesc asemenea organisate tribunale maritime speciale, competente a judeca abordagele şi delictente a judeca abordagele şi delictele ivite pe mare şi coprinsul apelor teritoriale române.

Dară nu este aci locul a enumera tóte serviciile şi a arĕta organisarea lor.

Pentru moment, am voit să arĕtăm importanţa ce este de a se lua mĕsuri imediate pentru satisfacerea intereselor angagiate în comerciul maritim.

Neluând nicĭ o mĕsură, vom da drept ca ceĭ interesaţi să ia singurĭ mĕsuri în ţéra nóstră pentru apĕrarea intereselor lor.

Tot prin ast-fel de nepăsare am perdut, la 1857, Delta Dunăreĭ, şi prin o neîngrijire prelungită, în timp de 20 anĭ, de a lua mĕsurĭ de poliţie pe Dunăre şi în porturile nóstre, am justificat întinderea atribuţiilor Comisiei Europene pe Dunăre, acordată prin tratatul din Berlin, de a'şĭ esercita puterile şi în portul Galaţi, şi acésta în detrimentul autonomieĭ nóstre şi a dreptuluĭ de putere teritoriale. Să ne îngrijim déră, ca nu şi acum, când sunt interese maĭ marĭ în joc, şi a căror îndestulare este urgentă, să justificăm ingerinţa străină, care ar lovi în demnitatea nóstră de Stat independent, şi ar proba că nu suntem în stare să apreciem folósele ce le putem trage din posesiunea ţĕrmului maritim. Trebue să nu justificăm, prin conduita nóstră, în posturile Dobrogeĭ, mĕsurile restrictive, în detrimentul dreptului nostru de putere teritorială, ce s'au stipulat prin tratatul din Berlin, în ceea ce privesce gurile Dunăreĭ şi în special gura Sulinei, mĕsurĭ, carĭ nu s'aŭ impus nici putredeĭ şi apaticeĭ administraţiunĭ turceştĭ.

Cimentarea Dobrogeĭ cu patria-mumă este déră termenul regulator al tutulor speranţélor celor din Orient, carĭ privesc acum cu încredere către România.

Aridice-se déră şi guvernul la înălţimea cuestiunei, şi caute în tóte unghiurile ţĕreĭ ómeniĭ ceĭ maĭ competinţĭ şi maĭ probĭ pentru organisarea Dobrogieĭ.

(*"Pressa"*, XI, nr. 225, 11 octombrie 1878 : 1)

5

/"NOROCOASA VENIRE A ROMÂNILOR LA TULCEA"/

Corespondinţă particulară a "PRESSEI"

Tulcea, 3 Noembre, 1878

Românii se întrec cu şaga! Atâta întârdiere este de nepriceput, maĭ cu sémă că tóte interesele sufer. Ce să fie óre! Prin jurnalele oficióse nu găsim nimic, nu se vorbesce nimic de acéstă stranie străgănire a ocupăreĭ. Populaţia de aicĭ e coprinsă ca de friguri, şi-ar fi în stare să pue mână de mână şi să transpórte trupele române până aicĭ, numaĭ să se decidă odată să intre.

Timpul s'a înseninat din noŭ şi s'a încăldit, se pare că şi cerul aştéptă, ca înainte de a se acoperi de nuoriĭ zăpediĭ să vadă defilarea legiónelor române pe drumul ce duce la mare, care de astă-dĭ va trebui să fiă o ţintă constantă a stabilireĭ nóstre.

Lumea speculantă este în mare mişcare aicĭ, fie-care vroind să întreprindă câte-va cu norocósa venire

www.ziuaconstanta.ro

a Românilor în acéstă localitate.[8] Ast-fel se proectézǎ aşedarea uneĭ imprimeriĭ române; deschiderea unuĭ stabiliment de locantă şi cazin; deschiderea uneĭ magaziĭ moderne de tot felul de papetărie pentru necesitatea particularilor şi a autorităţilor. Tênĕrul Franghia, un inteligent şi amabil negociante, a luat acéstă sarcină şi merită tóte laudele, căci Tulcea e lipsită de multe trebuincióse unuĭ popor cult şi în progres.

Casele de locuinţă, care la început se puteaŭ avea pe nimic pentru închiriere, astă-dĭ sunt destul de scumpe. În general, traiul este eftin şi nu va fi nevoe de cât de óre-carĭ mĕsurĭ înţelepte a administraţiuneĭ române, pentru a mănţine această eftinitate.

În dilele acestea, un incendiu s'a declarat în marginea oraşului, care ţinu de la 2 ore post meridiane şi până la 12 din nópte. El consumă câte-va case din mahalaua nemţéscă cu garduri, şuri şi câte-va clăĭ de pae. Din norocire, cu tot vêntul ce sufla în acea di, oraşul a fost ferit. Pagubele sunt micĭ, de óre-ce casele eraŭ proprietatea unor muncitorĭ sĕracĭ.

Populaţia turcă începe a se inturna; din gospodariĭ eĭ de frunte, carĭ lăsase case bune şi viĭ cultivate bine, astă-dĭ găsesc ruine în locul caselor, şi viile închiriate unor speculanţĭ localĭ. Turciĭ bat la tóte uşele, se jeluesc la tóte autorităţile, dar rĕmân cu jalbele numaĭ, căci nimene nu se mişcă la strigătele lor. Aceştĭ ómenĭ, o dată stăpânĭ, mândri, se târăsc astă-dĭ la picióre slugilor lor de mai înainte, care îĭ depărtéză cu dispreţ şi ură.

Facă cerul ca dominaţia română să pótă uşura întru cât-va esistenţa acestor ómenĭ printre populaţiele creştine, recunoscêndu-le măcar a decea parte din ce li se cuvine.

De altmintrelea populaţia este veselă şi liniştea, şi ordinea domneşte pretutindenea. Cum vedeţi, noĭ scrim corespondinţe, alţiĭ fac dări de sémă prin jurnale, discută unele acte oficiale din localitate; se vorbeşte pe uliţe, în casinurĭ, se primesc orĭ-ce jurnale, şi cu tóte aceste nu se simte nicĭ o constrângere, nicĭ un amestec, nicĭ o ameninţare din partea administraţieĭ ruse locale. Cât pe aci eram să laud tactul, delicateţa, urbanitatea şefuluĭ eĭ. Dar dómne pădeşte! Cu duşmaniĭ nicĭ o dată să te facĭ prietin, dice o vorbă română. Să ne ţinem de dicătóre, şi să ne căutăm de trébă ...

X.

(*"Pressa"*, XI, nr. 246, 6, 7 noiembrie 1878:1)[9]

6

/ÎNTRUNIREA FRUNTAŞILOR ROMÂNI DIN TULCEA/

Corespondinţă particulară a "PRESSEI"

Tulcea, 10 Noembre, 1878

Domnule Redactore,

Se respândise Miercurĭ vestea prin oraş că sosesce vaporul român "România" cu comisiunea însărcinată de a primi în posesiune Dobrogia. Tótă lumea alergase la port de pe la orele 1 post meridiane. Poliţia cu primarul luase imediat mĕsurĭ de a se aşterne moluzĭ la port pentru astuparea gropilor şi a gloduluĭ. Un covor se adusese pe podul debarcaderuluĭ. Fie-care pânză, fiecare catarg era observat în depărtare pe Dunăre de mulţimea ce se adunase la port, aşteptând cu nerăbdare sosirea comisiuneĭ române. Patru ceasuri lungĭ trecură, când veni ştirea de la administraţie, că comisiunea nu maĭ sosesce în acea di, dar a doua di Juoĭ. Lumea se împrăştie mâhnită, şi fie-care se gândea cum va trece nóptea maĭ iute pentru a sosi diua de Juoĭ.

Ierĭ ânsă, aceeaşĭ zadarnică pregătire; căcĭ nu sosi nimic, de cât vaporul "Pesta" cu călĕtoriĭ obicĭnuiţĭ, dintre care şi mărinimosul nostru archimandrit Chiriac, dinpreună cu domnul Grigore Cristide. Acest din urmă aduse ştirea că vaporul "România" plecase din Galaţĭ la ora opt spre Brăila, pentru a lua de acolo pe uniĭ din membriĭ comisiuneĭ şi a'ĭ aduce la Galaţĭ. Că acea comisiune de primire ar fi compusă din d-niĭ Nicolae Catargi ca preşedinte, Bordea Poenaru, Vera, Opran, Mihălescu şi Dona ca membriĭ. Atâta tot. Dar lumea începe a se helemetisi de atâta străgănire şi aşteptare mĕ tem, că în adevĕr, la sosirea eĭ, comisiunea română să nu întêmpine de cât mahaliĭ obicĭnuiţĭ aĭ portuluĭ, căcĭ nu în zadar avisurile administraţieĭ ruse, face să alerge mulţimea de atâtea orĭ la debarcaderă fără nicĭ un rost, şi numaĭ spre a'ĭ perde vremea şi a se helemetisi.

În séra de nouă Noembre, s'a petrecut în Tulcea un fapt important şi care póte avea consecinţe norocite în viitor, pentru influenţa şi interesele române în Dobrogia. Maĭ toţĭ notabiliĭ românĭ din Tulcea, negustorĭ, profesorĭ, preoţĭ, agricultorĭ, s'aŭ întrunit în acea séră la d. doctor în drept Constantin P. Scheletti[10], discutându-se asupra noueĭ situaţiunĭ ce se crează Dobrogieĭ prin venirea Românilor, precum şi

www.ziuaconstanta.ro

asupra necesităţeĭ de întrunire şi lucrare împreună a tot ce este român şi are sentimente bune, pentru România. Diua de 9 Noembre va rĕmânea o di memorabilă pentru românіĭ Dobrogenĭ, carĭ, după atâţia anĭ de suferinţă şi isolare, s'au întrunit pentru prima óră cu fraţiĭ lor din România liberă, muma patrie.

Adunarea, presidată de d-nn Scheletti, s'a deschis, prin o cuvêntare a sa bine simpţită şi care a produs o adêncă impresiune în inima tutulor celor adunaţĭ. Între altele, d. Scheletti după ce defini scopul întrunireĭ, care nu era altul de cât acela de a se înţelege Românіĭ între eĭ şi a se constitui într'un mănunchiŭ tare, pentru a lucra în Dobrogia la rĕspândirea românismuluĭ şi la consolidarea şi susţinerea intereselor Statuluĭ român; după ce arătă necesitatea uneĭ înţelegerĭ între toţĭ românіĭ Dobrogenĭ şi a unireĭ lor, prin aceea că fie-care populaţie străină din Dobrogia îşĭ are până acum înfiinţate comitete, care o represintă şi lucréză pentru interesele eĭ; apoĭ sfîrşi cu următórele cuvinte: *"Uitaţĭ astă-dĭ tóte neînţelegerile şi luptele dintre d-vóstră; daţĭ mâna uniĭ cu alţiĭ şi salutaţĭ ast fel cu recunoscinţă şi iubire cele ântêĭ legióne române din muma patrie, ce vor călca pe pământul Dobrogeĭ. Formaţĭ astă-dĭ un mănunchiŭ tare, un centru român puternic, în jurul căruia tóte interesele românismuluĭ să găséscă sprijin şi ocrotire. Dumnedeŭ să bine-cuvinteze lucrarea nóstră."*

Şedinţa fu deschisă, şi d. Vasile Sotirescu avu cuvêntul. Onorabilul comerciante se uni cu vederile preşedinteluĭ şi declară că, deşi până astă-dĭ românіĭ în Tulcea aŭ fost despărţiţĭ în douĕ tabere; de şi eĭ avură de suferit multe din causa luptelor dintre dênşii, totuşĭ, astă-dĭ simte că este necesitate de unire şi concordie, şi că el iartă tutulor orĭ-ce culpă şi le întinde o mână de frate. În acelaş sens, s'aŭ esprimat preotul Paladi, Vasile Dimitrescu, Nicolae Proca, Nicolae Cristocea, Burghele şi alţii.

Onorabilul Mihalache Petrescu, avênd cuvêntul, făcu istoricul luptelor dintre românĭ, şi a suferinţelor şi nevoelor ce eĭ avură, şi dise că acéstă tristă stare de lucruri dintre românĭ, nu se datorésce de cât unor împrejurărĭ în afară de voinţa şi dorinţa lor. Onorabilul Petrescu insistă a convinge, că aceea ce rĕmâne românilor de făcut, este a da astă-dĭ mâna uniĭ cu alţiĭ, a lucra neobosiţĭ şi a ajuta prin acésta guvernul român, pentru introducerea reformelor şi românisarea teritoriuluĭ.

Apoĭ profesorele Adrian, luând cuvêntul, făcu istoricul luptelor din trecut, arătă causele ce produseră acele nenorocite desbinărĭ, între fraţiĭ aceleiaşĭ naţionalităţĭ astă-dĭ presenţĭ, şi dise, că numaĭ unirea şi lucrarea în comun a tutulor românilor este temelia asupra căreia se va putea didi edificiul român. D-luĭ mulţămi, în numele adunăreĭ, preşedinteluĭ eĭ de norocósa şi patriotica idee ce avu de a întruni pe toţĭ românіĭ, şi se uni în totul pentru formarea unuĭ comitet român, represintante al populaţieĭ române din Dobrogia.[11]

Nu vom lipsi de a nota şi mica dar bine simţita cuvêntare a d-luĭ Emanuil Popovicĭ, unul din ceĭ maĭ inimoşĭ şi maĭ descepţĭ din românіĭ adunaţĭ.

În urma acestora, preşedintele consultă adunarea, dacă are dorinţa de a încheia şi a subscri vre-un act, care să constate voinţa eĭ din astă sĕră; iar adunarea compusă de aprópe 20 notabilĭ, decise de a se lua pur şi simplu act de constituirea comitetuluĭ român.

Preşedintele luă act de acésta şi învită pe toţĭ de a se aduna pentru Sâmbătă 11 Noembre în casele d-luĭ Petrescu, unde se vor pune în desbatere maĭ multe cuestiunĭ privitóre la interesele române din localitate. Şedinţa se ridică la 11 ore din nópte.

Pentru astă-di, nu putem aprecia în destul valórea şi puterea ce va avea acest mănunchiŭ de românĭ, decişĭ a lupta pe terenul public şi privat pentru consolidarea românismuluĭ. Acésta este o cuestiune a viitoruluĭ. Dar nu este maĭ puţin sigur, că, dacă românіĭ din muma patrie, veniţĭ în noul teritoriŭ, vor lucra neobosiţĭ pe acest tĕrêm de întrunire, de sfaturĭ şi de convingere, vor ajunge prin acésta a face un mare serviciŭ ţĕreĭ lor, uşurând guvernuluĭ drumul spre întroducerea reformelor şi românisarea teritoriuluĭ. Ast-fel lucrând românіĭ de la început, nu va maĭ fi cu putinţă esistenţa influentelor ocultе, carĭ aŭ sdruncinat şi-aŭ paralisat atât de tare interesul naţional român în Basarabia cedată.

X.

(*"Pressa"*, XI, nr. 253, 16 noiembrie 1878 : 1-2)

7 TRECEREA ARMATEI ÎN DOBROGEA

Marţĭ, la 14 Noembre curent, A. S. R. Domnul, însoţit de d-niĭ inspector-general Davila, colonelul-adjutant Fălcoianu, din corpul de stat-major, adjutant locotenentul-colonel Filitis şi d-niĭ prefecţĭ ai poliţieĭ

www.ziuaconstanta.ro

capitalei şi al districtului Ilfov, a pornit din Bucuresci în diminéţa aceleĭ dile pentru Brăila, spre a trece acolo în revistă trupele decise a trece în Dobrogea prin acel punct.

Trenul princiar a sosit în gara Brăila la ora 9 diminéţa, unde A.S.R. a fost întêmpinat de d. ministru-preşedintele I. C. Brătianu, care pornise din Bucuresci cu trenul accelerat din ajun, de d. general Angelescu, comandantul divisiuneĭ destinată Dobrogeĭ, toţi comandanţiĭ superiorĭ, autorităţile civile ale districtului, o companie de vênătorĭ cu musică şi drapel, o companiă din garda naţională şi un imens public care umpluse gara şi împrejmuirile eĭ, şi care salută sosirea Măriei Sale cu urările cele mai frenetice şi entuziaste.

După trecerea pe d'inaintea trupelor de gardă, A.S.R. fu întêmpinat, la intrarea în sala de recepţiune a găreĭ, de d. Primar al oraşuluĭ Brăila, care pronunciă următorul discurs:

Măria Ta,

În numele cetăţenilor Brăilenĭ, salut cu respect venirea Măriei Vóstre în cetatea nóstră. Sosirea A.V.R. în mijlocul nostru, în împrejurărĭ ca cele de faciă, ne procură mult dorita ocasiune de a Vĕ presenta omagiile nóstre şi de a Vĕ esprime profundele simţăminte de devotament şi recunoscinţă ce Vĕ pĕstrăm pentru virtuţiile patriotice, bărbăţia şi înţelepciunea cu care aţĭ condus armata în lupta pentru independinţa ţĕreĭ.

Înaltele Vóstre simţiminte, abnegaţiunea cu care aţĭ răspuns la sacrificiĭ, orĭ de câte orĭ datoria de ţéră Vi le-a cerut, durerea şi fericirea ce aţĭ împărtăşit în tot-dé-una cu noĭ, a înstărit legăturile dintre naţiune şi Alteţa V.R.; aşt-fel în căt Naţiunea şi Domnul, fac astă-dĭ un singur corp, însoţit de o singură inimă. Ţéra se simte mândră că Providenţa 'ĭ-a reservat fericirea de a vedea că sub auspiciele A. V. R. a reînviat virtuţile străbune în inima fiilor sĕĭ, şi că a reluat peste Dunăre calea strĕbătută de Divul Trajan şi de Mircea-cel-Mare, în fruntea legiunilor romane, pentru plantarea principielor civilisaţiuneĭ printre populiĭ din Orientul Europeĭ.

Trecênd în posesiunea Dobrogeĭ, unde urme neperitóre atestă că ea ne-a aparţinut o dată, România îndeplinesce astă-dĭ un act, nu de cucerire, ci de revendicare.

România are în acéstă parte a Orientuluĭ o mare misiune de îndeplinit. Continuând opera începută de strĕbuniĭ sĕĭ, déră întreruptă de secolĭ de barbarie şi de întuneric, România nu aspiră la altă victorie de cât la aceea a cucereĭ morale, prin plantarea în inimile populaţiunilor din Dobrogea, a simţămêntelor şi ideilor generóse ce caracterisă pe populul român.

Drapelul sĕŭ, triumfător pe câmpul de luptă, al independenţeĭ, pórtă cu sine devisa: ***Justiţie şi Libertate,*** *fundamente ale tutulor societăţilor civilizate. El va fâlfâi mândru şi peste câmpiile Dobrogeĭ şi peste ţĕrmiĭ măreĭ Negre, anunciând lume, din acea parte, că o nouă eră i se deschideĭ oră de libertate şi prosperitate.*

Bucuria nóstră ar fi fost îndouită, déca am fi putut astă-dĭ să supunem şi A. S. R. Dómnei omagile nóstre sincere şi se 'ĭ esprimăm profundele simţimente de devotament şi de recunoştinţă ce îĭ pĕstrăm pentru stăruinţele fără preget ce a depus la vindecarea şi alinarea rănilor şi suferinţelor oşteniloŗ noştriĭ.

Să Trăescĭ Măria Ta !

Să trăiască Măria Sa Dómna !

Să trăiască armata română !

La care A. S. R. Domnul bine-voi a rĕspunde:

Sunt fórte simţitor de frumósele cuvinte ce 'Mĭ adresaţĭ în numele oraşului Brăila, şi vĕ mulţămesc. Am venit cu atât maĭ mare bucurie în midlocul d-vóstră, cu cât astădi se va împlini sub ochiĭ voştri un mare act care va fi înscris în istoria nóstră. Anexarea Dobrogei la România va deschide un noŭ isvor de înflorire scumpeĭ nóstre ţĕrĭ, şi sunt convins că Brăila, prin importanţa sa comercială, va lua ast-fel un mare avênt de viéţă şi prosperitate.

Vĕ mulţămesc şi în numele Dómnieĭ, pentru simţimêntele de iubire ce 'I esprimaţĭ. Ea scie tot ce damele din Brăila aŭ făcut pentru răniţĭ, şi Noĭ amêndouĭ le mulţumim pentru patriotismul şi abnegaţiunea ce aŭ arĕtat în acest mare resbel.

După acésta, d. preşedinte al comitetuluĭ permanent de Brăila pronunţă următorul discurs:

Măria Ta,

Trecerea triumfală a armateĭ române în Dobrogia a procurat cetăţenilor judeţuluĭ Brăila fericita ocasiune de a aduce Alteţeĭ Sale Regale omagiele lor de recunoscinţă şi de devotament pentru faptul măreţ al recunóscereĭ independinţeĭ Românieĭ, ca fruct al victoriilor repurtate de oşteniĭ sub comanda mareluĭ căpitan Carol I.

Suntem mândri primind în midlocul nostru cu viue aclamaţiĭ pe Alesul Naţiuneĭ încoronat de victoriile strălucite culese pe câmpul de onóre, şi satisfăcuţĭ de a vedea armata română trecênd Dunărea în Dobrogea chiar în faciа Ghecetuluĭ, de unde, în anul trecut, se aruncaŭ asupra căminelor nóstre bombele inamiculuĭ.

Astădi, acele bombe aŭ dispărut, a amuţit prin virtutea militară a Alteţeĭ Sale Regale, căreia Providenţa 'i-a încredinţat înalta misiune de a conduce Naţiunea Română pe calea începută de Marele Trajan şi a asicura neamului românesc un viitor strălucit în Orientul Europei, sub gloriósa Domnie a Măriei Tale.

www.ziuaconstanta.ro

Să trăescĭ Măria Ta !

Să trăiască Augusta Elisabeta Dómna !

Să trăiască România liberă şi independentă !

La care Măria Sa bine-voi a rĕspunde:

Vĕ mulţămesc pentru cuvintele bine simţite cu carĭ mĕ întêmpinaţĭ. Antêia bombă care a căđut în oraşul Brăila a fost semnalul resbeluluĭ, şi bateriile din Calafat aŭ rĕspuns în aceeaşĭ di. Prin luptele de peste Dunăre s'a întărit independenţa şi mărirea ţĕreĭ; astădĭ, trecem Dunărea pentru a doua óră, însă în paçe şi linişte, spre a lua în posesiune uă ţéră pe care armata prin vitejia sa, a câştigat'o pe câmpiile Bulgarieĭ.

Cuvintele Măriei Sale fură primite cu cele maĭ viue aclamaţiunĭ de numerosul public ce asista; după aceea A.S.R. încălecă şi, însoţit de statu-major şi de populaţiunea imensă, care înconjura gara şi care n'a încetat urările sale în tot percursul, se îndreptă spre locul unde eraŭ aşedate trupele pe douĕ liniĭ.

După trecerea în revistă, s'a dat citire în corpurĭ următoruluĭ înalt **Ordin de di**[12], care fu salutat cu unanime urărĭ:

Ostaşĭ !

Marile Puterĭ Europene, prin tratatul din Berlin, aŭ unit cu România Dobrogia, posesiunea vechilor noştri Domnĭ.

Astădi, voĭ puneţĭ piciorul pe acest pĕmênt care redevine ţéră română.

Voĭ nu intraţĭ în Dobrogia ca cuceritorĭ, ci intraţĭ ca amicĭ, ca fraţĭ aĭ unor locuitorĭ carĭ de acum sunt concetăţenĭĭ voştri.

Ostaşĭ ! În noua Românie, voĭ veţĭ găsi o populaţiune în cea mare parte română. Dar veţĭ găsi şi locuitorĭ de alt neam, de altă religiune. Toţĭ aceştia, devenind membri aĭ Statuluĭ român, aŭ drept de o potrivă la protecţiunea, la iubirea vóstră.

Între aceştia veţĭ afla şi populaţiunĭ musulmane a căror religiune, familie, moravurĭ se deosibesc de ale nóstre. Eŭ, cu dinadins vĕ recomand de a le respecta.

Fiţĭ în mijlocul nuoilor voştriĭ concetăţenĭ ceea ce aţĭ fost până acum şi în timp de pace ca şi pe câmpul de onóre, ceea-ce cu mândrie constat că vĕ recunósce astă-dĭ Europa întrégă, adică model de bravură şi de disciplină, apĕrătoriĭ drepturilor Românieĭ şi înainte-mergĕtoriĭ legalităţeĭ şi civilisaţiuneĭ europene.

Cale bună dar, ostaşilor, şi D-deŭ să vĕ protégă !

Cugetările Mele cele maĭ afectuóse sunt nedespărţite de voĭ.

Să trăiască România !

Dat în Brăila, la 14 Noembre, anul 1878.

CAROL

După acésta A.Sa R. Domnul se puse în capul trupelor şi le conduse împrejurul altaruluĭ divin instalat pe o movilă din apropiere, unde Eminenţa Sa părintele Melhisidek, episcopul Dunăreĭ-de-Jos, înconjurat de un numeros cler, ascepta îmbrăcaţĭ în hainele sacerdatele, spre a oficia un Te-Deum şi a bine-cuvênta trupele ce urmaŭ a se pune în marş.

După terminarea oficiuluĭ divin, A. Sa R. trecu prin oraşul Brăila în capul trupelor unde fu primit cu buchete şi córone de florĭ, ce 'I se aruncaŭ şi 'I se presintaŭ în cale, şi unde populaţiunea Îl salută cu urările cele maĭ frenetice. În mijlocul oraşului A. S. R. primi defileul trupelor, carĭ se îndreptară tóte către port, unde se făcuse pregătirile pentru îmbarcarea şi transbordarea imediată. Acolo primăria oraşuluĭ ridicase un arc de triumf şi tóte bastimentele, împodobite cu paviliónele tutulor ţĕrilor şi purtând în vêrful catargului principal pavilionul român, asceptaŭ ast-fel spre a saluta trecerea pe ţĕrmul drept al Dunăreĭ al armateĭ române.

La ora 12 din di, A.S.R. Domnul sosi în port; se urcă pe bastimentul "Ştefan-cel-Mare", unde fu primit de d. ministru-preşedinte, de Eminenţa Sa părintele Melhisidek, de autorităţile civile ale districtuluĭ, de notabiliĭ oraşuluĭ Brăila, de d-niĭ representanţĭ aĭ Companiei austriece de navigaţiune pe Dunăre, şi d. Foscolo, care a binevoit a pune la dispoşiţiunea guvernuluĭ maĭ multe bastimente pentru trecerea maĭ repede a trupelor în diferite puncte.

Âncă de diminéţă, pavilionul român fâlfâia pe malul drept al Dunăreĭ, unde se şi instalase un biuroŭ telegrafic şi unde un numeros public dobrogean, Musulmanĭ, Bulgarĭ şi Românĭ, cu tótă întunecimea şi umedéla atmosferică acoperită de norĭ şi céţă, aşteptaŭ cu nerăbdare trecerea trupelor.

A.S.R. Domnul asistă ast-fel la îmbarcarea şi transbordarea celor ântêĭ trupe ce treceaŭ în Dobrogia; la ora 1 după amédĭ, un detaşament de roşiorĭ, o companie de vênĕtorĭ, o baterie de artilerie şi regimentul 5 de infanterie de linie se aflaŭ trecuţĭ pe malul drept şi la acea oră bastimentul "Ştefan-cel-Mare" se puse în mers către acel ţĕrm. Ajuns acolo, Alteţa Sa Regală ură călĕtorie bună trupelor, carĭ, cu drapelele desfăşurate şi întonând imnul naţional, salutară cu cel maĭ viŭ entusiasm pe iubitul lor Suveran. După aceea, E.S.Episcopul Melhisedek dete bine-cuvântarea sa trupelor, carĭ se puseră îndată în marş spre Măcin.

De acolo, A.S.R. adresă o telegramă A.S. R. Dómneĭ, anunţând efectuarea trecereĭ trupelor, apoi se

www.ziuaconstanta.ro

reîntórse în portul Brăila, unde fu primit cu aclamările şi felicitările unanime ale populaţiuneĭ, care aştepta nerĕbdătóre pe mal.

La ora 2, A.S.R. scoborâ din bastimentul militar, esprimând viuĭ mulţămirĭ E.S. părinteluĭ Melhisedek pentru sufletésca dragoaste ce a bine-voit să arate armateĭ, d-luĭ primar şi preşedinte al comitetuluĭ Brăila, pentru patriotica priimire ce a făcut Înălţimeĭ Sale şi armateĭ, precum şi d-luĭ Vrăbiescu, care oferise locuinţa sa pentru priimirea Alteţei Sale Regale, şi unde se şi pregătise un dejun, pe care A.S.R. nu l-a putut onora, fiind ora înaintată şi trebuind a se înapoia, după itinerarul fixat maĭ dinainte, la Bucurescĭ.

Descinderea M.S.R. Domnuluĭ în portul Brăila a fost salutată cu 21 tunuri ce s'aŭ tras de bastimentul "Ştefan-cel-Mare" şi, în fine, la ora 2 şi jumătate Alteţa Sa Regală, însoţită de d. ministru-preşedinte şi suita Sa, reluă trenul special care aştepta în port, şi porni spre Bucurescĭ unde sosi în deplină sănĕtate, la ora 8 şi jum. séra.

În garele Buzĕŭ şi Ploescĭ, A.S.R. Domnul fu întâmpinat de autorităţile civile şi militare ale localităţeĭ, detaşamente de dorobanţĭ şi guarda naţională cu musică şi drapel. Garele împodobite cu arcurĭ de triumf şi iluminate cu facle, eraŭ pline de un numeros public care aştepta spre a esprima patrioticele Sale felicitărĭ, la care Alteţa Sa Regală a bine-voit a rĕspunde prin mulţămirile cele maĭ simpatice.

În gara Bucurescĭ, A.S.R. a fost întâmpinat de I.P.S.S. Mitropolitul Primat, de d. ministru de Interne şi maĭ multe alte persóne de distincţiune, esprimând Înălţimeĭ Sale Regale cele măĭ călduróse şi patriotice felicitărĭ.

Monitor [13]

(*"Pressa"*, XI, nr. 254, 17 noiembrie 1878: 1–2)

8

/PRIMIREA SOLEMNĂ A COMISIUNII ROMÂNE LA TULCEA/

Corespondinţa particulară a "PRESSEI"

Tulcea, 14 Noembre 1878

Domnule Redactor,

După atâta aşteptare, în fine, astă-dĭ s'a făcut priimirea solemnă a comisiuneĭ române pentru priimirea Dobrogeĭ. Pe la 11 ore de dimiéţa, se dădu ordine pentru îmbrăcarea arcurilor de triumf şi aşedarea transparentelor; lumea începu a se mişca în tóte direcţiunile şi âncă pe la 12 ore o mulţime mare umplea ograda Agenţiei austriece şi cafelele portului; comisiunea era aşteptată pentru treĭ ore după amiadĭ.

Pe la 2 ore şi jumătate, sosi la debarcaderă agentul nostru, în trăsura beiului Dumitrachi, dinpreună cu maĭ mulţĭ notabilĭ românĭ din Tulcea. Pe la 3 ore fără un cuart, se zări vaporul român "România" cu hornul luĭ cel alb ca zăpada, şi lumea începu a se îndesa la port. Peste câte-va minute, sosi toţĭ consuliĭ şi vice-consuliĭ puterilor străine şi tóte flamurele consulatelor se ridică de alungul portuluĭ; la debarcaderă se înfipse douĕ steagurĭ române. Sosiră imediat apoĭ guvernatorul rus al provincieĭ, dinpreună cu Prea Sânţia Sa Mitropolitul bulgar, asemenea Prea Sânţiele lor Vlădiciĭ grecĭ şi primarul oraşuluĭ. Pe la 3 ore, vaporul român svârli funiele la debarcaderă, şi guvernatorul, dinpreună cu toţĭ ceĭ maĭ sus, făcu onorurile primireĭ comisiuneĭ române.

Distinsul nostru bărbat Nicolae Catargi, preşedintele comisiuneĭ, salută cu distincţiune pe toţĭ ceĭ faţă la debarcaderă, sărută crucea din mâna Prea Sânţilor Vlădicĭ, şi, luat de guvernatore în trăsură, plecă la conac. Fie-care comisar român fu luat prin trăsurĭ particolare, de personagele distinse aflate la debarcaderă şi conduşĭ cu toţiĭ la conac.

Mulţimea se luă în fugă dupe trăsurĭ; copiĭ, femeĭ, bărbaţĭ, cu toţiĭ deteră busta, şi tóte dughenile şi tóte casele pe drumul pe unde trecea comisiunea eraŭ ticsite de lume şi de popor voios.

Ajungênd la conac, comisiunea română fu introdusă de guvernator în salonul cel mare, şi aicĭ distinsul d. Catargi recomandă guvernatoruluĭ pe ceĭ-l'alţĭ membri aĭ comisiuneĭ. Pe colonelul Pilat din partea ministeruluĭ de resbel, pe d. Vera din partea financelor, pe d. Liciu din partea justiţieĭ, pe d. Persiceanu (?) din partea ministeruluĭ de interne. După câte-va momente, guvernatorul se retrase şi comisiunea română remase a priimi felicitările localilor; eĭ fură duşĭ în urmă pe la quartirile pregătite.

N'am credut vre-odată că, la primirea comisiuneĭ, va fi o aşa de însemnată demonstraţiune pe strade. Peste 8000 persóne, de tóte clasele, umpleaŭ stradele de la port la conac, ş'apoĭ uliţa până la biserica

www.ziuaconstanta.ro

română; şi acéstă demonstrare fu spontaneă, fără ca nimenĭ să o provóce; ea fu produsul unuĭ mare sentiment de bucurie a populaţieĭ, şi ea onoréză fórte mult ţéra nóstră. Ce va fi dar cu ocasia intrăreĭ trupelor române, şi ce proporţiunĭ va lua demonstrarea? Ar fi fórte prudent ca cu ocasiunea intrăreĭ trupelor române în Tulcea, o mână vigilentă să organiseze un mic serviciŭ de poliţie, pentru a mănţine ordinea în mersul şi aglomerarea mulţimeĭ. Nu ne îndoim că guvernul român se va fi gândit la acésta.

Din faţa debarcaderei şi până la biserica românească[14], unde armatele românescĭ se vor opri acolo pentru a primi bine-cuvântarea religiósă este un parcurs ca de 15 minute. În lungul acestuĭ parcurs, sunt rădicate 4 arcurĭ frumóse de triumf şi un mare transparent în faţa bisericeĭ. Arcul, din vale de la port, care este cel întêĭ la intrarea armateĭ în Tulcea, are peste 20 stânjenĭ lăţimea şi 6 înălţimea, fórte frumos îmbrăcat şi gătit. Mijlocul sĕŭ are în faţă marca ţĕreĭ nóstre cu devisa Mărieĭ Sale; lăturea dréptă are un cerc mare, în care stă scris "Alecsandru II", iar lăturea stângă un asemenea cerc în care stă scris "Carol I". Stégurele, ce împodobesce acest cerc, sunt române şi ruse în aceeaşi cantitate şi mărime. Acest maĭ bogat şi maĭ principal din oraş şi este rădicat dupe gustul guvernatoruluĭ de populaţia bulgară. Pe el stă scris *ilustrilor aliaţĭ*, ceea ce pare cam întunecos, de óre-ce nu putem pricepe, maĭ ales că vedem scris, Alecsandru II, şi stégurĭ rusescĭ, ce însemnéză *ilustri aliaţĭ*. Este făcut pentru românii carĭ vin, séŭ pentru ruşiĭ care se duc? Căcĭ şi uniĭ şi alţiĭ aŭ fost aliaţĭ. Apoĭ iară nu pricepem cum noĭ am fost «aliaţiĭ» bulgarilor din Tulcea, de óre-ce până în present ocasia nu s'a presentat, încă. Or cum ar fi, este de sigur o politică ascunsă la mijloc, pe care noĭ nicĭ ne maĭ batem capul a o deslega, de óre-ce nu póte avea nicĭ o consecinţă seriósă, şi nicĭ se póte frusta cu asemenĭ tertipurĭ, sentimentul mare şi profund al populaţiuneĭ din Tulcea pentru românĭ şi guvernul lor.

Al doilea arc vine acel în dreptul oteluluĭ Odesa, coprindênd lăţimea uliţeĭ şi care aparţine în deosebĭ comunităţiĭ grece. În faţă, se vĕd dugrăviţi oşteniĭ români; pe lature, şi în frontispiciŭ, o mare gherlandă cu portretul Alteţeĭ Sale Regale Carol în drépta, şi în stânga portretul Dómneĭ. În faţa farmacieĭ, vine al treilea arc de triumf, rădicat de comunitatea israelită, cu o mare ghirlandă de florĭ în frontispiciŭ şi cu marca României, purtată de doĭ îngerĭ, şi cu diferite alte tablourĭ şi urărĭ pentru Vodă şi armată. Între altele, am citit sub corónă, scrise cu litere marĭ: *«Onóre patrieĭ»* şi am rĕmas surprins, găsind asemenea devize în populaţia Tulceĭ, ceea ce nu se găseşte de cât la popóre înaintate în cultură şi în sentimente. Maĭ la deal, şi aprópe de biserica română St. Nicolae, care de acum va deveni cathedrala provincieĭ întregĭ, stă al patrulea arc de triumf al populaţieĭ române din Tulcea. Frontispiciul împodobit în florĭ; latura dréptă are un ţĕran cu un stég în mână, şi cu inscripţia *«Trăéscă populaţia Dobrogeĭ»*; iar lăturea din stânga o ţĕrancă care tórce, cu inscripţia: *«Trăéscă independenţa română»*. Apoĭ, vine un mare transparent în faţa bisericeĭ purtând în frontispiciŭ pe Măria Sa cu Dómna la braţ şi înconjurată cu o gherlandă de florĭ. Sub Alteţele Lor Regale stă înscris *«Bine-aţi venit fraţĭ românĭ»*. În drépta, dugrăvită o ţĕrancă cu un snop de grâŭ pe umere, iar, în stânga, un dorobanţ român.

Tóte aceste arcurĭ sunt bine îmbrăcate şi frumos dugrăvite; ele sunt înpodobite cu steagurĭ române marĭ şi micĭ, amestecate pe une locurĭ şi cu steagurile ruseştĭ; dar ast-fel a fost porunca, şi d-vóstră cunóşteţĭ deja, cu câte greutăţi aŭ trebuit să lupte populaţia, pentru a putea face şi ceea ce a făcut.

Décă comparăm priimirea comisiunei române de populaţia din Tulcea, cu acea ce s'a făcut de populaţia din Ismail comisiuneĭ ruse, apoĭ ne putem mândrĭ cu afecţiunea şi interesul ce ni se pórtă. Suntem în adevĕr, un popor mic la numĕr şi la putere, dar suntem mare prin libertăţile nóstre, prin cultura nóstră, prin veneraţiunea şi respectul ce avem pentru libertatea, onórea şi averea altuia. Priimirea afectuósă, spontaneă, făcută de populaţiunea Tulceĭ comisiuneĭ române este încă o dovadă strălucită de stima şi încrederea ce insuflăm în afară de hotarele nóstre.

X.

(*"Pressa"*, XI, nr. 256, 19 noiembrie 1878: 2)

9

/PRIMIREA SĂRBĂTOREASCĂ A AUTORITĂŢILOR MILITARE ROMÂNEŞTI LA TULCEA/

Corespondinţa particulară a "PRESSEI"

Tulcea, 18 Noembre 1878

Domnule Redactore,

Ieri, pe la 3 ore, sosi în portul Tulcea, vaporul Ştefan cel Mare, aducênd pe d. general Anghelescu cu

www.ziuaconstanta.ro

statul sĕŭ major. Tóte clopotele bisericilor începură a anunţa oraşuluĭ sosirea acestuĭ vapor, şi mulţimea se îndesi şi coprinse maĭ tot spaţiul tutulor debarcaderelor. În faţa Tulceĭ, vaporul salută cu salve de tunurĭ oraşul, şi un urra lung şi puternic fu rĕspunsul mulţimeĭ entusiasmate. Glasul tunurilor române trezi ecourile colinelor Dobrogene şi, unite cu resunetul clopotelor şi cu vibrarea puternică a urărilor eşite din mii de pepturĭ omenescĭ, formă un concert imens, care 'ţĭ mişca inima până la lacrimĭ. Un sóre strălucitor trimetea radele sale luminóse scânteind în apele Dunăreĭ uimite, şi jucându-se în tricolorele a sute de stindarde române purtate de mulţimea adunată. În valurile dese ale mulţimeĭ se audia un fel de şoptire şi freamăt misterios, care părea o rugăciune îndreptată spre ceruri, o rugăciune de bucurie şi mulţămire pentru norocósa sosire a putereĭ române. Ah ! Dacă Dumnedeul părinţilor noştrĭ, nu va ridica de de-asupra Românieĭ mâna sa protectóre, ea va deveni cu timpul călăuza atâtor popóre în suferinţe din Orientul Europeĭ, deschidêndu-le drumul spre lumină şi libertate. Ea va fi iubită şi aclamată de tóte naţionalităţile, care nu vor lipsi de a ajunge şi a spera sub scutul ei bine-voitor şi luminat, la un viitor bun şi fericit !!!

La debarcaderă, generalul român fu priimit de guvernatorul rus cu tóte onorurile, şi de primarul oraşuluĭ cu pâine şi sare. Asemenea fură faţă toţĭ trămişiĭ puterilor străine în Tulcea precum şi Prea Sânţiele Lor Mitropolitul bulgar şi Vlădiciĭ grecĭ cu o parte din cler. Autorităţile române, represintate prin comisiunea de priimire a Dobrogeĭ, cu preşedintele eĭ Nicolae Catargi, precum şi prefectul districtuluĭ d. Ghica şi şefiĭ de serviciŭ. Se aflau faţă asemenea toţĭ eleviĭ scólelor din Tulcea cu profesoriĭ lor, precum şi scólele de fete cu profesórele. Asemenea, mai tótă societatea aleasă a oraşuluĭ în trăsurĭ împodobite cu stégurĭ tricolore.

Îndată, după presintarea pâneĭ şi săreĭ la debarcadere, generalul român, în trăsura guvernatoruluĭ rus, şi ceĭ-l'alţi oficerĭ superiorĭ aĭ statuluĭ major, luaţĭ în cele-l'alte trăsurĭ escortate de gendarmĭ călărĭ poliţienescĭ ruşĭ, dimpreună cu tóte cele-l'alte trăsurĭ, şi încongiuraţĭ de o lume imensă, se puse în mişcare spre biserica română Sf. Nicolae. Cortegiul ajungênd în dreptul primului arc de triumf, generalul cu guvernatorele se coborîră din trăsură, şi fură întêmpinaţĭ aicĭ de clerul tuturor bisericelor din oraşe şi sate, îmbrăcat în vestminte de gală, cu icónele şi prapurele bisericilor. Generalul fu bine-cuvêntat de cler şi după ce sărută sfintele icóne, apoĭ, din causa mulţimeĭ noroduluĭ, fu nevoit a înainta pe jos până la biserică în urralele repetate şi frenetice ale mulţimeĭ.

La al douilea arc de triumf, fu întâmpinat de membriĭ comunităţeĭ grece, care 'ĭ ură bună venire, presentându'ĭ pâine şi sare. Generalul le mulţumi dicêndu-le tóte fericirele; şi, trecênd iarăşĭ cortegiul pe sub arc în frenetice urărĭ, ajunşĭ la al treilea arc de triumf, fu primiţĭ de comunitatea israelită, cu pâine şi sare şi cu încredinţare devotamentuluĭ eĭ pentru guvernul A. Sale Regale Carol. Generalul le mulţumi de bună primire, le ură tóte fericirele şi, trecênd pe sub arc, ajunse cu cortegiul la al patrulea arc de triumf al Românilor din Tulcea, şi de aici intră în biserica Sf. Nicolae.

Un Te-deum se oficiă de sfinţia Sa egumenul Dănilă, al mănăstireĭ Cucoş, în care se chemă binecuvêntarea cerească asupra armateĭ române ş'a A.S. Regale Carol. După Te deum, din înălţimea anvonuluĭ, profesorele Adrian, în numele populaţieĭ, citi o cuvêntare, în care între altele dise:

Noi sperăm prin voĭ, să ajungem la culturĭ şi libertate; noĭ sperăm prin voĭ, Românilor, să ajungem la bunul traiŭ şi la fericire; umiliţĭ până astă-dĭ – să ne ridicăm; ţinuţĭ în négră ignoranţă – să ne luminăm; asupriţĭ şi îngenunchiaţĭ sup jugul barbarieĭ, să începem a gusta bine-facerile lumineĭ şi a libertăţeĭ .

Bine-cuvêntată fiă venirea vóstră între noĭ, şi D-deŭ să vĕ apere şi să vĕ întăriască.

Trăiască A. Sa Regală Carol, M. Sa Dómna ! Trăiască Románia şi armata eĭ !

La Te-deum asistară prefectul cu toţĭ capiĭ de servicĭ, comisiunea română de primirea Dobrogeĭ cu preşedintele eĭ; consuli şi vice-consuliĭ puterilor streine; prea sfinţiile lor Mitropolitul Bulgar şi Vlădiciĭ Grecĭ dinpreună cu clerul; profesoriĭ tutulor scólelor şi capiĭ tutulor comunităţilor din Tulcea. Într'o strană se observa distinsul pictor Montoreanu care, într'o clipélă, scóse cu creionul personagiele cele maĭ marcante care asistaŭ la Te-Deum, precum şi configuraţia lăuntrică a Bisericeĭ şi podóbele eĭ.

După sĕvêrşirea Te-Deumuluĭ generalul cu statul sĕŭ major fu condus la conac în salónele cele marĭ, unde primi felicitările tutulor celor maĭ sus arĕtaţĭ. În tot parcursul, aceleaşi entusiaste urări, aceleaşi manifestaţiunĭ pline de afecţiune. Pe la orele 5 şi treĭ sferturĭ, sosiră în faţa Tulceaĭ şi vapórele Arpod Foscolo, România, cu 16 şlepurĭ încărcate de trupe. Nóptea sosind, aŭ rĕmas ca intrarea trupelor sĕ se facă astă-dĭ. Nóptea oraşul fu iluminat.

Trupele ce sosesc sunt: un regiment de infanterie No.7. Artilerie treĭ bateriĭ şi 2 escadróne de cavalerie.

X.

(*"Pressa"*, XI, nr. 258, 23 noiembrie 1878: 1–2)

www.ziuaconstanta.ro

10

/TELEGRAMĂ A POPULAŢIEI DIN TULCEA CĂTRE DOMNITORUL CAROL I/

CRONICA INTERIOARĂ

Telegramă – A. S. R. domnul a priimit următórea depeşă din Tulcea:

Tulcea, 18 Noembre 1878.

Prea Înălţate Dómne,

Drapelul ósténuluĭ român, încununat de florĭ, fâlfâe mândru între noĭ. L'am salutat cu iubire şi devotament, şi inimile nóstre tresaltă de lacrămĭ de bucurie, căcĭ în el vedem simbolul civilisaţiuneĭ pe care Alteţa Ta Regală, marele căpitan al vitezeĭ óste române, semenĭ în noua provinciă Regală. De astă-dĭ înainte începe o nouă viaţă pentru noĭ. Vom privi dar cu încredere şi iubire în viitor, uitând trecutul. Ridicăm rugĭ către A-Tot-Putintele pentru ca să bine-cuvinteze opera românismuluĭ dincóce de Dunăre şi depunem la piciórele Alteţeĭ Tale Regale simţemintele nóstre de iubire şi fidelitate.

Dumnedeŭ să aibă în sânta sa pază pe Alteţa Ta Regală !

Dumnedeŭ să protegeze pe duiósa Augusta nóstră Suverană !

Dumnedeŭ să ţie putere ostaşuluĭ nostru !

Colonia Română: Michail Petrescu, R. Dimitriu, Em. Popovicĭ, V. Sotirescu, B. Creţoiu, M. Sotirescu, V. Nedelcu, V. Dimitrescu, G. Burghelea, T. Enache, P. Dorovicĭ , I. I. Pengu.

Colonia Bulgară: D. Todorof, I. Ceausoul, S. Teodorof, P. Havesof, P. Tepdorof, R. Gradinarof, H. Lasarof, G. Geacof.

Colonia Gréca: U. Karavia, Em. Ghilli, Epaminondas U. Liciardopulos, M. Comzsos, A. Valasoglu.

Colonia Rusă: Dimitrie Rudirovtof, Petre Mihailoff, P. Adolfof, Dimitrie Scoalhof, V. Grigoroff.

Colonia Musulmană: Idet Efendi, Mehmet Zari-Efendi, Usein-Efendi, Etem-Efendi, Ismail-Efendi.

Colonia Arméná: Adavetian, S. Garabetian, H. Parserian, Hagĭ Agap Parsezian, Simon Melalcon, Atikmos Raftian.

Colonia Israelită: Melma, Ch. Bortstein, A. Bergitin, G. Grunberg, A. Elleman, M. Zuckerman, M. Horovitz.

(Urmédă încă 500 iscăliturĭ) ,

(*"Pressa"*, XI, nr. 258, 23 noiembrie 1878: 2)

11

/"INTRAREA CEREMONIALĂ A TRUPELOR ROMÂNE ÎN TULCEA"/

Corespondinţa particulară a "PRESSEI"

Tulcea, 19 Noembre, 1878

Domnule Redactore,

Dupe cum v-am anunţat ierĭ, pe la ora 1, avu loc intrarea ceremonială a trupelor române în Tulcea. Ele intrară în următorul ordin: General de divisie Anghelescu cu statul sĕŭ major, compus din d-niĭ locot. colonel Argintoeanu, maior Şerbănescu, căpitan Popescu şi douĭ oficierĭ adjutanţĭ, cu o secţie de roşiorĭ. Apoĭ, venia regimentul al 7-lea de infanterie, pe semi-plutóne, comandat de col. Cantilli, avênd lângă sine pe locot.--colonel Teleman; batalióne1e, sub comanda maiorilor Pega şi Jipa. În urma infanterieĭ, veniaŭ treĭ bateriĭ de artilerie, şi apoĭ urma un escadron de roşiorĭ.

Îndată ce generalul trecu în revistă trupele aşedate pe şesul debarcadereĭ, se puse în fruntea lor, şi, în sunetul musicelor şi a tutulor clopotelor bisericelor din oraş, înaintă spre arcul de triumf, unde era aşteptat de întregul cler cu o imensă mulţime de norod. Cele maĭ multe case eraŭ împodobite cu drapele şi covóre, şi ticsite de lume la ferestre şi la balcóne. Ajungênd la arc, generalul, cu tot statul major, descălecă, şi, în sunetul musicelor, se aduse sub arc drapelele armateĭ. Se dădu comanda «spre închinăciune» şi tóte trupele şi norodul se descoperi. Atunci începu sfinţirea apeĭ şi, după finirea serviciuluĭ divin, armata, în urrări entuzi-

www.ziuaconstanta.ro

aste şi repetate, trecu sub arc şi clerul, de o parte şi alta, împroscă cu Aiasmă. Înconjurată de mulţime ea trecu pe sub tóte arcurele de triumf şi generalul primĭ defilarea în piaţa Babadag, în faţa caselor Elman. În urmă, trupele primi quartiruire şi generalul se coborâ la capac pentru primirea felicitărilor. Maĭ în tot parcursul trupelor la quartiruri, mulţimea nu înceta de a le procura rachiŭ, tutun şi covrigi; ar fi dis cine-va că populaţia Tulceĭ şi armata Română, s'ar fi cunoscênd din vechi timpurĭ, şi că astă-di n'ar fi făcênd de cât să se întórcă în sênul familieĭ de mult abandonată.

Acum totul e sfârşit, şi ocupaţiunea militară a provincieĭ s'a efectuat în mijlocul urărilor celor maĭ călduróse a populaţiuneĭ. Cu tóte aceste, maĭ multe punte negre se ivesc la orizont: pe de o parte Sulina şi la orizont: pe de o parte Sulina şi Chiustenge, carĭ rĕmân încă sub comandamentul militar rus, iar pe de alta, greutăţile ce ridică fosta administraţie rusă în Tulcea pentru predarea telegrafelor, căsarmilor şi a altor localităţĭ necesare orĭ căreĭ administraţiunĭ publice. Dar vom conteni cu corespondinţa nóstră aicĭ, pentru a nu întuneca tabloul primireĭ nóstre de populaţia dobrogénă, cu neajunsurile ce ne fac Ruşiĭ; va sosi de sigur timpul să învingem şi pe acestea.

Populaţia pregătesce acum telegramă de gratitudine către Alteţa Sa Rgală Carol, asigurând-o de iubirea şi devotamentul eĭ fără marginĭ şi gata la orĭ ce sacrificiĭ. Acéstă telegramă, prin patriotica iniţiativă a d-luĭ M. Petrescu, umbla din mână în mână şi se umplea iute de iscălituri; nu ştim însă dacă telegraful rus, (căcĭ român nu este încă) va priimi şi espedia la timp acéstă telegramă. Vom vedea.

De acuma înainte, este ca administraţia provincieĭ să se pue cu tot dinadinsul pe lucru, pentru organisarea poliţieĭ şi a comunelor urbane şi rurale. Dacă este să se îndeplinéscă cu o oră maĭ nainte promisiunile date prin proclamaţiunea guvernuluĭ, atunci ar trebuĭ, cu un moment maĭ nainte, de a se îndepărta administraţia bulgară actuală, care a sdruncinat tóte interesele celor-l-alte naţionalităţĭ, şi a usat de prigonire şi nejustiţie. Acésta este una din cele ântêiŭ satisfacţiunĭ ce este a se da populaţiunelor române, grece, turce, tătare şi israelite.

Până în present, nu s'a ocupat încă de trupele nóstre insula cea mare dintre Ismail şi Tulcea, despre care v'am întreţinut într'o corespondenţă a mea. Se vede însă că nu se pot face tóte de odată, şi ne trebue puţină rĕbdare. Vom vedea dacă, până în fine, insula în cuestiune va fi ocupată s'aŭ nu. Ce să facem? Am început a ne teme şi de umbra nóstră, de când comunicatele «Monit. Oficial» desmint chiar lucrurile cele maĭ învederate. Dar aşa cere diplomaţia, aud pe mulţĭ spunând: nu ne rĕmâne dar, de cât să ne închinăm acestuĭ noŭ Dumnedeŭ!

Am fi de părere, ca guvernul central să stărue, pe lângă administraţia sa din Dobrogea, să schimbe numele rusescĭ date uliţelor de către administraţia rusă, şi în particular uliţa, prin care aŭ intrat Românii, să se numéscă *«Calea Românieĭ»* iar piaţa unde s'a primit defilarea, să ia numele de *«Piaţa Liberăreĭ»*. Comuna va îngriji, maĭ târdiŭ, de a ridica un mic monument pe care va fi scris *«1878, Noembre 18. Independenţa Românilor»*. El va purta asemenea numele comandanteluĭ şef şi ale celor-l-alţĭ şefĭ de corpurĭ.

Căcĭ este timpul să începem a da o deosebită atenţiune intereselor nóstre naţionale, şi să nu ne ócupăm numaĭ de iscălit hârtiĭ pe la prefecţĭ, sub-prefecţĭ şi poliţaĭ. Este de jelit câte-o dată, când intră cine-va în cancelariele acestor autorităţĭ, de a nu zări nimic ce-ar semăna cu o idee naţională, cu un interes public naţional. Sperăm însă că administraţia d-luĭ Ghica[15], pe noul teritoriŭ, va corespunde asceptărilor Românilor inteligenţĭ şi preocupaţĭ de interesele naţionale ale patrieĭ lor. Să nu perdem dilele şi aniĭ în nimicurĭ, şi să începem a înţelege exigenţele şi datoria vieţeĭ publice. Credem, că d. Ghica va fi neadormit în îndeplinirea acestor exigenţe şi îndatoririĭ.

X.

(*"Pressa"*, XI, nr. 259, 24 noiembrie 1878: 1)

---

12 /"DOBROGEA" sau "ROMÂNIA TRANS-DANUBIANĂ"/

Sub următorul titlu *«Mémorial Diplomatique»* ne dă órecarĭ date positive, însoţite de reflecsiunĭ fórte judiţióse, asupra schimbuluĭ de teritoriŭ, ce ne-a fost impus de tratatul din Berlin. Etă-le:

DOBROGIA

Românii sunt acum în posesiunea Dobrogieĭ. Între eĭ şi Ruşĭ s'a făcut o învoélă satisfăcĕtóre, şi la 26

www.ziuaconstanta.ro

ale curenteĭ trupele române aŭ trecut Dunărea, chiar sub ochiĭ prinţuluĭ Carol, ca să ocupe teritoriul, care a fost dat Principatuluĭ prin tratatul de la Berlin, şi pe care el n'a vrut să'l priméscă de cât din mâinile Europeĭ.

Ce valorează acest teritoriŭ pentru posesoriĭ sĕĭ ceĭ nouĭ ?

Dobrogia este o ţéră relativ puţin cunoscută, şi nu este de mirare că chiar la Congresul de la Berlin s'aŭ emis óre-carĭ aserţiunĭ nesigure în ceea-ce privesce sorgintele, populaţiunea şi întinderea sa. Dar de atuncĭ încoa ţéra acésta a fost obiectul maĭ multor esploraţiunĭ oficiale; comisiunĭ aŭ străbătut'o în tóte părţile şi'aŭ cules la faţa loculuĭ noţiunĭ sigure; statistice esacte aŭ fost făcute prin îngrijirea unor ómenĭ competinţĭ şi autorisaţĭ; ast-fel că, acum, se póte stabili, în cunoscinţă de causă, o paralelă între aceea ce aŭ perdut Româniĭ cedând Basarabia, şi între ceea ce aŭ câştigat luând Dobrogia.

În şedinţa de la 29 Iuniŭ a Congresuluĭ de la Berlin, principele Gorciacoff a dis că România, în comparaţiune cu ceea ce ceda, câştigă, cu anecsările ce se stipulase în favórea sa, un teritoriŭ de 3.500 chilometrĭ, şi o populaţiune de 80.000 suflete.

Asupra puntuluĭ celuĭ d'întêiŭ, prinţul Gorciakoff a rĕmas maĭ jos de cât realitatea. Resultă, în adevĕr, din datele topografice esacte, că Basarabia română numără 9.125 chilometre pătraţe, pe când Delta numĕră 2.812, şi Dobrogia 12.180. Însă valórea unuĭ teritoriŭ nu se judecă dupe întinderea sa; şi, dacă în adevĕr România câştigă aprópe 4.500 chilometre în schimbul ce a fost silită să priméscă, trebue să adăogăm că aceste 4.500 chilometre sunt bălţĭ cu totul neproductive şi lacurĭ de apă sărată. Nu numaĭ atât. Basarabia este o ţéră prosperă; oraşele şi satele eĭ sunt organisate şi prevĕdute cu edificiurĭ publice; acolo se găsesc tóte mijlócele materialĭ necesare uneĭ bune administraţiĭ. Dobrogia, din contră, este o ţéră pustiită prin resbelul din urmă; nu găsescĭ acolo nicĭ organisaţie, nicĭ mijlócele de a o crea: miseria este acolo în culmea eĭ. La Megidie, unde eraŭ 800 de case, aŭ rĕmas numaĭ 40. În colo tot cenuşă.

În ceea ce privesce populaţiunea, n'avem de cât cifre aproximative; dar ele se readimă pe noţiunĭ sigure.

Recensemêntul de la 1860 arată în Basarabia 138.521 de locuitorĭ. De atuncĭ încoa nu maĭ avem alte liste oficiale; dar, dacă ar presupune cine-va că într'un period de 18 anĭ, care a trecut de la 1860, populaţiunea a crescut cu 10 la 100, ceea ce este puţin, găsim că numĕrul actual de locuitorĭ, în cele treĭ districte deslipite de România, este cel puţin de 152.373.

Pentru Dobrogia avem chiar autoritatea Ruşilor. Dupe un tabloŭ statistic, ce aŭ pus să se întocméscă la August trecut,[16] populaţiunea districtuluĭ Tulcea este de 77.800 suflete. Să adăogăm la cifra acésta o mie de locuitorĭ pentru oraşul Mangalia şi fâşia de pământ care se întinde de la Rasova până la Mangalia, şi vom obţine un total de 85 până la 90.000 locuitorĭ. Românĭĭ perd dar, cu schimbul Basarabiei pe Dobrogia, de la 65 până la 70.000 locuitorĭ.

În presenţa acestor noţiunĭ îşi esplică cine-va pentru ce guvernul prinţuluĭ Carol a refusat tot-d'auna să admită că cesiunea Dobrogieĭ ar fi o compensaţiune suficientă pentru perderea Basarabieĭ 'îşĭ póte esplica chiar pentru ce a esitat mult timp a priimi acéstă concesiune de teritoriŭ, care ar fi pentru dĕnsul o crescere de sarcinĭ, şi póte chiar o causă de încurcăturĭ politice. De o parte, în adevĕr, administraţia uneĭ provinciĭ, a căreĭ populaţie este fórte rară şi în care este totul de creat din noŭ, nu póte fi de cât fórte onerósă; de altă parte, vecinătatea imediată a Ruşilor şi a Bulgarilor, şi interesele ce aŭ între dênşiĭ, pot da loc la conflicte, saŭ cel maĭ puţin la unele dificultăţĭ cu autorităţile române, ce nu se póte calcula până unde or s'ajungă.

Dupe terminiĭ Constituţieĭ române, teritoriul naţional fiind nealienabil, Dobrogia nu va putea fi încorporată regulat Românieĭ de cât după ce va fi decis alt-fel Constituanta;[17] până atuncĭ, acéstă provincie va fi administrată în mod provisoriŭ. Forma ce va lua acéstă administraţie pare a nu se fi hotărît încă; dar este probabil că va presida acolo o comisiune specială.

Administrativ, Dobrogia va fi cunoscută d'aci înainte sub numele de Romănia trans-danubiană. Ea va fi împărţită în treĭ judeţe, coprindênd fie-care câte-o prefectură şi óre-care numĕr de sub-prefecturĭ. Se vor instala într'ênsa nouĕ tribunale: 2 de întâia clasă, dintre carĭ unul va avea scaunul la Tulcea, şi cel-l'alt la Kiustenge; şépte de a doua clasă, carĭ vor avea reşedinţele la Sulina, Măcin, Babadag, Hârşova, Mangalia, Megidie şi Raşova.

("*Pressa*", XI, nr. 261, 26 noiembrie 1878: 1)

www.ziuaconstanta.ro

13 /SĂRBĂTORIREA LA CONSTANŢA A REINTEGRĂRII DOBROGEI LA STATUL ROMÂN/

Citimŭ în *Monitorulŭ* de adĭ:

D. prefectŭ de Constanţa (Kiustenge) a trămisŭ d-luĭ ministru de Interne următórea telegramă:

Astădĭ la 10 ore, cu ocasiunea luăreĭ în posesiune a districtuluĭ Constanţa, a avutŭ locŭ în biserica grecéscă unŭ Te-Deum, la care aŭ asistatŭ tóte autorităţile locale ruse, d-niĭ represintanţĭ aĭ puterilorŭ străine, notabiliĭ oraşuluĭ şi unŭ însemnatŭ numĕrŭ de cetăţenĭ din tóte clasele; în acelaşĭ timpŭ, în templele diferitelorŭ naţionalităţĭ, s'aŭ înălţatŭ rugĭ către celŭ A–Totŭ Putinte pentru prosperitatea Românieĭ şi pentru îndelungata, pacĭnica şi gloriósa domnire a A.S.R. Domnuluĭ Carol I şi a ilustreĭ Regală Dómnă Elisabeta.

Intusiasmulŭ era fórte mare şi bucuria se vedea pe tóte feţele.

Totŭ oraşulŭ era în picióre; stindarde tricolore, ghirlande de florĭ şi diferite ornamente împodobiaŭ casele.

După terminarea serviţiuluĭ divinŭ, amŭ fostŭ însoţitŭ de poporŭ, în strigăte de urărĭ intusiaste, pênĕ la localulŭ conaculuĭ, unde trebuia sĕ procedemŭ la primirea autorităţilorŭ. Aci comisiunĭ din partea diferitelorŭ naţionalităţĭ m'aŭ însărcinat sĕ depunŭ, la piciórele tronuluĭ augustuluĭ nostru Domnitorŭ, încredinţarea despre devotamentulŭ şi fidelitatea nouilorŭ sĕĭ supuşĭ, pe cândŭ, chiarŭ în salonulŭ de recepţiune, preoţiĭ mahometanĭ, după ritulŭ lorŭ, aŭ înălţatŭ rugĭ către celŭ A-Totŭ-Putinte, cerêndŭ înalta Luĭ protecţiune pentru România şi guvernulŭ eĭ.

In fine, diua de astădĭ va rĕmânea înscrisă pentru viitorŭ, în cartea istorieĭ, ca uă di de fericire, pentru acéstă nouă Românie; atâtŭ de mare era intusiasmulŭ.

Prefectŭ de Constanţa, *R. Opran.* [18]

Monitorulŭ de ierĭ publică următórea telegramă:

Contanţa (Kiustenge) 25 Noembre 1878

Iluminaţiunea de astă-nópte a fostŭ strălucită. Nenumĕratele stindarde şi lampióne împodobiaŭ stradele, astŭ-felŭ că orĭ-cine arŭ fi pututŭ crede că se află în Bucurescĭ în dilele de sĕrbătorĭ naţionale. Intusiasmulĭ a fostŭ cu atâtŭ maĭ mare, de órece serbarea s'a făcutŭ într'unĭ modĭ spontaneŭ şi absolutŭ liberŭ .

Uă manifestaţiune impunĕtóre s'a făcut din partea colonieĭ elene. Pe la cincĭ ore séra uă mare mulţime de Elevĭ veniră cu musica militară rusă d'inaintea reşedinţeĭ prefectuluĭ şi în timpŭ de uă oră musica n'a încetatŭ d'a cânta diferite marşurĭ de bucuriă. În acelaşĭ timpŭ resunaŭ strigărĭ intusiaste pentru îndelunga viéţă a M.M. L.L. Regale Domnitorulŭ şi Dómna Românilorŭ.

Cortegiulŭ a pornitŭ apoĭ spre piaţa principală a oraşuluĭ, unde se rădicase unŭ frumosŭ arcŭ de triumfu cu portretulŭ Domnitoruluĭ şi cu uă inspecţiune patriotică, dedicată de Elenĭ din Constanţa fraţilorŭ lorŭ Românĭ.

Manifestaţiunea durâ pênĕ târdiŭ nóptea.

Colonia arménă şi cele-l-alte asemenea aŭ contribuitŭ a mări veselia generală. Casele consulilorŭ eraŭ asemenea frumosŭ iluminate, érŭ stradele pline de lume în haine de sĕrbătóre.

Nu se póte descrie acéstă incomparabilă serbare, datorită în cea maĭ mare parte colonieĭ elene, dérŭ la care a luatŭ parte tótă poporaţiunea.

Tóte acestea s'aŭ făcutŭ fiindŭ presinte singura autoritate română civilă, găsindu-se oraşulŭ în cea maĭ deplină ordine.[19]

(*"Românul"*, XXII, f. nr., 26 noiembrie 1878: 1–1087;
27-28 noiembrie 1878: 1-1091 - 2-1092)

14 ÎMBUNETĂŢIRI ÎN ROMÂNIA TRANS-DUNĂREANĂ

Primimŭ din Brăila articolulŭ de maĭ la vale asupra avantagielorŭ ce România arŭ putea retrage din Dobrogea. Ilŭ publicămŭ pentru că conţine consideraţiunĭ imporante; nu ne putemŭ înse de locŭ uni cu sis-

www.ziuaconstanta.ro

tema de legătură ce propune între căile nóstre ferate şi Dobrogea. Uă legătură numaĭ pe la Brăila arŭ fi onerósă din puntulŭ de vedere financiarŭ, arŭ fi funestă din puntulŭ de vedere strategicŭ şi arŭ face ca maĭ tótă România de dincóce de Milcovŭ sĕ nu se pótă folosi de portulŭ de mare, la care n'arŭ putea sĕ ajungă de câtŭ printr'unŭ imensŭ ocolŭ. Autorulŭ s'a prea lăsatŭ sĕ fiă influinţatŭ de posiţiunea'ĭ de Brăileanŭ :

Îmbunĕtăţirĭ în România Trans-dunăreană.

Brăila, 28 Noembre, 1878.

Domnule redactore,

Acum, cândŭ s'a luatŭ în sfârşitŭ în posesiune Dobrogea şi cândŭ întrégă opiniunea ţĕreĭ e ca sĕ introducemŭ într'ênsa răpede tóte îmbunĕtăţirile necesarie, spre a o scóte din starea de stagnaţiune şi miseriă, în care se găsesce, şi spre a dovedi Europeĭ că nu s'a încelatŭ cândŭ ne-a încredinţatŭ uă misiune civilisătóre în Oriinte, suptsemnatulŭ, interesatŭ de binele ţĕreĭ, ca orĭ-ce Românŭ, şi familiarisatŭ în câtŭva cu acéstă nouă provinciă, din care amŭ avutŭ ocasiune d'a visita diferite localităţĭ, ca Sulina, Tulcea, Măcinŭ, Hârşova, Cernavoda, Medgidia, érŭ maĭ alesŭ Constanţa (Kiustengea), iéŭ curagiulŭ a face óre-care reflesiunĭ generale relative la câte-va lucrărĭ de utilitate publică şi de legătură a Dobrogeĭ cu România, cu scopulŭ d'a atrage atenţiunea asupra lorŭ şi a lăsat altora maĭ specialĭ şi maĭ competinţĭ de câtŭ mine d'a desvolta şi a se pronuncia cu autoritatea cuvenită în aceste cestiunĭ.

Pênĕ acum România comunica cu Europe pe economica cale a mărilorŭ, prin porturile ieĭ de pe Dunăre, Galaţĭ şi Brăila.

Se scie ênsă că legătura imediată pe marea cale a mărilorŭ suntŭ porturile de mare; şi d'aceia, după anesarea celorŭ treĭ districte din Basarabia, în urma tratatuluĭ de la Paris, retrocedate acum, guvernulŭ şi ţéra s'aŭ gânditŭ firesce la crearea unuĭ portŭ pe ţĕrmulŭ Măreĭ-Negre. Dérŭ chieltuielile pre marĭ, ce arŭ fi necesitatŭ, şi diferite alte cause aŭ făcutŭ ca acelŭ portŭ sĕ rĕmâie în stare de proiectŭ. Se vede că n'a fostŭ dă fiă. Geniulŭ Românilorŭ nu i-a lăsatŭ sĕ chieltuiéscă pentru alţiĭ. Cum avemŭ la Constanţa, gata în parte, unŭ portŭ de mare cu posiţiunea geografică, relativŭ la România, multŭ maĭ avantagiósă de câtŭ a aceluia de care era vorba, şi alte douĕ: Sulina şi Mangalia, d'uă importanţă secundară.

Constanţa dérŭ trebuie sĕ devie gura, debuşeulŭ principalŭ de esportare şi importare alŭ Românieĭ, şi calea ferată, ce se va face în Dobrogea, trebuie să fiă astŭ-felŭ aşedată şi legată cu drumurile nóstre de ferŭ, în câtŭ sĕ pótă atrage totŭ pe la Constanţa, câtŭ se va putea din transitulŭ în Oriinte, care se face acum parte pe linia Bucurescĭ - Varna, parte pe linia Lemberg-Odesa.

Actuala bucatŭ de cale ferată din Dobrogea, Cernavoda – Constanţa, a fostŭ în adevĕrŭ scurtă, comodă şi ieftină în construcţia ieĭ; dérŭ a fostŭ chiarŭ de la începutŭ uă afacere mescină – uă liniă nerentabilĕ. Maĭ târdiŭ apoĭ, după ce s'a făcutŭ linia Rusciuc - Varna, ea a cădutŭ aprópe cu totulŭ. Dovadă: debarcaderele ieĭ din portulŭ Constanţeĭ, cădute în ruină din neîntrebuinţare.

Ideia d'a fi legat şi alimentat acéstă scurtă liniă cu calea nóstră ferată la Buzĕŭ, Ploiescĭ séŭ Bucurescĭ a fostŭ emisă deja de ceĭ interesaţĭ, dérŭ n'a reuşitŭ să prindă consistinţă. Acum ênsĕ, cu anesarea Dobrogeĭ, ea revine: pe d'uă parte, acceptată cu mare espansiune de Românĭĭ progresistĭ, ca celŭ maĭ espeditivŭ modŭ pentru legarea prin drumŭ de ferŭ a Dobrogeĭ cu România; érŭ, pe d'altă parte, susţinută cu multŭ interesŭ de compania care a construitŭ şi posede acéstă liniă, şi supt asemenea auspiciĭ trebuie sĕ recunóscemŭ că acum acestă ideiă are mulţĭ sorţĭ de reuşită. Cu ochiĭ pe chartă, vede orĭ-cine că Varna atrage totŭ transitulŭ pentru Constantinopole pe cele douĕ liniĭ ferate Braşov – Bucurescĭ – Rusciuc şi Temeşvar – Vêrciorova – Bucurescĭ şi pe tótă Dunărea din susulŭ Giurgiuluĭ. Constanţeĭ dérŭ, între Varna şi Odessa nu îĭ remâne pentru transitŭ la Constantinopole, de câtŭ linia ferată Lemberg – Cernăuţĭ – Iţcanĭ – Galaţĭ – Brăila, – transitŭ ce 'lŭ va lua numaĭ în paguba Odeseĭ, érŭ nicĭ de cum a Varneĭ, ce are în totŭ casulŭ avantagiulŭ distanţeĭ celeĭ maĭ scurte. Aşa dérŭ resultă, cu evidenţă, că calea ferată a Dobrogeĭ trebuie sĕ lege Constanţa cu Brăila séŭ Galaţĭ şi că, cu câtŭ acéstă liniă ferată arŭ fi maĭ spre sudŭ, maĭ aprópe de linia Rusciuc–Varna, cu atâtŭ va fi maĭ ameninţată d'a fi nimicită d'uă maĭ mare concurinţă.

Acéstă cale ferată a Dobrogeĭ arŭ avé următórele avantagie:

a) S'arŭ lega în unghiulŭ lor de la Galaţĭ –Brăila cu cele douĕ liniĭ longitudinale ale ţĕreĭ: Iţcanĭ – Iaşĭ – Roman – Galaţĭ şi Vêrciorova – Bucurescĭ – Brăila.

b) Arŭ traversa Dobrogea aprópe în lungulu ieĭ, legândŭ şi dândŭ viéţă oraşelorŭ: Măcin, Babadag şi póte şi Medjidieĭ.

c) Arŭ pune în comunicare marele porturĭ ale Românieĭ, Brăila, Galaţĭ, cu noulŭ portŭ pe mare, Constanţa.

d) Cu dênsa s'arŭ lega maĭ târdiŭ, prin uă liniă fórte scurtă, Isaccea şi Tulcea.

e) Arŭ rădica valórea cerealelorŭ, pescărieĭ, şi petrărieĭ, din interiorulŭ Dobrogeĭ.

f) Arŭ satisface, credŭ, necesităţile strategice; şi

www.ziuaconstanta.ro

g) Arŭ atrage, cum amŭ arĕtatŭ maĭ susŭ, celŭ maĭ mare posibilŭ transitŭ pentru Constanţa, între Varna şi Odesa. Şi apoĭ primuluĭ podŭ stabilŭ peste Dunăre, în locŭ d'a fi la Giurgiu, unde arŭ unĭ România cu Bulgaria, séŭ în pustietatea Borceĭ, ce bine i-arŭ sta în facia Brăileĭ séŭ a Galaţiuluĭ !

Despre costulŭ instalăreĭ, făcêndŭ comparaţiă, se vede că linia cea maĭ probabilă Cernavoda – Bucurescĭ e de 160 kilom., egală, décă nu maĭ mare, cu linia Brăila – Măcinŭ – Babadag – Constanţa; şi lucrările de artă pentru traversarea dealuluĭ dintre Măcinŭ – Babadag vorŭ fi maĭ micĭ, credŭ de câtŭ podulŭ şi viaduculŭ, ce va trebui a se face peste Borcia şi balta Borciĭ, lată de 15 kilom. în faţa Cernavodeĭ.

II

Uă altă lucrare de mare utilitate publică, pentru Dobrogea, în parte, şi pentru România în genere, arŭ fi unŭ canalŭ artificialŭ de derivaţiune de la Cernavoda la Constanţa, alimentatŭ cu din apele ordinare şi cu apele marĭ ale Dunăreĭ.[20]

Linia Cernavoda–Constanţa e cea maĭ scurtă a lăţimeĭ Dobrogeĭ, adică de 65 kilom., din care de la Cernavoda – Medgidia vr'uă 50 kilom. înainte e uă vale (naturală séŭ artificială), în care stagnéză pe uă mare întindere sciutele bălţi nesănătóse şi pe unde puţine săpăturĭ vorŭ trebuĭ a se face pentru regularea canaluluĭ. Numaĭ aprópe de Constanţa ca vr'uă 10-15 kilom., de unde adică se sfârşeşce acéstă vale, terenulŭ e maĭ rădicatŭ, şi va necesita săpăturĭ maĭ marĭ. Gura canaluluĭ la Cernavoda s'arŭ regula astŭ-fel, ca, ţiênndu-se sémă de unŭ nivelŭ fixŭ alŭ apelorŭ micĭ séŭ ordinare, suficientŭ pentru navigaţiunea obicĭnuită pe gurile Dunăriĭ, tóte apele ordinare maĭ rădicate de acelŭ nivelŭ, ce vinŭ de maĭ multe orĭ pe anŭ, şi apele marĭ ale Dunăreĭ, ce vinŭ periodicŭ, de douĕ orĭ pe anŭ, arŭ trece sĕ alimenteze canalulŭ arŭ fi:

a) Arŭ scurta comunicarea navigaţiuneĭ dintre Dunăre şi mare, lăsândŭ de uă parte ocolulŭ, ce se face acumŭ pe la Sulina, pentru tótă Dunărea din susulŭ Cernavodeĭ, şi pentru cea din josŭ pênĕ la Brăila – Galaţĭ;

b) Arŭ seca bălţile actuale atâtŭ de nesănătóse dintre Cernavoda-Medgidia;

c) Arŭ împedeca inundaţiile periodice ale Dunăreĭ, în balta Borciĭ, balta Gura Ialomiţeĭ-Brăila şi tóte bălţile din delta Dunăriĭ şi cele dintre canalulŭ St. George şi ţĕrmulŭ măreĭ, a cărorŭ supra-faţă totală e maĭ mare de câtŭ a unuĭ districtŭ, şi care ferite de inundaţiunĭ, arŭ seca cu încetulŭ şi arŭ deveni higienice, locuite şi arabile.

Dobrogea dérŭ, deservită astŭ-felŭ de calea ferată longitudinală Brăila – Măcinŭ – Babadag – Medgidia – Constanţa, cu podulŭ peste Dunăre la Brăila séŭ Galaţĭ, şi de canalulŭ transversalŭ din Dunăre în Marea Négră, Cernavoda – Medgidia – Constanţa; şi Constanţa, în particularŭ, alimentată pe disa cale ferată a Dobrogeĭ de cele douĕ căĭ ferate longitudinale ale ţĕreĭ ce s'arŭ lega în unghiŭ la Brăila şi Galaţi, de canalulŭ Cernavoda – Constanţa, şi de marea cale marină a Constantinopoleĭ, se va atinge, credŭ, îndouitulŭ scopŭ alŭ îmbunătăţireĭ acesteĭ provinciĭ şi alŭ legăreĭ ieĭ cu România.

Credêndŭ că aceste simple reflesiunĭ nu suntŭ inoportune şi cu speranţa că veţĭ avea buna-voinţă a le da unŭ locŭ în stimabilulŭ d-v. diarŭ, vĕ mulţumescŭ prin anticipaţiune.

Ingeniarŭ, ***G. Budeanu.***

(*"Românul"*, XXII, f. nr., 6 decembrie 1878: 2–1222)

15

/ÎNSEMNĂTATEA "ÎNCORPORĂRII" DOBROGEI LA ROMÂNIA ÎN VIZIUNEA INGINERULUI ENGLEZ J. T. BARKLEY/

D. Barkley unŭ omŭ de sciinţă de uă mare valóre, şi în acelaşŭ timpŭ unulŭ din industraliĭ însemnaţĭ aĭ Mareĭ Britanie, ne trămite uă fórte interesantă epistolă asupra Dobrogei.

Din tóte informaţiunile pe care le amŭ avutŭ pênĕ astădi asupra acesteĭ nouĭ posesiunĭ a Românieĭ , acelea ce ni l dă epistola d-luĭ Barkley suntŭ fără comparare cele maĭ însemnate, atâtŭ din punctulŭ de vedere sciintificŭ, câtŭ şi din punctulŭ de vedere economicŭ şi chiarŭ politicŭ; căci, mai cu osebire cândŭ e vorba de fruntarele maritime ale unui statŭ , cestiunele economice suntŭ strânsŭ legate cu cestiunele politice séŭ, maĭ esactŭ, cestiunile economice determină pe cele politice. În punţine liniĭ, d. Barkley ne dă noţiunile cele maĭ variate şi cele mai interesante asupra Dobrogei din tóte puntele de vedere. Cu autoritatea

www.ziuaconstanta.ro

omuluĭ de sciinţă care a aprofundatŭ materia, d-sea risipesce erórea care esista în privirea unuĭ canalŭ menitŭ a uni Dunărea la Cernavoda cu Marea Negră, aprópe de Constanţa. Situaţiunea geografică părea a indica deschiderea acestuĭ Canalŭ; de aceia orĭcine s'a gândit la dênsulŭ . Cu tôte aceste, d. Barkley ne demonstréază acum, cu date care nu ne maĭ lasă nici uă îndouiélă că ideia acestui canalŭ este uă utopie. Noţiunile date de eminentulŭ ingeniarŭ englesŭ asupra climeĭ ieĭ, asupa condiţiunilorŭ principaluluĭ ieĭ portŭ de mare, asupra moduluĭ cum póte fi pus în comunicaţiune cu restulĭ ţĕreĭ etc., suntŭ de celŭ maĭ mare interesŭ pentru publiculŭ românŭ.

Mulţămindŭ d-luĭ Barkley că ne-a favorisatŭ cu transmiterea interesantei d-s´le epistole, o publicămŭ cu uă deosebită plăcere, atrăgêndŭ asupră'ĭ luarea a-minte a cititorilor noştri.

DOBROGEA.

D-luĭ redactore alŭ ROMANULUI

Incorporarea Dobrogei la România e destinată din doue punte de vedere a esercita uă influinţă fórte însemnată asupra viitorului Românieĭ, adică, atâtŭ din punctulŭ de vedere politicŭ, câtŭ şi din celŭ comercialŭ; pe de uă parte desvoltândŭ răpede resursele séle materiale, érŭ pe de alta punêndŭ-o în legătură directă, printr'unŭ portŭ naţionalŭ, cu marile naţiuni maritime ale lumiĭ.

Prin stipulaţiunile tratatului din Berlin, cele treĭ porturĭ care se află între Bosforŭ şi gurile Dunării, pe cósta europenă a Mării-Negre, aŭ fostŭ apropiate în modulŭ următorŭ: Burgas Rumelieĭ Orientale, Varna Bulgarieĭ şi Constanţa (Küstengea) Românieĭ.

Va fi unŭ interesŭ istoricŭ d'a nota care din aceste state va profita în gradulŭ celŭ mai înaltŭ şi maĭ răpede de avantagiele ce le oferă posesiunile lorŭ respective.

Constanţa, celŭ maĭ septentrionalŭ din aceste treĭ porturĭ, e situată în Dobrogea la unŭ puntŭ unde Marea Négră şi Dunărea se apropiă una de alta la uă distanţă de 57 kilometri în liniă dréptă.

Ensĕ, cu tóte că la Cernavoda Dunărea se află la uă depărtare atâtŭ de mică de Marea Négră, apele acestuĭ fluviŭ nu ajungŭ la mare de câtŭ după ce aŭ străbătutŭ uă distanţă maĭ mare, cam de treĭ sute kilometri, fiind îndreptate mai întâiŭ spre nordŭ prin colinele de la Babadag, care uă dată trecute, fluviulŭ face uă cotitură spre rĕsăritŭ, la Galaţĭ, şi curge spre diferitele séle debuşeuri în Marea-Négră, prin canalurile St. George, Sulina şi Chilia.

Apropierea Dunării de Marea-Négră la Cernavoda a datŭ adesea locŭ la diferite proiecte d'a uni fluviulŭ cu marea printr'unŭ canalŭ.

Ensĕ greutăţile ce se opunŭ la realisarea acestui proiectŭ par a nu fi de învinsŭ, şi aceste greutăţi nu suntŭ numaĭ fisice, dérŭ şi financiare şi comerciale.

Greutăţile fisice potŭ fi înţelese prin faptulŭ că Dunărea e cu 5 pênĕ la 9 metri (după anotimpŭ) maĭ ridicată la Cernavoda de câtŭ nivelulŭ mării.

Prin urmare, orĭ-ce canalŭ s'arŭ construi, pentru ca sĕ pótă fi navigabilŭ, arŭ trebui sĕ aibă stăvilare.

A tăia un simplu şanţŭ séŭ uă deschidĕtură între Cernavoda şi Marea Négră n'arŭ fi de nicĭ unŭ folosŭ, de óre-ce curintele, printr'uă asemenea trecĕtóre, arŭ fi de ua răpediciune atâtŭ de mare, în câtŭ orĭ-ce navigaţiune arŭ fi cu neputinţă în ori-ce epocă, şi arŭ deveni câte uă dată egalĕ cu aceia a unuĭ torinte.

Astŭ-felŭ dérŭ stăvilare arŭ fi neapĕrate-apoi puntulŭ celŭ maĭ puţinŭ rădicaŭ alŭ ţermŭluĭ (la vr'uă 8 kilometri de Costanţa), care arŭ trebuĭ săpatŭ maĭ josŭ de nivelulŭ mării, are uă înlăţime de celŭ puţinŭ 50 metri; uă asemenea săpătură arŭ costa sume enorme, afară numaĭ décă nu s'arŭ face în locŭlŭ şanţuluĭ unŭ tunelŭ, de la 12 pênĕ la 15 kilometri de lungŭ.

Acestea fiindŭ greutăţile fisice care trebuiescŭ învinse, se înţelege de sine că şi partea financiară a proiectulŭ e fórte descuragiatóre şi că construirea unuĭ canalŭ arŭ implica uă cheltuiélă cu totulŭ afară din orĭ-ce proporţiune, în ceia-ce privesce valórea lui comparată cu unŭ drumŭ de ferŭ.

Pe de altă parte, valórea comercialŭ a unei asemenea întreprinderŭ, chiarŭ décă arŭ fi realisată, arŭ fi de mică însemnătate. Simplulŭ faptŭ, că trebuie sĕ se întrebuinţeze stavilare, arétă că apa din canalŭ arŭ fi stătătóre şi prin acésta espusă a îngheţa cu multŭ maĭ iute de câtŭ Dunărea, astŭ-felŭ că debuşeulŭ, artificialŭ arŭ fi închisŭ maĭ adesea şi pentru uă durată maĭ lungă de câtŭ debuşeurile naturale ale Dunării.

Nu e prin urmare de nicĭ unŭ folosŭ d'a maĭ urmări acéstă cestiune şi se póte urma fără sfiélă că perderile ce se opunŭ, la reuşita unuĭ canalŭ nu potŭ fi învinse, şi c'arŭ fi chiarŭ unŭ actŭ de nebuniă premeditată d'a 'lŭ încerca.

Portulŭ actualŭ de a Costanţa e micŭ, ênsĕ destulŭ de sicurŭ, şi se întinde pe uă suprafaciă de vr'uă 5 ectare de apă adăpostită.

Cu tóte astea, posiţiunea sea oferă marĭ înlesnirĭ pentru construire unuĭ portŭ pe uă scară mare şi cu uă cheltuiélă relativŭ moderată. A cuprinde 100 ectare de apă, d'uă adâncime midlociă, de la 9 pênĕ la 6 metri, şi a

www.ziuaconstanta.ro

garanta uă sicuritate perfectă celorŭ maĭ marĭ corăbiĭ, n'arŭ fi lucru greŭ.

Planurile şi amŭnuntele unuĭ asemenea portŭ aŭ fostŭ de multă studiate şi chiarŭ perfecţionate; décă s'arŭ pune în esecutare, ele arŭ face din Costanţa aceia ce posiţiunea sea indică c'arŭ trebui să fiă, adică portulŭ celŭ maĭ frumosŭ şi celŭ maĭ căutatŭ alŭ Mării Negre, de unde productele Românieĭ ş'ale Austriei orientale s'arŭ respândi în lumea întrégă.

Încărcările făcute în acestŭ portŭ aŭ ajunsŭ chiar şi în aniĭ din urmă, supt domnia turcéscă, de la 7 pênĕ la 8 sute de miĭ de *quarters* [1] de cereale–cifră care trebuie sĕ se întriéscă îndată ce se va realisa comunicaţiunea cu liniele ferate ale Românieĭ.

Oraşulŭ Costanţa, aşa cum e astădĭ, nu meritä de locŭ numele de oraşŭ. Casele suntŭ în cea maĭ mare parte micĭ şi aşedate neregulatŭ. Poporaţiunea era înainte de resbelŭ cam de 5.000 locuitorĭ. Apa din puţurĭ se află mai josŭ de câtŭ nivelulŭ mării, ceia-ce 'ĭ dă unŭ gustŭ neplăcutŭ.

Ţinutulŭ de prin prejurŭ constă din unŭ şesŭ fără arborĭ; este roditorŭ, dérŭ nu are apă. Din fericire, spre médă-nópte de Constanţa şi fórte aprópe de oraşŭ, e unŭ lacŭ cu apă dulce, avêndŭ uă lungime şi uă lărgime de maĭ mulţĭ kilometri, de unde pe timpulŭ Romanilorŭ, se aducea printr'unŭ apeductŭ apa trebuinciósă pentru alimentarea însemnateĭ cetăţĭ *Tomi*, care la acea epocă ocupa tĕrêmulŭ pe care se află astădi Costanţa.

Sciinţa modernă n'arŭ afla nicĭ uă greutate pentru a reînoui uă procedere analogă, cu puţin cheltuieli şi cu resultate cu multă superióre. Nivelulŭ înălţimiĭ de unde arŭ trebui sĕ pornéscă apa, nu numai pentru a alimenta Constanţa, dérŭ şi pentru irigaţiunea împrejurimiĭ, are uă înălţime de vr'uă 60 metri.

Cu uă astŭ-felŭ de abundenţă de apă schimbarea ce s'arŭ face în aspectulŭ districtuluĭ de prin prejurŭ arŭ puté fi înţelésă de aceia care aŭ fostŭ marturiĭ unorŭ asemené efecte, produse prin operaţiunĭ analoge în alte locuri, cum de esemplu în Indiĭ şi în Italia.

Costanţa e legată cu Dunărea la Cernavoda printr'unŭ drumŭ de ferŭ construitŭ acum douĕ-decĭ de anĭ de către uă companiă englesă şi care urméză aprópe linia ziduluĭ luĭ Traian. Distanţa pe care o străbate e de vr'uă 65 kilometri.

În liniă dréptă, Cernavoda nu e maĭ departe de Bucurescĭ de câtŭ de vr'uă 140 kilometri. Cu alte cuvinte, de la Constanţa pênĕ la Bucurescĭ suntŭ cam la 200 kilometri, ceia ce face unŭ percursŭ de patru ore iuţélă obicinuită.

Braciulŭ principalŭ alŭ Dunăriĭ, în facia Cernavodeĭ, are uă lărgime de 600 metri; după străbaterea acestuĭ braciŭ începe uă insulă care se întinde pe uă distanţă de 12 kilometri pênĕ la unŭ braciŭ maĭ micŭ alŭ fluviuluĭ, braciŭ care are uă lărgime de vr'uă 180 metri; érŭ d'acolo înainte se întinde România propriŭ disă.

A construi poduri peste aceste douĕ bracie ale Dunării, n'arŭ fi nici uă greutate technică seriósă, adică n'arŭ fi alte greutăţi de câtŭ de acelea care suntŭ învinse în multe alte locuri. Întru câtŭ privesce insula intermediară, care câte uă-dată e inundată, maĭ cu sémă în epocele cândŭ vinŭ sloiurile de ghiéţă şi se grămădescă pe insulă, se póte admite că unŭ simplu rambleŭ pe patru sau din cinci părţi ale distanţei, cu unulŭ séŭ cu maĭ multe viaducte pentru restŭ, e totŭ ce trebuiesce.

Presupunerea că în perioada inundării esistă unŭ curinte însemnată, curgêndŭ pe uă mare parte a insuleĭ, nu e de locŭ confirmată de fapte.

Insula e acoperită cu arborĭ şi cu tufişurĭ şi nu e nicĭ de cum uă mlaştină.

Uă dată ajunşi pe teritoriulŭ românŭ propriu disŭ, se vorŭ puté construi cu înlesnire şi cu economiă liniĭ de împreunare cu tóte părţile sistemeĭ căielorŭ ferate în fiinţă.

Formaţiunea geologică a ţăreĭ între Dunăre şi Costanţa e terţiară; ea aparţine acelei supt diviziuni care, printr'uă straniă coincidenţă, distruge basinulŭ Londra-Paris.

Creta, pétra de varŭ şi năsipulŭ verde din acele locuri se găsescŭ în Dobrogea.

Nesfârşitele cariere de pétră de la Cernavoda suntŭ în tocmaĭ ca acelea care se 'ntrebuinţéză la Paris.

Aceiaşi formaţiune se 'ntinde departe spre miédă-di, ênsŭ spre miédă nópte ea e întreruptă prin întrepunerea stâncilorŭ subsidiare de la Babadag.

În sfârşitŭ se póte dice cu încredere că Costanţa, chiară în starea sea actuală atâtŭ de părăsită, e escepţională de sănétósă. Căldurile cele mari ale vereĭ de la Dunăre suntŭ micşorate printr'unŭ vêntŭ dulce, care se rădică de la mare în fiă-care diminéţă pe la 10 ore şi care aduce pe aripele lui recorire şi sănétate.

Călĕtorulu, care plécă de la Dunăre pe uă arşiţă năbuşitóre spre Costanţa, întâlnesce acéstă schimbare de temperatură recoritóre la uă depărtare de vr'uă 10 kilometri de mare, şi e cuprinsŭ înstinctivŭ de unŭ simţimêntŭ de bună stare întăritóre care e atâtŭ de realŭ pe câtŭ e de plăcutŭ.

La Costanţa, ierna e scurtă, dérŭ aspră; chiarŭ şi marea e câte uă dată acoperită cu bucăţĭ de gheaţă, care plutescŭ în timpŭ de câte-va dile pe suprafaţă, fără a aduce ênse vr'uă pedica navigaţiunii.

---

[1] Mĕsură englesă care echivaléză cu 290 litri 79 centilitri.

www.ziuaconstanta.ro

Prima-véra şi tómna oferă unŭ timpŭ cum nu se póte dori maĭ plăcutŭ.

Numerulŭ anilorŭ care i-amŭ petrecutŭ acolo, şi care m'aŭ făcutŭ fórte familiare cu Costanţa şi cu Dobrogea, vorŭ fi, credŭ, justificarea mea pentru a căuta sĕ contribuiŭ, într-unŭ gradŭ fórte modestŭ, şi prin midlocirea preţioselorŭ d'vóstre colone, la informaţiunile privitóre în noua posesiune a Românieĭ – informaţiunĭ care potŭ fi de interesŭ a fi respândite tocmaĭ în acestŭ momentŭ.

Primiţĭ, vĕ rogŭ, d-le redactore, etc.

John Trevor BARKLEY

(*"Românul"*, XXII, f. nr., 14 decembrie 1878: 1-1245 – 2-1246)

www.ziuaconstanta.ro

1879

16

/"SCIRI DIN ROMÂNIA TRANSDANUBIANĂ"/

Stéua Dobrogeĭ[21] de Sâmbătă ne aduce următórele sciri din România Transdanubiană.

"Consiliulŭ de resbelŭ, în şedinţa de Sâmbătă 14 a.c., a achitatŭ în unanimitate putemŭ dice, de órece şése aŭ fostŭ pentru şi numaĭ unulŭ contra, pe d. căpitanŭ Damian, trămisŭ înaintea justiţieĭ pentru incidentulŭ de la Sulina.

Numeroslŭ publicŭ ce a asistatŭ a aclamatŭ pronunciarea verdictuluĭ.

Comisarulŭ Domnescŭ, espunândŭ faptulŭ, s'a pronunciatŭ că nu este casŭ de urmărire."

"Recolta din Dobrogea este pretutindeni satisfăcĕtóre şi locuitoriĭ, carĭ n'aŭ a plăti către Statŭ uă dare pe pământŭ, ba nici măcarŭ dijmă după vechiulŭ obiceiŭ, i-arŭ puté întru câtŭ-va reabili posiţiunea materială în urma anilorŭ desastroşĭ, décă se vorŭ lua mĕsurĭ din vreme pentru a se împedeca furnicariĭ ce cutreeră comunele, esploatândŭ naivitatea sătenilorŭ şi cumpĕrândŭ de la ceĭ mai simpli chila de grâŭ, orzŭ, secară, etc., cu jumĕtate şi maĭ puţinŭ âncă din preţulŭ ce l'arŭ puté obţine orĭ-care piéţă din localitate."

"Décă instrucţiunea în Dobrogea va merge progresândŭ după cum a începutŭ, de sicurŭ că, în intervalŭ numai de 10 anĭ, fructele sciinţeĭ vorŭ fi din cele maĭ plăcute, şi, ca probă că învĕţământulŭ este primitŭ cu plăcere nu numai de copiĭ, este şi aceia că în maĭ multe localităţĭ, înfiinţându-se şcolĭ de adulţĭ, ceĭ înaintaţĭ în vêrstă le frecuentéză cu deosebitŭ interesŭ; érŭ, cândŭ se întâlnesc a-casă băietulŭ cu tatălŭ, se esaminéză unulŭ pe altulŭ în materiile ce li s'aŭ predatŭ. Gustulŭ dérŭ şi dorinţa de a cunósce şi învĕţa limba română nu este numaĭ la ceĭ de rasa latină; elŭ s'a desvoltatŭ şi în alte ânimĭ. De şi înaintaţĭ în vêrstă, pênŭ şi musulmaniĭ profită de ocasiune sĕ studieze limba românéscă în orele libere."

"După scirile cele maĭ positive, dice în fine *Stéua Dobrogeĭ*, putemŭ anuncia că Alteţa Sea Regală Domnulŭ va visita în curêndŭ "Noua Românià". Deja preparativele pentru primirea Stăpânitoruluĭ Dobrogeĭ aŭ începutŭ a se face."

(*"Steaua Dobrogei"*, I, iulie 1879)[22]

17

STATISTICA ŞCOLILOR DIN DOBROGEA

Scólele rurale din judeţul Constanţa

Plasa Hârşova

Numirea Comunelorŭ	Naţionalitatea populaţiuneĭ
1. Ostrovŭ	Românĭ
2. Daeni	»

www.ziuaconstanta.ro

3.	Gîrliciŭ	»
4.	Grópa Ciobanuluĭ	»
5.	Topalo	»

Plasa Medgidieĭ

6.	Semeniĭ marĭ	Românĭ
7.	Semeniĭ micĭ	»
8.	Medgidia	Tatarĭ
9.	Cochirleniĭ	Românĭ
10.	Rasova	»
11.	Vlahchioĭ	»

Plasa Constanţa

12.	Caraharman	Tatarĭ

Plasa Mangalia

13.	Topeca Ipsora	Tatarĭ
14.	Ocman Facâ	»
15.	Buiuk-Engles	»

Plasa Silistra-Nouĕ

16.	Aliman	Românĭ
17.	Parachioiŭ	»
18.	Marleanu	»
19.	Beilik	»
20.	Cuzgun	Românii
21.	Octina	»
22.	Satul nou	»
23.	Coslugea	»
24.	Ostrov	»
25.	Bugeag	»
26.	Almalăŭ	Bulgarĭ
27.	Esechioioĭ	Turcĭ

Din aceste şcolĭ, unele suntŭ retribuite de Statŭ, earŭ cea maĭ mare parte suntŭ întreţinute cu spesele comunelorŭ.

Pe lângă cele de maĭ susă suntŭ comunele următóre: Cuiugiuc; Carvan Buiuc; Carvan-Cueciuc, Regep Cuiucsu; Techeder-Esi; Cadichioiu; Incari-Mahale; Hasărlăc; Iemseli; şi Hairamchioi. Aceste ne fiindŭ retribuite de Statŭ iară comunele serace, s'aŭ luatŭ dispositiunuĭ la care aŭ datŭ concursulŭ celŭ maĭ nobilŭ d-lŭ Colonelŭ Gorjan astă-felŭ că sergenţiĭ ce suntŭ pe linia frontiereĭ, sub conducerea d-lorŭ oficerĭ, îndeplinescŭ datoriele de învĕţătorĭ, aşa in câtŭ de şi se potŭ numi şcolĭ improvizate, totuşĭ nu suntŭ departe de cele organizate în modŭ sistematicŭ, pentru că ostaşiĭ noştri îşĭ punŭ tóte silinţele a propaga învăţământulŭ nu pentru retribuţiunĭ băneştĭ, ci pentru acela alŭ onóreĭ militare.

Dupĕ aceste vinŭ comunele urbane precumŭ: Constanţa, Mangalia, Charsova, Cernavoda care aŭ fiecare câte o şcólă de băeţĭ şi una de fete.

În totalŭ 37 şcolĭ rurale de băeţĭ şi fete populate de la 1500 la 1700 elevĭ şi eleve. Érŭ cele urbane se urcă la numĕrulŭ de 270.

În cât se atinge despre localurile şcóleloră de prin comunele rurale, ele maĭ tóte suntŭ clădite în mod sistematicŭ şi conformŭ regulelorŭ arteĭ de educaţiune. Musica vocală şi esercitiulŭ militarŭ sĕ propune cu multă stăruinţă prin tóte şcólele relative: éră la unele şcolĭ s'a distribuit deja arme de lemnŭ cu carĭ copiĭ în timpulŭ de recreaţiune mănuescŭ cu armele îmbrăcaţĭ în costumurĭ de dorobanţĭ.

Ferice de prefectulŭ care are ómenĭ probĭ şi devotaţĭ serviciuluĭ din care facŭ parte dupĕ cum este d-nul Opreanu care are de revisor şcolarŭ pe d-l Banesco.

*

www.ziuaconstanta.ro

Scolile şi numerulŭ elevilorŭ de ambe-secse din judeţul şi oraşulŭ Tulcea suntŭ:

Oraşulŭ Tulcea

1.	Şcóla	de	băeţĭ	Română	cu	113 elevĭ
2.	id.	»	fete	id.	»	70 »
3.	id.	»	băeţĭ	Israelită	»	70 »
4.	id.	»	id.	Nemţéscă	»	13 »
5.	id.	»	fete	id.	»	11 »
6.	id.	»	băeţĭ	Grecéscă	»	120 »
7.	id.	»	fete	»	»	85 »
8.	id.	»	băieţĭ	Bulgară	»	160 »
9.	id.	»	fete	»	»	180 »
10.	id.	»	băeţĭ	Armenéscă	»	40 »
11.	id.	»	fete	»	»	4 »
12.	id.	»	băeţĭ	Ruséscă	»	92 »
13.	id.	»	fete	»	»	44 »
14.	id.	»	băieţĭ	Turcéscă	»	13 »
15.	id.	»	fete	id.	»	4 »
				Totalŭ		**718** »

Oraşulŭ Isacsea

16. Şcóla de băeţĭ Română cu 52 elevĭ

Oraşulŭ Chilia

17. Şcóla de băeţĭ Română cu 60 elevĭ
18. id. » fete » » 38 elevĭ

Oraşulŭ Sulina

19. Şcóla mixtă de băeţĭ şi fete cu 25 elevĭ

Plasa Măcinu

20. Şcóla de băeţĭ Română în oraşulŭ Măcin cu 64 »
21. idem de fete » » 34 »
22. Id. de băeţĭ în comuna rurală Jijila cu 40 »
23. Id. de fete Id. cu » » 25 »
24. idem de băeţĭ în comuna Garvanco cu 7 »
25. Idem de băeţĭ în comuna Văcăraniĭ cu 10 »
26. idem de fete idem cu » » 9 »
27. Idem de băeţĭ în comuna Luncaveţa cu 16 »
28. Idem de băeţĭ în comuna Rachila cu 10 »
29. Id. de băeţĭ în comuna Turcoaia cu 10 »
30. Id. de băeţĭ în comuna Satulŭ noŭ cu 8 »
31. Id. de băeţĭ în comuna Preineaga cu 10 »

Plasa Tulcea

32. Şcóla de băeţĭ Rom. în com, Câşla
33. Id. în comuna Somova
34. Id. în comuna Nicoliţel
35. Id. în comuna Medanchioi
36. Id. în comuna Calica
37. Id. în comuna Sarinasuf
38. Id. în comuna Beştepe
39. Id. în comuna Trişcova
40. Id. în comuna Mahmudia

Totalŭ numĕrulŭ elevilorŭ de ambe secse este de **151** elevĭ

Plasa Babadag

41. Şcóla română de băeţĭ în urba Babadag cu 62 »
42. Id. de fete id. 53 »
43. Id. Română de băeţĭ şi fete în com. Nalbantu cu 10 »
44. Id. Română de băeţĭ şi fete în com. Zeibil cu 9 »

Totalŭ **744** elevĭ[23]

(*"Steaua Dobrogei"*, I, august 1879)[24]

www.ziuaconstanta.ro

/SESIUNEA ORDINARĂ A CONSILIULUI COMUNAL TULCEA/

Sésiunea ordinară a consiliului comunal a fost deschis in diua de 19 a.c. sub preşedinţa d-lui Gh. M. Ghica prefectul judeţului conform dispoşiţiunilor prevădute în regulamentul de administraţie a Dobrogei.

Cu această ocasiune d-lu D. Theodorof primarele urbei, prin câte-va cuvinte, bine simţite, au adus la cunoscinţa d-lor consilieri, pe d'uă parte simţimintele de iubire şi de părintească îngrijire ce are A.S.R. pentru prosperitatea acestei provincii manifestată la mai multe ocasiuni şi cu osebire esprimată prin fapte când A.S. au visitat oraşul nostru,[25] cât şi datoriile ce au membrii consiliului spre a viza la măsuri practice aşa ca budgetul pentru anul viitor să fie votat şi equilibrat pe cifre certe faţă cu imperioasele trebuinţi fără de care oraşul nu mai poate remâne în stare de regres, au conchis arătând, că deja ca un având pentru prosperitatea urbei şi a comerciului, guvernul a şi depus pe biuroul camerei projectul de lege pentru a se declara oraşul Tulcea "porto-franco" *)

Eată discursul pronunţat de d-lu Primar, despre care am vorbit mai susu:

1879 Noembre 19

Domnule Prefect !
Domnilor Consilieri !

Sesiunea ordinară actuală trebue să aibă în ochiĭ noştri o deosebită importanţă fiind că de la noua organisaţiune a comuneĭ, ea este cea d'âmtâĭ care se deschide în condiţiunĭ normale şi care ne pune în posiţiune de a esamina la timp şi a aşeda prevederile budgetare pe anul viitor pe date certe, asigurând ast-fel mersul regulat al serviciulŭĭ municipal şi introducerea in oraşŭ a îmbunătăţirilor imperios reclamate.

Nu aş conrespunde însă unuĭ simţimênt adânc intipărit în inimele nóstre a tuturor, dacă înainte de a păşi în lucrările nóstre nu m'aş face organul d-vóstre depuind aice umilul nostru tribut de iubire şi de profond devotament cătră persóna Augustuluĭ nostru Suveran, vor rămânea adânc intipărite în inimele nóstre acele dile petrecute de Domnitorul în mijlocul nostru, căcĭ apropiindu-ne de Augusta persónă căreĭ providenţa a încredinţat cuvintele M., S. de inaltă solicitudine şi de dreptate am simţit cu toţiĭ cât de tare s'a strâns prin venirea Domnitoruluĭ între noi legăturele ce leagă acéstă provincie de muma patrie.

Vom sta domnilor strâns uniţĭ împrejurul Tronului ca supuşiĭ ceĭ maĭ credincioşĭ şi ceĭ mai devotaţĭ.

Sunt mândru domnilor consilieri că pot să vă aduc aci cuvintele de mulţumire a Alteţelor lor Regale Domnul şi Dómna ce lè am cules cu ocasiunea mergereĭ mele la Bucureşti.

Inalta solicitudine a Domnitoruluĭ, sentimentele de gratitudine pentru aniversarea dileĭ de 23 Noembre în care s'a inaugurat în Dobrogea instituţiunele patrieĭ mume, aŭ dat un bal de gală în salónele palatuluĭ administrativ în séra de 23 a.c. la care aŭ luat parte atât societatea locală cât şi funcţionarii civilĭ şi militarĭ.

Felicităm din inimă pe braviĭ cetăţenĭ şi cu osebire pe comitetul de iniciativă compus din d-niĭ Telemak Theodorof, G. Ghilli şi O. Caraino, cariĭ pe lângă ofrande materiale, ş'aŭ dat şi multă silinţă pentru a satisface pe fie-care invitat în parte.

(*"Steaua Dobrogei"*, I, nr.14, 27 noiembrie 1879 : 1-2)

*) Pe lângă dreptul de a se percepe jumătate la sută şi plus că locuitorii agricoli, n'aŭ a plătit dare pe pământ fie în bani, fie în dijmă şi pentru anul viitor; ceia ce probédă că Dobrogenii devin din di în di "copii desmerdaţĭ a'ĭ patriei mume." *Nota Red.*

www.ziuaconstanta.ro

1880

19 MUZEUL PREFECTUREÏ JUDEŢULUÏ CONSTANŢA

Din iniţiativa Prefectureï[26] şi prin silinţele sale formându-se un museŭ al judeţuluï în palatul administrativ, dăm aci descripţiunea obiectelor adunate pênă acum. Acéstă operă nu este de cât la începutul eï. Museul se vor îmbogăţi treptat cu nouile descoperirï ce s'ar maï face. Cercetările[27] ce necontenit aŭ loc, e de sperat, că vor da mulţămitóre resultate.

Parte din obiectele museuluï se păstréză în cabinetul prefectuluï, parte sunt aşedate pe douĕ rânduri, formându un aleiŭ în grădina conaculuï între corpul edificiuluï administrativ şi pórta grădineï din spre mare.

Obiectele din Cabinetul Prefectuluï:

1. O remarcabile sculptură în bas-relief pe piatră lungă de 35 cent, lată de 25 cent. Represintă pe deul Bacus în atitudine triumfală. În mâna stângă ţine tirsul, în drépta o amforă din care pare a vĕrsa vin în gura unuï tigru. Bacus nu este singur. Un păstor cu toiag încovoiat şi un bĕtrân cu un coşiŭ de strugurï pe cap (nu póte fi de cât Silen) îl însoţescŭ. Cortegiul iese de sub boltă de viţă încărcată cu ciorchinï. Nicï o inscripţiune.

Acéstă frumósă sculptură este îndestul de bine conservată. A fost găsită în satul Ester, din ocolul Constanţa, departe 35 chilometri de oraşul de reşedinţă al judeţuluï.

2. Altă frumósă bucată a fostŭ descoperită în grajdul ce s'a destinat pentru caiï călărilor de rând la administraţiunea ocoluluï Constanţa. Servea de podină. Scoţându-se, faţa din spre pământ se vĕdù că este sculptată frumos în bas-relief. Represintă un om cu capul gol, avêndŭ barbă, îmbrăcat cu o manta aruncată peste umerï. Piciórele 'ï sunt góle. Mâna dréptă este rădicată la gură, iar cu stânga ţine un sul. Lângă piciorul stâng e o mască a tragedieï. De ambele părţi, la marginea pietriï, sunt douĕ colóne de ordin corintian. Colónele se ridică la în înălţimea umerilorŭ persóneï.

Ne aflăm, fĕră îndoială înaintea unuï autor antic de tragediï în atitudine gânditóre: Un Eschil, Sofocle, Euripid séŭ chiar vre-un scriitore al timpuluï sculpturiï, décă acésta era un portret. Formele sunt elegante, proporţiunea perfectă, întregul frumos. Timpul a lesat urme peste acéstă preţiósă operă, dar totul este încă bine conservat.

3. O bucată în piatră albă de 80 cent. lungimea şi 43 lăţimea. La mărginï douĕ colóne de ordin corintian, sprijinind o arcadă. În mijloc stă sculptată în bas-relief o femeiă îmbrăcată, cu o torţă în mâna stângă, iar în drépta un obiect ce nu se póte bine distinge. Rochia statueï atârnă; mâinele'i sunt góle. Capul care e sfărămat stă rădemat pe o semilună. Credem că femeia represintă o divinitate păgână óre-care, póte pe Lucina, póte pe Diana ca deiţă a nopţiï.

4. O placă de marmură albă, lungă de 57 cent. lată de 30, grósă de 42 cent. În partea de sus sĕ află sculptată în bas-relief un bust represintând figura unuï legionar roman. Sub acest bust este săpată următórea inscripţiune cu litere din cele maï frumóse:

MARIVS. CELSVS
MILES. CHR.VII.
GALL. VIXIT ANNOS
XXXX MILITAVIT
ANNOS. XXIIII
TITVLVM
POSSVERVNT. LIBERTI
VIVO MARIVS MEROV
RIVS ET MARIA CAIE
ET MARIVS TARA

www.ziuaconstanta.ro

Bucata este bine conservată.

5. Un cap de statuă, în marmură. Rest al uneĭ statue de doă, a Veneriĭ probabil. Nasul şi o parte a obrazuluĭ sunt stricate. Statua a trebuit să fiă sfărîmată de mâinĭ barbare. Partea remasă atestă cu evidenţă acésta. Mărimea capuluĭ este naturală. Lucrul este distrus. Restul statueĭ s'a găsit în săpăturĭ făcute la Constanţa.

6. Alt cap de femeiă, în marmură albă curată maĭ mare de cât natural. Jumĕtate este acoperit de o mărămă care descinde pe umerĭ. Pĕrul gătit de formă de perucă (gâtul ornat cu duoĕ şiruri ca de mărgele. Represintă o matronă. Nasul şi bărbia sûnt stricate. Statua a trebuit sĕ fiă sfărîmată şi diformată tot de mâĭnĭ barbare.

7. Un colţŭ de frontispiciŭ, în marmură. Forma bucăţiĭ neregulată. Cea maĭ mare lungime de 35 cent. Sûnt sculptaţĭ în bas-relief, Esculap, Igea şi un copil. Esculap are braţul drept şi o parte a peptuluĭ pînă la mijlocul corpuluĭ góle. Mâna dréptă stă redemată pe un trunchiŭ impregiurul căruia stă încolăcit un şiarpe. Mâna stângă ţine o manta ce de la umer atârnă până la picióre. Igea, deiţa sănĕtăţiĭ, cu capul gol, îmbrăcată până la glesne, ţine în mână stângă un vas din care un şiarpe bea. Copilul trebue sĕ represinte un suferind óre-care. Bucata acésta a fost găsită în mare. A făcut, fără îndoială, parte dintr'un frontispiciŭ, făcut în bucăţĭ de mâĭnĭ ignorante şi barbare. Dar urmele mâĭnilor duşmane artelor antice se vĕdŭ în Constanţa, orĭ de câte orĭ se descoperă marmure vechĭ sculptate.

8. Un capistel de colónă, ordin corintian, în marmură, fórte bine conservat. A servit póte la vre-o colónă de templu. Într'o parte se vede săpată o cruce de formă genoveză, dar săpătura pare relativ maĭ recentă. Genovesiĭ cât aŭ ocupat oraşiul acesta, aŭ întrebuinţat la edificiele lor pietrele şi marmurele antice din localitate. Vor fi întrebuinţat şi acest capistel.

9. Bucata în marmură lungă de un metru 13 cent. lată de 40, grósă de 12 cent. a fost găsită pe malul măriĭ, lângă apă. A fost scósă de valurile furtunelor din iérna acésta în dreptul cuartierului tartar. Faţa sa principală pe jumĕtate, este ocupată de un bas-relief represintând un resbelnic călare fórte bine făcut. La capul caluluĭ un arbore împregiurul căruia se află încolăcit un şiérpe. Pe umerĭ resbelniculuĭ atîrnă o haină. Sub bas-relief stă o inscribţiune în limbă grécă vechiă începênd cu obicinuitul: ΑΓΑΘΗΙ ΤΥΧΗΙ.. Inscripţiunea nu se póte bine citi din causa micilor melcĭ de mare carĭ încrustându-se peste tótă suprafaţa aŭ vătămat'o. Se póte sci însĕ că maĭ multe persóne (ce sunt subscrise şi aŭ nume grece) pline de recunoscinţă pentru binefacerile alteia, 'i aŭ consacrat acest monument.

10. Patru bucăţĭ în marmură purtând inscripţiunĭ în limba grécă antică şi latină. Făceaŭ parte din petre de mormînturĭ.

11. Un mic cap de leŭ în piétră de colóre închisă.

Obiectele din Grădina Conacului [28]

1. O bucată mare de pĭétră, tăiată regulat, avĕnd lungime 1 metru şi 16 cent. lăţime 0,67. grosime 0,58. Pe faţa principălă pórtă o inscripţiune în limba grécă antică începînd:

ΑΓΑΘΗΙ–ΤΥΧΗΙ
Η– ΒΟΥΛΗ–ΚΑΙ–Ο–ΔΗΜΟΣ
ΤΗΣ–ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩΣ
ΤΟΜΕΩΖ .....

Inscripţiunea este un decret al senatuluĭ şi poporuluĭ municipiuluĭ Tomi dat pentru a se onora o femeiă: Sossia Africana care, cu ocasiunea sacrificielor publice făcute mameĭ Deilor, s'a distins între toţĭ prin darurile sale bogate. Acéstă importantă piatră a fost găsită în săpăturile făcute la marginea oraşiuluĭ Constanţa de către compania drumuluĭ de fer Cernavodă-Constanţa pentru aflarea de material de construcţiune.

Primul document atestând că pe promontoriul ocupat astădi de oraşiul Constanţa a fost vechia Tomi, locul esiluluĭ lui Ovidiŭ, este acesta. Am numit acéstă pietră actul de stare civile al Constanţeĭ. Dacă n'ar fi fost de cât acéstă singură probă, tot era suficientă pentru a fixa locul unde se înălţa Tomi acum 1900 de anĭ. Dar cercetările ulterióre aŭ avut de resultat a înmulţi probele pênă a le face covîrşitóre. Când se vor face cunoscute îndestul celor ce s'aŭ ocupat cu materia acésta, nicĭ o divergînţă de opiniunĭ nu ar maĭ avea raţiune de a esiste. În timpul luĭ Ovidiŭ, aci se termina dominaţiunea şi imperiul roman. Oraşul era apărat la nord prin ziduri şi prin valurĭ de piétră şi pământ carĭ plecând de la marginea oraşuluĭ străbăteaŭ mijlocul Dobrogiĭ pe lângă Megidie şi se opriaŭ la Dunăre lângă satul român de astădĭ Cochirleni, la o depărtare de căţĭ-va chilometri de Cernavoda.

2. O bucată de marmură, de formă regulată, în lungime de 1 metru 95 cent., lăţime 0,25. Pe faţa principală, la capul de sus, este sculptat un bas-relief represintând, credem, un ospeţ funebru. Patru persóne staŭ pe scaune dinaintea uneĭ mese; un copil printre dênsele se află în picióre. Sculptura este stérsă în parte prin opera timpuluĭ. Sub dênsa o lungă inscripţiune funerară în limba grécă vechiă, începênd:

ΦΙΛΤΑΤΑ–ΤΕΚΝΑ

www.ziuaconstanta.ro

S'a găsit în port. A trebuit să fiă scósă din ruinele descoperite prin săpăturĭ.

3. Altă bucată mare, în piétră, găsită lângă valul numit al luĭ Trajan, cu inscripţiunea latină următóre:

CERDO. PRO. SE
ET. FILI BV
SVIS. ARAM
POSVIT. ET
VOTVM. SOLVIT
V. S. M.

Lungime 1 metru, 48 cent. lăţime 0,70 cent. grosime 0,57.

4. O statuă de marmură, maĭ mare puţin de cât natural, representând o femeiă culcată resemată cu mâna stângă pe o urnă, piciorul drept stă peste cel stâng. Ambele picióre góle, prinse însă de sandale. Capul statueĭ lipsesce, pare a fi fost retezat. A fost descoperită pe malul măriĭ, în via D-luĭ Caridia, cu ocasiunea uneĭ săpăturĭ. Lungimea de 1 metru, 90 cent.

5. Un fragment de piatră cu un început de inscripţiune funebră, lung de 0,90, lat de 0,73, gros de 0,29.

6. O bucată de piatră lungă de 0,79, lată de 0,24, grósă de 0,8. Representă un bust de femeiă fórte grosier sculptat.

7. Monument funebru în 6 laturĭ, de piatră, în lungime 1,39, lăţime 0,30, grosime 0,73, cu o inscripţiune începând:

ΟΥΑΛΕΡΙΟΣ
ΑΡΧΕΛΑΟΥ
ΣΥΜΒΙΟΥ–ΙΔΙΑΣ

8. Un fragment de monument funebru lung 0,66, lat 0,85, gros 0,27, de piatră. Partea superióră representă jumĕtatea unuĭ bust, de la gât la pept, al unuĭ legionar roman. Inscripţiunea ce se citesce este următórea:

D.M.
P. VALERIVS. PACA
TVS.MIL.IN. LEG. V. MAC
B. COS.DVPLICARIVS

9. Monument funebru, în piatră, lung 1,45, lat 0,42, gros 0,41. Are douĕ inscripţiunĭ în limbele latină şi gréscă, pe feţe opuse, una traducênd esact pe cen-l-altă. Iată inscripţiunea latină:

C. ANTONIVS
FRONTO-VET
LEG.XIII.GEM
EX. B. COS.LVC
ET. SEPVLCHRVM
VIVS. SIBI. ET. SVIS
EXORNAVIT
SALVE

10. O bucată de piatră în marmură, regulat tăiată, lungă, 0,63, lată 0,27, grósă 0,20. Are sculptată: bas-relief o coróná ca de florĭ, căpĕtâiele atîrnă şi terminá prin douĕ inime. Câte-va litere grece încongiură coróna, dar nu s'aŭ descifra de către noĭ.

11. O mare bucată de marmură, avênd lungime 1 metru şi 48 centimetri, lăţime 0,45, grosime 0,46. În faţă, la mijloc, este sculptat, în bas-relief, un cap de femeiă ce pare a fi Medusa. Sub cap, o scobitură pe unde trebuia să fiă introdus vre un tub prin care curgea apă, căcĭ bucata a servit, fără îndoială, uneĭ fôntănĭ. La colţurile feţeĭ principale sunt încrustate ornamente în formă de florĭ, iar pe laturile din drépta şi din stânga sunt în destul de bine sculptate: un leŭ resemându-şi piciorul pe un cap de boŭ de o parte, un cerb de alta. Bucata acésta a fost găsită pe un loc viran din oraşiŭ.

12. O statuă, în marmură, de imperator roman, maĭ mare de cât natural. Capul şi picióarele lipsesc. Ceia ce s'a găsit este compus din douĕ bucăţĭ aprópe egale. Peptarul (lorica) este ornat cu un cap de medusă, la mijloc, statua, ast fel cum se află, s'a descoperit la Canarachioi, sat în apropiere de Constanţa, pe malurile laculuĭ Sütghiol.

13. Un fragment de piétră ordinară 'nalt 0,46, lung 0,57, gros 0,46, lucrat în bas-relief representând un cap de femeiă şi florĭ pe la colţurĭ.

14. Bucată în marmură'naltă 0,83, lată 0,33, grosă 0,30, cu inscripţiune funerară gréscă ştérsă.

15. Altă bucată, în piétră, aprópe de aceiaşĭ mărime cu o inscripţiune în limba gréscă tot funerară. Găsite ambele în satele vecine Constanţeĭ.

16. Un sarcofag în piétră de lungime 2,06, înălţime 0,70 lăţime 0,80, cu formă forte regulată. Grosimea pereţilor 0,13. În faţă are următórea inscripţiune:

ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ–ΣΥΜΒΙΩ
ΤΕΙΜΙΩΤΑΤΗ
ΚΑΣΤΡΗΣΙΟΣ ΙΟΥΛΙΟΥ

www.ziuaconstanta.ro

ΦΡΟΝΤΩΝΟΣ ΠΡΗΜΟΠΕΙ
ΛΑΡΙΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ
ΚΑΤΕΣΚΕΥΑΣΕΝ
ΖΗΣΑΣΗ ΕΤΗ ΚΕ

Pe laturea din spre stânga stă săpat:

ΠΡΑΓΜΑΤΕΥΤΗΣ
ΖΩΝ ΕΑΥΤΩΤΕ ΚΑΙ
ΤΗ ΣΥΜΒΙΩ ΕΑΥΤΟΥ
ΕΥΦΡΟΣΥΝΗ ΖΗΣΑ
ΣΗ ΕΤΗ ΚΕ

Corpul sarcofagului se află lângă puţurile de la atelierele companieĭ unde servă la adăpătórea cailor. A trebuit să fiă scos cu ocasiunea săpăturilor căieĭ ferate.

17. Un monument, în marmură, de lungime 1,32, lăţime 0,56, grosime 0,52, lucrat cu îngrijire. Pórtă, în frumóse litere, inscripţiunea;

ΑΓΑΘΗ–ΤΥΧΗ
Η ΒΟΥΛΚ ΚΑΙ Ο
ΔΗΜΟΣ–ΤΗΣ–ΜΗ
ΤΡΟΠΟΛΕΙΩΣ ΤΟ
ΜΕΩΣ.....

Şi acéstă bucată vorbesce de Tomi. Âncŏ un decret al autorităţiĭ municipale vechiuluĭ oraşiŭ săpat în marmură.

18. Alt monument tot în marmură, lung 1,12 lat, 0,53, gros 0,51, cu inscripţiunea grécă următóre:

ΑΓΑΘΗΙ–ΤΥΧΗΙ
Η ΒΟΥΛΗ–ΚΑΙ Ο ΔΗ
ΜΟΣ. Τ. ΚΟΜΙΝΙΟΝ
ΚΛΑΥΔΙΑΝΟΝ
ΕΡΜΑΦΙΛΟΝΤΟΝ
ΣΟΦΙΚΓΗΝ ΚΑΙ
ΑΓΩΝΟΘΕΤΗΝ
ΑΡΙΕΤΗΣ ΧΑΡΙΝ
ΤΟΝ ΠΟΝΤΑΧΗΝ
ΤΗΣ ΕΠΤΑΠΟΛΕΩΣ
ΚΑΙ ΑΡΧΙΕΠΕΑ ΚΑΙ ΙΕΠΕΑ
ΤΩΝ ΕΛΥΤΟΚΠΑΤΟΡΩΝ

19. O bucată de piétră, monument funebru, cu inscripţiune latină, începând:

COCCEIAE MATRI

20. Douĕ fragmente de monumete funerare cu începuturĭ de inscripţiune în limba grécă.

21. Douĕ colóne de piétră scóse din mare (pe malul portului genoves), avênd în bas-relief, una un om gol cu lance în mâna stângă, cu drépta rezemată de şold, la spate pe un cal, ceia-l-altă o figură ce nu se póte distinge rósă fiind de valurile mărieĭ.

22. Un fragment în piatră cu un bas-relief prea frumos lucrat, dar e stricat de mâna ómenilor şi de timp. Represintă douĕ femeĭ pênă la jumĕtatea corpuluĭ şi un Ercule fŏră cap cu măciuca în mâna stângă.

23. Un fragment de piétră frumósă. Partea de sus are săpate în bas-relief florĭ şi ciorchinĭ ce par a fi de strugurĭ. Partea de jos începe o inscripţiune în limba grécă.

24. Uă bucată de marmură frumos lucrată, în lungime de un metru, lăţime 0,43, grosime 0,37. Are o inscripţiune în limba grécă de câte-va rândurĭ dintre carĭ unele sunt şterse tot de mâna care săpase literele. Inscripţiunea conţine un decret municipal.

25. Piétră pătrată regulat tăiată, fŏră vre-o inscripţiune. Are lungime un metru, lăţime 0,85, grosime 0,27. În mijloc stă sculptată, în bas-relief, o flóre de crin.

26. Un monument funebru, în piétră, cu inscripţiune în limba latină:

D.M.
APOLLONI
VS DADAEMA
MAE DADAE
MATRI SVAE
SACERDOTI
TOMITANO

Prima inscripţiune ce am găsit vorbind în limba latină de Tomi: "Sacerdoti Tomitano".

27. Douĕ marĭ bucăţĭ de piétră, regulat tăiate, fiecare în lungime 1,57, înălţime 0,38, grosime 0,42. De şi găsite una la un sat afară din oraşiŭ, alta în Constanţa chiar, aŭ făcut parte negreşit din acelaşĭ fronton, căcĭ ambele aŭ trebuit sĕ serve la frontonul vre-unuĭ edificiŭ public, séŭ vre-uneĭ porţĭ ale cetăţiĭ Tomi.

www.ziuaconstanta.ro

Inscripţiunea de pe una se continuă esact pe ceĭ-l-altă. Monumentul, edificiul séŭ pórta cărora aceste bucăţĭ le servea s'aŭ lucrat în timpul imperatuluĭ Traian dupe cum atestă inscripţiunea:

IMP. CAESARI-DIVI-NERVAE F. NERVAE
TRAIANO-OPTIVIO-AVG...

Ceia ce se află maĭ însemnat acĭ este menţiune în litere întregĭ despre:

RESPVBLICA TOMIT

Ceia ce nu maĭ lasă cea maĭ mică îndoială asupra faptului că vechia Tomi ocupa acelaşĭ loc ca şi actuala Constanţa.

(*"Farul Constanţei"*, I, nr. 2, 17 mai 1880: 3-4; nr. 3, 24 mai 1880: 4; nr. 4, 31 mai 1880: 3-4)[29]

20

INSPECŢIUNE MINISTERIALĂ DIN DOBROGEA

Subt titlulŭ *Inspecţiune Ministerială,* citimŭ în *Stéua Dobrogeĭ* următórele:

Domnulŭ A. Stolojanu, ministru de Justiţie, dupŭ cum amŭ anunciatŭ în numĕrulŭ trecutŭ, sosindŭ Sâmbătă la 4 ore dupĕ amiédĭ în Tulcea, a fostŭ întâmpinatŭ la debarcaderă cu tóte onorurile cuvenite ranguluĭ ce pórtă nu numaĭ de cătră autorităţile locale dérŭ şi de unŭ numerosŭ şi distinsŭ publicŭ printre care se observa şi câte-va dame din elita societăţiĭ, care aŭ oferitŭ d-neĭ Stolojanu buchete de florĭ.

Îndată dupĕ sosire, d. ministru inspecta ambele tribunale pe care găsindu-le în stare bună, esprimă mulţumirĭ întreguluĭ corpŭ magistralŭ.

A doua di, însoţitŭ de primarele Urbeĭ, d. D. Theodor şi de administratorulŭ plaseĭ Măcin, d. ministru a plecatŭ la Sulina unde asemenea a fostŭ primitŭ cu multă bucuriă.

Şi acolo ca şi la Tulcea inspectândŭ tribunalulŭ şi găsindŭ lucrările în perfectă regula dupĕ ce maĭ întêiŭ esprimă mulţumirĭ, plecă imediatŭ spre Constanţa.[30]

(*"Steaua Dobrogei"*, II, iulie 1880)[31]

21

ALEGERILE CONSILIELOR COMUNALE din Judeţul Constanţa, validate

OCOLUL CONSTANŢA

Comuna Hasancea

Aleşĭ: Iaia Seid Calil, Omer Abduraiman, Şerpedin Abdula, Seid Amet Curt Mambet, Velila Maamet Emin. Numiţĭ : Hagi Mula Abduraim, Curt Mula Abdul Cherim. Primar, **Vélila Maamed Emin.**

Comuna Murfatlar

Aleşĭ : Hagi Memet Abdula, Hagi Seid Husein, Hagi Memet Gemil Nusledin, Memet Hagi Casim, Hagi Osman Adamet. Numiţĭ: Emir Bec Ghengi, Stavro Stavropulo. Primar, **Hagi Osman Adamet.**

Comuna Gargalîcu Mică

Aleşĭ: Velicu Slavi, Ivanciu Cristu, Ivan Dobrea, Iani Marin, Ivan Dumitru, Numiţĭ: Gapar Nuracaĭ, Hogea Efendi. Primar, **Ivan Dumitru.**

Comuna Techirghiol

Aleşĭ: Hagi Murat Menacalĭ, Amet Mustafa, Gemadin Asan, Curt Hagi Ali, Devletcea Aarif. Numiţĭ: Hagi Seid Şerif, Ştefan V. Harsanof. Primar, **Devletcea Aarif.**

Comuna Caraharman

Aleşĭ: Ziufti Hasan, Mimiş Oglu Hasan, Ivan Petrea, Mula Halil Memet, Ali Mustafa. Numiţĭ: Iani Gonidis, Ismail Husein. Primar, **Ali Mustafa.**

www.ziuaconstanta.ro

Comuna Cicrâcci

Aleşi: Ibraim Osman, Selim Hagi Ibraim, Ifim Alexandrov, Selim Osman, Dumitru Chipară Hâra. Numiţi: Aarifa Mustafa, Vasile Bădărău. Primar, **Dumitru Chipară Hâra**[32].

Comuna Palazu Mare

Aleşi: Constantin Rodian, Nasip Ali, Abdurahim Sali, Regep Amet, Ilias Raşid. Numiţi: Aristide Risse, Gheorghe Ciangulea. Primar, **Gheorghe Ciangulea.**

OCOLUL MEGIDIA

Comuna Cocargea

Aleşi: Ianache Andreï, Anghelis Mihaï, Hasan Osman, Ianuş Iancu, Panaite Andreï. Numiţi: Vasile Salon, Stoica Sóre. P{rimar, **Ianache Andreï.**

Comuna Taşbunar

Aleşi: Tair Şemşedin, Pasil Arif, Hagi Acaï Allduvelï, Mehmet Ahmet, Ahmet Teoleiu. Numiţi: Ali Ciauş Omer, Mola Murat Feidula. Primar, **Pasil Arif.**

Comuna Carataï

Aleşi: Celeboian Şeptar, Becmambet Adi, Giafâr Abi, Muedin Celebi Curt Seid, Ahmed Ali. Numiţi: Seid Hagi Suiun, Osman Efendi Vefa. Primar, **Giafar Abi.**

Comuna Çarabacâ

Aleşi: Bilacaï Abdula, Sani Agi Acaï, Şeïcamet Calit, Şimon H. Calit, Gemil Kenge. Numiţi: Cheşpedin Meşliadin, Halil Arep, Primar, **Bilacai Abdula.**

Comuna Chioseler

Aleşi: Velila Ali, Abil Achim, Ibraim Calil, Alexe Ioan, Musta Hagi Omer. Numiţi: Dimitrie Iani, Ebseid Ciora. Primar, **Abil Achim.**

Comuna Seimeni Mari

Aleşi: Marin Stănescu, Marin Ciorban, Ioan Dineanu, Gheorghe Iancu, Ilie Şerbănescu. Numiţi: Şerban Simion, Ioan Marin. Primar, **Marin Stănescu.**

Comuna Cochirleni

Aleşi: Theodor Theodorescu, Mihaiŭ Constantin, Neculaï Burcă, Mihaiŭ Prună, Barbu Gavril. Numiţi: Gavrilă Iordache, Ión Roman. Primar, **Theodor Theodorescu.**

Comuna Roşova

Aleşi: Dinu Ciutură, Marin Ciufu, Mihalache Enciu, Petrea Culea, Marin Dan. Numiţi: Panait Hagi Mihale, Neculae Văleanu. Primar, **Panait Hagi Mihale.**

OCOLUL MANGALIA

Comuna Cavaclar

Aleşi: Mustafa Hagi Assan, Biungseit Essat, Bechir Cialbori, Hibraim Bolat, Soleiman Adtula. Numiţi: Atebi Hagi Efendi, Emin Curtbedin. Primar, **Mustafa Hagi Asan.**

Comuna Giuventi

Aleşi: Hagi Halil Bechir, Abduraman Hagi Ismail, Amet Mahmut, Osman Emurla Mehmet, Amet Mehmet. Numiţi: Mehmet Ismail, Husein Omer. Primar, **Hagi Alil Bechir.**

Comuna Tatlagéc

Aleşi: Megit Abdul Achim, Gemal Memet Emin, Memet Abibula, Cioruş Menseit, Hagi Mola Caibola. Numiţi: Theodosi Gheorghe, Memet Assan. Primar, **Memet Abibula.**

Comuna Tusla

Aleşi: Bachâ Ghenge Ali, Hagi Asan Memet, Gapar Abdula, Şerpegean Seid Génu, Abdula Azmi. Numiţi: Omer Emin, Amet Veli. Primar, **Apar Abdula.**

Comuna Edilchioi

Aleşi: Amet Bechir, Ramazan Temur, Memet Omer, Hagi Mola, Devlet Apazu. Numiţi: Able Celebi, Idiris Memet. Primar, **Amet Bechir.**

Comuna Buiuc Enghez

Aleşi: Zaabit Demir, Sali Mehmet, Giomaï Airedin, Hatipolu Sali, Kerim Hagi Sein. Numişi: Maulti Menacaï, Mahmut Mustafa. Primar, **Zaabit Demir.**

Comuna Cazâl Murat

Aleşi: Aptureim Cherim, Ciora Musladin, Semedi Buracaï, Omer Emiurzac, Hagi Amet Sevindichi. Numiţi: Hagi Cherim Efendi, Emin Efendi. Primar, **Aptureim Cherim.**

Comuna Agemler

Aleşi: Memedula Feizula, Abilalim Menseat, Bari Omirzac, Epta Hagi Vuap, Abdula Buri. Numiţi: Agi Ali Regep, Zeinedin Menşia. Primar, **Memedula Feizula.**

OCOLUL HÂRŞOVA

Comuna Gârlici

www.ziuaconstanta.ro

Aleşi: Tóder Potlóge, Petcu Voinea, Ştefan Neculai, Stoica Baciu, Petcu Manea. Numiţi: Leonida Nicolaide, Stan Leţa. Primar, **Leonida Nicolaide**.

Comuna Eni Sarai

Aleşi: Mula Mustafa, Musa Isa, Gheorghe Domnescu, Dimitrie Bădică, Gealu Memet. Numiţi: Niţă Boldea, Emin Muratŭ. Primar, **Niţă Boldea.**

Comuna Ghizdăresci

Aleşi: Petru Sineĭ, Ivan Cona, Carpov Vasile, Serghei Malafeĭ, Lazăr Daniil. Numiţi: Gabriel Caracaş, Avram Iahor. Primar, **Serghei Malafeĭ.**

Comuna Topal

Aleşi: Gheorghe Buzatu, Dinu Mitiu, Ivan Oglan, Mihai Gadeĭ, Ión Grecu. Numiţi: Culea Ioniţă, Stancu Stanciu. Primar, **Culea Ioniţă.**

Comuna Muslu

Aleşi: Şeic Feizula, Mer Mambet, Hagi Şoiun, Hogea Memet Ali, Abdiramen Murat. Numiţi: Rebit Abil, Izedula Nebeĭ. Primar, **Hógea Memet Ali.**

Comuna Grópa Ciobanului

Aleşi: Eniu Ioniţă, Eniu Ilie, Neacşu Puia, Călin Razea, Petru Drăghiciŭ. Numiţŭ: Neculaĭ Ghenu, Ión Dragu. Primar, **Eniu Ioniţă.**

Comuna Dăenii

Aleşi: Cosma Dascălu, Dumitru Mateiŭ, Tatu Omocea, Stoica Stoian, Eniu Dobrea Lungu. Numiţi: Mihu Tudoran, Stanciu Radu. Primar, **Cosma Dascălu.**

Comuna Ostrov

Aleşi: Apostol Ión, Dragomir Nedelcu, Nicula Caracostea, Brăilénu Gheorghe, Gheorghişan Mitu. Numiţi: Tudoran Bogatu, Niţă Gheaţă. Primar, **Apostol Ión.**

Comuna Capugi

Aleşi: Suliman Mejdava, Omer Ciauş, Zechiria Cabul, Curt Membet, Mustafa Suiun. Numiţi: Hagi Omer, Abduraman Efendi. Primar, **Suleiman Mejdava.**

Comuna Urumbeĭ

Aleşi: Ión Niţă, Marin Cocoru, Marin Gheorghe, Mustafa Alibeĭ, Amet Suliman. Numiţi: Ilie Şerbănescu, Ştefan Bădică. Primar, **Ilie Şerbănescu.**

Comuna Topolog

Aleşi: Mateĭ Stan, Gheorghe Bucurenciu, Bucur Unguru, Ali Ceauş, Sadic Hagi Mahmut. Numiţi: Ion Dumbravă, Ghiţă Rădulescu. Primar, **Ión Dumbravă.**

Comuna Calfa

Aleşi: Chirim Regep, Abi Amet, Ibraim Hagi Ali, Selim Cadil, Bechir Ali. Numiţi: Mola Asan, Ismail Sali Amet. Primar, **Cherim Regep.**

Comuna Şeriu

Aleşi: Mustafa Abil, Elim Geauzar, Peta Ismail, Alim Chiungean, Sali Barif. Numiţi: Ablachim Artmanbet, Zavadin Memet. Primar, **Mustafa Abil.**

Comuna Cartal

Aleşi: Geambulat Hagi Mamut, Ramazan Ali, Şerban Damian, Ismail Haidar, Bechir Omer. Numiţi: Niţă Irimia, Acbui Ali. Primar, Ramazan Ali.

OCOLUL CONSTANŢA

Comuna Cara-Murat

Aleşi Ión Blebea, Demir Aga Ali, Teofic Agi Casâm, Fetu Osman, Elim Apus, numiţi: August Sein şi Bechir Memet Ali. Primar, **Ión Blebea.**

Comuna Danachioĭ

Aleşi: Hagi Cairli, Hagi Zoiur Hogea, Hagi Ali Bechir, Capar Baet, Bechir Aga, numiţi: Chengi Amet, Memet Ali. Primar, **Bechir Aga.**

OCOLUL MANGALIA

Comuna Musurat

Aleşi: Seit Osman, Ali Hagi Ismail, Hagi Amin Amet, Gapar Caibula, Ali Cherim, numiţi: Stan Daniel, Curti Hagi Curpedin. Primar, **Seit Osman.**

Comuna Cara-Omer

Aleşi: Emin Dervişi, Gafar Abit, Abibula Hagi Şerif, Megit Chemal, Ali Meemet, numiţi: Osman Tahir, Abdula Hagi Halil. Primar, **Abibula Hagi Şerif.**

Comuna Uzumlar

Aleşi: Ali Muedin, Gapur Mambedie, Azim Abduraman, Meemet Agi Emin, Celebi Ismail, numiţi: Hagi Cuduşi Efendi, Amet Chenge. Primar, **Ali Muedin.**

www.ziuaconstanta.ro

Comuna Osman-Facâ

Aleşi: Anepi Agi Ismail, Bectimir Neavi, Celebi Ali, Devadin Agi Meemet, Isa Suleiman, numiţi: Gemadin Mula, Agi Ali Catup. Primar, **Beetemir Neavi.**

Comuna Toprai-Sarî

Aleşi: Gecaî Curt Agi, Beghe Osman, Hagi Mola Omer, Gelil Zidula şi Ismail Muedin, numiţi: Bari Abduraman, Nicolae Sufianu. Primar, **Hagi Mola Omer.**

OCOLUL SILISTRA-NOUĂ

Comuna Bugeac

Aleşi: Vasile Marin, Enciu Bonea, Tudor Anton, Velicu Vasile, Neagu Costică, numiţi : Ceancu Iorga, Cercel Vanu. Primar, **Vasile Marin.**

Comuna Mârleanu

Aleşi: Iosif Moroianu, Stan Penu, Ión Poenaru, Ión Marin, Stamati Chiriac, numiţi: Stan Tănase, Gheorghe Lazăr. Primar **Iosif Moroianu.**

Comuna Dobromiru din vale

Aleşi: Hagi Osman, Salim Rusteim, Amet Memet, Dragnea Petcu, Donciu Gheorghe, numiţi: Ión Manea, Ismail Hagi. Primar, **Amet Memet.**

Comuna Carvan

Aleşi: Iusmen Iusein, Iuristem Asan, Salim Ali, Raşid Baban, Suliman Asan, numiţi: Amet Asan Atip, Hagi Regep. Primar, **Iuristem Asan.**

Comuna Caranlîc

Aleşi: Nicolae Stănică, Amet Fiizi, Ismail Mustafa, Dima Dobre, Cerite Aptişa, numiţi: Enciu Stani, Pechir Ismail. Primar, **Amet Fiizi.**

Comuna Tekekioî

Aleşi: Amet Ali Hagi Asan, Ibraam Osman, Bekir Mustafa, Ibraam Memet, Igali Tatar, numiţi: Suliman Hagi Mamut, Halil Osman. Primar, **Ibraam Memet.**

Comuna Gârliţa

Aleşi: Vasile Dimitriu, Radu Calciu, Velicu Dumitru, Ned Boiu, Dumitru Iordan, numiţi: Constantin Neicu, Naciu Ivanov. Primar, **Vasile Dimitriu.**

Comuna Beilicu

Aleşi: Crăciun Iordache, Ilie Zaharia, Meemet Ali, Costea Cascatău, Tănase Panait, numiţi: Encică Osman, Chiriac Petcu. Primar, **Costea Cascatău.**

Comuna Câlnia

Aleşi: Sfeatcu Dimitrof, Dimitrie Stoianof, Novac Savof, Theodor Cerniu, Dobre Mihu, numiţi: Ştefan Christu, Dociu Stoianof. Primar, **Dobre Mihu.**

Comuna Esekiolî

Aleşi: Ibraam Suliman, Constantin Nicola, Osman Ali, Gheorghe Stoian, Idris Osman, numiţi: Ivan Stoenciu, Ali Osman. Primar, **Constantin Nicola.**

Comuna Coslugea

Aleşi: Ión Ionescu, Petrea Zlati, Tudor Vasile, Donciu Nedea, R. Mustan, numiţi: Demosteni Călinescu, Tudor Marin. Primar, **Ion Ionescu.**

Comuna Ghivegea

Aleşi: Mahomet Osman, Ahmet Imbula. Şaban Osman, Regep Ali Moamet, numiţi: Fair Iusaim, Hagi Salim. Primar, **Mahomet Osman.**

Comuna Satu-Noŭ

Aleşi: Vasile Manea, Riscu Nicolae, Const. Pădureanu, Gheorghe Grigore, Nichifor Tudor, numiţi: Anghel Nicolae, Ion Joeanu. Primar, **Riscu Nicolae.**

Comuna Asarlîc

Aleşi: Lazăr Jelescu, Gheorghiş Dumitrache, Tănăsache Stavri, Salim Amet, Mustafa Ismail, numiţi: Velicu Stanciu, Marin Stoiu. Primar, **Gheorghiş Dumitrache.**

Comuna Oltina

Aleşi: Pavel Curtu, Sandu Oprea, Eni Gârdea, Anghel Ghergiuc, Dragomir Theodor, numiţi: Oprea Bortea, Petrache Bulumacî. Primar, **Pavel Curtu.**

COMUNA URBANĂ CONSTANŢA

Aleşi: Hafuz Regep, Solomon Iafet, Panait Holban, Gebrail Frenchian, Abdul Selim, Hagi Vefa, Gheorghe Caridia, numiţi: Ivanciu Hagi Stoian, Odiseia Despoti şi Zaat Celebi. Primar, **Panait Holban.**

www.ziuaconstanta.ro

COMUNA URBANĂ MANGALIA

Aleşi: Papaiani Iani, Emir Sali, Vasile Petrache, Emin Ferhat, Ali Resil, numiţi: Florea Iacob, Bilal Halil. Primar, **Vasile Petrache.**

COMUNA URBANĂ MEDJIDIA

Aleşi: Abdul Cherim, Zeedin Muteren, Chemal Agi Amet, Anghel Moşinov, Ión Chinesu, numiţi: Grigorie Grigoriadi, Ştefan Calici. Primar, **Abdul Cherim.**

COMUNA URBANĂ OSTROV

Aleşi: Marin Ión, Stoica Ión, Sóre Nedelcu, Ene Voicila, Marinciu Pisică, numiţi: Vasile V. Ştirbu, Ilie Anghel. Primar, **Marin Ión.**

COMUNA URBANĂ CUSGUN

Aleşi: Dobrică Toma, Theodor Marin, Ión Achim, Nicolae Dobrea, Cadîr Fidula, numiţi: Asan Iosaif, Ilie Popescu. Primar, **Dobrică Toma.**

(*"Farul Constanţei"*, I, nr. 16, 24 august, nr. 17, 31 august 1880: 2-3)

22

BANDELE DE TÂLHARI DIN DOBROGEA

Bandele de tâlhari din Dobrogea. *România trans-dunăreană*, anunţându că bandele de hoţi ce bântuiaŭ Dobrogea suntŭ prinse de autorităţi dă următórele amănunte din care sĕ póte vedea însemnătatea acelorŭ cete de tâlharĭ care spune numitulŭ diarŭ – eraŭ maĭ toţi Turcĭ şi ţiganĭ turcĭ.

La parchetulŭ tribunaluluĭ Mangalia, dice *România Trans-Dunăreană*, se află pênĕ acumŭ 55 individĭ suptŭ mandate de depunere şi din care 3 inculpaţi pentru jefuirea luĭ Stoian Teodor din Bulgaria, 5 pentru asasinarea cârciumaruluĭ Gh. Ioan din Abdulafi, 18 pentru tâlhăriĭ la drumulŭ mare şi jefuirĭ în comuna Giovenli şi Buiuc Enghel din ocolulŭ Mangalia; 16 pentru tâlhăriĭ la drumulŭ mare şi jefuirĭ în comunele Talaşman şi Bornaga ocolulŭ Megidie, 13 pentru prădăciunĭ şi jefuire în comuna Cicurkioi ocolulŭ Silistra nouĕ.

Pentru prinderea acestora, Administraţia din Chiustenge a întrebuinţatŭ 3 escadróne şi unŭ plutonŭ de infanterie.

S'aŭ descoperitŭ aseminea şi prinsŭ ceĭ 7 hoţĭ din preună cu 4 gazde ale lorŭ care comiseseră jefuirea din Chirchelegia, omorândŭ şi unŭ călăraşŭ românŭ.

Asemenea s'aŭ prinsŭ şi ceĭ 11 hoţĭ care aŭ prădatŭ şi ucisŭ în Ostrov, érŭ banda luĭ Pârlicĭ şi Ciupitulŭ compuse din 9 Românĭ şi douĭ Bulgarĭ din districtulŭ Tulcea, aŭ fostŭ după cum ştimŭ, prinsă judecata şi condamnată.

Din cele maĭ susŭ espuse resultă că s'aŭ prinsŭ şi încarceratŭ 90 tâlharĭ de drumulŭ mare din care 20 suntŭ adevĕraţi Turcĭ, 56 ţiganĭ şi 14 creştinĭ dintre care 2 bulgarĭ din banda luĭ Pârlicĭ şi Ciupitu. Maĭ este de adăogatŭ, că uă mare parte din aceĭ ce măreaŭ bandele de hoţĭ, vĕdêndŭ măsurile aspre şi energice ce s'aŭ luatŭ, aŭ părăsitŭ Dobrogea plecândŭ spre Constantinopole şi aiurea.

(*"România Trans-Danubiană"*, I, septembrie 1880)[33]

23

ŞEDINŢĂ A CAMEREI DE COMERŢ CONSTANŢA

CAMERA DE COMERCIU A CIRCONS. XV.

Proces-Verbal

Şedinţa de la 13 Septembrie 1880, sub preşedinţa D-luĭ Remus N. Opreanu, prefectul judeţuluĭ Constanţa.

Presenţi D-nŭ Solomon Iaphet, preşedinte
" " Odiseia Despoti, vice-preşedinte

www.ziuaconstanta.ro

" " Gebrail Frenchian, casier
" " Ivanciu Calciu, membru
Absent " Gheorghe Caridia, secretar

Şedinţa fiindŭ complectă cu numĕrul membrilor ceruţi de lege, se declară deschisă la orele 3 p.m.

Se dă cetire procesuluĭ verbal a şedinţeĭ precedente şi se aprobă.

D-l Preşedinte al Camerei luând cuvântul expune că în Dobrogea mulţumită iniţiativeĭ D-luĭ Prefect şi buneĭ voinţĭ a guvernuluĭ, s'a constituit[34] acéstă Cameră şi că prima sa datorie este a stimula şi deştepta comerciul Dobrogeĭ, care din causa resbeluluĭ a suferit mare decadenţă.

Este ştiut că în tóte localităţile unde există înfiinţate bâlciurĭ periodice anuale, se fac însemnate transacţiuni. În timpul guvernuluĭ Otoman provincia Dobrogeĭ avea patru şi anume: la Balcic şi Pasargic o dată pe an şi la Medgidia de douĕ orĭ. Acum însĕ, fiind că cele douĕ oraşe aŭ rămas în ţinutul Bulgarieĭ, populaţiunea Dobrogeană şi comerciul eĭ pierde douĕ bâlciurĭ anuale destul de însemnate.

În interesul desvoltăreĭ comerciuluĭ local este de cea maĭ capitală importanţă ca în oraşul Constanţa care este primul port maritim al ţĕreĭ, să se înfiinţeze douĕ bâlciurĭ pe an. Cel întêiŭ bâlciŭ se dureze de 1-15 Maiŭ şi se pórte numirea de "Bâlciul lânurilor brute" de óre ce în acéstă provincie comerciul constă din douĕ articole principale: produsele agricole şi provenienţa din economia vitelor. Pe lêngă acésta apoĭ este în general cunoscut că în Europa se dă mare preferinţă lânurilor din Dobrogea numite "Ţigae" şi cu cât timpul înaintézĕ cu atât acestŭ product devine de maĭ bună calitate şi maĭ abundent prin înmulţirea vitelor. Astŭ-fel fiindŭ décă se va înfiinţa un bâlciŭ special, se speră că fabricanţiĭ din Europa vor veni aicĭ şi vor cumpĕra lânurile direct de la întêia mână, în care cas proprietarii acestor producte vor avea marĭ avantaje, pentru că pe o parte nu vorŭ fi speculaţĭ prin transacţiunĭ din mână în mână, iar pe de alta producĕtorul se va pune în cunoscinţă cu pieţele Europeĭ şi îşĭ va crea credete în cas când ar vroi a trage alte mărfurĭ de acolo necesare localităţăĭ.

Al doilea bâlciŭ sĕ dureze de la 1-15 Septembre, în care economiĭ vitelorŭ se expue vîndĕreĭ direct către comercianţiĭ din Constantinopoli ce probabilmente vor veni la bâlciŭ produsul lapteluĭ precum şi berbeciĭ şi aşa în intervalul acestor douĕ bâlciurĭ vor avea a trage mari beneficiĭ, atât producătoriĭ din Dobrogea şi România cât şi comercianţiĭ localĭ şi aĭ ţĕreĭ, pentru că de şi bâlciurile vorŭ avea denumirĭ speciale, totuşĭ se vorŭ putea expune vîndĕreĭ orĭ-ce specie de mărfurĭ indigene şi streine precum şi vite. Mai este de notat încă, că comercianţiĭ streinĭ ne vor aduce şi desface direct articolele de marfă de care localitatea are indispensabilă trebuinţă, dér le plătesce înduoit de scump când se comisionéză prin alţiĭ.

Adăogând D-l preşedinte că pentru ca, bâlciurile sé se întemeeze şi se atingă scopul înfiinţăreĭ lor, trebue sĕ aducem respectuósele rugăciunĭ înaltuluĭ guvern, ca mărfurile ce vin din ţéră şi Europa pe Dunăre prin Cernavoda transit pentru Constanţa să fie scutite de vamă.

Camera ascultând cele expuse de D-l Preşedinte, aprobă în totul opiniunea sea şi rógă pe D-l prefect a fi interpret pe lêngă guvernŭ de a aproba înfiinţarea acelor bâlciurĭ şi scutirea de vamă a mărfurilor ce vin prin Cernavoda transit pentru Constanţa.

Şedinţa se ridică la orele 4 1/2 p.m.

(*"Farul Constanţei"*, I, nr. 21, 28 septembrie 1880 : 2)

24 SCIRI ŞI FAPTE DIN CONSTANŢA ŞI JUDEŢU

Lucrările publice în întrul oraşiuluĭ continuă. Strada "Libertăţeĭ" va fi în curând una dintre cele maĭ frumóse. Stradele ce traversă vor fi în curând transformate în drepte şi curate şiosele.

Comuna a luat mĕsurĭ ca sĕ se dea în întreprindere şi şioseluirea "stradei Mahometane". Acéstă lucrare importantă va fi terminată chiar în tómna acésta. Se scie că strada Mahometană légă "Piaţa Independenţeĭ" cu "bulevardul Elisaveta Dómna."

Afluenţa carelor cu producte (orz, grîŭ, sĕmênţă de in, fasole), ce vin din comunele rurale este mare. Peste 350 care intră încărcate în oraşiŭ pe di. Numĕrul cresce neîncetat. Preţurile sunt bune. Locuitoriĭ agricolĭ se grăbesc a profita de dênsele. Recolta acestuĭ an a fost bună. Âncŏ duoĭ anĭ ca acesta şi urmele resbeluluĭ, în privinţa ruineĭ materiale, nu se vor maĭ vedea.

www.ziuaconstanta.ro

În diua de 13 Septembrie, duoĭ lucrătorĭ de la marele otel ce se construesce în capĕtul bulevarduluĭ, aŭ căduttŭ de pe schelele catuluĭ al treilea, din causa proprieĭ lor imprudenţĭ. Transportaţĭ imediat, dupe nenorocita întâmplare, la spitalul comuneĭ, aŭ încetat din viaţă în aceaşĭ di.

D. Chevorca Casabian, notabil al comunităţiĭ armene din Constanţa oferind Primărieĭ locale, pentru museul judeţuluĭ, o mare piatră cu inscripţiune antică, Prefectura'l exprimă viuele sale mulţumirĭ.

Piatra pórtă următórea inscripţiune fórte bine conservată.

ΑΓΑΘΗΙ ΤΥΧΗΙ
ΤΟΝ ΘΕΟ ΦΙΛΕΣΤΑ
ΤΟΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΑ
ΓΑΙΟΝ ΟΥΑΛΕΡΙΟΝ
ΔΙΟΚΛΗΤΙΑΝΟΝ
ΕΥΣΕΒΗ ΕΥΤΥΧΗ
ΣΕΒΑΣΤΟΝ
ΒΟΥΛΗ ΔΗΜΟΣ
ΤΟΜΕΙΤΩΝ.

Acéstă este a cincea inscripţiune din Museul Prefectureĭ care face menţiune de vechia Tomi. Dupe cum se vede este un act de respect şi laudă dat Imperatoruluĭ Valeriŭ Diocleţian de către magistraţiĭ şi poporul municipiuluĭ Tomi.

Piatra a fost găsită pe teritoriul actualuluĭ oraşiŭ. Servia la un mur al caseĭ ce D. Chivorca Casabian are pe piaţa independenţeĭ.

Treĭ-decĭ şi două familiĭ din Făgăraşul Transilvanieĭ aŭ sosit la Hârşova. Administraţiunea a dispus a înfiinţa cu ele un noŭ sat român la Hairaclar (vechiŭ sat turcesc părăsit actualmente). Alte familiĭ suntŭ pe drum trebuind a ajunge pênă la tómnă. Li se acordă tóte înlesnirile şi întréga protecţiune administrativă.

În urma intervenireĭ Prefectureĭ, s'a aprobat de către Administraţia Domeniilor, a li se da gratuit din pădurele cele maĭ apropiate ale satuluĭ lemnele necesarĭ pentru a'şĭ construi casele. S'a dispus ca noul satŭ sĭ pórte numele "Făgăraşul noŭ".[35]

În urma decisiuneĭ Consiliuluĭ comuneĭ Cara-murat, ocolul Constanţa, aprobată de Prefectură, se va înfiinţa în acea comună un tîrg sĕptămênal care va avea loc în di de Sâmbătă.

Casa D-luĭ Apostol Ion, situată în centrul comuneĭ Ostrov, ocolul Hârşova, în urma hotărâreĭ Consiliuluĭ Comunal respectiv, apropată de Prefectură, va fi cumpĕrată pentru instalaţiunea primărieĭ locală.

D. Dimitrie Vasiliu, notarul comuneĭ Hasancea, ocolul Constanţa, oferind pentru şcóla ce urmésă a se înfiinţa în curând în comuna Cara-murat tot din acea plasă, douĕ bănci, uă masă, douĕ scaune, uă tablă, un clopoţel şi douĕdecĭ abecedare, Prefectura 'l exprimă mulţumirile séle pentru acéstă faptă patriotică.

În Medgidie şi Cernavoda se continuă la lucrarea frumóselor edifice ce se construesc pentru şcólele publice. Pĕnă la finele luneĭ viitóre ambele edificie vor fi terminate de roşiu şi acoperite.

Se lucréză asemenea cu activitate şi pentru edificiele şcolare ce s'aŭ dispus a se construi în comunele rurale: Almalîu, Gârliţa, Parachioĭ, Caranlîk, Aliman şi Câlnia. Suntem în posiţiune a afirma că cele maĭ multe din aceste fórte folositóre edificie vor fi terminate pênă în iérnă.

La Rasóva localul pentru şcóla de fete va fi âncŏ gata în curând.

La Urumbeĭ, Topolog şi Ienĭsaraĭ nouă localurĭ pentru şcóle sunt construite deja. Nu s'aŭ dat însă destinaţiuneĭ lor pentru că nu s'a încuviinţat pênă acum înfiinţarea de şcóle şi în aceste sate. Prefectura însĕ intervenind la Onor. Ministru al Instrucţiuniĭ, se speră că în curînd se vor trimite şi în aceste sate învĕţĕtorĭ atât de necesarĭ.

Cu cele opt edificie şcolare ce sunt în construcţiune s'aŭ construit în acest judeţ, de la 23 Noembre 1878, 25 de edificie şcolare, mari, frumóse, lucrate cea maĭ mare parte de pe planurĭ în regulă. Nu intră în acestă numĕr localurile construite tot pentru şcólă însă după planurĭ maĭ modeste, cum sunt cele de la Topolog, Urumbeĭ, Ienisaraĭ, Cusgun etc.

S'aŭ luat deja dispositiunĭ a se construĭ şi la Cara-murat (noŭ sat român) şi Caraomer (lângă frontiera Bulgarieĭ) edificie pentru nouĭ şcóle.

Consiliul General ce stă sĕ se înfiinţeze conform noueĭ legĭ a Dobrogiĭ este chemat a face ca sĕ nu remână satŭ fără local de şcólă şi învĕţător.

www.ziuaconstanta.ro

Espirând termenul de 6 luni prevĕdut de art. 55 din legea poliţieĭ rurale fără a se presenta proprietarul celor douĕ vite pripăşite în luna Martie a.c., în comuna Cicrâcci plasa Constanţa, se va ţine licitaţiune la acea comună pentru vindérea lor în diua de 10 Octombre viitor.

("*Farul Constanţei*", I, nr. 21, 28 septembrie 1880 : 1-2)

25

ANTICA TROSMIS

Antica Trosmis – Igliţa formézĕ uă peninsulă înconjurată de treĭ părţi de apele Dunăreĭ, craculŭ *Macinului*. Partea ieĭ este mai multŭ petrósă avêndŭ uă înălţime de la 8 la 10 metrĭ din apele Dunăreĭ. Partea ieĭ ostică formândŭ uă terasă de aluvion aşedată pe calcariu se întinde pênĕ în braţulŭ munţilorŭ de la Cerna şi *Grecĭ* cu uă înălţime aproximativŭ de 30-40 metrĭ de la nivelulŭ Dunăreĭ.

Tótă acéste peninsulă formédă actualmente proprietatea d-luĭ Moré, unŭ francesŭ cu reşedinta în Igliţa.

D. Moré a căpătatu acéstă proprietate de la Sultan după resbelulŭ Crimeeĭ şi-a dobânditu atuncea, dúpă stăruinţele séle unŭ firmanŭ Imperialŭ, pentru a lua în stăpânire localitatea Igliţa pustie pe acele timpurĭ. D. Moré stăruise maĭ cu sémă pentru căpătarea acesteĭ localităţĭ, de óre ce, cunoştea ca aicĭ a fostŭ uă dată vechiă *Trosmis* [1] cunoscută lumeĭ savante şi despre care şi *"Petters"* [36] dă uă schiţă în descrierea călătorielorŭ séle.

Şi în adevĕru că în acéstă localitate s'aŭ găsitŭ cu profusiune minunate comorĭ de antichităţĭ şi urme neşterse a uneĭ vechĭ posesiunĭ romane.

Igliţa stă pe craculŭ Măcinului treĭ ore depărtare sudică de la acesta, avêndŭ spre sudŭ satulŭ Turcoaia vestitŭ prin granitulŭ ce posede, populatŭ de românĭ şi spre nord satulŭ *Carcalăŭ* populatŭ de lipovenĭ.

În timpulŭ resbeluluĭ, nu rĕmăsese în Igliţa de câtŭ palatulŭ d-luĭ Moré (uă frumosă casă construită de d. Moré şi nesfirşită âncă) şi unŭ bordeiŭ care servea de osândă. În presentŭ Igliţa posedă şi câteva familiĭ germane strînse de proprietarul moşieĭ de prin Dobrogea.

D. Moré, pe lângă acuisiţiunile feluritelorŭ antichităţĭ cu care formase unŭ musĕŭ magnificŭ, apoĭ se ocupa şi cu fabricarea varului, a cărămidilorŭ şi cu esportulŭ pietreĭ.

La unŭ chilometru în faţa Igliţeĭ, peste Dunăre, în mijlocululŭ unuĭ terenŭ băltosŭ, stă aşa numitulŭ munte *Plassova*, care aprovisionézĕ Galaţulŭ şi Brăila cu cea maĭ mare parte de pétră pentru pavage şi zidirĭ. Acéstă piétră cunoscută supt numele de *piétră verde*.

II.

În *Igliţa* se vĕdŭ şi se descoperŭ pe fiecare di urmele uneĭ antice şi dispărute civilisaţiunĭ. Canalurĭ aquedecurĭ, valurĭ de pămêntŭ, fortăreţe, zidirĭ întregĭ de pietre pline cu felurite inscripţiunĭ, monede antice, tóte ne vorbescŭ de unŭ poporŭ care a dispărutŭ de multŭ de pe arena lumeĭ, dérŭ care esistă în istoria ieĭ supt numele de Romanĭ.

Aicĭ trebuie de sigurŭ sĕ fi esistatŭ vechia *Trosmis* romană, portŭ însemnatŭ, bogatŭ şi căutatŭ de negoţulŭ anticŭ. Elŭ stă situatŭ pe unŭ cracŭ de Dunăre, care acumŭ nu maĭ departe de câtŭ 50 de anĭ, era craculŭ principalŭ navigabilŭ alŭ Dunăreĭ. Craculŭ actualŭ alŭ Brăileĭ este cu totulŭ noŭ datŭ ciculaţieĭ navigaţiuneĭ pe Dunăre.

Igliţa spre ostŭ posedă şi astă-dĭ unŭ valŭ de pământŭ enormŭ în forma valuluĭ luĭ Trajan, avêndŭ uă înălţime de 4 metri aproximativŭ d'asupra pământuluĭ începândŭ din Dunăre şi trasŭ pênĕ în cóstele unuĭ munte de chrarţĭ pe uă lungime de aprópe 6 la 8 chilometri. Se presupune că acestŭ valŭ a fostŭ uă lucrare de apĕrare a Coloniei din Trosmis despre popórele de sudŭ, pentru a împedeca trecerea spre nordŭ şi ataculŭ contra Colonieĭ.

Din *Igliţa* purcede asemenea unŭ acheducŭ totŭ în direcţiunea valuluĭ, dérŭ mai spre nordŭ şi care sfârşeşte în muntele Isvoruluĭ. Acestŭ acheducŭ se presintă vedereĭ ca unŭ felŭ de drumŭ pavatŭ (şosea) de unŭ metru şi jumĕtate lăţime, purcegândŭ din Igliţa. Supt aestŭ drumŭ ênsĕ se găsescŭ ulucele şi conductele apeĭ. Acestŭ acheducŭ dusŭ la 6-8 chilometri din Igliţa pênĕ la muntele Isvoruluĭ, servea de a aduce apa acestuĭ isvorŭ în oraşŭ. Isvorulŭ esistă şi astădi şi posedă apă minunată, érŭ scurgerea luĭ actuală se face

---

[1] Vezi harta lui Kieppert, Berlin.

www.ziuaconstanta.ro

spre Suganlicŭ (Greci).

Igliţa posedă la adâncimĭ variate în sânulŭ pământuluĭ adevĕrate comorĭ şi remăşiţe preţiòse ale antichităţiĭ. D. Moré deşi formase, vrândŭ ne vrândŭ, unu museŭ destulŭ de bogatŭ cu propria sea cheltuială, totuşĭ mulţimea petrelorŭ estrase din ziduri supterane, în atâtŭ de mare în câtŭ domnu Morée se gândi a face din ele unŭ adevĕratŭ trafic. Elŭ făcu în acestŭ scopŭ sĕpăturĭ imense pentru scóterea petrilorŭ maĭ cu seamă că ele eraŭ fórte căutate pentru zidirea temelieĭ bisericeĭ Grece din Brăila[37]. Petrile astŭ-felŭ estrase, aveaŭ uă mărime pênĕ la unŭ metru cubicŭ şi maĭ tóte purtaŭ diferite figuri şi inscripţiunĭ romane pe ele. Ele aŭ fostŭ desfiinţate fără milă şi cioplite şi cu dênsele s'aŭ ziditŭ fundamentulŭ bisericeĭ Grece din Brăila.

D-lŭ Moré ca curiositate a păstratŭ câte-va din acele petre, de pe inscripţiunile cărora se găsescŭ *Fac-Simile* în manuscriptulŭ d-luĭ Veickum presentatŭ Academieĭ Române.

Cea maĭ mare parte din inscripţiunĭ monede antice, figurĭ diferte, lanţurĭ, unele găsite împietrite în comorile nesecate ale Igliţei, aŭ fostŭ descoperite şi luate de către unŭ vaporŭ francesŭ în 1864. Acestŭ vaporŭ de resbelŭ francesŭ a făcutŭ uă vară întrégă cercetări şi săpături în Igliţa şi a luatŭ cu elŭ mulţime de antichităţĭ care se potŭ vedea şi astă-di în museulŭ din Paris.

Între descoperirile de atuncĭ de află şi nişte chiupurĭ formate de pământŭ arsŭ şi pline cu grâŭ.

În 1864 vaporulŭ francesŭ de resbelŭ care făcea săpăturile pentru descoperirĭ, tocmise între alţiĭ şi 14 lucrătorĭ tătari pentru acéstă lucrare. Aceştĭ tătarĭ de şi avéŭ uă sumă bunicică de priimitŭ de la comandantulŭ vaporuluĭ pentru săpăturile efectuate, totuşĭ într'o bună nópte 10 din tătarĭ se făcŭ nevĕduţi şi nicĭ s'aŭ maĭ datŭ vr'o dată de urma lorŭ .

Tótă lumea a bănuitŭ că eĭ nefiindŭ bine pădiţĭ, aŭ găsitŭ uă comóră de monede în aurŭ séŭ argintŭ în săpăturile făcute şi s'aŭ făcutŭ nevĕduţĭ cu dênsu.

D. Moré poseda uă colecţiune monstră de monede antice de tóte mărimele în aurŭ, argintŭ, bronzŭ şi aramă; museulŭ sĕŭ ajunse la óre-care reputaţiune în Dobrogea. Cu tóte acestea, în aste locurĭ sălbatice şi supt uă administraţie ca cea turcéscă, era greŭ de aşĭ păzi cine-va averea.

D. Moré fu prădatŭ în mai multe rânduri de către locuitoriĭ satuluĭ Turcoea, din care vre uă dece âncă supt administraţia turcă, aŭ fostŭ prinşĭ şi încarceraţĭ.

Cu ocasia resbeluluĭ actualŭ ruso-turcŭ şi în timpulŭ cândŭ d-lŭ Moré se afla în oraşulŭ Tulcea, Igliţa fu călcată de cazacĭ în unire cu locuitoriĭ comuneĭ Turcoea şi fu predată pênĕ la lingură de lemnŭ. Uă pagubă însemnată făcută lumeĭ savante, căci tóte monedele şi cea maĭ mare parte din lucrurile museuluĭ fură furate.

Opinia Dobrogenilorŭ este, că orĭ câte săpăturĭ s-aŭ făcutŭ în acele terenurĭ şi orĭ câtŭ de mare a fostŭ estrasulŭ de totŭ felulŭ de antichităţĭ, totuşĭ acele nesfârşite ruine şi comori ale Igliţeĭ nu suntŭ, nicĭ potŭ fi âncă de totŭ secate. Décă s'arŭ încerca nouĭ cercetărĭ şi sĕpăturĭ la faţa loculuĭ s'arŭ găsi âncă lucrurĭ minunate ascunse în pulberea veacurelorŭ !

(*"România Trans-Dunăreană"*, I, octombrie 1880: 1)[38]

www.ziuaconstanta.ro

1881

26

/ASPECTE DIN MUNŢII MĂCINULUI/

Ţuţuiatu. – Munţiĭ Măcinuluĭ, Dealul Bugeac. – Lanţul munţilor din plasa Măcin care se unesce cu Balcaniĭ din Bulgaria printr'un şir neîntrerupt de déluri, este, ca sĕ dicem aşa, rupt în douĕ, în direcţia Măcinuluĭ, de uă vale argiloasă care ia nascere la pólele sud-vestice ale munteluĭ Ţuţuiatul.

Ţuţuiatul este muntele cel mai înalt din tótă Dobrogea[39], situat în plasa Măcin, la nord de comuna Greciĭ (suganlic), şi la depărtare de vre-uă 4 şi jumĕtate kilometri.

El posedă granit şi are uă înălţime de 506 metri de la suprafaţa mării.

Acest munte se găsesce în întregul luĭ acoperit de uă pădure frumósă, în care stejariĭ, frasiniĭ, ulmiĭ şi carpeniĭ întind braţele puterncie.

Valea argilósă care ia nascere la pólele sud-vestice ale acestuĭ munte şi care se dirige spre nord-vest pênĕ la Luncaviţa, taie lanţul munţilor Măcinuluĭ. Ast-fel că acest lanţ, care începe la muntele Urliga ce resare dintr'un teren băltos despre nord-vest de bălţile Măcinuluĭ, merge pênĕ în faţa din ost a comuniĭ Greciĭ (Suganlic). De acest lanţ se ţin şi délurile de la Garbenĭ, Văcărenĭ şi pênĕ în délul Bugeac. Acest din urmă dél posede actualminte şi un renume popular de óre-ce aicĭ odihnesc supt uă cruce mare de stejar, cadavrele celor ântêĭ soldaţi ruşi carĭ aŭ călcat teritoriul turc în resbelul din 1877-78.

Lanţul munţilor Măcinuluĭ este de uă natură cristalină compusă din Gneiss şi Grunstein (piatră veche), cea maĭ mare înălţime a luĭ nu trece peste 356 metrĭ din suprafaţa mării.

Acest lanţ de munţĭ este fórte abrupt şi escarpat, de uă fisionomie tristă şi adese-orĭ pleşuvă; pe când din contra, lanţul de munţĭ al Ţuţuiatuluĭ are uă fisionomie cu pădure frumósă.

Apoĭ de la Ţuţuiatul spre ost este un adevĕrat amfitétru, un şir de déluri care încongióră tótă valea ce purcede de la pólele Ţuţuiatuluĭ spre ost şi sud pênĕ la muntele Curtbair situat la câte-va kilom. spre sud de comuna Greciĭ. De la acest amfitétru la 100 metrĭ în jos, spre sud, isvoresce uă apă fórte bună şi recorósă ce curge prin satul Greciĭ.

La 100 metri spre vest de acest isvor, celebrul călător Peters în 1863 a găsit (loss) alluvion, ceea-ce presupune că inundaţia deluviană a ajuns pênĕ la acele înălţimĭ.

În acéstă escursiune celebrul Peters era întovărăşit de compatriotul nostru dobrogean, simpaticul Fridrich Weikcum.

(*"România Trans-Dunăreană"*, II, ianuarie 1881: 1)[40]

27

ESPUNERE GENERALĂ A SITUAŢIUNEI JUDEŢULUI CONSTANŢA

Dare de sémă făcută Consiliului Judeţian în diua de 18 Ianuariŭ 1881, de către D. Prefect al Judeţuluĭ

Domnilor Consilieri judeţeni !

Cu profundă mulţumire vĕ vĕdŭ întruniţĭ astă-di pe D-vóstră, carĭ constituiţĭ primul consiliŭ judeţean

www.ziuaconstanta.ro

al Constanţeĭ[41]. Mi era dată şi acéstă satisfacţiune mare de a participa şi asista la punerea baseĭ instituţiuniĭ menită a representa interesele judeţuluĭ şi a lucra pentru prosperitatea şi binele luĭ. Lucrurile merg de acum înainte, de sine. Sub stimulul ideilor şi sentimentelor ce animézĕ întréga populaţiune, calea D-vóstră este pe căt de mare şi de frumósă, pe atât de uşióră şi lesniciósă. Cele ce veţĭ maĭ întâlni înaintea D-vóstră nu se pot numi dificultăţĭ. Pământul este bun şi fertil; trebuiesc numaĭ mintea şi braţele D-vóstră.

Ceia ce Domnilor Consilieră, în mare parte, cade, pentru viitor, în datoria D-vóstră, a fost încredinţat pênĕ acuma grijeĭ şi respundereĭ nóstre. Pentru aceia mĕ simt obligat a vĕ espune, în general, situaţiunea în care s'a aflat judeţul de la 23 Noembre, 1878, data memorabilă a anexiuniĭ Dobrogiĭ la România, pênŏ astă di. Punêndu-vĕ în posiţiune a cunósce acţiunea administraţiuniĭ care a creat starea actuală de lucruri, veţĭ putea, sciind ce s'a făcut, vedea ce este de făcut pentru viitor.

Când am venit, o mare parte a judeţuluĭ era acoperită de ruine. Sate bogate şi prospere altă dată dispăruseră séŭ nu maĭ remânea dintr'însele de cât ziduriĭ dărîmate. Ce eraŭ Argâr-Ahmet, Sarai Muslu. Şiriu, Capugi, Curugea, Cartal, Terzichioĭ, Satişchioĭ, Boascic, Erchesik, Baltagi, Caramurat, Canara, Anadolkioĭ, Murfatlar, spre nordul linieĭ ferate, Ilanlîk, Hoscadîn, Daulikioĭ, Derechioĭ, Armutiu, pe frontieră, Tusla, Mahmut Cuius, Idris Cuius, Cacemac, Mulceova, Talaşman etc. maĭ în centrul judeţuluĭ, ca sĕ nu numesc de cât satele maĭ importante? Grămezi de ruine. Câmpurile asemenea, în cea mai mare parte pustiĭ. Ce eraŭ Mangalia, Megidie, Hîrşova, Constanţa chiar în cuartierile ocupate altă dată de populaţiunea mahometană ? Sciţĭ toţĭ căcĭ urmele unuĭ timp plin de nenorociriĭ nu s'aŭ şters cu desĕvêrşire. Teatrul ultimului resbel nu fusese în Dobrogea. Lupte marĭ nu s'aŭ dat în aceste locurĭ. Dar urele şi pasiunile de tot felul se deslănţuiseră. Autoritate care sĕ pună frîŭ rĕului nu era. Dar mai este autoritate legală când ureĭ este dat cuvêntul ? Setea de resbunare, aviditatea fierósă a câştiguluĭ cu orĭ-ce preţ, fanatismul superstiţios produsese acea stare de lucruri care, încă de la primiĭ paşĭ, ne impunéŭ uă imensă grijă şi uă escesivă responsabilitate.

Nu era însă numaĭ atât. Ordinea publică era fórte sdruncinată. Administraţiunea armateĭ de ocupaţiune ruse ce am găsit pe acest teritoriŭ, în ajun de a se retrage, nu putuse îngriji de ajuns de viéţa şi averea locuitorilor. Bande de tâlharĭ cutreeraŭ judeţul. Prin sate spaima era la culme. Nimenĭ nu mai era sigur de esistenţa şi avutul sĕŭ. Crime oribile se comiteaŭ séŭ se pregăteaŭ a se comite. D'abia ne instalaserăm şi cete numeréose de locuitorĭ veneaŭ şi, nu ne cereaŭ, dar ne imploraŭ cu lacrimĭ, siguranţa vieţiĭ cel puţin. Furtişagurile de vite se efectuaŭ diua fără temere. Câte vite maĭ remăseseră din resbel, tîlhariĭ se duceaŭ, armaţĭ, în bande şi le luaŭ de unde le găseaŭ ca avere proprie a lor. Forţă publică organisată pentru a face sĕ se respecte, conform legii naturale, décă nu vreuneĭ legĭ civile, viéţa şi averea, nu se vedea. Fiăcare era lăsat, în sate, sórteĭ şi proprielor sale mijlóce de apărare. Dar aceste mijlóce eraŭ nule. Populaţiunea mahometană, mai cu sémă, câtă nu fugise séŭ se întórsese în urma păcii, era fără curagiŭ, fără moral, părăsită destinuluĭ ei, destin, care, atunci, era plin de dile negre pentru dênsa.

Resbelul ruinase aprópe cu desăvêrşire populaţiunea turcă; celeĭ tătare 'ĭ lăsase fórte puţin, iar dintre satele române, multe, ca Rasova, Vlahkioĭ, Aliman vedeaŭ revenind timpul de muncă liniştită fără o vită în bătătură. De aceia toţĭ aŭ vĕdut cu mulţumire – lucru ce am constatat cu mândriă patriotică – sosirea românilor. De aceia am găsit în tóte clasele populaţiuniĭ acel concurs simpatic şi leal ce a înlesnit în cel maĭ mare grad acţiunea nóstră.

Ne-a trebuit fórte puţin timp ca sĕ restabilim ordinea publică. Aţi fost Domnilor Consilieră judeţenĭ, martorĭ acestuĭ fapt. Peste puţine dile de la intrarea nóstră în stăpânire, bandele de tâlharĭ erau prinse, risipite séŭ coprinse de terórea salutară a noilor legĭ. Siguranţa era restabilită, satele şi drumurile publice curăţate de făcătorĭ de rele şi garantate; încrederea în autoritate reapăru cu tóte efectele séle atât de binefăcătóre pentru societate. Şióptele ostile nouĕ nu avură nicĭ o trecere în faţa unor populaţiunĭ ce putură în fine respira liber şi cugeta liniştit. Din fiă-care locuitor, strein cu tóte acestea rasei române, făcurăm maĭ întêĭ un amic, apoĭ un cetăţean iubitor şi devotat noueĭ patrie. Forţa nóstră, în populaţiunea judeţuluĭ o căutarăm şi o găsirăm. Ne putem basa pe ceva maĭ solid de cât pe iubirea, stima şi recunoscinţa populaţiuniĭ ? Aci tindém. În orĭ-ce cas, calea ce ne-am tras de la început va fi aceiaşĭ şi în viitor. Nu ne vom abate dintr'însa. Nouiĭ locuitori aĭ Românieĭ s'aŭ putut convinge de acest principiŭ ce l-am adus cu libertăţile şi legile nóstre. Dreptul autorităţiĭ de a esista se basézĕ pe necesitatea neînlăturabile ce are poporul de a 'şĭ scĭ viéţa, onórea, dreptatea, conscĭinţa, averea asigurate.

Puţin trecu dupe înfiinţarea autorităţiĭ române în Dobrogea şi emigranţiĭ din causa resbeluluĭ începură a se întórce în numĕr considerabil. Eraŭ lipsiţĭ de verĭ ce mijlóce. La mare parte le lipsea pâinea chiar. Caritatea publică fu nepăsătóre la atâtea suferinţe. Aceĭ ómeni fuseseră altă dată agricultorĭ oneştĭ şi muncitorĭ. Găsiră mila, bine-făcătóre. Găsiră şi creditul. Pe lângă acestea Guvernul cu o deosebită solicitudine le veni în ajutor. Sume importante de bani li se puse la dispositiune pentru întâmpinarea primelor necesităţi şi pentru cumpĕrarea de sămênţă. Ajutórele eraŭ de fiă-care di. Graţia unui concurs zelos şi uneĭ îngrijirĭ părintescĭ acele nenorocite familiĭ 'şĭ regăsiseră căminele, 'şĭ reconstruiseră casele cu încetul fură în posiţiune a 'şi

www.ziuaconstanta.ro

relua vechea profesiune. Produsul munceĭ le era asigurat; credinţele le eraŭ respectate; persóna nu le maĭ era expusă la vre-un pericol. Luându-se dupĕ esemplul compatrioţilor lor creştinĭ şi musulmanĭ carĭ nu plecaseră, emigraţiĭ reîntorşĭ se puseră cu ardóre pe lucru. Mare parte a satelor distruse se reînfiinţară. Câmpurile pustiĭ treĭ anĭ în şir se redaŭ recoltelor. Sciţĭ cu ce abondenţă a fost resplătită munca aniĭ trecuţĭ, resplată venită maĭ la timp ca tot d'auna.

Pe când administraţiunea se ocupa de restabilirea ordineĭ şi de asigurarea vieţiĭ şi averiĭ locuitorilor prima dintre datoriile séle – trebuia în acelaşĭ timp sĕ se organiseze autoritatea conform Regulamentuluĭ pentru administraţiunea publică în Dobrogea. Sciţĭ că dupe dispoziţiunile acestuĭ regulament fiă-care sat era destinat să formeze o comună. O lună nu trecuse de la 23 Noembre, 1878, şi consiliele comunale existaŭ, iar primariĭ maĭ toţĭ erau şi numiţĭ de mine. Nu mĕ puteam, atuncĭ, preocupa de regluarea serviciului de cancelariă al comunelor, cât de funcţionarea eficace a atribuţiunilor de fond cu care este însărcinată autoritatea comunală. Marea necesitate a momentuluĭ era crearea uneĭ poliţiĭ rurale care sĕ satisfacă disposiţiunilor legeĭ respective şi înfiinţarea mĕsurilor ce trebuiaŭ sĕ prevină, pe cât era posibil, comiterea de fapte rele. Resultatul a fost satisfăcĕtor. Personalul consilielor comunale a corespuns aşteptărilor nóstre. Budgete s'aŭ alcătuit pentru fiă care comună în parte, budgete cu venituri adesea neînsemnate şi cheltuieli asemenea. Lucrările de corespondenţă aŭ mers ânco de şi cu dificultate. Liniele regulelor nóstre se desinaŭ din ce în ce maĭ mult.

Dar décă la comunele micĭ, dintre carĭ eraŭ multe ce nu numĕraŭ maĭ mult de 15 pênă la 30 familiĭ (Cartal, Gheringec, Calfachioĭ, Docusacĭ, Agigea etc.) nu era cu putinţă sĕ se aplice atuncĭ, regulele legeĭ nóstre comunale la comunele urbane tóte, şi la comunele creştine (maĭ cu sémă române) marĭ precum: Ostrov, Dăenĭ, Gârliciu, Grópa Ciobanuluĭ, Topal, Seimenĭ, Cochirlenĭ, Rasova etc. organisaţiunea comunală de la începutul administraţiuneĭ nóstre a fost în scurt timp asemenea aceleiaşĭ din restul ţĕreĭ. Peste treĭ lunĭ de la 23 Noembre, 1878, aveam şcolĭ în multe din aceste sate; s'a dat învĕţătorilor, în mod provisoriu, atribuţiunele de notari, şi serviciul n'a maĭ lăsat, cred, mult de dorit. Comunelor urbane li s'a dat pur şi simplu organisaţiunea comunelor urbane din restul ţĕreĭ. Cum a funcţionat acéstă organisare nouĕ, D-vóstră sciţĭ. Dacă nu în anul acesta chiar, anul viitor desigur, oraşile judeţuluĭ vor putea intra în concertul oraşelor din restul ţĕreĭ în privinţa funcţionărei regulate şi corecte a întreguluĭ serviciŭ comunal. Ambiţiunea constantă însĕ, a consilielor comunale ca şi a nóstră este ca în cel mai scurt timp posibil administrarea intereselor comunale sĕ fiă esemplară.

Era, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, de indispensabilă necesitate ca sĕ se cunóscă numĕrul populaţiuneĭ judeţuluĭ. Pênă acum de douĕ orĭ am dispus sĕ se facă acésta. Avem prin urmare douĕ statistice dupĕ care se sciă numĕrul ómenilor şi naţionalitatea la care aparţineaŭ. Avem âncŏ însemnat şi numĕrul capetelor de vite ce fiă-care locuitor şi fiă-care comună posedă. În acest mod am putut constata micşorarea populaţiuneĭ şi a averiĭ séle, vorbesc maĭ cu sémă de populaţiunea agricolă a căreĭ avere consistă, adesea, în vite.

La începutul anuluĭ trecut, data ultimeĭ statistice, numĕrul total al locuitorilor judeţuluĭ era de 64.902 suflete, împărţiţi:

Oraşiul Constanţa	5454
Plasa Constanţa	6385
Plasa Mangalia	12433
Plasa Hârşova	8825
Plasa Megidia	11493
Plasa Silistra Nouă	20312
	64902

Dupe rasele la carĭ aparţin, aceştĭ locuitorĭ se împart:

Românĭ	14884
Turcĭ	14947
Tătarĭ	22584
Bulgarĭ	8429
Grecĭ	2607
Armenĭ	295
Israeliţĭ lehĭ	395
Israeliţĭ spaniolĭ şi caraimĭ	73
Lipovenĭ	322
Germanĭ	116
	64652

www.ziuaconstanta.ro

Diferite naţionalităţi 250

64902

Numĕrul acesteĭ populaţiunĭ a judeţuluĭ nu maĭ este esact astă di, dupe un an de la data când s'a constatat. Întórcerea emigranţilor a continuat. Şi dacă eraŭ şi de la noĭ mulsumanĭ carĭ însoţiaŭ pe ceĭ ce din Bulgaria emigrează în masă în Turcia, numĕrul lor e aşa de neînsemnat că se putea trece cu vederea. În locul unuia care plécă putem stabili că cincĭ decĭ se întorc. Dupe calculile nóstre, cel puţin încă 5000 de musulmanĭ s'aŭ întors la căminele lor anul trecut.

Dar nu numaĭ cu acest numĕr de 5000 suflete s'a mărit populaţiunea judeţuluĭ de la ultima statistică. De la Ianuarŭ 1880 s'au format şi complectat sate nouĭ române cu locuitorĭ în mare parte din Transilvania séŭ de peste Dunăre. Satele ce s'au complectat saŭ mărit sunt: Doiran, Topolog, Urumbei, Cartal, Aigâr-Ahmet, Saraiu, Boascic (plasa Hîrşova), Evirnez (plasa Megidie), Câşla, Demircea, Prăjoia (plasa Silistra nouă). Satele ce s'aŭ înfiinţat din noŭ sunt : Făgăraşiu-noŭ în locul vechiuluĭ Araciar (32 familii din Transilvania), plasa Hîrşova; Caramurat (5 familii române din Transilvania şi 35 familiĭ germane din Dobrogea); Cara-coium (0 familii lipŏveni din Dobrogea) plasa Constanţa; Urluia (4 familiĭ române din Transilvania) plasa Silistra Nouă. În aceĭaşĭ porţiune s'a mărit populaţiunea şi în comunele urbane: Constanţa, Ostrov, Hîrşova, Megidie aŭ vĕdut, în acest an, crescênd în mod simţitor locuitoriĭ. În Ostrov s'au stabilit mulţĭ românĭ, greci şi armenĭ din Silistra bulgară şi aŭ deschis stabilimente ce aŭ schimbat deja faţa acestuĭ orăşel care, ieriĭ încă nu era de cât un sat. În Megidia, peste 40 familiĭ române din Transilvania s'aŭ aşedat; parte dintre ele aŭ devenit deja proprietare. În Constanţa, afacerile comerciuluĭ, nouile necesităţĭ, aŭ mărit încŏ numĕrul orăşenilor. În Hîrşova mulţĭ românĭ din Transilvania şi musulmanĭ din Bulgaria s'aŭ stabilit din noŭ.

Cred a fĭ esact evaluând numĕrul locuitorilor românĭ şi streinĭ cu carĭ s'aŭ înfiinţat şi populat nouĭ sate séŭ aŭ sporit populaţiunea oraşelor, la 5000 suflete, numĕr care adăugându'se la acela al familielor emigrate reîntórse, facŭ ca populaţiunea de astă di a judeţuluĭ sĕ se urce la suma de 75000 suflete aproximativ.

Din acest numĕr sunt 973 persóne carĭ aŭ astă-di bilete de liberă petrecere în judeţ, supuse la diferite protecţiunĭ, austro-ungară, turcă, englesă, grécă maĭ cu sémă. Aproximativ însĕ 150 sunt economĭ de vite, românĭ din Transilvania, 74000 aparţinŭ prin urmare, cetăţenieĭ române.

Acéstă populaţiune totuşĭ nu este suficientă pentru întinsele câmpurĭ ale judeţuluĭ. Este lipsa de braţe pentru atât lucru. Dar când se va regula afacerea proprietăţiĭ pămĕntului, fertilele câmpiĭ ale noueĭ provinciĭ române vor sci să atragă braţele care sĕ le cultive şi sĕ le fructifice.

Cunósceţĭ, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, noua lege pentru organisarea administrativă a Dobrogiĭ, promulgată anul trecut. Acéstă lege este deja aplicată în întregul sĕŭ Consiliu judeţian, constituit astă-di, nu ne maĭ rĕmâne de cât a veghia pentru ca lucrurile sĕ fie regulate conform dispositiunilor eĭ. Puţine modificaţiunĭ se aducŭ prin legea Dobrogiĭ legilor generale ale ţĕriĭ. Suntem ca şi subt imperiul acestora. Constituţiunea în ceea ce are maĭ presus şi maĭ mare este deja în vigóre. Ce maĭ trebue Dobrogiĭ ? Alegerile pentru Cameră şi Senat şi instituţiunea juraţilor. Cestine de timp fórte apropiat[42]. Îndată ce limba română va fi maĭ rĕspândită pe malurile măriĭ, îndată ce acéstă nouĕ parte a poporuluĭ român se va obicinuĭ maĭ mult cu esercitiul nouilor drepturĭ şi îndeplinirea nouilor datoriĭ cerute de legile nóstre, nu va maĭ fi obstacul care sĕ împedice noua provinciă a ţĕriĭ a se bucura în totul de beneficiele aceloraşi legĭ.

Organisarea comunală de care vĕ vorbim a trebuit, Domnilor consilierĭ judeţenĭ, sĕ fiă modificată. Conform noueĭ legĭ fiă-care comună trebue sĕ coprindă un numĕr cel puţin de 100 familiĭ. Un sat cu numĕr de familiĭ maĭ mic de 100 póte forma o comună singur, însĕ este indespensabil ca sĕ se facă cerere specială şi expresă de locuitoriĭ luĭ carĭ sunt ţinuţĭ a se obliga sĕ întreţină tóte cheltuielile serviciuluĭ comunal.

Organisând, aşa dar, din noŭ circomscripţiunile comunale, am format un numĕr de 79 comune în tot judeţul, împărţite pe cele cincĭ plăşi, dupe cum urméză:

Comuna urbană *Constanţa*

Plasa Constanţa

Palazu-mare,
Gargalik,
Caraharman,
Pazarlî,
Cicrîcci,
Caramurat,
Murfatlar,
Omurcea,
Hasancea,
Copadîn,

www.ziuaconstanta.ro

Techir-ghiol.

Reşedinţele lor sunt în satele cu acelaşĭ nume. Ca sĕ formeze aceste comune s'aŭ întrunit 32 de sate séŭ cătune.

Plasa Hîrşova

Comuna urbană *Hîrşova,*

Topolog,
Urumbeĭ,
Calfa,
Ostrov,
Dăeni,
Gârliciŭ,
Grópa Ciobanuluĭ
Saraiu,
Şiriu,
Ghisdărescĭ,
Topal.

S'aŭ format din 32 sate séŭ cătune. Reşedinţele acestor comune sunt în satele cu acelaşi nume.

Plasa Megidie

Comuna urbană *Megidie*

Seimeni,

Comuna urbană *Cernavoda*

Cochirleni,
Rasova,
Ienige,
Cocargea,
Mahmut-cuiusu,
Biulbiul,
Alacapu,
Caratai,
Tortoman,
Taşpunar,
Chioseler,
Carabacâ.

31 de sate séŭ cătune le-aŭ format. Reşedinţele lor în satele cu acelaşĭ nume.

Plasa Mangalia:

Comuna urbană *Mangalia*

Sarighiol,
Caraomer,
Câzal-murat,
Cavaclar,
Azaplar,
Cheragĭ,
Tatlageac,
Ghelengic,
Tuzla,
Enghez,
Agemler,
Osmancea,
Edilchioĭ,
Topraisarî,
Musurat,
Osmanfakî.

Reşedinţele acestor comune sunt în satele cu acelaşĭ nume; 48 de cătune saŭ sate aŭ contribuit la formarea lor.

Plasa Silistra nouă

Comuna urbană *Ostrov* şi *Cusgun,*

Almalîu,

www.ziuaconstanta.ro

Bugiac,
Gârliţa,
Canlîîa,
Coslugea,
Satu-noŭ,
Oltina,
Beilîc,
Mîrleanu,
Aliman,
Ghiuvegea,
Parachioĭ,
Caranlîk,
Esechioĭ,
Carvan,
Cadichioĭ,
Dobromir,
Tekekioĭ,
Hasarlîk,
Bairamdede.

Comunele s'aŭ format din 40 sate séŭ cătune. Reşedinţele le sunt în satele cu acelaşĭ nume.

În total 79 comune dintre carĭ şépte urbane şi şépte decĭ şi douĕ rurale, séŭ, în plasa Constanţa: 13, în plasa Hîrşova: 12, în plasa Megidie: 15, în plasa Mangalia: 17 şi în plasa Silistra Nouă: 22.

Înainte de a ajunge la starea financiară a acestor comune daţi-mĭ voiă a dice câte-va cuvinte despre rasele populaţiuneĭ ce locuiesc fiă care plasă.

Aţi observat deja din numĕrul ce v'am arĕtat a fi al populaţiuneĭ actuale a judeţuluĭ cum se împarte pe diferite naţionalităţĭ. 'Mĭ rămâne acum a vé espune cum se grupézĕ, dupe plăşĭ. Malul Dunărieĭ, afară de comuna Ghizdărescĭ, lângă Hîrşova, populată de ruşĭ lipovenĭ (agricultorĭ, dar maĭ cu sémă pescarĭ) este ocupat de sate române. De la Ostrov, lângă plasa Măcinului, până la Ostrov reşedinţa plăşii Silistra Nouă, satele şi oraşele sunt ocupate aprópe esclusiv de românĭ. Hîrşova şi Cernavodă numaĭ 'şĭ împart populaţiunea între elementul român şi mahometan, cu puţinĭ grecĭ şi bulgarĭ. Dar sate române nu sunt numaĭ pe malul Dunărieĭ. Ele sunt împinse pênă spre munţiĭ Babadaguluĭ. Topologul şi Doiranul sunt la nordul judeţuluĭ la o distanţă de 40 chilometri de Dunăre, iar la sud în plasa Silistra Nouă, Parachioĭ, Caranlîk, Cusgun între 30 şi 35 chilometrĭ departe de marele fluviŭ. Plasa în care populaţiunea română se află maĭ numerósă este Silistra Nouă; vin, după acésta, plăşile Hîrşova şi Megidie. În Constanţa un singur sat românesc este, Caramurat, înfiinţat în anul trecut; în plasa Mangalia nicĭ unul. Sunt cu tóte aceştea multe familiĭ stabilite pe lângă satele musulmane. În Ienige şi Cocargea (plasa Megidie) treĭ elemente deosebite, român, grec, bulgar, s'aŭ amestecat ast-fel că aŭ dat nascere unuĭ singur vorbind egal limbele română, grécă şi puţin bulgară.

Plăşile Constanţa, Megidie şi Mangalia sunt locuite în mare majoritate de populaţiune tătară, maĭ cu sémă plăşile Mangalia şi Constanţa; populaţiune venită în cea maĭ mare parte din Crimea, dupe resbelul de la 1853. În plăşile Hârşova şi Silistra Nouă, tătarii, sunt relativ în mic numĕr.

Populaţiunea turcă, propriŭ disă, locuesce maĭ cu sémă plasa Silistra Nouă. Aci se află cele maĭ marĭ sate ale séle: Ghiuvegea, Tekekioĭ. Sunt însĕ şi în Mangalia cătune esclusiv turce ca Hoscadêm, Acargea, Valeali, Daulichioĭ, Mustafacĭ, Ierebder, Carachioĭ, Amzacĭ. În plasa Constanţa numaĭ satele Hasidölüc şi Lazmhale se pot numi turce. În plăşile Megidie şi Hîrşova populaţiunea turcă a preferit oraşele. În multe comune însĕ populaţiunea turcă locuesce la un loc cu populaţiunea tătară, formând totuşi totd'auna mahalale deosebite.

Locuitoriĭ de naţionalitate bulgară nu 'i am găsit formând sate, în acest judeţ decât maĭ mult în plasa Silistra Nouă. Un singur cătun mic bulgar se află în plasa Mangalia, sub numele Copacci. În plasa Constanţa comună bulgară este numaĭ Gargalîk. Cătunele Peletli şi Palazu mic nu se pot numi sate bulgare, căcĭ o parte a locuitorilor lor sunt tot atât românĭ cât şi bulgarĭ. În plăşile Hîrşova şi Megidie nu se află de cât câteva familiĭ bulgare la Mahmut-cuiusu şi în Megidie. Ciobanĭ bulgarĭ de pe la câşlele cu oĭ nu pot fi trecuţĭ în rândul locuitorilor stabilĭ, neavênd cu dênşiĭ familiile şi fiind originarĭ în mare parte din Rumelia orientală. În plasa Silistra Nouă populaţiunea bulgară este aproximativ a patra parte. Românĭ în acéstă plasă, sunt în numĕr egal cu bulgariĭ.

Populaţiunea de naţionalitate grécă, arménă, israelită etc. nu formézĕ nicăerĭ masă compactă. Greciĭ, israeliţiĭ, armeniĭ, sunt mai numeroşĭ la oraşul Constanţa. Se află însĕ şi risipiţĭ prin unele cătune câte unul doĭ pénă la cincĭ esercitând comerciul de bĕuturĭ spirtóse séŭ băcăniă. Israeliţiĭ aşedaţĭ în sate nu am găsit de cât la Bugeac, Oltina, Gargalîk şi Ostrov, ocupându-se cu comerciul bĕuturilor spirtóse. De cât aceste patru familiĭ altele nu s'aŭ maĭ stabilit de la venirea nóstră.

Starea financiară a comuneĭ rurale, este, Domnilor consilieri judeţenĭ, încŏ modestă. Cunóscetĭ că

www.ziuaconstanta.ro

până acum statul nu a perceput alte dări în Dobrogea de cât numaĭ cele vamale, foncieră, patentele şi taxele asupra vitelor. Comunele nu puteaŭ prin urmare, sĕ beneficieze de decimele ce le sunt acordate de legea maximuluĭ. Singurele lor venitorĭ eraŭ : acsisul asupra bĕuturilor spirtóse, taxa asupra vĕndĕreĭ vitelor, biletele de legitimaţiune, amendile pentru contravenţiunĭ rurale, dar aceste din urmă venitorĭ sunt aprópe neînsemnate. În comunele creştine sunt debite de bĕuturĭ spirtóse. În cele musulmane rar. Comunele musulmane eraŭ reduse, prin urmare, a profita numai din cele maĭ neînsemnate venitorĭ prevĕdute şi permise de lege.

Cu tóte acestea, anul trecut suma totală a veniturilor comunelor urbane şi rurale s'a suit la 349.303 leĭ, 74 banĭ. Cheltuelele sunt, în acelaşĭ timp, de 349,063 leĭ, 74 banĭ. Este un escedent de 240 leĭ.

În aceste sume oraşiele intră în modul următor:

	Venitorĭ	Cheltuielĭ
Constanţa	154.359,	154.359,
Megidie	14.650,	14.650,
Hîrşova	8.500,	8.500,
Mangalia	13.910,	13.910,
Ostrov	12.845,	12.789,
Cernavoda	17.257,	17.257,
Cusgun	1.200,	1.200.

Budgetele aŭ fost echilibrate dupe cum s'a putut maĭ bine. Veniturile oraşiuluĭ Cusgun, dupe cum vedeţĭ, sunt maĭ mici de cât ale uneĭ micĭ comune rurale. Dar acéstă localitate, de şi declarată de noua lege de organisare a Dobrogiĭ de oraşiŭ nu încetéză, şi nu va înceta ăncŏ, mult timp cu tóte silinţele nóstre stăruitóre, de a fi un sat şi nu dintre cele mai marĭ ale judeţuluĭ. Posiţiunea sa 'ĭ a atras rangul de oraşiŭ. Dar viitorul în care Cusgunul va putea face faţă ranguluĭ dat de lege nu este fórte apropiat. Am înfiinţat acolo un târg septemânal, am încurageat crearea uneĭ fabrice cu aburĭ pentru măcinat, am luat mĕsurĭ ca aspectul sĕ 'ĭ fie maĭ distins de cât al satelor de rând dar nu vĕd noul oraşiŭ grăbindu-se a corespunde aşteptărilor nóstre legitime. Are abia o populaţiune de 80 familiĭ. I se destinase un comisar de poliţiă cu doĭ sergenţĭ de oraşiŭ. Dar Primarul local fiind suficient am dispus ca aceştĭ funcţionarĭ poliţienescĭ sĕ lucreze unde serviciele lor sunt maĭ folositóre ordineĭ publice.

Veniturile comunelor rurale aŭ fost de la 5095 leĭ péná la 10 leĭ.

Comunele ce aŭ avut, în anul financiar care trece, veniturile cele maĭ marĭ sunt:

Dăeniĭ (plasa Hîrşova, comună română) leĭ	5095
Topal (plasa Hîrsova, comună română)	4115
Grópa Ciobanuluĭ (pl. Hîrşova, com. română)	3367
Rasova (pl. Megidie, com. română)	4356
Gârliţa (pl. Silistra Nouă com. bulgară)	4562
Cânlîia (pl. Silistra Nouă, com. bulgară)	3310
Almalîu (pl. Silistra Nouă, com. bulgară)	2375

Iar comunele ce s'aŭ bucurat de cele maĭ neînsemnate venitorĭ sunt următórele:

Adamclise (com. turcă, pl. Megidie)	10
Polucci (com. tucă, pl. Megidie)	10
Burugea (com. tătară, pl. Megidie)	10
Cavgagi (com. tătară, pl. Megidie)	11,50
Chetic punar (com. tătară, pl. Megidie)	13
Chior-ceşme (com. tătară, pl. Megidie)	18
Taşpunar (com tătară, pl. Megidie)	30,50
Ilanlîk (com. mixtă, pl. Mangalia)	272
Merdvenli punar (com. tătară, pl. Mangalia)	212
Ierebiler (com. turcă, pl. Mangalia)	260
Bilarlar (com. tătară, pl. Constanţa)	130
Cogialî (com. tătară, pl. Constanţa)	135
Horozlar (com. tătară, pl. Constanţa)	115
Mamaia (com. tătară şi turcă, pl. Constanţa)	104
Palazu mic (com bulg. şi tătară, pl. Constanţa	88

Aceste foste comune a căror populaţiune nu este maĭ mare de cât între 10 şi 40 familiĭ mahomedane, nu puteaŭ avea maĭ mult venit. Fŏră acsiz, fŏră vre-o decime, nu puteaŭ avea ceva. Eraŭ organisate conform regulamentuluĭ de administraţiune ce am aplicat o-dată cu luarea în stăpânire a Dobrogiĭ. Fiă care sat însĕ, fiă cu numĕrul cel maĭ neînsemnat de familiĭ, avea Consiliul sĕŭ comunal şi Primarul numit de noĭ, persóne ce în tóte ocasiunile 'mĭ aŭ dat probe de supunere leală şi inteligenţă şi carĭ nu s'ar fi putut mai bine purta décă ar fi

www.ziuaconstanta.ro

fost magistraţii chiar celor mai mari comune Serviciul concelarieĭ se făcea tot prin notarĭ. Dar administraţiunea dăduse unuĭ notar atribuţiunĭ peste atâtea comune câte aveaŭ mijlóce sĕ 'l retribuiască. Legea de poliţiă rurală era aplicată âncŏ cu rigóre. Ordinea a fost îndestul de bine păzită de aceştĭ funcţionarĭ indigenĭ, ce serveaŭ gratuit dar ardeaŭ de dorinţă ca să manifesteze în tóte ocasiunele iubirea şi devotamentul lor.

Compturile primuluĭ an financiar al judeţuluĭ le-am esaminat şi încheiat âncă de la începutul anuluĭ trecut.

Compturile celuĭ de al doilea an financiar, aceluia, care se începe de la 1 Ianuariŭ, 1880, nu le-am încheiat âncŏ căci, dupe noua lege de comptabilitate generală, se termina la 1 Apriliŭ viitor. Am putut studia de aproape starea materială a fiă-căruĭ sat. Anul acesta constat un însemnat progres asupra anuluĭ trecut, anul viitor va fi, socotesc, şi maĭ bun. Marea majoritate a satelor acestuĭ judeţ nu sunt, Domnilor consilierĭ judeţenĭ, bogate. Dar aplicând noua lege de organisare administrativă am căutat sĕ formez comune care se pótă esista, ca serviciŭ public, în mod satisfăcător, şi spre binele lor şi spre binele judeţuluĭ. Dupe ce am făcut sĕ se formeze bugetele rectificative carĭ sĕ pună în armoniă interesele comunale cu noua lege de comptabilitate generală a statuluĭ care fixéză anul financiar la 1 Apriliŭ, am îngrijuit âncŏ din luna trecută ca sĕ se facă de către Consiliele comunale budgetele pentru anul financiar 1881-1882. Budgetele comunelor urbane, modificate şi echilibrate de noĭ dupe cum am credut maĭ în interesul public a se face, le-am înaintat, este mult, Onor Minister de Interne ca sĕ dobândéscă confirmarea prevĕdută de lege. Budgetele comunelor rurale, mai tóte 'mĭ au sosit şi esaminate cu îngrijire, modificate conform cerinţelor şi necesităţilor bine înţelese ale comunelor, le-am şi înapoiat prin administraţiunile plăşilor comunelor respective. Pĕnă la finele luneĭ corente nu va maĭ rĕmâne, afirm cu siguranţă, nicĭ o comună care sĕ nu 'şĭ aibă budgetul sĕŭ definitv pentru anul financiar ce vine, de şi începutul sĕŭ este la 1 Apriliŭ viitor. Am căutat ca, budgetele sĕ fie cât de timpuriŭ terminate pentru ca sĕ pótă fi cunoscute maĭ bine şi executate, prin urmare, în tot coprinsul lor.

Pentru că starea financiară a comunelor trebue sĕ intereseze pe Onor Consiliŭ judeţean, vĕ daŭ o espunere repede dar esactă, despre budgetele anuluĭ financiar ce vine.

Oraşul Constanţa

Venitурĭ ordinare:	111.670
Cheltuielĭ	90.369

Afară de budgetul special al drumurilor ale căruĭ venitурĭ se urcă la 53 632 leĭ, banĭ 60. Dintre cheltuielile ordinare s'aŭ afectat 2580 pentru cult şi instrucţiune publică. Din escedentul de 21301 leĭ, 7301 leĭ s'aŭ alocat la budgetul drumurilor pentru acoperirea deficituluĭ, iar 14.000 leĭ s'a destinat pentru construcţiunea unuĭ edificĭ mare, model, pentru scólele publice. Veniturile budgetuluĭ drumurilor sunt afectate pentru lucrărĭ publice carĭ trebuesc a continua sĕ transforme oraşiul.

Oraşiul Hîrşova

Venitурĭ totale	14.547,27
Cheltuielĭ	8.171

Între cheltuelĭ intră şi suma de 1276 leĭ afectaţi instrucţiuneĭ publice şi cultuluĭ. Escedentul de 5100 leĭ s'a destinat lucrărilor de utilitate publică consistând, maĭ cu sémă, în şiosele şi strade carĭ, sunt în posiţiune a crede, vor schimba faţa actuală a oraşiuluĭ.

Oraşul Megidie

Venituri	18.180
Cheltuielĭ	10.640

Suma cheltuielilor ordinare nu coprinde 2540 leĭ destinaţi cultuluĭ şi instrucţiuneĭ. Un escedent de 5000 leĭ mai rămânea. L'am destinat: 2000 leĭ pentru terminarea edificiului de scólă început din anul trecut. 1000 leĭ pentru facerea uneĭ fôntânĭ în mijlocul oraşiuluĭ care, sciţĭ câtă trebuinţă de apă bună are. 800 leĭ pentru fiecare şi reparaţiunĭ de strade în oraşiŭ. 300 leĭ pentru repararea stradelor din Panair (târgul de la Megidie), 300 leĭ pentru facerea unoĭ fôntâni în acelaşi tîrg.

Oraşiul Cernavoda

Venitурĭ	18.602
Cheltuielĭ	14.212

Pe lângă aceste cheltuieli âncă 1590 leĭ se vor întrebuinţa pentru cult şi instrucţiunea publică. Din escedentul de 2800 leĭ, 800 'ĭ am destinat mobilieruluĭ nouluĭ edificiŭ de şcólă ce vom termina, sunt sigur, anul acesta, iar 2000 pentru lucrări de utilitate publică în oraşiŭ. În suma de 14.212 leĭ a cheltuielilor intră şi 5000 împrumutaţĭ, anul trecut de comună pentru construcţiunea edificiuluĭ de scólă. Cu aceştĭ 5000 leĭ împrumutaţĭ cu 2000 oferiţĭ de guvern, cu tóte fondurile disponibile ale comuneĭ pe anul trecut şi pe anul ce vine frumosul şi marele edificiŭ de şcólă nu se va putea face. Dar comuna şi noĭ comptăm pe nouĭ ajutóre din partea guvernuluĭ, pe o alocuţiune óre care în budgetul D-v. şi maĭ cu sémă pe concursul celor ce se intereséză de progres şi cultură română. Speranţele nóstre nu vor fi înşelat. În verĭ-ce cas şi şcóla de la

www.ziuaconstanta.ro

Cernavoda şi cele începute şi se vor maĭ începe anul acesta se vor termina negreşit.

Oraşiul Mangalia

Venitură	11.910
Cheltuielĭ	11.802,57

Pentru serviciul instrucţiuneĭ publice 480. O mare parte din cheltuielĭ este fixată pentru plata deficituluĭ anuluĭ trecut.

Starea financiară puţin satisfăcătóre a acesteĭ comune face ca lucrările publice sĕ nu pótă avea în acest an întinderea dorită.

Oraşiul Ostrov

Venitură	28.256,34
Cheltuielĭ	18.588

Afară de aceste cheltuielĭ s'a destinat 3168 leĭ pentru instrucţiune şi cult. Iar escedentul de 7500 leĭ l'am împărţit: 5000 leĭ împreună cu suma însemnată ce am prevĕdut deja şi în budgetul rectificativ pentru construcţiunea unuĭ edificiŭ comunal, 2500 adăogaţi la suma fixată tot în budgetul rectificativ pentru crearea unuĭ bulevard ce va străbate oraşiul de la un capăt la altul înlocuind actuala şiosea construită anul trecut.

Oraşiul Cusgun

Venitură	7.736
Cheltuielĭ	4.268

Pentru instrucţiune şi cult 1570. Escedentul de 1898 leĭ l'am destinat construcţiunii unuĭ noŭ edificiŭ pentru şcólă, cel clădit anul trecut trebuind a servi Primărieĭ.

Trecênd la budgetele comunelor rurale, pentru anul viitor veţĭ constata un progres însemnat asupra anuluĭ trecut. Noua organisare comunală, esperienţa lucrurilor, ne'aŭ pus în posiţiune a face mulţĭ paşĭ înainte.

Consiliele comunale nu maĭ sunt la începutul carieriĭ lor. Aŭ consciinţă dejà de mijlócele de carĭ pot şi trebuie sĕ dispună pentru a face faţă necesităţilor locale şi de ordine superióră. Pe lângă acestea, decimile vor fi în curând esigibile. Consiliele aŭ fost autorisate a le prevede la venitură, Câte o decime, în general, asupra contribuţiunilor directe către Stat, câte douĕ unde acésta era indispensabil, s'a consemnat de fiă-care comună în budgetul sĕŭ. Veniturile sunt âncă minime, la cea maĭ mare parte dintre comune, maĭ cu sémă la comunele mahometane (turce şi tatare) unde axizul produce fórte puţin, dat atât cât sunt ajung pentru necesităţile anuluĭ viitor. Am căutat a se face cele maĭ marĭ economiĭ. Unde comuna este săracă, primarul nu este salariat şi serviciul interior se reduce la strictul necesar. Am dat chiar atribuţiunĭ unuĭ notar pentru douĕ comune unde posiţiunea loculuĭ şi interesele serviciuluĭ permit. Acésta ca sĕ nu recurgem la dărĭ estraordinare, permise de legea Dobrogiĭ, dar împovărătóre pentru locuitorĭ. Organismul comunal nu va suferi décă administraţiunea va fi vigilentă şi se va alege bine persónele. De alminteri cea maĭ mare grijă presidă la numirea notarilor carĭ, spre maĭ multă siguranţă, am dispus sĕ fiă confirmaţĭ décă nu numiţĭ chiar de mine. Tóte actele lor sunt de aprópe supraveghiate. Locuitoriĭ 'şi cunosc drepturile şi sciŭ că cel maĭ mic abus nu este tolerat de administraţiune. Avem dejà pentru notarĭ multe persóne carĭ aŭ dobânditŭ stima şi iubirea locuitorilor.

Dar trec la budgetele fiă-căreĭ plăşĭ în parte.

Plasa Constanţa. Din cele 12 comunĭ rurale a le sale, 9 'şĭ au dejà budgetele definitive pentru anul acesta (de la 1 Aprilie viitor înainte). Veniturile celor 9 comune se ridică la 23.439 leĭ 25 banĭ. Din acéstă sumă, 4938 leĭ 40 banĭ, sunt escedent séŭ, în cea maĭ mare parte destinaţĭ construcţiuniĭ nouilor edifice de primăriă ce am dispus a se face în tóte comunele judeţuluĭ; edifice marĭ, cât s'aŭ putut maĭ frumóse, putênd la timpul oportun, servi în acelaşĭ timp şi pentru locale de scólă, căcĭ tóte aŭ séŭ vor avea cel puţin câte patru camere, dintre carĭ un salon încăpĕtor. Comuna Pazarlĭ (locuită de tatarĭ) singură are prevĕdută, în acest scop, suma de 1502 leĭ 30 banĭ. Dejà comunele Murfatlar, Omurcea şi Hasancea aŭ edificiele gata, graţiă bine-voinţeĭ laudabile a locuitorilor lor şi a stăruinţelor meritoriĭ a administratoruluĭ plăşiĭ.

Plasa Hîrşova. Din 11 comune rurale, 8 'şĭ aŭ budgetele viitóre definitive. Veniturile acestora se urcă la suma de 25.674 leĭ 30 banĭ. Cheltuielĭ pentru instrucţiunea publică şi cult: 5247 leĭ. Escedentul de 2280 este destinat construcţiuniĭ locuitorilor de Primăriă séŭ remâne fond în casa comunală. Dăeni aŭ 1350 leĭ pentru Primăriă, Grópa Ciobanuluĭ 930 leĭ economiă în casa comuneĭ. În acéstă plasă edificie de primăriă sunt nouĭ şi în bună stare la: Topolog, Urumbeĭ, Ostrov, Gârliciŭ, Grópa Ciobanuluĭ, Saraiu, Topalu. Frumósele localurĭ din Gârliciŭ, Grópa Ciobanuluĭ, Saraiu, Topal s'aŭ construit anul trecut chiar. Sunt construcţiunĭ carĭ pot servi de model verĭ în ce comună rurală. Aceste construcţiunĭ sunt cu totul deosebite de edificiele scólelor.

Plasa Megidie. Opt dintre cele patru-spre-dece comune rurale 'şĭ aŭ terminate budgetele viitóre şi aşteapă 1 Aprilie viitor ca sĕ pótă fi aplicate. Venitul lor este de 18.024 leĭ 17 banĭ. Cheltuielĭ pentru

www.ziuaconstanta.ro

instrucţiunea publică şi cult: 2033 leĭ. Escedentul de 5476 leĭ 80 banĭ s'a destinat esclusiv pentru construcţiunea edificielor de primăriă carĭ trebuesc a fi terminate anul acesta, edificie în condiţiune de a putea fi în acelaşĭ timp scólă şi primăriă. Comuna ce are cel maĭ mare venit este Rasova cu 5942 leĭ 79 banĭ, oferind asupra cheltuielilor un escedent de 1400 leĭ dintre carĭ am destinat 800 localuluĭ de primăriă, iar 600 ajutor locuitorilor Vlahkioĭ pentru terminarea edificiuluĭ de scólă.

Plasa Mangalia. Cele 13 comunè rurale a le căror budgete le am făcut definitive oferă un venit de 29.842 leĭ 27 banĭ. Escedentul de 4796 leĭ 40 banĭ l'am fixat esclusiv pentru construcţiunea localurilor de primăriă dintre carĭ maĭ multe sunt dèja începute. De la douĕ comune singure n'am priimit budgetele. Comunele cele maĭ bogate sunt: Topraisarî cu 2899 leĭ 87 banĭ şi Agemler cu 3322 leĭ 60 banĭ. Caraomer însĕ va trebui sĕ fia comuna rurală maĭ avută din plasa Mangalia. Budgetul sĕŭ, ce aştept, va confirma aşteptările mele.

Plasa Silistra Nouă. Acéstă plasă cea maĭ populată şĭ maĭ avută a judeţuluĭ Constanţa are şi comunele rurale cele maĭ populate şi maĭ avute. Veniturile a 13 comune (dintre cele 21 rurale a le plăşiĭ) le cunosc dejà. Budgetele lor le am făcut definitive şi le am înapoiat spre esecutare. Suma totală a veniturilor acestor 13 comune numaĭ se suiă la 48.195 leĭ 55 banĭ. Cheltuelĭ pentru instrucţiunea publică şi cult 10.353. Escedentul de 12.053 leĭ 75 banĭ l'am destinat construcţiunilor de scóle şi primăriĭ. La Gârliţa (com. bulgară) 2200 leĭ, la Câlnia (com. bulgară) 1959 leĭ 5 banĭ, la Almalîu (com. bulgară) 1344 leĭ, la Esekioĭ (com. bulgaro-turcă) 1130 leĭ 50 banĭ, la Parakioĭ (com română) 777 leĭ, ca sĕ vorbesc numaĭ de alocaţiunile cele maĭ însemnate. Dar veniturile acestor câte-va comune sunt următórele: Gârliţa: 7538 leĭ 50 banĭ; Câlnia: 6486 leĭ 5 banĭ; Almalîu; 5410 leĭ Esekioĭ: 3108 leĭ; Parakioĭ: 3005 leĭ.

În cheltuielile ordinare a le tuturor comunelor rurale intră salariul primaruluĭ şi ajutoruluĭ sĕŭ, a notaruluĭ, vătăşeilor, spesele de cancelariă, imprimatele necesare, abonamentele la Monitorul oficial şi Farul Constanţeĭ diar oficial al judeţuluĭ etc. S'aŭ prevĕdut sume cuvenite pentru credite séŭ cheltuielĭ extraordinare. Pe lângă acésta am dispus a se înfiinţa felinare (câte unul cel puţin pentru fiă-care sat; sunt comune ca Dăeniĭ cu 5) şi table indicând numele comuneĭ şi scóla publică. S'a prevĕdut pe unde s'a putut şi fonduri pentru plantaţiunĭ şi repararea drumurilor. S'a satisfăcut necesităţilor locale, conform legiĭ şi intereselor publice, cum s'a găsit de cuviinţă maĭ bine. Maĭ este, Domnilor Consilierĭ, mult de făcut. De ce nu avem puterea de a termina într'un moment opera! Dar nu putem păşi maĭ repede de cât calea ne permite. Dorinţa tuturor ca şi a nóstră este de a merge cât mai repede înainte spre acel ideal conform căruia comunele cu locuitoriĭ lor sĕ fiă pline de lumină, de moralitate şi de prosperitate. În verĭ-ce cas, verĭ-care ar fi succesul silinţelor nóstre, tindem, afirm acésta înaintea Consiliuluĭ judeţian, de a face ca lucrurile sĕ mérgă din ce în ce maĭ bine, de a realisa câte un bine, câte un progres maĭ mult în fiă-care di viitóre.

Vorbind de lumină, de morală, de progres vin, natural, la scóle. Acésta a fost una dintre preocupaţiunile mele principale. Ideile, sentimentele uneĭ naţiunĭ se manifestéză prin scólă, deposit al cultureĭ intelectuale şi morale, focar din care sĕ revérsă lumina sciinţeĭ, sanctuar în care se formédă cetăţeanul şi omul. Scóla nóstră, respândind, pe lângă acestea, limba şi cunoscinţa spiritului nostru, e destinată a servi de templu comun în care diferitele rase a le judeţuluĭ în contact apropiat din prima vêrstă, bênd la acelaşi isvor de sciinţă, sĕ înveţe a se iubi, a-şi forma convicţiunea profundă că locuitoriĭ toţĭ, fiĭ aĭ aceliaşĭ patrie, aŭ a trăĭ ca fraţiĭ împreună, că drepturile şi datoriile pentru toţĭ sunt egale.

Se şioptea la început, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, populaţiuniĭ mahometane că scólele nóstre sunt religióse şi copiĭ sĕĭ ar fi amenințaţĭ pe nesimţite sĕ pérdă credinţa părinţilor lor pentru a găsi alta nouă. Realitatea a desmințit acele instrucţiunĭ rĕŭ voitóre. Când am cerut sĕ se numéscă hogĭ, profesorĭ de religiune mahometană, pentru copiiĭ musulmanilor ce frecuentă scólele române, ce îndoială maĭ putea remâne asupra scopuluĭ şi umanitar şi patriotic al scólelor nóstre? Ceia ce Patria comună doresce este, înainte de tóte, ómeniĭ luminaţĭ, oneştĭ, cetăţenĭ demnĭ de un Stat liber. Şi constituţiunea şi legea organică a Dobrogiĭ garantéză libertatea consciinţeĭ. Vrem cetăţeni bunĭ, de verĭ-ce religiune ar fi şi ţinem âncă, stăruim chiar, ca fiă-care confesiune sĕ esercite cu scrupul cultul religiuniĭ séle. Dar cea maĭ mare garanţiă nu o are populaţiunea de rit necreştin în spiritul tolerant, în caracterul uman şi în moravurile dulcĭ şi îmbrăţişătóre a le românilor? Populaţiunea mahometană a avut deja repeţite ocasiunĭ ca sĕ védă cât ne interesăm de giamiile şi de asigurarea eficace a eserciţiuluĭ cultuluĭ sĕŭ. Dar numind un mufti, cap al religiuniĭ mahometane din judeţ, retribuind personalul giamiilor principale din Constanţa, Hîrsova, Megidie şi Mangalia şi înfiinţând Tribunale mahometane în fiă-care plasă, Tribunale carĭ sĕ judece, diferendele de domenul religios, guvernul n'a dat acesteĭ populaţiunĭ, astă-dĭ intrată cu tótă inima în cetăţenia română, probele cele maĭ evidente de îngrijirea şi solicitudinea sa şi pentru dênsa?

Âncă din Ianuariŭ 1879, datéză primele nóstre scóle. Când la Apriliŭ, acelaşĭ an, s'a înfiinţat un revisorat special pentru scóle, mare parte din ele esistaŭ. Se luaseră dejà dispositiunĭ pentru construcţiunea edificielor necesare şi multe eraŭ în lucru. Astă-di avem 37 scóle de băieţĭ şi fete în tot judeţul şi anume:

www.ziuaconstanta.ro

RESUMATUL

Budgetelor comunelor urbane şi rurale din judeţul Constanţa pe esersiciul financiar 1881–1882 remase esecutorii în urma aprobării legale

Plasa	Com. urb.	Com. rur.	Numirea comunelor	Evaluarea Veniturilor Lei	B.	Cheltuieli admise Lei	B.	Escedent Lei	B.	OBSERVAŢIUNI
Constanta	1		Constanta	111670		90369		21301		destinat de prefect 14000 l. construirea unuĭ edificiu scólei de fete si 7301 acoperirea deficituluĭ ce lasă budgetul drumurilor.
			Budg. drumurilor	60993		60993				
		1	Copadin	3072	89	2712	89	360		escedentul pentru construirea localuluĭ de primăriĭ
		2	Techir-Ghiol	3540	80	2691		849	0	idem
		3	Pazarlî	4722	10	3219	80	1503	30	idem
		4	Hasancea	3151	80	2484	94	666	86	fără destinatiune
		5	Danachioĭ	1308	37	1280		28	37	"
		6	Cara harman	1645	76	1583	6	62	60	"
		7	Gargallîcu	2869	63	2445	16	424	47	"
		8	Omurcea	1602		986		616		"
		9	Cicrîcci	4818		4618		300		"
		10	Palazu							budgetul nu e remas definitiv
		11	Caramurat							
		12	Murfatlar	1526	70	1088		438		fără destinatiune
Megidia		1	Cocargea	612		612				
		2	Caratai	1088	4	994	94	4		escedentul pentru construirea localului de primărie
		3	Rasova	5942	79	4512		1400		800 l pentru construirea edificiului de primărie si 600 leĭ pentru construirea scólei din cătunul Vlahchiăĭ
		4	Tas-punar	1407	20	1253	0	144		fond pentru construirea localului de primărie
		5	Ala-capâ	1928	84	1009	4	19	80	idem
		6	Mamut -cuiusu	1936	96	1828		108	96	idem
		7	Carabacâ	1842	54	1442	50	400		idem
		8	Biulbiul	1864		1654		200		idem
		9	Cochirlenî	2401	80	2001	80	300		idem
	1		Megidia	18180		13180		5000		2000 l pentru terminarea localuluiĭ scóleiĭ,1000 l crearea unei fôntâniĭ în mijlocul orasiului, 800 l pavagiŭ 300 repararea strad. tîrgului Panair si 300 crearea unei fôntânĭ
	1		Cernavoda	18602		15802		2800		800 l pentru mobilierul nouĭ scólĭ , 2000 l pavage
		10	Chioseler							budgetul nu e remas definitv
		11	Seimeni	3062	64	3062	64	302		
		12	Tortoman	2039	20	1737	20	302		fond pentru construirea localuluĭ de primărie
Mangalia		1	Agemler	3322	60	2191		1128	60	escedent pentru construirea localului de primărie
		2	Azaplar	200		1871		134		idem
		3	Cara-omer							budgetul nu e remas definitiv
		4	Cavaclar	209		1962		129		escedent pentru construirea localuluĭ de primărie
		5	Cazâl-murat	232		1961		367		idem
		6	Chiragi	2213		1693		520		idem
		7	Enghez	2630	40	2158		472	20	idem
		8	Edilchioĭ							budgetul nu e remas definitiv
		9	Ghelengic	1957		1732	60	224	40	escedentul pentru construirea localului de primărie
	1		Mangalia							budgetul nu e rămas definitiv
		10	Musurat	1561		1860		40		escedentul pentru construirea localului de primărie
		11	Osmancea							budgetul nu e remas definitiv
		12	Osman-facâ	1597		1530		67		fond pentru construirea localului de primărie
		13	Sarighiol	2055		1914		141		idem
		14	Topraisarâ	2899	87	2479	89	420		idem
		15	Tatlageac	2404		1966		420		idem
		16	Tuzla	2669		2006	40	463	60	idem
Hârsova		1	Dăeni	5726		4376		1350		escedentul se reservă fond pentru local de primărie
		2	Saraiu	2646		2646				
			Grópa Ciobanului	4332	30	3403	30	930		fără destinatiune
		3	Gârlici	2800		2800				
		4	Ghizdăresti	082		2802				
	1	5	Hârsova	14517	27	9447		5100		destinat pentru crearea de siosele
		6	Calfa	667		667				
		7	Ostrov	3552		3552				
		8	Siriu	2320		2320				
		9	Topolog	1940		1940				
		10	Topal							budgetul nu e remas definitiv
		11	Urumbeiŭ	1875		1875				
Silistra Nouă		1	Aliman							budgetul nu e remas definitiv
		2	Asarlâc							
		3	Almalâu	5410		4066		1344		fond pentru construirea localului de scolĭ
		4	Bairam-dede							budgetul nu e remas definitiv
		5	Bugeac	2535		2038		477		fond pentru construirea localului primăriei
		6	Beilic	3689		3689				
		7	Cadichioĭ	2165		2215		250		repararea localului primăriei
		8	Câlnia	6486	5	4625		1959	5	fond pentru construirea localuluĭ de scólă
		9	Caranlâc	2483	60	2324	159	60		fără destinatiune
	1		Cuzgun	7736		5838		1898		fond pentru construirea localuluĭ de scólă
		10	Dobromir	2710		2014		668		reparatia localuluĭ primăriei
		11	Esechioĭ	3108		1977	50	1130	50	fond pentru construirea localuluĭ de scólă
		12	Garvan	2714		2596		118		fără destinatiune
		13	Gârlita	7358	50	5158	50	2200		construirea localuluĭ de scólă
		14	Giuvegea	1500	40	1500	40			
		15	Haranchioĭ							budgetul nu e remas definitiv
		16	Ienisenli							

www.ziuaconstanta.ro

	17	Lipnita	4731	3658 40	1072 60	construirea localuluĭ primărieĭ
	18	Mârleanu				budgetul nu e remas definitiv
1		Ostrov	28256 34	21756 34	7500	5000 l construirea primărieĭ si 1500 crearea de siosele
	19	Oltina				budgetul nu e remas definitiv
	20	Parachioĭ	3005	2228	777	construirea localuluĭ primărieĭ
	21	Satu noŭ				budgetul nu e remas definitiv

RESUMATUL BUDGETELOR BISERICESCI

Silistra Nouă	1	Ostrov	52 32	395	127 32
Hârsova	1	Grôpa Ciobanuluĭ	2534	984	1550
"	2	Dăeni	800	800	
"	3	Ostrov	270	270	
"	1	Hârsova	1417 64	1417 64	
Silistra Nouă	4	Parachioĭ	- 718 50	740 50	
	5	Bugeac	140	140	

Douĕ în Constanţa.

Douĕ în Mangalia.

Treĭ-spre-dece în Silistra Nouă.

Nouă în Megidie.

Unspre dece în Hîrşova.

Unde nu sunt scóle deosebite de băeţi şi fete, sunt scóle mixte.

Populaţiunea şcolară este astă-di, în numĕr aproximativ de 1560 băieţĭ şi fete, dintre carĭ 1200 băeţĭ, 360 fete. Maĭ sunt copiĭ înscrişĭ la scólă carĭ nu urmézĕ séŭ nu urmézĕ regulat. Disposiţiunile legiĭ instrucţiuniĭ publice nu s'aŭ aplicat însĕ; nu obligăm pênă acum, sub sancţiunea uneĭ amende, de a-şĭ trimite părinţiĭ toţĭ copiiĭ la scólă. Am preferit sĕ-'ĭ vedem cunoscêndu-şĭ singurĭ interesele copiilor lor. Am lucrat prin persuasiune. Resultatul a fost folositor instrucţiuniĭ. Populaţiunea scolară se va înmulţi din ce în ce. Progresele sunt dejà serióse în privinţa învĕţămêntuluĭ. Remâne ca învĕţătoriĭ sĕ continue a-şĭ face datoria întrégă şi prin silinţele şi conduita lor sĕ facă scólă iubită şi stimată.

Avem, pĕnă acum, 19 edificie, construite de la începutul luĭ Ianuariŭ 1879 pênă astă-dĭ, pentru scóle în comune române şi anume la Urumbeĭ, Ostrov, Dăenĭ, Gârliciŭ, Saraiŭ, Grópa Ciobanuluĭ, Hîrşova, Topal (plasa Hîrşopva), Seimeni marĭ, Seimeni micĭ, Cochirlenĭ, Rasova (plasa Megidie), Mîrleanu Beilic, Oltina, Satu noŭ, Bugeac, Ostrov, Coslugea (plasa Silistra Nouă).

Tóte aceste construcţiunĭ sunt solide, frumóse, încăpătóre, corespundênd în total necesităţilor scóleĭ. Între dênsele sunt carĭ, precum cele din Ostrov (Silistra Nouă), Beilic şi Dăeni pot servi de model în verĭ-care, comună rurală a ţĕreĭ; cele din Bugeac, Coslugea, Satu noŭ, Seimeni micĭ, Gârliciŭ, Ostrov, se pot numĕra între cele maĭ bune edificiĭ scolare rurale. Maĭ modeste sunt edificiile din Urumbeiŭ şi Saraiu, dér vĕ pot asigura că aşĭ fi fericit sĕ vĕdŭ în tóte satele judeţuluĭ câte unul asemenea lor.

Localurĭ bune pentru scóle, în proporţiunĭ maĭ micĭ, dar nouĭ şi încăpătóre avem clădite âncŏ la Cusgun, Caranlîk, Topolog. În Cusgun copii merg la scólă. Locuitoriĭ românĭ însĕ din Caranlik şi Topolog aştréptă învăţĕtoriĭ ce le-am promis şi am cerut Onor Minister al instrucţiuneĭ sĕ le numéscă.

Vĕ vorbiam, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, despre edificiele pentru Prmăriĭ ce se construescŭ séŭ se vor construi şi termina anul acesta chiar. Aceste edificie vor putea tot de-o-dată Primărieĭ şi scóleĭ. Tóte aŭ câte un salon încăpĕtor de, cel puţin, 60 elevĭ. Sunt însĕ edificie anume destinate scóleĭ, cu plan regulat, ce sunt deja începute ca la Aliman (plasa Silistra Nouă) şi Vlahkioĭ (plasa Megidie), sate române, séŭ staŭ sĕ încépă în primăvéra anuluĭ acesta. La Gârliţa (com. bulgară din Silistra Nouă) am pus însumĭ piétra fundamentală, la spaţiosul şi frumosul edificiŭ scolar ce se va termina pênă la véră. La Almalîu, Canlîia şi Parachioĭ (Silistra Nouă) construcţiunile vor începe cu primele dile de primăvéră. S'a adunat deja din material. Mĕsurile sunt luate, planurile gata. D-niĭ Administratorĭ respectivĭ sunt delegaţi de mine a pune în numele guvernuluĭ piétra fundamentală.

Acésta pentru comunele rurale. Dintre comunele urbane, Hîrşova are douĕ edificie, unul pentru scólă de băeţĭ, altul pentru scólă de fete; asemenea Mangalia. În Ostrov, edificiul terminat anul trecut servă ambelor scolĭ. Oraşiul Constanţa are numaĭ un local pentru scóla de băeţĭ; scóleĭ de fete i se închiriază o casă particulară. Megidia şi Cernavoda n'aveaŭ nicĭ un edificiŭ scolar. Se închiriaŭ de către comună case particulare.

Lipsele simţitóre de la Cernavoda, Megidie şi Constanţa vor dispare. În tómna anuluĭ trecut, graţiă fondurilor ce am prevĕdut în budgete, ajutoruluĭ Ministeruluĭ de Instrucţiune (care a bine-voit a respunde cereriĭ nóstre relativ la scóle trimiţêndu-ne 6000 leĭ noĭ) şi concursuluĭ bine-voitor al locuitorilo, s'aŭ început deja, conform planurilor trimise de minister şi aplicate de D. Revisor scolar, douĕ măreţe edificie, carĭ sunt pe jumĕtate terminate. Pentru Constanţa am prevĕdut în budgetul acestuĭ an suma de 14000 leĭ ca sĕ pótă Primăria construi un edificiŭ model care sĕ corespundă în total necesităţilor scóleĭ şi viitoruluĭ oraşiuluĭ. Acéstă sumă nu este suficientă. Nu desperăm însĕ din acéstă causă, cum n'am disperat pentru tóte lucrurile carĭ s'aŭ început şi terminat cu succes în acest judeţ. Am format un comitet de acţiune. Se va face apel la persónele iubitóre de cultura

www.ziuaconstanta.ro

poporuluĭ. Guvernul nu este îndoială, ne va venĭ în ajutor şi D-vóstră chiar, Domnilor consilierĭ judeţenĭ, 'mĭ veţĭ permite a contribuĭ cu cât se va putea, din fondurile judeţuluĭ, la acéstă frumósă operă.

Sunt dator a recunósce, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, cât datorim, pentru construcţiunea edificielor scolare, laborióseĭ şi onesteĭ populaţiunĭ rurale. A fost destul ca ideia se i se dea pentru ca din tot sufletul sĕ lucreze pentru realisarea eĭ. Guvernul ne făcuse deja facilă posiţiunea, scutind aceştĭ doĭ anĭ, populaţiunea de contribuţiunĭ personale séŭ asupra pământuluĭ. Dar populaţiunea suferise crud de ororile resbeluluĭ. Cu tóte acestea convingêndu-se de binefacerile scóleĭ, a lucrat cu uă bună-voinţă esemplară, cu entusiasm chiar pentru ca se facă cale lumineĭ sciinţeĭ în satele sale. Administraţiunea care dase ideia, preparase spiritele, a avut puţin de lucru în urmă. A trebuit maĭ mult sĕ dirigă aceste bune dispositiunĭ şi sĕ supravegheze acţiunea sătenilor. D-niĭ administratorĭ aĭ plăşilor, D. revisor şcolar, s'aŭ distins fórte mult în esecutarea mĕsurelor ce luaserăm. Dar trebue sĕ vĕ fac cunoscut meritul imens al populaţiuneĭ la ridicarea fórte utilelor edificie. Prin atitudinea şi acţiunea eĭ şi în acéstă privinţă, ea 'şĭ-a creat titlurile cele maĭ solide la stima şi iubirea nóstră.

În comunele curat mahometane, sciţĭ, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, că reuşisem în primăvéra anuluĭ 1879, a înfiinţa scóle române. La Topraisarî, Osmanfakî, Ghelingec, Azaplar, Buiukenghez, Osmancea, Hasancea, Caraharman, învĕţĕtoriĭ românĭ vedeaŭ copii musulmanĭ venind, în dorinţa de a sci limba română şi a se împărtăşĭ de cultura nóstră. Aceste scóle însĕ n'aŭ reuşit atuncĭ. Din causa miculuĭ numĕr de elevĭ ce le frecuentaŭ, autoritatea scolară le-a închis. Aceste scóle nu trebuiaŭ însĕ desfiinţate. Puţină pacienţă era necesară, pênă sĕ se risipéscă ultimele scrupule ale populaţiuneĭ mahometane. Locuitoriĭ acestor sate 'mĭ aŭ manifestat, în parte, părerile lor de rĕŭ pentru desfiinţarea scólelor. Am intervenit din noŭ la Onor Minister pentru a se crea din noŭ scóle în comunele importante musulmane. Am cerut ca aceste scóle, pentru raţiunĭ de ordine administrativă, sĕ fiă lăsate sub esclusiva priveghere a Prefecturiĭ. N'am priimit âncŏ respuns. Dar sunt convins că aşteptările mele nu vor rĕmânea deşerte. În interval, grăbim cu terminarea edificielor necesare pentru ca numindu-se învĕţĕtoriĭ, sĕ nu se maĭ pérdă timp. Populaţiunea mahometană s'a convins deja de folosul pentu dĕnsa ce póte trage din scóla română. Vom autorisa la fiă-care scólă pe cel maĭ capabil Hoge al comuneĭ ca sĕ predea limba şi religiunea mahometană, şi dificultăţele trecutuluĭ nu vor maĭ avea raţiune de a esista. Este de cel maĭ mare interes, pentru nouiĭ cetăţenĭ aĭ Românieĭ, ca sĕ cunóscă limba Statuluĭ. Cu acéstă limbă vor învĕţa principiele de sciinţă şi progres ce facŭ adevĕrata forţă a societăţilor moderne. Scóla română va fi o legătură maĭ mult între mahometanĭ, românĭ, bulgarĭ, grecĭ, armenĭ, israeliţĭ şĭ noua Patriă. Printr'ênsa ne vor cunósce maĭ mult şi nu ne temem de acésta. Se vor cunósce maĭ bine şi pe eĭ şi interesele lor adevĕrate.

Onor. Minister al Instrucţiuniĭ publice a ieşit înaintea dorinţeĭ populaţiuniĭ şi a complectat mĕsurile pentru instrucţiunea publică prin crearea de şése burse destinate elevilor din acest judeţ. Şése elevĭ Dobrogenĭ, dintre care treĭ românĭ şi treĭ musulmanĭ sunt deja în scólele Satuluĭ din Iassi. Alte burse se vor crea pentru viitor.

În plasa Constanţa, comuna Caramurat, astă-dĭ jumĕtate română, va vedea în curând un frumos edificiŭ scolar terminat. În comuna Caraomer (plasa Mangalia, pe frontiera Bulgarieĭ) alt edificiŭ este început deja. Din fondurile priimite de la Ministerul Instrucţiuniĭ am dat fiă-căreia dintre aceste douĕ comune câte 400 leĭ nouĭ şi din fondurile ce maĭ sperŭ a avea séŭ de la Domnia-Vóstră, séŭ de la guvern, le voiŭ maĭ da âncŏ. Caut a dispune, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, de cât se póte maĭ multe mijlóce. În acest chip vom putea cu toţiĭ vedea realisându-se intenţiunile nóstre comune. Trebuim a merge înainte şi vom merge. Opera nóstră nu o vom putea crede pusă pe cale de a fi terminată pênă când nu vom avea imensa satisfacţiune de a vedea câte un frumos edificiŭ de scólă plin cu elevĭ, cu un bun învĕţĕtor, în fiă-care sat séŭ cătun. Ne este reservat nouĕ ajungerea la acéstă ţintă? În verĭ-ce cas am început opera, cu intenţiunea sinceră de a servi populaţiuniĭ şi ţĕriĭ. Sĕ se continue numaĭ în aceleaşĭ proporţiunĭ, şi în fórte puţinĭ anĭ, un sat de ómenĭ fŏră scólă s'ar cualifica de ruşine.

Scóla şi templul religiuneĭ trebuescŭ sĕ mérgă împreună. Una are de scop principal a forma pe cetăţén, ceia-l'altă pe om. Administraţiunea nu póte neglige, prin urmare, templul religiuneĭ fŏră a-'şĭ neglige, în acelaşĭ timp, una dintre datoriile séle esenţiale. Şi prin mĕsurile luate cu D-niĭ Administratorĭ aĭ plăşilor şi Consiliele Comunale şi prin inspecţiunile nóstre generale séŭ parţiale ne-am ocupat de repararea bisericelor şi giamielor ruinate, de întreţinerea în bună stare a celor esistente, de satisfacerea necesităţilor cultuluĭ.

Graţiă în mare parte a cucernicieĭ sale Protoereuluĭ judeţuluĭ, bisericile române din comunele rurale se află astă-dĭ în stare satisfăcĕtóre. Sunt în coprinsul judeţuluĭ 25 biserici române, 9 bulgare, 1 biserică grécă în Constanţa şi alta arménă. La Aliman s'a construit anul trecut o biserică română nouă. La Cocargea s'a făcut reparaţiunĭ radicale ruinelor ce am găsit. S'aŭ tîrnosit bisericele de la Satu noŭ, Cochirlenĭ şi în curînd se va tîrnosi şi cea de la Demirce. Marea biserică română de la Dăeni începută de câţĭ-va anĭ s'a terminat şi sânţit anul trecut. Cernavoda va avea în curând o biserică română nouă care sĕ fiă la înălţimea noueĭ situaţiunĭ a oraşiuluĭ. Locuitoriĭ satelor ce nu aŭ âncŏ unde se închina lui Dumnedeŭ sunt doritorĭ şi

www.ziuaconstanta.ro

impacienţĭ de a construi lăcaşe sfinte. Caramurat, noul sat român din plasa Constanţa, va vedea, credem, în curând, şi maĭ în acelaşĭ timp, terminate un edificiŭ pentru Divinitate, altul pentru scólă.

În Mangalia şi Megidie eraŭ douĕ biserice bulgare. Preoţiĭ lor părăsind oraşiele le-am ocupat cu preoţĭ românĭ. Astă-dĭ sunt bisericĭ române şi în aceste oraşie, nu în condiţiunile cuvenite dar suficiente trebuinţelor momentuluĭ. La Megidie era maĭ cu sémă necesară biserica din causa numĕruluĭ neîncetat crescênd de românĭ ce se stabilesc în acest oraşiŭ.

Catedrala română va fi, credem, în curând începută în oraşiul Constanţa. Guvernul a alocat în budgetul statului pe anul trecut 25.000 leĭ nouĭ, în acest scop, ca prim acont. Se va maĭ aloca, de sigur suma necesară şi în anul viitor. Se lucréză planul clădiriĭ de către arhitecţiĭ Onor. Minister al Cultelor. Sunt în posiţiune a crede că în primăvéră se va începe mult dorita construcţiune. Am fixat locul catedraleĭ. Administraţiunea cară material de marmură şi piétră. Rêmâne numaĭ sĕ se dea edificiul în întreprindere. Dorinţele ce am avut onóre a manifesta Onor. Minister vor fi satisfăcute. Catedrala din Constanţa trebue sĕ fiă un monument de artă, edificiŭ care va fi, la acest capĕt depărtat al ţĕriĭ, pe malurile Măriĭ, în'spre Orient, manifestaţiunea frumósă şi mărĕţă a cultului român[43].

Fórte multe giamiĭ, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, s'aŭ ridicat din ruinele în care le doborîse resbelul trecut. Populaţiunea mahometană are locaşiurĭ sfinte în care'şi practică în perfectă libertate cultul părinţilor sĕĭ. Când prosperitatea va fi maĭ mare, giamiele vor ajunge la starea în care trebuesc să fiă ca temple ale Dumnedeiriĭ. Comunele aŭ contribuit totuşĭ când aŭ putut la repararea lor. Guvernul a trimis ajutóre însemnate giamielor din Hîrşova, Constanţa, Megidie, Cernavoda şi Mangalia.

Aţĭ observat, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, că cea maĭ mare grijă, cea maĭ constantă preocupaţiune a administraţiuniĭ a fost, maĭ cu sémă, cum sĕ stabilĕscă perfect ordinea, sĕ înfiinţeze o autoritate basată pe principie de justiţiă, de umanitate şi de bine public. Trebuia creată încrederea în legile şi ómeniĭ ce veniaŭ într'o provinciă de altminterĭ vechiă parte integrală a Românieĭ. Era de refăcut moralul crunt sdruncinat de evenimentele resbeluluĭ. Eram chemaţĭ a ridica frunţile plecate şi a forma tutulor convicţiunea că viitorul este plin de speranţe de progres, de libertate, de prosperitate. Eram datorĭ a crea o nouă stare de lucrurĭ. Dar acéstă stare de lucrurĭ proclama că toţĭ locuitoriĭ Dobrogiĭ sunt egalĭ înaintea legiĭ şi autorităţiĭ, că arbitrariul dispăruise, că ţéra este supusă unuĭ guvern ce nu are şi nu póte sĕ aibă altă grijă decât binele poporuluĭ. Cu aceste principiĭ venind, autoritatea română a fost priimită cu acel entusiasm pe care 'mĭ este cu neputinţă a 'l uita vre-o dată. Căcĭ dupĕ ce aspiră omul maĭ mult ca după justiţiă, libertate, umanitate ? S'ar fi părut într'o parte a Dobrogiĭ, că vor trebui secolĭ pênă când legăturile de înfrăţire sĕ se solidifice. Faptul s'a îndeplinit în dată ce ne-am cunoscut uniĭ pe alţiĭ. Poporul ce anexa Dobrogea avea fraţĭ mulţĭ, fórte mulţĭ, de sânge într'însa. Dar décă româniĭ din Dobrogea ne sunt fraţi dinaintea ómenilor, voĭ, turcĭ, tătarĭ, grecĭ, bulgarĭ, armenĭ, nu ne sunteţĭ fraţi dinaintea lui Dumnedeŭ ?

Continuând îngrijirile nóstre pentru populaţiune nu 'i puteam neglige sănĕtatea, acest bun preţios fără de care cele-l-alte bunurĭ nu pot esista. Am găsit o climă, în cea maĭ mare parte a judeţuluĭ bună. Dobrogea nu merită reaua reputaţiune de nesănătósă ce 'i s'a făcut. Locuitoriĭ sĕĭ viguroşĭ şi sănĕtoşĭ desmint acest neadevĕr prin singura lor aparinţă. Ca sĕ nu vorbesc de cât de judeţul Constanţa, ce, în urma multor inspecţiunĭ minuţióse prin tóte satele şi locurile, socotescŭ că potŭ afirma a cunósce, ce alte localităţi se pot numi nesănătóse de cât Gargalîk, Megidie, Tusla şi Merdvenli punar? Şi încŏ nu în toţĭ aniĭ clima este rea în aceste sate. Anul 1879 a fost rĕŭ. Frigurile aŭ bântuit tóte localităţile de lângă bălţĭ şi aŭ fost maĭ furióse în satele menţionate. Dar în cursul anuluĭ 1880 sănĕtatea publică a fost satisfăcĕtóre în tóte părţile. Singurul sat în care frigurile fac multe victime în tóte verile este Merdvenli-punar aşedat pe malul unuĭ lac neînsemnat, în interiorul plăşiĭ Mangalia, între Câzâl-murat, Cavaclar şi Sofular. Dar administraţiunea va lua la timp măsurĭ pentru desfiinţarea acestuĭ sat şi strĕmutarea locuitorilor (tătarĭ) într'altă comună.

Direcţiunea sanitară, dupe cerera D-luĭ Medic primar şi a nóstră a trimes cuantităţi însemnate de chinină şi alte medicamente. Fiă prin revisiele D-luĭ Medic primar, fiă prin desele inspecţiunĭ ale ajutórelor sale, populaţiunea suferindă a găsit remediŭ séŭ alinare contra bólelor. În douĕ dintre inspecţiunile mele medicul primar m'a însoţit cu farmacia sa portativă. În fiă-care sat ne opream ca sĕ ne facem fiă-care în ceiace ne privia datoria.

Bóla însĕ care a făcut maĭ multe victime a fost variola. În anul trecut ea a secerat maĭ multe decimĭ de copiĭ, – mulţĭ dintre eĭ elevĭ – în câte va comune din plasa Hîrşova, la Dăenĭ maĭ cu sémă. Cu vaccinatul flageluĭ a fost distrus. În câte-va alte comune din plasa Megidie variola apăruse încŏ, dar de la început a fost învinsă. Copiiĭ fiind, în cel maĭ mare numĕr al satelor creştine, vaccinaţĭ, temere nu maĭ avem, din astă parte. Grija nóstră însĕ este, în aceste momente, pentru comunele Topraisarî, Tatlageac, Cheragi şi Tuzla. Vĕrsatul s'a declarat între copiiĭ locuitorilor ce, prea încredĕtorĭ destinuluĭ, nu vorŭ sĕ 'i lase a fi vaccinaţĭ. Am cerut în maĭ multe rînduri Direcţiuniĭ sanitare sĕ numéscă un medic vaccinator, de naţionalitate turcă, special pentru copiiĭ locuitorilor mehometanĭ. Dificultatea va fi, în ast mod sunt sigur, învinsă. Sunt

www.ziuaconstanta.ro

îndreptăţit a crede că Onor. Direcţiune va satisface cererilor mele, des repetate, în vederea pericolelor în care s'ar afla populaţiunea mahometană în cas de epidemiă.

Am căutat, Domnilor Consilieri judeţeni, a ne îngriji mai cu sémă de traiul populaţiuniĭ tătare care în unele localităţi espune pe ómeni la bóle lesne de evitat. N'aŭ lipsit din parte-ne şi din partea autorităţiĭ medicale a judeţuluĭ consilie şi precepte folositóre. Credem că prosperitatea şi timpul va forma acesteĭ laborióse şi pacînice populaţiunĭ convecţiunea că de condiţiunile vieţiĭ din tóte dilele depinde în cea maĭ mare parte sănĕtatea eĭ.

Pentru bolnaviĭ sĕracĭ se află în Constanţa înfiinţat un spital în care se tratéză, de o-dată, între 20 şi 35 bolnavĭ. Acest din urmă numĕr a fost întrecut adesea. Spitalul se întreţine din fondurile Comunale. Direcţiunea sanitară 'l-a ajutat însĕ cu o subvenţiune de 7500 leĭ anul trecut şi'l ajuta şi anul acesta. Bolnaviĭ în cea maĭ mare parte sunt din judeţ. În 1879 s'aŭ tratat 404 bărbaţi, 46 femeĭ şĭ s'aŭ dat consultaţiunĭ la 616 bărbaţi şi 316 femeĭ. În anul 1880 s'aŭ tratat 435 bărbaţi, 66 femeĭ şi s'aŭ dat consultaţiunĭ la 940 bărbaţi şi 649 femeĭ. Spitalul are un medic, un subhirurg şi este organisat modest dar suficient faţă cu mijlócele comuneĭ. În acest an Medicul comuneĭ a vaccinat, pênă acum, 361 copiĭ dintre carĭ la 348 vaccina s'a prins.

De altminteri starea sanitară a judeţuluĭ este satisfăcĕtóre. Am găsit comune în carĭ numĕrul născuţilor era întreit de mare ca al morţilor; ceia-ce m'a umplut de mulţămire şi m'a făcut sĕ doresc din fundul sufletuluĭ acésta pentru tótă ţéra. Ca sĕ dovedesc populaţiuniĭ interesul ce pune statul pentru familiă, am oprit cu desĕvărşire, în tot judeţul, taxele prevedute de legea maximuluĭ asupra extractelor de pe actele stăriĭ civile. Am cuantificat în tot d'auna aceste taxe de vexatóre familieĭ şi vătămătóre celor maĭ elementare interese de stat. Este nechibzuit lucru a pune cel maĭ mic obstacol căsătorielor şi naşterilor. Asemenea acte, basa înmulţireĭ cetăţenilor şi a puteriĭ Statuluĭ trebuesc, din contra, încuragiate. Ceĭ ce facŭ legile nu 'şĭ închipuesc în tot d'auna ce efecte póte sĕ aibă o dispositiune care atacă punga adesea gólă a ţĕranuluĭ. Sciŭ căsătoriĭ ce nu s'aŭ făcut pentru că bietul om nu avea banĭ sĕ plătéscă şi taxele cerute de budgetul Primărieĭ ! Şi dacă căsătoriile se vor împuţina, ce fel de nascerĭ vor avea loc? Am redus la cea mai simplă espresiune salariele funcţionarilor comunalĭ dar am lăsat libere căsătoriile, libere naşterile.

Condiţiunile în care s'a aflat, pĕnă acum, populaţiunea, ne-a pus, Domnilor consilierĭ judeţenĭ, în posiţiune sĕ 'ĭ putem întrebuinţa, cu mulţămirea sa, braţele pentru drumurile publice. Ea a venit când am chemat'o, în intervalul lucrărilor agricole. Dar organisarea serviciuluĭ tecnic al judeţuluĭ a lăsat mult de dorit. Personalul d'abia în a doua jumĕtate a anuluĭ s'a complectat. Cu tótă buna-voinţa D-luĭ Inginer şi D-luĭ conductor progrese marĭ nu am putut face în acéstă privinţă. Instrumentele necesare chiar nu aŭ fost suficiente. S'a perdut timp şi s'a lucrat puţin. Iată cât s'a lucrat în campania de tómnă a anuluĭ trecut:

La punctul Constanţa s'aŭ întrebuinţat 981 de dile cu carul şi 1458 dile cu braţele. S'aŭ lucrat 1000 metrĭ linearĭ şiosea spre Babadag, şi 500 metri linearĭ spre Mangalia şi s-a făcut 160 metrĭ provisiune de prunt.

La punctul Mangalia s'aŭ întrebuinţat 1860 dile cu carul şi 1518 cu mâinele şi s'aŭ lucrat 400 metrĭ linearĭ şiosea, pusă deja în circulaţiune. S'a făcut âncŏ provisiune de 110 metrĭ piatră.

La punctul Ostrov s'aŭ întrebuinţat 3460 zile cu palmele şi 3490 cu carul; s'aŭ lucrat 640 metri linearĭ şiosea terminată, 350 metrĭ terasamente neîmpetrite; s'a făcut 140 metrĭ provisiune de piatră.

Întréga plasă Hîrşova şi Megidia n'aŭ dat ómenĭ la lucrul şioselelor judeţene séŭ naţionale pentru că personalul lipsea şi pentru că, fórte probabil, studiele prealabile nu eraŭ făcute.

Onor. Minister al lucrărilor publice a alocat o însemnată sumă de banĭ, 100.000 leĭ nouĭ pentru şioselele din Dobrogea D. Inginer şef al Dobrogiĭ n'a găsit însĕ de cuviinţă a întrebuinţa cea maĭ mică sumă din aceştĭ banĭ pentru judeţul Constanţa. D-sa a consacrat întréga sumă judeţuluĭ Tulcea. Cu tóte acestea Tulcea are comune marĭ, prospere, braţele numeróse, mijlócele sale sunt însemnat maĭ multe ca ale judeţuluĭ Constanţa atât de bântuit şi pustiit de relele resbeluluĭ trecut. Ast-fel, am fost lăsaţĭ proprielor nóstre mijlóce restrânse, fŏră instrumentele necesare, fŏră studie şi traseurĭ bine definite.

Vĕdênd că serviciul tecnic al judeţuluĭ 'şĭ concentră viéţa întrégă la Tulcea, ne-am gândit la şiosele comunale propriŭ dise. N'avém ingineri carĭ sĕ conducă lucrările, carĭ sĕ le fi preparat. Acéste însĕ nu ne-a descurageat. Administratorilor le-am dat atribuţiunile pe carĭ ómeniĭ specialĭ numaĭ le aŭ. 'Şĭ aŭ făcut datoria în conseciinţă şi cu acéstă ocasiune. În acest mod, astă-dĭ, tóte comunele române şi bulgare şi o bună parte din cele mahometane aŭ strada principală a satelor străbătută de şiosea bine împetrită şi cât s'a putut maĭ regulat trasă. Am început de aci căci nu este drum maĭ rĕŭ ca prin sate. Fisionomia acestora adesea este urâtă şi neplăcută din astă causă. Comunele menţionate şi-aŭ schimbat faţa de când satul 'şĭ are drumul bun şi curat. Tindem a uni împreună diferitele sate prin şiosele comunale, cele maĭ importante căĭ de comunicaţie. În unele localităţi aŭ înaintat deja lucrările de o parte şi de alta. Dar nu vor putea continua fŏră traseurĭ formate conform regulelor arteĭ. Ne propunem a face sĕ se studieze afacerea pentru ca dilele comunale sĕ fiă întrebuinţate spre cel maĭ mare folos al locuitorilor.

În privinţa lucrărilor publice efectate în comunele urbane, D-Vostră cunóscetĭ, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, de aprópe lucrurile. Deja oraşiul Constanţa s'a transformat. În puţin timp sperăm că fisionomia sĕ 'ĭ

www.ziuaconstanta.ro

se schimbe cu desĕvêrşire. Comuna a cheltuit sume de banĭ cu lucrările publice. Am dispus âncŏ de la început ca cea maĭ mare parte a fondurilor sale sĕ fiă întrebuinţate pentru îmbunĕtăţirea comunicaţiunilor şi pentru înfrumuseţarea sa. Viitorul primuluĭ port de mare al Românieĭ, viitor plin de marĭ speranţe, depinde în bună parte şi de modul cum comuna 'şĭ va face datoria. Dar totul este de sperat de la lumina şi devotamentul pentru binele public al Primaruluĭ şi consilierilor sĕĭ. Din parte-ne nu am lipsit şi nu vom lipsi a participa împreună cu dĕnşiĭ la opera de prefacere în bine a acestuĭ frumos şi important oraşiŭ. Deja cestiunea apeĭ şi crearea uneĭ pieţe de cereale la marginea oraşiuluĭ sunt în studiŭ. Se vor pava şi repava nouĭ strade. Clădirile nouĭ sunt numeróse; altele sunt proiectate. Marele Otel "Carol I" va contribui puternic la înmulţirea visitatorilor pentru băile pe mare. Căcĭ pe lângă un mare oraşiŭ comercial Constanţa va fi şi o staţiune balneară dintre cele maĭ frecuentate. [44]

Vorbind de situaţiunea financiară a comunelor urbane Hîrşova, Cernavoda, Megidie, Ostrov, v'am arătat ce s'a dispus a se face în aceste oraşie anul acesta chiar. Veţi putea înşi-vĕ constata progresul; căcĭ ca şi satele, oraşiele vor trebui sè mérgă repede înainte. Singură Mangalia înaintéză maĭ încet. Starea financelor sale nu este prosperă. Oraşiŭ mic deja, înainte de resbel şi maĭ mic dupe resbel, veniturile sunt abia suficiente pentru serviciul interior al comuneĭ şi puţine lucrărĭ. Este greŭ, astă-dĭ, sĕ 'ĭ dea însemnătatea relativă ce avea altă dată. Graniţa 'ĭ a tăiat cea mai mare parte din folósele trecutuluĭ. Portul sĕŭ servă la puţine comune astă-dĭ. Guvernul totuşĭ va îngriji şi de acest port, ca sĕ 'l facă accesibil vaselor ce nu pot acum ancora într'ênsul.

Comerciul a mers, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, sporind din an în an de la anexarea Dobrogiĭ la România. În timpul resbeluluĭ era, natural, aprópe nul. Astă-dĭ s'a redeşteptat şi progreséză. Tîrgul vestit de la Megidie ce are loc de douĕ orĭ pe an în Iuniŭ şi Octombrĕ şi s'a redeschis în anul trecut, tîrgurile sĕptămânale ce am înfiinţat prin câte-va comune înlesnesc transacţiunile, pună în contact interesele şi crează schimburĭ, vêndĕrĭ şi compĕrărĭ folositóre populaţiuneĭ. Industria propriŭ disă esistă puţină în acest judeţ. O fabrică mare de pelăriă (fondată 1879, prin sprijinul administraţiuniĭ), la marginea Constanţeĭ[45], dinspre Mamaia, o maşină pentru tăiat cherestelele tot în Constanţa sunt singurele stabilimente serióse de industriă ce s'aŭ înfiinţat pênă acum. Meseriaşiĭ nu sunt numeroşĭ. Afară de oraşiŭ fórte puţinĭ sunt în comunele rurale în carĭ aprópe întréga populaţiune se ocupă cu agricultura. Sunt în judeţ şépte morĭ cu aburĭ (4 în Silistra Nouă, 1 în Megidie, 2 în Hîrşova şi 1 în Constanţa), sunt âncŏ puţine fabricĭ de spirtuóse, dar aceste stabilimente nu se pot numi industriale.

Comerciul de cereale şi de lânurĭ este singurul care pênă acum se află stăpân de terenul activităţiĭ locuitorilor judeţuluĭ. Într'un judeţ în care agricultura şi economia vitelor constituesc aprópe esclusiva ocupaţiune a locuitorilor era natural acésta. Prin acest comerciŭ s'aŭ vindecat cele maĭ multe rane causate de resbel, luĭ datorim ridicarea satelor, şi prosperitatea relativă, destinată a creşte repede, a satelor şi oraşielor.

Dar şi comerciul şi agricultura trebuesc, astă-dĭ, ca sĕ prospere şi sĕ progreseze, sĕ fiă supuse unor legĭ şi regule, produs al esperienţiĭ şi al sciinţelor economice şi fisice. În acest scop, ne propunem a arunca primul fundament al uneĭ scóle de Comerciŭ maritim, agricultură şi industriă. Fondurile cele fórte restrânse de o cam dată, nu ne permit a vedea realisându-se ideia acésta. Dar D-vóstră sunteţĭ rugaţĭ, Domnilor Consilierĭ judeţenĭ, sĕ prevedeţĭ o sumă, un început. În puţinĭ anĭ, suma necesară se va putea strânge. Se va putea lucra în Dobrogea lânurile şi peile séle. Aceste întinse câmpurĭ vor produce îndoit şi întreit cultivate de ómenĭ înzestraţĭ cu cunoscinţele arteĭ agricole. Comerciul va lua un avênt regulat şi întins când scóla va veni sĕ lumineze întreprinderile comerciantuluĭ. Scóla D-vóstră de comerciŭ maritim va putea avea ambiţiunĭ marĭ. Ea ar trebui sĕ fiă nu numaĭ a Dobrogeĭ ci a ţĕriĭ întregĭ. Şi de ce nu ar fi un focar de nouă lumină pentru litoralul măriĭ aceştia? Deja viitorul Constanţeĭ se desinéză din ce în ce maĭ bine. Peste câţĭ-va anĭ portul acesta va fi legat, prin repedea comunicaţiune a drumuluĭ de fer, cu tóte unghiurile ţĕriĭ. El este pórta Românieĭ spre orient. Este indispensabil, prin urmare că âncŏ de timpuriŭ sĕ avisăm ca sĕ corespundă posiţiuneĭ ce 'ĭ se va face.

Agricultura, acéstă ramură principală a activităţiĭ locuitorilor judeţuluĭ, trebue sĕ formeze obiectul preocupaţiuneĭ nóstre. Un comiţiŭ agricol, care sĕ se ocupe în special de dênsa este necesar a se crea. Ce teren maĭ solid şi maĭ simpatic de cât acesta? Ce operă maĭ plină de consecinţe binefăcătóre? Cestiunea proprietăţiĭ séŭ a posesiuneĭ pămêntuluĭ de care stă atât de strâns legată sórta agriculturiĭ va fi, credem, în curând resolvată conform echităţiĭ şi intereselor publice. Noua lege va asigura în mod definitiv posiţiunea fiă-căruĭ agricultor séŭ posesor de pământ. Când fiă-care va sci limita şi puterea drepturilor séle, activitatea 'ĭ se va îndoi şi braţele muncitóre vor transforma faţa actuală a acestor fertile câmpurĭ, pe întindere atât de mare necultivate. Agricultura şi economia vitelor, isvórele principale de avuţiă ale populaţiuneĭ rurale vor merge împreună. Nicăerĭ terenul nu le e maĭ favorabil. Pe când sĕmênţa se va îmbunătăţi, pămênturile se vor cultiva maĭ bine, autoritatea nu se va îngriji şi de ameliorarea rasei vitelor de lucru ? Acest an mijlócele financiare nu permit judeţiuluĭ a lua acéstă lăudabilă iniţiativă. În anul viitor va putea însĕ. [46]

www.ziuaconstanta.ro

Ating în trécăt, cestiunea pădurilor.[47] În plasa Silistra nouă numeróse păduri acoperă multe din délurile şi văile séle. În plasa Megidie sunt păduri numai la Mulceova, Talaşman, Arabagi şi Polucci. La Hîrşova pădurile încep în părţile Curugelii, Doiranului, Topologului, Urumbeiului şi se confundă cu pădurile seculare din plasa Babadagului. Cea mai mare parte a judeţului însĕ, începând de la Cialmagia şi Docuzaci, la frontieră, în marginea plăşii Silistra Nouă, pênă la Peletli şi Caraharman, la nord, aprópe de mare şi malurile Dunării de la Rasova la Ostrov din spre Măcin, păduri nu sunt. Aceste vaste cămpii, întrerupte de altminteri de văi şi déluri, adesea munţi mici (ca la Băltăgesci) sunt aprópe fără ape curgĕtóre şi fără păduri. În tot judeţul cinci mici rîuri sunt: Unul în plasa Constanţa (Casimcea ce curge pe lângă Şeremet, Cavargic, Palazu mic, şi se vérsă în lacul Taşaul); patru în plasa Hîrşova-Băltăgeşti, Terzichioi-Cartal, Doiran-Topolog-Calfa, Urumbeiu-Făgăraşiu nou-Agiar Ahmet; trei vĕrsându-se în Dunărea, unul în gârla Casimcei). Păduri însĕ nu sunt de cât cele ce menţionaiu, căci crângurile de la Hoscadîn (plasa Megidia), Murfatlar şi Dolufaki (plasa Constanţa) nu merită acest nume.

Necesitatea plantaţiunii pe cea mai întinsă scară este evidentă. În interesul sănĕtăţii publice pe malurile bălţilor, în interesul agriculturii în cele-l-alte localităţi. Am făcut deja în acéstă privinţă, un început. Graţiă ajutórelor guvernului, am putut planta în bălţile Megidiei peste 60.000 sălcii. Aprópe de Constanţa am înfiinţat o mică pădure de vre-o 30 pogóne, parte prin plantaţiuni de arbori din Babadag parte prin sĕmênţă. Credem lucrarea sĕ fiă reuşită. În vecinătatea Mangaliei şi Megidiei câte 10 pĕnă la 15 pogóne încŏ s'aŭ plantat şi semănat fără însă succes vedit, pĕnă acum, din causa terenului şi timpului nefavorabil. S'a prevĕdut în mai multe budgete comunale şi în anul trecut şi în acesta, sume pentru acelaşi scop.

Mijlócele judeţului nu permit încŏ a se avisa, anul acesta, la mĕsuri serióse pentru continuarea plantaţiunii. Va rebui însĕ sĕ ne gândim, în viitor, cu tot din adinsul la acéstsa. Este o cestiune care intereséză în cel mai mare grad, dupĕ cum vĕ spuneam, şi sănĕtatea şi agricultura. În scurt timp s'ar putea vedea umbrite de pini maritimi malurile mării, de sălcii malurile bălţilor şi de păduri frumóse părţile mai pitorescĕ ale judeţului. Vor fi necesare încercări multe şi silinţe continue. Folósele plantaţiuni vor resplăti în de ajuns sacrificiele ce s'ar face.

Dar înainte chiar, Domnilor Consilieri judeţeni, de a ne ocupa, de interesele agriculturei suntem datori a ne ocupa de posiţiunea populaţiunei rurale. Guvernul şi D-vóstră şi noi avem ocasiunea fericită de a crea în acéstă parte a ţării o proprietate mică, garanţiă a prosperităţii publice. Starea de lucruri ce am găsit în acest judeţ este fórte favorabile înfiinţării de sate de moşneni cari sĕ aibă pământ suficient şi sĕ se aşeze un îndelungat viitor, ast-fel în cât să nu fiă espuse impilării speculatorilor rĕŭ voitori. De prosperitatea ţĕranului depinde, mai cu sémă, prosperitatea ţării. Pe umerii sĕi, într'o ţéră ca o nóstră, se rĕdimă greutatea cea mare a statului. Îngrijirile ce vom avea de populaţiunea rurală, protecţiunea specială ce 'i vom acorda, nu sunt decât justă resplată elementului celui mai curat şi mai puternic din câte constituesc naţiunea. Acele sate de moşneni români, turci, tătari, bulgari, creştini şi mahometani, vor face bogăţia şi puterea nouii provincie a Românieĭ. Bucurându'se de aceleaşi drepturi, obicinuindu-se a se considera, din ce în ce mai mult, ca fraţi, copii ai aceliaşi patrie, Statul român va compta pe dênsele, în tóte timpurile, cum a comptat şi comptéză pe acele suflete mândre, pe acele braţe viguróse, cari aŭ dat ţării şi 'i vor mai da încŏ, mărire şi gloriă. Cetăţeni români, săteni ! Şi în Dobrogea nu mai sunt astă-dî de cât cetăţeni români; de religiune creştină sĕŭ mahometană: afacerea consciinţeĭ lor.

'Mi permit, Domnilor Consilieri judeţeni, a vĕ recomanda două proiecte de budgete pentru anul acesta, unul pentru veniturile şi cheltuelele ordinare, altul pentru veniturile şi cheltuelele drumurilor publice. Am căutat sĕ le echilibrez cum am putut mai bine. Veniturile, cum veţi vedea sunt mici. Vĕ propunem sĕ nu le măriţi pentru anul acesta. O decime este suficientă la veniturile ordinare. Nu putem impune mai mult locutorii. Ceea-ce nu le vom lua nu este perdut pentru noi. Îmbogăţirea lor este îmbogăţirea statului. D'abia aŭ trecut relele resbeluluĭ. Populaţiunea are încŏ necesitate de a fi cât mai mult cruţată de imposite mari. Va veni timpul când va putea contribui cu mult mai mult la sarcinile publice, sarcine ce trebuesc, în realitate, sĕ se resolve tot în bine facere pentru dênsa. La cheltueli ţin sĕ prevedeţi cu tótă mulţămirea fondurile ce vĕ cerŭ pentru instrucţiunea publică mai cu sémă. Pentru lumina ómenilor veri ce sacrificie s'ar face nu sunt prea multe. Vĕ puteţi face convincţiunea studiând aceste proiecte că preocupaţiunea nóstră principală a fost, formându-le, sĕ întrebuinţăm cea mai mică sumă posibilă pentru serviciul interior al judeţului, destinând partea cea mai mare a fondurilor, lucrurilor de interes public.

Nu pot termina, Domnilor Consilieri judeţeni, acéstă repede dare de sémă asupra stării actuale a judeţului fără a vĕ aminti că déca s'a făcut vre-un bine, acésta se datorésce în cea mai mare parte bunelor dispositiuni ale populaţiunii întrege şi spiritului escelent şi sentimentelor leale ce o animéză. Ceĭ ce aŭ fost însărcinaţi de către guvern cu conducerea destinelor eĭ, aŭ găsit, pentru sacrificiele de tot felul ce aŭ făcut, o compensaţiune nepreţuită în afecţiunea ce aŭ constatat într'ênsa pentru noua Patriă. Am căutat a ne face datoria, dar sciam că nu ne-o putem mai bine face de cât dovedindu-vĕ solicitudinea constantă a guvernului pentru prosperitatea şi mulţumirea locuitorilor judeţului şi dându-ne tóte silinţele ca, prin actele nóstre, sĕ le legăm indisolubil ideile şi

www.ziuaconstanta.ro

sentimentele de ideile şi sentimentele ţĕriĭ şi sĕĭ vedem respectând şi iubind legile Patrieĭ.

Constanţa, 16 Ianuariŭ, 1881.

(*"Farul Constanţei"* , II, nr. 36, 18 ianuarie 1881: 1-3;
nr. 37, 25 ianuarie 1881: 1-3;
nr. 38, 1 februarie 1881: 1-4;
nr. 39, 8 februarie 1881: 1-3;
nr. 40, 15 februarie 1881: 1-3;
nr. 41, 22 februarie 1881: 1-4)

28

UĂ PRETENŢIUNE TURCÉSCĂ

Citim în diarul *România Transd.*, care apare la Tulcea, că onorabilul Nusret-paşa' adjutantul Majestăţeĭ Séle Sultanuluĭ, încă de la ocuparea Dobrogeĭ de către România, a trimes pe Omer Effendi ca împuternicit pentru a face sĕ valoreze înaintea administraţieĭ române din Dobrogea, drepturile séle asupra unor imobile.

Administraţia refusă recunóşterea acelor drepturĭ şi concediă pe împuternicit sfătuindu-l a se adresa tribunalelor.

Nusret-paşa se adresă atunci ministeriuluĭ nostru de esterne, şi acesta recomandă afacerea din noŭ prefectureĭ, care érăşĭ nu dădu-se nicĭ un resultat positiv cereреĭ.

Acum ênsĕ Nusret-paşa a presentat actele séle de proprietate comisiuneĭ instituite pentru verificarea titlurilor în Dobrogea. Onorata administraţiune a domenielor Statuluĭ cere din noŭ prefectureĭ aĭ comunica sciinţele ce ar poseda asupra validităţiĭ pretenţiunelor luĭ Nusret-paşa.

Nusret-paşa cere între altele şi

1). Palatul administrativ din Tulcea.
2). Casarma infanterieĭ.
3). Palatul în care locueşte prefectul.
4). Casa cea mare în care se află spitalul comunal şi judecian.
5). Maĭ multe magaziĭ în piatră.
6). Maĭ multe pieţe din oraş şi terenurĭ.

Cu alte cuvinte tot ce Statul român a ocupat ca proprietate a Statuluĭ otoman, şi tot ce comuna poseda ca proprietate a sea, Nusret-paşa pretinde a fi ale séle.

Autorităţile nóstre civile, comunale şi militare sunt înspăimântate ! Pênĕ vor găsi nouĭ încăperĭ vor fi nevoite a locui supt cer senin, şi tocmaĭ în dilele Babeĭ !?

(*"România Trans-Dunăreană"*, II, martie 1881: 1)[48]

29

SITUAŢIUNEA JUDEŢULUI CONSTANŢA

Redacţiunea noastrĕ au primit darea de samă a Prefectureĭ Constanţa făcută înaintea Consiliuluĭ general, asupra situaţiuneĭ Judeţuluĭ. O broşură în octav de 53 pagine cuprindind la finele eĭ şi budgetele votate de Consiliul general.

Studiind acea lucrare, am remas uĭmiţĭ de solicitudinea constantă şi prĕvĕdătoare a Prefectuluĭ de Constanţa pentru binele şi propăşirea noroduluĭ pus sub administraţia sa.

Toate interesele generale a Judeţuluĭ sunt discutate; apoi toate interesele plăşilor în parte şi a fiecăriea comune. O mulţime de note statistice, de observaţiuni gospodăreştĭ în interesul şcolaeĭ, a comerciuluĭ, a unei bune Administraţiuni sunt aranjiate în cursul lucrăreĭ şi espuse cu pătrundere şi inteligenţă.

În acea lucrare poţi trece în revistă cele mai mici neajunsurĭ, cele mai mici detalii a intinsei şi compli-

www.ziuaconstanta.ro

cate ţesăturĭ care compune maşina publică destinată a aduce propăşirea unuĭ popor; toate actele îndeplinite şi toate lucrările efectuate, scopul lor, mobilul guvernatif; toate nevoele ce se resimpt încă în viaţa publică, toate neajunsurele, speranţele de îndreptare, toate în fine sunt discutate, luminate şi puse în evidenţă.

Ear asupra întregeĭ lucrărĭ domină acel spirit nepărtinitor, acea voinţă statornică de a lucra la binele general, conform cu legea şi cu morala.

Acea lucrare este dar o operă întreagă, necesară prin preţiósele sale indicaţiunĭ şi studiurĭ celor puşĭ în fruntea affacerelor publice dobrogene, necesară prin ideele ce o influtesc, însuşĭ poporuluĭ Dobrogean. Din ea, şi uniĭ şi alţiĭ, vor putea trage un profit imens pentru causa românismului şi pentru propăşirea populaţieĭ.

Nu ne îndoim că guvernul va lua mĕsurĭ, ca acea lucrare să fie cât mai răspândită în sînul familielor dobrogene în tot cuprinsul Dobrogeĭ.

Transcriem cu recunoştinţe aice ultimele cuvinte a Prefectuluĭ de Constanţa cu care termină buna sa lucrare presentată Consiliuluĭ Judecian. Eată-le:

"Nu pot termina, domnilor Consilieri Judecienĭ, această repede dare de samă asupra stărĭĭ actuale a Judeciuluĭ, fără a vĕ aminti că dacă s'a făcut vre-un bine aceasta se datoreşte în cea mai mare parte bunelor dispositiunĭ a le populaţiuneĭ întrege şi spirituluĭ escelent şi sentimentelor leale ce o animeaze. Ceĭ ce au fost însercinaţĭ de către Guvern cu conducerea destinelor eĭ, aŭ găsit, pentru sacrificiele de tot felul ce au făcut o compensaţie nepreţuită în afecţiunea ce au constatat într'însa pentru noua patrie. Am căutat a ne face datoria, dar sciam că nu ne o putem mai bine face de cât dovedindu-vĕ solicitudinea constantă a Guvernuluĭ pentru prosperitatea şi mulţumirea locuitorilor Judeţuluĭ şi dându-ne toate silinţele, prin actele noastre, *să le legăm indisollubil ideile şi sentimentele, de ideile şi sentimentele ţĕreĭ şi se'ĭ vedem respectând şi iubind legele Patrieĭ*".

(*"România Trans-Dunăreană"*, II, nr. 32, 15 martie 1881: 2)

30 /"UN SAT ROMÂNESC MARE ŞI BINE POPULAT"/

Sub titlul de FELURIMI, diarul *"România Transdunăreană"* în numĕrul sĕŭ 32 de la 15 Martiŭ publică următoarea scire:

"Soldaţiĭ românĭ de pe graniţele Bulgarieĭ descoperŭ un sat românesc, mare şi bine populat, sat asupra căruia nicĭ o administraţiă pênă astă di de la declararea resbeluluĭ, nu pusese stăpânire pe el. Aşa că nicĭ Administraţia rusă Belocercovicĭ, nicĭ administraţia principatuluĭ bulgar, nicĭ a nóstră, nu luase în stăpânire acel sat. Comandamentul grăniţiĭ dând sémă Divizieĭ despre acest sat şi cerênd deslegărĭ, Divizia română dĕdŭ ordin a fi ocupat ca *res nullius*.

Dupe care apoĭ administraţia plăşiĭ luând posesiune de sat, aŭ găsit funcţionând âncŏ vechiĭ ciorbagiĭ de sub administraţia turcă şi tóte mergênd ast-fel ca şi când turciĭ nicĭ o dată n'ar fi părăsit Dobrogea.

Se înţelege s'aŭ luat imediate mĕsurĭ pentru încorporarea luĭ cu plasa."

Diarul "România Transdunărénă" nefiind cu acéstă ocasiune, îndestul de esact informat, Prefectura se crede datóre a restabili adevĕrul în întregul sĕŭ.

Satul *Docuzaci*, de pe linia frontierĭĭ, nu făcea parte, sub administraţiunea turcă, nicĭ din caimacamlîcul Mangalieĭ, nici din al Silistreĭ. Când s'aŭ format plăşile nóstre pe întinderea vechielor caimacamlîcurĭ (caza) turce, satul Docuzacĭ a rămas, într'adevăr, puţin timp neocupat şi de administraţiunea română. Administratorul plăşiĭ Mangalia nu'l putea considera ca făcênd parte din plasa sa, pentru că nu făcuse parte din vechia caza Mangalia, Administratorul plăşiĭ Silistra Nouă nu'l putea coprinde între satele plăşiĭ sale, pentru că Docuzacĭ nu făcŭse parte din vechia caza a Silistreĭ.

Prefectul judeţuluĭ, la prima inspecţiune ce a făcut comunelor şi cătunelor de pe linia frontierĭĭ, a făcut în persóna acéstă constatare. Acésta âncŏ din primăvéra anuluĭ 1879. Un post de şése soldaţi românĭ ocupaŭ satul Docuzecĭ aşedat chiar pe linia frontierĭĭ. Prefectul a găsit un ciorbagĭ bulgar acolo însărcinat cu atribuţiunile autorităţiĭ comunale; a disfiinţat însuşĭ acéstă autoritate ce nu maĭ era legală şi ajuns la Ostrov, reşedinţa plăşiĭ Silistra Nouă, a trimes pe Administratorul plăşiĭ Mangalia la Docuzacĭ, ca sĕ incorporeze satul plăşiĭ séle şi sĕ înfiinţeze autoritatea comunală română. Ceia ce s'a şi făcut neîntârdiat. Docuzaci avea 10 familiĭ musulmane şi doué câşle de oi bulgare. În luna Maiŭ din acelaşĭ an, alegerea consiliuluĭ comunal era validată de Prefectură şi primarul numit. De atuncĭ, Prefectul cu ocasiunea inspecţiunilor, s'a oprit maĭ de multe

www.ziuaconstanta.ro

orĭ în Docuzacĭ. Astă-di acest sat e unul dintre cătunele comuneĭ Cara-omer.

Décă Onor: redacţiune al diaruluĭ "România transdunăreană" a făcut alusiune la Docuzacĭ, noutatea este cu douĭ anĭ maĭ târdiŭ. Dar chiar la începutul anuluĭ 1879 nu se putea dice despre Docuzacĭ că era un *res nullius*. Armata română îl ocupase şi aparţinea, prin urmare, ţerĭĭ.

Alt sat la care încă a putut face alusiune "România transdunăreană" este Hasancea, locuit de 18 familiĭ turce, aşedat pe linia frontierĭĭ şi el tăiat chiar de acéstă liniă în duoă; 15 case în România, treĭ remase în Bulgaria. Acest sat, aĭ căror locuitorĭ, în anul trecut, s'aŭ restabilit definitiv în caminele lor, depindea de Comuna Hasarlik. Astădi este încorporat, dupe cererea locuitorilor, în Comuna Hairanchioĭ. Cele treĭ familiĭ aflate în porţiunea satuluĭ remasă în Bulgaria aŭ cerut Prefecturiĭ sĕ li se permite a trece peste drumul de frontieră şi a se stabili în porţiunea satuluĭ de la noĭ, unde se află şĭ giamia. Cea-ce li s'a şi acordat. Nicĭ acest sat prin urmare, nu a putut fi considerat, un singur moment, ca *res nullius*, de óre-ce n'a încetat de a fi ocupat de armele române şi autoritatea administrativă s'a întins totdauna şi asupra luĭ.

Comunele de pe frontieră sunt organisate în mod regulat conform legiĭ Dobrogiĭ. Administraţiunea afirmă că nu este cătun care sĕ fi fost lăsat afară din acţiunea sa. Prefectul judeţuluĭ, de altminteri, a constatat personal, acésta în repeţite rînduri şi fiă-care localitate de la cea maĭ importantă până la cea cu maĭ puţină însemnătate.

(*"Farul Constanţei"*, II, nr. 44, 29 martie 1881: 1)

31 /MONUMENT COMEMORATIV LA CONSTANŢA/

Ne apropiem de al patrulea an al posesiuneĭ nóstre în acéstă Provincie.

În acest interval populaţiunea Dobrogiĭ s'a bucurat de cea maĭ absolută libertate a acţiuneĭ, şi instituţiunile ţĕriĭ, organisaţiunea în genere a tuturor serviciurilor, legile egal îndreptăţitóre pentru toţĭ aŭ fost fecunde în resultatele lor binefăcătóre. Mare parte din populaţiune, maĭ ales cea musulmană care a suferit maĭ mult, cutezăm a afirma că astădĭ, abia şi maĭ resimte perderile şi ruina ce aŭ venit asupra eĭ din causa ultimuluĭ resbel.

Dela fericita epocă a treceriĭ lor sub dominaţiunea nóstră eĭ au progresat, pacea, liniscea şi ordinea au succedat anarchieĭ, viciuluĭ şi desfrăuluĭ din trecut şi siguranţa persónеĭ şi avereĭ sunt pe deplin garantate. Nu găsim nicĭ un cas de cea maĭ mică însemnătate care sĕ fĭ venit a neliniştĭ şi nemulţămĭ populaţiunea Judeţuluĭ şi nime-nĭ se póte plânge de cea maĭ mică napăstuire din partea verĭ-cuĭ. Autorităţile în tot timpul aŭ sciut a da poporuluĭ tótă protecţiunea ce i sunt datóre, şi fóră preget au lucrat ca pacea se esiste între toţĭ, interesele tuturor sĕ fiă continuŭ conciliate. Această epocă care a creat pentru poporul Dobrogean o nouă eră de viaţă, care a risipit nuoriĭ groşĭ aĭ nesiguranţeĭ esistenţeĭ lor plină de temere din trecut, în tocmaĭ ca şi sórele dulce, lin şi plin de căldură şi lumină venit dupe o tempestă şi timp din cele maĭ furtunóse şĭ grele, nu trebue lăsat uitării. *Gratitudo altera virtus*, şi poporul Dobrogean nu se póte acusa de ingratitudine. Deja prin multe fapte frumóse el şi-aŭ manifestat acest nobĭl sentiment faţă de naţiunea română. La fiă ce ocasiune el a probat că şi sacrificiile Guvernuluĭ sunt demne de el.

Dar pentru eternisarea memorieĭ acesteĭ fericite epocĭ a anexăriĭ Dobrogiĭ la România trebue maĭ mult ca orĭ-care, poporul Dobrogean se facă a sĕ aduce la cea maĭ curendă îndeplinire a celeĭ maĭ sublime şi în acelaşĭ timp naţionale ideĭ a ridicăreĭ în oraşiul Constanţa a unuĭ monument commemorativ. Dificultăţile ce se păreau la început maĭ ales din causa lipseĭ unuĭ teren potrivit acesteĭ destinaţiunĭ au dispărut astădĭ. Schimbările ce aŭ luat la faţă oraşiul Constanţa prin multele şi însemnatele lucrărĭ publice, graţiă sacrificiilor ce Primăria nu încetează a pune întru acestea, prin multele edificiĭ ce s-au construit din noŭ, face ca locul uneĭ lucrărĭ de cele maĭ importante se fiă maĭ uşor de găsit, fóră se maĭ fiă necesitate de capital spre espropiere, atuncĭ când el n'ar aparţine statuluĭ sĕu comuneĭ. Acesta, ca cel maĭ nemerit ar fi în capul stradeĭ Eline şi Bulevarduluĭ; vis-a vis de casele D-luĭ N. Macri, unde maĭ 'nainte era cancelaria centrală a Direcţiuneĭ Companieĭ Caleĭ ferate. Prin prelungirea bulevarduluĭ pe traseul Caleĭ ferate din strada Ovidiŭ, incongiurand partea de miazăzĭ a oraşiuluĭ, monumentul Comemorativ de care vorbim, va predomina bulevardul, va fi cea mai frumósă posiţiune a oraşiuluĭ vadut dupe mare şi uscat. Planul acéstuĭ monument facut de D-lŭ Inginer Lebeuf, şi devisul lucrărilor sunt deja gata. Guvernul a pus la dispositiune o sumă destul de mare de banĭ, dar lucrarea fiind însemnată capitalul n'ajunge. Din acéstă casuă D-lu Prefect, ardĕnd de dorinţa a vedea şi acéstă mareaţă operă îndeplinită a deschis încă din anul trecut în întregul Judeţ liste de

www.ziuaconstanta.ro

supscripţiunĭ făcând cel maĭ călduros apel la generositatea poporuluĭ Dobrogean. Din aceste liste numaĭ vre o câte-va s-aŭ înapoiat pĕnă acum purtând cu ele sume, unele maĭ marĭ altele maĭ micĭ, căre s'au vărsat la Cassieria Generală a Judeţuluĭ.

Timpul ridicărĭĭ acestuĭ monument fiind dar sosit, rugăm pe toţĭ cei ce vor fi priimit liste de subscripţiunĭ se depue cel maĭ mare interes pentru a aduna prin ele cât maĭ mulţĭ subscriitorĭ şi a aduna cât maĭ marĭ sume ca ast-fel lucrarea importantă sese potă începe şi termina.[49]

(*"Farul Constanţei"*, II, nr. 52, 23 iunie 1881: 1)

32 RAPORTUL COMISIUNEI ESAMINĂTÓRE CĂTRE D-LU PRIMAR AL ORAŞIULUI RELATIV LA RESULTATUL OBŢINUT LA ESAMENILE DE LA SCÓLA PRIMARĂ DE FETE DIN ACEST ORAŞIU

Domnule Primar,

Conform delegaţiuneĭ cu care ne-aţĭ onorat, prin adresele D-Vóstre No. 4023; de a asista la esamenele scóleĭ primare de fete din acéstă Urbă, venim prin acésta a vĕ supune resultatul constatărilor nóstre, asupra fiă căruĭ punct a parte, aşa cum se prevede în adresele D-Vóstre.

1) Trecerea către elevele scóleĭ, a materiilor de studiŭ câte le prevede programele în fiinţă.

Asupra acestuĭ punct, comissiunea D-vs, rĕspunde în mod positiv ca s'a urmat întocmaĭ dispositiunelor prevĕdute în programă, ba în classa 1-ia am găsit chiar un surplus.

2). Décă metódele întrebuinţate de membriĭ corpuluĭ profesoral, de a preda diferite obiecte de studiŭ, sunt cu succes pentru eleve.

Ne veţĭ permite, d-le Primar, a nu ne putea pronunţa asupra acestuĭ punct, căcĭ spre a se putea constata décă metodul întrebuinţat de D-na profésore, în specia nóstră, spre a preda diferitele objecte de studiŭ a fost saŭ nu cu succes pentru eleve, nu e suficient numaĭ cercetarea de câte va ore, ce se face maĭ mult în fuga cu ocasiunea esamenuluĭ anual, spre a se putea pronunţia comisiunea D-vs. în cunoscinţa de causă asupra acestuĭ punct, unul din cele maĭ de câpetenie, 'ĭ-ar fi trebuit un timp de constatare cu mult maĭ mult, de cât cel ce l'a avut în celle douĕ dile, cât a ţinut esamenul.

3). La progresul ce s'a obţinut în sfera înstrucţiuneĭ prin silinţele şi aptitudinea corpuluĭ învĕţător.

La acest punct respundem:

În classa 1-ia din numĕrul de 24 eleve, ce aŭ frequentat anulŭ şcolar, am găsit numaĭ câte-va, care aŭ rĕspuns în mod satifăcĕtor; D-na Institutóre ne-a comunicat că, causa de copilele sunt slabe în materia claseĭ respective, e numaĭ şi numaĭ părinţiĭ, care fac a absenta elevile, şi ca probă despre acésta ne-a pus în vedere catalógele semestriale, de unde am putut constata pênă la 30 lipsurĭ la unele eleve.

În classa a II-a şi a III-a elevile le am găsit prea bine pregătite şi respunsurile, ce ni s-aŭ dat, aŭ fost strălucite, la tóte abjectele prevĕdute în programa claselor respective.

4). Care ar fi causele care ar împedeca resultatele maĭ nemerite şi bune ale învеţămêntuluĭ.

Causele ce le crede comsiunea D-vs, nemerite pentru îmbunătăţirea învеţămêntuluĭ ar fi de a se numi chiar de la 1 Septembre, anul scolar venitor, o profesóră pentru classa 1-ia, rêmânênd actuala D-nă profesóre cu clasele II-a şi III-a, şi acésta pe considerentele că cu tóte silinţele ce s'a da de o profesóre cu 40 eleve, din care celle maĭ multe sunt în absolută ne-ştiinţă de limba Română, 'ĭ este peste putinţă a se ocupa şi prepara elevele maĭ mult de cât cum sunt preparate adĭ.

5). Lipsurile, fie morale saŭ materiale ce ar înfluenţa în rĕŭ asupra înstrucţiuneĭ copiilor şi la mijlócele de îndreptarea lor.

Ca lipsurile materiale numaĭ, comisiunea constată că localul actual e maĭ mult de cât insuficient, căcĭ

www.ziuaconstanta.ro

nu corespunde întru nimic, nicĭ celor maĭ elementare principiĭ de instrucţiune şi hygienă; sperăm, D-le Primar, că comisiunea, ce se va numĭ la timp în anul viitor, a găsi scóla într'un local aşa cum se cuvine sĕ se afle scóla primuluĭ port al Regatuluĭ Român.

6.) Progresul în respectul moral şi intelectual.

Puţinul timp ce a avut comissiunea, constată ca progresul moral şi intelectual nu lasă nimic de dorit.

Răspundĕnd punctelor anume prăvĕdute în adressa D-V. credem D-le Primar, că ar fi neimplinire a însărcinăreĭ comisiune D-vs, décă n'am menţiona aci şi altele lucruri, ce am avut ocasiune a le constata.

Primul e lucrul de mână.

Comissiunea ar fi dorit să găséscă maĭ multe împletiturĭ, de cât lucruri din croşeŭ, comisiunea opinând nu face de cât a'şi manifesta ideia sa, ca în viitor să se dea o maĭ mare desvoltare abaterilor proprinduse, lăsându-se pe un plan maĭ jos lucrurilor din croseŭ.

Comisiunea assemenea a maĭ constatat că D-na Mavrocordat a dat lecţiunĭ particulare de limba franceză la şease copile, şi trebue a vĕ spune că comissiunea D-vs a rêmas prea satisfăcută, de resultatul ce s-a obţinut de numita Dómnă numai în cursul de 4 lunĭ de dille.

Acestea fiind resultatul cercetărilor nóstre, comisiunea le supune conscinţeĭ D-vs, rugându-vĕ, D-le Primar, a priimi şi cu acéstă ocasiune asigurările de deosebitul respect ce vĕ purtăm.

Maria KOICIU, Maria A. ALESANDRIDE, Victor A. NESTOR

(*"Farul Constanţei"*, II, nr. 57, 2 august 1881: 4)

33

EXPUNEREA SITUAŢIUNEI JUDEŢULUI CONSTANŢA FĂCUTĂ DE D-LU PREFECT ÎN DIUA DE 16 OCTOMBRE A.C.

Domnilor Consilieri

Viind de căte va zile în capul Administraţiuneĭ acestuĭ judeţ[50] 'mĭ este imposibil a vĕ putea presenta o descriere esactă a situaţiuneĭ sale din tóte punctele de vedere carĭ intră în atribuţiunele Consiliuluĭ Judeţean ce D-Vs 'l constituiţĭ. Pot se vĕ spuiu numaĭ că maĭ toţĭ locuitoriĭ refugiaţĭ din Dobrogea din causa desastrelor ultimuluĭ resbel s'aŭ reîntors şi se reîntorc contiuneĭ vĕdând solĭcitudinea guvernuluĭ Român ce are şi pentru Dobrogea ca şi pentru cea l-altă ţară Română foră destincţiune de religiune. Eĭ şi aŭ reconstruit casele s'aŭ ocupat de agricultura maĭ mult chiar de cât în trecut şi în scurt timp aŭ ajuns ca maĭ toţĭ se aibă vite şi instrumente de agricultură cum nu aŭ avut maĭ nicĭ odată.

Vorbind de religiunĭ vŏesc se vĕ maĭ asigur în numele guvernuluĭ că libertatea cultelor, fără escepţiune, va fi tot d'auna precum a fost respectată pretutindenĭ.

Starea sanitară afară de puţine escepţiunĭ de bóle între copiĭ, anul acesta, a fost mulţumitóre. Vĕ assigur că voiu pune tóte puterile mele ca vaccinarea copiilor sĕ se facă în viitor pe o scară foarte întinsă şi ea atunci va împedeca cu siguranţă bóla variola care a secerat din copiĭ, dér pentru acésta îmĭ trebue tot concursul D-vs maĭ cu sémă pentru locuitoriĭ mahometanĭ, ca, când Medicul vine în sat toţĭ sĕ 'ĭ ducă copiĭ a'ĭ vaccina şi toţĭ bolnaviĭ se i se presinte fără aĭ împedeca superstiţiunele de pĕnă acum ca se fiă în tóte bine trataţĭ şi vindecaţĭ.

Păstoria, care este principala sorginte de avuţie a acestuĭ judeţ, progresédă şi se desvoltă şi cu tóte că vitele micĭ aŭ suferit, parte de bóla numită cârcég, dér acestă bóla a încetat cu desevîrşire peste tot locul şi nu a lasat urme regretabile, vitele marĭ înse aŭ fost în tot locul sĕnătóse.

Pentru biserică şi geamiĭ s'a prevedut în proectul de budget o sumă considerabilă pentru ca cu ea sĕ facem faţă trebuinţelor de construcţiunĭ şi reparaţiunĭ şi vĕ rog, sĕ votaţĭ această sumă ca pentru prima necesitate. Tot asemenea veţĭ bine voi a priimĭ cu mulţumire sumele alocate pentru scolĭ; Scóla

www.ziuaconstanta.ro

este lumina şi pentru lumină trebue sĕ lucrăm toţĭ ca sĕ facem sĕ fiă peste tot locul.

Veniturile Comunelor ca şi ale statuluĭ şi Judeţuluĭ se încaséză fóră anevoinţe.

Budgetele tuturor Comunelor Urbane şi rurale pentru anul acesta au fost votate la timp de Comisiile Comunale şi compturile anilor trecuţĭ şi a trimestruluĭ Ianuarie a.c. verificate şi aprobate de Prefectură conform legeĭ. Din situaţiunele financiare ce primesc la finele fiĕ căreĭ lunĭ constat cu mulţumire că tóte Comunele afară de micĭ escepţiunĭ aŭ escedente în fonduri.

Ordinea publică, chemată a asigura viaţa şi averea locuitorilor, desvolatarea morală şi materială şi prin urmare bunul traiŭ al lor, a fost şi vĕ asigur, că va fi şi în viitor cât se póte de perfectă.

Recolta anuluĭ curent, care la început ne autorisa sĕ sperăm că-va fi abandonată maĭ târdiŭ din causa a multor ploi şi negure ce aŭ avut loc, a suferit o reducţiune însemnată atât în cantitate cât şi în calitate. Cu tóte aceste recolta orduluĭ, inuluĭ şi meiul a fost bună şi nu numaĭ suficientă pentru necesităţile locale, dar va fi şi o cantitate considerabilă pentru esport.

Nu tot ast-fel pot vorbi, Domnilor Consilierĭ, şi despre drumurĭ. Cunoscetĭ ca şi mine cât de importante sunt căile de comunicaţie. Aceste sunt una din artele principale şi care contribue fórte mult la prosperitatea tuturor ramurilor de avuţie a Judeţuluĭ.

Ele se află aprópe în stare primitivă. Tóte silinţele puse de administraţiune la acésta cestiune a rămas fără un bun resultat. De şi din lucrărĭ am constatat că prin unele Comunĭ s'aŭ făcut şosele prin stradele principale aceste nu numaĭ nu sunt suficiente dér sunt de fórte mică însemnătate în comparaţiune cu maré întindere a Judeţuluĭ şi necessităţilor care sunt fórte simţite. Şoselele judeţene, Constanţa-Babadag, Constanţa-Mangalia şi Ostrov-Megidie de şi se află în construcţiune, lucrările însĕ efectuate pĕnă acum sunt micĭ în raport cu întinderea lor. Am luat mĕsurĭ ca în campania de astă tómnă sĕ se continuie lucrările începute şi sĕ se utiliseze tóte mijlócele de care dispunem conform legeĭ.

Personalul tehnic fiind insuficient, lucrările anul acésta nu se vor putea esecuta de cât în trei puncte şi anume la Constanţa, Mangalia şi Ostrov.

Dupe noua lege votată de corpurile leguitore şi promulgată prin Monitorul Oficial, legea drumurilor actuală fiind modificată în unele din părţile eĭ, deşĭ în anul viitor 1882 nu vom maĭ putea dispune de dile de prestaţiunĭ în natură pentru drumurile Judeţene, dér conservându-se în natura numaĭ pentru căile Comunale vecinale, cu ele vom lupta a face tóte acele căi şi pentru cele judeţene guvernul sunt sigur ne va veni în ajutor, precum ne vine şi în present cu darea în antrepridă a şoseleĭ Constanţa-Babadag.

Cu tóte acéstea, atrag cu osebire atenţiunea D-Vs asupra esecutăreĭ acesteĭ legĭ, căcĭ căile de comunicaţiune fiind între primele condiţiunĭ a le civilisaţiuneĭ sunt sigur că 'ĭ veţĭ da tóta atenţiunea.

(*"Farul Constanţei"*, II, nr. 66, 18 octombrie 1881: 1-2)

34 /CONSTITUIREA UNUI CLUB LA CONSTANŢA/

În oraşul nostru din iniţiativa D-luĭ Prefect C. Ciocârlan, s-a instituit un club, în localul Hoteluluĭ Panaiot, sub patronagiul şi Preşedenţia D-sale, unde orĭ care om de bine, găseşte şi póte face lectură, musică, conversaţiune şi chiar comerciu.

Nu putem de cât felicita pe D-l Prefect pentru frumósa idee de care a fost inspirat, făcând ca prin instituirea acestuĭ club se dispară separatismul de pĕnă acum a populaţiuneĭ oraşiuluĭ, care orĭ cine, nu póte tăgădui are şi aduce cu sine multe desavantaje între cari şi acela a fi şi remânea în priimitivitate.

Asociabilitatea fiind unul din principaliĭ factorĭ conducătorĭ spre progresul moral, material şi ast-fel civilisator scopul instituireĭ acestuĭ club este asociaţiunea.

Sperăm dar, că orĭ cine cunoscând resultatele ce decurg din asociaţiune se va grăbi se devină membrul eĭ. Pĕnă acum avem satisfacţiunea a prenumera între membriĭ sĕĭ aprópe tot ceia ce numim representanţiĭ societăţeĭ.

(*"Farul Constanţei"*, II, nr. 66, 18 octombrie 1881: 1)

www.ziuaconstanta.ro

35

/ACŢIUNI CARITABILE ALE "DAMELOR ROMÂNE DIN CONSTANŢA"/

Damele Române din Constanţa conduse de acel sentiment de caritate şi nobil care a format tot d'auna caracterul femeieĭ Române, au venit sĕ 'şĭ depue şi ele obolul lor pe altarul bine faceriĭ publice. Se scie că scopul principal al instituireĭ Clubuluĭ în Constanţa a fost associabilitatea, întrunirea la un loc a tuturor membrilor societăţeĭ care prin conveniri dese, printr'o continuitate de ideĭ, de distracţiunĭ, sĕ se cunóscă cu toţĭ maĭ bine, sĕ nu maĭ fiă isolaţĭ ca pĕnă acum şi să se privéscă ca streinĭ uniĭ pe alţĭ. Acest sublim scop atins în totul, căcĭ salónele clubuluĭ sunt frequentate în fie care séră de membriĭ seĭ; trebuea ca şi femea, acéstă educătore a societăţiĭ, femea făptură alésă a luĭ Dumnedeŭ, se contribue a da clubuluĭ un caracter şi mai sublim şi maĭ plăcut. Şi precum ea este forte în sentiment, printr'o ingeniósă energie a satisface datoriilor sale nobile şi delicate, a găsit că chiar în distracţiune sĕ fiă folositóre. Ast-fel Sâmbătă séră Dómnele Române, în salonul Doınnieĭ Lor, scărmănaŭ scamă pentru nenorociţiĭ bolnavĭ din spitalele din Constanţa. Pe cât de încântător, tot aşa şi de respect pios era privindu-le cum se întreceau în acest lucru. Dómnele: Horozeanu, Caridia, Georgescu, Popescu, Simizénu, Cepragă, Nisipénu, Senac, Papasaul, Iordănescu, Constantinescu, Veseli, Dumitraşcu, Marinescu, Polizo, şi Petrescu aŭ câştigat recunoscinţa membrilor Clubuluĭ pentru acéstă faptă lăudabilă, făcênd ca distracţiunile la Club sĕ fiă pe cât de variate, tot aşa şi plăcute. Dupĕ terminarea lucruluĭ, dansul venea sĕ resplătéscă în mică parte ostenelile D-lor; S'a dansat apoĭ pĕnă la orele 11 nóptea şi dupĕ cum au dispus Domniĭ membriĭ aĭ Comitetuluĭ musica militară va cânta la Ciub în fie care sâmbătă séră. Mercuri la 25 va avea loc primul bal.

(*"Farul Constanţei"*, II, nr. 71, 23 noembrie 1881: 1)

www.ziuaconstanta.ro

1882

36

CARNAVALUL ŞI SĂRACII

Cine dă sĕracilor
Imprumută luĭ D-zeŭ
V. HUGO

Cu câtă mulţumire şi pregătire nu se aştéptă acest şir de sĕrbătorĭ sociale ce se numesc "Carnaval" şi cu câtă solemnitate nu se serbătoresc. Carnavalul este un reservoar de fericirĭ pentru aceĭ ce fŏră nicĭ o lipsă, 'ĭ petrec în mijlocul familieĭ, prietinilor şi cunoscinţilor; Este înse un contrast sfăşietor pentru inimele caritabile când vĕd că mulţĭ din semeniĭ noştrĭ, în suferinţĭ, fóme, frig şi goliciune nu au cel puţin cu ce usca lacrimele copiilor ce ascéptă, ca la aceste serbătorĭ se guste o pâine maĭ bună; speranţa, scăparea şi fericirea acestora, de multe orĭ nu este de cât la inimele caritabile.

D-lŭ Prefect C. Ciocârlan impulsat de un asemenea simţ şi secondat de D-lŭ Dr. Şerban Georgescu şi Căpitan D. Crĕmlăŭ a organisat la 19 Decembrie trecut un bal pentru sĕracĭ, profitul căruia, afară de cheltuelĭ (315 fr. 95 banĭ) a fost de 1140 leĭ 75 banĭ, din care s'a îmbrăcat în uniformă de Dorobanţĭ (Curcanĭ) 14 copiĭ din scóla publică ce compun musica vocală înfiinţată acum tot de D-lŭ Ciocârlan, iar restul de 436 francĭ 75 banĭ, în un mod matern, egal cu suferinţele şi necesităţile, s'a distribuit prin Dómnele: Victoria Simonovicĭ, Elena Horezénu, Maria Georgescu (Doctoru) şi Pr. Caridia, la 50 familiĭ serace.

Onóre iniţiatoruluĭ şi celor ce l'a secondat, onóre şi omagiĭ Dómnelor care cu un interes matern, umblând din colibă în colibă, prin o dréptă şi caritabilă distribuire a făcut ca viuaţa acestor nenorociţĭ se devină maĭ plăcută pe timpul serbărilor, cum şi celor ce aŭ avut buna voinţă a contribuĭ cu obolul lor în acest scop.

Diua anuluĭ noŭ a fost pentru Româniĭ Constanţeĭ o adevĕrată di de sĕrbătóre, – Spectacolul ce li sa presentat înaintea ochilor lor le-a ridicat moralul şi demnitatea Naţională, le-a umplut ânimile de vesselie şi de bucurie. Tóte acestea însă aŭ fost reservate Onor. Domn C. Ciocârlan Prefectul Judeţuluĭ a lĭ le procura.

Pentru prima oară de treĭ annĭ de dille eĭ aŭ avut ocasiune sĕ asculte rugăciunile aduse a Tot Potenteluĭ în limba lor maternă. În această primă di a anuluĭ noŭ, D-lu C. Ciocărlan a îngrijit ca cel puţin Serviciul Divin sĕ se Officiede în limba Română, limba Ţerrei şi a Poporuluĭ dominant în Dobrogea. Cum n'avem Biserică Română în Constanţa, căcĭ atenţiunea principală până l'acésta a fost îndreptată spre alte fapte şi cestiunĭ maĭ urgent D-lŭ C. Ciocărlan a rugat espres pe Cucernicia sa Protoiereul Judeţuluĭ. Economul N. Răşcanu sĕ vie şi sĕ Officiede în Constanţa. Întreaga Liturghie s'a Officiat de Cucernicia sa în Românesce şi animile fie-căruia săltau de bucurie putând asculta şi aduce laude Domnuluĭ în limba luĭ. Dar mai presus de toate ne a umplut animele de bucurie musica vocală, chorul Bissericescu care pentru prima oară s'a audit în Constanţa, chor format prin stăruinţa fără margini a D-luĭ Preffect C. Ciocărlan din elevĭi de la şcoala publică Primară de băeţi, sub conducerea D-luĭ Institutor Ilie Gheorghiu. El ne-a umplut anima de speranţe în viitor tot aşa cum copii care 'l formaŭ sunt speranţe şi cununĭ alle părinţilor lor, mândria şi fericirea lor. Micii Ellevi chorişti eraŭ îmbrăcaţi în uniformă naţională a micului Dorobanţ (Curcan) uniformă care li s'a făcut de către D-lŭ Preffect din venitul baluluĭ ce se dase sub patronagiul D-salle cu vre-o căte-va dille maĭ înainte în folosul săracilor.

Dar bucuria cea mare care trebuia să încoroneze diua anuluĭ noŭ nu s'a terminat aci. D-lŭ Preffect C. Ciocărlan, pentru stima şi conssideraţiunea ce pórtă Armateĭ întregĭ din Judeţul Constanţa, în această di a dat

www.ziuaconstanta.ro

un Bal în onoarea eĭ cu unŭ Banquet la care a participat maĭ toată Societatea din Constanţa. Saloanele Clubuluĭ splendid decorate erau pline încă de pe la orele 9 când a început dansul.

Dupe dans pe la orele 2, din noapte s'a trecut în Salonul cel mare al Hoteluluĭ d'Anglitera[51] unde era preparată cina. La massă D-lŭ Preffect a redicat primul toast în onoarea Armateĭ ţinênd urmetorul discurs:

"Sunt sigur că toţi căţi participaţi la acest Banquet dat în onoarea Armateĭ din Districtul Constanţa simţiţi, aceiaşĭ mare mulţumire ce o simt şi eu în sufletul meŭ.

Armata Română în genere, leŭ în resbel şi blândă şi bună acassă a atras admiraţia Lumeĭ şi a făcut să fie fala şi mândria Romănieĭ.

Armata în deossebi din Districtul Constanţa, prin manierele sélle destinse şi prin uă conduită de care nea dat essemplu ne impune sĕ o iubim şi sĕ o respectăm.

Ridic acest toast pentru CAPITANUL cel MARE, REGELE, pentru prea iubita noastră REGINĂ şi pentru toate Trupele din Judeţul Constanţa

La acest toast a rĕspuns Domnul Colonel Salmen Comandantele Garnisoanei mulţumind Domnuluĭ Preffect prin căteva cuvinte foarte mişcătoare pentru care 'ĭ aducem omagele noăstre".

După massă danssul a reînceput şi petrecerea a continuat foarte annimată pănă pe la orele 4, a.m. când, fie-care s'a retras plini de satisfacţiune şi mulţumire.

(*"Farul Constanţei"*, III, nr. 76, 8 ianuarie 1882: 1-2)

37

RAPORT GENERAL
De starea Judeţuluĭ Constanţa în anul 1881
Supus Domnuluĭ Ministru de Interne
(direcţiunea Serv. Sanitar)
De Către Domnul Medic Primar al acestui Judeţ.[52]

Districtul Constanţa cu o populaţiune cam de 76.000 suflete, a căruĭ majoritate o formézĕ Romănĭ şi Mahometanĭ, pênă la ocuparea sa de către Romănĭ era considerată ca una din cele maĭ nesănătóse regiunĭ ale Europeĭ. Străiniĭ vorbiaŭ cu oróre de dĕnsul. De la 1879 încóce condiţiunile igienice s'aŭ schimbat aşa de mult în bine, în căt străini cari cetiseră despre clima Dobrogeĭ, rĕmân uimiţĭ vĕdênd acésta îmbunătăţire. În tómna trecută D-nul Rosny, preşedintele societăţeĭ etnografice din Paris, visitând Dobrogea, rĕmase treĭ dile la Megidia, considerată ca cea mai nesănătósă din tótă provincia, şi s'a mirat găsind-o climă care nu sémănă de loc cu cea descrisă de autorĭ carĭ s'a ocupat de acéstă ţéră.

Care să fie puterea misteriósă ce într'un timp destul de scurt de abia treĭ ani a schimbat în bine, omoritórea climă a acestuĭ Judeţ? Bălţile, cariĭ eraŭ maĭ înainte, există adĭ, aceeaşi poporaţiune traiesce pe intinsele câmpiĭ ale Constanţeĭ ca şi nainte de 1879, cine dar a produs acésta îmbunătăţire a sănătăţeĭ pulbice.

Dupĕ mine douĕ sunt causele care contribuiră la acésta: libertatea ce s'a dat poporuluĭ, blândeţea şi dreptatea administraţiuneĭ române de o parte, încrederea poporuluĭ în viitor şi belşugul de altă parte Hypocrate dise:

"E probabil că clima contribue a face pe locuitoriĭ Asieĭ, fricoşĭ, laşĭ şi slabĭ, dar slăbiciunea lor fisică şi morală depinde maĭ ales de guvernele despotice care domnesc. Este în natura locuitorilor că independenţa şi libertatea măresc energia morală şi fisică a popórelor şi că despotismul din contra enervézĕ sufletul şi slăbesce corpurile".

Este un titlu de gloriă pentru noĭ Romăniĭ egal, décă nu maĭ mare de cât cel căştigat pe câmpul lupteĭ: titlul de bunĭ administratorĭ, ataşându-se deosebitele poporaţiunĭ ale acesteĭ ţerrĭ, şi maĭ ales pe mahometaniĭ, carĭ pe când din Bulgaria, Bosnia şi Erţegovina emigraŭ în massă, la noĭ se reîntorceaŭ neîncetat din Constantinopol şi din Asia.

CAPITOLUL I
Statistică Medicală

În Dobrogea din nenorocire nu s'aŭ făcut pênă acum un recensămînt serios, care să ne dee o sciinţă sigură despre esactul numèr al statisticeĭ. Ar fi de dorit ca să se facă cât mai curând fiind-că numaĭ în casul acesta vom putea avea numèrul adevărat al Populaţiuneĭ.

www.ziuaconstanta.ro

La 1879 poporaţiunea acestuĭ Judeţ a fost cam de 63.000 suflete, de atuncĭ şi pênă la finitul anuluĭ 1881 a sporit într'un mod însemnat atât prin naşcerĭ cât şi prin emigraţiune maĭ ales prin reîmpatrierea a miĭ de mahometanĭ fugiţĭ în timpul resbeluluĭ şi prin aşedarea în Judeţ a sute de familiĭ române venite din Transilvania şi din Banat.

Adĭ întréga poporaţiune se urcă la 76.000 suflete din care sunt:

Românĭ	27.600
Turcĭ	12.000
Tatarĭ	27.700
Bulgarĭ	5.000
Grecĭ	2.400
Armenĭ	400
Ruşĭ	300
Evreĭ	300
Alte naţionalităţĭ	300
	76.000

Poporaţiunea creştină se urcă la 36.000 cea mahometană la 39.700.

Judeţul are 6 comune urbane şi 74 rurale cu o mulţime de cătune.

Poporaţiunea oraşielor se împarte :

Constanţa	5.000
Cernavoda	2.001
Hârşova	1.920
Mangalia	1.005
Medgidia	1.003
Ostrov	2.001
	12.930

Adecă o poporaţiune de 12.930 pentru oraşîe şi 63.700 pentru sate.

Dupĕ naţionalităţi se împart astfel:

Constanţa

Românĭ	680
Turcĭ	235
Tatarĭ	1.625
Bulgarĭ	244
Grecĭ	1.500
Armenĭ	260
Evreĭ	315
Alte naţionalităţĭ	141
	5.000

Hîrşova

Românĭ	887
Turcĭ	800
Tatarĭ	100
Bulgarĭ	100
Grecĭ	22
Alte naţionalităţĭ	11
	1.920

Cernavoda

Românĭ	686
Grecĭ	350
Turcĭ	345
Tatarĭ	425
Bulgarĭ	140
Alte naţionalităţĭ	55
	2.001

Ostrov

Românĭ	1.864
Bulgarĭ	44
Turcĭ	28
Evreĭ	25
Armenĭ	25
Alte naţionalităţĭ	15
	2.001

Megidia

Românĭ	278
Tatarĭ	520
Turcĭ	50
Bulgarĭ	45
Grecĭ	27
Armenĭ	35
Ruşĭ	18
Evreĭ	30
	1.003

Mangalia

Românĭ	100
Grecĭ	120
Bulgarĭ	60
Turcĭ	425
Tatarĭ	250
Alte naţionalităţĭ	50
	1.005

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL II
Mişcarea Populaţiuneĭ
a) NĂSCUŢI

În decursul anuluĭ 1881 în coprinsul acestuĭ District se născură 2.972 copiĭ adecă 39.1 la o mie de suflete séŭ 3,91 la o sută. Din aceştia sunt băeţi 1.604, fete 1.368 ast-fel numărul băeţilor întrece pe al fetelor cu 236, iér dupĕ religiune se împart: Orthodoxi 1.657, mahometanĭ 1.279, séŭ împreună 2.936, iér restul sunt catolicĭ, protestaţĭ, ovreĭ. Orthodoxi se năascuseră cu 378 maĭ mulţĭ de căt musulmanĭ. Din ceĭ 2.972, sunt născuţĭ din părinţi cununaţĭ 2.960 şi numaĭ 12 sunt nelegitimĭ. Născuţĭ morţĭ 20, din care 18 băeţĭ 2 fete, găsiţĭ 2, nasceri gemene 12.

b) MORTALITATEA

Mortalitatea totală a anuluĭ 1881 fu de 1.959, adică 25,7 la mie séŭ 2,57 la sută.

Din aceştia contingentul cel maĭ mare 'l aŭ dat copiĭ de la nascere până la 5 anĭ adică 860, séŭ o mortalitate de 11, 3 la mie. Dupĕ religiune se împart: Orthodoxi 859, mahometanĭ 1084, restul alte confesiunĭ.

De la etate de 80-90 anĭ muriră 13 (8 bărbaţĭ şi 5 femeĭ), de la 90-100 anĭ, murică 6 (1 bărbat şi 5 femeĭ).

Din ceĭ 1959, fură bărbaţĭ 1150, femeĭ 809, de unde resultă că mortalitatea sexuluĭ bărbătesc întrece pe cea a sexuluĭ femeesc cu 341, iér în proporţiune cu numĕrul total al morţilor, bărbaţiĭ aŭ dat 1,5 şi femeile 1,06 la sută morţĭ.

Comparând numĕrul morţilor 1959 cu la născuţilor 2972, găsim un escedent de 1013 a născuţilor asupra morţilor. Împărţind acest escedent între creştinĭ şi musulmanĭ, vedem că creştinĭ cu 1658 nasceri şi 859 morţĭ, căştigă 798, iér mahometaniĭ cu 1279 nasceri şi 1084 morţi câştigă numaĭ 195 adică creştinĭ morŭ 11,3, iér mahometanĭ 14, 2 la mie.

Recapitulând nascerile şi morţile creştinilor şi a le mahometanilor, vom avea.

Creştinĭ	se nascŭ	21, 8 la mie.
Mahometanĭ	"	16,8 la mie
Seŭ o deferenţă de		**5,0 la mie.**
Creştinĭ	morŭ	11,3 la mie.
Mahometanĭ	"	14,2 la mie.
Séŭ o diferenţă de		**2,9 la mie.**
Creştinĭ	se nascŭ	2,18 la sută şi morŭ 1,13 la sută.
Mahometanĭ	"	1,68 " 1,42 "

Prin urmare creşterea anualĕ a creştinilor este de 1,5 iér a mahometanilor de 0,26 de unde resultă că creştiniĭ se vor indoi la numĕr într'un period cam de 45,2 anĭ, iér mahometanĭ în 201,5 anĭ. Creşterea anuală a poporaţiuneĭ întregĭ fiind de 1,34 la sută, ea se va îndouĭ într'un period de 75, dar poporaţiunea acestuĭ judeţ se inmulţeşce şi prin rêintórcerĭ din emigraţiune, prin urmare periodul îndouireĭ numerului seŭ va fi mult maĭ scurt. Din acésta comparaţiune resultă o scădere însemnată a elementuluĭ mahometan şi o sporire destul de mare a elementuluĭ creştin cu deosebire a Românilor.

Care să fie causa acesteĭ diferenţe a proporţiuneĭ născuţilor şi morţilor între creştinĭ şi mahometanĭ ? Majoritatea poporaţiuneĭ Judeţuluĭ formând-o mahometaniĭ ar urma ca şi natalitatea să fie mai mare la eĭ; statistica însă ne arată contrariul.

Mica natalitate a musulmanilor isvoresce din douĕ cause 1-iŭ micul numĕr de căsătoriĭ 2-a traiul reŭ maĭ ales al tatarilor.

Numerul total al căsătoriilor fu de 490 séŭ 7,3 la mie suflete. Din aceste sunt creştine 254, mahometane 232 séŭ 3,3 la mie pentru creştinĭ şi 3,05 pentru mahometanĭ. Din ceĭ 490 căsătoriţĭ aŭ sciut iscăli numele lor 55 bărbaţĭ şi 26 femeĭ m-a sciut sub-semna 435 bărbaţĭ şi 464 femeĭ adică au sciut iscăli 8,3 la sută şi nu puteră iscăli 91,7.

Causa diferenţeĭ între creşterea poporaţiuneĭ creştine şi mahometane depinde de diferite împrejurărĭ şi anume de modul traiuluĭ, de deprinderile şi superstiţiele religióse ale mahometanilor. Musulmanul de un funest fanatism arare orĭ cere ajutorul medical, el îşi abandonéză bolnaviĭ în voia destinuluĭ. Réul traiŭ, abusul cafeleĭ şi hasisuluĭ, locuinţele intuncóse, şi adesseorĭ umede produc slăbiciune şi miseria. El preferă a nu munci sĕŭ a munci prea puţin. – Pe lângă acestea necunoscinţa cea maĭ absolută a igieneĭ maĭ cu seamă a îngrijireĭ copiilor sunt tot atătea cause cari măresc mortalitatea rasseĭ musulmane. Medicul adesse orĭ se vede desarmat în facia opunereĭ mahometanilor de a'l lăsă să intre în casă când are cadăne bolnave.[53]

CAPITOLUL III
MORBIDITATEA

Anul trecut fu un an bunişorŭ în privinţa sanatăţeĭ deşĭ se iviră căte-va epidemiĭ în diverse epoce ale anuluĭ. Din aceste epidemiĭ unele s'aŭ aretat cu óre-care persistenţă şi anume: variola care făcu căte-va vic-

www.ziuaconstanta.ro

time. Avurăm puţine casuri de tuse convulsive, disenteria şi morbil. De angină difterică şi tifus am fost cruţaţi.

În primulŭ trimestru aŭ predomnit bólele organelor respiraţiuneĭ cu deosebire bronchitele şi pneumoniile, apoĭ variola şi scarlatina.

De variolă se îmbolnăviră 512 şi muricá 63, séŭ o mortalitate de 12,3 la sută.

De scarlatină se îmbolnăviră 51 şi muriră 7 sĕŭ o mortalitate de 13,7 la sută.

De dissenterie 28 din carĭ morţĭ 5 séŭ 17, 08.

De tusă convulsivă 52 din cariĭ muriră 3 séŭ 5, 7 la sută.

De morbil fură bolnavĭ 117 care toţĭ se vindecară.

În trimestru al II-lea predomniră frigurile intermitente cu tóte urmările lor, şi continuară până către finitul luneĭ luĭ Septembre, căndu începură a se împuţina. În trimestru al III-lea fură dese bólele căilor digestiuneĭ, gastrite, gastro-enterite, diaree, dissinterie. În trimestrul al IV-lea începură bólele organelor respiraţiuneĭ şi morbilul. Am observat cu mulţumire că tuberculosa pulmonarie în acest judeţ este maĭ rară ca în alte părţĭ ale Românieĭ, Chiar tuberculoşĭ carĭ muriră în spitalul comunal, fură străinĭ veniţĭ din alte părţĭ aicĭ.

Bóla cea maĭ désă sunt frigurile palustre care în unele comune, despre carĭ voiŭ avea onóre a mĕ ocupa în acest raport s'aŭ arĕtat cu o furie funestă. În comunele espuse inriurinţeĭ *malarieĭ* mortalitatea este fórte mare în comparaţiune cu natalitatea. Aşa în Megidia se născuseră 38 şi muriră 47 séŭ cu 9 maĭ mulţĭ morţĭ de căt născuţĭ, în Tuzla născuţĭ 9, morţĭ 22, în Mangalia născuţĭ 45, morţĭ 62.

CAPITOLUL IV
AJUTORUL MEDICAL GRATUIT

În cursul întreguluĭ an medicul primar al judeţuluĭ, împreună cu medicii de plăşĭ aŭ căutatŭ 3.610 bolnavĭ, dintre carĭ sub protecţiune română 3.475, iér sub străină 135 Medicul urbeĭ Constanţa a liberat treĭ--decĭ ordonance grătuite, iér peste tot s'a dat ajutor medical la 3.640 bolnavĭ. În spitalul comunal fură cautaţĭ 462 bolnavĭ, din care muriră 24 séŭ o mortalitate de 5, 1 la sută.

Medicamentele s'aŭ împărţit bolnavilor gratis. S'aŭ întrebuinţat peste două kilograme de chinină, care mi s'a trimis de Onor. Direcţiune a serviciuluĭ sanitar. Judeţul avênd în bugetul séŭ prevĕdută suma de 1,500 leĭ s'aŭ cumpĕrat medicamente de carĭ a avut necesitate. D-niĭ medicĭ de plasă pentru diferite bóle ce aŭ tratat. Iér de la 1 Aprilie viitor consiliul de igienă şi salubritate publică, aprobând propunerea mediculuĭ primar de a se infiinţa farmaciĭ rurale, carĭ să conţină medicamentele cele maĭ trebuincióse a decis înfiinţarea lor în tóte comunele rurale. Cu modul acesta săteanul va găsi la primărié medicamentele celle maĭ trebuincióse, ca chinină, curăţenie, muştar s.c.l.

Aci este locul să arăt că înfiinţarea unuĭ Spital judeţian se impune imperios. În întregul judeţ nu este de câtun singur spital de 20 paturĭ în urbea Constanţa, cariĭ abia ajunge pentru bolnaviĭ din oraşŭ.

CAPITOLUL V
VACCINAREA

Acest Judeţ ne avênd vaccinatorĭ, medicii de plasă sunt însărcinaţĭ cu îndeplinirea acesteĭ operaţiunĭ salutarie. Saŭ vaccinat 3266 persóne între cariĭ 551 revaccinaţĭ cu succes, 2925 fără succes 341 séŭ 10,4 la sută din numĕrul total al vaccinaţilor. În oraşul Constanţa s'aŭ vaccinat 255 revacinat 12 séŭ peste tot 3533.

În urma varioleĭ ce s'a ivit în maĭ multe comune, s'aŭ luat mĕsurĭ să se vaccineze copiĭ din tóte scólele şi să se continue vaccinaţiunea. Numĕrul de 3533 este destul de însemnat pentru o poporaţiune pe 76, 000 suflete a căreĭ majoritate o formédă mahometaniĭ, carĭ, în regulă generală se opun, şi medicul vaccinator fórte greŭ póte străbate în casele lor, maĭ ales în camera unde stă cadăna şi copiĭ. În acéstă categorie intră şi secta lipovenilorŭ. În faţa greutăţilor ce am întêmpinat cu ocasiunea vaccinăreĭ, eu mĕ felicit pentru resultatul dobândit. Vaccinaţiunea s'a făcut parte cu vaccină animală, parte cu vaccină umanisată. Ar fi de dorit ca în buget Judeţul să prevédă o sumă óre-care pentru vaccin animal.

CAPITOLUL VI
SERVICIUL VETERINARU

Animalele domestice aŭ suferit de diferite bóle, şi anume: de antrax se îmbolnăviră 13 boĭ, de morvă 12 caĭ, de variolă 655 oĭ, de carboneul benin 129 oĭ, de alte epizotice 57 oĭ, de antrax 4 porcĭ. Peste tot 927, din cariĭ muriră 219 oĭ, speciĭ bovine, 4 porcine, şi 12 caĭ ucişĭ.

Perderile causate sunt fórte micĭ în comparaţiune cu numĕrul vitelor din fie-care comună şi cu virulenţa bólelor. Casurĭ de bóle ordinare s'aŭ ivit fórte numeróse, dar s'aŭ combătut la timp.

www.ziuaconstanta.ro

CAPITOLUL VII
CERTIFICATE MEDICALE

Medicii Judeţuluĭ aŭ liberat 212 certificate, medicul urbeĭ Constanţa 37, peste tot 249. Din aceste pentru autopsiĭ 38, pentru abortum 1, pentru deflorărĭ 3, pentru sodomie 4, pentru răniriĭ 38, pentru contusiunĭ 28, pentru constatarea facultăţilor mintale 2, diferite bóle 23, analise chimice 1, scutire de contribuţie 10.

Partea II
CAPITOLUL I
ORAŞELE

Judeţul Constanţa are 6 comune urbane fiind că Cusgunul care este un mic sat nu'l pot numera între oraşie.

Aceste sunt: Constanţa, Mangalia, Medgidia, Hîrşova, Cernavoda, şi Ostrov. Dintre aceste Constanţa şi Mangalia sunt oraşe pelasgiene séŭ maritime, Hîrşova, Ostrovul şi Cernavoda oraşe fluviatile, iér Megidia oraşŭ palustru.

CONSTANŢA

Constanţa are tóte avantagiele şi neajunsurile maluluĭ Măreĭ, în privinţa temperatureĭ a curăţenieĭ aeruluĭ şi a umidităţeĭ luĭ, a regimuluĭ vênturilor şi emanaţiunilor maritime. Marea Neagră, neavênd flux şi reflux, oraşiele aşedate pe ţermul eĭ se găsesc în condiţiunĭ de sănătate maĭ bune de cât multe oraşie dupe malul altor măriĭ, din causă că pe malul eĭ nu se depun grămedĭ de materiĭ organice, cariĭ remăněnd descoperite în timpul refluxuluĭ se descompun şi infectéză aerul.

Oraşiul Constanţa s'a format pe malul nord-estic al portuluĭ şi cu timpul când se va întinde spre miadă-dĭ, va lua cam forma unuĭ arc situat pe o limbă de pâmênt ce intră în mare este supus la vénturĭ şi uragane dese. Vênturile predominante sunt nord, nord-vest furios şi rece în timpul ierneĭ, sud séu siroco, în timpul primăvereĭ şi al vereĭ cald şi umed.

CLIMA

Clima variabilă, aerul adeseorĭ umed, dar bogat în oxigenŭ şi ozon. În general frigul este moderat, şi adeseori iérna avem dille dulcĭ ca în Italia. Apropiarea Măreĭ imprimă locuitoruluĭ Constanţeĭ, caracterile fisiologice şi patologice propriĭ locuitorilor pelascieni. Mişcarea aeruluĭ agitat prin curenţĭ iuţĭ şi carĭ se urmédă unul pe altul în direcţiunĭ opuse diametralmente, trecérea prea repede de la o mare umedélă, la o secetă relativă, oscilaţiunile iuţi ale thermometruluĭ şi barometruluĭ, sunt favorabile celor ce pot resista. Esposiţiunea Constanţeĭ este favorabilă limfaticilor, scrofuloşilor, rachiticilor, diabeticilor, utilă în timpul vereĭ tutulor, dar nu convine ca oraş de locuit astmaticilor, ftisicilor, în fine tuturor celor ce sunt predispuşĭ la o oscilaţiune circulatoriă, la congestiunĭ locale. Ca băĭ de mare Constanţa este unul din oraşele cele mai bine situate, şi este regretabil că Românĭĭ nu sciŭ profita de binefacerile ce le oferă prin apropiere şi bunetatea băilor sélle.

În ceea-ce privesce hygiena publică Constanţa lasa mult de dorit. Nu intră în atribuţiunile melle să mĕ ocup cu hygiena şi salubritatea oraşuluĭ, pentru aceea voiu atinge pe scurt neajunsurile ce are şi îmbunătăţirile ce ar trebuĭ să facă, ori-şi carĭ ar fi sacrificiele ce s'ar cere. Un oraş care nu ţine la hygienă şi salubritatea publică, perde dreptul de a se numi civilisat.

(*"Farul Constanţei"*, II, nr. 81, 28 februarie 1882: 3-4;
nr. 82, 10 martie 1882: 3-4;
nr. 83, 26 martie 1882: 3-4)

38

/"DE CE NU PLĂTIŢI PE CLERICI MAI BINE ?"/

"Ecoul Dobrogeĭ" în Nr.12 dă prea mare laudă şi Sfinţiluluĭ nostru Protoereu, pe cari nu ne încercăm a io lua, o vom lassa pe cât lumea va dice că are, sciindu-se următórele.

Sf. Protoereŭ al Judeţuluĭ Tulcea a venit ni se pare de douĕ orĭ în acest oraş a inspecta biserica şi averea eĭ, pentru cele constatate sau pentru cele ce i sau raportat, ce măsurĭ a luat ?

Averea bisericeĭ constă actualminte din vêndărĭ, de lumânărĭ şi din milosteniele ce pioşiĭ crescini fac sumă carĭ în fie ce an ce se incassează este de 3.000 francĭ. Se cheltuesc óre toţi acestĭ banĭ ? Cum, când

www.ziuaconstanta.ro

Preotuluĭ îi daţi 15 francĭ pe lună şi cântăreţuluĭ 5 ?

Unde sunt baniĭ cinstiţilor Epitropi ?

Sĕ vĕ spun eu ?.... maĭ pe urmă.

Décă pre sfinţitul Protoereu nu are cunoscinţă despre aceasta sĕ ne ceară şi noĭ suntem gata aĭ da o listă bunicică de toţĭ câţĭ a păpat, dér dacă a sciut, unde e hârtia, cu care sf. să cere autorităţilor în drept, a urmări pe delapidatori spre ai face sĕ restitue biserici ce este al bisericei ?

N'ar fi rĕu décă cu cucernicul nostru Protoereu ar maĭ face o vizită bisericeĭ acestuĭ oraş, ca înainte de plecarea preotuluĭ cu condica prin comune sĕ se cerceteze starea financiară a bisericeĭ, sau lăssaţĭ-o precum e, ce vă maĭ bateţĭ capu.

Dacă pentru reparaţiĭ de 50-100 leĭ alergaţĭ la pomenĭ de ce nu plătiţi pe clerici maĭ bine?

De ce'-ĭ lăsaţi se umble şi eĭ cerşind pâinea ? Cu 50 de banĭ pe zi póte trăi un om ?

Casa comunală dă prea puţină importanţă preotuluĭ, ba chiar puţină de tot.

Vorbind despre preotul nostru nu putem face de cât al plânge, sĕ plângem? Nu! dice *"Ecoul Dobrogei". Cunóştem sentimentele românesci cu cari sunt înzestraţi... La munca dér Sfinţiţi preoţĭ!* La munca dér cu ce ?

Cu ce când miĭ de rĕĭ se pun piedicĭ ... Nu este dreptul a fi născut român dér trebue să posezĭ şi inima şi sentimentele română spre a putea dice *Sunt român.*

Plecam capu, da, daţi adjutorul vostru preotuluĭ ca şi el se pótă face demn de missiunea sea. Putem a ve numera prin funcţionari cu cari Preotul e mai des în relaţiĭ, câţĭ-va care batjocoresce 'n drumuri pe preot, pe Dumnezeu dupe trebuinţă voĭ numi chiar pe toţĭ aceştia ca şi pe suferindĭ.

(*"Mahmudia"*, I, nr. 3, 1 august 1882: 3)[54]

www.ziuaconstanta.ro

1883

39 /REZULTATELE ALEGERILOR PENTRU CONSILIILE COMUNALE (RURALE) ÎN JUD. CONSTANŢA/

Conform art. 44 din legea organică a Dobrogeĭ luându'se în cercetare dosarele alegerilor pentru consiliele Comunale rurale din acest Judeţ, care aŭ avut loc în dilele de 20 şi 21 Ianuarie a.c. s'a validat 61 de alegerĭ Comunale invalidându-se patru; la dece comune s'a dispus cercetărĭ locale iar la şésse sa amânat alegerile pentru 1 Martie viitor, din causa neconvocărĭĭ alegătorilor.

În **plasa Constanţa** s'aŭ validat alegerile la următórele Comune:

1) **Copadin** în persóne D-lor Alim Selamet, Abibula Mensint, Gemil Abdul Gani, Iusein Ahmet şi Demisleam Hamit, numindu'se consilieri din partea Prefectureĭ Scit Islam Abdula, şi Mahmet Sulius, *Primar Alim Selamet.*

2) În Comuna **Gargalăc**, în persóna D-lor Ene Marin, Ivan Dumitru, Ivan Dobrea, Ivanciu Christu şi Gemandin Seit Ahmet numindu'se din partea Prefectureĭ Gapar Nuracaĭ şi Panu Dragiciu, *Primar Ene Marin.*

3) În Comuna **Hasancea**, în persóna D-lor: Curt Mola Chepsĭ, Iaia Hagi Seit, Menli Abit Hagi Selim, Seit Ahmet Mola şi Hagi Veli Meemet Emin, numindu'se din partea Prefectureĭ Hagi Sali Samedin şi Hagi Omer Borali, *Primar Hagi Veli Mehmet Emin.*

4) În Comuna **Omurcea**: Hagi Meemet Acmula, Tulen Menacaĭ, Mechi Ahmet, Abdurahaman Izet şi Velula Nurla din partea Prefectureĭ: Hagi Osman Azamat şi Burali Gagi Chengi Ali. *Primar Hagi Osman Azamat.*

5) În Comuna **Morlfatlar**: Hagi Ahmet Gocci, Emir Bec Ghenagi, Ginmali Caia, Hagi Gemil Musledin şi Hagi Meemet Arslambec, din partea Prefectureĭ Hagi Habil Omer şi Seit Islam Abdul Megit. *Primar Emir Bec Gengi.*

6) În Comuna **Cicrăcci**: Dumitru Chipară Hăra, Gherghe Nedelcu, Ali Osman Ahmet şi Ibraim Osman, din partea Prefectureĭ Selim Osman şi Efrin Alexandrof. *Primar Dumitru Chipară Hâră.*

7) În comuna **Caraharman**: Zehtin Bey Hasan, Halil Abdula, Osman Ismail, Dumitru Hagi Stoian şi Moise Ciuta. Din partea Prefectureĭ Oprea Nicolaĭ şi Mola Habil Meemet *Primar Zehtin Bey Hasan.*

8) În Comuna **Techirghiol**: Gemadin Hasan, Cortagi Ali, Devletcea Arif, Halil Bustan şi Abdul Kadir Issa. Din partea Prefectureĭ: Ştefan V. Hrisanoft şi Hasan H. Murat. *Primar Abdul Cadir Issa.*

9) În Comuna **Palas**: Nusuf Ali Telensi, Ilia Reşid Abit Soiun, Gafar Hasan şi Zeinedin Chemal. Din partea Prefectureĭ: Tănase Galits şi Petre Gheorghiŭ. *Primar Nusuf Ali.*

10) În Comuna **Caramurat**: Iacob Pogholovschĭ, Abdul Azis Abdula, Mihalache Jipa şi Alexe Boteca. Din partea Prefectureĭ: Ion Blebea şi Ion R. Moroianu. *Primar Ion Blebea.*

S'aŭ invalidat alegerile de la Comunele Pazarli şi Danachioĭ şi s'aŭ convocat alegătoriĭ pentru nouĭ alegeri în diua de 1 Martie viitor.

În plasa Mangalia s'aŭ validat alegerile Consilielor Comunale rurale la dece Comune, la una sa dispus cercetări locale ear la 5 s'aŭ amânat alegerile din causa neconvocare alegătorilor la timp.

Consiliele validate sunt în Comunele următóre:

1) **AZAPLAR** : D-niĭ Ali Ismail, Ismail Suleĭman, Gelmambet Arif, Raduslov Iofcĭĭ şi Amet Ismail Din partea Prefectureĭ Vani Mustafa şi Sali Mustafa. Primar Ali Ismail.

2) **EDILCHIOI** : D-nŭ Abdul Hai Calivet, Ablagi Geafer, Albachim Mambedie. Reşit Ismail şi Meemet Agĭ Emin. Din partea Prefectureĭ Amet Bechir şi Baubec Amet. *Primar Abdulacaĭ Calivet.*

www.ziuaconstanta.ro

3) **GHELENGEC** : D-nŭ Ibraim Memet, Hagi Ibadula Abdula, Muteren Veli, Seit Ismail Feizula şi Mitu Gheorghe. Din partea Prefectureĭ Osman Gafar şi Suleiman Ali. *Primar Ibraim Memet.*

4) **CARA OMER** : D-niĭ Abibula Hagi Şerif, Regep H. Memet, Hagi Ismail Abduraman, Cafar Abit şi Hagi Seit Afta. Din partea Prefectureĭ Hagi Izat Halil şi Hogea Osman Efendi. *Primar Hagi Seit Afta.*

5) **CADIL MURAT** : D-niĭ Hasan Efendi, Hasan Hagi Gafar, Curt Sait, Abdula Gani Salamet şi Zenei Zechesria. Din partea Prefectureĭ Emin Sedamet şi Hagi Cherim Macsut. *Primar Hagi Hasan Gafar.*

6) **CAVACLAR**: D-niĭ Abdulachim Selim, Ibraim Tachir, Abdulacherim Menarip, Suteiman Aptula şi Curtsait Beigian. Din partea Prefectureĭ Yunus Hagi Bari şi Curtsait Osman. *Primar Abdulachim Selim.*

7) **OSMANCEA** : Selemet Geantemur, Ghespi Abdu Vuap, Muratcea Apaş, Cai Ali Nurmambet şi Abdul Gani Zeat. Din partea Prefectureĭ Hagi Mola Gelmali şi Ablaĭ Solúm. *Primar Ghespi Abdul Vuap.*

8) **MUSURAT** D-niĭ Cherim Ali, Amet H. Emin, Ismail Abdula, Cogiamet Memet şi Hagĭ Ismail Ali. Din partea Prefectureĭ Hagi Amet şi Daiga Gaibula. *Primar Cherim Ali.*

9) **OSMAN-FACĂ** : D-niĭ Anefi H. Ismail, Ali Efendi Sali, Ablalim Zatu, Abdula Nezir şi Abdul Vuap Veli. Din partea Prefectureĭ Ali Ghentemir şi Mateiĕ Drăgan. *Primar Abefi H. Ismail.*

10) **TATLAGEAC** : Dniĭ Numan Bechir, Ibadula Bilal, Bectaş Ibraim, Net Ali Cara şi Omer Meemet. Din Partea Prefectureĭ Abdul Megid şi Ghespi Abdula. *Primar Numan Bechir.*

În plasa Hîrşova s'aŭ validat alegerile la următorele Comune :

1) **GARLICIU** : D-niĭ Gheorghe Grosu, Vasile Efrim, Tóder Potlog, Ştefan Necula şi Stan Ştirbu. Din partea Prefectureĭ Negoiţa Popa şi Tudorache Ion. *Primar Ştefan Necula.*

2) **CIOBANU** : D-niĭ Ión Antonescu, Neagu Holban, Tudor Calin, Vasile Cioran şi Stan Ţăranu. Din partea Prefectureĭ Ispal Dauzi şi Ion Radu Cojocar. *Primar Neagu Holban.*

3) **ŞIRIU** : D-nŭ Mustafa Abil, Alim Ghenea, Bacaşĭ Memet, Hagi Ibraim Geamai şi Muzdala Abil. Din partea Prefectureĭ Halil Asan şi Ştefan Craiĕ. *Primar Muzdaba Abîl.*

4) **GHIZDAREŞTI** : D-niĭ Vasile Larion, Vasil Ignat, Mihail Condrat, Listrat Grigore şi Ladar Simion. Din partea Prefectureĭ Serghei Malafei şi Feclist Liser. *Primar Mihail Condrat.*

5) **OSTROV** : D-niĭ Iordache Angheluţa, Niţă Gheaţa Hagi Apostol, Culia Oancea şi Ión Sultan. Din partea Prefectureĭ Vasile Dache şi Curt Emin. *Primar Hagi Apostol.*

6) **URUM-BEI** : D-niĭ Ilie Şrerbănescu, David Mirică, Radu Moldoveanu, Iosif Trâmbiţaşu şi Alil Zechea. Din partea Prefectureĭ Ión Sina şi Mihai Popa Radu. *Primar Radu Moldoveanu.*

7) **TOPALU** : D-niĭ Vintilă Nicolaĭ, Petcu Socaricĭ, Culia Ioniţa, Stancu Stanciĕ şi Zaharia Paraschiv. Din partea Prefectureĭ Grigore Buzatu şi Petre Muşat. *Primar Vintilă Nicolaĕ.*

8) **CALFA** : D-niĭ Iusein Bilial, Osman Apturaman Ismail Ahmet, Abi Gafar, şi Manişi Mehmet. Din partea Prefectureĭ Nicolae Valean şi Cherim Regep. *Primar Cherim Regep.*

9) **DĂENI** : D-niĭ Dimitru Malaĭ, Cosma Dascălu, Ión Branzoi, Gr. Zamfiir şi Mihai Dachea. Din partea Prefectureĭ Tudorache Bălea şi Tudor Mihalciĭ. *Primar Cosma Dascălu.*

10) **TOPOLOG** : D-niĭ Petrea Achim, Ión Dumbravăŭ, Ión Ganea Sadic Hagi Mahmut şi Aşim Ali. Din partea Prefectureĭ Gr. Bucurencu şi Gr. Păun. *Primar Ión Dumbravă.*

S'a invalidat alegerile Comuneĭ Urbane Hîrşova şi s'a dispus nouĭ alegerĭ în diua de 1 Martie a.c. iar la Comuna Sariŭ neîntrunindu'se alegătorĭ în numerul cerut de lege s'a amănat alegerile pentru un noŭ termin.

(*"Farul Constanţei"*, IV, nr. 3, 6 februarie 1883: 2; nr. 4, 12 februarie 1883: 2)

40

O ZI "MEMORABILĂ ÎN JUNA VIAŢĂ A CORPULUI DIDACTIC PRIMAR RURAL" DIN JUD. TULCEA[55]

Diua de la 19 August a.c. este o di memorabilă în juna viaţă a corpului didacticŭ primarŭ ruralŭ al acestuĭ judeţŭ. În conferenţa aceleĭ dile d-lŭ Revisore şcolar G. Sandulescu demonstrândŭ din tóte punctele de vedere importanţa şi folosulŭ moralŭ şi intelectualŭ ce arŭ putea resulta de la înfiinţarea unuĭ organŭ didacticŭ de publicitate propriŭ al corpuluĭ nostru învăţătoresc rural, ne aŭ pusŭ în desbatere întrebarea, dacă credem că arŭ fi necesar înfiinţarea unuĭ asemenea organŭ de publicitate. Toţĭ învăţătoriĭ şi

www.ziuaconstanta.ro

învăţătórele ascultând cu mare atenţiune cele propuse de către d-lŭ Revisore, şi simţându-se necesitatea înfiinţereĭ unuĭ organ care sĕ ne serve ca mijlócŭ de schimbŭ alŭ ideilorŭ, simţimentelorŭ, şi esperienţilorŭ nóstre, după o consultare minuţiósă ce a avutŭ locŭ între dênşiĭ, aŭ priimit cu multă bucurie, acéstă fericită idee a d-lui Revisore, alegându-se chiarŭ în aceeaşĭ di o comisiune care se redacteze statutele acestuĭ organ. Comisiunea terminându-şĭ lucrările sale, le aŭ depusŭ a doua di la aprecierea şi luarea în consideraţiune a conferinţeĭ, după care aŭ urmatŭ discuţiune în parte asupra fie-căruia articolŭ din statute aprobându-se în cele din urmă în totalŭ cu óre şi care modificaţiunĭ. Odată acéstă lucrare terminată sa procedatŭ imediatŭ la alegerea, prin scrutin secretŭ, a unuĭ comitetŭ permanentŭ de redacţiune în numĕrŭ de şepte dintre cari unulŭ ca Directore, şi a unuĭ casier administratorŭ, resultându majoritatea voturilor pentru:

Membriĭ redactorĭ : Ca Director, *Vasile Poreanu.*
Nichifor Ludovig,
Părintele Ştefan Ionescu
D-lŭ P. Crăciunescu,
D-lŭ C. Cviatcovschi
D-lŭ G. Popescu şi
D-lŭ C.P. Mateescu
Ca casier d-lŭ *Gh. Eftuşescu.*

Alegerea urmând în cea maĭ bună regulă, aleşiĭ aŭ fostŭ proclamaţĭ de catră d-lŭ Revisor, după care toţĭ membriĭ comitetuluĭ dĕ redacţiune aŭ mulţumitŭ fie-care în parte pentru încrederea ce conferenţa le-a datŭ.

Cu acéstă ocasiune d-lŭ coleg Plesnilă a rostitŭ următórele:

Domnule Revizor,

Atinşĭ de nobila şi frumósa idee pe care d-v. ne aţĭ propus'o, de scopulŭ fundamentalŭ ce v'a făcutŭ a ne propune o aseminea idee, nu putemŭ sta recĭ şi a nu vĕ aduce mulţumirile nóstre.

Credeţĭ, D-le Revizorŭ, că prin aceste ideĭ atâtŭ de salutare pentru noĭ, n'aţi făcutŭ altŭ ceva de câtŭ a atrage maĭ multŭ inimile nóstre, căcĭ fie care din noĭ vede în d-v. un adeveratŭ şef care pătrunde în tóte condiţiunele nóstre sub tóte raporturile, dic un şef care doreşte progresulŭ sub-alternilorŭ şi prin urmare a ţeriĭ întregĭ.– Fiţĭ siguri, d-le revizorŭ că suntemŭ mândri că vĕ avemŭ în fruntea nóstră şi toţi în unanimitate amŭ dori consciinciosŭ ca autoritatea superióră şcolară sĕ se convingă cu un minutŭ maĭ înainte de frumósele şi nobilile ideĭ ce vĕ caracteriză care tóte tindŭ spre fericirea întregeĭ ţerĭ.

D-le Director
D-lor Membri
D-le Casier.

Ca unulŭ ce facŭ parte din corpulŭ didacticŭ ruralŭ şi ca unulŭ ce mi-amŭ dat şi eŭ votulŭ mĕ simtŭ datorŭ a vĕ esprima satisfacţiunea nóstră pentru nemerita alegere ce s'a făcutŭ în persóna d-v.

Credŭ, d-lorŭ, că fie care din noĭ a fostŭ pătrunsŭ de sublima idee pe care amŭ avutŭ onóre a o primi de la şefulŭ nostru, credŭ că fie care aŭ sondatŭ adevaratulŭ scopŭ, adică de a ne putea alimenta nu numaĭ în timpulŭ conferinţilorŭ cu idei salutare şcoleĭ, ci în totŭ decursulŭ anuluĭ, credŭ că se apropie timpulŭ de a dovedi ţeriĭ nóstre că noi suntemŭ primiĭ funcţionarĭ în statŭ care meritămŭ stimă şi consideraţie, în respectulŭ misieĭ nóstre sacre ce îndeplinimŭ dicŭ că trebue a ne desbrăca odată de haina trecutuluĭ, cândŭ incapacitatea şi desconsideraţiunea apăsa pe sĕrmanulŭ învaţătorŭ ruralŭ, trebe d-lorŭ ca cu unŭ minutŭ maĭ înainte se scăpămŭ de tristile memoriĭ ale trecutuluĭ, pentru tóte acestea ca mijlocŭ mai eficace d-lŭ revizorŭ aŭ propusŭ înfiinţarea unuĭ organŭ de publicitate.

Vomŭ depune dar multă labóre, multă stăruinţă, multă animă, şi acea independenţă de caracterŭ, ce reclamă interesele recipróce.

În adevĕrŭ aceste cualităţĭ suntŭ indispensabile, ca o încercare de ver ce natură, sĕ pótă obţinea succesulŭ doritŭ.

Că sciinţa saŭ cunoscinţa însocite chiar şi de buna-vroinţă, nu suntŭ suficiente la asigurarea uneĭ intreprinderĭ de feliulŭ acesta, suntŭ dovadă unele încercări făcute şi în alte părţi, încercări cari nu aŭ pututŭ reuşi cu totŭ zelulŭ ce aŭ depusŭ iniţiatoriĭ lorŭ, destulŭ de învăţaţĭ nu sĕ póte nega, de sigurŭ şi laborioşĭ.

Causele insuccesuluĭ lorŭ aŭ fostŭ primo loco lipsa materială, apoi lipsa de unitate în vederĭ şi de principiĭ sănătóse, cari tóte acestea trebe sĕ predomine între persónele ce conducŭ unŭ diarŭ, căcĭ altŭ-feliŭ tótă întreprinderea, tótă stăruinţa, va produce unŭ ce discordŭ, confusŭ, şi obositoriŭ pentru publiculŭ ce urmăresce.

O altă causă a insuccesuluĭ lorŭ a fost lipsa de acelŭ simţământŭ profundŭ de datorie, care singurŭ póte învinge tóte neplăcerile saŭ greutăţile ce întâmpină necetatŭ diaristica în calea ei. Aceĭ confraţĭ de şi animaţĭ de ambiţiune de a concura la mişcarea variilorŭ interese, şi-au vĕdutŭ pe neaşteptate zelulŭ

www.ziuaconstanta.ro

sdrobindu-se în contra desagramentelorŭ de o natură insuportabilă, şi saŭ lăpădatŭ de angajamentŭlŭ lorŭ ca de unŭ vestmêntŭ ce nu le maĭ convenea.

Noĭ avêndŭ tóte acestea în vedere, nu vomŭ hesita unŭ momentŭ măcarŭ a resista neîncetatŭ în postulŭ ce ni le confiatŭ colegiĭ noştri, rezemându-ne pe concursulŭ ce suntemŭ în dreptŭ a pretinde de la dênşiĭ, şi satisfacţiunea ce ne va da indeplinirea datoriei ce a reeşitŭ pentru noĭ din unanimitatea voturilorŭ colegiarĭ.

*

* *

Campania de luptă intelectuală este dar deschisă tutulorŭ omenilorŭ iubitorĭ de lumină şi progresŭ. Este de doritŭ numai ca fie-care din colegiĭ acestuĭ diarŭ sĕ găséscă cevaşi de făcutŭ pe acest vastŭ câmpŭ. Nu trebue să negămŭ că necesitatea de emulaţiune este încă iminentă. Unŭ feliŭ de nepasare contra sciinţeĭ şi studiuluĭ de şi a cam peritŭ din mijlocului societăţeĭ învăţătorescĭ totuşĭ ea încă nu este învinsă pretutindenĭ. Vîrfurile munţilorŭ şi a dealurilorŭ de şi strălucescŭ în razele luminóse a sóreluĭ, însă ici şi colo prin văĭ repausa încă negură şi întunericŭ! pentru acea noĭ rugămŭ pe toţĭ amiciĭ scóleĭ a ne da concursulŭ eficaciŭ, conlucrându foră pregetŭ la desvoltarea opereĭ ce am întreprinsŭ, avêndŭ unŭ scopŭ ce nu se póte înlocui prin nicĭ unŭ altŭ diarŭ.

Pe cândŭ fraţiŭ noştri de peste Dunăre împletescŭ la cununi de lauri pentru faptele strămoşescĭ a le trecutuluĭ şi pentru luptătoriĭ causeĭ române, noĭ ceştĭ dincóce de Dunăre nuĭ vomŭ putea mai bine imita de câtŭ privindŭ escepţionalmente spre viitoriŭ, dicemŭ darŭ:

Veniţi fraţilorŭ veniţĭ
Nu staţĭ în tainica tăcere
Nu!
Se luptămŭ cu toţŭ uniţĭ
Pentru a viitoriuluĭ plăcere.

Învăţător, ***V. POREANU***

(*"Revista Corpului Didactic Rural din Judeţul Tulcea"*, I, nr. 1, 15 septembrie 1883: 1-7)[56]

41

ROMA ÎN DOBROGEA

Pe délulŭ dupĕ rîpa dréptă a pîrêuluĭ ce isvoresce din sud-vestulŭ Comuneĭ rurale Cogelacŭ Judeţulŭ Tulcea Plasa Babadag, chiar pe terenulŭ dintre viile actuale şi menţionatulŭ pîrêŭ, dupĕ câtŭ am aflatŭ din spusele locuitorilorŭ tătarĭ, a fostŭ odinióră uă mare localitate numită "Roma" (eĭ spunŭ c'ar fi fostŭ unŭ oraşŭ) fără însă ca se'mĭ pótă da şi alte detaliĭ saŭ informaţiunĭ, eĭ sciŭ numai că numirea de "Roma" le a rêmasŭ din têmpurŭ necunoscute ca o veste fără importanţă pentru eĭ.

Că pe acelŭ terenŭ a esistatŭ cândŭ-va o localitate întinsă este prea adevêratŭ că, cu osebĭ actualiĭ locuitorĭ din Cogelacŭ ceĭ maĭ mulţĭ de origină germană veniţĭ din Rosia parte din eĭ ânsă pe têmpulŭ dominaţiuneĭ ottomane, de la venirea lorŭ chiar şi pĕnĕ în presentŭ aŭ scosŭ şi scotŭ încă pe fie-care di mulţime de petre din fundamentele fostelorŭ case, cu cariĭ ş'aŭ clăditŭ case, pivniţe şi grajdurĭ, pe cândŭ vechiĭ locuitorĭ turcĭ aŭ conservatŭ celŭ pucinŭ suvenirea numeluĭ aceleĭ localităţĭ antice.

De óră-ce necĭ o scriere din câte mia pututŭ sta la dispositiune nu s'a ocupatŭ pĕnĕ acum de acea localitate, necĭ inscripţiunĭ n'amŭ pututŭ discoperi, a trebuitŭ sĕ mĕ mărginescŭ de o cam dată numai la următórele constatărĭ ce am pututŭ face la facia loculuĭ :

Vechea localitate aşa numită "Roma" a avutŭ o întindere aprópe de unŭ chilometru, pe alocurea sĕ vede c'a avutŭ douĕ rênduri de case c'o stradă la mijlocŭ, care stradă debea sĕ maĭ ivesce unde şi unde. Pe partea sud-estică a dealuluĭ – totŭ pe rîpa dréptă a pîrêuluĭ – dintre Comuna Cogelacŭ şi comuna Tariverde, am discoperitŭ unŭ drum antică însă forte nimicitŭ prin arăturĭ, ce conduce de la fosta localitate antică traversândŭ actuala şosea Tulcea – Constanţa, spre lacului *Zmeica* care împreună cu lacurile *Razelm*, *Golovita*[57], şi *Sinoe*, are directă legătură cu Marea Négră prin deschidĕtura "Portiţa".

Dacă nu mĕ înşelŭ acestŭ drumŭ trebue c'a făcutŭ parte totŭ din acéşĭ reţea de drumurĭ la care aparţinea şi drumului romanŭ ce se vede pe terenulŭ Comuneĭ Casapchioi ce plécă totŭ spre direcţiunea dru-

www.ziuaconstanta.ro

muluĭ din Roma probabilŭ ca să sé unéscă ambe la unŭ punctŭ óreşĭ-care.

Dupĕ opiniunea mea acea localitate antică aşa dupĕ cum este conservatŭ şi numele eĭ de "Roma" constitue o urmă ânsă neştérsă pĕnĕ acuma a dominaţiuneĭ străbunilorŭ noştrĭ romanĭ, şi probabilŭ a unorŭ locuitorŭ maĭ multŭ agricol ceĭ făcéŭ parte din legiunea III-a.

Punŭ acestea discoperirĭ la aprecierea ómenilorŭ competinţĭ.

Învĕţător, ***V. POREANU***

(*"Revista Corpului Didactic Rural din judeţul Tulcea"*, I, nr. 3, 15 octombrie 1883: 36-37)

www.ziuaconstanta.ro

1885

42 /"STAREA DE MINORITATE ÎN CARE SE GĂSEŞTE DOBROGEA SĂ SE SFÂRŞEASCĂ"/

De mult am dis şi am repetat că situaţiunea nóstră neregulată faţă de restul ţereĭ trebue să înceteze.

Sunt multe de făcut şi credem că a sosit timpul ca starea de minoritate în care se găseşte Dobrogea să se sfêrşască.

Mesurile de îngrijire sunt bune, escelente până la un timp hotărât.

Îngrădirile puse plantaţiuneĭ nouĭ e feresc, o fac să crească, êĭ dau putere, eĭ folosesc atâta cât strică, împiedică creşterea, êĭ iau din putere îngrădirile ţinute prea mult, când vlăstarul ce a prins rădăcinĭ are nevoe să se desvolte în deplină libertate.

Am fost minorĭ.

Trebuiau într'o situaţiune de transiţie bruscă îngrădirĭ nouilor vlăstare ale Dobrogeĭ, ca nu pirul să crească, ca nu aceĭ ce nu îşĭ găseau colţişor în ţeara mamă, doritorĭ de specule să găsească câmp deschis apucăturilor lor în paguba nouilor cetăţenĭ neştiutorĭ de trebile ţereĭ nóstre.

Prevederile au fost drepte şi recunoscute.

O dată cu trecerea armatelor nóstre, provincia Dobrogeĭ s'a găsit impopulată cu advocaţĭ eşiţĭ de prin fabrici, botezaţĭ din locotenenţĭ de pe vremea luĭ Papură-Vodă, advocaţĭ ştiutorĭ de ale pravileĭ româneştĭ, ba şi de hatişerifurile imperăţieĭ turceştĭ umbriţĭ cu darul duhuluĭ sfânt, de gazetari betrêni în ale gazetărieĭ de şantage, de specule, de jelbarĭ eşiţĭ din slujbe, de tot ce Basarabia nenorocită a avut reu, bolnav, de tóte scursurile trecute în provincia de dincolo de Prut din ţeara noastră.

Teoriile fisiceşti se aplică fără replică în viaţa omenească.

Elementele gonite printr'un proces himic dintr'un corp supus uneĭ analise, vor căuta negreşit să se unească, să se alipească, să se hrăniască în altă parte, unde se vor putea adăposti.

Şi găsit-au aceste elemente rele pentru Moldova şi Muntenia loc în provincia Prutuluĭ de nou anexată, acolo unde meşteşugurile nu erau cunoscute, unde aripile ventuluĭ nu adusese încă plângerile victimelor, unde analisa himică nu începuse lucrarea eĭ.

Alipirea lesnicioasă a acestor elemente cu nouile elemente ale populaţiuneĭ Basarabieĭ, lipsa de precauţiunĭ a produs efectul: perderea Basarabieĭ şi lipsa orĭ-căruĭ regret în sufletul poporuluĭ de trecutul guvernament românesc.

De sigur esperienţa ne a indeletnicit la mĕsurĭ de prevedere.

Situaţiunea anormală creată Dobrogeĭ nu a putut avea de cât douĕ efecte:

A putut îngădui o înflorire a trebilor Dobrogei, trebi îngrădite şi ferite de amestecul elementelor rele năpustite din Basarabia.

A putut îngădui o transiţiune uşoară de la o stare cu totul alta noueĭ stărĭ de lucruri creată Dobrogeĭ.

Dar acum?

Acum după 7 anĭ?

Firesc este că şapte anĭ de arêndul poporul pacinic al Dobrogeĭ în atingere neintreruptă cu ţeara nouiă a putut vedea şi simţi diferenţa, a putut să priceapă carĭ împrejurărĭ pot îngădui înflorirea intereselor lor.

Şi firesc este ca urmare logică că situaţiunea Dobrogeĭ, privită atuncĭ ca normală astă-dĭ se vede că este anormală, că nu are aceleaşĭ garanţiĭ de înflorire ca situaţiunea ţereĭ máme; căcĭ puţină judecată ne învaţă:

Orĭ situaţiunea ţereĭ întregĭ este preferabilă şi atuncĭ să intre şi Dobrogea în aceste împrejurărĭ preferabile.

Orĭ situaţiunea Dobrogeĭ este preferabilă şi atuncĭ de ce tótă ţéra nu este pusă aceloraşĭ condiţiunĭ de

www.ziuaconstanta.ro

prosperitate?

Să nu ni se dică că suntem minorĭ.

Purtăm tóte sarcinile, avem tóte obidele, tóte greutăţile, să ni se dee tóte drepturile.

Or nu putem fi minorĭ pentru drepturĭ şi majorĭ pentru datoriĭ.

Îngrădirile luate în folosinţa vlăstarelor tinere ale Dobrogeĭ astă-dĭ sunt sarcină copaculuĭ în creştere.

Căci aceĭ ce nu au găsit drepturĭ de speculă, veniţi pohod din tóte colţurile ţereĭ, fără slujbă, sau fără îndeletnicire, aceĭ ce nu 'şi a putut juca mendrele din pricina mĕsurilor de îngrădire luate, astăzĭ uşor găsesc specula în aceste mesurĭ chiar.

Ele acum netrebnice sunt.

Să ni se deĕ representaţiunea nóstră în sênul poporuluĭ românesc, căcĭ popor românesc suntem;

Să ni se dee constituţia ţereĭ căcĭ tot din ţeara Românilor facem parte.

Să ni se dee organisaţia justiţieĭ din ţeară, căcĭ păsurile poporuluĭ românesc sunt şi păsurile noastre;

Să ni se dee aceleaşĭ legĭ, căcĭ aceleaşĭ aspiraţiuni le avem.

Şi drepte sunt cererile; dreptate trebue făcută.

N.S. BABOEANU [58]

(*"Dunărea de Jos"*, I, nr. 27, 20 iulie 1885: 1) [59]

43

REVISORATUL SCOALELOR DIN DOBROGEA

Domnilor Institutorĭ şi Învĕţătorĭ,
Doamnelor Institutóre şi Învĕţătóre!

Am observat în maĭ multe scóle că învĕţământul caligrafiei este fórte defectuos şi chiar vicios şi nu sĕ ţine socoteală nici de regulile higienice nici de cele caligrafice. Sĕ crede în general că metoda nu joacă nici un rol în această ramură de învĕţemênt şi că dacă copilul e în stare a scrie literile, apoi opera învĕţătorului s'a terminat aci.

Din această causă, izvoresce nenumărate şi grave inconveniente şi pentru sănătatea copiilor şi pentru studiul caligrafiei în sine. Diformaţiunea pieptului, deviaţiunea coloanei vertebrale şi miopia sunt urmările neapărate a le nepăsărei sau neştiinţei cu care sĕ propune acest învĕţământ.

Atrăgând seriósa D-vs atenţiune asupra acestor funeste resultate, cu onoare sunteţi invitat de a aplica şi păzi cu cea mai mare stricteţă regulile caligrafice deja cunoscute, şi a îndrepta cu osebire controlul D-vs asupra ţinutei corpului copiilor şi a condeiului.

Caietele de caligrafie joacă un rol important în economia unei scóle; modul cum sunt ţinute, este mai totdeauna un indice sigur despre starea morală a unei clase şi despre dispositiunile intelectuale a le copiilor. Foi mânjite de cerneală, pagini neterminate sau rupte, dovidesc că elevii sunt leneşi şi că învĕţătorul e lipsit de sentimentul vigilenţei şi al datoriei.

Ignorarea regulilor caligrafice şi îndeobşte neobservarea lor, a făcut ca scrisoarea nostră naţională sĕ nu aibă o icoană originală şi proprie a sea, precum sĕ vede aceasta la celelalte popoare culte.

Caietele de caligrafie vor fi în tot-deauna controlate şi corectate individual şi pentru a diştepta şi mai mult emulaţiunea scolarilor, veţi îngriji de a avea un caet-album de onoare, unde vor scrie rând pe rând fiecare elev câte o frasă model de caligrafie.

Alăturatele caiete Nr. 1, 2, 3, vĕ vor servi de model în învĕţământul caligrafic.

Aştept ca la prima inspecţiune, sĕ constat că vĕ aţi pĕtruns de importanţa celor ce am onóre a ve recomanda.

Primiţi, vĕ rog, assigurarea consideraţiunei mele.

Revisor scolar, ***I. BĂNESCU***

(*"Farul Constanţei"*, IV, nr. 37, 25 noiembrie 1885: 3)

www.ziuaconstanta.ro

44

/"SITUAŢIUNEA" JUDEŢULUI TULCEA PE ANUL 1885/

Datoria gazeteĭ noastre provinciale în prima linie am crezut să fie apărarea intereselor judeţuluĭ Tulcea alăturĭ de sigur cu principiile pe cari noĭ le credem priincioase nouĕ şi ţereĭ ca politică. În tot-de-una aceste gândurĭ ne au condus. În tot-de-una, credem noĭ, cititoriĭ vor afirma că în coloanele *"Dunăreĭ de Jos"* au vĕzut lupta pentru interesele judeţuluĭ, alăturĭ cu neatingerea principiilor liberale cari asigură prosperitatea cetăţeanuluĭ şi a ţereĭ.

Am atins şi *am luptat* contra relelor comise.

Am atins şi am lăudat faptele bune făptuite şi pe oameniĭ de bine.

Credem o potrivită ocasiune cu prilejul apariţiuneĭ de sub tipar a raportuluĭ de situaţiunea judeţuluĭ pe anul 1885[60], să le punem parte-parte sub ochiĭ cititorilor noştrĭ. În el se oglindeşte lămurit judeţul nostru. Nu vom pregeta să atragem atenţiunea celor în drept asupra lipsurilor ce am crede că esistă, asupra îmbunătăţirilor necesare, şi nu vom lipsi să aprobăm faptele bune, golurile umplute cu prisos, căcĭ munca rĕsplătită trebue să fie. Rĕsplata morală zoreşte pe omul de bine.

Aceasta credem a fi datoria gazetaruluĭ imparţial.

Ne vom face datoria:

Domnule Preşedinte,
Domnilor Consilieriĭ

În conformitatea articoluluĭ 94 din legea consiliilor judeţene adĭ urmeadă să vi se dea seamă de mersul administraţiuneĭ judeţuluĭ ce representaţĭ Comitetu permanent aci în Dobrogea dupe legea ce organisasă fiind îndeplinit de prefect, sunt Eu care am acea onoare pentru care şi viu înaintea d-voastrĕ să vĕ dau lectură raportuluĭ făcut în acel scop.

Judeţu nostru d-lor, în acest an după cum vĕ este cunoscut, era să fie prada nu a seceteĭ ca ceĭ din urmă treĭ anĭ, ci ai locustelor[61], sunt ele cari erau să distrugă holdele şi prin urmare hrana sătenilor noştri, dacă nu se lua măsuri din timp să se distrugă ouele depuse şi apoi locustele când au început să înviese.

Mulţimea era fabuloasă şi aproape de desesperat de a putea preveni rĕul.

Plasa Tulcea şi anume localităţile Sarinasuf, Morughiol, Carabair etc. şi plasa Sulina la Chilia, Satu Nou, Periprava, Cara Orman, Catarletz etc. erau înegrite de aceste vătămătoare insecte ce năvăleau prin învierea ouelor nu numaĭ dupe părţile uscate, dar chiar şi din părţile de prin prejur.

Pericolu era mare şi pot afirma că dacă guvernul nu avea estrema sa bunăvoinţă şi solicitudine pentru noĭ de a ne trimite banĭ, păcură, instrumente şi braţe, toate măsurele luate de administraţie erau zadarnice şi ast-fel holdele judeţuluĭ şi poate chiar şi ale ţereĭ deveneau prada lor.

În timp de patru lunĭ de dile cu sute de pluguri şi decĭ de miĭ de oamenĭ cu sape, tărnăcoape, mâinĭ etc. abiă am putut parveni ale distruge în care timp mĕ măgulesc a vĕ declara că nicĭ un fir de recoltă n'a fost atins de ele, căcĭ dispusesem ca orĭ ce întindere înfectată să se circumscrie cu şanţurĭ ce serveau de obstacol pentru a maĭ putea avansa, şi în care o dată intrate se distrugeau prin ardere cu paie şi păcură sau chiar prin pisarea cu maiurile.

Provenienţa lor este vecina noastră Rusia.

Se dice că acum şapte anĭ stolurĭ întregĭ au trecut în acele localităţĭ şi au depus ouele lor în bălţĭ, ce atuncĭ erau scădute ca şi adĭ; că apele crescând au împedecat învierea până în acest an, când apele de asemenea erau scădute.

Dacă aceasta nu o pot certifica este că, în acel timp, nu administram acest judeţ dar acum, vĕ pot asigura că dupe ce am parvenit se distrug tóte acele locuste, alte stolurĭ, ne au venit din Basarabia cu a căror esterminare pare a nu se fi ocupat mult, şi au depus ouele prin bălţile din plasa Sulina, dupe cum s'a asigurat d-l Administrator respectiv.

Pentru a nu vĕ mai întreţine cu astă descriere ce azĭ e cunoascută de toţĭ, trec la un alt punct care nu maĭ puţin vă interesează şi pentru atingerea cărui lucrez de îndelungat timp.

Vreau se dîc de banca crediţuluĭ agricol care şi în acest judeţ graţie tot solicitudineĭ guvernuluĭ, funcţioneadă de 3 şi 1/2 luni cu un capital de 270000 lei care dupe cum ştiţĭ, conform cu legea douĕ părţţĭ sunt vărsate de stat, iar o parte de judeţ prin împrumutu ce aţĭ bine-voit a aproba se fac de la casa de depuneri şi consemnaţiĭ. Personalu ei de şi restrêns şi ne pătruns de mecanismu uneĭ asemenea instituţiunĭ, pentru ca ea să dea resultatele dorite, totuşĭ luând drept badă situaţiunea caseĭ la 15 ale corenteĭ lunĭ şi care este:

Activ	*Lei*	*B.*	*Pasiv*	*Lei*
Cass	592	69	Capital	270000
Casieria generală	304	47	Ministru de finance	180000
Casa de depuneri şi cons.	102 408	-	Consiliu judeţean	90000

www.ziuaconstanta.ro

Efecte şi valorĭ	89668	65	Minist. finance (compt instal)	500	
Împrumuturĭ pe amanet	77040	-	Profite şi perderi	2277	
Cheltuielĭ de administraţie	3725	44	Dobândĭ	1448	
Mobilier	500	-	Tacsa imprimatelor	123	
Efecte de primit	314	10	Compt comision	16	
Acţiunĭ	270000	-	Societatea de asig. Naţion.	74	
Banca naţională a Românieĭ	201	-	Banca naţională încasărĭ	314	
	544755	**45**		**544755**	

Profite şi perderĭ

Profite	*Leĭ*	*Pierderi*	*Lei*
Dobândi	1448	Cheltueli de administraţie	3725
Taxa imprimatelor	123	Diverse	130
Comision	16		
Beneficii diverse	2408		
	3996		**3855**

Sold în Profite
Leĭ... 14097

Împrumuturĭ contratate		Împrumuturĭ efectuate	
661 Contracte	leĭ 85160	leĭ	8100
S'a efectuat	leĭ 1040	Achitate (restituiri)	40
			7744

Remase a se efectua:

46 contracte lei 4120. Din care 7 reînoite.

Nu se poate tăgădui că relativ condus bine.

Bine facerile acesteĭ instituţiunĭ sunt imense, prin ea, locuitorul Dobrogean a scăpat de ghiarele cămătarilor cari în această parte îĭ esplotau într'un mod maĭ mult de cât necinstit. Aşa dar, prin aceasta instituţiune agricultorul se găseşte la adăpostul acelor nemiloşĭ esploatatori.

La început până ce sătenĭĭ se simtă prin ei în eşi bine-facerile acestei instituţiuni hesitau d'a face împrumuturi de oare ce ceĭ interesaţi prin mijloace condamnabile căutau să o discrediteze prin propagandele ce făceau, propagandele ce la timp au fost descoperite şi înfrănate prin măsurele ce am luat.

Nu voĭ înceta d'a mĕ interesa de aproape pentru ca această casă se prospere şi nu voiu lăsa nicĭ o dată ca prin dispositiuni greşite ce căte o dată lasă să se strecoare de către ceĭ ce o dirijez, să se dea naştere la dificultăţĭ pentru realisarea unor asemenea împrumuturĭ.

Un alt punct care va contribui la înavuţirea săteanului nostru maĭ este şi realisarea dorinţeĭ, de a se distribui de guvern seminţe de toamnă şi primăvară pot zice gratuit, comparativ cu ce li se pretindea maĭ înainte de speculatorĭ şi care era douĕ şi treĭ hectolitre pentru un hectolitru de sămânţă, pe când adĭ nu se pretinde împrumutatuluĭ de cât plata valoarei quantităţeĭ luată şi care plată pe lângă că este convenabilă maĭ procură avantajul că nu se pretinde de cât la finele anuluĭ agricol.

Miĭ de sătenĭ au alergat la magasinele judeţuluĭ pentru luarea unor asemenea seminţe, cari, văzând condiţiile şi qualitatea au mulţumit lui D-zeu, şi rugat providenţa pentru recompensarea celor ce s'au îngrijit de soarta lor, maĭ mult chiar de cât părinţii lor.

Ajutoarele dar trimise de guvern, pentru posibilitatea esterminărei locustelor, înfiinţarea caseĭ de credit agricol de unde săteanu ia cu 7 % în loc de 30 şi 40 pe amaneturĭ, de care eĭ continuu a le poseda şi servi cu ele, în loc d'a fi încredinţate în mână speculatorilor şi priva ast-fel de ele, şi în fine ajutoru de seminţe pe preţurĭ de nimic şi fără camătă au făcut în acest an fericirea săteanului nostru şi scos ast-fel din miseria în care căduse, din causa celor treĭ dacă nu patru anĭ consecutivi de secită şi din care causă casele comunale au suferit o scădere enormă în veniturile lor, motiv pentru care în acest an maĭ multe lucrări începute au remas să se termine în anul viitor: aceasta, bine-înţeles numaĭ ce priveşte lucrările comunilor rurale cum de esemplu; şcolĭ, localurĭ, de primăriĭ şi bisericĭ iar nicĭ cum ale judeţuluĭ care toate cele prevădute de d-voastră pentru construirea lor, sau esecutat şi gata d'a se predarea, pentru care aşĭ ruga pe onor, consiliu se delege căte o comisiune din sênul sĕu pentru plăşile unde ele s'aŭ esecutat spre a se pronunţa, dacă ele sunt făcute conform cu planurile şi devizele şi pronunţa astfel de primirea lor. Pentru toate aceste îmbunătăţirĭ cari nu se datoresc de cât d-lor vóstre 'mĭ reserv dreptul de a vorbi de ele mai pe larg la capitolele ce le concern.

În acest an, având fericirea ca judeţu nostru să fie visitat de maĭ mulţĭ domni Miniştri, deputaţĭ, senatorĭ şi alte persoane de distincţiune, s'au încredinţat prin d-lor însuşĭ de progresele imense ce a făcut acest judeţ în timp de patru anĭ încoace, vĕdêndu-se înzestrat cu şcolĭ, localurĭ de primărie şi bisericĭ prin maĭ toate

www.ziuaconstanta.ro

comunele rurale şi urbane prin sute chilometri de şosea vecinală, poduri, plantaţii, alte lucrări de artă, toate acestea a atras administraţiune, admiraţiune, ce ni se datoreşte d-lor consilieri de ci D-voastră cari nu aţi cruţat nimic pentru prosperarea judeţului, dându-ne ast fel concursu fără de care o decla'mi era imposibil să ajung aci.

În toamna anului trecut făcându-se alegerile comunale, am căutat să aleg din sânul consiliilor votaţi şi numiţi conform legei organisărei Dobrogei tot ce cunoaşteam mai ales pentru numirea lor ca primari şi ajutoare, în scop, d'a asigura comunelor un merit mai regulat şi mai progresiv al afacerei lor, înlăturând neaparat la timp pe acei ce se abătuse de la datoriile lor.

În numĕrul trecut după darea de seamă asupra esterminărei locustelor, prefectul în raportul seu s'a ocupat de operaţiile bănceĭ agricole şi de mersul eĭ.

Am constatat cu toată bucuria uneĭ inimĭ doritoare de progresul muncitoruluĭ pămêntului, doritoare de bună starea talpeĭ caseĭ că aceste operaţiunĭ au sporit răpede, că bine-facerile acesteĭ instrucţiunĭ au sdrobit uşor speculaţiunile celor cu dobânda de sută la sută. De şi singur representantul guvernuluĭ la noĭ a recunoscut că s'au luat *une orĭ greşite* dispositiunĭ, dar cu un ochi ager, asistat cu vigilenţă de Consiliul general s'a indreptat uşor relele.

În acest numĕr agricultura proprietatea rurală şi mersul serviciuluĭ sanitar se vor discuta.

De la început constatăm că lucrările agriculturei rudimentare erau. În acelaş timp însă mulţumită concursurilor agricole stimulente s'au făcut şi încet încet în prima linie, instrumentul primordial de arătură, plugul rudimentar, a fost înlocuit cu sistem nou de fer, parte împărţit la concursurĭ de către guvern, parte cumpĕrat, de locuitori.

Nu odată am cerut Ministeruluĭ Domeniilor parcelarea pământurilor ca stimulentul principal al unei bune îngrijirĭ, spiritul de proprietate, să conducă mersul săteanuluiĭ în munca luĭ agricolă. Am fi fericiţi că începutul s'a făcut, dar nu ne am teme ca nu cum-va începutul să rĕmâe numaĭ început. Sperăm că buna voinţa ministeruluĭ cu noĭ va fi cum cu noĭ este străduinţa prefectului.

Este o cestiune gravă:

Cea maĭ d'ánteĭ îngrădire in potriva boaleĭ care seceră generaţiunea ténĕră, este de sigur vaccinarea. Cu toate că constatăm că vaccinarea se intinde, dar în acelaşĭ timp êĭ se pune puternic zăgaz prin eresurile populaţiuneĭ musulmane şi lipovineştĭ.

Or câtă blândeţă in administraţia acesteĭ nouĭ provinciĭ o credem potrivită, dar când e vorba de ast-fel de mĕsuri nu credem că credinţele deşarte, inchipuirile greşite ale poporuluĭ ar putea să stăvilească vaccinarea, să lase deschisă uşa varioleĭ.

Credem că energia este necesară alăturĭ cu indemnurile capeteniilor acestor populaţiunĭ.

Credem nimerit ca d. Prefect să cheme pe capiĭ lipovenilor şi pe capiĭ musulmanilor ca să'i indemne la stăruinţĭ pentru ajungerea la acest resultat.

În cas contrar energia administraţieĭ să lucreze.

Lăsăm acum să vorbească asupra acestor capitole representantul guvernuluĭ în Consiliul General.

Şi faptele maĭ mult de cât esacte nu pot de cât să dovedească un progres adevărat, real, înbucurător.

Aici nu e lauda nimenuĭ, este bucuria omului de bine pentru prosperitatea ţeranuluĭ:

Agricultura şi proprietatea rurală

Am zis că treĭ sau patru anĭ consecutivĭ de secetă a adus în miserie pe săteanu nostru.

Acest fertil an însă, la care se maĭ adaogă şi cele l'alte bine faceri ale guvernuluĭ despre care am vorbit maĭ sus, l'a restabilit oare cum.

Modul cum se face însă agricultura de către locuitorĭ, ţinĕndu-se în tot-dea-una de aceĭa ce a apucat, care în mare parte e în desacord cu regulele ştiinţeĭ, face ca tot-dea-una să nu tragă profitul relativ cu munca lor, o culpabilă nepăsare şi obiceiu de a aştepta tot-dea-una de la D-zeu, contribuie mult la sărăcia lor.

Constatăm cu durere că chiar anul acesta cu tot timpul favorabil, recoltele n'a corespuns aşteptărilor din causă că pămêntul a fost maĭ mult sgărieat, iar nu arat, apoĭ, despre îngrăşăminte sau asolemente locuitoriĭ n'au nicĭ o ideie şi nicĭ nu voesc a şti de ele.

Un început de stimulent s'a făcut prin împărţirea a 40 pluguri de fer la concursul de pluguri din aniĭ 1883-84, locuitoriĭ au vădut şi s au încredinţat că arătura făcută în condiţiunĭ maĭ bune, produce maĭ mult şi au început a'şĭ cumpăra eĭ însăşĭ pluguri de fer; în plasa Măcin astă-zĭ sunt 124 de ast-fel de pluguri, şi în plăşile Babadag şi Tulcea şi maĭ multe, cu timpul cred că fie care locuitor va înţelege, că de cât a face arătură multă şi proaspătă e maĭ bine a face puţină şi bună, şi ceia ce trebuie se constat şi maĭ mult este că locuitori din Dobrogea nu fac maĭ de loc semănăturĭ de toamnă care adesea reuşeşte maĭ bine ca cea de primăvară, şi

www.ziuaconstanta.ro

cu care prin urmare s'ar putea compensa în caz când cea de primăvară n'ar reuşi şi viciversa.

Ca probă maĭ mult asupra uneĭ rele culturĭ vedem că cu tot timpul favorabil din acest an, fasolea, mazărea, hrişca şi meiul cari cer un pământ gras şi preparat nu s'a făcut maĭ de loc, fiind terenurile reu preparate şi sămănăturile în rele condiţiunĭ.

În anul acesta urma iarăşĭ a se ţine concurs agricol în capitala fie-căruĭ judeţ, conform art. 2 din legea şi regulamentul respectiv, însă d-l Ministru al Domeniilor prin ordinul No. 35997 din 26 Iuliu 1885, a amînat asemenea concurs pentru anul următor.

Chestiuni de un ordin maĭ superior produc în parte causele ce am semnalat.

Proprietatea rurală fiind regulată prin legea proprietăţeĭ imobiliare în Dobrogea, este tot în starea primitivă adică neparcelată locuitorilor, motiv pentru care s'a dat loc la atâtea nemulţumirĭ de oare ce săteanuluĭ i s'a luat tarlaua luĭ recunoscută şi i s'a dat în schimb o altă necunoscută şi incertă, de oare ce e dată în bloc cu a celor l'alţĭ şi nu în mod definitiv ceia ce'ĭ şi face de a se lipsi de dênsa şi a alerga tot la vechia luĭ tarla, pentru care plăteşte statuluĭ tacsa prevădută în lege plus bine înţeles acea de resumpărare a terenului dat în bloc, in schimbu celeĭ recunoscute dar luată de stat.

La hotărârea d'a se lipsi de tarlaua dată in un mod privisoriu, maĭ contribue şi dispositiunea Ministeruluĭ Domeniilor de a nu le permite se'şĭ defrişede, să'şĭ cureţe porţiunile date de rădăcinele ce ar avea, dispositiune care am semnalat'o Ministerului ca contrarie posibilităţeĭ munceĭ pământuluĭ şi prin urmare hrăni săteanuluĭ a avut nenorocirea s'o aibă, cerând revenirea asupra acelui ordin.

Sunt fericit însă să vă spun că astă stare de lucruri, atât de precară şi contrarie intereselor Dobrogenilor şi ţereĭ, de adĭ încetează căcĭ comisiunea de parcelare începe lucrările sale şi in acest judeţ şi anume în plasa Babadag; comuna Cogealac, care la 23 trece la Caranasuf şi Casapchioĭ ; 26 Sariurt, Potur etc. Cererea d-voastră dar manifestată *Majestăţeĭ Sale Regeluĭ*, prin delegaţiunea ce a'ţĭ trimes n'a fost disconsiderată după cum vi se insufla de către rĕu voitori ţereĭ şi aĭ d-vóstre, ci din contra ea a fost ascultată şi satisfăcută ca şi altele de un interes tot atât de mare, de oare ce, Ministeru a angajat ingineri civilĭ cari în primăvară viitóre se vie şi se facă parcelarea şi în judeţul nostru, după care apoĭ fie care'şĭ cunoaşte terenu pe care e proprietar definitiv şi pentru care plăteşte rescumpărarea, cultivênduşi'l aşa precum 'ĭ dictează maĭ bine interesele.

Serviciul Sanitar

Starea sănătăţeĭ locuitorilor a fost în general satisfăcătoare afară de câ-te-va cazuri de rugeolă in comunele Satu-nou şi scarlatina la Cerna, Isaccea şi Măcin; rugeola la comunele Malcociu, Hagi-ghiol şi Neculiţel plasa Tulcea, cu mortalitate foarte neînsemnată.

Personalul sanitar al judeţuluĭ este tot ca în trecut, plătit din fondurile statuluĭ afară de treĭ vaccinatorĭ şi patru moaşe de plăşĭ plătite din casa judeţuluĭ, acest personal s'a făcut datoria prin inspecţiunile făcute şi darea adjutoruluĭ necesar în cazurĭ de boală sau altele.

Constat de asemenea că vaccinarea anul acesta a mers destul de bine, şi la ea se supune chiar şi Lipoveni de prin unele sate, numai Tatarĭi de la Taiţa comuna Balabancea plasa Măcin, n'a fost posibil nicĭ într'un mod a'ĭ face se înţeleagă bine facerile acestei operaţiunĭ.

Numĕrul vaccinaţilor este cel următor:

Vaccinaţi cu succes	4636
Revaccinaţi cu succes	776
Vaccinaţi fără succes	62
Revaccinaţi fără succes	25

Se alătură la acest raport o tabelă esplicativă.

Avem în judeţ douĕ spitale, unul în oraşul Tulcea sub-venţionat de judeţ cu leĭ 8000 şi unul în Babadagh căruia i-se dă leĭ 5000, amândouĕ aceste spitale funcţioanează regulat şi aduc serviciĭ imense populaţiuniĭ suferinde; populaţiunea rurală care până acum câţĭ-va anĭ avea o teamă de spital, acum aleargă cu încredere la spital unde li se dă consultaţiunĭ şi medicamente gratuit celor maĭ puţin bolnavi.

Spitalul din Babadagh intreţinut prin sub-venţiunile comunelor rurale a fost închis astă toamnă, din causa lipseĭ de fonduri, comunele nu puteau achita subvenţiunile de oare-ce veniturile lor diminuase din causa lipseĭ în care se aflau locuitoriĭ.

El însă s'a redeschis la 12 corent şi acum funcţioneadă regulat, medicamentele la acel spital de o cam dată urmează a se procura din Tulcea, căcĭ acolo nu esistă farmacie însă s'a dat autorisaţiune de consiliu sanitar superior a deschide în Babadagh o farmacie filială a D-lui Cociu, farmacist din Tulcea, care până în acest moment trebui s'o fi şi instalat.

Spitalul proectat a se înfiinţa în oraşul Măcin, pentru care d-vóstră a'ţĭ prevĕdut în budgetu anuluĭ curent o sub-venţiune de leĭ 3000, nu s'a deschis până acum fiind că localul cumpărat pentru acest scop, de şi propriu destinaţiuneĭ are necesitate de reparaţiunĭ care a rămas a se face în primăvara anuluĭ viitor.

www.ziuaconstanta.ro

Cu această ocasiune aduc la cunoşcinţa d-vóastră că în oraşul Măcin esistă o farmacie al căreĭ venituri prea minime, a pus în posiţiune pe proprietarul ei D-l B. Zvinogrofschi se reclame un adjutor fie din casa comunală - necesitatea uneĭ farmaciĭ în acel oraş este netăgăduită, şi prin urmare, rĕmâne ca onor, consiliu se decidă asupra cereriĭ d-luĭ farmacist.

Serviciul sanitar al plăşeĭ Sulina, cu toată buna voinţa d-luĭ Doctor de plasă, în unele timpurĭ maĭ ales la inundaţiunĭ, îngheţurĭ sau alte timpurĭ rele este o literă moartă, ne fiind căĭ de comunicaţie ci numaĭ bălţĭ şi gârle, medicul nu se poate transporta în timpurĭ rele căcĭ comunicaţiunea este imposibilă; - pentru a se evita întru cât-va acest rĕu, voi face intervenire loculuĭ competent a trimite un medic militar la Chilia-veche, care se fie obligat a da consultaţiunĭ şi adjutor locuitorilor, astfel după cum d-l Inspector sanitar, d-l Rămniceanu, cu ocasiunea inspecţiuneĭ făcută în plasa Măcin a bine-voit a promite d-lui Administartor de plasă că va regula trimiterea unuĭ medic militar la Isaccea care de şi nu în condiţiunĭ aşa de favorabile ca Chilia veche, totuşĭ lipsa medicului este destul de simţită prin marea depărtare de Măcin, unde este reşedinţa medicului de plasă.

La toate comunele din plasa Sulina, Babadag, Măcin şi Tulcea s'a înfiinţat micĭ farmaciĭ comunale, cu medicamente strict necesare cari se împărţeşte de către notariĭ comunelor, dupe instrucţiunile ce li s'a dat de d-ni medicĭ tot dea-una de plăşĭ; locuitoriĭ s'a încredinţat de bine-facerile medicineĭ şi aleargă plinĭ de încredere la primărie unde li se dă tot-dea-una medicamente care le foloseşte maĭ bine ca descântecele băbeşti, dupe obiceiu din trecut.

S'a maĭ înfiinţat de asemenea din budgetul judeţuluĭ treĭ farmaciĭ portative, comandate la Viena de d-l medic primar pe preţul de leĭ 500 şi s'a împărţit medicilor din plăşile Tulcea, Babadag şi Măcin, iar medicamentele necesare de la alocaţiunea pentru medicamentele gratuite, aceste farmaciĭ se transport de d-ni medicĭ când fac inspecţiĭ prin comunĭ şi se aduc foloase reale prin adjutorul dat locuitorilor la necesitate şi fără întârziere.

Cu această ocasiune vă comunic că: unul din ceĭ maĭ bunĭ medicĭ a judeţuluĭ d-l Doctor Cruceanu, de la plasa Măcin a demisionat din postul seu de la 1 Octombrie corent, serviciile ce d-sa a adus plăşeĭ în timp de 5 anĭ de când funcţionează acolo sunt imense şi vor remânea ne uitate atât de noi cât şi de populaţiunea care a fost ajutată de d-sa tot dea-una cu graba şi îngrijirea unuĭ bun Doctor.

Causa demisionăreĭ este dorinţa de a se duce în streinătate pentru complectarea studiilor sale.

Asupra capitoluluĭ privitor la administraţiunea propriu zisă a Comunelor, nu avem nimic de zis.

Espunerea pe scurt cuprinsă în această dare de seamă aruncă o lumină vie asupra imprejurărilor esistente la noĭ in judeţ.

Încetul cu încetul legea comunelor rurale, notariĭ găsiţĭ in judeţ şi veniţĭ aci pe căpătuite s'au inlocuit cu oamenĭ probă; contigentul cel mare isvorăşte din foştiĭ sergenţi şi sergenţiĭ furierĭ liberaţĭ.

Nu putem de cât să aprobăm acéstă mĕsură, căcĭ ea tae douĕ rele.

Înlocueşte indestul golurile simţite in această slujbă administrativă, şi dă un mijloc onorabil de esistenţă acelor cari au slujit ţereĭ şase - şapte anĭ.

Ne felicităm asemenea când ştim şi afirmăm că in judeţul Tulcea fie-care comună are şcoala eĭ construită din nou in condiţiunĭ higienice, are localul eĭ de primărie asemena nou, frumos şi higienic, putênd oferi adăpost călătoruluĭ trudit in douĕ odăĭ aşa numite de mosafirĭ, curate şi bine mobilate.

Să lăsăm să vorbească darea de seamă şi credem că nu târziu pe această cale începută energic vom avea indreptate nu relele, dar inconvenienţele cari s'ar putea ivi.

Administraţiunea Comunelor

Budgetele comunelor pe anul curent s'a aprobat de noĭ la timp şi s'a soldat toate cu escedente, cifra lor totală este céa următoare:

Comunele Rurale			Comunele Urbane		
Leĭ	B		Leĭ	B	
303244	36	Venitur̆	479677	19	Venitur̆
277585	55	Cheltuelĭ	466949	11	Cheltuelĭ
25658	81	Escedent	12728	08	Escedent

În ce priveşte comunele urbane, veniturele sunt maĭ sigure şi se pot prevedea cu siguranţă că vor realisa escedente reale, dar comunele rurale în mare parte vor avea deficite la finele anuluĭ, causa principală este că acsisul băuturilor spirtoase cel maĭ principal venit al comunelor a deminiat, căcĭ se consumă maĭ puţin ca în alţĭ anĭ, locuitoriĭ ne fiind dispuşĭ a consuma la cârciumă puţinul produs al munceĭ lor din acest

www.ziuaconstanta.ro

an şi afară de aceasta, producţiunea vinuluĭ din acest an, fiind esclusiv de mare şi ne putându-se vinde din causa miculuĭ preţ ce se oferă, a rămas cea maĭ mare parte la cultivatorĭ pe care'l conservă; în ast fel de împrejurărĭ se poate prevedea, că multe din comunĭ vor fi nevoite a pune noĭ tacse sau contribuţiunĭ, pentru a putea face faţă cheltuelilor lor cele maĭ strict necesare.

Compturile comunelor până la anul 1883-84 sunt toate primite la prefectură, şi cea maĭ mare parte din ele s'a verificat şi aprobat, iar pe 1884-85, s'a primit de la cea maĭ mare parte – dacă până acum nu s'a verificat toate compturile, causa este că personaluluĭ de biurou al cancelarieĭ este foarte restrâns, voĭ căuta însă în limitele posibiluluĭ a face ca lucrările să nu sufere şi să se espedieze toate la rândul lor.

Administraţiunea comunelor se face conform legeĭ comunale din 1882, în părţile acelea unde legea de organisarea Dobrogeĭ nu hotăreşte alt-fel; confirmarea primarilor după cum am espus la începutul acestui raport, s'a făcut cu toată seriositatea ce comporta numirea acestor magistraţĭ a comuneĭ, cu toate aceste, în comunele rurale maĭ toţĭ afară de micĭ escepţiunĭ sunt fără ştiinţă de carte şi ast-fel conduşĭ şi iniţiaţĭ naturalmente de notariĭ comunelor; – din acest punct de vedere am luat măsurĭ ca, alegerea şi numirea notarilor să se facă în persoana unor oameni întregĭ şi capabilĭ căror li se oferă destule avantaje precum: local pentru el şi familia luĭ, iluminatul şi lemne pe lângă un salar ce variadă între 80 şi 120 leĭ lunar.

Primariĭ comunelor pe lângă multele şi variatele atribuţiunĭ ce au puse prin legi, regulamente şi ordinile autorităţilor superioare, maĭ au şi pe aceia de administrator parţial al domeniilor Statuluĭ din raza fie-căreĭ comunĭ, lucrare grea şi anevoioasă, căcĭ au obligaţiunea de a primi declaraţiunĭ pentru terenurĭ de cultură, de fânaţe, a verifica acele declaraţiunĭ pe teren, a impune la plata amendilor, a îngriji şi închiria diferitele bunurĭ ale emigranţilor cari sunt proprietatea statuluĭ, dar care astă-dĭ sunt o adevĕrată ruină pentru că aceĭ ce le ocupau, ştiind că nu sunt proprietarĭ pe ele, n'a dat nicĭ un interes a le repara, din aceste cause, primarul având prea multe obligaţiunĭ de un ordin secondar, neglijeadă sau paralidadă câte o dată cele maĭ vitale interese ale comuneĭ. Am speranţă însă, că cestiunea va lua finit căcĭ sistemul actual de esploatare este păgubitor pentru stat şi oneros pentru locuitorĭ.

Maĭ toate comunele rurale, după cum am avut onoarea a vĕ espune în situaţiunea anuluĭ trecut, au localurĭ propriĭ construite pentru şcoală şi primăriĭ, localurĭ construite după un plan ad-hoc încăpător şi în condiţiunĭ hygienice care nu lasă nimic de dorit; a maĭ remas puţine comunĭ precum; Tocsof şi Nalbant din plasa Babadagh, cari au început deja construirea localurilor de primăriĭ, dar a căror lucrare s'a suspendat din causa lipseĭ de fonduri. Slava Rusească şi Alibechioĭ din aceiaşĭ plasă care sunt dispuse a începe în primăvara viitoare construirea unor asemenea localurĭ; asemenea comuna Cârjalarĭ din plasa Măcin are localul deja început; comuna Cerna care urmează a'l construi în anul viitor, şi apoĭ rămâne numaĭ comuna Pisica, a căreĭ strămutare fiind hotărâtă de onor. Minister al Domeniilor din causa inundaţiilor periodice la care este espusă, rămâne a se aviza în urmă.

Iar în plasa Tulcea: numaĭ comunele, Câşla şi Sarinasuf n'au localurĭ noĭ.

Îmbunătăţirĭ, construcţiunĭ şi reparaţiunĭ făcute în comunele urbane avem de notat:

În oraşul Tulcea s'a construit din nou un abatoriu în marginea oraşuluĭ despre răsărit, în condiţiunĭ bune, s'a reconstruit micĭ părţĭ din pavajele esistente pe stradele: Portuluĭ, Gura-pieţeĭ, Griviţa, Bariera Babadagh, Cuza Vodă, Sabinilor, Sf. Neculaĭ, Mircea-Vodă, Buna-Vestire, piaţa Sâmbăta şi în curtea farmacieĭ Oraşuluĭ, aceste lucrărĭ s'a făcut în regie cu oameniĭ de serviciu a comuneĭ, asemenea s'a lucrat în regie reconstruirea uneĭ părţi din strada Basarabilor cu ocazia plănuireĭ grădineĭ din faţa palatuluĭ administrativ, şi reconstruirea de pavaj pe strada Elisabeta Doamna din dreptul stradeĭ Isaccea până în strada Sf. Neculaĭ, toate aceste pe o întindere de 8244 metri pătraţĭ.

S'a reconstruit asemenea prin antreprisă parte din strada Elisabeta Dómna şi s'a construit din nou şosele pe stradele: Cimitiruluĭ şi Plugarilor pe o întindere totală de 7940 metri pătraţĭ.

S'a maĭ făcut alinierea câtor-va strade şi diferite reparaţiunĭ la localurile proprietate a comuneĭ, precum şi la şcoalele de băeţĭ şi fete.

În privinţa grădineĭ ce s'a început a face în faţa palatuluĭ administrativ trebue să avem o deosebită satisfacţiune şi se mulţumim onor, Consiliuluĭ Comunal, care a avut această fericită idee procurând publiculuĭ un local de distracţiune, de care până acum au fost lipsiţi cu desăvârşire, – această lipsă era o adevărată deridere pot zice pentru populaţiunea oraşuluĭ care numĕră peste 15000 suflete şi care a contribuit tot-dea-una cu bună-voinţă pentru lucrărĭ de înfrumuseţare a oraşuluĭ.

Toată inteligenţa românească natural trebuie să se concentreze asupra fenomenului economic aflător în acest judeţ, lipsa braţelor în prima linie şi tendinţa de a umplea aceste goluri pe cât se poate cu populaţiune, care să se apropie în tendinţe şi aspiraţiunĭ cu poporul românesc.

www.ziuaconstanta.ro

Odată cu ocuparea acesteĭ provinciĭ Tătarĭ şi Turcĭ au început să părăsească provincia nouă, fie din pricinĭ isvorîte din prescripţiunile Coranuluĭ, fie că în timpul rĕsboiuluĭ provincia era golită de populaţiune.

Cercheji, muncitorĭ şi isteţĭ, goniţĭ au fost din porunca diplomaţilor adunaţĭ în jurul meseĭ verzĭ la Berlin în urma intervenireĭ guvernuluĭ rusesc.

Peste aceste golurĭ, ca în orĭ ce provincie nouĕ, s'a căutat a se pescui în apă tulbure, fie din instigaţiunile softalelor turceştĭ, fie din îndemnurile unor agenţĭ plătiţĭ de societăţi americane, maĭ cu seamă în Canada.

Ne am bucurat când am vĕzut că nu s'a pregetat a se pune capĕt acestor instigaţiunĭ şi dacă nu s'a făcut încă nimic pentru colonisare oferindu-se avantage totuşi, prin bune mĕsuri numĕrul emigraţiunilor este aproape nul cu numĕrul imigraţiunilor.

Până la o nouă lege de colonisare, lege atât de aşteptată de noĭ, trebue să ne mulţumim cu aceste resultate folositoare.

Emigraţiuni şi Imigraţiuni

Emigraţiunĭ avem de înregistrat un foarte mic numĕr de familiĭ în acest an, comparativ cu ceĭ l'alţĭ anĭ şi cari în cea maĭ mare parte sunt Bulgarĭ fugiţĭ, vĕdêndu-se recrutaţĭ ba încă chiar numaĭ înscrişĭ în acel scop.

Evenimentele[62] actuale din Bulgaria şi Rumelia însă, au făcut ca cea maĭ mare parte să se reîntoarcă la căminele lor, neplăcându-le se vede turburările, nesiguranţa şi perspectiva unuĭ resbel.

Numĕrul familiilor Bulgare se urcă la un numĕr de 12 şi reîntoarse mult maĭ multe, ele erau cele maĭ multe din plasa Babadaguluĭ.

Dintre Nemţĭ, bine înţeles de religiune Anabaptistă recunoscuţĭ de aventurierĭ, nemulţumitorĭ şi maĭ adesea nesupuşi autorităţilor, au emigrat 28, în urma instigaţiunilor condamnabile ale unuĭ d-n Fritz Vaicum şi a câtor-va Izraeliţĭ, cari serveau de instrumente uneĭ societăţĭ din America ce plăteau asemenĭ individe vânzătoare ţereĭ, pentru a face lumea să plece în America pentru a o popula, făcându'ĭ să creadă că acolo este pământul făgăduinţeĭ, că li se pun la dispoziţie pământ, instrumente agricole, banĭ, vite, ba chiar că vor fi scutiţĭ de orĭ ce dărĭ şi serviciu militar, pentru a căror asigurare le înmânau nişte broşurĭ ale Societăţeĭ Americane, tipărite în nemţeşte, ovreeşte, ba chiar şi româneşte, prin care se prevedeau toate acele avantaje, pentru care vânzătoriĭ, căcĭ titula de instigatorĭ o găsesc prea puţin pentru eĭ, primeau în schimb ca salar 12 lire sterlinge şi câte 4-5 de fie-care cap de familie ce parvenea să convertisese pentru a emigra: scopul lor principal în mare parte fiind şi ca să discrediteze administraţia şi se arăte lumeĭ că locuitoriĭ din Dobrogea sunt asupriţi şi prin urmare nevoiţĭ să'şĭ lase căminele şi să emigreze.

Să nu credeţĭ însă că aceste manopere le întrebuinţa şi cu coreligionariĭ lor, ca probă este că o singură familie din comuna Calica a trimes acolo ca eşiantilon, în schimbu căruia însă au năvălit sute de familiĭ izraelite, aceasta ne dă o probă maĭ mult cât de persecutaţĭ sunt izraeliţiĭ la noĭ.

Toate aceste familiĭ nemţeştĭ ce au emigrat, adĭ văzându-se înşelaţĭ consiliadă pe rudele lor d'aci să nu facă ca dânşi, căcĭ pe lângă că nu li s'a dat cele făgăduite, apoĭ au cheltuit tot avutu lor şi remas pe drumurĭ, cerêndu-le să stăruiască pe lêngă guvern ca să le trimită banĭ pentru întoarcere etc.

Dintre Turcĭ au emigrat 18 familiĭ carĭ toţĭ s'au dus lângă rudele lor emigrate în Turchia, maĭ înainte de ocupare.

Pentru oprirea acelor instigaţiunĭ am luat cuvenitele mĕsurĭ şi încă de mult au încetat de a se maĭ face, ba încă:

Imigraţiunile sunt:

Doĭ Românĭ şi 6 familiĭ Bulgare, cari s'au stabilit în comunele Beidaut şi Zebil plasa Babadagh; lângă care trebue să înregistrăm şi tinerĭ recruţĭ Ruşĭ din diferite arme, ce au desartat la noĭ şi cărora le-am asigurat esistenţă, după ce maĭ întâĭ le-am luat uniformele şi îmbrăcat în haine civile, aceasta în scop d'a împedeca tristu spectacol ce ne-ar fi procurat pe fie-care moment, şi garanta ast-fel respectu ce se datoreşte uniformeĭ armeteĭ uneĭ ţerĭ.

Actele de stare Civilă

Toată populaţiunea judeţuluĭ, s'a supus în fine a declara la oficiurile stăreĭ civile, diferitele caduri carĭ constitue cele treĭ epoce principale din viaţa fie-căruĭ individ: naşterea, căsătoria şi moartea; chiar şi lipoveniĭ ceĭ maĭ fanaticĭ şi plinĭ de prejudecăţĭ, din toate naţionalităţile au început a declara naşterile prin preuţiĭ lor, cu toate aceste nu societatea perde prin neinscrierea în registre a actelor de stat civil, ci cel interesat, când din causa lipseĭ unor asemenea acte, vor fi supuşĭ la oare care consecinţe dăunătoare când într'un caz anume dat, legea exige presenţa lor.

Un total resumativ despre mişcarea populaţieĭ cu toate datele necesare, însoţeşte acest raport.

www.ziuaconstanta.ro

Despre vite

Populaţiunea agricolă a judeţuluĭ se ocupă cu stăruinţă şĭ de creşterea vitelor, care este isvoru principal de bogăţie a ţereĭ, şi favorisaţĭ de păşunele abondente şi locurile largĭ ce sunt în fie-care comună, eĭ au făcut progrese în această ramură a agriculture ast-fel că în timpul recoltelor rele din aniĭ trecuţĭ, au avut un puternic sprijin prin vinderea vitelor ce le erau de prisos, şi cu care a putut cu înlesnire scăpa de nevoile ce aveau; dacă preţul vitelor este scădut în localitate, aceasta provine de acolo că esportul ne'a fost interzis pentru streinătate aproape treĭ anĭ de dile, din causa diferitelor boale epizootice ce esistau în ţara noastră.

În vara anuluĭ curent vitele locuitorilor, o mare parte din comunele plăşei Babadagh, Măcin şi Tulcea, au fost infectate de boala epidootică febra aftoasă, care de şi molipsitoare dar nu este mortală, astfel că mortalitatea vitelor provenită din această causă este cu totul ne însemnată.

Serviciu veterinar în judeţ se compune din un medic veterinar la punctul de observaţie, şi un medic veterinar al doneĭ preventive, aceştia retribuiţĭ de Stat, şi un medic Veterinar al oraşului Tulcea retribuit de Comună - toţĭ aceştĭ medicĭ Veterinarĭ 'şi îndeplinesc funcţiuneĭ lor, cum pot maĭ bine.

Asupra acestuĭ capitol, constat cu regret că rasa vitelor din acest judeţ, afară de micĭ escepţiunĭ, lasă de dorit - locuitoriĭ neînţelegând modul de reproducţiune, se servesc în aceasta de vitele care nu întrunesc condiţiunile ce se cer de ştiinţă. Voĭ căuta dar ca la aprobarea budgetelor comunale pe anul viitor, acolo unde va fi cu putinţă să aloc oare care sumĭ pentru cumpărare de taurĭ, harmasarĭ şi berbecĭ de rasă maĭ bună.

Arestele Preventive

După sistemul de organisare judecătorească în Dobrogea, fie-care plasă avend un Tribunal de prima instanţă, neapărat că trebuie să aibă şi arestul seu, din această împrejurare judeţul întreţine astă-di 3 areste, căcĭ pentru plasa Tulcea serveşte penitenciarul central, cu care se cheltueşte anual leĭ: 6747 banĭ 87, din care: leĭ 9000 personal şi 7747 nabĭ 87 material, adecă aproape a patra parte din veniturile ordinare.

Dacă, precum am dis ni se impune sacrificiĭ cam marĭ cu întreţinerea arestelor, în schimb suntem compensaţĭ prin întreţinerea serviciului sanitar de către Stat, care în cele-l-alte judeţe din ţară se întreţine de judeţe.

Mişcarea populaţiuneĭ arestelor în intervalul de la 1 Octombrie anul espirat, până la 1 Octombrie anul curent, este cea următoare:

	Condamnaţĭ	Proveniţĭ
Babadagh	34	43
Măcin	56	69
Sulina	38	42
Total	**128**	**154**

Drumurile Vecinale şi Com.

În acest judeţ nu avem nicĭ o cale judeţeană, în schimb însă judeţul a contribuit cu banĭ pentru facerea tuturor lucrărilor de artă pe căile vecino-comunale.

Relativ la construcţiunea acestor căĭ, anexez la presentul raport un tablou resumativ de resultatele obţinute în campania din toamna anuluĭ trecut şi acea de primăvară din anul curent, în care tablou se specifică numele şi numĕru comunelor, dilele cu caru, dilele cu palmele, porţiunile impetruite de şosele date în circulaţie, porţiunile de lucrărĭ în terasamente, podurile, tăeturile şi implinirile ce s'a făcut pe fie-care direcţiune.

Din acest tablou reesă că, în aceste ambe 2 campaniĭ n'au lucrat de cât 30 comunĭ, iar cele-l-alte comunĭ ale judeţuluĭ n'au luat parte din cauda prea mareĭ depărtărĭ a lor de la punctul lucrărilor de şosele, numĕrul dilelor de prestaţie oferit de aceste 30 comunĭ a fost total în ambele douĕ campaniĭ de 14235; cu acest capital de dile s'a lucrat următoarele şi anume: s'a dat în circulaţie 16314 metrĭ liniarĭ de şosea impetruită şi 1810 metri liniarĭ de şosea în terasamente; pentru esecutarea acestor 16 chilometre s'a făcut 26000 metri cubĭ de terasamente în săpăturĭ, 18200 metri cubĭ de terasamante in implinirĭ, şi s'au adus şi asternut 17150 metri cubĭ de peatră sfărâmată.

Din cele espuse maĭ sus, la prima vedere s'ar părea că resultatele obţinute nu par a fi în deajuns satisfăcătoare, dar dacă am transforma capitalul dilelor de prestaţie în banĭ şi am face un studiu comparativ, vom vedea şi ne vom asigura că, resultatul menţionat al sporuluĭ la lucru dilelor de prestaţie este destul de satisfăcător, şi în adevăr, din numĕrul de 14235 dile de prestaţie, 8697 a fost cu carele şi 5538, palmele, socotindu-se a 4 leĭ diua cu caru şi a 2 leĭ diua cu palmele, ne dă:

8697 x 4 = 34788 leĭ

5538 x 2 = 11076 leĭ

Total 14235 dile 45864 lei

Acest capital de banĭ, împărţit prin numĕrul chilometrilor de circulaţie, ne dă costul unitar al unuĭ chilometru care este de 2866 leĭ 80 banĭ, acest preţ pentru un chilometru gata de şosea, este atât de mic în cât

www.ziuaconstanta.ro

nicĭ că se maĭ poate stabili verĭ o proporţiune dacă şoselele s'ar fi făcut cu banĭ în antreprisă, căcĭ este ştiut de toţĭ că costul unuĭ chilometru de şosea în banĭ, variadă de la minimum 7000 până la 10000 leĭ şi maĭ mult, după cum este natura terenului şi dificultăţile luĭ, de unde se vede şi se constată sporul lucruluĭ ce s'a făcut, şi care ar fi fost şi maĭ mare dacă circumstanţe involuntare nu ne ar fi impedecat tocmaĭ în momentul când campaniile erau deschise, precum a fost toamna trecută ploĭ necontenit şi astă primă-vară lipsa de hrană mult simţită a populaţiuneĭ; pe lângă aceste cause a maĭ survenit şi dificultăţile ce s'a intimpinat în timpul executăreĭ lucrărilor, cu facerea traseuluĭ pe porţiunĭ de pămênt petros, masiv, precum: Niculiţel – Medanchioĭ – Cărjilarĭ – Caramanchioĭ, care a consumat multe dile de prestaţie; cu toate aceste personalul tehnic al judeţuluĭ ş'au dat toată silinţa aşa, că pe lângă lucrările maĭ sus arătate a făcut şi 37 podurĭ şi podeţe mixte, avînd picioarele de didărie de peatră şi superstructura de lemn equrisat, şi s'au maĭ reparat şi toate şoselele ecsistente în lungime de 56700 metri liniarĭ, aşa că actualmente judeţul Tulcea are dat în circulaţie un total de 75 chilometre de şosea impetruită.

(*"Dunărea de Jos"*, I, nr. 40, 8 decembrie 1885: 1-2;
nr. 41, 15 decembrie 1885: 2-3;
nr. 42, 22 decembrie 1885:1-2;
II, nr. 2, 12 ianuarie 1886: 3)

www.ziuaconstanta.ro

1887

45 INAUGURAREA DESVELIREI STATUEI LUI OVIDIU

Marţi la 18 August a.c. s'a inaugurat în Constanţa, vechia Tomi a Romanilor, statuia lui Ovidiŭ Nasone, unul din ceĭ maĭ marĭ poeţĭ aĭ latinităţeĭ.

Ovidiŭ s'a născut în orăşelul Sulmona (Abruzzi) la anul 48, înainte de Christos şi dupĕ o viaţă destul de indelungată în Roma, unde a petrecut în cea mai strânsă amiciţie cu poeţiĭ Virgiliŭ şi Horaţiŭ, iubit de Properţiŭ şi Galus şi stimat cu deosebire de însuşĭ imperatul Octavian August, se pomeni d'odată cu un ordin, care 'l esila pentru tot'dauna în Tomis[63], cetate neînsemnată pe ţermul Mării Negre. Causele acestuĭ esiliu aŭ remas un mister până adĭ. În Tomi poetul a scris cele maĭ frumóse poesiĭ a le sale, şi prin notiţele ce a lăsat despre popórele ce locuiau în acele timpuri pe aici el a adus serviciĭ însemnate istorieĭ critice universale.

Statua luĭ Ovidiŭ s'a ridicat în Constanţa din iniţiativa şi numai prin stăruinţa neobosită a D-luĭ Remus N. Opreanu, cel dânteĭ Prefect al Jud. Constanţa. Ea este de bronz turnată cu multă maestrie de artistul Ettore Ferrari din Roma. Are o înălţime de 2 m 20 cm. şi este aşedată pe un piedestal de 4 metriĭ în centrul oraşuluĭ Constanţa pe piaţa Independenţeĭ.[64]

Serbarea inaugurăriĭ a fost presidată de D-l D. Sturza, Ministrul Cultelor şi Instrucţiuneĭ Publice. La 9 ore precis, D-l Ministru şi-a făcut intrarea în incinta din facia Statueĭ, unde a fost priimit de D-l M. Koĭciŭ, Primarul oraşuluĭ Constanţa, de D-nul Remus N.Opreanu, preşedintele Comitetuluĭ pentru ridicarea statueĭ, şi de un public numeros. P.S.S. Parthenie, episcopul Dunărei de jos a luat de asemenea parte la acéstă serbare, la care trupele din garnisona aŭ adus onorurile militare cuvenite.

Dupe sosirea D-luĭ Ministru, D-l Remus N. Opreanu a rostit un discurs la care a respuns D-l ministru cultelor şi apoĭ Primarul oraşuluĭ, mulţumind Guvernului pentru solicitudinea ce are pentru prosperitatea Constanţei şi D-luĭ Remus N. Opreanu pentru dragostea ce portă acesteĭ cetăţĭ pe care a înzestrat'o cu un monument din cele maĭ frumóse.

Iată discursul D-luĭ Remus N. Opreanu:

Domnule Ministru,

Domnilor,

*În locul acesta, pe care se înalţă astă-dĭ Constanţa nóstră, era acum 19 secole, oraşul Tomi, colonia uitată a Miletuluĭ, oraş neînsemnat de frontieră al Mareluĭ Imperiŭ Roman. Cine ar fi sciut de Tomi? Istoria i-ar fi tăcut numele, séu i l'ar fi scris numai precum a făcut şi va face şi în viitor pentru atâtea cetăţi şi state de carĭ nicĭ un fapt însemnat al umanităţii nu se lègă. Dèr a fost destul ca un om, se vină din cetatea eternă din Roma în esil aci, sĕ sufere, sĕ plângă în nemuritóre versurĭ, pe malurile acesteĭ mărĭ, şi acel om se fi fost Ovidiu, una din gloriile lumiĭ antice, pentru ca numele de Tomi sĕ trăiască în vecĭ, iubit şi venerat în memoria tuturor. Sulmona dete poetuluĭ viaţă, Roma fericirea şi gloria, Tomi morm*ĕ*ntul. Morm*ĕ*ntul insĕ coprinde totul: el este patria eternă. De aceia vechia Tomi a fost atât de renumită şi de venerată şi pământul pe care se înălţa odinióră va fi încă iubit şi scump cât timp se vor afla ómenĭ carĭ se iubéscă poesia şi sĕ admire geniele carĭ înobilesc şi ilustrează naţiunile şi umanitatea.*

Când prin valórea armelor române şi incelepţiunea ómenilor nostriĭ de stat, Dobrogea, acésta veche provinciă română, a fost cucerită şi alipită de corpul ţereĭ, am găsit noĭ, trimiş ceĭ d'ânteĭ acĭ, la fiă care pas, urmele măreţe ale Romanilor, strămoşilor noştriĭ. Cu pietate filială am admirat valurile lor de apărare, cetăţile, monumentele şi cât distrugătorul timp maĭ lăsase se esiste din artele şi civilisaţiunea lor. Pe malurile acesteĭ mărĭ am aflat, subt zidurile noueĭ Constanţa, ruinele vechiĭ Tomi, şi printre aceste ruine, amintirile

www.ziuaconstanta.ro

trecutului ne-au presintat pe cât de mare şi de gloriósă pe atât de duiósă şi nenorocită, figura poetuluĭ nemuritor, esilatului, omuluĭ căđut sub urgia despotică a tiranilor şi perdut din causa geniului seu, figură neconsolată âncă, şi cerênd mereu monumentul pe care sĕ sĕ scriă versurile ce spunŭ suferinţele luĭ. Şi noĭ, sânge din sângele luĭ, neam din neamul luĭ, am credut că este o datoriă sacră a strănepoţilor de a onora pe mariĭ strămoşĭ şi am înălţat această statue pe care mână inspirată a sculptoruluĭ Ferrari a sciut se o facă atât de frumósă. Sulmona, légănul luĭ Ovidiŭ, Roma raiul luĭ, Italia întrégă aŭ însoţit opera nóstră cu aprobărĭ şi incoragiărĭ afectuóse. Comunitatea nóstră de origină, glasul călduros al sângeluĭ se manifestéză de astă dată cu putere şi entusiasm. Acest mare Roman, nu ne este el strămoş comun? Nu ne fălim noĭ, împreună de aceiaşĭ gloriă?

Acéstă Statuă este ridicată în vechia provinciă romană, pe pământul ce noĭ, urmaşiĭ, îl avem, şi prin dreptul istoric, de la părinţiĭ noştrĭ. Ea va spune, document în bronz neperitor, că Dobrogea a fost romană; ea va arĕta tuturor că suntem, aci, în casa părintéscă; Că nu am cucerit de cât ceia ce era al nostru.

Statua se ridică aci, în centrul oraşuluĭ, în inima Constanţeĭ. Prin esilul mareluĭ poet, Tomi era celebră, prin Statua luĭ, Constanţa, fiica urbeĭ Tomi 'şi légă în mod indisolubil esisţenţa actuală de cea vechiă, şi Constanţa românâ continuă pe Tomi romană. E splendidul titlu de nobleţă al oraşuluĭ acestuia. Constanţa va putea tot d'auna cu mândrie dice "iată imaginea aceluia mare poet ce repauzéză la sĕnul meu".

De aceia cu entusiasm, întragă populaţiune a oraşuluĭ a contribuit pentru înălţarea acestuĭ monument.

Desvălind Statua lui Ovidiu, mĕ simt dator, D-le Ministru, a vĕ aduce, în numele Comitetuluĭ, espresiunea profundeĭ nóstre recunoscinţe pentru marele concurs ce aţĭ bine voit a da pentru succesul operiĭ. Nu vom uita că fără ajutorul D-v. luminat şi patriotic, acéstă di atât de fericită, putea sĕ fie cu mult întârdiată.

Nu pot termina fără a asocia ânc'o dată numele Constanţeĭ de al Sulmoneĭ. Astă-dĭ chiar priimesc o telegramă a Primaruluĭ oraşuluĭ Sulmona. Iată-ĭ coprinsul:

"În numele Consiliuluĭ Comunal vĕ rog se represintaţĭ Sulmona la inauguraţiunea Monumentuluĭ concetăţénuluĭ nostru Ovidiu în oraşul Constanţa, imortalisat de cânturile luĭ. Sunt sigur că veţĭ priimi însărcinarea şi vĕ veţĭ face interpretul sentimentelor nóstre de sinceră afecţiune către acest generos popor, care afirmă din ce în ce maĭ mult origina Sa prin cultul mareluĭ Poet, gloria nóstră Comună". Sulmona patria şi légănul luĭ asistă prin urmare, la acéstă serbare. În aceste momente, cugetele şi inimele Sulmonezilor spre acest loc sunt îndreptate. Urbea natală dice Constanţeĭ".

Venerédă-ĭ memoria, iubesce-ĭ monumentul! Ovidiu romanul este al meu ca şi al teu! eu ĭ-am dat nascere, tu i păstrezĭ remăşiţele gloria ne este Comună" Constanţa rĕspunde că acéstă di este cea maĭ fericită a esistenţei sale.

Şi acum înalţăte Statua a mareluĭ Poet, majestósă şi mândră sub cerul Românieĭ.

D-nu Dimitrie A. Sturdza, cu o voce care făcea să se audă de toţĭ fie-care cuvênt din discursul d-sale atât de bine simţit, a rĕspuns următoarele:

Domnule Preşedinte,

Domnule Primar,

Serbarea de astă-di are o mare însemnătate. Ea este una din faptele, care va sta ca semn despărţitor între trecut şi viitor.

Opt-spre-dece secole ne despart de timpul în care marele împărat Traian înainta cu legiunile sale peste Dunăre, pentru a funda la marginile orientuluĭ european o puternică colonie, ca sentinelă neadormită şi neclintită a cultureĭ. Şase-spre-dece secole de sigur aŭ trecut, de când urmaşiĭ acelor coloniĭ nu aŭ maĭ serbat pe propriul lor teritoriu, o serbare ca acéstă de astă-di în aminterea unuia din mariĭ poeţĭ aĭ Romeĭ.

Timp îndelungat şi de grele încercărĭ aŭ fost aceste lungĭ secole pentru noĭ: dar au sosit în fine dile vesele şi senine, în care prin trâinicia nóstră însăşĭ dăm lumeĭ întregĭ dovada cea maĭ pipăită, cât de mare era geniul şi virtutea poporuluĭ roman, cât de puternică era organizarea şi energia statuluĭ roman.

Am trecut prin tóte vijeliile, am înfrânt tóte greutăţile şi ăstă-di stăm aci, ca în întâia di, oţeliţĭ plinĭ de vigóre, cu un simţimĕnt viu al origineĭ şi al cultureĭ nóstre, al missiuneĭ şi a viitorului nostru.

Serbăm pe Ovidiŭ, în însăşĭ cetatea Tomi, în care el a trăit, şi 'l serbăm în fromosul monument ce se ridică dinaintea nóstră, nu ca streinĭ, ci ca urmaşĭ aĭ însuşĭ neamuluĭ luĭ, ca descendenţĭ din însuşĭ ilustrul popor, căruia el aparţinea.

Dacă s-ar fi propus înainte de douĕ deceniĭ a se ridica o statue în onórea luĭ Ovid, ideia s'ar fi taxat atuncĭ de fantastă, căcĭ îĭ lipseaŭ mijlocele de essecutare.

Ceia ce înainte de douĕ deceniĭ era o imposibilitate, astă-di, s'a efectuat fără sgomot, de la sine, cu uşurinţa.

Iniţiativa a venit de la un cetăţean de inimă, de la D. Remus Opreanu. Îndemnul luĭ a aflat iute un ecoŭ, căcĭ acel îndemn ne dicea un lucru, care este în înţelesul tutulora.

www.ziuaconstanta.ro

Unul din ceĭ maĭ renumiţĭ artiştĭ aĭ Romeĭ însăşĭ, ilustrul Ferrari, a dat ajutorul talentuluĭ sĕŭ.

Nu a trecut mulţĭ anĭ de când impulsiunea a fost dată şi suntem adunaţĭ în acest moment ca să dâm autorităţilor acesteĭ cetăţĭ un monument, care ca va rĕmânea pentru tot d'auna o podóbă a eĭ, dat tot-o-dată un gagiŭ, că pe classicul pâmĕnt, pe care ne aflăm, aerul s'a reînoit şi urmaşiĭ vechilor legiunĭ aĭ Romeĭ aŭ reluat stăpânirea şi paza acestorĭ locurĭ.

De aceia serbarea de astădĭ e însemnată, şi nu e numaĭ serbarea Constanţeĭ ci serbarea întreguluĭ Regat român, o serbare a renascereĭ nóstre şi un semn vădit al eĭ.

Cum a isbucnit însă în scurtul timp de douĕ deceniĭ acéstă putere vitală, care domnesce astădi în tóte ramurile activităţiĭ poporuluĭ nostru ? Cum am ajuns avea deodată consciinţă de acéstă vitalitate?

Causele sunt uşor de aflat. Ele sunt prea lucitóre, prea temeinice şi puternice, ca să nu le simţim fiecare din noĭ.

Maĭ înainte de tóte am rĕmas nedesliptĭ de origina nóstră, care a viat în limba nóstră, în cultura nóstră. Orĭ câte neamurĭ aŭ trecut peste capetele nóstre, apăsându-ne şi muncindu-ne pânĕ la mórte, Românĭĭ nu s'au mestecat cu ele şi aŭ eşit tot-dé-una din tóte încercările cu doué vechĭ dicătóre pe buze: "Românul nu pere" şi "Apa trece petrele rĕmân". Au trecut multe şi multe popoare barbare preste noĭ, cu repediciune şi cu o furie atât de mare, în cât chiar numele şi inrudirile unora vor rĕmânea în vecĭ încurcate; au trecut aceste popoare peste pământul nostru ca valurile fioróse a le unuĭ rĭŭ înfuriat, făcĕnd multă stricăciune pământuluĭ şi inimilor româneştĭ, drapele aŭ trecut şi stâncele au rĕmas în picióre, resumând dupĕ fie-care opinteală din munţĭ, din vâĭ şi din câmpiĭ maĭ tare şi maĭ puternic cuvintele "Românul nu pere".

A doua causă, care a impedecat să fim nimiciţĭ, a fost, că ne-am ţinut în legământ necurmat cu desvoltarea lumeĭ culte, cu desvoltarea lumeĭ occidentale. Prin origina nóstră am înţeles tot-dé-una şi am priceput mersul ei, şi de câte orĭ am ajuns dinaintea unuĭ prag hotăritor, ne-am opintit şi l-am trecut. Acéstă s'a dovedit în mod neîndoios.

Când dupĕ secolĭ de resbóie marĭ şi lupte singerânde razele libertăţeĭ veniră din noŭ să încăldească omenirea, Românĭĭ aŭ înţeles îndată de ce era vorba, şi eĭ aŭ priceput că óra redesceptăriĭ lor a sunat.

Cu pas repede şi energie aŭ păşit eĭ de atuncĭ înainte, nedând înapoĭ nicĭ o singură dată, şi desvoltându-se pe sineşĭ şĭ dând tuturor popórelor ce'ĭ înconjurau ajutor şi impulsiune.

În al treilea rênd, dupĕ ordinea faptelor, vine stabilitatea ce a căpătat Statul român, şi care a avut de resultat a da mersuluĭ naţiuneĭ un rost e nu'l avea înainte – o voinţă puternică de a cunósce ce'i era de nevoie, şi o energie şi maĭ puternică de a pune în lucrare câte le socotea neaperate pentru întărirea şi prosperitatea eĭ. Năzuinţele spre această stabilitate s'a arĕtat maĭ ales în două rêndurĭ – când ămêndouĕ principatele române s'aŭ contopit unul în altul – şi când s'a aşedat, pentru a menţine în vecĭ această unire, monarhia ereditară de astă-di.

Ceea ce a dat însă tărie tuturor acestor fapte, este că monarhia ereditară s'a încredinţat în mânile mareluĭ nostru rege Carol I, care a sciut pricepe geniul poporului românesc, care a avut din capul loculuĭ încredere în virtutea luĭ şi care a urmărit cu prevedere şi cu răbdare, cu perseverinţă şi cu înţelepciune calrea care ne a condus unde suntem astă-di – a fi un Statŭ respectat de toată lumea, fiind-că am sciut să ne facem necesari tuturor prin mersul nostru pacĭnic şi cumpătat – un Stat care e conscient de misiunea sa, fiind-că întreg poporul s'a pus fără oboseală, pe muncă în toate direcţiunile.

Pătrunşi de causele carĭ ne a ridicat, nu trebue nici-o dată să uităm că trebue să remânem nedespărţiţĭ de dênsele. Ele sunt talismanul viitorului nostru. Să'l strângem strîns de peptul nostru, ca isbânda în dile grele să fie tot-d'auna a noastră, ca în dile senine să ne aducem aminte că furtuna curând poate sosi.

În Carol I şi în dinastia luĭ să privim steaua cea lucitoare, care ne arată nesmintit calea cea sigură a naţiuneĭ. Să'l înconjurăm cu iubire şi cu respect ca pe un al doilea Traian, care a scos legiunile romane din grele încercări şi le a dus la mare isbândă.

În stabilitatea, care el a împlântat'o să preţuim acea situaţiune pacĭnică, care ne permite să ne desvoltăm repede, nu numaĭ pentru a ajunge naţiunile occidentale în civilisaţiune, ci pentru a contribui şi noĭ, nu imitând, ci creind, la propăşirea lumeĭ.

În legământul necurmat cu lumea civilisată, în armonia ce vom stabili între dênsa şi noĭ, să vedem pavăza cea maĭ puternică, cu ajutorul căreia vom fi la adăpostul ori-căreĭ încercărĭ se va ridica în contră-ne, şi vom străbate toate dificultăţile ce vom întâmpina.

Limba noastră însă să o iubim maĭ presus de toate, căcĭ ea ne va ţine în vecĭ deşteptĭ, ca să vedem în mijlocul întunericuluĭ celuĭ maĭ mare calea cea mântuitoare, ca să distingem de departe pericolul, când el se ivesce. Cultura limbeĭ naţionale să fie în vecĭ obiectul cel maĭ de aproape al inimeĭ noastre, şi din causa aceasta chiar să nu uităm cât de necesară este cultura limbei române. Dacă popóare de altă origină află în ea o sorgintă nesecată de înaintare şi de civilisaţiune, cu cât această sorginte trebue să fie maĭ bogată şi maĭ întăritoare pentru noĭ.

Nu este o întemplare numaĭ ca cel întêiu monument ce ridicăm în memoria unuia din strămoşiĭ noştrĭ

www.ziuaconstanta.ro

este ridicat în memoria aceluia, care strălucesce prin originalitatea luĭ proprie între semeniĭ seĭ.

Să salutăm decĭ cu toţiĭ statuea mareluĭ nostru poet, rădicată pe străvechiul teritoriu, ce ne-a fost dăruit de fundatorul neamuluĭ nostru şi redat de Europa spre pada măreţuluĭ fluviŭ al Dunăreĭ.

Să salutăm această statue, care ne reamintesce mărirea străbună şi ne întăresce inimile pe calea cea nouă ce ne este trasă.

Să salutăm această statue cu convincţiunea că tăria şi gloria Statuluĭ nostru constă în muncă neobosită în toate ramurile activităţeĭ omenescĭ.

Să salutăm această statue cu versurile, pe carĭ iubitul nostru poet, le pune în gura sentineleĭ române:

Eŭ să per !, eŭ ?... nici odată !
Vie-o lume încruntată,
Vin valurĭ marĭ de foc,
Nicĭ că m'or clinti din loc.
Tot ce'ĭ verde s'a usca,
Riurile vor seca,
Şi pustiul tot mereŭ
S'a lăţi 'mprejurul meŭ.
Dar eŭ vecinic în picioare
Printre valurĭ ardĕtoare
Voiŭ lupta, lupta voiŭ foarte
Făr'a fi atins de moarte.
Căcĭ Român sunt în putere,
Şi Român n'u vecĭ n'u pere!

Să salutăm această statue cu strigătul cel maĭ scump inimilor fie căruia Român:
Să trăiască M.S. Regele Carol I !
Să trăiască M.S. Regina Elisaveta ! [65]

(*"Farul Constanţei"*, VI, nr. 21, 30 august 1887: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

1889

46

/"SCOPUL CE NE-AM PROPUS ESTE BINELE DOBROGEI"/

Constanţa 10 Septembrie 1889.

O mână de ómenĭ modeştĭ dar încăldiţĭ de focul iubireĭ de ţeară şi de binele acesteĭ provinciĭ s'aŭ strâns şi aŭ hotărât sa scótă la lumină áceastă revistă. Trebuinţa uneĭ gazete independente care să nu se amestece în politica militantă, ci să se ocupe de neajunsurile şi suferinţele mult încercatelor poporaţiunĭ dobrogene, era adânc simţită. Suntem ómenĭ nuoĭ ceĭ care cutezăm a ne azarda pe spinosul câmp al jurnalismuluĭ, scim că vom întâmpina greutăţĭ şi desamăgirĭ, dar ideia că ne-am împlinit o datorie ne va susţine şi ne va mângâia.

Păşim cu sfială la luptă, dar cu inima curată, desbrăcată de orĭ-ce patimă, afară de cea a bineluĭ. Suntem liberalĭ, suntem românĭ, năsuim spre progres, şi în dragostea nóstră pentru fericirea Dobrogeĭ îmbrăţişăm pe toţĭ fiĭ acesteĭ provinciĭ. Vom susţine binele cu căldură, vom combate fără milă rĕul, cerĕnd îndreptarea luĭ. Cel nedreptăţit va găsi pururea un resunet în inima nóstră.

Dobrogea sufere, Dobrogea are rânĭ adâncĭ carĭ trebuesc vindecate fără întârdiere. Şi nu cu vorbe deşarte se vor cicatrisa rânile eĭ. Trebuesc reforme marĭ, grabnice carĭ să vindece rĕul. S'aŭ făcut aşa de multe făgăduielĭ bieţilor dobrogenĭ fără a se îndeplini, în cât adĭ eĭ nu maĭ cred în nimic şi pe nimene.

Storşĭ, sleiţĭ de neîndurarea climeĭ, de nepăsarea şi prigonirea celor chemaţĭ să-ĭ ocrotească, mulţĭ aŭ luat lumea în cap, şi mulţĭ vor părăsi acest pământ ingrat, dacă guvernul va sta nemişcat.

Este o datorie imperiósă pentru guvern a se ocupa de suferinţele Dobrogeĭ şi a căuta să le vindece cu o oră maĭ înainte.

Prin Dobrogea, România îmbrăţişează Marea, această frumoasă Mare, care formează plumâniĭ ţereĭ. Acest colţişor de Mare trebue să fie scump Românilor; pe malul acesteĭ Mărĭ trebue să ne înrădăcinăm adânc că nicĭ o vijelie să nu se maĭ pótă smulge.

Dacă ţeara cunoscea deplin dragostea dobrogenilor, alipirea lor la România, suntem încredinţaţĭ că ar fi făcut maĭ mult pentru această provincie de cât făcuse până acum. Se póte ierta o greşeală făcută fără gândire, dar este o crimă a stărui în ea, când miĭ de glasuri ţ'o arată şi cer îndreptarea eĭ.

Noĭ îndrăsnim a crede că ceĭ ce conduc sórta acesteĭ ţerĭ, cărora li s'a făcut cunoscut în maĭ multe rânduri suferinţele dobrogenilor, nu vor sta nemişcaţĭ la glasul desnădăjduit al Dobrogeĭ.

Ne adresăm acolo *"dove si può ciò che si vuole"* (unde se póte ceea ce se vrea), guvernuluĭ central, ómenilor cu durere de ţeară, diaristiceĭ, şi 'i conjurăm să aibă milă de Dobrogea, să se intereseze de suferinţele eĭ, de viitorul acesteĭ mult încercate provincie.

Vom fi recunoscĕtorĭ ómenilor de stat, preseĭ şi tuturor acelora care ne vor sprijini, carĭ vor susţine causa Dobrogeĭ.

*

Împrejurările economice ale Dobrogeĭ fiind prea puţin cunoscute[66], ne vom sili a arunca lumină asupra lor făcênd în organul nostru partea cea maĭ largă studielor de acéstă natură. Multe dispositiunĭ din legile, regulamentele şi decisiunile ministeriale privitóre la regularea, distribuirea şi administrarea terenurilor de cultură şi bunurilor Statuluĭ, acele pentru esploatarea pădurilor, carierelor, stufăriilor şi apelor de pescuit,

www.ziuaconstanta.ro

trebuesc revisuite şi refăcute în sens maĭ echitabil pentru locuitoriĭ acesteĭ provinciĭ, întru cât aplicaţiunea lor maĭ este susceptibilă de îndreptare.

Pe lângă cestiunile de actualitate şi cele de oportunitate în ceea ce ar maĭ fi de regulat cu prisósele de moşiĭ rĕmase Statuluĭ dupe parcelare, ne vom ocupa de tot ce interesează economia rurală dobrogeană.

Ameliorarea sistemelor de cultură prin introducerea plantelor prăsitóre şi furagere, aprópe necunoscute de indigenĭ, înlesnirea munceĭ agricole prin maşinĭ şi instrumente aratoriĭ perfecţionate, introducerea micilor industriĭ domestice şi agricole sunt cuceririĭ pe atât de necesare şi folositoare, pe cât rutina este păgubitóre.

Viticultura (cultura viţeĭ) şi arboricultura (cultura arborilor roditorĭ) fiind aprópe necunoscute în patru din cincĭ părţĭ ale întindereĭ Judeţuluĭ Constanţa şi parte din Tulcea, locuite maĭ ales de elementul tatar, vom stărui prin tóte mijlócele pentru introducerea şi rĕslăţirea acestor culturĭ utile, în tóte satele lipsite cu desăvêrşire de orĭ-ce ornament vegetal.

Cu privire la economia silvică a provinciei, vom studia actualul sistem de esploatare, conservare şi regenerare a pădurilor esistente, propunênd mĕsurile de îmbunătăţire ce credem că ar fi maĭ nemerite pentru satisfacerea tuturor intereselor; iar pentru perimetrele cedate comunelor spre împădurire, conform art. 23 din legea pentru regularea proprietăţiĭ imobiliare în Dobrogea, profitând de învĕţăturile încercărilor făcute până acum, vom propune mijlócele pe carĭ practica le-a dovedit necesare, sigure şi maĭ economice.

Vom insista şi asupra altor creaţiunĭ de pădurĭ, convinşĭ fiind că facem binele tuturor dobrogenilor, maĭ cu seamă al celor din centrul provincieĭ şi dupĕ litoralul Măreĭ, pe unde lipsa de pădurĭ este simţită în cel maĭ mare grad.

În fine vom trata orĭ-ce cestiune de resort economic, asupra căreia esperienţa şi cunoscinţa nóstră de loc, ne va permite a ne da cuvântul; iar cestiunile carĭ ar trece peste competinţa nóstră, le vom desbate în sînul societăţiĭ nóstre, ale cărei hotăririĭ le vom face cunoscut la timp, prin acest organ.

Terminând făgăduim că nu ne vom da înapoĭ de la nicĭ un sacrificiu pentru realisarea scopuluĭ ce neam propus, care este binele Dobrogeĭ.

Cutezăm a spera că toţĭ aceia carĭ iubesc acest colţ de patrie română ne vor da concursul lor intelectual material.

(*"Dobrogea"*, I, nr. 1, 10 septembrie 1889: 2-5) [67]

47 M.S. REGELE ŞI A.S. PRINCIPELE MOŞTENITOR ÎN CONSTANŢA

Duminecă, 10 Septembrie, orele 6 p.m. M.S. Regele şi A.S. Principele moştenitor aŭ sosit în Constanţa şi aŭ descins la Hotel Carol unde s'a stabilit Quartierul Regal.

Călătoria M.S. Regeluĭ şi a A.S. Principeluĭ moştenitor, de la Dunăre până la Mare a fost o nesfârşită manifestare de supunere şi dragoste a Dobrogenilor către Regele lor. Pretutindenĭ Poporaţiunile în haine de sĕrbătóre eşise spre întâmpinare. Tóte gările eraŭ frumos împodobite cu coróne de verdeaţă şi cu arcurĭ de triumf. Gara Cernavoda, gara Constanţa şi portul aŭ fost decorate cu un gust squisit ce face onóre distinsuluĭ şi activuluĭ Director al drumuluĭ de fer, d-l A. Gafencu, care are partea sa la succesul strălucit al primireĭ făcute M.S. Regeluĭ şi A.S. Principeluĭ moştenitor.

Constanţa s'a transformat ca prin farmec. Oraşul întreg este pavoasat; tóte balcónele, tóte ferestrile şi uşile suntîmpodobite cu covóre, cu drapele şi coróne de verdeaţă. Chiar şi cel maĭ sărac a ţinut să'şi manifeste bucuria şi dragostea punênd drapele şi cununĭ de verdeaţă. Cele cincĭ arcurĭ de triumf ne daŭ o frumósă privelisce; strada Carol I privind din piaţa Independenţeĭ este feerică.

De când esistă moderna Constanţa nu s'a vĕdut aşa de multă lume circulând pe strade.

D-l Colonel Scheletti, infatigabilul Prefect al judeţuluĭ, a mers la Cernavoda spre întâmpinarea M.S. Regeluĭ şi A.S. Principeluĭ moştenitor.

Trenul Regal era frumos împodobit cu tricolor şi verdeaţă.

Pe peronul găreĭ aşteptaŭ sosirea M.S. Regeluĭ şi a A.S. Principeluĭ moştenitor, oficeriĭ superiorĭ, toţĭ capiĭ de serviciĭ, consuliĭ, preoţiĭ bisericilor tuturor credinţelor, Consiliul comunal şi judeţean, maĭ mulţĭ notabilĭ din oraş. Onorurile militare fură date de o companie cu drapel. În salonul găreĭ multe gentile dómne şi domnişóre care aşteptau sosirea M.S. Regeluĭ şi A.S. Principeluĭ moştenitor, le oferiră superbe

www.ziuaconstanta.ro

buchete de florĭ. Am distins pe dómnele general Barozzi cu domnişóra, d-na Eugen Stătescu, d-na Semizeanu, d-na Mirea, d-na dr. Georgescu, d-na general Dunea cu domnişórele, d-na d-r. Bolton[68], d-na maior Ştefănescu.

De la gară M.S. Regele şi A.S. Principele moştenitor trecură pe stradele Carol I, Piaţa Independenţeĭ, strada Romană şi strada Remus Opreanu la Hotel Carol, unde aşteptaŭ notabiliĭ oraşuluĭ, Administratoriĭ cu primariĭ tuturor comunelor Judeţuluĭ, amploiaţiĭ subalternĭ şi elevi şcólelor.

Seara la orele 9 fu o manifestare cu facle imposantă a primarilor, consilierilor comunalĭ şi orăşenilor. Oraşul era splendid iluminat.

Timpul care peste di se posomorîse, spre seară deveni calm şi frumos ajutând reuşita sĕrbătoareĭ.

Lunĭ M.S. Regele şi A.S. Principele moştenitor visitară Catedrala unde admirară lucrările talentatuluĭ nostru pictor Mirea, visitară biserica greacă, armeană şi giamia, primăria, scólele, spitalele, Divisia, Prefectura, unde fură presintaţĭ M.S. toţĭ capiĭ de serviciĭ. M.S. se întreţinu cu fie-care, de asemene şi A.S. Principele moştenitor adresă unora întrebărĭ asupra mersuluĭ afacerilor, a climeĭ Dobrogeĭ şi a bólelor maĭ dese.

Dupe amiadĭ, la orele 2 şi jumĕtate M.S. Regele şi A.S. Principele moştenitor visitară încrucişătorul Elisabeta[69], carele la orele 4, avênd pe bord pe A.S. Principele Ferdinand, a plecat pe Mare urmat de Griviţa şi în radă a făcut diverse evoluţiunĭ, iar la orele 6 s'a reîntors în port.

Seara la orele 6 şi jumĕtate avu loc un prânz de gală la care luară parte 60 de persóne între carĭ d-niĭ Eugen Stătescu, fost ministru, Manu, ministru de Resbel, Pĕucescu, ministru al Domeniilor, Comandantul Divisiei şi toţĭ oficeriĭ superiorĭ, Prefectul, Primarul Constanţeĭ, consuliĭ, membriĭ tribunaluluĭ, Gafencu, directorul drumuluĭ de fer, d-r. Drăgescu, medicul primar al judeţuluĭ, Floru, inspector al telegrafelor şi poştelor, ingineriĭ Saligny şi Antonescu Remus[70], d-l Grün, membriĭ consilielor judeţean şi comunal, protoiereul, muftiul, cadiul şi maĭ mulţĭ notabilĭ.

D-l Belcic, preşedintele Consiliuluĭ judeţean şi d-l Holban, primarul Constanţeĭ închinând în sânĕtatea M.S. Regeluĭ şi a A.S. Principeluĭ moştenitor, M.S. a rostit următórele cuvinte:

Un timp îndelungat a trecut de când n'am venit în Dobrogea. – Cu atât maĭ mare este dar bucuria mea, de a mĕ găsi astă-dĭ împreună cu Moştenitorul presumtiv al Coróneĭ în mijlocul Dumnĕvóstră şi a constata marele progres ce Constanţa a făcut în cursul de 10 anĭ[71].

În vremurĭ depărtate, vechiul Tomi abia era cunoscut şi numaĭ prin esilul luĭ Ovid, a căruĭ statue împodobeşte astă-dĭ oraşul, acest loc a păstrat un nume în istorie. – Sunt însă convins că noua Constanţa va câştiga într'un viitor apropiat, un renume European, şi că prin construirea poduluĭ peste Dunăre şi lărgirea portuluĭ, lucrărĭ care vor fi în curând începute şchelea sa va devenĭ una dintre cele maĭ însemnate ale Orientuluĭ şi un isvor de bogăţie pentru ţéra întrégă.

Salut astă-dĭ cu vie mulţumire şi tênĕra nóstră marină – represintată aci în port prin **"Elisabeta"** *vasul nostru cel maĭ falnic – fiind că numaĭ prin Dobrogea, cu ţermurile sale întinse pe mare, flotila nóstră a putut lua acest avênt, ast-fel că drapelul român este acum cunoscut şi respectat în ţĕrile cele maĭ depărtate.*

Ridic dar acest pahar în onorul Dobrogeĭ, urând ca acéstă frumósă provincie, în care sentimentul românesc s'a înrădăcinat într'un timp aşa de scurt, să prospereze şi sĕ se desvolte în linişte şi pace – în sănătatea orăşenilor din Constanţa, cari făcându-Ne o priimire tot aşa de strălucită cât şi căldurósă Ne-aŭ arătat dragostea şi devotamentul lor, pentru care-vĕ mulţumesc din tot sufletul.

Să trăiască Dobrogea şi portul seŭ Constanţa.

Cuvintele M.S. Regeluĭ fură acoperite de viĭ aplause din partea asistenţilor.

La orele 8 şi jumĕtate M.S. Regele şi A.S. Principele moştenitor făcură o preumblare prin stradele iluminate fórte frumos, şi se opriră într'unul din paviliónele dupe bulevard, privind feerica iluminaţie a bulevarduluĭ, focurile de artificiĭ din port şi sórele electric al vaporuluĭ Elisabeta.

Marţĭ la orele 10 dimineaţa avu loc defilarea armateĭ a căreĭ ţinută fu perfectă.

Dupĕ amiadĭ M.S. visită casarmele, arestul preventiv unde graţiă pe 14 osândiţĭ, iar la orele 3 inaugură târgul de vite de la Anadolchioĭ. Seara se făcu o frumósă retragere cu torţe.

Miercurĭ la orele 8 dimineaţa, M.S. Regele şi A.S. Principele moştenitor părăsiră Constanţa. Un public distins şi numeros aştepta la gară ca să salute pe M.S. Regele şi pe A.S. Principele moştenitor. Superbe buchete de florĭ fură oferite M.S. Regeluĭ şi A.S. Principeluĭ moştenitor. Trenul plecă în uralele entusiaste ale asistenţilor.

(*"Dobrogea"*, I, nr. 1, 10 septembrie 1889: 6-9)

www.ziuaconstanta.ro

1892

48

ROMÂNISM RĂU ÎNŢELES
APĂRAREA NAŢIONALITĂŢILOR DOBROGENE. ACUZAŢIILE DE IREDENTISM

Sub titlu *Administraţia Dobrogei*, ziarul bucureştean *"Adevărul"* dela 11 curent a publicat o lungă corespondenţă[72], în care se zugrăveşte cu culori destul de negre, dar vai! adevărate starea mizerabilă în care ne aflăm aci din punct de vedere naţional şi economic.

Noi care înfiinţând acest ziar ne-am înscris ca program: *cultivarea românismului şi prosperitatea economică a provinciei,* nu putem decât a ne felicita că o voce puternică ne vine în ajutor desvelind ranele ce ameninţă mortificarea întregului nostru organism naţional.

Nici cadrul ziarul, nici aprecierele noastre particulare asupra unor *"personalităţi"*, şi asupra faimoasei legende cu învăţătura geografiei din şcoalele bulgare de acum zece ani *"că Dobrogea ar face parte din Bulgaria"*, nu ne permite a reproduce întreagă acea corespondenţă; dar vom extrage şi vom dezvolta pe rând unele pasage ce se împacă cu programul nostru, căutând a nu stârni fără nici un motiv plausibil şi fără nici un folos susceptibilitatea nici unui element din acele cu care suntem chemaţi a convieţui, întrucât aceste elemente fac parte din Statul român şi *n'au alt scop* decât a trăi în pace sub cerul şi scutul legilor ţărei.

Avem o misiune aci de îndeplinit: să românizăm această provincie şi să asigurăm locuitorilor ei un trai liniştit şi mulţumitor. Iată ţinta spre care ne batem capul ca să ajungem.

Ca să românizăm această provincie cu o populaţiune atât de variată ca stirpe şi rasă, ca să imprimăm sentimente naţionale, după cum s'au imprimat atâtor sate şi oraşe principale de peste Dunăre, ne sunt suficiente mijloacele uzitate până acum: instituţiile noastre liberale şi puterea de asimilare a românului, fără procedeuri şoviniste. Să lăsăm aceste apucături vecinilor noştri maghiari, pe care îi blamează, tocmai pentru aceasta toată lumea civilizată; iar noi să urmăm drumul sigur urmat de secole până acum: al blândeţei, ocrotirei şi ospitalităţei, calităţi înăscute şi recunoscute românului de întregul orient, şi de toţi streinii care au vizitat sau locuesc această ţară.

Altădată ne vom ocupa de celelalte chestiuni atinse în corespondenţă; cât pentru astăzi ne vom mărgini a constata nedreptele aprecieri în privinţa mişcărei culturale, a Bulgarilor mai cu seamă.

Confratele nostru vorbind de Tulcea, după ce constată că înainte de ocupaţiune, Românii erau superiori în număr şi în cultură, având două biserici cu două şcoli, zice: ...."iar astăzi Bulgarii au gimnaziu de ambe sexe şi şcoală de copii mici, unde îşi trimit şi Românii pe ai lor ca să înveţe că Dobrogea este ţară bulgărească"... iar în alt loc: "Nimeni nu vede Românismul căzut în ridicol şi noroiu dar toţi admiră palatele instrucţiunei bulgăreşti şi greceşti, şi aceasta mi se pare de trei ori stupid" şi în fine continuă confratele nostru:

"La sărbători naţionale nu vezi un om pe stradă, pare că este ceremonia înmormântărei unui ciumat. Eu nu susţiu să reaşezăm în curtea bisericei bulgăreşti spânzurătorile cari au funcţionat până la venirea Românilor, dar să luptăm pe terenul cultural şi economic ca naţiuune, şi cel puţin tot atât cât acei câţiva bulgari, cari revindecă Tulcea prin energia lor, căci la număr sunt inferiori Românilor, Grecilor şi Ruşilor, în parte la fiecare; cu toate acestea nu este un act public căruia să nu-i imprime nota lor şi punctul lor de vedere bulgăresc.

Ştiu că reprezentantul guvernului arată acest flagel (?) dar ministrul nu-i ia în serios"...

Cunoaştem Tulcea, şi afară de mici exageraţiuni, nu vom desminţi cele relatate, dar vom combate la confratele nostru gelozia, doza de invidie – ca să nu zicem mai mult – cu care judecă mişcarea culturală a bulgarilor pe care o întinde până a califica această mişcare de *"flagel"*, şi până la amintirea *"spânzurătorilor din curţile bisericilor bulgăreşti"*. – Acesta este un patriotism destul de rău înţeles.

www.ziuaconstanta.ro

Dar ce ai voi D-ta stimabile confrate, care se pare că eşti om cult, ca nici bulgarii, nici grecii, nici armenii, nici ruşii, nici turcii, tătarii, ovreii, spaniolii, caraimii, catolicii, protestanţii, lipovenii, baptiştii etc., să nu aibă o biserică, o casă de rugăciune, după cum ţiganii şi noi Românii din Constanţa şi copii noştri, n'avem unde auzi măcar la sărbătorile mari un *Tatăl nostru* românesc?

Faptul că de es. comunitatea greacă şi cea bulgară şi-au construit anul trecut cu propriile lor mijloace şi aci în Constanţa (oraş numai de 8000 suflete) şcoli cu două caturi, pe când noi Românii, după o stăpânire de 14 ani, cu cârmuitori şi primari Români, nu avem destinat pentru local de şcoală decât o infectă clădire, moştenită şi acea dela turci, se poate numi el oare *"flagel"*, contra căruia să chemi atenţiunea guvernului central? Căci afară de mişcarea culturală a bulgarilor, ce alt putut-a înţelege confratele nostru prin cuvintele: *"Ştiu că reprezentaţii guvernului central arată acest flagel, dar ministru nu-i ia în serios"...?*

Unde a văzut sau a auzit în decurs de 14 ani vreun fapt de natură a justifica vre-o intervenire cât de mică a guvernului?

Arăte-ni-se şi vom fi çei dintâiu care vom cere intervenirea guvernului.

Noi cei dela *"Constanţa"* suntem şi noi buni Români, şi – poate – cu sentimentele naţionale mult mai încercate decât confratele nostru dela *"Adevărul"* – suntem aci dela primul pas făcut de oştenii în Dobrogea, dar n'am văzut nimic, absolut nimic, decât supunerea desăvârşită a întregului mosaic etnic din care se compune populaţia provinciei la toate îndatoririle prescrise de legi. – Nimic alt decât câteva proteste pasive, traduse prin câteva emigrări între locuitorii musulmani, datorite în mare parte fostelor reglemente domeniale acum desfiinţate.

Pe câtă vreme dar, la nici unul din neamurile ce populează această provincie nu s'a simţit nici o urmă spre alte centre de gravitaţiune; întrucât nimeni nu ţinteşte la alt scop decât la un traiu liniştit şi mulţumitor sub cerul liber al ţării şi sub scutul legilor ei, ne simţim datori a apăra diferitele elemente indigene, şi pe fiecare în parte, de orice atacuri nedrepte, ori din ce parte ar proveni, convinşi fiind că numai astfel putem cinsti numele de *român*, ce a resunat şi resună încă atât de dulce a toată generaţiunea actuală a Peninsulei Balcanice.

Acesta este unul din mijloacele noastre spre *românisarea Românieí Transdanubiene.*

Încheind reamintim confratelui nostru şi tuturor acelor «patrioţi» cari agită fără motiv asemenea chestiuni, proverbul turcesc care zice: *«Bilmeen chiopec iormé, coiuna curt ghetirir»*, ceea ce va să zică pe româneşte *"Câinele care nu ştie să latre, aduce lupu la oi".*

Altă dată vom vorbi despre celelalte rele semnalate în *«Adevărul»*.

(*"Constanţa"*, I, nr. 5, 19 ianuarie 1892: 1) [73]

49

ÎNTRUNIREA DELA 28 IUNIE ÎN ORAŞUL MEDGIDIE

Trebue să constătăm aci că apelul[74] ce am făcut prin colónele ziaruluĭ nostru a produs efectul dorit.

În diua de 28 Iunie a.c. a fost o adevĕrată serbătóre naţională în oraşul Medgidie, cu ocasiunea înfiinţăreĭ uneĭ secţiunĭ dobrogene a **Ligeĭ pentru Unitatea Culturală a Românilor**.

În partea nord-estică a oraşuluĭ se ridică un pavilion peste tot acoperit de verdeaţă şi splendid decorat, prin îngrijirile d. Petru Grigorescu, promotorul de căpătenie al întrunireĭ, cu ajutorul d-lor S. Sorescu, Pleşu şi Vasile Vâlcu carĭ a desfăşurat cel maĭ mare zel şi activitate, ca aranjamentul să fie perfect de satisfăcător. Sute de tricoloruri fălfăiaŭ în împrejurimĭ şi în tot târgul. Câte-va tacâmurĭ de lăutarĭ intonau cele maĭ frumóse ariĭ naţionale.

Încă de pe la orele 12, încăperea întinsă a umbraruluĭ era înţesată de lume. Tot ce judeţul are maĭ inteligent, 'şi dedese întâlnire aci.

Printre asistenţĭ remarcăm şi o mulţime de Dómne, între carĭ: D-na Drăgescu, D-na Furtună, D-na Vlasie cu D-na Circă, D-na Petreanu, D-na Sorescu, D-na Aldea Nistor, d-şórele Bărbulescu, D-na Belu cu Domnişórele Belu, d-na Meculescu, D-na Ionescu Cochirleni, D-na Michăescu, d-na Popescu, d-na Tudorăchescu şi altele.

Şedinţa se deschide la 2 óre p.m.

D-l M. Coĭciu propune şi adunarea proclamă Preşedinte al întrunireĭ pe D-lŭ *Ion Blebea*[75], cel maĭ în vârstă dintre asistenţĭ, care expune în câte-va cuvinte scopul înfiinţăreĭ Ligeĭ culturale.

www.ziuaconstanta.ro

Se dă cuvêntul D-l I. Drăgescu.

D-sa rostesce discursul domniisale de deschidere cu multă animaţiune, într'o limbă poetică, cu convingerea şi claritatea-i recunoscută.

"Ne-am adunat aci la o serbare de frăţie, spre a chibsui cum să întindem o mână de ajutor fraţilor noştriĭ de peste munţi, şi cum am putea trimite un cuvênt de mêngâiere şi încuragiare fraţilor carĭ sufer de opresiunea streinilor" – Descrie frumuseţile ţeriĭ de peste Carpaţi; "aci daĭ maĭ la fie-care pas peste urmele poporuluĭ rege; aci e ţara scumpă a cesarilor Romeĭ."

Din tóte popórele selbatice carĭ aŭ năpădit Europa, potopul unguresc aŭ fost cel maĭ vătămător poporuluĭ român. Din causa desbinăriĭ principilor românĭ după acele timpurĭ, ungurĭi aŭ putut să despóie şi să subjuge pe Românĭ.

În veacul de mijloc românĭi s'aŭ resculat în diferite rinduri, nemaĭ putând îndura miseriile şi batjocura cu care eraŭ trataţĭ.

N'a fost batjocură, dice d-l Drăgescu, care să nu fi asvêrlit românuluĭ.

Preoţiĭ eraŭ datorĭ a cresce câiniĭ nobilelor ungurĭ".

Descrie apoĭ tóte înjosirile, tóte urgiile ce Românĭi trebuiaŭ să sufere din partea ungurilor: cum nu era permis românuluĭ a purta o îmbrăcăminte maĭ bună de cât a celuĭ de pe urmă dintre asupritorĭ, cum ţeraniĭ eraŭ puşĭ să tragă la grapă în ogorul ungurului. – Face pe scurt istoricul întreg al raporturilor dintre ungurĭ şi românĭ, arătând în ce împrejurărĭ s'a născut revoluţiunea celor treĭ eroĭ: Horia, Cloşca şi Crişan. Istorişesce împrejurările dela 1848, când românĭi saŭ resculat din noŭ sub *Tribunii seĭ.*

Venind la actualitate, arată cum tóte cuceririle făcute de popórele culte în secolul present, pentru Românĭi din Ardeal nu există; esplicând cum cutezanţa ungurilor merge până a face o lege barbară, care smulge pe copiĭ dela sînul mamelor pentru aĭ sili să înveţe ungureşte.

Vorbesce despre proectul de lege unguresc care tinde la desfiinţarea şcólelor confesionale românescĭ în tot regatul ungar, – despre delegaţia românilor ardelenĭ la Viena, care a revoltat urgia ungurilor până la paraxism.

"Ce vor ardeleniĭ: *libertate şi patrie.* Ei bine le vor avea, esclamă d-l Drăgescu, pentru că orĭ-ce opresiune făcută unuĭ popor, este o lovitură adusă tendinţelor culturale ale epoceĭ".

Trebue să dăm o mână de ajutor acelora carĭ aŭ luptat şi suferit pentru naţionalitatea şi cultura întreguluĭ neam. – "Ne-am adunat aci, închee d-sa nu ca să facem manifestaţiĭ sgomotóse ci să arătăm tuturor fraţilor noştriĭ suferinţele ce îndură jumătatea poporului românesc de sub domnia ungurească, şi cât de ameninţaţĭ sunt în esistenţa lor naţională, cele treĭ milióne de românĭ, dacă nu ne vom sili să le venim într'ajutor prin mijlóce carĭ să ţie deştept sentimentul de naţionalitate în tot poporul românesc.

Aplause prelungite şi viĭ însoţesc cele din urmă cuvinte ale d-luĭ Drăgescu, după care sĕ urcă la tribună d-l *Emil M. Teodorescu* student la Litere şi la Filosofie în Bucurescĭ, care sosise cu trenul dela Cernavoda numaĭ cu un sfert de óră înainte de întrunire.

Cunoscut maĭ numaĭ de comitetul de iniţiativă d-l *Teodorescu* se urcă la tribună şi începe cuvêntarea d-sale cu cuvintele: "Viŭ în numele studenţilor, colegiĭ mai dela universitatea din Bucureşti, spre a mulţumi cetăţenilor pentru iniţiativa ce a luat de a înfiinţa şi aci o secţiune a ligeĭ culturale."

La audul cuvêntuluĭ de student, un tunet nesfârşit de aplause a isbucnit din tóte aripile pavilionuluĭ. D-lŭ Teodorescu mulţumesce d-luĭ Drăgescu că i a uşurat sarcina făcând istoricul lupteĭ pentru cultură şi naţionalitate a românilor de peste Carpaţĭ. Se silesce a arĕta de ce parte are să fie victoria în lupta ce s'a încins între Ungurĭ şi Românĭ.

Liga vrea să ajute pe fraţiĭ de dincolo în lupta sântă ce pórtă pentru cultură şi naţionalitate. – "Românul e om cinstit, om de cuvênt; Ungurul nu e; el este reŭ şi fudul. Aŭ spus lumeĭ că suntem inculţĭ, – a minţit.

Dela 1867, Ungurĭi urmăriaŭ ideea de a face un stat curat unguresc: adecă 5 milióne, câţi sunt eĭ în tot regatul lor, să magyariseză 10 milióne de ómenĭ de altă naţionalitate. – Românul a resistat veacurĭ, în potriva atâtor neamurĭ, fără a se desnaţionalisa; totuşi Ungurĭi n'aŭ învĕţat nimica; eĭ vor ca să-ĭ desnaţionalisează prin mijlóce condamnate de veacul în care trăim. – Eĭ persecuta în tóte pe românĭ.

Justiţia o daŭ cu o nedreptate revoltătóre; despre vre-o funcţiune publică maĭ importantă în stat, măcar în districtele curat româneştĭ, nicĭ vorbă, nicĭ în cele politice, administrative, nicĭ în cele speciale. – Vorbesc şi d-sa despre primirea Transilvănenilor la curtea de Viena, după care s'a început o persecuţie îngrozitóre contra tuturor românilor, arătând casurile dela Turda din Arad şi Selagiŭ.

În faţa acestor barbariĭ, esclamă d-l Teodorescu, să lăsăm pe fraţiĭ noştriĭ fără un ajutor? Şi azilele de copiĭ, acele *Kişdedovurĭ*, ridicate înpotriva copiilor noştriĭ să-le lăsăm în picióre?

www.ziuaconstanta.ro

În întreagă Ungaria numaĭ un singur ungur s'a ridicat în contra acesteĭ mĕsurĭ barbare, de a sĕ smulge copiĭ dela sînul mamelor lor.

Nu voim şi nu urmărim revindecărĭ de teritoriu. Vrem ca să ne adăpăm la cultura occidentuluĭ; să ne încălzim la acéstă lumină splendidă pe care ne-o refuză Unguriĭ.

Nóuă ne este rezervată sarcina de a fi luminători orientuluĭ; suntem liberali, răbdătorĭ, oneşti, liniştiţĭ.

Să fim prudenţĭ, şi de sigur ţinta o vom ajunge; să pregătim româniĭ ca să fie gata pentru România viitóre. Să facem apel la femee. Mama româncă să'şĭ crească copilul cu germenul de patriotism, să aibă sentiment pentru tot ce e naţional, pentru tot ce e românesc."

D-l Teodorescu închee calda şi energica d-sale cuvântare prin tr'un apel la învăţătorĭ, esortându-ĭ să cultive inteligenţele fragezilor mladiţe, ce li se încredinţéză în spiritul celuĭ mai ardent patriotism.

Discursul pronunciat de sinpaticul student a fost de nenumărate orĭ întrerupt de aplause prelungite.

În urma d-sale se urcă la Tribună d-l Tănăsescu, al căruĭ discurs îl publicăm maĭ sus. Trebue să adăugăm că rostirea acestuĭ discurs a fost ascultată cu cea maĭ mare atenţiune şi însoţită asemenea de aplausele cele maĭ viĭ.

D-lŭ Măgură[76], urcându-se la tribună, ţine, în mijlocul entusiasmuluĭ general un adevĕrat discurs oratoric care a mişcat până la lacrimi pe mulţĭ asistenţĭ ţĕranĭ, căcĭ majoritatea asistenţilor ţĕranĭ eraŭ, din întreaga patrie română.

D-sa începe: *"Părăsind căminele strămoşescĭ şi venind în mijlocul acestor stepe pentru a înfige steagul romantismuluĭ şi al civilisaţiuneĭ, noĭ liberĭ şi neîmpedecaţĭ în desvoltarea culturală a neamuluĭ, ne-am adus aminte că mormintele strămoşilor noştri de peste munţĭ, astă-dĭ păngărite, cer ca sórele libertăţeĭ sĕ resară şi d'asupra lor, ne-am adus aminte că strămoşi noştri ne-a păstrat limba cea dulce, simţirea cea caldă a iubireĭ de naţie, datinele şi doina cea tristă de care rĕsună văile Carpaţilor şi prin care eĭ ş'aŭ vĕrsat focul în veacurĭ. Ne-am adus aminte că şi le-aŭ păstrat prin singurele lor forţe şi atâta vreme cât asupritorul nu înţelesese că noĭ prin ele trăim, şi ni le-aŭ lăsat cu limbă de mórte, cum dice românul, sĕ le păstrăm şi noĭ şi se le transmitem, fiind încredinţaţi că atât cât aceste sfinte moşteniri vor fi în picióre, vie hunul barbar, vie barbari barbarilor românul în vecĭ va fi român. Dar acum asupritorul a înţeles care este isvorul vieţeĭ nóstre, el strigă mórte acestora, dar şi românul cu desnădejde, din adâncul inimeĭ dice: luptă căcĭ viaţa neamuluĭ nostru astadĭ maĭ mult de cât or când este în pericol!"*

După ce descrie în scurt lupta românilor pentru păstrarea isvoruluĭ seŭ de viaţă dice: *"Când ne-am mişcat la 48 şi văile fraţilor noştri aŭ rĕsunat de cuvĕntul libertate, ş'acolo martiriĭ ş'aŭ jertfit viaţa pentru libertate, dar sabia asupritoruluĭ a sciut sĕ înăbuşească graiul românesc şi sĕ nimicească aspiraţiile lor. De atuncĭ şi până adĭ văile fraţilor noştri resună de cuvĕntul libertate, o dulce libertate, dar nimenĭ afară de noĭ nu ĭ-am audit: şi Europa care la 48 proclamase "principiul naţionalităţilor" în virtutea căruia Italia şi Germania ajunse ce sunt adĭ: acest principiŭ fu ideal pentru noĭ căcĭ ajunserăm ce suntem adĭ: acelaşĭ popor aci liber, dincolo asuprit."*

După ce arată că dela acéstă dată lupta asupritoruluĭ contra neamuluĭ românesc devine maĭ grozavă dice: *"Prigonirile aŭ făcut martirĭ, martiriĭ neamuluĭ nostru aŭ umplut temniţele, dar graiul lor înăbuşit, scrierile lor censurate ne-aŭ mişcat inimele şi a făcut pe garbovitul tênĕr, pe impetritul la inimă entusiastul de adĭ."*

Nevoind a descri suferinţele fraţilor noştri, D-l Măgură exclamă:

"Nu e nevoie a vĕ descrie suferinţele; căcĭ viaţa multora din voĭ e mărturia suferinţeĭ, căcĭ cine 'şĭ părăsesce vatra şi căminul strămoşesc când acolo e fericirea, nimenĭ, dar când mălura cresce pe ogóre, când numaĭ cenuşa a rĕmas în vatrăşi când spaima domnesce în casă, atunci românul iubitor de libertate şi iea lumea în cap şi se duce, şi se duce unde-ĭ sórele maĭ dulce, dar se duce pustiit şi amărât. Tóte nervoile fraţi noştri le-au suferit cu rĕbdare, dice D-l Măgura, dar când asupritorul a voit sĕ intre in altarul sfânt al neamuluĭ, când a voit se răpească pe copil dela sânul mameĭ care cu laptele i transmitea sângele suferinţeĭ şi idealul strămoşilor, pe copil care la sânul mameĭ învăţa a dice, nu sunt ungur, atuncĭ întreaga suflare românească s'a ridicat în picióre, fraţi noştri asupriţĭ aŭ strigat, iar noĭ liberĭ am format acea falangă puternică «liga culturală a neamuluĭ românesc» şi am expus Europeĭ plângerile drepte ale fraţilor noştri. Dar Europa gârbovită şi póte îmbrăcată în haina interesuluĭ, iar nu a ideilor umanitare, ne-a audit, dar s'a mărginit numaĭ în a ne compătimi; sĕ nădăjduim că ea care scie că poporul român e îndelung răbdător, va face ca răbdarea sa sĕ nu ajungă ultimul sfârşit."

(*"Constanţa"*, I, nr. 29, 5 iulie 1892: 2-3;
nr. 30, 12 iulie 1892: 2-3)

www.ziuaconstanta.ro

50

LISTA
de sumele oferite Ligeĭ Culturale Secţiunea Constanţa

Z. Petrescu 25,20; C. Predescu 4.–; Ion Predescu 4.–; D. Popescu 4.–; St. Ionescu 4.–; Neculae Roşculeţ 30.–; Al. Roşculeţ 3.–; D-r. Păcurar 50.–; A. Rădulescu 50.–; Duţu Radu Papuc 20.–; Ch. Tunaru 5.–; Al. Popoviciu 10.–; Voicu Moţoiu 100.–; Preot C. Georgescu 5.–; S. Bellu 10.–; D. Bărbulescu 20.–; Eug. Cosmiadi 30.–; N. Manolescu 24,70; G. Şeitan 10; Ion Gh. Popa 60; St. Moldovan 5.–; Petru Manole 40.–; Mariea Sorescu 4.–; St. Sorescu 100.–; Ion V. Tomoşoiu 60.–; Ion Bănescu 100.–; C. Oancea 100.–; T. Pleşiu 5.–; Luca Oancea 100.–; Ion Oancea 100.–; G. Mihăilescu 5.–; Ion Nistor 20.–; Aldea Nistor 120.–; Ioan I Şteflea 3.–; Dumitru Boia 10.–; Oprea Boia 10.–; Bucur Lupea 100.–; D.D.Chipara 100.–; T. Teodorescu 5.–; Radu Buricea 6.–; (Taşbunar) –; Ion Anghel (Alacapu) 1.–; Fasli Arip (Taşbunar) 5.–; Ilie Jitiean (Pazarlia) 6.–; Sena Popescu 3. Lucia Petrean 3. Ion Blebea 10.–; T. Sotir (Aliman) 1.–; D. Lupea 4.–; Ion Herţa 5.–; Dumitru Bunea 3; Aurelia Drăgescu 50.–; Fraţii Puşchila 2–; G. Motorga (Taşbunar) 2.–; D.I. Atanasiu 10.–; Ludvig Rhein 20.–; N.O. Roşculeţ 10.–; N.R. Roşculeţ 10.–; Ion R. Nistor 20.–; Bucur Găitan 10.–; Petre Kachilean 4.–; Paraschiva Ionescu 2.–; P. Mihaiescu 2.–; Al. Şteflea 1.–; D-r. Drăgescu 60.–; N. Constantinescu 5.–; Teodor Nicola (Copadin) 5. Anton Nicola 5.–; Meculescu 4. T.R. Ştefănescu (Casimcea) 30.–; Persida Mecolescu 2.–; I.St. Furtună 40.–; Gh. Gh. Popa 10.–; Radu Tocitu 10.–; Nicolae D. Şteflea (T. Murfatlar) 10.–; Gh. Coman Stoean 10.–; Octavian Şeitan 20.–; Const. Papuc 20. I. Măgura 10.–; Mihaiu Gomboş (Tortoman) 1.–; Ion Panait 1.–; Şerban Simion 1.–; Ştefan Lăpădat 2.–; A. Marinescu 4.–; I. Boroşi 20.–; Alexandru I. Şteflea 10.–; Eug. Dimitriu 10.–; Aurel Borzea 5.–; Ion Moţoiu 40.–; Ioan I. Roşculeţ 10. Ion A. Popa 20.–; Ştefan Blebea 20. Gh. Moga 5. Radu Viciu 5.–; Dumitru Bloţiu 5.–; Grigorie Brojban (Şiriu) 10.–; Gheorghe Belu, Ion Belu şi Ştefan Belu 100.–; Alexe Zărneascu (Alacap) 20.–; Vasile A. Popa 10.–; Nicolae I. Andrei 20.–; Enache Andrei 20.–; N.V. Caraiman (Tocsof) 5.–; C. Vasiliu 10.–; V. Dimitrescu Telegiofóst 10.–; Petre Mitrea 5.–; Gh. Sasu 40.–; Petre Cantaragiu 2.–; Gheorghe Chirilă 2.–; Stan Şteflea Guran 2.–; Gheorghe Golea 100.–; G. Marcoiu 3.–; Ion T. Popescu 5.–; Dem. Bêrzan 5.–; Ion Vêlcu 10.–; D. Butărescu 10.–; G. Tănăsescu 10.–; N. Pastia 5. –; I. Titorian 5. Grigore Grigoriu 10.–; G. Şerbănescu 20.–; C. Nicolau 5.–; N. Arsenescu 4. Total ... 2589,90

(Va urma)

(*"Constanţa"*, I, nr. 30, 12 iulie 1892: 3)

51

INDUSTRIA ÎN DOBROGEA

Un ce caracteristic nu numaĭ in Dobrogea, dar chiar in intreaga ţéră este lipsa spiriţuluĭ de intreprindere. Faţă cu bogăţiile presentate, ramura această de activitate *"Industria"* este cât se póte de puţin practicată şi acéasta pentru motivul arătat.

Nu este insă maĭ puţin adevĕrat, că una din causele principale este şi uşurinţa cu care se poate dobândi in alte ramurĭ, agricultura de exemplu, foloase însemnate: Faţă cu cheltuelĭ nu tocmaĭ marĭ, cunoscinţe mărginite şi cu fertilitatea pământuluĭ cine-va, in mod lesnicios, poate a-'şi agonisi un capital.

Până astă-dĭ aceasta stare de lucruri a putut să meargă şi va continua chiar incă un timp óre-care; acésta insă nu până la infinit. Pământurile la noĭ, unde nu există uă exploatare raţionată şi unde această exploatare se face maĭ in general de alţiĭ de cât de posesoriĭ bunurilor, este invederat şi inevitabil ca într-o bună di, să ne pomenim cu epuisarea complectă a acestuĭ capital; capital din care toţĭ caută a trage foloase cât se poate de marĭ, fără a complecta in urmă golul lăsat şi ce e maĭ mult îl redic la sterilitate.

Un alt punct, care trebue să ne dea de gândit, este şi micşorarea, cu timpul, a acestor intinderĭ de pământurĭ, consacrate astă-dĭ agricultureĭ, prin faptul crescereĭ populaţiuneĭ şi a creareĭ de centruri, a construireĭ de căĭ de comunicaţie etc.; agenţĭ carĭ lucrează in raport invers cu producţiunea, cu toate imbunătăţirile realisate prin progres şi relative la maximum de producţiune al terenurilor.

Se poate intĕmpla ca într'o bună dĭ capitaliştĭ agricultorĭ să nu maĭ poată plasa fondurile în această ramură, şi atuncĭ ce vor deveni eĭ?

Un fel de groază ne apucă, când ne gândim la una ca asta şi dorinţa noastră cea maĭ mare ar fi să putem arăta căile, pentru a putea evita uă asemenea catastrofă.

Astă-dĭ incă capitalurile pot fi angajate in titluri de ale statuluĭ şi aceasta convine mult, căcĭ interesul

www.ziuaconstanta.ro

dat este destul de însemnat. Însă mai târdiu, statul nu va mai fi in posiţiune, prin oferta mare de capitaluri, a plăti dobândi de 4, 5 şi 6 la sută şi deci nu o să convină capitaliştilor şi mai ales micilor capitalişti un beneficiu neînsemnat, căci cheltuielile se măresc prin faptul creşterei trebuinţelor.

Tot astă-di se mai intâmplă, ca mulţi capitalişti să se lanseze in afaceri, ce pot duce la periclitarea posiţiunei lor materiale, cum de ex. jocul de Bursă, şi aceasta tocmai pentru faptul că se caută ca prin puţină muncă şi pricepere să ajungi la acumulare de capitaluri, la îmbogăţire grăbită.

Cât despre aceĭ, carĭ îşĭ angajează capitalurile în împrumutărĭ în condiţiunĭ oneroase, nu ar trebui să mai vorbim, căcĭ este în destul cunoscut resultatul, efectul produs de aceştĭ "înlesnitorĭ de capitalurĭ": ruina.

Nu facem nicĭ un fel de alusiune, este vorba de ceea-ce se întâmplă adesea şi pretutindenĭ, lucrurĭ, ce poate, fie-care în parte avem ocasiunea a le vedea saŭ a le auzi.

Pentru evitarea relelor enumerate, n'ar fi mai bine să luăm măsurĭ preventive chiar de acum?

Oare, de ce nu s'ar putea, ca o parte din capitaliştiĭ agricultorĭ, rentieri, în fine, aceĭ ce dispun de un capital oarecare; spun, de ce nu s'ar putea ca aceştia să caute o altă ramură de activitate, de producţiune?

De ce n'ar voi aceştĭ capitaliştĭ să se angajeze în afaceri, cât se poate de sigure alt-fel, afaceri carĭ cu timpul nu numai că nu se micşorează, dér contrariul se măresc şi realisând in acelaş timp avantagiĭ însemnate?

Pentru dragostea ce avem de a vedea inflorind această ţară, ale căreĭ interese cu toţĭ suntem datorĭ a le apăra, ne ridicăm galsul şi sfătuim capitaliştiĭ a-'şĭ aruncă privirile şi asupra ramureĭ numită *"Industria"*.

Să se priviască ţările industriale şi se va vedea că staŭ pe un picior foarte solid, pe un picior de bogăţie şi suntem convinşĭ că nu ar schimba cu nici o altă ţară.

Belgia, Franţa, Anglia, Germania, Elveţia etc. aŭ recunoscut această necesitate şi le merge bine. Russia, uă ţară cu uă stare agricolă insemnată, de asemenea a recunoscut necesitatea industrieĭ şi astă-dĭ, în multe privinţĭ, pune piept producţiuneĭ streine.

Şi tocmai noĭ, carĭ posedăm atâtea bogăţiĭ de exploatat, carĭ afară de aceasta, prin posiţiunea Geografică ce o ocupăm şi prin mijloacele naturale de comunicaţie, suntem puşĭ *ipso facto* în posiţiunea de a alimenta ţările orientuluĭ: tocmai noĭ să nu căutăm a ne folosi de toate aceste avantagiĭ?

Or, asceptăm poate ca capitalurĭ streine să intervină în defavoarea noastră?

Cred că suntem destul de experimentaţĭ deja, ca să nu maĭ lăsăm, ca in recut, mână liberă capitalurilor din afară!

Capitalistul străin scie foarte bine, saŭ prevede casul, că libertatea capitaluluĭ sĕŭ de intreprindere este vremelnică şi de acea caută de la început să 'şi garanteze, să 'şi asigure un beneficiŭ cât maĭ mare; bine înţeles pe spatele nostru.

Să vorbim acum în special de Dobrogea.

Din ştiinţele culese până acum, pentru alcătuirea unuĭ tablou de stabilimentele şi atelierele de industrie din intréga Dobrogea, reese că industria este pe un picior cât se poate de primitiv, iar industrĭ sistematice nu există aproape de loc.

Până la pretinsele fabricĭ de apă gazoasă, de bere, icĭ şi colo de tăbăcărié etc. nu există nimic.

Şi toate aceste ante-proecte de fabricĭ usează de mijloacele de fabricaţiune cele maĭ primordiale şi peste tot aproape munca mânuală are locul cel maĭ însemnat.

Este trist într'adevĕr să vedem exportându-se pieile noastre, lâna noastră prin ţările industriale mencionate şi apoĭ să le reprimim sub o altă formă, pentru a ne satisface nevoile noastre.

Da, dècă măcar nevoea internă, nevoea noastră proprie ar fi satisfăcută şi excedentul l'am exporta, am fi de înţeles: dar când nevoile noastre asceaptă satisfacerea lor prin transformarea produselor noastre proprĭ în străinătate; cu alte cuvinte când de noĭ înşine nu ne îngrijim maĭ întâi, aceasta va avea resultate nu tocmaĭ plăcute şi consecinţe a căoror greutate nu scim dacă vor fi de suportat.

Dobrogea este în prima linie uă provincie unde crescerea animalelor joacă un rol foarte însemnat şi decĭ materiĭ, care să dea loc la variate industriĭ, destule.

Lâna noastră, pieile noastre sunt exportate aiurea. N'ar fi maĭ bine ca capitaliştiĭ noştrĭ să iasă din reserva, ce uă păstrează şi in această direcţiune să intreprindă fructificarea capitalurilor lor?

Trebue să ne gândim că clientela este deja formată, prin consumaţiunea internă şi n'avem nevoe, ca străinătatea să ne creăm debuşeurĭ streine, cele interne fiind destul de alimentate. Străinătatea cu toate acestea pe fie-care di crează noĭ industriĭ, căcĭ Industria formează astădĭ cea maĭ mare bogăţie.

Nicĭ măcar fabricaţiunea, cărămidiĭ nu'şi are locul aci. Cărămidă care se fabrică, este cât se poate de rudimentară, făcută numaĭ cu mâna şi arsă rău.

Dar un alt produs natural de uă însemnătate capitală şi unde uă exploatare sistematică ar duce marĭ foloase, este piatra de construcţiune.

Intinderĭ nemărginite ascund această bogăţie cu totul neexploatată, bogăţie, care, dacă ar exista prin

www.ziuaconstanta.ro

alte ţĕrĭ ar constitui inavuţirea lor, la noĭ este cu totul neapreciată. Dobrogea pe lângă că ar trebui să alimenteze interiorul eĭ, dar ar putea fi furnisătoarea intreguluĭ şes al Dunăriĭ şi decĭ un isvor insemnat de inbogăţire pentru dânsa.

Asfel, din nicĭ-un punct de vedere nu se poate plânge cineva: avem materiĭ prime, avem şi consumatorĭ. Lipsa constă numaĭ in angajărĭ de capitaluri şi credem că această inacţiune va dispare şi pentru interesul nostru propriu chiar interes vital, vom căuta din răsputerĭ a da tot concursul acesteĭ ramurĭ a activităţiĭ omenesci.

(*"Buletinul Camerei de Comerciu şi Industrie Constanţa"*, II, nr. 7, iulie 1892: 1-3) [77]

52 O MESURĂ DE ROMÂNISAREA ORAŞULUĬ CONSTANŢA

Sunt aprópe doĭ anĭ de când funcţionariĭ din Constanţa aŭ cerut primărieĭ să le vêndă locurĭ pentru a construi case, cu condiţiune ca plata acelor locurĭ să se facă în rate. Dupe câte scim, consiliul comunal de atunci a luat o încheere în acéstă privinţă, prin care se precisa preţul şi suprafaţa loturilor, rĕmânênd numaĭ a se determina localitatea din marginea oraşuluĭ unde să se plănuiască viitorul fuburg al funcţionarilor saŭ, maĭ drept dis, al românilor. – De acum doĭ anĭ, şi până astă dĭ, vedem însă că nu s'a plănuit nimic, aşa că se adeverésce până la un punct, că locurile promise atunci, în ajunul unor alegerĭ comunale, a fost maĭ mult o reclamă electorală.

Cestiunea populăreĭ oraşuluĭ Constanţa, – şi cu ce element anume trebue populat, – este o cestiune nu de mică importanţă din punctul de vedere economic şi politic – Sunt patru-spre-dece anĭ dela anexare, şi în oraşul Constanţa, primul nostru port maritim, nu vedem dece comercianţĭ românĭ. Care să fie causa că în acest oraş nu s'a stabilit industriaşi şi comercianţĭ români, pe când în comunele rurale s'aŭ stabilit miĭ şi miĭ de familiĭ române? Eată o întrebare la care cată să respundem:

Statul prin legile privitóre la administrarea şi regularea proprietăţeĭ imobiliare în Dobrogea, a căutat pe cât se póte să creeze avantagiĭ românilor carĭ se vor stabili în Dobrogea, oferindule pământurĭ de cultură fără plată pe termen de treĭ anĭ, locurĭ de casă fără plată, locurĭ pentru plantaţiĭ etc, numai în scopul ca să fie populată de românĭ şi numaĭ de românĭ. Comunelor urbane de asemenea li s'a delimitat, gratuit, pământ îndeajuns pentru mărirea lor eventuală. – Nu cred că cele una mie hectare pământ aŭ fost cedate oraşuluĭ Constanţa numaĭ pentru a servi bostangiilor pentru cultura pepenilor; destinaţia acestuĭ pământ este strîns legată cu desvoltarea ce 'şĭ va lua oraşul. Modul însă cum s'a înstrĕinat până acum parte din pământul comuneĭ, pe care s'a format câte-va strade, lasă mult şi de dorit şi de bănuit.

Pe când Guvernul, în comunele rurale, îngrădesce oare-cum strecurarea strĕinilor, comuna Constanţa din contra 'şi are porţile deschise pentru orĭ-ce scursură a orientuluĭ, numaĭ să aibă ceva parale ca să plătească un loc de casă. Cum voiţĭ dar ca oraşul Constanţa să se populeze cu românĭ când 'ĭ puneţĭ la masa licitaţieĭ faţă cu capitaliştiĭ strĕinĭ carĭ întrevĕdênd desvoltarea ce 'şi va lua oraşul peste câţi-va anĭ, oferă preţurĭ fabulóse pe uŭ metru de pământ ? Este cunoscut de toţĭ că strĕiniĭ aleargă în tóte părţile lumeĭ – maĭ ales prin porturĭ – unde vĕd că pot realisa câştigurĭ, fără multă muncă şi fără mult capital. Dar óre este prudent, este naţional ca comuna Constanţa să'şĭ vêndă pământurile la strĕinĭ ca aceştia în urmă să speculeze pe români? Faza prin care trece astă-di oraşul Constanţa, a trecut oraşul Brăila acum 50 de ani. Brăila la începutul desvoltărei sale era cu totul în mâinele streinilor, şi când Vodă Ştirbei se încredinţă de acest trist adevĕr, porunci ca în marginea oraşului să se dee gratuit locuri de casă numai la români, şi ast-fel s'a format aşa numitul *raion* al Brăilei, care astă-di formează cea mai frumósă parte a oraşului, şi nu putem dice că Brăila nu este un oraş eminamente românesc. Ceea ce Vodă Ştirbei, dupe cum am dis mai sus, a făcut pentru Brăila, ar putea astă-di să facă nu M.S. Regele Carol, dar d-l Prefect chiar D-l Primar, de órece astă-di suntem o monarhie constituţională în care comuna este în atâta de autonomă în cât se 'şi pótă îndruma fără poruncĭ domnescĭ formarea şi desvoltarea oraşului pe o cale adevĕrat românească.

Póte că ni se va dice că comuna nu este în drept a înstrĕina bunurile sale de cât pe cale de licitaţie. Aci însă putem respunde că suntem sub regimul unei legi escepţionale, în temeiul căria statul cedéză gratuit locuri de case în comunele rurale, şi comunele urbane, la rîndul lor, sunt ţinute a avea aceleaşi vederi economice pe cari le are statul în conducerea intereselor obştesci a le Dobrogei.

Eată dar pentru ce reînoim astă-di cererea funcţionarilor şi persistăm nu numai a li se da locuri pentru a 'şi construi case, dar ca pe viitor *să nu se maĭ vêndă nicĭ o palmă de pământ streinilor.* Comuna prin serviciul ei technic să proecteze viitórele strade, să stabilească un preţ fix pe metru, pe cât să póte de eften, să stabilească

www.ziuaconstanta.ro

condiţiunile şi timpul de construire, şi în acelaşi timp să facă cum a făcut şi statul, adică să publice în tot coprinsul ţĕrei, că românilor industriaşi, meseriaşi, comercianţi şi chiar plugari, cari voesc a se stabili în oraşul Constanţa, li se oferă condiţiuni avantagióse de stabilire. Numai aşa vom rĕuşi ca Constanţa să fie a Românilor, iar nu a streinilor.

(*"Constanţa"*, I, nr. 36, 23 august 1892: 1-2)

53

NECESITATEA UNEI ŞCOALE SECUNDARE ÎN CONSTANŢA

În judeţul Constanţa avem actualmente 12 şcóle primare urbane: 6 de băeţi şi tot atâtea de fete, pe lângă cele 80 şcóle ce funcţionează prin sate şi tîrguri.

Dacă, în termen mediu, socotim câte 15 absolvenţi pe fie care şcoală urbană şi numai câte 2 de fie care şcólă rurală, avem anual un contingent de peste 350 absolvenţi şi absolvente.

Până astă-dĭ, cu tóte stăruinţele ce într'una ne-am pusŭ, nu avem în judeţ nici o şcoală, secundară, orĭ care ar fi soiul ei.

În asemenea împrejurărĭ, e drept să ne întrebăm, ce se face, care e situaţiunea acestor numeroşĭ absolvenţĭ ai învĕţămîntuluĭ primar?

Rĕspunsul e dureros, şi nu se împacă de loc cu trebuinţele nóstre a cultureĭ naţionale.

Cetăţenĭ maĭ cu dare de mână – şi puţinĭ sunt la numĕr, – sunt siliţĭ să'şi ducă copiiĭ prin alte oraşe, mai de obiceiu prin streinătate; trebuind să întâmpine cheltuielĭ şi greutăţĭ, ce trec adeseorĭ peste mijlócele, de carĭ ar dispune.

Imensa majoritate a absolvenţilor, românĭ de fel şi prin simţire, sunt nevoiţĭ a se mulţumĭ cu învĕţămĕntul primar, de vreme ce părinţiĭ lor, maĭ toţĭ funcţionarĭĭ – şi ca escepţiune, nu cunóştem în localitate mai mult de 5-6 casurĭ – nu pot dispune de mijlóce, ca să întreţină aiurea educaţiunea copiilor lor.

Sub acest raport, o nedreptatĕ vedită şi cu urmărĭ rele, se face elementuluĭ românesc de aci.

Noi româniĭ de soiŭ – adică maĭ numaĭ funcţionariĭ ţăreĭ din aceste locurĭ plătim aceleaşĭ dărĭ către Stat, judeţ şi comună, ca şi alţi cetăţeni din restul ţăreiĭ; luăm parte egală la tóte angaralele şi nevoile publice fără nicĭ o deosebire; dar nu putem pricepe de ce suntem egalĭ numai în datoriĭ, şi grozav depărtaţĭ ca cestiune de drepturi.

Până la vremurĭ mai bune, uităm că sub raportul politic n'avem nici un amestec, şi suntem sistematic privaţĭ de cele mai elementare drepturĭ de cetăţenie, când în schimb, elementele streine de tulpina şi de adevĕratele sentimente patriotice, se bucură de drepturĭ, ce nouĕ ni se refuză.

Nu e aci locul, să vorbim despre această anomalie.

Altă dată am maĭ spus'o, şi ne reservăm să revenim cât maĭ în curând.

De-o cam dată, ne mărginim la cestiunea de cultură naţională, care, evident, se cade să primesc orĭ ce alte consideraţiunĭ.

Sunt anĭ la mijloc, de când se proiectează o şcoală normală în portulŭ Constanţa. Mai pe urmă, a fost vorba despre deschiderea uneĭ şcoale de meseriĭ. Până astă-dĭ insă, şi 14 ani aŭ trecut deja de la încorporare, ne găsim mereu la început.

Dacă românĭĭ de aci, sunt vinovaţĭ în ceva şi nepregătiţĭ încă pentru viaţa politică, ce ne-o recunósce *Constituţia* la toţĭ de o potrivă, nu e drept să se loviască în viitorul copiilor noştri. Pentru ei cerem dreptate, pentru ei stăruim ca statul, să înfiinţeze în oraşul Constanţa un gimnaziu clasic, sau o şcoală secundară oricare, unde copiĭ noştri să se pótă lumina.

Nu e o cheltuială îngreuitóre pentru ţară, când e vorba despre educaţiunea şi cultura naţională a elementuluĭ românesc de aci.

Şi apoi, ca să o înţeleagă ori cine, dreptatea plângereĭ nóstre, e destul a spune, că Statul întreţine cu a sa cheltuială un seminariu mahomedan la Babadag, pe lângă hogiĭ ce ĭ plăteşte ca să propună religia mohamedană la elevii turci şi tătarĭ de prin şcólele nóstre publice primare.

De fapt, Ministerul plăteşte ast-fel de hogi la Medjidia, Isaccea, Constanţa etc. de şi elevii musulmani în şcólele din aceste localităţi, sĕ pot numera pe degete. Ba încă – şi aceasta e tare caracteristic – unii din aceşti hogĭ îşi trimet copii lor la Stambul *ca aci să înveţe şi să cultive sentimente româneşti.*

O cercetare cât de uşóră, o mică statistică sub respectul acesta, ar scóte la iveală grozăviĭ de nepriceput.

www.ziuaconstanta.ro

E timpul, ca această stare de lucruri să înceteze.

Când, ca cestie de românisare, se cheltuesc bani pentru întruparea elementelor streine, nu e drept, nu e prudent, nici uman, ca neaușul român să fie oropsit în însă-și țara lui, și pus în afară de ori-ce putință de a se lumina pe terenul național.

Convinși de dreptatea causeĭ nóstre, și încredĕtori în vederile înțelepte ale cârmuitorilor de sus așteptăm cu nerăbdare ca, cu un moment mai nainte, să se dea satisfacțiune legitimeĭ nóstre cereri.

O școală secundară românească în Constanța, de ori ce fel ar fi ea deocamdată; comercială, de meseriĭ ori reală, etc. e o trebuință mult simțită pentru propășirea cultureĭ naționale.

De alt fel streiniĭ ne-aŭ luat înainte: unele comunități aŭ deja înființate gimnaziĭ în regulă, carĭ funcționează de maĭ mulți anĭ.

Quousque tandem.

(*"Constanța"*, I, nr. 40, 20 septembrie 1892: 1)

54 IARĂȘI CATEDRALA NÓSTRĂ

Sunt în deobște cunoscute fasele, parin carĭ a trecut mult încercata catedrală din Constanța.

Dupe o trecere de 10 ani aprópe, de când Statul a pus temelia acestuĭ momument, ne găsim încă la început: ba viciĭ de construcțiune; ba lipsa de fonduri, une-orĭ; ba o pictură, *așia disă de ocasiune,* aŭ fost pe rînd tot atâtea pricini, carĭ nu ne-aŭ dat încă un templu creștinesc de rugăciune în orașul nostru.

Îndelungata nóstră așteptare, urma să aibă un sfârșit în spre bine.

Pentru astă-dĭ, avem plăcerea a înșciința pe cetitoriĭ noștri, că lucrările pentru apropiata deschidere a catedraleĭ, urméză cu activitate.

Ținênd sémă de lipsurile semnalate de către Episcopul Dunăreĭ-de-jos, d. Tache Ionescu, actualul Ministru de Culte, a visitat catedrala și a cercetat cu amănunțiune și o dréptă pricepere, cususurile ce trebuiaŭ înlăturate în pictură, cum și cele alte nevoĭ de mobilier și construcțiune.

Interesul special ce D-sa a pus în acéstă cestiune, iese acum la ivială pentru orĭ și cine.

Dupe 3 septămânĭ dela trecerea D-sale pe aci, lucrările aŭ început să meargă pe calea dréptă și se continuă cu multă stăruință.

D. Mirea, cel ce a luat asupră-și pictura catedraleĭ, se află de mai multe dile în oraș, și se ocupă serios cu lucrările ce mai sunt de efectuat. Acéstă atențiune, era bine să se arate chiar de la început.

E evident, că o privighere sistematică, un control mai pronunțat și priceput, ar fi scutit pe credincioși dela lungă, prea lungă așceptare a deschiderei sfintuluĭ locași – De ast-fel trebuie s'o spunem, era bine să se țină mai multă secotélă de tradițiunile nóstre bisericesci, și să nu se înghebeze în pripă unele lucărri, condamnate chiar din acéstă causă a fi cu totul revĕdute în urmă.

Bine e, să mergem sub tóte raporturile; dar acest mers *trebuie subordinat oportunităței.* În nimic nu se fac salturĭ, fără ca ele să fie prejudiciabile chiar făptuitoruluĭ lor însu-și.

Socotim, că cam așa vederi, aŭ călăuzit pe d. Ministru în mĕsurile ce le-a luat cu privire la acéstă cestiune.

Așa se explică, cum chipurile onor Sfinte – despre a cărora aseměnare pămêntească s'a vorbit atâtea și atâtea până acum – se modifică astă-dĭ și ieaŭ înfățișărĭ propriĭ de a satisface cerințele canónelor nóstre bisericești.

Chiar viciile de construcție ale edificiului, se potolesc pe di ce merge și pe cât mai e posibil; așa în cât, totul făgăduește un bun sfîrșit, de mult așceptat.

Din aceste pricini ne simțim datori, a exprima deplinile nóstre mulțumiri d. ministru Tache Ionescu. D-sa a pipăit și a priceput pulsul unui bolnăvicios de multă vreme în suferință.

Numai ca simpli cronicari înregistrăm acestă lucruri. Altfel, n'avem pretențiunea de a fi cercetat în amănunte și cu deplină cunoșcință în materie, lipsurile de tot soiul ce s'ar putea semnala de către alțiĭ mai cunoscătorĭ și maĭ competenți de cât noĭ.

Remâne încă învederat, că locurile n'aŭ fost strânse de aprópe, chiar de la început, și că trebuie să ne punem tótă încrederea în vederile patriotice ale Ministruluĭ de adi al cultelor, ca într'unul ce a probat cu prisosință, că înțelege și'și dă bine séma despre trebuințele nóstre naționale în Dobrogea.

Dupe spusele chiar ale D-lui Ministru, suntem ținiți a crede că catedrala se va deschide în primăvara viitóre.

Așceptăm cu mulțumire.

(*"Constanța"*, I, nr. 41, 27 septembrie 1892: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

55

BÂLCIURILE DIN MEGIDIA ŞI HÂRŞOVA

În judeţul nostru avem treĭ bâlciurĭ anuale, din carĭ: unul în oraşul Hârşova dela 15-25 Septembre şi douĕ în oraşul Medgidie, avĕnd o durată de câte 15 dile în lunele Iunie şi Octombre; cel din Hârşova este înfiinţat de acum treĭ anĭ, iar cel din Megidia datézĕ încă din timpul fósteĭ dominaţiunĭ Otomane. În aceste bâlciurĭ vin astă-dĭ comercianţĭ din diferite oraşe din ţară, cum din Brăila, Galaţĭ, Călăraşĭ, Bucurescĭ etc. pentru a desface resturĭ de mărfurĭ demodate, vechiturĭ de manufactură şi altele; iar locuitoriĭ aduc vite saŭ producte, ca din vîndarea lor să facă banĭ spre a târgui cele trebuincióse pentru îmbrăcăminte şi gospodărie.

La prima vedere s'ar părea că aceste deposite ambulante de mărfurĭ nu încătuşează câtu-şĭ de puţin desvoltarea comercială şi economică a unuĭ judeţ, în realitate însă, sub forma eftenităţeĭ, ele spoliază pe locuitorĭ şi păgubesce pe comersanţiĭ localĭ. – Depositele ambulante – dacă ne este permis a ne esprima astfel 'şi aveaŭ raţiunea atuncĭ când lipsiaŭ căile de comunicaţie, când atarĭ deposite se transportaŭ în diferite centrurĭ lipsite de industrie nu numaĭ pentru a se desface cu amănuntul locuitorilor, dar şi pentru a asorta chiar pe comercianţĭ. Cine nu'şi amintesce din comercianţiĭ localĭ că acum 20 saŭ 30 anĭ în bâlciul Megidieĭ veneaŭ cantităţĭ colosale de mărfurĭ din Marsilia pentru a se preda comercianţilor din diferite oraşe a le Dobrogeĭ şi Bulgarieĭ.

Astă-dĭ, însă, ni se póte obiecta că acelea şĭ mărfurĭ ni se procură, tot în acelaşĭ bâlciŭ, dar de comercianţiĭ din ţară. Asupra acestuĭ punct avem însă a rĕspunde că în interesul desvoltăreĭ comerciale a judeţuluĭ nostru nu avem trebuinţa de nicĭ un bâlciŭ, şi iată pentru ce:

Majoritatea comunelor din judeţul Constanţa fiind locuite numaĭ de românĭ ar urma decĭ caşi în comunele urbane să avem prăvăliĭ cu obiecte de acelea carĭ se procură locuitorilor ruralĭ, cum de esemplu braşoveniĭ, mămulariĭ şi altele. – Asemenea magasii ne lipsesc aprópe cu desăvârşire din oraşele judeţuluĭ Constanţa, dacă esceptăm oraşul Hârşova. – În anul trecut un neguţător român din Brăila, care deschisese o asemenea prăvălie în oraşul Constanţa, a fost silit să o închidă. Care să fi fost causa? ... Unica şi principală causă a fost şi este că locuitoriĭ din judeţul nostru aŭ adoptat rĕul obiceiŭ ca tóte obiectele pentru gospodărie şi îmbrăcăminte să şi le procure din bâlciul Megedieĭ, adică să le cumpere dela neguţătoriĭ carĭ vin din alte judeţe spre a 'şi desface vechiturile în judeţul nostru.

Prin cele ce espunem nu voim a crea un monopol, pentru neguţătoriĭ localĭ. Nu ... Ideia nóstră consistă, că închidĭndu-se aceste douĕ bâlciurĭ, vom rĕuşi ca în scurt timp să se stabilească comercianţĭ românĭ în cele alte oraşe din judeţ.

Atât din punctul de vedere naţional cât şi economic, autorităţile în drept, credem că, sunt obligate a lucra ast-fel că acele ramurĭ de industrie şi comerciu, carĭ se întreprind numaĭ de românĭ, să 'şi ia desvoltatrea şi în oraşul nostru. Pe câtă vreme însă ţăranul român 'şi va procura căciula, minteanul, gheba, cojocul, sarica, cismele, şi tóte uneltele gospodărieĭ rustice numaĭ din bâlciurile sus citate, de sigur că nu vom vedea în Constanţa neguţătorĭ românĭ cum sunt braşoveniĭ, cojocariĭ, căciulariĭ, cavafiĭ şi alte brasle industriale ca în oraşele Brăila, Ploiescĭ etc.

Iată dar motivele pentru carĭ cerem desfiinţarea bâlciurilor din judeţul Constanţa.

Pe lângă cele ce am arătat am putea să maĭ adăugăm că bâlciurile în sine sunt cu totul păgubitóre şi pentru sătenĭ din punctul de vedere moral şi material. – Săteanul merge la bâlciŭ nu numaĭ cu gândul de a 'şi vinde una saŭ maĭ multe vite, ca din preţul lor să 'şi cumpere cele trebuincióse, dar în el maĭ este înrădăcinat şi obiceiul de a chefui căcĭ alt-mintrelea nu ar însemna nimic că a fost la bâlciŭ, – şi dacă se întâmplă ca în prima di să nu 'şi pótă desface vitele, se vede silit a rĕmâne şi dilele următóre, aşa că la urma urmeĭ, dupe ce se desmeticesce 'şi face socoteala că dacă nu jumătate, dar un sfert din preţul vitelor l'a cheltuit în petreceriĭ. – În definitiv bâlciurile nu pot fi folositóre sub nicĭ un punct de privire, şi desfiinţarea lor póte că ar păgubi numaĭ pe câţĭ-va hangiĭ, cârciumariĭ, cafegiĭ şi alte cuiburĭ de corupţiune din Megidie şi ... atâta tot.

În cât privesce însă vêndarea vitelor, care este un product principal al judeţuluĭ nostru, statul a avut grijea de a înfiinţa târgul de vite din marginea oraşuluĭ Constanţa, pentru constuirea căruia a cheltuit aprópe un milion, unde săteanul 'şi póte vinde prisosul de vite, fără a maĭ fi silit ca din preţul lor să cumpere mărfurile mucegăite a le neguţătorilor ambulanţi. – Dacă astă-dĭ târgul de vite înfiinţat de stat, nu dă resultatele aşteptate, causa, în prima linie, este existenţa bâlciuluĭ din Megidia.

Noĭ ne facem datoria a da publicităţeĭ aceste scurte dar întemeiate aprecieriĭ şi sperăm că atât onor. Consiliŭ judeţian în prima s'a sesiune, cât şi Camera de Comerciu vor căuta a lucra pentru desfiinţarea bâlciurilor din judeţul nostru.

M.P.

(*"Constanţa"*, I, nr. 43, 18 octombrie 1892: 1)

www.ziuaconstanta.ro

56

DELA CONSILIUL JUDEŢULUI TULCEA

Suntem informaţi că pe la 14 Decembrie delegaţiunea consiliuluĭ Tulcea va pleca spre Bucureştĭ spre a spune M.S. Regeluĭ nevoile judeţuluĭ Tulcea. Delegaţiunea este compusă din d-niĭ C.I. Davidoglu, Nic. Sylvie Baboeanu, Ste. Theodoroff, Chiru Hiteff şi Gelescu Cealicoff. Memoriul va fi tipărit şi în broşurĭ. Raportor al memoriuluĭ este d. N.S. Baboeanu. El va cuprinde multe plângerĭ şi interesante cestiunĭ. Ne vom procura unul din exemplare şi îl vom analiza. Ceea ce putem spune, după informaţiunile ce avem, memoriul insistă asupra drepturilor politice, şi se plânge contra administraţiuneĭ ministeruluĭ Domeniilor.

Noĭ felicităm consiliul judeţean de hotărârea luată de a supune din noŭ, M.S. Regeluĭ şi guvernuluĭ plângerile dobrogenilor.

D-l Prim-ministru cunósce starea Dobrogeĭ din 1889 când a visitat-o, în urma căreia a şi promis uneĭ delegaţiunĭ de cetăţenĭ, anul trecut, că va presinta un proect de lege în sesiunea actuală pentru acordarea drepturilor politice dobrogenilor.

Insistăm pe lângă delegaţiune să ceară şi să stărue a obţine o lungă audienţă la d-l Ministru actual al Domeniilor, căruia sĭ-i expue prin viŭ graiŭ: cestiunile viilor, domeniilor şi pădurilor; a deposedărilor şi părcelărilor, cu ocasiunea cărora s'a comis atâta *mişeliĭ* în acel judeţ, maĭ cu seamă.

D-l Carp este omul cestiunilor economice. Dacă nicĭ d-sa nu va da o soluţiune acestor cestiunĭ dobrogene, vor maĭ trece mulţĭ oamenĭ pe cale, până ce li se vor găsi o soluţiune.

Fie ca delegaţiunea tulceană din acest an să fie maĭ norocoasă, de cât au fost până acum delegaţiile şi memoriile trimise din Constanţa.

(*"Constanţa"*, I, nr. 50, 6 decembrie 1892: 2)

www.ziuaconstanta.ro

1893

57 /GESTIUNEA CONSILIULUI COMUNAL TULCEA/

Tulcea 17 Iuniŭ 1893

O zi ne desparte de insemnatul moment pentru viaţa oraşuluĭ nostru, căcĭ însemnat moment trebue să fie pentru un oraş, ce se va simte, alegerea nouluĭ consiliu comunal.

"Deşteptarea Dobrogeĭ", în a căreĭ ţintă a fost şi trebue să fie bună starea oraşuluĭ, 'şĭ face datoria cu acest prilej, discutând un minut gestiunea bună sau rea a vechiuluĭ consiliu, şi lista ce se propune în contra listeĭ vechĭ.

Nicĭ patima, nicĭ ura, nicĭ părtinirea nu ne va conduce condeiul. Judecata rece fără nicĭ un bagaj Cartesian, discutând fapte petrecute, va rosti soluţiunea adevĕrată.

De cincĭ anĭ aproape fostul consiliu comunal, cu Sotirescu şi Peiuff în frunte, a condus destinele oraşuluĭ.

Să închidem ochii şi să ne întrebăm carĭ sunt îmbunătăţirile pe care ni le-a hărăzit nouă orăşenilor? Ce pavaje s'au făcut? Ce clădirĭ publice s'au rădicat? Ce par s'a bătut la clădirile pe carĭ ni le-a lăsat un consiliu trecut, acuzat cu atâta vâlvă, de necorectitudine şi de hoţie?

Dacă respunsul la atâtea întrebărĭ este nimic, nimic, şi iar nimic, de datorie ne este să luăm în mica cercetare şi rumoarea publică respândită contra acestuĭ consiliu trecut.

Se zicea că la primărie se petrec necorectitudinĭ.

Sgomotul creştea din ce în ce; noţiunea necorectitudineĭ se schimba din ce în ce în noţiunea hoţieĭ.

Am tăcut, trecend fără să relevăm sgomotele, şi am aşteptat.

Ne era datoria să nu ne precipităm.

Dacă ierĭ ne era datoria să aşteptăm, azĭ ne este şi maĭ de datorie să ne dăm avizul.

Avem în faţă-ne raportul primuluĭ ministru Lascar Catargiu către M.S. Regele, în care ministrul spune că consiliu d-lor Sotirescu, Peiuff, Paciuff, Ali Izet, Pavloff, Donea, Avramescu etc. **a comis necorectitudinĭ** (vorbă aleasă) şi **este incapabil**.

Ministrul confirmă sgomotul, lăţit de opinia publică.

Avem în faţă-ne o broşură a d-luĭ advocat Baboeanu, din care dacă am spicui pe icĭ pe colo, căcĭ cadrul gazeteĭ nu ne permite a o reproduce, am găsi lucrurĭ de cari ni se face părul măciucă.

O întrebare:

De ce onorabilii foştĭ consiliarĭ, nu liberau mandate pe numele furnitoruluĭ, şi ţineau cu drag ca mandatele să se lanseze pe numele unuĭ consilier?

Respunsul êl dă d-l Baboeanu într'o curioasă socoteală, pe care ne am grăbit să o verificăm la isvor.

S'a reziliat un contract pentru iluminatul oraşuluĭ.

Un consiliar ia mandate pe treĭ lunĭ într-un total de leĭ 7459 b.27.

În timpul antrepriseĭ, ca şi în timpul consiliaruluĭ cu pricina comuna avea 500 felinare şi plătea pe an pentru felinar leĭ nouĭ 49 banĭ 50 adecă pe an leĭ nouĭ 24,750, adică pe lună 2062 leĭ 50 banĭ, adică pe treĭ lunĭ lei 6187 banĭ 50.

Ghicĭ ghicitoarea d-luĭ Baboeanu este rezolvată:

Consiliarul Ali Izet a luat în plus 1391 leĭ banĭ 77.

Maĭ găsim în broşură, cu regulate numere de mandate, fel de fel de diurne, fel de fel de cumpĕrăturĭ de fân şi de orz, până şi de seminţe de racĭ, maşinĭ, telegrame, catran, barace, împărţite mandatele aproape

www.ziuaconstanta.ro

între toţi consiliarii.

Totalul g-ral al acestor se urcă la peste suma de 80.000 leĭ adică o treime din întreg budgetul.

Curioasă ni se pare însărcinarea consilieruluĭ Gherasim Avramescu, de profesie ceainicciu şi cârciumar, cu îndatorirea de a furniza spitaluluĭ lingerie, şi de a clădi un puţ în piaţă, în rotundă sumă de 800 leĭ.

Cum din cale afară scârbos este faptul că aprozii primărieĭ să aibă partea lor de mandate.

Stând strâmb şi judecând drept adevĕr a grăit d-l ministru de interne când a zis M.S. Regeluĭ că fostul consiliu a comis **incorectitudinĭ** şi că aleasă între vorbe, a fost vorba d-luĭ ministru.

D-l ministru de interne şi broşura d-luĭ Baboeanu, a pecetluit decĭ pe fostul consiliu.

Ce avem acum în faţa noastră ca noĭ candidaţĭ:

Lista definitivă s'a stabilit ast-fel:

Gelescu D. Cialicoff, proprietar mare, om cinstit, inteligent, cu o avere foarte mare.

Dimitrie Athanasoff, proprietar mare, om cinstit, cu carte, trecut prin şcolĭ, inteligent, cu o avere foarte mare.

C.I. Davidoglu, advocat, licenţiat în drept, proprietar, inteligent, cu avere.

Telemac D. Theodoroff, laureat al scoaleĭ superioare de comerciu din Paris, inteligent, cu averea luĭ, proprietar.

Dimu C. Covanoff, proprietar, la locul seu, inteligent.

Dimitrie Ceortan, comersant cinstit şi inteligent.

Un grup de oamenĭ, cari prin trecutul lor, prin averea lor, prin cinstea lor vĕdită, făgăduesc să scoată oraşul din mocirla mandalelor personale.

Lupta este uşoară şi putem zice despre fostul consiliu: **De mortuis nihil nisi bene**.

Să maĭ vorbim despre specula ce se întrebuinţează, despre acuzaţiunea ce ni se aduce nouă că românismul l'am pus la index?

Nu, căcĭ nu e nicĭ politic, nicĭ patriotic să discutăm o cestiune discutată atât de mult. Şi eĭ sunt românĭ, cu toate că sunt bulgarĭ de naştere.

Au dovedit şi noĭ să êĭ facem să o dovedească.

Midhat paşa (cel maĭ inteligent ministru) a tăiat în timpul turcilor dictonul *eki musulman bir ghiaur* (doi musulmanĭ, şi un ghiaur) cu legea că toţi supuşiĭ imperiuluĭ sunt musulmanĭ.

O măciucă ajunge la un car de oale.

În această situaţie pricepem cum şi de ce grupul de amicĭ aĭ d-luĭ Baboeanu mână în mână cu tot ce are oraşul Tulcea ca cinste şi ca vază lucrează contra fostului consiliu. Nu sunt principii politice; e curată gospodărie.

Şi nu pregetăm să îndemnăm pe toată suflarea să dea concursul noueĭ liste din care o vedem limpede că va eşi progresul Tulceĭ.

EL

(*"Deşteptarea Dobrogei"*, I, nr. 33, 17 iunie 1893: 1-2) [78]

58

ASOCIAŢIUNEA AGRICOLĂ

Într'o serie de articole s'a arătat cât suntem de înapoiaţĭ în privinţa cultureĭ soluluĭ Dobrogean. S'a arătat earăşi că din causa acestuĭ mod de cultură înapoiat, cerealele noastre nu pot face concurenţă pe pieţele comerciale cerealelor străine, că această stare e vătămătoare atât plugaruluĭ cât şi comerciantului nostru; şi că efectele acesteĭ stărĭ resimţindu-se aproape zilnic, vom ajunge pe nesimţite la o ruină economică. O schimbare a acesteĭ stărĭ se impune numaĭ de cât. Pentru a făptui această schimbare care va avea drept sfârşit emanciparea noastră economică, autorul importantelor articole "emanciparea noastră economică" a conceput salutara idee de a forma o asociaţiune agricolă, care pe de o parte prin agenţiĭ sĕĭ să străbată în masa poporuluĭ ca să-'ĭ arate chipul în care să cultive pământul sistematic, iar pe de alta să chibzuiască la mijloacele prin care să pună la indemâna micului agricultor instrumentele agricole perfecţionate. Cine nu-'şĭ aduce aminte că în Franţa după *Restauraţiune* se forma societăţĭ agricole, comiţiĭ, ferme model etc. etc.; societăţĭ care se ocupă pe de o parte de a perfecţiona instrumentele agricole, iar pe de alta de a face din ţĕranul francez care devenise după revoluţiune proprietar un adevĕrat cultivator de pământ;

www.ziuaconstanta.ro

Şi aceste societăţi cine nu scie ce admirabile resultate aŭ dat. Cine nu a citit iarăşi că în apus capitaliştii ceĭ maĭ inteligenţi, înţelegênd că isvórele avuţieĭ nu se găsesc în speculaţiune fără de frîu, aŭ întors activitatea lor către lucrările pământuluĭ; uniĭ aŭ luat în mâna lor exploatarea de domeniĭ şi aŭ introdus noĭ proceduri, conducându-se de legile care domnesc chimia şi physiologia animală şi vegetală, cu chipul acesta pământurĭ necultivate şi ingrate aŭ fost transformate în bogate domeniurĭ, alţiĭ aŭ format precum se vede în America societăţi carĭ aŭ avut de scop de a pune la îndemâna plugaruluĭ perfecţionatele instrumente agricole. Cine nu vede că cultura în Dobrogea trebue transformată, căcĭ în loc de a lăsa pământul să se îngraşe prin ţelină cea ce este o pagubă anuală pentru plugar, sistem condemnat de mult în alte ţări, n'ar fi mai bine să se facă apel la progresele chimieĭ şi să se aplice îngrăşămintele ? N'ar fi bine ca scumpetea braţelor să o înlocuim prin eftinătatea munceĭ procurată de maşinĭ ? Nu e timpul oare să ne gândim că în loc de a lăsa ca agricultura să se întindă pe terenurĭ din ce în ce maĭ vaste strîmptorênd şi distrugênd prin aceasta pădurile de o mare importanţă în Dobrogea, aceiaşĭ cultură să se intindă pe terenul existent şi să producă prin o muncă sistematică mult maĭ mult şi mult maĭ bine ? Cine nu cunoasce că agricultura este acea care alimentează industria şi comerciul şi că progresele eĭ iarăşĭ nu sunt intim legate cu acele ale civilisaţiunei, fiind-că popóre sălbatice nu sunt acele care ignoreadă aproape complect chipul de a exploata natura ? Agricultura după cum a zis un mare economist, este mamella statuluĭ.

Pentru a pune dar basele emancipăreĭ noastre economice, facem apel la toţĭ membriĭ societăţeĭ fără deosebire, de a lucra în comun acord la desvoltarea agricultureĭ, căci ea alimentând toate ramurile de activitate socială, emanciparea eĭ se va resimţi de toate aceste. În resumat zicem: grupaţi-vĕ comercianţĭ în această asociaţiune, căcĭ progresul agricultureĭ va fi progresul bresleĭ voastre, grupaţi-vĕ voĭ dascălĭ luminătorĭ aĭ poporuluĭ căcĭ emanciparea agricolă a ţăranuluĭ va avea de resultat realisarea idealuluĭ vostru emanciparea intelectuală, grupaţi-vă voĭ inteligenţĭ din toate ramurile, căci fericirea şi prosperitatea ţăreĭ stă în prosperitatea tălpeĭ caseĭ şi grupându-ne cu toţi să eşim odată din apatia orientală în care zăcem, ca să ne putem numi şi noĭ o mică părticică din Belgia Orientuluĭ.

Pentru a pune basele acesteĭ asociaţiunĭ ne-am hotărât a ţine o adunare generală în ziua de *opt Noiembrie 1893.*

Facem cunoscut cititorilor noştri ziua adunăreĭ, fiind singurĭ că toţĭ iubitori de binele comun, vor respunde prin aderarea lor la o cestiune de o aşa de mare importanţă pentru Dobrogea.

Text.

(*"Gazeta Dobrogei"*, V, nr. 346, 17 octombrie 1893: 1) [79]

59

CE LIPSEŞTE DOBROGEI

E lucru cunoscut de toţĭ ceĭ ce se ocupă de afacerile publice că politica, interesele de partid, ieaŭ prea mult timp oamenilor noştriĭ de Stat, orĭ cine ar fi la frânele guvernuluĭ. Mare parte din timp se perde cu combinaţiĭ şi tratative de tot feliul, cum s'ar putea stăpâni maĭ bine situaţiunile politice din diferitele centre; o altă parte se întrebuinţează cu cestiunile isolate ce se ivesc pe toată suprafaţa ţĕriĭ, pentru soluţiunea cărora scările diferitelor ministere sunt dilnic asediate. Scrutând bine, veĭ găsi că chiar în timpul vacanţelor parlamentare, miniştriĭ aŭ prea puţin timp a se deda la studiul diferitelor înbunătăţirĭ reclamate de nevoile ţĕrii, din care causă multe dn proectele de legĭ ce se presintă camerilor, nu sunt adese-orĭ fructul uneĭ chibsuinţă mature, după cum bună-oară e casul cu legea servitorilor, care pune în sarcina uneor comune urbane un serviciŭ şi cheltuelĭ absolut îngreuitoare şi nefolositoare.

O eră nouă pare a se fi început în ministerul domeniilor, unde orĭ ce dispoşiţie ce poartă subsemnătura ministruluĭ, trebue să fie trecută prin criteriul sĕŭ.

Sub ministerul d-luĭ Carp[80], timpul nu se perde în espediente, ne dicea un prietin ce a venit din Bucureştĭ maĭ deunădi. Acolo, trecerea jouisorilor de tot feliul, a persoanelor interpuse şi intermediarilor, obicĭnuiţĭ, a importuna pe şefiĭ aceluĭ departament pentru fiete-ce lucru, pare a'şĭ fi făcut traiul. Şefilor diferitelor serviciĭ, interni şi esternĭ, al căror prestigiŭ era adese sdruncinat prin diferite intervenirĭ, li s'a restabilit autoritatea, pentru că fie-care poartă respunderea faptelor sale; şi ast-fel ministrul nu mai e asediat atât de des pentru cestiunĭ ce nu cad în resortul ocupaţiunilor sale. Acolo se încearcă o şcoală nouă, ce va trebui să regenereze întreaga vieaţă internă a mareluĭ stabiliment al Agricultureĭ, Industrieĭ, Comerciuluĭ şi

www.ziuaconstanta.ro

Domeniilor.

Acolo se continuă a se lucra din resputerĭ la temelia caseĭ: la împroprietărirea tuturor ţĕranilor, vĕndêndu-se lor, celor în drept a stăpâni, moşiile Statuluĭ, object de atâtea specule pentru o clasă de oamenĭ ce nu produceaŭ Statuluĭ de cât încurcăturĭ. Acolo se lucrează la întruparea şi însufleţirea elementelor din care se va compune *România Viitoare*. Basele economice: o agricultură făcută de înseşĭ proprietariĭ soluluĭ, o industrie şi comerciŭ propriĭ, scopurĭ la carĭ s'a ţintit cu vêndarea moşiilor, cu încuragiarea şi protecţiunea industriei prin tarife vamale, convenţiunĭ şi tratate, cu desvoltarea şi naţionalişarea comerciului prin legĭ, şcolĭ şi institute de credit, va trebui să aducă emanciparea economică, prosperitatea materială a ţĕriĭ.

Spre acest finit se lucrează mereŭ şi cu cea maĭ mare activitate, în toate direcţiunile ce 'şi aŭ scurgerea în marele palat al Domeniilor.

Dar nu despre activitatea din ministerul Domeniilor voim să vorbim. Scim că actualul ministru, d-l Carp, nu s'a pus în capul celuĭ maĭ greŭ departament de cât spre a complecta reforma economică a ţĕriĭ, pe care nu toată lumea a înţeles'o, nici mulţĭ nu i s'aŭ sacrificat până acuma. Nu ne îndoim că opera emancipăreĭ economice, căreia s'a pus temeliile abia de câţi-va anĭ, va fi continuată şi dusă la îndeplinire de d-l Carp, spre fericirea ţĕriĭ.

Dar, despre alt-ceva era să vorbim noĭ; noĭ ne plângem de părăsirea în care e uitată Dobrogea. Pe noĭ ne întristează faptul, că de când provincia a fost anecsată, afară de d-l Prim-Ministru, cel mai bătrân din consilieriĭ M.S., nimenea n'a visitat Dobrogea, dintre ómeniĭ de Stat[81], ceea ce ne autorisă a spune că nicĭ unul nu o cunósce de cât doar după hartă şi deosebitele rapoarte. Altmintrenea nu se poate presupune ca ea să fie lăsată îmbrăcată în aceeaşi haină, în care s'a pomenit de la anecsare şi până acum.

Nimenea nu s'a maĭ interesat de soarta acesteĭ părţi constitutive a Statului, dacă cresce, se desvoltă şi are alte trebuinţe noĭ. Şi cu toate aceste, ce şcoală ar putea face cine-va aci! Cât de instructive lecţiunĭ oferă Dobrogea sub toate raporturile vieţiĭ economice !

Un oraş maritim în desvoltarea vertiginoasă; un câmp pustiŭ, ce se brăzdează în toate sensurile; nisce grupuri de bordee şi colibe, devenind sate puternice, bogate şi pline de vieaţă; o diversitate, aproape infinită, de populaţiunĭ, cu obiceiurĭ streine de ale noastre, cu moravuri şi temperamente deosebite, de la germanul auster al Wurtemberg-uluĭ, până la molatecul estremuluĭ Orient !

O transformare se operează aci sub ochiĭ noştriĭ. Regimul pastoral cedează pas cu pas locul seŭ regimuluĭ agricol; valoarea pământuluĭ urcându-se, numaĭ în câţi-va anĭ, de la zero la sute de leĭ hectarul; maşinile agricole şi de tot feliul disputênd peste tot, locul muncitorilor. De unde nu se cunosceaŭ la început, astădĭ pretutindenea nu se ară de cât cu pluguri de fer; de unde nu se audia, astădi, numai un singur sat a introdus peste 70 maşinĭ de secerat; ceea ce nu se practică dincolo, aci ţĕraniĭ, din bun imboldul lor, să asociază, cumpără maşinĭ de trierat cu aburĭ, fără a-i fi învĕţat nimenea catehismul asociaţiunilor.

De unde în fine, până acum câţiva anĭ nu se încărcaŭ în portul Constanţeĭ de cât 25 - 30 vapoare cel mult pe an, astădi – numai până acum – e marfa gata în magaziĭ, poate pentru 100 vapoare.[82]

În nicĭ o parte a ţĕriĭ, poate nicĭ în alte state, ţeranul nu s'a deşteptat aşa de curênd, progresul n'a fost aşa de repede ca în Dobrogea.

Din tot ce constitue vieaţa economică în localitate, singur numaĭ pe terenul industrial nu ne putem lăuda cu nimic. Din potrivă, am perdut şi ceea ce am avut. Industria lemnoasă a căruţărieĭ, atât de desvoltată maĭ cu seamă în judeţul Tulcea, împreună şi cu hamurăria, aŭ perdut terenul în folosul căruţărieĭ şi hamurărieĭ ruseştĭ. Până şi comerciul a început a se naţionalisa, cel puţin prin satele provincieĭ locuite de românĭ.

Partea slabă a Dobrogeĭ este numaĭ administraţia politică, asupra căreia vom scrie în numĕrul viitor.

II

Am terminat primul articol din numĕrul trecut prin a spune că partea slabă a Dobrogeĭ este administraţia ei politică.

În adevĕr, dacă ar sta cine-va să raporteze cu deamănuntul faptele la ideea mare şi generoasă ce legiuitorul a urmărit prin legile cu care de la început a fost dodată Dobrogea, va găsi că scopul nicĭ măcar pe departe nu este atins; iar în unele privinţe s'a ajuns la resultate tocmai contrare de acele spre care s'a ţintuit.

În afară de vêndarea pământuluĭ nu maĭ scim în care direcţiune s'a mai realisat vre-un progres. În direcţia romanisăreĭ satelor şi oraşelor puterea geniului limbeĭ române n'a fost ajutorată prin nicĭ o dispositiune administrativă; până astădi limba oficială a provincieĭ nu este cea românească. În şcolĭ ne întrec eterogeniĭ; în justiţie, deşi trataţi ca minorĭ, totuşĭ nicĭ un control pentru siguranţa impricinaţilor în contra mandatarilor de rea credinţă; în armată, numaĭ înmulţirea şi permanentisarea cadrelor.

www.ziuaconstanta.ro

Peste tot numaĭ datoriĭ şi de loc drepturĭ.

Legea de organisare a Dobrogeĭ, din anul 1880, prevede că devin cetăţenĭ românĭ toţĭ locuitoriĭ carĭ la 21 Aprilie 1877, di în care s'a declarat resbelul ruso-turc, aŭ fost cetăţenĭ otomanĭ. – Până în diua de astădĭ nu se scie cu certitudine pe *nicăirĭ* cine aŭ fost la acea epocă *raiale*, şi prin urmare cine are drept acum a fi cetăţian român.

Numerătoarea din 1880, departe de a fi fost un recensemênt regulat, sunt numaĭ nisce simple liste, ce, chiar dacă s'au făcut pretutindenea, ele sunt alcătuite, pe la sate de primiĭ notarĭ, unul pe 10-15 sate, iar pe la oraşe de către primarĭ, adese fără sciinţă de carte românească şi de sigur fără consciinţă de însemnătatea cestiuneĭ. Din aceste cause ele conţin o sumă de individĭ, ce aŭ urmărit, aŭ venit şi s'aŭ stabilit aci cu ocazia armatei de ocupaţiune rusească. Ele maĭ conţin o altă serie de alegĕtorĭ actualĭ, ce, în timpul guvernuluĭ turcesc nefiind cetăţenĭ otomanĭ, n'ar putea figura astă-dĭ pe listele electorale ale oraşelor.

Esaminarea, revisuirea şi restabilirea acestor liste în întreaga Dobrogea ar face să înceteze de a maĭ funcţiona fabricele de cetăţenĭ de până acum, limpedindu-se situaţiunea în această privinţă; iar oameniĭ politicĭ de la guvern, vĕdênd unde se află, n'ar maĭ da din umerĭ orĭ de câte orĭ ar fi acostaţĭ cu cererea de atâtea orĭ repetată a drepturilor politice, trăgănind o cestiune a căreĭ soluţiunĭ, maĭ târdiŭ saŭ maĭ curênd, totuşĭ se impune.

Facă-se dar un recensemênt regulat ca să scim unde ne aflăm.

Marea ideea naţionalisăreĭ provincieĭ prin colonisarea eĭ cu elemente române n'a fost înţeleasă şi aplicată în spiritul legiĭ, din care causă, satele şi oraşele, vor purta încă multă vreme acelaşĭ de maĭ înainte colorit etnic, iar provincia aceeaşĭ fisionomie pe care a avut'o înainte de anecsare.

Creaţiunea proprietăţiĭ mediĭ – loturile de 100 hectare – nu s'a realisat nicĭ pe sfert, ast-fel după cum, în mod atât de fericit pentru viitorul acesteĭ provinciĭ, a intenţionat'o legiuitorul de la 1882; iar ideea măreaţă şi generoasă de a se împroprietări toţĭ ţeraniĭ pe câte 10 hectare, fără de veste a suferit în timpul din urmă aşa eşecurĭ, că în unele sate – din bună norocire puţine – e inevitabil un proletariat agricol, dacă dispositiunĭ nu se vor lua spre preîntîmpinarea luĭ.

Toate aceste din lipsa uneĭ unităţĭ de vedere la centru, din lipsa uneĭ direcţiunĭ unice şi supraveghere permanentă a celor ce se petrec aicĭ, din causa abandonăreĭ în care a fost lăsată această provincie, pe mânile celor dintâiŭ întêmplaţĭ, speculanţĭ saŭ nepricepuţĭ.

Dacă trecem acum la administraţia interioară a provincieĭ, vom găsi că nu s'a făcut nimica[83] din ceea ce s'ar fi putut face cu poporul atât de blând al Dobrogeĭ. S'aŭ zidit, ce s'a cerut locuitorilor: localurĭ marĭ şi frumoase de şcolĭ şi primăriĭ, cum nu esistă în ţara întreagă, dar, atâta tot; locuitoriĭ aŭ eşit în fie-care an la lucrul şioselelor, dar şiosele n'avem, cel puţin în judeţul Constanţa, de cât un slab început pe icĭ şi colea; s'aŭ ados oameniĭ la lucrărĭ de împădurire cu braţele şi cu vitele, s'aŭ cheltuit miĭ de dile şi o sumă de banĭ pentru lucrărĭ şi săminţe, dar n'avem nicĭ un hectar de plantaţie comunală, – ba şi pădurile comunale esistente, ce legiuitorul a hărăzit satelor, drept despăgubire pentru *baltalîcurile* de odinioară, s'aŭ perdut de mult din lipsa lor de orĭ-ce pază şi conservare. Avem judecătoriĭ comunale, dar ele nu funcţionează pe nicăirĭ, iar judecătoriile de pace, cum sunt organisate şi depărtate, numaĭ împăciuiri nu pot face printre litiganţĭ, cu carĭ judecătorul nu se poate înţelege. Avem un têrg de vite la Constanţa, pentru care comuna şi judeţul plătesc anuităţile împrumutuluĭ în sumă de 27.000 leĭ, dar têrgul nu aduce nicĭ lor, nicĭ ţĕriĭ, nicĭ un folos: nicĭ o vită nu se negociază aci; avem armată berechet şi organe de siguranţă publică, dar nesiguranţa cresce la fie-ce pas şi din di în di; avem instituţiunĭ representative, cu alegerĭ judeţene şi comunale, la care însă Românĭ – paria societăţiĭ dobrogene – nu pot lua parte, fiind lipsiţĭ de dreptul de vot prin o nenorocită interpretaţiune a legiĭ care a desfiinţat tacsa de 5% asupra lefilor funcţionarilor; avem în fine administratori de tot felul, dar asupra faptelor lor nimenea dintre administraţĭ nu póte esercita vre-un control.

De 15 anĭ nu putem avea o biserică în cea mai puternică colonie românească; întreaga educaţiune românească lâncezesce aci, ne-fiind nicĭ o instituţiune superioară care să aprindă şi intreţine făclia sfântă a cultureĭ naţionale, în primul port maritim al ţăriĭ.

Eată de ce n'aŭ avut parte până acum dobrogeniĭ: eată de ce doream în atâtea rênduri, ca un om politic din actualul guvern să ne visiteze odată Dobrogea, spre a profita sieşĭ, ţĕriĭ şi acesteĭ provinciĭ în special.

(*"Constanţa"*, II, nr. 37, 31 octombrie 1893: 1;
nr. 38, 7 noiembrie 1893: 1)

www.ziuaconstanta.ro

INDUSTRIA LACTINĂ ÎN DOBROGEA

Potrivit cu numĕrul locuitorilor judeţul Constanţa este unul din cele maĭ bogate în vite de tot felul, marĭ şi micĭ. Aceasta se datoreşte raritățeĭ populaţiuneĭ şi calităţiĭ soluluĭ, foarte prielnic pentru crescerea vitelor albe şi raseĭ ovine.

Bataliĭ, *hasmanii* Dobrogeĭ ieraŭ ceĭ maĭ renumiţi şi maĭ căutaţi odinioară pe piaţa Marsilieĭ. Primul birt din Bucureştĭ, al d-luĭ Capşa, se aprovizionează de aci cu cărnurile de berbec ce-i sunt necesare dilnic. Visitatoriĭ din toată ţara aĭ băilor noastre de Mare spun în toţi aniĭ că pe nicăirĭ nu se pune în consumaţie cărnurĭ de vită aşa de gustoasă ca în piaţa Constanţeĭ.

Dobrogea este foarte renumită în Orient pentru marea cantitate şi buna calitate a brânzeturilor şi unturilor ce se espediază de aci.

În ţară, peste Dunăre, superioritatea produselor indigene ale industrieĭ lactine abia acum începe a fi apreciată. Caşcavalurile ce se fabrică aci de câţĭ-va economĭ de vite rivalizează în bunătate şi gust cu acele muntene.

Ele se vând în comerciu prin oraşele de peste Dunăre sub denumirea de caşcavale de Braşov. Unturile proaspete de vacă fabricate de femeile colonilor germanĭ se strêng cu sutele de bucăţĭ şi se espediază de către negustorĭ localĭ la Bucureştĭ, din care cause s'aŭ scumpit aşa de mult.

D-l Nicolae Alecsiu, proprietarul moşieĭ Laz-Mahalea, distanţă de 30 minute de Constanţa, vĕdênd desvoltarea progresivă a acestei industri, a instalat la moşia d-sale o lăptărie model cu maşinĭ sistematice, cu care fabrică din lapte proaspăt unt de cea mai fină calitate. Instrumentele de care d-sa se serveşte sunt cele mai perfecţionate; întrebuinţarea lor nu datează maĭ mult ca de dece anĭ, din care causă chiar în occident sunt încă puţin respândite. Ar fi de dorit ca aceste aparate să fie introduse în cât maĭ mare numĕr în Dobrogea, iar sistemul întrebuinţat să fie peste tot generalisat.

În acest scop descriem aci maşinile şi procedarea d-luĭ Alexiŭ.

Prin o maşină centrifugă, de o construcţiune foarte simplă şi solidă, al căruĭ bol principal face 6500 la 7000 învârturĭ pe minută, smântâna se separă imediat de lapte curgênd fie-care în un vas deosebit.

Smântăneala centrifugă se póte face asupra lapteluĭ rece saŭ căldişor, trebue însă sĕ recunoaştem că temperatura are o influenţă notabilă asupra acestuĭ metod de smântăneală, şi că separaţiunea se face maĭ bine cu un lapte de 25° saŭ 30° +. Când trecem laptele imediat după muls, această condiţiune uşor se îndeplineşte; dar adesea şi cu deosebire iarna este necesar de a încălzi maĭ întâiŭ laptele spre a'l aduce la temperatura dorită.

Indată ce smântâna aleasă ajunge la o cantitate de 12 litri se pune în o altă maşină (putineiŭ) care este lucrată numaĭ de lemn tare îndoit; aci, după ce sufere o bătaie de 30 minute, untul se ridică. Dacă acesta este îndestul de tare se trece pe o altă maşină numită amestecător (malaxeur) al căruĭ aspect este ca o masă ce se învârteşte în jurul sĕŭ pe sub un sul dungat, aceasta are de scop de a'l separa cu desevârşire de zeră şi apă în care se spală, dându-i ast-fel o consistenţă şi izolându'l de orĭ-ce materiĭ streine. În urma acestor operaţiunĭ se pune în o presă de formă pătrată, formând bucăţi de 500 grame, după cum se poate vedea la D-nul S. Rondos, comerciant de delicatese.

De aci resultă că cu maşinele centrifuge lapetele fiind smântănit îndată după muls, aceste aparate suprimă de odată obiectele ca oale de pămênt, vase, etc., în întrebuinţarea metodeĭ de a smântâni laptele după ce stă 2 sau 3 dile. Deci cu maşina avem o calitate de unt bun, bazându-se pe tăria luĭ, aroma, gustul, curăţenia şi îngrijirile puse preparaţiuneĭ sale.

Produsele d-luĭ Alexiŭ întrec cu mult pe acele similare ce se vênd dilnic în piaţa Constanţeĭ, care adese sunt amestecate cu alte grăsimĭ şi chiar făinuri de păpuşoiŭ etc. şi care, pe lângă aceste falşificărĭ, conţin tot-deauna o mare cantitate de apă numită zer.

Urăm amicului nostru succes bun în această frumoasă şi importantă întreprindere.

(*"Constanţa"*, II, nr. 39, 14 noiembrie 1893: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

61

DIN TULCEA

DEOSEBIRI ÎNTRE TULCENI ŞI CONSTĂNŢENI

Deşi trăiţi sub acelaşĭ regim sute de ani, Tulceniĭ se deosebesc în maĭ multe privinţe de Constănţenĭ. – Aceste deosebirĭ nu sunt a se atribui numaĭ împrejurăreĭ că în această parte majoritatea populaţiunĭ este de alt neam, prin urmare cu alt temperament, cu altă crescere şi alte moravuri, de cât acele ale locuitorilor judeţului Constanţa. Şi acolo unele plăşĭ şi oraşe cu populaţiunea amestecată, întocmaĭ cum sunt diferitele oraşe şi plăşĭ ale Tulceĭ ; dar înfăţişiarea unor lucruri şi fapte este câte-odată aşa de isbitoare, că aĭ crede că eştĭ în alt Stat în altă ţară.

Influenţa administraţieĭ româneştĭ nu este de loc streină de aceste resultate atât de puţin măgulitoare pentru şefiĭ trimişĭ aci spre a face educaţiunea politică a provinciei anecsate.

Să facem câte-va constatărĭ, să enumerăm câte-va fapte, aşa în mod simplu.

La Tulcea de es. maĭ toţĭ neguţitoriĭ de origină grecĭ, chibsuindu-'şĭ interesele în ceĭ treĭ anĭ acordaţi pentru resgândire la început, nu şi-aŭ lepădat protecţiunea, pe când în Constanţa, din ceĭ 300-400 locuitorĭ grecĭ stabilĭ, aceĭ ce aŭ remas supuşĭ aĭ M.S. Elenice maĭ se pot numĕra pe degete.

De la anecsare şi până acum, nicĭ-odată nu s'a făcut la noĭ o bună şi pe deplin consciinţioasă aplicare a înţelepteĭ dispositiunĭ prevĕdută în legea organică a Dobrogeĭ, care ordonă ca în sfaturile obşteĭ comunale toate elementele populaţiuneĭ să fie representate. – Deşi în Tulcea populaţiunea e compusă din maĭ multe neamurĭ, chiar maĭ multe şi maĭ numeroase ca în Constanţa, maĭ nu ne aducem aminte ca Consiliile comunale să fi conţinut vre-odată alţĭ membriĭ de cât Bulgarĭ şi Românĭ, pe când în Constanţa combinaţia listelor de candidaţĭ la alegerĭ, complectate cu recomandaţiĭ directĭ aĭ guvernuluĭ, conţinea tot-dea-una, ca prin tradiţiune, cel puţin câte un representant al fie-căreĭ comunităţĭ; ast-fel de la 1878 şi până astădĭ, toate elementele aŭ fost tot-dea-una representate în sînul consiliului comunal.

Calea ce s'a urmat în oraşul nostru nu este cea adevĕrat folositoare Statuluĭ şi comuneĭ, dovadă despre aceasta sunt resultatele dobândite: Tulcea în decădere continuă şi Constanţa în desvoltare progresivă şi în stare înfloritoare.

De această greşală se resimte întreaga politică locală. – E de netăgăduit că numaĭ şeful administraţieĭ, oameniĭ Guvernuluĭ sunt de vină, căci nu s'aŭ conformat indicaţiuneĭ şi spirituluĭ legiĭ.

Am putea să afirmăm fără teamă de vre-o desminţire, că în cea maĭ mică plasă din judeţul nostru sunt maĭ multe procese la judecătorie de cât în cea maĭ mare plasă din judeţul vecin. În Mangalia sunt perioade întregĭ de timp, când nu sunt de cât 2-3 procese, pe când în plăşile Tulceĭ sunt câte 20-30 procese pe fie-care di.

Evident că revine şi administraţiilor comunale o parte din respunderea acestor deprinderĭ contractate de locuitorĭ.

În Tulcea esistă *mania* construcţiunilor şi reparaţiunilor de localuri şi lucrările publice, pe când în Constanţa se consemnează maĭ multe sute de miĭ de leĭ, baniĭ judeţuluĭ pentru clădirĭ şi şiosele, pare că ar fi ciumaţĭ, nu se leagă nimenea de eĭ.

La noĭ în Tulcea se fac cele maĭ stăruitoare şi obositoare sforţărĭ spre a se putea pune mâna pe o primărie rurală, pe când în judeţul vecin se pun cele maĭ marĭ insistenţe spre a se găsi un primar la Hârşova, la Cernavodă, Medgidie şi chiar Mangalia.

Din toate aceste trebue sĕ conchidem că prin altă prismă sĕ vĕd lucruri publice în judeţul nostru. Şi de această vedere deosebită se resimte întreg mediul social.

În judeţul nostru chiar sîmţul public este viciat, sucit.

Încă de la descălecătoare s'aŭ găsit aci ómenĭ carĭ aŭ aprins din când în când câte-o *lumînare,* menită, dragă Dómne, a lumina pe locuitorĭ asupra intereselor lor. În loc de lumină s'a produs un adevĕrat întunerec. Nu s'a ajuns de cât la resultatul de a sceptisa pe public, de a despărţi pe cetăţenĭ în tabere duşmănoase unele altora, de a-ĭ transpune într'o harababură caraghioasă de partisanĭ aĭ cutăruĭ saŭ cutăruĭ personagiŭ maĭ mult saŭ maĭ puţin marcant. – După plată şi resplată. – De la "*Steaua Dobrogeĭ* " a reposatului V. Brănişteanu până la "*Deşteptarea Dobrogeĭ*", în agonie, maĭ nicĭ o foaie n'a putut dăinui aci, când ea nu s'a întreţinut cu fonduri administrative. (Aceasta o credem bucuros. Din 200 numere ce am trimis, în judeţul Tulcea, întreg anul trecut, nu ni s'a plătit de cât 10% pe când în Constanţa n'avem 5% remăşiţe. N.R.)

Încheem pentru acum cu aceste rênduri: în Constanţa a fost prefect d-l R. N. Opran, pe când în Tulcea am avut pe d-l P. Stătescu, sub a căruĭ ocărmuire maĭ ales în aniĭ din urmă, s'a viciat totul.

R.

(*"Constanţa"*, II, nr. 40, 21 noiembrie 1893: 1)

www.ziuaconstanta.ro

62

MEMORIUL DELEGAŢIUNEI CONSILIULUI GENERAL

al Judeţului Constanţa asupra situaţiuneĭ aceluĭ Judeţ presentat M. Sale REGELUI

Sire,

Sub-semnaţiĭ, delegaţi de Consiliul General al judeţuluĭ Constanţa, în sesiunea din ĕst an, pentru a supune la cunoştinţa Majestăţeĭ-Vóstre situaţiunea judeţuluĭ[84], credem că îndeplinim nu numaĭ o prescriere a legeĭ organice a Dobrogeĭ, din 1880 încă în fiinţă, dar şi o datorie cetăţenească către Tron, aducênd la Înalta cunoştinţă a Majestăţeĭ–Vóstre, nevoile şi dorinţele judeţuluĭ Constanţa.

Numaĭ o dată pe an representanţiĭ legalĭ aĭ judeţelor române din dreapta Dunăriĭ pot vorbi oficial Tronuluĭ; nădăjduim, suntem siguri, că Majestatea-Vóstră şi acum ca tot-dea-una, va asculta cu îndurare păsurile nóstre,

Sire,

Sunt 15 anĭ de când înţelepciunea Majestăţeĭ-Vóstre şi braţul de fer al oşteanuluĭ român, aŭ întrupat pe vecie Dobrogea la România, a redat Patrieĭ mume, pe fiĭca eĭ rezletită de veacurĭ.

Consideraţiunĭ de religiune şi naţionalitate, aŭ dictat pentru noua provincie un regim special de administraţiune publică.

Era firească, era înţeleaptă la început această mĕsură; dar pe an ce recea, se impunea ca o datorie de românizare şi asimilare ca această parte a Ţăreĭ să nu rĕmână înstrăinată de Patria română pe calea aşedĕmintelor şi să fie asimilată numai pe calea îndatoririlor şi a nevoilor.

Ne cerem, Sire ca Dobrogea să fie representată în Parlamentul ţĕriĭ; acéstă cestiune rĕmâne la chibzuinţa Înaltuluĭ Guvern al Majestăţei-Vóstre; numaĭ el e în mĕsură de a hotărî dacă spiritul public Dobrogean este destul de apt şi matur pentru drepturile politice, şi dacă raţiunĭ de înaltă ordine de stat nu se opun la aceasta.

Cât despre noĭ, ne credem ajunşĭ în legiuită vârstă, şi socotim a ne purta cu vrednicie ca ceĭ maĭ devotaţi şi credincioşĭ apărătorĭ aĭ Patrieĭ şi aĭ Dinastieĭ.

Dar cea-ce ne lipseşte însă, şi ce cerem nu numaĭ în interesul nostru ci şi al Statuluĭ Român, este :

1. Autonomia Comunală şi Judeţiană.
2. Mĕsurĭ pentru desvoltarea agricultureĭ, comerciuluĭ şi a economieĭ vitelor.
3. Organisarea Justiţieĭ ca în ţară.

1. Autonomia Judeţiană şi Comunală

Legea organică din 1880 care întocmeşte representaţiunea judeţeană şi comunală în Dobrogea, numaĭ rĕspunde la nevoia timpuluĭ de faţă.

Consilieriĭ judeţianĭ, chemaţĭ odată pe an numaĭ pentru a vota bugetul, absolut fără nicĭ o altă înrîurire asupra gospodărieĭ judeţuluĭ, şi mai puţin încă, fără nicĭ un drept de control real asupra administraţiuneĭ avereĭ publice, îndeplinesc maĭ mult o formalitate de cât un act de representaţiune publică.

Numaĭ aşa se esplică, cum dupĕ 15 anĭ, căile de comunicaţiune din acest judeţ sunt într'o stare cu totul primitivă; şosele nicĭ că există, de şi decimi de mii de leĭ se cheltuesc pe fie-care an cu personalul technic şi dilele de prestaţiĭ a miĭ de locuitorĭ se perd în zadar.

Despre o bună rînduealâ în gospodăria judeţuluĭ nu poate fi vorba pe câtă vreme starea actuală de lucrurĭ va dăinui şi Consiliul General nu va gospodări şi el în casa luĭ.

Rĕmâne de ajuns administraţiuneĭ Statuluĭ, controlul, direcţiunea şi impulsiunea ce trebue să dea trebilor publice.

Consiliile comunale, di'mpreună cu Primariĭ, sunt o umbră fără nicĭ-o autoritate: de fapt Notariĭ sunt singuriĭ agenţĭ carĭ învârtesc şi conduc totul prin sate.

Această stare de lucrurĭ, nu poate interesa pe locuitorĭ la administrarea comuneĭ lor, eĭ îĭ face nepăsătorĭ şi streinĭ de nevoile obşteĭ locale.

În Dobrogea, administraţiunea s'a substituit parte prin lege, parte prin practică îngăduită, în drepturile judeţuluĭ şi ale comunelor, în cele maĭ micĭ amănunte de gospodărie.

Este dar firesc lucru, ca o sarcină aşa de grea sĕ covârşească puterile administraţiuneĭ; de aci, lângedirea celor maĭ vitale interese publice, de aci nemulţumirĭ generale, de aci nesiguranţă publică şi brigandagiul înspăimântător care bântue Dobrogea fără curmare, băgând groaza în locuitorĭ.

Această situaţiune nu se va putea ameliora de cât o-dată cu schimbarea legeĭ organice din 1880 şi acordarea uneĭ autonomiĭ comunale şi judeţiane, maĭ întinsă.

www.ziuaconstanta.ro

2. Mĕsuri pentru desvoltarea agriculturei, comerciului şi a Economiei vitelor.

Este învederat că agricultura s'a întins tot mai mult din an în an şi a devenit principala ocupaţiune şi sursă de înavuţire a populaţiunei, şi graţie mĕsurilor luate în anul acesta de D-nul Ministru al Domeniilor, mulţi locuitori, cari nu aveaŭ de loc pământ, astă-di brăzdează în ogoarele lor.

Mĕsura luată de a nu se vinde pământul de cât în loturi mici, este de o rară înţelepciune şi nepreţuită în urmările ei bine-făcătoare; şi Vĕ rugăm, Sire, cu adâncă supunere, ca ea să se aplice şi în viitor, transformându-se chiar în dispoziţiune de lege, căci numai aşa va fi cu putinţă stabilirea de plugari români, mai cu seamă pe frontiera despre Bulgaria şi la gurile Dunării despre Rusia, unde elementele strĕine covârşesc elementul român; iar în cas când Statului 'i-ar mai rĕmâne pământuri, să nu le vândă în luturi mari, ci să le păstreze pe seama sa pentru a le arenda celor ce se ocupă esclusiv cu economia vitelor; căci dacă agricultura a luat un avânt aşa de simţit, economia vitelor a pierdut incalculabil din causa strîmtoriei terenurilor prin vândarea lor în loturi mari.

Dobrogea, cu întinsele ei păşuni, cu clima ei meridională, era predestinată mai mult pentru viaţa pastorală de cât pentru cea agricolă.

Nenumăratele ei turme de oi şi hergheliĭ de cai s'aŭ împuţinat de tot, ba chiar rasa vitelor atât de vestită odinioară, a degenerat, şi ca consecinţă fatală, exportul de lână şi de brânzeturi a scădut simţitor.

E absolută nevoe, Sire, ca şi această ramură de activitate naţională să fie ocrotită şi încurajată căci în tot coprinsu Regatului Majestăţei-Vóstre, nu este altă regiune mai potrivită pentru cultura şi economia vitelor ca Dobrogea şi în special judeţul Constanţa.

Judeţul nostru, lipsit în mare parte de păduri şi fără isvoare, este mai tot-d'a-una expus saŭ la secete ardătoare saŭ la ploi torenţiale.

Pentru preîntâmpinarea rĕului, nu vedem alt mijloc de cât Plantarea terenurilor reservate deja în fiecare sat pentru asemenea scop.

Ministeriul Domeniilor, are deja la dispoziţiunea sa sumi considerabile provenite din venitul acestor terenuri pe cari le arendează în fie-care an. Cu acest fond s'ar putea începe plantări sistematice, cea-ce ar înbunătăţi clima şi ar ajuta mult agricultura.

Secarea mlaştinilor promisă prin legea organică din 1880 nu s'a putut realisa până acum. Din această causă, paludismul decimează fără milă populaţiunea rurală.

Asistenţa medicală, orĭ cât de energică şi vigilentă ar fi, nu va putea să ajute în destul, pe câtă vreme se va combate rĕul în efecte şi nu în causele sale.

Însănătoşirea regiunilor băltoase, este o cestiune de viaţă, pentru populaţiunea judeţului nostru.

Pentru a înlesni venirea şi aşedarea locuitorilor în Dobrogea, legea care regulează proprietatea» imobiliară din această parte a ţĕrei, promite a da gratuit noilor veniţi, materialul de lemn şi de piatră pentru construirea caselor. Acéastă dispoziţiune însă nu s'a aplicat până acum: din această pricină cea mai mare parte dintre locuitori 'şi-aŭ construit locuinţi cu totul primitive, ne-având mijloace suficiente.

În interesul salubrităţei publice şi a bunei rînduieli de gospodărie, e necesar să se satisfacă prescrierile legei din 1882 şi chiar să se înfiinţeze câte-va sate model în chipul celor din judeţul Ialomiţa.

Aceasta ar pildui pe Dobrogeni la un traiŭ mai omenesc ci 'i-ar îndemna spre propăşire.

Pentru desvoltarea comerciliui de cereale, de îndelungată vreme se resimte necesitatea unui drum de fier, care să lege judeţul Tulcea cu portul Constanţa.

Toată regiunea de la gurile Dunărei Măcin-Hârşova, şi în linie dreaptă până la Mare, pe o întindere de vr'o 10.000 chilometri pătraţi, n'are nici un debuşeŭ pentru cerealele ei timp de patru luni pe fie-care an, când încetează navigaţiunea, adică tocmai timpul când se determină preţurile şi încep transacţiunile comerciale.

Un drum de fier de la Tulcea-Constanţa ar înviora o întreagă regiune, ar chema la viaţă o populaţiune de peste 120.000 locuitori şi ar deschide statului isvoare noi de bogăţie prin exploatarea pădurilor şi cartierele sale de piatră din Babadag, Taiţa, Cârjelari, Ciucurova etc. etc., cari sunt cu totul depreciate din causa lipsei astăzi căilor de comunicaţiune şi îndepărtărei lor de un centru comercial mai important.

Judeţul Constanţa, de şi cu venituri foarte restrânse, totuşi apreciând importanţa unor lucrări de utilitate publică, cari nu mai îngăduiaŭ amânare, 'şi-a impus cheltueli mai presus de mijloacele sale; între altele, este şi construirea palatului administrativ; dar această clădire fiind o lucrare monumentală, ea nu mai poate fi ridicată pe locul ce 'l posedă judeţul în oraşul Constanţa.

Cerând Ministerului Lucrărilor Publice de a ne da în schimb un loc al sĕŭ, care nu 'i foloseşte la nimic, ni s'a impus condiţiuni grele şi inadmisibile.

Supunând casul la cunoştinţa Majestăţei-Vóstre, îndrăsnim a solicita intervenirea Regală în această cestiune.

www.ziuaconstanta.ro

3. Organizarea Justiţieĭ ca în ţară

Lipsa judecătoruluĭ de Instrucţiune şi a portăreilor se resimte adânc de populaţiunea judeţuluĭ; în materie criminală arestul preventiv se prelungeşte câte 3-10 lunĭ, causa îndepărtărei Curţeĭ de Apel din Galaţi, maĭ cu seamă în timpul ierneĭ, precum şi a lipseĭ judecătoruluĭ de Instrucţiune; în materie civilă, procesele se amân de multe orĭ numaĭ din causă că citaţiunile nu sunt date la timp de agenţiĭ administrativĭ carĭ îndeplinesc atribuţiunile portăreilor.

Este o necesitate general simţită ca şi Justiţia din Dobrogea să fie organisată întocmaĭ ca în ţară,

Sire,

Acestea fiind nevoile şi dorinţele populaţiuneĭ Dobrogene din judeţul Constanţa, noĭ, representanţiĭ eĭ legali şi Membriĭ delegaţi aĭ Consiliuluĭ General, cu respect le supunem la picioarele Tronuluĭ.

Îndeplinirea acestor dorinţĭ, va complecta opera de reforme pe care Guvernul Majestăţeĭ-Vóstre a întreprins'o cu atâta înţelepciune şi patriotism.

Sire,

Toţĭ locuitoriĭ acestuĭ judeţ, fără osebire de religie şi naţionalitate, n'aŭ de cât un singur gând, o singură simţire: Mărirea Patrieĭ şi a Neamului Românesc şi devotamentul până la jertfă pentru Rege şi Dinastia Luĭ.

Aĭ Majestăţeĭ-Vóstre, rĕmânem
de a pururea supuşĭ şi credincioşĭ servitorĭ.

Colonel VASILESCU, Ali CADÎR [85]***, Luca OANCEA, Octavian ŞEITAN***

(*"Gazeta Dobrogei"*, VI, nr. 352, 28 noiembrie 1893: 2-3)

63

D-LUI MINISTRU AL CULTELOR

Când am propus şi susţinut în coloanele acestuĭ diar înfiinţarea în Constanţa a uneĭ şcoale secundare, am înţeles a unui gimnasiu clasic orĭ real, orĭ o şcoală comercială, fiind convinşi că numaĭ unul din aceste aşeděminte respunde la necesităţile locale.

Faptele ce s'aŭ urmat de atuncĭ încoace ne daŭ proba că premergeam uneĭ dorinţe viŭ simţită de populaţiunea întreagă. În adevĕr, consiliul comunal, ecoŭ al trebuinţelor generale locale, a luat o decisiune în sens de a se interveni la minister pentru crearea uneĭ asemenea şcolĭ. În timpul din urmă cetăţeniĭ oraşuluĭ Constanţa aŭ hotărît a se face o suplică, pe care să o înainteze Guvernuluĭ central, cerând înfiinţarea unuĭ gimnasiŭ clasic. Publicăm maĭ la vale cuprinsul aceleĭ suplice subscrisă de 250 fruntaşĭ aparţinênd tuturor naţionalităţilor.

Ne credem datorĭ a atrage asupră-i atenţiunea d-lor miniştriĭ, şi în special a d-lui ministru T. Ionescu, care cunoasce bine Constanţa, rugându'l să bine-voiască a lua în consideraţiune faptul: că prin înfiinţarea Şcoaleĭ de învĕţetorĭ ruralĭ, nu s'a dat întru nimica satisfacţiune locuitorilor di cele şease oraşe ale judeţuluĭ, nicĭ oamenilor marĭ cu dare de mână şi numeroşilor coloniĭ românĭ aşedaţi prin satele Dobrogeĭ, aĭ căror copiĭ, în numĕr de peste douĕ sute absolvenţĭ în fie-care an, nu vor încăpea, saŭ nu vor avea toţĭ dorinţa de a studia limbele locale ca să se facă învĕţătorĭ de comune.

O spunem şi acum, şi nu credem că vom fi siliţĭ a ne desminţi vr'odată: înfiinţarea şcoalei normale aci, acum după 15 anĭ, ast-fel după cum e organisată, nu va putea aduce mult folos nicĭ cultureĭ în genere, nicĭ maĭ cu seamă românismuluĭ, ca şi *programele reduse*, imposibile de pus în aplicaţiune la vre-unul din oraşele Dobrogeĭ.

Vom maĭ reveni. Eată petiţia în cestiune:

Domnule Ministru,

Încredĕtorĭ în vederile largĭ, cu care urmăriţĭ de aproape nevoile culturale ale ţĕreĭ, ne simţim datorĭ a expune D-voastre unele lipsurĭ de şcoală, ce de multă vreme apasă cu greutate asupra judeţului şi oraşului

www.ziuaconstanta.ro

nostru.

Numaĭ în oraşul Constanţa, fără a maĭ vorbi de celel'alte comune urbane din judeţ, avem tot felul de şcoale particulare, fie-care în parte cu aspiraţiunĭ deosebite. Ast-fel adĭ sunt în fiinţă:

1) Doué şcoale primare greceştĭ una de băeţĭ şi alta de fete, cu o populaţiune de peste 300 copiĭ şi copile.

2) O şcoală primară mixtă bulgară, pe lângă care funcţionează un curs de **3 clase gimnasialĭ.**

3) O şcoală armenească.

4) O şcoală catolică.

5) Câte-va belferiĭ israelite; şi

6) O sumedenie de şcoale turceştĭ, cu alcătuirea lor orientală.

Faţă cu acest numĕr de şcoale private, noĭ Românii avem numaĭ şcoale primare de băeţĭ şi de fete. Aceste şcoale prin firea programeĭ lor, nu pot stăvili influenţa şcoalelor private, care numĕră cum am spus'o câte-va clase secundare.

Lipsa uneĭ şcoale secundare româneştĭ, face ca diferitele elemente streine din provincie, să se depărteze de o educaţiune românească, căutând învĕţătura copiilor prin ţĕrile streine învecinate, şi pierdênd ast-fel orĭ-ce legătură cu ţara noastră, în care de alt-fel trăesce şi'şĭ câştigă hrana.

Şcoala normală de învĕţătorĭ ce are a se înfiinţa dilele acestea, priveşte numaĭ pregătirea naţională pentru sate, ea nu se adresează de loc şi nevoilor orăşeneştĭ, fiind dat că într'un port maritim cu mişcare mare comercială, cum este oraşul Constanţa, târgoveţul nu'şĭ va destina copilul pentru modesta carieră de învĕţător.

Socotim, Domnule Ministru, că prima grije a educaţiuneĭ naţionale în această parte a ţĕreĭ **este şi trebue neaparat să fie** îndrumarea copiilor de alt neam către şcoala românească, şi cum elementele străine culte, singurile ce pot înrîuri în bine orĭ în rĕŭ pentru noĭ românii, sunt concentrate în oraşe; înfiinţarea unuĭ gimnasiŭ clasic în Constanţa e o trebuinţă mult simţită şi utilă.

Statornicind o asemenea şcoală în oraşul nostru causa naţională câştigă un procent de peste 60%. Aşia:

1) Numeroşiĭ absolvenţĭ aĭ şcoalelor primare urbane, găsesc la îndemână calea de a'şĭ urma învĕţătura maĭ departe. – De obiceiu copiiĭ ceĭ maĭ sîrguitorĭ – şi aceştia în genere, se numĕră printre ceĭ săraci – sunt siliţĭ a'şi întrerupe şcoala din causa lipseĭ de mijloace;

2) Eleviĭ străinĭ, găsind în oraş o şcoală, în care şi-ar putea continua studiile, nu vor mai pleca pentru acest scop prin ţĕrĭ streine. Adĭ se numĕră cu sutele de copiĭ de felul acesta trimeşĭ prin Austria şi Constantinopole, Sofia şi Atena, după ce şi-aŭ făcut studiile primare în şcoalele noastre. În aşa chip eĭ perd şi puţinele sentimente româneştĭ, ce le-aŭ căpătat în învĕţământul nostru primar.

Complectându'şĭ educaţia în ţară, vor fi mai apropiaţi românismuluĭ deprindêndu-se de micĭ a cugeta şi simţi româneşte.

3) Numeroasele şcoale particulare din oraş vor cădea de la sine. – Conlocuitoriĭ noştriĭ străinĭ, vedênd că numaĭ cu certificatele şcoalelor noastre primare lĭ sĕ primesc copiiĭ în gimnasiŭ nostru, îĭ va trimete la şcoalele Statuluĭ din primiĭ anĭ aĭ etăţeĭ şcolare; şi ast-fel şcoalele primare se vor popula simţitor, în dauna celor particulare.

Mărginind aci expunerea noastră, vĕ rugăm cu multă stăruinţă, Domnule Ministru, **să înfiinţaţĭ în oraşul Constanţa un gimnaziŭ clasic,** hotărând, între altele dacă credeţĭ necesar, a se propune câte-va ore pe săptămână şi studiul unor limbĭ vorbite în localitate, cum ar fi limbele: greacă, engleză şi italiană.

Urmează 250 iscăliturĭ.

(*"Constanţa"*, II, nr. 43, 12 decembrie 1893: 1-2)

64

PETIŢIA
Comisiuneĭ delegate de Consiliul judeţian pentru a esprima M.S. Regeluĭ nevoile judeţuluĭ Tulcea

Sire,

În conformitatea art. 42 de legea de organizare a Dobrogeĭ consiliul judeţian, grăbeşte şi în acest an să supună la picioarele Tronuluĭ Majestăţeĭ Voastre dorinţele şi nevoile judeţuluĭ Tulcea.

www.ziuaconstanta.ro

*Ne grăbim, **Majestate**, a supune şi noi la picioarele Tronului Majestăţei Voastre bucuria ce simte judeţul întreg pentru fericitul eveniment, care a zămislit în sufletul tuturor Românilor nădejdea unui viitor mare, vădându-se întărită în ţară dinastia glorioasă a Majestăţei Voastre, căci şi urmaşii Majestăţei Voastre vor trebui să calce urmele pline de mari învăţăminte, prin care Majestatea Voastră aţi ştiut să faceţi să strălucească de glorie şi de prosperitate coroana de oţel a României.*

Constatând, cu bucuria în suflet, că am intrat în al 16 an de glorioasă şi înbelşugată oblăduire sub sceptrul Majestăţei Voastre, reprezentanţi fideli ai dorinţelor conjudeţenilor noştrii, nu găsim un prilegiu mai bine-venit să rostim deplină gratitudine pentru dreapta şi rodnica oblăduire în acest spaţiu de vreme cât timp am schimbat guvernul autocratic pe guvernul constituţional al Majestăţei Voastre. Şi dacă astă-di mai sunt mici dorinţe şi nevoi, pe care respectuoşi le supunem la picioarele Tronului, ele isvorăsc toate dintr'o singură nevoe ce se simte, şi vor dispare toate prin această singură nevoe împlinită: intrarea Dobrogei în Constituţiune.

*Şi este drept, **Majestate**, că cerem solicitudinei Tronului împlinirea acestei dorinţe.*

Sunt unspredece ani deplini, de când Dobrogea împlineşte faţă de ţara mamă şi ultima ei datorie: birul sîngelui.

Sunt unspredece ani de când copiii Dobrogei învaţă fără preget datoria de a'şi vărsa sîngele pentru apărarea Patriei Româneşti şi a Tronului Majestăţei Voastre.

Împlinirei unei datorii mari se succedă acordarea unui drept tot atât de mare.

*Când copţi suntem, **Majestate**, pentru a împlini o datorie sfântă pentru noi, credem că trebue să fim copţi pentru a avea şi drepturile sânt ale unei ţări constituţionale.*

*Ceea ce, **Majestate**, a fost mai greu pentru noi a fost faptul că în anul acesta d. Ministru al Domeniilor a făcut să se aleagă o deputaţiune dintre proprietarii de vii, care a avut termen să se prezinte d-luii Ministru de la 1-15 Octomvre, şi deputaţiunea aleasă cu regulate forme administrative prezentându-se în legal termen, d-l ministru al Domeniilor fără a da pas să se discute, dacă viile noastre sunt saŭ nu embaticare, dacă legile otomane le consideraŭ proprietate absolută saŭ nu, dacă instanţele judecătoreşti înalte ale Ţărei, le-aŭ considerat ast-fel saŭ nu, – a pus comisiunea în dilema saŭ să se plece embaticului saŭ să se creeze mii de procese.*

Din aceste nenorocite împrejurări până acum această întrebare a remas neresolvată în detrimentul intereselor statului, în detrimentul intereselor proprietarilor, interese atât de strâns legate, interese atât de grabnic chemate a fi resolvate, căci ce impedică mai mult transacţiunile de cât proprietatea precară ?

Şi ce împedică mai mult prosperitatea economică de cât greutatea, să nu zicem imposibilitatea, transacţiunilor.

*Pentru că suntem la cestiunea uşurărei transacţiunilor, credem **Majestate**, că este timpul ca şi judeţul Tulcea să aibă facilitatea transporturilor, uşurinţa transacţiunilor în timpul mort al erneĭ, debuşeŭ producţiunilor noastre în acest seson, înviorarea comerciului prin faptul legărei provinciei noastre de ţara mamă.*

O linie ferată de la Tulcea-Babadagh-Tariverde-Medgidie şi de aici având Constanţa la Mare şi Cernavoda la Feteşti, ar face acea ce credem că trebue să se facă pentru folosul comerciului judeţului, mai cu seamă că în ţară nu este judeţ fără să aibă linie de cale ferată.

Linia această ferată ar fi un contrapond negreşit liniei ferate de la Reni la Odesa.

*Va veni apoi negreşit vremea când podgoriile judeţului Tulcea, mijloc mare de comerciĭ în această parte a Ţărei, va avea la dispoziţie o linie ferată de cel puţin 30 de kilometri de la Tulcea spre Măcin şi atunci s'ar putea afirma că tuturor ramurilor producţiunei judeţului Tulcea s'aŭ pus la dispoziţiune facilităţi, pentru desvoltarea lor şi atunci **Majestate**, în principii de economie politică am putea dice că judeţul Tulcea progreseadă.*

*Trei cestiuni, **Sire**, de capitală importanţă ne ar fi remas să mai supunem bunei voinţe a Majestăţei Voastre, cestiuni privitoare la legea pentru regularea proprietăţei imobiliare în Dobrogea.*

Cu toată esistenţa legei, care porunceşte să se parceleze pământurile, să se fixeze limita proprietăţilor, sunt încă sate cari nu aŭ beneficiat de dispoziţiile legei, nefiind planurile aprobate şi cari după atâţia anitrăesc în întunerecul isvoritor de certuri şi procese a proprietăţei nedeterminate.

Cutezăm de pildă să supunem cunoştinţei Majestăţei Voastre faptul că în comuna Niculiţel, pl. Isacceĭ, până astăzi în anul 1893 nu s'aŭ pus locuitorii în stăpânirea pământurilor parcelate lor sub şubredul motiv că trebue să plătiască materialul lemnos de pe pământurile lor; cum cutezăm să afirmăm că comuna Rachel nu are pământ de cultură pentru locuitorii de bastină căci Lajii cultivatori de tutun aŭ acaparat totul.

Această lege a oprit pe seama fie-căruĭ sat o porţiune de pământ în raport cu numĕrul locuitorilor, spre a se împăduri. Ministerul Domeniilor prin agenţii seĭ închiriază aceste locuri, consemnând veniturile.

www.ziuaconstanta.ro

*Cutezăm, **Sire**, să supunem Vouă rugăciunea noastră că odată cu votarea legeĭ pentru împădurire să se ţină seamă şi de locurile de împădurit ale Dobrogeĭ.*

*Aicĭ credem, **Majestate**, că este locul să amintim rugăciunea uneĭ populaţiunĭ întregĭ care cere ministeruluĭ Domeniul graţia să îĭ se vîndă şi pămêntul improductiv pe acelaşĭ preţ cu terenul productiv, pentru a sfêrşi desele conflicte intre stat – proprietar al acestuĭ teren – în mijlocul proprietăţilor ţărăneştĭ, vecinic măr de discordie, pricină de proces silvic.*

Maĭ cutezăm să cerem guvernuluĭ Majestăţeĭ Voastre graţia privitoare la legea pentru regularea proprietăţeĭ în Dobrogea.

După art. 14 din legea de la 1882 o mulţime de locuitorĭ, maĭ ales musulmanĭ, aŭ fost deposedaţĭ de pămênturile lor. Ar trebui studiată din noŭ această cestiune, ar trebui reintegraţi în posesiurea pămênturilor lor nenorosiţiĭ carĭ lê aŭ perdut din cunoştinţa dispoziţiilor legeĭ.

Puterniculuĭ sprijin al Majestăţeĭ Voastre adresăm această rugăciune.

*Nu ne a remas, **Majestate**, să supunem la picioarele Tronului Majestăţeĭ Voastre de cât o singură cestiune tot atât de importantă ca şi cestiunile de până acum: Este vorba de reorganizarea justiţieĭ în Dobrogea.*

*Căcĭ **Majestate**, drept e să avem şi noĭ judecătorul de instrucţie, să iasă din puterea procuroruluĭ doua atribuţiunĭ imediat contrariĭ, acea de a instrui şi acea de acuza; căcĭ este drept Majestate într'un singur cuvânt să putem şi noĭ avea complecta organizare judecătorească din ţară în acord cu mersul progresiv al timpuluĭ şi trebue să cerem această reorganizare în vederea atât a noilor organizaţiunĭ administrative, cât şi votuluĭ consiliuluĭ judeţian, prin care s'a hotărît construirea în Tulcea a unuĭ palat judecătoresc, în care să se cuprindă şi localul curţeĭ curţeĭ cu juraţĭ.*

Aceste fiind în liniĭ generale nevoile judeţuluĭ, ele se pot rezuma negreşit în intrarea Dobrogeĭ în Constituţiune, căcĭ negreşit representanţiĭ eĭ vor căuta să facă ca şi acest judeţ să fie în starea de înflorire în care trăesc toate districtele puse sub sceptrul ocretitor al Majestăţei Voastre.

*Vouă adresându-ne, **Majestate**, suntem convinşĭ că Voĭ ne veţĭ asculta dorinţele şi Veţĭ face ca ele să devie o realitate.*

Amintindu'ne că erĭ s'aŭ împlinit 15 anĭ de când Dobrogea a fost pusă sub scutul puternic şi rodnic al Majestăţeĭ Voastre nu putem de cât să urăm.

Să trăiţĭ Majestate !

Să trăiască M.S. Regina !

Să trăiască A.S.R. Principele Moştenitor !

Să trăiască A.S.R. Princ. Maria !

Să trăiască A.S.R. Princ. Carol !

Urmează iscăliturile membrilor.

(*"Constanţa"*, II, nr. 43, 12 decembrie 1893:3; nr. 45, 26 decembrie 1893: 2-3)

www.ziuaconstanta.ro

1894

65 LUPTA COLONIŞTILOR

Când coloniĭ românĭ de dincóce şi de dincólo de Carpaţi aŭ venit să populeze stepele întinse ale Dobrogeĭ şi să formeze noĭ sate româneştĭ, aŭ avut să întimpe nevoĭ pe carĭ le-aŭ întâmpinat toţĭ aceĭ carĭ aŭ părăsit vatra şi căminul strămoşesc, spre a merge să ducă în pământurĭ uitate sângele neamuluĭ lor. După cum în desvoltarea or căruĭ popor indiviziĭ trec prin patru fase de luptă; lupta alimentară, lupta economică, lupta politică ş'apoĭ ajung la lupta intelectuală, care este fasa la ordinea dileĭ în multe state civilisate, tot astfel şi coloniştiĭ românĭ când aŭ venit în acest pământ, aŭ avut să lupte maĭ întêiŭ pentru traiul dilnic, deci a trecut prin lupta alimentară, apoĭ pentru a'şi dobândi o situaţiune economică bună, deci a trecut prin lupta economică şi când acésta 'şĭ-a dobândit'o, a mers maĭ departe şi a voit ca în satul în care el s'a stabilit, graiul luĭ să prepondereze în viaţa publică, decĭ lupta politică. Coloni de afară trecênd prin aceste treĭ fase şi eşind victorioşĭ, aŭ intrat adĭ în fasa lupteĭ intelectuale, care va da ca resultat omogenitatea în vederi şĭ în simţirĭ a maselor de afară. Pe cât ne bucură situaţiunea românilor de afară carĭ prin munca lor proprie aŭ ajuns la acéstă fasă a lupteĭ intelectuale, pe atât ne intristează când vedem că în oraşe elementul românesc să găseşte abia în prima luptă, care este lupta alimentară, căcĭ în oraşe pentru român nu e vorba, nicĭ de situaţie economică, nicĭ de preponderenţa politică şi maĭ puţin de luptă intelectuală. De 15 anĭ în oraşe elementul românesc compus din funcţionarĭ aĭ statuluĭ, din lucrătorĭ, etc. nu întreprind altă luptă de cât cea alimentară, adică acea de aşĭ procura hrana dilnică, ale căreĭ prime elemente sunt exploatate cu neruşinare sub ochiĭ diselor autorităţĭ româneştĭ de aceĭ ce veacurĭ aŭ stors sudórea poporului român.

Unde este situaţia economică a românuluĭ din oraşe ? Unde este preponderenţa luĭ politică ? Nicăerĭ, Nicăerĭ este adĭ, nicăerĭ va fi mâine, căcĭ aceĭ ce 15 anĭ aŭ exploatat neamul românesc din Dobrogea, tot aceĭ spre ruşinea lor, să opun adĭ pe faţă contra tendinţelor româneştĭ. Am spus că atâta vreme cât conducători oraşelor româneştĭ nu vor deschide braţele poporuluĭ românĭ de afară, atâta vreme oraşele române vor fi prada streinilor şi românii din ele objectul şi ţinta lor de exploatare. Dar mi se va dice voiţĭ a agita în Dobrogea cestiunea românească ? Da, căcĭ prin tradiţiunile veacurilor, Dobrogea să dovedeşce că a fost a neamuluĭ românesc, care cel din têiŭ a înfiinţat vechile sate româneştĭ din mijlocul pădurilor jud. Tulcea şi din pădurile plăşilor Trayan şi Silistra-Nouĕ, şi avem dreptul a ne desvolta şi a lucra cum cer interesele românismuluĭ, într'un pământ al nostru, pentru care noĭ am vĕrsat sânge. Ş'apoĭ dacă o naţiune n'are tendinţa de a cuceri situaţiunea economică şi politică şi de a impune cultura sa oraşelor din pământul seŭ, de a asimila elementele disparate, aceleĭ naţiunĭ nervul sĕŭ vital i-a perit şi ea atuncĭ este môrtă. Dorinţa de a ne impune glasul nostru în tóte cestiunile publice şi private din pământul nostru, nu este numaĭ perfect legitimă, dar încă demnă de marĭ elogiĭ. Ş'apoĭ ce cerem noĭ? Cerem pentru românĭ partea ce i se cuvine din situaţiunea oraşelor.

Cine nu scie, câţĭ din locuitoriĭ Constanţeĭ, de almintrilea fórte puţinĭ acum 15 anĭ, aŭ primit cetăţenia românească ? De unde şi cum aŭ devenit adĭ atâţia cetăţenĭ românĭ care nu şciŭ chiar româneşte ? De unde în micele orăşele aŭ inundat atâtea lipitorĭ care trăesc pe spinarea românuluĭ ? Cu aceştia aŭ cucerit situaţia economică şi cetăţenia românéscă ? Eĭ bine contra acestor oamenĭ care vor să ne înăbuşească, ne ridicăm şi cerem acelor ce aŭ simţire românéscă să se intereseze de acéstă cestiune, căcĭ în ogorul românesc s'a ivit neghină care este aprópe să înăbuşéscă sămânţa cea bună. Când ne aruncăm ochiĭ asupra oraşelor unde românul abia 'şĭ duce dilele de adĭ pe mâine, când ne aruncăm ochiĭ asupra oraşelor şi vedem că munca ţĕranuluĭ român este exploatată, nu putem ca să nu vorbim de starea deplorabilă a românilor, stare care să aseamănă cu a albineĭ care munceşte, dar a căreĭ muncă trântorul o consumă. În acéstă situaţiune să nu vor-

www.ziuaconstanta.ro

bim de românism ? Să nu rechemăm la viaţă poporul român care e prada tuturor lipitorilor ? Să nu cerem conducătorilor oraşelor grije pentru neamul românesc ?

Datoria celor ce aŭ simţire românească este să deschidă ochiĭ poporuluĭ asupra situaţiuniĭ oraşelor şi să-ĭ arate ca lupta luĭ finală este a le cuceri economiceşte şi politiceşte, căcĭ alt-fel neamul nostru de afară va fi pururea robul economic al aceslor ce aŭ despreţuit şi neamul şi ţara nóstră. Să ne aducem aminte că destulă vreme munca poporuluĭ român a plătit şi luxul stăpânitorilor noştri de odinióră, şi-a îmbogăţit şi căzăturile morale ale Bizanţuluĭ, şi a venit vremea cred acum, să resuflăm şi noĭ şi să ne gândim ca viitorul să nu ne rezerve robia economică, care e maĭ durerósă de cât tóte robiile. Noĭ dăm semnalul, falanga românească de afară să îndeplinească acest ideal, şi să nu piardă nici o-dată din vedere consciinţa naţională, care redeşteptând în noĭ trecutul, ne îmbărbătează la lupta pentru viitor.

(*"Gazeta Dobrogei"*, VI, nr. 366, 6 martie 1894: 2-3)

66 ELEMENTUL ROMÂNESC DIN ORAŞELE DOBROGEI

Când ne aruncăm ochiĭ asupra acesteĭ provinciĭ primul lucru de care ne isbim este lipsa unuĭ element românesc din oraşele şi orăşelele Dobrogeĭ. Lipsa elementuluĭ românesc din oraşe este cestiunea cea maĭ de căpetenie carĭ interesează neamul românesc din această provincie.

Noĭ româniĭ populat'am pustietăţile întinse ale Dobrogeĭ, schimbat am faţa acestuĭ pământ, ridicat'am pe cât ne-a fost cu putinţă nivelul primitiv al agriculturеĭ şi desvoltat'am viaţa economică sub toate raporturile, dar când vedem că întreaga noastră muncă de la sate se îndrepteadă către oraşe, întrebarea ce ne punem este: unde este elementul românesc din oraşe care să sprijine munca noastră agricolă ?

Element românesc în oraşele Dobrogeĭ afară de câte-va nu avem.

Cine nu scie că oraşele sunt acele care daŭ tonul în vieaţa publică a reiónelor lor ? Cine nu scie că oraşele sunt acele artere prin care munca naţională păşeşte peste hotarele ţĕreĭ nóstre şi tot prin ele produsele strĕine intră pe pământul nostru ? Cine nu scie că bogăţia uneĭ naţiunĭ stă în desvoltarea comerciuluĭ eĭ, care desvoltare presupune progresul agriculturеĭ şi industrieĭ? Şi cine nu scie că acest comerţ e grămădit în oraşe? Cine nu scie earăşĭ ce influenţă copleşitoare aŭ acestea pentru mersul regulat şi buna propăşire a satelor ?

Toţĭ recunosc valoarea vieţeĭ oraşelor, dar când în aceste oraşe elementul românesc nu există, durere cuprinde pe român când vede că preţul munceĭ luĭ este lăsat la capriciul acelor ce sunt strĕinĭ de neamul şi sîngele luĭ.

Cine nu a vĕdut în oraşe cum produsul munci ţĕranului român este adesea batjocorit, căcĭ strĕinul având unica ţintă de a specula, speculeadă la măsurătórea productuluĭ luĭ, speculeadă la cantitatea vîndută, speculeadă la preţul sĕŭ, şi 'l speculeadă căci în multe oraşe nu este fratele luĭ care să ridice glasul pentru spoliarea luĭ.

Cine nu vede adesea plugariĭ românĭ pe pieţele comerciale a le oraşelor vărsând lacrimĭ, căcĭ altă cantitatede product agricol aŭ măsurat acasă şi altă cantiate în minus s'a socotit la piaţă.

Dacă existenţa unuĭ element românesc în oraşe este necesar pentru a protegea munca nóstră agricolă, fiinţa lui în oraşe este o necesitate naţională în acelaş timp, căcĭ când în ele nu se află românul, viaţa politică se află în mâinile strĕinilor, carĭ aŭ tot interesul de a imprima caracterul neamuluĭ lor acesteĭ vieţĭ. Toate ramurile activităţeĭ sociale în loc de a tinde spre a progresa causa noastră naţională, ele tind spre a paralisa şi a înăbuşi orĭ-ce aspiraţiune românească. Ş'apoĭ tendinţa nóstră naţională trebue să aibă de ţintă că precum satele Dobrogeĭ s'au populat cu românĭ, tot astfel şi oraşele să aibă un element românesc, care să intre în viaţa comercială, economică şi politică a lor. Cine nu 'şĭ aduce aminte că portul Brăila care odinioară era în măinile strĕinilor, astă-dĭ este în mâinile românilor, căci patrioţiĭ de pe vremuri au favorisat stabilirea românilor, în el şi aceştia puţin câte puţin aŭ cucerit întreaga viaţă publică a aceluĭ oraş ?

Cine voeşte deplina propăşire a românuluĭ trebue să se gândească de a colonisa şi oraşele şi orăşelele cu elemente româneştĭ. Autorităţile trebue să ea măsurĭ spre a pune românuluĭ de sat la îndemână o bucăţică de pământ în reionul oraşuluĭ, pe care să se stabilească şi cu încetul să formede mahalale româneştĭ, care să schimbe cu timpu şi faţa orientală a oraşelor şi să garantede şi maĭ bine desvoltarea românismuluĭ în arterele

www.ziuaconstanta.ro

comerciale şi politice ale acesteĭ provinciĭ. Necesitatea unuĭ element românesc în acest viitor prim port al ţĕreĭ se simte din ce în ce maĭ mult, căcĭ ar fi trist pentru neamul nostru ca întreaga viaţă publică a acestuĭ oraş, să fie după cum a fost 16 ani în mâna acelor carĭ se daŭ de cetăţenĭ românĭ când e vorba de drepturĭ, dar când e vorba de datoriĭ se retrag sub paravanul uneĭ reŭ interpretate libertăţĭ.

A venit vremea s'o spunem pe faţă că de la strĕinĭ nimic nu putem aştepta în bine pentru neamul nostru. Când e vorba de viaţa publică voesc să fie în frunte, dar când e vorba de a face ceva pentru neamul ţi ţara aceasta, ne arată în mod indirect unde le este inima şi gândul lor. Trăesc în ţara aceasta, şi se îmbogăţesc din sudoarea românuluĭ, dar la român nu se gândeşte. Cine nu a vĕdut earna aceasta comitete peste comitete lucrând spre a asigura fondurĭ până şi societăţeĭ "Silloghi", dar la şcoala românuluĭ şi la nevoile lui gânditu-s'a cum-va ? Pentru ca toate acestea să încetede, pentru ca munca românuluĭ să fie preţuită, pentru ca glasul luĭ să rĕsune în oraşe, pentru ca viaţa comercială să fie şi în mâna românuluĭ, pentru ca opera de colonisare să se termine deplin, se cere ca autorităţile constituite, să lucrede pentru a se stabili în oraşe elemente românescĭ.

Vrem ca lanţul românesc din această provincie care începe de la Dunăre să se termine la Mare şi aicĭ maĭ cu seamă în acest loc unde zace oasele neuitatuluĭ poet latin, voim să se stabilească un element românesc care pe malurile Măreĭ să fie santinelă ne-adormită a neamuluĭ nostru.

Vom reveni.[86]

(*"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 2, 24 aprilie 1894: 1) [87]

67

NECESITATEA ÎNFIINŢĂREI UNEI SOCIETĂŢI ECONOMICE ŞI DE AJUTORARE PENTRU ELEMENTUL ROMÂNESC DIN DOBROGEA

"Unde'ĭ unul nu-ĭ putere la nevoĭ şi la durere", a dis poetul în sublima sa inspiraţiune. În adevĕr, orĭ cât ar lupta individiĭ unuĭ popor isolaţĭ unul de altul; orĭ cât de fertil ar fi terenul de activitate al fie-căruia; orĭ-care ar fi forţa aptitudinilor, de care dânşiĭ ar dispune, în restrînsul cerc al uneĭ activităţĭ singuratice; în lupta lor pentru existenţă vor trage pururea targa pe uscat, vor bate apa 'n piuă, până când vor cădea victime miserieĭ la urma urmelor.

Spiritul de asociaţiune, tendinţa de conlucrare comună, unirea şi în voie şi în nevoie, solidaritatea şi ajutorarea mutuală, sunt principiĭ tot atât de vechĭ ca lumea. Cu cât un popor a fost maĭ însufleţit de aceste principiĭ; cu cât s'a silit maĭ mult a 'şĭ întocmi din ele credul sĕŭ de viaţă, cu atât acel popor a mers inainte cu paşĭ siguri pe calea progresuluĭ, pe calea propăşireĭ culturale şi economice, cu atât a eşit maĭ triumfător din împrejurările grele, ce eventual saŭ pus în drumul sĕŭ.

Toate operile marĭ ale omenireĭ, din cea maĭ depărtată antichitate şi până astă-zĭ, sunt resultatul firesc al acestor principiĭ, şi decĭ pe basa lor, un popor cu vederĭ largĭ asupra viitoruluĭ sĕŭ, 'şĭ regulează busola conducătoare a vieţeĭ, pe marea furtunoasă, a nevoilor şi greutăţilor, strîns legate de chemarea sa în lume, de soarta şi destinele sale.

Dacă în împrejurărĭ normale de viaţă; dacă la popoare cu elemente omogene, cestiunea de asociaţunĭ, în anumite direcţiunĭ şi cu scopurĭ bine definite de interes obştesc, s'a impus, ca o necesitate "sine-qua-non" de viaţă, cu cât maĭ mult se impune o atare cestiune la popoare în renascere, precum este poporul românesc, şi cu elemente eterogene, carĭ caută să înghită, să stingă existenţa elementuluĭ domnitor, precum este aicĭ în Dobrogea ?!

Strĕiniĭ din această provincie aŭ declarat un adevĕrat rĕsboiŭ de exterminare elementuluĭ nostru românesc. În oraşe ca şi la sate eĭ se întind ca pecinginea. Munca românuluĭ este supusă la capriciul lor speculativ. Speculă şi exploateadă nevoile şi trebuinţele poporuluĭ românesc fără milă; căcĭ nimenĭ nu'ĭ concurează şi românul trebue să pice în ghiara lor.

Strĕiniĭ de aci, prin nepăsarea nóstră aŭ pus mâna pe comerciŭ şi meseriĭ, două din cele maĭ principale artere de viaţă pentru un popor, două din cele maĭ marĭ surse de propăşire economică pentru o naţiune. Să fie orĭ cât de bogat pământul uneĭ ţĕrĭ; să producă orĭ cât de mult agricultura eĭ, acea ţară va da înapoĭ, pe câtă vreme comerciul şi meseriile vor fi în mâinile strĕinuluĭ, care n'are alt ideal de cât: îmbogăţirea fără muncă şi trudă, şi altă patrie de cât: nesăţioasa pungă pe care să o îndese cu munca şi sudoarea altora.

www.ziuaconstanta.ro

În faţa acestor adevěruri isbitóre, în faţa acestor împrejurări, care numaĭ bucurie şi fericire nu aduc neamuluĭ nostru, trebue să ne mulţumim numaĭ cu constatarea lor ? Trebue să le lăsăm a 'şĭ continua mersul lor până în sfârşit, saŭ trebue să le punem capăt o dată ?

Trebue, dar trebue să punem o dată capăt acestor rele, atât de dezastróse intereselor de viaţă a neamuluĭ nostru din această provincie, şi singurul mijloc nu poate fi altul, de cât înfiinţarea uneĭ societăţĭ economice românescĭ, uneĭ societăţĭ, unde neamul nostru să-şĭ capitalizeze economiile realisate din orĭ-ce soiŭ de muncă, şi în care să găsească sprijin şi ajutorare, atât în voie cât şi în nevoie.

Această societate românească să împrumute din capitalul sĕŭ banĭ plugaruluĭ, comerciantuluĭ şi meseriaşuluĭ român din această provincie, în scopuri bine chibzuite şi bine definite, şi cu procente legale, ca să scape de uzura neomenoasă a cămătarilor strĕinĭ. În fie-care reşedinţă de plasă să'şi aibă câte o sucursală, care să fie la îndemâna românuluĭ, când necesitatea 'ĭ va impune să alerge la sprijinul societăţĕĭ. În fie-care cătună chiar, societatea să deschidă, din fondurile şi pe rĕspunderea eĭ, prăvăliĭ cu toate articolile trebuitoare vieţeĭ dilnice, pe care să le desfacă neamuluĭ nostru pe preţurĭ modeste şi echitabile. Nevoile plugaruluĭ român să nu maĭ fie speculate şi exploatate de strĕinĭ, carĭ fără mustrare de cuget ieaŭ şapte preţurĭ pe un lucru vêndut, maĭ ales la sate. Prăvăliile deschise să fie conduse de românĭ cu dor de binele şi fericirea neamuluĭ lor.

Fondurile societăţeĭ vor creşte cu paşĭ repedĭ; plugarul şi meseriaşul român vor munci pentru mărirea capitaluluĭ lor propriŭ, vĕrsat din timp în casa societăţeĭ; comerciul român va lua un adevĕrat avênt, şi specula neomenoasă a strĕinilor se va îngropa în groapa ce dênşiĭ ne-o sapă nouĕ.

Înfiinţerea uneĭ atarĭ societăţĭ este idealul cel maĭ mare a fruntaşilor gospodarĭ şi patrioţĭ românĭ puşĭ în fruntea acestuĭ organ, de apărarea şi susţinerea intereselor de viaţă a neamului nostru din acest pământ. Eĭ vor lua iniţiativa înfiinţăreĭ eĭ în cel maĭ scurt timp posibil; căcĭ nu maĭ este vreme de perdut, când relele aduse de strĕinĭ pe capul nostru se agravează pe di ce merge, rele pe care dacă nu vom scie a le evita la timp printr'o acţiune comună, ele, în mod fatal, ne vor face robĭ în propria noastră ţară.

Cine dintre noĭ nu scie, că neîndurateĭ cămătarĭ strĕinĭ ieaŭ românuluĭ astă-dĭ procente de 10% pe lună, cu alte cuvinte sută la sută pe an ?

Până când agonisita munceĭ nóstre să sature lăcomia neînfrânată a strĕinuluĭ ? Cum ? Noĭ românĭĭ nu suntem demnĭ a lucra pentru interesul general al neamuluĭ nostru, când avem toate mijloacele la îndemână ?! "Picătură cu picătură formează lacul" spune filosofia poporuluĭ şi apoĭ "în unire stă puterea". Toată suflarea românească din această provincie să se unească într'o acţiune comună în lupta pentru existenţa şi propăşirea noastră economică. Fie-care român de bun simţ de pe aceste locurĭ, să lucreze din rĕsputerĭ la înfiinţarea şi întemeierea uneĭ societăţĭ economice şi de ajutorare, pentru elementul nostru românesc din Dobrogea; căcĭ o atare instituţiune românească este scăparea noastră de robia economică pentru present; este piedestalul propăşireĭ noastre pentru viitor; este stăvilarul neînvins, ce putem opune la timp speculeĭ şi exploatărilor strĕinuluĭ.

(*"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 3, 1 mai 1894: 2)

68 STREINI OPLOŞIŢI ÎN SATELE DIN DOBROGEA

Trista experienţă ce am făcut în trecut, deschidênd porţile ţĕreĭ strĕinilor istoviţĭ de foame şi alungaţĭ ca netrebnicĭ şi periculoşĭ din alte ţĕrĭ, dându-le cu marinimia, înăscută în firea neamuluĭ nostru, găsduirea şi ospitalitatea, se vede că n'a fost de ajuns, ca să ne înveţe minte: *cum trebue să ne purtăm către eĭ pentru present şi viitor, cum trebue să ne apărăm şi ferim interesele naţionale, de ghiara lor lacomă şi distrugătóre.*

Cele maĭ marĭ nenorocirĭ posibile am îndurat de pe urma strĕinilor, nenorocirĭ, care într'o vreme eraŭ 'aproape să stingă existenţa noastră naţională, probă epoca neagră a "Fanarioţilor", ale căreĭ urme se maĭ cunosc şi astă-dĭ destul de adâncĭ. Specula şi exploatarea cea maĭ neomenoasă, conruperea moravurilor, bólele cele maĭ primejdioase, degradaţiunea civică, profanarea castităţeĭ şi demnităţeĭ noastre naţionale, înăbuşirea simţuluĭ de patriotism, viciile cele mai ruinătoare, toate relele sociale în fine, de care am suferit atât şi suferim încă, sunt aduse în vatra şi căminul nostru strămoşesc de leprele strĕine, şi cu toate acestea încă tolerăm să invadeze pe pământul ţĕreĭ nóstre, încă tolerăm lighioanelor strĕine să se înfigă până în cele maĭ de jos trepte ale neamuluĭ nostru, pe care'l ruinează şi moralicesce şi materialicesce.

www.ziuaconstanta.ro

Nenorocita Moldovă, altă dată flórea românismuluĭ, astă-dĭ geme în ghiarele sectarilor luĭ Iuda. Robită economiceşce, ruinată moraliceşce, din această parte a ţĕreĭ noastre românescĭ, n'a rĕmas astă-zĭ de cât o umbră ca cestiune naţională; n'a rĕmas de cât un schelet fără viaţă, cu câte-va bucăţele de carne românească pe icĭ şi colea, sdrenţuite şi istovite de evreul neîntrecut în lăcomie, perfidie şi rĕutate, de această pestă lipicioasă, care lasă foc şi pârjol pe unde trece, ruină pe unde ajunge, şi de care toată omenirea în genere, astă-dĭ fuge cu o adevĕrată groază.

Soarta Moldoveĭ pare reservată şi Dobrogeĭ. Strĕiniĭ orientalĭ, cu aceleaşi tendinţe şi apucăturĭ ca ale evreuluĭ din Moldova, pe fie-ce di se oploşesc cu duiumul prin sate; să nu maĭ vorbesc de oraşe, unde glasul românesc abia se maĭ aude.

Această pelagră vagabondă, prin graţia nepăsăreĭ noastre, se întinde cu o putere uimitoare. Strĕinul oriental, fără patrie şi lepădat de neamul sĕŭ, cu înşelătoarea *tărguliţă de mărunţişurĭ*, adĭ vine şi se stabilesce 'n satul românesc de aci, pe care 'l svêntează cu specula; mâine 'şĭ deschide prăvălie în regulă, în care în mod fatal aglomerează, prin mijlóce meşteşugite, toată sudoarea românuluĭ din sat, şi poimâine căpătuit, cu tendinţe neînfrânate la cetăţenia română şi cu aspiraţiunĭ esagerate la toate drepturile naţionale legate de ea. Ca să'şĭ ridice glasul românul din sat contra acestora 'şi găsesce beleaua. Fulgerile şi trăsnetile luĭ Jupiter cad pe capul sĕŭ de la primul pas.

Cu o îndrăsneală şi impertinenţă incalificabilă, strĕinul venit aci abea de treĭ dile, susţine, că din moşĭ şi strĕmoşĭ neamul sĕŭ s'a născut şi crescut pe pământul acesteĭ provinciĭ, că are decĭ ca un drept indiscutabil întâietatea, de a se sătura din sursele de bogăţie a acestuĭ pământ, şi noĭ românĭĭ n'avem alt drept, de cât a ne mulţumi cu resturile, asvârlite de la masa luĭ abusivă.

Din primele momente ale reîntrăreĭ noastre în stăpânirea acesteĭ provinciĭ, ideia de naţionalitate şi patriotism trebuia să fie călăuza noastră de tóte zilele. Elementele neamuluĭ nostru, găsite atuncĭ aci, trebuiaŭ cultivate românesce şi treptat, treptat chemate în viaţa publică a oraşelor şi satelor de aci. Elementele românescĭ venite să se stabilească aci, din orĭ-ce parte, trebuiaŭ încuragiate şi ajutate părintesce la stabilire şi asigurarea buneĭ lor stărĭ pentru present şi viitor.

În legea organică a acesteĭ provinciĭ să se fi prevĕdut cele maĭ riguroase restricţiunĭ, nu pentru cestiunea de stabilire din noŭ a celor ce nu sunt de un sânge şi neam cu noĭ, care trebuia interzisă cu desăvârşire, dar pentru tolerarea limitată a stabilităţeĭ strĕinilor găsiţĭ aci, în cas când aceştia ar fi îndrăsnit să lucrede în desacord cu interesele noastre de naţionalitate şi propăşire economică. În funcţiunile publice să se fi adus patrioţĭ încercaţĭ şi probaţĭ ca tărie de simţ naţional; iar nu să fi tolerat acapararea lor de năimiţĭ, carĭ 'şĭ vând neamul şi ţara pentru banul conrupĕtor al strĕinuluĭ, pe care'l dă astă-zĭ, ca mâine să'l scoată din sudoarea românuluĭ cu procente incalculabile de marĭ.

Nimic, dar absolut nimic să nu se fi strecurat în organisaţiunea şi viaţa publică a acesteĭ provinciĭ, fără a fi fost de dece orĭ drămuit cu cumpăna intereselor noastre naţionale. Totul să fi fost românesc şi pretutindenĭ să fi plantat vlăstarĭ românescĭ puternicĭ, carĭ să înfrunte cu bărbăţie copleşirea scaeţilor şi pălămideĭ strĕine, vlăstarĭ, pentru a căror desvoltare viguroasă, să nu se fi cruţat nici o jertfă naţională posibilă.

Care este astă-zĭ situaţiunea aprópe în genere a oraşelor din Dobrogea ? Toate branşele de activitate, toate sursele de economie în mâinile strĕinilor. Strĕiniĭ daŭ tonul în viaţa lor publică, strĕiniĭ sunt tarĭ şi marĭ şi noĭ românĭĭ aci suntem o adevărată clasă de desmoşteniţĭ. – În sate strĕiniĭ se oploşesc în numĕr considerabil. Ca mâine şi ele vor fi robite economiceşte şi ruinate moralicesce şi naţionalicesce, dar nu vom scie cele puţin acum, când rĕul este destul de agravat, să lucrăm românesce, ca să ferim situaţiunea satelor noastre de aci, de potopul extereminător al strĕinilor, fără căpătâiŭ şi fără patrie.

Patrioţiĭ românĭ de valoare din această provincie a luat iniţiativa de luptă în scopul acesta, şi toată suflarea românească din acest pământ este alăturĭ cu eĭ şi gata de toate sacrificiile ce 'ĭ s'ar impune, de această sântă luptă, de la care atârnă soarta noastră de astă-zĭ şi cea viitoare de mâine şi poimâine.

Mijloacele de luptă a acestor patrioţĭ românĭ sunt legale şi în acelaşĭ timp întemeiate pe dreptul de viaţă şi statornicie naţională pe acest pământ, recucerit prin vitejia neamuluĭ nostru. Ţinta lor finală în această luptă este curăţirea vetreĭ şi căminuluĭ nostru de toate lepădăturile orientuluĭ, care tind făţiş să se ridice pe ruinele noastre, dar care se vor prăbuşi în groapa ce sapă neamuluĭ nostru; căci ca tot-d'auna românul ştie să-'şi apere drepturile de vieaţă. Când strĕiniĭ ne-aŭ adus atâtea rele, este timpul ca autorităţile noastre să ea grabnice măsurĭ, ca să cureţe satele Dobrogeĭ de aceste lifte, căcĭ ele nu numaĭ rod munca românuluĭ, dar introduc viciul şi corupţiunea în poporul nostru atât de cast în obiceiurĭ şi moravurĭ, şi tolerarea acestora atrage oploşirea altora, oploşire care va da naştere unuĭ element strĕin compact, care nu va exploata numaĭ pe român, dar va vinde, va trăda interesele noastre naţionale, căcĭ nicĭ inima, nicĭ cugetul, nicĭ sângele nu'l leagă de acestea.

(*"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 5, 15 mai 1894: 2)

www.ziuaconstanta.ro

69

/MONUMENTUL SOLDAŢILOR FRANCEZI DE LA CONSTANŢA/

ŞTIRI LOCALE

Monumentul ridicat in memoria soldaţilor Francezĭ carĭ aŭ perit de flagelul Holereĭ în timpul rĕsboiuluĭ de la 1854-55, a fost inaugurat cu deosebită solemnitate Duminica trecută. Pentru acest scop Ambasadorul Franceĭ d. de Coutouly cu întreaga legaţiune franceză din Bucurescĭ a venit încă de Sâmbătă seara în oraşul nostru. Duminică de dimineaţă mulţime de lume era adunată la cimitirul catolic[88]. La ora fixată pentru solemnitate d. de Coutouly însoţit de consulĭ localĭ aĭ tuturor puterilor şi de capi autorităţilor a mers la cimitir unde se adunase peste 3 miĭ de oamenĭ. Aci preotul catolic oficie un serviciŭ divin după care adresă poporuluĭ adunat o cuvĕntare, *accentuând că în lume este o veşnică luptă şi în timp de pace şi în timp de rĕsboiĭ; lupta în timpul păceĭ este lupta religioasă; că în această luptă omul nu poate găsi alinare de cât numaĭ în biserica Catolică care singură arată calea mântuireĭ.* Această cuvêntare ţinută la o asemenea solemnitate şi în faţa autorităţilor românescĭ carĭ aŭ ca *religiune de stat biserica ortodoxă,* a produs o rea impresie. Preotul Catolic ar fi putut face "propaganda fide" altor neamurĭ, nu nouă românilor care avem o biserică, care nu e murdărită nicĭ de *sîngele inchiziţiuneĭ, nicĭ de indulgenţe, nicĭ de luptele religoase ce aŭ slăbit popoarele, nicĭ de neajunsurile politice ce face multor state precum Italieĭ şĭ Francieĭ, şi nu nouă să ne vorbească de cele ale sufletuluĭ, ea care nu se îngrijeşte de nimic din acestea, căcĭ nu urmăreşte domnia bisericeĭ spirituale ci domnia bisericeĭ temporale, prin aspiraţiunile ce urmăresc capul aceleĭ bisericĭ, de a se incorona regele lumesc al Romeĭ.* Să scie dar preotul catolic că cuvêntând noĭ l'am deplâns, căcĭ venise să ne glăsuiască nouĕ de importanţa uneĭ bisericĭ ce nu se poate compara nicĭ în libertatea ce propăvădueşte, nicĭ în trecutul eĭ cu biserica noastră, care nu are în sînul eĭ acele tipurĭ odioase numite "Jesuiţĭ". În schimb însă d. de Coutouly a ţinut o admirabilă cuvêntare, făcând istoricul soldaţilor periţĭ aicĭ, a arĕtat bucuria ce simte de a fi la această solemnitate în care se dă cocheteĭ Constanţa, acest monument care va perpetua amintirea acelor ce aŭ murit pentru *Patrie* şi *Datorie.* Dupĕ d. de Coutouly a luat cuvêntul d. General Băicoianu care de asemenea venise la Constanţa, spre a representa la această solemnitate armata română, arĕtând mândria ce simte armata română şi în special garnizoana de Constanţa, de a avea monumentul acesta, care reaminteşte un trecut de suferinţă, dar ce dă bărbăţie acelora ce sunt chemaţĭ să lupte pentru Patrie, jertfindu-şĭ vieaţa, cu încredinţarea că Patria va venera osemintele lor.

După d-sa a luat cuvêntul d-nul Prefect al judeţuluĭ. Cu cuvântarea d-luĭ Prefect s'a încheiat această solemnitate care a lăsat o neştearsă amintire cetăţenilor Constanţeĭ.

(*"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 5, 15 mai 1894: 3)

70

CONGRESUL STUDENŢILOR

După cum am anunţat Vineri seara Studenţi Universitarĭ aŭ sosit în Constanţa. Sâmbătă la orele 1 s'a deschis Congresul şi s'a procedat la alegerea preşedinteluĭ, alegêndu-se d. Ştefănescu Goangă. Duminică s'a ţinut prima conferinţă de d. Ilie Ighel, tratând despre *psyhologia onoareĭ.* După conferinţă Studenţi aŭ mers in corpore la Statua luĭ Ovidiŭ şi aŭ depus pe capul nemuritoruluĭ poet o cunună de laurĭ. Lunĭ s'a ţinut a doua conferinţă după amiazĭ, iar seara s'a dat un concert în folosul săracilor. Concertul a constat din recitări de poesiĭ execuţiunĭ de piese musicale cu vioara şi flautul. Recitarea satireĭ luĭ Eminescu în care se vorbeşte de bulgăroĭ *cu ceafa groasă* a fost acoperită de aplause furtunoase. În momentul când aceste cuvinte se pronunţaŭ, privirile tuturor eraŭ îndreptate spre doĭ *onorabilĭ cu cefele gróse,* din care unul are tipul unuĭ mastodont din depositele terţiare. Toate poesiile recitate era o persiflare a patrioţilor de contrabandă, a acelor patrioţĭ carĭ vînd interesele neamuluĭ spre a satisface interesele lor propriĭ şi a servi de piedestal amicilor luĭ Karaveloff. Studenţiĭ Ardelenĭ aŭ excelat la acest concert prin corul lor, care a întrecut toate aşteptările. Concertul a avut o splendidă reuşită. Diua ultimă a Congresuluĭ cea de Marţĭ a fost reservată exclusiv cestiuneĭ naţionale. În această di am audit durerile fraţilor noştri prin gura culţilor lor representanţi, în această di am cunoscut maĭ bine starea amărâţilor noştri fraţĭ care gem sub jugul tiranieĭ. Deschidêndu-se şedinţa de Marţĭ s'a proclamat ca preşedinte al conferinţeĭ naţionale d. Axentie, care a dat cuvêntul delegatuluĭ Studenţilor Transilvănenĭ d-luĭ Hristea. Acesta într'o cuvântare caldă şi plină de sentimente ne-a descris

www.ziuaconstanta.ro

luptele fraţilor noştri pentru naţiune şi limbă şi ne-a asigurat că vor lupta neîncetat ca causa românească să triumfe. Tot de odată a mulţumit Studenţilor din Iaşi şi Bucureştĭ pentru primirea ce le-a făcut, spunând că vor păstra de această călătorie prin patria liberă o neştearsă impresiune. După aceasta se dă cuvântul delegatului Bucovinenilor d-luĭ Grigorcea fiul baronuluĭ Grigorcea, care de asemenea mulţumeşte de entusiasta primire ce li s'a făcut. La tribună apoĭ se urcă d. Brânzeiŭ student din Bucureştĭ şi dă citire raportuluĭ privitor la cestiunea naţională. Acest raport este o lucrare monumentală, care face cea maĭ mare onoare studenţimeĭ universitare. El va fi tipărit şi dat publicităţeĭ. După citirea raportuluĭ studenţiĭ aŭ mers la Statua luĭ Ovidiŭ şi aŭ depus o coroană. Un student Ardelean a ţinut o importantă cuvântare arătând că români aici trebue să lupte cu puterĭ unite, *spre a scăpa de influenţa panslavismuluĭ, care caută să ne înghită.* Vorbeşte apoĭ de idealul luĭ Ovidiŭ, acela de a răspândi cultura latinismuluĭ pe malurile portuluĭ Euxin şi termină dicênd, că românĭĭ de aicĭ trebue să fie conştienţĭ de misiunea lor, ca într'o di plinĭ de aceleaşĭ sentimente ceĭ de la Tisa cu ceĭ de la Mare, ceĭ din Balcanĭ cu ceĭ de la Nistru, să formeze o Românie mare, liberă şi independentă. Marţĭ după amiazĭ s'a continuat cu cestiunea naţională şi s'a încheiat congresul, ridicând preşedintele cuvântul unuĭ socialist, care voia să aducă o notă discordantă armonioaseĭ şi interesanteĭ conferinţe naţionale. Seara s'a dat la Hotelul Carol un banchet care a produs studenţilor o mare mulţumire. A doua di Mercurĭ la orele 6 dimineaţa studenţiĭ aŭ părăsit Constanţa. Preşedinte de onóre pe tot timpul Congresului studenţiĭ au proclamat pe Alteţa Sa Principele Gr. M. Sturdza.

Venirea studenţilor în Constanţa a avut o mare importanţă, căcĭ a făcut să răsune şi aceste locurĭ de glasul patriotic al acelora carĭ vor lua mâine frânele putereĭ. Eĭ ne-aŭ ridicat inimile nouă românĭ, ne-aŭ dat curagiŭ să luptăm pentru întărirea neamuluĭ pe aceste locurĭ şi aŭ sdrobit prin glasul lor, prin întreaga lor purtare, pe ceĭ cu sentimentele româneştĭ împetrite, pe aceĭ cu calcule băneşti, pe aceĭ carĭ jertfesc causa românească causeĭ lor propriĭ.

(*"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 22, 18 septembrie 1894: 2)

www.ziuaconstanta.ro

1895

71

/SOSIREA LA CONSTANŢA A PRIMULUI VAPOR COMERCIAL ROMÂNESC/

Miercurĭ la 16 curent a sosit în portul nostru primul vapor comercial maritim român, ***Medea R.M.S.*** aducĕnd vre-o 40 pasageri şi 800 sacĭ cu făină pentru Constanţa. Restul cariculuĭ, făină şi alte mărfurĭ, sunt destinate pentru Constantinopole.

Capiĭ tuturor autorităţilor locale şi maĭ multe persóne de distincţiune aŭ fost invitate pe bord de d-lŭ agent al vapórelor pentru orele 4 p.m., unde s'a servit şampanie. Printre persónele şi familiile streine de localitate aŭ asistat Principele Gr. Sturza, familia d-luĭ General Manu, d-niĭ generalĭ Cantili, Rasti, Budistean, Calinescu, familia Vĕrnav, d-niĭ Refet Bey, Neuman şi Benderli, consuliĭ turc, austro-ungar şi german.

În salonul vaporuluĭ, unde a putut intra prea puţină lume, s'au ţinut treĭ toasturĭ, primul de d-l Istrati, prefectul judeţuluĭ, în sănătatea Maiestăţiĭ sale Regeluĭ şi guvernuluĭ, al doilea de d-lŭ primar M. Coiciu urând din partea românilor bună sosire primuluĭ vapor comercial maritim în apele măreĭ, şi cel de al treilea de un domn strein în sănătatea d-lor M. Ghermani şi Gr. Manu fundatoriĭ navigaţiuneĭ române.

Vaporul s'a pus în mişcare spre Constantinopole în aclamarea mulţimeĭ de pe cheiŭ şi sunetul muziceĭ militare care a cântat atât la începutul serbăreĭ cât şi la plecarea vaporuluĭ, marşul naţional, ***"Deşteaptă-te Române".***

Cu iuţeala cu care vaporul mergea, cunoscătoriĭ navigaţiuneĭ spuneaŭ că nu va face de cât 15 óre până la Constantinopole.

(*"Constanţa"*, III, nr. 133, 20 august 1895: 3)

72

DRUM BUN PESTE PODUL ORIENTULUI !

Joi 14 Septembrie, diua Înălţăreĭ Sf. Cruci a crestinătăţeĭ ortodocse, se va serba inaugurarea celeĭ maĭ măreţe lucrărĭ de artă, ce s'a făcut pe Dunăre de opt-spre-zece secole încóce, a ***Poduluĭ Regele Carol I.***

Impĕratul Roman, Traian, a făcut podul de la Severin, a căruĭ ruine se maĭ vĕd şi astă-dĭ, ca să treacă legiónele de cucerire şi colonisarea Dacieĭ. După una mie şépte sute nóuĕ zecĭ şi patru de anĭ, Primul Rege Român, Regele Carol al Românieĭ, construiesce la Cernavoda, prin ingineriĭ românĭ, un al doile pod peste acelaşi Danubiŭ, ca să înlesnească omenireĭ europene schimbul cu productele naturale ale bogatului răsărit.

După secole de amorţire şi impilărĭ, vechile coloniĭ ale lui Traian renasc pe ambele ţĕrmurĭ ale bătrânului Istru, spre a'şi îndeplini misiunea istorică de civilizare a răsăriţuluĭ european.

Diua de 14 Septembrie va remânea o di de serbătóre şi mândrie naţională a tuturor Românilor, dintre Tisa şi Marea Neagră, din plaiurile Carpaţilor şi până în Valea Pindului.

Maiestăţile Lor, Regele şi Regina, cu Alteţele Lor Regale Principele şi Principesa Românieĭ, însoţite de maĭ multe alte persóne princiare, rude ale Augustilor noştriĭ Suveranĭ, de toţĭ d-niĭ miniştriĭ ţeriĭ, mi-

www.ziuaconstanta.ro

nistriĭ plenipotenţiari ai puterilor streine şi alte persóne de distincţiune din ţară şi din streinătate, vor sosi la Pod în diua de 14, la orele 12 fics, când vor şi începe solemnităţile.

* *
*

Vechi locuitori ai Dobrogeĭ !

Românĭ, Turcĭ şi Tătarĭ, Grecĭ şi Bulgarĭ, Ruşĭ şi Germanĭ, eşiţĭ cu toţii întru întâmpinarea bunului nostru Rege, care vĕ-aŭ dat liniştea şi siguranţa, împroprietărindu-vĕ pe pământul pe care ceĭ maĭ mulţĭ îl locuiţi de secole !

Româniĭ din vechile "Principate Unite", Oltenĭ, Muntenĭ şi Moldovenĭ, veniţĭ din toate părţile, să preamărim pe Domnul – Rege, care a lărgit hotarele Patriei !

Colonĭ aĭ Dobrogeĭ !

Românĭ din ţerile subjugate, Ardelenĭ, Bănăţenĭ, Basarabenĭ şi Bucovinenĭ, din vechile principate şi banate: Mocanĭ, Ţuţuenĭ, Brescanĭ şi Moroienĭ din lungul cóstelor nord-vestice ale Carpaţilor; Bîrsani şi Oltenĭ, din patria lui Radu Negru, Bănăţenĭ ai Timişianeĭ; Moţilor din Munţiĭ lui Iancu, şi veĭ toţĭ prigoniţiĭ sórtei şi aĭ vitregiei timpurilor, cari ve-aţĭ ales de patrie pământul Dobrogeĭ, îmbrăcaţi-vĕ în hainele ce aveţi de biserică şi, grupe-grupe, rênduiţi-vĕ după diferitele vóstre costume, ca, pe unde va trece *Regele Românieĭ*, să Se pară Maiestăţiĭ Sale că'L salută toţĭ strănepoţiĭ legionari Mareluĭ Traian !

Toţĭ într-un glas, în urale nesfârşite, să strigaţi Maiestăţilor Lor şi Alteţelor Lor Regale: *Drum bun peste Podul Orientuluĭ!* [89]

* *
*

Locuitorĭ ai Constanţei !

Maiestatea Sa Regele, pe care'L sciţi Părintele lucrărilor Poduluĭ peste Dunăre şi al Portuluĭ, ce vor aduce atâtea bogaţiĭ oraşului nostru, sosesce în mijlocul nostru la 5 curent, orele 10 a.m. însoţit de Maiestatea Sa Regina, graţióasa nóstră Suverană, şi de Alteţele Lor Regale Principele şi Principesa moştenitorĭ ai Tronuluĭ, carĭ pentru prima dată visitează provincia nóstră.

Vor sta în mijlocul nostru, împreună cu iluştriĭ oaspeţĭ aĭ MM LL. Vineri, până Sâmbătă dimineaţa.

Locuitorĭ aĭ Constanţeĭ, dela mic şi pân' la mare, tênĕr şi bătrân, femeĭ şi copiĭ, să eşim la gară întru întâmpinarea Auguştilor noştriĭ Suveranĭ. Cu urale nesfârşite să petrecem cortegiul regal, ori pe unde Maiestăţile Lor S'ar duce.

Bunului nostru Rege, cel mai bun din toţi Regii pământului, se cuvine tótă gloria şi iubirea tuturor neamurilor Dobrogene.

(*"Constanţa"*, III, nr.135, 10 septembrie 1895: 1)

---

73 /INAUGURAREA PODULUI "REGELE CAROL I"/

În fine marea operă a legării occidentului cu orientul s'a fiinit. La 14 curent s'a făcut inaugurarea podului «Regele Carol I» cu cea maĭ mare solemnitate ce s'a vĕdut până acum în ţară, în presenţa Maiestăţilor Lor Regele şi Regina, Alteţele Lor Regale principele Ferdinand şi principesa Maria, împreună cu oaspeţiĭ Lor iluştriĭ Alteţele Lor ducele şi ducesa de Meiningen, Alteţa Sa principele Leopold de Hohenzollern cu fiul seŭ Wilhelm şi suitele lor, a corpuluĭ diplomatic, miniştrilor, representanţilor Corpurilor Statului, aĭ preseĭ streine şi pământene şi a unuĭ public venit din tóte părţile ţeriĭ în numĕr de peste 20.000 suflete.

Serbarea a ţinut de la orele 12 când a sosit trenul regal, până la orele 6 seara, când Maiestăţile Lor împreună cu suitele s'aŭ coborît dela banchet pe bordul vaporului *Orient*, unde aŭ remas peste nópte până a doua di când aŭ plecat la Constanţa.

Punctul culminant al serbăreĭ a fost trecerea peste pod a celor 15 locomotive, a căror şuere împreună cu sunetele sirenelor dela vapoarele ce staţionaŭ în portul Cernavoda, cu bubuitul tunurilor dupe deal şi canoniere, cu sunetul trîmbiţelor, tobelor, al muzicilor militare şi aclamaţiunile mulţimeĭ produceaŭ un concert imposibil de spus şi de descris.

www.ziuaconstanta.ro

Banchetul la care aŭ luat parte vre-o 400 persóne, a ţinut până la órele 6 seara. La mijlocul meseĭ de onóre presida M. Sa Regele, avênd în faţă pe d-lŭ ministru Olănescu. La partea dréaptă a meseĭ presida M. Sa Regina, avênd în faţă pe d. Duca, directorul general al C.F. La jumătatea părţeĭ stânge a meseĭ presida Alteţa Sa Regală principesa Maria, avênd în faţă pe d-l Anghel Saligny directorul lucrărilor, iar în drépta şi în stânga MM.LL. şi A S. eraŭ iluştriĭ oaspeţĭ, Mitropolitul Primat, miniştriĭ cu soţiile lor şi ceĭ-l'alţĭ înalţi demnitari aĭ Statuluĭ.

S'aŭ ţinut treĭ discursurĭ de d-niĭ Duca, Olănescu la care aŭ respuns M. la Regele, ast-fel după cum le publicăm maĭ sus.[90]

Masa populară, la care s'a cheltuit vre-o 100 berbecĭ, n'a profitat de cât lucrătorilor streinĭ aflaţĭ la Cernavodă. Fiind di de post, ţĕrănimea română s'a ales cu câte 10 banĭ şi o ólă cu vin, câţĭ aŭ putut strĕbate până lângă distribuitorĭ. Ceea ce prevedeam s'a întâmplat. Dintre turcĭ aŭ luat fórte puţini parte la acéstă serbare, maĭ numaĭ delegaţiĭ comunelor mahomedane.

Rĕŭ a făcut direcţia lucrărilor că n'a ţinut seamă de observaţia nóstră, de a fi făcut şi un chioşc pentru cafele, cel puţin, *giaba cafe*, cum se dice în turcesce. Diua a fost fórte frumósă, serbarea strălucită, fără nicĭ un accident, fără nicĭ un incident de importanţă, nu însă şi fără incomoditatea câte unuĭ obraznic, care, nechemat, vrea să mănânce la praznicul împărătesc.

* *
*

Vineri la 15 órele 10 dimineaţa Maiestăţile Lor aŭ sosit în Constanţa, unde aŭ fost primite la gară de d-niĭ miniştriĭ cu dómnele, de d-niĭ consuli cu soţiile, de autorităţile locale şi d-niĭ oficerĭ din garnizónă. S'aŭ oferit M.S. Regineĭ şi Principeseĭ Maria maĭ multe buchete de florĭ de dómnele presente, vre-o 12 la numĕr locale, între cari 4 dómne turce, de care M. Sa Regina a rĕmas satisfăcută. Prezentând tradiţionala pâine şi sare, d-l Primar a ţinut o scurtă dar bine simţită alocuţiune, arătând fericirea ce o simt orăşeniĭ pentru vizita M. S. Regineĭ, care pentru prima dată vine în Constanţa. Mulţumind M. Sa a invitat autorităţile la Palatul Regal.

După presentările din salonul găreĭ cortegiul regal a pornit în aclamaţiunile mulţimei spre Catedrală, parcurgând stradele Carol, Piaţa Independenţeĭ, stradele Română, Remus-Oprean şi bulevardul. La biserică aŭ asistat toţi d-niĭ miniştriĭ şi alte persoane de distincţie, oficiind Em. Sa Episcopul Dunăreĭ de jos.

* *
*

Recepţiunea a avut loc în sala mare a hoteluluĭ Carol I în ordinea stabilită aci pe loc. Consiliuluĭ comunal i-a revenit *penultima onóre*, adecă după toţĭ funcţionariĭ Statuluĭ.

După terminarea recepţiunilor a avut loc prânzul regal, la care dintre cetăţenĭ, consilierĭ comunalĭ, judeţenĭ şi membriĭ aĭ Camereiĭ de Comerciŭ, aŭ luat parte 7 persóne: d-niĭ Coiciŭ primar, Papaianopulo ajutor şi Abdula Hagi Zait consilier comunal, d-niĭ Colonel Vasilescu, Ali Cadir, Octavian Şeitan consilierĭ judeţenĭ, d-lŭ Nicolaescu preşedintele Cam de Com. şi *notabilul* d. Ali Riza, arendaşul moşieĭ comuneĭ, restul funcţionarĭ, pe carĭ Turciĭ 'ĭ numea: *Padişahîn Murtatlari*, a căror însĕmnătate o vom da în numĕrul viitor.

După prânz MM. LL aŭ visitat portul cu bastimentele M. Sa Regina cu restul suiteĭ aŭ făcut o preumblare în Mare, iar M. Sa Regele a visitat autorităţile, scólele, spitalul, arestul de unde a graţiat 6 condamnaţi, şi manutanţa militară. Seara oraşul fiind luminat peste tot MM. LL. cu celel-l'alte persóne princiare aŭ făcut pe jos o preumblare pe bulevardul Elisabeta, în port, şi în piaţa Independenţeĭ, însoţite de o lume întreagă.

Sâmbătă la orele 9 a.m. Maiestăţile Lor s'aŭ coborît din noŭ în port pe vasul Mircea şi Elisabeta unde M.Sa Regina a dat soldaţilor 500 leĭ după care aŭ plecat.

În drum spre gară, Maiestăţile Lor aŭ visitat bisericile armeană, greacă şi giamia principală, unde eraŭ postaţĭ copiĭ scólelor, iar de aci s'aŭ îndreptat spre gară, unde aşteptaŭ d-niĭ miniştri, autorităţile şi un numeros public M. Sa şi-a luat remas bun, esprimând cea maĭ adêncă satisfacţiune de primirea ce Li s'a făcut, însărcinând pe d-lŭ Primar a comunica orăşenilor mulţumirile MM. LL asigurându-ĭ că în scurtă vreme va reveni la inaugurarea Portului.

La plecarea trenului regal aclamaţiunile eraŭ nesfârşite.

În maĭ multe rênduri, pe stradă şi în port, muzicele, aŭ cântat marşul *Deşteaptă-te Române*.

Cu altă ocazie vom face reflecţiunile nóstre complecte asupra cursuluĭ serbăreĭ din Constanţa.

Pentru adĭ, spaţiul lipsindu-ne, facem numaĭ acestă dare de seamă pe scurt.

Dómnele loc ale care la sosire aŭ prezentat buchetele M. Sale Regineĭ şi principeseĭ Maria aŭ fost: d-na Istrati, d-na Colonel Georgescu, D-na Zotu şi d-na Simizean oferite din partea Primărieĭ; dómnele Seid Bechir Effendi şi Ali Cadîr din partea comunităţiĭ mahomedane, d-nele Ghebrail Frenkian şi Dicran

www.ziuaconstanta.ro

Emirzian din partea comunităţii armene şi d-nele Hasan, Rozanis şi Buies din partea comunităţii izraelite.

(*"Constanţa"*, III, nr. 136, 17 septembrie 1895: 3-4)

74

CEREM DREPTURILE POLITICE

CENSUL MATERIAL

Ast-fel cum a fost croită şi constituită proprietatea rurală în Dobrogea, – cel maĭ mare din loturile de pâmênt vêndute de Stat fiind de 100 hectare, – şi cum venitul unuĭ hectar rare-orĭ trece peste 8 leĭ – – mulţĭ cred că nu s'ar putea constitui colegiul I-ŭ de deputaţĭ, aĭ căruĭ alegătorĭ trebue să justifice un venit de 1200 leĭ din proprietăţĭ funciare; şi că în orĭ-ce caz, nu româniĭ vor compune aceste colegiĭ .

Aceste temerĭ sunt absolut nefondate.

Nu vorbim de judeţul vecin, Tulcea, fiind-că nu putem şti cum staŭ lucrurile acolo, lipsindu-ne de o cam dată datele necesariĭ. Este adevărat că acolo nu s'aŭ vêndut loturĭ marĭ, de cât în foarte puţine sate, şi dar averile fonciare trebue să fie maĭ puţin concentrate; dar nu e maĭ puţin adevĕrat, că acolo, populaţia fiind maĭ deasă, renta pământuluĭ e mult maĭ ridicată, până la 20 leĭ h.a. la câmpie. Pe lângă aceasta, sunt acolo deosebit de ciflicurile vechĭ, podgoriĭ marĭ, ca Sarica, Bădila, Niculiţel, Babadag etc. tutunăriĭ, pescăriĭ, grădinĭ, livedĭ, morĭ de apă cu venitурĭ marĭ, ceea ce lipseşte aproape peste tot judeţuluĭ nostru. N'ar fi de loc mirare ca numĕrul proprietarilor cu venit suficient să fie chiar maĭ mare ca la noĭ.

Ceea ce putem afirma cu siguranţă, este că în Constanţa, numĕrul proprietarilor marĭ, cum li se zice, este, relativ, destul de mare, poate chiar maĭ mare de cât în judeţele cele maĭ întinse de peste Dunăre.

Ca să dovedim aceasta, să luăm de ex. plasa Constanţa, a căreĭ populaţie, până în diua de astăzi, este în mare parte mahomedană. Sunt în această plasă 97 proprietăţĭ fonciare al căror venit trece peste 1200 leĭ. Din aceste, 4 sunt stăpânite de mahomedanĭ, 7 de bulgarĭ, 4 grecĭ, 2 de armenĭ şi 1 de germanĭ (succesoriĭ luĭ Opler); în colo sunt tot românĭ de sînge cari le stăpânesc. I-am putea cita cu numele, dacă ar fi necesar, după cum i-am culeş din registrul de impunere al recensământului din anul acesta.

Iată-le doborîte amêndouă obiecţiunile numaĭ cu aceste câte-va cifre.

Ceea ce dicem despre plasa Constanţa se poate zice şi despre plăşile Medjidie, Traian, Hârşova, unde populaţiunea este maĭ numai românească, şi chiar despre Mangalia, al căreĭ teritoriu e aproape întreg vândut proprietarilor marĭ românĭ.

Dar, fiind-că nu în toate satele acestor plăşĭ s'aŭ vîndut loturĭ marĭ de 100 hectare, să admitem că nu sunt maĭ mulţĭ de cât 60 votanţĭ în colegiul I-ŭ din celelalte 5 plăşĭ, totuşi avem în cifră rotundă 400 voturĭ la acest colegiŭ, carĭ, împreună cu ale oraşuluĭ Constanţa 104, dă un total de 500 alĕgătorĭ la colegiul I-ŭ de Deputaţĭ.

Acest numĕr e peste suficient spre a garanta că interesele proprietăţeĭ marĭ vor fi bine representate.

Afară de judeţul Ilfov, cu capitala Bucureştĭ, spue-ni-se în care altul se mai atinge această cifră ? Sunt judeţe în Moldova, în carĭ numĕrul alegătorilor nu maĭ mare de 30-50, şi cu toate aceste aleg câte un deputat şi un senator în Parlamentul ţăreĭ.

Iată dar, că şi din acest punct de vedere stăm în fruntea districtelor transdunărene.

Stabilind faptele privitoare la colegiul I-ŭ, ne credem dispensaţĭ a vorbi despre representanţă în celelalte două colegiĭ, întru cât am repetat de atâtea orĭ că, populaţia este acum, în marea eĭ majoritate, românească : 70 la sută românĭ de sânge, contra tuturor celor-lalte naţionalităţĭ.

Considerându-se toate aceste, cred că nicĭ din acest punct de vedere n'ar maĭ fi nimic de obiectat contra acordăreĭ drepturilor politice.

Dar să zicem câte-va vorbe şi asupra stărei materiale a populaţiuneĭ, ce neîndoelnic, are o înrîurire asupra esercităreĭ acestor drepturĭ.

Noĭ credem că locuitoriĭ Dobrogeĭ, peste tot luaţĭ, sunt maĭ în bună stare materială de cât locuitoriĭ chiar aĭ judeţelor fruntaşe de peste Dunăre. Aicĭ maĭ nu cunoaştem sat, a căruĭ locuitorĭ să datoreze ceva proprietarilor saŭ arendaşilor. Nu ştim dacă se face pe unde-va, – dacă s'a făcut vre-odată – un contract agricol; dacă se ştie măcar că există vre-o lege a tocmelilor agricole, care a jupuit de piele pe sĕrmaniĭ muncitorĭ agricolĭ de dincolo. Cunoaştem destul de bine Dobrogea, şi nu ştim să fie un cas, unde locuitoriĭ să aibă

www.ziuaconstanta.ro

angajată munca anului viitor.

Din potrivă, fie-care locuitor e proprietar pe cel puţin 10 hectare, pe care le cultivă. Sunt rarĭ de tot casurile unde doĭ saŭ treĭ cultivatorĭ să facă un plug. Majoritatea locuitorilor din sate aŭ plugul lor, pe când dincolo, sunt rarĭ de tot aceĭ ce aŭ plugul lor propriŭ cu 4-6 trăgătorĭ.

Ceea ce striveşte pe ţăranul dobrogean – până acum – este cualitatea nisipoasă a pământuluĭ şi secetele dese ce'l svântă; lipsa de drumurĭ de comunicaţie, şi, în timpul din urmă, preţurile joase ale productelor; la care se maĭ poate adăuga necunoştinţa foloasselor arăturilor şi semănăturilor de toamnă.

Ţăraniĭ dobrogenĭ maĭ aŭ câţĭva anĭ de plata rescumpărareĭ pământuluĭ, după care vor deveni mult maĭ fericiţĭ de cât semeniĭ lor de peste Dunăre, dacă administraţia, maĭ puţin neomenoasă ca până acum se va interesa de soarta lor, făcênd îmbunătăţirile la care cu drept cuvênt se aşteaptă.

Şi dacă zic cu drept cuvînt, este pentru că, pe nicăiri, în nicĭ un alt judeţ, debitul dăriilor către Stat, nu este maĭ mare ca în Dobrogea: şi vice-versa, nicĭ un colţ al ţăreĭ nu e lipsit de sprijinul guvernuluĭ central, ca Dobrogea, cu care Statul nu cheltueşte maĭ nimic, afară de plata slujbaşilor.

Comparativ cu celelalte, judeţele dobrogene daŭ vistieriei Statuluĭ cele maĭ marĭ veniturĭ (debitul anual al jud. Constanţa este de leĭ 3.700.000). Dobrogeniĭ plătesc de mult impozitul sîngeluĭ şi toate anaielele către Stat, fără să aibă un glas măcar acolo, unde să discute de soarta ţăreĭ în general şi a acesteĭ provinciĭ în special.

Am maĭ zis-o şi repetăm: dacă nu sunt motive, carĭ să nimicească pe toate acele, asupra cărora noĭ insistăm, acordese acesteĭ provinciĭ depline drepturile cetăţeneştĭ.

Dacă n'ar fi alt folos în causă, s'ar spulbera credinţa, rĕŭ făcătoare, ce mai aŭ încă uniĭ dobrogenĭ, neromânĭ de sânge, că adică: România n'are în Dobrogea de cât un mandat de ocupaţie vremelnică, iar nicĭ cum de stăpânire definitivă.

Vom continua până ni se va respunde la un fel.

(*"Constanţa"*, III, nr. 145, 19 noiembrie 1895: 1-2)

75

CEREM DREPTURILE POLITICE

În precedentele treĭ articole ne-am silit a arăta: necesitatea ce este ca viitorul *Mesagiu Regal* să spue, ce va face guvernul actual liberal cu Dobrogea; că nu stăm pe o treaptă culturală inferioară districtelor transdunărene; că din potrivă, în multe privinţe le întrecem; că populaţiunea provincieĭ e maĭ mult de cât jumătate românească; în fine că în ce priveşte censul material, stăm asemenea în fruntea districtelor de dincolo.

Să zicem ceva şi despre ceea ce s'ar putea numi censul intelectual.

Obiecţiunea ce s'a făcut totdeauna diferitelor delegaţiunĭ, trimise spre a exprima guvernuluĭ desideratele dobrogenilor, că între locuitoriĭ autohtonĭ pletora bărbaţilor carĭ putea-o represinta cu distincţiune ar fi subţire, e în parte întemeiată.

Negreşit că în această privinţă nu ne putem asemăna cu Bucureştiĭ, Iaşiĭ, Galaţĭ ori Craiova, oraşe în care reşed profesoriĭ facultăţilor de tot felul, avocaţiĭ ceĭ maĭ celebrĭ, mediciĭ şi ingineri ceĭ mai distinşi. Dar, oare, în genere luaţĭ, aceştia represintă ţara în Cameră şi Senat ? Se pot numĕra pe degete representanţiĭ din această categorie.

Pretutindenea înţelepciunea alegĕtorilor e maĭ tare de cât a acelui filosof, care, spre a vedea exteriorul uneĭ case de închiriat, se uita pe gaura cheieĭ de la poartă, pe când întreg zidul de împrejmuire era spart în toate părţile.

Poporul se fereşte de filosofĭ, carĭ nu vĕd lucrurile după cum sunt, ci după cum ar dori să fie. El îşĭ alege pe aceĭ din semeniĭ seĭ cu care are toate simţurile comune.

El preferă, saŭ ar trebui să prefere, pre un Ştefan Beloiŭ, în locul unuĭ distins bărbat de ştiinţe, representant al Brăileĭ, care a zis în Parlament, că Dobrogea e locuită de Cerchezĭ – şi face foarte bine.

Simplu negustor, fără pretenţiunĭ, dar cunoscênd adênc nevoile populaţuneĭ, d-l Beloiu a putut zice în parlament: "d-nule ministru al Domeniilor, mare parte din ţăraniĭ după domeniul Brăileĭ n'aŭ de loc pământ" – şi s'aŭ croit două sate, Golăşeiĭ–noĭ şi Ţibăneştiĭ–noĭ; saŭ : "D-le ministru de Finance, ţara întreagă s'a umplut de monedă de aramă sêrbească", – şi ca prin farmec baniĭ sêrbeştĭ aŭ dispărut; orĭ: "D-le ministru de Interne, câţĭ coloniĭ românĭ sunt în Dobrogea ? şi care e soarta lor ?" şi îndată s'a făcut recensemêntul necesar, luându-se dispoziţiĭ pentru regularea posiţiuneĭ lor în Stat. Toate acestea s'aŭ făcut

www.ziuaconstanta.ro

fără discursuri chilometrice şi frase sforăitoare.

Dacă s'a găsit un musulman, Chemal Efendi primarul Medgidiei, să se ducă la Înalt Prea Sfinţitul Mitropolit Primat să pledeze causa construirei bisericei creştine din Medgidie, nu s'ar găsi un altul, care să spue celor de la centru adevăratele cause ale emigraţiunilor elementului mahomedan ? înaintea cărora cu toţii stăm până în ziua de azi ca viţelul la poarta cea nouă ?

Nu s'ar găsi, printre conlocuitorii noştri bulgari, unul, care să spue ce e adevărat din pretinsele agitaţiuni bulgaro-ruseşti ?

Nu s'ar găsi un român de inimă, care să dovedească d-lor miniştrii actuali, că menţinerea articulelor 50 şi 51 din legea organică a Dobrogei, e *azi* o absurditate, neadmiterea românilor la alegerea consiliilor comunale o monstruositate juridică şi neregulerea soartei a 10.000 coloni români, o negligenţă nu numai neertată dar şi culpabilă din toate punctele de vedere?

Ce fel de administraţie *românească* poate fi aceea a consiliilor comunelor urbane, din *ţara românească*, unde *românii* nu sunt admişi la urnă ? unde românii n'au nici un glas ? unde ei nu sunt de cât a cincea roată la car ? Ne e ruşine să spunem acest lucru, dar aşa e. Protestăm de atâţia ani contra acestor anomalii ; batem toaca la urechile surzilor.

Ce pot face causei românismului aceste administraţii eterogene, eterodocse şi eteroglote, chiar când ar fi cele mai oneste şi patriotice ?

În lipsă de alte concepte mai înalte, fac ceea ce se pricep cu banii *tuturor* contribuabililor: pavează pieţe publice pentru interese streine de ale obştei; cumpără cu preţuri fabuloase locuri virane de ale celor interesaţi şi puternici; adjudecă asupra prietinilor reparaţii şi construcţii de clădiri nefolositoare; fac alişverişuri ca acele cu materialul pietrei după şoseaua Isaccea; – vorbim de cele petrecute în Tulcea – ţin sute de mii de lei în punga comunelor ori a judeţelor, bani albi pentru zile negre, pe când nu e o bucată de şosea în judeţ, o stradă în oraş; fac în fine afacerile multiple, mari şi mărunte, ale prietinilor; ori nu fac nimic, zeci de ani, cum a fost casul în obijduitul nostru oraş Constanţa.

Memoriile anuale ce presintă delegaţiile consiliilor judeţiene ale provinciei sunt un fel de *moft*, căruia nu se găseşte de cuviinţă a se respunde nici o-dată nimic.

Ne închipuim că dacă ni s'ar crea o situaţiune de a putea fi ascultaţi, ministerul ar fi silit a face ceva, a drege ceva, a da o satisfacţie causei româneşti în Dobrogea: eată de ce cerem drepturile politice pentru dobrogeni .

Ar fi neapărat să se ştie cari sunt vederile actualului guvern. Două vorbe în *Mesagiul Regal* ar fi destul spre a ne edifica în această privinţă.

P. GRIGORESCU

(*"Constanţa"*, III, nr.146, 26 noiembrie 1895: 1-2)

76

CEREM DREPTURILE POLITICE

I
Incorporarea definitivă a Dobrogei la România

Sunt lucruri importante, de cari ne lovim în fie-care moment, pe cari le înţelegem, le pipăim, dar cărora, saŭ din indiferenţa, saŭ din absorbirea în preocupaţiunile zilnice, saŭ din încrederea prea mare în noi înşine, nu le dăm atenţiunea ce li se cuvine; numai când un eveniment violent vine să ni le arăte în toată goliciunea lor, ne căim amar de puţina însemnătate ce le am dat. Din acestea este şi cestiunea intrărei în toate drepturile a provinciei Dobrogea, a încorporărei ei definitive cu ţara mumă.

Toţi Românii o vĕd, toţi o simt, toţi o doresc; şi cu toate acestea, nu se unesc cu toţii spre a depune o stăruinţă invincibilă spre resolvarea, cât mai curînd, a acestei cestiuni, care ameninţă a trăgăni încă cine ştie până la ce desnodământ fatal, care numai favorabil Românilor, nu póte fi. Şi când zic toţi Românii nu înţeleg numai pe nenorociţii Români din Dobrogea, ci pe toţi Românii din lume şi mai cu seamă pe ceii culţi şi pe conducătorii destinelor ţărei Româneşti.

Să luăm bine seama. Această cestiune este cu mult mai însemnată de cât s'ar crede; atât de însemnată, în cât, nu mă sfiesc de a afirma că, de aceasta depinde ca România să poată ori nu să ţie sub stăpânire această provincie *dăruită (?)* din graţia inimicilor noştrii naturali după ce ne aŭ răpit o altă cu mult mai importantă.

www.ziuaconstanta.ro

O naţiune care nu se manifestă, care nu se afirmă, nu merită şi nu are dreptul să aibă hegemonia în localitatea în care trăeşte. Exemple sunt o mulţime în istorie, începênd cu cele mai vechĭ naţiunĭ şi până azĭ. Când simţul naţional, când mândria naţională a trebuit să lase domnia uneĭ alte naţiunĭ cu un simţ maĭ puternic; căci, simţul de naţionalitate formează solidaritatea indivizilor ce compun o naţiune şi în aceasta stă puterea eĭ.

Să vedem acum, cum se manifestă Româniĭ în Dobrogea şĭ dacă această manifestaţie e suficientă.

E drept că Statul Român, de la anexare până acum s'a manifestat în mod splendid prin administraţia şi sacrificiile ce a făcut pentru prosperarea şi eşirea din starea de barbarie şi inerţie în care se afla Dobrogea.

E drept însе, de asemenea, că atît în administraţiune cât şi în îmbunătăţirile de tot felul, nu s'a avut de loc în vedere românisarea provincieĭ; adică de a face ca elementul românesc să fie preponderent în toate privinţele.

În legea organisăreĭ Dobrogeĭ s'a prevĕzut colonisarea cu Românĭ, dând dreptul orĭ-căruĭ român de origină să se poată stabili şi deveni proprietar în Dobrogea. Această dispoziţiune 'şĭ-a ajuns scopul la care ţintea; aşa în cât astă-di, tot golul rĕmas prin emigrarea populaţiuneĭ musulmane, este ocupat de Români, veniţĭ, atât din ţara mumă, cât şi din ţările surorĭ. Însă, printr'o scăpare din vedere, neesplicabilă, legiuitorul nu vorbeşte nimic despre drepturile cetăţeneşti ale Românilor deveniţĭ proprietarĭ. Ba, ce e mai mult, eĭ se vĕd astă-zĭ lipsiţĭ chiar de puţinele drepturi hărăzite Dobrogenilor prin legea de organisare.

Judecând însă drept; punênd în paralel legile fundamentale ale ţăreĭ, cu legea de organisare; vedem lămurit că, legiuitorul nicĭ nu a crezut de cuviinţă să maĭ menţioneze despre drepturile politice ale românilor stabiliţĭ şi împroprietăriţĭ în Dobrogea; eĭ, chiar prin faptul acesta, fiind asimilaţĭ cu populaţiunea eterogenă existentă. În adevĕr, în Constituţiune se zice: *«Numaĭ Românii saŭ streinii deveniţĭ cetăţenĭ românĭ, pot avea proprietăţĭ rurale în România»*. Pe de altă parte, art.2 din legea de organisare a Dobrogeĭ, dă dreptul orĭ-căruĭ *Român de origină, să se stabilească şi să aibă proprietăţĭ rurale în Dobrogea.* Nu se vede de aci, lămurit, că legiuitorul a implicat, în acest articol, ideia, din legea fundamentală ? Cum adică: O mulţime de streinĭ, de toate neamurile, şi carĭ n'aŭ visat de proprietate rurală, se pomenesc, într'o bună dimineaţă, sub domnia Românieĭ, care, printr'o lege, ia imediat mĕsurĭ spre a'ĭ face proprietarĭ.

Să aibă oare, aceştĭ streinĭ, mai multe drepturi de cât Românĭĭ, pe care aceeaşĭ lege 'ĭ stabileşte şi îĭ împroprietăreşte în Dobrogea, punéndu'ĭ, ast-fel, în aceleaşi condiţunĭ economice ?

Cum ? Se promite, printr'o lege, tuturor Românilor din lume, că aŭ dreptul de a deveni proprietarĭ în Dobrogea, cu condiţiune, însă, de a se *stabili* acolo, (să se noteze bine aceasta) şi aceştia se grăbesc, cu zecile, cu sutele de mii, să populeze bărăganele pustiĭ şi aride ale Dobrogeĭ, cu mângâierea în suflet că vor fi, de aci înainte, între aĭ seĭ, în ţara românească. Şi, dupa ce aŭ părăsit casă, interese, tot; după ce s'aŭ stabilit în Dobrogea şi 'şĭ-aŭ luat peticul arid de pămênt; după ce aŭ luptat cu lipsa, cu seceta, cu pustietatea şi cu toate nevoile; când să vadă alb în căpisteră, află că, sunt consideraţi ca streinĭ !... Nu, aceasta n'a putut fi intenţiunea *Camerilor Româneştĭ*, când aŭ legiferat art.2 din legea de organisare a Dobrogeĭ, căcĭ, această ar fi fost, pur şi simplu, o lege barbară.

O mai repet, că din paralelismul, ce am făcut maĭ sus, resultă, clar, că, legiuitorul când a formulat art.2 din citata lege, a avut în vedere, că maĭ tĕrziŭ când timpul va veni, să aĭbă în Dobrogea maĭ mulţĭ cetăţenĭ de origină română, cu preferinţă celor de alt neam.

Cu toate acestea, instanţele noastre judecătoreştĭ, nu ştiu din ce consideraţiune, s'aŭ pronunţat cu totul în defavoarea Românilor, când eĭ aŭ cerut să se lămurească această cestiune. Ast-fel de interpretărĭ eronate pot aduce consecinţe grave; cu atât maĭ mult, că în acele interpretărĭ, s'a contestat drepturile chiar ale cetăţenilor românĭ, veniţĭ de peste Dunăre în Dobrogea, ca şi când aceştia ar fi renunţat de bună voie la cetăţenie şi ar fi plecat într'o ţară streină.

Ast-fel, de fapt, Românĭĭ, atât ceĭ veniţi din ţară cât şi ceĭ veniţĭ din afară – escepţiune făcênd de Românii vechĭ Dobrogenĭ – sunt lipsiţĭ de drepturile cetăţeneştĭ şi politice. Sunt, după cum am maĭ zis, ca într'o ţară streină.

II

Am stabilit că Românĭĭ, afară de vechiĭ Dobrogenĭ, sunt lipsiţĭ de drepturile cetăţeneştĭ şi politice. Sunt, după cum am maĭ dis, ca într'o ţară streină.

Aşa fiind, cum pot eĭ ca să se manifeste, să se afirme, când singurul mijloc de manifestare 'ĭ este interzis, de chiar autoritatea dominantă, de fraţiĭ seĭ ? E ştiut că Românĭĭ din toate părţile, n-aŭ altă meserie de cât plugăria şi economia de vite; şi este ştiut de asemenea că acésta e clasa socială căreia i se dă cea maĭ puţină importanţă, tocmaĭ fiind-că prin ocupaţiunile sale în afară de centrele de aglomeraţiune, e maĭ puţin în stare de a'şĭ afirma existenţa şi însemnătatea. Eĭ nu posed nicĭ un fel de instrucţiune, şcoalele fiind în project, n'au nicĭ un fel de industrie prin care să se poată manifesta inăuntru şi în afară; comerţul tot, al Dobrogeĭ, este în mâna

www.ziuaconstanta.ro

orăşenilor, toţi neromânî, – Românii din oraşele consistând numaĭ în funcţionarĭ şi muncitorĭ fără importanţă; eĭ n'aŭ aşezăminte literare şi ştiinţifice, din care eşind câte un geniŭ, să arate lumeĭ întregĭ, că: Românii esistă în Dobrogea şi în toată lungimea ţermuluĭ drept al Dunăreĭ, de aproape douĕ miĭ de anĭ; că nu s'a gândit nicĭ o dată a'şĭ părăsi căminul, ci a fost tot-d'auna un element de pace şi ordine; că, ce e maĭ mult, chiar când în România liberă, perioada de tristă memorie a Fanarioţilor, nu remăsese nicĭ o singură biserică în care să se citească româneşte, eĭ şi-aŭ avut biserica şi şcoala lor românească; să demonstreze, în fine, că Românii sunt singurul popor stabil de prin aceste părţĭ şi, prin urmare, singurul apt, prin pacienţa, sobrietatea şi energia ce posedă, să populeze, pentru tot d'auna pustietăţile Dobrogeĭ în carĭ n'aŭ putut prinde rădăcinĭ sutele de popoare ce s'aŭ succedat de pe timpul luĭ Dariŭ până azĭ şi să puie ast-fel capăt tâlhărielor ce 'şĭ aveaŭ aci câmp liber din timpurĭ imemoriale, în dauna statelor limitrofe şi a propăşireĭ civilisaţiuneĭ.

Aşa dar, nicĭ un mijloc de manifestaţiune n'au Românii din Dobrogea. Absolut nicĭ unul. Căcĭ, a zice că, toţi funcţionariĭ administrativĭ şi judiciarĭ fiind Românĭ în Dobrogea, aceasta este cea maĭ reală manifestaţiune; este întocmaĭ ca şi când am crede că oile pe care le paşte un cioban pe câmp ar fi ale luĭ, pe când în realitate oile pot fi ale altuia şi el nu e de cât o slugă plătită ca să le pască.

Să luăm un esemplu, prin care să se facă şi maĭ pipăite cele espuse maĭ sus.

Să ne închipuim că unul din aceĭ savanţĭ carĭ cutreeră lumea numaĭ pentru amorul de ştiinţă, şi-ar propune să facă o istorie etnologică a Dobrogeĭ. Negreşit că toată atenţiunea luĭ s'ar îndrepta maĭ mult asupra oraşelor, unde se concentrează inteligenţa localităţeĭ, unde toată populaţiunea satelor 'şĭ aduce productele spre vândare şi prin urmare, unde se poate judeca despre ocupaţiunile şi activitatea fie-căreĭ naţiunĭ ce locueşte aceste părţĭ. În starea actuală a lucrurilor, iată ce ar observa: ca tot comerţul Dobrogeĭ e în mâna streinilor; că toată activitatea economică o formează eĭ; că toate drepturile civice, recunoscute Dobrogenilor, sunt esercitate de eĭ; şi că, prin urmare, conducerea directă a afacerilor generale economice o aŭ eĭ. Decĭ, pentru ori-ce informaţiunĭ ar fi silit să se adreseze lor ca uniĭ carĭ sunt în curent cu toate afacerile; a întreba pe vr'un funcţionar ar fi cu totul nefolositor, de oare-ce este cunoscut că aceştia nu se ocupă de cât de partea administrativă şi judiciară şi că nu aŭ legĭ speciale pentru aceasta, ele fiind aceleaşĭ în toată ţara şi diferenţele ce esistă sunt formulate în legea de organisare. Trecând apoĭ la obor, unde inevitabil vine populaţiunea satelor, savantului nostru, nicĭ prin gând nu i-ar trece să întrebe pe mocanul cu căciula cât toate dilele şi cu pieile de oaie pe umerĭ, nicĭ pe Românul jerpelit şi plin de praf, care 'şĭ aduc productele spre vândare. Luĭ care, gheboşat de muncă, huiduit de notarĭ, de picherĭ, de doctori, de păduraru, etc., sgâlţăiţĭ de perceptorĭ, şi care aducênd în oraş puţinul ce 'i maĭ rĕmâne e jefuit aci fără ruşine şi fără sfială de speculanţiĭ streinĭ, atât 'i-ar maĭ trebui, ca să'l întrebe cum maĭ merge şi ce face, ca în loc de rĕspuns să primească vr'un crucioiŭ ...

Care ar fi dară concvineţiunea savantuluĭ ? Că, ceĭ carĭ daŭ impulsiune progresuluĭ, ceĭ carĭ pe cale economică pot ajunge, în scurt timp, foarte departe, ceĭ maĭ inteligenţĭ în fine, în Dobrogea sunt: Bulgarĭ, Grecĭ, Ovreĭ, Armenĭ, Tătari, Turcĭ, etc., numaĭ Românĭ nu.

Am luat acest exemplu, fiind-că astă-di, în congresele internaţionale, se dă maĭ multă însemnătate unor scrierĭ ale vreunuĭ savant celebru, de cât tunurilor şi baionetelor, fiind toată lumea convinsă că, în timpurile noastre, nu se mai poate aservi prin putere o naţiune, nicĭ a se maĭ răpi provinciĭ întregĭ sub cuvânt că aceasta a fost dorinţa unuĭ ţăr mort de acum 40 anĭ.

Dându-se, însă, Dobrogenilor toate drepturile din ţară, lucrurile ar lua, imediat, ca printr'o încântare, cu totul alt aspect, Românii fiind în majoritate, toate funcţiunile civice vor fi ocupate de eĭ. Proprietariĭ marĭ, agricultoriĭ însemnaţĭ bogaţiĭ cultivatorĭ de vite, s'ar grăbi să devie proprietarĭ prin oraşe, ca avênd ast-fel o staţiune în centrele debuşeurilor, să'şi poată desface maĭ cu înlesnire produsele. Comercianţiĭ marĭ capitaliştiĭ Românĭ nu s'ar maĭ sfiĭ de nimic spre a veni să înfiinţeze în oraşele Dobrogeĭ sucursale şi stabilimente de industriĭ. În fine, Românii din toate părţile nu s'ar maĭ teme că vor fi consideraţĭ ca streinĭ, ci vor veni cu încredere, spre a ocupa locul gol ce maĭ esistă.

În acest cas care ar fi convingerea savantuluĭ venit să studieze starea economică şi aptitudinea de progres a diferitelor naţionalităţi din Dobrogea ? Aceasta nu maĭ este de discutat; căcĭ în faţa realităţeĭ, el n'ar maĭ da nici o valoare fatuităţeĭ şi informaţiunilor subversive a naţionalităţilor, carĭ şi erĭ şi adĭ s'a aflat şi se află sub un stat strein de neamul lor.

Decĭ, din puntul de vedere românesc, darea drepturilor depline Dobrogenilor se impune.

G. PETRESCU –DUROSTORIANU

(*"Constanţa"*, III, nr. 149, 24 decembrie 1895: 1-2; nr. 150, 20 ianuarie 1896: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

1896

77

DECLARAŢIE DE INTENŢIE
sau
SCOPUL ŞI METODA

Prin zelul nostrul pentru tipărirea *"SADAKAT"*-ului nostru, noi ne vom strădui ca, cu *"SADAKAT"*-ul nostru, să mărim, încă pe atât, "DEVOTAMENTUL" nostru faţă de forţa pe care o deţinem în momentul de faţă.

Scopul nostrul: Slujirea în folosul populaţiei nobile musulmane, al marelui Stat Otoman şi al Statului Român, de a cărui poziţie (bunăvoinţă) ne bucură.

În fond, *"SADAKAT"*-ul a făcu pasul spre apariţie bazându-se tocmai pe această dorinţă. Şi, chiar dacă în mai mică măsură, nu va precupeţi să-şi aducă, cu DEVOTAMENT /**SADAKAT**/, orice fel de servicii, fără a zăbovi nu numai o zi, dar nici măcar o secundă, deoarece *"SADAKAT"*-ul este pus în slujba Statului, cauză de vitalitate, precum şi în serviciul poporului.

Ali RIZA

(*"Sadakat"*, I, nr. 1, 12 iunie 1896, p. 1)[91]

78

DECLARAŢIE SPECIALĂ

Scopul Ziarului *"ŞARK"*

Întrucât a devenit un obicei, peste tot, ca să se scrie câteva cuvinte despre scopul pe care şi-l propune orice ziar care apare, de aceea, se impune ca şi noi, la rândul nostru, să spunem câteva cuvinte despre jurnalul de faţă, pe care ni l-am propus să-l publicăm, de astă dată, în România, la Constanţa, sub denumirea de "ŞARK" /"RĂSĂRIT"/.

Primul scop propus de ziarul "ŞARK" este să nu se abată, niciodată, din calea cea dreaptă şi de la adevăr şi să descrie, totdeauna, numai opiniile adevărate şi juste.

Dintre scopurile principale ale ziarului nostru se numără şi întărirea, cu un grad şi mai mare, a relaţiilor şi prieteniei sincere care există, cu cel mai mare devotament şi sinceritate, între "Statul Otoman" şi "Statul României" şi să apere, la nevoie, orice fel de drepturi şi interese ale fraţilor noştri de credinţă, care locuiesc în zona Dobrogei şi, îndeosebi, să contribuie la progresul fraţilor noştri de credinţă de pe aceste meleaguri, pe care i-am văzut, cu mare părere de rău, că au rămas foarte mult în urmă din punct de vedere al ştiinţei, tehnicii şi culturii, ca să beneficieze din plin de foloasele, de orice fel, ale progreselor contemporane şi, de asemenea, salvând atâţia tineri musulmani, care se zbat, astăzi, în vârtejul ignoranţei şi al neştiinţei, să-i ajute, şi gândindu-se, pe cât posibil, la aceste chestiuni, să le prezinte, rând pe rând, pe de o parte, atenţiei Statului României, care, până în clipa de faţă, nu şi-a precupeţit nici un efort al său în privinţa populaţiei musulmane /din Dobrogea/ şi care, din astfel de considerente, şi-a apropiat în cel mai înalt grad pe toţi musulmanii şi a câştigat prietenia lor extraordinară, iar pe de altă parte, să le aducă la cunoştinţa populaţiei

www.ziuaconstanta.ro

musulmane, care, în mod sincer, este dornică de progres.

Iată, informaţiile date de noi, până aici, definesc, credem, seriozitatea profesiei noastre, justeţea scopului nostru şi puritatea intenţiilor noastre.

("*Şark*", I, nr. 1, 19 octombrie 1896, p : 1) [92]

79

SERBAREA DE LA CONSTANŢA

Sosirea Majestăţilor Lor

La orele 2,30 trenul regal soseşte în gara de la Constanţa, decorată cu mult gust.

Regimentul 32 de infanterie, cu musică şi drapel, face onorurile militare.

Miniştrii, primarul oraşului Constanţa, autorităţile şi corpul consular aşteaptă pe peron.

Musica cântă imnul naţional, pe când se daŭ jos din tren: M.S. Regele, M.S. Regina, A.S.R. Prinţul Moştenitor, A.S.R. Principesa Maria, marele duce Vladimirovicĭ, în uniformă de husarĭ ruşĭ, şĭ suitele lor, prefecţiĭ de Ilfov, Ialomiţa şĭ Constanţa.

M.S. Regele trece în revistă garda de onoare, apoĭ d. Colciŭ, primarul oraşului Constanţa, pronunţă o alocuţiune la care Majestatea Sa a rĕspuns prin câteva cuvinte bine-voitoare.

Doamnele oferă buchete M.S. Regineĭ, iar M.S. Regele se întreţine cu bună-voinţă cu maĭ multe persoane.

În gară se maĭ aflaŭ, pe lângă toţĭ d-niĭ oficerĭ şi maĭ mulţĭ preoţĭ, şi câţi-va hogĭ cu nevestele acestora, şĭ maĭ multe cadâne ale notabililor turcĭ, carĭ au oferit de asemenea florĭ M.S. Regineĭ şi A.S.R. Principeseĭ Maria.

Cortegiul regal

Plecând din gară, cortegiul regal s'a îndreptat spre strada Traian, piaţa Independenţeĭ, strada Romană "Remus Opreanu" şĭ bulevardul Elisabeta, până la port.

În fruntea cortegiului, mergeaŭ jandarmiĭ ruralĭ, şeful poliţieĭ, prefectul judeţului cu primarul oraşului şĭ o escortă de călăraşĭ.

Veneaŭ, apoĭ, trăsurile regale, în care a luat loc : M.L. Regele şĭ Regina, A.S.R. Principele Ferdinand, cu principesa Maria şĭ ducele Boris Vladimirovicĭ.

O nouă escortă de călăraşĭ urmează îndată după trăsurile regale, după carĭ vin d-niĭ miniştrĭ şĭ suitele Majestăţilor Lor.

Stradele pe unde cortegiul regal a avut să treacă eraŭ foarte frunos decorate cu arcurĭ de triumf, cu stâlpĭ îmbrăcaţi în verdeaţă şi purtând steaguri cu ghirlande şĭ florĭ carĭ se încrucişaŭ deasupra stradelor, dându-le un aspect frumos de sărbătoare.

Un public foarte numeros asista de la ferestre, frumos împodobite cu cununi şĭ verdeaţă, precum şĭ în tot lungul stradelor, de o parte şi de alta, în spatele a două şiruri de vânători.

În piaţa Independenţeĭ se găsesc înşirate toate şcoalele române şĭ turce, cu steaguri tricolore.

Majestăţile Lor sunt întĕmpinate şĭ duse în urărĭ nesfârşite de la gară până în port.

Din multe părţĭ, se asvârleaŭ florĭ şĭ buchete. Entusiasmul foarte mare.

În Port

La sosirea în port unde urma să aibă loc punerea pietreĭ, MM. LL. aŭ fost întâmpinate de d. C. Stoicescu, ministrul lucrărilor publice, împreună cu doamna, care a oferit frumoase buchete de florĭ Maj. S. Regineĭ şi A.S.R. Principeseĭ Maria.

D. Stoicescu presintă MM. LL. pe d-niĭ ingineri carĭ conduc lucrările şĭ Majestăţile Lor bine-voesc a convorbi cu dânşiĭ câte-va momente: apoĭ îndreptându-se şĭ suindu-se în pavilionul anume construit, asistară la slujba sfinţireĭ apeĭ, pe care o oficiază în mijlocul unuĭ numeros cler, P.S.S. Episcopul Dunăreĭ de Jos.

Din pavilion, îmbrăcat în roş şĭ împodobit frumos cu ederă şĭ ştejar, priveliştea este nu sè poate maĭ fermecătoare: de o parte, sus pe dealul ce se înalţă d'asupra şoseleĭ, o mulţime nesfârşită de lume, sute şĭ miĭ de steaguri şĭ steguleţe, carĭ fâlfâie de pe case şĭ stâlpĭ, printre frundele şi florile ce le ornează, o mişcare vie şĭ ne obicĭnuită, care se prelungeşte până jos, unde înghesuiala este foarte mare; de altă parte, marea întinsă şĭ liniştită, care se prelungeşte în zare, şĭ coastele măriĭ, pe lângă carĭ se adăpostesc vasele marinei noastre şi cele străine, foarte frumos rânduite şĭ împodobite cu podoabele lor cele maĭ.

www.ziuaconstanta.ro

Marinarii, suiți pe punte și pe catarge, se perd printre steagurile ce fâlfâe ușor; tunurile răspund clopotelor ce sună necontenit și umplu aerul cu glasul lor puternic.

Debarcaderul și întreaga piață d'naintea direcției generale a serviciului nostru maritim, pline de lume sunt acoperite de ghirlande și stegulețe, încrucișate în toate sensurile și susținute de stâlpi bogat decorați.

Ceremonia religiósă fiind terminată, d. ministru Stoicescu, citește documentul inaugurării lucrărilor, care este semnat de Majestățile Lor, de Altețele Lor regale și de asistență.

Acest document este pus apoi într'un tub de sticlă și închis într'un bloc enorm de piatră, care cântărește 40000 kilograme. Blocul este ridicat, în urmă, cu o macara puternică și pus la loc, într-un mod matematic.

Operațiunea, foarte însemnată și minunată, reușește pe deplin.

Tunurile bestimentelor, carî staționează în port, bubuie; musicile cântă, și șampania curge.

Familia regală, în fața d-lor miniștrî și a invitaților a cimentat cu mistria și bătut cu ciocanul prima peatră a temelieî, care poartă inscripția: 16 Octombrie 1896.

La Canara

Terminându-se ceremonia punereî petreî fundamentale, M.S Regele, însoțit de d-l prim-ministru, Dimitrie Sturza, de d. Stoicescu, ministrul lucrărilor publice, și de maî mulți demnitarî, s'a suit în tren și a plecat la cariera de la Canara, de unde se extrage piatră pentru lucrările portului și unde a visitat cu mult interes însemnatele instalațiunî făcute acolo.

Pe mare

În timpul când M.S. Regele pleca la Canara, M.S. Regina, AA. LL. RR. Principele și Principesa Românieî și A.S.I. Marele Duce Boris Vladimirovicî, însoțiți de suitele Lor, de d. și d-na Eugeniŭ Stătescu și de d. Dinu I. Ghica, secretarul general al ministruluî afacerilor străine, s'o îmbarcat pe încrucișătorul "Elisabeta" pentru a face o preumblare pe mare.

Vaporul "Cobra", în care s'aŭ urcat aproape toți invitațiî, e urmat de "Elisabeta". După o escursiune de opt mile marine, încrucișătorul se întoarce. Cele două bastimente întâlnindu-se M.S. Regina și Prinții au fost foarte viŭ aclamați.

La orele 6, Majestățile Lor se găseau deja în apartamentele Lor anume reservate în marele Casin de pe bulevard, circulația devenise aproape imposibilă.

Banchetul

La orele 6 jum. a avut loc banchetul, dat în marea sală a Casinuluî, frumos decorată în roșu și luminată cu electricitate.

Banchetul numĕra 128 tacâmuri, repartisate într'o masă de onoare și patru alte mese.

La mijlocul meseî de onoare, ședea M.S. Regele, avĕnd la dreapta pe M.S. Regina și la stânga sa pe A.S.R. principesa Maria. La dreapta M.S. Regineî era A.S.I., marele duce Boris Vladimirovicî și la stânga A.S.R. Principesa Maria, A.S.R. Prințul Ferdinand al Românieî. Apoi la dreapta urmaŭ: d-na Eugeniŭ Stătescu, și d. Nicolae Crețulescu, d-na Bengescu, și d. Nicolae Gane; la stânga, d-na Mavrogheni, d. Eugeniŭ Stătescu, d-na Greceanu și generalul Arion.

D. Dim. Sturza ocupa locul în fața Regelui având la dreapta pe d. Aurelian, C.I. Stoicescu, C. Schina, Gr. Lahovary, G. Falitis și Nacu și la stânga: pe d-nele Stoicescu, Stolojan, Episcopul Partenie, general Budișteanu, d. P. Ponî și d. Adrien Hallier.

O musică militară a cântat în timpul mesei.

La desert, d. C.I. Stoicescu, ministrul lucrărilor publice în numele țareî, guvernuluî și corpuluî inginerilor a pronunțat un discurs călduros relevând direcțiunea binevoitoare de M.S. Regele tuturor ramurilor de activitate națională și a ridicat paharul sĕŭ în sănătatea M.S. Regeluî și a M.S. Regineî, a AA. LL. Prințul și Principesa României și a Dinastrieî.

M.S. Regele a răspuns printr'o alocuțiune scurtă în care a făcut să reiasă însemnătatea portului Constanța, atât pentru relațiunile noastre comerciale cu Occidentul, cât ca punct intermediar de comunicație cu Indiile și Australia, exprimându-și, în același timp înalta dorință către ceî de față de a serba împreună și desăvârșirea marilor lucrări începute.

Majestatea Sa și-a terminat toastul bênd în sănătatea iubitului sĕŭ popor român, și strigând: "Să trăiască România".

Strigăte puternice și repetate de urale aŭ acoperit entusiastele cuvinte ale Majestățiî Sale.

Orele fiind deja 8 jum., Majestățile Lor s'aŭ ridicat și banchetul s'a sfârșit.

Plecarea din Constanța

La plecare, cortegiul regal s'a întocmit în aceiași ordine și a urmat același drum ca și la sosire.

www.ziuaconstanta.ro

Aspectul stradelor era şi mai feeric, toate fiind frumos iluminate cu mii de luminĭ şi lămpioane.

La gară, întreaga marchisă era împodobită cu cele mai frumoase lămpioane.

Majestăţile Lor, fiind vii aclamate pe tot parcursul, şi în gară, s'au suit în tren şi aŭ plecat, la orele 9, în mijlocul unor ovaţiuni şi urale nesfârşite, oprindu-se la gara Saligny, unde aŭ petrecut noaptea.

Majestăţile Lor aŭ fost adânc mişcate de primirea strălucită ce li s'a făcut şi de entusiasmul cu care aŭ fost sĕrbătorite.

*

După o jumătate de oră, trenul invitaţilor a pornit şi el din gară, ajungând la orele 2 1/2 nóptea.

Actul de fundaţie

Iată textul actuluĭ de fundaţiune, care s'a pus în blocul de beton aşezat în digul portului de la Constanţa:

Noĭ Carol I, prin graţia luĭ Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al Românieĭ

În anul mîntuireĭ 1896, în a şease-spre-zecea zi a luneĭ Octombre, am pus piatra de temelie pentru construirea portuluĭ Constanţa pe ţărmurile Măreĭ Negre.

Dumnezeu dăruindu-Ne, în Domnia Noastră asupra acesteĭ ţărĭ, nu numaĭ anĭ de glorie, ca, împreună cu vitează Mea oştire, să-ĭ pot da independenţa şi o poziţiune statornică, dar şi anĭ de pacinică domnie, am lucrat cu rîvnă şi stăruinţă, pentru înflorirea şi prosperitatea Românieĭ.

Înmulţind căile de comunicaţiune şi reţeaua căilor ferate, unind cele două ţărmurĭ ale Dunărĭĭ prin podul de la Feteşti-Cernavoda, luat-am hotărîrea ca aceste temeinice şi nepieritoare lucrărĭ să fie desăvîrşite prin întemeierea unuĭ port la ţărmurile vechiuluĭ Pont-Euxin, unde din veacurile cele maĭ depărtate comerciul a găsit un loc de adăpost, unde atîtea monumente istorice ne aduc aminte vechea dominaţiune a strămoşilor noştri Romanĭ, şi unde şi-a sfârşit zilele marele poet Ovidiŭ.

În al treĭ-zecilea an al domnieĭ Mele şi al cinci-spre-zecelea al fondăreĭ Regatuluĭ am pus astăzĭ piatra de temelie a acesteĭ însemnate lucrărĭ, faţă fiind Maiestatea Sa Regina, Alteţele Lor Regale Principele şi Principesa Romînieĭ, Înaltul Cler, Miniştriĭ Meĭ, Preşedinţiĭ şi vice-preşedinţiĭ Corpurilor Legiuitoare, Înalţiĭ demnitarĭ aĭ Statuluĭ şi Corpul Tehnic.

Nădejduim că Dumnezeu ne va ajuta să desăvîrşim în linişte şi fericire lucrarea începută astăzĭ, care va duce peste mărĭ numele Romînilor, şi va înlesni, în toate vremurile, transportul bogăţiilor acesteĭ ţărĭ.

Spre amintire, am subscris acest document în îndoit exemplar, din care unul se va aşeza în piatra de temelie, iar altul se va păstra în archiva Statuluĭ.

Acest act a fost iscălit de MM. LL. Regele şi Regina, AA.LL. Principele Ferdinand şi Principesa Maria, Marele Duce Boris Vladimirovicĭ, de d-niĭ miniştri: D. Sturza, E. Stătescu, A. Stolojan, P. Poni, generał C. Budişteanu, C.I. Stoicescu şi de d-niĭ P. S. Aurelian, C. Schina, G. Lahovari, G. Filiti, P. Ţerușianu, A. Saligny, I. B. Cantacuzino şi P.S. Sa Partenie al Dunăreiĭ-de-jos.

Toastul d-luĭ C .I. Stoicescu

Dăm aci în întregime, cuvîntările ce s'aŭ rostit la banchetul dat seara în sala Cazinuluĭ.

Întîiul toast a fost ridicat de d.C. I. Stoicescu, ministrul lucrărilor publice, care a zis următoarele:

Sire,

Cînd aţĭ răspuns la chemarea poporuluĭ Român, care Vă încredinţa destinele ţăreĭ, Maiestatea Voastră aţĭ zis reprezentantuluĭ naţiuneĭ: "Eŭ vă aduc o inimă leală, cugetări drepte, o voinţă tare de a face binele, un devotament fără margini către noua mea patrie."

Pe zi ce a trecut, pe zi ce merge poporul Român a căpătat convingerea profundă că Maiestatea Voastră nu numaĭ că a ţinut făgăduelile Sale, dar a depăşit aspiraţiunile acestuĭ tînăr şi viguros popor, şi, prin înţelepciune, tot atît ca şi prin bravură, aţi grăbit realizarea visuluĭ de aur, pe care abia îl întrevedea România de erĭ, şi de care se bucură Romînia de astăzĭ.

Cu inima Voastră leală, aţĭ împărtăşit, Sire, zilele de restriște şi zilele de bucurie cu poporul Vostru, aţĭ contopit aspiraţiunile Voastre, cu aspiraţiunile luĭ, l'aţĭ ridicat înălţându-l în faţa lumeĭ, aţĭ şters rugina după armele luĭ glorioase, şi l'aţĭ făcut să redevie un popor de bravĭ, i-aţĭ dat neatîrnarea şi o poziţiune statornică între Statele Europeĭ.

Cu voinţa tare de a face binele şi cu devotamentul Vostru nemărginit aţĭ transformat ţara într'un mod uimitor făcînd din propăşirea şi dezvoltarea eĭ cea maĭ de căpetenie preocupaţiune a Maiestăţeĭ Voastre.

*Era, **Sire** o muncă grea de întreprins, pentru că totul era de făcut, dar obstacolele dispar, înaintea uneĭ voinţe puternice.*

www.ziuaconstanta.ro

De aceia ţara, sub bine-făcătoarea conducere a Majestăţeĭ Voastre, a mers tot înainte. De nîaş vorbi de cît de o singură direcţiune, către care neîncetat Maiestatea Voastră aţĭ îndreptat privirile, aş putea aminti că România n'avea de fel căĭ ferate la începutul Ilustreĭ Voastre Domniĭ, şi astăzi numără 3000 kilometri care o parcurg în toate sensurile, şi, departe de a rămîne staţionarĭ, din potrivă, sub energica impulsiune a Maiestăţeĭ Voastre, ţara 'şi impune mereŭ sacrificiul pentru a mări încă maĭ departe reţeaua căilor noastre ferate, ca să poată creşte şi isvoarele noastre naţionale.

Tot-d'auna preocupat de interesele economice ale scumpeĭ noastre Patriĭ, Maiestatea Voastră a dat avîntul tuturor lucrărilor marĭ pe carĭ le-aţĭ întreprins de 30 anĭ încoace. Anul trecut aţĭ unit Dobrogea cu patria mumă printr-o măreaţă şi vrednică de admirat lucrare, perfectaţĭ acum, Sire, opera începută, punînd piatra de temelie a portuluĭ Constanţa, care în ideia concepută de Maiestatea Voastră a fost de la început şi pururea nedespărţită de construcţiunea poduluĭ peste Dunăre.

*Anul trecut, **Sire**, aţĭ supus valurile Dunăreĭ prin geniala lucrare a poduluĭ de la Cernavoda, acum începeţĭ cucerirea Măreĭ, dincolo de malurile carĭ scaldă ţărmurile Române şi aşa mergînd tot înainte, veţĭ face a se duce, spre Orientul depărtat, numele glorios al Maiestăţiĭ Voastre, şi numele ţăreĭ fericite care a fost învrednicită de Dumnezeu să fie condusă de un Suveran tot atît de înţelept şi bun organizator în timp de pace, cum a fost brav şi îndrăzneţ pe cîmpul de luptă.*

***Sire**, generaţiunile carĭ urmează, judecă pe cele ce le-aŭ precedat după operile măreţe şi trainice ce aŭ rămas în urma lor. Sunteţi, Sire, Suveranul fericit a cărui Domnie, sub toate punctele de privire, va lăsa marĭ şi nepieritoare lucrărĭ.*

*Aveţĭ, **Sire**, în istoria războaielor acestor ţărĭ, una din cele maĭ glorioase paginĭ, Voĭ, care aţĭ fost soldaţilor românĭ, pe cîmpul de luptă, icoana curagiuluĭ şi bărbăţieĭ cu care aţĭ înfruntat pericolele şi i-aţĭ condus la victorie. Aveţĭ însă o pagină tot atât de ilustră în istoria noastră economică, pentru că numaĭ graţie înţelepciuneĭ, putereĭ de concepţiune şi de iniţiativă, graţie numaĭ neobositeĭ stăruinţe a Maiestăţeĭ Voastre aţĭ împins România pe calea progresuluĭ, în cît străinătatea stă uimită de cele ce aţĭ realizat, în timpul fericiteĭ Voastre Domniĭ, iar Româniĭ, etern recunoscătorĭ, păstrează Maiestăţeĭ Voastre şi Dinastieĭ, ce aţĭ întemeiat, o adâncă şi respectuoasă iubire.*

***Sire**, ţara şi-a impus marĭ sacrificiĭ spre a face să se realizeze lucrarea însemnată ce începem astăzĭ. Providenţa, care respleteşte toate sforţările geniale şi munca onestă, a dăruit est-timp acesteĭ ţărĭ un an de belşug, ca să poată lupta cu greutăţile carĭ sunt inherente orĭ-căruĭ început. Cîte lucrărĭ s'aŭ întreprins sub Augusta priveghere a Maiestăţeĭ Voastre, pe toate Dumnezeŭ V'a ajutat a le aduce la un bun sfîrşit.*

***Sire**, cu vocea caldă a erouluĭ, Voĭ aţĭ însufleţit pe soldaţĭ la luptă şi i-aţĭ îmbărbătat ca să învingă ca niște eroĭ, Tot Maiestatea Voastră însufleţiţĭ şi daţĭ putere de muncă corpuluĭ technic chemat să execute lucrarea începută astăzĭ. Crezul, pe care îl are legiunea muncitoare a inginerilor noştri, îl găsim în următoarele cuvinte pe carĭ le-a pronunţat anul trecut, Maiestatea Voastră şi carĭ vibrează şi astăzi în inimele lor:*

*Maiestatea Voastră zicea: **"Aruncăm o privire maĭ departe pe mare, pe această nemărginită cale de apă, unde se încrucişează nenumăratele drumuri ale mişcăreĭ întregeĭ lumĭ, carĭ răspîndesc bogăţiile asupra naţiunilor. - Prin portul de la Constanţa, podul peste Dunăre ne deschide această cale largă, care va spori, într'un mod neaşteptat, relaţiunile noastre comerciale şi va asigura desvoltarea noastră maritimă."***

Steagul României, care este deja cunoscut în porturile din Europa, în curînd va fîlfîi şi în ţările cele maĭ depărtate ale Universuluĭ, ducînd cu dînsul numele scumpeĭ noastre Patriĭ."

*Dumnezeŭ să vă ajute, **Sire**, să desăvîrşiţi opera începută astăzĭ, şi să asiste Maiestatea Voastră, împreună cu ţara, la realizarea dorinţeĭ pe care, Maiestatea Voastră, cu inima plină de bucurie şi cu puterea convingereĭ pe care aţĭ arătat'o, o exprimă prin aceste sublime şi neuitate cuvinte.*

*Întru cît ne priveşte, **Sire**, ne vom încorda puterile ca să atingem acest ţel, serviciul nostru de navigaţiune va face să fîlfîie peste mărĭ drapelul Românesc, pe bastimentele Româneştĭ, iar serviciul nostru hydraulic va lucra cu stăruinţă, ca pe an ce trece portul Constanţa să fie dat spre folosinţa comerciuluĭ Românieĭ cu străinătatea. Nu ne îndoim că antrepriza acesteĭ lucrărĭ, care a cîştigat o dreaptă şi meritată reputaţiune, prin marile lucrărĭ executate aiurea, nu va dezminţi credinţa ce avem într'însa, că va îndeplini cu scrupulozitate îndatoririle sale pentru portul Constanţa.*

Mulţumind cu recunoştinţă, Maiestăţeĭ Voastre şi Augusteĭ Voastre Familiĭ că aţĭ bine-voit a onora cu prezenţa Voastră această serbare, pentru a pune piatra în temelie a celuĭ maĭ însemnat port al Românieĭ pe ţărmurile Măreĭ Negre, vă urăm, în numele ţăreĭ, în numele Guvernuluĭ, în numele Corpuluĭ technic.

Să trăiţi Sire,
Să trăiască graţioasa noastră Regină,
Să trăiască Alteţele Lor Regale Principele şi Principesa de România,
Să trăiască Dinastia.

www.ziuaconstanta.ro

Toastul M. S. Regeluĭ

M. S. Regele Carol a răspuns, la cuvîntarea ministruluĭ, cu următorul însufleţit toast :

Serbarea de astăzĭ are o îndoită importanţă, căcĭ punînd întîia piatră a noului port al Constanţeĭ, am pus şi temelia pentru dezvoltarea noastră maritimă.

Măreţul pod peste Dunăre ne-a deschis drumul spre Mare; viitorul port ne va asigura în toate vremurile comerciul cu ţările cele maĭ depărtate. Astăzĭ deja vasele noastre duc cu mîndrie steagul României prin valurile Oceanului; în curînd vom dispune de nouĭ bastimente, carĭ vor înlesni relaţiunile comerciale trans-Atlantic.

Însemnate sunt jertfele ce Ţara şĭ-a impus spre a dobîndi un loc vrednic în lume. Ele sunt însă pe deplin răsplătite prin avîntul uriaş pe care România l'a luat într'un sfert de veac, şi care trebue să fie menţinut cu orĭ-ce preţ.

Mulţumindu-vă călduros pentru cuvîntarea aşa de bine simţită ce Ne-aţĭ adresat, doresc ca să inaugurăm într'un timp nu prea lung noul port, care va deveni un izvor de bogăţie pentru Ţară, maĭ ales cînd putem atrage o parte din traficul între Engliteria, India şi Australia, fiind-că linia Londra-Constanţa-Alexandria astăzĭ este dintre toate cea maĭ scurtă; ea este străbătută în 111 ceasuri; acesta este un rezultat care ne poate umple de cea maĭ viue mulţumire.

Ridic acum acest pahar pentru prosperarea Constanţeĭ şi pentru fericirea scumpuluĭ meŭ popor, care s'a înălţat aşa de sus prin munca sa şi prin silinţele sale.

Să trăiască România !

Medalia comemorativă

Despre medalia comemorativă a puneriĭ întîieĭ pietre la lucrarea portuluĭ de la Constanţa avem de adaos un amănunt nu fără importanţă.

Medalia a fost executată la Monetăria Statuluĭ. Bustul Regeluĭ de pe partea din faţă a medalieĭ, este executat după macheta gravoruluĭ Scharff din Viena. Reversul medalieĭ, cu vederea viitoruluĭ port, este făcut de un gravor român, fost elev al şcoaleĭ de meseriĭ din Bucureştĭ, care lucrează de cât-va timp la Monetărie, d. Dumitrescu.

(*"Constanţa"*, IV, nr. 182, 27 octombrie 1896: 1-3)

www.ziuaconstanta.ro

1897

80 REGIMUL LIBERAL ÎN DOBROGEA

Se ştie că noĭ în Dobrogea nu facem politică. A fost o vreme, până acum 6-7 anĭ, când ziarele locale, atât din Constanţa cât şi din Tulcea, aruncaŭ în dreapta şi în stânga şi între ele reciproc, diferite adjective, după natura cocardeĭ ce scriitoriĭ lor se complăceaŭ a'şi atârna la butonieră; de unde, la fie-care fapt de administraţie, la fiecare alegere de consilieri comunalĭ saŭ judeţenĭ, pacinicii cetăţenĭ aĭ Dobrogeĭ, de multe orĭ aceleaşĭ persoane, trebuiaŭ să sufere, după timp şi împrejurărĭ, atâtea cualificaţiunĭ, câte epitete găseştĭ în dicţionarul politic al ziarelor din capitală.

Mulţumită campanieĭ ce noĭ am dus de la început, contra acestuĭ obiceiŭ de a se boi oameniĭ ce nu ţi-aŭ greşit cu nimic, cuvintele de: "colectivist, reacţionar" saŭ şi una şi alta, adecă: *liberal-conservator*, cum des. eraŭ botezaţĭ în 1889 aleşiĭ oraşuluĭ Constanţa, între carĭ fericiţiĭ întru pomenire reposaţĭ Hafuz Regep şi Ianculescu, s'aŭ înlăturat din clişeurile ziarelor actuale dobrogene. Poţĭ găsi alte bazaconiĭ, maĭ ales prin Tulcea, dar aşa ceva nu.

Din acest punct distanţat, fie-ne permis a face din când în când câte o mică reflecsiuune asupra regimelor ce ne guvernează; cu atât maĭ mult fie-ne permisă această reflecsiune, cu cât nu datorim nicĭ unuĭ partid, nicĭ unuĭ personagiŭ politic, nimic.

Timp de un an am dat atâtea probe *vĕdite*, că: administraţia judeţuluĭ Constanţa, de care ne-am ocupat în special, e nepricepută, îndărătnică, nepatriotică, incapabilă a înţelege rostul chemăreĭ Românilor în Dobrogea; că Metropola provinciei, oraşul Constanţa, e condusă de oameni străinĭ de orĭ-ce sentiment românesc, de nişte imbecilĭ şi obraznicĭ şi de rea credinţă, cu prisos probată şi cu toată mulţimea argumentelor nereputabile aduse în causă, n'am reuşit a clinti măcar pentru un moment beatitudinea celor 7 fericiţĭ din capul departamentelor civile ale administraţieĭ ţĕreĭ.

Alegerea de astă-toamnă a comitetuluĭ de 11 al clubuluĭ civil "Ovidiu", în care primarul oraşuluĭ, present, candidat de membru şi preşedinte, după un discurs de jumătate oră, n'a avut de cât un vot ca preşedinte şi 6 ca membru, din 69 votanţĭ, – balul de la Februarie a.c. al societăţeĭ funcţionarilor, în care patronul baluluĭ, prefectul judeţuluĭ, a fost silit a petrece toată seara în anturagiul uneĭ persoane ce representa alt-ceva decât fracul saŭ epoletul, – aceste două fapte ar spune totul unor oameni carĭ s'ar interesa de starea lucrurilor de aici.

Dacă nicĭ aceste cifre şi fapte, singurile ocasiunĭ în care se manifestă mişcarea sufletească a eliteĭ sociale din Dobrogea, – fapte pe care nu noĭ le-am înscenat, – nu sunt destul de elocuente spre a face proba complecteĭ izolărĭ în care se află representanţiĭ localĭ aĭ actualuluĭ regim, noĭ nu maĭ putem adăuga nimic, de cât să amintim direcţiuneĭ acestuĭ regim vechiul proverb român: *Ce'şĭ face omul, nicĭ dracul nu'ĭ poate desface.*

Cum adecă? Noĭ singurul organ de control asupra administraţiuneĭ publice locale sub rigorile celuĭ maĭ aspru regim de presă, ce domneşte în Dobrogea, – luăm numaĭ cazul primărieĭ Constanţa, – acuzăm pe ediliĭ acestuĭ oraş, cu date certe şi indicaţiunĭ precise, că tripatează, ca nişte măsluitorĭ ordinarĭ, cu averea comuneĭ. de decĭ şi *sute de miĭ de leĭ*; că eludează şi calcă cu îndrĕzneală de bandiţĭ art. 19 din legea organică a comunelor urbane, în chestiĭ de bunurĭ imobiliare de aproape un sfert de milion valoare, şi prefectul şi guvernul şi organele partiduluĭ tac!!

Noĭ am făcut, adesa orĭ sub regimul trecut, acuzărĭ de natură mult maĭ uşoară şi tot-d'auna am fost credutĭ; faptele s'aŭ anchetat şi îndreptat, în orĭ-ce cas s'aŭ luminat. Ce trebue să gândească acum ceĭ 600 abonaţĭ aĭ noştri şi poate alţĭ 600 dobrogenĭ cititorĭ, despre regimul de guvernare sub care se pot practica

www.ziuaconstanta.ro

ast-fel de colosale gheşefturĭ, ca cele ce am denunţat prin cele două numere trecute? Căcĭ dacă nu sunt adevărate ele trebuesc desminţite.

Cum se poate numi această lipsă de atenţiune: dispreţ pentru opiniunea publică, ce noĭ o formăm în Constanţa, saŭ împreună-ghiftuire? căcĭ una din douĕ trebue să fie ...

Cât rĕu îşi face Partidul Liberal şi Dobrogeĭ întregĭ, prin menţinerea actualeĭ stărĭ de lucrurĭ, vizibilă şi apreciabilă ca sfidătoare şi destrăbălată, fără nicĭ o dificultate, de orĭ-cine visitează viitoarea metropolă a comerciuluĭ românesc, cât rĕŭ 'şĭ-a făcut deja acest partid, nicĭ duşmaniĭ luĭ ceĭ maĭ aprigĭ nu i-ar putea face.

Stăruim de un an de dile asupra acestor rele şi nu zărim nicĭ sfîrcul uneĭ umbre de îndreptare.

S'aŭ făcut Ministeruluĭ de Interne 1300, di *una mie treĭ sute* de plîngerĭ; s'aŭ dus peste 30 delegaţiĭ la Bucureştĭ, în chestia armanelor şi cu toate deslegările ministeriale favorabile, aŭ fost miĭ de procese, miĭ de amendĭ în tot judeţul. S'a făcut impozanta adunare de la Medjidie şi Hârşova, cu memoriul cunoscut,[93] sub-scris de peste 200 fruntaşĭ, delegaţĭ aĭ maĭ tuturor satelor locuite de românĭ şi cu toate aceste nu s'a desminţit nicĭ una din constatările defavorabile actualuluĭ administrator al judeţuluĭ, nu s'a satisfăcut nicĭ unul din păsurile esprimate.

D-l V. Lascar, fostul ministru de Interne, dice, în rĕspunsul sĕŭ din Cameră, asupra interpelăreĭ de la 10 Februarie, că a trimis 7 anchete – numĕrul 7 e al mincinoşilor – în Constanţa, din care 3 s'aŭ pronunţat pentru administraţie şi 4 contra actualeĭ administraţiĭ. Ce aŭ făcut, ce aŭ constatat acele anchete, nimenea nu ştie.

De ce nu s'a publicat şi nu se publică resultatul, cum s'a făcut pentru Galaţĭ, Piatra, Ploeştĭ, Piteştĭ etc.? De ce nu rĕspund măcar organele partiduluĭ? Le dăm întâlnire pentru tóte punctele de acuzaţie formulate de noĭ.

De ce? Fiind-că nu le dă mâna. Aci e slăbiciunea regimuluĭ şi noĭ o regretăm sincer.

(*"Constanţa"*, V, nr. 202, 13 aprilie 1897: 1-2)

81

CURSELE DE CAI DIN CONSTANŢA
DE LA 23 APRILIE

Este o adevĕrată plăcere a vedea mişcarea care domneşte în Constanţa din causa preparativelor ce se fac pentru cursele de caĭ ce se vor ţine, conform tradiţiunilor, în diua de Sf. Gheorghe.[94]

De astă dată este statul care a luat asupra sa organisarea acestor curse.

În adevĕr, se ştie că d-l Aurelian, om cu vederi largi şi cunoscător profund al nevoilor economice ale ţĕreĭ, pre când era prim-ministru şi ministru al domeniilor, a luat măsurĭ a încuraja creşterea caluluĭ în Dobrogea. Primul lucru ce a făcut a fost numirea unor persoane competinte a studia cestiunea şi apoĭ a acordat sumele necesare a se executa propunerile de îmbunătăţire.

Printre propunerile comisiuneĭ de organisare, care se află deja la Constanţa pentru a dirija totul, se găseşte alergărĭ de caĭ, primă-vara şi toamna şi organisarea uneĭ exposiţiunĭ de animale (tot la Constanţa) în dilele de 6-8 Septembrie 1897.

S'a ales oraşul Constanţa, avĕnd maĭ multe condiţiunĭ de confort pentru visitatorĭ, un tîrg de vite cu instalaţiunĭ propriĭ şi seviciu veterinar; precum şi faptul că se află în provincia ce a maĭ păstrat o escelentă rasă de caĭ; plus a se dovedi o dată maĭ mult solicitudinea ce patria mumă păstrează Dobrogeĭ.

Nu putem în destul felicita pe d-l Aurelian şi guvernul pentru această favoare acordată Constanţei, precum şi pentru alegerea cât de nimerită a comisiuneĭ organisatoare.

Comisiunea de organisare se află deja de câte-va dile în localitae şi a aranjat lucrurile pentru ca reuşita să fie deplină.

Terenul ales pentru curse este în bune condiţiunĭ şi amenajat expres de serviciul tehnic al judeţuluĭ şi comuneĭ. Un foarte cochet pavilion se construieşte pentru membriĭ şi societatea aleasă din Constanţa.

Autorităţile în comun acord şĭ-aŭ dat mâna pentru a asigura reuşită acesteĭ frumoase serbărĭ economice şi deja se prevede o mare aglomeraţie pentru diua de Sf. Gheoghe, judecând dupĕ numĕrul cel mare de reţinerĭ de camere ce s'a făcut la hoteluri. Pentru a ne îndeplinĭ o datorie de patrioţĭ şi de Dobrogenĭ, îndemnăm pe toţĭ locuitoriĭ acesteĭ iubite provinciĭ, fără deosebire de rasă şi religie, a'şĭ da întâlnire pentru diua de 23, la Constanţa.

(*"Constanţa"*, V, nr. 203, 20 aprilie 1897: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

DOBROGEA ROMÂNÉSCĂ, DAR FĂRĂ ROMÂNI

Sunt cunoscute pedecile ce se puneaŭ Românilor din afară de Regat şi chiar din ţară, pentru stabilirea lor în Dobrogea. Din toate campaniile de împroprietăriri, pe întinsele pustietăţi ale acesteĭ provinciĭ, n'aŭ profitat decât un numĕr prea restrêns de economĭ de vite, deveniţi acum marĭ proprietarĭ ruralĭ; grosul emigrărilor pornite din Banat şi Ţara Oltuluĭ aŭ fost oprite în drum; de fapt nu sunt de cât 5-6 sate, formate cu elemente agricole de peste hotare, în plăşile Hêrşoveĭ şi Medjidieĭ, între carĭ Doiran, Făgăraşul Noŭ, Topolog, Mulciova, Arabagi şi Urluia, restul acestor elemente fiind împrăştiate prin diferite cătune.

În judeţul Tulcea, afară de cătuna Casimcea, maĭ sunt Românĭ stabiliţi din noŭ. În acest judeţ barem n'a fost autorisată stabilirea Românilor de orĭ-ce provenienţă; ceĭ ce s'aŭ putut strecura prin satele Râmnicu-de-sus, Pantelimon, Caciamac, Cuciukioĭ, Cogealak şi alte 2-3 cătune, aŭ trecut ca prin urechile aculuĭ. O colonie întreagă, am maĭ spus, de Românĭ brăilenĭ, de pe apa Buzĕuluĭ, stabiliţi la Inan-Cesmea, aŭ fost goniţi cu forţa publică în judeţul Constanţa, cătunul Traian, şi înlocuiţi cu o strânsură de familiiĭ bulgare, supracreşterea satelor învecinate, formând adĭ cel maĭ mare şi maĭ bogat sat bulgăresc[95] în Dobrogea, mereaua cătuneĭ fiind de 6000 hectare, în care fie care locuitor are între 50-100 hectare teren cultivabil. Asemenea în cătunele Duingi, Râmnicul-de-jos şi multe altele din judeţul vecin.

A fost o mare greşeală politică faptul că nu s'a permis stabilirea Romînilor în şi printre satele compacte de Bulgarĭ, aflate în cea maĭ frumósă regiune a Dobrogeĭ, plasa Babadag, – o greşeală care va rĕmânea vecĭnică nereparabilă.

Vina mare este că nu s'a făcut nicĭ un studiu prealabil asupra celor ce eraŭ de întreprins pentru făptuirea colonisăreĭ; nicĭ o idee, nicĭ un ideal nu s'a urmărit, în întreaga lucrare, de cât: vîndarea pămêntuluĭ cu orĭ-ce chip.

Continuăm a avea aceeaşĭ neprevedere în privinţa oraşelor dobrogene.

De 19 anĭ stăpânim Dobrogea cu portul maritim Constanţa, disă *plămâniĭ ţĕreĭ* unde se cheltuesc atâtea milioane, şi nu sunt până acum 10 negustorĭ românĭ în oraş[96]; iar în Mangalia, asemenea port maritim, căruia i-ar fi reservat tot un mare viitor, barem nu este nicĭ unul.

În orĭ-ce prăvălie veĭ intra, în oraşul Constanţa, staţiune balneară, visitată de decĭ de miĭ de Românĭ schela importantă, nu găseştĭ un ucenic de negoţ român, un hamal în schelă, care să-ţĭ respundă în limba ta maternă. Însĕşĭ autorităţile, oficiile statuluĭ, ameninţă a se înstrĕina.

Camera de Comerciŭ românéscă, refudă lunĭ de dile aprobarea statutelor uneĭ societăţĭ cooperative de Românĭ, în Medgidie.

De treĭ anĭ s'a votat de consiliul comuneĭ Constanţa, darea unor locurĭ de case la periferia oraşuluĭ, unor Românĭ, şi administraţia *românească* a oraşuluĭ impune în aplicare hotărârea consiliuluĭ, care s'a arătat aşa *de generos*, dupĕ espresia caracteristică a fostuluĭ primar d-l Koiciu.

De 2 anĭ s'a proectat acelaşĭ lucru în Mangalia, şi consiliul comunal, primarul N. Popof, cu ajutorul sĕŭ, D. Arghiropulo, refuză cu încăpăţinare, imitând Constanţa în neacordarea locurilor.

În acest timp, aceştĭ capĭ aĭ administraţieĭ îşĭ vînd proprietăţile lor de la marginile oraşuluĭ, tindênd să prindă milioane pe cuartierurile noĭ ce formeadă, în detrimentul edilităţeĭ publice a oraşelor ce administreadă.

Cam acelaşĭ lucru, cu alte variante, se petrece şi în restul celor-l'alte comune urbane din judeţ.

În câteşĭ 6 comunele urbane, maĭ nu e un român în administraţia comunală; doar aşteptăm *Cuzgunul*, ce, spre onórea administraţieĭ generale, maĭ pórtă numele de comună şi încă urbană, unde *Primarul e Român!* şi cu tóte acestea 2/3 din populaţia judeţuluĭ e românéscă.

Fără să vrem ne scapă cuvêntul de *miserabil*; da, e miserabilă administraţia *românéscă* a Dóbrogeĭ, căcĭ acelaşĭ lucru se petrece şi în judeţul vecin.

Să tacă dar, toate organele din Bucureştĭ, care vorbesc altmintrelea.

Românĭĭ, e drept, se desvoltă, cresc, se înmulţesc şi prosperă, deşi nu în proporţie cu elementele eterogene autohtone, dar *să se ştie*, fără concursul administraţiuneĭ, care n'a pus până acum un deget pentru *românisarea* acesteĭ provinciĭ; din contra pedecĭ ca aceea de a ţinea pe funcţionarĭ, pătura cea maĭ cultă a localităţiĭ, singurul element românesc în oraşe, departe de urmele electorale care trebue să ne dea pe capiĭ administraţiilor comunale.

N'am cerut altă favóre şi nu cerem nimic guvernuluĭ central, de când apare acest ziar, de cât accesul la vot şi pentru Românĭ, şi putinţa pentru acest element de a se stabili definitiv în oraşe, în Constanţa pentru care Statul face aşa colosale sacrificiĭ, şi nu ne aude nimenĭ din Guvernul Român de cincĭ anĭ de dile.

Când Domnul Sfânt, ar întreba pe conducĕtoriĭ Ţăreĭ Românéştĭ, ce aţĭ făcut în douĕ deceniĭ, pentru

www.ziuaconstanta.ro

desvoltarea Românismuluĭ în patria luĭ Mircea cel Mare, care ne-a fost redată după atâtea secole, ce ar respunde eĭ? Nimic şi iar nimic.

Faptul că a fost atâta sbuciumare în sînul guvernuluĭ central, spre a se putea numi recomandatul unuĭ prefect cu sentimente româneştĭ, în capul comuneĭ de reşedinţă, justifică îndestul afirmarea noastră.

Facem aceste constatărĭ dureroase şi vom reveni altă dată asupra celor ce maĭ avem de spus în cestiune.

(*"Constanţa"*, V, nr. 210, 22 iunie 1897: 2)

83

NESTABILITATEA PREFECŢILOR

De la 1879, de când stăpânim acéstă provincie, s'au premenit la administraţia judeţuluĭ Constanţa 15 prefecţĭ titulariĭ şi câţĭ-va ad-interim, ast-fel că nu revine, în termin mediŭ, decât maĭ numaĭ câte un an de activitate pentru fie-care prefect.

Am protestat de atâtea orĭ[97], şi sub guvernul trecut, conservator şi sub cel actual, arătând gravele neajunsurĭ ale acestor dese schimbărĭ, dar n'am putut şi nu putem interesa pe nimenĭ la sforţările noastre întru desfiinţarea acestuĭ obiceiŭ făcut la centru: de a se considera Dobrogea ca loc de scăpare din toate toate impasurile ce produc peripeţiile mişcăreĭ politice din ţară.

În adevĕr, când vre-unuĭ veteran, uitat, al biurocraţieĭ, îi maĭ lipsea un an, câte-va lunĭ, până să-şĭ întregească saŭ *rotundească* aniĭ de pensie, saŭ când personalitatea vre-unuĭ grad superior, în erarchia militară, devenea ambarasantă, prefecturile adensinitoare, totd'auna deschise, ale Dobrogei, ajutaŭ saŭ scăpaŭ pe guvernanţĭ de orĭ-ce strâmtorare.

Natural, populaţiuneĭ locale nu'ĭ póte conveni această situaţiune de receptorul al excrescenţilor politice, şi de aceea noĭ ne-am aflat tot-d'auna în opoziţie cu aceste tendinţe ale guvernului central, şi firesce, nemulţumiţĭ, maĭ ales când nu puteam înregistra nimic de laudă la adresa nicĭ unuia din ceĭ trimişĭ a representa aci guvernul Ţĕreĭ.

Nu se va putea cita un singur fapt meritoriu din domeniul activităţeĭ prefecţilor din urmă aĭ judeţuluĭ Constanţa; doar cerneală albastră, întrodusă de unul, şi fluturii la dosare, întroduşi de altul, nu sunt fapte aşa de grozave ca să fi meritat a fi trimbiţate la gazetă.

Nu tăgăduim că prefectura de Dobrogea, prin multicipliitatea afacerilor concentrate în mâna unuĭ singur om, e cel puţin de dece orĭ maĭ greŭ de condus, de cât orĭ-ce prefectură din ţară, dar totuşi, când, după aproape 19 ani de administraţie, nu găseştĭ un petec de şosea practicabilă, comunală, vecinală orĭ judeţiană, în tot judeţul, - nicĭ o singură clădire de şcoală, cazarmă saŭ de administraţie, în comunele urbane, pe când judeţul şi comunele încasează anual atâtea dărĭ şi decimĭ, au atâtea fondurĭ grămădite şi milioane de dile de prestaţie la dispoziţie, orĭ-cine trebue să recunoască că am avut şi avem dreptate.

Niminea nu s'a încercat să facă ceva: uniĭ pentru că nu s'aŭ priceput, alţiĭ fiind că n-aŭ avut timpul material necesar ca să priceapă tuturor, lipsindu-le curagiul orĭ-căreĭ întreprinderĭ.

Locuitoriĭ, ceĭ de pe marginea Dunăreĭ de esemplu, la cea maĭ mică inundaţie, sunt siliţĭ a face ocoluri de dile întregĭ, pentru o distanţă de câţĭ-va chilometri, de la un sat la altul saŭ la şchele.

Prefectura plăteşte chiriĭ colosale pentru localurĭ infecte şi întunecoase, ţinênd de atâţia anĭ consemnată suma de 300.000 lei, împrumutată pentru construirea palatului administrativ.

Împrumutul se va stânge în dobândĭ şi amortismente, în vecĭnice prefaceri de planurĭ ce aŭ costat deja câte-va decĭ de miĭ de leĭ ; fără a se fi cumpĕrat măcar o cărămidă, fără a se fi hotărât încă locul unde are să fie construit acest legendar palat administrativ.

Rĕul s'ar putea vindeca cu actuala organisaţie, numaĭ prin stabilitatea prefecţilor, cari sunt *fac-totum* în Dobrogea, lipsind aci comitetul permanent de 3 consilieri judeţienĭ, sau cum îi dice acum, delegaţia judeţiană, care funcţionează pe lângă toate prefecturile de dincolo de Dunăre.

Spre a învedera efectele bune ale stabilităţeĭ şefilor de judeţe, cu tot neajunsul arĕtat maĭ sus, serve de esemplu judeţul vecin, Tulcea, unde fostul prefect, d-l Paul Stătescu, "Satrapul Dobrogeĭ", a împănat judeţul cu clădirĭ publice frumoase şi şosele peste tot, de care astă-dĭ tot poporul se foloseşte, numai fiind-că a fost lăsat să lucreze timp de maĭ mulţĭ anĭ de dile.

În judeţul nostru abia s'aŭ început de doĭ anĭ lucrările serioase de şosele, cu venirea d-luĭ inginer Bănescu. Partea ce revine celor treĭ campaniĭ conduse sub prefectual actual, d-l Quintescu, sunt lucrări de

www.ziuaconstanta.ro

290.000 leĭ până acum, ceea ce, trebue să mărturisim, ne mulţumeşte.

În mijlocul acesteĭ campaniĭ, în toiul lucrărilor, în care, se ştie, prefectul are rolul principal, se vorbeşte de o nouă premeneală prefectorială, datorită, sigur, uneĭ noĭ strîmtorărĭ a guvernuluĭ, pe care, din tot restul celor 31 judeţe, tot noĭ, Turciĭ Românieĭ, trebue să o plătim.

Perspectiva pentru îmbunătăţirile proectate sufere din noŭ o eclipsă, care cine-scie cât va dura.

Noului numit îĭ va trebui timp pentru întroducere în afaceriĭ, pentru cunoştinţa judeţului şi a oamenilor; viitorul prefect va schimba, conform obiceiuluĭ, traseurile şoselelor, direcţia lucrărilor fiind aşa de susceptibilă de îndreptărĭ; va modifica planul palatuluĭ administrativ, ca să fie la fel cu predecesoriĭ sĕĭ; va redeschide largĭ barierile oraşelor şi satelor, tuturor vagabondilor şi faliţilor, în spirit maĭ liberal; va revoca dispoziţiile de alinierea satelor (Anadolkioĭ şi Techirghiol, unde abia s'a pus capăt jafurilor cu locurile comunale); va contramanda măsurile de înfrumuseţare şi romanisarea Constanţei şi Mangaliei; va face multe de tóte, saŭ nu va face decât o simplă operaţie de aritmetică, înmulţind numerul dilelor cu cifra de 60 lei, leafa de prefect, ceea ce e mai puţin incomod de cât rizicurile la care actualul prefect s'a supus cu proectele sale.

Coteriile locale, lingăiĭ de toate speţele, să se aţină: terenul le este din nou favorabil.

(*"Constanţa"*, V, nr. 211, 29 iunie 1897: 1-2)

84

MONUMENTUL DIN TULCEA

După anexarea Dobrogeĭ, bărbaţiĭ politicĭ aĭ ţăreĭ mume luat-aŭ patriotica decisiune de a se ridica la Tulcea, un monument comemorativ al realipireĭ Dobrogeĭ, la ţara mumă.

M.S. Regele a aprobat această iniţiativă şi în 1879 visitând Tulcea, a pus piatra fundamentală a acestuĭ monument pe colnicul Hora, faţă fiind la acéstă solemnitate, atât autorităţile cât şi miĭ de cetăţenĭ de toate naţionalităţile.

Entusiasmul a fost aşa de mare că, regretatul Doctor Davila şi-a rupt decoraţiile de la pept şi le-a asvârlit în grópa unde se aşedase pergamentul ridicăreĭ monumentuluĭ, ce va vorbi generaţiilor viitoare despre gloria şi vitejia armelor române, despre timpul domnieĭ *M.S. Regeluĭ Carol I*, sub a căruĭ înţeleaptă cârmuire, s'a realipit Dobrogea la patria mumă.

Dar, înălţarea acestuĭ monument, s'a tot amânat din causa uneltirilor criminale a câtor-va speculanţi, care puneaŭ pedicĭ pe toate căile.

Graţie acestuĭ fapt şi toleranţeĭ autorităţeĭ române, la 1880, s'a permis unuĭ rus a'şi clădi o moară lângă fundamentul monumentuluĭ şi de aci începe şantajul.

Maĭ în urmă, după dorinţa M.S. Regeluĭ, saŭ însufleţit autorităţile şi aŭ început a lua măsurĭ, ba chiar un comitet se şi formase pentru înălţarea monumentuluĭ. Dar, încercările uneĭ împăcărĭ cu rusul, proprietarul moreĭ ce ajunsese uneltă în mâna câtor-va speculanţi, aŭ fost dadarnice.

Actualul primar al urbeĭ Tulcea d. Mircea Petrescu, animat de sentimente patriotice şi voind a pune capăt acestuĭ scandal ce dura în dauna autorităţeĭ române a cercat pe calea paşnică, a tranşa chestiunea, oferind până la **20.000 leĭ** pe acea vechitură de moară, ce stânjenea ridicarea monumentuluĭ.

Toate încercările fiind dadarnice, speculanţiĭ îndemnând pe rus la resistenţă; d. Mircea Petrescu, a luat calea legală, căcĭ slavă domnuluĭ avem legĭ de expropriere în această ţară.

În acest scop, d. Mircea Petrescu, ca primar al Tulceĭ, a somat pe proprietarul aceleĭ morĭ, rusul Vasile Nicolaeff, o dată la 20 Decembrie 1896 şi altă dată la 3 Iulie 1897, dar, fără resultat.

Spre a pune capăt acesteĭ stărĭ dăunătoare prestigiuluĭ autorităţeĭ române, d. Mircea Petrescu, cu legea în mână şi în fruntea a miĭ de cetăţenĭ de toate naţionalităţile, aŭ mers în diua de 5 Iulie 1897 de aŭ prăbuşit acea vechitură de moară, în aplausele şi uralele mulţimeĭ.

Diua de 5 Iulie 1897, a fost o adevărată serbare naţională, tricolorul român fâlfâea falnic pe toate stradele, entusiasmul domnia pretutindenĭ, mărturisind cu sinceritate că la acéstă serbare aŭ luat parte vie toate stratele societăţeĭ şi toate naţionalităţile.

Iar, aceĭ speculanţĭ şi uneltitorĭ criminalĭ, priveaŭ cu jale nimicia actelor lor, înfricoşaţĭ că legea e lege, şi autoritatea română blajină şi tolerantă, în înprejurărĭ solemne ştie cu prisosinţă a-şĭ face datoria.

Cele întâmplate cu această ocasie îndreptăţeşte justele nóstre dorinţĭ am avut dreptate când prin coloanele acestuĭ ziar, cerut-am un prefect destoinic.

www.ziuaconstanta.ro

Deci, onoare se cuvine d-luĭ Neniţescu, prefectul judeţuluĭ Tulcea; onoare se cuvine d-luĭ Mircea Petrescu, primarul urbeĭ Tulcea; onoare se cuvine tuturor celor ce aŭ dat sprijin săvârşireĭ acestuĭ măreţ act.

Şi, fiind-că la sĕvârşirea acestuĭ act, ce dă putinţă a se ridica mult doritul monument, luat-a parte vie miĭ de cetăţenĭ fără osebire de naţionalitate; spre amintirea acesteĭ solemne di şi ca recunoştinţă către braviĭ soldaţĭ aĭ ţăreĭ, ce s'aŭ luptat voinicește pe cómele Balcanilor, şi după urma căror sacrificiĭ s'a realipit Dobrogea la ţara mumă; propunem:

Apel notabilităţilor naţionalităţilor; apel autorităţilor; apel tuturor să se adune şi să formede un comitet pentru adunarea fonduluĭ necesar ridicăreĭ monumentuluĭ comemorativ al realipireĭ Dobrogeĭ la ţara mumă.

Dorim ca acest monument să se ridice din contribuţia benevolă a Dobrogenilor şi numaĭ la nevoe putem apela la sprijinul fraţilor noştri din ţara mumă.

Este un tribut de recunoştinţă de la carĭ credem că nimenĭ nu va lipsi.

La lucru şi vom isbuti, noĭ prin noĭ a sĕvĕrşi actele marĭ.

(*"Alarma Dobrogei"*, I, nr. 3, 27 iulie 1897: 2) [98]

85 MEMORIUL DELEGAŢIUNEI TULCENE LA M.S. REGELE

Sire,

Sub-scrişiĭ cetăţenĭ fruntaşĭ aĭ oraşuluĭ Tulcea, de origină bulgară cu durere în suflet venim a supune Majestăţeĭ voastre situaţiunea precară ce ni se crează de către actuala administraţiune a judeţuluĭ nostru.

Suntem, Sire, locuitorĭ aĭ Dobrogeĭ, încă înainte de anexarea eĭ.

În acest răstimp, orĭ-care ar fĭ originea nóstră, ne-am deprins a iubi Romînia, pe care o considerăm ca pe adevărata noastră patrie.

Nu ne bucurăm de nicĭ o protecţiune străină şi nicĭ odată n'am invocat o asemenea protecţiune, pentru că am privit şi privim pământul Românesc ca solul adevărateĭ noastre patrĭi.

Îndeplinim fără cea maĭ mică şovăială toate obligaţiunile cetăţeneştĭ către stat şi nu avem altă dorinţă maĭ vie de cât aceea de a ni se întinde braţele, ca unor bunĭ şi credincioşĭ cetăţenĭ.

In iubirea noastră de ţară, în concepţia noastră naţională, cerem şi noĭ, ca toate naţionalităţile din Dobrogea, asimilarea acestuĭ judeţ cu Romînia liberă.

Eĭ bine, Sire, cu durere vedem, că toate aceste credinţe şi aspiraţiunĭ patriotice ale noastre sînt de odată lovite cu vehemenţă, şi în loc să ni se întindă o mână frăţească ca până acum, suntem consideraţiĭ nu numaĭ ca străinĭ dar chiar ca şi duşmanĭ, pe un pământ pe care ne-am născut şi pe care îl iubim.

Actuala administraţiune, pentru motive pe carĭ noĭ nu avem misiunea de a le cerceta, a pornit în contra noastră o adevărată luptă de exterminare.

La cererile noastre de asimilare cu Romînia, ni se respunde cu ură, cu persecuţiunĭ, cu o goană menită a produce desbinarea între locuitorĭ din Dobrogea.

Ceĭ maĭ fruntaşĭ dintre noĭ sunt urmăriţĭ şi persecutaţĭ fără nicĭ o vină plausibilă.

Şcoalele noastre primare sunt suprimate de fapt, prin ordonanţe arbitrare.

Biserica noastră este impiedicată în exerciţiul cultuluĭ.

Interesele noastre comerciale chiar care nu pot avea a face cu pasiunile politice, sunt grav lovite prin procese inopinate şi prigonirĭ pe cale executivă.

Iar ca o culme a acesteĭ atitudinĭ vrăjmăşeştĭ suntem devizaţĭ pe naţionalităţĭ în faţa urnelor electorale – aşa că în loc să se urmărească un scop de înfrăţire, noĭ ne vedem alungaţĭ de o parte, fără voia noastră, fără să fi făcut nimic care să ne merite această izolare.

Sire,

Seria faptelor este prea lungă, şi amănuntele prea complicate, pentru ca să le putem expune în această a noastră scurtă plîngere.

De aceea, venim prin aceasta numaĭ să atragem atenţiunea Majestăţeĭ Voastre asupra suferinţelor ce îndurăm rugîndu-Vĕ să bine-voiţĭ a ordona o cercetare imparţială a celor ce cu supunere îndrăznim a Vĕ

www.ziuaconstanta.ro

anunţa.

Credem, Sire, că facem o reală şi serioasă operă patriotică, expunându-Vĕ situaţiunea deplorabilă, în care se vede aruncată o parte însemnată din populaţiunea Regatuluĭ Majestăţeĭ Voastre.

Nu cerem nicĭ o favoare şi nimica în afară de prescripţiunile legale; dorim numaĭ să fim trataţĭ aşa cum am fost trataţĭ pînă astă-dĭ, ca buniĭ şi credincioşĭ cetăţeniĭ aĭ Romănieĭ.

Şi credem prin aceasta, maĭ mult de cît prin măsurĭ prigonitóre, se va ajunge la întărirea şi dezvoltarea sentimentului naţional Romînesc.

Vĕ implorăm, Sire, faceţĭ să ne revie siguranţa în statornicia noastră pe pămîntul patrieĭ unde ne-am născut şi pe care îl iubim.

Suntem, Sire, aĭ Majestăţeĭ Voastre, prea plecaţĭ şi supuşĭ servitorĭ.

(ss). Dimitrie St. Petroff, Jelesco D. Cialicoff, Iancu Pacieff, Dimitrie Stoian Nedelcu, Gheorghi Grecoff, Gheorghi Panoff, Sava Donicieff, Ilia St. Ilinoff, Jecu Costoff, C. Ficioff, Dragomir D. Vilcoff, Telemac Teodoroff, Cristu Djambazoff, Ivan Pavloff.

Bucureştĭ, 10 Octombrie 1897.

(*"Alarma Dobrogei"*, I, Nr. 8, 17 octombrie 1897: 1-2)

86

BULGARII DIN TULCEA

Pentru ca abonaţiĭ noştri sĕ cunóscă ce s'a petrecut în Tulcea, cu pretinsele persecuţiunĭ contra elementului bulgar, reproducem Memoriul ce o delegaţiune de notabilĭ din Tulcea a dus Majestăţeĭ Sale Regelui la Sinaia.

(...)

Dupĕ cum se vede[99], nu se precizéză absolut nicĭ un fapt în greutatea prefectuluĭ de acolo, afară de casul împărţireĭ colegiuluĭ electoral comunal, împărţire pe care prefectul, dupĕ legea Dobrogei, este îndreptăţit a o face, dupĕ cum o poate şi va fi nevoit a o face la ocazie şi prefectul de Constanţa.

Pentru a se vedea cum stă cestiunea în privinţa şcoalelor bulgare de acolo, d-l ministru de culte a trimis în localitate pe d-l inspector al învĕţămêntuluĭ Meisner, care, făcênd o minuţiósă anchetă asupra celor întâmplate, a adresat ministruluĭ raport detaliat, pe basa căruia d-l ministru a făcut un referat către consiliul de miniştri.

Iată maĭ la vale cum resumează ziarul "*Drapelul*" referatul şi încheerea pusă pe el de consiliul de miniştri în diua de 15 corent.

Că se vor fi făcut procese de contravenţiunĭ e regretabil căcĭ ele ating ómeni nevinovaţi, dar numaĭ bulgariĭ interesaţĭ sunt de vină, carĭ aŭ amăgit poporul cu persecuţii închipuite, şi comitetul şcolar din Tulcea, care nu s'a supus la legile şi regulamentele ţĕreĭ.

Intréga înscenare noĭ o regretăm, căcĭ se escită, fără nicĭ o trebuinţă, fără nicĭ o noimă, la ură reciprocă între naţionalităţĭ. Trebue maĭ cu seamă autorităţile, să evite tot ce poate strica buna armonie dintre locuitoriĭ Dobrogeĭ.

Iată resumatul referatuluĭ către Consiliul de Miniştri.

BULGARII DIN TULCEA

Raportul d-luĭ Haret către consiliul de miniştri. – Ameninţarea unuĭ revisor cu revolverul. – Limba română în şcolile bulgăreştĭ. – Propaganda anti-românească în şcolile bulgare. – Hotărârea consiliuluĭ de miniştri.

D-l ministru al instrucţiuneĭ publice a supus consiliuluĭ de miniştri un lung şi amănunţit raport asupra actelor anti-româneştĭ comise de Bulgariĭ din Tulcea. Extragem următoarele pasagiĭ maĭ importante.

Iată cum aŭ primit Bulgariĭ pe revisorul şcolar.

Ducêndu-se revisorul la şcoala bulgară din Tulcea; spre a cerceta dacă un ordin recent al ministeruluĭ (ordin despre care voiŭ vorbi maĭ jos) a fost executat, dênsul a fost întêmpinat de d-niĭ Panceff, Donceff şi Stoin Stoeff, membri aĭ comitetuluĭ, însoţiţĭ de un numĕr de alţĭ cetăţenĭ românĭ de naţionalitate bulgară. Numiţiĭ treĭ d-nĭ 'ĭ-aŭ spus că legile noastre sunt nenaturale şi că aplicarea uneĭ dispoşiţiunĭ ca aceea de a lua copiĭ în şcoalele publice va da naştere uneĭ revoluţiĭ, care este o necesitate spre încetarea uneĭ asemenea

www.ziuaconstanta.ro

stări de lucruri; iar d-l Stoian Stoeff, amenințându-l, a adăogit: ***Orî cine va îndrăsni să se amestice în instrucția familielor nóstre revolverul în pept i se va pune*** *– cuvinte primite cu un murmur de aprobare din partea celor de față.*

Fiind apostrofat într'un mod atât de îndrăsneț, în momente în care se afla în exercițiul funcțiuneĭ sale, revisorul părăsi repede localul și, încă fórte iritat de scena petrecută, se presentă la prefect și procuror spre a le comunica casul.

D. procuror, intrând chiar de a doua di în cercetare, nu putu supune interogatoruluĭ de cât pe douĭ dintre ceĭ de față la scena cu revisorul și anume: pe d-niĭ Nicola Donceff, și Minciŭ Marcoff, toțĭ ceĭ-l'alțĭ fiind plecați la Bucureștĭ spre a se plânge la centru de "persecuțiunile" ce le sufer.

Iată acum și ce învață copiĭ bulgarĭ despre Românĭ:

Maĭ bine de cât din cele ce preced reese, din următorul fapt, spiritul care domnește în școlele bulgare din Tulcea și Babadag.

Pentru studiul geografiei Bulgarieĭ par a fi utilisate maĭ mult saŭ poate chiar exclusiv hărți fisice. Cu prilejul inspecțieĭ ; în adevĕr, s'aŭ găsit agățate de pereți asemenea hărți, în care Dobrogea apare ca făcând parte integrantă din Bulgaria, iar nu și hărți politice, din carĭ de sigur școlariĭ 'șĭ-ar face o idee maĭ exactă de actuala stare de lucrurĭ.

Și maĭ straniŭ este că în hărțile reproduse în toate manualele așa numite "știință despre patrie", fie aceste hărți ale Bulgarieĭ în special, fie ale peninsuleĭ balcanice, Dobrogea figurează de asemenea ca parte integrantă din Bulgaria.

Această din urmă constatare a făcut'o d-l I. Bogdan, profesor universitar, căruia i se trimisese de minister, spre cercetate, o parte din cărțile de școală întrebuințate în institutele particulare bulgare din Dobrogea.

Prin raportul sĕŭ, d-l Bogdan maĭ arată că în manualele menționate se spune în toate, aproape cu aceleași cuvinte, că "Dobrogea este o țară curat bulgărească"; că în ***Povestirĭ scurte din istoria bulgară****, de Bobcĕv, Filipopol 1883, se spune la pag. 57, același lucru: Dobrogea este o țară bulgărească pe care românii vor s'o romaniseze; că în* ***Cartea de citire pentru clasa IV****, de Saranov, Filipopol 1893, pag. 23, Dobrogea nu e cuprinsă pe hartă în România; că în* ***Atlasul școlar****, de Danov 1891, la harta peninsuleĭ balcanice, România nu este pusă sub un termen general, ci sunt însemnate numaĭ provinciile Valachia mare și mică, Moldova și Dobrogea.*

Pasagiul cel maĭ caracteristic însă care ne luminează pe deplin asupra sentimentelor ce se implântă în eleviĭ școlelor bulgare din Dobrogea, prin mijlocul manualelor didactice ce li se daŭ în mână, se găsește în ***Manualul pe scurt de geografie generală*** *de S. Christov, Filipopol 1895, pagina 169, în care se spune:*

"Congresul din Berlin a dat Românieĭ partea sud-estică a Bulgarieĭ, adică Dobrogea, pe care o stăpânesc până astă-dĭ și se silesc în tot chipul ca să contopească pe Bulgarĭ cu Românii, ca să nu se maĭ audă nicĭ o dată numele de bulgar acolo unde s'a întemeiat vechia împărăție bulgărească și s'a audit numele de Bulgar".

Iată cum e nesocotit studiul limbeĭ române:

Toleranța continuă a ministeruluĭ și spirituluĭ sĕŭ conciliant trebue să fie fost interpretate de comitet drept slăbiciune, căcĭ de alt-fel cele ce vor urma ar fi neexplicabile.

În Maiŭ a.c., comitetul cere prin raportul sĕŭ No. 237, nicĭ maĭ mult, nicĭ maĭ puțin scóterea cu desăvêrșire a limbeĭ române din programa claselor I și a II primară și tot de odată reducerea orelor acordate studiuluĭ acesteĭ limbĭ în clasele a III și a IV primară.

De alt-fel, comitetul școleĭ bulgare din Babadag, făcênd causă comună cu cel din Tulcea, a adresat un raport identic ministeruluĭ.

Numĕrul orelor de limba română pe săptămână:

	Cl. I	Cl. II	Cl. III	Cl. IV
În școlele publice	10	8	10	10
În școlele bulgare	8	6	6	6

(Anul școlar 1897-98).

Numĕrul restrâns de ore destinat limbeĭ române în școla primară este o dovadă sigură că comitetele școalelor bulgare n'aŭ luat nicĭ o-dată în serios obligațiunea de a'șĭ presinta copiĭ la examenele de fine de an la școalele publice. Se maĭ constată din numĕrul de ore, așa cum e fixat, puțină însĕmnitate dată cunoașterei limbeĭ române, dar nicĭ nu maĭ e nevoe de asemenea constatărĭ.

De sigur, foarte surprindĕtor e că în clasa I primară nu se învață nicĭ măcar alfabetul nostru. În cele 6 ore de limbă română nu se face de cât micĭ conversațiunĭ, fără cel maĭ mic început de citire și scriere în limba română. Tocmaĭ în clasa II se începe învĕțarea literelor latine, dar și aci cât maĭ târziu.

În ziua de 8 Octombrie, decĭ cu maĭ bine de o lună de la începerea anuluĭ școlar, subiectul lecțiuneĭ

www.ziuaconstanta.ro

în clasa II primară era scrierea literelor a-n din alfabetul român.

Dispoziția de a nu se învăța literile latine în clasa I primară e luată de actualul director, după propria sa afirmațiune.

Consiliul de Miniștri, în urma acestuĭ raport, a încheiat următorul jurnal:

Consiliul de Miniștri în ședința sa de astă-dĭ, 15 Octombrie 1897, luând în considerație referatul d-luĭ ministru al Cultelor și Instrucțiuneĭ Publice, cu privire la școlele comunităților bulgare din Tulcea și Babadag, îl autorisă să nu închidă încă școalele, ci, ca ultimă încercare, să ceară depărtarea directorilor și schimbarea comitetelor școlare, impunându-le tot d'odată, pentru viitor, stricta observare a legilor și regulamentelor școlare.

D. Sturdza, A. Stolojan, M. Pherekyde, G. Cantacuzino, General de divizie A. Berendeĭ, Sp. Haret, Alex. G. Djuvara, Ion C. Brătianu.

(*"Constanța"*, V, nr. 226-227, 26 octombrie 1897: 2-3)

87 DE LA O ÎNTRUNIRE A PROPRIETARILOR DOBROGENI

După terminarea memorabileĭ ședințe de la 8 Octombrie 1897, proprietariĭ presențĭ aŭ subscris următorul, redijat de d-l Pariano, pe care îl reproducem pentru memoria tuturor:

APEL
CĂTRE PLUGARII ȘI ECONOMII DE VITE DIN DOBROGEA

În starea de lipsă a uneĭ representațiunĭ politice, pe care nu știm de ce ne-o maĭ refusă acum, când populațiunea originară aŭ devenit infimă; se póte ca lupta să ne fie grea, isbênda însă va fi sigură, pentru că ea se basează pe activitatea și energia însăși a nóstră membri înteresați în causă; și pentru că stat și particularĭ, și dânșiĭ câștig a ne ajuta într'o luptă al căruĭ scop este ***"micșorarea costuluĭ producțiuneĭ și înlesnirea scurgereĭ produselor naționale".***

Mijlocul prin care vom putea ajunge la realisarea dorințelor sus exprimate, este unirea tuturor într'un singur corp și conlucrea împreună în această direcțiune.

Se știe că ***"Unirea face forța"*** *și că* ***"Cine voește, poate".*** *Ei bine, să ne unim și să voim.*

Să ne unim *pentru ca cu autoritatea morală ce o vom dobândi prin acéstă asociere să putem interveni cu succes pe lângă guvern, pentru realisarea înlesnirilor de tot felul de carĭ astă-dĭ suntem lipsițĭ;*

Să ne unim *pentru că numaĭ ast-fel ne vom putea cunósce și ajuta uniĭ pe alțiĭ.*

Să ne unim *pentru ca să ne putem lumina uniĭ printr'alțiĭ de experiența și descoperirile tuturor, relative la tot ce privește cultura și producțiunea vegetală și animală.*

Să ne unim *în sfârșit spre a putea încuraja și resplăti silințele și succesul orĭ căriĭ perfecțiunĭ aduse de către uniĭ dintre membriĭ a acesteĭ interesante și marĭ familiĭ de producătorĭ.*

Începutul spre acéstă asociațiune, deja s'au făcut în seara de 8 Noembrie c. la Constanța, unde întrunindu-se maĭ mulțĭ proprietarĭ aflațĭ atuncĭ în oraș, aŭ discutat și hotărât în principiu constituirea nóstră într'o societate care să pórte numele de ***Societatea plugarilor și a Economilor de vite din Dobrogea,*** *cu un club și un jurnal al eĭ.*

Societatea va trebui să apere interesele Plugarilor și Economilor de vite, și în special ea va stărui să obție de la guvern înlesnirile și sprijinul ce reclamă întreprinderea acestora.

Clubul va sluji ca loc de întâlnire al tuturor membrilor, carĭ ast-fel îșĭ vor putea îmbunătăți raporturile dintre dênșiĭ, și vor putea face schimbul de ideĭ asupra tuturor chestiunilor care-ĭ interesează, 'șĭ vor putea chibzui măsurile de luat în casul când vre-unul dintre membriĭ ar fi lovit pe nedrept în interesele luĭ.

Iar prin jurnal se vor încunoștința tuturor experiențele făcute de către orĭ-care membru, în urmărirea uneĭ perfecțiunĭ óre-care. El ține în corent pe membriĭ societățeĭ de progresele ce se fac dilnic în străinătate în fie-care ramură agricolă, precum și de mersul prețurilor și a diferitelor producțiunĭ; și în sfârșit printr'ânsul societatea pune în curent pe guvernul central și pe administrația locală de feluritele trebuințĭ ale cultivatorilor de aci.

www.ziuaconstanta.ro

Fondurile pentru întreţinerea diferitelor cheltueli ale societăţeĭ vor proveni din subscripţiunile făcute acum la început a membrilor fondatorĭ, carĭ pot fi cât de marĭ, nu însă maĭ micĭ de cât 100 leĭ; şi din cotisaţiunile membrilor aderenţi 50 leĭ pe an.

19 Proprietarĭ şi economĭ de vite aŭ oferit deja suma de aprópe 4000 leĭ. Încurajaţĭ de un asemenea bun început, s'aŭ însercinat o delegaţiune, care împărtăşind şi celor absenţĭ ideĭa şi scopul urmărit, să le ceară aderarea şi să-ĭ învite a semna şi trimite pe adresa D-luĭ Const. Pariano ***declaraţiunea de maĭ jos.***

Punându-vĕ în curent, D-lŭ meŭ, de mişcarea înţeleaptă ce din fericire s'a produs printre cultivatoriĭ de pământ şi de vite; precum şi de modul practic cum dânşiĭ aŭ găsit de cuviinţă să procedeze spre a înlătura pe cât se póte obstacolele ce ne ruinează; suntem pe deplin convinşĭ că apreciând şi Dv. folósele de tot felul ce vor isvorî din acéstă lucrare colectivă; vĕ veţĭ grăbi a ne trimete preţioasa Dv. adesiune, căcĭ o mărturisim, nu am voi sub nicĭ un pretext ca societatea ce se va înfiinţa, să fie privată de activitatea, experienţa şi luminele D-v., membru firesc al eĭ.

Semnaţi: ***C. Pariano, M. Polizu, Gh. Solacolu Traian, Voicu Moţoiŭ , Eugen Cosmiadi, D. Benderli, Ivan Hagi Stoian, N. Bassarabescu, T.S.Nicioff, R.Athanasoff, Al. Malcocĭ Petrescu , S. Teodorenco, Dimitrie D. Chipară, I. Pencioff, Delepine, Chemal Hagi Amet, C. Degrimi, N. V. Caraiman, Petre Grigorescu.***

(*"Constanţa"*, V, nr. 226-227, 26 octombrie 1897: 4)

88

DOUE CESTIUNĬ GRELE ÎN CONSTANŢA

Sunt douĕ cestiunĭ grele şi de o importanţă colosală în Constanţa, pe care primariĭ de până acum leaŭ tărăgănit mereŭ, din temere saŭ interes, - n'ar trebui să ne maĭ impórte.

Aceste douĕ chestiunĭ sunt: *românizarea* oraşuluĭ şi, *mărirea, desvoltarea luĭ teritorială.*

Am scris aşa de mult în cestiunea cuartieruluĭ noŭ, românesc, şi fără nicĭ un efect până acum, că maĭ ne vine să-ĭ punem cruce. Am stăruit atâta asupra acestor cestiunĭ, până ce consiliul comunal a luat decisiuni favorabile în ambele privinţe, dar atâta tot până acum.

În adevĕr, prin Septembrie 1894 s'a decis, de unanimitatea consiliuluĭ, formarea unuĭ cuartier, la marginile oraşuluĭ, unde să se dea Românilor locurĭ de case, cu preţuri fixe, relativ mai eftine şi plătibile în rate anuale, chiar trimestriale, şi cu termen de 3 anĭ pentru clădire. – Într'altă şedinţă s'a admis propunerea de a se intenta proces în revendicare Dir. C. F. pentru locurile comunale ce în mod abuziv deţine, spre atâta pagubă a oraşuluĭ.

Ce puteam noĭ maĭ mult?

Nimic nu s'a făcut însă până la actualul primar[100], care stărue acum la Bucurescĭ pentru resolvarea ambelor cestiunĭ.

Oraşul e strâns din ce în ce maĭ mult cu o cingătoare ca de fer, pe de tóte părţile: de armată, cu neisprăvitele eĭ şanţurĭ şi garduri de gunóe, şi de Dir. C. Ferate, cu vastele eĭ meidanurĭ, deposite de tot felul de inmundităţĭ, în chiar inima oraşuluĭ.

Nimenea din ceĭ de la centru nu ne aude, nimenea nu vede nimic din oraşul de rapórte ce aŭ fost supuse; şi fără ordine de sus nimic nu se poate face; anomalia durează până vor trece tóte prescripţiile legale.

De 20 de anĭ, nu sunt 10 proprietăţĭ româneştĭ în oraşul Constanţa.

Ţiganilor nomadĭ turcĭ li s'a delimitat un cuartier[101], unde 'şi-aŭ construit bordee; sacagiĭ şi hamaliĭ, armenĭ şi curdĭ, aŭ asemenea cuartierul lor, numaĭ pentru muncitoriĭ românĭ nu se găsesce nicĭ o bucăţică de loc în reionul celor 1000 hectare dăruite Constanţeĭ, şi *"Lumea Nouă"*, şi d-l Nădejde, fac socialism bulgăresc în Tulcea![102]

Bieţiĭ funcţionarĭ mărunţĭ şi muncitoriĭ românĭ sunt siliţĭ a cumpăra locurĭ de case pe moşiĭ particulare, la distanţe de maĭ multe chilometri de periferia oraşuluĭ, de şcoală şi de port, pe merelele satelor Anadolkioĭ şi Lazmahalea, unde se vor forma nouĭ foburg, spre gloria guvernuluĭ naţional şi liberal al ţĕreĭ româneştĭ.

N'a fost şi nu e ministru, n'a fost un om politic de altminterea, cine nu e om politic în ţara nóstră? – prin Constanţa, căruia să nu-ĭ apese pe inimă starea deplorabilă a lucrurilor din aceste puncte de vedere, şi cu tóte aceste, nimenea din guvernul ţĕreĭ, n'a sacrificat un ceas pentru esaminarea plămânilor bolnavĭ aĭ

www.ziuaconstanta.ro

viitóreĭ metropole a românismuluĭ dobrogean.

Dacă scoatem din socoteală lucrarea Poduluĭ Dunăreĭ şi a Portuluĭ Constanţa operă esclusivă a Majestăţeĭ Sale bunuluĭ şi adânc prevĕdătoruluĭ nostru Rege ce maĭ remâne ca lucrare proprie a guvernanţilor acesteĭ provinciĭ de la 1878 şi până acum? Absolut nimic; e trist, dar e adevărat.

Iată în câte-va cuvinte adevărata stare a lucrurilor din oraşul Constanţa: *dupĕ 20 de anĭ de ocupaţie românească, Românul nu póte cere ucenicilor de prăvălie localĭ un pahar de apă în limba luĭ. Oraşul Constanţa, cu o desvoltare atât de bogată, atât de repede, şi-aŭ întreit populaţiunea în timpul Românilor, şi nu e adĭ un puiŭ de român maĭ mult de cât a fost la început, funcţionariĭ şi militariĭ*, şi e fórte natural să fie aşa. Indigenul, îmbogăţit peste măsură, prin desvoltarea lucrurilor, îşĭ strânge împrejuru-ĭ şi ocroteşte pe toţĭ scăpătaţiĭ familieĭ, până la al 9-lea neam; înseşĭ Turciĭ sfătuesc, prin ziarul lor, imigraţiunea aci; nimenea nu le póte face nicĭ o vină din aceasta; numaĭ Românul nu se póte aciuà în Constanţa. Cine să ocrotească, să ajute, să încuragieze pe românul muncitor, negustor orĭ industriaş, venit sporadic, într-o lume cu desăvârşire streină de dênsul, de limba luĭ, de obiceiurile şi aspiraţiile sale? Cum e posibil să prindă el rădăcinĭ, să crească, să înflorească, sub o atmosferă ce opresce şi reţine pentru sine toate razele de lumină şi protecţiune?

Guvernul turc, pe care îl derîdem adese orĭ, incomparabil maĭ patriot de cât noĭ ; el a îngrijit de core-ligionariĭ sĕĭ Cerchezĭ şi Tătarĭ, când aŭ emigrat din patrie, dupĕ resbelul Crimeeĭ, dând acestor din urmă locuri de case în oraşul Constanţa, fără nicĭ o plată. – Populaţia locală prin mandatariĭ eĭ, consilieriĭ comunalĭ, străinĭ de naţiunea română, apreciind justiţia atâtor plângerĭ ce i s'a adresat, a recunoscut Românilor dreptul de a avea şi eĭ câte un loc de adăpost şi aŭ ales în consiliŭ pe aceĭ carĭ făgăduiaŭ solemne acordarea cuartieruluĭ, care s'a şi votat încă de acum treĭ anĭ maĭ bine. De ce nu s'a făcut nimic?

Toată pedeca e numaĭ guvernul central, care pare a nu voi de loc, să se facă ce s'a făcut la Brăila, Galaţĭ şi Iaşĭ, oraşe populate de străinĭ, căcĭ n'a zorit pe representanţiĭ sĕĭ localĭ a efectua odată acéstă lucrare, parcelarea a 8 hectare pământ.

Mărturisim că ne-am desgustat a maĭ scrie. Guvernul nu ne dă nicĭ o atenţie şi nicĭ un ziar bucureştén – mariĭ ziarişti din Bucureştĭ – nu ne vine în ajutor.

Guvernul face Românilor Constănţenĭ, un îndoit rĕŭ, nespunĕndu-le nicĭ da nicĭ ba, ca să ştie fie-care ce are de făcut. Dacă nu i-ar fi ţinut nimenea cu vorba, fie-care 'şi-ar fi vĕdut de trébă, cumpĕrênd la timp un bordeiŭ tătăresc, de care acum nu se maĭ póte apropia, fiind scumpe foc.

Mărturisim încă odată că ne-am desgustat a maĭ susţine o cauză atât de ingrată. Populaţiunea Română să vadă singură ce are de făcut pe viitor, spre a stórce un rĕspuns categoric din partea guvernuluĭ central; căcĭ aci, dupĕ cum a maĭ dis, a esistat şi esistă tótă buna-voinţă din partea tuturor celor chemaţĭ a da elemen-tuluĭ românesc această satisfacţiune.

P. *GRIGORESCU*

(*"Constanţa"*, V, nr. 230, 23 noiembrie 1897: 1-2)

89

/CONSTITUIREA SOCIETĂŢII DE CULTURĂ ŞI BINEFACERE A ROMÂNILOR MACEDONENI ŞI ALBANEZILOR "AJUTORUL"/

Publicăm cu adevĕrată satisfacţiune următoarea dare de seamă ce ne vine de la un asistent al întrunireĭ de Macedonenĭ şi Albanezĭ din oraşul nostru, felicitând pe iniţiatorĭ şi făgăduindu-le tot concursul nostru în scopul ce şi-aŭ propus:

Stimate Domnule Redactor,

În interesul desvoltăreĭ noastre culturale Vĕ rugăm cu onoare să bine-voiţĭ a însera în stim. d-v diar, cele ce urmeadă cu privire la noua societate de cultură şi bine-facere a Românilor Macedonenĭ şi Albanezĭ din Dobrogea numită "Ajutorul".

La 12 ale luneĭ corente o delegaţie a Românilor Macedonenĭ şi Albanezĭ, fruntaşĭ proprietarĭ şi co-mercianţĭ cu sediul în Constanţa în numele consângenilor lor, s'aŭ presintat la prefectura acestuĭ judeţ înaintând prefectuluĭ d-l Luca Ionescu o adresă prin care sus numiţiĭ 'şĭ exprimă dorinţa de a fonda o soci-etate de cultură şi bine-facere numită "Ajutorul".

www.ziuaconstanta.ro

Iată în resumat adresa delegaţiuneĭ din care se poate vedea, că Românii Macedoneni şi Albanezi din Dobrogea sunt pătrunşi de sentimentul naţionalităţeĭ române, dorind de a se manifesta ca ataŕi, spre a nu fi confundaţi cu străiniĭ.

Domnule Prefect,

Sub-semnaţiĭ de maĭ jos, Românĭ Macedonenĭ şi Albanezĭ din Dobrogea, dorind a ne lumina generaţiile viitoare pe tărîmul cultural cum şi pentru tineriĭ noştri carĭ se ocupă cu diferite branşe industriale şi comerciale dorind a înfiinţa la timp Şcolĭ de Adulţĭ unde să putem cu reuşită alimenta şi încăldĭ sentimentul iubireĭ către ţara mumă, ast-fel că din acest punct de vedere Românii-Albanezĭ să nu fie la discreţiunea elementelor străine naţionalităţeĭ noastre, precumpenindu-ĭ în toate punctele de vedere; pentru aceste motive ne-am hotărît a fonda o societate.

Semnaţi: ***T. G. Dabo, Cosma Duşi, Marin Purea, Ion Rizescu.***

Prefectul încântat de această manifestaţie pornită din inimĭ româneştĭ le-a făgăduit tot concursul oral urându-le isbândă.

La 16 ale corenteĭ s'a ţinut prima şedinţă generală a societăţeĭ "Ajutorul" în faţa a 200 de membri presenţi.

De prima-oară în Constanţa s'a vĕdut o adunare atât de imposantă şi atât de entusiasmată în marele salon al Hoteluluĭ România din str. Carol.

D-l T. G. Dabo, destins român macedonean şi fruntaş comerciant e proclamat preşedinte provisoriŭ.

D-sa mulţumind pentru distinsa onoare ce i se face de a fi preşedintele adunăreĭ cuvintează:

D-lor şi iubiţĭ compatrioţĭ,

Vĕ mulţumesc din inimă pentru distinsa onoare ce mi aţĭ făcut. V'am chemat aci d-lor ca să punem basele uneĭ societăţĭ pe care să dea D-deŭ să nu o distrugă nicĭ furtunile, nicĭ focul, nicĭ apa.

Vĕ mulţumesc încă odată pentru atenţiunea ce mi aţĭ dat'o corespundênd apeluluĭ nostru călduros, aceasta dovedeşte că sunteţĭ pătrunşi în suflet de cea ce avem să lucrăm. Scopul societăţeĭ ce voim a fonda e cultura şi bine-facerea. Cât despre societate însemnéză care e scopul vĕ va vorbi onoratul nostru concetăţean şi patriot d-l Petru Vulcan care spre fericirea noastră şi a românismuluĭ norocul l'a adus printre noĭ ca să ne putem uni şi întări. (Aplause prelungate. Să trăiască!)

Declar dar şedinţa deschisă şi Dumnedeŭ să ne ajute.

D-l P. Vulcan are cuvêntul.

D-l Vulcan cunoscutul publicist Macedo-Român *(Picurar'lu de la Pind)* înainte de a începe frumoasa-ĭ cuvêntare dă citire următoarelor telegrame:

Leordenĭ . – Plin de bucurie urez noeĭ societăţĭ româno-albaneze reuşită bună şi viaţă lungă; rog consideraţi-mĕ present.

N. Gussi (fost senator).[103]

Bucureştĭ . – Salutăm cu entusiasm înfiinţarea "Ajutoruluĭ " trăiască iniţiatoriĭ.

Arginteanu Cosmescu (directorul Gazeteĭ Macedonieĭ).

Bucureştĭ. – Sunt cu voĭ, urez succes bun adunăreĭ.

Dan (student).

Sfârşitul citireĭ telegramelor este urmat de aplause entusiaste.

Resumăm aci cuvîntarea d-luĭ Vulcan.

D-lor şi iubiţiĭ meĭ concetăţenĭ,

Daţi-mĭ voe d-lor să vĕ felicit din inimă pentru norocul ce l'aţĭ avut de a deschide în presenţa d-v această primă şedinţă generală, când se vor pune bazele societăţeĭ de cultură şi filantropie "Ajutorul".

Este vrednică de ţinut minte acéstă adunare cu atât maĭ mult că ea e chemată să aducă la îndeplinire un scop măreţ, sciut este că începutul este totd'auna greŭ. Sunt fericit a vĕ vedea aci adunaţi într'un numĕr aşa de mare; aceasta mi-o dovedeşte că elementul Român-Macedonean[104] şi Albanez din Dobrogea, conştient de sine, aspiră la o viaţă nouĕ sub cerul senin şi bine-cuvêntat al ţĕreĭ mume, astrigându-şĭ rândurile, pentru a se întări, şi maĭ mult de cum este.

La apelul pe care vi l'am făcut v'aţĭ grăbit a veni aci cât de mulţĭ. Acésta trebue să bucure pe orĭ-ce

www.ziuaconstanta.ro

român de inimă cu atât mai mult pe mine, care vĕd şi constat cu bucurie că am găsit în d-vóstră un teren prielnic culturei naţionale şi marilor ideĭ.

Fie-că vestea înfiinţăreĭ societăţeĭ nóstre să fie un stimulent de întrecere pentru societatea soră din Bucureştĭ; fie că această veste să le fie de bun augur, ea să înceapă activitatea din trecut cu zel, ast-fel ca să putem ajunge idealul muncind, noĭ de aci strejerĭ la mare, eĭ de acolo în capitala ţăreĭ româneştĭ (aplause prelungite).

Ca să prescurtăm, d-l P. Vulcan arată în termenĭ foarte clarĭ şi pătrunzătorĭ ce însemnează societate, carĭ pot fi foloasele eĭ; face o analisă amănunţită a comitetelor secrete, insistă asupra acestuĭ punct spre a lumina pe mulţĭ carĭ aŭ fost seduşĭ de ast-fel de comitete şi în urmă ameninţaţĭ de a'şĭ perde rostul şi terminînd, citeşte actul de fondaţie care îl subscriŭ toţĭ membriĭ presenţĭ, după care se precedează la votarea proectuluĭ de statute şi la alegerea membrilor consilierĭ de 30, carĭ s'aŭ alcătuit ast-fel: *T. G. Dabo, Petre Vasile, Teohari Nicolau, Părintele David Schimonahu, G. Şerbănescu, Cosma Duşi, G. Roncea, P. Vulcan, D. Covatti, Iani Zanfir, G. Biciola, Gherasim Radu, N. Constantinescu, G. Rizescu, C. Nicolau, Doctorul Temo, G. Constantinidi, Anton Radu, Marin Purea, Petre Gheorghe, Dimitrie Marcu, Ion Rizescu, Anastase Anton, Anastase G. Ţârlea, Gheorghe M. Gogu, Dumitru Atanasiu, Mihalache Cotta, T. Palaşescu, Gheorghe Babanica, Constantin Pelicuda.*

Dintre membriĭ de maĭ sus se alege biuroul ast-fel:

Preşedinte: *T.G. Dabo*[105]; Vice-Preşedinţĭ: *Vasile Petru, Teohari Nicolau*; Comitetul esecutiv: *Cosma Duşi, Dimitrie Cuvatti, Marin Purea, Ion Rizescu*; Secretar: *P. Vulcan*; Casier: *G. Biciola*; Casier ajutor: *Anastase G. Ţârlea.*

La finele lucrăreĭ, D-l T. Dabo donează societăţeĭ 200 leĭ; d-l Teohari Nicolau donează societăţeĭ 200 leĭ; d-l G. Constantinidi donează societăţeĭ 150 leĭ; Părintele David donează societăţeĭ 100 leĭ; d-l Cosma Duşi donează societăţeĭ 150 leĭ.

Aceştia, conform statutelor, sunt proclamaţĭ ca membriĭ fondatorĭ.

Din înscrierile ce s'aŭ făcut până în seara dileĭ s'aŭ încasat peste 1000 (una mie) leĭ.

Se notează că din judeţ nu s'aŭ putut presenta nimenĭ din causă că invitaţiile s'aŭ trimis cam târdiŭ.

Un asistent.

(*"Constanţa"*, V, nr. 230, 23 noiembrie 1897: 3-4)

www.ziuaconstanta.ro

1898

90

PROGRAMUL NOSTRU

S'aŭ împlinit nouĕ-spre-zece anĭ de când Dobrogea s'a alipit de patria mumă. Sub dominaţiunea otomană, Românul dobrogean despărţit de fraţiĭ sĕĭ de peste Dunăre, împilat de o administraţiune vexatorie şi înconjurat de némurĭ streine, a ştiut să'şĭ păstreze neatinsĕ religia, limba şi moravurile.

Cât timp a ţinut acéstă stare de lucrurĭ ne-am luptat spre a nu fi cotropiţĭ de cele-l'alte neamurĭ ce în cursul vremurilor veniră şi se aşezară în acéstă provincie şi care în expansiunea lor ameninţaŭ a ne desnaţionalisa.

Puţiniĭ la numĕr, aprópe lipsiţĭ de orĭ-ce cultură şi neprimind nicĭ un ajutor din partea fraţilor noştri din ţéră, păstrând însă tradiţia trecutuluĭ măreţ al neamuluĭ nostru, conştienţĭ de menirea nóstră ca popor laţin, ne-am luptat în potriva tendinţelor cotropitóre ale strĕinilor şi graţie amintirilor trecutuluĭ care constituiaŭ puterea nóstră am reuşit a eşi învingătorĭ din luptă.

Când a sunat ceasul liberărеĭ şi vitejiĭ fiĭ aĭ Ţĕreĭ încununaţĭ de lauriĭ biruinţeĭ aŭ venit să ne întindă o mână frăţéască, tresăltând de bucurie am căzut în braţele lor ştiind că de aci înainte nicĭ o putere omenéscă nu va fi în stare să ne despartă.

Din acel moment urma ca o eră nouă să se deschiză pentru noĭ.

Dovedisem în deajuns puterea nóstră ca popor, eşisem biruitorĭ din luptă şi dobândisem dreptul de a dispoza noĭ înşine de sórta nóstră.

Nu maĭ rămânea de cât să mergem înainte spre a ne croi un viitor maĭ bun.

Tenacitatea cu care ne păstrasem tradiţiile, forţa de inerţie ce opusesem tendinţelor desnaţionalizătóre şi pe care a venit să se isbéscă şi să se spulbere ca de o stâncă, vălul cotropitor al streinismuluĭ, din acel moment ar fi trebuit să se prefacă în forţe active şi printr'o muncă energică şi sârguitoare, ducând lupta pe tărâmul politic, economic şi cultural să ne facem *de fapt* stăpânĭ în casa nóstră.

Făcut-am acésta ?

Nu.

Crezênd că din momentul ce tricolorul român fâlfâiă în Dobrogea visul nostru s'a împlinit, n'am ştiut să ne dăm séma de datoriile ce ne încumba şi am neglijat cu desăvârşire a ne pregăti pentru o nouă luptă al căreĭ resultat urma să fie asimilarea acesteĭ provinciĭ cu patria mumă.

Dar suntem noĭ vinovaţĭ pentru acésta ?

Da şi nu.

Da, pentru că n'am fost destul de energicĭ spre a impune acelora ce s'aŭ succedat la guvern modul nostru de a vedea şi a'ĭ sili să ne înzestreze cu instituţiunile necesare pentru propăşirea nóstră; nu, pentru că guvernele ce s'aŭ succedat în Ţéră aŭ neglijat cu desăvârşire acéstă provincie, iar administraţiunea locală până maĭ deunăzĭ n'a fost înălţimea misiuneĭ sale.

Oamenĭ ce s'aŭ succedat la cârma Statuluĭ în aceştĭ din urmă nouĕ-spre-zece anĭ, uniĭ luaţĭ de vîrtejul luptelor de partid, lupte sterpe şi în totd'auna dăunătóre pentru Ţéră, iar alţĭ maĭ bunĭ şi maĭ harnicĭ ocupaţĭ exclusiv cu câte o cestiune de interes general, n'aŭ avut timp, să arunce o privire şi asupra Dobrogeĭ şi n'aŭ căutat să-şĭ dea sémă de trebuinţele nóstre şi să le satisfacă.

Cu administraţia locală a fost încă maĭ reŭ.

Dacă ne-am apuca să scriem istoria acestor nouĕ-spre-zece anĭ de administraţie românéscă în Dobrogea şi maĭ ales în judeţul Tulcea, am avea a povesti lucrurĭ ce nu sunt tocmaĭ lesne de crezut şi mulţĭ din foştiĭ cârmuitorĭ ar face o figură cum nu se póte maĭ tristă, acéstă istorie însă nu se póte face într'un articol de ziar.

www.ziuaconstanta.ro

E destul să amintim că majoritatea prefecţilor ce s'aŭ succedat în judeţul nostru aŭ fost dintr'aceĭ ce 'şĭ considera postul ca o sinecură, iar alţiĭ care póte aŭ fost maĭ energicĭ, órbiţĭ de patimă şi urmărind interese personale, aŭ trădat cauza românismuluĭ şi aŭ creat o situaţiune ce de mult trebuia să ne neliniştéscă.

Iniţiativa privată într'adĕvăr a lipsit, acésta însă din cauza că puţinele încercări ce s'aŭ făcut pe acest tĕrăm n'au avut nicĭ un sprijin din partea administraţieĭ care une-orĭ a căutat chiar să pună piedicĭ, aţăţând patimile şi creând desbinărĭ între noĭ.

Resultatul este că am perdut nouĕ-spre-zece anĭ fără a fi făcut măcar un pas înainte şi ce e încă maĭ mult că unele persóne reŭ-voitóre aŭ profitat de acest timp spre a lucra într'un sens contrar aspiraţiunilor nóstre naţionale creând în Dobrogea o situaţiune ce nu putea de cât să ne îngrijéscă.

Acumă când în urma unor evenimente recente şi care n'aŭ fost de cât resultatul greşelilor din trecut a căzut vĕlul ce acoperă acéstă situaţiune, pe de o parte guvernul s'a trezit şi hotărât după cum se vede a rupe cu tradiţiile trecutuluĭ şi a apuca pe o cale maĭ bună, a avut idea fericită de a ne trimite ca prefect pe d-l I. Neniţescu al căruiă trecut e pentru noĭ o chezăşie pentru viitor; iar pe de altă parte opinia publică s'a alarmat şi în faţa pericoluluĭ ce ne ameninţa, pentru prima óră după nouĕ-spre-zece anĭ ne-am găsit uniţĭ şi astfel am putut nimici planurile duşmanilor noştrĭ şi am demascat pe trădătoriĭ care ne aduseseră la mărginea prăpastieĭ unde nădăjduiaŭ să ne îngrópe pentru vecie.

Da, după nouĕ-spre-zece anĭ de amorţire ne-am trezit, am înţeles că *unirea face tăria* şi că orĭ-ce bun se câştigă prin muncă şi de aceia vom lucra fără preget spre a dobândi locul ce ni se cuvine şi a dovedi lumeĭ întregĭ că suntem *de fapt* stăpânĭ acesteĭ provinciĭ care a fost, este şi va fi românéscă.

Pentru acésta avem multe de făcut.

Cu cât însă munca va fi maĭ grea cu atât şi meritul va fi maĭ mare.

Trebue să ne afirmăm pe terenul politic, să ne emancipăm pe terenul economic şi să propăşim pe cel cultural.

Ca să ajungem aci munca nóstra nu va fi suficientă, ne trebue şi sprijinul guvernuluĭ.

Şi maĭ întâiŭ de tóte ca să putem munci şi munca nóstră să fie spornică ne trebue o nouă organizare.

Avem nevoie de legĭ nouĭ şi trebue să modificăm multe din cele în vigóre, aceste sunt lucrurĭ pe care noĭ nu le putem face.

Dobrogeĭ nu'ĭ se pot încă acorda drepturile politice chiar, interesu nostru se opune la acésta, decĭ n'avem şi nu vom avea în curând representanţĭ în parlamentul Ţĕreĭ că să arăte nevoile nóstre şi să propună legile de care avem trebuinţă prin urmare trebue să aşeptăm totul de la guvern.

Guvernele însă nu fac nimic până nu li se cere.

Şi ca să cerem n'avem de cât o singură cale, presa.

Decĭ era necesar s'avem un ziar care să ne apĕre interesele, să propună şi să discute legile de care se simte trebuinţă, lipsa unuĭ asemenea ziar era de mult simţită.

Astă-zi acéstă lipsă s'a 'mplinit prin apariţia ISTRULUI.

Acest ziar nu se va amesteca cătuşĭ de puţin în luptele de partid ce frămîntă spiritele în Ţéră.

Ne vom ocupa aprópe exclusiv de cestiunile privitóre la Dobrogea.

Când va fi nevoie să ne dăm opinia în cestiunile de un interes general o vom face cu cea mai mare imparţialitate, fără a arăta simpatiĭ saŭ antipatiĭ pentru cutare grupare saŭ cutare persónă politică şi judecând pe fie-care după faptele sale vom căuta în tot-d'auna să dăm Cesaruluĭ ce e a Cesaruluĭ şi luĭ Dumnedeŭ ce e a luĭ Dumnedeŭ.

Vom cere cu stăruinţă reformele şi legile de care avem trebuinţă, legĭ pe care le vom propune şi discuta în colónele ziaruluĭ.

Vom arăta guvernuluĭ şi publiculuĭ din Ţéra adevĕrată situaţiune a acesteĭ provinciĭ şi vom reclama îmbunătăţirile ce sunt necesare.

Glasul nostru va fi glasul poporuluĭ dobrogean.

Vom arăta bine-facerile asociaţiuneĭ şi vom coopera pentru a înzestră această provincie cu instituţiunile de credit necesare pentru desvoltarea comerciuluĭ şi industrieĭ.

Vom respândi în popor cunoştinţele ce'l vor ajuta la emanciparea sa economică şi 'l vor pregăti la viaţa politică.

Vom lucra fără preget spre a face ca să se desvolte în inimile dobrogenilor, orĭ-care ar fi origina lor, sentimentele de iubire şi devotament către patria română.

Ne vom lupta pentru a crea la noĭ o stare de lucrurĭ cu totul altă de cât cea de până acuma şi nu ne vom considera misiunea împlinită până nu vom vedea Dobrogea ajunsă în stare de a fi asimilată cu restul Ţĕreĭ.

Acésta e programul nostru.

Spre a'l putea însă aduce la îndeplinire avem nevoie nu numaĭ de sprijinul material al concetăţenilor

www.ziuaconstanta.ro

noştri, care nădăjduim ca nu ne va lipsi, ci şi de concursul moral al confraţilor noştrĭ din capitală şi în vederea scopuluĭ ce urmărim credem că acest concurs ne este asigurat de maĭ 'nainte.

(*"Istrul"*, I, nr. 1, 11 ianuarie 1898: 1) [106]

91

COLONIZAREA DOBROGEI

De la anexarea Dobrogeĭ, guvernul era nesigur ce să facă cu pământurile ce eraŭ disponibile şi aceste pământuri coprindeaŭ o mare suprafaţă. Cu oamenĭ lipsiţĭ cu desăvârşire de cunoscinţele măcar elementare de administraţie domenială, în Ministerul Domeniilor, terenurile acestea nu produceaŭ maĭ nimic.

Administraţia locală dobrogeană, de asemenea desinteresată la început şi nepricepută nu ştiu să propună nicĭ o măsură de îndreptare; maĭ tîrziŭ această administraţie puse toate piedicile uneĭ desvoltărĭ economice şi naţionale.

Toate veniturile terenurilor din Dobrogea se administraŭ prost din cauza lipseĭ unuĭ serviciŭ domenial, din care pricină statul perdu foarte mult.

Toată lumea deplîngea retrocedarea Basarabieĭ şi consideraŭ Dobrogea ca pe o provincie neproductivă, şi cu care statul trebuia să fie încărcat de cheltuelĭ şi greutăţĭ, fără să'şĭ fi dat seama câtuşĭ de puţin despre ceia ce este această provincie.

Administraţia locală nu numaĭ că nu putea favoriza desvoltarea eĭ economică, dar a făcut un rĕŭ colosal din punctul de vedere naţional, persecutind tot ce era românesc şi încurajînd stabilirea şi desvoltarea streinilor.

Punându-se în aplicare parcelarea şi vînzarea loturilor micĭ de cîte zecĕ hectare, comisiunile de parcelare şi ingineriĭ parcelatorĭ împreună cu administraţia lucrară în mod criminal, maĭ cu seamă în judeţul Tulcea, unde distribuiră loturile pe nume fictive, pe copii minorĭ şi chiar pe nume de animale, dîndu-se unor indigeni cîte 50 până la 200 hectare, în satele însă româneştĭ legea o aplica cu stricteţe nevoind să dea loturĭ de cît capilor de familie.

Locuitorilor plugarĭ cari veneaŭ de peste Dunăre să ceară împroprietărirea în acest judeţ, li se refuza şi se puneaŭ pe goană, iar terenurile remîneaŭ nécultivate şi neproductive.

Multe mijloace s'a întrebuinţat spre a opri pe Românĭ că să se aşeze în Dobrogea, dintre toate cel maĭ ingenios a fost următorul: Îndată ce cine-va cerea stabilirea într'o comună să publica în Monitorul Judeţuluĭ că orĭ-cine ar avea vre o obiecţiune de făcut asupra purtăreĭ persoaneĭ ce cerea stabilirea să o comunice prefectureĭ în timp de 40 zile. Acest sistem lăsa ca să se calomnieze prin denunţărĭ Româniĭ ce cereaŭ stabilirea şi ast-fel cererea lor să respingea.

Orĭ-ce altă ţară, – şi exemple avem destule – caută prin toate mijloacele să'şĭ coloniseze cu locuitorĭ săĭ terenurile cucerite saŭ anexate, făcându-le să producă; numaĭ la noĭ s'a lucrat deandoasele.

Dacă pămînturile s'ar fi distribuit numaĭ indigenilor – prin indigenĭ înţelegem pe locuitorĭ de orĭ-ce naţionalitate, găsiţĭ în Dobrogea la anexare – acesta n'ar fi fost nicĭ un răŭ, dar cu acte preparate de la diferite primăriĭ se înscriseră pe nume fictive numeroase loturĭ, cari pe urmă se speculară de cîţĭ-va agenţĭ administrativĭ prin acte de cumpărătoare. Astă-zĭ să stăpânesc şi să exploatează o mulţime de terenurĭ ce aŭ fost cumpărate de locuitorĭ din Basarabia cari continuă a locui tot în Basarabia şi n'aŭ dat măcar o dată pe la locurile lor.

Maĭ multe sate turceştĭ părăsite în timpul războiuluĭ, fură imediat după războiŭ ocupate de străinĭ, de ruşĭ şi bulgarĭ, veniţĭ sub ochiĭ administraţieĭ care le-a permis pe tăcute să se stabilească aicĭ.

Ingineriĭ parcelatorĭ, nefiind controlaţĭ de nimenĭ, risipiră pământurile numaĭ ca să termine maĭ iute şi să incaseze de la stat costul parcelăreĭ, şi osebit de aceasta în această afacere nicĭ specula n'a fost înlăturată; Ministerul Domeniilor a concedat cu contract parcelarea Dobrogeĭ uneĭ asociaţiĭ de cincĭ ingineriĭ, iar aceştia o cedară D-luĭ I. Râmniceanu. Dar un singur om nu putea să lucreze peste tot în termenul prevăzut de contract, el găsi foarte avantagios ca să cedeze parcelările la diferiţi ingineriĭ plătindu-le câte treĭ-decĭ banĭ de hectar, de şi dênsul încasa 1 leŭ 50 banĭ. Natural că aceştia eraŭ nevoiţĭ, ca să beneficieze, să facă toate concesiunile locuitorilor şi administraţieĭ, din cauza aceasta, parcelară fără a fi presenţĭ cumpărătoriĭ de loturĭ, şi celor presenţĭ le trecură în parcelare poenile de prin pădure.

Ast-fel trecură în parcelare întinderi însemnate de pădure, distrugênd întréga economie a pădurilor, carĭ aŭ remas isolate pe dealurĭ şi fără drumurĭ de comunicaţie.

Ca consecinţă a risipei făcută cu terenurile a rezultat pe de o parte lispa braţelor şi salariul muncito-

www.ziuaconstanta.ro

rilor întreit ca în restul ţĕreĭ, iar desvoltarea economică ne-ajunsă acolo unde trebuia şi pe de altă parte că nu s'a putut împroprietări o mulţime de Românĭ ce veniseră în acest scop. Tot din această cauză veniturile terenurilor domeniale sunt foarte scăzute.

Judeţul Tulcea este un judeţ foarte bogat şi dacă se vor fixa braţele ce'ĭ trebuesc şi se va da agriculturei, pescăriilor, pădurilor, carierilor şi comerciuluĭ în general desvoltările trebuitoare, veniturile se pot inzeci şi chiar însuti.

Pentru a se remedia relele făcute timp de nouĕ-spre-zece anĭ din cauza uneĭ proaste şi nepatriotice administraţiunĭ, carĭ în penultimiĭ anĭ ajunsese la destrăbălare, cum şi pentru a se porni spre progres această parte a ţăreĭ de la gurile Dunăreĭ, multe vor fi de făcut şi de aceia vom căuta să analizăm în parte fie-care reŭ şi să propunem mijloacele cele maĭ nimerite de îndreptare.

În primul rând va trebui ca guvernul să lucreze energic pentru popularea judeţuluĭ Tulcea, prin împroprietăririĭ de locuitorĭ lucrătorĭ de pământ pe terenurile disponibile. Cestia etnografică de care nu s'a ţinut seamă trebue în primul rând observată, planul de colonizare ar fi să se facă sate carĭ să formeze liniĭ organiceşte legate unele de altele, pentru ca pe lângă interesul general apoĭ şi muşteriĭ de a stăpâni administraţia în profitul lor personal esploatând chestia populaţiilor streine, să nu maĭ poată avea acest argument.

În al doilea rînd şi ca să poată profita de venitul terenurilor şi bălţilor de la gurile Dunăreĭ, vor trebui aceste terenurĭ ce aŭ o întindere de peste 300.000 hectare colonizate cu românĭ şi exploatate ca să nu remâe neproductive.

Cu sprijinul guvernuluĭ să pot ajuta coloniĭ să se stabilească, să 'şi facă case şi să'şi cumpere uneltele de lucru. Se pot forma societăţĭ cooperative pentru lucrările de desecare şi de asanare, fără a se maĭ concede unor societăţĭ streine, şi tot prin societăţĭ se poate întemeia un comerciŭ românesc care să devină foarte iute prosper.

Să poate da o deosebită desvoltare cultureĭ viilor, înfiinţându-se podgoriĭ întinse acolo unde configuraţia terenuluĭ permite cum şi culturilor de plante textile şi uleioase; creşterea vitelor şi fabricaţia untuluĭ şi a brânzeturilor pot creşte enorm veniturile; de asemenea creşterea cailor ar fi o resursă foarte însemnată pentru populaţie.

Pădurile aproape distruse trebuesc regenerate în mod sistematic ca să nu maĭ sufere populaţia lipsa combustibiluluĭ şi a lemnuluĭ de lucru.

Dacă se va lucra în sensul acesta atuncĭ într'adevăr că se va îndrepta situaţiunea în Dobrogea şi gurile Dunăreĭ vor lua foarte curînd o desvoltare şi civilizaţie, care va întrece restul ţăreĭ, dar pentru aceasta se cere sprijinul guvernuluĭ care nu trebue să se dea în lăturĭ de la nicĭ un sacrificŭ pentru atingerea acestuĭ scop.

Vom căuta dar prin articole speciale să analizăm şi să studiăm în parte fie-care punct din programul de îmbunătăţirĭ ce propunem.

(*"Istrul"*, I, nr. 1, 11 ianuarie 1898: 2-3)

92

CALEA FERATĂ TULCEA-MEDGIDIE

În ziua anexăreĭ, Dobrogea prin poziţionarea eĭ geografică să afla maĭ depărtată de ţară de cât Statele limitrofe ca de pildă Rusia, Austria şi Ungaria şi această din cauză că ne despărţea Dunărea care era tot de o dată şi singura cale prin care puteam comunica cu restul ţăreĭ.

Comunicaţia era oare-cum anevoioasă şi maĭ ales în timpul ierneĭ când de multe orĭ devenea chiar imposibilă.

Această stare de lucruri era vătămătoare intereselor ţăreĭ căcĭ nu să putea folosi de porturile Dobrogeĭ singura cale prin care ar fi putut comunica direct atât cu Orientul cât şi cu Occidentul, cauza pentru care comerciul nostru nu să putea desvolta şi remăneam oare-cum izolaţĭ de restul lumeĭ. Afară de aceasta şi relaţiunile dintre locuitoriĭ ţăriĭ de dincoace de Dunăre cu ceĭ de dincole eraŭ limitate şi Dobrogea apărea în ochiĭ locuitorilor celor-l'alte judeţe din ţară maĭ mult ca o ţară streină.

Pe de altă parte şi locuitoriĭ Dobrogeĭ să consideraŭ streinĭ de ţară aşa că asimilarea lor devenea aproape imposibilă.

Guvernul înţelegând că Dobrogea nu să putea considera ca definitiv anexată, până n'ar fi legată cu ţara printr'o cale directă, cale care pe lângă aceasta era menită să dea un mare avânt comerciuluĭ nostru şi să

www.ziuaconstanta.ro

ne permită să creăm şi o marină naţională, nu s'a dat înapoi de la nicĭ un sacrificiŭ bănesc şi a aruncat podul peste Dunăre aşa că din ziua acea ne am putut considera în mod definitiv stăpânii acesteĭ provinciĭ.

După pod a venit rîndul portuluĭ din Constanţa care este menit a înlesni comunicaţiunile între Orient şi Occident şi a face ca ţara noastră să devină cea maĭ scurtă cale pentru traficul Europeĭ cu Indiile şi extremul Orient.

Cu podul şi portul, Constanţa devine cel maĭ important centru comercial din ţară şi numĕrul locuitorilor eĭ creşte din zi în zi prin nouĭ contingente venite de peste Dunăre, din care uniĭ să stabilesc în comunele învecinate, aşa că oraşul şi judeţul Constanţa 'şĭ perd treptat caracterul lor exotic spre a deveni o provincie curat românească şi timpul nu este depărtat când Românul din Carpaţi saŭ de peste Olt venind în Dobrogea să simţă că se află la el acasă.

Nu tot aşa însă să poate spune şi de judeţul Tulcea.

Acest judeţ situat la nordul Dobrogeĭ şi învecinat cu Rusia se află şi astăzĭ izolat şi aproape strein de ţară de şi locuitoriĭ sĕĭ sunt în majoritate Românĭ.

Dacă Constanţa în timpul vereĭ atrage elita societăţeĭ bucureştene şi o mulţime de lume venită din toate unghiurile ţăriĭ aşa că astăzĭ cu greu poţĭ găsi un Român cu dare de mână care să nu o fi vizitat, Tulcea a rămas pentru eĭ un oraş tot atât de necunoscut ca Pekinul.

Relaţiunile comerciale între Tulcea şi celel'alte oraşe din ţara, afară de Galaţiĭ, sunt foarte restrînse şi dacă vorbind cu un Român de peste Dunăre 'l întrebĭ dacă a fost în Tulcea, 'ţi rĕspunde că n'a avut ce căuta căcĭ e prea departe.

Ast-fel fiind orĭ-cine înţelege că opera de asimilare mergea foarte încet şi întimpină marĭ deficultăţĭ.

Toate aceste sunt consecinţele lipseĭ uneĭ căĭ de comunicaţie directe şi lesnicioase între Tulcea şi restul ţărĭ.

Din această cauză, atât noĭ cât şi guvernul perdem enorm de mult căcĭ comerciul stagnează, producătoriĭ sătenĭ sunt exploataţĭ de întermediarĭ, carĭ le iea cea maĭ mare parte din profit iar bogăţiile naturale remân neexploatate.

Judeţul nostru e unul din cele maĭ bogate din ţară; avem pădurĭ care ne daŭ lemne de lucru, cariere de piatra şi de nisip, mineralele să găsesc în abondenţă însă pînă acumă nimine nu s'a gândit să facă sondagiĭ.

Terenurile noastre de cultură sunt bune şi cultivate într'un mod maĭ raţional ar putea să producă înzecit de cea ce produc astăzĭ; iar pescăriile noastre sunt din cele maĭ bogate şi dacă am şti să le creiăm debuşeurĭ ar deveni o sursă de bogăţie nesfârşită.

Nimic însă nu se poate face în izolarea în care ne găsim astăzĭ.

Pentru ca această stare de lucruri să înceteze şi să ne punem pe acelaş picior cu cele l'alte judeţe din ţară, este neaparat necesar să avem o linie ferată care să ne pună în comunicaţie directă cu podul de peste Dunăre şi decĭ cu restul ţărĭ.

Aceasta linie trebuia făcută de mult, totuşĭ nu ştim din ce cauză guvernul a tot amânat aceasta lucrare.

Credem însă că a venit vremea când guvernul va trebui să se gândească serios la mijlocele de a îmbunătăţi situaţia şi că judeţul nostru merită aceiaş atenţiune ca şi cele l'alte, de acea nădăjduim că nu va întârzia să pună în lucrare construcţia acesteĭ liniĭ ferate şi chiar să vorbeşte că să fac studiĭ în această privinţă.

Dacă această ştire e adevărată apoĭ rugăm pe d-l Ministru al Lucrărilor Publice să se grăbească a veni cu relativul proiect de lege, căcĭ orĭ-ce întărziere e vătămătoare întereselor Statuluĭ şi popolaţiuneĭ dobrogene.

Din cele douĕ traseurĭ ce se preconizează adică: Tulcea-Medigidia şi Tulcea-Constanţa, credem că cel d'înteiŭ e preferabil şi aceasta din douĕ puncte de vedere: unul că distanţa dintre oraşul nostru şi podul de peste Dunăre va fi maĭ scurt şi al doilea, oferă avantajul că străbate întregul judeţ, pe cât timp dacă s'ar prefera traseul Tulcea-Constanţa majoritatea comunelor din judeţ ar remânea depărtate de calea ferată şi decĭ în imposibilitatea de a se servi.

("*Istrul*", I, nr. 2, 15 ianuarie 1898: 1)

---

93 DESECAREA BĂLŢILOR DE LA GURILE DUNĂREI

Insulele cuprinse între cele treĭ braţe ale Dunăreĭ, carĭ formează delta, compuse din aluviunĭ, străbătute de diferite canaluri şi semănate cu eleştae carĭ constituesc vestitele pescăriĭ ale Dobrogeĭ, aŭ un

www.ziuaconstanta.ro

pământ de o fertilitate ce nu s'ar putea slei nicĭ o dată. Prin formaţiunea lor joasă aceste insule sunt regulat acoperite cu apă în fiecare an când apele Dunăreĭ cresc, din care cauză nu se poate încerca nicĭ o cultură pe vasta lor întindere de peste 300.000 hectare; aşa că sunt acoperite prin creşterea spontană şi viguroasă a trestielor de stuhăriĭ. Dacă ar fi fost destule vite carĭ să umble şi să pâsciuneze aceste imense terenurĭ trestie călcată de picioarele vitelor s'ar fi stârpit şi ar fi rezultat un enorm avantagiu pentru noĭ, fiind că apa revărsată anual primăvara ar fi depozitat treptat nomolul ce are în suspenzie şi astăzĭ ar fi fost înălţat terenul bălţilor aproape la nivel cu creşterile cele maĭ marĭ de ape. Stuhăriele însă formează o perie deasă de vegetaţie care întocmaĭ ca un filtru opreşte şi depune la malurile Dunăreĭ tot nămolul, iar apa ce trece peste insule este perfect filtrată şi limpede din cauza acesteĭ vegetaţiĭ.

Tot ce s'ar fi putut face cu puţine cheltuielĭ ca să se ajungă la acest rezultat ar fi fost plantarea lor cu sălciĭ, sub care trestia numaĭ putea creşte, iar apa ce ar fi inundat putea depune peste tot şi uniform nomolul ce conţine.

Ar fi fost un enorm avantagiu pentru că: 1-a s'ar fi ridicat nivelul terenuluĭ, 2-a pădurea plantată ar fi produs un venit statuluĭ şi 3-a s'ar fi ansanat localitatea aceasta, ce formează azĭ un imens focar de impaludism.

A se face de acum înainte această operaţiune ar fi să întârziem prea mult şi cu punerea în valoare a acestor terenuri, şi să le lăsăm încă pentru mult timp nepopulate.

Se impune dar facerea de lucrări de apărare contra inundaţiilor şi de desecări a băltoacelor din insule, rezervânduse intacte eleştaele şi canalurile ce formează pescăriele şi care aŭ un viitor colosal.

Că lucrarea aceasta se poate cu înlesnire face, şi se poate cu succes reuşi nicĭ nu maĭ încape îndoială faţă cu lucrările similare de pildă ale Olandeĭ.

Dar Olandeziĭ sunt de sigur ceĭ maĭ curioşĭ oamenĭ din lume din punctul de vedere al sforţărilor ce aŭ făcut ca să învingă natura. Dĕnşiĭ aŭ cucerit pământul lor bucăţică cu bucăţică din mare, şi cu toate ameninţările monstruoaselor asalturĭ ale valurilor care ameninţaŭ partea nisipoasă a dunelor de la Schweningen, s'aŭ pus pe lucru să construiască un enorm zid dealungul coasteĭ ca să apere înapădirea apelor. Însă Olanda este ameninţată să i se rupă icĭ şi colo digurile de puterea colosală a valurilor măreĭ de Nord, şi dănşiĭ caută să oprească puterea distrugătoare a valurilor. Acum cu înţeleapta lor persistenţă care 'ĭ caracterizează, aŭ proectat desecarea Zuiderzeĭ, lucrările proectate trebuesc să dureze treĭ-zecĭ şi unu de anĭ dar în fie-care an vor da agricultureĭ câte 10.000 de hectare de pământ. Cheltuiala totală s'a evaluat la 650 milioane de francĭ, în care intră şi despăgubirile pĕscarilor, şi se preţueşte la 675 milioane valoarea terenurilor cucerite din marea, operaţi se soldează cu un beneficiŭ de 25 milioane osebit de impozitele suplimentare.

La noĭ insulele de la gurile Dunăreĭ, ce aŭ o întindere de peste 300.000 hectare afară de venitul pescăriilor, daŭ un venit foarte mic din păşunat şi stuhăriĭ.

Lucrările de aparare în contra inundaţiilor şi de desecare, nu sunt cătuşĭ de puţin de comparat cu ale Olandeĭ, ele ar consista în nişte simple digurĭ de apărare în contra inundaţiilor, provenite din revarsarea periodică a apelor Dunăreĭ, şi ar da agricultureĭ cele 300.000 hectare de stuhăriĭ, cu un pământ inepuisabil ca fertilitate, ce ar putea da Statuluĭ un venit ce 10-12 milioane leĭ anual, osebit de venitul pescărielor.

Avantagiele acesteĭ lucrărĭ uriaşe ar fi marĭ din punctul de vedere al asanăriĭ, fiind că s'ar stirpi germeniĭ paludismuluĭ; osebit de acésta câţĭ locuitorĭ nu s'ar putea împroprietări pe acste pământurĭ.

Lucrarea s'ar putea face construindu-se digurĭ de aparare de a lungul braţelor Dunăreĭ la o depărtare de un kilometru de la maluri ca să se lase destul spaţiŭ apelor în timpul creştereĭ lor, pentru ca ridicarea lor să nu fie prea mare şi presiunea pe digurĭ prea puternică şi prin urmare rupturile să nu se poată face cu uşurinţă, aceste digurĭ continuate pe malurile canalurilor şi eleştaelor. Digurile ar trebui să aibă la bază cel puţin 30 metre şi 5 metre d'asupra, şi consolidate cu plantaţiunĭ, – în partea interioară a digurilor vor remâne şanţurile din care se scoate pământul pentru construirea lor, care şanţurĭ să servească de colectarea apelor din terenurile ce se deseacă, cum şi a apelor ce s'ar filtra la început prin digurĭ, ape ce se scot în urmă cu pompele.

Lucrarea întreagă de desecare ar costa cu mult maĭ puţin de cât valoarea terenuluĭ ce s'ar obţine.

Cum însă Statul greŭ s'ar putea decide ca să cheltuiască câteva sute de milioane pentru lucrările de desecare; o companie streină ar cere beneficiĭ prea marĭ pentru lucrările ce s'ar obliga să efectueze; ar cere folosinţa terenuluĭ pe un timp determinat, cum s'a şi cerut pentru 99 de anĭ.

Dar chiar de am admite acest sistem desavantagios această folosinţă cum ar putea'o avea fără braţe ? Li s'ar permite oare sĕ'şĭ aducă lucrătorĭ de pământ streinĭ şi aceştia o dată stabiliţĭ pentru o perioadă atât de lungă de sigur nu vor maĭ pleca, dar constituţia ţereĭ nu permite aceasta.

Noĭ propunem o soluţiune cu totul maĭ avantagioasă. Propunem să se dea gratis locuitorilor românĭ din ţară carĭ vor să se stabilească în delta Dunăreĭ, câte 10 hectare teren şi locul din vatra satuluĭ, cu

www.ziuaconstanta.ro

condiţiune ca locuitorii fixaţi într'o comună din noŭ înfiinţată să'şi construiască digurile de apărare contra inundaţiilor dupĕ planul dat de ministerul şi sub conducerea unuĭ inginer al statuluĭ. Lucrarea ar da rezultate splendide, statul ar încasa pe viitor impositele terenuluĭ, şi în acelaşĭ timp ar avea braţele de muncă; treptat înprejurul satelor formate se poate deseca părţi din terenurĭ şi da cultureĭ, tot concedănduse gratuit terenurĭ de câte 100-200 hectare persoanelor ce s'ar angaja ca într'un timp determinat să construiască diguri şi să desece terenurile, şi cu condiţiune ca să instaleze o industrie agricolă, cum de pildă o lăptărie model, o ţesetorie, fabrică de uleĭ, fabrică de zahăr, etc.

În cazul acesta prin concedarea terenurilor gratuite, carĭ se vor delimita pe periferia insulelor, de la sine va remâne între terenurile concedate o parte pământ de a statuluĭ, care va fi apărată de inundaţiĭ prin lucrările făcute de coloniştĭ. Prin acest sistem cea maĭ mare parte din pământurĭ vor rămâne apărate de inundaţiĭ, şi statul va putea beneficia de ele.

Se atinge atunce un îndoit scop, popularea delteĭ cu românĭ şi transformarea eĭ în teren cultivabil, cum şi instalaţiunĭ industriale.

Ar fi de dorit ca aceste lucrărĭ să se şi înceapă, şi de preferinţă între braţele Chilia şi Sulina.

Natural că pentru ajutorarea noilor locuitorĭ în timpul lucrărilor de desecare, care nu pot dura de cât un an statul ar putea să le înlesnească sub o formă oare-care de împrumut hrana şi cumpĕrarea de unelte.

Sperăm că propunerea noastră va fi luată în seamă, şi că nu trebue mult de gândit când este vorba de a pune în valoare un capital ce nu ne produce azĭ nimic.

Pentru aceasta însă ar trebuĭ numită o comisiune care să facă studiile în localitate să aleagă terenurile ce ar trebui concedate, să fixeze locurile pentru formare de sate, şi să facă nişte devize de lucrărĭ. Lucrarea aceasta dacă s'ar efectua în loc de terenurile selbatice şi pustiĭ de astăzĭ delta s'ar transforma într'un colţ de ţară bogat şi mănos, care ar produce ţeriĭ un însemnat venit şi pe care s'ar stabili o populaţie de cel puţin 10.000 locuitorĭ care vor fi fericiţĭ şi vor bine-cuvênta împreună cu restul populaţiilor pe iniţiatoriĭ acesteĭ opere de un însemnat viitor economic.

Regulus.

(*"Istrul"*, I, nr. 3, 18 ianuarie 1898: 1-2)

94

CESTIUNEA DOBROGEI

Cestiunea Dobrogeĭ este la ordinea zileĭ. Ziarele româneştĭ, ca şi cele bulgăreştĭ, se ocupă mereŭ de ea şi fiecare o tratează din punctul său de vedere, fără însă a propune vre o soluţiune.

Tocmaĭ aceasta a motivat apariţia ziarului nostru.

Ne am zis, că din momentul ce este vorba să se rezolve această cestiune, care ne priveşte de aproape pe noĭ, cuvântul ne aparţine.

Atuncĭ am descins pe arena ziaristică şi ne am luat obligaţiunea a rîdica vălul ce acoperă situaţiunea arătînd în ce constă cestiunea Dobrogeĭ, de unde a izvorît şi în ce mod se poate rezolva.

Înainte de toate să vedem în ce constă această cestiune.

Pentru noĭ, cestiunea Dobrogeĭ nu este una şi singură, ea este un complex de cestiunĭ care urmează a se rezolva fie-care în parte; iar în totalul eĭ, ea se poate rezuma în starea de inferioritate, maĭ mult economică, în care se află elementul românesc faţă cu cele-l'alte neamurĭ ce locuesc aci, şi în starea 'napoiată, sub orĭ-ce punct de vedere, în care se află această provincie.

Decĭ soluţiunea ce se impune e aceasta: Întărirea elementuluĭ românesc şi îndrumarea Dobrogeĭ pe calea propăşireĭ.

În ce consta inferioritatea noastră, căreĭ cauze se datoreşte, asupra cui cade respunderea situaţiuneĭ actuale şi cum se poate îndrepta actuala stare de lucrurĭ, acestea le vom arăta treptat în coloanele ziaruluĭ.

Dacă noĭ însă înţelegem ast-fel cestiunea dobrogeană, nu tot aşa o înţeleg şi uniĭ dintre concetăţeniĭ noştri bulgarĭ.

Fie că sunt împinşĭ de dragostea de neam, fie că interesul lor personal ast-fel le povăţueşte, fie că sunt unelte maĭ mult saŭ maĭ puţin conştiente a unor şoviniştĭ slavĭ, saŭ a altor persoane ce au înteres a tulbura lucrurile la noĭ ca să poată pescui în apă turbare, eĭ îşĭ daŭ aerul că voesc să stăpînească acéstă provincie.

Aceştia sunt puţinĭ la număr, totuşĭ fac gălăgie şi propagă între noĭ ideĭ subversive.

www.ziuaconstanta.ro

Pe de alta parte, unele capete svăpăiate din Bulgaria, fără a-şi da seama de starea de lucruri din Dobrogea, cred că această provincie, într'un viitor mai mult saŭ mai puţin apropiat ar putea să le aparţie şi duc campania pe tema aceasta.

Ia să vedem pe ce ar putea eĭ întemeia pretenţiile lor:

Ca să revendicĭ un lucru trebue să aĭ un drept oarecare asupra acestuĭ lucru şi noĭ nu prea vedem ce drept ar putea invoca bulgariĭ asupra Dobrogeĭ.

Bulgariĭ sunt eĭ mai numeroşĭ în această provincie ?

Aparţinut-a lor vre o dată ?

Nu.

Atunci pe ce drept eĭ se întemeiază ?

Că eĭ nu sunt ceĭ mai numeroşĭ aceasta o dovedesc statisticele.

Bulgariĭ alcătuesc abia a cincea parte din populaţia judeţului Tulcea şi mai puţin de cât a şăsea din întreaga populaţiune a Dobrogeĭ.

Că Dobrogea nu le a aparţinut nicĭ odată, aci răspunde istoria:

Dobrogea, locuită în vechime de Geţĭ şi de Sarmaţĭ fu cucerită de Romanĭ şi a făcut parte din provincia numită *Moesia secunda*. La împărţirea imperiului roman ea a urmat soarta celor'lalte ţărĭ orientale şi făcu parte din imperiul bizantin.

Posesiunea bizantinilor însă a fost turburată de necontenitele năvălirĭ ale barbarilor, carĭ toţĭ aŭ trecut pè aci, dar fără a se aşeza în mod permanent şi fără a lăsa măcar vre-o urmă de trecerea lor.

A fost un moment când Dobrogea a făcut parte din imperiul Romăno-Bulgar, însă acésta sub împăraţĭ romănĭ şi pe când elementul românesc predomina pe ambele maluri ale Dunăreĭ.

Cuprinsă de Mircea, ea făcu parte din ţările române de sub stăpânirea mareluĭ Domn.

Veniră turciĭ şi o cuceriră, ea însă nu-şĭ pierdu prin aceasta caracterul eĭ de ţară română.

Turciĭ aŭ permis Tătarilor, Cazacilor şi Lipovenilor a se aşeza în Dobrogea, totuşi şi după această colonizare elemenul român a rămas predominant.

Abia pe la 1828 veniră primele coloniĭ de bulgarĭ, pe carĭ Ruşiĭ 'i aduseseră din Basarabia şi din judeţul Brăila şi 'ĭ aşĕzară între românĭ din Dobrogea.

În timpurile noastre numĕrul bulgarilor a crescut, nu însă până acolo în cât să covârşească pe al românilor carĭ sunt băştinaşĭ în Dobrogea.

De alt-fel că atât slaviĭ în general cât şi bulgariĭ în special, n'aŭ stăpânit nicĭ o dată această provincie şi nicĭ n'aŭ fost în numĕr suficient ca să impue limba şi instituţiunile lor, aceasta să constată foarte uşor prin toponimia Dobrogeĭ.

Să păstrează şi astă-zĭ la noĭ urmele de numirĭ a unor timpurĭ depărtate când această provincie era supusă influenţeĭ coloniilor eline.

S'aŭ păstrat urmele dominaţiuneĭ romane prin faptul că găsim la noĭ o mulţime de numirĭ latineştĭ. În colo numirile satelor, munţilor, apelor ş.c.l. sunt curate româneştĭ, afară de căte-va numirĭ turceştĭ şi aceasta mai mult prin părţile unde populaţiunea turcească înaintea războiuluĭ a fost în majoritate.

Chiar urmele Genovezilor ale căror aşezăminte aŭ fost vremelnice să păstrează în Dobrogea, pe cât timp nu găsim nicĭ un sat, un deal, un pârâŭ saŭ alt-ceva, care să poarte nume bulgăresc saŭ slavonesc.

Decĭ e incontestabil că nici un popor de viţă slavă n'a stăpânit vre o dată această provincie.

Dar chiar dacă vom tăgădui adevărul istoric, dacă nu vom ţine compt de origina populaţiuneĭ dobrogene şi chiar dacă vom merge până acolo ca să recunoaştem bulgarilor vre-un drept asupra acesteĭ provinciĭ; chiar în ipoteza asta s'ar naşte o întrebare:

Pot eĭ spera ca vre-o dată aŭ să o anexeze de principatul lor ?

De sigur că nu.

Pentru că Dobrogea, saŭ orĭ care altă parte a ţăreĭ, să treacă sub stăpânirea streină, va trebui de sigur să mijlocească evenimente pe care bulgariĭ nu le pot provoca.

Dar să admitem pentru un moment că aceasta se va putea intâmpla.

O schimbare în orientaţia politică a Europeĭ, o remaniere a harteĭ geografice a acestuĭ continent, în urma unuĭ războiŭ nenorocit, care ar permite ruşilor să se întindă la sud ca să realiseze visul lor de a transporta reşedinţa Ţarilor pe malurile Bosforuluĭ, de sigur că ne ar face şi pe noĭ să perdem Dobrogea; însă în acest caz ea va fi fatalmente înghiţită de colosul rusesc şi împreună cu ea şi actuala Bulgaria.

În acest caz credem că bulgariĭ vor fi încă mai de plâns de cât noĭ; căcĭ nouă ne ar rămânea posibilitatea de a trăi tot în ţara noastră, din momentul ce vom trece Dunărea, pe cât timp bulgariĭ perduţĭ în noianul noroadelor ce compun marele imperiŭ moscovit şi ar perde limba lor şi în individualitatea lor ca naţiune spre a mări numĕrul robilor ce gem sub cnutul rusesc.

Ast-fel fiind, nu ne dăm seama cum ideile pe care le propagă uniĭ şoviniştĭ din Bulgaria în privinţa

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogeĭ aŭ putut încolţi în creerul lor.

Decĭ o repetăm; o cestiune a Dobrogeĭ din punctul de vedere al naţionalităţiĭ, şi aşa precum voesc să o pue pe tapet şoviniştiĭ din Sofia şi uneltele lor de pe aci, nu există şi nu poate exista.

Cestiunea Dobrogeĭ există numaĭ pentru noĭ româniĭ, cari prin aceasta înţelegem reaua stare de lucruri ce a urmat până acum din cauza unor greşelĭ comise tot de noĭ la început şi a administraţieĭ nedestoinice şi neprevăzătoare cu care am fost înzestraţĭ în trecut.

Astă-zĭ ne am pus cu toţĭ la lucru ca să îmbunătăţim situaţia şi să ne îndrumăm spre progres şi dacă vom fi sprijiniţĭ de ceĭ de la centru suntem siguri că vom reuşĭ.

Atunci cestiunea Dobrogeĭ va fi definitiv rezolvată. O altă cestiune a Dobrogeĭ, afară de aceasta, nu cunoaştem să fie, şi încă o dată or repetăm, o asemenea cestiune nu există şi nu poate exista.

(*"Istrul"*, I, nr. 4, 22 ianuarie 1898: 1)

95

/"BIETUL ROMÂN ESTE SPECULAT ÎN MODUL CEL MAI NEOMENOS"/

CORESPONDENŢA "ISTRULUI"

Primim din partea unuĭ abonat al ziaruluĭ nostru o scrisoare pe care o publicăm cu plăcere, pentru că aceĭ ce s'aŭ constituit apărătorĭ aĭ unor streini de rea credinţă, carĭ acum se vaită pentru că au scăpat *chilipirul* din mână, să vază încă o dată cum sunt judecaţĭ de românĭi din Tulcea.

Domnule Redactor,

Bine-voiţĭ, vĕ rog, a da ospitalitatea ziaruluĭ D-voastre următoarelor rânduri:

Unele ziare, de la un timp încoace se pare că se interesează de soarta Dobrogeĭ. Numaĭ nu prea o nemeresc bine căcĭ în loc să spună adevĕrul şi să fie imparţialĭ, o iaŭ într'o parte, luându-se după toate informaţiunile uşoare şi reŭ voitoare trimese din Tulcea de sigur, nu de românĭ.

Nimenĭ nu se poate pronunţa cu siguranţă, ce este şi cum se petrec lucrurile în Dobrogea, până când nu va şti bine şi nu va cunoaşte obiceiurile şi apucăturile diferitelor naţionalităţĭ, care locuiesc în această provincie, precum şi aspiraţiunile lor. Cu alte cuvinte, trebue ca cine-va să cunoască bine Dobrogea cu conglomeratul eĭ etnic şi apoĭ să se pronunţe în cunoştinţă de cauză dacă se face o bună saŭ rea administraţie, dacă se lucrează cu pricepere saŭ nu şi dacă prin modul cum se conduc afacerile se împacă saŭ nu toate naţionalităţile din Dobrogea, şi maĭ cu seamă cele din judeţul Tulcea, pentru care unele ziare arată atâta dragoste...

În judeţul Tulcea se ştie carĭ sunt nemulţumiţiĭ. Lucrurile sunt prea recente şi decĭ nu se pot uita aşa de lesne. Petiţiunea bulgarilor către Rege şi cestiunea şcoalelor bulgăreştĭ sunt încă neuitate din memoria fiecăruĭ român din oraşul şi judeţul Tulcea. Acum se încearcă a se pune pe altă temă, îndreptând toate atacurile contra administraţiuneĭ judeţuluĭ Tulcea, crezînd că prin aceasta vor reuşi maĭ bine; dar se înşală amar.

Nemulţumirile sunt numaĭ închipuite, iar nemulţumiţiĭ care sunt numaĭ în aparenţă, se ştie cine sunt şi ce scopurĭ urmăresc. Torturile şi faptele monstruoase asemănătoare cu cele din Patagonia – cum se exprimă ziarul "Dreptatea" – care se zice că s'ar fi întîmplat în com. Potur, sunt curate invenţiunĭ şi tratate cu multă uşurinţă.

Din ce cauză nu se ivesc reclamaţiunĭ şi nemulţumirĭ de prin comunele româneştĭ ? Lucrul e lesne de înţeles. Bulgariĭ, carĭ aŭ domnit până acum în acest judeţ şi carĭ îşĭ permiteaŭ totul, fără să se gândească, că va veni un timp, când vor fi chemaţĭ la respectul legilor; acum le vine cam greŭ să se deprindă cu noua stare dé lucruri şi să fie puşĭ pe acelaş picior cu cele-l'alte naţionalităţĭ. De aceia, orĭ de câte orĭ li se atrage atenţiunea de către ceĭ în drept, când eĭ voesc a-şĭ pune în practică obiceiurile lor din trecut, ţipă, se vaită, alérgă la toate manoperile, ca să inducă în eroare opiniunea publică, doar vor câştiga simpatiĭ unde-va. Şi în adevăr, câte-odată reuşesc, căcĭ se găsesc ziare, carĭ cred tot ce spun eĭ şi daŭ alarma că în Dobrogea se petrec fapte monstruoase, barbare, etc.

Lucrurile şi faptele carĭ se debitează pe socoteala administraţieĭ judeţuluĭ Tulcea şi în special a d-luĭ prefect Neniţescu, ar trebui să fie maĭ de aproape controlate de nişte ziare ce se cred serioase, căcĭ alt-fel ele riscă a deveni ridicule.

www.ziuaconstanta.ro

Ziarele ar trebui să se intereseze mai bine de românii din Dobrogea şi în special de ceĭ din judeţul Tulcea, carĭ de anĭ luptă, nu ca să nedreptăţească pe bulgarĭ, ci să ajungă să fie cel puţin la acelaş nivel cu eĭ.

Orĭ-ce încercare românéscă a fost zădărnicită şi chiar distrusă de aceştĭ veneticĭ. Eĭ aŭ monopolizat totul aci în Tulcea: comerţul, industria, totul este în mâna lor. Bietul român este speculat în modul cel maĭ neomenos. Românul în ţara luĭ era aproape sufocat, înlăturat de la toate drepturile şi acum când şi-a câştigat şi el puţină dreptate, prin aducerea bulgarilor la respectul legilor, se găsesc ziare, carĭ să ţipe că bulgariĭ sunt torturaţĭ, sunt nedreptăţiţĭ, sunt persecutaţĭ etc.

Dacă aceste ziare cred că servesc o cauză dreaptă, apărînd închipuitele plîngerĭ ale bulgarilor pretinşĭ persecutaţĭ din judeţul Tulcea, n'aŭ de cât să urmeze ast-fel înainte, căcĭ în urmă îşĭ vor culege roadele.

Noĭ românii ne vom mărgini a privi cu dispreţ şi indignare tot ce se lucrează şi se debitează cu uşurinţă şi rea voinţă pe socoteala administraţieĭ judeţuluĭ Tulcea şi a aceluia care a ştiut să introducă domnia legilor aci la gurile Dunăreĭ.

Un român

(*"Istrul"*, I, nr. 4, 22 ianuarie 1898: 2-3)

96

PETIŢIA LA REGE

Ziarul *"Dreptatea"*, în numărul de Marţĭ 20 curent, publică textul petiţiuneĭ adresate M.S. Regeluĭ de către o mînă de bulgarĭ din Tulcea, prin care apelează la Majestatea Sa ca să-ĭ scape de persecuţiile ce pretind că li se fac din partea administraţieĭ locale.

Să analizăm decĭ această petiţie, să vedem ce spun eĭ şi ce vor.

Ascultaţĭ :

Maiestate,

Poporul Dobrogean, devotat Maiestăţeĭ Voastre şi Dinastieĭ, în disperare la Maiestatea Voastră, Sire, cere mîntuire.

Maiestate,

Azĭ teroarea domneşte în Dobrogea. Toate legile şi drepturile noastre sunt călcate. Banditismul s'a inaugurat oficial în judeţul Tulcea, probă torturile de la Potur şi cele intîmplate la Isaccea.

Populaţia terorizată şi speculată de zbirul-Prefect Neniţescu cu rubedeniile şi protejaţiĭ căpătuiţĭ în slujbe, a ajuns a părăsi pămîntul pe care s'a născut, probă apropiata plecare în Bulgaria a o mare parte din Lipovenĭ.

Iată unde duce o administraţie destrăbălată.

Dobrogea maĭ are nevoe de îmbunătăţirĭ carĭ să-ĭ asigure propăşirea.

În ordinea Naţională, Daţĭ ordin a se înfiinţa un liceŭ model la Tulcea, unde limbele vorbite în localitate să fie predate facultativ.

În ordinea economică, Daţĭ ordin a se îmbunătăţi soarta celor ce se ocupă cu pescuitul, prin o părintească administraţiune.

Maiestate,

Dorinţa generală este, ca legile ţăreĭ mume să se aplice şi în Dobrogea. Lipsiţĭ de drepturĭ, ne-avînd reprezentanţĭ în parlamentul ţăreĭ, carĭ să arăte suferinţele şi dorinţele noastre, îndreptăm cugetele către Maiestatea Voastră.

Maiestate,

Un svon falş a întristat inimile tulcenilor, ceĭ interesaţĭ întru susţinerea luĭ Neniţescu colportează că: Neniţescu este trimisul Maiestăţeĭ Voastre.

La grea încercare este pus poporul. Daţi-ne, Maiestate, o administraţiune şi capabilă şi cinstită – redaţi-ne liniştea care să asigure în desvolatre, toate ramurile de activitate. Populaţiunea judeţului Tulcea – fără osebire de naţionalitate – prosternată la picioarele măreţului Tăŭ Tron, cere depărtarea sbiruluĭ – prefect Neniţescu cu rubedeniile şi protejaţiĭ lor, lăcustele Dobrogeĭ. Şi, după cum Maiestatea Voastră la 1878 A-Ţĭ ridicat falnic "tricolorul român" în patria lui Mircea cel Mare, ridica-Ţĭ azĭ la 1898 "steagul alb" semn al păceĭ şi ordineĭ, – îndrumare spre progres.

Fie ca, geniul conducător al Românieĭ, să privigheze.

www.ziuaconstanta.ro

Decî **terórea, banditism, drepturile calcate** în picioare şi toate aceste dovedite prin ce ? Prin *torturile de la Potur şi cele întâmplate la Isaccea.*

Torturile de la Potur, am arătat deja în ce constau ele.

Un bulgar comite un furt saŭ e cel puţin bănuit că l'a comis. Notarul comuneî îl cheamă la primărie ca să-l cerceteze, iar bulgarul mărturiseşte faptul şi restitue baniî. Autoritatea comunală încheiă acte şi le înaintează parchetuluî; pe de altă parte bulgarul reclamă că a fost torturat ca să mărturisească un fapt pe care nu l'a comis. Sunt oamenî carî pretind că aŭ văzut semnele torturilor suferite; posibil, şi... ?

Dacă faptele s'aŭ petrecut ast-fel cum spune bulgarul se va vedea, parchetul fiind sezizat şi justiţia se va pronunţa. Să admitem că se va dovedi înaintea justiţieî că într-adevăr a fost torturat; în acest caz notarul îşî va primi pedeapsa. E oare aci caz să se scrie că **banditismul s'a inaugurat oficial în judeţul Tulcea**; oare asemenea cazurî nu se întîmplă zilnic în alte părţi ? Şi pe urmă ce amestec are prefectul aci ?

D-lŭ Neniţescu se afla în Bucurescî în acea zi, când se zice că bulgarul a fost torturat, iar notarul acuzat de un turc dobrogean, numit în slujbă de un alt prefect şi nicî de cum de Dl. Neniţescu, precum s'a scris; prin urmare, întru cât poate să fie un prefect vinovat, dacă un funcţionar subaltern a comis un delict de drept comun ?

Cele întâmplate la Isaccea ? Amintirea celor petrecute la Isaccea, dă o notă veselă acesteî petiţiunî.

Iată faptul:

Copilandrul Mircea Petrescu, care se vede că pentru ispăşirea păcatelor noastre fusese numit primar al oraşuluî Tulcea, de către un fost prefect, fiind dat afară de la primărie în toamna trecută s'a mutat la Bucurescî, unde se zice că a îmbrăcişat cariera de avocat, şi dacă nu ne înşelăm, a făcut chiar un anunciŭ prin ziare. Se vede însă că clienţii n'aŭ respuns la apelul juneluî jurisconsult, ast-fel că cu ocazia sărbătorilor crăciunuluî văzîndu-se cu bozunarul gol, ceia ce îe în tot-deauna supărător, dar maî mult încă în timpul sărbătorilor şi maî ales dacă aî norocul saŭ nenorocul – după împrejurărî – să trăieştî în Bucureştî, s'a gândit că ar fi bine să vie în Tulcea ca să-şi găsească prietenî cu carî era să petreacă de minune. Zis şi făcut; pleacă la Brăila şi de acolo la Măcin, de oare-ce Dunărea era înghetată, de unde porneşte spre Tulcea.

Ca să vii însă la Tulcea de la Măcin trebue să trecî prin Isaccea, unde te opreştî ca să te mai încălzeştî niţel – ca în timp de ĭarnă – să rupî o bucăţică, dacă ţi-e foame şi să beî un păhăruţ, dacă ţi-e sete; saŭ douĕ, treî şi chiar maî multe dacă din întîmplare eştî amator al licoareî inventată de tată Noe. Tocmaî aşa i s'a întâmplat copilandruluî.

Sosind la Isaccea, intră în cărciumă şi acolo găseşte pe prietenul seŭ Petre Georgescu, fost institutor, dat afară din slujbă, acuzat fiind de un fapt imoral. Ambiî prietenî paraponisiţî se pun la chef şi după ce li se suĭe vinul la cap, încep a face gălăgie şi a strica liniştea paşnicilor locuitorî din Isaccea, ceia ce a provocat întervenirea poliţieî, care s'a mărginit a 'i da afară din cărciumă şi a sfătuit pe băĭeţandrul să-şi caute de drum.

Aceste sunt *cele întâmplate la Isaccea,* pentru care se reclamă Majestăţeî Sale.

După aceasta eî adaogă: *populaţia terorizată a ajuns a părăsi pământul pe care s'a născut,* probă apropiata plecare în **Bulgaria** a o mare parte din Lipovenî.

Să ne oprim niţel aci.

Bulgariî ţipă că sunt persecutaţî, totuşî nu eî plănuesc să plece în Bulgaria, ci lipoveniî. Această ştire ne o daŭ eî, căcî noî nu ştim nimic despre aceasta.

Că lipoveniî sunt nemulţumiţî de actuala stare de lucruri din Dobrogea aceasta o ştim de mult, nu însă din cauza releî administraţiî, ci pentru că sunt obligaţî a se conforma unor prescripţiunî legale pe care eî le consideră contrarie religieî lor. Această nemulţumire a lipovenilor a fost în tot deauna exploatată de agenţiî streinî în profitul lor.

La 1880, un consul turc, care în urmă a fost revocat de guvernul său, pus la cale de uniî agenţî aî comitetelor panslaviste – a căror nume 'l putem da la nevoie – a înduplecat un număr de lipovenî să părăsească căminurile lor şi să se mute în Turcia. Mulţî aŭ plecat atuncî, însă nu trecu mult şi s'aŭ întors îndărăt, convinşî că e maî bine să se supună legilor noastre de cât să sufere ceia ce aŭ suferit acolo unde s'aŭ dus .

Acum e posibil că căpeteniile bulgarilor, ca să arăte lumeî că dobrogeniî nu pot trăi sub ocărmuirea românească, să fi înduplecat pe uniî dintre lipoveni, cine ştie cu ce făgăduelî, să plece în Bulgaria. Lucrul îe probabil, din momentul ce chiar bulgariî ni-l spun. Aci însă îe de datoria guvernuluî să îeă cuvenitele măsurî şi să deschidă ochiî celor rătăciţî.

Maî la vale bulgariî ne spun că Dobrogea are nevoie de îmbunătăţirî. Acésta noî o ştim de mult şi tocmaî ca să arătăm îmbunătăţirile de care avem trebuinţă ne am făcut ziariştî. D-lor n'aŭ de cât să citească programul publicat în primul număr al ziaruluî ca să se convingă.

Dar să vedem ce îmbunătăţirî cer eî.

www.ziuaconstanta.ro

"Să se înfiinţeze un liceŭ model în Tulcea, unde *limbele vorbite în localitate* să fie predate în mod facultativ."

"Să se îmbunătăţească soarta celor ce se ocupă cu pescuitul prin o părintească administraţie".

Auzit-aţĭ ?

Adeca, nu e destul că bulgarilor li se îngădue să aibă şcolile lor, de unde limba românească până maĭ deunăzi a fost ca şi exclusă, ci să se introducă studiul limbeĭ bulgare şi în şcolile noastre, ca ast-fel Dobrogea să se poată maĭ curînd bulgariza.

Să se îmbunătăţească soarta celor ce se ocupă cu pescuitul.

Aci e buba.

Bălţile Dobrogeĭ, în trecut, aŭ fost arendate uneĭ companiĭ bulgaro-greco-evreiască în care aŭ fost interesanţĭ şi uniĭ pescarĭ dobrogenĭ.

Aceştĭ domnĭ aŭ căutat să-şi facă treburile lor făcându concesiunĭ reciproce şĭ în tot-deauna în dauna celor-l'alţĭ pescarĭ, carĭ nu eraŭ interesaţĭ în afacerile antreprizeĭ. Pe de altă parte, prin modul cu totul neraţional şi barbar cu care s'aŭ exploatat apele noastre, peştele s'a împuţinat şi dacă această stare de lucruri ar fi durat încă câţĭ-va anĭ, s'ar fi stărpit cu desăvârşire.

Guvernul trecut, văzând cele ce se petreceaŭ la pescăriile din Dobrogea, s'a hotărit să le caute în regie şi tot de odată să reglementeze pescuitul. Lucrarea n'a avut timp s'o sfărşească, însă venind la putere guvernul liveral şi recunoscînd că starea pescăriilor noastre trebuia ameliorată, a făcut legea pescuituluĭ şi a menţinut regia bălţilor din Dobrogea.

Prin aplicarea legeĭ pescuituluĭ şi prin administrarea în regie s'a îmbunătăţit situaţia şi din ce în ce se îmbunătăţeşte, producţiunea a crescut şi ast-fel profită atât pescariĭ cât şi statul, ĭar preţurile aŭ scăzut, ceia ce ĭe în folosul consumatorilor din ţară.

Se înţelege că aceasta nu convine atât foştilor antreprenorĭ şi co-interesaţilor lor de la pescăriile Dobrogeĭ, carĭ aŭ scăpat chilipirul din mână, cât şi actualilor antreprenorĭ aĭ pescăriilor din ţară carĭ prevăd că din momentul ce încercarea făcută la noĭ cu căutarea bălţilor în regie a reuşit, guvernul va aplica acest sistem şi la cele-l'alte păscăriĭ din ţară; decĭ se văd ameninţaţĭ în interesele lor.

Toţĭ aceştia, uniţĭ cu semnatariĭ petiţiuneĭ, aţâţă lumea de la noĭ contra administraţieĭ regieĭ bălţilor, că doar vor reuşĭ să facă ca guvernul să revie la sistemul arendăreĭ şi chiar să modifice legea în sensul dorit de d-lor.

Iată dar ce interese sunt în joc aci.

Interesul bulgarilor de a împiedica respîndirea limbeĭ româneştĭ în Dobrogea, pe care eĭ caută a o bulgariza şi interesul cliceĭ foştilor şi actualilor antreprenorĭ de pescăriĭ ca să zădărnicească opera începută de guvern cu sistematizarea pescuituluĭ, operă de cea maĭ mare importanţă pentru viitorul nostru economic.

Osebit de aceste, petiţionariĭ cer şi drepturile politice pentru Dobrogea.

Aci sunt multe de zis.

Locuitoriĭ Dobrogeĭ, carĭ aparţin la doŭă-spre-zece neamurĭ deosebite, profesînd aproape fie-care altă religie, avênd altă limbă, alte obiceiurĭ şi aspiraţiĭ, de cât ale nóstre, eşiţĭ de sub jugul turcesc în urma războiuluĭ din 1877, n'aŭ avut încă timp să se reculeagă şi să-şĭ dea seamă de noua stare de lucrurĭ creată prin tractatul din Berlin. Pentru eĭ, situaţia nu s'a schimbat de loc; singura deosebire este că în locul unuĭ paşa turc eĭ văd la *Conac* un prefect român.

Pentru aceasta, vina e maĭ mult a noastră, saŭ maĭ bine zis a guvernuluĭ nostru.

Guvernul de la 1878, care a luat în posesie această provincie, precum şi cele ce s'aŭ succedat de atuncĭ şi până astă-zĭ nu şi-aŭ dat osteneala să cerceteze cu deamănuntul situaţiunea Dobrogeĭ şi să introducă un sistem de guvernămînt potrivit trebuinţelor sale, stăreĭ culturale înapoiate a populaţieĭ dobrogene şi care tot de odată să fie în stare să înlesnească asimilarea difertelor elemente etnice, contopindu-le într'un tot omogen, cu un cuvînt, românizarea Dobrogeĭ.

Rezultatul este, că Dobrogea, din acest punct de vedere, se află încă în starea în care a fost la 1878.

Acuma, dacă în ţară, unde populaţiunea e curat românească, căcĭ fiind cestiune de drepturĭ politice streiniĭ nu comptează, unde prin urmare toţĭ simt aceleaşĭ trebuinţe şi aŭ aceleaşĭ aspiraţiĭ, unde simţul naţionalităţiĭ ĭe adânc înrădăcinat şi unde starea culturală ĭe superioară celeĭ din Dobrogea sistemul nostru constituţional ĭe départe de a fi dat roadele ce se credea că le va da; apoĭ ce va fi dacă acest sistem se va aplica şi la noĭ, fără a se ţine compt de starea noastră înapoiată, de desbinările noastre şi de lupta latentă între diferitele neamurĭ ce locuesc aci.

Că să dăm drepturile dobrogenilor, – dacă admitem că vor şti să le exerciteze, - înseamnă să facem ca turcul să vie să ceară înlocuirea dărilor fiscale prin dijma în natură, căcĭ aşa porunceşte Coranul; lipovanul să ceară abrogarea codiceluĭ civil şi revenirea la dreptul roman; bulgarul să şĭ declare limba luĭ obligatorie şi să

www.ziuaconstanta.ro

nu mai vorbim de cât bulgăreşte, şi aşa mai departe. Iar dacă admitem, precum şi este, că ei nu vor şti să le exerciteze, atunci nu facem alt-ceva de cât că dăm posibilitatea unor indivizi îmbogăţiţi prin fel de fel de specule să dispună în veci de soarta Dobrogei, alegîndu-se ei deputaţi şi senatori, saŭ făcînd să se aleagă în locul lor alţii, cari intrînd în parlament vor face treburile celor ce i-aŭ trimes şi ast-fel aceşti câţi-va indivizi ce ne aŭ exploatat în trecut, ne vor putea exploata încă mai bine şi nici o putere omenească nu ne va putea scăpa din ghiarele lor.

Dacă aceşti exploatatori, cari sunt tot de odată şi agenţi de cari se serveşte o mînă ocultă spre a respîndi în popor ideî subversive în potriva statuluî român, aŭ îndrăzneala să se afişeze, precum fac astăzi, când ştiŭ că Dobrogea se află sub un regim excepţional şi că administraţia ar putea în fie-ce moment să le ceară compt de faptele lor, apoi ce va fi când ei se vor simţi de drept stăpîni şi vor şti că administraţia e la ordinele lor.

Tristă perspectivă !!

De alt-fel că n'a sosit încă vremea pentru darea drepturilor politice în Dobrogea şi dobrogeniî o simt, şi de aceia nici nu cer; probă noi românii, cari am fost, suntem şi vom fi în potriva acordăreî acestor drepturi până când nu vom vedea că această provincie şi-a pierdut caracterul eî exotic şi poliglot, spre a deveni *de fapt* românească, cea ce poate ar fi fost până acum, dacă s'ar fi procedat alt-fel de la început. Iar în ceia ce priveşte cele l'alte neamuri, ele nu simt trebuinţa acestor drepturişi nici nu visează aşa ceva.

Dacă din când în când s'aude la noi o voce cerînd drepturile politice, aceştia, sunt aceî vre-o câţi-va exploatatori cari vor să se folosească de aceste drepturi ca să ne poată mai bine jupui şi câţi-va agenţi streini, uniî izgoniţi din alte ţări pentru propagare de ideî subversive şi chiar pentru delicte de drept comun şi pripăşiţi aci, unde caută să propage doctrine antisociale şi să provoace turburări, iar alţiî trimişi în adins ca să înfiltreze în mintea dobrogenilor că Românii nu sunt destoinici să-i administreze şi să facă fericirea lor şi deci să-şi întoarcă privirile în altă parte, cerînd mîntuirea când va veni momentul oportun.

Deci, să bage bine de seamă aceî ce voesc să ne hărăzească aceste drepturi, căci aci nu este în joc numai viitorul politic şi economic al românilor din Dobrogea, ci însăşi siguranţa statuluî român.

Şi acum, după ce am arătat pe larg ce scriŭ şi ce voiesc petiţionariî, să recapitulăm:

Eî se plîng de persecuţiunî închipuite, ca să aibă prilej să ceară lărgirea privilegiilor de care se bucură, că astfel să poată mai bine exploata această provincie şi să înlesnească calea streinilor ce aspiră a o stăpîni.

Ca concluzie eî cer revocarea actualuluî prefect, pe care-l gratifică cu cele mai gentile epitete – şi îe de remarcat că eî fac necuviinţa de a întrebuinţa asemenea cuvinte într'o petiţie adresată Majestăţeî Sale – şi revenirea la starea de mai'nainte, când o clică de 5-6 veneticî dispuneaŭ după placul lor de consiliul judeţean, de consiliile comunale, de creditul agricol ş.c.l. unde nu putea să pătrundă nici un român şi unde'şi făceaŭ treburile şi pe urmă tot eî îşi băteaŭ joc de prostia românuluî.

Aceşti ómenî, văzând acum că nu li se mai trece, fac gălăgie şi merg până acolo în cât se adresează Regeluî cu minciunî, nădăjduind că vor putea să înşăle pe Majestatea Sa.

Eî bine, noi uniî credem că aceasta încercare de a înşăla pe Majestatea Sa şi credinţa ce aŭ eî că vor putea reuşi, însemnează mai mult de cât lipsa de respect către Tron, ea constitue aproape o crimă de *lese-Majestate*.

Iar ziarele din Capitală, care în urma celor întâmplate în toamna trecută şi a lămuririlor ce li s'aŭ dat, se fac neaude, nevede şi urmează a lua apărarea acestor oamenî, nu ştim cum să le calificăm.

Aci multe se vorbesc în acéstă privinţă, noi însă nici nu credem, nici nu repetăm cele auzite, căci avem încrederea în cinstea şi corectitudinea preseî române din care şi noi facem parte şi de aceia înclinăm să credem că aceste ziare sunt induse în eroare de către ceî interesaţi.

(*"Istrul"*, I, nr. 5, 25 ianuarie 1898: 1-2)

97

O PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA JUDEŢULUI TULCEA

Judeţul Tulcea, un judeţ dintre cele mai marî din ţară, îndoit ca judeţele cele marî şi de treî orî mai mare ca alte judeţe, se compune în mare parte dintr'un teren accidentat, cu o curioasă formaţiune de dealurî şi munţi fără talveguri şi fără pîraie, afară de pîrâul Teliţi şi alte vre'o douĕ micî pîrae. Acoperit în parte cu masive de păduri ce acoper dealurile cele multe, iar restul cu terenurî arabile pe nişte frumoase ondulaţiunî ce amintesc

www.ziuaconstanta.ro

muşcelele noastre de la munte, aşa de pildă drumul de la Başkioĭ la Ciucurova aminteşte în tocmai frumoasele muşcele din împrejurimile Câmpu-lunguluĭ. Vin după aceia bălţile dintre gurile Dunăreĭ, unde nu se văd de cât stuhăriĭ şi câteva pescăriĭ instalate pe braţele Dunăreĭ în punctele unde comunică cu bălţile; apoĭ lacul Razelm; o imensă lagună de 74.000 hectare şi în fine marea care udă toată partea de Nord Est a judeţuluĭ.

Acest judeţ se prezintă admirabil din multe puncte de vedere, maĭ cu seamă din punctul de vedere al bunuluĭ traĭ al locuitorilor ruralĭ. Agricultura este singura ocupaţiune a sătenilor din judeţ şi pescăria a populaţieĭ din bălţĭ, osebit de vestitele podgoriĭ de la Sarica, Babadag, Jurilofca şi Sarichioĭ. Populaţia este compusă dintr'o diversitate de naţionalităţĭ, ce compun sate separate, şi anume românĭ, turcĭ, tatarĭ, nemţĭ, bulgarĭ, ruşĭ, lipovenĭ, grecomanĭ, şi din toate aceste populaţiĭ agricole numaĭ românĭĭ prepară maĭ bine terenul.

Dar aci se rezumă totul, cultura de cereale şi esportul lor prin portul Tulcea. Se espedueşte materia primă, produsele agricole şi se importă toate substanţele fabricate din aceste produse. Singura industrie locală, sunt morile de vênt pentru măcinatul grînelor necesare hrăneĭ populaţiilor rurale.

Satele din judeţ sunt sate frumoase cu case marĭ, comode, construite din cherpicĭ, – cărămidă nearsă, – şosele bune leagă majoritatea satelor cu oraşele. Locuitoriĭ maĭ toţĭ sunt chiaburĭ, aŭ banĭ fiind-că li s'a dat pământul cu profuziune, singure satele româneştĭ se prezintă maĭ rĕŭ, tocmaĭ din cauza restricţiilor ce s'a făcut cu imporietărirle românilor, cărora nu li s'a dat pământurĭ de cât cu mare economie, unora nicĭ chiar întinderea prevĕzută de lege, cum de esemplu la Zibil.

Oraşele din judeţul Tulcea, de şi oraşe marĭ, se prezintă însă cu un aspect cu totul oriental. În oraşe nu se vede nicĭ un coş de fabrică, nicĭ cel puţin o fabrică de transformat grânele în făină, saŭ o fabrică de spirt. Stradele principale ale oraşelor aŭ pavele, însă vechĭ şi neintreţinute, construcţiunĭ vechĭ turceştĭ, iar stradele laterale toate strîmte şi nepavate. Singurele construcţiĭ maĭ moderne sunt: în Tulcea de pildă cazârmile, palatul administrativ şi al Comisiuneĭ Dunărene; în Babadag Spitalul şi primăria, în Isaccea depozitul de tutun, Măcinul ca şi Babadagul, iar Mahmudia şi Chilia nişte sate marĭ şi nepavate de loc.

Sulina este cel maĭ principal oraş al judeţuluĭ, fiind port la mare, prin care trec toate vasele ce încarcă productele din ţară ca să le esporte; Sulina este un oraş lung de douĕ chilometre, situat de a dreapta braţuluĭ de Dunăre ce poartă numele de canalul Sulineĭ, şi la gura acestuĭ canal unde se varsă în mare. Este compus din douĕ strade longitudinale cu construcţiunĭ în mare parte de scânduri. Strada principală este pe cheiŭ, avênd un frumos tortuar de asfalt construit de Comisiunea Dunăreană, ale căreĭ palaturĭ frumoase se ridică majestos inconjurate de splendide grădinĭ, un far puternic aşezat deasupra spitalului comisiuneĭ, aruncăa lumina la 24 mile în mare. Două cheiurĭ de piatră se întind departe în mare avênd în capetele lor câte un far. Se maĭ remarcă spitalul construit de Comisiunea Dunăreană lângă carantina pe malul mărei, şi pe braţul stâng şantierele, şi locuinţele lucrătorilor comisiuneĭ.

Oraşul este construit pe nisip şi înconjurat de bălţĭ şi stuhăriĭ; acum se lucrează la apărarea sa de inundaţiĭ.

Principaliĭ locuitorĭ aĭ Sulineĭ care este porto-franc sunt comercianţĭ, armatorĭ şi agenţiĭ diferitelor vase de comerţ, iar restul pescarĭ.

Oraşul Tulcea deşi are o populaţiune de peste 20.000 locuitorĭ, dar din cauza populaţiĭ mărginaşe în mare parte compusă din muncitorĭ şi locuitorĭ ruralĭ, iar restul populaţie sobră şi escesiv de economă, se prezintă foarte monoton; îndată ce se înserează maĭ nimenĭ nu ese din casă. Vara merge lumea seara să asculte muzica militară în părcuşorul din faţa palatuluĭ administrativ, iar când trece pe aci câte o trupă de artiştĭ, dacă nu intervin autorităţile să vândă biletele de intrare, teatrul remâne gol.

Moravurile curioase ale locuitorilor Tulceĭ te face să crezĭ că trăeştĭ pe altă lume; oraş oriental, locuitoriĭ sĕĭ aŭ păstrat tot meşteşugul intrigilor bizantine, şi continuă impulzaţi de căţĭ-va agenţĭ duşmanĭ aĭ neamuluĭ român să defaime şi să calomnieze din sistemă orĭ ce acţiune românească.

Principalul comerţ al Tulceĭ este al cumpĕrăreĭ şi vênzăreĭ grănelor, al pescăriilor, şi pe urmă al celor ce furnizează manufacturele şi colonialele atât în oraş cât şi în judeţ.

Aceasta este situaţia de azĭ a judeţuluĭ, situaţie ce lasă foarte mult de dorit, fiind că dacă s'ar fi lucrat de la început românește, şi s'ar fi dat puţină atenţie acestui judeţ, dacă s'ar fi luat iniţiativa să se înfiinţeze oare-carĭ industriĭ, comerţul ar fi luat o deosebită desvoltare.

Credem că ar fi timpul să se dea deocamdată pescăriilor şi industriilor eĭ derivate desvoltarea ce merită. Numĕrul pescarilor este foarte mic în raport cu întinsele bălţĭ şi dacă este vorba de pescuit în mare, el nicĭ nu esistă.

Comercianţiĭ pescarĭ maĭ toţĭ sunt săracĭ, cherhanalele şi instalaţiunile lor sunt cu totul primitive şi orientale; nicĭ o asociaţiune nu s'a putut forma spre a le înlesni capitalul şi creditul, din această cauză şi produsul bănesc al pescarilor este mic. În primul rênd trebue mărit numĕrul pescarilor, dar cum românĭĭ nu vor să se aplice la această ramură de activitate principală aci, fiind-că nu sunt obicinuiţĭ cu ea, noĭ propunem înfiinţarea uneĭ şcolĭ de pescărie, în care să se primească copiĭ de la vêrsta de 16 saŭ 17 anĭ, cărora să li se

www.ziuaconstanta.ro

depoziteze câştigul ce ar rezulta dupĕ ce s'ar deduce intreţinerea lor, spre a'şĭ forma un fond cu care să'şĭ procure maĭ târziu uneltele de pescărie şi să'şi construiască locuinţele. Aceştĭ tineri vor forma contingentele de marinarĭ, şi dupĕ eliberare vor continua pescărie. Credem că această şcoală în care se va învăţa meseria pescuituluĭ, a navigaţieĭ piscicole şi a industriilor pescăreştĭ este de o absoltă necesitate şi că va da rezultate frumoase. Dar pentru aceasta trebue lucrat cu tragere de inimă şi cu energie; lucrul n'ar fi greŭ de loc şi nicĭ nu ar costa de cât foarte puţin cu prime instalaţiĭ şi cumpĕrărĭ de unelte; ast-fel se va putea cu timpul popula litoralul mărieĭ şi forma o populaţie bogată de pescarĭ românĭ.

În ce privesc cele-alte ramuri de producţie remâne iniţiativeĭ private ca să înfiinţeze industriĭ şi să le desvolte. În vastele intinderĭ din baltă unde se pot hrăni peste jumătate milion de vite marĭ s'ar fi putut de mult instala cu succes o industrie de lăptăriĭ. S'ar fi putut cultiva în judeţ în cantităţĭ maĭ marĭ inul pentru instalarea uneĭ ţesetoriĭ. Cultura vermilor de mătase ar fi îndeletnicit pe femeile şi copiĭ locuitorilor la această frumoasă industrie; iar cultura albinelor, nicăerĭ nu se putea face maĭ princios şi fără nici o cheltuială ca în acest judeţ, şi din nenorocire numaĭ la Isaccea se cultivă puţine albien, dupĕ sistemul vechiŭ.

Ce bogăţiĭ lăsăm să se piardă în vênt fără să facem ca să profite locuitoriĭ noştri de ele; şi să se maĭ plângă cineva de lipsa de ocupaţiunĭ în această ţară. Reuşi-va iniţiativa oamenilor de bine să desvolte aceste ramurĭ ale activităţiĭ omeneştĭ, saŭ vom aştepta ca timpul şi nevoia să împingă pe locuitorĭ ca să se deştepte.

(*"Istrul"*, I, nr. 6, 29 ianuarie 1898: 2-3)

98

UĂ ERĂ NOUE

Uă eră nouĕ s'a desfăşurat în oraşul nostru de un scurt timp încóce.

Nicĭ o dată oraşul nostru, nu s'a vĕdut maĭ vesel ca astă-dĭ

Numaĭ poţĭ zice că te afli în Tulcea, ci, în Capitala ţereĭ, şi comparând populaţiunea oraşului Tulcea cu Bucurescĭĭ, găsim că numĕrul ziarelor în oraşul nostru este maĭ superior.

A fost destul ca prin operaţiunea ziarului nostru *"Vocea Dobrogei"* ca să înceteze *"Voinţa Tulcei"* care a escrocat o lume imensă, să reapară din când în când sucombata *escroculuĭ* şi să apară *"Istrul"* şi *"Patria"*.

Succesul obţinut de *"Vocea Dobrogeĭ"* ne bucură şi bucuria noastră este legitimă, căcĭ nu facem politică administrativă dar nici oposantă. Administrativă când le vedem să sunt bune, iar oposantă când va fi legitime. Nivelul discuţiunilor se găsesce astă-dĭ atât de jos şi jocul clevetitorilor atât de compromis în cât vre-o speranţă de îndreptare nu le a maĭ rĕmas.

Ţinta noastră din program a fost şi este de a susţine faptele laborioase ale ori-căreĭ persoane pusă a administra oraşul nostru şi de a infiera cu represenţa ce merită orĭ-ce *escroc* sau *individ pungaş* care s'a insinuat pe lângă representantul ţereĭ inducêndu-ĭ în eróre pentru *pungăşiile* şi *escrocheriile* comise de unul şi de altul pentru carĭ suntem puşĭ în posiţiune de a da lumîna totul când vom vedea pe un Prefect saŭ pe un Primar stând alăturea cu un *escroc*.

Escroc de erĭ, *escroc* de adi şi *escroc* de mâine.

Apariţiunea de o cam dată a *"Istruluĭ"* care a făcut câte-va abonamente impuse, al căruĭ durată cam miroasă a pesce, ziar foarte serios (se recomandă el singur) se ocupă în prima linie, de origina Dobrogeĭ, lucru pe care orĭ-ce om de astădi le a audit la învăţămêntul cursuluĭ celor patru clase primare; iar în a doua linie, confratele pentru ca să complacă celor naivi, aruncă tămăie prea multă în cadelniţă şi că majoritatea Prefecţilor ce s'au succedat în judeţul nostru, a fost din aceĭ ce-'şĭ considera fostul ca o sinecură şi că ceĭ 19 anĭ s'a pierdut fără a se osteni vreun prefect de a face un pas înainte şi că aŭ lucrat în sens contrar aspiraţiunilor noastre naţionale, creând în Dobrogea o situaţiune ce nu putea de cât să ne îngrijească la un semn dat !!

Această imputare, o credem că a greşit'o onor, confrate, şi dacă s'ar fi dat osteneala să cerceteze dosarele prefectureĭ, va găsi acolo energia desfăşurată de Paul Stătescu, de Colonelul Gr. Sturza şi de magistratul C. N. Toneanu, carĭ toţĭ aŭ avut sentimente pure române şi aŭ lucrat româneşte.

Dacă te veĭ duce în întregul judeţ, nu veĭ găsĭ, un local de primărie, de şcólă etc.ca să nu citeşti inscripţia prefectului care a conlucrat mult, foarte mult, la desvoltarea aspiraţiunilor româneşti, cum este Paul Stătescu şi C. N. Toneanu.

Venind Colonelul Sturza, prima grijă a fost ca să înfrumuseţeze judeţul cu şosele, rest de şcolĭ, biserică etc., pentru carĭ dacă s'ar urmări discursurile rostite în plin parlament de leaderul partiduluĭ conservator

www.ziuaconstanta.ro

d-l P.P. Carp, dupĕ rapoartele acestuĭ prefect se póte convinge confratele de energia desfăşurată de acest prefect carĭ a făcut causă naţională pentru tot ce e bun român, înlăturând pe *escrocĭ* şi *pungaşĭ* din jurul sĕŭ, luându-le cu drept cuvênt şi motivat drepturile ce şi le luase în această provincie fără nicĭ o autorisaţie.

Venind prefectul Toneanu, singurul din toată ţara carĭ cunoasce în deajuns nevoile şi aspiraţiunile elementelor Dobrogene, ca bun şi desevêrşit român, a căutat să facă administraţiune, iar nu politică.

Cerceteze orĭ-cine dosarele prefectureĭ şi buletinele Ministeruluĭ de Interne şi de asemenea se va convinge de românismul acestuĭ magistrat-prefect, şi dacă este o nenorocire pentru Dobrogea, este că a demisionat din cause pe carĭ toţĭ le cunosc conflictul între d-sa şi Paul Stătescu care susţinea pe *escrociĭ*, carĭ adĭ injură şi pe Stătescu, fie că scrie la "*Dunărea de Jos*" fie că scrie la *"Istru"* şi s'au pus în practică prin d-l Neniţescu, carĭ suntem siguri că se vor zădărnici de aceiaşĭ *escrocĭ* care 'l înconjoară.

D-l Prefect Neniţescu, concursul nostru l'a avut şi 'l va avea cât va lucra cu sentimentu-ĭ românesc şi numaĭ cu românĭ sinceri şi oneştĭ, departe de a'ĭ comenta dispositiunile sale întru folosul naţiuneĭ, impiedecând pericolul grav ce voesce a'l semnala, carĭ nu este produsul uneĭ fantasiĭ, ci o tristă realitate, carĭ se poate vedea de orĭ-ce minte sănătoase că situaţia Dobrogeĭ, din composiţia sa, cu populaţiuni eterogene, póte să ne aducă cele maĭ triste consecinţĭ la un moment dat – dacă nu se va oprima din timp – maĭ cu deosebire populaţiunea slavă.

Iată şi în această privinţă ce citim în *"Constituţionalul"* de la 30 Noembrie 1897 sub iscălitura *Centon*, care dupĕ cât se vede nu poate să fie altul de cât d-l C. N. Toneanu, fostul nostru Prefect, intitulat ***Dobrogea, un pericol grav*** :

Pericolul pe care voesc a'l semnala, nu este produsul uneĭ fantasiĭ, ci o tristă realitate, care se poate vedea de ori-ce minte sănătoasă, din însăşĭ situaţiunea Dobrogeĭ din composiţia sa, cu populaţiunĭ de origină deosebite de a noastră, slava maĭ cu deosebire, care la un moment dat – dacă nu vom lua măsurĭ din vreme – poate să ne aducă cele maĭ triste consecinţe.

Avem două fruntariĭ descoperite, şi la ambele fruntariĭ ne învecinăm, de o parte cu marele imperiu rus, iar de alta cu Principatul Bulgar. La partea de nord a Dobrogeĭ, de la Tulcea şi până la Sulina, avem Rusia, iar în partea vestică de la Ostrov până la Mangalia avem Bulgaria. Această situaţiune, nu ar însemna nimic, precum nu însemnează nimic, nicĭ vecinătatea Moldoveĭ cu marele imperiŭ, nicĭ vecinătatea Muntenieĭ cu principatul bulgar. Ceea-ce însă ne îngrijeşte, este că atât la una cât şi la cea-l'altă fruntarie, avem exclusiv o populaţie rusă şi bulgară. Aceste două fruntariĭ ne oferă aspectul ţĕrilor vecine, Rusia în Dobrogea de nord şi Bulgaria în Dobrogea de vest.

Este destul a enunţa această situaţiune pentru ca pericolul să se intervadă cu uşurinţă.

Pe fruntaria despre nordul Dobrogeĭ, începând de la Tulcea şi până la Sulina, găsim numaĭ treĭ comune şi anume: Satul Noŭ, cu treĭ cătune, în faţa Ismailuluĭ, de aci tocmaĭ la câte-va zecimĭ de mile depărtare, avem Chilia-Veche şi tocmaĭ la extremitatea Delteĭ, în dreptul Vîlcovuluĭ rusesc, comuna Satul Noŭ cu cătunul Letea. Toate aceste comunĭ sunt exclusiv locuite de Ruşĭ, foştĭ cazacĭ. Intrând în Deltă, pe braţul Sulineĭ, la jumĕtate distanţa între Tulcea şi Sulina, avem încă o comună Cara Orman şi tocmaĭ pe braţul Sf. Gheorghe, acolo, unde se uneşte cu marea o avem satul Cătârleţu sau Sf. Gheorghe, ambele compuse de populaţiune exclusiv rusă. Alte comune în toată Delta nu maĭ sunt. Toţĭ aceştĭ ruşĭ, sunt în legăturile cele maĭ intime de afaceri şi de rudenie, cu ceĭ din Basarabia. Dacă luăm malul măreĭ, de la Catârleţu şi până la Babadag şi de acolo înainte până la Jurilovca, găsim o populaţiune de: Lipovenĭ pescarĭ, toţĭ fost cazacĭ ruşĭ; tot aşa şi în plasa Tulcea, în partea despre răsărit, formând ast-fel în tot judeţul Tulcea o populaţiune aproximativ de 30.000 ruşĭ-lipovenĭ, dupĕ ultimele date statistice ale Ministeruluĭ de Interne. Dacă adăogăm şi 30.000 Bulgarĭ, avem la o populaţiune de 120.000 locuitorĭ din judeţul Tulcea, 60.000 populaţiune slavă, iar restul de populaţiune, nu sunt toţĭ românĭ, căci trebue să scoatem pe: turcĭ, tătarĭ, nemţĭ, grecĭ şi ovreĭ, în cât populaţiunea curat românească este în minoritate. Iată dar că avem Rusia în Dobrogea, stăpînă pe sentimentele populaţiuneĭ de origină slavă, în întreaga deltă a Dunăreĭ şi pe tot litoralul mărĭĭ Negre, de la Sulina până la Portiţa şi de aci înainte până la Constanţa, perspectivă nu îmbucurătoare în casul când Rusia ar dori, nu maĭ mult decât să agite precum s'a maĭ făcut şi altă-dată, pentru ca să tragă profitul ce ar crede necesar în anumită afacere.

Lucrul acesta ar putea să ne fie indiferent ? Evident că nu. Cu toate acestea avem decepţiunea de a o spune că în 19 ani de ocupaţiune, ne a lăsat indiferenţi, şi de şi ne am speriat, când numaĭ un colţ al pericoluluĭ s'a ridicat în 1895, cu ocasia cunoscutelor instigaţiunĭ, dupĕ cum personal s'a constatat de d.P. Carp, totuşĭ nicĭ o mĕsură nu s'a luat, şi ne găsim privind la situaţiune cu aceiaşĭ indiferenţă de maĭ înainte.

Vorbind drept, vina nu e întreagă a guvernelor, ci şi acelora carĭ trimişĭ acolo să administreze această parte a Dobrogeĭ, nu a atras atenţiunea lor. Singurul guvern, căruia 'i s'a atras atenţiunea asupra acestuĭ pericol, a fost guvernul liberal al d-lui Sturdza, care însă, încurcată în atâtea afaceri, care aŭ turburat ţara în restimp de douĭ anĭ, nu a avut vremea de a se ocupa de Dobrogea.

www.ziuaconstanta.ro

Am pierdut 19 ani în Dobrogea, fără să putem zice că am împlantat acolo bine stindardul românesc, ca am făcut cea ce datorî eram să facem, stabilind cel puţin o administraţiune morală şi părintească, ce ne incumba într'o provincie compusă din atâtea naţionalităţi diferite. Dar lăsând recriminaţiunile de o parte să venim la cestiunea ce ne preocupă.

Înaintea noastră această provincie a făcut din Imperiul Otoman, istoria trecutuluî este cea maî bună călăusă pentru viitor. Turciî au păţit-o cu aceştî cazacî, lipovenî ruşî, – cărora noî voim să le acordăm dispense, de la îndeplinirea chiar a obligaţiunilor de ordine publică, precum sunt actele stăreî civile, vaccina şi şcoala, – şi cel puţin faptele din trecut să ne servească de normă în viitor dacă ne-aŭ servit nimic până în present. Lipoveniî, Ruşiî aŭ fost stabiliţî în Dobrogea, în virtutea unuî firman vechiŭ, pe care el îl exibă guvernelor noastre, orî de câte orî cer scutirea de la obligaţiunile ce le-am arătat maî sus, firman care prevede într'adevĕr maî multe imunităţî acordate de guvernul Otoman, scutindu'î de ori-ce forme carî ating pretinsele lor dogme religioase, acordându-li-se de la 50 până la 100 hectare spre a'şi fonda mănăstirî, pe carî le aŭ şi acum în plasa Babadag, dându-le locurî pentru bisericî, arături, dreptul de a pescui liber în mare şi în bălţî etc., iar în schimb ca foştî cazacî, prin urmare militarî, să formeze un corp separat de armată, care la cas de resbel sau invasiî streine, sub comanda generalismuluî turc să lupte în contra streinuluî, fie chiar contra Rusieî. Credeau Turciî, că, fiind isgoniţî din Rusia, pe vremea aceea ca ereticî, vor fi sinceră în angajamentul luat. Se întâmplă însă la 1854 că Rusia se găseşte în resbel cu Turcia, toţi se pun sub arme, însă, prin Lipoveniî din Vîlcov, Rusia 'i ademeneşte, şi Lipoveniî din Dobrogea la primul atac să fac că se luptă şi trec în urmă cu toţiî prisonierî în mâinele Ruşilor. Acest fapt veridic, cunoscut în Tulcea de bătrânî, este un exemplu de fidelitatea ce au păstrat'o turcilor carî 'î aŭ încărcat cu atâtea binefaceră, încrezându-se întrânşiî spre a'î admite ca coloniştî. Şi atuncî, eraŭ înconjuraţî de Cerchezî, cu carî Turciî spre siguranţa lor de colonizase întreaga Dobrogie, şi 'i presărase printre populaţiunile creştine, şi cu toate acestea Lipoveniî nu aŭ voit să tragă în contra fraţilor lor de acelaş sînge.

Azî sunt eî singurî stăpânî pe Delta Dunăriî, pe linia limitrofă dintre noî şi Rusia, şi aproape pe tot malul Măreî Negre, care ne aparţine. La ori-ce cas nu vom fi maî fericiţî de cât Turciî, cu atât maî mult că nu le-am acordat nicî o imunitate şi nicî le-am dat cel puţin o administraţie pe care să o regrete. Dar chiar dacă le-am fi dat, sigur este că nicî o dată nu-î vom enumăra printre noî, faţă cu un atac fie din partea Rusieî, fie din partea Bulgarieî.

Şi tot aşa exact şi cu Bulgariî după marginea fruntarieî despre Principatul Bulgar.

Iată perspectiva nenorocită ce o avem în Dobrogea. Iată siguranţa Statuluî nostru pusă în pericol, – nu maî zicem în caz de rezbel, – ci chiar în timpurî normale acest soiŭ de populaţiune este gata a fi instrumentul orî-cuî ar avea necesitatea să turbure ordinea de lucrurî de la noî. Să iasă din mintea orî-căruî român, că putem compta pe eî în favorul nostru !

Fără Dobrogea nu aveam acest pericol. Aceste douĕ elemente, în stare compactă, ne lipseau în ţară. Eî bine, dacă îî avem nu trebuesc luate măsurî ? Şi aceste măsurî sunt ele greu de luat ? Aceste fruntariî nu putem oare să le facem a fi româneştî? Evident că da. Vĕd că în capul guvernanţilor de azî sau maî bine zis în capul d-luî Stolojan s'a născut ideia sublimă de a se deseca cele 800.000 de hectare ale bălţilor din Delta Dunăreî – de şi mlăştine de secat avem destul de numeroase în ţară – şi guvernul a găsit de cuviinţă să pue chiar în Mesagiul de deschiderea Corpurilor Legiuitoare, fără planurî şi fără studii carî cer anî de zile şi cheltueli de sute de milióne, şi nu s'a găsit ideia stabilireî unor coloniî pe aceste două fruntariî, care ar aduce şi folóse fiscale Statuluî şi maî presus de toate asigurarea în contra pericoluluî ce ne ameninţă. Ruşiî aŭ stabilit însă coloniştî la Vîlcov, punctul cel mai strategic faţă de noî, organizaţî milităreşte pentru apărarea fruntariilor şi spionarea Dobrogeî, scutindu-î de dările pentru pescuit şi altele.

Stabilirea unor coloniî, fie româneştî fie de altă gintă de cât cea slavă pe fruntaria Bulgarieî şi în Delta Dunăreî se impune.

Unde sunt douĕ sate bulgăreştî să le opunem patru sate româneştî, dându-le avantage însemnate, pământ destul de cultură, drept de păşune fără plată, scutire de óre-care dărî ce s'ar găsi cu cale, pentru un timp suficient ca să se poată alipi cu nădejde de solul Dobrogeî. Tot asemenea şi pe fruntaria despre Rusia, în Deltă şi chiar în interiorul Dobrogeî.

Aceste sacrificiî orî-cine le póte vedea că sunt minime în comparaţie cu folosul ce l'am avea.

Iată după mine marea problemă ce trebue să preocupe mintea oamenilor noştrî de stat pentru a înlătura pericolul evident la care suntem expuşî în situaţiunea în care ne găsim, faţă cu populaţiunea slavă din Dobrogea.

N.I.A.

(*"Vocea Dobrogei"*, II, nr. 14, 31 ianuarie 1898: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

99

/CONSTITUIREA CERCULUI LITERAR "OVIDIU" LA CONSTANŢA/

CORESPONDENŢA "ISTRULUI"

Constanţa, 28 Ianuarie1898

În oraşul nostru din iniţiativa unuĭ numĕr însemnat de tinerĭ inteligenţĭ, s'a constituit un cerc literar sub numele "Ovidiu".

Scopul cercului este de a ridica nivelul cultural în judeţul nostru: prin înfiinţarea uneĭ bibliotecĭ universale, prin ţinerea de conferinţe literare şi ştiinţifice, prin fondarea uneĭ şcoale de adulţĭ şi întemeierea uneĭ reviste literare.

Preşedinte al acesteĭ instituţiunĭ frumoase este d-l Petre Vulcan.

Membriĭ cercului înscrişĭ până acum sunt în numĕr de 101.

În scopul alcătuireĭ uneĭ bibliotecĭ de care am vorbit, d-l Petru Vulcan în seara de 18 ale luneĭ curente, a ţinut prima sa conferinţă: *Despre Iisus.*

Sala clubului tinerimeĭ comerciale, unde a avut loc serata literară, era împodobită cu steagurile primărieĭ, cu brazĭ şi o mulţime de glastre cu florĭ, cu portretul luĭ *Ovidiu* pictat de d-l M. Constantinescu membru al cercului, anume pentru această ocasie, cu portretele suveranilor etc.

A asistat un public compus din tot ce oraşul nostru are maĭ select; ofiţeriĭ superiorĭ, magistraţĭ, funcţionarĭ superiorĭ, Dóamne, Domnişoare etc., în număr de peste 350.

Conferenţiarul a fost primit cu aplauze viĭ la tribună.

Părţile subiectuluĭ desvoltat aŭ fost: *Opiniunile savanţilor asupra naştereĭ luĭ Iisus; Legendele poporuluĭ nostru asupra acestuĭ însemnat eveniment, studiul colindeĭ, steleĭ, vicleimuluĭ, magilor etc; cum serbează crăciunul la diferitele popoare creştine şi Schiţarea portretuluĭ luĭ Iisus,* o descripţiune poetică unde a culminat succesul conferenţiaruluĭ.

Partea a doua a acesteĭ serate s'a consacrat declamaţiunilor; aŭ declamat domniĭ M.B. Parseghean, C.P. Demetrescu şi fraţiĭ Ciurou. Serata a produs un venit de 600 leĭ neto.

*

* *

Fondarea cerculuĭ literar *Ovidiu* a schimbat în mod desăvărşit oraşul Constanţa. Tinerimea în grupurĭ, în preajma statueĭ luĭ *Ovidiu* nu discuta de cât de această instituţiune, care a înălţat moralul tuturor; elita, Doamnele, Domnişoarele încep a adera înscriindu-se ca membriĭ.

Conferinţa d-luĭ Petru Vulcan la inaugurarea cercului *Ovidiu* a avut un resunet pătrunzător şi în inimele celor maĭ scepticĭ.

E un fel de pornire spontanee a uneĭ mişcărĭ generoase, pentru propăşirea culturală a acesteĭ ţărĭ după 20 anĭ de ocupaţiune a Dobrogeĭ.

De şi nu suntem încă în timpul sesonuluĭ totuşi e o mişcare, o viiciune cum nu s'a maĭ pomenit în Constanţa.

Din iniţiativa preşedinteluĭ, adunarea generală a luat hotărârea alcătuireĭ unuĭ *Album* măreţ al Dobrogeĭ în care să se cuprindă articole literare ale tuturor somităţilor noastre literare; pe prima copertă să figureze *Ovidiu*, pe a doua *Podul Carol I*, printre paginĭ diferite peisage de lângă mare şi noul port. Albumul se va edita de cerc şi se va vinde în toată ţara pe minimul preţ de 1 leŭ. Albumul va fi dedicat M.S. Regeluĭ Carol I ca o consecinţă a mareĭ sale opere Podul Cerna-Voda, progres la care a putut ajunge primul port maritim, de la facerea poduluĭ.

Pentru mărirea bibliotecĕĭ cercul a luat hotărîrea să lanseze în toată ţara liste de subscripţiunĭ binevole spre a se putea ajunge unul din cele maĭ marĭ scopurĭ, care va contribui mult la ridicarea nivelului cultural în Dobrogea.

În curênd alte amănunte.

De la mare.

(*"Istrul"*, I, nr. 8, 5 februarie 1898: 2)

www.ziuaconstanta.ro

BULGARII ÎNAINTE DE RELUAREA DOBROGEI DE ROMÂNI

Eram copil în anul 1878, când armata şi autorităţile române păşeaŭ pe pământul Dobrogeĭ, spre a-l lua în stăpânire. Imĭ aduc aminte ca acum, eram la Cerna-Voda. Pentru prima dată a staţionat aci vaporul românesc, "Ştefan cel Mare". Şi ca copil de curiositate m'am dus şi eŭ să vĕd vaporul românesc. Mare mi-a fost surprinderea, când pentru prima dată am auzit graiul românesc eşind din gura unuĭ militar. În naivitatea mea de copil până atuncĭ n'admiteam, că şi românul poate fi soldat. Mirarea mea a fost şi maĭ mare când am auzit pe un soldat zicând: "Ştefane, Neculae, hai, să ne cerem la d-l căpitan, să ne dea voie spre a vedea oraşul."

Când i-am vĕzut eşind din vapor, doĭ câte doĭ, nu ştiam, ce să fac de bucurie. Săriam înnaintea lor şi-ĭ întrebam unde se duc. N'apucară să meargă mult, căcĭ o dată fură înconjuraţĭ de românĭ, carĭ ĭi întrebaŭ, ce ştiŭ despre venirea românilor. Eĭ le dădu inbucurătoarea ştire, că regimentele româneştĭ vor sosi peste câte-va zile pe uscat din spre Tulcea. Nu ştiaŭ bieţiĭ românĭ cum să-ĭ primească ! Îĭ ospăta cu ce avea maĭ bun.

Câţĭ-va bulgarĭ din Cerna-Voda priviaŭ cu dispreţ maĭ de o parte. De ar fi avut putere ar fi sfărâmat tot în calea lor. Eĭ neputând suferi, să adunară încă câţĭ-va şi începură a aţăţa populaţiunea contra românilor. Dar nu s'a întâlnit cu ceia-ce a căutat.

Eram martor ocular, când un bulgar anume Radiu, comersant din Cerna-Voda spunea unuĭ român: "Bre Ióne ! vĕ vin fraţiĭ voştri ! Veţĭ vedea ce o să păţiţĭ. Va fi vaĭ de voĭ ! Veţĭ plăti dărĭ până şi pentru găinele din curte. Veţĭ plăti pentru ochiurile de geam de la casă" şi câte maĭ de toate înşira bulgarul, românuluĭ. Românul îĭ respunse:

"Fie ce o fi bade Radiule, cel puţin vom fi stăpâniţĭ de legea noastră. Ne săturasem de păgânul de turc şi acum în urmă de bulgariĭ voştri, cari ne sileaŭ cu dările maĭ rĕŭ ca turciĭ. Ba încă ce era maĭ rĕŭ, să scumpise zarzavaturile, căcĭ nu se maĭ găseaŭ bulgarĭ să le semene. N'aveaĭ cuĭ să maĭ daĭ un papuc să'l cârpească. Braga să scumpise, căcĭ toţĭ bulgariĭ intrase în mărimurĭ. Badiu Calciu Uzunof, grădinarul nostru îl vedem judecător; Dimof Crăstiu, pantofarul din colţ era poliţaĭ; Stoiu Jeliu, brăgarul de la mahala era mâna dreapta a năcialniculuĭ. Nu maĭ puteaĭ scoate capul de eĭ. Nu mai vorbiaŭ cu nimenĭ. De maĭ sta câtva timp cine ştie, ce era să fie. Să stricase bieţiĭ oamenĭ cu totul, uitase până şi meseria lor. Nu-ĭ vezĭ acum, nu le vine să se apuce de muncă. Ce-ĭ de făcut ? Zarzavatul, pantofiĭ şi braga s'a scumpit, iar bulgariĭ s'aŭ boerit.

Eŭ ştiu o vorbă bade Radule: Apa la matcă şi omul la teapă. Ce nu e dat omuluĭ să nu facă. Căutaţi-vĕ de sărăcia voastră, de grădinăria voastră, de pantofărie şi de braga voastră, cu care v'aţĭ plămădit sângele şi nu maĭ umblaţĭ după măririĭ. Nu maĭ umblaţĭ dupĕ ce nu vĕ e dat."

Diadu Radiu a înţeles şi n'a maĭ zis nimic.

Înţelegeţĭ şi voĭ bulgarilor din Tulcea. Veniţĭ la matcă. Veniţĭ la sentimente. Politica nu este pentru voi, fiind-că n'o pricepeţĭ şi nu veţĭ pricepe nicĭ o dată. Căcĭ ea nu e dată orĭ cuĭ să o priceapă.

Chipăruş

(*"Istrul"*, I, nr. 9, 8 februarie 1898: 3)

101

REPATRIEREA ROMÂNILOR DIN MORAVIA

Ziarul "Drapelul" ne aduce ştirea că: din Moravia s'aŭ primit cererĭ de la vechĭ coloniştĭ Românĭ, despre carĭ maĭ întĭĭ a scris regretatul Marţian, de a li se da pământurĭ în Dobrogea unde ar dori să fondeze câte-va sate româneştĭ.

La care numitul ziar adaogă:

Cererea lor cu anevoe va fi realizată, căcĭ se cere o anumită lege, de oare-ce până azĭ eĭ nu sunt cuprinşĭ între Românĭĭ carĭ, după Constituţiune, aŭ privilegiul simpleĭ recunoaştereĭ.

www.ziuaconstanta.ro

Noĭ încă din anul trecut am arătat că cea maĭ mar greşeală din câte le'au comis guvernele ce s'aŭ succedat la cârmă de la 1878 şi până acum, cu privire al Dobrogea, a fost că nicĭ unul nu s'a gândit la necesitatea de a se repopula aceasta provincie cu Români.

Iată ce am scris atuncĭ în această privinţă[107]:

*) Ast-fel fiind, prima datorie ce se impunea guvernuluĭ român era că să ducă maĭ departe opera de colonizare începută sub Turcĭ, aducând acolo câţĭ s'ar putea maĭ mulţĭ Românĭ saŭ chiar şi alte neamurĭ dintr'acele ce se pot maĭ uşor asimila.

Făcut-a aceasta ? Nu.

Nu numaĭ că nu s'a luat nicĭ o măsură pentru colonisarea Dobrogeĭ, dar din contra s'aŭ pus piedicĭ Românilor carĭ aŭ voit să se stabilească acolo.

S'a objectat că Dobrogea nu se putea coloniza cu Românĭ din cauză că nu avem un escedent de populaţiune şi că dacă ţĕraniĭ ar trece acolo s'ar simţi lipsă de braţe în ţară.

Această objecţiune până la un punct e fondată, totuşĭ nu trebuia uitat că maĭ sunt Românĭ şi afară din regat şi dacă acestora din urmă li s'ar fi oferit oare-care avantaje uşor ar fi fost ademeniţĭ să părăsească căminurile lor şi să se stabilească în Dobrogea.

Şi aci nu facem aluzie la Românĭ din Transilvania şi din cele l'alte provinciĭ ale coroaneĭ Sf. Ştefan.

Aducerea acestora în Dobrogea după noĭ ar fi o greşeală, căcĭ numĕrul Românilor ce trăesc dincolo de Carpaţiĭ nu trebue micşorat. Causele pentru care nu trebue micşorat e de prisos să le arătăm aci, căcĭ orĭce Român le cunoaşte.

Dar sunt Românĭ în alte ţĕrĭ maĭ depărtate, înconjuraţĭ de alte neamurĭ, peste carĭ ne vom putea trece spre a le întinde mâna, aşa că maĭ curând saŭ maĭ târziŭ se vor desnaţionaliza.

Aceştia sunt Româniĭ din Epir şi Macedonia.

E adevĕrat, că în urma înfiinţăreĭ şcoalelor româneşti în Turcia, sentimentul naţional s'a desvoltat între Româniĭ din Macedonia şi din Epir; acuma auzim că guvernul otoman e dispus a'ĭ recunoaşte ca o naţiune a parte şi a le acorda dreptul de a avea biserica lor. Toate aceste sunt bune, dar să nu ne facem ilusiĭ ...

Aci fiind vorba de Dobrogea nu ne putem ocupa cu chestiunea Macedoneană, dar voim să spunem acelora carĭ judecă lucrurile numaĭ după aparenţă, că chestiunea orientuluĭ e încă departe de a fi rezolvată şi că dacă astăzĭ Românilor din partea loculuĭ li se recunoaşte naţionalitatea lor şi li se permite să 'şĭ cultive limba, apoĭ nu se ştie dacă va fi tot aşa şi maĭ târziŭ când teritoriul pe care-l locuesc va trece sub stăpânirea altor neamurĭ, care fatalmente sunt chemate a moşteni Imperiul Otoman. De acea credem că n'ar fi fost un act nepatriotic dacă o parte din Româniĭ de peste Balcanĭ ar fi fost aduşĭ în Dobrogea.

Dacă s'ar fi făcut aceasta, astăzĭ am avea acolo o populaţiune românească de 100–150.000 suflete şi ast-fel Bulgariĭ şi ceĭ-l'alţĭ Slavĭ, fiind mult maĭ inferiorĭ la numĕr, în scurt timp s'ar româniza. Iar în cazul când numĕrul Românilor ce ar fi rĕspuns la apelul nostru n'ar fi atins ţifra de maĭ sus, s'ar fi putut complecta golurile cu Italienĭ carĭ, fiind de aceiaşĭ origină cu noĭ, lesne se pot asimila.

Aceasta nu s'a făcut.

În loc să încurajeze colonizarea, din contra guvernul a pus piedicĭ.

Resultatul a fost pe de o parte, că Dobrogea a rĕmas tot nelocuită, căcĭ astăzĭ proporţiunea este de cincĭ-spre-zece locuitorĭ pe chilometru patrat, iar pe de altă parte că Românĭĭ neavênd din partea lor superioritatea numerică, în lupta ce s'a încins între diferitele naţionalităţi pe terîmul economic, aŭ fost învinşĭ.

Înfrângerea elementului românesc pe tĕrîmul economic trebuia prevĕzută, căcĭ se ştie că Românul din Dobrogea are multe slăbiciunĭ, pe cât timp Bulgarul e harnic, sobru şi econom.

Totuşĭ nu s'a luat nicĭ o mĕsură în această privinţă.

Iată dar prima greşală şi cea maĭ mare din câte s'a făcut.

Eĭ bine; astăzĭ când guvernul s'a convins că avem dreptate şi e hotărît se repare greşelile din trecut şi să înceapă opera de repopularea Dobrogeĭ cu Românĭ, e dator să facă se dispară orĭ ce piedică i s'ar ivi în cale care ar putea întărzia această operă.

Dacă românĭĭ din Moravia voesc să vie în Dobrogea, cererea lor trebue admisă şi guvernul va trebui să iea mĕsurile necesare pentru că aceştĭ fiĭ aĭ Ţereĭ să fie repatriaţĭ cât maĭ curând posibil.

Aducând pe aceştĭ românĭ în Dobrogea atingem un îndoit scop: 1) contribuim la românizarea acesteĭ provinciĭ şi 2) scăpăm pe aceştĭ fraţĭ din Moravia de primejdie în care se află de a fi desnaţionalizaţĭ primind limba şi moravurile celor l'alte ginţĭ în mijlocul cărora aŭ trăit şi trăesc până acuma.

Acest consideraţiunĭ trebue să ne facă să nu pierdem timp şi să lucrăm fără preget ca să putem readuce în ţară pe aceştĭ fraţĭ carĭ rătăcesc de atât amar de vreme între neamurĭ streine.

---

*) *Vezi "Constituţionalul" No. 2403 de la 4/16 Octombrie 1897.*

www.ziuaconstanta.ro

Dacă pentru aceasta e trebuinţă de o lege specială, apoĭ guvernul n'are de cât să o prezinte *chiar acuma* corpurilor legiuitoare şi se ceară urgenţa, lucru la care de sigur că nimenĭ nu se va opune, precum e sigur că legea se va vota, iar o dată votată să iea *imediat* dispoziţiunile necesare pentru că aceştĭ coloniĭ să fie aduşĭ şi împroprietăriţĭ în Dobrogea.

Nu pentru prima oară am văzut legĭ votate cu iuţeala fulgeruluĭ, legĭ ce n'aveaŭ importanţa ce o are acea pe care o propunem aci; decĭ nădăjduim că atât guvernul cât şi reprezentanţiĭ naţiuneĭ se vor grăbi a deschide graniţele acestor fiĭ aĭ Ţĕreĭ.

De alt-fel e timp să ne gândim serios a ne strînge rîndurile, aducând în Ţară pe românii ce se află pribegind prin ţĕrĭ depărtate, căcĭ suntem departe de a avea un excedent de populaţie care să ne permită a risipi forţele naţiuneĭ.

Uneĭ ţĕrĭ cu 5.000.000 locuitorĭ, pe cât timp ea poate hrăni un numĕr mult maĭ mare şi înconjurată de alte ginţĭ, precum e România, nu 'i e permis să lase se piară nicĭ unul din fiĭ sĕĭ, şi din momentul ce aceştĭ după o atât de lungă pribegire prin ţĕrĭ streine cer a se alipi iar de sinul mameĭ, ea e datoare să 'ĭ primească cu braţele deschise.

(*"Istrul"*, I, nr. 14, 26 februarie 1898: 1-2)

102 CĂTRE CETITORI

Am spus în nenumărate rânduri cât e de greu să scoţi un ziar în Dobrogea, şi cu toate aceste ziarul e neapărat trebuincios aci unde e atâta de făcut, unde nu există nici un alt factor de control asupra întreg ruagiului administrativ al provinciei.

Lipsesc de la început, în Dobrogea, aproape toate elementele ce pot asigura reuşita unei intreprinderi ziaristice care să fie la înălţimea chemărei sale. Mai întâi locuitorii indigeni, din sate şi oraşe, nu ne cunosc limba; cei ce pot ceti şi înţelege sunt mai numai funcţionarii din oraşe, cari având la dispoziţie pe fiecare zi ziarele eftine şi mari ale capitalei, nu sunt ispitiţi de loc a mai plăti şi ziarele locale şi sărăcăcioase în cuprins şi sfiicioase în critică şi destăinuiri din cauza regimului de presă care ne guvernează.

În al doilea plan lipsesc, printre români, oameni independenţi cari s'ar putea hotărî la aşa ceva – de vre-un stat oarecare social nici vorbă nu va fi încă multă vreme. Nu e în pătura cultă a societăţii dobrogene nici o profesiune, ori cât de restrânsă, care să trăiască afară din budget. Dacă excludem funcţionarii, cărora de sigur nu se poate cere un ziar strict de control, toată nădejdea ar rămânea în avocaţi; dar şi această categorie de cetăţeni nu e liberă, stăpână pe criteriul ei, fie că se îngrijesc prea mult de privilegiul ce are, fie că se teme de sabia autorizaţiei ce stă vecinic atârnată deasupra capetelor d-lor avocaţi, fie în fine din cauza prejudiţiului profesiunei, în mijlocul atâtor naţionalităţi ale căror esigenţe sunt atât de greu de închegat cu interesele pe care trebue să le cultive un ziar românesc în Dobrogea.

Dacă nu e nici cine să scrie şi mai cu seamă nici cine să citească, să plătească tiparul prea scump, riscant, al tipografilor locali, dacă orice puchinos, cel mai de pe urmă secretar de primărie, te poate purta pe la Curtea de Apel, de care se judecă procesele de presă din Dobrogea, pentru că i-ai vătămat "reputaţia" când îl prinzi şi îi vezi cu ochii abuzurile, cum mai e posibilă o întreprindere ziaristică, despre care s'a tot zis că e a patra putere în stat?

Nu ne vom duce în capitala judeţului vecin, Tulcea, unde au fost atâtea scandaluri, bătăi şi arestări de ziarişti, ci vom vorbi numai de cele petrecute în oraşul nostru Constanţa.

Toată lumea ştie ce au păţit acei ce s'au încumetat a înfiinţa un ziar, sau măcar numai a trimite un articol la ziarele din Bucureşti. Editorul modestului ziar *"Gazeta Dobrogei"* a perdut toată averea, iar redactorul, un domn avocat, a fost isgonit din Constanţa; redactorii-profesori ai *"Sentinelei Dobrogei"* asemenea; alţi distinşi funcţioneri, bănuiţi numai de corespondenţe în ziarele din ţară, au fost degradaţi şi trimişi pe gerul ernei în Moldova de sus sau în Oltenia, pe când altuia i se dedea ordin oficial a înceta o inofensivă revistă economică, numai pentru că şi-a permis a prezice ceea ce se întâmplă astăzi cu pământurile şi vânzarea lor la satele bulgăreşti.

Sub asemenea împrejurări e greu să fondezi un jurnal, şi mai greu a-l scrie.

Dacă n'ar avea altă însemnătate, cum zic unii, de cât aceia pe care o are o ciuha într-o ţarină, o sperietoare într-o grădină, ziarul nostru totuşi îndeplineşte o funcţiune destul de folositoare, ca să merite consideraţiunea tuturor oamenilor de bine.

www.ziuaconstanta.ro

Sincer vorbind, stăm şi ne mirăm, cum ziarul nostru, bietul nostru ziar, a putut-o duce mai neîntrerupt şeapte ani de zile? Nimenea, şi absolut nici odată, dintre cei puternici sau influenţi nu ne-au ajutat materialiceşte, chiar când îi grăim de bine; nici o autoritate sau instituţie de stat, ori vre-o societate, nu ne-au încurajat; anunciuri comerciale sau abonamente de la pătura numită cultă a Românilor mai n'am avut.

Dacă foaia noastră a persistat, aşa incomplectă şi puţin îngrijită cum e de o vreme încoace, este graţie bunului simţ mai cu seamă al comercianţilor şi economilor de vite, cari, apreciind adânca necesitate a unui jurnal în localitate, plătesc convinşi fiind-că facem cât putem, că cel puţin nu am întreprins publicarea acestei foi din nici un capriciu, din nici un egoism sau interes personal, ci numai din dorul de a contribui la binele obştesc cu prisosul timpului ce ne mai rămâne printre ocupaţiunile vieţei.

Sunt destui acei cari îşi petrec acest prisos de timp altmintrelea, trebue să fie loc şi pentru o modestă excepţiune.

O fericită excepţiune putem semnala astăzi la nişte tineri bacalorieţi cari au luat iniţiativa formărei cercului de studii "Ovidiu", dintre cari s'au oferit a ne da şi nouă concurs în scopul ce urmărim, şi cărora aducem toate laudele şi mulţumirea noastră.

Ziarul nu-şi va schimba de loc direcţiunea politică ce a urmat până acum, a cărei răspundere o păstrăm întreagă, ci numai va fi întrebit de multele lipsuri de cari suferă.

Cu acest bine-voitor concurs sperăm că vom putea mări formatul ziarului, dând o mai mare desvoltare evenimentelor zilei din ţară, din ţările române şi vecine, ceea ce neapărat va fi un câştig pentru toţi.

În acest scop facem un nou călduros apel la toţi oamenii de bine, pătrunşi de necesitatea ziarului, rugându-i să sprijine unicul ziar *"Constanţa"* ce apare în acest judeţ, care se va sili a răspunde pe viitor cât mai bine tuturor aşteptărilor.

(*"Constanţa"*, I, nr. 243, 1 martie 1898: 1)

103

NUMIREA SATELOR

Un ziar din capitală, care de obiceiŭ serveşte ca unealtă unor persoane reŭ voitoare de aci şi atacă cu înverşunare administraţia românească din Tulcea, a arătat acum câte-va zile că s'ar fi luat dispoziţiĭ de a se schimba numirile câtor-va sate din judeţul Tulcea şi din *bulgăreştĭ* să se facă româneştĭ; aşa cel puţin pretinde numitul ziar care caracterizează această măsură ca arbitrară, ilegală, neconstituţională şi nu maĭ ştiu ce. Termină făcînd comparaţia între Dobrogea şi Transilvania şi găseşte că noĭ Românii de aci procedăm faţă cu concetăţeniĭ noştri bulgari maĭ rĕŭ de cât Ungurii faţă cu fraţiĭ noştri din Ardeal.

Câte vorbe atâtea neadevăruri.

Maĭ întâiŭ de toate că în tot cuprinsul judeţuluĭ nu există nicĭ un sat, dar absolut nicĭ unul, cu nume bulgăresc; toţi aceĭ carĭ s'aŭ ocupat cu această cestiune aŭ putut să se convingă că toponimia întregeĭ Dobroge e românească saŭ turcească, însă slavă saŭ bulgărească de loc, ceia ce dovedeşte cum că vre un popor de viţă slavă n'a fost nicĭ o dată stăpânitor pe aceste ţinuturi, căcĭ ar fi lăsat o urmă or cât de mică de existenţa sa.

Faptul la care face aluzie foaia vorbită maĭ sus constă în aceia că unele sate locuite saŭ numaĭ de Românĭ saŭ de Românĭ şi Bulgarĭ poartă numirĭ turceştĭ, care astă-zĭ sunt neînţelese pentru locuitorĭ, aşa că eĭ le aŭ tradus pe româneşte şi acum ar fi vorba să se recunoască oficial ceia ce aŭ făcut însuşĭ locuitoriĭ conduşĭ de bunul lor simţ.

Întrebam pe orĭ ce om cu mintea sănătoasă, întru cât ar strica acest fapt şi ce pagubă ar aduce celor-l'alte naţionalităţĭ ce locuesc în Dobrogea ?

Aceste numirĭ, care n'aŭ absolut nicĭ o valoare istorică, care nu ne amintesc nicĭ o faptă petrecută aci, care n'aŭ măcar darul de a fi vechĭ, căcĭ sunt toate moderne, care în cele maĭ multe cazurĭ nu însemnează alt-ceva de cât poziţiunea loculuĭ, sunt în limba turcească, aproape necunoscută noueĭ generaţiunĭ şi aŭ fost date de un popor care a părăsit aceste locurĭ, spre a nu se maĭ întoarce; decĭ actualiĭ locuitorĭ aŭ găsit cu cale, şi lucru e foarte logic, să le păstreze sensul însă să le traducă în limba lor.

Decĭ nu vedem întru cât prin acest fapt se va putea aduce vr'o vătămare bulgarilor, ruşilor, grecilor saŭ neamurilor ce locuesc aci.

Singuriĭ carĭ s'ar fi putut formaliza ar fi aceĭ puţin Turcĭ ce aŭ maĭ rămas în Dobrogea, însă eĭ, carĭ fie zis în treacăt, cu toată osebirea de religie şi moravurĭ se asimilează maĭ uşor de cât Bulgariĭ, nicĭ nu se gândesc la aşa ceva.

www.ziuaconstanta.ro

Întrebam decĭ: este oare loc aci de a se face comparaţie între Dobrogea şi Transilvania, între noĭ şi Ungurĭ ? e oare cu putinţă ?

În Transilvania, provincie curat românească şi recunoscută ca atare, Ungurii schimbă numirile româneştĭ ale oraşelor şi satelor locuite şi acum de Românĭ, numirĭ istorice consfinţite de vecurĭ, pe carĭ voesc cu sila să le maghiarizeze.

Aci, din contra, însuşĭ locuitoriĭ cer să se recunoască schimbarea saŭ maĭ bine zis traducerea în limba lor a unor numirĭ pe carĭ eĭ nu le înţeleg, date de un popor cuceritor care a domnit, însă astă-zĭ nu maĭ e pe aci.

Decĭ de unde această comparaţie între noĭ şi Ungurĭ ?

Schimbarea saŭ traducerea toponimieĭ Dobrogeĭ în româneşte e un lucru ce trebuia făcut de mult, dar până acum nimenĭ nu se ocupase cu această cestiune. Eĭ bine, acolo unde nicĭ guvernul, nicĭ administraţia românească n'a avut vreme să se gîndească, s'aŭ gândit însuşĭ locuitoriĭ şi bunul lor simţ i-a condus să facă un lucru bun.

Acum datoria guvernuluĭ ĭe, să recunoască aceste schimbărĭ şi să complecteze opera începută de locuitoriĭ dobrogenĭ.

Cu această ocazie atragem atenţia celor în drept asupra faptuluĭ că multe localităţĭ în Dobrogea poartă numirĭ istorice greceştĭ, latineştĭ saŭ chiar româneştĭ, însă în parte schimonosite; decĭ 'ĭ rugăm să facă cuvenitele îndreptărĭ, spre a da acestor numirĭ vechea lor formă şi adevăratul lor înţeles.

(*"Istrul"*, I, nr. 26, 3 mai 1898: 1-3)

104

PROGRAMA NOASTRĂ

A rĕspândi sciinţa agronomică în toate ramurele eĭ, apropriat cu climatul nostru şi în special al Dobrogeĭ şi după procedurile cele maĭ noĭ, ca de exemplu:

Cunoaşterea diferitelor speţe de pământurĭ prin mijloace simple.

Ce fel de cultură se cuvine fiecăruĭ fel de pământ.

Ce îmbunătăţirĭ trebuiesc aduse diferitelor feluri de pământ, potrivit cu culturile ce voim a face.

La ce epoce trebuiesc făcute arăturile, cum trebuiesc făcute şi în ce împrejurărĭ.

La ce epoce trebuiesc semĕnate diferitele speciĭ de producte şi ce cantitate să se semene, potrivit cu epoca şi calitatea pământuluĭ.

Întrebuinţarea gunoiuluĭ *(cestiunea asupra căreia vom stărui mereŭ pênă ce aceasta va intra în obiceiurile noastre)*.

Modul preparaţiuneĭ şi întrebuinţărei gunoiuluĭ. Cum trebue rĕspândit pe câmp şi când.

Foloasele întrebuinţăreĭ gunoiuluĭ şi calcule exacte de cheltuielĭ şi profit în comparaţiune cu cultura fără gunoĭ dupĕ experienţe propriĭ.

Combaterea ideeĭ că în Dobrogea gunoiul nu profită şi arătarea cu ţifre că, din contră cultura fără gunoĭ e pierdere sigură.

Cultura arborilor, arbuştilor şi a vieĭ. Modul de cultură, potrivit cu pământul. Modul de plantare şi epocele când trebuiesc plantate, precum şi îngrijirile ce trebuiesc date dupĕ plantarea.

Zootecnia în toate ramurele eĭ ca: Ce fel de animale trebuiesc cultivate în diferite situaţiunĭ, ce îngrijirĭ trebuesc date, ce nutriment, potrivit cu produsele pământuluĭ şi cu cerinţele economieĭ.

Ce îngrijirĭ trebuesc date animalelor de muncă şi determinarea numĕruluĭ lor pentru o anumită muncă.

Ce cantitate de băligar produc vitele şi ce calitate, potrivit cu alimentaţia; precum şi proporţionarea numĕruluĭ lor după numĕrul de hectare cultivate.

A arăta culturile de făcut, potrivit cu cerinţele consumaţiuneĭ şi a productelor, carĭ avênd o vêndare maĭ facilă, aduc foloase reale şi imediate în diferite epoce ale anuluĭ.

A arăta avantagiul maşinelor în agricultură, modul lor de întrebuinţare, în ce împrejurărĭ anume să se întrebuinţeze şi calcule economice amănunţite spre a se putea vedea foloasele ce ele pot da.

A ţine pe cititorĭ în curent cu preţurile productelor atât în ţară cât şi în străinătate.

A face cunoscute toate legile şi dispositiunile ce se iaŭ de corpurile legiuitoare şi diferitele autorităţĭ relative la agricultură, fie în favoarea, fie în sarcina eĭ.

A apăra din toate puterile interesele agricultureĭ.

www.ziuaconstanta.ro

Revista noastră va fi o tribună deschisă tuturor agricultorilor. Orice cerere, orĭ-ce revendicare în favoarea lor, va fi puternic sprijinită.

Orĭ-ce inovaţiune, orĭ-ce părere deosebită, folositoare agriculturei, atât în ce privesce cultura generală, cât şi în culturile speciale şi locale, vor fi bine-venite şi coloanele acesteĭ reviste 'ĭ vor fi deschise. Rugăm chiar cu insistenţă pe toţi aceia carĭ se interesează de progresele agriculturei şi'ĭ vor binele, să se unească cu noĭ, ajutându-ne şi arătându-ne omisiunile, ce din întêmplare se pot strecura, spre a umple ast-fel un gol, atât de mult simţit la noĭ.

Orĭ-ce informaţiunĭ, orĭ-ce desluşirĭ cerute, asupra orĭ căror cestiunĭ agricole, se vor da bucuros cititorilor printr-o rubrică specială a revisteĭ.

Scopul, însă, de căpetenie a acesteĭ reviste este formarea uneĭ societăţĭ puternice, a agricultorilor Dobrogenĭ, de ajutor mutual.

Avantagiele uneĭ ast-fel de societăţĭ sunt indiscutabile.

Agricultoriĭ întruniţĭ ast-fel într'un mănunchĭu puternic, nu vor maĭ fi siliţĭ să vêndă, îmboldiţĭ de nevoĭ, înainte de timp productele şi cu orĭ-ce preţ s'ar oferi, ci ar putea resista până ce preţurile le-ar conveni.

Vor putea revendica primul loc, ce cu drept li se cuvine în starea economică a ţĕrêi. Prin ajutorul biurouluĭ lor, vor putea să se pună direct în relaţiune cu consumatoriĭ, aducând ast-fel un adevĕrat profit producătoruluĭ şi consumatoruluĭ.

Asociaţiunea, fiind cel maĭ bun mijloc de a strânge şi a apropia relaţiunile diferitelor individualităţĭ; orĭ-ce îmbunătăţire, orĭ-ce dificultate, privitoare la interesele comune, se poate uşor îndeplini saŭ evita, prin punerea în comun a experienţeĭ şi specialităţeĭ fiecăruia.

Prin întruniriĭ, consultaţiunĭ reciproce, prin expunerea tuturor faptelor experimentate particular, vor putea aduce progrese marĭ agriculturei. În fine, orĭ-ce revendicărĭ, orĭ-ce cererĭ de îmbunătăţire, saŭ de protecţiune pentru agricultură, făcute celor în drept a le satisface va fi maĭ uşor uneĭ societăţĭ a le obţine de cât unuia singur isolat.

Nu ne îndoim, că prin aceasta exprimăm cea maĭ vie dorinţă a celeĭ maĭ marĭ părţi din agricultorĭ. Facem dar apel la toţĭ ca întrunindu'şi puterile cu noĭ să facă ca această mare idee să devie o realitate în cel maĭ scurt timp.

Fie-care din agricultorĭ, în grelele împrejurărĭ prin care trecem, 'şĭ are planurile luĭ de reforme de îmbunătăţirĭ. Dar fie din rutină, fie din lipsă de puterĭ, fie pentru că e prea mult angajat pe o cale anumită, nu are curagiul să introducă reforme şi să schimbe sistemul. Fiind însă un organ, bunioară ca această revistă, care să expuie şi să repete continuŭ toate felurile de reforme şi îmbunătăţirĭ potrivit cu diferitele situaţiunĭ, care să rĕspundă la toate cererile; atuncĭ agricultorul harnic şi doritor de progres vĕdênd că aceste păreri corespund întocmaĭ prevederilor sale, se decide şi apucă calea eĭ bună.

Această expunere, această repetire a dorinţeĭ unanime o vom face noĭ. Nu vom cruţa nimic pentru a satisface pe toţĭ cititoriĭ şi nu vom înceta cu acest îndemn până ce formarea societăţeĭ nu va deveni o realitate, făcêndu-ne ast-fel ecoul dorinţeĭ unanime.

În scopul de a fi cât se poate de folositorĭ agricultorilor, vom priimi şi vom publica în coloanele revisteĭ noastre anunciurile tuturor productelor agricole de vêndare ale abonaţilor noştri. De asemenea coloanele revisteĭ vor sta deschise pentru orĭ-ce cerere de cumpĕrare, a orĭ-ce fel de produse agricole; şi aceasta fără vre-o sporire de preţ peste abonament.

Directorul nostru, d-l Simeon Petrescu, artistul gimnastic şi fostul profesor de gimnastică la Liceul Sf. Sava străbătând toate părţile lumeĭ, n'a încetat un singur moment de a se gândĭ la patria sa; preocupar necontenit cu ideia de a putea odată fi folositor concetăţenilor sĕi, a pus o stăruinţă deosebită maĭ cu seamă în a observa progresele agriculturei în diferite ţĕrĭ, sciind că aceasta este ocupaţiunea de căpetenie şi sursa bogăţieĭ noastre naţionale. A cules mulţime de note asupra diferitelor culturĭ, din streinătate a trimis economiele sale de a se cumpăra o mică moşie şi a se pune basele uneĭ culturĭ conforme cu combinaţiunea observaţiunilor sale. Astă-zĭ, reîntors din îndelungata'ĭ călătorie, a luat direcţiunea moşieĭ sale, cu intenţiunea de a pune în aplicaţiune observaţiunile făcute şi a da, el întâi exemplul inovaţiunilor. Pe de altă parte este decis a nu se da înapoĭ de la nici un sacrificiŭ pentru a aduce la îndeplinire programa ce expuserăm maĭ sus.

De alt-fel, spre lauda agricultorilor Dobrogenĭ, iniţiatorĭ aĭ unor ast-fel de ideĭ măreţe, nu ne-a lipsit. S'aŭ făcut maĭ aniĭ trecuţĭ sforţărĭ marĭ şi îndemnurĭ stăruitoare pentru formarea uneĭ societăţĭ, în cap cu respectabilul d-nul Pariano; dar, din nefericire societatea nu s'a putut închega. Acum, când începutul e făcut, fie chiar de unul, ce'şĭ ia asupră 'şĭ orĭ-ce sacrificiĭ, suntem convinşĭ că această operă se va considera ca bine-venită şi cu toţiĭ dându-ĭ concursul societatea va deveni o realitate, spre satisfacţia şi folosul tuturora. Prin aceasta s'ar realisa nu numaĭ o operă de folos local saŭ al uneĭ grupărĭ isolate, ci, chiar putem dice, o operă naţională.

(*"Echoul agriculturei"*, I, nr. 1, 3 mai 1898: 1-2) [108]

www.ziuaconstanta.ro

105 O NOUĂ DESCOPERIRE "ARCHIOLOGICĂ"

În numĕrul trecut am arătat cititorilor noştrĭ că d-l Gr. Tocilescu, a visitat judeţul nostru şi că la cele cincĭ coline dintre Mahmudia şi Beştepe a descoperit o pesceră şi o piatră cu inscripţiunĭ de miĭ de anĭ.

Astă-zĭ suntem în mĕsură de a comunica că: savantul profesor şi archiolog d-l Gr. Tocilescu, cu fiul sĕŭ N. Tocilescu student la facultate, d-l inginer Pamfil Polonic, Timofte şi Ludvig învĕţătorĭ ruralĭ. sub conducerea d-luĭ Basil S. Busuioc din Isaccea, în dilele de 10, 11 şi 12 Aprilie a.c. aŭ visitat maĭ multe locurĭ istorice din comunele Niculiţel, Isaccea, Rachel, Luncaviţa, Văcărenĭ, Garvan şi Jijila.

*
* *

La comuna Niculiţel, a descoperit o cetate foarte interesantă din timpul Romanilor, la care duce maĭ multe valurĭ de ale luĭ Traian şi despre carĭ archiologul Gr. Tocilescu s'aŭ ocupat cu un deosebit interes. De asemenea tot în raionul acesteĭ comunĭ a maĭ visitat şi alte localităţĭ istorice.

*
* *

La Isaccea a visitat renumita cetate Eschi-Cale, iar movila mare (consulţepe) prin micĭ săpăturĭ s'aŭ găsit un sarco-fac (sicriŭ de piatră) în carĭ eraŭ oseminte şi urmele unor objecte romanice.

*
* *

La Rachel aŭ visitat cetăţuia din préjma satuluĭ.

* *
*

La Luncaviţa aŭ visitat cetăţuia unde s'aŭ găsit urme de o construcţie antepre-istorică (jidovie). Tot la Luncaviţa a maĭ visitat şi cetatea numită *"Dela Milano"*, o cetate foarte interesantă unde s'aŭ găsit de asemenea objecte dupĕ timpul Romanilor, între carĭ o cărămidă a căreĭ dimensiune este de 0.80 c.m. lungime şi 0,60 cm. lăţime, apoi maĭ visitat locurile istorice ca: bisericuţa, dealul cu pietrile etc. din Văcărenĭ.

*
* *

În tot decursul acesteĭ escursiunĭ, meritorul nostru archiolog d-l Gr. Tocilescu, s'aŭ ocupat cu un deosebit interes spre a precisa timpurile de când dateadă prin aceste locurĭ objectele istorice, promiţând celor ce l'aŭ însoţit şi condus, că chiar în cursul anuluĭ corent se va ocupa în detaliŭ, prin sepăturĭ etc. despre locurile visitate, saŭ despre cetăţĭ, valurĭ, construcţii etc. ce aŭ găsit în cursul acesteĭ escursiunĭ.

(*"Vocea Dobrogeĭ"*, II, nr. 19, 24 mai 1898: 1-2) [109]

106 CE VOR BULGARII DIN DOBROGEA ?

Adesea-orĭ gândindu-ne la tendinţele bulgarilor din Dobrogea, ne întrebăm: Ce vor?

Sigur că, pentru cine n'a trăit în contact cu dînşiĭ, pentru româniĭ carĭ nu cunosc Dobrogea de cât numaĭ geograficesce, rĕspunsul la întrebarea ce punem, e cam greŭ de dat; pentru noĭ însă, carĭ 'i-am studiat îndeajuns, pentru noĭ, carĭ le cunóscem nu numaĭ origina şi istoria, ci şi întreaga lor fiinţă, nu poate fi problemă maĭ uşor de deslegat, de cât tendinţele bulgarilor din Dobrogea. Să spunem dar în trei cuvinte ce vor. D-lor doresc nicĭ maĭ mult, nicĭ mai puţin, de cât *incorporarea Dobrogeĭ în Bulgaria*. Pe ce întemeiază acéstă ridiculă pretenţiune şi cum lucréză la realisarea eĭ, sunt douĕ cestiunĭ intim legate una de alta, pe care le vom discuta în coloanele ziarului nostru.

Noĭ am spus şi altă-dată, 'că bulgariĭ din Dobrogea nu sunt naţiunea cea maĭ numerósă, nicĭ nu ocupă o zonă determinată în acéstă provincie, ci sunt arhipelaţĭ în micĭ grupărĭ etnice. Istoria este martoră şi ea ne arată clar ca lumina dileĭ, că nicĭ-o-dată Dobrogea n'a fost a bulgarilor, căcĭ nicĭ urmă de vro stăpânire a lor nu se găsesce aicĭ, atât ca rămăşiţă a moravurilor, ca numire a localităţilor, cât şi în privesce monumentele istorice. Că a fost stăpânită, acéstă provincie, de romani şi de români ne dovedesce cu prisos numirile în bună parte românescĭ şi populaţiunea română aşedată în masă pe tot malul drept al Dunăreĭ şi în multe localităţĭ lăuntrice precum şi monumentele istorice, urme neperitóre ale glorieĭ străbune.

www.ziuaconstanta.ro

Dacă dar, nicĭ dreptul istoric şi maĭ puţin încă cel etnic nu-i indrituiesce a formula pretenţiunile lor la stăpânirea Dobrogeĭ, atuncĭ pe ce îşĭ sprijină tendinţele?

Iată o întrebare la care nu vor putea rĕspunde nicĭ odată.

A doua cestiune la care ne-am propus, să rĕspundem este: mijlócele ce aŭ întrebuinţat concetăţeniĭ noştrĭ în realisarea visuluĭ lor. Să ne facem şi acéstă datorie: Graţie slăbiciuneĭ condamnabile a unor prefecţĭ, ce aŭ avut mâna liberă în Dobrogea, saŭ uneĭ raţiunĭ de stat rĕŭ înţelésă, bulgariĭ de aci reuşiseră a se pune în fruntea tuturor instituţiunilor publice. Acéstă greşită procedare a acelor prefecţĭ, acéstă deosebită favóre acordată bulgarilor, a dat nisce resultate atât de funeste, în cât ceĭ cocoţaţĭ sus aŭ căutat întâĭ şi întâi să elimineze din corpul electoral o mulţime românĭ cu drepturĭ politice nediscutabile, şi ca coranament, rĕsfăţarea şi dispreţul de ţara nóstră l'a împins atât de departe, în cât un adjutor de primar pe vremurĭ în capitala judeţuluĭ, iar maĭ pe urmă administrator al Creditului Agricol a felicitat telegrafic pe Prinţul Batemberg de anexarea Rumelieĭ la Bulgaria, "dorind în curênd aceiaşĭ sórtă şi Dobrogeĭ".

Dacă în fruntea instituţiunilor bulgariĭ aŭ dat dovedĭ de un antiromânism prea înaintat, în şcólele ce funcţionéză în Dobrogea sub patronagiul comunităţilor bulgare, pornirile d-lor antipatriotice aŭ întrecut orce marigine. Să luăm în recensiune faptele, căcĭ ele constituesc dovedile cele maĭ elocinte.

Fostul revisor şcolar, d-l I. Bănescu, inspectând şcólele bulgare din judeţul Tulcea, constată că eleviĭ acestor şcóle, fiĭ de cetăţenĭ ce se bucură în România de esercitiul drepturilor politice, învaţă geografia după manuale şi hărţi, în carĭ România este trecută ca făcênd parte integrantă din teritoriul Bulgarieĭ; se constată că studiul istorieĭ naţionale este cu desăvîrşire negligiat; şi eroiĭ Românilor sunt ridiculisaţĭ în chip mişelesc de profesoriĭ bulgarĭ, într'un cuvânt se vĕdesce, că profesoriĭ şcólelor bulgare, aduşĭ aci pe termen de un an şi recrutaţĭ mare parte din principatul vecin hrănesce tinerimea acesteĭ provinciĭ cu idei periculóse românismuluĭ şi actualeĭ întocmirĭ politice a Statuluĭ nostru, reservându-ne ast-fel amare decepţiunĭ pentru timpul când acéstă generaţiune va fi chemată la viaţa publică, la exerciţiul dreptuluĭ cetăţenesc.

Maĭ mult, în anul 1895, profesoriĭ şcóleĭ bulgare din Constanţa strĕinĭ de orgină, în dispreţul recunoscinţeĭ ce datoraŭ ţĕrêi nóstre pentru ospitalitatea ce li se oferise, comit crima neertată de a se pune în legăturĭ cu ceĭ ce urziaŭ rĕsvrătirĭ duşmănescĭ în contra imperiuluĭ Otoman, cu care ţara nóstră se găsea în cele maĭ prietinescĭ raporturĭ şi împănéză Dobrogea cu proclamaţiunĭ şi comitete revoluţionare.

Aceste fapte aŭ trebuit să se petrécă în România, în acéstă, unde toleranţa şi libertatea se întind la extrem, pentru ca guvernul regatuluĭ să nu se atingă de existenţa acestor şcóle, spre a distruge nisce adevĕrate focare de uneltirĭ criminale – şi, să se mărginéscă numaĭ la nimicirea comitetelor revoluţionare şi chiemarea lor înaintea instanţelor judecătorescĭ.

De ce proceda atuncĭ în mod maĭ sumar, eram dispensaţĭ de a maĭ asista în urmă la acea îndîrjită stăruinţă din partea comitetelor bulgare de a călca veşnic legile şi regulamentele ţĕreĭ, şi a împinge îndrăsnéla lor până a ultragia şi ameninţa cu revolverul, în exerciţiul funcţiuneĭ sale, pe actualul revisor şcolar, funcţionarul cel mai prudent şi maĭ blând, care nu comisese alt păcat, de cât că'i chiemase la respectul legilor şcolare.

Acapararea funcţiunilor publice, pregătirea tineretuluĭ prin şcole, şi propagarea panslavismuluĭ în masa populaţiuneĭ, iată mijlócele prin care concetăţeniĭ noştrĭ aŭ căutat, să ne înstrăineze Dobrogea, acéstă provincie atât de scump plătită cu sângele soldaţilor românĭ în rĕsboiul de la 1877.

Un Pelasg

(*"Centrul Dobrogei"*, I, nr. 3, 15 iunie 1898: 2) [110]

107

PRINCIPELE FERDINAND LA NOI

Pe când scriem aceste rînduri A.S. Regală Principele Ferdinand, domnitorul principatuluĭ vecin al Bulgarieĭ, împreună cu augusta sa soţie A.S. Regală Principesa Maria Luiza, sînt oaspeţiĭ Românieĭ, găzduiţĭ în castelul Peleş, la Sinaia, reşedinţa de vară a M.M. L.L. Regele şi Regina noastră.

Din suita perecheĭ princiare bulgare fac parte d-niĭ Comite de Bourboulon, mareşalul curţeĭ, generalul Nicolaew, colonelul Vinaroff şi maior Radeff, adjutanţiĭ princiarĭ; D-r. Martin Füth, secretar al Principeluĭ Ferdinand şi d-na Tschomakoff-Petrof, damă de onoare a Principeseĭ.

Generalul Nicolaew, împreună cu colonelul Vinaroff şi maiorul Radeff, aŭ ca misiune de a remite M.S. Regeluĭ în numele poporuluĭ bulgar, decoraţia de onoare de *salvator al Bulgarieĭ*, pe care până astă-dĭ

www.ziuaconstanta.ro

nu o posedă de cât împăraţiĭ Rusieĭ şi al Austrieĭ. Principele Ferdinand al Bulgarieĭ face pentru a doua oară vizită Suveranuluĭ nostru.

Faptul ne bucură, căcĭ dovedeşte că nu există nicĭ un motiv de răceală în relaţiunile dintre cele douĕ State dunărene; că din potrivă, strînsa prietenie ce a existat tot-d'auna între ambele popoare vecine, continuă cu toată încercarea unor gazete şoviniste din Sofia, de a presenta lucrurile sub altă înfăţişare.

Fără vrajba ce o căuta, din chiar senin, acele gazete, Bulgariĭ aŭ trăit de secole în cea maĭ perfectă linişte pe tot teritoriul ţăreĭ româneştĭ. Numeroasele sate din prejurul capitaleĭ Românieĭ, unde femeile bulgare şi copiĭ până dupĕ intrarea lor în şcoalele secundare, nu ştiŭ o vorbă românească, sînt dovedĭ vădite că românul n'a tins nicĭ odată la desnaţionalisarea elementelor conlocuitoare, dupĕ cum o fac ungurii cu românii din regatul Sf. Ştefan.

În legea organică a Dobrogeĭ de la 1880, se oglineşte destul de bine spiritul politic al Românilor, faţă de alte naţionalităţĭ, cînd prescrie că, toate elementele diferitelor naţionalităţĭ ce locuesc acest pământ, să fie representate în corpurile elective ale acesteĭ provinciĭ, potrivit număruluĭ alegătorilor; drept care autorităţile locale din o plasă întreagă a judeţuluĭ vecin, Tulcea, cu capitala judeţuluĭ cu tot, de la descălecarea Românilor au fost constituite numaĭ de bulgarĭ.

La delimitarea şi parcelarea terenurilor statuluĭ s'a făcut muncitorilor locuitorĭ bulgarĭ o parte aşa de largă mărindu-li-se merelele şi permiţându-li-se formarea atâtor sate noĭ, până şi de câte 5000-6000 hectare (Inancesmea, Duingi etc.) că nu credem să fie un singur suflet de ţăran bulgar, care să tăgăduiască că au fost chiar desmierdaţĭ.

Dintr'un tablou comparativ, pe care regretăm a nu'l fi format, spre a'l fi pus sub aprecierea diarelor bulgăreştĭ de ocazia treceriĭ A.S. Regale Principele Ferdinand pe la noĭ, s'ar constata că averea materială a satelor bulgare, în pământ, vite şi unelte de plugărie, e acum înzecită de ce era la venirea românilor în Dobrogea. Totuşi să dăm óre-carĭ date statistice ce ne staŭ la îndemână, din care ceĭ ce se intereséază de gospodăria politică a românilor în Dobrogea îşi pot face convingerea, cum le-a mers bulgarilor sub administraţia românească.

Recensămîntul populaţiuneĭ, făcut de românĭ în aniĭ 1880 şi 81, dupĕ termenul acordat pentru înapoierea celor espatriaţĭ în timpul rĕsboiuluĭ, arată: în oraşul Constanţa (1881) bulgarĭ 348 suflete, pe când în anul 1894 numĕrul bulgarilor era de 1060; în comuna rurală Gargalâc, douĕ cătune curat bulgare, la 1880 s'au găsit 350 suflete; iar la 1896 numĕrul sufletelor este peste îndoit de 755; la aceleaşĭ date: în Tuzla eraŭ 83 suflete, acum (1896) 228; Almalâŭ 1530, acum 1548; Azarlâc 519, acum 589; Cânlia 1018 acum 982; Carvîn nicĭ un locuitor la 1880 şi acum 267; Dobromir 379, acum 663; Essecheoĭ 320 şi acum 1085; Enişenlia 80, iar acum 145; Gîrliţa 896 acum 1380; Lipniţa 523, acum 691.

Deplasamentele ce ni s'ar putea obiecta că aŭ avut loc în perioada parcelărilor, n'are nicĭ o însemnătate, fiind făcute de la comună la comună, fără elemente de peste graniţă, cum e cazul cu românii.

Numĕrul total al Bulgarilor aflaţĭ în judeţul Constanţa era la anul 1881 de 7910 suflete, iar acum 1896 ultimul recensimînt) este de 11139 suflete. Această creştere dovedeşte douĕ lucrurĭ : că bulgarilor le merge bine în Dobrogea, şi că nu e nevoie de nicĭ o lege de încuragiare a producţiuneĭ elementului bulgar; dupĕ cum se scrie că s'a făcut în principatul vecin.

Locuitoriĭ bulgarĭ sunt copiĭ rĕsfăţaţĭ aĭ Românieĭ, dupĕ cum s'a dovedit aceasta şi cu ultima desmierdare ce li s'a făcut, de a li se permite să construiască, cine ştie ce local de biserică, într'un loc de vre-o 100 m.p., înghesuit între case particulare şi magaziile de cereale, pe o stradă dosnică de 6 m. lărgime numai la 60 paşĭ de falnica Catedrală a românilor.

Înceteze dar panslaviştiĭ bulgarĭ agitaţiunile lor pentru Dobrogea. De sigur bulgarilor de aci le merge maĭ bine de cât celor din Principat.

P.G.

(*"Constanţa"*, VII, nr. 259, 28 iunie 1898: 1)

108

APEL
Către toţi Românii din Dobrogea şi din ţară

Cronicarul Miron Costin dice: "Omul este al vremeĭ, şi nici de cum vremea omului".

Începem cu cugetarea distinsului cronicar român, pentru a arăta fiilor acestĭ ţĕrĭ că "Vremea" a fost

www.ziuaconstanta.ro

aceia, care ni s'a impus de a fonda şi pentru Dobrogea o instituţiune culturală, al căreĭ scop nu ne vom opri de a'l menţiona pe scurt în acest rânduri – **Apel** – către toţi fiĭ ţĕrĕĭ, carĭ răvnesc ca românismul să păşească sub gloriósa Domnie a M.S. Regeluĭ Carol I, acolo unde a fost menit de destin să ajungă reprezentantul latinătăţeĭ în Orient. Cu deosebire noĭ aceştia, carĭ ne a aşedat destinu la frontiera cea maĭ însemnată a ţĕrĕĭ, despre Marea Neagră, suntem datorĭ a conlucra, în limitele puterilor nóstre, pentru fericirea acesteĭ ţĕrĭ.

Scopul Instituţiuneĭ culturale, care pórtă numele de Cercul Literar "Ovidiŭ" este :

De a ridica nivelul cultural în oraşul Constanţa ca şi în tótă Dobrogea, prin: Alcătuirea unei **Bibliotecĭ universale** care, fiinţează deja şi pentru a căreĭ mărire apelăm la toţi fiiĭ acesteĭ ţĕrĭ de a contribuĭ cu **obolul lor** fie în banĭ, fie în cărţĭ donate – **biblioteca** fiind a Naţiuneĭ întregĭ, de la isvórele căreia se vor putea adăpa toţi ceĭ presenţi şi viitorĭ.

Pentru acest motiv, însemnat, nu ne îndoim că apelul nostru va găsi un ecoŭ sincer în inimele tuturora şi ni se va da concursul călduros pentru aducerea la îndeplinirea acesteĭ măreţe opere.

Al douilea, prin ţinere de conferinţe cu întrare liberă spre a se adăpâ de cunoştinţele necesare şi folositóre şi ceĭ carĭ n'aŭ avut fericirea să fie în contact zilnic cu ştiinţa.

Al treilea, să putem cu timpul să punem bazele uneĭ şcoliĭ de adulţĭ, unde să înveţe multe lucruri folositoare vieţeĭ lor practice şi ceĭ în vârstă.

Şi în fine prin înfiinţarea şi la noĭ a unuĭ organ literar prin mijlocul căruia să putem răspândi cultura în tóte stratele societăţeĭ; prin cultivarea artelor frumoase cum şi de a se veni în ajutor şcolarilor săracĭ dar silitorĭ, cu haine, cărţĭ etc.

Aceste proecte, fraţi Românĭ, ne aŭ determinat să întrăm în luptă căcĭ este frumos lucru a lupta şi a murĭ, zice poetul, pentru a ţĕrĕĭ propăşire.

Odată cu acest apel călduros, am formulat o listă de subscripţie naţională, în 500 exemplare, din care 1 exemplar se anexează aci, spre a fi subscris de toţi Românii, fără excepţiune de treaptă socială de la frunţile crăeştĭ şi până la talpa ţăreĭ, toţi câţi simt şi cugetă româneşte, sunt rugaţi de membriĭ Cerculuĭ Literar **"Ovidiŭ"** a subscrie cu cât ar bine pentru *mărirea bibliotecеĭ universale.*

Se va forma un dosar din numele tuturor carĭ vor fi subscris şi se va publica, păstrându-uă pe de o parte în archivele Cerculuĭ, pe de alta se va oferĭ câte un exemplar donatorilor, însoţit de un album măreţ al Dobrogeĭ.

Preşedinte, *Petru Vulcan.*

Vice-preşedinţĭ, *Al. Caranfil, I. Carapetru.*

Secretarĭ, *C.P. Demetrescu, M.B. Parseghian.*

Membriĭ în Comisia de Control, *V. Miteanu, S. Simionescu, G. Grigoriu.*

Membriĭ: *D-na Anna P. Vulcan, d-ra Eleonora Mironescu, d-ra Olga Valter, d-ra Lelia Petraru, C. Marian, D. Takescu, Anghel Cişmigiu, Căpitan N. Marinescu, Constantin Stoianovicĭ, Const. Dan, T. Teodorescu, I. Dimcea, D. Simionescu, Gheorghe Palade, Ştefăniu, I. Petraru, C. Lumezénu, Anton Madolciu, D. Perjescu, Gh. Marinescu, Anton Diamandopol, C. Simion Popescu, M. Voiculescu, I. N. Fallon, Gheorghe Manura, M. Manura, Em. Mannu, Ilie Băloiu, Th. Manura, N.H. Ciurcu, Gh. Ionescu, V. Popovicĭ, D. Nicolaescu (librar-ed. tipogr.), Ilie Grigoriu, A. Triandafil, Ştefan Pavlo, Dumitrescu Constantin, Dumitru Calinescu, N. Costin, Dimitrie Ciupagea, St. Bălicescu, Zinobiu Constantinescu, Oroveanu, Gh. Ghiţescu, M. Constantinescu, Ilie Marinescu, I. Pâslaru, T. Damian.*

INAUGURAREA BIBLIOTECEI UNIVERSALE FONDATĂ DE CERCUL LITERAR "OVIDIU" DIN CONSTANŢA

Zilele acestea, în oraşul nostru, se va serba inaugurarea Bibliotecеĭ Universale fondată de tinerimea care alcătuesce Cercul Literar "Ovidiu".

Măreaţă va fi diua acea pentru Dobrogeniĭ când Românii din această parte la inaugurarea deschidereĭ bibliotecеĭ 'şĭ vor manifesta sentimentele lor pentru cultul ştiinţeĭ şi literilor.

Primele apeluri, lansate de membriĭ Cerculuĭ "Ovidiŭ", către librariĭ din ţară pentru mărirea bibliotecеĭ, au găsit un ecou sincer în inimele d-lor: Aşa d-nul Socec din capitală, s'a grăbit a expedia prin poşta, pe adresa Cerculuĭ "Ovidiu" volume de cărţĭ ştiinţifice şi literare în valoare de 100 leĭ, d-l G. M. Grigoriu, librar din Constanţa, a donat un frumos album al armateĭ franceze în valoare de 50 leĭ. D-l Sfetea din capitală asemene a expediat volume în valoare de 60 leĭ. D.l Ignat Samitca, din Craiova, idem de 30 leĭ. D-l V.R. Brăcăcescu, librar din Călăraşi de 33 leĭ. D-l D. Ionescu, librar din Brăila de 50 leĭ. D-l P. Apostoleanu din Brăila, sincer iubitor de cultura poporuluĭ a trimis asemenea cărţĭ preţioase.

D-l Albert Hermely, librar din Constanţa a bine-voit a dona cerculuĭ "Ovidiu" o preţioasă colecţiune de diferite cărţĭ în valoare de 40 leĭ. D-l D. Nicolaescu, librar din Constanţa, a donat cărţĭ şi objecte în valoarea de 100 leĭ.

www.ziuaconstanta.ro

Tuturor acestor Domnĭ, membriĭ cercului literar "Ovidiu", recunoscătorĭ de a fi contribuit prin donaţiunea d-lor la ridicarea nivelului cultural în Dobrogea, le înscriŭ numele în paginĭ de neuitate, exprimând înaltele lor mulţumirĭ în numele românilor din Dobrogea.

Acest fapt lăudabil vorbind de sine, merită a fi relevat şi adus la cunoştinţa publică prin presă.

Cercul literar "Ovidiu"

(*"Vocea Dobrogei"*, II, nr. 20, 29 iunie 1898: 3)

109

LIGA PENTRU PROPĂŞIREA DOBROGEI

Am anunţat la timp scirea că comitetul **Ligeĭ pentru Propăşirea Dobrogeĭ** a luat hotărîrea de a premia estimp pe învĕţătoriĭ din judeţ, carĭ s'aŭ distins prin o cultură raţională a grădinelor şcolare, precum şi pe aceĭ carĭ aŭ făcut maĭ mult progres cu eleviĭ la lucrările manuale.

Ne saltă inima de bucurie, când vedem acéstă ligă, o instituţiune curat românéscă, lucrând cu atâta dragoste spre a întări emulaţiunea şi ridica moralul într'o ramură de activitate aşa de indispensabilă propăşireĭ Statuluĭ românesc aci şi nu găsim destule cuvinte să mulţumim acelor carĭ s'aŭ gândit să grupeze într'un mănunchiŭ nedespărţit tot ce-'ĭ românesc aicĭ.

Fiind că acţiunea ***Ligeĭ*** are să se directeze în sensul de a lecui multe rele de care suferă Dobrogea, noĭ pe cât ne va sta prin putinţă vom căuta să ridicăm vălul ce le acopere, atrăgĕnd atenţiunea Ligeĭ asupra celor ce ar avea maĭ întâiŭ de făcut.

E în deobşte cunoscut, că una din cele maĭ marĭ piedicĭ ce s'a pus în calea propăşireĭ Dobrogeĭ a fost şi este invasia străinismuluiĭ. Toţi faliţiĭ şi vagabondiĭ, toţi desertoriĭ din armată şi evadaţiĭ din puşcăriile statelor limtrofe carĭ nu maĭ puteaŭ vieţui între conaţionaliĭ lor, din causa şarlatanismuluĭ ce întrupaŭ în fiinţa lor pervesă, treceaŭ graniţa Dobrogeĭ îndreptându-se maĭ întâiŭ către sate, unde tăinuiţĭ cât-va timp, reuşiaŭ a se stabili prin mijlóce neoneste. Aci speculaŭ fără scrupul indiferentismul ţĕranuluĭ până se făceaŭ stăpânĭ pe avutul luĭ, şi apoĭ îngrăşaţĭ cum se cade, fuga la oraş. Acolo, aceştĭ parasiţĭ trândavĭ şi înşelătorĭ găsind în capul instituţiunilor publice specimene la fel cu eĭ, se puteaŭ perde din urmă maĭ uşor, şi după cât-va timp te pomeneaĭ cu eĭ deveniţĭ cetăţenĭ românĭ, români neaoşĭ cu drepturĭ politice şi cu aere de control asupra funcţionaruluĭ român. Şi Liga trebue să'şĭ aducă aminte până unde trebue să se fi dus altă-dată cu îndrăsnéla, ca să nu zicem alt-fel aceştĭ străinĭ parveniţĭ, în cât în tómna anuluĭ trecut să putem privi acest trist spectacol că un dezertor ordinar din armata bulgară pripăşit de vr'o 7-8 anĭ numaĭ printre noĭ, plecase şi el în delegaţie la Vodă ca să spue luĭ Vodă că nu'ĭ maĭ plac ochiĭ d-luĭ Neniţescu şi să facă bine să'l ea de aicĭ ! Ce batjocură maĭ mare voiţĭ ! Un venetic ca cel de maĭ sus ajunsese să'şĭ dea verdictul asupra numireĭ prefecţilor din Dobrogea şi când nu'ĭ vor plăcea să céră de la Vodă îndepărtarea lor, fie aceĭ prefecţĭ chiar dintre răniţiĭ de la 1877, din ale căror rane a rĕsărit Dobrogea!

Să judece orĭ-cine şi să spue cu mâna pe consciinţă, dacă acéstă ne maĭ pomenită cutezanţă, nu constitue culmea abusuluĭ ce fac străiniĭ din ospitalitatea Statuluĭ nostru, şi dacă acéstă împrejurare nu ne îndreptăţesce pe noĭ, să cerem guvernuluĭ maĭ multă vigilenţă cu privire la paza graniţelor Dobrogeĭ.

Am reamintit până unde ne pot duce aceştĭ străinĭ şi ne-am încercat a schiţa – de şi în liniĭ micĭ – caracterul pervers a acestor mosafirĭ obrasnicĭ şi nepoftiţĭ în casa nóstră, spre a'ĭ avea în vedere în acţiunea sa românéscă pe viitor.

Dorim cu dragă inimă să vedem acéstă instituţiune încurajând ca de rândul acesta binele, dar maĭ dorim în acelaş timp, să'şĭ îndrepteze paşiĭ şi spre distrugerea rĕuluĭ, ca ast-fel să'şĭ îndeplinéscă maĭ curênd solia pentru care e chemată.

C.D.

(*"Centrul Dobrogei"*, I, nr. 6, 6 iulie 1898: 1)

www.ziuaconstanta.ro

110

BOTEZUL VAPOARELOR *REGELE CAROL I* ŞI *PRINCIPESA MARIA*

Mercurĭ la 1 Iulie, orele 4 p.m. a sosit în port trenul regal, aducând pe Maiestatea sa Regele şi moştenitorii tronuluĭ, AA. LL. RR. Principele Ferdinand şi Principesa Maria, cu suitele.

Conform programului întocmit, Familia regală a fost primită la descindere din tren, la debarcader, de d-niĭ miniştriĭ cu doamnele şi alţĭ demnitarĭ, de autorităţile civile şi militare şi de un public foarte numeros îmbrăcat în haine de serbătoare.

După trecerea în revistă a trupelor înşirate pe cheiul portuluĭ, M.Sa la braţ cu A.S.R. Principesa Maria se urcă pe puntea vaporuluĭ, urmaţĭ de A.S.R. Principele Ferdinand, de d-niĭ Prim-ministru Sturdza, d-niĭ miniştriĭ An. Stolojan, M. Pherichide, Sp. Haret, General Berendeiŭ, cu dómnele şi d-nul ministru al Lucrărilor Publice I. Brătianu, care cu d-niĭ Saligny şi Cotescu presintă pe oficeriĭ bastimentelor şi funcţionariĭ superiorĭ aĭ Serviciuluĭ Maritim şi pe maĭ mulţĭ din toţĭ invitaţiĭ ce se aflaŭ pe bord unde eraŭ d-niĭ general Fălcoian, Eug. Stătescu, Calenderu, P. Poni şi alţĭ demnitarĭ.

Se începe serviciul divin al botezuluĭ vapoarelor, oficiat de P.S.S. Episcopul Parthenie al Dunăreĭ de Jos, înconjurat de 10 preoţĭ în odăjdiĭ, după sfîrşirea căruia d-nul ministru Brătianu citeşte actul de botez pe care îl subscriu în triplu esemplar M.Sa Regele Principele şi Principesa Românieĭ. Eată actul:

Noĭ, Carol I, prin graţia lui Dumnedeŭ şi voinţa naţională, Rege al Românieĭ.

De la luare în stăpânire a Dobrogeĭ, prin care s'a deschis Românieĭ cóstele Măreĭ, trecut-au douădecĭ de anĭ, în cursul cărora neîncetat Eŭ şi Poporul Meŭ ne-am gândit şi am muncit să nu lăsăm fără rod mijloacele puternice de propăşire pe carĭ le-am redobândit Ţĕreĭ în resbelul Independenţiĭ prin vitejia Oştireĭ Noastre.

După clădirea măreţuluĭ pod "Regele Carol I", după punerea în lucrare a portuluĭ Constanţa, ajutat de Dumnedeŭ, Am înfiinţat serviciul maritim al Statuluĭ Român, pentru a face un pas noŭ şi hotărîtor în desvoltarea nóstră economică.

Serbăm astă-dĭ botezul vasuluĭ celuĭ maĭ însemnat "Regele Carol I", care împreună cu vasul "Principesa Maria" asigură mersul regulat şi repede din Europa Occidentală, prin căile noastre ferate, spre ţĕrmurile orientale ale Măreĭ Mediterane.

Fie ca aceste vase ***Regele Carol I*** *şi* ***Principesa Maria****, brăzdând cale tot maĭ întinsă spre Orientul depărtat să poarte cu bine şi cu fală steagul şi numele Românieĭ.*

Fie ca serviciul nostru maritim să-şĭ ajungă în plin menirea de a spori propăşirea economică şi prestigiul naţional.

Aşteptând ast-fel roadele cele maĭ mănoase prin marele avênt dat activităţeĭ noastre maritime, Am voit să fiŭ faţă Însu-mĭ, împreună cu M.S. Regina şi cu AA.LL.RR. Principele şi Principesa Românieĭ, la botezul acestor vase, carĭ s'aŭ sfinţit de P.S. S. Episcop al Dunăreĭ de jos, astădĭ în întâia dĭ a luneĭ Iulie, anul una mie opt sute nouă decĭ şi opt al mântuireĭ şi al treĭ-decĭ şi treila al Domnieĭ Mele, martorĭ fiind şi Miniştriĭ Meĭ, preşedinţiĭ şi birourile Corpurilor legiuitóre înalţiĭ demnitarĭ aĭ Statuluĭ clericĭ, ostaşĭ şi civilĭ, şi numeroasă mulţime din iubitul Meŭ popor.

Acest document s'a semnat de Noĭ şi va fi depus spre păstrare în archiva Statuluĭ. El s'a transcris şi în registrele de bord ale vaselor unde Eŭ am subscris.

Maiestatea Sa Regele trece pe puntea d'intre amândouă vapoarele citeşte actul de botez ceea-ce face şi A.S.R. Principesa Maria, după care M.S. ordonă ca vaporul din dreapta să poarte numele de Regele Carol I şi cel din stînga Principesa Maria, spărgând M.S. o sticlă de şampanie de bordul primuluĭ vas, iar A.S.R. Principesa făcând acelaşĭ lucru de bordul vaporuluĭ al 2-lea.

Vaporul Principesa Maria avênd pe bord pe AL. LL. RR, pe d-niĭ miniştriĭ Stolojan şi Brăteanu cu toţĭ invitaţiĭ din Bucureştĭ aŭ făcut o escursiune pe mare, pe cînd M.S. Regele a inspectat lucrările portuluĭ, condus de d-l Saligni şi Primul Ministru.

La orele 7, tocmaĭ pe când principesa Maria se înapoia în port, a căzut ploaie torenţială, care a făcut să se strice tot restul meselor arangiate pe bordurile vaselor ***Regele Carol, Dobrogea*** şi ***Medeea*** destinate pentru invitaţi, ziarişti şi funcţionariĭ superiorĭ aĭ serviciuluĭ maritim, arangindu-se din noŭ în saloanele de cl. I şi a II al vaporuluĭ ***Regele Carol I*** unde aŭ luat parte 60 de persóne cu d-niĭ consultanţĭ din localitate.

La masă, d-l ministru Ion I.C. Brăteanu, adresându-se M.Sale Regeluĭ, a rostit o importantă cuvêntare, la care Maiestatea Sa cu o voce vibrantă de emoţiune a rĕspuns prin o prea frumósă cuvêntare[111].

Vom reproduce ambele discursurĭ în numĕrul viitor, nedispunênd acum de spaţiŭ.

După banchet AA.LL. RR. s'aŭ retras pe vaporul ***Principesa Maria***, iar M.S. Regele în apartamentul

www.ziuaconstanta.ro

de pe vasul ***Regele Carol I***, unde a stat cu d-l prim-ministru aproape o oră înainte de culcare.

Invitaţiunile la această serbare particulară a direcţieĭ Căilor Ferate Române a fost făcute de ministerul Lucrărilor Publice. Afară de ingineriĭ dirigenţĭ de serviciĭ, din Constanţa aŭ primit invitaţiunĭ numaĭ d-l Prefect al judeţuluĭ, d-l Primar, d-l Comandant al divizieĭ, şi d-niĭ consulĭ din oraş.

Serbarea fiind a uneĭ întreprinderĭ de natură comercială, e regretabil că s'a scăpat din vedere a se fi invitat la dênsa şi preşedintele Camereĭ de Comerciŭ al Constanţeĭ; dar la asemenea ocaziĭ multe se scapă din vedere. Pe seară toate vapórele din port eraŭ luminate, iar pe ***Regele Carol*** un prea frumos arc electric de la un catart la altul.

A doua zi M. S. Regele, în trăsura primărieĭ, cu d-l ministru Stolojan, precedat de trăsura ce conducea pe d-l prefect şi pe d-l primar, şi urmărit de alte trăsurĭ cu d-niĭ generalĭ Vlădescu, Lahovari şi Murgescu, cu adjutanţiĭ regalĭ şi alte treĭ trăsurĭ, cu diferiţĭ notabilĭ cu d-l ajutor de primar şi protoiereul judeţuluĭ, s'aŭ dus la arestul preventiv, unde a graţiat de restul închisoreĭ pe 6 deţinuţĭ, după care la orele 10, 30, înapoindu-se la port, a plecat cu AA. LL. RR. pentru Sinaia.

Când cortegiul regal a trecut prin piaţa luĭ Ovidiŭ, frecuentatoriĭ, obicinuiţĭ aĭ cofetăriilor de acolo, surprinşĭ de acest neaşteptat şi atât de plăcut spectacol aŭ isbucnit în puternice strigăte de ura, cărora M.S. a respuns prin prea graţióse saluturĭ.

Trebue să spunem, încheind să ştie cetăţeniĭ, că în programul de călătorie pe care 'l-a primit din Bucureştĭ la 27 Iunie, de la onor, Minister al Lucrărilor Publice, odată cu invitaţiunea la serbare, – atenţiune destinsă ce pentru prima oară se face fóieĭ nostre – nu figurează de loc trecerea M.S. prin oraş; de aci surprinderea atât de plăcută pentru mulţimea cetăţenilor din piaţa Ovidiŭ.

(*"Constanţa"*, VII, nr. 261, 12 iulie 1898: 2-3)

111

RAZELMUL NAVIGABIL

O operă de mare importanţă pentru desvoltarea economică a Românieĭ, ar fi facerea laculuĭ Razam navigabil. Evident că nu suntem cătuşĭ de puţin exigenţĭ, întru cât recunóştem şi noĭ că atât guvernele liberale cât şi cele conservatóre aŭ lucrat şi lucrézĕ fără preget pentru desvoltarea economică a ţĕreĭ pe tóte căile; dar asta nu însemnézĕ că trebue lăsate prea mult în părăsire lucrărĭ de acelea carĭ ar putea crea resurse şi maĭ imediate şi maĭ îmbelşugate, şi una din aceste lucrărĭ ar fi cea de care ne ocupăm aci.

Lacul Razem, după tóte probabilităţile şi am putea dice chiar bine stabilit, a fost maĭ înainte vreme navigabil. Locuitoriĭ de prin satele aşedate pe marginile acestuĭ lac păstrézĕ încă amintirea de când în vre-o câte-va din aceste sate eraŭ schele de producte; de când coloniştĭ grecĭ veneaŭ să se aşede şi să populeze micele porturĭ, şi aĭ căror descendenţĭ - de şi vorbind limba bulgărescă, susţin şi adĭ că's grecĭ; de când corăbiile turceştĭ şi greceştĭ încărcaŭ cerealele de prin împrejurimĭ spre ale transporta spre Ţarigrad, spre Odesa, orĭ spre Insulele Ionice.

Nu maĭ vorbim de timpurĭ maĭ depărtate când bizantiniĭ şi maĭ târziu genoveziĭ stabiliseră porturĭ însemnate în jurul Razelmuluĭ şi ale căror ruine se vĕd încă şi astă-dĭ. Însă dacă navigabilitatea Razemuluĭ în secoliĭ trecuţĭ rĕmâne bine stabilită, pentru ce astă-dĭ, afară de lotcile pescarilor lipoveni nicĭ un vas maĭ mare nu se vede plutind?

Rĕspunsul nu e greŭ. În urma bancurilor de nisip aduse de Mare la Gura Portiţeĭ şi în urma astupăreĭ din ce în ce a Dunavĕţuluĭ - braţul care alimenta acest lac cu apă din Dunăre - fireşte că nivelul Razemului să fi maĭ scădut, iar pe de altă parte nicĭ accesul vaselor din Mare, pe la Gura Portiţeĭ nu maĭ era posibil. Astfel s'a atrofiat încetul cu încetul una din arterele cele maĭ principale de circulaţie a produselor economice din Dobrogea înafară şi vice-versa. Şi cine cunóşte ce suprafaţă întinsă ocupă acest mic Golf din teritoriul Dobrogeĭ, cine cunóşte felurile de producţiunĭ şi de fertilitate ce 'l încunjóră, acela va aprecia maĭ bine ce beneficiĭ imense s'ar putea trage făcêndu-l iarăşĭ navigabil.

Nu ştim dacă guvernul actual ar maĭ găsi timp să se ocupe şi de acéstă cestiune saŭ nu. Din atâtea milióne însă pe carĭ ţara le împrumută şi le cheltueşte pentru îmbunătăţirĭ şi inovaţiunĭ ale căror róde nu se pot culege de cât după decimĭ de anĭ, nimerit ar fi, prudent ar fi, folositor ar fi să se cheltuiască ceva şi pentru destuparea Dunavĕţuluĭ şi facerea unuĭ dig de apĕrare în contra bancurilor de nisip de la Gura Portiţeĭ.

Pe lângă vasta şi puţin costisitórea cale de comunicaţie ce s'ar creia, am maĭ avea şi avantagiul de a se repopula cu peşte tot lacul, şi cine uitându-se măcar pe harta judeţuluĭ Tulcea, nu vede că numaĭ aci legea pescuituluĭ 'şĭ ar avea adevĕrata eĭ raţiune de a fi iar nu pe largul Măreĭ, unde bine înţeles nu avem nicĭ o

www.ziuaconstanta.ro

înţelegere prealabilă cu nisetriĭ şi cu moruniĭ ca să se învêrtéscă şi să 'şĭ depună icrele numaĭ în limitele Măreĭ nóstre teritoriale.

S'ar cheltui în adevĕr câte-va milióne; dar s'ar creia în schimb veniturĭ colosale repopulând cu peşte cel maĭ mare lac al ţĕreĭ şi înlesnindu-ĭ în acelaşĭ timp şi un export maĭ sigur, pe timpul vereĭ în deosebĭ, şi maĭ puţin costisitor.

Contrariŭ, după cum arătarăm maĭ sus, singurul avantagiŭ ce ne procură acest imens volum de apă sărată, nu este de cât acela de a înlesni transportul câtor-va lotcĭ cu chefal saŭ cu câte un morun din paşte-în-crăciun de la Portiţa spre Sarichioĭ orĭ Jurilofca şi atâta tot. Vorba e dacă un alt Stat din Europa - afară póte de Spania - s'ar mulţumi numaĭ cu atât.

G. DELAVISTERNA

(*"Centrul Dobrogei"*, I, nr.9, 27 iulie 1898:1)

112

ÎMBUNĂTĂŢIREA SÓRTEI ÎNVEŢĂTORILOR DIN DOBROGEA

Credincioşi programuluĭ ce ne-am dat la apariţiunea nóstră pe arena publicităţeĭ, de a ne ocupa şi de sórta diferitelor ramurĭ de funcţionarĭ în Dobrogea, luăm astă-dĭ pe cea maĭ uitată dintre tóte, dar şi cea maĭ importantă de cât tóte, aceea a învĕţătorilor Dobrogenĭ.

Nimenĭ nu se maĭ îndoeşte astă-dĭ, că factorul civilisator cel maĭ de sémă într'o comună rurală nu este şi nu póte fi altul de cât numaĭ învĕţătorul sătesc. De la învĕţător se cere purtarea cea maĭ cuviinciósă, de la el se aştéptă sfatul cel maĭ înţelept, luĭ i se pretinde carte, muncă, devotament, într'un cuvênt învĕţătorul trebue să fie singura persónă, care dă adevĕratul ton într'un sat.

Afirmăm tóte acestea fără témă de a fi desminţiţĭ, şi sprijinim afirmaţiunile nóstre pe argumente temeĭnice, pe ceea-ce dilnic vedem şi audim.

În afară de obligaţiunile ce le dă legea şi regulamentul şcolar, fapt netăgăduit este astă-dĭ că diferitele autorităţĭ ale ţĕreĭ, când aŭ depus în aplicare vr'o reformă privitóre la populaţiunea satelor nóstre, îşi întréptă privirile lor numaĭ şi numaĭ asupra învĕţătorilor; pe învĕţătorĭ i-aŭ făcut judecătorĭ, agenţĭ sanitarĭ onorificĭ, şefi de garnisóne, agronomĭ, diriginţi de coruri, de farmaciĭ comunale, conducĕtoriĭ cantinelor şcolare şi maĭ ştiĭ câte îndatoririĭ nu le-aŭ maĭ pus pe cap.

Îndeplinirea acestor multiple însărcinărĭ, şi conducerea şcóleĭ sub raportul educativ, instructiv, moral şi administrativ cere muncă, vrea încordare intelectuală şi reclamă timp suficient; iar în Dobrogea pe lângă tóte acestea ca să corespundă adevĕrateĭ sale chemărĭ, învĕţătorul trebue anume pregătit, i-se cere întêiŭ cunóşterea limbelor diferitelor elemente ce locuesc în comuna unde funcţionéză, ca să înveţe pe copiĭ întêiŭ limba românească, şi apoĭ să se gândéscă la aplicarea programuluĭ şcolar.

Atâta muncă, acest complex de atribuţiunĭ, nu-ĭ lasă timpul necesar, să se gândéscă şi la situaţiunea sa materială, să se pună şi el la nivelul ţĕranuluĭ de mijloc, dacă nu de rând cu fruntaşiĭ satuluĭ, să-şĭ asigure bunul traiŭ al copiilor sĕĭ; acéstă îndatorire e lăsată esclusiv în séma unuĭ neînsemnat salar de 100 leĭ pe lună.

Drept este, că nu trebue să cerem totul numaĭ de la guvern, dar tot atât de drept ni se pare că se cuvine o rĕsplată maĭ omenéscă acelora, carĭ duc povara ce maĭ grea a Statuluĭ; drept aceea noĭ facem o propunere, care în împrejurările actuale, orĭ-cât de grele ar fi ele, póte împăca şi equilibrul budgetar şi dreptele cererĭ ale învĕţătorilor sătenştĭ: să se lase salarul lor prim aşa cum este astă-dĭ ficsat la 100 leĭ pe lună, dar să li se măréscă gradaţiunea în loc de 15, 30 la sută, după fie-care 5 anĭ, şi să li se reducă numĕrul anilor de pensie la 25, în loc de 30 cum este astă-dĭ.

Acéstă perspectivă de sporire a salariuluĭ învĕţătorilor dobrogenĭ prin mijlocul gradaţiuneĭ, pe lângă că'ĭ va face să lucreze cu devotament în interesul şcóleĭ, dar ea ar avea şi bunul de a compensa nedreptatea ce li s'a făcut prin neaplicarea regulamentului şcólelor din Dobrogea, a legeĭ de la 1893, care prevedea avansarea prin examenul de institutor, a învĕţătorilor titularĭ din Dobrogea.

Nu ne îndoim că d-nul Neniţescu, actualul prefect al judeţuluĭ, care arată o deosebită solicitudine pentru şcólă şi personalul eĭ, şi care ca fost profesor şi inspector şcolar, cunóşte învĕţătoriĭ şi nevoile lor maĭ bine chiar ca noĭ - nu ne îndoim dicem - că d-sa va lua în de-aprópe cercetare acéstă cestiune şi 'ĭ va da soluţia ce o reclamă. De alt-fel d-sa s'a pronunţat de mult încă în favórea învĕţătorilor.

(*"Centrul Dobrogei"*, I, nr. 9, 27 iulie 1898: 2-3)

www.ziuaconstanta.ro

113

CUVÎNTUL DE ACASĂ

Înţelegem greutatea sarcineĭ ce ne-am luat, de a face să apară prima revistă literară dobrogénă: «*Ovidiu*» în noua Tomis, dar şi motivele, carĭ ne-au hotărît la acésta au fost destul de puternice.

Întâi, e o rîvnă legitimă pentru noĭ româniĭ, de a vedea înflorind în noua provincie artele şi literatura alĕturĭ de comerţ şi industrie.

Al doilea, e dorinţa dragosteĭ nóstre către ţară de a contribui, în marginile puterilor şi mijlócelor nóstre, la întărirea românismuluĭ şi închegarea elementelor eterogene la sufletul Românieĭ.

Apoĭ, maĭ e şi mulţumirea sufletéască de a putea contribui şi noĭ măcar cu o petricică la înălţarea edificiuluĭ cultureĭ naţionale.

Ast-fel lucrând, ni se pare nouă a ne împlini o datorie către neam – datorie de stréjă credinciósă aşedată la hotarul ţéreĭ din spre mare.

Revista pórtă numele exilatuluĭ Roméĭ, autorul «Tristelor» inspirate de Muza tomitană de pe lângă marginile Măreĭ Negre, Muză aspră, sélbatică, nemilósă şi neîndurătóre la miile de doruri ce frământau inima mareluĭ poet, a căruĭ amintire va rĕmânea pururea scumpă în mintea urmaşilor.

Fericiţĭ de a ne aparţine nouă acéstă mărĕţă figură, a clasicismuluĭ roman, prin faptul că Ovidiu a trăit şi şĭ-a dat ultimu-ĭ tribut pe pământul dobrogean; ne vom mândri în tot-d'auna ca şi Sulmoneniĭ cu gloriosu-ĭ nume.

Prin acéstă revistă, primul organ literar al Dobrogeĭ, tindem a rĕspândi cultura, cu deosebire în Dobrogea, stabilind o convieţuire intelectuală cu corpul profesoral urban şi rural, şi înlesnind maĭ ales acestuĭ din urmă putinţa uneĭ culturĭ maĭ întinse, prin mijlocul bibliotecĕĭ universale ce am fondat în Constanţa.

În paginile acesteĭ reviste vom înregistra tot ce e maĭ de sémă, cu privire la descoperirile archeologice, urmărite cu atâta asiduitate de ilustrul nostru archeolog d-l Grigorie Tocilescu, preşedintele de onóre al Cerculuĭ literar «*Ovidiu*». Tot aci vom depune modesta nóstră muncă pe tărâmul ştiinţific literar, căcĭ, «verba volant, scripta manent».

Pe lângă partea originală – pentru care ne-am asigurat colaborarea celor maĭ distinse talente ale ţĕreĭ nóstre, ne-am îngrijit să avem cât maĭ multe traducerĭ din literaturile: arabă, turcă, grécă şi arménă – prin acésta notă personală sperăm să aducem un serviciu chiar, literatureĭ nóstre.

Cu aceste gândirĭ, şi speranţe, apărem înaintea publiculuĭ, care nu ne îndoim că va primi cu bucurie vestea înfiinţăreĭ revisteĭ «*Ovidiu*» şi ne va citi cu tótă dragostea sufletéscă, ajutându-ne în îndeplinirea scopuluĭ nobil ce urmărim.

(*"Ovidiu"*, I, nr. 1, 15 septembrie 1898: 1-2) [112]

114

SERBAREA
Inaugurăreĭ Bibliotecĕĭ Universale a Cerculuĭ Literar "Ovidiu"

Un eveniment însemnat a avut loc în diua de 8 Septembrie în oraşul Constanţa. Presa, ca tot-d-auna, stréjă credinciósă la postul eĭ, a vorbit de acest eveniment, cetăţeniĭ asemenĭ, câţĭ au simţit şi cugetat româneşte, cu inima plină de bucurie, 'şĭ-au manifestat frumósele lor sentimente adunaţĭ în masă sub statuia luĭ Ovidiu.

S'a inaugurat pentru prima óră în Dobrogea o Bibliotecă publică şi s'a serbat patronul instituţiuneĭ culturale Ovidiu.

Într'un numĕr viĭtor vom schiţa istoricul acesteĭ instituţiunĭ însemnate pentru cultura Dobrogeană, mulţumindu-ne de o cam dată să zugrăvim o pagină asupra dileĭ inaugurăreĭ bibliotecĕĭ.

Verĭ-ce inaugurarea are ca scop final consfinţirea uneĭ opere orĭ afirmarea existenţeĭ uneĭ fondaţiunĭ.

Inaugurarea uneĭ bibliotecĭ sau deschiderea uneĭ şcolĭ care priveşte viitorimea, maĭ însemnată de cât inaugurarea uneĭ statuĭ referitóre la trecut, merită atenţiunea verĭ-căruĭ om.

Tinerimea română, conştientă de rolul eĭ pe tĕrîmul cultural, n'a cruţat nimic pentru ca serbarea de care ne ocupăm să fie semnalul primuluĭ pas făcut spre progres, în Dobrogea.

La timp, a îngrijit ca invitaţiĭ numeróse să ajungă la destinaţie.

www.ziuaconstanta.ro

Conform programuluĭ stabilit numeroşiĭ membriĭ adunaţi la localul cerculuĭ la ora 10 a.m. pornesc la Cathedrală, avênd în fruntea lor musica Regimentuluĭ 34 Constanţa, oferită gratuit pentru diua aceia de dl. General Jaques Lahovari.

După terminarea serviciuluĭ divin, membriĭ cerculuĭ urmaţi de tótă lumea din biserică, se opresc în dreptul statueĭ luĭ Ovidiu; împrejurul statueĭ, aprópe tot spaţiul pieţeĭ Independenţeĭ e înţesat de lume. Pe balconul hoteluluĭ Bristol se vede pregătit un aparat fotografic să eterniseze acest moment solemn.

Muzica întonéză un imn. Douĭ membriĭ isbutesc să se sue pe soclul statueĭ şi să încunune pe poet.

D-nul P. Vulcan, preşedintele Cerculuĭ Ovidiu, în mijlocul uneĭ tăceri sfinte, cu timbrul voceĭ sale puternic, pronunţă o cuvîntare adînc simţită asupr vieţeĭ, operilor şi exiluluĭ poetuluĭ.

Făcênd o comparaţie între Dobrogea antică şi cea modernă, publicul îşĭ manifestă bucuria prin aplause prelungite. Cuvêntarea acésta presintând un interes deosebit pentru orĭ-ce român, cu deosebire pentru dobrogenĭ, o publicăm în corpul revisteĭ nóstre. După d-nul Vulcan urméză d-nul N. H. Ciurcu, un membru al Cerculuĭ, cu o vervă, care electriséză pe toţĭ ce 'l ascultă. În préjma statueĭ se vinde efigia luĭ Ovidiu în amintirea acesteĭ zile în beneficiul bibliotecеĭ.

De aci lumea acésta se îndreptéză la localul Cerculuĭ, unde d-l Vulcan ţine o cuvântare de deschidere arătând greutăţile învinse cu privire la fondarea uneĭ asemenea instituţiunĭ în Dobrogea.

D-sa subliniază frasa: când toţĭ cetăţeniĭ se vor pătrunde de însemnătatea ideieĭ pentru concretisarea căreia luptă cercul literar Ovidiu, apoĭ vom ajunge să avem şi noĭ în Dobrogea *o fondaţie culturală naţională, după norma fondaţieĭ Carol I din Capitală, şi când vom sta pe un picior solid pe tĕrîmul cultural cât şi pe cel economic, atuncĭ vom fi fericiţĭ în adevĕratul sens al cuvêntuluĭ.*

Maĭ cuvintéză d-nul Ciorapciu, spunênd că ródele munceĭ nóstre până în present, este biblioteca.

Din partea cetăţenilor, veniţĭ la sediul Cerculuĭ, vorbeşte d-nul Berberianu, farmacist, şi d-l Malcocĭ-Petrescu, advocat, amândouĭ încurajând şi îndemnând tinerimea la luptă pentru cultura Dobrogeĭ.

S'a servit bere şi s'a toastat pentru Rege şi ţară.

Cu ocasia acésta strĕnepoţiĭ poetuluĭ exilat, trimit primărieĭ comuneĭ Sulmona, locul naştereĭ luĭ Ovidiu, următórea telegramă, în limba italiană, pe care o traducem:

Primărieĭ comuneĭ Sulmona

Provincia Aquilia, Italia

Asociaţia Literară Ovidiu în Constanţa, serbând adĭ inaugurarea bibliotecеĭ, salută cu adîncă veneraţiune locul naştereĭ patronuluĭ.

Sus inimile ! Trăiască ginta latină.

Preşedintele Cercului literar Ovidiu, Petru Vulcan

Iată şi rĕspunsul primărieĭ comuneĭ Sulmona la telegrama nóstră de maĭ sus, pe care îl publicăm atât în original, cât şi traducere:

Presidente Societate Leterare Ovidius, Romania

In nome concittadini di Ovidio ricambio revente saluto e a v s ed a cotesta spettabile societa, che rycordando l'alto poeta, onora il sanglie latino e la moderna civilta.

Barone Sardi pro sindaco Solmona

Pe românește:

În numele concetăţenilor luĭ Ovidiu, primiţĭ salutărĭ respectuóse atât D-vóstră cât şi onorabila societate, care aducêndu-şĭ aminte de marele poet, onoréză sîngele latin şi moderna civilisaţiune.

Baron Sardy pentru primarul Sulmoneĭ.

S'a maĭ trimis Congresuluĭ studenţesc Tulcea, telegrama:

Congresuluĭ Studenţesc, Tulcea.

Cercul literar Ovidiu, serbând adĭ inaugurarea bibliotecеĭ, salută cu entusiasm congresul al 19-lea al tinerimeĭ universitare române.

Să dea Dumnedeu realisarea înaltelor vóstre aspiraţiunĭ carĭ sunt şi ale nóstre şi munca vóstră să fie spornică în acte marĭ şi strălucite.

Preşedintele Cercului Ovidiu Petru Vulcan

Séra cercul a dat o representaţie teatrală. A luat parte şi patróna serbăreĭ d-na Zoe D. Sturdza, precum şi prefectul Judeţeluluĭ d-l Luca Ionescu. Sala Bristol plină.

Generósă mişcare culturală Dómne, le-a fost dat cetăţenilor Constănţenĭ să vadă !

Onóre tinerimeĭ române, care prin mişcările ei în sensul cultural, a făcut să se simtă românismuluĭ în Dobrogea.

Ovidius

Comitetul de iniţiativă al serbăreĭ şi în special toţĭ membriĭ *Cercului Ovidiu* aduc căldurósele lor mulţumirĭ gentilelor d-şóre Elena Simionescu şi Eufrosina Moţoiu [113], membre fondatóre la rîndul lor, pen-

www.ziuaconstanta.ro

tru,munca desfăşurată cu atâta zel şi activitate în interesul Cerculuĭ.

Într'un numĕr viitor vom schiţa biografia acestor douĕ matróne dobrogene, care merită cinstea şi atenţia ţăreĭ întregĭ pentru devotamentùl şi dragostea lor către neam şi ţară.

Comitetul

(*"Ovidiu"*, I, nr. 1, 15 septembrie 1898: 13-15)

115

CALEA FERATĂ DOBROGEANĂ

În fine, studiile pentru un drum de fer la Tulcea, pentru care, împreună cu consiliile generale ale ambelor judeţe, am stăruit maĭ de la înfiinţarea acestuĭ diar, s'au întreprins graţie actualuluĭ ministru al lucrărilor publice d-l I. C. Brătianu. Hotărârea fostuluĭ ministru al Lucrărilor Publice d-l Al. Marghiloman, s'a pus în practică. Cât timp aceste studiĭ vor dura, şi cât timp va maĭ trece până la aprobarea cheltuielilor de către corpurile legiuitoare, şi de aci până la începerea lucrărilor, aceasta numaĭ bunul D-zeŭ o póte sci.

Ziarele din Tulcea, şi dupĕ ele cele din Bucureştĭ, au dat câte-va amănunte privitoare la studiile ce se fac pentru construcţia linieĭ ferate Constanţa-Tulcea, arĕtând traseul ce s'ar fi stabilit numĕrul şi locul staţiilor de înfiinţat, indicând chiar costul linieĭ, care ar fi de 20 milioane de leĭ.

De la sorginte autorizată aflăm că nu s'a făcut până acum de cât studiĭ de recunoaştere a regiunilor, a căror planurĭ se lucrează; că nu e încă nimic definit, cu atât maĭ puţin cifra costuluĭ lucrărilor, care rĕmâne să fie hotărîtă pe baza unuia din traseurile ce ministrul va adopta, în vederea scopuluĭ ce se urmăreşte, care ar fi numaĭ economie locală.

Sigur e numaĭ atâta că linia va pleca din apropierea oraşuluĭ Constanţa, iar nu din Murfatlar, nicĭ din Medgidia, şi că intenţiunea e a se deservi cât se poate maĭ mult centrul Dobrogeĭ.

Ast-fel fiind, părerea noastră este că linia nu se poate depărta mult de şoseaua ce leagă aceste douĕ oraşe, de cât cel mult într'un loc, încongiurând marele deal, traversat de şiosea, de la Cavgadji, de asupra oraşuluĭ Babadag, pe curmătura dintre Canlî-Bugeac şi Visterna la ghiolul Babadag, pentru accesul cât maĭ lesnicios al marilor pescăriĭ din lacul Razelm şi Portiţe, de la Jurilofka.

Un centru, dupĕ facerea noastră cel maĭ mare şi maĭ important din această regiune, situat la mijlocul distanţeĭ dintre Constanţa şi Babadag, este târguşorul sĕptîmânal Cogelak, oficiŭ telegrafic şi poştal, staţie de delegenţe, fostă reşedinţă de sub-prefectură, judecătorie de ocol şi companie, până acum doĭ anĭ, sat bogat, avênd douĕ morĭ de foc şi maĭ multe pe apă curgătóre, populat de o veche colonie de germanĭ şi de vre-o 150 familiĭ de românĭ, cu cele 70 stabilite anul trecut, în apropierea căruia ar trebuĭ stabilită o gară poate centrală, menită a fi capătul uneĭ liniĭ ce ar pleca dintre Hârşova saŭ Măcin. Aci e locul concentric al satelor încongiurătoare, iar nu Duingi orĭ Tari-Verde, cătune micĭ, neînsemnate prin nimic, populate numaĭ de Nemţĭ veniţĭ din Rusia, Bulgarĭ şi câţi-va Tătarĭ, robiţĭ de marele proprietar din Duingi, un avocat din Tulcea, cunoscut prin instinctele luĭ de rapacitate asiatică şi procesele scârboase cu care şi-a făcut averea, din sărac lipit pământuluĭ, acum 16 anĭ.

(*"Constanţa"*, VII, nr. 267-268, 20 septembrie 1898: 2)

116

INDUSTRIA BUMBACULUI ÎN DOBROGEA

Printre alte multe perspective frumóse ce le are ţara nóstră prin poziţiunea eĭ excelentă, este şi aceea că o parte din teritoriul nostru transdanubian, s'a constatat că este accesibil cultureĭ bumbaculuĭ.

Faptul acesta se va părea multora póte ca ceva noŭ, şi ne maĭ pomenit până acum, dar cu tóte acestea, la ministerul domeniilor, în cercurile comerciale înalte ca şi în strĕinătate, este cunoscut de maĭ mulţĭ anĭ.

În privinţa industrieĭ bumbaculuĭ la noĭ, industrie care va forma, póte, în curênd un noŭ şi bogat isvor de avuţie naţională: iată ce putem spune de o cam-dată.

www.ziuaconstanta.ro

Sunt vr'o câţi-va anĭ de când, în urma încercărilor făcute de locuitorii din partea nordică a judeţuluĭ Tulcea, s'a putut constata ştiinţificeşte că întréga suprafaţă care formézĕ delta Sf. Gheorghe, este accesibilă cultureĭ bumbaculuĭ.

Acéstă constatare atât de importantă din punctul de vedere economic, nu numaĭ pentru România dar chiar şi pentru alte ţĕrĭ europene, se înţelege că n'a putut să nu atragă atenţia marilor capitaliştĭ.

Şi într'adevĕr, sunt vr'o patru ani de când un consorţiŭ de capitaliştĭ englezi, printre carĭ figuréză şi firmele cunoscute nouă, Vatson & Jouell şi Crompton & Hattersley avênd un capital disponibil de 500 milione, aŭ obţinut concesia de la guvern, pentru înfiinţarea instalaţiunilor necesare, cari să le dea apoĭ dreptul de exploatare pentru 50 anĭ.

Cultura bumbaculuĭ avênd nevoe de irigaţiunĭ regulate, şi cum apele nóstre nu presintă avantagiile pe care le aŭ apele din America şi Indiĭ, compania engleză s'a decis să canalizeze Dunărea cât ţine delta Sf. Gheorghe, lucrare care a fost începută de treĭ anĭ şi la care se lucréză cu multă activitate încă şi adĭ.

Probabil că tóte instalaţiile vor fi terminate peste 3-4 anĭ, după care apoĭ se va începe cultura sistematică a bumbaculuĭ.

După cum se vede, situaţia economică a ţĕreĭ nóstre are o perspectivă din cele maĭ splendite. Avênd onórea de a vorbi cu persóne competinte în materie, am aflat că după tóte experienţele făcute, s'a ajuns la concluzia că vom ajunge într'o di ca *România nu numaĭ că nu va maĭ face import de bumbac, dar va fi încă în posiţiune de a face şi export. Ceea-ce vine în sprijinul acesteĭ ideĭ este că din cercetările minuţióse făcute până acum, s'a dovedit că bumbacul de provenienţă română va fi cu mult maĭ superior în calitate de cât chiar cel din America şi Indiĭ.*

Sperăm că în curênd vom putea reveni asupra acesteĭ chestiunĭ care presintă o importanţă deosebită pentru economia nóstră naţională.

(*"Centrul Dobrogei"*, I, nr. 17, 21 septembrie 1898: 2)

117

ROLUL PRESEI FAŢĂ DE DOBROGEA

Presa din Ţara Românéscă în general, şi Presa din Dobrogea în special, are către acéstă provincie obligaţiunile unuĭ contract de o mare rĕspundere de onóre şi de caracter. Neajunsurile economice ale provincieĭ, trebuinţele materiale ale populaţieĭ, cultul, instrucţiune, a armata, într'un cuvînt tot ce se referă la bună starea şi înflorirea Dobrogeĭ, trebue să facă obiectul de discuţiune al preseĭ în general; căcĭ Presa trebue să fie tribuna de pe care se predică *adevĕrul şi dreptatea*, şi numaĭ ea este singurul mijloc prin care poporul stă la vorbă cu clasele conducĕtóre, cu guvernele ţĕreĭ.

Dacă în restul ţĕreĭ, unde educaţiunea civică a cetăţénuluĭ este întru cât-va formată, tot se simte încă nevoe de intervenirea preseĭ, pentru apĕrarea drepturilor poporuluĭ şi luminarea luĭ asupra îndatoririlor ce le are către societate; aci în Dobrogea, nicĭ vorbă nu maĭ încape, că Presa se găseşte în adevĕratul eĭ rol, când intervine între o populaţie, care abia a deschis ochiĭ la razele uneĭ vieţĭ constituţionale, şi guvern.

Dar, dacă admitem intervenţia Preseĭ în viaţa politică şi socială a Dobrogeĭ înţelegem în acelaşĭ timp, ca ea nu trebue să depăşéscă stipulaţiunile unuĭ contract de onóre şi demnitate.

Din nenorocire însă tocmaĭ acesta este marele păcat în care a căduto parte a preseĭ din ţara nóstră.

Pe când ómeniĭ, cărora li s'a încredinţat sórta Dobrogeĭ, fac jertfa propriilor lor interese, ca să aducă acéstă provincie la progres şi înflorire; pe când cu o perseveranţă uimitóre, eĭ îşĭ primejduesc chiar viaţa, ca s'o scape de agitaţiunile unor mâni strĕine şi vrăjmaşe neamuluĭ nostru, din capitala ţĕreĭ, douĕ ziare maĭ cu sémă, găsesc prilegiul să-şĭ umple colónele cu ştirĭ sensaţionale, din nişte fapte a căror faţă aŭ denaturat'o cu interes.

Ce însemnéză acéstă gónă nebună, în care órba patimă rînjeşte colţiĭ sĕĭ veninoşĭ ?

Călcarea cu voe a obligaţiunilor unuĭ contract de onóre şi de caracter.

Şi în acest cas, pentru noĭ dobrogeniĭ, or-ce contract cu Presa, ce şi-a uitat solia ce are, de a predica adevĕrul şi dreptatea rĕmâne nul şi neavenit.

Un dobrogean

(*"Centrul Dobrogei"*, I, nr. 21, 26 octombrie 1898: 1)

www.ziuaconstanta.ro

118

CANALUL DINTRE DUNĂRE ŞI M. NEAGRĂ

În *"Revue Industrielle"* de la 22 Oct. a.c. ce apare în Paris citim următoarele:

Un canal în lungime de 55 kilometri, care va pune în comunicaţie directă Cerna-Vodă cu Constanţa, va presinta un deosebit avantagiŭ, căcĭ va scurta treĭ zile durata navigaţieĭ pentru mărfurile carĭ es actualmente prin gurile Dunăreĭ şi se îndreaptă către Bosfor şi Marea Mediterană.

Dupĕ un studiu al d-luĭ inginer *B. G. Assan,* [114] din Bucureştĭ, acest canal nu va costa maĭ mult de 20 milioane saŭ maĭ mult cu 25 la sută, ţinênd socoteală de cheltuelile de întreţinere şi amortisment.

Calculele sunt basate pe tonagiul corăbiilor carĭ plătesc taxa trecereĭ prin gurile Dunăreĭ. Mişcarea se ridică la suma de patru milioane tone pe an şi represintă jumĕtate din tonagiul canaluluĭ de Suez. Această întreprindere, adaogă numita revistă, se presintă în condiţiunĭ excepţional de favorabile, ţinênd seamă că guvernul român cheltueşte actualmente maĭ mult de 40 milioane de francĭ, pentru a face din Constanţa cel d'întâi port al Măreĭ Negre.

Lucrările portuluĭ sunt confiate caseĭ francese "Hallier" şi săparea canaluluĭ, va putea fi terminată în 4 anĭ, adică în acelaş timp, cu terminarea complectă a lucrărilor portuluĭ, căcĭ, maĭ mult din jumĕtatea canaluluĭ se găseşte d'asupra etiagiuluĭ Dunăreĭ unde există o veche albie a acestuĭ mare fluviŭ, singurul care străbate Europa de la Apus spre răsărit.

Este de mare interes zice *"Revue Industrielle"*, de a apela la atenţiunea antreprenorilor francezĭ asupra acesteĭ lucrărĭ care, în curênd va fi pusă în execuţiune.

(*"Vocea Dobrogei"*, II, nr. 29, 22 decembrie 1898: 2)

www.ziuaconstanta.ro

1899

119

REGIMUL LIBERAL ÎN DOBROGEA

VI

Două documente

Aveam de gând să încheem seria articolelor de sub acest titlu[115] cu o recapitulare a subjectelor ce am tratat, după ce am fi vorbit despre cele ce am făgăduit: adecă de administraţia din judeţ a comunelor urbane şi rurale, unde s'aŭ comis până şi ingerinţe ce nu pot fi cualificate de cât ca criminale, spre a se putea numi primarĭ ómenĭ aĭ prefectuluĭ, strĕinĭ cu desăvârşire de localitate, până şi din ceĭ înfieraţĭ de justiţie, cum e cazul la importanta comună Musurat; dar, evenimentele ce se precipită ne silesc a ne opri spre a ne ocupa de cestiunile de actualitate.

S'aŭ produs în viaţa noastră politică dobrogeană următórele fapte, care vorbesc celor ce vor să audă, maĭ bine, maĭ desluşit şi maĭ tare de cât orĭ-ce am putea noĭ face, spre deşteptarea celor de la centru.

Fruntaşiĭ judeţuluĭ şi oraşuluĭ nostru Constanţa, bărbaţĭ liniştiţĭ, destul de vêrstnicĭ, Românĭ bunĭ, oamenĭ cu posiţiunĭ sociale înalte; proprietarĭ marĭ, cu dor şi răspundere de viitorul Dobrogeĭ, s'aŭ întrunit şi sfătuit asupra situaţiuneĭ, luând hotărîri de cea maĭ mare importanţă pentru viitorul provincieĭ.

Iată apelul ce eĭ aŭ adresat Dobrogenilor:

Iubiţĭ cetăţenĭ aĭ Dobrogeĭ,

De şi sunt 20 de anĭ trecuţĭ de când această provincie de baştină românească s'a reîncorporat la Patria-mumă, totuşi regimul excepţional care ne guvernează, în loc ca să se îndulcéscă, el se înăspreşte tot maĭ mult întârziând opera de romanizare.

Cetăţenĭ,

Spiritul public de aci este de mult ajuns la maturitate. Cu toţiĭ suntem pătrunşĭ de drepturile şi sarcinele ce le avem.

Graţie legilor cari ne cârmuesc, orĭ-ce mişcare generoasă este înţeleasă, orĭ-ce avênt patriotic este adumbrit.

Este o primejdie starea aceasta de lucrurĭ pentru întărirea ideeĭ de Stat român în dreapta Dunăreĭ.

Suntem adĭ într'o stare maĭ precară de cât în momentul alipireĭ acesteĭ provinciĭ.

Avem dar datoria, în interesul nostru şi al demnităţeĭ Statuluĭ român, să stăruim din răsputerĭ ca să intrăm şi pe calea drepturilor în viaţa politică comună a patrieĭ, iar nu numaĭ pe calea datoriilor şi a sarcinelor, ca până acum.

Cetăţenĭ,

Dacă şi *voĭ* ca şi *noĭ* cugetaţĭ şi simţiţĭ ast-fel, vĕ rugăm să vĕ grăbiţĭ a vĕ întruni Duminică 21 Martie curent, orele 2 p.m., în Constanţa, *Sala Capato,* spre a ne consfătuĭ asupra situaţieĭ.

Acest apel este iscălit de d-niĭ: Colonel Kiriţescu, general Dunca, foştĭ prefecţĭ aĭ Constanţeĭ; d-l C. Pariano, consilier judeţian, fost Preşedinte al consiliuluĭ judeţian, fost deputat şi prefect, d-l M. Coiciu, fost Primar al Constanţeĭ, d-l I. Movilă, fost prefect[116], cel maĭ mare proprietar rural în Dobrogea, şi d-l Vasile M. Cogălniceanu, actual deputat, publicist, fost administrator în Dobrogea.

Aţĭ înţeles domnilor de la cârma Statuluĭ? Aceasta e situaţiunea: *"Suntem astă-dĭ într'o stare maĭ precară [117]de cât în momentul alipireĭ acesteĭ provinciĭ ".*

Constatarea nu vine nicĭ de la paraponisiţĭ, nicĭ de la opozanţĭ – Dobrogeniĭ nu fac politică generală de partid – ci de la singuriĭ Românĭ independenţĭ din Metropola Dobrogeĭ.

Nu ne credeţĭ pe noĭ, veţĭ fi siliţĭ a cerceta cauzele ce aŭ motovat apelul de maĭ sus.

www.ziuaconstanta.ro

*
* *

Al doilea document este o reclamaţiune pe care fruntaşii celor-l'alte naţionalităţi – străini cu desăvârşire politicei – aŭ adresat-o d-luĭ ministru de Interne, în chestiunea noilor taxe comunale, impuse în virtutea legeĭ maximuluĭ.

Putem spune, de la noĭ, că această petiţie, subscrisă de sute de inşĭ, este dictată de unul din fruntaşiĭ indigenĭ. Aceasta spre a nu se zice că e aci vreun amestec străin de păsurile locuitorilor.

Iată şi acest apel al populaţiuneĭ autohtone:

Domnule Ministru,

Luând cunoştinţă din ziarul local "Constanţa" de la 21 Februarie de noile taxe votate de consiliul comuneĭ nóstre Constanţa, în diua de 26 Ianuare a.c. respectuoşĭ venim a supune D-v. următoarele:

Bugetele comuneĭ Constanţa, pornind de la cifra de 33.000 leĭ, în primul an după ocupaţiune, s'aŭ urcat mereŭ, ajungând pe aniĭ din urmă la 600.000 leĭ, venitură şi cheltuielĭ.

Noul consiliŭ comunal a pus aprópe întreg maximul taxelor pe toate articolele de consumaţiune, iar dările proporţionale le-a urcat la 3 decimĭ şi 3 la sută asupra veniturilor din proprietăţĭ; ast-fel, bugetul întocmit se presintă d-v. cu enorma cifră de 1 milion şi 400 miĭ leĭ la venitură, ceea ce e în absolută disproporţie cu desvoltarea normală a lucrurilor şi cu puterile noastre.

Dacă consideraţĭ, Domnule Ministru, că oraşul nostru are o populaţiune de 10.400 locuitorĭ, saŭ în cifră rotundă 10.000 suflete, dările comunale revin la câte 7 napoleonĭ de fie-care suflet; iar dacă scoatem locuitoriĭ asupra cărora dările impuse apasă prea puţin, cum e populaţia nestabilă muncitoare, împreună cu copiĭ şi servitoriĭ, remânem aproximativ 2.000 familiĭ care trebue să suportăm colosala sumă ce, pe baza evaluărilor bugetare, se proectează la cheltuelĭ: adecă câte 700 leĭ de fie-care din noĭ, ceea ce veţĭ conveni şi D-vs. că e prea mult.

Scăpênd terminul ce se dice că e ficsat prin lege, pentru a adresa reclamaţiunea noastră la însuşĭ consiliul comunal din pricină că decizia respectivă n'a fost afişată prin oraş, cum s'a obicĭnuit altă-dată la impunerea de tacse, alergăm la d-v şi vĕ rugăm, d-le Ministru să bine-voiţĭ a nu aproba tacsele votate, fiind prea oneroase, imposibil de suportat pentru marea majoritate a oraşuluĭ.

Vedeţĭ Domnule Ministru! După socoteala Dobrogenilor, Capitala Ţăreĭ, Bucureştiul, care are 250.000 suflete, ar trebui să aibă un buget de 35 milioane leĭ, şi noĭ ştim că nu e decât de vre-o 12 milioane; ceea ce va să dică că dările comunale de acolo sunt de treĭ orĭ maĭ micĭ, de cât cele puse asupra *"păgânilor"* din Constanţa.

*
* *

În aceste douĕ documente se oglindeşte destul de clar starea în care am ajuns cu oameniĭ carĭ n'aŭ ce pĭerde, puşĭ aci în capul trebilor publice dobrogene.

Nu rĕmâne Dobrogenilor patrioţĭ de cât să se constitue într'o asociaţiune, de sigur politică, care ar avea de scop să facă ceea ce noĭ, cu biata noastră foaie, n'am putut face nicĭ o-dată: ca constatările şi plîngerile Dobrogenilor să parvie la audul Maiestăţiĭ Sale Regeluĭ, Căruia incumbă datoria de a priveghea ca Dobrogea să nu ajungă în halul în care Basarabia ne-a fost răpită.

Înfiinţarea acesteĭ asociaţiunĭ va fi singurul merit ce se poate a scrie la activul administraţieĭ actuale dobrogene.

P. GRIGORESCU

(*"Constanţa"*, IX, Nr. 291, 14 martie 1899: 1-2)

120

POLITICA ÎN DOBROGEA

Într'o informaţie dată din Constanţa şi publicată maĭ deunădi de unul din ziarele guvernamentale din Bucureştĭ s'a scris că cetăţeniĭ acestuĭ oraş ar fi decis formarea unuĭ club politic conservator.

Zelosul informator al ziaruluĭ oficios a luat dorinţa sa drept realitate. Nu s'a decis nimica aşa ceva.

Înfiinţarea unuĭ club cu colorit politic, maĭ ales conservator, – acum când sunt conservatoriĭ la putere

www.ziuaconstanta.ro

– n'ar avea nicĭ-o noimă. Locuitoriĭ indigenĭ a Dobrogeĭ neputênd ţinea nicĭ de cald nicĭ de frig regimurilor ce alternativ guvernează ţara, ar fi lucru fără nicĭ un rost, dacă nu chiar periculos, pentru eĭ, boirea lor cu culorile partidelor politice din ţară.

Aceasta am spus'o în nenumĕrate rânduri şi am dovedit'o cu ţinuta noastră întreagă, necăutând să facem, printre autohtoniĭ Dobrogeĭ, adepţi pentru partidul ale căruia ideĭ le profesăm. – Ne pare rău că maĭ trebue să revenim asupra atâtor declaraţiĭ ce am făcut.

Românіĭ veniţi aicĭ de peste Dunăre şi de peste hotare, fie foştĭ funcţionarĭ, fie profesionişti, comercianţĭ saŭ cultivatorĭ, economĭ şi plugarĭ, pot face orĭ-ce politică. Nimenea nu s'a interesat, până în timpul din urmă, căreĭ grupărĭ politice aŭ aparţinut şi ce sentimente intime aŭ cultivat.

Atâtea manifeste oficiale, între carĭ circulara dată de d-l Colonel Chiriţescu. la numirea sa ca prefect al judeţuluĭ Constanţa, aŭ esplicat îndestul de bine norma politică ce de atâta timp s'a urmat, cu privire la numirile de slujbaşĭ, maĭ cu seamă.

Singurul lucru ce s'ar putea face, fără a indispune pe nimenea, fără a se înstreina simpatiile guvernelor pentru Dobrogea, ar fi înfiinţarea unuĭ, fie dis *club politic*, compus din toţĭ aceĭ carĭ doresc şi vor să lucrede pentru desfiinţarea regimuluĭ escepţional ce ne guverneadă şi pentru încorporarea definitivă a provincieĭ la Patria-mumă. – Atât şi nimic maĭ mult, deocamdată.

Vom vedea în urmă ce avem de făcut. Cei ce aŭ asistat la întrunirea pentru drepturile politice din Constanţa, aŭ vĕdut că cestiunea este destul de coaptă, ca să dicem aşa: pot lua orĭ-ce iniţiativă.

Noĭ, de acum dece anĭ am combătut orĭ-ce diferenţiare pe cestiĭ de credinţe politice.

Dobrogeniĭ vechĭ 'şĭ aduc aminte de toate silinţele ce ne-am dat, începând cu primul numĕr al ziaruluĭ nostru, a desbăra pe confraţiĭ de pe atuncĭ, din Constanţa şi Tulcea, de o deprindere atât de păgubitoare pentru interesele noastre acesteĭ provinciĭ cu culorile de tot feliul ale diferitelor partide şi grupurĭ politice din ţară, – angajându'ĭ pe toţĭ a lucra numaĭ pentru *românism şi prosperitatea economică* a provincieĭ cisdunărene.

Graţie simţuluĭ feciorelnic al Dobrogenilor, propaganda noastră a prins. Astădĭ toată lumea e de acord că nu trebue şi nu se face politică în Dobrogea, alta de cât acea a intereselor locale.

Eată, în această privinţă, o declaraţie lămurită a ziaruluĭ cel maĭ serios din câte a esistat până acum în capitala judeţuluĭ vecin.

Confratele *"Istrul"*, în primul seŭ articol de la 25 Aprilie a. c. respundênd diaruluĭ *"Adevĕrul"*, la atacurile ce s'aŭ adus prefectuluĭ Neniţescu, pentru remânerea sa în slujbă, sub conservatorĭ scrie:

De şi ca dobrogenĭ nu facem politică în sensul ce se da acestuĭ cuvênt în ţară, totuşĭ ca românĭ, ca oamenĭ ale căror interese sunt strâns legate de mersul treburilor din ţară şi maĭ ales că uniĭ dintre noĭ 'şĭ aŭ obârşia dincolo de Dunărea, fie-care din noĭ avem simpatiile şi antipatiile noastre care ne silesc a gravita în jurul uneĭ saŭ alteĭ din cele douĭ partide politice din care face parte marea majoritate a cetăţenilor ţăreĭ şi la ocasie ne grăbim a ne exprima sentimentele noastre faţă cu una saŭ alta din acele două partide ceia ce adesea orĭ provoca discuţiunĭ între noĭ, care totuşĭ nu ţin de cât o clipă căcĭ îndată ce eşim de pe tărâmul discuţiuneĭ şi aruncând ochiĭ în jurul nostru vedem situaţia în care ne aflăm noĭ românіĭ din Dobrogea, înconjuraţi de neamurĭ străine, din carĭ unile se luptă în potriva noastră şi nu se sfiesc, a da pe faţă sentimentele lor antiromâneştĭ, înţelegem că noĭ aci în Dobrogea nu putem fi nicĭ liberalĭ nicĭ conservatorĭ, ci pur şi simplu românĭ şi atâta tot.

În lupta ce se dă între noĭ şi adversariĭ noştri şi până vom isbuti a face ca aspiraţiunile noastre se devină realităţĭ noĭ avem absoluta necesitate de sprijinul guvernuluĭ şi de o administraţie cinstită şi maĭ presus de toate românească.

De aceia orĭ de câte orĭ am avut o atare administraţiune ne-am grăbit cu toţĭ să'ĭ dăm sprijinul nostru şi să conlucrăm pentru a aduce la îndeplinire opera de regenerare a acesteĭ provinciĭ fără a ţine compt căreĭ culorĭ politice aparţin ceĭ puşĭ în capul administraţieĭ şi guvernul ce i-a rânduit şi tot pentru acest motiv am combătut administraţiile rele şi guvernele sub care ele aŭ funcţionat fără a voi să ţinem compt dacă acele guverne a fost conservatoare saŭ liberale.

Aşa de pildă noĭ în ceia ce ne priveşte personal, de şi am profesat în tot-d'auna principiĭ conservatoare, şi când împrejurărĭ ne-a făcut să ne strămutăm în ţară am combătut în rîndurile Partiduluĭ Conservator, aci în Dobrogea am lăsat la o parte credinţele noastre politice şi am blamat administraţia unor prefecţĭ conservatorĭ ale căror procedeurĭ eraŭ contrare tendinţelor şi aspiraţiunilor noastre naţionale.

Colecţia[118] ziaruluĭ nostru e de faţă, spre a mărturisi că în tot timpul, de dece anĭ, de când foaia noastră apare, n'am servit de cât interesele *Românismuluĭ*, fără privire la culoarea politică a guvernanţilor ce ne-aŭ administrat. Aşa am înţeles noĭ partea de devotament pe care am putut'o sacrifica pentru binele general.

(*"Constanţa"*, IX, Nr. 297, 2 mai 1899: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

121

ATENEUL DIN CONSTANŢA

Aflăm cu plăcere că numărul membrilor carĭ au aderat la înfiinţarea unuĭ Ateneŭ în Constanţa a ajuns la cifra de 101, cifră care arată că este venit momentul ca şi la noĭ să existe o asemenea societate sciinţifică.

Duminică 23 Maiŭ a. c. fiind prima convocare a membrilor; din causă că nu s'aŭ întrunit un numĕr indestulător de membri şi fiind-că era la ordinea zileĭ votarea statutelor, s'a întocmit următorul:

Proces-Verbal

Astă-zĭ 23 Maiŭ 1899, sub-semnaţiĭ întrunindu-ne în Casinul Comunal pentru a discuta şi înfiinţa un Ateneŭ în Constanţa, şi

Avênd în vedere că nu ne am putut întruni în numĕr indestulător am decis:

A se amâna discuţiunea aceasta pentru ziua de 7 Iunie a. c. ora 3 p. m. pentru când autorisăm şi rugăm pe d. Ión Berberianu ca să facă invitaţiuni personale tuturor acelor ce au sub-scris în convocarea pentru astă-zĭ.

M. Koiciu, G. Biciola, Căpit. Ianculescu, Căpitan Isak, Emil Flavian, P. Vulcan, Căpitan Casacincu, I. G. Panaitescu, Ión Berberianu , Al. Bogsa, Al. Malcocĭ Petrescu, Căpitan M. E. Ionescu, Căpitan C. Dăscălescu, M. Sigeti, Gr. Mălinescu, N. Simizianu, Virgil Andronescu , V. Danu, Locot. M. D. Ionescu.

*

* *

La ceĭ maĭ mulţĭ din abonaţiĭ noştrĭ espirându-le abonamentul la 1 ale luneĭ curente Aprilie, rugăm cu insistenţă, atât pe ceĭ ce ne-aŭ remas datorĭ anul întreg, cât şi pe ceĭ al căror abonament începe din noŭ, să bine-voiască a ne plăti costul de 10 leĭ, ceĭ din afară prin mandat poştal, care nu costă de cât 25 banĭ la toţĭ factoriĭ poştalĭ ruralĭ şi primăriele din judeţ, iar ceĭ din oraş la presentarea încasatoruluĭ nostru Négu Rădulescu. – D-niĭ carĭ aŭ primit ziarul gratis 'ĭ rugăm să ne plătească pe viitor cheltuielile ce suportăm nemaĭ permiţêndu-ne a le face această favoare, mai ales că avem de gând să tipărim ziarul la una din tipografiele locale.

(*"Constanţa"*, IX, Nr. 301, 30 mai 1899: 3)

122

LIPSA ÎN DOBROGEA

Prin decret regal s'aŭ sesizat consiliile judeţene din ţară, spre a avisa la măsurile ce sunt de luat pentru venirea în ajutorul populaţiuneĭ rurale greŭ isbită, amenințată de foame şi perderea vitelor, în urma seceteĭ nemaĭ pomenite ce a bântuit peste toată ţara.

Din prevederile guvernuluĭ sunt excluse cele douĕ districte din care se compune provincia noastră, Tulcea şi Constanţa. În decretul de sesizare şi circulara ministerială, adresată prefecţilor, publicată de ziarele bucureştene, se spune curat: "Afară de consiliile judeţelor Tulcea şi Constanţa." S'ar crede, din neluarea nicĭ uneĭ măsurĭ până acum în provincia noastră, că Dobrogeniĭ nu sunt nicĭ-o trebuinţă de ajutorul statuluĭ! Şi cu toate aceste, aicĭ lipsa e maĭ mare şi maĭ înteţitoare, credem noĭ, de cât orĭ unde în restul ţereĭ.

Suntem aproape siguri că ambiĭ prefecţĭ aĭ districtelor dobrogene şi-aŭ făcut datoria la timp, raportând că în 7 din 9 plăşĭ ale Dobrogeĭ, câmpurile de cultură, fânețe şi păşunĭ, sunt arse, sterpe de orĭ-ce vegetaţiune herbacee; că vitele marĭ mugesc de foame şi sete şi că cele micĭ se sting de boale epidemice, cârceag şi vĕrsat, de care sunt pline oile din câte-va comune din plasa Mangalia; că, lipsind nutreţurile vechĭ, perspectiva e înfiorătoare pentru iarna ce vine; în fine că, cel puţin 80 procente, locuitoriĭ din sute de sate n'aŭ de pe acum, absolut nicĭ-o provisiune de hrană, – că deja multe familiĭ, prea multe din satele tătare, germane şi din cele noĭ românești de pe graniţele Bulgarieĭ, 'şĭ duc viaţa chinuită cu câte o strachină de lapte acru cu buruenĭ fierte.

Ziarul administraţieĭ din Tulcea, *"Istrul"*, recomandă locuitorilor să strângă şi să se nutrească cu *ciulinĭ*, de care cresc în abundenţă pe grindurile Delteĭ Dunăreĭ şi ar fi foarte buni pentru hrană.

În judeţul Constanţa lipsesc şi aceste rădăcinĭ; locuitoriĭ sunt amenințaţĭ de foamete. Iată de ce am zis noĭ că ajutorul statuluĭ e maĭ înteţitor aicĭ de cât orĭ unde în restul ţereĭ: Peste Dunăre e proprietatea şi cultura mare. Acolo, proprietariĭ şi arendaşiĭ, mulţĭ din săteniĭ fruntaşĭ, aŭ pătule cu porumb, pe care de sigur nu l'aŭ bătut nicĭ vîndut, în Maiŭ, epoca vînzăreĭ acesteĭ recolte, nicĭ n'aŭ cum 'l cheltui, neavênd nimic de

www.ziuaconstanta.ro

lucru, de cât vînzêndu'l s'aŭ dându'l în comptul munceĭ anilor viitorĭ.

În Dobrogea, afară de plasa Mangalia, în parte Medgidie şi Constanţa, maĭ nu esistă proprietatea mare, iar pe unde esisstă e afectată economieĭ de vite. Marĭĭ cultivatorĭ se pot numĕra pe degetele a douĕ mâinĭ, în toată provincia; şi nicĭ aceştia nu cultivă porumb şi meiŭ, aceste culturĭ nefiind destul de rentabile. Decĭ, nu poate esista aci nicĭ-o reservă de unde ţeranĭĭ s'ar putea ajuta, fie cu s'aŭ fără "presiune morală", preconizată de un confrate oficios din Capitală.

Dar chiar de ar fi asemenea deposite, ceea ce e riguros esact că nu sunt, în Dobrogea nu se cunosc încă învoelile agricole cu *angajarea munceĭ* pe aniĭ viitorĭ, la care ţeranul român de peste Dunăre are recurs în timp de nevoie.

Dacă nu plouă într'un an spre a se face recoltă, ţeranul dobrogean nu se poate ajuta nicĭ într'un chip; şi moare cu familia şi vitele luĭ, de boalele ce aduce lipsa de nutriţiune.

În Dobrogea, Bulgarĭĭ, Ruşiĭ, Românĭĭ indigenĭ,Tătarĭĭ maĭ cu seamă, nu seamănă de loc păpuşoiŭ, Nemţiĭ foarte puţin, cultivându'l nu se poate maĭ prost, şi vînzêndu'l iarna. Cultivatorĭĭ aparţinând celor douĕ din urmă naţionalităţĭ n'aŭ simţul de prevedere şi gospodărie economică destul de desvoltat: eĭ mănâncă tot, cheltuesc tot, din an în an, în mare parte nelăsând nicĭ reserva necesară pentru sămânţă, orĭ cât ar fi anul de îmbelşugat; eĭ cumpără totul din târg, Tătarĭĭ tot-d'a-una din prăvăliile săteştĭ, până şi cel din urmă capăt de aţă, dând în schimb, baniţă cu baniţă, productele din gropĭ s'aŭ hambare, tot-d'a-una rămânând goale la începutul primăvereĭ. Un an de lipsă ca cel actual, de care locuitorĭĭ actogenarĭ aĭ Dobrogeĭ n'aŭ maĭ pomenit, pe o regiune aşa de mare, 'ĭ găsesce absolut desarmaţĭ; – şi, cum nu sunt nicĭ destul de zbătătorĭ la muncă, vorbim de Tătarĭ, să se ducă dupĕ lucru la depărtărĭ, mor efectiv de foame, toată ziua lîngă o cafea din orz saŭ năut prăjit. Anul acesta de lipsă totală, aproape generală, venind dupĕ doĭ rĕĭ, toată populaţiunea Dobrogeĭ are nevoe de ajutor, însă'şĭ bulgarĭĭ ceĭ maĭ prevĕzătorĭ, despre care, se scie, că nu cumpără din comerciŭ de cât doar sarea necesară pentru casă şi vite şi că nu vînd recolta unuĭ an, cel maĭ puţin, până ce n'aŭ asigurat în hambare produsele recolteĭ curente.

Tot din cauza anilor rĕĭ, trecuţĭ, Românĭĭ n'aŭ nicĭ eĭ nicĭ-o reservă de păpuşoiŭ. Deosebit, ceĭ din satele noĭ, Olteniĭ aşezaţĭ de curênd pe marginile graniţeĭ, dinspre Bulgaria, nefăcênd de loc porumb anul trecut, sunt acum în lipsă complectă de ale mâncăreĭ, ceia ce i-a făcut să dea năvală la lucrările portuluĭ şi tuneluluĭ. Câţĭ nu încap se întorc plângând înapoĭ, grupurĭ-grupurĭ, dupĕ ce flămânzesc câte-va zile pe stradele oraşuluĭ.

Toată lumea a uitat deja de vite, îngrijindu-se de ce poate aduce ziua de mâine.

Starea şi împrejurările sunt aşa dupĕ cum le descriem noĭ, în toată Dobrogea, afară de regiunea plăşeĭ Silistra-Nouă, unde cultura cerealelor e foarte restrînsă, localitatea[119] fiind în mare parte păduroasă, suprafeţele cultivate fiind micĭ.

În judeţul vecin, Tulcea, sunt cel puţin păduri, podgoriĭ, pescăriĭ, tutunăriĭ şi multe alte industriĭ derivate; în Constanţa nu e, de la pădurile Babadaguluĭ şi până la graniţa Bulgară, de cât o câmpie arsă, fără umbră şi adăpost, contra arşiţeĭ solare, de cât din când în când, grămezile de lut, împrejmuite cu băligar, numite sate tătăreştĭ, unde se pot desvolta şi întinde epidemiele cele maĭ distrugĕtoare, de oamenĭ şi vite.

Guvernul să ia mĕsurĭ urgente în consecinţă, înainte de a se începe devorarea cadavrelor de vite la care parte din populaţia Dobrogeĭ, deprinsă, va fi nevoită a se deda.

P. GRIGORESCU

(*"Constanţa"*, IX, nr. 303, 13 iunie 1899: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

1900

123

O PROPUNERE

Nicĭ odată în ţara noastră nu s'a simţit ca acum efectele mizerieĭ crude.

Sătenii din judeţul Constanţa riscă a muri de foame şi frig în cursul acesteĭ erne, dacă simţimîntul solidarităţeĭ nu ne va mişca pe noĭ orăşeniĭ, dacă nu ne vom grăbi a le întinde o mână binevoitoare de fraţĭ în suferinţă.[120]

Să dovedim dar că suferinţa înalţă moralul omuluĭ şi 'l îndeamnă la nobile sacrificiĭ, pentru a salva pe nenorociţĭ!

Ţăraniĭ, clasă producătoare, sunt adevĕratele albine ale ţăreĭ noastre agricole, eĭ fac prosperitatea oraşelor. Dovada o avem acuma când mizeria plugarilor a adus mizeria oraşelor.

Noĭ orăşeniĭ la rîndul nostru, să ne unim pentru a scăpa din mizerie ţărănimea suferindă; căcĭ înviorarea ţăranuluĭ va reda viaţă şi prosperitatea oraşelor.

Ajutoarele oficiale nu vor putea satisface în totul marile nevoĭ ale ţăranilor, carĭ se zbat în agonia mizerieĭ. Iniţiativa privată trebue să se afirme. Prin urmare propun:

Revista "Ovidiu" să deschidă o listă permanentă de subscripţiunĭ, în scop de a aduna fonduri destinate a ajuta numaĭ ţărănimea. La prima întrunire a Cercului Literar Ovidiu să se institue un comitet care să caute a înfiinţă o colectă publică permanentă, menită a crea un fond însemnat, care să stea consemnat, pentru a se putea ajuta în momente critice populaţia agricolă săracă.

Cele maĭ micĭ cotizaţiunĭ sunt primite. Suma consemnată şi modul distribuireĭ se va publica mereŭ în fie-care numĕr al revisteĭ *"Ovidiu"*. Publicul va fi ţinut în corent de modul constituireĭ comitetuluĭ şi de mersul lucrărilor luĭ.

Obţinând un fond permanent menit a uşura suferinţele sătenilor greŭ încercaţĭ de inundaţiunĭ, încendiĭ, boale, secete etc. iniţiativa privată va fi la înălţimea eĭ. Statul nu poate uşura la timp toate suferinţele semenilor noştriĭ. Iniţiativa privată să se afirme dar!

Cetăţeanul cel maĭ puţin avut cheltueşte sume relativ însemnate pentru distracţiunĭ aproape zilnice. Să ne deprindem dar a sacrifica o mică parte din prisosul nostru pentru a ajuta pe nenorociţĭ. Ca să simţim suprema mulţumire sufletească, că am contribuit la ajutorarea nenorociţilor; să ne dăm mâna pentru a săvîrşi o operă caritabilă şi multe rane se vor vindeca.

Alexandru A. BELCIK
Constanţa, 17 Decembrie 1900

(*"Ovidiu"*, II, nr. 6, 7, 8, 1 februarie 1900: 73-74)

124

CE VOIM ?

Apărem pe arena publicităţeĭ, mânaţĭ de dorul de a atrage atenţia opinieĭ publice şi în special a conducĕtorilor ţĕreĭ asupra acesteĭ părţĭ a Românieĭ.

www.ziuaconstanta.ro

Vom arata rănile cauzate Dobrogeĭ de nelegiuita administraţie de până erĭ, vom expune faptele în toată goliciunea lor, cerênd guvernuluĭ a pedepsi fără cruţare pe toţĭ aceĭ care aŭ abuzat de poziţia lor oficială, şi aceasta spre a se da pildă celor ce sunt şi vor fi investiţĭ cu mantia oficialităţeĭ în Dobrogea.

Să nu maĭ aibă fiinţă regimul bunuluĭ plac!

Să se acorde şi Dobrogenilor drepturĭ – destul timp perdutu-s'a cu regimul escepţional, cauza tuturor urgiilor suferite de acest blând popor.

Suntem doritorĭ de a vedea domnind buna armonie între naţionalităţile Dobrogeĭ – aceasta fiind spre fala şi tăria ţĕreĭ.

Cerem aplicarea legeĭ de o potrivă la toţĭ, războĭ sentimentelor ostile iar nu raseĭ şi ceĭ bănuiţĭ la carantină; iar prin şcolĭ să altoim în românéştĭ aspiraţiĭ tinerele generaţiunĭ.

Vom înfiera reclama făurită în atingerea scopurilor egoiste, faţă cu acţiunea patriotică.

Dorim de a vedea continuată acea eră glorioasă în care s'a făcut tot ceea ce vedem de seamă în Dobrogea.

Arăta-vom măsurile de luat vom fi fericiţĭ de vom reuşi să atragem atenţia preseĭ, opinieĭ publice şi a bărbaţilor de stat – asupra Dobrogeĭ.

Şi noĭ, de şi aparţinem principiilor politiceĭ liberale, noĭ vom aplauda ce întâi actele bune făptuite de actuala cârmuire, după cum cu energie vom protesta la călcarea legeĭ; fiind consci de misiunea noastră ca românĭ.

Decĭ ne adresăm tuturor oamenilor de bine, facem abstracţie de consideraţiunĭ politice saŭ de rasă; suferinţele îndurate până erĭ să ne călăuzească şi să ne înbărbăteze ca mână în mână cu toţiĭ să muncim frăţesce la propăşirea Dobrogeĭ.

Şi, conscĭĭ de drepturĭ ca şi de datoriĭ – noĭ Dobrogeniĭ – ne adresăm fraţilor din ţară cărora le cerem ***aplicarea regimuluĭ constituţional*** *– să pună şi eĭ obolul munceĭ lor pentru propăşirea nuoeĭ provinciĭ.*

Redacţiunea

(*"Dobrogea"*, I, nr. 1, 16 noiembrie 1900: 1)

125

DELEGAŢIA JUDEŢIANĂ LA M. S. REGELE

Zilele astea, delegaţia judeţeană conform art. 42 din legea organisăreĭ Dobrogeĭ, se va presenta atât d-luĭ Ministru de Interne cât şi M. S. Regeluĭ, spre a expune starea judeţuluĭ Tulcea – doleanţele poporuluĭ.

Actul acesta presintă o mare importanţă, căcĭ odată pe an Dobrogeniĭ prin delegaţiĭ lor oficialĭ, pot vorbi M. S. Regeluĭ.

Acéstă delegaţiune se compune din dd. Ulise Caravia, M. Ciortan, Chiru Chiteff şi Martin Ratchi; toţĭ proprietarĭ şi marĭ comercianţĭ.

La voĭ, delegaţiune judeţeană, azĭ poporul Dobrogean îşĭ are privirile; de la înţelepciunea expunereĭ vóstre depinde, deslegarea tuturor chestiunilor vitale la propăşirea acesteĭ părţĭ a Românieĭ.

Menirea vóstră nu este numaĭ a arăta că azĭ aci la Tulcea liniştea domneşte graţie aplicăreĭ legilor; ci, a cere măsurĭ asigurătóre şi pentru viitor, intrare în Constituţie.

Fiţĭ ecoul nostru în a arăta că am fost uitaţĭ de lume, scoşĭ din regimul legal, daţĭ pradă spre esploatare bandeĭ Nenesciene care în numele scump al patrieĭ a torturat şi jefuit în scopul determinant al românisăreĭ puilor de leĭ ... noĭ.

Expuneţĭ că emigrările populaţiuneĭ în trecut aŭ avut drept causă numaĭ mizeriile regimuluĭ bunuluĭ plac, din lipsă de control!

Cereţĭ anchetarea actelor criminale, darea în judecată a acelor care le-aŭ făptuit, cereţĭ controlul guvernanţilor.

Arătaţĭ că Dobrogea va propăşi numaĭ atuncĭ când regimul constituţional va avea fiinţă.

Arătaţĭ dorinţa poporuluĭ Dobrogean de a suporta cu fraţiĭ din ţară aceaşĭ sórtă în lume, de a munci la propăşirea generală spre gloria Românieĭ.

Şi îndepliniţi-vă marea datorie de a arăta câtă iubire, dragoste şi veneraţiune pórtă Dobrogeniĭ M. S. Regeluĭ şi Augusteĭ Dinastiĭ.

www.ziuaconstanta.ro

Imploraţi M. S. Regeluĭ care ne-a dat dreptul de a trăĭ, a fi trataţi ca ómenĭ.

Delegaţie judeţeană, fiĭ norocósă; la reîntórcere adu *ramura de măslin* semnul salvăreĭ, că fraţiĭ se preocupă de sórta nóstră.

P. GEORGESCU

(*"Dobrogea"*, I, nr. 2, 26 noiembrie 1900: 1)

126

REUNIUNEA *"ARMONICA-LITERARĂ"*

Din iniţiativa unui comitet, încă din anul trecut s'a înfiinţat în Tulcea, o societate armonică-literară, în scop de a procura distracţiĭ intelectuale de carĭ, cu desăvârşire era lipsit acest oraş.

Întrunirile reuniuneĭ se ţin regulat de două orĭ pe septămînă. Lunea şi Vinerea orele 5 seara, în localul şcóleĭ de băieţĭ No. 1; când se fac obicinuitele corurĭ, carĭ sunt cercetate de tot ce are Tulcea maĭ cult şi distins.

Până în present, numărul membrilor trece de o sută.

Comitetul reuniuneĭ se compune din: Preşedinte, Prea Cucernicia Sa Pr. Gheorghiu, vice-preşedinte d. G. Iuga, secretar d. Const. Moisilă, casier d. Popescu; iar ca membrĭ: d-ra Munteanu şi dd. L-t Stoica. M. Spacovicĭ, Carol Strasser şi Pr. V. Vasilescu.

Corul reuniuneĭ este cu totul sub conducerea inteligentă şi cu totul desinteresată a profesoruluĭ M. Spacovicĭ, un bun şi apreciat muzicant.

La timp vom publica seria conferinţelor anunţate.

Nu credem de prisos a spune că taxa fiind fórte mică 1 leŭ pentru înscrierea şi 50 banĭ cotisaţia lunară, face posibilă înscrierea în acest cerc cultural a ori căruia, abstracţie făcêndu-se de clasă sau naţionalitate; pentru cari se cuvine tótă laudă, comitetuluĭ. Promiţênd ca într'un viitor număr să revenim asupra inportanţeĭ acestor feluri de reuniunĭ din punct de vedere şi naţional şi cultural; îndemnăm pe toţĭ iubitoriĭ de musică şi literatură a se înscriĭ ca membrĭ la această reuniune.

(*"Dobrogea"*, I, nr. 2, 26 noiembrie 1900: 4)

127

MEMORIU PRESENTAT DE DELEGAŢIUNEA JUDEŢEANĂ DIN TULCEA M. S. REGELUI

SIRE,

Delegaţiunea consiliuluĭ general al judeţuluĭ Tulcea, profitând de prerogativa acordată de art. 42 al legeĭ organice dobrogene şi pătrunsă de cel maĭ profund respect vine a depune la picioarele ***Majestăţeĭ - Vóstre*** *împreună cu sentimentele sale de gratitudine şi de recunoştinţă pentru ceĭ 22 de anĭ de linişte care aŭ asigurat ţăreĭ un progres neîntrerupt, situaţia de faţă a judeţuluĭ şi dorinţele ce le nutresc pentru viitor cetăţeniĭ românĭ de la gurile Dunăreĭ.*

Situaţiunea financiară a judeţuluĭ nostru şi a comunelor sale, un moment sdruncinată prin lipsa anilor din urmă şi îngreuiată tot odată prin sporire de cheltueli neobicĭnuite a fost îngrădită la momentul oportun, împedecînd ast-fel consecinţele rele şi de tot soiul la care risipa poate aduce. Un spirit maĭ equitabil şi maĭ pătruns de realităţile practice a lucrurilor cu prevederĭ maĭ depărtate, a cuprins de curînd administraţiunea judeţuluĭ nostru şi o mână maĭ cumpănită, a uşurat situaţiunea precară şi aproape compromisă a comunelor şi a contribuabililor asupra cărora dările întârziate către stat şi datoriile particulare apăsau deja atât de greŭ, în cât vedem cu bucurie judeţul împreună cu populaţiunea sa, un moment oprite în loc, luând din noŭ mersul lor înainte într'un mod firesc şi plin de încredere în viitor .

www.ziuaconstanta.ro

SIRE,

Toate delegaţiunile acestuĭ judeţ, aŭ atras în tot-d'a-una privirile guvernuluĭ Majestăţeĭ-Vóstre asupra ramureĭ cea maĭ rodnică a bogăţiilor sale care se găseşte în bălţile şi apele numeróse ce le cuprinde şi care aduc statuluĭ venituri însemnate. Printre aceste bălţi, una cea maĭ importantă, Lacul Raselm, este ameninţat de a vedea bogăţiile sale istovindu-se în curând prin lipsa de îngrijire a comunicărilor ce le are atât cu Marea, cât şi cu Dunărea. Într'adevăr acest lac de apă sărată împrumutând printr'un canal natural, Dunovăţul, apă dulce de care sunt lacomĭ peştele de soiu, astă-zĭ se vede lipsit de tributul acestor ape binefăcătóre prin astuparea cursuluĭ Dunovăţuluĭ, în cât densitatea apelor sărate, mărită prin evaporaţiunea firească a suprafeţeĭ nu maĭ permite peştilor de soiŭ, traiu şi locuinţa în apele sale. Pentru aceste motive atât în interesul guvernuluĭ cât şi a populaţiuneĭ judeţuluĭ, care se îndeletniceşte cu pescuitul, rectificarea cursuluĭ Dunăvăţuluĭ se impune cu o urgenţă imediată.

Atinsă şi ea de o decadenţă simţitóre se găseşte şi capitala bălţilor Dobrogene, – Sulina, care prin forţa împrejurărilor şi a mersuluĭ fatal a progresuluĭ e lovită în sursele sale de viaţă.

În adevăr, îmbunătăţirile continue ce comisiunea europeană aduce anual cursuluĭ fluviuluĭ internaţional permite din ce în ce maĭ departe accesul în interior a vaselor de un tonagiŭ mare. Aceste odinióre staţionaŭ în Sulina, unde îşĭ complectaŭ navlul lor, iar astă-zĭ, graţie volumuluĭ maĭ mare de apă, acéstă operaţiune se îndeplineşte d'a dreptul în porturile Galaţilor şi a Brăileĭ. Pe de altă parte machinismul introdus de curând de câţĭ-va capitalişti spre a se pune la adăpostul grevelor, a scos din mâenile hamaluluĭ din port încărcările ce se maĭ ivesc încă şi pentru care se servesc acuma prin mijlocul unor elevatori gigantiĉ. Din şease miĭ de lucrătorĭ ce se găseaŭ în anume timpurĭ pe cheiul Sulineĭ, astăzĭ rămîn abea cincĭ-sute şi comerciul ce trăia din această viaţă activă, astă-zĭ a căzut în amorţire, înrâurind tot odată prin consecinţele fatale asupra tuturor ramurilor ale avuţieĭ locale.

Ne închinăm înaintea interesuluĭ obştesc şi mersuluĭ firesc al progresuluĭ în credinţă că această lipsă îşĭ găseşte compensaţiune în avantagele ce de sigur se revarsă asupra producătorilor din ţară, dar credem că orĭ-ce leac nu este absolut esclus şi ca măsurĭ nemerite dacă nu vor putea să redea Sulineĭ viaţa sa din trecut, totuşĭ vor putea înfrâna decadenţa sa desăvârşită. De aceea vedem cu încredere şi bucurie administraţiunea de astă-zĭ, îndreptând privirile sale asupra problemelor economice a judeţuluĭ şi aprobăm măsurile înţelepte ce se eaŭ, acordându-se o maĭ mare libertate comerciuluĭ, o protecţiune maĭ părintéscă lucrătorilor contra speculaţiunilor de tot soiu, precum şi ideea unuĭ bălciŭ anual, cum e cel din Chilia Basarabiană, care stabilindu-se în Sulina, ar face din acest oraş o piaţă ce ar servi schimbuluĭ produselor ţareĭ cu acela a Mareĭ Negre.

La această augmentare de viaţă a portuluĭ nostru maritim ar contribuĭ şi satele noĭ ce s'ar înfiinţa în Delta Dunăreĭ, scop pe care administraţiunea actuală îşĭ propune a'l urmări şi care presintă o importanţă atât etnică cât şi economică.

Pescuitul, acéstă ramură de producţiune mănósă e cu totul părăsită de elementul românesc, care prin obiceiul săŭ este dat esclusiv lucruluĭ câmpuluĭ.

Ar fi de dorit, cu tóte că iniţiaţiunea la acéstă meserie, cere timp şi reclamă o putere psihică deasupra mijlocie, ca populaţiunea din ţară să fie îndrumată spre acest sfîrşit şi de aceea credem nemerite vederile administraţiuneĭ de astăzĭ care preconisează ideea înfiinţăreĭ de sate pescăreştĭ în delta Dunăreĭ, locuite cu elemente româneştĭ aduse de pe marginea şi din bălţile Prutuluĭ şi obicĭnuite prin urmare cu clima şi nevoile apelor, cu mânuirea lopeţilor, pânzei şi a uneltelor de pescărie şi care presintă maĭ multe garanţiĭ de reuşită de cât dacă s'ar aduce din interiorul Dobrogeĭ, precum sunt cele ce se găsesc în instalaţiunile rudimentare din satele Carmen-Sylva şi Ferdinand şi a căror locuitorĭ posedând în interiorul Judeţuluĭ pământurĭ întinse nu pot considera aşezarea lor în deltă de cât ca vremelnică şi numaĭ pentru păşunarea vitelor lor, în timp de secetă.

Căcĭ pescăria va rĕmâne în tot-d'a-una îndeletnicirea principală a locuitorilor Delteĭ, iar cultura pământuluĭ nu va fi de cât o ocupaţiune laterală ameninţată în tot-d'a-una de inundaţiunea fluviuluĭ. Între adevĕr desecarea delteĭ e o problemă a căreĭ soluţiune o credem încă depărtată şi care cere capitaluri peste mĕsură de marĭ, şi un excedent de braţe pe care situaţia socială şi economică a ţĕreĭ în momentul de faţă, nu dă acesteĭ cestiunĭ o urgenţă imediată. În orĭ-ce caz, această desecare, dupĕ umilele nóstre părerĭ, nu se va putea şi nu va trebui să fie de cât parţială chiar în ziua când timpul va fi venit pentru asemenea întreprindere şi că va trebui mărginită la assanarea părţeĭ aşa zise Cetal şi insula Sf. George. Căcĭ inundaţiile bălţilor pe lângă că sunt neapărat trebuincióse pentru întreţinerea veniturilor pescăriilor statuluĭ, sunt tot-o-dată indispensabile pentru menţinerea uneĭ bune navigaţiunĭ pe Dunăre. Aceste ape revărsându-se pe o întindere mare şi reîntorcându-se încet şi treptat în fluviul de unde aŭ eşit, servesc ca un fel de reserve de apă ce întreţin continuŭ un volum suficient de apă, permiţând ast-fel urcarea pe Dunăre a vaselor de Mare în tot timpul anuluĭ. În acest sens prin urmare, credem că trebue înţeles axiomul arteĭ hydrografice care stabileşte că interesele navigaţiuneĭ sunt

www.ziuaconstanta.ro

opuse celor a agriculturei.

Pentru asigurarea în contra inundaţiunilor a unei părţi a insulei Sf. George, unde dupĕ opinea noastră trebue să se îndrepte încercările de assanare dorite, credem de mare folos ridicarea unei şosele ce ar servi tot-o-dată de dig, apărate în contra valurilor apei prin plantaţiuni dese, şi care pornind din punctul numit Ciamurlia ar ajunge la Ivancea trecênd prin Caraorman, desfăşurându-se pe o întindere de circa 30 de kilometri. Această şosea-dig pe lângă că ar pune un capăt inundaţiunilor Sulinei, ar asigura tot-o-dată culturei un teritoriu de mai multe mii de hectare de un pământ virgin şi de o bogăţie nespusă.

Aşa numai se va putea atinge scopul de a aşeza la gurile Dunărei colonii româneşti aduse din ţară, care graţie energiei inherente ale rasei vor prinde repede rădăcină în acest ungher depărtat şi vor asigura prin contactul lor cu cele-l'alte naţionalităţi, lăţirea limbei româneşti, formând tot-o-dată mortarul ce va închiega mozaica de popóre ce locuesc aceste părţi a ţărei.

Deja vedem cu bucurie un început făcut în acest sens şi în capul căruia s'a pus representantul actual a guvernului în localitate.

Sub auspiciile sale se înfiinţează o societate culturală care va aşeza în curând cinci şcóle mari Froebeliane, bine organizate, în cinci sate cele mai populate ale judeţului; căci ştiut este că de la primele îngrijiri a mumelor se înfiltrează în sufletele copiilor sentimentele ce vor cărmui mai târziu viaţa întreagă a viitorului bărbat.

Aceste şcóle vor îndeplini această menire şi vor suplini pe lângă copii Dobrogeni lipsa mamelor române întipărind în mintea fragetă a copilului tradiţia namului, iubirea ţărei şi a simţimêntului că el nu este strein în mijlocul poporului românesc.

SIRE,

Aceste sentimente, aceste idei care le vedem împărtăşite de administraţiunea de astă-dĭ, bine-venită printre noi, din causa blândeţei şi dreptăţei ocărmuirei sale faţă cu elementele eterogene din Dobrogea şi a căreia gândiri sănătoase şi cinstite e ferită tot-o-dată de ideologii tendenţioase şi primejdióse, credem pentru toţi, pare nouĕ vechi locuitori a soluluĭ şi devotaţi tronului Majestăţei-Voastre, mijlocul cel mai sigur şi cel nemerit spre a îndruma într'un mod nesimţit şi sigur viitorul acesteĭ provinciĭ spre ţelul ce'l visează ori şi ce bun român.

Dar ori şi ce încercare însă, şi munca cea mai crîncenă nu va putea înlocui binele nepreţuit ce ar isvori pentru judeţul nostru din infiinţarea unei căi ferate ce ar lega cu ţara acest membru amorţit acuma şi anemiat a trupului românesc, plin de viaţă însă şi de simţire în ziua când o arteră de fer l'ar lega cu inima însuşi a ţărei.

Această cale ferată inmulţind interesele reciproce prin legăturile multiple ale comerciului va apropia şi amesteca din ce în ce mai mult locuitorii acesteĭ provinciĭ care în vremea anotimpului, deslipită cu desăvêrşire de trunchiul patriei, perde simţimêntul traiului comun şi pare a fi o colonie depărtată, iar viaţa noastră o adevărată pribegie.

Pe lângă punerea în valóre a nesfârşitelor bogăţii ce se ascund în sub-solul Tulcean, această cale ferată va avea o consecinţă fericită asupra bunului mers al lucrurilor publice prin o mai apropiată cunoscinţă de faptele ce se pot desfăşura în acéstă provincie fără a putea străbate mai departe.

Până când guvernul ţărei, în înalta s'a înţelepciune, va judeca momentul oportun spre a majora şi această parte a ţărei, descindênd şi nouĕ porţile parlamentului român, acesta va fi mijlocul cel mai sigur pentru a feri în viitor judeţul nostru de urmările nenorocite ce atrage dupĕ sine greutatea firească a controluluĭ asupra funcţionarilor de toate treptele precum a fost judeţul Constanţa care mulţumită preumblărilor dese acelor ce deţin în mânele lor frânele guvernului nu a cunoscut zilele noastre de restrişte.

Căci încercări de tot soiul, ca un vênt rĕŭ aŭ trecut asupra acestuĭ judeţ şi a desnădăjduit un moment pe ceĭ mai bunĭ şi o mişcare îĭ a cuprins şi i-a împins a părăsi căminele lor, pământul unde dorm ósele strămbunilor; în cât multe neamurĭ supuse şi iubitóre de ţară, precum sunt cele ce se trag din sângele luĭ Osman, popor blând şi ascultător, precum şi cele ce s'au coborât din depărtata Germanie, carĭ aŭ fost tuturor de pildă prin morala şi economia lor casnică, şi alte multe încă, s'au slobozit în valurile mărei îndreptându-se spre ţărmurĭ depărtate în gróza vremurilor grele ce sosise pentru toţi şi în credinţă că vor găsi în altă parte belşugul şi liniştea.

Pe noi însă nădejdea nu ne-a părăsit, nicĭ credinţa în dreptatea sórteĭ şi în viitorul acestuĭ popor asupra căruia luceşte steaua glorióseĭ case de Hohenzollern; şi dumnezeeasca pronia a ajutat pe ceĭ cu gândul curat de aŭ văzut înseninându-se în fine cerul Dobrogeĭ şi liniştea şi belşugul, aşezându-se din nou la vatra sătenilor noştrĭ.

SIRE,

În mijlocul nevoilor prin care a trecut norodul Majestăţei-Vóstre, liniştea şi ascultarea ce nu aŭ lipsit

www.ziuaconstanta.ro

un moment de a domni în această parte a Regatului, sunt o dovadă netăgăduită a lealităţei sale şi a sentimentelor ce'l unesc cu pământul României. Aceste sentimente n'aŭ putut de cât să crească faţă cu nemărginita milostivie a Majestăţei-Vóstre şi a graţióseĭ Regine ce împodobeşte tronul ţăreĭ, căcĭ nu există ungher în satul cel maĭ întunecos unde să nu se ştie de fie-care părinte că în vremea când copiiĭ eraŭ ameninţaţĭ de urgia fómeĭ, din fondul ce pórtă numele de "Carol şi Elisabeta-Dómna" a căzut ca o mană cerească, pănea zilnică ce aŭ mâncat-o, în cât zilnic aŭ împărtăşit în iubire către Majestatea-Voastră şi cu devotament către tron.

SIRE,

Neamurile din Dobrogea aŭ auzit cu veselie dorinţa Majestăţeĭ-Vóstre de a se coborâ în prima-vara viitóre pe pământul ce vitejiĭ armateĭ Române sub conducerea Majestăţeĭ-Vóstre a alipit moşieĭ luĭ Ştefan şi a luĭ Mihaiŭ Popórele din Dobrogea cuprinse de o nemărginită speranţă şi de o dragoste cuviósă se vor aduna în jurul înălţimeĭ unde se ridică monumentul Renaşstereĭ pământuluĭ ce-l locuesc. Căcĭ piatra depusă de mâinele Auguste a Majestăţeĭ-Vóstre în anul 1878 a încolţit ca o sămânţă în stânca colniculuĭ Horia, şi din ea a crescut un monument strălucit pe care se aşterne pajura ţăreĭ, păzită pe de o parte de dorobanţul român, iar pe de alta de un vulture cu aripele întinse ce a luat avêntul sĕŭ de pe înălţimile Sigmaringeluĭ.

Căcĭ tóte neamurile din această parte a ţăreĭ nu pot uita cuvintele dăruite de Majestatea-Voastră pe acel deal nouluĭ sĕu popor, cuvinte care sunt Tablele de aramă a le sale şi care 'l leagă de tron maĭ tare de cât lanţurile cele maĭ bine făurite.

Ele sună şi astă-zĭ în inimele noastre.

"Locuitorĭ de orĭ-ce naţionalitate şi religiune.

Religiunea voastră, familia voastră, pragul caseĭ voastre vor fi apărate de legile noastre şi nimenĭ nu le va putea lovi fără să'şĭ primească pedeapsa legiuită."

Aceste sunt cuvintele Majestăţeĭ-Voastre !

Să trăiţĭ Majestatea-Voastră !

Să trăiască Majestatea Sa Regina !

Să trăiască Alteţele Lor Regale Principele Ferdinand moştenitorul tronuluĭ cu Augusta Sa soţie Principesa Maria !

Să trăiască Principele Carol şi familia Regală !

Să Trăiască România !

Membriĭ delegaţiuneĭ judeţene { *Ulise CARAVIA*, *Mihail CIORTAN*, *Chiru CHITEFF*, *Martin RADCHE*

(*"Dobrogea"*, I, nr. 3, 3 decembrie 1900: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

1901

128

PROGRAM

Orĭ-ce ziar, orĭ-ce grupare, trebue să aibă un program, adică o linie de conduită, a principiilor şi ideilor ce va reprezenta.

Organul nostru, are deviza a stărui, pentru:

1) A se încorpora Dobrogia cu Patria comună în toate privinţele, avênd aceleaşĭ drepturĭ ca şi datoriĭ, cu judecătorĭ firescĭ juraţi, representaţiune comunală şi judeţiană ca în ţară, asemenea representanţĭ în Cameră şi Senat.

Delegaţiunele judeţene ce merg la Bucureştĭ în fie-care an, cu raport făcut sau retuşat de Prefecţi, nu au nici o valoare, n'au dat nici odată nicĭ un resultat, de cât aŭ cheltuit în fie-care an câte 1-2000 leĭ.

2) În oraş cea întâi lucrare trebue a fi planul cu aliniarea oraşuluĭ.

3) Canalizarea.

4) Apa.

5) Întărirea malurilor.

6) Facerea uneĭ bisericĭ în partea de sus a oraşuluĭ.

7) Stăruire ca Gimnaziul să fie ridicat la rangul de Liceŭ.

8) O capelă şi împrejmuirea cimitiruluĭ.

9) Şcoală de băeţĭ şi de fete.

10) Muzeŭ de antichităţĭ a comuneĭ.

11) Localurĭ a comuneĭ, Judecătorie, Poliţie, 2 Comisiĭ, cazarmă de gardiştĭ, local al pompierilor şi al tuturor serviciilor comunale.

12) Desfiinţarea cartieruluĭ ţigănesc şi a celuĭ de ferăriĭ, carĭ aŭ făcut ca o mare parte din oraş să rĕmână pustie, ne închiriată.

13) Băĭ sistematice cu mărirea stagiuneĭ balneare.

14) Îmbunătăţirĭ şi înfumuseţărĭ.

(*"Steaua Constanţei"*, I, nr. 1, 14 octombrie 1901: 1)

129

SERBĂTORIREA ZILEI 14 NOEMBRE

Spre a se da o maĭ mare solemnitate serbătorireĭ zileĭ de 14 Noembrie, d. Elefterie Niculescu, primarul urbeĭ Tulcea, a lansat următorul apel către cetăţeniĭ Tulcenĭ:

CETĂŢENI,

Diua de 14 Noembrie fiind o zi de sărbătoare naţională a cetăţeĭ Tulcea, spre amintirea realipireĭ Dobrogeĭ de patria mumă în urma glorioaselor fapte ale armateĭ Române sub Înţeleapta şi Vitejeasca conducere a Majestăţeĭ Sale Regelę Carol I al Romînieĭ, zi în care M.S. Regele prin proclamaţia Sa a dat acesteĭ

www.ziuaconstanta.ro

provinciĭ Legile ţăriĭ carĭ garantează libertatea, siguranţa şi egalitatea întregeĭ populaţiunĭ a Dobrogeĭ, se va sărbători printr'un Te-Deum, care se va oficia în biserica catedrală la orele 10 jum. dimineaţă.

Subsemnatul convins de sentimentele voastre de iubire, respect şi recunoştinţă către Majestatea Sa Regele vă roagă să asistaţĭ la acest Te-deum.

Primar, EL. NICOLESCU

În ziua de 14 Noembrie oraşul Tulcea a fost frumos pavosat cu steaguri tricolore, drapelul naţional fâlfâia pe la magazinele şi casele locuitorilor, iar de la orele 10 pălcurĭ de cetăţenĭ se îndreptaŭ către catedrală spre a asista la Te-deum.

La Catedrală, serviciul divin a fost oficiat de către Prea Cucernicul Protoereu Gheorghiu, asistat de preoţiĭ oraşuluĭ.

La Te-deum, a asistat autorităţile civile şi militare, cum şi un numeros public.

Suntem veselĭ a face constatarea că această măreaţă zi, a fost solemn sărbătorită de cetăţenĭ.

GEP.

(*"Dobrogea"*, II, nr. 42, 18 noiembrie 1901: 2)

130

APEL CĂTRE FRAŢI

De la 14 Noembrie 1878 şi până azi, a trecut 23 de anĭ de când Dobrogea a fost reincorporată patrieĭ mume.

În ziua memorabilă de 14 Noembrie când M.S. Regele Carol I a călcat prima óră pe pământul Dobrogén, ne-a hărăzit prin proclamaţie legile ţăreĭ, care garantéză libertatea, siguranţa şi egalitatea tuturor locuitorilor.

De atuncĭ aŭ trecut 23 anĭ şi Dobrogea se administréză şi azĭ tot după un regim excepţional, iată de ce credem ca o datorie a apela la fraţĭ a-'şĭ arunca privirile şi către noĭ.

Azĭ când în patria mumă se agită Votul universal credem oportun a împlora să ni se dea drepturi cetăţeneştĭ, căcĭ avênd aceleaşĭ îndatoririĭ ca fraţiĭ din ţară să avem şi aceleaşĭ drepturĭ spre a lupta şi îndura aceiaşĭ sórtă în lume.

Pentru atingerea idealuluĭ nostru ne adresăm M.S. Regeluĭ Carol I Mareluĭ Căpitan de la Plevna, ne adresăm Înalţilor consilieri aĭ Tronuluĭ, ne adresăm parlamentuluĭ şi preseĭ fără osebire de vederĭ politice ca să-şĭ arunce privirile şi asupra nóstră şi a sfărăma zidurile chinezeştĭ care ne despart de ţara mumă, să proclame aceleaşĭ legĭ – frăţia – pe întreg pământul Românieĭ.

Redeşteptaţĭ la viaţa naţională prin vitejia ostaşilor şi a Mareluĭ lor Căpitan, nădăjduim că tot înţelepciuneĭ M.S. Regeluĭ vom datora, după 23 ani, şi dreptul de a ne spune păsurile nóstre, că aceleaşi legĭ şi drepturĭ ale Românilor din Regat se vor extinde şi asupra Românilor din Dobrogea, după cum suntem supuşĭ la aceleaşĭ obligaţiunĭ către Ţara şi Tron.

Apelăm decĭ, la înţelepciunea şi patriotismul fraţilor din ţară, cu speranţa că prin munca tutulor românilor de bine, va înceta pentru Dobrogenĭ, un regim excepţional, stabilindu-se odată pentru tot-d'a-una, ca la îndatoririĭ egale, trebue neaparat se corespunze drepturĭ egale pentru toţĭ Româniĭ.

Îndeplinindu-se idealul nostru, ni se va da putinţa, ca de opotrivă cu ceteţeniĭ din ţară, se conlucrăm şi se aducem şi noĭ prinosul nostru de muncă şi jertfe pentru prea mărire şi slăvirea patrieĭ.

Redacţiunea

(*"Dobrogea"*, II, nr. 43, 29 noiembrie 1901: 1)

www.ziuaconstanta.ro

DOCUMENTE
În chestia luăreĭ iniţiativeĭ
SERBĂREI ZILEI DE 14 NOEMBRE

La 14 Noembrie 1899, lipseam din Tulcea, plecat de căte-va lunĭ, la Bucureştĭ de oare-ce administraţiunea neniţesceană făcuse imposibilă aparĭţiunea gazeteĭ *"Alarma Dobrogeĭ"* pusă sub direcţiunea mea.

Şi spre a elucida chestia cine a luat iniţiativa pentru sărbătorirea zileĭ de 14 Noembrie, ca gazeta *"Dobrogea"* la vreme să poată fi un isvor de adevăruri pentru cel ce va scrie istoria Dobrogeĭ, socot necesar a da publicităţeĭ cele scrise de gazeta *"Straja Tulceĭ"* apelînd la toţĭ a contribuĭ la elucidarea acesteĭ chestiunĭ.

În gazeta[121] *"Straja Tulceĭ"* No. 23 din 17 Noembrie 1899, găsim dat publicităţeĭ, următoarea telegramă:

Majestăţeĭ Sale Regeluĭ

Astă-zi se împlineşte două-zecĭ şi unu de anĭ de când Majestatea Voastră aţĭ poruncit prin manifestul dat în Brăila să se realipească Patrieĭ româneştĭ vechiile posesiunĭ ale vitejilor noştri Voevozĭ, recucerite cu glorioasa sabie a Majestăţeĭ Voastre.

Umbriţĭ de sceptrul luminat al Majestăţeĭ Voastre noĭ am crescut şi ne-am desvoltat, progresând alăturĭ cu progresul patrieĭ mame.

Ajunşĭ majorĭ, umiliţĭ supunem la piciórele Tronuluĭ urările noastre, fericiţĭ, că am putut pricepe bună starea isvorită din dreptate şi legalitate, a căror pavăză a fost în tot-d'a-una Majestatea Vóstră.

Hrănind aceleaşĭ aspiraţiunĭ carĭ încălzesc toată suflarea românească ajunşĭ la majoritate, conştienţĭ de datoriile unuĭ român, sărbătorim această scumpă zi cu nădejdea că nu e departe vremea să intrăm în Constituţiune spre a putea pune obolul munceĭ nóstre pentru maĭ mărirea Patriei şi a Tronuluĭ Majestăţeĭ Voastre.

Iar noĭ Romăniĭ din ţară trecuţĭ în Dobrogea ca apostolĭ nu am pregetat şi nu vom pregeta să cultivăm dragostea către ţară şi către Tron, dragostea atât de adânc săpată în sufletele noastre.

Să trăiţĭ mulţĭ anĭ Majestate pentru fericirea popoarelor de sub gloriosul vostru sceptru !

Să trăiască Majestatea Sa Regina !

Să trăiască Alteţele lor principele Ferdinand şi principesa Maria !

Să trăiască alteţele lor principele Carol şi principesa Elisabeta !

Baboeanu-Droe, El. Nicolescu, C. I. Dăvidoglu, Jelesacu Cealicof, D. H. Petrof, Ulise Caravia, I. G. Munteanu, Gr. Poenaru, Telemaque Theodorof, Iancu Pacioff, Ştefan Theodorof, Ilie H. Ilinof, Stoicu Rasetarof, Nicolae Doncef, I. G. Grecof, M. Marcof, M. G. Marcof, D. Maloskitsch, S. Doncef, I. Pavlof, C. Strasser, A. Avramide, Fritz A. Ellmann, D.R. Panaitof, Stoiu Nedelcu, Nic. St. Nedelcu, Vedreanu, P. Uzum Toma, Radtke, D. Stoiu Nedelcu.

Apoĭ la informaţiunĭ găsim următoarea notiţă:

Adevărat să fie că M. S. Regele prin prefectul palatuluĭ a arătat mulţumirile Sale prin prefectura de Tulcea subscriitorilor telegramelor de felicitare ?

Adevărat să fie că Prefectura a sechestrat şi nu a comunicat ordinele M.S. Regeluĭ ?

Şi maĭ la vale, tot la informaţiunĭ:

Aflăm că s'aŭ dat M.S. Regeluĭ telegrame de felicitare şi din comunele Casapchiol, Duingi, Cogelac, Sariurt, Inan-Cisme, etc.

Felicităm pe locuitoriĭ acestor comune că nu aŭ uitat această mare zi pentru Dobrogea, ziua de 14 Noembrie.

Între semnatariĭ telegrameĭ adresată M.Sale, vedem în frunte de d. Baboeanu-Droe, de aceea ne vom permite a face apel la d-sa, ca să restabilească adevărul istoric.

*

Din cele relatate, reese clar că iniţiativa serbătorireĭ zileĭ de 14 Noembrie nu este luată de răposatul Neniţescu, ci ea se datoreşte altora, decĭ încercarea mistificatorilor nu va prinde.

*

Tot în această chestiune, primim la redacţie, iscălit "Un cetaţean" următoarele rînduri cu rugăminte de

www.ziuaconstanta.ro

a le da publicităţeĭ:

Domnule Redactor,

Ca cetăţean cu sentimente româneşti, sunt dator să mulţumesc redacţiuneĭ "Dobrogea" că îşĭ-a amintit despre meritele fostuluĭ primar Leonida Sterea, care a luat iniţiativa de a propune în consiliul comunal: Ca ziua de 14 Noembrie, să fie zi de sărbătoare Naţională a cetăţeĭ Tulcea, dar pentru ca această amintire să fie complectă, trebue să se reproducă chiar, propunerea făcută de acel mult meritos primar, a cărui cuprindere este cea următoare:

PROPUNERE

În ziua de 14 Noembrie M.S. Regele a dat ordinul de zi către oştirea română ca să treacă Dunărea spre a lua posesiunea teritoriuluĭ românesc al Dobrogeĭ, ce fusese rupt de la sînul mumeĭ "Românía" prin împrejurărĭ fatale ale destinuluĭ.

În ziua de 14 Noembrie M.S. Carol I (atuncĭ Domnitor) în fruntea armateĭ române a trecut prin triumf Dunărea la Ghecet luînd posesiunea Dobrogeĭ.

Această zi măreaţă şi scumpă tuturor românilor, este ziua de serbătoare pentru cetăţeniĭ Tulceni, unde pentru prima dată s'a ivit stindardul Românieĭ fălfăind, amintind gloria străbună şi unirea Dobrogeĭ cu România mumă.

Pentru aceste înalte considerente, propun: Ca această zi să fie în vecĭ destinată ca zi de sărbătoare Naţională a cetăţeĭ Tulcea în amintirea gloriosuluĭ act.

(ss) LEONIDA STEREA

Consiliul comunal a aprobat în unanimitate şi cu mare entusiasm această propunere.

Dar valorosul şi energicul primar de atuncea Leonida Sterea nu s'a mărginit numaĭ asupra aceleĭ propunerĭ şi imediat a maĭ facut o altă a căreĭ text este:

PROPUNERE

Să se autorize administraţiunea comunală, ca să imprime în una mie broşurĭ toate proclamaţiunele şi actele îndeplinite cu ocazia luăreĭ în posesiune a Dobrogeĭ, publicate în Monitorul Oficial No. 254 şi 255 din 1878.

(ss) L.STEREA

Din aceste două propunerĭ, care pentru vecie va face fala propuitoruluĭ şi îĭ va rădica memoria – generaţiunile viitoare – la nivelul ce merită, se poate constata sentimentele naţionale de care a fost dominat acel primar în administraţiunea comuneĭ.

Este însă surprinzător, că de la Noembrie 1899 şi până astă-zĭ încă nu s'a executat ultima propunere de către acel primar care a succedat pe d. Leonida Stere.

Dar lucrul se explică:

Cum putea un Gh. Cernescu ca se esecute un act a căruia valoare de glorie naţională nu era în stare să o înţeleagă, şi apoĭ invidia de care nenorocitul Gheorghe Cernescu era dominat contra luĭ Sterea, căcĭ făcînd acele broşurĭ din care trebuia una să se presinte M. S. Regeluĭ şi celel'alte să se împartă la comunele din Dobrogea spre a se conserva ca un document istoric în biblioteca fiecăreĭ comune, justifică pe deplin neesecutarea aceleĭ propunerĭ, căcĭ trebuia propunerea din preună cu votul consiliuluĭ comunal să facă parte din broşură şi prin urmare numele luĭ L.Sterea nu se putea înlătura, după cum miserabiliĭ l'aŭ şters de pe fondamentul de tucĭ al felinaruluĭ-candelabru din piaţa Sf. Nicolaĭ.

Iată până unde a mers invidia acestuĭ monstru moral.

Sperăm însă, că actualul primar desbrăcat de orĭ-ce ură şi învestit numaĭ cu datoria conştiincioasă a funcţiuneĭ sale, se va grăbi a scóte acele broşurĭ care vor rădica în vecĭ sentimentele naţionale cetăţeĭ Tulcea.

Un cetăţean

Noĭ, cu imparţialitatea care ne caracterisă, am redat publicităţeĭ tot ce s'a publicat, rămâne acum pentru restabilirea adevăruluĭ istoric, a accepta cuvântul şi al altora, punîndu-le la dispoşiţie coloanele gazeteĭ noastre.

Petru GEORGESCU

(*"Dobrogea"*, III, nr. 43, 29 noiembrie 1901: 2)

www.ziuaconstanta.ro

1902

132

VESTE BUNĂ

De la aparaţiunea ziaruluĭ nostru, ne-am propus necontenit ca să luptăm cu toţiĭ pentru ca Dobrogea să intre în cartea mare a ţăreĭ şi să înceteze această situaţie de administraţie excepţională.

Astă-dĭ cu bucurie putem anunţa cititorilor noştri că în Tulcea s'a constituit un comitet compus din cetăţenĭ meritoşĭ şi încercaţĭ în lupte, care aŭ decis ca în diua de 20 Ianuarie curent orele 3 p. m., se ţie o întrunire publică în scopul de a se face o moţiune ca **exprimare de dorinţĭ** din partea populaţiuneĭ Tulcene, spre a se presenta guvernuluĭ şi Corpurilor Legiuitoare prin care să se soliciteze **Drepturile politice Dobrogenilor**.

Iniţiativa este lăudabilă şi actul în sine măreţ.

Credem că toţĭ cetăţeniĭ din oraşe şi comunele rurale se vor grăbi a lua parte la acea întrunire a căreĭ scop interesează întréga populaţiune Dobrogeană.

Localul întrunireĭ se va anunţa prin afişe care se vor împărţĭ cu două dile înainte de întrunire.

Redacţiunea.

(*"Dobrogea"*, III, nr. 47, 13 ianuarie 1902: 1)

133

ÎNTRUNIREA PUBLICĂ de la 20 Ianuarie 1902

După o luptă uriaşă întreprinsă cu marĭ jertfe de Gazeta *"Dobrogea"* [122]pentru **drepturile politice Dobrogenilor**, cu o vie satisfacţiune morală presentăm astă-zĭ cititorilor noştrĭ darea de seamă a mareĭ întruniri publice ţinută de cetăţeniĭ Tulcenĭ în ziua de 20 Ianuarie orele 3 p. m. în scopul de a se solicita de la Guvern şi Corpurile Legiuitoare, aceste drepturĭ.

Maĭ întâĭ suntem datorĭ a felicita pe membri comitetuluĭ iniţiator al acesteĭ întruniri, compus din d-niĭ: Leonida Stere, Doctoru Petru, Dumitru Melinescu şi Petru Georgescu, cari în comună înţelegere cu confraţiĭ noştri din Constanţa, aŭ isbutit a provoca două întruniri publice, una la Tulcea şi alta la Constanţa în aceiaşĭ zi şi la aceiaşĭ oră.

Măreaţă idee, măreţ act.

De pe la orele 2 p. m., cetăţeniĭ începură a se aduna în localul întrunireĭ , aşa că la orele 3 sala era tixită de cetăţeniĭ carĭ ştiŭ a-şĭ da seamă de importanţa chestiuneĭ când d. Leonida Sterea luând cuvîntul a propus ca preşedinte al întrunireĭ pe d. Dumitru Melinescu, propunere care primită cu aplause şi aclamată de întregul auditoriŭ.

D. Dumitru Melinescu, ocupînd fotoliul preşedenţial, pronunţă următoarele cuvinte:

Înainte de a vă mulţumi chiar pentru marea cinste ce mĭ aţĭ făcut aclamîndu-mă ca preşedinte al acesteĭ importante adunărĭ, o imperioasă datorie îmĭ incumbă a vă ruga ca în picioare şi descoperiţĭ să ascultaţĭ citirea telegrameĭ ce o adresăm **M.S. Regeluĭ Carol**, sub a căruĭ glorioasă Domnie, Ţara Românească a ajuns

www.ziuaconstanta.ro

la progresele strălucite de astă-zĭ şi sub care s'a întrupat Dobrogea la ţara mumă.

D. Sterea învitat de preşedintele adunăreĭ, dete citire telegrameĭ.

MAJESTĂŢEI SALE CAROL I
Rege al Românieĭ
Bucureştĭ

Astă-zĭ cetăţeniĭ Tulcenĭ, însetaţĭ de dorinţa de a li se da drepturile politice şi ast-fel de a intra provincia Dobrogea în Cartea mare a Românieĭ mume, la care este reanexată de 24 anĭ s-a întrunit spre a discuta modul cum ar trebui să ceară guvernuluĭ Majestăţeĭ Voastre şi Corpurilor Legiuitoare acest înalt drept constituţional.

Primul act de a consfinţi această măreaţă întrunire, este ca să depunem la picioarele gloriosuluĭ Tron al Majestăţeĭ voastre expresiunea devotamentului de supunere perfectă a cetăţenilor solicitând protecţiunea Majestăţeĭ Vóstre pentru realizarea acesteĭ legitime dorinţi.

Să Trăiţĭ Majestate.

Trăiască Majestatea sa Regina.

Trăiască Alteţele Regale Principele Ferdinand şi Principesa Maria.

Trăiască Dinastia.

Trăiască România.

Preşedintele întrunireĭ
DUMITRU MELINESCU

În tot timpul căt a durat citirea telegrameĭ o linişte perfectă a domnit şi căndu s'a cetit ultimul cuvînt, **un ura şi să trăiască M.S. Regele Carol şi Dinastia** a isbucnit din pepturile tuturor, inimile tuturor vibrând de un înalt entusiasm şi patriotism.

Apoĭ d. Melinescu, în numele comitetuluĭ de iniţiativă, mulţumeşte cetăţenilor că aŭ răspuns în număr atăt de mare şi că nicĭ că se putea alt-fel, actul fiind măreţ şi ideia împărtăşită de toată suflarea Dobrogeĭ şi apoĭ spune că are cuvinte să creadă de răuşită, nădăjduimd în guvernul Naţional-Liberal şi mulţumind încă odată pentru aclamarea d-sale ca preşedinte al adunăreĭ, d. Melinescu vădit emoţionat declară că va lupta fără preget la răuşita idealuluĭ pe carĭ cu toţiĭ îl dorim şi terminănd, d. Melinescu dete cuvîntul d-luĭ Leonida Sterea.

D. Sterea a demonstrat în culorĭ foarte viĭ şi bine simţite, importanţa întrunireĭ, a explicat cauzele pentru care până astă-zĭ guvernele ţăreĭ n'aŭ crezut sosit momentul de a se da drepturĭ politice Dobrogenilor zicînd că această stare ed administraţiune excepţională putea în trecut a fi justificată, dar azĭ ar fi o utopie, ca astă-zĭ după un sfert de secol de studiĭ asupra Dobrogeĭ în general, nu maĭ este permisă această şituaţiune nicĭ de civilisaţia secoluluĭ, nicĭ de continentul în care ne aflăm; asigurînd că de astă dată mişcarea spontanee a întregeĭ populaţiunĭ pentru obţinerea **drepturilor constituţionale** din ţara mumă, o priveşte cu deplin succes maĭ ales că această mişcare merge paralel cu a confraţilor din Constanţa.

D. Sterea terminându-şĭ cuvîntarea care a fost mult aplaudată, a dat lectură moţiuneĭ publicată în prima pagină a gazeteĭ.

Pana noastră este prea modestă spre a relata bucuria, sentimentele şi devotamentul manifestat de adunare la cetirea moţiuneĭ.

În urmă, s'a ales prin aclamare comisiunea care în comun acord cu aceĭ de la Constanţa, să presinte guvernuluĭ şi corpurilor Legiuitoare, dorinţele cetăţenilor şi după propunerea preşedinteluĭ întrunireĭ se aclamă de întreaga adunare, ca delegaţiĭ d-niĭ Leonida Stere, Dumitru Melinescu şi Doctoru Petru.

D. Doctoru Petru mulţumeşte de onoarea ce i se face şi cedează locul săŭ propunînd pe d. Vasile Morţun deputat, care a studiat chestiunea şi care în legislaţiunile trecute a susţinut acordarea drepturilor constituţionale, populaţiuneĭ Dobrogene.

Propunerea d-luĭ Doctor Petru este primită cu furtunoase aplause şi din pepturile tuturor ese strigătul de: trăiască Morţun.

Adunarea a primit cu mare entusiasm propunerea d-luĭ Doctor Petru, şi aclamînd pe d. Morţun, cetăţeniĭ aŭ cerut cu insistenţă ca şi d. Doctor Petru să facă parte din delegaţiune, aşa că în urma insistenţeĭ cetăţenilor a primit şi d. Doctor Petru a face parte din delegaţiune. Şi înainte de a se ridica şedinţa, d. Melinescu propune a merge cu toţiĭ la palatul administrativ spre a manifesta şi ruga pe representantul guvernuluĭ în persoana d-luĭ Bastachi, cerîndu-ĭ sprijinul săŭ pe lângă guvern, propunere care a fost primită cu mare bucurie şi un vădit entusiasm.

De la sala de întrunire, convoiul împunător şi majestos format din cetăţenĭ din toate clasele porni spre palatul administrativ, avînd în frunte drapelul tricolor.

www.ziuaconstanta.ro

În parcursul său, mulţimea ajungînd în dreptul locuinţeĭ d-luĭ Doxescu Presidentul Tribunaluluĭ local, în trecere a manifestat prin urale repetate de trăiască magistratura, iar d. Dumitru Melinescu în cîte-va cuvinte bine simţite, ca reprobare faptuluĭ mişelesc al spargereĭ geamurilor locuinţeĭ integruluĭ magistrat Doxescu, striga trăiască magistratura covinte care aŭ fost subliniate de aplause şi urărĭ puternice de trăiască magistratura, trăiască d. Doxescu.

Mulţimea continuîndu-şĭ drumul spre palatul administrativ, din ce în ce maĭ numaroasă şi entusiasmată însoţită de dovezile de simpatie ale întreguluĭ oraş, ajungând la palat şi aci isbucneşte din miĭ de pepturĭ uralele de trăiască guvernul, trăiască d. Bastachi.

Şi pe cănd mulţimea continua a manifesta avînd privirea îndreptată spre ferestrele locuinţeĭ d-luĭ Bastachi, apare şeful poliţieĭ d. Paplica în mijlocul mulţimeĭ, comunicînd că d. Prefect cere ca o delegaţie să îi se presinte spre a-ĭ arăta dorinţele cetăţenilor.

Din nouă urale de trăiască guvernul, trăiască d. Bastachi respund comunicăreĭ şi cetăţeniĭ într'un singur glas, delegă pe d-niĭ Doctor Petru, Melinescu şi P. Georgescu cari să şi presintăe d-luĭ Prefect în salonul de recepţie, unde d. Dumitru Melinescu a expus dorinţele cetăţenilor prin următoarele cuvinte:

Domnule Prefect,

Cetăţeniĭ Tulceĭ întruniţĭ în scopul de a solicita înaltuluĭ guvern şi Corpurilor Legiuitoare întinderea drepturilor politice şi asupra Dobrogeĭ, înplinesc o plăcută datorie de a-şĭ manifesta sentimentele lor de supunere şi devotament pentru guvern.

Încredinţaţĭ că numaĭ prin sprijinul guvernuluĭ şi buna sa voinţă se va ajunge la îndeplinirea acesteĭ marĭ şi legitime dorinţĭ, eĭ vă roagă prin noĭ şi pe d-voastră, cunoscător profund şi drept al acesteĭ provinciĭ să ne daţĭ sprijinul D-voastră pe lângă Înaltul guvern pentru atingerea acestuĭ măreţ scop.

Sub guvernul Liberal Dobrogea s'a reîntrupat la patria mumă, tot guvernuluĭ Liberal i se cuvine în prima linie desăvărşirea opereĭ : decretarea drepturilor politice şi cetăţenilor Dobrogeĭ.

D. Prefect Bastachi a mulţumit delegaţiuneĭ şi a făgăduit că va comunica guvernuluĭ dorinţele cetăţenilor Tulcenĭ şi dovezile de simpatie manifestate cu atâta căldură şi înţelepciune.

Mulţimea jos, continuînd cu uralele, delegaţiĭ aŭ rugat pe d Prefect Bastachi a se arăta lor şi pe d. Bastachi apărînd împreună cu delegaţiĭ în balcon, mulţimea isbucneşte într'un formitabil *ura trăiască guvernul, trăiască demnul său representant.*

D. Bastachi atins de aceste repetate dovezĭ de simpatie mulţumeşte poporuluĭ făgăduind tot sprijinul său.

Uralele acoperă ultimele cuvinte ale prefectuluĭ care se retrage trimeţînd un salut simpatic mulţimeĭ, iat d. Melinescu revenind în balcon mulţumeşte tuturor de demnitatea şi liniştea cu care şĭ-aŭ manifestat dorinţele şi devotamentul lor, rugîndu-ĭ a se retrage în linişte, păstrînd cu toţĭ o plăcută amintire acesteĭ măreţe zi.

Trebue să mărturisim lipsiţĭ de orĭ-ce spirit de parţialitate, că rare orĭ n-a fost dat să vedem o întrunire la care entusiasmul n'a lipsit un singur minut de la început şi pănă la sfărşit, şi în care liniştea cea maĭ perfectă, patriotismul şi înţelepciunea a fost nota caracteristică a acesteĭ unicĭ adunărĭ ce a văzut oraşul Tulcea.

Onoare cetăţenilor Tulcenĭ.

Redacţiunea

(*"Dobrogea"*, III, nr. 48, 24 ianuarie 1902: 2)

134

EXPUNEREA DORINŢELOR POPULAŢIUNEĬ DOBROGENE DIN JUDEŢUL TULCEA

Sunt 24 anĭ de la reanexarea Dobrogeĭ la România mumă.

De 24 anĭ, Dobrogea se guvernează şi se adminstrează sub un regim cu totul excepţional.

Această situaţiune creată Dobrogeĭ la reanexarea eĭ, era pe deplin justificată; căcĭ guvernul român trebuia maĭ întâĭ să studieze starea de cultură şi sentimentele Dobrogenilor spre a combina maĭ în urmă modul cum s'ar putea întroduce şi în Dobrogea drepturile politice, spre a avea representanţĭ în Corpurile Legiuitoare.

www.ziuaconstanta.ro

Astă-zĭ însă, după un sfert de secol de studiŭ asupra stăreĭ morale, materiale şi etnografice a acesteĭ provinciĭ, nu maĭ poate fi menţinută situaţiunea excepţioanlă actuală, fără a avea inconvenientul de a îndepărta poate, chiar sentimentele populaţiuneĭ, care până astă-zĭ s'aŭ manifestat pe toate căile, ***că sunt românĭ, simţesc romîneşte, şi aŭ tóte aspiraţiunile romîneştĭ.***

Este timpul sosit, ca vocea şi plângerea Dobrogenilor pe deplin justificată astă-zĭ se fie ascultată de Guvern şi de Corpurile Legiuitoare.

Cetăţeniĭ din oraşul şi judeţul Tulcea, care formează cea maĭ mare populaţiune a Dobrogeĭ, căcĭ represintă un număr de 123.000 suflete, între care 43.000 numaĭ românĭ, se cred îndrituiţĭ a cere de la guvern şi Corpurile Legiuitoare:

Să rădice actualul regim excepţional şi să se decreteze de către Naţiune, reanexarea complectă a Dobrogeĭ la România mumă, dându-se drepturile politice şi astfel se va cimenta pentru vecie Dobrogea-Românieĭ.

* *
*

Această moţiune redactată de comitetul de iniţiativă compus din cetăţeniĭ : Leonida Sterea, Doctorul Petru Alexandrov, Dumitru Melinescu şi Petru Georgescu, citindu-se în întrunirea publică de la 20 Ianuarie 1902, s'a aprobat prin aclamare generală şi cu mare entusiasm. După care cetăţeniĭ întruniţĭ aŭ numit delegaţĭ pe domniĭ: Vasile G. Morţun deputat, Leonida Sterea, Doctoru Petru Alexandrov şi Dumitru Melinescu, spre a o presenta guvernuluĭ şi Corpurilor Legiuitoare.

(*"Dobrogea"*, III, nr. 48, 24 ianuarie 1902: 1)

135

ÎNTRUNIREA DE LA 20 IANUARIE
ţinută în Constanţa, Sala Camereĭ de Comerţ

În ziua de 20 Ianuarie 1902 s'a ţinut prima întrunire publică a cetăţenilor constănţienĭ pentru acordarea de drepturĭ politice Dobrogeĭ şi intrarea acesteĭ provinciĭ în dreptul comun al ţăriĭ.

Această întrunire, anunţată cu câte va zile maĭ 'nainte, s'a ţinut în localul Camereĭ de Comerţ, cu bună-voinţă pus la dispoziţia cetăţenilor de către d-l Ioan Berberian, vice-preşedintele acesteĭ instituţiunĭ.

De notat este că în aceiaşĭ zi cetăţeniĭ din Tulcea ţineaŭ şi eĭ o întrunire publică în acelaş scop, întrunire ce, după cum se ştie, a avut cel maĭ mare succes, graţie în mare parte atitudineĭ bine-voitoare a d-luĭ Bastache, prefectul judeţuluĭ Tulcea.

Preşedenţia d-luĭ P. HOLBAN

De la ore 3 jum p.m. publicul a început a se strînge în marea sala a Camereĭ de Comerţ.

La ora 4 această sală era plină de lume.

Se aclamă de preşedinte pe d-l Panait Holban, venerabilul nostru concetăţean.

D-sa în câte-va cuvinte bine simţite arătă scopul întrunireĭ.

"E timpul, zice d-l Holban, ca să ne deşteptăm cu toţiĭ, bătrânĭ şi tineriĭ, şi să stăruim din toate puterile noastre pe lângă factoriĭ conducĕtorĭ aĭ Statuluĭ, pe lângă diferitele partide şi pe lângă oameniĭ politicĭ maĭ însemnaţĭ aĭ ţăriĭ, ca să acorde drepturĭ politice acesteĭ provinciĭ, asimilând-o în totul patrieĭ mume" (Aplause).

D-l Holban mulţumeşte de onoarea ce i se face de a fi proclamat ca preşedinte al întrunireĭ şi acordă cuvîntul d-luĭ Ioan Bănescu.

Discursul d-luĭ IOAN BĂNESCU

Scopul acesteĭ mişcăriĭ, zice în esenţă oratorul, este atât de măreţ, în cât ar fi de dorit ca el să fie înţeles şi îmbrăţoşat de toţĭ cetăţeniĭ dobrogenĭ, represintând toate stările sociale.

De şi destul de numeroasă această întrunire, ar fi totuşĭ de dorit ca mariĭ proprietarĭ din judeţ să participe şi dênşiĭ la mişcarea începută pentru întrarea Dobrogeĭ în dreptul comun al ţăreĭ. O cât maĭ largă şi maĭ întinsă participare la mişcarea ce se începe cu această întrunire e cu atât maĭ de dorit, cu cât ea va profita tuturor, iar pe de altă parte manifestarea cetăţenilor va fi cu atât maĭ imposantă.

www.ziuaconstanta.ro

Să nu uităm că mişcarea aceasta, de şi legitimă şi pornită din cel mai patriotic sentiment, are toţi adversarii ei.

Aceştia sunt cei interesaţi la menţinerea stărei de lucruri de astă-zi, unde libertatea de acţiune a representanţilor diferitelor autorităţi e nemărginită, iar controlul cetăţenilor nul.

Ei, bine, aceşti adversari îşi pot lesne crea un argument din aparenta nepăsare a unora dintre fruntaşii judeţului, pe cari oratorul regretă că nu'i vede la întrunire.

D-sa se declară partisan hotărît al mişcărei şi propune să se mai ţie şi alte întruniri pentru a se răspândi ideia şi mişcarea în cercuri tot mai întinse. Propune de asemenea să se intereseze la această frumoasă mişcare bărbaţi politici aparţinênd tuturor partidelor, bărbaţi al căror sprijin moral nu poate fi de cât în interesul isbânzei causei noastre.

Discursul d-lui A. BELCIK

D-l A. Belcik, avênd cuvîntul, zice că d-sa nu împărtăşeşte pesimismul d-lui Bănescu. Dacă la întrunirea de astă-zi lipsesc unii dintre fruntaşii judeţului, ei vor veni la o altă întrunire. În tot cazul un început de mişcare trebuia să se facă, şi e un merit cu atât mai mare pentru acei cari cu sacrificii aŭ început mişcarea.

De altmintelea nici nu trebue să ne aşteptăm la întruniri prea numeroase de la început. Toate mişcările se încep în condiţiuni modeste, iar sfera lor, când ideea ce le serveşte de bază e bună, se lărgeşte necontenit, coprinzênd din zi în zi noui elemente.

Întrunirea, aşa cum se presintă, e destul de numeroasă. Oratorul nici nu se aştepta să vază atâta lume bună adunată fără nici o pregătire prealabilă, în pripă, şi atrasă numai de convingerea că ideea ce pe toţi ne însufleţeşte e bună şi la timp venită *(Aplause).*

Intrând în cestiune, d-l Belcik arată că e timpul venit ca deosebirile dintre România din dreapta şi România din stânga Dunărei să înceteze.

Nici nu se poate concepe ca avênd aceleaşi datorii ca şi cetăţenii din stânga Dunării să nu avem şi aceleaşi drepturi cu ei.

Ideia de drept e în mod intim legată de ideia de datorie şi viceversa *(Aplause).*

Mişcarea ce se începe în mod simultaneŭ în amêndouĕ judeţele Dobrogei e o mişcare patriotică, întru cât ea are de scop egala îndreptăţire a tuturor locuitorilor ţării şi nimicirea pretextelor pe care inamicii noştri le-ar putea crea în contra Statului nostru din chiar această diferenţiare de drepturi între cetăţenii sei. *(Aplause).*

Să luptăm cu energie şi cu stăruinţă, zice oratorul, şi să fim încredinţaţi că factorii conducători aĭ Statului român vor înţelege toată dreptatea noastră şi nu vor întârzia a face ca Dobrogea să intre cât mai neîntârziat în dreptul comun al Regatului. *(Aplause).*

Discursul D-lui IOAN N. ROMAN

Proporţiunile modeste ale mişcărei nu trebue să descurajeze pe nimeni. Toate începuturile sunt modeste. Dunărea la isvor e un pîrîu.

Când vorbim de drepturile politice pentru Doborgea, trebue să ne dăm bine socoteală de ceea-ce face posiţiunea sa excepţională, din punctul de vedere al legilor ce i se aplică.

Dobrogea nu are representanţi în Parlamentul ţării, unde vocea sa nu e auzită şi interesele sale nu sunt apărate.

Consiliul judeţian nu e ales, ca dincolo de Dunăre, de cetăţeni, ci de câţi-va delegaţi, trei pentru comunele rurale, cinci pentru cele urbane, aşa în cât importanţa acestui corp deliberativ, din punctul de vedere al representaţiunei, e cu mult mai mică.

Delegaţiune judeţiană în Dobrogea nu există. Prefectul care e representantul puterii centrale, e totul. Cetăţenii n'aŭ nici un drept de control efectiv, nici acela de a participa prin aleşii lor la conducerea judeţului. Un *veto* al prefectului anulează un vot şi o decisiune a consiliului judeţian.

La comune, în ce priveşte alegerile, se practică sistemul ciudat în care Statul vine în rênd cu alegĕtorii, cu dreptul de a numi şi el consilieri comunali. Primarul nu e fruntaşul comunei, designat de aleşii cetăţenilor, ci un funcţionar al guvernului, mai tot-deauna strein de localitate, rare-ori cu dorinţa de a lucra pentru interesele comunale şi neavênd nici odată priceperea şi pregătirea pentru aceasta.

Dreptul de a petiţiona, nelimitat în ţară, e ştirbit pentru cetăţenii dobrogeni; petiţiunile lor nu trebue să cuprindă cuvinte ofensătoare pentru Stat, – şi aceasta e atât de elastic!

Dreptul de întrunire e de asemenea mai restrâns pentru noi. Consiliul de miniştri poate interzice ţinerea unei întruniri, chiar în loc închis, ori când ar voi.

Dobrogenii nu aŭ Curtea juraţi, această democratică instituţie de justiţie populară.

www.ziuaconstanta.ro

Fie-care breaslă, fie-care cetăţean, apoĭ, poate fi lovit. Drepturile puteriĭ centrale nemărginite, iar representanţiĭ acesteĭ puteriĭ aŭ dat dovezĭ, maĭ ales în ultimele vremĭ, că voesc să useze de aceste drepturĭ, une-orĭ fără a ţine seamă de legile organice positive ale ţăreĭ.

Aceasta e starea de lucruri în Dobrogea, de drept şi de fapt.

Acuma să cugetăm puţin.

Măsurile excepţionale aŭ avut raţiunea lor în momentul anexiuneĭ. Pe atuncĭ provincia aceasta era aproape necunoscută, maĭ ales ca alcătuire etnică. România ştia maĭ bine ce pierde în Basarabia de cât ce câştigă în Dobrogea.

Dar de la anexiune a trecut aproape un sfert de veac. Copiiĭ de atuncĭ aŭ devenit majorĭ; majorĭ sunt astă-zĭ şi ceĭ carĭ nu eraŭ născuţĭ în momentul anexiuneĭ.

Astă-zĭ acele măsurĭ excepţionale nu maĭ aŭ decĭ absolut nicĭ o raţiune de a fi.

Trăită atâta vreme sub regimul românesc, toţĭ cetăţeniĭ dobrogenĭ, fără deosebire de origină şi naţionalitate, s'aŭ deprins să iubească această ţară.

Afară de aceasta şi alte împrejurărĭ aŭ maĭ survenit. O însemnată parte a vechiĭ populaţiunĭ a emigrat. Pe de altă parte coloniştĭ românĭ numeroşĭ din toate părţile, din România, din Transilvania, din Basarabia, din Macedonia, le-aŭ luat locul. Populaţiunea s'a premenit necontenit. Statul însuşĭ a încurageat această operă de românizare, permiţênd Românilor carĭ se găseaŭ în categoria art.9 din Constituţie să dobândească proprietăţĭ imobiliare rurale în Dobrogea.

Astă-zĭ putem zice că sub toate raporturile Dobrogea e românizată. Ca populaţiune, judeţul Tulcea e pe jumĕtate populat de Românĭ, iar în judeţul Constanţa această proporţie e cu mult maĭ mare: aice aproape 2/3 ale populaţiuneĭ sunt alcătuite de Românĭ.

Proprietatea soluluĭ şi bogăţiile acesteĭ provinciĭ sunt în cea maĭ mare parte în mâinile Românilor, carĭ s'aŭ arătat un element vrednic, muncitor şi conscient de misiunea sa civilisătoare în această parte de loc.

Iar în ce priveşte sentimentele, ele s'aŭ unificat în acel al iubireĭ de această ţară. *(Aplauze).*

Când lucrurile staŭ ast-fel, după 25 de anĭ de domnie românească, e drept ca condiţiunile leale de viaţă ale acesteĭ provinciĭ să se schimbe, e drept ca ea să intre în dreptul comun al ţăriĭ. *(Aplauze).*

Româniĭ aŭ dovedit că încurajează orĭ-ce mişcare bună. Când acum câţĭ-va anĭ s'a pornit puternica mişcare naţionalistă, n'aŭ înfiinţat eĭ o secţiune a ligeĭ culturale? – ca să nu vorbesc de cât de această împrejurare. Şi cu toate acestea, politiceşte, Româniĭ din Transilvania staŭ maĭ bine de cât ceĭ din Dobrogea, de oare-ce eĭ aŭ dreptul, pe care noĭ nu-l avem aicĭ, de a alege representanţĭ în Parlament; iar politica de abstenţiune pe care aŭ adoptat-o e maĭ mult o chestie de tactică şi de tradiţie; aşa în cât pare ar fi fost maĭ logic a vedea pe Româniĭ din Transilvania constituiţĭ în ligă pentru apărarea celor din Dobrogea de cât să vedem pe Româniĭ dobrogenĭ constituindu-se în ligă pentru apărarea celor transilvăneni !

Mişcarea începută astă-zĭ se va întinde tot maĭ mult şi va da roade frumoase în curînd. Dar să stăruim în ideile noastre şi să luminăm factoriĭ conducătorĭ aĭ Statuluĭ român asupra adevărateĭ situaţiunĭ. Şi să lucrăm în toate cu iubire de ordine, de legalitate, şi maĭ presus de toate cu nemărginită iubire de ţară. *(Aplause prelungite).*

Discursul d-luĭ A. MALCOCI-PETRESCU

În Constanţa, ca şi în Tulcea, cetăţeniĭ în diferite rînduri s'aŭ întrunit; Consiliile judeţiane de asemenea, prin memoriile şi desideratele lor, în diferiţĭ anĭ aŭ exprimat dorinţa şi aŭ dovedit că populaţiunea Dobrogeĭ a ajuns la stadiul de a putea primi drepturile politice prevĕzute în Constituţiunea Regatuluĭ Român; toate acele parţiale şi isolate deziderate aŭ rĕmas fără efect. Uniĭ maĭ pesimiştĭ le cred ca ceva irrealisabil chiar în un viitor depărtat şi se lasă în voia întâmplăreĭ; – alţiĭ, maĭ optimiştĭ, zic: *Bate şi se va deschide.* Eŭ, d-lor, mĕ pun între ceĭ optimiştĭ şi am avut şi îndemnul.

Prietenul meŭ Leonida Sterea din Tulcea 'mĭ-a scris mie şi altora, că un comitet s'a înstituit în Tulcea, că aŭ decis a ţinea o întrunire publică la 20 Ianuarie, astă-zĭ, în scopul de a se face o moţiune care să fie presentată Guvernuluĭ şi Corpurilor Legiuitoare, prin care să se solicite *drepturĭ politice Dobrogenilor (Aplause).*

Această scrisoare am înşfăcat-o cu toată ardoarea sufletească, am comunicat-o prietenilor Holban, Belcik şi la câţĭ s'a întâmplat să îĭ vĕd la Tribunal; când am primit scrisoarea la 14 Ianuarie, imediat ne-am convocat şi am constituit un comitet, am fixat ziua de 20 Ianuarie, pentru ca această dorinţă să fie maĭ împunătoare şi unanimă în ambele judeţe ale Dobrogeĭ în aceeaşĭ zi şi oră.

Am lansat imediat invitaţiĭ tipărite în toate unghiurile judeţuluĭ; dar timpul fiind foarte scurt şi calea de iarnă grea, sunt sigur că n'aŭ putut până azĭ ajunge la destinaţie toate invitaţiile; dovadă despre aceasta este d. Luca Oancea care prin o fericită întâmplare se află între noĭ, căcĭ la Hârşova, până erĭ, nimenĭ nu primise invitaţiile noastre.

Aceasta este singura causă că întrunirea nu este atât de numeroasă, cum ar fi, dacă timpul material ar fi

www.ziuaconstanta.ro

fost mai mult. Căci de altmintrelea, tot insul care simţeşte româneşte, nu poate sta inert, când este vorba de o adunare care să pună premisele prudente şi legale, despre calea ce trebue să apucăm, ca să scăpăm din robia legilor escepţionale şi să intrăm în dreptul comun al Regatuluĭ Român, să se cimenteze măcar după un sfert de veac credinţa nestrămutată că Dobrogea este corp şi suflet din corpul şi sufletul Românieĭ. *(Aplause).*

În numele acesteĭ marĭ ideĭ, punem azĭ temelia edificiuluĭ ce tindem a clădĭ.

Nu mĕ învoesc cu aceĭ ce ar dori amânare, căcĭ altă dată, n'am fi ca în acest moment, când este întrunire la Constanţa şi Tulcea.

Nu este o pedică, căcĭ nu suntem mulţĭ adunaţĭ. Burĭ puţinĭ, se luptă cu mulţimea englezilor, Ştefan cu 18 plăeşĭ a făcut minunĭ la Neamţu!

Calitate, voinţă, energie şi perseverenţă, – iată ce trebue.

Să nu fim presimiştĭ.

Înainte cu Dumnezeŭ ! *(Aplause).*

Discursul D-luĭ IOAN BERBERIANU

D-lor, întrunirea pe care o ţinem noĭ astă-zĭ are cu totul o deosebită importanţă, din causa că, după cum pştim cu toţiĭ, tot astă-zĭ şi tot în acest moment, cetăţeniĭ tulcenĭ ţin în Tulcea o altă întrunire, al căreĭ scop este acelaşĭ pe care-l urmărim şi noĭ: *Acordarea drepturilor politice Dobrogeĭ.*

În cas că noĭ ne-am fi abţinut de a ţine întrunirea aceasta saŭ în cas că noĭ de şi ţinem întrunirea totuşĭ n'am lua nicĭ o hotărîre pentru viitor, saŭ că n'am alege comitetul de acţiune care să ducă mai departe mişcarea noastră; în casul acesta s'ar părea că noĭ cetăţeniĭ din oraşul şi judeţul Constanţa, n'am fi de acord cu cetăţeniĭ tulcenĭ în ceea-ce priveşte acordarea drepturilor politice Dobrogeĭ.

După cum, însă, lucrul nu este aşa şi după cum cu toţiĭ suntem convinşĭ că starea aceasta de lucruri nu mai poate dura aşa; vĕ rog şi eŭ ca să procedăm cu toţiĭ la alegerea uneĭ delegaţiunĭ care să facă tot ce va crede de cuviinţă, pe cale legală, pentru a obţine mai curând acordarea drepturilor politice, în sfârşit o delegaţiune care să lucreze pentru noĭ şi în numele nostru la ajungerea scopuluĭ ce urmărim (Aplause).

După ce seria discursurilor s'a terminat d-l Alexandru Belcik dă citire în aplausele unanime, următoarei telegrame adresată

Majestăţei Sale Regeluĭ

Bucureştĭ

"În numele oraşuluĭ şi judeţuluĭ Constanţa. Cetăţeniĭ întruniţĭ în sala Camereĭ de Comerciŭ din Constanţa pentru a interveni pe căile legale pe lângă guvern în scopul de a face ca provincia transdanubiană a regatului Majestăţiĭ Voastre să intre în drepturile comune, după un sfert de veac în care s'a asimilat în totul intereselor şi aspiraţiunilor Patrieĭ mume, îşĭ îndreaptă, în primul loc, privirile către M.V. scutul Patrieĭ şi al românismuluĭ, aducênd la picioarele Tronuluĭ sentimentele lor de respect, supunere şi devotament şi implorând înalta M.V. protecţiune pentru dreapta causă ce susţinem.

Să trăiţi, Majestate, anĭ mulţĭ pentru fericirea şi gloria neamuluĭ românesc, să trăiască Majestatea Sa Regina, să trăiască Alteţele Lor Regale Principele Ferdinand şi Principesa Maria, să trăiască Micĭi Principĭ, marea speranţă a viitoruluĭ ţăreĭ !"

P. Holban, Dr. Tălăşescu, A.Malcocĭ Petrescu, Dim. Bărbulescu, Ioan Berberianu, I. Bănescu, P. Ciorapei, Anagnosti, Tătaru, Fortun, Virgil Andronescu, Mormoceanu, Weltz, P. Mihalescu – Medgidia, Teodoru, V. Toma, Dr. Oranescu, I. N. Roman, Rali Frangopol, Dr. Calcef, St Rainof, Ştefan Anton, G. Şerbănescu, Mitako Nicola, Anastase Anton, Cristea Georgescu, Zait Ibram, Ionescu, Ath. Rainof, P. Miloşef, Vasile Petru, Petroni, B.A. Seni, Stănescu E. Halit Abdul Gani, Abdul Gadi, Cosmescu, Căpitan Marinescu, G. Golia şi alţiĭ.

Apoi s'a citit de către d. Al. Malcocĭ-Petrescu şi s'a adoptat şi semnat în unanimitate următoarea

Moţiune

De la încorporarea eĭ la România, Dobrogea se administrează şi se guvernează de legĭ escepţionale, interpretate şi aplicate, în ultimiĭ zece anĭ mai ales, după voia saŭ priceperea agenţilor executivĭ, orĭ după necesitatea causelor tot'dauna schimbătoare.

Legile escepţionale puteaŭ fi justificate până la oare-care punct în momentul anexiuneĭ, faţă de o populaţiune în cea mai mare parte streină de legĭ, de limbă, de religie, de moravurĭ şi de cultură.

Acum însă, după un sfert de veac, când elementul românesc s'a înmulţit aşa în cât alcătueşte jumătatea populaţiuneĭ Dobrogeĭ, iar în judeţul Constanţa depăşeşte cu mult această proporţie;

Când populaţiunea autoctonă, în cea mai mare parte, s'a asimilat;

Când îngrijirile şi temerile de la început nu mai aŭ nicĭ o raţiune de a fi;

www.ziuaconstanta.ro

Când o generaţiune nouă, cultă, s'a ridicat, aşa în cât fiiĭ Dobrogenilor, carĭ îşĭ aŭ făcut studiĭ în capitala regatuluĭ, aŭ ajuns uniĭ din eĭ medicĭ, ingineriĭ, juriştĭ, alţiĭ comercianţĭ culţĭ, meseriaşĭ, agricultorĭ, intreprinzătorĭ de tot felul; când ceĭ ajunşĭ în vêrsta legală ca să dea tributul de sînge, se presintă la sorţĭ şi îşĭ fac serviciul militar cu drag şi nesiliţi de nimenĭ;

Când musulmaniĭ aŭ ajuns de a-şi da copiiĭ în şcolile militare române;

Când ceia-ce s'ar putea numi într'un stat putere centrifugă este redusă la cele maĭ neînsemnate proporţiĭ, care nu pot neliniştĭ pe nimenĭ;

Când în sfârşit, – în mod special vorbim despre judeţul Constanţa, – maĭ mult de două treimĭ ale populaţiuneĭ sale sunt alcătuite de Românĭ: plugarĭ, crescătorĭ de vite, comercianţĭ, meseriaşĭ, profesionişti, stabiliţĭ şi pironiţĭ loculuĭ prin interese, oamenĭ cu posiţiunĭ sociale şi cu cultură, carĭ, ceĭ maĭ mulţĭ, au exercitat drepturĭ politice în ţară;

– faţă de toate acestea,

Cetăţeniĭ Constanţeĭ, întruniţĭ astă-zĭ 20 Ianuarie 1902 în salonul Camereĭ de Comerciŭ din Constanţa, pe deplin conscienţĭ de starea lucrurilor, precum şi de drepturile şi datoriile lor, cred că este timpul, în interesul lor şi al Patrieĭ, să se pue capĕt stăreĭ de lucruri actuale, să se abroge legile escepţionale sub care provincia transdanubiană a Românieĭ este ţinută şi să stăruiască, pe toate căile legale, ca aceasta provincie să treacă în dreptul comun al ţăreĭ.

Pentru acest sfârşit eĭ numesc o comisiune compusă din d-niĭ: C. Pariano, Luca Oancea, I. Bănescu, Ali Kadîr, A. Belcik, I.N. Roman, I. Dimitrescu, Al. Malcocĭ-Petrescu, V. Toma şi Ión Berberianu, care să intervie respectuos pe lângă M.S. Regele, pe lângă guvern şi pe lângă Corpurile Legiuitoare şi să stăruiască din toate puterile lor ca Dobrogea să între în drepturile şi îndatoririle civile şi politice ale Românieĭ, aplicându-i-se toate legile sale organice, creându-i-se toate instituţiunile judecătoreşti şĭ administrative, judeţiene, comunale şi naţionale fără nicĭ o restricţiune şi fără nicĭ o deosebire, aşa în cât Dobrogea să devină şi de drept, cum e de fapt, corp din corpul Românieĭ şi sufletul din sufletul eĭ.

(Urmează semnăturile).

Întrunirea s'a terminat în cea maĭ perfectă ordine.

(*"Dreptul Dobrogei"*, I, nr. 1, 12 martie 1902: 2-3) [123]

136

HARABABURA

O adevĕrată harababurĕ se petrece cu pădurile judeţuluĭ Tulcea.

Se petrec sub ochiĭ noştri, lucruri şi fapte cari trebue să ne întristeze.

Cu toţiĭ privim şi stăm nepăsătorĭ faţă de devastarea continuă a pădurilor din judeţul Tulcea şi nicĭ sémă nu ne dăm de acest incalculabil răŭ în ceea ce priveşte viitorul economic al judeţuluĭ nostru.

De unde judeţul nostru, până maĭ erĭ, era brăsdat de întinse păduriĭ, azĭ graţie lipseĭ de control şi de direcţie, terenurile păduróse se micşorează pe zĭ ce trece.

Uniĭ din ceĭ îndreptăţiţĭ de a veghea şi contribui la ameliorarea terenurilor păduróse, s'aŭ arătat lipsiţĭ cu totul de sentimentul datorieĭ, aŭ găsit un vast teren de exploatat, căcĭ, pădurea creşte, unde taĭ azĭ mâine creşte.

S'a tăiat şi tot tăiat, fără normă, fără control, jaful s'a practicat în tóte felurile în averea publică, s'a operat putem zice cu drept cuvînt, ca în Vlăsia.

D. Missir, fostul ministru al Domeniilor, cu ocasiunea visiteĭ făcută judeţuluĭ Tulcea, a rămas scandalizat de starea pădurilor din judeţul nostru şi să se noteze că, d. Missir, n'a avut nicĭ putinţa nicĭ timpul material de a vedea şi controla totul.

Cert este că frumósele păduriĭ cu carĭ odinióră judeţul Tulcea era brăsdat, aŭ început să dispară şi acésta fiind că nu s'a păzit nicĭ o normă raţională în exploatarea pădurilor; după cum cert maĭ este că, uniĭ din cauza lipseĭ de control şĭ-aŭ făurit averĭ fabulóse.

Ocolul Babadag care avea peste 14.000 hectare pădure, nu ştim dacă azĭ maĭ are pe jumătate; şi ceea ce a maĭ rămas, arată norma operaţiuneĭ.

Pentru a pune capăt acesteĭ stărĭ jignitóre, cerem să se dea o maĭ de aprópe atenţiune terenurilor păduróse din judeţul nostru, exploatările să fie făcute după norme raţionale dictate de ştiinţa silvică şi un

www.ziuaconstanta.ro

control mai eficace să înfrăneze lăcomia unora, asigurând resursele statului.

Cerem să înceteze harababura de astă-zi din administraţia pădurilor din judeţul nostru, ca exploatările să se facă după norme raţionale şi măsuri urgente să se ia ca să se planteze dealurile acestui judeţ ştiut fiind cât de bine-făcătóre sunt pădurile pentru regularea climatului şi căderea mai désă a ploilor fără de care, terenurile agricole cu constituţia lor organică, ar fi cu totul sterpe.

Şi ceia ce ne îndreptăţeşte a spera că măsuri se vor lua, este faptul îmbucurător că la Ministerul de Domenii a început a se da o mai mare atenţiune pădurilor, creîndu-se în acest scop, o direcţie separată exclusivă a terenurilor păduróse.

Totuşi, până una alta, nemerit ar fi din partea celor de la Ministerul Domeniilor ca, o anchetă să se trimeată în judeţul Tulcea, spre a cerceta starea pădurilor şi a lua măsurile de îndreptare.

Nu ne îndoim că Ministerul Domeniilor să fie luat măsuri raţionale în ceea ce priveşte exploatarea pădurilor, dar bunele dispoziţiuni aŭ rămas numai pe hârtie, iată de ce faţă cu realitatea lucrurilor, cerem să înceteze harababura privitóre la dispoziţiuni şi cu practica reală a faptelor.

Şi scandalul trebuie să se curme.

Gep.

(*"Dobrogea"*, III, nr. 48, 18 august 1902: 1)

137

TRIUMFUL LEALITĂŢEI

Ziua de 1 Septembrie 1902, va rămâne d'apururea o zi de plăcută amintire.

Prin colónele acesteĭ gazete, am dovedit în d'ajuns, lealitatea populaţiuneĭ, care în speranţa zileĭ mântuitóre – a aplicăreĭ legilor din ţara mumă – a îndurat tóte calomniile.

Mult timp, populaţiunile Dobrogene, aŭ fost calomniate, susţinându-se, de aceĭ carĭ aŭ avut interes, că sunt iridentiste, anti-româneştĭ şi nepatriotice.

Mai mult, s-a susţinut de mulţi pe vremurĭ, că numaĭ prin samavolniciĭ de tot felul, acéstă populaţiune póte fi adusă la supunerea şi respectul legilor.

Acéstă falşă teorie, din nenorocire aŭ întronat'o ca program de guvernământ şi un amar de vreme, populaţiunile eterogene din Dobrogea, aŭ avut a suferi efectele teorieĭ.

S'a constatat că s'a pornit de la o părere falşă, şi că cu samavolniciĭ şi călcarea legilor, nu s'a făcut nimic.

Astă-zĭ, graţie cârmuireĭ înţelepte a d-luĭ Bastache, pacea şi liniştita convieţuire domneşte între populaţiunile Dobrogeĭ, toţĭ supunându-se legilor.

Erĭ 1 Septembrie, s'a pus în vedere şcóleĭ bulgare, din localitate, a se conforma regulamentuluĭ decretat de Ministerul Instrucţiuneĭ Publice şi la refusul direcţiuneĭ şcóleĭ, şcóla a fost închisă, rĕmânînd ca eleviĭ să frecuenteze şcolile publice.

Nicĭ o protestare nu s'a auzit, – calomniile s'aŭ spulberat.

Toţi s'aĭ supus legeĭ, fiind-că de şi de altă origină, toţĭ sunt cetăţenĭ românĭ şi prin urmare datorĭ a se supune legeĭ.

Astă-zĭ, legile ţăreĭ se aplica deopotrivă tuturor şi din aplicarea legeĭ a reeşit respectul legilor şi acésta se datoreşte numaĭ d-luĭ Bastache, care prin modul săŭ de a administra, a făcut pe toţĭ să înţeleagă că în Dobrogea nu sunt de cât Românĭ.

Cu veneraţie să ne reamintim cuvintele pronunţate de d. Bastache cu ocasia împărţireĭ premiilor de la liceŭ, când a zis: populaţiunile Dobrogene nu pot fi de cât române, prin lege şi prin legăturile ce le aŭ cu ţara mumă.

Faptele aŭ întărit astă-dĭ afirmaţiunile d-luĭ Bastache.

Decĭ, tótă lauda d-luĭ Bastache, care prin energie, blândeţe şi înţelepciune a ştiut să facă ca legalitatea să domnéască în Dobrogea.

La rîndu-ne, felicităm şi pe concetăţenĭĭ noştri că s'aŭ arătat conscĭĭ de îndatoririĭ, căcĭ numaĭ aşa vom putea aspira şi la decretarea complectă a legilor din ţara mumă.

Şi lealitatea nóstră va triumfa, spre fericirea nóstră.

(*"Dobrogea"*, III, nr. 68, 3 septembrie 1902: 1)

www.ziuaconstanta.ro

138

SĂ VEGHEM

În numerile trecute şi în special sub titlu de «Organizarea Dobrogeĭ» arĕtam că noĭ am fost copleşiţĭ de piroteala descurajăreĭ, iar bulgariĭ din lăuntru Dobrogeĭ şi din afară aŭ devenit cutezătorĭ, şi rugăm pe ceĭ în drept să'şi dea seamă de cause şi să facă lumină spre a nu fi taxaţĭ de barbarĭ şĭ necircumspecţĭ. Evenimentele ce se desfăşură în Peninsula Balcanică, prin agitaţiunile bandelor macedonene, prin exaltarea sentimentelor de recunoştinţă către Liberatorĭ, ne-a silit acum a insista şi cere să se ia din timp măsurĭ. Totul se precipită, şi nu ştim din o zi în alta la ce ne putem aştepta.

«Vecerna Posta» din Capitala Bulgarieĭ ziar oficios şi rĕspîndit în Principat, în preziua inaugurăreĭ serbărilor de la Şipca ne dă o mostră a intenţiunilor ce le nutresce asupra noastră şi pare a fi şi găsit desnodămêntul *«Dunărea care a fost frontiera naturală dintre Românĭ şi Bulgarĭ pusă de însuşĭ Providenţa, astăzĭ este distrusă şi cu ea împreună şi liniştea seculară... şi în această dorinţă de supremaţie numaĭ un rĕsboiu o va suprima»* iar în altă parte a ziaruluĭ ni se anunţă: *«câţĭ-va Dobrogenĭ stabiliţĭ în Sofia vor convoca un mare meeting de protestare contra samavolniciilor şi barbarieĭ, Barbarilor de peste Dunăre.»*

Oameni, lucruri, locurĭ; toate sunt puse în discuţiune de pomenitul ziar şi chiar o nouă hartă este formată aducênd şi fie-cuĭ revandicările de făcut, acum însă maĭ complectă de cât cea predată în şcolile închise din Dobrogea. Tratatul din Berlin este analizat şi învinuit pentru că a lăsat rănĭ deschise şi n'a făcut radicale imputaţiunĭ dînd fie-cuĭ patrimoniu părintesc şi după legea firească a aşeza şi a aduna toate părţile la un loc. Nimeni şi nimic din Statul nostru nu este cruţat şi ca încheere se însărcinează a ne denunţa *urbis et urbi, «că sub mantia civilisaţieĭ se ascunde un popor fără cultură şi civilizaţie».*

Nu suntem în măsură şi nicĭ putem face politică în Dobrogea, unde avem îngrădirĭ de legi speciale; putem totuşi semnala guvernanţilor: fiţĭ circumspecţĭ în alegerile ce faceţĭ, *«controlaţi numirile făcute şi de facut, loviţi şi eliminaţi pe toţi aceĭ ce prin apucăturile lor, pot atinge prestigiul, demnitatea şi interesele Statului Român»**) am fost ospitalieri, toleranţĭ şĭ îngăduitorĭ, n'a rămas ramură de activitate unde drept-credincioşiĭ să nu fi fost primiţĭ şi în ţară în anexata Dobroge şi înainte şi după tratatul de la San-Stefano (care aŭ înregistrat în această privinţă la Berlin căcĭ *schimbul* auguriu îl pun încă din Livadia). Autorităţile comunale, judeţene şi chiar profesiĭ libere sunt pline şi practicate de eĭ, şi cine ştie dacă meetingurile proiectat nu sunt inspirate de eĭ a căror sinceritate am maĭ încercat'o în 1860: *«Des brochures ou l'on s'efforcait d'inspirer aux colons le regret de la domination où Tzar circulerent dans tout le pays et les journaux russes acceuillirent les plaintes des Bulgares avec empressement»***) Cine nu'şĭ aminteşte de broşura *«Basarabia»* 1873, după care îmi vine a crede ca se inspiră *«Vecerna Posta»*? autorul era tot dintre persoane grata şi gratulările sale la adresa noastră ĭ-a creat titluri şi posiţiunĭ: de aceste onoruri n'ar rîvni oare şi noiĭ neofiţĭ ?

Depeşile ce ne vin din Monastir arată că satele bulgare fraternisează cu bandele şi a avut ciocnirĭ şi cu armata turcă şi cu populaţia creştină de alt neam, şi *«Vecerna Posta»* după recensămêntul Dobrogeĭ ne arată că jumătate din populaţie, aproape jumĕtate milion sunt bulgarĭ, şi nu avem dreptul a'ĭ asimila, să românizăm această provincie care ne-a fost *dăruită.* Uitatau oare gazetariĭ din Sofia nota comunicată Puterilor de ministru de externe al Românieĭ M. Kogălniceanu? când cavaleria noastră nu maĭ putea stăpîni nici caiĭ a căror nechez amestecat cu strigătul de desperare al creştinilor bulgarĭ determinase cooperarea noastră? Nu văd în orbirea lor monumentul de la Plevna unde stă închegat sîngele ruso-român a trupelor conduse de Domnul nostru şi datorită căruĭ aŭ renăscut ? Insulte, ameninţări, sunt arme josnice, nedemne pentru ceĭ ce se respectă, şi rĕspunsul nostru este: la lucru spre a ne desăvîrşi misiunea ce Providenţa ne-a desemnat, iar guvernul să vegheze avînd cunoştinţa de intenţiile ce hrănesc veciniĭ emancipaţĭ, şi prin sîngele nostru nu ne intimidăm la ameninţărĭ, nu ne atinge nerecunoştinţa, vom căuta însă a da fie-cuĭ ce este al sĕu, şi nimic maĭ mult căcĭ Românul are experienţa «pe cine nu laşĭ să piară»...

(*"Steaua Constanţei"*, I, nr. 28, 22 septembrie 1902: 1)

139

"CORDA FRATRES" LA CONSTANŢA

Se ştie că această federaţiune internaţională, fondată de D-l Efisio Gillio Tos din Turin, din care fac

*) Vezi No 27 *"Steaua Constanţeĭ"*. Fiat lux.

**) Les Cabinets en 1860 Prince Couza.

www.ziuaconstanta.ro

parte studenţii naţiunilor neolatine, îmbrăţişase şi pe Unguri şi ultimul ei congres era hotărât să aibă loc la Budapesta. Cum însă acasă în mijlocul elementelor tinere şi luminate, plus frica de a li se da pe faţă barbaria, au început vorba aceea «să umble cu şoalda», impunând federaţiei că Românii din Regat şi din Ungaria cum şi Evreî să fie încorporaţi în statul ungar adică întréga studenţime ce compune *«Corda Fratres»* să fie împărţită pe state, iar nu pe naţionalităţi.

Propunerea lor fiind respinsă, congresul nu s'a mai ţinut la Peşta ci la Veneţia, primindu-se pe de o parte demisia representantuluî ungar D-l D-r. Ludvig, iar pe de alta exclusându-se ungurii din federaţie.

Cu ocazia congresuluî ce a avut loc la Veneţia, studenţiî noştri aŭ fost obiectul atenţiuneî şi dragosteî fraţilor noştrî italienî, carî în zilele de 26, 27, 28, 29 şi 30 Sept. aŭ fost scumpiî noştriî oaspeţî. La Predeal, Ploeştî, Bucureştî, Cerna-voda, Brăila, Sinaia, Severin, li s'a făcut o primire strălucită. Ne e cu neputinţă să redăm aci realitatea lucrurilor, dar spre a'şî face idee cetitoriî noştri de iubirea cu care aŭ fost întâmpinaţi, vom schiţa din fugă primirea lor în Constanţa.

Aŭ fost întâpinaţî la gară de miî de cetăţenî cu musica reg. 34. Pe peronul găreî se găseau societăţile: *«Ajutorul»* de cultură şi bine facere a Românilor Macedonenî, şi a *«Meseriaşilor»* cu steagurie lor, având în frunte pe d-niî T.G. Dabo şi D-r. Zisu , Preşedinţî; eleviî gimnaziuluî cu stindardul lor cum şi fanfara liceuluî; corpul didactic secundar şi primar; Primarul şi consilieriî Constanţeî, Magistraţiî şefiî serviciilor, numeroşî militarî şi civilî.

Trenul apropiind de peron pe iubiţiî oaspeţî, un formidabil e *viva l'Italia* spintecă văzduhul. Musica cântă imnul regal italian, pe când de la fereastra fie-căruî vagon studenţiî agită sute de steaguri italiene strigând: trăiască România! Pe peron, d-nul Primar Chirstea Georgescu întîmpină pe studenţî printr-o cuvântare adînc simţită şi mişcătoare, urîndu-le bună venire în noul Tomis. Din partea italienilor respunde simpaticul student Persico. După terminarea cuvântărilor se formează un cortegiu monstru compus din peste 5 miî de înşî care se îndrumează pe strada găreî pavoazată cu drapele ca şi toate stradele Constanţeî.

În dreptul palatuluî comunal studenţiî îşi descoperă capetele şi strigă: trăiască România! Cortegiu de aci în colo se îndrumează pe strada Carol şi cu cât se apropie de Ovidiu cu atât devine maî impozant.

Italieniî zărind de departe statuia îşî descopere capetele.

Apoî când ajung în apropiere, o ploé de florî acopere pe Ovidiu.

Pe soclul statueî sunt întâmpinaţî de doî oratorî carî urmează a cuvânta. Piaţa Independenţeî e o mare de capete.

Primul care ia cuvîntul e d-nul profesor Dan, care vorbeşte în limba franceză în numele corpuluî didactic.

Regretăm că n'avem la îndemână frumoasa cuvîntare a D-luî Dan să o publicăm; de aceea ne mărginim să arătăm că a făcut o impresie excelentă asupra auditoriuluî.

Al doilea care a luat cuvîntul, a fost d-l Petru Vulcan, Directorul Revisteî Ovidiu.

Discursul D-sale pe care-l publicăm maî jos a fost ţinut în limba Italiană. Fondul poetic şi modul cum a fost rostit a impresionat până la lacrimi pe iubiţiî noştrî oaspeţî şi ca dovadă că 'l au simţit, e că, în tot timpul cuvântăreî, isbucniră în repetite orî: bravo, bravissimo!!

Profesorul italian Badano, felicitând pe D-l Vulcan, l'a întrebat că din ce parte a Italieî este şi tot aşa a fost întrebat şi de studenţiî Formigini şi Persico, luându'l drept Italian.

Iată discursul d-luî Vulcan în limba italiană:

Amatissimii studenti Italieni e nobili fratealii!

Sull àli dèlla fàma libràndo, com' aura imbalsamata, una lièta novèlla a noi volando venne-venne dai lidi della dolce e nobile Italia e i cuori nostri di gioia palpitárono e di letizia infinita. ***Per i fratelli nostri, è dolce il palpitar !***

Alla lieta novélla, le fronde e l'erba dei campi nostri, misteriosi tra loro sussúrano, e un brivido li assale, un fremito di gioia e di mitèr.

O! ch'il gioir è dolce – per i fratelli nostri. Che stringerém in seno-con ansia e con amor.

Piu sereno e il di; dei nostri monti piu puro è l'orrizzonte, e il cuor, come gióvane cuor, innamorato, pálpita trepidando.

Pàlpiti il cuor nascosto
Che n'ha ben donde. Lieto
Il bel raggio del Sol
Mira in fratrerno amplesso
I nipoti de Grandi
Imperatori e Re
Nell'arti, e nella Guera.

La cita di Tomi, su cui l'onda nera spumeggiante precipita muchiando, ai vostri occhi il suo splendor distende, e gioisce, e gode.

Goda e gioisca – che in seno asconde

www.ziuaconstanta.ro

In guesto di – 'l giovin, latin
Sangue gentile.

E l'antico poéta, il Divo Ovidio, oh ! quanto dagll orrori dun amaro esilio cùi qui soggiacque per un destin fatal, l'offuscata fronte il sereno rischiarerébe ;l'amplesso mirando del italica gioventu coi discendéndi del Divin Traiano !

Non piu loco d'esilio e Tomis ma d'affrattellamento dei cuori latini, e «Corda Frates» qui a onorarla venne e al mondo mostrar che qui pur giacion nobili ruderi dell'antica civiltà madre nostra comune: gente latina.

E il popol nostro, che negl'intimi del cuóre una dolcezza sente e un gáudio immensi, non trova piu parole per esprímere i sentimeni che gli battá gliao il petto; sacrosanto è il giorno d'oggi: è squarcio dal seno dell' eternità che ci monstra in ùn, corpo e anima, coi fratelli della nobile nostra sorella maggiore.

Su dunque, o rumeni, innalziàm come il fragor d'un onda, una voce unánime infinio al Cielo, e ***«Viva l'Italia»*** *gridiam, vivano i nobili sua figli cùi il benigno ciel ci diè d'abbracciàare in quèsto di solènne vent otto Settèmbre mille novecente due ch'è gia scolpìto a caràtheri d'oro indelébili nel cuor di tutti noi.*

Viva l'Italia, Viva la Romanie.

La sfârşit a vorbit d-nul Furculescu care a electrizat inimile.

De la statuia luĭ Ovidiu studenţiĭ au fost conduşĭ la Hotel Carol unde municipiul Constanţeĭ le a servit un copios banchet.

Primul care a toastat a fost simpaticul nostru Primar d-l Christea Georgescu, căruia i se datorează totul cu privire la deplina reuşită a acesteĭ serbărĭ înălţătoare, căcĭ serbare sfîntă a fost pentru neamul românesc. D-sa a închinat pentru Suveraniĭ Italieĭ, Persico pentru prosperarea Constanţeĭ. Mureşeanu a vorbit în numele Ligeĭ. Aŭ toastat apoĭ poetul Radu Roseti, studenţiĭ Jean Demetrescu, Furculescu şi Anton Diamandopol. Acela însă care ne-a emoţionat până la lacrimĭ prin discursu-ĭ plin de patriotismul cel mai cald şi luminat, a fost D-l Mihail Coiciu, Directorul Băncei de Scompt, care a vost viu aplaudat de întreaga studenţime şi de toţĭ câţi au avut fericirea să aziste la acest banchet al înfrăţirei italo-române.

Din toastul D-luĭ Vulcan remarcăm următoarele:

Iubiţiĭ noştri fraţi,

«Dacă frumuseţea natureĭ dobrogene n'a fost în stare să vă încânte privirea cum v'a încântat'o pururea frumoasa vaoströ patrie – un colţ de raĭ – în schimb vă oferim frumuseţea inimelor noastre, acest entusiasm şi această dragoste ce nu se va stinge nicĭ o dată, pe carĭ vĕ rugăm să le luaţĭ cu voĭ, să le duceţĭ în Italia şi acolo să le înrădăcinaţĭ în inima nobiluluĭ popor al Italieĭ, sora nóströ cea mare, ca ast-fel dragostea prin dragoste să înflorească.

Trăiască Italia ! Trăiască România !»

Cuvintele d-luĭ Vulcan fură acoperite de aplause frenetice.

După banchet a urmat excursiunea pe mare.

Apoĭ horă monströ la debarcader şi împrejurul statueĭ Ovidiu. La hotel Regnier, unde se află A.A. L.L. R.R. studenţiĭ aŭ făcut manifestaţiĭ entusiaste în faţa Prinţilor.

La plecare, pe peronul găreĭ, un lucrător italian, cu lacrimile în ochĭ a ţinut o cuvîntare mişcătoare. Între altele a zis: *«duceţi salutul meŭ patrieĭ noastre şi spuneţiĭ că nicĭ o ţară nu e maĭ ospitalieră ca România. Noĭ carĭ am cutreerat America, Asia, Afirca, nicăirĭ n'am găsit ţară maĭ bine-cuvântată ca aci. Spuneţĭ la aĭ noştrĭ că în România trăim maĭ bine ca în sânul scumpeĭ noastre patriĭ, etc.»*

Italianul a fost ridicat pe sus, cuvintele luĭ aŭ produs un delir de entusiasm, care l'a curmat nemilosul tren ce ne a smuls din ochĭ pe scumpiĭ noaspeţĭ spre a-ĭ duce la Cerna-Voda şi de aci la Brăila.

George SCIPIONE.

(*"Ovidiu"*, II, nr. 9, septembrie 1902: 126-128)

MANIFESTAŢIA TULCENILOR

Maĭ întâĭ credem de datorie a da o mică lămurire.

Ziarele din ţară, dând resultatul balotagiilor de la 10 Noembrie, unele onorează lista d-luĭ Baboeanu-

www.ziuaconstanta.ro

Droe ca conservatóre şi lista d-luĭ Comşa ca liberală, iar altele lista d-luĭ Baboeanu-Droe ca liberală şi lista d-luĭ Comşa ca conservatóre.

De ce tóte aceste pompóse denumirĭ?

Dobrogeniĭ până azĭ nu se bucură de drepturĭ politice, nu-şĭ aŭ representanţiĭ lor în parlamentul ţăreĭ; singurul lanţ care ne leagă de viaţa politică de ţara mumă sunt – alegerile comunale – singura dovadă că şi noĭ facem parte dintr'un stat constituţional, atât cât la reîncorporarea Dobrogeĭ la ţara mumă, a găsit chibzuit a ni se da de marele patriot Mihail Kogălniceanu, singurul cuvânt în mersul constituţional al ţăreĭ.

De acest drept aŭ făcut uz acum şi Tulceniĭ.

Şi nicĭ noĭ, colecţia gazeteĭ este mărturie a iubireĭ de patrie şi a principiilor politiceĭ Naţional-Liberale, nicĭ noĭ nu ne-am permis a ne intitula de organ liberal, ci numaĭ organ propagator şi admirator al principiilor politiceĭ Naţional-Liberale.

Drept este că în Tulcea se face politică, că avem odrasle conservatoare ca şi liberale; dar acestea se datoresc fie împrejurăreĭ că ceĭ veniţĭ din ţară aŭ venit cu aceste principii, fie faptuluĭ că uniĭ cârmuitorĭ aĭ Dobrogeĭ aŭ înjghebat o mână de admiratorĭ; însă masa poporuluĭ nu-ĭ nicĭ liberală nicĭ conservatóre, ci admiratóre a celor făptuite aci de cârmuitoriĭ liberalĭ orĭ conservatorĭ.

Şi vom expune purul adevăr, poporul Dobrogean este maĭ mult admiratorul Partiduluĭ Naţional-Liberal sub cârmuirea căruia Dobrogea a fost scoasă din sclavie şi acéstă admiraţie a fost mărită graţie şi d-luĭ Paul Stătescu fost prefect al acestuĭ judeţ sub oblănduirea căruia s'aŭ ridicat măreţe altare de rugăciunĭ şi pompóse edificiĭ de cultură naţională, înlesnind comunicaţia cu întinse şi solide şosele, considerând pe Dobrogeniĭ ca fiĭ aĭ aceleiaşĭ ţărĭ.

Afară de timpul ocârmuireĭ d-luĭ Paul Stătescu, guvernele ţăreĭ ne-aŭ dat uităreĭ fie prin trimiterea ca cârmuitorĭ aĭ acestuĭ judeţ a unor pensionarĭ, fie a unora póte deşi pricepuţĭ, dar cărora nu le-aŭ lasat timpul necesar spre a se vedea concepţiile lor.

Ba din nerecunóşterea realităţeĭ căzut'a timpul de urgie peste Dobrogenĭ, satrapia naţionalistă care durata un amar de vreme şi sub guvernul liberal ca şi sub cel conservator, când legea nu maĭ exista, când desfrâul atinsese culmea, când nicĭ onorea şi nicĭ avutul cetăţeanuluĭ nu maĭ era garantat.

Dar să revenim la alegerile comunale.

La alegerile de la 3 Noembrie, s'a presentat cetăţenilor treĭ liste.

Una în frunte cu d. Elefterie Niculescu actual primar, a doua în frunte cu d. avocat Comşa, listă alcătuită de d. Bastache fostul prefect al acestuĭ judeţ şi a treia listă în frunte cu d. Baboeanu-Droe avocat şi proprietar, listă formată din fruntaşiĭ cetăţenĭ, uniĭ foştĭ consilierĭ şi preşedinţĭ aĭ consiliuluĭ judeţean sub cărmuirea liberală şi susţinută de comercianţĭ şi uniĭ admiratorĭ aĭ principiilor Naţional-Liberal.

La despuirea urneĭ a obţinut: lista d-luĭ Elefterie Niculescu 100 voturĭ, lista d-luĭ Comşa 118 voturĭ şi lista d-luĭ Baboeanu-Droe 157 voturĭ, aşa că neîntrunind nicĭ una din liste majoritatea voturilor, s'a proclamat balotaj.

Să se ştie că, guvernul central n'a pătronat nici o listă, lăsînd o deplină libertate ca cetăţeniĭ să-şĭ aleagă eĭ singurĭ pe ceĭ designaţĭ a conduce gospodăria obştéscă.

Lista d-luĭ Comşa de şi se afişă ca guvernamentală, fiind alcătuită de fostul prefect Bastache – înlocuitorul încă nu s'a numit – dat fiind că s'a făcut două schimbărĭ de candidaţĭ nu póte fi considerată nicĭ ca lista fostuluĭ prefect.

La balotaj lupta a fost aprigă, lista d-luĭ Elefterie Niculescu fiind retrasă.

Lista d-luĭ Comşa a fost susţinută cu tărie de unele sferĭ administrative şi de aşa porecliţiĭ naţionalişti şi numaĭ aşa se explică marele număr de voturĭ relative ce a întrunit.

Lista d-luĭ Baboeanu-Droe, pe lîngă desfăşurarea uneĭ marĭ activităţĭ din partea candidaţilor, a maĭ fost susţinută şi de stimatul bătrân Leonida Stere un intransigent conservator, cum şi de avocaţiĭ Ionescu şi Licheardopol şi de veneratul Dr. Petru cunoscut democrat şi persóna cea maĭ populară din Tulcea.

La despuierea scrutinuluĭ, lista d-luĭ Baboeanu-Droe a întrunit 228 voturĭ fiind proclamată aleasă, iar lista d-luĭ Comşa 175 voturĭ.

Cunoscut fiind resultatul, cetăţeniĭ aŭ înconjurat pe candidaţiĭ triumfătorĭ şi în masă aŭ mers de aŭ manifestat celor aleşĭ şi la factoriĭ principalĭ carĭ aŭ condus lupta.

Sute de cetăţenĭ avênd în frunte musica aŭ manifestat la d. Gheorghe Vasiliŭ Ceorbă, apoĭ la d. Dinu Covanof unde s'a ţinut maĭ multe discursurĭ, asemenea la d-l Baboeanu-Droe, Ştefan Constantinescu, Alexe Avramide şi D. H. Petrof. În urmă aŭ mers şi şĭ-'aŭ arătat simpatia lor d-lor avocaţĭ Lichiardopol, Leonida Stere, Al. Ionescu şi în urmă d-luĭ Doctor Petru.

La d. Doctor Petru, a vorbit d. avocat Licheardopol arătând marea dragoste şi recunoştinţa cetăţenilor pentru faptele sale umanitare şi patriotice; la care d. Doctor Petru adresându-se cetăţenilor le-a spus: În aceste momente prima noastră datorie este a ne gândi peste Dunăre şi a mulţumi guvernuluĭ de faptul că am putut

www.ziuaconstanta.ro

face uz de dreptul nostru şi de acea vă rog a striga trăiască guvernul liberal, trăiască veneratul şef al guvernuluĭ d. D. Sturdza. La pronunţarea acestor cuvinte, entusiasmul a fost de nedescris, maĭ multe minute s'a strigat trăiască Doctorul Petru, trăiască d. Sturdza şi apoĭ cetăţeniĭ aŭ delegat pe d.Baboeanu-Droe a da următórele telegrame:

Domnuluĭ D.A. STURDZA
Prim-ministru
Bucureştĭ

Oraşul mĕ însărcinează să exprim, Excelenţă, mulţumirĭ pentru deplina libertate în alegerĭ. Trăiască guvernul liberal.

N.S. Baboeanu-Droe

Domnuluĭ G. PALLADE
Ministru Interne

Recunoscător guvernuluĭ pentru deplina libertate în alegerĭ, în numele oraşuluĭ strigăm: trăiască România, trăiască guvernul.

N.S. Baboeanu-Droe

Iată cum s'a efectuat alegerile la Tulcea, iată tot ce s'a petrecut.

Acestea expuse, ne adresăm ziarelor din ţară, ca în iubirea lor către noĭ, să lupte pentru a ni se da drepturile politice, iar partidelor să conlucreze la decretarea acestor drepturĭ şi atunci numaĭ alegerile în Dobrogea vor putea fi considerate de liberale orĭ conservatóre.

Până la proclamarea drepturilor politice – drepturĭ carĭ sperăm a nu întârzia – incumbă partidelor politice ce se vor perinda la cârma ţăreĭ, a se îngriji şi forma pioniĭ lor propagatorĭ – cultivând masa poporuluĭ prin actele lor de guvernare.

Iată adevărata situaţie.

(*"Dobrogea"*, III, nr. 72, 15 noiembrie 1902: 1)

141

MEMORIU
presentat de delegaţiunea judeţeană din Tulcea
M. S. REGELUI

Sire,

În îndeplinirea prerogativelor ce i se acordă de art. 42 din legea de organisare a Dobrogeĭ, delegaţiunea consiliuluĭ general al judeţuluĭ Tulcea representaţiunea legală a întregeĭ populaţiunĭ din judeţ, – Vine cu cel maĭ profund respect a arăta şi supune Majestăţeĭ Vóstre dorinţele şi nevoile judeţuluĭ.

După 24 de anĭ de când această provincie s'a realipit la ţara mamă în urma strălucituluĭ resboiŭ, încununat de atâtea biruinţe prin care Românul a recâştigat încrederea în virtutea sa oştăşească şi prin care s'a reînoit vechea glorie şi faima de odinióră a ostaşuluĭ român, populaţiunea judeţuluĭ nostru se găseşte fericită a exprima prin noĭ Majestăţeĭ Vóstre înalta gratitudine pentru părintească şi înţeleapta oblăduire ce i s' a dat.

Sub scutul bine făcător al blândelor legĭ ale ţăreĭ, acéstă provincie şi în special judeţul Tulcea, a luat o mare desvoltare, ce mereu creşte şi care are menirea să asigure o bună stare economică tuturor locuitorilor; şi graţie uneĭ recolte înbelşugate şi de bună calitate, maĭ ales în aceştĭ din urmă doĭ anĭ, s'a adus vindecarea tuturor relelor pricinuite de secetă şi lipsa ce a bântuit în anul 1899 şi care s'a resimţit fórte mult, făcênd să stagneze ramurile de economie. Acum situaţiunea financiară a judeţuluĭ cum şi a comunelor, aşezată fiind pe solide baze, este cât se póte de înfloritóre.

Sire,

Situaţiunea excepţională a Dobrogeĭ la gurile Dunăreĭ şi bogăţia imensă a apelor sale, a soluluĭ şi subsoluluĭ săŭ, presintă incalculabile avantagiĭ pentru populaţiune. Trebue numaĭ ca aceste bogăţiĭ pentru a fi apropiate trebuinţelor omeneştĭ să fie maĭ sprijinite în exploatarea lor, şi tocmaĭ în acést scop, delegaţiunea judeţiană solicită înalta bună-voinţă şi protecţiunea Majestăţeĭ-Voastre.

Nu pregetăm Sire, a mărturisi că multe şi însemnate îmbunătăţirĭ s'aŭ făcut acestuĭ judeţ, remasaŭ

www.ziuaconstanta.ro

însă pe al doilea plan tocmaĭ acele lucrărĭ cari prin natura lor eraŭ manite să dee o maĭ largă desvoltare a avuţieĭ naţionale.

Întinsele locurĭ şi numerósele ape peste seamă de abundente în peşte de tot soiul, oferă în acéstă parte a ţăreĭ, atât pentru locuitoriĭ învecinaţĭ, cât şi pentru ţéra întreagă o sursă de venit căreia până acum nu i s'a dat luare aminte ce merită. Decĭ guvernuluĭ Majestăţeĭ-Vóstre incumbă să facă a se studia acest isvor rodnic de venitурĭ şi cât maĭ curând. Fireşte că atuncĭ s'ar da o mână de ajutor judeţuluĭ, dar în acelaşĭ timp s'ar creia resurse noĭ pentru budgetul general al statuluĭ. Căcĭ dacă observăm veniturile pescăriilor secţia V şi VI din anul trecut comparativ cu cele din aniĭ precedenţĭ se constată o diferinţă considerabilă în maĭ mult. Cu o vie satisfacţiune constatăm că dorinţele exprimate şi presintate Majestăţeĭ-Vóstre de către precedenta delegaţiune judeţiană în anul 1899, aŭ fost luate în seamă căcĭ în primă-vara acestuĭ an s'aŭ început prin corpul nostru technic lucrările pentru despotmolirea gârleĭ Dunovăţuluĭ prin care apa dulce a Dunăreĭ să străbată liberă în lacul Razem cel maĭ mare şi maĭ bogat lac cu peşte din tótă ţara, lucrărĭ fórte necesare ca să ajute cultura peşteluĭ, adică înmulţirea luĭ, vînarea şi prepararea luĭ. Să se facă instalaţiunĭ sistematice apoĭ în care peştele să se pótă prepara pentru conservaţiune şi o cale ferată care să faciliteze grabnica transportare a peşteluĭ viu pe pieţele principale de consum şi prin aceste măsurĭ s'ar face să dispară trista situaţiune ca peşte de o calitate inferióră celuĭ din bălţile nóstre, ni se importă ca conserve din alte ţărĭ pe preţurĭ fabulóse.

Deosebit de acésta îĭ maĭ incumbă guvernuluĭ Majestăţeĭ-Vóstre, de a se ocupa şi de sórta miculuĭ pescar care fiind sărac şi neavând mijlóce de pescuire şi de transport rămâne la dispoziţia mareluĭ pescar care îl exploatează într'un mod neomenos. Angajamentele între micul şi marele pescar se fac de timpuriŭ, cel d'întâĭ vinde celuĭ d'al doilea produsul pescuireĭ sale pe un preţ fabulos de eftin şi maĭ tot-d'a-una acest preţ îl primeşte în alimente saŭ îmbrăcăminte şi acestea socotite pe preţurĭ exagerate, iar marele pescar vinde peştele cumpărat prin administraţia Regieĭ Bălţilor pe preţurĭ exagerate şi ast-fel fiind cel care câştigă e numaĭ marele pescar.

Dacă statul ar înlesni mijlóce de exploatare şi de transport micilor pescarĭ care formează grosul populaţiuneĭ judeţuluĭ, aceştia ar pescui pe seama lor maĭ mare cantitate de peşte şi transportându-l şi vênzîndu-l prin Regia bălţilor, statul ar percepe o maĭ multă dijmă, şi ar câştiga decĭ şi micul pescar şi veniturile statuluĭ ar creşte în mod simţitor.

Deosebit de luarea în băgare de sémă a exploatăreĭ pescăriilor, se cuvine să se pună de asemenea pe picior de sistematică exploatare, numerósele carierĭ de granit de piatră de var şi de marmură ce există maĭ peste tot locul în acest judeţ şi chiar în oraşul Tulcea. Suntem convinşĭ că şi subsolul judeţuluĭ conţine metale din cele maĭ folositóre.

Obligaţiunea ce şĭ-a luat Departamentul domeniilor prin legea pentru regularea proprietăţilor imobiliare în Dobrogea şi printr'o altă lege posterioară de a planta terenurile date comunelor pentru pădure, până acum a rămas neesecutată. Pe de altă parte despădurirea pădurilor statuluĭ continuând fără milă, suntem ameninţaţĭ ca întinsele şi mănósele câmpiĭ ale Dobrogeĭ să devină o regiune stérpa din causa lipseĭ de ploĭ şi de umiditate în subsol. Avem pentru acésta dovada irecusabilă că puţurĭ fórte abundente odinioară, acum nu maĭ aŭ apă de cât nóptea; iar vênturile arzătoare vara şi cumplit de geróse iarna, nefiind în destul oprite şi temperate, usucă holdele şi distrug vegetaţiunea. E timpul, Sire, ca împădurirea Dobrogeĭ să se înceapă cât maĭ curând, maĭ ales că mijloacele pentru acésta nu lipsesc şi maĭ ales că şi comunele rurale plătesc anual statuluĭ subvenţiunĭ considerabile, iar locuitoriĭ fiind obligaţĭ prin lege a presta în natură lucrările ce li s'ar cere dânşiĭ sunt gata a îndeplini acéstă obligaţiune cu tótă mulţumirea şi cu tótă graba.

Una din preocupările actualeĭ administraţiunĭ a judeţuluĭ a fost şi începerea studiilor şi lucrărilor începute în anul 1899 şi lăsate maĭ mult timp în părăsire pentru terminarea şoseleĭ Garvân-Azaclă peste gârla Lăţimea în faţa Galaţilor, cea maĭ importantă dintre şoselele judeţuluĭ, căcĭ va pune în legătură întreg judeţul cu oraşul Galaţi şi prin consecinţă cu ţara întreagă prin calea cea maĭ scurtă. Acesteĭ şosele al căruia cost ar fi prea greŭ numaĭ pentru budgetul judeţuluĭ Tulcea, îĭ va veni în ajutor şi judeţul Covurluĭ şi comuna Galaţi cum şi Înaltul guvern care aşi făgăduit un bun ajutor bănesc.

O altă cestiune.

Delta Dunăreĭ care are o întindere de 28.000 hectare este continuu supusă inundaţiuneĭ şi din acéstă causă a face nelocuibilă. Împădurirea eĭ ar face-o să dispară stuful şi ar permite înfiinţarea de sate noĭ pe grindurile maĭ ridicate cum s'a făcut cu înfiinţarea satelor Principele Carol, Principele Ferdinand, Carmen Sylva şi Floriile cu locuitorĭ românĭ veniţĭ din stânga Dunăreĭ şi care sate spre bucuria tuturor progresézĕ şi ar progresa şi maĭ mult dacă s'ar sprijini acéstă lucrare.

O trebuinţă şi încă una din cele maĭ principale ne maĭ remâne să supunem Majestăţeĭ Vóstre.

Singura Capitală de judeţ, singurul judeţ din tótă ţara, judeţul Tulcea nu este legat cu ţara mamă printr'o cale ferată care ar înlesni transacţiunile de tot felul fără acéstă înlesnire total stagnează şi noĭ vedem cu o nesfârşită durere starea de isolare de părăsire în care ne aflăm. S'a făcut studiĭ, s'a făcut traseul dar totul s'a

www.ziuaconstanta.ro

oprit aci. Am auzit şi nu ştim din ce motive s'ar fi părasit vechiul project Tulcea-Babadag-Medjidia saŭ Constanţa prin altul, Tulcea –Măcin în faţa Brăileĭ. Cel d'ântâi project de şi ar fi maĭ costisitor din punct de vedere economic – căcĭ ar străbate judeţul întreg prin mijlocul luĭ şi ar fi maĭ avantajos de cât cel d'aldoilea care nu ar atinge de cât o margine a judeţuluĭ şi ar costa şi maĭ mult prin faptul că ar necesita construirea unuĭ pod peste Dunăre în faţa Brăileĭ. Pentru ca exploatarea imenselor bogăţiĭ ce conţine solul şi subsolul acestuĭ judeţ să poată deveni o realitate e absolută trebuinţă dicem ca o cale ferată orĭ pe unde ar trece ea, să lege capitala judeţuluĭ cu întinsa reţea a căilor ferate din restul ţăreĭ.

Avem şosele multe putem dice chiar cum nu aŭ multe judeţe, însă valórea lor ar fi cu mult crescută din punct de vedere economic, când aceste minunate drumurĭ ar fi legate cu o linie ferată şi prin acésta şi cu restul ţăreĭ. Isolarea în care se găseşte judeţul Tulcea ne este nouă tulcenilor, fórte păgubitóre şi ţăreĭ întregĭ.

*Această legitimă dorinţă a fost de multe orĭ supusă Majestăţeĭ Vóstre şi înaltuluĭ guvern, însă n'a fost satisfăcută încă din diferite împrejurărĭ. Ea este de un interes capital pentru desvoltarea economică a judeţuluĭ dar maĭ are şi o altă însemnătate pe care fórte bine şi cu competinţă a precisat-o Ion Neniţescu, regretatul prefect al acestuĭ judeţ în raportul ce a adresat d-luĭ Ministru de Interne asupra situaţiuneĭ generale a judeţuluĭ pe anul 1897 între alte multe şi folositóre desiderate d-sa dicea textual în acel raport: .... **"totuşĭ cât timp judeţul Tulcea nu va fi legat de restul ţăreĭ prin o linie ferată, viaţa luĭ va dormita atât din punct de vedere economic cât şi naţional.***

Mosaicul de neamurĭ ce alcătueşte populaţiunea acestuĭ judeţ, se simte deslipit de ţară cu inimă, pentru că nu e legat de ţară cu tóte interesele pentru că ţara nu-l chiamă la ea".

Oare-carĭ neînţelegerĭ şi veleităţĭ şi unele tendinţe vătămătóare ce se manifestaŭ nu de mult aŭ început să dispară după cum de alt-fel era de prevĕdut de óre-ce ele nu eraŭ basate pe un fondament solid şi populaţiunea judeţuluĭ fără deosebire de naţionalitate şi religiune este devotată Tronuluĭ şi Guvernuluĭ după cum şi ţara întreagă o priveşte de o potrivă cu aceiaşĭ dragoste.

Sire,

Elementul românesc în conglomeratul de naţionalităţĭ din acest judeţ, de şi într'o însemnată majoritate faţă de fie-care din cele-l'alte naţionalităţĭ totuşĭ creşte cam încet. Statul posedă maĭ în tóte comunele însemnate terenurĭ disponibile rămase de la parcelare şi ar maĭ rămânea încă cu mult maĭ mult pământ, dacă s'ar face o revisuire a loturilor date în afară de lege, pe cari apoĭ să se împroprietărească Româniĭ agricultorĭ din ţară. Când Delta Dunăreĭ ar fi locuită numaĭ de Românĭ şi când în satele unde elementul strein predomină astă-zĭ, Româniĭ ar ajunge a fi în majoritate, am putea zice că s'a făcut un mare pas înainte pentru romanisarea acesteĭ provinciĭ. Dobrogea, realipită la ţara-mamă după veacurĭ de înstreinare, trebue să rĕmână în vecĭ nedeslipită de ea. Atât timpurile cele bune şi fericite, precum şi restriştele viitoruluĭ, dacă Dumnedeŭ cel bun şi drept va rândui ast-fel, ne vor găsi tot-d'a-una neadormiţĭ şi gata a apăra cu bărbăţie moştenirea lăsată nouă prin înalta înţelepciune a Majestăţeĭ Vóstre şi prin sângele vĕrsat de vitéza nóstră oştire, vom dovedi orĭ-cuĭ şi orĭ când că dominaţiunea română la gurile Dunăreĭ nu e vremelnică, ci vecinică şi sprijinită pe vechĭ şi tarĭ tradiţiunĭ istorice şi legată cu legăturĭ ce nu pot fi sfărămate nicĭ o dată.

Marele interese ce România are la Dunăre de jos, plămânul prin care Regatul resuflă în Mările depărtate, artera cea mare prin care se introduc bogăţiile în ţară, ne impun datoriĭ pe care cu drag şi cu devotament le vom îndeplinĭ. Însă pentru ca acéstă preţiósă stăpânire să se împuternicească până în adâncul viitoruluĭ, se cuvine ca guvernul Majestăţeĭ Vóstre, să nu întrerupă nicĭ o clipă marea lucrare de colonisare românéscă începută aci la gurile Dunăreĭ, ci mereŭ să ajute, ca zidurile de apărare de acĭ să se îngróşe, ca elementul românesc să se înmulţească pretutindenĭ în acéstă provincie din vechiŭ românească.

Delegaţiunea îndeplinindu-şĭ mandatul săŭ îşĭ reaminteşte cu o nesfârşită dragoste cuvintele rostite de Majestatea Vóstră la 15 Octombrie 1879, când aţĭ venit pentru prima óră în Tulcea, spre a pune peatră fundamentală a monumentuluĭ comemorativ al vecĭniceĭ reanexărĭ a Dobrogeĭ către ţara mamă.

Majestatea Vóstră aţĭ zis atuncĭ:

"Mulţumesc pentru frumósa întâmpinare ce Mĭ faceţĭ. Voiŭ iubi Dobrogea, precum iubesc România din care astă-zĭ face parte; tóte silinţele Mele vor fi îndreptate spre a da acesteĭ provinciĭ desvltarea cea maĭ întinsă şi fericită, la care are dreptul prin importanţa şi posiţiunea sa".

Monumentul comemorativ se înalţă astă-zĭ falnic pe colnicul "Hora" ca dovadă vie că neamul românesc s'a statornicit la gurile Dunăreĭ, şi tot aicĭ, la Tulcea pe ţărmul bătrânuluĭ Danubiu, s'a înălţat de curând încă un monument şi anume: Voevodul Mircea cel Bătrân, care de asemenea a domnit peste acéstă provincie; iar noĭ delegaţiĭ şi toţĭ locuitorĭ judeţuluĭ ce representăm, cu credinţă deplină şi nestrămutată în cuvintele Majestăţeĭ-Vóstre, rugăm din adâncul inimeĭ Înalta Pronie-Cerească, care singura scrie şi citeşte în cartea viitoruluĭ să Vĕ dăruească anĭ mulţĭ încă de domnie fericită pe gloriosul Tron al iluştrilor Voevodĭ Mircea, Mihail şi Ştefan, Tron glorificat încă maĭ mult de către Majestatea Vóstră prin câştigarea indepen-

www.ziuaconstanta.ro

denţeĭ şi prin înaintarea ţăreĭ la Regat.

Să trăească Majestatea-Vóstră !

Să trăească Majestatea Sa Regina !

Să trăiască Alteţa Sa Regală Principele Ferdinand Moştenitorul Tronuluĭ cu Augusta Sa Soţie Principesa Maria!

Trăiască Principele Carol şi Principesele Elisabeta şi Maria !

Trăiască România !

Membri delegaţiuneĭ judeţene.

Sandu MUNTEANU, preşedintele consiliuluĭ general.

Ştefan Borş, Vice-Preşedinte

Membriĭ { ***D. MATEESCU-BUZĂU*** / ***Ioan NICOLAU*** / ***Hairi OMER***

(*"Dobrogea"*, III, nr. 74, 4 decembrie 1902: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

1903

142

SERBĂRILE DIN CONSTANŢA

Sezonul băilor din anul acesta destul, de animat prin numĕrul cel mare al visitatorilor şi serbările ce aŭ avut loc, rĕmâne cel maĭ însemnat din câte Constănţieniĭ aŭ petrecut până acum.

Ceia ce dă această deosebită însemnătate sezonuluĭ scurs, a fost impunătoarea dublă serbare ce a avut loc în diua de 17 August, săvîrşită în presenţa d-luĭ Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniştriĭ, D.A. Sturdza, a d-luĭ Ministru de Interne V. Lascar, la care a asistat toată lumea din Constanţa, visitatorĭ şi localĭ, în frunte cu prefectul judeţuluĭ d-nul Scarlat Vârnav şi primarul oraşuluĭ d-l Chr. Georgescu.

Motivul acesteĭ duble serbărĭ a fost punerea petrilor fundamentale: la *Palatul Administrativ*, ale căruĭ fonduri steteaŭ de giaba împrumutate de maĭ bine de un deceniŭ, şi la reconstruirea şi lărgirea *Bulevarduluĭ Elisabeta*, o lucrare recunoscută ca necesară de toate consiliile comunale de 26 de anĭ încoace, dar rĕmasă nerealisată până în ziua de astă-dĭ; ambele lucrărĭ constituind primele baze de edilitate ale Constanţeĭ viitoare.

În cursul timpuluĭ, am scris de atâtea orĭ în privinţa acestor lucrărĭ şi a celorl'alte proecte de înfrumuseţare, că ne putem dispensa de astă-dată, dând loc altor confraţĭ să-şi esprime impresiunile simţite cu ocazia acesteĭ serbărĭ, la care putem dice că a luat parte toată inteligenţa Regatuluĭ, prin visitatoriĭ prezenţĭ din toate unghiurile ţăreĭ.

Asupra lucrărilor în curs şi a celor din perspectivă, la reşedinţă şi în judeţ, reproducem după ziarul *«Secolul»* din Bucureştĭ următorul articol, prin care se face o perfectă dare de seamă de tot ce s'a plănuit şi făptuit de şeful judeţuluĭ, de un an de dile încoace; după care lăsăm să urmeze descrierea serbăreĭ cu importantele discursurĭ rostite la solemnitatea aşedăreĭ petrilor fundamentale şi la banchetul ce a urmat seara, – discursurĭ carĭ aŭ făcut ecoul cel maĭ plăcut de la o margine la alta a ţăreĭ.

Menţionăm că aceste decrierĭ aŭ fost publicate cu destule laude şi de marile ziare ale partiduluĭ *"Voinţa Naţională"* şi *"L'Independance Roumaine"*; după care vom reproduce în numĕrul viitor un prim articol politic al *"Voinţeĭ Naţionale"* asupra importanţeĭ administraţieĭ politice a Dobrogeĭ; din toate aceste espunerĭ degajându-se cea maĭ mare mulţumire a guvernuluĭ de opera ce să săvĕrşeşte la Constanţa.

Reproducem toate aceste nu atât pentru a aduce la cunoştinţa Dobrogenilor îndeplinirea unor lucrărĭ despre care am scris de atâtea orĭ până acum, saŭ numaĭ pentru a avea în colecţia ziaruluĭ descrierea serbăreĭ, la care noĭ din nefericire n'am putut lua parte, ci fiind-că simţim o adevĕrată satisfacţiune sufletească de laudele meritate ce se aduc d-luĭ prefect Vârnav, asupra căruia noĭ, poate singurĭ din toată presa, ne-am esprimat în destul şi în adâncă cunoştinţă, de cât dor nutrea D-sa pentru ridicarea oraşuluĭ Constanţa la rangul de prim oraş al Măreĭ Negre şi prefacerea Dobrogeĭ într'o adevĕrată grădină a Orientuluĭ.

Iată cele două articole publicate de ziarul *«Secolul»* :

DIN CONSTANŢA

Marele proecte de lucrărĭ. – Înfrumuseţarea oraşuluĭ. –
Construirea şcoalelor şi bisericilor rurale. –
Progrese realisate.

Unul din districtele în care se lucrează mult şi cu spor este fără îndoială Constanţa.

Despre aceasta, are ocasiune să se convingă din prima zi călătorul care soseşte aci şi vede cu câtă

www.ziuaconstanta.ro

rîvnă se execută o sumă de lucrări de cea mai mare importanţă.

De altmintrelea era şi timpul să se facă ceva, pentru a ridca judeţul şi mai ales oraşul Constanţa la un grad de bună stare corespunzĕtoare cu marele rol ce este chemată să joace această localitate în viaţa economică a ţăreĭ întregĭ.

De regretat pentru tótă lumea, şi mai ales pentru buniĭ Românĭ este faptul că, de şi se administrează de atîţia anĭ această frumoasă parte a ţăreĭ, totuşĭ prea puţin s'a făcut acum doĭ-treĭ anĭ pentru acest încîntător colţ de paradis.

Aceĭ carĭ aŭ venit de câţĭ-va anĭ regulat să petreacă 5-6 săptămânĭ la malul măreĭ, aŭ putut să constate în trecut nu numaĭ lipsa uneĭ ape bune de bĕut, a unuĭ sistem mai civilisat pentru iluminat, a canalisăreĭ oraşuluĭ, dar chiar şi o absolută neîngrijire de higiena şi salubritatea publică; oraşul păstra cachetul oriental, din toate punctele de vedere.

Mulţumită unuĭ concurs de împrejurărĭ favorabile, înfrumuseţarea Constanţeĭ şi înzestrarea eĭ cu apă, lumină, canalurĭ şi bulevarde va fi un fapt îndeplinit de aci într'un an. Guvernul voind ca, odată cu terminarea portuluĭ, să se efectueze şi lucrările de edilitate pentru ridicarea oraşuluĭ la rangul ce i se cuvine, a dat tot concursul săŭ d-luĭ Vîrnav, prefectul judeţuluĭ, ca să transforme Constanţa într'un oraş occidental.

D. prefect are avantagiu de a fi stăpân pe tóte chestiunile technice, este foarte harnic şi are o bună doză de iniţiativă. Admirator pasionat al Constanţeĭ, pe care o visitează de o serie îndelungată de anĭ, d-sa a avut, când a primit numirea, o sumă de proecte gata, pe lângă acelea care eraŭ schiţate de adinistraţiunea precedentă.

Ne facem o adevĕrată plăcere a expune pe scurt lucrările deja începute, precum şi acelea ce se vor executa în cel maĭ scurt timp, toate menite a schimba faţa oraşuluĭ întocmaĭ ca sub bagheta uneĭ zîne din poveste.

În toate aceste lucrărĭ, d. prefect a fost secundat de d. primar Cristea Georgescu şi de consiliul comunal, preocupat a vedea cu un moment maĭ degrabă înfrumuseţarea şi propăşirea Constanţeĭ.

Lucrările de edilitate sunt: *Apa , lumina electrică , canalisarea oraşuluĭ, grădina publică, bulevardul, casino, palatul administrativ, hala şi abatorul.*

Dintre acestea unele sunt terminate – cum este grădina publică, – altele se vor termina în Octombrie viitor – apa, – cele-lalte le vom vedea terminate peste un an.

Citindu-se numaĭ această listă lungă de lucrărĭ, s'ar putea crede că se vor cheltui multe milioane de către comună. Eĭ bine din milionul ce împrumutase Constanţa acum 5 anĭ *numaĭ pentru aducerea apeĭ*, se va face faţă maĭ la toate cheltuelile ce necesitează bulevardul, canalisarea, lumina electrică, hala, abatorul şi casino, în fine maĭ tóte lucrările, iar apa – în urma uneĭ înţelegerĭ cu serviciul căilor ferate – se va aduce în oraş chiar de la toamnă, va fi de o foarte bună calitate şi maĭ mult de cât suficientă; departe de a crea vre-o cheltuială mare comuneĭ, îĭ va realiza chiar un beneficiŭ.

Într'adevĕr, serviciul căilor ferate aducênd pentru necesităţile sale şi cu cheltuiala sa, apă de la Anadolchioĭ, va vinde şi comuneĭ orĭ câţĭ metri cubĭ de apă, pe preţ de 15 banĭ metrul cub; comuna la rîndul eĭ va vinde particularilor cu 40 banĭ metrul cub, iar diferenţa de 25 banĭ îĭ va folosi pentru aducerea apeĭ trebuitoare serviciuluĭ de stropit şi pompierilor, ba poate chiar îĭ va crea un mic venit.

Tot în urma uneĭ înţelegerĭ cu serviciul de lucrărĭ din port, se va realisa în condiţiunĭ avantagioase pentru comună şi iluminatul cu electricitate şi construirea unuĭ frumos bulevard, care va pleca din port şi se va întinde până la hotelul Carol, pe o lungime de 620 metri.

Acest bulevard va fi terminat în lulie viitor şi va fi la 5 metri de-asupra măreĭ.

Lărgimea luĭ va fi de 60 metri, din care 18 metri pentru preumblarea pietonilor, iar restul este reservat plantaţiunilor şi trăsurilor.

Executarea acesteĭ lucrărĭ grandioase se face din direcţiunea portuluĭ, pentru suma de treĭ sute miĭ leĭ, fără a pretinde ceva pentru maşinele, transportul materialuluĭ şi pentru plata personaluluĭ technic.

În centrul bulevarduluĭ noŭ se va construi un frumos Casino, pe o platformă ce va intra în mare pew o întindere de 46 metri.

Casino va avea douĕ caturĭ: jos, sală de biliard, sală de jocurĭ, salon de conversaţie, lectură, corespondenţă şi bufetul; sus: salon mare de bal, scenă de theatru, sală de muzică etc.

Terasa acestuĭ frumos casino va fi de 10 metri acoperiţĭ cu 10 descoperiţĭ.

Catul de sus al Casinuluĭ va fi la nivelul promenoir-uluĭ de astă-zĭ, adică la 12 metri de-asupra măreĭ.

În fine, ca un complement al lucrărilor expuse pân'aci, este palatul administrativ, tribunalul şi reşedinţa prefectorală, ce se vor construi lângă gară, în faţa portuluĭ, – palatul administrativ şi al tribunaluluĭ formând douĕ corpurĭ de clădire egale şi simetrice, separate prin o curte interioară, iar reşedinţa prefectorală va fi în faţa acestor douĕ clădirĭ, avênd una din cele maĭ frumoase vederĭ la mare.

În palatul de reşedinţă, s'aŭ reservat locuinţe spaţioase şi elegante pentru Majestăţile Lor Regele şi

www.ziuaconstanta.ro

Regina, care de sigur că vor onora în fie-care an oraşul Constanţa cu o şedere de cât-va timp, maĭ ales în lunile Septembrie şi Octombrie, când este deja rece la Sinaia. Pentru construirea acestor treĭ clădirĭ suma destinată este de 430.000 leĭ, din care 130.000 sunt deja economisiţĭ din bugetul ordinar al judeţuluĭ în aceştĭ de pe urmă doĭ anĭ.

În loc de a se plăti 20-30.000 leĭ chiriĭ anuale, se va clădi ceva vrednic de importanţa şi frumuseţea oraşuluĭ, iar anuitatea nu va fi maĭ mare de 18.000 leĭ, decĭ se va realisa o vădită economie faţă de starea actuală.

Lucrarea aceasta se execută de un antreprenor care a făcut un scăzămînt de 5 la sută sub devizul total.

Zilele acestea se va ţine o licitaţiune pentru executarea lucrărilor de distribuţiunea apeĭ în oraş, care lucrărĭ vor începe imediat.*)

În fine, înainte de a termina această expunere, trebue să spunem un cuvînt despre grădina publică a oraşuluĭ, aranjată de câte-va lunĭ pe locul destinat maĭ dinainte oboruluĭ de cereale mutat în altă parte.

Grădina, făcută maĭ cu măturătoriĭ şi pompieriĭ oraşuluĭ, decĭ fără cheltuială, este deja fórte frumósă, bine întreţinută, cu pavilion de musică, cu bufet, cu multe aleĭ de preumblare, cu florĭ dispuse cu gust de grădinarul primărieĭ şi cu numeroase plantaţiunĭ de castanĭ, brazĭ şi trandafirĭ.

În afară de aceste lucrărĭ, maĭ putem cita şi altele, care sunt deja în studiu şi vor face obiectul unor viitoare campaniĭ; un tramway de la Constanţa la Tekirghiol, întărirea maluluĭ din direcţiunea Mamaia, o şosea de la hotel Carol – capătul bulevarduluĭ noŭ – şi până la Mamaia, unde se vor aşeza pe viitor băile, pe o plajă admirabilă, etc.

Toate aceste îmbunătăţirĭ reale, ce se vor face de administraţiunea locală cu concursul şi încurajarea guvernuluĭ, vor da oraşuluĭ Constanţa înfăţişarea unuĭ adevĕrat oraş occidental, avênd să ajungă cu siguranţă în lunile Iulie, August şi Septembrie locul de întâlnire al tuturor acelora care vor să petreacă cât-va timp pe malul mărieĭ.

*

* *

Dar, dacă oraşul este bine şi curat întreţinut pe cale de a se înfrumuseţa şi progresa, judeţul de asemenea se poate felicita de actuala administraţiune: în special şcóla şi biserica sunt obiectul principaleĭ sălicitudinĭ a d-luĭ prefect Vârnav.

Ceia-ce cu drept cuvânt atrage atenţiunea şi admiraţiunea tuturor este că populaţiunea rurală, prin contribuţiunĭ benevole în banĭ şi în muncă de transport, a înzestrat o mulţime de localităţĭ cu şcoale şi bisericĭ. Şe instituesţe de obiceiŭ un comitet de initiativă, se strâng fondurile şi se consemnează, se fac lucrările sub controlul administraţiuneĭ, aşa că – lucrul ce merită a fi notat – cu 4000 leĭ s'a construit şcoale cu o sală de clasă şi cu locuinţa învĕţătoruluĭ, cu 7800 leĭ s'a putut construi localurĭ cu două de clasă (11 metri pe şapte lăţime şi patru jumătate înălţime) şi cu treĭ camere destinate pentru locuinţa învĕţătoruluĭ.

Cu modul acesta, s'a construit opt şcóle rurale în campania anuluĭ tecut şi *treĭ-zecĭ şi patru* se construesc în campania anuluĭ curent.

Am visitat şcóla din cătunul Anadolchioĭ, cu două sălĭ de clasă, cu treĭ camere şi o bucătarie pentru învĕţător, aprópe terminate, construită în bune condiţiunĭ, acoperită cu ţiglă, în fine un local de şcólă cât se póte de bun.

Un fapt îmbucurător este că aceste contribuţiunĭ ale sătenilor sunt din propria lor iniţiativă şi aŭ fost achitate fără cea maĭ mică întârziere saŭ rea voinţă. Treĭ sate de tătarĭ şi-aŭ făcut şcolĭ.

Acelaşĭ lucru şi cu construirea bisericilor, care se ridică tot cu contribuţiunĭ voluntare, costând între 20-30.000 leĭ o biserică.

Anul acesta sunt 18 bisericĭ în construcţiune. Cea maĭ principală este cea din Hârşova care va costa 120.000 leĭ *daţĭ de locuitorĭ* şi pentru care se va ţine zilele acestea licitaţiune. Tot la Hârşova s'a construit anul trecut o frumoasă şcoală comunală: «*Dimitrie A. Sturdza*» cheltuindu-se 76.000 leĭ.

Satul Pescera, care acum zece anĭ nicĭ nu exista[124], a construit în asemenea condiţiunĭ o frumoasă biserică cu suma de 52.000 leĭ.

Precum se vede, judeţul Constanţa se poate mândri cu patriotismul locuitorilor sĕĭ şi cu părintească îngrijire a administraţiuneĭ, care utilisează şi dirige bine lăudabilele lor sforţărĭ.

Igiena publică de asemenea nu este neglijată: zilele acestea se va ţine licitaţiune pentru construirea a douĕ spitale, unul în Hârşova, altul în Medjidia, costând câte 35 miĭ leĭ unul, din budgetul ordinar al acestor comune.

Planurile acestor spitale, care vor putea primi până la douĭ-decĭ de bolnavĭ fie-care, denotă îngrejjirea administraţiuneĭ de a clădi nişte localurĭ bune şi încăpătoare, fără lux şi ornamente inutile.

---

*) Lucrarea s'a adjudecat asupra Companieĭ din Liège, a fost aprobată; iar lucrările de aşezarea tuburilor deja începută. (N.R.C.)

www.ziuaconstanta.ro

Oraşul Medjidia va fi alimentat cât de curând cu apă de băut, şi îşi construieşte două localuri de şcoli.

Precum vedem, la Constanţa se lucrează în mod inteligent şi cu spor şi de aceia inima tuturor bunilor Români se umple de bucurie: un străin ce va debarca aicî îşi va da seamă de la început că se află într'o ţară civilizată; că dacă portul s'a mărit şi s'a deschis pentru comerciul cel mare, de asemenea şi oraşul a progresat şi s'a înfrumuseţat, părăsind aspectul oriental de acum două-deci de anî.

Scriind aceste câte-va rînduri, am avut în vedere două scopurî: maî întâiŭ acela de a recunoaşte în mod public hărnicia şi destoinicia administraţiuneî de la primul nostru port şi al doilea de a face cunoscut ţăreî întregî progresele realizate aicî, pentru ca toţî să se bucure şi să se mândrească în acelaşî timp.

Destule ştirî rele se citesc prin ziare; este de datoria noastră să dăm lectorilor şi ştirî bune, atuncî când avem norocul să le aflăm unde-va.

SOLEMNITATEA DE LA CONSTANŢA

Inaugurarea palatuluî administrativ

Erî dimineaţă în presenţa d-lor D. Sturdza, prim ministru, V. Lascar, ministru de interne, Saligny, a şefilor autorităţilor civile şi militare, a consiliuluî judeţean, şi a uneî afluenţe enorme venită din întreaga ţară a avut loc solemnitatea punerea pietreî fundamentale a palatuluî administrativ.

După serviciul divin oficiat de parohul Rădulescu cu doî preoţî şi corul catedraleî, se iscăleşte actul de fundaţiune şi zidirea luî.

Discursul d-luî Vârnav

Cel dintâiŭ ia cuvîntul d-l Sc. Vârnav, prefectul judeţuluî.

Dăm aci în extenso discursul d-sale:

Domnule Preşedinte al consiliuluî,

Domnule Ministru,

Vĕ mulţumim cu toţî pentru onoarea ce ne o faceţî şi pentru buna-voinţă ce ne arătaţî luând parte la această sărbătoare.

De altmintrelea era indicat ca d-v. care aţî depus atâta stăruinţă pe lângă parlament pentru a se vota legile menite a asigura realisarea unuî program de lucrărî ce ni-le aţî însuşit, să presidaţî la această solemnitate care însemnează că timpul făgăduielilor irealisabile şi a combinaţiunilor hasardate a trecut şi că era de muncă serioasă s'a inaugurat.

Nu a lipsit diferitelor guverne dorinţa de a vedea progresând Dobrogea şi în special oraşul Constanţa.

Nu pot uita locuitoriî din acest judeţ sacrifcile pe carî graţie uneî înalte intervenţiunî le-a făcut ţara.

Podul pe Dunăre şi portul ce se construeşte acum sunt monumente doveditoare ale jerfelor consimţite. Dar în afară de aceste măreţe lucrărî alte ameliorărî nu aŭ putut fi înregistrate şi e de netăgăduit că dacă s'ar fi perpetuat starea de lucruri anterioară se producea un contrast şi maî isbitor între frumosul port înzestrat cu toate perfecţiunile moderne şi capitala judeţuluî de un aspect încă oriental.

A fost dat partiduluî liberal, respectatuluî şi iubituluî sĕŭ şef de a lua iniţiativa uneî energice îndreptărî.

Locuitoriî de aci 'şî-vor aminti de apururea dovada de viul interes ce le-aţî dat, eî nu vor uita nicî odată pe ministru de interne, care îmbrăcişind cu multă căldură interesele lor a presentat legea din care vor eşi aşa de numeroase îmbunătăţirî.

Oţeliţî prin sprijinul şi exemplu d-v. şi apreciind favoarea cu atât maî rar cu cât timpurile eraŭ maî grele acea de a nu permite convertirea şi realisarea unuî împrumut de mult votat de corpurile legiuitoare, am căutat ca milionul ce ni l'aţî acordat să fie aşa utilisat în cât pe de o parte să putem justifica încrederea ce aţî bine-voit a ne acorda, iar pe de altă parte să dăm o legitimă deşi tardivă satisfacţiune.

Suntem fericiţî a vĕ putea da temeinice asigurărî că prevederile noastre şi angajamentele cu care ne-am legat vor fi relisate. Aşa dar vom da acestuî oraş apa trebuitoare tutulor cerinţelor sale fără ca să recurgem la alte resurse de cât la acele bugetare.

O parte din distribuţiunî se vor termina chiar anul acesta şi vor fi puse imediat în exploatare iar complimentul îl vom executa în Decembrie anul viitor.

Apoî din milionul împrumutat vom executa canalisarea atât de necesară faţă cu insalubritatea locuinţelor actuale; vom construi o hală, un abatoriŭ şi un casin; vom termina până în toamna viitoare aceste lucrărî precum şi bulevardul menit să împodobească Constanţa şi să justifice pretenţiunea ce o are de a fi o staţiune balneară.

Sperăm chiar că profitând de unele împrejurărî speciale şi locale vom putea realisa oare-care economiî de care ne vom folosi pentru unele exproprierî indispensabile dar dacă prin aceasta asigurăm executarea făgăduinţelor date trebue să constatăm că suntem încă departe de ţelul ce ni l'am propus.

www.ziuaconstanta.ro

Pe de o parte acest oraş are pe coastele sale spre nord o rană deschisă; atât valurile mărei cât şi infiltraţiuni subterane contribuesc a nimici clădirile riverane, şi a sărăci o populaţiune întreagă.

Este o datorie de umanitate şi de elementare prudenţă de a pune stavilă acestui rău.

Am avisat deja la întocmirea proiectelor necesare şi le-am încredinţat unui specialist care e o ilustraţie a ţărei noastre. Comptăm pe puternicul d-v. ajutor pentru a duce la bun sfârşit această lucrare capitală.

Apoi trebue să avisăm şi o vom face în această toamnă la mijloacele cele mai lesnicioase pentru a pune Constanţa în legătură cu Techirghiol ale căruĭ calităţi curative sunt recunoscute.

Vom aduce ast-fel un însemnat serviciŭ unei cantităţi considerabile de bolnavi cari din causa lipsei de locuinţe nu pot profita de aceste băi minunate şi tot odată vom folosi oraşul cu un aflux de visitatori al căruĭ numĕr va merge din an în an crescând.

În fine trebue să înzestrăm Constanţa cu un sistem de iluminat regulat şi definitiv.

Cu aceasta am schiţat atât proectul a căruĭ realisare este cât de apropiată cât şi caselor care vor avea fiinţa într'un viitor de 2 anĭ.

Daţi-mĭ voe acum să complectez această expunere referitoare la capitala judeţuluĭ prin câte-va indicaţiunĭ asupra progreselor realisate în comunele noastre rurale:

Trebue constatat maĭ întâiŭ că resursele budgetuluĭ judeţean fiind din cale afară reduse nu s'a putut da acestor comune nicĭ un ajutor bănesc.

Totuşĭ într'un interval scurt satele noastre vor fi înzestrate cu 3 localurĭ de primărie, 42 şcolĭ primare, 21 biserici noĭ, o parte din aceste sunt terminate o parte încă în construcţiune.

Datorim de a întregul aceste clădirĭ care sunt modele de gospodărie populaţiuneĭ noastre rurale care nu s'a cruţat nicĭ o jertfă pentru a se arăta vrednică de a stăpâni acest pământ, odinioară răpit strămoşilor noştri, cu o hărnicie demnă de laudă, cu o rîvnă îmbucurătoare. Vechiĭ şi noiĭ locuitorĭ aĭ acestuĭ judeţ fără deosebire de confesiune saŭ întrunit cu gândul şi cu voinţa pentru a arăta patrieĭ mume că, noiĭ şefĭ sunt şi ceĭ maĭ vrednicĭ şi ceĭ maĭ viguroşĭ.

Profit cu plăcere de această solemnitate pentru a pune în lumină escelentele calităţĭ ale acestor oameni cari merită solicitudinea obştească. Convinşĭ suntem că nu le va lipsi puternica d-voastră protecţiune cu ocasiunea regulăreĭ unor cestiunĭ, astă-zĭ încă în discuţiune şi cari sunt vitale pentru eĭ.

Şi acum ca conclusie firească a acestor cuvinte să îndreptăm gîndul nostru spre acela care trebue să fie în deosebĭ scump populaţiuneĭ din această provincie, către nostru care a realipit Dobrogea patrieĭ mume şi care model de virtute şi abnegaţiune, trebue să ne servească de pildă tutulor.

Trăiască Majestatea Sa Regina Elisabeta !

Trăiască Moştenitoriĭ tronuluĭ şi întreaga familie regală !

Discursul d-luĭ D. Sturdza

Răspunde d. D. Sturdza, preşedintele Consiliuluĭ.

D-sa spune în substanţă că simţimîntul datorieĭ trebue să fie imboldul cel maĭ puternic pentru activitatea omuluĭ şi acest simţimînt să fie tot deauna present în spiritul nostru.

M.S. Regele, poporul, armata aŭ dat în această privinţă dovezĭ strălucite şi cu muncă şi cu hărnicie aŭ câştigat Dobrogea, redevenită patrimoniul naţional. Dar şeful suprem, conducătorul cel maĭ sigur a fost necontenit M.S. Regele Carol căruia naţia datoreşte deplina încredere şi recunoştinţă eternă.

D. D. Sturdza închee exprimându-şĭ speranţa că dobrogeniĭ vor realisa măreţul program de îmbunătăţirĭ prin munca şi sacrificiile obşteştĭ fără a năzui.

La şampanie d. Sturdza a ridicat un toast pentru prosperarea Constanţeĭ; D. Sc. Vârnav a toastat pentru d. Sturdza amicul Constanţeĭ.

Inaugurarea bulevarduluĭ «Elisabeta»

De aci, întreaga asistenţă a trecut la punerea pietreĭ fundamentale a lucrărilor pentru lărgirea, în spre apă, a bulevarduluĭ «Elisabeta».

După un scurt serviciŭ divin s'a semnat şi aci şi s'a zidit actul de fundare.

Discursul D-luĭ C. Georgescu

A vorbit primarul oraşuluĭ d. Cristea Georgescu.

Publicăm în estenso acest discurs:

Încă de la început de când am devenit iarăşĭ stăpânĭ pe această provincie, gândul M.S. R. a fost de a uni Dobrogea cu patria mumă prin construirea măreţuluĭ pod peste Dunăre.

www.ziuaconstanta.ro

Odată această legătură făcută guvernul, mai departe, în înalta luĭ înţelepciune a chibzuit şi a hotărât că pentru a da o desvoltare mai întinsă comerţuluĭ este de neapărată trebuinţă să se construiască portul Constanţa, deschizând cu chipul acesta o eşire la Marea Neagră, a producţiunilor noastre agricole şi industriale, şi stabilind ast-fel prin ţara noastră o comunicaţiune directă şi pentru tot deauna între Occident şi Orient. Astăzĭ ochiĭ tuturor românilor sunt aţintiţĭ asupra portuluĭ Constanţa şi este vădit că prin construirea acestuĭ port ţara a luat un avînt puternic pe calea comerţuluĭ. În faţa acestor lucrurĭ atât de importante, trebuea, se impunea chiar, ca comuna să iasă odată din nepăsarea eĭ de până acum.

Să se îngrijască, să chibzuiască şi la rândul eĭ să înzestreze oraşul cu lucrările de îmbunătăţire de care are atâta nevoe. Trebuea să scoată oraşul din orientalismul în care se afla şi săĭ dea ast-fel o înfăţişare mai occidentală potrivită şi demnă de primul port şi de prima staţiune balneară maritimă a ţăreĭ. Consiliul comunal actual însufleţit de dorinţa de a înbunătăţi starea oraşuluĭ, a întocmit în acest scop un program de lucrărĭ pecare le-a crezut mai folositoare oraşuluĭ, precum: apa, lumina, canalizarea, cazin, bulevard, hala, abatoriu şi altele.

Proectele, planurile mai a tutulor acestor lucrărĭ sunt deja terminate şi rînd pe rînd începem esecutarea lor. Trebue însă să mărturisim că toată această înjghebare de lucrărĭ n'ar fi avut fiinţa şi ar fi rămas numaĭ în stare de proect dacă guvernul d-v. d-le Prim Ministru nu ne ar fi dat puternicul săŭ sprijin, dacă nu ne-ar fi acordat încrederea şi mijlócele necesare pentru realisarea lor.

De aceia respectos vă rugăm d-le Prim Ministru să'mĭ permiteţĭ a-mĭ îndeplini o sfîntă datorie aceia de a vă aduce în numele consiliuluĭ comunal cele maĭ viĭ mulţumirĭ şi a vă asigura de respectul şi devotamentul nestrămutat ce vă păstrăm.

Mulţumită bine-voitoruluĭ sprijin ce ne-aţĭ dat, astă-zĭ Constanţa vede cu o deosebită satisfacţiune înălţêndu-se în sînul eĭ una din marele lucrărĭ proectate: bulevardul, lucrare care va fi o podoabă pentru oraş şi unul din factorĭ puternicĭ în desvoltarea luĭ economică. Astă-zĭ ţara întrégă póte spune cu convingere că într'un viitor apropiat oraşul Constanţa va deveni una dintre cele dintâĭ staţiunĭ balneare maritime şi unul dintre cele maĭ marĭ porturĭ la Marea Neagră care va face fala şi gloria neamuluĭ nostru.

Să nu uităm nicĭ un moment măcar cu linia de desvoltare în această direcţiune a fost trasă de înţăleptul şi prea iubitul nostru suveran.

Să trăiască M.M.L.L. şi A.A.L.L.R.R. guvernul liberal în frunte cu ilustrul săŭ şef, carele neobosit veghiază la fericirea şi întărirea neamuluĭ românesc.

Discursul d-luĭ D. Sturdza

Răspunde d. Sturdza, care zice în substanţă: Portul Constanţa se datoreşte M. S. Regeluĭ, cum de altfel noĭ toţĭ nu facem de cât să executăm ideile Suveranuluĭ concepute din prima zi a domnieĭ M.S. şi care sunt: stabilitatea, ridicarea simţimîntuluĭ naţional şi militar, încrederea naţieĭ în ea însăşĭ, desvoltarea economică, etc. Urează Constanţeĭ să urmeze pe calea progresuluĭ.

Muzica militară salută pe ministrul de rĕsboiŭ cu fanfară.

Printre asistenţĭ la aceste solemnităţĭ am remarcat pe d. Sturdza cu doamna, V. Lascar, prefectul Vârnav, ingineriĭ Saligny, Zahariadi, Bănescu, Danil, Renard, architectul tuturor noilor lucrărĭ din Constanţa, colonel Boerescu, locot. coloneiĭ Mărăşescu, Eustaţiu, d-r. Palauz, maioriĭ Romanescu, Spiropul, primarul Georgescu cu d-na, Sântu ajutor de primar, consilieriĭ Rainof, Osman Ali, Diamandopulo, Bărbulescu, Ieremia Popa, preşedintele consiliuluĭ judeţian, Aldea Nestor, Golea, Holban, Roman, consilierĭ, Nedoviceanu directorul Bănceĭ Naţionale, doctorul Sadovénu, magistraţĭ: Georgescu, Cantili cu d-na, Robescu, procurorul g-l din Craiova Mladoveanu, consilieriĭ curţeĭ de apel din Bucureştĭ Bossie, şi din Galaţĭ Tătaru, senatorĭ dr. Julian, dr. Petrini Paul, Ghimpa, deputaţĭ: Raki, Vasiliu, Ştefan Ión, Dimancea, Assan, Ghiţescu, directorul *«Agenţieĭ Române»*, Scupiewsky, dr. Zaplachta, prefectul din Tecuciŭ Racoviţă cu doamna, ajutantul ministeruluĭ de răsboiŭ sublocot. Oprescu cu d-na, Sisman preşedintele curţeĭ de apel din Galaţĭ, Mitu Ştefănescu deputat, Gîrboviceanu directorul caseĭ şcoalelor, Murguleţ inspector S.M.R., Ali Cadîr consilier judeţian, inginer Virgiliŭ Ionescu, Vardala, Puklizki, Constantinescu, Luca Oancea, Dumitrescu administrator financiar etc, etc.

Banchetul

În urma celor două inaugurărĭ a avut loc un mare banchet dat de prefectul Vârnav.

Banchetul a fost servit pe mese micĭ în sala de mâncare a vaporuluĭ «Principesa Maria» foarte elegant în sunetele orchestreĭ Dinicu.

Vaporul era feeric iluminat.

Aŭ asistat: masa de onoare: D. Sturdza, B. Lascar, Vârnav, colonelul Boerescu, Erimia Popa, primarul Chr. Georgescu, comandorul Coandă, Sisman, apoĭ Raki, Vasiliu, Cantili, Roman, Tătaru, Aldea

www.ziuaconstanta.ro

Nestor, Luca Oancea, Dimitrescu, Zahariadi, doctor Sadoveanu, Vardala inginer, Virgiliu Ionescu, Scupiewski, Renard, Bosie, Mladovénu, Ghimpa, Dimancea, Mitu Ştefănescu Iuliano, Ştefan Ion, Gărboviceanu, inginer Bănescu, maior Spiropol, Rainof, Sântu, maior Romanescu, lt. colonel Eustaţiu, lt. colonel Marăşescu, maior Boerescu, Georgescu, Murguleţ, Rudic, Robescu, Racoviţă, Assan, doctorul Petrini Paul, Gh. Chiriţescu, Bărbulescu, Ali Cadir, Osman Ali, Puklizki, Constantinescu, Penescu, dirigintele poştei, Andronescu, sublocot. Oprescu, Paşa inspector şcolar în total 54 persóne.

Meniul se compunea din *consomnie royal, sterlets sauce tartare, filet de boeuf a la Duchesse, petits pois a la francaise, diridoneant rotis, salade, glace, panache, frommages, fruits, cafe, vins, merenşteier medoc, pommery, greno.*

Aŭ ţinut toasturĭ: Primul ministru Sturdza, care aminteşte cuvintele Regeluĭ rostite la inaugurarea portuluĭ Constanţa: Principele Carol înainte de a primi coroana Românieĭ privea harta Europeĭ şi observa că trăgênd linia dreaptă de la Londra la Constantinopole, linia trecea tocmaĭ prin Constanţa. Această observaţie ridică în mintea suveranuluĭ credinţa în viitorul Românieĭ şi fu pentru dînsul unul din cuvintele hotărîtoare spre a primi tronul. Atuncĭ însă – spune în substanţă primul ministru – încă nu era vorba ca Dobrogea să revie Românieĭ şi nimenĭ n'ar fi crezut ca acest vis să se îndeplinéscă de cât peste unul saŭ două secole. Totuşi s'a îndeplinit peste 12 anĭ şi azĭ vedem orientul Dobrogeĭ româneşte de necrezut puternic. Chiar acéstă masă o luăm pe bastimentul statuluĭ român, care leagă Constanţa cu Constantinopol. Azĭ sărbătorim nu numaĭ desvoltarea Constanţeĭ, dar în primul rînd sărbătorim pe Regele nostru, sărbătorim ideile iniţiale ale M.S. progresiv realisate. În genere nu este nicĭ o ideie în mersul statuluĭ român care să nu fi fost concepută în primul loc de Regele Carol – Trăiască Regele. Rĕspunde primarul Georgescu care constată meritele d-luĭ Sturdza şi bea în sănătatea d-sale.

D-l Sturdza foarte emoţionat, mulţumeşte şi spune:

Din întîmplare m'am găsit în fruntea guvernuluĭ în momentul de grea cumpănă pentru ţară însă nu m'am descurajat, fiind-că mi-am adus aminte că în lunga mea carieră văzusem zile şi maĭ grele pentru poporul român.

Face o comparaţie între starea nenorocită a ţăreĭ pe la jumătatea secoluluĭ trecut şi starea eĭ de azĭ.

Această schimbare se datoreşte mareĭ generaţiunĭ care a creat România modernă şi care s'a distins prin abnegaţiune şi prin uitarea de sineşĭ, precum prin stăpînirea intereselor sale personale în favórea intereselor generale ale ţăreĭ. Fără aceste virtuţĭ nu există om de stat şi tocmaĭ cu aceste virtuţĭ era înzestrată generaţiunea cea mare. Dar este de datoria noastră să păstrăm cu sfinţenie patrimoniul lăsat de predecesoriĭ noştri. Aceasta nu o putem face de cât prin devotamentul nemărginit către ţară. Cine nu e capabil de acest devotament nu poate să conducă afacerile statuluĭ. O altă condiţiune pentru om de stat este respectul pentru ordinea publică. Oameniĭ care nu respectă aceste ordine nu sunt oamenĭ de stat. În primul rînd nu sunt demnĭ a conduce afacerile statuluĭ, oameniĭ cariĭ îndrăznesc să atace pe regele nostru sub forma diferitelor campaniĭ basate, toate pe minciunĭ.

Domnul Sturdza declară că se va trudi să merite încrederea ce-ĭ manifestă Partidul Naţional-Liberal şi ridică paharul în onoarea tinereĭ generaţiunĭ.

Acest discurs inimos rostit cu căldură a provocat un incident care a mişcat într'un mod fórte viu asistenţa şi a fost semnalul unor aplause entusiaste.

Se ştie că fostul deputat şi prefect deTeleorman, Gheorghe Kiriţescu, de un timp oare-care e nemulţumit. Mişcat prin discursul d-luĭ Sturdza d. Kiriţescu cu lacrimĭ în ochĭ se apropie de şeful Partiduluĭ Naţional Liberal şi'l asigură de întreg devotamentul săŭ, ca soldat disciplinat al partiduluĭ. D. Sturdza ĭi întinde mâna. Asistenţiĭ isbucnesc în aplause.

D-l Sturdza ia iarăşĭ cuvîntul şi exprimă bucuria de demersul d-luĭ Kiriţescu şi bea pentru disciplină în partid.

Inspirat de incidentul Kiriţescu la care a contribuit mult şi d. ministru de Interne V. Lascăr, d. deputat Ştefan Ioan bea în sănătatea d-luĭ V. Lascar făcătorul de pace.

Prefectul Vârnav povesteşte prima sa audienţă la noul ministru de Interne Lascar care i-a declarat: "Aĭ deplina încredere a guvernuluĭ, întoarce-te în judeţul d-tale, fă bine şi fă dreptate. Aceasta e călăuza ministruluĭ". Vârnav bea în sănătatea d-luĭ Lascar care a ridicat administraţia la înălţimea uneĭ a doua magistraturĭ.

D. Lascar aduce elogiĭ prefectuluĭ Vârnav, declină meritul săŭ în reforme spunênd că tot ce fac miniştriĭ nu e de cât esecutarea ideilor preşedinteluĭ consiliuluĭ. Vorbeşte de însemnătatea Dobrogeĭ din punct de vedere patriotic, politic şi economic. Citează faptele administraţieĭ prefectuluĭ Vârnav care a clădit maĭ multe biserică şi şcolĭ, a ridicat finanţele judeţuluĭ şi ale comuneĭ Constanţa cu concursul primaruuĭ Georgescu, care s'a îngrijit de starea sanitară şi economică a Dobrogeĭ. Bea pentru prosperitatea Dobrogeĭ şi în sănătatea prefectuluĭ Vârnav.

www.ziuaconstanta.ro

D-l Sturdza constată strînsa unire în Partidul Naţional Liberal care prin forţele tuturor membrilor săĭ a îndeplinit marĭ reforme ca:

Desfiinţarea acciselor şi legea administrativă. Bea în sănătatea ministruluĭ Costinescu; laudă activitatea inginerilor românĭ şi ridică un toast în onoarea inginerilor portuluĭ Constanţa, Saligny şi Zahariade.

Banchetul a luat sfîrşit la 10 ore şi 45 în mijlocul uneĭ viĭ animaţie.

Toţĭ asistenţiĭ aŭ avut impresiunea că acest banchet a întrecut cu mult însemnătatea uneĭ serbărĭ locale şi a luat o mare importanţă politică.

(*"Constanţa"*, XII, nr. 435, 14 septembrie 1903: 1-4; nr. 436, 21 septembrie: 2-4)

143

O CONTRA RĂFUIALĂ

Colega dela *«Farul»*, fost redactor al *«Dreptuluĭ»* şi *«Drepturilor Dobrogeĭ»*, şi în urmă la *«Steaua Constanţeĭ»*, d-l Ion N. Roman, vechiu ziarist la *«Adevărul»*, *«Liberalul »* şi *«Tribuna »* din Sibiu, crede şi se plînge că aşĭ avea o ură pe Domnia-sa, şi pornind de aci, îmĭ trage câte-va aghioase ca un vrednic de strana I-iŭ; între altele că ziarul *«Constanţa»* ar fi cu *sgardă* şi *organul tuturor Prefecţilor, foştĭ, presenţĭ şi viitorĭ*, după ce al ar fi fost de *închiriat* pe tot timpul cât a redactat cele-l-alte ziare dobrogene. Vom respunde numaĭ la menţionatele delicateţe; cele-l-alte, nu face pentru o discuţie publică între vechĭ ziarişti.

Colega dela *«Farul»* tinde să facă o legendă, că ziarul *«Constanţa»* ar fi fost vecinic guvernamental, de miluit. Să'l scoatem, ca pe un confrate maĭ bătrân, din uluiala în care a fost confundat de prieteniĭ Domnieĭ-sale de astă-dĭ.

Ziarul *"Constanţa"* a apărut la 19 Noembre anul 1891, sub prefectura d-luĭ General Dunca, şi tocmaĭ din causa acestuĭ prefect, pe care l'a combătut cu energie, fiind-că scosese pe *funcţionarĭ* şi pe *românĭĭ streinĭ* din listele electorale, din care causă a căđut după 4 lunĭ de prefecturat.

L'a înlocuit d-l Colonel Chiriţescu, care prin primarul D-sale M. Koiciu, mi-a cerut în două rînđurĭ demisia din Consiliul Comunal, întâĭ dupĕ 6 lunĭ de funcţiune, pentru că *«Constanţa»* zisese împreună cu Hârşoveniĭ câte-va vorbe de regret la plecarea Doctoruluĭ Drăgescu, medicul primar al judeţuluĭ şi principalul redactor al *«Constanţeĭ»*, pe când a fost mutat, fără voia sa, la Olt, în toiul ierneĭ; şi al doilea fiind-că combăteam insuficienţa măsurilor profilatice contra holeriĭ ce ameninţa despre Brăila şi Cerna-Voda, până la Medgidia.

Era firesc lucru ca, în asemenea condiţiĭ, d. colonel Chiriţescu să nu fie lăudat de mine în ziarul meŭ.

În urma d-luĭ colonel N. Chiriţescu, după un interimat de 2 lunĭ al reposatuluĭ Andrian, a venit ca prefect d. Istrate, pe care nu-l puteam nicĭ combate nicĭ lăuda, ziarul fiind suspendat, şi pentru că nu l'am cunoscut nicĭ o singură dată, timp de un an şi 2 lunĭ cât a stat aci ca prefect.

A urmat apoĭ, la schimbarea regimuluĭ din toamna anuluĭ 1895, reposatul Iancovicĭ, pe timp de treĭ lunĭ, pe care asemenea nu l-am cunoscut, dar pe care l'am combătut cu *succes*, în chestia împrumutuluĭ de 2 milioane, proectat de dînsul şi votat de consiliul d-luĭ Koiciu, afară de mine; împrumut neaprobat de Minister, tocmaĭ pe motivele pe larg expuse de mine în şedinţa de la 18 Decembrie 1895.

După un noŭ interimat de 2 lunĭ a fost apoĭ numit prefect d. Quintescu, care a stat un an şi treĭ lunĭ. Toată lumea 'şĭ aduce aminte de campania ziaruluĭ în chestia armanelor, în capul a 3000 de plângerĭ contra prefectuluĭ, care i-a adus reprobare formală din Bucureştĭ, şi care plângerĭ, împreună cu meetingul şi protestul de maĭ tîrziŭ de la Medjidia, bine urzit de oamenĭ interesaţĭ, i-a adus căđerea şi înlocuirea sa, la 1 Iulie, prin d. Luca Ionescu, anchetatorul sĕŭ.

Dacă am regretat plecarea d-luĭ Quintescu din judeţ, după unele greşelĭ capitale ce comisese, dar care aŭ fost reparate, este că cunoşteam în d. Quintescu un român bun şi cinstit, între altele, nepermiţênd invasiunea şi stabilirea Armenilor şi altor locuitorĭ pe timpul masacrelor din Constantinopole.

A urmat apoĭ d. Luca Ionescu pe care l'am lăsat să administreze, după reputaţia ce avea, dar pe care a trebuit să'l combatem cu toată energia când i-am vĕzut umbletele: după comorĭ, pe dealurĭ şi văĭ, – fapte despre care vorbea şi *«Constituţionalul»* din Bucureştĭ; ceea-ce a avut ca efect un apel al procuroruluĭ local contra ordonanţeĭ de ne-urmărire, în două procese de presă ce mi se intentase în timpul prefectureĭ d-sale, de către un furnisor şi altul funcţionar.

www.ziuaconstanta.ro

A urmat apoĭ la Aprilie 1899 d-l G. Cănănăŭ, căruia, când m'a chemat a doua oară în cabinetul d-sale în chestiĭ de alegere comunală i-am trimes vorba prin intimul d-sale d-l Avocat Malcocĭ Petrescu, că tot atâta e distanţa de la mine până la d-sa, cât e şi de la d-sa până la mine.– Restul raporturilor mele cu regimul d-luĭ Cănănăŭ, până ce a plecat şi d-sa şi Primarul ce adusese, e proaspăt în memoria chiar a confrateluĭ, de oarece făcuse şi ziaruluĭ meŭ onoarea uneĭ micĭ poesiĭ; aşa dar nu maĭ este trebuinţă să-l reamintim.

Pe d-nul State, care a stat treĭ lunĭ aci, în urma d-luĭ Cănănăŭ, nu ştiŭ să'l fi văzut pe unde-va şi nu'mĭ amintesc de cât de o carte de vizită ce mi-a făcut onórea să-mĭ trimită la plecare.

A urmat apoĭ la 19 Februarie 1901 iarăşĭ d-l Quintescu, până la Aprilie anul trecut, despre care am zis că'l stimam pentru cinstea sa şi pe care mulţĭ din ceĭ de la *«Farul»* de adĭ l'aŭ primit cu surle la gară. D-luĭ Quintescu, sub patronagiul căruia se proiectase la Hârşova o mare serbare – dovadă că nu-l stimaŭ numaĭ orăşeniĭ Constanţeĭ, – a urmat d-l Vârnav, de astă-dĭ, pe care l'am recomandat Dobrogenilor cât am putut maĭ bine, înainte de a-ĭ călca piciórele în Constanţa ca prefect, fiind-că din fericită întâmplare cunoşteam de maĭ mulţĭ anĭ pe *omul* care se interesa de Constanţa şi Dobrogea de multă vreme, şi ale căreĭ fapte măreţe continuăm a le lăuda, să fie, dacă am avea glas destul de puternic, auzite de ţara întreagă, atât de săracă în adevăraţĭ oameni de administraţie.

Acesta e istoricul, pe scurt, al ţinuteĭ noastre faţă de Prefecţiĭ Constanţeĭ; aşa aŭ fost raporturile noastre cu Ad-ţia judeţuluĭ; ele nu sufĕr nicĭ o desmințire: de la nicĭ un fost prefect, subprefect saŭ primar din judeţ, n-am avut un singur abonament; de la nicĭ o administraţie saŭ primărie din judeţ nicĭ un singur anunţ plătit.

Că am fost oficier al stăreĭ Civile sub uniĭ din eĭ, da; dar am fost şi singurul din Constanţa care m'am lepădat de această slujbă, resturnând în maĭ multe rînduri situaţiuneĭ a căror respunderĭ nu vream să le împărtăşesc. Şi apoĭ nicĭ una din slujbele ce am ocupat nu le-am spart, de bine de rĕŭ de cît înaintea superiorilor meĭ fireştĭ... Cuĭ dar, stimabilul confrate, vorbeşte de spinărĭ înconvoiate?

N'aĭ nicĭ un element pentru a stabili legenda ce voeştĭ, împrejurul ziaruluĭ meŭ. Fiĭ dar de bună credinţă şi slujeşte *adevăruluĭ*, căruia te-aĭ obligat a servi înaintea celor 45 iscăliţĭ în manifest; mergĭ drept înainte, spre acordarea dreptuilor politice, şi nu umbla cu şólde de ale altuĭ *Adevăr*, printre locuitotiĭ Dobrogeĭ.

P. GRIGORESCU

(*"Constanţa"*, XII, nr. 439, 2 noiembrie 1903: 3-4)

144

DOBROGEA ŞI DREPTURILE POLITICE

III

Cercetărĭ etnografice[125]

Din cauza aşezării sale geografice Dobrogea a fost, din cea maĭ adîncă vechime, popasul tuturor neodihniţilor năvălitorĭ, pe cari greul vieţeĭ îĭ mîna mereŭ spre împărăţia Romeĭ.

Dar acest flux şi reflux de noroade ce apar şi dispar, se astîmpără cu vremea, fără însă să poată întuneca o singură clipă viaţa latină, în vecĭ neperitoare pe aceste ţărmurĭ.

Căzînd Constantinopoli în mînele Turcilor, Sultanul Mohamed II închide Marea Neagră pentru treĭ veacurĭ comerţuluĭ din apusul Europeĭ; de atuncĭ, o noapte adîncă învălue întreaga istorie şi viaţă a acesteĭ provinciĭ.

Dar Romînul care descălecase aci odată cu întregul luĭ neam din lunca dunăreană, înfruntă cu bărbăţie nemiloasa soartă, îşĭ păstrează tăria făptureĭ luĭ şi sporeşte mereŭ pe aceste ţermurĭ, unde avea de îndeplinit o mare misiune istorică.

Tratatele de la Cuciuc-Cainardge din 1774 şi de la Adrianopoli din 1829, dintre Rusia şi Turcia, deschid din noŭ Bosforul comerţuluĭ lumeĭ şi daŭ Dobrogeĭ şi gurilor Dunăreĭ importanţa lor economică şi comercială de azĭ.

Dacă din punctul de vedere istoric şi geografic drepturile noastre asupra Dobrogeĭ sînt suverane, să cercetăm cum stăm şi din punctul de vedere etnografic.

După statisticile oficiale, populaţiunea totală a acesteĭ provinciĭ era în 1880, adică un an şi jumătate de la ocuparea eĭ de către romînĭ, de 157.114 locuitorĭ, dintre cari:

www.ziuaconstanta.ro

Romînĭ	51.915
Bulgarĭ	29.643
Musulmanĭ (Turcĭ şi Tătarĭ)	45.902
Ruşĭ şi Lipovenĭ	17.708
Grecĭ	4.271
Germanĭ	2.763
Evreĭ	1.135
Armenĭ	935
Diverse naţionalităţĭ	2.842

Din aceste constatărĭ resultă că toţĭ străiniĭ laolaltă covîrşiaŭ, acum 24 de anĭ, pe romînĭ, iar aceştia eraŭ maĭ numeroşĭ de cât fie-care grupă etnică în parte.

Populaţiunea actuală, după cele din urmă statisticĭ, este de 262.897 locuitorĭ, dintre cari:

Romînĭ	138.537
Musulmanĭ (Turcĭ şi Tătarĭ)	34.351
Bulgarĭ	34.524
Ruşĭ şi Lipovenĭ	24.069
Grecĭ	9.104
Germanĭ	8.311
Evreĭ	4.447
Armenĭ	2.848
Diverse neamurĭ	6.706

Din populaţiunea totală de 262.897 locuitorĭ, scăzîndu-se 20.776 cari sînt supuşĭ străinĭ, rămîn 242.121 cetăţenĭ aĭ statuluĭ romîn, dintre cari 138.537 romînĭ de origină, şi 103.584 cetăţenĭ romînĭ de origină străină.

Elocuenţa cifrelor este neîndurată: în timp de 24 de anĭ de cînd stăpînim Dobrogea, am perdut 11.378 musulmanĭ şi am cîştigat:

Romînĭ	86.622
Bulgarĭ	4.881
Ruşĭ şi Lipovenĭ	6.353
Grecĭ	4.833
Germanĭ	5.548
Evreĭ	3.312
Armenĭ	1.913
Diverse naţionalităţĭ	3.864

Săŭ în total, 30.704 streinĭ prin naşterĭ şi imigrare şi 86.622 romînĭ; prin urmare, în 24 de anĭ, un spor de 105.783 locuitorĭ.

Netăgăduit că elementul romînesc a sporit aşa repede şi într'o proporţie aşa de covîrşitoare faţă de cele-l-alte elemente, numaĭ graţie putereĭ de expansiune a neamuluĭ nostru şi rezervelor sale etnice.

Dobrogea, în situaţia eĭ actuală, întrerupe şi geograficeşte şi etnograficeşte continuitatea teritorială şi etnică a slavilor de la Nord cu ceĭ de la Sud, şi asigură întreguluĭ neam romînesc accesul la gurile Dunăreĭ şi la Mare.

Pentru desvoltarea noastră naţională politică şi economică, Dobrogea e prispa Romînieĭ în spre largul lumeĭ.

Vrăjmaşiĭ noştri pot să discute mult şi bine geneza neamuluĭ romînesc pe aceste ţărmurĭ; Romînul s'a înfipt adînc în Dobrogea.

Aci, e în patria luĭ.

Să se ştie aceasta.

Ion BĂNESCU

(*"Farul"*, I, nr.4, 9 decembrie 1903: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

145

STRIGĂTUL DOBROGENILOR

De mult înăbuşim în noi, dorul aprins de a fi asimilaţi cu ţara mumă. Totul am făcut pentru aceasta, dar nimic nu a înduioşat inimile acelor carî ne puteaŭ deslega de nişte lanţurî nedemne de dreptatea şi libertatea naţiuneî romîne.

Răbdam nădăjduind că ziua de 14 Noembrie, va pune în sfîrşit capăt robieî noastre de 25 de anî; dar în loc de uşurare, cu alt venin ne-aŭ adăpat.

Noî ne jelim. Presa strigă. Grosul formaţiunilor politice, ne compătimeşte, şi totuşî, toate la un loc, nu pot dărîma acea, nu ştim care, stîncă surdă şi oarbă.

Am venit tinerî aci, şi am îmbătrînit, încovoiaţi de plug şi de mizeriile cereştî şi omeneştî. Să nu fie destul o viaţă întreagă de asemenea sacrificiî, atuncî maî cu seamă cînd ele nu maî pot fi de nicî un folos pentru nimenî? Voesc să lăsăm moştenire şi copiilor noştriî această stare de lucrurî? Dacă alte bunurî nu leam putut agonisi, desrobească-le măcar cugetarea şi munca; căcî, este cred, şi nedrept a'î lăsa din simplă indiferenţă să rămînă aceleaşi unelte de povară precum sîntem noî!

Cestiunea drepturilor politice pentru dobrogenî, nu implică nicî de cum pofta de a lua loc în Parlament; ia le procură mijlocul de a se putea gospodări prin eî înşişî, şi de a astîmpăra suficienţa epitropilor ce ni se trimit.

Zicătoarea spune că: *pînă la D-zeŭ te omoară sfinţiî*, – şi aşa este. Ce pot folosi bunele intenţiunî ale celor marî, atuncî cînd ceî micî, în contactul zilnic cu noî, le aplică în răŭ? Şicane, nechibzuinţe şi abusurî, am venit noî să căutăm aci; orî rost şi înlesnire de muncă? Nu ajunge că stoarcem din piatră, vînturî şi secete, milioanele ce ni se cer; maî trebue să ne luptăm şi cu aceî carî aŭ îndatorirea să ne ajute? Unde s'a maî văzut ca 10% din populaţiunea totală a uneî ţărî democratice şi agricole, carî stăpînî fiind pe maî tot solul ce'l cultivă eî înşişî, să nu aibă dreptul de a cugeta pentru dînşiî, să nu fie consultaţî în dările ce li se impun şi să nu poată controla risipele ce plătesc!

După un ast-fel de raţionament, marea majoritate a romînilor din Dobrogea poate fi exclusă pînă la nesfîrşit de la drepturile cetăţeneştî. Dacă şi generaţia născută şi crescută sub romînî, se consideră încă nedemnă de încetăţenirea întreagă, atuncî pînă la a câta generaţie va trebui să aşteptăm noî, spre a ni se deschide uşile caseî noastre?

Ce! numaî în Dobrogea sînt streinî de origină? Ţara întreagă nu este plină de aceştia? Toate statele din lume, nu sînt ele un conglomerat de tot felul de naţionalităţî? Gînditu-s'a cine-va vre-odată să anihileze politiceşte o mare majoritate de conaţionalî aî săî, pînă la o desăvîrşită contopire de sînge a elementelor străine? Şi apoî, ce veleităţî de naţionalism pot avea Turciî, Tătariî, Nemţiî, Grecî şi Armeniî noştriî? Însuşî Bulgariî dacă şovinî ar fi, – ce pot însemna eî în proporţiunea inapreciabilă în cari sînt?

Toate în lume aŭ o margine. Însăşî prudenţa devine o imprudenţă, atuncî cînd tragî de sfoară pînă se rupe. Am renunţat îndestul la drepturile noastre, pentru că aşa ne îndemna interesul romînesc; dar astă-zî, cînd acest sacrificiŭ este de prisos, ba chiar prejudiciabil intereselor naţionale, şi cînd trebue să îndreptăm activitatea noastră în alte direcţiunî economice, tot atît de folositoare, ca şi înfrăţirea indigenilor, ca şi desţelenirea pustiilor ce am făcut, nu putem pîşi la ele fără să avem dreptul de a ne crea mijloacele şi fără să avem putinţa de a înfrîna nechibzuinţa.

Activitatea ce am depus cu toţiî vorbeşte de la sine şi chiar dacă ea nu se reconoştea oficial: dar, unde am fi fost astăzî, dacă iniţiativa noastră privată nu ar fi fost îngrădită de către toţî «Cazaciî» ce ni s'aŭ trimis? Şi cu toate acestea, compare-se producţiunea actuală a Dobrogeî cu cea de altă dată, de pe cînd elementul romîn era infim! Ce ar fi făcut statul cu aceste pustiî, dacă nu veneam noî să le facem să rodească? Şi cîţî romînî dintre toţi s'aŭ încumetat să înfrunte rigorile acesteî colonisărî? Acestea nu sînt vorbe, sînt fapte, care orî unde, atrag recunoştinţa tuturor, iar nu indiferenţa!

Ne impută podul şi portul ca îmbunătăţirî create pentru noî. Aceasta este inexact. Agricultura locală putea trăi tot atît de bine şi fără dînsele; căcî produsele noastre nu aŭ ce căuta să treacă peste pod; iar portul cel vechiŭ ne era de ajuns. Recunoaştem utilitatea lor pentru apărarea provincieî; dar nu primim să se treacă preţul plătit pe dînsele la activul ţărîî-mume, cînd Dobrogeniî au vărsat pînă astăzî în casa statuluî peste 300 de milioane de leî, din carî scăzîndu-se larg 125 cheltuelî de tot felul, rămîne la activul nostru 175 de milioane.

Afară de aceasta, statul şî-a maî procurat de la noî, prin abus, din închirierea locurilor destinate pentru plantaţiunî comunale, pe carî nu le-aŭ făcut, alte 20 milioane, care însumate cu cele de sus, fac aproape 200 milioane net vărsate de noî, – sumă întreită adică, de cît aŭ costat două lucrărî.

Se maî şopteşte iarăşî că Transilvăneniî nenaturalisaţi aŭ acaparat aci miî de hectare, pe cîte un simplu timbru de 25 de banî, şi că eî, de şi proprietarî marî astă-zî, se servă încă de protecţiunî streine, spre a fi

www.ziuaconstanta.ro

scutiţi de serviciul militar.

Ne mirăm că abuzul comisiunilor statuluĭ care aŭ împărţit pămînturile, şi pe ale căror lucrărĭ el le-aŭ aprobat, trebue să-l ispăşim noĭ! dacă aceştĭ oamenĭ nu aveaŭ drept să aibă pămînt, atuncĭ cînd valoarea luĭ era nulă, şi'l primeaŭ rugaţĭ; cum îĭ contestă astăzĭ, cînd valoarea pămîntuluĭ s'a ridicat prin munca şi capitalul depus de dînşiĭ atîţia amar de anĭ? Dacă iarăşĭ formalităţile lor de naturalisare, deşi cerute de dînşiĭ de mult, în mare parte încă nu s'aŭ facut, pentru ce nu se învinovăţesc aceĭ carĭ pînă să acorde o naturalisare unuĭ romîn de origină, pun atîţia anĭ? Şi apoĭ de unde s'aŭ luat că pămînturile la început aŭ costat numaĭ cîte un timbru? Dacă abus se consideră generositatea comisiunilor de parcelare, de sigur că el a fost un abus dintre acelea care aŭ şi partea lor de cald patriotism; căcĭ numaĭ cu chipul acesta s'a putut colonisa atuncĭ şi cultiva acest deşert înfiorator al Dobrogeĭ, care place atît de mult astă-zĭ. Într'adevăr, la cererea pămîntuluĭ s'a aplicat numaĭ un timbru de 25 de banĭ pe petiţie; dar oar, răscumpărarea aceluĭ pămînte s'a sfîrşit numaĭ cu acest timbru? Nu a trebuit apoĭ ca fie-care împroprietărit să plătească 90 de leĭ hectarul? Şi dacă se ţine compt că pe vremea aceia, 10-12 anĭ la început, nu găseaĭ să închiriezĭ hectarul nicĭ cu 50 de banĭ, pe cînd statuluĭ trebuia să-ĭ plăteştĭ cu toba dreptul săŭ, pe ce motiv serios se maĭ întemeiază această imputare?

Dar voiŭ continua.

C. PARIANO

(*"Farul"*, I, nr. 6, 23 noiembrie 1903: 1-2)

146

SERBAREA DE LA 14 NOEMBRIE 1903 DIN CONSTANŢA

A 25-a aniversare a intrăreĭ trupelor romîne pe teritoriul Dobrogeĭ, s'a serbat în toată Dobrogea cu deosebită solemnitate.

În capitala judeţuluĭ vecin, Tulcea, serbarea a fost prezidată de d-l ministru de Interne Vasile Lascar, iar în Constanţa de d-l Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniştri D.A. Sturdza.

Municipalitatea Constanţeĭ, avînd terminată prima parte a instalaţiunilor pentru alimentarea oraşuluĭ cu apă, a profitat de acéstă fericită ocasiune şi a făcut inaugurarea lucrărilor, dînd un banchet invitaţilor la ambele serbărĭ.

Facem maĭ la vale cuvenita dare de seamă asupra festivităţeĭ, dînd loc întâĭ discursurilor pronunţate la serbarea apeĭ şi la banchet de prefectul nostru d-l Scarlat Vârnav.

Asemenea discursurĭ atât de fericit inspirate, Dobrogeniĭ n'aŭ maĭ audit de anĭ, de la 1895 14 Septembre, cînd fostul ministru de Lucrărĭ Publice d-l C. Olănescu în faţa M.S. Regeluĭ frumosul d-sale discurs solemnde inaugurarea aceleĭ lucrărĭ, şi de la 1897, când regretatul fost ministru al Domeniilor An. Stolojan a ţinut remarcabilul discurs esenţialmente politic, de la banchetul din 24 Aprilie tot în Sala Hoteluluĭ Carol.[126]

Eată primul discurs al d-luĭ Vârnav de la inaugurarea apeĭ:

D-le Ministru Preşedinte,

Pentru a doua oră în decursul acestuĭ an, aţĭ bine-voit a încuraja prin presenţa D-v. sforţările pe care le facem pentru a aduce acest oraş în starea materială care i se cuvine, ca Metropolă a Dobrogeĭ.

Acum cîteva lunĭ aţĭ prezidat serbarea inaugurală a lucrărilor Palatuluĭ Administrativ şi a Bulevarduluĭ, astă-zĭ, profitînd de o aniversare de veşnică amintire pentru Dobrogeni, aţi lua parte la constatarea oficială desăvârşireĭ uneĭ lucrărĭ de mult rîvnită de locuitoriĭ acestuĭ oraş.

Deja anul trecut punênd înşi-ve piatra de temelie a şcoalei din cătunul Anadolchioĭ aţĭ arătat importanţa ce acordaţĭ înbunătăţirilor ce se fac în această provincie, şi locul de căpetenie ce îl ocupă ea în preocupările Dv.

Bine-cuvîntată este această îngrijire care porneşte din simţimîntul datorieĭ ce avem, de a da o desvoltare cît maĭ temeinică unuĭ teritoriŭ, care prin sîngele soldaţilor noştri a fost câştigat şi de a căruĭ stăpânire este legată însăşĭ existenţa Statuluĭ Român.

Numeroase de alminterea şi grele aŭ fost sacrificiile băneştĭ pe care ţara le-a consimţit pentru a se arăta vrednică de noua eĭ aquisiţiune; podul măreţ peste Dunăre, nu maĭ puţin importanta lucrare a portuluĭ

www.ziuaconstanta.ro

din Constanţa, rescumpărarea şi reconstruirea Căieĭ ferate Constanţa-Cernavoda, sunt dovezĭ viĭ ale hotărâreĭ de a stabili legăturĭ cât de strînse între Dobrogea şi Patria-Mumă şi de a crea oraşuluĭ nostru o situaţiune în raport cu însemnătatea poziţiuneĭ sale geografice.

Nu a fost unanimă credinţa, că prin aceste jertfe Constanţa va deveni vre-odată una din cele maĭ însemnate pieţe comerciale ale Măreĭ Negre şi că va putea răsplăti cu prisos ceia ce i s'a acordat cu aşa mare generositate.

A fost, însă, un om, Căpetenie cuminte şi prevăzătoare care în lunga'l şi glorioasa Domnie a avut în tot dea-una ochiĭ aţintiţĭ asupra acestuĭ colţ al Regatuluĭ, şi care urmărind cu stăruinţă neobosită ţelul ce'Şĭ propusese, este astă-zĭ pe cale de a vedea realisat programul pe care El îl croise.

Memorabile sunt cuvintelepe care M.S. Regele le-a rostit la banchetul dat aci acum 14 anĭ.

Sunt convins, a zis El, că noua Constanţa va câştiga într'un viitor apropriat, un renume european, şi că, prin construirea poduluĭ peste Dunăre şi lărgirea portuluĭ **lucrărĭ care vor fi în curând începute**, schela sa va deveni una din cele maĭ însemnate ale Orientuluĭ şi un isvor de bogăţie pentru ţara întreagă.

Aţi avut, Domnule Ministru, nepreţuitul merit de a vĕ identifica cu gîndirea Suveranuluĭ, aţĭ pus în serviciul realisăreĭ dorinţelor Regale o activitate şi o energie pe care ceĭ tinerĭ o invidiază, aţĭ urmărit pas cu pas desvoltarea lucrărilor acestuĭ port, prin vizite periodice şi cât de dese, aţĭ stat necontenit în curent şi cu progresele realisate şi cu nevoile viitoare; ne-aţĭ făcut o parte cât de largă din acele excedente budgetare care numaĭ luminateĭ şi curajoaseĭ Dv. iniţiative le datorăm; în fine aţĭ găsit mijlocul ca pe lângă sumele necesare pentru prelungirea cheurilor din acest port să'l maĭ înzestraţĭ şi cu acea instalaţiune, unică de sigur, şi care va permite o manipulaţiune lesnicioasă şi cât de eftenă a petroluluĭ extras din bogatele gismente ale ţăreĭ.

Vă este dat, legitimă resplată, să vă puteţĭ bucura de resultatele minunate ale acesteĭ îndeaproape îngrijirĭ; căcĭ astă-zĭ este vădit că desvoltarea comercială a Constanţeĭ stă în raport direct cu întinderea din zi în zi crescândă a noilor sale instalaţiunĭ.

Era de altminterea natural, ca portul ţăreĭ cel maĭ apropiat de Occident, singurul în care pot acosta, la orĭ-ce epocă a anuluĭ vasele de cel maĭ mare tonagiŭ, să fie, într'un period cât de scurt cel maĭ frequentat.

Aceste avantaje, datorite poziţiuneĭ sale şi condiţiunilor în care el a fost construit, vor fi complectate, sperăm, prin o judicioasă utilizare a mijloacelor de transport. Ast-fel, lucru e incontestabil, vom avea aci piaţa cea maĭ importantă de transacţiunĭ între România şi Ţările streine.

Dacă astă-zĭ putem face cu siguranţă aceste afirmărĭ, dacă din adîncul inimeĭ închinăm prinosul recunoştinţeĭ noastre M.S. Regeluĭ, care a avut percepţiunea genială a desfăşurăreĭ logice a evenimentelor, dacă aducem omagiĭ de respectuasă mulţumire Primuluĭ Consilier al Tronuluĭ, care a secondat cu atâta căldură voinţa Suveranuluĭ, fie-ne permis tot-odată să ne felicităm împreună de îmbucurătoarea constatare că ceia ce s'a putut realisa aci, se datoreşte munceĭ noastre proprĭĭ, prin noi înşine, prin harnica, devotata conlucrare a oamenilor acesteĭ ţărĭ s'aŭ ridicat atâtea monumente doveditoare ale vrednicieĭ acestuĭ popor; prin silinţele ce nĭ le dăm cu toţĭ vom ajunge a transforma acest oraş, burg oriental odinioară, într-o cetate a românismului. Fie-ne iertat, să reamintim timpurile încă recente de umilinţă şi de vasalitate, pentru că numaĭ ast-fel vom avea o măsură maĭ exactă a drumuluĭ străbătut şi o amintire maĭ vie a resultatelor dobândite.

Ast-fel vom hrăni acel simţimînt de necesară încredere în trăinicia neamuluĭ nostru şi în neînvinsa luĭ putere de resistenţă.

Aţĭ avut fericirea Domnule Ministru, de a face parte dintr'o generaţie, care nu s'a îndoit nicĭ odată de menirea falnică a miculuĭ popor după malurile Dunăreĭ, şi care nu a avut nevoe de dovezĭ materiale pentru întărirea şi propagarea acesteĭ credinţe.

Rugăm, pe Atot Puternicul să dea încă mulţĭ anĭ ultimuluĭ representant al aceleĭ pleiade de eroĭ, pentru ca să ne servească ca pildă, pentru ca să căpătăm de la el acele învăţăminte înălţătoare de abnegaţiune şi de luminat patriotism.

Trăiască d. Dimitrie Sturdza !

Eată acum toastul dela banchet:

D-le Ministru Preşedinte,

E legitimă emoţiunea care cuprinde orĭ şi ce inimă românească la recapitularea faptelor măreţe care de o jumătate de veac încoace ne-a fost dat să le înregistrăm şi să le trăim.

Este a da dovadă de iubire către ţară, a serba cu sfinţenie şi cu căldură acele date istorice a căror amintire revine periodic, în fie-care an.

Printre acestea cea maĭ scumpă pentru locuitorii de aci, este aniversarea din 14 Noembrie.

În acea zi, în anul 1878, în numele şi din ordinul viteazuluĭ săŭ Căpitan, armata română a luat această provincie în stăpânire.

www.ziuaconstanta.ro

A sunat, dară, ceasul nunteĭ de argint al veşniceĭ logodne dintre România şi Dobrogea.

Nu ar fi deplină bucuria noastră, dacă pe lângă isbândele ostaşilor noştri nu am putea face şi constatarea unuĭ real progres, a uneĭ transformări realisate pe teritoriul cucerit.

Stepă odinioară, aproape lipsită de oraş cu rari aglomeraţiuni de bordee de o înfăţişare respingătoare în loc de sate –, se presinta Dobrogea şi mai ales judeţul Constanţa, în momentul ocupaţiunei; aşa cel puţin o descriă acei carĭ aŭ cutreerat-o: o vastă câmpie aridă, nesănătoasă şi mizerabilă, un adevărat deşert.

Cât de departe sântem de acel posomorât tablou şi cât se deosebeşte România trans-danubiană de acel vilayet, care inspira pe atuncĭ o instinctivă repulsiune.

Pe lângă oraşele care într'un pătrar de veac aŭ fost create şi care sunt astă-zĭ pe cale de sigură ameliorare, comunele cu cătunele lor aŭ luat o fisionomie şi un avînt aproape neaşteptat. Multe din aceste aŭ atins şi aŭ întrecut chiar cele maĭ gospodăreştĭ sate de peste Dunăre. Drumurĭ, şosele străbat acest pământ virgin odinioară de or-ce mijloc lesnicios de comunicaţiune. Populaţiunea a crescut cu o uimitoare repeziciune. Ţarina acea improductivă, desfundată şi muncită de harniciĭ împroprietăriţĭ, dă cu belşug răsplată activităţeĭ încordate a românuluĭ.

Mulţumită vrednicieĭ sale, săteanul s'a putut înavuţĭ cât de repede, starea luĭ prosperă îĭ dă chiar superioritate asupra fraţilor din România.

Dovadă a acesteĭ situaţiunĭ înfloritoare şi semn caracteristic al recunoştinţeĭ sale, pe lângă sănătoasele şi încăpătoarele locuinţe ce-şĭ clădeşte, contribue singur la întocmirea şcoaleĭ şi bisericeĭ din satul său.

Exemplul şi generoasa sa iniţiativă stimulează ardoarea semenilor săĭ de alte confesiunĭ, aşa că asistăm de la un timp încoace la o luptă de întrecere între populaţiunea românească şi cea de origină străină.

Rar, dar cât de îmbucurător spectacol!

Neamurile se apropie şi fuzionează stimulându-se unele pe altele pe calea propăşireĭ materiale şi morale; iar toţĭ în linişte, sub scutul Patrieĭ-Mume, întăresc stăpânirea lor pe acst pământ al strămoşilor.

Ast-fel se realisează dorul pe care l'a formulat Domnitorul ţărĭĭ când la 14 Noembrie 1878, adresându-se locuitorilor Dobrogeĭ, zicea:

Urăm ca această zi să devie pentru această nouă parte a Românieĭ începutul unuĭ viitor de pace şi de înflorire, începutul bunuluĭ traiŭ şi al înfrăţireĭ între fiĭ aceleiaşĭ ţărĭ.

Domnieĭ-Voastre, Domnule Ministru, care în numele Maiestăţeĭ Sale aţĭ venit la această solemnitate, vĕ revine plăcuta sarcină de a transmite Augustuluĭ şi Iubituluĭ Nostru Suveran aceste ştirĭ îmbucurătoare.

Depunând la picioarele Tronuluĭ expresiunea omagiilor noastre de iubire şi nemărginit devotament, veţĭ spune că cuvintele de odinioară a avut un adînc resunet printre noĭ.

Acum, ca mărturie a recunoştinţeĭ ce vă păstrăm pentru partea covîrşitoare ce aţĭ luat-o la această muncă comună, daţĭ-mĭ voe să închin acest pahar în sănătatea Dv. atât de scumpă românilor de aci.

Trăiască d. Dimitrie Sturdza !

Serbarea

Serbarea dileĭ de 14 Noembrie, începută de cu seara, prin întîmpinarea la gara-port a d-luĭ Prim-ministru, de către capiĭ autorităţilor şi fruntaşiĭ comerciuluĭ Constanţian, a decurs în modul următor:

La orele 9 toată şcolărimea din Constanţa, cu profesoriĭ în cap, se aflaŭ pe piaţa Independenţeĭ, cîntînd cîntece patriotice, dirigiate de domniĭ profesorĭ de musică, Wagner la gymnaziŭ şi M. Frim la şcoalele primare.

La 10 ore s'a officiat *Te-Deumul* obicinuit în prezenţa d-luĭ Prim-Ministru, a corpuluĭ consular şi a autorităţilor civile şi militare, şi o mare afluenţă de public. După defilarea detaşamentelor de trupe, cele de infanterie comandate de doĭ d-nĭ oficerĭ turcĭ, cetăţenĭ romînĭ, mulţimea şi armata s'a dus în piaţa Independenţeĭ, unde s'a început sfinţirea apeĭ, în presenţa tuturor invitaţilor postaţĭ împrejurul fântâneĭ ţîşnitoare, care arunca apa în sus până la 25 m.

După săvărşirea serviciuluĭ divin, d-l primar Chr. Georgescu, ţine discursul d-sale de inaugurare.

D-sa arată că sunt 25 de anĭ de când Românĭĭ aŭ dobîndit din noŭ Dobrogea şi, ce constată că chestia alimentăreĭ oraşuluĭ cu apă de băut, atât de capitală, pentru desvoltarea Constanţeĭ, n'a fost adusă la bun capăt până sub administraţia actuală. Astă-zĭ, mulţumită sfaturilor d-luĭ prefect Vîrnav, lucrarea acésta e făcută. Prin lucrarea inaugurată astă-zĭ, am ajuns, zice d-sa, să avem apă de zece orĭ maĭ eftină decât înainte. Arată că lucrarea, urmând sfaturile d-luĭ prim-ministru, s'a făcut din veniturile ordinare ale comuneĭ. Îmbunătăţirile atât de cu dragoste făcute portuluĭ Constanţa şi ţinutuluĭ, în legătură cu podul cel măreţ de peste Dunăre, aduc foloase şi cinste nu numaĭ Constanţeĭ, nu numaĭ Dobrogeĭ, dar chiar ţăreĭ întregĭ, dovedind că suntem un popor civilizător la porţile Orientuluĭ. Sfîrşeşte cu îndemnul:

Să ne îndreptăm, iubiţĭ concetăţenĭ, cu toţĭ gândul către Majestatea Sa şi să strigăm: Trăiască Majestatea Sa Regele! Trăiască M.Sa Regina! Trăiască Dinastia!

www.ziuaconstanta.ro

La terminarea discursului asistența aplaudă strigând de mai multe ori ura!!

După primar vorbește d-l prefect, al cărui discurs mult aplaudat de public îl reproducem pe prima pagină.

După prefect, d-l Prim-ministru D.A. Sturdza ține o prea frumóasă cuvîntare asupra însemnătății dilei și respunzênd cuvîntărilor d-lui primar și d-lui prefect, desvoltă pe larg vederile și inițiativa M.S. Regelui în cestia Dobrogei.

D-l Prim-ministru termină discursul d-sale esclamând: Trăiască Constanța, trăiască prefectul său d-l Scarlat Vîrnav, trăiască administrația sa comunală, trăiască locuitorii Constanței.

Vom reproduce în numărul viitor discursurile d-lui Prim ministru, în estenso, după ziarele din București, ca să cunoască Dobrogenii vederile primului sfetnic al Suveranului în atâtea uriașe lucrări ce s'au făcut pentru legarea pe vecie a Dobrogei cu Patria-mumă.

Banchetul

Lumeá risipindu-se, invitații au pornit la 12 ore spre hotel Carol, unde se arangiase masa pentru 150 persoane. Tot timpul mesei a cântat muzica batalionului 7 de vênători din Cernavoda.

Seria toasturilor a fost deschisă de d-l Prim-ministru D.A. Sturdza, închinênd mai întâiu în sănătatea M.S. Regelui, care a dirigiat toată activitatea guvernului și a cetățenilor spre propășirea Dobrogei.

Ridică paharul în sănătatea M.S. Regelui a Familiei Regale și a Dinastiei precum și în onoarea armatei.

După d-l Președinte al Consiliului de Miniștri, d-l General Năsturel ridică paharul său în sănătatea d-lui ministru de resbel D. Sturdza și pronunță un prea frumos discurs, istorisind mersul trupelor române la trecerea lor peste Dunăre, în ziua de 14 Noembrie 1877, lucru ce a impresionat adînc pe toți convivii, mai ales când constata că Dobrogenii au devenit buni patrioți români, gata a'și pune pepturile lor la ori-ce agresiune din afară, și că pentru aceasta ar merita să fie tratați acum de-o-potrivă cu ceia-lalți locuitori ai țării, ridicându-se regimul escepțional la care sunt, supuși. La aceste d-l Prim-ministru respunde că grija o are și trebue să o aibă guvernul central, care remâne singur să chibzuiască și să cumpănească cu M. S. Regele ce ar fi de făcut în astă privință.

Vorbește apoi d-l Scarlat Vîrnav, prefectul districtului, pronunțând discursul mult aplaudat și lăudat pe care îl reproducem mai sus, asemenea în estenso.

După d-l Vîrnav, d-l consul austro-ungar, F. Grzibowsky rostește discursul de mai jos în sănătatea d-lui Vîrnav, discurs fórte remarcat, căci e primul cas, pe cât știm, ca decanul corpului diplomatic să rostească elogii publice la adresa vre-unui prefect din Dobrogea.

Eată acel discurs pronunțat în limba franceză:

Toastul D-lui Consul al Austro-Ungariei

Onoarată Adunare,

Ad augusta per augusta, *zice proverbul latin.*

Nu se poate ajunge la scopul dorit de cât învingênd multe greutăți.

Se credea nu de mult că progresele ce le vedem realisându-se pe fie-care di în județul și în orașul Constanța, nu se vor putea dobândi de cât într'un viitor destul de depărtat, aceasta din causa piedicelor ce se împotriveau mersului înainte.

Nu se ținuse seamă, trebué să o mărturisesc, de omul care, tare prin încrederea Suveranului și a Guvernului, ajutat de eminentul său talent de organisator, de energia sa neobosită și de o putere de muncă surprindétoare a știut să învingă toate dificultățile și a ajuns astă-zi să ne înfățișede un oraș tînăr, firește, dar plin de viață și de activitate.

În numele corpului consular din Constanța îl felicitez.

Dea Domnul să ducă la bun sfârșit opera întreprinsă.

Îmi permit cu această ocasiune a mai releva calitățile alese, inima nobilă și leală a primului magistrat al județului, calități care ai contribuit a face ușoare și plăcute relațiunile oficiale și private cu represintanții streinătății.

Trăiască d-l Prefect Vârnav !

Respunde d-l Prim-ministru tot în franțuzește, mulțumind d-nului Grzibowsky de amabilitatea corpului consular, închină în sănătatea Suveranilor tuturor țărilor streine.

Iar în urma d-lui Prim-ministru, toastează d-l Cristea Georgescu, în sănătatea d-lui Vîrnav.

D-sa arată că a urmat sfaturile ce i-a dat d. prefect, recomandîndu-l de primar al Constanței, punêndu-se pe muncă. Ajutat de d. perfect a mers înainte, a limpezit finanțele comunei și a întocmit un plan de lucrările neapărate pentru înălțarea orașului la rangul ce i se cuvine. Urmând sfatul d-lui prefect, comuna a

www.ziuaconstanta.ro

hotărît ca din milionul împrumutat de comună pentru aducerea apeĭ să se facă lucrările de edilitate, iar apa să se aducă prin mijloacele ordinare ale comuneĭ.

În numele sĕŭ şi al consiliuluĭ comunal, închină un pahar în onoarea scumpuluĭ prefect al Constanţeĭ şi îĭ doreşte sănătate şi viaţă îndelungată.

În sfîrşit d. prefect Vârnav laudă meritele domnuluĭ primar Christea Georgescu şi bea în sănătatea d-sale.

Banchetul se sfîrşeşte.

Spre a saluta încă odată pe d. prim-ministru Sturdza, toată asistenţa se duce la gară.

Am uitat să spunem că locuitoriĭ Constanţeĭ adresaseră M.S. Regeluĭ depeşa următoare de felicitare.

Majestăţeĭ Selle Regeluĭ Carol I

Sinaia

Împlinind adĭ un sfert de veac de când aţĭ luat Dobrogea în stăpânire, am vĕzut de la prima zi a anexăreĭ şi vedem mereŭ cum sub scutul puternic ş'nţeleapta conducere a M.V. ordinea şi egalitatea înlocuind desfrîul şi anarchia în trecut, şi, garantând pe deplin siguranţa persoaneĭ şi avereĭ, a permis desvoltarea şi buna noastră stare.

Am vĕzut mai departe cum ţara necruţând nicĭ un sacrificiu, a asigurat prin construirea poduluĭ peste Dunăre şi construirea portuluĭ, desvoltarea constantă a acesteĭ provinciĭ şi în special a oraşuluĭ Constanţaşi stăpâniţĭ de sentimentul celeĭ mai sfinte recunoştinţe pentru aceste sacrificiĭ, serbătorind adĭ a 25 aniversare a anexăreĭ, am vĕzut cu mândrie şi cu multă mulţămire sufletească cum Primul Ministru al Ţăreĭ a venit să imprime serbătóreĭ noastre un caracter National făcênd din ea serbătoarea Ţăreĭ.

Plinĭ de recunoştinţă faţă de M.V. care véghează de aproape asupra buneĭ noastre stărĭ şi asupra desvoltăreĭ Ţăreĭ, Vĕ presentăm Sire cu această solemnă ocasiune sentimentele noastre de iubire şi respect şi de cel mai nemărginit devotament pentru Dinastie şi Tron.

Să trăiţĭ Majestate !

Să trăiască M.S. Regina !

Să trăiască A.A. L.L. R.R. Principele Ferdinand şi Principesa Maria, împreună cu Auguştiĭ Lor Fiĭ !

(Semnaţĭ) Chr. Georgescu Primar, Ion Sântu, Rainof Athanasie, Agop Tomasian, Petre Grigorescu, Spiru Diamandopulo, Dimitrie Bărbulescu, Abdula Hagi Zait, Virgiliu Andronescu, Consilieriĭ Comunalĭ şi alţĭ 150 proprietarĭ şi comersanţĭ.

S'a maĭ trimes următoarea telegramă domnuluĭ Ministru Vasile Lascar:

Domnuluĭ Ministru Vasile Lascar

Tulcea

Trimitem din Constanţa în această zi de mare serbătoare pentru noĭ toţĭ, salutările noastre frăţeştĭ Cetăţenilor din Tulcea şi strigăm cu dînşiĭ să trăiască înţeleptul şi vitézul nostru Rege Carol I şi Dinastia Sa, ca să conducă înainte Regatul şi poporul Român.

Să trăiască patria noastră şi muncă devotată mărireĭ eĭ !

D. Sturdza, Sc. Vîrnav, Chr. Georgescu, General Năsturel şi alţĭ 150 orăşenĭ.

La gară d. prim-ministru primeşte o depeşe din partea M.S. Regeluĭ şi îi dă în public citire în termeniĭ următorĭ:

Castel Peleş .

D-luĭ Dimitrie Sturdza

Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniştri

Constanţa

Am primit cu deosebită bucurie călduroasele felicitărĭ ce D-voastră ca şi judeţele, oraşele şi diferitele comune din frumoasa mea Provincie transdanubiană. Îmĭ trimit cu ocasiunea a 25-a aniversare a unireĭ Dobrogeĭ cu România. Vĕ rog să exprimaţĭ din partea Mea tuturor viile Mele mulţumirĭ pentru urările aşa de bine simţite şi dovezile de credinţă ce Mi se reînoesc cu acéstă memorabilă zi, când este un sfert de veac, am pus împreună cu iubita Mea armată piciorul pe pământul Dobrogeĭ, de a pururea unită prin sîngele virejilor noştri cu Regatul Românieĭ.

CAROL

www.ziuaconstanta.ro

Persoanele care aŭ luat parte la banchetul oferit de municipalitate sunt d-niĭ:

D-l D. Sturdza Prim Ministru, S. Vârnav Prefect, General Năsturel, Colonel Budişteanu, Comandor Eustaţiu, L-t. Colonel Mărăşescu, Gzybowski consul austriac, Capsambelis consul elin, Zohrab consul englez, Harris consulul Spanieĭ , Boscof consulul Suedieĭ şi Norvegieĭ, Benderli consulul Belgieĭ, Tozzi consulul Italieĭ, Delage consulul Franţeĭ, G. Zotu Preşedintele Tribunaluluĭ, A. Delladecima magistrat, S. N. Iorgulescu magistrat, V. Popovicĭ magistrat, C.T. Georgescu magistrat, I.A. Eremia magistrat, St. Macri avocatul Statuluĭ, L-t. Comand. Ciuky, Colonel Dr. Dimitrescu, Major Boboc, Major Anastasiu, Major Romanescu, Major Gheorghiu, Major Sănătescu, Major Engherliu, Major Haret, Major Bogdan, P. Holban consilier judeţian, Irimia Popa consilier judeţian, Preotul G. Rădulescu, Ch. Georgescu Primar, Ioan Sântu ajutor de primar, Petre Grigorescu consilier comunal, Rainof Atanasie consilier comunal, Inginer Pâslă, Ing. Bănescu, Ing. Virgil Ionescu, Ing. Benzi, Ing. Puclinski, Inginer Murguleţ, Ing. Canănău, Ing. Vardala, Ing. Bonnet, Arhitect Renard, Inginer Unanian, Cond. Munteanu, Dr. S. Anastasescu, Dr, N. M. Sadoveanu, dr, Zalpacta, Dr. Tălăşescu, Dr. Nicolitopulo, Dr. Caraciali, Dr. Sarafidi căpitan, Major Negreanu, Căp. Veltz, Căp. Kastriş, Căp. Stătescu, Căp. Georgescu, L-t. B. Antonescu, Căp. Bălteanu, L-t. Cantacuzino, Sub L-t. Ioanid, Sub L-t. Gagiu, Ion Coraffa grefierul Tribunaluluĭ, Alex. Cosma Preşedintele Camereĭ de Comerţ, T. Manicatide Vice-Preşedinte al Camereĭ de Comerţ, V. Toma membru, G.M. Grigoriu membru, Atanase Dabo idem, V.P. Murelli Sindicul Burseĭ, Inspector vamal G. Ionescu, Căpitan I. Niculescu, Penescu Dirig. of. poştal, Dumitrescu Ad-tor financiar, Christodorescu Secretarul Camereĭ de Comerciŭ, Halchini Şeful găreĭ, Virgil Andronescu Profesor, V. Dumitrescu Directorul Gimnaziuluĭ, O. Vagner profesor, G. Moisiu idem, G. Danĭ idem, O. Pop idem, I. Titorian Directoru şcoaleĭ No. 2, I. Costacea idem No. 1, G. Tănăsescu Institutor, C. Robescu Substitut, A. Bacleşeanu Medic veterinar, N. Simionescu avocat, I. N. Roman idem, Alex. Malcocĭ-Petrescu idem, G. Cimbru Şeful poliţieĭ, P. Miloşef avocat, Mormoceanu idem, V. tătaru idem, Ştefan Dan Secretarul Primărieĭ, C. Vasiliu Casier comunal, M. Triandafil Comptabilul Primărieĭ, V. Paspati Directorul Bănceĭ Marmorosch, Nedoviceanu Directorul Bănceĭ Naţionale, Brancovicĭ Directorul Bănceĭ Agricole, V. Mastero Secretarul Consil. Jud., Th. Pleşu Şef de biroŭ la Pref., Spiru Macri comersant, S.P. Mavrojani idem, Dicran Emirzeian idem, G. Manisalian idem, Vasile Petru idem, D. Postelnicu idem, Reed Consulul Olandeĭ, Alex. Logaridi comersant, M. Seni idem, M. Rozanis idem, I. Ciprut idem, D-l Prefect Crăsnaru, d-l Prefect Ghiţescu, Dianu Director General al închisorilor, Scupievsky.

(*"Constanţa"*, XIII, nr. 441, 23 noiembrie 1903: 1-4)

147

"CHESTIA DOBROGEI"

D.T. Maiorescu care, se vede cât de colo, nu cunoasce de cât foarte puţin situaţiunea în care se afla Dobrogea, s'a crezut totuşi îndreptăţit a emite prin ziarul *"Epoca "* de la 27 c. opiniunea că urmează să se acorde drepturĭ politice locuitorilor din această provincie.

D. Maiorescu nu scie, nicĭ câtă populaţiune avem aci, nicĭ cum stă proporţiunea între Românii băstinaşi şi ceĭ noĭ veniţi în cetăţenia română, ignorează cum sunt grupate diferite neamurĭ pe suprafaţa celor douĕ judeţe cisdanubiane, în ce relaţiunĭ staŭ populaţiunile de diferite confesiunĭ, care sunt condiţiunile de traiŭ a unora şi a altora, cum stăm faţă cu importanta cestiune a limbeĭ naţionale, cum s'a resolvit importanta cestiune a proprietăţiĭ, dacă armonizează neamurile între ele, care a fost tratamentul acordat nuoilor împroprietăriţĭ, care este gradul de cultură al populaţiuneĭ, de ce origină este majoritatea locuitorilor din oraşe, ce raport de numĕr există între mariĭ şi micĭ proprietarĭ: nu ştie de cât un lucru, că a fost şi afirmă că *va fi şi în viitor* proastă administraţiune în Dobrogea, totuşi d-sa reclamă deplina unificare a regatuluĭ cu judeţele sale din dreapta Dunăreĭ.

Noĭ credem că o aşa cestiune merită ceva reflecsiune; direct interesaţĭ, şi dorind din tot sufletul realizarea acestuĭ deziderat, am urmărit pas cu pas procesul social politic care se desfăşura aci, am constatat pe fie-care zi progresele vĕdite ale întemeereĭ civilisaţiuneĭ româneşcĭ în această provincie, ne-am bucurat şi ne bucurăm de resultatele obţinute graţie puterei de asimilare a neamuluĭ nostru, am aflat şi am înregistrat cu plăcere că guvernul pune o deosebită stăruinţă pentru a regula cestiunea proprietăţiĭ a căreĭ inestricabilă încurcătură făcea până ieri imposibilă orĭ şi ce stabilitate şi permitea jafurile cele maĭ nerusinate, am vĕzut

www.ziuaconstanta.ro

cu bucurie că şcolĭ se clădesc în fie-care cătun, am salutat înfiinţarea şcoalelor froebeliane menite a face să înceteze ruşinoasa condiţiune în care se află peste 30% din populaţiunea noastră, care de şi română nu cunoaşte limba ţĕreĭ, în fine suntem recunoscătorĭ pentru tratamentul egalitar aplicat tuturor neamurilor care prin aceasta ajung la înfrăţire.

Toate acestea ne îmbărbătează, căcĭ vedem pe zi ce merge apropiindu-se ora fericită în care Dobrogea va fi pusă pe picior de egalitate cu restul ţĕreĭ.

Dar nu de mult ne-a fost dat să constatăm o aşa îndrumare a lucrurilor; încă proaspătă în memoria tuturor este nepăsarea ce se arată pentru această provincie; nu am crea dară, ca prin o hotărîre pripită să se distrugă toate resultatele acestuĭ început de înţeleapta şi sănătoasa organizare.

La neliniştea Serbieĭ, la agitarea Bulgarieĭ, la turburările macedonene şi la protestarea Grecieĭ - vorba d-luĭ Maiorescu – nu vrem să adăugăm frămîntările Dobrogeĭ.

Acest spectacol nu dorim să-l dăm, atât în interesul superior al Statuluĭ Român cât şi în interesul nostru propriĭ.

Dar d. Maiorescu profită de cestia Dobrogeĭ pentru a căta să lovească în d. Dim. Sturdza; alţiĭ maĭ autorizaţĭ vor apăra pe Primul Ministru; din parte-ne trebue să mărturisim că nicĭ un guvern până astăzĭ nu ne-a dat o maĭ mare atenţiune de cât guvernul d-sale; nicĭ un om politic nu a contribuit cu maĭ multă stăruinţă la pacinica, liniştita şi îmbucurătoarea propăşire a acesteĭ provinciĭ. Vecĭnic preocupat de întărirea lăuntrică şi de apărarea noastră, d. Dim. Sturdza a contribuit la o complectă schimbare a situaţiuneĭ în adevĕr nenorocită în care ne aflam.

D, Maiorescu a maĭ găsit şi prilejul de a îndrepta o săgeată în contra unuĭ fost amic politic şi fără a se gândi la dosa de curaj şi chiar de abnegaţiune ce a trebuit prefectuluĭ nostru pentru a primi sarcina pe cât de modestă pe tot atât de grea de conducător a acestuĭ judeţ, cată să-ĭ amărască sufletul amintindu-ĭ dureroasele decepţiunĭ ale unuĭ trecut recent.

Era poate bine dacă d. Maiorescu nu vorbea de chibzuinţă şi de sinceritate în convingerĭ politice, căcĭ este ştiut că mulţĭ, foarte mulţĭ, dintre actualiĭ adepţĭ, şi nu dintre ceĭ maĭ puţin apreciaţĭ, aĭ conservatismuluĭ, nuanţa Carp, aŭ trecut prin maĭ multe tabere până ce aŭ ajuns soldaţĭ devotaţĭ aĭ şefuluĭ.

Ş'apoĭ de! Şeful nu a fost oare odinioară trimisul ţăreĭ la Viena subt guvernul I.C. Brătianu?

Chiar d. Maiorescu nu era aşa înverşunat duşman al partiduluĭ şi a ideilor liberal-naţionale; a fost pe la 1883 tratative serioase pentru încorporarea d-sale şi a d-luĭ Carp în Partidul Liberal. Şi ce bine făceaŭ dacă intraŭ în acel partid poate să scăpa ast-fel Junimismul de acea fusiune cu zapis la mâna d-luĭ G. Gr. Cantacuzino şi de confusiunile ce aŭ urmat.

P. GRIGORESCU

(*"Constanţa"*, XIII, nr. 442, 30 noiembrie 1903: 1)

www.ziuaconstanta.ro

1904

148

BUNĂ ŢARĂ, REA TOCMEALĂ !

Parabola biblică ne spune că bunul părinte a tăiat viţelul cel gras, cînd fiul rătăcit s'a reîntors la căminul părintesc; şi i-a dat haîne nouĭ, şi i-a făcut luĭ ospăţ - şi s'a umplut casa de bucurie şi de voe bună.

Pĭerdută era şi Dobrogea pentru Moldova şi Valahia, şi *România* o regăseşte după veacurĭ de înstrăinare; dar Ţara-mumă n'a tăiat viţelul cel gras pentru fiĭca regăsită, nicĭ peste măsură nu s'a bucurat de a eĭ reîntrupare.

Fost-a sufletul nostru naţional prea îndurerat de pĭerderea celor treĭ judeţe băsărabene, pentru a se putea bucura, în măsura în care s'ar fi cuvenit să se bucure, de dobîndirea Dobrogeĭ ? Saŭ dispreţul ce arătam până în ziua de astăzĭ noueĭ achiziţiunĭ, trebue să-l atribuim spiritului nostru blazat prea de timpurĭŭ, înclinat a se pasiona de tot ce e străin şi a se dezinteresa de tot ce e al nostru ?

Fapt e că am primit Dobrogea cu inima îndoită şi contrariată, – şi o conservăm, în acelaşĭ sentiment, pentru că nimenĭ încă nu ne-o poate lua.

Necunoscută ne era în momentul reanexăreĭ, necunoscută ne-a rămas pînă în ziua de astăzĭ.

Ţara-mumă n'a primit la sînul săŭ o fiĭcă regăsită, ci o străină bănuită; şi n'a primit-o cu iubire, ci cu rezervă şi neîncredere.

Până la mijlocul secoluluĭ trecut, Moldova şi Valahia aŭ trăit şi ele în civilizaţia, saŭ, dacă voiţĭ, în barbaria orientală, ale cărei urme şi azĭ le maĭ surprindem pe icĭ-colea. De o jumătate de veac numaĭ spiritul public a început să se adape la isvoarele civilizaţiei apusene.

Cu toate aceste ne mândrim că sîntem Belgia orientului, ca şi cum civilizaţia noastră ar data de veacurĭ. Şi pe semne că tocmaĭ fudulia asta naţională ne împĭedeca să ne punem în rînd cu dobrogenĭĭ, – barbarĭ de abia scăpaţĭ de sub jugul turcesc. Ţara-*mamă*, în această concepţie, trebue să-şi păstreze ifosele de *cucoană mare* şi să-şi pue fiĭca regăsită la ungher, ca pe un copil vitreg şi neascultător, ca pe o sclavă nesupusă.

În discursurĭ se spune Dobrogeĭ «fiĭcă regăsită», «perlă nestimată», etc., etc.; dar maĭ la urmă aceste sînt fraze de efect, născocirĭ oratorice, comparaţiĭ riscate de nevropaţĭ. Cine, însă, poate pretinde să întemeeze pe ele vre-un drept pozitiv în chipul de a fi considerată «perlă» şi tratată «fiĭcă» ?!...

Bărbaţiĭ noştrĭ politicĭ aŭ chestiĭ arzătoare la ordinea zileĭ: indigenate, aplanarea intrigilor provinciale din diferite localităţĭ, chestia robeĭ avocaţilor, etc. Prididiţĭ de atâtea lucrărĭ mîntuitoare, cînd să se maĭ ocupe eĭ şi de nimicurĭ ca chestia dobrogeană ?!

Dobrogenĭĭ cer să fie consideraţĭ ca fiĭ aĭ Ţăreĭ, egalĭ în drepturĭ, după cum egalĭ sînt în datorĭĭ. De la Bucureştĭ însă li se respunde cu măsurĭ carĭ tind să-ĭ înstrăineze tot maĭ mult.

În curînd se va modifica legea comunală. Credeţĭ că Dobrogea intră în dreptul comun al ţăreĭ în privinţa organizăreĭ comunelor ? Nu ! *În Dobrogea se va constĭnţi prin lege abuzul de până acum în privinţa numireĭ primarilor. În curînd primarĭĭ vor putea fi numiţĭ, în chip legal, în orĭ-ce comună dobrogeană, de orĭ unde ar fi eĭ.*

Prăpastia dintre Dobrogea şi «Romînia propriŭ-zisă», din punctul de vedere al organizăreĭ lor administrative, se face astfel tot maĭ adîncă. În loc să ne apropiem, ne tot depărtăm de asimilarea complectă, de atîta vreme dorită şi cerută de cetăţenĭĭ dobrogenĭ. După 25 de anĭ de stăpânire romînească am ajuns să fim consideraţĭ maĭ străinĭ de cît în chiar momentul reanexăreĭ !

Viaţă parlamentară nu avem; viaţa comunală se maĭ împuţinează şi din cîtă era; cetăţenaul e cu

www.ziuaconstanta.ro

desăvârşire anihilat; iar despotismul puterei de stat necontrolat se decretează cu o crudă francheţă prin legi de către cîrmuitorii noştri.

Politica ce se face cu privire la Dobrogea, e de sigur cea mai rea din cîte se pot face. Ceî carî o fac săvîrşesc o mare greşeală - o faptă rea. Un elementar sentiment de iubire de ţară se cuvine să le dicteze a nu considera Dobrogea ca o colonie de negri, ci a o cunoaşte şi a o trata după cum este: *o ţară romînească, în toată larga accepţiune a cuvîntuluî.*

De altmintrelea, trebue să recunoaştem, că opinia publică din ţară e favorabilă mişcăreî noastre.

Dar ... bună ţară – rea tocmeală !

Ioan N. ROMAN

(*"Farul"*, I, nr. 17, 29 februarie 1904: 1)[127]

149

CETĂŢENII DOBROGENI - CETĂŢENI ROMÎNI

Populaţiunea Dobrogeî, considerată sub raportul drepturilor cetăţeneştî, se compune din patru categoriî de cetăţenî, şi anume:

a) Vechile *raiale*, indiferent de naţionalitate, adecă supuşiî otomanî, carî se găseaŭ în Dobrogea la 11 Aprilie 1877;

b) Romîniî veniţî din judeţele Romînieî din stînga Dunăreî, după anexarea provincieî ;

c) Româniî veniţî din provinciile romîne subjugate (ardelenî, băsărăbeniî, bănăţeniî, etc.), cărora li s'a vîndut pămînt rural în Dobrogea; şi

d) Cultivatoriî de pămînt, de orî-ce naţionalitate, carî se găseaŭ în Dobrogea la 3 Aprilie 1882, când s'a promulgat legea pentru regularea proprietăţeî imobiliare rurale şi carî de asemenea aŭ dobîndit pămînt de cultură.

Aceste patru categoriî de locuitorî alcătuesc *cetăţeniî dobrgenî*, iar cetăţeniî dobrogenî exercită în Dobrogea atîtea drepturî cetăţeneştî cîte le acordă şi le recunosc legile excepţionale ale provincieî.

Locuitorî, carî nu fac parte din nicî una din categoriile de mai sus nu sunt cetăţenî dobrogenî, – cu atît mai mult nu sînt cetăţenî romînî, în înţelesul mai larg al cuvîntuluî.

*
* *

De la 1878 pînă la 1880 Dobrogea s'a administrat în virtutea unor regulamente, astăzî abrogate. La 1880 s'a votat legea organică a Dobrogeî, iar la 1882 legea pentru regularea proprietăţeî imobiliare rurale, – legî şi astă-zî în vigoare. Prin aceste două legî s'aŭ creat cele patru categoriî de cetăţenî dobrogenî enumerate mai sus.

De abia la 1884 Dobrogea intră în Constituţia revizuită, al căreia prim articol glăsueşte că: *«Regatul Romînieî cu judeţele sale din dreapta Dunăreî constituîe un singur Stat indivizibil».*

Revizuirea Constituţieî din 1884 n'a atins întru nimic starea de lucruri creată în Dobrogea prin legile excepţionale din 1880 şi 1882, menţionate mai sus. Organizarea provizorie a provincieî s'a menţinut, dar s'a lăsat legiuitoruluî ordinar facultatea de a introrduce şi de a aplica în Dobrogea toate dispoziţiunile Constituţieî prin legî speciale, fără a fi trebuinţă de o altă revizuire a Constituţieî (art.133).

Recunoaşterea de drepturî cetăţeneştî celor patru categoriî de locuitorî dobrogenî enumerate mai sus, s'a făcut sub comanda uneî imperioase necesităţî, de oare-ce, fără această recunoaştere, şi fiind dată alcătuirea etnică a provincieî, nicî judeţul, nicî comuna nu s'ar fi putut administra, într'un sistem în care viaţa reprezentativă să fie cît de puţin luată în seamă. Fără această recunoaştere, un singur sistem de administraţie a ar fi fost posibil şi anume despotismul *făţiş, paşalîcul orî satrapiatul romînesc,* în care locuitoriul să fi fost considerat ca birnic, şi nimic mai mult.

*
* *

Dar dacă cele patru categoriî de locuitorî dobrogenî exercită bruma de drepturî cetăţeneştî ce legile excepţionale le recunosc, şi dacă în această privinţă categoriile se aseamănă între ele, sînt şi deosebirî de la una la alta, *cînd le considerăm din punctul de vedere al dreptuluî de cetăţenie, în înţelesul legilor în această materie în Romînia propriŭ-zisă.* Şi iată, sub acest raport, care e situaţiunea fiecăreî categoriî în parte:

www.ziuaconstanta.ro

a) Vechile raiàle sînt cetăţenĭ dobrogenĭ, nu însă şi cetăţenĭ romînĭ, capabilĭ a exercita drepturĭ în Romînia de-a stînga Dunăreĭ; eĭ pot avea proprietăţĭ imobiliare rurale în judeţul Constanţa, nu însă şi în judeţul Ialomiţa; eĭ pot vota în alegerile comunale la Măcin, nu însă şi la Brăila. Un asemenea locuitor rămîne cetăţean dobrogean cîtă vreme locueşte aicĭ, în Dobrogea îndată ce a trecut Dunărea, în Romînia propriŭ-zisă, el devine *un străin* pentru regat, aşa de străin, în cît, dacă ar voi să se stabilească unde-va de-a stînga Dunăreĭ şi să exercite acolo drepturĭ cetăţeneştĭ, ar trebui maĭ întîiŭ să ceară şi să obţie *naturalizarea* ca cetăţean romîn, cum ar face-o orĭ-ce străin: un ungur, un englez, saŭ un american.

b) Romîniĭ veniţĭ în Dobrogea din judeţele Romînieĭ de peste Dunăre aŭ o altă poziţiune legală. Eĭ îşĭ păstrează calitatea de cetăţenĭ romînĭ, după cum şĭ-o păstrează tot romînul care locueşte cît-va timp într'o ţară străină. Eĭ pot dobîndi proprietăţĭ imobiliare rurale în Romînia propriŭ-zisă şi pot chiar alege deputaţĭ şi senatorĭ, dacă figurează în listele vre-unuĭ judeţ şi dacă se deplasează şi se duce acolo cu ocazia fie-căreĭ alegerĭ. Dobrogea, cu alte cuvinte, este *străinătatea* în care locueşte, pe toată viaţa, romînul venit aci de peste Dunăre. În Dobrogea el exercită aceleaşĭ drepturĭ cetăţeneştĭ ca şi fostele *raiàle*. Reprezentanţĭ aĭ intereselor locale în Parlamentul ţăreĭ nu trimite; la alegerile comunale participă numaĭ cu restricţiunile de cenz ale alegilor excepţionale dobrogene; iar la alegerile judeţiene îşĭ dă saŭ nu votul, după cum este saŭ nu numit *primar* de către reprezentanţiĭ putereĭ centrale. Ast-fel, romînul venit din Romînia propriŭ-zisă în Dobrogea sufere aci o inexplicabilă *capitis diminitio* sub raportul drepturilor cetăţeneştĭ.

c) Romîniĭ veniţĭ în Dobrogea din provinciile subjugate (ardeleniĭ, băsărăbeniĭ, bănăţeniĭ,etc.) aŭ o poziţiune deosebită, superioară celeĭ a foastelor *raiàle* şi inferioară celeĭ a romînilor veniţĭ din judeţele de peste Dunăre. Ca să poată deveni cetăţenĭ romînĭ, ca să poată dobîndi proprietăţĭ imobiliare rurale peste Dunăre şi să poată alege reprezentanţĭ în Parlament, eĭ trebue să ceară Camerelor *recunoaşterea calităţeĭ lor de romînĭ*, cu dispensă de stagiŭ, aşa cum prevede art.9 din Constituţie. Cît timp locuesc în Dobrogea, însă, eĭ sînt *cetăţenĭ dobrogenĭ*, exercitînd drepturĭ la fel cu ale concetăţenilor lor de alte categoriĭ.

d) În sfîrşit, cultivatoriĭ de pămînt, de orĭ-ce naţionalitate (nemţiĭ, italieniĭ, ruşiĭ, lipoveniĭ, etc) pe carĭ legea din 3 Aprilie 1882, i-a găsit aşezaţĭ în Dobrogea, urmează condiţiunea vechilor *raiàle;* şi cu toate că sînt *cetăţenĭ dobrogenĭ* necontestaţĭ, trebue să ceară Corpurilor legiuitoare *naturalizarea*, pentru a deveni cetăţenĭ romînĭ peste Dunăre.

În rezumat, toate aceste categoriĭ de locuitorĭ sînt de o potrivă ***cetăţenĭ dobrogenĭ****, aŭ însă diferite poziţiunĭ faţă de lege, cînd e vorba să devie* ***cetăţenĭ romînĭ****, capabilĭ de a exercita drepturile cetăţeneştĭ în Romînia propriŭ-zisă, întru cît uniĭ aŭ deja această calitate, alţiĭ trebue să ceară Camerilor* ***recunoaşterea*** *eĭ, iar alţiĭ, consideraţĭ ca străinĭ, trebue să ceară* ***naturalizarea****.*

*

* *

Această stare de lucrurĭ nu e bine cunoscută în Romînia propriŭ-zisă, printre bărbaţiĭ purtătorĭ de cuvînt în cele politiceştĭ. Eĭ confundă lesne chestiunea de a se şti cum cetăţeniĭ dobrogenĭ pot cere şi obţinerea *individual* recunoaşterea calităţeĭ lor de cetăţenĭ romînĭ şi exerciţiul drepturilor cetăţeneştĭ pe amîndouă malurile Dunăreĭ, cu chestiunea de a se şti în ce chip cetăţeniĭ dobrogenĭ, *toţĭ la o dată,* iar nu prin cereri individuale, pot deveni cetăţeni romînĭ, exercitînd toate drepturile cetăţeneştĭ recunoscute romînilor de Constituţie, în virtutea uneĭ legĭ ce urmează să se facă, potrivit art. 133 din Constituţie.

Deşi aceste două chestiunĭ sînt cu totul deosebite, soluţiunea celeĭ d'întîĭ, *recunoaşterea saŭ naturalizarea individuală,* – influenţează judecata acelor oamenĭ politicĭ pînă în măsura de a nu maĭ vedea că ceal'altă chestiune, – *asimilarea în drepturĭ a tuturor cetăţenilor dobrogenĭ cu cetăţeniĭ din Romînia propriŭ-zisă,* – nu maĭ este primitoare de aceiaşi soluţie, ci trebue privită şi considerată drept cea ce este în realitate: *– o mare chestiune naţională, o imperativă necesitate de Stat.*

Acesteĭ confuziunĭ se datoreşte şi ideia ce 'şi-a făcut d. prim-ministru D.A. Sturdza despre *obstacolul* pe care l'ar opune acordăreĭ drepturilor politice Dobrogeĭ, împrejurarea că uniĭ romînĭ transilvăneniĭ, aflătorĭ aci, n'aŭ obţinut încă recunoaşterea calităţeĭ lor de cetăţenĭ romînĭ.

Dacă d. prim-ministru ar fi cugetat că această nerecunoaştere nu ridică nicĭ de cum acelor romînĭ calitatea de *cetăţenĭ dobrogenĭ,* ce li s'a creat prin legile excepţionale, şi dacă ar maĭ fi cugetat că chiar în sistemul d-sale de a vedea lucrurile poziţiunea lor este cu mult superioară cetăţenilor dobrogenĭ foste *raiàle* turceştĭ saŭ plugarilor de altă origină, carĭ nu pot ajunge la cetăţenia romînă de cît prin naturalizare, cu stagiul de 10 anĭ şi toate cele-l'alte dificultăţĭ legale, d'sa n'ar maĭ fi pus înainte un asemenea obstacol, – atît de semnificativ în privinţa dragosteĭ de neam, – şi n'ar maĭ fi găsit vinovaţĭ de situaţiunea nenorocită, în care e menţinută această provincie, tocmaĭ pe aceĭ carĭ i-aŭ adus cele maĭ marĭ servicĭĭ, populînd-o şi romînizînd-o.

*

* *

Din fericire, chestiunea e cu mult maĭ simplă, de cît cum pare a voi să o complice d. prim-ministru, şi

www.ziuaconstanta.ro

ea a fost deja înțeleasă de oamenii drept cugetători: *O parte a cetățenilor țărei, cu drepturi împuținate, – **cetățenii dobrogeni**, – cer egalarea lor în drepturi cu cea-l'altă parte a cetățenilor țărei, – cu **cetățenii romîni** din Romînia propriu-zisă. Ei nu cer această egalare în **mod individual** și cu observarea întregei filiere de procedură constituțională, ci **în mod global**, în virtutea unei legi.*

Iată toată chestia !

Dacă guvernul actual nu va face aeastă lege, va face-o un altul, dar ea se va face negreșit, pentru că anomalia în care e ținută această provincie de un sfert de veac încoace nu mai poate să dăinuiască.

Atunci nu vom mai avea *«cetățeni dobrogeni» și «cetățeni romîni», ci numai **cetățeni romîni, egali în drepturi precum și în datorii.***

Ioan N. ROMAN

(*"Farul"*, I, nr. 22, 11 aprilie 1904: 1)

150

PERICOL IMAGINAR

Un confrate din București, "*Cronica*", ocupîndu-se de chestia acordărei drepturilor politice dobrogenilor, și recunoscîndu-i apriori *dreptatea*, subordonează, totuși, rezolvarea ei întocmirei unei *catagrafii* a populațiunei care se află astă-zi în Dobrogea, pe baza căreï catagrafii «guvernul să avizeze».

Trebue să exprimăm toată gratitudinea noastră confrateluï bucureștean pentru interesul ce poartă chestiei dobrogene, – lucru lăudabil, într'o epocă în care preocupările tuturor sînt absorbite de politicianismul meschin ce se profesează de atîta lume la noi; – dar, în același timp, datorï sîntem să-i spunem că acea catagrafie a populațiunei dobrogene, care, în opinia sa, ar trebui să premeargă rezolvarea chestiunei drepturilor politice cerute de dobrogeni, este de mult făcută, – și dacă ziariștii nu o cunosc încă, guvernul o cunoaște, saŭ, mai bine, *trebue să o cunoască*, de oare-ce e întocmită de representanții săi, însărcinații cu administrarea provinciei.

Care e catagrafia populațiunei dobrogene ? Facem aci loc celor din urmă date statistice oficiale, grupînd populația pe județe și naționalități.

Iată cifrele:

	J. Tulcea	*J. Constanța*	*Total*
Romînï	48.188	80.137	128.325
Bulgarï	29.039	12.179	41.218
Ruși	14.649	395	15.044
Lipovenï	13.568	1.443	14.011
Tătarï	1.953	21.867	23.820
Turcï	3.223	7.507	10.730
Grecï	5.487	4.474	9.961
Armenï	971	1.688	2.659
Germanï	4.342	4.079	8.421
Evreï	3.413	1.253	4.666
Alte naționalități	6.231	4.548	10.779
Total	**131.058**	**139.570**	**270.628**

Catagrafia, decï, există, și nu lipsa ei e cauza pentru care guvernul «nu avizează».

Din această catagrafie rezultă că populația Dobrogei se ridică la **270.628 suflete**, dintre carï *128.325 romînï* și *142.305 străinï de origină.*

Mai rezultă că această populațiune s'ar putea grupa în 4 categorii și anume:

a) Romînii, reprezentînd *128.325 suflete;*

b) Slavii, (bulgarii, ruși și lipovenii), reprezentînd *70.267 suflete;*

c) Musulmanii, (turcii și tătarii), reprezentînd *34.550 suflete*; și

d) Toate cele-l-alte naționalități, reprezentînd, la un loc, *36.468 suflete.*

*

* *

www.ziuaconstanta.ro

De care din aceste 4 categorii de locuitori dobrogeni, clasificați după origină, s'ar putea îngriji guvernul, al căruia «aviz» se așteaptă, ca să se decidă a acorda drepturi politice dobrogenilor ?

De romîni ? - Nu poate fi vorba !

De musulmani ? – Dar ei sînt un element pacînic și ușor de dominat, un element fără nici un fel de veleitate supărăcioasă pentru noi, mulțumit să-și ducă viața de azi pe mîne, și mai mulțumit că, sub protecțiunea legilor romîne, găsește garantarea intereselor lui materiale și morale.

De cele-l-alte naționalități ? – Dar ar fi un lucru copilăresc a ne închipui că greci, armenii, germanii, evreii, italienii, francezii, țiganii, etc. aflători în proporțiuni minuscule în Dobrogea, față de întreaga masă a locuitorilor printre cari sînt împrăștiați, ar avea gînduri dușmănoase contra noastră, și n'ar fi elemente etnice de natură a nu ne inspira nici cea mai mică îngrijire. Toți aceștî locuitori doresc un singur lucru: să trăiască liniștiți, din munca lor, respectînd ideia de stat romînă și, în interesul lor, văzîndu-și numai de nevoile lor.

Afară de aceasta, trebue să observăm că, atît printre musulmani, cît și printre locuitorii aparținînd altor naționalități, o mare parte nici nu sînt supuși romîni și prin urmare nici nu ar putea exercita drepturi cetățenești.

*

* *

Rămîne o singură grupă etnică, care dă de gîndit unora, – *grupa slavilor din Dobrogea* – care numără 70.267 suflete. Cu această grupă avem să contăm, și ea singură pare a face obiectul rezervelor ce-și impun bărbații *prudenți*, conducători ai destinelor statului, cînd e vorba de a acorda drepturi politice dobrogenilor.

«70.000 de slavi»! își zic cu groază aceî bărbați *prudenți;* și cifra li se pare mare pentru un stat ce este și trebuie să rămîie *eminamente național.*

Am avea, din capul locului, de obiectat că ideea, de altmintrelea frumoasă, a statului *unitar* național romîn, trebue să fie abandonată, cel puțin pentru o provincie cum e Dobrogea, care reprezintă prin ea însăși, a statului și elementului romîn. Nu se poate pretinde ca toți locuitorii unei asemenea provincii să fie romîni, după cum, iarăși, nu se poate pretinde că, neavînd acest avantagiu, ei trebue să suporte rigorile unui asupritor regim excepțional, chiar dacă le-ar suporta alăturea cu romînii. Cînd am anexat Dobrogea trebuia să ne așteptăm la o asemenea situație și trebuia să ne fi gîndit că dificultățile ce ea ne pune în cale nu s'ar putea rezolva după criteriul strict naționalist, – de cele mai multe ori drept și util, uneori însă strîmt și mic. Astă-zi am fi mai obicînuiți cu ideea că și *străinii* de origină pot fi foarte buni *cetățeni romîni.*

*

* *

De altmintrelea, de ce atîta alarmare ?

Sînt 70.000 de slavi în toată Dobrogea. Dar ei se subdivizează în *41.000 de bulgari, 15.000 de ruși* și *14.000 de lipoveni.*

Ar fi o naivitate să ne închipuim *solidaritatea nediscutabilă* a tuturor acestor elemente !

Rușii n'au nici în clin nici în mînecă cu lipovenii, – se urăsc și se persecută chiar între ei; – lipovenii și rușii n'au nimic de comun cu turanienii bulgari, – porecliți «slavi» prin statisticile oficiale din cauza asemănărei de limbă și a prejudecății că între politica principatului bulgar și a imperiului rus sînt puncte de atingere și interese comune, – *idee fundamental greșită.*

Dar chiar așa fiind lucrurile, ceî *70.000 de slavi* din Dobrogea, cari inspiră cercurilor cîrmuitoare atîta grijă, se găsesc față în față cu *200.000 de locuitori neslavi,* dintre *cari 128.000 romîni !*

Care mai e atunci *pericolul slav* în Dobrogea ?

Cifrele dau răspuns la întrebare !

Afară de aceasta, din ceî 70.000 de slavi, urmează să mai scădem toți *supușii străini,* cari nu sînt puțini, ținând seamă de populația flotantă de lipoveni și ruși, pescari pe brațele și în delta Dunărei. Cîți slavi ar mai rămînea, după o dreaptă socoteală, cetățeni romîni cu dreptul de a exercita drepturi cetățenești ?...

*

* *

Cercurile cîrmuitoare, de altmintrelea, nu generalizează, nici ele, faimosul «pericol *slav*»; ele îl circumscriu la un pericol mai mic, mai neînsemnat, – la «pericolul *bulgar*». Și firește că, în reaua-voință ce au arătat, pînă acum, de a face dreptate unei părți a țărei, asimilînd pe cetățenii ei în drepturi cu cetățenii celei lalte părți de țară, ele exagerează proporțiunile acestui minuscul și imaginar pericol.

Ceî 41.000 de bulgari din Dobrogea țin, așa dar, în loc pe ceî *229.000* de nebulgari și îi privează de exercițiul drepturilor politice !!!

Frumoasă soluție, – nu-i așa ? – soluția *prudentelor* cercuri cîrmuitoare, în chestia dobrogeană, – frumoasă, dar pentru noi greu de suportat.

Se aduce, însă și un argument, absolut de circumstanță, menit numai să justifice îndărătnica reavoință, cu care ni se refuză drepturile noastre, – și anume că în județul Constanța toate ar fi cum ar fi, dar în

www.ziuaconstanta.ro

județul Tulcea «pericolul *bulgar*» e serios și îngrijorător.

Să dovedim că nicĭ acest argument nu valorează maĭ mult de cît cele-lalte, – căcĭ, în fața cifrelor și datelor statistice *oficiale*, închipuirile neîntemeiate pe nimic real trebue să cedeze.

Adevărul e că în județul Tulcea elementul bulgar e reprezentat de un număr maĭ mare de inșĭ de cît în județul Constanța. Pe cînd în acest din urmă județ nu avem de cît *12.179 de bulgarĭ* față de *80.137 romînĭ*, în județul Tulcea sînt *29.039 bulgarĭ* față de *48.188 romînĭ*.

Romîniĭ, cum se vede, aŭ, în tot cazul, socotiți pe ambele județe și fie-care în deosebĭ, o mare superioritate numerică asupra bulgarilor. Dar afară de aceasta (și ca să înțelegem maĭ bine lucrul, trebue să ne închipuim că avem înaintea ochilor o hartă a Dobrogeĭ), bulgariĭ din județul Tulcea sînt concentrați în două restrînse regiunĭ și anume: *în orașul Tulcea*, unde sînt în număr de 4.761, și *în plasa Babadag*, unde sînt în număr de 19.660. În tot restul județuluĭ Tulcea, eĭ sînt numaĭ în număr de 4.618, împrăștiați printre locuitoriĭ de alte naționalități și pĭerduți în mijlocul lor.

Așa stînd lucrurile, întrebăm: Constitue bulgariĭ din orașul Tulcea un pericol bulgar?

Aceasta nu se poate susținea, pentru bunul motiv că alegerile pentru parlament nu se fac *pe orașe*, ci *pe județe*, și pentru alt motiv, tot așa de bun, că numărul bulgarilor orășenĭ din Tulcea e neîndestulător pentru a pune în pericol *ideia romînă* din Dobrogea.

Constitue atuncĭ un pericol bulgar bulgariĭ din plasa Babadag, în număr de aproape 20.000 ? – Nu vom tăgădui că aci eĭ aŭ o oare-care însemnătate, fără ca însă să exagerăm proporțiunile «pericoluluĭ» și fără să ajungem la concluziunile lugubre la care ajung buniĭ noștrĭ patrioți.

*
* *

Dacă bulgariĭ din plasa Babadag însemnează ceva, aceasta se datorește numaĭ buneĭ lor stărĭ materiale, iar buna lor stare materială se datorește numaĭ chipuluĭ cum s'a făcut vînzarea pămînturilor Statuluĭ, fără nicĭ o preocupare națională, – păcate vechĭ ce nu intră în cadrul acestuĭ articol să le maĭ relevăm.

Dar D-zeŭ așa a întocmit lumea, ca fie-care boală să aĭbă și buruiană eĭ de leac. Alăturea de plasa Babadag a județuluĭ Tulcea, – să-ĭ zicem plasă bulgărească, – se găsește plasa Hîrșova a județuluĭ Constanța, – plasă cu desăvîrșire romînească. Ce admirabilă compensație ! Ce infailibil antidot la «pericolul bulgar» din Babadag !...

Linia convențională care desparte județul Tulcea de județul Constanța nu e, de sigur, ceva imuabil și sacrosanct, maĭ cu seamnă că e așa de sucită, de cotită și de încîlcită, în cît te mirĭ de ce considerațiunĭ s'aŭ condus aceĭ carĭ aŭ fixat-o.

Eĭ bine, să se modifice această linie despărțitoare dintre cele două județe; să se rupă în două plasa Babadag a județuluĭ Tulcea, anexîndu-se o parte județuluĭ Constanța, care poate încă primi bulgarĭ, fără nicĭ un pericol; să se anexeze, în schimb, județului Tulcea o parte a plaseĭ Hîrșova, ca să se sporească ast-fel proporția elementuluĭ romîn din acel județ; să se împartă, la rigoare, alt-fel Dobrogea din punctul de vedere administrativ, în treĭ județe, cum era împărțită la început, ținîndu-se seamă de interesele electorale și naționale ale provincieĭ; și să se contenească odată cu exibiția atîtor imaginare *pericole*, cum e *«pericolul bulgăresc»*, care servește de atîta timp la justificarea, în Dobrogea, a uneĭ stărĭ de lucrurĭ neprimitoare de nicĭ o justificare, – permițîndu-se, în sfîrșit, celor 128.000 de romînĭ din Dobrogea să exercite drepturĭ cetățenești complecte, alăturea cu concetățeniĭ lor de alte naționalități, – buniĭ supușĭ aĭ țăreĭ și oamenĭ de ordine, cum aŭ dovedit-o de 25 de anĭ încoace.

Ioan N. ROMAN

(*"Farul"*, I, nr. 23, 18 aprilie 1904: 1)

151

M.S. REGELE ÎN DOBROGEA

În momentul cînd aceste rîndurĭ vor vedea lumina tiparuluĭ, M.S. Regele Carol I, M.S. Regina Elisaveta, A.S. Principele Ferdinand, A.S. Principesa Maria și A.A. L.L. micul Principe Carol și mica Principesă Elisaveta vor fi încă oaspețiĭ Dobrogeĭ.

La 14 Noembrie 1878 trupele romîne, din ordinul Mareluĭ lor Căpitan, Domnul Romînilor, aŭ luat în posesiune Dobrogea, ocupată pînă atuncĭ de trupele ruseștĭ.

Măria Sa Vodă Carol, adresîndu-se *locuitorilor Dobrogeĭ* și făcîndu-le cunoscut că pe viitor provincia

www.ziuaconstanta.ro

lor, *«vechea posesiune a luĭ Mircea cel Bătrîn şi a luĭ Ştefan cel Mare, face parte din Romînia»*, le-a zis:

«Voĭ de acum atîrnaţĭ de un Stat, unde nu voinţa arbitrară, ci numaĭ legea dezbătută şi încuviinţată de naţiune, hotărăşte şi ocîrmueşte».

Şi Măria Sa a adăugat:

*«În curînd provincia voastră, pe cale constituţională, va primi o organizaţiune definitivă, care va ţinea seamă de trebuinţele şi de moravurile voastre, **care va aşeza pe temeliĭ statornice poziţiunea voastră cetăţenească**».*

Proclamaţiunea Măriei Sale Domnuluĭ se încheia cu următoarele frumoase cuvinte:

«Şi dar, chemînd bine cuvîntarea Celuĭ A-Tot-Puternic, în numele şi cu învoirea Europeĭ, Noĭ luăm astă zĭ în stăpînire provincia Dobrogea, care devine şi este ţară romînă, şi trimiţîndu-vă domnească Noastră salutare, vă urăm că această zi să devie pentru această nouă parte a Romînieĭ începutul unuĭ viitor de pace şi de înflorire, începutul bunuluĭ traiŭ şi al înfrăţireĭ între fiiĭ aceleiaşĭ ţărĭ».

Cuvintele Măriei Sale Domnuluĭ Carol aŭ fost nu numaĭ frumoase, ci şi profetice.

Dacă de la 1878 Principatele-Unite aŭ făcut progrese, care le-aŭ atras stima şi admiraţia lumeĭ întregĭ, întemeind mîndrul regat al Romînieĭ, cu rostul şi menirea sa civilizătoare în Orient, Dobrogea n'a rămas nicĭ ea pe loc în acest răstimp de 25 de anĭ, ci a realizat progresele pe care Măria Sa Domnul Romînilor le ura locuitorilor dobrogenĭ.

La 14 Septembrie 1895, cu prilejul inaugurăreĭ poduluĭ de peste Dunăre, M.S. Regele Carol I a putut să zică cu mîndrie, în documentul menit să comemoreze acel eveniment:

«De azĭ înainte nimic nu maĭ desparte Romînia din stînga Dunăreĭ de Dobrogea, pe care, prin vitejia ostaşilor noştri din războiul dela 1877, am împreunat-o din noŭ cu Patria-mumă».

Şi, iarăşĭ, cu mîndrie M.S. Regele Carol I putea să zică la banchetul de la Cernavoda, din aceĭaşĭ zi:

«Aruncăm acum o privire maĭ departe pe mare, pe această nemărginită cale de apă, unde se încrucişează nenumăratele drumurĭ ale mişcăreĭ întregeĭ lumĭ, carĭ răspîndesc bogăţiile asupra naţiunilor. Prin portul de la Constanţa podul peste Dunăre ne deschide această cale largă, care va sporĭ într'un mod neaşteptat relaţiunile noastre comerciale şi va asigura desvoltarea noastră maritimă».

În aceste frumoase şi înţelepte cuvinte, se vede rolul Dobrogeĭ în viaţa economică a ţăreĭ. Dar Dobrogea a realizat şi alte progrese, în toate ramurile de activitate omenească. Ea a realizat *«bunul traiŭ şi înfrăţirea dintre fiiĭ aceleiaşĭ ţărĭ»*, aşa precum Suveranul o dorea cu 25 de anĭ în urmă.

Dobrogea este astă-zĭ o prosperă provincie romînă, pe vecĭ legată de Regat prin cea maĭ trainică legătură: prin alipirea tuturor fiilor eĭ la Patria-mumă.

«*Monumentele sînt istoria vie a popoarelor*», – a zis-o M.S. la inaugurarea monumentaluluĭ pod de peste Dunăre.

Acum M.S. Regele Carol I vine în Dobrogea să inaugureze un alt monument, monumentul de la Tulcea, ridicat pentru a comemora reanexarea Dobrogeĭ la Romînia.

O nouă pagină în istoria neamuluĭ nostru !...

Dacă podul de peste Dunăre va fi pentru generaţiile viitoare dovada vie a silinţelor pe care poporul nostru le-a făcut pentru a-şĭ asigura drumul cel maĭ scurt care leagă Apusul Europeĭ cu Răsăritul eĭ prin Marea Neagră, – «această nemărginită cale de apă », – monumentul de la Tulcea va avea o altă semnificaţie: el va vorbi generaţiilor viitoare de sacrificiile făcute de naţiunea romînă, pentru a-şĭ redobîndi neatîrnarea şi a-şĭ întinde din noŭ hotarele *«pînă la Marea cea Mare»*, punînd iarăşĭ stăpînire pe gurile Dunăreĭ.

Pe cînd, dar, cel dintîi monument are o însemnătate *economică*, cel de al doilea are o însemnătate *politică*.

Ar fi să nu spunem tot adevărul, dacă n'am mărturisi speranţa ce o aŭ locuitoriĭ Dobrogeĭ, cu ocazia inaugurăreĭ monumentuluĭ de la Tulcea, că această provincie, *«pe cale constituţională, va primi o organizaţiune definitivă, care va aşeza pe temeliĭ statornice poziţiunea lor cetăţenească»*.

Această speranţă le vine din împăcata conştiinţă ce aŭ că eĭ sînt toţĭ de o potrivă bunĭ romînĭ, că eĭ sînt toţĭ de o potrivă alipiţĭ la Ţara-mumă şi că toţĭ de o potrivă sînt şi rămîn credincioşĭ supuşĭ aĭ Tronuluĭ.

Noĭ salutăm cu respect pe Înalţiĭ noştrĭ Oaspeţĭ.

Vizita Lor e un eveniment istoric, şi dobrogeniĭ carĭ vor avea fericirea să-I salute, îşĭ vor aduce aminte şi vor povesti tuturor că aŭ putut vedea de odată pe Marele şi Înţeleptul Rege Carol I, reprezentantul trecutuluĭ de muncă şi al prezentuluĭ de mîndrie, pe A.S. Principele Ferdinand moştenitorul Tronuluĭ, reprezentantul viitoruluĭ nostru tăĭnuit în negura vremilor, pe A. S. Principele Carol, reprezentantul celor maĭ îndepărtate aspiraţiunĭ ale neamuluĭ romînesc şi pe M.S. Regina Elisaveta, mama răniţilor şi marea poetă Carmen Sylva.

Farul

(*"Farul"*, I, nr. 24, 2 mai 1904: 1)

www.ziuaconstanta.ro

La Ostrov

Vineri 30 Aprilie, la orele 2 şi 30 p.m., vaporul «Orientul» a sosit în oraşul Ostrov, după ce la Silistra se făcuse Familiei regale onorurile, trăgîndu-se 21 focuri de tun.

Oraşul Ostrov era frumos pavoazat şi pe malul Dunării staţionau mii de oameni, cari au primit Familia regală în entuziaste urale.

D. General Vasiliu Năsturel, comandantul diviziei active, şi d. Sc. Vîrnav, prefectul judeţului, se aflau acolo, întîmpinînd Familia regală la marginea de miază-zi a judeţului Constanţa şi Dobrogei.

Salutat de nesfîrşite urale, «Orientul» se îndreaptă la ora 3 p.m. în spre Cernavoda.

La Cernavoda

La Cernavoda, pe malul Dunării, în dreptul debarcaderului, s'a ridicat un frumos arc de triumf, iar în spatele lui, la depărtare de vre-o 30 metri, un drăguţ pavilion, aranjat cu mult gust artistic. Alte arcuri de triumf mai mici se ridicau în direcţia oraşului, care era frumos şi sărbătoreşte pavoazat.

O însufleţire cu totul neobicinuită domnea în oraş. Primarii celor mai multe comune rurale din împrejurimi sosiseră din timp, însoţiţi de mare parte a consilierilor comunali; de asemenea sosiseră un însemnat număr de şcoli primare din comunele învecinate şi chiar din depărtări; sosiseră apoi vre-o mie de locuitori din diferite comune cu căruţele lor împodobite cu steaguri tricolore şi trase de frumoşi şi agerі cai de rasă dobrogeană, cum şi un număr de vre-o 700 călăreţi pe cai sprintени şi neastîmpăraţi, de aceiaşi rasă.

La orele 4 p.m. un tren special aduse la Cernavoda întreg corpul profesoral şi elevii tuturor şcoalelor primare şi secundare din Constanţa; după 1/2 de oră un alt tren, format la Medgidia, aduse un alt transport de locuitori ai aceluiaş oraş şi ai împrejurimilor; iar după o altă jumătate de oră un al treilea tren aducea din Constanţa pe reprezentanţii tuturor autorităţilor şi persoanele învitate să participe la primirea M.S. Regelui.

Ast-fel, cu locali cu tot, se îngrămădiseră în Cernavoda peste 10.000 de persoane.

Încă de pe la 4 ore p.m. o ploaie puternică se abătu asupra oraşului şi dură fără întrerupere pînă la sosirea vaporului care aducea Familia regală. Cu toate acestea şi copiii şi publicul cel mare au stat neclintiţi la locul lor, aşteptînd cu nerăbdare sosirea Înalţilor Oaspeţi.

Corpul consular, magistraţii, membrii, consiliului judeţean, membrii corpului technic din judeţ, cum şi reprezentanţii diferitelor autorităţi au luat loc în pavilionul de lîngă arcul de triumf, unde urma să se facă recepţiunea.

Am observat în mulţime pe D-nii: Ihsan Bey, consulul turc; Zohrab, consulul englez; Cavaler de Grzybowski, consulul austriac; Tozzi, consulul italian; Benderli, consulul belgian; Harris, consulul spaniol; Reed, consulul olandez; Boscow, consulul suedez; Pampuloff, consulul rusesc; Nicolitopol, consulul grecesc; pe D-nii : G. Zottu, preşedintele Tribunaluluі Constanţa; G. Boteanu, Al. Delladecima, V. Popovici, C. Georgescu, N. Cantili, Iuliu Eremia, Şt. Iorgulescu, M. Jecu, A. Protopopescu, magistraţi; I.Er. Popa, preşedintele consiliuluі judeţian; Ioan N. Roman, Aldea Nestor, G. Golea, Ali Cadîr, Ivanciu Hagi Stoian, membri în consiliul general al judeţuluі Constanţa; Chr. Georgescu, primarul oraşuluі Constanţa; I. Sîntu, Ath. Rainoff, P. Grigorescu, consilieri comunali; N. Demetrescu, administratorul financiar al judeţuluі, şi Niţu, şeful secţiei creditului agricol; Al. Ionescu, primarul oraşuluі Medgidia; Penescu, dirigintele oficiuluі telegrafuluі poştal din Constanţa; D-r. Pilescu, medicul oraşuluі Constanţa; D. Bănescu, inginerul-şef al judeţuluі; Cantuniari, şeful circumscripţiei; Cananău, inginerul comunei Constanţa; Zahariadi, diriginte al lucrărilor portuluі; Virgiliu Ionescu, inginer; D-r. Zaplachta, D-r. Caratzialis, D-r. N.M. Sadoveanu, D-r. Al. Tălăşescu, D-r. Ibrahim Temo; Iacovache, directorul prefecturei; E. Miclescu, subprefectul plăşei Medgidia; T. Zadig, sub-prefectul plăşei Mangalia; T. Pleşu, St. Dan; Maior Staur Simionescu, comandantul batalionuluі de vînători din Cernavoda; Maior L. Engherliu, Maior Gheorghiu; I. Nedoviceanu, agentul Băncei Naţionale; M. Brancovici, directorul sucursalei din Constanţa a Băncei generale romîne; I. Săvescu, directorul sucursalei din Constanţa a Băncei agricole; Tache Manicatide, preşedintele Camerei de comerţ; Vania Paspatti, directorul sucursalei din Constanţa a Băncei Marmorosch Blank; L. Lascaride, Sp. Macri, L. Theiler, S. Reitzer, S. Reitzer, S. Mavrojani, comercianţi; S. Rădulescu, şeful vămei Cernavoda; V. Dimitrescu, directorul gimnaziului «Mircea cel Bătrîn»; V. Andronescu, D-r. G. Danu, profesori; Ştefan Macri, advocatul Statuluі; protoereul judeţuluі G. Niculescu; Bucur Constantinescu, şeful corpuluі de portăreі; V. Nicolaescu, portărel, – şi alţii.

Printre doamne am remarcat pe D-nele: Aglaia Vîrnav, Grzybowsky, Delladecima, Cananău, Cantuniari, Grigorescu, S. Simionescu, Engherliu, Nedoviceanu, Sănătescu, Iorgulescu, Gheorghiu, Tataru, Cimbru, Nicolitopol, Theiler, Chimberg, Reitzer; Domnişoarele: Jeanna Vîrnav, I. Hagi Stoian, Moţoi, etc.

La orele 5 1/2 cele două canoniere din portul Cernavoda anunţară cu 21 de lovituri de tun sosirea înalţilor Oaspeţi, iar după cîte-va minute vaporul «Orientul» sosi în port, la debarcader, în nesfîrşitele şi

www.ziuaconstanta.ro

entuziastele strigăte de «ura!» ale mulţimeĭ.

La debarcader, d. P. Papaianopulo, primarul oraşuluĭ Cernavoda, ură bună sosire Înalţilor Oaspeţĭ, prezentînd tradiţionala pîine şi sare, după ce comandorul Koslinski prezentă M.S. Regeluĭ raportul.

M.S. Regina, foarte emoţionantă de grandioasă primire, mulţumea mulţimeĭ agitînd batista.

M.S. Regele şi A.S.R. Prinţul Ferdinand trecură în revistă trupele carĭ făceaŭ onorurile, pe cînd un cor de peste 500 copiĭ intonaŭ imnul regal.

După aceia M.S. Regele, M.S. Regina, A.S. Principele Ferdinand şi AA. LL. miciĭ Principĭ veniră în pavilionul de recepţiune, unde M.S. Regina şi A.S. Principesa Maria, încărcate de florile ce Li s'a oferit, se întreţinură cu Doamnele timp de aproape o oră, în timp ce M.S. Regele şi A.S. Principele Ferdinand primiră prezentarea persoanelor oficiale, schimbînd cu fie-care cuvinte amabile şi luînd diferite informaţiunĭ de la şefiĭ de serviciŭ.

Apoĭ M.S. Regele înaintă, în mijlocul uralelor ce nu se maĭ sfîrşeaŭ, până la bulevard, în faţa cazărmilor de artilerie, unde primi defilarea celor 700 de călăreţĭ dobrogenĭ şi celor peste 1000 de căruţe ale locuitorilor, frumos împodobite cu steagurĭ tricolore.

Suveranul inspectă apoĭ cazarma de artilerie şi depozitele, după care se înapoiă la vaporul «Orientul», unde luă masa împreună cu suita şi invitaţiĭ.

La orele 8 avu loc o măreaţă retragere cu torţe. Oraşul întreg era iluminat; pe dealurile din împrejurimĭ s'aŭ aprins focurĭ, carĭ dădeaŭ Cernavodeĭ un aspect feeric; iar vapoarele ca şi portul eraŭ iluminate cu electricitate, comunicată prin fire de la uzina fabriceĭ de ciment.

Sîmbătă 1 Maiŭ, la orele 8 dim., vaporul «Orientul» părăsi Cernavoda, îndreptîndu-se spre Hîrşova.

La Hîrşova

Primirea făcută Înalţilor Oaspeţĭ la Hîrşova a fost de asemenea foarte călduroasă.

Oraşul era frumos decorat şi steagurile tricolore fîlfăiaŭ în aer, la ferestrele şi la balcoanele tuturor caselor. La debarcader s'a ridicat un arc de triumf, iar alăturĭ de el o tribună. Vre-o 4000 de săteni veniţĭ din plasa Hîrşova aşteptaŭ pe mal sosirea M.S. Regeluĭ şi Familieĭ Sale. Eleviĭ tuturor şcoalelor primare din plasă, îmbrăcaţĭ sărbătoreşte, aşteptaŭ şi eĭ.

La ora 10 un foc de tun anunţă sosirea canonierei «Rahova», pe care se aflaŭ A.S.Principele Ferdinand, miciĭ Principĭ Carol şi Elisaveta şi d. prim-ministru Sturdza, carĭ s'aŭ dat jos la debarcader; iar după 20 minute sosi şi «Orientul».

D. locotenent Niculescu, căpitanul portuluĭ prezentă M.S. Regeluĭ raportul, iar d. Burghelea, primarul oraşuluĭ, a urat bună venire Înalţilor Oaspeţĭ, prezentîndu-Le pînea şi sarea.

Maĭ multe doamne aŭ oferit Regineĭ şi Principeseĭ buchete de florĭ, iar d. I. V. Tomoşoiŭ, în numele hîrşovenilor, a prezentat A.S.R. Regale miculuĭ Principe Carol o sabie, pe a căreia lamă eraŭ gravate cuvintele: *«1 Maiŭ 1904. Cetăţeniĭ hîrşovenĭ Prinţuluĭ Carol, viitorul Împărat al Romînilor».*

După acea Înalţiĭ Oaspeţĭ, împreună cu primul-ministru şi ministrul de lucrărĭ publice, aŭ parcurs pe jos stradele Carol, I, Remus Opreanu şi Telegrafuluĭ, pînă la şcoala primară, unde aŭ vizitat salele claselor, Ateneul, sala de conferinţe şi unde un elev, îmbrăcat într'un costum de gladiator roman, a recitat nişte versurĭ ocazionale, ceea ce a făcut multă plăcere Suveranuluĭ.

Pe tot parcursul străzilor, Înalţiĭ Oaspeţĭ aŭ fost viŭ aclamaţĭ de mulţime, iar un fotograf a luat maĭ multe vederĭ foarte reuşite.

La ora 11 M.S. Regele şi Familia Sa s'aŭ reîmbarcat, continuîndu-şĭ drumul în josul Dunăreĭ.

(*"Farul"*, I, nr. 24, 2 mai 1904: 2-3)

153

VIZITA FAMILIEI REGALE

După 25 anĭ

La 15 Octombrie 1879, cînd a vizitat pentru întîia dată Dobrogea, Domnitorul Carol I, azĭ Regele Romînieĭ, punînd piciorul pe pămîntul Tulceĭ, a pronunţat următoarele cuvinte: *"Mulţumesc pentru frumoasa întîmpinare ce 'Mĭ faceţĭ : Voiŭ iubi Dobrogea precum iubesc Romînia, din care astă-zi face parte.*

Toate silinţele Mele vor fi îndreptate spre a da acesteĭ provinciĭ dezvoltarea cea maĭ întinsă şi fericită,

www.ziuaconstanta.ro

la care are drept prin importanţa şi poziţia sa".

În adevăr, în lungul interval de 25 anĭ, de cînd această provincie a fost realipită la Patria-Mumă, ochiul pururea neadormit al Suveranuluĭ, a veghiat vecĭnic asupra destinelor eĭ.

Azĭ Dobrogea, graţie viuluĭ interes ce i s'a purtat, privită din toate punctele de vedere, prezintă aspectul uneĭ ţărĭ civilizate. În direcţiunea culturală s'a lucrat cu atîta rîvnă, maĭ ales la sate, în cît n'aŭ rămas de cît prea puţin localităţĭ unde să nu se găsească o şcoală. Cu foarte multă dreptate afirmă d. Luca Ionescu, prefectul judeţuluĭ, în expunerea situaţiuneĭ pe anul trecut, că în nicĭ un judeţ din stînga Dunăreĭ nu există şcoale aşa frumoase ca în judeţul Tulcea. Sentimentele naţionale şi iubirea de patrie aŭ prins puternice rădăcinĭ în inimele dobrogenilor, şi de la Kilia pînă la Arab-Tabia, toată suflarea, indiferent de origină, simţeşte romîneşte. Prin şcoală, care a fost de o potrivă deschisă şi obligatorie pentru toate neamurile ce alcătuesc populaţiunea acesteĭ provinciĭ, sentimentele nobile, adormite de veacurĭ, aŭ fost redeşteptate, şi dobrogeanul a fost chemat a-şĭ exercita şi ***drepturile sale.*** De unde maĭ înainte dobrogeanul nu ştia de cît datoriile sale, azĭ, graţie regimuluĭ constituţional, el ştie că are şi drepturĭ; şi atuncĭ cînd le vă căpăta în întregime, va ştĭ să şi le exercite, animat de toate bunele sentimente pentru patria sa.

Cultul celor-l'alte religiunĭ, n'a fost întru nimic stînjenit, din contra. Statul romîn cheltueşte sume destul de însemnate pentru întreţinerea moscheelor şi a şcoalelor musulmane din Doborgea, – de alt-fel, în cazul de faţă, o excepţiune care onorează stăpînirea romînească în această provincie.

Porţile marĭ ale instituţiunilor de dreptate, aŭ fost largĭ deschise şi justiţia a fost de o potrivă pentru toţĭ, – fără nicĭ o deosebire de origină saŭ confeziune.

Maĭ mult: pentru populaţiunea musulmană s'aŭ constituit tribunale prezidate de kadiĭ, carĭ judecă neînţelegerile ivite între musulmanĭ după prescripţiunile Coranuluĭ. Şi aceste instituţiunĭ sînt întreţinute tot pe socoteala statuluĭ romîn.

O altă dovadă despre interesul ce a purtat stăpînirea românească populaţiuneĭ acesteĭ provinciĭ, a fost împroprietărirea. Se ştie că şi aci nu s'a ţinut seamă de origina împroprietăriţilor. S'a făcut chiar ceia ce nicĭ cînd-va nu s'a pomenit în atarĭ ocaziunĭ: Din proprietăţile statuluĭ s'aŭ dat pămînturĭ de cultură pe preţurĭ cu totul neînsemnate şi cu condiţiunile de plată cele maĭ avantajoase posibile.

În locul căilor de comuncaţie carĭ la venirea noueĭ stăpînirĭ aci, se aflau într'o stare cu totul primitivă, formînd o piedecă de neînlăturat comerţuluĭ, azĭ Dobrogea e brăzdată în lung şi lat de şosele solide şi bine construite; o cale ferată, un pod mare peste Dunăre, un serviciŭ de navigaţiune fluvial şi maritim, fac ca comerţul Dobrogeĭ să înflorească din zi în zi; iar porturile Sulina şi Constanţa, au devenit prin aceasta porturĭ cu o reputaţiune europeană.

Pentru înlesnirea atît a comerţuluĭ, a administraţieĭ, cît şi a publiculuĭ în general, toate comunele din Dobrogea sînt legate prin fire telefonice.

Prin urmare nimic din ceia ce necesită unuĭ stat civilizat nu lipseşte acesteĭ provinciĭ. Totul s'a făcut atît de bine, şi într'un interval atît de scurt. Ceia ce în alte părţĭ a necesitat, pentru a se săvîrşi, secole întregĭ, aci s'a făcut numaĭ în 25 anĭ.

Populaţiunea dobrogeană a arborat drapele şi oraşul a fost frumos pavoazat pentru primire după 25 anĭ a Aceluia care cu atîta înţelepciune, rupînd lanţurile robieĭ şi a lincezeleĭ de secole, a condus destinele acestuĭ ţinut.

Azĭ Dobrogea a fost în sărbătoare, de pretutindenĭ se înălţaŭ către Cer rugĭ A-Tot-Puterniculuĭ, pentru a dăruĭ viaţă lungă Înţeleptuluĭ Rege Carol I şi Augusteĭ Sale Dinastiĭ.

De pe colnicul "Hora", de la poalele monumentuluĭ comemorativ care va vorbi viitorimeĭ despre vitejia armateĭ romîne şi a Mareluĭ eĭ Căpitan, ducînd în depărtărĭ şi glorificînd faima ostaşilor şi înţelepciunea Bunului Suveran, înconjurat de Augusta Dinastie M.S. Regele Carol I a maĭ privit odată peste frumoasele plaiurĭ ale Dobrogeĭ pentru a căreĭ liberare a făcut cele maĭ marĭ sacrificiĭ.

Şi dacă Regele iubit, prin această vizită ne-a dat înca odată dovada dragosteĭ Sale, nu e maĭ puţin adevărat că şi populaţiunea dobrogeană a ştiut să-şi manifeste cele maĭ calde sentimente de iubire, către Acela, care cu preţul sacrificiuluĭ ne-a redat viaţa naţională, – dreptul de a trăi.

Iată de ce toţĭ locuitoriĭ, mic şi mare, aŭ ţinut să facă o primire triumfală Înţeleptuluĭ Suveran.

Noua eră, era de propăşire pe tărămul cultural, economic şi naţional, inaugurată aci de d. Luca Ionescu, demnul representant al guvernuluĭ, va contribui la buna stare a tuturor mărind şi maĭ mult aureola glorioasă a iubituluĭ nostru Suveran.

Dobrogeniĭ uniţĭ în cuget şi simţirĭ, aŭ înconjurat cu cel maĭ mare devotament pe Suveran şi Augusta Familie Regală, – şi recunoscătorĭ Celuĭ care i-a redeşteptat la nouă viaţă, cu toţiĭ au strigat: Trăiască M.S. Regele Carol I şi Augusta Dinastie! – Trăiască Romînia !

www.ziuaconstanta.ro

Primirea suveranilor

O mare bucurie a coprins sufletele dobrogenilor la fericita veste a vizitării Dobrogei de către întreaga Familie Regală.

Locuitorii de la satele cele mai îndepărtate, ca şi cei de la oraşe, cu mic cu mare erau însufleţiţi de cel mai cald patriotizm, pregătindu-se de această fericită ocaziune pentru a-şi arăta dragostea şi devotamentul către Tron, a aclama cu tot entuziasmul pe Augustii noştri Suverani exprimînd o vecînică recunoştinţă şi veneraţiune Aceluia, care, cu preţul celor mai mari sacrificii i-a redat Patriei-Mame.

De la Ghecet şi pînă la Sulina s'a observat un adevărat concurs între autorităţi şi locuitori pentru decorarea în cel mai splendid chip a căilor ce Augustii Suverani aveau de străbătut.

Iubitul şi neobositul nostru prefect, d. Luca Ionescu, zile întregi, în dreapta şi în stînga, în oraşe şi în sate cu un cuvînt peste tot a dat înţeleptul său sfat şi frumoasele sale planuri, pentru a face ca primirea Suveranilor în judeţul nostru să fie fără pereche. În persoană a asistat la lucrările ce se făceau pentru înfrumuseţarea porturilor Isaccea şi Tulcea, luînd dispoziţiuni şi în vederea ornamentării oraşului Sulina.

LA GHECET

În ziua de 1 Maiu la orele 3 yachtul regal, mergînd spre Galaţi, făcu un rondou în faţa Ghecetului. Aci, de pe malul frumos decorat cu un arc de triumf şi stindarde tricolore, familia Regală a fost salutată de mii de cetăţeni veniţi din împrejurimi în frunte cu autorităţile şi de către elevii şcoalelor din Măcin, Cerna, Carcaliu şi Jijila.

De aci, Suveranii urmară drumul la Galaţi, escortaţi de peste 30 vapoare, toate frumos pavazate.

LA ISACCEA

Pentru primirea Suveranilor la Isaccea, în dimineaţa zile de 1 Maiu d. A. Bălteanu, simpaticul director al prefecturei, a plecat în localitate, d. Luca Ionescu, prefectul judeţului, fiind suferind din cauza unei răceli pe care a contractat-o cu ocazia preparativelor de la Isaccea, unde a fost în persoană.

Pontonul şi împrejurimele portului Isaccea, erau frumos împodobite, şi încă cu mult timp înainte de sosirea Suveranilor, o mulţime imensă staţiona la debarcader, în frunte cu d. A. Bălteanu, directorul prefecturei, d. A. Nicolau, subprefectul plăşei Măcin, d. Cardaş, primarul Isacceï cu întreg consiliul comunal, clerul, şcoalele şi reprezentanţii tuturor autorităţilor.

La orele 8 yachtul regal acosta la ponton urmat de mai multe vase cari îl escortau şi cari au ancorat în mijlocul Dunării.

Aci, Suveranii, după ce primiră omagiile autorităţilor şi a locuitorilor aflători de faţă, Familia Regală părăsi vaporul, întreţinîndu-se cu persoanele prezente, înaintând vre-o 200 paşi pe uscat.

După aceasta M.M. L.L. se înapoiară invitînd pe yacht pe d-nii A. Bălteanu, A. Nicolau, Cardaş, Osman Nuri pe cari au bine-voit a-i reţine la masă.

Noaptea Suveranii o petrecură pe vapor iar lampioanele veneţiene şi felinareale colorate ce împodobeau debarcaderul, dădeau un aspect frumos. A doua zi la orele 8.45 yachtul regal a pornit spre Tulcea.

Ca şi la sosire, plecarea a fost salutată cu urale nesfîrşite ale populaţiunei.

LA TULCEA

Ştirea vizitei Familiei Regale în oraşul nostru, a produs un mare entuziasm şi o adevărată întrecere a fost între locuitori şi autorităţi pentru a face ca primirea Suveranilor să fie dintre cele mai grandioase. Proprietarii caselor şi magazinelor de pe stradele principale pe unde avea să treacă cortegiul regal, cu săptămâni înainte au început preparativele pentru decorarea şi pavoazarea stradelor şi a locuinţelor.

D. Comşa primarul Tulcei, şi cu d. George Şerban Ciupercă, ajutorul de primar, au desfăşurat o mare activitate, îndemnînd şi stăruind pretutindeni ca preparativele făcute să lase o frumoasă impresie Suveranilor, ceia ce au reuşit.

Nici cînd Tulcea n'a fost atît de frumos decorată.

Debarcaderul, îmbrăcat cu verdeaţă şi drapele tricolore, face ochiului spectatorului una dintre cele mai frumoase impresiuni.

Gustul estetic este aci concentrat în întregime. În faţa debarcaderului se înalţă un frumos arc de triumf, purtînd inscripţia "BINE AŢI VENIT". Acest arc, ca şi cele-l'alte, despre cari vom vorbi, mai la vale, sînt de o foarte mare frumuseţă, sînt ornate cu statuetele MM. LL. şi de departe îţi fac impresia c'ar fi construite de zid.

În stînga arcului de triumf, în faţa magaziei N.F.R. se află instalate pavilionul Regal şi tribunele oficiale. Frumos împodobite cu verdeaţă şi ornate cu stindarde tricolore, aceste tribune au un aspect cu totul măreţ.

www.ziuaconstanta.ro

Toate vasele aflătoare în port sînt pavoazate. În deosebĭ atrage privirea şlepul "Luiza", proprietatea caseĭ Dreyfus, care poartă pe o placardă mare inscripţia TRĂIASCĂ DINASTIA, aşezată cu faţa spre Dunăre. Acest şlep este pavoazat de casa Fraţiĭ Redelmann, şi este încărcat cu cereale de către zisa casă.

Atît cheiul, cum şi stradele I.C. Brătianu şi Carol, pînă la întretăierea cu strada Vămeĭ, sînt împodobite cu verdeaţă, stindarde naţionale şi gherlande, carĭ sînt aşezate pe stîlpĭ pe ambele părţĭ ale stradelor, pînă la hotel "Carol", în faţa căruia se află rîdicat iarăşĭ un măreţ arc de triumf, purtînd inscripţia "TRĂIASCĂ MARELE REGE CARE NE-A REDAT PATRIEI".

Continuînd drumul înainte pe strada Carol, privirea trecătoruluĭ este atrasă de podoabele de la cercul militar, şi dintre carĭ apare următoarea inscripţie: "TRĂIASCĂ MM.LL. REGELE şi REGINA". Apoi, în faţa cerculuĭ, la întretăierea stradelor Carol şi Elisabeta, un alt arc de triumf se înalţă măreţ, purtînd pe avers şi revers inscripţia "TRĂIASCĂ GENIALA REGINĂ". Pe tot parcursul pînă la întretăierea stradelor Carol şi Sf. Nicolae, toate prăvăliile sînt frumos ornate. Un gust cu totul deosebit s'a observat în decorarea magazinelor d-lor Fraţĭ Redelmann.

De altfel este destul de cunoscută dragostea ce arată această casă în atarĭ ocaziunĭ. Onoare d-lor Fraţĭ Redelmann.

Mergînd înainte, la întretăierea ziselor strade, sprijinită pe patru stîlpĭ frumos împodobiţĭ, se înalţă dintre steaguri şi verdeaţă, o frumoasă coroană regală. Continuînd drumul spre Catedrală, privirea îţi este atrasă în dreapta şi în stînga de frumoase ornamente cu carĭ sînt împodobite strada şi locuinţele. La întretăierea stradelor Principale Ferdinand şi Sf. Nicolae, se înalţă iarăşĭ un frumos arc de triumf, în stil gotic purtînd inscripţia : "TRĂIASCĂ AUGUSTA FAMILIE PRINCIARĂ"

Să maĭ aruncăm acum, dragă cititorule, o ochire şi asupra catedraleĭ, care şi ea este împodobită cu tot gustul, şi să ne scoborîm îndărăt pănă la palatul administrativ, în faţa statueĭ măreţuluĭ-Voevod Mircea cel Mare.

Se pare că aci nu numaĭ că nu s'a făcut nicĭ o cruţare materială, dar gustul artistic a fost atît de mare, în cît nicĭ una din acele micĭ, imperfecţiunĭ, carĭ ar putea atrage privirea scrutătoare a unuĭ fin observator, nu se vede nicăerĭ. În primul rînd, cînd intrĭ pe piaţă – haĭ să-ĭ zicem piaţa Mircea cel Mare – trebuie să trecĭ pe sub un arc de verdeaţă care poartă inscripţia "15 OCTOMBRIE 1879 - 2 MAIU 1904". Acum îţĭ poţĭ arunca privirea orĭ unde vreĭ, spectacolul e în adevăr feeric. Toţĭ arborĭĭ de pe trotuarul din dreapta şi ceĭ din parcul "Carmen Sylva" sînt împodobiţĭ cu steguleţe tricolore micĭ, carĭ constrastînd cu verdeaţa arborilor, destul de bogaţĭ în frunze, oferă ochiului spectator o priveliştе în adevăr grandioasă. Aproape de intrarea în palat, se înalţă un arc cu inscripţia "TRĂIASCĂ M.M. L.L. REGELE şi REGINA".

Serviciul tehnic al judeţuluĭ, sub personala conducere a ingineruluĭ Dumitrescu, a dezvoltat mare activitate, şi merită toată lauda pentru aranjamentul artistic executat.

După ce am privit aceste frumuseţĭ ale arteĭ decorative, să mergem la monumentul Glorieĭ, de pe colnicul "Hora". De o parte şi de alta a căieĭ Glorieĭ, sînt înalţaţĭ stîlpĭ, în vîrful cărora fîlfîie măreţ mîndrul nostru tricolor.

Priveliştea cea maĭ frumoasă însă este perspectiva monumentuluĭ. La poalele colniculuĭ se înalţă un arc de triumf, în stil elveţian, purtînd inscripţia "TULCEA RECUNOSCĂTOARE ÎNŢELEPTULUI STĂPÎNITOR".

În dreapta se află instalată tribuna oficială, iar în stînga tribuna coruluĭ catedraleĭ, de sub conducerea d-luĭ Spacovicĭ. Pe ambele laturĭ ale aleieĭ care duce sus la monument, sînt gherlande de verdeaţă şi drapele.

La capătul aleieĭ ce duce sus la monument, se înalţă un prea frumos arc artistic, împodobit cu verdeaţă, drapele naţionale şi frunze artificiale, cu inscripţia "SIRE IATĂ VEŞNICA AMINTIRE A VITEJIEI VOASTRE.

Maĭ este de observat aci pe maĭ multe straturĭ, diversele inscripţiunĭ executate cu foarte multă artă de către d. Anton Wagner, horticultorul primărieĭ.

N'avem cuvinte spre a felicita pe d. conductor Theodorescu, pentru munca de zi şi noapte desfăşurată în executarea artistică a arcurilor şi ornamentarea lor.

D. Luca Ionescu, deşi bolnav totuşi era ochiul său veghetor aci ca şi pretutindenĭ spre a face Suveranilor o primire într'adevăr triumfală.

Sosirea

Încă în faptul zileĭ de 2 Maiŭ, pîlcurĭ – pîlcurĭ de cetăţenĭ tulcenĭ, şi ceĭ veniţĭ din judeţ, inundară portul şi stradele pe unde avea să treacă cortegiul regal.

Abia se zăriră vapoarele şi din miĭ de pepturĭ isbucniră uralele zgomotoase.

La orele 10 vaporul "Dunărea" al serviciuluĭ hydraulic, care făcea avant-garda trecu prin faţa pontonuluĭ N. F. R. urmat apoĭ de canoniera "Oltul" pe care se aflaŭ A.S.R. Principele Ferdinand şi Augustiĭ Săĭ Copiĭ, carĭ acostară la ponton. După ce A.A. L.L. R.R. debarcară, "Oltul" trecu în mijlocul Dunăreĭ pentru a face loc "Orientuluĭ".

Yachtul Regal acostînd, MM. LL. şi Alteţele Lor Regale, urmate de d-ra Astor, d. Prim-Ministru

www.ziuaconstanta.ro

Sturdza, ministru Porumbaru, d. Saligny, inginer inspector general şi d. Ştefănescu directorul navigaţieĭ, aŭ fost întîmpinate de d. Comşa, primarul oraşuluĭ cu tradiţionala pîine şi sare, salutînd prin următoarele cuvinte:

**) Bine aţĭ venit Majestate, în această parte a ţăreĭ, redevenită romînească pentru vecie, mulţumită Majestăţeĭ Voastre şi a bravilor ostaşĭ carĭ aŭ luptat pentru a Patrieĭ mărire şi glorie.*

Poporul Tulcea din oraş, ca şi din judeţ, s'a grăbit să iasă întru întîmpinarea Liberatoruluĭ său, ca prin călduroase aclamaţiunĭ să dovedească iubirea şi devotamentul nemărginit ce păstrează Majestaţeĭ Voastre şi întregeĭ Dinastiĭ şi să Vă asigure că s'a îndeplinit în totul poruncile Majestăţiei Voastre, cuprinse în proclamaţia ce ne-aţĭ dat în vecĭ neuitata zi de 14 Noembre 1878, cînd ca stăpînitor Aţi pus piciorul pe pămîntul Dobrogean.

Bine-cuvîntată fie în vecĭ de vecĭ acea zi în care am fost readuşĭ la sînul scumpeĭ noastre Mame.

O altă dorinţă a Majestăţeĭ Voastre a fost îndeplinită, falnicul monument al reanexăreĭ Dobrogeĭ s'a înălţat pe acea frumoasă stîncă desemnată de Majestatea Voastră.

El vorbeşte lumeĭ, va vorbi posterităţeĭ de vitejia dorobanţuluĭ şi a Mareluĭ Căpitan, gloriosul nostru Rege.

Bine-cuvîntată de D-zeu a fost această ţară ale căreia destine aŭ fost încredinţate Majestăţeĭ Voastre Mare Rege .

Să trăiţĭ Majestate !

Să trăiască Majestatea Sa Regina !

Să trăiască Alteţele Lor Regale !

Să trăiască micĭ Principĭ, feţĭ frumoşĭ aĭ Romînieĭ !

Urmară urale puternice din miĭ de piepturĭ carĭ aclamară pe Suveranĭ.

Pe ponton, d. colonel Boerescu, comandantul birgăzeĭ, însoţit de d. locot-colonel Mihălescu, comandantul regimentuluĭ 33, aŭ presentat raportul trupeĭ, apoĭ Familia Regală descinse pe uscat, şi Majestatea S. Regele trecu în revistă corpul ofiţeresc în mare ţinută de ceremonie avînd în flancul drept pe A.S. Principepele Ferdinand, ca comandant al corpuluĭ II de armată, şi garda de onoare cu drapel şi muzică comandată de d. căpitan Andoniu.

Apoĭ se oferiră M.S. Regineĭ, A. S.R. Principesa Maria, şi micilor Principĭ, frumoase buchetre de florĭ de către d-nele Luca Ionescu, Comşa, Angela L-t. Isvoranu, micile fetiţe Viquelin, Marieta Călinescu, 3 eleve de la şcoala d-neĭ Poenaru.

Tot atuncĭ eleviĭ liceuluĭ aŭ oferit A.S.R. Principeluĭ Carol, portretul Săŭ în uniformă de roşior lucrat de d. profesor A. Georgescu-Delahuşĭ.

M.S. Regina cît şi M.S. Regele, zărind pe d-na Luca Ionescu, aŭ bine-voit a se interesa de starea sănătăţeĭ d-luĭ Luca Ionescu, exprimîndu-şĭ înalta Lor părere de răŭ.

În urmă d. Bălteanu prezentă M.S. Regeluĭ şi Alteţeĭ Regale, corpul consular, şefiĭ autorităţilor şi delegaţiunile comunităţilor, în timp ce d-na Luca Ionescu însoţită de surioara sa d-ra Florica Popa şi cu d-na Comşa aŭ presentat M.S. Regineĭ şi A.S. Principeseĭ Maria, pe doamnele din elita tulceană

În acest timp d. Maloskitsky, librar în localitate, oferĭ M.S. Regeluĭ un frumos album, conţinînd vederĭ din Dobrogea şi pe carĭ era imprimată proclamaţia ce M.S. a dat locuitorilor Dobrogenĭ în memorabila zi de 14 Noembrie 1878. Mulţumind M.S. a avut buna-voinţă a se întreţine cu d. Maloskitsky asupra comerţuluĭ, asemine şi d. prim-ministru Sturdza şi cu d. ministru Em. Porumbaru, carĭ şi-aŭ exprimat dorinţa de a li se trimite şi d-lor asemine vederĭ.

În timpul prezentărilor a surprins pe toţĭ tăria de memorie a M.S. Regeluĭ.

Prezentîndu-I-se pe d. Telemaque Theodoroff, M.S. 'Şi-a amintit că d-sa este fiul Beiuluĭ Theodoroff, care I-a trimes miere bună la Bucureştĭ. L'a întrebat apoĭ cum merg viile şi apicultura; iar cînd A.S.R. Principeluĭ Ferdinand I s'a prezentat d. St. Nistor, vice preşedintele consiliuluĭ judeţian, îmbrăcat în costum naţional, A.S. l'a întrebat dacă are caĭ, la care d. Nistor a confirmat origina sa şi spunînd că are numaĭ vite cornute şi oĭ.

Pe cînd Graţioasa noastră Regină, cu veşnicu-I surîs pe buze, cu multă blîndeţă în figură şi graiŭ, se întreţinea cu d-nele, A.S.R. Principesa Maria convorbea cu multă amabilitate cu doamnele carĭ O înconjurau, iar micĭ Principĭ au fost obiectul simpaţiilor generale.

Spre catedrală

După recepţie cortegiul regal a pornit spre biserica catedrală în ordinea următoare: sergentul aghiotant Nicolau, călare, trăsura cu d. Seb. Theodorescu, şeful poliţieĭ, trăsura cu d-niĭ Bălteanu şi Comşa, landoul cu

---

*) D. General Vartiadi, a cerut d-luĭ Comşa să-ĭ dea scris discursul, ceia ce d. Comşa a promis a i-l trimete.

www.ziuaconstanta.ro

M.S. Regina şi A.S.R. Principesa Maria cu Augustiĭ Copiĭ, landoul cu M.S. Regele şi A.S.R. Principele Ferdinand, avînd în faţă pe d. general Varthiade, adjutant regal.

Trăsura regală a fost urmată de d. Lt. col. Mihălescu, călare, un escadron de călăraşi sub comanda d-luĭ căp. Kiriac şi un detaşament de jandarmĭ ruralĭ sub comanda d-luĭ căpitan Crăciunescu, urmau apoĭ trăsura cu d-ra Astor şi d-na Bengescu, damă de onoare a M.S. Regineĭ, trăsurile cu d. prim ministru Sturdza şi ministru Porumbaru, trăsura cu d-na Luca Ionescu, d-ra Popa şi d-na Comşa, trăsurile corpului consular, membriĭ C.E.D. şi trăsurile cu şefiĭ diverselor autorităţĭ.

La uşa catedraleĭ Familia Regală a fost întîmpinată de epitropĭ, iar la intrarea în biserică părintele Grigorescu, protoereul judeţuluĭ, înconjurat de întregul cler a prezentat crucea şi Evanghelia M.M. L.L. În urmă s'a început serviciul Divin, iar excelentul cor sub conducerea d-luĭ Spacovicĭ, a intonat maĭ multe imnurĭ.

Spre Monument

De la catedrală, în aceiaşĭ ordine, cortegiul regal a pornit spre Monumentul Comemorativ al reanexăreĭ de pe colnicul "Hora-tepe". La fie-care pas, miĭ de oamenĭ aclamau pe Suveranĭ, de la ferestre şi de pe balcoane se agitau batiste şi se aruncau numeroase buchete de florĭ.

La întretăierea stradelor Carol şi Elisabeta, pe ambele trotuare, se aflau primariĭ comunelor din judeţ în frunte cu d. Romaşcu, purtînd toţĭ eşarfe, cum şi un însemnat număr de persoane aparţinînd diferitelor delegaţiunĭ din judeţ, carĭ nu maĭ conteneau cu aclamările. Cînd cortegiul regal ajunse în faţa statueĭ luĭ Mircea, mulţimea văzu la una din ferestrele palatuluĭ pe d. Luca Ionescu, care privea impozantul tablou. Atuncĭ pe feţele tuturor se zugrăvĭ mîhnirea că nu se află în fruntea lor şi acela care cu atîta zel şi pricepere conduce destinele acestuĭ judeţ, spre a se bucura de rodul administraţieĭ sale.

Pe ambele părţĭ ale căeĭ Glorieĭ, se aflau înşiraţi soldaţiĭ reg. 33, la spatele cărora se aflau îngrămădite miĭ de persoane carĭ aclamau pe Suveranĭ.

În dreptul bisericeĭ lipoveneştĭ, în mijlocul uralelor generale, populaţiunea eşi înaintea Suveranilor cu pîine şi sare.

În mijlocul poporuluĭ

Cu toate dispoziţiunile luate ca numaĭ Familia Regală să urce colnicul, totuşĭ poporul, în marea dragoste către Suveranĭ, rupse cordonul de sergenţĭ, şi urmă fără nicĭ o ordine pe Augustiĭ oaspeţĭ.

Era frumos, înălţător, să vezĭ pe Rege cu întreaga Sa Familie, în mijlocul poporuluĭ, carĭ în urale şi viĭ aclamaţiunĭ conduse Familia Regală pînă în vîrful colniculuĭ. Aci, în faţa măreţuluĭ monument, Regele privi pe viteazul dorobanţ, care părea înviorat şi el la vederea Mareluĭ Căpitan, şi de sigur în mintea Sa apăru sfîşiitorul tablou al eroicelor lupte de pe coamele Balcanilor.

Cu multă admiraţiune Familia Regală privi pe viteazul dorobanţ şi vulturul, care par'că stătea gata să pornească în depărtărĭ spunînd lumeĭ întregĭ vitejia armateĭ romîne a Mareluĭ eĭ Căpitan şi bunătatea de suflet a Regineĭ poete, muma providenţială a eroilor răniţi de la Plevna şi Smîrdan.

M.S. Regle văzdit impresionat, îşĭ readuse aminte de acum 25 anĭ, cînd a pus bazele acestuĭ monument, dînd oarecarĭ explicaţiunĭ Miculuĭ Principe Carol care se interesa în mod viu despre modul executăreĭ acestuĭ monument.

În tot acest timp, poporul înconjura cu multă evlavie şi devotament pe Suveranĭ.

Cu această ocazie M.S. a bine-voit a permite să se ia maĭ multe fotografiĭ.

Fotografiĭ îşĭ îndreptară aparatele şi în entuziasmul general însăşĭ A.S.R. Principesa Maria fotografie monumentul; iar d. inginer Sclia care a luat şi d-sa maĭ multe vederĭ, cum şi profesorul Georgescu, ne-aŭ promis că ne vor da şi nouă la redacţie spre a le expune publiculuĭ.

Neştearsă va rămîne în inima poporuluĭ, care cu atîta devotament a înconjurat pe Suveranĭ, această măreaţă zi; fericiţĭ Suveraniĭ carĭ se bizuie cu atîta încredere pe devotamentul poporuluĭ !

Pe faţa ilustruluĭ bărbat de stat d. Dim. Sturdza, a luminatuluĭ septuagenar se vedea zugrăvită marea mulţumire sufletească produsă de caldul entuziasm ce învăluia la un loc pe Regele şi poporul Săŭ.

Scoborînd de pe colnicul "Hora" cortegiul regal a fost întîmpinat cu urale nesfîrşite de către popor şi persoanele carĭ luaseră loc în tribuna oficială, în timp ce corul Catedraleĭ intonă imnul "Trăiască Regele".

Ajungînd în dreptul bisericeĭ lipoveneştĭ o delegaţiune de lipovenĭ, îmbrăcaţĭ în haine de sărbătoare aŭ prezentat din nou pîine şi sare M.S. Regineĭ, iar întreaga Familie Regală a descins din trăsură şi s'aŭ dus în biserică unde s'aŭ făcut rugăciunĭ ocazionale, pe cînd Suveraniĭ sărutau icoanele.

După aceasta în strigătele de bucurie ale mulţimeĭ, Familia Regală a fost condusă la trăsurĭ, urmînd calea la debarcader unde M.S. R. zărind pe d. căpitan Emanoilescu, cu pieptul plin de decoraţiĭ l'a chemat la ponton.

www.ziuaconstanta.ro

D-niĭ D. Sturdza şi general Varthiade la d. Luca Ionescu

D.D. Sturdza, primul ministru, a fost adînc mişcat cînd i s'a spus că d. Luca Ionescu, este bolnav şi n'a putut să plece din Tulcea pînă nu-l va vedea.

De şi trebuia să urmeze încontinuu cortegiul regal totuşi d. prim-ministru, însoţit de d. general Varthiade, adjutant regal, s'aŭ dus la locuinţa d-luĭ Luca Ionescu, după ce Suveraniĭ aŭ pornit spre debarcader.

Aŭ fost introduşi de către d. Negoescu, ajutorul subprefectureĭ plăşeĭ Babadag.

Cînd d. Sturdza a zărit pe iubitul nostru prefect, l'a îmbrăţişat şi sărutat de nenumărate orĭ.

S'a interesat de aproape de mersul boaleĭ şi i-a mulţumit pentru tot ce a făcut cu ocaziunea primireĭ Suveranilor. De asemine i-a mulţumit şi d. General Varthiade în numele caseĭ regale şi princiare. D. prim-ministru a stat aproape un sfert de oră lîngă d. Luca Ionescu, dîndu-ĭ curaj. De la prefectură d. prim-ministru, împreună cu d. general Varthiade, aŭ plecat direct la debarcader. Aci Suveranul şi graţioasa Regină, cum l'aŭ văzut l'aŭ întrebat cum se află d. Luca Ionescu.

Plecarea

La sosirea cortegiuluĭ regal la debarcader, văzduhul răsuna de uralele mulţimeĭ şi imediat se formează un cerc în jurul Suveranilor. MM.LL. Regele şi Regina apropiindu-se de d-na Luca Ionescu, Şĭ-aŭ exprimat regretul că soţul d-sale este bolnav, exprimînd a arăta mulţumirile Lor pentru frumoasa primire ce Li s'a făcut. Apoĭ adresîndu-se către d. Comşa, asemine I-aŭ mulţumit de primire arătîndu-se foarte mulţumiţĭ de progresele oraşuluĭ Tulcea, insercinîndu-l a exprima Înaltele Sale mulţumirĭ populaţiuneĭ.

În urmă luîndu-Şĭ bun rămas, Familia Regală a luat loc pe yacht, în mijlocul strigătelor entuziaste ale populaţiuneĭ.

La orele 12 "Orientul" se deprinse de ponton şi urmat de vasele carĭ îl escortaŭ îşĭ luă drumul spre Sulina, pe cînd de pe malurĭ, mulţimea aclama frenetic, pînă cînd cortegiul se perdu vederilor.

Spre Sulina

De la Tulcea pînă la Sulina pe ambele malurĭ ale Dunăreĭ, yachtul regal a fost salutat de locuitoriĭ satelor vecine, carĭ se aflaŭ în număr mare maĭ ales prin faţa satelor nouĭ.

Dinaintea oficiuluĭ telegrafic de la Cetal (satul Principele Carol). Suveraniĭ aŭ fost întîmpinaţĭ de d. Martinian, sub-prefectul plăşeĭ Tulcea, în fruntea autorităţilor de prin împrejurimĭ, a locuitorilor şi elevilor. Atît oficiul C.E.D. cît şi cele-l'alte locuinţe eraŭ frumos decorate şi pe toată întinderea satuluĭ eraŭ ghirlande de verdeaţă înşirate pe stîlpĭ, în vîrful cărora fîlfîia majestos mîndrul tricolor.

Suveraniĭ şi în special M.S. Regina, a stat tot timpul pe covertă de unde mulţumea prin fluturărĭ de batistă la manifestaţiunile de dragoste ale poporuluĭ.

Tot ast-fel de frumos a fost întîmpinat yachtul şi de către locuitoriĭ satelor Carmen-Sylva, Gorgova, Floriile şi Ceamurlia.

La orele 4 "Orientul" urmat de cele-l'alte vase carĭ îl însoţeau, în sunetul muzicelor reg. 11 Siret şi 33 Tulcea, şi a muziceĭ comuneĭ Brăila, îşi făcea majestos intrarea în portul Sulina.

Peste 100 vapoare aflătoare în port salutară prin bandiere yachtul regal, pe cînd de pe mal mulţimea adunată dinaintea caselor ornate cu cel maĭ bun gust, nu maĭ contenea cu urările.

Sulina cu mulţimea şi diversitatea vaselor aflate în port, cu frumoasa privelişte a măreĭ albastre în care se oglindea un cer senin, cu podoabele eĭ mîndre, oferea un aspect cu totul feeric.

Pe cînd "Orientul" făcea rondou spre a acosta, crucişetorul englez "Hussar" venit într'adins pentru întîmpinarea Familieĭ Regale, salută yachtul prin 21 lovituri de tun.

M.S. Regele, împreună cu Augusta-I Familie se afla pe covertă, de unde privea cu atenţiune la modul dibacĭ cu care se făcea manevra tunuluĭ de pe "Hussar".

Bubuiturile de tun carĭ răsunaŭ cu atîta putere şi muzicile carĭ intonaŭ "Trăiască Regele", făcură ca entuziasmul să sporească şi de pretutindenĭ să nu se audă de cît strigăte şi urale formidabile.

"Orientul" acostează dinaintea unuĭ pavilion de recepţie, model de gingăşie şi artă, datorită d-luĭ conductor Gheorghiu, şi care peste tot este înpodobit numaĭ de ghirlande de foĭ de stejar şi buchete micĭ de florĭ. Tricolorul predomină.

În momentul debarcăreĭ pavilionul este ocupat, în stînga de către membriĭ Comisiuneĭ Europene a Dunăreĭ, corpul consular, funcţionariĭ administrativĭ şi consiliul comunal şi funcţionariĭ C.E.D; la dreapta de către d-nele membrilor C.E.D. şi toate d-nele d-lor funcţionarĭ şi a invitaţilor. În afară de pavilion sînt aranjate compania de onoare şi corpul ofiţeresc, şcoalele şi delegaţiunile comunităţilor engleză, greacă, franceză, italiană etc.

Se fac prezentările persoanelor de faţă; a d-nelor de către d-na Eleonora Pallady, soţia d-lui prmar şi a

www.ziuaconstanta.ro

d-lor de către d. Gr. Davidescu, subprefectul plăşeĭ. După terminarea prezentărilor, în timp ce d. primar înaintează spre M.S. Regele cu tradiţionala pîine şi sare, d-na Pallady înaintează şi d-sa, oferind două superbe buchete de florĭ, unul M.S. Regineĭ şi altul A.S. R. Principeseĭ Maria. În acelaşi moment d-rele Maria Kiriakide şi Maria Engles aŭ oferit şi d-lor prima un buchet de florĭ Principeseĭ şi cea de a doua o coroană M.S. Regineĭ.

Urmează apoĭ cuvîntarea d-lui primar :

Să trăiţĭ Majestate,

Ca primar al oraşuluĭ Sulina şi în numele tuturor cetăţenilor de pe această părticică din moşia lui Mircea, cucerită şi redată nouă prin spada M.V., sînt fericit de a prezenta odată cu urările noastre umile de bună venire, tradiţionala pîine şi sare după datina strămoşească.

Bucuria ne este cu atît maĭ mare, cu cît azĭ, cînd privirea M.V. este îndreptată spre gura bătrînuluĭ Danubiu, gîndul şi inima supuşilor Voştri sînt spre izvorul luĭ care scaldă dulce leagănul Augusteĭ Familiĭ a Mareluĭ şi scumpuluĭ nostru Căpitan, Regele Carol I.

Apoĭ îndreptîndu-se spre cetăţenĭ, d-sa urmă: *"Să trăiască M.S. Regele Carol I, să trăiască M.S. Regina Elisabeta trăiască AA. LL. Regale Principele şi Principesa Maria, precum şi Augusta Lor Odraslă."*

După terminarea acesteĭ cuvîntărĭ, la care M.S. Regele a mulţumit, o fetiţă a d-luĭ subprefect Davidescu oferă Principeseĭ Elisabeta un buchet de florĭ şi douĭ porumbeĭ albĭ; iar Principeluĭ Carol I se oferă de către o altă fetiţă, din partea primărieĭ, un frumos album, legat în marochin şi argintat, conţinînd maĭ multe vederĭ din diverse oraşe de pe malul Dunăreĭ.

Apoĭ Suveraniĭ aŭ vizitat catedrala.

Pavoazările

Oraşul, graţie activităţeĭ depusă de d. primar şi a d-luĭ conductor Gheorghiu, este feeric pavoazat. De la pavilionul de recepţie atît în dreapta cît şi în stînga, pe distanţă de maĭ mulţĭ klm, sînt înşirate ghirlande şi bandiere. Dintre locuinţe notez: splendida pavoazare cu arc de triumf de asupra căruia se află o barcă în miniatură şi frumoase inscripţiunĭ a caseĭ Kiriakide apoĭ casele Watson & Youell, Palatul C.E.D. şi al subprefectureĭ, Mendl, Brytisch-Seamens-Institut, Cercul marineĭ militare, hotelul Gamberis & Parparias, proprietăţile d-lor Teodorescu, mare comerciant şi ajutor de primar, agenţia S.M.R. şi N.F.R. consulatul Imperial rusesc, casele Franciotti, Radvaner, Draculi, Passalacquea, etc. etc. cum şi uzina de apă care este împodobită cu foarte mare măestrie.

Vizitele

Nu mult după sosire, yachtul regal a trecut în faţa palatuluĭ C.E.D. unde a avut loc un exerciţiu de salvare cu un vas înecat, apoĭ revenind în port MM.LL. Regele şi Regina, aŭ vizitat cu barca bricul "Mircea", unde la plecare s'aŭ tras 21 tunurĭ, AA. LL, Principiĭ moştenitorĭ, împreună cu Miciĭ Principĭ aŭ vizitat cu o şalupă crucişătorul englez "Hussar".

La orele 8 jum, s'a servit pe "Orientul" masa, la care aŭ luat parte d. Al. Bălteanu, d. subprefect Davidescu, d. primar Pallady, părintele protoereu Grigorescu şi alţĭ învitaţĭ.

După masă "Orientul" a mers şi a acostat din nou în faţa palatuluĭ C.E.D. unde Augusta Familie a descins. La capătul scăreĭ aŭ fost întîmpinaţĭ de d. preşedinte al C.E.D. şi delegaţĭ. S'a servit şampanie, prăjiturĭ şi ţigărĭ. Corul Kiriac, care cînta în curtea palatuluĭ, a fost chemat sus de către M.S. Regina.

Pe la orele 10 yachtul se înapoie şi la debarcader preotul Gheorghiu, cu corul compus numaĭ din d-re în costum naţional, întîmpină pe Suveranĭ cu maĭ multe ariĭ naţionale. Foarte veselă şi plăcut impresionată M.S. Regina chemă corul pe yacht, unde mulţumi preotuluĭ Gheorghiu şi sărută pe toate d-rele carĭ formaŭ corul. Atît M.S. Regele cît şi Augusta Sa Familie, aŭ mulţumit afectos d-luĭ primar Pallady şi celor-l'alte persoane pentru măreaţa primire ce Li s'a făcut şi M.S. Regele i-a asigurat că în Iunie saŭ Septembre, cu ocasia visitei ce va face în întreaga Dobroge, va vizita şi drăguţul oraş Sulina. Cînd s'aŭ despărţit M.S. spuse d-luĭ primar "la revedere".

Iluminaţiile - Retragerea

Portul şi întregul oraş era frumos luminat, cum şi toate vasele din port. Bricul "Mircea", care se afla acostat în stînga Dunăreĭ, era împodobit cu miĭ de luminĭ carĭ reflectînd în apă, ofereau un spectacol feeric. În faţa palatuluĭ Comisiuneĭ tot pe malul stîng, se putea citi în litere de foc iniţialele M.M. L.L.

La orele 10 avu loc retragerea cu torţe în frunte cu muzica militară. Grandioasa primire făcută Suveranilor de către sulinioţĭ, carĭ n'aŭ cruţat nimic, este o vie dovadă despre frumoasele lor sentimente patriotice. Onoare cetăţenilor oraşuluĭ Sulina.

www.ziuaconstanta.ro

Plecarea

La orele 5 dimineaţa, în mijlocul uralelor generale şi în sunetul muzicilor "Orientul", escortat de celel'alte vase, părăsi Sulina. Pe tot drumul pînă la Tulcea, ca şi la sosire, mulţimea aclamă cu frenezie pe Suveranĭ.

Cînd yachtul ajunse în faţa Tulceĭ, peste 50 bărcĭ împodobite cu steaguri, conduse de lipovenĭ, îl înconjurară în strigătul de ura ! Familia Regală şedea pe covertă şi viŭ impresionaţĭ de această grandioasă manifestaţiune de iubire, trimetea salutărĭ prin fîlfîire de batiste.

În acelaşĭ timp vapoarele "Turlianĭ", "Emilia", "Evtigia" şi "Kilia", carĭ se aflaŭ frumos pavoazate, aŭ salutat yachtul regal.

În dreptul portuluĭ yachtul şi-a micşorat viteza şi mulţimea îngrămădită pe cheu izbucni în urale nesfîrşite la care de pe "Orientul" se răspundea cu multă graţiositate.

Buna noastră Regină zărind pe d-na Luca Ionescu, prin semne a întrebat-o asupra sănătăţeĭ soţuluĭ d-sale, la care d-sa răspunse, prin închinăciune, semn că este maĭ bine.

Cînd yachtul ajunse la poalele dealuluĭ pe care se află cazarmele, Suveraniĭ aŭ fost salutaţĭ de către armată cu salve de puştĭ.

În interval ce "Orientul" se depărta, entuziasmul creştea şi uralele urmară pe buniĭ Suveranĭ pînă cînd yachtul nu se maĭ putea vedea.

Cu toate că "Orientul" nu se maĭ vedea deja de mult, totuşĭ mulţimea staţiona pe cheu, puternic impresionată.

Această memorabilă zi fiind o fericită ocaziune spre a manifesta populaţiunile Dobrogeĭ şi în această împrejurare respectul neţărmurit şi adînca iubire pe care cu toţiĭ o păstrăm MM. LL. şi întregeĭ Dinastiĭ.

În tot timpul călătorieĭ Familieĭ Regale d. A. Bălteanu, directorul prefectureĭ, care a însoţit-O, a fost la înălţime, dînd cu multă curtoazie diferitele explicaţiunĭ asupra localităţilor, fapt care a făcut ca la despărţire, în Galaţĭ atît M.S. Regele, cum şi întreaga Sa Familie, i-aŭ mulţumit călduros, exprimîndu-Şĭ dorinţa de a aduce Înaltele Lor mulţumirĭ atît d-luĭ Luca Ionescu, cum şi întregiĭ populaţiunĭ pentru grandioasa printre ce Li s'a făcut.

14 Noembre 1878 – 2-3 Maiŭ 1904, sînt zilele carĭ vor rămîne neşterse din inemele dobrogenilor.

(*"Dobrogea"*, V, nr. 123, 5 mai 1904: 1-4)

154

DIN TULCEA

INAUGURAREA MONUMENTULUI ANEXĂREĬ

Chestia inaugurăreĭ monumentuluĭ din acest oraş interesează pe toată lumea, şi în special pe toţĭ dobrogeniĭ. Momentul fiind menit să comemoreze anexarea Dobrogeĭ, şi de la acest eveniment fiind împliniţĭ 25 de anĭ, era o credinţă generală că se va inaugura monumentul şi o speranţă tot atît de generală că, odată cu consfinţirea eterneĭ anexărĭ a provincieĭ la Patria-mumă, se vor acorda dobrogenilor drepturile politice.

Fost-a monumentul de mult inaugurat ? Saŭ s'a inaugurat acum, de către Suveran ?

Iată ceea ce e interesant de ştiut.

Adevărul e că monumentul anexăreĭ *s'a inaugurat acum, de către M.S. Regele.* Vizita Suveranuluĭ la monument însemnează inaugurarea luĭ. Aceasta rezultă clar din vorbele M.S. Regeluĭ însuşĭ, adresate cu ton hotărît, d-luĭ Mateescu-Buzăŭ, avocat şi vice-preşedinte al consiliuluĭ judeţian de Tulcea, care formulase, respectuos, o întrebare relativ la inaugurare, arătînd că dorinţa generală ar fi ca ea să se facă cît maĭ curînd.

– *Monumentul e inaugurat* – a răspuns M.S. Regele; – *voiŭ da ordin să se pue aci inscripţiunea cuvenită,* – a adăugat El, arătînd locul rezervat pentru inscripţie.

Dacă nu s'aŭ rostit discursurĭ, aceasta s'a făcut din condescendenţă pentru puternicul vecin de peste Dunăre, care trece prin aşa de grele încercărĭ în momentele de faţă. Cel puţin aşa se explică această tactică a guvernuluĭ.

Iată adevărul şi îl comunic pentru ştiinţa numeroşilor cetitorĭ aĭ *«Faruluĭ»*.

www.ziuaconstanta.ro

O cuvenită îndreptare

Văd în numărul trecut al ziaruluĭ d-v. că recepţiunea Familieĭ Regale ar fi avut un caracter prea oficial, de oarece administraţia n'ar fi invitat pe toată lumea să participe. Din chipul cum se face această constatare, s'ar putea crede că «primirea prea oficială», de care vorbiţĭ, s'ar fi făcut Înalţilor Oaspeţi şi la Tulcea şi la Sulina. Adevărul însă este că la Tulcea *administraţia a avut grija să invite pe toată lumea, fără nicĭ un fel de deosebire*; şi susceptibilitatea acelor carĭ se aşteptaŭ la această formalitate pentru ca să nu li se reproşeze că aŭ tulburat cu prezenţa lor o ceremonie alt-fel plănuită, a fost cu deplinătate menajată. Ast-fel se şi explică entuziasmul *general* cu care aŭ fost primiţĭ Înalţiĭ Oaspeţi în judeţul Tulcea. Nu s'a maĭ văzut în oraşul Tulcea, – şi în Sulina încă maĭ puţin s'a putut vedea, – o primire maĭ grandioasă, la care *toată populaţia şi toate stările sociale* să fi luat parte maĭ spontaneŭ şi maĭ din toată inima.

Vă comunic aceasta, pentru că ştiŭ de ce spirit de dreptate vă conduceţĭ în toată înălţătoarea d-v. luptă pentru drepturile dobrogenilor şi pentru că sigur că nu veţi lăsa să alunece în spirite o bănuială, ce n'ar fi întemeiată, cu privire la buna şi înţeleapta procedare a administraţiuneĭ de Tulcea în această împrejurare.

***"Farul"* în judeţul Tulcea**

Mă folosesc de ocazie pentru a face şi eŭ o constatare măgulitoare pentru d-v. «*Farul*» e aşteptat şi cetit aice şi în tot judeţul cu nerăbdarea şi interesul ce merită. Articolele «*Faruluĭ*», sînt cetite şi recetite în cercurile inteligente şi în familiĭ, cu aceiaşĭ bună pasiune şi iubire de dreptate, care le inspiră autorilor lor. Fie-care exemplar din «*Farul*» are în judeţul nostru pe uşor două-zecĭ de cetitorĭ şi tot atîţia apreciatorĭ. Nu vreaŭ nicĭ să măgulesc amorul d-v. propriŭ, nicĭ să mă depărtez de realitatea lucrurilor. Constat numaĭ un adevăr, – şi îl constat cu bucuria şi cu mîndria că o muncă onestă pentru o cauză dreaptă găseşte apreciatorĭ chiar într'o provincie oropsită cum e Dobrogea.

Nouĭ împroprietărĭ în Tulcea

O veste, care sînt sigur că o să vă facă plăcere, este că în judeţul nostru, unde nu s'aŭ făcut deposedărĭ, – cum ne mirăm că *s'aŭ putut face* în judeţul Constanţa, – *încep, în schimb, să se împroprietărească nouĭ locuitorĭ în domeniile Statuluĭ*. Maĭ mult, aceste împroprietăririĭ se fac tocmaĭ în regiunile curat bulgăreştĭ, spărgîndu-se ast-fel masele lor compacte cu elemente romîneştĭ.

Dacă e ceva regretabil, este numaĭ că porţiunile de pămînt ce se daŭ nouilor împroprietăriţĭ sînt prea micĭ: 8 hectare pentru veteranĭ şi 5 pentru ceĭlalţi. Cu asemenea minuscule proprietăţĭ le va veni greŭ acestor bune elemente naţionale să susţină lupta economică contra bulgarilor, carĭ aŭ întinderĭ de 25 – 100 de hectare, şi une-orĭ maĭ mult chiar, şi economiĭ acumulate de cîte 15-20 miĭ leĭ, – fond de rezistenţă atît de preţios într'o luptă economică, ca acea ce sînt obligaţĭ să o ducă romînĭĭ ce vor fi curînd aşezaţĭ în aceste părţĭ şi a căror menire o puteţĭ lesne înţelege.

Zona frontiereĭ pe care trebuesc aşezate aceste elemente, – printr'o lăudabilă interpretare a unuĭ puţin lăudabil text de lege, – a fost extinsă, aşa în cît veteranĭĭ nu se împroprietăresc numaĭ în delta Dunăreĭ, şi de-a lungul braţelor sale, ci şi în interiorul provincieĭ, pînă dincolo de Babadag. Două-zecĭ de ingineriĭ sînt ocupaţĭ în acest moment cu parcelarea.

Atîrnă numaĭ de patriotismul viitoarelor administraţiĭ romîneştĭ ca aceste elemente să fie sprijinite şi încurajate.

Movila "Carol I"

Movila «Hora», pe care se ridică monumentul anexăreĭ, va purta pe viitor numele de movila «Carol I».

Prăpăstiile unuĭ noŭ ziar

La Brăila a început să apară un noŭ ziar, «*Gazeta Brăileĭ*», care debutează cu un articol plin de tot felul de prăpăstiĭ asupra viziteĭ M.S. Regeluĭ şi Familiei Sale la Tulcea. Se afirmă, între altele, că M.S. Regele n'a făcut inaugurarea monumentuluĭ de teama scrisorilor ameninţătoare ce ar fi primit ceĭ din capul administraţiuneĭ; că M.S. era serios ameninţat; că un atentat se plănuise, – şi alte asemenea neadevăruri.

E de prisos a maĭ spune că toate aceste alarmante şi senzaţionale ştiriĭ sînt născociriĭ copilăreştĭ, care nu ştiŭ în ce măsură vor putea interesa cetitoriĭ nouluĭ confrate, dar pe care noĭ le despreţuim, întru cît ele caută să hrănească maĭ departe vechea legendă că în Dobrogea există mişcărĭ subversive ce ar putea fi, la un moment dat, primejdioase siguranţeĭ Statuluĭ. Dobrogeniĭ sînt bunĭ romînĭ şi îşĭ iubesc ţara şi Suveranul.

A. MICU

(*"Farul"*, I, nr. 26, 23 mai 1904: 2)

www.ziuaconstanta.ro

155 /SUBSCRIPŢIE A CETĂŢENILOR DIN HÂRŞOVA/

HÎRŞOVA

Se ştie că la Sibiŭ, în Transilvania, se ridică un edificiŭ bisericesc măreţ, destinat a servi de Catedrală Metropolitană a romînilor ortodoxĭ.

Acest măreţ templu face cinste neamuluĭ romînesc, maĭ ales, că fondurile necesare construcţiuneĭ sale s'aŭ adunat prin subscripţie publică.

În această împrejurare avem de remarcat că între alte liste de subscripţie lansate s'a trimes una şi în Dobrogea, la Hîrşova, şi bunii noştri conjudeţenĭ maĭ jos notaţi aŭ subscris imediat cu sumele din dreptul numeluĭ fie-căruia pentru o faptă şi creştinească şi romînească:

Constantin Oancea	*Leĭ*	*100*
Luca Oancea	*"*	*100*
Sandu Munteanu	*"*	*100*
Ioan Mandaĭ	*"*	*100*
Gheorghe Golea	*"*	*100*
Ioan Gh. Poppa	*"*	*100*
Voica A. Roşculeţ	*"*	*40*
Ioan V. Tomoşoiŭ	*"*	*50*
Alexe A. Roşculeţ	*"*	*50*
Nicolae G. Poppa	*"*	*40*
Total	*Leĭ*	***780***

Iată o notă bună pentru locuitoriĭ dobrogenĭ, carĭ în toate ocaziunile, cînd interese naţionale şi patriotice sînt în joc, nu se daŭ la o parte; dovada este acest fapt, că într'un mic orăşel ca Hîrşova se trimet asemenea sume, pe cînd în partea cea l'altă a ţăreĭ sînt oraşe marĭ, capitale de judeţe, care nu fac nicĭ cît modestul, dar romînescul nostru orăşel de pe malul Dunăreĭ.

Şi totuşĭ, bieţiĭ Dobrogenĭ sînt maĭ departe lăsaţĭ uităreĭ, nesocotiţĭ în rîndurile cetăţenilor Ţăreĭ şi consideraţi ca străinĭ ! Pînă cînd ? nu ştim !

Dobrogeanul

(*"Farul"*, I, nr. 26, 23 mai 1904: 2)

156 PESCĂRIILE

În avuţia naţională, pescăriile aŭ o mare importanţă, de aceia în cîteva numere consecutive, ne propunem a trata chestiunea pescăriilor statuluĭ în Dobrogea.

Pînă acum 9 anĭ, apele şi bălţile Dobrogeĭ, cu întreg litoralul Măreĭ-Negre, se dădeaŭ în antrepriză, iar de la 1895 se exploatează în regie de către stat.

Deşi nu avem date la îndămînă, totuşĭ vom stabili şi expune, starea pescăriilor de pe timpul antreprizeĭ în comparaţie cu exploatarea în regie, cum şi starea pescarilor de atuncĭ şi de azĭ.

Delta Dunăreĭ, începînd de la Cetal, cu lacul Razem şi litoralul Măreĭ-Negre, pînă la 1895 era arendată fraţilor Dimitriu, cu preţ de 450,000 leĭ anual, avînd antreprenoriĭ dreptul a lua dijmă 25 %.

Peştele, hrana de căpetenie a sătenilor, pe acel timp era abundent, se vindea fabulos de eftin în comparaţie cu preţul de astă-zĭ, iar cu pescuitul să îndeletniceaŭ legiunĭ de pescarĭ ; numaĭ pe această secţiune vînaŭ 50-60 miĭ de pescarĭ. Miĭ de năvoade, erau întinse la gura canaluluĭ Sf. Gheorghe şi pe ţărmul măreĭ; iar pe lacul Razem se aflaŭ 60-80 năvoade; miĭ de bărcĭ furnicau prin toate bălţile şi lacurile Dobrogeĭ – pescuitul era în floare şi peştele abunda.

Statul pe acel timp se îngrijea foarte mult de soarta pescarilor şi cînd fraţiĭ Dimitriu aŭ voit a ridica dijma la 30%, statul a intervenit în favoarea pescarilor amenînţînd pe antreprenorĭ cu rezilierea contractuluĭ.

Nu putem afirma dacă venitul brut al statuluĭ este maĭ mare astă-zĭ de cît pe timpul antreprizeĭ, ceia ce vom căuta a stabilĭ; dar ceia ce este cert, este faptul că numărul pescarilor s'a micşorat tot mereu aşa că azĭ ceĭ ce se îndelitnicesc cu pescuitul în judeţul nostru nu trec de 2300 şi odată cu micşorarea număruluĭ

www.ziuaconstanta.ro

pescarilor ca prin farmec s'a micşorat şi cantitatea de peşte, cu toate măsurile de protejare luate de d.d-r Antipa, inspectorul general al pescăriilor.

Astă-zĭ, peştele este un aliment de lux, iar pescarul a devenit un fel de rob al comerciantuluĭ şi acesta la rîndul său un vătaf al statuluĭ.

Astă-zĭ pescarul este lipsit cu totul de instrumente, trăeşte în neagră mizerie şi din munca de rob abia agoniseşte hrana alor săĭ : aşa că profesiunea de pescar este prea puţin îmbrăţişată – un pericol pentru avuţia naţională, căcĭ pescăriile sînt un izvor incalculabil de bogăţie pentru ţara noastră.

Vom expune în numerile viitoare cauzele şi efectele actualuluĭ sistem de exploatare cînd dijma a ajuns între 50-60%, avînd dorinţa sinceră a contribui la luarea de măsurĭ de îndreptare, căcĭ actuala situaţie nu maĭ poate dăinuĭ fiind precară şi intereselor statuluĭ şi intereselor pescarilor.

Facem un apel călduros tuturor spre a ne procura date şi ştiinţe spre a duce la bun sfîrşit chestiunea de care ne preocupăm, ca fiind de un interes obştesc.

(*"Dobrogea"*, V, nr. 129, 16 iulie 1904: 1)

STUDENŢIMEA DOBROGEANĂ

Sîntem fericiţĭ, a face constatarea că Dobrogea de la reanexare la patria-mumă, a făcut progrese uriaşe pe toate tărîmurile.

În numerile trecute, am expus progresele realizate pe tărîmurile economice, şi politico-administrativ, rămînîndu-se pentru astă-zĭ a expune progresul realizat pe tărîmul intelectual.

Progresul intelectual, creşte pe zi ce trece. Şi graţie luminaţilor cîrmuitorĭ de pe vremurĭ şi maĭ ales patriotizmuluĭ d-luĭ Luca Ionescu, astă-zĭ fie-care comună din judeţul nostru este înzestrată cu frumoase localurĭ de şcoală, cu personalul în cea maĭ mare parte demn şi la înălţimea misiuneĭ, iar graţie impulsiuneĭ de la Centru, autorităţile locale dau tot concursul ca localurile să fie bine întreţinute, dînd sumele necesare la procurarea materialuluĭ didactic.

Alăturĭ cu învăţămîntul primar atît de răspîndit, aci în Tulcea, avem şi alte instrucţiunĭ menite a pregăti instrucţiunea superioară. Liceul din Tulcea ca şi externatul de fete, pe an ce trece se populează tot maĭ mult.

Tinerile vlastare dobrogene, doritoare de o instrucţiune superioară, setoase de lumină, după absolvirea cursurilor primare saŭ a cîtor-va clase de liceu, au trecut în ţară, ca acolo să-şĭ complecteze instrucţiunea superioară şi onoare părinţilor carĭ aŭ făcut toate sacrificiile pentru luminarea copiilor.

Graţie acestor porniriĭ, astă-zĭ avem o studenţime dobrogeană numeroasă, care a îmbrăţişat maĭ toate ramurile învăţămîntuluĭ superior şi, fapt îmbucurător, mulţĭ sînt la finitul cursurilor.

Faptul acesta trebue să ne bucure pe toţĭ, căcĭ peste un an saŭ doĭ, vom avea doctorĭ, ingineriĭ, farmaciştĭ, preoţĭ şi advocaţĭ fiĭ de dobrogenĭ.

Tineriĭ aceştia, animaţĭ de iubirea pămîntuluĭ pe care au crescut, şi cu gîndul numaĭ la fericirea patrieĭ, vor depune toată activitatea pentru a spulbera urmele lungeĭ pribegiriĭ. Instruiţĭ în şcoalele romîne, unde li s'aŭ împlîntat din frageda copilărie dragostea de neam şi moşie, nu pot de cît propovădui ataríĭ sentimente în servirea scumpeĭ noastre Patriĭ.

Şi înflăcăraţĭ de entusiasmul tinereţeĭ şi credincioşĭ sentimentelor în carĭ au fost instruiţĭ, vor şti în timp de pace să cînte pe "Mama lor", iar în timp de războĭ să facă zid de oţel cu piepturile lor – să reînvieze splendoarea străbunilor eroĭ, spre prea mărirea Patrieĭ.

Gazeta *"Dobrogea"*, felicită pe părinţĭ de sacrificiile făcute cu instruirea tinerilor odrasle, iar studenţimeĭ dobrogene, urează spor la muncă, să termine cu bine studiile şi să se reîntoarcă voioşĭ la caminele părinteşti, contribuind cu luminele lor a cimenta frăţia pe tot pămîntul romînesc.

Doritorĭ ca toţi dobrogeniĭ, să cunoască studenţimea dobrogeană, redăm numele tinerilor care urmează cursurile superioare.

La litere şi drept : *C.R. Ventura.*

La medicină : *L. Bizancer, Ecaterina Livovschi, Maria Răsvanis, N. Tănăsescu, S. Herman, L. Rozemblat.*

Litere: *Paulina Goriano, Gh. Nedioglu, C. Brătescu, C. Andrian, Lucreţia Titoreanu, E. Galati, O. Tafrali, Maria N. Gheorghiu.*

www.ziuaconstanta.ro

La drept : *D. R. Ventura, Luca Brînză, Gh. Carp, Crist. I. Cialicoff, B. Nedu, V. Gospodin, S. Doneff, N. Reizi, H. Sandovicĭ, Gr. Vasiliu, A. Chiriţescu, E. B. Creţoiu, G. N. Gheorghiu, N. Roşculeţ, A. Roşculeţ.*

Şcoala veterinară: *S. Curhanscky.*

Poduri şi şosele: *Al. Teodoroff.*

Farmacia: *Getta D. Melinescu* şi *Victoria Niculescu.*

Teologie: *Al. Moroianu, I. Roşculeţ* şi *I. Lungu.*

Iar *O. Emanoilescu*, ştiinţele (Belgia) şi *S.N. Drenovschy*, matematicele, iar tinerii : *A.I. Ruseff* şi *B. Cuţaroff*, au luat bacalaureatul şi nu ştim de nu vom fi trecut cu vederea şi pe alţii, ceia ce am regreta.

Înainte de a încheia revista noastră, facem plăcuta constatare, că azi în fruntea judeţului se află luminatul patriot, d. Luca Ionescu, care în toate împrejurările a încurajat şi a arătat o deosebită dragoste tineretului cult, şi spre a învedera aceasta este destul a reaminti că în administraţie s'a înconjurat de un tineret cult şi dornic de muncă, dînd şi o vădită dragoste luminătorilor poporului căci după terminarea conferenţelor generale din anul acesta, d-sa a avut o importantă conferenţă cu membrii corpului didactic, rezolvînd mai multe chestiuni de ordin economic şi intelectual spre a asigura propăşirea judeţului nostru.

(*"Dobrogea"*, V, nr. 132, 22 august 1904: 1)

158

O OCHIRE RETROSPECTIVĂ

Va veni vremea cînd uitîndu-se urile, istoria să înregistreze cu nepărtinire actele mari şi binefăcătoarele reforme cu cari d. Luca Ionescu, a îndrumat populaţiunea Dobrogei spre o nouă propăşire.

Conştient de misiunea sa la gurile Dunării, d. Luca Ionescu, a studiat toate cestiunile la ordinea zilei, şi printr'o activitate de zi şi noapte, a rezolvat multe cestiuni economice ale căror roade binefăcătoare le apreciem cu toţii.

După premenirea aparatului administrativ şi întroducerea în funcţiuni a tineretului instruit, cult şi dornic de muncă, reuşind prin blîndeţe ca liniştea şi ordinea să domnească peste tot, iar legea să fie respectată; după îndrumarea unei administraţiuni civilizate, întreaga activitate i-a fost depusă în deslegarea cestiunilor economice.

Pentru propăşirea săteanului s'aŭ înfiinţat în toate comunele băncĭ populare, cum şi pepeniere pentru plantaţiuni, făcîndu-se la sate gospodărie administrativă plină de pilde vii şi învăţăminte pentru sătean.

Fiind convins că, căile de comunicaţie înlesnesc tranzacţiile comerciale şi prin urmare şi progresul economic, a activat construirea şi terminarea şoselei Garvîn-Azaclăŭ, cum şi construirea poduluĭ de la "Lăţimea", lucrări de mare importanţă şi utilitate, de cari numele d-luĭ Luca Ionescu, va fi strîns legat.

Apoi construirea şoselelor Tulcea-Sulina şi Kilia-Sulina, vor deservi aceste localităţi izolate, legîndule cu restul judeţuluĭ, dîndu-le ast-fel şi lor posibilitatea unei mai mari desvoltări.

Prin înfiinţarea unei pepiniere de viţe la Nicoliţel, se va asigura replantarea viilor distruse de filoxeră, asigurînd ast-fel un nou izvor de bogăţie a soluluĭ dobrogean.

Faţă de tendinţa de degenerare ce se observa la vitele dobrogene, d. Luca Ionescu, a dispus ca judeţul să cumpere un număr de tauri de reproducţie, pentru ernarea cărora s'a şi început construirea unuĭ grajd sistematic la marginea Tulcei spre bariera Malcocĭ.

În dorinţa ca săteanul să fie la adăpostul speculei, a reglementat şi tîrgul de cereale.

Colonizarea Delteĭ şi imensele foloase ce s'ar putea realiza, preocupă acum viitoarea activitate a d-luĭ Luca Ionescu.

Iată în treacăt reformele şi roadele activităţeĭ d-luĭ Luca Ionescu, pentru care pe drept şĭ-a cîştigat dragostea dobrogenilor.

(*"Dobrogea"*, V, nr. 135, 26 septembrie 1904: 2)

www.ziuaconstanta.ro

159

MINELE ŞI CARIERELE DIN JUDEŢUL TULCEA

Am anunţat în numărul trecut că d. inginer Radu Pascu, şeful serviciuluĭ minelor din ministerul domeniilor a dat publicităţeĭ un important studiu asupra minelor şi carierelor din judeţul Tulcea (Dobrogea)[128]. Vom cerceta de data aceasta studiul d-luĭ Pascu. D-sa a început cercetările în Dobrogea în anul 1894, folosindu-se de cercetările preliminare făcute de d. C. Peters. Rezultatul acelor cercetărĭ ne spune d. Pascu , a fost descoperirea maĭ multor zăcăminte de minereurĭ, a căror importanţă practică nu se poate încă prevedea, carĭ însă pînă acuma sînt obiectul a patru concesiunĭ miniere şi a maĭ multor permisiunĭ de exploatare.

Regiunea în care se află minereurĭ, constatate pînă acum, coprinde partea centrală şi de S.E a judeţuluĭ Tulcea. Maĭ toată regiunea e constituită din terenurĭ vechĭ, probabil paleozoice.

Ca minereurĭ, se găsesc în acea regiune, fer şi cupru, izolate saŭ intim asociate. Apoĭ manganul.

Mercurile de fer sînt reprezentate prin pirită, oligist compact saŭ foios magnetit, hematit şi limonit.

Cele de cupru se întîlnesc adesea ca produse de descompunere din alte minerale cuprifere. Cel maĭ răspîndit minereu cuprifer e malachitul.

Manganul se găseşte împreună cu hematitul şi limonitul.

Ca o raritate trebue spus că în pirite s'aŭ găsit urme de aur şi argint.

D. Pascu a studiat în amănunt fie-care localitate din regiunea citată, a notat minereurile găsite în fie-care strat şi a făcut analiza chimică a acelor minereurĭ.

În afară de zăcămintele de minereurĭ, judeţul Tulcea maĭ are o mare importanţă industrială, prin exploatarea carierelor din acel judeţ.

Carierele de granit sînt singurele sistematice în toată ţara.

Sînt cariere la Iacob-Deal, Piatra-Roşie, Valea-Morozuluĭ, Carabalu, în munţiĭ Grecĭ şi cariera Cetatea la Măcin.

Din aceste cariere de granit se furnisează: piatră brută, pavele şi borduri. Capitala îşĭ furnisează tot materialul de pavat de la Iacob-Deal. Exploatatoriĭ acesteĭ cariere sînt pe cale de a exporta materialul de carieră în Rusia, la Odesa şi Tilfis.

În judeţul Tulcea maĭ sînt şi cariere de calcar, carĭ constitue o parte însemnată din terenurile aceluĭ judeţ.

Sînt multe cariere carĭ n'aŭ putut fi încă date în exploatare din cauza lipseĭ căilor de comunicaţie.

Nu trebuesc uitate nicĭ gresiile triasice şi cretasice.

Ca încheere d. Pascu, a ţinut să arate că aproape toate rocile ce constituesc judeţul Tulcea aŭ fost întrebuinţate în diferite scopurĭ, dînd rezultatele cele maĭ bune.

Statul şi judeţul Tulcea îşĭ procură tot materialul necesar pentru împetruirea şoselelor, din carierele de piatră cele maĭ apropiate din punctul lucrăreĭ. Sînt şosele împietruite cu porfir, şisturĭ argiloase, cuartite, calcarurĭ şi gresiĭ.

Studiul d-luĭ Pascu, e însoţit de o hartă cu profilurile terenurilor cercetate şi de o altă hartă geologică şi minieră a judeţuluĭ Tulcea.

"Bursa" [129]

(*"Dobrogea"*, V, nr. 139, 21 noiembrie 1904: 2)

www.ziuaconstanta.ro

1905

160

CUVĂNTUL NOSTRU

«La fapte bune puţini se adună, dar mult bine pot face acei puţini împreună»

Pătrunşi de adevărul şi înţelepciunea acestei zicători bătrâneşti, şi călăuziţi de un spontaneu şi frumos avânt sufletesc, o mână de tineri funcţionari şi meseriaşi, ne-am adunat şi am pus bazele – sunt acum 8 luni de zile – unei instituţiuni de cultură *românească: «Cercul de Lectură* ***Cultura****»*, cu scopul de a înlesni membrilor săi mijloacele pentru îmbogăţirea cunoştinţelor de tot felul în ramura literară şi ştiinţifică, prin ţineri de conferinţe şi disertaţiuni, şi prin cultivarea artelor, precum şi de a *înfiinţa o bibliotecă populară* de care să se folosească toţi acei cari vor avea nevoe sau vor dori.

Mijloacele de cari dispunem ne sunt cam restrânse şi piedici nenumărate şi felurite ne sunt presărate în cale, însă curagiul nu ne lipseşte şi dorul de lumină şi de adevăr, precum şi dragostea de *neam şi ţară* ne dă puterea de a lupta pentru propăşirea culturei naţionale în această parte a ţărei, în care, mai ales acum mai mult ca ori şi când, se simte nevoia existenţei unei instituţuni ca Cercul *«Cultura»*.

Recunoaştem că încercarea noastră nu este prima în Dobrogea.

O altă instituţiune similară a mai existat aci, însă, din cause diferite – şi pe cari de o cam-dată ne abţinem de a le enumăra – s'a distrus cu totul, ne rămânând despre ea de cât amintirile duioase în inimile acelora cari i-au dat viaţa din sufletele lor pline de avânt, dar cari *siliţi* au fost să o părăsească.

Noi însă, cari cunoaştem aceste cause şi avem experienţa căpătată prin distrugerea vechei instalaţiuni, suntem hotărâţi a munci din răsputeri, şi – ajutaţi de toţi oamenii de bine şi adevăraţi patrioţi, cari au luat sub bine-făcătoarea lor ocrotire instituţiunea noastră – să o ferim de soarta ce a avut de îndurat fostul Cerc Literar *«Ovidiu»*.

Nici un sacrificiu nu ni se va părea prea mare pentru ca instituţiunea noastră să prospereze şi să-şi urmeze înainte calea pentru atingerea scopurilor propuse, între cari – unul dintre cel mai de căpetenie – este şi apariţia revistei de faţă.

Nimeni din cei grupaţi în jurul Cercului *«Cultura»* nu avem pretenţiunea de a fi scriitori şi *meşteri în ale condeiului* şi prin urmare şi revista noastră va fi lipsită de ori-ce pretenţii.

Ea va fi însă mijlocul de a ne face cunoscuţi publicului, dând la lumină micile încercări ale tinerilor dornici de muncă şi entusiaşti, încurajându-i de a împărtăşi şi altora gândirile şi sentimentele lor.

Afară de aceasta, coloanele revistei noastre vor fi în tot-deauna deschise pentru toţi acei cari vor avea de respândit vre-o idee sănătoasă şi folositoare.

Revista *«Cultura»* va căuta în primul rând, de a da o estindere cât mai mare şi o ospitalitate cât mai largă literaturei populare naţionale precum şi chestiunilor ştiinţifice şi de interes general.

Ne urmărind nici un scop material, ci numai călăuziţi de ideea adevărului, binelui şi frumosului, ne luăm curagiul de a ne presinta înaintea publicului, având deplină încredere că, date fiind scopurile ce urmărim, vom fi susţinuţi şi încurajaţi în îndeplinirea grelei sarcini ce ne-am luat şi că vom avea concursul tuturor oamenilor de bine şi al acelora cari doresc propăşirea culturei naţionale în Dobrogea.

(*"Cultura"*, I, nr. 1, 1 februarie 1905: 1-2)[130]

www.ziuaconstanta.ro

161

PRIMUL CUVÎNT

Se simţea în Tulcea necesitatea unuĭ ziar, care în mod serios, să exprime nevoile şi interesele locale, să discute şi să susţie chestiunile vitale carĭ interesează nu numaĭ oraşul şi judeţul Tulcea dar întreaga Dobroge.

În acest scop, cîţi-va prietenĭ ne-am hotărît să facem să apară *"Gazeta Tulceĭ"* ; ziar al partiduluĭ conservator. *"Gazeta Tulceĭ"* va discuta şi susţine orĭce idee sănătoasă orĭ de la cine va fi venită.

În deosebĭ, vom lupta cu toată energia şi vom susţine: Punerea Dobrogeĭ pe picior de egalitate cu patria mamă prin acordarea drepturilor politice, facerea unuĭ drum de fier care să lege Tulcea de Medgidia, modificarea legeĭ pescuituluĭ, revizuirea legeĭ asupra proprietăţeĭ imobiliare în Dobrogea, adică verificarea din nou a titlurilor de proprietate, colonizarea etc.

Într'un cuvînt, orĭ-ce nevoie, orĭ-ce nedreptate, venită ea de la orĭ cine, va găsi – atîta vreme cît va fi întemeiată - în coloanele *"Gazeteĭ Tulceĭ"* o călduroasă susţinere.

Aceste sînt chestiunile, destul de importante, credem, carĭ vor face obiectul discuţiunilor *"Gazeteĭ Tulceĭ"*, ideĭ susţinute de amicul nostru d. avocat Mateescu-Buzău, în conferinţa sa de la clubul Partiduluĭ Conservator din Bucureştĭ, în ziua de 7 Decembre 1904, înaintea fruntaşilor acestuĭ partid.

Ca ziar conservator, vom apăra ideile partiduluĭ din care facem parte, fiind-că tot programul nostru de luptă şi toate ideile, scumpe nouă, pentru carĭ vom lupta, sînt ideile Partiduluĭ Conservator.

Cu acest program, tarĭ pe convingerea noastră, siguri de sprijinul tuturor cetăţenilor şi a tuturor celor ce doresc propăşirea Dobrogeĭ, dăm publiculuĭ *"Gazeta Tulceĭ"* .

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 1, 1 aprilie 1905: 1)[131]

162

DREPTURI DOBROGENILOR

Partidul Conservator, în marea întrunire de la Iaşĭ, prin vocea autorizată a venerabiluluĭ nostru şef d. G. Gr. Cantacuzino, şi – maĭ înainte fruntaşiĭ acestuĭ partid d-niĭ general Manu şi general Lahovary, – a promis şi a înscris în programul desfăşurat la acea întrunire drepturĭ pentru dobrogenĭ.

Pentru prima oară, după 27 de anĭ de la realipirea Dobrogeĭ către patria mamă, un partid politic se gîndeşte că a sosit timpul să cimenteze această realipire prin acordarea drepturilor politice şi asimilarea întru tot a locuitorilor dobrogenĭ cu locuitoriĭ din restul ţăreĭ.

Era negreşit o anomalie ca această parte – cea maĭ frumoasă şi cea maĭ bogată poate – a ţăreĭ Romîneştĭ, să maĭ rămînă încă multă vreme sub regimul excepţional care a guvernat'o maĭ bine de un sfert de veac.

Era o anomalie ca, această populaţiune foarte harnică şi supusă, care în tot-d'auna şĭ-a împlinit cu prisosinţă datoriile către patrie, să fie uitată cu desăvîrşire, să nu se poată bucura de aceleaşĭ drepturĭ, după cum este supusă aceloraşĭ îndatoririĭ.

Partidul Conservator, a văzut această nedreptate şi a căutat să remedieze răul, înscriind în programul său de guvernămînt acordarea drepturilor politice locuitorilor acesteĭ provinciĭ.

Prin aceasta Partidul Conservator şĭ-a cîştigat nu numaĭ iubirea populaţiuneĭ dobrogene, dar şi un drept la recunoştinţa întregeĭ ţărĭ.

Acordarea drepturilor politice Dobrogeĭ va fi faptul cel maĭ glorios prin care partidul conservator îşĭ va încununa faptele glorioase şi marile serviciĭ aduse patrieĭ.

Avem toată încrederea că acest punct din programul guvernuluĭ conservator, se va traduce cît de curînd în fapt împlinit şi că promisiunea dată de veneratul şef al guvernuluĭ şi Partiduluĭ Conservator nu e o promisiune vagă ca cele cu carĭ atîta amar de vreme Partidul Liberal a ameţit ţara.

Avem asemenea încredere că stimatul nostru prefect d. Dimitrie Hagi Anton, representantul partiduluĭ şi guvernuluĭ conservator în Tulcea, va depune toată energia sa, pentru ca, cu un moment înainte, să se aducă la îndeplinire visul dobrogenilor, cîştigîndu-şĭ astfel iubirea, stima şi recunoştinţa tulcenilor.

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 1, 1 aprilie 1905: 1)

www.ziuaconstanta.ro

163

ACT DE MULŢUMIRE

S'a primit la Prefectura de Constanţa următoarea suplică:

Domnule Prefect,

Subsemnaţiĭ veteranĭ din Comuna Chiragi, plasa Mangalia, judeţul Constanţa, cu deosebită stimă supunem la cunoştiinţa D-voastre următoarele:

Cea maĭ mare parte din noĭ am venit aicĭ în Dobrogea încă din toamna anuluĭ trecut 1904; aicĭ după cum ştiut este, nu puţine ci foarte multe am avut de îndurat, cu deosebire încă iarna trecută, care fiind prea grea am suferit atît materialmente cît şi moraliceşte, maĭ vîrtos că şi vara anuluĭ trecut a fost cu desăvîrşire nerodnică. Mulţumită însă buneĭ Domnieĭ-voastre îngrijirĭ ce am avut în toate ocaziunile de suferinţă, căcĭ am fost incontinuŭ ajutaţĭ cu hrana necesară şi nutreţurĭ pentru vite, pentru care noĭ în totdeauna vom mulţumĭ, căcĭ dacă ne lipsea acest ajutor cu siguranţă eram perduţĭ, atât noĭ, copiiĭ cum şi vitele noastre. Tot în această primăvară am primit şi porumb de hrană tot de pomană, cu fonduri strînse de un comitet fără a avea noĭ cunoştinţă de către cine e compus, pentru care iarăşĭ exprimăm viile noastre mulţumirĭ, rugînd pe Dumnezeŭ să ţină sănătoşĭ pe bine-voitoriĭ noştri. Ne avînd putere D-le Prefect, subsemnaţii ne permitem a ruga buna voinţă a Domnieĭ-voastre ca în numele nostru şi pentru noĭ să arătaţĭ mulţumirĭ Comitetuluĭ de iniţiativă, care ne-a dat porumb de pomană şi care, putem a zice, că ne-a salvat mult din mizeria neagră în care ne găsiam cu micĭ copilaşĭ. Nu maĭ puţin, Domnule Prefect, de la venirea noastră în această parte a ţărĭĭ, Domniĭ Fraţĭ M. şi V. Cotta, comercianţĭ în Constanţa, au pus în totdeauna la dispoziţia noastră hanul D-lor ce îl aŭ în Constanţa, pentru care nu ne-aŭ luat nicĭ o dată plată dîndu-ne în cele maĭ multe rînduri chiar şi mîncărĭ în mod gratuit, întru cît noĭ nu avem cu ce plătĭ.

Pentru care le aducem de asemenea mulţumirile noastre. Suntem cu cel maĭ profund respect.

Urmează 35 de semnăturĭ.

(*"Dobrogea junǎ"*, I, nr. 21, 1 mai 1905: 3) [132]

164

DELTA

O suprafaţă de 2.192 kl. p. saŭ 219.213 h.a. coprinsă între braţele Kilia şi Sf. Gheorghe, formează Delta Dunăreĭ, locuită numaĭ de 12.956 suflete, ceia ce revine cîte 5,8 suflete pe klm.p.

În această parte a Dobrogeĭ, bogată în întindere şi în producţiune, elementul romînesc este într-o proporţiune de inferioritate, faţă de elementele străine în cît pare că nici nu face parte din pămîntul ţăreĭ. Cu toate acestea, Delta Dunăreĭ încă de pe timpul lui Mircea cel Bătrîn şĭ al luĭ Ştefan cel Mare, a făcut parte integrantă din Ţara Romînească, şi e de mirare cum elementul romînesc se găseşte aci în aşa infime proporţiuni.

Starea aceasta de lucrurĭ, a fost observată de toţi aceia carĭ şĭ-au dat socoteala că pentru existenţa economică a Romînieĭ, posesiunea gurilor Dunăreĭ este o chestiune de viaţă, şi de aceia încercărĭ sporadice de a se aduce şi stabili romînĭ în Deltă s'a făcut în diferite timpurĭ.

Acela însă, care a priceput cel maĭ bine importanţa şi politică şi economică a Delteĭ, a fost regretatul I. Neniţescu, care în dorul său pentru propăşirea ţăreĭ şi întărirea romînismuluĭ în această provincie, a căutat să înfiinţeze sate romîneştĭ în Deltă, aducînd romînĭ din ţară, ajutîndu-i să-şi facă case, dîndu-le pămînt.

Şi astă-zĭ încă maĭ dăinuesc şi prosperează satele înfiinţate de Ion Neniţescu, de şi mulţĭ din romînĭ aduşĭ de el, aŭ trebuit să plece.

Cauza acesteĭ plecărĭ a romînilor este lipsa de continuitate în ideĭ, şĭ poate şi în scopurĭ, a administratorilor carĭ s'aŭ perindat după Neniţescu, în fruntea judeţuluĭ şi a cărora datorie era să dea acesteĭ frumoase ideĭ toată extaziunea posibilă.

Acum cînd statisticeşte s'a demonstrat lipsa elementuluĭ romînesc în Deltă, trebuie ca ideia înfăptuită un moment de Ion Neniţescu să fie reluată cu toată energia şi dusă la bun sfîrşit.

Incumbă statuluĭ să favorizeze pe toate căile colonizarea Delteĭ cu romînĭ, dînd tuturor celor ce voesc a se stabili acolo avantagiĭ reale carĭ să-i pună în posibilitate de a lupta cu succes pe teren economic şi a

www.ziuaconstanta.ro

învinge în greaua luptă pentru trai.

În Deltă, din cauza apelor, aproape nu există pământ de cultură, aşa că un element agricol romînesc nu s'ar putea stabili acolo; cel mult dacă pământul ar fi suficient pentru a se da celor stabiliţi locuri de casă şi o grădină.

Prin urmare, neputîndu-se stabili în Deltă o colonie agricolă, să poate prea bine stabili pescari romîni aduşi după ţărmurile Dunărei, cari să exploateze şi să pue în valoare imensele bogăţii ce stau ascunse în bălţile Delteĭ.

Pentru acest sfîrşit, statul trebue să dea acestor pescari avantaje şi în primul rînd case bune şi higienice construite după modelul acelora care s'aŭ dat veteranilor; apoĭ instrumentele de pescuit de cari aŭ nevoe şi scutirea de orĭ-ce dijmă pe 4-5 anĭ.

Numaĭ în atare condiţiunĭ, făcînd statul aceste sacrificiĭ, se va putea stabili în Delta o puternică colonie de pescarĭ romînĭ carĭ cu timpul vor putea progresa şi se vor înmulţi, transformînd Delta într-o adevărată ţară romînească.

Sîntem convinşi că actualul nostru prefect d. D. Hagi-Anton, colaboratorul celĭ maĭ neobosit al regretatuluĭ Neniţescu la colonizarea şi înfiinţarea satelor romîneştĭ în Delta, va căuta, ca bun romîn ce este, să facă ca romînismul să triumfe în judeţul Tulcea sub toate raporturile.

Străduinţa d-sale în acest sens, sîntem siguri că va fi încoronată de succes, întru cît guvernul conservator, de a căruĭ deplină încredere se bucură, îĭ va pune la dispoziţie tot ce d-sa va cere pentru a face să triumfe cauza romînismuluĭ.

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 8, 20 mai 1905: 1)

165

DAREA DE SEAMĂ DESPRE ACTIVITATEA CERCULUI DIN PRIMUL AN DE EXISTENŢĂ

Domnilor Membri,

Acum 12 luni, un număr de 14 tineri funcţionari şi meseriaşi, pătrunşi de cele mai frumoase sentimente de altruism şi simţind o imperioasă nevoie de a-şi cultiva spiritul şi de a se aduna pentru stabilirea legăturilor celor mai strânse între aceste 2 clase ale societăţei, menite a fi în cele mai colegiale raporturi mai ales pe terenul cultural, uniţi în cugete şi în ideii, au pus basă instituţiunei culturale: «*Cultura*», Cercul de lectură al tinerimei din Constanţa».

Nenumărate şi felurite au fost piedicile de cari s'au lovit aceşti tineri în cursul celor 12 luni; şi aceste piedici au fost atât de mari, în cât o parte din acei 14 fondatori n'au avut deplinul curaj de a le înfrunta până la sfârşit şi s'au desistat, unii chiar de la început, iar alţii mai târziu.

Totuşi, ideia semănată prinsese adânci rădăcini pentru ca să dispară şi dacă câţiva dintre fondatori, mai puţin încrezători în forţele şi puterea de voinţă a tineretului, s'au retras, s'au găsit însă, alte inimi mari, cari să-i înlocuiască şi cari s'au grăbit a se înscrie ca membrii activi ai Cercului *Cultura*.

Din nefericire, nici numărul acestora nu este tocmai aşa de mare căci din 26 câţi au cerut înscrierea numai 22 au fost întru câtva consequenţi cu angajamentele ce-şi luaseră, iar mai târziu – forţaţi de împrejurări – a trebuit ca şi din aceşti 22 să mai radiem pentru neplata cotisaţiunilor încă 4 membrii, astfel că actualmente, Cercul nostru nu numără de cât:

Membrii fondatori	9
" activi	23
" total	32

Având-se în vedere dispoziţiunile aproape draconice ale statutelor noastre relative, în admiterea membrilor, numărul de mai sus trebue considerat ca un adevărat succes, căci cei rămaşi nu sunt de cât resultatul selecţiunei făcută cu cea mai mare scrupulositate.

Să sperăm însă, că în anul care vine vom fi mai fericiţi şi că noi membri, tineri de valoare, se vor înscri în Cerc pentru propăşirea lui.

Cu toate acestea, să nu se creadă că situaţiunea Cercului – faţă de micul număr de membrii ce-l compun – ar fi precară.

Din contră, după scriptele de comptabilitate se vede în mod clar, că în acest timp, destul de scurt,

www.ziuaconstanta.ro

Cercul a realisat frumoase beneficii materiale; iar dacă casa Cercului se încheie cu un sold aproape infim, aceasta se datoreşte enormelor cheltueli ce au fost necesare în primul an de funcţionare. Dacă examinăm budgetul votat de Adunarea generală, care se încheie atât la venituri cât şi la cheltuieli, cu 1963 lei, şi din scripte se va vedea că:

La venituri s'a încasat 1309,00
La cheltuieli s'a efectuat 1175,15

Excedent lei 133,86

Suma încasărilor se datoreşte în mare parte spectacolelor date de Cerc şi cari au întrecut prevederele budgetare, şi dacă printre membrii Cercului n'ar fi existat şi vre-o câţiva cari au căutat profite personale – şi în contra cărora s'a luat măsurile specificate de statute – această sumă s'ar fi ridicat mai mult.

Din nefericire proverbul «Pădure fără uscături nu se poate» a trebuit să se aplice şi Cercului nostru, care şi el a avut uscăturile sale, de cari însă să sperăm că s'a cotorosit.

În privinţa cheltuelilor, sumele cele mai mari le-a absorbit în primul rând mobilierul Cercului, iar apoi Revista pentru care numai s'a cheltuit fără a se fi încasat de cât o sumă relativ mică din prevederile budgetare, şi aceasta în vedere că Revista n'a apărut de cât în luna Februarie.

Rămânând ca discuţiunile financiare să se desvolte mai în detaliu cu ocasia votării budgetului pe noul exerciţiu, vom arăta totuşi o recapitulaţiune a situaţiunei financiare, comparativă cu prevederile budgetare, astfel:

a) Venituri:

Cap.I. – Venituri ordinare:	Prevederi	Realisări	+	–
Art. 1. – Din taxe de înscrieri	75,00	113,00	38,00	–
Art. 2. – Din cotisaţii	600,00	434,00	–	166,00
Cap. II. – Venituri extraordinare:				
Art. 3. – Din spectacole	400,00	534,65	134,65	–
Art. 4. – Donaţiuni, diverse	70,00	101,35	31,35	–
Cap. III. – Revista Cercului:				
Art. 5. – Din abonamente	750,00	126,00	–	624,00
Art. 6. – Din vânzarea cu numărul	48,00	–	–	48,00
Art. 7. – Reclame şi anunţuri	20,00	–	–	20,00
	1963,00	**1309,00**	**204,00**	**758,00**

După cum se vede din expunerea de mai sus deficitu l ce ar resulta nu se ridică de cât la (758 – 204) = 654,00 şi aceasta se datorează numai Revistei Cercului care însă urmează a se încasa în noul exerciţiu, dat fiind că Revista nu este decât la No. 9.

Acest dificit însă în realitate nu există de oarece la cheltueli nu s'a depăşit câtuşi de puţin creditele acordate după cum reese din tabloul de mai jos:

b) Cheltueli:	Alocat	Cheltuit	–	+
Cap. I – Cheltuieli ordinare:				
Art. 1. – Chiria localului	300,00	270,00	30,00	–
Art. 2. – Iluminat şi încălzit	72,00	34,00	38,00	–
Cap. II. – Mobilier– Bibliotecă :				
Art. 3. – Înfiinţarea de mobilier	500,00	475,10	42,90	–
Art. 4. – Procurarea de cărţi	100,00	–	100,00	–
Cap. III. – Imprimate, registre, etc.:				
Art. 5. – Imprimate, sigiliu, etc.	50,00	45,35	4,65	–
Art. 6. – Neprevăzute	60,00	37,50	22,50	–
Cap. IV. – Revista :				
Art. 7. – Imprimatul Revistei	360,00	275,00	120,00	–
Art. 8. – Expediţia Revistei	100,00	35,30	67,70	–
Cap. V. – Fond pentru deschideri de credite suplimentare	441,00	40,00	401,00	–

Astfel după cum se vede din acest tablou, la toate articolele cheltuelilor nu s'a depăşit întru nimic creditele acordate.

Aşa dar în privinţa situaţiunei financiare putem afirma, cu tot dreptul, că Cercul nu are de cât să se felicite în vederea greutăţilor enorme ce a avut de preîntâmpinat în cursul primului an de funcţionare.

Nu tot astfel am putea zice despre biblioteca Cercului, pentru care, deşi prin budgetul exerciţiului trecut s'a prevăzut o sumă de 100 lei, dar care totuşi n'a fost cheltuită şi aceasta tot pentru motivele mai sus

www.ziuaconstanta.ro

expuse, adică cheltuelile făcute cu mobilierul şi cu Revista.

Totuşi, astăzi în urma apelurilor lansate de Cerc, s'a adunat prin donaţiuni de la membrii şi de la persoane particulare un număr de 210 volume. Sperăm însă, că în noul an activitatea Cercului în privinţa bibliotecei va fi mai mare şi în bugetul ce vom avea onoare a vă propune pentru noul exerciţiu, am prevăzut o sumă mai mare pentru mărirea bibliotecei.

În privinţa activităţei culturale a Cercului ar fi multe de zis, astfel, cu toate că s'a stabilit un program de lucrări, totuşi nu s'a făcut de cât foarte puţin în această direcţiune şi ce s'a lucrat s'a făcut numai cu un foarte restrâns număr de membrii. Totuşi din rarele lucrări s'a putut constata că Cercul are în sânul său elemente destul de competinte, cari ar putea trata felurite subiecte fie ca disertaţiuni fie ca conferinţe. Probabil însă, că din causa lipsei de experienţă sau a multiplelor griji ce natural, fiecare membru avea pentru punerea instituţiunei pe basele cele mai solide, nu s'a putut lucra mai mult în această direcţiune, însă anul, care vine nu ne mai găseşte nepregătiţi şi viitorul consiliu permanent având calea destul de limpezită, nemai având grijea mobilierului sau a altor afaceri de acest fel, va putea să se ocupe mai bine de această ramură a activităţei Cercului, singura de altfel, menită să ridice cât mai mult nivelul cultural atât al membrilor cât şi a celor ce vor voi a se adăpa la cunoştinţele noastre. Numai pe această cale instituţiunea noastră va putea prospera şi va aduce roadele ce toţi ne aşteptăm să le dea.

În resumat, primul an de existenţă al Cercului privit în general, a fost destul de rodnic, şi noi, al căror mandat ne expiră astăzi, vă rugăm a ne da cuvenita descărcare a gestiunei, după ce se va fi verificat scriptele respective.

Nu putem a încheiea această expunere a situaţiunei fără a aduce cele mai vii mulţumiri Onor, adunări general care ne-a onorat cu încrederea sa timp de un an de zile, şi terminăm urând Cercului nostru iubit viaţă lungă, muncă spornică pentru realisarea cât mai neîntârziată a scopurilor propuse, pentru mărirea naţiunei noastre.

Trăiască, deci, Cercul *Cultura* şi membrii săi.

Consiliul permanent al Cercului,
Preşedinte, C.P. DEMETRESCU
Vice-Preşedinte, MARIUS BUNESCU.
Secretar, IOAN PAPADOPOL, *Casier*, N. JIPA
p. Bibliotecar, BUNESCU
Membrii, PETRE PĂLĂNCEANU, N.A. POPP, C.N. FILIP, N. THEODORESCU

(*"Cultura"*, I, nr. 10 şi 11, 15 iunie şi 1 iulie 1905: 1-3)

166

KNEAZ POTEMKIN LA CONSTANŢA

Un moment de groază ne-a scuturat săptămâna aceasta. Crucişetorul rus «Kneaz Potemkin», al căruĭ echipaj, răzvrătindu-se, după ce şi-a masacrat pe căpitan şi o parte din oficerĭ, a bombardat portul Odessa, Duminică, pe la patru ore, îşĭ făcuse apariţia în portul nostru.

Avea pe bord 750 marinarĭ şi încă 8 oficerĭ fără comandă.

O delegaţie a eşit seara în oraş, care a cerut autorităţilor noastre combustibil şi hrană.

A doua zi la orele cînd urma să li se comunice rezultatul cereriĭ lor, conform instrucţiunilor primite de la centru, s'a răspuns parlamentarilor, că nu li se poate satisface cererea, dându-li-se numaĭ 700 pâinĭ.

Delegaţia de zece inşĭ a înmînat d-luĭ *Prefect* câte o notă pentru legaţiunile streine, în care se arată causele răzvrătireĭ lor şi conchidea că aŭ declarat războĭ sfînt Rusieĭ.

Unul din ceĭ zece refuzînd să se maĭ înapoeze a rămas în oraşul nostru, iar restul de nouă s'aŭ reîntors la vapor, care la ora unu şi jumătate a părăsit portul nostru.

După declaraţia luĭ Rachiten - marinarul rămas aci – echipajul ar dispune de multe muniţiunĭ.

Panica în oraş, după plecarea crucişetoruluĭ, era mare, teama fiind ca răzvrătiţiĭ în disperarea lor, să nu ne bombardeze oraşul. Multe familiĭ şi plecaseră din oraş.

Nu ne-am ales însă de cât cu puţină fricâ.

(*"Dobrogea jună"*, I, nr. 29, 26 iunie 1905: 1)

www.ziuaconstanta.ro

ÎN JURUL INCIDENTULUI "POTEMKIN"

Amănuntele sunt aproape în deobşte cunoscute.

Un echipaj de peste 700 oameni, carî juraseră credinţă Ţării şi Tronului, revoltaţi de faptul că comandantul lor ucisese pe un camarad de-aî lor, fiind-că se plînsese de calitatea hraneî, îşî ucid şeful – pe acela care întrupa pe lîngă eî puterea supremă – bombardează Odessa – pămînt din pămîntul în care zac osemintele părinţilor lor – şi apoî, sub ameninţărî, cerşesc pâine şi azil la lumea streină.

Ajung la portul Constanţa şi, fiind refuzaţî în cererile lor, pleacă spre a se înapoia peste câte-va-zile, când predaŭ vasul autorităţilor noastre, iar dânşiî se împrăştie pe pământul ţăreî noastre, a căreî ospitalitate n'o întrece de cât ingratitudinea patrieî lor.

Două amănunte ce merită a fi relevate:

Din tot echipajul, unul rămîne în urmă pe vas – care era minat – spre a-l azvârli în aer, împreună cu ofiţeriî noştrî, carî luaseră comanda şi numaî graţie uneî întîmplărî, el e împiedicat de a pune în executare planul săŭ infernal.

Al doilea amănunt vrednic de reţinut ar fi următorul:

Aproape şeapte-zecî din ceî debarcaţî pe pământul nostru, care le asigurase viaţa şi libertatea, a doua zi, când vasul s'a redat vice-amiraluluî rus, dânşiî se reîmbarcă spre a se înapoia la ţara lor, unde, după toate probabilităţile, numaî cu braţele deschise nu eraŭ aşteptaţî, dacă n'ar trebuî să credem o ultimă versiune, că chiar înainte de plecarea din portul nostru, eî aŭ fost împuşcaţî ca şi câiniî turbaţî.

*
* *

În faţa acestuî eveniment fără precedent în Cartea veacurilor, staî şi te întrebî : Am avut în faţa noastră nişte oameni, carî, după primul act de rebeliune, la care i-a condus răzbunarea din dragostea pentru camaradul lor, la vederea sângeluî n'aŭ maî văzut de cât roşŭ înaintea ochilor şi s'aŭ dedat la fapte, de care numaî omul-bestie, în ferocitatea luî, care întrece pe a tigruluî, e capabil ? Orî, am avut în faţă un pumn din poporul rus, care-şî vede patria împinsă spre prăpastie de către o şleahtă de atot-puternicî şi fapta sălbatică a comandantuluî n'a fost de cât o adiere de vânt care a suflat cenuşa ce acoperă un foc înăbŭşit – foc ce se întinde, cât ţine Împărăţia Ţărilor, pe care numaî soarele o maî poate cuprinde ? Orî, am avut o turmă de inconştienţî, – *un troupeau*, cum l-a calificat vice-amiralul Besarabeski, când s'a urcat să ia comanda vasuluî părăsit – o turmă perdută condusă de câţî-va apostolî aî socializmuluî, carî nu pot avea un teren şi o epocă maî proprie de cât acuma ? Orî, în sfârşit am avut a face cu nişte trădătorî – *des Juifs*, cum a zis acelaş personaj – carî de teamă să nu fie trimişî acolo, unde sute de miî de camarazî de-aî lor şi-aŭ dat tributul de sânge pe un câmp pe care se zbate onoarea şi prestigiul patrieî lor, dânşiî aŭ căutat ocazia să se eschiveze ?

E greŭ să stabileştî starea lor psihologică.

Poate ne aflăm în faţa unuia din aceste cazurî, poate incidentul cunoscut a fost determinat de cauze multiple, póte în sfârşit, nimenî nicî noî şi nicî măcar eî nu şi-ar putea da seamă şi nicî face anatomia stăriî lor patologice.

*
* *

O ceată de răzvrătiţi ! - aŭ zis uniî cu un cinizm pe care numaî reacţionarizmul lor îl întrece.

Nişte martirî ! - aŭ zis pravoslavniciî creştinî.

Nici una şi nicî alta.

Răzvrătit e acela, care se cearcă să răstoarne o ordine de lucruri. Eî bine, azî în Rusia nu există o ordine propriŭ-zisă; acolo domneşte cea maî dezmăţată anarhie – şi nicăerî ca acolo *anarhismul* propriŭ zis nu-şî maî are raţiunea.

Putere pozitivă acolo nu există; puterî negative, în lupta lor unele cu altele, fac ca să maî subziste acest colos vid. Însu-şî Ţarizmul e negaţiunea luî proprie !

Martirî şi maî puţin.

Martirul luptă pentru un ideal bine precizat şi cu desăvârşire dezbrăcat de un interes material.

Eî bine, nu e cazul cu luptătoriî din Imperiul vecin. Aci, uniî – inconştienţa în persoană – luptă pentru o ideie, pe care în ignoranţa lor şi în groaza sângeluî, ce zilnic curge pe stradă, nu pot s'o conceapă; ceî-l-alţî – specula întrupată – luptă pentru răsturnarea actualeî stărî de lucruri şi crearea uneî alteia, de care numaî eî să profite...

De o parte aşa dar, o turmă de inconştienţî carî nu ştiŭ ce fac. nicî ce vor; iar de alta, o şleahtă de cavalerî de industrie ! Unde e martiriul ?...

www.ziuaconstanta.ro

*
* *

Trădătorĭ ! – le-aŭ zis alţiĭ.

Oare, atuncĭ când tributarul de sânge ia acest angajament solemn în faţa drapeluluĭ şi a cruceĭ – două simboluri, care întrupează ţărîna şi legea strămoşească – Patria, care-ĭ impune această jertfă, nu ia nicĭ un angajament reciproc faţă de acesta ?

Dar Patria care numaĭ garantează libertatea de acţiune şi nicĭ măcar de cugetare; această Patrie, în care arbitrarul ţine loc de lege şi anarhia se substitue ordineĭ; Patria, care nu oferă de cât închisoare exil şi asuprire, e în drept să maĭ ceară de la copiiĭ eĭ cea maĭ scumpă şi maĭ sublimă dintre jertfe – şi trădător poate fi numit acela, care într'un angajament reciproc contravine odată, când contractantul său calcă întreg angajamentul în picioare ?

Nu, de o mie de orĭ nu !

*
* *

Am relevat în primul nostru passagiŭ două amănunte din acest incident şi înainte de a încheia, fie-ne iertat să inzistăm un moment asupra lor.

Unul, din tot echipajul, rămâne pe bord, ca să vadă, împreună cu el zvîrlit în aer vasul.

Souvarine – geniul distructor – din «Germinal» al luĭ Zola ! Nu.

Dînsul nu maĭ vrea să vadă stînd în picioare scena, pe care se desfăşuraseră atîtea drame. Nu maĭ vrea să vadă înaintea ochilor vasul, de pe puntea căruia luase rămas bun – pentru ultima oară, poate de la tot ce avea el maĭ scump ca fiinţă pe lume. Vrea să rupă orĭ-ce legătură între el şi ţărmul pe care îl părăsise.

... Dar alţĭ şeapşte-zecĭ, cu *"Iartă-le, Doamne, că nu ştiŭ ce fac"* în inimă şi cu *"Fie pîinea cît de rea, dar maĭ bună'n ţara mea"* pe buze, sfidînd cnut, fiare şi chiar moartea, s'au înapoiat pe vas – care pentru eĭ era pământ din pământul ţării lor – convinşi că şi-aŭ făcut pînă în ultimul timp datoria...

Cât e de dulce şi frumos a muri pentru patrie ! – *Dulce et decorum est pro patria mori!*

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea junĕ"*, I, nr. 30, 3 iulie 1905: 1-2)

168

MUNCI AGRICOLE

S'ar părea că este titlul unuĭ subiect de vacanţă, că în lipsă de subiecte politice, pe căldura aceasta tropicală, ne-am apucat să scrim despre agricultură.

Ceĭ carĭ ar crede aceasta de sigur se înşală, căcĭ n'am avea de cît să deschidem *"Dobrogea"* care în ultimul număr ne furnisează destulă materie pentru a umple nu unul ci maĭ multe ziare.

Dar ni se pare că menirea unuĭ ziar în adevăr folositor cititorilor săĭ, nu este numaĭ de a polemiza cu adversariĭ pe chestiunĭ cari din nefericire, n'aŭ nicĭ o importanţă, nici măcar a originalităţeĭ, dar de a discuta chestiunĭ carĭ interesează pe toţĭ prin importanţa lor socială.

Acum, cînd în toată ţara s'a început treeratul, cînd fie-care ţăran, proprietar saŭ arendaş, culege fructul munceĭ sale de un an, este bine să ne dăm seamă cum se face treeratul – armanul – în judeţul Tulcea.

Pe cînd maĭ peste tot dincolo în ţară şi în judeţul Constanţa, această muncă se face cu maşinĭ de treerat, la noĭ în judeţ, afară de două-treĭ localităţĭ ea se face cu caĭ.

Se ştie de toţĭ, că Dobrogea şi maĭ cu seamă judeţul Tulcea suferă de lipsa de braţe, pe lîngă lipsa şi maĭ mare a cailor necesarĭ la treerat. Această lipsă face ca un ţăran, care are de treerat zece hectare de grîŭ, avînd numaĭ 2-3 caĭ, trebue să piardă aproape toată vara pentru a-şĭ treera numaĭ grîul.

Dacă însă ar avea, producte diferite, semănate pe 50-60 hectare, de multe orĭ nicĭ la Sf. Dumitru nu termină cu armănitul; ast-fel în cît, pierde o vreme preţioasă, pe care ar putea-o întrebuinţa maĭ bine, făcînd ogoarele pentru anul viitor.

Această pierdere de timp, ne explică de ce, cea maĭ mare parte din agricultoriĭ noştri, nu fac sămănăturĭ de toamnă, căcĭ cum ar putea să le facă, dacă ceĭ maĭ mulţĭ nu isprăvesc cu treeratul de cît prin Noembrie.

Pe lîngă pierderea de vreme, două rele maĭ decurg din treeratul cu caiĭ: primul că animalele sînt

www.ziuaconstanta.ro

tiranizate şi istovite de putere, în cît nu maĭ sînt capabile de vre-o muncă iarna întreagă; şi al doilea că seminţele es de la arman, murdare, unele zdrobite, amestecate cu pămînt, piatră şi alte corpuri streine, carĭ micşorează valoarea productelor şi prin urmare şi preţul cu carĭ ele sînt vîndute de ţăran.

Toate aceste rele, ca şi perderea timpuluĭ, ar dispare dacă ţăraniĭ noştrĭ şi-ar da seama că este în interesul lor, să înlocuitoască caiĭ cu maşinele de treerat.

Astă-zĭ, o locomobilă şi o batoză, nu maĭ costă sume exorbitante, şi dacă locuitoriĭ din două-treĭ sate apropiate s'ar uni, ar putea cumpăra, chiar cu înlesnirĭ de plată, asemenea maşinĭ, carĭ pe lîngă că suplinesc braţele, înlocuesc caii, dar fac lucru repede şi curat.

Chestiunea aceasta a maşinilor de treerat, are o importanţă enormă în economia ţăranuluĭ dobrogean, şi ar fi bine ca învăţătoriĭ, preoţiĭ şi primariĭ de prin satele judeţuluĭ să îndemne pe locuitorĭ a-şĭ procura asemenea maşinĭ, arătîndu-le foloasele ce le-ar obţine de pe urma lor.

Maĭ mult, ar fi de dorit ca băncile populare să cumpere asemenea maşinĭ de treerat, pe carĭ apoĭ să le închirieze locuitorilor pentru a-şĭ treera productele.

Numaĭ ast-fel, credem s'ar putea remedia unul din multele rele de carĭ suferă agricultura în judeţul Tulcea, şi am maĭ putea să spunem că intrăm şi noĭ pe calea uneĭ maĭ raţionale şi sistematice culturĭ a pămîntuluĭ.

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 15, 10 iulie 1905: 1)

169

OAMENI ŞI IDEI

Cârmuitorii noştri se îndreaptă tot mai cu luare aminte asupra Dobrogei. În curînd vom intra sub oblăduirea legilor comune. Binefacerile de dincolo de Dunăre, se vor revărsa ca o mântuire şi asupra noastră.

Patria mumă îşi va primi în toată cinstea şi ertarea pe copilul regăsit.

Actul acesta va fi o sărbătoare mare pentru noĭ.

Să punem acum toată grija şi să ne gătim ca pentru o adevărată încoronare. – Ochii tuturor vor fi îndreptaţi asupra noastră Ţara ne aşteaptă cu uimire Venim cei din urmă la altarul legilor. Am avut timp să vedem lipsurile altora, ca să ne împodobim cum se cuvine.

Ceea ce şi-au îngăduit lor, nu ne vor erta nouă.

* *
*

E timpul să-şi facă loc în moravurile noastre şi ideile Să ne conducem după idei, nu după oameni. Ideile sunt veşnice pe cînd oamenii trec. Ideile sunt una, pe când oamenii sunt schimbători. Ideile luminează mintea şi încălzesc sufletele, pe când oamenii mint şi se mănâncă.

La noi se alcătuesc grupările unor oameni. De aceia se sting şi se contopesc grupările, după cum dispar sau se apropie conducătorii.

Nu e nimic etern în jocul acesta capriţios de moravuri. Dacă ne-ar stăpâni ideile, oamenii ar putea să se primenească, fără să se simtă, căci ideia ar rămânea înainte, ca o flamură împlântată într'un turn de cetate. Ar dezerta numai din luptători, dar întăritura ar rămânea trufaşă, ca să înfrunte înainte urgia duşmanilor.

* *
*

Se văd câte odată grupărĭ, care deşi nu-s conduse de idei hotărâte, îţi dau totuşi amăgirea de desinteres. Cu toate acestea, din lipsa unui criteriu senin, fiecare luptător tăinueşte în suflet gânduri ascunse şi planuri personale şi e destul să se ivească momentul când gruparea să fie chemată la cârmă, pentru ca înţelegerea aparentă să dispară şi tovarăşii, în trezirea lor sălbatecă, să se îmbrâncească între ei, înbulzindu-se fiecare să se aşeze în tronul puterei.

Înţelegerea dealtădată se preface în sfâşiere, armonia aparentă, în dezordine neînfrântă.

Spectacolul e întristător !

Prietenii se desfac şi-şi caută sprijinul printre streini, primind condiţiunile cele mai uimitoare, lovind în demnitatea lor şi-n prestigiul neamului, numai pentru ca să se amăgească că-s puternici, să-şi satureze vanitatea lor proastă că-s stăpânitori...

www.ziuaconstanta.ro

Aceasta este politica care se urzeşte la noi, pentru acest joc ridicol şi nesocotit, ne-am sforţat şi aşteptăm cu mândrie ziua când vom sărbători triumful drepturilor noastre dobândite.

* *
*

Dobrogenii să ia aminte !

Nu mă îndrept cu vorba către sufletele sterpe, a celor care vânează puterea – Ei sunt atât de fără ruşine şi aşa de otrăviţi de viţiul necinstei, că nici cu biciul nu i-ai putea întoarce de la intrigă şi minciună.

E vorba însă de cei mulţi, de poporul care munceşte şi rabdă, de cei cari măresc cu strădania lor bogăţia ţărei.

E o generaţie întreagă de oameni cari se ridică acum, energia românească sbucneşte aici în Dobrogea viguros şi din belşug. Sunt mocanii ajunşi şi ţărani săltaţi, care toţi vor intra mâine în lupta politică.

Lumea această nouă şi curată, nu trebue lăsată în prada speculanţilor de morală.

E nevoe de o îndrumare cinstită.

Poporul pregătit şi conştient, poate înălţa o idee, după cum mulţimea slabă şi surprinsă, înalţă pe găgăuţii gălăgioşi şi obrasnici.

Să fim cetăţeni, nu unelte.

Naţiunile conştiente şi de ordine, uimesc lumea cu bravura lor.

* *
*

Un curent sănătos naţionalist ne poate reda şi mândria şi încrederea în viitorul nostru.

Trăim în vremuri de ferbere şi revindecări naţionale, popoare mici şi neluate în seamă se sbat şi-şi cuceresc locul între naţiuni.

Numai nouă par'că nu ne-ar lipsi nimic.

Facem reverenţe în toate părţile, zîmbim Europei cu înţeles şi ne strecurăm printre evenimente cu grijă, par'că am avea bătături şi ni-e frică să nu ne calce cine-va.

Şi-n slăbiciunea şi laşitatea noastră, ne mângâem cu vorbe şi laude petecite, numindu-ne naţiune cuminte şi popor disciplinat.

Nu ştiu e cuminţenie sau boală, dar ştiu că în împrejurările de azi, cuminţenia noastră e ridicolă, căci băeţaşii aceştia nebuni şi prost crescuţi din jurul nostru, ne rând în nas şi-şi vâră mânile obrasnic în talerul nostru cu bucate.

Dar uitasem, facem şi noi pe grozavii, suntem şi noi hotărâţi până la sânge, lovim şi noi, dar toată această luptă o ducem împotriva noastră însăşi. Facem politică de cârciumă şi intrigă, dăm afară slujbaşi, ne spionăm şi ne săpăm între noi, aşteptăm să venim la putere, facem coaliţie în jurul celor ambiţioşi, după ce le-am smuls promisiuni, pe care le şi scomptăm în viitor..

Dar ideea ?

Pentru ce atâta înspunare ?

* *
*

Politica nu e un joc de întrecere şi pe rămăşag, politica este o şcoală de cinste şi renunţare.

Suntem o naţiune mică

Duşmanii ne pândesc hotarele.

În cine să ne încredem ?

Singurul nostru ocrotitor, după cum spunea Alexandru cel Bun al Moldovei, este D-zeu şi sabia noastră...

Să ne încredem în noi, să ne apropiem, să ferim din sufletul şi gândul nostru, înclinările îndoielnice.

Să mergem pe un drum.

Şi toate actele noastre, toate aspiraţiunele care ne vor încolţi în suflet, tot gândul şi sforţările noastre, să se înlănţue strâns în ideia de Patrie.

Patria şi neamul nostru, să fie îndemnul în viitor.

Salvarea noastră, e în credinţa pe care vom pune-o în rostul nostru.

Să ne îngrijim neamul, ca să ne respecte şi cei cari vin la noi.

Dăm lumei un spectacol dureros de înstrăinare. Nici un neam altul nu-şi nesocoteşte atâta personalitatea. Cine vreţi să ţie samă de noi, când noi căutăm să părem orice, numai români nu ?

* *
*

Românii de origini deosebite de aici din Dobrogea, s'au arătat în totodeauna buni patrioţi.

Ei ne vor urma cu încredere. Noi am fost largi în relaţiunile cu ei. Le-am dat fără cântar şi dragostea şi ocrotirea noastră.

www.ziuaconstanta.ro

Şi dacă ei n-ar vedea că ne respectăm mai sincer între noi, ar căuta să se identifice tot mai mult în aspiraţiunile noastre.

Cum să se mândrească ei de apropierea de noi, când noi facem toate chipurile să ne lepădăm de ale noastre şi să trecem de oameni cu fasoane străine ?

Să dăm numai noi semnul unui patriotism luminat şi cinstit şi toţi vor alerga sub drapelul ideii celei mari.

Ioan ADAM

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 1, 2 octombrie 1905: 1) [133]

170

ANTICHITĂŢILE DIN CONSTANŢA

Constanţa de astăzi – Tomis din vechime – ca ori-ce oraş clădit pe ruinele unei cetăţi antice, constitue – sau mai bine zis, ar trebui să constitue un adevărat muzău arhiologic, care să vorbească generaţiilor de azi şi celor viitoare, despre vechii locuitori ai cetăţei. Căci ştiut este că, cele mai nepreţuite isvoare istorice pentru cunoaşterea celor ce au trăit, felul lor de viaţă, moravurile lor, obiceiurilor şi faptele lor mai însemnate sunt: obiectele, pietrele, inscripţiile, statuele, monedele ce au rămas de pe urma lor şi cari se descoper în zilele noastre.

Şi în Constanţa, mai mult ca în ori-ce altă localitate, s'au găsit şi se găsesc asemenea rămăşiţe ale vechilor săi locuitori.

Azi obiectele, monedile, statuele, pietrării cu inscripţii de tot felul, abundă cu profusiune.

Nu se scapă un şanţ, o fundaţiune de clădire, nu se face o lucrare de terasament, un puţ să nu se descopere câte ceva, care să ne vorbească de trecut.

Ce devin toate aceste preţioase indicii? Unde se găsesc ele actualmente?

Nimeni nu ne va putea răspunde cu precisiune, sau, mulţi ne vor arăta:

– La Muzău în Bucureşti.

– La Muzău în Bucureşti !

Dar de ce acolo şi nu *«La Muzeul din Constanţa»*.

Am vizitat şi eu adesea ori muzăul din Bucureşti şi mărturisesc că tot deauna am eşit cu inima strânsă.

O îngrămădire de antichităţi adunate de prin toate părţile, aruncate unele peste altele, fără nici o regulă, fără nici o clasare sistematică.

Cu toate acestea, nu ar fi putut constitui un muzău regional a căruia valoarea ar fi fost mult mai mare?

Ce s'a făcut cu monumentul de la Adam Klisi pentru care s'a cheltuit atâţia bani?

Oare n'ar fi făcut o figură mai bună acel monument restaurat la locul lui de origină?

Am auzit odată pe cine-va exprimându-se despre d-l Tocilescu, *«ilustrul nostru arhiolog»* «că ar fi mai barbar de cât barbarii, că d-sa a distrus ce n'au distrus barbarii» şi mi se pare că avea toată dreptatea persoana în chestie.

Oare mai mult folos a adus istoriei pietrele cărate cu multă greutate şi asvîrlite muzăului din Bucureşti, unde de ani de zile stau fără nici un rost, de cât dacă s'ar fi restaurat pe loc măreţul monument?

Dar pietrele căzute în Dunăre la Rasova ?!

Nu era oare mai nimerit şi mai ales mai puţin costisitor dacă, în loc de a le duce la Bucureşti, s'ar fi restaurat la Adam Klisi sau chiar la Constanţa ?

Admiţând că monumentul va fi restaurat în Bucureşti. Sunt sigur că nu va avea aceiaşi importanţă pe care ar avea-o la Adam-Klisi ori la Constanţa. Nu ar avea acelaş farmec, aceiaşi atenţiune, culoarea locală, ca să zic aşa.

Şi afară de acest monument cele-lalte obiecte găsite în Constanţa şi împrejurimi, în loc să stea în neîngrijirea în care se găsesc astă-zi la Bucureşti, credem că mai de folos era dacă se adunau într'un muzău local, unde aranjate şi clasate sistematic, ar fi putut constitui un punct de atracţie pentru toată lumea, iar singur monumentul de la Adam Klisi ridicat pe una din pieţele Constanţei ar fi provocat adevărate pelerinagii ale oamenilor savanţi.

Cu o mică cheltuială s'ar fi putut face din Constanţa un loc de întâlnire al arhiologilor.

În primul rând comuna ar fi putut prin cele mai simple mijloace, pune bază unui muzău arhiologic local, adunând cu îngrijire tot ce s'ar fi găsit cu ocasia diferitelor lucrări şi pentru aceasta ar fi avut cu sigu-

www.ziuaconstanta.ro

ranţă concursul tuturor cetăţenilor, cari nu ar fi stat la îndoială ca să depue în muzeul local obiectele găsite.

Un frumos început în această direcţiune, a făcut Serviciul Construcţiei Portului Constanţa de sub conducerea d-lui Inginer Şef Pâslă. D-sa, ajutat cu multă râvnă de d-l A. Puklicki, inginer la Construcţie, a înfiinţat un mic muzău, în care a adunat cu multă îngrijire toate obiectele antice ce s'au găsit cu ocasia lucrărilor de terasamente ce se execută în partea N.W. a portului.

D-lor, prin dispositiunile luate, prin încurajările şi recompensele acordate lucrătorilor, au adus un imens serviciu arhiologie, aşa că lucrătorii, nu numai că îşi dau ostenelă să caute şi să scoată la iveală antichităţile acoperite cu pământ de veacuri, dar le şi menajează ca să nu le deterioreze cu tărnăcoapele şi caut a le scoate cât mai complect posibil.

Ast-fel s'au găsit şi scos două statui, de marmoră albă, din cari una superbă, perfect conservată representând după d-l Tocilescu, un orator grec, semănând chiar cu Demostene; ear după savantul numismat şi arhiolog D-l M. Sutzo, după timpul lui Julian.

Această statue atât de bine păstrată, a fost adusă şi depusă în cabinetul d-lui Inginer şef Pâslă, spre a fi ferită de ori-ce deteriorare.

A doua statue, representând o femee, îi lipseşte capul; ea însă după toate probabilităţile, pare a fi opera aceluiaşi artist.

Apoi, fel de fel de vase, de toate mărimile, unele din Corinth; ear altele din pământul numit terra sigiliata din Etruria, opaiţe, lăcrămare de sticle de cele mai variate şi ciudate forme, găsite în pământ, au fost aduse, curăţate, şi aşezate în dulapuri expres construite, după ce mai întâi s'au înscris într'un catalog inventar, şi s'au etichetat fie-care în parte.

O frumoasă colecţiune de monezi, romane şi grece, de aur, argint şi aramă din diferite epoce, curăţate şi aranjate pe etajere proprii.

Diferite alte obiecte între cari şi o piatră brută mormântală în care era încrustată o placă de marmoră de dimensiune 40 x 50 cu următoarea inscripţiune:

Q. ALLID.VS. CELER.
VETER. COH. I
LVSITANOR. MI
LITAVIT. ANNIS
XXVI. VIXIT. ANN. L
Q. ALLIDIVS. POTI
TVS. PATRONO. BE
NE. MERITO. POSVIT.

Această inscripţie, a cărei vechime se socoteşte a fi de 150-200 ani înainte de Christ, a fost probabil aşezată pe mormânt de către vre-un client al defunctului Quintus Allidius cel iute, veteran din I-a cohortă a Lusitanilor, care s'ar fi luptat timp de 26 ani şi a trăit 50 de ani.

La puţurile de consolidare ce s'au executat în partea de N.W. a Portului, tot de către acel serviciu, s'au mai găsit mai multe sarcofagii cu capacele lor, şi perfect conservate.

Toate aceste antichităţi, conform unui ordin al Ministerului Cultelor, vor fi în curând expediate muzăului naţional din Bucureşti unde se vor mări numărul antichităţilor aruncate în neştirea lui Dumnezeu!

E drept că, conform legei pentru înfiinţarea muzăului naţional ori ce obiecte antice găsite fie de autorităţi fie de particulari, trebuesc aduse şi depuse în acel muzău, afară de cazul când ar exista deja în muzău încă un exemplar din specimenul găsit. Dar în cazul nostru cestiunea se schimbă. Comuna ar fi putut poate interveni ca să obţie autorizaţia pentru fondarea unui muzău arhiologic local, în care să adune şi să păstreze toate antichităţile găsite în toată Dobrogea.

Căci după cum am spus mai sus, cu totul altă importanţă ar avea un muzău în Constanţa, unde fie-care zi fel de fel de streini vin sau trec, pe când în Bucureşti nici odată nu va putea avea acelaş farmec, aceaşi valoare.

Şi cred că nici guvernul nu ar fi refuzat să legifereze năzuinţele comunei de a înfiinţa muzăul său propriu.

La urma urmelor, pentru ce acest monpol al muzăului din capitală?

În Anglia bună oară, nu numai Londra are monopolul muzeelor; aproape toate oraşele mai principale îşi au muzăul lor şi în cari se găsesc mii de obiecte adunate de prin toate colţurile lumei şi foare multe din obiectele ce se găsesc în muzăul din Edinburg nu se găsesc în cel din Londra sau Oxford. Nu mai vorbesc de Grecia şi mai ales de Italia unde se ştie că aproape fie-care localitate constitue un muzău propriu.

Dacă legea era bună odată, nu e un cuvânt ca astăz-zi când i s'ar constata lacunile să nu mai fie modificată.

(*"Cultura"*, I, nr. 15, 16 octombrie 1905: 1-4)

www.ziuaconstanta.ro

171

O ÎNDOITĂ SĂRBĂTOARE

Ziua de 3 Octombre c., a fost pentru populaţia Tulceĭ o îndoită sărbătoare. Se serba odată cu aniversarea naşterei A.S.R. Principeluĭ Carol şi a 15-a aniversare a înfiinţăreĭ liceuluĭ local, al căruĭ patron a fost proclamat A.S. – Tulceniĭ au asistat la cea maĭ înălţătoare serbare şcolară ce a avut loc de când România şĭ-a recîştigat pe mica dar iubita ei fiică deslipită de veacurĭ de sînul matern, pe Dobrogea.

De şi zi de lucru, totuşi nu numai autorităţile aŭ luat parte la această importantă serbare ci şi un mare număr de cetăţenĭ. Şi era şi natural ca toată lumea să serbeze cu drag această aniversare, căcĭ e destul de mare numărul acelor fiĭ aĭ Tulceĭ carĭ s'au adăpat la cultura şi lumina acestuĭ liceu.

Purtînd numele A.S.R. Principeluĭ Carol, liceul a prosperat: şi bine s'a gîndit corpul profesoral al liceuluĭ să dea acesteĭ serbărĭ un caracter atît de măreţ. Numele A.S.R. este strîns legat de eleviĭ carĭ aŭ primit lumina în şcoala care poartă numele Său. Şi după cum zicea d. inspector şcolar Aguletti, delegatul ministeruluĭ de instrucţiune, El va fi Regele Carol II, Regele elevilor de azĭ; şi uniĭ din eleviĭ de azĭ vor fi poate sfetniciĭ Luĭ.

Întreaga serbare a fost demnă şi înălţătoare; ea a fost pornită din inima dascălilor şi a elevilor şi a găsit răsunet în inemele tuturor românilor !

La orele 12, cu ocazia recepţieĭ, cînd d. Calafateanu, directorul liceuluĭ a proclamat ca patron al şcoaleĭ pe A.S., entuziasmul a atins indescriptibilul.

Ultimele cuvinte ale directoruluĭ: "această sărbătoare va rămîne în vecĭ, va rămîne atît cît va exista o suflare romînească în Tulcea" aŭ fost acoperite de entuziaste urale şi formidabile strigăte de ura carĭ nu maĭ conteneau.

Şi se explică acest entuziasm; M.S. Regele Carol I a format Romînia de azĭ; Dobrogea îşĭ va continua în viitor desvoltarea sa. Dobrogea azĭ încă în faşe, azĭ provincia ţăreĭ romîneştĭ, în viitor A.S.R., Majestatea Sa Carol II, iar Dobrogea o parte însemnată şi bogată a ţăreĭ ...

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 27, 9 octombrie 1905: 1)

172

REVOLUŢIA DIN RUSIA

Sîntem martoriĭ unor evenimente grave ce se petrec în marele imperiu vecin cu noĭ, evenimente carĭ au de scop schimbarea regimuluĭ despotic de guvernare din Rusia.

După groaznicul războĭ cu Japonia, din care ruşiĭ au eşit mult maĭ umiliţĭ de cît se pare şi după încheierea uneĭ păcĭ nu tocmaĭ onorabilă pentru veciniĭ noştrĭ, vulcanul care de secole fierbea înăduşit a făcut erupţiune.

Poporul, sătul de stăpînirea de pînă acum, care nu i-a permis, nicĭ cel puţin o viaţă liberă, a crezut că a sosit timpul pentru a-şĭ afirma şi voinţa sa. Poporul rus a îndrăznit să ridice vocea contra impilatorilor luĭ, să ridice chiar armele, numaĭ pentru dobîndirea sfîntuluĭ ideal al tuturor popoarelor civilizate: ***Libertatea***.

Şi se pare că dînşiĭ au găsit tocmaĭ momentul cel maĭ potrivit. Forţa despotică a claseĭ stăpînitoare e în declin, armata care asculta orbeşte de poruncile Ţaruluĭ, e sleită, decimată de mizerie şi absolut descurajată; doar numaĭ cazaciĭ de maĭ opun o rezistenţă maselor înfuriate ale poporuluĭ, rezistenţă care le aţîţă şi maĭ mult la revoltă.

De la apus la răsărit şi de la miază noapte la miazăzi, Rusia fierbe ca un cazan. Pretutindenĭ viaţă este în pericol, cea maĭ elementară siguranţă lipseşte, iar ceĭ puşĭ a veghia asupra avereĭ şi vieţeĭ cetăţenilor, eĭ înşişĭ se dedau la cele maĭ odioase crime.

Se pare că ora libertăţeĭ a sunat în Rusia: desfiinţarea regimuluĭ autocratic nu maĭ e de cît o chestie de timp şi ultimele manifeste ale Ţaruluĭ, prin carĭ acordă poporuluĭ unele libertăţĭ constituţionale, sînt o puternică dovadă de declinul putereĭ absolutiste.

Era şi timpul, ţot începutul are un sfîrşit şi urmînd exemplele de cădere date de Istorie, vom vedea că lucrurile se petrec în mod identic. Războaiele interne au răsturnat tiraniile despotice, ast-fel a căzut imperiul roman, ast-fel s'a proclamat Franţa republică, etc.

Dacă ceia ce se petrece azĭ în Rusia e grozav, timpul uneĭ liniştite convieţuire nu e departe; toate marile reforme au necesitat sacrificiĭ şi maĭ marĭ.

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 29, 24 octombrie 1905: 1)

www.ziuaconstanta.ro

173

DREPTURILE NU SÎNT UN PERICOL

Am citit în ultimul timp două lucrări importante asupra Dobrogei[134], datorite cea dintîi d-luĭ I.N. Roman, avocat şi publicist de valoare şi cea din urmă, cea maĭ recentă, a d-luĭ C.D. Pariano, mare proprietar şi fost prefect de Constanţa.

Pentru noĭ, carĭ de cînd am vent aci în Dobrogea şi ne-am dat oare-care osteneală în a pricepe modul de a fi al populaţiunilor din această provincie, cele cuprinse nu sînt lucrurĭ necunoscute, iar concluziile la carĭ ajung ambiĭ autorĭ, aŭ fost acelea la carĭ am ajuns şi noĭ.

În tot-de-a-una am socotit nechibzuită reaua voinţă a guvernanţilor acesteĭ ţărĭ de a ţine Dobrogea sub un regim excepţional, ca şi cum această provincie pe care am reincorporat-o Patrieĭ cu preţul atîtor vieţi dispărute pe cîmpiile Bulgarieĭ, ar fi fost o provincie pe care timporar Europa ne-a dat-o s'o administrăm.

Modul cum s'a guvernat această provincie, puţinul ce s'a făcut pentru a ne apropia naţionalităţile eterogene, a îndreptăţit nu numaĭ pe străinĭ să creadă în provizoratul stăpînireĭ romîneştĭ la gurile Dunăreĭ, dar chiar şi pe romînĭ şi această îndoială o exprimă foarte clar d. Pariano, în recenta sa lucrare, prezentată d-luĭ G. Gr. Cantacuzino, şeful guvernuluĭ şi Partiduluĭ Conservator.

Aşa cum pînă acum s'a administrat această provincie, am ajuns la rezultatul că am nemulţumit toate naţionalităţile, dar maĭ cu seamă am nemulţumit pe romîniĭ carĭ s'au stabilit aci după reanexare.

În loc să afirmăm de la început voinţa noastră nestrămutată de a stăpîni această provincie vecĭnic; în loc de a pune pe locuitoriĭ Dobrogeĭ pe acelaşĭ picior de egalitate cu Romîniĭ din restul ţăreĭ; în loc de a le da aceleaşĭ drepturĭ după cum i-am supus la aceleaşĭ indatoririĭ, ni i-am înstrăinat, punîndu-ĭ în situaţia tristă de a nu fi nicĭ cetăţenĭ romîn, nicĭ străinĭ.

Aceste ideĭ maĭ dăinuiesc încă în spiritele cîtor-va politicianĭ, carĭ doresc a maĭ ţine Dobrogea sub regimul acesta de inferioritate politică, socotind că ar fi un pericol naţional acordarea drepturilor politice locuitorilor acesteĭ provinciĭ.

Admiţînd chiar, deşĭ exemplu ce ne dă alte state este convingător – că doĭ, treĭ din representanţiĭ ce Dobrogeniĭ ar trimete în Parlament ar fi bulgarĭ, ruşĭ sau grecĭ, care ar fi pericolul la care s'ar expune parlamentul nostru ? Nu vedem nicĭ unul; din contra, ar fi un profit şi pentru noĭ romîniĭ, un profit şi pentru naţionalităţile Dobrogeĭ.

Aceste ideĭ de pericol naţional, par a fi astă-zĭ monopolul unuĭ răstrîns număr din membriĭ Partiduluĭ Liberal, carĭ, împreună cu d. D. Sturdza, maĭ cred în aceste ideĭ utopice că ar fi posibil să se maĭ menţie starea de lucrurĭ din Dobrogea acum în secolul XX.

Partidul Conservator însă, deja de mult a înscris în programul său drepturĭ pentru Dobrogenĭ şi glasul cald al fruntaşilor noştri a răsunat nu odată în incinta Parlamentuluĭ revendicînd pentru noĭ aceste drepturĭ.

Prin graĭ şi prin scris, acest partid, văzînd nedreptatea ce ni se făcea, văzînd nechibzuita politică ce s'a urmat aci în decurs de 28 anĭ, a socotit că a sosit momentul[135] ca locuitoriĭ ţăreĭ romîneştĭ din Carpaţĭ şi pînă la Mare, să se bucure de aceleaşĭ drepturĭ politice şi civile, să stea sub ascultarea aceloraşĭ legĭ, după cum supuşĭ sînt aceloraşĭ îndatoririĭ.

Astă-zĭ, cînd avem siguranţa că în curînd vom avea şi noĭ drepturĭ, aducem prinosul nostru de recunoştinţă bărbaţilor luminaţĭ carĭ aŭ luptat pentru drepturĭ, Partiduluĭ Conservator şi şefuluĭ său care spre onoarea ţăreĭ, ni le va da.

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 29, 24 octombrie 1905: 1)

174

EMIGRĂRILE DIN DOBROGEA

Sub titlul de maĭ sus, un ziar din Capitală să ocupă într'un număr recent despre emigrările aproape în masă a populaţiuneĭ din această provincie spre America şi atribue această emigrare faptuluĭ că locuitoriĭ de aci sufăr pe lîngă dărĭ grele şi de lipsa de pămînt.

Pentru ceĭ care cunosc situaţia ţăranuluĭ din Dobrogea afirmaţiunile ziaruluĭ în cestiune nu numaĭ că sînt exagerate, dar chiar lipsite de adevăr. În adevăr dacă am căuta să examinăm situaţiunea ţăranuluĭ dobrogean comparativ cu a celuĭ din ţară, ne vom izbi de nişte diferenţe uimitoare.

În Dobrogea, orĭ-ce ţăran, sau maĭ bine cel puţin 95% sînt proprietarĭ de pămînturĭ, posesorĭ aĭ unor

www.ziuaconstanta.ro

porţiunĭ de multe orĭ peste 30 hectare. Aci dările sînt foarte micĭ, dacă am căuta să calculăm venitul ce-ĭ aduce proprietatea. Un alt avantaj de care se bucură ţăranul dobrogean e păşunatul vitelor pentru care plăteşte statuluĭ o taxă cu totul minimă, 3 leĭ de cap de vită mare pe an. Pe cînd dacă am examina situaţia ţăranuluĭ din Romînia am vedea că el nu posedă de cît 3-4 fălcĭ de pămînt, ceia ce echivalează cu 7-8 hectare! Pentru acest teren proprietarul luĭ plăteşte o foncieră destul de mare, ceĭ carĭ au loturĭ de pămînt maĭ plătesc amortizarea lor, iar păşunatul vitelor îl fac pe moşia proprietaruluĭ sau arendaşuluĭ cu o plată de 20 leĭ pe cap, nu cu 3 leĭ ca în Dobrogea. O dovadă că ţăranul dobrogean cîştigă maĭ mult şi trăeşte maĭ bine ca cel din ţară, e şi faptul că acesta îşĭ plăteşte odată pe an, toamna, toate dările, pe cînd cel din ţară e zilnic în hărţuială cu perceptorul şi iarna şi vara.

Că populaţiunea din Dobrogea emigrează, e tot atît de puţin adevărat după cum şi această emigrare se atribue cauzelor despre carĭ am vorbit. Nu se poate considera emigrare plecarea unuĭ număr restrîns de familiĭ, cum s'a întîmplat aci. Şi-apoĭ, nu romînĭĭ au emigrat de aci, nicĭ bulgarĭĭ, ci cîte-va familiĭ de germanĭ, carĭ s'au îmbogăţit cum şi cîte-va familiĭ de lipovenĭ.

Pericolul emigraţiuneĭ din Dobrogea nu e decĭ un pericol naţional.

Trecînd la altă ordine de ideĭ, autorul articoluluĭ în cestiune maĭ atribue drept cauză a emigrărilor şi faptul că populaţiuneĭ Dobrogene nu i s'au dat încă pînă azĭ drepturile politice.

Recunoaştem şi noĭ de justă cererea poporuluĭ dobrogean de a fi chemat şi el la viaţa politică, după 28 de anĭ de stăpînire romînească aci, şi ca organ conservator am susţinut şi continuăm a susţine această dreaptă cerere a dobrogenilor, dar cînd emigrarea n'a avut loc din motive economice, e maĭ puţin probabil ca din alte cauze, ca de pildă lipsa de drepturĭ politice.

Autorul articoluluĭ despre care ne ocupăm ne pare prea pesimist cînd afirmă că cazul Dobrogeĭ e un caz unic în Europa şi că aceasta e cea maĭ vie dovadă despre incapacitatea noastră administrativă, sau că Dobrogea e privată pentru eternitate de drepturile politice.

În urma acesteĭ afirmaţiunĭ ar urma să credem că autorul articoluluĭ citat e cu totul strein de mişcarea favorabilă acordăreĭ drepturilor dobrogenilor, mişcare care în timpul din urmă a determinat ca acordarea acestor drepturĭ să nu maĭ fie de cît o cestiune de timp.

Credem maĭ mult în incoştienţa celuĭ ce a scris acel articol, de cît în intenţiunea de a exagera lucrurile.

În ambele cazurĭ însă e regretabil de a se preta cine-va la asemine neexactităţĭ.

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 29, 24 octombrie 1905: 2)

175

CERCUL "HORA"

Printre multe instituţiunĭ de folos populaţiuneĭ oraşuluĭ Tulcea, lipsea şi un cerc unde fie-care cetăţean, fără deosebire de ocupaţiune sau naţionalitate, să se poată bucura de o serie de distracţiunĭ plăcute şi în acelaşĭ timp instructive. Necesitatea aceasta a fost tradusă în fapt zilele trecute. În urma iniţiativeĭ maĭ multor doritorĭ de asemine distracţiĭ, convocîndu-se maĭ multe persoane dornice de acelaş lucru, s'au pus bazele unuĭ cerc, în ale căruĭ statute s'au prevăzut ca distracţiĭ jocurile inofensive, cu excepţia celor la noroc, organizarea de serate, balurĭ, escursiunĭ conferinţe, dizertaţiĭ ştiinţifice, literare, cum şi alcătuirea unuĭ cor dintre membriĭ societăţeĭ.

Ideia a prins şi numărul aderenţilor a crescut şi creşte mereu.

Iată acum cum s'a constituit şi comitetul de administraţie: I. Mateescu, dirigintele oficiuluĭ telegrafo-poştal, preşedinte; C. Crintea comerciant şi C. Demetriade, şeful contabil al prefectureĭ, vice-preşedinţĭ; S. Ganciu, taxator la vamă şi V. Prodanoff, comerciant, membriĭ; Al. Scarpet, grefierul tribunaluluĭ şi Kr. Donceff, comerciant, cenzorĭ; casier, I. Sculteti şi secretar Hugo Friedman, avocat.

Noul cerc a luat numirea de cercul "Hora" şi are ca preşedinte de onoare pe d. D. Hagi-Anton, prefectul judeţuluĭ şi ca membru de onoare pe d. D. I. Mateescu-Buzău, primarul Tulceĭ.

(*"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 33, 21 noiembrie 1905: 2)

www.ziuaconstanta.ro

ION BĂNESCU ŞI ORAŞUL CONSTANŢA

Hotărându-ne să ilustrăm acest număr cu portretul D-lui Ion Bănescu, Primarul oraşului Constanţa, am căutat mai mult un prilej să aducem în discuţiune starea Constanţei în trecut şi în prezent, cum şi progresele ce s'au realizat sub diferiţi primari, din punct de vedere estetic şi util.

Dar chiar dacă ne-am fi mărginit numai la activitatea persoanei d-lui Bănescu, n'am fi putut-o face, fără să zugrăvim o pagină însemnată a oraşului nostru, cu istoria căruia să confundă şi numele d-lui Bănescu, un român inimos şi luminat a cărui ţintă nu-i alta de cât să-l învrednicească Sfântul să-şi vază Constanţa înflorind ca o floare în glastră, îngrijind-o şi muncind pentru îndestularea ei cu apă bună, băutoare şi higienică, cu strade şi trotoare numeroase, cu canalizare şi iluminare suficientă, în fine cu tot ce se cere unei cetăţi moderne, demne de a adăposti între zidurile ei pe urmaşii divului Traian.

Fireşte, trebuia să vie în fruntea cetăţei o fire eminamente naţionalistă, în inima căreia vibrează cel mai cald şi mai sincer patriotism, care să-l doară sufletul pentru tot ce e al nostru, spre a ne învrednici Cerul şi pe noi să zicem: *în fine a început a se simţi viând românismul în Constanţa.*

Da, noi cunoaştem Constanţa şi sub altă faţă. Nu-i mai mult de cât un deceniu de atunci când am călcat pentru prima oară în Tomis-ul lui Ovidiu şi cercetând cu ochii împrejurimile statuei lui, trăgând cu urechea în dreapta şi'n stânga, am putut auzi cuvântându-se toate limbile, nu mai românească nu, în cât fără voe am exclamat trişti: vai, în care parte a Anatoliei ne găsim aci ? Într'adevăr aşa şi era. Marii proprietari şi comercianţi de cereale, manufactură, băcănie, reprezentanţii industrii, în fine întreaga mişcare a "agorei" era şi este străină, ca probă dăm o mie de lei premiu aceluia care ne va arăta chiar în prezent un băcan român în toată Constanţa.

Românismul era reprezentat printr-o infimă parte a funcţionarismului, căci şi aci, grecii în deosebi, se aciuaseră pentru totdeauna în diferitele administraţiuni.

Mai puteai vedea pe român în uniformă, în rândurile armatei şi atâta tot.

O aristocraţie română de baştină constanţiană n'a exista în locul de exiliu al lui Ovidiu şi în lipsa ei s'a format aristocraţia biocratică care s'a aliat în moravuri şi în toate cu societatea parvenită greco-levantină. Această aristocraţie de origină străină a inoculat în aristocraţia noastră biurocrată dispreţul de limba maternă şi de tot ce e românesc, şi astfel această din urmă a ajuns în curând să-şi uite limba strămoşească şi să se alieze prin sânge cu vrăjmaşii neamului nostru.

Românismul nu mai viază de cât în inimele micilor funcţionari cari s'au văzut sfidaţi cu dispreţ şi socotiţi dè o turmă de iloţi.

Această era starea spiritelor într'un trecut apropiat. În anul 1897, funcţionarii diferitelor administraţiuni, ca cei mai luminaţi dintre lumea ce populează Constanţa, fondează instituţiunea de cultură română "Ovidiu", care într'un scurt timp ajunge la o înflorire demnă de invidiat de către străini; dar invidia lor ia în curând o atitudine ostilă: ei voiau dispariţiunea acestei instituţiuni care venea să cimenteze patriotismul românilor şi *după lupte înverşunate, au isbutit prin ai noştri, cari s'au transformat în cozi de topoare, să doboare stejarul falnicei păduri: "Cercul literar Ovidiu".*

În marele funcţiuni ale statului şi ale judeţului, fiind aciuaţi pe atunci străini de neamul nostru, cum am spus, încep persecuţiunile neroniane în contra funcţionarilor lor subalterni cari lucraseră pentru înflorirea românismului.

Această din punct de vedere al stărei sufleteşti sociale, iar în ce priveşte progresul oraşului în mersul lui evolutiv, întâmpină un hop de neînvins, se întâmplă un fel de cutremur spăimântător care schimbă cursurile apelor, poziţiunea munţilor şi a dealurilor, pe suprafaţa pământului se desenează mii de crăpături, apa care ţîşneşte din pământ e pestilenţioasă, se îmbolnăvesc cetăţenii de tifos, primogeniţii de ambele sexe mor, în colo peste întreg oraşul e stăpân întunericul şi mocirlele stradelor ating apogeul, plus marea tinde să prăbuşească în partea nordică cetatea, fără ca edilii vremei să ia măsuri de apărare, deşi mijloacele băneşti le-au stat la îndemână.

Aşa se prezintă aspectul Constanţei în alegorie în trecutul apropiat.

Şi astfel când nici un cap numai gândea şi nici o inimă numai simţea românește la primăria oraşului nostru, vedem luând naştere monstruozităţi bizare ca abatorul compus din trei corpuri de clădiri zidit în centrul oraşului, sfidându-se opinia publică în interesele cetăţenilor, sleindu-se fondurile comunei numai şi numai să se lovească în interesele adversarilor politici.

Aceste trei corpuri de clădire lăsate în părăsire astăzi, după ce comuna a cheltuit aproape una sută mii lei, sunt martore celei mai condamnabile administraţii ce s'a văzut vreo dată.

Cu inima îndurerată trebue să o mărturisim în interesul adevărului, că moravurile noastre ajunseseră la o decădere complectă. Nu ţi se lua în seamă nici merit personal, nici că eşti o inteligenţă superioară şi că cu munca ta ai contribuit la înflorirea acestui neam.

Erai duşmănit, persecutat până în pânzele albe, în ţara ta.

www.ziuaconstanta.ro

Dar D-zeul părinţilor noştri cari ne-a mântuit de furia atâtor popoare barbare, ne-a scăpat şi de acest reu şi într'o bună zi ne-am învrednicit să vedem în fruntea acestei comuni un primar român neaoşi, fost revizor şcolar al acestui judeţ, fost director gimanziului local, fost advocat, ajuns popular în oraşul acesta prin verva lui oratorică, încălzind şi însufleţind mulţimea prin ideile şi simţimintele sale expuse cu măestrie în faţa auditoriului.

Acesta este Ion Bănescu. N'avem nevoe să-i facem biografia, de aceea nu ne-am interesat să ştim unde s'a născut, de câţi ani e, ce studii are. Nouă ni-i de ajuns să ştim că înainte de toate e român din cei cu tărie sufletească pentru ca să ne bizuim pe el şi să sperăm că va lecui toate rănile cauzate de cutremurul din trecut, şi va face că acest oraş să atingă culmea progresului visat de bunii români.

Voiţi dovezi ?

Să dăm în treacăt câteva: *instalaţiunea splendidă a băilor Mamaia, care poate fi privită ca o fală a Constanţei. Turnurile pavilioanelor şi al gărei pe limba acea de nisip ce se numeşte Mamaia, care cuprinde cea mai minunată plaje din lume, se înalţă ca în lumea bazmelor.*

Stradele în partea de sus a oraşului încep a-şi avea trotoarele lor şi cetăţenii nu pot de cât să binecuvinteze că au scăpat de marile noroae.

Tot pentru acea parte a oraşului s'a votat în budget de către actualul consiliu, fondurile necesare pentru construirea unui local de biserică care să deservească trebuinţele religioase ale populaţii din acea parte a oraşului.

Tot d-l Bănescu intervine pe lângă consiliu pentru subscripţia naţională de lei 500, spre a veni în ajutorul familiilor celor asasinaţi de bandiţii greci în Macedonia.

Tot pe urma activităţei sale vom avea apă potabilă în Constanţa şi câte alte îmbunătăţiri cari îi fac cinste.

Constănţenii nu s'au înşelat în persoana d-lui Ion Bănescu onorându-l cu voturile lor, căci figura această se prezintă cu destoinicie şi îşi îndeplineşte mandatul ce i s'a încredinţat cu toată conştinciositatea.

Activ şi de o energie rară, Bănescu poate fi cu drept cuvânt socotit unul din cei mai destinşi primari ce i-a avut Constanţa.

Petru VULCAN

(*"Ovidiu"*, V, nr. 9, noiembrie 1905: 121-123)

177

CESTIUNI DE EDILITATE

Sub acest titlu avem să grupăm toate cestiunile relative la administraţiunea comunală a oraşului Constanţa.

Vom face, între altele, istoricul şi analisa tuturor faimoaselor contracte iscălite cu duiumul de către primărie şi care ţintesc aşa zise lucrări pentru care neexistînd fonduri disponibile nu vor putea în cea mai mare parte să fie realizate vreo dată.

Vom arăta cu ce dispreţ al banului public se căpătuesc o sumă de oameni dintre cari unii absolut incapabili, numai şi numai spre a se putea risipi cât mai de grabă sumele importante adunate de administraţiunea trecută care, plănuind ameliorări de neapărată nevoe, îngrijise de mijloacele necesare pentru aducerea lor la îndeplinire.

Sarcina nu e tocmai uşoară din cauza modului trainic în care se lucrează acum la primăria oraşului nostru. Acest sistem nou de a ascunde tot ce se hotărăşte, pe cînd legea obligă acea administraţiune de a aduce la obştească cunoştinţă măsurile luate de consiliul comunal, este cea mai vie dovadă a lipsei de corectitudine atât a măsurilor luate cât şi a celor cari procedează în aşa mod.

Cu toate acestea ne vom da toate silinţele pentru a ridica vălul ce caută să fie aruncat asupra gestiunei banilor obştei, prevenind tot odată pe acei cari contribuesc a sărăci oraşul prin prodigalităţi de sute de mii lei, că'i facem răspunzători de risipa ce făptuesc şi că vom şti atunci când va veni ocasiunea să'i urmărim colectiv, făcându'i să plătească cât de scump nesocotinţa lor interesată şi criminală.

Trebue să se facă odată un exemplu, trebue să se adeverească pentru toată lumea aci, că banul public urmează să fie administrat cu cea mai mare scrupulositate, şi că orice abatere trage după sine o pedeapsă cât de grea.

www.ziuaconstanta.ro

Băile de mare la Mamaia

În numărul de faţă vom vorbi despre băile de mare de la Mamaia, subiect deja de multe ori discutat, dar care nu este epuisat, căci unele detalii nu sunt încă cunoscute de întreg publicul.

Instalaţiunea băilor de mare, la Mamaia, fiind de o covârşitoare însemnătate pentru oraşul Constanţa, este nevoe ca un examen amănunţit să fie făcut şi să se pună în adevărată lumină condiţiunile în care o asemenea lucrare a putut fi întreprinsă şi consecinţele ce pot decurge din îndepărtarea băilor de mare la aproximativ 9 kilometri de oraş.

Când actualul consiliu comunal a intrat în exerciţiul funcţiunilor sale la Ianuarie a.c., se afla la primărie un proect întocmit de unul dintre cei mai eminenţi tecniciani a ţărei, cunoscut şi în străinătate ca inginer fruntaş, d. A. Saligny.

Acest proect cerut d-lui Saligny de către d. Cr. Georgescu, primarul Constanţei, avea menirea de a da mijloacele potrivite pentru apărarea malurilor despre nordul oraşului, care precum se ştie surpându-se necontenit, provoacă mistuirea clădirilor ridicate în acele părţi.

Lucrarea datorită d-luĭ Saligny este o operă minunată, care odată realizată nu numai că va apăra de distrugere o sumă de proprietăţi învecinate cu marea, dar încă va permite înfiinţarea unui quartier nou de toată eleganţa şi a unui bulevard lung de peste 2 kilometri, care şerpuind dealungul mărei, va servi ca plimbare de atracţiune atât pentru orăşeni cât şi pentru vizitatorii vremelnici ai portului nostru.

Proectul d-lui Saligny, pe lângă aceste avantaje de o netăgăduită însemnătate, mai conţine şi o parte capitală; el resolva o problemă care era la ordinea zilei, aceea de a determina posiţiunea viitoarelor băi de mare ale oraşului.

Se ştie în adevăr că basinul din portul nostru, destinat la manipulaţiunile petroleului, se află în imediata vecinătate a viilor oraşuluĭ; a fost dar nevoe să se aşeze instalaţiunile şi rezervoriile indispensabile exportului petroleului în apropierea acestui basin şi deci al viilor, adică pe plaja care se întinde dealungul lor; aşa fiind, trebuia să se prevază că băile de mare ce erau tot pe acea plajă, vor trebui mutate de acolo.

Profitând de experienţa'i bine cunoscută, apoi de observaţiunile culese cu ocaziunea construirei portului de la Constanţa şi a celui mai mic de la Mangalia, d. Saligny a ajuns la conclusiunea, că cu ajutorul unui dig submersibil, aşezat în mare şi anume potrivit, se pot produce cu mică cheltuială şi în timp scurt potmoliri de nisipuri şi deci formaţiunea unei plaje artificiale, în ori şi ce parte după coasta dealungul căreia urmează să se facă apărările şi bulevardul proectate de d-sa.

Costul digului submersibil propus de d. Saligny este de maximum 30 mii lei.

Cu ajutorul acestui dig nisipurile purtate de curentele mărei pot fi oprite în loc, producând o plajă ce s'ar fi întins cu câteva sute de metri în mare.

Locul ales de d. Saligny pentru aşezarea digului proectat era cam în dreptul bisericei greceşti, aşa că s'ar fi putut obţine o plajă întinsă, în oraş, la câteva sute de metri numai de hotelul Carol, în imediata vecinătate a pieţei Independenţei nu mai era nevoe, băile de mare fiind la centru, ca municipalitatea să îngrijească de mijloacele de transport la băi; nici publicul nu mai era nevoi să cheltuiască şi să suporte îmbulzeala supărătoare în vagoane, înfierbântaţi de o căldură caniculară.

În fine, fapt important, nu era în legătură facerea plajei cele noi cu esecutarea întregului plan al d-lui Saligny, nu trebuia aşteptată esecutarea lucrărilor de apărare a malurilor, nici terminarea bulevardului pentru a se realiza noua instalaţiune de băi de mare; era hotărît şi se putea face în mod cu totul separat digul submersibil în condiţiunile de cost mai sus arătate, se putea face asemenea un drum de comunicaţiune dealungul coastei, care la extremitatea stradei Ceres nu este nici măcar tare ridicată, cu preţul de 15-20 mii lei. Aceste două lucrări erau singure deocamdată necesare.

În acest stadiu era cestiunea băilor de mare de la Constanţa, când actualul primar a intrat în funcţiune.

Nesocotind cu totul capitalul de muncă acumulat de predecesorul său, fără a consulta pe nimeni, fără a pune măcar cestiunea în deliberarea consiliului comunal, ca şi când primarul ar fi proprietarul averei comunale, dânsul a plămădit în deascunsul tuturor instalaţiunea băilor la Mamaia, şi nu a adus la cunoştinţa colegilor săi rezultatul uneltirilor sale, de cât, după ce înşelând pe miniştri lesne crezători, obţinuse de la unul darul nisipurilor mişcătoare[136] de la Mamaia iar de la altul construirea căii ferate menite a lega plaja de la Mamaia cu oraşul.

Abia e nevoe să detaliem inconvenientele staţiunei balneare inventate de actualul primar, toată lumea le ştie căci majoritatea le-a îndurat.

Chiar atunci când erau băile de mare la Vii[137], adică la 3 kilometri de oraş, era nesuferită, pentru locuitorii şi vizitatorii Constanţei, obligaţiunea pe călduri tropicale de a se îndesa în vagoane şi de a face o călătorie pentru a lua o bae, plictiseala şi înăduşala au sporit acum când băile sunt la aproape 9 kilometri depărtare iar durata minimală a drumului este de trei sferturi de oră, atât la dus cât şi la întors.

Dar nu e numai atât, localitatea de la Mamaia e sălbatică, fără un arbore, fără un adăpost, expusă la toate vânturile, care punînd în mişcare un nisip de o excesivă fineţe, te orbesc; plaja vestita plajă, are o pantă aşa slabă în cât nici la 100 metri depărtare de mal nu ai apă până la brâu; mergi un ceas pentru a ajunge să'ţi

www.ziuaconstanta.ro

poţi uda corpul, şi ce e mai periculos, ud şi cu pielea goală, clănţănind din dinţi, îţi trebue un ceas ca să te întorci la cabina în care te îmbraci; lipsind adâncimea de apă suficentă lipsesc talazurile, ale căror efect sănătos şi plăcut sunt atât de apreciate de amatorii de băi de mare; din cauza vecinatului lacurilor şi infiltraţiunilor de apă dulce pe toată coasta de la Mamaia marea nici nu e sărată, ai numai ilusiunea că ai luat bae de mare; în fine şi ca buchet, dealungul acestei plaje inospitaliere este o baltă mlăştinoasă care răspândeşte miasme infecte şi de la care se împrăştie în toată împrejurimea miriade de ţânţari, aşa că vara trecută s'au îmbolnăvit zeci de lucrători şi ingineri însărcinaţi cu aşezarea căei ferate, apoi a fost în oraş un număr considerabil şi ne mai pomenit de maladii, deşi timpul era excepţional de secetos, condiţiune igienică prin excelenţă la Constanţa, doctorii şi farmaciştii au lucrat ca în timpuri de epidemie.

Numai un duşman al oraşului putea să inventeze aşa ceva, mulţumită consilierilor comunali pe cari îi avem acelaşi duşman a putut să săvârşească opera nefastă cu însăşi banii comunei.

Cu banii contribuabililor din acest oraş s'a creat o staţiune balneară cât mai departe posibil de urbea noastră şi tot cu aceşti bani se parcelează terenuri prin împrejmuirea acelei staţiuni şi se formează loturi destinate la clădiri de case, vile, hoteluri, etc.

Aşa ceva nu s'a mai văzut nici într'o ţară din lume, nici nu'şi putea închipui cineva că s'ar fi putut realiza vreo dată chiar la noi.

Că este îndreptată măsura luată de primar în contra viitoarei desvoltări a Constanţei, lucrul este evident, dar consecinţa imediată a acestei măsuri este de a pune pe orăşeni în imposibilitate de a mai face băi de mare. E evident că de acum înainte pentru a lua o bae trebue să pierzi o dimineaţă sau o după amiază întreagă; dacă lucrul acesta nu este peste măsură supărător pentru sezonişti, cari n'au vreo ocupaţiune, nu poate sta la îndemâna locuitorilor de aci, oameni cu afaceri, să'şi părăsească interesele câte o jumătate de zi. Aşa dar Constănţenii, cu banii cărora s'au făcut instalaţiunile de la Mamaia sunt loviţi în toate felurile. Chiar lumea mai bună din ţatră, care se obişnuise să vină în toate verile câteva săptămâni aci, va ocoli Constanţa, care va pierde astfel o parte, nu cea mai puţin însemnată a veniturilor sale.

Acesta este pentru întregul an 1905 rezultatul activităţei positive a primarului şi a consiliului comunal; nici o altă lucrare nu a fost concepută nici intreprinsă de edilii noştri, cari cu toate acestea au găsit mijlocul ca în intervalul de câteva luni să mistue sute de mii de lei.

În articolele viitoare vom arăta cum au fost întrebuinţaţi aceşti bani.

(*"Cuvîntul"*, I, nr. 1, 18 decembrie 1905: 1-2) [138]

178

MÂNDRE AMINTIRI

În timpul administraţiunei d-lui Sc. Vârnav, s'au construit în judeţul nostru 58 localuri de şcoli, s'au instituit 45 comitete pentru construiri de biserici, dintre care 22 au început lucrările de construcţiune şi multe din ele au fost chiar sfinţite; s'au clădit 2 spitale comunale, 7 localuri de primării, 57 pichete pe graniţa dinspre Bulgaria şi s'au constituit 52 bănci populare.

Întreaga această operă, sfântă şi traincă, se datoreşte în cea mai mare parte, adică şcolile, bisericile şi primăriile, buneivoinţe a populaţiunei locale, de orice neam şi confesiune, care, în avântul şi generozitatea ei, nedându-se în lături de la nici un sacrificiu, a ştiut să fie la înălţimea activităţei şi sănătosului îndemn al fostului prefect.

Fără cel mai mic amestec din partea vreunui agent administrativ, convinşi de însemnătatea operei, locuitorii de aci au ştiut să împartă ei atât sarcina, cât şi conducerea tuturor acestor lucrări şi creaţiuni, aşa că costul lor, mărginindu-se numai la strictul necesar, n'a putut fi de cât o mică povară pentru fiecare în parte.

Pentru ca să se evite cea mai neînsemnată risipă de timp, muncă sau bani, întreaga campanie a lucrărilor fusese reglementată, precum urmează: Conducerea şi strângerea banilor era încredinţată unui comitet ales de obştie, recomandat şi întărit printr'un vot al consiliului comunal respectiv şi pentru o şi mai mare garanţie de situaţiunea fiecăruia dintre membrii aleşi, acele hotărâri trebuiau să obţină şi confirmarea prefecturei, după recomandaţia subprefecţilor locali. Aşa că atât consiliul comunal, cât şi subprefectura, deveneau moralmente răspunzători când s'ar fi strecurat în comitete persoane nedemne.

Gestiunea bănească era rânduită după următorul sistem:

Banii colectaţi erau treptat depuşi la percepţie, care elibera o recipisă asupra casei de depuneri, pe numele casierului comitetului. Această recipisă era înaintată prefecturei şi rămânea în păstrare la casa secre-

www.ziuaconstanta.ro

tarului consiliului judeţian.

Supravegherea şi executarea planurilor şi supraveghierea construcţiunei erau încredinţate în mod cu desăvârşire gratuit serviciului technic al judeţului, care dresa situaţii provizorii şi definitive şi recepţiona lucrările.

În baza situaţiunilor controlate şi vizate de inginerul şef al judeţului, se elibera drept mandat de plată un număr de recipise, care să acopere valoarea lucrărilor efectuate şi acestea se trimiteau casierului comitetului, care, fără să mânuiască bani, le andosa pe numele antreprenorului.

Faptul că amestecul aparatului administrativ în acest lucrări s'a mărginit la minimul absolut necesar, pe de o parte, a îndrumat pe oameni la muncă şi a făcut pe comitet, care avea toată răspunderea, să se interseze în deaproape de întreaga lucrare, iar pe de alta, s'a evitat astfel orice nemulţumire şi neînţelegere.

Toţi locuitorii săteni şi-au împlinit cu stricteţe obligaţiunile faţă de comitet, aşa că nu s'a întregistrat aproape nici o reclamaţiune.

Această operă atât de necesară, atât de utilă, măreaţă prin acţiunea ei civilizătoare trebuia relevată; dacă pe de o parte, omul care a întreprins'o rămâne în amintirea vie celor cari zilnic o au înaintea lor şi se bucură de roadele activităţei sale, pe de altă parte, este tot atât de drept ca să se facă puţin vrednici colaboratori, care au primit sarcina de a duce la bun sfârşit un complex de măsuri menite a ridica starea morală şi intelectuală a locuitorilor din acest judeţ.

În acest scop înfiinţăm rubrica de faţă, în care vom da treptat numele tuturor membrilor comitetelor diriguitoare a tot felul de lucrări ce au văzut lumina zilei.

Să servească ei de pildă generaţiunilor ce urmează, să le fie viaţa lungă şi încununată de belşug, căci munca lor dezinteresată şi de folos obştesc a însemnat un mare pas înainte, un progres pe cât de îmbucurător, tot pe atât de necesar.

Şcoala primară rurală de la Băltăgeşti

Şcoala primară rurală din satul Băltăgeşti, comuna Taşpunar, plasa Medgidia, a fost cea dintâiu şcoală făcută în anul 1902, după tipul nou întocmit de prefectura judeţului Constanţa.

Şcoala are o sală de clasă de 11 metri lungime, 6 metri şi jumătate lăţime şi 4 metri 20 centimetri înălţime la tavan; apoi patru încăperi pentru învăţător şi anume: o cancelarie, două odăi de culcare şi o bucătărie. Începută în luna August 1902 clădirea a fost terminată în luna Octombrie al aceluiaş an.

Construcţiunea a fost executată în regie şi a costat 3500 lei adunaţi de la locuitori cari au făcut gratuit transportul tuturor materialelor.

Comitetul care a îngrijit de ridicarea acestei şcoli şi care a luat sarcina să adune bani de la subscriptori era compus din : Gheorghe Vasile preşedinte, Iordan Dogaru casier, Stoian Chelbaşu secretar, Gheorghe Tăulea, Alexe Tăulea, Petre Dobrin, Lazăr Bărbieru şi Gheorghe I. Şerbănescu, membri.

Lucrarea după urma buneivoinţe obşteşti a mers cu mare repeziciune, aşa că în toamna anului 1903, şcolarii s'au putut muta în noul local, cel vechiu, închiriat, urmând a fi evacuat de oarece expirase contractul de chirie.

Drept mulţumire pentru pilda sănătoasă dată de locuitorii acestui sat, Gheorghe Vasile, preşedintele comitetului, a fost decorat cu medalia serviciul credincios de argint.

A luat parte activă la ridicarea şcoalei din Băltăgeşti harnica şi devotata învăţătoare dirigintă d-ra Iordana Donciu.

Primar al comunei Taşpunar era Ion Moţoiu, iar secretar al primăriei, notar pe acele vremuri, era Constantin Mănescu.

E de notat că cele 4 sate ale comunei Taşpunar au şcoli noui, una cea de la Chior-Cişme a fost făcută în 1899, iar celelalte de la Băltăgeşti, Taşpunar şi Saragea s'au clădit în anii 1902 şi 1903.

Meritosul primar Ion Moţoiu, drept răsplată a acestei bune rânduieli, a primit crucea de cavaler a Coroanei României.

Populaţiunea din satul Băltăgeşti împărţită pe neamuri se compunea din 387 români, 7 bulgari, 14 ţigani, şi 1 polon; în total 409 suflete.

Numărul elevilor în vârstă de şcoală era de 71.

(*"Cuvîntul"*, I, nr. 2, 25 decembrie 1905: 2-3)

www.ziuaconstanta.ro

1906

179

MEMORIUL DELEGAŢIUNEI JUDEŢENE LA PALAT

M.S. Regele găsindu-se suferind de o uşoară mişcare febrilă şi ast-fel în imposibilitatea de a primi personal delegaţiunile judeţelor Constanţa şi Tulcea cărora li se acordase o audienţă pentru ziua de 15 Ianuarie cor., delegaţiunea consiliului general al judeţului Constanţa, în numele populaţiunei ce reprezintă, a depus următorul memoriu pe care îl publicăm în toată întregimea lui:

Sire,

Delegaţiunea Consiliului general al judeţului Constanţa, în numele populaţiunei ce reprezintă, îşi îndeplineşte o datorie sfântă de a aduce la picioarele Tronului, în ajunul aniversărei celui al 40-lea an de glorioasă Domnie a Majestăţei Voastre, expansiunea simţimintelor sale de adânc respect, de nemărginită recunoştinţă şi de credinţă nestrămutată.

Este vie în mintea conjudeţenilor noştri amintirea zilelor de sărbătoare, în care Majestatea Voastră şi Augusta Familie a Majestăţii Voastre, cu prilejul călătoriei pe Dunăre, a bine-voit să se oprească şi să vie în atingere cu ei, la Ostrov, la Cernavoda şi Hârşova.

Mai vie încă în mintea constănţenilor e amintirea zilelor de sărbătoare de la mijlocul lunei Maiu 1905, când Majestatea Voastră, însoţită de Augusta Sa Familie, a bine voit a veni în mijlocul lor, putând astfel cunoaşte mai de aproape toată nesfârşita dragoste şi toată nebănuita credinţă ce-i leagă de Tron şi-i însufleţeşte pentru Majestatea Voastră şi pentru Dinastie.

Înalta bună-voinţă a Majestăţii Voastre le-a întărit şi mai mult sufletele, iar interesul ce Majestatea Voastră a dovedit că poartă provinciei Sale transdunărene le-a deşteptat cea mai înălţătoare nădejde pentru viitor.

În vizita ce, apoi, veneratul Preşedinte al Consiliului de Miniştri a făcut-o în Dobrogea în vara anului trecut, conjudeţenii noştri au văzut reînoirea aceloraşi bune-voitoare simţiminte faţă de ei.

Sire,

Majestatea Voastră poate privi cu mândrie în urmă,

Urarea făcută de Majestatea Voastră locuitorilor dobrogeni, prin proclamaţia din 14 Noembrie 1878 ca ziua reîncorporării Dobrogei la Patria-Mumă ***«să devie pentru această nouă parte a României începutul unui viitor de pace şi de înflorire, începutul bunului traiu şi al înfrăţirei între fiii aceleaşi ţări»,*** a devenit astăzi o realitate.

Sub înţeleapta Majestăţii Voastre Domnie, în cei 27 de ani împliniţi de cârmuire românească Dobrogea a desăvârşit mari progrese pe toate terenurile;

Populaţiunea ei s'a îndoit iar grupul etnic românesc e astăzi de patru ori mai numeros de cât era în momentul anexării;

- agricultura se face pe o întindere de teren de cinci ori mai mare ca în trecut, cu un randament mai spornic;
- comerţul, atât de neînsemnat atunci s'a înzecit astăzi;
- industria care nu exista a început să se nască şi să se înfiripeze;
- instrucţia s'a răspândit, mulţumită jertfelor făcute şi de Stat, dar mai cu seamă de locuitori, aşa în cât cu mândrie putem constata că proporţia ştiutorilor de carte e mai mare în Dobrogea de cât în restul ţărei;
- bunul traiu e neasemănat superior celui din trecut;

www.ziuaconstanta.ro

– iar înfrăţirea dintre locuitorii dobrogeni, asupra cărora Majestatea Voastră a chemat, în momentul anexării, bine-cuvântarea Cerului, putem zice că e un fapt îndpelinit: aceşti locuitori fără deosebire de religie şi de neam înfăţoşează toate înrudirile morale şi expresiunea aceleiaşi conştiinţe naţionale iubindu-şi de o potrivă Patria şi Suveranul.

În special judeţul Constanţa, prin aşezarea lui geografică, a fost mai în măsură de a desăvârşi aceste progrese, mai cu seamă în privinţa avântului luat de comerţ mulţumită marilor lucrări ale Podului de peste Dunăre şi ale Portului de la Constanţa, care au deschis ţărei întregi ieşire la Mare, ***«această nemărginită cale de apă unde se încrucişează nenumăratele drumuri ale mişcărei întregei lumi, care răspândesc bogăţiile asupra naţiunilor»***, cum se exprimă aşa de frumos Majestatea Voastră în discursul rostit la Cernaovoda în ziua de 14 Septembrie 1895, cu prilejul inaugurărei Podului de peste Dunăre.

Sire,

Progresele de până acum ne-au îndemnat să cugetăm la altele.

O cale ferată, care să lege cele două judeţe dobrogene între ele este o trebuinţă de multă vreme simţită. O asemenea cale de comunicaţie lesnicioasă ar avea o înrâurire hotărâtoare, asupra propăşirei din viitor a întregei provincii. Ea ar da avânt exploatărei pădurilor, viilor carierelor şi minelor din judeţul Tulcea ar urca valoarea proprietăţei fonciare din ambele judeţe, ar înlesni transportul cerealelor către portul Constanţa, sporind, prin aceasta chiar însemnătatea operaţiunilor acestui port, – fără a mai socoti rolul binefăcător ce noua cale ferată îl va avea din punct de vedere al unor mai strânse legături sociale şi de prietenie între locuitorii tulceni şi constănţeni.

Guvernul Majestăţiei Voastre a cugetat la facerea acestei căi ferate şi, lipsindu-i mijloacele băneşti pentru a putea desăvârşi lucrarea, a făcut apel şi la cele două judeţe dobrogene care – suntem fericiţi a putea aduce la cunoştinţa Majestăţii Voastre – s'au grăbit a aviza la mijloacele băneşti necesare, judeţul Constanţa în special impunându-şi jertfe mai mari pentru a putea vedea fiinţând cât mai neîntârziat visul acesta al întregei populaţiuni dobrogene.

O altă îmbunătăţire pe care populaţiunea dobrogeană o aşteaptă cu nerăbdare este să se pue ordine în *chesiunea* proprietăţei fonciare rurale. În cursul anului 1903 s'au declarat deposedaţi o sumă de mici plugari de loturile cumpărate de la Stat, unii pentru neplata regulată a ratelor preţului de vânzare, alţii pentru motive pe care legea nu le prevede. Nemulţumirile la care aceste deposedări sumare au dat loc sunt mari. Existau şi înainte vreme locuitori fără pământ în judeţul nostru; în urma deposedărilor, numărul lor s'a îndoit. Unii dintre aceştia au emigrat chiar în America alţii se găsesc într-o stare ce se cuvine să atragă în favoarea lor binevoitoarea îngrijire a Guvernului Majestăţii Voastre. O revenire asupra deposedărilor făcute şi grabnica reintegrare în drepturile lor, cel puţin a plugarilor deposedaţi pentru motive extra-legale, credem că ar fi o măsură dreaptă, care ar readuce liniştea în locul îngrijorărei ce a cuprins cu drept cuvânt pe plugari. De asemenea o nouă împroprietărire pe terenurile disponibile ale Statului ar fi o măsură patriotică şi înţeleaptă, care ar statornici şi lega de pământul provinciei trans-dunărene a Majestăţii Voastre un număr însemnat de familii româneşti şi ar seca izvorul atâtor neînţelegeri şi contestaţii, provenite mai ales din împrejurarea că unele din acele proprietăţi ale Statului se găsesc, în formă de parcele, împrăştiate prin proprietăţile particularilor.

Legea din 1882 pentru regularea proprietăţei imobiliare rurale din Dobrogea, prescrie, între altele şi împădurirea unei porţiuni de pământ în fiecare comună, ceea ce a fost o măsură bună şi prevăzătoare. Aproape nimic însă nu s'a făcut în această direcţie, cu toate că împădurirea ar fi adus mult bine condiţiunilor climaterice, celor de salubritate şi plugăriei. Terenurile rezervate pentru împăduriri au fost arendate particularilor şi din această arendare s'a obţinut aproape două milioane. E o dorinţă generală şi o aşteptare îndreptăţită ca lucrările de împădurire să fie activate,

Sire,

O ultimă dorinţă mai exprimă respectos prin noi, concetăţenii noştri: aceea de a fi egalaţi în drepturi cu cetăţenii Patriei-Mume.

Dacă la anexarea provinciei vor fi fost consideraţiuni, poate chiar puternice, de a se creia acestor credincioşi supuşi ai Majestăţii Voastre o situaţiune legală excepţională, astăzi acele consideraţiuni nu mai există. Generaţii noui s'au ridicat în cursul acestor din urmă 27 de ani, totul s'a schimbat şi s'a prefăcut în provincia din dreapta Dunărei a Majestăţiei Voastre, viaţa socială s'a aşezat pe baze statornice, instrucţia s'a răspândit, limba ţărei a fost învăţată de către marea majoritate a locuitorilor de altă origină, şi mai presus de toate simţământul dragostei de Ţară, al respectului de Lege, al iubirei şi credinţei către Suveran au pătruns adânc în straturile populaţiunei dobrogene. Regimul excepţional de aci înainte nu numai că n'ar mai corespunde unei necesităţi de Stat, dar el ar fi pe viitor o piedică la propăşirea normală a provinciei şi la desăvârşita asimilare a populaţiunei sale.

Ar fi cea mai mare sărbătoare pentru această bună şi vrednică populaţie ziua de la care ar începe egala sa îndreptăţire în faţa tuturor legilor Ţărei şi Majestatea Voastră poate ii încredinţată că locuitorii

www.ziuaconstanta.ro

dobrogeni n'ar întrebuința drepturile ce li s'ar recunoaşte decât pentru binele comun şi pentru înălțarea scumpei noastre Patrii, cu chipul acesta şi mai mult unită sufletește, de la Munte până la Mare.

Sire,

Delegațiunea Consiliului general al județului Constanța, roagă pe Cel-A-Tot-Puternic să dăruiască Majestății Voastre, Majestății Sale Reginei şi întregei Familii Regale sănătate şi ani mulți pentru a putea duce tot mai departe opera de renaştere a Țării, aşa cum până acum a fost îndrumată sub înțeleaptă conducere a Majestății Voastre, legând astfel, an de an tot mai mult şi tot mai strâns, soarta Neamului de glorioasa Majestății Voastre Dinastie.

(ss) Luca OANCEA, Ioan N. ROMAN, Dimitrie BUTĂRESCU, Abdul Hamid I. OSMAN

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr.17, 27 ianuarie 1906: 2)

180

DIN CULISELE COHORTEI

– Relațiuni şi destăinuiri interesante –

Abia instituită asociația colectivistă în vizuina din str. Decebal, şi imediat s'a dovedit că toată această înjghebare n'are absolut nicî o valoare.

Noî am bănuit-o şi acum bănuiala noastră se confirmă.

În adevăr, sîntem astă-zî în măsură a şti în mod pozitiv că în gruparea despre care vorbim s'au iscat neînțelegerî şi cunoaştem chiar şi causele acelor neînțelegerî.

Prima surescitare a spiritelor a fost provocată de alegerea d-luî Luca Ionescu, ca preşedinte de onoare al clubuluî. Alegerea aceasta impusă oare-cum de împrejurărî, a lovit pînă în cel maî mare grad susceptibilitatea d-lor Comşa, Ciupercă şi Seb. Theodorescu, cari precum să ştie numaî cuvinte de mulțumirî n'aŭ pentru fostul prefect colectivist.

E ştiut de toată lumea şi socotim inutil să maî spunem că dacă d-niî Comşa şi Ciupercă au fost exoflisiți de la primărie, o datoresc d-luî Luca Ionescu. Asemine e ştiut cum fostul prefect avea pe timpul primariatuluî d-luî Comşa, şi misiunea de guvernantă a acestuia şi a ajutoruluî său, carî nu dădeau pe la primărie cu zilele ci-şî căutau binişor numaî trebuşoarele lor particulare, încasînd pe gratis, lefuşoarele. Maî e ştiut şi incidentul comic care a avut loc între d. Luca Ionescu şi d. Ciupercă şi la care a asistat un public numeros, ca la orî-ce reprezentație cu foc bengal:

Într'una din zile d. Ciupercă plecînd de la tribunal cu servieta la subsuoară, pe cînd voia să se urce în trăsura primărieî pentru a se duce în oraş, d. Luca Ionescu, care de sus observa prin geamul deschis operația, strigă în momentul cînd trăsura trebuia să se pue în mişcare:

– Jos! jos de acolo din trăsura primărieî! Ea nu-î pentru plimbările voastre ...

Toată ziulica pe sala tribunaluluî şi la primărie lucrează secretarul! Ați stricat şi telefonul primărieî numaî ca să nu vă pot controla. Par'că nu vă văd eu toată ziua pe sala tribunaluluî!

D. George Şerban Ciupercă, a rămas paf, cu pălărioara în mînă, şi în cele din urmă, în hazul general, şî-a luat tălpăşița.

Incidentele de natura celuî de maî sus s'au întîmplat multe. Toate au înveninat pe kinderiî despre cari vorbim, şi cînd maî tîrziu guvernanta le-a luat şi caşcavalul din mînă, e natural ca dînşiî numaî cuvinte de mulțumirî şi maî ales sentimente de dragoste pentru d. Luca Ionescu, să nu aibă.

Iată decî douî nemulțumiți la care dacă maî adăugăm şi pe d. Sebastian Theodorescu, ale căruî pățaniî cu d. Luca Ionescu le ştie toată lumea, avem într'un grup de cincî, deja treî nemulțumiți.

*

A doua cauză a nemulțumirilor e prezența cizmaruluî Nicolau, în comitetul activ al "partiduluî " (!). Or e ştiut că folosindu-se de acest cizmar, d. Luca Ionescu, a aplicat cea zdravănă palmă liberalilor de pe atuncî, numind pe d. Nicolau acum 2 anî în demnitatea de preşedinte al comisiuneî interimare, atuncî cînd pentru această demnitate eraŭ atîția şi atîția aspiranți – de – maî subțirî .....

Cizmarul, care e liberal şi el, din moşî strămoşî, s'a înfipt în "partid" şi acum caută să stea umăr la umăr cu d-niî Nicolescu, Comşa, Ciupercă, etc., lucru care numaî plăcere nu le face acestora din urmă.

*

www.ziuaconstanta.ro

Ceia ce nemulţumeşte însă în cel maĭ mare grad cohorta colectivistă, e totală lipsă de atenţiune de care se bucură "partidul" din partea cetăţenilor, lipsă de atenţiune dăunătoare prin aceia că fondurile s'au sleit deja şi n'are cine să le maĭ alimenteze. În adevăr, toţĭ ceĭ carĭ la început au fost ademeniţi de făgăduelile şi laudele "şefilor" s'au convins în urmă că scopul înfiinţăreĭ clubuluĭ nu e altul de cît goana după gheşeftuială. Ceia ce au făcut pe cînd erau la putere, caută acum să reproducă în miniatură.

Că e bine că uniĭ cetăţenĭ au prins de veste din timp, e necontestat; dar nu putem zice că această atitudine poate aduce mulţumirĭ şi celor din vizuinea din str. Decebal, carĭ îşĭ văd opera distrusă înainte de a fi născut.

*

Cronicarĭ imparţialĭ, scriind aceste rînduri n'am făcut de cît să redăm în adevărata lumină faptele ce se petrec sub şandramaua colectivistă. Desfidem să fim dezminţiţi chiar prin *"Dobrogea Liberală"* care predică încă de la apariţia eĭ un program de activitate zămislit în mintea copiluluĭ al căruĭ nume e în fruntea gazeteĭ, dar care a rămas doar o iluzie deşeartă cu care se hrăneşte acest minor.

Iată fapte concrete, după carĭ dacă am deduce ce va urma în viitor, vom vedea că peste puţin vom fi martorĭ unuĭ spectacol trist şi urîcios, care va compromite pentru tot-d'a-una prima înjghebare "politică" făcută la Tulcea în numele unuĭ partid şi în vederea unuĭ scop!

Dacă zizania a început de pe acum, ne putem lesne închipui ce va urma în viitor ....

(*"Gazeta Tulceĭ"*, I, nr. 41, 12 februarie 1906: 1-2)

181

PE DRUMUL CELUI DE AL 6-LEA AN

Cu numărul acesta păşim în anul al VI-lea, al apariţiunei lui *"Ovidiu"*.

Cinci ani încheiaţi de muncă cinstită şi rodnică, cinci ani consacraţi pentru înflorirea românismului dincoa de Dunăre, în scurgerea.vremei înseamnă pentru noi un titlu care ni-i scump, cu atât mai mult, cu cât în lupta ce am dus-o şi o vom duce, mijloacele şi materialul le-am găsit în noi înşi-ne.

Onor, cetitorii noştri au avut prilegiul să constate adese ori, că aceste mijloace le am găsit în entusiasmul nostru, în credinţa ce o nutrim asupra vitalităţii neamului românesc şi în idealul mărirei lui, şi când cineva e stăpânit de aceste virtuţi, apoi nici materialul – sau capitalul sufletesc nu i lipseşte.

Numai ast-fel se explică durata noastră pe arena publicisticei în Dobrogea.

Unele Ziare de la noi în deosebi, ce apar şi dispar după împrejurări, au ajuns un pericol social în tocmai ca acele mâncări preparate cu ciuperci otrăvitoare, pe cari gustându-le familii întregi cad victime.

În adevăr aceste ziare – sau mai nimerit zise pamflete, cari nu cruţă nici sanctuarul familii, nici cele mai sfinte simţiminte, nu pot trăi de cât sau subvenţionate sau prin mijlocul şantajelor.

E bine, îndată ce apar nişte asemenea pamflete, emisari puşi în serviciul lor, dau iureş vandalic prin paşnica populaţiune şi prin presiuni şi ameninţări forţează pungile bieţilor oameni să se aboneze când gazeta e în opoziţie, iar când e la putere... primeşte fie-care gazeta de voe.

Iar noi, noi cari ne ocupăm de hrana sufletească a poporului, nu mumai că nu putem să ne oferim prisosul nostru sufletesc celor ce ni sunt dragi, dar încă nu de mult am fost persecutaţi de moarte de cei ce erau puşi să ne cărmuiască, ca şi cum *"Ovidiu"* le ar fi întunecat strălucirea efemeră a fastului lor ridicol.

Da, Onoraţi cetitori, aşa e în Dobrogea ! S'au găsit oameni, în vinele cărora nu credem să curgă nici 5 grame sânge românesc, cari, să ne pue în sarcină cea mai grozavă crimă, pentru faptul că ne ocupăm cu literatura, şi facem să continue apariţiunea lui *"Ovidiu"*, şi neputându-ne găsi alt cusur în îndeplinirea datoriei ce ne incumbă serviciul, ne au retrogradat, apoi în cursul exerciţiului viitor ne au dat pe seamă 2 servicii cari cu greu le ar fi putut îndeplini 2 inşi, dar văzând că nici cu chipul acesta nu 'şi pot satisface răsbunarea micului lor suflet, ne au suprimat postul prin budjet la 1 Aprilie 1904, pentru a'l reînfiinţa sub alt nume după plecarea noastră din sînul autorităţei respective.

Da, chiar sub-semnatul, fondatorul – Director al lui *"Ovidiu"* am avut a suferi asemenea mizerii din partea fostului meu şef, Prefect pe atunci, numele nu importă, căruia nu i a fost de ajuns atât, ci crezându-se duşmănit de acela căruia i detese cu toporul la cap pe la spate, şi văzând că tot mai trăeşte, îşi puse toate forţele de care dispunea în joc să mă distrugă cerând amicului meu Vlădescu–Olt, fostul Administrator al Domeniilor Statului din Dobrogea, destituirea mea din mica funcţiune ce ocupam, şi unde credeam că voiu fi la adăpostul urgiei nepreţuitului meu persecutor.

www.ziuaconstanta.ro

Toate aceste pentru că se temea grozav de lumină pe care o bănuia că poate ţîşni ori când din vârful penei mele...

Să ne oprim un moment iubite cetitor şi să reflectăm.

Fiind-că existenţa lui *"Ovidiu"* e strâns legată de umila mea persoană, gândindu-mă la aceşiti 5 ani de muncă prin cari am străbătut, fără să fiu subvenţionat de nicăiri şi fără să forţez cu baioneta pe Onor. cetitorii mei să se aboneze, cum o fac unele ziare din urbea noastră, am fost nevoit să mă destăinuesc şi să arăt că pentru ideal, acel ce a avut nenorocirea să fie scriitor în Dobrogea, a trebuit să fie isbit în existenţă el şi copii sei în care şi-a pus speranţa de a putea odată să scape ţara asta de cei mişei vânduţi vrăjmaşilor neamului nostru – cari ştiu bine, şi întrevăd că va veni în curând ziua cea de apoi, ziua acelui proces monstru, când judecătorul suprem ne va judeca faptele cetind rechizitorul fulgerător, maestru intocmit de către însuşi geniul acestui neam.

În epoca lor de declin, aceşti oameni, forţaţi de cerinţele multiple ale unei vieţi deochiate prin exageraţiuni nebune, ajung răi cu semeni lor, formează coaliţii, se înconjoară de creaturi netrebnice şi provoacă perturbări sociale, pentru ca la un moment dat să se repeadă ca ursul bătrân înflămânzit, să sfâşie prada, pentru ca în epoca iernei, care în limbajul politic echivalează cu opoziţia, să poată trăi din grăsimea sa lingându-se pe bot.

Şi când asemenea oameni se mişcă şi fără vrajbă între membri ai aceleiaşi societăţi, zic că fac politică. Vorbesc în numele unei naţiuni, oftează, şi pentru ori-ce împrejurări solemne păstrează un stoc de lacrimi nesărate şi... plâng... cu lăcrimi de crocodil în faţa auditorului.

D-zeule, dar mulţi nemernici mai îngădui tu pe acest pământ!

Constaţi faptele prin unii din noi cari am fost trecuţi prin furcile caudine şi nu trăzneşti de cât la timp.

Şi totuşi, sperăm, şi suntem convinşi că din povestea noastră adevărată, cetitori noştri, în special cei din Dobrogea, vor învăţa să dispreţuiască falşsitatea în artă ca şi în politică. Vor învăţa să dispreţuiască panfletele cari nu contribuie de cât la minarea sufletului lor, prin aceea că ele atentează la bunele lor moravuri, la idealul cel hrăneau pentru acei de un sânge cu ei – căci prin politica ce se urzeşte în provincie învaţă tineretul să-şi duşmănească fratele care în lumea politică e poreclit *liberal* sau *conservator*.

Nu, noi vom zice şi unii şi alţi sunt fraţii noştri şi-i iubim. Acei puşi în fruntea vieţei publice cari caută să vă inspire ură contra adversarilor lor, nu sunt români, sunt streini de neamul nostru şi prin urmare le strigaţi: *în lături venetici !* Ei nu umblă de cât după poziţii şi a-şi asigura pe nemuncite bani cu sutele de mii.

Şi când ast-fel stau lucrurile, oare nu sunteţi de aceeaşi părere ca şi noi, că avem dreptul să trăim pentru voi luminându-vă minţile şi încălzindu-vă inimile prin puterea ce emană din însăşi inima poporului românesc.

Oare nu este drept, ca trebue că rămânem sentinele credincioase la postul nostru şi să punem stavila între voi şi reul ce ameninţă curaţia moravurilor voastre, dragostea dintre voi şi armonia ?

Da, încredinţaţi că glasul nostru a pătruns în inimile voastre, şi convinşi de iubirea voastră ce ne o nutriţi, păşim în anul al 6-lea cu speranţa în suflet că victoria a neamului românesc va fi, şi nu a fanarioţilor cari şi-au trecut traiul şi au mâncat malaiul.

Petru VULCAN

(*"Ovidiu"*, VI, nr. 1, martie 1906: 1-2)

182

GRANDIOASA MANIFESTAŢIE

Făcută d-lui Bănescu

Primarul Constanţei de către funcţionarii şi meseriaşii din Cosntanţa

Cu tot iureşul pornit de personalul administrativ şi redactorial al *"Cuvântului"* prin tot oraşul de a răspândi diferite ştiri tendenţioase şi a înduce pe cetăţeni în eroare asupra venirei primarului Ion Bănescu de la Bucureşti în seara de Duminica trecută: cu toate ştirile falşe publicate de sus zisul ziar în chestia vânzărei locurilor de case la românii din Constanţa; cu toate svărcolirile Vârnavilor, Frangopolilor, Dracopolilor şi Cleanţilor, românii din Constanţa le'au desminţit minciunile prin presenţa lor pe peronul gării, unde au făcut o manifestaţie grandioasă aceluia care s'a devotat binelui obştesc şi ideei celei mai sublime de a româniza Constanţa din rădăcini iar nu numai la suprafaţă.

www.ziuaconstanta.ro

Numai cine a fost la gară, a putut să-şi facă idee de puterea elementului românesc din Constanţa în contra căruia dorohoianul Vârnav s'a pus de a curmezişul să'l îngenunche.

Dar trebuie să o ştie că nu va putea!

Peronul gării era înţesat de lume alcătuită din funcţionari şi meseriaşi. Îndată ce trenul s'a oprit în gară, muzica Reg.34 sub conducerea d-nului Cutrupi, Şeful ei, intonează un marş. Primarul dându-se jos e îmbrăţişat de mai mulţi amici între cari remarcăm pe d-nii avocaţi Tătaru, Mormoceanu, Dr. Tălăşescu, Tănăsescu, directorul Şcoalei de băeţi No.1; P. Costacea, Revizor şcolar; Constantinescu, profesor, Consilierii comunali etc.

Pe peronul gării, în dreptul unui vagon, d. P. Vulcan în numele tuturor funcţionarilor, îl întâmpină cu următoarele cuvinte:

Domnule Primar,

Nici odată o bucurie mai mare nu năvălise în sufletul românilor din Constanţa ca în momentul când ziarele au adus ştirea victoriei cu care v'aţi încununat cea mai măreaţă operă care va forma piedestalul de granit al monumentului ce v'am clădit în inimi şi pe care nimic nu-l va putea clinti.

Şi nu ne îndoim un moment d-le Primar, că dragostea şi recunoştinţa românilor din Constanţa să n'aibă destulă putere ca într'o zi contopind monumentele ideale din inimile lor, să toarne unul real într'una din pieţele Constanţei primarului I. Bănescu, care să vorbească viitorimei că aşa ştie să răsplătească poporul român pe fii sei de valoarea care s'au luptat pentru îmbunătăţirea lor economică.

Chiar de pe acum putem schimba titlul apocaliptic al poeziei coşbuciene "Noi vrem pământ" în "Avem pământ"!

Da, avem pământ vom striga în gura mare, mulţumită vredniciei şi sărguinţei primarului I. Bănescu al cărui nume va rămâne nemuritor cât timp va dura românismul în Constanţa, şi va fi bine cuvântat de noi, copiii şi strănepoţii noştri, pentrucă a isbutit să ne deie pământ unde să putem bate şi noi un ţăruş ca la nevoie să nu ne asvârle în largul lumei orice vânt stărnit din pustiu.

În acest pământ cea mai mare parte dintre noi avem scumpii noştri morţi, de aceea ni-i drag să ne legăm speranţele şi aspiraţiunile noastre româneşti de el.

Iar d-v., d-le Primar, care v'aţi devotat binelui obştesc priviţi în mulţimea adunată aci să vă întâmpine un semn al iubirei şi recunoştinţei ce v'aţi câştigat, isbânzi ce nu se pot câştiga în resboiul social de cât de cei buni la inimă şi mari la suflet.

Aceste 2 atribute ale poporului sunt cea mai mare răsplată ce se poate da oamenilor de talia d-v.

Să trăiţi d-le Primar!

Urale frenetice spintecă văzduhul, muzica contribue la însufleţirea mulţimei care luând în mijlocul ei pe Primar se îndreaptă la Primărie, iar de aici 'l conduce acasă unde în faţa locuinţei ţine o a doua cuvântare din partea meseriaşilor, d. Filip, care zice între altele:

D-le Primar, noi nu suntem politicieni, dar vă iubim şi vă vom iubi întot-d'auna ca pe un părinte care se îngrijeşte de copiii sei. Să dea D-zeu ca fericirea şi mulţumirea ce o simţim să se reverse asupra copiilor d-v. care să vă semene în tocmai cea ce nu ne îndoim pentrucă din stejar – stejar răsare etc.

D-l Bănescu a respuns la ambele discursuri prin cuvinte cu care a electrizat mulţimea.

D-sa a adăogat că toată isbânda se datoreşte cetăţenilor care au indicat calea şi modul de a lucra atât al Primarului cât şi al Consilierilor comunali.

Dânsul a încheiat: *"să trăiţi şi să vă stăpâniţi locurile în cari veţi fi puşi în curând în posesie".*

Urale frenetice acopăr ultimile cuvinte ale primarului, cari însufleţesc mulţimea şi o face să pronunţe anateme asupra aceluia care a venit din depărtări să-i sape în casă la ei, să le insufle descurajare prin'trun pamflet şi pentru ce? pentrucă adversarul său politic a dovedit destoinicie, dragoste de neam şi e diametral opus cu sentimentele sale antinaţionale, cu tendinţele sale cosmopolite de a dispreţui limbă şi datini româneşti şi de a suprapune lor pe cele greceşti sau franţuzeşti.

Iată în ce mod se comenta articolul "O ştire falşă" din *"Cuvântul": "Vârnav se aseamănă unei scorpii pe care o loveşti mortal, dar ne isbutind să îi sdrobeşti cu totul capul, se mai întoarce pentru ultima oară să te muşte, atunci când reptila simte că e pe punctul de a trece în neant".*

Aceste reflexii dovedesc starea psihologică a atmosferei ce şi'a creat-o Vogoride-Vârnav la noi.

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 24, 18 martie 1906: 2)

www.ziuaconstanta.ro

183

1866 - 1906 ŞI DOBROGENII

Neam, al pământuluĭ ce pe timpuri îndepărtate a fost locul de desperare şi plângere a lui Ovidiu;

Neam, pe ale căruĭ plaiurĭ se odihnesc cu fală monumentele străbunilor tăĭ, simbolul vigurosuluĭ stejar al vieţeĭ latine în Orient;

Neam peste al căruĭ cap aŭ trecut timpuri aspre;

Fericeşte-te că azĭ, Înţeleptul, Marele Căpitan, Suveranul nostru, Carol I Regele Românieĭ, sărbătoreşte 40 anĭ de domnie glorioasă.

Prinos de entusiastă admiraţiune s'aducem Celuĭ ce în Înaltele Luĭ aspiraţiunĭ, simbolizează imaginea putereĭ şi majestăţeĭ poporuluĭ român; Leuluĭ care, sfărâmând lanţul robieĭ, a readus copilul înstrăinat la sînul Mameĭ scumpe;

Prinos de profundă recunoştinţă, s'aducem întregul neam dobrogean, Aceluĭ ce în timpul celor 28 anĭ de la reîncorporare la Patria mumă, o clipă n'a perdut din ochĭ mersul sigur al desvoltăreĭ noastre, asigurându-ne pentru tot-d'a-una viitorul.

Şi să implorăm pe a Tot-Puternicul să ne păstreze încă mulţĭ anĭ pe Marele, Înţeleptul şi viteazul nostru Suveran şi Augusta Sa Soţie, pentru ca sub părinteasca-Le veghere, fericirea şi propăşirea românismuluĭ s'atingă culmea aspiraţiunilor Sale.

Doina

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 31, 10 mai 1906: 2)

184

ÎNTÂIUL CUVÂNT

Ademeniţi şi înviorați de cuvinte vibrătoare de adevărată simţire românească, ne-am strâns la olaltă o mână de oameni, ca să luptăm pentru cei de un neam cu noi şi să propovăduim printre ei, cuvântul de deşteptare şi întărire naţională; ne-am strâns acei cari ştim că în vălmăşagul şi în larma-asurzitoare a vieţei, în lupta aceasta de toată ziua, pe care toţi o purtăm, trebue să ne ostenim a privi şi de-asupra intereselor imediate şi mici ale fiecărora; ne-am strâns acei cari ştim că pe lângă datoriile noastre proprii, avem o datorie mai mare, mai înaltă şi mai sfântă de îndeplinit: datoria către neam şi ţară.

Cu glas rugător chemăm pe toţi acei cari cunosc nevoile şi păsurile poporului nostru obijduit, pe toţi cari l-au auzit văităndu-se şi l-au înţeles, pe toţi cari l-au văzut svârcolindu-se ca un şarpe şi s'au cutremurat, să se alăture de noi, să se înfrăţească cu noi, să pună mâinile la roată pentru a îndrepta carul pe drumul ce duce la adevărata izbândă, care stă înaintea ochilor minţii noastre: luminarea şi înălţarea sufletească a celor cinci milioane de robi ai foamei şi ai întunericului.

Ştiut ne este mai dinainte, că în drumul noastru ne va fi dat să întâlnim multă nepăsare şi rea voinţă şi să auzim şi mai multe critici, unele mai duşmănoase de cât altele. Peste ele vom trece noi, cari întrezărim în ceaţa viitorului zorile unei sorţi mai drepte şi mai bune, fără să perdem din avântul, din zelul şi nădejdea noastră.

Ne vom sili noi cei adunaţi la un loc aci şi cei care vor înţelege gândul nostru înalt şi simţirea noastră călduroasă, să spunem cuvinte eşite din inimi şi să arătăm în lumină cât mai vie şi subt acea formă care intră în cadrul discuţiunilor obiective, starea în care zace populaţia nevoiaşe a satelor noastre.

Acestei populaţii vom căuta să-i dăm hrană bună: nu-i vom da nici spumă care o amăgeşte şi nu ţine de saţ, şi nici nisip greu de mistuit.

Zgomot nu vom face: pacinici şi pe'ndelete, dar cu convingere şi căldură, ne vom croi drumul noastru, făcându-l pentru cei ce vor veni în urma noastră, din îngust şi spinos cum îl găsim noi, bătătorit şi larg.

Cititorului nu-i vom cere de cât osteneală, fără de care cu greu vom înainta.

Şi, iarăşi, chemăm cu drag pe toţi cei cari ne înţeleg pe noi şi înţeleg şi iubesc poporul acesta de mucenici, să vie să-l ridice din obida şi întunericul în care zace de două mii de ani, la viaţa omenească la care are dreptul şi el supt soare; să vie să-l servească cu adevărat, sincer şi înălţător sentiment de jertfă.

(*"Răvaşul nostru"*, I, nr. 15 iulie 1906: 1-2) [139]

www.ziuaconstanta.ro

185

SĂ FIM ÎNCREZĂTORI ŞI MÂNDRI !

Sunt ani şi ani, e atât amar de vreme de când ca un vânt sec şi pustiitor, domneşte în ţara asta, ca unic stăpân peste suflete şi cugete, curentul criticilor, tirania scornitorilor de păcate, dibuitorilor de rele şi de imperfecţiuni, pe care toate, s'au găsit iscusiţi să nu ni le găsească de cât nouă, poporului nostru românesc şi în înjghebarea şi atmosfera noastră socială.

Succesul lor – căci succes au avut şi încă covârşitor, – îl cunoaştem cu toţii, căci cu toţii, destul de dureros îl resimţim.

Rezultatele, de asemeni în deobşte cunoscute, şi-au desvoltat acţiunea lor nefastă şi distrugătoare, până într'atâta, că numai este suflet românesc în care simţimântul mândriei de a fi român să nu fi fost jignit şi adânc slăbit şi numai este conştiinţă românească, pentru care aceste rezultate să nu fi ajuns a fi intolerabile, şi în care nevoea de a le pune odată stavilă şi a le stăpâni din rădăcini, să nu fie din ce în ce mai viu simţită.

Sunt 30--40 de ani şi mai bine, de când unul şi acelaşi refren al aceluiaşi cântec ursuz şi întristător ni să cântă zilnic, pe toate tonurile: *"noi românii suntem încă sălbatici, nevolnici, primitivi, incorigibili, imperfectibili, nemernici şi de nimica buni. Suntem de toate, – aşa ni se pare, dar, în realitate, de nimic."*

Şi ast-fel şi iar ast-fel... dar până când !?!

Până când această nesocotită şi nemeritată hulă de noi înşi-ne, pe care ne-o facem singuri !?! Până când dispreţul de noi înşine ne va stinge şi îngheţa în suflete ori-ce semeţie ori-ce aspiraţie, ori-ce avânt ?!! Până când !?!

Dispreţul de noi înşi-ne şi de ale noastre, nesiguranţa, timiditatea, neîncrederea şi o sfială laşă şi prostească, iată ce ne-au răsădit şi ne-au împlântat în adâncul inimilor noastre româneşti, aceşti propăvăduitori sinistri, aceste cucuvele cobitoare de pieire, de decădere şi sfârşeală, a cărora origină e destul de transparentă. Iar noi am căzut într'o nepăsare letargică, învecinată cu moartea.

Şi n'am mai trăit de cât cu un singur gând, cu o singură grijă şi o teamă: *"Ce va zice Europa ? Cum ne va judeca, Europa ? Nu cumva ne-o ţine drept sălbatici încă, Europa !?"*

Prididiti, prigoniţi de această înfricoşare, am ajuns aproape să nu ne mai mişcăm; ne drămuim fie-ce gest, ori-ce mişcare, ori-cât de cumpănită şi imperceptibilă; abia de mai respirăm pe furiş. De-am putea însă, chiar răsuflarea ne-am înăbuşi-o în gâtlej, am înghiţi-o, cum înghiţim atâtea şi atâtea !

Fireşte, ne vede, ne observă, ne judecă... Europa !!

Fireşte, nu e puţin lucru, nu e de glumit ! Dar din prea multă cuminţenie, – mi-e tare frică – să nu fi dat în prosteală. Ca şi cum noi, tot poporul nostru românesc, n'am avea altă menire pe acest pământ al nostru apărat şi rescucerit cu atâta vitejie, sacrificii şi jertfe de sânge, – altă misiune în lume, de cât de a fi celula socială de vivisecţie şi observaţie a Europei şi de a sta neclintiţi sub sticla microscopului ei.

Într-acestea, toate neamurile din apusul Europei şi din Balcani mai ales, se frământă, se svârcolec cu sudori de sânge. Sârbii îşi pritocesc regii. Iar dragelor le fac de drag. Turcii, ceva ceva de li se năzăreşte, îneacă o întreagă provincie, – Armenia de o pildă, în sânge şi foc. Grecii, organizând bande de asasini sub conducerea ofiţerilor armatei lor, ne măcelăresc fraţii de la Pind, până ce în sfârşit, îşi găsesc şi ei naşul în vecinii lor Bulgari, care le răsplătesc măsura de foc şi sânge cu vârf şi îndesat.

Noi însă am amorţit, am încremenit locului în colţişorul nostru: facem urechi de iepure gata pe fugă şi ochi şi urechi de catâr. Tot ce ne învrednicim a face e a ruga puterile Europei, cu glas sfâşiat de sfială şi jale, să se înduioşeze, să intervină, să nu lase pe fraţii noştrii cei blânzi şi nevinovaţi prada liftelor spurcate.

Europa însă, mai întâi stă nepăsătoare şi într'un târziu abia se mişcă.

Bulgarii însă, mai desgheţaţi de cât noi, deşi ei nu erau atâta cât noi în cauză, nu şi-au pierdut timpul în zadarnice apeluri, au operat singuri, făr de şovăire şi cu vigoare.

Din partea Europei însă, nici aprobare, nici dezaprobare, faţă de energia bulgărească.

Vrednicia bulgarilor în aceleaşi împrejurări unde noi eram mult mai interesaţi ca ei, ne arată ce am fi putut face şi noi.

Atitudinea Europei, ne învaţă cam câtă socoteală trebue şi putem ţine de părerile ei.

Şi din toate, reiese evidentă şi adânc simţită nevoia de a ne emancipa odată de această tutelă, pe care ne-o impune teama de verdictul Europei.

E timpul să ne scuturăm odată de această neroadă euvropomanie de acest *"ceva zice lumea"*, ce ne obsedează de ne îngheaţă ori-ce vigoare şi ori-ce avânt în noi.

Verdictul asupră-ne, Europa şi la dat de mult. Acest verdict este atât de elogios în cât ne-ar da dreptul, – de n'am fi aşa smeriţi, şi la îngâmfare. Şi pentru a'şi spune acest verdict, încă de acum mai bine de 50 de ani, Europa a ales pe cei mai iluştri reprezentanţi ai mentalităţei sale contimporane. Un Quinet, un

www.ziuaconstanta.ro

Michelet, asistând la Divanul Ad-hoc şi la Adunarea noastră Naţională, sunt înduioşaţi de entuziasm până la lacrimi, pentru a admira grava şi blânda înţelepciune a deputaţilor ţăranilor de la Dunăre. *(Introduction à l'histoire Universelle).*

Acelaşi verdict, de o jumătate de secol Europa ni-l reînoeşte într'una.

Nu e împrejurare, în care vre-un mare cugetător, om politic, sociolog, sau literat, să aibă a vorbi de noi, fără să nu ne exprime cea mai mare admiraţie.

Mai acum cât-va timp, Henrico Ferri ne lăuda. Mai eri marele cugetător şi romancier Mantegatza. Iar zilele trecute marele ziarist francez Eduard Drumont. Dar distinsul filo-român, d-r. Leuger, primarul Vienei!!! E nenumărat numărul celor mai distinşi reprezentanţi ai modernei mentalităţi occidentale, cari sunt unanimi a ne lăuda şi admira.

Dar e timpul, repet, de a ne dispensa odată de ori-ce aprobare, aşteptată din afară de cugetul şi conştiinţa noastră naţională.

E timpul să ne scrutăm şi mai bine originile noastre etnice, să nu avem privirile aţintite de cât asupra noastră şi urechia îndreptată la vocea conştiinţei noastre naţionale.

E timpul să se trezească puternic şi deplin în noi sentimentul adevăratei noastre valori şi realelor noastre forţe.

A sosit vremea să înţelegem lămurit şi deplin înalta noastră menire istorică.

De la noi şi numai din adâncul conştiinţei noastre naţionale avem de cetit de acum mai departe, îndrumarea propăşirei şi destinului nostru istoric.

E timpul să învingem ori-ce sfială, ori-ce neîncredere, ori ce şovăire.

Nimic să nu ne mai intimideze.

Şi nici trebue să ne prea ademenească orbitoarea strălucire a statelor europene mult mai avansate ca noi pe căile civilizaţiei.

În toate operile la a căror desăvârşire năzueşte sufletul omenesc, şi timpul este un factor preponderant, pe a cărui colaborare totul trebue să se sprijinească.

Or, desfăşurarea acestui preţios şi indispensabil factor, atât Francezii, – marea noastră admiraţie, cât şi celel'alte popoare civilizate o au îndărătul, în urma paşilor lor, pe când nouă, poporului nostru, timpul ne este deschis, larg desfăşurat, înaintea noastră. Cei-lalţi au trecutul; noi avem viitorul. Şi ei, dar şi noi avem ceva !

Popoarele ce au atins culmea desvoltărei lor, ca soarele ajuns în adâncul zenitului, n'au înainte-le de cât declinul şi inevitabilul asfinţit.

Poporul nostru însă, e la răsăritul şi'n zorile desvoltărei sale.

Tot ce au desăvârşit celel'alte bătrâne popoare, noi de acum înainte avem de împlinit. Ei au înţelepciunea bătrâneţelor, noi cutezanţa, vigoarea şi avântul tinereţei. Ei regretul şi dulceaţa amintirilor, noi aspiraţia şi speranţele 'n viitor. Frageda noastră vitalitate şi vigoarea noastră sunt încă neîncepute, nu s'au cheltuit încă: poporul nostru e în floarea tinereţei sale.

Şi precum arborele abia legat, dă, în primăvara zilelor sale, mai întâi mugurii şi frunzele şi mai apoi florile şi roadele, tot ast-fel fragedul nostru trunchi naţional, care d'abia şi-a deschis primii săi muguri, mai are de dat şi va da desigur, de acum înainte, florile şi fructul desvoltărei sale.

Iar bătrânele popoare ale apusului Europei, pe care cu atâta înflăcărare le admirăm , şi-au scuturat deja, şi podoaba florilor şi bogăţia roadelor lor.

De ce nu şi noi, ca Italienii Renaşterii şi Elini antici, n'am da şi noi o civilizaţie, a noastră proprie şi inedită, Europei răsăritene.

E timpul să ne dăm seama de înalta şi nobila noastră misiune civilizatoare în răsărit şi în toată Europa.

E timpul să fim încrezători şi mândri! Mândri de conştiinţa propriei noastre valori. Mândri că suntem noi şi nu alţii, cu trecutul nostru şi originile noastre etnice nu cu ale lor !

Mândri şi încrezători în simţirea şi conştiinţa de ceea ce suntem şi vom fi într'un foarte apropiat viitor.

Să fim dar, încrezători şi mândri !

Mihail C. MÂRZEA

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 42, 7 august 1906: 1)

www.ziuaconstanta.ro

O PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA EXPOZIŢIEI

Inaugurarea pavilionului Dobrogei la Expoziţie. – Vizitarea pavilioanelor. – Luptele navale. – Povestea neamului de la arenele romane. – Doctorul Istrate, comisarul g-ral al Expoziţiei şi d-nul Ion Lahovari ministrul Domeniilor. – Personalul superior al Expoziţiei generale române.

O privire generală a Expoziţiei Naţionale Române

Serbarea aniversărei celui de al 40-lea an de domnie glorioasă a M.S. Regelui Carol I al României şi a celui de 1800 de ani de la colonizarea Daciei de Divul Împărat Marcu Ulpiu Traian, au fost motive puternice de inspiraţiune fericită pentru geniul românismului de pretutindeni.

Ţara noastră, prin sforţări demne de un popor civilizat, a isbutit să se producă la mare o Expoziţie Generală Română de la Filaret, pe tărâmul ştiinţei, al industriei, comerciului, agriculturei, al artei, etc.

Toate aceste alături de construcţiunile măreţe ale pavilioanelor ţărei noastre şi ale statelor vecine, sunt în măsură să dea străinătăţei nota caracteristică a progresului nostru social.

Geniul civil şi militar s'au luat la întrecere să prea mărească scumpa şi în veci neuitata zi sărbătorită cu atâta mărire şi strălucire în cinstea unui Împărat întemeietor al celor trecute obârşiei noastre şi al unui Rege înţelept şi viteaz fondator şi reorganizator al României moderne.

Vizitatorul – care avea idee de mlaştinile de la poalele dealului Filaretului, de uzina de gaz şi necurăţeniile din jurul ei, când se apropie de arcul de triumf şi în schimbul taxei de un leu străbate în incinta ei, rămâne uimit, nu-i vine a crede că aci, unde acuma se înalţă atâtea cupole şi edificii măreţe, cu parcuri minunate, în faţa lor, acum un an era un iad nesuferit.

Străinul care ştie ce era acum un an, îşi descopere capul şi nu poate de cât să admire geniul şi munca românească.

Şi te întrebi: cum se poate ? Ce cap genial a conceput toate aceste, cum le-a putut desăvârşi într-un timp atât de scurt – în mai puţin de un an ?

A trebuit să avem în rândurile noastre oameni geniali, suflete distinse, inimi care să simtă româneşte în adevărata accepţiune a cuvântului pentru ca să dea naştere la cea ce vedem cu ochii.

Nu condeiul mercenarului salariat al politicianilor *"mici de suflet, mari de patimi"* va putea să facă vreodată să tresalte de bucurie inima poporului în faţa operei lui grandioase.

Condeiul mercenar se va sili să pue calomnia în circulaţie, va căuta pete în soare, cu gând să compromită munca românească, să curme sborul avântului celor mai mari români, fără să simtă nenorocitul că isbeşte în cinstea neamului din care face parte, în cinstea Patriei al cărei budget îl sug ca lipitorile când vin vremurile fericite...

Nu, e de datoria presei cinstite să se ridice în potriva şarlatanilor, să'i ţintuiască la stâlpul infamiei să dea Domnului ce e al Domnului şi Cesarului ce e al Cesarului, să facă lumină în jurul expoziţiei ca cu chipul acesta tot românul de pretutindeni să se simtă mândru văzând cu ochii ce poate el pe calea muncei în timp de pace.

Vederea măreţei noastre Expoziţii merită orice sacrificiu.

În câteva zile omul poate învăţa în incinta ei, cât nu-i capabil să înveţe o viaţă întreagă, atât din punct de vedere naţional cât şi din punct de vedere economic şi ştiinţific.

Străinii cari au vizitat şi alte expoziţii spun că n-au mai văzut o a doua mai frumoasă, mai artistică, vorba lor: "mai cu şic aranjată".

Meritul – fireşte în primul ordin revine D-lui D-r. Istrate comisarul general al Expoziţiei şi al D-lui Ion Lahovari, Ministrul Domeniilor, şi apoi personalului technic care a cooperat cu ştiinţa şi munca sa la desăvârşirea acestei măreţe opere.

În interes politic-naţional ne vom încerca ca să facem o descriere amănunţită a pavilioanelor, mai nimerit zis a pavilioanelor celor mai principale, deoarece a vizita în trei zile de-a rândul expoziţia, nu însemnează că ai putut vedea şi studia totul, îţi trebue cel puţin o lună de zile şi zi cu zi să'ţi notezi într'un carnet impresiile, observaţiile ce ai făcut în fiecare pavilion.

În calitatea de secretar al comitetului pentru organizarea expoziţiei secţia Constanţa, fiind delegat să asist la inaugurarea pavilionului Dobrogei, am putut vizita expoziţia în timp de 3 zile.

Cele ce vor urma sunt observaţiile mele proprii şi impresia ce mi-a gravat în suflet vederea expoziţiei.

Inaugurarea Pavilionului Dobrogei

E o zi ploioasă, zi de 10 August ora 9 a.m., cu toate acestea când am ajuns în interiorul moschei aceasta era înţesată de lume şi D-l Comisar general îşi începuse deja discursul.

Printre asistenţi am remarcat prezenţa Înalt P.S.S. Pimen Episcopul Dunărei de jos, Ion Lahovari, Ministrul Domeniilor, Hagi Anton, prefectul judeţului Tulcea, Ion Bănescu primarul urbei Constanţa, Prinţul

www.ziuaconstanta.ro

Alex. Ghica secretarul general al expoziţiei, D-r. Zaharia, Greceanu inginer inspector al Expoziţiei, D-r. G. Iorga şeful contabil, Burcuş Arhitect, Teodor Burada, o delegaţie a musulmanilor din judeţul Constanţa în frunte cu Muftiul şi o altă delegaţie din judeţul Tulcea asemenea în frunte cu Muftiul acelui judeţ.

Ascult cu mintea absorbită la cuvintele de bună vestire pentru Dobrogea noastră ce face să ni se imprime în suflet genialul D-r. Istrate şi cu ochii urmăresc dispoziţiunea obiectelor de industrie casnică cari au trecut toate prin mâna mea înregistrându-le, numerotându-le, scoţându-le din lăzi pentru a le verifica şi iarăşi împachetându-le spre a le expedia.

Pereţii moscheii sunt împodobiţi cu lucrări de broderie orientală, iar pe peretele de miazăzi se află prinsă marea hartă a Dobrogei executată în relief de administraţia Domeniilor Dobrogei, având de autor pe D-l Alex. Rădulescu, autor în acelaşi timp al planşei de la mijlocul Moschei care represintă în relief comuna Principele Nicolae din judeţul Tulcea.

Tot aci se zăresc diferite specii de păsări răpace ca vulturi, sau păsări de noapte ca bufniţe provenienţă de Dobrogea.

În fund de ambele părţi ale altarului moschei se află două galantare în care se văd obiecte de metal ca pahare sculptate, ceainice, filigeane zise *"zarfe"*, pistoale, iatagane, şi altele.

Moscheia este construită după tipul celei din Medgidia cu un minaret înalt, la marginea lacului, iar la câţiva paşi de intrarea ei se alfă un alt pavilion, unde se pot vedea toate produsele industriei caznice şi costumele diferitelor naţionalităţi din Dobrogea.

În parterul de sus avem cafeneaua turcească după tipul celei din Medgidia, însă cam luxos împodobită, de oarece tot mobilierul e nou nouţ – canapelele acelea, mescioarele şi ciubucurile te îmbie să te aşezi jos şi să comanzi o cafea pe care însă nu o poţi avea nici pentru o mie de lei, de oarece nu e voe să se servească cafele din cauza focului care ar putea lua naştere.

Minaretul moschei şi apa lacului îţi dă impresia că te-ai găsi pe insula lui Ovidiu.

Dar să o curm cu descriierea şi să mă întorc la solemnitatea noastră.

D-l D-r. Istrate ne enumără într'o statistică progresele realizate în Dobrogea pe tărâmul economic şi agricol.

Şi mulţumeşte reprezentanţilor Dobrogei pentru concursul ce i s'a dat de către ambele judeţe cum şi de către comuna Constanţa pentru construirea pavilionului Dobrogei.

D-l Ion Bănescu răspunde printr'o entuziastă cuvântare şi aduce elogii D-lui D-r. Istrate căruia i se datorează în primul ordin această operă măreaţă – mai spune că partea esenţială a expoziţiei constă în aceea că ea va servi să formeze unitatea culturală şi sufletească a tuturor românilor de pretutindeni.

Din partea judeţului Tulcea vorbeşte D-l Hagi Anton, iar din partea delegaţiunei musulmane a acelui judeţ D-l Imam al geamiei din Babadag ţine următoarea cuvântare:

Domnule Ministru ! Domnule Comisar ! şi Onorată Asistenţă !

Ca cetăţean român, de origină Musulmană, să'mi ertaţi greşalele cuvântărei mele; ca unul ce nu pot pronunţa gramatical limba Română!

Cu slabele mele cuvinte, să'mi permiteţi a vă traduce, cele vorbite de D-l Muftiu al judeţului Tulcea.

Domnule Ministru ! Domnule Comisar ! şi Onorată Asistenţă !

În calitatea mea de Muftiu, şi reprezentant al cultului şi populaţiunei Musulmane din judeţul Tulcea, supuşi şi credincioşi cetăţeni Români, umpluţi în suflet de o adâncă bucurie, venim aici în mijlocul D-voastră spre a ne arăta şi sentimentele noastre de recunoştinţă, scumpului şi prea iubitului nostru Rege ! care azi îşi serbează a 40 aniversare de glorioasă Domnie, peste nobilul popor Român.

Noi, musulmanii din Dobrogea pătrunşi de progresul realizat sub înţeleapta conducere a Majestăţii Sale Regelui Carol I, serbăm cu toţii acest moment cu tot festivalul ce impune asemenea dată istorică în viaţa unui popor.

Noi Dobrogenii, de origină musulmană, simţindu-ne fericiţi sub augusta Domnie a Înţeleptului nostru Rege, nu am putut a sta nepăsători cu această ocazie, şi azi prin inaugurarea acestui pavilion, ne dăm tributul nostru de recunoştinţă iubitului şi înţeleptului nostru Rege.

Cu micul pavilion Dobrogean Musulman, contribuim şi noi la mărirea acestei măreţe şi frumoase expoziţiuni, pentru care rugăm pe Dumnezu să o binecuvânteze şi să ne ajute la toţi de a serba o nouă şi mai mare expoziţiune cu ocazia anului al 50-lea de domnie a iubitului nostru Rege Carol I.

Deci să zicem cu toţi:

Trăiască M.S. Regele, M.S. Regina, Familia Princiară, să trăiască nobila naţiune Română ! Ura !

A mai ţinut un frumos discurs d. Ali Agi Mustafa, profesor la seminarul mahometan din Medgidia apoi d. Suliman Abdul Hamid, student la Constantinopol, fiul d-lui Abdul Hamid, consilier judeţean, a presentat d-lui comisar general un frumos volum dedicat M.S. Regelui în care face istoricul progresului social în

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogea de la 1877 încoace. Volumul conţine mai multe planşe şi presintă un deosebit interes, de-oare-ce e primul autor musulman de origină dobrogeană, care se ocupă cu drag de progresul Dobrogei.

D. comisar general, luând în primire volumul, spune că-l va presinta M.S. Regelui şi 'i va solicita chiar o audienţă pentru tânărul şi meritosul autor.

În urma acestora Înalt P.S. S. Pimen urmat de ambele delegaţii ale judeţelor Tulcea şi Constanţa cum şi de întreaga asistenţă au trecut în al doilea salon al pavilionului unde sunt expuse costumele diferitelor naţionalităţi din Dobrogea, covoarele şi ţesăturile.

Pe pereţii acestui salon se văd numeroase tablouri reprezentând şcoli, biserici, geamii şi populaţie dobrogeană. O parte din lume trece în partea de sus a pavilionului, unde vizitatorii au prilejul să vază un tip de cafenea turcească prevăzută cu un mobilier nou compus din numeroase canapele şi măsuţe pe care stau diferite ciubuce artistice şi filigeane.

La ora 12 1/2 s'a servit delegaţilor un banchet la ospătăria regală la care au luat parte: d. Ion Lahovari, ministrul domeniilor, d-r. Istrate, Înalt Prea S.S. Pimen, Episcopul Dunărei de jos, Alex. Ghica, secretarul Expoziţiei, d-r. Zaharia, inginer-inspector Greceanu, d-r. G. Iorga şef contabil, Burcuş, arhitect, Teodor Burada, Grant, controlor, Gabriel Lichter, şeful biroului presei, d-r. Lupu Dichter de la *"Cronica"*, Emil Fagure de la *"Adevărul"*, Iulius Popp de la *"Bucarester Tagblat"*, Balist de la *"Roumanie"*, Preotul Saftu de la Braşov, Ion Bănescu, primarul Constanţei, Hagi Anton, prefectul Tulcei, Iusein Alim Muftiul jud. Constanţa, Demirgean Efendi al Tulcei, Agi Afuz Hasan, imamul geamiei din Măcin, Negip Demirgean, imamul geamiei din Babadag, Ali Agi Mustafa, profesor la seminarul Medgidia, Musin Afuz Regep, secretarul Muftiului jud. Constanţa, Sabri Ali Ismail, elev al şcoalei de ofiţeri, Osman Hurşid, imamul geamiei Isaccea, M. Pădeanu, secretarul Muftiului jud. Tulcea, d-na Fatma Ismail şi subsemnatul.

S'au rdicat toaste de către d. Ion Lahovari, ministrul Domeniilor pentru M.S. Regele şi micii colaboratori, de către d. d-r. Istrate pentru dobrogeni, Înalt P.S.S. Episcopul Dunărei de Jos a toastat pentru clerul mahomedan, Ion Bănescu pentru d-r. Istrate, Iusein Ali citeşte discursul său în limba turcă pentru poporul român, Emil Fagure, reprezentantul *"Adevărului"* într'o cuvântare emoţionantă aduce elogii meritate d-lui d-r. Istrate şi combate pe acei din confraţi, cari din ordin atacă Expoziţia şi cu modul acesta compromit munca românească şi reputaţia ţărei noastre. Mai vorbeşte d. Hagi Anton prefectul judeţului Tulcea aducând elogii modestei femei, care a depus atâta muncă pentru colectarea obiectelor şi aranjarea lor în mod artistic în pavilion, d-nei Fatma Ismail.

În tot timpul banchetului orchestra de sub conducerea maestrului Iordăchescu a cântat în administraţiunea comesenilor diferite arii naţionale.

Dar acolo unde d-l Iordănescu a stârnit aplausele asistenţei – a fost când a început să cânte maneaua turcească. În tot timpul executărei acestei doine orientale a fost ascultat cu multă atenţie de delegaţii musulmani care s'au simţit foarte măguliţi.

Terminându-se inaugurarea pavilionului Dobrogei – delegaţii au pornit să viziteze pavilionale expoziţiei, începând cu pavilionul pescarilor satului, cel mai apropiat de pavilionul nostru.

Din cauza lipsei de spaţiu, descrierea pavilioanelor Expoziţiei va continua în numărul viitor.

Credem că prin descrierea Expoziţiei într'un mod amănunţit aducem un mare serviciu atât cititorilor noştri, cât şi ţărei noastre.

Din descriere vor vedea cititorii că vizitarea expoziţiei merită toate sacrificiile.

Petru VULCAN

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 43, 17 august 1906: 2-3)

187

SĂ NE MIŞCĂM

Se ştie că Românii nu's numai acei ce locuesc ţara liberă care se întinde din vârful Carpaţilor până la Dunăre şi Mare.

De jur împrejurul nostru se sbat sub stăpânirea altor neamuri, fraţi de-ai noştri, de durerile cărora nu ştim aproape nimic şi care aşteaptă dela noi, fraţii lor mai norocoşi, dacă nu vre'un ajutor cel puţin o vorbă de mângâere în lupta lor disperată pentru existenţă. Dar zadarnică aşteptare. Cu toate că aproape nimic nu ne desparte de ei, mai că nu ştim de existenţa lor, de lupta lor, de zbuciumarea lor. Şi lucrul acesta ni-i de mare

www.ziuaconstanta.ro

pagubă. Popor mic, cari abia acum am început să ne ridicăm, înconjuraţi de toate părţile de vrăjmaşi puternici, cari ne pândesc cu ochi de fiară, având moşia strămoşească îMbucătăţită, n'am făcut şi nici nu facem ceva spre a ne strânge a ne sfătui, a ne ajuta, a ne încuraja unii pe alţii cei de acelaş neam şi aceiaşi limbă şi credinţă. Ne perdem timpul, cei mai luminaţi, în discuţii nefolositoare, în pretenţii exagerate ori satisfacerea micilor interese egoiste, iar acei pe spinarea cărora ne răsfăţam, mai că nu ştiu cum să-şi târască zilele necum să se mai gândească la mizerie celor de un neam cu noi ce, uitaţi şi părăsiţi, s'au mai perdut în marea cea imensă a străinizmului. Şi doar trăim în nişte timpuri când, or cât am fi fără de grije, trebue să deschidem ochii.

Dincolo de Prut, în împărăţia Ţarilor, de vr'o trei ani lucrurile s'au încurcat rău. Nenorocirile dela Tshusima şi pe câmpiile Manciuriei, chestia agrară şi constituţională, lipsa de cultură, mulţimea felurită de noroade şi mai presus de toate revoluţia muncitorimii contra celor ce au sărăcit-o au adus Rusia aproape de descompunere şi popoarele zăresc aproape, ziua scăpării lor din ghiarele ursului ce le ţine încătuşate. Cele două milioane de Români, siguri că acum e timpul de a-şi căpăta dreptul la viaţă, şi-au îndreptat ochii spre noi şi aşteaptă ajutorul nostru, fie şi numai cu cuvântul. Dar dintre noi cine are timp să-i asculte? Nimeni, nimeni.

Austro-Ungaria, vecina noastră de dincolo de Carpaţi, e vecinic frământată de luptele dintre naţionalităţi şi toate popoarele se pregătesc pentru viitorul, destul de apropiat de altfel, când fiecare îşi va vedea realizat visul lui de veacuri, de a se vedea unit cu cei de acelaş neam cu dânsul. În aste împrejurări însă, ce facem noi pentru a ajuta împlinirea dorinţelor acelor ce cu atâta dragoste privesc şi aşteaptă un cuvânt de mângâere dela «Ţară» ? Iarăşi nimic, iarăşi nimic !

Dar pentru Macedonia, unde bandele greceşti, profitând de slăbiciunea împărăţii turceşti, omoară pe Aromâni, fraţii noştri, mai arătăm puţin interes, războindu-se pe îndelete guvernul nostru cu neamul grecesc, pe când marea mulţime a poporului nostru nici nu ştie de cearta aceasta şi de ar şti nu ar pricepe rostul şi nici n'ar fi capabil să dea vr'un ajutor realizării pretenţiilor noastre, fie ele cât de îndreptăţite mulţumită necunoştinţei în care veghează.

În astă stare de lucruri să înţelege că-i de datoria noastră să ne mişcăm şi, convinşi ca nimeni n'ar putea ajuta mai mult realizarea aspiraţiilor noastre naţionale ca poporul de jos, să căutăm să-l luminăm, să-i aprindem în sufletul curat şi iubitor de ce-i al lui, dorul de cei înstrăinaţi, să-l facem să înţeleagă că dacă el o duce din greu, acei cu cari alături a apărat pe vremuri acest pământ, ce ne mândrim că-i al nostru, o duc şi mai greu; că dacă pe el îl năcăjesc şi dărăcesc bălţăturile, ce trăesc ca paraziţii pe spinarea-i, tot să mai găseşte cine-va care să spună şi pentru el o vorbă bună, pe când pentru fraţii lui, robi ai străinului, nimeni nu poate îndrăsni una ca asta; că dacă pe el l-ar mulţumi o bucată de pământ şi faptul de a fi considerat om şi tratat mai omeneşte, de acei ce s'au erijat în stăpânitorii lui, pentru fraţii lui, singurul dor de a putea păstra limba, credinţa şi obiceiurile noastre şi de a putea trăi, oricum, în pământul pe care l'au apărat dealungul veacurilor şi l'au stropit cu sângele şi sudoarea lor.

Şi pentru a face aceasta, voi preoţi, învăţători ai neamului, căutaţi să deşteptaţi în sufletul celor mulţi dragostea de fraţi, amintiţi-le cât îi de mare şi de răspândit poporul nostru, faceţi să ne cunoaştem aşa cum trebue să se cunoască membrii aceluiaşi neam şi să întrevedem ziua când iarăşi vom fi ce-am fost, siguri fiind de marele serviciu ce aduceţi întregului neam românesc.

C. MĂRGINEANU-TETOIU

(*"Răvaşul nostru"*, I, nr. 2, septembrie 1906: 4-7)

188

EXPOZIŢIA DOBROGEI

Prin mijlocul lunei trecute, s'a inaugurat pe câmpia Filaretului aşa numita Expoziţie a Dobrogei. Ar fi de ajuns să spunem, că acest nou pui este leita progenitură a cloştii, care poartă numele mincinos de Expoziţie Naţională Română.

Dar câteva lămuriri nu strică, pentru a se lumina publicul mai ales din părţile noastre ale ţării.

Ce se poate vedea la acest aşa zis pavilion al Dobrogei? O geamie, o cafenea după moda turcească, mobilată cu câteva scaune şi câteva mese îmbrăcate cu catifea şi o colecţiune de broderii orientale.

Toată lumea ştie – se vede numai că acei cari sunt în capul exhibiţiunei jubiliare n'au aflat încă – că

www.ziuaconstanta.ro

expoziţiunea unei provincii nou dobândite, slujeşte mai presus de toate a arăta îmbunătăţirile realizate sub domnia noului stăpânitor. Aşa – pentru a nu cita decât două exemple – francezii au organizat numeroase expoziţiuni ale Algeriei şi ale tuturor ţărilor ce fac parte din marele imperiu colonial ce-l au în stăpânire; aşa Austro-Ungaria a făcut la Viena şi chiar la Paris expoziţiuni ale Bosniei şi Herzegovinei. În clădirile ce guvernul francez şi cel austro-ungar le-au ridicat în acel scop, s'a adunat tot ce activitatea organizatoare ale acelor guverne au putut imagina şi realiza, pentru a îndruma pe calea civilizaţiunei ajunse sub dominaţiunea lor. S'au strâns la un loc: mărturiile muncii desvoltate şi dovezile isbânzilor realizate pe terenul intelectual şi moral; s'a arătat avântul luat de căile de comunicaţiune, de clădirile publice şi de locuinţele particulare; s'au pus în lumină ameliorările în condiţiunile de viaţă şi de muncă a unor populaţiuni scoase din sălbătecie; într'un cuvînt s'a adunat în acele expoziţiuni tot ce a putut contribui la îmbunătăţirea traiului şi la deşteptarea popoarelor, cari, nevrednice de a se cârmui singure, au căzut jertfă propriei lor slăbiciuni.

Felul acesta de a înţelege o expoziţiune, pe lângă avantajul de a satisface o curiozitate naturală, are şi o utilitate practică netăgăduită. În adevăr, prin vulgarizarea stării reale a unei ţări, se ajută la stabilirea relaţiunilor comerciale din cari isvoresc foloasele materiale, fără de cari or-şi-ce avânt este zădărnicit. Dar şi mai presus de toate, expoziţiunea unei provincii noui dobândite slujeşte ca examen de conştiinţă poporului stăpânitor; ea arată, dacă acela care şi-a impus legea semenilor de alt neam, justifică sau nu sarcina de epitrop ce şi-a luat-o.

Faţă de ele mai sus arătate, se vede cât de mizerabilă a fost fapta acelor cari reprezintând la Filaret Dobrogea, într'un mod atât de scandalos, au batjocorit ţara românească. Căci din două una: sau România n'a făcut nimic pentru provincia sa transdunăreană şi nu era nevoie să se mai sgândărească o aşa rană, sau – şi acesta e adevărul – realizându-s'au simţitoare îmbunătăţiri aci, şi atunci e o crimă de les-naţiune ca acest colţ de pământ să nu aibă altă reprezentaţiune decât două cocioabe, din cari una botezată giamie, iar celaltă cafenea – şi acestea dobândite mulţumită bine-voitorului concurs al unei femei de moravuri uşoare.

E o crimă şi un sacrilegiu să se nesocotească munca acelor oameni, cari şi-au consacrat activitatea şi puterea de muncă spre asimilarea şi propăşirea Dobrogei; e o sfidare la adresa locuitorilor de aci, cari fără deosebire de neam şi-au împreunat puterile pentru a transforma câmpiile sterpe de odinioară în lanuri cât de mănoase şi au contribuit la schimbarea radicală a înfăţişărei satelor şi a oraşelor; e o ruşine faţă de străini, cari judecând după ceea ce le arătăm, vor căpăta convingerea, că nu a meritat nici cinstea, nici favoarea de a conduce mai departe o provincie, trup din trupul nostru şi cel mai scump odor al Coroanei României.

Acestea sunt rezultatele neghiobiei cârmuitorilor de astăzi.

Nenorocita lor căpăţână s'a căsnit a organiza desfătări stupide ca Port-Arthur, tobogan, water-schut şi ruleta; ei nu s'au gândit la partea educativă şi moralizatoare a însărcinărei lor. Expoziţiunea Dobrogei, în deosebi, nu este sanctuarul unde se poate proslăvi cea mai frumoasă din însuşirile poporului român: darul de atracţiune şi de asimilare, moştenite dela străbuni, ci o clădire interlopă, pe care nici măcar musulmanii cu oarecare cultură generală nu o pot privi decât ca o batjocură.

(*"Cuvîntul"*, I, nr. 30, 3 septembrie 1906: 1)

189

MAREA SĂRBĂTOARE A NEAMULUI

În zilele de 29, 31 August şi 2-6 Septembrie, acest an, ne-a fost dat nouă Constănţenilor, să participăm direct şi de aproape la marea sărbătoare istorică a neamului nostru, mare şi mişcătoare sărbătoare de înfrăţire a tuturor românilor de pretutindeni, cum n-a mai fost nici una, de secole.

Şi au fost şi de apururi vor rămâne, cele câte-va clipe ce le-am trăit împreună cu fraţii noştri de pretutindeni, la o laltă, unul din cele mai mari şi hotărâtoare momente istorice din viaţa sufletească a neamului nostru românesc.

Venit-au şi pe la noi, în trecerea lor la marea Expoziţie Naţională, fraţii şi surorile noastre din toate unghiurile ţinuturilor locuite de români.

După fraţii noştri Bănăţeni, veniţi mai înainte, şi după cei 1600 Bucovineni, ale căror rânduri reaminteau falnica armie a plăeşilor marelui Ştefan, venit-au după o zi, duioşi cântăreţi de peste Carpaţi, din Ardeal, Bucovina, Temişoara şi Crişana, în număr de peste 2400 cântăreţi şi cântăreţe.

Cele peste 25 de coruri, dintre care, afară de cele 5-6 din ţară, toate erau venite la Expoziţie de peste munţi, au venit de au vizitat şi oraşul nostru însufleţind cu duioasele lor armonii naţionale şi pe

www.ziuaconstanta.ro

Constănţeni:

Corurile din Lugoj, din Silişte, din Oradia-mare, corul din Coştei, corul moţilor, din Cernăuţi, din Sân-Miclăuşi, corul din Beiuş şi cel din Cacova, din Bocşa şi cel din Reşiţa-montana, corul din Oreviţa-română şi cel din Ocna-Sibiului, corul din Buzovici-Dalboseţ, etc., etc. toate au venit de ne-au diezmierdat şi pe noi.

Într'un cuvânt, toată suflarea de viaţă românească de peste Carpaţi, care şi-a trimes cântăreţii ca să tălmăcească sufletelor noastre prin doinele lor, pline de duioasă jale, toate dorurile şi păsurile, tot amarul şi speranţele inimilor lor.

Dar la descinderea lor din vagoane, ce splendoare, ce privelişte mâgâietoare pentru ochii celor ce-i aşteptau pe peron! Şi cât entuziasm, câtă bucurie!

Tinerile şi gingaşele coriste, toate sunt gătite în fermecătoarele lor costume naţionale străbune , bătute în fluturi aurii şi de argint şi brodate cu cusături în culori vesele, vii şi de nuanţe armonioase; cu vâlnicele lor înmuiate în fir de aur şi de argint de 'ţi farmecă vederea şi 'ţi răpeşte sufletul, când le priveşti. Costumele lor, adevărate porturi de Ileane Cosânzene de prin poveşti, porturi bogate şi strălucitoare, ca de fecioare împărăteşti. Ele purtau, drept coafure, ghirlandele florilor vesele şi mândre ale câmpiilor româneşti, de ne păreau ca nişte adevărate zeiţe, scoborâte numai o clipă printre noi pe pământ, spre a ne înveseli sufletul şi a ne mai repauza vederea de stravagantele şi maimuţăritele mode nemţeşti.

Coriştii, mai toţi, sunt asemenea în porturi naţionale. Şi toţi şi toate, ce chipuri senine, luminoase şi blânde au! Cu câtă duioşie privim şi ne simţim priviţi de atâţia ochi româneşti! Sufletele lor dar şi suflete noastre se umplu, sunt înmuiate de imensă, de o nemaicunoscută bucurie, plină de înduioşare. Şi se pare că sufletul nostru nici că e făcut spre a putea să încapă o atât de dulce şi de duioasă emoţiune frăţească. Iar ochii ni se umezesc de ceaţa lăcrămilor ce stau să picure.

O sfântă şi sublimă mângâiere, apăsătoare de jale, de amărăciune şi de bucurie îmbătătoare, a unor fraţi atât de gemeni şi atât de iubitori unii de alţii, cari fiind despărţiţi de veacuri prin urgiile unei nemiloase soarte, se regăsesc iarăşi, după atâtea veacuri!

Aşa dar, toate fiinţele acestea scumpe, şi alte rămase departe, dincolo de Carpaţi, în număr de mii, sute de mii şi milionae, sunt toţi fraţii şi surorile noastre de sânge, nutrind în inimile lor aceleaşi doruri şi aspiraţiuni ca ale noastre, aceeaşi dragoste de neam, acelaşi cult pentru credinţă, limba şi datinele noastre strămoşeşti comune.

Şi toate aceste odrasle gingaşe şi mândre, despre care mulţi dintre noi aceştia, fraţi buni ai lor din ţara liberă, n-aveam de cât slaba noţiune şi abstracta ştiinţă că mai sunt şi alţi români, tot ca noi, şi prin acei munţi şi acele plaiuri, ereau toate frânturi curate şi adevărate din marele trunchiu al neamului nostru românesc, admirabile frânturi răsleţite, pline de nobile însuşiri şi de uimitoare rezistenţă.

Venirea lor în mijlocul nostru a făcut să încolţească şi să se trezească în noi, cu o înflăcărare nemaicunoscută până azi sentimentul deplinei şi realei lor existenţe în lume şi neţărmuritul drag de fraţi.

De acuma pe vecie, imaginele lor blânde şi scumpe, nici nu vor dispărea, nici nu se vor altera în sufletul şi amintirea noastră.

De acuma şi numai de acuma înainte, vom nutri cu adevărat, cu toată căldura inimilor noastre, duiosul dor de fraţi şi amarul îndepărtării.

Iar când în jurul statuei ilustrului nostru strămoş Ovidiu, isbucnind din mii de tinere şi înflăcărate piepturi, glasurile lor tremurătoare de o sfântă emoţiune, s'au înălţat până la cer armonioase; când din miile de inimi româneşti aceleaşi doruri şi aspiraţiuni, vibrau prin aceleaşi şi cu aceleaşi cuvinte duioasele melodii româneşti, care ne-au legănat tuturor visele copilăriei, când toate aceste voci calde şi suave s'au contopit într'o uriaşă şi zguduitoare simfonie mai puternică ca vuetul mării şi mai sonoră ca freamătul vântului în frunzişul anticilor codri, inimile noastre şi ale lor au tresărit ca sub o nouă văpaie de viaţă, întreaga noastră fire s'a cutremurat.

Viaţa neamului nostru întreg era retrăzită în noi din cele mai ascunse şi îndepărtate obârşii ale ei.

Tot trecutul luminos şi lungul convoi al veacurilor întunecate de grele încercări, se redeşteptau din abisul inimelor noastre, reînviind trecutul şi dându-ne presimţirea mângâietoare a întregului viitor.

Şi sufletele noastre s'au deschis iluminate de înrâurire a unui uriaş sentiment, prea mare şi prea arzător pentru sufletul fie-căruia, în fie-care din noi, în locul sufletului individual, năvălise covârşitor sufletul întregului popor român, din toate timpurile şi din toate ţinuturile unit, imens, etern şi triumfător.

Nemuritoare clipe, care de apururi vor lăsa o adâncă brazdă de lumină şi de extază în inimile tuturor.

Sublime şi înălţătoare clipe, în care sufletele noastre ale fie-căruia, isbutind a se deslănţui din cătuşile materiale ale existenţei efemere, se desrobise par'că cu desăvârşire din strânsoarea vieţei individuale şi se avântase să plutească pe cele mai înalte culmi ale simţirei şi cugetării ideale, unde pluteşte senină şi de apururi strălucitoare, conştiinţa unui întreg popor, cu strălucirea şi splendoarea aştrilor eterni.

www.ziuaconstanta.ro

Aici, mai cu osebire, în vechiul cuib al gloriei strămbunilor noştri Romani, aici în antica Sciţie Minor, unde sfărămăturile atâtor splendori şi aşezăminte măreţe ne înconjoară, toate ne atestă, că tot ce alcătueşte şi clădeşte omul în afară de sufletul său, în contra sborului vremurilor şi împotriva eternei şi universalei prefaceri, e vremelnic şi peritor.

Vremelnice ne apar frontierele nedrepte, care despart pe fraţi; vremelnice asprimile; vremelnice nedreptăţile; vremelnice împilările; vremelnice barbarile patimi omeneşti.

Ceea-ce durează pe de-asupra vremilor trecătoare, în ciuda elementelor naturii şi brutalelor patimi omeneşti, ceea-ce dăinuieşte dincolo de moarte, dominând în eternitate, sunt rasele luminate, mari şi glorioase, cari deşi reînoite şi transformate ele se continuă de apururi peste secole, ca seva brazilor giganţi în eterna lor verdeaţă.

Ast-fel a dăinuit şi va dăinui în neţărmurirea vremurilor neamului nostru blând şi tare, continuător al marilor romani, purtător peste secole al nobilelor în înaltelor lor însuşiri.

Vizita fraţilor din Ardeal, Banat, Bucovina, din Arad şi de la Pind e cea mai mare sărbătoare a neamului.

Apropierea lor de noi ne-a făcut să simţim adânc şi puternic neistovita şi uriaşa vlagă şi putere de luptă a neamului nostru. Şi din acest îmbărbător simţământ, a încolţit, şi mai vie în noi, speranţa ca prin apropierea şi strânsa unire sufletească dintre noi, vom trezi în noi cu prisosinţă forţa care va spulbera ori ce stavile, orice fruntarii dintre noi şi va face să se aplece nu numai frunţile munţilor, dar să se aplece chiar şi frunţile semeţe ale neamurilor duşmane nouă, a căror semeţie nu se întemeiază de cât pe forţa brută şi pe nedreptate.

Aşa să ne ajute cerul, fraţilor !!

Mihail C. MÂRZEA

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 46, 7 septembrie 1906: 1)

190

VIAŢA SOCIETARĂ LA CONSTANŢA

Dumnezeu, cu toate că trăeşte singur în palatele sale – lucru ce n'aşi atesta – dând făpturei sale de a şeasea zi de tovarăş pe Eva, a afirmat şi confirmat necesitatea vieţii societare.

L'union fait la force şi *unde-i unul nu-i putere*, aceste două adevăruri stabilite şi respectate astăzi de indivizi şi de naţiuni, mă dispensează de a mai inzista asupra acestei teme: necesitatea şi foloasele ce decurg, sunt demonstrate de istorie...

De cât românul pare că nu e pătruns încă de importanţa acestui mare adevăr şi lipsa unui simţ de asociaţie şi solidaritate se remarcă în toate ramurile activităţii sale. Numai acolo, unde e nevoe comună şi bine resimţită i-a impus să se gândească şi la o acţiune ofensivă sau defensivă comună; numai acolo, unde un mediu, superior lui ca cultură, i-a impus felul său de acţiune şi de trai; acolo numai s'a putut semnala şi un curent favorabil ideii de a trăi sufleteşte într'un comun acord cu alţii, lucrând spre o ţintă comună, împărtăşind binele şi răul; numai în asemenea împrejurări românul *şi-a impus* viaţa societară.

E destul să amintesc de băncile populare din Transilvania – adoptate acum şi la noi – de societăţile studenţeşti culturale sau de ajutor din ţările apusene, în deosebi germane, primele impuse de o opresiune generală şi de toţi resimţită, secundele dictate de spiritul predominant în acele ţări şi poate, în primii ani, înfiinţate dintr-o pornire de imitaţie – o altă «calitate» a românului.

Din contră, acolo unde nu a intervenit o înrîurire străină sau o nevoe bine simţită, românul n'a căutat să strângă relaţiunile de prietenie, să coordoneze viaţa lui cu a compatrioţilor săi, să pună voinţa şi puterea sa la dispoziţiunea unui tot, fie cât de mic, din care să facă şi el parte, n'a căutat în sfîrşit să'i asigure un ajutor mutual pentru momente de încercare ale soartei.

La românii instalaţi în ţări neolatine, locuite de popoare cu caracter identic cu al nostru, cu acelaş fond sufletesc ca noi, unde un egoizm rău înţeles nu şi-a curmat ravagiile încă, sentimentul de asociaţie şi solidaritate a rămas în faşe. Chiar dacă ici şi colo, instinctiv, se semnala câte o tendinţă mai sănătoasă din acest punct de vedere, dacă câte o flacără, dătătoare de un nou fel de viaţă, cerca să pălpâe era imediat înăbuşită de curent predominant înăscut şi alimentat de mediul înconjurător.

Câte cercuri literare, culturale, ştiinţifice şi mai ştiu eu cum intitulate, nu s'a căutat să se înjghebeze de către studenţii români din Paris? Nici unul n'a reuşit să se menţină. Şi de ce? Nu erau atât de vină românii, cât

www.ziuaconstanta.ro

Franţa!

La Geneva, centru eminamente francez, în 1899, graţie unor stăruinţe titanice ale consulului român din localitate, d. G. Fazy, se reuneşte a se pune bazele unei societăţi româneşti. Trebue să ştiţi, că peste un an din 14 membri activi ai societăţei, 15 – citiţi cinci-spre-zece – candidau la preşedenţie! Membri demisionaţi îşi arogau drepturi asupra acelui scaun.

Din contra, în ţările germane, locuite de popoare cu o fire mai proprie secolului nostru, dotate cu un spirit neşovăit de asociaţie, cu un program de activitate mai practic şi românii, gustând din binefacerile unui trai în asemenea condiţiuni, au căutat să se dea cu dânsul, rupând astfel cu un trecut dăunător.

Societăţi ca: *România Jună* din Viena, *Petru Maior* din Budapesta, *Societatea studenţilor români* din Zürich, fiinţează de zeci de ani, iar altele noi, spre pildă la Munich, continuă să se formeze.

Dacă am insistat mai mult asupra societăţilor de peste hotare, a fost ca să viu în ajutorul premizei ce pusesem şi al doilea, pentru ca să fiu complect în istoricul temei, de oarece asociabilitatea la noi e o *marfă importantă*, ca multe altele.

*
* *

Trecând la o altă ordine de idei, trebue să ne oprim la următoarea constatare:

Trăim într-o ţară eminamente agricolă – sună un învechit dicton. Eu îmi voiu permite să susţin, fără cea mai mică ezitare, că *trăim într'o ţară eminamente guralivă* – ca să nu zic *flecară*.

Aci trăim ca să vorbim şi vorbim ca să trăim! Pentru o infimă parte tăcerea-i ca mierea; pentru cea mai mare parte, *cineva tace, fiindcă n'are ceva bun de spus.*

«Strămoşi, dormiţi în pace! Flecărescu vorbeşte...» – exclamă într'un moment de dureroasă inspiraţie d. Mehedinţi.

Vorba, cu toate că *numai cu ea nu se face ciorbă*, cu toate că *e sărăcia omului*, totuşi e foarte preţuită în ţara românească. Ea crează oameni şi situaţii. Ea conduce indivizii şi societatea; pe terenul ei caută fiecare să se evidenţieze.

Vorba zboară, însă: ea e vânt, ca vântul trece; pe vorba goală nu se poate sădi nimic, nici nu se poate rezema ceva cu nădejde şi trăinicie.

*
* *

Apropiind constatările de mai sus, ne vom convinge îndată că lipsa de solidaritate la români trebue atribuită defectului, din urmă. Cauza care face ca această condiţiune apriorică de progres şi trai mai bun să nu poată fi îndeplinită, e tocmai predispoziţia pentru vorbă multă.

N'apucă să se strângă câţiva într'un cerc, într'o grupare, fără ca vorba grasă şi umflată să nu caute din prima zi să troneze acolo. Şi, cum nu avem la îndemână cultura acea întinsă şi bogată, care oferă discuţii, într'alte domenii superioare, e natural, pentru ca să ne putem pune în evidenţă pe terenul vorbelor, care singur aduce la supremaţie, să ne învârtim cu discuţia în jurul unui cerc restrâns, acel al personalităţilor – şi iacă de ce discordia şi imposibilitatea de a lucra în comun.

*
* *

Localizând chestiunea şi aruncând o privire retrospectivă asupra vieţei societare din Constanţa, ne vom lovi şi de una ca şi de cealaltă din constatări.

E locul să trecem în revistă, în mod sumar, toate societăţile ce au avut fiinţă în oraşul nostru.

Să începem cu *Tomis*, societate de ajutor mutual şi economie a funcţionarilor publici din localitate. Duce o viaţă nu tocmai zgomotoasă şi pompoasă – dar o duce şi aceasta din causă că comitetul asociaţiunei, în mare parte compus din oameni cu scaun la cap, face tot posibilul ca membrii să se întâlnească cât mai rar şi să se vorbească astfel cât mai puţin.

Societatea meseriaşilor din Constanţa. E încă proaspăt în mintea tuturor tristul spectacol ce a dat aceasta grupare acum un an – când oameni bătrâni, cu poziţiuni alese, au pus mâinile în şolduri şi s'au batjocorit ca ţigani. Se recursese chiar la intervenţia perchetului.

Lăsând să analizăm mai jos motivele dezbinărilor de mai sus – care de altfel lesne se pot deduce – să trecem la răposata societate *Ovidiu*.

Câte iluzii spulberate, câtă muncă rodnică risipită, ce jaf şi ce amărăciune! O societate care parvenise să strângă în juru-i toată elita intelectuală a Constanţei şi să facă să se vorbească de numele ei departe, mult departe – o societate care răuşise să dea acestui oraş un lucru preţios şi necesar – o bibliotecă foarte bogată şi o sală de lectură – o societate căreia familia gingaşului poet Traian Demetrescu îi dăruise tot ce acest copil fără-de-noroc lăsase ca amintire pipăită în casa părintească – un considerabil număr de volume de literatură străină – de o societate ca asta s'a ales praful şi cenuşa !

Şi cauza ? Ca şi la *Societatea meseriaşilor* de mai sus, s'a căutat să se introducă *politica* – nenorocita politică – care singură dintre toate ramurile cunoştinţilor omeneşti *nu reclamă de cât vorbe*.

www.ziuaconstanta.ro

Cum vedeţi, vorba şi iar vorba!

Dar mai e o asociaţiune la Constanţa, a aşa-zişilor «*intelectuali de elită*». Pe aceştia îi vom onora cu un articol special în numărul viitor.

*

* *

Cât de triste mi se înşirau toate acestea în minte, când în seara de revelion, la luminile ce împodobeau crăcile unui brad zdravăn, într'un colţ retras al oraşului, Cercul «*Cultura*», din localitate chemase la-o-laltă membrii lui, ca să ia o parte vie la bucuria ce urma să simtă şeapte-spre-zece copii, pentru cari Moş-Ajunul nu avusese grija să aducă acasă cele trebuincioase.

Stăm tăcut în faţa acestui solemn spectacol, în care vedeam sărbătorindu-se parcă triumful generaţiunei noi pe pământul unui trecut odios şi detestabil. Simţeam o bucurie, pe care n'o întrecea de cât durerea amintirilor trecute.

.... Priveam cu neîncredere, acum câtăva vreme, cum câţiva tineri de inimă se strânseseră la o laltă ca să pună bazele acestui cerc. Nu-i dezaprobam – ferit'a Domnul – Dar simţeam parcă amarul unei noi decepţiuni inevitabile.

Astăzi însă, în faţa celor ce mi'au văzut ochii, nu găsesc cuvinte ca să'mi exprim admiraţiunea cu care această mână de oameni au ştiut să învingă două lucruri: puterea unui mediu conrupt şi mai ales firea lor proprie.

Şi în elanul care mă stăpâneşte nu le pot face de cât o singură urare: Dea-le Domnul perseverenţa şi tăria de caracter necesară, pentru ca întreaga lor activitate s'o consacre la fapte – fapte cât de mici – căci numai faptele singure pot să sugrume *vorbele*, care constitue gogoriţa ce suprimă încă din faşă orice încercare de viaţă societară.

Constanţa, 10 Ianuarie 1906. ***Constantin N. SARRY***

(*"Cultura"*, I, nr. 17, 18 şi 19, 1906: 1-4)

191

VIZITA FRAŢILOR BUCOVINENI

Moment însemnat din viaţa neamului nostru, clipe smulse veciniciei ce nu se pot uita, ce au pecetluit în suflet dragostea ce o hrăneşte românul de la mare, dunăreanul, sau Macedoneanul, pentru cel din Bucovina, Transilvania sau Basarabia.

Cortegiul impunător, şi măreţ ce-l formau urmaşii plăeşilor lui Ştefan a sguduit pământul Dobrogei.

Au sosit în număr de 1600 Luni seara, în două serii.

Prima serie de sub conducerea inimosului student Doboş Filaret a sosit cu o oră mai înainte şi ambele au fost întâmpinate la gară de mii de cetăţeni în frunte cu primarul, consilieri comunali şi presa locală.

Cortegiul bucovinenilor precedat de muzica reg. 34 şi numeroase facle, urmat de mii de cetăţeni, parcurgând str. Carol, s'a oprit în piaţa Independenţei, iar la statuia lui "Ovidiu" Petru Vulcan 'i întâmpină cu următoarele cuvinte:

Fraţilor !

Pământul Dobrogei se sgudue, marea tresaltă agitată, prevestindu-ne un semn îmbucurător.

E semnul ce ni-l arată nouă şi marea şi pământul că urmaşii plăeşilor lui Ştefan au călcat pe pământul lui Mircea cel Bătrân, pământ românesc, realipit la sânul ţărei mume prin vitejia oştilor române condus la isbândă de Marele lor căpitan, M.S. Regele Carol I.

Bucovinenii şi toţi cetăţenii, auzind de numele Regelui strigă puternic şi prelung: să trăiască, ura... iar muzica cânta imnul regal.

Oratorul continuă:

Şi cum întâlnirea noastră în anticul Tomis al lui Ovidiu nu'i un vis, ci este adevărat că, mânaţi, de dor, – lăsându-vă căminul, munca, cuprinsul şi tot ce vi'i mai scump, a-ţi călcat pe pământ dobrogean, în numele acestei cetăţi în plină sărbătoare, vă zic; bine aţi venit în casa voastră!

A voastră este, căci tot ce e românesc ni-i comun, durerile şi bucuriile le simţim de o potrivă, aceleaşi datini, aceeaşi lege şi aceeaşi limbă am moştenit de la strămoşi, aceleaşi cântece ne-au legănat visele

www.ziuaconstanta.ro

copilăriei; avem aceleaşi aspiraţii, sunteţi carne din carnea noastră, os din osul nostru, de aceea ne bucurăm să vă vedem, ni-i drag să vă îmbrăţişăm.

Şi dacă cumva frumuseţea naturei dobrogene nu va fi în stare să vă încânte privirea, cum v'a încântat-o în totdeauna dulcea Bucovină, vă dăruim în schimb frumuseţea inimelor noastre, entusiasmul şi dragostea noastră ce nu se vor stinge nici o dată pentru voi, pe cari vă rugăm să le luaţi cu voi să le duceţi acasă şi acolo să le sădiţi adânc, în inimile tinerilor vlăstare, să ştie şi ele că aci în Dobrogea bat inimi româneşti pentru fraţiii Bucovineni.

Închei dar şi vă urez să trăiţi, să trăiască neamul românesc.

Urale frenetice şi prelungite subliniază cuvântarea d-lui Vulcan, căruia'i răspunde inimosul student Doboş Filaret, care zice că'i lipsesc cuvintele prin care să exprime mulţumirea fraţilor din regat de modul cum au fost primiţi pretutindeni Români Bucovineni pleacă inspiraţi şi întăriţi de munca românească de la Expoziţie şi de progresele constatate în ţara mumă. Vremea a făcut să ne despărţim, dar sufetul ne-a rămas acelaşi românesc.

Suntem fericiţi că ne-a învrednicit cerul să călcăm, noi, plăeşii lui Ştefan pe pământul tatălui Traian, Mircea şi Carol.

I se fac ovaţiuni oratorului.

De aci musica şi cortegiul au pornit pe bulevard, iar la întoarcere se încinge o horă monstră în piaţa Independenţei.

În aceeaşi ordine au fost primiţi bucovinenii în număr de 900 sub conducerea d-lui Tofan. De astă dată d. Ion Bănescu, primarul urbei, le urează bună venire în cetatea noastră şi le spune că să se considere ca la ei acasă.

La statuia lui "Ovidiu" alţi noi oratori din partea noastră au înflăcărat inimile şi anume d. Ion Costacea, revizorul şcolar, şi d. M. Mârzea, directorul ziarului *"Tribuna"*.

D. Mârzea a comparat pe plăeşi lui Ştefan cu brazii cei veşnic fragezi şi verzi, cari ştiu să înfrunte viforile şi furtunile.

A mai spus că Expoziţia a servit să închege unitatea sufletească şi culturală a tuturor românilor de pretutindeni.

Din partea Bucovinenilor a vorbit profesorul Tofan[140] cu o vervă strălucită, care a mişcat inimele.

Ambele serii au fost găzduite la cazărmile reg. 34 şi 7 de vânători.

A doua zi s'a făcut excursie la Mamaia şi la cazarma reg. 34 li s'a dat masa, unde s'au ţinut mai multe discursuri.

Înainte de a ne părăsi s'au încins două hori monstre, una în Piaţa Ovidiu şi alta în faţa gării unde au mai vorbit d-nii Mârzea, un student dobrogean şi ţăranul bucovinean Ştefan Blându.

Bucovinenii ascultându-i plângeau.

La ora 41/2 ne-au părăsit lăsând în sufletele noastre impresii ce nu se vor şterge.

Palvis

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 46, 7 septembrie 1906: 3)

192

SALUTĂM PE ILUŞTRII OASPEŢI !

Salutăm de bună-venire pe iluştrii noştrii oaspeţi. Vor sosi astă-zi de dimineaţă cu trenul special ce-i aduce din Capitală, acei soli ai luminei, acei răspânditori prin lume ai ştiinţei, adevărului şi virtuţilor nobile, acei preoţi slăvitori ai armoniei şi frumosului cari, din generoasa şi eroica Franţă, din Elveţia, Germania, Austria, Belgia şi Italia, n'au pregetat să bată lunga cale de la dânşii până la noi, spre a conlucra cu confraţii lor din ţara românească, la alcătuirea unei legislaţiuni de ocrotire, pentru cea mai delicată şi preţioasă din roadele activităţei omeneşti, producţia literară, artistică şi ştiinţifică.

Printre distinşii vizitatori ce ne sosesc astă-zi onorează oraşul Constanţa cu prezenţa lor aci, vor fi şi d-nii Leo Clarétie, subtilul şi elegantul conferenţiar şi scriitor parizian, preşedinte al societăţei oamenilor de litere din Franţa, Camile Flamarion, ilustrul astronom şi luminos valgarizator al acestei complicate şi abstracte ştiinţe; Maurice Donay, vigurosul dramaturg francez, care este unul din cei mai originali scriitori ai comtimporanei literaturi franceze, aceştia reprezentând literatura şi ştiinţa franceză; D. Vicomte de la

www.ziuaconstanta.ro

Tour şi d. Chaunat, reprezentanţi ai guvernului francez, d-nul Maillard, energicul preşedinte al biroului asociaţiei internaţionale, precum şi câţiva comersanţi, reprezentanţi ai comerţului francez la Expoziţie; din partea Germaniei celebrul dramaturg Suderman şi d-nii Struss Morel, E. Eisemann, Alb. Osterrieth, g. Peiffer, etc., din partea Germaniei, Elveţiei, Belgiei şi Austriei.

Floarea literaturei, ştiinţei şi artelor noastre, elita noastră intelectuală şi cei mai distinşi reprezentanţi ai contimporanei mentalităţi române, îi însoţesc şi vor veni cu dânşii.

Iluştri noştri vizitatori sunt în număr de peste 130, toţi oameni de frunte, oameni de talent şi de cea mai înaltă distincţiune.

Vizita atâtor somităţi literare şi ştiinţifice, este o rară cinste ce ei fac oraşului Constanţa şi constănţenilor, cari se pot mândri şi făli că sunt cetăţeni şi fii ai acestui minunat şi înfloritor oraş, a cărui frumuseţe, importanţă şi înflorire, atrage de astă-dată atenţia şi paşii unora din cei mai înalţi şi strălucitori reprezentanţi ai civilizaţiei şi culturei contimporane mondiale.

Să fim dar măguliţi şi recunoscători de cinstea ce ne-o face iluştrii noştri oaspeţi de azi cu toată admiraţia şi simpatia vie, ce trebuie s'o avem pentru cei mai nobili şi dezinteresaţi artizani ai progresului, să-i salutăm cu bucurie, urându-le: **Bine aţi venit în oraşul nostru !**

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 47, 14 septembrie 1906: 1)

193

DOBROGENII ŞI JUBILEUL

Locuitorii din Dobrogea, deveniţi cetăţeni români, sunt egali înaintea legilor, se bucură de toate drepturile cetăţeneşti, fără osebire de origine şi de religiune.

Art. 5 Legea org. a Dobrogei

Patru zeci de ani de glorioasă şi roditoare domnie însemnează o epocă în istoria unui neam; asemenea date se înscriu cu litere de aur în Cartea Veacurilor, iar individul, care ia parte la desfăşurarea unor asemenea evenimente, se opreşte în loc, priveşte cu mândrie trecutul şi cu încredere viitorul...

Astăzi, când tronuri de împărăţii puternice se zgudue din temelii, a fost dat României, după atâţia amar de ani de încercare şi restrişte, să serbeze un eveniment de o aşa mare însemnătate.

Şi aŭ ţinut să ia parte la această sărbătoare a neamului nu numai Românii, cari au trăit zi cu zi această fericită epocă, ci şi fraţii rupţi de la tulpină şi asvârliţi peste munţi şi râuri, dar cari nŭ mai puţin aŭ luat o parte vie, din tot sufletul, la toate durerile ca şi la toate bucuriile Ţării Româneşti !

*

De cât, trup din trupul Ţării Româneşti, suflet din sufletul ei, e şi mica Dobrogea – această provincie care se simte cu atât mai mândră, cu cât se ştie că e preţul unei surori scumpe – după cum a numit-o Mihail Kogălniceanu – e "preţul" Basarabiei perdute...

Nu legea şi îndatoririle ei, ci o viaţă comună de aproape trei zeci de ani, a unit populaţiunea acestui ţinut cu gândurile şi aspiraţiunile neamului românesc.

Trei zeci de ani de viaţă şi cultură românească, în care timp Dobrogenii n-aŭ făcut de cât să dovedească supunere şi credinţă – fără osebire de origine şi religiune.

Şi se putea oare alege momentul istoric mai nimerit ca acesta, când Românii de peste mări şi ţări aŭ dat mână, ca să înalţe şi mai sus un tron, la a cărui strălucire 40 de ani, unul după altul, aŭ adăogat câte o nouă rază – şi se putea oare găsi epocă mai potrivită, când din marele număr de bătrâni dobrogeni, să se fi luat un strâns mănunchiŭ, fără osebire de origine şi religiune, şi să i se fi dat o cât de mică insignă de supunere şi credinţă ?

Nu, nu s-a făcut aceasta.

O amărăciune mai mult pentru ceі bătrâni – o pildă rea pentru ceі tineri !

"Dobrogea junâ"

(*"Dobrogea junâ"*, II, nr. 25 (58), 29 septembrie 1906: 1)

www.ziuaconstanta.ro

194

APEL CĂTRE ALEGĂTORI

Cetăţeni,

La 5 Noembrie viitor sunteţi chemaţi a alege 6 consilieri comunali ai oraşului nostru.

Ziua aceasta de 5 Noembrie este o zi de mare însemnătate pentru Constanţa, de oarece, acum, ca nici o dată de modul cum vă veţi exercita drepturile cetăţeneşti, depinde şi soarta voastră şi viitorul familiilor voastre.

În adevăr, nici odată nu a trecut comuna aceasta prin încercări aşa de grele, ca acele de astăzi.

De aproape doui ani de izle, o administraţiune nu numai nepăsătoare, dar duşmană intereselor noastre celor mai de căpetenie cată printr'o neînfrântă risipă, prin angajarea a fel de fel de întreprinderi, să ne vâre în datorii, pe care nici nu ştie cum le va plăti şi nici nu-i pasă cine le va plăti.

S'au clădit, precum ştiţi băile dela Mamaia; s'au întrebuinţat dară banii noştri, cari nu puteau fi cheltuiţi de cât în lucrări de înfrumuseţare a Constanţei, pentru ca la o depărtare de 10 chilometri, să se înfiinţeze o concurenţă întregei negustorimi, otelieri, cârciumari, băcani şi comercianţi de toate treptele; s'au parcelat terenuri la Mamaia, s'au vândut locuri de casă, se proiectează construiri de oteluri, birturi, parcuri şi localuri de petrecere, aşa că se pregăteşte înjghebarea unui oraş nou, care vă va lipsi de foloasele cele avute, din vizita ce în fiecare vară o făceau sezoniştii la Constanţa. Se svonise, pentru a se linişti lumea, că o mare parte a cheltuielilor ce a necesitat construirea stabilimentului de băi de la Mamaia, precum şi drumul de fer până acolo, vor fi plătite din bugetul căilor ferate. Desfidem să ni se dovedească, că Direcţiunea generală a drumurilor de fer va lua vre-o parte măcar din acea sarcină; ar trebui anume o lege pentru ca să i se pună o asemena obligaţiune – şi, precum e în deobşte cunoscut, nici o lege de aşa fel nu există. Trei sute cinci zeci de mii lei s'au cheltuit până acum la Mamaia; întreaga această sumă urmează s'o plătim noi din pungile noastre. Dar chiar dacă băile de la Mamaia ni s'ar fi dat degeaba, totuşi aceasta pentru noi e o pagubă şi o nenorocire – prin faptul deplasării intereselor oraşului şi ale locuitorilor săi.

Mai departe. S'a iscălit un contract cu o casă ungurească, pentru a se face o instalaţiune electrică. Costul lucrărilor este de 450 de mii lei. Se construieşte – e ştiut – chiar acum, de direcţiunea lucrărilor portului o cât de însemnată uzină electrică pentru luminatul portului şi pentru punerea în mişcare a tuturor maşinelor cari vor sluji la încărcarea şi descărcarea vapoarelor. Această uzină putea sluji la luminatul oraşului; administraţiunea comunală de odinioară în dorinţa de a vă procura lumină bună şi eftină intrase chiar în vorbă cu Direcţiunea portului. Dacă se urma pe această cale, comuna n'ar fi cheltuit nici un ban pentru a căpăta lumină electrică, ar mai fi fost scutită de nevoia de a înscrie în budget cheltuielile destul de grele ale unui personal special; ea ar fi fost ferită de neajunsurile de astăzi, când la câteva zile se sting lămpile, fie din lipsa de cărbune, fie din cauza stricăciunei maşinei, fie din cineştie ce altă împrejurare. În locul acestei întocmiri pe cât de gospodăreşti, tot atât de bine combinată risipitorul consiliu, comunal de astăzi, fără milă pentru avutul nostru, şi-a luat răspunderea înfiinţărei unei instalaţiuni de electricitate, de o valoare de 450 de mii lei – bani în adevăr aruncaţi pe fereastră.

S'a mai plănuit, s'a dat în licitaţie şi e pe cale de a se aproba alimentarea cu apă luată de la Dunăre. Mult timp lumea a fost înşelată cu afirmaţiunea, că această lucrare nu va costa decât 2.500.000 lei; la licitaţia ce s'a ţinut luna aceasta, s'a văzut însă că devizurile se urcă la 3.100.000 lei, adică cu 600.000 mai mult. În acea sumă de 3.100.000 lei nu e coprinsă însă nici plata proiectului şi a supravegherii lucrărilor, care au fost contractate cu un domn inginer, pe suma de peste 100.000 lei; nu sunt coprinse nici exproprierile terenurilor, pe care urmează a se instala uzina de apă dela Cernavodă şi toată conducta de ţevărie, care se va întinde pe cei 60 chilometri de la Cernavoda şi până aci. Aşa dară abia-abia, şi numai depunând multă băgare de seamă, vom putea scăpa din această întreprindere cu 3.500.000 lei – adică cu un milion mai mult, se cât suma prevăzută în împrumutul făcut pentru această lucrare.

S'a întreprins o şcoală primară pe strada Traian. Locul ales e mic şi prea îngust, aşa că copiii nu vor avea o curte cât de mică, unde să poată să se joace în timpul de recreaţie. Apoi, pe când Constanţa are atâtea locuri virane, pe care s'ar fi putut face şcoala în chestiune, s'a cumpărat acel loc de la judeţ, pe preţul de 45 de mii lei. Tocmeala pentru facerea şcoalei este pe 160 de mii lei, dară devizurile au fost aşa de întocmite, încât cu siguranţă – avem pentru aceasta mărturia oamenilor competinţi – comuna va cheltui 250 de mii lei cu această clădire. Aşa dară şcoala primară va costa, cu loc cu tot, 300.000 lei ! Abia acum trei ani s'a isprăvit şcoala primară mixtă de la Hârşova, care are tot atâtea săli de clasă, ca şi ceeace se face acum la Constanţa; şcoala de la Hârşova cât de falnică – acei cari au văzut'o pot să mărturisească – *nu a necesitat de cât o cheltuială de 96 mii lei !* Consiliul nostru comunal, dispreţuitor al banului public, a isbutit dară să mai arunce pe gârlă vre-o 200 de mii lei.

După multă gândire şi răsgândire s'a pus în fine temelia cazinoului comunal. Acum trei ani în urmă s'a făcut şi se află în primărie un proiect pentru cazin; proiectul acesta nu se ridica de cât la 270 mii lei. S'a lepădat însă acel proiect şi s'a făcut unul nou; cestă'lalt – aşa merge vorba – va trebui să coste 450 de mii lei, deşi mai mic ca cel dintâiu. Dară, pentru ca să judecaţi seriozitatea acestei cifre, vă putem spune, că **nici**

www.ziuaconstanta.ro

până azi devizele complecte nu sunt isprăvite. S'a pus aşa dar în lucrare o construcţiune, fără a se şti la cât are să se urce costul ei. *Vă încredinţăm şi desfidem să fim desminţiţi, că, după cum este croit cazinul cel nou, el va înghiţi 800 mii lei*, adică o sumă întreit mai mare de cât acea trebuitoare pentru executarea unei clădiri şi frumoasă şi încăpătoare şi potrivită nevoilor şi mijlocelor noastre.

S'a mai început o biserică în partea de sus a oraşului, tot după sistemul celor'alte construcţiuni, adică anunţându-se o cheltuială mult mai mică, de cât aceea ce va eşi la sfârşit. Pe când lucrarea s'a adjudecat cu 120 de mii lei, chiar de la început s'au făcut aşa modificări de lux şi de fanfaronadă în proiect, în cât abia vom putea scăpa cu o cheltuială îndoită acelei votate de consiliul comunal.

E pe cale de a se termina hala, dată în întreprindere acum doui ani şi jumătate. Această hală era întocmită pe preţul de 88 de mii lei; s'au făcut însă modificări şi s'au adăogat nişte aripi, care astupând ferestrele din subsol, lipsesc de aer şi de lumină pimniţele acestei clădiri, aşa că vor mucezi şi se vor strica proviziunile, pe care chiriaşii prăvăliilor din catul de sus le-ar fi putut păstra în acele pimniţe, anume construite în acest scop. Rezultatul acestor lucrări suplimentare este că *de la 88 de mii lei, costul halei s'a ridicat la 170 de mii lei*, după cum ne-o spun însăşi gazdele din Bucureşti – singurele organe, în care din când în când se mai pot afla gândurile ascunse ale Primarului de Constanţa.

Ne mai ştiind ce să mai scornească, Consiliul comunal a vândut localul Primăriei, direcţiunii poştelor şi telegrafelor, aşa că neavând unde să se mute, a trebuit ca administraţiunea comunală să fie băgată într-un bordeiu dărăpănat şi în grajdurile pompierilor, cari, amândouă, erau condamnate dărămărei.

Aceasta este, în prescurtare, rodul activităţii Consiliului comunal, acelaş care în Ianuarie 1905 vă făgăduia marea cu sarea şi jura pe cruce, că va da tot sprijinul intereselor oraşului nostru!

Dacă însumăm cheltuielile nebuneşti, angajate în decursul acestor doui ani şi numai pe acelea pe cari le-am înşirat mai sus – căci pe toate nu le-am putut afla – şi fără a mai pomeni de cumpărătura de numeroase trăsuri de un lux uimitor, de cai de preciu, de hamuri de argint aurite, de banchete, de zaifeturi, de diurne, de muzici şi de subvenţiuni la reporteri dela gazete cari au fost cu lunile întreţinuţi din banii noştri – vedem că comuna este băgată în datorii de cel puţin

5.600.000 lei

la care adăogându-se împrumuturile din trecut, cari se urcă la 1.400.000 lei, formează un total de peste

7.000.000 lei

– 7 milioane datorii pentru un oraş cu 14 mii locuitori şi cu un venit mediu de 671 mii lei. –

Dobânzile şi anuităţile acestei datorii noui, de 5.600.00 lei, la cari trebuiesc adăogate şi cheltuelile pentru exploatarea instalaţiunei de apă dela Dunăre şi ale nouei uzine electrice, după cum se poate stabili-o prin socoteală foarte uşoară de făcut, încarcă pe fiecare an budgetul de cheltuieli ale comunei cu suma de

500.000 lei.

De unde se va putea scoate această jumătate de milion de lei?

Fireşte numai din biruri noui.

Va trebui, pentru a plăti reclama americană ce şi-a făcut d. Bănescu – singura lui preocupare în timpul administraţiunei sale – să mai scoatem pentru fiecare an din pungă 500.000 lei.

Dar de unde ?

Nu e oare oraşul acesta destul de sărac ?

Nu e oare viaţa aci destul de scumpă ?

Cine va mai putea trăi aci în urma unor noui şi aşa de strașnice impozite ?

Ne cunoaştem pe toţi şi ştim, că cea mai mare parte dintre locuitori abia reuşesc să înoade cele două capete la sfârşitul fiecărui an.

Cu toate acestea, oamneii cari ne-au făcut să ajungem în aşa hal, nemernicii cari au făcut tot ce le-a stat în putinţă pentru a aduce oraşul acesta – căruia îi surâde un viitor aşa de frumos – în sapă de lemn, mai îndrăsnesc să vă ceară voturile !

Prin intimidări şi ameninţări – căci nici că pot întrebuinţa alte mijloace – ei cată să împingă la urmă pe alegători, ca pe nişte fiinţe inconştiente.

Mare le e îndrăsneala !

În adevăr cum se mai poate prezinta d'înaintea d-vs., cerându-vă încrederea, nişte consilieri, cari, în taină, fără a vă consulta, fără a vă cere încuviinţarea, fără a vă spune un cuvânt, v'au angajat în datorii de 5 milioane şi 600 mii lei ?

De doui ani de zile, nici unul din noi nu a mai putut afla, ce se mai petrece la Consiliul comunal; s'a suprimat *«Monitorul comunal»*; întrunirile reprezentanţilor d-v. s'au făcut chiar cu uşile zăvorâte; secretul cel mai adânc a fost păstrat peste tot ce s'a pus la cale la comună; nimenea n'a ştiut nici ce se face, nici ce soartă îl aşteaptă. Nu puteau lucra astfel, decât nişte conspiratori, nişte făptuitori de rele...

Am fost trataţi noi şi oraşul întreg, ca şi când am fi fost luaţi cu sabia! Căci numai celor învinşi în resbel, li se aplică în aşa formă dări şi contribuţiuni!

Nici M.Sale Regelului, nici Sfetnicilor Săi nu Le e îngăduit să ordone cheltuieli şi să sporească

www.ziuaconstanta.ro

dările, fără a se înştiinţa obştia şi fără a-i cere părerea; numai după ce s'au prezintat Corpurilor legiuitoare legi, şi pe lângă ele, anumite expuneri de motive, cât de desluşite, care să arate nevoile ţărei, se poate încuviinţa mărirea sarcinilor puse pe cetăţeni.

Ceea ce nu ar fi putut face cei mai înalţi dregători ai Statului, s'a făcut aci. Aţi fost trataţi ca nişte nevârstnici, sau, mai drept vorbind, ca nişte robi!

E oare cu putinţă, să răbdaţi mai departe o aşa înjosire?

E oare cu putinţă, ca să primiţi a fi reprezintaţi şi de acum înainte de nişte indivizi, cari, neavând nimic de perdut, nu v'au arătat decât dispreţ şi v'au considerat ca pe o turmă bună de îngenunchiat şi de speculat ?

Cetăţeni,

Subsemnaţii, cari în trecut am dovedit cât de mare ne este râvna de a vedea domnind o bună rânduială în gospodăria oraşului, cari, când am plecat acum doui ani, noi şi prietenii noştri, din capul comunei, am lăsat 1.200.000 în casa comunală, ne-am hotărât a ne pune candidaturile, ca adversari neîmpăcaţi ai sistemului, care cată pe de o parte să vă ducă la faliment, iar pe de alta, să vă răpească acele drepturi cari legea vi le consfinţeşte.

Luăm angajamentul solemn – şi ştiţi că v'am obişnuit a cunoaşte, că cuvântul nostru a fost de-a pururea sfânt – că vom înfrâna, pe cât ne va fi cu putinţă, cheltuielile sălbatice puse la cale. Vom face, pe cât e încă timp, sdravene reduceri de cheltueli, aşa că pe de o parte înflorirea oraşului, pe care totdeauna am urmărit-o, să nu aibă a suferi, dar totodată să nu fie secate acum dela început isvoarele viitoarei propăşiri.

Ne mai angajăm a aduce regulă în haosul provenit din modul cum a fost făcută împărţirea locurilor de casă distribuite locuitorilor din oraş.

Cunoaşteţi, că ideea de a face o asemenea împărţire este a noastră, timpul însă ne-a lipsit pentru a o aduce la îndeplinire. Cerusem dela guvern – care încuviinţase cererea noastră, – cedarea către comună a tuturor locurilor virane, cari sunt stăpânite de Direcţiunea căilor ferate. Aceste locuri voiam să vi le distribuim, căci nu ne venise în gând nici să vă instalăm fie în ţigănie, a cărei expropriere cere încă mult timp şi mulţi bani, fie în afară de raza oraşului, prin cimitire părăginite.

Încăput în mâinile unor incapabili, gândul nostru a fost aşa tâlmăcit încât nu numai că s'au pus oamenii pe drumuri, din cauza unor încurcături fără sfârşit, dar încă titlurile de proprietate carei s'au eliberat de Primărie **chiar dacă sunt trecute prin Tribunal nu constituesc decât acte şubrede, de oarece ele sunt făcute în dispreţul prescripţiunilor formale ale legei asupra comptabilităţei publice**.

Vom lua dar dispoziţiunile trebuitoare, pentru ca o lege specială să consfinţească paşnica posesiune a noilor proprietari, ***ferindu-i în viitor de mizeriile asemănătoare cu acele îndurate de împroprietăriţii rurali, cari, precum se ştie, sunt veşnic ameninţaţi cu deposedarea şi bat scările tribunalelor.***

Vă făgăduim în fine, că în tot timpul, în care vom avea cinstea să vă reprezintăm, vă vom pune în orişice împrejurare în cunoştinţă de hotărârile noastre, fie printr-o publicitate cât de întinsă, fie prin întruniri, la cari toţi veţi fi chemaţi. La aceste întruniri vă vom cere sfatul şi sprijinul trebuitor.

Prin aceasta, se va desvolta şi aci adevărata viaţă cetăţenească, fără de care nu puteţi fi puşi la adăpostul uneltirilor mizerabile, pe cari le îduraţi astăzi.

Astfel se vor stabili şi legăturile de mântuitoare încredere, între toate straturile sociale ale acestui oraş, în folosul şi pentru progresul lui cât mai neîntârziat.

Aşa dar, sus inimile!

Apelul nostru este îndreptat către toţi oamenii cinstiţi. Toţi gospodarii, toţi cei cari râvnesc ameliorarea soartei lor, toţi acei cari au în fundul inimei lor o licăreală de neatârnare, îşi vor strânge rândurile şi vor merge la urmă liniştiţi şi cu conştiinţa împăcată, căci îşi îndeplinesc astfel una din cele mai mari datorii cetăţeneşti: datoria către ţara care-i hrăneşte; datoria şi către familia, care trebue s'o crească şi s'o apere de mizerie şi ruină.

Să nu aibă nimeni grije de urmările votului său; votul e secret, aşa de secret, încât numai Cel de Sus poate să-l cunoască. Numai acei, cari se tem de verdictul obştiei, pot respândi mincinoasa afirmaţiune, că s'ar putea şti cum şi pentru cine veţi vota. De aceea dar să vă feriţi de ei, ca de unii cari vor să vă siluiască voinţa şi speră să vă robească şi de rândul acesta.

Lozinca noastră este acea înscrisă pe vechile steaguri ale ţărilor române:**"Judecata dreaptă va birui".**

Şi vă putem încredinţa, că cu ajutorul lui Dumnezeu şi al d-voastre, aşa are să fie !

Scarlat VÂRNAV, Gr. M. GRIGORIU, Ion SÂNTU,
George BENDRELI, Cristea GEORGESCU, Athanase RAINOF.

(*"Cuvântul"*, I, nr. 36, 29 octombrie 1906: 2-3)

www.ziuaconstanta.ro

APEL CĂTRE ALEGĂTORI

IUBIŢI CETĂŢENI !!

La 16 Ianuarie 1905, ne-aţi cinstit cu încrederea voastră însărcinându-ne să gospodărim frumosul nostru oraş.

La 5 Noembrie a.c., sunteţi din nou chemaţi a vĕ rosti pe cine sĕ trimeteţi în sfatul obştesc al comunei.

Faptele şi lucrările noastre deşi stau martore vii de cele ce am sĕvârşit în scurtul rĕstimp de un an şi opt luni, ne credem totuşi dàtori sĕ vi le reamintim:

Aducerea apei din Dunăre; Iluminarea oraşului cu electricitate; Pavajul cu piatră cubică de granit şi cu asfalt; Băile de la Mamaia; Abatoriul; Cazinul comunal; Biserica; Un local pentru 2 şcoale primare; Clădirile pentru serviciul pompierilor şi curăţeniei oraşului; Hala; Înfiinţarea noului cartier românesc' , Desfiinţarea cartierului numit "ţigănia".

Aceste 12 mari lucrări de edilitate, le-am sĕvârşit în chipul următor:

Pentru **aducerea apei, iluminatul electic,** şi **pavaj**, am afectat împrumut de 4.000.000 leĭ; **băile de la Mamaia, Cazinul, biserica, localul de şcoală** şi **clădirile pompierilor** s'au făcut din veniturile ordinare şi extra-ordinare ale budgetului; iar **abatorul** şi **hala** s'au clădit din împrumutul de 1.000.000 contractat de la 1898 pentru aducerea apei, dar a cărui destinaţie s'a schimbat de fostul consiliu comunal; Cazinul însă se clădeşte parte din acest împrumut, parte din veniturile budgetare şi din împrumutul de 4 milioane.

Aducerea apei, după proect, devize şi caiete de sarcini, costă 3.000.000 lei, cu un debit zilnic de 6.000 metri cubi; ar fi costat 2.500.000 lei, dacă s'ar fi redus debitul la 2.000 m. cubi, ceea-ce ar fi fost o greşală neertată; în acest caz nu s'ar fi putut servi de cât oraşul pentru scurtă vreme; am ţinut însă seamă şi de nevoile de mâini ale populaţiei, care mereu sporeşte, şi de trebuinţele căilor ferate, serviciul construcţiei portului, serviciului maritim, garnizoanei militarè şi ale diferitelor instalaţiuni industriale.

Pentru cele 3 milioane ce-am destinat pentru aducerea apei, comuna va plăti **procente** şi **anuităţi** de lei 4, bani 50 la sută pe an sau 135.000 lei anual timp de 40 de ani; la această sumă se mai adaogă încă 20.000 lei cheltuieli anuale pentru exploatare, sau în total 155.000 lei anual.

Care va fi acum venitul ce-l va aduce apa pentru comună? Din multele sisteme de impozite asupra apei, după lungi cercetări şi studii, ne-am oprit la taxele asupra venitului imobiliar; acest venit după constatări oficiale, este de 2.260.000 lei; aplicând asupra lui o taxă de 5% pentru apă, comuna va avea un venit anual de 111.300 lei; cu sistemul acesta, proprietarul unei case a cărui chirie este de 1000 lei, va plăti pentru apă 50 lei pe an; pentru cel cu chirie de 500 lei, va plăti numai 25 lei pe an; în schimb însă, va avea apă bună de Dunăre şi din belşug, pe când cu sistemul de azi se plăteşte întreit şi înpătrit mai scump pentru apa cea mai rea din lume.

Dacă comuna n'ar servi apă de cât numai locuitorilor din oraş, ar trebui să plătească din budgetul ei pe fie-care an câte 33.700 lei, pentru a acoperi suma de lei 155.000 cât dau anuităţile şi cheltuielile de exploatare. Dar lucru nu stă aşa.

Debitul de apă de 6.000 m cubi pe zi ajunge cu prisosinţă pentru a alimenta oraşele Cernavodă, Medgidia, Căile ferate, Construcţia portului, Serviciul maritim român, vapoarele streine, garnizoana locală, diferitele instalaţiuni industriale şi edilitatea publică a oraşului; toate acestea, vor aduce comunei un venit anual cel puţin de 40.000 – 60.000 lei.

Apa dar se plăteşte prin ea însăşi.

Cum am lucrat în chestia apei?

N'am făcut nimic de la noi: în tot şi în toate ne-am călăuzit de constatările şi hotărârile oamenilor de ştiinţă; patru institute de chimie şi de bactereologie din Bucureşti şi Iaşi, au constatat cĕ apă adusă de adversarii noştri este o adevărată otravă şi că e interesul oraşului şi ca port şi ca staţiune balneară şi climaterică, să aducem apă din Dunăre.

Şi aşa am făcut.

Cum au lucrat însă adversarii noştri în chestia apei?

Au schimbat destinaţia milionului votat în 1898, pentru aducerea apei, împărţindu-l pentru lucrări mai puţin importante, şi fără să facă vr'o analiză, au adus în oraş apă din puţul Căilor ferate de lângă balta Tăbăcăriei, în care până mai acum vr'o 15 ani se deşertau haznalele privăţilor iar acum 3 ani, v'a poftit în cinizmul lor, să asistaţi cum îşi serbează isprava în jurul unui basin, care după câte-va zile s'a prăbuşit cu totul.

Iluminatul cu Electricitate

După contractul încheiat cu Societatea Ganz, costă 450.000 lei: la licitaţie s'au prezentat mai multe case; oraşul va fi peste tot iluminat cu lămpi cu arc; procentele şi anuităţile ce va trebui să plătească comuna

www.ziuaconstanta.ro

pe fie-care an la acest capitol, sunt de 20.250 lei, la care adaugându-se încă 17.000 lei cheltuieli de întreţinere şi exploatare, vom avea un total de cheltuieli anuale de 37.250 lei pentru iluminatul public.

Tot ce se va încasa însă peste această sumă de la iluminatul electric particular, va fi câştig pentru comună, câştig care s'a evaluat cu preciziune "de ingineri electricieni" la minimum 18.000 lei; ast-fel, iluminatul public al întregului oraş cu electricitate, va costa *numai 18.250 lei*, pe când cel actual cu ţiţeiu sistem Croizat, costă 28.500; mai puţin prin urmare cu 10.250 lei anual.

Cum au lucrat însă adversarii noştri în această chestie?

Au păstrat vechea stare primitivă de lucruri cu 2 sisteme de iluminat, mărginindu-se numai în cârpeli şi reparaţiuni costisitoare; nu lipsesc însă după vechiul lor obiceiu, de a se lăuda cu ce aveau de gând să facă şi de a ascunde ce au făcut.

Pavajul

Se vor pava cu piatră cubică stradele în pantă, şi cu asfalt, cele orizontale; ast-fel, până în luna Mai 1907, vor fi pavate stradele Traian, piaţa Gării, piaţa Independenţei, Carol, Romană, Cantacuzino, Lascar Catargiu, Bulevardul Elisabeta şi strada Portului. Lucrarea s'a dat deja la 2 Societăţi.

Băile de la Mamaia

Menirea Constanţei nu este numai de a fi oraş de port, ci şi staţiune balneară şi climaterică: din acest întreit punct de vedere trebuia dar să lucrăm. Pentru oraş ca port s'au făcut mult şi de Stat şi de particulari; pentru Constanţa ca staţiune balneară, nu s'a făcut sau s'a făcut puţin de tot; în prima linie lipseau stabilimente de băi; din această cauză, lumea venea la Constanţa tot mai puţină şi în timpul din urmă se rărise de tot.

Băile de la Vii, nu mai puteau rămâne acolo; malul se surpase cu totul, plaja se acoperise cu bolovani şi apa mărei de multe ori se amesteca cu păcura şi murdăriile de la rezervorii; era dar neapărată nevoie să căutăm un alt loc; malul mărei de jur împrejurul oraşului, începând de la Agigea şi până dincolo de tăbăcării, se surpă şi nici plajă nu există; trebuia dar sau să suprimăm Constanţa ca staţiune balneară, sau să ne ducem la Mamaia; am făcut dar acolo stabilimentul de băi, pe cea mai frumoasă plajă a Mărei Negre, şi una din cele mai drăgălaşe din lume; cu aceste băi n'am cheltuit de cât 105.380 lei 13 bani, iar linia ferată s'a făcut de Ministerul Lucrărilor Publice din bugetul său, fără nici o obligaţie pentru Comună.

Tot ce se spune mai mult peste aceste crude adevăruri, sunt de domeniul unui suflet pătimaş, sau a unei minţi zdruncinate.

Băile de la Mamaia, au atras anul acesta la Constanţa lume înpătrită de cât în alţi ani; ele vor fi izvor nesecat de înbogăţire pentru negustori şi proprietari, şi ori-ce s'ar clădi acolo nu va fi o pagubă, ci un câştig pentru oraş; clădirile de la vii, n'au adus ruina Constanţei; aşa va fi şi cu Mamaia.

Dar aci vroiau să le pună şi adversarii noştrii; căci alt-fel pentru ce ar fi făcut şoseaua din oraş şi până la tăbăcăria veche? ce menire avea acestă lucrare?

Abatoriul

Fosta administraţie comunală, în dispreţul vostru, şi al sănătăţei voastre, şi cu călcarea flagrantă a tuturor legilor şi regulamentelor sanitare, a clădit abatoriul în lăuntrul oraşului la pragul caselor voastre.

Vă aduceţi aminte cum au fost atunci ascultate dreptele voastre plângeri; delegaţiunea trimisă de voi, a fost dată afară cu ocări.

Când v'am cerut anul trecut încrederea voastră, ne-am legat pe cuvânt de cinste că vom desfiinţa acest abator.

Ne-am ţinut de cuvânt şi abatorul l'am dus la Anadolchioi, unde prin stăruinţa şi încrederea ce am inspirat guvernului, ni s'a cedat gratuit unul din pavilioanele târgului de vite de acolo, pe care l'am transformat în abator model.

Cazinoul Comunal

Pentru această lucrare indispensabilă fostul consiliu destinase din milionul apei, 150.000 lei; planurile le-a croit însă pentru 280.000 lei, fără ca să prevadă de unde să se ia diferenţa de 130.000 lei.

Consiliul technic luând în cercetare proectul cazinoului, îl trimite în cercetarea serviciului construcţiei portului, care avea însărcinarea să facă fundaţiile, iar delegatul acestui serviciu, înaintând Primăriei rezultatul studiului său, răspunde textual prin adresa sa: *"desenurile prezentate, însoţite de devizul lor, nu formează un proect de execuţie; printre aceste planuri, se află piese de esecuţie care nu concordă, ast-fel: etajul I, nu concordă cu parterul, şi acesta cu fundaţiile, lucru care a obligat să se facă un plan al parterului şi unul al etajului care să concorde cu planul fundaţiunelor ce s'au proectat".*

Eată opera fostului consiliu comunal, şi să nu uitaţi că acest Cazino aşa cum era conceput, nu era de cât un Cazino de vară, mic, de rău gust, de un stil baroc.

Noi am făcut ca acest Cazino să servească şi de teatru atât vara cât şi iarna, iar stilul architectonic, să

www.ziuaconstanta.ro

fie curat românesc; această clădire măreaţă va face mândria oraşului nostru şi va atrage lume la Constanţa, ceia ce este tot spre binele comerţului şi propăşirea negustorilor, – şi pentru ca această lucrare să fie executată cu toată îngrijirea, am lăsat'o asupra Ministerului Lucrărilor Publice pentru suma de 400.000 lei, iar nu 800.000 lei, cum exagerează fantazia bolnăvicoasă a adversarilor noştri.

Biserica

Era mai mult de cât necesară în partea de sus a oraşului; când mai acum 3 ani s-au prezentat preoţii din oraş la Prefectură spre a li se da ajutor, ca să poată strânge fonduri pentru a doua biserică, au fost bruscaţi în chipul cel mai neomenos, iar cucernica lor încercare a rămas zadarnică până la venirea noastră în capul comunei.

Am cedat unui sentiment de evlavie creştinească şi stăruinţelor voastre de a clădi a doua biserică, şi ce v'am făgăduit în 1905, am făptuit în 1906; acum un nou altar se înalţa lângă vetrele voastre; el se construeşte din venitul ordinar, nu va costa de cât 120.000 lei, şi va fi clădit în frumosul stil românesc din epoca lui Ştefan cel Mare.

Localul şcoalelor primare

Se clădeşte din venitul ordinar al budgetului şi nu costă de cât 138.549 lei, 37 bani clădirea şi 45.000 locul, s'au în total 183.549 lei, 37 bani, adică aproape tot atât ât a costat numai localul şcoalelor No. 1 de băeţi şi fete, fără loc care era proprietatea comunei.

Acest local trebuia clădit în mijlocul circumscripţiei şcolare, adică în partea veche a oraşului; aşa porunceşte legea, şi aşa am făcut: locul cumpărat de la judeţ cu 10 lei metru pătrat în mijlocul oraşului cu vederea spre mare, este mai mult de cât eftin; clădirea este în stil românesc şi va fi o podoabă pentru oraş.

Hala

Această lucrare a fost angajată şi contractată de fostul consiliu pe suma de lei 91.364 bani 40 după proecte şi devize constatate în cursul executărei lucrărei de către serviciul technic al comunei şi de către consiliul technic superior, ca fiind greşite şi rău calculate, ast-fel, că a trebuit schimbate planşeurile, făcându-se de beton armat; s'au adâncit fondaţiile, terenul fiind de umplutură; s'au sporit dimensiunile coloanelor spre a putea sprijini pe ele greutatea acoperământului; s'au făcut despărţituri de fer în subsol care era în deavalma; s'au schimabat geamurile subţiri care se spărgeau la cea mai mică bătae de vânt, înlocuindu-se cu geamuri armate cu sârmă; s'a văpsit ferăria întreagă ceea-ce nu era prevăzut în deviz; s'au făcut uşi înfundate la intrările de sus şi de jos ale halei; spre a împedeca curenţii şi viscolul; s'a făcut canalizarea şi colectorul de scurgere până la mare, o gheretă de fer pentru serviciul veterinar, precum şi 14 gherete tot de fer în jurul halei, pentru zarzavagii, fructe şi păsări.

Îndeplinirea acestor lipsuri, greşeli şi adaose de lucrări, au ridicat costul halei la suma de lei 167.257, bani 33.

Acum această lucrare este complect terminată şi înzestrată cu tot ce trebue.

Proiectul halei ca şi a abatoriului şi cazinului, a fost făcut de unul şi acelaş inginer care a primit 8304 lei ca onorar fără să fi priveghiat sau condus lucrările.

Afară de aceste lucrări de edilitate, *am înpământenit peste 400 români* [141] legându-i de oraşul acesta pe vecie şi am obţinut desfiinţarea cartierului numit "ţigănia", care era o primejdie pentru sănătatea şi ordinea publică.

Iubiţi Cetăţeni !

Acestea sunt faptele noastre săvârşite în curs de 1 an şi 8 luni; cu ele ne prezentăm înaintea voastră.

Ce-am făgăduit am îndeplinit; ne mai rămâne canalizarea şi întărirea malurilor mărei în partea despre nord a oraşului; vă dăm cuvântul nostru de cinste că şi aceste 2 lucrări le vom îndeplini chiar în cursul anului ce vine.

Alegeţi, hotărâţi, între noi cari am anunţat un program, pe care l'am îndeplinit, şi între adversarii noştri cari nu anunţă nici o îmbunătăţire. Alegeţi între faptele noastre şi între potopul de vorbe şi seceta de gândiri sănătoase ale adversarilor noştri.

Alegeţi şi hotărâţi între noi cari am înălţat prestigiul şi demnitatea autorităţei comunale şi între cei cari s'au umilit până la înjosire, numai să stea acolo unde ironia soartei îi aruncase.

Alegeţi între noi, cari am luptat şi luptăm pentru *acordarea drepturilor politice Dobrogenilor* şi între *ei,* duşmani hotărâţi ai acestei mari idei.

Adversarii noştri vor să reînvie timpul pe vecie apus când consilierii comunali erau umbre fără viaţă şi fără voinţă, noi voim să vă reprezentăm cu demnitate şi mândrie.

Armele noastre de luptă sunt faptele noastre; armele adversarilor noştri sunt calomnia, înjuriile şi

www.ziuaconstanta.ro

neadevărul.

Noi luptăm pentru înălţarea oraşului, ei dau târcoale în jurul celor 4 milioane împrumut, după cum singuri au mărturisit aceasta prin ziarul lor.

La o parte, cu trândăvia şi nepriceperea; faceţi loc hărniciei şi devotamentului pentru binele public.

Înainte cu noi.

Înlături cu ei.

Solicitând şi de astă dată încrederea voastră, nădăjduim în izbânda binelui oraşului.

Semnul distinctiv al listei noastre este un □

Ion BĂNESCU, T.G. DABO, N. SIMIONESCU,
Take MANICATIDE, Ioniţă DUMITRESCU, Ali Riza CRIMIZADE

(*"Tribuna Dobrogei"*, I, nr. 55, 5 noiembrie 1906: 1-3)

196

O PROPUNERE

Am susţinut, încă de la apariţiune, că intrarea Dobrogeĭ în dreptul comun nu poate fi făcută de cât după serioase şi mature chibzuinţe. "Ficţiunile constituţionale" nu trebue să ne amăgească ochiĭ pînă într'atît, în cît să ne pretăm la un salt, care ne-ar putea frînge gîtul şi unora şi altora.

Am arătat, în repeţite rînduri, piedicile care se opun la abrogarea legiĭ organice a acesteĭ provinciĭ.

În acelaşĭ timp am susţinut însă, că nicĭ regimul actual nu e unul ideal, şi nicĭ nu maĭ poate corspunde stăriĭ de astăzĭ a Dobrogeĭ.

Pe de altă parte, guvernul conservator, care a promis rezolvarea acesteĭ grele şi delicate probleme, fără a fi făcut de cât să spoiască vederile celor lesne-crezătorĭ şi să tragă un folos meschin la alegerile comunale de deunăzĭ, e pe ducă; iar Partidul Naţional Liberal, care îi va succede ca mîine – cu toate că, e bine s'o recunoaştem, prin faptul că a primit în marele sfat al său, reprezintanţĭ din Dobrogea, ne-a dovedit un început de apropiere politică – totuşĭ nu s'a rostit încă, în nicĭ un fel, asupra chestiuniĭ care ne preocupă.

Şi bine a făcut!

În consecinţă cu cele susţinute de noĭ, de doĭ anĭ de zile, venim astăzĭ cu un proect de lege, al căruĭ text şi expunere de motive le dăm în corpul număruluĭ de faţă. E o propunere pentru legiferarea unuĭ noŭ regim, care să corespundă uneĭ stăriĭ de tranziţie de la sistemul actual de guvernămînt la cel în vigoare dincolo în ţara-mumă – şi atragem, în mod inzistent atenţiunea celor chemaţĭ a se ocupa cu treburile publice.

"DOBROGEA JUNĂ"

LEGE PENTRU MODIFICAREA ORGANIZĂREI DOBROGEI

– Expunere de motive –

Dobrogea, anexată la România prin tratatul de la Berlin, a fost supusă unuĭ regim special prin legea din 9 Martie 1880 pentru organizarea Dobrogeĭ, modificată în parte prin legile din 31 Martie 1886 pentru organizarea judecătorească în Dobrogea. Deoarece Dobrogea nu a fost cuprinsă în revizuirea Constituţieĭ din 1879 şi că trebuiaŭ definite drepturile locuitorilor eĭ, precum şi organizate diferitele serviciĭ de administraţie în provincia anexată, această lege a fost o adevărată Constituţie pentru provincia trans danubiană.

Articolul 3 din această lege, care naturalizează în mod global pe locuitoriĭ Dobrogeĭ, prevede că o lege specială va determina condiţiunile cu carĭ locuitoriĭ din Dobrogea vor putea exercita drepturile lor politice şi cumpăra imobile rurale din România propriŭ zisă, şi că o altă lege va statua despre represintarea Dobrogei în Parlamentul Român.

Locuitoriĭ din Dobrogea, foştĭ cetăţenĭ otomanĭ, sunt decĭ cetăţenĭ Românĭ, dar eĭ nu pot exercita drepturile lor politice nicĭ în Dobrogea nicĭ în restul ţăreĭ, şi nu pot cumpăra imobile rurale de cît numaĭ în Dobrogea.

www.ziuaconstanta.ro

Din discuțiunile urmate în Parlament, cu ocazia votăreĭ acesteĭ legĭ și din declarațiunile făcute de guvern, reese că regimul excepțional era considerat ca provizoriŭ și că introducerea Constituțiuneĭ în Dobrogea s'a subordonat numaĭ regulăreĭ proprietățeĭ rurale.

Două zecĭ și șeapte anĭ aŭ trecut de la anexare, chestiunea proprietățeĭ a fost legiferată. Numărul locuitorilor de origină română a crescut în mod simțitor prin diferitele colonizărĭ și imigrărĭ, provocate pentru a acoperi golurile lăsate prin emigrarea musulmanilor, ce maĭ mare parte din proprietatea privată se află în mîinile Românilor.

Dacă însă, desvoltarea economică a acesteĭ provinciĭ cere o modificare în legiuirea ce o cârmuește, nu este maĭ puțin adevărat că o trecere subită de la regimul excepțional, sub care se află astăzĭ. la un regim parlamentar, ar putea provoca perturbațiunĭ, și de aceea un regim de tranziție se impune, cel puțin pînă la facerea unuĭ recensămînt serios al diferitelor populațiunĭ din Dobrogea după originile lor, ceea ce nu s'a făcut pînă astăzĭ.

Legea din 1880 arăta că o lege specială va determina condițiunile cu carĭ locuitoriĭ dobrogenĭ vor putea exercita drepturile lor politice în România. Constituțiunea din 1884 prin art. 133 dispune că Constituția va putea fi aplicată prin legĭ speciale și în Dobrogea și adăogăm, convinșĭ că suntem în spiritul Constituanteĭ, în mod treptat.

Este nu numaĭ echitabil dar și necesar, ca locuitorul dobrogean, care a dat dovezĭ de ataşament la patria sa adoptivă, să fie odată scos din starea de inferioritate civică în care se găsește, pentru a se putea zice că în România nu există deosebire între un supus și un cetățean; trebue să-i se mai lărgească oarecum cîmpul de activitate cetățenească; trebue să-i se recunoască dreptul de a cumpăra imobile rurale nu numaĭ în Dobrogea dar și orĭ unde în țară.

Interesul general al țăreĭ cere ca să se absorbe elementele eterogene ce compun populațiunea din Dobrogea, să se obție cât de curînd o contopire între locuitoriĭ de dincolo și de dincoace de Dunăre, favorizîndu-se mișcarea de populaține dintre ambele malurĭ ale Dunăreĭ și o asemenea mișcare, o asemenea contopire nu se poate obține de cît printr'o încercare măcar, pentru moment, de asimilare legală a locuitorilor din Dobrogea cu aceĭ din restul țăreĭ.

Justiția de asemenea trebue să fie egală pentru toțĭ și pretutindenĭ Legea orgănizăreĭ judecătorești în Dobrogea din 1886 a fost, în momentul votăreĭ eĭ, o lege superioară celeĭ existente în țară. Astăzĭ însă, după votarea legeĭ pentru organizarea judecătorească din 1890 și cu toate că legea specială a Dobrogeĭ a fost abrogată în mare parte, ea păstrează încă cîte-va dispozițiunĭ, care nu maĭ corespund necesităților de astăzĭ, precum de pildă dreptul tribunalelor de a judecă și cu un singur judecător.

Aceste deosebirĭ pot și trebue să dispară, cetățeanul și justiciabilul român trebue să găsească peste tot teritoriul țăreĭ aceleași garanțiĭ, aceiași ocrotire.

Vor trebui menținute însă, dispositiunile relative la mahometanĭ și deocamdată dreptul Curțiĭ din Galațĭ de a judeca crimele și delictele de presă, rămânând ca jurațiĭ să se introducă odată cu representațiunea în Parlament.

În administrația comunală și județeană se pot suprima, fără nicĭ o grijă, numirea de către guvern a primarilor în comunele urbane, a președinților consiliilor județene și a membrilor în consiliile comunale și județene, unificându-se alegerea și compunerea acestor consiliĭ cu acela din țară. Prin introducerea colegiilor electorale pentru aceste alegerĭ, populațiunea se va putea obișnui cu funcționarea lor și va putea să-și facă educațiunea politică în cercul restrîns al comuneĭ și al județuluĭ, pregătindu-se astfel la reprezentațiunea sa în Parlament.

Spre a se pune legea relativă la imobilele rurale în Dobrogea în perfect acord cu Constituția, se impune desființarea dispositiuneĭ legale, care permite astăzĭ cumpărarea de imobile rurale și altor persoane de cît numaĭ cetățenilor, dispoziție care fusese dictată numaĭ în scop de a se facilita colonizarea provincieĭ părăsite de elementul musulman, în urma resbeluluĭ de la 1877 și care astăzĭ nu maĭ are rațiune de a fi.

În Dobrogea, maĭ mult ca orĭ unde avem cel maĭ mare interes de a avea școlĭ rurale cît se poate maĭ multe; numaĭ prin respîndirea culturеĭ românești vom putea obține o maĭ grabnică contopire a elementelor străine de origină cu elementul românesc. Inițiativa privată, a făcut foarte mult în această privință, mult maĭ mult de cît dincoace de Dunăre, nu putem cu toate acestea să pretindem ca ea să facă totul și statul este dator să vie în ajutorul comunelor, pentru complectarea număruluĭ legal de școlĭ.

În fine se maĭ impune o nouă delimitare a județelor, care să împace maĭ bine interesele administrative, judiciare și economice ale populațiuneĭ și care prezintă pe lângă aceasta și avantagiul de a împărți în mod maĭ egal populațiunea românească din ambele județe.

Prin proiectul de lege propus se satisfac în mare parte dorințele populațiuneĭ dobrogene și de altă parte execută atît unul din angajamentele luate prin legea din 1880 cît și prevederile Constituanteĭ din 1884.

www.ziuaconstanta.ro

Proiect de lege pentru modificarea organizăreĭ Dobrogeĭ

Art. unic. Legea din 9 Martie 1880 pentru organizarea Dobrogeĭ, legile din 31 Martie 1886 pentru organizarea judecătorească din Dobrogea şi pentru strămutarea Curţiĭ de apel din Focşanĭ la Galaţĭ în ceia ce priveşte Dobrogea, legea din 1 Aprilie 1894 pentru înfiinţarea judecătorilor de instrucţie în Dobrogea, sunt înlocuite prin dispoziţiunile ce urmează:

Art. 1. (art. 1-25-46 din 1880).
Dobrogea anexată Românieĭ prin tratatul de la Berlin precum şi Delta Dunăreĭ cu Insula Şerpilor se împarte în două judeţe: Tulcea şi Constanţa. Judeţul Tulcea se compune din patru plăşĭ şi anume Tulcea, Măcin, Babadag şi Sulina cu Insula Şerpilor; judeţul Constanţa se compune din cincĭ plăşĭ şi anume Constanţa, Mangalia, Hîrşova, Medgidia şi Silistra nouă.

Sunt comune urbane: Tulcea, Constanţa, Babadag, Sulina, Măcin, Hîrşova, Medgidia, Cernavoda, Mangalia, Chilia vechie, Ostrov, Mahmudia, Cuzgun şi Isaccea.

Art. 2. Din judeţul Tulcea se deslipesc şi se alipesc judeţuluĭ Constanţa următoarele comune: Casimcea, Beidaud, Ceamurli de sus şi de jos, Cogealac, Tocsof, Casapchioĭ, Caranăsuf şi Poturĭ, iar din judeţul Constanţa se deslipesc şi se alipesc judeţuluĭ Tulcea următoarele comune: Ostrov, Topolog, Urumbeĭ, Rahman, Calfa, Gârlicĭ şi Dăenĭ. Un regulament de administraţiune publică va determina amănuntele acestor deslipirĭ şi alipirĭ precum şi nouile limite ale plăşilor.

Art. 3. (art. 3 din 1880). Toţĭ locuitorĭi din Dobrogea carĭ în ziua de 11 Aprilie 1877 eraŭ cetăţenĭ otomanĭ sunt cetăţenĭ Românĭ, bucurîndu-se de toate drepturile cetăţeneştĭ şi politice. O lege specială va statua despre representaţiunea celor două judeţe în Parlamentul Român, îndată ce vor fi terminate lucrările preparatorĭi în vederea acesteĭ legĭ.

Art. 4. Cu singurele deosebirĭ din presenta lege, Constituţiunea şi toate legile şi regulamentele din România se aplică şi în Dobrogea.

Art. 5. Se va complecta în cel maĭ scurt timp numărul legal de şcolĭ primare rurale; cheltuielile de construcţiune a clădirilor necesare sunt în sarcina statuluĭ.

Art. 6. (art. 47 din 1880). La comunele rurale prefectul alege din numărul legal de consilierĭ comunalĭ treĭ membrĭ dintre notabilĭĭ din comună şi numeşte din sînul consiliuluĭ comunal un primar revocabil.

Art. 7 (17-21 din 1880). Personalul şi întreţinerea principalelor moschee musulmane din Tulcea, Constanţa, Babadag, Măcin, Hîrşova, Isaccea, Sulina şi Mangalia, precum şi a seminaruluĭ din Medgidia, menit a forma copiĭ moscheelor, se vor plăti de stat.

Art. 8 (art. 60 din 1886). Atribuţiunile primaruluĭ în privinţa actelor de stare civilă se vor îndeplinĭ încît priveşte pe mahometanĭ de către fiecare cadiŭ saŭ hoge din localitate, care este obligat că îndată să trimită extractul cuvenit primaruluĭ pentru a se înscrie în registrul stăreĭ civile.

Art. 9. (art. 39 din 1886). Afacerile dintre mahometanĭ relative la organisarea familieĭ, la puterea părintească, la căsătorĭĭ, la divorţ, la tutelĭ şi la succesiunile ab intestat, se vor judeca de tribunalele mahometane instituite la Constanţa şi Tulcea, conform legilor şi uzurilor musulmane. În materie de succesiune, rolul acestor tribunale se mărgineşte la stabilirea vocaţiuneĭ succesorale şi la organizarea tutelelor. Părţile de comun acord sunt totdeauna libere a supune şi aceste afaceri jurisdicţiunĭĭ ordinare, care în asemenea cazurĭ vor judeca conform legilor şi uzurilor musulmane.

Art. 10 (art. 40 din 1886). Tribunalele mahometane se compun dintr'un cadiŭ al localităţeĭ recomandat de muftiŭ şi confirmat de Ministerul Justiţieĭ şi un grefier numit de Ministerul Justiţieĭ dintre persoanele competinte, cunoscînd bine atît limba română cît şi limba turcă. Personalul acestor tribunale primeşte retribuţiunea prevăzută în statul anexat la prezenta lege.

Art. 11. (art. 41 din 1886). Sentinţele acestor Tribunale vor fi redactate în limba română. Taxele ce se percepeaŭ după legile otomane sunt şi rămîn desfiinţate; se vor percepe taxele de timbru conform legeĭ timbruluĭ, afară de taxele accesorĭĭ, iar procedura se va putea îndeplini conform regulilor pentru judecătoriile de ocoale.

Art. 12. (art. 5 din 1894). În contra sentinţelor acestor tribunale se va putea face apel, potrivit regulelor din procedura civilă la Curtea de apel din Galaţĭ, care va judeca după legile şi uzurile musulmane.

Art. 13. (art. 4 din 1894). Crimele şi delictele de competinţa curţiĭ cu juraţĭ comise în Dobrogea, se vor judeca de Curtea de apel din Galaţĭ, în prima şi ultima instanţă, observîndu-se însă regulile de procedură în materie corecţională. Instrucţiunea acestor crime şi delicte se va face conform cărţeĭ II titlul II cap. I din codul de procedură penală. Prin derogare la art. 248 din codul de procedură penală, membriĭ Curţiĭ carĭ făcînd parte din camera de punere sub acuzaţiune vor fi votat punerea sub acuzare în afacerile criminale venite din Dobrogea, pot lua parte la judecarea procesuluĭ în fond.

Art. 14. (art. 2-3 din 1886). Cînd Curtea din Galaţĭ va judeca ca Curte criminală, va trebui neapărat să se constitue în complectul de cincĭ judecătorĭ. Cînd acuzatul nu ar avea apărător, Curtea i va numi unul din

www.ziuaconstanta.ro

oficiŭ.

Cînd navigaţiunea peste Dunăre va fi închisă, va constitui un caz de amînare legală pentru partea care nu ar avea deschisă calea opoziţieĭ, atît în materie penală cît şi în materie civilă saŭ comercială.

Art. 15. (art. 68 din 1880). Toţĭ locuitoriĭ ţărmuraşĭ aĭ Dunăreĭ şi Mareĭ Negre vor fi chemaţĭ de preferinţă în serviciul flotileĭ. Locuitoriĭ musulmanĭ chemaţĭ sub drapel vor forma în totdeauna companiĭ şi escadroane separate. În uniformarea lor se va păstra fesul care se va plăti de stat.

Art. 16. Toate dispoziţiunile legale din orĭ ce lege contrariĭ legeĭ de faţă sunt şi rămân abrogate.

Legea pentru regularea proprietăţeĭ imobiliare din Dobrogea din 3 Aprilie 1882, precum şi toate dispoziţiunile relative la proprietatea imobiliară în Dobrogea, sunt menţinute cu singura modificare, că de la promulgarea legeĭ de faţă, numaĭ cetăţeniĭ românĭ vor putea dobîndi imobile rurale în Dobrogea, suprimîndu-se articolul 2 din legea dela 3 Aprilie 1882. Drepturile dobîndite sunt respectate.

Art. 17. Imediat după promulgarea prezenteĭ legĭ, se vor întocmi primele liste de alegătorĭ conform legeĭ electorale şi a legeĭ pentru alegerea consiliilor comunale. Îndată ce aceste liste astfel alcătuite vor intra în vigoare, se vor convoca colegiile electorale pentru alegerea consiliilor comunale şi judeţene. Pînă la reînoirea lor vor continua a funcţiona consiliile comunale şi judeţene actuale în forma lor de astăzĭ.

(*"Dobrogea junǎ"*, III, nr. 1, 22 decembrie 1906: 1-2)

197

UN EVENIMENT IMPORTANT

Partidul Naţional-Liberal în urma unuĭ congres convocat în timpul din urmă, pentru chestiunĭ de oragnizaţiune internă, a decis să admită în comitetul săŭ executiv câte un reprezintant, pentru cele două districte dobrogene. Şi anume: d. Scarlat Vârnav pentru judeţul Constanţa şi d. Luca Ionescu, pentru Tulcea.

Însemnătatea politică a acestuĭ eveniment nu trebue să scape – credem – din vedere nicĭ unuĭ cetăţean din provincia noastră. Acel partid mare, care până acum a avut faţă de situaţiunea noastră o atitudine foarte rezervată – în contradicţie cu Partidul Conservator, ale căruĭ făgăduinţe nu le-a întrecut de cât batjocura cu care ne-a acoperit – dă astăzĭ, în mod lipsit de pompă, dar formal, o recunoaştere fiinţeĭ noastre politice.

Şi toţĭ Dobrogeniĭ trebue să salutăm cu o îndoită satisfacţiune acest eveniment, pentru că reprezintarea intereselor noastre de aproape a fost încredinţată unor persoane, care ne-aŭ dovedit că aŭ durere de inimă pentru acest petec de pământ oropsit.

Nu ne putem înşela în speranţele ce, îndreptăţiţĭ, punem în dragostea ce ştim că ne-o poartă aceştĭ doĭ luminaţĭ bărbaţĭ, cum nu trebue să ne îndoim nicĭ de lealitatea acelora carĭ aŭ primit ca glasul nostru să răsune în sfatul lor cel mare.

(*"Dobrogea junǎ"*, III, nr. 1, 22 decembrie 1906: 2)

www.ziuaconstanta.ro

1907

198

O LĂMURIRE

Erĭ a apărut şi s'a vîndut pe străzile Tulcei cu gologanul ziarul *"Dobrogea liberală"*. Cînd ni s'a comunicat, acum cîte-va zile, despre apariţia sa, ne am bucurat că în lupta ce întreprindem vom maĭ avea un tovăraş – şi bucuria noastră era cu atât maĭ mare cu cît speram că în jurul *"Dobrogeĭ liberale"* se vor aduna cîte-va pene serioase.

Spre marea noastră surprindere însă, vedem în fruntea pomelniculuĭ ziar o notiţă care ne dă măsura inconştienţeĭ celor grupaţĭ în jurul său. D-lor, cu litere groase, anunţă că singurul ziar autorizat de gruparea liberală locală este *"Dobrogea liberală"*, căutînd prin aceasta să stabilescă oare cum un monopol necunoscut pînă acum în nicĭ o ţară, – monopolul sentimentelor.

Sînt greşiţĭ.

Şi pentru că s'aŭ precipitat făcînd, maĭ mult inconştient această greşeală, le aducem aminte cele ce am spus în primul număr al ziaruluĭ nostru: *"Propaganda" este organul local pus în serviciul guvernuluĭ şi Partiduluĭ Naţional-Liberal*, nu în sprijinul saŭ la dispoziţia unor politicienĭ locală carĭ, din diferite motive personale merg pînă acolo că-şĭ permit a-şĭ însuşi şi ceia ce nu e al lor.

Să se ştie dar că monopolul liberalismuluĭ nu există în ţara noastră şi nu d-lor îl vor putea introduce.

Noĭ continuăm a fi organ al guvernuluĭ şi Partiduluĭ Naţional-Liberal, căruia ne-am devotat încă de la apariţiune.

De alt-fel e bine să spunem că nu toţĭ liberalii locală s'aŭ entuziasmat de apariţia *"Dobrogeĭ liberale"*.

Şi cu aceasta credem că nu vom maĭ avea nevoe de a maĭ reveni.

"Propaganda".

(*"Propaganda"*, I, nr. 2, 12 aprilie 1907: 1) [142]

199

PROPAGANDA PAPISTAŞĂ ÎN DOBROGEA

Nu suntem ceĭ dintîĭ, carĭ semnalăm pericolul propagandeĭ catolice la noĭ în ţară. Încă din 1879, cînd, cu ocazia transformăriĭ titluluĭ episcopal ***in partibus infidelium*** de Nicopolia, în acela de Episcop latin de Bucureştĭ, organul de căpetenie al lumeĭ papiste din Franţa publica un articol în care arăta că: ***"Călugăriĭ pasioniştĭ din Roma fură însărcinaţĭ de a evangheliza România"*** – încă de atuncĭ , zicem, lumea cugetătoare din ţara s-a arătat alarmată şi de obrăznicia şi de primejdia acesteĭ propagande, iar fericitul întru pomenire Episcopul Melchisedec al Romanuluĭ sesiză Sf. Sinod şi Academia Română, cu o însemnată lucrare asupra uneltirilor şi propagandeĭ papale.

Minciuna şi calomnia aŭ fost armele, cu care s'aŭ luptat totdeauna aceştĭ **pseudoapostolĭ** aĭ aceluia, care s-a jertfit pe cruce pentru cuvîntul **adevăruluĭ vecĭnic**. In contra minciuneĭ şi a calomnieĭ, ca instrument de propagandă, ar fi cu greŭ celeĭ maĭ cumpănite şi şi maĭ agere societăţĭ a-şĭ apăra aşezămîntul: de aceea, nu e de mirare de ce misionariĭ papiştĭ aŭ făcut şi continuă a-şĭ face jocul aci în ţară. Apărătoriĭ **"principiilor**

www.ziuaconstanta.ro

frumoase ale bisericeĭ ortodoxe române, care sunt adevărate principiĭ de libertate şi independenţă *) nu odată aŭ avut de ridicat mănuşa aruncată de misionariĭ catolicĭ; cronicariĭ noştriĭ nu odată aŭ avut de înregistrat asemenea conflicate; nu odată Episcopiĭ catolicĭ aŭ avut a bate în retragere. Sferele noastre ocîrmuitoare, însă, aŭ ezitat totdeauna a lua o poziţie hotărîtoare în potriva misionarilor papistaşĭ din ţară; dintr'un scrupul exagerat faţă de Coroană, ce din nenorocire s-a dovedit, maĭ în urmă, cu totul nejustificat.

Nu pentru ca să «desgropăm morţiĭ», ridicăm astăzĭ această chestiune; ci pentru că primejdia acesteĭ propagande începe a se semnala în provincia noastră sub o nouă faţă.

Se ştie că aci, în Dobrogea, există coloniĭ compacte de Germanĭ aşezaţĭ prin diferite sate şi carĭ aŭ bisericile şi şcolile lor confesionale.

Principiul instrucţiuneĭ primare confesionale este de o foarte mare importanţă maĭ cu seamă pentru popoarele micĭ şi slabe, la a căror dezvoltare naţională trainică contribue ca o pîrghie puternică.

De acest adevăr n'a voit saŭ n'a putut ţine seamă legiuitorul nostru din 1864, care în pripa aducereĭ la îndeplinire a unor măreţe acte de stat, s-a lăsat cu totul a fi dus de spiritul mareĭ revoluţiĭ franceze, în reformele politicosociale, cu care a înzrstrat poporul român.

De atuncĭ **laicizarea** instrucţieĭ publice la noĭ s'a privit ca un **cîştig social** al veaculuĭ; iar creşterea morală religioasă a poporuluĭ nostru a fost lăsată în părăsire multă vreme şi n'a fost luată într'o maĭ serioasă băgare de seamă, de cît de legiuitoriĭ din vremea din urmă.

Sub acest raport dar, sistemul instrucţiuneĭ noastre publice avea o incontestabilă slăbiciune faţă de şcoalele confesionale eterodoxe din ţară.

Dacă înţelegem a respecta desăvîrşita libertate a exerciţiuluĭ cultelor şi chiar a învăţămîntuluĭ confesional, cînd se mărgineşte la îngrijirea spirituală a respectivilor credincioşĭ, cerdem că este inadmisibil, fără a înjosi demnitatea noastră naţională, să se maĭ tolereze scandalele confesionale în potriva bisericeĭ şi şcoaleĭ noastre naţionale.

Am pomenit maĭ sus de coloniile germane din Dobrogea. Să nu se facă însă o confusiune: Germanul e un eminent element de ordine şi progres şi nu contra lor avem de ridicat vre-o învinuire; ceea ce ne preocupă este subversiva propagandă papistaşă, care tinde să facă ca aceste minunate elemente să trăiască într'o continuă neînţelegere cu conlocuitoriĭ lor din sate. Şi tocmaĭ aci constă caracteristica acesteĭ propagande criminale din Dobrogea. Pe cînd dincolo în ţară – unde unele dame din societatea noastră cu pretenţiĭ autocratice, dar a căror nobleţă e de foarte proaspătă obîrşie, sunt muncite de moda apusană, de a-şĭ avea **abatele lor**, – misionariĭ catolĭ caută şi reuşesc a-şĭ atrage proseliţĭ; dincoace, într'o provincie, la început maĭ mult străină – unde ţăraniĭ românĭ, din cauza împrejurărilor, aŭ ştiut să pătrundă şi să preţuiască maĭ mult «legea strămoşească» – propaganda papistaşă, vezînd orĭ-ce teren perdut, a renunţat la acţiunea ofensivă, căutînd în schimb să-şĭ păstrăze cel puţin pe credincioşiĭ eĭ.

Şi că nu le-a lipsit din intenţiune, măcar la început, de a întreprinde şi prin această parte a ţăriĭ o propagandă activă, se poate observa din faptul, de pildă la Caramurat, unde biserica catolică îşĭ are altarul spre răsărit – contrar prescripţiunilor eĭ – pentru ca astfel să fi putut atrage şi amăgi ochiĭ ortodocşilor, carĭ şi-aŭ construit mult maĭ tîrziu un locaş de biserică.

Dar, fiind-că am pomenit de Caramurat, să ne oprim la această localitate, unde conlocuesc atît Românĭ, cît şi Germanĭ, în număr considerabil.

Aci, în Dobrogea, în acest amalgam de elemente eterogene şi eterodoxe, nu se poate concepe, sub nicĭ un raport, mers înainte, fără o armonică conlucrare şi convieţuire a tuturor elementelor.

Eĭ bine, la Caramurat, din cauza criminaleĭ înrîuirĭ a propagandeĭ papistaşe, relaţiunile dintre Românĭ şi Germanĭ aŭ ajuns în aşa grad de încordare în cît nu o conlucrare dar chiar o convieţuire a început a se face imposibilă.

Copiiĭ Nemţilor sunt opriţĭ, sub **afurisenie**, ca să nu treacă pe lîngă şcoala şi biserica românească. Nicĭ măcar la sărbătorĭ naţionale preotul, care le e şi învăţător nu le permite să aziste la ceremonial, sub cuvînt că biserica catolică e **Catedrală**, – aşa cel puţin pretinde Episcopu lor, care îşĭ face cu o regularitate matematică vizitele sale canonice.

Numele Palatuluĭ e totdeauna amestecat în ademenirile şi ameninţările lor: la Tuzla, eşind învăţătorul român întru întîmpinarea Episcopuluĭ, acesta, în răspunsul său, a lăsat să se înţeleagă că «se va şti la Curte de această recepţiune».

Ura dintre proseliţiĭ Scaunuluĭ papal şi ceĭlalţĭ drept credincioşĭ e veşnic alimentată prin broşurĭ şi maĭ ales predicĭ – şi ea prinde şi se resimte. La Caramurat, la banca populară înfiinţată acolo, cu toate că s-aŭ dat două locurĭ în comitet, la treĭ Germanĭ înscrişĭ, totuşĭ nu s-a putut reuşi ca să se convingă şi ceĭ-l-alţĭ pentru a colabora la această folositoare instituţiune.

Ne oprim pentru astăzĭ aci, rămînînd să dezvăluim în numărul viitor a doua faţă a chestiuniĭ.

Ce-sar

(*"Dobrogea junâ"*, III, nr. 6, 15 aprilie 1907: 1-2)

*) I. Heliade Rădulescu

www.ziuaconstanta.ro

200

CHEMAL EFENDI

O fericită inspiraţie a avut d. Prefect al judeţuluĭ, atuncĭ cînd a hotărît ca şcoala din Medjidia, a cărei piatră fundamentală s'a pus săptămîna din urmă, să poarte numele fostuluĭ primar al aceluĭ oraş.

Şi cine nu a cunoscut pe fericitul întru pomenire Chemal Efendi, care dacă maĭ avea ceva turcesc într'însul, apoĭ era numaĭ numele şi fesul!

Puţinĭ demnitarĭ, chiar printre Românĭĭ de origină, a numărat Dobrogea, carĭ să fi avut o maĭ exactă concepţiune asupra ideeĭ de stat şi o maĭ vie dorinţă pentru binele obştesc, ca răposatul primar al Medjidieĭ. Patriotismul său a rămas proverbial.

Se construia biserica dela Medjidia[143], şi, cum fondurile nu prea eraŭ îndestulătoare, Chemal Efendi luă drumul Bucureştilor spre a cere o subvenţiune dela Ministerul Cultelor. Ministru pe atuncĭ era d. Take Ionescu. care căuta sub diferite pretexte să scape de acest inoportum fesliŭ.

– *Cînd un Mahomedan vine să ceară un ajutor pentru o biserică, un Ministru român nu poate refuza aceasta!* – a ripostat cu energie Chemal Efendi.

Ministrul a dispus îndată, ca să se dea 10 miĭ de leĭ.

Întreaga luĭ viaţă, omul acesta n'a ştiut de cît să îndatoreze pe toată lumea şi dînsul, care veĉnic era pe drumurĭ , cînd pentru unul cînd pentru altul, a trebuit să moară sărac – ca toţĭ oameniĭ de treabă ...

Se povestesc o mulţime de anecdote pe seama acestuĭ tip popular. Voia să ia din Gara de Nord trenul pentru Feteştĭ, ca să vină acasă (pe atuncĭ, pînă a nu face podul peste Dunăre, comunicaţiunea nu era directă) şi cum Tătariĭ pronunţă p în loc de f, Chemal Efendi ceru la ghişeŭ un bilet pentru *Peteştĭ*. Casierul îĭ dete un bilet pentru *Piteştĭ*, iar portarul îl îndreptă la trenul pentru Vîrciorova.

De ce înainta trenul, Chemal Efendi băga tot maĭ mult de seamă – de altfel drumul Feteştilor îĭ era cunoscut – că sboară prin ţinuturĭ streine; de cîteva orĭ a chemat conductorul, care, la întrebarea sa, dacă merge la *Peteştĭ*, îl asigura într'una, că e pe drumul *Piteştilor*.

La "destinaţie" dînsul a fost dat jos, în mijlocul asigurărilor tuturor, că în adevăr acolo s'ar găsi *Piteştiĭ*, şi, cînd în sfîrşit după un ocol de două zile nimeri la Medjidia, cu cît haz povestea el tuturor această nostimă întîmplare.

Figura, apucăturile şi corectitudinea luĭ Chemal Efendi sunt încă viĭ în amintirea tuturor de aci, şi comemorarea numeluĭ său, prin dispoziţiunea luată, de a se da acesta şcoaleĭ din Medjidia, poate fi o pildă vie pentru mulţĭ slujbaşĭ nu numaĭ din Dobrogea, dar chiar din întreaga ţară.

Saroglu

(*"Dobrogea jună"*, III, nr. 7, 1 mai 1907: 1-2)

201

APEL CĂTRE ALEGĂTORI

Cetăţeni,

După urma demisiunei date de foştii consilieri comunali ai Constanţei, sunteţi chemaţi, în ziua de 7 Iunie corent, spre a procede la alegerea unui nou consiliu comunal.

Nici un om de bine nu se poate îndoi, că sarcinile cari vor apăsa pe viitorul sfat al oraşului, vor fi cât de delicate şi vor cere o deosebită sârguinţă.

S'au încheiat, precum ştiţi, mai ales în decursul anului 1906, o sumă de contracte, dintre cari unele întrec vădit puterile contributive ale cetăţenilor; s'au aruncat banii fără nici o socoteală, pentru căpătuirea unor indivizi fără scrupul; s'au întronat în Primărie nişte moravuri, cari, dacă nu s'ar stârpi cu cea de pe urmă energie, ne-ar duce în cel mai scurt timp la faliment.

Subsemnaţii venind a vă cere voturile şi solicitând onoarea de a vă reprezinta ca consilieri comunali, vă făgăduim că ne vom da toată silinţa pentru îndreptarea unei situaţiuni financiare, adânc sdruncinate; vom căuta, cu o deosebită stăruinţă, ca în timpul cel mai scurt, să readucem regula în gospodăria comunală; respectuoşi ai dreptului Domniilor-voastre, nu vom mai permite ca banul public să servească nici la cumpărarea conştiinţelor, nici la îmbogăţirea unor trântori.

Doritori de a vedea înflorind oraşul, vom păşi în limitele putincioase la executarea acelor lucrări, cari sunt neaparat trebuitoare şi pe cari desvoltarea, din zi în zi mai mare, a Constanţei le reclamă.

Vom procede, cât de curând, la construirea cazinului comunal, a cărui nevoe se simte de atâta vreme

www.ziuaconstanta.ro

şi pe care am dori să-l vedem terminat până la 1 Iulie anul viitor: părăsind planurile cele noui, al căror cost se ridică la peste opt-sute-mii lei, vom face să se execute acea lucrare întocmai cum a fost croită acum trei ani, aşa că ea va fi în raport şi cu mijloacele sumelor disponibile şi va satisface cerinţele de spaţiu şi de eleganţă ale unei asemeneaa clădiri.

Isprăvirea bulevardului va trebui să coincidă cu acea a cazinului comunal.

Urmând ca în curând să se paveze câteva străzi ale oraşului, vom mijloci la locul competent, pentru ca lucrările de canalizare pe acele străzi să fie executate înainte de pavarea lor; aşa, vom fi scutiţi de îndoita cheltuială de desfacere şi refacere a pavajului, înlăturînd totodată şi neajunsurile rezultând pentru circulaţiunea publică din o îndoită prefacere a pavajului.

Canalizaţiunea generală o vom începe asemenea cât de curând; urgenţa acestei lucrări fiind netăgăduită, atât pentru întreţinerea curăţeniei în oraş. cât şi pentru satisfacerea nevoilor de igienă publică, vom interveni pe lângă onor. Minister de Interne, ca să admită ca licitaţiunea acestei întreprinderi să fie ţinută în termen scurt, aşa că până în primăvara viitoare să avem reţeaua de canale complect gata.

Străzile Constanţei fiind lăsate de fosta administraţiune în starea cea mai de neînchipuit, vom continua operaţiunea de generală refacere, începută precum aţi văzut atât pe str. Ştefan-cel-Mare (Mangaliei) cât şi pe str. Carol. În această prefacere se vor coprinde şi lucrările de împietruire ale oborului, oraşului şi ale şoselei de acces până la magaziile de cereale.

Lucrările pentru instalarea luminei electrice, deşi concepute în condiţiuni dăunătoare pentru comună, sunt destul de înaintate pentru că să fim nevoiţi a adopta soluţiunea ce s'a dat acestei chestiuni. Vom pune dar toată stăruinţa pentru ca aceste lucrări să fie complect terminate până la 1 Septembrie, împreună cu pavarea străzilor şi facerea nouilor trotuare. Pe lângă iluminatul oraşului, nădăjduim că noua instalaţiune de electricitate va folosi şi micilor industriaşi, cari îşi vor putea procura puterea motrice necesară pentru diferitele unelte întrebuinţate în atelierele lor.

Alimentarea cu apă a oraşului fiind o chestiune de cea mai mare însemnătate, va face obiectul celor dintâi ale noastre preocupări. Proectul ce s'a întocmit anul trecut şi al cărui cost depăşeşte suma de patru milione, nu poate fi executat, căci el ar trage după sine impunerea de dări noui; traiul în Constanţa, o ştiţi cu prisosinţă, e din cale afară de scump, e dar cu neputinţă de a mai îngreuna sarcinile cetăţenilor. Având însă în vedere, că atât administraţiunea căilor ferate. precum şi Direcţiunea portului sunt ca şi noi deopotrivă interesaţi la o grabnică soluţiune a acestei chestiuni, nădăjduim că din conlucrarea acestor administraţiuni de stat cu comuna noastră, va rezulta o soluţiune care să satisfacă cât mai curând interesele tuturor.

Pe baza unui decret ilegal. Primăria a înstrăinat o sumă de loturi, proprietate a comunei, căpătuind pe unii şi lăsând în suferinţă cerinţi legitime. Procedura adoptată loveşte de nulitate toate actele întocmite. Reluarea de către comună a acestor proprietăţi ar stârni însă, cu drept cuvânt, adânci şi legitime nemulţumiri; păstarea situaţiunei actuale ar fi o nenorocire pentru toţi acei, cari de bună-credinţă şi-au pus economiile lor în asemenea cumpărături. Astfel fiind, vom interveni pe lângă Înaltul Guvern pentru a se regula prin o lege o situaţiune, care de altminterea ar putea da loc la dezordine asemănătoare cu acele îndurate de împroprietăriţii rurali, cari, precum cunoaşteţi, sunt veşnic ameninţaţi cu deposedarea.

Cetăţeni,

La Noembrie trecut un număr cât de însemnat dintre Domniile Voastre şi-au manifestat neîncredere în administraţiunea duşmană de atunci şi care azi vă solicită din nou încrederea.

Deşi ameninţaţi şi urmăriţi, aţi dovedit că, iubirea către acest oraş şi preocuparea pentru viitorul său o puneţi mai presus de interesele Domniilor Voastre personale.

Astăzi, liberi de a vă exprima voinţa fără teamă de a fi urmăriţi şi persecutaţi sarcina vă este cât de uşoară. Nu ne îndoim dară, că veţi merge la urne în număr cât de mare şi că veţi da un verdict hotărâtor.

Se va cunoaşte astfel că este aci o opiniune sănătoasă şi curată, că nu veţi mai permite în viitor o călcare a drepturilor voastre. Casa comunală trebue să fie casa obştei, unde nu pot fi invitaţi să stea la sfat decât gospodarii cinstiţi şi oameni cu tragere de inimă pentru binele obştesc.

Întemeiaţi pe trecutul nostru şi pe puterea Domniilor voastre de convingere, aşteptăm cu încredere verdictul ce veţi da şi care nu poate fi decât semnalul unei ere noui de progres, pentru oraşul nostru cel mai dătător de viaţă ţării întregi.

Constanţa, 2 Iunie, 1907.

Cristea GEORGESCU, Abdula HAGI ZAID, ANDRONESCU Virgiliu, BRANCOVICI M. Em., TOMA Vasile, TOMASIAN Agop

(*"Cuvîntul"*, II, nr. 21, 3 iunie 1907: 2)

www.ziuaconstanta.ro

202

IAR PARTID CONSERVATOR

Vorbim într'un articol despre armonia conservatoare din localitate. Dăm mai jos convocarea, al căreĭ rezultat a fost răfuiala rămasă de pomină:

Stimate Domnule,

În preajma intrăreĭ Dobrogeĭ în constituţiune, unul din punctele trecute în programul de muncă al Partiduluĭ Conservator, maĭ mulţi cetăţenĭ alegătorĭ din Tulcea, încercăm să grupăm în jurul steaguluĭ un număr cât se poate maĭ mare de cetăţenĭ, cu tendinţa ca de la acest mănunchiu de oameni de seamă, dornicĭ de muncă, pe terenul principiilor, să zămisliască un minut maĭ curând constituţionalizarea Dobrogeĭ.

Legile escepţionale să înceteze.

În Tulcea se impune cu atât maĭ mult alcătuirea Partiduluĭ Conservator, cu cât noĭ lucrăm în vederile întregeĭ alcătuirĭ conservatoare, şi cu atât maĭ mult cu cât gruparea liberală se pretinde formată în Tulcea, deşi fruntaşiĭ liberalĭ (gruparea de la centru) nu recunosc încă vremea prielnică pentru intrarea Dobrogeĭ în constiruţiune.

Convinşĭ, stimate domnule, că sunteţi şi d-v în vederile noastre, avem onoare a vă ruga să bine-voiţi a lua parte la întrunirea din sala "Aivazian" în ziua de 31 Maĭ ora 5 p.m. când aşteptăm luminele d-v cu prilejul discuţiueĭ proectuluĭ de statute a grupăreĭ conservatoare din Tulcea şi a punctelor din programul viitor.

Primiţĭ vă rugăm Domnule, asigurarea osebiteĭ noastre consideraţiunĭ.

Delegaţiĭ aleşĭ în întrunirea de la 24 Maiu .

(ss) *Şt. BORŞ, BABOEANU-DROE, A. IONESCU, Al. CALAFETEANU*

Maĭ e nevoe de comentariĭ?

(*"Dobrogea liberală"*, II, nr. 20, 6 iunie 1907: 1)

203

SCRISOARE ADRESATĂ ÎN VEDEREA ALEGERILOR

După cele maĭ marĭ stăruinţe puse, fiind peste putinţă ca d. Elefterie Nicolescu să-şĭ ţie angajamentele luate şi să meargă în alegerile comunale în unire cu rezoluţia clubuluĭ liberal din care face parte, următoarea scrisoare a fost adresată d-luĭ A. Bălteanu, girantul prefectureĭ, ca explicare a evenimentelor:

Domnule Prefect,

Ştiţĭ prea bine cu ce însufleţire pornisem la luptă acum doĭ anĭ împotriva uneĭ administraţiunĭ prevaricatoare după vremurĭ şi cu ce entusiasm dam rînd înainte tuturor celor maĭ în vîrstă de cât mine, hotărît să merg mînă în mînă cu fie care din amiciĭ meĭ politicĭ în apărarea aceleiaşĭ cauze drepte.

Am fost între ceĭ d'întîi, dacă nu chiar cel d'întîi, care am dat ideea formăreĭ unuĭ club liberal în localitate şi credincios steaguluĭ am pus umărul la muncă îndurînd loviturile cele maĭ crude ale adversarilor carĭ s'au năpustit cu toată furia asupra mea, fără să cruţe nicĭ un mijloc, permis sau nepermis.

Răbdam cu resemnare, căcĭ aveam o singură credinţă: solidaritatea cu munca cinstită. Cînd puterile slăbiau, tăceam căutînd mijlocul să le reîmprospătez cu nădejdea oarbăcă odată şi odată dreptatea va birui. Mă devotasem cauzeĭ liberale, pentru care mi-am închinat sufletul şi cugetul socotind ca astfel voĭ afla cel puţin aprobarea tovarăşilor meĭ de luptă. Luptam în sfîrşit, domnule prefect, cinstit, căcĭ credeam pe toţĭ oameniĭ cinstiţĭ.

Din nefericire însă, vremea îmĭ dovedeşte pe dos. Sunt uniĭ carĭ cred că sacrificiile şi munca tuturora nu înseamnă nimic faţă cu dorinţele sau ambiţiunile lor şi constat cu mirare că azĭ îşĭ calcă cu îndrăzneală cuvîntul rupînd orĭ ce solidaritate cu coreligionariĭ politicĭ, cu intenţia chiar de a-şĭ îndrepta privirile tocmaĭ adversariĭ de erĭ, compromişĭ şi după opinia publică şi după dispoziţiile coduluĭ penal.

Şi pentru că d. Elefterie Nicolescu, presidentul clubuluĭ nostru, a avut inspiraţia nenorocită să pue tocmaĭ "munca" ca temă pentru alcătuirea listeĭ de candidaţĭ, cînd noĭ ceştĭ-lalţĭ avem cu totul alte consideraţiunĭ spre a-ĭ găsi un loc şi a mers cu sfidarea pînă să conteste drepturĭ netăgăduite, cea ce constitue o insultă la adresa membrilor şi a clubuluĭ întreg, sîntem în drept atuncĭ să-l întrebăm: în virtutea căreĭ cote

www.ziuaconstanta.ro

solicită de la domnia voastră cu aşa insistenţă locul de frunte şi pentru ce acele ofense? Că în totdeauna, ca şi acum, a căutat să profite de ostenelile altora fără un pic de gratitudine?

Nu, Domnule Prefect, aceasta nu o putem primi în numele celor mai elementare principii de cinste politică.

De acea, profit de ocasiunea că ne-aţi chemat la o consfătuire intimă ca să semnalez această confuziune politică şi vă declar formal, că în astfel de împrejurări mă văz nevoit să refuz categoric, ca semn de protestare, să-mi menţin aderarea la o listă în cap cu d-sa, rugîndu-vă să faceţi cunoscut această hotărîre irevocabilă tuturor celor în drept.

Nu trebue îngăduit sub nicî un cuvînt ca sfidările să fie încurajate şi un om cu astfel de apucături, orî de cîte voturî ar dispune, nu poate conta pe sprijinul nimănuia cu sufletul curat.

Sper ca şi domnia voastră, ca şi mai toţi membrii din club, ca şi mine, veţi împărtăşi aceste vederi şi-mi place să cred că veţi urmări în acţiunea domniei voastre adevărata culoare politică spunînd cu toată energia, împreună cu profetul, celor rătăciţi : *"pocăinţa este urma vieţei"*.

Mulţumindu-vă de atenţia şi consideraţia ce daţi grupării noastre, vă rog, domnule prefect, să fiţi încredinţat de cea mai distinsă stimă ce vă port.

Sebastian TEODORESCU
avocat

(*"Dobrogea liberală*, II, nr. 21, 30 iunie 1907: 1)

204

ÎMPROPRIETĂRIREA VETERANILOR ÎN JUDEŢUL TULCEA

Acordare de pământuri în Dobrogea. – Cum s'au făcut împroprietăririle. – Cum îşi cultivă veteranii pământul. Construcţiuni de case. – Ce ar trebui de făcut?

O chestiune de cel mai mare interes pentru judeţul Tulcea este fără îndoială împroprietărirea veteranilor. În cele ce urmează voi arăta cum s'au procedat cu împroprietăririle şi care este rezultatul:

Acordarea de pământuri în Dobrogea

Prin art. 1 din legea de la 2 Aprilie 1903, se prevede că:

Luptătorii din războiul de la 1877-1878 cari au servit în armată cu gard inferior şi nu au pământ de hrană, vor putea dobândi în Dobrogea pământ de cultură şi locuri de casă pe domeniile statului precum şi diferite avantagii printre cari: lemne gratuite din pădurile statului pentru a-şi construi case şi coşare, vite, unelte agricole de prima necesitate, precum şi scutire de dări pe un timp determinat.

Încă din primele zile ale aplicării nouei legi pentru acordarea pământurilor veteranilor în Dobrogea, au sosit în parte în comunele acestui judeţ ingineri parcelatori, înfiinţându-se şi mai multe ocoale domeniale cu un şef şi două ajutoare, în scop pe de o parte al stabilirei proprietăţilor statului; iar pe de alta la facerea planurilor parcelărilor la noii împroprietăriţi.

Abia înfiinţat serviciul şi când încă nu se cunoştea, nici terenul unde urma să se aşeze viitorii cetăţeni ai satelor dobrogene, se dă ordin şi încep să sosească cârduri de veterani.

Printre cei dintâi sosiţi sunt veteranii, azi stabiliţi în satul Camber pendinte de comuna Armutlia.

Au venit atunci şi cu multă greutate după ce au trecut luni întregi, au fost împroprietăriţi 167 veterani.

Cum s'au făcut împroprietărirele

Încă de la început ţin să arăt, că modul cum s'au făcut împroprietăririle, n'au putut de cât să aducă la cea mai desăvârşită descurajare a sărmanilor locuitori veniţi din patria mumă.

Să mă explic:

Au sosit azi bună oară în comuna X, 50 veterani. Aceştia până să ajungă să fie împroprietăriţi pe terenul celor 8 hectare, a trebuit să treacă luni de zile şi să străbată de zeci de ori calea către locuinţa şefului de ocol sau inginerului parcelator.

www.ziuaconstanta.ro

În sfârşit după multă trudă, au fost împroprietăriţi. Pornesc din nou la drum de astă dată fie la administraţia domenială din Constanţa, fie la şeful de ocol pentru a stărui să primească unelte agricole şi vite, căci ce pot să facă cu pământul dacă cele necesare pentru munca lui nu le posedă?

Iarăşi trece timp îndelungat şi abia pot să obţină un plug şi o grapă fără a li se da unelte agricole.

Şi starea aceasta de lucruri datează încă de la început, şi se vede că este un făcut ca ori de câte ori se începe o eră de românizare a acestei provincii, trebue să se pună piedice şi piedice din acelea peste cari nu se mai pot rece.

Hîrţuiţi când în dreapta, când în stânga, căzuţi peste o populaţiune care numai cu ochi buni nu putea să îi privească, lipsiţi de bani, starea de mizeri a acestor veterani atinge culmea.

Este de ajuns ca cine-va să treacă prin satele Camber, Trestenic, Slava-Rusă, Canlă-Bugeac, oraşul Babadag etc. pentru ca să-şi facă pe deplin ideie de starea lor.

În majoritate n'au case, locuesc în bordeie sau în drumuri cu vitele din care cauză veşnic sunt bolnavi.

Cum îşi cultivă veteranii pământul?

Am arătat că mulţi dintre veterani n'au primit la timp nici vite şi nici unelte agricole.

Din această cauză aceştia au închiriat pământul locuitorilor indigeni.

În afară de aceasta, în multe comuni, veteranii au fost împroprietăriţi pe locuri păduroase.

Aceasta contribue mult la descurajarea lor, căci aşa bătrâni cum se găsesc şi fără nici un sprijin nici în zece ani nu vor putea să desfundă acele terenuri păduroase, pentru a le face arabile.

Construcţiuni de case

Prin articolul 9 din regulamentul de aplicare legei împroprietărirei veteranilor, se arată că Ministerul de Domenii va înlesni mijloace pentru construirea de case veteranilor în lipsă.

Pe baza acestei dispoziţiuni în decursul celor 4 ani de la punerea în aplicare a acestui regulament, s'au construit un număr foarte mic de case.

Locuitorii sărmani, au aşteptat şi aşteaptă în zadar, ca statul să le construiască case.

Dar modul cum s'a procedat la facerea ceselor, denotă, că aceia cari au fost însărcinaţi cu executarea, nu erau cătuşi de puţin pregătiţi pentru aceasta şi au făcut ca statul să cheltuiască bani fără nici un folos.

Aşa în anul 1906 de către administraţia domenială, s'a adus în satul Camber materialul lemnos pentru făcut case.

S'au stins două gropi de var şi s'a extras şi piatra necesară, construirilor de case.

Din ce cauză însă, numai inginerul însărcinat cu construirile ştie, lucrările au rămas nefăcute, lemnăria a putrezit iar varul nefiind bine stins şi rău conservat s'a stricat.

La Başchioi s'a construit o casă însă a fost lăsată neterminată.

Apucată fiind de iarnă, din cauza zăpezilor păreţi s'au năruit şi azi prezintă o adevărată ruină.

Cam lucruri de felul acesta se pot găsi aproape în fiecare comună unde s'au început construiri de case.

Şi când ast-fel se petrec lucrurile, se naşte întrebarea? Cine este care perde?

Dacă statul, atunci n'ar trebui luate măsuri contra acelora cari au căutat să-i aducă pagube materiale?

Ce ar trebui de făcut?

Scopul principal al legiuitorului credem că a fost la împroprietărirea veteranilor, pentru ca aducându-i în Dobrogea, să mărească numărul populaţiunei româneşti, atât de mică în proporţie cu elementele străine, deci un început de eră de românizare.

S'a constatat azi că s'au împroprietărit veterani, cari în viaţa lor n'au pus mâna pe coarnele plugului.

Aşa s'au împroprietărit veterani cari au diferite meserii ca cismari, croitori, lemnari etc. Din această cauză ei dau pământurile cu chirie altora.

S'au mai dat pământuri la veterani, cari doborâţi în viaţă de un trai rău, azi sunt în neputinţa ca să mai muncească.

În această privinţă ar trebui fiind-că este vorba aci de oţelire în luptă, să se facă selecţiune printre veterani şi să nu să împroprietărească în satele cu elemente străine, în cele bulgăreşti şi ruseşti, de cât oameni viguroşi şi cari dispun de oare care mijloace băneşti.

Să se parceleze terenurile disponibile ale statului şi unde urmează să se facă împroprietăririle în parcele de câte 7 hectare.

Să se delimiteze cel'lalt hectar pentru izlaz.

Să se construiască atâtea case câte parcele sunt făcute.

Să se procure vite, unelte agricole iarăşi pentru atâtea parcele câte sunt.

Asupra vitelor să se cumpere din cele Dobrogene, de oare ce s'a constatat că cele aduse de aiurea nu durează aci, fie din cauza climatului, fie din cauza păşunei şi a apei.

Când totul va fi gata atunci să se dea poruncă pentru a veni în comune atâţea veterani câte parcele sunt.

www.ziuaconstanta.ro

Să se institue o comisiune compusă din subprefect, primar, doi gospodari din sat şi represintantul administraţiei domeniale, care să dea în primire, în prima zi a presentării veteranului prin dresare de proces-verbal, pământul de arătură izlazul, casa, vitele şi uneltele agricole. Când ast-fel se va procede vom fi siguri de prosperitatea viitorilor cetăţeni ai acestei provincii.

Cum s'a procedat până în present nu s'a făcut alt ceva de cât s'a adus asupra veteranilor cea mai neagră mizerie căci şi ce au avut au cheltuit.

Să sperăm că actualmente d. Vasile Kirculescu, distinsul inspector al Ministerului de Domenii, administratorul domenial prin delegaţie, care a dat dovezi de multă pricepere şi energie va duce şi oropsita chestiune a veteranilor la un bun sfârşit pentru bucuria acestor oameni şi spre binele acestui judeţ.

I.N.

(*"Dobrogea nouă"*, I, nr. 3, 28 octombrie1907: 1-2)[144]

205

CEREM CUVÎNTUL JUSTIŢIEI

Bărbaţii politicĭ aĭ României, fără deosebire, recunosc că unul din relele cele maĭ marĭ, de care suferă organizaţia acestuĭ Stat, e reaua Adminstraţie, şi că legĭuirile cele maĭ desăvîrşite nu vor putea da roade binecuvîntate, cît timp va fi chemat să le aplice un personal administrativ în condiţiunile celuĭ de astăzĭ.

Constatarea aceasta nu are nevoie – credem – de nicĭ o demonstraţie; ea e pe lîngă mintea fiecăruĭ om. Am avea de adăogat un singur lucru şi anume: că, dacă dincolo, în România "constĭtuţională", un personal adminstrativ conrupt şi venal a ţinut ţara în loc, sub multe raporturĭ, ba din punct de vedere al moralităţei publice a dat-o chiar îndărăt, apoĭ aci, în Dobrogea, lipsa oricăreĭ selecţiunĭ şi discernămînt la recrutarea agenţilor de tot felul, carĭ urma să aplice Legea – o lege *nouă* pentru populaţiunea indigenă – a constituit o crimă, în cel maĭ larg senz al cuvîntuluĭ.

Socotită, pînă chiar în timpul din urmă, ca o "ţară de surghiun", Dobrogea a fost azilul tuturor zbirilor şi necinstiţilor din România propriŭ-zisă şi din Basarabia. Aceştia, tratînd provincia aceasta ca pe o «ţară *cucerită* » iar pe locuitoriĭ eĭ ca pe nişte oameni «daţi pe mîna lor»; neavînd în vedere de cît interesul şi poftele lor propriĭ; administrînd numaĭ ... amenzĭ, bătăĭ şi înjurăturĭ, aŭ necesitat aicea totul şi toate.

Greşeală neiertată, întru cît felul cum va fi ştiut să cultive şi să asimileze Dobrogea, era examenul de *capacitate naţională* pe care România îl dădea în faţă celor şapte Puterĭ semnatare ale tratatuluĭ de la Berlin.

... Era şi timpul, ca înalţiĭ conducătorĭ aĭ treburilor publice din această ţară să se reculeagă. România nu e săracă în oamenĭ cinstiţi şi destoinicĭ, şi nicĭ Dobrogea n'ar merita par'că o soartă atît de vitregă!

Aceasta este cel puţin impresia, pe care ne-o sugerează ultimele evenimente.

La Constanţa, în urma uneĭ anchete rînduite la Primăria oraşuluĭ, se descoperă şi se daŭ în vileag, prin publicitate întinsă, toate actele necinstite de care s'a făcut vinovată fosta administraţie comunală, de subconducerea d-luĭ Ion Bănescu. Ordonanţe de plată nejustificate, înlăturărĭ şi dosirĭ de oferte, lipsă de scrupule, falşurĭ chiar, în scriptele comunale, sunt denunţate, fără nicĭ un înconjur.

La Tulcea, de asemenea, ni se anunţă de către *"Dobrogea liberală"*, foaia oficială din acea localitate, o anchetă la Primăria oraşuluĭ, care să desvăluiască abuzurile comise de ultima adminstraţie comunală.

Se pun astfel în sarcina foştilor edilĭ aĭ celor două reşedinţe de judeţ acte şi fapte pasibile de penalităţĭ riguroase – acte şi fapte, carĭ dacă ar fi fost consumate de nişte simpli muritorĭ, de mult ar fi fost înfierate de Justiţie, aşa cum se cuvine.

Suntem îndreptăţiţi a crede că aceia carĭ şĭ-aŭ propus s'o rupă cu un trecut dăunător din toate punctele de vedere şi să inaugureze o nouă eră, nu se vor mărginĭ numaĭ la denunţărĭ platonice, care vor face cel mult lumea să creadă că există în ţara asta două felurĭ de dreptăţĭ: una pentru ceĭ *micĭ* şi alta pentru ceĭ *marĭ!* Fapte, ca cele de carĭ ne ocupăm, nu pot şi nu trebue să rămînă fără sancţiune.

Trebueşte, odată pentru totdeauna, să se consfinţească, că ceĭ puşĭ în capul afacerilor publice nu sunt trimişĭ acolo pentru a-şĭ face treburile şi pentru a îndopa o clientelă nesăţioasă; trebueşte, maĭ ales, ca marea masă a contribuabililor, a celor carĭ duc tot greul, să vadă că fiinţa partidelor de guvernămînt nu-şĭ are raţiunea de a fi numaĭ pentru a se succede unul pe altul la desfătările Puteriĭ, ci şi pentru a exercita un control reciproc asupra actelor respective; trebueşte, în sfîrşit, să vedem cu toţiĭ, că demnitatea, fie ea cît de înaltă, cu care a fost investită o persoană, un timp anumit, nu e un drept care să-ĭ asigure imunitatea în faţa legilor ţăriĭ.

www.ziuaconstanta.ro

Trebue aleasă o dată neghina de grîu; iar vinovaţiĭ, orĭ carĭ ar fi eĭ, să-şĭ primească pedeapsa.

Şi date fiind moravurile noastre politice, – foarte bine cunoscute – trebue să se procedeze fără cea maĭ mică întîrziere.

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea junǎ"*, III, nr. 14, 1 decembrie 1907: 1)

206

O VICTIMĂ

De când a prins chiag, d. Luca Oancea a prins şi «coraj». D-sa vrea cu ori-ce preţ să facă politică şi să se pue în evidenţă. Şi foarte bine face!

Ar fi chiar trist ca d. Luca Oancea să nu mişte, când interesele *«naţionale»* atât de grave îl chiamă pe arenă. Altfel de *«interese»* de cât de cele *«naţionale»* n'au mişcat niciodată pe d. Luca Oancea în viaţa sa ... *«politică». Cum s'ar putea pune d-sa, tocmai acum, în o aşa de flagrantă contrazicere cu întregul d-sale trecut?! ... Şi aşa dar ...*

«Existenţa naţională a Dobrogei este periclitată» – ne spune *textual* d. Luca Oancea într'o duioasă telegramă, – din cauză că autorităţile în drept l'au prins, pe semne, de câteva ori, cu ocaua mică şi 'i-au încheiat procese de contravenţie. Altă-dată contravenţiile ... cine mai ţinea seamă de ele? Subprefectul stătea smirnă, perceptorul nu crâcnea măcar, în faţa d-lui Luca Oancea, iar primarul, când nu era d-sa primar, era omul d-sale de casă, – şi toate mergeau strună ... A trebuit să vie în fruntea judeţului un paşă, un satrap, un vice-rege, în sfârşit, ca d. Vârnav, pentru ca asemenea «abuz» să se petreacă şi contravenienţii cari înşeală lumea să fie daţi în judecată. Noroc numai că d. Luca Oancea n'o să se dea cu una cu două, şi o să facă el ce o să facă ca să ne apere *«existenţa naţională periclitată»* !!! ...

D. Luca Oancea – mie mi-l spuneţi? – e ambiţios grozav. L'ai atins la ambiţ? – atâta-i trebue, ca să-i sară ţandărea! Şi nu cumva n'are dreptate?! ... Auzi d-ta: să te cheme Luca Oancea, să fi fost deprins să ai subprefectul tău, primarul tău, perceptorul tău, poliţaiul tău, comisarul tău, subcomisarul tău, vardistul tău, – şi de odată, într'o bună domineaţă, tam-nesam, să vezi că funcţionarii publici nu mai sânt ai tăi, că tu nu mai eşti de-asupra legilor şi că un ... ăla de comisar îşi permite să-ţi facă proces pentru te-miri-ce fleac de contravenţie ... Dar bine, asta-i de nesuferit!

D. Luca Oancea mai are şi alte motive să fie revoltat. D-sa nu e te-miri-cine. D-sa, – ne-o spune d-sa însuşi, – *«a făcut săcrificii pentru românizarea şi propăşirea acestei provincii»*. Da, mă rog! Are deci şi d-sa măcar atâta drept să nu fie controlat în «operaţiunile» d-sale ca un simplu ... negustor de cereale.

Despre *«sacrificiile»* d-lui Luca Oancea *«pentru românizarea şi propăşirea acestei provincii»* ... ce? nu le ştiţi?! ... Ei bine, să vi le spun eu! Las la o parte marele număr de uvragii publicate de savantul bărbat în această direcţie, conferinţele sale elocvente, etc., etc. Voiu aminti însă un fapt, căci faptele sânt mai puternice de cât vorbele. Voiu aminti că d-sa s'a ruinat făcând «sacrificiile pentru românizarea şi propăşirea Dobrogei», şi a îmbogăţit, în schimb, toate satele de prin prejur, până la o distanţă de mai multe zeci de kilometri, – sate într'adevăr ... româneşti!

Nu mai departe, acum vre-o 20 de ani, d. Luca Oancea avea o avere care se cifra ... cu milioanele! Dar – bietul om! – ţăranii l'au înşelat la baniţă şi la cântar, ţăranii 'i-au luat camătă neomenoasă când s'a împrumutat dela ei cu bani, ţăranii 'i-au cutropit moşiile, ţăranii 'i-au făcut contracte agricole jecmăneşti ... Ce nu 'i-au făcut ţăranii!?! Şi d. Luca Oancea le-a răbdat pe toate ca un martir, şi a făcut cu resemnare toate *«sacrificiile» ... «pentru românizarea şi propăşirea acestei provincii»*. Astăzi ţăranii aceia s'au înţolit, s'au închiaburit, au făcut milioane, iar victima Luca Oancea, din «sacrificii» în «sacrificii» «pentru românizarea provinciei», etc., a ajuns sărmanul, în sapă de lemn! ...

Ingratitudinea administraţiei actuale e într'adevăr ne-mai-auzită, iar îndrăzneala ei de a nu lăsa pe marele român şi patriot să continue nesupărat cu ... sacrificiile, ca până acum, e revoltătoare şi strigătoare la cer!

... Şi să ne mai mirăm că *«existenţa naţională a Dobrogei este periclitată»!* ...

Iacaşa

(*"Cuvîntul"*, III, nr. 2, 30 decembrie 1907: 1)

www.ziuaconstanta.ro

1908

207

PROCES-VERBAL

Anul 1907 luna Decembrie în 6 zile

Cetăţenĭ aĭ oraşului Tulcea,

Văzând starea lamentabilă în care se găseşte oraşul şi judeţul nostru, din cauza puţinuluĭ interes ce ne au arătat guvernanţii noştri,

Văzând neajunsurile şi nedreptăţile cauzate oraşului şi judeţuluĭ nostru de administraţiile vitrege,

Văzând cum în loc de frăţie, patima şi ura'şi face loc printre cetăţeniĭ acestui oraş învrăjbiţi de oameni fără scrupule şi cu mintea nedefinită asupra interselor generale şi locale.

Considerând că numai prin unire, bună pace şi armonie între toţi cetăţeni de bine a acestui oraş şi judeţ să poate ajunge la realizarea dorinţelor noastre a tuturor: **indreptarea stării actuale prin îngrijirea mai de aproape de interesele oraşului şi judeţului nostru şi inaugurarea unei ere de prosperitate.**

În numele iubirei de ţară, a credinţei strămoşeşti şi a patriotismului de care cu toţii suntem şi trebue să fim însufleţiţi.

În numele propăşirei sub toate raporturile a oraşului şi judeţului nostru,

Cu **Frăţie** *şi* **Dreptate**.

Ne propunem să luptăm pentru aducerea la îndeplinire a următoarelor dorinţi:

1) Acordarea drepturilor politice pentru Dobrogeni şi alipirea cât mai strâns a Dobrogei la sânul patriei mume. Iar până atunci, reprezentarea Dobrogei în Corpurile Legiuitoare prin alegerea în cele l'alte judeţe ale ţărei, ca deputaţi şi senatori, a patru cetăţeni Dobrogeni – doi din Tulcea şi doi din Constanţa, bine înţeles dintre acei cari au drepturi politice în ţară.

2) Administraţie locală mai bună prin oameni cunoscători şi identificaţi cu nevoile şi interesele locale ale oraşului şi judeţului nostru.

3) Legarea oraşului Tulcea cu cele l'alte oraşe ale ţărei prin **Cale Ferată**, *Tulcea fiind singurul oraş din ţară rămas izolat şi în afară de bine facerile unei lesnicioase căi de comunicaţie.*

4) Îmbunătăţirea traiului oraşului prin lucrări de edilitate, iluminarea oraşului în mod sistematic şi modern, alimentarea lui cu apă bună prin canalizare, pavarea străzilor sau cel puţin alinierea străzilor şi facerea trotuarelor până în extremităţile oraşului, clădirea localurilor publice şi şcolare necesare: Spital, Poşta, Primărie, Şcoli primare, secundare etc.

În sentimentele noastre de iubire pentru concetăţeniişi localitatea noastră.

Facem apel la toţi oamenii de bine şi cerem sprijinul tuturor.

Fără deosebire de culoare politică – întru cât nu avem drepturi politice ca Dobrogeni, şi

Fără deosebire de naţionalitate – toţi fiind cetăţeni ai patriei noastre "România".

Într'un gând să fim uniţi pentru realizarea programului ce ne am propus: **maximul de bine general pentru oraşul şi judeţul nostru.**

Vom fi fără preget şi nu vom dezarma nici în faţa calomniilor de se vor ridica, nici a invidiei de se va naşte nici a ameninţărilor de ori ce fel şi de la ori cine s'ar incumeta a se servi de asemenea mijloace.

Tari pe credinţa noastră că vom reuşi cu concursul tuturor oamenilor de bine începem lupta.

Ca organ de luptă şi publicitate înfiinţăm gazeta "Dorul Dobrogei" cu deviza "Frăţie" *şi* "Dreptate" **organ al intereselor locale**.

COMITETUL:

Dimitrie I. Mateescu-Buzău avocat şi proprietar, ***At. Demirof*** comerciant, ***Şt. Ionescu*** comerciant şi industriaş, ***Vasile C. Patriciu*** avocat, ***Const. R. Ventura*** avocat, ***D. Demirof*** doctor în drept, ***Leonida Ion***

www.ziuaconstanta.ro

avocat, ***Mişu A. Cialîcoff*** proprietar, ***I. Ioanide*** farmacist, ***A.G. Miaserian*** comerciant şi proprietar, ***Ştefan Vartanian*** comerciant şi proprietar, ***O.A. Hacian*** comerciant, ***S.V. Gagauzof*** comerciant şi proprietar, ***D.H. Stoicof*** comerciant şi proprietar, ***Dobre Popa*** proprietar Toxof, ***St. Stănescu*** proprietar Toxof, ***Ioniţă Nistor*** proprietar Toxof, ***R. Stroia*** proprietar Toxof, ***M. Avadic*** comerciant, ***A. Avadic*** comerciant, ***B.H. Avadic*** comerciant şi proprietar, ***Ozias Marcovicî*** comerciant şi proprietar, ***Guşu Apostolescu, P.B. Parseghian*** comerciant şi proprietar, ***M.M. Lipovicî*** comerciant şi proprietar, ***Jecu Ivanof*** comerciant şi proprietar, ***Gheorghe Ioan*** comerciant şi proprietar, ***I.S. Moroff*** comerciant şi proprietar, ***I. N. Ganef*** comerciant şi proprietar, ***Aron M. Lipovicî*** comerciant şi proprietar, ***Ovanes Tomasian*** comerciant şi proprietar, ***Jecu Costov*** comerciant şi prorpietar, ***M. Neculau*** comerciant şi proprietar, ***Tr. Iorga*** comerciant şi proprietar, ***I.D. Tabacof*** comerciant proprietar şi industriaş, ***Petru S. Cudriavţov*** proprietar şi industriaş, ***P. Veiss*** comerciant şi industriaş ***N. Stănculescu*** fost ajutor de primar apărător, ***Temistocle Radovici*** comerciant şi proprietar, ***T. Vasiliu*** comerciant şi propr. ***V.I. Prodanof*** comerciant, industriaş şi proprietar, ***Vlad. Gr. Radef*** antreprenor, ***M. Petrescu*** industriaş, ***Un fruntaş Sulinean***.

(*"Dorul Dobrogei"*, I, nr. 1, 21 februarie 1908: 1)[145]

208

BULGARII VOR SĂ IA DOBROGEA

Sub acest titlu senzaţional, un confrate din Bucureşti publică un interview luat la Sofia unui domn Marcoff, expulzat din ţara noastră cu ocasiunea încordării relaţiunilor în 1900 dintre România şi Bulgaria, şi ajuns, după cât se spune - informaţiunea merită o confirmare - profesor de drept constituţional la Universitatea din Sofia.

Fără înconjur şi cu o naivitate greoaie, care seamănă de aproape cu fanfaronadele greceşti, premergătoare ale ultimului război dintre Ellada şi Turcia, acel d. Marcoff ne vesteşte că Bulgaria va relua Dobrogea, asupra căreia vecinii noştri ar avea drepturi de proprietate.

Să examinăm, mă rog, drepturile.

Mai întâi, e lucru ştiut, că chiar sub dominaţiunea otomană populaţiunea bulgară era în Dobrogea în infimă minoritate, nu numai faţă de elementele turceşti, dară chiar faţă de Români. Cele d'intâi statistici, pe care le-au întocmit autorităţile româneşti după luarea în stăpânirea a provinciei în 1880, ne arată că din populaţiune totală de 140 mii de suflete, abia 25 mii erau Bulgari, pe când numărul Românilor, chiar la aceeaşi epocă, era aproape îndoit.

De atunci şi până astăzi numărul Bulgarilor - mulţumită bunei noastre voinţe şi generozităţi cu care au fost acordate pământurile în special locuitorilor din acel neam - a sporit. Astăzi, în ambele judeţe, Bulgarii de origină ating cifra de 42 mii; dară populaţiunea aparţinând celorlalte naţionalităţi a sporit şi ea. Dobrogea număra, la 1 Ianuarie a.c., 320 mii locuitori dintre aceştia 175 mii sunt Români.

Aşa dară proporţiunea Bulgarilor faţă de Români nu e decât 24%, iar faţă cu totalul populaţiunei provinciei ei nu ating decât cifra de 13%.

Dacă însă numărul Bulgarilor din Dobrogea a fost şi este aşa mic, comparativ cu celelalte neamuri, pe ce întemeiază d. Marcoff pretenţiunile sale? Pe puterea armată a principatului vecin?

Admitem fără nici o rezervă progresele de mare însemnătate realizate în această parte a organizaţiunei principatului vecin. Dara de! Cu toate că d. Marcoff tinde a cunoaşte puterea militară a României, fie-ne permis a-i aminti că de mult, în 1877, când forţele noastre militare abia erau în primul stadiu al formaţiunei lor, au fost totuşi îndestulătoare pentru a da un sprijin hotărâtor Rusiei, determinând căderea Plevnei şi ca consecinţă neatârnarea patriei d-lui Marcoff ... De atunci şi până astăzi România a progresat şi, împreună cu ea, armata ei, ocrotitoare nu numai a integrităţei teritoriului său, dară totodată păzitoare sigură a unei rânduieli, pe care nici d. Marcoff şi nici semenii săi nu sunt vrednici de a-i aduce vre-o atingere.

Apoi, trecând la altă ordine de idei, crede oare aşa zisul profesor de drept constituţional că acea chestiune de un interes european - e vorba de stăpânirea gurilor Dunărei - se poate rezolvi aşa, după gustul şi aprinderile oricui?

Nu 'şi-a dat seama, se vede, d. Marcoff de înţelesul unor măsuri, care poartă pecetea acordului Puterilor - acord al cărui sdruncin numai în interesul obştesc nu ar fi şi de care, poate, Bulgaria mai mult de cât alţii ar pătimi.

În fine concepţiunile evident mărginite ale D-lui Marcoff nu i-au permis să priceapă, că dezvoltarea

www.ziuaconstanta.ro

pacinică a țării sale e strâns legată și condiționată de o sinceră prietenie cu România; că Dobrogea stăpânită de către noi este pavăză sigură a neatârnării mai departe a Bulgariei.

Noroc este că ceea ce nu ajunge la înțelesul d-lui Marcoff a intrat adânc în mintea marei majorități a compatrioților săi.

Strălucita și neasemănarea primire ce s'a făcut M.Sale Regelui Carol I, când odinioară, împreună cu A.S. R. Principele Ferdinand, a vizitat câmpiile dela Plevna, sunt dovezi vii a înțelepciunei Bulgarilor; a patriotismului cald și luminat al acestui popor, care știe să cântărească ca o dreaptă măsură atât bunăvoința noastră precum și jertfele pe care deapururea le-am consimțit, și care sunt mărturii vădite a mărinimiei neamului românesc.

("*Cuvântul*", III, nr. 10, 2 martie 1908: 1)

209

MEMORIU
prezentat Maiestății Sale Regelui de către marii proprietari și comercianți din județul și orașul Constanța, contra administrațiunei prefectului Scar. Vârnav

Sire,

Subsemnații, cetățeni din toate stările sociale, din județul Constanța, îndrăznim să depunem la picioarele Tronului următoarea plângere:

Dela venirea d-lui Scarlat Vârnav în capul județului Constanța, elementul românesc și cu deosebire cel scoborât aci din Ardeal, a fost mereu prigonit de d-sa.

Prin nenumărate rapoarte adresate Ministerului Domeniilor și Guvernului în privința parcelării pământurilor din Dobrogea fără a studia și pătrunde chestia și neînțelegând însemnătatea politică a naționalizării proprietății rurale din această parte a țării, a aruncat cele mai îndrăsnețe neadevăruri la adresa Românilor, acuzându-i că ar fi cumpărat terenuri pe nume de persoane fictive; dar netemeinicia acestei afirmațiuni s'a văzut imediat.

Guvernul înființând o secție domenială la Constanța, a început a deposeda în masă pe locuitori, după indicațiile date de subprefecții și agenții domeniali. Cei loviți în drepturile lor au chemat pe Stat în judecată și Înaltă Curte de Casație, dându-le dreptate, au fost puși în stăpânirea pământurilor pe cari le cumpăraseră de câte 10 și 20 de ani, iar nenorociții de veterani cari fuseseră împroprietăriți pe locurile deposedate în mod arbitrar, au rămas pe drumuri, făcând la rândul lor procese în daune Ministerului de Domenii.

Aceasta este opera d-lui prefect Vârnav, care fără nici o pregătire în cunoașterea legilor și mai puțin încă în ale economiei rurale, a considerat chestia proprietății rurale din Dobrogea ca o chestie de administrație curentă, care poate fi regulată în chip sumar, prin măsuri administrative.

Sire,

Numai amestecul pătimaș al acestui înalt demnitar, a turburat din fundament proprietatea imobiliară din Dobrogea, această bază a ordinei și siguranței în Stat și ține în vecinică agitație și nesiguranță spiritul populației.

Măsura necumpănită a deposedărilor a oprit pe loc pentru multă vreme starea de înflorire materială a locuitorului dobrogean și a încolțit în sufletul lui nesiguranța că nici după 25 de ani, nu este adevăratul stăpân al pământului pe care l-a răscumpărat și muncit cu sudori de sânge.

Sire,

Cea mai mare parte din funcțiunile comunale și județene au fost încredințate celor de alt neam, pripășiți aci din largul Orient; gospodăria comunelor și siguranța publică sunt date pe mâna străinilor: Masteros, fost secretar al consiliului general, destituit și acum reintegrat din nou în această demnitate; Macris, fost notar al comunei Murfatlar, dat judecății pentru falșuri și numit acum primar în cea mai mare comună românească din Dobrogea, la Dăeni; Straftopol, Meldis, Dracopulos, Somachis, Saris, Papadopol, Tibacof, Sfetcoff, Varabiof, etc., etc., toți șefi și agenți de poliție, primari și notari, în cele mai frumoase sate populate numai cu element curat românesc.

Alegerile județene și comunale sunt o bătaie de joc.

www.ziuaconstanta.ro

Aci unde nu sunt lupte politice de partide, s'ar fi putut face Dobrogenilor o adevărată şcoală de moravuri cetăţeneşti, spre a deştepta în ei simţământul gospodăriei publice; dar d-l prefect Vârnav, a importat şi la noi cele mai urâte moravuri electorale, siluind conşiinţa locuitorilor, absolut fără nici un rost, şi astfel, fără să avem drepuri politice, a provocat lupte electorale, nu între adversari de partide – pe cari nu le avem – ci între cetăţeni şi funcţionari administrativi.

Sire,

Sub nici un prefect din cei 25 câţi au administrat acest judeţ dela anexarea Dobrogei şi până acum, n'am fost aşa de maltrataţi şi n'am pătimit aşa de mult la alegeri ca sub d-l Vârnav, umilindu-ne şi înjosindu-ne în faţa străinilor, pe cari caută în toate chipurile a-i pune în evidenţă.

Cu ocazia alegerilor de consilieri judeţeni din toamna anului trecut, subprefectul dela Medgidia, din ordinul d-lui prefect, a ţinut alegătorii sub paza primarilor şi notarilor până la ora votării, iar la Hârşova subprefectul plăşii i-a închis sub cheie în localul subprefecturei şi numai la reclamaţiunea câtorva cetăţeni, i-a lăsat să vie la vot. În urmă însă, acest subprefect nu s'a sfiit să vină chiar în sala de votare, şi acolo, să ameninţe şi să terorizeze pe alegătorii bănuiţi că n'ar voi să voteze pe candidaţii Administraţiei. Peste 400 procese de contravenţii s'au înscenat în urmă celor mai fruntaşi locuitori din oraş şi din plasă, şi de atunci sărmanii bat drumul judecăţii, cheltuind timp şi bani. Alegătorii pentru consiliile generale, conform legei organice a Dobrogei, fiind delegaţi de consiliile comunale, primarii şi notarii s'au delegat pe ei înşişi, ceea ce este cu totul împotriva Constituţiei, art. 51 şi a legii electorale art. 5, cari opresc categoric ca aceşti funcţionari să fie aleşi delegaţi. Şi toate aceste călcări de legi s'au făcut pentru a trimite în consiliul general 4 advocaţi absolut necunoscători de afacerile judeţene din 12 consilieri, şi doi bulgari, dintre cari pe unul, recunoscut ca antagonist al Românilor, l–a numit ca preşedinte.

Xenofilia d-lui prefect Vârnav ne sângeră inima, iar lipsa de respect ce o are penru legile ţării dă cea mai rea pildă Dobrogenilor.

*
* *

Locuitorii rurali fără deosebire de neam, dornici şi iubitori de şcoală şi biserică, au contribuit cu câte 40000-60000 lei de fiecare sat, în folosul acestor aşezăminte; dar notarii şi primarii importanţi de d-l prefect Vârnav, amestecându-se în fondurile adunate de locuitori şi cu cunoscuta lor îndemânare de a administra banii altora, au ridicat în loc de biserici, pagode muscăleşti, şi în loc de şcoale. nişte clădiri sărăcăcioase, defectuos construite şi foarte scump plătite..

Cu atâta simţire caldă şi cu atâtea jertfe din partea locuitorilor, ce nu s'ar fi putut face în Dobrogea, dacă înaltul demnitar chemat a ne cârmui, ar fi avut el inimă caldă şi simţire românească şi ar fi înţeles marea misiune ce o are Statul român de îndeplinit , în noua provincie ?

Dar în toate actele d-lui prefect Vârnav, nu se oglindeşte decât personalitatea sa şi o exagerată îngrijire de sine.

*
* *

Inspecţiile ce face comunelor sunt foarte împovărătoare pentru locuitori şi le plătesc scump din cale afară.

Tot din cauză exagerării personalităţii sale, când are de gând să viziteze vre-o comună, ordonă din vreme să i se facă primiri de o strălucire neobicinuită unui şef de judeţ: locuitorii îi ies înainte călări, cu steaguri, iar d-sa trece cu tot alaiul prin mijlocul satului împodobit de asemenea cu drapele şi arcuri de triumf, şi în sunetul clopotelor merge la biserică, unde preotul îl aşteaptă în faţa altarului îmbrăcat în odăjdii, cu cădelniţa în mână şi-i prezintă Sf. Cruce şi Evanghelia; şi aşa în fiecare comună cu alaiu şi cheltuieli peste puterea oamenilor.

Acest lucru a revoltat pe Înalt Prea S.S. Pimen, Episcopul Dunării de Jos, care printr'un ordin către protoereul judeţului Constanţa, a oprit categoric de a se mai face pe viitor asemenea primire religioasă d-lui prefect Vârnav, *considerând aceasta ca o usurpare a onorurilor cuvenite numai Capului Statului.*

Această uitare de sine şi de ceea ce i se cuvine d-lui prefect Vârnav, ne-a umplut sufletul de amărăciune şi îngrijorare.

*
* *

Dintre toţi prefecţii cari au administrat judeţul nostru, d-l Vârnav este care a cârmuit mai mult. De acea şi partea d-sale de răspundere este mai mare.

Cu sistema d-sale de a provoca necontenit conflicte şi nemulţumiri, şi-a risipit activitatea numai spre a înăbuşi strigătul de durere al celor loviţi de d-sa, iar gospodăria judeţului a dat-o pe mâna celor strânşi în

www.ziuaconstanta.ro

jurul său. Judeţul nostru n'are şosele deşi s'au cheltuit milioane de zile de prestaţii şi *sute de mii de lei cu plata celui mai numeros corp technic din ţară.* Dacă s'ar repartiza la cele vre-o 250 kilometri de şosea, cari s'au făcut în acest judeţ timp de 30 de ani, banii cheltuiţi până acum cu facerea lor, ne-ar da fabuloasa sumă *de peste 40.000 lei de kilometru de şosea, şi aceasta într'un judeţ unde nu s'a făcut nici o lucrare de artă, nefiind impusă de topografia terenului şi unde piatra este la suprafaţă şi pretutindeni la îndemână.*

*
* *

Poliţia în comunele urbane a ajuns numai un birou de înregistrare a crimelor şi delictelor; ea nu descopere delicvenţii, nici nu previne făptuirea relelor; în schimb însă turbură liniştea cetăţenilor, vexează şi brutalizează lumea la orice ocazie; iar în alegeri este foarte iscusită. Şi nu mai puţin îndemânatecă se arată în răzbunări contra cetăţenilor nesupuşi arbitrarului şi violenţei Administraţiei. În aceasta, e de o dibăcie excepţională şi operează fără nici o răspundere. Regulamentele şi Ordonanţele comunale privitoare la edilitatea publică, poliţia le aplică numai contra cui vrea, nu însă contra cui trebue, *iar scumpirea traiului zilnic pe pieţele noastre se explică în mare parte prin vexaţiunile de tot felul la cari sunt supuşi comercianţii de către agenţii, poliţieneşti. S'ar putea cita ca exemplu care ilustrează starea morală a acestei poliţii, desele cazuri, în care s'a impus Circurilor şi altor spectacole publice, ca să dea reprezentaţii în folosul poliţiei.*

Sire,

În atmosfera de ilegalităţi şi abuzuri administrative, care ne învăluieşte tot mai mult, pe zi ce merge, locuitorii dobrogeni sunt despoiaţi chiar şi de averea lor. Din ordinul şi autorizaţia d-lui prefect Vârnav, se ridică de pe proprietăţile oamenilor, cu sila şi fără nici o plată, piatra de construcţie pentru diferite clădiri publice. Aşa e cazul cu locuitorul Dobrea Mitrea Gheorghe din satul Techederesi, plasa Silistra-Nouă, care reclamând că i s'au luat 200 metri cubi de piatră de pe pământul său pentru nişte pichete ce se construiau în regie de Administraţie, d-l prefect Vârnav pune rezoluţia următoare pe reclamaţia acestui locuitor: "D-l subprefect să pună în vederea reclamantului, că legea Dobrogei nu dă drepturi proprietarilor de pământuri asupra pietrei din cariere, pe care ei n'o pot exploata nici întrebuinţa în folosul lor".

O asemenea lege nu există, iar şeful administrativ al judeţului fie din necunoştinţa legilor, fie că se crede mai pe sus de ele, dă pilda unui act de anarhie, atentând la proprietatea şi averea cetăţenilor, el cel chemat să apere avutul, viaţa şi onoarea lor.

*
* *

Dar era fatal ca din moment ce suntem loviţi în averea noastră, să fim loviţi şi în libertatea noastră individuală.

Cu sistemul său de a brutaliza şi intimida, d-l prefect Vârnav isgoneşte din Dobrogea pe un medic veterinar Mincu, cetăţean român, care avuse curajul să constate că răpciuga cu modul cum fusese combătută timp de 2 ani de zile, se lăţea şi mai mult, că se acordase ţăranilor despăgubiri ridicole, câte 5, 20 şi 30 lei pentru un cal ucis, care valora între 150 şi 500 lei, şi că Statul în zadar cheltuise peste 700.000 de lei, cu combaterea acestui flagel.

Ne permitem, Majestate, a reproduce textula ordinul de expulzare sub No. 14.002 al d-lu prefect Vârnav, ca document neperitor de chipul cum ştie d-sa să administreze, să respecte şi să aplice legile ţării: "Ne mai comptând ca medic veterinar al acestui judeţ, vă invită în interesul ordinei, să părăsiţi de înadată judeţul pentru ca să nu fim puşi în neplăcuta poziţie de a lua măsurile mai aspre dictate de împrejurări".

Ameninţarea cu care sfârşeşte ordinul a şi fost executată.

Poliţia l'a ridicat pe acest medic, cetăţean român, l-a dus la gară şi sub excortă, l-a trecut Dunărea în ţară, unde urmărit de răzbunări şi amărât de nedreptăţi, s'a sinucis.

*
* *

Între alte mijloace de a provoca şi de a intimida lumea, d-l prefect Vârnav a utilizat şi presa. D-sa personal scoate în Constanţa o gazetă: *"Cuvântul"*, în colaborare cu poliţaiul oraşului, cu directorul Prefecturei şi cu alţi funcţionari inferiori administrativi; iar redacţia acestui ziar se află în chiar localul Prefecturei. N'a rămas negustor de prin oraşe şi sate care să nu fi fost silit a plăti abonamentul; nu este primar, notar şi consilier comunal, care să nu fie abonat. Până şi sătenii turci cari nu ştiu să citească româneşte, n'au putut scăpa de acest bir. Subprefecţii şi ajutoarele lor fac abonamente şi încasează zeci de mii de lei.

Şi cine ar putea oare să reziste ?

Prin acest ziar d-l prefect atacă şi insultă pe cei mai de frunte cetăţeni ai judeţului, cum nu s'a mai pomenit încă în nici un alt ziar.

www.ziuaconstanta.ro

Ce încredere mai poate avea populaţia acestui judeţ într'un prefect-redactor de gazetă, că va fi administrată fără părtinire şi cu înţelepciune, mai ales în Dobrogea, unde politica n'are raţiune de a fi ?

Ce prestigiu mai poate avea un prefect gazetar ?

Ziarul d-lui Vârnav provoacă şi alimentează vrajba şi ura între cetăţeni.

Pentru a izola populaţiunea acestui judeţ de Tron şi de Ţară şi a monopoliza exclusiv pentru domnia sa dreptul de a vorbi în numele dobrogenilor şi a nevoilor lor, aşa cum înţelege şi cum voeşte domnia-sa, d-l prefect Vârnav a suprimat de fapt art. 42 din legea de organizare a Dobrogei, prin care consiliul general are dreptul, odată pe an, de a adresa Majestăţei-Voastre printr'o deputaţiune din sânul său, expunerea tuturor trebuinţelor, îmbunătăţirilor şi plângerile judeţului; *de când este d-sa prefect, ni s'a răpit şi singurul drept de a vorbi cu scumpul nostru Suveran şi aceasta numai de teama de a nu i se ştirbi reputaţia de bun administrator şi de a i se clătina situaţia.*

*
* *

Iubitor peste măsură de mărire, de alaiuri şi de parăzi, pune locuitorii şi comuna la cheltuieli costisitoare cu recepţiuni, când d-sa vine în inspecţii; bieţii oameni îşi pierd vremea de muncă în toiul verei, aşteptându-l ziua întreagă la primărie, spre a i se închina la sosire.

Nu se va uita nici odată, când venind pentru a doua oară ca prefect, a fost primit în gară la Constanţa în ziua de 13 Martie anul trecut numai de străini, aduşi de poliţie, în frunte cu o muzică de strânsură luată de la circ; placardele tipărite afişate pe toate stradele, anunţau sosirea d-lui prefect Vârnav *şi invitau lumea să iasă întru întâmpinarea mântuitorului, care a salvat Dobrogea de un guvern nelegiuit şi sîngeros.*

Se profanau momentele cele mai durerose, prin cari trecea atunci ţara întreagă, valuri de sânge curgeau pe pământul Patriei şi numai Constanţa înnota în fericire, preaslăvind cu muzici şi cântări pe prefectul ei.

Sire,

De câte ori Constanţa şi judeţul nostru avut fericirea să fie vizitate de Majestatea Voastră, d-l Vârnav a avut grija să cheme în jurul Majestăţei Voastre numai oficialitatea, iar notabilităţile judeţului au fost sistematic înlăturate, cu toate că dorinţa noastră cea mai vie era de a auzi glasul mângâitor şi de îmbărbătare al Majestăţii Voastre.

D-l Vârnav ne consideră buni numai ca decor la serbările ce singur şi le organizează pentru domnia sa.

Am trecut prim mari dureri sufleteşti şi am petrecut momente amare, când din cauza d-lui prefect Vârnav, n'am putut să prezentăm Majestăţi Voastre şi întregei dinastii, omagiile noastre de dragoste şi neţărmurit devotament, cu ocazia manevrelor regale din anul trecut.

La grele încercări pune d-l Vârnav răbdarea noastră.

*
* *

Dispreţuitor al oricărei manifestări de deminitate şi de înălţare sufletească, d-l prefect Vârnav n'a voit să ţie seamă cu ocazia alegerei comisiunii regionale agricole, nici de interesele marei proprietăţi, nici de marea cauză naţională, ce avem de apărat aici, ci cedând cunoscutelor sale sentimente de repulziune şi ură pentru elementul românesc venit din Ardeal, l'a înlăturat cu totul din această comisiune, deşi Românii transilvăneni sunt cei mai numeroşi şi cei mai mari proprietari din întreaga Dobroge; având, bine înţeles grija de a pregăti din vreme împreună cu administratorul financiar o listă de alegători, în care a trecut ca mari proprietari pe unii, cari n'au nici câte 30 hectare, şi a eliminat pe alţii, cari au proprietăţi de mii de hectare, iar pe cei mai mulţi înlăturându-i dela vot prin ameninţări.

Astfel dar, chiar din momentul puneri în aplicare, a acestei mari reforme, de la care atârnă pacea şi rânduiala socială, s'a procedat tot după învechitul d-sale obiceiu, de a se amesteca fără rost şi fără noimă, în chestii, în cari chemarea sa este de a armoniza şi împăca interesele tuturor, iar nu de a prigoni pe unii şi a favoriza pe alţii.

Sire,

Din ziua venirei sale ca prefect pentru a doua oară, d-l Vârnav cu dela sine putere a oprit toate marile lucrări de edilitate începute la Constanţa şi cari de bună seamă ar fi chemat acest oraş la o nouă viaţă modernă şi potrivită importanţei lui ca prim port de mare, ca staţiunea balneară şi climaterică.

Sub pretext de economii şi că comuna n'are fonduri, a oprit aducerea apei dela Dunăre în oraş, deşi lucrarea era dată în întreprindere cu contract încheiat cu paza cea mai riguroasă a tuturor prescripţiunilor legei; această lucrare, care ar fi sporit numărul atâtor lucrări uriaşe, săvârşte în timpul strălucitei domnii a Majestăţei Voastre, după preţul eşit la licitaţie nu costă de cât 2.900.000 lei şi a fost aprobată cu elogii prin

www.ziuaconstanta.ro

două consecutive avize ale consiliului tehnic superior, a consiliului sanitar superior şi a ministerului de interne; şi totuşi a fost lăsată în părăsire din ordinul d-lui prefect Vârnav, fiindcă nu este opera sa, ci a fostei administraţiuni comunale.

Această măsură arbitrară, pe lângă că lasă lumea fără apă, a expus şi comuna la procese de daune şi despăgubiri din partea antreprenorului. Constanţa a rămas deci fără apă, căci apa, pe care i-a dat-o d-l prefect Vârnav acum 4 ani, este o adevărată otravă.

*

* *

Dispreţuind tot ce s'a făcut până la venirea d-sale, şi pornit odată pe calea de a distruge tot ce nu poartă pecetea provenienţei d-sale, a oprit construirea cazinului comunal, o frumoasă clădire în stil naţional, menită a servi şi ca teatru în timpul ernei; după ce i-a modificat vechile fondaţii spre a-l adapta la noul d-sale proect, i-a dar o notă architecturală seccesionistă şi sub pretextul unei economii de 70.000 lei, a expus comuna să plătească această pocită lucrare cu o sumă ce întrece cu mult costul clădirei proectată şi începută de fosta administraţie comunală, cum rezultă din actele şi compturile aflătoare la primărie; în acelaş timp a luat executarea acestei lucrări din mâna Ministerului de Lucrări Publice, căruia i-o dase fostul consiliu pentru motive de riguroasă corectitudine şi înlesnire de execuţie şi a trecut-o asupra Comunei sub privigherea unui architect, care a compromis deja mai multe lucrări de-ale primăriei.

Când fosta autorizaţie comunală proectase ca acest cazin să servească şi de teatru pentru oraş, a avut în vedere ca până acum nu numai reprezentaţiunile teatrale, conferinţe şi serbări şcolare, dar chiar şi serbările naţionale, cum este ziua de 24 Ianuarie şi altele se dau cu plată în sala "Elpis", a silogului grecesc, cu ale cărui venituri se întreţin şcoalele greceşti din localitate. Ideia era românească şi la timp venită; *în adevăr, era ruşinos ca Românul să-şi prăznuiască cele mai înălţătoare momente ale istoriei neamului în casă străină.* Lucrul acesta n'a fost însă pe placul d-lui prefect Vârnav.

Domnia sa cedând unor consideraţiuni de ordin cu totul intim şi neînţelegând idea care a călăuzit pe vechii edili, se pune de-a curmezişul ei şi fără a cere aprobarea cuiva, cu de la sine putere, face un nou plan, angajează un nou architect, schimbă contractul vechiu, părăseşte fundaţiile vechi face altele noi, execută lucrarea toată vara, şi numai către sfârşitul toamnei îndeplineşte unele forme cerute de lege, spre a se acoperi în caz eventual, de răspundere.

Aşa înţelege d-l prefect Scarlat Vârnav să administreze şi să aplice legile.

*

* *

Fostul consiliu comunal al Constanţei, începuse clădirea unui frumos local în stil românesc, pentru şcoalele primare No. 2 de băeţi şi fete, cari azi stau în case particulare cu chirie, absolut neîncăpătoare şi improprii pentru destinaţia ce au şi pentru care comuna plăteşte o locaţiune de vre-o 9000 lei anual; din ordinul d-lui prefect Vârnav şi această lucrare a trebuit să fie schimbată dela destinaţie şi modificată pe deantregul; era aproape gata, când deodată începe a i se dărâma zidurile spre a o adopta, zice-se, pentru gimnaziu; fără îndoială că şi această instituţie are nevoe de un local, dar aceasta priveşte pe Ministerul de Culte, iar nu pe primărie, care are obligaţia impusă prin lege de a îngriji de şcoalele ei primare.

Nu poate dar comuna să fie despuiată în mod arbitrar şi nesocotit de avutul ei, numai fiindcă aşa voeşte d-l prefect Vârnav; *într'o ţară cu legi, unde îndatoririle şi drepturile diferitelor instituţii sunt distincte şi bine determinate, nu poate interveni oricine, spre a schimba buna întocmire a lor şi a turbura raporturile dintre ele.*

Pilda călcărilor de legi şi de datorii, ne-o dă d-l prefect Vârnav.

*

* *

A lăsat în părăsire frumoasele băi de pe plaja de la Mamaia, cari fac admiraţia vizitatorilor şi podoaba ţării; aceasta e singura staţiune balneară maritimă ce aveam, şi în contra ei d-l prefect Vârnav a dus şi duce cea mai înverşunată campanie prin ziarul său *"Cuvântul"*, discreditând-o în toate chipurile.

Unde şi când văzutu-s'a vreodată ca un înalt demnitar al Statului să denigreze un aşezământ public al ţărei ?

Tot d-lui prefect Vârnav se datoreşte că s'a oprit din lucrare linia ferată ce se construia dela Constanţa la renumitele băi dela Techirghiol; podurile şi terasamentele aproape terminate, zac azi în părăsire.

Tot ce nu-i făcut de d-l Vârnav, n'are raţiune de a fi şi deci trebue dărâmat; aceasta este înţelesul întregei d-sale administraţiuni.

Sire,

Acum 30 de ani am scoborât din munţii Ardealului şi ai Pindului, de pe plaiurile Ţărei româneşti, din

www.ziuaconstanta.ro

câmpiile Tisei şi ale Nistrului şi am descălicat în Dobrogea pe care am găsit-o pustie, goală şi neroditoare; după un sfert de veac, prin munca noastră şi cu puterea de viaţă a neamului nostru, am făcut-o mândră şi frumoasă, roditoare şi bogată; din 145.000 locuitori, câţi erau la 1880, azi suntem peste 300.000 şi vom spori în număr, fiindcă ne naştem 49%, şi murim numai 23%, prin urmare sporim cu 26% mai mult decât în România munteană, unde sporul este de 17%, în Oltenia 16% şi în Moldova 11%; din 200.000 hectare câte se arau acum 20 de ani, azi brăzdăm 600.000 hectare; din 2 milioane hectolitri cereale cât produceam atunci, azi recoltăm peste 6 milioane hectolitri, iar *veniturile Statului le-am ridicat dela 2.772.927 lei, la peste 16.000.000 lei.*

Sire,

Nu ne-am dat îndărăt dela nici o jertfă, dela nici o datorie; în timpul răscoalelor ţărăneşti, populaţia Dobrogei a stat neclintită în respectul legilor, a supunerei şi dragostei către Tron şi ţară; ce a fost în puterea noastră am îndeplinit.

Am ridicat biserici în toate satele, am făcut localuri de şcoală în toate unghiurile, am clădit localuri de primării în toate comunele. Toate aceste din banii noştri şi fără îndemnul nimănui.

Cu munca noastră, cu jertfele noastre se împodobeşte d-l Vârnav, iar noi răbdăm cu resemnare urgia domnului prefect, prigonirile şi dispreţul acestui funcţionar, care ne amărăşte zilele şi ne aduce la disperare.

Sire,

Ne mai putând jertfi tăcerei durerile noastre, cu umilinţă rugăm pe Majestatea Voastră, a opri opera de ruină a domnului prefect Scârlat Vârnav.

Ai Majestăţii Voastre prea supuşi şi credincioşi servitori.

C. Oancea. Mare proprietar şi exportator de cereale.
Luca Oancea. Mare proprietar şi consilier judeţean.
Duţu Papuc. Mare comerciant şi industriaş.
Nicol. Çirca. Proprietar; fost mult timp primar şi şeful coloniei române din Hârşova în timpul dominaţiunei otomane.
Ion Filip. Mare comerciant angrosist.
Iordache I. Perşoiu. Mare comerciant angrosist; membru în comisia interimară din Hârşova.
I.V. Tomoşoiu. Mare proprietar în satul Erchesec, plasa Hârşova.
Iancu Filip. Mare comerciant angrosist; membru în comisia interimară, Hârşova.
A. Costovici. Proprietar.
I. R. Braşoveanu. Proprietar; delegatul comunei Sarai, plasa Hârşova.
Alexandru Crăescu. Avocat.
Toma Muşcoiu. Preşedintele corporaţiei meseriaşilor din oraşul Hârşova.
Ion Burnescu. Proprietar, fost primar al oraşului Hârşova.
Niculai Tatai. Proprietar.
Al Verzea. Mare proprietar şi comerciant.
M. Papuc. Mare comerciant şi proprietar.
Ştefan Teodorescu. Proprietar şi veteran din campania 1877.
Gligore Ion Broşban. Rentier şi Proprietar.
Gheorghe Fenis. Proprietar şi mare comerciant de cereale.
Mihăiţă Nicula. Proprietar, delegatul comunei Topal.
N. Haralambie. Proprietar, delegatul comunei Topal.
Ion Mandai. Mare proprietar; membru în consiliul judeţean.
Gheorghe I. Şeitan. Mare proprietar în com. Şiriu.
C. Badea. Mare proprietar în com. Tortoman. pl. Megidie.
S. Sorescu. Mare proprietar; fost primar al oraşului Megidie.
N. Steflea. Mare proprietar rural şi urban din Megidie.
C. de Hilleriu. Mare proprietar, fost primar Megidie.
P. Nicolau. Mare proprietar şi mare industriaş în Megidie.
Aldea Nestor. Mare proprietar în comuna Carol I. pl. Constanţa.
N. Gologan. Mare proprietar în comuna Carol I. pl. Constanţa.
I. Moroianu. Mare proprietar în comuna Carol I. pl. Constanţa.
G.P. Sasu. Mare proprietar în comuna Carol I. pl. Constanţa.
R.R. Tocitu. Mare proprietar în comuna Carol I. pl. Constanţa.

www.ziuaconstanta.ro

A.I. Ştefiea. Mare proprietar în cătunu Peştera, plasa Megidie
S. Popa. Mare proprietar în plasa Mangalia.
Gh. Popa. Mare proprietar în cătunu Caciamac, plasa Megidie.
Ştefan Dan. Proprietar rural, urban şi agronom.
P. Ştefănescu. Proprietar în comuna Mahmud-Cuiusa.
G.A. Gologan. Proprietar şi mare agricultor în plasa Megidie.
V. Tomoşoiu. Mare proprietar în pl. Mangalia.
D. Allessiu. Mare proprietar în plasa Constanţa.
I. Alessiu. Mare proprietar în plasa Constanţa.
G. Popa. Mare proprietar în plasa Constanţa.
T.G. Dabo. Mare proprietar şi comerciant în Constanţa.
P. Ciupercescu. Farmacist, proprietar în Constanţa.
Dr. A. Zissu. Medic Lt. Colonel în rezervă, proprietar în Constanţa.
I. Boeru. Comerciant în Constanţa.
A. Tanta. Proprietar în Constanţa.
Traian Fortun. Avocat, proprietar în Constanţa.
Cristea Cosac. Comerciant, Constanţa.
C. Irimescu. Avocat, Constanţa.
Simeon Petrescu. Proprietar, fost primar oraşului Mangalia.
Atanasie Hagi Gheorghiu. Proprietar în Constanţa.
Ion N. Mihail. Avocat.
Vasile Pandelescu. Mare comerciant în Constanţa.
Nicolae Ionescu Cârligel. Mare comerciant în Constanţa
Enache I. Beffa. Proprietar, comerciant.
Maior Marinescu. în rezervă, Constanţa.
N. Constantinescu. Comerciant, proprietar Constanţa.
Maior Alexandru Costescu. în retragere, Constanţa
C. Popescu. Comerciant în Constanţa.
A. Gh. Ţărlea. Proprietar în Constanţa.
Cristache Panaitescu. Mecanic, proprietar de maşini Constanţa.
Dumitru D. Bercu. Mare proprietar şi comerciant în comuna Gârliceni, plasa Hârşova.
N. Oancea. Mare proprietar în comuna Saraiu pl. Hârşova.
Nicolae Stănescu. Industriaş în Constanţa.
N.G. Constantinescu. Meseriaş şi sculptor în Constanţa.
Irimia I. Blebea. Directorul Băncei de scont din Constanţa.
Ion N. Gologan. Mare proprietar pl. Megidie.
C. Rădulescu. Mare proprietar în Cernavodă.
Ion G. Popa. Mare proprietar, agronom şi consilier comunal în Cernavodă.
Hristu Farmachi. Comerciant cerealist în Cernavodă.
G. Constantinide. Farmacist în Cernavodă
Ion Manole. Mare proprietar în Cernavodă.
Andrei Protopopescu. Advocat.
Gh. V. Orezeanu. Comerciant
D. Butărescu. Mare proprietar.
Irimia I. Popa. Mare proprietar, fost preşedinte al consiliului general.
I. Philipu. Mare proprietar.
I. Dimitrescu. Mare proprietar.

(*"Viitorul Dobrogei"*, I, nr. 10, 27 aprilie 1908: 1-2)

210

DUPĂ 30 DE ANI

A trecut 30 de anî de când administraţia noastră a *Belgiei orientului* s'a întins asupra Dobrogei asupra acestei părţi de ţară ce a fost odată a lui Mircea Vodă. Ar fi fost firesc ca după 30 de ani de administraţie

www.ziuaconstanta.ro

românească, abea să ne mai aducem aminte de administraţia şi aşezămintele turceşti, dar să ne aducem aminte de ele după atâta timp şi încă să le constatăm în multe părţi superioritatea, la aceasta nu s'ar fi aşteptat nimeni.

În adevăr, ce s'a făcut pentru Dobrogea în timp de 30 de ani, cu ce s'au ales Dobrogenii şi cu ce ne-am ales noi din punct de vedere românesc în acest decurs de timp ?

Mai întâi, nesiguranţa şi perturbaţiunea raporturilor sociale dintre locuitori, stări inerente unei schimbări de dominaţiune.

Cine ar fi putut crede însă că această stare de lucruri durează şi astăzi ? Chestia vacufurilor e şi astăzi pendinte, şi ne stă în faţă ca un exemplu viu de solicitudinea noastră administrativă.

Cine ar fi putut crede că chestia împroprietărirei veteranilor în această parte de ţară, cu toate legile făcute şi resfăcute este departe de soluţiunea ei dreaptă şi definitivă ?

Cine ar fi putut crede că românii stabilindu-se în această parte de ţară Românească, devin ceva mai puţin de cât românii adevăraţi, se asimilează în drepturile lor cetăţeneşti cu foştii supuşi turceşti, adică devin numai pe jumătate români ?

În ce parte de lume, în împrejurări ca aceste a reanexăreî unui teritoriu la patria mumă, s'ar fi putut petrece asemenea lucruri ?

O incuriune administrativă de te uimeşte! Aici în Dobrogea se fabrica cetăţeni români cu o singură sută de lei.

Un vântură lume oare care, străin de neam şi de sânge, poposit aicî de doî treî anî, dă unui Primar sau notar 100 lei, obţine un certificat că de când lumea, şi el şi strămoşii lui au fost născuţi şi crescuţi în comuna Dobrogeană *cutare*, pe care însă nici n'a văzut'o e trecut apoi pe baza acesui certificat în listele electorale şi îl vezi făcut şi crescut român Dobrogean.

Aici în Dobrogea se numesc funcţionari toţi cei cari nu încap în ţară, unii din pricina gardiştilor care i urmăresc, alţii din alte pricini. Îşi consideră funcţiunea ca ceva vremelnic până la venirea altor timpuri mai bune şi în consecinţă face slujbă de chiverniseală, trecând peste bieţii Dobrogeni că un potop.

Dacă în administraţie nu am escelat, apoi în privinţa culturală nu stăm ma bine. Trebuia să ne impunem prin cultură, prin şcoli !

Ei bine, nu s'a făcut nimic pentru şcoli, nici o clădire mai însemnată, Liceul, şcoala secundară, profesională, şcolile primare, afară de una singură, apoi Tribunalul, Judecătoria de pace, poşta şi telegraful, spitalul, toate stau prin localuri abandonate de turci, sau prin localuri găsite cum a dat D-zeu cu chiriî însă destul de enorme. Oraşul neluminat, şi ce e de neînchipuit, criminal chiar, e că nu are apă de băut. Turcii cât erau ei de orientali, tot au avut aicî în Tulcea o instalaţie de apă, mai mult sau mai puţin bună, care dădea locuitorilor acestui oraş apă de băut filtrată. Administraţia românească însă, din tuburile de tuciu cari erau pentru aducerea şi distribuirea apei filtrată pe vremea turcilor, au făcut pe vremea noastră a civilizaţilor, stâlpi de felinare, iar apa ne-o serveşte D-zeu din Dunăre în modul cel mai natural şi mai curat posibil.

De unde vine şi prin câte localităţi trece această apă a Dunăreî mai am avea dreptate să ne mirăm cum de mai este aşa lichidă şi nu curge ca un puhoî de mocirlă.

Ce să mai zicem de Cale ferată, de serviciul poştal din timpul erneî mai ales ?! E ceva neînţeles la organizaţia noastră socială. Orî cât am voi să părem că suntem civilizaţi, este desigur ceva neînţeles în atmosfera ţăreî noastre, vre-un microb de orientalism care pluteşte în aer şi care nu ne face onoare nici ca oameni măcar, dar încă ca oameni civilizaţi.

Dar cui să spuî şi cine te aude ? O voce sigură e ca a profetului o voce care striga în pustiu; trebuesc mulţi, trebue să strigăm cu toţii ca să putem fi auziţi şi la nevoe să silim pe ceî în drept să ne audă. Să lăsăm invidiile şi micile patimî şi să fim toţi într'un glas pentru a spune guvernanţilor că nu trebue numai să ne iea, ci trebue să ne mai şi dea ceva în schimb. Atâtea dări şi contribuţiî câte plătim ne dă credem dreptul să cerem şi noi oare care îmbunătăţirî.

(*"Dorul Dobrogei"*, I, nr. 4, 18 mai 1908: 1)

211

ACORDAREA DREPTURILOR POLITICE ÎN DOBROGEA

Iată o chestiune care s'a exploatat cum e mai rău, de partidele noastre politice.

Cinstea în politică a fost tot-deauna un "ce" greu de introdus şi nici astăzi nu ne putem mândri de a

www.ziuaconstanta.ro

avea această mare calitate, care ridică nivelul luptelor electorale, la cel mai înalt grad.

Într'adevăr chestia acordării drepturilor politice în Dobrogea cu toată importanţa naţională ce presintă a rămas un punct principal (?) care nu poate să lipsească din programul nici unui partid în opoziţie.

În jurul acestui punct s'a făcut multă paradă de patriotism.

Oratorii şi-au întrecut puterea de elocvenţă în întruniri deschise. Gazetele partidului, care, pentru moment specula "Chestiunea acordării drepturilor politice în Dobrogea" deschideau polemice violente, în cari guvernul era atacat pentru că uitase să **"facă totul spre a obţine acordarea drepturilor politice în Dobrogea".**

De îndată însă ce opoziţia aceasta gălăgioasă venea la guvern, elimina din programul său de ... activitate "chestiunea acordării drepturilor politice în Dobrogea".

Această chestiune rămânea la discreţia partidului care urma imediat în opoziţie şi care o exploata în acelaş mod, expunând-o în fruntea programului pe care promitea să-l realizeze când va veni la guvern.

Era mai mult un joc convenţional, care punea într'o lumină tristă, moravurile politicienilor noştri.

De cât-va timp - nu de mult - partidele de opoziţie au cam ocolit "chestiunea acordării drepturilor politice în Dobrogea".

Se vede că însu-şi politicienii s'au convins, că acéstă deşartă promisiune nu mai poate fi luată în serios.

Asta nu înseamnă însă, că "chestiunea acordării drepturilor politice în Dobrogea" nu va mai figura nici când în programul vr'unui partid în opoziţie.

Astă-zi acordarea drepturilor politice în Dobrogea, e iarăşi o chestiune la ordinea zilei.

Noul Partid Conservator-Democrat a avut grija s'ă treacă în programul său şi ceva mai deosebit, să dea şi oare-cari relaţii asupra condiţiunelor în cari se va realiza această dorinţă a dobrogenilor, bine înţeles atunci când conservatorii democraţi vor deţine frânele guvernului.

Fără să deschidem proces de intenţii tânărului partid politic declarăm de la început că promisiunea " "acordării drepturilor politice în Dobrogea" nu ne mai impresionează.

Am fost de atâtea ori traşi pe sfoară, în cât cu toată reclama gazetelor democratice, e greu să credem că nevoile populaţiei dobrogene, mai poate să intereseze un partid politic.

E greu să credem că morăvurile politicianilor noştri s'au schimbat şi mai ales, e greu să credem că cinstea în politică a ajuns un "ce" mai mult sau mai puţin bine definit.

Nu suntem prea sceptici, însă nici prea naivi nu vom fi ... Şi de cât cu o decepţie în plus, mai de preferit cu o iluzie în minus.

Acordarea drepturilor politice în Dobrogea, indiferent de culoarea politică a celor ce ne-o trâmbiţează astă-zi nu ne inspiră de cât neîncredere.

... Şi avem motive să fim astfel ...

Dacă această chestiune a fost exploatată de politicieni, până acum, de ce n'ar fi exploatată, în acelaş mod şi de acum în colo?

Neîncrederea populaţiei dobrogene e deci legitimă; totuşi pentru un partid nou, despre care nu se poate spune nici bine nici rău, dobrogeni mai au speranţe ...

E timpul ca vechiul sistem de politică să dispară, căci numai astfel mai putem aştepta acordarea drepturilor politice în Dobrogea.

Marcel

(*"Independenţa Dobrogei"*, I, nr. 2, 30 iunie 1908: 1) [146]

212

ŞCOLI ŞI BISERICI

Dăm aci lista şcolilor şi bisericilor isprăvite în decursul anului curent precum şi a celor ce se construesc actualmente în cuprinsul judeţului Constanţa.

Şcoli

Comuna Palaz, satul Anadolchioi. În construcţiune a doua şcoală primară (şcoală de fete).

Oraşul Medgidie. Terminat şi urmează a se inaugura în decursul lunei Septembre două şcoli complecte cu câte 4 clase fiecare şi cu local pentru direcor şi directoare.

Comuna Tortoman, satul Derenchioi. În construcţie şcoala primară cu o clasă

www.ziuaconstanta.ro

Comuna Cochirleni, satul Cochirleni. S'a construit a 2-a sală de calsă, înfiinţându-se şi al 2-lea post de învăţător.

Oraşul Cernavoda. S'au terminat locuinţele pentru directorul şi directoarea şcoalei mixte.

Comuna Enigea, comuna Arabagi. În construcţiune un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Enigea, comuna Adamklisi. În construcţiune un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Biulbiul, satul Biulbiul Mare. În construcţiune un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Cochirleni, satul Evrinez. S'a cumpărat de obştia satului o casă particulară şi s'a amenajat un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Ghizdăreşti, satul Tichileşti. În construcţiune un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Şiriu, satul Şiriu. S'a construit un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Şiriu, satul Muslubei. În construcţiune un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Hairanchioi, satul Hairanchioi. S'a construit ca anexă la şcoala existentă o a doua sală de clasă. Înfiinţându-se şi al doilea post de învăţător.

Comuna Hairanchioi, satul Caraaci. În construcţiune un local de şcoală cu o clasă.

Comuna Canlia, satul Canlia. S'a construit ca anexă la şcoala existentă o a doua sală de clasă, înfiinţându-se şi al doilea post de învăţător.

Comuna Bairamdede, satul Bairamdede. S'a construit ca anexă la şcoala existentă o a doua sală de clasă şi înfiinţându-se şi al doilea post de învăţătro.

Comuna Gârliţa, catul Gârliţa. S'a construit o şcoală froebeliană.

Comuna Sarighiol, satul Caracicula. În construcţie un local de şcoală cu 2 clase.

Comuna Chiragi, satul Valală. În construcţiune un local de şcoală cu o clasă.

Biserici

Comuna Palaz, satul Anadalchioi, S'a terminat şi sfinţit biserica începută în anul 1904.

Comuna Cicârcci, satul Cavargic. Se construeşte biserica începută în anul 1904.

Comuna Pazarlia, satul Ghelengic. Se construeşte biserica începută în anul 1907.

Comuna Rasova, satul Rasova. Se construeşte biserica începută la 1904.

Comuna Rasova, satul Vlachioi. S'a terminat biserica începută la 1903, sfinţirea se va face în curând.

Comuna Biul-biul, satul Biul-biul mic. Se construeşte biserica începută la 1904.

Comuna Alacap, satul Chiostel. Se construeşte biserica începută la 1907.

Comuna Calfa, satul Rahman. Se construeşte o biserică începută la 1908.

Comuna Bairamdede, satul Bairamdede. Se construeşte biserica începută la 1908.

Comuna Asarlâc, satul Cherem cuius. Se construeşte biserica începută la 1908.

Comuna Dobromir, satul Dobromir din deal. Se construeşte biserica începută la 1908.

Comuna Dobromir, satul Dobromir din vale. Se construeşte biserica începută la 1908.

Comuna Parachioi, satul Parachioi. Se construeşte biserica începută la 1903.

Comuna Esechioi, satul Esechioi. Se construeşte biserica începută la 1908.

Comuna Chiragi, satul Chiragi. Se construeşte biserica începută în anul 1908.

Comuna Cara-omer, satul Cara-omer. Se construeşte biserica începută în anul 1908.

Comuna Caraomer, satul Calfachioi. Se construeşte biserica începută în anul 1908.

Comuna Cavaclar, satul Cavaclar. Se construeşte biserica începută în anul 1907.

Comuna Osmancea, satul Osmancea. Se construeşte biserica începută în 1908.

Comuna Topraisar, satul Topraisar. Se construeşte biserica începută în anul 1907.

Comuna Edilchioi, satul Enge-Mahale. S'a construit şi sfinţit biserica începută la 1904.

Din enumerarea de mai sus se vede cu ce paşi repezi mergem spre înzestrarea tuturor satelor cu şcoli şi cu biserici.

Pe când la începutul anului 1902 judeţul avea abia 60 şcoli primare, dintre care unele cu totul dărăpănate, se constată la 1 Septembrie a anului corent funcţionarea a 136 şcoli primare şi a 26 şcoli froebeliane în cea mai bună stare de întreţinere; la aceste şcoli se adaugă cele 20 din tabloul de mai sus. În curând vom avea dar 182 şcoli rurale pentru un total de 223 sate.

Se observă asemenea că în periodul de la 1902 până la 1904 s'au clădit şi sfinţit 18 biserici; anul trecut s'au sfinţit încă două, iar în anul corent s'au mai construit 12, dintre care unele complect terminate şi alte pe cale de a fi isprăvite.

Aceste rezultate atât de îmbucurătoare clasează judeţul Constanţa în fruntea judeţelor din ţara întreagă.

(*"Cuvântul"*, III, nr. 17, 18 septembrie 1908: 2)

www.ziuaconstanta.ro

213

PLECAREA LIPOVENILOR

Printre lipovenii din judeţul nostru, în special printre cei din Delta Dunării, cum şi printre cei aşezaţi prin satele de pe malul Mării Negre, cari au ca prima ocupaţiune pescăria, se observă de o bucată de timp un puternic curent în favoarea emigrării lor în Rusia asiatică.

Multe familii au şi plecat încă din primăvara anului trecut, iar altele sînt gata să plece la primăvară.

Locurile pe unde se stabilesc aceşti emigranţi sînt împrejurimile fluviului Amur din Manciuria, unde, pe lângă că li se dau pământuri de cultură, dar au în vecinătate marele fluviu care le dă posibilitatea de a se ocupa şi cu pescuitul.

Asupra cauzelor cari determină pe aceşti locuitori, pacinici până acum, să părăsească ţara noastră, ele par a fi multe. În primul rînd se pun greutăţile cu cari se face azi pescăria, aşa cum e reglementată la noi, samavolnicia şi brutalitatea agenţilor cari înterpretează legea pescuitului şi mai ales dijma prea urcată ce percepe statul, lucru de pe urma căruia pescarul nu cîştigă decât atât cît să-şi urnească zilele de azi pe mîine.

Am vorbit cu mai mulţi pescari în această privinţă şi unii din ei ne-au declarat că nici dijma, nici greutăţile ce întâmpină cu pescuitul, încă n'ar fi motive destul de puternice spre a-i decide să plece; dar brutalitatea agenţilor puşi a veghea la repectarea legei şi cari au devenit de o sălbăticie fără seamăn, nu mai sînt de suportat şi plecarea trebue să aibă loc.

- Nu ştim dacă acolo va fi mai bine decât aci, în privinţa mijloacelor de traiu; e posibil s'o ducem poate mai greu. Sperăm însă că vom fi trataţi mai omeneşte şi în tot cazul nu vom fi socotiţi drept vite, după cum sîntem aci. Ne a cuprins spaima, căci la fiecare pas şi mai adesea fără cea mai mică vină, sîntem ameninţaţi, insultaţi, bătuţi şi ameninţaţi chiar cu împuşcarea de către agenţii şi revizorii administraţiei pescăriilor, iar dacă ne ducem să reclamăm celor mai mari, sîntem goniţi...

Am recunsocut că din nefericire, cele ce mi-a spus interlocutorul meu, sînt perfect adevărate. Dacă ar urma să ne ocupăm de samavolniciile acestor agenţi ai Statului, ar trebui să întreprindem o operă internaţională. De aceia, părerea noastră e, că dacă e bine să c'au luat măsuri severe contra propagandiştilor pentru emigrare, ar fi tot atît de bine şi chiar mai folositor, dacă d. ministru al Domeniilor, prin ordine serioase ar mai îndulci soarta pescarilor, potolind zelul dus la exces al agenţilor săi.

Dacă plecarea lipovenilor nu va însemna o pagubă, e tot atât de adevărat că nu ne va aduce nici cîştig.

(*"Ecoul Tulcei"*, 1, nr. 1, 5 octombrie 1908: 2)[147]

214

DISCURSUL D-LUI TAKE IONESCU
Şeful Partidului Conservator-Democrat rostit la întrunirea noastră în Constanţa la 2 Noembrie 1908

– după notele stenografice –

Iubiţi cetăţeni,

Simt o deosebită emoţiune că mă găsesc în această frumoasă întrunire, şi pot să zic că voi însemna ziua de astăzi ca una din cele mai fericite ale vieţei mele politice. (Ovaţiuni).

Ne este dat să vedem această taină împlinindu-se: întrunirea naţională a unei părţi din ţară locuită de trei sute de mii de suflete, care în acelaş timp este şi întunirea politică a unui partid. (Ovaţiuni, aplause prelungite şi îndelung repetate.)

D-voastră aţi venit aci, toţi Dobrogenii fără deosebire, urmărind numai un mare scop naţional, acela al unificării sufleteşti a României, şi noi ne găsim împreună cu d-v. urmărind totuşi scopul nostru politic, al propagandei de partid. (Aplause prelungite şi îndelung repetate, ovaţiuni.)

Ce dovadă mai puternică despre caracterul adânc şi superior naţional al partidului nostrum decât că luptând pentru ideile noastre ne sfârşite.

Cum s'a întâmplat d-lor această taină ? Este că atunci când noi am redactat programul partidului nostru nu ne-am călăuzit de interesele electorale, este dacă am ştiut că nu avem nici alegători, nici aleşi peste Dunăre, am ştiut însă că România merge până la mare, şi ne-am alcătuit programul din nevoile României. (Ovaţiuni nesfârşite.)

Iar când d-voastră aţi vrut să daţi o luptă bărbătească , ca să ne dovediţi nouă celor de peste Dunăre că nu este vorba atât de a vă acorda drepturi cât de a vă recunoaşte drepturile pe cari vi le-aţi acordat, în sânul

www.ziuaconstanta.ro

partidului nostru, aţi găsit oameni de bronz pe cari i-aţi pus în fruntea d-voastră, apostoli ai drepturilor d-voastră. (Aplause, ovaţiuni nesfârşite.)

Pentru satisfacerea unei nevoi naţionale, în partidul nostru s'a găsit oameni, în partidul nostru s'a găsit idea: am dreptul să fiu mândru de partidul nostru. (Ovaţiuni nesfârşite, urale.)

S'a vorbit domnilor aci dinaintea d-v., de toţi oratorii şi în special de iubitul meu vechiu prieten, d. Dissescu, cu căldură şi cu elocinţa sa, despre relele regimului escepţional sub care a stat Dobrogea treizeci de ani de zile. Să-mi daţi voe să fiu drept cu cei cari au judecat aşa cum au judecat acum treizeci de ani.

Ştiţi la ce se datoreşte că nu a fost Dobrogea din ziua cea d'intâi asemuită cu restul ţărei ?

Noi suntem, d-lor, un popor ale cărui aspiraţiuni în totdeauna sunt mai presus de puterile lui.

Noi totdeauna ne vedem greşelile şi păcatele noastre chiar înainte de a ni le spune alţii, semn de neam nobil care nu se mulţumeşte niciodată cu realitatea. (Aplause prelungite.)

La noi, d-lor, se cunoşteau păcatele inevitabile ale regimului reprezentativ şi influenţa deputatului în numirea slujbaşilor şi nenumirea celor mai destoinici, ci a celor mai cu voturi, nestabilitatea, şi toate celelate, şi au crezut în adevăr cei de acum treizeci de ani, că au să vă dea d-voastră, o viaţă superioară vieţei noastre, să vă scutească pentru cât-va timp de aceste păcate ale noastre.

Ei bine, s'au înşelat, nu v'am scutit; nu vi s'a trimis totdeauna aci ceeace aveam mai bun şi mai ales; influenţa politică a jucat rol şi la numirea slujbaşilor d-voastră, însă în loc să fie influenţa politică de aci, a fost influenţa politică dela noi, care s'a revărsat pe o ţară cucerită şi asupra Dobrogei. (Aplause prelungite, ovaţiuni.)

Dacă aşi fi văzut aci trezeci de ani de-a rândul administraţia cea mai bună din tot regatul, dacă aşi fi văzut aci stabilitatea în funcţiuni, numirea celor mai destoinici, curmarea tuturor abuzurilor, d-lor, aşi zice: aide, fie, să administrăm Dobrogea bine, să meargă înainte tot ca până acum, şi încă şi atunci aţi avea dreptul să-mi spuneţi ca frate la frate, că chiar dacă regimul reprezentativ ar fi mai bun, odată ce nu voim să-l adoptăm şi la noi, d-voastră preferiţi să împărtăşiţi cu noi viaţa noastră, fie viaţă de păcate mai bine de cât să trăiţi în raiul administrativ singuri! (Aplause prelungite, ovaţiuni.)

Dar, d-lor, n'a fost aşa, şi dacă a fost aşa, atunci eu nu admit ca Dobrogea să fie prada luptelor noastre de partid; mai bine să fie, dacă e vorba de pradă, prada luptelor ! (Ovaţiuni.)

Dar, domnilor, admirabila desvoltare materială pe care România a realizat-o pe acest colţ de pământ ? Această mare operă a civilizaţiunei noastre pe care noi românii nu o trâmbiţăm, dar pe care, nu este străin să calce aci fără să o vadă şi să nu o felicite pentru dânsa. (Aplause prelungite.) *Cine a făcut-o ? Regimul excepţional ? Nu; ea a fost opera guvernului dela Bucureşti, a Camerilor dela Bucureşti, şi acel guvern şi acele Camere au fost şi ele rezultatul vieţei reprezentative a ţărei întregi.* (Aplause prelungite şi îndelung repetate. Ovaţiuni.)

Prin urmare, d-lor, şi această frumoasă, admirabilă pagină de românism care s'a scris treizeci de ani între Dunăre şi Mare, este tot o operă a instituţiunilor noastre liberale, a vieţei noastre constituţionale. (Aplause, ovaţiuni).

Zicem dar d-lor, că a venit vremea ca să trăiţi cu noi la olaltă, ca să împărtăşim cu d-tră şi cele bune ca şi cele rele, ca din cusururile, – eu le cunosc –, din cusururile regimulu ireprezintativ să gustaţi şi d-voastră ca şi noi pentru ca să fim numai un trup şi numai un suflet cum se spune la sfânta taină a cununiei. (Ovaţiuni.)

Căci d-lor, pe lângă toate celelalte cusururi ale regimului excepţional cari s'au spus şi s'au dovedit atât de bine, este unul care stă de asupra tuturor: orice vei zice şi orice vei face să dă domniei româneşti aici o aparenţă de provizorat. Or pentru mine sunt două axiome: Dobrogea dacă n'ar fi a României ar pieri economiceşte, s'ar topi, s'ar pustii limba de pământ asvârlită spre Nord, care n'ar fi arteră pentru nimeni şi pentru nimic. (Aplause prelungite.)

Iar România fără Dobrogea ? Nu se poate concepe existenţa României fără Dobrogea, cum nu se poate concepe existenţa României fără Bucureşti . (Ovaţiuni.)

Aşa că, domnilor, nu este vorba şi nu poate să fie vorba de provizorat. Avem nevoe de mare şi aveţi nevoie de România; n'ar fi Constanţa ce este dacă n'ar avea la spate Regatul României căruia îi serveşte de deschidere către marea care te duce pretutindeni, te face vecin cu toate ţările din lume. (Aplause, ovaţiuni.)

Cât despre celelalte cusururi s'au spus aşa de bine! Ce este această situaţiune ? Noi învităm pe toţi ai noştri de dincolo să vie aci ca să sporească populaţiunea şi bogăţia; ei bine, putem să le cerem jertfa de a se muta dintr'un loc într'altul, nu le putem cere jertfa de a se schimba din oameni liberi în oameni neliberi ! Dar situaţiunea d-voastră a Românilor de aci, cari dacă treceţi dincolo nu mai sunteţi nici cetăţeni români cu plenitudine de drepturi, nici streini cum zicea cineva adineauri, aşa că străinii vă sunt superiori căci se pot cel puţin naturaliza, pe când d-voastră nu vă puteţi nici măcar naturaliza fiind că nu sunteţi străini.

Ce sunteţi atunci ? Sunteţi români mai mici decât ceilalţi români, decât cei de dincolo de Dunăre. Aceasta nu este o situaţiune care poate să dureze fără primejdie; un bun prieten al meu îmi spunea că atunci când s'a dat prima sentinţă a Curţei de Casaţie întemeiată pe texte prin care se spunea că un Dobrogean

www.ziuaconstanta.ro

devenit român prin anexiune nu e considerat român dincolo de Dunăre, că el acolo nu poate nici să voteze nici să cumpere o bucată de pământ, Stambulov l'a chemat şi i-a zis: "Ce ? nu aveţi de gând să păstraţi Dobrogea ? atunci gândiţi-vă cui să o daţi, căci eu nu primesc, eu nu voi să devin vecin cu împărăţiile mari". (Aplauze prelungite.)

Dar, d-lor, dacă dintr'o adâncă cunoaştere a lucrurilor, sunt pătruns că a venit vremea ca să nu fie deosebire între aci şi dincolo, că de regimul acesta reprezentativ cu bunele şi rele lui să vă bucuraţi şi d-voastră, să-mi fie frică cel puţin progresul d-voastră să vă primejdui, că adică veţi avea dreptul să alegeţi dar nu veţi şti pe cine să alegeţi. (Aplause.)

Daţi'mi voe să vă spun că aţi dat pildă acum câteva zile că ştiţi şi pe cine să alegeţi. (Aplauze prelungite.)

Eu nu vreau să fac politică locală, – dar nu pot să uit un lucru, că atunci când aţi avut să luptaţi ca să afirmaţi dreptul d-voastră de a alege, aţi ştiut şi pe cine să alegeţi chiar din punctul de vedere mai îngust al prosperităţei materiale. De o parte programul era apă dela Dunăre pentru Constanţa, drum de fier dela Constanţa la Tekir-Ghiol, – eu l'am propus după insistenţele mereu repetate ale lui Bănescu, stabiliment de băi la Mamaia, cea mai frumoasă plage de pe Marea Neagră, etc., de cealaltă parte era desfiinţarea contractului pentru aducerea apei pentru că nu l'au făcut ei, lăsarea în părăginâ a drumului de fier pentru că l'am făcut noi; deoparte era sârguinţa şi munca pentru binele obştesc, iar de altă parte era patima politică care mai bine arde clădirea naţională, decât să recunoască meritele altuia. (Ovaţiuni entusiaste.)

De partea politicei contractive, de partea bunei gospodării stau aleşii d-voastră, de partea distrugerei pentru distrugere stau reprezentanţii puterei centrale de azi. (Ovaţiuni.) Sunt în dreptul meu dar să spun că aţi dat dovadă deplină că sunteţi în stare să pricepeţi mai bine de cât puterea centrală nevoile d-voastră, că sunteţi bărbaţi cari vă puteţi conduce singuri, iar nu copii pe cari să-i conducă alţii. (Aplauze prelungi şi îndelung repetate.)

Şi dacă, cum ziceam d-lor, a venit vremea să fie o singură Românie şi din punctul de vedere constituţional, noi în programul nostru la această axiomă am adăogat încă două lucruri, şi vă voi explica imediat pentru ce.

Am zis d-lor : Dobrogea din punctul de vedere administrativ formează două judeţe, din punctul de vedere electoral are să formeze un singur judeţ. Pentru ce d-lor ? Chiar dincolo în ţară, e păcat că judeţele electorale sunt aşa de mici. Pe o suprafaţă mică şi în lume puţină, se desvoltă curente prea mici, nu bate în larg inima naţională. (Aplauze.)

Acolo însă ne opreşte tradiţiunea, acolo s'a creat din vremuri o viaţă politică proprie la Mehedinţi şi o altă viaţă politică la Gorj şi nu se pot răsturna şi schimba stări cristalizate. (Aplauze prelungite.)

Aci, unde de aici înainte să începe o viaţă politică românească, să creăm o viaţă cu bază largă, nu vreau reprezentanţi de interese mici, ci interpreţi ai bătăii de inimă a Dobrogei întregi. (Aplauze prelungite.)

Şi nu este numai atât d-lor, noi aci în Dobrogea avem o mare misiune de îndeplinit: nu avem numai să asigurăm viaţa economică a României întregi, nu avem numai să vă aducem propăşirea, bogăţia şi dreptatea, dar voim să topim diferitele neamuri în înţelesul înalt al cuvântului, adică respectând limba şi religiunea fiecăruia, căci idealul meschin de a sili pe oameni să-şi schimbe limba, nu duce decât la ură: mie puţin îmi pasă în ce limbă o veţi spune că iubiţi România, numai să-mi dovediţi că o iubiţi. (Aplauze prelungite, îndelung repetate.)

Noi trebue aci să îndeplinim o mare misiune istorică, să facem să bată un singur suflet în întreaga ţară dintre Dunăre şi Mare, oricari ar fi limbile, ori cari ar fi religiunile. (Ovaţiuni nesfârşite.)

Ei bine, domnilor, împrejurare a voit ca diferitele grupuri etnice din această ţară a Dobrogei să nu fie egal presărate pe toată întinderea ei, ci să se găsească pâlcuri, pâlcuri în diferite părţi, de aceea o singură circumscripţie electorală ca toţi dobrogenii, cari aveţi aceleaşi interese, cari aveţi acelaşi trecut şi trebue să aveţi aceleaşi aspiraţiuni, (aplauze prelungite), să vă afirmaţi aci conştiinţa d-voastră dobrogeană, şi aşa să ne-o trimiteţi în Parlament.

Şi d-lor, fie zis în treacăt, să nu vă închipuiţi că veţi avea inconvenientul ca să vie toţi pretutindeni să voteze în Constanţa. Nimic nu ne va împiedica să creăm pentru diferitele colegii, şi mai ales pentru al II-lea şi al III-lea mai multe centruri de vot, dar voturile odată date în diferite centre să le adunăm la un loc ca să avem o voinţă a Dobrogei, iar nu voinţe locale, voinţe răsfoiate.

O a doua necesitate. Pe acest pământ al Dobrogei, cum spunea Dissescu, au venit să se aşeze nu numai români de baltă, au venit şi români de peste munţi, au fost atraşi şi ei de marea cea largă şi a adus pe acest pământ aceşti coloni din altă parte, puterea lor de muncă, spiritul lor de economie şi de acum înainte să le-o recunoaştem, şi îndârjirea în neatârnare. (Aplauze prelungite şi îndelung repetate, ovaţiuni.)

Aceşti oameni juridiceşte vorbind n'au devenit români prin anexare, fiindcă nu erau aci în momentul anexării, nu sunt români fiindcă n'au venit dintr'o Românie românească, au venit din altă parte.

Ei bine nu s'ar putea ca în ceasul în care chemăm la viaţă politică pe locuitorii Dobrogei, tocmai pe aceşti pionieri, pe aceşti coloni, pe aceste santinele ale românismului, pe dânşii să-i lăsăm în afară ! (Aplauze prelungite.)

www.ziuaconstanta.ro

Kogălniceanu la 1860 când cu legea rurală zicea: "S'au împropietărit ţăranii români în Rusia, s'au împroprietărit ţăranii români în Bucovina, s'au împropietărit ţăranii români în Ungaria, ar fi un blestem pe neamul acesta ca numai ţăranii români din România să nu fie proprietari". Eu zic că ar fi un blestem pe neamul acesta ca toată lumea să devină cetăţeni români, afară de acei cari au venit de dincolo de munţi ! (Ovaţiuni nesfârşite.)

Iată d-lor cele două puncte din programul partidului nostru relative la asimilarea Dobrogeni cu restul României.

Eu am convingerea nestrămutată că această reformă se va împlini şi mai am încă o convingere că se va îndeplini făr nici un pericol pentru românism. (Ovaţii.)

Nu sunt decât două politice în lume: este politica acelor a căror încredere în naţiunea nu este temperată decât prin frică: nu e politica noastră; şi politica acelora a căror încredere în naţiune, nu e temperată decât prin înţelepciunea: aceasta este politica noastră. (Aplauze prelungite, Ovaţiuni.)

(*"Viitorul Dobrogei"*, I, nr. 30, 23 noiembrie 1908: 1-2) [148]

215

DISCURSUL D-LUI IOAN BĂNESCU

Şeful Partidului Conservator-Democrat din Constanţa

Rostit la întrunirea noastră, în ziua de 2 Noembrie 1908

– După notele stenografice –

D-lor, e o zi de mare sărbătoare pentru Constanţa şi pentru Dobrogea, când pentru prima oară dela anexarea acestei provincii cel mai ilustru bărbat al ţărei noastre şi al neamului românesc (ovaţiuni) *vine să vă vorbească aci cuvântul său hotărîtor, despre ceeace vă aşteaptă în viitor dela ţara-mumă. De aceea cu toţi să strigăm: Să trăiască d. Take Ionescu, şeful Partidului Conservator-Democrat.* (Ovaţiuni nesfârşite.)

D-lor, Dobrogea de 30 de ani e realipită la ţara noastră; vitejia Dorobanţului şi înţelepciunea Regelui Carol I, au întrupat din nou şi pentru deapururea această moşie străbună a lui Mircea-cel-Bătrân la ţara românească, la patrimoniul neamului românesc. (Aplause furtunoase prelungite.)

Dacă la început, acum 30 ani, era o necesitate de Stat ca această provincie să fie cârmuită după un regim excepţional, astăzi este însă o primejdie naţională şi o greşală de Stat să mai continue a fi sub regim excepţional. (Aplause prelungite.)

Prezenţa d-voastră aci şi ultimele evenimente care s'au desfăşurat acum de curând aci sub ochii d-v. şi cu colaboraţiunea d-voastră a tuturor, dovedesc că spiritul public dobrogean este destul de matur şi nu mai are nevoe de o epitropie care îl înjoseşte în loc să-l înalţe. (Aplause furtunoase.)

D-lor, partidul conservator-democrat, al cărui şef este d. Take Ionescu, chiar dela alcătuirea sa de acum un an aproape şi-a spus cuvântul său, şi-a exprimat gândul de ceeace trebue să se facă pentru Dobrogea. (Aplause.)

Dacă ilustrul nostru şef într'o cuvântare ţinută în Bucureşti şi în alte discursuri ţinute în Cameră, a spus că nu se poate concepe o Românie fără de Mare, noi trebue să spunem: nu se poate o Românie cu alţi cetăţeni în dreapta Dunărei şi cu alţi cetăţeni dincolo de Dunăre. (Aplause furtunoase prelungite.)

Nu se poate concepe o Românie cu cetăţeni liberi în vechea ţară şi cu cetăţeni neliberi în noua provincie, care este tot pământ românesc. (Aplause furtunoase.)

De aceea sunt pe deplin încredinţat că a fost în sentimentul d-voastră al tuturor că aţi răspuns la invitaţiunea ce v'am făcut şi aţi răspuns cu toată căldura şi entuziasmul care vă caracterizează, căci ştiaţi că şeful nostru d. Take Ionescu este acela care vine cu ramura de măslin să tămăduiască relele ce s'au deschis atât de adânc şi de dureros în sufletele d-voastră. (Aplause prelungite şi îndelung repetate, ovaţiuni.)

D-lor, cu drept cuvânt a spus şeful nostru că nu se poate concepe, nu se poate închipui o Românie fără de mare. Viaţa politică a unei ţări, independenţa ei şi toată făptura ei ca stat stau în strânsă legătură cu desvoltarea ei economică. Dacă n'am avea mare, ţara românească ar fi fără speranţă de propăşire şi ar fi îngenunchiată ca şi celelalte state mici orientale de pe continent, ca Serbia şi altele, cari n'au putinţa să se desvolte economiceşte, neavând deschisă calea prin largul mării către lumea întreagă. (Aplause prelungite.)

Dobrogea este de o mare însemnătate nu numai pentru ţara noastră, dar şi pentru întregul neam românesc.

Pe la gurile Dunărei şi prin schelele Dobrogei, s'a scurs în larga lume, din cea mai adâncă vechime şi

www.ziuaconstanta.ro

până în zilele noastre, rodul muncei românești și nu fără rost Voevozii Moldovei și ai Munteniei și au întins de atâtea ori stăpânirea până la Marea cea mare.

Era o vreme, în timpurile medievale, când Marea Neagră purta numele de lac moldovenesc. Numai stăpânirea Chiliei și a Akermanului, cari erau în vecinătatea mării, dădeau putința domnilor Moldovei ca să aibă flotă pe Marea Neagră, din care cauză a și fost numită lac moldovenesc. Dobrogea dacă o ținem, ne garantează malul Mării, ne garantează gurile Dunării. În ziua când nu vom mai avea Dobrogea, nu vom mai avea gurile Dunării, nu vom mai avea malul Mării, nu vom mai avea nici putința de a trimete produsele noastre în largul Mării.

De aceea se impune ca o chestiune de Stat, de cea mai mare importanță, ca Dobrogea să fie alipită nu numai din punctul de vedere al fiscalității ci din toate punctele de vedere, pentru ca noi Dobrogenii să ne facem o apă și un pământ cu cetățenii de dincolo din țară. (Aplause prelungite și îndelung repetate.)

Cine oare într'un moment dat de primejdie ar pune mai întâi brațul său ca să apere acest pământ câștigat cu sângele fraților noștri decât cetățenii liberi ?

Dela scalvi nu se poate aștepta nimic; cetățenii liberi sunt conștienți de drepturile și de datoriile lor și numai; cetățenii liberi sunt conștienți de drepturile și datoriile lor și numai ei își varsă sângele și pentru patrie și pentru neamul lor. (Aplause prelungite și îndelung repetate.)

D-lor, d. Take Ionescu face pentru Dobrogea nu numai o operă de Stat când cere deplina egalizare a acestei provincii cu țara-mumă, dar face și o chestiune de dreptate socială, căci relele cari ne apasă și zugrumă sunt multe și adânci, încât pentru respectul adunării în care suntem și pentru respectul șefului nostru, nu trebue să le mai amintim; trăim sub o administrație din cele mai apăsătoare pentru noi și mai rușinoase pentru bunul renume al României; ni se tăgăduesc până și cele mai elementare drepturi ale omului.

Să fim dar cu recunoștință nesfârșită pentru marele bărbat de stat, pentru d. Take Ionescu (ovațiuni), *șeful Partidului conservator-Democrat care, a venit în mijlocul nostru să spună cel dintâi în mod hotărît ceea ce gândește d-sa pentru Dobrogea și care este rostul Dobrogei pentru țara românească, pentru Dobrogea.* (Ovațiuni prelungite și îndelung repetate.)

(*"Viitorul Dobrogei"*, I, nr. 30, 23 noiembrie 1908: 2)

216

DUPĂ 30 ANI

În ziua de 14 Noembrie s'au împlinit 30 ani de la realipirea Dobrogei la Patria Mamă.

Măreață este această zi pentru tot neamul românesc, pentru că după cinci veacuri aproape de înstrăinare această fiică răzleață de la sânul Patriei s'a reîntors la acelaș sân, pentru a nu mai fi înstrăinată în veci.

Malul drept al bătrânului Danubiu dela Silistra până la gurile lui și până la Marea Neagră, a reîntrat în această zi din nou sub stăpânirea strănepoților lui Traian, sub stăpânirea urmașilor Marelui Voevod Mircea cel Mare, a neîntrecutului viteaz Ștefan cel Mare și Sfînt cum și a Voevodului Mihai Viteazul, care acum trei veacuri a cutreerat cu arma sa glorioasă acest pământ și l'a recucerit.

Prin sângele vitejilor noștri soldați vărsați pe câmpiile Bulgariei pentru neatârnarea Patriei și sub conducerea viteazului nostru *căpitan și Rege Carol I*, acum 30 de ani în ziua de 14 Noembrie, a fâlfâit mândru din nou tricolorul românesc pe acest mal al Dunării și la Mare.

Legatu-s'a malul stâng de cel drept cu fier prin podul Regele Carol dela Cernavoda, ca semn vădit, că vecinică va fi legătura fiicei răzleţite Dobrogea cu scumpa noastră Românie.

Și acum când sărbătorim cei 30 ani trecuți dela realipirea ei, gândul nostru al tuturora, trebue să fie vecinic îndreptat spre celelalte fiice răzleţite încă de Patria Mamă, spre cuibul unde s'a născut naționalitatea noastră, spre frații noștri de pretutindeni coprinși în hotarele etnice ale neamului românesc și să luptăm în viitor pentru a reintra în deplinătatea drepturilor noastre istorice.

Cu acest gând, să salutăm cu toții ziua de 14 Noembrie, ca o zi mare pentru noi românii, și să sperăm că prin devotamentul către neamul nostru în curând vom putea să ne realizăm visul de a ne vedea uniți cu toții într'o Românie Mare.

"Viitorul Dobrogei"

(*"Viitorul Dobrogei"*, I, nr. 30, 23 noiembrie 1908: 2)

www.ziuaconstanta.ro

217

TOASTURILE D-LUI TAKE IONESCU

rostite la banchetul Partidului Conservator-Democrat din Constanţa în ziua de 2 Noembrie 1908

– După notele stenografice –

Întâiul toast

Domnilor,

Beau în sănătatea Maiestăţii Sale Regelui. (Urale.) *Slăvit şi iubit în toată ţară, nicăeri Maiestatea Sa nu poate să fie mai slăvit şi mai iubit decât aici.* (Ovaţiuni.) *În tot restul României domnia glorioasă a Regelui Carol nu e decât o parte din istoria contimporană. Aci altă viaţă românească decât cea de sub domnia Regelui Carol n'a mai fost; pentru d-voastră această domnie este şi trecutul şi prezentul. Ceilalţi Români văd în Regele Carol pe cel ce a încoronat munca de atâtea veacuri. D-voastră vedeţi în Regele Carol pe acela care v'a alipit la patria mumă. Iar Maiestatea Sa Regele, dacă desigur iubeşte întreaga ţară pentru concursul pe care l l'a dat în marea lui operă, nu poate să nu vă iubească pe d-voastră mai mult .* (Ovaţiuni.) *Pe noi ne-a găsit, pe d-voastră v'a adus.* (Aplauze.)

Să trăiască Maiestatea Sa Regele ! (Urale nesfârşite.)

Şi acum domnilor, să-mi daţi voe să beau în sănătatea conservatorilor-democraţi din Constanţa şi a d-lui Bănescu, şeful lor şi prietenul meu. (Aplauze prelungite.)

Partidul nostru în acest judeţ între altele are şi marele farmec că e alcătuit din Românimea întreagă. S'au strâns aici pe acest colţ de pământ, alipit la Coroana României, Români de pretutindeni. Văd mocani veniţi de peste munţi, văd dintre aceia cari odată cu domnia românească au părăsit Basarabia, văd şi o puternică colonie de macedoneni cari au adus aci îndemânare la comerţ, muncă fără de preget. Toţi aceştia împreună cu autochtonii şi cu cei care am venit de dincolo de Dunăre, au închegat poporul românesc de aci, imagină a românismului întreg. Să trăiască conservatorii-democraţi ! Să trăiască şi d-nu Bănescu. Nu cunoaşte nimeni Dobrogea ca Bănescu, nu este cătun unde să nu fi fost, aproape nu e şcoală pe care să nu o fi zidit-o, nu este o mişcare, nu este un gând românesc la care Bănescu să nu fi luat parte. Rolul pe care i l'aţi dat e pe deplin justificat, şi pot zice că este doar o mică răsplată pentru munca pe care v'a închinat'o. Bănescu are dreptul să fie mândru de d'voastră şi d'voastră mândri de el. (Aplauze.)

Al doilea toast

Mulţumesc d-lui Suleiman Hamid şi celorlalţi musulmani din Dobrogea. Noi nu avem decât o dorinţă: musulmanii să rămână pe acest pământ vecinic împreună cu noi, iar noi ne vom face în totdeauna o datorie de onoare să le dăm locul cel dintâiu, pentru că noi nu putem să uităm că patru sute de ani ei au fost suverani pe acest pământ. Nădăjduesc, d-lor, că ei vor reuşi să'şi găsească un loc bun în noua lor patrie printre noi, cum şi românii din Macedonia îşi găsesc şi trebue să'şi găsească loc bun şi sub domnia Sultanului.

După cum, d-lor, acolo trăesc români cari sunt cei mai devotaţi cetăţeni ai imperiului, tot aşa sunt convins că şi musulmanii de aici sunt şi au să rămână cei mai devotaţi supuşi ai Statului român, căci nici românii din Macedonia, nici musulmanii din România nu pot să întrevadă un alt viitor decât patria în care locuesc. (Aplauze prelungite.)

Este deja pentru noi un titlu de mândrie să vedem cum numai după treizeci de ani ce frumos a vorbit, ce frumos a simţit românește acest tânăr domn musulman. Să'mi daţi voie să beau în sănătatea d-sale şi a tuturor coreligionarilor d-sale. (Aplauze prelungite.)

(*"Viitorul Dobrogei"*, I, nr. 31, 30 noiembrie 1908: 1)

218

CONSTITUŢIONALIZAREA DOBROGEI

Mesagiul de deschidere a Corpurilor Legiuitoare, citit – spre marea mulţumire sufletească a tuturor – de M. Sa Regele în persoană, anunţă de data aceasta abrogarea regimului excepţional, care a cârmuit Dobrogea dela 14 Noembrie 1878 şi până astăzi.

"Erĭ s'ată împlinit 30 de anĭ de cînd în capul armateĭ am pus piciorul pe pământul Dobrogeĭ, recîştigat prin sîngele vitejilor noştri ostaşĭ, căzuţi în războiul independenţeĭ.

De atuncĭ această parte a Românieĭ a luat un avînt puternic prin conştiinţa naţională reînviată, prin

www.ziuaconstanta.ro

lucrările măreţe şi roditoare prin carî regatul necontenit a înzestrat-o; ea este astăzî deapururî unită cu patria mumă prin simţiminte de dragoste şi de recunoştinţă.

A sosit dar momentul să întindem asupra judeţelor Constanţa şi Tulcea regimul nostru constituţional."

Orîcare ar fi credinţa şi convingerile noastre; menţinînd în totul rezervele pe care ncontenit le-am făcut, în coloanele acestuî ziar, asupra ficţiuneî şi amoralităţiî vieţiî, zise constituţionale, din Regat, totuşî trebue să salutăm aşa cum se cuvine şi să recunoaştem măreţia actuluî anunţat prin Mesagiŭ, – act, care sancţionează, astăzî pentru totdeauna, botezul politic al tuturor acelora, carî, nu din cauza imperativităţiî legiî organice (art.3) a acesteî provinciî, ci în avîntul lor către o nouă eră civilizată, aŭ devenit la 14 Noembrie 1878 supuşî credincioşî, cu trupul şi cu sufletul, aî Domnitoruluî şi maî târziŭ, Regeluî Carol I.

*

În ultimul timp, evenimentele politice de o deosebită însemnătate aŭ zguduit adînc din temeliî edificiul politic al celor maî multe state din Peninsula Balcanică. Padişahul Turcilor a trebuit să acorde supuşilor săî o constituţiune; Bulgaria şi-a declarat independenţa, luîndu-şi titlul de regat şi anexîndu-şî Rumelia Orientală; Austro-Ungaria a transformat ocupaţiunea eî armată din Bosnia şi Herzegovina într'o ocupaţiune de drept; Grecia şi-a alipit insula Creta; Serbia şi Muntenegru ridică revendicărî naţionale şi caută să-şî rotunjească hotarele.

Regatul României, la hotarele căruia are loc toată această frămîntare, nu putea rămîne în afară de repercuziunea unor evenimente, de care continuă încă să se resimtă aproape întreagă Europa. Statul Român nu maî putea lăsa pe Turcul şi Bulgarul din Dobrogea, să se vadă inferior politiceşte conoriginaruluî săŭ din imediata vecinătate.

Iată ce – şi numaî aceasta – a determinat introducerea Dobrogenilor în regimul constituţional al Ţării româneştî .

E adevărat că ambele fracţiunî conservatoare înscriseseră în programul lor de guvernămînt acordarea de drepturî politice Dobrogenilor, dar, par'că pentru a se adeveri încă odată zicătoarea franţuzească, că «boeriî promit iar negustoriî îndeplinesc», i-a fost dat Partiduluî Liberal să realizeze această mare operă naţională.

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea junâ"*, V, nr. 1, 15 decembrie 1908: 1)

www.ziuaconstanta.ro

1909

219

CĂRŢILE DE ŞCOALĂ BULGĂREŞTI DESPRE DOBROGEA

Dela încorporarea Dobrogei la Patria Mamă, în multe rânduri am avut trista ocaziune să ne convingem de sentimentele ce nutresc Bulgarii despre noi.

Aşa în primii ani ai anexării s'au găsit în şcolile bulgăreşti din Dobrogea cărţi în cari Dobrogea era trecută ca făcând parte integrantă din Principatul Bulgar şi oraşele Tulcea, Măcin, Constanţa etc. erau trecute ca oraşe bulgăreşti.

Aveau Bulgarii din Dobrogea în acele timpuri şcoli până şi prin satele lor bulgăreşti, unde se făcea o vie propagandă contra anexării Dobrogei la România.

Dacă pe acele timpuri, când ei aveau credinţa că stăpânirea noastră este vremelnică în această parte a ţării, nu ne miram de această purtare a populaţiunii bulgare, astăzi însă când Dobrogea s'a legat cu fier de Patria Mamă, nu ne este permis să trecem sub tăcere acea ce se învaţă chiar acum în şcolile comunităţilor bulgare.

S'au confiscat acum 2-3 ani dela o şcoală a comunităţii bulgăreşti dintr'un oraş mare din Dobrogea un număr de cărţi de şcoală din care se poate vedea că şi acum vecinii noştri tot mai nutresc o speranţă şi tot mai vor să revendice pământul Dobrogei, stăpânit de noi.

Pentru a se dovedi afirmaţiunea noastră de mai sus, publicăm în traducere următorul capitol asupra Dobrogei Româneşti, luat din manualul de şcoală, ce se întrebuinţează în şcolile bulgăreşti din Dobrogea, care manual a fost confiscat şi se afla trimis, după cum am zis mai sus, la Ministerul nostru de Instrucţiune Publică.

Manualul în chestie este *o Chrestomaţie pentru clasa I secundară de Ivan Peef, aprobat de Ministerul Instrucţiunei Publice bulgar.*

Iată ce se scrie în acel capitol pag. 138-140, asupra căruia vom reveni:

I

"Dobrogea, acel colţ de ţară care se întinde dealungul Dunărei dela Silistra în jos până la Marea Neagră, în vremea vechie făcea parte din imperiul bulgar.

După războiul de eliberare ruso-turc ea s'a despărţit în două părţi: o parte ni s'a lăsat nouă şi se chiamă Dobrogea bulgărească, iar cealaltă s'a dat Românilor şi se numeşte Dobrogea românească.

Oare există altă ţară, unde populaţiunea să fie aşa de simplă ca în Dobrogea Românească ? Pentru moment se întâmpină acolo şi Români, şi Bulgari, şi Tătari, şi Ruşi, şi Turci, şi Nemţi, şi Greci, şi Armeni, şi Evrei, şi Găgăuzi, şi Ţigani, şi Italieni, şi Arabi, şi de orice credinţi şi naţiuni pofteşti. Întreaga populaţiune de acolo se urcă la aproape 200 mii şi mai mult de locuitori. Mai nainte populaţiunea Dobrogei a fost mai mult bulgărească, dar acuma cei mai mulţi sunt Românii, şi după dânşii la număr vin Bulgarii, Tătării etc.

Asparuh cu oarda lui mai întâi a pătruns în Dobrogea, şi Bulgarii întâi acolo s'au sălăşuit.

În vremea turcească mulţi Bulgari din alte părţi ale Bulgariei s'au strămutat în Dobrogea, ca fiind mai aproape de graniţă. Toţi bulgarii din Dobrogea Românească se urcă azi la aproape 40-50 mii de suflete. În oraşe ei se ocupă de căpetenie cu comerciul şi sunt cei mai avuţi. Cei mai mulţi bulgari se întâmpina în oraşele Tulcea, Babadag, Constanţa şi Măcin. Sătenii bulgari la cari s'a conservat mult mai bulgarismul decât în oraşe, se ocupă de căpetenie cu agricultura şi viticultura. Cele mai însemnate sate bulgăreşti în Dobrogea românească sunt: Enichioi, Frecăţei, Hadjilar, Başchioi, Armutli, Satunovo, Comenica, Cavagdji, Ceamurliile de sus şi jos etc. În genere sunt oamenii cei mai avuţi."

www.ziuaconstanta.ro

II

"Un ce e rău în Dobrogea românească: acolo nu toţi locuitorii au acelaşi drepturi, măcar că sunt contribuabilii unuia şi aceluiaşi stat. Românii se uită foarte rău la bulgari, cari sunt mai avuţi decât dânşii; ei îi socotesc de streini în ţară lor. Bulgarii iarăşi îi urăsc pe Români şi cată la dânşii ca la nişte domni impuşi. Populaţiunii nu i se permite să-şi aleagă primari, ci-i numeşte guvernul. Până şi pe notarii din comune tot guvernul îi numeşte. Nu se află acolo în nici un sat bulgăresc primar bulgar măcar de ar fi întreg satul curat bulgăresc. Acolo poporul n'are dreptul să-şi aleagă reprezentanţi naţionali. Guvernul român consideră Dobrogea ca pe o ţară cucerită. Între popor şi funcţionari nu-i iubire şi legătură. Acolo şcolile primare sunt o raritate. Guvernul nu numai că se îngrijeşte puţin pentru deschiderea şi întreţinerea lor, dar pune şi piedici bulgarilor când vor să deschidă şi să întreţină şcoli particulare pentru copiii lor. Abia cu mare trudă au putut bulgarii să întreţină atari şcoli particulare numai în Tulcea, Constanţa şi Babadag.

Şi în afacerile bisericeşti bulgarii întâmpină mari dificultăţi din partea guvernului român. În satele bulgăreşti chiar preotul trebue să fie român, iar nu bulgar! În biserică citirea toată se face în limba română. Pentru moment numai în Tulcea şi Constanţa e voe să se citească în limba slavonească.

De câţiva ani încoace, bulgarii în Dobrogea românească se deşteaptă din ce în ce mai mult şi cer să li se dea şi lor drepturi ca şi contribuabilor români. Se poate că într'o zi guvernul român va fi silit să audă glasul nedreptăţiţilor săi contribuabili bulgari."

(*"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 36, 11 ianuarie 1909: 2)

220

ATENEUL ROMÂN DIN TULCEA

Din iniţiativa d-lui I.C. Atanasiu s'a pus bazele unui «Ateneu român» hotărându-se ţinerea de conferinţe în fiecare Duminică după amiază, în locul cercului didactic.

D. Theodoru, secretarul general a Ministerului de Culte, a inaugurat Ateneul cu conferinţa sa "Speranţa". Au urmat apoi pe rând conferinţele d-lor I.C. Atanasiu care a a desvoltat subiectul «Zori noi»; dr. I. Vicol medicul spitalului care a vorbit despre "Tuberculoză" şi V. Patriciu tratând chestia luxului ca mijloc de progres.

Toate aceste conferinţe au fost ascultate de un numeros public. Ideia d-lui I.C. Atanasiu de a organiza astel de instructive întruniri, întâmpină simpatia tuturor.

Pentru azi ***Duminică 11 Ianuarie*** la orele 2 jum. e anunţată conferinţa d-lui dr. A. Babeş care va vorbi despre: ***"Determinarea şi combaterea epidemiilor"***. Expunerea acestei interesante chestiuni va fi însoţită de proecţiuni.

Intrarea la conferinţele Ateneului e liberă.

(*"Lupta"*, I, nr. 1, 11 ianuarie 1909: 3) [149]

221

PARTIDUL NAŢIONAL-LIBERAL DIN TULCEA

Alegerea comitetului. – Membrii partidului. – Delegaţia la congres. – Telegramele d-lui Ionel Brăteanu. –

Partidul Naţional-Liberal din Tulcea lucrează cu activitate pentru ca constituţionalizarea Dobrogei să-l găsească puternic şi gata de a putea răspunde cu folos nouilor împrejurări.

În acest scop, membrii partidului s'au întrunit la 9 Ianuarie în saloanele Clubului din str. Carol când s'a încheiat următorul

www.ziuaconstanta.ro

PROCES-VERBAL

Astăzi 1909, Ianuarie 9.

Sub-semnaţii membrii ai Partidului Naţional-Liberal din Tulcea întrunindu-se în localul Clubului convocaţi fiind pentru a proceda la alegerea persoanelor cari să formeze comitetul Clubului, am ales în unanimitate pe d-nii: Elefterie Nicolescu, Nicolae Comşa, Ioan Nicolau şi Gh. Dăianu.

Drept care s'a încheiat acest proces-verbal.

Elefterie Nicolescu, avocat; Nicolae Comşa, avocat; Gh. Dăianu, farmacist; Dumitru Melinescu, farmacist; Mihalache Petrescu, proprietar; G.N. Gheorghiu, avocat; Ioan Nicolau, industriaş; Minciu Marcof, comerciant şi proprietar; Moise Petrescu, industriaş; Petru S. Cudriatzov, industriaş; Ioan I. Grindureanu, pensionar; T.R. Panaitof, fotograf; Atanase Demirof, mare comerciant şi proprietar; Macarie Fenoghenof, industriaş; I.Gălescu, pensionar; Gh. Lutzcanof, proprietar; V. D. Gospodiu, avocat; G. Nicola, mare proprietar şi comerciant. Gr. Ţuţoianu, Ioan S. Ţuţoianu, proprietari agricoli şi comercianţi.

În aceiaşi şedinţă au fost aleşi delegaţii cari au plecat în numele Partidului Liberal la marele congres din Bucureşti.

*

* *

Ca răspuns la telegramele adresate d-lui Ioan I. C. Brătianu, cu ocazia numirei sale ca Prim-ministru, d. Elefterie Nicolescu preşedintele grupărei liberale din localitate şi preşedintele Comisiunei Interimare, a primit următoarele telegrame:

D-lui Eleferie Nicolescu
preşedintele Clubului Naţional-Liberal
Tulcea.

Mişcat de călduroasele d-voastră urări, vă rog a primi şi exprima membrilor Partidului Naţional-Liberal, viile mele sentimente. Regret din suflet că tocmai acum în aceste momente suntem lipsiţi de marele sprijin ce-l găseam în experienţa şi autoritatea d-lui Dimitrie Sturdza. Nu mă îndoiesc însă că urmând pilda d-sale şi cu concursul d-v. şi a tuturor oamenilor de bine, vom putea răspunde la greaua noastră însărcinare.

(ss) Ioan I.C. Brătianu.

*

D-lui Elefterie Nicolescu
preşedintele Comisieri Interimare
Tulcea.

Vă mulţumesc din inimă pentru călduroasele urări ce bine-voiţi a-mi trimite în numele Comisiunei Interimare a oraşului Tulcea.

(ss) Ioan I.C. Brătianu.

(*"Lupta"*, I, nr. 2, 15 ianuarie 1909: 3)

222

BANCHETUL DAT ÎN ONOAREA D-LUI DR. TEMO

Duminică 18 Ianuarie ora 8 seara în restaurantul *"Ovidiu"*, a avut loc un mare banchet în oraşul nostru oferit d-lui *dr. Temo*, de plecarea sa la Constantinopol, unde este numit de guvernul Turcesc ca medic comunal al cartierului Pera.

La acest banchet au luat parte pste 80 de persoane, între care: *Consulul general al Imperiului Otoman d-lui Cadri Bey* cu secretarul său, Muftiul şi alte persoane notabile musulmane.

Dintre creştini au fost invitaţi d-nii Simeon Petrescu, dr. V. Apostolescu, dr. Bârzănescu, căp. portului Mihuţă şi corespondentul ziarului *"Adevărul"*.

Acest banchet a fost oferit de comunitatea musulmană şi ca organizatori a fost însărcinaţi d-nii Suliman Abdul Achim şi Lt. Refic, care de altfel s'au achitat foarte bine, banchetul având o deplină reuşită.

Musica Reg. 34. a fost angajată ca să distreze pe cei invitaţi.

www.ziuaconstanta.ro

Meniul a fost următorul:

Consommé Florentin
Royal,
Fricandeau de Vau
a la jardiniere.
Petits Pois aux Crochettes
de Volaille
Roti de Dinde,
Salades
Baclava aux amendes
Fruits
Vin de Drăgăşiani
L'eau de Stamboule
Champagne Mumm & C-ie
Cordon Vert.

După servirea şampaniei d-l consul Cadri Bey se ridică şi ţine o cuvântare foarte călduroasă unde între alte multe arată că, poporului musulman din Dobrogea, ţara Românească le-a fost o adevărată mamă; că Imperiul Turcesc simpatizează pe români şi consideră ţara Românească ca intimă prietenă. – Laudă foarte mult presa română, aducându-i mare elogii şi mulţumindu-i pentru nemărginitul sprijin ce i-a dat în timpul cât a stat ca refugiat politic în Bucureşti. –

În timp de o jumătate de oră acest mare orator al marelui Imperiu, ţine strâns încordate coardele inteligenţei tuturor conmesenilor, făcându-i în diferite rânduri să explodeze în aplauze furtunoase. Arată meritele d-lui Temo şi lupta ce au dus-o împreună pentru independenţa scumpei lor patrii, terminând prin cuvintele să trăiască România, să trăiască poporul român, să trăiască Majestatea Sa Regele, Regina şi augusta SA familie. Muzica intonează imnul regal.

După D-sa a vorbit Ali Riza Kirmizade, oferind o frumoasă jerbă de flori d-lui Temo, apoi d-rul Bârzănescu, Suliman Abdul Achim, căp. Mihuşă, institutorul şcoalei Mahomedane din localitate, Simeon Petrescu şi alţii.

Doctorul Temo cu o deosebită curtenie, a răspuns tuturor toasturilor ridicate în onoarea lui.

La ora 12 noaptea banchetul şi-a luat sfârşitul.

DUROSTOREANU

(*"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 38, 25 ianuarie 1909: 3)

223

BULETINUL POLITIC

CONSTITUIREA PARTIDULUI LIBERAL

La Congresul Partiduluĭ Liberal, ţinut luna trecută la Bucureştĭ, pentru confirmarea d-lui Ionel I. Brătianu în calitatea de Ministru-preşedinte şi conducător al Partiduluĭ Naţional-Liberal, s'aŭ prezintat – se ştie – două delegaţiunĭ din judeţul nostru: una în cap cu Prefectul judeţuluĭ, membru în comitetul executiv central al partiduluĭ, şi a doua în cap cu d. Luca Oancea.

D. Brătianu a ţinut să recomande celeĭ de a doua delegaţiunĭ, să caute să se împace, căcĭ d-sa *"nu dă jaloanele decît în mîinile acelora carĭ sunt pentru unire"*.

Tratativele de împăcare aŭ început imediat după sosirea delegaţilor în localitate, însă, din cauza îndelungatei lipse a Prefectuluĭ din localitate, ele n'aŭ progresat. Ceea ce îngreuĭa foarte mult calea spre o înţelegere, era pretenţiunea celor din jurul d-luĭ Luca Oancea, că dînşiĭ aŭ numărul şi ceştĭalalţĭ să vină la eĭ.

Aceasta a provocat o mişcare din partea liberalilor, să le zicem aşa, guvernamentalĭ, cu tendinţa de a-şĭ număra aderenţiĭ şi odată numărul acestora ştiut, să trateze de la egal – dacă nu chiar de la superior – la egal, cu cealaltă fracţiune.

Imediat s'a şi lansat următoarea invitaţiune:

www.ziuaconstanta.ro

Constanţa, 21 Ian. 1909

Stimate Domn,

Faţă cu apropiata acordare a drepturilor politice Dobrogenilor, avînd în vedere că în curînd vom fi chemaţi şi noi Dobrogeniĭ a lua parte la viaţa politică a ţăriĭ noastre, subsemnaţiĭ locuitoriĭ dobrogeniĭ din judeţul Constanţa, socotim că este timpul ca toţi din judeţ cîţi avem aceleaşi vederi politice, să ne grupăm pentru ca viitoarele evenimente să ne găsească uniţi şi pregătiţi.

Avînd în vedere că în judeţul nostru s'aŭ făcut maĭ multe grupăriĭ cu caracter politic, am găsit cu cale să luăm iniţiativa formăriĭ unuĭ grup politic al tuturor cariĭ aprobă vederile şi programul mareluĭ Partid Liberal-Naţional din ţară.

Cunoscute fiind convingerile D-voastră şi simpatiile ce aţi arătat Partiduluĭ Liberal, vă rugăm să binevoiţi a ne restitui odată cu acesta şi alăturata declaraţie semnată de d-v. spre a vă avea în vedere la convocarea adunăriĭ generale ce am proectat a face în curînd, în care se va constitui gruparea liberală din Jud. Constanţa cu destinaţiunea a fi alipită mareluĭ Partid Naţional-Liberal din ţară.

În aşteptarea răspunsuluĭ d-v., pe care îl puteţi adresa orîcăruia dintre ceĭ semnaţi maĭ jos, rugăm să binevoiţi a primi asigurarea osebiteĭ mele consideraţiunĭ.

Econom Gh. Rădulescu, Dr. N. Sadoveanu, Gh. Boteanu, Gh. Benderli, Ath. Rainof, N. Negulescu, Dr. Al. Tălăşescu, Ioan Berbeianu, I. Nedoviceanu, Francisc Bruteanu, D. Nicolaescu, Dr. Gh. Danu, Ioan Radovici, Ivan H. Stoian, Gr. Grigoriu, N. Buzdugan.

La invitaţiunea aceasta răspunzînd *şeapte sute cinci* aderenţi, s'a convocat, în ziua de Duminică 22 c., o întrunire de constituire a partiduluĭ, sub preşedinţia d-luĭ Dr. N.M. Sadoveanu, la care, după ce aŭ luat cuvîntul d-niĭ: Sadoveanu, Benderli, Boteanu, Rainof, Blăniţă, Negulescu şi Economul Rădulescu, s'a procedat la alegerea, prin aclamare a patru vicepreşedinţi şi anume: d-l Dr. N. Sadoveanu, G. Boteanu, G. Benderli şi A. Rainof şi a unuĭ comitet compus din 23 persoane şi anume: Radu Băbuş, Ion Berbeianu, Căpitan Blăniţă, Fr. Bruteanu, N. Buzdugan, G. Danu, Dimitrie Gheorghiu (Ostrov), Gr. M. Grigoriu, Alex. Ionescu, Ştefan Macri, Voicu Moţoiu, Ioan Nedoviceanu, N. Negulescu, Ioan Nicorescu, A.I. Osman, Nicolae Popa, Ioan G. Popa, Econ. Rădulescu, Ion Radovicĭ, August Resner, Alexe Roşculeţ, Al. Simonide şi I.H. Stoian.

*

D-rul Sadoveanu a mulţumit cetăţenilor cariĭ aŭ luat parte la întrunire şi a citit telegrama următoare către M.S. Regele:

"Cetăţeniĭ dobrogeniĭ din judeţul Constanţa, spre a sărbătoriĭ acordarea drepturilor politice în Dobrogea şi spre a se organiza în Partid Naţional-Liberal, venim cu cel maĭ profund respect a depune la picioarele Tronuluĭ sentimentele noastre de nestrămutat devotament, supunere şi recunoştinţă şi rugăm pe A tot Puternicul să dea Majestăţeĭ Voastre şi familieĭ regale viaţă lungă spre binele ţăreĭ şi al Dobrogeĭ".

Pentru comitet: Dr. Sadoveanu

S'a citit apoĭ o altă telegramă către d-nul Preşedinte al Consiliuluĭ de Miniştri Ion I.C. Brătianu:

"Subsemnaţiĭ locuitoriĭ aĭ oraşuluĭ şi judeţuluĭ Constanţa, avînd censul cerut pentru a putea fi alegătoriĭ aĭ colegiuluĭ I de Cameră şi I şi II de Senat, constiuindu-ne astăzi în partid naţional-liberal, vă trimitem expresiunea sentimentelor noastre de vie iubire şi nestrămutat devotament.

Tot odată amintindu-ne că în timpul guvernuluĭ ilustruluĭ d-v. părinte s;a alipit Dobrogea la ţăra românească, solicităm favoarea de a avea ca preşedinte de onoare al partiduluĭ nostru local pe şeful Partiduluĭ Naţional-Liberal, care săvîrşeşte opera unireĭ tuturor românilor din regat prin acordarea drepturilor politice cetăţenilor dobrogeni."

(Urmează 705 semnăturĭ).

Apoĭ se citeşte moţiunea:

"Cetăţeniĭ oraşuluĭ şi judeţuluĭ Constanţa întruniţi astăzi, 23 Februarie 1909, în adunare generală, hotărîţi a înfiinţa Partidul Naţional-Liberal în jud. Constanţa, în unanimitate alegem şi numim comitetul diriguitor al partiduluĭ local, dînd acestuĭ comitet însărcinare şi depline puteri pentru organizarea lăuntrică a partiduluĭ precum şi sarcina de a împreuna într'un singur mănunchiŭ toate elementele liberale din jud. Constanţa".

(*"Dobrogea junǎ"*, V, nr. 6, 26 februarie1909: 3)

www.ziuaconstanta.ro

224

GENEZA CERCULUI FUNCŢIONARILOR PUBLICI DIN CONSTANŢA

I

De un deceniu încoa, de când elementul românesc a început să se afirme în Constanţa ca un factor distinct prin tendinţele şi aspiraţiunile sale, s'au fondat mai multe societăţi cu scop cultural sau economic.

Astfel am văzut fiinţând în Constanţa pentru un timp mai scurt sau mai lung: *«Cercul literar Ovidiu»*, *«Marea Neagră»*, *«Cultura»*, *«Tomis»*, *«Ancora»*, *«Societatea de arte, litere şi sport»*, şi în fine *«Cercul de Binefacere şi ajutor reciproc al funcţionarilor»*.

Dintre aceste cari mai trăesc, *«Ancora»* are un scop economic, iar celel'alte cultural.

Spiritul acesta de asociaţie, manifestat la funcţionarii români din Constanţa, se explică uşor, dacă ne vom arunca ochii împrejur.

Ca români, fiind numiţi slujbaşi la Stat, judeţ şi comună în diferitele administraţiuni din Constanţa, ei s'au văzut înconjuraţi ca o mică insulă de marea străinilor pe mâna căror se găsea comerţul.

Era firesc dar, că în mâna acestor din urmă să se găsească şi capitalurile. Micii funcţionari în deosebi, înţelegând din capul locului să stau prost economiceşte faţă de masa străinilor, au căutat să dea o soluţiune acestei stări de lucruri şi au găsit că e bine să-şi stângă rândurile, să se consolideze moralmente şi cu chipul acesta să formeze la rândul lor o putere morală.

Şi s'au încercat să fondeze la început un Cerc aşa numit «literar Ovidiu», în scop de a se lumina reciproc şi de a-şi însuma cunoştinţele de tot felul.

Era manifestarea spontanee a unei tinereţi mişcată de simţiminte nobile şi însufleţită de un ideal, fără a-şi lua seama însă dacă 'i ajung mijloacele şi dacă posedă experienţa necesară să fondeze ceva trainic care să nu moară înainte de vreme sub loviturile răutăţei şi invidiei omeneşti.

Toată lumea dela noi cunoaşte activitatea acestei insituţiuni, care prenumeră printre membrii ei de onoare pe M.S. Regina Elisabeta, pe fericiţii adormiţi întru domnul Iosif Gheorghian fost Primat al Ungro-Vlahiei şi Iosif Naniescu fost Mitropolit al Moldovei şi Sucevei, pe maestrul Caragiale, Gr. Tocilescu, V.A. Urechiă şi câţi alţi bărbaţi de seamă.

Cercul acesta şi-a avut şi el geneza sa, biblioteca şi revista sa cu acelaşi nume, statutele, regulamentul şi arhiva sa, mobilierul şi membrii săi, însă în mai puţin de 1/2 an au dispărut şi bibliotecă şi revistă şi mobilier şi membrii ca şi cum n'ar fi existat nici odată, nelăsând urme decât în amintirea câtorva fondatori.

N'au rămas urme de cetăţile: Heliopolis, Ninive şi altele de ce ne-am mira prin urmare că s'a evaporat primul cerc cultural al funcţionarilor români din Constanţa !

Dinţii invidiei şi ai vrajbei sunt mai ascuţiţi decât ai vremei şi prin urmare au fost în stare să roadă temeliile primei instituţiiuni culturale româneşti din Constanţa.

Aceaşi soartă avură instituţiunile *«Marea Neagră»* şi *«Cultura»* cum şi economica *«Tomis»*.

Până la actualul nostru Cerc funcţionarii aveau drept deviză cultivarea spiritului lor sau la un caz de nevoe să poată găsi unde să facă un mic împrumut spre a-şi acoperi micile nevoi şi să nu fie spoliaţi de cămătari.

Cum însă într'un timp relativ scurt au văzut că moartea a secerat prea mulţi dintre ei şi cum pentru înmormântarea celor mai mulţi s'a recurs la caritatea publică, funcţionarii mici au simţit cei dintâi nevoia unei instituţiuni de bine-facere care să-i ajute în cazuri de moarte cum şi în caz de boală.

O asemenea instituţiune de care ei aveau cea mai mare nevoe lipsea în Constanţa.

Această nevoe socială 'i face să înceapă a discuta în grupuri şi a-şi comunica unul altuia desideratul.

Vorba la ordinea zilei care zboară din gură în gură e: hai să înfiinţăm o societate de binefacere şi ajutor reciproc.

II

În grădină, la Giacomoto, din str. Mircea-Vodă, în jurul unei mese din fund, ne găseam adunaţi într'una din serile lui August 1908, mai mulţi tineri funcţionari.

Vorbă să fie tineri, căci printre noi aveam unii bărbi cărunte, alţii ghiocei la tâmple, în colo toţi chipeşi şi în ochii noştri se putea ceti hotărârea de a face o treabă, căci nu de geaba ne adunasem în jurul a două sticle cu rubiniu revărsat ca o ambrozie în pahare pline ce ne făceau cu ochiul.

Rubinul şi mezelul ce consta dintr'o telemea, era un motiv ca să ne încălzească inimile şi să ne prindem în vorba despre Cercul ce voiam să' fondăm.

Fiindcă la masa unde mă găseam şi eu eram cei mai încercaţi în lupte şi aveam la activul nostru întemeierea unor instituţiuni dispărute, am invitat să vie la masa noastră o altă grupă de tineri, funcţionari dela vamă, veniţi şi ei în acelaşi scop din grădina Giacomoto.

Astfel grupa noastră mărită se compunea din funcţionari dela toate autorităţile.

www.ziuaconstanta.ro

Am intrat în materie făcând apologia Cercului Literar Ovidiu, regretând cu toţii că nu ne-am învrednicit să asigurăm viaţă şi trăinicie acelei instituţiuni care astăzi era să fie o cetate a luminei şi ne prindeam să punem temelia unei noui instituţiuni însă de astă'dată cu un scop deosebit decât al Cercului, adică Cercul ce voim a fonda să aibă ca principiu binefacerea şi ajutorul reciproc.

Ideia a fost bine primită şi subliniată prin ciocnirea paharelor – prima repriză – deoarece preocupaţi cu ideia ce ne anima, le uitasem colo pline pe masă.

S'a ales dar un comitet de iniţiativă care să ia primele dispoziţii cu privire la întocmirea unui proiect de statute care să fie desbătute, transcrise şi presintate adunărei generale care trebuia să fie convocată peste două săptămâni.

Comitetul acesta a ales 4 delegaţi să cerceteze proectul de statute iar cu întocmirea lui am fost delegat subsemnatul.

În 4 şedinţe consecutive au fost cetite şi adnotate pe articole statutele Cercului nostru, iar ultima duminecă se convocă la *Elpis* adunarea generală pentru constituirea Cercului şi votarea statutelor.

În adunarea generală satutele au mai suferit câteva modificări cum şi suprimarea titlului de «Mântuirea» aşa cum ne propusesem să numim Cercul.

Adunarea aceasta generală a fost demnă de misiunea pentru care a fost chemată de oarece a făcut o faptă bună prin întemeierea frumaosei noastre instituţiuni.

Dar să dăm cuvânt colegului nostru Petru Vulcan în *«Cuvântarea de deschidere»* din care se va vedea mai bine principiile ce ne-au călăuzit ca să ne înmănunchiăm într'un Cerc cu scop de binefacere şi ajutor reciproc.

Iată cum glăsuia d-sa:

Domnilor şi iubiţi colegi,

1) Simţul conservărei individuale şi al apărărei contra fiarelor a făcut pe omul preistoric în starea primitivă să se asocieze fie în cavernele munţilor păduroşi, fie în văile misterioase a le acestor munţi de unde nu se mişca spre luminiş decât în grupe;

2) Simţul de asociaţie e moştenit în om prin atavism;

3) Au simţit strămoşii necesitatea asociaţiei – simţim şi noi acelaşi lucru;

4) Omul isolat nu va putea să atingă nici pe de departe regiunile progresului;

5) Orice mişcare a activităţie noastre trebue să aibă la bază fie interesul material fie cel moral;

6) Dar când mai multe sforţări se unesc având de obiectiv acelaşi punct material, atunci negreşit scopul urmărit e mai uşor atins, interesul realizat în asemenea caz corespunde forţelor acumulate.

Să vă dau un exemplu din practica vieţei.

Când mai mulţi fraţi de meserie comercianţi, să presupunem, lucrează izolaţi, unul, se va îmbogăţi poate, iar ceilalţi cu siguranţă că nu se vor ridica de media mediocrităţii, pe când lucrând la o laltă ei se îmbogăţesc mai în totdeauna, căci unirea formează puterea.

Şi noi voim unirea acea bazată pe muncă şi iubire, nu unirea pentru folosul numai al unora şi regresul altora, vorba lui moş Roată din vremea lui Cuza-Vodă.

Am stat destul credem izolaţi fără să ne cunoaştem unul pe altul.

Suntem o familie mare, care îndeplineşte o funcţiune de netăgăduit în organismul Statului, o familie însă ai cărei membri nu se cunosc unul pe altul şi asta e rău, fiindcă păţim ca şi acel corp din fabulă a le cărui membre supărându-se pe stomah n'au mai vrut să-i dea nimic să mistue stomachul ne având ce măcina a dato şi el în repaus şi nu mult după aceia a căzut într'un fel de amorţire soră cu moartea, iar bietul corp ghiciţi ce i s'a putut întâmpla pe urma acestei greve a membrelor.

Vrem să muncim în comun, să plantăm un pom fructifer, să ne îngrijim cu toţii că acest pom să crească şi să înflorească, iar la timp să gustăm şi noi din roadele muncei noastre, vrem în fine ca în timp de arşiţă solară să ne adăpostim la umbra deasă a pomului ce voim să plantăm.

Ne-am făcut întrebarea, dacă e timpul oportun de treabă şi să rămânem veşnic isolaţi?

Şi răspunsul ni l'au dat în cor toate nevoile noastre zilnice presente şi viitoare.

Cum să nu fie timpul când toate breslele s'au constituit în societăţi? Când alţi mult mai inferiori ca cultură şi poziţiuni sociale decât noi şi s'au pătruns de ideea unirei?

Experienţa noastră din trecut ne e o chezăşie de reuşita ideei ce voim să aducem la îndeplinire.

Cine dintre d-vs. nu-şi aduce aminte de ***«Cercul literar Ovidiu»****.*

N'a putut merge înainte acest Cerc, este adevărat, şi după 1 an şi jumătate numai de existenţă a trebuit să moară, însă trebue ştiut că acea instituţiune pur culturală n'a murit în mânile noastre, ci în mânile unor persoane străine de ceace se chiamă muncă şi iubire altruistă, căci acele persoane nu munciseră pentru înflorirea acelui Cerc, ci se întroduseră în Cerc în mod clandestin cu scop de a zădărnici şi de a distruge, ceace noi o seamă de funcţionari isbutisem să fondăm în Constanţa.

Pe acei ce au distrus Cercul, îi durea vezi bine, să vadă înflorind o instituţie care nu era a lor, şi unde se întroduseră cu alte scopuri decât cele culturale.

www.ziuaconstanta.ro

Mi aduc aminte, sunt 10 ani de atunci. În calitate de preşedinte al acelei instituţiuni şi însoţit de colegul meu Ştefan Simionescu ne-am presintat la Hotel Carol d-lui D. Sturdza, fost preşedinte al Consiliului. După ce i-am expus în câteva cuvinte scopul venirei noastre, d. Sturdza, ţin minte ce mi-a zis. E bine să o ştiţi şi d-voastră: ***«Foarte frumos e ceiace aţi făcut d-vs. în Constanţa d-le preşedinte. Mai cu seamă la Constanţa se simţea mare nevoe de o bibliotecă ca a d-vs, însă nu uitaţi că nu veţi putea progresa decât cu condiţiunea de a rămâne senini, ne întinaţi în Cercul d-vs. unde să nu vă însufleţească alta decât dragostea de neam şi râvna de a contribui la binele obştesc; îndată ce vă veţi abate dela acest program şi veţi introduce în sânul d-vs. oameni cari urmăresc scopuri politice, să ştiţi că veţi înceta de a mai exista ca instituţie».***

Cuvintele d-lui Sturdza s'au împlinit. De aceia cu experienţa din trecut noi vom feri instituţiunea noastră de personagii politice cari urmăresc cu totul alte scopuri decât pe cele ce ne călăuzesc pe noi adică: De a ne ajuta reciproc printr'o muncă comună, asigurându-ne un capital pentru zile negre prin mica noastră cotizaţie, şi prin diferite reprezentanţii, serbări şi baluri, de a ne solidariza moralmente, şi de a ne însuma diferite cunoştinţe prin cultivarea artei: muzica şi literatura în general.

Scopul ni-i bine cuvântat şi nu se reclamă din partea noastră decât bună-voinţă şi însufleţire.

Am zis că simţul asociaţiei este atavic în noi, ni se cere să avem un ideal de urmărit şi nimic şi nimeni nu va fi în stare să ne stea în potrivă. De ori câte decepţii ne-am fi isbit până acum, să nu le lăsăm să ne covârşească fiinţa, de oarece cu decepţionaţi şi pesimişti nu se poate fonda o instituţie atât de frumoasă şi atât de mântuitoare ca «Mântuirea noastră».

Să nu ni se mai spună că aşa e românul. Eu cred că în chestia care ne-a grupat aci, n'are de ce să fie sentimentul nostru în această zi o flacără de paie şi mâine să se stingă. Nu d-lor, fiecare din noi în orice împrejurare ne-am găsi şi oricare ar fi situaţia noastră materială, interesul nostru este ca «Mântuirea» pururi să înflorească pentru ca fiecare sin noi în vremi de restrişte să poată găsi refugiu în braţele Mântuirei.

Avem în oraşul nostru multe societăţi, însă nici una nu îmbrăţişează în tocmai vederile şi interesele noastre.

Aşa bună oară, ***Societatea de Arte, Litere şi Sport****, din care mulţi din noi facem parte, are de obiect distracţia prin seratele, concertele şi representanţiile ce le dă.*

Presenţa unui membru însă la această societate, presupune o stare materială înfloritoare şi nu sunt mulţi aceia cari să dispună de mijloace suficiente în cât să nu se mai gândească şi la Mânturiea care să-i poată ajuta în caz de boală sau ale nenorociri.

Mai este ***Societatea Tomis****, o societate pur economică lipsindu-i partea care formează la noi baza.*

Membrii primei societăţi sunt tot funcţionari, însă superiorii în centru şi inferiorii la periferie, membrii celeil'alte sunt cetăţeni de toate categoriile; membrii societăţei noastre sunt cristalizaţi, căci între ei nu va fi aproape nici o desfiinţare, fiind toţi funcţionari dela diferite autorităţi, cari au acelaşi interes comun de a se asocia şi de a lucra în comun acord pentru atingerea frumosului scop ce ne călăuzeşte.

Prin urmare: o necesitate imperioasă ne-a strâns la un loc şi un interes comun ne va ţine uniţi în gând şi simţire.

Pe lângă această, să nu uităm că în Constanţa mai sunt multe de făcut pe tărâmul cultural şi aceste multe nu se pot realiza decât din iniţiativa particulară.

Să ne gândim numai la câte inconveniente nu suntem expuşi din cauza lipsei unei săli spaţioase a noastră a unui «Elpis» al nostru de unde să putem auzi glasul adevărului şi al frumosului, şi unde să putem oficia în cinste tuturor muzelor artei.

Să nu se uite că nouă ne incumbă datoria înfiinţărei în Constanţa a unui ateneu popular cu sala lui pentru conferinţe, teatru, concert sau orice alt spectacol.

De ce să n'avem casa noastră plămăditoare de artă şi virtuţi străbune?

Gândul înfiinţărei unui teatru popular în Constanţa e un ideal bine înţeles, însă cu atât mai mult să ne dispună spre asociaţie şi colaborare comună, cu cât pe lângă ideia de mântuire ce ne leagă mai avem şi alt ideal de concretizat.

Sunt sigur că nimeni nu se va găsi între d-vs. care să nu fie însufleţit de aceleaşi aspiraţii ce-mi dau prilejul să prelungesc vorba şi să abuzez de răbdarea d-vs. căci de pe urma muncei din trecut, pe acest teren funcţionarii constănţeni, deşi nu s'au folosit cu nimic, totuşi această muncă a produs roade în arborele social. Astfel dacă ei nu curăţau părţile de glod şi spini, n'am fi avut, fericirea, vă asigur, să prenumărăm în oraşul societăţile: ***Arte, Litere şi Sport, Cultura, Ancora, Tomis*** *şi toate celelalte care există actualmente la noi.*

De la emanarea ideii pentru constituirea societăţei noastre până în present, a trecut un timp relativ destul de lung. Conform hotărârei comitetului de iniţiativă, delegaţia însărcinată cu elaborarea proectului de statut îşi împlinise de mult datoria, însă timpul trecera şi ziua de azi întârzia să vie, ceea ce pe mine unul m'a cam pus pe gânduri şi a făcut să se strecoare în sufletu-mi îndoiala şi un pic din otrava decepţiei. Prezenţa d-vs. aci însă, în număr atât de însemnat, mă vindecă şi de una şi de alta, îmi dă curajul şi mă face să strig: Trăiască membrii Mântuirei, trăiască solidaritatea morală dintre noi, trăiască înfrăţirea noastră. D-zeu să ne ajute să ducem la bun sfârşit străduinţele noastre şi după ce ne-am constitui, să nu întârziem de a începe

www.ziuaconstanta.ro

acţiunea noastră binefăcătoare, profitând din faptul că suntem în plin sezon prin pregătirea unei representanţii, a unei serbări sau orice spectacol şi cu modul acesta să putem pune peatra fundamentală la temelia edificiului ce voim să înălţăm.

III

Acţiunea am început-o şi roade am cules. Profeţia d-lui Vulcan s'a împlinit, căci în mai puţin de un an am făcut atâtea lucruri frumoase.

Ca dovadă publicăm situaţia veniturilor, a cheltuielilor şi a binefacerilor Cercului nostru până în prezent. Din această dare de seamă, asupra căruia atragem atenţia în deosebi membrilor noştri, se va vedea că instituţia noastră merită încurajarea şi atenţia oamenilor de bine.

(*"Columna lui Traian"*, I (seria a II-a), nr. 3, 1 martie 1909: 33-39)

225

DELEGAŢIUNEA JUDEŢEANĂ ÎN CAPITALĂ

Delegaţiunea

Se ştie, că Consiliul nostru judeţean, convocat în sesiune extra-ordinară luna trecută, după terminarea lucrărilor a fixat dintr'însul o delegaţiune, conform art. 42 din Legea asupra organizării Dobrogei, care să prezinte Majestăţii Sale un Memoriu de nevoile imediate ale judeţului pe care-l reprezintă.

Delegaţiunea compusă din d-nii Căpitan Blăniţă preşedinte, Nicole Popa, Ali Kadîr, Voicu Moţoi şi Al. Roşculeţ, a sosit Marţi în Capitală, unde se găsea şi d. Sc. Vârnav, prefectul judeţului, venit în acelaş scop.

La Ministerul de Interne

Mercuri, la orele 11, Delegaţiunea a fost primită de d. Ion I.C. Brătianu, Preşedinte al Consiliului de Miniştri şi Ministru de Interne.

D-sa a asigurat Delegaţiunea, că la toamnă Dobrogenii vor avea reprezentanţi în Parlament.

D. Voicu Moţoi a asigurat pe d. Prim-Ministru de recunoştinţa şi devotamentul conjudeţenilor d-sale pentru dragostea şi bunăvoinţa de care totdeauna ca şi acum a dat dovadă partidul, al căruia şef d-sa este, pentru Dobrogea, şi exprimă dorinţa de a vedea în mijlocul lor pe d. Brătianu.

La aceasta d-sa a răspuns că, *în curînd va satisface această dorinţă, care este şi o dorinţă a d-sale.*

D. Prim-Ministru urmînd a fi primit în audienţă de M.S. Regele şi fiind grăbit, audienţa Delegaţiunei la d-sa a trebuit să fie de scurtă durată. Înainte de despărţire, d. Căpitan Blăniţă a înmînat d-lui Preşedinte al Consiliului un duplicat după Memoriul ce urma să se prezinte M.S. Regelui.

La Palat

La orele II 1/2, Delegaţiunea în frunte cu d. Prefect al judeţului a fost primită de Suveran.

D. căpitan Blăniţă a dat citire memoriului, după care, timp de aproape o oră, M. Sa s'a întreţinut cu delegaţiunea.

Suveranul a încredinţat pe cei de faţă, că *la toamnă vom avea alegeri parlamentare.*

Linia Tulcea-Constanţa va fi de asemenea neîntîrziat începută, avînd Medgidia ca punct de unire cu reţeaua principală a căilor ferate.

M. Sa a adăogat că în curînd se va mai trimite încă un regiment de artilerie în judeţul nostru, la care d. prefect a rugat pe M. Sa, să binevoiască a face ca aceste regiment să fie instalat la Medgidia.

La obiecţiunea M. Sale, că climatul acestui oraş n'ar fi sănătos, d. prefect a arătat că în apropierea Medgidiei e un platou, cu o poziţiune foarte salubră. *În cazul acesta, M. Sa a asigurat că regimentul de artilerie va fi instalat la Medgidia.*

D. Ali Kadîr, intervenind în discuţie, a arătat că emigrările, de care sunt învinovăţiţi conaţionalii d-sale sunt pe atît de adevărate pe cît de justificate. Mai ales în ultimul timp, cu dispoziţiunea ca tinerii musulmani să fie repartizaţi la diferite regimente din ţară, emigrările au luat proporţii îngrijorătoare. Optzeci la sută din tineri dezertează, după care emigrează şi familiile lor. În consecinţă, d. Ali Kadîr a rugat pe M. Sa să binevoiască a intervenî ca mahometanii să fie lăsaţi a-şi face serviciul militar pe lîngă vetrele lor

www.ziuaconstanta.ro

şi dacă se poate numaĭ în infanterie.

M. Sa, zîmbitor, a încredinţat că va lua înţelegere cu d. ministru de Războiŭ, ca toţĭ musulmaniĭ, repartizaţĭ la diferite regimente din ţară să fie readuşĭ în Dobrogea şi să se formeze cu dînşiĭ 2-3 companiĭ separate.

D. Vârnav amintind M. Sale, că în curînd urmează să înceapă lucrările consiliuluĭ de revizie, a întrebat pe M. Sa, dacă ar putea chiar de acum lucra în consecinţă. *La aceasta Suveranul a binevoit a răspunde în mod afirmativ.*

M. Sa s'a întreţinut apoĭ cu fiecare din membriĭ Delegaţiuneĭ, interesîndu-se de aproape de mersul agriculturеĭ şi economieĭ de vite din această parte a ţărиĭ. Decoraţiunile de pe pieptul d-luĭ Căpitan Blăniţă, un veteran şi d-sa, aŭ readus în cugetul M. sale amintirĭ duioase din timpul campanieĭ, şi a pomenit şi de veteraniĭ din Dobrogea.

Înfăţişarea plină de sănătate şi voie bună a Suveranuluĭ a impresionat în mod excepţional de plăcut Delegaţiunea.

După terminarea audienţeĭ, M. Sa a binevoit a reţine pe d. Vârnav în audienţă particulară, care a durat treĭ sferturĭ de oră.

Textul memoriuluĭ

Dăm maĭ jos în întregime textul Memoriuluĭ prezintat M. Sale de delegaţiune.

Sire,

Folosindu-ne, pentru ultima oară, de prerogativele înscrise la art. 42 a Legiĭ asupra organizăriĭ Dobrogeĭ, depunem la picioarele Tronuluĭ omagiile noastre de respect şi de nemărginit devotament.

Îndeplinim de asemenea o plăcută datorie mulţumind din adîncul sufletuluĭ, Majestăţeĭ Voastre, care a îngăduit ca regimul excepţional, sub care Dobrogeniĭ aŭ trăit dela anexare şi pînă acum, să ia afîrşit, prin acordarea drepturilor politice cetăţenilor românĭ din dreapta Dunariĭ.

Era, de altmintrelea, firesc, ca după 31 de anĭ de stăpînire şi atuncĭ cînd s'a învederat, că sub înţeleapta şi binecuvîntata cîrmuire a Majestăţiĭ Voastre, judeţele Constanţa şi Tulcea aŭ luat un avînt netăgăduit; cînd oraşele şi satele aŭ căpătat o înfăţişare dintre cele maĭ îmbucurătoare;cînd pămînturile, odinioară sterpe, s'aŭ transformat în cîmpiĭ mănoase; cînd, în fine, putem face mîndra constatare, ca dela anexare şi pînă astăzĭ cea maĭ desăvîrşită linişte a domnit pretutindenĭ, aşa încît autoritatea Statuluĭ n'a fost nevoită vreodată să se impună prin puterea materială, cum s'a întîmplat adeseorĭ în ţărĭ cu situaţiunĭ asemănătoare; era firesc, zicem, să vie rîndul provincieĭ alipite Românieĭ, la 14 Noembre 1878, de a lua şi ea locul ce se cuvine în organismul Statului Român.

Pătrunşi de simţimîntul datoriei către Patria-Mumă şi dîndu-ne bine seamă de răspunderea ce luăm, din ziua în care vom fi părtaşĭ la toate împrejurările, să corespundem aşteptăriĭ Maiestăţiĭ Voastre şi să ne arătăm demnĭ, oricînd, de înalta-I încredere.

Ne simţim îndatoraţĭ noĭ în deosebĭ, locuitorĭ aĭ judeţuluĭ Constanţa, carĭ ne-am bucurat dea-pururea de îngrijirea Maiestăţiĭ Voastre, să-l aducem prinosul recunoştinţeĭ noastre, pentru jertfele ce aŭ fost făcute întru asigurarea legăturilor lesnicioase dintre România şi însemnatul port al Constanţei, precum şi pentru costisitoarele sforţări, menite a asigura mărirea acestui port.

Nu putem trece cu vederea nici constatarea spoririĭ, atît de însemnate, în cei de pe urmă anĭ, a puteriĭ armate din Dobrogea; ne însufleţeşte dovada că interesele noastre cele mai de căpetenie sînt, pe zi ce merge, mai de aproape ocrotite; apoi ne dăm şi mai bine seamă de importanţa noastră în Regat.

Ca compliment al unei situaţiunĭ generale înfloritoare ce, cu vie bucurie o înregistrăm, ne permitem a atrage respectuos binevoitoarea atenţiune a Maiestăţiĭ-Voastre asupra nevoiei de mult simţită a înfiinţăriĭ căiei ferate, care să lege Tulcea cu Constanţa.

Executîndu-se această linie, s'ar deservi regiunile cele mai bogate ale ambelor judeţe trans-dunărene, pădurile din împrejurimile Babadagului, minele şi carierile astăzĭ neexploatate, precum şi acea minune naturală – lacul Razelm – cu bogatele sale pescăriĭ.

Rezultatele bune, din punctul de vedere naţional, ale acesteĭ lucrărĭ nu ar fi maĭ prejos decît acele de ordin economic, de oarece populaţiunile, cari acum staŭ izolate, ar veni mai des în atingere şi acel contract ar duce la o însufleţire, ar înlesni desăvîrşita lor asimilare.

Pentru liniştirea unor interese de mare însemnătate, ar fi timpul să se reguleze şi chestiunea loturilor de pămînt cumpărate pe nume fictive, care sunt stăpînite de vre-o douăzecĭ de anĭ şi aĭ căror proprietarĭ sunt totuşi ameninţaţĭ cu deposedarea; ar fi iarăşĭ momentul să se restituie loturile micĭ, de cari aŭ fost deposedaţĭ o sumă de săteni, după urma unor măsuri nejustificate şi a unei întreruperi greşite şi necontrolate a Legiĭ asupra împroprietăriţilor din Dobrogea.

O ultimă şi stăruitoare a noastră cerinţă constă în a solicita mărirea islazurilor comunale. Statul s'ar

www.ziuaconstanta.ro

putea folosi de terenurile sale încă disponibile, pentru mărirea acestor islazuri, aşa încît ele să fie nu numai îndestulătoare pentru hrana vitelor de muncă ale locuitorilor, dar încă pe alocurea să înlesnească creşterea de vite, odinioară atît de înfloritoare în Dobrogea.

Nu putem, în fine, să nu semnalăm Maiestăţii-Voastre grija părintească şi munca într'adevăr stăruitoare, depusă de actualul reprezentant al guvernului, Prefectul de Constanţa, care contribuind a înzestra cu o sumă de creaţiuni folositoare satele şi oraşele judeţului, şi-a asigurat un loc de mare şi deosebită iubire în inimile conjudeţenilor noştri.

Aducînd la cunoştinţa Maiestăţii Voastre toate aceste împrejurări, expresiune a cugetului nostru curat, rugăm pe A-tot-Puternicul să Vă dea ani mulţi şi fericiţi spre desăvîrşirea operei uriaşe, întreprinsă şi urmărită cu atîta rîvnă în cursul celei mai glorioase Domnii.

Să trăiţi Sire!

Să trăiască Maiestatea Sa Regele!

Să trăiască Dinastia Română!

Audienţa la d. Ministru de Domenii

La orele 6 seara, din aceiaşi zi, delegaţiunea a fost primită în audienţă de d. Anton Carp, ministru al Domeniilor. Se afla faţă şi d. secretar general, iar mai tîrziu a fost chemat şi d. Zamfirol, şeful secţiunei domeniale din Dobrogea.

Timp de o jumătate de oră, d. Vârnav, cu o francheţă şi o asprime care a uimit Delegaţiunea, a arătat toate neajunsurile şi încurcăturile ce s'aŭ făcut proprietarilor rurali din această provincie. După un detaliat istoric al împroprietăririlor, d. Prefect a arătat proveniența loturilor pe nume fictive şi a demonstrat nedreptatea şi ilegalitatea deposedărilor, care, dacă n'aŭ produs turburări şi răscoale, aceasta se datoreşte sfaturilor d-sale şi angajamentelor ce a luat faţă de populaţiune.

D. ministru, vădit convins, a asigurat delegaţiunea că va convoca de îndată un consiliu de advocaţi, la ale căruĭ lucrări va lua parte şi d. Vârnav, care să stabilească o soluţiune legală, dreaptă şi împăciuitoare în această chestiune, înainte de toamnă.

D. ministru a promis de asemenea delegaţiuneĭ că se va permite păşunatul vitelor prin meşelicuri şi că din pămînturile disponibile ale statuluĭ va lua măsuri să se mărească islazurile comunale.

Audienţa a durat mai bine de o oră şi delegaţiunea s-a retras foarte satisfăcută.

D. Prefect a oferit Delegaţiuneĭ un supeŭ la Capşa.

Reporter

(*"Dobrogea jună"*, V, nr. 7, 5 martie 1909: 1-2)

226

CONSTITUŢIONALIZAREA DOBROGEI

Proectul de lege pentru acordarea drepturilor politice Dobrogenilor, depus de guvernul liberal în desbaterea Senatuluĭ, cuprinde greşeli fundamentale de Stat şi este incomplet.

I) Nu desfiinţează regimul excepţional sub care stă Dobrogea de la anexare; se acordă Dobrogenilor numai dreptul de a alege 8 deputaţi şi 6 senatori pentru ambele judeţe; alt-ceva nimic; se păstrează vechiul regim 'n toată întregimea lui, adică, aceiaşi administraţie cu puteri discreţionare şi fără control; aceiaşi organizaţie comunală şi judeţeană cu primari şi consilieri numiţi de prefect în afară de consiliu şi chiar străini de localitate; aceiaşi organizare judecătorească cu un judecător unic, fără curte de juraţi şi cu delictele de presă date în competinţa Tribunalelor ordinare.

II) Se înlătură de la cetăţenia română peste 30.000 de Români veniţi în Dobrogea din provinciile subjugate şi stabiliţi aci de câte 20 şi 30 de ani, cu toate că ei sunt consideraţi ca şi Românii din ţară prin art. 2 din legea de la 1882 care regulează proprietatea imobiliară din Dobrogea şi care sună aşa: *numai Românii pot dobândi proprietate imobiliară rurală'; Românii de origină cari conform art. 9 din Constituţiune pot dobândi recunoaşterea fără stagiu şi prin un simplu vot al Adunărilor, au acelaş drept.*

A se considera ca străini pe cei de acelaşi sânge cu noi cari stăpânesc pământul acestei provincii şi cari prin munca şi puterea lor de viaţă, au prefăcut Dobrogea dintr'un pustiu înţelenit şi neroditor într'un ţinut mănos şi populat, este o crimă naţională şi o concepţie de Stat foarte primejdioasă. Acestor Români se datoreşte românizarea Dobrogei, şi acum sunt lăsaţi fără patrie.

www.ziuaconstanta.ro

III) Contra celor mai elementare principii de drept politic şi de echitate, această lege declară că în scrierile de până acum în listele electorale de comună, judeţ şi cameră de comerţ ale locuitorilor autohtoni ai Dobrogei, nu constituesc pentru ei prezumţia că îndeplinesc condiţiile legei de faţă; va trebui prin urmare ca toţi cei de categoria de mai sus, să dovedească după 30 de ani de stăpânire românească şi după tot atâţi ani de posesie de Stat, că au fost cetăţeni otomani sau că sunt urmaşii acelora cari în ziua de 11 Aprilie 1877 să găseau ca locuitori stabiliţi în Dobrogea.

Dacă guvernul român n'a avut grija şi prevederea în momentul când a ocupat provincia să întocmească o statistică de toţi cetăţenii otomani aflaţi aci, cu ce ar mai putea azi oamenii aceştia să dovedească dreptul la cetăţenia română de cât cu faptul înscrierei lor în listele electorale?

Cum adică? Au fost cetăţeni români 30 de ani, luând parte la toate sarcinile publice, plătind impozite, servind sub steagul ţărei, etc. etc., şi acum când e vorba să li se lărgească drepturile ce le aveau, printr'o trăsătură de condeiu să li se facă o situaţiune mai rea decât în trecut? Până acum erau cel puţin cetăţeni români cu drepturi restrânse, de azi înainte, ei vor fi fără naţionalitate şi fără patrie, deşi mulţi din ei sunt proprietari de pământuri rurale!

IV) Pe lângă Românii veniţi din provinciile subjugate şi pe lângă foştii cetăţeni otomani cari cu toţii laolalată sunt deopotrivă loviţi prin legea propusă de guvern, mai este o categorie de locuitori, a căror situaţie rămâne tot nelămurită şi tot încurcată ca până acum; aceştia sunt colonişti germani şi italieni cari au venit în Dobrogea, unii după anexare, şi alţii după punerea în aplicare a legei dela 1882 care regulează proprietatea imobiliară de aci, şi cărora li sa'u dat pământuri rurale ca la toţi românii, fiind asimilaţi cu aceaştia, conform art. 2 al. II din legea dela 1882.

Aceşti coloni numără câteva mii, formând centre compacte; mulţi din ei au fost şi sunt consilieri comunali, judeţei, şi chiar primari. Care e situaţiunea acestor locuitori, după noua lege? Ai cui cetăţeni rămân ei? Bine e ca tocmai în Dobrogea să avem sate întregi de proprietari rurali cari să nu fie cetăţeni ai ţărei? Ce încurcătură nu s'ar crea Statului nostru, când aceşti locuitori, ar fi nevoiţi să treacă sub protecţiunea vreunui alt stat străin?

Ce vom mai stăpâni atunci în această parte a ţărei ?

V) Numeşte pe prefect în comisiunea ce are a verifica situaţiunea de Stat a fiecărui locuitor dobrogean şi a întocmi primele liste electorale pentru Cameră şi Senat.

E de neînţeles amestecul acesta al agenţilor administrativi în chestii exclusiv de competinţa justiţiei, când ştiut este că prin chipul cum ei administrează aceste judeţe, s'au vrăjmăşit cu toată lumea.

Cu bună seamă, că aceşti funcţioanri administrativi sau vor judeca cu părtinire influenţaţi de patima răzbunărei, sau vor urmări 'n lucrarea lor să sporească clientela electorală guvernamentală.

VI) Fixează numărul Senatorilor la 6 şi al Deputaţilor la 8, pentru întreaga Dobroge, ceeace este disproporţional cu numărul mare de alegători; ar trebui ca fiecare judeţ să aibă cel puţin 10 reprezentanţi, adică câte 2 de fiecare colegiu, dată fiind importanţa economică şi comercială a acestei provincii.

De ce nu s'ar păstra şi aci norma care s'a avut în vedere la fixarea numărului de Deputaţi şi Senatori din ţară?

VII) Alegerea la colegiul III de Cameră se face la reşedinţa fiecărei plăşi iar nu la reşedinţa judeţului; dacă s'ar alcătui colegiile pe plăşi şi nu pe judeţe, cum prescrie Constituţia n'ar fi nimic de obiectat; dar aşa, pentru ce şi aci excepţiune, când nu-i nici o raţiune?

După cum prevede proectul Guvernului, colegiu III devine în permanenţă guvernamental, iar alegerea o formalitate banală şi ridiculă; mă surprinde că d. I. Brătianu nu se gândeşte la ziua de mâine când nu va mai fi ce este astăzi.

Toată reforma dat a Guvernului în aceasta mare chestiune de unire sufletească a Dobrogei cu România, se reduce numai la cei 6 Deputaţi şi 6 Senatori pe cari locuitorii acestei provincii îi vor trimite în Parlament. În schimb însă, se aruncă la coş pe Românii veniţi aici din provinciile subjugate, şi se repudiază ca nevrednici de viaţa noastră publică pe locuitorii găsiţi la anexare, deşi au o posesiune de Stat de câte 15, 20 şi 30 de ani şi pe cari ni i-a dat tractatul din Berlin.

De legea propusă de Guvernul actual, nu vor beneficia confrom art. 2 al. *a* şi *b* decât cetăţenii otomani cari aveau *domiciliul real* în Dobrogea în ziua de 11 Aprilie 1877 cari n'au emigrat şi nu s'au prevalat de vre-o protecţiune străină, precum şi cetăţenii români cari au trecut din ţară sau cari vor mai trece de acum în colo.

Dar cum ar fi mai cu putinţă ca cineva să probeze azi că avea el sau părinţii lui, de mult încetaţi din viaţă, domiciliul real în Dobrogea acum 32 de ani în ziua de 11 Aprilie 1877, pe câtă vreme singura dovadă şi cea mai puternică, înscriere în listele electorale comunale, se declară prin lege că nu constituie pentru înscrişi prezumţia că îndeplinesc condiţia de mai sus.

Fără îndoială că se cere imposibilul.

Dacă în adevăr guvernul liberal are gând bun pentru Dobrogeni şi voeşte să dea în chestia acordărei drepturilor politice o soluţie dreaptă şi conformă necesităţilor de Stat ce avem în această provincie, trebue

www.ziuaconstanta.ro

neapărat:

I) Să desființeze regimul excepțional sub care stă Dobrogea, cu toate legile lui speciale, afară de legea din 3 Aprilie 1882 care regulează proprietatea imobiliară din această provincie, abrogând:

a) Legea de organizare din 9 Martie 1880, afară de art. 17 și 21 referitoare la moșiile și Seminarul musulman.

b) Legea de organizare judecătorească din 31 Martie 1886, afară de art. 39, 40 și 41, relative la tribunalele mahomedane, organizarea și funcționarea lor.

c) Art. III din legea consiliilor județiene din 2 Aprilie 1894.

d) Art. 130 din legea pentru organizarea comunelor urbane din 3 Iulie 1894.

e) Art. 246 și 249 al. 3 din legea organizării comunelor rurale din 26 Aprilie 1904, precum și toate dispozițiile celorlalte legi cari constituesc vre-o excepțiune relativă la Dobrogea.

II) Să considere de fapt și de drept ca cetățenii Români:

a) Pe locuitorii de origină română pe care i-am găsit în Dobrogea la ocuparea ei.

b) Pe locuitorii români cari conform Constituției pot dobândi recunoașterea printr'un singur vot al Adunărilor și cari se vor găsi stabiliți în Dobrogea la punerea în aplicare a acestei legi, sau au dobândit proprietăți imobiliare conform art. 2 din legea dela 3 Aprilie 1887 care regulează proprietatea imobiliară din Dobrogea.

c) Pe cultivatorii de pământ aflători în Dobrogea la punerea în aplicare a legei din 3 Aprilie 1882, și cari au cumpărat conform art. II din aceiași lege, pământuri și nu s'au prevalat nici odată de protecțiunea vreunui Stat străin.

d) Pe foștii cetățeni otomani aflați în Dobrogea în ziua de 11 Aprilie 1877, cari și-au păstrat condițiunea de pământeni ai acestei provincii și nu s'au prevalat nici o dovadă de vr'o protecțiune străină dela anexare și până azi, sau au fost înscriși în listele electorale comunale, întru cât înscrierea lor n'a fost anulată pe cale judecătorească.

III) Tribunalele de Tulcea și Constanța să întocmească primele liste de Cameră, Senat, comuni, județ și Camere de comerț, afișându-le la ușa primăriilor rurale și urbane; cei nemulțumiți voe avea drept de contestație la tribunal în termen de 2 luni dela afișarea lor.

Tribunalele vor statua în complect cu 3 judecători și în ședință publică asupra acestor contestații, citând părțile interesate; procedura va fi gratuită conform legei elctorale.

Termenul de recurs în casație la secția contenciosului administrativ, ca fi de 2 luni dela pronunțarea Tribunalelor.

Înscrierile de până acum în listele electorale comunale ale locuitorilor dobrogeni de origină străină, nu vor putea fi doborâte de cât pe cale obicinuită de judecată.

Dacă însă guvernul crede că în alcătuirea colegiilor electorale așa cum le propune prin legea sa, ar precumpăni unele elemente care ar putea turbura interesele noastre superioare de Stat în Dobrogea, n'are decât să lărgească cercul electoral, făcând o mai chibzuită repartizare a locuitorilor.

A știrbi însă statului politic actual a locuitorilor dobrogeni, și a nesocoti drepturile lor câștigate printr'o îndelungată posesie de Stat, aceasta nu trebue s'o facă nefiind nici demn nici cinstit din partea unui Stat modern ca al nostru!

Numai așa se va lega indisolubil Dobrogea de țara noastră.

Pe căi piezișe nu se făptuește o operă mare și trainică.

Expedientele și jumătățile de măsură, au dovedit totdeauna slăbiciune, și noi trebue să fim tari în noua provincie.

În expunerea de motive a d-lui Ministru I. Brătianu care însoțește proectul D-sale de lege, se recunoaaște că progresele săvârșite în Dobrogea se datoresc Românilor; îi mulțumesc că vorbind de puterea de viață și de muncă a neamului nostru a utilizat materialul statistic adunat de mine în lucrarea pe care am supus-o Guvernului conservator în 1906, în calitate de raportor al Comisiunei instituită pentru a studia chestia constituționalizărei acestei provincii, comisiune din care au făcut parte: Regretatul Remus Opreanu fost Consilier la Înalta Curte de Casație; D-nii M. Rachtivan, Mișu Antonescu, N. Lahovary, C. Pariano, Gen. Capșa, Hagi Anton, Dimitrie Mateescu-Buzău și Subsemnatul: regret însă că n'a ținut seamă și de soluție dată chestiunii care a fost studiată pe toate fețele și din toate punctele de vedere.

Chestia Dobrogei nu este și nu poate fi o chestie de partid; ea este a țărei întregi, a neamului întreg, și ca atare trebue să fie rezolvată de Guvern în comun acord cu șefii politici și cu fruntașii tuturor partidelor, pentru ca toți împreună să aibă răspunderea viitorului.

Numai așa se va putea înfăptui o operă sănătoasă și trainică.

Ion BĂNESCU

(*"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 5, 8 marite 1909: 1)

www.ziuaconstanta.ro

227

/RAPORTUL LUI I. BĂNESCU ASUPRA "CHESTIEI ACORDĂRII DREPTURILOR POLITICE DOBROGENILOR"/

Publicăm documentul raport al D-lui Ion Bănescu, iubitul nostru şef adresat Comisiunei însărcinată în anul 1905 să studieze chestia acordărei drepturilor politice Dobrogenilor, raport aprobat şi prezintat Ministerului de Interne; *din cuprinsul lui se poate vedea sentimentele de care era inspirat Guvernul Conservator din 1905 pentru Românii veniţi din provinciile subjugate şi pentru toţi Dobrogenii în genere.*

Domnule Prim-Ministru,

Onoraţi cu încrederea D-voastră de a studia chestiunea acordărei drepturilor constituţionale locuitorilor din Dobrogea, ne-am întrunit la Ministerul de Interne pentru prima oară în ziua de 22 Octombrie 1905, şi apoi neîntrerupt câte două zile. Vinerea şi Sâmbăta în fiecare săptămână, până azi 24 Ianuarie 1906, şi în aceste 24 zile de şedinţe, am luat în cercetare amănunţită, greaua şi importanta chestiune pusă deslegărei noastre grea, pentru că trebuia să se facă odată deplină lumină asupra problemei etnice din noua provincie, problemă mereu agitată şi încontinuu contestată şi importantă, fiindcă este vorba de a deschide largi porţile Constituţiunei noastre unei populaţiuni eteroglote şi eterodoxe care, de 27 ani, îşi face dovada iubirei şi credinţei cătră Patria-Mamă şi legile ei.

Terminând lucrarea noastră pe temeiul cercetărilor făcute de membrii comisiunei delegaţi de noi, cum şi pe baza ştiinţelor oficiale ce ni s'a dat de administraţiunea provincială respectivă, credem de a noastră datorie să vă punem în curent cu toate constatările ce am făcut şi să supunem luminatei D-voastre aprecieri deciziunile luate de comisiune în această chestiune.

Domnule Prim-Ministru,

Dobrogea, pusă în răspântia încălcărilor barbare, a devenit din cea mai adâncă vechime o vatră de neamuri străine, dar unde fie prin legionarul Romei, fie prin Voevozii români, pururea tulpina şi odrasla latină au stăpânit şi înrâurit puternic asupra ei; în acest colţ de pământ necontenit trecut prin foc şi sabie, nu s'a putut însăila o viaţă statornică şi rodnică; omul, mereu bâjenar, n'avea altă grijă decât să se strecoare prin restriştea vremurilor şi să iasă neatins din grozăvia puhoiului de sălbateci fioroşi fugăriţi de foame din pustiul întunecos al Asiei.

Şi totuşi, în cumplita ceaţă ce învălue trecutul acestei provincii, licăresc uneori clipe trecătoare, dar luminoase, în cari geniul rasei noastre apare în toată puterea şi măreţia lui.

Legionarii Romei aduc cu ei şi întemeiază aici o puternică şi neperitoare civilizaţi, întărind-o cu cetăţi pe ale căror ruine călcăm azi, întemeind viaţa municipală. Marii noştri Voevozi: Vladimir Basarab, Mircea-cel-Bătrân, Ştefan-cel-Mare, Mihai Viteazul şi Aron Vodă, cucerind Dobrogea şi gurile Dunărei, îndeplinesc o misiune istorică a neamului românesc, care, socotit la o laltă, n'a avut şi nici nu are acces mai deadreptul la mare decât acest colţ de pământ vârât între Dunăre şi mare; toată munca noastră economică comercială şi agricolă pe aici s'a scurs totdeauna în largul lumei şi vremea de azi ne-a dovedit şi mai hotărâtor că gurile Dunărei şi Dobrogea, cu schelile ei, în curând vor îndruma prin ţara noastră întregul comerţ al Europei centrale cu extremul Orient.

Românul, în Dobrogea, nu este o pătură suprapusă; el este de baştină aci; el a supravieţuit strămoşilor săi, stăpânitorii de odinioară ai acestui pământ, păstrând neştirbită integritatea rasei latine pe ţărmurile Pontului.

Încă de pe la 1850 se aflau în Dobrogea 71 sate româneşti, cu o populaţiune de peste 30.000 locuitori români; la 1880, un an după realipirea acestui pământ la Regatul român, Dobrogea număra 51.915 Români de origină, mai numeroşi decât fiecare grupă etnică în parte.

La 1878 n'am cucerit dar o provincie străină; am găsit o fiică răzleaţă de veacuri de Patria română; n'am supus o populaţiune vrăjmaşă, ci am venit la ai noştri; n'am călcat pe pământ străin, ci ne-am aşezat la noi acasă.

Românii băştinaşi ai provinciei, cari fiinţează aici dela urzirea neamului românesc 'n lunca dunăreană, şi Ardelenii răspândiţi în tot largul ei, întemeiară laolaltă din vremi bătrâne vetre româneşti pe plaiurile Dobrogei.

După războiul fericit dela 1877, purtat cu atâta vitejie de oastea noastră şi de prea măritul şi înţeleptul nostru Rege Carol I, faţa lucrurilor se schimbă cu totul în Dobrogea.

Românul, cu geniul istoric al gintei sale şi cu puterea lui de muncă, populează câmpii, văi şi vâlcele, desfundă ogoare înţelenite, înjghebează sate mândre, ridică falnice altare de închinăciune celui Atot-Puternic şi întemeiază pretutindeni temple de cultură naţională.

Colonii întregi de plugari români din ţară şi din provinciile româneşti subjugate se îndrumează spre

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogea şi, trecând Dunărea, se pun pe muncă şi în scurtă vreme fac din această provincie o ţară română. Pentru a învedera în chip neîndoios sporul populaţiunei române, dăm alăturata statistică etnografică a Dobrogei aşa cum era la 1880, un an dela realipirea Dobrogei la ţara noastră, şi cum este astăzi:

Populaţiunea Dobrogei pe suflete şi naţionalităţi în anul 1880

1) Români	50.915
2) Bulgari	30.643
3) Muzulmani (Turci şi Tătări)	45.902
4) Ruşi şi Lipoveni	17.708
5) Greci	4.271
6) Germani	2.736
7) Evrei	1.135
8) Armeni	935
9) Diverse naţionalităţi	2.842
Total	**157.114**

Populaţiunea Dobrogei pe suflete şi naţionalităţi în anul 1905

Judeţul Constanţa

1) Români	93.806
2) Tătari	23.208
3) Turci	7.245
4) Bulgari	12.345
5) Greci	5.198
6) Armeni	1.978
7) Albanezi	553
8) Italieni	480
9) Germani	4.100
10) Ruşi	502
11) Lipoveni	1.601
12) Evrei	1.557
13) Ţigani	3.352
14) Diverse naţionalităţi	981
Total	**156.906 locuitori**

N.B. – Populaţiunea slavă din judeţul Constanţa, compusă din Bulgari, Ruşi şi Lipoveni, numărul 14.448 locuitori.

Judeţul Tulcea

1) Români	54.047
2) Tătari	2.078
3) Turci	3.518
4) Bulgari	33.932
5) Greci	4.278
6) Armeni	997
7) Găgăuţi	4.339
8) Italieni	922
9) Germani	4.042
10) Ruşi	15.461
11) Lipoveni	13.954
12) Evrei	2.932
13) Ţigani	2.117
14) Diverse naţionalităţi	925
Total	**143.612 locuitori**

N.B. – Populaţiunea slavă din judeţul Tulcea, compusă din: Bulgari, Ruşi, Lipoveni şi Găgăuţi, numără 66.676 locuitori.

Dobrogea

1) Români	147.853
2) Tătari	25.286
3) Turci	10.763

www.ziuaconstanta.ro

4) Bulgari	46.277
5) Greci	9.476
6) Armeni	2.975
7) Găgăuţi	4.339
8) Albanezi	553
9) Italieni	1.402
10) Germani	8.142
11) Ruşi	15.963
12) Lipoveni	15.555
13) Evrei	4.489
14) Ţigani	5.469
15) Diverse naţionalităţi	1.976
Total general	**300.518 locuitori**

Populaţiunea slavă din întreaga Dobroge, alcătuită din: Bulgari, Ruşi, Lipoveni şi Găgăuţi, numără 82.134 suflete.

Netăgăduit dar că neamul românesc a sporit aşa repede şi într'o proporţie aşa de covârşitoare faţă de celelalte elemente, graţie numai puterei lui de expansiune şi rezervelor sale etnice.

Românii din Regat şi din ţările subjugate, găsind aici pământ şi hrană din belşug şi în firea lor fiind de a-şi contopi făptura cu însuşi pământul pe care îl stăpânesc şi mereu ai noştri roiesc pe întinsele câmpii dintre Dunăre şi mare, sterpe şi pustii până atunci.

Aci găsim prilejul nemerit, D-le Prim-Ministru, să vă semnalăm marea greşeală de Stat şi naţională ce s'a făcut de legiuitorii dela 1882, care, regulând chestiunea proprietăţei imobiliare rurale din Dobrogea, n'a ţinut seamă de marile interese româneşti ce avem în noua provincie, şi a risipit pământul Statului la locuitori străini de origină, fără să ţină seamă de nevoia unei viitoare colonizări cu Români în părţile unde elementele străine sunt mai compacte. S'a făcut o greşeală neiertată că, pe lângă pământurile ce aveau vechii locuitori dobrogeni din timpul Guvernului otoman, li s'a dat şi din domeniul Statului cât au voit să ia pe nume fictive, sau de persoane diferite. Ar fi fost o măsură de adâncă înţelepciune dacă acestor locuitori li s'ar fi complectat terenurile ce aveau din vremea Guvernului turcesc până la câte 10 sau 15 hectare de cap de familie, iar restul să se fi rezervat pe seama Statului pentru viitoare colonisări cu Români: cu chipul acesta, s'ar fi găsit mai în fiecare sat câte 2-4.000 hectare disponibile pentru rezervele etnice ale neamului nostru din ţara şi din provinciile subjugate, şi am fi spart cu uşurinţă cele câteva centre etnice străine cari împiedică continuitatea etnică a Românilor.

Această neprevedere sau neexperienţă în gospodăria noastră de Stat, apasă greu şi cu timpul va apăsa şi mai greu.

Dar, cu toate greşelile făptuite, elementul românesc este stăpân pe două din trei părţi din pământul dobrogean; consultând lucrările de împământeniri şi actele de parcelare, am constatat următoarea situaţie:

Judeţul Constanţa

1) Români	13.369	stăpânesc	332.836	1/2	hect.
2) Bulgari	2.726	»	43.726	»	»
3) Muzulmani	2.208	»	41.341	»	»
4) Ruşi	285	»	3.326	»	»
5) Germani	261	»	10.064	»	»
6) Armeni	29	»	962	»	»
7) Unguri	2	»	15	»	»
8) Greci	109	»	4.038	2/4	»
9) Italieni	2	»	7	1/2	»
10) Evrei	3	»	3.625	»	»
Totalul proprietarilor	**19.993**		**439.952**	**3/4**	**»**

N.B. – În judeţul Constanţa proprietarii slavi, alcătuiţi din: Bulgari şi Ruşi, în număr de 3.951, stăpânesc 47.052 1/2 hectare; iar toţi proprietarii la un loc de origină străină, în număr de 6.564, stăpânesc 107.116 hectare, 2.500 m.p.

Judeţul Tulcea

1) Români	9.742	stăpânesc	97.096	h.	8.903	m.p.
2) Bulgari	5.794	»	85.504	»	5.227	»
3) Ruşi	1.689	»	12.783	»	639	»
4) Lipoveni	2.066	»	7.386	»	7.803	»
5) Greci	272	»	3.112	»	1.070	»

www.ziuaconstanta.ro

6) Muzulmani	720	»	8.554	»	7.843	»
7) Evrei	27	»	234	»	8.121	»
8) Armeni	23	»	885	»	3.029	»
9) Germani	826	»	11.272	»	9.369	»
10) Francezi	1	»	470	»	-	»
11) Italieni	12	»	16	»	2.500	»
12) Englezi	1	»	12	»	5.000	»
13) Poloni	4	»	35	»	5.000	»
În total	**21.187**	**»**	**227.361**	**»**	**4.504**	**»**

N.B. – În județul Tulcea proprietarii slavi, alcătuiți din Bulgari, Ruși și Lipoveni, în număr de 9.549, stăpânesc 105.674 hectare, 2.669 m.p.; iar toți proprietarii laolaltă, de origină străină, în număr de 11.445, stăpânesc 130.264 hect. și 5.601 m.p.

DOBROGEA

1) Români	23.111	stăpânesc	429.933	h.	3.903	m.p
2) Bulgari	8.520	»	129.231	»	227	»
3) Ruși	1.914	»	16.109	»	639	»
4) Lipoveni	2.066	»	7.386	»	7.803	»
5) Muzulmani	3.928	»	49.895	»	7.843	»
6) Germani	1.087	»	21.337	»	4.369	»
7) Greci	381	»	7.150	»	8.570	»
8) Armeni	52	»	1.147	»	3.029	»
9) Unguri	3	»	15	»	-	»
10) Italieni	14	»	33	»	7.500	»
11) Francezi	1	»	470	»	-	»
12) Englezi	1	»	8	»	500	»
13) Poloni	4	»	35	»	500	»
14) Evrei	29	»	3.859	»	8.121	»
Totalul proprietarilor	**41.120**	**»**	**667.314**	**»**	**2.004**	**»**

În Dobrogea proprietarii slavi, alcătuiți din Bulgari, Ruși și Lipoveni laolaltă, în număr de 12.500, stăpânesc 152.725 hectare și 8.669 m.p.; iar toți proprietarii de origină străină, laolaltă în număr de 18.009, stăpânesc 237.380 hectare și 8.101 m.p., adică aproape pe jumătate mai puțin decât Românii.

Cât despre destoinicia și puterea de muncă a locuitorului dobrogean, n'avem decât a face o paralelă între producțiunea agricolă din 1886, de când au început a se aduna date statistice în mod mai serios și mai sigur, și între producțiunea din 1905, și vom constata rezultate uimitoare.

Astfel, din alăturatul tablou, întocmit după datele și constatările oficiale ale Camerei de Comerț, găsim următoarele rezultate:

CULTURA CEREALELOR

Județul Constanța

			Întindere în Hectare	Mijlocia la hectar în Hectolitri	Totalul producțiunei în Hectolitri
Grâu	anul	1886	21.125	8,7	183.541
	»	1905	50.499	15,3	770.501
Secară	»	1886	3.294	7,45	24.571
	»	1905	2.151	14,4	30.962
Orz	»	1886	52.731	9,29	490.192
	»	1905	142.207	14,6	2.077.111
Ovăz	»	1886	6.332	9,44	59.798
	»	1905	77.182	16,4	1.263.797
Porumb	»	1886	20.754	10,83	214.465
	»	1903	53.328	10,7	570.930
Meiu	»	1886	27.106	8,22	223.070
	»	1903	27.355	6,7	184.000

www.ziuaconstanta.ro

JUDEŢUL TULCEA

			Întindere în Hectare	Mijlocia la hectar în Hectolitri	Totalul producţiunei în Hectolitri
Grâu	anul	1886	24.833	6,2	154.915
	»	1905	40.729	7,7	313.334
Secară	»	1886	3.833	9,13	35.009
	»	1905	27.381	12,1	331.592
	»	1886	42.791	10,22	437.542
Orz	»	1905	62.393	9,4	583.511
	»	1886	4.587	10,13	46.468
Ovăz	»	1905	16.190	9,1	146.839
Porumb	»	1886	16.200	11,86	182.226
	»	1903	23.012	10,5	242.500
Meiu	»	1886	6.901	7,71	53.209
	»	1903	3.381	10,-	33.900

Dobrogea

			Întindere în Hectare	Mijlocia la hectar în Hectolitri	Totalul producţiunei în Hectolitri
Grâu	anul	1886	45.958	7,4	338.556
	»	1905	91.178	11,9	1.083.835
Secară	»	1886	7.127	8,36	59.580
	»	1905	29.532	12,3	362.554
	»	1886	95.552	9,71	927.734
Orz	»	1905	204.600	13,–	2.660.622
	»	1886	10.919	9,73	106.266
Ovăz	»	1905	93.371	15,1	1.410.636
Porumb	»	1886	36.954	11,-	406.691
	»	1903	76.340	10,7	813.430
Meiu	»	1886	34.007	8,12	276.289
	»	1903	30.736	7,1	217.900

Astfel, producţiunea agricolă în Dobrogea era:

În judeţul Constanţa la 1886 de 1.195.637 hect., iar în 1905 de 4.897.301 hectolitri
Tulcea 912.369 1.615.676
Dobrogea 2.108.006 6.512.977

Iar suprafaţa cultivată era:

În judeţul Constanţa în 1886 de 131.343 hect., în 1905 de 352.672 hectare.
Tulcea 99.145 173.086
Dobrogea 230.487 525.758

Astfel, în 1905, suprafaţa cultivabilă aproape s'a întreit sporind dela 230.487, cât era în 1886, la 525.758 hectare, iar cantitatea cerealelor s'a ridicat în 19 ani, dela 2.108.006 hectolitri, la 6.512.977 hectolitri, adică peste întreit.

În această luptă uriaşă de întrecere, elementul românesc stă în frunte; dela el au învăţat celelalte neamiri a munci din răsputeri şi a duce o viaţă mai bine trăită şi mai cu rost.

Oare se poate cere dela el mai multă vrednicie şi putere de muncă decât atât?

Unde şi când s'a văzut vreodată agenţi de colonizare mai harnici şi mai abili decât Românii din Dobrogea?

Prin superioritatea rasei şi curăţenia sângelui său, Românul a impus conlocuitorilor săi până şi graiul strămoşesc; rare ori se mai găsesc printre locuitorii săteni, străini de origină, vreunul care să nu înţeleagă

www.ziuaconstanta.ro

graiul românesc.

Sub raportul culturei elementare, populaţiunea Dobrogei numără cei mai puţini analfabeţi; statisticile Ministerului Cultelor şi Instrucţiunei Publice şi tabelele de recensământ pentru armată, dau rezultate foarte îmbucurătoare.

Afară de această, generaţii întregi de urmaşi ai locuitorilor dobrogeni dela 1878 încoace, au ajuns la bărbăţie, îmbrăţişând, unele diferite profesiuni libere, altele comerţul şi agricultura, formând cu chipul acesta, pături sociale culte, care îşi fac datoria către ţară, slujind sub steagul ei, plătind dăjdii şi luând parte la toare sarcinile publice.

Aceasta este, d-le Prim-Ministru, situaţiunea etnică, economică, culturală şi socială a locuitorilor Dobrogei.

În ce priveşte situaţia lor politică, ea este până acum tot cea stabilită prin Legea de organizare a Dobrogei din 1880.

Cu toate prefacerile fundamentale ce a încercat populaţia dobrogeană dela realipirea ei la Patria-mamă; cu toată premenirea organică ce s'a operat în constituţia ei etnică; cu toate că nivelul ei cultural s'a ridicat în mod foarte similar, totuşi situaţiunea ei politică a rămas cea care era acum 27 ani.

E dar o nepotrivire izbitoare între starea de înaintare sub toate raporturile a acestei populaţiuni şi între starea ei politică cu totul înapoiată, ceeace o pune într'o inferioritate dureroasă nu numai din punctul de vedere al egalei îndreptăţiri cu fraţii ei din Regat, ci şi dintr'un punct de vedere cu mult mai înalt, acel al ordinei şi al unităţei de Stat.

În situaţiunea politică actuală în care se găseşte Dobrogea, locuitorii ei nu sunt cetăţeni desăvârşiţi ai Statului, sau mai bine zis, sunt cetăţeni cu unele drepturi paralizate; astfel ei n'au dreptul de a avea reprezentanţi în Cameră şi Senat: prin urmare, n'au dreptul a lua parte la întocmirea legilor care îi guvernează şi la aşezarea impozitelor pe care le plătesc; trimişii lor în reprezentanţiunile comunale şi judeţene se aleg după norme şi legi cari nu sunt ale ţărei, ci anume făurite pentru ei, şi din care nu transpiră decât o îngrijire neîntemeiată din partea puterei centrale; instituţiunea Curţei cu juraţi nu există; prin derogare la dreptul comun, delictele de presă şi crimele se judecă de tribunalele ordinare; profesiunile libere, precum advocatura, este depusă autorităţei tribunalului şi a Ministerului de Justiţie cu largi prerogative şi puteri discreţionare pentru aceste autorităţi, cari îndeplinesc oficiul consiliului de disciplină; chiar justiţia este altfel organizată; aci s'a admis sistemul unicului judecător; într'un cuvânt în Dobrogea totul este excepţional, totul provizoriu.

Din consideraţiuni ce şi-au avut cândva raţiunea de a fi, dar cari azi în interesul unităţei de Stat nu mai pot avea nici un înţeles, s'a pus Dobrogea sub un regim excepţional de guvernământ, care, în momentul actual şi după o stăpânire de 27 ani, este o anomalie, şi, prin urmare trebue să înceteze, în interesul autorităţei Statului şi a prestigiului neamului românesc.

Dobrogea se cârmueşte dar azi după legi excepţionale ad hoc întocmite şi după legile comune ale ţărei cu dispoziţiuni prevăzute în ele pentru această provincie.

A. – *Legile excepţionale sunt:*

1) Legea pentru organizarea Dobrogei din 9 Martie 1880.
2) Legea din 3 Aprilie 1822, care regulează proprietatea imobiliară din Dobrogea.
3) Legea din 31 Martie 1886 asupra organizărei judecătoreşti din Dobrogea.
4) Legea pentru împroprietărirea veteranilor în Dobrogea.

B. – *Legile comune ale ţărei cu excepţiuni în ele pentru Dobrogea:*

1) Legea pentru vânzarea bunurilor Statului şi rescumpărarea embaticurilor din 7 Aprilie 1899. (Art. 45-46).
2) Legea sanitară din 22 Iunie 1903. (Art. 123, alin B).
3) Legea din 1 Septembrie 1890 pentru oragnizarea judecătorească. (Art. 164).
4) Legea consiliilor judeţene din 2 Aprilie 1894. (Art. 111).
5) Legea pentru organizarea comunelor urbane din 31 Iulie, anul 1894. (Art. 130).
6) Legea minelor din 21 Aprilie 1895, modificată la 19 Aprilie 1900. (Art. 98-101).
7) Legea pentru organizarea comunelor rurale din 26 Aprilie 1904. (Art. 246 şi 249, alin. 3).

Prin legea de organizare a Dobrogei se regulează poziţiunea locuitorilor Dobrogei în Stat, se stabilesc raporturile între ei şi autorităţi, li se acordă unele drepturi constituţionale, precum: libertatea conştiinţei şi a cultelor, libertatea întrunirilor cu drept pentru guvern de a le opri oricând va crede nemerit; nu se acordă dreptul de a avea reprezentanţi în Corpurile Legiuitoare, iar în consiliile judeţene şi comunale, pe lângă reprezenţanţii alegătorilor, mai trimite şi guvernul deadreptul câte doi şi trei consilieri numiţi de dânsul, şi de multe ori, prin interpretări şi restălmăciri de lege, nu din sânul alegătorilor ori cel puţin din localitate, ci de prin alte părţi ale ţărei, ba uneori, fără a avea nici un drept politic undeva.

Prin legea din 3 Aprilie 1882 se regulează proprietatea imobiliară din Dobrogea, transformându-se din ceeace era sub guvernul otoman, în proprietate quiritară.

www.ziuaconstanta.ro

Prin legea dela 31 Martie 1886 se organizează justiţia în Dobrogea, înfiinţându-se tribunale mahomedane cari să judece, în prima instanţă şi cu apel la Curtea din Galaţi, chestiunile privitoare la divorţ, succesiuni şi tot ce priveşte familia Muzulmanului; iar celorlalte tribunale li se dă o organizare cu totul diferită de cea din ţară; se suprimă Curtea cu juraţi, iar delictele de presă şi crimele sunt trimise Curţei de apel din Galaţi.

Prin legea pentru împroprietărirea veteranilor se dă acestora terenuri de cultură şi ajutoare pentru locuinţe, precum şi căruţe, vite şi unelte de muncă.

Dispoziţiunile excepţionale pentru Dobrogea, introduse în legile comunale ale ţărei, sunt mai mult măsuri de îngrădiri, ca nu cumva aceste legi să se aplice şi în noua provincie.

Faţă cu starea economică, etnografică, culturală şi socială a locuitorilor Dobrogei, care a evoluat în mod surprinzător;

Faţă cu dovezile de sinceră şi constantă iubire, supunere şi credinţă către Ţara-mamă, către legile ei şi către Tron;

Faţă de expanziunea persistentă a elementului românesc în această provincie;

Faţă cu progresele uimitoare ce a făcut graiul românesc printre toate celelalte naţionalităţi de origină străină, mai poate avea oare vre-un sens regimul excepţional de azi sub care se află Dobrogea?

A ţine îndepărtaţi de legile comune ale ţărei şi de Constituţiunea ei pe cei 150.000 români, fie băştinaşi de acolo, fie veniţi din România ori din ţările româneşti subjugate, nu este oare a li se face cea mai grea nedreptate lor, cari şi-au părăsit vatra părintească şi au venit să înfiinţeze o nouă patrie română pe malurile mărei şi la gurile Dunărei?

A trata mereu de străini pe autohtonii Dobrogei, nu este oare a le bănui buna credinţă şi a-i umili pe faţă că nu sunt vrednici de-a fi cetăţeni desevârşiţi ai Regatului român?

Starea excepţională actuală în care se găseşte această provincie să nu fie oare mai mult un semn al slăbiciunei noastre decât o măsură de prevedere?

Iată, D-le Prim-Ministru, o sumă de chestiuni şi întrebări ce şi-a pus comisiunea, şi în cele 24 şedinţe, ce a ţinut, a dezbătut chestiunea pe toate feţele, şi rezultatul a fost că toţi membrii, în unanimitate, au găsit că timpul a sosit ca şi locuitotii Dobrogei să intre cât mai neîntârziat în deplinul exerciţiu al tuturor drepturilor constituţionale abrogându-se afară de legea din 3 Aprilie 1882 care regulează proprietatea imobiliară din Dobrogea, întreg regimul excepţional actual cu toate legile lui şi anume:

1) Legea de organizare a Dobrogei din 9 Martie 1880, mănţinându-se numai art. 17 şi 21, referitoare la întreţinerea moscheelor şi a seminarului musulman.

2) Legea de organizare judecătorească din 31 Martie 1886, afară de art. 39. 40 şi 41, relative la tribunalele mahometane, organizarea şi funcţionarea lor.

3) Art. 111 din legea consiliilor judeţene din 2 Aprilie 1894.

4) Art. 130 din legea pentru organizarea comunelor urbane din 31 Aprilie 1894.

5) Art. 246 şi 249, alin. 3, din legea organizărei comunelor rurale din 26 Aprilie 1904.

6) Şi, în fine, toate dispoziţiile legilor cari constituesc vreo excepţiune relativă la Dobrogea.

Domnule Prim-Ministru,

Ţărmurile mărei şi gurile Dunărei pururea au fost plămânii prin cari întreg neamul românesc a răsuflat în mare dela descălecarea lui în valea dunăreană; ele leagă Dobrogea cu ţară noastră şi fac din ea o expansiune geografică curat românească. Avem tot interesul s'o legăm la Regatul nostru pe vecie.

Aci avem interese mari de apărat, interese care sunt strâns legate cu însuşi fiinţa neamului şi a Statului nostru. O Românie liberă cu greu s'ar putea închipui fără Dobrogea şi gurile Dunărei. Pentru dezvoltarea şi întărirea noastră naţională, politică şi economică, provincia aceasta trebue să o păstrăm cu orice preţ, să o facem românească prin orice jertfe.

Dar dacă comisiunea a găsit că timpul a sosit ca şi locuitorii Dobrogei să fie deopotrivă îndreptăţiţi cu fraţii lor din Regat la acelaş sistem de guvernământ, n'a uitat un singur moment că cetatea română nu trebue să fie deschisă cu uşurinţă tutulor veniţilor şi aventurierilor, cari, găsind protecţiunea nepărtinitoare a legilor ţărei şi blânda ospitalitate a pământului nostru, s'au oploşit în această provincie şi prin uneltiri meşteşugite au ştiut să se furişeze în listele comunale, ba unii au cumpărat şi imobile rurale; aceştia nu trebuesc chemaţi la viaţa comună a neamului românesc.

În vedere că Constituţia, prin art. 133 adiţional, prevede că printr'o lege specială se va aplica dispoziţiile ei şi în Dobrogea, comisiunea, în unanimitate, a fost de părere ca acea lege să cuprindă următoarele dispoziţiuni, de cari să nu beneficieze de cât:

1) Cetăţenii români cari au trecut din ţară şi cari, prin faptul acesta, n'au încetat un moment de a fi cetăţeni ai Statului român şi de a poseda toate drepturile politice, – exerciţiul acestora fiind numai temporal întrerupt.

2) Românii de origină găsiţi în Dobrogea la realipirea ei la Patria-mumă.

3) *Românii veniţi din provinciile româneşti subjugate, în urma realipirei Dobrogei la Ţara-mumă, după ce mai întâi, pe temeiul cerei lor Corpurile legiuitoare le vor acorda conform art. 9 din Constituţie, recunoaşterea*

www.ziuaconstanta.ro

în mod colectiv, după liste cari nu vor face parte întregitoare din această lege.

Cu chipul acesta, se satisface cerinţele Constituţiei, se evită grelele formalităţi ale recunoaşterei lor individuale şi se regulează în mod legal şi constituţional situaţia acestor Români.

4) Toţi locuitorii din Dobrogea, cari în ziua de 11 Aprilie 1877 erau cetăţeni otomani şi şi-au păstrat condiţiunea de pământuri ai acestei provincii dela realipirea ei la România şi nu s'au prevalat nici odată de protecţiunea vreunui guvern străin.

5) Să se constitue două comisiuni: una la Tulcea şi una la Constanţa, din cari să facă parte şi înalţi magistraţi, pentru a stabili prin anume liste pe naţionalităţi, drepturile celor ce vor să beneficieze de această lege.

6) Cei nemulţumiţi cu încheierile acestor comisiuni vor avea dreptul de apel la Curtea de casaţie, secţia contenciosului în termen de o lună de zile dela pronunţarea lor.

Curtea de casaţie va statua de urgenţă asupra apelului.

7) Tablourile de alegători, încheiate de către aceste comisiuni, vor fi trimise, prin prefecturile respective, primăriilor fiecărei comune, spre a servi de bază la dresarea listelor electorale pentru Cameră, Senat, comună şi judeţ.

8) Alegerile de comună, judeţ, Cameră şi Senat vor avea loc îndată ce listele electorale vor rămânea definitive.

9) Colegiile I, II, şi III de Cameră şi I şi II de Senat, dau câte 2 deputaţi şi câte 2 senatori de fiecare colegiu pentru fiecare judeţ.

În cazul când s'ar acorda Dobrogenilor drepturi politice, situaţia electorală a Dobrogei pe naţionalităţi are următoarea:

Judeţul Constanţa

	SENAT		*CAMERA*		
	Colegiul I	*Colegiul II*	*Colegiul I*	*Colegiul II*	*Colegiul III*
Români	240	434	279	980	17824
Muzulmani	24	42	54	73	5252
Bulgari	17	25	32	200	1804
Greci	22	44	51	56	327
Ruşi	-	2	-	2	257
Armeni	6	11	21	20	235
Germani	7	15	6	1	530
Unguri	-	-	-	-	12
Francezi	-	1	-	-	2
Italieni	-	-	-	3	17
Evrei	6	2	9	9	39
Diverse naţionalităţi	4	4	6	2	4
Total	**326**	**580**	**477**	**1346**	**36303**

Judeţul Tulcea

	SENAT		*CAMERA*		
	Colegiul I	*Colegiul II*	*Colegiul I*	*Colegiul II*	*Colegiul III*
Români	53	139	66	682	6928
Muzulmani	3	13	10	34	492
Bulgari	48	250	119	240	4220
Greci	15	5	7	35	439
Ruşi	6	23	12	113	2640
Armeni	1	4	3	20	84
Germani	2	18	2	14	449
Evrei	4	14	6	115	63
Total	**133**	**470**	**228**	**1274**	**15340**

Dobrogea

	SENAT		*CAMERA*		
	Colegiul I	*Colegiul II*	*Colegiul I*	*Colegiul II*	*Colegiul III*
Români	293	573	363	1662	24752
Muzulmani	27	55	64	107	5744
Bulgari	65	275	151	440	6024

www.ziuaconstanta.ro

Greci	37	49	58	91	766
Ruşi	6	25	12	115	2897
Armeni	7	15	24	40	319
Germani	9	33	9	15	979
Unguri	-	-	-	-	12
Francezi	-	1	-	-	2
Italieni	-	-	-	3	17
Evrei	10	16	15	124	102
Diverse naţionalităţi	5	8	9	23	29
Total	459	1050	705	2620	41643

Din aceste constatări rezultă neîndoios că puterea electorală o reprezintă tot elementul românesc, şi deci, nu mai rămâne nici o umbră de îndoială că chestiunea acordării drepturilor politice locuitorilor Dobrogei a ajuns la maturitate, că momentul psihologic este bine ales şi nici o piedică serioasă nu-i poate sta în cale.

Am unit Dobrogea cu ţara românească în urma unui strălucit fapt de arme: am administrat-o printr'o stăpânire de fapt timp de 27 ani; acum e vremea s'o unim definitiv şi sufleteşte.

E o înaltă prevedere de Stat măsura luată de d-voastră, D-le Prim-Ministru, de a vă ocupa de chestiunea constituţională a Dobrogei.

E deajuns că neamul românesc e răzleţ în toate părţile; să nu mai fie trunchiat şi în ţara lui.

Mulţumindu-vă încă o dată pentru încrederea ce ne-aţi dat, vă rugăm, D-le Prim-Ministru, să binevoiţi a primi expresiunea sentimentelor noastre de adâncă stimă şi veneraţiune.

Raportor ***Ion BĂNESCU***. 1906, Ianuarie 24.

(*"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 5, 8 martie 1909: 1-3
nr. 6, 15 martie 1909: 2-3)

228

MACEDONENII ŞI DREPTURILE POLITICE

Arătăm în numărul trecut al ziarului nostru neajunsul ce prezintă acordarea drepturilor politice în Dobrogea, în ceea ce priveşte elementele româneşti venite aici din ţările subjugate. Spuneam anume că Românii de origine transilvăneană sunt foarte numeroşi, că ei au luat o parte însemnată la românizarea acestei provincii şi că sub nici un cuvânt nu li se poate refuza cetăţenia romnă. E foarte probabil că guvernul va căuta să împliniască această lipsă a legei, făcând astfel un act de dreptate.

Dar mai sunt şi alte elemente de origină română, care intră în categoria Transilvănenilor. Fraţii noştri macedoneni, care s'au stabilit în această parte a ţării, au şi dânşii aceleaşi drepturi la atenţia guvernului. Deşi nu aşa de numeroşi ca Ardelenii, ei sunt totuşi nişte elemente tot aşa de trebuitoare propăşirii noastre economice şi naţionale. Cei mai mulţi dintre dânşii şi-au părăsit locul naşterii, ca victime ale nepotolitelor uri de rasă, care clocotesc în imperiul turcesc. Şi nu sunt puţini aceia care au plătit cu pierderea fiinţelor scumpe, ori cu nimicirea averilor, vina de a se fi mândri că sunt de un sânge cu noi şi de a fi voit să-şi păstreze neamul. Dacă soarta le-a dat mângâierea de a fi de folos naţiunii lor cel puţin în părţile acestea, noi suntem datori să-i răsplătim pentru aceasta cu dragostea noastră. Iar această dragoste nu le-o putem arăta mai bine, decât făcându-i să fie întru toate la fel cu noi.

Sunt motive puternice care cer lucrul acesta. De bine, de rău putem zice că elementul românesc a isbutit să facă majoritatea şi să dea tonul în populaţiunea rurală aici în Dobrogea. Activitatea principală în satele noastre este cea agricolă şi această activitate o stăpânesc acum Românii. Nu e tot aşa în comunele urbane ale Dobrogei.

Aici activitatea totală o absoarbe comerţul în primul rând, apoi industria. E bătător la ochi faptul că mai ales comerţul e aproape în întregime în mâna elementelor streine. Pentru naţionalizarea acestei manifestări economice avem mult de lucrat de acum înainte. Şi în această direcţie ne va fi de mare ajutor elementul macedonean. El este stăpânit mai mult în oraşe şi dă dovezi de o deosebită pricepere în ale comerţului, aşa că va forma o avangardă puternică a românizmului în lupta de cucerire a acestei ramuri de activitate naţională.

Iată de ce e drept şi cu cale ca odată cu înlăturarea restricţiilor, care ţin departe dela viaţă politică pe

www.ziuaconstanta.ro

Transilvăneni, să se aibă în vedere şi cestălalt element tot atât de important ca funcţie socială - Macedonenii.

Aşteptăm.

(*"Conservatorul Constanţei"*, I, nr. 9, 15 martie 1909: 1)

229

NIMIC PENTRU TULCEA

Am arătat în numărul trecut al ziarului ce mari foloase, din toate punctele de vedere, s'ar aduce oraşului nostru prin sporirea garnizoanei locale, şi am făcut-o aceasta în speranţa ca cererea noastră să fie luată în consideraţiune de cei în drept. Ne-am înşelat însă, şi odată cu noi şi acei cari credeau că bunii noştri oblăduitori vor pune oare-care solicitudine şi pentru cel mai oropsit oraş din ţara românească. Ne-am înşelat amar când am crezut că mai sînt ochi cari să cate bine-voitor spre Tulcea şi minţi cari să ne cunoască nevoile.

Nu ni s'a dat nimic din ce am cerut; spusele noastre au fost socotite ca ale unor oameni nechibzuiţi, cari nici nu pricep nici nu ştiu ce vor să ceară. Puternicii noştri n'au ţinut socoteală că prin noi a vorbit întrega populaţiune supusă şi docilă a acestui colţ de ţară uitat şi de D-zeu şi de oameni, populaţiune care de peste treizeci de ani e hrănită numai cu făgăduieli deşarte.

Din contra, pentru a ne pune par'că *la rezon*, Ministerul de Război a dispus şi desfiinţarea reg. 33, reducîndu-i efectivul numai la două batalioane.

În schimb pentru Constanţa s'a păstrat aceiaşi neschimbată solicitudine. Pe lângă regimentul 35, înfiinţat anul trecut, şi a cărui reşedinţă este la Cerna-Voda, noului regiment No. 36 "Vasile Lupu", înfiinţat anul acesta, i s'a destinat aceiaşi reşedinţă.

Faptul e cert şi un ziar din Capitală a protestat chiaR contra lui.

Regimentul 36, după cum se ştie, era destinat a-şi avea reşedinţa la Babadag, oraş care, pe lângă că e mai mare şi mai important ca Cerna-Voda, dar posedă economiceşte mai multe mijloace cari să satisfacă nevoile unei trupe, la cari avantaje se adaugă şi acela că Babadagul e cea mai igienică localitate din Dobrogea.

Nu s'a luat în consideraţiune nimic din toate acestea, nici faptul că cazarme noi sînt în construcţie şi sînt aproape de a fi terminate.

Ce-o să se facă cu noile cazarme? Cine le va locui ? Nimeni.

În cazul acesta pentru ce s'au mai făcut cheltuieli de prisos ?

Privind toate aceste fapte petrecute numai în detrimentul nostru, ne vine să credem că, stâpânitorii acestei ţări, nu numai că ne neglijează, dar cu tot dinadinsul ar da acţiunei lor un caracter de persecuţiune cînd e vorba de Tulcea.

Asemine fapte deprimă moralul populaţiunei, căreia de atîta amar de ani, i se cere totul şi nu i se dă nimic, nici chiar oare-care siguranţă contra ori-cărei eventualităţi.

Şi lucrul acesta ar trebui să îngrijească pe cei ce ne conduc ţara.

Pînă cînd totul pentru Constanţa şi nimic pentru Tulcea?

(*"Ecoul Tulcei"*, I, nr. 25, 22 martie 1909: 1)

230

CAMERA DE COMERŢ

Instalarea Camerei de Comerţ independente

Camera de Comerţ, secţia independentă a Tulcei, a fost instalată. Mercuri, în localul de recepţie al Prefecturei, cei 16 membri cari vor conduce prima Cameră de Comerţ de sine stătătoare au procedat la alegerea unui preşedinte şi a unui vice-preşedinte.

www.ziuaconstanta.ro

Pentru prima demnitate a fost desemnat *d. I. Nicolau* care a lucrat cu atâta stăruinţă pentru înfiinţarea acestei secţiuni.

Ca vice preşedinte a fost ales d. *Gh. Dăianu.* Acesta nu mai puţin a lucrat pe toate căile posibile pentru realizarea acestei revendicări a comerţului tulcean.

Compusă din oameni cu greutate şi capabili cum sunt d-nii I. Nicolu, Sava Donceff, Gh. Dăianu, A.M. Davidsohn, I. Pacioff, Jelescu D. Cialicoff, T. Flamaropol, Bechir Soliman Sadicoglu, Minciu Marcoff, Mihalache Ciortan, Dobre D. Hagi-Petroff, Naum Günsberg, Ovanes H. Hacian, Avram Petra (Sulina), Alexe A. Barbu (Măcin), Iacob Sezonoff (Babadag), condusă cu dragostea şi interesul pe care preşedintele şi vicepreşedintele au dovedit că poartă acestei instituţii a comercianţilor – Camera de comerţ din Tulcea, pentru obţinerea căreia ani dearîndul s'a luptat, are şanse de a progresa astfel ca să contribuie la înflorirea economică a judeţului şi oraşului.

De zeci de ani, printre importantele cerinţi şi reformele reclamate pentru propăşirea oraşului Tulcea, a fost şi înfiinţarea unei Camere de comerţ independentă. De mult, comercianţii tulceni au făcut tot felul de demersuri şi intervenţii pentru a emancipa comerţul nostru de sub stăpânirea judeţului Constanţa.

D.I.C Atanasiu venind în capul judeţului şi dându-şi samă de influenţa binefăcătoare ce o independentă Cameră de Comerţ poate avea pentru judeţul Tulcea – a plecat în fruntea unei delegaţii de comercianţi locali pentru a se presenta M.S. Regelui şi domnilor miniştri.

Sprijinind cu autoritatea d-sale această revendicare – n'au trecut decât 2 luni şi *guvernul a aprobat funcţionarea Camerei de Comerţ cu 16 membri.*

Azi comercianţii posedă acea Cameră de Comerţ independentă şi de sine statornică a cărei lipsă s'a resimţit atât pentru comerţul propriu zis cât şi pentru ridicarea şi înflorirea tuturor celorl'alte ramuri de activitate asupra cărora starea economică are o mare influenţă.

Căci prin această Cameră nu numai că nu se va mai da judeţului Constanţa un tribut de mii de lei anual, dar judeţul şi oraşul Tulcea vor lua un nou avânt în direcţie comercială şi industrială.

Lucrând şi fiind condusă de oameni destoinici şi sinceri, Camera de Comerţ va lucra pentru ca oraşul-port Tulcea să înflorească, să propăşească în direcţie economică.

Având concursul serios şi influent al d-lui I.C. Atanasiu pe lângă guvern, Camera de comerţ va lucra în primul rând pentru ca Tulcea să fie legată de restul ţărei printr'o cale ferată. În chestiunea aceasta vor avea să lucreze cu tot dinadinsul membrii Camerei de Comerţ. Căci pe lângă altele, realizarea căiei ferate va pune în preţ enormele bogăţii ale judeţului nostru.

Apoi treptat, treptat portul nostru se va ridica, comerţul va lua avânt, se vor creia case industriale cari vor aduce bogaţie şi propăşire Tulcei.

Urăm dar dor de muncă şi spor la lucru primei Camere de Comerţ instalată acum. Membrii ei, de acord cu toţi tulcenii, au datoria să profite de interesul ce-l arată actualul guvern şi dragostea de care e animat prefectul pentru oraşul şi judeţul nostru.

(*"Lupta"*, I, nr. 10, 19 aprilie 1909: 1)

231

TOVĂRĂŞII SĂTEŞTI ÎN DOBROGEA

Graţie stăruinţelor dlui V. G. Toescu, învăţătorul diriginte din com. Pisica şi a altor oameni de bine, s'a pus în acel sat bazele unei societăţi cooperative de protecţie şi lăptărie dându-i-se denumirea de *«Înfrăţirea Plugarilor».*

Această societate este prima tovărăşie sătească din Dobrogea şi constituită pe baze serioase ea promite că va propăşi.Dorlm cu atât mai mult ca acest lucru să se întâmple, cu cât această tovărăşie a sătenilor va reveni de exemplu pentru înfiinţarea altora. Înmulţirea cooperativelor săteşti va da desigur şi aici roade frumoase şi nu putem îndeajuns lăuda inzistenţa dlor I. C. Atanasiu, prefect, şi Th. Gheorghiu, revizor şcolarI cari în inspecţii ca şi la solemnităţi – cum au fost conferinţele şcolare – fac o vie propagandă şi arată foloasele asociaţilor ţăraneşti.

Tovărăşia *"Înfrăţirea Plugarilor"* numără la constituirea ei 30 de membri înscrişi cu 88 vaci de lapte şi un capital subscris de 1760 lei din care s'a vărsat până acum 880.

Conducătorii acestei tovărăşi sânt în legături cu alte instituţii similare şi cu casa centrală a Băncilor populare pentru a lua instrucţii de organizare.

S'a hotărât ca în zilele de Duminica Mare (17 şi 18 Maiu) să se facă inaugurarea lăptăriei.

www.ziuaconstanta.ro

D. diriginte al şcoalei din Pisica, V.G. Toescu, vorbind de această solemnitate a avut câte-va cuvinte foarte frumoase pe cari nu ne putem opri de a nu le reproduce:

Am dori ca acea zi de sărbătoare, când se va face sfinţirea şi inaugurarea lăptăriei, să fie ziua de adevărată înfrăţire a plugarilor şi ea să formeze răsăritul timpurilor noui şi pentru această a noastră Dobroge.

Am dori să dăm o cât mai mare strălucire acestor începuturi; şi de aceia am vrea ca în acea zi, alături de noi să vedem pe domnul revizor şcolar. Şi în mijlocul nostru am mai dori să avem încă pe un om ce luptă pentru şcoală şi opera ei, pe d. prefect I.C. Atanasiu, acel care e atât de cunoscut în lumea ţăranilor.

Căci mulţi ani vor rămânea neşterse în minţile locuitorilor din satul acesta mic dat mare în suflete curate, frăţeştile vizite şi binevoitoarele sfaturi date de prefect şi revizorul şcolar.

(*"Lupta"*, I, nr. 21, 10 mai 1909: 1)

232

ORAŞUL BABADAG

Staţiunea balneară şi climatérică, – viaţa populaţiunei locale, – administraţia, – mişcarea culturală, – decăderea morală, – lipsa căilor de comunicaţie, – ce e de făcut?

Situat între nişte dealuri acoperite de păduri şi pe marginea lacului cu acelaşi nume, Babadagul e socotit ca cea mai frumoasă localitate din Dobrogea. Dealurile şi pădurile ce înconjoară micul orăşel, fac din el o staţiune climatérică superioară multora cari poartă la noi acest nume, iar lacul din apropiere conţinînd mari cantităţi de iod şi sulfure, fac din Babadag şii o staţiune balneară.

Cu toate acestea însă bogăţia localităţei n'a fost încă exploatată pînă în prezent decît în prea mică măsură. Cei ce adminstrau acest judeţ şi mai ales comuna, din nepricepere desigur, n'au contribuit cu nimica la înalţarea prestigiului micului orăşel, care dacă dispune de aceste bogăţii, are dreptul şi la foloase ce ar decurge din exploatarea lor.

Anul acest – din impulzia cui, nu ştim – Babadagul a fost recunoascut oficial ca staţiune climatérică şi balneară, şi a fost destul ca lucrul acesta să pătrundă în publicitate pentru ca o sumă de vizitatori, chiar dintre acei cari credeau că Babadagul se află situat cel puţin la 20 Klm. de Stambul, să vie să-l viziteze şi să constate, spre marea lor surprindere, ca această localitate turcească exista în tară romînească.

* *
*

Populaţia Babadagului care se cifrează la peste 5000 locuitori, e compusă din turci, bulgari, romîni, greci, armeni şi prea puţin ruşi.

Viaţa ce duc aceşti locuitori, în special turci, e în adevăr orientală. La Babadag există cafenele cu acelaşi confort ca în cea mai înfundată mahala din Constantinopol, Acolo se serveşte cafeaua, veritabilă cafea, în filigene şi şezînd turceşte pe un pat mare de scînduri acoperit cu rogojini şi împrejmuit cu o bară de lemn pe cari turci greoi îşi întind membrele şi stau la taifas. Un asemine tablou sintetizează viaţa trîndavă şi plină de lene a orientalilor.

Puţină mişcare comercială se resimte totuşi în Babadag. Cîte-va prăvălii de manufactură bine asortate, precum şi alte cîte-va băcănii complectează dezacordul dintre viaţa modernă şi cea orientală care pare a fi imprimat caracterul ei întregei localităţi.

Cel mai bine asortat magazin din Babadag este al d-lui Haralambie L. Vasilieff, care îşi merită în adevăr numele de "magazin universal". Foarte spaţios şi curat în magazinele d-lui Vasilieff, găseşti cea mai desăvîrşită varietate de articole: căpestre, farfurii gaz, şampanie, scaune, căldări, tutun, bere, sacîz, săpun, frînghie, untură, sardele, opinci, ciocolată, oale, păcură, cognac, vax, chibrituri, covrigi en susan, perii de porc veritabil, oţet, caşcaval, clopote, cositor, cafea Frank, vin, etc., etc.

Peste drum de magazinul d-lui Vasilieff se află o drăguţă grădină tot proprietatea d-sale, în care vara cîntă o orchestră.

Elita Babadagului formează clientela d-lui Vasilieff.

www.ziuaconstanta.ro

*

Ca stare de curăţenie, oraşul se prezintă bine în centru. Mahalalele lasă însă foarte mult de dorit sub acest raport, aşa că revine autorităţei comunale sarcina despre aceasta.

Autoritatea comunală e bine reprezentată prin d. Anton Georgescu, primarul, un tînăr cult, energic şi cu mult dor de binele urbei pe care o administrează mai ales că e şi localnic.

Primarul se găseşte în foarte bune raporturi cu ceil'alţi capi ai autorităţilor locale şi cu locuitorii, ceia ce e destul de folositor bunului mers al intereselor comunei.

Anul acesta Babadagul şi-a pus puţin valoarea în evidenţă, prin faptul că a avut mulţi vizitatori, cari în alţi ani îşi petreceau vara prin străinătate, sau pe la alte staţiuni similare. Totuşi vizitatorii acestui an au avut de suferit de pe urma lipsei de confort şi instalaţii, aşa că pentru anul viitor primarul e hotărît să facă ori cîte sacrificii ar necesita, numai să poată înlocui toate lipsurile de pînă acum. În acest scop, cu excedentul bugetului în curs, cum şi cu alocaţiunile anului viitor, dînsul speră a preîntîmpina cheltuielile necesare instalaţiunilor de cari se simte nevoie.

* *
*

Viaţa la Babadag se scurge liniştită şi fără multe pretenţiuni. O mişcare intelectuală propriu zisă nu există. Membrii corpului didactic local se mărginesc a-şi face strict datoria, iar alte persoane străine de acest corp – cel mai indicat ca factor principal în asemenea mişcări – îţi văd liniştit de afaceri.

În schimb corupţiunea înfloreşte la Babadag, semn că oraşul începe a se moderniza. Prostituţia clandestină sporeşte ceia ce a dat de lucru tînărului părinte al urbei, care e nevoit să intervie cu un regulament asupra ei, măsură nobilă pe care e nevoit a o exercita şi în vederea instalării unei batalion de vînători în localitate.

Şi fiind că veni vorba de vînători, întrebăm pe cei în drept cînd se va instala la Babadag acel Batalion? Cazarmele sînt gata , s'au cheltuit destui bani cu ele, aşa că n'ar fi de loc potrivit să stea pustii.

Prin staţiunea, prin trecutul său, Babadagul are dreptul la o soartă mai bună deci cea de azi. Vechiul orăşel care pe timpuri era cel mai mare oraş din Dobrogea, suferă mai ale din cauza lipsei de mijloace practice de comunicaţiune. La o depărtare de 35 klm. de Tulcea, transporturile se fac cu mare anevoinţă cu căruţele, sistem care implică cheltuieli mari cari grevează asupra preţului obiectelor de consumaţiune. Din acest punct de vedere la Babadag totul e mai scump ca în altă parte.

O cale ferată ar face fericirea acestui orăşel. Cum împrejurimile sînt bogate în păduri, vii, cariere de piatră şi chiar mine, din exploatarea cărora s'ar crea venituri cari ar reda Babadagului viaţa la care are dreptul.

Pînă atunci totul stagnează şi chiar sforţările ce se fac pentru a-i face oare-cari îmbunătăţiri par a nu da rezultatele aşteptate.

Totuşi e bine să se facă cît de mult pentru această localitate, în speranţa de a atrage atenţiunea celor în drept cari convingîndu-se odată de importanţa şi rolul ei, ar mai cugeta serioşi în această direcţiune.

– U –

(*"Ecoul Tulcei"*, I, nr. 51, 20 septembrie 1909: 4)

233

RAPORTURILE DINTRE ROMÂNIA ŞI BULGARIA

Manifestaţiile de prietenie dintre noi şi Bulgari s'au perindat în timpul din urmă atât de des, în cît am avut până şi duble sărbători de înfrăţire, una la noi în Bucureşti cu oaspeţi bulgari, şi alta dincolo în Bulgaria, cu oaspeţi romîni. Toate acestea sunt foarte bune; înţelegem perfect dorinţa vecinilor noştri de a ne cunoaşte mai de aproape şi n'ar fi de cît de dorit ca şi noi să ne dăm toată silinţa şi să ne folosim de ori-ce ocaziune d'a cunoaşte cît mai bine pe vecinii noştri.

De cît, un lucru. În mijlocul tuturor acestor manifestări de înfrăţire să nu perdem din vedere nici noi întreg spiritul adevărat ce domneşte în unele cercuri din Bulgaria faţă de noi, şi nici Bulgarii să nu-şi facă păreri greşite despre sentimentele noastre, condiţionate, faţă de dânşii.

Ca ţări şi popoare vecine avem fără îndoială şi unii şi alţii tot interesul de a trăi în bună înţelegere, în

www.ziuaconstanta.ro

armonie deplină împreună. N'avem interese opuse, dar avem foarte multe comune, – şi aşa e lumea această; chiar în raporturile dintre popoare, interesele stăpânesc şi determină în cele din urmă şi sentimentele.

Şi totuşi ... Noi ştim, şi nu trebue să ne-o ascundem nici un moment, că există în Bulgaria un curent potrivnic nouă, prin faptul că propagă şi caută a infiltra mai ales în mintea şi inimile generaţiei tinere, ideile de revendicare pentru Bulgaria a unui teritoriu acum şi pururea românesc. E vorba de Dobrogea.

Nu ne este necunoscut faptul că sunt persoane şi ziare în Bulgaria cari fac aproape pe faţă o asemenea propagandă, şi că în multe şcoale bulgăreşti – dacă poate nu chiar în toate – Dobrogea e înfăţişată ca o provincie bulgară făcând parte numai vremelnic din România.

Şi pentru a întări o asemene credinţă cu totul utopică, o parte a presei bulgare publică din cînd în cînd articole – cum sunt şi unele de dată recentă – în cari se ocupă, deplînge şi are aerul de a proteja pe cei de origină bulgară, cetăţeni romîni în Dobrogea.

Nu numai că asemenea ieşiri cu totul necugetate, ale unei părţi a presei din Bulgaria, nu găseşte aprobarea, dar este chiar cu totul desaprobată şi condamnată de dobrogenii de origină bulgară. Căci este un fapt cert şi de care-şi dau perfect de bine samă toţi locuitorii dobrogeni:

Guvernele romîneşti n'au făcut nici o dată vr'o deosebire în populaţia dobrogeană. Indiferent de origină, aceşti locuitori au fost îmbrăţişaţi cu dragoste şi socotiţi ca fraţi. În tot deauna **toţi** *locuitorii Dobrogei s'au bucurat de drepturi egale, au fost trataţi la fel. Şi dacă e drept că în unele privinţi, Dobrogea a avut să sufere,* **toţi** *locuitorii – indiferent de origină – au resimţit starea de lucruri existentă,* **în aceiaşi măsură.**

Guvernele romîneşti au îndreptat, treptat, treptat lucrurile iar actualul guvern liberal lucrează şi arată că are toată buna voinţă de a remedia neajunsurile existente. Deasemeni, tot actualul guvern a îndepărtat şi regimul excepţional ast-fel că **toţi** locuitorii dobrogeni devin egali cu fiii Romîniei.

De noul regim ca şi de îmbunătăţirile cari se vor mai face, cei de origină bulgară vor beneficia în chip egal cu Romînii stabiliţi în Dobrogea cum tot în aceiaşi măsură aceşti romîni au suferit şi suportă regimul pe pînă acum şi neajunsurile ce nu se pot îndepărta de cît încet cu încetul – la fel cu locuitorii dobrogeni de origină bulgară.

Cum vedem dar, guvernele romîneşti s'au îngrijit *în aceiaşi măsură şi în chip egal* de toţi locuitorii dobrogeni. Indiferent de originea lor, ei sînt consideraţi cetăţeni romîni şi sînt trataţi la fel cu toţi Romînii.

Dar ca şi pînă acum, guvernele romîneşti se vor îngriji şi de aci înainte – în chip mai stăruitor încă – de locuitorii judeţelor Tulcea şi Constanţa. O intervenţie din afară sau un amestec străin, ori cît de slab, nu este admisibil pentru nimeni şi îmbrăţişarea cauzei *unei părţi* a populaţiei este cu totul ne la locul ei atunci cînd nimeni n'a făcut şi nu face vr'o deosebire în populaţia dobrogeană.

De întreagă această populaţie, cum am spus, guvernele romîneşti – singur ele – îi vor purta de grijă în totdeauna.

Şi de aceia cît timp un alt spirit se va propaga şi va domni în Bulgaria, de geaba vor fi toate manifestările de prietenie dintre noi şi bulgari, căci în dosul lor nu va putea să stea pururea la pîndă neîncredrea şi bănuiala.

Prima condiţie şi fără de care nu poate să existe sinceră apropiere, strînsă prietenie, între noi şi bulgari, este ca ei să înţeleagă bine, – dar bine şi definitiv – că a aspira la Dobrogea noastră, însemnează a se atenta la viaţa noastră, – că acest petec de pămînt are să ne aparţină de veci, sau cel puţin atît timp cît vom exista noi înşine ca ţară de sine stătătoare.

Dobrogea care ne deschide drumul la mare este pentru noi chestiune de viaţă şi de moarte, – ceea ce însemnează mult mai mult de cît ori-ce chestiune de drepturi şi revendicări istorice. Chiar dacă acest petec de pămînt nu ne-ar fi aparţinut nici odată, totuşi el ne trebuie, el trebuie să fie al nostru, din consideraţia cea mai înaltă de care are să asculte un popor: consideraţia condiţiunilor de existenţă.

Dacă ni s'a luat Basarabia prin legea voinţei celui mai tare, prin o îndoită lege, – şi prin aceasta şi prin acea a dreptului istoric, – suntem noi hotărîţi a ţine Dobrogea ca trup din trupul nostru, cu neputinţa de a ni se mai rupe, fără a face să sîngereze pînă la istovire patria întreagă.

Iată ce trebuie să'şi însemneze bine şi adînc vecinii noştri în mintea lor, – şi iată în ce direcţiune trebuie să-şi strămute gîndul şi propaganda.

Venind în ţara noastră – vie ori cît de mulţi şi ori cît de des ca oaspeţi – ei vor putea vedea şi se vor putea convinge mai bine de spiritul ce domneşte aci la noi; întorcîndu-se, dacă socot că face să ţie la prietenia noastră, să facă parte celor de acasă de acest spirit, să-i facă să ştie şi să nu uite că neastrămutate sunt şi vor rămînea hotarele peste cari vom putea să ne dăm mîna, dacă e vorba ca să ne-o dăm cu inima deschisă, fără făţărnicie şi fără nici un gînd ascuns din nici o parte.

(*"Lupta"*, I, nr. 36, 21 septembrie 1909: 1)

www.ziuaconstanta.ro

234

STAREA VETERANILOR DIN DOBROGEA

- Măsurile de îndreptare a relei stări în care se află eroii de la 77 veniţi în Dobrogea. –

Pe baza unei simple relaţiuni a unui amic al ei care a făcut vara asta o escursie prin Dobrogea, *"Epoca"* dramatizează alt-fel situaţia veteranilor:

"Unii au fugit, alţii s'au bulgarizat, mulţi au trecut în slujba Turcilor".

E cert că situaţia veteranilor nu numai că nu este trandafirie dar e chiar extrem de proastă. Dar nu crede oare organul conservator că simpla impresie a unui excursionist, ori cît de bine intenţionat, nu e suficientă, şi că e nevoe de o anchetă ceva mai amănunţit ?

Şi că această anchetă s'a făcut în chip foarte amănunţit de d. Atanasiu, prefectul judeţului, ar fi trebuit să ştie *"Epoca"* căci confratele nostru *"Viitorul"*, ca şi noi, a publicat un rezumat al raportului făcut de prefect şi prin care acesta arată starea veteranilor şi mijloacele de îndreptare.

Ar fi credem mai nimerit ca organul carpist să se servească de faptele certe date la iveală de ancheta prefectului şi să discute chestia în chip obiectiv iar nu să puie în circulaţie lucruri a căror gravitate ar fi trebuit să îndemne la oarecare rezerve.

În chestii de acestea – cum e a veteranilor – credem că nu trebue să intervie patimă şi insinuări.

Fie care e dator ca în chip cinstit să contribue la rezolvarea lor.

Aceasta pentru *"Epoca"*.

Cît priveşte faptul în sine, guvernul sesizat de numeroasele şi inzistentele rapoarte ale d-lui prefect, a numit o comisiune compusă din d-nii Corneliu Axenti, inspector domenial, şi inginer I.C. Petrescu, cu misiunea de a face o anchetă la faţa locului asupra neajunsurilor de cari au să suferă veteranii cărora li s'a dat terenuri în această parte a ţărei.

Membrii acestei comisiuni au şi plecat în judeţ pentru a studia măsurile de îndreptare ce trebuesc luate. Guvernul va proceda de urgenţă ca eroilor de la 77 să li se îmbunătăţească soarta pe care rapoartele prefectului o arată atât de mizerabilă.

Ast fel li se va da veteranilor, din partea Ministerului Agriculturei şi Domeniilor, lemne şi cele necesare pentru construirea de case, li se va da vitele şi uneltele de muncă. Iar acelor veterani cari au pământurile li se vor schimba acestea în alte bune.

Pentru a se îndrepta şi răul – ce rezultă din arendarea loturilor veteranilor absenţi (acei cari nu şi-au luat pământurile în primire) la oameni străini. Ministerul va închiria, de acum încolo, aceste loturi numai la veterani. Şi ast-fel se va pune capăt neînţelegerilor de tot soiul precum şi abuzurilor ce se făceau – şi asupra cărora prefectul a insistat în raportul său – de acei cari luau acele loturi în arendă pentru a le subînchiria apoi cu cîştig veteranilor.

(*"Lupta"*, I, nr. 36, 21 septembrie 1909: 1)

235

SERBĂRILE INAUGURĂRII PORTULUI NOSTRU

Constanţa, 26 Septembrie

Călătoria Suveranilor şi Principilor moştenitori de la Sinaia la Constanţa a dat o succesiune de manifestaţii de dragoste şi devotament pentru Dinastie în toate staţiunile principale în care s-a oprit trenul regal.

Astfel la Ciulniţa s'a făcut familiei regale o entusiastă întâmpinare.

Din Călăraşi sosise cu un tren special în acea staţiune autorităţile, şcolile, societăţile de meseriaşi cu drapele şi un foarte numeros public. Gara Ciulniţa era frumos pavoazată.

Când trenul regal a intrat în staţie toată asistenţa a isbucnit în urale; muzica şi corul Gimnaziului *"Ştirbey-Vodă"* de la Călăraşi au intonat imnul regal.

M.S. Regele, A.S. R. Principele Ferdinand şi d. I. Brătianu, prezidentul consiliului, au descins din vagon. Prefectul judeţului Ialomiţa, a prezentat persoanele oficiale, pe când M.S. Regina, apărând la o fereastră a vagonului cu principesa Ileana în braţe e viu aclamată de public. Suveranei Principesei moştenitoare s'au oferit buchete de flori de către doamne din societatea călărăşeană.

La Cernavoda trenul s'a oprit din nou. M.S. Regele a stat de vorbă cu primarul oraşului.

www.ziuaconstanta.ro

Primirea la Constanţa

La orele 5 d. a., trenul a intrat în gara Constanţa, fiind salutat de salve şi tunuri şi în sunetele clopotelor de la toate bisericile din oraş.

O companie din bat. 5 de vânători, muzica reg. 21 din Bucureşti, a dat onorurile militare.

Pe peronul gării, foarte frumos pavoazată, se aflau d-nii: ministru Djuvara - ceilalţi membri ai guvernului venind odată cu Suveranii în trenul regal Saligny cu corpul inginerilor, comisia dunăreană, ofiţerii superiori în frunte cu generalii Culcer, Boerescu şi contraamiralul Eustaţiu, corpul consular, magistraţii, consiliul judeţean, clerul, camera de comerţ, corpul medical, avocaţii consiliului comunal local şi cel din Tulcea, consiliul judeţean din Tulcea, preşedinţii comunităţilor străine din Constanţa şi fruntaşii comerţului.

Afară erau aşezaţi elevii şi elevele şcoalelor române şi streine de aci şi un public numeros.

La scoborârea din tren Suveranul a trecut în revistă garda de onoare după care d. Boteanu, primarul oraşului, i-a prezentat tradiţionala pâine şi sare urându-i bună venire.

M.S. Regina urmată de principese, au trecut în faţa doamnelor cu care s'a întreţinut, şi cari i-au oferit numeroase buchete de flori.

Majestatea Sa Regele a trecut apoi d-nii ofiţeri superiori, în fruntea cărora se aşezase A.S.R. Principele Ferdinand, şi de aici, s'a îndreptat spre corpul consular, unde d. Vârnav, prefectul judeţului, prezintă M. Sale pe fiecare din reprezentanţii statelor străine.

După terminarea tuturor prezentărilor suveranii şi Principii în automobile au părăsit gara, MM.LL., mergând la palatul regal, iar AA.LL. în port, luând şedinţa pe vaporul *"România"*.

La orele 8 seara un prânz intim a avut loc la palatul regal, la care au fost invitaţi miniştrii, prefectul, primarul.

27 Septembrie

Inaugurarea silozurilor

Aspectul oraşului

Constanţa are astăzi un aspect cu totul deosebit. Orientalul port al ţărei este cutreerat de un public foarte numeros şi fiecare e foarte grăbit.

Deşi orele 6 şi jumătate dimineaţa când am ieşit în oraş, totuşi toate prăvăliile sunt deschise şi peste tot se vede'o mişcare neobişnuită.

Gara foarte frumos decorată; peste tot verdeaţă şi drapele.

Palatul regal din faţa gării, de asemenea decorat; în curte garda. de serviciu, iar pe trotuarele străzei încă de pe acum staţionează zeci de oameni care aşteaptă să vadă pe Suverani.

Străzile pavoazate; ici colo arcuri de triumf făcute din verdeaţă; iar piaţa Carol I garnisită cu lampioane veneţiene, covoare şi drapele.

Portul de asemenea complet decorat; toate vasele sunt împodobite cu steguleţe internaţionale, stâlpii acoperiţi cu verdeaţă şi pe tot lungul digului cel mare se află şiruri lungi de cordoane de brazi.

În faţa silozurilor este totul aranjat pentru ceremonia propriu zisă a inaugurării.

În mijlocul pieţei din faţă toată decorată se află ridicat un pavilion în care se va oficia serviciul religios, iar la cheiu este ancorat cargobotul "Iaşi" care va fi încărcat cu cereale.

Solemnitatea este anunţată pentru ora 10. Totuşi încă de pe la 8 jobenele şi epoleţii de ceremonie încep să străbată străzile, care în trăsuri, care pe jos.

Peste tot domneşte o zăpăceală de nedescris. Poliţia, prost condusă, nu face absolut nimic şi invitaţii suferă şi de mijloace de locomoţie şi de obrăsnicia birjarilor.

La silozuri

La orele 9 asistenţii încep să sosească la silozuri, unde se face inaugurarea. De faţă se găsesc toţi inginerii de la construcţia portului şi d. Saligny cari iau măsurile de ordine.

Sosesc apoi în grupuri, P.S.S Episcopul Nifon cu tot clerul, membrii comisiunei europene cari sosiseră din ajun cu yachtul lor "Carolus Primus" şi membri corpului diplomatic local cari se răspândesc şi se întreţin cu cei de faţă. La orele 10 piaţa ceremoniei din faţa silozurilor este arhiplină.

În fund pavilionul oficial, în care se găseşte P.S.S. Episcopul Dunărei de jos, în dreapta pavilionului în şir se află grupele: doamnelor, corpului diplomatic, comandanţilor vaselor serviciului maritim, reprezentanţii comerţului şi industriei, personalul technic al construcţiei portului şi al serviciului comunicaţiilor pe apă şi o companie de onoare din regimentul 34 infanterie, la flancul drept al căreia se află toţi ofiţerii superiori.

În stânga pavilionului se află toţi ceilalţi invitaţi şi reprezentanţii presei.

La orele 10 şi un sfert, după ce sosiseră şi toţi d-nii miniştri, sosesc primele trăsuri ale Curţii. Cei dintâi veniţi sunt doamnele de onoare Bengescu şi Poenaru şi aghiotanţii Graţosky şi Baranga.

Vine apoi trăsura cu AA.LL. RR. Principii moştenitori şi Principesa Elisabeta. Miniştrii şi d Anghel Saligny le es întru întâmpinare. A.R. Principele Ferdinand inspectează trupa având la dreapta pe d. General

www.ziuaconstanta.ro

Culcer, iar AA. LL. Principele Maria şi Elisabeta se întreţin cu doamnele de onoare şi soţiile membrilor corpului diplomatic. La orele 10 şi 20 de minute încrucişătorul "Elisabeta" începe o salvă de 21 de tunuri şi trăsura cu MM. LL. Regele şi Regina se opreşte în mijlocul uralelor mulţimii adunate pe cheiu şi al imnului regal intonat de muzica reg. 24.

Principii moştenitori şi miniştrii întâmpină pe Suverani.

Majestatea Sa Regele, se opreşte la flancul drept al trupei, salută grupul de ofiţeri generali şi superiori şi apoi trece în revistă trupa care îl salută cu urale.

Apoi Suveranul înaintând strânge mâna tutulor inginerilor portului, salută pe reprezentanţii comerţului şi industriei şi se opreşte la membrii comisiunii europene şi ai corpului diplomatic.

M.S. Regina şi Principii moştenitori urmaţi de miniştrii şi ceilalţi demnitari vin în urma Suveranului.

Ceremonia inaugurării

La orele 10 şi jumătate Suveranii urcă în pavilionul oficial unde sunt întâmpinaţi de P.S.S. Episcopul Nifon al Dunărei de jos cu înaltul cler - Înaltul ierarh prezintă Majestăţilor Lor evanghelia, pe care aceştia o sărută şi apoi începe ceremonia religioasă.

M.S. Regele stă în faţa mesei pe care se oficiază slujba. Alteţa Sa Principele Ferdinand e alături la stânga, după care urmează d-nii miniştri.

M.S. Regina stă la dreapta Suveranului având alături pe AA. LL. Principesele Maria şi Elisabeta, d-nele de onoare, membrii corpului didactic şi acei ai comisiunei europene.

În faţa M.S. Regelui şi în dosul corpului preoţesc se găsesc demnitarii ţărei.

După terminarea serviciului religios d. Vasile Morţun, ministrul Lucrărilor Publice dă citire actului comemorativ.

Iată textul documentului:

Carol I, prin graţia lui Dumnezeu şi voinţa naţională, Rege al României.

De când România şi-a întrupat Dobrogea prin vitejia ostaşilor săi în războiul neatârnărei şi s'a făcut stăpână la ţărmul mărei Negre, gândirea ne-a fost într'una pironită la mijloacele de a înlesni exportul ţărei în tot cursul anului.

În scopul, de a deschide României căile nesfârşite ale mărei, am împreunat cele două maluri ale Dunărei între Feteşti şi Cernavoda, ridicând podul "Regele Carol I", iar în anul mântuirei 1896 am pus temelia portului Constanţa a cărui inaugurare o serbăm astăzi.

De atunci, treptat, cu mijloacele de care s'a dispus, am avut grijă înainte de toate de a asigura isprăvirea lucrărilor pentru exportul cerealelor şi al petrolului, cari reprezintă 85 la sută din exportul ţărei. Nădăjduim că Dumnezeu va hărăzi României linişte şi îmbelşugare ca să putem isprăvi cât mai curând portul întreg, menit să slujească la propăşirea economică a scumpei noastre patrii.

Astăzi, la a 27-a zi a lunei Septembrie din anul 1909 şi anul al 43-lea al domniei mele am inaugurat de asemenea prima magazie de cereale din cele patru ce se clădesc şi instalaţia pentru exportul petrolului, faţă fiind Regina, Principele Ferdinand şi Principesa Maria, înaltul cler, miniştrii, preşedinţii şi vicepreşedinţii corpurilor legiuitoare, înalţii demnitari ai statului, ostaşii de frunte ai ţărei şi corpul technic.

Acest document a fost încheiat în trei exemplare, hotărând ca după sfinţirea lucrărilor, făcută de Înalt prea Sfiinţia Sa Episcopul Dunării de Jos, un exemplar să fie aşezat în zidăria din spre mare a magaziei de cereale ce se dă acum spre folosul comerţului, al doilea să fie aşezat în zidăria sălei de la capul digului din spre larg, iar al treilea să se păstreze în arhiva statului.

Iscăliţi: Carol, Elisabeta, Maria, Ferdinand, Elisabeta ***şi toţi miniştrii.***

D. ministru Morţun ia după citire călimara şi tocul de aur ce se aflau acolo şi oferindu-le Suveranilor şi Principilor, aceştia iscălesc pe rând.

Ceremonia aceasta se termină, unul din actele comemorative fiind zidit într'o cutie de piatră ce s'a pus la intrarea silozurilor şi pe care era bătută o placă de bronz cu inscripţia:

Noi Carol I

Rege al României, pus-am această piatră cu prilejul inaugurărei portului Constanţa.

Apoi Suveranii şi suita se urcă de vizitează silozurile şi asistă la încărcarea cargobotului "Iaşi" cu cereale.

Inaugurarea portului

Al doilea document comemorativ trebuia zidit la farul dela sfârşitul digului cel mare.

În acest scop, în timp ce Curtea regală se găsea în silozuri, invitaţii se îmbarcă pe diferite remorchere, bărci şi vaporul "Principesa Maria" ca să plece spre far.

www.ziuaconstanta.ro

Barca regală e de asemenea la ponton, sub comanda d-lui căpitan Georgescu Pompiliu.

LA orele 11 Suveranii coboară în bărci, urmaţi de suitele lor şi pornesc spre intrarea portului urmaţi de remorchere şi celelalte vase.

În dreapta portului se găsesc aranjate vasele de războiu, încrucişătorul Elisabeta, bricul Mircea şi canonierele Griviţa şi Oltul. La toate soldaţii sunt pe bord şi catarge şi cu toţii isbucnesc în urale la trecerea bărcei regale.

La intrarea portului, de cele 2 faruri este legată o panglică tricoloră.

La orele 11 şi 10, când barca regală ajunge în dreptul ei, M.S. Regele o tae cu foarfecele în timp ce toate vasele dau 21 de salve şi muzica cântă imnul regal.

După aceasta barca regală şi întregul cortegiu se îndreaptă spre farul din urmă.

Aci suveranii şi suita descind, se oficiază un mic serviciu divin şi M.S. Regele zideşte pe cel d'al doilea act comemorativ, tot într'o cutie de piatră ca şi cealaltă de la silozuri, cu aceiaşi inscripţie, cu singura deosebire că zice: "în amintirea" în loc de "prilejul".

Apoi toată lumea reintră în bărci îndreptându-se spre staţia de petrol.

Plecarea cargobotului "Iaşi"

În timpul acesta, cargobotul "Iaşi", primul vas încărcat în silozurile inaugurate, ridică ancora şi se în dreaptă spre largul mărei, luând drumul către Anglia, unde duce cerealele noastre.

Toată lumea a salutat eşirea vasului *Iaşi.*

Vasele din port au dat toate semnele de onoare iar muzicile au intonat imnuri.

"Iaşii" s'a depărtat dând semnalele de mulţumire.

La staţia de petrol

Majestăţile Lor, Principii, toţi cei din barca regală şi din toate celelalte vase au debarcat la cheiul din dosul silozurilor, unde îi aştepta un tren special, care avea să îi ducă la staţia de petrol.

La orele 12 trenul s' a pus în mişcare, a trecut pe la intrarea din vale a staţiunii, a străbătut tunelul şi a mers la locul de încărcare, unde toată lumea a asistat la încărcarea unui vas cu petrol, care apoi a luat drumul către larg.

După amiazi, încă de pe la orele 3 toţi invitaţii şi multă lume din oraş s'au îndreptat spre silozuri pe cari le au vizitat cu deamănuntul sub conducerea inginerilor respectivi.

Banchetul

Seara la orele 7 s'a servit în salonul cel mare al birourilor silozurilor un banchet de 250 de tacâmuri.

Menuul era servit de casa Capşa.

Suveranii îşi fac intrarea în sala banchetului la orele 7 şi jumătate.

Es întru întâmpinare principii moştenitori, sosiţi cu 5 minute înainte, d-nii miniştri şi d. Saligny.

M.S. Regele ia loc la masa din mijloc, pe care cad perpendicular alte 4 mese.

La masa flancului drept ia loc M.S. Regina, iar la cea a flancului stâng, A.S.R. Principesa Maria.

M.S. Regele are în faţă pe A.S. Principele Ferdinand, la dreapta pe d-na I. Brătianu, iar la stânga pe P.S.S. Episcopul Nifon.

M.S. Regina are la dreapta pe I. Brătianu, iar la stânga pe d. Costinescu, în faţă pe d. Morţun.

A.S.R. Principesa Maria are în dreapta pe d. ministru Haret, la stânga pe d. ministru Anton Carp, iar în faţă pe d. Saligny.

La şampanie d. ministru Morţun dedică primul toast.

Toastul ministrului Morţun

Sire,

În graba clipelor cari se scurg adesea omul nu întrevede toată însemnătatea faptelor ce se petrec sub ochii şi în zilele lui. Nevoile, grijile traiului, lupta vieţei, frământările lui sufleteşti mereu îi abat gândul şi pătrunderea dela rostul trebilor obşteşti. De multe ori chiar celor cari iau parte la săvârşirea acestor fapte le scapă unele din urmările cari le vor avea în vremurile viitoare.

Traian strămutându-şi aci legiunile sale nu căta atunci de cât să'şi apere de năvălirile barbare ... mândrei împărăţii romane nu se gândea că din aceasta va naşte un popor şi o ţară nouă.

Când Ştefan cel Mare şi Neagoe Basarab împinşi de cucernica evlavie ridicau sfintele altare duceau ei cu gândul că peste veacuri aceste locaşuri de rugăciune vor fi socotite ca întâele imbolduri date artei româneşti?

Când sufletul chinuit al ţăranului nostru zămislea din grijile şi nevoile lui din neagra lui restrişte, doina şi baladele haiduceşti să'şi aline o clipă amarurile, pricepea el oare, ţăranul neştiutor de carte, că prin asta punea temelia literaturii româneşti?

www.ziuaconstanta.ro

Apoi chiar la Plevna când Majestatea Voastră în fruntea fraţilor noştri lupta ca să facă neamului românesc drum şi loc între popoarele lumei, câţi erau aceia cari prevedeau că prin aşa jertfă va lua o aşa de repede prefacere?

Şi azi când serbăm închegarea acestei măreţe lucrări când inaugurăm acest port, pricepe oare toată suflarea românească în ce măsură se înlesneşte propăşirea noastră agricolă: cât se asigură mărirea noastră economică şi ce poate să aibă în viitor? Până acum vieţei noastre economice îi ca un "organ de respiraţiune"

De acum în tot cursul anului, pe toate vremurile, rodul muncei noastre, bogăţiile noastre vor avea neîntreruptă scurgere. Ţara datoreşte Majestăţii Voastre desăvârşirea acestei lucrări. Cu cătă agerime şi pătrundere Majestatea voastră încă de la suirea pe tron i-aţi arătat drumul mărei. Cu ce stăruitoare râvnă aţi îndemnat, aţi zorit ca gândul acesta să ia fiinţă. Cu ce încredere înţeleaptă aţi îmbărbătat pe inginerii români sârguincioşi şi pricepuţi, cari, în frunte cu eminentul nostru Saligny, una din podoabele strălucitei domnii a Majestăţii Voastre, a adus la îndeplinire via voastră dorinţă. De aceia toată suflarea românească recunoscătoare de vaza şi prosperitatea la care a ajuns patria sub rodnica şi glorioasa domnie a Majestăţii Voastre zice: "Să trăiţi Majestate! Să trăiască Majestatea Sa Regina! Să trăiască iubita noastră Dinastie!"

Toastul d-lui Anghel Saligny

Sire,

Prezenţa M.V. şi a Augustei Voastre familii la această serbare are o mare însemnătate pentru ţara noastră.

Nu sărbătorim numai săvârşirea unor lucrări din portul Constanţa ci îndeplinirea unui întreg program urmat cu atâta stăruinţă de Majestatea Voastră. Prin facerea căei ferate Bucureşti-Feteşti şi Făurei-Feteşti şi a podului peste Dunăre, aţi dat putinţa ca produsele de tot felul ale patriei noastre să se scurgă la mare fără întrerupere şi în timp de iarnă. Prin facerea portului Constanţa cu adâncime şi instalaţii speciale pentru cereale aţi dat putinţa de a se reduce navlul cerealelor prin sporirea capacităţei vapoarelor şi scurgerea timpului de încărcare.

Toate acestea vor contribui ca să putem susţine mai cu folos concurenţa pe pieţele mondiale.

În ce priveşte industria noastră de petrol ea n'ar fi putut lua desvoltarea de acum fără lucrările pe cari le inaugurează azi.

Sire,

Primul proect al portului, a fost făcut în anul 1881 de vestitul inginer Hartberg atunci când corpul nostru technic nu avea ingineri experimentaţi în astfel de lucrări, Un al doilea proect a cărui executare s'a început în anul 1896 a fost conceput de inspectorul general Cantacuzino între anii 1891-94 având de sfătuitor pe inspectorul Gerard, fost director al portului marsiliez.

De atunci încoace atăt sub direcţiunea a mult regretatului inginer Duca, cât şi sub actuala direcţiune, numai ingineri români mai toţi eşiţi din şcoala noastră de poduri şi şosele, au lucrat la conceperea şi executarea lucrărilor portului. Toţi inginerii sunt adânc recunoscători M.V. care prin nestrămutata încredere ce aţi avut în forţele lor, le-aţi dat prilejul să dovedească prin marile lucrări săvârşite sub glorioasa şi binecuvântata Voastră domnie că merită încrederea pe care aţi pus-o în ei.

Cu inima plină de cel mai nemărginit devotament pentru M.V., ei unesc glasul lor cu al meu, spre a striga: "Să trăiţi Majestate! Să trăiască M.S. Regina! Să trăiască Dinastia!"

Răspunsul M.S. Regele

Cu mare bucurie am revenit în Dobrogea spre a inaugura marile lucrări ale portului Constanţa, datorită ca şi falnicul pod de peste Dunăre ştiinţei şi luminei inginerilor români, sub priceputa conducere a şefului lor.

Deschiderea drumului spre mare era o trebuinţă a propăşirii comerciului. Porturile maritime sunt plămânii unei ţări, de aceia guvernul nu a cruţat nimic pentru a da portului Constanţa tot ceea ce a trebuit, spre a îndeplini înalta sa menire.

Încă de la început am urmărit cu cel mai viu interes şi am supraveghiat aceste lucrări, cari au dat comerciului nostru un avânt aşa de puternic şi au legat tot mai strâns Dobrogea.

Cu drept cuvânt deci îl putem dar privi ca pe un factor de căpetenie al propăşirei noastre econimice şi ca o mândrie naţională. Portul Constanţa cu ajutorul serviciului nostru maritim român ne-a pus în legătură statornică şi directă cu târgurile şi cu porturile străine, mai ales cu apusul Europei, care este cel mai mare cumpărător al produselor noastre naţionale.

Activitatea acestui centru comercial, care se va desfăşura desigur fără daune pentru porturile noastre dunărene, va fi adevăratul barometru al desvoltărei noastre economice.

De aceea, am credinţă că deşi marile lucrări ce s'au săvârşit până acum nu sunt de cât un început faţă de ce rezervă viitorul şi că Constanţa va deveni peste scurt timp, nu prea îndepărtat, unul dintre cele mai importante porturi ale Mărei Negre.

www.ziuaconstanta.ro

Cu acest prilej nu pot să nu remarc azi o legătură strânsă şi apropiată între acest eveniment şi intrarea Dobrogenilor în deplina viaţă constituţională a ţărei. Prin această întrupare desăvârşită a Dobrogei de patria română, de la sânul căreia nimic n'o mai poate despărţi, s'a înfăptuit pe veci ţinta străbunilor luptători pentru stăpânirea ţărmului Mărei Negre, visul bătrânului Mircea Voievod şi al lui Ştefan cel Mare.
Cu adânci recunoştinţe mulţumesc tutulor, pentru primirea strălucită cu care am fost întâmpinat din partea oraşului, ca şi pentru bunele urări ce mi s'au adus în cuvinte aşa de călduroase şi măgulitoare şi sunt fericit că am plăcutul prilej a ridica paharul meu pentru prosperareà mereu crescândă a portului Constaţa şi pentru fericirea scumpilor noştri Dobrogeni.

Serbările nautice

După terminarea toasturilor banchetul mai durează încă vreo jumătate de oră.

Animaţie desăvârşită.

La ora 9 şi jumătate M.S. Regele se ridică. Conmesenii îl urmează.

Suveranul şi AA.LL. şi o parte din invitaţi s'au suit pe bordul vasului "Regele Carol", care era ancorat în cheiul de la silozuri.

Altă parte din invitaţi s'au suit pe bordul vasului "Dacia" şi de aci au admirat cu toţi splendidele focuri de artificii, diferite distracţiuni marine, cari au format programul serbărei.

La orele 11 şi ceva curtea regală s'a retras; miniştrii de asemenea şi publicul a început să-i urmeze încheind astfel splendida solemnitate a inaugurării portului Constanţa şi a silozurilor.

("*Conservatorul Constanţei*", I, nr. 23. 4 octombrie 1909: 2-3)

236

SITUAŢIA JUDEŢULUI TULCEA

Progresele făcute de judeţul Tulcea în cursul ultimului an în direcţia administrativă, economică, culturală, sanitară etc.

– Expunerea făcută de d. prefect I.C. Atanasiu Consiliului General al judeţului –

Membrii Consiliului General al judeţului Tulcea, întruniţi în ziua de 15 Octombrie c. în sesiune ordinară, d. prefect I.C Atanasiu le-a făcut o amănunţită şi documentată expunere a situaţiunei judeţului nostru pe ultimul an. Introducerea de mai la vale, care precedează bogată expunere, recapitulează în liniamente generale, activitatea şi faptele săvârşite:

Domnule Preşedinte,
Domnilor Consilieri,

În expunerea situaţiunei judeţului pe anul trecut 1908, zicem: "Voi studia şi mă voi încredinţa de toate nevoile reale ale populaţiunei şi ale diferitelor administraţiuni, luând măsuri de îndreptare şi nădăjduesc că printr'o muncă fără preget, ajutat de sfaturile D-voastră şi concursul unui aparat administrativ cinstit şi conştient de rolul său, să pot răui a face toate înbunătăţirile de cari se simte lipsă şi ast-fel să pot vedea mulţumirea, că am putut îndeplini greaua misiune ce Înaltul Guvern mi-a încredinţat-o în această parte a Ţarei".

Din expunerea situaţiunei pe curentul an 1909, veţi avea de constatat, dacă am căutat să-mi îndeplinesc făgăduiala cu care m'am legat înaintea Domniei-Voastre, anul trecut, sau nu.

Am bună nădejde că constatările ce veţi face, vor fi îmbucurătoare pentru bunul mers al judeţului ale cărui interese suntem chemaţi a le apăra alături de mine.

Nu am, evident, pretenţiunea a fi îndreptat totul. Problemele de rezolvat erau aşa de numeroase şi variate şi atât de grele, în cât activitatea într'un singur an, este absolut insuficientă să-şi dea toate roadele dorite; apoi Domniile-Voastre ştiţi cu câtă greutate să desrădăcinează obiceiurile învechite. Totuşi, după cum am putut constata prin necontenitele inspecţiuni ce am făcut comunelor şi satelor din judeţ, o îmbunătăţire foarte simţitoare s'a adus în toate ramurile activităţei publice.

Ajutat de admirabile însuşiri ale populaţiunei, încurajat de liniştea desăvârşită ce domneşte în toate straturile sociale, am reuşit să determin un curent sănătos de muncă, să întăresc în inimile agenţilor şi colabo-

www.ziuaconstanta.ro

ratorilor mei, sentimentul datoriei, al cinstei şi al devotamentului, să fac să se afirme pretutindeni tot ceia ce se raportă la desvoltarea economică şi culturală şi în fine să fac să se asigure respectul datorit legilor şi instituţiilor Ţărei.

În cursul anului acesta, Judeţul Tulcea a avut norocul de a vedea realizându-se, sau pe cale de realizare, cele mai înalte aspiraţiuni, cele mai mari dorinţi ale populaţiunei sale.

– Drepturi politice –

Şi de asupra tuturor stă marele act – îndeplinit de către actualul Guvern, prezidat de domnul I. I. C. Brătianu –, acel al întinderei drepturilor politice depline şi fără restricţie provinciei de dincoace de Dunăre şi prin care Dobrogea este legată şi sufleteşte în chip definitiv şi de a pururea de Ţara noastră.

Această veste îmbucurătoare, a fost comunicată pentru întâia oară, de însuşi Suveranul nostru, M.S. Regele Carol I, Deputaţiunei Domniei-Voastre, compusă din D-nii I. Comănescu, N. Caraiman, Frideric Ritter, Ali Sabri şi Hristu Nicolaide şi pe care am avut onoarea a o prezenta M.S. în ziua de 14 Noembrie 1908, a 30-anivesare a reanexării Dobrogei.

– Calea ferată –

O altă dorinţă arzătoare a întregei populaţiuni Tulcene, era linia ferată: o legătură lesnicioasă şi permanentă prin cale ferată cu restul Ţărei. Ei bine, din cuprinsul acestei expuneri, veţi vedea că această dorinţă atât de legitimă, este pe cale de a fi realizată. Guvernul actual şi în special D-l Ministru al Lucrărilor Publice V. G. Morţun, în marea solicitudine pentru judeţul Tulcea, a hotărât facerea studiilor definitive chiar toamna această şi avem bună şi întemeiată nedejde, că la primăvară vor începe primele lucrări.

– Desvoltarea comerţului –

În primele momente ale sosirei mele în fruntea administraţiunei acestui judeţ, reprezentanţii comerţului Tulcean, mi-au exprimat dorinţa lor de a avea o Cameră de Comerciu locală şi independentă. Am făcut demersurile necesare şi azi am mulţumirea a vă comunica că, graţie marei bunăvoinţe şi nestrămutatului interes pe care D-l Al. Djuvara, Ministrul Industriei şi Comerciului, îl poartă dezvoltărei economice a acestui judeţ, avem o Cameră de Comerciu care funcţionează în oraşul Tulcea. Prin înfiinţarea acestei Camere, comerciul Tulcean capătă noui puteri şi îşi va lua avânt tot mai mare.

– Organizarea sanitară –

Din punctul de vedere al sănătăţei publice, judeţul Tulcea a fost favorizat în cursul acestui an, într'un mod excepţional.

El a fost unul dintre cele două judeţe din toată Ţara, unde s'a aplicat reorganizarea sanitară, înmulţindu-se medicii, agenţii sanitari, moaşele. În aceiaşi ordine s'au luat măsuri pentru înfiinţarea de infirmieri, dispensarii şi locuinţele medicilor de circumscripţii.

Aceasta pentru populaţiunea rurală.

Pentru oraşul Tulcea, am deosebita mulţumire a vesti, că în ziua de Duminică 18 Octombrie, s'a pus piatra fundamentală a marelui spital pe care Direcţiunea serviciului sanitar îl construeşte în acest oraş. Prin clădirea acestui spital, se dă o legitimă satisfacere unei nevoi adânc simţită de populaţiunea suferindă.

– Chestia apei în oraş –

Tot în legătură cu chestiunea sanitară, îmi fac plăcarea a vă aduce la cunoştinţă, că chestiunea apei potabile în oraşul Tulcea, o chestiune vitală pentru locuitorii săi, este definitiv rezolvată. Graţie interesului şi muncei fără de preget depus de consiliul comunal al oraşului Tulcea, în frunte cu primarul său D-l Elefterie Nicolescu, s'a stabilit bazele înţelegerei asupra furnizărei cu apă filtrată şi ozinificată oraşului.

– Situaţia şcolaei –

O deosebită băgare de seamă, am avut asupra învăţământului primar rural. În această parte a Ţărei, cu o populaţiune de limbi şi origini atât de variate, este absolut indispensabil ca instrucţiunea şi cultura românească să fie larg răspândită. Nu se poate admite ca, după mai bine de 30 ani de administraţiune românească, să se găsească încă locuitori – cetăţeni români, învestiţi de toate drepturile dé cari se bucură conaţionalii lor – să se găsească, zic, încă cetăţenii români cari să nu ştie vorbi corect româneşte. La această operă naţională, stătea stăvilă în primul rând, localurile şcolilor rurale.

– Starea localurilor şcolare –

Din raportul D-lui Revizor şcolar, cuprins în această situaţiune, veţi vedea ce erau localurile de şcoli acum un an. În ce stare deplorabilă, în ce dărămături, în ce locuinţi insalubre şi insuficiente erau chemaţi copiii, să înveţe limba şi cultura românească. În prim rând, s'a înmulţit numărul învăţătorilor. Astfel, în

www.ziuaconstanta.ro

toamna anului trecut 1908, s'au înfiinţat 25 posturi noui şi în toamna anului acesta, 12 posturi noui, aşa că azi avem în tot judeţul un număr de 186 învăţători.

– Clădiri noui şi restăurări –

În ce priveşte localurile de şcoli: Am clădit din 16 localuri, cu un total de 28 clase, care a costat suma de 183.943 şi s'a restaurat radical, punându-se în stare de perfectă funcţionare, un număr de 32 localuri, cari au costat 38.520 lei.

Aşa dar pentru toate lucrările şcolare din această campanie, a necesitat suma de lei 222.463.

Prin urmare chestiunea localurilor şcolare, s'a rezolvat definitiv pentru 48 localuri.

Cheltuielile acestea au fost întâmpinate, atât din fondurile comunelor respective, cât şi din împrumutul de 100.000 lei, pe care D-l Ministru al Instrucţiunei Publice Spiru Haret, în marea sa solicitudine pentu propăşirea învăţământului, a binevoit să-l acorde comunelor rurale din judeţul nostru.

– Soarta veteranilor –

O chestiune foarte importantă care ne-a preocupat de la venirea noastră în fruntea acestui judeţ, este situaţiunea nenorocită şi în adevăr îngrijorătoare a veteranilor.

Din cuprinsul acestei expuneri, veţi putea studia şi Domnia-Voastră, datele acestei probleme. Ţin numai să vă aduc la cunoştinţă că, graţie interesului pus de guvern, graţie solicitudinei ce-l poartă tutulor păturilor sociale, această chestiune îţi va avea o grăbnică rezolvare şi starea veteranilor va fi simţitor îmbunătăţită. Însuşi D-l prim Ministru I.I. C. Brătianu, precum şi D-nii Miniştri Aron Carp şi Spiru Haret, au studiat chestiunea la faţa locului, vizitând mai multe sate de veterani.

D-le Preşedinte,
D-lor Consilieri,

Acestea sunt, în liniamente generale, chestiile asupra cărora am stăruit să fie realizate.

În cursul acestei expuneri veţi găsi relatate pe larg şi documentate cu fapte toate punctele eumerate precum şi chestiunile în legătură cu ele.

Cu această ocazie caut să nu uit concursul larg şi sprijinul efectiv ce l'am avut din partea Înaltului Guvern care a arătat astfel marea lui solicitudine şi deosebitul interes pentru judeţul Tulcea.

Nu mai puţin, mă simt dator a mulţumi tuturor colaboratorilor mei, funcţionarii judeţeni şi comunali, cari şi-au făcut în întregime datoria uşurându-mi astfel cu mult îndeplinirea sarcinei ce o am în acest judeţ.

(*"Lupta"*, I, nr. 40, 25 octombrie 1909; 1-2)

237

ION BĂNESCU

S'a stins! Moartea neaşteptată şi năprasnică l'a luat dintre noi. Flacăra luminoasă ce răspândea în jurul său, a apus. Un gol imens s'a făcut în mijlocul nostru şi o durere nespus de mare ne-a pătruns inimile.

Ion Bănescu, cel mai bun şi cel mai destoinic cetăţean al Constanţei şi al Dobrogei întregi, a trecut din această viaţă efemeră în viaţa veşnică.

Patriotul luminat, luptător de frunte, timp de 32 ani, cât a trăit aci în Dobrogea, nu a urmărit de cât o ţintă, care vecinic îi obseda sufletu-i ales, şi acel gând şi acea ţintă a fost totdeauna pentru dânsul binele obştesc, înălţarea neamului românesc şi afirmarea lui cât mai mult ca popor civilizator pe malul Mării Negre.

El a fost în copilărie bursier al Academiei Mihăilene din Iaşi, după care a fost trimis la Berlin unde a urmat studiile la facultatea de drept şi filosofie, după care s'a întors în ţară ocupând locul de substitut la tribunalul din Cahul; a fost membru al societăţii etnnografice, pentru care poseda Medalia Academiei din Paris pentru lucrările sale ştiinţifice. Medaliat cu medalia cl. I de aur la expoziţia română din Bucureşti şi medalia de argint pentru cercetări arheologice, d-nul Ion Bănescu era om cult în toată accepţiunea cuvântului.

Fire aleasă, în lunga şi neîntrerupta sa muncă aci în Dobrogea, s'a făcut cunoscut şi s'a impus tuturor prin devotamentul său către adevăr, prin inteligenţa sa. – Dela un capăt la celalt al Dobrogei numele său a fost cunoscut şi de bătrâni şi de tineri şi de copii chiar.

www.ziuaconstanta.ro

Tinerii de azi, cari s'au adăpat la lumina neperitoare a ştiinţei în primele şcoli înfiinţate de el în Dobrogea, nu pot uita nici acum zilele, când Ion Bănescu, cu autoritatea-i cunoscută, intră ca revizor şcolar al Dobrogei în clasă, ca să facă inspecţie; pe cât de mic era la statură pe atât de mare apărea înaintea foştilor elevi ai şcoalelor Dobrogene.

Întregul corp didactic din Dobrogea, ales de el, care împreună cu el au tras cea dintâi brazdă de lumină pe acest pământ, îl iubea şi'l respecta.

Ion Bănescu, a fost omul întreg, omul croit dintr'o bucată, care ştia ce voeşte, ce urmăreşte să facă şi care răsturna ca un titan în calea sa orice i s-ar fi pus în cale, numai ca să-şi ajungă scopul ce urmăreşte pentru binele tuturor.

Când a părăsit revizoratul şcolar al Dobrogei, deşi lucrase cu tot focul sufletului său, pentru întemeierea celor dintâi şcoli dobrogene, deşi a lăsat după dânsul urme neşterse de prodigioasa sa activitate, deşi prin el, şi cu el s'au ridicat zeci de localuri de şcoli în satele încă pustii ale Dobrogei, – totuşi gândul său, fiinţa-i întreagă, a rămas lipită de opera-i săvârşită şi s'a silit cu noi puteri să o desăvârşească.

Înfiinţarea Şcoalei Normele de institutori şi învăţători din Constanţa, a fost o dovadă vie că Ion Bănescu, urmărea încă din inimă, deplina aşezare a învăţământului primar din Dobrogea pe baze solide.

Foşti elevi ai acestei şcoli, aleşi de el, numai dintre fiii Dobrogeni, azi aproape toţi învăţători distinşi, răspândind cu pricepere lumină în satele dobrogene, nu pot uita nici azi disciplina de fer, ordinea, educaţiunea şi îngrijirea părintească ce le-a dat-o primul director al acestei şcoli, Ion Bănescu.

Ca profesor de geografie şi în urmă ca director al Gimnaziului din Constanţa, Ion Bănescu a fost de asemenea fruntaşul şi luminătorul tinerimei dobrogene.

Retras din profesorat, Ion Bănescu nici odată nu şi-a părăsit idealul său pentru şcoala românească din Dobrogea, ci vecinic a rămas cu inima şi sufletul alături de şcoala dobrogeană, urmărind pas cu pas progresele ei.

Când Ion Bănescu a intrat în viaţa politică atunci s'a văzut de ce fapte măreţe pentru binele obştesc era înflăcărată inima şi cugetarea sa.

Ca primar al oraşului Constanţa, el a săvârşit lucrări mari, care-l vor face nemuritor între cetăţenii acestui oraş. În doi ani de primariat, Ion Bănescu a realizat atâtea îmbunătăţiri încât a lăsat în uimire chiar pe adversarii săi şi s-a afirmat ca cel dintâi primar şi cel mai bun părinte de oraş din întrega ţară.

Numele lui Ion Bănescu şi marile sale lucrări de edilitate, deveniseră cunoscute dela Dorohoiu la Severin, fiind admirat şi glorificat pentru puterea sa de muncă pentru inteligenţa-i vastă şi cinstea-i ireproşabilă.

Aducerea apei din Constanţa pentru oraşul Constanţa, pentru care a luptat cu succes chiar fiind în opoziţie, în urmă şi-a realizat-o, în sfârşit, întocmai cum el o proectase, minunata plajă şi băile dela Mamaia, atât de admirate de întreaga ţară şi de străini chiar, clădirea bisericei din partea de sus a oraşului, a cazinului comunal, pe care-l proectase mare şi ca un monument neperitor în stil românesc, a şcoalelor No. 2 de băieţi şi fete, care astăzi a devenit Gimnaziul din oraş, iluminarea oraşului cu electricitate, canalizarea lui, pavarea cu asfalt şi cu piatră cubică a părţii de jos a oraşului, grădina publică, cazărmile pompierilor, abatoriul comunal, linia ferată Constanţa-Techirghiol, cuartierul românesc, pentru care cu 15 ani mai înainte se începuse lupta pentru înfiinţarea lui fără a se fi putut realiza de nici unul din predecesorii săi etc. etc., toate aceste mari lucrări de edilitate l'au pus pe Ion Bănescu în adevărată lumină a puterei sale nemărginite de muncă, de inteligenţă şi pătriotism.

După nenorocitele răscoale ţărăneşti din Martie 1907, Partidul Conservator retrăgându-se dela putere, Ion Bănescu, în opoziţie fiind, vine o forţă de temut pentru guvernanţii de azi şi, atunci când a luat fiinţă Partidul Conservator-Democrat sub şefia d-lui Take Ionescu, el a trecut în acest partid, dând o puternică organizaţie Partidului Conservator-Democrat din Constanţa, care în curând în lupta electorală pentru alegerea consiliului comunal al oraşului Constanţa, l'a ales în fruntea listei de opoziţie, una din cel dintâi isbânzi electorale ale partidului nostru.

Deşi de astă dată era simplu consilier comunal, totuşi nimic nu se putea lucra la primăria oraşului fără concursul său, fără sfatul său luminat şi desinteresat pentru binele public.

Acei ce l'au cunoscut de aproape în acest timp ştiu bine că Ion Bănescu, acum fiind în opoziţie îşi făurea planuri pentru viitor, voind să înzestreze oraşul, pentru care şi-a consacrat toată activitatea, cu noui lucrări. Idealul său era să înfiinţeze o linie de tramwaiu electric în oraş, să paveze tot oraşul cu piatră cubică, să întărească malurile mării din partea de Nord, să înfrumuseţeze cuartierul românesc înfiinţat de el, să facă din băile dela Mamaia, un al doilea oraş de băi, să creeze în oraş pe locul unde se află acum gara şi locuinţele funcţionarilor C.F.R., un nou cartier bogat etc. etc.

Moartea nemiloasă ni l'a răpit însă înainte de vreme şi nu l-a lăsat să-şi vadă visul realizat, de a vedea oraşul Constanţa primul oraş din ţară, după cum e şi primul port.

Moartea nemiloasă l'a răpit acum tocmai, în preziua acordării drepturilor politice pentru care a muncit în trecut, când putea să aducă la cunoştinţă mai cu folos fraţilor din patria mamă toate nevoile, de

www.ziuaconstanta.ro

care nevoe Dobrogea.

Nouă urmaşilor acestui titan nu ne rămâne decât să-i preamărim memoria şi luând pilda abnegaţiunei de sine şi de ai săi, să luptăm ca visurile lui să se îndeplinească în viitor.

Eternă să-i fie memoria între noi şi uşoară să-i fie ţărâna acestui mare şi bun cetăţean şi român.

(*"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 41, 15 noiembrie 1909: 1)

238

MOARTEA LUI ION BĂNESCU

Moartea iubitului nostru şef, Ion Bănescu, care a mâhnit adânc pe toţi amicii noştri şi pe toţi cunoscuţii s'a întâmplat pe neaşteptate.

În seara zilei de Marţi 10 Noembrie, Ion Bănescu a scris pentru ziarul nostru: **Lămuriri asupra înscrierilor în listele electorale de Cameră şi Senat**, cari s'au publicat în No. 41 din 15 Noembrie.

El care a fost unul din fruntaşii luptătorilor pentru acordarea drepturilor politice, acum când şi-a văzut visul realizat, a ţinut ca tot el să dea toate lămuririle posibile cetăţenilor dobrogeni, pentru a se putea înscrie între alegătorii colegiilor de Cameră şi Senat. Nu voia acest suflet ales ca nimeni din cei cu drept să nu-şi poată valora cetăţenia română şi preocuparea sa de căpetenie era ca cât mai mulţi cetăţeni din această parte a ţărei să devină români şi să se bucure de toate drepturile ca fraţii lor din Patria Mumă, căci numai aşa, zicea el, se va cimenta pe vecie legătura dintre Dobrogea şi Patria Mumă.

Nu ştiu şi nu presimţea iubitorul de dreptate pentru toţi, Ion Bănescu, că el nu va avea viaţă ca să vadă apărute în ziar lămuririle date de el.

Miercuri 11 Noembrie, Ion Bănescu simţindu-se rău şi crezând că aceasta provine din causa boalei sale de rinichi, de care suferea de mult timp, în ziua de Joi 12 Noembrie a luat o bae caldă, atâta poate suferi, după care întorcându-se acasă, în seara aceea pe la orele 12 noaptea, a avut 2 sincope şi se plângea mereu de dureri mari la mâna dreaptă.

La acea oră înaintată din noapte, sărindu-i în ajutor prietenii vecini şi medicul-locot. Luţă a putut fi readus în simţuri, după care Ion Bănescu, simţindu-se cu totul slăbit, a comunicat prietenilor săi că simte că se apropie suflul morţei şi i-a rugat să aibă grijă de copii, de cari cu mâhnire se desparte, lăsându-i în etate fragedă şi fără nici un ajutor.

Vineri dimineaţa, fiind vizitat de dr. Sadoveanu, a constatat că suferea de o gripă rebelă şi de dureri reumatice.

Suferinţa lui fusese însă aşa de mare şi boala a făcut progrese aşa de repezi, încât la orele 10 a.m. Ion Bănescu perduse cunoştiinţa din nou, şi nici nu a mai vorbit până şi-a dat obştescul sfârşit.

Răspândindu-se în oraş trista veste că starea alarmantă a lui Ion Bănescu inspiră serioase îngrijiri, a fost vizitat de dr. Tălăşescu, care a constatat un început de congestie cerebrală.

Chemat în grabă dr. Sadoveanu şi dr. Pilescu, l'au găsit într'o stare disperată şi după ce i-au dat îngrijirile reclamate urgent, s'au convocat pentru ora 2 p.m. toţi doctorii din oraş la consult.

Toate ajutoarele medicale date însă, au fost zadarnice şi în scurt timp surveni agonia. Lupta între viaţă şi moarte ţinu dela orele 5 p. m. până la orele 3 după miezul nopţei, când Ion Bănescu şi-a dat sufletul, înconjurat de prieteni şi de familie. Dr. Stoicescu trimis din Bucureşti de dr. Take Ionescu a fost întors din drum, în urma desnodământului fatal.

Un pelerinaj incontinuu a fost la locuinţa defunctului, din moment ce s'a aflat în oraş de starea sa gravă.

Ca mort, Ion Bănescu avea figura senină şi impunătoare, pare că ar fi voit să vorbească cu verva-i obicinuită şi să impună celor ce rămân după el ultimele sale dorinţi.

Înmormântarea

Înmormântarea rămăşiţelor pământeşti a lui Ion Bănescu s'a făcut Duminică, 15 Noembrie, ora 2 p.m.

Consiliul comunal convocat imediat după moarte, a hotărât ca înmormântarea să se facă cu cheltuiala comunei, votând suma de 6600 lei. Tot în această şedinţă s'a hotărât ca strada unde s'a construit ce dintâi casă în cartierul românesc să poarte numele **Ion Bănescu**, şi ca răsplată pentru serviciile aduse comunei de defunct s'a dat soţiei neconsolată şi copiilor un loc gratuit în cartierul românesc.

La ora 1 p.m. corpul neînsufleţit al defunctului a fost ridicat de acasă, fiind scos de prieteni şi aşezaţi

www.ziuaconstanta.ro

pe cavoul mortuar construit anume ca un catafalc, înconjurat de flori şi dus la biserica catedrală, având în frunte corul, coroanele şi preoţii, iar după dric o mare mulţime de prieteni şi cetăţeni, cum şi toate societăţile din localitate cu drapele îndoliate.

La biserică corpul a fost aşezat pe catafalcul din mijlocul ei şi s'a aşteptat sosirea lui Take Ionescu, şeful Partidului Conservator-Democrat, care îşi anunţase sosirea cu o zi înainte.

Sosind d. Take Ionescu, la gară a fost întâmpinat de comitetul executiv al partidului şi de aci cu toţii au venit la biserică. La intrarea în biserică d. Take Ionescu, vădit emoţionat, nu-şi putea reţine lacrimile şi imensul public din biserică fără osebire de naţionalitate adânc mâhnit, plângea pe acel face s'a dus pe neaşteptate dintre noi.

După terminarea serviciului funebru, oficiat de toţi preoţii din localitate cu corul catedralei, d. Primar Boteanu, a ţinut o cuvântare arătând meritele defunctului şi munca depusă de el pentru comuna Constanţa.

D. Căpitan Dăscălescu, în numele corpului ofiţeresc din Constanţa, a vorbit arătând dragostea şi simpatia de care se bucura defunctul Ion Bănescu în lumea militară, pe care o iubea şi pentru care a făcut ca să se dea loc pentru cazarma artileriei şi cavaleriei din localitate.

În urmă ilustrul şef al Partidului Conservator-Democrat, d. Take Ionescu, a ţinut o serioasă şi înalţătoare cuvântare scoţând în relief meritele lui Ion Bănescu ca revizor şcolar, ca director al şcoalei normale, ca profesor şi director al gimnaziului, ca primar de neiutată amintire a oraşului şi ca luptător de frunte pentru acordarea drepturilor politice dobrogenilor.

La eşirea din biserică o companie din Reg. 34 Constanţa a dat onorurile militare, defunctul fiind comandor al oraşului «Coroana României».

S'a format în urmă cortegiul: doi ofiţeri de poliţie călări, clerul, carul cu coroane, decoraţiile purtate de trei avocaţi, carul mortuar, urmat de familie şi rude, de d. Take Ionescu, de fruntaşii din localitate, şi de o mulţime imensă de cetăţeni.

Pe sicriu era aşezată o frumoasă jerbă de flori naturale din partea familiei, iar carul cu coroane era plin de coroane oferite de prieteni, de Primărie şi de diferite societăţi.

Printre acestea notăm: a d-lui Take Ionescu, a clubului conservator-democrat din localitate, a consiliului comunal, a baroului avocaţilor din localitate, a corpului didactic primar din Constanţa, a profesorilor gimnaziului, a ofiţerilor din garnizoană, a societăţii de electricitate «Gantz», a asociaţiei învăţătorilor, a serviciului apelor, a ofiţerilor prieteni, a familiei inginer Arghirescu, a familiei căpitan Ţântu, a familiei N. Cialicu, a fam. Mungiuri Draculi, etc. etc.

Jerbe de flori: a avocatului Tr. Belu, familia P. Cispaccescu, fam. Gh. Lăpuşneanu, fam. colonel Dimitriu, fam. A. Tantă, a cluburilor din Murfatlar, Mangalia, etc. etc.

Societăţile din Constanţa, care au luat parte la înmormântare cu drapele îndoliate au fost: Societatea Macedo-Română, soc. meseriaşilor, soc. albaneză, soc. Traian, corporaţia în fier şi metal, corporaţia breslelor unite, elevii gimnaziului şi ai şcoalelor primare.

Cortegiul format astfel a venit în piaţa Independenţei, unde staţiona pe trotuare un imens public.

Aci institutorul Ion Costacea a rostit o cuvântare în numele corpului didactic arătând meritele defunctului ca întemeetor şi prim-organizator al şcoalelor din Dobrogea.

La Primăria a vorbit d. Traian Fortun avocat şi consilier comunal în numele Partidului Conservator-Democrat din Constanţa. În faţa Palatului de justiţie a vorbit d. avocat Irimescu în numele baroului local; în dreptul şcoalei mahomedane a vorbit d. Mahmut Celibi în numele comunităţii musulmane; la biserica din deal[150], făcută de defunct a vorbit d. P. Vulcan în numele familiilor româneşti din cartierul înfiinţat de defunct[151], în dreptul cartierului ferarilor a vorbit d. Chr. Panaitescu în numele meseriaşilor, la cimitir a vorbit d. Simion Petrescu amic intim al defunctului, Suliman Abdul Hamid în numele conservatorilor-democraţi musulmani.

Întregul oraş aproape a ţinut să conducă până la locuinţa de veci pe Ion Bănescu, cu toate că străzile erau pline de noroiu din cauza canalizării.

S'au arborat drapele negre la primărie, la tribunal, la toate şcolile primare, la gimnaziu, la case particulare şi la magazine, şi pe parcursul lămpile electrice erau îndoliate şi aprinse.

Deşi serviciul funebru s'a oficiat la ora 2 p.m. cu toate astea abia la ora 5 p.m. s'a terminat înmormântarea.

Sute de telegrame de condoleanţe au fost primite de neconsolata soţie a defunctului, d-na Elena Bănescu.

Ne facem o pioasă datorie către fostul nostru şef Ion Bănescu, publicând în întregime cuvântările funebre, ţinute cu ocazia înmormântării sale, din cari cuvântări se poate vedea întreagă sa viaţă sbuciumată consacrată binelui obştesc şi înfloririi neamului său în această parte a ţării.

www.ziuaconstanta.ro

DISCURSUL D-LUI TAKE IONESCU

Jalnică adunare,

Am cunoscut pe Bănescu mai bine de 18 ani şi în aceşti 18 ani veşnic l'am văzut stăpânit de un singur gând: înalţarea Dobrogei pentru slăvirea şi întărirea României.

Revizor şcolar, profesor, director de şcoală normală şi de gimnaziu, primar, şef al unei organizaţiuni politice, în toate împrejurările, în totdeauna Bănescu mi-a dat închipuirea cea mai desăvârşită a omului aprins de dragostea binelui obştesc, în cea mai frumoasă şi mai puternică a ei manifestare. Despre el, despre ai lui, despre simpatiile lui personale, căci dacă uri n'a avut, simpatii avea, Bănescu nu a găsit nici odată vreme să-mi spună nimic, dar de cele naţionale, de cele locale, de binele acestei bucăţi de pământ nici odată n'am avut norocul să'l întâlnesc fără să-mi vorbească cu toată bogăţia minţii lui celei agere, cu toată căldura inimei lui cele mari.

În Bănescu se întâlnise într'o fericită cumpănire cel mai sigur simţ practic, cu cea mai neastâmpărată imaginaţie. De aceia, acest om a conceput ca un poet şi a produs ca un realist.

A lucra cu Bănescu, a fost pentru mine o adevărată mulţumire, ori de câte ori de soartă mi-a fost dat să fac să se folosească ţara de experienţa şi entuziasmul lui. Ministru al instrucţiunei publice, Bănescu m'a făcut să înfiinţez Şcoala Normală din acest oraş. Tot Bănescu mai târziu m'a făcut să cer colegilor mei drumul de fier la Techir-Ghiol.

Tot ce-am avut prilejul să realizez sau să protestez pentru această Românie de peste Dunăre dela Bănescu a venit, lui se datoreşte.

Şi alţii au făcut tot ca mine.

Aşa că dacă ar fi să se măsoare datoria Dobrogei către Bănescu, nu numai cu ceia ce a făcut: şcoalele în toată Dobrogea, iar aci în Constanţa, apa, lumina electrică, pavajul, canalele, casinul, băile dela Mamaia, biserica, cartierul românesc, şi atâtea altele, dar cu ceia ce el s'a trudit să obţie ca drumul de fier de la Tulcea, digul de proteguire al oraşului, Liceul internat de aci, de la mare şi atâtea altele de care el nu a vorbit în public, datoria de recunoştinţă a Dobrogei şi a Constanţei către Bănescu, nu s'ar putea plăti nici odată.

Dar de ce vorbesc de plată de datorie, acolo unde nu a fost nici un gând de creanţă?

Bănescu nu a lucrat pentru Dobrogea cu cuget de răsplată; el a muncit, el s'a topit de muncă pentru Dobrogea dintr'un alt îndemn mai curat: din nemărginita lui dragoste pentru provincia sa de adopţie.

Venit aici odată cu stapânirea românească, Bănescu s'a legat de România nouă încă din ceasul în care a călcat întrânsa. Atâta l'a cuprins de adânc farmecul melancolic al şesurilor întinse dintre Dunăre şi mare, atâta l'a frământat problema care se punea României, problema de a guverna spre binele şi cu mulţumirea lor atâtea neamuri şi credinţe deosebite, în cât de la început Bănescu nu numai a iubit cu înfocare Dobrogea, înzestrând-şi cu aceleaşi drepturi constituţionale ca şi judeţele din patria cea veche. Iar în ceasul în care, am putut să anunţ că în programul partidului se va înscrie acest act de dreptate, l'am văzut transportat de fericire. Şi să nu se uite că Bănescu a fost în toată viaţa un naţionalist înfocat, dar teama nu avea putere asupra lui.

Încă din 1894 el a întocmit pentru mine o carte etnografică a Dobrogei, sat cu sat, ca să-mi dovedească puterea elementului românesc în această provincie. Bănescu nu devenise Dobrogean cu scăderea sentimentelor lui de Român, ci din potrivă, din belşugul sentimentelor lui Româneşti eşise încrederea lui deplină în lealismul noilor noştri supuşi şi în sincera lui iubire pentru patria la care am fost readuşi prin războiul dela 1877.

Sunt sigur că în ceasul în care acest bun, harnic şi modest cetăţean şi-a închis ochii pentru totdeauna când a simţit că se desparte de soţie, familie şi prieteni, gândul că unificarea complectă a României din dreapta Dunării cu restul ţării, nu se va mai putea împedeca, a fost pentru el o ultimă mângâire.

Bănescu, avea înaintea lui, mulţi, foarte mulţi ani de producţie pentru Constanţa, pentru Dobrogea, pentru ţară. Mai drept aşi spune că el era d'abia la începutul lui că de acum înainte mai ales avea el să scrie cu litere de aur numele lui în cartea faptelor mari.

A murit de timpuriu consumat tocmai de munca lui excesivă, de inimoşia pe care o punea în toate, de acea dogorire mistuitoare a patimei celei înălţătoare care înobileşte dar şi scurtează viţile celor aleşi.

Îmi închipuiesc că în o zi veţi admira chipul lui de bronz în oraşul d-voastră.

Sunt sigur că multă, multă vreme încă veţi plânge pe cel mai bun cetăţean al României celei noi. Veţi avea dreptate să-l plângeţi căci cu el aţi pierdut mult cât vă închipuiţi, aţi pierdut pe cel mai Dobrogean din întreg regatul românesc.

Îl vor plânge şi conservatorii-democraţi din restul ţărei cari nu pot să uite că cinstea şi consideraţia cu care îl priveau concetăţenii săi, se resfrâng şi asupra lor, a tutulor, cari nu pot să uite cum munca şi izbânzile lui Bănescu au încununat steagul partidului, încă din primele lui fâlfâiri.

Îl plâng şi eu pe Bănescu, vechi şi bun colaborator 18 ani dea rândul, suflet curat şi nobil, voinţă neclintită, bunătate duioasă şi fără de margini, om în toată puterea cuvântului, prieten dintre acei cari se întâlnesc aşa de rar în viaţă şi nici odată nu se înlocuesc.

Să-i fie ţărâna uşoară!

www.ziuaconstanta.ro

DISCURSUL PRIMARULUI G. BOTEANU

Întristată adunare!

Nemiloasa moarte a secerat pe **Ion Bănescu** *răpindu-l familiei, luându-l din mijlocul nostru. Născut în anul 1851 în oraşul Roman, şi-a făcut studiile liceale la Academia Mihăileană din Iaşi, unde distingându-se a fost trimis la Berlin pentru complectarea studiilor. Reîntors în ţară a intrat în magistratură ca supleant la Tribunalul judeţului Cahul, funcţionând timp de trei ani. Apoi cu retrocedarea Basarabiei şi anexarea Dobrogei a fost numit revizor şcolar pe întreaga Dobroge, organizând şcolile primare în această parte a ţării, până la anul 1893, când, înfiinţându-se Şcoala Normală cu sediul în oraşul Constanţa, a fost însărcinat cu direcţiunea ei. După 3 ani, această şcoală, creiată în vederea formării institutorilor Dobrogeni, se desfiinţează, înfiinţându-se gimnaziul; şi Ion Bănescu trece ca profesor la catedrele de istorie şi geografie şi după 2 ani, e numit director al Gimnaziului.*

La începutul anului 1900, este numit preşedinte al Comisiunei interimare din Constanţa, când demisionează din directorat.

La 6 Februarie 1905 este numit primar, rămânând în fruntea comunei până la 13 Martie 1907 când demisionează.

Acum un an s'a ales în consiliul comunal.

Inteligent, cult, activ, Ion Bănescu, a lăsat urme neşterse de muncă fără preget atât în învăţământ cât şi la comună. Aci, în special, şi-a dat seama de nevoile cele mai urgente ale comunei, şi a căutat să le satisfacă în marginele putinţei, îndrumând oraşul spre progres.

Dar, Ion Bănescu a fost de mare folos şi profesorului Grigore Tocilescu, fostul director al muzeului din Bucureşti, în culegerea tuturor relicvelor antichităţei grece şi romane din Dobrogea şi în deosebi ale Monumentului dela Adam-Klisi.

Ion Bănescu sărac s'a născut, sărac a murit.

Activitate şi cinste.

Iată podoabele care'şi vor eterniza numele şi cari vor însoţi pe urmaşii săi în calea spinoasă a vieţei.

Soţia îndurerată să aibă mângâierea în copii, singura alinare pentru această pierdere neţărmurită; iar tu Ionel, în care tatăl tău punea mari speranţe, să fii sfătuitorul mamei, călăuza fratelui şi sprijinul surorilor.

Cu toţii să depunem o lacrimă pe mormântul său.

DISCURSUL DOMNULUI CĂPITAN DĂSCĂLESCU

Întristată adunare,

Desbrăcat de orice patimă, şi însufleţit de sentimentele de dragoste şi iubire, de care numai acei ce înţeleg să fac capabili; am schiţat în câteva cuvinte datoria conştiinţei mele de vieţuitor şi prieten.

Fraţilor. *Când omul se duce, când timpul a distrus imaginea cea mai scumpă şi iubită; în golul trist şi veşted ce se face în jurul nostru, faptele apar ca un răsărit de soare ca o aureolă împrejurul numelui său. Ele constitue o existenţă nouă, pentru că ne aminteşte în tot minutul imaginea scumpă a binelui şi a virtuţilor sale; pentru că faptele; pentru că faptele sunt acea lumină neperitoare a unei vieţi de muncă, de abnegare şi de sacrificii.*

Neînsufleţitul Ioan Bănescu, născut din părinţi români şi cu sentimente curat româneşti, pe lângă virtuţile părinteşti ce primi ca dar dela venirea sa în lume, natura îl înzestrează cu o inteligenţă deosebită, cu un caracter blând, loial şi sincer. Astfel că el ştiu să se ridice printre rândurile celor dintâi fruntaşi ai clasei sale.

Soldatul onest şi integru al datoriei, avea însă să sufere; era menit să guste din cupa amărăciunei, căci nu este în viaţă cărare fără spini şi sdruncinările sociale adesea ori l'a făcut să simtă cât de ascuţiţi sunt spini săi, dar nu luptele şi frământarile socilae puteau să înconvoaie o inimă de bronz. Sufletul său oţelit la focul sacru al datoriei şi-l puse în totdeauna mai presus de armele veninoase ale potrivnicilor săi, şi fruntea sa rămase albă şi nepătată spre a servi de imagină urmaşilor săi iubitori de binele ţării; Jertfele sale era deviza sa şi ţara va păstra printre paginile sale cele ami ilustre o pagină scumpă pentru amintirea lui Ioan Bănescu, prezenţa noastră a tutulor ce înconjoară catafalcul neînsufleţitului sunt mărturiile cele mai netăgăduite ale meritului de care în totdeauna a dat exemplu. Legăturile sale cu toate treptele sociale şi cu deosebire armonia ce a ştiut să stabilească între familia militară şi civilă şi pe care în toată viaţa sa politică a pus mare preţ, a făcut să nască dragostea noastră pentru el.

Un glas din cer neauzit de nimeni îl însoţea pretutindeni, şi în toate actele vieţei sale i-a repetat necontenit sfintele cuvinte: să trăeşti şi să te jertfeşti pentru binele Patriei. Acest glas care se transmitea până la cea mai dupe urmă fibră a organismului său, nu-i era străin era a unui martir, al Părintelui lui Ioan Bănescu care a luat parte în lupte naţionale menite să sgudue din temeliile sale fundamentul social din a cărui cenuşă trebuia să renască libertăţile noastre de astăzi.

Dupe cum vedem părinte şi fiu aveau aceleaşii suflet şi aspiraţii a trăi şi a muri pentru binele obştesc: ori cât de larg ar fi cadrul cuvânt, cine ar putea să enumere ceeace o viaţă înreagă de lupte şi de suferinţe

www.ziuaconstanta.ro

poate să se ridice ca un munte în faţa noastră când privim la rămăşiţele trecutului.

Lacrimile se şterg, durerile amuţesc doar regretele ce însoţesc pe omul de bine nu se sting nici cu pământul ce se aşterne peste dânsul, nici cu anii ce ne desparte de sfârşitul vieţei.

Dar golul ce se face în mijlocul nostru abisul ce s'a săpat între el şi noi cine îl va umplea cu lacrimi mai mult decât soţia şi copiii săi; o viaţă întreagă de jertfe reciproce şi devotament, de toţi poate fi uitată afară de văduva care l-a înconjurat cu îngrijirile cele mai călduroase şi care a primit pe sânul său ultima bătae a inimei şi ultimul său adio.

Printre zăbranicele ce flutura împrejurul acestui soţ şi părinte văd figuri care la lumina a flăcărilor, la sgomotul suspinelor a-şi înălţa ochii şi braţele către cer, loc scump pentru revederea sufletelor alese, singura mângâere impusă de legile providenţiale, ele plâng şi sunt convins că nici o durere nu este mai adevărată decât lacrimile lor, – sunt amicii.

Datoria noastră de prieteni incumbă să salutăm umbra măreaţă şi solemnă a aceluia pe care familia îl plânge şi cu inimi sincere cu braţe calde să înconjurăm aceste victime şi strivite de dureri şi suferinţe: prin contopirea lacrimilor noastre le vom asigura în inimă o viaţă care nu se va şetrge decât cu viaţa noastră.

Dar ceasul din urmă a sunat şi călătorul nostru iubit urmează să plece; ca tovarăşi ai durerii şi ai despărţirii să mergem să-i dăm ultima îmbrăţişare menită să înseninize figura sa duioasă şi să povaţuiască paşii săi spre un ţărm mai liniştit şi mai fericit: o sărutare care în minutul când mormântul se va deschide asupră-i, ca un omagiu de iubire şi neuitare să poată să răsunăăă în aceşti termeni: **fie-i ţarâna uşoară,** *singurul cuvânt care împacă pe durere cu legile naturei, pe viaţă cu moartea şi pe om cu D-zeu.*

CUVÂNTAREA D-LUI I.COSTACEA
institutor

Întristată adunare,

Mă găsesc într'o situaţiune foarte tristă, fiind nevoit să spun câteva cuvinte în numele corpului didactic pentru scumpul şi mult regretatul Ion Bănescu, care dela anexarea Dobrogei la Patria-Mumă până la 1903, a făcut parte din corpul didactic al Dobrogei. L'am cunoscut pe acest om superior prin calităţile sale aproape 30 ani şi de atunci, acum încă, sunt vii în mintea mea momentele acelea care m'au legat de el după cum vie şi neîntreruptă i-a fost activitatea pe terenul cultural şi naţional cât a făcut parte din învăţământ.

Ion Bănescu n'a fost aci în Dobrogea dintre aceea ce au găsit brazda trasă pe pământul ei înţelenit de veacuri; n'a fost dintre aceia cari au găsit aci o stare de lucruri pornită şi croită de alţii; Ion Bănescu a fost acela, care cel dintâi a tras prima brazdă pe acest ogor întunecat, este acela ce a pus prima temelie învăţământului în Dobrogea.

Când a venit aci ca revizor şcolar în 1879, unde totul era pustiu, a trebuit să fie o minte ageră ca a lui Ion Bănescu, o inteligenţă sclipitoare, o putere de muncă neîntrecută, un patriotism înfocat şi luminat ca al său, pentru ca să fie în stare să dea fiinţă, să facă progrese, să vegheze şi să creeze totul aci pe terenul cultural şi naţional, şi nu i-a trebuit mult timp acestui suflet ales, pentru ca să vadă cu ohii săi, că colaboratorii aleşi, primii dascăli din Dobrogea îl ascultă, îl înţeleg şi îl urmează pe calea ce le-o indica ca un părinte cu severitatea şi simţul împlinireai datoriei către Patrie şi neam, care-l caracteriza până în fundul sufletului său şi-i coprindea întreaga lui fiinţă. Autoritar şi sever când era vorba de împlinirea datoriei, blând şi bun, când vedea că corpul didactic dobrogean îl urmează, Ion Bănescu, ca prin apostol al luminării poporului în Dobroga, ne-a învăţat pe toţi să ne îndeplinim misiunea sfântă în această parte a ţării, dela un capăt la celalt al Dobrogei, fără a fi înjosiţi, fără a fi pedepsiţi, ci numai din spiritul de imitaţie a luptei şi muncii sale fără preget şi a idealului naţional, pe care nu neglijea a ni-l pune veşnic în vedere în toate procesele sale verbale de inspecţiune.

O putere titanică de muncă l'a făcut pe acest prim apostol al românismului în Dobrogea, ca să creeze totul; pare că'l văd şi acum, umblând în căruţă de Dobrogea cu instrumente pentru tras pe teren planurile primelor localuri de şcoli în această parte a ţării care şi astăzi siunt şi vor rămâne o dovadă meperitoare de activitatea neîntrecută a sa.

Cei dintâi învăţătorii, colaboratori ai săi, falanga adusă de el şi pentru cultura Dobrogei, a căror număr s'a rărit acum, toţi fără excepţie de la el au luat exemplul viu al împlinirei datoriei, cum şi-o îndeplinea el cu abnegaţiune de sine, de sănătatea sa şi de familia sa.

Pleca de acasă în inspecţiuni dela o margine la altă a Dobrogei, şi în lunga sa călătorie, care ţinea câte o lună şi mai bine, pe unde trecea semăna în calea sa lumina, adevărul şi dreptatea.

Ajunsese Bănescu, în lungul său apostolat, ca revizor şcolar al Dobrogei, să cunoască cel mai neînsemnat colţişor al acestui pământ, să cunoască până şi locurile din pădurile Dobrogei, unde este copacul cel mai frumos cum şi esenţa lui; să cunoască oamenii şi faptele. În lungul său drum nu uita acest apostol, să amintească cu drag tuturor şi cu tot focul patriotismului de care era însufleţit, că pământul acesta costă pe Patria-Mumă mii de vieţi, mii de viteji, cari şi-au vărsat sângele pentru neatârnarea Patriei şi pentru redobândirea acestui pamânt după 5 veacuri de subjugare şi de înstărinare.

www.ziuaconstanta.ro

Retras din revizoratul şcolar al Dobrogei, după ce şi-a văzut opera cu temeliile adânc puse, Bănescu s'a gândit că nu e de ajuns ce a făcut pentru şcolile din Dobrogea; nu! El a voit ca aceia ce-l vor urma să-i continue opera salvatoare, s'a gândit că sub direcţiunea şi privigherea lui trebue pregătit în viitor Corpul didactic dobrogean, şi atunci cu ajutorul preţios al d-lui Take Ionescu, care în 1893 se afla ministru de Culte, a înfiinţat Şcoala Normală de învăţători şi institutori din Constanţa, unde trebuia să fie pregătiţi de el viitorii apostoli ai învţământului din Dobrogea.

Această şcoală, care a avut distinsa onoare de a fi vizitată de M.S. regele în 1896, cu ocazia inaugurării podului de peste Dunăre, i s'a dat de Ion Bănescu o organizaţiune solidă, ceeace a atras atenţiunea şi lauda însuşi a M.S. Regelui. După desfiinţarea Şcoalei Normale, trecând ca profesor de geografie la Gimnaziul local şi în urmă ca director, şi-a continuat prodigioasa activitate pe acest teren până la 1903, lăsând în urmă-i numai regrete ca coleg şi ca profesor.

Tonul sufletului său, ca înfocat apărător al românismului de pretutindeni, ni s'a făcut pe deplin cunoscut în 1906, cu ocazia Expoziţiei jubiliare, când pentru întâia oară Românii din ţările subjugate s'au revăzut în Patria Mamă şi au vizitat şi oraşul Constanţa, unde patriotul Bănescu se afla atunci primar. Cu această ocaziune Bănescu ne-a lăsat o neperitoare amintire de flacăra ce ardea în inima sa românească şi a făcut pe toţi fraţii noştri de pretutindeni să vadă şi să simtă că şi aci la marea voevodului Mircea sunt suflete româneşti, cari de pe ţărmul ei nu privesc numai nemărginitul întins, cerul şi apa, ci îşi întorc privirile şi cu ele şi inima şi sufletul spre Carpaţi, spre Tisa şi spre Nistru.

Aceasta ne-a făcut să simţim Bănescu în timpul Expoziţiei, aceasta a dovedit-o cu prisosinţă el, fraţilor noştri de pretutindeni, cari au fost oaspeţii lui ca primar al oraşului în acel timp.

Şi dacă viaţa noastră trecătoare pe acest pământ nu este considerată decât ca o clipă, faţă de eternul infinit, apoi noi ceştia ce jălim azi pe Ion Bănescu, care a plecat acum dintre noi şi a lăsat un gol imens, nu putem decât să admirăm cu atât mai mult cât a putut şi ce a lucrat Bănescu pentru neamul său în această clipă a vieţei sale.

Dormi dar în pace mare luptător şi eternă fie-ţi memoria între ai tăi, uşoară fie-ţi ţărâna, care te va acoperi şi-ţi va ascunde pe vecie lumina soarelui ţărei tale.

DISCURSUL D-LUI PETRE VULCAN

În faţa bisericei din partea de sus a oraşului, care este opera defunctului Ion Bănescu, şi care încă nu este terminată, mai având a i se face pictura internă, cunoscutul prieten al nostru d. Petre Vulcan, cu inima îndurerată şi cu ochii plini de lacrimi a ţinut următoarea cuvântare:

Onoraţi cetăţeni,

Trist auditoriu!

Puţine au fost zilele de bucurie şi de mulţumire sufletească prin care a trecut neamul românesc şi multe i-au fost zilele se restrişte, de durere nemărginită şi de doliu.

Una din aceste multe zile de sguduire sufletească ce le încearcă azi – în special oraşul Constanţa şi românismul în genere, este şi ziua de azi, zi de neagră jale pentru toţi, căci azi Constanţa şi-a pierdut pe cel mai iscusit făuritor al visurilor ei, România una din figurile cele mai distinse şi românismul pe cel mai entuziast şi călduros apărător al drepturilor sale şi cel mai eminent păstrător al patriotismului strămoşesc.

Da, puteţi să daţi curs liber să isbucnească sentimentul vostru de dragoste pentu tot ce e bun şi mare şi spre uşurarea voastră să plângeţi pe fruntaşul şi alesul urbei voastre şi voi Români băştinaşi sau veniţi din ţara-mumă şi voi Transilvăneni şi voi Aromâni din Macedonia şi voi Basarabeni şi voi onoraţi cetăţeni greci, musulmani, armeni, bulagri şi evrei căci scumpul şi marele Ion Bănescu v'a iubit pe toţi, viaţa lui a fost un model de virtute cetăţenească, care ştia să lupte şi să ducă la isbândă visul obştesc.

Bănescu, pentru scumpa sa Constanţa a fost un fenomen din acelea ce rar se produc în istoria desvoltărei sociale a unui popor, şi dacă i-am analiza cu deamănuntul faptele, munca ce-a depus-o pentru binele obştesc, sârguinţa şi inteligenţa sa scânteietoare; apoi n'am greşi de loc dacă l'am pune pe aceiaşi treaptă de egalitate cu marile figuri ce au ilustrat primariatele capitalei noastre şi ale capitalei Austriei.

Da, Ion Bănescu era pentru Constanţa ceeace a fost mult regretatul Pache Protopopescu pentru capitală, şi ceeace onor d-rul Lueger pentru Viena.

Căci Bănescu n'a fost numai un bun şi harnic gospodar ca primar al comunei Constanţa, ci şi un genial inventator determinând evoluţii ce generaţii întregi nu isbutesc să le realizeze. Istoria nepărtinitoare va şti să-i fixeze locul de cinste ce i se cuvine printre marile figuri ale fiilor acestei ţări; noi însă suntem datori în faţa rămăşiţelor sale să resumăm ce-a făcut el pentru oraşul nostru în scurtul timp cât l'au lăsat împrejurările să dirijeze afacerile publice.

El a întrupat în persoana sa una din epocile cele mai spornice în lucrări de mare însemnătate, cari au transformat cu desăvârşire faţa Constanţei, prin punerea temeliei unui templu de lumină, actualul gimnaziu «Mircea-cel-Bătrân», prin zidirea frumoasei biserici din partea de sus a oraşului, a băei Mamaia, a cazinului comunal, prin aducerea apei dela Dunăre, prin construirea nouei hale şi a liniei ferate Constanţa-Mamaia,

www.ziuaconstanta.ro

prin iluminarea oraşului cu electricitate cum şi a abatorului , prin canalizări şi pavarea stradelor din centru, în sfârşit prin ce a mai grandioasă operă umanitară ce a putut-o săvârşi vre-odată un primar – vinderea de locuri pentru case la funcţionari şi meseriaşii români, mulţumită cărei fapte mari, o lume întreagă a fericit şi azi îi bine-cuvintează numele având fiecare locul şi cuprinsul lui.

Cu alte cuvinte, numele lui Bănescu e legat pe veci de numele Constanţei, şi va fi pronunţat cu drag nu numai de cetăţenii Constanţei ci şi de întregul neam românesc, care a defilat în vara anului 1906 pe lângă statuia lui Ovidiu, unde Bănescu a primit în numele urbei noastre pe scumpii noştri fraţi din toate provinciile subjugate urându-le bun venit şi îmbrăţişându-i cu adevărată dragoste românească.

Numai un suflet entusiasmat, numai o fire idealistă ca acea a lui Ion Bănescu putea să fie la înălţimea situaţiunei.

Banatul, Ardealul, Bucovina, Crişana, Macedonia, Basarabia, l'au văzut şi-i auzit glasul profetic în zile de sărbători înălţătoare, spre a nu-l putea uita niciodată.

Aducându-şi aminte de primirea frăţească ce li s'a făcut la Constanţa de către primarul Bănescu, vom spune străinilor: **veni, vidi, vici** *– adică: am văzut ce pui de şoim veghiază destinele Constanţei, şi se vor mândri cu numele lui Ion Bănescu.*

Şi în toate acţiunile lui el nu s'a condus niciodată de ideia de a se îmbogăţi. O, nu ar fi să-i se profaneze memoria, dacă unul măcar s'ar gândi în aşa fel despre el.

Nu, el în toată activitatea sa de om public urmărea un ideal sfânt, şi aceste ideal îi reda puteri, puteri pe cari vertiginoasa luptă pentru binele obştesc i le seca şi nici o menajare nu-şi permitea şi nu şi-a permis până ce a căzut zdrobit în sbuciumul luptei.

Valoarea unui om de talia lui Bănescu în occident ar fi fost mai de mult apreciată şi contimporanii săi s'ar fi străduit să-i îndulcească în marginile putinţei viaţa ce-i mai rămânea.

La noi, din cauza unei organizaţiuni sociale inferioare, nu ne învrednicim să recunoaştem meritul oamenilor de seamă decât după ce apun pentru totdeauna, nu ne pricepem să menajăm energiile cari se topesc înainte de vreme pentru binele obştesc.

Ne doare amar în suflet de această tristă constatare, dar suntem siliţi să o facem acum în faţa aceluia ce a strălucit ca o stea de întâia mărime pe orizontul Constanţei, şi va străluci pururea memoria-i pe câtă vreme se va mări şi se va întinde acest oraş la a cărei adevărată întemeere a contribuit el până ce şi-a dat obştescul sfârşit.

Şi pentru tot ce a făcut el, dacă nu i se va înălţa un monument pe una din pieţele Constanţei spre a se eterniza în bronz sau granit operele-i măreţe cari se servesc drept pildă de muncă şi virtute civică pentru urmaşi; apoi declarăm solemn în faţa rămăşiţelor sale de a-i păstra monument neperitor în inimile noastre, noi cei mulţi cari pe urma lui Bănescu avem azi un petec de loc şi un adăpost.

Am lăsat altora sarcina de a face biografia şi să arate ce a făcut Bănescu pe tărâmul educaţiei şi al învăţământului naţional în calitate de revizor şcolar al judeţului Constanţa, în calitate de profesor şi director al gimnaziului local cum şi ca advocat şi om politic.

Mie îmi lipsesc cuvintele să-i zugrăvesc întreaga activitate şi de aceia, încheiând, mă voi adresa scumpei sale tovarăşe de luptă şi dragilor săi copilaşi: fiţi mândri şi pururea senini, urmaşi ai marelui Bănescu, căci tatăl vostru v'a lăsat un nume mare, o cinste neprihănită şi mai presus de toate o dragoste de neam care o echivalează numai dragostea voastră.

Să trăiţi voi demni urmaşi şi să călcaţi pe urmele gloriosului vostru părinte care va rămâne nemuritor pentru noi şi neamul nostru.

Dumnezeu să-i aşeze sufletul în rândurile celor drepţi şi fie-i amintirea eternă.

La trista veste a morţei lui Ion Bănescu, un grup de cetăţeni au răspândit şi au afişat pe străzile oraşului următorul manifest, din care se poate vedea cât de iubit era defunctul de concetăţenii săi.

Iată acel manifest[152]:

Iubiţi cetăţeni,

O groaznică nenorocire şi o crudă şi ireparabilă perdere a lovit oraşul nostru.

ION BĂNESCU, iubitul nostru concetăţean, întemeetorul Şcoalelor Dobrogene în judeţele Tulcea şi Constanţa, fostul primar al oraşului Constanţa, luptătorul neadormit pentru luminarea poporului dobrogean, care cu cuvântul şi cu fapta a sădit aci în Dobrogea iubirea de neam şi de Patria Mamă, acela care în întreaga-i viaţă, toată fiinţă lui şi toată cugetarea şi inteligenţa-i aleasă şi-a sacrificat-o pentru binele obştesc, acela căruia oraşul Constanţa îi datoreşte toate marile lucrări de care are nevoie ca: aducerea apei din Dunăre, băile dela Mamaia, clădirea bisericei din deal, a cazinului comunal şi a localului şcoalelor No. 2 de băieţi şi fete, devenit astăzi gimnaziul "Mircea-Cel-Bătrân", iluminarea oraşului cu electricitate, canalizarea oraşului, pavarea părţei de jos a oraşului cu asfalt şi piatră cubică, înfrumuseţarea grădinei publice şi cartierul românesc, unde mulţi din noi avem acum un adăpost propriu, etc. etc.

www.ziuaconstanta.ro

Luptătorul de frunte pentru acordarea drepturilor politice dobrogene, a cărui dorinţă nesfârşită era de a ne vedea uniţi şi egali în drepturi, pe noi cei de aici cu fraţii noştri din Patria Mamă, acela carea trăit între noi a fost o pildă neţărmurită pentru iubirea de adevăr şi dreptate pentru toţi, patriotul luminat şi cinstit prin al cărui graiu şi fapte dobrogenii şi-au afirmat drepturile lor la viaţă şi dorinţele lor de a nu mai fi consideraţi ca fii răzleţi ai Patriei – s'a stins din viaţă după o scurtă şi grea suferinţă în dimineaţa zilei de 14 Noembrie 1909.

Pierderea lui Ion Bănescu lasă un gol nespus de mare între noi, lasă o adâncă durere în inimile noastre zdrobite de această moarte năprasnică.

Ca ultim omagiu adus omului care de 32 ani a luptat în aceastaă parte a ţărei pentru neamul românesc şi pentru afirmarea noastră ca vecinici stăpânitori ai Dobrogei, se cuvine ca toţi, mic şi mare, tânăr şi bătrân, bogat şi sărac, fără osebire, să asistăm la ceremonia funebră şi să însoţim rămăşiţele-i pământeşti până la locaşul de veci.

Se cuvine să ne îndeplinim această sfântă şi pioasă datorie către Ion Bănescu, care a luptat până la abnegaţiune de sine şi de familia sa pentru noi toţi.

Eternă fie-i memoria între noi şi – uşoară fie-i ţărâna!

Înmormântarea va avea loc Duminecă, 15 Noembrie, orele 2 p.m.

MAI MULŢI CETĂŢENI

Mulţumire

D-na Elena Ion Bănescu mulţumeşte călduros tuturor cunoscuţilor şi amicilor familiei, care au luat parte la dureroasa perdere ce a încercat-o, în persoana mult regretatului ei soţ.

Doamnei ELENA ION BĂNESCU, Constanţa

Direcţiunea şi personalul tipografiei "Anuarul General" în care se tipăreşte "Viitorul Dobrogei", vă roagă, stimată Doamnă, să primiţi condoleanţele noastre în momentele grele prin care treceţi!

Bunul Dumnezeu vă va ocroti!

Bucureşti, 20 Noembrie 1909.

(*"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 42, 22 noembrie 1909: 1-4)

239

IMPRESII

În ziua de 12 c. s'aŭ împlinit cinci aní de la aparaţiunea primuluí număr al *"Dobrogei June"*.

Cinci aní! Parc'ar fi fost erí.... Şi totuşí am străbătut un drum nu tocmaí scurt, dealungul căruia privesc astăzí cu toată satisfacţia omuluí biruitor. Cu un public cititor foarte sceptic, temător chiar de umbra luí ; fără o organizaţie constituită la spate, în al căreí sprijin moral şi chiar material să poţí conta la o nevoie; sub un regim care face din libertatea preseí, garantată cu chiŭ cu vaí dincolo în ţară de Constituţiune, dincoace, în provincia dobrogeană, o literă moartă: în mijlocul unor bărbaţí, aşa zişí politicí, carí n'aŭ alt crez şi nicí altă ţintă, de cît de a parveni, turburînd într'una apa ca să aibă unde pescui; într'un aşa mediĭ şi în asemenea împrejurărí, lăsînd orice modestie deoparte, se poate făli – socot – ca biruitor acela, care reuşeşte timp de cincí aní în şir să-şí spună cu glas tare cuvîntul, să urmărească şi să denunţe toate actele necinstite saŭ nesocotite ale celor însărcinaţí cu conducerea trebelor publice, şi să se facă ecoul tuturor nedreptăţilor şi asupriţilor de pe acest petec de ţară.

Parc'a fost erí, – cînd, cedînd uneí nevoí sufleteştí, aceleia de a spune sus şi tare tot ce aveam pe inimă, pe care o simţeam bătînd pentru maí multă lume de cît numaí pentru mine, fară însă alt capital la dispoziţie, de cît cel moral; încurajat de doí prietenĭ însufleţiţí de un tot aşa cald avînt de tinereţe, dar numaí cu atîta şi c'o ...vorbă bună, am făcut să apară primul număr al *"Dobrogei June"*, – şi de atuncí, numaí d. Nicolescu, la a cărui tipografie s'a tipărit neîntrupt foaia – ca o dovadă încă de statornicie – ştie cîte miĭ leĭ am avut de plătit pentru această editură.

N'aşí putea spune dacă succesele şi satisfacţiunile ce am avut în acest răstimp aŭ putut îndulci decepţiunile şi amărăciunile ce mi le-a hărăzit cariera îmbogăţită cu atîta căldură acum cincí aní. Ceea ce constat însă astăzí, cu adîncă mulţumire sufletească, că acestea din urmă, oricît de nenumărate şi dureroase ar fi fost, n'aŭ putut ştirbi în mine nimic, nicí din puterea convingeriĭ şi nicí din avîntul tinereţiĭ. Şi ca altă dată Gheorghe Şincaĭ, care, întrebat la poarta Clujuluí, dacă nu i-e greŭ să ducă atîta povară în spinare (man-

www.ziuaconstanta.ro

uscrisele Croniceĭ luĭ, care umpleaŭ cu vîrf doĭ desagĭ) a răspuns: *"acesta e fătul meŭ, cu care voiŭ fi glorificat după moarte; dacă nu mi-a fost ruşine a-l face, de ce să-mi fie ruşine a-l purta?"* – tot aşa subsemnatul, mîndru de "fătul" săŭ, îĭ poartă maĭ departe existenţa, urîndu-i astăzĭ, cu ocaziunea jubileului săŭ de cincĭ, *"ceĭ mulţĭ înainte!"*

(*"Dobrogea junǎ"*, V, nr. 35, 20 decembrie 1909: 1)

www.ziuaconstanta.ro

1910

240

DE LA MAREA ÎNTRUNIRE A PARTIDULUI CONSERVATOR DIN CONSTANŢA

Impresii

Nu vin aci să fac o dare de seamă propriu zisă asupra rostului acestei mari întruniri, care a avut loc la 14 Februarie în localul Clubului, ci să-mi aştern impresiile ce mi-au lăsat cuvântările atât de înălţătoare ale oratorilor, ordinea cea desăvârşită şi dragostea ce s'a manifestat din partea cetăţenilor Dobrogei din oraş cum şi acelor sosiţi dela ţară, pentru şeful Partidului Conservator, onoratul şi vrednicul cetăţian C. Pariano.

Adânc cunoscător al lucrurilor de la noi şi mai cu seamă al sufletului Dobrogei, această fire de elită, era menită să fie conducătorul unei oşti admirabil disciplinate, unor inteligenţe profunde, prin cooperarea cărora să se determine o evoluţiune socială şi un progres simţitor în ordinea morală în oraşul şi judeţul nostru.

Negreşit, erau mulţi aceia cari doreau apropierea de d-l C. Pariano, cari vroiau să-şi aducă tributul muncei lor cinstite pentru triumful ideilor conservatoare menite a mântui ţara de cataclismul provocat de falimentul politicei liberale; însă împrejurările vitrige prin cari cu toţii am trecut în epoca de tristă memorie a fostului satrap, ne-a împiedicat de a ne manifesta pe faţă dragostea şi admiraţiunea pentru tot ce ne-am convins că e mare şi frumos.

Şi apoi cum să nu fie frumos şi mare acolo, unde vezi că se adună bărbaţi de elită prin cultură şi educaţie ca d-nii C. Pariano, Cananău, Dr. Pilescu, Fraţii Solacolu, Petre Grigorescu, colonel Dărăscu, avocaţii Pană, Miclescu, Tătaru, Măgureanu, căpitan Velciu, profesorii Bentoiu, Constantinescu, cetăţeni cu greutate ca d-l Ioniţă Demetrescu şi mulţi alţi comercianţi de vază din acest oraş, întruniţi spre a discuta chestiuni vitale pentru oraşul şi judeţul nostru.

Cuvântările care au urmat expunerei esenţiale făcută de d-l C. Pariano, şeful Partidului Conservator şi preşedintele Clubului din Constanţa, au reflectat o bogată lumină asupra administraţiei edililor actuali ai comunei Constanţa şi d-l Bentoiu prin verva-i incisivă, într'o expunere luminoasă, ne-a arătat falimentul administraţiei comunale. D-sa ne-a spus cum fondurile comunei s'au topit, în cât astăzi comuna nu e în stare să-şi plătiască nici pe furnisori.

D-l dr. Pilescu a vorbit despre starea deplorabilă a higienei oraşului şi neputinţa comunei de a-şi împlini datoria faţă de cetăţenii din cartierele noui în deosebi, din cauza lipsei de fonduri. A mai atras luarea aminte asupra surpărei malurilor şi a făcut declaraţiune, că una din principalele griji ale Partidului Conservator este întărirea malurilor şi promovarea higienei, care actualmente lasă atât de mult de dorit.

Mai vorbesc dl. avocat Măgureanu şi dl. M. Cotta, apoi se procedează la expunerea situaţiei financiare şi alegerea comitetului de 30.

La sfârşit se votează o moţiune, pe care o publicăm la darea de seamă din corpul ziarului nostru.

În resumat, prin acţiunea binefăcătoare a membrilor Partidului Conservator, se anunţă zorile unei ere noui pentru judeţul şi oraşul Constanţa. Toţi bărbaţii de valoare de la noi, uniţi întrun cuget şi o simţire, vin să coopereze la olaltă pentru a reda populaţiei dobrogene libertatea în acţiune, suprimată atâta amar de vreme de fostul satrap, vin să lupte pentru obţinerea drepturilor politice de către toţi Românii de origină, vin în sfârşit să pue ordine în lucruri şi stavilă arbitrariului, bunului plac şi al risipei averei obşteşti.

(*"Conservatorul Constanţei"*, II, nr. 6, 21 februarie 1910 : 1) [153]

www.ziuaconstanta.ro

241

MONUMENTELE CONSTANŢEI

Un monstru internaţional

Aceasta e impresia ce i-o lasă constanţianului aşa zisul casino comunal.

Cum ajungi pe bulevard, o matahală împopoţonată cu tot felul de zorzoane, purtând în frunte coarne de berbec, îţi ameninţă vederea. Dacă iei mai bine seama la acest corp de clădire anost, te cuprinde un fel de greaţă şi te întrebi: cine e autorul acestui monstru internaţional? Nici un motiv românesc, nici unul din stilurile cunoscute până azi nu se evidenţiază, să-ţi împace sufletul cu rostul ştiinţei arhitectonice.

Înainte de a vorbi din punct de vedere al stilului acestei clădiri atât de costisitoare, care a robit oraşul pentru un sfert de veac cel puţin, sleind fondurile comunei şi reducând-o la neputinţă de a face vreo îmbunătăţire în restul oraşului, ne-am permis să facem critica înfăţişărei anoste a acestei edificiu.

Şi nu vreo patimă politică ne îndeamnă a ne face această datorie, ci sentimentul civic ce trebuie să animeze pe oricare cetăţean, de a se însufleţi de câte ori se creează o operă de seamă, care să fie la înălţimea sacrificiilor materiale ce le face comuna.

Dar e întrebarea: avut-a idee vreunul din actualii edili ai comunei, de ce va eşi din capul fostului satrap, când i-au permis să schimbe cu dela sine putere preţul de deviz, suindu-l dela 300.000 lei la 700.000 şi impunerea planului actual, pentru terminarea căruia vor mai trebui încă vreo 300.000?

Şi acum, fiindcă fostul satrap a avut reaua inspiraţie să înzestreze Constanţa cu un monstru internaţional, ne întrebăm: va corespunde el vreunei necesităţi reale a oraşului?

Ni se va răspunde: el va atrage în vilegiatură pe cei bogaţi din ţară la Constanţa. Minciună, căci bogaţii au venit şi vor veni la Constanţa pentru a admira marea cu infinitul ei şi vor fugi de reaua impresie ce le-o va lăsa casinul.

Dacă ar fi să se înalţe ca prin farmec, alături de monstrul acesta, cazinul al cărui plan a fost executat de arhitectul P. Antonescu, care cazino se presinta ca o casă a vechilor noştri boeri din secolul al XVIII, de sigur, că monstrul acesta actual n'ar avea un rost mai eficace, decât să serve în viitor de închisoare a tuturor celor condamnaţi de justiţie. Aci, negreşit, li s'ar ridica moralul, s'ar pocăi şi ar deveni poate poeţi, să cânte gloria autorului acestui cazino.

Cu tot milionul şi trei sute de mii lei cheltuiţi, noi tot fără teatru şi fără ateneu pentru ţinere de conferinţe am rămas. Căci mai întrebăm: chiar dacă se va isprăvi odată, va putea fi utilizat ca teatru acest cazino construit în largul mărei? Dar sunt cunoscute tuturora viscolele şi vijeliile Constanţei din timpul ernei. Cum va fi cu putinţă unei familii să înfrunte nişte asemenea viscole, pentru a putea ajunge până acolo? Sala acestui cazino nu va putea servi decât cel mult pentru vreun concert în timpul sezonului de vară, încolo va rămâne pustiu şi tot "Elpis" va fi în floare ...

Ori populaţia oraşului nostru stabilită n'are şi ea nevoe de un local de teatru, construit în oraş, unde să poată avea acces şi sărac şi bogat?

Teatrul Craiovei nu costă nici 200.000 lei şi satisface cerinţele unei populaţii de 70.000 locuitori, şi noi cu 1.300.000 cheltuiţi, sau mai bine zis asvârliţi în mare, să n'avem un teatru popular?

Înţelegem să nu-i fi păsat de cetăţeni şi de nevoile lor lui Vârnav, însă consilierilor actuali, cari sunt pietrele ce rămân, nu le era permis să nu gândiască la interesele pe care le reprezintă.

Ei aveau datoria să se îngrijească de a satisface una din cele mai legitime năzuinţe a populaţiei acestui oraş, care suportă toate greutăţile.

Destul de trist că nu şi-au înţeles misiunea şi s'au mulţumit să joace rolul de manechini pe lângă fostul satrap de tristă memorie.

Dar vom reveni.

Mars

(*"Conservatorul Constanţei"*, II, nr. 8, 7 martie 1910 : 2)

242

IARĂŞI LINIA FERATĂ LA TULCEA

Ordinul circular din urmă, prin care Ministerul Lucrărilor Publice cerea pentru inginerii săi, concursul autorităţilor administrative, a fost trimis comunelor de care aparţin cătunele Docuzolu, Caramurat, Palazul

www.ziuaconstanta.ro

mic, Tari-Verde, Mihai-Viteazul (Sariiurt), Hamagi, Ciamurlia de jos etc; deci traseul fixat la începerea studiilor definitive a fost *Medgidie-Caramurat*. Restul traseului, prin Palazul mic la Babadag şi de acolo la Tulcea, a rămas acel de la 1898, făcut şi aprobat de actualul Prim-Ministru d-l Ion I. C. Brăteanu, pe atunci ministrul Lucrărilor Publice.

Acest traseu a fost menţinut şi de fostul ministru al Lucrărilor Publice de la 1906, d-l Ioan Grădişteanu, contra stăruinţelor consiliului judeţean de atunci prezidat de d-l Luca Oancea, care aprobase să se dea zecimele numai "condiţional", *ca linia să treacă prin* **Pantelimon** *la Medgidie*.

Aceasta a supărat atât de mult pe ministrul conservator, care dedea tocmai de cinci ori mai mult de cât judeţul Constanţa, că l-a făcut să părăsească cu desăvârşire lucrarea, - ce era menită să înceapă chiar în primăvara acelui an 1906.

Astă-zi d-l Luca Oancea, proprietar de 5000 hectare în partea locului, fiind şi şeful Partidului Liberal local, se vede a fi având mai multă trecere. Numai de ar trăi guvernul, până îşi va ajunge scopul.

În adevăr, cu toate că traseul era fixat definitiv, la începutul studiilor actuale, totuşi inginerii au primit ordin şi fac acum studii în direcţia Medgidie-Carol I-iu, *de sigur spre Pantelimon*, ceea ce dovedeşte că planul se mai poate încă modifica şi în viitor; şi că, prin urmare, şi punctul de joncţiune se poate modifica, în caz că s'ar pune în evidenţă, acum sau mai târziu, că interesele generale trebue să primeze pe cele particulare sau de partid.

Noi sperăm să putem dovedi, înainte de a se ridica vreo lopată de pământ, că linia trebue neapărat legată la Constanţa, şi nici de cum la Dorobanţul, şi cu atât mai puţin la Medgidia, cât atât consiliul judeţean de la 1906 cât şi delegaţia Medgidiei nu ştiu ce cer pentru acest oraş, care ar perde cel puţin pe jumătate oborul său actual de cereale, prin înfiinţarea staţiilor în partea despre nord, fără a putea avea vreo dată, în schimb, o garnizoană militară, din cauza paludismului său.

Avem 4 linii, mai mult s'au mai puţin paralele, pe care s'au făcut ori se fac studiile necesare joncţiunei: I-a linie Constanţa-Caramurat, la răsărit de acest sat, în dreptul satului Cicracci, pe unde s'au făcut studiile la 1898, II-a Dorobanţul-Caramurat, pe unde s'au făcut studiile iarna aceasta, a III-a Medgidia-Caramurat, fixată în urmă, prin ordin ministerial, şi a IV-a Medgidia-Carol I-iu, spre Pantelimon, cerută rândul trecut, pentru care s'a dat ordin şi se fac studiile acum.

Dacă proectul cu legarea liniei la Constanţa a fost părăsit, cea mai mare şansă de reuşită ar trebui să o aibă linia Medgidia-Caramurat, ca mai eftină şi mai uşor de executat; căci pe la Pantelemon, Pazarlia sau Toxof, dealurile fiind prea mari şi stâncoase, s'ar cere prea mari cheltuieli, ceea ce credem că ministerul nu a dispus a face.

De altmintrelea, singurul interes în cauză este locul unde să se facă joncţiunea, iar nu acela al direcţiunei liniei. O înlesnire, mai mare sau mai mică, pentru 2-3 sate, mai mult sau mai puţin apropiate de viitoarele staţiuni, nu atârnă mult în cumpănă când e vorba de interesele unei regiuni ce cuprinde trei sferturi din întreaga Dobroge.

Cestiunea împrejurul căreia se învârteşte întreagă discuţiunea este: cum să se servească mai bine interesele generale ale localităţei, care traseu ar costa mai puţin dând venitul cel mai mare posibil, prin urmare, care ar putea fi capătul liniei noi de la Tulcea: Medgidia, Dorobanţul sau Constanţa?

Punctul Medgidia, care a fost adoptat oficial şi trecut prin lege, în momentul din urmă, la stăruinţa în Bucureşti a unei delegaţiuni de Medgidieni ce avea în capul ei un domn avocat, de sigur gros plătit, nu satisface de loc interesele comerciale şi economice ale nordului provinciei, şi nici nu e Medgidia, un punct, peste care, eventual, linia de la Tulcea s'ar putea prelungi la sudul provinciei, spre graniţa Bulgariei, de unde productele acestor regiuni s'ar îndrepta la schelea Constanţa.

Dacă aşa este, şi Medgidia este numai la 20 kilometri de la Dunăre şi mai tot la aceeaşi distanţă e situat satul Carol I-iu de Boascic, o schelă foarte importantă la Dunăre, pe unde productele regiunei au o cale mult mai eftină la Mare, de ce s'a ales punctul acesta, pentru legarea liniei?

S-ar putea să precumpănească în cauză niscai interese militare, motive strategice; dar, pe cât am căutat să cunoaştem ceva şi din acest punct de vedere, nu e nici un motiv de asemenea natură, şi n'a fost în cazul nostru nici o intervenire de aşa soiu, în favoarea Medgidiei. S'a zis cu toate aceste, că a fost o intervenire, determinată în cauză. Noi bănuim că cei ce au pus în circulaţiune vestea de intervenire, şi încă *prea înaltă*, sunt numai nişte farsori ordinari, nişte speculatori de raporturi necontrolabile, în dosul cărora, cred, şi reuşesc de multe ori, a-şi face treburile, când cele personale, când pe cele de partid.

Interese militare în joc, demne de atenţiunea statului major al armatei, sau ale M. S. Regelui, capul suprem al armatei, nu ne putem închipui să fie altele, în cazul nostru, de cât acele ca linia să nu treacă pe malul mărei, într'o zonă până unde ar putea atinge bătaia tunului, ceea ce pe linia directă la Constanţa, nu poate fi cazul, de cât cel mult la punctul terminal al liniei de joncţiune, deasupra Constanţei.

La miază noapte de Constanţa *lacurile* fac absolut neabordabile malurile mărei, până la Portiţă, chiar pentru o barcă cu câteva sute de chilograme peşte, necum pentru vasele de răsboiu.

Dar, chiar de ar fi cazul, căile de comunicaţie în genere şi drumurile de fier în special se fac pentru

www.ziuaconstanta.ro

trebuinţele cele vecinice ale ţărei şi numai rare ori, rar de tot, pentru scopuri militare care sunt vremelnice şi atât de schimbătoare.

Vom continua.

("*Conservatorul Constanţei*", II, nr. 9, 14 martie 1910 : 1-2)

243

MONOGRAFII ALE COMUNELOR RURALE

În urma unui ordin circular al Revizoratuluĭ şcolar Constanţa, mai mulţĭ învăţătorĭ au început a înainta monografiĭ complecte şi foarte interesante ale diferitelor localităţĭ din judeţul nostru. Valoarea acestor lucrărĭ nu poate scăpa, credem, nimănuĭ.

Numaĭ când ne vom cunoaşte bine ţara, vom ştĭ să apreciem bunătăţile ei şi să împlinim golurile ce eventual s'ar afla.

Animaţĭ de aceleaşi frumoase intenţiunĭ, care pe de o parte au făcut ca Revizoratul Constanţa să ia aceasta lăudabilă iniţiativă, iar pe de alta, au îndemnat pe mulţi harnicĭ învăţătorĭ din judeţ să coopereze la această operă minunată, ne-am hotărît să dăm rînd pe rînd cîte un rezumat din aceste lucrărĭ, şi începem azĭ cu monografia comuneĭ Caramurat, întocmită de d. învăţător diriginte C. Cornescu.

Comuna Caramurat

Istoric. Înainte de 1877 această comună era locuită de Tătarĭ, puţinĭ Turcĭ, carĭ se ocupau cu plugăria şi Cerchezĭ, carĭ se întreţineau din furturĭ. Pămîntul negru şi mănos al comuneĭ atrage o mică colonie de Românĭ din ceĭ carĭ cutreerau cu turmele Dobrogea, aşa că la reîncorporarea provincieĭ se găseau şi Românĭ în localitate, pe lîngă cîteva case de Germanĭ, agricultorĭ şi aceştia, atraşi tot de bogăţia terenuluĭ.

Numirea satuluĭ se zice a fi dată de un beiŭ tatar sau turc, *Murat,* venind acolo din Rusia de sud împreună cu cei-lalţi tătarĭ, a căror căpetenie era; iar numirea de "Cara" - negru - e dată pămîntuluĭ unde s'au aşezat. Mormîntul acestui Murat se găseşte la movila de lîngă viile nouĭ ale Românilor, la care movilă şi pînă azĭ merg credincioşiĭ Tătarĭ de fac rugăciunĭ în fie-care an.

Astă-zi populaţiunea comuneĭ a crescut simţitor cu Românĭ şi Germanĭ, carĭ s'aŭ aşezat cu timpul acĭ.

Suprafaţă şi populaţie. Întinderea teritorială a acestei comune este de 225 k. m. p. Populaţia comuneĭ se compune din: 213 familiĭ Românĭ, 136 familiĭ Germanĭ şi 70 familiĭ Tătarĭ; în total 419 familiĭ cu 1569 suflete.

Numărul gospodăriilor este de 410 şi numărul membrilor revenind la o căsătorie este, în medie: la Românĭ între 3-5, la Tătarĭ între 3-4 şi la Germaĭ între 5-9.

Naşterĭ peste 20 anĭ:	778	Rom.,	788	Ger.,	188	Tăt.
Morţĭ	>>	>>	>>	424	>>	370	>>	178	>>
Excedent				350	>>	418	>>	10	>>
Căsăt. pe 20 anĭ:				168	>>	134	>>	24	>>
Divor.	>>	>>	>>	2	la	Românĭ.			

Necununaţi nu trăiesc de cît 3 Români.

Situaţiunea economică. Există în localitate 4 proprietarĭ marĭ, 109 mijlociĭ şi 240 proprietarĭ micĭ.

Preţul pămîntuluĭ este de leĭ 300-500 hectarul. Sunt 22 gospodăriĭ, care nu au pămînt. Comuna şi judeţul nu posedă proprietăţĭ. Statul are o întindere de vro 400 hectare.

Şease case sunt producătoare de chiriĭ. Multe din imobile sunt asigurate contra incendiuluĭ.

Agricultură. Suprafaţa terenului arabil este de 11.000 hectare. Locuri sterpe, bune de păşune, 200 hect. Pămînt de hodină se lasă până la 300-400 hect. pe 3 anĭ, timp în care servă pentru păşune.

În ultimiĭ 5 anĭ, speciile cultivate, în medie, au fost: 3870 hect. orz, 1219 grîu, 2573 ovăz, 825 porumb, 175 meiu, 26 fasole, 68 secară, 46 rapiţă, 116 fineţă.

Producţiunea medie, pe ultimiĭ 5 anĭ, a fost: 120 miĭ hectol. orz; 40 miĭ hl. grîu; 49 miĭ hl. ovăz; 12 miĭ hl. porumb.

Foarte mulţi lucrează cu maşinĭ agricole.

Vii. De 3-4 ani s'au săđit şi vii: Germanii 16 hect., Românii 7 hect.

Industrie. Există în localitate o fabrică de uleĭ, produs din sămînţă de rapiţă şi in; fabrica aparţine

www.ziuaconstanta.ro

unuĭ Român.

Sunt 3 meseriaşĭ Românĭ în sat şi 6 Germanĭ.

Există şi o moară cu aburĭ, aparţinînd tot unui Român şi luînd din 10 una.

Comerţ. În comună sunt 8 comercianţi: 6 Românĭ, 1 German şi 1 Tătar.

Speculă asupra productelor agricole nu se face.

Traiul sătenilor. Româniĭ au case bune, igienice, cu gospodăriĭ bunişoare. Se hrănesc cu mămăligă, legume, ouă, lapte, brânză, peşte sărat şi puţină carne. Uniĭ din eĭ, beau rachiu mult, alţiĭ vin. Obişnuiesc cafea şi ceaĭ.

Germaniĭ au case bune, marĭ şi la linie, cu gospodăriĭ bune. Se hrănesc cu pâine, carne (de porc mai multă) unt, lapte şi cafea. Beau rachiu şi vin mult. Nu stau mult la cîrciume.

Tătariĭ au case rele, afară de cîţiva mai tineri. Se hrănesc cu mămăligă, pîine, carne de oaie, lapte, cafea şi ceaĭ. Mănîncă şi carne de cal. Spirtoase or vin nu beau de cît foarte puţin.

Nu este de cît un singur bordeĭ în tot satul.

Case cu o încăpere sunt 22; cu două şi maĭ multe 350. Unele sunt acoperite cu stuf, altele cu olane şĭ altele cu tablă.

Capital şi Credit. Există o bancă în localitate, înfiinţată la 1907, cu un capital social vărsat de 41,500 leĭ.

Depuneri sunt în suma de lei 27,059; aparţin Comitetuluĭ pentru ridicarea uneĭ biserici.

Şcoala. Şcoala există în localitate încă din 1882-83 neîntrerupt pînă astăzĭ.

Urmează la şcoală: 66 băeţĭ, 67 fete românĭ
59 >> 43 >> germanĭ
25 >> - >> tătarĭ.

Sunt 2 învăţătorĭ românĭ, 1 învăţător preot catolic şi 1 hoge.

(*"Dobrogea junĭ"*, VI, nr. 6, 1 aprilie 1910 : 2)

244

ÎNTRUNIREA LIBERALĂ

- Chemaţi de Partidul Naţional-Liberal, cetăţenii Tulcei se adună spre a mulţumi guvernului pentru împrumutul acordat -

Cuvântările - Telegrama către d. Prim-ministru - Moţiunea pentru d. prefect

Convocaţi de partidul naţional-liberal, cetăţenii Tulcei s'au grăbit să vie la întrunirea de Duminică la Aivazian spre a manifesta astfel mulţumirea şi recunoştinţa populaţiei oropsite de aici, pentru solicitudinea ce în permanenţă ne-a arătat-o actualul guvern în ultimul timp.

Cu toate că întrunirea n'a fost anunţată decît numai cu vr'o 3-4 ore înainte, sala Aivazian era foarte bine populată cu tot ce are Tulcea mai distins în toate ramurile activităţei. Au fost fruntaşi de ai comerţului şi industriei, mari proprietari, profesori, avocaţi, institutori, muncitori agricoli şi manuali, - toţi adunaţi să sărbătorească succesul de a se fi putut - după o aşteptare de 32 ani - obţine împrumutul de 1.600.000 lei cu care se vor îndeplini în oraş cele mai vitale nevoi îmbunătăţindu-se astfel starea sanitară şi culturală a Tulcei.

Rînd pe rînd, în aplauzele adunărei, au luat cuvîntul d-nii Elefterie Nicolescu, dr. Bizamcer, Brutus Cotovu institutor, Achille Dimitriu avocat, D. Timuş profesor şi N. Comşa avocat. Oratorii au făcut bilanţul activităţei rodnice şi a operilor folositoare ce s'au săvîrşit în ultimii doi ani de cînd în fruntea judeţului se află destoinicul prefect d. I.C. Atanasiu.

Trecînd apoi la chestia împrumutului, oratorii au făcut istoricul chestiunei apei şi a sforţărilor pe cari în permanenţă le-au făcut toate consiliile comunale pentru a obţine autorizarea acestui împrunut. După ce s'au arătat piedicile ce au întîmpinat toate administraţiile; au fost aduse cuvenitele elogii actualului prefect a cărui înfluenţă şi autoritate au ţinut la centru locul Deputaţilor şi Senatorilor.

Arătîndu-se apoi avîntul pe care-l va lua Tulcea de pe urma nouilor grandioase lucrări ce se vor face de actualul consiliu comunal în frunte cu d. Elefterie Nicolescu, adunarea a votat şi majoritatea celor întruniţi au iscălit o telegramă către d. Prim-ministru **Ioan I. C. Brătianu** şi o moţiune pentru d. prefect **Ion C. Atanasiu.**

www.ziuaconstanta.ro

Iată telegrama :

D-lui I.C. Brătianu

Prim-Ministru

Bucureşti

Autorizarea şi votarea de Corpurile Legiuitoare a împrumutului oraşului Tulcea, atît de necesar marilor lucrări pentru aducerea apei, facerea de şcoli, canalizare, hale, cari vor contribui în bună parte la ridicarea stării culturale şi de salubritate publică a oraşului, cum şi construirea liniei ferate Tulcea-Medjidia, ce se face de Stat şi care va înălţa starea economică a întregului judeţ, - sînt noui dovezi de interesul şi solicitudinea ce D-voastră şi Înaltul Guvern liberal pururea ne-aţi arătat.

Noi cetăţenii oraşului Tulcea, convocaţi de comitetul Partidului Naţional-Liberal la o mare întrunire publică, azi 11 Aprilie cor., mult recunoscători D-voastră şi Înaltul Guvern, vă rugăm rspectuos a primi expresiunea viilor noastre mulţumiri şi a nestrămutatului nostru devotament, cu dorinţa şi speranţa că începutul acestor lucrări, ca şi desăvîrşirea lor terminare, să fie inaugurate tot de D-voastră ca şef al Guvernului liberal.

El. Nicolescu, N. Comşa, Gh. Şerban, C. Moisil, N. Ionescu-Dunăreanu, dr. Bizamcer, Achille Dimitriu, Sava Donceff, I. Nicolau, S. Wartanian, I. Pacioff, Gh. Daianu, D. Niţescu, G. Vasiliu, Gr. Musculiu, N. Ghinsberg, N. Berman, Moise Petrescu, Spiru E. Orcula, Gh. Cromidă, T. Caravais, G. N. Gheorghiu, I. Gălescu, G. Cialicof, A. Demiroff, Dr. Demiroff, Ivan I. Singhirliu, Gh. Dimitroff, Sigismund Braunştein, Nicolai Gorgos, Stoiciu N. Malcef, P. N. Lichiardopol, M. Marcoff, Brutus Cotov, Ioan Constantin, I. Bergman, I. Scultety, I. N. Vitanof, O. Caravias, D. Timuş, O. Grupper, Chiru Gh. Hiteff, Cristu N. Deneff, Sava I. Maslaief, O. A. Hacian, C. Stumf, Nicolae Vasile Grădinaru, Mihalache Petrescu, S. Vasiliu, Efrim P. Vladimiroff, Petro Vladimiroff, D. P. Scocef, Nicolai R. Crânjala, I. Strumschi, V. Popov, Victor Velter, Gh. Lutzcanoff, Dr. Vicol, Neuman, R. I. Ruseff, N. Pânzaru, Milo Cazanegri, N. Sotirescu, Iancu Leibovici, Iconom N. Gheorghiu, Petru S. Cudriaţov, Bogdan Panoff, Atanase P. Ganeff, Cristu Nicolaide, Hagi Iscru, Alex. Sezenoff, Israel M. Neuman, D. H. Petroff, Ioan G. Vasilescu, A. Reichstein, Anastase Sotirescu, Ioan Crâstef, Stoian Crâstef, Nicolae Caragheorghe, Nicolae Ghilon, Teodor R. Panaitof, Tudose Sicrieru, Iacob Sotirescu, Vasile Popa, Petrea Hagi Zlateff, Ioan Bâzgă, Sofron F. Simionoff, P. N. Lichiardopol, S. Vasiliu, Constantin Naghel, M. S. Tabacaru, D. Odjacoff, A. Vişan, Isac Milştein, Cencu Bacevaroff, Luca Sezonoff, Conon Graceff, Antrop Ermalai, Eosei Egorov, Adam Sezonoff, Avram Sezonoff, Iacob Sezonoff, Andrei Sezonoff, Gh. Zavalide, Hagi Teodor Voinov, Nicola Voinov, Stancu Chinef, Gr. Tuţuianu, I. Tuţuianu, I. Grindureanu.

Moţiunea către d.I. C. Atanasiu are următorul conţinut şi a fost înmînată prefectului de către o delegaţiune aleasă de întrunire:

D-lui I. C. Atanasiu

prefect

Tulcea,

Cetăţenii chemaţi de către comitetul Partidului Naţional-Liberal la întrunirea publică azi 11 Aprilie c., apreciind sforţările pe cari le faceţi de la venirea d-voastră în capul Tulcei, pentru a ridica oropsitul nostru judeţ atât din punctul de vedere economic, sanitar, cultural; dîndu-şi bine seamă de rolul însemnat pe care a avut-o influenţa şi autoritatea d-voastră personală în chestia autorizării comunei Tulcea de a împrumuta suma de 1.600.000 lei spre a se face alimentarea oraşului Tulcea cu apă, a se construi şcoli şi hale, a se canaliza străzile - îşi exprima via lor mulţumire pentru concursul larg şi important pe care l'aţi dat Tulcei în toate împrejurările.

Convinşi fiind că în cei doi ani de cînd administraţi judeţul nostru, Tulcea s'a ales cu multe avantagii ca: începerea construirei liniei ferate, organizarea sanitară, înfiinţarea Camerei de Comerţ, buna organizare administrativă, etc. etc., - cetăţenii Tulcei interpretează sentimentele întregei populaţii a acestui judeţ dorind a vă avea îndelungat timp încă de prefect, singurul prefect din cîţi a avut judeţul nostru care a dovedit că are dragoste şi interes pentru nevoile locale obţinînd realizarea a atîtor chestiuni rămase de decenii fără a putea fi îndeplinite.

Urmează iscăliturile de pe telegrama către d. Prim ministru.

(*"Lupta"*, II, nr. 55, 14 aprilie: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

LINIA FERATĂ MEDGIDIA-BABADAG-TULCEA

Deşi cu mult zdruncin şi cu multă greutate s'a putut stabili, în sfârşit, construirea liniei ferate Medgidia-Tulcea, totuşi se mai găsesc răuvoitori ai neamului, cari, stăpâniţi fiind de un egoism neînfrânat, caută ca prin diferite mijloace să zădărnicească urgenţa constuirii acestei linii binefăcătoare, cerând a inventa şi discuta diferite traseuri de construcţie. Aceasta o fac numai bazaţi pe faptul că, tărăgănind lucrurile, vor câştiga timpul necesar spre a-şi putea realiza traseul visat şi deci îşi vor putea vedea dorinţele făptuite.

Unul dintre inventatorii de traseuri pare a fi şi autorul valorosului articol **"Linia ferată la Tulcea"**, publicat în primă pagină a ziarului *"Conservatorul Constanţei"* No. 8, care apoi continuă a urma în celelalte două numere consecutive.

Traseul susţinut cu multă căldură şi care - după d-lor - ar fi, vorbă să fie, singurul traseu care ar putea realiza scopul urmărit: Constanţa, Caramurat, Cogealac, Babadag, Tulcea, căutând apoi, prin argumente puţin întemeiate, a nimici cu desăvârşire importanţa altor traseuri şi cu deosebire caută a înlătura cu totul ideea că traseul Medgidia, Carol I, Pazarlia, Pantelimon, etc... ar fi cel mai bun şi cel mai avantajos din toate punctele de vedere.

Pentru a putea scoate în relief însemnătatea traseului susţinut de d-lor se argumentează că, ori şi de câteori a fost vorba de cale ferată în Dobrogea, acolo au fost ochii tuturor şi că acel traseu a fost studiat şi aprobat încă din anul 1898, când s'a făcut primul demers pentru această cale ferată, de însuşi d. I. I. Brătianu, actualul Prim Ministru, fost pe atunci ministru al Lucrărilor Publice; aşa fiind nu se îndoiesc d-lor că şi acum, începându-se construirea, va fi ales tot acest traseu, mai cu seamă că şi d. I. Grădişteanu ar fi emis aceiaşi părere în 1906, când era Ministru tot departamentul sus arătat, fără a ţine socoteală că "Vremea desăvârşeşte" şi că, dacă în 1898 şi 1906 s'a stabilit acel traseu, având ca punct de joncţiune Constanţa, nu Medgidia, aceasta s'a făcut numai atunci, pentru că era o lucrare numai proectată în vorbe, pe când acum, când s'a ajuns la realizarea acelei proecţiuni, negreşit că trebuia să se aleagă traseul cel care presintă mai multe avantagii, nu parţiale şi individuale, ci generale, bazându-se pe adevăr şi credinţă, nu pe vorbe goale şi interese personale.

Se susţine că, dacă acum în urmă s'au schimbat lucrurile şi dacă se va fi ales traseul pe la Pantelimon, aceasta s'a făcut numai graţie multor stăruinţe depuse de d-l Luca Oancea, actualul preşedinte al Partidului Liberal din Constanţa, care nu urmăreşte altceva, decât interesele d-sale personale, având moşiile sale situate în preajma acestui traseu. Noi, centrul nordic al Dobrogei, zicem că traseul ce ar trece pe la Pantelimon este un traseu, care ar aduce mari avantagii nu personale pentru d. Luca Oancea şi nici parţial pentru alte persoane, ca cel din Caramurat pentru cei interesaţi, ci ar aduce mari avantagii pur generale, satisfăcând dorinţele nu numai boereşti, ci mai pe sus de toate acele ale populaţiunei glote, deci ale ţării, şi numai acest traseu va face ca noua linie construindu-se să se atingă adevăratul scop ce se urmăreşte.

Trecând apoi asupra punctului de joncţiune se susţine că, punctul Medgidia, stabilit în urmă, nu prezintă absolut nici o importanţă şi că mai bine era ca noua linie să pornească dela Dorobanţul (negreşit că atunci ar fi fost mai lesne de împins spre Caramurat), întru cât este mai bine aranjat din acest punct de vedere, şi chiar căutându-se în urmă a se lega şi sudul Dobrogei cu o linie ferată tot Dorobanţul sau Murfatlarul ar fi singurele puncte ce ar putea servi de legătură viitoarei linii cu linia principală Cerna-Voda-Constanţa.

Asupra acestei susţineri credem că, cei ce au avut bunavoinţă a stabili Medgidia ca punct de joncţiune au făcut-o în urma unui studiu şi în urma convingerii de adevăr.

Tot relativ la această părere noi, centrul nordic al Dobrogei, care avem aproape aceiaşi distanţă dela Dunăre la Mare, ba poate ceva mai mult la Dunăre, arătăm că singurul punct depe linia principală, care poate servi de punct de ramificare, pentru linia centrică, este numai Medgidia şi mai pe sus de toate asupra punctului de joncţiune al acestei linii, să-i lăsăm pe cei interesaţi în cauză să vorbească, atunci când vom avea fericirea de a o vedea proectată şi pe acea linie; acum deocamdată să ne mulţumim cu toţii de ceeace s'a stabilit.

Că delegaţiunea Medgidiană nici n'a ştiut ce cere, după cum pretinde autorul articolelor din *"Conservatorul Constanţei"*, întru cât legându-se linia nordică. Medgidia perde jumătate din onorul de cereale prin înfiinţarea staţiilor în partea nordică, aceasta credem că e un sfat neîntemeiat dat Medgidienilor, deoarece delegaţiunea n'a pornit la Bucureşti mai înainte de a pune răul înainte şi fără a fi ţinut seamă de avantagiile ce se aduc acestui orăşel, prin legarea lui cu nordul Dobrogei; chiar aşa fiind, aceasta ar dovedi că orăşenii Medgidieni merită toată lauda, de oarece ei au voit să-şi sacrifice interesele lor, pentru ca noua linie să-şi ajungă scopul, aducând foloase nu numai lor, ci mai pe sus de toate ţării şi populaţiunei sărace, pe spinarea căreia trăim cu toţii.

Relativ la distanţa de 20 km. ce s'a găsit de la Medjidia la Dunăre, nu putem zice altceva, decât că nu

www.ziuaconstanta.ro

ne închipuim ce fel de kilometri vor fi aceia; poate vor să zică dubli kilometrii, ceeace poate s'ar mai potrivi, de oarece noi ştim că, dela Medgidia la Cerna-Voda, poate să fie vreo 40 km., dacă nu mai bine; tot aceiaşi măsură o putem da chiar şi pentru satul Carol I de Boascic. Dacă ne spunea că distanţa dela Medgidia la Mare e de 20 km. poate greşea mai puţin.

Mai departe se susţine că, legarea liniei la Medgidia nu convine nici regiunei din centrul Dobrogei, întrucât va face ca productele agricole să facă un ocol de 40 km. până să ajungă la debuşeul natural, Constanţa.

Nu ştim întru cât nu ne-ar conveni, de oarece atât noi cât şi celelalte sate din centrul Dobrogei, credem că mai bine ne-ar conveni să facem şi noi cel puţin câte un transport pe zi la o staţie mai apropiată cum fac cei din Docuzolu sau cei din Caramurat, decât să facem câte 3 zile şi mai bine până la Constanţa sau Tulcea.

Din acest punct de vedere cred că ar fi mai just să apreciem noi, cari avem de parcurs o distanţă de aproape 70 km. la Constanţa, şi mai bine de 70 la Tulcea, şi pe lângă aceasta în timpurile de toamnă şi iarnă suntem nevoiţi să înotăm cu vite cu tot prin noroaie, făcând atunci nu 3 (trei) zile cu dus şi întors la Constanţa sau la Tulcea, ci câte o săptămână şi mai bine, căci ştiut este că prin această parte n'avem nici o şosea, pe când d-lor au, slavă Domnului, şoseaua naţională la dispoziţie şi n'au nici aşa de mare nevoie prin acea parte.

Aşa stând lucrurile, ne credem în măsură a aduce la cunoştinţa celor în drept că, după cum s'a stabilit cât se poate de bine ca punct de joncţiune Medgidia, tot aşa să se caute ca şi traseul să-l stabilească definitiv pe cel care ar trece după cum am spus, prin adevăratul centru nordic dobrogean; căci numai aşa se va putea realiza o cerinţă sfântă şi numai aşa această însemnată lucrare va ajunge la un rezultat absolut binecuvântat.

Având toată încrederea în justa apreciere a d-lui ministru al Lucrărilor Publice nu putem zice altceva, decât Dumnezeu să ajute, şi noua lucrare începută să-şi aibă sfârşitul numai pe căi luminate de facla adevărului şi atunci şi numai atunci va fi ... bine.

Un fiu de ţăran

(*"Dobrogea jună"*, VI, nr. 8, 28 aprilie 1910: 1-2)

246

SITUAŢIA POLITICĂ LOCALĂ

Din lagărul liberal

O desorientare complectă continuă să stăpânească spiritele din tabăra liberală din localitate.

Microbul disoluţiunei face, pe zi ce merge, progrese. Din ziua de 24 Ianuarie - zi mare în istoria neamului românesc şi aleasă într'adins de naţional - liberalii din Constanţa - când s'a încheiat pactul fuziunei între cele două grupări de aceiaşi credinţă politică şi învrăjbite între ele, din cauza ... prefectoriatului d-lui Sc. Vârnav, - din ziua aceea nu s'au mai putut strânge nici doi inşi la un loc.

Comitetul, chipurile, ales, nu s'a întrunit niciodată; preşedintele, d. Luca Oancea, dacă mai vine pe la Constanţa, dă bir cu fugiţii; clubul a fost desfiinţat. Pe şoptite se întreţin numai intrigi prin cafenele şi se aruncă încriminaţiuni reciproce.

S'au schimbat câteva scrisori între preşedinte şi unii membri din comitet, în care fiecare caută să decline orice răspundere a acestei situaţiuni intolerabile, - scrisori al căror conţinut nu avem încă autorizaţiunea de a-l da publicităţii.

D-l Luca Ionescu, care are pretenţiunea de a inspira politica liberală locală e furios şi pe conducătorii de astăzi. O persoană bine cunoscută ne-a confiat o convorbire a d-sale cu preşedintele Comitetului ad-tiv superior, în casre acesta trata în termeni, pe cari condeiul nostru refuză să'i reproducă, pe toţi fruntaşii liberali din localitate, cari - spunea d-l Ionescu - îi datoresc d-sale situaţiunea lor de astăzi.

Nu vom cerceta motivele supărării d-lui Luca Ionescu, ce rezidă - o ştie toată lumea - în schimbarea traseului liniei ferate Tulcea - Medjidia; nici nu vom insista asupra altor simptome ale crizei ce bântuie gruparea liberală din Constanţa, - situaţie de care singur d-l V. Andronescu, ajutorul de primar, pare serios afectat; aceasta şi încurajează pe conservatorii-democraţi din localitate, în curtea asiduă ce de-o bucată de vreme i-o fac, oferindu-i chiar preşedenţia clubului lor.

Exceptând pe d. Roman, care pare că a găsit acum în compania d-lui Vlădescu-Olt, care vizitează

www.ziuaconstanta.ro

foarte des Constanţa în ultimul timp, toată fericirea ce nu i-au asigurat-o ani de-arândul de politică militantă pe arena politică locală, ceilalţi se mulţumesc a sta într'o pasivitate interesată, cei mai mulţi trăgând cu ochiul în dreapta şi în stânga, în vederea schimbării de regim.

Cele relatate de noi mai sus dau o icoană dacă nu completă, dar destul de vorbitoare asupra situaţiunii Partidului Liberal din Constanţa, - situaţie de care nu s'a putut stăpâni de a nu se plânge nici chiar d. Koiciu, noul primar al oraşului, om cunoscut ca cumpănit şi cu judecata rece.

D. Ghica, prefectul judeţului, care, pe cât se pare, a văzut acum cu cine are a face, stă foarte rezervat.

Păcat de situaţiunea, pe care a pierdut-o Partidul Liberal în Constanţa, mai ales în judeţ, unde după urma legii care consfinţeşte deposedările de pământ, a perdut şi pe ultimii prieteni, cari i-ar fi putut rămâne !

De la conservatorii-democraţi

Şi între partizanii din localitate ai d-lui Take Ionescu a intrat vrajba. Relaţiunile dintre d-nii Ahile Zissu, preşedintele grupării, şi d. Traian Fortun, sunt departe de a fi bune, şi cearta datează din timpul primei alegeri de preşedinte, după moartea lui Ion Bănescu, când un moment a fost vorba de candidatura d-lui Fortun. D. dr. Zissu, ranchiunos din fire, poartă de atunci sâmbetele fostului său concurent la şefie; pe de altă parte, nici d. Fortuna nu vrea să rămâie dator la micile răutăţi ale simpaticului său adversar. Înţepăturile au început a trece pragul clubului lor - sediul clubului nu-l cunoaşte nimeni - şi ele au găsit ecou chiar în gazeta acreditată a partidului lor. În adevăr, *"Viitorul Dobrogei"* vorbeşte, într-un număr trecut, de o afacere săvârşită la primărie, în lipsa primarului şi a primului ajutor, cum şi de o notă, cu privire la cererea de scutire dela prestaţii a d-lui dr. Zissu, ce s'ar fi dat publicităţii, cu care ocazie se face o somaţiune foarte provocatoare - ambele articole ţintind direct pe d. Fortun.

Aceste n'au împiedicat ca, în comitetul de 30, aclamat cu ocazia întrunirei de Diminică 18, c., d. Fortun să fie propus pe listă imediat după preşedinte.

Mai curând sau mai târziu duşmănia aceasta va lua însă un caracter mai acut.

Pe de altă parte, meseriaşii din partid, în cap cu reprezintaţii lor aleşi în comitetul amintit, sunt pe cale a se grupa aparte într'un partid de breaslă, *"fără nuanţă politică"*. Statutele nouei lor organizaţiuni se găsesc *în studiul unui membru marcant din partidul liberal*, director al unei bănci din localitate.

Conservatorii-Carpişti

Situaţiunea se prezintă cum nu se poate mai favorabil d-lui Const. Pariano, şeful conservatorilor din Constanţa, numai dac'ar şti s'o utilizeze. Mai ales, în urma energicei campanii întreprinse de corifeii de la centru, campaniei căreia pare a-i surâde o schimbare de regim favorabilă, acţiunile grupării prezidată de d. Pariano la Constanţa s'au urcat considerabil.

(*"Dobrogea jună"*, VI, nr. 8, 28 aprilie 1910: 3)

247

MONOGRAFIA COMUNEI TUZLA

Continuăm astăzi cu monografiile comunelor rurale din judeţ. Ne vom ocupa de aceea a comunei Tuzla, întocmită de învăţătorul comunei.

Comuna Tuzla, începe d. C. Drăgulin, îşi are existenţa din timpuri vechi. Din bătrâni se spune că, prin veacul trecut, în urma unei invazii a unei paşale din Silistra, locuitorii Tuzlei au emigrat în Basarabia, unde au întemeiat satul *Dolna Tuzla*, care există şi astăzi. Paşa în chestiune, venind în fruntea câtorva sute de turci, parte pe uscat şi parte pe mare, au înconjurat satul, luând femeile şi fetele locuitorilor, pe care le-au dus în corăbii, tăind pe unele, iar pe altele obligându-le să treacă la religia mahomedană. Scena s'ar fi petrecut acolo unde se află astăzi situat farul şi ca o dovadă că lucrurile sunt autentice, există şi azi un drum din sat spre far, care poartă numele de "Kâslar Yol" - drumul fetelor.

Vechii locuitori - continuă d. Drăgulin, pare a fi fost Români, de oarece şi azi se găseşte la marginea satului o movilă, ce poartă din vechime încă numele de "Drăgaica". În privinţa religiunei nu încape nici o îndoială că ei au fost creştini, şi ca dovadă, sau găsit o mulţime de pietre mari cu semnul sf. crici, cum şi sf. proscomidie, care a fost dusă la biserica din Cocargea, acest judeţ.

După emigrarea locuitorilor pomeniţi mai sus, satul a fost ocupat de turci, cari l-au părăsit îndată după declararea războiului. După anexarea Dobrogei la România s'au stabilit aci bulgari veniţi din judeţul Tulcea,

www.ziuaconstanta.ro

cum şi turci, cari aveau proprietăţi în localitate.

2) Cătunul Perveli, aparţinând acestei comune e format numai din tătari veniţi în urma războiului din Crimeea.

3) Mangea Punar e locuit numai din Nemţi, colonizaţi pe moşia d-lui Emil Costinescu.

Solul acestei comune este şes; nu trece nici o apă curgătoare prin localitate. Clima e foarte variabilă şi aceasta din cauza curenţilor ce se formează între lacul Tekirghiol şi Mare.

Supafaţa comunei este de 77 km. p., cu o populaţiune 1376 suflete şi anume:

În Tuzla 372 bărbaţi şi 318 femei, din cari 185 bulgari, 32 greci şi 12 români. În Perveli locuesc 235 bărbaţi şi 205 femei dintre cari 15 români, 7 greci şi 418 tătari.

În Mangea Punar, 137 bărbaţi şi 109 femei, toţi de naţionalitate germană.

În Tuzla sunt 96 case, în Perveli sunt 85 şi în Mangea Punar 29. Numărul total al gospodăriilor e de 303.

Numărul naşterilor pe 20 de ani a fost precum urmează : 441 ortodoxşi, 399 mahomedani şi 187 catolici, din cari 95 români, 45 greci, şi 301 bulgari, 399 turci şi 187 germani.

Numărul morţilor pe 20 de ani a fost 335 şi 243 fete, aşa că se observă un excedent al naşterilor. Au avut loc în timpul ultimilor 20 ani, 125 de căsătorii şi un singur divorţ.

Există 3 mari proprietari în comună, 12 mijlocii şi 52 mici. Regiunea marei proprietăţi e din cumpărătoarea veche la 2 proprietari şi recentă la unul. Fonciera hectarului este evaluată de la 12-18 lei. Comuna şi judeţul n'au pământ; Statul dispune de 250 ha. pe care le arendează.

Suprafaţa terenului arabil este de 9.000 ha. Locuri de păşune 235 ha; pământ de odihnă se lasă până la 250 ha. pe an. Producţiunea medie pe ultimii cinci ani a fost de: 100.000 hectolitri orz, 35.000 hl. grâu, 39.000 hl. ovăz şi 5.000 hl. porumb.

Sistemul rotaţiunei n'a fost încă introdus; nu se întrebuinţează nici un îngrăşământ. Tovarăşii între săteni pentru procurări de maşini încă nu s'au înfiinţat, deşi mulţi le-au introdus.

Pe malul mării se află plantate şi vii de o întindere de 9 ha.

Nutreţuri artificiale nu se cultivă.

În comună sunt 7 comercianţi, din cari 1 român, 2 greci, 1 albanez şi 3 turci.

Comerţul de lapte de vacă şi ouă se face pe o scară întinsă, având un debuşeu important la Băile "Movilă".

Bulgarii din această comună locuesc în case, în majoritete cu o singură încăpere, învelite cu olane şi pe jos lipite cu pământ galben. Se hrănesc cu pâine, zarzavaturi şi puţină carne. Sunt foarte economi. Aşternuturile şi înveliturile sunt din lână, lucrate de femei. Poartă un costum naţional, mult mai costisitor ca cel din târg.

Tătarii şi turcii trăiesc în mare necurăţenie, în case mici lipsite de lumină şi câte 6-7 la un loc. Casele umede pe jos şi învelite cu pământ sau gunoi; dorm pe jos, îmbrăcaţi.

Turcii şi tătarii se hrănesc cu mămăligă, pâine şi carne de oaie şi chiar de cal. Consumă mult tutun şi cafea. Sunt foarte nepăsători de viitor.

Germanii locuesc în case higienice cu câte două încăperi bine luminate şi aerisite. Se hrănesc numai cu pâine, lapte, brânză, unt şi mai ales carne de porc. Au păcatul să bea cam mult.

După stăruinţele învăţătorului s'a înfiinţat o bancă populară în localitate, cu un capital vărsat de 2.000 lei.

(*"Dobrogea jună"*, IV, nr. 2, 27 mai 1910 : 2)

248

PARTIDUL ŞI MEETINGUL DE DUMINICĂ

În urma manifestului Ligei Culturale Secţia Constanţa, Duminică 6 Iunie a avut loc la biserica catedrală parastasul pentru odihna sufletelor celor 5 români ucişi de Unguri la Mărgineni cu ocazia alegerilor din Ungaria şi meetingul de protestare contra vandalismelor grecilor din Pireu.

La ora 9 1/2 a.m. biserica catedrală era arhiplină, iar în faţa bisericii staţiona o mulţime imensă, care nu mai avea loc înăuntru.

La această pioasă manifestaţie a luat parte cetăţeni din toate clasele sociale: intelectuali, comercianţi, meseriaşi, muncitori, cum şi un număr foarte mare de doamne, cari au ţinut să-şi arate cu această ocaziune sentimentul lor de durere, pentru românii căzuţi victime a sălbătăciilor ungureşti pentru a-şi apăra dreptul lor ca popor autochton pe pământul strămoşesc, udat cu atâta sânge românesc în decurs de mii de ani.

www.ziuaconstanta.ro

Încă de dimineaţă agitaţia în oraş era foarte mare şi armată a fost scoasă din cazărmi şi postată în diferite puncte a oraşului.

Pe la toate magazinele a fost arborat drapelul naţional şi mulţimea imensă, îmbrăcată în haine de sărbătoare se scobora din partea de sus a oraşului pâlcuri, pâlcuri, discutând chestiile de la ordinea zilei cu omorârea românilor de la Mărgineni şi vandalismele greceşti din Pireu.

A fost o zi înălţătoare pentru inimele româneşti şi s'a putut dovedi cu această ocaziune forţa şi numărul românilor din Constanţa, care până acum era considerat ca un oraş poliglot.

După oficierea parastasului, părintele Econom Gh. Rădulescu, parohul bisericii catedrale, a ţinut o mişcătoare predică din anvonul bisericii, înfierând sălbătăciile ungureşti, petrecute cu ocazia alegerilor, unde cinci români şi-au găsit moartea, apărând cu îndărătnicie drepturile la viaţă a fraţilor noştri de peste munţi împotriva ungurilor asupritori. Cuvântarea preotului Gh. Rădulescu, a fost înălţătoare şi glasul său de protestare a pătruns adânc în sufletele noastre îndurerate storcând lacrimi din ochii tuturor azistenţilor.

După terminarea parastasului, imenza mulţime de cetăţeni, cu drapelele celor 5 societăţi în frunte, s'a format într'un impozant cortegiu parcurgând strada D. Sturdza, Piaţa Independenţei până la Parcul Mitică D. Georgescu, unde era locul destinat pentru ţinerea meetingului de protestare contra vandalismelor din Pireu.

Parcul era prea mic pentru a putea încăpea mulţimea, ce venise să ia parte la meeting.

Pe scenă au luat loc membrii Ligei Culturale Secţia Constanţa, proclamând ca preşedinte al meetingului pe d-l dr. N. Sadoveanu.

După ce d-l dr. Sadoveanu, a arătat în câteva cuvinte scopul meetingului, s'a dat cuvântul părintelui Gh. Rădulescu, preşedintele Ligei locale, care expunând vandalismele grecilor dun Pireu contra vaporului *Împăratului Traian*, a protestat contra acestor vandalisme nemai pomenite până acum în Europa şi în aplauzele prelungite a azistenţilor a cerut ca statul român, să-şi facă datoria faţă de piraţii cuibăriţi în sudul Europei.

Bătrânul *Sava Şoimescu*, unul din vechii luptători pentru Liga Culturală, luând cuvântul după preotul Gh. Rădulescu, şi-a arătat marea sa mulşumire sufletească şi bucurie că şi aici pe malul Mării Negre se găsesc români destui, cari să protesteze contra asupritorilor neamului românesc, îndemnâd la luptă pentru realizarea idealului românesc şi la solidaritate între toţi fraţii noştri de pretutindeni, pentru apărarea patrimoniului nostru strămoşesc încălcat azi de duşmani.

În ce priveşte pe grecii, cari au avut curajul să necinstească steagul nostru naţional, bătrânul orator, a cerut ca toţi românii să-i trateze cu dispreţul ce li se cuvine unor banditi, cari nu înţeleg rostul unei lumi civilizate.

Amicul nostru, d-l *Ion Bentoiu* profesor, luînd în urmă cuvântul, a veştejit în termeni energici purtarea sălbatică a ungurilor şi grecilor, arătând că atât duşmanii noştri seculari de la nord, cari stăpânesc azi câmpiile strămoşeşti şi vor să nimicească neamul românesc, cât şi duşmanii mai depărtaţi de la sud, nu sunt şi nu vor fi în stare nici odată să ne doboare, pentrucă poporul român este un popor cu un trecut istoric glorios, este poporul care cu pieptul său oţelit a ţinut în frâu năvălirile barbare salvând apusul Europei de valurile lor cotropitoare şi că cu toate suferinţele îndurate în cursul vremii, a eşit totdeauna victorios, rămânând şi astăzi tot ce a fost odinioară, dovadă izbânzile şi vitejia noastră probată în curând pe câmpiile Bulgariei.

În ce priveşte pe greci, ei au uitat că cea ce au astăzi şi că dacă mai există ca stat în sudul Europei, faptul acesta se datoreşte nu vredniciei lor, probată de curând la Domocos, ci toleranţii şi interesele statelor mari.

În aplauze entuziaste, admirabila cuvântare a d-lui I. Bentoiu, care a făcut procesul istoric al neamului românesc şi al duşmanilor noştri de azi, d-sa a cerut ca poporul român să se afirme şi de astă dată ca un zid, peste care nu se poate trece, să se afirme ca un popor conştient de menirea şi de aspiraţiunile lui în hotarele sale etnice şi să ceară guvernului ca să obţină satisfacere complectă contra vandalismelor greceşti din Pireu, iar dacă guvernului nu va putea să obţină acea satisfacere, să fie împins de poporul român pentru a salva cinstea neamului şi poporul chiar fără concursul guvernului să lupte pe căi pacinice şi să nu se lase a fi batjocorit şi insultat de nişte lepădături, ca cele din Pireu, unde domneşte anarhia şi nu se pot administra ei însuşi.

În aplauzele furtunoase ale mulţimei de cetăţeni, d-l I. Bentoiu, a exclamat:

Vitejii de la Domocos s'au năpustit ca o hordă sălbatică în număr de peste 3000 asupra vaporului nostru *Împăratul Traian*, care nu avea de cât un echipagiu de 70 oameni nearmaţi, fiind siguri că se pot deda la orice acte de sălbătăcie, de oarece fiind departe noi, ştiau dinainte că bubuitul tunurilor româneşti, este în imposibilitate de a-i aduce la simţul realităţii sprea a vedea singuri cine suntem noi şi cine sunt ei.

D-l *V. Mironescu*, avocat, a vestejit de asemenea purtarea incalificabilă a piraţilor din Pireu şi a îndemnat pe toţi românii la luptă contra acelora, ce au crezut că se pot atinge de steagul nostru.

D-l *P. Vulcan*, publicist, arătând suferinţele fraţilor noştri macedoneni, pe cari grecii prin influenţa patriarhului din Constantinopole se sileşte de veacuri a-i desnaţionaliza, comiţând asasinate şi căzând sub cuţitul lor banditesc mii de aromâni, îndeamnă de asemenea pe toţi românii la luptă aprigă contra duşmanului nostru secular, şi cere ca să nu dezarmăm până ce nu vom fi satisfăcuţi, uzând de toate mijloacele legale pentru a face pe greci să înţeleagă, că suntem un neam mare şi că nu putem suferi insulte de la nişte descrieraţi.

Amicul nostru, *d-l dr. Pilescu* luând cuvântul a cerut tuturor celor de faţă cu drept cuvânt revoltaţi de

www.ziuaconstanta.ro

cele petrecute la Pireu, să nu dea curs pornirilor sufleteşti ale inimei lor de români, ci cu judecată şi cu sânge rece, ca popor demn şi civilizat, să ceară reparaţiunea ce ni se cuvine, spre a proba încă o dată mai mult, că elementul românesc din Carpaţi, de la Dunăre şi Mare, este un elment de ordine, demn de aspiraţiunile şi de viitorul său, în contradicţie cu sovinistii unguri şi cu poporul grec, cari cred că prin sălbătăcii şi asasinate, se poate amuţi conştiinţa noastră naţională.

Îndeamnă pe asistenţi să manifesteze pacinic, ca să forţeze guvernul ţării, pentru a nu lăsa ca să fie ştirbită cât de puţin demnitatea noastră.

D-l *C. Filip*, mecanic, îndeamnă pe toţi românii să boicoteze pe grecii aflaţi în ţară, şi cere ca guvernul să ia măsuri ca toţi grecii pripăşiţi în funcţiunile noastre publice şi prin ateliere să fie daţi afară, ca semn de protestare contra sălbătăciilor din Pireu.

D-l *Vasiliu*, meseriaş, citeşte un manifest adresat tuturor românilor, prin care se cere de asemenea boicotarea grecilor, darea lor afară din funcţiuni, expulzarea tuturor grecilor vagabonzi, cari mişună prin ţara noastră, făcând fel de fel de afaceri şi interzicerea la toţi de a mai face negoţ, ridicându-li-se autorităţile pentru exercitarea oricărui comerţ.

Preşedintele meetingului D-l Dr. N. Sadoveanu, luând cel din urmă cuvântul, rezumează în câteva cuvinte dezideratele propuse de oratori şi pune la vot o moţiune, prin care se veştejeşte purtarea sălbatică a ungurilor, cari au asasinat pe cei 5 români la Mărgineni, care moţiune este primită cu vii şi nesfârşite aplauze.

A doua moţiune relativă la vandalismele de la Pireu, este asemenea primită de întreaga asistenţă cu aplauze şi urale nesfârşite.

Cu această ocaziune constatăm cu părere de rău, că D-l Dr. N. Sadoveanu, uitând că meetingul ţinut nu aparţine nici unui partid politic din ţară, a găsit de cuviinţă să laude Partidul Liberal, care după D-sa este singurul partid, care şi-a făcut datoria faţă de ţară. Nu era nevoe credem de a se aduce elogii Partidului Liberal cu această ocaziune, când toţi românii adunaţi la meeting, au venit aici desbrăcaţi de orice preocupare politică internă şi când se ştie că nu numai Partidul Liberal, din care face parte D-l Dr. Sadoveanu, a luptat pentru ţara aceasta, ci toate partidele politice, toţi românii.

E bine să ştie d-l dr. Sadoveanu, că în chestiile mari naţionale partidele politice dispar şi un singur gând, gândul iubirei de neam, uneşte pe toţi românii; dovada a avut-o chiar la meetingul ţinut, unde D-sa a prezidat, căci amicii noştri conservatori, au fost între cei dintâi, cari din adâncul sufletului au protestat contra vandalismelor ungureşti or greceşti.

Pentru Partidul Conservator, când liberalii îşi fac datoria către ţară şi apără interesele mari ale neamului românesc de pretutindeni, nu sunt consideraţi ca partid ci ca români şi avem dreptul ca tot aceiaşi măsură să păstreze şi liberali faţă de conservatori, cari au dat dovezi că-şi iubesc ţara tot aşa de mult, ca şi orice român, dovadă intreruperea relaţiunilor noastre cu Grecia, înfiinţarea primului consulat român la Bitolia, obţinerea Iradelei, prin care românii macedoneni au fost recunoscuţi ca naţiune deosebită în Turcia, tranşarea subvenţiei acordate şcoalelor româneşti din Transilvania etc. etc., toate aceste fapte mari fiind făptuite de Partidul Conservator.

După întrunire mulţimea imensă eşind din parcul Mitică Georgescu a voit să facă o manifestaţie de simpatie D-lui Căpitan comandor Perieţeanu, care se afla în oraş la hotel Europa şi negăsindu-l acasă, în grup compact s'a îndreptat spre strada Ştefan cel Mare, răspândindu-se în urmă în cea mai perfectă linişte.

O bună impresie a făcut purtarea cuviincioasă şi ordinea ce a domnit pe tot timpul manifestaţiei, când D-l Gh. Christescu, directorul Prefecturei, şi D-l Poliţai Palade, au condus pe manifestanţi până în strada Ştefan cel Mare.

(*"Conservatorul Constanţei"*, II, nr. 21, 11 iune 1910: 2)

249

ROMÂNII DOBROGENI

Citind articolul din No.1, al revistei *"Ovidiu"* privitor la *Liga Culturală*, (secţia Constanţa), mi s'a umplut sufletul de mâhnire şi de revoltă, văzând că în acea parte a ţărei, unde sentimentul naţional ar trebui să vibreze mai puternic, nu este decât nepăsare, amorţire şi egoism. Sunt extrem de triste aceste cuvinte ale corespondentului revistei, membru al Ligei Culturale: *cu inima strânsă de durere am asistat la această adunare. Mă gândesc şi acum unde sunt vremile de odinioară când pentru Ligă se făceau cele mai frumoase şi desinteresate sacrificii ? Însuşi tineretul de prin şcoli cu entusiasmul acela generos al inimelor tinere, îşi da*

www.ziuaconstanta.ro

bucuros obolul lor, privându-se de micile şi nevinovatele lor plăceri pentru a aduce prinosul lor acestei instituţii sfinte "Liga culturală".

«Şi azi ? apatie, nepăsare, zeflemiseală».

Cât de dureros este acest ţipet ieşit din inima unui bun Român !

Cunosc Dobrogea, în special judeţul Constanţa, unde am trăit timp mai îndleungat, atunci pe când această provincie alipită la România, se ridica cu încetul de ruinele cauzate de războiu. Erau vremi grele cele de atunci, când amintirea războiului era încă vie în amintirea oamenilor, când totul era de reclădit, de reparat de reconstruit. Dar pe cât de grele şi îngrijurătoare erau împrejurările, pe atât de cald era patriotismul, pe atât de sfântă însufleţirea tuturor. Mulţumită acestei stări sufleteşti care domina atunci, Dobrogea încetul cu încetul s'a ridicat din ruinele sale şi a isbutit a se face vrednică de patria-mamă.

Este cu putinţă, mă întreb, ca în un interval de timp aşa de scurt, să se fi stins sfântul entusiasm, dragostea de muncă, de ţară şi de neam de acum 25 ani ? Prăpăditu-s'au toţi entusiaştii, toţi idealiştii, toţi bunii Români din acele vremi, fără a lăsa urmaşi ? Ori îmbătrânt'au inimele lor aşa de mult că azi nu le mai mişcă, nu le mai face să palpite puternic cuvintele: datorie, ţară, neam, românism ? Un asemenea lucru ar fi contra legilor firei, pentru că popoarele nu îmbătrânesc, nu decad aşa repede.

Revin la Ligă.

Sunt în Dobrogea mulţi, foarte mulţi Români ardeleni, cari nemai putând suporta jugul unguresc, au căutat şi au găsit un adăpost sigur în Dobrogea; mai sunt veniţi aci Români din Basarabia, din Macedonia şi din alte părţi ale pământului românesc. Mulţi din aceştia au ajuns într-o stare materială înfloritoare, mulţumită hărniciei şi puterei lor de muncă.

Acestora mă adresez în special şi-i întreb: «realizatu-s'a visul sufletului nostru, idealul neamului românesc, în cât să nu ne mai preocupăm de nimic alt ceva de cât de partea materială, de îmbogăţire ? Astăzi nu sufăr oare fraţii noştri din Basarabia ? nu varsă Ungurii sânge românesc peste Carpaţi ? nu asasinează Grecii pe Aromâni ? nu săvârşesc oare Grecii acte de piraterie, de sălbăticie, car-i pun în rândurile triburilor Africei, şi aceasta chiar la porţile Atenei ? Nu sunt prigoniţi cei cinci sute mii Români din Serbia ?»

În asemenea împrejurări a se desinteresa de soarta fraţilor de peste hotare, ar fi a săvârşi un păcat de moarte, o crimă groaznică.

Eu mă adresez Românilor dobrogeni, pe cari îi ştiam că sunt buni fii ai neamului nostru şi le amintesc că dânşii aşezaţi fiind între Dunăre şi Mare, au o menire sfântă de îndeplinit, menirea de a fi straja neadormită a Românismului în această provincie. Dacă ar sta rău, nepăsători, s'ar arăta ingraţi, nerecunoscători către patria care i-a adoptat.

Eu sunt sigur că dacă Liga va face un apel călduros la aceşti Români, ei se vor grăbi a răspunde apelului şi se vor înscrie în Ligă.

Secţiunea Constanţa a Ligei, după părerea mea ar trebui să aibă membri, nu numai Românii din oraşul Constanţa, ci din întreg judeţul; şi să serbeze în chip solemn, în fiecare an ziua anexării Dobrogei la România, precum serbează celelate secţiuni ziua de 24 Ianuarie. Localitatea în care să se serbeze această aniversare să varieze: aşa într'un să aibă loc serbarea în Constanţa, anul al 2-lea în Hârşova, anul al 3-lea în Mangalia, anul al 4-lea în Megidia, anul al 5-lea în Ostrov, anul al 6-lea în Cernavoda, anul al 7-lea revenind la Constanţa. Programul acestei serbări să fie bine şi frumos alcătuit, invitându-se pe lângă membrii Ligei şi locuitorii comunelor învecinate.

Facă dar Secţia Constanţa a Ligei culturale, un apel bine gândit şi simţit către preoţi, profesori, institutori, învăţători, proprietari, negustori şi agricultori, şi nu se poate ca apelul ei să nu aibă un răsunet. Sunt buni românii dobrogeni şi ei au deplină încredere în dragostea lor de ţară şi de neam.

Craiova, iunie 1910 *Dr. DRĂGESCU*

(*"Ovidiu"*, VII, nr. 2, 15 iune 1910: 25-27)

250

INAUGURAREA CLUBULUI CONSERVATOR - DEMOCRAT DIN CONSTANŢA

În ziua de 13 Iunie a.c., s'a inaugurat în Constanţa noul club Conservator-Democrat din localitate, ser-

www.ziuaconstanta.ro

bare la care a ţinut să ia parte şi iubitul nostru şef d. Take Ionescu, aceasta pentru a arăta importanţa politică ce are organizaţia noastră în localitate, care astăzi numără peste 950 membri înscrişi şi care din zi în zi devine una din cele mai puternice organizaţiuni din toate organizaţiunile politice.

Cinstea ce şeful nostru d. Take Ionescu a făcut organizaţiunei noastre din localitate de a lua parte la această solemnitate, mai are importanţa prin faptul că, acest bărbat politic a avut ocazia a se încredinţa din convorbirile ce a avut cu delegaţiile de săteni din diferitele comune din judeţ de relele ce sufere populaţiunea dela ţără de pe urma regimului escepţional şi a nefastei administraţiuni liberale şi s'a încredinţat devizu că multe sunt de făcut în această parte a ţărei.

D-sa a promis solemn că imediat ce va veni la putere pe lângă că va asimila pe locuitorii dobrogeni în drepturi egale cu ceilalţi locuitori ai ţarei, apoi se va ocupa personal de toate nevoile populaţiunei din Dobrogea şi va lua toate măsurile pentru îndreptarea răului.

În ce priveşte oraşul Constanţa, primul port maritim al ţărei Româneşti, d. Take Ionescu a promis solemn că va da tot concursul d-sale pentru îndeplinirea programului de lucrări proectate de neuitatul Ioan Bănescu şi în special pentru a se aduce la îndeplinire lucrarea de *consolidarea malurilor* ce se surpă şi care este atât de importantă pentru viaţa acestui oraş.

Iată de ce serbarea inaugurărei clubului Conservator-Democrat ese din cadrul obicinuit a festivităţilor de acest soi şi îmbracă caracterul unui eveniment politic de mare însemnătate pentru oraşul şi judeţul Constanţa. Membrii Partidului-Conservator-Democrat din Constanţa au ţinut să aibă un club demn de importanţa partidului din care face parte şi să'l inaugureze cu o deosebită solemnitate în prezenţa iubitului lor şef d. Take Ionescu.

Sosirea d-lui Victor Ionescu

Sâmbătă seara a sosit în Constanţa d. Victor Ionescu director şi şeful de onoare al Partidului Conservator-Democrat din Constanţa.

Amicii nostri din localitate au ţinut să-şi manifeste şi de astă dată simpatia pentru iubitul lor şef şi tovarăş de luptă eşind în întâmpinarea sa în mare număr.

La intrarea vagonului în gară d. dr. Zissu, şeful nostru din Constanţa înconjurat de întregul comitet, întâmpină pe d. Victor Ionescu.

D. dr. Zissu urează bună-venire d-lui Victor Ionescu, oferindu-i şi un splendid buchet în numele clubului conservator-democrat din Constanţa. «D-ta vei fi linia de unire între noi şi centru, pentru revendicările drepte ale acestui judeţ şi pentru înălţarea sa materială. Să trăeşti». Astfel îşi închee cuvântarea d. dr. Zissu.

D. Victor Ionescu mulţumeşte celor de faţă pentru primirea călduroasă ce i se face şi făgăduieşte că va consacra, ca şi până acum, activitatea sa pentru binele oraşului şi a judeţului Constanţa.

Apoi, însoţit de numeroşii noştri amici, d-sa se îndreaptă spre clubul conservator-democrat, splendid iluminat cu lampioane tricolore electrice, unde se rostesc mai multe cuvântări.

D. Victor Ionescu arată importanţa acestei solemnităţi, zicând că popularitatea de care se bucură partidul conservator-democrat în Constanţa, este consecinţa solicitudinei ce a arătat'o şeful partidului, d. Take Ionescu, în toate împrejurările pentru bunul mers al acestui oraş. Arată că primul, d. Take Ionescu, s'a gândit să scoată de sub situaţia politică excepţională provinciile Dobrogene.

Erau de faţă la această solemnitate d-nii Victor Ionescu, dr. colonel Zissu, Traian Fortun, avocat Dobias, Simon Petrescu, avocat Mihail, maior Marinescu, O. L. Berceanu, avocat; V. Botea, V. Mironescu, Marinescu Barbă-roză, A. Tanta, Harsem Halil, D. Popescu, căpitan Manolescu, Suliman Abdul Hamid, Cristea Cosac, M. Ginsberg, D. Mircea Eremia, G. Orezeanu, dr. Apostolescu, Anton Şerbănescu, căpitan Vartanovici, Vasile Vasilescu, căpitan A. Popovici etc.

Apoi d. Victor Ionescu, după ce vizitează lucrările noului cazin din Constanţa, e condus de amicii noştri la hotel «Carol».

Sosirea d-lui Take Ionescu în Constanţa

D. Take Ionescu a plecat cu trenul de 7 a. m. din Bucureşti, însoţit de d. Nicolae Fleva şi numeroşi amici.

În momentul când intră trenul în gara Cernavodă un formidabil «ura» isbucni din piepturile numeroşilor noştri amici ce se aflau pe peronul gărei, sub conducerea distinsului nostru amic d. C. Rădulescu, farmacist.

În acelaş timp se înfăţişă şefului delegaţia din Constanţa în frunte cu şeful local d. dr. colonel Zissu, dr. Virgil Apostolescu, A. Şerbănescu, Stratulat, Suliman Abdul Hamid iar d. dr. Zissu prezintă d-lui Tache Ionescu un prea frumos buchet.

Apoi se înfăţişează delegaţia din Hârşova sub conducerea d-lor Bercu şi advocat Eftimie.

D. Take Ionescu se întreţine cu cei de faţă, în mare parte alegători ţărani ş'apoi se fotografiază în grup cu ei.

www.ziuaconstanta.ro

Când trenul s'a pus în mişcare, mulţimea de pe peron isbucneşte în urale nesfârşite.

În gara Medgidia se face o primire strălucită iubitului şef; sute de cetăţeni din judeţ sunt pe peronul gării în frunte cu d-nii Stan Sorescu, Popescu-Ciocănel, advocat Panaitescu şi I. Voiculescu, aclamând pe ilustrul nostru şef şi pe d. Nicolae Fleva.

În gara Murfatlar entuziasmul atinge delirul.

Se găseşte întreaga populaţie din localitate în frunte cu d-nii Ioniţă Niculescu, Const. Ioan, Ilie Niţă, V. Vlăscianu şi Gh. Dănilă, precum şi reprezentanţii din localitate ai Băncilor Populare, cu steagul lor tricolor, şi elevii dela şcoalele primare de băeţi şi fete, cu părinţii lor, venind să salute pe acela care a organizat învăţământul primar la noi.

În momentul când d. Take Ionescu se coborî din tren, elevii şi elevele i-au prezentat flori, iar mulţimea isbucni în urale entuziaste.

În gara Constanţa

Încă dela orele 1 şi jum. peronul gării era înţesat de lume, din toate clasele sociale. Sunt de faţă avocaţi, ingineri, medici, ţărani, muncitori, comercianţi, reprezentanţii tuturor claselor sociale din oraşul şi judeţul Constanţa.

Trenul soseşte cu o întârziere de un sfert de oră, din cauză că au trebuit să se adauge vagoane pe drum, delegaţiile cari au însoţit pe şeful partidului la reşedinţa judeţului fiind numeroase.

Trenul intră în gară la orele 2 şi 10 minute. Peronul gării fiind neîncăpător pentru acea mulţime, lumea sta îndesată pe peronul exterior al gării şi pe străzi.

Un «ura» formidabil isbucneşte când d. Take Ionescu îşi face apariţia la uşa vagonului.

Entuziasmul e de nedescris, şi momentul e grandios, solemn, când d. Take Ionescu se scoborî din tren în mijlocul acelei imense mulţimi ce strigă : Trăiască Take Ionescu. Trăiască Fleva !

D. Victor Ionescu, şeful de onoare al partidului nostru din Constanţa întâmpină pe d. Take Ionescu urându-i bună venire. Zice că entuziasmul acesta e firesc, fiindcă dânsul exprimă adânca dragoste şi mai ales recunoştiinţa constănţenilor pentru solicitudinea din trecut a d-lui Take Ionescu faţă de ei, precum şi pentru cele înscrise în favoarea lor, în programul viitor al Partidului Conservator-Democrat.

Nu trebue să te miri iubite şefule, zice d. Victor Ionescu, de entuziasmul ce'l întâmpini aci, fiindcă acest entuziasm porneşte din adâncă recunoştinţă.

În momentul acesta solemn, când vii să inaugurezi casa Partidului Conservator-Democrat din localitate, îţi aduc făgăduinţa în numele acestei populaţii ce o vezi aci, că Constanţa va deveni catedrala democratismului român.

Urale nesfârşite acoperă cuvintele d-lui Victor Ionescu, ca confirmare a angajamentelor ce le ia în numele constănţenilor !

În mijlocul unei adânci tăceri, d. Take Ionescu zice: Vă mulţumesc din suflet pentru această caldă şi frumoasă primire ce-mi faceţi. Această primire o interpret ca o mulţumire ce-mi adresaţi, fiindcă ne-am gândit cei d'intâi să vă scoatem din starea excepţională politică în care vă aflaţi. Guvernul v'a acordat drepturile politice, dar tot noi vom lupta ca aceste drepturi să fie complecte, ca să vă puteţi bucura de libertatea presei şi de instituţia juraţilor.

Vom complecta libertăţile ce vi s'au dat scoţându-vă de sub regimul separatist. Cuvintele d-lui Take Ionescu măresc şi mai mult entuziasmul.

Şeful nostru descinde la otel Carol unde primeşte diferitele personalităţi din localitate şi delegaţiile din judeţ interesându-se de nevoile locuitorilor şi mai ales de ale claselor agricole şi meseriaşilor.

La orele 4 d. Take Ionescu şi d. Nicolae Fleva vizitează staţiunea balneară Techirghiol, de unde se reîntorc la orele 7.

Banchetul

Clubul Partidului Conservator-Democrat e pavoazat şi splendid împodobit; în sala cea mare de întruniri, amenajată pentru ocazie, se va servi banchetul.

Peste una sută douăzeci persoane iau parte la banchet, localul fiind insuficient ca să încapă pe toţi aceia cari au voit să participe la această sărbătoare a partidului.

Printre cei de faţă pot numi pe d-nii Take Ionescu, Nicolae Fleva, Victor Ionescu, general Demosthene, D. Alexandrescu, decanul facultăţei de drept din Iaşi, Mişu Sipsom, Gh. Mandrea architect, Al. Bădulescu, Mihail Mora avocat şi redactor la *«Acţiunea»*, Gh. G. Anghelescu (Buzău), Vespasian Pella, avocat şi directorul *«Opiniei»* din Iaşi, dr. Catulescu (Focşani), maior Copesky, I. Codreanu, Ivaşcu, C. Niculescu, ziarist, veniţi din Bucureşti.

Din oraşul şi judeţul Constanţa au luat parte d-nii : Dr. Colonel Zissu, Const. Irimescu, S. Petrescu, G. Dobias, G. Orezeanu, V. Vasilescu, D. Alexiu, Anton Şerbănescu, Artur Tanta, Cr. Cosac, căpitan A. Popovici, căpitan M. Manolescu, căpitan Vartanovici, Ioan Mihail, Suleiman A. Hamid, V. Mironescu, V.

www.ziuaconstanta.ro

Bottea, I. Boeriu, G. Găinescu, O. Berceanu, P. Ciuperescu, Stan Sorescu, I. Panaitescu, C. Rădulescu, G. P. Ciuanel, D. G. Iftimie, D. D. Benu, Dr. V. Apostolescu, Neculae Rigani, Nec. Ciaic, Panait Ravnastor, Dumitru Popa, Ioan Voiculescu, Neculae Hristu, Ionescu Cârligel, Sava Tibacu, Ioan Alexiu, Gevdot Chemal Amet, Panait Bănică, I. Gr. Popescu Oltina, Andrei Şerbănescu, Donciu Neculae, Vasile Bercu, Husmen Cârpali, Mircea Irimia, Leon Butter, Alexandru Butter, Zeidula Abdurazac, Ioniţă Neculae, Haşim Halil, D. G. Theodorescu, căpitan Grămescu, Ilie Enache, Iohan Kin, Luis H. de Hilleren şi alţii. Intrarea şefului şi fruntaşilor noştri a fost salutată cu urale şi aplauze frenetice.

S'a servit următorul **Menu :**

Ţuică, mastică
Bulion cu patheuri
Maioneză de Nisetru
File de viţel cu mazăre boabe
Friptură de pui
Brânzeturi
Fructe de sezon
Îngheţată
Cafea
Vin de Drăgăşani
Champanie Mumm
(Cordon vert)

Cea mai mare animaţie domneşte în timpul banchetului.

Toastul d-lui Take Ionescu

La şampanie d. Take Ionescu ridică primul toast.

Domnilor, beau în sănătatea M. S. Regelui şi Dinastiei sale.

Toată lumea se ridică în picioare, isbucnind în urale prelungite, pe când orhestra intonează imnul regal.

După care d. Take Ionescu continuă:

Partid monarhic fără condiţii, cel dintâiu gând al nostru merge spre M. S. Regele şi Dinastia Sa, şi mai ales în acest colţ ne reaminteşte gloria ce a cucerit-o M. S. Regele, pentru România, pe câmpul de războiu.

Trecând la altă ordine de idei, anume succesele electorale dobândite de partidul nostru, d. Take Ionescu zice că semnalul acelor succese s'a dat la alegerile comunale din Constanţa, când constănţenii ne au dat dovadă de o dragoste neinteresantă, căci pe atunci nu rostisem încă făgăduinţa acordărei drepturilor politice.

Acel prim succes se datoreşte şi bunului român Ion Bănescu. D. Take Ionescu enumeră înaltele calităţi ale acestui fruntaş dispărut dintre noi, arătând imensa pagubă ce a suferit'o partidul conservator-democrat prin pierderea lui Ion Bănescu.

Apoi d. Take Ionescu zice: să beau pentru cei vii: Pentru comitetul nostru de aci, în sânul căruia domneşte cea mai desăvârşită dragoste şi frăţie. Beau pentru doctorul Zissu care, sub această aparenţă de modestie, *duce această aparenţă de modestie*, duce mai departe, cu succes, opera lui Ion Bănescu.

Legăturile mele de rudenie nu mă opresc de a bea pentru şeful d-tră de onoare, Victor Ionescu, care trebue să se simtă mândru de onoarea ce-i aţi oferit-o cu toţi, spontaneu, dar despre care trebue să fiţi convinşi, că va lupta fără preget pentru binele d-tră obştesc.

Vorbind de libertăţile publice ce trebuesc date deantregul Partidului Conservator-Democrat, iubitul nostru şef zice:

Eu am convingerea că, dacă în trecut am reuşit să dăm drepturile politice Dobrogenilor fără a fi la putere, că tot noi, aceştia dela acest banchet, vom avea misiunea să aducem la îndeplinire desăvârşirea drepturilor politice ale dobrogenilor, fiind la guvern.

(Aplauze furtunoase acoperă cuvintele iubitului nostru şef.)

Discursul d-lui Victor Ionescu

Domnilor,

Ridic paharul meu pentru colonelul Zissu şeful Partidului Conservator-Democrat din Constanţa şi al comitetului diriguitor al partidului nostru.

În acelaşi timp îmi veţi permite a profita de această ocazie atât de solemnă, inaugurarea clubului nostru, spre a mulţumi tuturor membrilor pentru onoarea ce 'mi-au făcut alegându-mă reprezentatul dorinţelor şi aspiraţiilor întregului partid la centru, ca susţinător a frumoasei cauze dobrogene.

Din parte-mi vă asigur că îmi voi pune toată activitatea şi priceperea cu cel mai mare devotament, căci nu e lucru mai frumos decât să susţii o cauză dreaptă, o cauză care din vina conducătorilor a fost năpăstuită până în anul 1898, Februarie 3.

www.ziuaconstanta.ro

Nu trebue să uităm că dintre noi lipseşte unul care preţuia atât de mult pentru Dobrogea !

Ne lipseşte Ion Bănescu, acel stâlp al dobrogenilor, omul care aproape întreaga lui viaţă şi-a consacrat-o Dobrogei; omul care n'avea alt ideal de cât să vază că Dobrogea constitue pe merit două judeţe mai mult în România şi astfel să intre în toate drepturile pe care constituţia le dă ţărei întregi.

Perderea lui a fost o adevărată nenorocire, dar cum nu se poate să fim disperaţi de astfel de perderi mari, trebue să ne supunem legilor naturale şi să păstrăm un etern suvenir lui Ion Bănescu şi să ne luăm firul activităţei, să fim mulţumiţi că partidul conservator-democrat a găsit în persoana d-rului Zissu un conducător vrednic, care ajutat de noi toţi va îndeplini idealul democraţiei în întregul judeţ.

Domnilor,

La anexarea Dobrogei în 1878 după război, ea a fost primită cu răceală din partea românilor; a fost primită cu răceală dintr'un sentiment patriotic şi blagoslovit, căci pentru dânsa am fost forţaţi de Marile Puteri să cedăm Basarabia. Nimeni în acele momente nu se gândeşte la avantagiile enorme pentru ţara românească de a fi stăpâni pe gurile Dunărei şi a avea în acelaş timp port la Mare care să deschidă calea cea mai largă a comerţului şi a întregei noastre economii naţionale.

Un singur om în 78 a văzut clar şi limpede: Mihail Kogălniceanu, dar, nici el, cu toată vasta lui inteligenţă şi curaj n'a îndrăznit să spue că schimbul este favorabil, n'a îndrăznit pentru că cunoştea curentul din ţară, ştia că prin decizia congresului dela Berlin se rupea de noi atâtea suflete româneşti basarabene.

Dar el văzuse bine că câştigul este mare. Dobrogea, şi în special jud. Constanţa este şi trebue să devie centrul şi forţa comerţului şi economiei noastre naţionale.

Pentru ca să vă adeveresc acest lucru n'am de cât să vă amintesc progresul uimitor ce a făcut Dobrogea în timp de 32 ani.

La 1878, ea bine-înţeles era populată de diferite naţiuni, care pe drept cuvânt întreceau elementul românesc.

De atunci şi până astăzi s'a făcut o schimbare enormă.

Dacă am lua ca normă populaţia Dobrogei din 1878, care era de 135 de mii locuitori, şi ne-am gândi că astăzi avem 360.000 locuitori, s'ar vedea importanţa Dobrogei, progresul ce s'a îndeplinit şi creşterea ei. Mai mult de cât atât. Creşterea populaţiei în elementul românesc a fost considerabilă faţă cu celelalte naţionalităţi.

În 1878 avem 51.000 de români şi restul diferite naţionalităţi.

Azi avem peste 180.000 români, adică mai mult de cât jumătatea populaţiei dobrogene este românească.

La celelalte naţiuni creşterea a fost mai mică şi chiar musulmanii, din cauza emigrărilor, se prezintă mult mai slab.

Dar, elementul românesc a crescut enorm şi cei rămaşi din elementele străine au devenit adevăraţi români, chestie care face să luptăm din răsputeri pentru acordarea tuturor drepturilor dobrogenilor şi asimilarea cu totul a Dobrogei la patria mumă.

Acesta trebue să fie programul Partidului Conservator-Democrat pentru Dobrogea.

La constituirea partidului nostru, la marele congres ţinut la 1908 Februarie 3, ilustrul nostru şef a pus unul din punctele sale de program de guvernământ darea drepturilor politice Dobrogenilor fără nici o altă condiţiune. Chestiunea nefiind aşa de dreaptă, partidul liberal a fost forţat de către d. Take Ionescu să aducă la îndeplinire această dorinţă a partidului conservator-democrat, dar bineînţeles ca un lucru care le venea într'un mod forţat, n'au vrut sau n'au putut să legifereze după cum este dorinţa d-lui Take Ionescu care a emis ideea.

Deci d-lor, departe de mine faptul să mă mir de marele număr ce ne-a întâmpinat la sosirea noastră. Şi sunt sigur că întreaga Dobroge, dacă nu din alt punct de vedere, dar numai ca recunoştiinţă pentru ilustrul nostru şef trebuia să fie şi să devie toată conservator-democrată.

Să-mi daţi voe să ridic paharul în sănătatea iubitului nostru şef şi a tuturor dobrogenilor. (Aplauze furtunoase şi urale acoperă ultimele cuvinte ale oratorului).

Celelalte toasturi

D. Dr. Zissu. Simţim o mare bucurie de câte ori iubitul nostru şef, d. Take Ionescu se află între noi. Dar cu atât mai mult te iubim, şefule, când ne gândim la opera ce ai săvârşit'o pentru noi, d-ta care ai gândit şi hotărât cel întâi la acordarea drepturilor politice dobrogenilor.

Ridic paharul meu pentru şeful nostru iubit, în numele partidului nostru şi din partea dobrogenilor. Mai ridic paharul meu pentru preşedintele nostru de onoare d. Victor Ionescu care a venit printre noi să sprijine interesele Constănţenilor. (Aplauze furtunoase).

D. Panaitescu avocat din Medgidia închină paharul său pentru marele luptător pentru libertate şi Tribunul poporului, d. Nicolae Fleva (Aplauze nesfârşite).

www.ziuaconstanta.ro

Discursul d-lui Nicolae Fleva

Nu ştiu dacă poate preţui cineva în bunuri materiale bucuria sufletească ce o simt în acest moment, cea mai mare de până astăzi. De ce? Când vedem cum alte popoare trăesc cu atâtea prejudecăţi, mai sunt fericit văzând că poporul românesc a părăsit aceste prejudecăţi şi calcă pe urme democratice.

Astăzi avem pildă că raza românească nu-şi pierde naţionalitatea, şi aceasta fără lupte violente ca alte popoare, ci pe căi pacinice şi legale.

Nu ştim ce sentimente au avut guvernele faţă de d-voastră, Dobrogeni, dar cunosc sentimentele d-voastră faţă de ţară şi neam, sentimente ce vă onorează şi vă decretează adevăraţi Români, mai români poate decât în altă parte.

Când s'a ridicat steagul democraţiei de către cel mai ales fiu al acestei ţări, de către şeful nostru Take Ionescu, ar fi fost o crimă dacă nu veneam alături cu el; şi aclamările d-voastră mă răsplătesc pentru că mi-am făcut datoria.

Luăm angajamentul şi faţă de d-v. să schimbăm forma de guvernământ, ca guvernanţii să-şi facă datoria faţă de popor şi ţară.

Vi s'au dat drepturi politice, fiind d. Take Ionescu le-a făgăduit. Dar copia a fost proastă, ca mai toate copiile tablourilor celebre.

Tabloul original, acela care se datorează marelui pictor Take Ionescu, luăm angajamentul să'l punem în aplicare cât mai curând în ceeace priveşte drepturile politice ale Dobrogenilor. (Aplauze furtunoase.)

D. *Traian Fortun* zice că din primul moment când s'a format Partidul Conservator-Democrat dincolo de Dunăre, Constănţenii au aderat la politica acestui partid.

Acelor cari ne dojeneau că am mers spre acest partid, noi le răspundem prin dezinteresarea noastră.

Succesele noastre de 2 ani încoace au justificat încrederea noastră în d. Take Ionescu.

Ridică paharul său pentru d. Victor Ionescu.

D. *Mihail Sipsom* zice că, cu prilejul acestei serbări vede punerea în aplicare a unui principiu, aceluia ca să fie şterse pentru totdeauna orice deosebiri între Românii de dincolo şi dincoace de Dunăre.

Când se vorbeşte de drepturile dobrogenilor, admiraţia noastră trebue să meargă spre şeful nostru iubit, d. Take Ionescu, al cărui nume va fi înscris, neapărat în curtea înălţărei acestor două provincii surori.

Iubitul nostru şef d. Take Ionescu a voit să vă dea şi astăzi o pildă de dragostea sa, atunci când a trimes ca şef al d-v pe acela care-i este mai de aproape legat sufleteşte. Nu voiu face eu apologia calităţilor sufleteşti ale d-lui Victor Ionescu, un fruntaş între fruntaşii partidului nostru, dar am dreptul să vă recunosc că d-v. dobrogenii sunteţi hotărâţi şi răbdători şi că prin urmare nu se putea un şef mai demn de a vă reprezenta ca d. Victor Ionescu, un şef care va fi o garanţie că nu se va ştirbi nimic din drepturile ce vi le-a pregătit d. Take Ionescu.

D. general Demosthene zice că Partidul Conservator-Democrat a înscris un nou triumf pe steagul său atunci când a luptat pentru înălţarea nivelului cultural şi politic al Dobrogei.

Oratorul face istoricul alipirei Dobrogei şi arată importanţa economică a acestor două districte.

Zice că Partidul Conservator-Democrat a guvernat din opoziţie atunci când a reuşit să silească guvernul actual să acorde drepturi politice Dobrogenilor. Iar când vom ajunge la putere, pe cale constituţională, fiţi siguri că tot d. Take Ionescu va întregi drepturile acestor provincii româneşti.

Ridică paharul său pentru Dobrogeni şi prosperitatea Dobrogei.

D. *G. Dobias*, avocat, zice : În lupta măreaţă ce a întreprins'o partidul nostru, am avut o prietenă şi colaboratoare preţioasă: presa conservatoare-democrată. Beau pentru presa noastră. (Aplauze furtunoase.)

D. *Suliman Abdul Hamid* zice că vorbeşte ca român, căci este fiul Dobrogei. Zice că Dobrogenii erau înfăţişaţi ca incapabili să fie consideraţi ca cetăţeni liberi. A trebuit ochiul vigilent al d-lui Take Ionescu ca să se vază că Dobrogea e o ţară adevărat românească şi că Dobrogenii sunt cu adevărat fii ai României libere şi descendenţi ai nobilei rase române.

D. *Gh. Anghelescu (Buzău)* zice că se consideră fericit că abia înscris în Partidul Conservator-Democrat trebue să vorbească în această provincie care reprezintă o aşa pagină glorioasă în istoria ţărei. Zice că Dobrogenii s'au făcut vrednici de crâmpeiul de drepturi ce li s'au dat, prin răbdarea ce au dovedit'o. Ridic paharul meu pentru Dobrogeni.

D. *Take Ionescu* zice că d. Anghelescu, nou înscris în partidul nostru, a tratat în Teza sa de doctorat la Paris, chestia Dobrogei.

D. *Popescu-Ciocănel* ridică paharul său pentru ilustrul profesor universitar d. D. Alexandrescu.

D. *D. Alexandrescu*, profesor universitar, zice că Dobrogenii au simţit ca şi ceilalţi Români, că singurul om mare în ţară e Take Ionescu, şi de atunci dânsul e omul ţărei. (Aplauze furtunoase.)

Cu trenul de 11 seara, d-nii Take Ionescu, Nicolae Fleva, Victor Ionescu precum şi ceilalţi amici ai noştri din Bucureşti au părăsit Constanţa.

Pe peronul gărei se afla un însemnat număr de cetăţeni cari aclamă cu entuziasm pe ilustrul nostru şef, până când trenul eşi din gară.

www.ziuaconstanta.ro

*

Ziua de 13 Iunie a.c. însemnează un nou succes al Partidului Conservator-Democrat şi al şefului nostru d. Take Ionescu, acela că s'a făcut dovada legăturilor sufleteşti ce există între partidul nostru şi Dobrogea, legături ce pregătesc acestei provincii atât de scumpe nouă, viitorul de aur ce i se cuvine.

Argus

(*"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 20, 20 iunie 1910: 1-2)

251

NOUA MOSCHEIE DIN CONSTANŢA

Punerea pietrei fundamentale

În ziua de Joi 24 Iunie, cu trenul de 6 ore dimineaţa, a sosit în oraşul nostru Spiru Haret, Ministrul cultelor, şi E. S. Seffa-bey, Ministrul Turciei în Capitală, însoţiţi de d-nii Teodoru, Secretarul general al Ministerului Cultelor, şi Gârboviceanu, Administratorul Casei Bisericei, pentru a prezida solemnitatea punerei pietrei fundamentale a moscheei ce va construi guvernul romîn în localitate. La descindere din vagon, vizitatorii au fost primiţi de către d-nii Prefect Ghica, Hacik Efendi Papazian, consul otoman, Poliţaiul Paladi şi alte persoane oficiale.

Dela gară d. Ministru Haret, împreună cu invitaţii săi, s'au dus la d. prefect, unde li s'a servit ceaiul.

La ora 8 1/2 au plecat din gară cu un tren special la băile Mamaia. Aci au vizitat plaja, pe care au admirat-o. La 9 1/2 s'au oprit cu trenul la gara din str. Carol, de unde s'au dus de au vizitat şcoala musulmană. D. Ministru Spiru Haret s'a interesat foarte mult de mersul şcoalei musulmane şi a pus întrebări la diferiţi elevi, fete şi băieţi.

A făcut o frumoasă impresie un mic elev din cl. I primară, care a recitat cu multă claritate şi într'o românească curată o poezie patriotică.

D. Ministru a promis tot concursul şi tot sprijinul casei şcoalelor pentru a se aduce îmbunătăţiri şcoalei musulmane.

D. Prefect a dăruit 20 lei, pentru a se cumpăra fesuri elevilor săraci.

Dela şcoala musulmană d. Ministru, însoţit de d. Prefect şi de toţi invitaţii, s'au dus de au vizitat Cazinoul cel nou, precum şi grădina de pe Bulevardul Elisabeta.

La ora 11 au sosit la locul unde se construeşte moscheia, care era frumos pavoazat cu verdeaţă şi drapele. Acolo se aflau toate persoanele oficiale şi invitaţii, elevii şcoalei musulmane precum şi toţi soldaţii musulmani din garnizoana Constanţa.

Au făcut o frumoasă impresie toţi aceşti soldaţi musulmani în ţinută adevărat ostăşească.

Serbarea a început prin cetiri din Coran de către Hatipul Moscheiei şi rugăciuni zise în limba turcă de către Muftiul judeţului.

După rugăciuni au început cuvîntările. Muftiul judeţului, în limba romînă, mulţumeşte M. S. Regelui şi guvernului romîn pentru clădirea acestei moscheie, cimentînd astfel pentru totdeauna puternica frăţie şi dragoste dintre romînii şi musulmanii din Dobrogea. Roagă pe creator pentru fericirea Romîniei şi a Dinastiei.

Muzica intonează imnul regal şi apoi intonează şi imnul M. S. I. Sultanului.

După d. Muftiu al judeţului, vorbeşte d. Prefect Ghica. Iată cuvîntarea d-sale:

Domnule Ministru,
Onorată asistenţă,

În mijlocul acestei numeroase şi demne asistenţe, sîntem cu toţii adunaţi aci, ca să punem temelia unui aşezămînt religios al populaţiunei musulmane din Regatul nostu. Şi temelia acestui aşezămînt religios, pot spune cu siguranţă, că va fi una din cele mai puternice şi mai neclintite, ca devotament, din temeliile pe care se reazimă poporul şi neamul romînesc.

Prinosul pe care astăzi Statul romîn îl aduce fiilor săi de religiunea mahomedană, este unul din acele acte pioase şi mari, care vor găsi un răsunet puternic în inimile populaţiunei care în anul viitor va veni de se va închina în această moscheie. Prinosul acesta, pe care cu presenţa d-voastre, Domnule Ministru, îl măriţi şi îi daţi adevărata lui însemnătate, va fi unul din acele acte, care prin puterea lui, va lega şi mai strâns

www.ziuaconstanta.ro

populaţiunea dobrogeană de Patria-mumă.

De aci, de pe locul acesta, sfînt prin menirea lui, pot să vă asigur, Domnule Ministru, că fraţii noştri de religiune mahomedană, nu numai că au meritat, dar aveau dreptul la clădirea de către guvernul ţărei, a unui aşezămînt religios, care să fie drept podoabă a credinţei lor; şi acest drept îl aveau prin dragostea lor de Patrie, prin devotamentul lor către instituţiunile romîneşti şi prin credinţa oarbă cu care au servit şi servesc Ţara care-i adăposteşte. Şirurile acestea de soldaţi, cari ne înconjoară, sînt încă o dovadă că nu mai există astă-zi nici o deosebire între fiii Ţărei, fie ei creştini, fie ei mahomedani: toţi sînt fraţi de arme, toţi sînt voinici pe ale căror braţe la vremuri de restrişte se va sprijini, cu credinţă nestrămutată în izbîndă, ţara şi neamul romînesc.

În răstimpul scurt, de cînd am cinstea de a administra judeţul Constanţa, am avut ocaziunea să mă conving de calităţile reale ale populaţiunei dobrogene, de religiunea mahomedană, calităţi cari ne permit de a avea nădejde în viitor.

Legile sînt legi: li s'au dat fără şovăire supunere şi ascultare. Întru aplicarea legilor noastre, n'am găsit absolut nici o rezistenţă din partea populaţiunei mahomedane, ba din contră am găsit o grabă întru ascultare şi un devotament întru supunere la instituţiunile Ţărei. Cu această ocazie îmi permit să reproduc aci cuvintele Sultanului Mahmut, şi le reproduc, ca mai ales mahomedanii să ştie, că aceste cuvinte vor fi una din normele mele pentru administrarea populaţiunei mult variate a judeţului.

Nu vreau să recunosc, zicea Sultanul Mahmut, pe musulmani de cît la moschee, pe creştini de cît la biserică şi pe evrei de cît la sinagogă. În afară de templele lor, ei sînt toţi supuşii mei şi au drept cu acelaş titlu la protecţiunea mea şi la dragostea mea părintească.

Moscheea, a cărei temelie o punem astă-zi şi al cărui monument în cîte-va zile se va ridica sus spre ceruri, va fi una din acele clădiri ce va putea sta alături cu catedralele noastre cele mai frumoase. Moscheea din Constanţa, va fi una din podoabele Dobrogei, una din podoabele ţărei romîneşti.

Terminînd, ţin încă odată, să vă mulţumesc, Domnule Ministru, de cinstea ce mi-aţi făcut, venind să prezidaţi această sărbătoare, nu numai a musulmanilor din Constanţa, dar a noastră a tuturor, sărbătoare care va rămîne multă vreme neştearsă din amintirea noastră, iar aşezămîntul acesta religiunei mahomedane se va ridica măreţ ca fiind o pildă a recunoştinţă către acei cari au dovedit o nestrămutată credinţă faţă de tron şi patrie.

D. Ministru Haret recunoaşte că elementul musulman a fost în totdeauna supus şi devotat către ţară şi dinastie. E fericit că prezidează solemnitatea.

Un prea frumos discurs a fost rostit, într-o admirabilă limbă romînească şi cu adevărat avînt oratoric, de către d. Amet Curt Molla, institutor în Medgidia şi absolvent al Seminarului Musulman din acel oraş.

D. Gîrboviceanu, administratorul Casei Bisericeşti, citeşte documentul scris pe pergament, care e apoi semnat de toate persoanele oficiale şi de invitaţi.

Aşezînd pergamentul, d. Ministru Haret, E.S. Seffa–Bey, Ministrul Turciei şi Prefectul Ghica, au cimentat şi fixat piatra fundamentală.

Serbarea s'a sfîrşit la ora 12 1/2 cînd toţi invitaţii au pornit la vila Reynier, unde a avut loc un banchet de 32 tacîmuri. Pe lîngă d. Ministru Haret, care avea la dreapta sa pe E. S. Seffa-bey, Ministru plenipotenţiar al M. S. Sultanul la Bucureşti, şi d. Prefect, care avea la dreapta sa pe domnul consul otoman din Constanţa, au mai luat parte toţi invitaţii d-lui Ministru şi următoarele persoane reprezentînd pe musulmanii din Constanţa: Muftiul jud. Constanţa, Cadiul Tribunalului Mahomedan, Hatipul Constanţei, Abdula Hagi Zaid, consilier comunal, Mahmut V. Celebi, consilier judeţian, Izet Ali Cadîr şi Refic Ali Cadîr, locotenenţi din reg. Constanţa şi Amet Curt Molla, institutor în Medgidia. La şampanie s'au ţinut următoarele toasturi:

D. Ministru Haret pentru M.S. Regele, E. S. Seffa-Bey pentru M. S. Regele Carol, d. Haret pentru M. S. I. Sultanul.

După aceste toasturi muzica militară a intonat imnul regal romîn şi imperial turc. Au mai toastat d-nii Virgil Andronescu, ajutor de primar, pentru d. Haret, Mamut V. Celebi, Amet Curt Molla şi d. Prefect Ghica pentru elementul musulman din Constanţa şi apoi a adus mulţumiri E. S. Seffa-Bey, care a bine-voit să onoreze cu prezenţa sa această frumoasă serbare a romînilor musulmani din Constanţa.

Banchetul s'a terminat la orele 2 1/2 cînd toţi conmesenii s'au dus la gară de au petrecut pe d-nii Miniştri Haret şi Seffa-Bey. Distinşii oaspeţi au mulţumit călduros atât d-lui Prefect, cît şi reprezentanţilor musulmanilor din Localitate, pentru frumoasa serbare la care au asistat.

("Drapelul", II, nr. 12, 27 iunie 1910 : 2)[154]

www.ziuaconstanta.ro

252

CUVÂNTAREA MUFTIULUI DIN CONSTANŢA

Iată textual frumoasa cuvântare rostită de Muftiul jud. Constanţa. Hafuz Rifat-Efendi, la punerea pietrei fundamentale a moscheei din Constanţa.

Domnule Ministru,

Onorată Adunare,

În primul rând, datori suntem de a înălţa pioase mulţumiri Celui A-Tot-Puternic, că ne vredniceşte astăzi să asistăm la această măreaţă solemnitate, adică la punerea pietrei fundamentale a unei moschee, locaş de rugăciuni al credincioşilor musulmani şi care locaş va fi un falnic monument al ţării, demn de această localitate istorică, care în zilele de restrişte a servit de azil nemuritorului poet Ovidiu, una din măreţele figuri romane.

Această nouă moschee în construcţiune se clădeşte pe urmele unei vechi geamii, care şi-a luat începutul în anul 1823 pe timpul domniei Sultanului Mahmut.

Pe acea vreme era pe aci comandant al oraşului Constanţa, răposatul Hafuz Hussein Paşa, un om foarte religios. Sentimentul său de pietate l'a determinat ca aci pe aceste temelii, cu propria sa chltuială, să ridice fosta geamie, şi a fost dedicată Sultanului de pe atunci Mahmut, în calitate de Mare Calif şi în acelaş timp Augustul său stăpân.

Însă vechea geamie "Sultan-Mahmut" nu mai era la înălţimea Constanţei moderne, ştiut fiind că această geamie e situată tocmai în cartierul principal al oraşului, era o îndatorire morală pentru comunitatea musulmană din localitate, ca să-şi aibă şi dânsa o monumentală geamie.

Serbarea religioasă de astăzi constitue dar şi un important moment istoric, căci punerea în temelie a documentului, scris în limba turcă şi română va aminti generaţiunilor viitoare că aci, pe malul Mării Negre, pe ruinele vechiului Tomis, şi unde astăzi înfloreşte frumoasa Constanţa, sub domnia glorioasă a Înţeleptului şi Marelui Căpitan, Majestatea Sa Carol I, se ridică cu cheltuiala Statului român acest sfânt locaş şi astfel se cimentează şi mai mult şi pentru totdeauna o puternică frăţie şi dragoste între românii şi musulmanii din Dobrogea, fii ai aceleiaşi Patrii.

Ceva mai mult, domnilor, înzestrarea comunităţei musulmane din Constanţa cu o moschee atât de măreaţă de către însuşi guvernul român, va face să tresalte de bucurie inimile credincioşilor musulmani chiar din cele mai îndepărtate unghiuri ale globului pământesc, pentru că se arată tuturor de câtă largă ospitalitate, bună voinţă şi dragoste părintească se bucură aci în România, fiii ţărei fie dânşii de orice neam şi de orice religie.

Pe timpuri şi în mod excepţional, se formase un slab curent de emigrare în elementul musulman din Dobrogea, totuşi guvernul român a curmat repede acel curent, căci el întotdeauna s'a ilustrat prin excelenţă cu măsuri de administraţie bine chibzuite, respectând fiecărui element limba, credinţa şi obiceiurile, împărtăşindu-i pe toţi în mod egal de binefacerile unei egale împărţiri de dreptate şi îndulcind pe cât posibil suferinţele celor slabi.

Astăzi, după pilda voevozilor mari din trecut, marele nostru voevod Regele Carol I, ajutat de luminile patrioţilor săi sfetnici, spre mărirea ţărei pe lângă multe biserici clătite din nou, face a se repara şi înfrumuseţa monumentele vechi religioase şi istorice, care în mare parte fac fala României.

Începuul de astăzi al înălţărei acestei moschei, este încă o mărturie că Majestatea Sa Regele Carol I, cu înaltul său guvern, vrednici şi fideli următori ai virtuţilor strămoşeşti, nu uită a cuprinde în lunga nomenclatură a locaşelor Dumnezeeşti din nou zidite şi pe acelea de altă credinţă.

Cu o fire aleasă şi plin de nobleţă Românul aci la porţile Orientului, dovedeşte lumei că el, respectând credinţa fiecăruia, are şi dânsul dreptul şi că trebue să fie respectat.

România de astăzi ridicată aci, prin vitejia fiilor ei, prin şcoală şi biserică, făclii de lumină şi civilizaţie, uzând de blândeţe şi legalitate, cu siguranţă va îndeplini înalta ei menire de a fi şi pe viitor în fruntea celorlalte mici state balcanice.

Noi, musulmanii din Dobrogea, iubitori ai buni noastre patrii, România, respectuoşi ascultători ai sfântului Coran, care ne învaţă muncă continuă, lumină prin învăţătură şi cinste, să ne arătăm şi prin fapte că suntem demni de sacrificiile ce ţara face pentru noi în această direcţiune.

Să ne dăm bine seama de protecţia înaltă şi binefăcătoare a iubitului nostru Suveran şi a guvernului Său şi, plini de recunoştinţă şi veneraţie, mulţumind tuturor şi în special actualului ministru al cultelor şi instrucţiunei, căruia îi datorăm întru ridicarea acestei moschei, un călduros concurs, să strigăm din tot sufletul şi cu toată sinceritatea:

Trăiască România ! Trăiască Majestatea Sa Regele Carol I ! Trăiască Majestatea Sa Regina ! Trăiască Dinastia Română !

(*"Conservatoul Constanţei"*, II, nr. 24, 4 iulie 1910 : 2)

www.ziuaconstanta.ro

253

DISCURSUL ROSTIT DE ÎNVĂŢĂTORUL MUSULMAN BECTAŞ OSMAN LA SOSIREA ÎNVĂŢĂTORILOR CONGRESIŞTI

Fraţi Români,
Fraţi Învăţători,

Este un moment de rară fericire pentru noi, învăţătorii români de religie musulmană, că avem prilejul să vă primim pe voi, pe luminătorii poporului din România mamă, aci, pe malul Mării Negre pe acest colţişor de pământ frământat cu sângele soldaţilor lui Mircea şi al lui Ştefan Cel Mare, unde elementul românesc ascuns sub pulberea veacurilor şi a uitării a eşit la viaţă în toată plenitudinea vigoarei sale odată cu primele brazde trase de bătrânii dascăli în ogorul naţional.

Momentul îmbrăţişerei voastre este cu atât mai înălţător pentru noi, dobrogenii, cu cât ni se dă ocazi-une să vă facem deplina convingere că cei 33 de ani de stăpânire românească, aci, au transformat cu desăvârşire întregul conglomerat etnic din Dobrogea, într'un aluat uniform de consistenţă românească. Priviţi un moment la mine: afară de această haină şi credinţa care duce la mântuirea sufletului, nu mai am nimic care să mă deosebească de voi. Ca şi voi, privesc cu o nemărginită încredere în viitorul României, scumpa noastră patrie: inima mea palpită ca şi a voastră de aceiaşi dragoste pentru soldaţii ţărei şi a viteazului lor Căpitan M.S. Regele Carol I, şi că voi, eu şi toţi cei de o religie cu mine stăm uimiţi de admiraţiune în faţa Reginei poete, care toarnă în versuri neperitoare grandoarea munţilor, freamătul codrilor şi murmurul apelor reci şi limpezi ale României, în fine ca şi voi, fraţilor, toţi fii ai Dobrogei sunt gata să facă jertfe viaţa lor pe altarul patriei care-i hrăneşte şi încălzeşte la sânul ei duios.

Şi acum, când ştiţi în braţele cui aţi venit, în numele învăţătorilor musulmani din Dobrogea vă zic din adâncul inimei mele:

Bine aţi venit fraţilor.

(*"Ovidiu"*, VII, nr. 3 şi 4, 1-30 iulie 1910 : 53)

254

APEL

Ziarul *"Viitorul Dobrogei"* deschide listă de subscripţie pentru ridicarea unui bust aceluia care a fost Ioan Bănescu.

Meritele acestui distins cetăţean sunt nenumărate, e destul să amintim că acesta este care la alipirea Dobrogei de patria mumă a pus piatra fundamentală la peste 40 de şcoale româneşti şi tot el este care a îndrumat învăţământul primar în Dobrogea.

Lui se datoreşte dacă fiii Dobrogei de origină musulmană îţi grăesc în limba română căci el ştia că împrejurul unui hoge numit profesor de religiune să-i atragă în şcolile statului nostru.

Cu sufletul său nobil, cu inima sa caldă, plină de sentimente ale neamului său, Bănescu când îţi vor-bea de nemul său, se entusiasma, se înflăcăra până acolo în cât îşi emoţiona întregul său organism, vocea era răsunătoare şi tremurândă ca şi corpul, era românul prin excelenţă şi cu cât 'ţi vorbea cu atât căutai ca cuvântarea sa să nu se mai isprăvească şiţi mărea dorinţa de a'l asculta, atât era de iubitor pentru neamul său şi dulci erau cuvintele ce ţi le spunea.

Ura din adâncul inimei pe unguri pentru neomenoasa purtare ce o aveau cu fraţii noştri dar nu înceta de-ale admira şovinismul lor pe care'l găsea exagerat până la demenţă.

Bănescu ca primar

M'a luat de la primărie cu trăsura şi m'a dus în grădina publică, aci după o scurtă convorbire asupra unor afaceri de gospodărie comunală începe a'mi face un tablou destul de trist de cum stau românii în acest oraş faţă de celelalte naţionalităţi şi'mi presintă lucrările recensământului funciar care tocmai se făcuse atunci şi care după cererea lui i se făcuse un tablou recapitulativ cum stau românii faţă de celel'alte naţionalităţi; în acel tablou făcut de un controlor financiar, românii aveau partea lor de 374.000 de lei faţă de o foncieră totală de 2.226.000 lei şi mă întreabă: poţi spune tu în conştiinţă că Constanţa este un oraş românesc, şi la răspunsul meu de nu, cu vocea tremurândă ca şi corpul mă întreabă din nou: vrei să lucrezi cu mine româneşte şi la răspunsul afirmativ, plin de bucurie şi vesel transformat cu totul hotărăşte darea locurilor la

www.ziuaconstanta.ro

români şi pe preţ mic pentru a-i împroprietări, lucru ce l'a şi făcut spre marea lui mulţumire sufletească.

Dar Bănescu nu era omul care să stea în inacţiune, el în timp de doi ani şi o lună ca primar a făcut pentru oraşul 1) lumina electrică, 2) pavatul unor străzi principale cu asfalt şi altele cu piatră cubică şi cu credinţa că va putea să le continue, 3) canalizarea oraşului, 4) băile de la Mamaia, o lucrare foarte importantă pentru cunoscători, 5) proectul care este aprobat dar nu a avut timpul necesar de a'l realiza de tramvai electric, 6) aducerea apei de la Dunăre, 7) cazarma, grajdurile sistematice, remizele şi alte lucrări pentru pompieri, 8) biserica din partea de sus a oraşului, 9) o şcoală publică primară. pe care neghiobii a vândut-o când ei nu aveau alta, 10) împrejmuirea bisericei catedrale, 11) planul unui bulevard din strada Carol prin plantaţie şi vii pe care din fericire vedem că consiliul comunal a reluat opera lui de a o executa, ceea ce le face onoare, 12) legătura Constanţei prin o linie ferată cu Techir-Ghiol şi pe care un neghiob a căutat să o distrugă, 13) refacerea grădinii publice şi alte 5 lucrări de mai puţină importanţă.

Acesta este Bănescu.

Cine voeşte, nu are de cât să subscrie o sumă cât de mică, ca să putem a'l immortaliza avându-i totd'auna figura ca model de virtute civică, căci tot Bănescu era acela care profita de ori ce moment de a lucra pentru drepturile politice cuvenite Dobrogenilor şi cine simte româneşte nu poate de cât să subscrie pentru el.

Dr. Zissu

(*"Viitorul Dobrogei"*, III, nr. 22, 4 iulie 1910 : 1-2)

255

PUNEREA PIETRELOR FUNDAMENTALE

la lucrările apei; la construcţia palatului de justiţie şi la 3 localuri şcolare

DE LA SOLEMNITĂŢILE PREZIDATE DE D. PRIM-MINISTRU

În prezenţa d-lui Prim ministru Ion I. C. Brătianu, a P. S. Episcopul Dunărei de Jos. a d-lor ing. Saligny, N. N. Săveanu secretar general al Ministerului de Interne, Berceanu şef de cabinet al Primului-Ministru, Ghica prefect de Constanţa, Rădulescu inginer-conducător al liniei ferate Tulcea-Medgidie, etc., s'au pus pietrele de temelii : **la lucrarea aducerei apei, la palatul de justiţie şi la 3 localuri şcolare.**

Cu această ocazie, Primăria de Tulcea a oferit un banchet cetăţenesc de 150 tacâmuri d-lui Prim ministru Ion I. C. Brătianu.

La punerea pietrei fundamentale **a lucrărilor pentru aducerea apei**, au vorbit P. S. Eiscop Nifon al Dunărei de Jos, d. Elefterie Nicolescu primarul oraşului cărora le-a răspuns d. Prim-ministru.

La punerea temeliei palatului de justiţie au vorbit P. S. Episcop şi d. Dumitrescu preşedintele Tribunalului local. D. prim-ministru a răspuns la aceste cuvîntări.

La punerea temeliilor **pentru şcoli**, a vorbit d. revizor şcolar T. Gheorghiu căruia i-a răspuns d. Prim-ministru.

La banchet d. Prim-ministru a ridicat un toast pentru Rege şi Dinastie.

Apoi P. S. Episcop şi d-nii Ion C. Atanasiu prefect, N. Comşa preşedintele consiliului judeţian şi decan al baroului, Elef. Nicolescu primarul oraşului, au toastat pentru d. Ion I. C. Brătianu.

Seria toasturilor a fost încheată prin magistralul discurs, plin de avânt şi patriotism, rostit de d. Prim-ministru care a închinat pentru P. S. Episcop şi pentru d. prefect Atanasiu.

În tot timpul serbărilor ca şi la banchet a domnit animaţie şi comunicativitate.

Oraşul era frumos împodobit iar cetăţenii au aclamat pe d. Prim-ministru pe ori unde apărea.

Ziua de îndoită sărbătoare - aceia a înfăptuirei celor mai de căpetenie nevoi şi a prezenţei în mijlocul nostru a unuia din cei mai de frunte bărbaţi ai ţărei - a fost cinstită aşa cum se cuvine de Tulcea şi tulceni.

Cuvîntările d-lui Prim-ministru

Discursul de la banchet

P.S. Părinte şi domnilor,

Am venit aci nu pentru a face făgăduinţi ci pentru a prezida înfăptuirea unor nevoi vitale ale oraşului acesta. De alt-fel îmi este impus, de împrejurările grele prin care am trecut, să nu făgăduiesc nimic ci să

www.ziuaconstanta.ro

înlesnesc ca totul să se facă.

Am mai venit să văd de aproape nevoile şi cerinţele acestor locuri. Am făcut aceasta şi pentru a dobîndi eu însuşi curaj şi încredere văzînd cele realizate pentru binele obştesc. Plec de aci înviorat văzînd că munca şi silinţele noastre n'au fost nerodnice. Nicăeri mai bine ca aici nu se poate vedea mai clar ce element de muncă şi progres este neamul romînesc.

Această zi a fost cea mai înălţătoare sărbătoare pentru noi. Şi cele 101 lovituri de tun, obişnuite la solemnităţile mari, au fost aci înlocuite cu înălţătoarea declaraţie a d-lui revizor şcolar, că 101 localuri şcolare s'au clădit aci în cei din urmă doi ani.

Punerea pietrei fundamentale a palatului de justiţie, este şi ea o urmare logică a preocupărilor noastre pentru chestiunea cea mai de căpitenie: aceia de a face să domnească dreptatea.

La lucrarea apei, P.S. a arătat destul de limpede importanţa ei încît n'aşi avea nimica să adaug.

Printre noi, la această masă, îl avem pe inginerul-conducător al lucrărilor liniei ferate care să lege judeţul şi oraşul acesta cu restul ţărei. Primul lot al importantei lucrări a şi fost scos la licitaţie.

Tot în anul acesta se fac lucrările pentru ca locuitorii judeţelor de aci să poată începe exercitarea drepturilor politice. Acordînd acestea, noi, oameni cinstiţi, n'am fost preocupaţi de nici un folos personal sau politic.

Am făcut'o pentru c'am recunoscut că locuitorii judeţelor Tulcea şi Constanţa sînt destul de maturi şi că li se cuvine, în mod natural şi legitim, egalizarea lor cu populaţia romînească din ţară.

Am acordat drepturi politice Dobrogenilor, după ce s'a făcut dovada că legăturile noastre cu Dobrogea nu consistă numai în podul de piatră şi fier ce leagă cele două maluri dunărene - opera d-lui inginer Saligny - sau în spada pe care o reprezintă la această masă d. colonel, ci prin acea legătură sufletească ce singură reprezintă legătura indesolubilă pe care celel'alte o prepară dar pînă nu este îndeplinită, nu există.

Constatînd existenţa acestei legături, noi ne-am îndeplinit datoria de a întinde regimul constituţional şi asupra Dobrogei.

Aceasta are acum şi ea o datorie către ţară: *Dobrogea să arate că fiind cea mai tînără parte a Romîniei, este şi cea mai tînără în naţionalismul şi patriotismul său.* Dacă locuitorii altor părţi au apucat epoce de moravuri politice detestabile, Dobrogenii, cari intră acum deabia în vîrtejul luptelor, să se folosească de experienţa altora şi *să-şi apropie numai mijloacele bune şi civilizate.*

Din partea d-voastră nu cerem drept recunoştinţă de cît să fiţi ast-fel încît **să nu faceţi pe nici un om cinstit să regrete că nu vă însufleţiţi pentru ceia ce este mai bun, mai înnălţător, mai folositor binelui obştesc.**

La inaugurările de azi, n'am făcut alt-ceva de-cît să fiu consecinţe cu cea ce este programul guvernului nostru. Căci din prima zi a venirei la putere, noi am spus că munca noastră trebue să fie îndreptată în direcţia satisfacerei *nevoilor de lumină intelectuală, de întărire a sănătăţei şi împrăştierea dreptăţei.* Şi azi, aci, am pus pietre fundamentale la localuri şcolare, la lucrări pentru apă potabilă şi la palatul de justiţie.

Vă mulţumesc că mi-aţi dat prilejul de a prezida această triplă solemnitate privitoare tocmai la cele trei preocupări de căpitenie ale guvernului nostru.

Întru cît mă priveşte, ca om de guvern, vă promit ca Dobrogea **să nu fie loc de exil pentru cei ce nu găsesc loc în Regat.**

Şi ca dovadă, a celor spuse la început, că nu fac promisiuni înainte de a îndeplini fapte, este că am la dreapta mea pe P. S. Episcop iar la stînga mea pe d. prefect Atanasiu. *Ambii au venit aici şi muncesc aici pentru că li s'a spus că aici este locul de onoare, locul de cinste.*

Toastul pentru rege

P. S. Părinte, Domnilor,

Aflîndu-mă în mijlocul d-stră, amintirea mă duce cu 29 ani în urmă cînd ca copil am întovărăşit la Tulcea pe părintele meu care făcea ca Prim-ministru, întăia vizită oficială în aceste locuri. Evocarea acestei amintiri îmi produce, cum uşor vă daţi seamă, o profundă emoţie: ecoul puternicei impresii cu care m'am ales atunci.

Atunci era doar proaspătă amintirea redobîndirei Dobrogei. Deabea trecuseră doi ani decînd prin victoria armatelor romîne conduse de Regele Carol - pe atunci Domnitor al Romîniei - redobîndisem pămîntul pierdut.

În aceşti 29 ani ce-au urmat, s'a făcut romînizarea Dobrogei astfel ca ea să fie deapururi şi complect contopită cu ţara noastră.

Căci înţelegem să fim stăpîni aci pentru că, în afară de drepturile istorice, noi mai reprezentăm şi elementul de cultură şi progres. Prin aceasta ne-am căştigat rolul de frunte care ne dă dreptul la pretenţia de a fi aceia în jurul cărora să se închege toţi şi toate - pretenţie la care sîntem hotărîţi de a nu renunţa.

Acela, care ca conducător al armatelor ne-a readus aci, a fost de atuncea pînă acum nu numai sfătuitorul înţelept şi priceput dar însuşi muncitorul de frunte pentru binele şi propăşirea Dobrogei.

Regelui Carol îi va reveni dar în întregime marele rol de întemeetor al romînismului în Dobrogea atît

www.ziuaconstanta.ro

ca căpitan al războiului de la 77 cît şi prin acţiunea desfăşurată de la realipire pînă azi.

D-l prim-ministru şi-a încheiat cuvîntarea închinînd pentru Regele Carol şi familia regală.

Discurs rostit la punerea temeliei lucrărilor pentru apă.

Onorată adunare,

Am ascultat cu cel mai mare interes istoricul pe care d. primar l'a făcut chestiunei apei din acest oraş precum şi cuvintele calde şi luminoase ale P.S. Nu este lucrare mai importantă şi care să merită mai mult interes de-cît lucrările pentru aducerea apei.

D. Prim-ministru, după ce relevă chipul strălucit în care P. S. Episcop a arătat foloasele unei ape curate şi sănătoase, repetă cuvintele cetite de acesta în rugăciunea ce-a făcut'o la începutul solemnităţei. Şi în continuare, d. Ion I. C. Brătianu spune :

Să ne rugăm dar toţi ca apa această să nu fie numai simbolul desvoltărei trupeşti ci şi acela al desvoltărei sufleteşti. Să fie bine cuvîntată această apă pentru a ajuta şi ea la propăşirea acelora de aci.

Căci întreaga ţară este strîns legată şi depinde de desvoltarea Dobrogei. Ea este plămînul ţărei în aspiraţiile noastre spre mai mare şi spre desvoltare.

Aceste părţi, continuă d. prim-ministru, merita tot concursul nostru. Îl va avea pe deaîntregul de la noi.

Dar şi d-voastră trebue să urmaţi frumoasa şi înţeleapta zicătoare romînească: *Să daţi din mîni !* Numai ast-fel sprijinul pe care-l vom da noi, va putea aduce Tulcea acolo unde cu toţi voim s'o vedem.

Sînt foarte mulţumit că chestiunea apei - care a trecut prin atîtea faze - şi-a căpătat însfîrşit soluţia şi aici. De altfel noi am înţeles că lucrările apei sînt cele mai importante şi de aceia am stăruit în această direcţie. Şi ast-fel de unde la venirea noastră la guvern n'au fost decât 6 oraşe cari să aibă apă potabilă, azi mai sînt încă 14 cari au o ast-fel de apă sau o vor avea în curînd lucrările fiind începute.

D. prim-ministru îşi închee această cuvîntare cu urarea ca apa să fie un izvor de sănătate morală şi naţională, fizică şi sufletească.

Toastul d-lui prefect I. C. Atanasiu
rostit la banchetul oferit de Primărie d-lui Ion. I. C. Brătianu

Domnule Prim-ministru,

În numele oraşului şi judeţului Tulcea vă mulţumesc pentru faptul de a fi bine-voit să prezidaţi solemnităţile de azi. Prin varietatea clădirilor şi lucrărilor cărora li s'au pus temelii, se evidenţiază direcţiile diferite în care-i îndreptată activitatea d-stră şi a guvernului pe care-l prezidaţi.

Aceste judeţe, venite mai tîrziu, au scăpat vegherei guvernelor trecute. Şi cea ce s'a făcut pe aici, a fost făcut în judeţul Constanţa căruia i s'a dat preferinţe.

Ţinîndu-se seama de rolul acelui judeţ şi de însemnătatea ce o are pentru noi, recunoaştem că drept este cea ce s'a făcut şi că nu se putea ca judeţului Tulcea să'i se dea întâietate. Totuşi nu ne putem opri de a nu spune că judeţul Tulcea a fost *prea mult* lăsat în părăsire, *prea îndelungată vreme* lăsat în voia soartei.

Că aşa este, va fi suficient să pomenesc numai faptul că în 30 ani de stăpînire romînească s'au ridicat 2 localuri şcolare în oraş şi 4 în judeţ. Încolo nu s'a mai făcut nimic. Şi acesta este unul din nenumăratele fapte cari dovedesc desinteresarea complectă ce-a fost atît de fatală Tulcei.

Era naturală dar neîncrederea cu care m'a întâmpinat populaţia de aci cînd, venind în capul judeţului Tulcea, i-am adus vestea că guvernul prezidat de d-stră este hotărît să se intereseze deaproape şi să arate întreaga solicitudine locurilor aceste.

M'a întâmpinat cu neîncredere pentru că-i se făcuseră acestei populaţii în atîtea rînduri atît de multe promisiuni deşarte !

Azi aţi prezidat înfăptuirea cîtor-va dintre cele mai mari lucrări după ce, treptat-treptat aţi realizat, de doi ani încoace, multe şi grandioase fapte, nevoi şi dorinţi.

Ziua de azi e mare pentru noi pentru că ea consfinţeşte o eră nouă inaugurată de guvernul d-voastră. Aţi arătat că dîndu-vă seamă de timpul pierdut, voiţi să se căştige repede şi bine cele întârziate.

Şi de aceia, aţi dat drepturile politice Dobrogenilor. Aţi hotărît construirea liniei ferate care să ne lege de restul ţărei punînd la dispoziţie sumele necesare pentru ridicarea planurilor şi stabilirea traseului precum şi acelea pentru executarea primei porţiuni a acestei linii.

Pentru a ridica sentimentul naţional în aceste părţi, aţi înfiinţat un Corp de armată pentru Dobrogea făcînd Divizie la Tulcea.

Spre a da impuls comerţului, aţi înfiinţat Camera de Comerţ locală. Foloasele ei s'au văzut, mai cu seamă în acest an rodnic, cînd a ocrotit şi armonizat interesele producătorilor mari şi mici, ale muncitorilor agricoli şi ale comercianţilor de toate categoriile.

Tot pentru uşurinţa comercianţilor şi a celora ce vor să lucreze în această ramură, aţi înfiinţat o secţie comercială pe lîngă liceul din Tulcea.

www.ziuaconstanta.ro

Dar în privinţa sănătăţei? Aţi înlesnit în primul rînd ridicarea unui "altar al sănătăţei" - cum aşa de frumos a denumit P. S. opera aducerei apei. Dar mai sînt şi alte: Construcţia (pe terminate) a spitalului mare, sistematic şi modern în oraş; organizarea sanitară bună şi raţională în judeţ; într'un cuvînt un întreg sistem de asanare.

În aceiaşi direcţie, aţi acordat sumele necesare - prevăzute în împrumutul de 1.600.000 lei - pentru a se canaliza oraşul şi a se construi hale în piaţa locală.

Pentru a satisface complect cerinţele diferite înfrumuseţînd în acelaşi timp oraşul, se ridică palatul de Justiţie şi acel al administraţiei Pescăriilor. Deasemeni' sînt în construcţie acum cinci localuri mari de şcoală cînd în 32 ani nu s'au făcut de-cît două clădiri şcolare în oraş.

Şi în legătură cu construirea localurilor şcolare nu trebue să uităm ca numai graţie sprijinului dv. s'a putut îndruma spre rezolvare această chestiune pe cît de importantă pe atît de neglijată aci.

Cum a arătat d. revizor şcolar, 101 clădiri bune şi sănătoase s'au pus în ultimul timp la dispoziţia copiilor din oraşul şi judeţul nostru spre a-şi putea ast-fel apropia lumină, limba şi sentimentele romîneşti. Aceste construcţii s'au făcut şi din fondurile comunelor dar mai cu seamă din sumele pe care d. ministru al Instrucţiei ni le-a pus la dispoziţie sub formă de împrumut sau ca donaţii din fondul Stroescu. Suma totală întrebuinţată pentru localurile şcolare în aceşti doi ani, este de 800.000 lei.

Biserica n'a fost nici ea neglijată. În afară de Catedrala din Sulina - care va rămîne ca operă măreaţă - guvernul prezidat de d-voastră a acordat ajutoare şi tot sprijinul pentru că în întregul judeţ şi în special în Delta Dunărei să se înalţe biserici.

A fost apoi o altă mare şi dureroasă chestiune pentru noi: starea detestabilă a veteranilor. D-stră mai întăiu, iar apoi şi d. ministru de resort, aţi bine-voit să mergeţi în colibele lor, în bordeele lor - proaste, în multe cazuri, şi pentru un adăpost de cîine. Aţi văzut mizeria lor, aţi recunoscut că starea lor este intolerabilă şi că nu se cuvine o asemenea viaţă păcătoasă acelor ce au dat ţărei independenţa, regalitatea şi ne-au redat Dobrogea.

Prin ajutoare băneşti ce li s'au acordat, prin construire de 130 case gospodăreşti, prin distribuire de vite, căruţe, ca şi prin măsurile luate ca toate aceste să fie de fapt şi drept aduse la îndeplinire, - s'a ameliorat situaţia eroilor de la 77 punîndu-i în măsură de aşi putea croi o viaţă vrednică şi omenească pe pămîntul recâştigat de dînşii.

Într-un cuvînt d-le prim-ministru, nu este departament din acelea pe cari le prezidaţi care să nu fi dat, în ultimii doi ani vr'un sprijin oraşului şi judeţului Tulcea.

Domnule Prim-Ministru,

Mari sînt faptele săvîrşite de d-voastră în această parte a Ţărei şi natural este ca realizarea nevoilor şi aspiraţiilor de aci, să pornească de la d-voastră.

Găsim că aceasta este normal pentru-că neuitatul d-voastră părinte, marele romîn Ion Brătianu organizînd puterile Statului şi redeşteptînd conştiinţa naţională, a făcut războiul glorios care, pe lîngă independenţa, a redat ţărei şi această frumoasă provincie.

D-voastră, fiul său, aţi desăvîrşit cea ce a făcut neuitatul Ion Brătianu: *Ne-aţi dat acest judeţ şi sufleteşte după ce tatăl d-stră ni l'a dat teritorial.*

Să trăiţi domnule Prim-ministru !

Toastul d-lui N. Comşa

Preşedintele Consiliului Judeţian şi decanul baroului, d. N. Comşa. a rostit la banchetul oferit d-lui prim-ministru, următorul toast:

Domnule Prim-ministru

Cu ocaziunea marelui congres liberal din Mai trecut ce a avut loc în sala Băilor Eforiei din Bucureşti, a luat parte o numeroasă delegaţiune, atît din oraş cît şi din cele mai depărtate unghiuri ale judeţului nostru. Veneam de departe D-le Prim-Ministru, mănaţi de dragostea şi recunoştinţa ce datorim guvernului liberal şi ilustrului său şef. Veneam ca să ascultăm înălţătoarele D-voastră cuvinte, ca şi ale fruntaşilor partidului şi să ne preparăm pentru noua viaţa politică la care mâine vom fi chemaţi, mulţumită D-stră şi guvernului ce prezidaţi.

Atunci ni s'a făcut marea onoare de a fi primiţi în audienţă şi nu vom uita nici odată cuvintele ce aţi pronunţat. Aţi zis d-le Prim-ministru: "Părinţii iubesc şi îngrijesc de toţi copiii, au însă mai multă dragoste şi grije de cei mici, fiind-că ei au mai multă nevoe de a fi îngrijiţi; - D-stră Dobrogenii sunteţi copii cei mici, veniţi mai în urmă în casa părintească, iată de ce e firesc să avem către D-stră mai multă grije, mai multă dragoste."

Aceste frumoase şi măgulitoare cuvinte s'au săpat adînc în inimele noastre.

Iubiţi Dobrogea D-le Prim-ministru pentru că sunteţi bun Român şi pentru că stă scris în testamentul politic al marelui D-stră părinte, ca să îngrijiţi şi să ţineţi în perfectă sănătate plămînul Ţărei, după cum prea

www.ziuaconstanta.ro

bine aţi caracterizat Dobrogea, ca nu cum va microbii vătămători să'l atace şi ast-fel respiraţiunea Ţărei să fie înăbuşită.

Aşteptam de mult cu o legitimă nerăbdare şi cu o vie dorinţă, venirea D-voastră în oraşul de reşedinţă al judeţului, spre a vă arăta şi aici recunoştinţa ce pururea vă vom păstra, pentru solicitudinea şi buna-voinţa ce aţi arătat oraşului şi judeţului nostru.

Ne-aţi trimes un prefect harnic şi priceput, care să aducă la îndeplinire tot ce guvernul liberal a crezut că trebue făcut pentru ridicarea judeţului; avem o administraţie cu care ne putem mîndri.

Nu mai enumerăm îmbunătăţirile de tot felul ce guvernul liberal în scurt timp a făcut pentru noi Tulcenii. D-l Prefect le-a arătat în mod destul de clar şi convingător.

Cea ce însă va forma opera cea mai mare a guvernului liberal şi în deosebi a D-stră, D-le Prim-ministru, cea ce va caracteriza înaltul simţ politic şi naţional al guvernului liberal, este acordarea drepturilor politice Dobrogei, ultima verigă ce ne leagă definitiv şi sufleteşte cu Ţara mumă.

Populaţiunea Dobrogeană s'a ataşat cu sufletul de Ţară, ea cugetă româneşte, simte româneşte.

Ca preşedinte al Consiliului Judeţean în numele populaţiunei acestui important Judeţ, vă asigur D-le Prim ministru de dragostea, recunoştinţa şi devotamentul nemărginit al populaţiunei Tulcene şi vă urez să trăiţi mulţi ani ca în fruntea guvernului liberal să realizaţi tot binele ce gândiţi; tot ce caldul D-stră patriotism vă dictează pentru ridicarea Ţărei şi a neamului Românesc.

Să trăiţi D-le Prim-ministru.

(*"Lupta"*, II, nr. 65, 19 septembrie 1910: 1-2)

256

ŞCOALA DIN JUDEŢUL ŞI ORAŞUL TULCEA

- Situaţia localurilor şcolare - Cîte şcoli s-au construit şi cîte s'au reparat în ultimii doi ani - Valoarea lucrărilor executate - Din 1889 nu s'a făcut nimic pentru şcoală -

D. revizor şcolar ***T. Gheorghiu*** *a rostit următorul interesant şi documentat discurs cu ocazia solemnităţii punerei pietrelor fundamentale la 3 localuri şcolare din oraşul Tulcea, în prezenţa d-lui Prim-ministru Ion I. C. Brătianu :*

Domnule Prim-ministru,

Domnilor

Solemnitatea ce se deschide aici este pentru noi o dovadă mai mult de progresul ce se face din zi în zi pe terenul şcoalei.

Această zi va rămînea pururea neştearsă din inimele noastre, pentru că astăzi şi oraşul Tulcea a şăşit în calea adevărată a luminii; căci nu poate fi ceva mai măreţ de cît înălţarea de localuri frumoase pentru şcoli de unde purtătorii cuvîntului adevărat să lucreze pentru răspândirea cît mai adînc a cunoştinţelor, a muncii şi moralităţii.

Să-mi permiteţi, Domnule Prim-ministru, cu ocazia acestei zile, să arunc o scurtă privire în urmă asupra localurilor de şcoli spre a vedea ce s'a făcut pentru ca şcoala românească să fie în adevăr şi în această parte a scumpii noastre patrie, pământul bine lucrat, în care să rodească cu îmbelşugare sănătoasă toate celelalte instituţiuni naţionale.

În oraşul Tulcea avem 10 şcoli primare şi 4 grădini de copii; din acestea numai două şcoli îşi au localul lor. Celelalte funcţionează în case cu chirii, din care unele cu desăvîrşire improprii, întunecoase şi, răul şi mai mare, neîncăpătoare pentru numărul total al copiilor în vărstă de şcoală.

Aceaşi stare era şi în judeţ. Aici pănă la anul 1889, localurile erau făcute de locuitori din material prost, cărămidă nearsă şi nefiind bine întreţinute au ajuns adevărate ruini, încît eram nevoiţi să renunţăm la multe din ele şi să ne mulţumim cu localuri mici şi neîncăpătoare, ast-fel că o bună parte de copii rămăneau în afară de şcoală.

Această stare nu mai putea dăinui !

Mulţumită stăruinţelor D-lui prefect I. C. Atanasiu, ni s'a dat credite cu amîndouă mănele.

În anul trecut se pornesc 16 localuri şi se repară radical 32 localuri cheltuindu-se suma de 222.463 lei.

În anul acesta se construesc alte 8 localuri şi se repară radical 33 localuri cheltuindu-se suma de 115.000 lei.

www.ziuaconstanta.ro

Se mai construesc 6 localuri înzestrate cu mobilier şi locuinţe pentru diriginţi în Delta, din fondul Stroescu, pentru care se donează suma de 76.000 lei.

Tot în anul acesta locuitorii fac cu obolul lor două localuri de şcoli în sumă de 160.000 lei.

Tot în comunele urbane se construesc : în Sulina un local de şcoală în valoare de 76.000 lei;

În oraşul Tulcea se pune azi piatra fundamentală la 3 localuri de şcoli în valoare de 185.000 lei din împrumutul de 1.600.000 lei şi anul trecut s'a pus piatra fundamentală pentru două localuri pentru terminarea cărora se repartizează din acelaşi împrumut suma de 150.000 lei.

Prin urmare vedem că în doi ani se construesc în jud. Tulcea 36 localuri de şcoli rurale se repară radical 65, redînd ast-fel şcoalei 101 localuri în perfectă stare de funcţionare.

Pentru toate aceste construcţii se cheltueşte suma de 840.463 lei.

Acesta este progres săvîrşit pe terenul şcoalei în timp numai de 2 ani.

Şi cu atît acest proces apare mai mare cu cît din anul 1889 nu se făcuse nimic pentru şcoala din judeţul Tulcea.

În numele corpului didactic primar rural şi urban vă exprim adînca noastră recunoştinţă pentru solicitudinea pe care Înaltul guvern prezidat de D-v. o arată şcoalei din jud. Tulcea şi sperăm că aceiaşi solicitudine ni-o va arăta şi în numirea corpului didactic, trimiţînd aici pe cei mai buni învăţători, căci aici mai mult şcoala trebuie să facă buni Români.

(*"Lupta"*, II, nr. 66, 3 octombrie 1910: 1-2)

257

VIZITA D-LUI ION I. C. BRĂTIANU LA CONSTANŢA

Duminecă 5 Septembrie, d. Ioan I. Brătianu, Preşedintele Consiliului de Miniştri şi Şeful Partidului Naţional-Liberal, însoţit de d-nii :N. N. Săveanu, secretarul general al Ministerului de Interne, Anghel Saligny, directorul general al serviciului hidraulic din ţară, Berceanu, şeful de cabinet al d-lui Prim-ministru, avocat Malcoci şi alte persoane de distincţie, a sosit, către seară, în oraşul nostru, venind în automobil de la Tulcea, unde, în aceiaşi zi, asistase la punerea pietrei fundamentale lucrărilor de alimentare cu apă potabilă din acel oraş.

A doua zi, Luni 6 Septembrie, pe la ora 11 dimineaţa, d-sa a vizitat Clubul Naţional-Liberal din Constanţa, al căruia preşedinte de onoare este, întreţinîndu-se cu membrii lui, asupra diferitelor chestiuni la ordinea zilei. A făcut apoi o vizită d-lui general Budişteanu, preşedintele Senatului, care se afla în Constanţa, descins la vila Reynier; iar la ora 12 s'a deschis banchetul oferit de Partidul Naţional-Liberal din localitate Şefului său, pe terasa de jos a Cazinului comunal şi la care au asistat 200 de persoane din oraş şi judeţ.

Casa Capşa a pus toată îngrijirea, ce 'i-a făcut reputaţia, în servirea acestui banchet, iar muzica Reg. 34 a delectat pe comeseni cu diferite arii în tot timpul mesei, la care a domnit cea mai vie şi mai cordială însufleţire.

La şampanie, d. general Budişteanu, preşedintele Senatului a rîdicat în sănătatea M. S. Regelui şi Augustei Sale Familii primul toast, pe care convivii l'au ascultat în picioare, ca şi imnul regal, acoperindu-le de însufleţite aplause.

După aceia a luat cuvîntul d. Luca Oancea, preşedintele Partidului Naţional-Liberal din Constanţa.

Cuvîntarea d-lui Luca Oancea

Domule Prim-Ministru,

Domnilor comeseni,

Serbarea noastră de astăzi, prezidată de Şeful Partidului Naţional-Liberal din Ţară, va rămînea memorabilă pentru noi, pentru că prin ea se consfinţesc sforţările noastre de a închega aici un partid, care să se ocupe mai de aproape de afacerile publice din această parte a Ţărei.

Sînt fericit să constat că în Partidul Naţional-Liberal din Constanţa s'a grupat tot ceea ce oraşul şi judeţul acesta are mai distins şi mai cu greutate.

Sînt fericit, dar nu mirat. Şi nu mă mir de aceasta, d-lor, pentru că noi dobrogenii, deşi nu am avut drepturi politice, de mai bine de 30 de ani, totuşi din espectativa în care ne-am ţinut am observat în linişte întreaga dezvoltare a Ţărei şi în special a provinciei noastre, dezvoltare la care cu toţii am contribuit în măsura puterilor noastre. Şi ca observatori imparţiali şi dezinteresaţi, am văzut cari bărbaţi politici şi care

www.ziuaconstanta.ro

partid lucrează mai cu tragere de inimă pentru promovarea afacerilor publice, ajungînd la convingerea că acei bărbaţi şi acel partid sînt conducătorii Partidului Naţional-Liberal şi întreg acest partid. Aşa în cît, d-lor, cînd ne-am înscris în Partidul Naţional-Liberal, noi am ştiut ce facem şi ne-am cîntărit pasul cu cea mai deplină conştiinţă

Să ne aducem, într'adevăr, aminte de trecut şi să constatăm cu toţii că actele mari săvîrşite aci, precum e anexarea primă a provinciei, regularea dreptului de proprietate şi altele, sînt operele Partidului Naţional-Liberal.

Într'o vreme se răspîndise credinţa, lipsită de orice temeiu, că dobrogenii n'ar fi pregătiţi pentru viaţa publică şi deci pentru drepturile politice. Aceste drepturi ni s'au acordat de curînd de către Guvernul Partidului Naţional-Liberal, şi mai cu seamă din iniţiativa iubitului nostru Şef. N'am intrat încă în focul nici unei lupte. În curînd însă, am credinţa că vom da dovezi indiscutabile cît de neîntemeiată era acea credinţă şi cît de mult dobrogenii îşi dau socoteală de datoriile lor cetăţeneşti. Viitorul va arăta-o.

Politica, d-lor, e *o datorie* pentru fiecare cetăţean, căci după cum sîntem datori a ne ocupa de afacerile noastre private, de propăşirea gospodăriilor noastre, tot aşa sîntem datori a ne ocupa şi de afacerile publice, de propăşirea gospodăriei Ţărei.

Să ne strîngem deci rîndurile în jurul Şefului nostru şi să nu uităm nici un moment că cu voinţă şi stăruinţă se înlătură toate greutăţile.

Am avut, de sigur, cu toţii dificultăţi de învins în viaţa noastră; să ne aducem aminte că ori de cîte ori am fost stăruitori în scopul ce ne-am propus, ele nu ne-au putut sta în cale şi noi ne-am putut urma drumul nesupăraţi.

Închin păharul meu în sănătatea d-lui Ion I. Brătianu, Primul-ministru al Ţărei şi Şeful Partidului Naţional Liberal, urîndu-i ani mulţi şi fericiţi şi încredinţîndu-l de tot devotamentul nostru.

Cuvîntarea d-lui Dr. N. Sadoveanu

Domnilor,

Ziua de astăzi trebue înscrisă cu litere de aur în cartea Partidului Naţional-Liberal din localitate.

Sînt, domnilor, quasi-autocton, şi vorbind din punct de vedere social, am văzut Dobrogea aproape născînd, am văzut-o crescînd şi cu mîndrie o văd astăzi ajunsă în stare de maturitate.

Această provincie răsleţită de vremuri fu nu alipită, dar întrupată la Patria-mumă, de către neuitatul, genialul şi marele om de Stat I. C. Brătianu.

Cu o deosebită plăcere, 'mi aduc aminte de cuvintele sale ce ne adresă pe timpul cînd se construia podul peste Dunăre: *"Nu cu cramponul Domniilor voastre se va uni Dobrogea cu Romînia, ci prin asentimentul unanim şi contopirea aspiraţiunilor".* Şi vederile sale fură acelea ale omului mare, căci nu trecu mult şi totul se realiză; căci, astăzi, Domnilor, dela Ilanlîc la Ostrov şi dela Sulina la Cara Omer, toată suflarea dobrogeană simte şi grăeşte romîneşte.

Cine din D-voastră nu a cunoscut pe I. C. Brătianu îi e foarte greu să conceapă două firi cu totul distincte întrunite în una şi aceiaşi persoană.

Firea blîndă *per excellentiam* şi energia personificată.

Astfel fiind Dobrogea, deşi înflorarea zilnic, rămase mult timp anemică. Fu rezervat însă fiului marelui om, actualului Prim-ministru d. Ioan I. C. Brătianu, ca să-i facă transfuziunea cu serul matern, sau mai bine zis să o cheme la o viaţă nouă pentru dînsa, să-i acorde drepturile politice.

Să-mi daţi aşa dar voe să închin acest păhar în sănătatea sa şi să rog Provedinţa care 'l-a ocrotit în momente atît de grele, să-i dea viaţă lungă, pentru fericirea şi prosperitatea scumpei noastre Patrii.

Cuvîntarea d-lui Virgil Andronescu

Onorate Şef al Partidului,
Domnule Preşedinte,
Stimaţi Domni,

Sînt acum 32 de ani de cînd micul orăşel Constanţa, împreună cu întreaga Dobroge, a reintrat în stăpînirea romînească şi sub sceptrul Viteazului şi Înţeleptului nostru Rege.

Pe atunci doi mari bărbaţi de Stat s'au ocupat de destinele provinciei noastre: marele Ion Brătianu şi M. Cogălniceanu, figuri neperitoare ale neamului romînesc.

Constanţa, un orăşel mic, obscur, aproape uitat, cu 3000 locuitori, sub oblăduirea romînească a înaintat cu paşi repezi spre progres, şi odată cu sporirea numerică a populaţiei la 23.000 locuitori a devenit un oraş european.

E cunoscut tuturor că o ţară dobîndeşte un avînt mai mare de dezvoltare cînd are eşire la ţărmurile mărei. Tendinţa ţărilor romîne în trecut spre a ajunge la Marea-Neagră sub Mircea şi Ştefan-cel-Mare, este o dovadă că încă de pe atunci se simţea necesitate de o acţiune mai mare şi mai rodnică în sensul economic şi

www.ziuaconstanta.ro

comercial.

Guvernanţii noştri, în înţelepciunea lor, 'şi-au îndreptat privirele spre ţărmul mării, la Constanţa, şi 'şi-au zis că portul şi oraşul nostru trebue dă devie plămînul prin care să respire întreaga desvoltare economică şi comercială a Romîniei. Şi atunci s'au tras prin întinsele şesuri căi ferate, s'a legat Dobrogea de ţara mumă prin podul Regele Carol I, dînd drumul tuturor produselor spre mare, iar aci, la noi, s'a construit portul Constanţa, menit să devie unul din cele mai importante la Marea Neagră.

Toate aceste lucrări se datoresc în cea mai mare parte Partidului Liberal, care, prin destoinicia distinselor căpetenii ce 'l-au condus, a înţeles rolul important ce oraşul Constanţa îl are în desvoltarea Ţărei.

Oraşul nostru s'a bucurat de atenţiunea binevoitoare a M. S. Regelui, care s'a interesat de aproape, an cu an, de progresele dobîndite, dîndu-ne dovadă de dragostea ce o poartă acestei localităţi şi indicînd-o ca Reşedinţă Regală.

În mai bine de un sfert de veac, orăşelul Constanţa, la început cu aparenţă orientală, format din case clădite fără regulă şi din bordeie aruncate ici colo, prin munca continuă a conducătorilor lui a devenit ceeace este astăzi. Isvorul însă real al progresului se datoreşte bogăţiilor ce au trecut şi au intrat prin portul Constanţa, cum şi faptului că prin poziţiunea sa la mare se prenumără printre cele mai importante staţiuni balneare şi climaterice ale ţărei.

S'au conceput lucrări de toţi primarii, însă s'au realizat sub guvernul liberal construirea Palatului Adtiv şi de Justiţie, Palatul Regal, s'a conceput facerea acestui bulevard cu parcul Principele Nicolae, s'a conceput şi executat construcţiunea Cazinou-lui comunal, împroprietărirea meseriaşilor, construirea unei hale, clădirea şcoalelor de marină, a cazarmelor, gimnaziul şi crearea Corpului 5 de armată cu reşedinţa în Constanţa.

Domnilor,

Sîntem departe de a zice că oraşul Constanţa se prezintă în complect, putem zice că ne aflăm la început, căci multe şi nenumărate sînt nevoile ce se simt; şi dacă pînă acum nu s'a adus la îndeplinire, cauza este că aci ne găseam răzleţi, nu eram grupaţi politiceşte, pentru ca între unii şi alţii să fie concurs de întrecere pentru îndeplinirea cerinţelor obşteşti. Glasul nostru nu era auzit la centru, nevoile noastre nu se puteau aduce la cunoştinţa guvernelor, nu puteam să spunem ce vream. Răul însă s'a îndreptat; şi scris a fost ca fiul marelui Ion Brătianu, care a împroprietărit pe Romîni în Dobrogea, să vie să termine opera începută de părintele său, să cheme la viaţa politică întreaga populaţie a Dobrogei, făcînd-o în drepturi egală cu restul ţărei.

De acum vom avea reprezentanţi în Parlament, vom putea să arătăm de ce rele suferim şi vom putea susţine interesele acestei provincii.

Nu ne îndoim că în cel mai scurt timp se va face complectarea drepturilor şi pentru Comună ori Judeţ, căci Partidul Lliberal prin Şeful său iubit va complecta opera sa.

Şi fiindcă oraşul nostru este legat de cele mai vitale interese ale Statului, va bine merita atenţiunea întreagă a Şefului nostru şi membrilor distinşi ai Partidului Liberal.

Aci nu veţi găsi oameni nepregătiţi la lupta de mîine, iar poporul, oraşul întreg simţeşte pentru acei cari le fac bine, pentru acela care i-a scos din starea de inferioritate de pînă aci, pentru acela care a desăvîrşit opera părintelui său.

Mulţi din noi au avut fericirea să vadă cu cîtă bunăvoinţă vă interesaţi de progresele noastre, mulţi din noi au ascultat poveţele şi sfaturile celorlalţi sfetnici ai Tronului, cari au fost totdeauna gata să ne acorde ce am cerut; şi cînd ne purtaţi atîta interes, ne acordaţi atîta bună-voinţă, nu ne îndoim că Domnia-Voastră şi înalţii sfetnici ai tronului nu veţi lăsa oraşul Constanţa să fie înghiţit de valurile mării cari surpă zi cu zi cîte o bucată din terenul lui. Aci în partea nordică erau acum 25 de ani strade cu locuinţe frumoase, iar ruinele din vechiul oraş Tomis jumătate zac sub apele mării.

Ni s'a promis dela centru sprijinul, pentru a scăpa oraşul de nenorocirea ce-l ameninţă, dar pentru aceasta trebuesc sume însemnate. Şi fiindcă printre noi la acest banchet se află unul dintre cei ce şi-au expus viaţa pe cîmpul de luptă pentru recucerirea acestei provincii, azi preşedinte al Senatului, d-l General Budişteanu, eu îl rog ca să ne acorde şi importantul său sprijin şi vă rog pe D-tră, ca împreună cu mine, să ne ridicăm şi să bem în sănătatea sa. Să trăiască General Budişteanu !

Cuvîntarea D-lui Gr. M. Grigoriu

Domnule Prim-Ministru,

Partidul Naţional-Liberal, care în totdeauna a fost preocupat de binele ţărei, nu a omis, cînd ocazia i s'a presintat, de a organiza economia ţărei, pe baze temeinice şi de progres. Între multe altele, crearea Ministerului Comerţului şi Industriei a fost de cea mai mare importanţă; acest departament, organizat de puţin timp, se ocupă cu toată atenţiunea de însufleţirea acestor doi factori economici, studiind legile comerciale, punîndu-le în concordanţă cu nevoile ţărei, ţinînd seama, - şi sperăm că va ţine şi mai mult - de părerile Camerilor de Comerţ, cărora credem că li se va da în curînd o nouă organizare, precum şi Burselor de

www.ziuaconstanta.ro

Comerț și Camerilor Arbitrale și de Conciliațiune, cari aduc și e de netăgăduit că vor aduce simțitoare foloase comerțului și industriei.

Construirea podului la Cernavoda, a portului și a silozurilor, sub imboldul Majestății Sale Regele Carol I, și la cari au luat parte toate Guvernele țării și mai cu seamă Partidul Național-Liberal, care a pus în funcțiune silozurile, necruțînd nimic pentru înzestrarea acestui frumos port cu tot utilajul modern, necesar comerțului de import și export, sînt iarăși de cea mai mare însemnătate în organizarea economică a țărei noastre; apoi, dublarea liniei ferate și construirea stației de garaj Palaz a pus capăt întru cîtva internimabilelor reclamațiuni ale exportatorilor și grînarilor noștri pentru lipsa de vagoane. Acum vedem cu recunoștință că construirea liniei ferate Tulcea-Constanța este aproape a fi pusă în executare; această nouă arteră va contribui fără îndoială la îmbelșugarea comerțului, industriei și agriculturei din toată Dobrogea și întreaga țară.

Domnule Prim-ministru, în Dobrogea s'au făcut multe și simțitoare îmbunătățiri, dar mai sînt încă de făcut; și, cum din această parte a țărei ne lipsește pentru moment reprezentanți în Parlament, profit de această ocaziune a venirei Domniei-Voastre în mijlocul nostru, spre a Vă ruga să faceți, Domnule Prim-ministru, a se termina instalațiunea necesară exportului cerealelor prin construirea cît mai în grabă și a celorlalte două magazii cu silozuri; construirea magazinelor de întrepozite, necesare importului și transitului se impune.

În orașul Constanța și întreg județul avem un singur gimnaziu. Nemuritorul vostru părinte, marele patriot I. C. Brătianu, a înființat multe licee în țară, unele din ele poartă ilustrul său nume. Cerem dela Domnia-Voastră să completați gimnaziul din acest oraș în liceu; de asemenea vă mai rugăm, pentru înființarea unei școale superioare de comerț, care este de cea mai mare importanță pentru acest port, căci dela îndreptarea tineretului nostru pentru comerț, pregătindu-l cu cunoștințe speciale, depinde naționalizarea comerțului.

Sîntem siguri, Domnule Prim-ministru că și D-Voastră sînteți de acord că metropola Dobrogei merită înființarea unor astfel de instituțiuni culturale.

Pentru toate cîte a făcut Partidul Național-Liberal și va mai face, găsesc cel mai frumos prilej, Domnule Prim-ministru, a vă aduce, în numele comerțului și industriei din orașul și județul Constanța, Domniei-Voastre, care reprezintați întreg partidul, cele mai vii mulțumiri, precum și pentru îngăduința ce miați dat de a Vă expune parte din doleanțele noastre.

Închin în sănătatea Înaltului protector al comerțului și industriei, Majestatea Sa Regele Carol I, pentru trăinicia și mărirea partidului nostru național-liberal, precum și pentru sănătatea iubitului Șef d. Ioan I. C. Brătianu.

Cuvîntarea d-lui V. Moțoi

În cîte-va cuvinte bine simțite, d. Voicu Moțoi, mare proprietar, urează bună-venire în mijlocul nostru d-lui Ion I. Brătianu și-i dorește ca să meargă pe urmele d-lui D. A. Sturdza, după cum și acesta a mers pe urmele marelui patriot Ion C. Brătianu, părintele sărbătoritului Șef al Partidului Național-Liberal, în sănătatea căruia închină păharul.

Cuvîntarea d-lui Mamut Velliula Cellebi

Domnule Prim-ministru,
Domnilor comeseni,

E de obște stabilit că ospățurile și participarea în comun la o masă apropie și unește sentimentele și inimile celor asistenți, de vreme ce, sub impresia veseliei generale, omul este mai expansiv și mai comunicativ.

Puținele momente petrecute în asemeni plăcute împrejurări rămîn oricui alipite la inimă și chiar la intervale îndepărtate și le reamintește cu dragoste.

Dacă acest fenomen psihic este comun la oameni pentru prima dată cunoscuți, cu atît mai mult se poate afirma aceasta pentru acei cari au aceleași vederi, sentimente și tendințe politice, precum sîntem toți cei strînși aci, în jurul mîndrului stindard național-liberal.

Banchetul de azi are ceva impozant; mulțumirea noastră e generală, fiindcă avînd în capul mesei pe iubitul și distinsul nostru Șef de partid, noi, liberalii constănțeni ne înfățișăm aici ca o familie intimă.

Contactul dar cu iubitul nostru conducător și schimbul de lumini isvorîte din experiență, ne vor face ca la despărțire să fim mai solidari, mai uniți.

Partidul Național-Liberal, întemeiat de iluștrii bărbați din generațiunea trecută, printre cari în primul rînd a fost nemuritorul și neîntrecutul patriot, bătrînul Ion Brătianu, condus astăzi de fiul său Ionel Brătianu, demn succesor, se dezvoltă, și conștient de tăria sa, pășește cu încredere către idealul măreț, desemnat de predecesorii săi.

Îmi place dar să fac o constatare dreaptă.

Steaua politică în veci strălucitoare a Șefului nostru cum și principiile democratice ce profesează partidul nostru, au avut darul magnetic de a atrage simultaneu pe Romînii Musulmani din Dobrogea la acest partid, și dovada necontestată a fost participarea lor colectivă la ultimul congres liberal din București.

www.ziuaconstanta.ro

Fidel misiunei sfinte ce 'şi-a luat Partidul Liberal, guvernul acestui partid, prin legea din 19 Aprilie anul trecut, a chemat şi pe fii ţării din mica moşia a lui Mircea, la viaţa politică, acordîndu-le drepturi cetăţeneşti egale cu ale concetăţenilor lor de dincolo de Dunăre.

Pe baza acestor drepturi, noi musulmanii din Dobrogea, cetăţeni Romîni get-beget, aşteptăm cu încredere să vedem că în curînd în forul ţării, reprezentanţi ai noştri, cu aceeaşi dragoste ca şi cei-l'alţi colegi, să ridice slaba lor voce pentru interesele şi binele Patriei.

Plin dar de recunoştinţă şi admiraţiune, în numele coreligionarilor mei dobrogeni, ridic acest toast în sănătatea marelui patriot şi sincer liberal democrat, iubitul nostru Şef, d-l Ionel Brătianu.

Trăiască D-l Prim-ministru Ionel Brătianu !

Trăiască guvernul şi Partidul Liberal !

Cuvîntarea S. S. Preotului G. Rădulescu

Sfinţia Sa arată că dacă membrii celorlalte partide se numesc soldaţi ai partidului, noi cei grupaţi împrejurul steagului liberal trebue a ne numi ostaşi şi să le lăsăm lor titlul de soldat: căci după o veche înţelegere a cuvintelor, soldat va să zică cel ce este pus în solda cuiva, iar ostaş e cel ce poartă o armă de luptă; deci ei sînt soldaţi, adică s'au grupat împrejurul steagurilor lor în vederea unor solde, noi în vederea unei lupte, luptă care sub conducerea Şefului care azi se află în mijlocul nostru, şi prin ajutorul lui D-zeu, e menită să gonească din mijlocul neamului Romînesc întunerecul ignoranţei şi să aducă propăşirea în toate clasele.

Sfinţia Sa trece apoi la o altă serie de idei, şi anume aminteşte tuturor cunoscuta istorioară din timpurile străbune cînd în Roma trăia o venerabilă femee anume, Cornelia, ce i se mai zice mama Grahilor; această femee în discuţiunile ce avea cu vecinele ei, asupra giuvaerurilor ce fiecare avea, nu a putut să le arate giuvaeruri de aur, argint sau pietre scumpe, dar luînd pe cei doi copilaşi ai ei, Tiberius şi Cajus, îi arată zicînd : "iată cea ce eu am mai scump"; şi timpul de mai tîrziu a dovedit-o că fii ei au fost giuvaeruri, cu adevărat scumpe, de oarece ei au adus şi au făcut să se fixeze o sumă de legi, legile agrare, care au fost o adevărată binefacere pentru poporul Roman, căci ele au împăcat pe cele două partide veşnic în ceartă, pe plebei sau agrarieni şi pe patracieni nobili.

Stabileşte apoi o mare asemănare între Cornelia mama Grahilor de altă dată şi între venerabila matroana Romînă Doamna Pia Ioan Brătianu, care a dat neamului Romînesc pe fii ei, cari şi ei, ca şi Grahii de altă dată, au dat poporului nostru, descendenţii Romanilor de altă dată, o serie de legi agrare, menite să aducă asupra plugarului romîn aceleaşi binefaceri ca şi legile grahice asupra poporului Roman.

Apoi Sfinţia Sa conchide ridicînd o rugă către Cel-A-Tot puternic pentru sănătatea Corneliei Romîne, Pia I. Brătianu şi a fiilor ei, cărora le doreşte viaţă lungă precum şi spor la marele lucru început, legile agrare, cari vor aduce asupra poporului Romînesc nu numai belşugul, dar şi putinţa unei desvoltări culturale şi intelectuale.

Cuvîntarea D-lui Ioan N. Roman

Domnule Prim-ministru,

Domnilor,

Este o mare onoare şi o adevărată fericire pentru noi, liberalii din oraşul şi judeţul Constanţa, ca această masă comună, la care serbăm închegarea noastră în partid şi intrarea noastră, cu drepturi sporite, în viaţa publică a Regatului, să fie prezidată de însuşi Şeful Partidului Nnaţional-Liberal.

Prea în directă atingere cu cele ce ne înconjoară, prea absorbiţi de interesele şi patimile actualităţei şi prea uitători de un trecut nu tocmai depărtat, de sigur, mulţi nu văd faptele şi evenimentele în perspectiva şi lumina în care trebuesc văzute pentru a fi bine înţelese.

Dar cînd, odată, în viitor, se va scrie istoria acestor vremuri, va trebui să se constate un mare adevăr, şi anume că Partidul Naţional-Liberal apare la hotarul a două epoce distincte în dezvoltarea noastră politică, economică şi socială, ca o emanaţiune a sufletului naţional, ca o expresiune vie a năzuinţelor sale de demnitate şi de propăşire.

Şi va găsi istoricul din viitor calde accente de admiraţie pentru părinţii liberalismului romîn, pentru acea minunată pleiadă de uriaşi ai cugetărei şi voinţei, cari au ştiut să se ridice deasupra spiritului îngust de castă, şi, înfruntînd pericole de tot felul, într'un avînt de abnegaţie dus pînă la jertfirea de sine, să cuprindă şi să armonizeze interesele întregului neam romînesc.

Şi iarăşi, va găsi istoricul de mîne al vremurilor de astăzi numai cuvinte de laudă pentru toţi conducătorii Partidului Naţional-Liberal, cari, de atunci încoace, urmînd tradiţiunei, au continuat opera marilor înaintaşi, chemând neamul nostru la o viaţă nouă, care-i îngădue să aducă şi el nota sa specială şi tributul geniului său propriu în opera uriaşă a civilizaţiunei universale.

Dar dacă Ţara, d-lor, datoreşte Partidului Naţional-Liberal, spiritului şi ideilor liberale ce s'au impus pînă şi adversarilor noştri, Unirea Principatelor, Constituţia, Războiul Independenţei, Regalitatea, împropri-

www.ziuaconstanta.ro

etărirea a sute de mii de clăcaşi, înfiriparea şi avîntul comerţului şi industriei naţionale, etc., apoi de bună seamă şi Dobrogea îi datoreşte mai toate progresele sale.

Căci cu mîndrie trebue să constatăm că noi am realizat mari progrese de 32 de ani încoace, de cînd această provincie, fiică atît de bine înzestrată, regăsită după veacuri de înstrăinare, a fost reîncorporată la sînul Patriei-mume.

De unde la 1878 populaţia Dobrogei era de vre-o 140.000 de locuitorii, din cari vre-o 40.000 Romîni, astă-zi ea este de peste 300.000, din cari vre-o 170.000 Romîni.

De unde în momentul anexărei în toată provincia erau numai 50 de biserici creştine, - dacă se putea da acest nume construcţiunilor şubrede, fără nici un stil, făcute din lemn, din scînduri şi din chirpici, pentru a servi drept case de rugăciuni, - astăzi avem peste 200 de biserici, una mai frumoasă decît alta, înălţate, în piatră şi cărămidă, de pietatea poporului nostru.

De unde pînă unde 1878 nu funcţionau aci decît 16 şcoli elementare romîneşti, astăzi avem peste 200, fără a socoti şcolile secundare, cele profesionale, cele fröbeliene, cursurile de adulţi şi şezătorile populare, care toate au contribuit a face ca numărul de analfabeţi să fie mai mic în Dobrogea decît în restul Ţărei.

În locul celor 100 de km. de şosele ce am găsit în ambele judeţe, avem astăzi peste 900.

În locul celor 125.000 de hectare de pămînt ce se cultivau în trecut, se cultivă astăzi peste 700.000.

Iar comerţul provinciei reprezintă, în medie, creşterea enormă de 866% (705% pentru import şi 1027% pentru export), cu tendinţa unei necontenite sporiri.

Fără a insista asupra altor progrese săvîrşite dela anexare încoace, noi am rezolvat aci, d-lor, una din cele mai delicate probleme, care face cinste spiritului de toleranţă al neamului nostru şi puterei lui de asimilare. Am găsit, într'adevăr, în Dobrogea, locuitori de rasă, de limbă şi de religie deosebite, din partea cărora unii se aşteptau la oare-care tendinţe duşmănoase dominaţiunei romîneşti. Ei bine, noi ne-am condus în aşa chip faţă de ei, respectîndu-le limba, datinele şi susceptibilităţile, în cît nimic din toate aceste pesimiste prevederi nu s'a întîmplat. Şi se cuvine să fie relevată constatarea ce face unul din fruntaşii autorizaţi ai vieţei noastre publice că *"conglomeratul etnic ce am găsit în Dobrogea la aşezarea noastră s'a topit la căldura aceluiaşi ideal patriotic"*, că *"vechile resentimente au pierit şi ura de rasă ori de credinţă s'a stins"*, aşa încît toţi locuitorii Dobrogei, fără deosebire de origină ori credinţă, *"sînt supuşi leali şi devotaţi ai Tronului, toţi adoră şi venerează pe Înţeleptul Stăpînitor, care, prin virtuţile şi vitejia Lui, a legat din nou firul vieţei romîneşti în această parte a Ţărei"*; şi *"nu e prezumţie, nici orgoliu de neam, cînd afirmăm că am făcut, dintr'o amestecătură de neamuri, un popor, care prezintă toate însuşirile unei înrudiri morale şi expresiunea aceleiaşi conştiinţe naţionale"*.

Dacă toate aceste progrese s'au făcut şi dacă toate aceste probleme s'au rezolvat, afirm aci din nou, cu tărie şi convingere, că meritul cel mai mare revine partidului naţional-liberal, şi tot meritul ideilor şi principiilor liberale.

De altmintrelea, d-lor, n'avem decît să ne amintim că sub guvernul Partidului Naţional-Liberal, în frunte cu cel mai mare om politic al Romîniei, cu nemuritorul Ion C. Brătianu, Dobrogea a fost realipită la Ţară; că sub acelaşi guvern s'a regulat chestia proprietăţei imobiliare rurale, împroprietărindu-se zeci de mii de plugari; că sub acelaşi guvern s'au proectat şi executat în cea mai mare parte cele două podoabe ale artei şi technicei romîne : podul de peste Dunăre şi portul dela Constanţa, legături indizolubile cu Ţara, care au dat atît avînt comerţului şi în special exportului nostru.

Şi, pentru a nu aminti de cît două acte mai recente, tot sub guvernul partidului naţional-liberal, condus de astă dată de fiul acelei neperitoare glorii a Ţărei, de actualul preşedinte al Consiliului de Miniştri, de iubitul Şef al partidului nostru, ni s'au acordat, fără să ni se fi promis, drepturile politice, pe care conservatorii ni le-au promis, fără să ni le fi acordat; şi nu mai departe decît în ultima sesiune parlamentară s'a votat o lege pentru construirea unei linii ferate, care să lege cele două judeţe dobrogene, stabilindu-se astfel o comunicaţie lesnicioasă între ele şi punîndu-se în valoare atîtea noui izvoare de bogăţie naţională.

Fericite trebue să fi fost, d-lor, - dacă totuşi vor fi fost vre-odată, - vremurile de care ne vorbesc poveştile. Pe atunci se înălţau scări pînă la ceruri, se aşterneau poduri peste mare şi se făceau, sub ochii uimiţi ai privitorilor, toate minunile, la o simplă vorbă fermecată, la un simplu semn de baghetă magică.

De vremurile acelea astăzi sîntem departe. Misterul vorbelor fermecate s'a perdut, copacul din care se tăiau baghetele magice nu mai creşte pe pămînt.

Astăzi, numai cu mari sforţări, numai cu o mare cheltuială de energie şi de sagacitate, se cucereşte, pentru civilizaţie, teren din domeniul ignoranţei şi al barbariei. Tocmai de aceia datorim recunoştinţă şi veneraţie oamenilor şi partidelor care se devotează binelui obştesc.

Îmi aduc aminte că, acum vre-o 25 de ani, unul din membrii cunoscutei opoziţii-unite, într'o cuvîntare îndîrjită, la Cameră, izbindu-se de evidenţa faptelor mari săvîrşite de Partidul Naţional-Liberal şi neputîndule tăgădui, fu nevoit să le recunoască, dar a adăugat imediat, pentru a nu-şi ieşi din obiceiu : *"le-aţi săvîrşit, pentru că aţi avut noroc !"* - *"Fie şi cum spui d-ta"* - i-a răspuns, cu un uşor zîmbet de ironie, nemuritorul Ion C. Brătianu, - *"am avut noroc; dar norocul nostru a profitat Ţărei, aducîndu-i glorie şi prosperitate"*.

www.ziuaconstanta.ro

Dar, serios vorbind, cum ar putea fi, d-lor, Norocul, secretul puterei Partidului Naţional-Liberal şi rodnicei lui activităţi?! ...

"Norocul" e un cuvînt, o explicaţie metafizică, dată de cei ce nu voesc să cugete, fenomenelor cu cauzalitate cunoscută într'un riguros determinism. Dacă Norocul ar fi explicaţia atîtor acte mari, apoi, cum anticii îl reprezentau ca pe un orb legat la ochi, nu s'ar fi putut întîmpla, de sigur, ca orbul acesta să se găsească tot timpul în drumul nostru, ci s'ar mai fi încurcat şi în cărările adversarilor noştri.

Secretul puterei morale a Partidului Naţional-Liberal şi actelor săvîrşite de el stă aiurea, nu în norocul lui : stă în faptul că el s'a ridicat din sînul naţiunei, trăind viaţa ei sufletească, cu toate durerile şi bucuriile, cu toate năzuinţele şi idealurile ei; în concepţia sănătoasă ce are despre progres, care trebue să se realizeze pe încetul şi temeinic, treptat cu puterile şi cu împrejurările, ca o evoluţie firească dela o formă dată către o alta mai desăvîrşită, aşa cum se îndeplineşte progresul în toată lumea organică; şi mai stă secretul puterei morale a Partidului Naţional-Liberal în credinţa nestrămutată ce totdeauna a avut-o în viitorul neamului romînesc, în acea credinţă că *"prin noi înşi-ne"*, cu muncă stăruitoare, vom învinge toate greutăţile şi ne vom asigura un loc respectat printre naţiunile civilizate.

D-voastre, d-lor, aţi înţeles, ori aţi ghicit, aceste adevăruri; şi de aceia nu mă surprinde, - m'ar fi surprins contrariul, căci ar fi fost o rătăcire, - nu mă surprinde, zic, cînd vă văd pe toţi fruntaşii acestui oraş şi judeţ, reprezentînd toate ramurile de activitate, - marea proprietate, proprietatea mijlocie şi mică, comerţul şi industria, meseriile şi profesiunile liberale, - strîns uniţi în jurul drapelului Partidului Naţional-Liberal şi Şefului său iubit.

Într'un organism, - a spus-o de mult un înţelept străbun, - toate membrele îşi au rolul şi funcţiunea lor şi toate, într'o instinctivă solidaritate moleculară, contribue la întărirea organismului.

Aşa e şi într'un partid politic, care e şi el un corp organic; toţi membrii lui au rostul lor, şi, dela cel mai de sus pînă la cel mai modest situat, toţi, într'o admirabilă solidaritate socială, contribue, cu munca lor, la întărirea, la propăşirea şi înălţarea Patriei comune.

Acolo unde, însă, d-lor, într'un organism se concentrează toată viaţa şi de unde porneşte comanda tuturor mişcărilor lui, e creerul; şi acolo unde într'un partid, cum e partidul nostru, tremură cu mai multă putere grijile şi durerile, bucuriile şi expanziunile, năzuinţele şi idealurile unui neam întreg, e sufletul Şefului.

Fericiţi de a-l vedea în mijlocul nostru, să închinăm, deci, d-lor, păharele noastre în sănătatea d-lui Ion I. Brătianu, Şeful Partidului Naţional-Liberal, şi să-i urăm din adîncul inimilor noastre ani mulţi şi nesfîrşită putere de muncă, pentru ca, ajutat de partidul ce conduce şi care-l urmează cu credinţă, să poată face şi în viitor Patriei noastre iubite tot binele ce se aşteaptă dela Domnia-sa.

Discursul d-lui Ion I. C. Brătianu

Domnilor,

Guvernul, acordînd drepturi politice dobrogenilor, nu le-a acordat nimic, ci le-a cerut ceva. În împrejurările de faţă, cînd atîtea importante probleme sînt de rezolvat şi cînd concursul şi luminile tuturor sînt atît de necesare, Dobrogea n'ar mai fi putut sta depărtată de viaţa politică a Ţărei. Am chemat pe Dobrogeni la viaţa politică pentru ca să dea concursul şi luminile lor în rezolvarea acelor probleme. Astfel legea *drepturilor* devine în realitate legea *datoriilor* cetăţeneşti, - şi nu mă îndoesc că dobrogenii vor şti să şi le îndeplinească cu patriotism.

Programul Partidului Naţional-Liberal şi întreaga directivă a activităţei sale se rezumă în chiar cuvintele cu cari se intitulează.

Partidul nostru e *naţional*, în înţelesul că el caută să îndrumeze toate forţele de cari dispunem la înălţarea naţiunei romîne. Aceasta nu însemnează că nu preţuim sprijinul ce-l putem avea din partea cetăţenilor de altă origină. Vorbească orice limbă, închine-se la orice biserică, noi îi considerăm ca buni Romîni, din moment ce îşi fac datoriile faţă de Ţară şi iubesc naţiunea romînă. De origina lor nu ţinem seamă, pentru că noi nu întrebăm pe nimeni de unde vine, ci încotro merge.

Partidul nostru e *liberal* în înţelesul că el urmăreşte ideea de progres şi de desvoltare a tuturor instituţiunilor Statului.

Generaţiunea trecută a avut rolul ei mare : ea a întemeiat Statul romîn. Mai puţin strălucit, poate, dar tot atît de folositor e rolul generaţiunei noastre : noi avem de consolidat diferitele instituţiuni ale Statului, cari sînt temeliile lui.

S'a zis că noi am înfăptuit fără să promitem ceeace alţii au promis fără să făptuiască. 'Mi-am făcut din respectarea cuvîntului dat o regulă de conduită. N'am promis nimic la Tulcea; nu promit nimic nici aici. Viitorul va dovedi însă cît de scumpe îmi sînt interesele Dobrogei şi cît de mult vom căuta a le satisface în marginea puterilor noastre.

Sînt fericit că venirea mea în Constanţa coincide cu inaugurarea Clubului Naţional-Liberal. Urez ca în casa nouă ce inaugurăm să domnească armonia şi moravurile politice sănătoase.

Vă recomand ca deviza d-voastră să fie însuşi numele oraşului şi judeţului d-voastră : *Constanţa*. Cu

www.ziuaconstanta.ro

înţelepciune, cu muncă şi constanţă lucruri mari se pot face.

Ridic păharul meu în sănătatea d-voastră şi pentru propăşirea Partidului Naţional-Liberal din Constanţa.

Toate discursurile au fost subliniate de entuziaste aplauze; în special al d-lui Prim-ministru, după care publicăm mai sus un succint rezumat, fixînd numai principalele puncte şi idei atinse de d-sa, a făcut asupra tuturor o puternică întipărire.

După banchet, d. Prim-ministru cu d-na şi persoanele ce-i însoţeau, au făcut o vizită în automobile la Adam Clissi, iar seara a oferit o masă pe vaporul "Dacia" la care au fost invitaţi, pe lîngă acele persoane, şi Preşedintele şi Vicepreşedinţii Partidului Naţional-Liberal din localitate.

Cu trenul de 11 noaptea, d. Prim-ministru, d-na Brătianu şi toţi d-nii ce-i însoţeau au părăsit Constanţa, înapoindu-se la Bucureşti. Un însemnat număr de membri ai Clubului nostru au însoţit pe distinşii oaspeţi pînă la gară.

(*"Drapelul"*, anul II, nr. 14, 10 octombrie 1910 : 1-3)

258

ERETICII DIN DOBROGEA

Pocăiţii

La Cernavodă a luat naştere de câtăva vreme o tovărăşie de oameni, care s'au depărtat de credinţa creştinească ortodoxă şi s'au rătăcit cu sufletele dela calea cea dreaptă a mântuirii. Acea tovărăşie eretică, caută să se întindă mai departe printre credincioşi şi chiar a isbutit până acum să amăgească minţile neştiutoare din două sate : unul Jigălia, din judeţul Ialomiţa, şi altul Harabagi, din judeţul nostru.

Rătăciţii, care au pornit astfel pe calea pierzării, învaţă pe oameni să prăznuiască Sâmbata în locul Duminicii, întocmai ca Evreii, şi să ardă sfintele icoane. Tot ei mai spun că nu trebue să dea niminea jurământ, dacă cum se obişnueşte, la intrarea în slujbă şi când suntem chemaţi în armată.

Românii le zic acestor eretici pocăiţi, iar numele lor cel adevărat este sabatişti, dela prăznuirea Sâmbetei, sau adventişti.

Învăţăturile lor sunt primejdioase şi pentru mântuirea sufletelor creştineşti şi pentru siguranţa neamului nostru românesc.

Apărarea ţării o face oştirea şi cine intră în armată e dator să jure credinţă către domnilor şi către ţară. Acela care nu vrea să dea jurământ înseamnă că nu voeşte să facă armată. Aşa că dacă s'ar lua lumea după învăţăturile pocăiţilor, ar rămâne ţara fără apărare şi duşmanii neamului nostru ar năvăli şi s'ar face stăpâni peste noi, ca în vremea Turcilor şi Muscalilor.

Orice Român, care ţine la ţara lui, să nu dea ascultare la cele ce spun ereticii aceştia, căci toate îndemnările lor sunt pornite cu gânduri vrăjmăşeşti împotriva noastră.

Învăţăturile pocăiţilor sau sabatiştilor nu sunt născocite în România ; ele au fost aduse de venetici din ţara nemţească, pentru ca să sape credinţa noastră, pe care o avem din moşi şi strămoşi, şi ca să primejduiască neamul românesc, lăsându-l fără apărare.

Prea sfinţia sa D. D. Nifon, Episcopul eparchiei noastre, a Dunării de Jos, a văzut rătăcirea acestor oameni şi, după ce s'a dus la Cernavodă şi la Harabagi, a făcut o carte pastorală către credincioşi, în care lămureşte tuturor greşelile pocăiţilor, ca să se ferească de ele.

Oameni buni, păziţi-vă !

(*"Conservatorul Constanţei"*, II, nr. 34, 17 octombrie 1910 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

MAREA NOASTRĂ ÎNTRUNIRE DE DUMINECĂ

RĂSUNETUL APELULUI NOSTRU

Întrunirea de protestare ţinută de noi în sala *Elpis* Duminică, 31 Octombrie, şi la care au răspuns în număr atât de mare şi cu entuziasmul cel mai cald iubiţii noştri concetăţeni, - este cea mai vie dovadă că lupta decisivă, pornită de Partidul Conservator contra asociaţiei liberalo-tachiste dela comună, a avut asentimentul tuturor.

Măreaţa manifestare de dragoste şi devotament, făcută cu această ocaziune fruntaşilor noştri, a pus în evidenţă adâncul răsunet ce a avut în inimile tuturor concetăţenilor noştri apelul, ce am făcut la ei ca să ne urmeze în luptă.

Cu toate că timpul era ploios, încă de pe la ora 2 p. m. sala *Elpis* a început a se popula cu cetăţeni din toate cuartierele oraşului.

La ora 3 p. m. sala era complectamente plină, lojile înţesate de un public numeros şi ales, culoarele de asemenea.

Pe scenă iau loc membrii comitetului Partidului Conservator.

Intrarea în sală a d-lui Ion Lahovari, - care sosise dimineaţa din Bucureşti pentru a lua parte la întrunire, - şi a şefului nostru, d-l C. Pariano, este salutată cu mare entuziasm şi îndelungate aplauze şi ovaţiuni : *Trăiască d-l I. Lahovari, trăiască d-l C. Pariano, trăiască Partidul Conservator,* sunt strigătele care sgudue sala timp de câteva minute.

Asistenţa

Din numeroasa şi aleasa asistenţă dela impozanta noastră întrunire, notăm în treacăt numele concetăţenilor noştri din oraş şi judeţ, cari au luat parte :

C. Pariano, P. Grigorescu, T. Cănănău, I. Dimitrescu, Dr. A. Pilescu, Căpitan A. Solacolu, A. Lipati, I. Bentoiu, Al. Pană, V. Miclescu, Colonel Dărăscu, M. Popescu, Ionel Solacolu, R. Bărbulescu, Gh. Tomoşoiu, Gh. Tătaru, I. Costacea, C. D. Manolescu, N. G. Cantacuzino, M. Măldărescu, A. Diamandopol, T. Gh. Dabo, Aurelian Olărescu, Căpitan Velciu, Căpitan Nicolau, Octavian Şeitan, P. Miloşef, Sava Tibacu, B. Popescu, Bucur Constantinescu, Gh. Stănescu, Mih. Cota, C. Şovăială, H. Dimitriu, Gh. Tănăsescu, Const. Stoianof, Cristea Georgescu, Naum Ionescu, Cristu Costea, Gheorghe Sasu Carabac, Gh. Vasilescu, Manea Alexiu, Costi Atanasiu, Ioan Boer, Morfi Papastravu, Ivan Hagi Stoian, Ion N. Baston profesor, Dr. Caraciali, Al. Beiu avocat, Mircea Zamfirescu, Carp profesor, Ştefan Lulof, B. Bercovici, Cristache Panaitescu, Stavru Atanasiu, Nache Constantinescu, N. Orghidan profesor, Stavru Dumitri, Radu Ionescu, Ştefan Mureşeanu avocat, Abdul Hamid I. Osman, Rainu Atanasof, Ştefan Ocnianof, Petre Miholencu, Anastase Anton, Pompei Ciupercescu, Zamfir Zamfirescu, Panait Gheorghiu, Vasilescu rentier, Nae Ionescu Cârligel, Vasile Pandelescu, Sterea C. Bolea, Neculae Ciocea, Neculae Eremia, Anton Nedelea, A. Magrin, Socrate Sava, N. Nistor, Birnfeld, Nisim Erusalmi, D. Nicolae, Gheorghe Mamura, P. Shapira, V. Pirula, Gh. Sârbu, Gh. Grigoriu, C. Lumezianu, Marin Pintea, C. Constantinescu, Petru Vulcan, I. Burduloi, Bucur Ţârcă, Filip Conduleţ, Ioan George, Nicolae Tănăsescu, M. Mihăilescu, I. Ionescu Horezeanu, Moise Hunea, Ion Manolescu, Teodor Stoenescu, Ion Tomoşoiu, N. Negoescu, Al. Elisăvescu, Ştefan Boartă, Mihail Duhniac, I. Perşoiu, Iani Sireta comerc., Gheorghe Sireta comerc., Iulius Gruber, Costi Hagi Pavel, Nicolae Hagi Pavel, etc., etc., etc.

Din judeţ

Ilie Nicolau, Ion Aldea, Gheorghe Lupu, Spiru Călin, Dan Nedelcu, Iorgu Dragomirescu, Ştefan Georgescu sergent. Hagi Mechi Amet, Gheorghe Ciocan, Cherim C. Ismail, Gheorghe Manole, Iancu Teodor, Alexandru Ţintă, Pandele Stoicescu, Baghis Hagi Sali, Suliman Emir Ali, Riza Mehmet, Gelil Abdulah, Husein Ali, Hasim Halil, Aurel Dobrescu, Ion Jianu, Ştefan Balicescu, N. Brătianu, I. Vasiliu, I. B. Găitan, A. Arghiropol, I. Moldoveanu, C. Nicolau, etc.

Discursul d-lui C. Pariano

După ce liniştea se restabileşte, în aplauze furtunoase este proclamat preşedinte al întrunirei fruntaşul nostru, d-l Ion Dimitrescu, - care dă cuvântul d-lui C. Pariano.

D-l C. Pariano, salutat din nou cu lungi şi repetate aplauze şi ovaţiuni, citeşte mai întâi următoarea telegramă primită dela d-l N. Filipescu, preşedintele nostru de onoare :

Regret că am fost împedecat de a lua parte la întrunire şi sunt cu inima, şi gândul în mijlocul d-voastră.

Lungi şi repetate aplauze acoperă ultimele cuvinte din telegrama iubitului nostru fruntaş, d-l N. Filipescu.

Trăiască d-l N. Filipescu, este strigătul ce sgudue sala timp de câteva minute.

www.ziuaconstanta.ro

Restabilindu-se liniştea, d-l C. Pariano continuă.

Domnii mei,

Aceasta este prima întrunire publică, pe care o fac conservatorii locali. Fie ca ziua de azi să ne ajute, ca să putem sădi în inimile concetăţenilor noştri, principiile sănătoase ce ne călăuzesc.

Partidul Conservator totdeauna a făcut politică onestă şi liniştită, şi nu este vina lui dacă scandalizat, se ridică astăzi să facă să înceteze anarchia şi specula cu cari liberalii înţeleg a guverna.

Suntem în cea mai legitimă apărare cerând depărtarea unui consiliu, care numai în trei ani a lăsat comuna toacă şi datoare cu milioane, fără să-i fi dat nimic folositor.

Şi atât este de firească dorinţa noastră de a opri acest comerţ scârbos, ce se face cu banul public, încât şi Dumnezeu pare că ne ajută, căci cine alt de cât dânsul v'a putut inspira să ne asistaţi, să ne sprijiniţi, D-le Lahovari !

De aceea şi noi, nu ne exprimăm recunoştinţa şi speranţa prin cuvinte prefăcute, cum fac acei linguşitori cari se agaţă, pentru pricopseală, de câte-o apariţie trecătoare, ambiţioasă şi venală; ci vă spunem simplu dar sincer, că bazaţi pe ajutorul d-v . şi pe dreptatea cauzei ce apărăm, nădăjduim nu numai să gonim de la comună moliile ce au ciuruit-o, dar încă să pregătim conştiinţele şi pentru viitor.

De 40 de ani vă cunosc, d-le Lahovari. Eram amândoi tineri. La şcoala d-v. am învăţat, ca în orice acţiune politică, să nu cuget decât la interesele generale şi tot de la d-v. ştiu, că binele ce faci, nu se uită, oricât de tăgăduit ar fi el, la un moment dat.

Aşa am făcut şi iată de ce astăzi, Românii de origină cari s'au stabilit prin oraşe, veteranii din judeţ, meseriaşii şi locuitorii din Constanţa, m'au însărcinat pe mine să vă încredinţez de recunoştinţa ce cu toţii vă păstrează.

Românii, pentru că graţie stăruinţei ce aţi depus, în numele Partidului Conservator, aţi isbutit să le câştigaţi dreptul de a nu fi excluşi de la încetăţenire.

Meseriaşii şi veteranii, pentru îndeplinirile şi solicitudinea ce le-aţi acordat-o, ca ministru de Comerţ şi Domenii.

Iar locuitorii acestui oraş, pentru terenul vast ce aţi dăruit comunei la Mamaia.

Fiţi dar bine venit între noi, ca un părinte bun între copii săi recunoscători.

Acest omagiu obligator adus, înainte de a intra în obiectul care a provocat această întrunire, daţi-mi voe, d-lor, să relevez câteva pasaje comice, şi să răspund la câteva laude îndrăzneţe rostite la inaugurarea Clubului Liberal.

S'au spus acolo de toate, numai de ce este nu s'a vorbit.

D. Luca Oancea, aşa cum îl ştiţi, a predicat "altruismul" !

Preotul Rădulescu a descoperit, din cărţi, că fraţii Brătieni se trag din familia romană a Grahilor.

D. Roman a anunţat că s'a fixat în sfârşit şi d-sa într'un partid !

Trec peste aceste linguşiri, cari privesc demnitatea acelor cari le fac şi mă opresc numai la afirmările că Partidului Liberal s'ar datora tot ceea ce s'a făcut în Dobrogea.

D-lor, se pretinde că liberalilor se datoreşte alipirea acestei provincii la patria-mumă !

Noi ştim că războiul ruso-turc a fost numai anunţat şi armatele ruseşti au şi intrat în ţară prin surprindere şi fără nici o înţelegere definitivă cu guvernul nostru.

Mai ştim, că cu toată vitejia armatei, care este a ţărei, iar nu a vre-unui partid şi cu toate că ni s'a mai luat şi Basarabia, totuşi graţie neprevederei guvernului liberal de atunci, care nu a voit să accepte o Dobroge mare şi cu graniţi întărite, aşa cum ni se oferea, am primit una mică şi slabă, cu graniţi deschise, greu de apărat.

Mai spun tot ei, că tot ce s'a făcut ca îmbunătăţiri în Dobrogea, dânşii le-au făcut ! Dar ce alt au făcut, de cât cele două palate, al justiţiei şi al prefecturei, cari au crăpat până în temelii înainte de a le isprăvi? Din contra, ne-au mâncat până şi banii plantaţiilor comunale, şi ne-au speculat în aşa chip prin mită şi legi arbitrare, încât am ajuns să nu mai fim stăpâni nici pe averile noastre !

Voci. - Ruşine lor ! Jos cu ei ! ...

Dintre toate drepturile politice, abia un singur crâmpei ne-au dat şi acela de silă, dreptul de a trimite reprezentanţi în Cameră, şi nu s'au ocupat nici de dânsul, decât numai spre a-i îngrădi astfel, ca alegeri fără înrâurire administrativă să nu putem face şi ca nici măcar să te poţi înscrie în listele electorale, chiar de ar fi Român !

Ascultaţi cu ce fel de întocmiri se laudă ! Curtea de Casaţie a respins dăunăzi de la înscrierea în listele electorale, un sat întreg de Români neaoşi din comuna Niculiţel, stabiliţi acolo de pe vremea Turcilor, pentru că n'au putut dovedi cu acte că au fost raiale turceşti !

Să nu ţipi, când vezi că ţi se cer nişte acte, pe cari din neglijenţa administraţiei, nu le poţi vedea? Să nu strigi, când vezi că deşi Român, trebue să dovedeşti mai întâi că ai fost Turc, spre a ţi se recunoaşte dreptul de cetăţenie? Să nu te revolţi, când vezi că Românul venit în Dobrogea de un an de zile este acceptat, iar cel autocton respins?

www.ziuaconstanta.ro

Dar de unde să ia biata lume acte probatorii, dacă administraţia de atunci nu şi-a îndeplinit datoria să catagrafieze populaţiunea?

Ce ! acest lucru nu se poate proba şi fără acte? Care este acela care nu poate deosebi pe un Român de un străin? Şi de ce măcar în acest caz legea nu a deslegat comisiile, ca să poată decide şi fără asemenea acte, când ştiut este, că în starea aceasta avem vre-o 40.000 de Români, afară de cei de origini străine?

Iată d-lor, isprăvile colectiviste cu cari se laudă ! De ce n'or fi tăcând cel puţin acei cari comit asemenea fapte? Lumea îi cunoaşte, de geaba se svârcolesc. Ţara simte în sfârşit că este o adâncă şi urgentă necesitate naţională, de a îngrădi atâtea pofte şi de a înfrâna năravurile acelor furnicare de samsari politici, cari ne-au copleşit. Ea nu vrea să se mai lase a fi prăvălită în prăpastie, pentru gustul unor inconştienţi.

Un stat nu poate trăi fără ordine în spirite, muncă şi economie şi atunci cine alţii de cât conservatorii îi poate reda bunurile pe cari perversitatea şi incapacitatea liberală i le-au turburat?

Şi acum, d-lor, despre ce v'aşi mai vorbi, care să nu le ştiţi? De efectul ce va fi produs asupra d-v, faptul că aceeaşi oameni cari acum trei ani au răsculat pe ţărani, ca să ia puterea, tot dânşii apoi i-au împuşcat ca să o păstreze, ori de aşa zisele reforme cu cari ne-au încălţat şi care în loc să satisfacă vre-o clasă, au zăpăcit pe toate?

Voci. - Ruşine lor ...

Eu cred, că barbarii, cari ne invadau pe vremuri, nu ne-aŭ putut face mai mult rău ca aceşti oameni. Deosebirea este numai, că aceia erau nişte străini trecători, pe când aceştia sunt de vatră, şi-şi mai zic liberali şi naţionali !

Ştim cu toţii, că firmele pompoase ascund pretutindeni marfă proastă, dar nicăeri ele nu au putut fi aşa de mult speculate, pentru că nici un alt popor nu se încrede ca noi în vorbe.

Observaţi bine. Chiar şi când acest partid creează instituţiuni, ele nu folosesc de cât lor, fiincă le prefac în secure !

Vecinii ei fac şi prefac legile ţărei aşa fel, că ceea ce-ţi dă cu o mână, îţi iau cu cealaltă. Biata descentralizare promisă a ajuns o iluzie. Am ajuns că, numai ministerele astăzi ordonă toate cheltuelile, iar judeţele şi comunele nu mai au nici dreptul de control ! Văzându-se părăsiţi de clasele superioare, acum aţâţă mulţimea la vot universal, pe când ei nici în urma revoltelor, n'au lăsat pe ţărani să pătrundă în Cameră ! Au desfiinţat Contenciosul ca să-şi asigure impunitatea ! Şi-au creat activităţi extraşcolare şi extrabisericeşti, ca să-şi plătească instigatorii de la sate cu banii statului.

Au acaparat toate întreprinderile ajutate de stat ! Încasează toate avantagiile acordate industriilor, în dauna agriculturei ! S'au înfundat prin toate Băncile şi Creditele; şi totuşi aceşti negustori, tot încă ar mai vrea să treacă de oameni de stat şi de partid politic !

Ca să nu mergem mai departe ia să vedem ce au făcut aci.

Oraşul acesta era o comună bogată. Pe lângă venitul său de 1.600.000 lei el mai împrumutase şi alte patru milioane lei, pentru diferite lucrări, bani ce se găsiau ghiaţă în casa comunei. Ca să-i poată vămui cu forme, au tot făcut şi refăcut la planuri, până ce din 450.000 lei, cât ar fi costat Cazinul, după primul său deviz, l-au ridicat la 1.300.000. Cu apa tot aşa. Au învârtit-o şi răsucit-o, până când au tocat milioanele împrumutate pentru dânsa; iar locurile comunei le-au împărţit pur şi simplu între dânşii.

O voce. - Şi apă ioc!... *(Râsete)* Le mai rămânea să-şi legitimeze gestiunea. Au regulat-o şi asta. Au trecut în compturi, că ar fi plătit ziua de lucru a unei harabale cu doi cai, 14 lei, îndoit adică de cât se plăteşte de obicei. La lefuri, diurne şi voiajuri, dau sume fabuloase.

Zdrenţele cu care au mobilat cazinul costă 80.000 lei, iar inaugurarea lui 20.000; şi aşa cu una, aşa cu alta, până v'au lăsat comuna datoare şi fără apă, iar d-lor mai toţi au devenit din nimic proprietari mari.

Credem că cel puţin, după ce au isprăvit banii se vor astâmpăra, dar nici gând nu au. Acum, pe plecare pregătesc noui împrumuturi şi noi licitaţii, pentru ca să împace şi pe acei dintre dânşii cari rânjesc !

Cine sunt şi aceştia? ştiţi la ce vă puteţi aştepta dela dânşii, asemenea o puteţi deduce din trecutul lor.

Dar să-i lăsăm în pace să-şi desăvârşească agonia, şi să vedem ce trebuie să facem noi, pentru ca să ferim comuna pe viitor de asemenea edili.

Practica lucrurilor ne învaţă că " un popor are totdeauna guvernul care îl merită" şi că "aşa cum îşi aşterne cineva, astfel doarme".

Dacă învăţământul acestor adânci cugetări este exact, atunci trebue să recunoaştem că singurul vinovat de tot ce ni s'a întâmplat, suntem noi înşine.

De giaba ne ascundem apatia sub umbra regimului excepţional. O provincie cucerită din nou şi locuită de diferite naţionalităţi, nu putea să trăiască la început, de cât sub astfel de legi. Că aceşti locuitori s'au românizat de mult şi că încă de atunci aceste excepţiuni trebuiau abrogate, lucru pe care tot colectiviştii l-au împedicat, aceasta este o altă chestie, care nu are nimic de a face cu paza celorlalte infime drepturi, pe cari însuşi regimul astăzi în vigoare, ni le recunoaşte. Aşa de exemplu. La ce se poate reduce frica aceea de administraţie, pe care au tot invocat-o până acum toţi acei cari regulat votau pentru stăpânire? Admiţând chiar că un agent ar îndrăsni să ameninţe ori să supue pe cineva la vre-o contravenţie. Ce? solidaritatea

www.ziuaconstanta.ro

cetăţenilor nu poate pune imediat pe acel sălbatec la locul său? Şi în tot cazul, nu este mai bine ca chiar cu riscul de a plăti uneori o amendă arbitrară, să alegi la comună şi pretutindeni, oameni de valoare şi de încredere, cari să te scape şi de persecuţia administrativă şi de risipa ei?

Căci cine alt va plăti acea risipă şi la ce sumă se poate ridica ea comparativ cu costul amenzilor? Faceţi comparaţia milioanelor cu cari v'a frustat numai primariatul din urmă şi vedeţi cu cât aţi fi fost câştigaţi, dacă v'aţi fi exercitat bine dreptul de vot.

Alt exemplu. Regimul excepţional dă dreptul guvernului să numească membri în consilii comunale, dar în acelaş timp îi obligă ca aceşti membri să fie luaţi dintre contribuabilii cei mai impuşi. Aşa s'a făcut? Eu ştiu că s'au numit de către administraţie, membri cari nu plăteau nici prestaţia ! Apoi, d-lor, cine vreţi să îngrijească de trebuinţele d-v. dacă singuri le părăsiţi? Ce aţi făcut d-v. şi ce fac mulţi şi acum, atunci când guvernul dă administraţia comunei pe mâna acestor samsari? Nimic ! Vă plângeţi unul altuia şi plătiţi ! Asemenea lucruri trebue să le faceţi să înceteze, pentru că ele v'au adus la ruină, dacă nu şi la batjocură.

A venit vremea să scuturaţi nepăsarea în care aţi trăit până acum îngrijiţi şi controlaţi de aproape însuşi d-v. trebile comunei şi faceţi ca dările ce plătiţi, Dumnezeu ştie cum, să fie întrebuinţate pentru înlesnirea şi folosul d-v. al tuturor, iar nu să meargă în buzunarele acelor pe care-i lăsaţi să vi-i pună acolo.

Nu credeţi nici în ademeniri, nici în ameninţări, căci toate sunt minciuni prin cari vor să stoarcă votul. Acei cari nu au putut produce şi economisi pentru dânşii, nu pot produce şi economisi pentru alţii. Dovada aţi avut-o, o aveţi şi o veţi avea, ori de câte ori veţi mai încredinţa interesele d-v. acestui fel de oameni.

Şi apoi nu vedeţi, că prin felul acesta de procedare tăiaţi putinţa bărbaţilor celor mai de valoare, de a face bine?

Dacă pătura cultă îi abandonează, pe cine să se sprijine ei? Fatal trebue ori să rămână retraşi în cuiburile lor, ori să devie pradă a elementelor rele.

Cugetaţi bine, d-lor, şi faceţi să dispară această practică care primejdueşte şi interesele generale ale ţărei şi pe ale d-v. particulare.

Trăiască şeful Partidului Conservator !

Să trăiţi d-le Lahovari !

Trăiască preşedintele nostru de onoare d. Filipescu !

Aplauze furtunoase acoperă cuvintele d-lui Paraiano.

Cuvântarea d-lui V. Miclescu

D-nul V. Miclescu, avocat, începe cuvântarea sa spunând, că cu ocaziunea inaugurărei Clubului Conservator local D-nul Ion Lahovari a zis : "Dobrogea e copilul cel mai mic al ţărei mume, este Veniaminul iubit al României".

Pentru Partidul Conservator, în adevăr, acest Veniamin al României, Dobrogea, a fost prima sa grijă, interesându-se de aproape de soarta ei şi a locuitorilor, oridecâteori a fost la putere.

Din contră pentru liberali lucrul acesta a fost o ironie. Niciunul din fruntaşii lor, până acum în urmă, nu s'au interesat de Dobrogea şi Dobrogeni, niciunul n'a vizitat-o, nici nu şi-a dat osteneala s'o cunoască, cum au făcut fruntaşii conservatori şi chiar şefii partidului conservator, ca mult regretatul Lascar Catargiu şi D-nii Gh. Gr. Cantacuzino şi P. P. Carp.

Guvernul liberal a batjocorit Dobrogea, trimiţând aci în administraţie, nu funcţionari cari să se intereseze de soarta locuitorilor dobrogeni, ci satrapi cari au guvernat după plac, băgând spaima în locuitori, cari în loc să capete de la ei o educaţie cetăţenească de libertate şi de egalitate înaintea legii, se credeau că sunt nişte slugi plecate la picioarele celui din urmă slujbaş trimis aci de guvern.

Aceşti funcţionari trimişi de guvernul liberal au fost apoi şi necinstiţi şi incapabili.

De trei ani aproape, sub guvernul liberal actual, avem un exemplu viu înaintea noastră cu jaful şi risipa ce se petrece la comună. Asociaţia liberalo-tachistă, poreclită consiliul comunal al oraşului Constanţa, din momentul ce a încăput la Primărie în urma voturilor date de D-voastră, au ca cuvânt de ordine : Lasă-mă să mă căpătuesc, ca să te las să furi !

Modul cum această asociaţie a împărţit locurile comunei, căpătuindu-se fiecare din ai lor cu câte 4-5-10 locuri de familie, este o dovadă vie că între ei a existat şi există o perfectă înţelegere în privinţa despoierii comunei de avutul ei.

Acel avut este al nostru al tuturora, fiind adunat din spinarea noastră şi a fost risipit de ei.

Comuna este adusă astăzi în stare de ruină financiară, sleindu-se toate fondurile budgetare, aşa că viitoarea gospodărie comunală va avea mult de lucru, pentru ca să îndrepteze greşelile şi jaful făcut în casa comunală de această asociaţie nesăţioasă.

Tot această gospodărie viitoare mai are însă şi datoria a trage la răspundere pe acei ce şi-au bătut joc de avutul comunei şi a-i face să-şi primească pedeapsa meritată.

www.ziuaconstanta.ro

Discursul D-lui Căpitan A. Solacolu

Domnilor,

Viu a vă aduce mulţumirile mele pentru numărul mare, în care aţi venit la apelul nostru şi mai ales că aţi ştiut să înfruntaţi intimidările administraţiei şi ale agenţilor cinstiţilor dela comună.

Am auzit că v'au ameninţat, că vă vor lua locurile c v'a dat primăria, dacă veţi veni la întrunirea noastră. Ei bine, D-lor, ei sunt capabili numai de ameninţări, dar se înşală dacă cred, că cu ameninţări îşi vor spăla pata necinstei lor.

Iubitul nostru şef, D-nul Pariano, v'a vorbit îndestul despre întreaga gestiune liberală, arătându-vă că ea a fost o plagă pentru ţără.

Actualul regim a semănat în toate ramurile de activitate ale ţărei anarhia şi destrăbălarea. Răul este îndoit deoarece el provine şi din principiile conducătoare ale liberalilor, care sunt primejdioase, precum şi din lipsa de scrupule a oamenilor, care au fost chemaţi să le aplice. Domnilor, oameni fără ruşine au liberalii în toare părţile, dar ca cei din capul Constanţei nu cred să se mai găsească în toată Ţara Românească

Domnul Pariano v'a povestit câteva din lucrurile frumose petrecute la comună; eu voi continua cu altele.

Voi începe cu distribuirea locurilor.

Guvernul conservator a hotărât, în legislatura 1905-1907, să parceleze în loturi şi să distribue la funcţionari şi meseriaşi terenul dela nordul comunei. Cei cari au venit după aceea în capul ei şi-au împărţit între dânşii şi prietenii lor toate locurile virane din cartierul românesc (dela strada Ştefan cel Mare în sus). Astfel că locurile care se vindeau la licitaţiune cu 20 lei metrul, ei le-au luat cu un timbru de 30 bani şi pe preţ derizoriu spre a le revinde acum pe preţuri fabuloase. Locurile parcelate la nordul oraşului şi la abatorul cel vechiu asemenea şi le-au împărţit între ei.

Aci au construit piaţa Griviţa, de jur împrejurul căreia locurile au fost luate de cei din capul comunei, care şi-au construit case cu prăvălii, care le rentează un venit mare. În fine restul de locuri au fost acaparate de cei cu marcă roşie şi de samsarii celor de la comună, astfel că în fiecare familie ei au locuri luate pentru tată, soţie, pentru copii majori şi minori.

Dacă vor mai sta la primărie, vor lua şi pentru viitorii lor copii, ajungând fiecare familie să aibă 8-12 locuri, pentru a le revinde apoi pe preţuri mari.

Tot astfel au făcut şi cu locurile parcelate în ţigănie. tot aşa în cartierul unde au instalat pe Ţigani. Şi-au oprit locurile cele mai bune printre locurile distribuite la Ţigani. Aceasta numai pentru a-i specula. Tot ast-fel şi-au distribuit între ei locurile de la spital.

Pentru a putea săvârşi toată această specula cu locurile, ei au făcut să apară un nou decret regal, anulând articolele principale relative la înstreinarea loturilor. Se prevedea anume, să nu se poată vinde acele loturi înainte de 10 ani şi în 4 ani să se clădească pe dânsele. Edilii noştri au lăsat numai un articol fără importanţă, că în caz de neplata ratelor în doi ani, proprietarii să se deposedeze.

Acum viu la construirea pieţei Griviţa şi la dărâmarea abatorului.

S'a decis ca cu materialul abatorului din oraş, lăsat în părăsire, să se construiască hala Griviţa. Ce a făcut cei din capul comunei? Având locul lângă piaţă, a început construcţia caselor sale proprii odată cu piaţa Griviţa, astfel că cu materialul dela abator se construia în acelaşi timp şi piaţa şi casele domniei sale.

Drept plată meşterilor le-a distribuit locuri. Vedeţi dar cum se explică, că aşa repede cei din capul comunei au devenit proprietari de multe case.

Noul cazin comunal având nevoe de lumină electrică, consiliul technic a opiniat a fi iluminat dela port, care oferea lumina pe un preţ mult mai mic decât costă acum pe comună. Totuşi edilii noştri nu au ţinut socoteală de aceasta şi au procurat fără licitaţiune un motor pe preţul de 118.950 lei dela inginerul Pastia, recomandat de Sfinţii colectivişti din Bucureşti. Drept culme, s'a plătit unui inginer luat de aiurea 1000 lei onorar, ca să supravegheze instalarea firelor electrice, care toată costa 13000. Şi în vremea aceasta comuna îşi avea inginerul ei electrician, care şedea cu mâinile încrucişate fără nici o treabă.

Ştiţi că reţeaua liniei electrice în nordul oraşului este aeriană. Deşi instalată de curând, pentru a putea face un nou gheşeft, au zis cei dela primărie că voesc a pune fire subterane, şi au angajat iar un inginer strein pentru a face planurile, plăteau suma de 10000 lei pentru un deviz de 200000 lei, ce nu se va executa curând. Lucrarea iluminatului este făcută de curând şi nu poate fi părăsită până ce nu-şi amortizează cheltuielile făcute cu ea.

Ca să vă daţi seama, până unde au mers cu risipa şi destrăbălarea edilii Constanţei, vă voi spune că au mâncat până şi fondul de 1000 lei, destinat de a se procura cărţi la copiii săraci. Acest lucru cred că nu s'a întâmplat până în prezent nicăeri.

Mă mulţumesc, a vă cita numai aceste fapte frumoase, ceilalţi oratori vă vor spune multe alte afaceri, făcute toate pe spinarea comunei şi a d-vs.

Acum, după ce aţi suferit atât din partea edililor actuali, cred că a venit timpul să începem o acţiune mai energică, ca să oprim şi alte nereguli mai mari şi isgonindu-i cu ruşine din capul comunei, să-i înfierăm

www.ziuaconstanta.ro

pentru totdeauna, spre a nu mai avea ocaziunea vreodată, să necinstească din nou locurile cele mai de cinste din orașul nostru !...

Discursul d-lui Al. Pană

D-l Al. Pană, avocat, salută pe cetățenii cari azistă la prima întrunire cu caracter politic de partid, ținută în Constanța.

Partidul ponservator a voit să acorde drepturi politice integrale ca în țară dobrogenilor, încă de pe timpul guvernării trecute conservatoare, a fost însă oprit în loc de liberali.

Drepturile politice, pe care le-au acordat ei acum, sunt numai o înșelătorie, o prefăcătorie colectivistă, pentrucă Dobrogea a rămas tot sub regimul excepțional de la 1880, și nu s'a acordat dobrogenilor decât dreptul de a-și trimite reprezentanți în Corpurile Legiutoare și pentru acest drept încă trebue să mai așteptăm până la terminarea formării listelor electorale, care vor fi gata tocmai în Septembrie viitor. Vorbind de administrația comunală locală, pentru ale cărei abuzuri și fără de legi ne-am adunat aci, adăogă d-l Pană, e destul să vă spun că de unde unii din consilierii actuali până mai zilele trecute erau săraci, astăzi sunt toți proprietari, cu locuri multe luate de la comună pentru toți ai familiilor lor, cu case, cu vii, cu venituri sigure pe viitor.

Și pe lângă că s'au îngrijit de ei, pe lângă afacerile ascunse și unele chiar pe față ce au făcut la comună jăfuind-o de averea și de banii ei, nu au uitat nici pe partizanii lor, spre a-și crea o popularitate în oraș pe spinarea d-v. și cu banul adunat din sudoarea d-v.

Cu d-voastră împreună să-i dăm dar jos de acolo, să curățim atmosfera pestilențioasă ce s'a încuibat la comună și să-i tragem la răspundere pentru faptele lor.

Discursul D-lui Ion Bentoiu

Domnilor,

Când văd marele număr în care v'ați strâns azi în jurul nostru și graba cu care ați răspuns la apelul ce v'am făcut, nu cred că v'așI putea mulțumi mai bine, decât rugând pe Dumnezeu să ne scutească pe viitor, de a ne mai aduna la un loc pentru motive ca cel de acum.

Înainte de venirea la putere a lăcustelor liberale în primăvara nenorocitului an 1907, guvernul conservator a înlesnit orașului nostru un împrumut de 4 milioane, pentru săvârșirea marilor lucrări de edilitate. Adăogați la aceasta și venitul anual al comunii, în sumă de 1.600.000 lei, pe tot timpul guvernării colectiviste și veți ajunge la o cifră ce trece de 10 milioane. Vedeți, prin urmare, cât bănet a trecut prin mâinile edililor de tot felul cu care ne-a procopsit actualul regim.

Ei bine, ce ne-au dat ei în schimb?

Aproape nimic.

Apă nu avem și nici nu o vom avea așa curând. Partea de sus a orașului e cu totul lipsită de pavaj, așa că cei mai mulți locuitori ai Constanței sunt înecați de pulbere în timpul verii și înoată iarna în noroi. Lumina, pe care de bine, de rău, au executat-o, n'a fost în stare să îndestuleze orașul din chiar prima zi după terminare. N'avem școli pentru luminarea minții generațiunilor tinere. În această comună, cu o populațiune alcătuită în mare măsură de meseriași, nu se găsește o bae populară, confortabilă și la îndemâna tuturor.

Ce e mai scandalos decât toate, deși s'au cheltuit atâtea milioane, Constanța nu are nici măcar un local pentru primărie. Sfatul comunii noastre își poartă arhivele din casă cu chirie în casă cu chirie. Aceste mutări vor fi convenind edililor noștri, cari, probabil, le fac cu gândul că doar, doar s'or mai pierde din dosare ..., dar pentru comună e o rușine !

Se mândresc cu cazinul comunal. D-lor, dar mi se pare o nerozie ceeace s'a făcut cu dânsul. S'au cheltuit 1.300.000 lei cu o lucrare de lux și de petrecere, când orașului îi lipsesc lucrările edilitare de prima necesitate. Și cel puțin tot ar mai fi o scuză, dacă această clădire așa de costisitoare ar constitui pentru oraș un adevărat monument de artă, cu care să ne putem mândri față de streini. Dar cazinul nostru e o batjocorire a bietei arte arhitectonice, e o babilonie de stiluri, o amestecătură de tot felul de zorzoane fără gust, care a îndreptățit pe un membru al dinastiei noastre să-l asemene cu o ciupercă. Astfel, acest monument al nepriceperii, după ce primește timp de 2 luni și jumătate pe vizitatori câteva ore pe zi, rămâne să slujească tot restul anului drept sperietoare pe malul mării, pentru marsuinii care vin în turme numeroase uneori spre țărm.

D-lor, din discursurile precedente ați putut vedea, cât de bine se pricep domnii din fruntea comunii, să învârtească afacerile mari, lucrările de sute de mii de lei și de milioane, cum sunt bunăoară acelea ale apei, ale pavajului, ale iluminatului. Dânșii, însă, ca oameni practici ce sunt, nu disprețuesc nici găinăriile mai mărunțele. S'a arătat cum în bugetul fiecărui an, comuna avea înscrisă suma de 1000 lei, din care să se împartă gratis cărți elevilor săraci. Anul acesta mia de lei s'a evaporat și bieții copii au rămas fără cărți. Ei bine, asemenea fapte sunt incalificabile !

În afară de trebușoarele acestea, care se prezintă ca execuție destul de simple, căci ele constau în a băga pur și simplu mâna în casa primăriei, mai sunt și altele unde se încap ceva mai multe forme, iar pro-

www.ziuaconstanta.ro

copseala vine pe căi piezişe. Ce sunt sinecurile înfiinţate doar spre a îngreuna bugetul? Ce sunt interminabile diurne date pentru toate nimicurile? Ce sunt cheltuelile fabuloase - s'a dat 100 lei pe zi - făcute de persoane fără căderе şi fără pricepere, în călătorii inutile prin streinătate? Ce sunt în sfârşit scandaloasele furnituri din ultimul timp? Barem aceea a furajului le-a pus vârf la toate. De atunci am auzit vorbindu-se prin oraş, că cuvântul *furaj* ar fi venind dela verbul *a fura.*

D-lor, aceasta e trista experienţă pe care aţi făcut-o cu edilii liberalo-tachişti. Ea vă costă prea scump, ca să treceţi pe lângă dânsa fără s'o folosiţi şi să trageţi toate învăţăturile ce se desprind din ea. Şi prima încheiere, ce vine în chip firesc, este înlăturarea speculanţilor avutului comunal. Partidul conservator, singurul cari nu este deloc mânjit şi amestecat în panamaua dela primărie, porneşte astăzi lupta de răsturnare.

Această luptă nu mai suferă întârziere şi toată suflarea cinstită din Constanţa e datoare să ne dea mână de ajutor, ca uniţi să alungăm din fruntea oraşului cu ruşine pe aceia, care n'au ştiut să stea acolo cu cinste !

Urmând pilda blândului Iisus, care cu biciul a isgonit din templu pe negustorii care făcuseră din casa Domnului peşteră de tâlhari - cum spune Sfânta Scriptură - şi noi să isgonim dela comună pe aceia, care din sfatul obştesc au făcut un maidan, unde s'au pus la mezat interesele oraşului ...

Dacă am eerceta cu luare aminte cauzele ruinei în care a căzut Constanţa, am vedea că ele sunt mai adânci decât s'ar bănui. Una din aceste cauze adânci este şi felul cum partidul dela cârmă îşi recrutează oamenii cu care administrează ţara.

Dela cetăţeanul cel mai umil şi până la acela, care stă în vârful scării sociale, toţi avem dreptul să aspirăm şi să ajungem la o bună stare generală cât mai mulţumitoare.

Este o aspiraţie şi o străduinţă deopotrivă de legitime pentru toţi aceia, care au pretenţia să conducă un popor. Partidele noastre politice se deosebesc între ele în multe privinţe, dar în ce priveşte scopul enunţat, deosebire nu există.

Ele apucă însă pe căi deosebite, când e vorba de chipul în care trebue să înfăptuească dorinţele lor şi anume de instumentele de care se servesc pentru aceasta.

Liberalii au credinţa - pe care de altfel, spre nenorocirea acestei ţări, au pus-o pe deplin în practică - au, zic, credinţa că toţi locuitorii unei ţări sunt deopotrivă de apţi, spre a-i conduce destinele. Pentru liberali fiece om e bun să fie pus în fruntea bucatelor, şi după dânşii, când e vorba să dai unei comunităţi conducătorii ei, este destul să închizi ochii şi să vâri mâna în grămadă. Domnilor, sistemul acesta e primejdios, căci cine închide ochii şi vâră mâna în grămadă, poate foarte bine să nemerească nişte exemplare de felul acelora, pe care îi avem noi la primărie.

Conservatorii, din contră, socotesc că guvernarea, conducerea unui popor, este una din meseriile cele mai grele, poate cea mai grea din toate. Şi după cum pentru orice meserie, oricât de umilă, se cer anumite aptitudini, anumită pregătire, anumite garanţii, tot aşa cel ce are pretenţia să conducă pe semenii săi trebue să îndeplinească anumite condiţiuni de pricepere, de talent şi mai ales de caracter.

Ei bine, între cele două sisteme, între loteria liberală şi chibzuita selecţiune conservatoare, cred că nu mai încape alegere.

Cine a avut ocaziunea să facă ascensiuni mari pe munţi înalţi, sau cine a citit prin cărţi despre asemenea ascensiuni, ştie că de la o anumită înălţime călătorul mai slab de constituţie începe să se simtă rău. Ameţeli, dureri de cap, vărsături şi chiar sloboziri de sânge, ajung să-l împiedice a-şi continua drumul. Aceasta se chiamă boala înălţimilor.

Există, D-lor, o asemenea boală şi în domeniul moral. Sunt oameni cari în viaţa particulară îşi văd de treaba lor, sunt cum se cade, sunt ... oameni ca toţi oamenii. Dar când împrejurările i-au ridicat la o situaţie care-i pune deasupra celorlalţi, bieţii oameni îşi pierd cumpătul, cedează ispitelor, calcă alăturea cu drumul.

Partidul conservator caută să ridice la locurile de cinste numai pe cei tari de îngeri, pe aceia care nu suferă de boala înălţimilor ...

Voiţi exemple? Conducătorii liberali i-aţi văzut la lucru şi prezenta D-v. în aşa mare număr în această sală, dovedeşte că nu sunteţi deloc mulţumiţi de dânşii. În schimb ei sunt foarte mulţumiţi de D-v.

Noi, conservatorii, aceştia care ne-am pus în capul mişcării, suntem acum în faţa d-v şi ne puteţi judeca. Noi vă prezentăm mai întâi garanţia propriilor noastre persoane. Şi trecutul nostru şi situaţiile ce avem şi purtarea noastră de toată ziua, ne arată tuturor ca pe nişte oameni de convingeri şi cu obraz, oameni cari caută să scoată oraşul din situaţia mizerabilă în care l-au adus adversarii noştri. Noi nu intrăm în luptă pentru pricopseală - de sub bănuiala aceasta au avut grijă să ne scoată înşişi adeversarii noştri, care au sfeterisit tot ce era de sfeterisit. Numai credinţa, că ajutorul nostru nu mai poate întârzia, ne-a făcut să ne mişcăm.

Dacă, însă, deosebirile între liberalii şi conservatorii locali sunt aşa de mari, apoi ele sunt încă şi mai mari între conducătorii celor două partide. Să punem alături dintre fruntaşi numai pe aceia, care au venit în atingere mai de aproape cu oraşul nostru.

Să luăm pe şeful partidului de la cârmă, pe D-l Ionel Brătianu, Primul ministru şi ministru de Interne. D-sa a venit în oraşul nostru în două rânduri - acum mai de curând. Două ocaziuni a avut primul ministru să dea ochi cu Constănţenii, amândouă foarte nepotrivite.

www.ziuaconstanta.ro

A venit mai întâi acum un an şi mai bine, ca să inaugureze portul. Graba ce au pus-o liberalii să facă petrecerea aceasta, îi arată într'o lumină foarte urâtă. Marea lucrare menită să dea acestui oraş însemnătatea ce merită era atunci, precum e şi astăzi, departe a fi isprăvită. Multe părţi din planul general al portului nu exista decât pe hârtie. Unele din cheiurile principale nici nu apăruseră deasupra undelor. La ele se lucrează acum şi se va lucra încă o bună bucată de vreme. Din cele patru mari magazii cu silozuri abia una era isprăvită, iar la două nici nu li se puseseră temeliile.

Deci starea lucrărilor nu îndreptăţia deloc o inaugurare. De teamă să nu scape o asemenea petrecere - căci pe atunci se cam suna de o schimbare de regim - liberalii s'au grăbit s'o facă şi au făcut-o. Şampania a curs în valuri şi artificiile au desfătat ochii veselilor convivi în timpul unei nopţi întregi, iar a doua zi de dimineaţă lucrătorii şi-au reluat lucrul, pentru a duce cu un pas mai departe opera, a cărei adevărată inaugurare va veni cine ştie peste câţi ani de aci înainte.

Şi a mai venit D-l Ionel Brătianu în oraşul nostru la inaugurarea cazinului comunal. În mijlocul paharelor s'a săturat până la îngreţoşare de platitudinea linguşirilor şi ameţit de minciunile celor ce-l înconjurau, a plecat fără măcar să ştie că oraşul, care îi plăteşte luxul unei solemnităţi pline de atâta fast, duce lipsa dureroasă a lucrărilor edilitare de prima necesitate. Aşa că pe lângă absoluta nepăsare de care a dat dovadă, v'a mai aruncat şi insulta de a chefui pe socoteala voastră cu jefuitorii banului obştesc !

Cum se prezintă fruntaşii Partidului Conservator? Din fericire avem în mijlocul nostru pe D-nul Ion Lahovari. Ţinem întrunirea de azi sub auspiciile acestui bărbat politic, care ca ministru de Domenii a dăruit oraşului cele 250 H.a. unde se găseşte acum plaja Mamaia; care a dăruit de asemenea oraşului o parte din construcţiile de la târgul de vite, unde s'a instalat abatoriul comunal; al cărui nume în sfârşit se găseşte, alături cu ale celorlalţi miniştri conservatori, în actele comemorative îngropate la temeliile cazinului - în primul plan de 450.000 lei, - bisericii din deal şi şcoalei No. 2, unde este acum gimnaziul. Acum D-l Lahovari a venit între noi, să ne îmbărbăteze în lupta pentru mântuirea oraşului.

Iată, d-lor, deosebirea între oamenii lor şi ai noştri. Unii vin să chefuiască, alţii să ne dea mână de ajutor. Ai lor vin la chiolhanuri, ai noştri la datorie.

Cetăţenii Constanţei nu mai au între cine să aleagă, nu mai e loc pentru ezitare. Tari şi pe dreptatea cauzei ce am luat asupră-ne şi pe cugetele noastre curate, suntem încredinţaţi, d-lor, că ne veţi urma în lupta ce am deschis.

Această luptă va fi demnă, va fi mai ales energică. Nu vom şovăi. Avem drept pildă în aceasta pe şeful nostru de onoare, pe acel bărbat politic, care mai mult decât oricare altul a ştiut să privească întotdeauna şi oamenii şi împrejurările drept în faţă. D-l N. Filipescu, deşi a fost împedicat de împrejurări să vină azi, este însă cu sufletul între noi şi din depărtare ne trimite cuvinte dătătoare de curaj.

D-lor, membrii consiliului comunal au fost trimişi în sfatul oraşului cu însărcinarea expresă de a îngriji de interesele lui. Numai această însărcinare justifică încrederea ce le-aţi acordat-o şi numai încrederea d-v. motivează şederea acelor oameni acolo unde sunt.

Însă felul cum au ştiut să îngrijească dânşii de interesele generale, este deadreptul batjocorirea acelor interese, ceea ce înseamnă că şi-au minţit misiunea, şi-au nesocotit însărcinarea. Ca o consecinţă a acestui fapt, numărul mare în care v'aţi strâns în jurul nostru, ca să strigaţi împreună cu noi împotriva nelegiuirilor săvârşite, arată limpede că le-aţi retras de mult încrederea d-v. Atunci, ce mai caută acolo? Singurul lucru, ce-l mai au de făcut, este *să plece !*

Se vorbeşte de câtva timp de dizolvarea consiliului comunal. Dar acesta este un fel de a vorbi. De fapt, din momentul în care consilierii s'au pus deacurmezişul intereselor chemaţi să le apere, ei au încetat de a mai lucra în numele vostru şi consiliul se poate considera dizolvat. D-lor, consiliul comunal nu se mai găseşte azi în strada Lascăr Catargiu; el este aci în această sală şi îl formaţi d-v toţi câţi v'aţi adunat în jurul nostru. Şi socotesc că sunt într'un cuget cu d-v, strigând jefuitorilor dela primărie *să plece !!*

Neorânduelile şi jaful dela comună nu durează de eri de alaltăeri. Sunt ani de zile, de când noi am arătat lumii, că acolo nu se petrec lucruri curate. Stăpânirea colectivistă a avut în multe rânduri prilejul să vadă toate acestea şi să vă scape din ghiarele pasărilor de pradă din fruntea oraşului. N'a făcut-o din nişte socotele meschine, căci îşi închipuia că slujeşte închegarea grupării liberale locale, făcând din primărie chiagul, care să uniască elementele răsleţe. Astăzi, însă, când s'a văzut că primăria, înloc să împace pe cei care se certau i-a desbinat şi mai rău, stăpânirea liberală anunţă, că va dizolva consiliul comunal. Mai întâi de toate nu credem. Prea ne-a fost anunţată de multe ori această dizolvare, ca să nu mai punem vreun temeiu pe asemenea svonuri. Dar chiar de ar fi aşa, îi foarte mulţumim. Ca răspuns la darul acesta târziu, prea târziu, noi să strigăm într'un glas guvernului care a exasperat ţara întreagă şi pe noi aceştia din Constanţa mai mult decât pe toţi, să facă bunătate să-şi ia edecurile dela primărie şi să plece !!!

Discursul D-lui Ion Lahovari

D-l I. Lahovari, primit în aplauze furtunoase şi repetate, mulţumeşte atât d-sa personal, cât şi în numele partidului conservator, pentru primirea călduroasă ce i se face şi pentru sentimentele de devotament,

www.ziuaconstanta.ro

pe cari le esprimă cetăţenii dobrogeni faţă de partidul conservator.

Arată dragostea, pe care a avut-o şi o are Partidul Conservator pentru Dobrogea, care este ultimul copil al României, este Veniaminul Patriei Mume, ce a stat 5 veacuri răsleţit dela sânul ei.

De aceea Partidul Conservator va iubi Dobrogea, îi va da toate îngrijirile cuvenite copilului celui mai mic, şi va căuta să o facă să fie totdeauna mulţumită.

Vorbeşte apoi de îmbunătăţirile ce a făcut aci, ca ministru conservator, - zicând că a fost sgârcit când a fost vorba de a apăra averea staului, în schimb însă a fost foarte darnic când interesul public era în joc.

Dovadă de aceasta este faptul că d-sa a dăruit comunei Constanţa 250. Ha. teren din averea statului pentru plaja dela Mamaia.

În special a iubit oraşul Constanţa şi pe cât a fost posibil i-a făcut toate înlesnirile în timpul guvernării conservatoare trecute.

A luat parte activă la toate lucrările mari de edilitate proectate şi executate sub trecuta guvernare conservatoare, punând temelia cazinului comunal, bisericei din deal, a unei şcoli, dând comunei o parte a târgului de vite pentru abator şi asistând la inaugurarea băilor dela Mamaia.

Sub guvernul conservator se proectase un cazino de 450.000 lei în stil românesc şi e de înregistrat că s'au schimbat planurile şi cazinul a costat 1 milion jumătate. Cu atât mai mult e de înregistrat căci aud că banii aceştia s'au luat din fondul apei.

În ce priveşte consiliul comunal actual şi administraţia liberală, se miră cum a putut fi readus în fruntea comunei : un fost primar, dat afară pentru incapacitate şi rea credinţă şi conchide că e natural să fie risipă şi ruină la comună, când exemplul bun nu se dă de la centru.

Dacă d-v cetăţeni ai oraşului Constanţa nu sunteţi mulţumiţi cu actuala administraţie comunală, medicamentul pentru a scăpa de ea stă în mâna d-voastră, nu aveţi nevoe să alergaţi la doctori ca să vă prescrie reţetă; reţeta d-v este votul; alegeţi în consiliul comunal pe aceia în cari aveţi încrederea, că vor îngriji de interesele d-v.

Fiindcă se vorbeşte de dizolvarea consiliului aveţi acum ocaziunea să vă manifestaţi dorinţa d-v. şi să alegeţi acolo persoane care să pună frâu risipei de care cu drept cuvânt vă plângeţi.

Aşteptatăm însă în curând şi o disolvare a Consiliului de Miniştri şi deci ceia datoria d-voastră este să vă daţi votul în conştiinţă, să vă apropiaţi de urnă cu dragoste şi respect, căci ziua în care veţi fi chemaţi la alegeri, va fi cea mai mare din viaţa politică a Dobrogei.

Oratorul termină în mijlocul aplauzelor furtunoase şi acelor mai calde ovaţiuni.

Moţiunea

Preşedintele întrunirei, d-l I. Dimitrescu dă citire apoi următoarei moţiuni, care este aclamată în unanimitate :

Cetăţenii oraşului Constanţa, întruniţi astăzi 31 Octombrie în sala «Elpis», ***protestează cu cea din urmă energie împotriva actualilor edili, cari au adus comuna pe pragul falimentului. Aceşti edili fiind cei mai mari duşmani ai intereselor obşteşti, datoria cea mai grabnică este înlăturarea lor imediată.***

Cu această ocaziune, cetăţenii Constanţei îşi pun toată nădejdea în conducătorii Partidului Conservator şi în reprezentanţii lor locali, pentru ridicarea oraşului din starea nenorocită, în care l-a adus gospodăria liberală.

Întrunirea s'a terminat la ora 5 şi jumătate p.m. şi încet, încet cetăţenii părăsesc sala, sub impresia profundă, că şi-au făcut o datorie cetăţenească şi că aceasta a fost cea mai numeroasă şi impozantă întrunire din câte s'au ţinut în oraşul nostru.

(*"Conservatorul Constanţei"*, II, nr. 7, 7 noiembrie 1910 : 1-4)

260

CHESTIA MACEDONEANĂ

În vederea alegerii de la 2 Ianuarie atât liberalii cât şi tachiştii au reînviat gogoriţa de astăvară publicată în ziarul *"Adevărul"* din Bucureşti, de unde ar rezulta că d-l P.P. Carp, şeful Partidului Conservator, ar fi declarat că nu e există pentru România o chestie macedoneană.

Pe baza acestei declaraţii atât unii, cât şi ceilalţi îndeamnă pe cetăţenii alegători de aici, de origină Români macedoneni să nu voteze lista candidaţilor noştri.

www.ziuaconstanta.ro

Pentru edificarea concetăţenilor noştri Români macedoneni credem că prin cuvintele de mai sus, se înţelege că România n'are revendicări de făcut în Macedonia, şi că revendicările noastre naţionale sunt în apropierea noastră.

Cât priveşte pe Românii macedoneni, este de ajuns să le reamintim că Partidul Conservator se datoreşte renaşterea lor de astăzi în Macedonia.

Răposatul Alexandru Lahovari a înfinţat cel dintâi consulat în Macedonia pentru fraţii noştri de acolo răposatul Jacques Lahovari, a obţinut iradeaua pentru recunoaşterea Românilor ca naţiune aparte. Partidul Conservator în toate ocasiunile a luat apărarea fraţilor noştri obijduiţi, fie ei de peste munţi, - fie de la Pind, ajutând băneşte progresarea lor pe calea culturală şi naţională, fapt pentru care a şi fost denunţat de liberali străinilor numai din interese meschine de partid.

Trecutul Partidului Conservator este o dovadă vie că chestiunea macedoneană îi este tot atât de scumpă, dar că nu putem avea acolo revendicări de făcut din cauza depărtării şi aşa se înţelege chestia macedoneană de către Partidul Conservator.

Tot aşa trebue să o înţeleagă şi fraţii noştri Români macedoneni, fie de aci din ţară, fie din Macedonia.

Pentru unitatea etnică şi unitatea culturală a Românilor macedoneni Partidul Conservator va lupta, cum a luptat în trecut.

(*"Conservatorul Constanţei"*, II, nr. 44, 25 decembrie 1910 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

1911

261

UN EVENIMENT POLITIC

– Proclamarea d-lui I.C. Atanasiu
ca şef al Partidului Naţional-Liberal din judeţul Tulcea –

Primirea la vapor

Joi, cu vaporul românesc, a sosit în localitate d. *I.C. Atanasiu* fostul nostru prefect.

La vapor d-sa a fost întâmpinat de foarte multă lume aparţinînd tuturor claselor sociale: comercianţi, profesori, institutori, medici, proprietari, etc.

D. Atanasu, vădit emoţionat de frumoasa şi impunătoarea manifestaţie ce-i se face – şi este întâia oară cînd se face la Tulcea o asemenea manifestaţie de simpatie unui prefect demisionat – a strîns mîna tuturor întreţinîndu-se cu fiecare în parte.

A plecat apoi la Palatul Administrativ unde, în tot cursul după mesei, a primit într'una lume care venea să-l asigure de prietenie şi concurs necondiţionat.

Banchetul

În aceiaşi seară, d-sa a luat parte la banchetul ce-i s'a oferit de Partidul Naţional-Liberal local.

Acest banchet a fost organizat în pripă. Cu toate acestea, el a fost unul din cele mai înălţătoare.

Căci rar s'a întâlnit la un banchet intim de partid, atîta însufleţire şi atîta avânt, atîta spontaneitate în luare de hotărîri bune şi înţelepte şi atîta înţelegere şi unitate de vederi şi aspiraţii.

Dar însemnătatea acestui banchet, aici la Tulcea, nu constă numai în faptul sărbătorirei muncei şi activităţei cu rezultate bune a unui om, ci marea importanţă a acestei manifestaţii *este dovada ce s'a făcut că oamenii de aici, atît de huliţi, sunt oameni de caracter cari ştiu să înfrunte ori-ce neajunsuri pentru a sta alături de acei cari cu adevărat au lucrat bine, cinstit şi cu spor pentru judeţul Tulcea.*

Şi – cum a observat d. Atanasiu – toţi aceşti oameni au avut să sufere, şi – *personal şi ca reprezentanţi ai diferitelor bresle* –, neajunsuri de pe urma sistemului de administraţie pe care l'a inaugurat d. Atanasiu.

Şi ceea ce socotim noi că constitue marea însemnătate a acestui banchet, d. Atanasiu a definit'o în următoarea caracterizare:

Tulcenii, a spus d-sa, uită nemulţumirile personale cînd văd că ele n'au fost făcute din spirit de şicană, ci cu tendinţi de îndreptare a lucrurilor Tulcenii – acei pe cari toată lumea îi consideră nerecunoscători şi numai de partea puterei – ei sunt de fapt oameni cari apreciază şi ştiu să răsplătească toate aţciunile îndreptate spre binele obştesc.

Tulcenilor le trebue însă un om ales şi priceput şi energic, cu bunăvoinţă pentru binele general dar şi cu prestigiu, autoritate şi trecere pentru a putea face ca tendinţele sale să devie fapte.

Acest lucru l'a înţeles, cel dintâiu, d. **Elefterie Nicolescu** şi într'un emoţionant şi captivant discurs, după ce arată personalitatea mare şi enumeră faptele făcute aci de d. Atanasiu, *d-sa declară că Partidul Naţional-Liberal are nevoe de luptători tineri cari să fie conduşi de un om energic, priceput şi cu multă autoritate în lumea politică.*

Avem asemenea elemente în partid, a continuat să spuie d. Nicolescu. Să le dăm şi un conducător care le trebueşte.

Eu sînt bătrîn şi ori-cît de mult dor de muncă aşi avea, nu pot lucra aşa şi atît cît trebue.

În sănătatea d-lui Atanasiu, şeful de azi încolo al Partidului Liberal din Tulcea, a băut d. Elefterie Nicolescu.

Expresia emoţiunei produsă de spusele d-lui Nicolescu, s-a făcut d-lui Drăghici din Măcin. După ce a

www.ziuaconstanta.ro

arătat în cuvinte sugestive calităţile d-lui Nicolescu, a făcut în numele tuturora, apel la d-sa de a-l vedea în totdeauna la dreapta şefului.

D. Drăghici a dat apoi cetirea unei declaraţii – iscălită de 35-40 cetăţeni fruntaşi ai Măcinului – prin care aceştia cer proclamarea d-lui Atanasiu ca şef al liberalilor.

În toastul frumos ca formă şi bogat ca fond pe care l'a ridicat d. N. Comşa, decanul Baroului, d-sa a pus în evidenţă însemnătatea faptului că s'a cîştigat pentru Tulcea un bărbat politic de mîna întîi, un luptător de talia d-lui Atanasiu, un om plin de talent, drept şi energic.

D. **Achile Dimitriu**, cu cuvinte alese cari au cîştigat şi cu o căldură care a mers la inimă, a vorbit despre însuşirile populaţiei dobrogene şi de ataşamentul ei sincer pentru oameni buni.

D-sa a închinat pentru d. Ion I.C. Brătianu, care a ştiut să câştige un element de valoarea d-lui Atanasiu pentru Tulcea.

D. farmacist **D. Melinescu,** într'o limbă literară, arată nefolosul oamenilor cari se lasă atraşi numai de interese.

Bea pentru aleşii – oamenii cu vază, autoritate şi greutate cari au rămas în Partidul Libral pe care-l felicită că a scăpat de elementele nefolositoare.

Discursuri pline de avînt şi idealism, au mai fost ţinute: pentru pătura ţărănească şi pentru votul universal de d-nii avocaţi **Al. Lascarov** şi **I. Drăghici**; pentru activitatea depusă de – *d. Atanasiu* – în folosul veteranilor şi şcoalei de către d. **Brutus Cotovu**; pentru primarii şi secretarii comunelor rurale de d. **C. M. Ţigău**, advocat; pentru presa şi pentru redactorul ziarului *"Lupta"* d. *Alex. Kohler* au toastat d-nii **I.C. Atanasiu** şi **Achile Dimitriu**.

D. **I. Nicolau**, preşedintele Camerei e comerţ a toastat apoi pentru d. Atanasiu, asigurîndu-l de concursul comercianţilor şi al meseriaşilor; pentru consilierii judeţeni a toastat d. I.C. Atanasiu iar d. E. Nicolescu a băut pentru consilierii comunali; d. Atanasiu a toastat pentru d-nii Elefterie Nicolescu şi D. Melinescu; d. Achile Dimitriu pentru d. Iancu Pacef, etc., etc.

*

* *

A vorbit – pentru a răspunde cuvîntărilor – d. I. C. Atanasiu. A fost un discurs în care vibra emoţiunea. A fost cuvîntul bărbatului politic cu răspundere, cunoscător de ceea ce trebueşte, ştiutor de cît se poate, conştient de puterile sale şi în măsură să aprecieze valoarea şi puterile celorlalţi.

Discursul d-lui Atanasiu arată că programul său larg şi democratic, opera d-sale mare şi frumoasă sunt însăşi opera şi programul Partidului Naţional-Liberal.

Dacă dar asupra programului partidului, a cărui conducere i s'a încredinţat, d. Atanasiu s'a referit numai la cele spuse şi făcute de cît se află aci, – asupra rolului fiecăruia în lăuntrul partidului şi asupra tacticei faţă de adversari, d. Atanasiu a expus pe larg şi amănunţit cum înţelege d-sa să procedeze Partidul Naţional-Liberal.

Leali să fim cu adversarii noştri politici: să acordăm noului prefect tot creditul; să-l lăudăm şi să-i dăm concurs la fapte bune, injurii triviale şi atacuri nedrepte nu va avea să sufere din partea ziarului nostru sau din gura prietenilor noştri, – într'un cuvînt, să facem opoziţie civilizată după cum am făcut administraţie civilizată, dovedind că suntem un partid nu o grupare.

Dar să nu îndrăznească nimeni să încerce zădărnicirea operei noastre, făcute aici – cu sacrificii personale şi cu impunerea locuitorilor la sacrificii, – căci Partidul Liberal – unit şi disciplinat – va şti să împiedice asemenea tendinţi.

Deasemeni să nu aibă să sufere partizanii noştri – după cum conservatorii şi tachiştii n'au suferit sub administraţia noastră. Căci ori-ce nedreptate ce se va face numai pentru că cineva este liberal, – făgăduesc că va fi reparată la revenirea noastră la putere. Şi aceasta n'are să întărzie !

Şi să se mai ştie că dacă suntem civilizaţi cu oameni civilizaţi, vom zmulge însă pentru fiece fir de păr atins la un partizan de al nostru, o întreagă chică de păr.

*

Discursul d-lui Atanasiu a fost întrerupt de dese şi puternice aplauze. Azistenţii – toţi cei mai distinşi cetăţeni şi oameni cu greutate – au aprobat spusele şefului liberal.

Banchetul fiind pus la cale pe neaşteptate şi în ultimul moment, ziarul era mai tot lucrat, astfel că regretăm a nu fi putut rezerva loc pentru a reda mai complet discursul d-lui Atanasiu, discurs care trebue citit ca să-l cunoască toţi.

Pregătim însă numărul viitor – care va apare îndată după Anul Nou – rezervat special acestui important eveniment politic. Acolo vom da – după notele luate – discursurile şi toasturile tuturor prietenilor noştri.

A.K.

(*"Lupta"*, II, nr. 72, 1 ianuarie 1911: 3)

www.ziuaconstanta.ro

SĂRBĂTORIREA SUCCESULUI NOSTRU
Alegerea dela 9 Ianuarie

În urma rezultatului alegerii dela 2 Ianuarie, când candidaţii noştri au întrunit 475 voturi, lipsindu-le numai 11 voturi pentru a fi proclamaţi aleşi, în ziua de 9 Ianuarie s'a făcut alegerea în balotagiu, rămânând la acestă alegere numai lista noastră şi cea tachistă, căreia i s'a dat concursul atât de liberalii dezidenţi, cât şi de liberali şi la care sau mai aliat acum şi sindicaliştii locali, cartelându-se cu toţii.

Alegerea s'a petrecut în cea mai perfectă linişte la ambele secţiuni, până la ora 3 p.m., când cartelaţii simţind rezultatul dezastruos ce-i aşteaptă, au căutat să provoace scandal la secţia II.

D-l Virgil Andronescu, fost primar girant, însoţit de agentul său favorit, d-l N. Buzdugan, căruia i-a dat atâtea lucrări şi antreprize fără drept, şi de sindicalistul M. Atanasiu, s'au dedat cu această ocaziune la acte de violenţe, plănuind fără motiv şi bruscând pe ajutorul comandantului de gardişti, sergentul major Rusu şi pe alţi doi sergenţi.

Scandalul ar fi luat proporţiuni mari, dacă cetăţenii alegători nu şi-ar fi păstrat tot calmul faţă de scandalagii şi nu ar fi intervenit un judecător din biroul electoral, trimis de preşedinte şi procurorul care a sosit imediat la faţa locului, somând pe scandalagii să se astâmpere şi să se retragă.

S'au încheiat acte de ultragiu contra scandalagiilor spre a fi daţi judecăţei.

A urmat apoi alegerea în mod liniştit, cu toate provocările agenţilor cartelaţi.

La orele 5 jum., p.m. terminându-se votarea s'au închis urnele la ambele secţiuni şi a început despoierea scrutinului.

Rezultatul a fost următorul:

Secţia I

Votanţi 477; anulate 1
Conservatorii 308 voturi
Cartelaţii 168 voturi.

Secţia II

Votanţi 506
Conservatorii 249 voturi
Cartelaţii 257

Rezultatul general

Votanţi 983; anulate 1
Conservatorii 557 voturi
Cartelaţii 425 voturi.

Din cifrele de mai sus rezultă că faţă de rezultatul dela primul scrutin, la secţia I conservatorii au câştigat 45 voturi, iar cartelaţii au perdut 35 voturi.

La secţia II, conservatorii au câştigat 37 voturi, iar cartelaţii au perdut 35 voturi.

Conservatorii au câştigat deci la balotagiu 82 voturi, iar cartelaţii au perdut 70.

În total de unde la primul scrutin conservatorii au avut mai puţin cu 20 voturi de cât toate listele împreună, la balotagiu însă au întrecut lista tachistă rămasă în luptă şi cartelată cu toţii, cu 132 voturi.

Manifestaţia

La proclamarea rezultatului votului, marea mulţime de cetăţeni adunaţi în faţa biroului de votare şi în piaţa Independenţei, a isbucnit în urale care nu mai conteneau.

Entusiasmul cetăţenilor a fost delirant; ei au luat pe braţe pe aleşii Partidului Conservator şi i-au adus astfel până în faţa Clubului Conservator, în urale nesfârşite.

Cu tot frigul ce se lăsase spre seară, nu s'a pomenit în oraşul nostru o manifestaţie mai impozantă

O mare de capete se vedea din dreptul magazinului *Universal* până la statuia *Ovidiu*.

Fruntaşii noştri aclamaţi de mulţime au apărut în balconul clubului mulţumind cetăţenilor, pentru bravura cu care au luptat contra monstruosului cartel liberalo-tachist şi sindicalist.

Au vobit cetăţenilor d-nii P. Grigorescu, dr. A. Pilescu, căpitan M. Solacolu, meseriaşii Gh. Cristescu şi Ionescu, rugându-i să se împrăştie în linişte.

De aci mulţimea s'a îndreptat spre Hotel Carol, unde găzduia şeful nostru iubit d-l C. Pariano, făcându-i o impozantă manifestaţie de dragoste şi devotament.

D-l C. Pariano, primit cu urale nesfârşite de mulţimea entusiastă, a mulţumit cetăţenilor pentru manifestaţiua lor şi i-a îndemnat c'a în toate ocaziunile să lupte pentru triumful cinstei, al demnităţii şi al dreptăţii,

www.ziuaconstanta.ro

aşa cum au luptat acum contra ruşinosului cartel făcut de adversarii noştri, cari au judecat pe alegători tot aşa de decăzuţi şi imorali ca şi ei.

Dela Hotel Carol manifestanţii înapoindu-se din nou prin piaţa independenţei în urale nesfârşite, s'au împrăştiat apoi în linişte.

Banchetul

La ora 8 seara a avut loc un banhet în sala marelui restaurant *Stavridi* din piaţa Independenţei, la care au luat parte peste 100 persoane.

Au fost invitaţi la banchet toţi fruntaşii Partidului Conservator din localitate, comerţului cetăţenii autochtoni din Dobrogea şi meseriaşii.

Banchetul a fost prezidat de d-l maior I. Vlădescu, delegat de d-l C. Pariano, care era puţin indispus.

La şampanie d-l inginer *Titus Cănănău*, viitor primar al oraşului, a toastat în sănătatea M.S. Regelui şi a Familiei Regale şi Princiare, după care muzica a intonat Imnul Regal ascultat în picioare de întreaga asistenţă.

D-l *P. Grigorescu*, vice-preşedintele comitetului executiv, a închinat în sănătatea d-lui P.P. Carp şeful guvernului de azi, dela care ţara aşteaptă cu nerăbdare îndreptarea tuturor relelor lăsate în urmă de regimul liberal. Domnul colonel Dărăscu, toastează pentru d-l Nicu Filipescu, preşedintele de onoare al Partidului Conservator din Constanţa, şi pune în evidenţă cinstea şi reputaţia aleşilor de azi.

D-l *Ioniţă Dumitrescu*, închină paharul în sănătatea bravilor alegători constănţeni, cari prin voturile lor au apărat o cauză dreaptă şi cinstită la comună şi au dat o lecţie binemeritată cartelaţilor ce voiau să pună din nou mâna pe afacerile comunei spre a-şi face interesele lor proprii.

D-l *profesor I. Bentoiu*, spune că conservatorii din întreaga ţară sărbătoresc azi prin succesul nostru de aci, prima victorie electorală şi este o cinste mare că cetăţenii dobrogeni au fost cei dintâiu învingători în lupta ce se dă contra noastră de către ahtiaţii de putere tachişti şi de către liberalii isgoniţi dela cârmă zilele trecute.

Conservatorii din Constanţa duc de doi ani o luptă cinstită şi hotărâtă contra acelora ce se întovărăşiseră la comună şi şi-au făcut treburile pe spinarea oraşului şi a cetăţenilor.

Strâns uniţi în jurul şefului nostru d-l C. Parianu, cunoscut tuturor cetăţenilor ca cel mai de frunte şi cel mai cinstit şi cu ideile cele mai democratice, am dat lupta de azi, şi lupta noastră a fost încoronată cu succes strălucit.

Închină în sănătatea d-lui C. Pariano.

În acest moment soseşte d-l C. Pariano, care este primit cu ovaţiuni şi urale nesfârşite.

D-l *C. Pariano*, luând cuvântul spune că liberalii s'au lăudat în totdeauna cu numărul; conservatorii democraţi, după ei se laudă acum tot cu numărul, mai mare decât chiar al liberalilor. Ei bine ! Astăzi s'a văzut de partea cui este numărul. Fără să ne lăudăm, noi am avut şi numărul şi mai presus am avut de partea noastră şi cinstea şi demnitatea; s'a văzut acum că numărul merge alături cu cei drepţi, cu cei mai sinceri şi aceasta este dovada cea mai strălucită de cumineţenia alegătorilor.

Rezultatul alegerilor de azi din oraşul nostru, din Giurgiu şi din Sulina este eloquent şi dovedeşte că lumea e sătulă de domnia liberală, care a jupuit ţara şi că respinge cu indignare şi demagogia tachistă, care voeşte să ia locul liberalilor, ci care nu are în sânul său decât elemente diverse, ce nu şi-au putut găsi loc în cele 2 partide istorice.

Victoria de azi să ne fie nouă conservatorilor un îndemn pentru munca viitoare. Să ne strângem rândurile în jurul steagului conservator şi să fim gata pentru luptă în viitoarele alegeri, ce se vor face în Dobrogea.

Închină pentru alegătorii constănţeni.

D-l. *P. Grigorescu*, spune că d-l Al. Marghiloman, actualul ministru de Interne, în toate ocaziunile a arătat cel mai mare interes dobrogenilor, înzestrând sub trecutele guverne conservatoare, ambele judeţe cu şosele.

Acum chiar d-l Al. Marghiloman face parte din organizaţiile conservatoare din Dobrogea, fiind şeful de onoare al conservatorilor tulceni.

Închină în sănătatea d-sale şi a întregul guvern conservator.

D-l *P. Vulcan*, aduce mulţumiri alegătorilor constănţeni, căci prin lupta ce au dat conta odiosului cartel, au isbutit să aşeze în casa obştească cinstea, priceperea şi închină în sănătatea d-lui C. Pariano, şeful paertidului conservator şi capul lisptei candidaţilor noştri.

www.ziuaconstanta.ro

D-l *maior I. Vlădescu,* declară că se înscrie în Partidul Conservator, fiind convins că în acest partid numai, există cinste şi dragoste pentru bine public; roagă pe cetăţenii dobrogeni fără deosebire de naţionalitate şi religie, să se grupeze cu toţii în jurul d-lui C. Pariano, luptătorul neobosit care a lucrat în tot timpul pentru drepturile dobrogenilor.

Închină în sănătatea d-lui C. Pariano şi a aleşilor de azi.

D-l *căpitan M. Solacolu,* arată că d-sa, acum pentru prima oară ia parte la o luptă politică, din care Partidul Conservator luptând cu o coaliţie ruşinoasă a eşit învingător.

Urează d-lui Cănănău, viitor primar al oraşului, să lase o pagină neuitată la primăria Constanţa şi să cureţe atmosfera de necinste şi de favoritism, lăsată de predecesorii săi liberali şi tachişti.

D-l Ionescu, meseriaş, roagă pe aleşii de azi să uite rătăcirea meseriaşilor, cari au dat concursul opoziţiei cartelate, fiind singur că singuri îşi vor recunoaşte în curând greşala ce au făcut.

D-l dr. A. Pilescu, închină în sănătatea autochtonilor dobrogeni, cari şi-au făcut datoria votând pe candidaţii conservatori, şi gonind dela comună pe cartelaţii, cari voiau să exploateze mai înainte averea obştească.

Mai toastează d-nii *M. Cotta* pentru d-l *Ion Lahovari* ministrul Domenilor, *Gh. Măgureanu* pentru alegători, *N. Constantinescu* pentru d-l căpitan Solacolu, luptătorul neobosit, şi pentru d-l C.C. Arion, ministru cultelor, pentru candidaţii noştri, *M. Măldărescu* pentru Partidul Conservator, *Chr. Panaitescu* şi *Gh. Cristescu* meseriaşi, pentru întregul guvern etc., etc.

Banchetul a luat sfârşit în mijlocul unui entusiasm de nedescris, după care toţi conmesenii au condus până la Hotel Carol pe d-l C. Pariano, care aci a mulţumit tuturor pentru dragostea cu care-l înconjoară şi le-a promis că întregul program de lucrări atât pentru comună cum şi pentru judeţ, se va executa, căci deviza partidului conservator este de a promite puţin şi a lucra mult.

De aci mulţimea a condus acasă pe fruntaşul nostru I. Dumitrescu, unul dintre candidaţii aleşi, după care s'a împrăştiat în linişte.

Pe tot timpul manifestaţiei a domnit cea mai perfectă linişte şi aceasta din cauză că provocatorii cartelaţi, cari ziua pe timpul alegerei au căutat să provoace scandal, dispăruseră ca prin minune.

Reporter

(*"Conservatorul Constanţei"*, III, nr. 3, 16 ianuarie 1911: 2)

263

EXPLICAŢII ŞI LĂMURIRI

Una din problemele cela mai importante care ar trebui să preocupe pe musulmanii ca noi, care am rămas sub administraţia unui stat creştin, este păstrarea credinţei şi naţionalităţii noastre.

Într-adevăr, dacă am spune că atitudinea, faţă de noi, în orice privinţă, a Statului român, sub a cărui conducere trăim de peste treizeci de ani, este cu echitate şi părintească nu am face vreo exagerare.

Nu se poate contesta justeţea pe care o arată Statul în administrarea Dobrogei. Unele abuzuri ale unor funcţionari mici nu pot constitui un motiv de a socoti drept răspunzător Statul, întrucât, Statul fiind încă tânăr, iar eforturile depuse pentru propăşire întinzându-se încă pe o perioadă scurtă, El nu a putut forma încă funcţionari care să cunoască drepturile şi atribuţiile lor.

Grija pe care o acordă Statul în aplicarea celorlalte legi, a acordat-o şi în aplicarea Regulamentului Special pentru Şcoli şi chiar a manifestat o toleranţă care nu poate fi socotită ca nepăsătoare.

Luând în considerare tocmai efectele produse de această relaxare asupra noastră, supuşii musulmani devotaţi, Statul trecuse cu un am şi jumătate mai înainte, la aplicarea integrală a Regulamentului.

Desigur, aplicarea integrală a Regulamentului pentru Învăţământ, nu numai în legătură cu o naţionalitate ca noi, care suntem lipsiţi de studii şi de apreciere a învăţământului, dar şi în cazul unor naţionalităţi avansate, aflate sub administraţia oricărui stat, produc mari nemulţumiri şi chiar duce la revoltex (proteste),

www.ziuaconstanta.ro

întrucât, prin Regulamentul pe care vrea să-l aplice, Statul urmăreşte să menţină caracterul general al învăţământului, iar cadrele sale didactice să îndeplinească condiţiile necesare.

Iată, tocmai aceste aspecte duc la crearea unor dificultăţi prin naţionalităţile aflate sub guvernarea sa.

Statul vrea şcoli frumoase şi cadre didactice bune. Este cerere foarte justă. Dar noi nu suntem în stare de a le pregăti, deoarece suntem săraci. Nu putem acţiona în conformitate cu Regulamentul, Şcolile noastre se închid. Cadrele noastre didactice nu sunt admise la studii. Copii noştri sunt lăsaţi pe drumuri.

Ce trebuie făcut ? Oare nu trebuie ca, întâi de toate, să fie avertizaţi şefii spirituali? În această privinţă, "TEŞVIK" a scris săptămâni întregi. Sătenii au început să apeleze şi să facă reclamaţii la Muftiat (Cultul Musulman). Fruntaşii localităţilor, la rândul lor, nu s-au lăsat şi au adus, împreună, la cunoştinţa D-lui Muftiu (Şeful Cultului Musulman) importanţa şi sensibilitatea acestei chestiuni. Fiecare din acestea constituie dovezi concrete de avertizare.

După o nouă consultare cu fruntaşii localităţilor, se hotărâse organizarea unei Adunări Generale, iar eu îmi asumasem angajamentul de a începe pregătirile necesare şi pentru redactarea unui **MEMORIU**, care să fie prezentat Ministerului.

După o amânare de vreo 15 zile, din motive cunoscute, se hotărâse ca Adunarea să se ţină la 2 februarie, iar modul de desfăşurare fusese publicat în jurnale.

Deşi la această Adunare fusese invitat şi D-l Muftiu, totuşi, domnia sa n-a venit şi chiar a trimis vorbă prin satele din jur ca săteni să nu vină, fapte care au creat o impresie proastă asupra celor prezenţi, iar acest fel comportament din partea sa a fost blamat cu putere.

Într-adevăr, în această privinţă, populaţia avea dreptate.

De la Adunare şi până acum a trecut o lună. Nu există nici o schimbare. Şcolile noastre sunt încă închise, iar copii noştri se află iarăşi pe străzi. De aceea mă consider îndreptăţit să adresez câteva întrebări Şefului spiritual, care, cu părere de rău, reprezintă instituţia la care apelează populaţia şi de la care cere iniţiative, în orice privinţe:

1. De ce n-au onorat Adunarea Generală cu prezenţa lor?

2. Oare o populaţie care are un şef de cult n-are nevoie de şcoli ? Cu ce asigură Domnia-sa menţinerea credinţei noastre, precum şi a identităţii noastre naţionale?

3. Care este scopul pentru care împiedică participarea locuitorilor musulmani la Adunare?

4. În Regimentele din Judeţe Tulcea şi Constanţa se află sute de ostaşi musulmani. Au solicitat oare **confesori militari** ?

5. Cele mai multe din terenurile acordate şcolilor şi geamiilor săteşti au fost ocupate de biserici. Ce măsuri au luat?

6. Cu ce drept intervine la Ministerul Învăţământului, fără consimţământul locuitorilor, pentru a se ocupa de controlul şcolilor musulmane?

Dacă vor binevoi să răspundă la aceste întrebări, vor linişti opinia publică!

Muftiatul este o instituţie reprezentativă. Dar ea (are ca instituţie) are anumite atribuţii de îndeplinit, în mod obligatoriu. Este o funcţie. Suveran este poporul! (Muftiatul) nu este un loc pentru profituri!

Mahmut ÇELEBI

(*"Teşvik"*, nr. 30, 16 martie 1911: 1) [155]

264

ESCURSIUNEA SUVERANILOR PE DUNĂRE

La Măcin

În dimineaţa zile de 29 Aprilie, orăşelul Măcin avea un aspect cu totul deosebit. În vederea vizitei Suveranilor, toate clădirile erau splendid împodobite, cheiul frumos decorat cu drapele naţionale şi verdeaţă, în mijlocul căruia se ridica un măreţ pavilion de recepţie artistic executat. D. Petru Th. Sfetescu, prefectul judeţului, sosit din timp, a dat ultimele instrucţiuni în privinţa recepţiunei Augustilor vizitatori, iar la orele 3 p.m. yachtul regal "Ştefan-cel-Mare" acostă la ponton.

D. prefect Sfetescu, care de aci urma să însoţească pe Suverani pe tot parcursul cît escursiunea va fi în judeţul Tulcea, ură buna venire M.M. L.L., după care d. V. Constantinescu, primarul Măcinului, prezintă pîinea şi sarea tradiţională.

www.ziuaconstanta.ro

Printre persoanele asistente se notează d-nii: subprefectul Miclescu; colonel Demetriad, cu întreg corpul ofițeresc al batalionului de pontieri; silvicultor Rapotescu; Rădulescu. dirigintele oficiului telegrafo-poștal; Concita, șeful culturei tutunului; judecător R. Romalo. etc., cum și un numeros public; școalele și delegațiuni de săteni din comunele Văcăreni, Cerna, Luncavița, Garvăn, Jijila, etc., cu școalele respective.

Tot în vederea vizitei Suveranilor, se aflau sosite din Brăila mai multe persoane, cu un remorcher, printre cari d-nul Faranga, primarul orașului, în uniformă de locotenent de pontonieri și muzica comunală din Brăila.

M.S. Regele a descins însoțit de A.A. L.L. Principesele Maria și Elisabeta și de Principii Ferdinand și Carol, cari s'au întreținut cu persoanele prezente și cu veteranii.

După trecerea în revistă a trupelor, un frumos cor, sub conducerea d-lui institutor Mihăilescu, a intonat "Imnul regal", pe care l'a repetat apoi și muzica comunală sosită din Brăila. După dorința exprimată de M.S. Regele, corul școalelor turcești a intonat cîteva bucăți muzicale orientale.

A urmat apoi prezentarea persoanelor oficiale, iar la orele 4 yachtul s'a pus în mișcare, în uralele nesfîrșite ale mulțimei venită din împrejurimi pentru a saluta pe Iubiții noștri Suverani.

D. Petru Th. Sfetescu, prefectul județului, a luat loc pe yacht lîngă Suverani.

Iată acum și numele tuturor persoanelor cari au însoțit pe Suverani în escursiune: d-nii I. Lahovary, ministrul Agriculturei și Domeniilor; general Mavrocordat, mareșalul Curței M.S. Regelui; comandor Graçoski și locot.-colonel Berindei, adjutanți regali; dr. Mamulea, medicul M.S. Regelui; d-nele Bengescu și Poenaru, mari doamne de onoare ale M.S. Reginei; comandor Spiropol; inginer Rîmniceanu, directorul căilor de comunicație pe apă; inginer Ștefănescu, directorul N.F.R. și a docurilor din Galați.

Yachtul era condus de d. C. Șerbu, inspector al N.F.R. D. ministru Delavrancea, împreună cu d-nii Davidescu, secretar general și inginer inspector general Elie Radu, au rămas în Măcin, de unde apoi au plecat cu automobilul la Constanța.

*

Yachtul regal a trecut apoi prin fața Galaților, precedat de două vedete și escortat de vaporul N.F.R. "Vasile Lupu", "Principele Nicolae" și "Razelm".

Monitoarele aflate în portul Galați au salutat cu salve de tunuri trecerea Suveranilor, iar mulțimea adunată pe cheiu a isbucnit în urale formidabile.

Satul *I.C. Brătianu* din fața Galaților, a fost frumos pavoazat, mulțimea a aclamat pe Suverani, iar elevii școalei au întonat imnul regal.

Continuîndu-și drumul, yachtul a trecut la orele 6 jum. seara în dreptul comunei Luncavița.

Soarele începuse a scăpăta și drumul devenea din ce în ce mai interesant. Peste 1000 de locuitori, în haine de sărbătoare, au salutat cu urale entuziaste pe Suverani. 100 bărci, frumos împodobite, erau înșirate dealungul malului drept al Dunărei în fața importantului punct de pescărie Crapina. Un cor a întonat Imnul Regal și mulțimea a salutat și aci trecerea yachtului, care și-a micșorat viteza, apropiindu-se de mal.

În dreptul comunei *Principele Nicolae*, spectacolul ce se oferea privirilor era dintre cele mai pitorești. Pe dealul din față, peste o sută de veterani au salutat trecerea Suveranilor. Dealul era tot pavoazat, până la Isaccea, care începu să se distingă încetul cu încetul.

La Isaccea

Pontonul și împrejurimile erau artistic împodobite. Pe dealul din fața debarcaderului și pe toate movilele ce domina întreaga albie a Dunărei, din dreptul orașului pînă la pichetul Eschi-cale se înălțau mărețe arcuri de triumf, cu inspecția "Bine au venit M.M. L.L. RR" și cu portretul Familiei Regale.

Cîteva mii de oameni, mici și mari, femei și bărbați, mai toți în costumele naționale din partea locului, veniți de prin satele dimprejur, salutau trecerea yachtului. Copiii școalelor din *Isaccea, Niculițel, Principele Nicolae, Rachel, Luncavița*, precum și elevii școalei musulmane din *Isaccea*, întonau imnul Regal. 300 călăreți, în majoritate turci, toți cu steaguri tricolore în mînă, ofereau un frumos aspect, ca al unei armate. Varietatea culorilor, împestrițarea costumele cu splendidul apus de soare și cu priveliștea măreață a împrejurimilor, ofereau un tablou dintre cele mai sugestive, care a impresionat foarte plăcut pe Augustii Escursioniști, în special pe M.S. Regina, care, desigur, în sufletul Ei de poetă, a cristalizat în cine știe ce formă aleasă această priveliște măreață.

D. prefect Sfetescu propuse atunci ca yachtul să se oprească și la Isaccea și MM. LL. încuviințară aceasta cu grabă și cu bucurie, cu toate că o oprire la Isaccea nu figura în program.

Yachtul făcu rondoul și acostă.

Dintr'o carieră apropiată, puternice detunături asemenea unei baterii de tunuri de război, salutau sosirea Suveranilor.

Pe pontonul frumos pavoazat se aflau d-nii: subprefect Alexandrescu, primarul Cardaș, primarii de prin împrejurimi, cu eșarfele lor tricolore, notabilitățile din Isaccea și împrejurimi, veteranii, etc.

www.ziuaconstanta.ro

D. subprefect Alexandrescu ură bună venire Suveranilor, cari descinseră pe ponton, afară de M.S. Regina şi Principesele, cari rămaseră pe coverta yachtului, unde Li s'au oferit frumoase buchete de flori de către d-nele şi d-rele din Isaccea.

M. S. Regele S'a întreţinut cu autorităţile, cu veteranii, cu locuitorii musulmani, interesîndu-Se mult de starea materială a locuitorilor cum şi de acea a semănăturilor.

M. S. Regina Şi'a exprimat admiraţia pentru frumuseţea decorurilor, cari văzute din mijlocul Dunărei ofereau un aspect măreţ şi impunător.

După o jumătate de oră, yachtul se pune din nou în mişcare. Urale nesfîrşite izbucnesc din mii de piepturi, urale ce nu mai contenesc. Călăreţii agită steagurile şi împînzesc colinele, urmărind pe mal yachtul pînă la pichetul dela Eschi-cale, vechea trecătoare a lui Darius.

Yachtul se îndreptă majestos spre Tulcea, pe cînd văile clocotesc de urale.

*

Soarele a scăpătat şi amurgul îşi întinde împărăţia lui de jur împrejur. "Ştefan cel Mare" spintecă cu vîrful lui ascuţit suprafaţa liniştită a apei, pe cînd zbaturile plesnesc ritmic valurile spintecate în urma yachtului o dîră volburoasă se întinde pînă departe...

Întunericul cuprinde pe nesimţite tot împrejurul şi pe maluri încep să răsară siluetele nedesluşite ale sălciilor ce-şi scaldă pletele în luciul bătrînului Danubiu.

La răsărit se zăreşte o dungă luminoasă aurie care creşte din ce în ce pînă se desluşeşte măreţul glob al lunei care umple de lumină, poleind cu razele sale luciul întins al Dunărei.

Înainte un punct verde se arată privirilor: e farul de la *Patlageanca*, apoi încet încet miile de lumini cari împodobesc amfiteatrul Tulcei.

Trecerea prin portul Tulcea

Pe la orele 8 s'a dat primul semnal că yachtul regal s'a apropiat de portul Tulcea, prin mai multe bubuituri de tun, trase de pe dealul taberei, dela locul aşa numit "Carantina veche".

Cheiul, pe toată intinderea lui, era plin de lume, şi cînd yachtul s'a apropiat, micşorîndu-şi viteza, urale entuziaste isbucniră din mii de piepturi. În acelaş timp numeroase focuri de artificii, cari de cari mai splendide, spintecau văzduhul cu luminile lor, împrăştiind săgeţi de foc pretutindenea. Splendidul amfiteatru al Tulcei, iluminat aşa cum nu s'a mai văzut pînă acum, oferea un spectacol dintre cele mai măreţe, spectacol care impresionează şi care rămîne mult timp în aducerea aminte a acelora cari l-au văzut. Începînd dela port pînă la creasta dealului pe care continuă a fi situat oraşul, tot era iluminat: case, prăvălii, biserici, etc., cu mii de lampioane în culorile cele mai variate.

Dealul Monumentului reanexărei era de asemenea splendid iluminat, şi pe cînd muzica militară întona în port – ***Imnul Regal*** – o orchestră naţională întona acelaş imn la Monument.

Trecerea yachtului regal prin port s'a făcut foarte încet, pentru ca minunata panoramă să poată fi cît mai mult admirată de Auguştii vizitatori.

Locuitorii satului *Regele Carol*, cu preotul şi copiii şcoalelor din întreaga comună *Lascăr Catargiu*, au aclamat de pe mal trecerea Familiei Regale, intonînd ***Imnul Regal***.

La Ceatal

Dela Tulcea, yachtul şi-a luat drumul pînă la Ceatalul Sf. George, unde a rămas peste noapte, o noapte superbă cu o lună ca ziua. Paza yachtului regal s'a făcut de către grăniceri şi jandarmi rurali.

Spre Sf. George

În dimineaţa zilei de 30 Aprilie, Auguştii escursionişti au plecat spre Sf. George. Pe tot parcursul, satele de pe malul Dunărei erau frumos împodobite cu steaguri şi ghirlande de verdeaţă, iar locuitorii, în haine de sărbătoare, au aclamat cu entuziaste urale pe Suverani. Şcoalele au intonat ***Imnul Regal,*** iar la Mahmudia, unde era construit un frumos pavilion, şi unde veniseră locuitorii de prin satele de prin prejur, yachtul şi-a încetenit mersul, Suveranii mulţumind caldei manifestaţiuni de iubire a populaţiunei.

Yachtul a trecut fără să se oprească, prin faţa satelor *Domniţa Maria, Ilganii de jos, Carasuhat, Uzlina* şi *Canalul Regele Carol*, ajungând la ora 11 jum. la *Sf. Gheorghe*. Primarul Valsamache a prezentat Suveranului pîinea şi starea tradiţională, Auguştii vizitatori descinzînd într'un frumos pavilion artistic executat numai în flori de lăcrămioare, lucrare datorită Administraţiei pescăriilor, care a desfăşurat mare activitate cu ocazia facerei preparativelor de aci şi dela *Canalul Regele Carol*.

Aci a fost prezentată M.S. Reginei d-na Lydia dr. Ionescu, soţia d-lui D.G. Ionescu, administratorul Pescăriilor, cu care s'a întreţinut foarte mult.

Tot malul Dunărei din faţa satului *Sf. George* era împodobit cu instrumente de pescărie printre cari erau presărate flori în diferite culori. M.S. Regina cu principesele a făcut o plimbare pe Mare într'o barcă condusă de revizorul Lerescu, iar M.S. Regele a vizitat cherhanalele, unde a asistat la tăierea şi preparatul

www.ziuaconstanta.ro

peştelui şi a icrelor negre.

O mare mulţime de pescari, în hainele lor împestriţate de culorile cele mai vii, au executat cu bărcile admirabile manevre pe apă, strecurîndu-se cu o iuţeală şi abilitate surprinzătoare printre vasele aflate în port, joc care a plăcut foarte mult Suveranilor.

După vizitarea cherhanalelor, M.S. Regele cu A.A. L.L. s'au îmbarcat pe vaporaşul "Razelm", făcînd o plimbare pe Mare.

La orele 1 jum. yachtul a părăsit portul Sf. George, în uralele nesfîrşite ale populaţiunii, îndreptîndu-se spre **Canalul Regele Carol** unde a ajuns la orele 3 p.m. Pe mal se ridică un frumos pavilion şi foarte multă lume venită din împrejurimi au aclamat pe Suverani.

Descinzînd de pe yacht, Suveranii S'au îmbarcat iarăşi pe "Razelm", cu care au mers vre-o 15 klm. în interiorul canalului, interesîndu-se de aproape de toate lucrările ce se fac pentru punerea în valoare a terenurilor inundabile. D-nii dr. Antipa, administrator Ionescu şi inginer Vidraşcu, au dat Suveranilor toate explicaţiunile asupra acelor importante lucrări.

După aproape 2 ore, yachtul se pune din nou în mişcare, luînd drumul spre Ceatal. Pe tot parcursul Suveranii au fost aclamaţi de populaţiune ca şi la ducere. Orăşelul *Mahmudia* a fost iluminat.

Yachtul s'a oprit din nou la *Ceatal*, unde a petrecut noaptea.

Vizita la Tulcea
- Preparativele -

Înainte de a face darea de seamă vizitei Suveranilor în oraşul nostru, e bine să trecem mai întîi în revistă preparativele superbe ce s'au făcut cu această importantă ocaziune.

Fără a mai menţiona interiorul oraşului, care era în întregime pavoazat, vom începe prin a arăta că tot ce arta ornamentaţiunii a putut născoci, a fost întrebuinţat aci pentru a face din partea de jos a oraşului un spectacol demn de admiraţiunea Augustilor oaspeţi.

Începînd dela cantonul C. E. D. pînă la Monument, tot portul a fost pavoazat cu steaguri tricolore şi ghirlande de verdeaţă; geamia, monumentul, primăria, palatul administrativ şi fabrica Prodanoff, au fost cum nu se poate mai bine şi mai frumos decorate; agenţiile de vapoare, vama şi căpităniа portului al cărei vestibul a servit de sală de recepţie, cum şi pontonul pe care au debarat Suveranii, au fost aşa cum nu s'a mai văzut nici odată.

Interiorul salei de recepţie a fost de asemenea superb, tapetele executate fiind toate în mătase şi în chipul cel mai artistic. Deoparte şi de alta a peronului salei de recepţie, erau instalate frumoase tribune.

Meritul decoraţiunei oraşului, în chipul arătat mai sus, revine în cea mai mare parte d-lui Ştefan Borş, primarul oraşului, care în persoană, secondat de d-nii Ovid Buteanu, ajutorul de primar, şi V. Teodorescu, inginerul comunei, au condus lucrările de pavoazare în întregul oraş şi în port, unde în mare măsură a contribuit şi concursul dat de d. Al. Atanasiu, căpitanul portului. D. inginer Stoica, din partea serviciului hydraulic, are meritul de a fi decorat cu foarte mult gust pontonul şi sala de recepţie.

Sosirea yachtului regal

La orele 9 jum. yachtul regal, precedat de mai multe alte vase şi escortat de o vedetă şi de vaporul N.F.R. "Vasile Lupu", îşi face intrarea în portul nostru. Tot cheiul e ocupat de şcoli, de armată şi de mii de cetăţeni în hainele de sărbătoare. Ordinea e perfect ţinută de poliţie, sub conducerea d-ui Puiu Alexandrescu, poliţaiul oraşului.

La sosire yactului, formidabile urale isbucnesc din mii de piepturi, urale ce nu mai contenesc. Suveranii sînt pe bord şi mulţumesc la salutările şi uralele entuziaste ale publicului. Yachtul acostează în sunetul ***Imnului Regal***, executat de muzica militară, şi M.S. Regele debarcă însoţit de A.A. L.L. R.R. Principii Ferdinand şi Carol; de d-nii Ion Lahovary, ministrul Agriculturii şi Domeniilor; generalii Petricari şi Mavrocordat, comandor Graçosky, colonel Berindei, Dr. Antipa, Petru Sfetescu, prefectul judeţului nostru, etc.

D. general Toma Constantinescu, comandantul diviziei a X-a, raportează Suveranului situaţia trupelor din garnizoană, iar d. Şt. Borş, primarul oraşului, îi iese întru întîmpinare cu tava cu tradiţionala pîine şi sa, ţinînd următorul discurs:

Bine aţi venit, Majestate ! În numele populaţiunii acestui oraş, adînc pătrunsă de iubirea şi respectul cel mai desăvârşit către M. Voastră şi Augusta Voastră Dinastie, am înalta cinste a vă prezenta tradiţionala pîine şi sare.

Majestate ! Populaţiunea oraşului Tulcea, supusa şi credincioasă vecinic M. Voastre, care, în fruntea bravei armate romîne, aţi redat Patriei-mume pe fiica ei răpită, Vă exprima, prin mine, adînca ei recunoştinţă pentru solicitudinea ce aţi binevoit a-i păstra totdeauna.

Chemarea dobrogenilor la o îndreptăţire şi constituţională şi politică, a făcut ca un nou suflu de pro-

www.ziuaconstanta.ro

gres şi civilizaţie să se reverse asupra moşiei marelui Voevod Mircea cel Mare, redată prin înţelepciunea şi vitejia M. Voastre, Patriei-mume.

De-apururea recunoscători pentru binefacerile cu cari ne-aţi hărăzit, Vă dorim din adîncul sufletului nostru să trăiţi încă mulţi şi fericiţi ani, Majestate, ca să puteţi realiza toate idealurile măreţe la cari mereu ţintiţi, spre binele şi propăşirea neamului românesc.

Să trăiască M.S. Regina !

Să trăiţi, Măjestate !

Să trăiască A.A. L.L. R.R. Principele Ferdinand şi Principesa Maria, cu Augusştii Lor copii !

În urmă Suveranul gustă din pîinea şi sarea oferită şi mulţumind călduros d-lui primar pentru frumoasele d-sale cuvinte trece în revistă compania de onoare comandată de d. căpitan Negreanu; liceul, sub comanda d-lui maior Anastasescu şi se întreţine cu mai mulţi domni ofiţeri. Apoi trece în revistă grupul veteranilor, unde preşedintele societăţei lor, aghiotantul Nicolae Nichifor, un bătrîn prezentabil şi vioi, cum şi călugărul veteran Vlăhoianu, care purta drapelul, a adresat cîteva cuvinte călduroase Suveranului. Trecînd prin faţa grupului şcoalelor primare, Suveranul se întreţine cu d-nii directori ai acelor şcoli, după care mergînd în sala de recepţie, d. prefect Sfetescu face prezentările persoanelor oficiale, începînd cu corpul consular, corpul magistraţilor şi al avocaţilor, membrii consiliului judeţean şi comunal, corpul didactic, reprezentanţii clerului de toate riturile, Camera de Comerţ, corpul tecnic, corpul sanitar, fruntaşii oraşului şi reprezentanţii tuturor comunităţilor, suveranul întreţinîndu-se cu multe din persoanele prezentate. Suveranul s'a interesat apoi de starea sanitară şi agricolă a judeţului nostru, observînd că se simte nevoe de ploaie, după care se fotografiază în gurp.

Observînd pe d. Puiu Alexandrescu, poliţaiul oraşului, pe care îl cunoaşte de mult şi care în nenumărate ocaziuni a fost însărcinat cu măsuri de pază pe lîngă M.S., Suveranul se întreţine şi cu d-sa, adresîndu-i cîteva cuvinte binevoitoare.

*

În timp ce M.S. Regele şi A.A. L.L. R.R. Principii se întreţineau cu persoanele de mai sus, M.S. Regina fiind puţin suferindă, a primit pe bord pe doamnele din elita tulceană, cu cari s'a întreţinut tot timpul, cu o bunăvoinţă şi o amabilitate speciale Suveranei. D-na Mathilda P. a oferit trei frumoase buchete M. Sale şi Principesei, apoi a prezentat pe d-nele general Constantinescu şi Elisa Borş, soţia d-lui primar, cari iarăşi au oferit buchete, cum şi pe celelalte doamne din elită, cu cari Suverana s'a întreţinut pînă la plecare.

*

Înainte ca augusţii oaspeţi să se îmbarce pe yacht, au admirat cîteva frumoase dansuri executate de elevele externatului, sub conducerea d-nei maior Ionescu, directoarea acelei şcoli, – apoi în urale nesfîrşite s'au îmbarcat pe yacht, care, în sunetul muzicei militare, s'a pus în mişcare. În acelaş timp, un formidabil cor şcolar, compus din aproape 200 de elevi, sub conducerea d-lui institutor Leescu, din Chilia-Veche, întonează **Imnul Regal**.

Fluturările de batiste şi urale entuziaste nu mai contenesc, iar Suveranii sînt profund mişcaţi de această sinceră şi călduroasă primire.

*

Pe toată întinderea cheiului publicul aclamă pe Augusţii suverani pînă cînd yachtul se depărtează.

*

Frumoasele preparative, tiumpul splendid şi entuziasmul de nedescris al populaţiunii, grija şi activitatea autorităţilor, au făcut ca primirea Familiei Regale la Tulcea să fie cea mai măreaţă de pe tot parcursul cît a durat escursiunea.

Spre Sulina

Toate satele pînă la Sulina, înşirate pe malul Dunărei, erau pavoazate şi locuitorii aclamau cu entuziasm pe Suverani. Corurile şcolare intonau ***Imnul Regal***. Timpul fiind splendid, contribuia în mare măsură la bună dispoziţie a Augusţilor escursionişti, cari tot drumul au salutat şi mulţumit populaţiunei pentru devotament exprimat şi cu această ocazie.

La Sulina aşteptau yachtul amiral "Griviţa" cu d. amiral Eustaţiu, staţionarul francez dela Constantinopol *"Jeanne Blanche"*, sub comanda d-lui de Ruille, staţionarul austriac "Taurus", sub comanda principelui de Lichtenstein şi monitoarele "I.C. Brătianu" şi "Lascar Catargi".

P. S. S. Episcopul Nifon, al Dunărei de jos, sosit din ajun, urma să întîmpine, cu un frumos cor de călugăriţe dela mînăstire Celic, pe Suverani.

Muzicele regimentelor Putna şi Siret, trebuiau să cînte în timpul şederei Suveranilor în localitate.

Sosirea la Sulina

La orele 2.15 yachtul regal îşi face intrarea în port, care e splendid decorat.

www.ziuaconstanta.ro

În dreptul vechei biserici catedrale se înalţă un superb pavilion în stil gotic, executat cu o măestrie de neîntrecut.

Monitoarele salută cu 101 salve de tun. Publicul izbucneşte în urale formidabile, la cari Suveranii mulţumesc. Pe cheiu sînt înşirate şcoalele şi publicul.

D. Duiliu Zamfirescu, ministru plenipotenţiar, delegat al Romîniei în C.E. D. prezintă pe delegaţii puterilor streine şi pe funcţionarii superiori ai comisiunei D. Petru Th. Sfetescu, prefectul judeţului, prezintă pe membrii corpului consular local şi pe cele l'alte persoane oficiale şi notabile ale oraşului, după care d. Stere Ionescu, primarul Sulinei, prezintă M.Sale tradiţională pîine şi sare, cum şi un raport asupra situaţiei Sulinei, raport pe care citiorii îl vor găsi în corpul ziarului. D. Stere Ionescu, mai prezintă Suveranului pe membrii consiliului comunal, pe marii comercianţi şi armatori, pe reprezentanţii diverselor comunităţi, etc.

D. amiral Eustaţiu prezintă M. Sale raportul forţelor militare, iar d. căpitan Botez, comisarul maritim, prezintă raportul de situaţia portului, a vaselor intrate şi eşite, etc. O companie dă onorurile.

După terminarea recepţiei, suveranul trece în biserica catedrală unde P.S.S. Episcopul Nifon oficiază un serviciu religios.

D-nele şi d-rele din elita Sulineană, au rămas la debarcader – şi urcîndu-se pe yacht au oferit M.S. Reginei şi A.A. L.L. Principeselor frumoase buchete.

Dela biserică, M.S. Regele vizitează construcţia nouei catedrale, unde corul bisericei întonează ***Imnul Regal.*** Preotul Gheorghiu, dirigintele corului, ţine o frumoasă cuvîntare, pe care o publicăm în corpul ziarului, şi e felicitat de Suveran. M.S. examinează planul nouei Catedrale, apoi îşi exprimă dorinţa ca corul să meargă pe yacht pentru a cînta şi M.S. Reginei.

După audiţiunea muzicală, M.S. Regina, împreună cu suita, ia loc pe bordul yachtului C.E.D. "Carolus Primus" şi face o escursiune de o oră pe Mare, în care timp M.S. Regele cu A.A. L.L. R.R. Principii Ferdinand şi Carol, inspectează vasele de războiu aflate în port.

Banchetul

La orele 8 seara are loc un banchet pe bordul yachtului la care au asistat 70 de persoane. Pe lîngă Familia Regală şi suită, iau loc P.S.S. Episcopul Nifon, delegaţii C.E.D., şefii de serviciu, d. dr. Petrescu Hagi-Stoica, preotul Gheorghiu, mai mulţi fruntaşi ai comerţului şi mai mulţi armatori. Muzica reg. 11 Siret a cîntat tot timpul mesei, pe cînd o frumoasă retragere cu torţe s'a făcut pe malul Dunărei, trecînd prin faţa yachtului.

Familia regală a mulţumit călduroaselor manifestaţiuni de dragoste ale populaţiunei, apoi yachtul s'a pus în mişcare, mergînd pînă la palatul C.E.D. care era splendid iluminat. De pe malul opus se aruncau frumoase focuri de artificii. Toate vasele din port erau iluminate, toate elevatoarele şi toate căldirile de pe cheu, ceeace dădea un aspect cu totul feeric prin oglindirea miilor de lumini pe suprafaţa lucie a Dunărei. M.M. L.L. au rămas foarte încîntaţi de frumuseţa iluminaţiilor şi de bună dispoziţie şi entuziasmul ce domnea pretutindeni.

De pe ambele maluri ale Dunărei, mulţimea aclama într'una pe suverani, iar corul bisericei a cîntat tot timpul.

La orele 11 yachtul a acostat la ponton, invitaţii au părăsit yachtul, ducînd fiecare cu sine una dintre cele mai nepterse amintiri, iar Augusţii vizitatori au trecut în apartamentele lor.

*

După retragerea Suveranilor, d. ministru Lahovary, însoţit de d-nii Dr. Antipa şi Ionescu, administratorul pescăriilor, au plecat cu vaporul "Principele Nicolae" spre Galaţi.

Plecarea

A doua zi dimineaţă, 2 Maiu pe un timp splendid, vasele de războiu din port ridică drapelele lor. Solemnitatea se face în chip cu totul deosebit. Muzicile militare cîntă ambele şi uralele nu mai contenesc.

Familia regală apare pe puntea yachtului la orele 9 şi Suveranii se întreţin cu persoanele oficiale. Corul bisericei mai cîntă cîteva arii şi M.S. Regina recunoaşte cîteva elemente bine în corul preotului Gheorghiu.

M.S. Regele şi-a exprimat dorinţa ca lucrările nouei catedrale să fie accelerate, la a cărei sfinţire M.S. va participa în persoană şi cu care ocazie vor avea loc mari serbări la Sulina.

A.S.R. Principele Carol a vizitat cerul militar şi clubul englez.

Foarte bine impresionaţi, Suveranii au adresat apoi mulţumiri d-lui Petru Th. Sfetescu, prefectul judeţului, d-lui primar al Sulinei, Sterie Ionescu şi tuturor celor cari Le-au făcut şederea atît de plăcută la Sulina.

Apoi, luîndu-Şi rămas bun dela persoanele asistente, yachtul s'a pus în micşare în sunetul muzicelor militare şi a uralelor entuziaste şi nesfîrşite ale populaţiunei.

Ca şi la ducerea spre Sulina, pe tot drumul pregătirile erau aceleaşi şi yachtul regal a fost salutat cu dragoste şi entuziasm.

www.ziuaconstanta.ro

Trecerea prin portul Tulcea

La orele 2 yachtul apare în faţa Tulcei, oraşul şi portul păstrează neschimbat decorurile şi aspectul de sărbătoare din ajun şi o mulţime imensă să îndreaptă spre port.

Pe cheu staţionează înşirate şcoalele, muzica militară şi autorităţile, în frunte cu d-nii general Toma Constantinescu şi Ştefan Borş, primarul oraşului. Vaporul *"Drau"* al societăţii austriace de navigaţiune, splendid pavoazat, şi-a întârziat plecarea aşteptînd trecerea yachtului regal. O mulţime de lume ocupă puntea acestui vapor, iar yachtul regal se apropie la cîţi-va metri de vasele aflate în port. Mulţimea agită pălăriile şi batistele, uralele continuă într'una, iar Suveranii răspund şi mulţumesc salutărilor entuziaste. D. Petru Th. Sfetescu, prefectul judeţului, se află lîngă Suveran. Pe faţa d-sale e zugrăvită bucuria provocată de succesul primirei ce s'a făcut Suveranilor.

Muzica întonează ***Imnul Regal***, yachtul trece aproape de pontonul N.F.R. pe care se află capii cutoritătilor, salutările şi uralele nu mai contenesc, entuziasmul din toate părţile e de nedescris.

Mai multe vedete, vaporul N.F. R. *"Vasile Lupu"*, staţionarul austriac dela Constantinopole *"Taurus"* sub comanda principelui de Lichtenstein staţionarul francez *"Jeanne Blanche"*, vaporul *"Carolus Primus"*, al C.E.D. etc. urmează yachtul la distanţă.

După trecerea prin port, în care viteza a fost "la pas" yachtul şi-a luat drumul spre Isaccea. Pe malul drept, corul şcoalei dela Regele Carol, a intonat ***Imnul Regal***, iar locuitorii au aclamat pe Suverani.

Pe drum

Cînd uralele marei mase de lume nu se mai auziau, yachtul porni cu viteza obicinuită spre Isaccea, unde populaţia manifesta din nou. Nimic din decorurile de pe tot parcursul nu era schimbat şi pretutindeni populaţiunea, autorităţile, şcoalele, au salutat cu entuziaste urale pe Suverani.

Yachtul a mers fără oprire, ci numai încetinind mersul acolo unde grupe compacte de oameni salutau trecerea lui.

Spre seară yachtul ajunse în bălţile Brăilei. M.S. Regina a admirat şi aci un splendid apus de soare, care a impresionat mult pe Suverana, care împărtăşi impresiunile ei tuturora.

*

Seara a avut loc masa, ultima la care d. prefect Sfetescu trebuia să ia parte, de oare-ce misiunea d-sale fiind terminată, urma să debarce la Hîrşova.

D. prefect a luat loc în stînga Suveranei, care avea la dreapta pe A.S.R. Principele Ferdinand, şi în faţa A.S.R. Principesa Maria, care se afla la dreapta Suveranului. În faţa A.S.R. Principelui Ferdinand, se afla Principesa Elisabeta, apoi de o parte şi de alta restul convivilor.

După masă, d. prefect comunica M.M. L.L. că misiunea d-sale fiind terminată, atît M.S. Regele, cît şi Augusta Sa Familie, i-au adresat călduroase mulţumiri, exprimîndu-şi admiraţia atît pentru frumuseţea decorurilor, cît şi pentru entuziasta primire ce Li s'a făcut de către autorităţile şi populaţiunea oraşului şi judeţului Tulcea. M.S. Regele a dat toată mîna d-lui prefect, asigurîndu-l că impresiunea ce I-a pricinuit primirea făcută în judeţul Tulcea, va rămîne pentru M.S. şi Augusta Familie cea mai adîncă, cea mai frumoasă din timpul acestei escursiuni.

Apoi d. prefect Sfetescu s'a retras şi a debarcat la Hîrşova, unde îl aştepta automobilul şi cu care a plecat spre Tulcea, iar yachtul regal şi-a continuat drumul pînă la Cerna-Voda, unde Suveranii au debarcat, luînd drumul spre Constanţa.

Vizita de anul acesta a Familiei Regale în judeţul Tulcea, a fost încă un prilej pentru populaţiunea provinciei reanexate de a-şi manifesta înălţimea sentimentelor de iubire şi respect ce vecinic şi necondiţionat poartă Aceluia care readucînd-o la sînul Patriei mame, i-a redat libertatea, singura garanţie de viaţă şi progres spre care acum păşeşte cu paşi repezi şi hotărîţi.

Onoare poporului care ştie să preţuiască, să iubească şi să respecte pe conducătorii lui; – acel popor va ajunge, trebue să ajungă departe !

Discursul preotului Gheorghiu rostit cu ocazia vizitei Suveranilor la Sulina

Majestate,

Alteţe Regale,

În anul 1902, cînd după 25 ani de la războiul pentru neatîrnare, Majestatea Voastră vizita cîmpul de bătae, Mitropolitul Bulgar de Vraţa căutînd spre mormintele ce deţin în sînul lor osemintele eroilor noştri strigă: "Sculaţi-vă voinicilor, sculaţi-vă din morminte căci iată viteazul nostru Căpitan a venit să vă vadă şi să vă răsplătească pentru jertfele voastre".

Azi după 34 ani de la război, noi romînii avînd mintea îndreptată către regiunile cereşti unde repauzează sufletele lor, strigăm plini de mîndrie: Bucuraţi-vă sufletele nobile şi sfinte de eroi a romînismului şi a creştinismului căci iată viteazul vostru Căpitan şi al nostru prea Iubit Rege, iată Scumpa noastră Dinastie de faţă venind, stau să privească şi să sfinţească astfel locul unde se construeşte strălucitul monu-

www.ziuaconstanta.ro

ment religios-național, atît pentru amintirea faptului că la obîrșia Dunării s'a născut Viteazul vostru Căpitan cît și pentru veșnica voastră pomenire.

Majestate,

Ca toate popoarele Balcanice și poporul romînesc în luptele cu viteazul popor Asiatic, cu tot ajutorul dat de popoarele din apusul Europei, în cele din urmă a căzut zdrobit, și așa de grozavă i-a fost soarta, atîtea chinuri a avut de îndurat, în cît fiecare pagină din istoria țărei noastre e udată cu sînge și lacrimi.

Însă Dumnezeu, ale cărui taine sînt nepătrunse de mintea omenească, căutînd cu milă spre noi, încă de acum 45 ani, a hotărît ca Majestatea Voastră întocmai ca un Arhanghel Mîntuitor plecînd tot din apusul Europei pe Dunăre în jos, și în numele Crucei trecînd Dunărea, ca Comandant Suprem al oștilor Romîno-Ruse să zdrobiți în șanțurile Griviței și Plevnei trufia Semilunei și să rupeți deasupra noastră și a altor popoare creștine lanțul cel greu al sclaviei, desăvîrșind astfel alături de Țarul Rusiei Alexandru al II-lea, aceia ce numai a încercat în anul 1396 Strămoșul Majestății Voastre Comitele Frederic VI de Zollern, alături de Mircea Basarab Domnul țărei românești și al Dobrogei, alături de Sigismund Regele Ungariei și alți cavaleri apuseni sub zidurile Nicopolei.

În scurt timp Sfînta misiune dumnezeiască AȚI îndeplinit'O, căci după cum un Ilustru Vlăstar din Strălucita Familie de Hohenzollern a întemeiat pe Elba marele și puternicul Imperiu German, tot astfel Majestatea Vóstră Descendent din aceiaș Glorioasă Familie, AȚI întemeiat la Dunărea de Jos micul dar puternicul Regat Romîn.

Iar ca semn al acetei biruințe ca semn că ne-am înțălenit adînc ca stăpîni pe țărmurile Mărei Negre, ca un prinos de recunoaștință lui D-zeu urmînd obiceiului vechilor Domni romîni, AȚI orînduit să se construiască aci la Gurile Dunărei această frumoasă biserică Catedrală, ale cărei turnuri strălucind întocmai cum la isvoarele acestui măreț fluviu strălucesc turlele Castelului Sigmaringen leagănul copilăriei Majestății Voastre, întocmai cum pe culmea Carpaților strălucesc turnurile Mînăstirei și a Castelelor Peleș și Pelișor, să spună călătorilor de pe Dunărea și Marea, că aci trăește poporul romînesc, popor credincios, viteaz și harnic, chemat la viață prin vitejia și înțelepciunea Majestății Voastre.

Însă prin construirea aci a acestei biserici ale cărei planuri după indicațiunile date de Însuși Majestatea Voastră, au fost atît de artistic executate de d-l arhitect Mihăescu, a crescut în chip umitor și importanța acestui oraș; iar clerul, comitetul de inițiativă și tot poporul Sulinean, pătruns de adîncă recunoștință privind azi cu veneratiune spre Majestatea Voastră și spre Altețele Voastre Regale, prea uimiliți Vă roagă acum prin mine să permiteți că odată cu urările de bună venire, să depună la picioarele Majestății Voastre și Alteților Voastre Regale, omagiile lor de nemărginită iubire și devotament.

RAPORTUL
D-lui Sterie Ionescu, primarul Sulinei, prezentat M.S. Regelui

Sire,

Cu cel mai profund respect depun la picioarele Tronului Majestății Voastre, în puține cuvinte, cîteva cunoștințe ce le-am putut culege, atît din Istoria cît și din graiul vechilor locuitori ai acestei urbe, asupra monografiei acestui oraș.

Sulina este recunoscută ca existentă încă de prin secolul al X-lea. Astfel, Împăratul Constantin Porphirogenitul, în opera sa întitulată: "Despre administrarea Imperiului", vorbind despre cursele pe apă ale rușilor la Constantinopole, zice că: "după ce ei au coborît cele șease cataracte ale Niprului, pot trece în Delta Dunărei pe la Selinas", ceeace probează că localitatea Sulina chiar la acea dată exista.

Asemenea în secolul al XV-lea flota turcească cînd a venit pentru atacul Chiliei, se afla la Saline, ceeace înseamnă tot Sulina.

În urmă chiar, pe la mijlocul veacului al XIX-lea aci era adăpostul tuturor piraților și recalcitranților Greci, Maltezi și Ionieni, a căror populațiune se ridica dela 1000 - 1200 locuitori și se adăposteau prin cîteva barace de scînduri și colibe de trestie, iar ocupațiunea lor nu era alta decît de a despoia pe o scară mare și prin asociațiuni, pe nenorociții căpitani de corăbii și caiace, cari, din cauza obstacolelor ce întâlneau în acest loc, erau nevoiți a recurge la serviciile lor. Ei practicau pirateria, întrebuințînd toate mijloacele în a sparge corăbiile și caiacele ce le cădeau în mînă și furînd mărfurile ce le găseau.

În primăvara anului 1854, un bastiment de război englez, comandant de fiul amiralului Parker, apăru la Sulina. El voi să debarce în fața unor vechi redute părăsite, dar cînd a debarcat, el a fost împușcat de către niște voluntari greci ce erau în serviciul Rusiei. Englezii, ca să se răzbune de acest asasinat, dau foc satului și-l prefac în cenușe, cruțînd numai biserica și Farul.

Acest brigandaj nu putea dura mult timp, astfel că prin toamna anului 1855, trimite la Sulina un detașament de soldați spre a îngriji de interesele supușilor austriaci și a face poliție, ceeace fuse o binefacere pentru comerțul european, de oarece pirateria nu mai putea exista, în urma măsurilor severe luate de austrieci.

Iar în urmă se institue C.E.D. care luă asupra sa cultivarea și aducerea în stare de bună întreținere a

www.ziuaconstanta.ro

gurei Dunărei, aşa că încet-încet, Sulina începe să ia avînt şi să devină portul important dela îmbucătura bătrânului Danubiu cu Marea. Totuşi, în anul 1879, cînd Romînia deveni stăpîna Dobrogei, luată cu preţul sîngelui fraţilor noştri, ce s'a vărsat în războiul Independenţei, – al acelor eroi cari au trecut la nemurire şi al căror Mare şi Glorios Căpitan aţi fost Majestatea Voastră, – oraşul Sulina nu era ceea ce este astăzi, şi numai graţei pe de o parte C.E.D., iar pe de altă parte oamenilor de bine şi guvernelor ce s'au perindat şi în special prevederilor înalte şi solicitudinea ce Majestatea Voastră v'a plăcut a da acestui orăşel, Sulina a devenit astăzi cel mai important port al Romîniei, a devenit artera substanţială a produselor bogatei noastre ţări. Şi pe cînd acum 42 de ani nu se vedeau decît colibe prin aceste locuri, astăzi vedem palate măreţe cari fac mîndrie Regatului şi bucuria Majestăţii Voastre că aţi putut să mai puneţi încă o piatră la edificiul pentru consolidarea scumpei Voastre Romînii. Totuşi, deşi într'un interval relativ scurt s-au făcut lucrări de îmbunătăţire cari nu pot fi decît admirate, îmi permit a supune cu respect Majestăţii Voastre că încă sunt multe de cari se simte absolută nevoe a se face. Aşa, între lucrările cele mai principale ce trebue a se face este şi aceea a asanării complecte a oraşului, care este înconjurat numai de bălţi, şi după cum acesta este un lucru foarte important din tote punctele de vedere, fie higienice, fie comerciale, să-mi daţi voe, Sire, de a arăta că această mare lucrare, deşi în fiecare an se face cîte ceva, totuşi, cu resursele slabe de cari dispune comuna, este imposibil a se putea termina. De aceea, cea mai sigură cale nu ar putea fi decît ca Majestatea Voastră să luaţi sub ocrotire acest oraş, ca Statul să poată da şi el obolul său spre înflorirea acestei mari opere şi a pune astfel portul şi oraşul Sulina pe aceeaşi linie cu porturile mari europene, pentru cari Statele respective au cheltuit sute de milioane pentru a le face să fie admirate.

Astăzi Sulina are o populaţiune de 1810 contribuabili, cu aproape 7000 suflete.

Rămîn al Majestăţii Voastre cel mai devotat şi supus servitor,

Primarul urbei Sulina,
Sterie Ionescu

(*"Conservatorul Constanţei"*, II, nr. 8, 10 mai 1911: 1-4)

265

SUVERANII LA CONSTANŢA

Dobrogenii, şi în deosebi constănţenii, au fost fericiţi să primească, în cursul săptămînei expirate, vizita M.S. Regelui, M.S. Reginei, A.A. L.L. R.R. Principelui Ferdinand şi Principesei Maria şi membrilor Familiei Princiare.

Această înaltă vizită a fost pentru noi o adevărată sărbătoare, şi concetăţenii noştri 'i-au înţeles toată însemnătatea, făcînd iubiţilor Oaspeţi cea mai călduroasă primire şi arătîndu-le toate respectoasele lor sentimente de dragoste şi devotament.

Nici nu putea fi altfel.

Dacă întreg Regatul datoreşte Înţeleptului şi Viteazului său Rege renaşterea şi marea sa desvoltare din ultimele decenii, şi dacă în mijlocul frămîntărilor de tot felul Coroana rămâne ca un simbol de raliare a tuturor forţelor naţionale, Dobrogea, în special, 'I datoreşte realipirea ei la Patria-mumă şi toată propăşirea ei de 30 de ani încoace.

Între primul rege al Romînilor şi provincia Regatului din dreapta Dunărei sînt şi vor rămînea pe veci, legături istorice indizolubile, pentru că atît alipirea Dobrogei la Romînia, cît şi accesul ce i s'a dat la Mare, e un fapt al Său, cu incalculabile consecinţe pentru dezvoltarea din viitor a Patriei în toate direcţiunile şi pe toate terenurile.

Iar între populaţiunea provinciei noastre dobrogene şi Suveranul ei s'a stabilit în mod firesc, încă dela început, aceiaşi legătură puternică şi indizolubilă, care face pe Suveran să se intereseze de aproape, şi în chip cu totul deosebit, de mersul treburilor publice din această provincie, – din provincia Sa, – şi de progresele ei, iar pe supuşii Săi să venereze şi să iubească din toată puterea inimei lor pe Înţeleptul lor Stăpînitor.

Salutăm dar respectuos vizita Suveranilor şi membrilor Familiei Princiare, şi ca un ecou al sentimentelor de cari toţi dobrogenii sînt însufleţiţi faţă de Înalţii Oaspeţi, le strigăm din toată inima :

Să trăiască !

*

* *

www.ziuaconstanta.ro

MARŢI 3 MAIU

Terminînd călătoria pe Dunăre, Suveranii au venit să viziteze oraşul nostru cu un tren special în ziua de Marţi 3 Maiu, orele 12,5' după amiază.

Oraşul şi portul au fost frumos pavoazate şi decorate în vederea înaltei vizite.

Cu aproape 1/2 oră înainte de sosirea trenului regal, încep pe rînd să vie la gară persoanele oficiale, cari iau loc pe peron: d-nele din elită, magistraţii, clerul şi funcţionarii superiori. Pe peronul gării au rămas d-nii P. Carp, Al. Marghiloman, Delavrancea, prefectul judeţului, consiliul comunal, general Boteanu cu statul său major, contra-amiral Eustatiu, A. Saligny şi Cazimir.

La orele 12 şi 5 minute trenul regal soseşte în gară.

Muzica militară intonează *Imnul Regal* iar campania de onoare prezintă armele.

M.S. Regele descinde din vagon, însoţit de Principii Ferdinand şi Carol. D. general Boteanu prezintă raportul trupelor, după care Suveranul trece în revistă ofiţerii din garnizoană şi compania de onoare din bat. 9 vînători.

D. primar Cananău înconjurat de consiliul comunal prezintă tradiţionala pîine şi sare.

D. prefect Pariano prezintă M.S. Regelui pe membrii corpului consular, magistraţii, consilierii judeţeni, membrii corpului profesoral, avocaţii, etc.

Suveranul se întreţine cîteva minute cu cei prezenţi în modul cel mai afabil.

În timpul acesta d-na Cananău, soţia primarului, prezintă M.S. Reginei pe doamnele din elita Constanţei, care oferă frumoase buchete de flori Suveranei şi Principeselor.

Veteranul Ion Ionescu a înmînat M.S. regelui un memoriu, cuprinzînd doleanţele veteranilor dobrogeni.

Terminîndu-se recepţia de pe peronul gării, Suveranii se îndreaptă spre eşire, unde sînt întîmpinaţi cu urale, de către comunităţile oraşului şi de diferite delegaţiuni.

Aici M.S. trece în revistă şcolile din localitate, întreţinîndu-se cu directorii şcoalelor.

Apoi Familia regală a plecat cu automobilul la palatul regal, unde corul, sub conducerea maestrului Baston, a intonat *Imnul Regal*.

Un grup de femei bulgare, în costum naţional, au aclamat pe Suverani în faţa palatului.

După amiază Suveranii au vizitat oraşul şi portul.

La ora 5 seara toată Familia Regală a vizitat Pavilionul de pe dig, construit anul trecut pentru M.S. Regina.

Seara a avut loc o frumoasă retragere cu torţe.

Noaptea oraşul şi portul au fost feeric iluminate.

*
* *

MIERCURI 4 MAIU

Dimineaţa au fost primiţi de M.S. Regele ofiţerii avansaţi din garnizoană, după care la orele 9 dimineaţa M.S. Regina, însoţită de o doamnă de onoare, a plecat cu automobilul la Pavilionul dela capul digului, unde la amiază li s'a servit dejunul şi unde a stat pînă la orele 5 jumătate.

M.S. Regele la orele 10, însoţit de d-nii colonei Baranga, adjutant regal, prefectul Pariano şi poliţaiul Palady, a plecat în port, unde dela scara mare de piatră, îmbarcîndu-se pe remorcherul *Julieta* a vizitat interiorul portului şi silozurile.

La silozuri, M.S. Regele a fost primit de d-nii Rîmniceanu şi Cazimir, directorul Porturilor şi Comunicaţiunilor pe Apă, Inginer inspector Venert, dirigintele construcţiei portului, precum şi de toţi ceilalţi ingineri, cari au dat M. Sale explicaţiunile necesare asupra funcţionărei maşinilor.

Dela silozuri, Suveranul a făcut o nouă plimbare în port, apoi a plecat la pavilionul regal de pe dig; a vizitat Cazinoul, iar la orele 12 jumătate s'a întors la palat, unde a luat dejunul.

După amiază la orele 5 M.S. Regele a plecat în port şi cu şalupă militară a vizitat bastimentul *Elisabeta* şi bricul *Mircea*, ai căror comandanţi, comandorii Negru şi Scodrea, i-au prezintat raportul trupelor.

De acolo venind în oraş la orele 6 seara împreună cu M.S. Regina, a vizitat noua moschee ce se construeşte.

Aci au fost întîmpinaţi de întreaga comunitate musulmană în frunte cu muftiul Hafuz Rifat.

De aci s'au înapoiat la palat.

La orele 8 seara, Familia regală a oferit un al doilea banchet notabilităţilor din oraş.

Seara au avut loc în port mari serbări veneţiene, la cari au asistat şi Suveranii.

*

D-nii miniştri Carp, Delavrancea şi Marghiloman, împreună cu d. inspector Saligny, Rîmniceanu, Cazimir, comandorii Mihăilescu şi Lăpuşneanu au luat dejunul pe vasul *«Principesa Maria»*, iar la orele 3 d.a., d-nii miniştri au plecat să inspecteze băile dela Mamaia.

*
* *

www.ziuaconstanta.ro

JOI 5 MAIU

Ca şi eri, M.S. Regina, la orele 10 dimineaţa, însoţită de d-na general Bengescu, doamna de onoare, a plecat cu automobilul la Pavilionul Regal din port, unde a luat dejunul.

M.S. Regele, la orele 10 şi 15 minute, însoţit de d. colonel Baranga adjutant regal şi d-nii miniştri Carp, Delavrancea şi Marghiloman, prefectul Pariano, primarul Cănănău, poliţaiul Pallady şi alte cîteva persoane oficiale, a plecat cu un tren special la staţia Palaz, unde a vizitat liniile de triaj şi clădirile căilor ferate.

De acolo s'a înapoiat prin tunel la basinul de petrol din port.

Aici, Suveranul a fost întîmpinat de d. inginer Erbiceanu, şeful staţiei de petrol, care a dat explicaţiile necesare.

După ce a mai vizitat hasnalele de petrol şi digul basinului, la ora 11.30, a plecat la Pavilionul Regal.

La orele 12.20 s'a înapoiat la palat, unde a luat dejunul.

După amiază, cu acelaş tren special, M.S. Regele, însoţit de persoanele arătate mai sus, a plecat la Mamaia, unde a vizitat băile de mare.

Aici d. primar Cănănău a expus Suveranului îmbunătăţirile ce urmează a se face instalaţiunilor.

Majestatea Sa, găsind de neapărată trebuinţă aceste îmbunătăţiri, le-a aprobat în totul, interesîndu-se de numărul aproximativ anual al vizitatorilor.

La ora 6 S'a înapoiat la palat.

Seara a avut loc la palat al treilea banchet oferit de Suverani notabilităţilor din oraş.

VINERI 5 MAIU

M.S. Regele a vizitat Vineri dimineaţă stabilimentele militare din garnizoană. A început cu reg. Constanţa 34, unde a fost primit de d. general Boteanu, comandantul corpului V de armată şi colonelul Cantea comandantul brigăzei 17 de infanterie.

După ce a primit raportul a trecut trupele în revistă.

După aceea a vizitat pavilionul bat. 1, unde a primit defilarea.

Trecînd la compania V de subsistenţă, Suveranul s'a interesat de aproape de prepararea pîinei.

La bat. 9 vînători a fost întîmpinat de d. locot-colonel Botescu, noul comandant, care i-a prezintat raportul, şi unde – după ce a vizitat pavilionul batalionului – a primit defilarea trupelor, exprimîndu-şi şi aici Înalta Sa mulţumire pentru modul cum ele s'au prezentat.

La spitalul militar a fost întîmpinat de d. colonel dr. Popescu-Grozeanu, medicul-şef al spitalului corpului V. Majestatea Sa a vizitat toate pavilioanele, interesîndu-se de starea bolnavilor.

La cazarma reg. 9 călăraşi a trecut în revistă trupa călare. Aici a fost întîmpinat de d. locot. colonel Caretaş, comandantul acelui regiment.

Continîndu-şi inspecţia, la reg. 18 artilerie a fost întîmpinat de d. colonel Balmez, şi a vizitat noile cazărmi ale acestui regiment.

Ultima inspecţie a făcut-o la reg. 13 de artilerie, fiind întîmpinat de d.locot.-colonel Plăvănescu. Şi aici, ca şi la celelalte regimente, a trecut trupa în revistă un pavilion, apoi a primit defilarea.

La 12 şi 20, Majestatea Sa, după ce a făcut cerc cu ofiţerii, S'a retras.

*

La ora 5 p.m. Majestatea Sa Regele, în vizită la Gimnaziu, a fost întîmpinat la scară de d. Director al Gimnaziului, fiind de faţă şi d-nii Miniştri Al. Marghiloman, B. Delavrancea, d. Prefect al judeţului şi d. Primar al oraşului. La intrarea în Gimnaziu s'a intonat **Imnul Regal** de către corul şcoalei, după care d. Director a rostit următoarea cuvîntare:

Majestate,

Gimnaziul «Mircea cel Bătrîn», înfiinţat în anul 1896 este frequentat astăzi de 169 elevi, dintre care 139 romîni şi 30 străini, şi funcţionează cu un corp didactic compus din 12 profesori.

Sînt fericit, Majestate, că pot să Vă aduc la cunoştinţă dragostea de care e animat Corpul nostru spre a infiltra în sufletele şcolarilor sentimentul de devotament şi iubire către Majestatea Voastră şi întreaga Dinastie, dragostea de Ţară şi de neam, şi sînt convins şi urmăresc cu încăpăţînare zisele M.V: ***«nu uitaţi că caracterele mai mult decît talentele hotărăsc soarta popoarelor şi că forţa morală numai le poate apăra de învingere şi nimicire».***

Sînt fericit, Majestate, că dorinţa M.V. exprimată în 1905 cu ocazia vizitărei gimnaziului, astăzi s'a împlinit şi ne găsim în localul nostru propriu.

Nu ne îndoim, Majestate, că M.V. care iubeşte Ţara şi pe romîni, voind să aveţi romîni cu simţire şi în această parte a Ţărei, Veţi dota oraşul nostru cu un liceu, singura şcoală care putînd să apropie elementele străine, va putea complecta opera, înzestrînd Constanţa cu o instituţie culturală la nivelul ei din punctul de vedere economic.

www.ziuaconstanta.ro

Să trăiţi, Majestate !

Să trăiască M.S. Regina şi întreaga Dinastie, spre fericirea unei Romînii mari !

Majestatea Sa a cerut relaţiuni fiecărui profesor asupra materiei ce predă.

În timpul vizitării localului şi a bibliotecei, Suveranul s'a interesat de fondul de procurare a cărţilor. Apoi a vizitat sala de experienţe, laboratorul de chimie, muzeul şcoalei cu dotaţie de aparate şi colecţii, după care a fost în fiecare clasă, punînd diferite întrebări elevilor.

Vizita gimnaziului s'a terminat cu exerciţii cu scutul, făcute de o echipă de 16 elevi, cu acompaniamentul de piano, sub direcţia profesorului N. Constantinescu.

Majestatea Sa a exprimat înalta Sa mulţumire d-lui director Negulescu.

*

Plecînd dela gimnaziu, Suveranul a vizitat arestul preventiv, unde a fost întîmpinat de judecătorul de instrucţie Radovici, de procurorul Gherghel şi de d. Şt. Rădulescu, directorul arestului.

Aici Suveranul a vizitat dormitoarele şi bucătăria, întrebînd pe cîţi-va deţinuţi de ce sînt arestaţi, şi a graţiat pe deţinuţii Ion Andreescu şi Popescu Andrei.

În urmă M.S. Regele a vizitat şi şcoala No. 1, unde a fost întîmpinat de d. G. Tănăsescu şi d-na Căpitan Porumbaru, directorul şi directoarea şcoalei de băeţi şi fete.

Elevii au intonat Imnul Regal şi au recitat diferite poezii patriotice.

Majestatea Sa, după ce a mulţumit corpului didactic, s'a înapoiat la palat, la orele 6 jum.

Seara s'a dat la palat al patrulea banchet oferit de Suveran notabilităţilor din oraş.

*

M.S. Regina, ca şi celelalte zile, însoţite de doamna Bengescu, a plecat dimineaţa la ora 9.45 la pavilionul din port unde a luat dejunul.

Seara Reuniunea muzicală «Gavril Muzicescu», împreună cu corul catedralei de sub conducerea maestrului Baston, a cîntat la Pavilionul Regal din port.

SÎMBĂTĂ 7 MAIU

La orele 10 a părăsit palatul regal, însoţit de d. adjutant colonel Faranga, d. prefect Pariano şi poliţai Palady, plecînd la Şcoala de Marină, unde a fost întîmpinat de d. general Boteanu, comandantul corpului V de armată, contra amiral Eustaţiu, colonel Cantea, comandantul brigăzei 17 infanterie şi de d. comandor Scodrea, comandantul şcoalei, cu întregul corp profesoral.

Suveranul primind raportul a intrat în localul şcoalei, unde a vizitat amănunţit toate clasele, punînd diferite întrebări elevilor. După aceea, elevii militari au executat diferite exerciţii militare.

De aici Majestatea Sa s'a dus la spitalul comunal, unde a fost primit de d-rii Sadoveanu şi Bărzănescu, medicul-şef şi medicul secundar al spitalului.

Majestatea Sa a vizitat în parte toate saloanele, orpindu-se la cîţiva bolnavi, pe cari i-a întrebat de unde sînt şi de ce boală suferă.

La Divizia de Mare Suveranul a fost întîmpinat de d. comandor Negru cu toţi ofiţerii de marină.

Aici, după ce a primit raportul, a pus cîteva întrebări ofiţerilor-elevi, rămînînd pe deplin satisfăcut de răspunsurile lor.

La orele 11.20 M.S. Regele terminînd inspecţiunile, însoţit de persoanele sus arătate, a plecat la pavilionul din port unde a luat dejunul cu M.S. Regina, iar la orele 12.30 s'a înapoiat la palat.

*

* *

DUMINICĂ 8 MAIU

M.S. Regele a asistat la slujba religioasă oficiată la Biserica Catedrală.

La intrarea în Catedrală M.S. a fost înconjurat de d. ministru Delavrancea, general Boteanu, general Istrati şi de toate persoanele oficiale din localitate. Atît în biserică cît şi pe trotuarul din faţa bisericei mulţimea îngrămădită a salutat pe Suveran. Îndată ce M.S. a intrat în biserică şi a luat loc pe scaunul regal din dreapta, clerul, în frunte cu protoiereul Protopopescu, a început slujba religioasă care a durat pînă la orele 11. Pe la mijlocul slujbei M.S. protoiereul Protopopescu a prezentat M. S. evanghelia pe care a sărutat-o şi i-a servit anaforă, după care părintele Rădulescu a adresat M. sale următoarea călduroasă şi patriotică cuvîntare:

Sire,

Din veacuri îndepărtate, Sf. tradiţie ne dă ca întemeetor al Bisericei creştine, prin aceste ţinuturi, pe sf. M.Apostol Andrei, apoi ştiinţa Isorie ne mai arată că de prin primele secole, biserica din Sciţia minoră, a

www.ziuaconstanta.ro

cărui capitală era oraşul Tomis, adică ***Constanţa*** *de azi, şi avea Episcopii ei, numărînd chiar o serie de 12, dintre cari cei mai principali au fost* ***Athanasie*** *şi* ***Bretonius.*** *Numele acestui din urmă ne arată că el era de origină Romană, deci şi credincioşii lui, cari 'l aleseseră trebue să fi fost în majoritate la aceaşi origină.*

Aceste fapte istorice sînt cunoscute tuturor, şi deci putem trage din ele concluziunea, că creştinii, din aceste părţi cu Romanii de peste Dunăre, ce au aceaşi origină, sînt cu toţii fraţi de sînge.

Dumnezeu, care îngrijise să li se facă şi lor cunoscută calea adevărului prin gura Apostolului său Andrei, a purtat de grije ca aceste legături de sînge, să fie din cînd în cînd împrospătate, şi atunci cînd în urma îngrozitoarelor furtuni ce au trecut peste capul neamului romînesc şi al sfintei noastre Biserici, cu ocazia invaziilor barbare, atunci zic cînd se credea uitate aceste legături, ca să nu zic spulberate de aceste furtuni. El trimete în mijlocul micului, blajinului, dar mult credinciosului popor romînesc, pe un Mircea, care deşi bătrîn gîrbovit şi hărţuit de necazuri şi de duşmani, ca şi o trestie în mijlocul cîmpului, totuşi se vede că el a fost alesul lui Dumnezeu ca să împrospăteze legăturile cele vechi, ce lega această provincie cu cele de peste Dunăre.

După el, ceva mai tîrziu, unui Ştefan cel Mare domn al Moldovei, i-a fost dat ca să transforme, Marea Neagră, Pontul Euxin, unde atît au rătăcit corăbiile vechilor greci, într'un simplu lac moldovenesc, căci din timpul şi în urma lui, astfel s'a numit multă vreme această Mare, care acum prin un alt ales al lui Dumnezeu, prin Majestatea Voastră, s'a făcut nu o baltă sau un lac romînesc, dar sînge din sîngele ţării romîneşti.

Dar se vede că a stat în cărările şi în planurile providenţei ca aceste legături sfinte să nu poată fi nici odată rupte, căci, deşi împrejurările vitrige în decursul vremurilor, au căutat a înstreina inimile ce băteau pe cele două maluri ale bătrînei Dunăre, totuşi nu s'a putut. Zic acesta, Sire, pentru că ca preot al drept credincioşilor creştini, din acest păzit de Dumnezeu oraş, am cunoscut totd'auna şi cunosc şi acum, sentimente de respect, de umilinţă creştină şi mai presus de toate, sentimentele de dragoste ce-i animează ori de cîte ori Majestatea Voastră apăreţi în mijlocul lor.

Ca şi ori cînd Athanasie şi Bretonius, Mircea şi Ştefan, Majestatea Voastră, faceţi să apară în sufletele locuitorilor după aceste ţărmuri, în sufletele noastre, dragostea de neam şi iubirea de legea strămoşească, două chezăşii, graţie cărora neamul romînesc ajutat de vitejia Majestăţei Voastre, este astăzi liber şi independent, aşa cum totd'auna o visa strămoşii noştri.

Noi preoţii, avînd de îndemn activitatea neţărmurită a Majestăţei Voastre, şi îmboldiţi prin părinteştile şi folositoarele poveţe ce totdeauna ne-a dat prea sfinţitei noastre Episcopii, ce s'au perindat la această sfîntă Episcopie, credem că am făcut pe credincioşii ce ne sînt încredinţaţi spre păstorire, să iubească acest pămînt, ca pe cea mai scumpă parte a ţării, de oarece ea este udată făşie cu făşie de sîngele încă cald al părinţilor şi fraţilor noştri.

Acestea sînt, Majestate, sentimentele Romînilor din Dobrogea. Acestea sînt sentimentele supuşilor Majestăţei Voastre din oraşul Constanţa, cari vin azi prin mine, umilitul lor preot, a depune la picioarele Majestăţei Voastre urarea strămoşească: «Să trăiţi, Majestate, împreună cu întreaga Dinastie».

Cît timp a durat slujba religioasă corul catedralei de sub conducerea d-lui profesor Baston a dat răspunsurile.

La terminarea slujbei divine M.S. împreună cu suita şi clerul a cercetat icoanele de valoare ce le posedă catedrala şi a părăsit biserica în sunetul ***Imnului Regal***, executat de cor şi în uralele întregei asistenţe.

*

De aci cortegiul regal s'a dus la Pavilionul M.S. Reginei de pe malul mării, unde suverana sosise în automobil dela orele 10, în compania doamnei Bengescu damă de onoare şi a mai multor doamne din elită.

M.S. Regele a luat dejunul la Pavilionul Reginei.

*

Încă dela orele 1 jumătate vasta piaţă din faţa gării precum şi trotuarul şi balcoanele tribunalului şi prefecturei erau ticsite de public şi de elevii şi elevele tuturor şcoalelor în frunte cu domnii revizori, directori şi directoare. În sala de recepţie sosesc toţi magistraţii, consulii şi notabilităţile oraşului. În lungul peronului gării, care era acoperit cu covoare sînt înşiraţi pe două rânduri după grade toţi domnii ofiţeri din garnizoana locală.

M.S. după ce şi-a luat rămas bun dela Suverana, care a rămas la Pavilionul după malul mării, pleacă spre gară însoţit de d. colonel Baranga, aghiotantul regal.

În drum pînă la gară Suveranului i s'au făcut ovaţii pe toate străzile pe unde a trecut cortegiul regal.

La orele 3 trăsura regală soseşte în faţa gării în ovaţiunile mulţimei şi în sunetul ***Imnului Regal*** intonat de elevii şcoalei musulmane.

Înainte de a intra în sala de recepţie M. Sa a binevoit să se întreţină cu d. Biciola, institutor la şcoala turcă, exprimîndu-şi regretele că n'a putut să viziteze şi acea şcoală. Trece apoi în sala de recepţie, unde îşi ia rămas bun dela toţi magistraţii şi notabilităţile din localitate şi iese pe peronul gării, unde ridicîndu-şi privirea spre cerul înorat gata de ploae, M.S. s'a exprimat în auzul tuturor cu o vădită satisfacţie zicînd:

www.ziuaconstanta.ro

«Sînt mulţumit că am venit cu ploaie şi plec cu ploaie».

A trecut apoi în faţa clerului dela care şi-a luat rămas bun şi s'a întreţinut cu mai mulţi notabili din localitate, schimbînd cîteva cuvinte şi cu d. dr. Brînzănescu.

De asemenea trece la grupul ofiţerilor dela care îşi ia rămas bun, dînd mîna cu toţi. În momentul de a se sui în vagonul regal M.S. îşi ia rămas bun dela d. general Boteanu, prefect Pariano şi dela d. primar Cananău. La 3 şi 35 de minute, trenul se pune în mişcare în urale frenetice ale întregei asistenţe şi în bubuitul celor 21 de tunuri trase de încrucişătorul *«Elisabeta»*.

Trenul regal era condus de d. Cotescu, directorul general al Căilor Ferate.

(*"Drapelul"*, II, nr. 20, 10 mai 1911: 1-4)

266

UN LICEU LA CONSTANŢA

Ne-am mai ocupat de această chestiune importantă pentru oraşul nostru. Acum dăm textul unei petiţiuni semnate de un mare număr de concetăţeni şi adresată d-lui Ministru al Instrucţiunei publice.

Iată această petiţie:

Domnule Ministru,

Subsemnaţii locuitori ai oraşului Constanţa, cu cel mai adînc respect venim a vă ruga să îndreptaţi binevoitoarea d-voastră atenţiune asupra unei nevoi viu simţite de întreaga populaţie a acestui oraş. Încă de mult timp s'a cerut înfiinţarea unui liceu în Constanţa, aşa încît satisfacerea acestei cerinţe prin prefacerea gimnaziului actual în liceu, ar fi o lucrare de cel mai mare folos obştesc.

Temeiurile pe cari ne sprijinim această cerere şi cărora vă rugăm să le acordaţi binevoitoarea D-Voastră apreciere, sînt următoarele:

Lipsa unui liceu este o piedecă foarte mare pentru pregătirea unei bune cariere copiilor noştri şi desăvîrşirea educaţiei lor. Neatlîndu-se în Constanţa nici o altă şcoală superioară, subsemnaţii nu ştim ce direcţie am putea da copiilor noştri după terminarea gimnaziulu. Neavînd nici o perspectivă, mulţi ne vedem siliţi să ne scoatem copiii dela gimnaziu, sau chiar să nu-i dăm deloc la această şcoală, întrucît, după terminarea celor patru ani de studiu, nu vom avea mijloacele materiale ca să-i putem trimete în alte oraşe, la şcoale.mai înalte. Astfel viitorul multor copii săraci, dar cu dor de învăţătură, rămîne sfărîmat pentru totdeauna, sau, în cazul cel mai bun, lipsa unui liceu în acest oraş şi slabele noastre mijloace îi împiedecă de a îmbrăţoşa o carieră mai bună şi mai productivă.

Dar chiar şi pentru acei puţini dintre noi, cari ne putem constrînge să ne trimetem copiii în alte oraşe, faptul acesta încă prezintă un mare inconvenient din punct de vedere educativ. Dacă ne vom duce copii în alte oraşe, va trebui să-i dăm gazde sau în institute, particulare, prin urmare să-i scoatem de sub supravegherea noastră zilnică şi să-i dăm pe mîna unor străini, cari îşi fac o profesiune din găzduirea şcolarilor şi deci nu vor înconjura pe copii cu aceiaşi dragoste şi grije de viitorul lor; apoi depărtarea copiilor de casa părintească ar trebui să aibă loc tocmai în vîrsta cea mai critică a lor, cînd contractul cu cei răi e mai primejdios şi poate avea cele mai rele urmări. Afară de aceasta oraşele Bucureşti şi Brăila, care au licee, sînt prea depărtate de Constanţa, iar Tulcea nu e legată cu cale ferată de oraşul nostru, aşa încît ne-ar fi cu neputinţă să controlăm purtările copiilor noştri, dacă 'i-am da la liceele din acele oraşe.

Domnule Ministru,

Deşi alte oraşe, cu mult mai mici şi mai puţin însemnate, au licee de mult timp, Constanţa, a cărei însemnătate ca cel mai mare port maritim a fost recunoscută de toate guvernele acestei ţări, deşi cu o populaţie de peste 20.000 locuitori, e lipsită încă de un astfel de institut de cultură. Dacă prin îndeplinirea acestei cereri se va satisface interesul nostru personal, nu e mai puţin învederat că şi din punct de vedere public folosul va fi foarte însemnat, nivelul cultural din aceste părţi se va ridica, oraşului i se va da cea mai frumoasă podoabă cu care se va putea mîndri, crescînd în acelaşi timp prestigiul Statului şi neamului romînesc faţă de celelalte naţiuni de aici.

Primiţi, vă rugăm, Domnule Ministru, expresiunea înaltei consideraţiuni şi viei noastre recunoştinţe.

(Urmează un mare număr de semnături)

(*"Drapelul"*, II, nr. 21, 15 mai 1911: 2)

www.ziuaconstanta.ro

267 LIBERTATE ORI MOARTE ALBANIEI

Din mica dar vitează Albanie ne vin ştiri că mîndrul, cavalerul popor Albanez, sătul de jugul nedemn al robiei, s'a deşteptat din toropeala în care îl ţineau adormit Turcii şi s'a răsculat contra tiraniei, luptînd pe viaţă şi pe moarte pentru libertate.

Astăzi, când dreptul e încălcat de putere, astăzi, când recea socoteală diplomatică opreşte orice simpatie între popoare, e greu, e foarte greu micului popor Albanez să frângă laţurile ce'l ţin încătuşat de secoli şi numai o minune D-zeiască, cu toate sacrificile, s'ar realiza eliberarea Albaniei.

Între popoarele Latine să mişcă singura speranţă de autor pentru cauza Albaniei şi de sigur că în afară de aceea ce se pune la cale de diplomaţi la masa verde, în poporul Italian şi Francez trebuie să fi pătruns adânc nevoia de a deslănţui toate sentimentele frăţeşti pentru cauza Albaniei, ca astfel să i se întindă mâna de ajutor.

Un popor ca cel Albanez, viteaz până la temeritate, cavaler cum altul nu există pe pământ, credincios până la sacrificiu de sine, nu se poate să fie părăsit de orice popor care a luptat şi a vărsat valuri de sânge pentru drepturile şi demnitatea sa, aşa că în cele din urmă cauza Albaniei trebue îmbrăţişată de toate popoarele, căci Albania strigă azi, cu disperare, ***Libertatea ori moarte.***

Ne surprinde cum de Tinerii Turci au două măsuri în ceia ce priveşte libertatea şi dreptatea !

Adică d-lor cari au oftat atâta timp după libertate, d-lor tocmai s-au găsit să judece rău dorul de libertate al Albanezilor ?

D-lor s'au găsit să trimită tunuri cu care să închidă gura patrioţilor Albanezi şi să înece în sânge mişcarea mântuitoare a eroilor din Albania ?

Oare, dacă tunuri, ştreanguri şi sânge ar fi învăluit mişcarea lor o serie de ani le-ar fi părut bine d-lor ?

Oare, dacă crudul Abdul Hamid a umplut Bosforul cu apostoli ai libertăţei, găsesc d-lor că foarte bine a procedat Sultanul lor ! Cred că nu.

Şi dacă nu, atunci cum de s'au schimbat eroii şi apostolii libertăţei în călăi ai libertăţei unui popor ?

Dacă Tinerii Turci nu'şi vin în fire şi caută să înăbuşe în sânge dorul de libertate al Albaniei, să ştie că ceea ce lor nu le ar fi plăcut, nu le place nici altora, că la urma urmei şi contra lor aspiraţiile Albaneze vor triumfa pe când în schimb noul regim al Turciei îşi va pierde întreaga simpatie a popoarelor.

În special noi, Românii, cari am avut şi avem atâtea răni naţionale, cari am avut atâţea martiri ai sfintei libertăţi, ar trebui să urmărim cu foarte mare simpatie mişcarea eroică a Albanezilor.

Ei ne sunt fraţi, căci nu sunt altceva de cât o continuitate dinspre Italia a rasei noastre, preseraţi în Peninsula Balcanică de pe urma marilor dislocări ale legiunilor Romane spre ţările cucerite din Tracia şi Dacia. Ei au fost tovarăşii de suferinţă ai fraţilor noştri din Pind, cu cari au luptat în comun în decursul veacurilor.

Ar fi un gest frumos din partea noastră ca în afară de calculile diplomatice să se formeze legiuni de voluntari cari să lupte pentru libertatea Albaniei, am da dovadă că nu ne-a ameţit de tot materialismul veacului, că mai avem în noi şi urme de sentimente nobile şi am face astfel şi proba că avântul şi vitejia ce ni se vor pretinde mâine, poimâine, în propria noastră cauză n'a pierit.

(*"Viitorul Dobrogei"*, IV, nr. 18, 5 iunie 1911:2)

268 MUSĂUL DOBROGEAN DIN HÂRŞOVA

Câţi dintre iubitorii de cultură ştiu de existenţa unui muzău la Hârşova ? Şi mai ales, câţi dintre obişnuiţii călători prin ţinuturile dobrogene s'au abătut să-l vadă ?

O spune "Cartea de aur" a muzăului. Pe lângă membrii Familiei regale, sunt doar câteva nume cu reputaţie culturală şi politică şi, spre cinstea noastră şi drept pildă totodată, un însemnat număr de călători streini, atraşi de curiozităţile pământului dobrogean neobişnuite prin alte părţi. Streinii iubesc călătoriile şi pe deasupra ştiu cum să le facă; nouă nu ne place, ori nu ştim să le facem. Din tot ce se poate cuprinde cu ochii spiritului, ei aleg şi preţuesc tocmai aceia ce noi nu luăm în seamă şi dăm cu piciorul. Aceasta e deosebirea între ei şi noi.

În afară de articolele d-lui profesor universitar I. Simionescu, geologul Dobrogii, n'am cetit nicăieri vre-o însemnare despre colecţia artistică şi ştiinţifică din Hârşova, cea dintâi din ţară în acest fel după cele

www.ziuaconstanta.ro

întemeiate şi susţinute de stat.

Trebue să cercetăm publicaţiile nemţeşti, franţuzeşti, englezeşti şi italieneşti, ca să ştim ceea ce se poate vedea la o palmă de loc şi dragă doamne, în ţară la noi, în casa noastră. Aşa suntem noi. Trebue să aşteptăm vreun Netzhammer[156] cleric catolic, strein de pământul nostru, care să se apuce să ciocănească pietrele, să sape şanţurile şi hârtoapele pe unde oile pasc în tihnă, nebănuitoare şi ele ca şi stăpânii lor de ce e şi ce a fost supt picioarele lor; să aşteptăm să vie din sus o barcă lăsată în voia valurilor Dunării cu câţiva "maniaci" – totuşi la ei în ţară; savanţi şi profesori celebri, – cari în "lipsă de altceva mai bun" rătăciţi ăştia să colinde stufişurile, bălţie şi culmile, după vietăţi şi buruieni, pietre şi sătrâmături, pentru colecţia depărtatului lui oraş. Şi dacă cumva vreodată ne apucă şi pe noi curiozitatea trecătoare de a vedea o lebădă de pildă, apoi nu trebue să ne ostenim s'o privim în maiestatea cuprinsului său, cum îşi mlădie gâtul, cum îşi încovoae aripile ca nişte pânze în vânt, cum în legănări leneşe se pierde între trestii şi fantasticii nuferi, ca o minune albă; nu e prea mult s'o luăm razna printre bălţoace. La Berlin unde avem tot confortul, putem vedea veritabila noastră lebădă "naţională" împăiată gata. Mai mult, seara la operă putem s'o privim făcând pe călăuza misteriosul cavaler Lohengrin. Şi iarăşi de am vrea să ştim ceva din cultura neamurilor ce s'au strecurat pe aici dealungul vremurilor, apoi muzeele din Sofia, Paris, Berlin şi Londra, ne aşteaptă cu porţile deschise oricând.

Pământul dobrogean după realipire a oferit lacomului economist de dincoace de Dunăre, un vast teren de exploatat economiceşte şi mai acum şi politiceşte. Cât pentru cel cultural l-a lăsat în seama visătorilor ce n'au venit aici după aurul celui de al doilea Eldorado. Şi atunci au tăbărât samsari de toate naţiile după lucruri vechi «nimicuri fără valoare» şi au umplut muzeele streine cu antichităţi dobrogene supt ochii noştri. Numai dela Troesmis (Igliţa) lângă Turcoaia, spune lumea – au încărcat un vapor întreg. Mai apoi ne-am trezit şi noi; a fost prea prea târziu. Bine c'a fost şi aşa. Cine ştie, poate că coloratele ridicături înşirate dealungul Dunării, rămaşiţi de întărituri romane, păstrează încă în adâncurile lor multe taine din alte vremi. Înţelegătorii de azi şi de mâine le vor căuta, le vor strânge şi le vor păstra cu cinste la locul unde se cuvine. Dintre aceştia este şi d-l Vasile Cotovu directorul şcolii primare din Hârşova. Ca toate târguleţele dunărene Hârşova este un loc plin de amintiri istorice. D-l Cotovu în sufletul d-sale de artist, nu s'a simţit bine să calce peste nişte urme scumpe ce se uită, pier în ţărână ori în mâini neînţelegătoare. Şi s'a apucat cu o pasiune şi o răbdare vrednică de toată lauda să colecteze ce a putut găsi din tezaurul dobrogean nisipit.

De remarcat e că a deşteptat gustul pentru colectare şi locuitorilor, copiilor chiar. Să-i vezi cum pe întrecutele cu câte o ghiulea veche, un cuţit, o oală, o monedă, ca să fie scrişi în cartea de pomenire a muzăului. În neîncăpătoarea sală a muzăului se poate vedea o însemnată colecţie archeologică, alta etnografică, o rară colecţie geologică, apoi una zoologică şi botanică, toate din regiunea dobrogeană. Colecţia de tablouri şi fotografii, cópii şi gravuri adaogă la frumuseţea artistică a muzăului.

În mijlocul sălii, ca un simbol e aşezată miniatura monumentului de la Adam-Clisi. Alături, într'o sală deosebită, e biblioteca muzăului înfiinţată tot de d-l Cotovu. Muzăul e în creştere şi tinde să devie aceia ce trebue să fie un bogat muzău al întregei Dobroge. Dacă statul ar sări în ajutor, dacă învăţătorii şi toţi oamenii cu înţelegere ar contribui cu darul şi stăruinţa lor, am vedea visul realizat în cel mai scurt timp. Şi e păcat ca buna voinţă desinteresată a d-lui Cotovu să nu fie sprijinită cu toată căldura.

Străbătând tăcutul şi singuratecul orăşel al Hârşovei, cu multe clădiri vechi şi mohorâte scăpate încă de pe vremea prefacerilor, printre şirul de case noi, ce se ridică biruitoare, clădirea şcoalei cu muzăul predomină triumfătoare până departe, ca un semn al viitorului.

Vizitând-o, pe lângă mulţămirea noastră proprie, ne facem o datorie şi totodată aducem prinosul nostru de laudă şi îndemn omului rar, care fără nici un sprijin de nicăeri a făcut mult faţă de cei ce au mijloace dela Stat, dar de pe urma cărora nu se vede mai nimic pentru cunoaşterea bogăţiilor dobrogene.

Ap. D. CULEA

(*"Dobrogea nouă"*, I, nr. 3, 1 august 1911:3) [157]

269

VIZITA ESCADREI RUSE

Când ne amintim situaţiunea umilă şi nesigură, pe care ţara noastră o avea nu mai de mult de cât cu o jumătate de veac în urmă, şi când punem alături locul pe care-l avem astăzi şi-l menţinem cu cinste între popoarele Europei, sufletul ni se umple de o dreaptă mândrie.

Cei mai bătrâni dintre noi au apucat vremurile, când principatele româneşti erau aşa de slabe, că nu le

www.ziuaconstanta.ro

băga nimeni în seamă şi alţii hotărau cum voiau ei despre soarta neamului nostru. Acum însă regatul României, prin vrednicia fiilor săi, şi prin înţelepciunea marelui său conducător, e o putere peste care nu se poate trece, ori de câte ori e vorba să se pună ceva la cale în răsăritul continentului european.

Numeroasele semne de atenţiune, pe cari ţări mari şi puternice ţin să ni le arate sunt tot atâtea ocaziuni de înălţare sufletească şi de bucurie pentru noi. În adevăr prietenia cu care ne onorează astăzi puterile faţă de care altădată nu îndrăsneam să stăm alături, arată lămurit că suntem ceva.

Vizita escadrei ruse, sosită în portul nostru Sâmbătă, ne-a sugerat reflecţiunile de mai sus. O mare parte din flota Mării Negre a colosului dela nord a venit să ducă Regelui nostru urările de bine ale Împăraului. E o cinste care se resfrânge asupra întregei ţări şi pe care nu ne putem opri de a nu o releva.

De altfel încă dela războiul independenţei, când curcanii noştri au luptat alături de oştirile ruseşti, respectul pe care l-am dobândit în faţa imperiului vecin, n'a fost desmințit un singur moment. S'a văzut atunci că poporul român nu-şi merita soarta tristă pe care o avusese mai înainte şi în deosebit felul cum eram priviţi de către Rusia s'a schimbat cu desăvârşire. În cursul a trei decenii şi jumătate cele două ţări au trăit în relaţiuni pacinice una cu cealaltă şi amintirile comune a unor zile de glorie, petrecute împreună, a fost mereu îndemn către strângerea prieteniei dintre ele.

Vizita escadrei ruse este încă o nouă dovadă că această prietenie este astăzi mai trainică de când oricând.

Cordialitatea, ce există între ţara noastră şi marea Rusie, este o garanţie puternică pentru pacea din Europa răsăriteană.

(*"Conservatorul Constanţei"*, III, nr. 35, 20 septembrie 1911:1)

270

CURENTE POLITICE ÎN DOBROGEA

De când cu zvonul acordării drepturilor politice, viaţa Dobrogei a luat o înfăţişare cu totul nouă. În aşteptarea miraculosului dar, lumea se pregăteşte de pe acum, supuindu-se îndemnurilor venite de aiurea şi organisându-se în grupuri politice, determinate de interese – în cea mai mare parte – şi – în foarte slabă măsură – de principii politice. Curente nouă străbat trupul societăţii dobrogene prea puţin pregătită pentru a le înţelege şi preţui după cuviinţă, divizând-o. Faţă de uşurinţa cu care ea cedează acestor curente – ceea ce dovedeşte de altfel o bună *dispoziţie*. Se luptă –, se cuvine a le trece pe acestea în revistă, supuindu-le în acelaş timp unei sumare analise, pentru a demasca anume tendinţe, a înlătura confusii şi erori şi pentru a descoperi adevăratul drum care duce drept la ţintă.

Cel dintâi curent politic din Dobrogea este represintat de *partide*. Liberali, conservatori, conservatori-democraţi, îşi au organizaţiile lor în această provincie, care organisaţii sînt întemeiate şi susţinute mai cu seamă de vechii politicieni veniţi din ţară în "cei şeapte ani de belşug" pentru a stărui şi pe mai departe. În jurul acestora s'au adunat toate ambiţiile nesatisfăcute din judeţ şi mulţi semidocţi din oraşe, părăsiţi sociali, dând aparenţa unor straşnice formaţiuni politice. Apucăturile partidelor din ţară fură transplantate în noul mediu politic, cari li fură foarte princios. La un loc, aceste organizaţii politice fac "politica" organizaţiilor *mume*, politică care nu stă în nici un raport cu necesităţile locale.

Toată atenţiunea acestora e concentrată asupra oraşelor, iar de viaţa provinciei nu se interesează de loc. Aceasta pare că nici nu există pentru representanţii partidelor politice *vechi*. În sfârşit o"politică" "din ordin", al cărei cerc de activitate se întinde numai asupra *unor* localităţi, unde "afacerea" poate renta.

În asemenea condiţiuni, se înţelege pentru ce satele, deci grosul poporaţiunii nu ia o parte activă la dezvoltarea acestor închiegări politice, străine de adevăratele interese dobrogene.

Pentru moment, atenţiunea unei bune părţi a poporaţiunii dobrogene e îndreptată spre un nou curent, care abia se desluşeşte în actuala frământare de spirite, curent ce s'a făcut oare cum ecoul tuturor durerilor şi a tuturor nedreptăţilor sociale specific dobrogene. Către el curge – ca să fim drepţi – şi simpatia multor Dobrogeni şi, pentru aceasta, se şi cuvine a ne opri asupra lui, cu cuvenita luare aminte.

În sfârşit simpatia cu care este îmbrăţişat, noi vedem defectul capital al noului curent. Acesta în opoziţie cu cel dintâi, e cu totul străin de mişcările politice din ţară. Acţiunea lui se mărgineşte *numai* asupra "intereselor dobrogene", interese ce sunt luate ca atare doară, în afară de orice legătură cu marile interese naţionale. De aceea el e îmbrăţişat de *toate* neamurile aflătoare în Dobrogea, pentru agitaţia ce se face prin presă în numele intereselor *lor*. Cum vedem în noul curent politic – care ar putea primi dacă îl ar împuternici

www.ziuaconstanta.ro

denumirea de partid dobrogean – *independent* –, pot încăpea în voe toate interesele, ori cât de contrarii ar fi între ele.

Deasupra lor nu pluteşte un ideal, care să le dea coesiunea necesară.

Fireşte, această politică, *de concesiuni* pentru toate neamurile, mai mult de cât cea dintâi, reprezintată de partide, trebue aspru criticată şi combătută cu energie. O politică de concesiuni e tot ce poate fi mai primejdios în Dobrogea, care este şi trebue să rămână *românească*, în spirit, interese şi tendinţe.

Ca o *reacţiune* în potriva acestor apucături şi încercări, apare curentul *naţionalist* în politica dobrogeană. În deosebire şi de unii şi de alţii din cei despre care fu vorba mai sus, naţionaliştii cer *o politică locală, cu pronunţat colorit dobrogean*, aşa cum o cer interesele ţinutului, însă subordonată *idealului naţional*. Această politică, departe de a se mărgini numai asupra târgurilor, se estinde asupra întregii provincii, îmbrăţişând toate nevoile pentru a le înţelege şi a le da o dreaptă rezolvire, dar în conformitate şi cu superioarele interese de neam. De politica *general-românească*, ea nu e străină şi nu se izolează; pornind dintr'un curent viguros de însănătoşire *morală*, ea *se localizează*, păstrând însă cu aceasta cele mai strânse legături. Concesiuni ea nu înţelege a face şi orice încercare de izolare şi organizare fie şi *ocultă* a elementelor străine, capătă în faţa ei un puternic caracter de *iridentism* şi ea trebue combătută cu toată asprimea şi înăbuşită. *Iar la baza acţiunii naţionaliste stă cultura, în formă naţională.*

Ceea ce face însăşi, fumuseţea acestei politice, este dârza hotărâre la luptă de care sânt animaţi purtătorii ei, dusă fără alt scop de cât acela al întăriri neamului nostru aci, ceea ce nu e cazul cu ceilalţi. "Puterea" nu este pentru naţionaliştii dobrogeni ultima lor raţiune de a fi. Acţiunea lor, puternic străbătută de cel mai curat şi sincer *idealism*, nu are în vedere de cât *Binele*, *Adevărul* şi *Frumosul în forme naţionale*, ea începe înainte de a "putea" şi nu s'ar opri odată în pierderea acesteia.

*

Din cele expuse se desface o singură învăţătură: Dobrogenii au înalta datorie de a sprijini numai acea politică, care e dusă în numele idealului naţional, singurul îngăduit în marginele teritoriului dobrogean. Inşii *străini*, alipindu-se la această politică, *culturală* înainte de toate, dovedesc marea şi nefăţărita lor iubire, faţă de naţia românească şi de pământul românesc.

*

În legătură cu aceste curente politice, s'a născut şi s'a dezvoltat o *presă dobrogeană*, despre care va fi vorba într'un articol viitor.

P. ŞTEFĂNESCU

("*Dobrogea nouă*", I, nr. 8, 15 octombrie 1911: 1)

271

TRANSILVĂNENII - MOCANI

În No. 4 din *"Dobrogea Nouă"* ca un semn de recunoştinţă şi apărare faţă de acei străini cari au încercat să întunece frumnoasa acţiune a Transilvănenilor-Mocanilor în Dobrogea, am arătat că Mocanii sunt aceia cari au adus cu ei sentimentul naţional în Dobrogea, că astă-zi ei formează stratul cel mai rezistent contra atacurilor străinilor şi mulţumită lor a străbătut limba românească şi tăria naţională între elementele străine din Dobrogea. Am arătat că dacă mocanii au pus mâna pe pământul Dobrogean în schimb ei şi-au dat sufletul cu drag şi au luptat pentru realizarea idealului nostru naţional. Cine a avut prilejul să viziteze satele din Dobrogea, a avut ocazie să vadă cea mai frumosă şi mai temeinică gospodărie românească înfloreşte pe locurile pline de bălării şi pustii de altă dată ! Am văzut şi am rămas încântat, inima 'mi bătea cu putere, mă simţeam mai mândru că sunt român privind alcătuirea de sate româneşti, casele mai frumoase, bine împrejmuite, curtea largă plină de tot soiul de păsări, rodnica muncă a omului tenace, dornic de muncă şi cumpătat. De felul lor Mocanii sunt oameni veseli, primitori, vorbăreţi, abia te cunoaşte şi casa lor e deschisă pentru ospitalitate. Casa lor !! ... Da !! nu-ţi vine să crezi că aceşti oameni cu dare de mână, bogaţi chiar, îşi păstrează încă căminul curat românesc. Tot ce vezi în casă e lucrat de mâna mocancei şi de a fetelor.

Covoarele bogate şi cuverturile cusute cu arnici şi flori, ştergarele mari ţesute cu o rară dibăcie ce împodobesc pereţii îţi fac dovada unor oameni conştienţi de trecutul, prezentul şi viitorul lor. Un alt fapt care te loveşte la prima privire prin casele mocanilor este dragostea cea mare de oameni mari români! Înadevăr, marii bărbaţi transilvăneni sunt icoanele sfinte ale acestor oameni şi-ţi vorbesc cu lacrimi în ochi de un *Avram Iancu, Şaguna,* etc... Alături de aceştia însă , cu aceiaşi dragoste, şi evlavie stau portretele lui *Cuza,*

www.ziuaconstanta.ro

Brătianu, Cogălniceanu, toate împodobote cu ştergare şi flori nemuritoare ! Toate acestea ne arată până la ce grad se urcă respectul şi dragostea pentru trecutul şi valorile neamului nostru. Dacă pentru ei *Avram Iancu* este un Dumnezeu, nu mai pre jos stă şi *Mihail Cogălniceanu* pe care îl consideră ca un părinte al lor. Şi în adevăr că dragostea acestui mare bărbat care şi-a pus întreaga putere pentru ridicarea ţăranului român, nu a uitat nici Dobrogea care, pe atunci, avea mare nevoe de sprijinul unui adevărat român; pe atunci când *bărbaţii noştri politici,* ameţiţi de gloria Independenţei, credeau că *totul e făcut* dacă Dobrogea a fost alipită la România şi mai mult ca oricând s'au aruncat în luptele pătimaşe ale politicei personale, disputându-şi rangul şi ambiţiunele. Pe această vreme care ar fi fost periculoasă pentru Mocani, mai trăia un suflet mare, mai trăia Cogălniceanu, care cu vorba lui dulce, convingătoare, căci răsărea din suflet curat, i-a încurajat, le-a ridica moralul care pentru moment slăbise şi cu drept cuvânt putem spune *că Cogălniceanu a fost forţa, viaţa primilor colonişti români, a mocanilor.*

Şi nici că se putea altfel ! Era absolută nevoe în Dobrogea sălbatecă, de un element românesc, puternic, care să poată rezista tuturor loviturilor ce aveau de îndurat. Era nevoe şi este încă multă, aici unde s'au aşezat şi se aşează încă, pături, pături de streini întărind pe cele vechi şi oţelite la luptă; era nevoe de o cumpănare a naţionalităţilor şi greutata cumpănei o duce transilvănenii. Această necesitate a înţeles-o Cogălniceanu.

Evoluţia şi propăşirea satelor din Dobrogea se poate lesne vedea, dacă am privi o gospodărie românească. Ea e adevărata oglindă a acestor suflete curajoase, harnice, inteligente, cu un viitor bine definit; şi nu poate să nu ne salte inima de bucurie când stăm şi comparăm casele mici cu ferestrele de o palmă, acoperite cu pământ, stricate ale vechilor locuitori, şi casa mândră, luminoasă, înaltă, bogată, veselă, primitoare a Transilvănenilor. O altă caracteristică a Transilvănenilor cari îi face superiori chiar românilor "de dincolo" după cum se obicinueşte să se zică, este dragostea mare ce au de a se cultiva, dragostea de artă şi cultură. Cele mai multe şcoli şi biserici din Dobrogea sunt ridicate sub îndemnul şi ajutorul lor şi într-un scurt timp ne-a dat un contingent de tineret bine instruit şi educat. Despre toate aceste făgăduesc a vorbi într'un articol, viitor.

Acum termin cu cea mai mare mulţumire sufletească căci e dovedit că aceştia români au fost vrednici de a fi urmaşii pe aceste locuri , a strămbunilor Români, şi vrednici moştenitori a calităţilor lor înălţătoare.

C. CODRU

(*"Dobrogea nouă"*, I, nr. 8, 15 octombrie 1911: 1)

272

BUSTUL LUI ION NENIŢESCU

– Cum s'a făcut –

După tristul eveniment al morţei fulgerătoare care a secerat viaţa lui Ion Neniţescu, pe drum, în noaptea de 16 Februarie 1901, tocmai cînd trebuia să vină pentru a două oară prefect la Tulcea, amicii şi admiratorii săi, adînc pătrunşi de acea pierdere ireparabilă, au hotărît să i se ridice o statuă. Printre principalii iniţiatori, figura şi regretatul mare român, academicianul V.A. Urechiă, pe atunci director al ziarului naţionalist *"Apărarea Naţională"*.

Imediat apelul marelui naţionalist găsi ecou, şi la Tulcea luă fiinţă un comitet compus din d-nii colonel I. Petrovici, comandantul reg. 33, G. Cernescu, M. Vîrgolici, Ion Răzvani, căpitan I. Grigorescu, căpitan I. Racoviţă, D. Mateescu-Buzău, dr., N. Popescu, Ion Onu, Ştefan Borş, Ion Nicolau, G. Iuga, preot Ştefan Ionescu, Ilie Petrescu, şi Şt. Ionescu, avînd ca preşedinte pe d. colonel I. Petrovici, şi ca membri corespondenţi pe d. Ion Dinescu şi Al. Alecu, la Babadag; pe d-nii D. Hagi Anton şi A. Betuni, la Sulina; pe d. St. Cardaş, la Isaccea; pe d. V. Constantinescu, la Măcin; pe d. Radu Topor, la Mahmudia; şi pe d. T. Voicu, la Kilia-Veche.

Pentru judeţul Constanţa, comitetul era reprezentat prin d. Lt. Col. G. Lambru şi regretatul Ion Bănescu.

Comitetul acesta, a depus foarte multă stăruinţă pentru traducerea în fapt a dorinţei exprimate de marele V. A. Urechilă.

La 1905, vine în capul judeţului Tulcea, ca prefect, d. D. Hagi-Anton. D-sa strînge din nou rîndurile, alcătueşte un nou comitet, de oare-ce mulţi din membrii primului comitet nu mai erau în

www.ziuaconstanta.ro

Tulcea, şi întreprinde o nouă acţiune în acest senz, pînă în primăvara anului 1907, cînd liberalii, după ce se dedau la acea tristă bătae de sînge, venind şi în capul prefecturei de Tulcea, încetează ori-ce acţiune a amicilor şi admiratorilor bunului român.

În 1911, venind la prefectură de Tulcea d. Petru Th. Sfetescu, d-sa reia iniţiativa, şi în mai puţin de un an de zile, opera sculptorului Späthe, se înalţă măreţ în parcul din faţa prefecturei.

Nu spunem cine a lucrat mai mult pentru desăvîrşirea acestei frumoase lucrări, tot ce a fost român şi patriot n'a lipsit de a-şi da obolul pentru înălţarea lui; dar nu ne putem opri de a spune că în anumite tabere adversare s'au găsit şi duşmani cari şi după moarte au înjurat pe Ion Neniţescu şi chiar zilele acestea, un fost prefect, a avut curajul să arunce insulte asupra bucăţei de bronz care imortalizează figura aceluia care a ştiut, în marginile stricte ale legilor, să pună la locul lor pe toţi cei ce practicau şi preconizau dezordinea şi anarhia.

Neniţescu, a fost, mai înainte de toate, un om de ordine, un administrator demn şi cinstit, un mare şi bun român, un militar şi un cîntăreţ desăvîrşit, şi ori cît noroi s'ar arunca asupra memoriei lui de către unii neputincioşi, privirea lui va pluti totdeauna spre culmile unde sboară vulturii, şi nu în noroiul în care se tîrăsc viermii !

Populaţia oraşului şi judeţului Tulcea, l'a înţeles pe deplin, şi prinosul de admiraţiune ce i se aduce azi e destul de meritat.

(*"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 23, 30 octombrie 1911: 3) [158]

273

ISTORICUL MONUMENTULUI COMEMORATIV

Călătorind cu vaporul spre Tulcea, pînă încă a nu se zări oraşul, ochiul dinstinge în ceaţa alburie a orizontului o înaltă colină piramidală, ce se ridică în văzduh, din vîrful unei stănci rotunde, răsărită pe malul Dunărei. Iată "Monumentul" se aud şoapte printre călători ! Şi cu adevărat, acesta e monumentul, care comemorează vecinica realipire a Dobrogei la "Patria Mumă".

Privindu-l, te năpădesc atîtea gînduri, atîtea frumose amintiri asupra întîmplărilor din ultimul resboiu. Privindu-l, ţi se nălucesc par'că, înainte-ţi, uriaşele lupte ale bravei Armate Romîne, condusă la vitejeşti izbînzi, peste dealurile Griviţei şi ale Plevnei, de bravul şi înţeleptul Comandant, Domnitorul Carol.

Sfinte lupte, vitejeşti izbînzi, în urma cărora, am recîştigat de la Turci Dobrogea, fostă provincie Romînească pe timpul marilor voevozi Romîni Mircea cel Bătrîn şi Ştefan cel Mare.

Monumentul are forma unei piramide patrulatere înaltă de 18 metri. Baza sa este aşezată pe un postament de piatră albă, din carierile locale, iar feţele monumentului propriu zis sunt din lespezi de granit. Întreaga lucrare se datoreşte unui Romîn, regretatul artist Gh. Vasilescu, care n'a avut norocul să-şi vadă opera-i terminată, căci nemiloasa moarte l'a răpit în floarea vîrstei.

Ceva mai sus de bază, pe cîte un postament semi cilindru, sînt fixate cele două statui: a Dorobanţului în partea de N.V. şi a Acvilei în partea de sud. Ambele sînt artistic turnate în bronz de casa Menareti din Italia.

Cam la a treia parte din înălţime se află placa de granit cu inscripţia "Carol I domn şi Rege al Romîniei", iar la jumătate din înălţimea totală este încrustată marca Romîniei.

De la monument porneşte în spirală spre baza Colnicului o alee aşternută cu nisip iar de aici pînă în centrul oraşului pe o lungime de un kilometru se întinde "Calea Gloriei" strada nouă destinată a deveni un frumos bulevard.

Colnicul este numit de toate neamurile din localitate "Colnicul Hora".

În timpul războiului Crimeii între anii 1853-1856 Colnicul servea Turcilor ca punct strategic avînd pe vîrful său tăbii şi alte multe întăriturii şi se zice că în jurul acelor tăbii multă oştire rusească s'a prăpădit. Deşi acest deal a aparţinut totdeauna Statului, dar un lipovean profitînd de proverbiala nepăsare a Administraţiei Turceşti în ce priveşte bunurile Statului, şi-a instalat pe vîrful colnicului o moară de vînt cu totul primitivă şi mai tîrziu alţii au mai instalat încă alte două aşa că pînă mai deunăzi se obişnuia a se numi dealul "La trei mori". Aceşti lipoveni deşi îşi instalaseră morile fără nici o autorizaţie din partea Guvernului Turcesc, cu toate acestea au început a se considera cu adevăraţi proprietari.

Majestatea Sa Carol I vizitînd oraşul Tulcea, s'a suit şi pe dealul Hora unde a pus piatra fundamentală a înălţării actualului monument care să vecinească realipirea Dobrogei la Romînia.

www.ziuaconstanta.ro

De atunci au trecut 20 ani fără să se mai gîndească cineva la bietul monument. A trebuit să vie cineva cu mult superior nouă. Cineva cu mult mai mult idealist ca noi, şi ţinînd ca o sfîntă a sa datorie de a aduce la îndelinire dorinţa, exprimată atunci de Majestatea Sa, a făcut în mai puţin de trei ani, ceea ce n'am făcut noi, n'am putut, sau n'am vrut să facem în 20 de ani !

Ion Neniţescu, bravul luptător de pe cîmpiile Bulgariei, şi adevărat romîn de inimă, cum vine ca Prefect al Judeţului Tulcea, imediat se pune pe lucru ! Îngrijeşte a se aduna fondurile necesare, tocmeşte architectul dar, – o pedică se iveşte ! Proprietarii celor trei mori nu vor să-şi mute morile de acolo ! Ei pretind, că sunt adevăraţii stăpîni ai colnicului ! În zadar au fost toate intervenirile ! în zădar comuna li-a oferit cîte două mii de lei, de fie care moară. Ei nu vor să-şi mute morile, şi pace ! În urma multor insistenţe, cedează, pretinzînd însă cîte 20 mii lei, de fiecare moară ! Ba unul cere chiar 40 mii pe o vechetură în valoare de cel mult 1000 lei.

Primăria atunci, ca una ce se credea cu drept stăpână a colnicului, face nesăţioşilor morari cuvenitele somaţiuni şi apoi intră în stăpînirea terenului.

La cîteva zile apoi se serbează începutul clădirii monumenului printr'o procesiune măreaţă, la Colnic, compusă din tot ce are judeţul mai de inimă ! Mult ajutor a dat şi "Liga pentru propăşirea culturală a Dobrogei" care prin comitetul său diriguitor, a strîns primele fonduri, şi a continuat a strînge pînă în Februarie 1898, cînd se constituie un *"comitet special pentru ridicarea monumentului."*

Şi astfel, graţie energiei şi patriotismului Prefectului Neniţescu; graţie frumoaselor sentimente, ale bunilor, cetăţeni Romîni din Dobrogea; mulţămită în fine sprijinului moral şi material, dat de toţi fii ţării, fără deosebire de naţionalitate sau religie, astăzi avem fericirea de a putea admira frumosul monument, vecinica amintire, a unor eroice timpuri.

Şi nici nu s'ar fi putut găsi o mai nimerită poziţie pentru acest sfîrşit.

(*"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 23, 30 octombrie 1911:2)

274

APEL

Fraţi Romîni,

Duminică 6 Noembrie ora 2 p. m. un oaspete scump ne soseşte în localitate, renumitul profesor de Universitate, neîntrecutul academician , fala românismului, savantul istoric ***N. Iorga.***

Fie care popor îşi are oamenii săi mari, gloriile sale, cari prin vederile lor largi deschid nouă drumuri de viaţă unui neam întreg.

Unul din aceşti mari oameni, o glorie neperitoare e şi N. Iorga. De mult numele său a străbătut graniţele, de mult a făcut ecou în lumea savanţilor mondiali.

De cîţi-va ani în şir, acest puternic îndrumător al neamului, străbate toată ţara, ţinând conferinţe din cari se desprind orizonturi nouă de lumină.

Dacă astă-zi vedem atâta primire de viaţă pe toate tărâmurile de manifestare ale unui popor, dacă vedem un entuziasm atât de înălţător trebue s'o mărturisim că această nouă îndrumare de viaţă se datoreşte acestui neobosit luptător idealist N. Iorga.

Înţelegând că îndrumarea sănătoasă a opiniei publice şi lămurirea ei cum trebue la orice ocazie se capătă mai mult prin presă, s'a hotărât că de la 1 Ianuarie 1912, să scoată cu adevărat ziar de informaţii zilnice şi culturale, «Lumina».

În acest scop, va vorbi în seara de 6 Noembrie în sala Cazinului comunal despre ***«Presa română şi menirea ei».***

Se cade deci ca noi, Românii Dobrogeni, să-l întâmpinăm cu aceiaşi dragoste, pe care a avut-o ori unde a fost.

Cu toţii, mare şi mic, şi mai ales voi ţărani şi meseriaşi, să veniţi Duminică ora 2 p.m., la gară, să salutaţi pe întrupătorul de aspiraţii şi idealuri a unui neam întreg, iar seara la 8 jum. să-i ascultaţi la Cazinul Comunal învăţăturile frumoase ce se desprind din gura acestui neîntrecut vorbitor.

Comitetul

(*"Viitorul Dobrogei"*, IV, nr. 18, 5 noiembrie 1911: 2)

www.ziuaconstanta.ro

DESVELIREA BUSTULUI LUI ION NENIŢESCU

Eroi au fost, eroi sînt încă,
Şi-or fi în neamul românesc,
Căci rupţi sînt ca din tare stîncă
Romînii ori şi unde cresc.

ION NENIŢESCU

Fapta mai presus de toată lauda a comitetului local, care a imortalizat în bronz figura distinsului patriot Ion Neniţescu, dovedeşte că, atunci cînd el a scris versurile de mai sus, era pe deplin încredinţat că romînul e romîn pretutindenea, că romînul e totdeauna erou şi oriunde şi că îndeplinirea faptelor mari este pentru dînsul una dintre acele datorii alipită de firea sa prin legături indistructibile.

O mînă de romîni din Tulcea, admiratori ai marelui romîn, cînd moartea fulgerătoare l'a răpit din mijlocul lor, s'au gîndit şi apoi au înfăptuit gîndirea lor, făcînd astăzi să răsară privirilor tuturor celor ce simt romîneşte chipul în bronz al aceluia care a fost Ion Neniţescu.

Nici invidia , nici ura, nici josnicia, nici calomnia, n'au lipsit de a sta piedici puternice la desăvîrşirea idealului celor cîtorva inimoşi romîni, – dar ei au mers înainte, au înfruntat toate pierdicile, şi azi, cînd trecem prin faţa statuei din parcul "Carmen-Sylva", nu se poate să nu ne amintim versurile de mai sus !:

.... Căci rupţi sînt ca din tare stîncă
Romînii ori şi unde cresc....

SERBAREA

Cu o deosebită solemnitate, şi în faţa unei numeroase asistenţe, a avut loc Duminică 30 Octombrie, c. desvelirea bustului regretatului bun romîn, fost prefect al judeţului Tulcea.

Din Bucureşti au sosit şi au asistat la această solemnitate d-na Elena Neniţescu, văduva defunctului, împreună cu fiii, d. Haralambie Neniţescu, frate; d. dr. Mendonie, prim ajutor de primar al Capitalei, d. Curelescu, consilier comunal şi delegat din partea consiliului comunal al Capitalei, d. V. Bălăcescu, din partea Ministerului Cultelor şi Instrucţiunei Publice şi numeroşi amici ai regretatului Ion Neniţescu.

Din Galaţi au asistat d-na şi d. Hagi-Anton, prefect de Covurlui, şi cumnaţi cu acel a cărui memorie se serba.

Numeroase delegaţiuni, venite din judeţ, compuse din subprefecţii plăşilor, din învăţători, preoţi, primari şi secretari, sute de locuitori şi veterani, ocupau tot interioriul şi exterioriul parcului "Carmen Sylva", unde se oficia solemnitatea. Populaţiunea oraşului nostru, fără deosebire de origine şi naţionalitate, a fost splendid reprezentată la grandiosul festival.

Membrii comitetului, în frunte cu preşedintele d. prefect Petru Th. Sfetescu, iau loc pe estrada din faţa monumentului. D. General Toma Constantinescu, comandantul diviziei a X-a, în fruntea d-lor ofiţeri ai garnizoanei, ocupă în picioare locul din stînga monumentului, în faţa tribunei membrilor corpului didactic. Elevii liceului şi elevele externatului, ocupă partea din stînga estradei din mijloc, iar persoanele oficiale, parte estradă, parte tribuna din dreapta monumentului.

Restul spaţiului parcului e ocupat de numerosul public din oraş şi judeţ.

De odată se face o linişte profundă; P.C. sa protiereul Em. Bogatu, înconjurat de întreg clerul local începe oficierea serviciului religios. Corul catedralei dă răspunsurile D. prefect Sfetescu, în calitate de preşedinte al comitetului, citeşte actul comemorativ, care e zidit în piedestal monumentului, iar muzica militară intonează "Deşteaptă-te Române".

Pânza albă care acoperea bustul, e dată jos, şi chipul imortalizat în bronz al marelui romîn, apare vederei publicului.

Aplauze şi urale răsună din toate părţile.Monumentul e solemn. Pe cînd unii aplaudă şi admiră chipul măreţ al bravului romîn, văduva defunctului îşi şterge ochii de lacrămi. Corul intonează "Pui de lei", nemuritoarea poezie a marelui Neniţescu, pusă pe muzică de d. G. Zavalide, dirigintele corului catedralei, după care d. prefect Sfetescu, trece la tribună:

Onorată Doamnă,
Onoarată familie,
Domnule Primar,
Doamnelor şi Domnilor,

Comitetul constituit în anul 1901, pentru ridicarea acestui monument, a strîns prin subscripţie publică

www.ziuaconstanta.ro

şi prin serbări suma de lei 9.885, cu care l'a desăvîrşit astăzi. Pe lîngă meritele ce se cuvin tuturor d-lor membri din comitet, în special aduc vii mulţumiri d-lui Dimitrie Hagi-Anton, actual prefect al judeţului Covurluiu şi d-lui Şt. Borş, primarul oraşului Tulcea. De asemenea am fost ajutaţi de d. Michel Daniel, antreprenorul carierei de piatră dela Turcoaia, care ne-a dăruit blocurile de granit ce formează întreg piedestalul şi căruia îi aducem toată lauda. Bustul turnat în bronz este opera sculptorului Späthe, acest distins artist, care ne-a redat pentru vecie figura măreaţă şi genială a lui Ion Neniţescu.

Iată cîteva notiţe culese din scurta sa viaţă:

Născut la 1854 în Galaţi, studiile secundare şi le-a făcut la Iaşi; cînd isbucneşte războiul independenţei, ia parte ca ofiţer în regimentul 13 de Dorobanţi şi în lupta dela 31 August 1877, dela Griviţa, intră în redută în fruntea soldaţilor şi cade rănit. La 1878 pleacă în Germania unde-şi complectează studiile la Universităţile din Berlin şi Lipsca, şi astfel pregătit se reîntoarce în ţară doctor "Magna Cum Laudae" în filosofie şi pedagogie. În acel timp publică poemul ***Şoimii dela Războeni*** *şi un volum de poezii lirice* ***Flori de primăvară****. Întors în ţară, făuri versurile patriotice* ***Pui de lei****, apoi, studiind ani de zile moravurile romînilor din Macedonia, publică o scriere de mare valoare, premiată de Academia Romînă.*[159]

Ca scriitor didactic, a publicat numeroase şi însemnate articole pedagogice şi revista "Ţara Nouă" redactată de el.

În funcţiuni civile, a fost revizor şcolar al Capitalei, profesor la şcoala de institutori, institutori, inspector şcolar şi în urmă prefect de Dobrogea.

Ca om politic, a reprezentat în Parlament oraşul Galaţi, fiind ales deputat la colegiul al II-lea de Cameră.

Acest însemnat bărbat a mai fost membru activ al societăţei geografice romîne şi membru corespondent al Academiei.

Într'un şir scurt de ani, a lucrat cu rîvnă şi entuziasm în atîtea demnităţi, afirmîndu-se între ai săi. Va rămînea însă neîntrecut şi de-apururea numele său va străluci în lume pentru iubirea de ţară şi de neam.

Ion Neniţescu a fost numit prefect al judeţului Tulcea la 17 Iunie 1897, depunînd o muncă covîrşitoare şi rodnică de peste 3 ani, în care timp partidul conservator venind la putere, a rugat şi menţinut pe vrednicul administrator. La 16 Februarie 1901 i se încredinţează din nou conducerea judeţului şi pe drum, venind să-şi iea postul în primire, încetează din viaţă.

Activitatea acestui fruntaş este întinsă şi variată: ostaş, poet, scriitor, profesor, prefect, îl găsim pe primul plan.

Cultura sa vastă, energia fără seamăn şi iubirea de neam, i-au deschis calea nemuririi "Marilor Romîni".

Monumentul reanexării Dobrogei, aşezat pe vîrf de stîncă "Colnicul Hora", care domină Dunărea şi oraşul; monumentul Voivodului Mircea-cel-Bătrîn, o podoabă a oraşului Tulcea – s'au ridicat prin iniţiativa sa, ca amintire nepieritoare a drepturilor noastre istorice.

Ca administrator a înfiinţat următoarele sate în Delta Dunărei: Regele Carol, Principele Carol, Carmen Sylva, Romula, Floriile, Piatra-Roşie, Iglanii şi localităţile Principele Ferdinand şi Fântâna Dulce, Şoseaua Nicoliţel–Meidanchioi, lucrată mai toată în stâncă de piatră şi prin pădure de teiu, urcă în zig-zag pînă în vîrf unde şi astăzi se află construit, "Foişorul Neniţescu" – loc de privelişte fermecătoare, peste un sat mare, bogat şi romînesc – cu podgoria Sarica şi revărsata Dunăre, cea mai frumoasă poziţie a judeţului. De multe ori Ion Neniţescu privea de acolo în zare, îşi oţelea sufletul şi proiecta fapte mari pentru neamul său. Şoselele Garvăn-Azaclău, Babadag-Slava-Rusă, Sarichioi-Enisala, – cu lucrări de artă peste lacul Razelm – şi alte multe lucruri cari au adus civilizaţia în judeţul şi oraşul Tulcea, se datoresc lui.

Tot acest eminent administrator a luat iniţiativa construirei liniei ferate Tulcea-Constanţa, care acum se execută.

Sărbătorind astăzi memoria dispărutului mare şi bun romîn, ne rămîne mîngîierea şi mîndria că mai trăesc din acelaş neam aceleaşi podoabe: d-l Dimitrie Neniţescu, ministrul Industriei şi al Comerţului, reţinut de medici la Bucureşti, şi fiii lui Ion Neniţescu "Pui de lei".

Domnule Primar, vă încredinţez spre îngrijire şi pază, monumentul lui Ion Neniţescu, icoană vie a românismului.

*

Cuvîntarea de răspuns a d-lui primar:

Domnule Preşedinte,

Primesc cu cea mai mare mulţumire şi recunoştinţă această frumaosă podoabă întrupată în persoana lui Ion Neniţescu şi ridicată prin bine-voitorul concurs al tulcenilor, al locuitorilor din judeţul Tulcea şi din al multor binevoitori, cari au recunoscut calităţile marelui romîn Ion Neniţescu. Poet din fire, cu o cultură vastă; naţionalist înfocat, care nu dorea decît unirea romînilor de pretutindenea; viteaz ostaş, care nu s'a dat în lături de a-şi vărsa sîngele pe cîmpul de luptă pentru ţara lui, şi-a sacrificat viaţa prin încordarea la muncă

www.ziuaconstanta.ro

şi desfăşurarea de forţe supra-omeneşti, luptînd pentru binele ţărei şi prosperitatea acestui oraş şi judeţ pe cale culturală a naţionalismului şi administrativă.

Ion Neniţescu a realizat marea concepţie a M.S. Regelui Carol I, prin munca uriaşe şi stăruinţa sa, ridicînd pe Colnicul Hora măreţul monument al reanexărei Dobrogei, legînd istoria neamului din trecut cu prezentul; tot prin el şi prin acelaş scop s'a ridicat şi statuia lui Mircea-cel Bătrîn, podoabe cari prin stăruinţa şi contribuţia lui materială le avem azi.

Ion Neniţescu a înfiinţat în oraşul nostru cele mai mari instituţiuni de cultură: liceul şi externatul; el a înfiinţat prima şcoală froebeliană.

A cinsti memoria lui Ion Neniţescu, care s'a jertfit pentru deşteptarea neamului în această parte a locului, e un act de recunoştinţă ce dovedeşte virtutea unui popor.

Venirea şi asistenţa la această măreaţă solemnitate a reprezentanţilor şi delegaţiilor de pretutindeni, cari s'au grăbit să sărbătoarească şi să mărească pe marele romîn Ion Neniţescu, este probă de trăinicia operilor lui.

Domnule Preşedinte, în numele cetăţenilor ca şi a primăriei din Tulcea, pe care o reprezint, vă rog să primiţi cele mai vii mulţumiri pentru preţiosul dar ce-l faceţi oraşului nostru, asigurîndu-vă că-l vom păstra şi îngriji cu cea mai mare pietate şi statornică credinţă.

(...)

Cuvîntarea d-lui Achille Dimitriu:

Prea onorată asistenţă,

O datorie cetăţenească era să se cimenteze pentru eternitate, în miezul oraşului Tulcea, în faţa palatului administrativ, ales ca cel mai bun loc şi de onoare, recunoştinţa ce purtăm romînului Ion Neniţescu, dela care am învăţat iubirea de neam.

Dacă plin de emoţiuni, iau cuvîntul azi de a vorbi în faţa acestui odor, care reprezintă figura în veci neperitoare din memoria noastră, aceasta o fac ca romîn, pentru că în sufletul meu acest ilustru om a gravat urme neperitoare a recunoştinţei mele, dela care am învăţat multe fapte înălţătoare pentu neamul nostru.

Această figură măreaţă a istoriei noastre contimporane, a dispărut, pentru noi fiziceşte însă el şi faptele lui vor coprinde pagini luminoase şi în veci neperitoare ale acestei istorii.

El a dispărut dela scaunul datoriei sale prea de timpuriu, fără regret însă şi fără durere pentru ceea ce a lăsat.

Înzestrat cu un spirit larg şi înţelegător al trebuinţelor neamului, Ion Neniţescu a ştiut să atragă spre sine admiraţia celor ce l'au apreciat şi au priceput dragostea lui pentru Dobrogea.

Lipsit de orice mîndrie şi îngîmfare, el apărea în mijlocul nostru mai mult ca un părinte binevoitor şi totdeauna gata pentru sacrifici, cînd era vorba de iubita lui Dobrogea.

N'a complăcut multora dintre acei care mai presus de orice înalt interes naţional, puneau interesul lor personal la mijloc, şi care voiau să trăiască în mod necinstit, profitînd de bunătatea lui; pe aceia i-a pus la distanţă şi aceasta a determinat un curent de pornire în contră-i, care curent s'a înăbuşit ca flacăra de hîrtie în faţa blocului de marmoră curată a faptelor frumoase şi cinstite ale lui Ion Neniţescu.

Ca om pentru mine personal : Acestei figuri măreţe îi port o eternă recunoştinţă, căci ca student, sfatul său frumos, dulce şi părintesc, mi-au dat imboldul de energie şi mi-au hrănit sufletul.

Pentru noi dobrogenii, el rămîne vecinic neperitor, şi-mi amintesc cuvintele lui călduroase şi pline de iubirea de neam ce mi le-a rostit la primirea ce i-am făcut în fruntea a 20 de studenţi, acum 10 ani, veniţi la Tulcea, cu ocazia meetingului de protest în contra asasinărei romînului Mihăileanu [160]; el îmi zicea: "Da, sînt fericit că vă văd manifestînd cu atîta căldură sentimentele romîneşti; eu sînt totdeauna acolo unde este vorba de iubire de neamul romînesc".

Aşa dar, domnilor, sărbătoarea de astăzi este o sărbătoare a neamului întreg şi deci ca romîni să aducem mulţumiri acelora cari au contribuit la ridicarea acestui măreţ monument, care reprezintă pe în veci neuitatul Neniţescu, marele romîn, acela care a regenerat Dobrogea din punct de vedere naţional.

*

Serbarea s'a terminat la orele 5 jumătate, cînd d. institutor Voicu a recitat o prea frumoasă Odă dedicată memoriei distinsului patriot. Corul Catedralei a intonat "Pui de Lei" şi muzica militară a încheiat festivalul printr'un marş.

Asistenţa s'a retras în linişte, ducînd un frumos suvenir de entuziasmul şi înălţătoarele cuvîntări rostite de oratori.

*

D-nii prefect Sfetescu şi primar Borş, în unire cu membrii comitetului, au luat apoi parte la o gustare

www.ziuaconstanta.ro

în grădina Coeff, în mijlocul delegaţiunilor sosite în judeţ, apoi s'au retras la prefectură, unde s'au întreţinut cu numeroşii oaspeţi sosiţi din capitală.

*

Pe la orele 6 jumătate un formidabil grup de cetăţeni în frunte cu muzica militară, apar în faţa prefecturei, aclamînd pe d. prefect Sfetescu. Învăţătorul Topor ţine o caldă cuvîntare, căreia îi răspunde d. Sfetescu.

Cuvintele d-lui prefect sînt acoperite de urale entuziaste, şi de aplauze ce nu se mai sfîrşeau. Balconul prefecturei era plin de oaspeţii sosiţi din Bucureşti.

O horă romînească se încinge în stradă, după care manifestanţii se risipesc în linişte.

*

Seara a avut loc un prînz intim la d. primar Ştefan Borş, la care au luat parte persoanele sosite din Bucureşti şi Galaţi, iar Luni dimineaţă cu vaporul N.F.R. distinşii oaspeţi au părăsit Tulcea.

(*"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 24, 6 noiembrie 1911: 1-2)

276

PENTRU BUSTUL LUI ION ADAM

Peste câtva timp se împlineşte un an, dela moartea aceluia, care în trecerea lui prin această lume, a lăsat o dâră puternică – semnul unui talent recunoscut.

Cine, nu era coprins de o admiraţie, în faţa omului de o seninătate D-zeiască, care când vorbia părea că vibrează un întreg trecut de amintiri trăite ?

Cine, nu i-a gustat dulceaţa scrisului său, nu i-a admirat bogăţia de cuvinte româneşti, şi forma poetică în care-şi înseila el ideile lui ?

Şi totuşi mulţi au uitat că a existat un scriitor Adam.

Când ne gândim că un Adam pentru noi şi-a sacrificat şi viaţă şi energii, lăsându-ne ca moştenire tot ce-a fost mai bun şi de folos din sufletul său, dându-ne pilda unei iubiri sincere, a unei munci spornice şi a unui dispreţ de tot ce e trufie, vanitate.

Şi noi în schimb ce-am făcut ?

La amintirea acestui suflet nobil, din care se desprind idealurile cele mai curate, pe care trebue să le nutrească un scriitor – se cade ca şi noi Dobrogenii – în mijlocul cărora a trăit şi unde îi şi zac osemintele, să ne jertfim puţin din avutul nostru şi să contribuim la ridicarea unei statui, în bronzul căreia să i se reprezinte marele suflet al lui Ion Adam.

"Dobrogea nouă" *convinsă de frumosul act ce săvârşeşte, roagă pe toţi prieteni, cunoscători, admiratori lui Ion Adam să-şi trimită obolul lor pe adresa administraţiei "Dobrogea nouă" specificând-se în dosul mandatului "Pentru bustul lui Ion Adam".*

(*"Dobrogea nouă"*, I, nr. 11, 1 decembrie 1911: 1)

277

ÎNTRUNIREA DE DUMINECĂ

Comitetul executiv al Partidului Naţional-Liberal şi comitetul executiv al Partidului Conservator-Democrat din localitate, au convocat pe cetăţenii oraşului Constanţa la o întrunire publică în sala «Elpis» pentru ziua de duminică 18 Decembrie.

Cu toate manoperile administraţiei şi intimidările poliţiei, un număr de peste 300 de cetăţeni au răspuns la acest apel.

www.ziuaconstanta.ro

Întrunirea s'a deschis la orele 2 1/2 după amiază sub preşedinţia amicului nostru d. M. Koiciu şi au luat cuvîntul pe rînd d-nii Traian Fortun, Ioan N. Roman, C. Irimescu, G.D. Benderli, Virgil Andronescu, S. Petrescu şi G. Dobias, rostind frumoase cuvîntări, – pe cari regretăm că nu le putem rezuma din lipsă de spaţiu, – criticînd în chip documentat actele guvernului şi veştejind faptele administraţiunei comunale şi judeţene din Constanţa.

La sfîrşit, d. Ioan N. Roman a dat cetire următoarei **moţiuni**, viu aplaudată de adunare:

În faţa nenorocitului sistem inaugurat de actuala administraţie de a ponegri, din interese pur personale întreaga activitate a administraţiei trecute, bazată pe respectul legilor şi independenţa noastră economică;

Văzând nepriceperea şi arbitrariul în conducerea intereselor oraşului nostru, manifestată şi dovedită:

prin clădirea localului de Primărie pe un teren depărtat de centrul oraşului, unde, pe lîngă alte neajunsuri, se vor face cheltuieli enorme şi zadarnice,

prin închirierea cazinoului comunal, concesionarea proectată a lumei electrice şi tramvaiului, care vor avea de rezultat încuibarea unor speculanţi străini în mijlocul nostru, îngreuiarea traiului şi ruina comerţului local;

Văzînd că în judeţ administraţia actuală pe de o parte aplică cu rea voinţă o lege menită, în intenţiunea autorului ei, să consolideze dreptul de proprietate şi să ocrotească populaţiunea rurală muncitoare, iar pe de altă parte aceiaşi administraţie aţîţă la manifestaţiuni în contra propriilor ei acte, aducînd astfel o primejdioasă perturbaţiune în spiritele oamenilor;

Cetăţenii oraşului Constanţa, întruniţi în sala Elpis în ziua de 18 Decembrie 1911,

pe deplin conştienţi de starea anormală în care au fost aduse toate interesele superioare ale Ţării, Protestează cu energie în contra întregei activităţi a partidului dela guvern şi dau deplină încuviinţare acţiunei patriotice intreprinse de Partidul Naţional-Liberal şi Partidul Conservator-Democrat, pentru revenirea la legalitate şi ordine.

(*"Drapelul"*, II, nr. 39, 20 decembrie 1911: 3)

278

OMAGIU DE RECUNOŞTINŢA
CĂTRE FOSTUL PREFECT
SCARLAT VÂRNAV

N'am putut să-mi astâmpăr indignarea şi scârba ce m'au cuprins, pentru acel domn primar din Urbea Medgidia, când am citit în *"Dobrogea jună"*, îndrăzneala ce a avut-o, să ceară oficial Ministerului Instrucţiunei Publice, ca să dea jos de pe peretele şcoalei primare de acolo, inscripţia ce poartă numele d-lui Scarlat Vârnav, fost prefect al judeţului Constanţa, întemeietorul a peste 70 localuri de şcoale şi 40 biserici în judeţ.

Şi mai ales, când am aflat că acel primar a fost până mai eri de profesie institutor şi fost revizor şcolar, om numit cult, menit să sădească în inimile tineretului, dragoste şi recunoştinţă către bine-făcătorii lui – indignarea mea a ajuns la culme. Mereu îmi sună în minte, refrenul din articolul *"Dobrogei june"*: "Faţă de un om ca acesta, nu credeam să se găsească un dascăl, care să ia o asemenea atitudine.

Şi dacă s'a găsit unul, el nu poate fi decât un *mizerabil*".

Am stat să analizez sufletul mic şi negru al acestui pătimaş primar şi din păcate fost dascăl, ca să văd dacă el era îndreptăţit să ceară autorităţei superioare şcolare dărâmarea marmorei, ce poartă pe ea un nume scump, care de veci va sta legat de numele Dobrogei, şi mărturisesc că n'am găsit nici un motiv, care să-l fi îndreptăţit a avea această pretenţie absurdă. Între altele, spune în raportul său către Minister că... nu s'au îndeplinit formele legale pentru aşezatul pietrei...

Halal pretenţie de fost revizor şcolar ! Apoi şi d-ta vorbeşti de forme . Ai pretenţia şi la mai multe forme decât sunt astăzi în ţara românească ?

Dar acest motiv invocat, de neîndeplinirea formei, pentru a lovi în memoria unui om bun şi drept, maschează micimea sufletului şi lipsa de caracter a aceluia ce a putut concepe în minte, o asemenea intervenţie ridicolă.

Suntem în drept a întreba pe acest primar, că, unde era d-sa acum 8-9 ani, să fi văzut satele pustii, fără locaşuri de biserică şi fără şcoale ?

www.ziuaconstanta.ro

Unde era acest fost dascăl să-şi fi văzut colegii făcând lecţii în case ţărăneşti nepodite, acoperite cu stuf şi servindu-se de câteva scânduri bătute pe ţăruşi în loc de bănci ?

Acest onorabil de primar habar n'are de cât a prosperat judeţul Constanţa în timpul când era prefect d. Vârnav, din punctul de vedere al învăţământului public, mai ales.

Dacă ar şti d-sa al câtelea e clasificat judeţul nostru după datele statistice în privinţa localurilor de şcoale, n'ar fi îndrăznit să aducă o aşa de mare insultă acelei persoane care a contribuit nu cu bani, ci cu stăruinţă la clădirea acelor localuri, care împodobesc satele dobrogene şi pun judeţul nostru în fruntea judeţelor ţării.

Despre acest lucru s'a vorbit deja de toţi şi toţi recunosc în această privinţă munca de adevărat Român depusă de fostul prefect.

Şi pentru că veni vorba, voiu aminti cititorilor noştri un fapt. Era în anul 1906. La cârma ţării aveam Partidul Conservator. Expoziţia Naţională era în floare. 6000 de membri ai corpului didactic veniseră în Bucureşti, la congresul jubiliar. Un membru marcant al Partidului Conservator şi profesor, vorbind de progresele realizate de ţară cu privire la învăţământ şi localuri de şcoale nu s'a dat în lături a recunoaşte în plin congres munca depusă de doi prefecţi : Vârnav şi Săveanu. Şi atunci toată sala a isbucnit în aplauze şi 6000 de dascăli au salutat în picioare munca acestui om, care e Vârnav.

Şi vine un pigmeu, care până acum n'are mai nimic bun la activul lui, ca să eclipseze aureola unui om, care încă străluceşte în mintea locuitorilor acestui judeţ ?

Apoi dacă vor adopta toţi primarii şi şefii autorităţilor judeţului nostru tactica primarului din Medjidia, ar urma să se dea jos pietrele cu inscripţii de pe pereţii şcoalelor şi altor clădiri, ridicate prin stăruinţa reposaţilor Remus Opreanu şi alţii.

Dar nu ! Avem noroc că la Ministerul Cultelor e un ministru drept, care respectă munca altora şi în tăcerea sa, a dezaprobat fapta primarului Medjidiei şi în acelaş timp i-a dat şi o lecţie bună meritată, care să serve şi altora. Aici ministrul s'a purtat întocmai ca Napoleon, într'o împrejurare oarecare:

Odată Napoleon asedia o fortăreaţă a inamicului. Un general (B) se apropie de el şi-i zice : Majestate! Dacă aşi fi ca tine, aşi abandona cetatea. Şi eu dacă aşi fi ca tine, replică Napoleon, aş face aşa cum zici tu; dar vezi că eu sunt Napoleon şi am alt cap, iar tu eşti general B. şi ai alt cap.

Şi de câtă dragoste pentru cultura săteanului dobrogean, nu era animat fostul prefect Vârnav !

Numai cine nu vrea, cine nu e capabil să judece lucrurile, cine e orbit de patima politicianismului, nu va recunoaşte munca şi sacrificiile depuse de acest bărbat în serviciul şcoalelor din judeţ. Cu rizicul propriei sale vieţi se transporta până în cele mai depărtate cătune, ca să dea viaţă şi să încurajeze prin prezenţa sa, prin cuvântului său, iniţiativa sătenilor.

'Mi aduc aminte parcă ar fi acum.

Era o toamnă rece. Cerul posomorât şi cenuşiu prevestea o vreme rea. În satul C. se isprăvise o şcoală primară şi era ziua inaugurării ei.

Câţiva săteni, preotul şi învăţătorul aşteptau cu nerăbdare începutul solemnităţii. Afară ploua, o ploaie măruntă şi rece. La un moment dat primarul, care în noaptea precedentă nu dormise, având grijă ca totul să fie la locul lui, zise mâhnit: Nu mai vine, geaba !

N'apucă bine să'şi isprăvească vorba şi iată că apare în creasta dealului din depărtare o trăsură. Abia se mişca, căci era un noroi mare. Peste o jumătate de oră, trăsura se opreşte în faţa şcoalei. Din ea, cine credeţi că coboară ? Vârnav ! Un murmur de mirare cuprinse pe săteni. Cum ? Pe vremea asta ? Să vie prefectul la inaugurarea unei sărmane şcoli rurale, tocmai pe aşa timp ?

N'am mai pomenit asta de când sunt, şopti mirat bătrânul Neagu, consilier comunal.

- Bine v'am găsit, oameni buni !

- Bine aţi venit, domnule Prefect.

- Vă place şcoala voastră ?

- Cum să nu ne placă ? Păi de 20 de ani stăm fără şcoală, fără lumină, ca orbii şi dacă nu erai d-na să ne îndemni să strângem fonduri, rămâneam fără ea, multă vreme. Dumnezeu să te ţie sănătos.

- E ! Am primit şi petiţia voastră ! Aveţi de dat un rest la maistru. Am dat ordin să vă dea judeţul un ajutor de 800 lei.

- Să trăiţi D-le Prefect, strigară în cor sătenii şi solemnitatea începu. Să adunase tot satul. În ochii tuturor sătenilor se citea o bucurie nespusă. După sfinţirea apei, Prefectul luă cuvântul îndemnând sătenii să-şi trimeată regulat copiii la şcoală, să fie oameni de treabă şi să'şi iubească semenii.

Către sfârşitul serbării începuse a ninge. Totuşi Prefectul a plecat, căci a doua zi avea inaugurarea altei şcoale.

Iată cine a fost Vârnav !

Şi acum, că întâmpinare la rapoartele primarului Medjidiei [161], ca să dea jos piatra comemorativă de pe peretele şcoalei din Medjidia, noi, adevăraţii dascăli din Dobrogea trimetem omagiul de iubire şi respect d-lui Vârnav, fost prefect al jud. Constanţa, şi-l asigurăm că, ori de câte ori câte un mosafir nepoftit va

www.ziuaconstanta.ro

îndrăzni să-l atace şi să-l ponegrească mai ales pe terenul şcolar, noi vom înfiera pe acel nepoftit cu ultima energie, făcând să vorbească faptele – care, precum să ştie, nu se uită nici odată !

Un învăţător

(care nu face, care nu va face politică)

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 1, 22 decembrie 1911: 2)

CHESTIA DREPTURILOR POLITICE

O NOUĂ DELEGAŢIE LA PRIMUL MINISTRU ŞI MINISTRUL DE INTERNE

D. Marghiloman anunţă unul din candidaţii guvernamentali

Purtaţi de atâtea ori cu vorba şi faţă cu nepăsarea politicianilor locali, Dobrogenii, decretaţi streini în ţara lor, nu pregetă să bată neîntrerupt drumul la Bucureşti, cerşind dreptatea pe care le-a îngrădit-o o lege ienicerească şi le-au răpit-o nişte judecători, împotriva cărora – dacă ar fi fost aspri şi egal exigenţi cu toată lumea – n'ar fi putut nimenea zice nimic.

Astfel o nouă comisiune compusă din d-nii: dr. Parusi, dr. ing. Frangopol, Eduard Brenner, Etem Şerif, Nicolae Vâlcu, Chiriac Frangopol, consilier comunal din Constanţa, Christu Farmachi şi X. Teodoru, s'a prezentat în audienţă la d. Prim ministru, căruia i-a înmânat următorul memoriu:

Domnule Prim ministru,

Subsemnaţii locuitori vechi din Dobrogea, bazându-se pe făgăduelile ce aţi binevoit a ne face că veţi interveni pentru îndreptarea nenorocitei stări ce ni s'a creiat prin exclusivismul comisiunilor instituite pentru întocmirea primelor liste electorale, în urma, cărora au rămas depărtaţi dela cetăţenie peste 5000 capete de familiere prezentând 20.000 de locuitori, cu profund respect venim a vă ruga să binevoiţi a ne lua sub ocrotirea dv. propunând cât de grabnic o soluţiune a situaţiunei netolerabile în care ne aflăm.

Fii devotaţi ai nouei noastre patrii adoptive ne-am supusu de bună voe tuturor sarcinelor timp de treizeci de ani şi nu este echitabil că acuma, când după o îndelungată aşteptare ni s'a dat dreptul de a fi egali cu fraţii noştri, să fim îndepărtaţi de familia mare a românilor pe care am îmbrăţişat-o cu dragoste şi iubire şi să rămânem în ţara noastră fără de patrie. S'a recunoscut de toată lumea greşelile comise în aplicarea legei din 1910 şi dispoziţiunile ei draconice. O revizuire cât de largă se impune şi suntem încredinţaţi că omul de bine care ne-a promis că ne va veni în ajutor nu va uita nici de astă dată cuvântul dat. Binevoiţi, etc.

D. Carp, grăbit ca întotdeauna, a răspuns următoarele puţin cuvinte delegaţilor:

– *Cunosc chestiunea d-stre şi nu mai era nevoe de cheltuieli şi de drumuri. V'am promis atât eu cât şi Majestatea Sa că voiu veni cu o lege modificătoare care să vă mulţumească.*

Comisiunea s'a prezintat apoi la d. ministru de Interne, înmânându-i şi d-sale o petiţiune cu următorul cuprins:

Domnule Ministru,

Lucrările comisiunilor pentru întocmirea listelor electorale în Dobrogea s'a terminat. Un mare număr de cetăţeni devotaţi nouei lor patrii au fost îndepărtaţi dela cetăţenie. Ultima lor speranţă, recursul în casaţie a dat numai, rezultate negative şi astfel peste 5000 de capete de familii sunt astăzi fără de patrie.

Nu ştim dacă legea din 1910 a fost prea aspră sau dacă aplicarea ei a fost greşită.

Fapt este, că noi cari timp de 30 ani am primit sarcinele ce ne impunea noua noastră patrie ne vedem astăzi dezavuaţi. Nu este nici drept, nici echitabil ca să suferim consecinţele unei legi nelămurite bine şi să rămânem mai departe în nelinişte expuşi a pierde situaţiuni şi drepturi câştigate.

Venim cu inima zdrobită a vă cere ajutor pentru noi şi pentru copiii noştri pe cari i-am crescut în sentimente de iubire pentru ţară. O revizuire a lucrărilor comisiunilor se impune, fie printr'o nouă lege, fie prin lămuriri date de Parlament asupra legei actuale.

www.ziuaconstanta.ro

V'aţi interesat de aproape de lucrările acestor comisiuni şi de rezultatele ce au dat, avem încredere că veţi bine-voi a susţine dreapta noastră cauză înaintea Parlamentului şi că veţi cere cât de repede îndreptarea unei stări netolerabile.

Binevoiţi a primi d-le Ministru...

D. Marghiloman, după citirea memoriului de mai sus, a făcut următoarea declaraţiune:

- Cunosc nedreptatea ce vi s'a făcut şi chiar am stabilit ca, în timpul vacanţei, să lucrăm la un proect de lege, prin care vom aduce modificările necesare.

Legea modificată va fi astfel alcătuită ca toţi cei cari posedă imobile rurale sau au avut posesie de stat, să fie recunoscuţi de drept ca cetăţeni români.

Vom da de asemenea dreptul comisiunei ce vom institui să judece după prezumţiuni şi să aibă în vedere şi moralitatea individului.

La replica d-lui Eduard Brenner că coloniştii germani nu intră în condiţiunile autohtonilor şi nici nu se menţionează ceva despre ei în actuala lege, d. Marghiloman a adăogat:

- Chiar acesta este motivul pentru care noi ţinem mult să modificăm legea, întru cât dobrogenii autohtoni, după lege, sânt deja cetăţeni români şi numai printr'o rea interpretare a legii de către cele două comisiuni (cari au făcut distincţie între supus şi cetăţean – care e tot una) au fost respinşi.

Aşa dar, după cum v'am spus – a conchis d. Marghiloman – *imediat după sărbători vom veni cu o lege, cu a cărei întocmire am însărcinat pe d. Paul Negulescu, profesor universitar, care va candida, ca guvernamental, la dv.*

Reporter

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 1, 22 decembrie 1911: 3)

www.ziuaconstanta.ro

1912

280

MAREA ÎNTRUNIRE
a Partidului Conservator constănţean
de duminică 8 ianuarie

Pentru ziua de 8 Ianuarie la orele 2 jum. p.m. Comitetul executiv al Partidului Conservator din localitate convocase la o mare întrunire publică pe toţi amicii politici din oraş şi judeţ. Numărul celor ce au luat parte a fost imens. Sala gemea de lume şi străzile din jurul sălei *Elpis* erau ticsite de cei ce nu mai aveau loc. La orele 2 şi jumătate sosind fruntaşii şi oratorii au luat loc pe scenă şi imediat proclamându-se preşedinte al întrunirei d-l **P. Grigorescu** vice-preşedintele clubului. D-sa mulţumeşte asisteţei care a primit cu atâta bunavoinţă să vină la lupta pentru triumful adevărului şi al cinstei în această ţară. Înfierează campania contra guvernului actual care nu a urmărit alt scop decât fericirea şi binele neamului şi al patriei.

În urma D-sale au luat cuvântul Domnii Al. Gherghel avocat, Colonel Mărăşescu, Titus Cananău, Popescu Ciocănel, I. Ionescu şi I. Bentoiu. Discursurile tuturor acestora le publicăm mai la vale în rezumat, spaţiul gazetei ne permiţându-ne a le publica în întregime. După terminarea discursurilor D-l P. Grigorescu ia din nou cuvântul, sfătuind mulţimea să se împrăştie în linişte căci astfel se va da un exemplu mai mult că partidul nostru este un partid de ordine. D-l profesor Bentoiu citeşte apoi moţiunea pe care o publicăm de asemenea la finele acestei dări de seamă şi care a fost semnată de toţi cetăţenii care au participat la întrunire.

CUVÂNTĂRILE

D-l avocat **Al. Gherghel** salută în asistenţă pe luptătorii nobili pentru triumful adevărului şi al cinstei. Arată că ideia conservatoare a ieşit din luptele aprige pentru conservarea moşiei strămoşeşti şi a datinelor moştenite dela strămoşii noştrii.

Vorbind de tachism spune că el s'a născut din ură şi ambiţie personală. Critică tactica d-lui T. Ionescu care a pornit lupta de răsturnare nu pe programul său, ci pe chestia tramvaielor d-lui Ionel Brătianu. De liberali spune că ei singuri erau hotărâţi a sta patru ani în opoziţie pentru a-şi creia un program nou şi a se organiza ca partid, dar când au văzut că guvernul de azi caută a le lua afacerile din mână pentru a salva averea comunelor şi statului, s'au supărat şi au început să se agite. Dar guvernul nu se răstoarnă pe chestiuni de asemenea natură şi nici prin bătăi şi scandaluri. Ori nouă nu ni se poate refuza nimic căci toată lumea ştie că guvernul nu a lucrat şi nu lucrează de cât pentru binele poporului. Partidul Conservator se simte tare având conştiinţa împăcată şi opinia publică cu el. Cere dar ca toţi cetăţenii să aibă încredere în conducătorii înţelepţi ai partidului astăzi la putere şi pe care adversarii cearcă zadarnic să-l răstoarne pentru a-şi salva interesele lor personale.

CUVÂNTAREA
D-lui colonel Mărăşescu

Iubiţi cetăţeni,

Dacă d-vs. aţi venit în număr aşa de mare, cred că, atunci când aţi auzit că e întrunirea v'aţi reamintit spusa scripturii "cei chemaţi eşiţi". Şi fără ezitare v'aţi lăsat interesele, liniştea şi căldurica casei şi aţi venit la întrunire.

Vor fi unii printre d-vs. care să zică, cum tot scriptura zice: "Mulţi chemaţi dar puţini aleşi" ceeace s'ar traduce că nu toţi din sală sunt de aceiaşi vedere politică cu noi.

D-lor, cea mai mare mulţumire pentru mine ar fi cu cât se vor afla mai mulţi adversari politici în sală,

www.ziuaconstanta.ro

fiindcă aceşti Toma necredincioşii numai puind degetul pe rană, numai din cele ce vor auzi aci, poate se vor convinge că Partidul Conservator este un partid de ordine, de cinste şi de cuvânt.

D-lor, pe d-vs. în general şi pe mine în special nu trebue să ne preocupe ideile cu care unii au venit în sală, ci impresia cu care vor eşi. Am convingerea că din cele ce vor auzi, vor eşi mulţumiţi.

Eu d-lor voiu desfăşura înaintea d-vs două filme:

Întâi despre acuzaţia adusă de neconstituţionalitatea guvernului şi a doua despre tovărăşia liberalo-tachistă.

Nu numai din prima zi dar chiar înainte de aşezarea lui în scaun partidul conservator a fost atacat de liberali şi mai cu seamă de tachişti de neconstituţionalitatea venirii lui la putere.

D-lor, anul trecut când Majestatea sa a fost nevoit să schimbe guvernul, avea în faţă trei partide: partidul Liberal, Partidul Conservator şi partidul tachist, din acestea trebuia să aleagă unul.

Partidul Liberal se exclude, căci el era care provocase criza, rămâneau deci faţă în faţă numai Partidul conservator şi cel tachist.

Să examinăm pe fiecare. Partidul tachist era un partid prunc un copil abia eşit din ghioace, care el singur nu ştia cine e de unde vine şi ce vrea; un partid cu o naştere spontanee, căci partidele nu se formează aşa, hai mă câţiva inşi să formăm un partid, ci ele se formează pe principii şi necesitatea existenţei lor. Acele principii şi necesitatea existenţii lui n'a fost şi ca probă e, că el la naştere nu şi-a luat un nume fix ci două, un fel de şi fată şi băiat, or nici fată nici băiat; un fel de partid cum fac plăcintarii: "de care vrei cu carne ori cu brânză ?"

Ca probă că partidul tachist e şi azi copil, este că văzând că nu poate exista prin sine însuşi, ca să trăiască a recurs la o doică, la care s'a dus să sugă. Noroc pentru noi că doica are sângele stricat, şi de supt o să sugă, de înţărcat o să înţarce, însă când va ajunge la adolescenţă, cu durere se va observa că din cauză că doica a fost bolnavă, copilul a contractat una din aceste două boale : sifilisul ori oftica.

Putea oare M. S. să încredinţeze maşina conducerii statului unui partid copil ? Nu, de teamă că lipsindu-i experienţa să nu deraieze maşina.

Putea oare M. S. să cheme la putere un partid care era : ca etate copil, ca coloare nedeterminat, iar ca sex fătălău ? Nu, deci nu-i mai remânea de cât un singur partid, Partidul Conservator – partid bătrân, un partid încercat, a cărui viaţă politică datează dela începutul politic al ţării. Şi cum Partidul Conservator a venit la putere chemat de M.S. Regele, iar nu prin violenţă, *venirea lui la putere este constituţională.*

Ori de câte ori veţi vedea că merg pe acelaş drum în tovărăşie un bătrân şi un copil să credeţi că dacă nu rămân, pe drum, dar vor ajunge la destinaţie prea târziu, din cauză că diferind ca etate diferesc şi năzuinţele. Astfel : întâlnind în drum o maimuţă, un urs, sau un Vasilache, copilul se va opri şi ori cât îl va trage de mână bătrânul, copilul se va opune. Şi ca atare bătrânul va fi nevoit a se opri şi el până ce copilul şi-a satisfăcut curiozitatea. Dacă ar întâlni în drum o prăvălie cu jucării, copilul se va opri şi nu va pleca până ce bătrânul nu-i va cumpăra o jucărie, deci iată cum copilul este o cauză de pierdere de timp, ba şi de bani, pentru bătrân.

Bătrânul, ca orice bătrân, întâlnind în drum pe vreun prieten, se va opri fie pentru a-l întreba de sănătate, fie a vorbi de oarecare interese ; pe copil neinteresându-l conversaţia lor, îl va trage pe bătrân de haină ca să meargă şi atunci bătrânul sau va lăsa conversaţia neisprăvită şi va pleca cu copilul sau îi va cumpăra o alviţă sau un bijbij, ca să-l distreze până ce îşi va termina conversaţia.

Aşa se va întâmpla d-lor şi cu unirea liberalo-tachistă, greu vor ajunge la destinaţie, căci din cauza năzuinţelor diferite, unul altuia va fi de piedică.

Ori de câte ori e tovărăşie între doi inşi, afacerea nu ajunge la bun sfârşit, fie că treburile le merg bine, fie că merg rău ; căci, dacă le merge rău, unul din cei doi tovarăşi va zice : eu, după cum văd că merge treaba, ajung la covrigi ; ia să mă asigur. Şi de câte ori trece pe la teşghea şterpeleşte câte ceva; celalt la rândul său face aceeaş reflecţie şi întrebuinţează acelaşi procedeu cu teşgheaua.

Dacă însă le merge bine, unul va zice : aci e de pricopseală, de ce aşi împărţi eu norocul cu altul. Şi îşi zice : nu e mai bine să rămâi eu singur în afacere ? Şi ca să-l pot da afară pe asociat, trebue să am mai mare capital ca el, şi ca să îl aibă, de câte ori trece pe la teşghea şterpeleşte ceva şi aceiaşi reflecţie va face şi celălalt. Acelaşi lucru se va întâmpla şi cu tovărăşia liberalo-tachistă, unul şi altul va căuta ca la timpul oportun să dea afară din prăvălie pe asociatul său.

D-lor, tovărăşia liberalo-tachistă îmi reaminteşte o anecdotă. Se zice că erau doi jidani tovarăşi şi unul şi altul căutau să se fure, dar se observau aşa, încât nici unul nici altul nu putea fura. Se mai zice că într-o noapte s'a arătat Dumnezeu unuia şi i-a spus : "Mă, tu eşti om de treabă, nu ca tovarăşul tău care e un pungaş şi care vrea să te fure deci eu având milă de tine, am venit ca să-ţi spun că orice-i cere îţi dau, însă cu condiţia ca orice ţi-oi da ţie să dau sau să fac îndoit tovarăşului tău".

Atunci se gândi jidanul, şi zise : dacă voi cere avere, celuilalt o să-i dea îndoit, dacă voi cere glorie el o să aibă mai mare, deci interesul meu este ca el să nu mă vadă când fur din teşghea şi zise : Doamne mie să-mi scoţi un ochiu.

Aşa se va întâmpla d-lor şi cu liberalii-tachişti : când zeul puterii se va arăta vreunuia dintr'înşii,

www.ziuaconstanta.ro

fiecare va cere să-i scoată un ochiu ca celuilalt să-i scoată pe amândoi ca astfel adversarul fiind orb să nu-i poată fi de piedică.

Deci aceasta fiindu-le soarta, sarcina noastră este prea uşoară căci avem aface cu doi invalizi, un orb şi un chior.

CUVÂNTAREA
D-lui Titus Cănănău

Împlinindu-se un an de zile dela venirea noastră în capul administraţiei comunale, mă simt dator de a vă arăta cum am întrebuinţat acest timp şi să vă dau socoteala de modul cum am cheltuit banul d-stră, şi aceasta ne simţim datori a o face cu atât mai mult cu cât dela această tribună am fost trataţi de incapabili şi de risipitori ai banului comunei. Am văzut scris chiar că un număr de cetăţeni trebuiau ca să se presinte la primărie ca să ne ceară compt de modul gestiunei noastre. Regret că aceşti cetăţeni n'au venit. În lipsa lor v'am rugat pe d-voastră care m'aţi ales, să veniţi să vă arătăm câte neadevăruri s-au spus asupra lucrărilor noastre, şi să judecaţi din care parte e incapacitatea şi necinstea din partea noastră sau a celor din actuala opoziţie ? Vă rog dar să consideraţi cele ce urmează nu ca o laudă ce vrem s'o aducem administraţiei comunale actuale, ci ca o justificare provocată de atacurile răutăcioase şi mincinoase ale alianţei cointeresate.

La venirea noastră în capul comunei am găsit situaţia următoare: Financiarmente: Cassa goală, comuna sequestrată de Stat pentru datoriile către el, sequestrată de Casa de Depuneri şi consemnaţiuni pentru anuităţile neplătite, datoare cu suma de lei 400.000 pentru lucrări, a căror fonduri nici nu se votase, pentru motivul că nici nu mai existau fonduri, datorii, bine înţeles la toţi furnizorii primăriei. Ca organizare: Un serviciu de măturători compus din 40 măturători trecuţi în budget dar în realitate erau numai 20, căci 20 făceau altceva, erau chiar domnişoare dactilografe sub acest nume. O uzină electrică încărcată la maximum, ameninţând a se opri în orice moment din lipsa unor motoare de reservă ; case particulare insalubre ţinând loc de şcoli ; un grajd al ministerului de Domenii dela Anadolckioi ţinând loc de abatoriu, insuficient, şi al cărui termen expirase, astfel că Ministerul soma comuna a evacua clădirea. Lipsă complectă de apă, de pavage şi de străzi.

Iată d-lor situaţia lăsată nouă. În interesul adevărului trebue să adaog că relativ la străzi, fosta administraţie comunală făcuse lucrări de 150.000 lei în ultimul an şi aceasta numai în scop de reclamă electorală, şi încheiase un contract în valoare de 800.000 lei pentru pavage, plătibil în anuităţi. Acest contract însă avea o asemănare uimitoare cu societatea de tramvaie din Bucureşti de care v'a vorbit predecesorul meu.

Cine nu şi-aduce aminte de licitaţiile scandaloase ce au avut loc în anl trecut, când rând pe rând s'au eliminat toţi concurenţii până când n'a mai rămas decât cel desemnat dinainte a lua lucrarea. Dar la aceasta nu s'a mărginit neregularitatea. Consiliul a votat contractul în anume condiţiuni şi primarul girant a trecut alte condiţiuni contrarii în contract, între care o dobândă ce trebuia a se plăti. Vedeţi analogia cu tramvaiele din Bucureşti. Am i n c e p u t deci a soma societatea antreprenoare a-şi reface contractul conform votului consiliului comunal, şi cum fraţii Brătianu nu erau direct interesaţi în această societate, nu s'a căutat a se ridica poporul în contra noastră ci s'a supus pur şi simplu. Iar pentru lucrarea apei după ce comuna cheltuise cele 2.500.000 lei destinaţi acelei lucrări, guvernul liberal votase suma de 2.700.000 pentru a veni în ajutorul comunei, şi pentru a arăta marea solicitudine ce o are pentru Constanţa. Uitase însă partea cea mai importantă, anume a vota creditul, lăsând această însărcinare tot conservatorilor, şi regret că nu am aci adresa D-lui ministru Costinescu, prin care cererea consiliului de miniştrii votarea acestui ajutor cu condiţie expresă ca această lucrare să se execute fără nici un amestec din partea comunei, de oarece comuna Constanţa a dovedit că e incapabilă de a se administra singură. Iată cum erau judecaţi de înşişi miniştrii lor, acei ce ne tratează pe noi de incapabili.

Conveniţi acum că cu starea financiară ce ni se lăsase nu era uşor de făcut faţă tuturor lucrărilor, mai cu deosebire că afară de lucrările urgente menţionate odinioară, comuna simţea necesitatea a face alte lucrări mari ca tramvaiele şi în primul rând întărirea malurilor. D-lor o evaluaţie modestă a lucrărilor enumărate, la care mai adăogând modificări ce trebuiau neapărat executate la casin şi lipsa de un hotel mai mare în Constanţa, ne arată că suma de 10 milioane ar fi fost de abia suficientă pentru aceste lucrări. Dar de unde să iei aceste 10 milioane ? Comuna plătea deja o anuitate de peste 300.000 lei pentru banii împrumutaţi, la un buget de 1.500.000 dacă s'ar fi împrumutat 10 milioane cu dobândă la casa de depuneri, aceasta ar fi grevat budgetul cu 600.000, lei la cari adaogându-se cele 300.000 lei ce se plătea deja, ar fi făcut 900.000 dintr'un budget de un milion şi jumătate. E evident că comunei nu i-ar fi rămas cu ce să se administreze. Iată cum am procedat. Un budget mai bine echilibrat ne-a permis a mări numărul măturătorilor de la 40 la 70, şi aceştia reali, pompierii dela 10 la 16 şi a prevedea 50.000 lei cumpărări de cai, căruţe, furgoane şi hamuri complectând astfel serv. salubrităţii de care avea atâta nevoe oraşul. Apoi m'am adresat ministerului şi cu multă stăruinţă am dobândit mărirea fondului comunal cu 80.000 lei, deşi după lege repartiţia nouă se face din 5 în 5 ani şi făcându-se acum 2 ani urma să se facă numai peste 3 ani. Aci o paranteză: acum doi ani când s'a făcut noua repartiţie, graţie progresului realizat de oraşul Constanţa, i se cuvenea

www.ziuaconstanta.ro

comunei o cotă mult mai mare. Cu toate acestea primarul n'a cerut drepturile sale, urmând ca pe un nou period de 5 ani comuna să rămâe păgubită de plusul ce îi revenea. Iarăşi incapacitate. Graţie acelor 80.000 lei am cerut şi obţinut votarea de către Corpurile Legiuitoare a unui împrumut de 2.000.000. Cu aceşti bani s'a plătit lucrări în valoare de 350.000 circa, lucrări comandate de fosta administraţie comunală, fără a avea credit. S'a dispus facerea lucrărilor indispensabile mai puţin costisitoare şi anume :

Local de primărie, abator, hale, pavage şi trotuare, şcoli, grajduri comunale, amenajarea pieţei Independenţei, băi populare şi altele.

Rămânea încă de executat lucrări de 8.000.000 şi anume: Lumina electrică complectată 700.000. Tramvaiuri 1.500.000. Hotel 2.000.000. Amenajeri casinou 1.000.000. Întărirea malurilor 3.000.000.

În primul rând deşi interesul comunei e să atragă câţi mai mulţi visitatori în timpul verei, căci banul cheltuit de aceştia sunt în folosul oraşului, nu puteam a ne lua sarcina de a clădi un hotel, de acea am impus concesionarului casinului construcţia acestuia ca şi construcţiile necesare modificatoare ale casinului, scăpând astfel de suma de 3 milioane.

Pentru complectarea luminei şi pentru tramvaie comuna nedispunând de mijloace, le va da în concesie, iar pentru întărirea malurilor, după ce m'am convins că statul nu ne poate veni în ajutor, am decis a face această cheltuială cu banii proveniţi din vinderea terenurilor ce direcţia c.f.r.. ne cedează din dosul diviziei.

Dar fiecare lucrare întreprinsă de noi a fost cu multă patimă criticată de adversarii noştri, de acea daţi-mi voe ca în câte-va cuvinte încă să răspund acelor critici.

Pentru abator, hale, şcoli şi băi populare, proectele fiind de abia terminate, parte trimise spre a se modifica ne fiind scoase încă în licitaţie, nu au avut încă onoarea criticei. Pentru pavage, am fost deja criticat că am redus Bulevardul Ferdinand dela 30 m la 20 lărgime. Vă întreb d-lor la ce ar fi servit acest bulevard de 30 m, cu un trotuar în mijloc fără nici un rost.[162] La nimic de cât la perdere a unui hectar de teren care evaluat moderat cu 20 lei represintă 200.000 lei valoarea terenului şi 200.000 valoarea pavagiului adică 400 de mii lei. Apoi am dat în întreprindere palatul comunal, pe locul ales de consiliu pe piaţa Independenţei. S'a spus de adversarii noştri că locul ales e impropriu nefiind în centrul oraşului şi fiind pus într'o râpă, unica râpă din Constanţa şi va costa peste un milion, reînoind cazul casinului. Această din urmă critică e culmea şi mărturisirea incapacităţei sau incorectitudinei. Cât despre loc el e centrul în adevăratul sens a cuvântului, iar fondaţiile vor costa 80.000 lei cât au costat la casin şi cât ar fi costat ori şi unde în oraş.

Lumina şi tramvaiele : aţi văzut că starea actuală a luminei nu se poate tolera şi ne trebue 700.000 lei pentru a o complecta. S'a spus că aduce 20.000 lei venit comunei. Minciuni. Venitul real a fost în 910 150.000 încasări 120.000 cheltuieli; deci 30.000 lei beneficiu. Toate oraşele mari au dat lumina şi tramvaiele în concesie şi aceasta din simpla constatare că concesionari ne făcând politică vor încasa dublu decât comuna. Apoi acest venit de 30 mii lei e pe baza actualelor preţuri. Dacă le-am reduce cum vi s'a promis aici beneficiul ar fi fost nul, am hotărât atunci a o da în concesie şi în această concesie am pus preţul maxim şai-zeci bani şi acesta scăzut proporţional cu numărul lămpilor până la 30 bani. Aceasta cu condiţie ca în orice caz concesionarul va plăti comunei întâi suma de 100.000 lei din care comuna va plăti costul stradelor. Dacă ne-am mărgini la iluminatul de astăzi al stradelor şi aşezămintelor comunale am avea de plătit 50 mii lei şi ne-ar rămânea beneficiul net 50 de mii, adică cu 20.000 mai mult presupunând că nu ni s'ar da nimic din beneficiu. Dar tramvaele. O socoteală făcută amănunţit, ne arată că ţinând cont de dobânzi şi amortismente nu se câştigă nimic şi cum nimeni nu-şi bagă capitul spre a nu-i produce, silim pe concesionarii luminei a lua şi tramvaiele, condiţiunile rămânând aceleaşi. Vedeţi acum d-lor o anomalie. În Bucureşti se face o mare întrunire publică, spre a protesta în contra chestiunei tramvaielor, şi pentru a combate guvernul, opoziţia a recurs la consultaţia somităţilor streine, pentru a dovedi că lucrările de iluminat şi tramvaie, nu trebuesc făcute în rizic ci prin concesiuni, ceea ce niciodată n'a negat-o guvernul nostru şi ca probă avem asentimentul guvernului în concesia ce vrem să o dăm. Anomalia este însă din partea liberalilor noştri de aci care la Bucureşti s'au dus să strige în contra guvernului care vrea să le strice societatea cointeresate a tramvaielor şi aci strigă în contra noastră, că vrem să înstreinăm bunul comunei dacă imitându-i facem şi noi o societate cointeresată. Anomalia e însă numai în aparenţă. Guvernul nu e în contra societăţilor cointeresat, ca probă că deşi aduc destule motive pentru a anula societatea, s'a mărginit a o soma să intre în legalitate, păstrând societatea, şi aci liberalii sunt în contra societăţei luminei şi tramvaiurilor, căci nu trag nici un profit din această societate. Prea puţin le pasă de banul public. La Bucureşti sau aci nu umblau după societ. cointeresate ci după societăţi extra interesate pentru unii din capii lor.

Cazinul Comunal. Voi fi scurt pentru această lucrare, întru cât faptele m-au răsbunat de toate calomniile debitate în această afacere. Infamia că aşi fi tovarăş cu Heitz. Dacă m'a indignat când ani cetit-o prima oară până a da în judecată gazeta murdară din Constanţa care mi-a adus acea învinuire şi a trimite martori celor dela *"Viitorul"* din Bucureşti care şi-au retras calomnia, m'a pus pe gânduri în urmă şi mi-am spus că nu trebue să mă supăr întru cât fiecare om nu poate judeca de cât după sine. Oameni care toată viaţa lor nu au adjudecat lucrări municipale de cât trăgând mai întâi foloase băneşti pentru dânşii nu pot concepe ca altul să poată face ceace el nu putea face, adică a nu fura. Cât pentru acei care au avut un moment de

www.ziuaconstanta.ro

ezitare, asupra cinstei noastre, aceia au trebuit să spue, care ar fi criteriul după care ai putea să ai o astfel de bănuială. Am avut noi mai mulţi concurenţi pentru casin, şi am eliminat pe cei mai serioşi cum putea face d. Andronescu spre a da afacerea d-lui Heitz ? Nu. Dar acesta singur era suficient pentru a i se impune o tovărăşie, dar în sensul acesta când eşti un om venal care primeşti a exploata banul comunei în folosul d-tale, nu trebue să te îngrijeşti de viitor, şi să te asiguri ca tovarăşi pe 5, 10 sau 20 ani. Aceasta am făcut-o noi. Noi am închiriat cazinul pe un an de încercare şi anul acesta văzând că d-l Heitz nu ne dă maximul de avantaje nici maximul de garanţie, am încheiat contract cu alt domn. Ne era uşor d-lor să închiriem acest casin pe o sumă mult mai mare dacă în schimb nu ceream nimic. Dar după cum la lumină am impus tramvaiele, aci am impus hotelul şi costul amenajamentelor de un milion. Comparaţia cu contractul Sinaia e tot în favoarea noastră.

Mai rămâne să vă dau ultima explicaţie asupra întărirei malurilor. Era frumos lucru ca Statul să intervie pentru a face această lucrare şi am stăruit din răsputeri. Am ajuns la concluzia că deocamdată statului nu i-e cu putinţă a ne ajuta, întru cât din 50 milioane excedente trebue satisfăcute nevoi de 150.000.000, şi din acest credit s'a dat 2.700.000. Dar îmi veţi spune să avem răbdare să stăruim tot mai mult, până ce vom obţine. Pe vorba aceasta d-lor că statul trebue să ne vină în ajutor, în 5 ani de zile s'a cheltuit 10 milioane de comună şi nu s-a început încă întărirea malurilor, de aceea reluând o chestie atât de neglijată, aceea a locurilor C.F.R. din acest oraş, am stăruit şi astăzi este depus pe biurourile camerei schimbul de teren între comună şi C.F.R. Din acest schimb com. va câştiga 12 ha, a 20 lei m. 2.500.000. Cu această sumă avem de gând să începem imediat întărirea malurilor.

Vedeţi, dar, Domnilor, că la sfârşitul anului financiar ne vom găsi cu lucrări de 10 milioane angajate, fără ca primăria să-şi încarce bugetul cu ceva. Din potrivă veniturile ei vor creşte.

În câţiva ani lucrările acestea vor începe să producă venit şi comuna va încasa din ele cel puţin o jumătate de milion pe fiecare an.

Vă întreb acum, din care parte incapacitate şi necinste : din partea noastră, sau din aceea a d-lui Roman, care pentru a veni în ajutorul unui gheşeft, nu se sfieşte a sfătui comuna a plăti companiei de Liége 200.000 lei sau din partea d. Andronescu care cum ştiţi a dus comuna la pragul falimentului, a intrat la averea comunei sărac prăpădit şi a ieşit bogat, la adăpost de grijele vieţei ?

În urma celor ce v'am expus, aţi putut vedea, că acum 1 an când în această sală vă arătam programul noastru de lucrări comunale, cuvintele aruncate aci nu erau cuvinte deşarte, în interes de propagandă politică. Ci cu mici modificări, impuse de cunoştinţa mai de aproape a lucrărilor, am lucrat fără întrerupere la îndeplinirea acelui program.

Dar tot în acea zi promiteam solemn că vom da judecăţi pe cei incorecţi. Mă simt dator a vă spune şi în această privinţă ce am făcut. S'au înaintat deja la parchet şi la tribunal actele de dare în judecată a principalului autor, d-nul V. Andronescu şi în curând veţi asista la desbaterile acestui proces. Cum însă acei ce şi-au însuşit terenuri fără drept sunt numeroşi şi serv. nostru contencios prea limitat, comuna a încheiat un contract cu d-nii advocaţi Buter pentru darea în judecată a tuturor celor ce şi-au însuşit terenuri fără drept sau deţin terenuri fără drept, şi sper că în curând veţi vedea îndeplinită şi ultima obligaţie.

CUVÂNTAREA
D-lui Gh. Popescu-Ciocănel

Oratorul începe prin a scoate în evidenţă activitatea binefăcătoare a guvernului conservator. Cercetând legile chibzuite, care s'au votat de către actualul parlament, arată uşurarea ce s'a adus prin ele mulţimei nevoiaşe. Mai departe d-l Popescu-Ciocănel se ocupă de proectele ce sunt pe cale să se transforme în legi, spre folosul general şi se întreabă care e rostul campaniei dasmăţate, pornite de liberali în tovărăşia tachiştilor.

Regretatul Dumitru Brătianu fratele fostului Prim-ministru şi şef de partid liberal, indignat de neomeniile şi hoţiile săvârşite de către partizanii fratelui său, a strigat: hoţii la puşcărie! Acelaşi strigăt trebue să iasă acum din piepturile tuturor cetăţenilor cinstiţi. Fraţii Brătianu au încercat să jefuiască primăria oraşului Bucureşti, vărând-o într'o afacere necinstită. D-l Petre Carp, şi cu dânsul guvernul întreg, a intervenit să scape Capitala din primejdie şi de aceea a prezentat camerei legea soc. tramvaielor prin care se îndreptează abuzurile făcute. Pentru şeful partidului conservator era o datorie să intervină şi a fi stat cu mâinile în sân, ar fi fost să-şi desmintă întreaga sa viaţă de om cinstit.

Bine a făcut procedând cum a făcut şi datoria noastră este să-l urmăm şi să-i dăm tot concursul nostru spre a-şi duce mai departe opera de însănătoşire morală la care lucrează.

CUVÂNTAREA
D-lui Ion Ionescu

D-sa spune că una din datoriile partidelor politice este să se îngrijească şi de educaţiunea maselor populare, în sensul de a le face mai pregătite spre a judeca evenimentele politice la care sunt chemaţi să ia parte.

www.ziuaconstanta.ro

Partidul Conservator atât prin oamenii săi dela centru, cât şi prin cei din localitate, s'a prezentat în faţa cetăţenilor cu un program precis şi aprobat de toţi. Din activitatea de până acum se vede lămurit că s'a ţinut de cuvânt.

Pentru ce atunci liberalii şi tachiştii umblă să ameţească lumea şi să dărâme guvernul cu minciuni? De ce vor să facă din negru alb ? Aşa se face educaţia politică a cetăţenilor ? Nu !

Se ocupă apoi oratorul în special de tachiişti, care n'au avut şi n'au un program pe baza căruia să ceară puterea. Un partid se întemeiază pe ideile, cari îl călăuzesc. Dar tachiştii nu au aşa ceva. Ei sunt nişte mercenari ai liberalilor.

De aceea să fie siguri opozanţii de azi că nu vor isbuti să clatine guvernul. Poporul deşi nu o fi tocmai pregătit să cântărească just valoarea celor ce caută să-l speculeze, are însă destul bun simţ ca să nu se ia după minciunile lor. El ascultă toate câte i se cântă la ureche dar face cum ştie el şi cum e bine.

Iată pentruce n'are să se teamă guvernul de uneltirile liberalo-tachiste.

Trăiască Partidul Conservator, singurul partid cinstit şi care ştie ce vrea, din ţara noastră.

CUVÂNTAREA
D-lui Ion Bentoiu, profesor

În timpul venirii la guvern a Partidului Conservator, în frunte cu d-l P. Carp, spune d-nul I. Bentoiu, dela un capăt la altul al ţării se auzea acelaşi strigăt de durere împotriva scumpirei traiului.

Actualul guvern, îndată ce a luat conducerea statului, s'a gândit să îndulcească traiul populaţiunei sărace, căutând uşurarea nevoilor fiecărei categorii în parte a) Astfel *ţărănimea* a fost scutită de orice dare funciară pentru proprietăţile până la 12 pogoane. Instrumentele agricole au fost scutite de vamă. Micilor patentari, cu care populaţia săracă vine în atingere, li s'au scăzut dările. b) *Meseriaşii* au fost de asemenea ajutaţi. Celor ce lucrează la C.F.R. li s'au sporit salariile. Celor dela imprimeria statului li s'au sporit şi lor plata, ba chiar li s'au redus orele de muncă. Legea pentru organizarea meseriilor asigură pe lucrător contra accidentelor şi boalelor şi-i pun bătrâneţele la adăpost de mizerie. c) Învăţătorilor şi profesorilor li s'au mărit lefurile punându-i astfel mai în măsură să-şi îndeplinească frumosul rol ce-l au în societate. d) *Pensionarilor* li s'au scăzut reţinerile cu 4 la sută.

E greu, spune oratorul să se pretindă unui guvern să vindece radical, în cursul numai al unui an de zile, un rău ale cărui rădăcini sunt aşa de adânci. Dar o dovadă puternică despre eficacitatea mijloacelor întrebuinţate de guvern este faptul, că dela o vreme numeroasele protestări şi şi strigăte şi întruniri contra scumpirei traiului s'au potolit.

D-l Petre Carp şi miniştrii care îl înconjoară nu şi-au oprit aci opera lor. Sunt încă şi alte măsuri de îndreptare pe care le vor înfăptui în cursul acestei seziuni parlamentare. Aşa este *legea pentru vânzarea la ţărani a bunurilor de mână moartă,* care va face să intre în mâinile populaţiunei rurale încă un milion de pogoane. Apoi *reforma administrativă,* una din ideile care-l urmăresc de multă vreme pe d-l Carp, e menită să dea ţării o aplicare mai dreaptă şi mai conştiincioasă a legilor, tăind abuzurile şi încurcăturile de tot felul la care suntem cu toţii expuşi astăzi.

Pe ce se bazează dar campania de răsturnare a opoziţiei ? A făcut oare rău guvernul ajutând pe ţărani, pe meseriaşi şi pe funcţionari ? Face rău că vrea să împroprietărească pe ţărani cu încă un milion de pogoane ? Sau poate încercarea de a da o administraţie superioară celei actuale constitue o vină aşa de grea, că nu mai merită cârma statului ?

Ar fi o copilărie să credem aceasta. Atunci pentru ce au pornit la luptă tachiştii şi liberalii ?

Aci vine partea interesantă.

D-l Vintilă Brătianu, economistul liberalilor, a pus pe prietenii d-sale tovarăşi cu comuna Bucureşti pe avutul acesteia. Tovarăşia e foarte nostimă. Anume, în exploatarea tramvaielor, d-sa a hotărât ca primăria să înnumere milioanele, iar tovarăşii să încaseze beneficiile. Jaf la drumul mare. Miniştrii conservatori văzând neruşinarea colectivistă, au adus în parlament o lege prin care au pus primăria Bucureşti în drepturile ei. Ca răspuns, Partidul Liberal întreg a luat afacerea pe socoteala sa şi a pornit să răstoarne guvernul. Şi ca să fie mai siguri de isbândă, colectiviştii s'au aliat cu d-nul Take Ionescu, care a mai scăpat odată trenul când era vorba să vină la putere şi care în naivitatea sa crede, că o să ajungă la ea cu tramvaiul d-lui Vintilă !

O mai ruşinoasă şi nenorocită platformă de luptă politică nici nu se poate închipui.

Acum vreo 30 de ani, marele vizir – cum i se zicea atunci lui I. Brătianu – a declarat în plin parlament că a tolerat asasinate şi hoţii. Pe atuncia ca şi acum, vedeţi, liberalii tot aşa se purtau. Numai că pe vremea vizirului partizanii făceau afacerile şi căpeteniile închideau ochii. Astăzi s'au schimbat lucrurile. Prăsila vizirului a întors formula. Astăzi căpeteniile fac şi partizanii tac.

O vorbă veche spune : cum e turcul şi pistolul. Şi în adevăr cum sunt liberalii dela centru aşa sunt şi cei din ţară. Dovadă cei din oraşul nostru. Ştiţi în ce hal au lăsat oraşul când au plecat din fruntea lui. Nici bani, nici lucrări, – nimic. În schimb s'au procopsit din avutul cetăţenilor şi în loc să stea cu botul pe labe,

www.ziuaconstanta.ro

îndrăsnesc să arunce vorbele cele mai grele asupra unor oameni de o cinste exemplară şi de o pricepere mai presus de orice critică, precum sunt conducătorii de azi ai judeţului şi ai comunei.

N'au fost oameni mai bârfiţi şi mai înjuraţi ca d-nii Const. Pariano şi Titus Cananău. Atât numai, că vorbele grele, ce li se aruncau, ieşeau din capete uşurele şi nimeni nu le-au luat în seamă.

Să caute cineva cu lumânarea în tot cuprinsul judeţului nostru un om, care prin vechimea lui în părţile acestea, prin cunoaşterea amănunţită a nevoilor locale, prin cinstea exemplară păstrată neatinsă o viaţă întreagă şi prin dragostea arătată în atâtea împrejurări pentru locuitorii Dobrogei, să fie mai îndreptăţit a conduce destinele acestui judeţ de cât Const. Pariano. Trebue să mărturisim în cuget curat că un altul nu se va găsi. Liberalii, când au fost la putere, ne-au trimes spre a ne administra oameni luaţi din toate colţurile ţării, afară de colţul acesta de pământ, care desigur are dreptul de a fi administrat de oamenii săi.

D-l Const. Pariano, de când e prefect, a ştiut să fie alături cu oblăduiţii săi în toate cestiunile mari care îi interesau.

Două pilde vor dovedi aceasta cu prisosinţă.

Una din ele este cestiunea deposedărilor. Legea deposedărilor a d-lui Al. Constantinescu, fostul ministru liberal dela Domenii, a despoiat de drepturile lor pe o sumă de locuitori. Când cei nedreptăţiţi au început să se mişce, d-l Pariano le-a fost cel mai puternic ajutor. D-sa a făcut ministerului un memoriu amănunţit, scris cu atâta durere şi dragoste pentru cei lăsaţi pe drumuri de legea nenorocită amintită mai sus, încât a avut un puternic răsunet la centru. Apoi s'a dus personal la Bucureşti, iar rezultatul stăruinţelor sale necurmate a fost, că conducătorii au început a lua măsuri pentru îndreptarea răului. Aceasta o ştim cu toţii.

Altă cestiune ce ne interesează pe toţi este aceea a drepturilor politice. Lăsăm deocamdată la o parte felul meschin cum au voit liberalii să ne facă să intrăm în regimul comun, căci de fapt regimul excepţional continuă şi astăzi, iar ceeace ni s'a acordat e numai alegerea de deputaţi şi senatori. Cu toate acestea membrii comisiunii însărcinate cu alcătuirea listelor electorale, aplicau legea cu atâta rigurozitate şi o interpretau aşa de strâns, că o mare parte din cei ce aveau dreptul să devină cetăţeni români au fost respinşi. Aşa s'a procedat sub guvernul liberal. La venirea sa în fruntea judeţului, d-l Pariano a văzut primejdia şi în calitate de prefect şi membru al comisiunii a căutat să înlăture răul. A fost nevoit să intre în conflict cu colegii săi din comisie şi luase chiar hotărârea să demisioneze din această cauză. În cele din urmă s'a dus personal la Bucureşti şi a isbutit să introducă o procedare mai blândă şi mai dreaptă. Aşa se explică de ce numărul respinşilor e cu mult mai mic de cât ar fi fost, fără stăruinţele sale.

Acesta e omul care ne administrează judeţul.

Dar d-l Titus Cananău ? Din cele ce v'a spus d-sa, aţi văzut dacă este sau nu capabil. Pe când fostul consiliu comunal a izbutit ca cu nouă milioane să nu facă nimic în oraş, primarul de astăzi a fost în stare să întreprindă lucrări de nouă milioane cu nimic. E o fericire când un oraş în plină formaţiune, cum e al nostru, are în fruntea sa un om de meserie, un inginer. Şi când omul acela mai este şi cinstit – cinstit până la rigiditate – ca d-l T. Cananău, apoi el este tocmai omul care ne trebue.

Aceştia sunt, d-lor, conducătorii de azi ai noştri. Atât cei de la centru cât şi cei din localitate merită toată încrederea ce li s'a dat şi datoria tuturor cetăţenilor conştienţi este să facă zid împrejurul lor cu piepturile, pentru a le asigura liniştea trebuitoare, ca să-şi continue opera de muncă spornică şi de propăşire, pe care au început-o în toate direcţiunile.

Moţiune

Cetăţenii judeţului şi oraşului Constanţa, întruniţi astăzi 8 Ianuarie în sala «Elpis» îşi exprimă încrederea lor deplină în guvernul d-lui Petre P. Carp şi veştejind cu ultima energie acţiunea nedemnă a celor două partide din opoziţie, cointeresate, asigură pe conducătorii de astăzi că vor fi alături cu dânşii în lupta bărbătească pe care o duc pentru mântuirea ţărei din prăpastia în care vor s'o arunce speculatorii şi turburătorii neamului nostru.

Mulţumesc guvernului pentru măsurile şi legile înţelepte înfăptuite până astăzi, pentru binele şi interesul obştesc şi urează celor dela cârma ţărei să aducă la îndeplinire cât mai curând şi celelalte proecte de reforme prevăzute în programul Partidului Conservator şi care sunt cunoscute de toţi că coprind în sine, aceiaşi ţintă înaltă : fericirea neamului şi a patriei.

Declară că vor lupta cu aceiaşi energie până la triumful definitiv al ideiei de cinste şi adevăr, singurul scop urmărit de guvernul d-nului Petre Carp şi cel mai puternic scut al partidului său.

(*"Conservatorul Constanţei"*, IV, nr.49, 10 ianuarie 1912: 1-3)

www.ziuaconstanta.ro

281

ÎNCERCARE NENOROCITĂ

Am înregistrat şi noi informaţiunea că o delegaţie de musulmani din judeţul Constanţa ar fi pornit la Bucureşti, spre a cere Ministerului de Instrucţie Publică să permită deschiderea de şcoale confesionale musulmane, să abroge dispoziţiunea care obligă copii musulmani de a frequenta şcoalele freobeliene şi să modifice orarul şcoalelor mixte în sensul ca în orele de după amiază să se predea numai limba turcească.

Care o fi rostul acestei intervenţiuni, uşor de ertat, dacă pornea din rândurile bătrânilor crescuţi în alte vremuri, dară care datorită - zice-se - tinerilor, e greu de înţeles.

E fapt în deobşte cunoscut că, guvernul român a fost faţă de musulmanii Dobrogei nu numai drept dară şi în deosebi binevoitor. S'a respectat cu sfinţenie de către autorităţi religia lor şi s'au luat în totdeauna măsuri pentru a impune acel respect şi populaţiunei de altă credinţă; nu s'a adus atingere nici tradiţiunilor, nici moravurilor strămoşeşti, ci dinpotrivă, prin înfiinţare de tribunale speciale, musulmanii din Regat sunt judecaţi cu aceleaşi legi care fiinţează în împărăţia otomană ; s'au înlesnit mijloacele învăţământului limbei turceşti, în care scop s'au creat şcoale musulmane, ale căror învăţători sunt plătiţi de stat, precum tot statul a luat sarcina lefilor învăţătorilor de pe lângă şcoalele mixte săteşti, al căror număr creşte în fiecare an.

S'a prevăzut pentru fie care judeţ din Dobrogea câte un muftiu, şef religios, care s'a bucurat în totdeauna de o deosebită atenţiune şi a fost deapururea ascultat în toate chestiunile privitoare la coreligionarii săi; pentru recrutarea personalului bisericesc budgetul ţărei a luat în a sa sarcină cheltuielile unui seminar, iar în anii de pe urmă s'a început la Constanţa o moschee monumentală, care, pe lângă altele, stă ca dovadă a viului interes ce poartă cârmuirea, acelei părţi a populaţiunei din provincie.

S'a înlesnit pe cât s'a putut pătrunderea în consiliile elective a fruntaşilor musulamni şi s'au încredinţat funcţiuni administrative celor cari îşi dăduseră osteneala de a căpăta cunoştinţele ce se pretind unor slujbaşi.

Judeţele şi comunele la rândul lor au făcut tot ce le-a stat în putinţă pentru a contribui la ameliorarea soartei neamului musulman; în special s'au ajutat băneşte tinerii doritori de a îmbrăţişa profesiuni liberale, iar dacă numărul burselor acordate nu a fost mai mare, vina nu a fost alta decât lipsa de candidaţi.

În schimbul acelor jertfe nu s'a cerut şi nu se cere nimic extraordinar la supuşii musulmani, nimic în tot cazul care să nu fie prevăzut în legea lor fundamentală, Coranul, care-i îndeamnă cu tot dinadinsul să înveţe limba ţărei în care locuiesc.

Dorinţă de a vedea îndeplinită această cerinţă nu e dealtminterea pornită din o preocupare egoistă - e firesţe penibil că în veacul în care trăim, să se afle într'un organism social fiinţe, care nu numai nu ştiu a citi şi a scrie, dară nici nu sunt în stare să se înţeleagă din viu grai cu semenii lor - dară paguba musulmanilor neştiutori ai limbei noastre e neasemănat cu mult mai mare; pentru dânşii o astfel de stare e un fel de robie, în tot cazul le crează o situaţiune de vădită inferioritate faţă de ceilalţi locuitori; expuşi la înşelăciuni şi la păgubi, ei pregătesc pentru sine şi pentru copiii lor o viaţă de veşnice neajunsuri şi de prea evidente amărăciuni. Ei intră în lupta pentru viaţă cu desăvârşire dezarmaţi.

Astfel fiind, nu suntem în de acord cu niciuna din pretenţiunile formulate de către câţiva musulmani, căci, dacă li s'ar da satisfacţiune, s'ar spori încă numărul cu mult prea mare chiar acum de neştiutori de limbă românească în Dobrogea.

Nu putem admite deschiderea de şcoale confesionale, de vreme ce se ştie cum au funcţionat cele desfiinţate în trecut; erau parodii de şcoale, - comunitatea neavând mijloacele trebuitoare nici pentru a-şi procura local, nici pentru a plăti dascălii, aşa că cererea de a autoriza crearea de şcoale confesionale nu are decât un singur înţeles: acela de a scăpa pe musulmani de obligaţiunea legală de a'şi trimite copiii la şcoală.

Ne ridicăm asemenea cu toată energia în contra dispensei copiilor de a frequenta şcoalele froebeliene. Acele şcoale au luat fiinţă în Dobrogea tocmai pentru a se ajunge ca copiii de alt neam, dară în special Tătarii şi Turcii de origină, să se familiarizeze cu limba românească. Şcoala froebeliană e singura instituţiune capabilă de a da rezultatul râvnit; copiii în vârstă de 3-7 ani se deprind fără nici o greutate a vorbi orice limbă, apoi numai trecând prin şcoala froebeliană, acei copii se pot folosi de învăţământul şcoalei primare, al cărui program e de a învăţa cititul şi scrisul într'o limbă presupus cunoscută.

Nu suntem, în fine, de părere ca în şcoalele mixte să se predea toată după-amiaza limba turcă – două ceasuri fiind cu totul în deajuns, mai ales că copiii nu vorbesc decât turceşte în casa părintească. Aşa că e neapărat necesar ca majoritatea orelor de clase să fie destinate la o mai bună cunoştiinţă a limbei româneşti, care în viaţa socială e cu mult mai trebuitoare.

Din aceste indicaţiuni rezultă că demersul al aşa zişilor tineri musulmani, este nu numai un act necugetat, dară chiar o faptă care tinde a dovedi sentimente duşmănoase faţă de coreligionari.

E straniu ca nişte domni, cari cunosc limba românească şi cari au putut-o învăţa, mulţumită sacrificiilor unor părinţi mai avuţi, să încerce a împiedica pe alţii de neamul lor de a se folosi de aceeaşi cunoştiinţă. Nu vrem să facem procese de intenţiuni, de aceea ne oprim, căci ar fi prea urâtă formularea explicaţiunei ce găsim, al unui astfel de fenomen.

www.ziuaconstanta.ro

Rugăm dară cu tot dinadinsul pe d. ministru al Instrucţiunei Publice, să pue la dosar petiţiunea ce i s'a înaintat, şi, ca buni prieteni, sfătuim pe cei mai cu vază şi mai cu minte din comunitatea musulmană, să astâmpere zelul necugetat şi chiar criminal al unor astfel de apărători.

Başbuzuc

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 5, 29 ianuarie 1912: 1)

282

MANIFESTAREA DOBROGENILOR

CU OCAZIA MAREI ÎNTRUNIRI A PARTIDULUI CONSERVATOR DIN CAPITALĂ, DELA 15 IANUARIE CURENT

Pe când Sala Eforiei gemea de lume şi de delegaţiuni venite din toate părţile ţărei, pentru a asculta cuvintele fruntaşilor partidului conservator, din întreaga ţară mii şi mii de telegrame salutau pe căpeteniile partidului, asigurîndu-i de devotamenul cetăţenilor în opera de asanare începută.

În rîndurile ce urmează dăm loc telegramelor ce s'au expediat din judeţul nostru cu această ocaziune:

Telegrama cetăţenilor tulceni:

D-lui Alex. Marghiloman

Ministru de Interne

Sala Băilor Eforiei – Bucureşti

Cetăţenii tulceni veştejind campania ce se duce de către opoziţia coalizată contra celui mai cinstit şi mai luminat guvern din ţara romînească, regretă că din cauza izolărei şi a greutăţilor de comunicaţie nu pot lua parte în număr mai mare la grandioasa întrunire de azi a Partidului Conservator.

Ne solidarizăm însă în totul la lupta ce o duce actualul guvern pentru stîrpirea abuzurilor săvîrşite de regimul trecut, asigurîndu-l de tot spirjinul şi devotamentul nostru pentru săvîrşirea operei de asanare pe care cu mult patriotism şi mare succes a inaugurat'o.

Ovid Buteanu, Haralambie T. Flamaropulo, Gh. T. Flamarapulo, Dumitru St. Nedelcu, D. P. Maloschitschi, Traian Catul, Nicolae Stoiu Nedelcu, I. Paceff, Ştefan Dumitriu, Peicu D. Odjacoff, Slave D. Odjacoff, Gheorghe Gh. Ţîrdea, Jelescu D. Cialicoff, Mihail Cialicoff, C. Thaler, Ştefan Pavloff, Chiru Gh. Hitef, Iordan Dobref, C.M. Stoianof, S. Pavlof, Hristu Calcef, P.A. Chircef, Dimu Minciu, Petcu Minciu, C. Motomancea, Condrat Stumf, Mihail Cudreavţof, Constantin A. Constantinescu, Ivan Terp, A.O. Zadureanu, Dumitru I. Stoianăf, Simion Sifcof, Isac Meilman, I. Chisilevschi, Aslan Leonida, Anton Teodorof, Zaharia Gheorghe, Gh. H. Stratioti, Efrim G. Zimbilschi, Diancu Stoianof, Iosef Egher, Petru H. Zlatef, N.I. Gabraşcu, Avram Vasilescu, Radu Gh. Medenicof, Gh. R. Medenicof, D.P. Scocef, Iohan Spis, P.T. Stoicot, S.D. Şabanof, Iv. Petrof, Drăghia V. Vâlcof, Ivan Săbief, Petcu Alexief, Vasile Şopof, Ivan Ivanof, Gheorghe Gh. E. Micof, Dumitru Simion, Petrache D. Ivanof, Nediu Paraschiv, Dumitru Mihinghief, Stoicu Efdochim, I. Ionescu, Sava I. Caraivan, Petcu N. Doicef, Ilie Trifon Dimof, Haralambie Dincu, Ivan Petrov, Vasile Martian, Stoicu A. Teodorof, Ivan Minef, Ţonciu Gheorghe, Nenciu Penciu, Ivan Ianef, Gheorghe D. Pencu, Ivan Belencu, Gheorghe I. Vlaşcu, Gheorghe I. Doicef, Luca Moruzov, Iosef Andreef, C. Vasiliev, Teodor I. Lungu, P. Mihail, Neculai Ionescu, Gh. Ionescu, Constantin Ionescu, Gheorghe Pencu, Th. Voicu.

Din partea cetăţenilor oraşului Sulina:

D-lui Alex. Marghiloman *- ministru de Interne*

Şeful partid. conservator din Tulcea

Bucureşti

Conservatorii dela gurile Dunărei vă asigură de nestrămutată credinţă şi vă trimit sentimentele lor de admiraţiune pentru opera salutară ce guvernul a întreprins întru fericirea ţărei.

Aderăm cu toţii la cele hotărîte de marea întrunire conservatoare ce are loc astăzi în Bucureşti.

A. Petra, primar; D. Jalbă, ajutor, G. Livada, Gr. Constantin, Econom I. Gheorghiu, V. Grumeza, P. Ştefăniţă, Gr. Contoguri, P. Camberi, S. C. Vidopol, Rudolf Blanc, A. Neranzi, Hinterian, M. Scarlat, N. Irimia, Marcu Neiman, Moise Grimberg, B. Vidovici, I. C. Buiuca, Petru F. Ilarion, Adolf Vainberg,

www.ziuaconstanta.ro

Paraschiv Ioan, Panait Alexandru, Iosif Toma, Neculai Tulea, Ioan Secăreanu, S. Vişan, P. Lujanschi, C. Hariton, V. Ichim, A. Mocanu, N. Mocanu, Nicolau Manoliu, Petro M. Timoftei, Moiseh Ivan, Timoftei Ignat, V. Antonov, Mih. Hariton, Filip Burungiu, Petrachi Manolachi, Teodor Hariton, Radu Crivăţ.

Din partea cetăţenilor urbei Babadag:
Domnului Ministru Marghiloman
Bucureşti

Cetăţeni ai oraşului Babadag, viu interesaţi la grandioasa adunare conservatoare de azi, asigurăm guvernul de profundele noastre sentimente de admiraţie pentru dragostea şi energia cu care lucrează în binele acestei ţări.

Declărăm că ne unim cu moţiunea votată şi ne solidarizăm cu toate actele acestui guvern.

I. Murgulescu, M. Teodorescu, D. Baltă, Stoian Teodoru, I. Popovici, C. N. Paloş, I. Nicolescu, C. Mîndroviceanu, Chiriac Panait, Ion Turută, Dobre Caramilea, D. Mihail, Ion M. Mihail, Iulius Grad, Avram Grad, Isidor Grad, Moritz Grad, Cristu Ioan, Nicu Cristu Ivan, Gh. Machedon, Ion Novic, A. Vagner, Costache Ion Olaru, Nichifor Andrei, V. Vagner, Ghenu Stanciu, Vasile Ilie, Simciu Ilie, Ştefan A. Tone, Anastase P. Anastase, Anghel D. Ivan, Hristu H. Pantelie, Stoian I. Ivanof, Tudor Dima, Costache Cristian, H. Vasilief, Hristu A. Hagiolu, Ghiţă G. Dascălu, Marin Mihailov, Baiciu Baiu, Ivan Vlade, Coliu Alexandru, Dumitru Tarara, Coliu Dimu Camburu, Gh. Bacargi, Coliu Zamfir, Constantin Dreuttel, P. Petrescu, Vâlcu G. V. Popov, I. Mihăilescu. V. Mihăilescu, Dumitrache Gheorghe, Alex Costin, judecător, Dr. V. Iorgulescu, E. Miclescu, Gh. Satmari, Economu Panait, N. Dragomirescu, Ştefan Jecu, V. Bomches, Gh. Jecu, Gh. Giolu.

Din partea cetăţenilor urbei Măcin :
D-lui Marghiloman, ministru şi preşed. conservatorilor din judeţul Tulcea
Bucureşti

Marea întrunire de astăzi a cetăţenilor ţărei, fiind manifestaţiunea sentimentului de recunoştinţă Înaltului Guvern conservator, care prin actele săvîrşite a dovedit poporului dorul de bine în trebile ţărei, unindu-ne şi noi locuitorii din Măcin cu moţiunea dela această întrunire, asigurăm solidaritatea noastră cu actele Înaltului Guvern. Să trăiţi.

Vasile Constantinescu, Gh. Jalea, Şt. Popescu, Gh. I. Dinescu, I. B. Goga, B. Topoleanu, Ion I. Pătea, T. Neculau, Şt. Stoianof, P. Stegărescu, M. Anghelof, V. Neamţu, C. Petrovici, D. Jelescu, I. Al. Barbu, Al. R. Barbu, Al. I. Barbu, N. I. Topoleanu, G. Teodorescu, D. Curzos, Tudorache N. Radu, T. Bîrsan, Niţă S. Alexandru, Gh. S. Gîndac, Ion Cireaşă, N. Eiub, Iţic Axenfeld, Arif Gelal, Popescu, S. Lupescu, Tudorache S. Luca, V. Tudose, Al. Ionescu, Angheluţă Diacu, Gh. Stoian, D. Sandu, M. Mihailof, Hagi H. Asan, Memet Efendi, Hafuz Ali Ibraim, Ion Antonescu, Daut Zicri, Eiup Iusuf, O. Mela, I. Pandele, E. Enescu, I. Hristu, G. Topoleanu, D. Bosneagu, Teodor F. Tănase, N. Panait, Gh. R. Curzos, Ion G. Aslan, Eraclie G. Aslan, Al. Papadopol, Gh. Crist. Gîndac, H. Bărbuşteanu, Al. Tînjală.

Din partea cetăţenilor urbei Isaccea :
D-lui Ministru Al. Marghiloman, preşedintele Clubului Conservator din Tulcea
Bucureşti

Subsemnaţii cetăţeni ai oraşului Isaccea, văzînd moţiunea dela marea întrunire a conservatorilor din capitală, o aprobăm în totul şi ne solidarizăm complect cu actele acestui Guvern, alături de care totdeauna vom fi şi pe care îl rugăm a duce pînă la sfîrşit lupta contra celor ce confundă avutul public cu avutul lor personal.

Ştefan Cardaş, preşedintele comisiunei interimare; Zisu Psaropol, vicepreşedintee; Anton Iftimie, Ion Neamţu, Memet Hagi Cotoi, membri; Iancu Lazarof, A. Naumescu, I. Diaconescu, N. Ionescu, fost ajutor de primar liberal, C. Avrigianu, I. Hacâ Sali Memet, Th Şerban, Chior Ali Tater, I. Strumschi, Gh. Beschia, Nechita Tanasă, Osman Hursit, Imam I. Mehmet, hoge, Gheorghe Rauvnostof, Gh. Raiciu, Ali Tefic Ali, Abraşu Enică, Abraşu Simion, Ulian Cozmici, Chiriac Cozmici, A. Petrovici, I. Pavlencu, P. Petria, Dorică Donciu, Husein Iusuf, Avram Gheorghe, Isac Oiazi, Vasile Băluţă, Gheorghe Stoiciu, Moise Bătmîndru, Şerban Ustu, Petrache Bozagiu, Culia Niţă, Enache Chelu, Hasan Tuisuz, Gh. Cardaş, Ion Cobzarencu, Tefic Dur Ali, Gh. Corici, Gh. Iordache, Petrea Ion, Livada Iani, Ioanide Vasile, Ilie Ion Mocanu, Neculae Eşanu, Mustafa Iusuf, Manole Ştefan Costache Nedelcu, Gh. Nenu, Orghei Ulian, Nicu Vasile, C. Popescu, Grigore Hasan, Husein Cobac, Dobrişan Dionise, Anvhel Donciu, Garvănianu Ştefan, Diacu Greceanu, Evdochim Vladimir, Gheorghiu Dumitru, P. Elama, Tanasă Eftime, T. Gheorghiu, Florea Zibilianu, Simion Vaisman, Vasile Şerban, Trancaleţ Grigore, Vaisinberg Ilie, Ioniţă Rogojinaru, Şt. Petcu, Toader Zibilianu, Gh. Vulpe, N. Vulpe, Boris Ravnostof, Ştefan Stoiciu, Solomon Pomeranţ, Simion Stoiciu, N. Chirciu, toţi proprietari şi alegători.

www.ziuaconstanta.ro

Din partea cetăţenilor urbei Kilia-Veche :
D-lui Al. Marghiloman, şeful Partidului Conservator din judeţul Tulcea
Bucureşti

Subsemnaţii consilieri comunali şi cetăţeni conservatori din Kilia-Veche, judeţul Tulcea, aderăm la moţiunea dela întrunirea conservatoare de azi din Bucureşti, ne solidarizăm cu actele guvernului şi reprobăm cu energie vandalismul desfăşurat de opoziţia-unită în întrunirea dela 8 Ianuarie curent.

Th. Serian, primar; I. Lesnic II, I. I, Lujanschi, Costea Pocora, Dumitru St. Savlovschi, Iordan Kristef, consilieri; Ion Tolba, Vasile Lepădatu, Ion Talianu, S. Veinştein, P. Caramanliu, Ion Freitic, S. Vechsler, Grigore Boje, Elias Vechsler, M. Veinştein, Meer Abramovici, David Lapuşner, Iosif Abramovici, Achil Lapuşner, Moriţ Abramovici, Simca Vitemberg, Dedu Lepădatu, Alexe N. Pendu, Ion M. Ciolacu, Gheorghe Lesnic, P. Şumila, P. N. Baccela, Filip N. Baccela, Filip E. Baccela, Efim Kirilot, N. Caloş, Ignat Zabara, Pavel Paznic, M. Haimovici, C. Cristofor, Volf Haimovici, Neculai Fudulu, Sofron Chitic, D. C. Parmac, Nicoli Papadopol, Solomon Licher.

Din partea cetăţenilor urbei Mahmudia :
D-lui Marghiloman, ministru de Interne
Bucureşti

Consiliul comunal şi întreaga populaţiune a acestui orăşel, din dragostea şi recunoştinţa ce poartă guvernului şi întregului partid conservator, care prin legile şi proectele sale atît de democratice tinde a aduce o nouă eră de prosperare tuturor claselor sociale şi în special clasei muncitorilor, se uneşte în totul cu moţiunea ce se va vota astăzi cu ocaziunea întrunirei ce va avea loc în Bucureşti, sala Eforiei şi se solidarizează în totul cu actele guvernului.

Vasile U. Istrati, Dumitru D. Nicolai, Dumitru Bălan, Onofrei Matei, Geapar Menarip, Hristu Dobre, Sava N. Istrate, Barbu Teodorescu, Gh. Ionescu, Dumitru Husărescu, Ioan Petrovici, Costică Belitorian, Tudor Marin, Zisu Solomon, Bercu Cohen, Haralambie Filat, Ion Damian, Calciu Damian, Fonia Istrate, Grigore Istrate, Irimia Trifon, Spiridon Trifon, Ali Fecmi, Omer Lutfi, Hagi Acai, Hîrşacai, Bagîş Memet, Abdula Bagîş, Şemşi Isa, Culpedin Isa, Şaim Cligher, Lazăr Dogaru, Ion Istrati, Vasile Dogaru, Trifon Vasile, Petre Franţuzu, Vasile Alexe, Vasile Oprea, Radu Topor, Dumitru Bacal, Trifon Franţuzu, Preotul Gotcu, Dumitru Naum, Simion Petraru, Ioan Tarara, Ion Bălan, Ştefan Ştirbu, Hrişa Pacrat, Ioan Răboi, Vavil Procop, Vasile Luca, Ion Oniseu, Eftim Mocanu, Ion Caracudă, Iftim Filat, Vasile Hristea, Călin Bălan, Action Pancrat, Larion Vasile, Strul Veisman, Vasile F. Isirate, Nichifor Istrate, Ion Casian, Ion Grigore Duca, Vasile Arsenie, Gh. L. Istrate.

(*"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 30, 10 februarie 1912: 1)

POLITICA

SITUAŢIA LIBERALILOR DIN TULCEA

Interview cu d. Achile Dimitriu

– Animozităţile din sânul partidului. – Atitudinea ziarului liberal «Lupta». – Oficiosul partidului liberal, pamflet ordinar. – Primele alegeri parlamentare. – Declaraţii importante.–

Cititorii noştri îşi amintesc desigur de animozităţile de cari am vorbit că există în sânul Partidului Liberal. Am arătat şi altădată, că d. N. Comşa, care e vicepreşedintele clubului local, se crede locţiitor de şef, pe când d. A. Dimitriu, fruntaş liberal şi membru în comitetul executiv al partidului, îl consideră ca un simplu administator intern al clubului.

Astăzi aceste animozităţi au mers atât de departe, încât ne e dat să asistăm la spectacole din cele mai nostime şi anume : ziarul *"Lupta"*, oficiosul Partidului Liberal tulcean, încăput pe mâna unor iluştri necunoscuţi, a părăsit de mult politica de principii a partidului, şi în loc să facă opoziţie guvernamentalilor, serveşte interesele dizidenţei conservatoare şi ca culme a inconştienţei, la fiecare apariţie, vine cu

www.ziuaconstanta.ro

informaţiuni, articole şi nuvele maliţioase la adresa ... liberalilor.

Scandalizat de atitudinea acestui ziar, am întrebat de mult pe d. A. Dimitriu, care-mi răspunse că *"Lupta"* nu mai e oficiosul Partidului Liberal, ci un organ de scurgere a insanităţilor tuturor veneticilor parveniţi.

Astăzi, când suntem în ajunul intrării în viaţa politică, vroind să cunosc mai de aproape situaţia partidului naţional liberal, am crezut nemerit să obţin un interview dela d. A. Dimitriu, fruntaş local, membru în comitetul executiv al partidului şi membru în comitetul de redacţie al ziarului *"Lupta"*. Adresându-mă deci d-lui Achil Dimitriu, şi întrebându-l, care e situaţia partidului naţional-liberal, – d-sa îmi răspunse :

- Partidul nostru fiind format dintr'un bloc de oameni serioşi şi cu greutate, situaţia lui este din cele mai frumoase. Ca Dobrogeni suntem legaţi de acest partid prin recunoştinţă şi în fapt ne vom manifesta aceste sentimente când nevoia o va cere.

- Dar ca formaţiune de partid, în fapt, existaţi ?

- În Tulcea, formaţiunile şi situaţiunile partidelor acum încep a se înfăptui ; aceasta cu atât mai mult, cu cât, chiar dacă existau până acum grupări cu anumite vederi politice, totuşi peste aceste grupări erau în neactivitate, întrucât nici n'aveau raţiune de a fi. Acum însă, când Dobrogea va fi scoasă de sub regimul legilor excepţionale, când primele alegeri parlamentare bat la porţile României trans-dunărene, acum ar fi trebuit să avem în sânul nostru şi elementele intelectuale ***serioase şi independente****, cari să ne vie în ajutor; căci, în principiu, prin omul politic, eu înţeleg pe bărbatul independent din toate punctele de vedere, căci numai el e călăuzit, în politică, de principii - la ceilalţi importând numai interesul.*

- Dar cu animozităţile din club, cum staţi?

- Deşi n'avem un club format, căci nu înţeleg formaţiune de club, când soarta lui e lăsată în mână unui om ca d. Comşa, care numai darul de a-şi apropia partizani, nu-l are, şi căruia trecutul politic prea i-a strepezit dinţii, - cu toate acestea, atât în oraş, cât şi în judeţ, avem prea multe simpatii.

La noi, achiziţiunile nu se fac cu arcanul, şi aceasta denotă că, putem conta oricând pe seriozitatea acţiunei noastre.

V'am mai spus şi altădată - îmi zise interlocutorul meu - *că nici gazetă oficială nu avem ;* "Lupta" *nu mai e oficiosul partidului nostru. Ziarul* "Lupta" *a încăput pe mâna unor iluştri necunoscuţi, absolut inconştienţi, cari, în goana lor după căpătuială, au părăsit politica de principii, alunecând astfel pe panta gazetăriei de scandal. Cred că vedeţi şi d-voastră după cum toată lumea vede, că ziarul, care a servit interesele partidului naţional liberal, astăzi înlocueşte pamfletul dispărut : "* ***Vocea Pescarului****".*

Va veni o zi, când toţi ***"Dunărenii"*** *vor răspunde de demnitatea acestui ziar.*

- În altă ordine de idei, d. Dimitriu îmi răspunse :

- Cea mai mare greşală - şi o socot o greşală criminală, - este că pretinşii politiciani în Tulcea n'au lăsat pe edili, nici pe prefecţi, să intre şi să continue acţiunile predecesorilor lor. Altfel, am fi văzut Tulcea scoasă din starea de orientalism în care se găseşte astăzi.

Aci, trebuia o conlucrare comună, dezbrăcaţi toţi de patimi, strâns uniţi la un loc, să salvăm oraşul şi judeţul din toate punctele de vedere.

Din nefericire însă, cei cari puneau beţele în roate, erau tocmai acei cari nu au nici o legătură cu oraşul, şi cărora puţin le pasă de soarta Dobrogenilor. Nu uitaţi şi de misiunea grea pe care o are un prefect la Tulcea, şi din punctul de vedere naţional. Ei bine, în drumul lor, reprezintanţii guvernelor totdeauna au fost împiedicaţi de aceste mici secături, aşa că din cauza lor, ne găsim astăzi atât de înapoiaţi. La această stare de lucruri, au contribuit şi guvernanţii noştri, cari au neglijat Dobrogea în mod criminal.

- Ce credeţi asupra viitoarelor alegeri ?

- Asupra acestei chestiuni, în principiu pot spune că interesul cel mare al adevăraţilor locuitori ai provinciei ar fi ca cel puţin o jumătate din reprezentanţii Dobrogei să fie recrutaţi dintre Dobrogeni în măsură de a stărui pentru ridicarea şi înflorirea provinciei anexate ; nu trebue să ajungem să fim daţi ca de zestre.

Părerea mea este, că alegerile vor avea loc cel puţin peste un an, de oarece, nici recursurile nu's terminate ; oricând vor fi însă, cred că ele vor fi libere, căci conservatorii n'au interes să preseze alegerile în Dobrogea, ei având majoritate în parlament.

*

Acestea sunt importantele declaraţiuni ale d-lui Achil Dimitriu, pe cari am încercat să le redau cât mai exact şi pentru cari am mulţumit din inimă şi în numele *"Dobrogei june"*, distinsului meu interlocutor.

Delaistru

(*"Dobrogea june"*, VIII, nr. 8, 18 februarie 1912: 1)

www.ziuaconstanta.ro

284

ALEGEREA MEMBRILOR CAMEREI DE COMERŢ

Duminica trecută s'a făcut alegerea a 16 membri pentru Camera de Comerţ din localitate.

Alegerea a avut loc în localul şcoalei No.1 de băeţi şi s'a efectuat sub preşedinţia d-lui judecător Toma Niculescu, dela tribunal.

Lista membrilor a fost întocmită fără nici o deosebire de culoare sau de vederi politice, şi într'însa figura tot ceeace comerţul tulcean, din oraş şi judeţ, reprezinta mai demn şi mai cu greutate.

Cu ocazia acestei alegeri, am avut de constatat un lucru care va face ca pe viitor politica să fie scoasă de acolo unde ea nu trebue să se facă, de acolo unde nu are ce căuta. În adevăr alegerea a decurs în complectă linişte, fără nici o presiune din partea administraţiei, şi fără nici un amestec din partea altora străini de interesele comerciale. D. prefect Sfetescu, a voit prin aceasta să arate că în afacerile comerciale politica a avut de multe ori un rol funest, şi de aceea a intervenit ca pe lista ce se va alcătui să figureze persoane din orice partid politic, cu condiţiunea numai ca ele să întrunească calităţile necesare de buni cunoscători ai nevoilor comerţului şi cari să reprezinte cu demnitatea cerută această ramură de activitate care merge zilnic spre desvoltare şi propăşire.

Comerţul nostru, în faşe pînă mai acum cîţiva ani, a luat treptat aripi, s'a ridicat, s'a desvoltat şi a progresat mereu, aşa că pentru a se ajunge la complecta lui desvoltare, la o desăvîrşită desvoltare mai bine zis, – e nevoe de a-l distrage vicisitudinelor politice, condiţiune care, respectată, va întări mai mult această ramură menită a juca un rol de frunte în politica noastră economică şi financiară.

Lista aleasă Duminică, cu o covîrşitor de mare majoritate, se compune din d-nii: Ştefan Borş, Odisea Caravia, Gelescu D. Cialicoff, A. Avramide, Iancu Pacioff, Avram Petra (Sulina), Minciu Marcoff, Ion Nicolau, Bechir Suleiman Sadicoglu, Dimitrie Stoiu Nedelcu, A.M. Davidsohn, Const. Crintea, M Nic. Prodanoff, Alexe A. Barbu (Măcin), Har. T. Flamaropol şi Ştefan Grigoriu (Babadag), persoane îndestul de cunoscute ca fiind cu toată greutatea cerută pentru interesanta lor misiune.

Exemplul de Duminică am dori să se urmeze şi în viitor, căci n'am mai vrea să asistăm la scandalosul spectacol de sub trecutul regim, cînd agenţii electorali intimidau pe comercianţi a-şi da voturile listei "guvernamentale", compusă din mulţi nepricepuţi, dar cari erau "liberali" şi deci trebuiau aleşi.

Se transformase atunci şi Camera de Comerţ în tarabă politică, aşa cum ştiu liberalii să transforme toate instituţiile, fie ele chiar ale Statului.

Cu exemplul de Duminică, să sperăm că s'a rupt cu trecutul urîcios şi că pe viitor comerţul va fi lăsat să-şi vadă singur de treburile sale, fără înrîuriri politice cari nu i-au făcut totdeauna decît rău.

(*"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 31, 19 februarie 1912: 1)

285

APEL
Către Cetăţenii Constănţeni şi ai Dobrogei întregi

Se ştie de toată lumea că de un deceniu încoace, frumoasa noastră Constanţa a luat o desvoltare neobişnuită la oraşele similare din ţară, prin înmulţirea populaţiei şi prin construirea a numeroaselor edificii, cum şi case de locuit.

Acest fapt a determinat construirea celei de a doua biserici în părţile de sus ale oraşului, care să deservească necesităţile religioase ale populaţiei creştine din acele părţi.

Această biserică cu hramul "Adormirea Maicei Domnului" a fost sfinţită în ziua de 20 Noembrie 1911, de către P. S. S. Nifon Episcopul Dunărei de Jos, cu care ocazie municipalitatea urbei noastre a ţinut să sărbătorească această şi printr'un banchet ce a avut loc în marea sală a Cazinoului Comunal, la care au luat parte numeroşii cetăţeni reprezentând toate naţionalităţile şi nuanţele politice locale.

În ziua acea, în urma cuvântărei înălţătoare a P.S.S. Nifon Episcopul Dunărei de Jos, şi a propunerei făcute de D-l Colonel Cantea, care a arătat obştei că cele două biserici existente sunt încă neîndestulătoare pentru lumea civilă, necum să aibă loc şi lumea militară, s'a ales de obşte un comitet compus din 31 membri care să fie însărcinat cu strângerea fondurilor necesare construirea unei a treia biserici în cartierul românesc.

Acest comitet a fost aprobat de către episcopia Dunărei de Jos care prin adresa sa No. 2297 din 5

www.ziuaconstanta.ro

Decembrie 1911 glăsueşte:

Domnule Prefect,

Cu creştinească dragoste şi cu românească bucurie iau act de frumoasa şi lăudabila iniţiativă de a vă construi o a III-a biserică în frumosul oraş Constanţa.

Binecuvântez din adâncul sufletului pe iniţiator şi aprob din inimă comitetul format în acest scop, rugându-l a mă prenumăra şi pe mine în rândurile Domniilor lor cu o danie pe care o vom fixa ulterior.

Primiţi, vă rugăm D-le Prefect, încredinţarea osebitei noastre consideraţiuni şi archierească binecuvântare.

Episcop, (ss) *Nifon*
Director (ss) *G. Tuinea*

Faţă de cuvintele pline de însufleţire ale P.S.S. Episcopul Dunărei de Jos suntem datori să ne arătăm prin fapte frumoase şi caritabile vrednici creştini la înălţimea aşteptărilor P.S. sale.

Cu toţii ştim că, cu ocazia construirei bisericei "Adormirea Maicei Domnului", nici un cetăţean nu a contribuit cu obolul său pentru desăvârşirea ei; s'a zidit de către comună sub primariatul adormitului întru Domnul şi fost mare primar al Constanţei, ION BĂNESCU, care a grăbit să realizeze visul creştinesc al unui comitet de creştini pioşi care strânsese 5 mii lei prin spectacole, cutii şi o pantahuză trimisă în judeţ.

E timpul credem că toţi câţi iubim Constanţa să ne arătăm demni de iubirea ei, toţi câţi ţinem la mărirea şi înfrumuseţarea ei, toţi câţi iubim pe aproapele nostru să contribuim cu obolul nostru pentru construirea bisericei "Sfinţii Împăraţi Constantin şi Elena şi Sfântul Nicolae" din cartier, biserică ce de astă dată se va construi de comitetul obştei ales în ziua de 20 Noembrie 1911 şi care speră să înceapă în cel mai scurt timp posibil. [163]

Casierul comitetului este D-l Farmacist Pompei Ciupercescu, care este autorizat să libereze chitanţe pentru orice danie se va face de pioşi.

Subscripţia e benevolă şi se poate achita şi în rate pentru înlesnirea cetăţenilor.

Donaţiunile de la 100 lei în sus dau dreptul donatorului de a fi numit ctitor al bisericei şi a fi înscris numele său pe placa comemorativă ce se va aşeza lângă casa de intrare a bisericei.

C. Pariano Prefectul judeţului, Preşedinte de onoare *Titus Cananău* Primarul Constanţei, Vice-preşedinte

Ioniţă Dumitrescu Consilier Preşedinte activ

Colonel Cantea Vice-preşedinte.

Membrii Comitetului

Căpitan Solacolu, Mircea Solacolu, consilier vice preşedinte Dr. Al. Pilescu, Petre Grigorescu, G. Dobias, preotul Gh. Rădulescu, protoereul T. D. Protopopescu, preotul Ec. Grigorescu, Pompei Ciupercescu, casier, M. Turbatu şefu gării, N. Rigani, Petre Vulcan, secretar Ion Miga farmacist, Ilie M. Grigoriu, T. G. Dabo, D. P. Constantzianu, M. Cotta, Gh. Rizescu, Petre Postelnicu, Ion R. Mănescu, G. Boteanu, căpitan Manolescu, D. C. Manolescu, Ştefan Marcato, M. Stănescu, D. Alexiu, C. Teodoru, Hristache Panaitescu.

Nu ne îndoim de sentimentele de dragoste ale cetăţenilor noştri iubiţi şi sperăm că toate naţionalităţile vor dovedi de astădată un sentiment de solidaritate între dânsele dând o pildă vrednică de ţinut în seamă atât patriei Române cât şi neamului românesc.

Comitetul a pus în circulaţie şi se găsesc la toate depozitele de tutun şi la Berăria Regală fraţii Gheorghiu, carnete cu cărămizi figurate cari se vând a 20 bucata în folosul bisericei.

(*"Conservatorul Constanţei"*, IV, nr. 8, 11 martie 1912 : 2-3)

286

SERVICIUL MARITIM ROMÂN

De şi resursele noastre bugetare nu ne-au fost tocmai favorabile, ba adesea ori am trecut chiar prin jene destul de simţitoare, totuşi serviciul nostru maritim nu a stat câtuşi de puţin pe loc şi astăzi, graţie unei chibzuite administraţii şi în această direcţiune, am ajuns la un stadiu de desvoltare cât se poate de înaintat; la o situaţiune cu adevărat de invidiat.

Că s'au făcut sacrificii materiale dese şi cât mai însemnate, acestea toate erau absolut reclamate de raporturile noastre comerciale cu alte state, sau cum s'ar zice de export în genere, şi datorită acestor sacrificii

www.ziuaconstanta.ro

astăzi avem vase de comerţ din cele mai frumoasse şi mai confortabile fiind bine apreciate atât prin modul cum îşi îndeplinesc serviciul lor, cât şi pentru rapiditatea cu care traversează întinsul mărilor în cursele pe cari le fac.

Acest important serviciu a fost înfiinţat în 1895, când s'a cumpărat vaporul *Meteor*, şi s'a început linia Brăila-Constanţa-Constantinopol, Serviciul M. R. a fost pus pe adevărate temelii sănătoase abia în 1896, când s'a creat o direcţie a S. M. R. pe lângă administraţia direcţiei căilor ferate şi s'a acordat ministerului lucrărilor publice un credit de 10 milioane pentru cumpărarea de vapoare şi întâmpinarea cheltuelilor necesare exploatărei serviciului de navigaţiune maritimă.

Din acest credit s'a cumpărat vaporul *Principesa Maria* şi s'a comandat vaporul *Regele Carol I*, precum şi cele 5 cargobote: Iaşi, T.-Severin, Constanţa, Dobrogea şi Bucureşti.

În anul 1897 s'a continuat regulat linia Brăila-Constantinopol cu Medea şi Constanţa şi Constantinopol de 2 ori pe săptămână cu vapoarele *Meteor*, *Principesa Maria* şi vaporul închiriat Cobra. Tot în acest an sosesc 3 din cele 5 cargobote comandate şi sânt puse îndată în serviciu pe linia Brăila Rotterdam.

În 1898 vaporul *Meteor* naufragiază şi e complectamente pierdut dar linia Constanţa-Constantinopol se menţine tot bisăptămânal, deservită de vapoarele *Principesa Maria* şi *Regele Carol I*. Tot în acest an intră în cursă şi celelalte două cargobote pe linia Brăila Rotterdam. Vaporul *Medea* mai face numai vre-o 20 curse Brăila-Constantinopol şi apoi această linie e suprimată spre marea pagubă a industriei morăritului nostru şi peste tot a schimbului de mărfuri între porturile dunărene şi Orient.

În 1899, 1900 şi 1901, în afară de cele două linii Constanţa-Constantinopol şi Dunăre-Rotterdam, se încearcă linia Constanţa-Constantinopol-Salonic, dar această linie nedând nici un rezultat, se suprimă.

Dela 1 Aprilie 1902 până la 1Aprilie 1905 nimic nou în mersul serviciului maritim, doar atât că şi linia Dunăre-Rotterdam începe a da deficite, cari se adaugă la deficitele date dela început de linia orientală, care în 1905 îşi sporeşte parcul cu noul vapor de pasageri România.

În exerciţiul 1905-1906, Aprilie 23, se deschide linia Constantinopol-Pireu şi Constantinopol-Smirna. Prima însă încetează în luna Noembrie din cauza ruperei relaţiunilor diplomatice cu Grecia, menţinându-se până azi în mod regulat linia Constantinopol-Smirna.

La 1 Aprilie 1906 S. M. R. se desparte de direcţia C.F.R. formând o direcţie aparte. La 16 Septembrie acelaş an soseşte în ţară vaporul *Împăratul Traian* şi la 5 Octombrie S.M.R. face un mare pas înainte deschizând linia Alexandria, în Egipt, dând deci noui orizonturi comerţului şi industriei ţării noastre, purtând tot mai departe steagul şi puterea de viaţă a neamului românesc.

La 12 Ianuarie 1907, Vaporul *Principesa Maria* eşuiază pe stâncile insulei Tenedos şi e salvat, după mari greutăţi şi peripeţii, la 25 Martie în acelaş an.

În exerciţiul 1907-1908 intră în linie vaporul *Dacia*, care incontestabil este cea mai bună unitate a S. M. R. Ţinem să accentuăm aci că atât vaporul *Dacia* cât *Împăratul Traian* au fost plătite din fondul de asigurare al vapoarelor, înfiinţat prin legea din 21 Martie 1898 în scopul ca în fiecare an să se verse la Casa de depuneri 5 la sută din costul vapoarelor S.M.R., pentru ca din sumele vărsate să se poată acoperi cheltuielile de reparaţiune sau înlocuirea vapoarelor naufragiate.

Această lege s'a modificat la 24 Ianuarie 1902, adăugându-se la art. 1 dispoziţia că acest ond de asigurare văf servi şi pentru construirea sau cumpărarea de noi vapoare, menite de a da o mai mare dezvoltare serviciului maritim.

Pe bazele solide sub care s'a alcătuit întreaga noastră organizaţie maritimă şi sub conducerea unor oameni competenţi, în asemenea materie, nu există îndoială că vom reialza progrese însemnate şi în curând ţara Românească va avea încă un mare rol, nu numai la gurile Dunărei, dar şi pe ţărmurile Pontului Euxin şi ale Mediteranei.

*

* *

În legătură cu cele scrise mai sus, vom face şi o mică statistică asupra felului cum au urmat veniturile acestui serviciu de la chiar înfiinţarea lui, spre a se vedea progresele pe care le-a realizat

În anul	1896	totalul	venit.	a	fost	de	Lei	437.003
" "	1897	"	"	"	"	"	"	1.052.731
" "	1898	"	"	"	"	"	"	2.827.184
" "	1899	"	"	"	"	"	"	2.907.144
" "	1900 pe trei luni							418.418
" "	1900-901	tot.	venit.	a	fost	de	lei	2.841.846
" "	1901-902	"	"	"	"	"	"	2.573.159
" "	1902-903	"	"	"	"	"	"	2.072.173
" "	1903-904	"	"	"	"	"	"	2.265.165
" "	1904-905	"	"	"	"	"	"	1.947.205

www.ziuaconstanta.ro

" "	1905-906	"	"	"	"	"	2.374.725
" "	1906-907	"	"	"	"	"	2.992.566
" "	1907-908	"	"	"	"	"	2.957.432
" "	1908-909	"	"	"	"	"	3.041.585
" "	1909-910	"	"	"	"	"	3.488.941
" "	1910-911	"	"	"	"	"	3.211.471
" "	1911-912	"	"	"	"	"	4.500.000

Mulţumită stăruinţelor depuse de către direcţiunea Serv-Maritim Român guvernul a aprobat ca Serviciul Maritim să ia cu împrumut de la casa de depuneri suma de 3.000.000 lei pentru a se comanda 2 cargoboturi a câte 6-7000 tone fie-care.

Cursele vapoarelor au fost modificate cu începere de la 3 Aprilie 912 în modul următor.

În loc de două curse cum era până acum se fac trei şi anume: I Constanţa-Constantinopol II Constanţa Constantinopol-Smirna III Constanţa-Constantinopol-Pireu-Alexandria.

Odată cu sporirea curselor vapoarelor, trenul Expres Orient şi Berlinezul fac deasemenea trei curse pe săptămână la Constanţa spre a fi în legătură cu plecările şi sosirile vapoarelor.

(*"Dobrogea ilustrată"*, III, nr. 1, aprilie 1912: 12-13)

287

ASOCIAŢIA ÎNVĂŢĂTORILOR DIN JUDEŢUL CONSTANŢA

În ziua de 29 Martie a.c., cu ocazia conferinţelor generale, s'a constituit în mod definitiv **Asociaţia învăţătorilor şi învăţătoarelor** din jud. Constanţa, alegându-se următorul comitet de conducere pe termen de 3 ani.

D. ***P. Papadopol,*** învăţător din Anadolchioi, ca preşedinte, ***V. Lepădatu*** – Pantelimon, cassier, ***P. Ştefănescu-Dobromir,*** secretar şi d-nii ***N. Petreanu*** – Casapchioi, ***Cr. Tunaru*** – Canara, ***Gh. S. Popescu*** – Almalâu şi ***C. Şeitan*** – Canara, ca membri.

Ca censori au fost aleşi d-nii ***V. Helgiu*** – Mărleanu, ***Preotul Manea Paraschiv*** – Topraisar şi ***Al. Doiciu*** – Caraomer.

Asociaţia s'a constituit pe baza unor statute votate de adunarea generală.

Scopul acestei Asociaţiuni este cât se poate de lăudabil şi se rezumă în următoarele puncte :

a) Cultivarea sentimentelor de solidaritate între membrii săi.

b) A desvolta o muncă cât mai rodnică pentru ridicarea stării intelectuale, morale, economice şi naţionale a locuitorilor dela sate.

c) A acorda pe cât e cu putinţă ajutoare membrilor săi în cazuri de boală gravă şi deces.

d) A ajuta pe fiii membrilor săi şi chiar pe aceştia să-şi continue studiile.

e) A organiza escursiuni, coruri şi a înfiinţa biblioteci.

f) A înfiinţa un internat în capitala judeţului pentru fiii membrilor săi pentru săteni când vor fi locuri disponibile.

În prima zi de constituire s'au şi înscris ca membri activi un număr de 90 învăţători şi învăţătoare titulari.

Comitetul a şi luat măsurile necesare pentru ca la toamnă să înceapă a funcţiona internatul pentru fiii de învăţători, care va fi de mult folos corpului didactic.

Reuşita acestei excelente întocmiri poate fi socotită dela început ca asigurată, date fiind calităţile de conştiincioşi organizatori a celei mai mari părţi a învăţătorilor noştri.

Cronicar

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 15, 15 aprilie 1912: 1)

www.ziuaconstanta.ro

O PRIVIRE GENERALĂ ASUPRA SITUAŢIEI PARTIDELOR DIN TULCEA

Guvernamentalii

În sfârşit, după mari lupte şi sacrificii pentru o cât mai largă încetăţenire, astăzi ne putem mândri de numărul - marele număr - rămaşi odinioară, străini în ţara lor, cari, au căpătat în sfârşit drepturile politice.

Într'adevăr, astăzi, când avem afişată lista totală a celor cărora li-s'a recunoscut cetăţenia, putem jubila, văzând numărul cel mare al cetăţenilor. Astfel, printre cei recunoscuţi de astădată ca cetăţeni, se enumeră şi d-nii : *Robert Flam*, licenţiat în drept, antreprenor, doctorul *I. Bizamcer*, *Dima Covanof*, comerciant-proprietar, *Sava Doncef*, bancher etc. - oameni, cari înainte au ocupat demnităţi şi cărora, apoi, li se contestase dreptul la viaţă. Astăzi însă, când comisiunea pentru revizuirea drepturilor Dobrogenilor i-a redat patriei-mume, credem că aceste elemente vor fi folositoare provinciei anexate, dată fiind valoarea, capacitatea şi greutatea acestor cetăţeni, cari vor lucra pentru înflorirea şi prosperarea judeţului.

Pe lângă acei însă, cari - zic ei, bieţii ! - *au câştigat* cetăţenia, mai este unul care a câştigat : acesta este prefectul P. Sfetescu şi împreună cu el, gruparea conservatoare din Tulcea. Într'adevăr, nevoia şi grija, pe de o parte, prin care au trecut Dobrogenii, cu ocazia recunoaşterii cetăţeniei lor ; pe de altă parte, *interesul* ce acesta le-a purtat, au făcut din d. prefect al judeţului un om simpatic, iar organizaţia conservatoare locală nu a avut de cât să profite de pe urma atitudinei conducătorului ei.

Nu am calitatea de a *"peria"* pe d. Sfetescu - aceasta o las în sarcina *"Conservatorul-ui Tulcei"* - dar, ca cronicar fidel, am fost dator să redau situaţia aşa, după cum se prezintă.

Conservatorii-democraţi

D. Sebastian Teodorescu, tânărul şef al tânărului partid, pare a-şi fi dat seamă foarte bine, atunci, când acordându-ne un interview, ne-a declarat că d-sa nu înscrie în partid grupuri, – ci *indivizi* şi numai după ce-i *"cerne"*.

Într'adevăr, gruparea tachistă din localitate, pare a fi supusă unei selecţiuni. Astfel, partidul de sub preşedinţia d-lui S. Teodorescu, este compus din cei mai de frunte agricultori, cei mai cu vază comercianţi, iar statul major, e compus din membri de capacitatea d-lui N. Lichiardopol, I. Panaitescu, V. Vârtolaş, C. Constantinescu, D. Timuş, St. Ionescu etc., oameni cari luptă fără nici o pretenţie şi cari, când interesele partidului cer, nu se dau în lături chiar de la sacrificii. Dovada aceasta am avut-o în timpul din urmă, când cu ocazia întrunirîlor opoziţiei - unite, în campania pentru răsturnarea guvernului, grupuri compuse din advocaţi, profesori, comercianţi şi plugari, în număr de câte 40-50, *fără foi de drum*, nesiliţi de nimeni decât de disciplina de partid, răspundeau la strigătul de alarmă al partidului de la centru. Tachiştii tulceni au ţinut să dovedească d-lui Take Ionescu că sunt oameni de caracter, şi aceasta li s'a recunoscut de şeful lor de la Bucureşti, atunci , când d. Take Ionescu le-a promis că îi va lăsa să se guverneze singuri.

D. Sebastian Teodorescu e mândru de organizaţia pe care o prezidează şi priveşte viitorul cu încredere.

Liberalii

Se ştie că, conducătorul naţional-liberalilor din localitate, a fost d. Elefterie Nicolescu. În ajunul plecărei liberalilor de la putere însă, d-sa, – zice-se – din cauză de boală, cedă şefia d-lui I. C. Atanasiu. Cum însă, după aceasta d. Atanasiu s'a stabilit aiurea, d. El. Nicolescu s'a ocupat şi se ocupă de partid, şi mai puţin ca înainte.

Astfel, soarta grupărei liberale din Tulcea a rămas pe mâna d-lui avocat N. Comşa, fost primar, care e şi vice preşedintele clubului.

Survenind oarecari neînţelegeri între d-nii N. Comşa şi Achil Dimitriu, fruntaş al grupărei, au urmat informaţii maliţioase la adresa acestui din urmă, strecurate în *"Lupta"*, din iniţiativa – zice d. Dimitriu – a d-lui N. Comşa. Animozităţile acestea au mers prea departe şi avură ca efect, retragerea – pentru moment – a d-lui A. Dimitriu, de la orice acţiune a partidului. Statul-major liberal începând a se descompune, mai rămăseseră d-nii : C. Ţigău, care e inofensiv, avocatul A. Lascarov, care stă şi priveşte pe d. Drăghici, cum îşi ia interview-uri sie-şi, şi încă unul, care numai cinste nu poate aduce partidului liberal. Acesta e gimnasticul N. Dunăreanu, care a reuşit să facă din *"Lupta"*, un organ al său personal, improşcând cu noroiul murdăriilor sale pe oameni străini de luptele politice. Astfel, administratorul pescăriilor din localitate, pentru că a refuzat a-i concesiona o gârlă de chefali, este înjurat de Dunăreanu în *"Lupta"*, ca la uşa cortului.

D. D. Melinescu, farmacist, om de o reală valoare, se zice, scârbit de această stare de lucruri, s'ar fi retras din comitetul de redacţie al *"Luptei"*, aşteptând venirea d-lui I. C. Atanasiu, pentru a pune capăt acestei

www.ziuaconstanta.ro

stări anarhice. De altfel, avem asigurări formale din partea d-lui Atanasiu, în sensul că d-sa desaprobă atitudinea partizanilor al căror şef este şi că în curând, când starea sănătăţei îi va permite, va veni să schimbe linia de conduită a ziarului, precum şi să încerce o împăcare între partizani.

Aceasta este în general situaţia liberalilor din Tulcea. Sânt adevăruri crude pe cari le redăm, păstrând toată obiectivitatea şi sângele rece.

Socialiştii

Tânăra grupare socialistă locală, e încă în formaţiune. Sindicaliştii de odinioară, în urma legei contra asociaţiilor, votată sub trecutul regim liberal, s'au convins că pentru a se putea menţine, au absolută nevoe de a se constitui în partid politic ; şi s'au constituit.

Deşi în cartea lor stă scris ca ei să se conducă singuri, totuşi, conducătorul de fapt al socialiştilor tulceni este d. Sterian Grigoriu, muncitor. Rămas fidel principiilor sale, încă din trecuta mişcare socialistă, d-sa a lucrat la constituirea noului partid şi în urmă stăruinţelor depuse, mişcarea socialistă din localitate numără un considerabil număr de membri.

Toţi sânt autodidacţi ; aceasta însă nu-i descurajează, ci din contra, îi face să citească mult. Ei ţin regulat şedinţe săptămânale, şi când nevoea cere, convoacă şi întruniri publice.

În rezumat, la Tulcea există un curent socialist, care tinde a lua proporţii, mai ales acum, în urma recunoaşterei cetăţeniei doctorului Racovschy.

*

În numărul viitor vom căuta să redăm o privire generală asupra partidelor din Constanţa.

Politician

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 96, 21 aprilie 1912: 1)

289

CEVA DESPRE "NAŢIONALISM"

Nu ştiu, zău, cine din ţara aceasta s'ar încumeta să dovedească până în cele din urmă, că descinde nemijlocit din încuscrirea legionarilor lui Traian cu neamurile lui Decebal ? ...

Întrebarea mea, ţin să adaog, nu se îndreaptă către acei Români, cari, simţindu-se Români curaţi, nu fac nici odată caz de românismul ori de naţionalismul lor; ci ea se adresează acelor nepoftiţi "apărători ai neamului", cari, cu îndoiala în suflet şi cu musca pe căciulă, ştiindu-se *streini*, fac pe Românul, - doar-doar or acoperi o impuritate, de care le e ruşine.

Am spus-o şi cu altă ocaziune şi o repet şi acuma: Un ...escu, animat de coada unui nume oarecare, poate ascunde o origine dubioasă şi chiar necinstită; nu poate îndritui însă pe acel individ, ca să discute obârşia şi simţimintele altora ...

Nu este - o spun sus şi tare - manifestare a sufletului omenesc, mai firească şi mai frumoasă ca acea a sentimentului naţional. Până şi socialismul doctrinar a sfârşit prin a admite graniţe naţionale.

De cât, *est modus in rebus*. A agita ideea de naţionalitate în Dobrogea, este o foarte gingaşă chestiune de drept şi de tact. "Streinii" din provincia transdunăreană, - provincie căreia cu drept cuvânt i s'a zis că constitue *plămânii Românieî*, - nu sunt streini dintre aceia, veniţi ori aduşi de peste mări şi ţări, cu gând de pradă şi de ducă. "Streinii" aceştia formează populaţiunea băştinaşă a provincii, pe care un tratat internaţional a dat-o României pentru consideraţiuni - recunosc - *superioare* capacităţii de a gândi şi de a pricepe a acelora, cari, neavând ce face, îşi cântăresc ... sentimentele. "Streinii" aceştia, cari nu s'au bucurat de acel drept de opţiune, consacrat în principiu în materie de anexare, - deveniţi Români *ipso facto, ipso jure*, - au dovedit în toate ocaziunile şi cu toată inima că poartă cu mândrie şi cu cinste numele patriei lor adoptive. "Streinii", aceştia n'au meritat nici odată şi cu nimic injuria de a fi puşi la carantină de nişte indivizi, cari şi-au făcut din "naţionalism" o meserie ...

Nu am pretenţiunea să conving, pe aceştia din urmă mai ales, de sinceritatea şi greutatea cuvintelor mele. O, nu, din păcate şi naţionalismul a ajuns un articol, cu epoci şi piete de desfacere! Dacă am relevat însă, chiar aşa în treacăt, lucrul, e că iar s'a adus în discuţie naţionalismul Dobrogenilor şi în special al nostru, al acestora dela *"Dobrogea jună"*. Noi - firește - suntem bârna din ochii neadormiţi ai acestor bufniţe patriotice, cobi pe lângă un om, care, strâns cu uşa, a trebuit să recunoască că coboară dintr'un amestec

www.ziuaconstanta.ro

greco-bulgar, - din acea "grecobulgărime" pe care a ţintuit-o pentru totdeauna marele Eminescu! ...

De altfel, aceştia formează regula: N'am văzut făcând în ţara aceasta "naţionalism" de cât pe renegaţi. Ştiu însă un lucru, pe care îl deţin dela un dascăl neamţ: *Individul, care n'a cinstit pe muma lui adevărată, nici odată nu va şti să cinstească o mumă adoptivă !*

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea junâ"*, VIII, nr. 96, 21 aprilie 1912: 1)

290

DOCTORUL RACOVSKY, CETĂŢEAN ROMÂN

Ţara e în pericol vor striga mulţi, pentru că revoluţionarul Racovsky a fost înscris în listele de cetăţenie a Dobrogei, noi însă, nu numai că nu vedem nici un pericol, dar am primit cu bucurie această veste din mai multe puncte de vedere.

Primul, că era destul de trist să se creadă că nu socialistul metodist Racovsky, dar chiar un Racovsky nihilist ar fi putut pune ţara noastră într'o primejdie aşa de mare, că era nevoie numai de cât ca el să fie trecut peste graniţe.

Al doilea, că chiar dacă Racovsky ar fi fost vinovat de cine ştie ce crimă, slavă d-lui că avem articole de legi care să pedepsească ori ce vinovăţie.

Al treilea, că duşmanii lui în loc să'i facă un rău gonindu-l din ţară, i-au făcut un mare serviciu, presintându-l întregei lumi ca pe o victimă a unui guvern sau a unei ţări netolerante.

Al patrulea, că doctorul Racovsky fiu din părinţi supuşi otomani şi proprietari de moşie în Dobrogea a fost medic căpitan în armata română, deci era cetăţean şi proprietar Dobrogean şi ofiţer al armatei române, calităţi cari trebuiau să'l ferească de toate peripeţiile neplăcute prin care a trecut el şi pe noi ca ţară ospitalieră şi civilizată de ruşinea de a fi taxaţi de sălbateci de toată Europa.

Ce s'a făcut însă nu se mai poate desface, bine că şi acum s'au îndreptat toate şi d-rul Racovsky a fost repus în toate drepturile sale cetăţeneşti.

Noi ca democraţi, ne bucurăm sincer că doctorul Racovsky e cetaţean astă-zi, noi vrem deplina libertate a gândirei, a vorbirei şi scrierei şi dacă el e poate mai grăbit ca noi în a cuceri drepturile omului, căci şi noi avem înscrise revendicările sociale în programul nostru.

La progresul omenirei trebuesc ideile tuturor minţilor puse la contribuţie şi după cum nu trebuiesc suprimaţi şi nici reduşi la tăcere cei cu ideile prea înaintate.

Partidul Social-Democrat e necesar mersului înainte în această ţară şi nu prin lovituri ca cea ce i s'a administrat cu expulzarea d-rului Racovsky îl poate nimici, astfel că e foarte cuminte că unul din bărbaţii săi de vază să fie lăsat să lucreze în folosul lui.

(*"Viitorul Dobrogei"*, V, nr.12, 22 aprilie 1912: 2)

291

RĂPIREA BASARABIEI

– Protestul Dobrogenilor de origină germană –

Alăturea de protestările întregei suflări româneşti, adânc îndurerate de pompa ostentativă ce "bunii noştri aliaţi" de la 1877 voesc să dea serbărilor centenarului răpirei Basarabiei, din iniţiativa excelentului şi inimosului nostru amic Gh. Steţcu şi a colegului d-sale Th. Matthis, – şi Germanii din Dobrogea, cari au părăsit Basarabia după retrocedare, pentru a se instala cu trup şi suflet în provincia ce devenea din acea zi parte integrantă din ospitaliera şi omenoasa Românie, – au hotărât să ridice glasurile de reprobare şi să condamne nesocotinţa, care urmează s'o consume unii "naţionalişti" descreeraţi din imperiul vecin, alături de

www.ziuaconstanta.ro

nişte renegaţi mizerabili.

La această iniţiativă frumoasă şi la timp venită, de care luăm act cu o deosebită plăcere şi care dovedeşte odată mai mult sentimentele cu care nouii cetăţeni români din Dobrogea împărtăşesc toate încercările patrie lor adoptive, - ne unim şi noi cu toată inima.

Apelul prietenilor noştri

Iubite cetăţean şi prieten,

Toată suflarea românească de la Prut până la Tisa şi Marea Neagră, se pregăteşte pentru ca durerea ce vecinic va rămâne săpată în sufletul ei, prin răpirea Basarabiei, să aibă o isbucnire cât mai nobilă, în ziua de 16 Mai 1912, când se împlinesc 100 ani, de la răpire şi când imperiul moscovit, falşul apărător al creştinătăţei din orient, neţinând seamă de durerea noastră, pregăteşte un festival, asemeni celui al corbilor, în faţa pradei lor.

Noi nu trebue să rămânem muţi la grandioasa manifestare a fraţilor noştri şi de aceea, ne adresăm şi dv., cari, alungaţi prin barbaria rusească, din câmpia mănoasă a Basarabiei, aţi găsit patrie în sânul României jefuite, care v'a asimilat cu fiii ei şi astăzi, cetăţeanul român de origină germană, cetăţean propriu pentru ordine şi progres, conştient de rolul lui, trebue să ridice glasul şi ca fiu adoptiv al ţărei, să protesteze alături de fiii legitimi, contra asupritorului, care departe de a ne respecta durerea, ne loveşte greu, în dragostea noastră de neam şi de moşie.

Ne adresăm deci dv., cari simţiţi ca şi noi, rugându-vă să binevoiţi a vă întruni cu noi în Constanţa, la sediul societăţei fost Eugeniu Behles, la 15 Aprilie cor. ora 3 p.m. spre a ne sfătui şi a lua măsuri pentru organizarea manifestaţiei în unire cu Liga Culturală pentru unitatea tuturor românilor, secţia Constanţa.

În aşteptare, vă trimetem cu drag salutul nostru,

G. Steţcu, Th. Mathis

Proces-Verbal

15 Aprilie 1912

Subsemnaţii, cetăţeni de origine germană, domiciliaţi în judeţul Constanţa, convocaţi fiind pentru astăzi de amicii noştri Gheorghe Steţcu şi Teodor Matthis, pentru a ne consfătui dacă nu ar fi bine şi patriotic, ca, cu ocazia serbărilor centenarului răpirei Basarabiei, ce Ruşii pregătesc, să manifestăm şi noi alături de fiii legitimi ai ţărei, durerea ce simţeam, pentru perderea acelei mănoase părţi din ţară, pe care în bună parte, am locuit-o cu drag, mai multe decenii, până la ultima mârşevie rusească din 1878; când ne-am retras în Dobrogea.

În urma discuţiilor urmate,

Având în vedere că imperiul vecin, în loc de a-şi consuma în tăcere prada, lo9veşte în cele mai sfinte sentimente ale poporului nostru, prin orgioasele serbări ce proectează, pentru comemorarea actului mişelesc de acum 100 ani.

Bucuroşi că am găsit momentul de a ne exprima, pe de o parte, dragostea către ţara care ne-a adoptat şi la sânul căreia, sub auspiciile legilor protectoare, trăim şi propăşim în linişte, iar pe de alta, de a manifesta durerea ce simţim, pentru răpirea celei mai mănoase părţi din ţară,

DECIDEM :

Primim în totul şi cu drag propunerea şi rugăm pe prietenii noştri Gheorghe Steţcu şi Teodor Matthis, să se pună în legătură cu Liga Culturală Secţia Constanţa, cu care înţelegem a ne uni, pentru a aranja programul manifestaţiei şi data, comunicându-ne din timp măsurile, pe cari ne obligăm a le păzi cu sfinţenie.

Tot odată, în numele conaţionalilor noştri, le aducem sincere mulţumiri, pentru că au emanat această patriotică idee.

ss) Em. E.Leier, Fr. Ritter, M. E. Leier, Aug. A. Resner, Iohan Frank, Fr. Moser, Michel Ternes, Friederich Maier, Friederich Sept, August Clett, Zacheus Herdrich.

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 17, 29 aprilie 1912: 1)

www.ziuaconstanta.ro

SITUAŢIA INDUSTRIALĂ A ORAŞELOR CERNAVODA ŞI MEDGIDIA

SOCIETATEA DE CIMENT ŞI VAR HIDRAULIC

Sub raportul comercial şi industrial, micul port de pe malurile Dunărei, acolo unde s'a făurit pod uriaş care astăzi ne leagă de Dobrogea, a făcut paşi uriaşi pe calea înflorirei şi astăzi el se află la un nivel destul de superior faţă cu situaţiunea sa din trecut.

Astfel astăzi Cerna-Vodă este înzestrată cu câteva stabilimente industriale de cea mai mare importanţă şi viitorul ei pe această cale este cât nu se poate mai bine de asigurat.

Printre aceste stabilimente industriale trebue să citäm în primul rând fabrica de ciment şi var hidraulic, a cărei faimă este perfect de bine cunoscută atât aci în ţară, cât şi dincolo de graniţe.

Societatea de ciment s'a constituit la Anvers în 10 Iulie 1899 cu un capital iniţial de 1.286.500, iar uzinile au fost construite în anul 1900 şi puse în funcţiune la 1901.

În anul 1909, şi-a sporit capitalul la 1.500.000 lei iar în anul 1910 şi la sporit la 1.800.000 lei, care împreună cu 300.000 lei capital obligaţiuni formează un capital total de lei 2. 100.000.

Ca instalaţiuni fabrica este înzestrată în urma recentei transformări din anul 1910, cu cele mai noui şi mai moderne maşini şi anume dispune de:

Una maşină cu aburi de 750 H.P.

Una maşină de reservă de 180 H.P.

Un motor de 20 H.P. pentru lumina electrică.

Patru cazane multitubulare cu o suprafaţă de încălzire de 500 m.p.

Pentru trebuinţele forţei motrice de mai sus, fabrica dispune de două pompe de o capacitate de 250 m.c. pe ceas din care una este acţionată cu ajutorul aburilor şi alta prin electricitate.

Fabrica posedă în total 10 cuptoare sistem Dietsch şi Schneider şi un cuptor rotativ de cel mai nou model capabile de a produce un minimum de 100.000 tone anual de var şi ciment.

Pentru măcinarea acestei cantităţi, uzina are 10 mori cu bile de diferite mărimi.

Pentru înmagazinarea materialului atât măcinat cât şi nemăcinat, uzinele dispun de 4 şoproane mari cu o suprafaţă de 3700 m.p. precum şi de 5 silozuri de o capacitate de 400 vagoane.

O linie de joncţiune cu care este legată de staţia locală, permite încărcarea chiar la silozurile fabricei.

Confecţionarea butoaelor pentru împachetarea cimentului se face chiar în fabrică pentru care există o clădire specială.

De asemenea materia primă se găseşte chiar în curtea fabricei.

Pentru expediţiuni pe Dunăre fabrica are cheiul ei propriu de unde vapoarele Serv. N.F.R. ridică mărfurile destinate oraşelor dunărene şi pentru Bulgaria.

În afară de direcţiunea technică, tot restul personalului se compune din români; de asemenea din cei peste 400 lucrători întrebuinţaţi, procentele românilor ating 80%.

Întregul personal este asigurat pentru cazuri de accidente cu de 1000 ori salariul zilnic, au îngrijiri medicale şi medicamente gratuite precum şi o instalaţie de băi.

Cu toate marile sale instalaţiuni, fabrica nu uzează decât de o parte din ele, din cauză că, dată fiind mulţimea fabricelor similare depe câmpul restrâns de desfacere din ţară pe de o parte, iar pe de alta dificultăţile de export, nu-şi poate plasa întreaga sa producţiune fiind chiar nevoită a înceta fabricaţiunea în medie de 5-6 luni pe an.

De la înfiinţarea fabricei adică de la 1900 până la finele anului 1906, a fost condusă de către Dl. J. Duquè care s'a retras, luând conducerea unei mari societăţi de petrol, în locul D-sale au fost numiţi D-nii Raymond Flamand şi Fr. Sachetti vechi colaboratori ai D-lui Duquè şi cari funcţionează şi azi.

Sub distinsa şi priceputa conducere a acestor două persoane de o rară competinţă în această materie, fabrica ţine astăzi recordul fabricelor similare din întreaga ţară şi întrece cu mult progresele realizate de alte fabrici de dincolo de graniţele noastre, având în acelaş timp toate perspectivele şi toate şansele pe viitor.

FABRICA METALURGICĂ

Mulţumită iniţiativei şi stăruinţei fruntaşului comerciant din capitală d. Herzog, care şi-a dat pe deplin seama de importantul rol ce'l joacă industria în progresul economic al unei ţări, a luat fiinţă fabrica metalurgică din Cerna-Vodă, sub firma Japy, Viellard, Herzog et C-nie.

Prin insistenţele demne de toată lauda ale D-lui Herzog, d. Viellard, mare capitalist străin a venit aci în ţară şi nu a ezitat un singur moment pentru a pune la dispoziţie capitalul destul de însemnat pentru înălţarea acestui mare stabiliment industrial.

Mai mult încă, d-sa s'a interesat personal de modul cum funcţionează fabrica şi nu de mult, părăsind şi ocupaţiile d-sale din streinătate, a ţinut să facă o vizită stabilimentului al cărui coproprietar este.

www.ziuaconstanta.ro

Iniţiativa luată de d. Herzog şi aducerea la îndeplinire a unei opere industriale de o atât de mare importanţă merită toată recunoştinţa noastră şi exemplul frumos dat de d-sa ar fi de dorit să găsească cât mai mulţi iniţiatori căci numai aşa se poate asigura adevărata noastră propăşire economică, o ramură de activitate de care de multe ori atârnă existenţa unei ţări.

Acest mare stabiliment industrial se ocupă cu fabricaţiunea şurupurilor.

Capitalul prim e de circa 500.000 lei, şi e de origină franco-elveţian. Clădirea e nouă şi din cele mai proprii, a fost începută în 1908, şi terminată în 1909, când a şi început să funcţioneze. Instalaţiunile au cele din urmă perfecţionări moderne.

Lucrătorii, cari sunt întrebuinţaţi în timpuri normale variază dela 60-100. Forţa motrice în cai vapori, e de (hp) 150.

Actuala direcţiune a acestui mare stabiliment industrial din Dobrogea, depune multă asiduitate pentru desvoltarea, mai ales, a industriei fabricaţiunei şuruburilor, şi ţinând seamă de auspiciile sub care s'a inaugurat începutul, şi de conducătorii acestei instituţiuni, fabricei metalurgică îi este rezervat un viitor strălucit în Dobrogea a uneia din cele mai de seamă industrii.

Cerna-Vodă, câştigă neasemuit de mult ca centru industrial prin înfiinţarea fabricei metalurgice.

Avem numai cuvinte de laudă pentru iniţiatorii şi conducătorii acestui mare stabiliment industrial pentru că unii s'au gândit să-şi concentreze toată energia în vederea realizării unui ţel atât de frumos.

Între marile stabilimente industriale cari constituesc progresul ce l-a realizat Medgidia în cadrul cel mai restrâns de vreme, trebue să punem în frunte **Fabrica de Produse Ceramice "Medgidia"**, a d-lor ingineri Albert Kinbaum şi Alfred L. Mendel, care se bucură de cea mai mare consideraţiune, graţie meritelor titularilor ei.

În privinţa acestei fabrici dăm aci câteva amănunte:

"Fabrica de Produse Ceramice" Medgidia s'a înfiinţat în Martie 1908, când li s'a acordat avantajele Legei Industriale, de inginer Albert Kinbaum şi Alfred L. Mendel cari sunt şi azi proprietarii excluşi ai fabricei, cu un capital de 60 de mii lei. În curs de patru ani s'a desvoltat continuu şi azi este investit un capital de 300 de mii de lei.

Forţa motrice: Două motoare cu gaz sărac respectiv de 60 şi 30 cai putere şi un motor cu benzină pentru luminat electric de 8 cai putere.

Instalaţiuni mecanice. Trei malaxoare, două prese de ţigle, trei prese de tuburi din care una de ultimă perfecţiune producând tuburi de basalt până la un metru diametru, două mori de măcinat huma şi piatra, două maşini ultima perfecţiune de spălat pământul.

Producţiunea. Fabrica produce: cărămizi presate şi găurite, ţigle cu sghiab şi ţigle drepte, cărămizi refractare şi escelează în tuburi şi produse de basalt care rivalizează cu cele streine fiind dat că caolinul de care dispune în localitate întrece caolinurile similare din Boemia.

Personalul. În timpul verei se întrebuinţează 150-160 lucrători. În timpul ernei se întrebuinţează 50-60 de lucrători. Lucrătorii - chiar specialiştii, sunt esclusiv români din Dobrogea, pregătiţi în timp de trei ani de maeştrii care au fost aduşi din străinătate.

Cu o asemenea organizaţie şi cu o astfel de directivă, fabrică nu poate decât să facă cei mai uriaşi paşi pe drumul progresului, pe care noi i-l dorim din toată inima.

(*"Dobrogea ilustrată"*, III, nr. 1, aprilie 1912: 14-15, nr.2, mai-iunie 1912: 9-10)

293

PARTID DOBROGEAN

Ce n'a avut curajul să proclame *«Dobrogea jună»*, au proclamat totuşi *oamenii* ei, dominaţi de aceleaş gânduri, având aceeaşi mentalitate şi aceleaşi tendinţe egoistice, ca şi dânsa. În cea mai recentă întrunire de protestare a ţărănimei dobrogene, contra deposedărilor săvârşite, s'a lansat ideea întemeieri unui partid dobrogean, neatârnat de partidele politice din ţară, având o organizaţie proprie, iar ca organ de luptă, de sigur *«Dobrogea jună»* ! Aşa dar, cu toată protestarea acesteia, profeţia noastră s'a împlinit întocmai.

www.ziuaconstanta.ro

Întrucât însă partidul dobrogean există *numai ca idee*, fără a fi intrat în faza unei organizări temeinice, ne simţim datori a ne spune cuvântul nostru in această delicată chestiune, lămurind încă odată opinia publică dobrogeană asupra ei preîntâmpinând – dacă vom fi ascultaţi – un dezastru naţional în perspectivă.

*

Fără îndoială, din punctul de vedere al condiţiilor economice, ţărănimea dobrogeană stă neasemănat mai bine decât ţărănimea din stânga Dunării, dar şi din punct de vedere *Cultural* ea îi este superioară. Graţie râvnei şi stăruinţei neobosite a învăţătorimii, ţeranii dobrogeni dau un mic procent de analfabeţi ca cei de dincolo. În astfel de împrejurări, ei pot cu mult mai bine a fi liberi pe voinţa lor, mai puţini maleabili ca ceilalţi, mai capabili a-şi exercita potrivit convingerilor şi trebuinţelor ce au dreptul de vot (ne punem, fireşte, în ipoteza când aceaste drepturi vor fi acordate).

Dar, pe când ţerănimea de dincolo e liberă a-şi alege mijloacele de luptă politică care convin intereselor ei, pe când aceea este slobodă a se înregimenta într'unul din partidele politice existente sau a-şi întocmi o organisaţie proprie, ţărănească, bazată pe interesul ei de clasă, numai pentru a-şi putea valorifica străvechile-i drepturi încălcate, - acesteia de dincoace nu-i poate fi îngăduit decât un singur soiu de politică ; aceea care, având în vedere interese locale, nu uită nici *idealul naţional*.

În adevăr, scopul ultim a tuturor silinţelor noastre este acela de a *româniza* complect bucată de pământ ce de drept ne aparţine. Toate neamurile străine - cum spuneam şi altă dată - trebue să graviteze în jurul *idealului românesc*.. O puternică conştiinţă naţională trebue trezită în populaţiunea *românească* a provinciei. Lupta însă o ducem astăzi numai cu ajutorul şcoalei. Aceasta n'ajunge. Acţiunea şcoalei este neîndestulătoare, mai ales că ea este contrabalansată în efectele ei de cele mai adeseori de acţiunea contrarie a celorlalte instituţii, graţie unei patente neînţelegeri a conducătorilor lor. Trebue însă să ne reculegem, încredinţându-ne de nevoia estinderii *acţiuni naţionaliste* şi asupra celorlalte domenii ale muncii din Dobrogea. Însăşi «politica» trebue impregnată de acest suprem adevăr. Ea trebue să primească orientări dela idealul naţional şi conform indicaţiilor lui, trebue să-şi aleagă mijloacele de luptă şi formele de organizare. Ori ce încercare ar nesocoti evidenţa acestui adevăr, trebue combătută cu energie şi înnăbuşită încă în momentul ivirei ei.

Din acest punct de vedere noi găsim inoportune şi păgubitoare acele formaţiuni politice, ce-s numai nişte *apendice* ale organisaţiilor din ţară. Întocmai cum, în ordine fizologică *apendicele viermicular* e un perpetiu pericol pentru organism, pe care îl surpă prin complicaţiile grozave la care poate da naştere, tot astfel în domeniul politic existenţa partidelor politice în Dobrogea după modelul celor din ţară e o straşnică primejdie, prin tulburările ce le poate provoca cu moravurile lor detestabile. Luptele politice în adevăratul înţeles al cuvântului nu-şi au nici o raţiune de a fi aci, în Dobrogea, *cel puţin pentru încă 40-50 de ani*. Cel mult dacă putem admite existenţa unor partide, care s'ar diferenţia doar în alegerea mijloacelor de propagandă naţională, şi nicidecum în scopurile ce urmăresc. Punctul central : l preocupărilor lor trebue să rămâie totdeauna acelaş.

Cu atât mai mult nu putem admite existenţa unui *partid* pur *dobrogean* ; nici măcar *ca concepţie*.

Mai întîiu, acest partid va trebui să se sprijine pe interesele ţăranimei dobrogene, *indiferent de naţionalitatea şi religiunea ce o are*. Dar aceste interese *fatal* cad în conflict cu interesul superior al Statului, care trebuie să reprezinte o singură aspiraţiune naţională.

Un exemplu îl avem chiar în chestiunea deposedărilor. Tendinţa poporaţiunii dobrogene de orice naţionalitate este de a ajunge iarăşi în stăpânirea terenelor deposedate. Ori noi am demonstrat cu prisosinţă în numărul 18 al acestei foi, că în redarea loturilor trebue să se ţină seamă de *necesitaţile de Stat*, având în vedere că în localităţile cu poporaţii diferite, Romînii nu posedă decât abia a treia parte din întinderea de pământ pe care o stăpânesc alte neamuri. Evident, un *partid dobrogean* va trece peste constatarea din urmă şi va lupta pentru interesele lezate ale celorlalte neamuri întrucît acest partid va trebui să ţină cont de *dorinţele exprimate* într'un chip sau altul şi nici de cum nu va căuta a pătrunde în miezul chestiunii dobrogene, făcînd studii şi presentînd soluţiuni, - ceeace ar însemna să admită un *principiu conducător*, să aibă un punct de vedere, şi asta ar fi în potriva însuşi a raţiunei de a fi de partid *dobrogean*. Şi tot astfel cu toate celelalte chestii de o importanţă încă şi mai covârşitoare pentru rosturile noastre ca neam.

Din acest punct de vedere dar, ideea întemeierii unui partid dobrogean apare ca o cumplită *rătăcire*, ce n'a putut încolţi decît în mintea unor oameni cu desăvîrşure lipsiţi de ori ce scrupule de conştiinţă şi preocupaţi, înainte de toate, de foloasele personale ce ar putea trage din această mişcare nenorocită.

Nu «partid dobrogean» ne trebue aci ; ci *ceeace ne trebue este o unire a tuturor forţelor de care dispunem în numele aceluiaşi ideal: cel naţional*. Neapărat nu putem da glas *tuturor* convingerilor şi temerilor noastre Cine are judecata limpede şi are intuiţia întregi vieţi a provinciei, poate duce pînă la ultimile posibilităţi firul argumentaţiei noastre şi se va convinge de caracterul monstruos al acestei idei a «partidului dobrogean» şi de consecinţele funeste pentru aspiraţiile noastre pe care le poate duce realizarea ei. De aceea,

www.ziuaconstanta.ro

departe de a patrona o astfel de mişcare *interesată*, pătura *românească* a oraşelor are datoria supremă de a zădărnici prin orice mijloace posibile; iar intelectualii satelor dobrogene, preoţii şi învăţătorii, să facă acum dovada destoiniciei lor şi a sentimentelor naţionaliste de care sunt însufleţiţi. În faţa primejdiei trebuie să ne strângem rândurile, pentru a fi în toată clipa gata de atac.

(*"Dobrogea nouă"*, I, nr. 21, 1 mai 1912: 1)

294

FRAŢI DOBROGENI,

În zilele de 13 şi 14 Maiu, avem fericita ocaziune, de a primi în Oraşul lui Ovidiu, pe Congresiştii Ligei Culturale pentru Unitatea Culturală a Tuturor Românilor.

Acest Congres, ne da primul prilej de a arăta Fraţilor Noştri, Reprezintanţii tuturor judeţelor din ţară, că aici pe ţărmurile Mării, Românul este acelaşi, suflet mare şi bun, în timpuri de pace şi fericire, acelaşi suflet viteaz şi hotărât în timpuri.

Acest Congres ne oferă primul prilej, când Represintanţii Ligei Culturale din întreaga ţară vin aici la noi, spre a ne consfătui cu toţii asupra luptei ce trebue să ducem contra vecinilor hrăpăreţi cari ne-au despărţit pe noi ca Neam, cari ne-au ciopârţit vechiul nostru Cămin strămoşesc ce se întindea de la Nistru până la Tisa.

Aici vom hotărî ajutoarele salvatoare ce trebue să dăm Fraţilor noştri: Transilvăneni, Bucovineni, Basarabeni şi Macedoneni spre a-şi păstra şi cultiva dulcea limbă românească ce este atât de asuprită atât de prigonită în ţinuturile lor proprii.

Acest Congres oferă primul prilej când mii de Români veniţi de prin munţii cei bogaţi ai Carpaţilor, de pe dealurile mândre ale Olteniei, Munteniei şi Moldovei, de pe mănoasele Câmpii de aur ale Dunărei, ca alăturea de noi Dobrogenii, cu Toţii uniţi în suflet şi 'n gândiri vom trimete Fraţilor noştri ce pretutindeni, de aici dela Marea Neagră Salutul nostru de sfântă Frăţie, Salutul nostru de hotărâre neţărmurită pentru izbânda idealului nostru Naţional.

În acest Congres vom arăta duşmanilor noştri că cu puteri unite lucrăm pentru viaţa, onoarea, cultura şi fericirea întregului neam Românesc !

În acest Congres vom spune Ruşilor că prin centenarul Basarabiei vor sărbători cea mai mare neruşinare a timpurilor. Li vom spune acestor Cerşetori că nu numai Vii dar chiar şi Sufletele celor 10.000 de Eroi Români căzuţi la Plevna pentru ai scăpa de urgia iataganului turcesc, protestă contra acestei infamii, protestă contra acestui act tiranic şi contra acestei manifestaţii de josnică barbarie !

În acest Congres vom spune Ungurilor şi Nemţilor din Austria că Românul ştie să moară credincios Neamului şi Limbei lui, şi vom spune acestora, că zadarnice sânt orice prigoniri îndreptate contra Fraţilor noştri şi că Dreptatea divină va pedepsi în curând actele lor nesocotite.

Cetăţeni,

Bărbaţii Mari ai Neamului vor lua parte la acest Congres şi este de a noastră Datorie de a participa cu toţii la această manifestare Naţională, este de Datoria noastră a Dobrogenilor de a pregăti Congresiştilor o primire cât mai grandioasă.

Preoţi şi Învăţători,

Voi, care ştiţi atât de bine nevoile Neamului nostru, voi, care ştiţi atât de bine menirea şi rolul cel mare al Congresului Ligei Culturale, Congres ce devine cu atât mai important, cu cât ne găsim în ajunul unui eveniment extraordinar pentru noi, acel al centenarului Basarabiei.

Veniţi în număr cât mai mare, propovăduiţi printre săteni importanţa acestui Congres şi aşteptăm să ne vedem cu toţii întruniţi aici la Constanţa, la Congresul General al Ligei Culturale.

Dobrogea Nouă

(*"Dobrogea nouă"*, I, nr. 22, 12 mai 1912: 1)

www.ziuaconstanta.ro

SITUAŢIA PARTIDELOR DIN CONSTANŢA

Am aruncat într'un număr trecut o privire generală asupra situaţiei partidelor politice din Tulcea. Cronicari imparţiali, fără preferinţe şi fără prejudecăţi, vom căuta să redăm astăzi şi situaţia partidelor din Constanţa. Vom începe cu:

Guvernamentalii

Ce situaţiune excelentă n'ar fi putut avea aceştia, dacă şeful lor din localitate ar fi ştiut să profite de excepţionalele împrejurări ce i s'au prezintat ?

În relaţii de "cafenea" cu toţi politicianii din Constanţa - toţi aceştia incapabili de o acţiune făţişe - d. Pariano, întronându-se la prefectură, a fost înconjurat de o ... desconsiderare generală.

Nu-l supărau de cât "prietenii", cu micile şi necontenitele lor «afaceri de ... servicii».

Dacă s'au aruncat câteva săgeţi din partea opoziţiei, acelea au fost îndreptate exclusiv în potriva d-lui Cănănău, primarul oraşului, care prezinta o suprafaţă mai interesantă, şi care – după ştiinţa tuturor – era destinat a urma d-lui Pariano la prefectură, la două-trei luni după venirea la putere.

Nu poate şti nimeni precis, ce a putut determina pe seniorul de la Hasancea să amâie sine die abdicarea sa de bună voie. Se zice că farmecele şi iluziunile ... *puterei* !

Ceea ce se ştie însă precis e că, din cauza aceasta, relaţiunile dintre prefect şi primar au suferit tot timpul de o oarecare răceală. La un moment dat, prin Mai a. tr. ele ajunseseră chiar la o încordare notorie. Impasibilitatea d-lui Pariano faţă de atacurile pe cari unii prieteni personali ai acestuia le adresau d-lui Canănău; pe dealtă parte, nerăbdarea acestui din urmă, de a se vedea în capul judeţului ; în sfârşit independenţa prea manifestă a primarului, împinseseră ostilităţile la o ruptură oficială. Relaţiunile dintre aceşti doi protagonişti – unul încurajat de d. Filipescu, celalt susţinut de d. Marghiloman – n'au fost reluate de cât în timpul sezonului, graţie intervenirei energice a cunoscutei Miţe Bicicliste, – mascota adusă par'că într'adins de fostul antrepenor al Casinoului, d. Heitz.

Totuşi puterea de răzbunare a primarului oraşului a rezistat. Aşa, acum trei luni, când din cauza proporţiunilor ce luase mişcarea ţăranilor din judeţ, d. Pariano fusese silit să prezinte demisiunea, d. Canănău a refuzat în mod ostentativ să se solidarizeze cu actul prefectului. Informaţiunile noastre - ţinem să adăugăm - nu suferă nici o desminţire.

*
* *

Spuneam la început : ce împrejurări favorabile n'a perdut şeful Partidului Conservator din Constanţa ? Liberalii locali, desbinaţi ca vai de lume, părăsiseră, precum se ştie, puterea în dispreţul şi ura tuturor locuitorilor din oraş şi din judeţ, – unii despoiaţi de drepturi, alţii deposedaţi de pământ, – aşa, că dacă aveau o grije partizanii d-lui Brătianu, era aceea de a-şi ascunde păcatele.

Tachiştii de altă parte, s'au arătat destul de coruptibili ; toate numirile făcute de actuala administraţie din Constanţa, au însemnat aproape tot atâtea dezerţiuni din rândurile ostaşilor d-lui Tache Ionescu.

Se putea situaţie mai prielnică pentru un om politic, de a-şi alcătui un partid ales, – nu din drojdia cluburilor din capitala judeţului, ci din aceea viguroasă şi neîntinată rezervă din sate ? Evident că nu.

Ce a făcut d. Pariano ? Îngâmfat şi leneş *d-sa n'a întreprins nici până astăzi o călătorie în judeţ*, şi s'a mărginit să conducă şi să se conducă după "recomandaţia" unor oameni, cari tindeau şi tind să-şi facă situaţiunea lor proprie.

Destrăbălare administrativă mai mare ca acuma, nu s'a pomenit niciodată în judeţul Constanţa. Nici chiar pe timpul predecesorului d-lui Pariano, faimosul d. Ghica !

Cei trei patru partizani mai serioşi, din cei treisprezece, câţi compuneau partidul în opoziţie, stau de-o parte şi au declinat de mult ori-ce răspundere. Pe d-l Grigorescu au încercat în ultimul timp să-l satisfacă, numindu-l preşedinte al consiliului judeţean.

Evenimentele nu vor întârzia să confirme toate spusele noastre. Partidul Conservator - putem afirma cu deplină siguranţă - nu poate conta pe nici un colegiu la apropiatele alegeri din judeţul Constanţa, mai ales dacă se vor admite, după cum, e vorba şi candidaţi străini de localitate. Iar într'o viitoare opoziţiune nu ştiu câţi vor mai rămânea în partid chiar din cei trei sprezece cari au ştiut altădată să salveze aparenţele.

Liberalii

Ne-am ocupat în repeţite rânduri de desbinările, care au frământat Partidul Liberal din localitate, – desbinări datorite intrigilor pătimaşe ale unei persoane, care în cele din urmă a fost demascată şi ca om şi ca

www.ziuaconstanta.ro

politician. Acesta este d. Ion Roman.

De altfel ceea-ce acuma a ajuns evident şi pentru membrii devotaţi ai partidului - orbi până mai eri, în fanatismul lor - s'a relevat de mult, la ultima alegere comunală, când masa alegătorilor, cu acel bun simţ ce caracterizează poporul, a dat atât omului acestuia nefast cât şi centrului, un avertisment dintre acelea fără replică.

Situaţiunea d-lui Roman, care un moment a voit să pozeze în mentor şi factotum al partidului, este astăzi cu desăvârşire compromisă. Cu privire la dânsul deţinem câteva cuvinte chiar din anturajul imediat al d-lui Brătianu : *"Şeful nostru numai beţia* [164] *n'o poate trece cu vederea !"*

Chiar dacă va îndrăzni să se mai agite, lucru ce nu-l credem, aceasta va fi numai în dauna partidului, care va avea imprudenţa să-l tolereze mai departe.

Ca trupă, disciplină şi situaţie în general, partidul liberal din Constanţa se prezintă incomparabil superior celui guvernamental. O singură lipsă duce acest corp : lipsa de cap !

D. Luca Oancea, şeful nominal al partidului, care nu de mult demisionase *irevocabil* din această demnitate, revenit astăzi, urmăreşte o acţiune şi o situaţie personală : un mandat în Parlament. Organizaţiunea de partid şi răspunderea de şef le lasă pe planul al zecelea. Se zice că fratele d-sale mai mare, Costache ar fi reuşit să-l convingă că acestea costă prea mult !

Lăsate astfel de capul lor, elementele statului major din Constanţa, se erijează toate în "capi". Şi pentru că un singur club nu poate încăpea atâtea capete, s'a decis înfiinţarea a încă trei sub-cluburi : unul la berăria "Peleş", unul la Hotel "Băbuş" sau în casele d-lui Andronescu, şi un al treilea în cartierul românesc.

Sub cluburile acestea nu sunt de fapt de cât "furunculii" vechei *fierberi de sânge* din corpul liberal din localitate. Cât va fi lumea, nu va fi pace între liberalii – cum îşi zic ei – "de jos" şi "de sus" din Constanţa. Astfel vechea dizidenţă, de astădată sub altă formă, îşi arată colţii.

Asupra apropiatelor alegeri din Dobrogea, printre liberalii locali nu s'a hotărât nimic. Ei aşteaptă indicaţiuni de la centru, întru cât opoziţia fiind retrasă din Parlament, poate să se socotească ca lipsite de rost şi interes candidaturile din cele două judeţe de peste Dunăre.

Atâta ştim că d. Luca Oancea a decis să nu ţină seamă de un asemenea aviz al d-lui Brătianu, – şi d-sa va candida la colegiul I de Cameră, iar fratele d-sale Costache, la I de Senat.

Tachiştii

Scăzând pe aceia dintre ei, cari, mai prevăzători şi mai practici, azi rod de caşcavalul guvernamental, ceilalţi sunt cuprinşi de mare demoralizare.

Pe când partidul lor la Tulcea dă evidente semne de viaţă, la Constanţa suferă de cea mai pronunţată inaniţie.

De altfel boala de care suferă organismul lor e veche şi cunoscută : e legendara revoltă a unora din membrele corpului împotriva altora, – şi revolta aceasta fără să se fi aplanat până astăzi, s'a produs când d. Fortun, reprezentant tachist în consiliul comunal liberal, refuza categoric să se demită. Am relatat atunci şedinţele furtunoase ce au avut loc în comitetul lor, când mulţi membri - cari nu voiau ca partidul să fie considerat solidar cu actele fostei administraţii comunale, prin prezenţa d-lor Ionescu şi Fortun în consiliu, – de fapt, invidioşi că ei stau deoparte, – cereau clarificarea într'un fel a situaţiunei. Se ştie iar că, în urma intervenirei d-lui Tache Ionescu, acei membri au continuat să figureze în consiliu până în cele din urmă.

Animozităţile de atunci subzistă sub altă formă astăzi. E vorba de ... viitoarele situaţii. Sunt numai în Constanţa vre-o trei candidaţi la prefectură şi nu mai ştiu câţi la primărie.

Din comice cum se prezintă astăzi situaţiunile celor două grupări conservatoare din localitate, ele ar deveni tragice într'o concentrare eventuală, despre care se vorbeşte.

Ar fi cel mai desăvârşit balamuc politic.

Cui să dai, *ce* să dai şi *cine* să rămână pe din afară ? Ar fi chestiuni cu neputinţă de rezolvat, pentru cel mai abil viitor ministru de interne.

Noroc însă pe tot felul de conservatori din Constanţa, cari se mângâie cu speranţa că aceasta concentrare nu se va realiza aşa de repede.

Socialiştii

Cu toate că sediul celui mai mare "tovarăş" al acestora este la Constanţa, cu toate că socialiştii numără în localitate câteva elemente de valoare individuală considerabilă, totuşi nu se poate vorbi de o activitate de partid al acestora în Metropola Dobrogei.

Lucrul se explică : meseriaşii şi lucrătorii din portul Constanţa nu-şi văd capul de lucru ; ei n'au timpul să filosofeze asupra inechităţilor sociale !

Politician

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 19, 12 mai 1912: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

CONGRESUL LIGEI CULTURALE

Anul acesta congresul Ligei pentru unitatea culturală a tuturor romînilor s'a ţinut la Constanţa.

Duminecă 13 Maiu, congresiştii au sosit cu trenul de dimineaţă şi au fost întimpinaţi de membrii comitetului secţiunei locale, de reprezentanţii autorităţilor, de diferite societăţi, în frunte cu drapelele, şi de un numeros public.

D. D-r. Tălăşescu, în numele secţiunei locale, a urează bună-venire congresiştilor, iar Arhim. Scriban, vice-preşedintele secţiunei centrale, îi răspunde, mulţumind de primire.

Congresiştii apoi se îndreaptă pe strada Carol spre piaţa Independenţei, unde, la statuia lui Ovidiu, d. P. Vulcan rosteşte o călduroasă cuvîntare, la care respunde tot Arhim. Scriban.

Oaspeţii au fost apoi încuarteraţi la diferite oteluri şi case particulare.

La orele 3 p. m. s'a făcut o excursiune la largul mării pe vaporul "Dacia".

Seara a avut loc un frumos festival artistic în sala "Elpis".

*
* *

A doua zi, Luni 14 Maiu, la orele 10 a. m. s'a deschis congresul anual al Ligei în aceiaşi sală, "Elpis"[165].

S'a constituit biuroul din d. *Virgil Arion*, preşedinte, d-nii: *D. Drăgan* (Galaţi), *C. Lucaci* (Slănic), *General Stoica* (Urziceni) şi *D-r. A. Tălăşescu* (Constanţa), membri, şi d-nii : *Munteanu-Rîmnic* (Ploeşti) şi *N. Orghidan* (Constanţa), secretari de şedinţă.

S'au trimis apoi următoarea telegramă M. S. Regelui :

"Suveranului care eri onora în Iaşi, înaintea Romînilor din toată moştenirea lor istorică, sărbătoarea culturei înalte romîneşti, şi care azi, în al 46-lea an de domnie, se pregăteşte a exprima în faţa statuei unui erou sentimentele de pietate ale naţiunei sale, Liga culturală, adunată în congresul dela Constanţa, îi aduce, în numele ideilor cărora s'a consacrat, omagii de adîncă veneraţie".

De asemenea, următoarea telegramă A.S.R. Principelui Carol :

"Principelui, tînăr ucenic, iubitor al culturei naţionale, romîneşti, care înţelege şi iubeşte într'însa neamul ce-i înconjoară viitorul de cele mai scumpe speranţe ale sale, membrii Ligei culturale, adunaţi în congres îi trimet urări ce se confundă cu înseşi rîvnirile noastre de dreptate".

V. ARION

S'au mai trimis telegrame d-lui D. C. Moruzi din Iaşi, veneratul scriitor basarabean, şi M. S. I. Eugenia, văduva lui Napoleon III, ca omagiu pentru defunctul ei soţ.

Apoi d. Munteanu-Rîmnic dă cetire raportului general al Ligei culturale, iar d. Şt. Bogdan citeşte raportul cenzorilor. Congresul dă comitetului descărcare de gestiunea sa.

Se mai ceteşte raportul asupra situaţiunei loteriei Ligei, care se aprobă, cum şi mai multe telegrame din ţară şi de peste hotare, care sînt primite în aplause.

Se realege vechiul comitet prin aclamaţiuni, cum şi cenzorii.

În discuţia generală se fac diferite propuneri cu privire la activitatea Ligei şi chipului cum ea trebue să fie extinsă asupra Romînilor din Serbia şi Bulgaria, asupra problemelor privitoare la învăţămîntul public, asupra rolului ce trebue rezervat femeei în mişcarea naţionalistă, asupra modalităţilor prin care s'ar putea ajunge ca Liga să aibă localuri proprii pentru secţiunile ei din ţară, etc.

La ora 1, congresiştii au luat masa împreună în sala mare a otelului Regal, frumos împodobită pentru această ocazie. S'au ridicat toaste de d-nii V. Arion, N. Iorga, V. Pîrvan, Păr. Scriban, D-r. Tălăşescu, d-şoara Teodoru (Roman), C. Brăescu, Băileanu-Magnus, I.N. Roman, Pr. G. Rădulescu, I. Nestor şi alţii.

DI. Bentoiu, ajutor de primar, anunţă în aplausele asistenţei, că autoritatea comunală a decis să dăruiască unul din locurile sale virane secţiunei Ligei din localitate pentru a-şi putea clădi un local propriu.

Apoi oaspeţii au vizitat oraşul. Seara cu trenul de 10 cei mai mulţi s'au înapoiat.

(*"Drapelul"*, III, nr. 49, 20 mai 1912: 3)

www.ziuaconstanta.ro

297

PIATRA FUNDAMENTALĂ

Marţi 22 Maiu s'a pus temelia noului palat comunal.

Cu această ocazie Alteţa Sa Regală a putut să se convingă că fondaţia băgată în pământ este de 12-14 metri fără ca şi acolo să dea de teren sănătos.

Când noi am scris în ziar şi am dat alarma pentru această risipă a banului public, primarul Cănănău nu a stat la îndoială sa spue în un raport oficial la minister că minţim (expresie boerească) şi că adevărul este că nu e mai mult de doi metri. (Adevăr boeresc.)

Nu ştim ce idee 'şi va fi făcut Alteţa Sa de adevărul boeresc şi dacă va fi avut cunoştiinţă de acel raport, în tot cazul tot a putut vedea realitatea lucrurilor.

Tot cu această ocazie a mai putut constaat că singurul reservoar de aer din partea de jos a oraşului ar fi fost acel teren dacă se planta şi umbra pentru a scăpa de arşiţa soarelui din tot timpul verei şi tot aci se putea contempla măreţia portului şi a mărei a cărei privire încântă vederea producând o mulţumime sufletească şi localnicilor şi vizitatorilor ; astăzi d-nu Cănănău priceputul primar al oraşului a ridicat un paravan spre a astupa această singură priveliştе !

Ori cât de nepriceput ar fi d-nu Cănănău de astă dată la punerea pietrei fundamentale a palatului comunal, tot a putut pricepe lecţia ce i-a dat'o orăşenii ca la o astfel de solemnitate să strălucească cu absenţa lor.

Tot a avut puţin noroc d-nu Cănănău că din marele număr de vizitatori ce aveam zilele acestea în oraşul nostru au fost câţiva, ce e dreptul puţini la număr, care de curiozitate au asistat la această solemnitate, care împreună cu funcţionari porunciţi a fi prezenţi şi cu publicul ce aduna poliţia cu forţa (cer cuvântul de onoare dacă nu a fost aşa) a putut înşgheba **un mic număr de asistenţi** şi dacă nu era Alteţa sa Regală principele Ferdinand nu credeam că ar fi putut depăşi numărul de treizeci asistenţi.

Ai nenorocit oraşul Constanţa, d-le Cănănău şi dacă un pic de conştiinţă vei avea, trebue să'ţi plângi opera ca şi arendarea cazinoului pe 20 ani pentru a ruina pe cei uşuratici prin jocurile tâlhăreşti introduse acolo sub numele de jocuri de noroc. Urmaşilor d-tale le incumbă datoria ca pe un pietroiu să vă graveze numele şi să vă descrie pentru posteritate, tot ce aţi făcut sub primariatul d-v.

(*"Viitorul Dobrogei"*, V, nr. 17, 27 mai 1912: 1)

298

LISTĂ

de subscripţie pentru internatul Studenţilor săraci Basarabeni ce are a fi fondat în oraşul Iaşi

1.	Colonel Doctor Michail Gheorghe	4.-	44.	Toma D. Protopopescu	2.-
2.	Maior pensionar Michail Dimitrie	2.-	45.	Ion S. Blebea	5.-
3.	D-şoara Valeria Michail	2.-	46.	Vasile Thoma	5.-
4.	Dr. X.	2.-	47.	N. N. Gologan	5.-
5.	Dr. Tălăşescu	5.-	48.	G.V. Danu	1.-
6.	A. Geanig Cancianian	1.-	49.	O. Şeitan	2.-
7.	T. G. Dabo	3.-	50.	M. Coiciu	20.-
8.	C. N. Popescu	0,50	51.	P. Şapira	2.-
9.	X	0,50	52.	Gheorghe Martinescu	1.-
10.	Blebea	1.-	53.	Dumitru Ţimiraş	3.-
11.	Cofetăria Parisiană	3.-	54.	N. Orghidan	2.-
12.	Ion El. Petrescu	1.-	55.	C. Vasilescu R. Gh.	2.-
13.	Dumitru Donmariu	1.-	56.	Ţeposu Napariu	2.-
14.	Nic. Loghiu	2.-	57.	Petrescu	1.-
15.	P.P. Stănescu	1.-	58.	Dr. Mardare	2.-
16.	Vasile P. Vasiliu	1.-	59.	Socrate Sava	5.-
17.	N. Gadidov	1.-	60.	Diaconu D. Popescu	2.-
18.	Dr. T. Butărăscu	5.-	61.	M. Alexiu	5.-
19.	N.S. Basilescu	3.-	62.	X	20.-
20.	Doctor Y	1,60	63.	Ioan D. Corafa	5.-
21.	Mugure	1.-	64.	Banca Marmoroş Blanc et Comp.	10.-

www.ziuaconstanta.ro

22.	Al. Sterescu	1.-	65.	Banca Generală Română	20.-
23.	Gr. M. Grigoriu	10.-	66.	Theodor Mattis	5.-
24.	N. Diaconescu	2.-	67.	Gheorghe Steţcu	5.-
25.	D. Nicolaescu	1.-	68.	Constantin Predescu	5.-
26.	Ecaterina Nicolaescu	2.-	69.	I. Bercovici	1.-
27.	Economul Gh. Rădulescu	2.-	70.	V. Nemencu	2.-
28.	D-şoara Emilia	3.-	71.	C. T. Economu	3.-
29.	Ovidiu Nicolaescu	1.-	72.	Gh. Mocanu	2.-
30.	Cooperativa Mercur	2.-	73.	D. Comăţăeanu	2.-
31.	Ciupercescu	2.-	74.	I. Todor	2.-
32.	Cooperativa Dobrogea	2.-	75.	N. I. Negulescu	2.-
33.	Toescu Vasile (comandor)	2.-	76.	G. Cosiolan	2.-
34.	Alex. Heldenbrescu	2.-	77.	Const. Lăzărescu	1.-
35.	Cofetăria Postelnicu	5.-	78.	Evg. Dinescu	2.-
36.	St. Gheorghiu S. Gh.	1.-	79.	Banca Agricolă	16.-
37.	G. N. Ionescu	2.-	80.	Banca Unirei comercială	5.-
38.	Ion Vulcan	2.-	81.	Banca Comercială Română	10.-
39.	Dumitru Vulcan	1.-	82.	Ion Nedoviceanu (Banca Naţională)	15.-
40.	Virgil Andronescu	7,40	83.	Ilie Grigoriu	5.-
41.	N. Rigani	2.-	84.	Jean Höhr	2.-
42.	D. Bălănescu	2.-	85.	Fraţii M. Gheorghiu	5.-
43.	N. V. din Iaşi	1.-	86.	Stavro Dimitriu	2.-
				Suma totală	314.-

din care se deduce 4 fr. spese, rămâne net : 310 fr. (trei sute zece) *Maior, **D. Michail.***

Pentru descărcarea mea faţă de d-voastră, am onoare a vă aduce la cunoştinţă ca lista deschisă de mine în oraşul Constanţa în ziua de 16 Mai pentru fondarea unui internat în oraşul Iaşi destinat studenţilor săraci basarabeni sa închis pe suma de: *314 franci* din care deducându-se 4fr. speze, restul de 310 fr. s'a expediat prin M. poştal d-lui A .D. Xenopol profesor universitar Iaşi cu alăturata scrisoare în copiile ce i-am adresat din parte-mi.

Termin prin a mulţumi din adâncul inimei mele tuturor subscriitorilor pentru graba ce-au depus-o fiecare a'şi îndeplini o datorie sfântă către fratele său în suferinţă.

(*"Viitorul Dobrogei"*, V, nr. 17, 27 mai 1912: 3)

299

RĂPIREA BASARABIEI
Doliu naţional

În ziua de 16 Mai a.c. s'au împlinit 100 de ani de când din trupul scumpei noastre ţărişoare, pe care am apărat-o în toate timpurile şi în toate împrejurările cu credinţa şi devotamentul cel mai nemărginit, s'a deslipit un braţ din cele mai vânjoase, ni s'a răpit o soră dintre cele mai iubite a cărei soartă am desplâns-o şi o deplângem şi azi.

Da, la 1812, Basarabia ne-a fost smulsă de la sânul ţărei mume, ne-a fost luată dintr'un capriciu al unei puteri mai mari de cât noi, a autocratei şi implacabilei Rusii, pentru ca noi, mai târziu, la 1878 să'i salvăm prestigiul şi să'i asigurăm triumful pe câmpiile Bulgariei, cu preţul atâtor vieţi de bravi şi semeţi ostaşi români.

Am plâns şi atunci tot atât de îndureraţi, cum am plâns şi acum în 1912 şi prin manifestările noastre quasi-liniştite ne-am arătat tot sbuciumul şi tot focul care clocoteşte în inimile noastre ca'n fundul celui mai adânc vulcan.

Gura ne-a fost craterul prin care ne-am revărsat toată lava durerei noastre, scrisul au fost picături de lacrămi pe care le-au sorbit toţi aceia cari simt româneşte, cari cugetă şi vorbesc româneşte !

Sunt prea rar în viaţa popoarelor clipe de o asemenea duioşie, când un popor de la mic până la mare îşi dă mâna frăţeşte, îşi apropie inimă de inimă ca să bată la unison şi să plângă cu toţi la o laltă pe o soră a lor nu dispărută, dar prinsă în lanţurile celei mai teribile sclavii şi ale cărei gemete sunt potolite cu sfârcurile

www.ziuaconstanta.ro

cnutului, al cărei ochi înmuiaţi în lacrima desnădejdei cală purura spre noi.

Am comemorat evenimentul răpirei Basarabiei cu tot fastul ce se cuvenea într'o asemenea împrejurare, şi mai cu seamă l-am comemorat cu sinceritate, cu patriotism, cu prudenţă şi moderaţiune.

Fie ca Prutul să sece cât mai în grabă aşa după cum a secat Milcovul când am îmfăptuit Unirea şi mâinile surorei noastre care mi se întind cu atâta blândeţă şi cu atâta dragoste să le strângem sub cerul liber al României mari şi tari şi nu sub cerul plumburiu al colosului moscovit.

("*Dobrogea ilustrată*", III, nr. 2, mai - iunie 1912: 5)

300

O LECŢIE DE ISTORIE

În grabă am răspuns într'unul din numerile trecute ale ziarului nostru afirmaţia uimitor de îndrăzneaţă a «*Dobrogei june*», privitoare la existenţa elementului românesc în Dobrogea. Chestia este însă cu mult mai însemnată pentru a ne opri aci. Afară de aceasta, o batjocură ca aceea aruncată de numita foaie la adresa «*Neamului românesc*», nu trebuia lăsată să treacă nebăgată în seamă. Adevărul istoric trebuia reintegrat în drepturile lui sfinte. În acest scop, am crezut de a noastră datorie a apelà a autoritatea în deobşte recunoscută a doi mari istorici români: dd. **N. Iorga** şi **V. Pârvan**, - cel dintâi un savant cu reputaţie europeană, cel din urmă un adânc cunoscător al vieţii romane în general şi al **istoriei dobrogene**, în special, cerându-le părerea d-lor autorizată.

Dăm mai jos răspunsurile ce au binevoit a ni adresà, răspunsuri din care **existenţa** şi **continuitatea** elementului românesc se desfac clare ca lumina zilei.

Iată ce spune d. profesor universitar N. Iorga:

Dragă d-le Ştefănescu,

«*Din cele mai vechi timpuri, noi Românii, am locuit şi malul dobrogean al Dunării,* ***unde putem şi scrie istoria noastră****. De veacuri Mocanii din Ardeal au fost acolo acasă la dânşii. Tătarii sunt în schimb acolo de pe la 1770, iar Bulgarii în majoritate vin din Basarabia-de-jos, unde au fost colonizaţi* ***după 1812****. Acesta este adevărul. Interesaţii pot scrie ce prostii vor.*

N. Iorga»

9 Maiu 1912.

D. profesor V. Pârvan mi-a răspuns pe altă cale : cu ocazia banchetului Ligei Culturale din Constanţa şi cu ocazia excursiunii ce un grup de congresişti a făcut-o la Monumentul şi cetatea din Adamklisi.

În rezumat, d-sa a spus următoarele :

O viaţă romană începe a se desfăşura după ocuparea ţinutului de Traian. Vechii locuitori, Geţii, s'au romanizat complect. Cetăţi de apărare se construiesc şi sate de veterani şi colonişti romani se întemeiază în jurul lor. Noua religie a lumii, creştinismul, pătrunde şi aici şi ia avânt. Episcopate se înfiinţează, – din care unul chiar în ***Cetatea Tropaem****. Ce-a făcut această lume în vremea năvălirilor ? S'a menţinut pe cât a fost posibil în cetăţi; se refugia în locuri mai ferite de aceste năvăliri. Dar imediat ce primejdia se trecea, revenea în vechile lăcaşuri şi reclădia ceace era dărâmat, continuând aceiaşi viaţă. Şi în acest chip a existat întotdeauna un sâmbure de viaţă* ***romană*** *la început,* ***românească*** *mai apoi în Dobrogea, pe lângă care s'a adăugit cu vremea noui elemente imigrate de dincolo de Dunăre. Căci* ***imigraţiile din stânga Dunărei a Românilor în Dobrogea sunt un fenomen continuu între sec. al VI-lea şi al VII-lea****, iar sub dominaţie turcească, Muntenii, spune* ***Dimitrie Cantemir****, erau atraşi de stăpânitori pentru a populà Dobrogea, – oferindu-le mari avantagii. Toţi ceilalţi locuitori ai acestei provincii sunt veniţi în diferite timpuri, dar toţi* ***în urma*** *Românilor, cari constituesc deci elementul de baştină.*

Dovezile ? ***Niciodată istoria, în ţinuturile cucerite n'au scris-o băştinaşii ; ea a fost scrisă numai de cuceritori, pe lângă care însă etern s' a desfăşurat viaţa stăpânitorilor de fapt****. Întreaga civilizaţie, veche şi nouă, e* ***a noastră****. Toţi ceilalţi au distrus numai, n'au clădit. Singuri noi avem dar drepturi etnice şi istorice în acest ţinut.*

Acesta-i răspunsul profesorului care **s'a specializat,** putem zice, în **istoria dobrogeană** şi al cărui cuvânt are prin chiar acest fapt, o mare autoritate – răspuns pe care l-am întărit prin mărturiile altor doi luce-

www.ziuaconstanta.ro

feri ai cugetării româneşti.

Din aceste răspunsuri a doi mari oameni de ştiinţă, a căror bună credinţă nu poate fi pusă de nimeni la îndoială, reese acelaş adevăr, **care nu este însă acela proclamat mai zilele trecute de «D. J.» Aci suntem acasă la noi !** – iată ce ni spun istoricii. Şi'n faţa acestui adevăr oricine trebue să se plece.

Şi «Dobrogea junâ» !!

Ne facem noi din acest drept un titlu de glorie ? Pornim noi războiu de exterminare împotriva celor-lalte neamuri ?

Nu !

Dar ele **nu** trebue să-şi aroge drepturi pe care de fapt nu le au; ci închinându-se înaintea faptului istoric recunoscut, trebue să se silească a-şi conformà viaţa potrivit aspiraţiilor **noastre** naţionale, pentru a merita deplin încrederea şi iubirea ce totdeauna le-am arătat.

Şi să fie, în acelaş timp, cu mare băgare de seamă la îndemnurile rele ce vin din chiar tabăra lor, respingându-le cu indignare.

P. ŞTEFĂNESCU

(*"Dobrogea nouă"*, I, nr. 23, 1 iunie 1912 : 1-2)

301

REFORMATORUL DE LA MEDGIDIA

Primarul oraşului, schimbând nomenclatura străzilor, dă numele său şi pe al predecesorilor d-sale diferitelor străzi – Doi foşti primari protestează.

Gama întreagă a ticăloşiei omeneşti şi-a avut, cu siguranţă, rând pe rând reprezintanţii săi autorizaţi la toate scaunele de primar din Dobrogea. Începând dela analfabetul inconştient şi până la pungaşul cel mai rafinat, nimenea n'a ezitat să nu ceară şi să nu obţină a fi cât de scurt timp "părinte" al uneia sau al alteia din comunele noastre. Exemplarul cel mai calificat al nemerniciei şi al necinstei, cocoţat prin împrejurări obişnuite în capul unui centru cât de important din Dobrogea, nu mai poate impresiona azi pe nici unul din cetăţenii locali ; ori care din ei îţi va obiecta cu nepăsare : "Nu e acesta cel d'întâi şi, de sigur, nici cel din urmă dintre ticăloşii cari şi-au făcut de cap aicea!"

Iată însă că suntem pe cale de a descoperi un prototip. E cazul primarului dela Medgidia.

Inovator şi reformator de meserie, – puterea de creaţiune a d-lui G. Popescu, zis şi Ciocănel, nu cunoaşte pereche în analele administraţiei comunale din provincia transdunăreană. Dintre "reformele" sale, din care unele vor da de lucru chiar imediaţilor săi urmaşi la primărie – suntem încredinţaţi despre aceasta – cea mai originală şi cea mai caracteristică este însă, fară îndoială, cea adoptate de consiliul comunal al urbiei respectivă, în decisia No. 10 dela 4 Iunie a. c.., după propunerea acestui ingenios, şi anume: schimbarea nomenclaturei străzilor din localitate.

În adevăr, Reformatorul din Medgidia a propus şi consiliul, în majoritate, a admis ca numele străzilor arătate mai jos să se schimbe precum urmează :

Str.	*Dorobanţilor*	în	*Alexandru Ionescu*
„	*Elisabeta*	„	*Kemal Agi Amet*
„	*11 Februarie*	„	*Zecheria Zaid*
„	*Muzelor*	„	*Vasile Vâlcu*
„	*Ion C. Brătianu*	„	*Stan Sorescu*
„	*Rahovei*	„	*C. Golea*
„	*Vintilă Rosetti*	„	*Ion N. Roman*
„	*Halei*	„	*N. V. Bratu*
„	*Largă*	„	*D.C. Antonescu*
„	*Pazargic*	„	*Sultan Ab. Medgid*
„	*Griviţei*	„	*G.P. Ciocănel*

Exceptând pe Sultanul Abdul Medgid, căruia reformatorul cu pricina, ca profesor la Seminarul Musulman din localitate, îi datorează o recunoştinţă specială, – restul numelor descoperite de d. Popescu, zis şi Ciocănel, sunt acelea ale fericiţilor întru pomenire "părinţi" ai urbei Medgidia.

*

www.ziuaconstanta.ro

Iată însă că doi colegi din consiliu ai actualului primar, d-nii N. V. Bratu şi Vasile Vâlcu, ambii foşti primari, iar primul astăzi şef al partidului guvernamental din Medgidia, nedându-şi măcar osteneala să pătrundă spiritul reformei d-lui Ciocănel, au intervenit pe lângă prefectura Constanţa cerând anularea pomenitei decisiuni.

Domnule Prefect,

Primarul comunei Medgidia d. Gh. Popescu Ciocănel, în megalomania sa de a'şi vedea scris numele pe una din stradele oraşului, a cerut consiliului comunal ca să schimbe actuala numire a stradelor, dându-le numele tuturor foştilor primari, cari s'au perindat la această comună, aşa ca cu modul acesta să poată ajunge şi la numele său.

Pornit din această dorinţă a primarului, consiliul comunei Medgedia, în şedinţa dela 4 Iunie curent, a aprobat ca unele strade să poarte numiri turceşti, pare că am trăi în Turcia, şi în cele din urmă la o stradă a dat numele meu şi la alta numele actualului primar Ciocănel.

În vedere, domnule prefect, că eu personal ştiu că n'am făcut nici o faptă mare pentru oraşul Medgedia, ca să merit o aşa de mare onoare ca numele meu să fie dat la o stradă publică, precum de asemenea ştiu că nici actualul primar ca şi foştii săi colegi nu s'au ilustrat cu nimic mai de seamă în trecerea lor pe la comună, vă rog, domnule prefect, să bine voiţi a cere onor minister de interne anularea decisiunei în cestiune.

"Reforma" d-lui Ciocănel eşind din comun, îi promitem onoarea unei cât de întinse reclame. În acest scop vom reveni.

Delibaş

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 26, 5 iulie 1912: 1-2)

302

"ATDHEU" APĂRĂ DREPTURILE NAŢII ALBANEZE

Programul

"Atdheu" va apare de două ori pe lună.

Va lupta pentru drepturile naţionale ale Albaniei, drepturi prevăzute în constituţie.

Va propaga unirea albanezilor în numele conştiinţei naţionale.

Va menţine vie în rândul albanezilor iubirea pentru patrie şi le va aminti întotdeauna că patria-mamă are nevoie de ajutorul lor în scopul dezvoltării sale politice, culturale şi economice.

Va publica articole utile care să prezinte ştirile cele mai recente. "Atdheu" nu va publica niciun articol care să sprijine interesele personale. Ele vor fi imparţiale.

Întrucât Albania a rămas în urma celorlalte ţări, *"Atdheu"* va lupta cu îndârjire pentru răspândirea culturii şi întărirea sentimentelor naţionale.

În sfârşit, *"Atdheu"*, având în vedere necesităţile Albaniei, va contribui la progresul ţărilor rămase în urmă.

(*"Atdheu"*, I, nr. 1, 1 august 1912: 1)[166]

303

CHESTIUNEA TRAMVAIULUI ELECTRIC

Un comitet de cetăţeni din oraşul nostru a luat iniţiativa de a ţine o întrunire intimă pentru a rezolva chestiunea tramvaiului electric lansând următoarea invitaţie pe care o publicăm abţinându-ne dela ori-ce comentariu până ce nu vom cunoaşte de unde provine iniţiativa:

Stimate Domnule

Din cauza dificultăţilor ce se întâmpină cu administrarea uzinei electrice, şi în dorinţă de a se înzestra

www.ziuaconstanta.ro

oraşul cu o linie de tramvaie, care să-l străbată în tot lungul lui, legându-l cu satul Anadalchioi, cu băile dela Mamaia şi eventual cu staţiunea balneară Techirghiol, autoritatea noastră comunală a conceput ideia concesionărei luminatului electric, public şi particular, precum şi a tramvaielor.

Această chestiune fiind de cel mai mare interes pentru comuna noastră şi pentru noi cetăţenii, am crezut că e bine să ne consfătuim asupra ei, spre a vedea dacă soluţiunea la care s'a oprit deocamdată autoritatea comunală, de a da concesiunea casei Ganz, în lipsă de orice altă propunere, nu poate fi concurată de noi, atât în interesul comunei cât şi al nostru.

Am luat deci iniţiativa unei întruniri restrânse, la care am invitat un însemnat număr de cetăţeni, de toate opiniile politice şi de toate profesiunile, şi în special pe actualii abonaţi ai comunei pentru iluminatul electric, convinşi că din dezbaterile ce vor urma, vom găsi soluţia cea mai convenabilă şi pentru comună şi pentru interesele particulare, şi care să se înfăţişeze în acelaş timp ca o afirmare a propriilor noastre puteri economice naţionale.

Întrunirea se va ţine în ziua de 18 August ora 6 p.m. în sala "Elpis". Nici un fel de critici cu caracter politic nu vor fi îngăduite, preocuparea noastră fiind de a da o dezlegare românească, unei chestiuni economice de interes local, şi care ne priveşte pe toţi deopotrivă.

Vă rugăm şi pe D-v., Stimate domnule, să binevoiţi a lua parte la această întrunire şi la dezbaterile ce vor urma.

Întrunirea nefiind publică, veţi binevoi a prezenta această invitaţie la intrarea în sală.

Cu distinsă stimă
UN COMITET DE CETĂŢENI
Constanţa 9 August 1912.

("*Expres-informator*", I, nr. 7, 18 august 1912: 2)

304

VETERANII DIN DOBROGEA

– Încă una din miile de plângeri –

Publicăm mai jos, sub titlul de document, plângerea pe care un nenorocit veteran din Rasova – unul din cei trimişi ca să *românizeze* – Dobrogea – a înaintat-o M. Sale Regelui zilele acestea. Şi o reproducem, nu fiindcă ar cuprinde ceva nou, ci din potrivă, pentrucă se referă la o chestiune, care prea a fost lăsată ca să se învechească, spre desnădejdea unor nenorociţi şi spre ruşinea ţării, ale cărei *distincţiuni* aceştia le poartă amărâţi pe uliţi.

Sire,

Dela fruntaria ţării, viu cu lacrămi în ochi înaintea Majestăţii Voastre, căpitanul suprem al armatei, a supune cunoştinţei următoarele:

1) Că, în războiul Independenţei, am devenit surd în atacul dela *Gorni Etropol* există certificat medical trimis onor. minister de războiu, recomandat prin poştă cu recipisa No. 390 din 10 Aprilie 1907, oficiul Medgidia ;

2) Că sunt bătrân, în etate de 63 ;

3) Căsătorit legitim, având şi soţie ;

4) Om de bună condiţie socială ;

5) Fost funcţionar al Statului, cu reţineri de pensie, 12 ani, posed 3 acte de serviciu, ca început de probă, depuse onor. Cameri a Corpurilor Legiuitoare încă dela 9 Decembre 1909, cu suplică şi un maldăr de scrieri justificative, însă de oarece restul anilor serviţi nu'l pot justificà, de pensie nu beneficiez ;

6) Fost militar 6 ani şi jumătate, osebit campania considerată dublată ce însumează 7 ani şi jumătate, în regimentul 2 roşiori, ca subofiţer furier de escadron, şi locţiitor de aghiotant în timpul războiului.

7) Om de bun augur Coroanei, Majestăţei Voastre, Dinastiei, Ţării, etc. Există manifestul discurs trimis Majestăţei Voastre recomandat prin poştă cu recipisa No. 223 din 8 Septembrie 1904, şi publicat în ziarul *«Dobrogea jună» No. 30 din 1905.*

Începând dela 10 Mai 1906 şi până în prezent, în continuu am reclamat instituţiilor mai jos descrise revendicarea drepturilor mele atacate, care consistă în a mi se face *Casă de locuit*, conform legii de împroprietărire a noastră ca veterani, din anul 1903, de oarece de 8 ani, dela stabilirea mea aci, stau cu chirie,

www.ziuaconstanta.ro

neputând a'mi formă gospodăria şi aducându-mă în cea mai mare ruină de sărăcie, *precum, de asemenea, de a mi se acordà şi o pensie pe viaţă, mie şi soţiei.*

Reclamele scrise şi date sunt următoarele :

1) Prima petiţiune dată personal Majestăţei Voastre, pe bulevard, în ziua de 10 Mai anul 1906;

2) Ministerului de Răsboiu, trimisă cu adresa primăriei comunei Rasova No. 1.887 din 31 Iulie anul 1906;

3) Majestăţei Voastre, trimisă recomandată prin poştă, cu recipisa No. 258 din 30 August 1906 oficiul Rasova.

4) Ministerul de Răsboiu, trimisă asemenea cu recipisa No. 293 din 8 Septembrie 1906;

5) Majestăţei Voastre, asemenea cu recipisa No. 405 din 1 Decembrie 1906;

6) Majestăţei Voastre, asemenea cu recipisa No. 537 din 26 Ianuarie 1907, oficiul Rasova.

7) D-lui Prim-Ministru Sturdza, asemenea cu recipisa No. 620 din 10 Ianuarie 1908;

8) Majestăţei Sale Regina, asemenea cu recipisa No. 102 din 11 Februarie 1908;

9) Corpurilor Legiuitoare, asemenea cu recipisa No. 110 din 1 Martie 1908;

10) Ministerului de Răsboiu, asemenea cu recipisa No. 789 din 11 Martie 1908;

11) Majestăţii Sale Regina, asemenea cu recipisa No. 151 din 28 Aprilie 1908;

12) D-lui Prim-Ministru I. C. Brătianu, asemenea cu recipisa No. 124 din 23 Februarie 1909;

13) Majestăţei Voastre, asemenea cu recipisa No.123 din 2 Martie 1909;

14) Corpurilor Legiuitoare dată personal la 10 Decembrie 1909, după cum specific mai sus.

15) Osebit de aceste reclame de mai sus, am mai Adresat d-lui Prefect de Constanţa un memoriu la 14 Aprilie, 1909;

16) Cu ocazia excursiunei pe Dunăre a Majestăţei Voastre în luna Mai 1908, am reclamat din malul Dunărei Majestăţei Voastre, ameliorarea soartei mele;

17) Majestăţei Sale Regina, însoţită încă de una către Majestatea Voastră, date personal în Gara Saligny prin d-l Aghiotant Comandor Graţoschi în luna Mai 1911, plus încă una trimisă prin poştă Majestăţei Voastre cu recipisa No. 229 din 2 Decembrie 1911.

Cum expun, Sire, prin toate aceste suplici, solicitam revendicarea drepturilor mele şi satisfaceţi-mi pretenţiunile juste, cum însă se face nu pot şti, că în toată această îndelungată durată de trudă, pe toată linia guvernelor ce s'au succedat până în prezent a existat şi există o tăcere mormântală, deşi Majestatea Voastră ne daţi toată atenţiunea şi suveranul sprijin de ameliorare, după cum chiar probez prin suverana scrisoare (ordin) al Majestăţei Voastre publicat în ziarul *"Universul"* No. 129 din 1911 fila 2-a, plus de asemenea ordinul d-lui Ministru de Răsboiu No. 16668 din 29 Noembrie 1911 ce ambele, precum şi ziarul *"Dobrogea junà"* No. 30 din 1905 le anexez pe lângă aceasta şi asupra cărora a rămas literă moartă.

Sire,

O lume întreagă, Majestatea Voastră, Majestatea Sa Regina, mama răniţilor, care cu toţii ne-am sacrificat sângele în timpul răsboiului pentru salvarea bietei Românii, cum zic, ar trebui de a ne plânge cu lacrămi pe noi, gârboviţii, martiri ai Independenţei, ce am mai rămas în viaţă şi care de acum în 10-15 ani înainte toţi vom urmà pe camarazii noştri îngropaţi în câmpiile de luptă, pierzându-se în vânt numele de veteran. Cu ce am puteà fi consolaţi de cauza sfântă şi glorioasă ce am săvârşit ? Cu nimic alt decât ca atât Majestatea Voastră, Majestatea Sa Regina, precum şi guvernele ţării, să ne asculte cu sfinţenie doleanţele noastre, şi a nu ne lăsà muritori de foame.

În faţa celor ce expun, vă implor Sire, ca apreciind cererea mea justă, bine fondată şi demnă de misericordia Maiestăţei Voastre, să aveţi generozitatea de a dispune spre a mi se satisface cererea în modul următor :

1) De a mi se face casă de locuit.

2) De a mi se acordà o pensiune pe viaţă mie şi soţiei, fie din partea Majestăţei Voastre, anual, quantumul sumei a 9 ore dintr'o zi din apartamentul Majestăţei Voastre, sau din Casele financiare ale Statului, cuvenită această pensie mie, de fapt, de drept, merit şi caritate, fără care de altfel, suntem deveniţi muritori de foame şi compătimiţi de omenirea întreagă, ca un veteran infirm din răsboiu să n'am pensie şi chiar ce mâncà.

Sire,

Dacă guvernelor ţării, le ar părea ceva dificil de a'şi respectà legea făcută în anul 1903 relativă la împroprietărirea veteranilor şi de a nu 'mi puteà face casă de locuit, fac intervenţie de a'mi da minima sumă de 1000 lei spre a'mi construi singur.

În ce priveşte de asemenea, pensiunea de drept ce mi se cuvine, e a se şti în mod clar că ţara şi bugetul Statului în comparaţiune cu enormele cheltueli ce face cu solemnităţi, înmormântări de diferite persoane de distincţiune, monumente ridicate, etc. anual poate trece cifra de un milion şi chiar două, pe când mie deservindu-se pensia vorbită mai sus, maximum de ar putea costa 12-18.000 lei plătibili calculaţi astfel în cel

www.ziuaconstanta.ro

mult 18 ani de aci încolo, când la acea epocă va înceta acest drept prin moartea atât a mea cât şi a soţiei ca bătrâni ce suntem şi care din zi în zi suntem expuşi morţii, astfel că numai sub acest mod de încurajare şi recunoştinţă faţă de un martir al Independenţei ce a salvat ţara şi făurit *Coroana Regală de Oţel,* atât de către Dumnezeu a tot ţiitorul se va scri în *Cartea de aur pioasa şi lăudabila faptă săvârşită de Majestatea Voastră, guvernele ţării şi lauda omenirii întregi.*

Să trăiţi Sire, cu Augusta Regina Elisabeta şi D-zeu să vă încoroneze cu Coroana Imperială.

Trăiască Alteţele Lor Regale Prinţul Ferdinand cu Principesa Maria şi micile odrasle.

Trăiască Armata Română, gloria ţării.

Trăiască România.

Cu umilinţă, prea plecat şi supus servitor
Veteranul, ***Ioan CONSTANTINESCU***
Comuna Rasova (Constanţa)

(*"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 32, 30 august 1912 : 2-3)

305

ŞCOALA NORMALĂ DIN CONSTANŢA

Concetăţenii noştri îşi amintesc desigur că în anul 1893 sub guvernul conservator prezidat de mult regretatul Lascăr Catargiu se înfiinţase în oraşul nostru o Şcoală Normală de institutori şi învăţători pentru Dobrogea.

Cu ocazia sfinţirei podului de peste Dunăre în Septembrie 1895, M. S. Regele venind la Constanţa, şi vizitând acea şcoală şi-a exprimat Înalta-i satisfacţiune de modul cum o găsise organizată şi de scopul pentru care era creată, având a da Dobrogei învăţători luaţi din fiii ei, cunoscători ai localităţii, a limbilor vorbite aici de populaţia eteroglotă şi a obiceiurilor.

Din nenorocire acea şcoală, deşi se afla în plin progres şi răspundea la o necesitate absolută pentru Dobrogea, totuşi ea a fost desfiinţată în anul 1896 de guvernul liberal prezidat de d. D Sturza, ministru al Instrucţiunii fiind d. Sp. Haret.

Singurul cusur ce i s'a găsit acestei instituţiuni binefăcătoare Dobrogenilor, a fost că ea era opera Partidului Conservator.

Elevii şcoalei în număr de 75, toţi Dobrogeni au fost împrăştiaţi pe la şcolile normale din ţară din care cauză mulţi din ei nu şi-au mai continuat studiile.

În anul acesta d. C. C. Arion, actual ministru al Instrucţiunii, a reînfiinţat vechea Şcoală Normală la Constanţa cu menirea de a scoate învăţători pentru Dobrogea şi pe lângă această şcoală a mai înfiinţat încă alte două, în două estremităţi opuse ale ţării, la Severin şi Piatra-Neamţ.

Numai în judeţul Constanţa, care astăzi posedă 153 şcoli rurale, 14 urbane şi 51 grădini de copii, cu un personal de 211 învăţători, sunt în prezent 69 suplinitori la sate şi 14 suplinitori la oraşe.

Şi dacă s'ar socoti şi şcolile ce mai trebuesc înfiinţate încă în acest judeţ, cum şi posturile noi la şcolile cu populaţiune şcolară numeroasă, ajungem la rezultatul că nici jumătate din învăţători n'ar avea o pregătire specială, trebuind a fi luaţi la întâmplare, dintre absolvenţii de gimnazii, de şcoli profesionale şi uneori de aceştia nu se găsesc.

Fapta d-lui ministru al Instrucţiunii, C. C. Arion, care s'a gândit că aci în Dobrogea trebue un corp didactic bine pregătit şi ales şi mai cu seamă recrutat dintre fiii Dobrogei, legaţi de acest pământ merită toată recunoştinţa din partea noastră.

Acest act naţional, pune în evidenţă din nou grija şi solicitudinea ce a purtat Partidul Conservator în totdeauna pentru această parte a ţării, pe care dacă a înzestrat-o pentru propăşirea ei economică cu Podul de peste Dunăre şi cu Portul Constanţa, acum pentru a sădi aci şi o cultură naţională temeinică, a înfiinţat din nou în Constanţa o Şcoală Normală, menită să-i dea ca învăţători, nişte apostoli neclintiţi din localitate, cari să muncească aci cu tot devotamentul.

(*"Conservatorul Constanţei"*, IV, nr. 24, 2 septembrie 1912 : 2)

www.ziuaconstanta.ro

306

REGELE CAROL I DE HOHENZOLLERN ÎŞI CALCĂ CUVÂNTUL ?

Înfăptuit pe pământul sfânt al ţării mele prin nevoia reu înţeleasă a Divanului Adhoc, de-a ne hărăzi **Domn strein**, ne-ai sosit tânăr fără experienţă, gonit şi urmărit de spioni austriaci, duşmanii de atunci ai patriei Tale şi te-au primit cu braţele deschise ca stăpân, boerii de la 1866, după cum în cursul istoriei, veliţii boeri, se aruncau când la genunchii vre-unui Jaghelo, când la ale vre-unui rege unguresc, după împrejurări.

Ai găsit un popor de robi, c'o clasă cârmuitoare de linguşitori. Te-ai ridicat reprede şi de unde la 1870, propriul tău părinte, nu te-a crezut pe cuvânt, ci ţi-a cerut ipotecă pentru 450,000 lei şi i-ai ipotecat moşia Poenii, părticică din pământul ţărei mele, ai ajuns azi cel mai bogat rege al Europei, iar pe popor l'ai dat pradă omizei ciocoeşti. Când după 1907, după ce Te-ai scăldat în sânge nevinovat ţărănesc până la gât, împreună cu linguşitorii din clasa boerească s'a înfăptuit cu adevărat din nevoile ţărei, un al treilea partid, acel **conservator-democrat**, ai râs împreună cu împilatorii. Acest partid însă s'a impus repede, a învins în alegeri, guvernul de atunci coalizat cu boerii ţărei şi dacă ai fi fost Rege constituţional, care ai **jurat** pe Constituţie, că n'ai s'o calci, ai fi trebuit să dai poporului guvernul, pe care'l cerea.

N'ai făcut-o însă, ai trecut mândru peste voinţa ţărei şi Ţi-ai adus un guvern personal.

S'a ridicat Ţara ca un glas şi ameninţa prin imposantele'i protestări să nărue totul în legitima ei indignare şi atunci ca s'o amăgeşti. Ţi-ai schimbat sfetnicii şi a eşit din alcovul Palatului un guvern de octogenari senili "Qui s'assemble se ressemble" zice francezul; dar această ruşine adusă Ţărei, n'a putut fi răbdată, şi iar s'a sculat poporul şi atunci, o Rege! ai dat cuvântul tău regesc de "Hohenzollern" că la toamnă schimbi regimul şi disolvi parlamentul, că **"dreptatea se va face"**. Unde-Ţi este cuvântul Sire ? Ce-ai făcut cu el ? Nu te gândeşti că răbdarea românului poate avea margini? Te-au ameninţat odraslele Fanarului cu golul împrejurul Tronului ? Te-ai speriat de aşa ceva ? Astea nu's nimic, Sire, pe lângă furia poporului. Nu uita majestate, că poporul s'a trezit din somnu-i de veacuri, lumina a pătruns şi până la **El.** I-e dor de dreptate şi ferească Dumnezeu ca delicatele şi regeştile urechi ale Dinastiei Tale, să audă sgomotul surd al revoluţiei, să audă protestarea energică a mulţimei subt ferestrele Palatului Tău. Am trecut respectuoşi de atâtea ori strigând "Trăiască Regele!" crezând cel puţin în "Cuvântul de onoare al Regelui". Amar va fi ceasul când poporul se va convinge că nici **cuvântul de onoare** nu e cuvânt. Atunci se va striga altfel dar va fi prea târziu.

"Honni soit qui mal y pense"

"Viitorul Dobrogei"

(*"Viitorul Dobrogei"*, V, nr. 34, 23 septembrie 1912: 1)

307

ADMINISTRAŢIA DIN DOBROGEA

Vreţi funcţionari cinstiţi ? Asiguraţi-le cel puţin pâinea zilnică !

S'a atribuit – şi fără îndoială, cu drept cuvânt – cea mai mare parte din relele de care suferă astăzi încă Dobrogea, relei administraţiuni ce a avut-o. Chiar dacă, ici colo, câte un represintant al guvernului, conştient de însemnătatea slujbei şi a misiunei sale în această parte a ţării, reuşea să acopere pe alocurea din gropile predecesorilor săi, numai de cât urmau alţii, cari să le adâncească.

Avutul particular şi mai ales cel public – a cărui câtime desfidem chiar astăzi să ni se precizeze – a avut să sufere mult de pe urma unor funcţionari *"mai răi de cât ienicerii din Turcia"* – după cum îi caracteriza Mihail Kogălniceanu, cu aprobarea lui Lascăr Catargi. Aşa că, în loc să ni se pună nouă, Dobrogenilor, întrebarea : *"Aşa eraţi sub Turci ?"*, mai nemerit ar fi, ca Românii constituţionali să reflecteze ce ar fi putut face din această minunată provincie, dacă n'ar fi lasăt-o pradă tuturor lepădăturilor politicei lor nesăbuite!

Dacă o vină ar fi însă, ea n'ar trebui aruncată atât asupra unor nenorociţi, fără pregătire şi fără răspundere, a căror singura preocupare era asigurarea zilei următoare de trai, cât asupra conducătorilor de la centru, cari, prin dezinteresarea lor complectă faţă de această Dobroge, făceau să sporească tot mai mult îndoiala asupra temeiniciei stăpânirei româneşti în partea locului.

Fără a fi crescut cu mult nici azi preocuparea pentru Dobrogea a acelora cari alcătuesc cercurile diri-

www.ziuaconstanta.ro

guitoare – şi atâta preocupare cât este, avem a datori mai mult Suveranului ţării – totuşi nu mai e unul din aceştia, care să nu recunoască neiertatele greşeli ale trecutului. Aşa fiind, nu vom pregeta a atrage cât mai mult atenţiunea cârmuitorilor asupra acelor neajunsuri, ce fac astăzi încă anevoioasă o bună administraţiune, – fără de care ori ce progres devine iluzoriu.

Ce alta poate asigura bunul mers al unei administraţiuni, de cât un personal cu îngrijire ales, pus la adăpostul zilei de mâine, dacă nu printr-o stabilitate întinsă – cee ce de multe ori hrăneşte germenele lenei şi al obrăzniciei –cel puţin printr'o retribuţiune convenabilă ?

La noi însă pare a se practica contrariul. La selecţiunea funcţionarilor, în administraţie, nu cântăreşte de cât "bagajul politic" al individului şi al neamurilor sale, – fie chiar compus din rufe nespălate ; iar cât priveşte leafa, – ea nu constitue de cât arvuna, care angajează pungile şi budgetele tuturor acelora, cari vor veni în atingere cu funcţionarul respectiv.

Următorul dialog urmat deunăzi între un prefect dobrogean şi un candidat – dialog a cărui autenticitate o garantăm – e mai mult de cât sugestiv:

- Ce să fac cu 30 lei pe lună, domnule prefect?

- Hei ! Ca primar, mai scoţi d-ta!

În afară de aceste consideraţiuni de ordin general, traiul organelor administrative din Dobrogea merită o menţiune specială.

În nici o parte a ţării funcţionarul nu e aşa de des ispitit ca aicea, – unde ţăranul şi târgovăţul, mai stătători de sine ca dincolo, mai dedaţi cu bacşişul, au tot soiul de afaceri, întru cât proprietatea din partea locului trece prin perioada de transiţie.

În afară de aceasta, puţini sunt funcţionarii din Dobrogea, statorniciţi locului, cu gospodării şi cu legături de familie care să le mai reducă din pasivul budgetului lor restrâns.

Făr'a vorbi, de Constanţa unde traiul timp de aproape o jumătate de an, din cauza sezoniştilor cari îşi fac vilegiatura pe spinarea localilor, devine excesiv de scump, – chiar în restul provinciei, din cauza condiţiunilor locale, cu un ţăran care nu mai are nevoe sau nu obişnueşte să coboare în piaţa de alimente cu produsele curţii sale, cheltuelile de întreţinere întrec cu mult pe ale colegilor de dincolo din ţară, salariaţi totuşi la fel.

Unele administraţiuni din Constanţa – cum e Poşta, Vama, Construcţia Portului – au pătruns această deosebire şi, prin excepţie, acordă impiegaţilor lor bonificaţii de locuinţe ; chiar unele corpuri de armată au permis ofiţerilor neînsuraţi să locuiască în cazarme. Cea mai mare parte însă a funcţionarilor locali, în special administraţiunea propriu zisă, duce foarte greu traiul şi numai Dumnezeu ştie cum se strecoară printre cărăruile vieţii şi ascuţişurile *Codului penal.*

"E cu putinţă ca tu, reprezintant de multe ori al prefectului, să trăieşti cu 145 de lei pe lună, având a întreţine familia, a suporta cheltueli de transport în inspecţii lunare obligatorii?" – întreba zilele trecute ajutorul de subprefect de la Sulina (un oraş în care sticla de şampanie costă 2 lei iar oul de găină 20 de bani) pe un redactor al nostru.

E cu putinţă, vom adăoga noi, ca un subcomisar, plătit cu 90 de lei pe lună, căruia i se pretinde uniformă de general, să ducă o viaţă demnă şi cinstită la Constanţa, unde numai pe cameră are de plătit cel puţin 50 de lei ?

Şi poţi pretinde tragere de inimă la lucru, răspundere desăvârşită şi până la un punct, chiar autoritate unui primar, căruia îi dai 20-30 lei pe lună, – mai puţin de cât vătăşelului – după sistemul inaugurat de actualul prefect de Constanţei ?

Voiţi s'aveţi o administraţie bună, fără de care legile cele mai drepte rămân literă moartă ?

Doriţi cu tot dinadinsul să dispuneţi de funcţionari independenţi, demni şi cinstiţi ?

Asiguraţi-le, cel puţin, pâinea cea de toate zilele!

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea jună"* , VIII, nr. 37, 5 octombrie 1912: 1)

www.ziuaconstanta.ro

308 ÎN PREAJMA ALEGERILOR

CETĂŢENI AI DOBROGEI !

Suferim, laolaltă, de treizeci şi cinci de ani, povara tuturor nedreptăţilor, a tuturor neomeniilor şi a tuturor umilinţelor.

Netăgăduit, Dobrogea, în acest răstimp, a făcut simţitoare progrese materiale ; aproape să n'o mai cunoaştem nici noi !

Aceasta avem a o datori însă, mai întâi prevederei înţeleptului nostru Suveran şi celor d'întâi şi mai apropiaţi ai Săi sfetnici; apoi, situaţiunei fericite şi interesante a acestui colţ de ţară ; în sfârşit şi mai ales, concursului nostru şi încrederei îndreptăţite ce am inspirat-o.

Încolo, am plătit, am răbdat şi am tăcut !...

PÂNĂ ACI !

A venit clipa, în care, cu capul ridicat semeţ, cu voinţa oţelită, conştienţi şi neînduplecaţi, să strigăm: **PÂNĂ ACI !**

Plugarii, cari au desţelenit această provincie pustie şi stearpă până mai deunăzi, cari au înfruntat vânturile nebune cu piepturile şi au înlocuit ploile cu lacrimile, – pentru ca la urma urmelor să fie deposedaţi şi declaraţi streini pe glia lor; -

Negustorii, cari nu puteau ridica sau lăsa oblonul, fără a fi pus bacşişul în mâna gardistului, comandirului, subcomisarului, comisarului, poliţaiului şi... mai sus; –

Meseriaşii, trataţi şi dispreţuiţi ca şi ţiganii, şi ca indivizi şi ca obştie ! –

Funcţionarii, trimişi aci spre a ispăşi păcate – păcatele cui ? - ţinuţi sub bănuială şi sub ameninţarea de a fi trimişi la... urma lor ; –

Veteranii, colonizaţi pe acest pământ, ca să-şi lase oasele, de foame, într'însul ;

Toţi aceştia, într'un gând şi într'un glas, să strigăm politicianilor, cari îşi sumet mânecele, să ia la frământat noul aluat : **PÂNĂ ACI !**

Ne-aţi minţit, pe rând ; ne-aţi înşelat, pe rând ! V'aţi bătut joc de noi, şi unii şi alţii ; ne-aţi furat şi unii şi alţii !

Care din voi nu ne-a schingiuit sufletele şi nu ne-a stors pungile ?

Care din voi nu s'a pricopsit pe spinarea noastră ?

ÎN LĂTURI !

Destul ne-aţi făcut umbră şi pagubă !

Voim să răsuflăm liberi : – voim să privim Cerul cu ochii noştri; – Voim, să ne cunoaştem şi să ne stăpânim în voie cuprinsul nostru ; – voim, să ne spunem cuvântul nostru sus şi tare ; – voim, în sfârşit, să fim **AI NOŞTRI !**

ÎN LĂTURI !

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea jună "*, VIII, nr. 40, 26 octombrie 1912 : 1)

309 UN MOMENT ISTORIC

PRIMA ALEGERE DE PARLAMENT ÎN DOBROGEA

Puţine zile ne mai despart de apropiatele alegeri parlamentare. Între 8 şi 14 Noemvrie, noii cetăţeni ai României din dreapta Dunării vor uza pentru întâia oară de drepturile politice. După un regim excepţional de treizeci şi patru de ani, Dobrogea este acum chemată să-şi aleagă şi dânsa reprezentanţii în sfatul ţării. Astfel, de aci înainte nu vom mai fi consideraţi ca nişte nevârstnici, ci vom putea şi noi, ca şi fraţii din restul regatului, să ne spunem cuvântul prin trimişii noştri, acolo unde se făuresc destinele neamului. Momentul acesta e cu adevărat istoric – el însemnează pentru noi lepădarea tutelei umilitoare de până acum, iar pentru ţară

www.ziuaconstanta.ro

cimentarea pentru totdeauna a legăturilor, ce trebue s'o unească cu Dobrogea.

Colţul acesta de pământ dintre Dunăre şi Mare – scump tuturor Românilor prin nenumăratele amintiri ale unui trecut glorios, prin marile sacrificii cu care a fost dobândit şi prin însemnătatea covârşitoare ce o are azi pentru mersul înainte al poporului nostru – a fost ţinut mai mult decât se cuvenea departe de viaţa politică a ţării. Lucrul acesta a fost, desigur, un rău. Multe din neajunsurile îndurate de locuitorii dobrogeni în cursul vremii ar fi fost înlăturate cu un ceas mai înainte, dacă Dobrogea ar fi avut şi ea putinţa, să-şi spună nevoile prin reprezentanţii ei acolo, de unde putea să vină îndreptarea.

Câte cereri juste ale populaţiei din partea locului au rămas fără răspuns, numai fiindcă aceste două judeţe n'aveau nişte glasuri autorizate, care să poarte acele cereri până la urechile celor de sus ! Câte măsuri nepotrivite şi arbitrare, ba chiar şi legi asupritoare pentru noi, s'au făcut numai fiindcă n'aveam în parlament reprezentanţi, cari s'arăte corpurilor legiuitoare adevăratele noastre nevoi ! Câte abuzuri şi samovolnicii revoltătoare s'au săvârşit în părţile acestea, numai fiindcă o administraţiune cu putere prea mare, dar fără destulă pregătire, nu avea nici măcar frâul unui control serios.

De acum înainte, senatorii şi deputaţii Dobrogei vor fi purtătorii de cuvânt, care vor spune celor mari nevoile noastre şi vor stărui întotdeauna să ni se facă dreptatea. Dânşii vor avea grije să vegheze, ca legile care ne privesc să fie făcute aşa, ca să se potrivească intereselor noastre, iar nu să ne fie împotrivă, cum s'a mai întâmplat. În sfârşit tot dânşii vor fi pe viitor scutul cetăţenilor, punându-i la adăpost de abuzurile administrative.

Astfel, alegerile care se apropie înseamnă pentru Dobrogea un pas serios pe calea propăşirii o îndrumare către o viaţă mai demnă şi către o activitate mai spornică.

De aceea toţi cei care urmăresc cu sinceritate binele judeţului nostru, trebue să se pătrundă adânc de rostul evenimentului care ne preocupă. Datoria lor este să-şi dea toate silinţele, spre a lumina pe cetăţeni asupra actului, pe care sunt chemaţi să-l săvârşească.

Numai aşa alegătorii vor merge la vot cu minte şi cu băgare de seamă, uitându-se bine cui vor încredinţa interesele lor, pentru ca să nu aibă a se căi mai târziu. Numai astfel Dobrogenii vor putea arăta ţării, că merită într'adevăr drepturile ce li s'au dat.

I. BENTOIU

(*"Conservatorul Constanţei "*, IV, nr. 30, 28 octombrie 1912 : 1)

310

RĂSBOIUL DIN BALCANI ŞI COMPENSAŢIILE NOASTRE

Războiul din Balcani, pe care diplomaţia europeană n'a fost în stare, sau poate chiar nu a stăruit în deajuns, ca să-l oprească – a fost de scurtă durată şi este acum aproape pe sfârşite.

Avântul şi eroismul armatelor statelor balcanice, cari au luptat pentru un ideal visat în timpul atâtor veacuri de robie şi asuprire, nu a putut surprinde pe nimeni.

Surprinderea generală a fost însă tocmai în puţina pregătire, în care a fost găsit Imperiul Otoman faţă de evenimentele ce s'au desfăşurat, cari evenimente l-au adus acum pe malul prăpăstiei.

Atitudinea noastră faţă de acest război sângeros, faţă de acest măcel putem zice, nu putea fi alta decât aceea, pe care am avut-o.

Sunt acum 35 ani, de când cu ajutorul preţios al bravei noastre armate şi cu sângele vărsat de fiii ţării pe câmpiile Bulgariei, s'a format statul bulgar de astăzi.

Nu se putea deci, ca astăzi să ne opunem cu forţa pentru ca acest stat să nu-şi ajungă idealul visat, de oarece noi am contribuit în prima linie la formarea lui pentru că şi noi avem un ideal de realizat, ca şi poporul bulgar.

Cea mai mică mişcare făcută de noi în sens ostil statelor balcanice, ar fi avut ca efect o ură neîmpăcată în potriva noastră din partea acestor state.

Victoria armatelor aliate a statelor balcanice, care înainte de război se mulţumeau să ceară numai ocrotirea conaţionalilor lor din imperiul otoman, a adus acum pe tapet modificarea tractatului dela Berlin, tractat, care ne-a lovit şi pe noi drept în inimă, prin luarea unei părţi din trupul ţării noastre.

Şi fiindcă e vorba de o conferinţă europeană, care să modifice în întregime tractatul de Berlin, în sen-

www.ziuaconstanta.ro

sul de a schimba harta Peninsulei Balcanice în favorul statelor ce o locuesc, suntem în drept să cerem compensaţiile ce ni se cuvin, să cerem repararea greşelei ce s'a făcut atunci faţă de noi.

Suntem un factor important pentru menţinerea echilibrului european şi a păcei generale, de aceia cu bucurie trebue să constatăm, că ni se recunoaşte aceasta de marii noştrii vecini şi că vom fi chemaţi şi noi să ne spunem cuvântul hotărâtor.

Rectificarea graniţelor noastre în partea de sud a Dobrogei, care să ne dea posibilitatea de a o putea apăra şi stăpâni în linişte, renunţarea pentru totdeauna a vecinilor noştri Bulgari asupra acestui pământ, care nu este un pământ bulgăresc, ocrotirea conaţionalilor noştri din Macedonia, acestea sunt compensaţiile noastre în prezent, pe cari le vom cere credem neapărat, bazaţi pe cele 400.000 de baionete, ce stau gata la orice moment să-şi facă datoria către ţară !

I. BENTOIU

(*"Conservatorul Constanţei "*, IV, nr. 30, 28 octombrie 1912 : 2-3)

311

CĂTRE ALEGĂTORII DIN JUD. CONSTANŢA

Iubiţi cetăţeni,

Peste câteva zile veţi fi chemaţi pentru întâia oară, să vă folosiţi de drepturile cetăţeneşti, la alegerile de senatori şi deputaţi.

Întâmplarea a făcut, ca Dobrogea să-şi trimeată oamenii ei în sfatul ţării în nişte împrejurări foarte grele, când de peste hotare ne pândeşte primejdia. Tocmai de aceea trebue să fiţi mai cu băgare de seamă la aceste alegeri, uitându-vă bine cui daţi încrederea D-voastră.

Partidul Conservator, muncind fără preget în anii din urmă, a izbutit să înzestreze armata ţării, cu toate cele trebuitoare spre a o face să fie gata a porni pe câmpul de luptă. Fără grija patriotică a fruntaşilor noştri, astăzi n'am fi putut privi cu inima liniştită, la ceea ce se petrece în vecinătatea noastră.

Tot partidul conservator, lucrând cu chibzuială, a adus liniştea în sufletele româneşti, alinând prin măsuri drepte şi prin legi înţelepte nevoile tuturor straturilor poporului. Sătenii, meseriaşii, negustorii, proprietarii din oraşe, funcţionarii, toţi mulţumesc cu recunoştinţă miniştrilor conservatori, care s'au îngrijit de dânşii şi le-au uşurat povara.

Iubiţi cetăţeni,

Partidul nostru conservator, după ce a pregătit armata şi după ce a împăcat spiritele în ţară, şi-a dat mâna acum în urmă cu Partidul Conservator-Democrat, spre a pune la cârma statului cel mai tare guvern, pe care poate să-l aibă neamul nostru astăzi.

Astfel pregătit, ministerul unit, conservator şi conservator-democrat, va putea fi la înălţimea împrejurărilor şi va putea înfrunta primejdia ce ne ameninţă din afară.

Pentru acest guvern al apărării naţionale vă rugăm şi noi, conservatorii constănţeni, să vă daţi voturile D-voastră, asigurându-vă că săvârşiţi prin aceasta o faptă patriotică, păstrând la putere pe aceia, care sunt cei mai în măsură să ne slujească în momentele acestea ţara.

Candidaţii guvernului în judeţul nostru sunt următorii :

Colegiul I cameră : TITUS CĂNĂNĂU, mare proprietar, inginer, fost primar. AUREL SOLACOLU, mare proprietar.

Colegiul II cameră : GEORGE DOBIAS, avocat, proprietar.

Colegiul III cameră : CONST. XENI, avocat, proprietar.

Colegiul I senat : CONSTANTIN PARIANO, mare proprietar, fost prefect, Dr. ACHILE ZISSU, proprietar, locot.-colonel medic în rezervă.

Colegiul II senat : Dr. ALEX. PILESCU, medic primar al oraşului Constanţa, proprietar.

(*"Conservatorul Constanţei "*, IV, nr. 31, 1 noiembrie 1912 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

CETĂŢENI,

Partidul Naţional-Liberal din Constanţa a fixat următoarele candidaturi la alegerile generale de Cameră şi Senat, ce vor avea loc în zilele de 8, 10, 12, 14 şi 16 Noembrie a.c.

Pentru Cameră:

COLEGIUL I (la 8 Noembrie)

Luca Oancea, mare proprietar, fost preşedinte al Consiliului Judeţian, fost preşedinte al Camerei de Comerţ, etc.

Ioan N. Roman, doctor în drept, avocat, fost vice-preşedinte al Consiliului Judeţian, fost preşedinte al Comisiunei interimare Constanţa, etc.

COLEGIUL II (la 10 Noembrie)

C.N. Alimăneştianu, mare proprietar, preşedintele Cercului Comercial şi Industrial şi vice-preşedintele Camerei de Comerţ din Constanţa.

COLEGIUL III (la 12 Noembrie)

Voicu Roşculeţ, agricultor.

Pentru Senat:

COLEGIUL I (la 14 Noembrie)

Mihail Koiciu, mare proprietar, fost primar de Constanţa, fost preşedinte al Consiliului Judeţian, etc.

George D. Benderli, avocat, fost primar de Constanţa, etc.

COLEGIUL II (la 16 Noembrie)

Gheorghe G. Poppa, mare proprietar, etc.

Cetăţeni,

Acestea sunt primele alegeri legislative în Dobrogea, cari ne dau putinţa de a fi reprezentanţi şi noi Dobrogenii în Parlamentul ţărei.

Nu uitaţi că Partidul Naţional-Lliberal a prezidat la toate evenimentele mari din trecutul nostru, că lui se datoreşte organizarea şi dezvoltarea noastră economică de care cu drept cuvânt ne mîndrim, că el a împărţit plugarilor pămîntul acestei provincii, întemeind gospodării şi punând baze veşnice vieţei romîneşti în această parte a ţărei şi că tot el ne-a acordat drepturile politice de care acum sîntem chemaţi să facem cea dintîiu întrebuinţare.

Alţii v'au făgăduit multe, dar nu v'au dat nimic ; partidul nostru n'a făgăduit nimic, dar a făcut totul din propria iniţiativă şi acum v'a dat, odată cu drepturile politice, putinţa de a vă vedea voi înşi-vă de nevoile şi interesele voastre, prin reprezentanţii voştri în Sfatul ţărei.

Cetăţeni,

Votaţi pe candidaţii noştri:

Luca Oancea
Ioan N. Roman
Const. N. Alimăneştianu
Voicu Roşculeţ
Mihail Koiciu
George D. Benderli
Gheorghe Gh. Poppa

şi veţi face dovada cea mai strălucită a conştiinţei şi maturităţei voastre politice.

Candidaţii noştrii sînt ieşiţi din mijlocul vostru. Un întreg trecut de muncă garantează tragerea lor de inimă pentru interesele generale ale provinciei, pentru că totodeauna trecutul a fost cea mai temeinică garanţie a viitorului.

Prin cunoaşterea aprofundată a nevoilor şi aspiraţiunilor voastre şi prin atitudinea lor hotărîtă şi neclintită, ei sînt chemaţi a ridica glasul lor autorizat şi plin de greutate, acolo unde se vor trata şi se vor hotărî chestiuni însemnate privitoare la interesele provinciei noastre dobrogene.

O datorie patriotică, cere să veniţi cu toţii la vot, ori-cari ar fi sacrificiile ce trebue să faceţi.

Votaţi cu încrede pentru candidaţii noştri şi veţi dovedi Ţărei, care are astăzi ochii aţintiţi asupra voastră, că ştiţi ce voiţi, că aţi meritat drepturile ce vi s'au dat, că sînteţi hotărîţi a întemeia pe malurile Mărei

www.ziuaconstanta.ro

Negre puternică şi prosperă viaţă românească, – şi Ţara vă va fi recunoscătoare.

Comitetul executiv
al Partidului Naţional-Liberal din Constanţa

(*"Drapelul"*, III, nr. 57, 1 noiembrie 1912 : 1)

313

ALEGERILE DIN DOBROGEA FAŢĂ CU PARTIDELE POLITICE

Peste cîte va zile începînd aci în Dobrogea primele alegeri legislative, credem că este bine ca să dăm importanţa cuvenită acestui fapt şi să împrospătăm, în memoria tutulor, lupta necontenită ce a trebuit să fie dusă, pentru ca năzuinţele noastre, în ceea ce priveşte acordarea drepturilor politice, să fie satisfăcute ; de asemenea credem nemerit, ca tot cu această ocazie, să arătăm adevărul adevărat, asupra rolului, pe care l'au avut cele 3 partide de guvernămînt, în această chestiune dobrogeană.

Acestea toate le facem pe deoparte, ca alegătorul nostru să fie pe deplin edificat, iar pe de alta, pentru ca să'l punem în poziţie, ca singur el, şi în deplină cunoştiinţă de cauză, să poată judeca, asupra cărui partid, să-şi îndrepte votul pe care e chemat să'l dea.

Din cele ce vor urma, cred că ori care alegător din Dobrogea, va fi de acord, că recunoştiinţa întreagă trebue arătată Partidului Naţional-Liberal, care atunci cînd, în înţelepciunea lui, a crezut că a venit timpul, n'a stat la îndoială şi a dat drepturi politice dobrogenilor, şi le a dat *din propria lui iniţiativă şi nesilit de nimeni*.

Se ştie, că prima lege a drepturilor a fost votată de partidul liberal în sesiunea legislativă: din anul 1908-1909 şi că această lege a suferit două modificări una făcută tot de liberali şi alta făcută de conservatori.

Ceea ce însă ne interesează în momentul de faţă, este să vedem, care a fost atitudinea celor două partide conservatoare, atunci, cînd noi am votat legea şi care a fost activitatea celor două partide conservatoare, înainte de votarea acelei legi.

În ce priveşte acţiunea partidelor conservatoare înainte de 1908, nu putem arăta de cât faptul, că acordarea drepturilor politice dobrogenilor a fost înscrisă, *ca ultim deziderat*, în faimosul program din Iaşi ; şi a fost înscris, numai de formă, întru cît, în cei doi ani şi jumătate, cît au stat conservatorii la guvern, nici pomeneală n'a fost de aducere la îndeplinire a acestui punct din program, deşi se făcuse zarvă mare pe această temă, mai ales aci în Dobrogea în campania electorală de pe atunci ; ba chiar, însuşi Primu-ministru de atunci, G. Cantacuzino, într'o plimbare *"Triumfală"* prin toată Dobrogea, anunţa, pretutindeni imediata acordare de drepturi !

Se ştie, cum după 2 ani şi jumătate de guvernare, Partidul Conservator pleacă de la putere, fără să aducă la îndeplinire şi cum, după aceea vine Partidul Naţional-Lliberal la guvern şi votează legea mult aşteptată de noi.

Între acestea ia naştere, în 1908, Partidul Conservator-Democrat şi înscrie în programul său, acordarea drepturilor politice în cele două judeţe din Dobrogea, **întrunite într'un singur colegiu electoral**. Tot acest partid, ţine în Noembrie 1908 o întrunire în Constanţa, în care D-l Tache Ionescu susţine vederile d-sale în cea ce priveşte Dobrogea, promiţînd că, *atunci cînd va veni la putere*, va da fiinţă legei respective:

Prin urmare întreaga activitate a celor două partide conservatoare, înainte de votarea legei, a fost *înscrierea* acestei chestiuni în programul lor de guvernămînt viitor, şi în plus Partidul Conservator-Democrat, a mai ţinut o întrunire în Constanţa.

Cît priveşte acţiunea Partidului Naţional-Lliberal, aceasta a fost, că *fără să înscrie* chestiunea Dobrogei în vre-un program, şi *fără să-şi facă ca celelalte partide, vre-o reclamă, a votat-o şi a sancţionat-o*, aproape imediat, după ce a venit la guvern.

Lucrul însă nu se termină aci, căci imediat ce legea Dobrogei a fost votată, atât ziarele carpiste cît şi cele tachiste, mai ales cele din localitate, se întreceau, care mai de care, să-şi asume *merite nemeritate*, susţinînd, că lor, li se datoreşte acordarea de drepturi în Dobrogea : ba încă, ziarele Partidului Conservator-Democrat nu găseau nici un merit guvernului liberal, susţinînd că *întrunirea* D-lui Tache Ionescu din Noemb. 1908, a silit pe acel guvern să voteze legea !...

www.ziuaconstanta.ro

Lucrul, s'ar fi putut crede pînă la un punct oare care, dacă întîmplarea n'ar fi făcut, ca doi dintre prietenii noştri, încă din ziua de 30 Octombrie 1908, *să audă chiar din gura D-lui D. A. Sturdza, pe atunci Prim-ministru,* că guvernul naţional-liberal hotărîse să ne acorde drepturi politice. Acei prieteni ai noştri sunt D-nii Ioan Berberianu şi D-r. G. V. Danu, cari în ziua arătată mai sus, se aflau în casa D-lui D.A. Sturdza; cît pentru lege, se ştie că în Mesagiul Regal din 25 Noembrie 1908, a fost *anunţată* şi a fost *votată* în aceiaşi sesiune.

Prin urmare, *întrunirea* D-lui Tache Ionescu din Noembrie 1908, *n'a avut darul să silească* guvernul liberal la votarea legei Dobrogei, întru cît ea era stabilită *cu mult înainte de acea întrunire.*

Faptul curios a fost, că imediat ce D-l Berberianu a publicat în *"Drapelul"* convorbirea ce o avusese cu D-l Sturdza, în ziua de 30 Octombrie 1908, toată *lăudăroşenia* ziarelor conservatoare de aci, în această privinţă, a încetat !

Din toate cele zise pînă aci, *rămîne bine stabilit,* că acordarea drepturilor politice Dobrogenilor, *se datoreşte întreagă, iniţiativei Partidului Naţional-Liberal* şi că la această acordare de drepturi, n'a fost nici înfluenţat şi nici silit de nimeni.

Şi acum, cînd lucrul este astfel, se mai poate pune întrebarea cărui partid alegătorul Dobrogean este ţinut să-şi arate recunoştinţa lui pentru că ia dat drepturi ? Evident că nu. Alegătorii dobrogeni trebue să-şi manifeste recunoştinţa lor către partidul liberal, votînd cu toţi pe candidaţii propuşi şi aceasta, cu atât mai mult, cu cît, s'a căutat ca reprezentanţii noştri, să fie tocmai dintre aceia, cari au luptat mai mult pentru obţinerea drepturilor politice.

În adevăr atît D-nul *Luca Oancea* cît şi D-nii *Mihail Koiciu, Ion Roman* şi *George Benderli,* au luptat, încă dela început şi au fost, în toate timpurile împreună cu alţi amici ai noştri, în fruntea mişcărilor, ce aveau de scop unificarea Dobrogei cu ţara mumă.

În altă ordine de idei, nu mai puţine merite au şi cei'lalţi candidaţi ai noştri : *Gheorghe Poppa, Constantin Alimănişteanu* şi *Voicu Roşculeţ,* care în tot dea una, au pus şi pun, toată activitatea lor în serviciul Partidului Naţional-Liberal şi a cauzei noastre Dobrogene.

Partidul Naţional-Liberal, făcînd apel la dragostea alegătorilor, solicită voturile colegiilor electorale, pentru candidaţii ce propune.

Un cetăţean
din
CARTIERUL ROMÂNESC

(*"Drapelul"*, III, nr. 57, 1 noiembrie 1912 : 2-3)

314

NOI ŞI VECINII NOŞTRI

Războiul din Balcani e pe sfîrşite cu victoria statelor aliate asupra Turcilor, contrar tuturor aşteptărilor.

Dacă slăbiciunea Imperiului Otoman s'a arătat, de rîndul acesta, în toată goliciunea ei, pînă şi în armată, în care erau concentrate toate speranţele, justificate prin vitejia cunoscută a osmanliilor, nu mai puţin s'a relevat entusiazmul şi pregătirea serioasă, pe care vecinii noştri le au pus în joc – cu pericolul existenţei de stat – pentru ajungerea la victorie.

Se găseau faţă în faţă două state, cari îşi jucau ultima carte.

Din punctul de vedere al legilor istorice, nedrept ar fi fost ca statul tînăr, cu o întreagă viaţă de sacrificii pe terenul economic şi militar, în vederea idealului lui naţional, să plătească, cu însăşi existenţa sa încercarea demnă de admirat la care s'a expus.

Legea istorică e satisfăcută cu rezultatul acestui război. Dacă această lege e satisfăcută, nu ştim dacă sfîrşitul definitiv al lui, va fi satisfăcător pentru noi.

Interesele noastre de stat şi de neam impun menţinerea, în Balcani, a unui echilibru teritorial, turburat prin evenimentele actuale. Dezvoltarea teritorală prea mare a unui stat spre sud, ar deveni foarte îngrijitoare pentru noi.

Patriotismul nostru, grija pe care în mod continuu guvernele au avut-o pentru mărirea şi asigurarea prestigiului nostru, sacrificiile mari impuse pentru dezvoltarea puterei noastre armate, n'ar mai fi de niciun folos, în cazul cînd o Putere mare s'ar întinde la sud.

Nefiind nici afinitate de rasă, nici interese paralele neexistînd între noi şi vecinul nostru de acolo, –

www.ziuaconstanta.ro

cel puţin deocamdată – se înţelege dela sine că nu ne am putea aştepta la vreo apropiere serioasă din partea lui; ba poate din contra.

Dacă lucrurile stau astfel, nici nu ne gîndim că ţara noastră poate rămîne indiferentă la pretenţiunile ce statul vecin va face, ca o compensaţiune a sacrificiului de sînge vărsat de fii lui, în acest război.

Nu ştim, dacă vreodată va fi fost nevoe de mai mult tact ca acum şi de mai multă prudenţă, faţă cu încrederea pe care o inspiră diplomaţia marilor puteri, care după dovezile date, nu prea admite alt principiu conducător, decît pe acela al satisfacerii egoizmului cel mai interesat.

Oamenii noştri politici indiferent de partide, prin acţiunea ce vor desfăşura în această privinţă, avem încrederea, ca şi întreaga ţară, că se vor arăta la înălţimea cauzei, salvînd interesele noastre periclitate, prin căderea unui Imperiu, care a păstrat ani dea rîndul echilibrul în orientul Europei, înainte ca pentru acest lucru să fie nevoie de sprijinul puternicei noastre armate.

Un Român

(*"Drapelul"*, III, nr. 57, 1 noiembrie 1912 : 3)

315

CANDIDAŢII LOR ŞI CANDIDAŢII NOŞTRI

Partidele noastre politice sunt nişte asociaţii de oameni de afaceri.

Ceea ce leagă pe toţi membrii unui partid nu este decât interesul comun ce au toţi de a aranja cu ajutorul statului interesele lor personale.

Deci nu trebue să ne mirăm dacă în fixarea candidaturilor în Dobrogea partidele politice s'au inspirat de consideraţii personale fără să se gândească un singur moment la interesele populaţiei Dobrogene.

Cine sunt de pildă, candidaţii lor la col. I de Cameră ?

E de prisos să-i enumărăm, fiindcă toţi fără deosebire de culoare politică, nu s'au distins prin nimic folositor poporului faţă de populaţia dobrogeană.

Cine sunt candidaţii la colegiul al II-lea?

Nu ne oprim asupra candidaturei d-lui C. Sari, ca independent care n'a avut alt rol decât să secondeze opera poliţienească a prefecţilor – Vârnav în deosebi – care îi dădea subvenţiuni pentru ziarul lui.

Candidatura d-lui Sari este o insultă la adresa corectitudinei politice şi a cinstei personale a alegătorilor.

D-l Radovici, avocat şi candidat independent, cât şi d. Dobias, candidatul guvernului, au aceasta comun ca, la fel cu popoarele tinere, n'au istorie, dacă nu considerăm ca evenimente istorice de mare însemnătate supărarea d-lui Radovici cu Partidul Liberal şi protecţia personală de care se bucură d-l Dobias pe lângă şefii takismului.

Corpul electoral însă n'are menirea să consoleze pe postulanţi la deputăţie, înşelaţi în speranţele lor, nici n'are menirea ca voturile lui să servească şefilor takişti ca să răsplătească cu ele servicii personale.

Conştiinţa noastră de cetăţeni să revoltă numai la ideia că noi, alegătorii, suntem trataţi cu atâta dispreţ şi că servim ca un fel de zestre guvernanţilor.

Alegătorii din Dobrogea n'au suflete de sclavi şi ei vor răspunde la ofensa ce li se face retrimiţând pe d-l Dobias, candidatul guvernului la biuroul său de avocat.

Partidul Naţional Liberal pe care îl reprezintă are însă istoria şi trebue adăugat una foarte tristă şi foarte bine cunoscută de Dobrogeni.

Nimeni dintre noi nu poate uita politica plină de răutate şi de ura ce acest partid a avut împotriva dobrogenilor. Nimeni nu poate uita teroarea albă, prigonirile sălbatice, schingiuirile, bătăile în beciurile poliţieneşti din Constanţa, care era regula subprefecţilor liberali. Nimeni nu poate uita legea deposedărilor, care a sărăcit mii şi mii de ţărani, nimeni nu poate uita legea schiloadă pentru acordarea drepturilor politice, care din mijloc de emancipare a dobrogenilor s'a transformat într'un mijloc de prigoniri şi de şantaj.

Este o dovadă de o rară îndrăzneală faptul că liberalii pun candidaţi în Dobrogea.

Ei n'au drept să apeleze nu numai la populaţia autoctonă din Dobrogea, pentru care au avut numai neîncredere şi insulte, dar nici populaţia română propriu zisă, interesele căruia a fost tot aşa de compromise prin politica de ură a liberalilor.

Să trecem acum la col. III.

www.ziuaconstanta.ro

Din partea liberalilor este candidat d. Voicu Roşculeţ, mare arendaş.

Suntem curioşi să ştim ce alte raporturi poate să aibă d-l Roşculeţ cu ţăranii decât contractele agricole cu ei.

Gânduri tot aşa de puţin consolatoare ne aduce şi candidatura coaliţiei takisto-conservatoare. Candidatul acestei perechi fericite este d. Xeni, al cărui singur merit faţă de dobrogeni este de a fi secretarul particular al d-lui Take Ionescu.

O veche zicătoare spune că toată Polonia era beată când regele August se îmbăta. Probabil şi d-l Take Ionescu consideră că tot col. al III-lea din Constanţa este beat de bucurie când el câştigă cu ajutorul d-lui Xeni procesele sale.

Iată cum este tratată populaţia dela sate dela noi. Ar zice că nu doar o parte din poporul român ci că toată ţărănimea română este un neam cucerit de diferiţi Brătieni şi Take Ionescu pe care şi-l împart şi-l distribue la adiutanţii lor !

Trebue să amintim aci cum în anul 1908, d-l Take Ionescu s'a rostit că una din cauzele răscoalei ţărăneşti este că nici odată ţăranii n'au fost lăsaţi să 'şi aleagă singuri pe cine vor la col. III.

Dar cine-şi mai aduce aminte nu ceace a spus Take Ionescu acum 5 ani, dar ceace a spus eri?

Politicianismul român a trăit şi trăeşte prin minciună şi demagogie.

Am văzut cine sunt candidaţii... Trebue oare să vorbim de programele lor ? Dar cunoaşte cineva cari sunt aceste programe? Ştie cineva ce se gândesc d-l Luca Oancea şi d-l Cănănău despre chestia agrară ? Cunoaşte cineva cari sunt ideile d-lor Dobias, Alimăneştianu, Voicu, Roşculeţ şi Xeni despre chestia socială, lipsa de lucru la muncitori, despre proletarizarea micei proprietăţi, despre votul universal, despre politica externă, despre eventualitatea unui războiu şi atâtea alte chestiuni vitale de care depinde viitorul poporului român?

Nu este o privelişte mai demoralizatoare decât o campanie electorală în România. Nu din colţurile întunecoase a cârciumilor, unde candidaţii desbat preţul voturilor, va eşi o Românie democratică şi tare, ci prin luptele publice, deschise, prin ciocnire de programe şi principii.

Şi toţi cetăţenii cari apreciază cât de înjositoare sunt procedeurile electorale ale partidelor zise istorice şi vor într'adevăr regenerarea ţărei, trebue să voteze pentru lista socialistă: pentru **Traian Bellu** la col. I şi **Dr. C. Racovsky** la col, II şi III.

Candidaţii noştri nu vin să se recomande la alegători, nici sprijiniţi de autorităţi, nici de bănci puternice, nici de partidele cari mâine vor veni la putere şi vor distribui slujbe şi subsidii.

Ei cer voturile cetăţenilor, dând numai o singură promisiune : nu vor lăsa nici o samovolnicie neînferată. Nu vor lăsa nici un protest al unui cetăţean nesusţinut. Ei se vor duce acolo să se lupte pentru cetăţeni, cum au făcut până acum şi în afară din Cameră.

(*"Deşteptarea Dobrogei*, I, nr. 1, 4 noiembrie 1912: 1)[167]

316

ÎN PREAJMA ALEGERILOR

DE CE AU NEVOIE ORAŞUL ŞI JUDEŢUL CONSTANŢA

– ÎN LOC DE PROGRAM –

Însemnătatea covârşitoare a Dobrogei şi a judeţului Constanţa în special, cu portul său la mare, nu are trebuinţă să mai fie demonstrată. Ea a fost concretizată în simplele dar cuprinzătoarele cuvinte ale unui mare bărbat de stat român, când a atribuit acestei provincii funcţiunea *"plămânilor ţării"* ; importanţa Dobrogei a fost în mod strălucit calificată, când Regele Carol I a preţuit-o ca *"piatra cea mai scumpă de pe Coroana Majestăţei Sale"*.

Tocmai această deosebită însemnătate însă a provinciei noastre şi mai ales situaţiunea sa geografică, din care Congresul din Berlin şi-a făcut o chestie de onoare, necesitează o permanentă veghe asupra tuturor lipsurilor şi nevoilor sale, şi o deosebită solicitudine faţă de care nici un sacrificiu să nu pară împovărător.

E locul şi timpul s'o spunem că, cu toate acestea, Dobrogea n'a fost preţuită până astăzi la justa ei valoare, şi nu numai de către aceia, cari îşi fac o cinste din neştiinţa lor în ale aşa numitei vieţi politice a ţării, ci şi de către cea mai mare parte din conducătorii destinelor noastre, cari îşi fac o fală din faptul că, cunosc mai bine Tirolul şi Elveţia decât Dobrogea – pământ din pământul ţării lor !

www.ziuaconstanta.ro

Această dezinteresare criminală, ale cărei roade s'au putut de altfel observa şi până acuma, – impune aşa dar *cu atât mai mult* acelora, cari îşi propun să reprezinte interesele Dobrogenilor, o grije şi un studiu neîntrerupte şi neobosite, pentru ca să binemeriteze nu numai din partea locuitorilor provinciei, cari până astăzi n'au văzut o zi bună, ci chiar din partea întregei ţări, pentru care soarta Dobrogei e o chestie de viaţă şi de moarte.

*
* *

Dintre nevoile imediate ale Dobrogenilor schiţez :

Regimul de excepţiuni şi de bănuială - introdus la început de împrejurări fatale şi de consideraţiuni cărora, ca să nu le pătrundă şi să le cântărească cu bunul său simţ vulgul, oamenii de stat le zic *"superioare"*, - menţinut apoi de nişte administratori, din cari marea majoritate veniţi aici pe chiverniseală, aveau tot interesul să-l prezinte ca o "necesitate de stat", – **regimul acesta trebue suprimat cu desăvârşire.**

Comunele cu avutul lor să fie încredinţate gospodarilor şi acelora cari au contribuit cu obolul lor la casele obşteşti. Să se înceteze cu sistemul primarilor **numiţi,** *cari, când nu sunt luaţi dintre antreprenorii "de meserie" sau dintre indivizii fără de căpătâi, se recrutează din imberbi sclivisiţi, cari sfidează morala publică şi constitue un pericol şi o ruşine pentru administraţiile comunale.*

Chestiunea proprietăţii imobiliare rurale trebue odată pentru totdeauna limpezită şi stabilită. Să dispară nesiguranţa şi jaful de până astăzi, - *iar gaşca din Ministerul de Domenii, care a pus atâta lume pe drumuri şi pe cheltuială, să fie exterminată.*

Ministrul departamentului respectiv trebue convins că, **chestiunea proprietăţii din Dobrogea nu poate fi rezolvată din cabinet, prin articole de legi, oricât de multe şi chiar binevoitoare.**

Numai o comisiune, alcătuită dintr'un delegat al ministerului, un cunoscător al dreptului internaţional, un jurisconsult în afară de partidele politice, un mare proprietar din ţară şi câte un reprezintant al fiecărui sat, transportându-se la faţa locului şi judecând nu numai după lege, ci mai mult apreciind după împrejurările locale şi speciale - mai mult **omeneşte,** *decât* **juridiceşte** *- numai o astfel de comisiune va putea aduce pacea şi siguranţa asupra vieţii şi avutului sătenilor noştri.*

Administraţia din această parte a ţării, - **asupra căreia cad cea mai mare parte din păcatele trecutului,** - *în care însă s'au menţinut destule elemente cinstite şi destoinice, - şi în care au intrat în ultimul timp mulţi tineri cu dor de muncă şi cu amor propriu,* - **trebue sustrasă oricărei influenţe din afară şi devotată serviciului public.**

Pentru aceasta e nevoie ca ea să fie pusă la adăpostul zilei de mâine şi - *ţinându-se seamă de condiţiunile de trai locale, de populaţiunea flotantă care scumpeşte totul* - **să se dea tuturor funcţionarilor din Dobrogea indemnizaţii de locuinţă,** - *lucru introdus la unele administraţiuni.*

Dobrogea, care este şi trebue să ne rămână scumpă, fiindcă este *"preţul Basarabiei"*, - Dobrogea a cărei stăpânire de fapt ne-a asigurat-o şi ne-o păstrează vitejia Căciularilor Marelui Căpitan, - **trebue apropiată şi câştigată sufleteşte cât mai mult de Ţara-Mumă.**

Pentru aceasta e nevoie de noui împroprietăriri, *nu însă în persoana unor oameni istoviţi fiziceşte şi sufleteşte*, - cari s'au văzut siliţi a intra din prima zi sluji la aceia, la cari veneau să-i *naţionalizeze*, - **ci prin coloni tineri, viguroşi, mândri, întăriţi şi ajutaţi prin legi speciale.**

Tot pentru aceasta, *educaţiunei sufleteşti a tinerilor generaţiuni din provincie trebue să i se dea o îngrijire deosebită.* **Preoţii şi învăţătorii din această parte a ţării, cari s'au arătat până acuma de laudă şi au dovedit o vrednicie meritorie, trebuesc ridicaţi în ochii lumii, înconjuraţi de toată stima şi consideraţiunea ce cu drept li se cade şi încurajaţi materialiceşte în aşa fel, încât gospodăriile lor să fie o pildă şi o mândrie a satelor.**

Lacul Razelm trebue transformat în port militar.

*
* *

Oprindu-ne şi asupra punctelor de detaliu, ar mai fi de adăogat :

Administraţiunea oraşului Constanţa are nevoie de o mai deaproape supraveghere. *Să se înceteze cu jaful şi cu risipa care au domnit acolo*, care au afectat veniturile comunei pe zeci de ani, **fără să fi isprăvit nici o lucrare**, - şi care au adus comuna pe pragul falimentului.

Să se termine odată cu alimentarea oraşului cu apă. Destul s'a exploatat şi moraliceşte şi materialiceşte această chestiune ! *Statul care s'a arătat darnic şi binevoitor în această privinţă e dator să intervină în mod hotărât.*

Să se scoată pentru totdeauna din programele de alegeri comunale nelipsita chestiune a întărirei

www.ziuaconstanta.ro

malurilor de nord-est ale oraşului, şi să se traducă, însfârşit, în fapt.

Lucrările de canalizare ale oraşului au nevoe de o nouă verificare, pentruca să li se asigure o întrebuinţare normală.

Mamaia trebue plantată, pentruca să merite reclama ce i se face.

Jocurile de noroc, introduse la Casino-ul oraşului, trebuesc cum-cum desfiinţate.

Funcţionarea magaziilor-silozuri trebueşte în *mod negustoresc* reglementată, iar taxele *mai naţional* cumpănite.

Pe moşia comunei Constanţa să se încurajeze formarea unor ferme-model, pentru aprovizionarea cu alimente a oraşului şi eftenirea astfel a traiului, ajuns aci excesiv de scump. **Vânzarea din această moşie să nu se mai facă cu uşurinţa şi cu lipsa de prevedere de până acuma, şi mai ales sub şoaptele şi în proporţiile, în care s'a făcut sub ultima administraţie comunală.**

Industriei, care - în urma punerei în funcţiune a conductei de petrol Câmpina-Constanţa[336] - va voi să se stabilească în localitate, să i se acorde locul necesar şi potrivit, *plătit însă cum se cuvine* şi **fără să sugrume sfera de viaţă a oraşului propriu zis.**

Să se construiască o şosea, care să pună în comunicaţie directă portul cu partea de sus a oraşului şi să se lege viile - singurul loc de agrement, atât de isbit prin suprimarea liniei ferate - printr'o cale de tramway, cu centrul.

Academia comercială, ce e vorba să se înfiinţeze, să fie aşezată la Constanţa.

Să se construiască cel puţin încă două şcoale primare şi o piaţă de alimente în nouile cartiere.

Să se isprăvească cu sistemul pavărei în petece a străzilor şi trotoarelor - după "trecerea" de care se bucură când unul, când altul dintre proprietari - *şi să se procedeze la o lucrare generală şi sistematică, care să scape partea de sus a oraşului de noroiul şi de necurăţenia, în care trăesc.*

Societatea, care s'a constituit pentru a lua în întreprindere iluminatul oraşului şi facerea tramway-ului, dacă a avut numai intenţiunea de a elude pentru moment o casă streină şi o ofertă dubioasă, sau dacă nu se vede în stare de a duce la bun sfârşit această afacere, să se deziste din vreme, **pentrucă altfel îşi asumă o foarte grea răspundere.** Oraşul nu poate sta în întuneric, din cauza neputinţei ori a calculelor unora şi altora.

Împroprietărirea locuitorilor din Constanţa cu locuri comunale, în rate, **trebue complectată.** *Sunt mulţi oameni cari* - nu se ştie cum - *au rămas pe din afară.* **Această operaţiune să nu degenereze însă, în armă politică sau în mijloc de exploataţiune.**

Trebue fixat odată pentru totdeauna planul definitiv al oraşului, pentru ca să nu mai asistăm la monstruosul spectacol din Piaţa Independenţii, **cu clădiri construite în ultimii zece ani, în trei alinieri.**

Situaţia, faţă de legea pensiilor, a funcţionarilor şi şefilor de ateliere de la construcţiunea şi exploatarea portului Constanţa, trebue şi aceasta lămurită.

*
* *

Murfatlarul şi Anadolchioiul[168] *să fie declarate comune urbane, pentru ca să se termine odată cu abuzul şi cu speculaţiunea locurilor gratuite de case, din aceste localităţi.*

Şoseaua Carol, care leagă Constanţa cu această din urmă localitate să fie amenajată în porţiunea aceasta, pentru un loc de preumblare cu trăsurile, - dându-se acces căruţelor cu cereale la obor, prin mijlocul satului.

Portul Mangalia, menit a atrage producţiunea unei bune părţi din Bulgaria, trebue mărit şi terminat.

Localitatea balneară Techirghiol merită o atenţiune specială. Felul cum ea e astăzi exploatată şi neajunsurile la care sunt expuşi bolnavii - din ce în ce mai numeroşi - cari o vizitează, nu mai pot dăinui.

Staţiunea are nevoe de o transformare radicală, de o amenajare modernă, - şi pentru aceasta e de trebuinţă imediată sau ca Statul să ia asupră-şi această exploataţiune, sau numita localitate să fie alipită la Constanţa - *ca Lacul-Sărat de Brăila* - **care, printr'un împrumut special, să dea acestei importante staţiuni fisionomia şi înlesnirile necesare.**

Ostrovului trebue să i se redea braţul de Dunăre, printr'o operaţiune de tăiare şi despotmolire. la care e obligat Statul.

Bălţile din jurul Medjidiei trebuesc cât mai neîntârziat asanate.

*
* *

În linii generale acestea ar fi nevoile imediate de care suferă provincia aceasta, oraşul ei de reşedinţă şi principalele ei centre, – nevoi ce reclamă o imediată soluţiune.

Sunt nevoi, asupra cărora n'am încetat de a atrage atenţiunea celor în drept, obţinând în parte

www.ziuaconstanta.ro

îmbunătăţiri şi îndreptări serioase.

Sunt nevoi, al căror studiu a format preocuparea mea de ani de zile încoace, – şi a căror înlăturare voiu căuta şi voiu şti s'o obţin, dacă – după cum sper – voiu avea cuvântul acolo, unde plângerile cetăţeneşti au un răsunet mai mare.

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea junã"*, VIII, nr. 42, 6 noiembre 1912: 1-2)

317

DOMNILOR ALEGĂTORI,
Ora libertăţilor a sosit !

După atâtea nedreptăţi şi rele făptuite de Partidul Liberal cu ocazia încetăţenirilor, Partidul Conservator, prin stăruinţa guvernului şi a fruntaşilor partidului, a făcut o lege nouă după urma căreia mulţi respinşi au devenit cetăţeni romîni.

Partidul Conservator, partidul dreptăţei, al cinstei şi al ordinei în stat.

Partidul Conservator-Democrat, partid viguros, eşit din popor, în care ţara îşi pune toată încrederea, s'au unit frăţeşte pentru a contribui mână în mână la salvarea intereselor ţarei în timpurile turburi şi războinice de azi.

Amândouă partidele au dat ţărei un GUVERN NAŢIONAL constituit din cei mai de frunte bărbaţi de stat.

CETĂŢENI,

E o datorie sfântă, e o chestiune de onoare pentru noi Dobrogenii de a dovedi un patriotism desăvârşit şi o iubire sinceră pentru ţara Românească, sprijinind guvernul naţional, care azi conduce destinele ţărei.

Toţi sântem fiii aceleiaşi ţări, nici o deosebire între românii de dincoace şi de dincolo de Dunăre.

La 1877 toţi Românii şi'au vărsat sângele pentru Dobrogea şi pentru popoarele creştine din Balcani, azi când ultima formă de alipire a Dobrogei pe lângă ţara mumă se consfinţeşte, e ruşine, e o trădare a se face deosebire între fiii aceleiaşi ţări ;

IUBIŢI ALEGĂTORI,

Toţi însufleţiţi de marele moment istoric în care se găseşte Ţara, votaţi numai pe candidaţii partidelor conservatoare unite.

Votându-i pe ei, sprijiniţi guvernul ţărei, îi aprobaţi vederile în chestiunile ce frământă tot neamul românesc, contribuind la mărirea ţărei.

Iată candidaţii guvernului :

COLEGIUL I CAMERĂ

A. CALAFATEANU, *profesor, mare proprietar*

C. FORTUNESCU, *doctor în drept, fost deputat*

COLEGIUL II CAMERĂ

SEBAST. TEODORESCU, *fost primar, avocat*

COLEGIUL III CAMERĂ

DEMETRU NEGULESCU, *profesor universitar*

COLEGIUL I SENAT

ŞT. BORŞ, *proprietar, fost primar al oraşului Tulcea*

SCARLAT LAHOVARY, *fost deputat, mare propr.*

COLEGIUL II SENAT

MIHAIL SIPSOMO, *avocat, mare proprietar*

Semnul nostru este Steaua

CETĂŢENI ALEGĂTORI,

Odată cu primele alegeri parlamentare în Dobrogea, a apărut pe stradele Tulcei, figura hidoasă, cu inima mai neagră ca faţa, a banditului Jenică Atanasiu, care, după ce mai bine de doi ani cît a administrat nefericitul nostru judeţ, lovind în dreapta şi în stânga pe locuitori şi interesele lor, vine acum să le solicite

www.ziuaconstanta.ro

voturile, pentru a fi trimis în sfatul ţării.

Pentrucă nu cumva să fiţi induşi în eroare prin reclama americană a acestui trist personagiu, vă amintim mai jos numai cîteva *din faptele sale sălbatice, fapte pe cari de altfel le cunoaşteţi şi d-v., făcînd acelaş lucru şi pentru colegii săi de candidatură:*

***1. Jenică Atanasiu**, descendentul iluştrilor Tanos Afendis şi Atanasios Bambulis, de origină fanariotă, pripăşit prin Galaţi şi ridicat pe spinarea muncitorimei. Încorporat ca generos la liberali, după cîţi-va ani venind prefect de Covurlui, a umplut temniţa şi beciurile poliţiei cu foştii săi tovarăşi muncitori, pe cari i-a maltratat şi schingiuit pentru ideile pe care el singur le băgase în capul lor. Asasinul ţăranilor, după ce i-a îndemnat la răscoale, venind prefect, a dat ordin să fie împuşcaţi. De atingerea mîinelor sale pline de sîngele nevinovat al celor răsculaţi orice om cinstit trebue să se păzească. În baza tuturor acestor mari însuşiri, guvernul celor trei bandiţi Brătieni, oamenii Răteştilor şi ai tramwaiului, l'au trimis în 1908 să administreze judeţul Tulcea !*

Ştiţi toţi cum a administrat nefericitul nostru judeţ. Înconjurat de canalii ca căpitanul Schipor, teroriza populaţia întregului judeţ lovind în toate părţile, legînd preoţii şi batjocorind tot ce reprezintă cinste şi demnitate. Comerţul a fost pus iarăş la grea încercare prin faptul că banditul dela prefectură, proteja şi încuraja pe nebunul doctor Babeş, care risipea, aruncând în Dunăre, averea comercianţilor.

Sub acelaş Jenică Atanasiu, funcţiona la Sulina, ca comandant de sergenţi, un anume Costache Zamfir, prietenul său din Galaţi, proxenet de meserie, şi care nu se îndeletnicea acolo decât cu nobila meserie de a trimite fete în Egipt. Într-una din zile, pe cînd protectorul său lipsea, fiind dus în concediu, descinde la Sulina inspectorul general al poliţiilor din ţară d. Romulus Voinescu, care, constatînd ruşinoasa îndeletnicire a comandantului de sergenţi, îl destitue imediat. Ce credeţi că s'a întâmplat ? Sosind Jenică Atanasiu din concediu, aleargă imediat la Bucureşti, şi obţine reîntegrarea în funcţiune a lui Costache Zamfir.

Ce probează dar aceasta, dacă nu o complectă complicitate cu subalternul său, în practicarea mîrşavei meserii de proxenet !!!!!

Ca bun gospodar, s'a manifestat iarăşi în deajuns tristul personagiu de care ne ocupăm : priviţi palatul de Justiţie, opera sa, care înainte de a fi terminat, a crăpat şi ameninţă să cadă. Este un monument neperitor al activităţei edilice a aceluia care vă solicită voturile !

A continua să înşirăm toate banditizmele, fără-de-legile acestui fanariot, ar fi credem inutil. Treptat, treptat, le-am adus pe toate acestea la cunoştinţa cetăţenilor. Să mai vorbim şi de alţii :

***2. Nicolae Comşa**, candidează la colegiul al III-lea de Cameră. E atît de popular încît nu se poate zice că nu era indicat pentru acest colegiu ! A fost primar al Tulcei, din păcate şi pentru el şi pentru oropsitul nostru oraş. S'a ilustrat printr'o totală lipsă de activitate şi prin recepţionarea de mai multe ori a unor cantităţi de pietriş, gheşeft pentru care era să fie dat pe mîna parchetului. A scăpat însă ca prin minune. La primărie există şi azi procesul verbal prin care consiliul cerea trimiterea sa înaintea Justiţiei.*

*A făcut faimoasele trotuare de lavă, cari i-au atras spirituala ironie din partea amicului său d. D. Melinescu de "*laba *lui Comşa" în loc de lava lui Comşa.*

Pentru a se mări leafa d-lui ajutor de primar de pe atunci, Gheorghe Ş. Ciupercă, la 250 lei, şi-a mărit-o şi pe a sa cu 100, cu promisiunea ca acea sută de lei s'o doneze pentru pictura Catedralei. Credeţi d-v. că a dat el benevol banii promişi ? N'a făcut aceasta decît după ce a fost strâns cu uşa !

Să mai vorbim şi despre alte afaceri la fel ? Nu, trecem la altul :

***3. Dimitrie Melinescu**, farmacist, candidează la colegiul II de Cameră. El este faimosul descoperitor al mijlocului de a transforma chinina în tibişir şi bismuth. A otrăvit populaţia judeţului cu medicamente falşificate. Pentru crima sa a fost condamnat de Justiţie.*

Azi vă cere voturile, în puterea trecutului său ilustru !

***4. Elefterie Nicolescu**, candidează la colegiul II Senat, bine înţeles cu aceiaşi intenţiune cu care a trecut şi pela primărie : să doarmă !*

A dormit o viaţă întreagă şi dacă s'a trezit din cînd în cînd, n'a făcut decît prostii. Ajuns la epoca senilităţei, în ultimul său primariat, s'a ilustrat cu lucrările de edilitate cari îi vor duce numele din gură în gură, din generaţie în generaţie. Va fi obiectul curiozităţei posterităţei, care, văzînd lucrările executate sub primariatul său, s'ar întreba cu drept cuvînt : cine a fost idiotul care le-a făcut ?

Ca şi Jenică Atanasiu, fanariot de origină, are fraţi neîmpămînteniţi; iar în tinereţea sa era întreţinutul bucătăresei dela birtul Tranuli.

Toată Tulcea ştie aceste lucruri.

www.ziuaconstanta.ro

Pentu moment să lăsăm oborul şi celelalte şi să ne ocupăm de :

***5. Ştefan Nistor**, proprietar din Casimcea. A exploatat o viaţă întreagă ţărănimea şi s'a îmbogăţit pe spinarea ei. Asupra pămînturilor pe cari le stăpăneşte, sînt încă procese pendinte şi desigur multe văduve şi copii îşi plîng bucăţica de pământ înghiţită de nesăţiosul îmbogăţit.*

Astăzi solicită voturile cetăţenilor pentru binele obştesc.

***5. George Şerban**, Poartă acest nume de cîţi-va ani. Numele său adevărat e Gheorghe Ciupercă, originar din comuna Viziru, judeţul Brăila, sat reputat pentru hoţii săi de cai.*

Este fiul ciobanului Şerban Ciupercă, pe care azi nici nu vrea să-l vadă, necum să-l mai audă, dovadă că şi-a schimbat şi numele !

A venit la Tulcea cu ochelari la pantofi, iar azi nu mai descinde din trăsură ; e tipul clasic al parvenitului: egoist, rău crescut, hrăpăreţ, grosolan şi îngîmfat.

E recoltat în partidul liberal tot din pepiniera socialistă dela clubul Sotir, pe ale cărui bănci dormea în lipsă de alt domiciliu. A fost din păcate, ajutor de primar la Tulcea, acum vre-o 9 ani de zile. De atunci a stat la carantină, ca nefiind bun de nimic.

Astăzi însă s'a găsit bun pentru a candida la colegiul I Cameră.

Ce batjocură !

***6. Sava Donceff**, cămătar prin excelenţă. N'are nici un merit decît acela că e urît chiar de către conaţionalii săi.*

În colo un mare nimic, care complectează lista nevolnicilor reprezentanţi ai partidului liberal.

A fost ras dela cetăţenie de către liberali, şi în urma stăruinţelor a fost admis de conservatori.

Din spirit de recunoştinţă s'a înscris la... liberali.

Un caracter de bronz, demn de a fi luat de exemplu pentru viitoarele generaţiuni !

Aceasta este, cetăţeni, lista liberală, acestea sînt persoanele ce o compun.

O mai complectă înlănţuire a imoralităţei nici că se putea.

Acum nu vă rămâne decît cînd vă vor solicita sufragiile să-i goniţi, însoţind gestul vostru de un sincer şi formidabil : huideo !!!

(*"Conservatorul Tulcei"* , II, nr. 49, 7 noiembrie 1912: 1-2)

318

/PRIMELE ALEGERI PARLAMENTARE DESFĂŞURATE ÎN DOBROGEA/

Primele alegeri parlamentare din Dobrogea, s'au petrecut în linişte în judeţul nostru. Aşteptate de atîta amar de ani aceste alegeri au venit atunci cînd populaţia dobrogeană, ajunsă la maturitatea politică, – afară de o tristă excepţiune – şi-a exprimat voinţa şi încrederea în partidul cons. unit. Candidaţii propuşi de guvern au întrunit majorităţi zdrobitoare faţă de candidaţii liberali, ceeace a făcut pe cei din urmă să înţeleagă că populaţiunea dobrogeană îi cunoaşte în deajuns, că e sătulă de vorbele lor umflate şi seci şi că, în special în judeţul Tulcea nu au ce căuta.

Ranele trecutei şi de tristă aducere aminte guvernare liberală au rămas încă deschise, nu s'au cicatrizat şi nici se vor închide aşa de repede. Massa electorală a dovedit aceasta trimiţînd pe candidaţii liberali, unii în sînul familiei, pe alţii la plimbare, pe alţii să doarmă aşa cum au dorit o viaţă întreagă. Prin expresiunea voturilor lor, noii cetăţeni romîni au trimis în sfătul ţărei tot ce reprezintă energie, cinste, demnitate şi caracter şi au înlăturat pe liberalii flămînzi şi hrapareţii, nepregătiţi, îngînfaţi şi inconştienţi.

Primul pas în viaţa politică pe care l'au făcut dobrogenii, dovedeşte dragostea acestora pentru partidul conservator-unit, în care au dovedit că şi-au pus toate speranţele, toate năzuinţele şi că dela el aşteaptă dezvoltarea sub toate raporturile a provinciei reanexate.

Bine au făcut cetăţenii dobrogeni şi fie încredinţaţi că interesele lor vor fi servite cu dragoste şi devotament.

Trăiască alegătorii Tulceni!

(*"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 50, 25 noiembrie 1912 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

DOBROGENII ÎN PARLAMENT

Ne facem o datorie ca ziar Dobrogean, de a da publicităţii cuvântarea celui dintâiu representant al aleşilor Dobrogeni în Senat.

Aceasta îi face şi ne face o deosebită onoare, deci cu toţii să'i aducem mulţumirile noastre.

Cuvântarea d-lui C. Pariano, rostită la Senat

D-le preşedinte,
D-lor senatori,
D-lor miniştri,

Am onoarea să fac această comunicare împărtăşită de întreaga populaţiune a Dobrogei, în semn de înaltă şi profundă recunoştinţă pentru mulţumirea pe care o exprimă tronul prin Mesaj că de astă dată se vede înconjurat de reprezentanţii întregei Românii.

D-lor Senatori,

Acel care nu a trăit sub regim de legi excepţionale în care alţii trebue să cugete şi să facă pentru dânsul, nu poate măsura însemnătatea şi varietatea foloaselor ce rezultă din desfiinţarea lui.

Prin acest act, ţara înfiindu-şi peste 370.000 de suflete, cari astfel au devenit cele mai credincioase apărătoare ale grăniţelor sale, le-au mai dat şi putinţa să se închiege desăvârşit cu sângele şi aspiraţiile româneşti.

Am fost ţinuţi, d-lor senatori, 35 de ani, departe de dv., pentrucă ni se imputa neomogenitatea de rasă şi de sentimente. Dar din ce acte dovedite ori veleităţi exprimate, au putut răsări asemenea bănueli. Când dintr'o populaţiune totală de 370.000 de locuitori, sunt 240.000 de români de sânge şi când între aceştia şi cei de origine străine, este o identitate de interese, cimentată atât prin iubirea ne îngrădită a tuturor de pământul pe care s'au născut şi trăiesc ; cât şi prin profesiunea comună de plugari, care după cum ştiţi nu suferă nici o schimbare în starea de lucruri dată, fără ca capitalurile puse de dânşii în exploataţiunile lor agricole, să nu se primejduiască.

Mai eram consideraţi ca nişte nevârstnici, incapabili de a ne croi soarta prin noi înşine. Noi tocmai cari o spunem cu mândrie, ca luptând acolo şi cu oameni şi cu elementele, prin muncă proprie, prin privaţiuni de tot felul şi prin cheltueli peste puterile nostre, am izbutit să dăm astă-zi ţării câmpii fertile şi sate bogate în schimbul pustiilor şi ruinelor ce am primit.

Noroc că : judecata fruntaşilor conservatori, n'a fost întunecată de astfel de prejudecăţi şi că iniţiativa lor a decis şi pe partidul liberal să curme însfârşit disperarea noastră şi intrigile duşmanilor.

Căci, s'a suferit mult acolo, d-lor senatori. Totdeauna interesele locuitorilor au fost nesocotite. Adesea acţiunile lor au fost impiedicate şi mai niciodată plângerile lor nu au fost ascultate, de către cei trimeşi să ţie cumpăna şi să înlesnească desvoltarea provinciei. Dar nu, într'această zi de mare sărbătoare pentru noi, pot vorbi de nepregătirile unora şi de doleanţele altora.

Astăzi bucuria ne covârşeşte. Graţie ei, am uitat totul şi în inimile noastre nu mai încape, decât speranţa în viitor şi recunoştinţa fără margini ce totdeauna vom purta acelor cari au contribuit cu vorba sau cu fapta la emanciparea noastră.

Printre dânşii, d-lor senatori, ca în fruntea tuturor faptelor mari stă mândru majestatea sa regală, protectorul şi idolul dobrogenilor ; mulţumită căruia noi toţi am rămas acolo : căci el ne-a reţinut în vremile de restrişte şi dânsul ne-a îmbărbătat în toate împrejurările. Sfaturile sale ne-a lipit de acel pământ şi numai sprijinului său totdeauna binevoitor, am putut obţine până şi hrană atunci când nu aveam.

Cel dintâi apoi, care a luminat opinia publică asupra stării precare a Dobrogei, a fost actualul prim-ministru d. Maiorescu, care iată ce spunea la 1903 prin jurnalul *"Epoca"* în numele partidului său de atunci :

Situaţia politică a Europei orientale impune regatului român, datoria de a ne înfăţişa perfect unificat din Carpaţi până spre Balcani şi dacă podul peste Dunăre a întărit fiziceşte legătura noastră cu Dobrogea şi cu Marea Neagră, supunerea tuturor sub aceleaşi legi o va întări şi sufleteşte şi va consacra astfel unul din rezultatele războiului Independenţii.

Într'acelaş an 1903, neuitatul răposat general Manu, cu ocazia dezbaterilor asupra adresei de răspuns la Mesaj întrebă guvernul : Ce se opune pentru ca chestiunea acordării drepturilor la dobrogeni să fie rezolvată în sensul cum toată lumea o doreşte? La care d. Prim-ministru Sturdza i-a răspuns că: *în Dobrogea se găsesc o sumă de români veniţi din provinciile subjugate, care nu şi-au regulat poziţiunea lor cetăţenească.*

Tot răposatul general Manu în anul următor 1904, a declarat în Senat că a sosit momentul să se puie Dobrogea pe acelaş picior cu restul ţării şi a cerut ca noua lege de organizare a comunelor prezintată de răposatul ministru Vasile Lascar, să se aplice şi în cele două judeţe de peste Dunăre.

Şi aceste voci autorizate d-lor senatori, nu erau nişte glasuri răsleţe; căci vorbeau în numele partidelor pe cari le reprezintau; dovadă de aceasta este, că imediat ce a venit la guvern d. Gheorghe Cantacuzino iubitul

www.ziuaconstanta.ro

nostru preşedinte a şi numit o comisiune, care să găsească modalitatea : Cum românii cari nu-şi regulase încă poziţiunea lor cetăţenească, pot să fie încetăţeniţi. Individual sau în bloc ?

Chestiunea pusă astfel, părerile comisiunei s'au împărţit. Majoritatea întemeiată pe chipul cum interpreta dânsa partea relativă din Constituţie, susţinea încetăţenirea individuală; în vreme ce minoritatea sfătuită şi cu d. Tache Ionescu, atunci ca şi acum ministru credea că : votarea individuală impusă de Constituţie, priveşte numai pe locuitorii de origini streine, iar nu şi pe românii de sânge cari înscrişi pe o singură listă, pot să fie votaţi în bloc.

Pe când se petreceau aceste discuţiuni în sânul comisiunii, ministerul Cantacuzino cade, fără să fi avut timpul necesar de a tranşa definitiv o cestiune, pe care o îmbrăţişase cu atâta ardoare. Vin la guvern liberalii, de astădată, cu d. Brătianu în cap. D-sa a văzut mai departe de cât d. Sturdza, căci la ... 1910, pe când ne aşteptam mai puţin, camerile liberale au votat legea prin care s'au acordat dreptul dobrogenilor de a'şi trimite reprezentanţi în Parlament.

Fireşte că în urma acestui act, partidul şi guvernul liberal şi-au atras recunoştinţa noastră a tuturor ; dar ne întrebăm încă şi acum: Ce persoane de stat se vor fi mai opus şi atunci, pentru ca să ni se fi drămuit astfel intrarea noastră complectă în dreptul comun?

Ori cum însă, noi le mulţumim din toată inima şi de puţinul ce ne-au dat, fiind încredinţaţi că înşişi domniile lor se vor convinge în curând, că zăgazele ce au păstrat sunt de prisos.

V'am expus d-lor senatori, peripeţiile petrecute până ce legea acordării drepturilor s'au votat ; rămâne acum să vorbesc de serviciile nepreţuite pe care părintescul guvern Carp le-au adus dobrogenilor; căci materialiceşte vorbind, dela dânsele locuitorii au folosit cel mai mult.

Legea votată în pripă de Camerile liberale, punea locuitorilor atâtea piedici ca să-şi dovedească drepturile la încetăţenire, în cât dacă cel din urmă guvern Carp, prin miniştrii săi d-nii Ion Lahovari şi Alex. Marghiloman, nu obţineau modificarea ei lărgind-o şi dacă comisiunile electorale nu le aplicau omeneşte, jumătate dintre locuitori, chiar români, ar fi rămas astăzi străini în ţara lor.

Şi acum că ştiţi, d-lor senatori, măsura în care a contribuit fiecare dintre fruntaşii ţării la emanciparea noastră în parte şi că vă daţi seama de ce importanţă pentru noi este actul săvârşit.

Daţi-ne voe ca dela înălţimea acestei tribune să încredinţăm ţara şi Tronul de iubirea, devotamentul şi supunerea noastră desăvârşită.

Să asigurăm pe toţi acei fruntaşi politici, care ne-au ajutat, că niciodată nu se va şterge din inimile noastre recunoştinţa ce le datorăm.

Iar d-v. aleşi ai naţiunei, printre cari voinţa lui D-zeu şi a alegătorilor ne-au trimis şi pe noi astăzi, vă adresăm o smerită rugăminte.

Ajutaţi slabele noastre puteri pentru ca să uşurăm nedreptăţile făcute acolo şi învăţăţi-ne cum să facem mai bine, pentru că să înălţăm ţara tot mai sus.

(*"Viitorul Dobrogei"*, V, nr. 46, 16 decembrie 1912: 2)

www.ziuaconstanta.ro

1913

320

SCRISOARE DESCHISĂ
către d. Al. T. Dumitrescu

Ca cel mai mic fiu al dascălului Petrică, marele patriot român din dreapta Dunării, decedat în anul 1858, şi ca frate al răposatului profesor Constantin Petrescu şi Gheorghe Petrescu Durostoreanu, fost elev al şcoalei române din Silistra, aduc călduroasele mele mulţumiri stimatului d. Al. T. Dumitrescu pentru articolul d-sale din ziarul *"Universul"* cu data de 1 Ianuarie 1913 [169].

Mare dreptate face cu aceasta d. Dumitrescu şi mult bine aduce actualmente scumpei noastre ţări, luminând prin scrisele d-sale pe oamenii noştri politici, de dreptul ce'l avem asupra acestei vechi cetăţi romîne *"Durostorum"* care în timpurile lor era cheia de apărare a Dobrogei şi care actualmente trebue să fie şi pentru noi la fel.

Silistra – care dela 1854 o cunosc, a fost locul meu de naştere – a fost o cetate necucerită. De câte ori ostile marei Rusii nu au fost oprite pe loc în acest punct, fără a mai putea avansa şi chiar învinse ? Numai istoria poate să ne spună aceasta căci numai dânsa este rămasă ca martoră a vremurilor trecute.
În această mare cetate romană a locuit familia Petrescu, în această cetate s'au născut cu toţii şi această cetate a fost centrul de cultură românesc din dreapta Dunării, care prin sârguinţa neobositului profesor Constantin (Costache) Petrescu s'au înfiinţat şcolile române dela Turtucaia şi până la Tulcea.

Câte souveniruri îmi reaminteşte stimatul d. Dumitrescu prin aducerea la cunoştinţă publică – şi mai cu deosebire în cel mai răspândit ziar al ţărei noastre *"Universul"* – acest statut al ***"Societăţii Române de cultură şi limbă din Silistră"*** această familie Petrescu n'a fost numai iniţiatorul cultural al românilor, ci şi apărătorii ori cărui suflet românesc şi creştin din această parte. De câte ori bietul tata şi în urmă fratele meu mai mare Constantin Petrescu nu erau deşteptaţi în mijlocul nopţii din cel mai dulce somn, de persoane care veneau să-i anunţe că cutare român sau creştin a fost arestat de turci, iar ei imediat părăseau patul ducându-se pe la Conac sau paşi ca să-i libereze ?

Cine susţinea procesele lor în faţa Cadiului, de cât el ?

Pot afirma cu siguranţă : că dacă nu s'ar naşte astfel de oameni care să-şi sacrifice averea şi viaţa pentru destinuri naţionale, multe naţiuni s'ar pierde.

Românii noştri însă au avut acest noroc şi de aceia au existat, există şi vor exista cât vor fi pe lume.

Cine m'a îndrumat pe mine, acest Simeon Petrescu ca după un voiaj de 20 de ani să mă reîntorc tocmai din America unde mă găseam foarte bine şi să mă stabilesc în Dobrogea alăturându-mă pe lângă *D-nu Pariano, Roman, Bănescu* şi *Zissu*.

La venirea mea în Constanţa am luat decizia cu amicul meu *Măgură* (actualmente avocat în Galaţi) şi cu *Octavian Şeitan* la formarea unui ziar Dobrogian, în urmă cu D-nu Pariano şi Roman am dat concursul meu la ziarul *"Farul"* şi actualmente la ziarul *"Viitorul Dobrogei"* organ Conservator-Democrat, format cu nemuritorul Bănescu decedat; rămânând azi cu amicul meu Lt. Col. Dr. Zissu şi alţii d'a continua acelaşi lucru, de cât simţul naţional ce'mi mişcă sufletu zicându-mi în continuu, fă'ţi datoria după cum şi-au făcut tatăl şi fratele tău.

D-voastră, stimate D-nule Al. T. Dumitrescu, m'aţi făcut să tresar de bucurie prin apreciatul D-voastră articol şi mă faceţi azi să cred că meritele cuiva nu se pot pierde şi nici ascunde şi că mai de vreme sau mai târziu ele trebue să apară la lumina zilei.

Respectuos vă rog dar a'mi da voie ca acest articol să'l înserez şi în coloanele ziarului *"Viitorul*

www.ziuaconstanta.ro

Dobrogei" rugându-vă a primi distinsele mele salutări.

S. PETRESCU

(*"Viitorul Dobrogei"*, V, nr.51, 20 ianuarie 1913: 1)

321

VREMURI GRELE

Mă găsesc încă sub impresiunea celor dintâi alegeri parlamentare din provincia noastră.

Parcă-i văd: toţi desculţii, hămesiţii, paraziţii cluburilor şi ai diverselor localuri de noapte, înţoliţi acum cu câte un pardesiu nou, căptuşiţi cu un prim strat de grăsime, datorită acontului din fondurile zise secrete, plini de gaze spirtoase şi mai ales de fumuri, – *chemaţi la putere*, cum ocupă coridoarele şi cabinetele celor două prefecturi, "poantând" şi "preparând" alegerile...

Unul e însărcinat cu alegătorii, cari vor fi reţinuţi acasă; altul clasează numele acelora, cari vor fi aduşi "pachet" la vot; al treilea, proaspăt funcţionar superior al regimului, întocmeşte lista persoanelor, cari vor fi chemate de prefectul sau poliţaiul respectiv şi puse să jure pe copii, pe neveste, pe vitele din bătătură, că vor vota pe «omul indicat de Rege să reprezinte ţara în aceste momente de grea cumpănă»; al patrulea se ocupă cu candidaţii de slujbe şi cu solicitatorii a tot felul de favoruri; al cincilea, cel mai spătos, se obligă *să convingă* pe cetăţenii mai recalcitranţi, – şi fiecare din aceştia îşi execută, în ziua de alegere, partea de program, cu o punctualitate în raport – vorba d-lui Tache Ionescu – cu "revărsarea Nilului"...

Parcă-i văd, – îi judec însă şi astăzi, cu aceeaşi compătimire cu care îi priveam şi atunci! Bieţi ticăloşi, meniţi a servi de coadă de topor azi unuia iar mâine altuia, ursiţi a fi luaţi a doua zi la goană, pentru ca să umple iar cafenelele afumate şi tavernele înăcrite!...

Creaturi ale partidelor politice, nenorociţii aceştia formează cea mai grea şi mai urâcioasă a lor povară...

Măcar cele d'intâi alegeri parlamentare din Dobrogea însă, trebuiau – şi puteau – să fie scutite de o aşa nevrednică ticăloşie şi de aceşti bieţi ticăloşi !

Relevez lucrul, nu ca o protestare înpotriva regimului actual – căci oricare altul din partidele noastre ar fi procedat la fel ! – ci ca un simplu document al timpului.

Dar, în sfârşit guvernul are şi reprezentanţi dobrogeni în sfatul, care în mod mecanic îl descarcă de toate gestiunile. Alegerea acestora, afară de două fericite excepţiuni, a fost cea mai cumplită palmă ce s'a putut aplica vr'o dată ţării româneşti. *A căuta cu orice preţ să dovedeşti că, nici după treizeci şi cinci de ani, România n'a fost în stare să formeze în Dobrogea 14 cetăţeni, cari s'o reprezinte cu vrednicie şi cu cinste* – şi fixarea celor 14 candidaţi guvernamentali, străini de locul şi de păsurile noastre face această dovadă – constitue o ruşine şi o nedemnitate, pe care, dacă politicianismul român le utilizează, neamul românesc nu le merită însă cu nici un preţ...

Următorul dialog absolut autentic dă întreaga şi cea mai înaltă măsură a valoarei «reprezintanţilor» Dobrogei.

M. Sa Regele, primind comisiunea cu răspunsul la adresa de mesaj a Senatului şi oprindu-se în faţa d-lui M. Sipsomo, alesul Tulcei, îl întreabă :

- D-v., senator ? Aveţi etatea ?

- Îmi lipsesc numai câteva luni, Majestate.

- Unde aţi fost ales ?

- La Tulcea, Sire.

- Aţi fost vreodată pe acolo ?

- Da, Majestate, Am stat o lună, în timpul alegerilor.

- Lacul Razelm l-aţi vizitat ?... Frumos judeţ !

Orice comentarii ar scădea savoarea acestei picanterii cu adevărat regale.

Să urmărim însă un moment *la lucru* pe "aleşii" Dobrogenilor şi pe aceia cari i-au oploşit.

Vizitaţi un moment fie cabinetele celor doi prefecţi dela Tulcea şi dela Constanţa, sau, însoţiţi de o călăuză, nimeriţi şi pătrundeţi în saloanele din Capitală ale deputaţilor şi senatorilor dobrogeni. Dacă auzul nu vă va fi distras de răcnetele vreunui partizan, care, coborând scările, ridică cruci şi dumnezei la adresa

www.ziuaconstanta.ro

«Mesiei» de până mai deunăzi, – preocuparea întreagă vi se va atrage asupra împărăţiei diferitelor posturi dela diversele comune din cele două judeţe.

Nu exagerăm de loc: În cabinetul prefectului de Constanţa au avut loc scene şi s'au schimbat cuvinte de un trivialism scabros între un "elector" şi un «fruntaş». Prefectul de Tulcea nu ştie cum să mai împace pretenţiunile «colaboratorilor». Plescăit de buze şi rânjet de colţi în toate părţile. Câini flămânzi, cari se bat pe bucăţile de hoit încă proaspăt !

Şi în timpul acesta, la frontiera noastră cu porţile date de perete, bubue tunul, se ferecă şi se desferecă destine de împăraţi, se fac şi se prefac popoare, se ascut săbii străine şi se discută soarta ţării româneşti şi a Dobrogei în special, – da, în timpul acesta, când prefecţii şi parlamentarii noştri împart partizanilor lor slujbele şi ghelirurile din Dobrogea.

Curat, *ţara piere şi baba se piaptănă !*

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea jună"*, IX, nr.1, 25 ianuarie 1913: 1)

322

CUM SE "ROMÂNIZEAZĂ" DOBROGEA

Scopiţii dela Luncaviţa, sub masca de apicultori, propagă religia lor

Într-un număr precedent al ziarului *"Dobrogea jună"* am arătat cum statul a închiriat, pe termen de 5 şi 10 ani, o întinsă pădure de tei, cu preţul anual de lei 5 pe hectar, unei adevărate colonii de scopiţi (muscali) pretinşi apicultori, – fără ca până azi să se fi luat vre-o măsură în această privinţă. Azi vom relata alte din isprăvile acestor «coloni» dobrogeni.

Bine înţeles, în mijlocul pădurei fiind, aceşti pseudo-apicultori, profitând de avantajele ce le asigură nesupravegherea imediată, şi în afară de beneficiul material ce le revine prin cultura stupilor, mai au şi supra-avantajul, ca, aci în acest colţişor retras, neobservaţi de ochiul nimănui, să facă propagandă în sensul castrării, printre paşnicii locuiori din comuna Luncaviţa, cari, vecini fiind cu stupinele lor, sunt luaţi la lucru de aceştia.

Curios este faptul că de câte ori au nevoe de un om sau un car pentru lucru sau transport, preferă pe cei tineri, cari n'au făcut armata, şi acestora li se fac propuneri serioase ca să adreseze la credinţa sectei lor, promiţându-le în schimb de fie-care "candidat" câte o trăsură de lux, cu cai de Rusia – cum zic ei – 2000 de lei numerar, 50 de stupi sistematici plus... fericirea cerească pe lumea cealaltă !!! Frumoasă perspectivă !

Deşi atunci când jandarmul în treacăt inspectează domiciliile lor la stupină, "gaspadinii" se fac că mătură prin casă şi'i aruncă gunoiul în faţă, răspunzând scurt şi fără a privi în faţă; cu toate că preotul şi învăţătorul, cari îi vizitează cu scop de a se instrui în ramura apiculturei, sunt primiţi cu: *«stapun nu acasă»*; cu toate acestea, atunci când au în faţa lor un tânăr, în care ei văd un viitor adept, lucrurile se schimbă. Aceşti din urmă sunt primiţi ca distinşi oaspeţi, se face la o laltă cerc, împrejurul lucsoaselor samovare argintate, se dă loc la cuvinte sfinte, şi încet-încet se ajunge la explicaţia pe larg a credinţei lor, a felului lor de a fi şi apoi urmează propunerea.

Faptul s'a descoperit zilele trecute, când un locuitor a venit şi a reclamat la primăria comunei Luncaviţa că un fiu al său nu a venit acasă de 10 zile şi că înainte de acest timp ar fi lucrat la stupina acestor scopiţi. S'au chemat imediat la primărie alţi doui tineri, cari lucraseră la stupine împreună cu dispărutul. La anchetare, întâmplător fiind de faţă şi subsemnatul, am putut afla că li s'au făcut şi lor altor tineri propuneri în sensul de mai sus.

S'au luat imediat declaraţii scrise în faţa autorităţei, care a sezizat parchetul de Tulcea.

Asemenea declaraţii se pot lua încă de la mulţi tineri, cari au fost în contact cu aceşti denaturaţi !

Dată fiind gravitatea ce prezintă această stare de lucruri, care la un moment dat poate lua forma unei curate convertiri de la religia noastră şi prin urmare poate da loc la tulburări în stat, cred că cei în drept vor şti să înfrâneze pe aceste canalii, care consideră perpetuarea rasei umane mai prejos de perpetuarea rasei albinelor !

E un cuib de şerpi veninoşi cuibul acesta, care trebueşte stârpit; «colonii» aceştia trebuesc trimişi de unde au venit, iar nu lăsaţi la a lor discreţie, lângă o comună românească cu locuitori paşnici, pe cari – dată

www.ziuaconstanta.ro

fiind starea culturală înapoiată a ţăranilor – caută să'i câştige pentru credinţa lui Seliwanov în paguba legii strămoşeşti!

Renunţe Ministerul de Domenii la meschina sumă de 5 lei pe hectarul de pădure, ce încasează ca arendă, – şi cred că nici nu va fi de comparat micul sacrificiu ce'l va face, faţă de un pericol iminent, care va veni să strige ca şi altele, că ţara noastră este canalul da scurgere a tuturor murdăriilor ce ni le vars vecinii noştri!!

Const. N. SPIRU

Luncaviţa, 12 Decembrie 1912.

(*"Dobrogea junǎ"*, IX, nr.1, 25 ianuarie 1913: 1)

323

NOI ŞI BULGARII

Un bulgar cerea unui prieten al nostru să-i spue de unde decurg drepturile noastre de care tot vorbim pentru o extindere teritorială ce o pretindem bulgarilor, mai ales că ele nu au fost cerute când s'a declarat răsboiul ? Negreşit că la acestă nedomirire i s'a răspuns.

1. Când a pornit răsboiul contra turcilor, bulgarii au declarat că nu pornesc resbel pentru cucerire teritorială ci pentru a scăpa pe creştini de jugul păgân.

Negreşit că pentru un aşa scop nobil, care de altfel a lipsit bulgarilor, cine ar fi putut cere teritorii ? Dar când ei nu-şi respectă cuvântul şi acum voesc o Bulgarie mare în dauna celorlalte naţionalităţi, datori suntem să ne îngrijim pentru ziua de mâine.

2. Ceea ce cerem acum noi nu cerem bulgarilor, ci voim aducerea la îndeplinire a tratatului dela Berlin cuvenit nouă drept despăgubire pentru banii cheltuiţi de ţara noastră cu răsboiul purtat pentru desrobirea lor de sub jugul turcesc, pierderea a 10 mii români ale căror oase au putrezit pe câmpiile Bulgare şi răpirea Basarabiei noastre de către protectorii lor drept mulţumire că i-am ajutat şi scăpat din ghiarele lui Osman-Paşa şi Suleiman Paşa de la Şipca care împreună ar fi dus familia imperială Rusă peşcheş Sultanului la Constantinopole.

3. Ar fi bine dacă gentili noştri vecini ne-ar procura ceva documente istorice prin care să probeze că vre-o dată Dobrogea a fost bulgărească şi când au venit ei dominaţiunea acestei provincii, altfel e o ruşine ceea ce fac.

E posibil ca noi tot pentru buna vecinătate dacă ar fi existat să nu fi avut pretenţiuni de garantarea frontierei dacă bulgarii nu ne-ar fi provocat adesea ori prin ziare ca *"Vecerna poşta"* şi altele şi dacă nu şi-ar fi arătat colţii asupra Dobrogei când ştiut este sângele care l'am vărsat pentru liberarea lor când înainte de răsboiul dela 1877 ţara noastră era împănată de diferite serviciuri cu bulgarii între care şi profesori universitari fără ca cineva să-i fi întrebat de sunt ori nu cetăţeni români, când fiii ţării poate că nu aveau pâinea lor zilnică.

Numai în serviciul micei noastre armate de atunci erau 21 medici ofiţeri de diferite grade.

Şi ca să nu zică că trecem ţifra neexactă îi citǎm nominal:

1. Hacanoff, 2. Christu Similov, 3. Iordanof Stoica, 4. Pencioft Ştefan, 5. Christoff Ştefan, 6. Alecu Apostoloff, 7. Vencu Nicolaef, 8. Naciu Nicolaef, 9. Tănase Nicolaef, 10. Chiru Popoff, 11. Sava Ion Cernoff, 12. Stoianovschi şi fratele său farmacist în Sofia. 13. Panait Gegef, 14. Cialicoff Mirciu, 15. Alecu Paraschivof, 16. Paruşef Andrei, 17. Sfetozar, 18. Dobreff Ioan (Ivan), 19. Ivanoff Tănase, 20. Teodoroff Niculae, 21. Nicolaeff Iordan şi mulţi alţi în urmă şi înainte, aceştia erau numai o serie într-o clasă, apoi profesori universitari ca Protici Petru, Atanasovici etc., oficeri ca Chichirof, Simionoff, Nicoloff plus o mulţime cu nume mai mult sau mai puţin românizate şi în diferite ramuri de administraţie publică ca Stambuliu, Grecoff, Petcoff, Mihail Mihailoff, Matachi etc.etc. în total 3-4 mii care mâncau pâinea statului român ca în urmă să fim înjuraţi.

În adevăr o asemenea recunoştinţă numai la bulgari se poate găsi.

Nu mai vorbim de cei cari găseau şcolile noastre la dispoziţia lor care le-au dat oameni de stat de toate categoriile şi cari au fost ca elevi internaţi hrăniţi şi îmbrăcaţi de Statul Român.

Eată pentru ce cererea noastră este justă,

Z

(*"Viitorul Dobrogei"*, VI, nr.2, 10 februarie 1913: 1)

www.ziuaconstanta.ro

PRIVIRE ASUPRA PARCELĂRILOR ŞI ÎMPROPRIETĂRIRILOR

Se ştie că principalul mijloc, care s'a socotit propriu pentru popularea pustiei pe vremuri Dobroge, a fost colonizarea prin împroprietărire, adică prin vânzarea de către Stat pe un preţ foarte mic, şi acesta plătibil în timp de 30 ani.

S'au făcut două feluri de împroprietăriri: aceea a bejenarilor (Români din toate unghiurile ţărei) şi aceea a veteranilor (a luptătorilor în Războiul pentru Independenţă).

Intenţiunea a fost bună, deşi, poate criticabilă, în felul cum s'a căutat a se realiza – dar, procedurile, însoţite de desinteresare şi uşurinţă, au fost detestabile.

N'aşi mai fi vorbit de un fapt consumat şi mai cu seamă sub formă rechizitorială, căci ar fi absurd; de oarece nu ar avea partea practică şi utilă. Dar, pentru că văd – şi voi dovedi – că se mai poate salva ceva, atrag atenţiunea cârmuitorilor, de la tribuna acestui ziar, independent ca nuanţă politică, care şi-a luat marea sarcină de-a apăra interesele Dobrogenilor.

Colonizarea provinciei

Şi pentru a fi înţeles în ceea ce priveşte remediul, încep prin a face o descriere chronologică a modului de colonizare a aceste provincii, realipită la patria mumă, – restabilind faptele şi împrejurările.

Chestiunea dobrogeană, în tot timpul celor 34 de ani de realipire la patria mumă, a preocupat cercurile noastre diriguitoare, ca una ce prezenta – bineînţeles – o importanţă egală cu restul ţării. Colonizarea provinciei, în special, şi consolidarea elementului românesc, a absorbit însă cea mai mare parte de grije a guvernanţilor noştri. Întru cât şi-au atins scopul, – aceasta îmi propun să dezvolt mai jos.

Restrâns de cadrul ospitalităţii ziarului, chestiunea va fi atinsă de toate părţile, dar substanţial. În anii 1880-1883 au început să se pună bazele de delimitare şi măsurătoare în toate comunele din Dobrogea de către statul major al armatei, care a avut ca normă numărul locuitorilor. S'au înumărat locuitorii din fiecare comună şi cătun, care existau la acea dată (comisiunea se compunea dintr'un inginer delegat al ministerului de domenii, şeful inginerilor topografi şi primarul comunei respective). S'a stabilit numărul locuitorilor de către comisiunea centrală, s'a întocmit un proces verbal, semnându-se de toţi membrii comisiunei şi s'a ataşat la actele de parcelare. Aşa dar, având de bază numărul locuitorilor, s'au făcut împroprietăririle de la 1884 – 1895.

De la 1895 s'au vândut terenurile deposedate din vechile împroprietăriri ale emigranţilor, în loturi mici de la 5 până la 10 hectare. Împroprietăririle se făceau după cum am spus mai sus, de o comisiune din care făcea parte şi un delegat al ministerului de domeniu şi primarul comunei. Cine era acest delegat al ministerului de domenii ? Închipuiţi-vă un inginer fără nici o cunoştinţă technică; acesta făcea pe aşa numitul inginer parcelator al administraţiunei domeniale din Constanţa, care a parcelat terenurile de cultură. Am căutat să văd şi eu unul din aceste planuri, şi să'mi daţi voe să vi-l descriu:

O suprafaţă redată pe hârtie cu creionul, care avea aerul unui joc de copil (ca să nu-i zic bătae de joc), la care se observa totala lipsă a unei măsurători, fiind împărţită în nişte dreptunghiuri, din ochi neegale, fără număr de lot şi conţinând nu numai pământ liber, dar şi deposedat. Căci trebuie să ştiţi, aceşti d-ni ingineri parcelatori şi'au permis să facă şi deposedări, în unire cu administraţia comunală (primarul): era suficient să se închee un proces verbal fără vre-o aprobare prealabilă şi totul era terminat.

Am alunecat – fără să voesc – vorbind despre deposedări, atunci când mi-am propus să vorbesc numai de împroprietăriri. Însă, pentru că după cum am spus mai sus, s'au făcut împroprietăriri şi în pământ deposedat, am fost silit la această digresiune.

Şi, continuându-ne firul, am constatat că astfel de deposedări s'au făcut în mai toate comunele, în suprafeţe de mii de hectare, căci şi numărul familiilor rămase pe drumuri se ridică şi el la câteva mii. Ca şi coincidenţă, foarte mulţi din aceşti nenorociţi au reclamat Justiţiei şi tribunalele Tulcea şi Constanţa, pot confirma acestea.

Prin urmare aceste loturi eşite din posesia celui deposedat, în aşa mod, – se înţelege destul de clar, că împământenitul de odinioară, este împroprietărit dar fără lot, dar cu vorba d-azi pe mâine că i se va da un altul. În această categorie erau şi sunt mulţi cari bat drumul la Bucureşti spre a li se reda lotul făgăduit. Vedeţi dar câtă seriozitate a prezidat la *legarea* oamenilor de pământ.

Împroprietărirea Veteranilor şi a însurăţeilor

Aici chestiunea este şi mai dureroasă. Veteranii şi însurăţeii s'au împroprietărit în plantaţiile comunale, şi după cum ştim cu toţii, în scopul unei perfecte consolidări a elementului românesc în Dobrogea, sau

www.ziuaconstanta.ro

mai bine pentru o închegare mai puternică a acestei provincii la patria mumă.

Să mi se permită să mă confesez în public, că modul cum s'au făcut aceste împroprietăriri constitue o ruşine naţională; şi iată de ce:

Împroprietăririle s'au făcut tot d'acei faimoşi ingineri parcelatori, foarte puţin dibaci în cunoştinţe topografice, dar foarte pricepuţi în a deschide uşa cabinetului judelui de instrucţie şi cari au provocat – natural – o dispoziţiune ministerială de prin anii 1907 – 1908, prin care se anulau împroprietăririle făcute. Astfel fiind împroprietăritul trebuia deposedat şi împroprietărit în altă comună.

Naşte însă întrebarea: acest nenorocit de veteran venit din fundul Moldovei, sau Olteniei, care şi-a lichidat micul său avut de acolo, pentru a se stabili la pământ – cum se zice – cu căţel cu purcel; care şi-a înjghebat o mică gospodărie; care a muncit cu toată familia sa pentru a sparge acel teren, şi care după toate aceste trebue mutat în altă parte, cum rămâne cu locuinţa şi gospodăria acestui veteran ? Statul le'a construit – cu mari sacrificii, – case de locuit cari unele lasă foarte mult de dorit şi cari au costat pe Stat dela 6 până la 900 de lei. Cum rămâne cu aceste case?

Dar, împroprietărirea veteranilor – această ruşine naţională – se poate rezuma într'o tragedie cu următoarele patru acte:

Actul I. Scena se petrece, de pildă, la Dorohoi sau Mehedinţi, în momentul când veteranul, după ce a primit asigurări că i se va da pământ, în acel recucerit cu atâta sânge vărsat de-ai lui, îşi transformă, în grabă, micul său avut în bani de călătorie cu cari să se transporte împreună cu familia lui la pământul cu care Statul a binevoit să-l împroprietărească.

Actul II. Ajuns în Dobrogea cu un petec de hârtie în mână pe care stă scris numărul lotului, aşteaptă să vie d. Inginer parcelator din Constanţa pentru a'l pune în posesia pământului la care avea dreptul. Dar d-l Inginer nu vine nici azi, nici mâine, nici peste o săptămână, două. Banii agonisiţi din vânzarea averii sale înainte de a porni, se împuţinează simţitor; când iată că vine d-l inginer parcelator spre a-l pune în stăpânire.

Se prezintă, cu căciula în mână după obicei şi – întinde acel petec de hârtie cu numărul lotului. D-l Inginer parcelator desface, foarte serios harta. Dar ce hartă să întindă ? căci după cum am descris mai sus nu avea număr de lot şi arătându-i veteranului un pământ de o foarte proastă calitate, îi zice: acesta este pământul tău. Ţăranul veteran, scărpinându-se în cap şi cunoscând că pământul este de o proastă calitate se roagă de d-l Inginer să-i dea mai la marginea ailaltă; la care cerere, Inginerul răspunde: apoi ca să-ţi dau acolo unde ceri trebue să-ţi schimbi umărul de lot. – Te rog să mi-l schimbi. – Da, dar asta se face la Bucureşti, trebuie parale. – Şi mult o să coste d-le Inginer, zice Veteranul ? – Nu, vre-o cinci poli. Eh! îi dau, zice Veteranul (acel care are). D-l inginer parcelator se duce la treburile sale la Constanţa, (să nu uitaţi că vorbim pe timpul când exista Administraţia Domenială din Constanţa) pentru a reveni cu alte puneri în posesie. După câteva luni, apare în acea comună de unde luase ultimii cinci poli, poate, pe care îi avusese şi-i dăduse veteranul, care a fost silit în urmă să muncească împreună cu familia sa, la populaţie indigenă de origină străină, pentru o bucată de pâine şi un adăpost. Soseşte zic, în acea comună şi dând ochi cu veteranul de la care luase banii pentru schimbare de lot, i se adresează: "ţi s'a aprobat" şi-l pune în posesie, neavând nevoe, bineînţeles, de nici un demers, căci totul se schimba prin fapta lui chiar.

Actul III. Veteranul acum are pământ dar n'are animale şi instrumente agricole; însă are promisiunea că Statul i le va procura, deschizându-i credit.

Pentru animalele şi instrumentele agricole, cari se dedeau veteranilor, Statul, prin Administraţia domenială din Constanţa, le procura cu ajutorul unui fond şi a funcţionarilor domeniali din Constanţa.

De aici încolo încep şi mai mari necazuri pe capul veteranului, care se uită la cer şi la pământ, neavând cu ce munci. A auzit şi el că la Administraţia Domeniului din Constanţa capătă animale şi instrumente de muncă pe care le plăteşte în mici rate anuale, porneşte deci într'acolo zeci de kilometri, flămând şi obosit, nimereşte la Administraţia Domenială. Intră înăuntru sfios într-o cancelarie, unde un scriitoraş, aşezat la un birou cu o gazetă în mână şi ţigarea pe buze, citea gazeta. După o jumătate de oră, ridică ochii de pe gazetă – mai mult de curiozitatea sgomotului de paşi de opincă – când, e întâmpinat de un «săru' mâna boierule, am venit să-mi primesc boii şi plugul pe care ni le dă Statul». S'a epuizat fondul, răspunde grav scriitoraşul, să vii peste două săptămâni ! Aşa că bietul veteran, se reîntoarce iar cale de 10 kilometri la comuna sa, ne-mai rămânându-i de cât să'şi arendeze pe un preţ de nimic, lotul său unui locuitor indigen înstărit şi dând naştere imputării nedrepte că este leneş pentru că nu-şi lucrează singur pământul.

Actul al IV-lea. După câteva drumuri făcute la Constanţa iată-l şi cu boi, deşi de o valoare mai mică de cât suma cu care era dator veteranul Statului; iată-l cu plug şi celelalte instrumente de cultura pământului, iată-l şi cu pământ; unde să se adăpostească. Statul într'adevăr le construia tot pe credit locuinţă, în schimbul sumei de 600 până la 900 de lei. Însă multora dintre ei li se părea prea scumpă şi preferau să-şi construiască singuri din chirpici şi cu lemn tăiat de ei singuri din pădure.

Statul le îngăduia acest lucru.

Când însă veteranul se prezenta la d. şef al ocolului silvic, pentru a obţine permisiunea de a tăia lemnele necesare construirei locuinţei sale, primea următorul răspuns: "nu se poate acum, căci nu este epoca

www.ziuaconstanta.ro

defrişerii pădurilor. Veteranul pleca înapoi, îngândurat că unde se va adăposti, mulţumindu-se a-şi face un bordeiu în care să ierneze el şi cu familia lui.

Astfel s'a procedat în acest pământ recucerit dar robit economiceşte şi această culpabilă procedare se datoreşte... nu ştiu pe cine s'acuz mai întâiu, – dar a fost făcută fără să se ţină seamă de însemnătatea intenţiunei de bază.

Ştim că numai constatarea aceasta nu are nici o consecinţă utilă şi practică şi de aceea în numărul viitor voiu arăta care ar fi remedierea acestei stări de lucruri, pentru a se salva ceea ce se mai poate salva.

I. C. DUMITRESCU (Avocat, Tulcea)

(*"Dobrogea jună"*, IX, nr.3, 14 februarie 1913: 2)

325

CORESPONDENŢA "DOBROGEI JUNE"

HÂRŞOVA

Fondarea Societăţii culturale-populare "Mihai Eminescu". – Din iniţiativa inimoşilor tineri C. Venturatu şi Nicolae Vâlcu s'au pus de curând bazele, în orăşelul nostru, a unei societăţi culturale-populare, sub denumirea *"Mihail Eminescu"*.

Găsim interesant a reproduce apelul lansat de iniţiatori şi căruia i-au răspuns până acum 40 de persoane.

APEL

În orăşelul nostru a luat fiinţă, cu mijloace modeste, cu sentimente curate, cu aspiraţiuni nobile, o Societate culturală-populară, cu numele «Mihail Eminescu». "Cine cunoaşte starea de inacţiune, inerţie, lipsa totală de comunicativitate între cetăţenii hârşoveni, oroarea ce mai fiecare dintre noi o are, când e vorba de a ne strânge la un loc, pentru un scop care nu aduce imediat un profit material, îşi închipue greutăţile peste care va trece încercarea noastră.

Cum însă Societatea este astăzi un fapt împlinit, numărând 28 de membri, ea face un călduros apel la concursul tuturor oamenilor de bine – cari vor înţelege că o manifestare spre mai multă lumină are dreptul la încurajare – să binevoiască a da concursul lor acestei mişcări.

Societatea va primi cu recunoştinţă orice donaţiuni şi cărţi pentru îmbogăţirea bibliotecei şi aşteaptă înscrierea unui număr cât mai mare de membri, fără deosebire de naţionalitate şi sex.

Cel d'intâi dintre autorii care au răspuns la apelul Societăţii, a fost d. Radu Rosetti, cunoscutul literat, fost magistrat în judeţul Constanţa, a cărui scrisoare o reproducem aidoma:

Stimaţi domni,

Iniţiativa d-voastră e de toată lauda, şi v'aş da ajutorul meu cu plăcere, mai ales că de jud. Constanţa mă leagă amintiri plăcute, fiindcă am împărţit când-va într'ânsul «dreptatea» în calitate de judecător.

Din nenorocire, toate volumele mele fiind vândute, nu posed exemplar, aşa că trebue să vă adresaţi editorilor.

Primiţi salutările mele distinse,

Radu D. Rosetti

Scopul acestei Societăţi, după statute, se rezumă în:

a) Ridicarea culturală şi morală a membrilor asociaţiunii, prin introducerea de conferinţe, discuţiuni şi şezători literare, tratând chestiuni profesionale, ştiinţifice, literare-artistice, economice, juridice şi sociale;
b) Înfiinţarea unei biblioteci populare alimentată din fondurile societăţii şi din donaţiuni;
c) Abonarea la diferite reviste, broşuri, ziare şi orice alte scrieri;
d) Punerea în corespondenţă şi relaţiuni cu alte societăţi similare din ţară;
e) Organizarea de excursiuni şi serbări cu caracter cultural şi moral;
f) Înfrăţire şi dragoste reciprocă.

www.ziuaconstanta.ro

În cursul lunei Ianuarie Societatea a dat un bal, din produsul căruia s'a procurat mobilier şi un dulap pentru bibliotecă.

În afară de sumele ce fie-care din membrii Societăţii au subscris pe diferite liste în scopuri naţionale – *şi se ştie că Hârşovenii sunt aceia cari cei d'întâi din toată Dobrogea au subscris o sumă de aproape 15.000 lei pentru flota naţională* – membrii numitei Societăţi au făcut o colectă specială adunând o sumă de 100 lei, cari au fost înaintaţi locului în drept.

Iată şi sumele subscriitorilor: Boris Colef 10, Cristea Raicu 5, Nicolae Vâlcu 5, Leonida Anastasiu 5, Aneste Anastasiu 5, Gheorghe Dicu 5, Stoian P. Hristu 5, Pantelimon Stoianof 5, Nicolae Ratcof 5, Ichim Munteanu 5, Ion Georgescu 5, Dumitru Leonte 5, Gh. Caratănase 3, Ion M. Andreescu 3, Ion Delculescu 3, Gh. Lambiris 3, Const. Sulea 3, Donciu Bonef 3, Cristea D. Tudor 2, Dumitru Mamulea 2, Alexandru Alexandrescu 2, Nicolae Dica 2, Gheorghe Bratu 2, Isac Davidsohn 2, Nicu Moldoveanu 2, Iosef Brittmann 2, şi Dumitrache Gheorghiu 1.

Preşedinte al Societăţii este d. Nicolae Vâlcu, iar secretar Constantin Venturatu.

Hârsâz-Ova

(*"Dobrogea jună"*, IX, nr.3, 14 februarie 1913: 3)

326

/ŞCOALA ROMÂNEASCĂ DE LA OSTROV ÎNAINTE DE 1877/

Primim următoarea scrisoare din Erkesek, Plasa Hârşova, căreia îi facem loc cu plăcere în coloanele ziarului nostru. N.R.

Stimate Domnule Simeon Petrescu,

Într'unul din numerile din trecut ale jurnalului Domniei-Voastre *"Viitorul Dobrogei"*, aţi arătat şi cu drept cuvânt aciasta, că în oraşul Silistra, pe timpul când Dobrogea se găsia sub Imperiul Otoman, era o societate numită "Societatea Culturală Română din Silistra"; al cărei scop era "Înfiinţarea şi ajutorarea şcolilor Româneşti, de prin comunele Româneşti din Dobrogea", ca: Turtucaia, Vaidomir, Ostrov, Bugiak, Satul-nou, Oltina, Mârlianu, Alimanu, Vlachioiu, Rosova, Cochirleni etc. etc. etc.; toate satele de pe marginea Dunărei.

Din acea societate făcea parte şi tatăl meu preotul Vasile Popescu-Dinu (acum decedat) din Ostrov; precum şi un alt preot Gh. Popescu tot din Ostrov, şi chiar posed de la tata fotografia tuturor membrilor Societăţei cu mulţi elevi şi eleve alături, ca semn, se înţelege, că toţi luptau pentru şcoală.

Eu în anii 1873-77 am făcut clasele primare în Ostrov. Toate cărţile şi tot ce mai necesita pentru un şcolar le primiam gratuit de la numita Societate Română din Silistra, prin stimatul D-v. frate, d-l Constantin Petrescu (acum decedat, D-zeu să-l erte).

Mai mult de cât atât. În anul 1877 Septembri 1, am fost chiar numit, deşi cu 4 clase primare, de către Onor. membri ai Societăţei, prin stăruinţa nepreţuitului D-v. frate ca învăţător în Ostrov, până la venirea şi ocuparea Dobrogei de către armata şi autorităţile Române destinate pentru acest scop, când nu mă jenez a arăta că tatăl meu în calitate de preot Paroh şi îmbrăcat în hainele Sacerdotale alături cu mulţi alţi preoţi au primit armata Română, şi anume îmi aduc aminte Batalionul 4 vânători condamnat de reposatul d-nu general Comăneanu, pe atunci maior şi Reg. No 4 de Linie comandat de Onor. d-nu General Gorjan, pe atunci colonel; precum şi pe primul d-v. Prefect al judeţului Constanţa, alături cu d-l prefect de Ialomiţa.

Instalându-se armata şi autorităţile, am fost se înţelege înlocuit la şcoală cu un d-n învăţător, care funcţionase deja în Basarabia (d-l P. Oprea) acum decedat; iar în urmă Onor. Autorităţi atât militare cât şi administrative, prin înţelegere cu scumpul meu tată am fost trimis la Şcoala Normală din Galaţi, de unde în anul 1883 terminând cursul, sunt învăţător şi funcţionez cu toate drepturile prevăzute de lege. Definitivatul căpătat prin concurs.

Nu fac aceasta respectate d-le Simeon Petrescu, pentru alt ceva, de cât să se ştie mai bine că în Silistra a existat numita Societate, în timpul Imperiului Otoman, şi că ea înfiinţa, întreţinea şi ajuta şcolile din comunele Româneşti din Dobrogea.

Crezând că veţi bine voi, a da publicităţei aceste câte-va rânduri, vă rog a primi respectuosul meu salut.

C-tin P. Dinu *- înv. Erkesek*

(*"Viitorul Dobrogei"*, VI, nr.6, 10 martie 1913: 2)

www.ziuaconstanta.ro

327

DRISTORUL - SILISTRA

Trecând cu vaporul prin faţa Silistrei, fiori te coprinde când te gândeşti, că printr-o falşificare a evenimentelor, pământul acesta scump e disputat cu atâta îndărătnicie de cei pe care nu i-am lăsat să moară la 1877!

Să ne batem pentru a avea acest colţ ne dau a înţelege Bulgarii, exaltaţi de norocul lor orb şi cu credinţa nestrămutată că ne-ar putea şi pe noi goni cu beţele cum a gonit pe Turci.

De cât trebue să ştie vecinii noştrii că noi de mult le suspectăm prietenia, aşa că nu ne vor găsi nici odată nepregătiţi iar până când vor fi în stare să ne atace, ori să ne reziste, va trece multă apă pe gârlă.

Nu e un oraş frumos Silistra, e primul oraş cu un aspect oriental ce'l întâlneşti, cum vii pe Dunăre în jos şi neglijarea în care a fost lăsat dovedeşte cât sunt de prefăcuţi vecinii noştri icând zic azi că mor de dragul Silistrei!

Când vezi Silistra ca Român, un sentiment asemănător cu acel ce simte nepotul când deschide bisacteaua cu givaeruri vechi ale bunicii, te coprinde.

Nu e şlefuit acest giuvaer, diamantele ce poartă sunt netăiate în modul cel mai perfecţionat, montura e de aur masiv, greoi şi oblu, dar tocmai pentru că e aşa acest giuvaer ne este scump pentru două motive: pentru că e un giuvaer dela străbunii noştrii rămas şi pentru că, ajuns în stăpânirea noastră îl vom şlefui, îl vom fasona ca să-l putem purta cu cinstea cuvenită.

Vechi canale, apeducte pentru băi, nenumărate fântâni cari es la iveală între Silistra şi Ostrov, arată locul unde o Cetate mare, foarte mare, a trăit secoli în spelndoare şi fie-ne permis să spunem că urma atâtor guri de ape nu stăpânirea Bulgărească arată, ci a acelor ce pe fiecare zi se îmbăiau cel puţin de 2 ori.

Apoi, urmele mai noi de cultură Românească. Aci dascălii Petrescu de cari vorbesc scrisorile şi documentele ce avem de 40 de ani în urmă, şcolile ce ei susţineau, numărul mare de copii Români ce le frecventau, arată că şi înainte cu sute de ani ca şi acum 40-50 ani tot Românii erau stăpâni efectivi ale acestor locuri pentru care, nu pot cu nici un preţ prezenta cel mai mic document Bulgarii că ar fi fost când-va pământ Bulgăresc.

În mâncăturile ce le face Dunărea printre vechile ruine, nu monezi cu efigii Bulgăreşti se găsesc ca să se ridice astfel de pretenţii şi dacă n'ar fi o nemai pomenită încăpăţânare din partele, Bulgarii ar putea să revie la realitatea care îi obligă şi pentru cele ce s'au întâmplat ca şi pentru cele ce se vor întâmpla pe viitor să nu speculeze cu noi asupra dreptelor noastre cereri.

Dacă încăpăţânarea va continua, nu le va fi de nici un folos, căci Dristorul va fi cheia Dunărei Româneşti, va fi cetatea noastră în răspântea ce trebuie să încrucişeze apele Dunărei cu Marele pod ce îl vom face.

Dristorul trebuie să fie Metropolă Românească şi aşa va fi că drepturile noastre istorice nu Bulgarii le vor sfărâma.

(*"Viitorul Dobrogei"*, VI, nr.7, 17 martie 1913: 1)

328

MOMENTE ÎNĂLŢĂTOARE

Cu mândrie şi mulţumire sufletească, trebuie să constatăm că cetăţenii oraşului cât şi judeţului Constanţa, au arătat, cu prisosinţă, dragostea lor pentru Ţară şi Tron, şi nu au şovăit un moment, când au fost chemaţi să-şi dea obolul şi jertfa de sine, către Patrie.

Acest oraş şi judeţ, înpestriţat de atâta elemente de origină străină, au dat dovada, că patriotismul şi iubirea către România, este adânc săpată în inimile lor.

Prin etuziasmul şi graba cu care au sărit întru apărarea Patriei adoptive, au spulberat cu desăvărşire svonurile tendenţioase, care se acreditau încă prin unele cercuri, cum că mulţi din ei nu nutresc sentimente naţionale Româneşti.

La sunetul clopotelor, trâmbiţelor şi tobelor, cei chemaţi din bordeie şi din saloane somptuase cu un singur gând, lăsând pământul, soţiile, copilaşii, fraţi, surori şi părinţi, cu etusiasm indescriptibil, s'au îndreptat către corpurile respective, în cântări şi veselie, căutând fie-care să fie cel dintâiu la postul de onoare.

Acest moment înălţător pentru Dobrogeni, va fi înscris cu litere de aur în istoria Ţărei Româneşti şi de astă-zi înainte, ei se pot numi, fii demni ai României.

www.ziuaconstanta.ro

Onoarea lor! Onoare cetăţenilor Dobrogeni !
Trăiască România!
Trăiască Dinastia !
Trăiască Armata Română !

(*"Telegraful Constanţei"*, I, nr. 1, 26 iunie 1913 : 1)[170]

329

D-L PETRU TH. SFETESCU ÎN SATELE DIN DELTĂ

Cu şalupa *Angelo*, pusă la dispoziţia noastră cu multă gentileţe de d. C. Magnusen, inginerul C.E.D. din Sulina, în dimineaţa zilei de 26 Mai am avut prilejul să însoţesc pe d. Petru Sfetescu, prefectul judeţului nostru, în inspecţiunea satelor din Deltă [171].

Aerul răcoros al dimineţei, un măreţ răsărit de soare din mijlocul mării, sborul lin al şalupei pe valurile ondulate ale Dunării, au contribuit să simţim tot farmecul acestei călătorii, a cărei amintire îmi va rămâne neştearsă.

Cine cunoaşte pe d. Sfetescu în intimitate va înţelege mai bine rostul bucuriei mele.

De mult îmi pusesem în gând să vizitez satele din Deltă, să mă conving cu ochii mei dacă grozăvia pustiului, ce se zicea că domneşte în această Siberie a ţărei româneşti, este atât de înfiorătoare.

Dorinţa mi s'a împlinit şi acum reîntors acasă, încer, cu slabele-mi puteri, să pun pe hârtie ceace am văzut şi ceea ce am simţit. Cele ce vor urma sunt lucruri văzute, lucruri trăite. Ele sunt redate în toată sinceritatea şi cred că vor prezenta interes pentru aceia, cari nici odată nu s'au aventurat în astfel de călătorii şi cari nu cunosc viaţa locuitorilor din aceste localităţi, de cât doar din basme şi din închipuire.

Partea istorică am împrumutat-o din ***Dobrogea în pragul veacului al XX-lea*** a d-lui maior M.D. Ionescu-Dobrogeanul, cea mai importantă şi mai complectă scriere asupra Dobrogei.

Apucând-o la dreapta pe Dunărea veche, ne-am oprit la cătunul *La mila 23.*

Situat pe o insulă, pe stânga buclei a doua a marelui M. În faţă Dunărea veche, în spate baltă. Când apele vin mari inundează satul din ambele părţi.

Am debarcat la cherhanaua Ştefănescu, apoi am plecat pe jos să vizităm satul. Primii paşi ni i-am îndreptat spre casa Domnului Aci casa Domnului este o căsuţă de rugăciune modestă binişor îngrijită şi curată. Se remarcă lipsa plantaţiilor în jurul ei. Locuitorii aproape toţi lipoveni, rugară stăruitor pe d. prefect să intervină pe lângă episcopul lipovenesc ca să le trimită un preot. Astăzi n'au preot; la nevoie aduc din Chilia.

În faţa bisericei 4 clopoţele, diferite mărimi, legate de o traversă aşezată pe doi pari. Cu o dexteritate uimitoare un ţăran începu să tragă, cu amândouă mâinile, toate patru clopoţele de odată, de 4 sfori.

Am vizitat apoi şcoala. O odăiţă scundă, o adevărată cocioabă, în care stăteau îngrămădiţi 38 copii, în un aer greoi, sufocant. Copii foarte slabi în răspunsuri.

Am intrat în vorbă cu tânărul dascăl.

Venit aci de 2 luni din Bârlad. Majoritatea copiilor nu ştiu româneşte. N'au local de şcoală. Toată iarna şcoala a fost închisă, din cauză că nu se putea încălzi. De altfel nici o şcoală din Deltă, din câte am văzut, nu se poate încălzi. Focul se face aci cu stuf, în nişte cuptoare mari, cari nu dau căldură nici odată. Viaţa foarte grea şi foarte scumpă.

De multe ori nu găseşte de mâncare. Viaţă de martir.

În curtea şcoalei am fost întâmpinaţi de o femee fără picioare. A eşit dintr-un bordei, de la rădăcina unei sălcii seculare, târându-se pe jos, sprijinindu-se în mâini. Ni s'a spus că s'a născut aşa. Are acum 40 de ani. A fost măritată. Azi e văduvă. A avut 11 copii, din cari trăesc nouă. Unul e soldat.

– Am şi eu o rugare, d-le Prefect – zise ea – să dai voie să taie salcia asta.

– Asta nu se poate mătuşă! O salcie ca asta face aici la dv. o mie de lei. Nu e mai bine să stai vara, când dogoreşte soarele, colea la umbră să te odihneşti?

- Mai bine, dacă ziceţi d-voastră.

Observând că avea o mână legată într'o gheată o întreabă :

– Da, de ce ţii mâna în gheată ?

– Ca să umblu mai uşor.

www.ziuaconstanta.ro

Să umble !... Şi ea n'avea picioare de loc. Şi am plecat. Mi se părea o buturugă cu nişte ochi vioi, cari ne'au urmărit până ce ne-am pierdut departe, la cotitura unei strade.

Suntem în prăvălia d-lui Th. Ştefănescu. Aci se adunase tot satul.

– Oameni buni, începe d. prefect – acest pământ pe care staţi dv. a fost acum 400 de ani tot pământ românesc. A stăpânit pe el un mare domn, care se cheamă Mircea şi fiind că era tare bătrân i s'a zis Mircea cel Bătrân. a trecut apoi în mâni străine şi astăzi este iar al nostru. Moştenitorul tronului are un prinţ mic pe care îl chiamă tot Mircea. Eu propun să dăm numele acestui prinţ satului d-v. De astăzi înainte *La mila 23* să se numească *Principele Mircea.*

– De unde eşti ?

– De la Principele Mircea !

– Unde te duci?

– La Principele Mircea !

Un entuziasm fără margini şi urale nesfârşite au acoperit ultimele cuvinte ale d-lui prefect.

Trăiască Principele Mircea! Trăiască d. Prefect ! răsună din toate piepturile.

Următoarea telegramă a fost expedată apoi Majestăţiei Sale Regelui.

Constanţa,

Din satul "La Mila 23" comuna Caraorman, plasa Sulina, aduc respectos la cunoştinţă că locuitorii au hotărât ca acest sat să se numească în viitor Principele Mircea iar consiliul comunal prin decisiunea No.4 de astăzi, a întărit voinţa lor.

Să trăiască Majestatea Voastră!

Să trăiască Dinastia!

Prefectul Judeţului Tulcea

Petru Th . Sfetescu

Astfel s'a săvârşit botezul acestui cătun. O adevărată zi de sărbătoare.

Este prima oară că un prefect de judeţ se scoboară în mijlocul lor stă de vorbă cu ei, le ascultă păsurile, le dă sfaturi îndemnându-i să'şi iubească ţara şi pe cel ce poartă numele satului lor, Principele Mircea.

Înaintea plecărei, locuitorii ne-au arătat în faţa satului, peste Dunăre, o grădină frumoasă, în care sunt plantaţi o mulţime de pomi fructiferi ca : meri, peri, pierseci, gutui, cireşi, zarzări, agrişi şi puţină viţă de vie.

Ei se mândresc cu această grădină şi cu drept cuvânt, pentru că este o problemă din cale afară grea plantarea arborilor în terenurile nisipoase şi mocirloase ale Deltei.

Locuitorii sunt toţi pescari. Una din cele mai bogate regiuni. Sunt în sat cinci pescari. Populaţia numără 86 familii la 216 suflete, din cari 17 români, 182 lipoveni 9 greci şi 8 bulgari.

O şcoală cu 3 clase cu un institutor. Înscrişi 43 copii, urmează regulat 38. O cârciumă şi 2 ciainice.

*
* *

Înapoindu-ne de la *Principele Mircea* am debarcat la *Carmen-Sylva* pentru a ne duce cu căruţele la *Caraorman.*

Întreaga populaţiune a Carmen-Sylvei ne-a întâmpinat la mal cerând cu insistenţă d-lui prefect să-i scape de un ovrei din sat. Era de faţă şi ovreiul. Când l'am văzut făcându-se mititel, în mijlocul acelei mulţimi agitate, mi-am adus aminte de regretatul Liciu şi de Moise a lui Alexandri din "Lipitorile satelor". Oare şi astăzi să mai existe asemenea tipuri ?

M'am convins în urma cercetărilor d-lui prefect că dracul nu-i aşa de negru cum îl zugrăveşte lumea.

Ovreiul este arendatorul cârciumei comunale încă dinainte de promulgarea legei pentru acordarea drepturilor politice locuitorilor din Dobrogea.

Rămânând neîncetăţenit locuitorii vor să se scape de el, legea nepermiţându-i să ţină cârciumă la sat. Ori, comuna având contract cu el, sunt nevoiţi să aştepte încă un an până la expirarea contractului, alt-fel să expun la despăgubiri.

Tot aci un ţăran să plângea că administraţia pescarilor nu-i permite să-şi facă casă pe un teren dat de comună în vatra comunei, pretinzând că terenul este al administraţiei şi nu al comunei. D. Prefect l-a ascultat cu multă bună voinţă şi i-a promis că la reînoarcere spre seară va cerceta, odată cu vizitarea satului.

Pe la orele 11 a.m. am plecat de aci cu căruţele, spre Caraorman, unde am sosit la orele 1 p.m.

Drumul acesta este aproape impracticabil. Pe aici roatele căruţei intră în nisip până la osii, pe dincolo trecem prin gârle, apoi prin mocirle până aproape de celebra pădure Caraorman.

Această pădure există de secole, este o adevărată minune a naturei. Arborele cel mai răspândit este Stejarul apoi Plopii, Frasinii şi Ulmii.

www.ziuaconstanta.ro

Astăzi pădurea a rămas mai mult cu numele. Câți-va arbori risipiți pe ici colo. Printre ei iarbă de păşune pentru vite şi oi. Giganticii stejari îmi făceau impresia că sunt bolnavi. Departe de a fi frunza verde şi mare ca a stejarului din țară. Aci nu mai poți zice ca poetul:

"Român verde ca stejatul"

E regretabil că administrația n'a dat mai multă atenţiune acestei podoabe a naturei.

Aproape pe toți stejarii se găseşte vâsc, un parasit al stejarului, care se întrebunțează în medicină.

Vâscul de stejar *(Viscum querci)* este cel mai bun şi cel mai căutat. El s'ar putea recolta şi vinde unei droguerii.

Pe vremuri s'a încercat aci o pepinieră de salcâmi, din care astăzi nu mai există nici unul.

Este de altfel o problemă foarte grea de rezolvat chestia plantațiunilor în Deltă. Experiențele făcute în orașul Sulina, au dat rezultate bune în ce priveşte salcâmul *(Robinia Bessomana şi Robinia pseudo-acacia)*, frasinul *(Fraxinus ornus)* şi dudul *(Moru nigra)*.

În ce priveşte dudul am observat că arborii plantați pe terenuri mici, înălțate şi cari sunt toată ziua în bătaia soarelui se prind cu multă uşurință şi prosperează bine. Cei plantați în locuri joase, cari conțin apă prea multă, nu se prind aproape de loc. Se vede că dudului nu-i prieşte prea multă apă, dar cauza se poate atribui şi sărăturei ce se găseşte infiltrată în pământ, mai ales aci, în apropierea mării.

Cultura eucaliptului *(Eucalyptus globulus)*, pe care am experimentat-o personal la Sulina, nu mi-a reuşit. Vânturile sunt prea reci şi clima iernei prea aspră.

Am cerut relațiuni Ministerului de Domenii asupra unei specii de brad *(Pinus maritima)* şi mi s'a răspuns că s'au făcut şi la noi încercări cu acest arbore, fără să se obțină rezultate satisfăcătoare.

Din Olanda, țară aşezată aproape în întregime pe dune, mi s'a comunicat de către consulul român de acolo, căruia i-am cerut de asemenea relațiuni, că olandezii au făcut o foarte întinsă cultură de arbori şi au reuşit să aibă succese neaşteptate cu stejarul şi măsteacănul, cari prosperează foarte bine.

Rămâne plantarea acestor arbori să se încerce şi la noi.

*

* *

La eşirea din pădure, pe prelungirea acestui grind, se zăresc 2-3 rânduri de case. E comuna Caraorman. În câteva minute suntem într-o piață mare în jurul căreia sunt primăria, şcoalele şi jandarmeria.

Caraormanul s'a înființat la începutul acestui secol. Locuitorii de aci peste cari mai veniră şi ruşii erau înspăimântători prin pirateriile lor. Pentru rutenii veniți din stepă, Dobrogea era un rai. O parte din Deltă, aproape de Caraorman era supranumită "Paradisul Cazacilor" (M.D. Ionescu, op.cit.)

De comuna Caraorman țin următoarele cătune: *Carmen Sylva, Principele Mircea, Floriile, Ivancea, Litcovul, Roşu* şi *Lumina*. Unele din ele n'au decât 3-4 case.

Toate aceste cătune la un loc cu Caraormanul au un venit de lei 5579 la bugetul ordinar şi 3229 la extraordinar, total lei 8808.

Numărul locuitorilor este de 886 suflete, dintre cari 31 români, 840 ruşi şi 15 evrei.

Ocupațiunea locuitorilor este pescăria, puțină agricultură şi creşterea vitelor.

Spun locuitorii că înainte vreme Caraormanul avea cele mai multe vite, dintre toate din Deltă. De când însă Statul a început să le mărească taxele de păşunat şi mai ales de când agenții au început să-i amendeze cu sume mari pentru ori-cât de mică stricăciune ar fi făcut vitele în pădure, nu le-a fost cu putință să se mai îndeletnicească cu această ocupațiune.

Astăzi cea mai mare parte se ocupă cu pescăria. Peştele îl transportă la Sulina şi Tulcea.

Intrând în sat prima vizită am făcut-o şi aci, ca şi în toate satele de altfel, la biserică, construită la 1875 cu cheltuiala locuitorilor. Aproape toate bisericile, în special aceasta, este cu totul lipsită de plantații în jurul ei. D. prefect a atras atențiunea preotului şi a locuitorilor asupra importanței ce prezintă arborii în jurul bisericei şi în sat, sfătuindu-i ca printre alte ocupațiuni să nu neglijeze nici pe aceasta.

Apa o iau din puțuri. Interesant e că partea dinspre Vest a satului are puțuri cu apă bună, iar partea dinspre Est are apă sărată pe care n'o pot întrebuința la nimic.

După ce am vizitat câteva locuințe pe cari le-am găsit curate, îngrijite şi cari arătau buna stare a locuitorilor, ne-am oprit la şcoală.

Un harnic institutor, d. Bujoreanu, ne-a întâmpinat cu "Pe-al nostru steag", cântat de copii cu multă inimă şi cu multă exactitate.

Şcoala s'a înființat la 1881. Astăzi are 5 clase cu 2 institutori, cu 150 elevi înscrişi din cari urmează regulat 130.

Am vizitat apoi şcoala Froebeliană, care are 40 copii înscrişi, din cari urmează regulat 30. Ambele şcoli se prezintă cât se poate de bine.

După masă d. prefect a stat de vorbă cu locuitorii, a luat notă de diferitele doleanțe ale lor. Cea mai

www.ziuaconstanta.ro

mare dorinţă a lor este ca să-i împroprietărească. Astăzi cultivă pământul Statului, pentru care plătesc 16-18 lei pe hectar. Abia a apucat unul să-şi gunoiască, să'şi îmbunătăţească un petec de pământ şi la anul se dă altuia. Astfel că nici odată nu sunt stabiliţi în acelaşi loc.

"Noi vrem pământ!" era strigătul general.

D. Prefect a dat o deosebită atenţiune acestei chestiuni şi a promis că va face totul ca să le îndeplinească această dorinţă a lor.

O horă mare se încinsese apoi pe piaţa din faţa primăriei. Muzicantul, un orb, cânta din harmonică cu multă pricepere.

Pe la orele cinci am plecat pe acelaşi drum pentru a vizita *Carmen-Sylva*. Pela mijlocul pădurei, vedem alergând spre noi un bărbat şi o femee cu un copil în braţe, făcând cu mâna semne disperate să ne oprim. Era un tablou sfâşietor. Apropiindu-se am recunoscut pe ţăranul care ne întâmpinase de dimineaţa la *Carmen-Sylva* şi care era împiedicat de administraţia pescăriilor să-şi facă casă. El venise pe jos spre *Caraorman*, să ceară sprijinul d-lui prefect. Adânc impresionat d. prefect a promis că va cerceta la faţa locului şi va interveni să i se facă dreptate.

Plecând, mi-am întors privirea spre aceşti nenorociţi. Rămaseră pironiţi locului, cu privirea pierdută în van şi atunci am înţeles eu ce a inspirat pe marele nostru poet G. Coşbuc să zică:

"Şi am vrea şi noi şi noi să ştim
Că ne-or sta oasele 'ntrun loc".

La Carmen-Sylva am văzut locul, pe care acest locuitor voeşte să-şi facă casă. El obţinuse autorizaţia comunei pentru construire, adusese tot materialul şi de odată s'a văzut împiedecat să construiască pe motiv că terenul nu e în vatra comunei, ci în afară pe proprietatea administraţiei pescăriilor. În realitate nu putea să fie aşa. Mai era acolo o cafenea pe teritoriul comunei. Între această cafenea şi sat era terenul acelui locuitor, deci dincoace de cafenea.

Am vizitat apoi bisericuţa de lemn unde un preot bătrân, bătrân "născut cu lumea într'un ceas" a oficiat un Te-Deum. Am vizitat apoi şcoala, unde am găsit o foarte harnică institutoare d-ra Marcu.

Carmen-Sylva e un cătun înfiinţat la 1900, *la Mila 12*, în faţa obeliscului, pe care l'a pus C.E.D. în amintirea tăerei buclei a doua a marelui M. Astăzi numără 234 suflete din cari 230 români şi 4 evrei. Peste tot se vede că locuitorii sunt în bună stare materială. Se ocupă cu pescăria şi puţină agricultură.

Pe la orele nouă am sosit la Sulina, pentru a ne odihni, urmând ca a doua zi să vizităm satele Letea, C. A. Rosetti şi Periprava, despre cari vom scrie în numărul viitor.

Tot atunci voiu da un tablou statistic despre numărul vitelor, etc. care va fi o oglindă fidelă, alcătuit după sate statistice oficiale cu a căror culegere mă ocup acuma.

A doua zi, Luni 25 Mai, în zorii zilei, 3 căruţe ne aşteptau pe malul stâng al Dunărei, în faţa Sulinei, pentru a ne duce prin satele *Letea, C.A. Rosetti* şi *Sfiştofca*, aşezate toate, în apropiere unul de altul, pe marele grind Letea.

Drumul ce duce într'acolo este pe un grind îngust ce se întinde dela Sulina, pe malul mărei, în spre Chilia. În timpul inundaţiilor acest drum este aproape impracticabil. De data asta apele fiind scăzute şi marea liniştită, am făcut una din cele mai încântătoare şi fermecătoare călătorii.

Am luat'o pe marginea mărei prin apă. Pe aci drumul e curăţat de valurile cari năvălesc spre mal, roatele alunecă cu uşurinţă, iar carii sboară, fără să simţă greutatea ce trag după ei. Valurile veneau până în osiile căruţelor, se isbeau, se spărgeau şi ne stropiau şi pe noi cei din căruţă. Un vânt răcoros şi nespus de plăcut venia din spre largul mărei, dătător de viaţă şi de sănătate. Natura şi totul păreau că întradins a pregătit această zi frumoasă pentru noi, cari n'am călcat pe aceste locuri.

Peste o oră poposim la *Cardon*, la vestita cârciumă a lui Gherassi.

Cardonul (canton din ruseşte) este un cătun cu 3 case, situat cam la jumătatea drumului dintre Sulina şi Letea.

Proprietarul acestui han este un bătrân de 86 ani, Gherassi Moraitis zis Liboco. Locueşte în această pustietate de 21 de ani, singur singurel. E venit aci din Constantinopol. Are o soră, maica Cristina, călugăriţă la monastirea Celic. Mai are o fată care a dispărut acum 20 de ani. A aflat mai târziu că s'a măritat la Paris. Anul trecut a venit şi a stat la el două săptămâni, cu bărbatul ei, un inginer foarte bogat din un orăşel de lângă Paris. Ne-a arătat scrisori şi fotografii ca să ne convingă.

Viaţa ce o duce el aci este aceea a unui sihastru. Se ocupă cu cultura unei grădini, în care are zarzavaturi, puţină vie, arbori fructiferi şi flori. Ne-a întâmpinat cu braţul plin cu flori, pe cari ni le-a împărţit la toţi, până şi vizitiilor. Era disculţ, numai în cămaşă, cu o barbă stufoasă, neîngrijită, sălbatică. Să hrăneşte numai

www.ziuaconstanta.ro

cu verdeţuri, rapiţă sălbatică, rasol, lapte, şi de 3 ori pe an carne. Odată pe an vine la Sulina.

Astăzi vestita cârciumă a lui Gherassi nu este decât un han, unde se poate găsi câte un ceai şi unde călătorii se pot adăposti peste noapte pe nişte rogojini aşternute pe jos.

Vă închipuiţi gust pe fată şi pe ginerele lui, să vină din Paris şi să stea două săptămâni în această localitate!

Ne spunea că l'au învitat să meargă cu ei, să trăiască la Paris.

– Şi de ce nu te duci?

– Nu mă duc! Nu mă duc! Eu dacă merg acolo, mor !

Bietul sihastru !

*

* *

Trecem un podeţ peste o gârlă şi o luăm pe un drum bunicel, pe o ridicătură a grindului. Un stol de grauri se ridicară speriaţi, întunecând zarea înaintea noastră. Raţe sălbatice, cu sutele, se ridicară şi ele, luându-şi sborul pe deasurpa stufului şi căutându-şi loc de scăpare în el. Pescăruşii, aceste blânde şi candide păsăi, umpleau văzduhul cu ţipetele lor ascuţite. Numai berzele stăteau filosofând într-un picior. Ele singure nu se depărtau chiar când ne apropiam de ele. Ştiu se vede că oamenii poartă un respect deosebit acestor păsări.

Este atâta viaţă în aceste locuri, atâta farmec, atâtea lucruri noi, încât nici nu ştiu cum am ajuns la vestita pădure Letea.

Această pădure –. *Pădurea Neagră dela gurile Dunărei* –, foarte întinsă, era odată numai de stejari. Astăzi este mai mult de plopi. În pădurea Letea ca şi în pădurea Caraorman se face o crescătorie de vite foarte însemnată. Iarba din pădure conţine sărătură, ceace o face mult mai plăcută vitelor. Comunele Letea, *C.A.Rosetti*, au şi locuri de arătură, pe lângă păşuni bune şi foarte întinse, cari hrănesc vite de tot felul şi herghelii de cai, ai locuitorilor din acese două sate.

Intrând în sat ne oprim şi aci la casa Domnului. O biserică de zid, mare, frumoasă, ridicată de locuitori la 1897. Lipseşte zugrăviala. Lipsesc plantaţiile în jurul ei.

Pe un părete zăresc un tablou reprezentând rugăciunea de sfinţire a bisericei Sf. Neculae din Iaşi (1904), Familia Regală şi toată asistenţa îngenunchiată, iar legenda: *În faţa lui Dumnezeu toţi trebue să ne închinăm !* Un tablou măreţ, înălţător!

Letea este un cătun pendinte de comuna C.A. Rosetti. Turcii o numiau *Nedilchioi*, dela Paşă, guvernatorul Deltei. Ruşii o numiau *Litca* (M.D. Ionescu, op. cit).

Satul are strade regulate, largi, cu plantaţii numeroase. Casele curate, odăi multe, spaţioase şi împodobite peste tot cu lucruri de casă. Industria casnică pare a fi aci în floare. Populaţia este 188 familii, din cari 15 români. Se ocupă cu pescăria şi cu creşterea vitelor. Este un centru mare de pescărie. Se face şi multă agricultură şi puţină vie. În tot satul au trei fântâni, din care numai una are apă bună de băut. Mai sunt în sat 2 cârciumi şi 2 ceainice.

D-l prefect a stat apoi de vorbă cu locuitorii. Şi aci ca şi în alte părţi, cererea generală era: Vrem pământ! O chestiune de care d. Prefect a promis că se va ocupa de aproape.

Am vizitat apoi şcoala. Am găsit'o goală. Dascălul lipsea. În şcoala Froebeliană am găsit o dăscăliţă cu 4 (patru) copii. Dăscăliţa era ceva – ceva mai în vârstă decât elevii.

După ce d. Prefect a mai luat notă de diferite doleanţe ale locuitorilor, am plecat spre comuna C.A. Rosetti, unde am ajuns peste o jumătate de oră. Am trecut tot prin pădure, pe un drum nisipos, aproape impracticabil. Caii găfăiau din greu. Nori de nisip ridicaţi de vânt ne făceau călătoria foarte neplăcută. Mulţime de tăuni se învârtiau roiuri în jurul nostru. Aceste muşte sunt moartea vitelor din Deltă. Ele sunt foarte numeroase. Înţepăturile lor produc mai întotdeauna răni, vitele slăbesc şi adeseori mor. Locuitorii n'au nici un mijloc de apărare contra lor.

*

* *

Ajunşi la C.A. Rosetti ne-am îndreptat şi aci direct la biserică. Un tânăr preot, Stelian, a oficiat un Tedeum. Corul şcoalei sub conducerea institutorului Iosub a dat răspunsurile liturgice.

Şi aci lipsesc plantaţiile din jurul bisericei. Am vizitat apoi şcoala, care se prezintă cât se poate de bine.

Obosiţi de atâta drum ne-am oprit la umbra unui dud în curtea caselor cucoanei Anica, care a binevoit a ne oferi masa. Am petrecut aci câteva ore plăcute în mijlocul unei frumoase gospodării de ţară.

C.A. Rosetti (Satu Nou), datează dela 1860 şi se zice că a fost fondat de călugărul Sebastian şi de un oarecare Procaca (M.D. Ionescu op. cit.)

www.ziuaconstanta.ro

Comuna numără 205 familii din cari 202 români şi 3 ruşi. Românii sunt de origină Basarabeană.

Locuitorii se ocupă cu creşterea vitelor, pescăria şi agricultura. În general locuitorii acestui sat stau bine materialiceşte şi sunt buni gospodari. Sunt singurii din Deltă pe cari i-am vizitat şi cari n'au avut nici o plângere şi nici o nemulţumire de arătat.

La plecare au mulţumit d-lui prefect că au avut bună voinţă să vină între ei, să-i vază cum trăesc, să le dea sfaturi părinteşti şi să-i încurajeze la muncă şi la bună înţelegere între ei.

Am plecat în uralele mulţimei.

*
* *

În câte-va minute suntem la Sfiştofca.

Acelaşi drum, acelaşi praf, aceiaşi tăuni au contribuit ca să ne pară bine că ma ajuns aşa de curând.

Sfiştofca a fost fondată în secolul trecut, de lipovenii fugiţi din Vîlcov. A mai fost numit şi "cuibul frigurilor". În timpul războiului din Crimea, divizia franco-sardică-turcă a suferit foarte mult de friguri. (M.D. Ionescu, op. c.)

Bătrânii din sat, cu cari am stat de vorbă, spun despre originea satului lor, că s'a întemeiat pe timpul când s'a născut Izipol, fiul Sultanului ce domnea peste aceste locuri. Numele satului a fost la început *Izipol.*

Locuitorilor de atunci nu le-a plăcut acest nume şi fiind-că copii din sat îşi făcuseră nişte fluere şi fluerau într'una, s'a dat satului numele de *Sfiştofca* dela rusescul *sfistun,* care însemnează fluerătură.

Prima impresie intrând în sat arată că locutorii sunt în bună stare materială. Strade regulate, largi, curate, şi cu multe plantaţii pe margini. Toate stradele au nume româneşti. Am notat în trecât: Principele Ferdinand, Mihai Bravul, M. Eminescu, M. Cogîlniceanu, etc.

În sat sunt două biserici lipoveneşti. Una s'a ridicat la 1889 şi alta la 1893. Ele sunt ridicate de locutori din venitul peştelui, care la începutul dominaţiunei române era al lor. Construcţia bisericei din mijlocul satului, pe care am vizitat'o, este construită din lemn şi stuf pe fundament de piatră. Este o biserciă foarte impunătoare.

Am vizitat câte-va case. Case mari, odăi spaţioase, văruite toate în alb. Fiecare casă are o iconiţă fixată în păretele din spre stradă, sub streaşină. În interior toţi pereţii sunt împodobiţi cu lucruri de casă, ţesături şi broderii şi o mulţime de tablouri. Femeile şi copiii nu prea ştiu româneşte.

În fie-care curte e câte un puţ. Apa din ele însă nu e bună decât pentru găini şi pentru vite. Întregul sat se alimentează cu apă de băut dela un puţ din afară de sat.

Şcolile în general bine. Bine mai ales la d. Mantu în cl. I şi II-a şi la d-ra Aneta Petrescu la grădina de copii. Zic bine, pentru că este o adevărată artă şi este o muncă titanică să poţi învăţat să vorbească româneşte pe aceşti copii, cari n'au auzit în casa lor această limbă.

Din cauza izolărei dascălii de aci o duc foarte greu. – De multe ori nu găsim nici pâine!

Ocupaţiunea principală a locuitorilor este pescăria şi economia de vite. Satul e situat la marginea mărei, aproape de graniţa rusească. Pescuesc mai toţi în mare.

Aceste trei sate alimentează piaţa Sulinei cu lapte, unt, brânză, ouă, păsări şi alte producte de ale lor.

Locuitorii acestui sat cerură să fie alipiţi de comuna C.A.Rosetti. Astăzi ţin de comuna Periprava care e la distanţă de 30 kilometri.

D. prefect le-a promis că le va îndeplini această dreaptă cerere. Va fi în viitor o singură primărie la C.A. Rosetti, la care se vor alipi pe lângă satul Letea şi aceste două sate, Sfiştofca şi Periprava, desfiinţându-se primăria dela Periprava şi făcându-se o singură comună din toate aceste 4 sate.

Locuitorii au rămas mulţumiţi şi ne a petrecut până afară din sat.

În drumul spre casă, la sihastrul Gherassi, ne-au întâmpinat un grup de prieteni din Sulina, cu masa întinsă, cu cri am petrecut aci câteva ore vesele.

Pe acelaşi drum, pe marginea mărei, prin apă, am sosit la orele 9 seara acasă.

Pentru locuitorii din Deltă, inspecţiunea d-lui prefect Petru Sfetescu, va rămasne o dată istorică. Este un eveniment însemnat, ca un prefect de judeţ, să găsească timp pentru vizitarea acestor colţuri uitate şi neglijate de toţi acei cari aveau datoria să se intereseze de ele.

Am căutat să redau cât mai conştiincios cele văzute şi cer scuze cititorilor, dacă puterile nu m'au ajutat îndeajuns.

Adaog aci şi tabloul statistic pe care l'am promis în articolul precedent. Lipsesc unele date. În timpul culegerei lor s'a decretat mobilizarea şi atunci am alergat cu toţii să ne facem datoria către ţară.

A. Petra

www.ziuaconstanta.ro

Tablou de populaţiunea, ocupaţiunea şi veniturile comunelor din Delta Dunărei

NUMELE SATULUI	Numărul locuitorilor	Nationalitatea						Ocupatiunea	No scolaelor mixte	Numărul elevilor		No. grădin. de copii	Numărul elevilor		Numărul institutorilor	Numărul bisericilor		Numărul animalelor	Budgetul		OBSERVAŢIUNI
		Români	Rusi	Lipoveni	Evrei	Greci	Bulgari			Înscrisi	Au frecv.		Înscrisi	Au frecv.		Ortodoxe	Lipovenești		Ordinar	Extraordinar	
Princ. Mircea	216	17	–	182	–	9	8	Pescăria	1	43	38	–	–	–	1	1	–	–	5579	3,229.55	Primăria la Caraorman
Caraorman	886	31	840	–	15	–	–	Pescăria	1	150	130	1	40	30	3	1	–	–			
Carmen Sylva	234	230	–	–	4	–	–	Pesc. si Agricul.	1	43	38	–	–	–	1	1	–	–			
Letea	1035	97	938	–	–	–	–	Econom. de vite pesc. si agricult	1	–	–	1	–	–	2	1	–	–	5704	8,995.02	Primăria la C.A. Rosetti
C.A. Rosetti	493	493	–	–	–	–	–	idem	1	137	72	1	79	14	2	1	–	1763			
Sfistofca	821	11	–	804	–	6	–	Pescăria si economia de vite	1	103	86	1	40	30	3	–	1	735	–	–	Pr. la Periprava

(*"Conservatorul Tulcei"*, III, nr.8, 28 iunie 1913: 2-3 nr.11, 31 iulie 1913: 2-4)

330

CHEMARE LA DATORIE

Falnica oştire românească se desfăşură dealungul Balcanilor, între Dunăre şi Marea Neagră, ducând pacea popoarelor cari şi-au jurat nimicirea şi lumea civilizată aprobă unanim hotărârea României de a restabili liniştea la graniţele sale.

În aceste momente istorice pentru neamul nostru, trebue să ne dăm cu toţii seamă de datoriile noastre. O chemare la datorie a fost din prima zi a operaţiunilor noastre militare, ca să încercăm cu desăvârşire luptete politice interne, cu toţii simţindu-ne numai Români, strâns uniţi în jurul guvernului, care în împrejurările de faţă nu este de cât naţional, indiferent de partidele, din cari a eşit. O altă chemare la datorie a fost să îngrijim de cei rămaşi acasă, de familiile luptătorilor şi să fim scumpi la vorbă, să lucrăm în deplină tăcere pentru interesele ţărei.

Chemărei la datorie în împrejurări ca cele de acum, când orice greşală poate fi în folosul duşmanilor, – trebue să răspundem pe deplin, în chipul cel mai satisfăcător. Nu putem fi poporul unic în lume, nesupus greşelilor; vom fi având şi noi cusururile noastre. Este momentul însă acum, ca să scormonim nemulţumirile ?

Hotărât, nu !

Cine descoperă vre-un abuz, n'are decât să intervină pentru curmarea lui la timp, n'are decât să arate cazurile autorităţilor în drept, de a căror nepărtinire nu trebue să ne îndoim, – dar să nu se generalizeze cazuri singuratice de abuzuri administrative în scopul şi cu intenţiunea de a deduce unele rele sociale, de cari ar fi săpată ţara întreagă.

Nu trebue să plutească asupra administraţiei ţărei noastre bănuiala că celor săraci li s'a rechiziţionat tot avutul lor puţin cât l'au avut, iar cei cu bună sare ar fi fost îngăduiţi de autorităţi. Astfel de bănueli tendenţioase, cu scopul de a compromite silinţele cele bune spre nivelarea asperităţilor sociale din ţara noastră, – trebue să dispară cu desăvârşire.

Sunt destule căi deschise celor doritori de a se face dreptate nedreptăţiţilor. Este chiar de datoria oricărui bun român să descopere abuzurile administrative, să nu le publice însă în ziare, deducând păreri ge-

www.ziuaconstanta.ro

nerale, cari au menirea, nu să îndrepte un rău, de care suferă unul sau altul, ci mai mult să compromită bunul nume, ce ne-am făcut în lume.

O datorie de căpetenie a noastră, a tuturor Românilor cu carte, cu minte şi cu judecată, trebue să fie în această clipă aceea, ca să contribuim fiecare la marea operă de însănătoşire morală a tuturor straturilor noastre sociale. Să eliminăm, pe cât posibil, din preocupările noastre ideia ponegririi unui partid în favoarea altui partid, şi să nu ne gândim de acum înainte de cât la uşurarea sarcinei grele, pe care o va avea fiecare guvern al ţărei noastre, de a duce la bun sfârşit opera de reparaţiune socială.

Chemăm, în aceste momente sfinte pentru întreg neamul românesc, pe toţi fii ţărei la datorie. Poate nici odată nu ne vom mai întâlni în viaţa noastră cu astfel de zile măreţe ca cele de acum; să nu pierdem ocazia de a ne manifesta cu fapta bună, îndeplinindu-ne datoria de Români. Să îngrijim de familiile în suferinţă, ale celor plecaţi la războiu; să muncim cu zel şi cu pricepere cei cari am rămas la vatra părintească pentru ca ţara să nu sufere de braţe şi de slujitori, să dăm întreaga noastră fiinţă pentru binele ţărei, ca să rămână moştenire frumoasă şi mare urmaşilor noştri, cari să ne binecuvinteze numele, ca generaţiunea cea mai patriotică în istoria neamului nostru.

("*Conservatorul Tulcei*, III, nr. 9, 11 iulie 1913: 1)

331

CETĂŢENI !

În zilele de 29 şi 31 Iulie sunteţi chemaţi să alegeţi noul consiliu comunal, potrivit cu legea prin care locuitorii dobrogeni au fost puşi în rândul cetăţenilor din stânga Dunării.

Partidul conservator local căruia aţi binevoit să-i încredinţaţi gospodăria oraşului acum doi ani şi jumătate, vine astăzi înaintea Domniilor Voastre spre a vă cere din nou încrederea, sprijinit pe munca depusă pentru îmbunătăţirile şi înfrumuseţările realizate în acest răstimp.

E destul să numărăm numai pe cele mai de seamă dintre lucrările ce alcătuiau programul, cu cari consiliul comunal conservator a luat conducerea oraşului şi pe care a izbutit să le aducă la îndeplinire, sau să le asigure executarea:

*1. **Palatul Comunal.** – Deşi oraşul nostru are un buget de milioane de lei, totuşi până acum primăria era nevoită să rătăciască cu dosarele din casă în casă, plătind chirii exorbitante, penru a avea un local nepotrivit nici cu trebuinţele, nici cu deminitatea ei. Astăzi, prin chibzuinţa edililor conservatori, se înalţă sub ochii Domniilor Voastre viitorul palat comunal, care va fi una din podoabele cetăţii lui Ovidiu.*

*2. **Abatoriul.** – De asemenea oraşul Constanţa era lipsit de un local sistematic pentru tăierea vitelor. Această operaţiune se face până astăzi într-o clădire improprie, luată cu împrumut dela ministerul Domeniilor, care acum o cere înapoi. Tot consiliul comunal conservator a ştiut să remedieze această lipsă şi ştim cu toţii, că a pornit lucrarea noului abator comunal, în apropierea tăbăcăriilor.*

*3. **Halele din piaţa Carol.** – În tot oraşul este o singură hală – aşa numita "hala nouă" – care este neîncăpătoare şi nesistematică, de aceea a şi trebuit refăcută aproape pe deaîntregul. Tot consiliul comunal conservator a hotărât să înzestreze Constanţa cu nişte hale, care să răspundă trebuinţelor crescânde ale populaţiunii şi condiţiunilor higienei publice. Astfel s'a pus la cale totul şi s'a început construirea halelor de carne şi de peşte din piaţa Carol.*

*4. **Localuri şi şcoale.** – Cu toate că în Constanţa sunt peste 25.000 de locuitori, oraşul are un singur local propriu pentru şcoală. Această lipsă a fost şi ea văzută de consiliul comunal conservator, care a început construirea unei şcoale primare pentru băeţi şi fete, cum şi a unei şcoale froebeliane, în locul vechiului spital. De asemenea din noul împrumut al comunei s'a destinat suma de 250.000 lei, pentru a se răscumpăra dela Ministerul Instrucţiunei actualul local al liceului – devenit neîncăpător – spre a-l transforma din nou în şcoală primară mixtă, cum fusese croit dela început. Astfel atât partea de sus a oraşului, cât şi cea de jos îşi vor avea şcoalele trebuitoare în localuri comode şi sănătoase.*

*5. **Pavage.** – În cele două campanii de lucru, de care a dispus consiliul conservator – căci cea din anul acesta, din cauza războiului, se poate considera pierdută – s'au executat pavage în valoare de 1.500.000 lei, căutându-se a se asfalta sau pava cu piatră cubică principalele artere de comunicaţie şi împietruindu-se cea mai mare parte a cartierului românesc. De asemenea s'a alcătuit şi s'a întărit cu decret regal planul de sistematizare al oraşului, care e în curs de execuţie, cum se vede din rectificarea şi lărgirea străzii Carol şi din rectificarea străzii Remus Opreanu.*

www.ziuaconstanta.ro

6. **Întărirea malurilor.** – O lucrare uriaşă, de o însemnătate capitală pentru Constanţa, care era ameninţată să fie înghiţită de valurile mării, este întărirea malurilor despre Nord-Est. Acum câţiva ani de zile se vorbea despre această lucrare, ca de ceva aproape cu neputinţă de înfăptuit. Totuşi gospodarii conservatori s'au pus la muncă şi după doi ani şi jumătate de străduinţe au putut avea planurile lucrărilor aprobate de consiliul tecnic superior, au dobândit fondurile necesare şi au dat lucrarea în întreprindere.

Cea mai mare parte din exproprierile cerute la executarea întăririi s'au făcut şi lucrarea ar fi fost acum începută, dacă nu era să vie războiul.

7. **Învăţământul secundar – liceul şi şcoala normală.**

Pentru a face din oraşul nostru un centru cultural, care să întărească elementul naţional şi să-l impună în această parte a ţării, conducătorii conservatori ai oraşului, au izbutit, cu bunăvoinţa guvernului, să transforme fostul gimnaziu în liceu, punând astfel la îndemâna oamenilor nevoiaşi o şcoală cu perspective mai înalte şi mai largi; apoi s'a obţinut înfiinţarea unei şcoale normale, care să dea Dobrogei învăţători mai potriviţi cu nevoile ei.

8. **Serviciul salubrităţii şi incendiului** a fost de asemenea obiectul atenţiunei consiliului comunal conservator. S'a înmulţit numărul măturătorilor şi pompierilor, care erau cu totul neîndestulători şi s'au mărit salariile, aşa ca să poată găsi oamenii necesari. S'au cumpărat maşini şi cai pentru sume însemnate. De aceia s'a ridicat simţitor capitolul bugetar al acestui serviciu.

9. **Paza oraşului** a fost şi ea îmbunătăţită, mărindu-se subvenţiunea acordată poliţiei.

10. **Lumina şi tramwaele electrice.** – O altă lucrare de mare însemnătate, menită să schimbe în bine viaţa locuitorilor Constanţei, este întinderea reţelei electrice pentru iluminat în tot oraşul, cum şi înzestrarea Constanţei cu un serviciu de tramwae, spre a înlesni circulaţia înăuntrul ei şi a o lega cu Mamaia şi Techir-Ghiol. Din cele arătate la timp s'a văzut, că toate lucrările pregătitoare pentru darea în concesiune a iluminatului şi tramvaelor au fost făcute, iar dacă lucrarea nu s'a început încă, aceasta se datoreşte intrigilor adversarilor, care s'au pus deacurmezişul şi din lăcomie sau din invidie au făcut să se tărăgăneze lucrările. Nădăjduim însă, că în scurtă vreme, cu ajutorul Domniilor Voastre, se va realiza şi această lucrare importantă.

11. **Lucrările pentru aducerea apei dela Dunăre** s'au continuat cu sârguinţă şi aceasta mulţumită faptului că, prin stăruinţa edililor conservatori, s'au obţinut cele 2.700.000 lei acordaţi de guvernul liberal, care votase ajutorul, dar nu votase şi creditul necesar, aşa că nu se putea lucra nimic. Până în toamnă oraşul va avea apă de Dunăre.

Cetăţeni,

Odată cu proectarea şi punerea în execuţie a lucrărilor arătate, care necesitau cheltuieli foarte mari, consiliul comunal conservator a căutat să sporească şi veniturile oraşului, pentru a putea face faţă acelor cheltuieli. În adevăr, în afară de creşterea firească a veniturilor, care era de aşteptat dela prosperitatea mereu în creştere a oraşului, edilii conservatori au mândria să spună, că numai lor li se datoresc următoarele însemnate sporuri:

1. **Concesiunea cazinului comunal**. – Se cheltuise un milion şi jumătate cu construirea actualului cazin şi nu se făcuse nimic spre a-l pune în valoare, spre folosul gospodăriei comunale.şi spre folosul cetăţenilor. Edilii conservatori dând în întreprindere cazinul concesionarilor de astăzi, a creiat comunei un venit mijlociu de 150.000 lei anual, au înzestrat oraşul cu un hotel de 200 camere, care este aproape gata şi au dat vieţii economice locale un impuls puternic, prin mulţimea vizitatorilor, care a crescut în ultimii ani într'o măsură neobişnuită.

2. **Mărirea fondului comunal.** – Tot prin stăruinţa consiliului comunal conservator, s'a făcut pentru Constanţa ceiace numai pentru puţine oraşe priviligiate din ţară s'a făcut. Anume s'a sporit fondul comunal dela 368.000 lei la 448.000 lei, realizându-se anual un plus de venituri pentru oraş de 80.000 lei.

3. **Dobândirea locurilor din Bulevardul Ferdinand** dela direcţunea C.F.R., care s'au şi scos în vânzare, realizează pentru comună un câştig de câteva milioane de lei.

Astfel bugetul comunei, dela 1.860.000 lei, cât era la venirea consiliului comunal conservator, a ajuns astăzi, numai după doi ani de administraţie chibzuită, la frumoasa sumă de 2.830.000 lei, carei permite să facă tot ce-i trebue, spre a deveni un oraş cu adevărat european şi pentru a fi – cum a zis un bărbat politic – cartea de vizită a României.

În ce priveşte cinstea şi ordinea, care au domnit în sfatul comunei pe tot timpul gospodăriei conservatoare, nici nu mai este nevoe să insistăm, ştiut fiind de toată lumea, că avutul acestui oraş a fost încredinţat în nişte mâini, care n'au dat loc nici unei bănuieli.

Cetăţeni !

Pentru a duce la bun sfârşit lucrările începute şi pentru a înfăptui pe cele puse la cale în scurtul timp de doi ani şi jumătate, partidul conservator vine azi să vă roage să-i acordaţi din nou încrederea, votând lista consiliului propusă de dânsul.

www.ziuaconstanta.ro

Ceea ce a făcut partidul conservator pentru comuna aceasta, este o garanţie suficientă pentru ceea ce va înfăptui de aci înainte, spre binele Domniilor-Voastre şi spre cinstea lui.

Astfel între nouile puncte ale programului conservator se pot înumăra:

1. Completarea reţelei de canalizare şi alimentare cu apă.
2. Rectificarea şi împietruirea şoselei viilor.
3. Construirea celei de a treia biserici, pe locul rezervat.
4. Aranjarea parcului Cottescu din prelungirea Bulevardului Ferdinand.
5. Sistematizarea Bulevarului Independenţei.
6. Construirea unei băi populare, care din lipsa apei nu s'a putut realiza până acuma.
7. Înfiinţarea unei pieţe în cartierul românesc, etc.etc.

Cetăţeni !

Candidaţii Partidului Conservator sunt:

COLEGIUL I

1. ***Mircea Solacolu-Traian***, proprietar
2. ***Dumitrescu Ion***, proprietar
3. ***Mărăşescu Nicolae***, colonel
4. ***Tramudana Anastase***, comerciant
5. ***Seni Mordahai***, comerciant
6. ***Dabo G. Tănase***, comerciant
7. ***Torosian Nazaret***, propietar
8. ***Bentoiu Ion***, profesor

COLEGIUL II

1. ***Radu G. Petre***, proprietar şi comerciant
2. ***Penescu Mihail***, proprietar
3. ***Frangopol R. Chiriac***, comerciant
4. ***Abdul Hamid I. Osman***, comerciant
5. ***Constantinescu Bucur,*** avocat
6. ***Ciupercescu G. Pompei***, farmacist
7. ***Xantopol I.***, comerciant

Semnul candidaţilor conservatori este un ○

Comitetul Partidului-Conservator

(*"Conservatorul Constanţei*, V, nr.12, 27 iulie 1913: 1)

332

IUBIŢI CONCETĂŢENI !

În ziua de 29 şi 31 Iulie a.c. sunteţi chemaţi ca să alegeţi cine trebue să fie mandatarii d-v. în consiliul comunal din Constanţa şi care să conducă mai departe interesele acestei comuni, atât de oropsite.

În aceste zile pentru prima oară sunteţi consultaţi asupra persoanelor ce merită încrederea d-v., pentru că abea acum după 36 ani de ficţiune electorală, aveţi dreptul de a vă alege pe acei ce credeţi că merită votul d-v.

Dela greutatea cu care veţi cântări votul d-v. în faţa urnei, depinde viitorul oraşului, pentru d-v., pentru că abea acum după 36 ani de ficţiune electorală, aveţi dreptul de a vă alege pe acei ce credeţi că merită votul d-v.

Dela greutatea cu care veţi cântări votul d-v. în faţa urnei, depinde viitorul oraşului, pentru că dacă veţi şti să alegeţi oameni care să vă represinte în mod cinstit şi desinteresat, aceştia vor avea posibilitatea la rândul lor să-şi pue toată munca şi lumina lor pentru a aduce ordine, acolo unde este dezordine şi anarhie.

Iubiţi Concetăţeni !

Vi se presintă trei liste din care d-v. animaţi de simţul datoriei ce cu toţi avem faţă de nevoile generale, urmează să alegeţi pe aceia ce credeţi că merită încrederea d-v. Prima listă Conservatoare este compusă în majoritate de oameni ce n'au nici-o legătură cu nevoile acestui oraş şi care în tot timpul de 2 jum. ani, de când administrează Comuna, *de şi au avut tot concursul autorităţilor superioare, n'au făcut alt ceva de cât să o înglobeze în datorii de milioane, să-şi îngraşe clientela politică, iar nevoile d-v. au fost lăsate pe al doilea plan, porţile primăriei fiind închise pentru d-v.* ***Boerii ne putând sta în contact cu mojicii.***

www.ziuaconstanta.ro

A doua listă e liberală, care ştie că nu va dâinui cu un guvern politic de altă nuanţă, scopul nu este de cât ca unii fruntaşi să-şi facă o numărătoare de partizani pentru a-şi arăta puterea lor la centru.

A treia listă este cea a partidului nostru, partid tânăr cu dor de muncă pentru binele public. Această listă este compusă din oameni ce n'au fost nici odată la comună, care prin munca lor cinstită şi-au câştigat poziţiunea în societate şi plecaţi din toate straturile sociale ştiu nevoile de care suferă populaţiunea acestui oraş.

Nu ambiţiunea de parvenire ne mână pe noi a vă solicita voturile, ci dragostea ce o avem pentru a vedea cât mai curând pusă administraţia comunală pe calea cea bună.

Programul nostru nu este un şir de promisiuni deşate, ci noi suntem animaţi de dorinţa de a pune ordine în finanţele comunei, de a introna cinstea şi bunul simţ în locul destrăbălărei de până acum, de a ne interesa de nevoile populaţiei de sus ale oraşului, care a dus greul până acum fără a li se face ceva, de a deschide larg porţile primăriei tuturor cetăţenilor pentru a le asculta păsurile şi a le îndeplini nevoile şi de sfârşi odată cu clientela paraziţilor ce sug budgetul comunei.

Deci de modul cum d-v. veţi aprecia pe fie-care din cei ce vă solicită voturile, veţi putea face un moment mai de vreme sfârşitul acelor ce cred că comuna e moşia lor.

Gândiţi-vă serios, desbrăcaţi-vă de orice patimă politică sau personală şi în faţa urnei faceţi-vă datoria în conştiinţă.

Lista noastră este:

COLEGIUL I	COLEGIUL II
Rigani Neculae, proprietar.	***D-r Zissu Achil,*** proprietar
Cialicu Neculae, comerciant	***Orezeanu Gh.,*** comerciant
Tanta Artur, proprietar	***Nichiteanu Th.,*** proprietar
Zamfirescu Zaharia, comerciant	***Şerbănescu Anton,*** proprietar
Constantinescu Nache, comerciant	***Rifat Zevadin Hagi Ali,*** comerciant
Col. Dumitru Ion, proprietar	***Companeitz B.,*** comerciant
Gheorghiu Dumitru, proprietar	***Stănescu Neculae,*** meseriaş

Semnul nostru este un ☐

(*"Viitorul Dobrogei"*, VI, nr.20, 28 iulie 1913: 1)

333

ŢARĂ CIVILIZATĂ

În mijlocul marilor prefaceri politice din Orientul european, în vălmăşagul popoarelor, cari urmăresc ţeluri nedesluşite, în contactul nemijlocit cu vulcanica Peninsulă Bacanică, se ridică o naţiune plină de încredere în destinele sale, un popor cuminte şi viguros, care în numele civilizaţiei, al dreptului comun fiecăruia, impune pacea, fără de care nu poate trăi nimeni – sunt Românii.

Europa era atât de mult ocupată cu grijile ei, încât n'a avut timp să pătrundă mai de aproape rostul tinerelor popoare din Balcani. Popoarele europene mergeau până acolo cu ignoranţa lor privitor la lumea din sud-estul european, că adesea era confundată şi ţara noastră în cazanul balcanic, deşi geograficeşte cel puţin noi facem parte din formaţiunea statelor carpatice, şi că la fel cu celelate puteri europene România n'avea cu balcanicii de cât legături de vecinătate, în afară de grija ce trebuia să poarte conaţionalilor risipiţi în grupuri, mai mult sau mai puţin compacte, prin toată Peninsula Balcanică.

Din cauza aceasta nu ne prinde mirarea, că Europa abia acum constată, că România este o ţară civilizată, că între poporul român şi celelalte din Balcani există o mare deosebire, care-l desparte nu numai geograficeşte, dar, cea ce este mai important, culturaliceşte.

Minunat prilej i s'a dat ţărei noastre să prefacă în cenuşe întreg Balcanul, să răzbune toate ororile săvârşite faţă de elementul românesc de la sud. Putea să fie stăpână absolută, să-şi împartă ea ce vroia şi cum vroia, şi să poruncească tuturor popoarelor balcanice voinţa sa suverană. Dar nu. România şi-a făcut un apostolat din misiunea ei civilizatoare aci în Orient.

www.ziuaconstanta.ro

Românii n'au nevoe de cuceriri teritoriale în Peninsula Balcanică, dar au absolută trebuinţă de linişte, dându-şi perfect de bine seamă cât de binefăcătoare este pacea pentru progresul ţărei lor, care a făcut să-şi poată manifesta puterea lor de astăzi, fiind admiraţi şi preamăriţi de întreaga lume civilizată.

Este un câştig mari, pe care ni l-am ştiut obţine prin purtarea noastră cuminte, prin hotărârea noastră energică în acele momente, când războiul din Balcani devenise un asasinat ordinar, în afară de orice lege şi drept al naţiunilor. Popoarele civilizate ale Apusului european, aflând despre mobilizarea armatei noastre, de trecerea trupelor româneşti peste Dunăre, au avut un moment de groază pe deplin justificată. Nu ne cunoşteau, credeau că suntem din acelaş aluat plămădit cu acei, cari ardeau, ucideau şi pustiau totul în drumul lor, şi în mintea lor se înfăţişa vedenia unei invazii de cuceritori, cari aveau să treacă sub foc şi sabie copii, femei, bătrâni, într-o ţară lipsită cu totul de apărare.

Şi cu câtă uşurare a putut să respire Europa civilizată aflând că trupele româneşti se poartă cu blândeţe cu duşmanul, că, departe de-a săvârşi crime, armata română aducea ordinea şi pacea într-o ţară plină de ură pentru neamul românesc. În locul jafurilor şi asasinatelor, brava oştire românească a dus cu sine adierea binefăcătoare a culturei şi civilizaţiuei; soldaţii români înfăţişându-se în chip de îngeri ai păcei, cari trebue să pună capăt nebuniei războiului.

Astăzi toată lumea s'a putut convinge că există la gurile Dunărei o ţară civilizată, care poartă frumosul nume: România.[172]

(*"Conservatorul Tulcei"*, III, nr.11, 31 iulie 1913: 1)

334

PACEA LA TULCEA

Prima telegramă care anunţa importantul eveniment al încheierei păcei între statele balcanice, în localitate a fost primită de către d. Petru Th. Sfetescu, prefectul judeţului, Miercuri noaptea, la orele 12. Ea cuprindea: *"Astă-seară s'a încheiat pacea". Ministrul de Interne,* ***Take Ionescu***

*
* *

A doua zi Joi dimineaţa, vestea a fost adusă la cunoştinţa populaţiei oraşului prin mijlocirea organelor poliţieneşti, iar în judeţ prin următoarea telegramă adresată subprefecturilor, primăriilor şi poliţiilor:

"Aseară s'a semnat pacea. Luaţi de îndată măsuri pentru pavoazarea oraşelor şi satelor. Prin mari manifestaţiuni să aducem recunoştinţa noastră M.S. Regelui, armatei şi guvernului. România, mândră, ese din acest război mărită ca teritoriu şi admirată de Europa întreagă".

Prefect ***Petru Th. Sfetescu***

*
* *

Odată vestea ajunsă în public, sute de semnături, printre cari acelea ale d-lor prefect Sfetescu, General Spiroiu, Ştefan Borş, etc., acoperiră următoarea telegramă adresată **M.S. Regelui**.

Bucureşti

Majestatea Voastră aţi făurit Regatul, dând independenţa României, – astăzi aţi mărit teritoriul ţărei şi aţi impus voinţa voastră statelor balcanice.

Europa întreagă Vă respectă, iar noi, cetăţenii Tulcei, Vă admirăm şi divinizăm.

(Urmează iscăliturile)

*
* *

Oraşul îşi schimbă imediat aspectul ca în zi de mare sărbătoare. Drapelele tricolore împodobeau toate clădirile, însufleţirea fiind de o potrivă în toate inimele. Seara o grandioasă manifestaţie, urmată de o

www.ziuaconstanta.ro

retragere cu torţe, avu loc pe stradele oraşului.

În urale nesfârşite, mulţimea parcurse stradele oraşului; după care se îndreaptă spre palatul administrativ unde în lipsa d-lui prefect Miclescu, directorul prefecturei şi Timuş, preşedintele comisiunei interimare, relevând importanţa evenimentului.

Tot aci vorbi şi sergentul rezervist Marosin, învăţător din judeţul nostru.

Mulţimea străbătu apoi str. Carol şi Elisabeta, după care se risipi în linişte.

Animaţia a domnit totuşi până după miezul nopţei.

(*"Conservatorul Tulcei"*, III, nr.11, 31 iulie 1913: 2)

335

SCHIMBĂRILE DIN BALCANI

Puterile europene par a se împăca cu noua stare de lucruri din Peninsula Balcanică. Chiar şi ocuparea Adrianopolului de către turci nu mai revoltă Europa, care a văzut cît de nestatornică a fost alianţa balcanică, care impusese Turciei Pacea de la Londra.

Este unanimă părerea, că Bulgaria trebue să tragă toate consecinţele politicei sale nesocotite, care a făcut-o să piardă foarte mult din ceea ce cîştigase pe urma victoriilor contra turcilor. Şi trebue să recunoască bulgarii că greşelile făptuite sînt de natură de a nu se mai putea îndrepta, încît nu le mai rămîne decît să se împace şi ei cu situaţia, pe care singuri şi-au creiat-o.

Pacea de la Bucureşti a stabilit definitiv hotarele dintre statele balcanice, asrfel că noua hartă a Europei va putea să apară de sub tipar cu schimbările produse în Balcani, schimbări cari au modificat multe calcule politice şi cari vor necesita noi orientări economice. Cu deosebire relaţiunile economice ale statelor din apus vor suferi mari schimbări în faţa noilor prefaceri din Orientul european.

Turcia a încetat în Europa de a mai fi mărul de discordie al influenţelor economice şi politice din partea mai ales a Statelor mari învecinate, Austro-Ungaria, Rusia şi Italia. Nouile împărţiri de teritorii vor atrage fără îndoială capitaluri streine, cari însă nu vor aduce decât independenţa economocă şi politică a ţărilor balcanice mărite şi nici de cum o influenţă de felul cum erau obicinuite statele mari europene să exercite asupra ţărilor orientale.

Încă nu s'a risipit bine fumul prafului de puşcă; liniştea locuitorilor, cari au suferit pagube materiale foarte mari pe urma războiului, trebue să se restabilească, ca să se poată face planurile noilor întreprinderi pentru viitor. Totuşi Pacea de la Bucureşti a dat prilej să se întrevadă de pe acum contururile viitoarelor întocmiri şi înţelegeri economice şi politice dintre ţătilor balcanice.

O nouă eră începe în Peninsula Balcanică, o eră de muncă şi de întrecere pe calea progresului. Cu Bulgaria redusă la limitele actuale avînd în faţa sa cele două ţări, Serbia şi Grecia mărite, pe Turcia reculeasă, iar ca arbitru hotărîtor Romînia care veghează ca pacea să nu mai poată fi turburată, nu mai există nici o îndoială că războiul nu va mai putea izbucni aşa curînd în Balcani, şi că popoarele, obosite de luptă, vor căuta drumul unei bune înţelegeri.

Bulgaria chiar aşa învinsă cum este, totuşi prin accesul la Marea Egee, poate deveni o ţară de viitor, îndeplinindu-şi comerţul spre pieţele apropiate ale Orientului şi ajungând uşor în atingere cu tîrgurile de desfacere ale Europei apusene. Iar cît priveşte pe sîrbi şi pe Greci, aceste două popoare, avînd interese comune, nu vor înceta de-a întreţine cele mai strînse legături, ajungându-se reciproc la purtarea sarcinilor viitorului.

Rămîne România, care prin politica sa împăciuitoare va decide şi de aci înainte asupra rostului popoarelor balcanice. Acestea au mare interes de a cultiva prietenia Românilor cari le pot fi călăuza cea mai sigură pe toate căile progresului şi le pot oferi toate garanţiile, că nu rîvnesc subjugarea lor, nici cea economică şi cu atît mai puţin cea politică.

Schimbările din Balcani, în urma păcei desinteresate dela Bucureşti, însemnează că micile ţări balcanice vor trebui să-şi găsească ele singure reazimul necesar în sprijinul reciproc, ce-şi datorează unele altora, şi că amestecul de influenţă a marilor puteri nu poate decît să aducă pricini şi discordii vătămătoare intereselor tuturor.

Serbia îşi poate îndrepta comerţul ei spre Marea Adriatică şi spre Marea Egee, asemenea şi România se poate folosi de reţeaua căilor de comunicaţie ale Statelor amice dela sud. Convenţii speciale pot da avînt economic tuturor statelor amice, ajungînd la cea mai frumoasă desvoltare, pe care şi-o pot dori ca sinceritate.

www.ziuaconstanta.ro

Cu greu vor suporta aceste emancipări economice acele State europene cari se obicinuiseră a găsi în apropierea lor cea mai imediată piaţă pentru desfacerea lesnicioasă şi aproape fără concurenţă a produselor lor industriale, cînd în schimb nu oferiau aceiaş reciprocitate comerţului cu vite şi produselor agricole din ţările importatoare dela sud.

Popoarele balcanice se vor sili şi ele să-şi aibă comerţul şi industria lor protejată, fără de cari nu vor putea realiza progresele dorite. Şi aceste năzuinţe spre emancipare economică găsesc în Romînia tot sprijinul necesar contribuind la fericirea tuturor.

(*"Conservatorul Tulcei"*, III, nr.12, 25 august 1913: 1)

336

ROSTUL NOSTRU

Ultimele evenimente prin cari a trecut ţara noastră, evenimente atât de fericite pentru noi, au fost o adevărată revelaţiune, căci, pe lângă succesul obţinut de ţară, d'a putut constata cu multă şi legitimă bucurei, că patriotismul nu este o vorbă goală la noi, că dragostea de neam şi tron, nu erau nici măcar amorţite, ci că au persistat totdeauna în inima românului, şi nu a trebuit decât un semnal, pentru ca întreaga suflare românească să se ridice, toţi ca unul şi să răspundă, cu dragă inimă chemărei supreme.

Din creerii munţilor, din şesurile bălţilor, dela Severin la Mamorniţa, un singur gând a mişcat pe toţi, mari şi mici, tineri şi bătrâni, zic bătrân, fiind-că nu puţini din cei cari au creat România independentă de azi, au ţinut să răspundă cu elan şi acum chemărei patriei.

Niciodată, în istoria popoarelor, nu credem, să se fi petrecut fenomenul întâmplat la noi în Iunie 1913.

Când înainte cu 2 luni de decretarea mobilizărei, starea de spirit deprimată se remarca în privirile tuturora, când mânia înăbuşită cu greu, coloctea moleşită în toate piepturile Româneşti, când atmosfera era atât de încărcată de cunoştiinţa înjosirei şi ofensei ce ni se făcea de cel mai ordinar popor de sclavi, ne întrebam cu toţi, dacă mai sunt Români în ţara românească, şi spiritul îndoelei părea să ne fi cuprins. Singur Suveranul ţărei, şi cu vrednicul său sfetnic nu-şi pierduseră liniştea cu care priveau în viitor, şi nici încrederea în ţara pe care o cunoşteau aşa de bine.

Şi speranţa şi încrederea nu le-a fost zadarnică. Proorocirea li s'a adeverit: "*Glasul României a fost ascultat*", "*trenul a sosit la timp*".

Cum a fost ascultat glasul ţărei, se ştie de toţi.

Acum însă când lucrurile şi-au reluat cursul lor, întrerupt de evenimentele petrecute acum când după izbânda strălucită, ce ma obţinut, venit-au iarăşi orele de reapos, de acel *dolce farniente* cu care eram obişnuiţi înainte de mobilizare?

Ar fi să ne înşelăm înşi-ne. Ar fi să ne clădim o casă pe pământ fugitiv. Ar însemna să renunţăm de bună voie la realizarea idealului nostru naţional, realizare care ni s'a arătat mai mult ca niciodată apropiată şi sigură.

Conştiinţa naţională nu mai trebue deşteptată, ea este, şi ceace trebue de făcut, ceiace se impune cu toată puterea, este menţinerea şi dezvoltarea în cea mai largă măsură a acestei conştiinţe, la oraşe ca şi la sate.

Niciodată momentul nu a fost mai prielnic ca acum.

Toată suflarea românească trebue de acum înainte, să aibă o singură dorinţă, o singură cugetare, un singur gând: "România Mare". Reînchegarea vechei Dacii, recâştigarea moştenirei lui Traian. Prin şcoli, biserici, căzărmi, prin presă, prin toate părţile să se predice cu toată ardoarea această deviză. Presa mai ales, are cel mai frumos rol de îndeplinit. Această admirabilă putere, constitue unul din cele mai sigure mijloace, pentru răspândirea ideiei de unitate a tuturor românilor, sub un singur sceptru.

Şi nu mai avem timp mult de pregătit evenimentele se vor precipită cu cea mai mare repeziciune de cum ne aşteptam. În aer pluteşte ceva pe care îl simţim cu toţi, de care ne dăm bine seamă şi care nu-l definim dar pe care îl aşteptăm să se manifesteze în orice moment. Va fi deajuns o scânteie. De unde va porni? dela noi, ori de peste hotare? Nu se poate hotărî, dar ceeace suntem siguri, este că nu e departe timpul când scânteia se va produce, şi când focul, marele foc atât de aşteptat se va aprinde şi atunci ... atunci nimic nu-i va mai sta în cale. Vai de acei pe cari îi va întâlni în drumul său.

Momentul acesta suprem va trebui însă să ne găsească pregătiţi, încât toţi cu o singură mişcare, cu o singură gândire, să pornim la *lupta cea mare*.

Astăzi fraţii noştri de pretutindeni au căpătat noi forţe, nou curaj, şi şi-au făcut mari speranţe în noi

www.ziuaconstanta.ro

ceştia liberi. Datoria noastră este să nu-i desamăgim, să nu-i desnădăjduim, ci din contră, să le întărim simţămintele, ca aşteptarea să nu li se pară lungă şi prea grea.

Şi nu li se va părea lungă şi grea, când vor vedeà că lucrăm cu toţi pentru mântuirea lor.

Pentru aceasta, însă, trebue să muncim să ne străduim din toate puterile, să ne schimbăm firea noastră cam apatică, să întreţinem veşnic focul sfânt al patriotismului celui mai curat şi ideia de realizare a visului nostru naţional, cu care trebe hrănit incontinuu poporul românesc.

Iată deci rostul revistei noastre.

Nu urmărim nici un câştig, decât pe acel ideal, şi acesta numai ne-a hotărât să scoatem revista de faţă, care să fie un purtător al cuvântului cel mare în toate unghiurile ţărei.

Preoţi, Învăţători, Profesori, toţi aveţi menirea cea mai frumoasă de a propăvădui *cuvântul adevărului naţional*, **România Mare**. Şi la voi facem apelul cel mai călduros de a ne sprijini şi încurajà întru îndeplinirea sarcinei ce ne-am luat.

Coloanele revistei noastre, vă vor stà larg deschise la dispoziţie, pentru predicele voastre sfinte româneşti, cari vor aveà cea mai bună înrâurire asupra poporului.

Punându-vă deci cu toţi pe lucru, rugăm pe cel A Tot Puternic să ne ajute ca în cel mai scurt timp să vedem realizată *România Mare*, moştenirea lui Traian.

CASSIUS

(*"România Mare"* I, nr. 1, 1 noiembrie 1913: 1-2)[173]

337

CE AM PUTEA FACE
PENTRU ÎNFLORIREA LIGEI CULTURALE SECŢIA CONSTANŢA

Se ştie de toată lumea că în luna Mai a.c., adunarea generală a Ligei Culturale secţia Constanţa şi-a primenit consiliul cu noui membri al căror patriotism nu poate fi contestat de nimeni. Acest consiliu prenumeră în sânul său pe D-nii: Dr. Al. Tălăşescu, Dimitriu, Preşedintele Tribunalului, pe D-nii Profesori: Nic. Negulescu, Directorul liceului şi ales Preşedinte al Ligei, Coriolan Ghibănescu şi Danu, pe D-nii P. Grigorescu, proprietar, Petru Vulcan publicist, Georgescu, secretarul Camerei de comerţ, Al. Gherghel, publicist şi avocat, Virgil Andronescu, actualul primar, Dim. Timiraş, perceptorul oraşului.

Printr'un vot al sus zisului consiliu se hotărâse alegerea unui mare comitet care să-şi ia însărcinarea să strângă fonduri pentru clădirea palatului Ligei pe locul de 800 m.p., cedat în mod gratuit de Primărie.[174]

Dar au survenit alte evenimente la ordinea zilei şi ideia ridicăriei unei clădiri proprii a Ligei a căzut baltă.

Două au fost acele evenimente cări au zădărnicit intenţiunile frumoase ale comitetului Ligei şi anume:

Formarea unui nou comitet în care intrau şi un număr oare care din Membrii Consiliului Ligei, Comitet care îşi lua însărcinarea să strângă fonduri pentru ridicarea unui monument al Independenţei. O încercare de asemenea natură s'a mai făcut şi sub administraţia D-lui Ion Th. Ghica ca prefect al judeţului, însă n'a reuşit.[175]

De astă dată aceiaşi membrii ai Ligei s'au încercat să umble cu doi pepeni la subsăori şi n'au reuşit.

Am intervenit atunci prin presă şi am atras atenţia confraţilor mei din comitetul Ligei că nu-i cu putinţă să le facem pe amândouă de o dată: şi Palat pentru Ligă şi Monument.

Le mai spuneam că ideea ridicărei Monumentului Independenţei la Constanţa nu e originală, ci voinţele au fost influenţate de discursurile patriotice ce s'au rostit cu ocazia inaugurărei Monumentului Independenţei la Craiova.

Timpul mi-a dat toată dreptatea. Al doilea eveniment care a contribuit să cadă toate proectele noastre a fost mobilizarea.

Mobilizarea a întrerupt cursul normal al vieţei. În timp de răsboi literatura, artele, arhitectura, industria, comerţul, toate amorţesc. De acea nimeni nu s'a mai putut gândi la înflorirea Ligei.

Acum însă cred că a sosit timpul să ne gândim cu toţii la palatul Ligei. Palatul Ligei nu e un lux. Viaţa noastră intelectuală reclamă acest palat. Comunităţile străine în Constanţa îşi au palatele lor şi nor Românii nu ne-am învrednicit să avem.

Această stare de lucruri nu se poate prelungi la infinit.

www.ziuaconstanta.ro

Palatul Ligei trebue să-l avem în Constanţa şi'n cel mai scurt timp.

Viaţa noastră intelectuală, cum am spus, şi onoarea noastră o reclamă.

Deocamdată iată ce s'ar putea face:

Amicul meu Vechiulescu, un vechiu luptător pe tărâmul naţionalist, şi membru fondator al Societăţei Funcţionarilor Publici, actualmente amorţită, mi-a sugerat ideea şi eu vin să o împărtăşesc cetăţenilor noştrii:

D-sa s'a hotărât să convoace adunarea generală a acelei societăţi amorţite de mult, şi să propue ca fondul ei de vre-o 2000 de lei ce se află depuşi sub recipisă, să se doneze Ligei Secţia Constanţa cu destinaţie specială de a servi pentru construirea palatului Ligei.

Ar fi o faptă patriotică şi din partea membrilor fondatori ai Societăţei Funcţionarilor Publici, şi din partea membrilor din consiliul Ligei dacă ar isbuti să isbândească acest gând al tuturora.

Vom reveni în numărul viitor asupra acestei chestiuni atât de interesantă pentru toţi românii.

Ca să realizăm idealul nostru naţional, noi trebue să luptăm din răsputeri ca din Liga noastră culturală să facem o cetate a sufletului românesc care să fie în stare ori când să pue pept şi să răspundă cu succes atacului vrăşmaşilor noştri.

Petru VULCAN

(*"România Mare"*, I, nr. 1, 1 noiembrie 1913: 7-8)

338

MOCANILOR DIN DOBROGEA

Mă adresez vouă, acelora ce odată cu turmele voastre, aţi adus în această provincie chibzuiala şi buna ordine; vouă, cari aţi ştiut mai mult ca oricine, a trage foloasele libertăţei ce vi s'au oferit pe vremuri; vouă, cari la adăpostul acestei libertăţi – necunoscute pentru voi în pământul sfânt în care v'aţi născut, – aţi ştiut să daţi starea de înflorire economică şi culturală, de care această provincie să bucură astăzi

Mă adresez vouă, şi invoc amintiri adânci.

Gândiţi-vă la tulpina de unde aţi răsărit, gândiţi-vă la sfântul pământ strămoşesc, gândiţi-vă la sacrificiile făcute de părinţii şi fraţii voştri, pentru a putea susţine bisericile şi şcolile ce v-au dat primele noţiuni de lumină, cu atât mai sclipitoare cu cât această lumină, trebue să lupte cu atâta înverşunare şi bărbăţie, contra întunericului răspândit de duşmanii neamului nostru: gândiţi-vă la fraţii noştri ţintuiţi în robie; ei nu au avut niciodată fericirea de a se bucura de libertatea pe care voi o aveţi în abundenţă.

Fraţi cu ei, fiţi vrednici de vrednicia lor; Dumnezeu v'a dat îndestulare; nu uitaţi pe acei ce au nevoe de ajutorul vostru. Nu uitaţi că sudoarea muncii lor, adapă isvoarele de cultură şi lumină. Adâncul sufletelor voastre să fie pornit pentru ajutorarea acestor focare de cultură – cari au produs atâtea lumini, a căror raze nu au putut, şi nu vor putea fi niciodată întunecate. Vor orbi duşmanii neamului de puterea strălucirei acestor raze; şi când ziua cea mare care va aduce unirea tuturor Românilor, va veni – voi – mai cu seamă voi veţi avea conştiinţa împăcată că v'aţi făcut cu prisosinţă datoria.

Revista noastră isvorită din jalea suferinţelor fraţilor noştri, va lupta pe toate căile pentru uşurarea acestor suferinţe. Va căuta să infiltreze în toate părţile unde se vorbeşte româneşte, simţul sfânt al iubirei de neam – trezirea conştiinţei pregătirea pentru ziua cea mare ziua, învierei neamului românesc.

Răspândiţi-o şi susţineţi-o. Puneţi în serviciul marei cauze toată dragostea voastră de neam. Coloanele revistei vă vor fi deschise, – voi cari aţi simţit suferinţe – vărsaţi-vă amarul acestor suferinţi: Luptaţi cu înverşunare, luptaţi cu încredere pentru recâştigarea celui mai scump pământ al Românismului – cauza e dreaptă, şi dreptatea învinge totdeauna.

Dela Săcele

(*"România Mare"*, I, nr. 1, 1 noiembrie 1913: 5-6)

---

www.ziuaconstanta.ro

ŞCOALA NORMALĂ DIN CONSTANŢA

Ea a luat fiinţă în Septembrie 1912, odată cu alte două şcoli normale, una în Turnu-Severin, alta în Piatra-Neamţ, datorită d-lui C.C. Arion, pe atunci ministru al Instrucţiunei Publice şi distinsului său colaborator d. C. Meissner, fost Secretar general.

Neavând un local propriu, şcoala s'a deschis abia la 2 Decembrie 1912, într'un imobil absolut neîncăpător şi departe de a corespunde măcar cerinţelor primordiale ale unei şcoli moderne.

În cuvântul de deschidere subscrisul s'a ocupat de marea importanţă ce prezintă extinderea învăţământului popular, care vine să contribuiască la rezolvirea vastei noastre probleme sociale. Ea este şi trebue să fie, pe lângă o chestie social administrativă, şi o mare chestie de instrucţie, cultură şi educaţie.

Un popor luminat ştie să-şi canalizeze energia în mod inteligent şi în sensul conservării indivduale şi în interesul conservării sociale şi naţionale.

Noua şcoală normală are chemarea să pregătească personalul menit să se risipească în depărtarea satelor întunecate spre a arunca sămânţa conştiinţei de om şi de naţie. Învăţătorul este deşteptătorul acelei forţe mari de care e condiţionată viaţa popoarelor, – conştiinţa naţională – ca prin ajutorul ei să se stabilească solidaritatea socială şi naţională.

În special, în Dobrogea, o şcoală normală are o datorie în puls, pe care n'o au celelalte şcoli, în aceiaşi măsură. Dacă e de ajuns ca viitorul învăţător să fie purtătorul civlizaţiei, al culturei naţionale, la sate dincolo în România, aci în Dobrogea trebue să mai fie ceva: apostolul naţionalităţii noastre, care trebue să câştige prin muncă curajoasă, continuă, onestă şi adesea nerăsplătită, toate elementele eterogene refractare până azi oricărei influenţe româneşti, dacă nu printr-o complectă contopire în masa noastră omogenă de naţie românească, cel puţin să le câştigăm prin respectul ce trebue să-l datorească ei culturei noastre.

A sosit timpul să dăm piept cu cea mai serioasă problemă socială din Dobrogea.

În această privinţă trebue să mărturisesc, ca unul ce cunosc de aproape fizionomia etnografică a Dobrogei, că de 35 de ani noi n'am făcut nici un progres apreciabil, deşi şcoala noastră românească funcţionează neîntrerupt dela încorporare, deşi administraţia românească s'a instalt din prima zi după anexare.

Satele străine pe care le-am cunoscut ca şi copil, sunt tot aşa de străine şi astă-zi; ba, mă înşel, îndârjirea elementului străin contra noastră a crescut, şi pe fiece zi ia proporţiile unei vaste organizaţii oculte contra elementului românesc.

Noi ce facem? Ne dăm silinţa să vedem, alţii chiar văd deabinele, linişte acolo unde este furtună şi se pregăteşte uragan.

E datoria factorului nostru cultural să-şi înţeleagă marea, dar furtunoasa sa menire; pentru aceasta însă trebue pregătit într'o şcoală, care să acentueze împrejurărie etnice deosebite, în care va fi chemat să-şi desfăşoare activitatea viitorul învăţător.

Până azi aceasta s'a scăpat din vedere.

Căci iată ce se întâmplă: normaliştii din ţara noastră refuză sistematic să ocupe posturi în Dobrogea.

Dovada o avem chiar din numirile anului acesta. În Septembrie s'au numit în judeţul Constanţa 35 normalişti; dintre aceştia 3 băştinaşi din judeţ, restul din ţară.

Din 32 numiţi aci, 21 nu s'au prezentat de loc, rămânând în ţară, fie transferaţi, fie detaşaţi, chiar dela 1 Septembrie.

Restul de 11 cari nu s'au putut transfera, e sigur, că vor face acelaş lucru, cât de curând.

Cine ne rămâne dar ca învăţători? Suplinitorii.

În judeţul Constanţa avem 79 de suplinitorii şi suplinitoare.

Mulţi din ei n'au de cât cele 4 clase primare.

Iată dar în ce stare de plâns ne găsim în Dobrogea, sub raportul învăţământului primar.

Înfiinţarea unei şcoli normale trebue primită ca începutul unei noi ere de prefacere culturală şi naţională în Dobrogea. Ea a plecat dintr'un fond de înţelegere adevărată a împrejurărilor de aci, fond de care a dat dovadă ilustrul ministru al Instrucţiunei publice d. C.C. Arion şi distinsul său colaborator, d. C. Meissner.

În rezumat, cam aceste s'au spus în cuvântul de deschidere al şcolii.

În ceia ce priveşte activitatea instructivă şi educativă din cursul anului, am de adaos următoarele:

Examenul de admitere în clasa I ne-a dat prilejul să facem câteva observaţii asupra învăţământului nostru primar, în special asupra celui din Dobrogea.

Elevii primiţi în clasa I normală sunt supuşi la o dublă selecţiune: a) Întâi, aceia ce şi-o impun ei singuri, căci din absolvenţii învăţământului primar numai aceia se încumetă să meargă mai departe, care se simt

www.ziuaconstanta.ro

stăpâni pe materia făcută, capabili să înfrunte un examen riguros. Prin urmare, din sate pleacă spre şcoli normale, în genere vorbind, elita şcoalelor noastre primare. b) A doua selecţiune o impune examenul medical, muzical şi cel de carte.

Din acea elită care bate la poarta şcolilor normale se aleg cei mai destoinici, sub toate raporturile.

Cel puţin în principiu trebe să afirmăm aceasta, deşi sunt convins că pretutindeni comisiile îşi dau toată silinţa de a recruta elementele cele mai bune.

Ei bine, cum se prezintă această elită a şcolilor primare, aleasă printr'o dublă selecţiune?

În observaţiile noastre avem în vedere şcoala primară din Dobrogea.

Din 103 candidaţi prezenţi la examen, 58 au fost dobrogeni, restul din ţară; prin urmare mai mult de 50% de aci.

Au reuşit 23 din Dobrogea şi 22 din ţară. Ţinând socoteală de ordinea de clasificaţie în care au reuşit, vedem că dobrogenii aproape toţi sunt în coadă; al 6-lea şi al 7-lea dobrogeni, iar ceilalţi de la al 17-lea în jos.

Avem un prim rezultat: elevii din ţară se prezintă mai bine de cât cei din Dobrogea, sub raportul cunoştinţelor căpătate în cursul primar.

Era şi de aşteptat să fie aşa, când ştim care e situaţia învăţământului primar din Dobrogea. Cei mai bine clasificaţi dintre normalişti refuză locurile din Dobrogea; cei ce sunt nevoiţi să primească, caută să scape de Dobroega la cea dintâi ocazie.

Nu urmează de aci că Dobrogea e absolut lipsită de buni învăţători. Cunosc foarte bune elemente dăscăleşti, care-şi înţeleg menirea lor socială şi naţională cu prisosinţă şi luptă energic, apărând punctul de vedere al intereselor noastre superioare, în mijlocul celei mai vitrege atmosfere. Le aduc şi de aci omagiul meu de respect şi admiraţie pentru energia şi curajul lor. Păcat că aceste elemente sunt prea puţine în raport cu necesităţile noastre etnice şi naţionale.

Un al doilea rezultat. Elevii absolvenţi ai şcoalelor primare urbane se prezintă mai bine la examen, vorbind în general, şi cu întreaga materie făcută; cei de la ţără mai slabi şi în cele mai multe cazuri, cu materie făcută pe jumătate.

Rămâne de cercetat, dacă neîndeplinirea programei la ţară e un rezultat al activităţei estra-şcolare, a lipsei de inspecţiuni, sau a lipsei de pregătire a personalului dăscălesc din Dobrogea, mulţi fiind suplinitori.

Ca observare generală, copiii ce ne vin de la ţară au mai mult cunoştinţi verbale, neasimilate şi păstrate numai în virtutea memoriei. Pentru majoritate a învăţa înseamnă a memora. Le lipsesc noţiunile clare, rezultate dintr'o aplicare metodică a intuiţiei. Unul n'avea noţiunea de lac, altul de capitală etc.

O foare mică şi insuficientă educaţie naţională. Ar urma ca neîntârziat să reorganizăm şcoala primară, cu atât mai mult, cu cât partea fundamentală a educţaţiei e complect neglijată. Copilul vine la şcoală să capete câteva cunoştinţi, iată cum se concepe scopul ei suprem, în loc ca, copilul să găsească în şcoală prilejul să-şi dezvolte întreaga sa energie sufletească, să iasă plin de iniţiativă, de dorinţa de a munci, de a fi activ, căci în definitiv *activitatea* hotărăşte soarta popoarelor ca şi a individului.

Observările din cursul anului.

Prin faptul că viaţa de internat suprimă toate deosebirile familiare şi sociale dintre elevi, ea oferă condiţii mai avantajoase experimentărilor pedagogice. Toţi sunt supuşi aceluiaşi regim de hrană, somn, recreaţie, muncă, condiţii higienice, aşa în cât observările pedagogice, fie la instrucţie, fie la educaţie prezintă un interes mai viu, având putinţa să fie mai generale.

N'am pretenţia să dau rezultate definitive: sunt numai mici încercări de pedagogie experimentală, ce urmează a fi continuate şi complectate în cursul anilor viitori.

Anul acesta (1912-1913) Şcoala Normală a funcţionat numai cu clasa I; cursurile s'au început la 2 Decembrie.

În cea dintâi conferinţă plenară a profesorilor s'a remarcat lipsa unei limbi streine, din programul şcolii. Când e ştiut că de aci se recrutează şi viitorii institutori, e inadmisibil să continui a recruta învăţători fără cunoştinţa unei limbi streine, a limbei franceze, cel puţin, ca cea mai uşoară.

Ea se impune ca o urgentă necesitate.

S'a discutat asupra metodelor de predare, asupra faptului cu mult mai important, dacă şcoala normală cu programul ei reglementat astăzi, dă o suficientă pregătire profesională şi socială, corespunzătoare împrejurărilor timpului, viitorilor învăţători?

Discuţiile asupra acestei chestiuni vor fi reluate.

O deosebită atenţie am dat părţii educative, fiindcă în această privinţă, copiii de la ţară ne vin complect nepregătiţi. Timiditatea, stângăcia în vorbă, în ţinută, e caracteristica lor.

Am căutat să dau o desvoltare mai mare educaţiei sentimentelor, aşa după cum tindem să înmulţim şi să îmbogăţim câmpul cunoştinţelor; cu cât cineva are mai multe sentimente, mai variate în direcţia reclamată de educaţie, cu atât devine mai sociabil şi mai moral. Trăind alte sentimente streine de el, elevul îşi topeşte câmpul conştiinţei sale, se deprinde a ieşi din cătuşele egoismului personalităţii lui, îşi purifică viaţa prin bucuriile şi durerile altora. E condiţia indispensabilă a moralităţii.

www.ziuaconstanta.ro

Şi cu cât gama sentimentelor e mai bogată, cu atât legăturile elevului cu lumea sunt mai multiple; el devine mai folositor prin interesele ce sunt născute în el pentru omenire.

Studiul istoriei a fost utilizat în acest scop, cu atât mai mult, cu cât manualul recomandat (istoria antică de d. I. Găvănescu), întruneşte minunat condiţiile de a influenţa afectivitatea şi imaginaţia copiilor: fiecare lecţie e o dramă, pe care copiii o trăesc.

După ce elevii au văzut la cinematograf, peripeţiile explorării căpitanului Scott, s'a cetit, "Spre Pol" de Nansen, s'a cetit Cuore, din Creangă etc. A cerca să faci educaţie, fără să cunoşti sufletul copilului, în toate manifestările lui, înseamnă a clădi pe nisip.

Am organizat o serie de petreceri familiare, între elevi şi personalul administrativ, secretar, pedagogi, şi director; ele se făceau de obiceiu Sâmbătă seara, de la 7–9, când elevii sânt liberi. Se cântă din gură, vioară, cor, se recita, se convorbia familiar.

Căutam, prin toate mijloacele, să mă apropii de elevi, să le cunosc mai de aproape sufletul, fiindcă orice influenţă educativă, ca să fie durabilă şi efectivă, trebue să plece de la cunoaşterea personalităţii infantile.

După cum atunci, când vrei să determini poziţia reală şi aparentă a unei stele, ţii socoteală de refracţia atmosferică, tot aşa, când apreciezi valoarea vr'unui mijloc pedagogic, trebue să ţii seamă de individualitatea copilului.

Câteva cazuri mai interesante:

Am observat multă vreme că unul din elevi, de şi inteligent, cuminte, avea totuşi note proaste. Era neatent. Care-i cauza acestei stări, mi-am zis? S'a întâmplat ca să-l surprind plângând în dormitor, noaptea, când toţi colegii lui dormeau.

– *De ce plângi?*

După ce ne-am câştigat o încredere şi simpatie reciprocă, elevul mi-a zis: – *Tare mi-e dor de acasă.*

N'am mamă, am însă 7 fraţi şi surori, după care plâng mereu.

Am intrat în corespondenţă cu tatăl copilului şi mi s'a descris scenele sfâşietoare de despărţire dintre elevul în cestiune şi casa părintească, la sfârşitul vacanţiilor. Mi s'au arătat scrisorile sale aşa de pline de grija celor de acasă, că nu-i mai rămânea nici putere, nici putinţă bietului copil să se gândească la lecţii.

A plătit cam scump această exagerată sentimentalitate.

Alt caz.

Un elev de şi pricepea foarte bine, de şi plin de atenţie, era însă foarte timid. În multe cazuri nici nu se scula să răspundă la o întrebare, pe care o ştia, din cauza sfiiciunei. S'a îmbolnăvit. Îl vizitam des pe zi, stăteam lângă dânsul, îl întrebam de mersul boalei. După scurtă vreme s'a făcut bine, iar noi am rămas prieteni. N'are părinţi. A trăit orfan, în casa unui moş al lui, care n'avea copii. Nu i se permitea să se joace, să vorbească, să întrebe, să-şi exprime şi el părerea şi curiozitatea lui copilărească. Din această cauză s'a închis copilul în sine, şi-a însuşit o concepţie tristă despre viaţă, căci n'a ştiut ce-i copilăria.

Cercetările de natura aceasta, pe lângă că ne aruncă o vie lumină asupra multor stări sufleteşti infantile, mai au un mare dar : ne apropie de copii şi ne deprind să-i iubim, să ni se pară ora de clasă cea mai frumoasă clipă din viaţa naostră monotonă. Ele nu pot fi terminate şi nici complecte în câteva luni de clasă. Natura psihică a copilului se găseşte într'o continuă evoluţie şi prefacere ca să considerăm definitive nişte rezultate dintr'un an de cercetări pedagogice.

De aceia, ceia-ce am dobândit anul acesta constitue numai un început de orientare în câmpul vast al cercetărilor pedagogice: o apropiere între şcoală şi familie, o atmosferă caldă de simpatie între cei doi factori ai învăţământului – profesor şi şcolar – şi în baza cunoaşterii individualităţii, în baza iubirii reciproce, cercăm să transformăm sufletul tineretului, potrivit necesităţilor individuale şi naţionale.

(*"Primul Anuar"*, 1912-1913. Şcoala Normală de Învăţători din Constanţa, 1913 : 3–10)

340

DE ANEXAREA CADRILATERULUI

Parlamentul ţărei, a votat anexarea noului teritoriu, căştigat de ţara noastră, în urma evenimentelor măreţe, la cari ne-a învrednicit Dumnezeu, să asistăm în anul acesta.

Acest măreţ act de expansiune teritorială, ne umple sufletele de o mândire naţională, pe care, rare ori, popoarelor le este dat s'o simtă.

Şi această mândrie şi mulţumire, este împărtăşită, nu numai de Românii din Regat şi din ţările subju-

www.ziuaconstanta.ro

gate, dar şi de noii noştri concetăţeni, din teritoriul anexat: Turcii, Grecii etc., cari se bucură că au scăpat de jugul bulgăresc.

Singuri Bulgarii din acel teritoriu, nu au aceleaşi motive de a se bucura; şi la drept vorbind, le este legitimă strângerea de inimă, când se gândesc că au trecut sub o dominaţiune străină, şi aceasta o ştim ce va să zică, mai ales noi Românii, cari avem atătea milioane de fraţi scumpi, cari gem sub stăpânirea altor neamuri. Decât numai că, deosebirea între soarta Bulgarilor din Dobrogea şi soarta Românilor din celelalte ţări, este mare şi de necomparat.

Pe când la noi Bulgarii, ca şi celelalte naţionalităţi cari locuesc împreună cu noi în Dobrogea, se vor bucura, *în totul*, de aceleaşi drepturi ca şi Românii, când se vor aplica şi lor că şi nouă, aceleaşi legi, şi vor avea ca şi noi, numai aceleaşi datorii impuse de legile comune tuturor locuitorilor ţărei, fraţii noştri subjugaţi, nu se pot lăuda tot ast-fel.

De ce, dealtfel, Turcii, Grecii, Armenii, Germanii şi alte naţionalităţi, care convieţuiesc cu noi în Dobrogea, sunt mulţumiţi cu traiul ce duc, şi au devenit tot aşa de buni cetăţeni români ca şi noi?

De ce, celelalte naţionalităţi, afară de Bulgari, din Dobrogea nouă, s'au bucurat nespus, la vestea ocupărei acelei provincii de către Români? De ce au eşit înaintea trupelor noastre cu pâine şi sare, şi au sărbătorit pe ostaşii noştrii ca pe nişte liberatori ca pe aducătorii unor vremi mai bune decât cele trăite până atunci sub dominaţiunea bulgară. De ce?

Ei ştiau, că Românul este un popor nobil, bun, civilizat şi respectuos de drepturile altuia. Ei vedeau pe conaţionalii lor, cum trăiau în Dobrogea veche, sub oblăduirea românească, respectaţi, nepersecutaţi, având aceleaşi drepturi şi aceleaşi datorii ca şi concetăţenii lor Românii. Şcolile şi bisericele lor lăsate în cea mai deplină libertate. Credinţele, datinile şi obiceiurile lor respectate.

Afară de aceasta, mai ştiau cu toţi că, sub administraţiunea românească, oraşele şi satele lor vor înflori, vor progresà. Căi noi de prosperitate le vor fi deschise cu cea mai mare bunăvoinţă.

Icoana vie a puterei de viaţă şi de creaţiune a poporului român, o au înaintea ochilor şi comparaţia ce-au făcut fiecare, între starea înfloritoare a Dobrogii vechi, care, de la realipirea ei la patria mumă, a căpătat cu totul alt aspect de civilizaţie şi de bună stare şi progres, pe când Dobrogea nouă, a rămas şi azi, aproape tot în starea în care se găseá pe timpul dominaţiunei turceşti.

Pe dealtă parte, poporul român, blând din firea lui, a trăit totdeauna în linişte cu toţi acei pe cari soarta i-a destinat în preajma lui, şi niciodată n'a căutat ca forţa brutală să înlocuiască raţiunea, compătimirea şi mai ales ospitalitatea, recunoscută, şi în deajuns de reputată.

De sigur, că Ţara Românească va face totul ce-i va sta în putinţă, ca nouii noştri concetăţeni, să nu regrete fosta lor stăpânire. Dar, nu e mai puţin adevărat, că şi aceştia la rândul lor, sunt datori să se arate binevoitori şi cu sinceritate să se supună legilor patriei, care îi va ocroti deopotrivă pe ei ca şi pe noi.

Orice act de nesupunere acelor legi, va fi cu asprime reprimat, căci trebue să se ştie un lucru :

Nu vremelnică va fi această provincie sub Sceptrul Românesc.

Ea este pe vecie legată de Ţara Românească, la care de fapt şi de drept a fost *realipită.*

Nu vom cere concetăţenilor noştrii să uite că sunt Bulgari, Turci, Greci etc., şi nici nu putem avea pretenţiuni de a-şi uita limba şi credinţele lor, dar ceia ce vom cere, va fi ca, pe lângă limba lor, să o înveţe şi pe aceia a ţărei în care au rămas deacum înainte şi de care sunt legaţi, prin faptul că aci trăiesc şi aci îşi au legăturile de familie, de interes, de trecut etc. Şi dacă le cerem aceasta e şi mai mult în interesul lor propriu, fiind că ei vor avea mai mult nevoe să cunoscă limba ţărei, fie pentru a-şi apăra interesele, fie pentru a se putea ridica la nivelul cultural al celorlalţi concetăţeni ai lor, cari, cunoscând şi vorbind limba ţărei, vor putea să profite şi de izvoarele de bogăţii culturale ale neamului românesc, care, orice s'ar zice, dar în această ordine, ocupă locul de frunte printre popoarele din Sud-Estul Europei.

CASSIUS

(*"România Mare"* , I, nr. 3, 1 noiembrie 1913: 43-45)

341

OPERA DE ASANARE A SULINEI

Se ştie că oraşul Sulina, din cauza situaţiunei lui geografice este unul din oraşele cele mai expuse inundaţiilor.

La începutul fondărei ei Sulina se compunea din câte va colibe de pescari, aşezate pe malul drept al

www.ziuaconstanta.ro

canalului iar tot terenul dela mare încolo era acoperit cu apă.

Încetul cu încetul terenurile acestea au fost în parte asanate, iar dela 1856 încoace, data înfiinţării Comisiunei Europene a Dunărei, începând activitatea lucrărilor de navigabilitate a canalului, oraşul a început să se formeze şi să se întindă dealungul canalului şi în spre baltă, având acum 5 strade longitudinale.

Astăzi Sulina este unul din principalele noastre porturi şi punctul de atracţie a o mulţime de excursionişti pe timpul verei. Numărul locuitorilor, după ultimul recensământ, este de 7600, în afară de populaţia flotantă care este iarăşi destul de însemnată.

Bugetul comunei este de 200.000 lei.

Veniturile se vor mări însă în mod simţitor. Comuna a arendat stuful de pe proprietatea ei, în întindere de 7.000 hectare, unei societăţi franceze, care va înfiinţa aci o fabrică de celuloză. Arendarea este făcută pe 30 de ani, în care timp comuna va încasa 380.000 lei.

Experienţele pentru fabricaţiunea hârtiei au reuşit pe deplin. Ele au fost făcute de profesorul Favier în laboratorul şcoalei din Grenoble. Zilele trecute am primit o mostră din această fabricaţiune, care este de o calitate superioară. Contractul de arendă intră în vigoare la 1 August 1912, iar ratele arendei le-am încasat regulat până în prezent.

Societatea a şi cerut consiliului comunal vinderea unui teren în întindere de 500 metri lungime pe 200 metri lăţime. Fabrica se va instala la mila 2 şi instalarea ei va costa până la 1 milion 500.000 lei.

Comuna fiind liberă de ori ce sarcină, în afară de împrumutul contractat pentru şcoala de băeţi şi pentru care plăteşte o anuitate de 5.500 lei, va putea executa toate lucrările de cari are nevoie.

Între acestea opera de căpetenie ce trebuie să se înfăptuiască în primul rând este opera de asanare a oraşului, luarea de măsuri eficace contra pericolului indundaţiei bălţilor. În anotimpurile ploioase, primăvara şi toamna mai ales, apele bălţilor se revarsă din abundenţă asupra oraşului, inundând stradele mărginaşe, intră în curţi şi în case, astfel că în aceste timpuri, Sulina ne apare ca o Veneţie în miniatură. Locuinţele par un domiciliu lacustru a vreunui strămoş preistoric, – după cum foarte bine a caracterizat această stare de lucruri d. D-r. Hasnaş, fost medic comunal, în un raport anual al D-sale.

În toamna aceasta apele venind excepţional de mari, au inundat toată partea din spre baltă a oraşului, ajungând până în strada a treia. Pe unele locuri apele aveau adâncimea până la 3 metri. Am fost nevoiţi să facem punţi de trecere la locuinţele tuturor locuitorilor din aceste părţi.

Scriitorul acestor rânduri încă dela venirea mea în Sulina am fost preocupat de rezolvirea acestor probleme.

În ziarele *"Epoca"*, *"Universul"*, *"Viitorul"*, şi în ziarele locale *"Dunărea"*, *"Conservatorul Tulcei"*, etc., încă dela 1908, am emis ideia asanărei oraşului Sulina cu dragele C.E.D. cari să reguleze nisipul scos din canal, pe tuburi aşezate pe stradele transversale ale oraşului până la baltă. Până astăzi acest nisip se descărca în largul mărei.

Ultimele articole ale mele în această chestiune au apărut în *"Universul"* dela 4 şi 5 Ianuarie 1911. Fac această menţiune, pentru că ulterior, în Iulie 1911, un fost pe atunci consilier al oraşului nostru, – care suferind de megalomanie, îşi asumă paternitatea tuturor operilor mari dela noi, a înaintat un memoriu asupra asanărei oraşului, copiind ideile din articolele mele.

*

* *

Încredinţându-mi postul de primar în toamna anului 1911, prima grije ce am avut a fost să-mi pun planul în aplicare.

Am făcut apel la d. *Duliu Zamfirescu*, ministrul plenipotenţiar şi delegatul României C.E.D., care cu extremă bunăvoinţă a îmbrăţişat cauza noastră, susţinând, înaintea d-lor delegaţi în C.E.D., memoriul ce am adresat în această chestiune.

Din cauza greutăţilor financiare, opera asanărei a putut începe abia în toamna anului trecut. Am procurat în acest scop 200 metri tuburi de lemn şi 30 bucăţi burdufuri de piele pentru legarea tuburilor unul de altul. Acest material ne-a costat 7.000 lei şi ne putem servi cu el 10-15 ani de zile.

Operaţiunea asanărei se face cu draga *Carl Kühl*. Dela 26 Septembrie până astăzi, lucrând numai 15 zile în acest interval, a vărsat 45 drage, câte 3 pe zi. Cantitatea de nisip vărsată este de 21.000 metri cubi.

Această cantitate nu se poate transporta cu mijloacele de asanare ale comunei – vagonetele – nici în 10 ani, aşa după cum s'a lucrat în trecut.

S'a asanat partea de sus a oraşului, în dosul geamii, coprinzând extremitatea stradelor I.C. Brătianu, Lahovary şi bulevardul Lascăr Catargi.

Astăzi tuburile au fost înşirate pe strada Unirei, înspre oraş.

D. ministru Duiliu Zamfirescu, care a binevoit a vizita aceste lucrări, a rămas deplin satisfăcut. Consiliul comunal, recunoscător, i-a adresat întrebări la care a bine voit a răspunde. Aceste telegrame s'au

www.ziuaconstanta.ro

publicat în numărul trecut al ziarului *"Conservatorul Tulcei"*. De altă parte o delegaţie a consiliului comunal din care făceau parte d-nii: Pavel Lujanschy, ajutor de primar, Simon Braunştein, Ahmed Mehmet Hoge, George Contoguri şi subsemnatul, ne-au prezentat d-lui inginer-resident al C.E.D. din localitate. E. Magnussen, căruia i-am mulţumit pentru că a pus draga în serviciul comunei.

D-sa cu multă bunăvoinţă ne-a promis că va continua cu această operă până la sfârşit, asanând toată partea inundabilă a oraşului.

Am credinţă că după scurt timp Sulina va scăpa pentru totdeauna de inundaţii.

Opera începută va trebui să continue.

A. PETRA

(*"Conservatorul Tulcei"*, III, nr.17, 20 noiembrie 1913: 2-3)

342

NAŢIONALIZAREA CADRILATERULUI

Elementul turc şi bulgar în opera de naţionalizare

În expediţiunea militară pe care am făcut-o în Cadrilater, pînă la Dobrici, am avut prilejul să constat, împreună cu toţi ofiţerii înzestraţi cu bun simţ unele lucruri dureroase, din punct de vedere naţional. În primul rând am fost surprinşi toţi de faptul că, după aproape o jumătate de secol, de colonizare şi de administraţie *românească*, nu s'a făcut aproape nimic pentru *naţionalizarea* provincii anexate. Toate satele din Dobrogea poartă - cum toţi o ştiu - nume *turceşti* şi *bulgăreşti*, cînd se putea foarte bine schimba toate aceste numiri streine, neînţelese, greu de pronunţat şi greu de reţinut, în *româneşte*, fie prin traducere, fie prin inovaţie. Soldaţii noştri – şi, cu deosebire, ţăranul – nici în ruptul capului nu se putea deprinde să rostească numele satelor prin cari trecea. El le boteza, mai pretutindeni, în româneşte; şi, de multe ori acest botez era atît de nimerit, sau de naiv, încît se înviora inimile de plăcere. Astfel, comunei Cobadin, din partea de sud a Dobrogei, ţăranii i-au zis, toţi, într-un singur cuget, *Popa-Din*; şi "Popa Dinu" a rămas. Satul: "Hairanchiol", l'au botezat *"Harap-Chior"*; iar cătunului tătăresc "Borongea", i-au dat drăguţul nume de *Borangic*.

Deosebit de întristătoare menţinere a acestor nume streine în Dobrogea, cu mare durere şi nedumerire am observat că prin multe părţi, sate întregi nu ştiu de loc româneşte. În "Baş-Punar", de pildă – sat eminamente turcesc, nici un tătar nu ştie o iotă românească. Şi alte neamuri de locuitori nu sunt. În satul acesta, cu desăvîrşire asiatic, – în care nu se află nici un debit de tutun, nici o cîrciumă, şi nici un fel de prăvălie – decât două cafenele primitive, instalate în bordeie – ne-am crezut în plină Asie. Această impresie era cu atît mai profundă, cu cît, în jurul nostru, nu vedeam absolut nici o urmă de progres, şi nici un indiciu, cît de slab, de adminstraţie românească. Ori în Anatolia, ori în Siria, ori în "Baş-Punarul" Dobrogei româneşti este tot una.

Uimirea noastră a devenit stupefiantă, cînd am trecut în Cadrilater. Prin mai toate satele, *pur bulgăreşti*, am întîlnit *limba românească* şi multe asemănări cu organizaţia noastră municipală şi gospodărească din stînga Dunărei. Astfel, – ca să nu pomenesc prea multe pilde, – la *Carali* şi *Bogdali*, primarul, negustorii, învăţătorul şi o mulţime de bulgari, vorbeau româneşte. Am întîlnit mulţi cari vorbeau bine româneşte şi mai departe, la *Kokardja* şi *Armutli*. La Dobrici încaltea ne socoteam într-un oraş românesc. Prin restaurante şi prin mai toate magazinele se vorbea româneşte. Farmaciştii uzau de limba romînească ca de o limbă internaţională. Şi casele locuitorilor din sate, gospodăria lor, uneltele lor agricole, cârciumile şi prăvăliile lor de mărunţişuri, şcoala, primăria şi celelalte aşezăminte publice, învederau, peste tot, *progresul*. [176]

Primirea bună care s'a făcut oştilor noastre, de către turci şi tătari – şi privirile de ură cu care ne săgetau bulgarii cuceriţi – a alterat, multora dintre români, dreapta judecată. Aproape toţi sub impresia trecătoare a clipei apreciau pe musulmani, sub raportul moral, cu o extremă bunăvoinţă, şi nesocoteau pînă la gradul *desfiinţărei*, pe bulgari. Mare eroare. Eu, cel puţin – care am avut, în trecut, prilejul, să fac multe călătorii în Orient, prin Turcia europeană, prin Egipt şi Asia – rămîn la convingerea neclintită că populaţiunea musulmană – şi în special populaţia turcă – este cea mai refractară progresului şi desnaţionalizărei.

Rasa, viaţa, obiceiurile, religia lor, – toate fac din turci un neam regresiv, înapoiat, fanatic în perpetuă luptă cu civilizaţia rasei albe. La noi, satele mahomedane din Dobrogea, fac o strălucită dovadă. Şi o strălucită dovadă *contrarie*, fac satele bulgăreşti, populaţia ortodoxă bulgară, de care ne apropie religia, felul de trai şi multe alte legături etnice, economice şi morale.

www.ziuaconstanta.ro

De aceea, credinţa mea - şi aşi dori ca această chestiune să se studieze de guvernanţii noştri cu multă luare aminte şi obiectivitate - e că pentru naţionalizarea Cadrilaterului trebue să punem multă nădejde pe elementul bulgar; şi nici o nădejde pe elementul turc.

Durerea înnăbuşită - din care se desprinde astăzi ură şi duşmănie împotriva noastră - a bulgarului *învins, cucerit* şi *umilit*, va trece repede. Primivitatea acestui neam, încă tînăr şi necioplit, nu este o cauză de înlăturare a lui. Printr'o administraţie şi cultură serioasă şi părintească, el va progresa încet-încet, în toate direcţiunile, contopindu-se în masa noastră românească – cum de altfel atîtea sate şi chiar orăşelele dela noi, cu o populaţie *originară bulgară*, au devenit de secole *pur româneşti*.

Am socotit că desvăluirea acestor vederi este necesară, mai ales în momentul de faţă, cînd ne pregătim să punem prima piatră a organizărei noastre administrative şi culturale în noul pămînt al ţărei.

Gh. SILVAN,
Dr. în drept, avocat. Fost soldat voluntar în reg. 47 rezervă pe cîmpul de operaţiuni.

(*"Dobrogea jună"*, IX, nr. 18, 10 decembrie 1913: 2)

343

RAPORT ECONOMIC
ASUPRA
Comerţului şi industriei din noul teritoriu al judeţelor Dobrici şi Silistra

(Referatul Comisiunei Camerei de Comerţ înreg. la No. 3291/913)

Subsemnaţii, membrii din comisiunea instituită de Adunarea generală a Camerei noastre de Comerţ în şedinţa de la 24 Octombrie a.c., pentru a face un studiu asupra comerţului şi industriei din noul teritoriu al judeţelor Dobrici şi Silistra, avem onoare să vă facem cunoscut că în zilele de 31 Octombrie, 1, 2, 3, 4 şi 5 Noembrie cor., ne-am îndeplinit această misiune şi drept rezultat vă referim cele de mai jos:

În zilele menţionate am vizitat oraşele: Cavarna, Balcic, punctul Ecrene, Dobrici, Silistra şi Turtucaia.[177]

*La **Cavarna.*** Acest oraş situat pe malul Mărei Negre departe de Mangalia 45 km. (de Constanţa 99 km.), de Balcic 17 km., este un oraş şi port comercial de seamă. Portul are adăpost natural, însă nu este amenajat pentru acostarea vaselor mai mari la mal. Are un mic ponton de lemn avansat dela ţărm în mare pe o lungime de câţiva metri până unde apa este de o adâncime suficientă ca să poată acosta la acest ponton vasele numite mahoane cu cari transportă mărfurile la şi dela vapoare, cari acostează la distanţa de 400-500 metri de ţărm, unde apa are adâncime suficientă.

Vasele «Mahoane» încarcă până la 30 tone mărfuri fiecare, mărfuri ce se cară pe ponton dela ţărm de către hamali.

Acest port este însemnat numai pentru încărcările de cereale şi aproape exclusiv pentru grâu arnăut şi grâu de toamnă adus din regiunile învecinate, grâu de calitate superioară 76-80 şi 82 kgr. la hl. În port se încarcă anual aproximativ 30-40.000 tone.

Indicaţiunile pentru navigatorii ce vin în portul Cavarna sunt farurile de la Şabla-Burun la N.E şi capul Caliakra la E. în apropiere de Cavarna.

Oraşul Cavarna este legat de port printr'o şosea de 3 km., şosea pentru transporturi de orice natură.

Cavarna este legat cu celelalte oraşe astfel: cu şosea până la Balcic, cu şosea în construcţie (terasament gata şi piatră de rezervă) până la Şabla, iar de aci în direcţia până la Mangalia este drum bătut de vechicule. Dela Mangalia spre Constanţa este şosea.

Comerţul din portul Cavarna cuprinde în prima linie cerealele, iar celelalte categorii de comerţ sunt numai pentru trebuinţele localnicilor.

În port, cerealele se cumpără pentru export de către casele S.I.H. Presente şi L. Dreyfus.

La Cavarna cerealele se duc spre vânzare în care de câte 600-700 kgr. marfă vărsată. Se vinde pe hl. la oborul situat în oraş, unde se găseşte un local în care se tratează vânzările şi cumpărările pe bază de probe.

Cumpărările se fac de comercianţii speculanţi direct şi de către mijlocitori cărora li se plăteşte de cumpărător 1 leu de căruţă drept curtaj.

www.ziuaconstanta.ro

Proprietarii mărfurilor plătesc la comună taxa de 20 bani de car, iar comercianţii plătesc tot pentru folosul comunei 10 bani de hl. la toată marfa ce exportă.

Transportul dela magaziile din port unde se descarcă carele cumpărate din obor, până la vapor, cu hamali pe ponton şi cu mahoane conduse de 8-10 oameni, până la vapor, costă 60 bani de suta de kgr.

Afară de comerţul de cereale, care se exercită de câţiva comercianţi mai de seamă ca : Gh. Cariofilis, Gh. Mitisiadis, Nicola Cuiungioglu, Petre Stoianof Manaf etc. se mai face:

Comerţul de manufactură de către : Nicola Cuiungioglu, Enache Cuiungioglu, Constantin Enacef, Petre Stoianof Manaf, etc.

Comerţul de coloniale: Nicolae Iordan, Mihale Ianacef, Gh. Cariofilis, C. Cuiungioglu, D. H. G., Calciu Calcef, etc.

Băuturi spirtoase: fabricanţi de rachiuri şi mastică: Nicola Ianuş, Ioan Ghecef, Ioan Gheorghef, Gh. Alexiu şi Costa Dimitriu. Toţi cei indicaţi au şi magazine pentru desfacerea produselor.

Magazine de încălţăminte: (cismari) sunt vre-o 15.

Bănci. În Cavarna a funcţionat şi mai există: Banca «Energhia», societate pe acţiuni cu un capital de 400.000 lei deplin vărsat. Are director pe d-l Iordan Mahalnischi. În prezent a încetat operaţiunile sale cari constă în afară de opraţiuni de bănci din: împrumuturi şi avansuri la săteni, cumpărări de imobile.

Sucursala băncii «Plugul» cu un capital de un milion. Societate pe acţiuni a încetat de asemenea de a mai face operaţiuni.

Bancheri: Gh. Cariofilis, P.P. Mahalnischi, Societatea Niva, Gociu Gocef, Nicola Atanasof.

Celelalte bănci, sucursale sau agenţii cari existau în Cavarna, au încetat ori ce operaţiuni.

Mori de făină. Există în Cavarna dealungul şoselei care duce în port 11 mori mici, cari utilizează forţa căderii unui pârâu ce curge paralel cu şoseaua şi cari macină câte 6-8 saci cu făină pe zi fiecare; există şi o moară cu gaz, cu o singură piatră de măcinat.

Mori de dărăcit lână. Există două, din cari una utilizează forţa apei, iar alta este pusă în mişcare de un plan înclinat ce se învârteşte în jurul unui ax prin mersul animalelor pe el (cu măgari).

Tăbăcării sunt 3-4 primitive pentru materialul de opincărie şi cari nu dă fabricate higienice ca la noi.

Meseriaşi sunt la Cavarna: cismari, tâmplari, între cari un român Ruse Dumitru, cojocari, croitori etc.

În afară de fabricanţi de mastică şi rachiuri, mai există la Cavarna o fabrică ce produce o băutură de culoare brună mai deschisă, cu gust dulceag înţepător, răcoritoare, înlătură setea, băutură pe care o numesc popular *«Piukvas»*, băutură care se desface şi este mult căutată în oraş; se vinde în sticle închise hermetic.

La ***Balcic.*** Oraşul este aşezat în amfiteatru, pe coasta Mării Negre, la 17 km. departe de Cavarna. Este oraş eminamente comercial, datorind aceasta portului cu acelaş nume şi de o activitate mult mai însemnată decât portul Cavarna, având şi adăpost natural care permite a se face încărcări importante de cereale şi mai cu seamă de grâu, renumitul grâu de Balcic.

Acest port este legat cu oraşul Dobrici prin şosea de 35 km. aproape, încărcările de cereale ce se fac în portul Balcic ating ţifra de 80-100.000 tone.

Nici acest port nu este amenajat cu cheiuri pentru acostarea vapoarelor, iar încărcările şi descărcările de mărfuri, dela şi la vaport, se fac cu ajutorul vaselor «Mahoane» ce acostează la pontonul de lemn existent la mal şi avansat în Mare pe câţiva metri, până la adâncimea necesară acostării mahoanelor.

Vapoarele acostează în portul Balcic cam la 500 m. departe de ţărm.

Comerţul ce se face la Balcic cuprinde în prima linie tot comerţul de cereale, produse cari se aduc spre vânzare vărsate şi în saci cu cereale, în cantităţi de câte 5-600 kg. într'un car.

Cumpărăturile de cereale se tratează pe bază de probe aduse la bursa din Balcic, prin intermediul mijlocitorilor cari expun probele ce li se aduc de vânzători sau se iau de ei însăşi dela căruţe, în sala bursei, pe mesele lor respective. La Balcic nu există obor, iar carele staţionează dealungul şoselei, până în faţa bursei, pe distanţă de 263 km. şi până ce s'a vândut marfa, staţionare care împiedică circulaţia de foarte multe ori pe şoseaua ce are panta foarte repede.

După vânzare, mijlocitorii eliberează vânzătorilor mici note borderouri, pe cari se scrie numele cumpărătorului şi preţul socotit pe hl., fiindcă acolo cerealele se măsoară numai cu hl., iar în urmă căruţele sunt trase la descărcat.

La Balcic se plăteşte de vânzători, în folosul comunei, 20 bani de car, taxa zisă de barieră şi de cumpărători, tot în folosul comunei 10 bani de hl, pentru toată marfa ce se exportă. Probele ce se strâng la bursă se vând asemenea în folosul comunei.

Mijlocitorilor li se plăteşte drept curtaj un leu de fiecare car.

Transportul cerealelor dela magazii la vapor, cu hamalii pe ponton şi cu vasele mahoane până la vapor, costă 65 bani de suta de kgr.

Cumpărători de cereale, la Balcic sunt: Dumitru Boncef (cumpără grâu pentru moară) Nicola Mincof, D. Barzacof, Isac Almaleh, Hasmanai Iuda, Israil Mitrani, Gh. Cariofilidis cu sucursala la Cavarna, Burnas Mustafa etc.

www.ziuaconstanta.ro

Exportatori de cereale, sune casele Presente şi L. Dreyfus.

Mijlocitori de cereale, la bursă sunt mai mulţi de 25, între cari: S. Cotarof, I. Dragulin, I. Ganef, Dimo Arnautef, Suluch Djeles, Kasabof Daief, N. Raicef, M. Rula, Hagi Atanase, Hasan Amet etc.

Alte categorii de comercianţi, la Balcic, mai sunt:

Comercianţi de manufactură: Garabet Hazarian, Zaharia H. Nicolof, Ivan Cariolmazu, Nazaret Măgărdici, Haşot Bogosian, Cincilian şi alţii.

Coloniale: Fraţii Gheţof, G. Volf, Ivan Trahischi, Ilie Ivanof, Kiriazi Florea, Gh. Karaiaşef, Panait Coief, Ganciu Colorof, Gh. Alarozomu, Stavru Dumitrof.

Porţelanuri şi sticlărie: Tudor Dobre, Vasile Popof, Calderon etc.

Chiristigii: Mamut Muşof, Societatea «Oraci», Mamut Reis etc.

Depozitari şi fabricanţi de băuturi spirtoase: Nicola Kostof, Fraţi Novacovici, Fraţii Economu.

Cârciumari: Fraţii Temelcovici, Ivan Demef fraţi, Petre Athanasof, Stoia Simof, Petrache Stancef etc.

Ape gazoase: fabrica Hristu Nesterof.

Farmacist : Atanase Vasilef.

Societăţi şi bancheri:

Societatea «Napredac» cu capital de lei 300.000 în acţiuni, face comerţul de bancă şi cereale, director, Dumitru Barzacu.

Societatea «Saedinenie» (600.000 capital acţiuni) comerţul de bancă şi exploataţiuni agricole, proprietară de moşii, director, Mincof.

Societatea «Doveria» face comerţul de bancă, funcţionează de 2 ani având director pe d-l Nicola Camburof.

Societatea «Banca Dobrogea» care face şi comerţul de maşini agricole.

Bancheri: Fraţi Constantinof, Alex. Naidanof, Naidan Naidanof, Anghel Cârciumarschi, Pavli Ivanof & Zlati Atanasof.

Alte feluri de comerţ mai sunt: fierărie (8-10 comercinaţi), cafegii 30-35, încălţăminte Panait Arghiris, Hristu Andreef, cismar.

Industria este reprizintată prin :

Fabrica de făină, macaroane şi paste făinoase, proprietatea Dumitru Boncef.

Moara de făină «Ilie Sobef & Com.», sistem mai puţin perfecţionat. Mai sunt mori mici cari folosesc forţa căderii apei de isvoare şi anume: Hasan Emiron, Hagi Giavid, Mustan Amet.

Fabrica de olane şi ţiglă, proprietatea Ivan Cotarof.

Societatea «Oraci» *turnătorie* (capit. 400.000) pentru piese şi diferite instalaţiuni, căruţe, piese maşini agricole etc.

Atelier mecanic, Ervan Barocian.

Meseriaşi, sunt de diferite bresle ca : cismari, tinichigii, tâmplari, căruţaşi etc.

*La **Ecrene.*** Comună rurală, situată pe pârâul cu acelaşi nume, aproape de malul Mării Negre (la 15-17 km. de Balcic) este o climă temperată dulce, însă departe de a fi o climă dulce până într'atât ca să permită deschiderea unei staţiuni climaterice maritime la acest punct, după cum se crede, căci suferă şi el de intemperiile timpului de iarnă.

*La **Dobrici*** este centrul comercial al judeţului cu acelaşi nume, acest oraş fiind legat: prin şosea completă cu portul Balcic (35 km. aproximativ), prin şosea neterminată încă complet, cu Silistra, prin şosea, în parte terminată, cu Constanţa şi cu drumuri în toate direcţiunile judeţului.

Comerţul acestui oraş este furnizorul tuturor comunelor rurale, dintr'o rază destul de mare şi el se exercită de mai multe societăţi şi de foarte numeroşi comercianţi; *industria* este slab reprezentată; *meseriile* sunt foarte numeroase pentru trebuinţele sătenilor din raza furnizată de acest oraş.

Comercianţii, industriaşii şi meseriaşii din Dobrici, după informaţiunile ce avem sunt cei notaţi pe alăturata listă*).

Comerţul de cereale care are o importanţă deosebită, concentrând productele agricole ale unei regiuni însemnate (aproximativ 45 - 50.000 tone) se face prin cumpărări la oborul existent, unde sătenii plătesc aceeaşi taxă zisă de barieră, 20 bani de car, în folosul comunei, unde curtajul mijlocitorilor este tot de un leu de căruţă, iar taxa de 10 bani de hectolitru se plăteşte de cumpărători tot în folosul comunei.

La oborul din Dobrici venea înainte aproximativ 1.000 care cu cereale zilnic; astăzi însă oborul este neînsemnat fiind că mulţi comercianţi au încetat operaţiunile neavând mijloace lesnicioase pentru transportul mărfurilor la punctele de export.

*La **Silistra***, oraş şi port important pe malul drept al Dunărei, în faţa oraşului Călăraşi, este metropola comerţului întregei regiuni de nord-vest a Dobrogei, pe o întindere de aproximativ 2.500 până la 3.000 km.

---

*) Lista se va publica în numărul viitor.

www.ziuaconstanta.ro

p., fiind legată cu şosele şi drumuri de: vest, sud-vest, sud; şi sud-est, est, având putinţa unei lesniciose aprovizionări pe calea Dunărei.

Silistra este centrul important pentru exportul de grâu, fasole şi porumb.

Se încarcă aci aproximativ 50.000 tone anual, din care o jumătate grâu, iar restul fasole mai mult şi porumb mai puţin.

Cerealele se cumpără pe hl., în oborul situat în partea de est a oraşului, iar tranzacţiunile se fac prin intermediul mijlocitorilor, cărora li se plăteşte curtajul de leu de căruţă.

Agricultorii plătesc taxa de 20 bani (barieră) în folosul comunei, care mai încasează sumele obţinute din vânzarea probelor şi taxa de 10 bani de hectolitru, dela comercianţi, pentru toate cerealele exportate.

Cerealişti de seamă în Silistra sunt D. Mataranga, A. Sideri fii, Beniamin Varson & Com., Abram B. Iacob, Hagi M. Poladin, Iacob A. Levy, Miron Levy, Iordan Tauşanof, Bucu Meria, Fraţi Ivan şi Velicu Doicof, Aşer Abramof, Dumitru Machedonef, etc.

Industria făinei, este reprezintată prin fabricele: Ivan Boyandjief şi Atanase Sideri & fils.

Comerţul de toate categoriile este reprezintat în Silistra, iar printre comercianţii ce am cunoscut personal citäm:

Manufactură şi galanterie: Slave Toşef, Fraţi Doicof, Ivan Draganof, Moreno B. Abram, Enciu Tocşef.

Coloniale: Saba Bacalof, H. Papazian, Teodor Minef, N. Panaitof etc.

Fabricanţi de băuturi spirtoase: Vasile Calcef, Nicola Calcef.

Ferărie: Gh. Manolof.

Maşini agricole: Ilie Bojanof.

Cherestea: Manolof Gh. & Com., Costache Caragheorghe, Sadâc H. Suleiman & Com., Ilie Cobaci & fiu, Ismail Hafuz Etem, etc.

Bancheri: Cernef & Co. Societate în comandită, Tecvor Basmagian, Babic Babichian etc.

Societăţi: Banca «Deliorman», înfiinţată de trei cu capital de 100.000 lei, director, Rade Rusef.

Societatea Bănci «Ghirdap», din Ruşciuc, director, Trifonof.

Banca comercială bulgară, director dr. Constantinof.

Societatea Fraţi Cuzarof Ghenef & Co. pentru comerţul de bancă, având şi proprietăţi rurale.

Banca populară (pe acţiuni 80.000 lei capital).

Turtucaia, oraş şi port în dreapta Dunării, în faţa Olteniţei în stânga Dunărei. Acest port este însemnat prin încărcările de cereale şi, înainte de anexarea teritoriului se încărcau aci aproximativ 35-40.000 tone cereale: porumb 2.000 tone, secară 800 tone, grâu 300, fasole 200.

Cumpărările de cereale se fac la Turtucaia, la fel ca în celelalte oraşe menţionate mai sus cu aceleaşi taxe.

Încasarea taxelor comunale este dată în antrepriză de trei ani.

De notat este că porumbul exportat din Turtucaia ca şi cel din Silistra, se încarcă mai mult pentru Austro-Ungaria.

Cerealişti mai de seamă la Turtucaia sunt: Hagi Hazan T. Mamut, Amet Borolu, Osman Checeli, Iancu Zahareanu, Micu Cauli, Aliş Cara Asan, Amet Nuri, Anghel Pica, Gh. Dimof, etc.

Alte categorii de comerţ, în Turtucaia sunt mai mult pentru trebuinţele locale, fiindcă populaţia rurală se aproviziona din Ruşciuc, oraş ale cărui bănci finanţau şi afacerile comerciale din Turtucaia.

În viitor, probabil că comerţul din Turtucaia va lua o importanţă mai mare şi un rol de aprovizionare a regiunei în care se găseşte situată Turtucaia.

De notat asemenea, în special pentru Turtucaia, este că aci se face comerţ însemnat de ouă de către : Hagi Asan, Topal Mamut şi Asan Ceauşoglu, cari se ocupă şi cu comerţul de cereale.

În Turtucaia sunt trei–patru tăbăcării primitive şi două-trei fabrici de cărămidă şi olane, nu însă cu fabricaţie de fină calitate.

Ca observaţiune generale asupra noului teritoriu notăm:

Naţionalitatea comercianţilor. Majoritatea comercianţilor din noul teritoriu este de origină bulgară şi mai ales în oraşul Dobrici.

În celelalte oraşe şi porturi ca: Balcic, Cavarna, Silistra, Turtucaia se găsesc comercianţi: foarte mulţi de origină turcă, de origină greacă, de origină română şi în fine israeliţi.

Am scăpat din vedere să menţionăm înainte că, în afară de centrele indicate mai sus pentru desfacerea cerealelor, se mai fac încărcări de cereale în şlepuri, la punctele: Popina şi Kadichioi, situate pe malul Dunărei între Silistra şi Turtucaia. La Popina se desfac aproximativ 5.000 care anual cu : fasole, grâu, porumb, secară, iar la Kadichioi 1.200 care aproximativ anual.

Întreaga regiune a teritoriului anexat este eminamente agricolă şi comerţul principal este acel al produselor agricole, în special al cerealelor.

Organizarea centrelor pentru desfacerea cerealelor trebue să ne preocupe în prima linie şi mai ales organizarea oboarelor la Cavarna, la Balcic, la Dobrici, la Silistra şi la Turtucaia.

www.ziuaconstanta.ro

Organizarea meseriilor trebuie asemenea să se înceapă de urgenţă, întrucât urgenţa va avea mai multă eficacitate.

Relativ la meseriaşi, muncitori şi hamali, în noul teritoriu, după informaţiunile ce am luat, putem spune că situaţiunea lor este ceva mai deosebită decât la noi. Lucrătorii cismari se plătesc cu 3-4-5 lei ziua, tâmplarii şi zidarii se plătesc ceva mai ieftin.

Lipsa de mărfuri se observă în tot ţinutul noului teritoriu şi această lipsă se datoreşte în mare parte şi greutăţilor de finanţare a comerţului, fiindcă băncile existente până la anexare nu prea mai fac acum operaţiuni.

Zahărul se plăteşte cu 1,40 bani la Turtucaia şi tot aşa de scump în celelalte oraşe.

Sare lipseşte la Turtucaia, Cavarna şi Dobrici.

Petrolul lipseşte aproape în toate oraşele şi se simte nevoia înfiinţării de depozite, cât mai urgent, în : Turtucaia, Cavarna etc.

Lemnele de construcţie se plătesc 110 lei m.c.

Lemnele de foc şi cărbunii lipsesc şi se plătesc foarte scump la Cavarna şi Balcic.

Produsele regiei şi timbrele, lipsesc deasemenea în multe locuri şi depozitarii nu sunt aprovizionaţi, după trebuinţele populaţiunii.

Lipsa de restaurante este frapantă în toate oraşele şi pot face bune afaceri cei ce se vor angaja la asemenea operaţiuni comerciale.

Căile de comunicaţie îngreuiază enorm aprovizionarea oraşelor şi satelor.

Se impune de urgenţă începerea lucrărilor pentru terminarea şoselelor: Mangalia–Cavarna–Balcic, Constanţa–Dobrici, Turtucaia–Silistra şi Silistra–Ostrov, spre Constanţa.

Până la legarea centrelor menţionate şi cu căi ferate cari să înlesnească exploatările agricole şi industriale ce pot lua o mare importanţă în noul teritoriu, şoselele, în prima linie, trebuesc terminate, iar administraţiunei îi incumbă greaua sarcină să dea o desebită atenţiune bunei întreţineri a şoselelor judeţene şi comunale.

Poşta se îndeplineşte cu greutate şi nu se poate menţine în starea actuală. Se impune înfiinţarea unui serviciu regulat, de poştă zilnic, între Constanţa, Mangalia, Cavarna, Balcic şi vice-versa; Constanţa–Dobrici şi vice-versa, în afară de legătura poştală între Balcic, Dobrici şi Silistra; necesitează şi o legătură poştală între Turtucaia şi Silistra, prin Ostrov, cu celelalte centre până la Constanţa.

Serviciul oficiilor poştale din centrele comerciale este foarte nimerit să înceapă mai de dimineaţă decât ora 9, iar la amiază întreruperea să fie mai mică.

Pentru înlăturarea abuzurilor funcţionarilor de toate categoriile este nemerit cu autorităţile superioare în drept să avizeze măsurile şi pedepsele cele mai aspre pentru cei abuzivi.

Rechiziţiunile bulgare din timpul războiului bulgaro-turc, au lăsat în genere, în mâinile populaţiunei comerciale, mai mult de jumătate din averea comerciantului, în bonuri de rechiziţiune cari nu se achită în Bulgaria decât de case particulare şi cu mari bonificaţiuni.

Populaţiunea noului teritoriu cere intervenţiunea Statului român, pe lângă cel bulgar, ca să reguleze urgent lichidarea complectă a acestor bonuri de rechiziţie.

Câţiva din Turtucaia se plâng că le-au fost luate de administraţia bulgară, spre verificare, bonurile de rechiziţie şi nu li s'au mai restituit.

Întrece 10 milioane valoarea bonurilor de rechiziţie bulgăreşti din noul teritoriu.

Moneda românească, instrumentul cel mai important în aprovizionarea particularilor şi comercianţilor din noul teritoriu, lipseşte şi această lipsă este considerabil dăunătoare chiar traiului zilnic, fiindcă hârtia monedă bulgară se găseşte în valoare mare, de zeci de milioane poate, în noul teritoriu. Apoi, dacă relaţiunile comerciale şi aprovizionarea particularilor sunt ameninţatre de «agio» prea scump al schimbului monedei bulgăreşti în cea românească, însă şi lipsa monedei româneşti mărunte, agravează această situaţiune.

În multe locuri, este o raritate să se găsească monedă românească mărunţă, pentru 100 lei. Moneda de argint, de nichel şi hârtii mărunte este cerută în mari cantităţi în noul teritoriu şi, dacă Statul nostru nu ar putea lua o măsură mai eficace pentru micşorarea agiului la schimbul hârtiei bulgare cu moneda românească, atunci trebue să se ia măsuri urgente pentru: oprirea oricărei plăţi cu monedă bulgară, pedepsindu-se cei contravenienţi; să se trimeată stokuri mari de monedă românească mărunţă de: argint, nichel, şi hârtii, la toate casieriile publice, anunţându-se acest fapt populaţiunei.

Informaţiunile ce am dat, le-am luat direct dela comercianţi şi industriaşi cari au avut deosebita plăcere să răspundă convocării noastre colegiale ce am făcut în toate oraşele menţionate, cu concursul primăriei sau al poliţiei, afară de oraşul Dobrici, unde onor prefectura ne-a oprit orice concurs oficial pentru a asculta interesele comerţului şi industriei la o adunare a comercianţilor mai importaţi şi aceasta probabil dintr'un interes general pe care nu-l cunoaştem.

De observat în noul teritoriu, este faptul destul de mulţumitor că gospodăriile comunale sunt conduse în mare parte de oameni aleşi dintre comercianţi sau industriaşi.

Relativ la reprezintarea oficială a comerţului şi industriei din noul teritoriu, toţi comercianţii şi indus-

www.ziuaconstanta.ro

triaşii ce i-am cunoscut, ne-au cerut să facem intervenţiuni pentru ca noul teritoiu să fie alipit la Camera de Comerţ şi Industrie din Constanţa, motivând aceasta cu argumente temeinice, din toate punctele de vedere.

În scurtul timp de câteva zile, cât am vizitat noul teritoriu, am comunicat tutulor celor ce ne-au onorat cu prezenţa la consfăturile colegiale ce am avut în oraşele citate, că se pot adresa pentru orice informaţiuni comerciale, industriale şi de transport, considerate din orice punct de vedere, biroului de informaţiuni comerciale al Camerei noastre de comeţ, care va satisface orice cerere prin adrese sau telegrame, confidenţial sau public după natura informaţunei cerute, rugând în acelaşi timp pe cei prezenţi să comunice despre acest serviciu gratuit şi celor ce n'au putut participa la şedinţele noastre.

Astfel, îndeplinindu-ne mandatul ce ni s'a dat de Cameră, vă rugăm să'l comunicaţi Adunărei, cu mulţumirile noastre pentru însărcinarea cu care ne a onorat.

Cu deosebită consideraţiune,
Semnează membri comisiunei.

(*"Buletinul Camerei de Comerţ şi Industrie Constanţa"*, XXIV, nr. 9, decembrie 1913: 96-102)

MUSULMANII DIN DOBROGEA

ASUPRA PLÂNGERILOR SEMINARIŞTILOR

Interview cu Muftiul judeţului Constanţa

În urma celor apărute în ziarul nostru cu privire la starea precară a învăţătorilor musulmani, absolvenţi ai Seminarului din Medjidia, şi la învinuirile aduse de aceştia Muftiilor celor două judeţe dobrogene, am crezut de a noastră datorie a lua un interview Muftiului judeţului Constanţa.

În acest scop m'am prezentat azi de dimineaţă la biroul d-lui Muftiu, din str. Tache Ionescu.

Am fost primit cu multă amabilitate.

După un *"Sabalar hairolsun"* şi o temenea reglementară, m'am recomandat şi am declinat calitatea.

D. Muftiu, foarte politicos, după un *"otur efendim"* (poftim, şezi domnule) oferindu-mi un scaun şi o ţigare "intim-club" (nu ciubuc) fără tradiţionala cafea, puţin surescitat şi neliniştit, m'a întrebat asupra scopului visitei.

Arătându-i-l, l-am rugat să-mi acorde o convorbire asupra reclamaţiunilor seminariştilor, făcute Ministerului, despre precara lor situaţiune, pe care le-a creat-o şi le-o crează, după spusa lor, Muftii judeţelor şi aşa zişii oameni fruntaşi din jurul lor.

După o tăcere cam lungă, ce m'a făcut să pierd răbdarea, reiau firul vorbei şi spui tăcutului conlocuitor: – *Poate nu m'am explicat bine, d-le Muftiu,* şi voind a continua, d-sa mă întrerupe şi-mi răspunde pe un ton domol, îmbujorat la obraz şi enervat de-i tremura şi ţigara în mână: – ***Ba am înţeles, domnule; însă eu răspund când mă întreabă guvernul, şi eu nu doresc să mă dedau la polemici prin gazete, fiind funcţionar.***

Fără să mă dau învins, pe un ton paşnic, îi explic ce va să zică ***polemică,*** că în cazul de faţă opinia publică e aceea care cere deslușiri şi tot aşa, trăgându-l de limbă, a început să dea drum gurei:

Am citit în gazetă articolul în chestiune – începe d-sa – *şi plângerile seminariştilor. Vă declar că nu sunt juste şi iată de ce:*

Numirile acestora în învăţământ nu se fac de mine, ci de revizorul şcolar român, în basa titlurilor ce ei le posedă şi în foarte rare casuri, mi se cer şi mie referinţe de către revizorat asupra vre-unui tânăr.

Numirile în cler însă le fac eu, şi conform legei şi regulamentului Seminarului, tinerii numiţi trebue mai întâi să treacă prin filiera preoţească, adică întâi trebue să fie numiţi Muezini, pe urmă Imani, după care vine cel mai înalt grad, acela de Hatip.

Tinerii noştri însă cum termină Seminarul, au mari veleităţi şi pretenţiuni, că sunt contrarii atât legei cât şi bunei orânduieli. Ei nu ţin socoteală de grade - şi nici de moravurile şi cerinţele poporului. Ei cer a fi numiţi la oraşe şi în diferite posturi, ce sunt ocupate; ei pretind mereu sporiri de salarii şi altele.

În fine, în totdeauna, eu le am satisfăcut ori ce cerere, în limitele posibilităţei şi în administraţia mea, nu m'am lăsat şi nu mă las a fi condus de nimeni, ci numai de spiritul de dreptate.

Influenţa şi hatârul înaintea mea nu au trecere.

De la venirea mea în capul religiei musulmane, din acest judeţ, influenţele şi concesiunile practicate

www.ziuaconstanta.ro

sub alţii, au dispărut şi nu le tolerez.

Nu am făcut şi nu fac administraţie discreţionară după cum dânşii se plâng, însă sunt cazuri, unde trebuie să ţin socoteala atât eu cât şi dânşii de moravurile şi cerinţele poporului. Să vă dau un caz, – caz ce de altfel se întâmplă des, că sunt forţat să sacrific unul sau doi, faţă de 50-100 cari cer.

Fac numirea lui X, ca Muezin, sau Imam, etc. în satul Z. După un interval, mă pomenesc cu populaţiunea de aci, că cere înlocuirea lui, pentru că nu are încredere în el. Ori, cum un preot trebuie să fie în contact cu populaţiunea, să propovăduiască religia, intrând din casă în casă, făcând chiar pe medicul şi cum ei sunt tineri, inspiră neîncredere. În asemenea caz, sunt, ori nu forţat să iau măsuri de permutare? Sigur că da, aceasta în interesul unei bune rânduieli.

În ceea ce priveşte că nu aşi privi cu ochi buni deşteptarea maselor de jos, aceasta este un neadevăr sfruntat, căci eu singur, capul religiei, dau exemplu prin faptele mele, trimiţându-mi copiii în şcoalele româneşti din ţară, - lucru ce-l şi propovăduesc, ori de câte ori am ocazie şi în popor, sfătuindu-i să'şi dea copiii la învăţături superioare, în şcoalele statului, arătându-le cum din celelalte naţionalităţi, sunt: doctori, ingineri, avocaţi, etc., să fie şi dintre noi.

Asupra consiliilor de care se plâng, nu ştiu la cine şi ce fac aluzie; vă declar numai că consiliul care se alege din 4 în 4 ani, nu are nici o atribuţiune sau amestec asupra învăţătorilor şi clerului. El sub preşedinţia de drept a Muftiului, se întruneşte de 2-3 ori pe lună şi discută şi aranjează numai în chestia administraţiei vacufurilor şi diferitelor averi; în colo nimic.

Oamenii cari compun consiliul sunt oameni ce nu pot fi bănuiţi şi e destul să vă numesc pe, Abdula H. Zait, Abdulahim H. Ismail, Emir Sali H. Halit, Emir Sali H. Murtaza, Suleiman Abdul Hamid, Hagi Ali, Memet Zeinedin, Hasan Chiamil şi Chenan Halil, care compun consiliul din Constanţa şi care şi'au averile lor, trăesc prin propria lor muncă de comersanţi cu vaza pe piaţă, etc.

Procedarea însă a tinerilor, cu reclamaţiuni la Minister este cât se poate de rea. Lor dacă li se întâmplă neajunsuri, regula bunei cuviinţe le impune a veni mai întâi şi a expune doleanţele lor la Muftiat. Vă declar că până azi eu nu am fost sesizat de nici o asemenea reclamaţie. Eu dar nu înţeleg şi nu ştiu ce vor ei.

Procedarea lor o găsesc anarhică.

Că ar fi înjuraţi ca la uşa cortului, aceasta nu merită atenţie, de oare ce în cler nu sunt admise vorbe necuviincioase, necum înjurături.

Un lucru ţin să mai adaog: Demnitatea de Muftiu, conform legei musulmane, nu o poate ocupa un om care cu ştiinţă ar căuta să comită vre-o nedreptate, căci mai presus de toate, ştim că există un D-zeu şi o conştiinţă, cu puteri divine asupra noastră, aşa dar când unul din noi ar săvârşi o nedreptate, trebue pe de oparte să o mărturisească, iar pe de alta să se demită.

Ori, eu sunt împăcat în sufletul meu, ca un om care n'am comis nici o nedreptate până în prezent; în ziua în care mă voiu şti vinovat cu cevsa, mă voiu demite din această demnitate, căci a o ocupa mai departe, ar fi să mă pun în conflict cu conştiinţa, contra cărei nu voiu putea rezista.

Cu aceasta, luând sfârşit interviewul solicitat, am mulţumit d-lui Muftiu, pentru explicaţiile date, după care m'am retras.

Himp.

(*"Dobrogea junâ"* X, nr. I, 17 decembrie 1913: 2-3)

www.ziuaconstanta.ro

1914

345

ŞCOALA PRIMARĂ DIN DOBROGEA

De la anexarea Dobrogei la patria mumă şi până în zilele noastre, toate guvernele s'au străduit a lua măsuri, cari să asigure acestei părţi de ţară un traiu demn de timpurile moderne.

Din diferite cauze însă nu toate măsurile luate au dus la un rezultat mulţumitor şi în ceea ce ne priveşte pe noi – credem – că şcoala primară mai cu osebire nu şi-a dat toate roadele ce aşteptam, din cauza multor neajunsuri, cari o împiedică la tot pasul a-şi ajunge scopul. Analizând cauzele răului, propun şi diferite îndreptări, cari, sper, că vor fi luate în seamă pentru binele statului, în genere şi al populaţiunei, în mijlocul căreia propovăduim.

De la început s'a făcut greşeala că poporului Dobrogean – din diferite naţiuni alcătuit – i s'a dat o şcoală primară tip asemănătoare cu şcoala primară din patria mumă, neţinându-se în seamă elementul care alcătuieşte corpul şcolăresc, de inteligenţa mai isteaţă sau mai înceată a diferitelor naţiuni, de stocul de cunoştinţe ce are copilul de român, ori cel de neamţ, bulgar, rus, etc. de vocabularul de cuvinte posedat de unul şi de altul etc.

– Programul şcoalelor primare din Dobrogea a fost de asemenea uniform cu acel al şcoalelor din stânga Dunării. Nu era drept şi nu a fost bine, căci pe când un elev al şcoalelor primare, român, ajunge ca în curs de 5 ani să-şi poată însuşi toată materia prescrisă în program, elevii de alte naţionalităţi ajung în timp de 5 ani, că deabia pot întreţine o conversaţie mai simplă şi deabia pot poseda câteva noţiuni elementare, culese din diversele lecţiuni, ce li s'au predat. Această constatare o facem pe fiinţă de adevăr şi examenele de absolvire ale cursului primar au dovedit-o cu prisosinţă. Serviciul de control în dese ocaziuni a avut prilejul a face aceste triste constatări.

– Cărţile de studii pentru şcoalele cu populaţiune eteroglotă sunt alcătuite pe aceleaşi baze şi pe aceleaşi principii ca şi cari se adresează copiilor de români.

Înfloriturile de stil, descrierile poetice, dezvoltarea prea mare dată unor povestiri sau naraţiuni, istorice etc. îngreuiază peste măsură predarea materiei din partea învăţătorului, precum îngreuiază de asemenea şi priceperea din partea elevului. Astăzi, în actualele condiţiuni, cei cari predăm în astfel de şcoale, suntem nevoiţi a simplifica o lecţiune de una sau două pagini – scrise în cartea de cetire – la o expunere din partea noastră, mărginindu-ne a formula 10 ori 20 propoziţiuni mai simple ca expunere şi mai bogate în cuprins, – astfel că în majoritatea cazurilor cartea didactică actuală devine inutilizabilă, căci mai mult rătăceşte mintea copilului, decât o ajută ca să-şi întipărească o lecţiune prin recitire.

În bucăţile de citire, precum şi în lecţiunile de istorie se dă prea puţină importanţă Dobrogei şi localităţilor dintrânsa.

Copilului dobrogean, care a trecut prin şcoala primară, nu-i rămâne legat sufletul cu nimic care să-i amintească că această parte a ţării a fost a noastră şi aceasta dovedit matematiceşte, este a noastră şi deapururea va fi a noastră, că 'ntrânsa se află lucruri scumpe nouă românilor, avem bogăţii şi localităţi de cari sunt legate în vremurile noastre, destinele neamului întreg.

– Nu s'a ţinut nici o socoteală de aptitudinele învăţătorilor primari urbani şi rurali trimişi aci, – pentru ca să lumineze o populaţiune, în care – la început – domina elementul strein – iar azi încă se găseşte în proporţie de 50 %. Nu s'a făcut nici o distincţie, în a recompensa munca ce se depunea şi se depune de corpul didactic primar, de două ori mai grea, ca aceea, a celor din ţara mumă.

Pe când învăţătorul din România avea de predat numai programa şi a face oarecare educaţie copilului

www.ziuaconstanta.ro

– după puteri – aci în Dobrogea, dascălul trebuia şi trebuie întâi a-l deprinde pe copil cu limba română şi apoi să se gândească a-i preda materia programei în nişte condiţiuni extrem de dificile. La început, totuşi guvernanţii au apreciat întru câtva această muncă şi membrilor corpului didactic primatr li s'a dat un spor de salar şi de drept erau împroprietăriţi cu câte 10 h. a. pământ de cultură. De la 1899 sporul de salar a fost suprimat faţă de greaua stare financiară de atunci şi pe când toate reducerile de atunci au fost întregite pentru toţi funcţionarii ţării, pentru învăţătorii dobrogeni nu li s'a mai recunoscut dreptatea, ei continuă a fi egali cu colegii lor în "drepturi", pe când în "datorii" continuă a fi destul de diferenţiaţi.

Azi nu se împroprietăresc învăţătorii Dobrogei decât incidental, după buna sau reaua dispoziţie a inginerului parcelator, deşi toţi ne îndeamnă, pentru ca cu mijloacele disponibile să dovedim ţăranului, că o cultură bine făcută, aduce foloase mult mai mari.

Din cauza lipsei căilor de comunicaţie din Dobrogea – căi ferate, şosele, drumuri de apă, etc, orice deplasare a învăţătorilor făcută în interesul serviciului sau pentru trebuinţele lor familiare, costă mult mai mult băneşte, ca pe colegii din ţară. Trebue să mergi cu căruţa 30 – 40 – 50 – 60 – 70 – 80 km. până la un oarecare orăşel sau la reşedinţa judeţului, fără să întâlneşti în cale o gară, un post.

Viaţa, traiul, costă mai mult în Dobrogea, căci aci aproape fiecare sătean este proprietarul unei bucăţi respectabile de pământ şi deci produsele gospodăriei lui şi le vinde cu preţ şi la timp, nu cu-te-miri-ce ca cel care-i căzut în nevoie. Aşa că chiar învăţătorii cari lucrează la şcoalele primare cu populaţie şcolară de români – au de întâmpinat dificultăţi, faţă de colegii din ţară.

Aproape-i devenit ca banal cazul cu învăţătorii trimişi de Germania în Alsacia şi Lorena, la anexarea acestora. S'au trimis acolo cei mai distinşi învăţători din Germania şi cărora li s'au plătit salariile îndoite. Statul şi-a impus jertfe mari, iar învăţătorii au apreciat aceste jertfe şi au căutat a răsplăti prin neobosita, înţeleapta şi destoinica lor muncă aceste jertfe. Rezultatele obţinute au fost şi sunt la înălţimea aşteptărilor guvernului german.

– Posturile de învăţători din Dobrogea , atât cele urbane cât şi cele rurale, 50 – 60 % sunt ocupate de suplinitori. De ce un titular ar ocupa un post de învăţător în Dobrogea, când cu o muncă mult mai mare ce ar depune-o aci, diferenţierea în planul acestei munci nu există ? Nimic nu-l leagă cu pământul, nici obiceiurile, nici convenienţele sociale, nici apropierea sufletească de naţiuni cu care n'a convieţuit, nici răsplată cum trebue a surplusului de muncă.

De aceia aci este un veşnic pelerinagiu; – vine un normalist, ocupă postul o lună–două–un an, până ce se iveşte un loc vacant în ţară şi imediat îşi ia tălpăşiţa şi părăseşte Dobrogea, fără cel mai mic regret, părere de rău, din contra. Într'o statistică făcută de un coleg pe ultimii 5 ani, numărul titularilor rămaşi în Dobrogea (din cei ce au venit din ţară) faţă de cei plecaţi de aci, este în minus.

Şi se mai zice că şcoala din Dobrogea nu şi-a dat roadele. Numai orbii nu văd, că în condiţiunile actuale nici nu trebue să ne aşteptăm la mai mult, de cât ni s'a dat.

Şi azi în Dobrogea numai 3 categorii de învăţători sunt cei mai destoinici, cu mai multă tragere de inimă şi cu o activitate mai intensă pe tărâmul cultural şi social: a) Primii învăţători cari au venit aci de la început, de la anexare, cărora li s'a acordat spor de salar, împroprietărire, subvenţii de la comuni, judeţ, etc. faţă de surplusul lor de muncă. b) Învăţătorii de fel din Dobrogea, cari au urmat cursurile desfiinţatei şcoale normale din Constanţa, cari au cunoscut şi firea poporului dobrogean şi greutăţile materiale, ce au să li se opune în cale. c) Puţini din normaliştii ce au terminat şcoala normală acum câţiva ani şi sub o influenţă sau alta s'au stabilit aci, – cel puţin cu gândul a'şi continua munca lor dezinteresată.

Este o decepţie teribilă, atunci când mergi la şcoală cu populaţia eteroglotă unde copiii nu ştiu româneşte şi vezi câte un suplinitor cu o pregătire intelectuală şi didactică redusă – că se abate a deprinde pe cetăţenii români, cu limba română, a le insufla simţăminte româneşti şi corespunzătoare aspiraţiunilor noastre.

Grădinile de copii înfiinţate mai ales cu scopul de a deprinde copii de la 4-7 ani a vorbi româneşte, în actuala organizare nu şi-au ajuns ţinta. Prea multă mecanizare a sistemului de învăţământ actual, imitarea în mic a şcoalei primare actuale, aduce neajunsul că şi după 2-3 ani de frecventare, deabia unii copii pot avea un mic capital de cuvinte româneşti, restul deloc sau aproape deloc.

– Conducătoarele acestor şcoale s'au recrutat din absolventele externatului secundar fără pregătirea de ani de zile pentru specialitatea, în care trebuiau să profeseze. S'ar fi cuvenit ca cel puţin 2 ani, să fi fost destinaţi într'un chip sau altul pentru pedagogia teoretică şi practica pedagogică.

Faţă de constatările făcute de noi propune următoarele:

1. În şcoalele cu populaţiune şcolară eteroglotă, şcoala primară să aibă un curs de 6 ani.

2. Programa să se alcătuiască de o comisiune specială avându-se în vedere propunerea de la punctul 1 şi ţinând seama de dezvoltarea mai înceată a inteligenţii copiilor naţionalităţilor din Dobrogea.

3. Cărţile de studiu să se alcătuiască de institutori şi învăţători pricepuţi în materie şi bazate pe lipsurile constatate mai sus.

www.ziuaconstanta.ro

4. În cărţile de studiu să se dea o mai mare dezvoltare "istoricului Dobrogei" localităţilor, bogăţiilor, legăturii nedespărţite de nădejdea neamului întreg.

5. Pentru surplusul de muncă depus de învăţătorii urbani şi rurali faţă de condiţiunile excepţionale de traiu din Dobrogea să se plătească: a) Un spor de 50 % peste actualele salarii, tuturor învăţătorilor cu populaţie şcolară eteroglotă în întregime. b) 30 % spor învăţătorilor cu cel puţin 25 % populaţie şcolară eteroglotă. c) 20 % spor peste actualele salarii tuturor celorlalţi învăţători cari muncesc în învăţământul primar din Dobrogea. d) Să se hotărască precis de către Ministerul de Domenii, a fi împroprietăriţi toţi învăţătorii titulari cu câte 10 h. a. teren de cultură.

6. Cine primeşte post de învăţător să fie obligat a funcţiona cel puţin 5 ani, având dreptul de permutare numai în Dobrogea în acest interval. N'ar fi o greutate aceasta pentru postulanţi, faţă de avantajele de mai sus, pe cari le-ar oferi statul, ei să răspundă cu abnegaţie şi jertfe personale.

7. Grădinile de copii să fie astfel organizate, având la bază cunoaşterea limbii române de către copiii cari o frecventează. De aci să pornească toată organizarea, în complexitatea ei. Conducătoarele actuale să aibă regulat câte 2 luni cursuri de vacanţă, cel puţin 3 – 4 ani, pentru o mai bună pregătire; iar viitoarele conducătoare să fie pregătite cel puţin 2 ani într'o şcoală specială.

8. La Şcoala Normală din Constanţa să se admită ca elevi, numai fii ai locuitorilor din Dobrogea, nu şi din ţară, ca acum.

9. Un învăţător din Dobrogea să nu aibe a instrui şi educa pe seama sa, mai mult de 50 de elevi.

Atât de grea ni se pare misiunea de învăţător în Dobrogea, faţă de ceea ce se aşteaptă de pe urma şcoalei primare de aci, că nu credem prea mari orice sacrificii s'ar face din partea statului pentru a-i asigura propăşirea, dorită de toţi bunii români.

Toate cele de mai sus, în calitate de preşedinte al ***Asociaţiei Învăţătorilor din judeţul Tulcea***, am avut onoarea a le expune, sub formă de memoriu, d-lui Ministru al Cultelor şi Instrucţiunei publice, fără măsuri de îndreptare până astăzi.

D. BUJILĂ

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 3, 19 ianuarie 1914: 1)

346

SCOPUL ZIARULUI "IŞÂK"

"IŞÂK", după cum arată şi numele, înseamnă *"LUMINA"*, pe care s-o răspândeşti, în lumea editorială, prin condeiul curat şi strălucitor, lumină şi strălucire, ca să-i luminezi pe alţii şi să te luminezi pe tine însuţi.

Departe de pătare şi de profituri, de invidii personale sau de scopuri interesate, *"IŞÂK"* va scrie adevărul şi, răspândind lumina sa, până acolo unde va putea, va căuta să-i lumineze pe adepţii credinţei islamice, rămaşi în întuneric, ca urmare a ignoranţei, a nepăsării şi credinţelor eronate şi va lumina inimile lor înegrite şi creierele lor ruginite şi le va face să lucească.

"IŞÂK"-ul este torţa şi lumina plină a celor tiranizaţi, neajutoraţi, orfanilor, neputincioşilor, precum şi celor ale căror vetre se vrea să se stingă.

De asemenea, difuzând lumină până şi în cea mai mică şi mai întunecată colibă şi în cel mai mic şi mai întunecat colţ de vatră, va arăta binele şi răul, îi va deştepta pe fraţii de credinţă, cufundaţi în somnul ignoranţei, tăcerii şi leneviei, le va fi călăuză, va face ca plângerile şi strigătele lor să fie auzite de organele în drept şi se va strădui, cu voia lui ALLAH, pe cât îi va fi cu putinţă, să înlăture greutăţile, de orice fel, care s-au abătut asupra lor.

Şi sperăm ca, drept răsplată pentru astfel de intenţii bune ale noastre, onorabilii noştri cititori să nu ezite de a ne trimite articole, adecvate scopului şi intenţiilor noastre şi pe care să le poată folosi oricine, articole în spirit religios, cu iubire de progres şi potrivite nevoilor vremii, precum şi ştiri, sfaturi, predici, ghicitori, ca şi reclame comerciale sau economice.

(*"Işâk"*, I, nr. 1, 1 februarie 1914 : 1) [178]

www.ziuaconstanta.ro

ALEGĂTORI DOBROGENI,

Luptători încercaţi – voi, cari aţi avut să daţi piept până acuma cu toate sălbăteciile şi toate neomeniile, dovedind totdeauna că nu e armă şi nu e ispită pe lume, pe cari să nu ştiţi să le înfrângeţi, biruind în cele din urmă;

Oameni cuminţi, – voi cari aţi primit atâtea fără-de-legi cu surâsul virtuosului din naştere şi a puternicului prin sine însuşi, care vede în asupritorul necugetat de azi, pe slugoiul nemernic de mâine;

*Cetăţeni luminaţi, – voi, cari nu odată aţi arătat contimporanilor voştri, legaţi la gură de sărăcie, ori întunecaţi la minte de băutură, că, deasupra şi împotriva păcătoaselor noastre moravuri publice, **ştiţi** şi **puteţi** ceeace **voiţi**;*

Alegători dobrogeni, – fiţi şi astăzi vrednici şi ascultători faţă de chemarea pe care v'o adresează Ţara voastră !

*Milioane de ţărani de peste Dunăre, duc – ca şi câţiva din voi – greul lipsei de pământ. Boerimea de acolo, care ştie numai **cum se moşteneşte** însă nu **cum se şi face** averea a pus stăpânire, din tată în fiu, pe întinsul Ţării.*

*Pe de altă parte, cu felul cum se alcătuiau până acum Sfaturile Reprezentanţilor Naţiunei, – aleşi, după cum ştiţi foarte bine, toţi pe sprânceană, cu bâta şi cu jandarmii – nu se mai putea aştepta nici o îndreptare şi nici o zi mai fericită. **Boerii aşa cum moşteniseră pământul, aşa doriau să pună mâna, pe veci, şi pe puterea de cârmuire.***

Guvernul de astăzi, chemat în capul Statului de către înţeleptul nostru Suveran, după ce corcitul minister boeresc, al d-lui Maiorescu, se declarase în neputinţă de a conduce ţara mai departe, – guvernul d-lui Brătianu, alcătuit din oameni eşiţi din popor şi cunoscători ai nevoilor acestuia, n'a luat frânele ocârmuirei, până n'a arătat M. Sale Regelui, că, cu alcătuirea de astăzi, Ţara nu poate merge mai departe ...

Pe ţăranul care a apărat de veacuri moşia neamului şi care în toamna aceasta a lărgit hotarele ţării, nu-l mai putem lăsa fără pământ ! – a spus d. Brătianu.

Durerile şi nevoile locuitorilor României nu pot fi cunoscute în amănunţime şi tămăduite cum trebuie, dacă se va continua ca locurile din Sfatul Ţării, să fie ocupate de tot felul de copii răsfăţaţi şi de tot atâţia bătrâni daţi în anii copiilor. Lăsaţi să pătrundă în Cameră oameni din toate straturile şi din toate breslele.

În aşa condiţiuni a luat puterea actualul Preşedinte de consiliu; aceste binecuvântate măsuri Partidul Naţional-Liberal vrea să le înfăptuiască.

Boerimea din toată ţara şi câtă bruma o avem şi în Dobrogea – aceasta dela noi «făcută», iar nu «născută», – a sărit ca arsă cu fierul. Văd cu ochii cum le zboară la toţi şi scaunele şi huzurul !

*Cu ademeniri, cu bani, pe alocurea cu ameninţări, dânşii caută, pe toate căile, să împiedice ori să micşoreze avântul cu are a primit ţara întreagă anunţarea acestor mari reforme: acea a **exproprierei** şi a **colegiului unic**.*

Muncă zadarnică ! Încercări criminale !

Alegători Dobrogeni,

Voi, cari v'aţi înfruptat, în parte, până acuma, din binefacerile atât ale stăpânirei de pământ – având aproape fiecare din voi petecul vostru, mai mic ori mai mare; voi, cari aţi încercat până mai deunăzi, exercitarea colegiului unic la comune, după vechea lege organică a Dobrogei, trimiţând nu o dată ca reprezentanţi ai voştri, împotriva voinţei Stăpânirei, pe aceia cari vă inspirau încredere şi dragoste; voi, alegători dobrogeni, fiţi la înălţimea împrejurărilor şi daţi guvernului tot sprijinul, de care are nevoie.

Respingeţi aurul boeresc; el e stors tot din sudoarea voastră ! Nu vă încredeţi în vorbele lor linguşitoare, căci nu odată v'au păcălit ! Trântiţi uşile în nasul acelora cari azi scoboară la casele voastre din birjile din cari v'au stropit până acum cu noroi ! Arătaţi tuturor boerilor şi boernacilor, tuturor ciocoilor şi ciocoiţilor că DREPTUL NAŞTEREI a încetat; că, de-acum şi de-apururi, în ţara aceasta, numai DREPTUL MUNCEI va să domnească.

"DOBROGEA JUNĂ"

(*"Dobrogea junâ"*, X, nr. 4, 2 februarie 1914 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

Un interesant raport al Decanului Baroului din Constanţa

D-lui **Ministru de Justiţie**

Corpul avocaţilor[179] din judeţul Constanţa crede de datoria sa a vă supune următoarele deziderate ale impricinaţilor din vechea şi noua Dobroge:

Crearea unei secţiuni a II-a la Tribunalul din Constanţa

De câţiva ani încoace afacerile Tribunalului Constanţa s'au înmulţit în aşa mod, încât această instanţă supraîncărcată nu mai poate face faţă tuturor cerinţelor.

O comparaţie între statistica anului 1908/9 şi a anului judecătoresc trecut dovedeşte îndeajuns această înmulţire.

Am avut	*În anii 1908/9*	*1912/3*
Dosare	*6779*	*9747*
Hârtii intrate	*34823*	*47886*
" ieşite	*39651*	*48524*
Sentinţe civile	*618*	*1213*
" penale	*3009*	*2804*
" comerciale	*139*	*237*
Acte de notariat	*2300*	*3084*
Falimente	*85*	*118*

Această desvoltare se datoreşte pe de o parte creşterei populaţiunei din judeţ, care de la anexare s'a întreit, ridicărei valoarei proprietăţilor şi în fine mărirei competinţei judecătoriilor de ocoale.

Ţinând seamă de multiplele atribuţiuni date tribunalelor, în afară de atribuţiunile lor pur judecătoreşti, ca: pregătirea listelor electorale, procedurile electorale, curţile cu juri, comisiile fiscale, diferite alte delegaţiuni, cu toată buna voinţă ce trebue să recunoaştem că depun atât magistraţii cât şi grefa, le este cu neputinţă să ajungă a satisface, aşa cum ar fi de dorit, cerinţele publicului.

Avem zilnic 60-70 procese puse pe condică, o mulţime din ele se amână din cauza lipsei de timp, terminele obişnuite sunt de 7-8-9 luni, nu se mai găsesc termine pentru afacerile urgente şi dacă se acordă asemenea termine, suferă natural cauzele puse la ordinea zilei, magistraţii au nevoe de zile întregi numai pentru a semna actele judecătoreşti, grefa lucrează de la orele 8 dimineaţa până la orele 12 noaptea şi cu toate acestea publicul suferă întârzieri păgubitoare.

Ministerul a căutat în adevăr o îndreptare prin numirea unui al treilea judecător de şedinţă, prin înaintarea magistratului stagiar la rangul de supleant şi prin adăogirea, cu multe străduinte, a câte unui copist la grefă: aceste măsuri însă, sunt cu totul insuficiente.

Dacă una din calităţile esenţiale unei bune justiţii este că ea să fie expeditivă, trebuiesc luate măsuri ca să înceteze această stare de lucruri prin crearea unei secţiuni a doua.

Aproape toate oraşele mai importante din ţară au 2 şi chiar mai multe secţiuni. Nu poate rămânea portul maritim principal al ţărei şi metropola Dobrogei cu un tribunal cu o singură secţie.

Cheltuielile ar fi neînsemnate şi n'ar trebui puse în cumpănă, când sunt interese vitale în joc.

Înfiinţarea unei Curţi de Apel la Constanţa

Guvernul trecut, în urma stăruinţelor populaţiei din Cadrilater şi a le representanţilor judeţului Constanţa în Parlament a hotărât într'una din şedinţele Consiliului de Miniştri, înfiinţarea acestei Curţi şi nădăjduim că actualul guvern va înfăptui acest proect.

Dacă luăm în consideraţiune densitatea populaţiunei din Cadrilater, întinderea teritorială şi distanţele mari, este cu neputinţă a se alipi cele două judeţe noi la una din Curţile existente şi în asemenea împrejurări este indicat ca Dobrogea întregită cu judeţele ei să formeze o singură circonscripţie, având ca centru Constanţa.

Astăzi deja este foarte greu pentru locuitorii din marginea judeţului să se deplaseze la Galaţi, cu toate că avem legături prin calea ferată; ce va fi mâine pentru locuitorii de la Ecrene, situată la 100 kilometri depărtare de Constanţa, când nu există mijloace de comunicaţie şi când chiar o deplasare la Constanţa represintă cheltuieli şi pierderi de timp însemnate?

Amintim că în anul 1879 a funcţionat la Constanţa o Curte de Apel, care a fost transferată la Tulcea, unde a fost în fiinţă până la schimbarea reşedinţei Curţii din Focşani la Galaţi, şi că prin urmare încă de la

www.ziuaconstanta.ro

anexare, legiuitorul a avut în vedere necesitatea unei Curţi de Apel în Dobrogea.

Această Curte mai are menirea a forma jurisprudenţe în aplicarea legilor bulgare în Cadrilater şi a stabili forme de judecată şi în unele chestiuni cu totul speciale Dobrogei vechi, astfel că şi din acest punct de vedere ar fi necesară o specializare.

Domnule Ministru, nu vorbim în interesul nostru profesional, îmbunătăţirile ce le cerem nu sunt dictate de preocupări personale, deşi am văzut într'un protest în contra înfiinţărei acestei Curţi punându-se interesele locale şi de profesiune mai presus de interesele justiţiabililor, – dar credem că în calitatea noastră de mandatari legali ai impricinaţilor putem pleda pentru înfiinţarea unei secţiuni a doua la Tribunal şi a Curţii de apel la Constanţa.

Revizuirea circumscripţiilor judecătoriilor de ocoale

La 1 Aprilie viitor intră în vigoare în Dobrogea legea asupra comunelor rurale din 1908, care până acum nu era aplicată aci.

În această lege s'a avut în vedere că plăşile să fie formate din 5 până la 8 comune, maxim. După noua împărţire a judeţului vom avea deci 10 plăşi.

Ar fi de dorit ca fiecare din aceste plăşi să aibă o judecătorie; dar dacă pentru un motiv sau altul, ar trebui menţinut numărul actual de 9 judecătorii, ele ar trebui repartizate astfel, în cât să fi e în mai bună concordanţă cu împărţirea administrativă şi cu centrele de activitate.

Credem că prin această expunere aducem un serviciu atât justiţiabililor cât şi Justiţiei şi sperăm, Domnule Ministru, că veţi bine voi a ţine seama de dezideratele exprimate cu ocaziunea organizărei judecătoreşti a Dobrogei noui.

Bine voiţi a primi, Domnule Ministru, încredinţarea osebitei noastre consideraţiuni.

Decan (ss.) ***George D. BENDERLI***
Membrii consiliului de disciplină
(ss) ***Traian Bellu, Ştefan Mureşanu***
Constanţa 24 Februarie 1914

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 7, 2 martie 1914: 1-2)

349

ECOURI DIN TIMPUL CAMPANIEI

CUM S'AU PURTAT ROMÂNII ÎN TERITORIILE OCUPATE

– UN DOCUMENT VORBITOR –

Înţelegem foarte bine durerea şi necazul vecinilor noştri Bulgari, de care singurii vinovaţi sunt dânşii şi numai dînşii. Nu putem admite însă de loc îndărătnicia cu care ei caută să acrediteze şi să pună în sarcina noastră mai ales, tot felul de defăimări inexacte, care de sigur, nu contribuesc de loc la reluarea unor relaţiuni bune, de care nu cei d'întâi noi avem trebuinţă.

Nu mai departe de cât luna trecută, am aflat din ziare, că s'ar fi constituit la Paris un grup de intelectuali, care-şi propune să denunţe Europei, între altele, "sălbătăciile" armatei noastre de ocupaţiuni.

Nu putem răspunde mai bine la aceste insinuaţiuni şi tentative calomnioase, de cât reproducând în facsimile documentul de mai jos, care vorbeşte dela sine.

PRIMĂRIA
ORAŞULUI SILISTRA
Nr. 7414

Silistra, 23 August 1913

MULT STIMATE DOMNULE CĂPITAN,

Permiteţi-mi în calitatea mea de Primar al oraşului Silistra să fiu înaintea D-Voastră interpretul sentimentelor de mulţumire şi adâncă recunoştinţă, pe cari populaţia din oraşul nostru, fără deosebire de rasă şi religie, păstrează pentru D-Voastră.

Dibăcia, tactul şi nobilitatea, pe cari D-Voastră aţi arătat, nu vor fi uitate de noi niciodată. Şederea Voastră scurtă între noi, serviciul Vostru de COMANDANT PIEŢEI SILISTRA, vor lăsa numai suveniri,

www.ziuaconstanta.ro

scumpe şi plăcute în memoria noastră.

Eată dece şi Consiliul Comunal, ca reprezentant al cetăţenilor oraşului Silistra în şedinţa sa de la 19 August a.c. m'a însărcinat a saluta în faţa D-Voastră, pe omul, care ne era drag şi necesar. Neavând posibilitatea să vă oferim un suvenir mai scump, noi Vă adresăm aceste rânduri modeste şi sincere.

PRIMAR AL ORAŞULUI,

(semnătura)

DOMNIEI SALE DOMNULUI CĂPITAN CONSTANTIN IONESCU, DIN REGIMENTUL N-36 DE INFANTERIE.

Documentul de mai sus ne scuteşte de orice fel de comentarii.

(*"Dobrogea junâ"*, X, nr. 8, 9 martie 1914 : 1)

350

BALCICUL

Oraş de 6-7000 locuitori în mare parte turci, porneşte în neregulă dela malul mărei şi urcă până pe platoul de deasupra, înşirându-se pe marginea şoselei ce duce spre Dobrici. În partea despre Nord-Vest, are o fabrică de maşini agricole şi turnătorie, iar la malul mărei grădinărie şi o moară cu instalaţiuni foarte moderne, dând 10 vagoane de făină pe zi şi 30 dacă se grăbeşte lucrul ziua şi noaptea. O şcoală, un gimnaziu cu 3 clase, biserică bulgărească, una grecească şi 5 geamii, împodobesc oraşul, care de pe dealurile înalte de culoare albă, are o privire încântătoare către mare, cu aspectul fermecător.

Tot malul mărei e presărat cu magazii de cereale, exportul anual atinge cifra de circa 70.000 tone şi e în creştere progresivă. La 20–30 m. dela mal adâncimea apei este de 2,50 m, iar la depărtare de 500 m. ea e adâncă de 6 metri. Nu e nici un fel de debarcader, operaţiunile de încărcare se fac cu mahoane de 25–30 tone, remorcate de bărci cu rame; procedarea grea şi costisitoare, ce n'ar fi posibilă dacă marea n'ar fi liniştită, ia cea mai mare parte din timp. Portul Balcic e cam la aceiaşi depărtare de Bucureşti ca şi Constanţa, 230 klm, el va fi desigur capul liniei ferate care va uni Silistra cu marea, rămâne însă a se hotărî locul pe unde se va face podul peste Dunăre. Ne trebuie un pod pe care să treacă şi trăsurile, aceasta e o necesitate bine constatată. Stabilirea podului între Olteniţa şi Turtucaia, ar fi indicată prin natura malurilor Dunărei şi linia ferată Bucureşti–Olteniţa, dar interesele apărărei Dobrogei, par a se opune, reclamând o linie strategică Silistra-Dobrici-Balcic. În acest caz, podul ar trebui aşezat din jos de Silistra şi acolo lucrarea va fi foarte costisitoare, căci termenul nu e favorabil. Probabil că se va găsi o soluţiune intermediară, fie chiar făcând un tunel pe sub Dunăre, în orice caz portul Balcic va profita de această linie ferată şi va progresa foarte mult.

Navigarea între Bosfor şi Balcic, e mult mai comodă, mai cu seamă iarna, de cât între Bosfor–Constanţa; drumul e mai scurt cu circa 4 1/2 ore; clima Balcicului e mai dulce, şi intrarea mai lesnicioasă, deci totul pledează pentru Balcic, ca punct de îmbarcare al pasagerilor pentru Orient. Se va obiecta de multe persoane, că se ruinează Constanţa pentru care am făcut sacrificii enorme, etc. toate temerile provenite din ignorarea chestiunilor economice. Astăzi în Constanţa se poate opera mai mult de 300 vagoane pe zi, căci cu mai mult portul e blocat cu totul; dacă mai punem exportul petrolului şi dezvoltarea industriei, vedem că rămâne pentru Constanţa destulă activitate, că portul devine neîncăpător şi deci Balcicul, ca port, e o necesitate ce se impune.

Activitatea noastră comercială în această parte a coastei maritime, va avea mare influenţă şi asupra populaţiunei din interior; numai prin măsuri administrative nu vom putea să ajungem să reducem neamul noastru la ce era mai înainte. Găgăuţii sunt turcii care au religiunea creştină, ei se zic "cumani", adică populaţie română adusă din stânga Dunărei, în timpul luptei Asăneştilor cu Imperiul Bizantin.

Această populaţie, destul de importantă trebue adusă la matca ei, infiltrându-ne printre ea prin afacerile comerciale, prin şcoale şi cazarmă. Turcii sunt un popor negativ, de la ei nu e de aşteptat progres şi cei cari opinează că mai lesne vom reuşi să asimilăm pe bulgari, nu sunt lipsiţi de temei în raţionamentul lor. Viaţa socială a turcului, face din el o fiinţă cu totul conservatoare, refractar la progres şi cu tendinţă de castă. Nu apreciem mult lăudatele şcoli bulgăreşti, pentru că în ele se dă copiilor o învăţătură şovinistă, unilaterală care duce la aspiraţiuni absurde şi la procedări periculoase, dar noi trebue să avem multă atenţiune şi mai puţină bunătate la aranjarea şcoalei româneşti şi organizarea vieţei sociale la aceşti locuitori.

Comandor, ***C. MĂNESCU***

(*"Dobrogea junâ"*, X, nr. 8, 9 martie 1914 : 3)

www.ziuaconstanta.ro

SEMINARUL MUSULMAN DIN MEDGIDIA

Convorbire cu d. Al. Alecu, directorul instituţiei

Am publicat luna trecută mai multe articole referitoare la situaţiunea Musulmanilor din Dobrogea, privită din toate punctele de vedere. Discuţiunea, se ştie, a început în urma unui demers al absolvenţilor Seminarului musulman din Medjidia, cari se plângeau de o sumă de neajunsuri atribuite în cea mai mare parte muftiilor, cari n'ar vedea cu ochi buni tineretul intelectual ce se ridică.

Până a nu face loc altor articole primite, am socotit de trebuinţă a solicita câte-va deslușiri d-lui Al. Alecu[180], organizatorul şi directorul **Seminarului Musulman**, care cu multă bunăvoinţă s'a pus la dispoziţiunea noastră.

Când şi unde a fost înfiinţat Seminarul ?

Răspunzând la prima noastră întrebare, d. Alecu începe a arăta că, **Seminarul Musulman** este înfiinţat în anul 1892, în oraşul Babadag şi în virtutea art. 21 din Legea de organizare a Dobrogei. La 1901, răposatul Haret, văzând această instituţie nepopulată cu desăvârşire, din cauza marei emigraţiuni a musulmanilor, începută în judeţul Tulcea la 1899, a mutat **Seminarul** la Medjidia, într'un local, pe care i l-a pus la dispoziţie comunitatea musulmană din localitate în mod gratuit.

Instituţia e fondată de Statul Român, spre a satisface o binevoitoare dispoziţiune a legei organice

S'a zis, – continuă d. Alecu – s'a susţinut şi se susţine încă, că Seminarul Musulman este o continuare a unui vechiu siminar turcesc, înfiinţat de către un paşă la Babadag, care i-ar fi lăsat şi o moşie pentru întreţinerea lui.

Neexact. Iată adevărul: Unul dintre comandanţii turci, care a luat parte la împrejurarea Vienei dimpreună cu Domnii români Ghica şi Şerban Cantacuzino, anume *Gazi Ali Paşa*, şi care îşi avea comandamentul în Babadag, a construit o geamie în acest oraş, testând pentru întreţinerea ei moşia Zebilului în întindere de câte-va mii de hectare şi cu un sat pe dânsa de vro 300 familii. Între alte dispoziţii ce coprinde testamentul lui Gazi Ali Paşa, – testament pe care l-am văzut şi l-am admirat foarte mult, fiind scris într'o limbă neînchipuit de frumoasă, – este şi aceea privitoare la întrebuinţarea escedentelor anuale ale veniturilor moşiei testate. El hotărăşte ca toate escedentele să se afecteze numai în scopuri culturale. Consecinţele acestei dorinţi a testatorului legatării ce s'au succedat au ajutat şi pe tinerii seminarişti, cari urmau cursuri teologice în geamia lui Gazi Ali Paşa, iar de aci s'a creat legenda că **Seminarul Musulman** din Dobrogea este întreţinut din fondurile moşiei testate de către Gazi Ali Paşa, care a fost secularizată de stat la încorporarea Dobrogei.

Repet, este neadevărat. Dispoziţia înscrisă în legea de organizare a Dobrogei cu privire la înfiinţarea unui **Seminar Musulman**, nu a fost impusă legiuitorului şi guvernului de atunci de obligaţiunea de a respecta un testament, care nu a existat, cu privire la Seminar; ea a fost o măsură de înţelepciune, un act de capacitate guvernativă demn de toată lauda.

Primele începuturi

Când s'a înfiinţat actualul **Seminar** – ne spune mai departe actualul director – negăsindu-se nici o persoană pregătită pentru a organiza şi conduce această instituţie, s'a decretat un regulament compus numai din 4 articole care coprindea în esenţă următoarele:

Se primesc în seminar fiii de cetăţeni români, cari vor urma în orele de dimineaţă cursurile de limbă arabă şi interpretarea Coranului la **Seminar**, predate de profesori clerici musulmani, iar în orele de după prânz vor fi admişi la şcoala publică primară din localitate, pe care absolvind-o, vor avea dreptul a fi numiţi în clerul mahomedan.

S'au numit doi hogi ca profesori şi ... s'a pus punct!

La 1894 s'a infiinţat catedra de limba română, la care am fost numit eu, care cunoşteam limba turcă vorbită, iar la 1902 mi s'a dat şi direcţia administrativă a **Seminarului**, văzându-se bine-înţeles că sub direcţiunea unui musulman nu putem avea absolvenţi, deoarece şcoala era privită ca un azil, unde se înscriau şi frecventau elevii numai până ce-şi luau certificatul în puterea căruia se obţinea dispensa de armată; pe urmă o părăseau, iar directorul turc nu-i mai urmărea, căci ar fi fost privit ca un trădător de neam de către coreligionarii săi şi în consecinţă executat în mod turcesc.

Sub direcţiunea românească

Eu sunt dar – ne afirmă cu un discret dar justificat orgoliu, d. Alecu – primul director român al Seminarului Musulman şi sub direcţiunea mea a început această şcoală a se organiza.

www.ziuaconstanta.ro

Înainte de toate, eu am tăiat scurt pofta acelora, cari se înscriau în şcoală numai pentru a obţine un certificat de scutire din armată, dând pe mâna şefilor respectivi ai depozitelor de recrutare pe cei şireţi. Am avut foarte multe neplăceri din această cauză, dar în faţa datoriei nu m-am dat bătut şi totdeauna autorităţile mi-au dat câştig de cauză. Numai cu rânduiala asta şcoala a început a da absolvenţi cu studii complecte, apţi şi mult mai bine pregătiţi pentru necesităţile cultului mahomedan, decât softalele aduse de la Constantinopol, cari nici sub raport educativ, şi nici intelectual, nici pe departe nu se pot compara cu absolvenţii noştrii, întrucât la Constantinopol nu sunt Seminarii de stat, instituţii proprii, ci instrucţiunea clericală se preda la cursuri libere ce funcţionează pe lângă geamii. Abea acum 5 ani s'a înfiinţat primul Seminar în Constantinopol pentru organizarea căruia s'a cerut programa Seminarului Musulman român.

Cea d'intâi organizare. - O scrisoare a lui Haret.

În urma mai multor memorii şi rapoarte, adresate Ministerului de Culte cu privire la reaua întocmire, a Seminarului Musulman, la 28 Decembrie 1909 primesc - continuă a ne relata d. Alecu, directorul seminarului - următoarea scrisoare dela ministrul titular depe atunci, răposatul S. Haret:

"Domnule Director, te rog să inviţi din partea mea pe colegul d-tale, directorul de studii, şi pe ceilalţi profesori ai Seminarului, ca împreună să discutaţi şi să-mi prezentaţi un plan de reorganizarea Seminarului Musulman. Vreau ca şcoala aceasta, să fie pusă pe baze temeinice, aşa că să îndestuleze cât mai bine nevoile populaţiunii musulmane; iar d-ta, care după cum văd, eşti cel mai bun cunoscător al învăţământului şi confesiunii mahomedane din Dobrogea, să-ţi dai toată silinţa şi să-mi prezinţi o lucrare complectă în această privinţă. Aş vrea ca în Seminar să se studieze şi legislaţia musulmană (şeriatul). Nu trebue însă să se facă proecte vaste, cari să nu se poată realiza. Se poate face ceva bun chiar cu o cheltuială mai mică.

La consfătuire vreau să aziste şi muftiul de Constanţa dacă nu şi cel de Tulcea. Nu trebue ca musulmanii să-şi facă cine ştie ce idei greşite, din cauza scrisorii aceştia. Nu am deloc nici intenţia, nici putinţa de a face cine ştie ce lucrări mari. Mi-se pare însă că actualul seminar musulman nu este ceiace trebue să fie, şi vreau să am un proect de îmbunătăţire, pe care să-l pot studia în linişte în timpul verei, aşa că să ţiu seamă de el la budgetul pe 1905-1906."

HARET

Pe baza acestei scrisori a răposatului Haret, în limitele fixate de dânsul şi în urma unei audienţe ce am avut-o ulterior, am întocmit regulamentul şi programa Seminarului de la 1904, în care se prevăd următoarele studii:

a) *De cultură generală* : Limba română, matematica, istoria ţării, geografia şi practica pedagocică, ştiinţe agricole, higiena şi medicina populară, cântul, desenul şi caligrafia.

b) *Pentru cultura religioasă* : Turca, Araba, Persana, Coranul, interpretarea Coranului, legislaţia musulmană religioasă şi istoria religiei.

Studiile de cultură generală se predau în româneşte de către profesori români laici, cari cunosc limba turcă, iar celelalte studii se predau de către profesori musulmani clerici.

Seminarul are un curs de 8 ani şi absolvenţi, care es, spre a obţine diploma de capacitate în virtutea căreia sunt numiţi în învăţământul confesional şi în posturile clericale vacante, dau un examen înaintea unei comisiuni compusă din profesorii Seminarului şi doi delegaţi speciali numiţi de minister.

La 1904 - ne spune mai departe d. Alecu - Seminarul avea numai 3 profesori, iar acum are 11, din care 5 români şi 6 musulmani.

În urma unor neobosite stăruinţe, abia la 1907 am reuşit să transformăm această şcoală în internat, aşa că astăzi are un efectiv de 70 elevi interni, hrăniţi cu o raţie de 70 bani pe zi, un subdirector spiritual musulman, 2 pedagoci, din cari unul român, un bucătar şi 3 servitori. Pentru anul viitor s'au prevăzut în plus 30 interni, sporindu-se şi personalul administrativ şi de serviciu, precum şi alocaţiile privitoare la material în proporţia numărului internilor.

Aceasta este organizaţia dela 1904, hotărâtă de răposatul Haret şi înfăptuită de mine. Trei ani dearândul am pus-o singur în aplicare, observând şi notând zi cu zi tot ce nu se potriveşte şi tot ce ar fi trebuit schimbat. La 1908, din împrejurări cunoscute, eu am trebuit să mă retrag dela direcţia Seminarului, aşa că până la 1911, când am revenit iarăşi în capul instituţiei, nimeni nu s'a mai ocupat de evoluţia ei. În aceşti din urmă ani am refăcut singur întreaga programă a studiilor în româneşte, echivalând-o cu programa şcoalelor medii, plus adaosele cerute de necesităţile profesionale ale seminariştilor, şi au trecut-o prin consiliul general de instrucţiune. Programa studiilor religioase iarăşi am refăcut-o în unire cu d-rul Hafuz Rifat, muftiul de Constanţa, şi Ibraim Efendi, cadiul tribunalului mahomedan.

Absolvenţii Seminarului

- Care e contigentul de absolvenţi al acestei instituţiuni şi cum se prezintă dânşii, întrebai pe d. Alecu.

- Seminarul - răspunde d-sa - a dat până acum vre-o 25 absolvenţi cu diplomă de capacitate, cari

www.ziuaconstanta.ro

funcţionează ca membri ai clerului şi ai corpului didactic mahomedan depe lângă şcoalele publice din Dobrogea. Ei s'au constituit în **Asociaţie** cu sediul la Medgidia, în scopul de a-şi apăra interesele, a se instrui şi a lumina masa poporului prin conferinţe şi alte mijloace culturale.

Asociaţia este sub preşedInţia mea de onoare.

Dacă aceşti absolvenţi sunt destul de instruiţi pentru exerciţiul misiunii lor.

Noi, profesorii, zicem da; unele guri rele sau mai bine zis necunoscătorul, zic nu.

Pentru acei cari învinuesc pe absolvenţii seminarului că nu sunt destul de bine pregătiţi, las să vorbească *Ali Kemal Efendi*, directorul marelui ziar constantinopolitan *"Ikdam"* şi profesor la universitate, care în numărul dela 6 Iunie 1913, făcând o comparaţie între softalele dela Constantinopol şi între absolvenţii Seminarului nostru, iată ce zice textual:

"Zilele trecute, în trecerea mea prin România, m-am întâlnit din întâmplare la Constanţa şi în Bucureşti cu câţi-va studenţi cari aparţineau unui seminar din Dobrogea. Aceşti tineri studenţi se asemănau la îmbrăcăminte cu hogii şi softalele noastre, însă de cultură şi educaţie diferiau foarte mult de ai noştri. Ei dispun de o cultură aleasă, o judecată largă, într'un cuvânt sunt înzestraţi cu toate bine-facerile învăţământului modern.

Cercetând să aflu de unde sunt aceste softale, atât de superioare softalelor noastre, am aflat că sunt cetăţeni români, cari şi-au primit cultura în seminarul românesc dela Medgidia, o şcoală clericală minunat organizată de către guvernul din Bucureşti, căreia i s-a modificat metoda veche de studiu, dând astfel acestei instituţii un alt suflet, o altă viaţă, o nouă putere. Deaceia şi tinerii cari absolvesc acest seminar sunt deplin instruiţi şi complect pregătiţi pentru nevoile vieţii. Pe lângă cunoştinţele religioase, ce li se predau în limba turcă şi arabă, programa Seminarului Musulman român coprinde şi studii de cultură generală, cari deşi se predau în limba română, ele nu alterează nici de cum sentimentele lor religioase. Decât să omorâm sufletele clericilor noştri, criticând insuficienţa culturei lor, mai bine să imităm pe mica, dar inimoasa Românie, şi să organizăm seminariile noastre, aşa după cum a făcut ea - şi va fi mai bine".

Precum foarte bine vedeţi - închee această parte a convorbirei sale, omul care e format pe aceşti vrednici elevi - noi ne prezentăm cu clerici şi învăţători musulmani mult mai bine pregătiţi decât clericii şi învăţătorii din Constantinopol, şi aceasta este foarte uşor de înţeles, dacă te gândeşti că şcoala noastră este instituţie de stat, iar la Stambul pregătirea tineretului cleric se face pe la cursurile libere de pe lângă geamie, aşa cum dă D-zeu; la noi se dă tineretului instrucţie generală - ceiace remarcă cu multe laude directorul lui *"Ikdam"* - iar la Stambul cultura ce se dă tineretului clerical este unilaterală, deci incomplectă.

Doleanţele acestor absolvenţi

Că absolvenţii **Seminarului Musulman** cer o lege - continuă mai departe d. Alecu - care să le garanteze şi lor stabilitatea în funcţiile ce le ocupă, aceasta nu trebue să turbure pe domnii muftii din Dobrogea, şefii lor religioşi; să nu-i facă să creadă că, nemai avându-i în mână şi nemai putând dispune de dânşii în modul arbitrar de până acum, ei vor uita respectul şi supunerea ce se datoreşte şefilor. Nu, dincontră, omul cult se supune mai cu uşurinţă superiorilor săi decât cel ignorant şi nevoiaş, însă cu condiţia ca ordinul şefilor să aibă la bază legalitate, dreptatea şi adevărul, iar absolvenţii **Seminarului Musulman** au dat dovezi şi vor mai dovedi încă, că posedă în toată plenitudinea ei facultatea discernământului, prin care pot face deosebirea între ce se poate şi ce nu se poate.

Însă despre rolul seminariştilor musulmani în stat şi despre raporturile dintre ei şi muftii, îmi rezerv dreptul şi plăcerea de a vă vorbi cu altă ocaziune.

Pentru moment, mă iertaţi.

Rep.

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 9, 16 martie 1914 : 1;
nr. 10, 23 marte 1914 : 2)

352

ÎNMORMÂNTAREA LUI MIHAIL KOICIU

Joi 20 Martie a.c. a avut loc înmormântarea rămăşiţelor pământeşti ale mult regretatului Mihail Koiciu, preşedintele Clubului Naţional-Liberal din Constanţa.

Fost primar al oraşului şi preşedinte al Consiliului Judeţean, defunctul era una din figurile cele mai

www.ziuaconstanta.ro

distinse ale oraşului Constanţa, om drept cinstit şi harnic, ajuta pe toţi cari merita sprijinul lui.

Instituţiile culturale găseau totdeauna în Mihal Koiciu un protector puternic şi în special, oraşul Constanţa datoreşte foarte mult acestui om de bine iar Partidului Naţional Liberal din Constanţa pierde un fluturaş distins şi un sfătuitor care cu greu se va putea înlocui.

Prietenos cu toată lumea, Mihail Koiciu lasă regrete unanime printre acei cari l'au cunoscut.

Serviciul funebru s'a oficiat în biserica Catedrală în mijlocul unei mari afluenţe de rude, prieteni şi membrii ai partidului din care făcea parte.

Defunctul fiind decorat cu Ordinul Coroana României în gradul de ofiţer, onorurile militare au fost date de un pluton din batalionul 9 vânători.

S'au depus o mulţime de coroane din partea diferitelor autorităţi din Constanţa, din partea Clubului Naţional-Liberal, din partea familiei şi a o mulţime de prieteni ai defunctului.

După terminarea serviciului divin, d-l Virgil Andronescu din partea consiliului comunal a rostit în Biserică o cuvântare al cărui conţinut îl dăm mai jos.

Cortegiul apoi a pornit pe strada Lascar Catargiu, piaţa Ovidiu, strada Traian, Dorobanţi, Ştefan cel Mare şi Şoseaua Eternităţei până la Cimitir unde s'a făcut înmormântarea rămăşiţelor pământeşti.

Panglicile au fost ţinute de d-l primar Virgil Andronescu, ajutori de primar d-nii Ştefan Dan şi Ion Berberianu şi de d-l consilier comunal Gr. M. Grigoriu.

Cortegiul ajungând în dreptul Liceului «Mircea cel Bătrân», d-l N. Negulescu a ţinut o frumoasă cuvântare arătând sprijinul pe care l'a dat Mihail Koiciu acestui aşezământ.

În fine, cortegiul ajungând în dreptul palatului de justiţie, d-l advocat Ştefan Mureşeanu a vorbit în numele baroului din localitate.

Iată acum şi cuvântările rostite :

Discursul d-lui V. Andronescu - Primarul oraşului Constanţa.

Întristată Adunare,

Cu inima îndurerată, ne-am adunat aci, plecaţi în faţa altarului sfânt, să ne împlinim o datorie creştinească, să înălţăm către A-tot puternicul, prin preoţii noştri, rugăciunea pentru odihna sufletului celui ce se chiamă în viaţă Mihail Koiciu.

În seara zilei de 19 Martie, după lungi suferinţe, răposatul întru eternă pomenire Mihail Koiciu, s'a stins din viaţă, primind ultimele mângâieri de la scumpa sa soţie, tovarăşul unei fericite vieţi.

Născut în comuna Pigona, judeţul Cahul, Basarabia; şi-a făcut primele studii în oraşul Cahul, trecând în urmă la şcoli mai înalte la Iaşi. De tânăr încă, a intrat în administraţia judeţului său, unde a funcţionat ca subprefect până în anul 1877, anul tristeţei naţionale, al luării Basarabiei, când fusese vremelniceşte ales deputat.

Român de inimă şi principii sănătoase, încrezător în foreţele sale şi în ţăria sufletului său, a socotit ca o mare datorie să vie în Dobrogea imediat după anexare. Aci românul Mihail Koiciu şi-a propus să muncească fără preget şi aceasta o făcea pentru a da o compensaţie durerei sufleteşti şi simţimintelor atinse, că în locurile copilăriei sale pe care le părăsise, răsuna poruncitor altă limbă oficială.

Încă din anul 1892, îl aflăm administrator de plasă la comuna Hârşova, mai în urmă director de prefectură, preşedinte al Consiliului Judeţian şi mai cu osebrie Primar al oraşului Constanţa timp de 11 ani.

Gospodar prin excelenţă, om de bine, corect şi bine voitor tuturor locuitorilor oraşului, el poate fi socotit ca unul din făuritorii Constanţei de azi. Sub primăriatul lui s'a făcut o mulţime de lucrări ca localuri de şcoale, spitalul comunal, şosele, iluminat etc.

Dar mai pe sus de acestea, el era iniţiator şi contribuitorul tuturor pornirilor de bine obştesc, naţional şi cultural. Cine nu ştie cu ce râvnă şi sacrificiu a lucrat penru dobândirea drepturilor politice ? Cine nu ştie cum el a sprijinit instituţiunile culturale româneşti, ajutând adesea ori cu fondurile sale personale începuturile frumoase.

S'a stins bătrânul sfătos, cu minte sănătoasă ! Povestirile sale din vechime, ce se transformau aevea prin calda lui simţire, nu se vor mai auzi, sfaturile sale însă, vor da roade tuturor celor ce l'au cunoscut.

S'a stins unul din stâlpii fondatori ai Constanţei româneşti, dar dragostea şi admiraţia noastră îi va fi păstrată.

Aci în lumea celor vii, dela coliba săracului, până la palatul somptuos al bogatului, toţi ne îndeplinim-misiunea fixată dela soartă. Aspiraţiile individului încetează la marginea mormântului, avuţia, onorurile şi plăcerile se reduc la viermii ce ne sfâşie carnea şi la ţărâna ce greu ne apasă scândura coşciugului de voiagiu în eternitate.

Şi dacă toate cele lumeşti se sfârşesc aci, ne întrebăm acsta să fie oare scopul vieţei ? Nimănui dintre noi nu-i trece prin gând că acesta e reazâmul fericirei. Omul nu poate fi satisfăcut şi mulţumit pe pământ. Săracul năzueşte să aibă avere, bogatul s'o înmulţească, iar intelectualul să îşi cuprindă cu mintea, tot ce nu

www.ziuaconstanta.ro

au putut descoperi predecesorii săi. Plăcerile, satisfacţiunile unuia sau altuia, sunt de scurtă durată, din ele nu rămâne nimic, decât un cadavru rece şi înţepenit de moarte.

Onorurile, rangurile, aspiraţiunile şi plăcerile sfârşesc cu încetarea mişcărei complicatei maşini omeneşti. Misterul vieţei, al perfecţiunei omului nu trebue să-l judecăm după deşărtăciunea lucrurilor omeneşti.

Da, există însă ceva mult superior, există în om licărirea de lumină, raţiunea, prin care se comunică semenilor săi; eşti o fiinţă trecătoare prin această lume, o floare de primăvară a naturei, eşti o fiinţă de o zi. Cauţi fericirea pe care n'ai s'o dobândeşti decât atunci când ai să te transformi din ceea ce eşti.

Călătorule de o zi, nu te îngrozi de moarte, păşeşti spre o adevărată viaţă fericită şi linişte, scapi de neputinţa şi imperfecţiunea ta pământească. Locul tău nu mai e printre noi, menirea ta omenească nu o vei încheia pe acest pământ, ci sus în înălţimile cereşti.

Corpul viu eri, azi rece şi înţepenit, se va transforma în corp spiritual; stricăciunea se va înveşmânta în nestricăciune, muritorul se va îmbrăca în nemurire.

Dacă faptele tale din lumea noastră păcătoasă sunt bune, cu uşurinţă vei câştiga repaosul tău în lumea divină, ***acolo unde guvernă adevărul, dreptatea şi binele absolut.***

Şi răposatul, Mihail Koiciu, pentru odihna sufletului căruia ne rugăm cu toţii, a făcut binele, a ajutat pe cei ce meritau şi-a iubit ţara şi neamul.

Cu toţii îi putem zice: mergi în pace suflete al răposatului Mihail Koiciu, pluteşte pe undele de aer către locaşurile sfinte ale unei vieţi noi, tu duci cu tine întristatele noastre regrete că nu te mai avem printre noi. Ai fost în viaţă un om de bine, mergi în pace, îndreaptăţi paşii pe calea şi locaşul ce ţi l'ai pregătit din viaţă.

Dumnezeu să te erte şi fie-ţi somnul de veci în pace.

Discursul d-lui N. Negulescu - Directorul Liceului «Mircea cel Bătrân»

Întristată Adunare,

În faţa aşezământului de cultură pe care distinsul cetăţean pe care'l vedem pentru ultima oară, l'a iubit destul de mult, datoria ne face să ne oprim şi să aducem ultimul salut aceluia care a fost Mihail Koiciu.

S'a dus un om de bine, care sub aparenţa lui rigidă şi neînduplecată la multe solicitări, ascundea un suflet bun şi milos.

Ceeace se vedea sub aparenţa lui, era un colţ de suflet descoperit, în care se ciocnea dorinţa, ca cei cari 'l solicitau să nu aibă nevoe de solicitări, cu dorinţa de a contribui cu adevărat la realizarea binelui lor.

De câte ori această aparenţă a lui n'a dat naştere la interpretări urâte şi totuşi cât de departe erau ele de reala stare sufletească a lui.

În noianul păcatelor şi slăbiciunilor de cari suferă mulţimea ce ne înconjoară, firea lui foarte adeseaori, făcea din el un izolat, reuşind totuşi cu calităţile lui necontestate, să se impună în societatea în care a trăit şi pe care a cinstit-o !

Victimă deci a firii lui, de multe ori, orice judecată aspră făcută asupra modului său de a fi, se izbea însă de cea mai puternică dintre caracteristicile acestui om, anume de cinstea ce domina convingerile lui şi de puterea de a privi drept în faţă adevărul, oricât de supărător ar fi fost el.

A fost un om de bine !

În ce priveşte aşezământul nostru, Mihail Koiciu a fost acela, care a pus prima piatră pe care s'a ridicat apoi bogăţia materialului didactic, bogăţie din care se alimentează spiritul curios de aflarea adevărurilor ştiinţifice, a mulţimei elevilor, cari s'au perindat şi se vor perinda în acest liceu. Ziua de 30 Noembrie 1909, e o zi însemnată în viaţa acestui liceu, când el cu modesta, dar importanta sumă din punct de vedere moral, de două mii de lei, donată pentru bibliotecă, a făcut începutul fericit, pentru propăşirea elevilor de aci, căci fapta lui n'a întârziat a deveni un exemplu imitat de alţii apoi.

Şi la acest act n'a fost îndemnat decât de un singur sfătuitor, prietenul său cel mai bun, la care se adresa în totdeauna când se găsea în faţa unei fapte bune de îndeplinit, anume la ***conştiinţa sa.*** *Tot acest sfătuitor i-a format adânca lui convingere, că îndreptarea relelor unei societăţi nu se poate face decât pe cale culturală. De aceea îl vedem încurajând orice iniţiativă de activitate culturală, de aceea l'am cunoscut luând parte ori de câte ori ocaziunea s'a prezintat, la toate manifestările culturale; şi tot de aceea în taină, de multe ori ne întreba pe noi directorii de şcoală dacă nu sunt elevi, cari să aibă nevoe de ajutorul lui bănesc.*

Fapta bună el n'o făcea cu surle; ci în liniştea cea mai adâncă, ca şi cum un sentiment egoistic îl îndemna ca felicitările şi admiraţiunea celorl'alţi să nu tulbure seninătatea conştiinţei care l'a îndemnat să o facă.

Societatea suferă în el o mare pierdere, în şcoala noastră un ajutător, tocmai când nutrea intenţia să mai contribue la dezvoltarea ei prin mărirea puterilor ei de formare a spiritului intelectual al elevilor.

Asemeni pierderi se resimt, iar în urma lor nu mai rămâne decât un sentiment de natură religioasă, cu care Dumnezeu ne-a înzestrat, sentimentul recunoştinţei. Sub impulsul acestui sentiment, memoria faptelor

www.ziuaconstanta.ro

lui va rămâne veşnică, ca şi numele ce se află scris în năuntrul acestui aşezământ de cultură.

Dumnezeu să'l erte pentru greşalele lui şi fie-i ţărâna uşoară.

Discursul d-lui avocat Ştefan Mureşeanu

Adânc mâhnită adunare,

Din vâltoarea luptei pentru existenţă pe care noi toţi necontenit o ducem, din vârtejul ameţitor al zilnicelor preocupaţiuni, opritune-am un moment, fiindcă trista ştire a morţii lui Mihail Koiciu ne-a făcut să ne reamintim, vai cu câtă durere, că omul e ca iarba iar zilele lui sunt ca floarea câmpului.

Consternaţi în faţa morţei, numai atunci ne dăm bine seama ce rol are în univers acest chip de lut care se numeşte fiinţă omenească; numai atunci simţim cât de mici suntem în haosul acesta mare şi cu deplină convingere rostim cuvintele Eclesiastului cele pline de înţelepciune şi adevăr : «O generaţiune trece şi altă generaţiune vine; toate râurile curg în mare şi marea nu se umple; la locul de unde au venit râurile, acolo iarăşi se întorc». Da, acesta este adevărul: tot ce este azi ca formă nu va mai fi mâine, căci opera perpetuă de prefacere în natură îşi urmează cursul ei firesc; omul luptă într'una, îşi face zilnic planuri deşarte, se îmbată de glorii efemere şi totuşi la urmă el însuşi cade victimă.

Cade victimă şi dispare din mijlocul nostru, însă faptele sale dacă au fost demne de luat ca exemplu, îi înalţă numele în faţa generaţiilor viitoare şi'l fac nemuritor în inimile acelora cari cu drept cuvânt l'au admirat.

Un astfel de nume care nu se va şterge din inimile noastre este acela al lui Mihail Koiciu. Şi nici nu poate fi altfel, căci omul care o viaţă întreagă a fost un model de cinste şi cumpătare atât în viaţa-i particulară cât şi în cea publică, omul care preţuind banul obştesc, nu l'a întrebuinţat cu uşurinţă atunci când concetăţenii săi i-au arătat încrederea, omul acesta desigur va apare pentru noi totdeauna înconjurat de aureola pe care i'a creat'o propriile sale fapte.

Prin moartea lui Mihail Koiciu se stinge una din puţinele figuri cari au ilustrat oraşul nostru încă din timpul când Dobrogea a fost anexată la patria mumă, căci de atunci şi până la moartea sa el a fost un cetăţean distins şi cu tragere de inimă pentru fosta metopolă Tomis; şi dacă edilii care l'au succedat pe dânsul au putut face diferitele înfrumuseţări şi îmbunătăţiri şi îmbunătăţiri mai mult sau mai puţin necesare acestui oraş, fără îndoială, aceasta s'a datorit în mare parte fostului primar Mihail Koiciu, care a adunat frumoase rezerve în visteria comunei, în tocmai ca o albină sârguitoare ce strânge din toate părţile sucul cel dulce al florilor, pentru a'şi vedea cu satisfacţie stupul plin cu miere.

Prin moartea lui Mihail Koiciu se stinge deasemenea una din ilustraţiile baroului de Constanţa, fiindcă în timp de două decenii el a fost un avocat în localitate, sprijinul celor obijduiţi, luminătorul justeţei în apriga luptă ce se dezlănţuie pentru triumful sfintei dreptăţi.

Iată pentru ce avocaţii din Constanţa plâng astăzi pierderea aceluia care a fost un adevărat apostol neclintit de la datoria sa, în toate împrejurările vieţei sale.

Să ne descoperim deci cu smerenie în faţa corpului neînsufleţit al lui Mihail Koiciu şi pătrunşi de adânca evlavie să zicem: «Fie-i ţărâna uşoară şi memoria binecuvântată !»

(*"Liberalul Constanţei*, I, nr. 23, 23 martie 1914 : 1-2)

353

CUM CULTIVĂ BULGARII URA ÎMPOTRIVA NOASTRĂ

Documente şcolare

Că bulgarii ne urăsc, ştim cu toţii. Că visează încă o Bulgarie mare până la gurile Dunării, vechiul lor ideal cu perseverenţă... visat, iarăşi o ştim. Vorbesc de vechii bulgari aşezaţi mai de mult aicea. Dar ce fel de sentimente infiltrează copiilor lor, puţini ştiu şi mai puţini bănuesc adevărul.

Iată nişte împrejurări cari m'au încredinţat de un adevăr ce nu mi-a venit să-l cred niciodată.

Făceam o lecţie de istorie despre Dobrogea lui Mircea cel Mare, cu elevii clasei a III-a, din cari trei sferturi îs bulgari. Şi vine vorba că Bulgaria s-a eliberat de turci la 1877 tot cu ajutorul românilor, după cum s'a încercat şi subt Mircea cel Mare, când a fost bătălia la Cosova.

Elevul Mateeff Matei răspunde neîntrebat :

– Da, Domnule aşa e: Românii au dat ajutor bulgarilor.

www.ziuaconstanta.ro

După recreaţie, la începutul oarei următoare, văd pe acest elev Mateeff (bulgar) cu două bileţele în mână. I le iau şi le cetesc.

Erau scrise de doi copii, tot de bulgari. Unul era scris în bulgăreşte şi altul în româneşte.

Le transcriu întocmai:

Dimitroff Boris lu' Mateeff Mateiu *«Matei săm sărdit zaştoto pricazvăş loşu ză Bălgarti. Cu iscăşi utgovorime»*. (Matei sunt supărat pe tine pentrucă ai vorbit rău de Bulgari. Dacă vrei răspunde-mi).

Celălalt:

Drenowschi Neculae lu' Mateeff Matei: *«Mateiu eu m'am supărat de acum cu tine, fiindcă ai spus că Românii au dat ajutor să scăpăm deTurci»*.

De observat: Nu s'a vorbit nimic rău de bulgari, decât numai s'a spus adevărul istoric. Sentimentele copiilor prin nimic n'au fost jicnite. Dacă s-au supărat numai pentru atâta că s'a amintit de ajutorul nostru, însemnează că ei strajnic îi dădăcesc acasă şi multă ură le varsă în suflet împotriva noastră. Nişte copii la 11 ani să dea astfel de răspunsuri, arată o mentalitate îngrijitoare care trebuie să ne dea de gândit.

Păstrez biletele şi atrag încă o dată atenţia asupra lor.

Ap. D. CULEA

(*"Dobrogea nouă"* III, nr. 7, 6 aprilie 1914 : 1)

354

O MARE SĂRBĂTOARE NAŢIONALĂ ALBANEZĂ

LA CONSTANŢA

Venirea pe tronul Albaniei A. M.S. Wilhelm de Wied a fost sărbătorită atât de Colonia Albaneză din Capitală cât şi de cea din Constanţa, cu deosebită solemnitate.

Această sărbătoare la Constanţa în deosebi, a luat proporţiile unui eveniment istoric, fapt ce ne determină să-l înregistrăm la locul de onoare al revistei noastre.

Modul cum s'a desfăşurat acest eveniment ne dovedeşte că la Constanţa trăieşte o colonie puternică albaneză, atât din punct de vedere al situaţiei sale economice, cât şi din acel al unui patriotism luminat ce-i face mare cinste.

Conform unui program elaborat de comitetul de iniţiativă, la ora 9 a.m. membrii Coloniei albaneze cu drapelul naţional albanez, urmat de drapelul *Societăţei de Ajutor a Românilor Macedoneni* şi de tricolorul român îşi dau întâlnire în faţa locuinţei D-lui Zaharia Zamfirescu din Str. Carol. Tinerimea albaneză, port-drapelii şi un pluton de copii tot purtători de drapele se găsesc în fruntea convoiului. La ora 10 a.m. acel convoi monstru care este format din peste 2 mii de oameni, având în frunte muzica militară a Reg. 34 Constanţa, porneşte la Catedrală.

Pe tot parcursul drumului o însufleţire mare stăpâneşte sufletul mulţimei. Urale puternice spintecă văzduhul: **Trăiască România, Trăiască Albania, Trăiască M.S. Regele Carol şi Familia Regală, Trăiască I-ul Rege al Albaniei Wilhelm I şi Augusta Sa Familie**. La Catedrală în faţa corpului consular, al D-lui Paul Dobrescu Directorul Prefecturei, care ţine locul d-lui Luca Oancea, Prefectul judeţeului, a d-lui I. Berberianu ajutor de primar, şi a unui numeros public s'a oficiat de către clerul român, secondat de Preotul Albanez Pană, un *Tedeum* pentru noul Rege al Albaniei şi Dinastia Sa.

După *tedeum*, subsemnatul, în calitate de delegat al coloniei Albaneze, conform programului cuvântez:

Domnule Prefect,
Înalţi reprezentanţi ai marilor Puteri protectoare Albaniei,
Prea Sfinţit Cler,
Domnule Primar,
Fraţi Albanezi,

Ziua suirei A.S. Principelului Wied pe tronul Albaniei şi Proclamărei Sale ca Rege al Ei, fiind un eveniment de o însemnătate capitală pentru poporul Albanez din Patrie şi din orice parte, unde trăeşte în colonii; noi membrii coloniei din Constanţa, nu putem trece sub tăcere această zi strălucită, zi memorabilă în istoria naţională a Albaniei, când visul ei secular, urmărit de strămoşul Albanezilor, eroul legendar Schenderbey se isbândeşte.

www.ziuaconstanta.ro

Pe urma a două războaie sângeroase pronia cerească a urzit ca unul din popoarele cinstite şi viteze ale Europei să-şi recapete independenţa şi ţara lui să fie proclamată ca Regat.

Acesta este faptul cel mai însemnat, evenimentul de căpetenie care singurul vine să legitimeze războiu. Un popor de talia celui Albanez, care a înscris atâtea pagini glorioase, în istoria patriei sale, un popor de rasă veche şi nobil, un popor care s'a distins în toate vremurile prin vitejie şi cavalerism, nu putea să rămâe mai departe sub sclavie, târându-şi lanţurile acestei sclavii la lumina sclipitoare a civilizaţiei, poporul albanez nu trebuia să rămâe mai mult fără ţară, fără Suveran!

Da, Suveranul ei ce şi l-a ales cu consimţământul Marilor Puteri, e iarăşi o binecuvântare cerească.

După 500 ani de amare suferinţe, destinul par'că a orânduit aşa lucrurile, încât să fie răsbunat acest popor de toate suferinţele ce a îndurat. Destinul a voit ca cu începerea anului mântuirei 1914, A.S. Principele de Wied, descendintele unei ilustre familii din Europa şi nepotul M. S. Regina Elisabeta a României, să fie conducătorul Albaniei la isbândirea marilor fapte şi făurirea visului ei.

Astăzi când sărbătorim marele eveniment al suirei Sale pe tronul Albaniei Lui venim să-I facem urările noastre de bine. Să fie mai fericit ca Octaviu August Cesar, mai bun ca Traian şi mai viteaz ca predecesorul său la tronul Albaniei, eroul legendar Schenderbey. În vinele acestui Prinţ curge un sânge nobil şi onorat de virtuţile atâtor mari strămoşi.

Pe lângă alte calităţi superioare ce caracterizează ilustra-i familie în inima Lui, trebue să vibreze şi suflul poeziei, care s'a manifestat prin geniul Carmen-Silvey.

Principele de Wied a fost predestinat anume să conducă pe un popor aşa de tânăr şi viguros, cum e poporul Albanez, divizat din punct de vedere religios în: ortodocşi, catolici şi musulmani.

Domnia Lui, va fi un început de înfrăţire trainică şi eternă, întemeiată pe aceleaşi interese comune, pe acelaşi principiu şi urmărirea aceluiaşi ideal naţional: ridicarea culturală şi economică a Albaniei şi întărirea ei politică. A. S. Principele de Wied, de rasă germană, fiind binevăzut de toate curţile Europene, înzestrat cu tactul politic al marilor bărbaţi, va putea să întroneze civilizaţia, în toate lucrurile din interiorul nouei Sale patrii, în persoana Căruia, Albania îşi aştepta de mult pe făuritorul visurilor sale.

Odată cu urările noastre de bine, 'l vom striga de aci, ca buni fii ai Albaniei: Să fie bun, nepărtinitor, chibzuitor şi împăciuitor şi D-zeu să-l ajute să redea Peninsulei Balcanice, un Regat înfloritor, armonizând năzuinţele poporului Albanez, cu idealul omenirei civilizate.

Sub aceste fericite auspicii, noi vedem alegerea şi încoronarea Principelui de Wied ca Rege al Albaniei.

D-zeu să-L aibă în pază şi să facă din braţul Lui, scut de apărare al nouei Sale Patrii, din mintea Sa busolă ce conduce vasul la liman, din inima Sa plug, care să brăzdeze ogorul fecund al Albaniei, în timp de pace îndelungată, pentru ca astfel să se cimenteze mărirea Ei.

Iar în ce ne priveşte pe noi, Membrii Coloniei Albaneze din Constanţa, cari am fost atât de mult îmbrăţişaţi de ţara mumă, România, ne simţim datori să exprimăm omagiile noastre de recunoştinţă şi devotamentul nostru neclintit petru M.S. Regele Carol I. M.S. Regina Elisabeta, mătuşa Suveranului Albaniei, către întreaga familie Regală Română, precum şi către Poporul Românesc a cărui dragoste pentru noi am simţit-o şi o simţim.

Mai aducem omagii de recunoştinţă tuturor Marilor Puteri, protectoare Albaniei, prin Înalţii Lor reprezentanţi, cari Mari Puteri, au contribuit la independenţa Albaniei.

Dela catedrală s'a format un impozant cortegiu şi se manifestă la consulatele Austriei, Franţei, Angliei, Rusiei, la Prefectură şi la consulatul Germaniei, unde s'a toastat de către delegaţie pentru M.S. Împăratul Germaniei.

La întoarcere se încinge o horă monstră în Piaţa Independenţei, după care toţi membrii sunt invitaţi la o gustare ce are loc în sala Cinematografului Palat.

Aci se dă citire şi se aclamă cu aplauze delirante următoarele *telegrame:*

Majestăţei Sale Wilhelm I
Rege al Albaniei
La Durazzo

Astăzi, când Patriei noastre i-a fost îngăduit să Vă vadă păşind pe tronu-i ca Întâiul Rege al Albaniei, astăzi când s'a realizat visul secular al Albanezilor, noi Membrii Coloniei Albaneze din Constanţa, sărbătorim cu toată cinstea cuvenită această zi măreaţă, care înscrie o pagină de aur în Istoria Patriei noastre şi rugăm Cerul să ocrotească sănătatea Majestăţei Voastre şi a Augustei Voastre familii.

Să trăiţi Majestate, trăiască M.S. Regina împreună cu Augustii copii.

Preşedintele Colonei Albaneze din Constanţa
Hristu Costa

www.ziuaconstanta.ro

Majestăţei Sale Carol I
Rege al României
La Bucureşti

Astăzi, când Patriei noastre i-a fost îngăduit să vadă suindu-se pe tron întâiul Rege al Albaniei, astăzi s'a realizat visul secular al Albanezilor; noi Membrii Coloniei Albaneze din Constanţa, plini de recunoştinţă pentru străduinţele ce Majestatea Voastră a depus spre a se înfăptui acest măreţ ideal, venim să depunem la Picioarele tronului omagiile noastre de recunoştinţă eternă şi devotament neclintit.

Să trăiţi Majestate ani mulţi câţi pentru gloria şi Mărirea României, trăiască M.S. Regina Elisabeta venerata mătuşe a iubitului nostru Suveran, trăiască familia regală.

Preşedintele Coloniei Albanezilor din Constanţa
Hristu Costa

Esad Paşa
P.M. Durazzo

Astăzi Colonia Albaneză din Constanţa, sărbătorind ziua suirei M. Wilhelm I pe tronul Albaniei, gândul şi inima i se îndreaptă la Ex.-Voastră în al cărui geniu bun întrevede unirea tuturor Albanezilor în cuget şi simţire pentru mărirea şi gloria patriei noastre.

Să trăiţi Excelenţă ani mulţi fericiţi.

Preşedintele Coloniei Albaneze din Constanţa
Hristu Costa

După prânz s'a făcut vizita D-lor Consuli ai Austriei şi Italiei spre a aduce mulţumirile Coloniei Suveranilor puterilor protectoare Albaniei.

După acestea, colonia s'a fotografiat în grupă după cum se arată în clişeul cu care ilustrează numărul actual al *«României Mari»* ca o dovadă a dragostei ce poporul român o poartă fraţilor albanezi.

(*"România Mare"* , I, nr. 10, 11, 12 aprilie 1914: 87-90)

355

UN CANAL NAVIGABIL
CERNA-VODĂ – CONSTANŢA

Încă din anul 1837 Germania lipsită de colonii, căuta debuşeuri economice şi financiare pentru exportaţiunea produselor sale industriale, care ameninţau s'o distrugă din cauza supra producţiei.

Pe dealtă parte surplusul de capital, care se îngrămădea pe pieţele financiare germane căutau o expansiune economică, rentele lor locale ne aducând aproape nici un beneficiu detentorilor de efecte şi de capital numerar.

De atunci vedem expansiunea Germaniei în Orient şi tendinţa ei de acaparare a tuturor industriilor şi debuşeurilor din marile capitale ale peninsulei Balcanice, unde influenţa diplomaţiei sale distinse a reuşit să expulzeze ori ce alt factor economic financiar strein.

De aceea încă dela 1837 Germania s'a gândit la plasarea cât mai utilă a capitalurilor nemţeşti şi a ştiinţei practice, prin studierea unui canal navigabil Cerna-Vodă – Constanţa prin valea Carasu.

Aşa că pe timpul împăratului Sultanului Mahmut al II o misiune germană de 4 ofiţeri prusaci, a fost trimisă de Regele Friderich Wilhem al III-lea în Dobrogea pentru a studia chestiunea la faţa locului.

Din această misiune au făcut parte: Căpitanul de geniu Heinerich de Muhlbach şi căpitanii din statul-major Frederich Leopold Fischer, Carol Baron de Vinkellbendorf şi Moltke, mareşalul de mai târziu.

Misiunea era însărcinată să studieze sistemul de fortificare al Dunărei şi să ridice planul văei Carasu în vederea unui proect de canal navigabil foarte mult discutat atunci, care era destinat să lege Dunărea cu Marea Neagră. Dăm câteva date istorice: Misiunea şi-a efectuat călătoria în Dobrogea în toamna anului 1837 când cei patru ofiţeri însoţiţi de mareşalul Sayd Paşa dela Silistra, veniră, la Rasova, iar de aci călare în ziua de 23 Octombrie se aflau la Mahmud Cuius.

A doua zi scoborîră în valea Carasu unde misiunea se împărţi în două: Moltke şi Fischer plecară pela Hârşova spre Tulcea, pentru ca de aci să se scoboare prin Babadag, la Constanţa unde aveau să se întâlnească cu Vincke şi Muhlbach care veniseră să ridice planul văei Carasu în vederea canalului sus menţionat.

Schiţele detailate şi cercetările lor au fost luate în studiu mai târziu prin 1885 de un inginer francez

www.ziuaconstanta.ro

Jules Michael care publică în 1862 lucrarea sa de mare interes al chetiunei.

"Les travaux de défense des Romains dans la Dobrouscha " publicată în" "Mémoires dela Société impériale des antiquaires de France XXV", 3-ème série Tom V Paris 1862 pag. 215-58.

Aci s'au oprit cercetările asupra mult cântatului şi lăudabilului canal, care de s'ar fi efectuat atunci, când dificultăţile politice nu existau ne-ar fi prins foarte bine atât din punct de vedere strategic cât mai ales economic.

Revenind la chestiunea realizărei acestui proect atât de folositor economiei noastre naţionale constatăm că din punct de vedere tehnic nu ar fi mult de făcut deoarece acest canal a existat până la Medgidia pe valea Carasului între Cerna-Vodă şi Medgidia şi era navigabil pe această porţiune încă prin 1850, lucru ce mărturiseşte un scriitor român I. Ionesco în lucrarea sa monumentală pentru noi: "Excursion dans la plaine de la Doubroudja", publicată în 1850.

Nu mai discutăm utilitatea economică, strategică şi socială a acestui canal pentru ţară care va deveni o necesitate mondială prin dezvoltarea Constanţei, suprimând un traject maritim inutil de 23 de ore dela Constanţa, Sulina, Galaţi.

Acest canal navigabil pe lângă prescurtarea trajectului maritim arătat, va îndepărta dificultăţile navigaţiunii pe canalul navigabil Sulina-Galaţi care din cauza îngustimei, expune vasele la dese coliziuni iar la gură din lipsa unui debit de apă suficient provoacă dese impotmoliri, împiedicând zile întregi navigaţiunea, iar pe de altă parte nepermiţând ridicarea vapoarelor de tonaj mare până la Galaţi, care trebuind să facă limb în rada portului Sulina, sunt expuse să stea săptămâni întregi până să găsească timp favorabil ca să ia şi restul de caric aducând astfel pagube colosale navigaţiunei.

După cum am văzut mai sus acest canal din punct de vedere technic şi financiar având în vedere situaţiunea terenului, va fi uşor de realizat faţă de imensele beneficii ce se vor realiza dacă o altă greutate politică nu vine să facă aproape imposibil realizarea lui.

Această greutate politică provine din două cauze şi anume: întâi Rusia canalizând braţul Kilia s'ar opune cu cerbicie la realizarea acestui canal, prin faptul că cantitatea de apă ce ar necesita canalului Kilia ar fi luată de canalul Cernavodă – Constanţa şi ar face imposibilă navigaţiunea vaselor sale pe acest braţ.

Pe dealtă parte representanţii celor 7 puteri ai Comisiunei Europene a Dunărei care a făcut sacrificii materiale pentru canalizarea şi rectificarea braţului Sulina prin tăierea marelui M şi alte lucrări de consolidare, dragage etc. se vor opune de asemenea, având în vedere pierderea unui venit considerabil care provine din taxe de tonaj ce această comisiune încasează la intrarea fiecărui vas pe canal şi care taxe ar trece în mod fatal prin efectuarea acestui canal Cerna-Vodă – Constanţa în mâinile noastre.

Totuşi oricâte dificultăţi s'ar ridica în contra realizărei acestui canal, ne încercăm să dăm un mijloc de realizare, care evitând dificultăţile politice 'l vom putea înfăptui, continuând să păstrăm şi pe viitor relaţiile cordiale cu cele şapte puteri ce formează Comisiunea Europeană.

Ştim că mandatul comisiunei Europene expiră peste un scurt interval şi atunci denunţând această convenţiune, s'ar putea prin aplicarea unei comisiuni riverane care, formată din statele udate de Dunăre, luând ca normă faptul că cea mai mare parte a Dunărei este pe teritoriul nostru, vom avea preponderenţa în această comisiune, preponderenţă care mărită cu situaţiunea noastră în Balcani, l'am putea uşor realiza.

Cât priveşte împotrivirile Rusiei, ele vor fi uşor de înlăturat având în vedere viitoarele relaţiuni familiare între curţile celor două state şi intenţiunea Rusiei de a ne atrage în sfera ei de acţiune.

Anton C. DIAMANDOPOL
Avocat

(*"Curierul Constanţei"* I, nr. 3, 20 aprilie 1914 : 1) [181]

356

INSTALAREA CURŢEI DE APEL DIN CONSTANŢA

Luni 14 Aprilie s'a făcut cu o deosebită solemnitate, instalarea Curţei de Apel din localitate în prezenţa d-lui ministru Victor Antonescu, Gr. Ştefănescu, inspectorul Curţilor de Apel, şi Panait Ionescu, membri ai consiliului superior al Magistraturei şi consilieri la Înalta Curte de Casaţie.

Curtea de Apel compusă din d-nii Alex. Bîrsescu, preşedinte, V. Popovici procuror general; Elian Bonea; inspector judecătoresc Ion Hagiescu-Mirişte; Alex. Anastasiu; N. Penciulescu; P. Patriciu; D. Moscu; G. N. Dumitriu şi Const. Climescu, membri.

www.ziuaconstanta.ro

Dintre magistraţi au mai luat parte, d. Rădulescu, preşedintele tribunalului Durostor şi d. Alecsandrescu, preşedintele tribunalului Kaliacra.

*

Solemnitatea s'a început la orele 12 când s'a făcut o slujbă religioasă de către S.S. Protoereul Protopopescu, preotul Itigan, Preotul G. Rădulescu şi Diaconul Popescu.

După terminarea slujbei d. preşedinte Alex. Bârsescu rosteşte următoarea cuvântare:

Cuvântarea d-lui Bârsescu

Domnule Ministru,

Doamnelor şi Domnilor,

Datorită înţelepciunei şi neadormitei privegheri a Marelui nostru Rege şi Suveran, datorită tactului, prudenţei şi patriotismului oamenilor noştri de stat din toate partidele politice, datorită avântului neîntrecut a oraşului român, începând dela comandantul suprem şi până la ultimul soldat; datorită în fine dragostei de ţară şi de neam pe care tot Românul: bărbat, femeie şi copil din toate clasele societăţei a dat în ori ce ocaziune dovezi României din dreapta Dunărei, dobândită cu mari sacrificii în urma victoriosului război din 1877 i s'au mai adăogat încă două judeţe şi ca consecinţă a acestei măriri de teritoriu şi populaţiune, – sărbătorim azi înfiinţarea şi deschiderea primei Curţi de Apel din Constanţa şi a cincea dn ţară.

Zi de sărbătoare pentru justiţia ţărei, pentru magistratură şi baroul întregei Dobrogii şi în special pentru acei din Constanţa.

Se cuvine ca şi în această ocaziune să aducem omagiile noastre de devotament, de iubire şi recunoştinţă tuturor acelora cari au conlucrat la creiarea României din dreapta Dunărei şi la binefacerile aduse ei, printre cari trebue enumărată şi înfiinţarea acestei Curţi.

S'a întrebat domnilor, dacă ea este sau nu necesară şi ca în toate afacerile mari şi importante, s'au emis păreri pro şi contra; am onoare de a face parte din numărul acelora cari în afară de consideraţiuni, de ordine pur locale, înfiinţarea acestei Curţi am găsit-o necesară pentru raţiunea de stat şi internaţională.

Prin înfiinţarea unei asemeni înalte instituţiuni am crezut noi că se spune acelor cari mai cred în stăpânirea noastră din dreapta Dunărei este provizorie, că se înşală şi că atunci când am pus piciorul pe acest pământ l'am pus cu intenţia de a rămânea pentru totdeauna aci.

Şi acum să viu la rolul ce-l avem de îndeplinit noi magistraţii din această parte a României. E cunoscut domnilor de toţi cât de frumoasă şi cât de grea este misiunea magistratului; misiunea noastră a magistraţilor din Dobrogea nouă este şi mai frumoasă, dar şi mai grea, căci populaţiunea ei fiind atât de variată, compusă în afară de Români, din turci, tătari, bulgari, greci etc.

Străini deci nouă de religiune, de obiceiuri şi de neam, unii din cei ce privesc cu oare care lipsă de încredere şi de simpatie, iar alţii chiar cu ură.

În interesul menţinerei prestigiului de care s'a bucurat totdeauna magistratura română şi a unei consolidări mai serioase a Dobrogei, se impune ca prin o purtare blândă, dreaptă şi demnă să schimbăm aceste resentimente în care sâmânţa de iubire, respect şi încredere să crească.

Să-i facem să vadă că înaintea legei, cel mare ca şi cel mic, cel bogat ca şi cel sărac, românul ca şi bulgarul, turcul ca şi tătarul sunt egali; că dreptatea este una şi aceiaşi pentru toţi.

Guvernele trecute, prin mai multe legi şi mai ales prin legea d-lui Toma Stelian, care a întins inamovibilitatea aproape asupra întregei magistraturi, ne-a pus la adăpostul oricărei influenţi politice.

Cu ocazia modificărei Constituţiei, principiul inamovibilităţei magistraturei se va înscrie în mod formal în aşa fel că magistratul odată aşezat pe scaunul său, va fi sigur că va muri pe el, dacă purtarea sa va fi corectă şi nu va atinge demnitatea funcţiunei ce ocupă.

Iar faţă cu exagerata scumpire a condiţiunilor de trai ni s'a promis de guvernul actual, tot în scop de a garanta şi mai mult independenţa noastră, oarecari ameliorări.

Statul şi-a făcut dar datoria faţă de noi rămâne să ne-o facem şi noi pe a noastră şi am convingerea că având şi concursul baroului cult şi inteligent din localitate ne-o vom face pe deplin. Spre mulţumirea tuturor şi mai ales aceluia care ne-a onorat cu încrederea sa, a d-lui ministru Victor Antonescu.

Domnule Ministru,

Mă simt dator ca în numele meu şi al tuturor magistraţilor din Dobrogea să Vă mulţumesc pentru distinsa onoare ce ne-aţi făcut venind să prezidaţi în persoană această solemnitate.

Să mulţumesc d-lui inspector judecătoresc Gr. Ştefănescu şi d-lui consilier Panait Ionescu, cari iau parte la solemnitatea înfiinţărei acestei Curţi, pentru care şi d-lor au lucrat şi contribuit mult.

Mulţumesc de asemenea tuturor doamnelor şi domnilor prezenţi, iar domnului prefect, d-lui primar şi

www.ziuaconstanta.ro

întregei administraţiuni comunale le mai mulţumesc şi pentru sacrificiile şi bunăvoinţa ce au avut de a ne pune la dispoziţie acest local, pentru a începe, în el şedinţele Curţei de Apel, şi cred că şi d-lor găsesc ca şi noi, că el nu corespunde în totul menirei acestei înalte instituţiuni, aşa că va da tot concursul ministrului de justiţie spre a putea să pună la dispoziţie un alt local, mai demn de ea.

Să nu se uite d-lor că precum templele religioase prin măreţia lor, prin frumuseţea lor fac ca pioşii să păşească într'însele cu smerenie şi credinţă în Dumnezeu, tot asemenea şi palatele de justiţie prin frumuseţea lor, fac ca justiţiabilii când trec pragul lor, să păşească cu mai multă încredere, cu mai mult respect deci şi cu mai multă dragoste spre judecătorii lor.

Terminând, rog pe a tot Puternicul Dumnezeu să dea încă mulţi ani fericiţi bunilor noştri Suverani, Prinţilor moştenitori şi întregei familii regale.

Iar pe d-voastră d-le ministru vă rog să binevoiţi a declara deschisă Curtea de Apel din Constanţa, pentru a începe chiar de astăzi şedinţele sale.

Discursul d-lui G. Benderli - Decanul Baroului

Domnule Ministru,
Domnule Preşedinte,
Onorată Curte,

În numele avocaţilor din vechea şi noua Dobroge salut cu nespusă bucurie înfiinţarea la Constanţa a unei a 5-a Curţi de Apel.

Concepută în primăvara anului trecut, hotărîtă în principiu în urma demersurilor făcute după întregirea Dobrogei, această înfiinţare era în mod firesc legată de organizarea judecătorească a Dobrogei noui.

Curtea din Constanţa răspunde în adevăr unei trebuinţe reale. Dacă este adevărat, ca una din calităţile cerute Justiţiei e de a fi cât de apropiată justiţiabililor, nu putea rămâne un întreg teritoriu care se întinde de la Ekrene până la Măciu şi Sulina, fără instanţă proprie de al doilea grad.

Aducem tuturor acelor care împreună cu noi au stăruit pentru satisfacerea viei noastre dorinţe, guvernului care a înfăptuit-o prinosul adâncei noastre recunoştinţe.

În străduinţele noastre de eri, în mulţumirile noastre de astăzi, n'am avut şi n'aveam în vedere noi avocaţii din Constanţa interese locale sau pur profesionale.

Când este vorba de îmbunătăţiri de ordin general sau superior, consideraţiuni de altă natură sunt şi trebuie să rămână în al doilea plan.

Cu toate acestea nu se poate tăgădui că instalarea acestei Curţi la Constanţa reprezintă pentru noi un îndoit folos.

Ea este încă un pas pentru desvoltarea acestui centru intelectual ce este şi ce trebue să fie Constanţa noastră, de unde se împrăştie peste tot ţinutul din dreapta Dunărei razele geniului şi culturei româneşti.

Pentru baroul noastru şi mai cu seamă pentru tineretul care se devotează frumoasei misiuni de apărători, desigur este poate şi mai preţios.

În atmosfera senină descărcată de enervările incidentale şi a procedurilor pregătitoare pe care le desfăşurează la Curte luptele de la bară, ele cer o studiere mai adâncită a problemelor, permit o expunere mai largă, ascuţesc dialectica, întăresc spiritul pudic dând astfel prilejul celor mai tineri de a-şi desăvârşi studiile, iar celor mai vechi de a se reculege.

Curtea din Constanţa domnilor, pe lângă atribuţiile ce le-au celelalte curţi, mai are şi o misiune deosebită: Ea este chemată a da o formă definitivă jurisprudenţei în multiplele pricini izvorâte din legiuirea vechei Dobroge.

Ea mai este chemată a stabili în aplicara legilor noastre în ţinuturile de curând alipite, acele norme impuse de orice schimbare de regim, pe cari nu le-a putut prevedea legiuitorul în toate amănuntele lor, după care se vor fixa raporturile nouilor noştri concetăţeni, faţă de Stat şi între ei, punând bazele unei armonioase rezolvări a conflictelor de legi ce se vor ivi şi măsurilor tranzitorii ce vor cere şi dând legiuitorului indicii pentru reglementarea lor definitivă.

Magistraţii încercaţi cari compun această Curte sunt pentru toţi cea mai bună chezăşie, că Curtea din Dobrogea va şti a da acestor chestiuni adevărata lor soluţiune, nu numai după textele de lege, principiile generale de drept; dar mai cu seamă după echitate.

În înalta şi patriotica ei misiune, Curtea poate fi asigurată că va găsi în corpul avocaţilor din Constanţa auxiliarul respectos de lege şi conştient de rolul său, de luminător al Justiţiei ce se făleşte a fi.

Discursul d-lui Victor Antonescu – ministrul Justiţiei

Cuvintele d-voastră, domnnule preşedinte, le primesc cu recunoştinţă; ele exprimă frumos, nişte gândiri frumoase.

Sentimentul ce mă stăpâneşte în acest minut este al unei datorii împlinite şi în care, rostul meu per-

www.ziuaconstanta.ro

sonal este redus la o înfăptuire la care împrejurările trebuiau să ne conducă în mod firesc şi necesar.

Simt însă o deosebită mulţumire sufletească de a fi putut în acord cu consiliul superior al magistraturei să desemnez în persoanele d-voastră, domnule preşedinte şi domnilor consilieri, pe oamenii de muncă de cinste şi de datorie, ce vor compune complectul acestei Curţi.

Demnitatea cuvântărei d-v., domnule Decan, este chezăşie temeinică că baroul din Constanţa va şti să-şi îndeplinească rolul de auxiliar al Justiţiei cu toată siguranţa, onestitatea şi sentimentul de sacrificiu ce formează patrimoniul corporaţiunei luminate, ce cu atât talent şi distincţiune reprezentaţi.

Ne-am întrunit aci în acelaş gând, întru slăvirea unui ideal mare care ne leagă pe toţi cetăţenii acestei ţări – dragoste de ţară – iubirea de neam. Suntem aci reprezentanţii unei civilizaţiuni care într'un scurt interval de timp, a transformat Dobrogea şi a făcut din ţara nenorocită a exilului lui Ovid, o ţară frumoasă, o ţară bogată, un pământ fericit.

Lucrăm în timp de pace spre mărirea neamului cu înţelepciune – după cum în război neamul nostru se luptă cu vitejie.

După izbânda consacrată prin tratatul de la Bucureşti, opera de organizare trebuia să înceapă. Este dat oraşului Constanţa, acestui mare şi frumos port maritim al Ţărei, să fie purtătorul nostru de cuvânt, de cuvânt blând şi luminat în opera de apropiere sufletească, culturală şi economică ce trebue să se producă între noi şi locuitorii din Dobrogea cea Nouă.

Ridicând în Constanţa un templu al justiţiei, afirmăm ideia de dreptate, ca cea mai de seamă gândire a noastră.

Suntem întru aceasta următori cu originea noastră, căci la Români ideia de dreptate a fost cea care a ilustrat mai mult puternica lor civilisaţiune.

Instanţa superioară de judecată, Curtea de Apel din Constanţa are misiunea de a înlesni populaţiunei teritoriului anexat, precum şi locuitorilor din Vechea Dobrogea o justiţie lesnicioasă, o judecată repede. A găsi dreptatea fără a străbate distanţe prea mari, fără a cheltui prea mult, şi fără a aştepta prea multă vreme, a fost gândul simplu, dar nevoia imperioasă care ne-a determinat a alcătui la Constanţa a 5-a Curte de Apel.

Bis dat qui cito dat, gândirea profundă a lui Seneca este în justiţie mai potrivită ca ori unde; a da la vreme este în adevăr, a da de două ori.

Obligaţiunea noastră, d'a împărţi o dreptate lesnicioasă noilor noştri cetăţeni o simţim cu tărie, ca cea dintâi a noastră îndatorire.

Organizând în această frumoasă şi bogată parte a ţărei noastre, toate instituţiile de judecată ce funcţionează şi în cealaltă parte a ţărei dăm dovada cea mai vie a împlinirei acestei mari îndatoriri.

Sunteţi aci, Domnule Preşedinte şi Domnilor Consilieri, reprezentanţi ai unui popor care se trage dintr'un neam mare. Veţi păstra treaz în ori ce moment sentimentul dreptăţei, turnat în formule neperitoare de geniul juridic fără seamnă al marelui popor român.

Spiritul de universalitate al Romei, formulele largi ale dreptului ei public, să vă călăuzească în împărţirea dreptăţei. În noile noastre teritorii care întregesc pentru totdeauna Dobrogea noastră, veţi împărţi, suntem cu toţii siguri, dreptatea poporaţiunilor de altă origină decât noi, ţinând o largă seamă de moravurile lor, de uzurile lor stabilite şi de starea de fapt ce a procedat introducerea legilor noastre în această parte a ţărei.

În aplicarea strictă a legei Curtea de Constanţa va avea înalta misiune de a veghea ca nici o nedreptate să nu se comită, ca nici un abuz sub cutele legei să nu se ascundă. Veţi stabili o jurisprudenţă unitară care să dirigueasscă cele 6 Tribunale mahometane ce funcţionează în resortul acestei Curţi şi veţi găsi într'un spirit de largă toleranţă formulele care să concilieze ordinea noastră publică cu principiile sacre ale dreptului musulman.

Veţi avea dese ori prilegiul de a aplica principiile de drept ce au guvernat până eri raporturile de drept ale poporaţiunei noastre de origine bulgară. Asemănarea între legislaţiunea românească şi cea bulgară este mare, totuşi uneori deosebiri chiar fundamentale există.

Pentru problemele mai importante veţi găsi deslegare în chiar formulele din legea de organizare a Dobrogei noi; dar în unele împrejurări ce legea scrisă n'a putut prevede tactul, ştiinţa D-voastră juridică, şi largul spirit de dreptate ce vă animă, vă vor sluji de călăuze sigure în căutarea deslegărilor celor drepte.

Tradiţiunea de onestitate profesională şi de caracter neprihănit ce a ştiut să-şi făurească magistratura ţărei noastre, D-voastră vă incumbă să o implantaţi aci.

În aplicarea legei, nu veţi îngădui nici o violare de drepturi, nici o atingere nejustificată a libertăţei.

În ziua în care lucrările acestei Curţi încep, gândul nostru al tuturor ne poartă spre slăvirea marelui şi înţeleptului nostru Rege. Din acest loc înaintat al civilizaţiunei noastre, din frumosul port maritim al ţărei, îi urăm cu toţii, ani mulţi spre a revărsa şi mai departe asupra României, roadele binefăcătoare ale glorioasei şi înţeleptei sale Domnii.

Cu acest gând termin Domnilor, declarând deschise lucrările acestei Curţi.

*

Imediat după terminarea solemnităţei d. ministru Victor Antonescu a primit în cabinetul d-lui

www.ziuaconstanta.ro

preşedinte al Curţei de Apel, pe toţi membrii acelei Curţi şi pe d-nii preşedinţi ai tribunalelor Caliacra şi Durostor şi pe ceilalţi membri ai tribunalelor.

Primele apeluri ce se vor judeca la noua Curte de Apel sunt următoarele: a lui Vasile I. Calceff şi Stravru Kiriakoff.

*

La solemnitatea deschiderei nouei Curţi de Apel au luat parte d-nii senatori G. Mumuianu şi dr. Sadoveanu-Marinescu, deputaţii Ioan Roman, Const. Alimănişteanu şi Gh. Popa, d. prefect Luca Oancea, d. V. Andronescu, primarul oraşului, Ioan Berberianu ajutor de primar, Paul Dobrescu, directorul prefecturei, avocat Alex. Beiu, reprezentantul consiliului judeţian, d. Nic. Negulescu, directorul liceului, dr. Tălăşescu, directorul serviciului sanitar al portului, dr. Băclăşeanu, veterinarul oraşului, Ioan Fulga, revizorul şcolar al judeţului, avocat Cristescu, poliţai Ralet, dr. Dan etc.

Banchetul în onoarea d-lui ministru Antonescu

Seara a avut loc un banchet dat de primăria locală în onoarea d-lui ministru de justiţie Antonescu.

Cel dintâiu a luat cuvântul d. ministru Antonescu care bea în sănătatea M. S. Regelui, făuritorul României de azi şi'i urează a trăi încă mulţi ani spre a putea duce la sfârşit, marea operă prin care România s'a înălţat în concertul statelor europene.

Muzica intonează imnul regal.

Cuvântarea d-lui Virgiliu Andronescu

După aceia, ia cuvântul d-l Virgil Andronescu, primarul comunei Constanţa spunând:

Când în noaptea de 23 Iunie la orele 12 clopotele bisericii şi trompetele militare dădeau semnalul mobilizării, locuitorii oraşului Constanţa entuziasmaţi până la unul alergau sub steagul patriei conştienţi şi încrezători că zile mai frumoase se vor ivi, în curând pentru toţi.

Izbânda din vara trecută era răsplata încrederii şi a dragostei de patrie a tuturor locuitorilor dobrogeni. Orăşenii Constănţeni, cari au fost sentinelele civilizaţiei române la Marea Neagră dela început, nu s'au îndoit un moment că provincia lor Dobrogea va dobândi hotare stabilite şi largi, prin care se va arăta tuturor vecinilor că stăpânirea românilor aici în Marea cea mare este şi va fi puruea definitivă.

În totdeauna prefacerilor mari urmează schimbări şi mai mari. Oraşul Constanţa a fost menit prin situaţia lui geografică să fie supus multor transformări, totodată însă a predominat asupra tuturor centrelor de populaţie cis-Dunăreană. Cu 5 secole înainte de Christos cetatea Tomis era metropola celor 7 oraşe mari de la Dunăre şi Mare.

În secolul al IV-lea al erei noastre, pe ruinele vechei Tomis, împăratul Constantin cel Mare clădeşte oraşul Constanţa, care este deasemenea metropola şi centrul cel mai important al provinciei *Moesia-secunda*, Dobrogea de azi.

Preponderenţa străveche a metropolei Tomis şi Constanţa fu păstrată şi atunci, când flamurile viteazului domn s'au înfipt la malul Mării Negre.

Pe atunci genovezii făceau pe aci, în urma unor convenţii comerciale, tot transportul de mărfuri, cu întreaga Valachie Mare.

Sunt mai bine de 3 decenii de când în urma victoriilor marelui căpitan, Regele Carol I, parte din provincia străveche, fu realipită patriei mume, iar acum în urma tratatului dela Bucureşti, întreg *Deliormanul* cu ţinutul Caliacrei, reîntegrând întreaga provincie a Dobrogei, prin acest fapt urmează a se cimenta şi mai mult importanţa oraşului Constanţa.

Progresele realizate de oraşul nostru sunt rezultatele activităţei şi geniului românesc, sub înţeleapta conducere a guvernelor ţării.

Fiecare din reprezentanţii puterei centrale, dintre sfetnicii tronului, au contribuit mai totdeauna în o largă măsură pentru propăşirea Constanţei, iar mai presus de toţi, înţeleptul nostru Suveran, ca semn al iubirei uneia din frumoasele regelui, ca semn al dragostei ce o are pentru provincia recâştigată, şi-a stabilit aci la Constanţa a doua reşedinţă regească de vară.

După războiul de la 1877, sub guvernul marelui om de stat Ion Brătianu, s'a făcut legea organizării a Dobrogei, prin care se declarau cetăţeni români toţi locuitorii dobrogeni din acele două judeţe.

În anul 1909, guvernul de sub preşedinţia d-lui I.I.C. Brătianu apreciind dreptele cereri ale populaţiei dobrogene, a alcătuit legea pentru acordarea drepturilor politice.

Tot sub guvernul d-lui Ion I.C. Brătianu prin dv. se dă legea organică a celor 2 judeţe anexate şi prin care, ca semn al aprecierei şi importanţei oraşului nostru, e înzestrat cu o înaltă instituţie judecătorească, cu Curtea de apel.

Un sentiment frumos şi mare tresare în inimile tuturor orăşenilor constănţeni, cari salută pe aceşti

www.ziuaconstanta.ro

digni sunt intrare, aleşii meritoşi cu care aţi dotat Curtea de apel, din Constanţa.

Cu toţi, până la unul salutăm cu veneraţie pe apostolii dreptăţei, pe îndrumători spre bine şi spre o lumină nouă.

În numele orăşenilor constănţeni aduc prinosul de recunoştinţă pentru dv. d-le ministru Victor Antonescu şi rog pe Dumnezeu să vă dea ani mulţi şi sănătate, pentru ca să vă dovedim dragostea ce vă purtăm.

În numele consiliului comunal şi al orăşenilor, rugând şi pe toţi *jure-dicundi* de la această masă să ridice un toast în sănătate dv. zicând-vă să trăiţi !

Toastul d-lui Luca Oancea

După d-sa ia cuvântul d-l Luca Oancea, prefectul judeţului care a accentuat că, precum armata veghează, fiind pavăza apărării fruntariilor ţării, tot astfel magistratura este pavăza dezvoltată în interiorul ţării.

Ea este punctul de plecare al civilizaţiunei unei ţări, fiind că nu poate să existe civilizaţie acolo unde libertatea şi avutul cetăţenilor nu este garantat.

Un an ne desparte de timpul când poate nimeni nu se gândea că la Constanţa se va înfiinţa o Curte de apel, din care să facă parte judeţele Caliacra şi Durostorul.

Aduce elogii d-lui ministru de justiţie, că meritul este cu atât mai mare, căci a avut mână fericită în alegerea diriguitorilor acestei instituţii, oameni de valoare.

*

După d-sa mai vorbesc d-nii Alex. Bârsescu, preşedintele Curţei de Apel, şi Vasile Rădulescu preşedintele tribunalului Durostor.

Toastul d-lui G. Mumuianu

Ia cuvântul apoi d. G. Mumuianu, senator, care spune:

Când privesc această parte a ţării, îmi amintesc fără să vreau de o frumoasă cugetare a ilustrei Carmen Sylva.

«Mergeţi cu lacrămi, mergeţi cu jertfe, mergeţi cu răni, dar mergeţi».

Această parte a ţărei a suferit, a plâns, s'a jertfit, dar a mers înainte.

E incontestabil că acest lucru se datoreşte desigur, în mare parte, calităţilor intense superioare ale populaţiei dobrogene, dar nu e mai puţin adevărat că se datoreşte şi guvernelor şi oamenilor noştri politici.

Un om de guvernământ ca şi de guvern valorează atât, cât valorează sforţările şi înfăptuirile lui, pentru binele obştesc. De acest principiu frumos s'a călăuzit guvernul actual, şi în special ministrul de justiţie, înfăptuind unul din legitimele deziderate ale concetăţenilor, înfiinţând Curtea de apel.

Acest deziderat al nostru reprezintă mai mult decât un interes local. El cuprinde un simbol: Dorinţa dobrogenilor de a se alipi în toate privinţele patriei mume, şi convingerea că patria mumă le acordă lor aceeaşi solicitudine ca şi celorlalţi fii ai ţării.

Acest simbol a luat viaţă, graţie guvernului şi în special d-lui ministru de justiţie şi dacă azi la inaugurare ne spunea că singura sa satisfacţie este în împlinirea datoriei, să ne dea voe să constatăm şi noi cu o mare mulţumire sufletească, că ceeace eri era o iluzie, d-sa a transformat-o într'o înălţătoare realitate şi să-i exprimăm adânca noastră recunoştinţă rugându-l să exprime aceleaşi sentimente şi guvernului.

În aceste sentimente ridic acest pahar în sănătatea d-lui ministru de justiţie, dorindu-i viaţă lungă, spre a putea înfăptui şi celelalte deziderate ale dobrogenilor, tot atât de legitime ca şi cel ce s'a înfăptuit.

Toastul d-lui deputat I.N. Roman

După d-sa ia cuvântul d. deputat Ion N. Roman spunând:

O bună organizare a justiţiei şi o bună distribuire a dreptăţei e un semn de progres într'o ţară şi o dovadă de civilizaţie.

Avut-am în Dobrogea veche, în judeţul Constanţa şi Tulcea o organizaţie judecătorească în măsură de a putea distribui dreptatea ?

În parte da. Am avut însă şi lipsuri, semnalez una: Lipsa unei a II-a secţii la tribunalul Constanţa. (Apl. furtunoase cari durează câteva minute).

Acum când hotarele Dobrogei s'au lărgit, s'a găsit indispensabil înfiinţarea Curţei de apel din Constanţa. Cu aceasta se dă satisfacţia unei necesităţi mai general resimţite, dar trebue să recunoaştem că se avantajează în chip special şi oraşul Constanţa, destinat să fie şi mai mult un centru de cultură şi de afirmare a vieţii româneşti în persoana României de-a dreapta Dunărei.

Curtea de apel din Constanţa are raţiunea de a fi, mai ales în chestiunile cu totul speciale ce va trebui să judece şi anume apelurile dela cele 6 tribunale mahomedane din Dobrogea şi chestiuni de proprietate, cari urmează să fie judecate şi hotărâte în lumina legislaţiilor musulmană şi bulgară, ori de câte ori tranzacţiuni mai vechi au luat naştere sub imperiul acelor legislaţii.

www.ziuaconstanta.ro

Vă mulţumesc, d-le ministru pentru ceeace aţi făcut pentru ca dreptatea să se distribue, şi vă rugăm să faceţi ce mai e de făcut în acest scop.

*

Mai vorbeşte d. dr. *Marinescu-Sadoveanu*, senator, care mulţumeşte călduros d-lui ministru Antonescu pentru înfăptuirea acestei mari opere, care dovedeşte acelor ce încă n'au încredere că Dobrogea Nouă este şi va rămâne alipită patriei mume.

Cuvântarea d-sale a fost subliniată cu aplauze furtunoase.

După aceasta mai vorbeşte d. avocat *Mureşanu*, după care d. Virgil Andronescu, primarul oraşului, citeşte în aplauzele asistenţei, două telegrame primite de la d. deputat Şt. Meitani, prin cari se scuză că nu poate asista la inaugurare.

Mai vorbeşte d. avocat *Oprea Berceanu.*

Discursul d-lui ministru Antonescu

Cel din urmă ia cuvântul d. *ministru Antonescu*, care mulţumeşte călduros d-lui Virgil Andronescu, primarul comunei, spunând că este un om cu adevărat fericit, întrucât a ştiut să participe şi să dea o deosebită însemnătate unui moment aşa de însemnat, în care nu e vorba de sărbătorirea unui om, ci e vorba de sărbătorirea înfiinţării unei instituţiuni, la care nu are pretenţia de a fi făcut, decât numai aceeace ori care român cu dragoste de neam ar fi făcut.

Tot odată aduce laude vitejei noastre armate şi închină pentru propăşirea ei.

Mulţumeşte în numele guvernului, pentru că Constanţa, prin înfiinţarea Curţei de Apel a adăugat la marele său edificiu de civilizaţie încă o piatră întărind piedestalul naţional în provincia, care până mai zilele trecute era ameninţată.

Arată încrederea d-sale desăvârşită că sub scutul legilor, industria şi comerţul, factorii principali ai vieţei noastre sociale şi economice, îşi vor urma cursul din progres în progres.

Discursul d-lui ministru a fost subliniat de numeroasa asistenţă cu aplauze şi ovaţiuni.

*

D. *Colonel Găiseanu*, şeful Statului major de la corpul 5, în calitate de reprezentant al armatei, mulţumeşte d-lui ministru pentru dragostea ce are pentru armată şi asigură, bazat pe îndelunga sa carieră militară, că armata va şti întotdeauna să-şi facă datoria pentru a păstra cu mândrie gloriosul nume de român.

Telegramele expediate

D. primar Virgil Andronescu în aplauzele şi ovaţiunile asistenţei dă citire următoarelor telegrame ce propune a se expedia M.S. Regelui Carol şi d-lui I.C. Brătianu, Prim Ministru:

M.S. Regelui Carol, Bucureşti

Cu ocaziunea solemnităţei inaugurărei Curţei de Apel în Constanţa, primul nostru gând se îndreaptă către Acela care simbolizează înţelepciunea, virtutea, bravura şi care personifică speranţa tuturor românilor. Să trăiţi Majestate, să trăiască M.S. Regina, Principii moştenitori şi întreaga familie Regală, scumpi tuturor românilor.

În numele întregului oraş.

Virgil Andronescu
Primarul Constanţei

*

Cu ocaziunea solemnităţei inaugurărei Curţei de Apel din Constanţa, cetăţenii constănţeni adânc recunoscători sfetnicului înţelept, luminat şi patriot îi trimit omagiile lor de devotament şi roagă cerul să-i dea viaţă lungă, spre a putea înfăptui tot ceeace inima sa românească vrea să înfăptuiască pentru binele obştesc. Să trăiţi.

Virgil Andronescu
Primarul Constanţei

Iată acum şi persoanele cari au participat la banchet:

D-nii Victor Antonescu, Luca Oancea, Virgiliu Andronescu, Bârsescu, V. Popovici, Penciulescu, St. Bonea, Anastasiu, Moscu, Patriciu, Dimitriu, Hagiescu Mirişte, Ştefan Dan, Ion Berberianu, Preşedintele Trib. Silistra, Paul Dobrescu, Rubin, Ion Corafa, Artur Tanta, St. Vladoianu, A. Şerbănescu, Gh. Dimitrescu, Sava Simionescu, Mihail Turbatu, Maior M. Popescu, Ralet, Inspector Danure, Leon Panaitescu, Popovici, Panait Ionescu, Tr. Alexandrescu, Gr. Ştefănescu, Mimy, Loghin N., Al. Ionescu, Petre Mihăilescu, Nicu Bărbulescu, Alex. Buter, Colonel Giosan, Preot G. Rădulescu, Vasile Itigan, Diaconu Protopopescu,

www.ziuaconstanta.ro

Reprezentanţii Ziarelor Viitorul, Universul, Minerva şi Dimineaţa, St. Mureşeanu, G. Mărăcineanu, Mărgărint, Al. Tălăşescu, Al. Băcleşeanu, I. Lazarovici, Ing. Heristodulo, Ispirescu, Erbiceanu, C. Lăzărescu, Georgescu, Teodorof, Ion Fulga, Hafuz Rifat, Ibraim Cadâr, T. Protopopescu, Al. Constantinescu, Maior Constantinescu, N. Negulescu, Colonel Balmez, Colonel Găiseanu, St. Iorgulescu, Rădulescu, I. Epureanu, Oprescu, V. Radovici, I. Stinghie, Săulescu, T. Dobrescu, Stoicescu, Mihăileanu, Bâlciurescu, I. Teodorescu, Gr. M. Grigoriu, Iacob Murat, I. N Manolescu, A. Resner, P. Miholeco, C. Cantuniari, Gh. Sasu P. Bârzan, Dr. M. Sadoveanu, G. Mumuianu, I. N. Roman, Gheorghe Popa, C. Alimănişteanu, Lascăr Lascaridi, Mamut V. Celebi, Al. Beiu, C.G. Anastasiu, I. Banciu, V. Berberianu, O.I. Berceanu, V. Bottea, L. Buter, Bucur Constantinescu, G. Cristescu, A. Diamandopol, George Dobias, C. Florescu, Iancu Focşaner, C. Irimescu, Macri Ştefan, Marin D. Nicolof, Al. Pană, G.I. Panaitescu, St. I. Radovici, A. Rainof, N.N. Roşculeţ, Nicolae Simionescu, Georgescu, Teodorescu, Aurel Vulpe, G. Petroni, C. Al. Seitan, G.I. Stoian, Perieţeanu.

S'a servit următorul *MENU*

Julienne
Saumon du Rhin Sauce
Rémoulade
Filet de Boeuf Mascotte
Dindonneau Rôti
Salade
Petits Pois Bonne Femme
Glace
Gaufrettes
Bonbons
Fours Glacés
Fruits
Café
Drăgăşani
Saint Julien
Tisane Capşa

(*"Liberalul Constanţei"* I, nr. 26, 20 aprilie 1914 : 1-3)

357

CĂTRE PREOŢII ŞI ÎNVĂŢĂTORII DIN DOBROGEA

În ultimul timp şi mai ales de la anexarea noului teritoriu numit "Dobrogea Nouă", ziarele, literatura şi convorbirile zilnice, aruncă priviri mai mult sau mai puţin studiate asupra **chestiunei etnice a Dobrogei**. *Iată în adevăr, un paragraf mare, care va da mult de lucru tuturor celor cari năzuesc a se ocupa de acest ţinut căruia, doresc a-i da un caracter românesc.*

Primul lucru care se cere, spre a se putea face ceva sănătos este **strângerea materialului**, *fără de care orice operă va fi lipsită de seriozitatea ştiinţifică. Afirmări bazate pe impresiuni luate la prima vedere nu vor avea nici o valoare şi nici o eficacitate atât pentru prezent cât şi pentru viitor.*

Ştim că **Etnografia**, *se ocupă cu* **însuşirile caracteristice ale unui popor.** *Aci în Dobrogea distingem un amestec de circa 12-13 popoare şi mai mult chiar. Elementul predominant, cel puţin în Dobrogea veche – este elementul român, după care vine cel tătar şi apoi cel bulgar. Fiecare din acestea, cunosc limba proprie originei sale şi pe care o vorbesc alături de cea română sau tătară.*

Satele sunt distribuite în aşa fel în cât aproape în fie-care găseşti un element dominant, care nu tot deauna e cel român, sau chiar în acelaş sat distribuţia stradelor sau sectoarelor e pe naţionalităţi. Ceva mai mult şi acolo unde este elementul românesc, şi aci îi afli ca fiind veniţi din aceiaşi localitate din ţara mumă.

Vedem dar ce diversitate şi ce dificultate în studiu. Avem limbi aglutinante şi limbi flectate şi fie-care apoi cu particularităţile ei, după rasă, etc. Avem Români, Italieni, Bulgari, Ruşi, Lipoveni, Germani, Turci, Ţigani, Greci, Găgăuţi, Armeni, etc.

Cine voeşte dar a face un studiu etnic, primul gând care-l preocupă este **materialul** *şi în prima linie* **limba vorbită** *la fie-care din popoarele Dobrogei. Vine apoi* **religia, legile, obiceiurile**, *etc. după care va face comparaţia cu aceleaşi elemente dar cari sunt proprii ţărei lor de origină.*

În timpurile actuale, Dobrogea şi în special "cea veche", trece printr'o perioadă cu totul nouă, din punctul de vedere politic, cultural şi economic. **Politic**, *fiind-că locuitorii au dobândit drepturi cetăţeneşti şi deci libertăţile lor, sunt sau trebue să fie asigurate de reprezentanţii ce-i dă Parlamentul ţărei; apoi legile sunt aceliaşi cu cele din restul României; iar cei din "Dobrogea Nouă" prin anexare au devenit cetăţeni români şi au căpătat o constituţie nouă care nu este exact nici a ţărei noastre şi nici a ţărei lor.*

Cultural, *căci şcolile au şi vor avea un caracter cu totul nou.* **Economic**, *căci porturile Mărei, liniile*

www.ziuaconstanta.ro

ferate ce sunt şi se proectează şi legăturile ce aveam cu străinătatea, vor schimba cu totul mersul afacerilor în ceea ce priveşte bogăţiile acestui teritoriu.

Toate acestea, vor contribui a schimba în cea mai largă măsură întregul aspect al vieţei din această provincie.

Acum este dar momentul a prinde tot ce este caracteristic popoarelor ce locuesc în acest ţinut, pentru ca posteritatea să-şi poată da seama în mod cert pe ce urme trăeşte.

În genere dar, însuşirile fizice fireşti şi sufleteşti, ale acestor popoare şi în special limba vorbită, religia şi cultul exterior, obiceiurile şi resturile vechilor lor organizaţii, diferitele instituţiuni etc, formează atâtea puncte cari interesează în cel mai înalt grad studiul etnografic.

Fie-care comună, fie-care sat îşi are studiul său special.

Găsesc că în afară de oamenii specialişti, preoţii şi învăţătorii dobrogeni, ar putea da cel mai bun concurs în strângerea materialului atât de preţios pentru studiul ce nu trebue să întârzie.

Nu cred că s'ar putea ilustra mai bine un preot sau un învăţător în activitate exterioară profesiunei lor, de cât intreprinzând această operă socială, care va fi de atât folos savanţilor şi viitorimii.

De aceea, am făcut acest apel călduros, către preoţi şi învăţători, ca unul din acei care locueşte de mulţi ani în Dobrogea şi sunt sigur că opera ori căruia dintr'ânşii va fi recompensată cu prisosinţă.

În alt număr voi da detalii asupra modului cum cred că s'ar putea strânge acest preţios material.

Bucur CONSTANTINESCU
Licenţiat în drept şi absolvent în litere
Avocat în Constanţa

(*"Conservatorul Constanţei"*, V, nr. 20, 22 aprilie 1914: 1)

358

NEÎNŢELEGERILE DINTRE LIPOVENII
Popovi şi Bespopovi

Populaţiunea judeţului Tulcea este de 173.748 suflete, dintre care 11.303 o formează secta lipovenilor cu preot (popovi) iar 4628 secta lipovenilor fără preot (bespopovi), iar restul alte naţionalităţi.

Bespopovii sunt o ramură a ruşilor Velicoruşi, cari acum câteva sute de ani au format o sectă abandonând religiunea ortodoxă.

Majoritatea lor în acea vreme trăiau în împrejurimile oraşului Poskov din Rusia.

Persecutaţi mai în urmă, câtva timp de guvernul rusesc, parte din ei emigrează în Austria, iar parte Turcia (Dobrogea de azi).

Tot prin acest timp tot din ramura velicoruşilor, se formează în împrejurimile Moscovei, o altă sectă acea a lipovenilor popovi (staroobradtzi) cari tot din cauza persecuţiilor guvernului rusesc, emigrează şi ei în Turcia (Dobrogea de azi).

Pe când erau persecutaţi de guvernul rusesc – azi nu-i mai persecută – centrul ambelor secte era în Austria, iar acum îl au în Rusia.

În Tulcea când au emigrat, ai au făcut două biserici; una a popovilor, în mahalaua Comorofca şi alta a bespopovilor, în mahalaua Turcească (str. Gloriei de acum).

Bisericile există şi astăzi.

Prin toamna anului 1913, secta fără preot a lipovenilor din Tulcea s'a despărţit în două, tinerii cu soţiile lor, vre-o 57 familii, cer să aibă în permanenţă preot, după cum au şi ceilalţi creştini.

Bătrânii din această sectă au protestat contra pretenţiilor celor tineri, dorind ca ei să rămână la obiceiurile religiunei lor vechi.

De aici s-au produs neînţelegeri, cari au dat loc la reclamaţiuni la autorităţile din localitate.

Bespopovii având acte doveditoare din timpul Turciei prin cari arată că biserica lor din str. Gloriei este făcută anume pentru ei, cer să li se respecte dreptul şi tinerii nu au decât să-şi facă biserica lor.

Însă voind ca să-i atragă îndărăt dela ideia lor de a părăsi religiunea veche, au solicitat la centru să le vie un predicator.

Pentru satisfacerea acestei cerinţe li s'a trimes din Rusia misionarul Dănilă Cononov Gluhov, care

www.ziuaconstanta.ro

sosind, din ziua de 10 Aprilie c. a început o serie de cuvântări în un cort făcut în curtea şcoalei de lângă biserica din str. Gloriei, unde asistă afară de lipovenii ambelor secte şi un numeros public.

Trei zile consecutiv, începând dela fondaţiunea religiunei lor provoslavnice, misionarul a ţinut cuvântări tratând despre felul cum se face slujba religioasă în biserică, cum se face botezul, despre cărţile bisericeşti, despre mitropoliţi, episcopi, etc.

Cei din partea adversă căutau a-l combate, însă faptul că se simţea lipsa unui special în ale bisericei, pentru a le susţine credinţa lor şi cele ce arătau, i-a determinat a solicita şi ei un misionar din secta lor, telegrafiind în acest sens, centrului la Moscova, care le-a trimes pe misionarul Dimitrie Serghievici Varasin.

Acesta combate cele arătate de misionarul Dănilă Cononov Gluhov şi de aici se ivesc neînţelegeri între cele 2 secte.

Misionarii îşi continuă încă discuţiunile lor.

Felul cum se presintă această chestiune, promite a nu lua sfârşit, din cauză că tinerii lipoveni sunt hotărâţi a părăsi credinţa lor de până acum, îmbrăţişând pe acea pe care o găsesc mai bună.

Rep.

(*"Vocea Dobrogei"*, II, nr. 39, 23 aprilie 1914: 2) [182]

359

APEL CĂTRE ALEGĂTORI

Cetăţeni,

Zicătoarea spune: "Când un nebun aruncă o piatră în gârlă, o mie de înţelepţi nu o pot scoate ". Aşa a făcut Partidul Liberal, făgăduind de toate în scopul de a-şi ataşa mulţimea.

Compromişi prin speculele de tot felul asupra averei publice, după ce şi-au înstrăinat toată inteligenţa şi tot ce era de seamă în partid, s'au înconjurat de o ceată de actori disperaţi, cari semănă de atâta vreme neliniştea şi nesiguranţa în ţară.

Incapabili de a confecţiona prin studiile lor proprii, legi cari să fie adaptate culturei, obiceiurilor pământului şi intereselor naţionale, se mulţumeau până acum să copieze şi să ne impue toate năzbâtiile străinilor.

Acum, după ce au strâns milioane şi au smuls puterea prin ameninţări cu revoluţia, mai urmăresc şi gloria de-a introduce nişte reforme, cari să-i aşeze dintr'o dată buni stăpâni pe toţi şi pe toate.

S'au văzut dictatori cari s'au impus prin înălţarea unui popor, dar, ca o ceată de negustori să pretindă a fi ridicaţi la cea mai desăvârşită putere în stat, aceasta nu s'a văzut.

Ca să nu vorbesc de cât numai de Dobrogeni, îi întreb: "Cine v'au ţinut fără drepturi politice 32 de ani? Şi cine după ce au fost siliţi să vi le dea, v'au impus nişte astfel de formalităţi de îndeplinit, încât dacă partidul Conservator nu modifica acea lege, cei mai mulţi a-ţi fi rămas şi acum tot străini ?

Cine iarăşi, printr-acea faimoasă lege neagră, v'au deposedat pe voi sătenii, până şi de pământurile cumpărate la 1884, pământuri cari, după legea sub care le cumpăraseraţi nu puteau fi deposedate, cu atât mai mult că chiar şi judecata vă dăduse câştig de cauză ? Nu tot liberalii ? Apoi, de primarii străini, de căruţele de poştă, de închirierile islazurilor în profitul comunelor şi de jafurile tuturor, nu v'au scăpat conservatorii ?

Aduceţi-vă aminte, ce erau purtătorii ai steagului liberal, cari astăzi administrându-vă, vă dau cu bâta dinapoi la alegeri ? Nu erau ei nişte bieţi notari, perceptori, etc., cari au devenit proprietari mari prin camăta asupra voastră şi specula asupra statului?

Şi de la aceştia nădăjduiţi îmbunătăţirea stării voastre? Aţi uitat că lupul nu-şi leapădă năravul? Făgăduieli mincinoase, vorbe deşarte, vă pot spune multe, fiind-că din ele trăiesc, dar îndreptarea voastră nu o vor face, căci sunt obişnuiţi să lucreze numai pentru dânşii.

Vă încântă cu ***exproprierea*** *proprietăţilor, dar nu vă spun că o să le plătiţi cât nu fac şi dovadă este că de când au svonit exproprierea proprietăţilor,* ***ei cumpără pe capete la moşii ca să le precupeţească.***

De alt-fel, statul avea şi are încă în Dobrogea sumă de pământ. Dacă vă voia binele de ce nu vi l'au dat şi în loc de acesta v'au deposedat şi de al vostru? Şi apoi voi înşi-vă trebue să fi aflat că de s'ar expropria toate pământurile şi vi s'ar împărţi, nu v'ar veni de cât câte 2 hectare de om, pentru rescumpărarea cărora va trebui să plătiţi câte 70-80 lei anual de fie-care hectar, pe când acum îl găsiţi pe preţul jumătate.

De altă parte populaţia ţărei, creşte pe tot anul cu 120.000 de suflete, aşa că peste 10 ani, vom avea alte 1.200.000 de suflete fără pământ. Ce li se vor mai da acelor copii ai voştri căci, pământul nu creşte ? Dar

www.ziuaconstanta.ro

să vedem dacă măcar traiul acestora de acum, ar fi mai uşurat, dacă li s'ar vinde câte 2 hectare astăzi. Noi credem din potrivă, căci cât poate produce un hectar cultivat cu cereale ? Să punem mijlocia de 130 lei la hectar. Scădeţi dintrânsa 70-80 lei, cât va trebui să plătească răscumpărarea la perceptorul, care nu aşteaptă şi vedeţi ce mai rămâne. – Câte 45 lei de hectar, adică 90 de lei la 2 hectare. Cu această sumă îşi poate cine va întreţine casa şi angaralele? Fireşte că nu şi atunci care le este îmbunătăţirea cu care vă asurzesc ?

Această aşezare vă va face mai mult rău, căci vă strică şi fostul de muncă ce l'aveţi astăzi, pentru că astăzi munca fiind scumpă, săteanul poate să câştige printrânsa ori cât îi trebuie de la proprietarul, care lucrând întinderi mari cu maşini economice şi cu bani eftini, se mulţumeşte cu un câştig mic la hectar, fiind-că lucrează multe, pe când muncitorul nemai găsind de lucru la proprietatea mare, care va fi expropriată şi neputându-se de altă parte, nici întreţine cu rodul celor 2 hectare ale sale, va muri de foame pironit pe dânsele".

De aceea conservatorii văzând că ţara nu are destul pământ ca să poată vinde fiecărui sătean, atât cât trebuie ca să-şi ţie casa, au chibzuit ca: în loc să spoiască ochii tuturor sătenilor, vrednici şi nevrednici, cu câte o bucăţică de pământ neîndestulătoare, care l'ar mai împiedica să muncească la alţii pe bani, au găsit că este mai folositor pentru toţi ca, statul din pământurile sale şi din cele ce va cumpăra de la toate instituţiile şi proprietarii mari, cari primesc toţi să le vândă de bună voie, să împartă sătenilor, cari s'ar deosebi prin munca şi economiile lor, nu numai câte 2 hectare, care nu le ajung, ci loturi mari de la 10 la 25 hectare. Şi ca să le înlesnească cumpărătoarea acestor loturi mari, să înfiinţeze o bancă mare a statului, care să-l împrumute cu sumele ce le va mai trebui, cu o dobândă de cel mult de 60 % pe an.

Cu chipul acesta conservatorii cred că vor obţine de o dată mai multe foloase. Mai întâiu prin darea de loturi mari se asigură sătenilor muncitori şi economi, un traiu neatârnat de nimeni. Se naşte apoi în ţară o pătură de ţărani proprietari mijlocii, menită să îndrumeze cultura câmpului şi gospodăria comunală. Vă crează în sfârşit la sate un imbold de muncă şi economie în scopul de a-şi putea cumpăra pământ fie-care sătean. Toate aceste aşezări folosind pe săteni, vor folosi şi ţara fără să-i fi zdruncinat de o dată toată temeliile ei de până acum.

A doua reformă ce se propune de liberali este **colegiul unic**. Fireşte că acei cari vor puterea cu ori-ce preţ, nu se puteau opri de cât la această formă, care înlocuieşte prin număr calităţile şi independenţa alegătorului.

A contopi oraşele, atunci când ele te repudiază, cu naivii de la sate, înflăcăraţi de promisiuni nerealizabile, era ultima sforţare, ce mai puteau face, spre a-şi prelungi existenţa ca partid în compoziţia lui de astăzi.

De aci împărţirea proprietăţilor, desfiinţarea incompatibilităţilor, crearea de noi societăţi cointeresate şi câte alte.

Nădăjduim însă că însăşi sătenii, pentru cari îşi dau aere că lucrează aceşti domni, vor pricepe până în cele din urmă că prin înfiinţarea colegiului unic, respingerea de la votul direct a marei mulţimi de săteni, cari nu ştiu carte, se prelungeşte pentru mult timp încă. Şi mă întreb pentru ce aceasta?

Ce! Ei sunt vinovaţi dacă plătind şcoala şi fiind supuşi legei, care obligă învăţământul primar, nu i-au învăţat carte ?

Şi apoi, aşa luaţi, neştiutori cum sunt, în ce le pot fi superiori **bucherii** aceea de la sate? Diferenţa dacă e, ea este în favoarea celor dintâiu, căci pe aceştia cu capul plin de fumuri că abia ştiu să-şi zgârie numele pe hârtie, îşi perd vremea intrigând şi trecând de la un stăpân la altul pentru slujbe, ceilalţi adună mereu roadele pământului ca albinele mierea la stup. Şi atunci cari să fie mai mult interesaţi ca ţara şi comuna lor să mai bine cârmuită ? Aceştia cari au de apărat munca şi strânsura lor, ori ceilalţi cari aşteptă să trăiască din munca altora ?

Partidul Conservator doreşte să întoarcă pe cei rătăciţi, dar se interesează mai mult de tot ce este luminat şi de tot ce este muncitor onest. De aceea a înscris în programul său ca, preoţii şi învăţătorii cu diplome şi vechimi, fiind deja pregătiţi pentru exercitarea cu conştiinţă a dreptului de a alege, vor fi aşezaţi să voteze la colegiul I.

Găsind apoi că numărul de deputaţi ce dă astăzi colegiul al treilea este insuficient în raport cu numărul existent de alegători, îl va îndoi, îngrădindu-l însă ast-fel ca să nu se mai poată alege întrânsul decât adevăraţii ţărani.

S'au gândit şi la fruntaşii satelor, acei cari nu ştiu carte. Şi este vorba ca să le dea drept de vot direct, tuturor acelora cari au în proprietate 5 hectare de pământ.

Cetăţeni,

Am fi dorit, ba eram chiar datori să vă vorbim mai pe larg de toate aceste transformări ce se proiectează, cum însă administraţia locală nu ştie să convingă de cât cu **bâta**, ne temem să vă expunem pe d-voastră la întruniri publice şi pe noi la vizite personale.

Este însă de ajuns, credem, că ştiţi în linii generale vederile amânduror partidelor şi cunoaşteţi trecutul şi al unora şi al altora. – Aşteptăm să vedem ce drum croiţi ţărei aceştia, prin alegerile viitoare de **Constituantă.**

C. PARIANO

(*"Conservatorul Constanţei"*, V, nr. 21, 1 mai 1914: 1)

www.ziuaconstanta.ro

360

PARTIDUL NAŢIONAL DOBROGEAN

ACTUL DE ÎNJGHEBARE

Faţă de frământările şi prefacerile prin care trece ţara românească, pe de o parte; faţă de nesăbuinţa şi neştiinţa marei majorităţi a acelora, pe mâinile cărora a fost dată şi se dă conducerea destinelor Dobrogei – a acestei *"pietre de încercare"* a civilizaţiunei şi puterei de viaţă a neamului românesc – pe de altă parte; din iniţiativa câtorva tineri, însufleţiţi numai de bine, cu dragoste pentru ţară şi cu durere pentru această provincie pe cât de scumpă pe atât de interesantă, s'au pus bazele unei noui alcătuiri politice, despre care tratează următorul

PROCES - VERBAL

Astăzi 13 Aprilie 1914

Între subscrişii Const. N. S. Sarry, M.M. Postelnicu, C.I. Nistor, Gh. S. Popescu şi Petre Ştefănescu a intervenit înţelegerea de mai jos, cu privire la o acţiune politică-culturală comună.

Hotărâm întemeierea unei organizaţiuni politice în Dobrogea, cu denumirea: PARTID NAŢIONAL DOBROGEAN, cu următorul program;

1) Apărarea intereselor TUTUROR locuitorilor Dobrogeni, cu respectul legilor în fiinţă.

2) Răspândirea şi impunerea culturei şi economiei naţionale.

3) Colonizarea ţinutului provinciei fără vătămarea drepturilor câştigate.

4) Îmbrăţişarea cauzei naţionalist-democrate întru cât nu vine în contrazicere cu programul nostru şi cu interesele Dobrogei.

5) Gruparea va avea un comitet diriguitor asupra căruia urmează să hotărască o adunare generală.

6) Organ autorizat de publicitate al partidului se declară ziarul "DOBROGEA JUNĂ", care trece sub conducerea unui comitet şi rămâne proprietate exclusivă a d-lui Const. N. Sarry.

(Ss.) CONST N. SARRY, CONST. I. NISTOR, M.M. POSTELNICU, GH. S. POPESCU. P. ŞTEFĂNESCU.

După acest prim act de constituire, a urmat o consfătuire preliminară în ziua de Duminică 4 a.c., după care s'au pus bazele definitive ale PARTIDULUI NAŢIONAL-DOBROGEAN.

Au aderat până acum la această organizaţiune o sumă de mari proprietari, peste 70 de învăţători, cinci preoţi, mai mulţi comercianţi şi industriaşi din oraşul şi judeţul Constanţa.

Vom publica la timp lista complectă a adeziunilor şi a comitetului diriguitor.

(*"Dobrogea junâ"*, X, nr. 16, 7 mai 1914: 1)

361

ROMÂNIZAREA DELTEI

Sunt cunoscute încercările administraţiei de a româniza Delta care, după cum se ştie, este locuită în majoritatea de ruşi, lipoveni şi alte naţionalităţi.

Pentru a se ajunge la scopul dorit, s'a recurs la diferite mijloace.

În primul rând stă şcoala; apoi aducerea de colonişti români.

Ambele aceste mijloace au dat rezultate nu tocmai mulţumitoare.

Trebue să cercetăm bine mai întâi, cari sunt cauzele că românizarea Deltei a făcut, în timp de peste 35 de ani – dela realipire, – aşa mici progrese, pentru ca apoi să vedem care ar fi mijloacele mai nemerite, care să îndrumeze românizarea pe cale mai sigură şi eficace. Să cercetăm întâi şcoală.

În această direcţiune, constatăm că ne-a lipsit un corp învăţătoresc bine pregătit pentru Deltă a cării situaţie diferă de restul ţării, prin diversitatea naţionalităţilor ce o locuesc şi prin climatul ei chiar.

S'au trimis ca învăţători absolvenţi normalişti. Aceştia văzând greutăţile ce întâmpină cu instrucţiunea elevilor ruşi, lipoveni cât şi greutăţi ca: climatul malaric, şi izolarea de restul ţării nu stăteau mai mult de un an de zile şi plecau, pentru ca apoi în locul lor să vie suplinitori, insuficient pregătiţi, cu 4-5 clase secundare şi cu o totală lipsă de cunoştinţele pedagogiei.

Normaliştii deşi aveau toată dragostea de a munci, se loveau de marele neajuns de a nu se fi putut înţelege cu elevii cari aproape în totalitatea lor sunt ruşi, lipoveni. E incontestabil că acest neajuns îşi are

www.ziuaconstanta.ro

importanţa lui. Din proprie experienţă am constatat că dacă învăţătorii vor cunoaşte limba populaţiunilor din Deltă şi în special pe cea rusă, rezultatele culturei române ar fi mai mari.

Se va spune că şcoalele Fröbeliene au ca scop familiarizarea copiilor streini cu limba română şi că deci învăţătorul n'are nevoe să se ocupe decât cu predarea materiilor. Ştiu că acestă e scopul şcoalelor, dar cu totul altul e rezultatul căci nu toţi copiii din şcoalele primare trec prin şcoala Fröbeliană; cei mai mulţi trec direct în clasele primare.

Dar chiar rezultatul şcoalelor Fröbeliane e minim. Regretatul Spiru Haret în inspecţia făcută în Deltă în anul 1909 a constatat că, copii străini cântau şi declamau bine româneşte dar nu înţelegeau cele ce spuneau.

În loc ca învăţătorul să se ocupe cu predarea materiilor de învăţământ, el trebue mai întâi să înveţe pe elevi limba română.

Ni se va obiecta că e greu ca învăţătorii să poată cunoaşte limbile locuitorilor Deltei. Vom răspunde că dacă conducătoarele şi învăţătorii ar cunoaşte limba elevilor lor străini, aceşti elevi şi-ar apropia mai curând atât limba română cât şi materiile predate în şcoli, pentru că atunci când elevul n'ar pricepe vre-un cuvânt românesc, învăţătorul i l'ar explica în limba lui maternă şi aşa ar învăţa bine ceea ce citeşte şi n'ar declama papagaliceşte fără să priceapă ceea ce spune.

Subsemnatul am suplinit pe câţiva învăţători în Deltă şi cunoscând limba elevilor mei străini, am obţinut rezultate foarte bune.

Elevii instruiţi de mine, din cl. I-a primară învăţau cu mine limba română în 10-15 zile, ceeace nu învăţaseră cu titularul lor în 4 luni.

Pentru a putea avea în Deltă un corp didactic special şi permanent ar trebui ca să se ia dintre absolvenţii şcoalelor primare pe cei mai silitori şi a-i pune în şcoalele normale fără concurs, pe cheltuiala statului, cu obligaţiunea ca la absolvirea şcoalei, ei să se întoarcă în Deltă ca învăţători şi să nu aibă dreptul a trece în ţară ci să aibă avansările pe loc. Tot aşa s'ar putea proceda cu conducătoarele grădinelor de copii.

Şcoalele de adulţi în Deltă ar fi dat rezultate relativ bune dacă ele ar fi funcţionat *realmente* şi nu numai pe hârtie.

Aducerea de colonişti români, n'a prea dat rezultatele dorite.

E drept că, cu românii aduşi din ţară s'au format câteva sate româneşti distincte. Socot însă că ar fi trebuit ca aceşti români să fie introduşi în satele cu populaţiuni curat ruseşti sau lipoveni cu scopul de a-i româniza în unire cu şcoala.

Kilia-Veche, comună urbană, are o populaţiune de 3200 suflete. Locuitorii ei sunt români, ruşi şi lipoveni.

Românii în loc de a romaniza pe ruşi *s'au rusificat ei* prin legături de căsătorie.

Ceva mai mult: un preot român pentru a fi pe placul populaţiunei ruseşti, a învăţat de citea slujba în ruseşte.

Şi autorităţile superioare eclesiastice n'au luat nici o măsură.

Comuna Rosetti, locuită exclusiv de români, stă de 4-5 ani fără preot şi bieţii români sunt nevoiţi a recurge la preotul rus Tarasov din Letea pentru serviciile necesare în familie.

Instituţiunea care mai aduce foloase românizării este: armata. Tinerii reîntorşi din serviciul militar vin cu limba română mai bine învăţată şi cu oarecare sentimente româneşti. Dar ce folos. Aceste sentimente abia infiltrate în ei, se pierd, faţă de vitregia funcţionarilor unor administraţiuni din Deltă. Aceşti agenţi se poartă cu ruşii şi cu lipovenii pescari din Deltă, ca francejii cu negrii din Congo.

Datorită marilor nemulţumiri ce există în clasa pescarilor, – majoritatea locuitorilor Deltei, – socialiştii şi-au vârât coada, de i-au organizat în sindicate infiltrându-le ideile internaţionalizmului şi ura către statul român.

De aci înainte cu greu ne putem gândi la românizarea Deltei. Streinii treziţi la revendicări pe teren economic, vor cere mai târziu şi revendicări pe teren cultural.

E de datoria celor în drept a studia bine chestiunea aceasta şi a aduce îndreptări până mai e timp.

1 Mai 1914 **Berdjan**

(*"Vocea Dobrogei"*, II, nr. 40, 7 mai 1914: 2)

www.ziuaconstanta.ro

362

SOSIREA STUDENŢILOR TURCI ÎN ŢARĂ

La Constanţa

În ziua de 2 Mai, la orele 9 jumătate dimineaţa a sosit în portul Constanţa un vapor special cu 80 de escursionişti turci, studenţi şi profesori universitari, sub conducerea d-lor Djeladim Arif Bey decanul baroului din Constantinopol şi rectorul facultăţei juridice din Stambul, ABDULHAN Suli Bey, profesor de estetică şi istoria artelor şi Sela Edin, profesor de limba franceză.

La debarcader au fost întâmpinaţi de către d. Virgil Andronescu, primarul oraşului, Paul Dobrescu, directorul Prefecturei, procuror Săulescu, poliţai Ralet, Diamandescu, inspectorul poliţiei, Popovici, profesor universitar din Iaşi, şi 23 studenţi români, sosiţi aseară la Constanţa.

La intrarea în port a vaporului, studenţii români au intonat cântece româneşti, iar studenţii turci de pe vapor răspundeau prin «Vive la Roumanie !» fâlfâind batistele şi drapelele tricolore.

La sosirea vaporului, studentul Taşcu Culli, a rostit o cuvântare în limba turcă urând bună sosire colegilor turci.

D. DJELADIM ARIF mulţumeşte, salutând pe studenţii români.

D. Lövensohn, consul general al Turciei la Constanţa, urează în limba franceză, bună venire nouilor sosiţi.

La orele 12 şi jum., în salonul restaurantului «Regal», s'a servit un banchet în onoarea oaspeţilor, oferit de primăria Constanţa şi la care au luat parte: directorul liceului local, mai mulţi profesori ai liceului şi alţi invitaţi.

D-l Ajutor de primar Ioan Berberianu în numele oraşului şi Consiliului Comunal de Constanţa salută în studenţimea universitară turcă pe conducătorii de mâine, iar în profesorii universitari cari îi însoţeşte, prin poziţia înaltă ce o ocupă în învăţământ, ca pe conducătorii de azi ai imperiului otoman, şi după ce demonstrează importanţa asemenor escursiuni de prietenie între cetăţenii luminaţi a 2 state riverane, închină pentru M.S. Sultanul Mahomed V căruia îi doreşte o viaţă lungă şi o domnie glorioasă.

Muzica Reg. 34 Constanţa intonează imnul Imperiului otoman.

D. DJELADIM ARIF răspunzând d-lui ajutor de primar Berberianu, mulţumeşte pentru primirea frumoasă ce li s'a făcut şi închină în sănătatea Regelui Carol.

Muzica intonează Imnul Regal pe care asistenţii îl ascultă în picioare ca şi pe cel imperial.

Studentul român dela Iaşi *Popov*, descrie starea sufletească a poporului turc arătând dragostea ce o are faţă de noi.

D. SULEIMAN ABDUL-HAMID laudă pe studentul Popov pentru cuvintele rostite.

Studentul turc VELITIM SEIFIC aduce laude poporului român şi în special studenţimei, care face o adevărată legătură între România şi Turcia.

La orele 2,25 studenţiI turci au plecat la Iaşi.

(*"Liberalul Constanţei"*, I, nr. 29, 11 mai 1914: 2)

363

INAUGURAREA PRIMEI CURSE MARITIME CONSTANŢA - AMERICA

În ziua de 1 Maiu, pe la orele 1 p.m., a sosit în portul nostru primul vapor «Corcovada», al marei societăţi maritime de export Hamburg-Linie.

La orele 4 p.m. a avut loc o mică gustare pe vapor la care au luat parte d-nii Schmidt consul german, Lazarovici, şeful construcţ. portului Constanţa, procuror Săulescu I, Berberianu ajutor de primar, V. Radovici jude instructor, jude Epureanu, Botez căpitanul portului Constanţa (Jean Bart), judecătorii Tribunalului, Rădulescu, Mihăileanu, avocaţii Diamandopol, Simionescu, jude Teodorescu, reprezentanţii presei şi I. Schwartz, reprezentantul socetăţei Hoffman din localitate.

Acest mare vapor condus de căpitan Looft, posedă un motor de 5400 cai putere cu un tonaj de 10000 tone şi cu o viteză de 14 mile pe oră. El are 20 ofiţeri şi un echipagiu de 171 oameni pe bord.

«Corcovada» este primul vas maritim care face legătura comercială dintre România şi America, chiar şi acum a adus diferite mărfuri de ferărie şi altele.

Pe bordul vasului se află telegrafie fără fir, imprimerie şi se scoate un ziar cu numele **«Corcovado»** care

www.ziuaconstanta.ro

cuprinde ştirile cele mai noui primite prin telegrafia fără fir, ziarul se împarte la cei 1500 de pasageri de pe vas.

La orele 4 jum. căpitanul şi cu d. Jack Schwartz, reprezentantul societăţei Hoffman au condus mulţimea ce era pe bord să viziteze vasul.

La orele 5 s'a servit o gustare, iar la şampanie s'au ridicat toasturi.

La şampanie cel dintâi a toastat d. Schmidt, Consul general al Germaniei, care salutând pe reprezentanţii autorităţilor româneşti cari iau parte la această festivitate,. bea pentru prosperitatea oraşului Constanţa.

D-l Ioan Berberianu ca ajutor de primar, salută cu bucurie în numele oraşului Constanţa inaugurarea liniei maritime dintre Constanţa şi noul continent şi urează nouei întreprinderi câştig şi prosperitate.

D. Lazarovici, şeful construcţiei portului închină în sănătatea căpitanului vasului şi prin o documentată cuvântare face istoricul societăţei.

D. Căpitan Botez bea în sănătatea împăratului Germaniei; laudă Germania, arătând că din sânul ei s'a găsit o societate să lege Europa de America. Împăratul Germaniei este protector al marinei şi cunoscător al intereselor comerciale, urează societăţei succes şi progres.

D. căpitan Looft, comandantul vasului mulţumeşte pentru cuvintele bune ce s'au spus pentru marina germană şi suveran şi bea în sănătatea M.S. Regelui Carol şi a întregei Dinastii.

Mai toastează d. Avocat Danielopol, consul Schmidt, jude sindic Epureanu, Mihăileanu judecător, Schwartz şi alţii.

(*"Liberalul Constanţei"*, I, nr. 29, 11 mai 1914: 2-3)

CRONICA ÎNVĂŢĂTOREASCĂ

DE LA *"ASOCIAŢIA ÎNVĂŢĂTORILOR"* DIN JUDEŢUL CONSTANŢA

Cu prilejul conferinţelor generale, *"Asociaţia învăţătorilor"* din jud. Constanţa şi-a ţinut adunarea generală anuală în localul şcolii primare No. 3.

La ordinea zilei erau : dări de seamă despre mersul moral şi material al *"Asociaţiei"* şi despre situaţia Internatului întreţinut de ea, – precum şi alegerea întregului comitet diriguitor, în urma demisiunii celui vechi. Dările de seamă au constatat starea înfloritoare atât a *"Asociaţiei"* care numără azi nu mai puţin de 104 membri, cât şi a Internatului. Emoţionantă a fost declaraţia d-lui Gh. S. Popescu, fostul director al lui, că renunţă la salar pe tot timpul cât a funcţionat ca director. E aceasta o dovadă că spiritul de jertfă a început a pătrunde printre dascălii "primari" dobrogeni, ceea ce ne face să aşteptăm dela ei lucruri mari. Din toate s'a putut constata că *"Asociaţia"* constănţeană a învăţătorilor este o "asociaţie" *vie*, în progres continuu faţă cu stările anterioare, într-o dezvoltare din ce în ce mai puternică. De unde acum 2 - 3 ani, abia de se găsiau câţiva inşi care *să creadă* în triumful ideei "asociaţioniste" printre învăţători, azi numai acei ce-au pierdut orice contact cu curentele ce străbat societăţile moderne, cine a căzut în stare de letargie şi scepticism, numai *întârziaţii* mai stau rezervaţi faţă de opera de solidarizare strânsă pe care o săvârşesc cu atâta îndărătnicie colegii lor. Vor înţelege ei adânca semnificaţie a vremilor de astăzi ? ... Noi îi dorim alături de noi, la munca grea pe care am început-o, îi dorim pentru experienţa ce-au acumulat-o în cursul anilor, o experienţă pe care ştim a o preţui şi a o folosi. Dovadă, iubirea pe care o arătăm unui Cornescu, unui Tunaru, unui Dociu etc. Îmbucurătoare e hotărârea cu care luptă tineretul, care aproape tot este în *"Asociaţie"*. Singura recomandaţiune ce i s'ar putea face e ca să se înarmeze cu mai multă ... modestie. Şade mai bine şi ... impune mai degrabă! Mai multă moderaţie apoi trebuie să arate şi generaţia mai vârstnică a învăţătorilor dobrogeni; mai multă moderaţie, mai multă sinceritate şi ... mai puţină ambiţiune de-a "poza" ! Căci – trebuie să însemnez, – cu ocazia alegerii noului comitet, o parte dintre noi au dovedit că sunt însufleţiţi nu atât pentru cauză în sine, cât pentru persoanele lor proprii doritoare a se înălţa la situaţiuni la care numai munca continuă, sprijinul neprecupeţit arătate *"Asociaţiei"* îţi dau dreptul. Încercarea de-a înlătura cu totul dela conducerea *"Asociaţiei"* pe reprezintanţii vechiului comitet, mi s'a părut şi ridicolă, şi nedreaptă, după aprobarea însufleţită a activităţii ce-au desfăşurat până acum.

Încercarea n'a izbutit şi n'ar fi putut izbuti ...

Noul comitet, sper, va şti să-şi tragă un adevărat program de muncă aci, în judeţ, în care partea importantă o vor avea *preocupările cultural-profesionale*. Ori cât de laborioasă şi de bine intenţionată ar fi însă

www.ziuaconstanta.ro

activitatea lor, ea nu va putea înregistra mari succese, dacă nu va fi secundată, sprijinită, încurajată de membrii *"Asociaţiei"*.

În special, preşedinţii cercurilor culturale au această datorie: de a se face reprezintanţii direcţi ai comitetului în cercul lor, trăsătura de unire dintre conducători şi ... conduşi. – Muncă şi însufleţire, iată ce-i aşteaptă pe toţi învăţătorii constănţeni, chiar şi pe cei cari au veleităţi de conducere!

P. ŞTEFĂNESCU

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 17, 15 mai 1914: 2-3)

365

MANIFESTUL PARTIDULUI NAŢIONAL-LIBERAL
către alegătorii
judeţului şi oraşului Constanţa

Cetăţeni,

În ajunul alegerilor generale trecute, Partidul Naţional-Liberal prin glasul şefului său respectat d. Ioan I.C. Brătianu, a făcut cunoscut programul său de guvernământ pentru a căruia realizare trebuesc lărgite însăşi cadrele Constituţiunei:

O mai dreaptă împărţire a proprietăţei rurale, care să dea putinţa plugarilor de a avea pământ de plugărie, expropriindu-se, dupe anumite norme proprietatea latifundiară; o participare a Naţiunei întregi la conducerea destinelor sale, acordând-se dreptul de vot direct tuturor cetăţenilor ştiutori de carte dela sate şi dela oraşe, într'un colegiu unic, îndrumător spre sufragiul universal;

Într'un cuvânt, îmbunătăţirea condiţiunilor materiale şi înălţarea condiţiunilor morale ale straturilor întinse şi adânci ale Neamului nostru;

Acestea sunt ideile fundamentale ale programului cu care Partidul Naţional-Liberal s'a înfăţişat, cerând încrederea Ţărei.

Trezită şi chemată la o viaţă nouă, Ţara a răspuns cu o însufleţire la acest apel şi a dat, în Februarie trecut, majorităţi însemnate Partidului nostru.

La rândul lor, Corpurile Legiuitoare, după îndelungate discuţii, cari au pus în evidenţă necesitatea absolută şi imediată a Reformelor, au votat în unanimitate Revizuirea Constituţiei, după care Majestatea Sa Regele a convocat din nou colegiile Camerelor Constituante.

Aceste alegeri vor avea loc pentru Cameră, în zilele de 18 (colegiul I), 20 (colegiul II) şi 22 maiu (colegiul III); şi pentru Senat, în zilele de 24 (col. I) şi 26 (col. II); iar Constituanta se va constitui în ziua de 5 Iunie viitor.

Cum vedeţi, Partidul Naţional-Liberal n'a venit înaintea Ţărei cu vorbe goale şi promisiuni amăgitoare, ci cu Reforme menite să schimbe condiţiunile ei de existenţă şi cu hotărârea nestrămutată de a le înfăptui cât mai curând.

Cetăţeni,

*Pentru programul Partidului Naţional-Liberal s'a pronunţat în principiu şi Partidul Conservator-Democrat, prin vocea şefului său, d.*Tache Ionescu.

De asemenea s'a pronunţat pentru programul Partidului Naţional-Liberal, o bună parte a partidului Conservator, şi anume partea lui cea mai cultă profesorii universitari.

În sfârşit, pentru programul nostru s-a pronunţat Partidul Naţionalist prin vocea şi votul şefului său autorizat, savantul nostru istoric d.profesor universitar, N. Iorga.

Cine mai stă împotrivă ?

Împotrivă mai stă numai o parte a partidului vechiu conservator, şi mai ales elementul junimist, care a fost totdeauna străin de nevoile şi năzuinţele poporului şi care nici astăzi nu se poate ridica la o concepţie mai generoasă şi mai puţin egoistă.

Şi pe ce motive se împotrivesc? şi cu ce argumente combat Reformele ?

Ascultaţi ce vorbesc şi citiţi ce scriu. Vă veţi încredinţa numai decât că ei au rămas şi astăzi la o mentalitate ce nici cu un veac în urmă nu era admisă fără protestare de toată lumea: Boerimea priviligiată trebue să stăpânească pământul, să ia toate roadele lui să conducă destinele Ţărei; poporul de jos, – prostimea cum îi zic ei – trebue să muncească pământul boeresc, să suporte sarcinile Statului şi să nu ia parte la conducerea

www.ziuaconstanta.ro

lui, ca o clasă de proprietari incultă şi păcătoşită.

Cetăţeni,

Tot ce s'a făcut până acum în ţara asta pentru binele claselor de jos ale poporului, s'a făcut în contra unei anumite pături, care alcătuia vechea boerime îndărătnică şi refractară oricărui progres.

Tot ce se face astăzi pentru binele aceloraşi clase sociale, vrednice de tot respectul nostru, e natural să se facă în contra voinţei aceleiaşi pături interesate şi egoiste, organizată în partid conservator, care sub pretextul alipirei la tradiţiuni, înţelege să continue exploatarea celor puţini asupra mulţimei numeroase şi muncitoare.

Dar ceea ce s'a putut odată, astăzi nu se mai poate.

Poporul s'a deşteptat; el cere cu hotărâre dreptul la o viaţă nouă mai omenească şi mai fericită; el nu mai poate fi făcut coadă de topor, în mâinile nimănui, contra propriilor sale interese; şi, după cum zicea atât de bine şeful nostru respectat d. Ion I. C. Brătianu, Reformele vor trebui să se facă, *contra oricărei împotriviri, ca o cerinţă de neînlăturat a vremurilor noastre.*

Zadarnic, deci, boerii vă cer complicitatea la o operă rea şi antinaţională; zadarnic caută să facă apel la patimi şi să întunece orice avânt nobil al sufletelor voastre.

Suntem siguri cetăţeni ! că voi veţi fi mândri de a participa la opera de renaştere naţională ce se înfăptueşte în aceste momente şi pentru care generaţiile viitoare vă vor binecuvânta.

Să ne întâlnim în aceste sentimente în faţa urnelor electorale şi, dând voturile noastre pentru candidaţii Partidului Naţional-Liberal, să înlesnim şi să asigurăm izbânda Reformelor, din care va eşi falnică România de mâine.

Candidaţii noştri sunt:

CAMERĂ	SENATUL
Colegiul I (18 Maiu):	Colegiul I (24 Maiu):
D-nii **I.N. Roman** şi **Gheorghe Popa**	D-nii **Emil Costinescu** şi **Dr. N. Sadoveanu**
Colegiul II (20 Maiu):	Colegiul II (26 Maiu):
D-l **Const. Alimăneştianu**	D-l **Const. Oancea**
Colegiul al III (22 Maiu):	
D-l General **Gr. Crăiniceanu**	

Semnul distinctiv al candidaţilor noştri, este o ✢

(*"Liberalul Constanţei"*, I, nr. 30, 18 mai 1914: 2)[183]

366

ŢARUL LA CONSTANŢA

O vizită care are tâlcul şi însemnătatea ei asupra stăpânirei româneşti peste Dobrogea.

Vizita Ţarului tuturor Rusiilor la Constanţa este obiectul discuţiilor şi supoziţiilor de tot felul, ce se fac azi în lumea diplomatică şi provocarea unei nesfârşite serii de articole asupra politicei externe în mai toate gazetele.

Pretutindeni şi de către toţi se dă mare însemnătate acestui fapt, fiecare căutând a trage din el concluzii nu numai asupra legăturilor dintre noi şi marea putere vecină, ci şi asupra consecinţelor ce poate avea în viitor asupra păcei Europei această apropiere.

Pentru diplomaţia străină şi chiar a noastră, această vizită reprezintă succesul politicei rusofile la noi, politic făcută oarecum şi cu consimţământul Germaniei, care nu ar vedea cu ochi răi desmembrarea Austriei, întrucât aceasta nu ar putea decât sa'i folosească.

Acest viraj al nostru către politica Triplei Înţelegeri, stabilit pe anumite consideraţii economice, poate avea darul ca într'un viitor mai apropiat de cât credem, să ne dea posibilitatea unei consolidări naţionale puternice.

Ori-cari ar fi motivele cari au îndemnat pe conducătorii Triplei Înţelegeri să caute a ne atrage în sfera lor, nu e mai puţin adevărat însă că schimbarea opiniei publice asupra politicei noastre externe se datoreşte la două acte bine definite pe cari, spre norocul nostru, le-am sesizat la timp.

Politica nechibzuită a Contelui Berchtold, cum şi greşelile neertate ale politicei bulgăreşti, sunt fac-

www.ziuaconstanta.ro

torii care au determinat în mod cert această schimbare. Iar vizita anunţată este încoronarea succesului abililor conducători ai politicei externe franco-ruse.

Dacă însă pentru diplomaţie, vizita anunţată are această semnificaţie, pentru noi Românii şi în special pentru Dobrogeni însemnătatea ei este cu mult mai mare.

Pentru noi ea reprezintă spulberarea unei credinţe înrădăcinate în mod nesăbuit în spiritul populaţiei de origine bulgară, relativ la ocuparea atât a vechei Dobroge, cât şi la noile teritorii alipite, considerată de ei ca ocupare pasageră.

Punând piciorul pe pământul Dobrogei Româneşti, Ţarul tuturor Rusiilor consfinţeşte încă odată consimţimintele de cabinet asupra durabilităţei acestor acte; pecetluind astfel şi de fapt actele pe care în drept le-a consfinţit de mult.

Este cunoscută activitatea unor anumite societăţi constituite în Bulgaria, cari, exaltând şi speculând simţimintele patriotice bulgăreşti, caută să ţină în continuă încordare credinţa într'o vremelnicie a stăpânirei româneşti, peste vechea provincie a lui Mircea cel Bătrân, – dând speranţe deşarte locuitorilor rămaşi pe teritoriile noastre, făcând din ei nişte streini în ţară streină.

E condamnabilă, ba chiar criminală această activitate, nu numai din punctul de vedere al intereselor româneşti şi chiar şi din punctul de vedere al propriilor lor interese.

Ce pot deveni aceşti nenorociţi, dacă în loc de carte şi educaţie românească vor primi pe cea bulgărească ?

Cui vor putea fi ei de folos, când nutrind idei iredentiste, vor căuta a evita cercurile româneşti, în speranţa unei himere ?

Ce poate fi mai educativ decât activitatea Mahomedanilor şi chiar a Bulgarilor din vechea Dobroge, cari, unii cu gândul de ducă, alţii cu cel de cucerire, au pierdut cu desăvârşire terenul de sub picioare, lăsând generaţiilor viitoare sufletul încărcat de simţiminte streine mediului în care trăesc, îndepărtându-i sistematic dela orice activitate politico-socială, atât de necesară unei naţii?

Şi dacă generaţiile trecute sunt scuzabile prin ignoranţa inerentă unei rase inculte, conducătorii actuali sunt cu atât mai de condamnat cu cât, mai instruiţi, sunt mai puţin înzestraţi cu spirit de observaţie nu trag învăţăminte din experienţa predecesorilor lor.

De aceea am zis că vizita Ţarului la Constanţa e cu atât mai importantă pentru noi, cu cât ea vine tocmai dela reazimul pe cari se sprijinea întregul eşafodaj al noei credinţe greşite, întreaga speranţa a visului lor nechibzuit.

De această ocazie ar trebui să profite elementele culte bulgăreşti din Dobrogea Românească, descendenţii nechibzuiţilor de altă dată, pentru a pune picioarele în prag, a rupe cu această tradiţie nechioabă şi a lua iniţiativa unei acţiuni energice de îndrumare a noilor generaţii către o politică eminamente naţională a patriei în care trăesc.

Sunt rare ocaziunile de asemenea natură în viaţa popoarelor şi e cu atât mai mare meritul, cu cât sunt sesizate la timp.

Exemplul Bulgariei din ultimul război balcanic e încă icoană vie a scăpărei unor astfel de prilejuri – şi rămâne la iniţiativa şi adevăratul patriotism al elementelor inteligente şi culte, sarcina de a feri de o nouă şi gravă greşeală pe cosângenii lor, – greşeală pe care ar plăti-o cu vârf şi îndesat generaţiile viitoare.

Iată dar de ce spuneam mai sus, că vizita aceasta prezintă pentru Dobrogea, în special, o importanţă capitală, cu privire la viitorul unei bune părţi a locuitorilor ei.

Avocatul CIŞMIGIU

(*"Dobrogea junâ"*, X, nr. 17, 15 mai 1914: 1)

367

EMIGRĂRILE MUSULMANILOR

UN PAS GREŞIT

În ziarul *"Işic"* – Lumina – care apare în Medjidia sub conducerea d-lor dr. I. Themo şi Kemal Gevdet Efendi, am citit articolul *"Încă boala emigrării"*, care articol arată urmările fatale unei asemenea fapte.

www.ziuaconstanta.ro

Am urmărit cu atenţie această chestie dureroasă şi destul de gingaşă şi am văzut cu mulţumire că printre alţii şi d. Abdulhakim Selim, absolvent al Seminarului de acolo, prin cuvinte bine simţite, arată cauzele care determină pe musulmanii din noua Dobroge la emigrare. Să-mi fie permis însă a crede, că nu numai starea materială determină această nenorocire, ci o altă chestie mult mai importantă, care se ascunde sub masca chestiei politice.

O altă scrisoare din Dobrici, adresată ziarului *"Işic"*, zicea că parte din populaţia musulmană de aici a început să emigreze în urma zvonului, că Statul Român va introduce aici legile militare şi cât de curând va începe recrutările în baza legilor româneşti şi precum că în România serviciul ostăşesc ar fi greu.

Acum să căutăm cauzele acestei emigrări, care pentru noi, Musulmanii din vechea Dobroge, e destul de dureroasă şi care m-a pus pe gânduri, de oare ce în timpul campaniei, cât timp am stat în Dobrici cu reg. 13 Artilerie, am avut ocazia să stau de vorbă cu mulţi Musulmani de acolo, cari erau foarte bucuroşi de ocuparea Cadrilaterului, şi care-mi garantau o simpatie către statul şi neamul românesc; dar în care existau o mulţime de idei greşite împărtăşite de însuşi duşmanii lor de moarte, Bulgarii. Aceasta o putem dovedi şi prin faptul că Musulmanii din noua Dobroge au fost sub stăpânirea Bulgarilor, aceştia i-au condus după cum au voit ei, şi i-au adus într-o stare de bigotism intolerabil, în cât cuvântul lor a ajuns să fie ascultat de toţi Musulmanii de acolo. Aşa că Bulgarii, care sunt cei mai mari duşmani ai poporului român, vor cu ori ce chip să arunce sământa discordiei între Musulmani, spunându-le că statul român le va zdrobi ori ce forţe morale intelectuale prin legile lui excepţionale militare şi culturale.

Nici nu-mi închipuiam că populaţia musulmană din Cadrilater să aibă asemenea idei greşite cât timp aşteptau cu atât drag sosirea armatei române, care a fost salvarea atât a lor cât şi a celor 3000 de prizonieri conaţionali căzuţi în mâinile Bulgarilor şi a căror soartă nu se ştie care va fi fost.

Uită Musulmanii lucrul ăsta ? Cred ei că e mai bine a se încrede în vorbele înşelătoare ale Bulgarilor de cât în faptele sincere ale Românilor ? Vă feriţi de a face armată în România ? Oare ştiţi deosebirea şi superioritatea armatei române faţă de cea bulgărească.

Iubiţi fraţi ! Ştiu prea bine că până în prezent nici unul din voi n'a avut fericirea să facă serviciul militar în România, unde să aibă ocazia de-a vedea cu convingere superioritatea acesteia faţă de armata bulgărească, cu care a fost în contact până acum.

Armata română face parte dintre armatele bine organizate şi moderne ale Europei. Oare uitaţi barbariile făcute de armatele bulgare, care n'au cruţat nici pruncii din braţele mamelor ? Uitaţi aşa de repede bunătatea şi dragostea cu care a venit armata română, pentru a vă salva ? Care-i superioară ?

În România serviciul militar se face timp de 2 ani, iar soldaţii recrutaţi sunt repartizaţi la regimentele din judeţele lor, aşa că ori ce soldat se află în apropierea familiei sale. Dar unde mai punem faptul că soldaţilor musulmani li se dă o deosebită atenţie din partea superiorilor; iar pentru excepţiile ce li se fac, nici n'avem ce zice.

Deci noi, care îmbrăţişam cu bucurie serviciul sacru militar, ca cel mai sfânt simbol al Profetului; noi, care suntem foarte recunoscători şi pentru bine şi pentru rău; noi în care există o conştiinţă sfântă a datoriei şi a iubirii de patrie unde ne-am născut şi unde trăim dacă ne vom încrede în vorbele duşmanilor noştri de moarte care numai binele nu ni-l doresc, şi vom fugi speriaţi de armată atunci cu sigurnaţă că vom nega toate cele de mai sus şi vom arăta că în noi există o stare neînţeleasă şi că nu suntem altceva decât nişte nemernici, care nu mai ţin seamă nici de poruncile cele mai sfinte ale Coranului. În cazul acesta, decât o viaţă plină de laşitate, e mai de preferat o moarte de erou ! Căci dacă ne vom da seamă de simpatiile de care se bucură populaţia musulmană în România şi vom avea convingerea de realitatea faptelor, atunci vom vedea că a fi soldat român pentru noi, e cea mai mare fală.

Fraţilor ! României îi datorăm foarte mult, căci e singurul stat care ne iubeşte şi ne apără ori-ce interese. Suntem ţărani români în toată puterea cuvântului şi ne bucurăm de aceleaşi privilegii ca şi "Badea Gheorghe" sau "Conu Niculae", şi e mare deosebirea între noi şi un Mihalof sau Şmil împământenit.

Gândiţi-vă la fraţii din Rusia, cari luptă straşnic contra pericolului ce-i ameninţă. Chiar acum un an, în timpul războiului dela Ceatalgea, am avut ocazia să fac cunoştinţă cu un conaţional student al universităţii din Moscova, care nu ştia aproape de loc limba maternă. Dar nu mai departe de voi, cari abia eri aţi scăpat de Bulgari, cari vă schimonoseau numele din Mehmed în Memedof (f-) întocmai ca bieţii fraţi de suferinţă Transilvăneni (Ioan - Ianuş) etc. şi vă ameninţau cu desnaţionalizarea !

Aici în România eşti liber, nimeni nu-ţi pretinde să-ţi schimbi numele în Mehmedescu, ba Românului îi eşti mai drag atunci când te vede că-ţi respecţi şi păstrezi datinele tale; iar în ceea ce priveşte religia, pe lângă că nu-ţi zice nimica lăsându-te să te închini ori-cui şi ori cum vrei, te mai încurajează făcându-ţi clădiri religioase ca diferitele geamii din judeţul Constanţa şi Tulcea, în deosebi cea din Constanţa, clădită de însuşi M.S. Regele Carol I, Suveranul nostru, căruia îi vom rămâne recunoscători pentru totdeauna.

În afară de astea, Seminarul din Medjidia, care e întreţinut de Stat, de unde avem atâţia hogi cu

www.ziuaconstanta.ro

cunoştinţi superioare. Apoi unde mai punem admiterea deadreptul în orice şcoală secundară prin Decret Regal fără examen şi cu bursa regală, ceeace în alte părţi cam rar se observă. Actualmente din jud. Constanţa şi Tulcea avem o mulţime de elevi prin şcolile normale, militare, gimnazii, licee, etc., unde sunt pregătiţi cu toate izvoarele de lumină ale culturii europeneşti şi dela care atât Statul cât şi Neamul aşteaptă multe.

Pe lângă astea, după cât, m'am interesat am putut afla că Statul Român, care se gândeşte mult la supuşii musulmani, în cari are încredere, va forma regimentele turceşti în Dobrogea nouă, pentru care motiv a şi format o clasă separată de elevi musulmani în Şcoala militară din Craiova şi dintre care majoritatea sunt din Silistra. Apoi s'a proiectat zidirea unor cazărmi cu geamii şi băi unde se vor trimete capi religioşi demni şi culţi.

Am mai aflat cu nespusă bucurie că Statul şi prea iubitul nostru Suveran au luat iniţiativa pentru construirea unui spital special pentru damele musulmane din Dobrogea nouă şi veche, care, nenorocitele mor zilnic de diferite boli în deosebi la naştere, din cauza fanatismului, care le face ca să nu apeleze la medic.

Iată iubiţi fraţi, cât poate face România pentru noi. Ne mai trebue alt-ceva ? Acum rog să-mi permiteţi a vă întreba, dacă până acum cât aţi fost sub stăpânirea bulgară, aţi avut fericirea de a vă bucura măcar cât a zecea parte de aici ? Evident că nu. Atunci, dacă nu vom şti cum să ne folosim, cum să-i mulţumim şi cum să-i răsplătim nobilului Stat Român pentru toate aceste bunătăţi ce ni le oferă, desigur că vom cauza peirea acestei comori de bunătate, care e întreaga noastră fericire; iar dacă vom continua a ne încrede orbeşte în vorbele viclene ale unor vipere, de a căror rană încă nu ne-am vindecat şi al cărei scop e de a ne arunca pe căile pribegiei, îndemnându-ne să facem asemenea *pas greşit* spre a ne îndepărta de viaţa nouă şi plină de fericire pe care ni-o pregăteşte România, atunci cu siguranţă că vom arăta că, cu toate că ne aflăm la porţile apusului şi în cerul unei civilizaţii înfloritoare, totuşi într'o privinţă lăsăm mult de dorit !...

Dar mai amar şi mai dureros e faptul că, odată executat acest pas prăpăstios, or să fie îndeplinite cât mai repede dorinţele viclene ale duşmanilor noştri de moarte, cari încă nu s'au săturat de mizeriile ce ni le-au făcut amar de timp, ci vor să mai râdă şi de noi şi de suferinţele noastre. Şi atunci fără îndoială ne vom convinge că ceea ce am făcut e rău, şi amar vom regreta această faptă nesocotită, ale cărei urmări cu greu le vom putea îndrepta.

Acum închei, nădăjduind că v'aţi convins de scopurile ascunse ale duşmanilor, cari v-au împrăştiat asemenea svonuri neadevărate, şi cu nădejdea că acest pas greşit nu poate fi considerat până acum ca un fapt real, din toată inima vă îndemn a sta liniştiţi pe la casele voastre, aşteptând viitorul cel frumos ce vi se rezervă de Statul Român.

Daţi-vă silinţa de a arăta cât mai mult recunoştinţa voastră poporului ce vă iubeşte. – Iar dacă împrejurările vor face ca poporul român să aibă nevoe de ajutorul braţelor noastre, atunci cu pieptul deschis să alergăm şi, cu orice sacrificiu, să căutăm a învinge pe duşmanii ţării care ne adăposteşte.

Atunci fraţilor, vom dovedi nu numai României, dar tuturor statelor civilizate, că poporul musulman ştie să răsplătească simpatia Românilor şi că în noi există ambiţia strămoşească, aceea de a nu ne cruţa nici sângele pentru a dovedi recunoştinţa noastră.

Ahmed MENEŞI
Elev la Şcoala Normală din Iaşi

("Dobrogea jună", X, nr. 17, 15 mai 1914 : 1-2)

368

SITUAŢIA POLITICĂ ÎN DOBROGEA

LA TULCEA

Prin corespondenţa trecută semnalasem luptele pentru şefie în cele trei partide locale. Faptele vin să ne confirme exactitatea spuselor noastre.

În partidul liberal deocamdată dl. I. C. Atanasiu este stăpân pe situaţie. Zilele trecute s'a instalat la Primărie comisiunea interimară sub presidenţia sa şi având ca membri pe d-nii Profesor Musculiu, O. Hacian, I.M. Marcof şi G. Surimaşcu comercianţi. Ca viitor primar este desemnat d-l avocat Henţescu, fost deputat în ultima seziune parlamentară. Acum d-sa nu şi-a mai pus candidatura pentru parlament tocmai în vederea primariatului. De altfel dl. Henţescu era cel mai indicat pentru această demnitate, dacă nu prin alte considerente, cel puţin prin relaţiunile de rudenie ce se pretinde că ar exista între d. Atanasiu şi doamna Henţescu.

www.ziuaconstanta.ro

Cert este că d-l Atanasiu a învins pentru moment pe d. Stolojan în lupta de preponderenţă şi spre a face şi mai simţită victoria sa, a înlocuit prin devotaţi de ai săi pe mulţi din partizanii Prefectului în diferite funcţii. Se zice că d-l Stolojan mâhnit de această umilire şi-ar fi dat demisia, dar că i s'a răspuns fiind sfătuit să aibă puţină pacienţă până după alegeri, când va fi confirmat în mod oficial şef al partidului liberal din Tulcea.

În vederea alegerilor, candidaţii liberali au ţinut o întrunire publică în sala de conferinţe din piaţa Sf. Gheorghe, cu care ocazie s'a anunţat în mod oficial şi candidaturile astfel:

La Cameră colegiul I d-nii advocaţi Şerban şi Comşa, col. II El. Niculescu, col. III profesor universitar Basilescu. La Senat col. I d-nii Cociaş şi Atanasiu col. II profesor doctor Cantacuzino. Din cuvântările candidaţilor, n-au reeşit decât promisiuni vagi, tirade declamatorii şi nimic altceva mai bun. Singur d-l Atanasiu şi-a luat în mod public angajamentul de a lupta pentru ca Statul să creeze din proprietăţile sale izlazuri atât în oraşul Tulcea cât şi în restul judeţului. De asemenea s'a angajat ca să lupte ca Statul să uşureze situaţia pescarilor dându-le deplină libertate la pescuit. Făgăduielile sale au fost însă primite cu multă rezervă şi chiar neîncredere de pescari, căci aceste promisiuni au mai fost făcute tot de d-l Atanasiu şi anii trecuţi, când a fost ales senator în opoziţie, dar de atunci şi până acum chestiunea pescărească n'a mai progresat cu nimic.

Un lucru care l-a cam pus pe gânduri pe şeful liberal este constatarea că sala întrunirii era prea puţin populată pentru o întrunire guvernamentală iar majoritatea cetăţenilor era compusă din funcţionari de ai primăriei, poliţiei etc.

Conservatorii au depus următoarele candidaturi:

La cameră col. I d-nii Calafeteanu profesor şi Ceapâru avocat. – Col. II Căpitan Andoniu.

La Senat col. I St. Borş şi profesor Motomancea, iar la colegiul II Profesor Giurgescu.

Socialiştii-au depus candidatura d-rului Racovschi la col. II de Cameră.

Apoi mai sunt câte va candidaturi independente, acelea ale d-lor S. Stănescu fost învăţător, la col. I. Cameră şi D. Timofti, învăţător, la col. II Cameră.

Tot ca independenţi candidează şi conservatorii-democraţi Sebastian Teodorescu şi Ştefănică Nestor la col. I Cameră. Mai este vorba şi de candidatura la col. I Senat a preşed. Clubului conserv. democrat din Tulcea, d-l Colonel Găiseanu. Partidul a fost oprit de d-l Tache Ionescu pentru a depune candidaturi oficiale.

Spre a-şi asigura reuşita, fiecare candidat dă asalt alegătorilor cu fel de fel de promisiuni, manifeste etc. se fac şi se desfac carteluri, proecte de trageri pe şfoară. Unii au reuşit să se facă de râs de pe acuma.

De câteva zile Partidul Conservator Democrat trece printr'o criză care era să-l dea de râpă.

Hotărât lucru, d. Sebastian Teodorescu are mai mult noroc de cât... minte căci graţie numai atitudinei energice a comitetului executiv în frunte cu d-l Colonel Găiseanu şi secondat de un număr respectabil de partizani, a fost determinat în cele din urmă d-l Tache Ionescu să nu aprobe şefia d-lui profesor universitar Negulescu, care fusese proclamat şef de disidenţii conduşi de d-nii Lichiardopol şi Timuş.

Ca răspuns la telegrama prin care comitetul executiv şi vr'o 90 de membrii îşi anunţau demisia din partid, în caz când se va numi un alt şef în locul d-lui Teodorescu, d-l Tache Ionescu a răspuns că clubul rămâne tot sub vechea conducere.

În legătură cu aceste frământări ziarele conservator-democrate au publicat următorul comunicat:

Mai multe ziare au publicat diferite dări de seamă aspura unui incident care s'ar fi petrecut în clubul conservator-democrat din Tulcea, incident în cursul căruia d. Demetru Negulescu ar fi fost jignit de către d. Sebastian Teodorescu.

D. Tache Ionescu a convorbit eri atât cu d. Sebastian Teodorescu cât şi cu d. D. Negulescu asupra celor întâmplate. Din aceste convorbiri a reeşit că s'a dat de ziare proporţii exagerate acestui incident. De altfel, d. Sebastian Teodorescu singur a recunoscut că incidentul este regretabil şi că n'a voit întru nimic să jignească pe d. D. Negulescu, pentru care are cea mai perfectă consideraţie.

De altă parte d. Demetru Negulescu, a adresat prietenilor săi din localitate următoarea scrisoare:

Vă mulţumesc pentru manifestarea de simpatie ce mi-aţi arătat proclamându-mă şef al Partidului Conservator-Democrat din Tulcea. Regret că nu am putut să primesc această onoare, căci s'ar fi crezut că nu voesc să profit de incidentul ivit pentru a pune mâna pe o şefie în loc să caut întregirea partidului.

Vă rog să nu-mi puneţi candidatura, pe care mi-o anunţaţi, la viitoarele alegeri. D. Take Ionescu, şeful Partidului Conservator-Democrat, v'a dat deplină satisfacţiune, luând direcţunea efectivă a partidului din Tulcea şi ar fi dacă aţi persista cu candidatura mea, să comiteţi un grav fapt de indisciplină faţă de şeful partidului care şi-a luat angajamentul faţă de d. I. Brătianu de a nu pune nici o candidatură în judeţul Tulcea, pentru a putea da întreg concursul partidului liberal de acolo.

www.ziuaconstanta.ro

LA CONSTANŢA

Guvernamentalii din localitate s'au dat – se ştie – săptămâna din urmă în spectacol, ce era să devină cât pe aci interesant.

Fixând o delegaţie, care să pună în vedere Centrului că clubul din Constanţa şi-a stabilit candidaturile şi că nu înţeleg să modifice acea listă, liberalii din Metropola Dobrogei, după ce au avut să audă cuvinte displăcute la adresa şefului lor şi după ce au încercat şi o manifestaţie sgomotoasă – prin demisiunea repetată a prefectului, a primarilor comunelor urbane nereşedinţe şi consilierilor judeţeni cum şi prin retragerea candidaturilor depuse – au bătut în cele din urmă în retragere, primind a sacrifica pe d-nii G. Mumuianu şi Marcel Opran în favoarea d-lor Emil Costinescu şi General Crăiniceanu. D. Brătianu a ţinut astfel să conserve cerbicoşilor săi partizani dela Constanţa, – cerbicie ce nu va rămâne fără urme în sufletul premierului – un hap aurit !

Retragerea candidaturei d-lui G. Mumuianu a produs – trebue s'o recunoaştem – protestări serioase, fiindcă d-sa, deşi strein de localitate, a situat să câştige în scurtul interval cât a luat contact cu aceia, cari l-au ales în Senatul trecut, simpatii statornice, punându-se cu toată inima şi dezinteresat în serviciul tuturor.

După toate aceste frământări lista liberală la apropiatele alegeri de Constituantă a rămas stabilită precum urmează :

D-nii Gh. Popa şi Ion Roman la col. I cameră; d. Const. Alimănişteanu la II; d. General Crăiniceanu la III. D-nii Em. Constantinescu şi dr. Sadoveanu la I de Senat, d. Costache Oancea la II.

Candidatura d-lui Gen. Crăiniceanu a fost pusă, după cum se vede, în cele din urmă la col, III, nu la col, I, cum se anunţase la început; în acest din urmă caz o surpriză n'ar fi fost exclusă, – şi de aceasta s'au temut serios aci cu răspunderea situaţiei.

Despre conservatorii locali nu se poate spune mare lucru. Dacă au renunţat la vizitele şi la orice altă campanie electorală, e ca să prepare atât publicul local cât şi centrul cu o cădere, care nu va avea nici măcar succesul moral dela alegerile precedente.

Candidaţii lor sunt următorii: la col. I Cameră d-nii Dinu Arion şi Căpitan Solacolu; la II d. dr. Pilescu; la III d. Ion Bentoiu. La col. I Senat prinţul Şuţu şi d. Const. Pariano; la II d. Petre Grigorescu.

Din toate aceste candidaturi singură aceea a d-lui dr. Pilescu pare mai serioasă. Candidatul conservator la col. II de Cameră, dela stabilirea sa în localitate ca medic al oraşului, a urmărit şi a reuşit să-şi câştige o preţioasă popularitate. Aceasta îl şi indică ca primar al oraşului sub regimul viitor – demnitate ce pare că o râvneşte şi la care îl aşteptăm cu plăcere a-l vedea la lucru.

Tachiştii nu prezintă candidaţii la alegerea de Constituantă. Fruntaşii lor sunt decişi a se abţine chiar de la vot, iar gloata nu are nici o indicaţiune; probabil că voturile lor se vor împărţi.

Socialiştii au propus pe d. N. Gheţu, tânărul avocat din localitate, la col. II de Cameră. E o candidatură simpatică, care ar fi întrunit un număr considerabil de voturi, dacă nu s'ar fi prezentat în numele unei idei, ale cărei dedesubturi periculoase pentru neam şi popor, au început să apară la suprafaţă, chiar pentru cei mai mari.

Naţionaliştii democraţi susţin candidatura d-lui Vasile M. Kogălniceanu la col. I de Cameră. O persoană ca a d-sale, al cărei nume e atât de legat de Dobrogea, ar fi meritat, desigur să se prezinte la alegeri sub mai bune auspicii.

O observaţiune generală:

Nici una din listele propuse de aşa-zisele partide ale noastre de guvernământ, nu cuprind numele unui Dobrogean.[184]

E păcat şi e ruşine !

Reporter.

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 17, 15 mai 1914 : 2)

www.ziuaconstanta.ro

GRANDIOASA ÎNTRUNIRE DE DUMINICĂ

Avântul general. – Cuvântările tov. Naumov, Sterian Grigoriu, Dr. Ghelerter şi Dr. C. Racovski

Întrunirea care a avut loc eri, după prînz şi care s'a petrecut într'o atmosferă de însufleţire generală, a luat proporţii grandioase. Pentru prima oară, poate, Tulcea vede o mulţime aşa de mare asistând la o întrunire politică. Toată grădina localului Partidului era plină cu public încă înaintea deschiderei întrunirei. Iar pe la sfârşit nu mai încăpea nici în grădină nici în coridoarele sălii, jumătate din lume a rămas în stradă.

Cuvântarea tov. Naumov

Întrunirea se deschide sub preşedinţia tov. I. Naumov care vorbeşte şi cel întâi. El arată însemnătatea alegerei de poimânine şi face apel către toţi cetăţenii să lucreze pentru triumful candidaturei Partidului Social-Democrat.

Aplauze unanime acoperă ultimele cuvinte ale oratorului.

Cuvântarea tov. S. Grigoriu

Al doilea vorbeşte veteranul mişcării socialiste din Tulcea tov. Sterian Grigoriu. El releva atacurile personale şi calomniile care îi aduc lui şi tov. I. Naumov. Candidatul liberal acuza de parazitism tocmai pe muncitorii cari trăiesc din munca lor. El spune – mai departe – că pe săptămâna fac o pereche de ghete! promit d-lui Niculescu să-i fac şi lui o pereche de ghete...

– "Vocea din public". Fă-i ghete strâmte.

– Da, voiu croi poimânine, d-lui Niculescu o pereche de ghete ca să-i facă şapte bătături *(răsete şi aplauze generale).*

Discursul doctorului Ghelerter

Tov. Ghelerter este întâmpinat cu aplauze călduroase care durează câteva minute, nevoiţi suntem să dăm aci un rezumat din acest frumos discurs.

Cetăţeni şi Tovarăşi,

Ghiciţi cu toţi taina, care mă aduce aci de aşa mare depărtare. Viu ca social-democrat, viu ca evreu, viu şi ca prieten al doctorului Racovski să sprijin candidatura domniei-sale. În acest oraş unde partidul nostru a strâns cel mai mare număr de alegători, trebuie să iese şi primul ales socialist *(aplauze prelungite).* Puterea partidelor oligarhice este în minciuni şi corupţie. Agenţi lor electorali sunt ca aceste lăcuste care, după spusele cronicarului, întunecă soarele şi înegresc pământul unde este verde. Agenţii electorali întunecă conştiinţele şi în urma lor rămâne conrupţia *(aplauze).*

Partidul liberal ca şi celalte, nu se luptă pentru idei. El face apel la interesele indivduale şi meschine. Banul joacă şi acum rolul principal. La Iaşi prefectul a schimbat la o bancă câte-va mii de lei în hârtie de câte 20. La ce scop alegătorii vor înţelege. Iată cum propagă liberalii programul lor de reforme *(apaluze generale).*

Oratorul citeşte un act al unui alegător, care conţine pe de o parte o cerere de înscriere în clubul loca, iar pe cealaltă parte o cerere de împrumut de cinci sute de lei, la banca liberală locală *(râsete).*

Votul Universal

Există chestia agrară, există chestia evreiască, există chestia socială, toate acestea însă se strâng ca razele într'un focar de lumină, într'o singură şi hotărâtoare reformă; aceia a votului universal egal, direct şi secret *(toată asistenţa izbucneşte în strigăte: Trăiască votul universal!).*

Starea ţăranului şi Votul Universal

Descrie starea ţăranului român din sate unde stăpâneşte cuvântul boerului şi gărbaciul jandarmului rural. Critică sistemul electoral şi întreabă: "Cine a dat claselor stăpânitoare puterea să împartă pe alegători în trei colegii parcă ar fi vorba de locurile unui cinematograf? Cu siguranţă nu voi, poporul *(aplauze).* Dar aceasta este o nedreptate strigătoare. Toţi vă duceţi în armată şi toţi trebuie să aveţi drepturi *(apaluze).* O puşcă un vot *(aplauze unanime şi repetate).* Aţi fost în mobilizare. Aţi văzut voi acolo că colegiul întâiu să meargă în fruntea armatei iar cel al treilea în coada ei? din contra: colegiul I este la plăcinte înainte iar la războiu înapoi *(aplauze unanime).*

Oratorul continuă şi în mijlocul aprobărilor generale arată în ce proporţii enorme au sporit cheltuielile statului. Fiecare prunc încă din leagăn este un "birnic".

www.ziuaconstanta.ro

Pentru aceste motive cerem votul universal egal, direct şi secret. Liberalii însă opun lipsa de şcoală. Acesta este un şarlatanism politic, fiindcă acei care erau datori să dea şcoale, şi'au făcut'o acum ei n'au drept să arunce poporului propria lor vină. Dovedeşte cu cifre statistice despropoţie straşnică ce există dintre creşterea cheltuielilor statului şi cheltuielile speciale pentru şcoală.

Chestia Evreească

S'a spus că evreul este o primejdie, cu înlăturarea sa va scăpa poporul de exploatare, că unde evreii să înmulţesc populaţiunea română scade. O fi aceasta adevărat ! Acum se vorbeşte de reforme.

S'a vorbit oare cu ocazia revizuirei despre evrei ? Nu. S'a vorbit despre boeri, s'a vorbit despre cămătari dela Banca Naţională, s'a spus că latifundiare sunt cauza mizeriei ţăranilor. De altă parte în Muntenia şi Oltenia nu sunt evrei de loc aproape. Oare acest colţ al ţării este locul de fericire al poporului român? Acolo natalitatea scade şi mortalitatea creşte. Putem spune: cauza este oligarhia şi jos cu ea. *(Jos! Aplauze).*

Antisemitizm

Antisemitizmul deci, apare nu ca o luptă împotriva adevăratelor cauze ale suferinţelor poporului, ci din contra ca o diversiune, ca un mijloc de a ascunde adevărul. Naţionaliştii vor să-şi continue domnia dezbinând clasa muncitoare *(strigăte din public: Jos naţionaliştii! aplauze).*

Cu toată ura şi prigonire a antisemiţilor noi ne iubim ţara cum voi iubţi aceste pământuri înecate în inundaţie, cum locuitorii din ţările vulcanice îşi iubesc locul cu toate primejdiile la care le expune şederea acolo *(aplauze).* Lava care o scuipă vulcanul antisemit înăbuşe viaţa noastră, dar noi mergem înainte, siguri de viitorul nostru *(aplauze).*

Chestiunea evreiască va fi rezolvată însă numai prin luptele poporului român.

Către evreii din Tulcea

Plecând dela Iaşi – şi aci mă adresez către evreii din Tulcea – întregul meu gând se îndrepta către voi. Sunteţi într'o situaţie fericită de a fi de folos şi pentru poporul evreu de dincolo de Dunăre. Noi nu ne adresăm cu cerere regelui, nici politicienilor, ne adresăm cu jalba noastră poporului, care singur poate asculta durerea noastră şi să ne ia apărarea noastră *(apl. prelung.).*

Drumul vostru este indicat şi datoria voastră este să daţi votul pentru Partidul Social-Democrat *(aplauze unanime. Trăiască partidul Social-Democrat!)*

Voi sunteţi rândunelele care anunţaţi venirea primăverei, exploratori curagioşi care puteţi cădea, dar deschizând drumul celor cari vin după voi; sunteţi batalioanele care cad dar deschid calea victoriei *(aplauze unanime şi generale)* luptaţi-vă ca să deschideţi calea pentru noi. *(Aplauze).*

Votaţi pe doctorul Racovski.

Sunt fericit cu cuvântul meu poate ajuta câtu-şi de puţin candidatura tovarăşului Racovski. Olandezul zburător a lui Wagner s'a aruncat în mare după ce a colindat toate ţările după ce a văzut idealul său călcat. Doctorul Racovski, mai fericit decât Olandezul zburător, îşi vede idealul aproape de a fi realizat. A colindat şi el toate ţările a cules în Rusia, în Germania, în Franţa, a cules pietre preţioase, a luat tactica solidă a social-democraţiei germane şi avântul celei franceze, a luptat peste tot dar s'a oprit aci în patria sa, pe ţărmurile Dunărei unde sunt atâtea suferinţe îngrămădite. El s'a oprit aci să puie la dispoziţia voastră toate cunoştinţele şi toată experienţa îngrămădită. Şi el s;'a aruncat în Ocean, în oceanul luptelor politice, ţinând piept tuturor partidelor luptând pentru proletariat. Şi mâine când va ajunge la mal dintâiul, va triumfa cauza noastră, va răsare lumină pentru toţi..."

Oratorul termină în mijlocul ovaţiunilor generale prin strigătul: **Trăiască Partidul Social-Democrat. Trăiască cetăţenii din Tulcea.**

Discursul tov. Racovski

Întâmpinat cu aplauze prelungite şi repetate candidatul Partidului Social-Democrat a început prin a exprima în mijlocul aprobărilor generale, speranţa ca Marţi seara partidul nostru va eşi învingător din lupta electorală.

Progresele socializmului în judeţ.

De altfel – continuă oratorul – indiferent de rezultatul alegerilor, noi ne putem mândri cu un progres mare. Pe unde a trecut partidul nostru, pe unde a răsunat cuvântul socialist acolo rămân urme neşterse. Conştiinţele se trezesc, inimile se înalţă, speranţele cresc şi se pregătesc condiţii pentru izbânda viitoare. Cu ocazia propagandei mele în judeţ, am constatat acest lucru precum am constatat şi nefasta înrâurire ce a avut asupra sufletului dobrogean un regim poliţienesc de 35 de ani. Acest regim însă nu încetează nici acum după

www.ziuaconstanta.ro

ce aţi fost declaraţi cetăţeni; nici chiar în momentele alegerilor. *(Apl. generale).*

Teroarea poliţistă în judeţ

Oratorul povesteşte dificultăţile pe cari le-a întâmpinat în judeţ cu ocazia propagandei sale electorale. Povesteşte cum poliţia din Babadag a oprit întrunirea cum acelaşi lucru a fost încercat la Măcin, şi n'a reuşit numai mulţumită ajutorului tovarăşilor muncitori din Turcoaia cari, câte-va sute la număr, au ţinut în respect autorităţile poliţieneşti şi au deschis aproape cu sila, un local pentru întrunire. A povestit oratorul şi obrăzniciile poliţiei din Isaccea, care a avut îndrăzneala să-i interzică de a se duce la mahala ca să distribuie foile volante ale partidului.

Iar când tov. Racovski s'a dus, poliţia s'a răzbunat asupra unei femei, bănuită de a fi găsit omul – de fapt, un vechi cunoscut a tovarăşului Racovski – care l'a condus prin mahalalele oraşului.

Liberalii pregătesc triumful monarhizmului iar nu al democraţiei

Văzând toate aceste – continuă oratorul – am înţeles cât a suportat suferinţele populaţia dobrogeană de pe urma administraţiei. Cuvîntul unui poliţai ţine loc de lege; locuitorii sunt obsedaţi de ideia că poliţia le va putea face ce vrea. M'am simţit umilit, mi-a fost ruşine pentru populaţia dobrogeană când constatam că unii cetăţeni nu îndrăzneau să se atingă de foile volante ce le lăsam pe mesele prăvăliilor lor şi le lăsam acolo ca să treacă agenţi ai poliţiei ca să le strângă. Liberalii pretind că vor să înfiinţeze democraţia în România, de fapt însă ei n'au încercat altceva decât să facă din cetăţeni nişte automaţi – n'au căutat altceva decât să pregătească triumful monarhizmului. *(apl. prel.).* Democraţiile se înfiinţează nu cu gârbaciul poliţienesc, nu prin contravenţii aplicate cetăţenilor opozanţi, ci prin libertate care însă nu există în ţara românească pentru enorma parte a poporului *(apl. repetate).*

Cine suntem noi şi cine sunt ei

Oratorul trece la criticele ce se aduc partidului social-democrat prin presa locală şi în întrunirile politice constatând că ţinta principală a campaniei liberale, sunt socialişti şi candidaţii lor. "Prin aceasta – spune tov. Racovski – liberalii arată că partidul de care ei se tem nu sunt conservatori, nu este partidul care vorbeşte în numele trecutului, ci este Partidul Social-Democrat, care vorbeşte în numele viitorului". El continuă arătând că Partidului Social-Democrat se aduc patru feluri de acuzări: *el este acuzat* de a fi contra lui Dumnezeu, *contra proprietăţei, contra familiei şi contra statului.*

Socialiştii şi Religia

Oratorul răspunde la aceste critici arătând că socialiştii respectă credinţa religioasă a fiecăruia, că din contra ei caută să garanteze libertate religioasă pentru toţi cetăţeni, de a se ruga în bisericile lor şi limba lor, socialiştii sunt singurii cari aplică tot ce în creştinizm există nobil şi înălţător cum este condamnarea războiului şi cultivarea frăţiei. Din contră guvernele au făcut din religie o armă de asuprirea popoarelor, din popi slujbaşi, o jandarmerie sacră, iar toate principiile creştinizmului au fost călcate. "Dacă Hristos ar fi reapărut astăzi în mijlocul nostru el ar fi fost trimis probabil la urna lui neavând hârtie în regulă, dacă n'ar fi fost arestat în beciurile poliţiei şi surghiunit" *(rîsete şi aplauze generale repetate).*

Liberali, proprietate şi socialişti

Oratorul arată că distruge proprietatea capitalizmul care, prin concurenţa sa, preface patronul şi negustorul mic în proletar; proprietatea o distrug oamenii partidelor politice cari jefuiesc proprietatea statului şi proprietatea poporului. Socializmul departe de a distruge proprietatea vrea *să facă pe toţi proprietari* prin posesiune comună a mijloacelor de producţie *(aplauze).*

Socialişti şi familia

Oratorul arată cum sub influenţa exploatării nemiloase care există la sate şi sub desvoltarea industriei unde între copii şi femei familia se distruge şi naşterile ilegitime cresc în proporţie straşnică. Socializmul departe de a distruge familia, se luptă pentru a acorda femeei drepturi, pentru a-o ocroti în fabrică şi în societate.

Socialiştii şi Statul

Ce spunea savantul Elefterie Niculescu.

La o întrunire din mahala d. Elefterie Niculescu a vorbit că noi socialiştii suntem împotriva statului. Unul dintre asistenţi a întrebat:

"D-le Niculescu daţi-mi voie să întreb: cine este statul?" Această întrebare pare că a pus pe gânduri pe savantul d. Niculescu. Şi el după un lung consult cu d. Henţescu şi Drăghici & Co. a răspuns: "Statul este regele, Statul este miniştrii, generalii, prefecţii etc.

www.ziuaconstanta.ro

Statul şi mâncătorii de Stat

Aci însă candidatul liberal la col. II a fost întrerupt de acelaşi cetăţean care i-a observat: "acei care primesc câteva mii de lei pe lună sunt *mâncători de stat*, iar stat suntem noi – acei care primim câte şapte bani pe zi". Da, vom repeta şi noi după acest cetăţean : socialiştii sunt în contra statului mîncător, în contra statului care ţine mâinile poporului ca să-l exploateze proprietarul şi capitalismul, în contra statului, care răpeşte drepturile poporului, care reduce la foamete pe pescari, la mizeria neagră pe ţărani, care urca birurile şi scumpirea traiului, dar noi suntem – aceasta este chiar scopul activităţei noastre pentru statul social democrat!"

Oratorul termină îndemnând pe alegători să-şi facă datoria pentru triumful socializmului.

Dese şi repetate aplauze au acoperit discursul tov. Racovski.

(*"Dunărea socialistă"* , I, nr. 3, 20 mai 1914: 1-2)[185]

370

SUFLETUL DOBROGEAN

Deosebită şi interesantă, ca şi structura solului provinciei, e alcătuirea fiinţei locuitorului ei.

Dobrogea este ţinutul cel mai interesant al ţării româneşti. Mai interesant ca aspect geografic, ca formaţiune geologică, ca trecut istoric, ca diversiune etnică, ca bogăţie istorică. Deşi ea alcătueşte azi o parte întregitoare şi inseparabilă a ţării noastre, deşi politiceşte ea nu se poate osebi de aceasta, totuşi cercetată cu dea măruntul, la tot pasul îşi arată caracterul ei particular.

Pământul aci are, repet, altă constituţiune geologică, mai puţin ordonată, mai rebelă, mai neregulată. Între ramificaţiunile Balcanilor din colţul de Sud-Vest şi "munţii" Babadagului se desfăşură pusta dobrogeană, cu întinderea ei nesfârşită şi cu lipsurile şi bogăţiile ei. Vecinătatea mării îi împrumută nu ştiu ce aer, de-o compoziţie chimică particulară; înşişi curenţii aerieni ce străbat întinderile dobrogene se deosebesc de cei "de dincolo": sunt mai permanenţi şi mai puternici, fără a fi aceiaşi pretutindeni în ţinut (Să comparăm numai clima dulce, aromitoare a Balcicului cu clima aspră, vântoasă a Constanţei).

Apoi, oamenii aci au altă constituţie fizică, altfel cugetă şi în alte forme de limbă îşi exteriorizează gândirea; altă li i alcătuirea sufletească şi pe alte rezorturi morale îşi sprijină ei conduita de toată ziua a vieţii lor. Aceste caractere iarăşi pronunţat "dobrogene" nu prezintă o omogenitate în întreg ţinutul. Ici întâlneşti violenţa şi impulsivitatea meridionalului, dincolo fatalismul resemnat şi încetineala indolentă a orientalului, firea deschisă şi comunicativă a românului alături de atitudinea aspră, retrasă rece a bulgarului, sprintena cămaşă dacă fluturând în bătaia vântului, în tovărăşia nădragilor grei; panamaua zâmbitoare şi luminoasă în preajma fesului roşu ca un mac; căciula mocănească de uriaşe dimensiuni, în vecinătatea calmalei mahomedane. Pretutindeni eşti izbit de această neîntreruptă diversitate, variaţiune, care te atrage, te reţine, te încălzeşte. Şi această diversitate nu rămâne numai la ceeace e extern: ea merge până în cele mai adânci ascunzişuri sufleteşti ale poporaţiunilor dobrogene.

Într'un fel cugetă românul şi într'altfel bulgarul, rusul, lipoveanul, turcul, etc. Într'un fel îşi exteriorizează gândurile ce le străbat creerul unii şi într'altfel alţii. Şi această deosebire, profundă şi veşnică, se arată până şi în lucrurile cele mai neînsemnate, sau care au numai o *aparenţă* de neînsemnătate: în felul de a-şi alcătui gospodăria şi de a o conduce, în chipul de-a lucra pământul, apoi în obiceiurile nenumărate din întreg timpul anului: Crăciunul românesc nu se aseamănă nici pe departe cu crăciunul slavilor dobrogeni; e mai nevinovat, mai luminos, mai plin de îngerească bucurie. Steaua, vicleimul şi multe alte obiceiuri similare au fost cunoscute de vechii locuitori băştinaşi ai Dobrogei – chiar de către vechii români dobrogeni –, numai odată cu pătrunderea elementului naţional aci. Mai departe, pe lângă Paştile ortodox cu dată fixă, avem *baeramul* mohomedan de-o hazlie nesiguranţă, şi alături de "casa de cetire" biblioteca sau şcoala de adulţi ale elementului creştin asistăm la desfătarea turcă cu "coşii" şi "pehlivănii", sălbatecă şi primitivă. Dar *folklorul?* El e atât de divers, cât nu se poate concepe ! Cântecele turceşti, slăvind personalitatea cutărui paşă, erou naţional, sunt tărăgănate, melancolice, visătoare; cântecele bulgăreşti, fără ritm şi fără rimă, exagerând meritele şi însuşirile cutărui "voevoda" în luptă cu " păgânul" , au o melodie neschimbată; şi auzi apoi pa lângă un "lied" german, prizărit prin depărtări dobrogene, *doina*, jalnică şi plină de neînţeles fior doină... Descântecele, jocurile, petrecerile câmpeneşti sunt şi ele deosebite dela un neam la altul. Înseşi la instrumentele muzicale nu's aceleaşi; notele stridente, ascuţiri ale "gaidei" bulgăreşti se îngână cu sunetele de sonoritate clară şi

www.ziuaconstanta.ro

dulce ale flautului românesc şi cu zdrăngănirea plăcută a mandolinei unui grec înfrăţit cu mare ...

Dar pe deasupra tuturor acestor deosebiri care frapează şi pe cel mai neatent observator al lucrurilor, ceva comun, ca o vagă aspiraţiune, apare clar în complexul de preocupări şi de năzuinţe particulare: este sufletul dobrogean, ieşit din comunitatea de interese şi de amintirea aceloraşi suferinţe istorice prin care toţi au trecut.

Traiul la olaltă, veacuri de-a rândul a statornicit între diversele neamuri dobrogene o **conştiinţă unitară**, *aceea a unei comunităţi cu un singur soi de interese şi cu un singur soi de aspiraţiuni.*

Şi această conştiinţă unitară, ca şi caracterele osebite ale vieţii dobrogene sunt elemente de care oricine ar trebui să ţină seamă în opera de cultură şi civilizaţiune ce întreprinde.

Vom vedea în numărul viitor întrucât a respectat Statul Român această condiţiune.

P. ŞTEFĂNESCU

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 19, 1 iunie 1914 : 1)

371

VIZITA FAMILIEI IMPERIALE RUSE ÎN ROMÂNIA

Lumea pe străzi

Încă de la orele 7 jum. dim. se observă o mare fierbere în oraş. Lumea se îndrepta spre centru căutând să pătrundă spre pavilioanele de recepţie: cordoanele de poliţie şi militari, care s'au aşezat dela ora 5 dimineaţa nu dau acces de cât persoanelor care au bilete speciale de invitaţiune sau bilete de circulaţiune.

La orele 9 cele trei tribune constituite de primărie sunt complectamente pline.

*

La orele 8 jum. a pornit din portul Constanţa vaporul «Ovidiu» având pe bord de d-l comandor Mărgineanu împreună cu toţi piloţii portului, cari au plecat întru întâmpinarea yachtului imperial. La ora 8 şi jum. începe să se zărească în depărtare yahtul imperial «Standard» preceda de crucişătorul «Cahul» şi «Almaz» şi urmat de întreaga escadră rusă a Mărei Negre.

Compania de onoare cu muzica şi drapelul a sosit la orele 8 şi jum. şi a luat loc la debarcader lângă pavilionul Reginei.

O splendidă alee leagă pavilionul Reginei de pavilionul special construit pentru primirea Suveranilor Rusiei. Aleea continuă spre oraş, ca un drum al florilor, presărat cu crisanteme şi mărgărite.

Salutul Aeroplanelor

Dela orele 8 dimineaţa vreo câteva aeroplane au început să execute o serie de viraje deasupra mărei, eşind întru întâmpinarea Înalţilor Oaspeţi.

Sosirea invitaţilor

La 9 dim. încep să sosească invitaţii în pavilionul de recepţie.

Rând pe rând sosesc d-nii: Dl. I. I. C. Brătianu cu d-nii Sasonow, şi baronul general Friderichs, general Coandă cu amiralul Nylion, d. Em. Porumbaru cu ministrul rus la Bucureşti Poklovscky, d. Nanu cu generalul Mdsolow, d. Emil Costinescu cu Boicikow, d. Morţun cu principele Orlow, d. Al. Constantinescu cu d. Komarow, d. Al. Radovici cu contele Grawe, baronul Schilling cu d. Victor Antonescu, d. dr. Botkine cu d. I.G. Duca, contele Apraksin cu d. Diamandy, d. Lahovary cu d. Marghiloman, d. Ferekide cu d. Bagdat, d. Take Ionescu cu d. dr. Istrati, d. Saligny cu d. Poni, generalii Iarca şi Zottu, generalii Iliescu şi Georgescu, generalii Radianu şi Basarabescu, generalii Socec şi Râmniceanu, generalii Berlescu şi Jitianu, generalii Pretorian şi Găiseanu, d-nii Dumitriu, Bagdat şi Corbescu. d. Trăsnea Greceanu cu d. Kartamischew consulul general al Rusiei la Galaţi, d. Arseniew cu d. Vasiliu dela ministerul de externe şi cu d. Cerbacew, d-nii Dreuthel, Seminov cu d. Langa Răşcanu, d-nii Bodel, Mollosnow, Cerevenko, Richter, Jilarew, Const Brătianu, locot. Crăiniceanu, Luca Oancea prefectul judeţului Constanţa, N. Popa preşedintele consiliului judeţean, Andronescu primarul oraşului, Ştefan Dan şi Ion Berberianu ajutori de primar, muftiul Safi Rifaat, Gh. Bârsescu preşedintele Curţei de Apel, d-nii Anastasiu, Penciulescu, Dumitrie, Climescu, Hagiescu Mirişte, Moscu, Patriciu, Ştefan Ionescu membrii ai Cureţi de Apel. Popovici procuror de secţie, N. Gani preşedintele trib. secţia I, Săulescu procuror, Cantemir directorul lucrărilor din Port, Petre Antonescu arhi-

www.ziuaconstanta.ro

tect, Gussi prefect de Covurlui şi d. Const. Stere dela Iaşi.

La orele 9 jum. a sosit la pavilionul de recepţie d. Sasonow, ministerul de externe al Rusiei însoţit de d. I.C. Brătianu, preşedintele consiliului de miniştri. D. Sassonow poartă marele cordon al ordinului Carol I, care i'a fost conferit de M.S. Regele cu această ocazie.

Deasemenea în pavilionul de recepţie se afla prezent d. Poclevzci-Kozziel, ministru plenipotenţiar al Rusiei în România, însoţit de întregul personal al legaţiunei ruseşti.

Nici un alt ministru plenipotenţiar nu asistă întrucât vizita Ţarului e considerată ca având un caracter intim.

Sosirea familiei regale

La orele 8 într'un automobil a sosit la pavilionul Reginei principesa Marioara.

La orele 9 au sosit principii Ferdinand şi Carol, primul în uniformă de comandant de regiment rus şi al doilea în uniformă de locotenent rus. M.S. Regele a sosit mai târziu într'un automobil.

Suveranul poartă uniforma de colonel rus, în calitate de comandant al regimentului de **Vologda** având şi bastonul de feldmareşal oferit de Ţarul Rusiei.

Regele a venit însoţit de prinţul Nicolae.

Atât M.S. Regele cât şi Principii s'au dus la pavilionul Reginei de unde apoi printr'un splendid coridor care leagă pavilionul de recepţie cu pavilionul Reginei au venit toţi membrii familiei regale şi princiare în salonul de recepţie.

Apariţia iachtului imperial «Standard»

La orele 10 fără un sfert o vedetă a adus ştirea că iachtul imperial se vede în zare.

Bricul «Mircea», care se găsea în rada portului sub marele pavoaz a salutat escadra rusă prin 31 de lovituri de tun; acest salut a fost adresat personal Ţarului.

La orele 10 fără 10, escadra s'a apropiat bine de port şi putea fi văzută cu ochii liberi. Iachtul «Standard», este un vas mare, negru, cu borduri de aur. Şase aeroplane se înalţă deasupra mării. Vasul «Almaz», intră cel dintâi în rada portului. La orele 10 iachtul imperial «Standard» intră şi el. Echipagiul, care este pe bord izbucneşte în urale. Cele 6 aeroplane execută zboruri, care se pot califica miraculoase. Unul din aceste aeroplane şi anume un monoplan Bleriot pilotat de locotenentul Capşa, trece la foarte mică înălţime deasupra apei, printre cele două vase sosite, aşa de aproape în cât este gata să le atingă.

Ţarul cu Ţarina şi întreaga familie sunt pe bord.

La apropierea lor, compania de onoare dă onorurile; muzica intonează imnul imperial rusesc. Ţarul şi întregul echipaj salută.

Iachtul imperial, ridică marele pavoaz.

În acest moment MM.LL. Regele şi Regina cu întreaga familie regală română sunt în pragul pavilionului şi răspund la salutul Ţarului şi al familiei imperiale ruseşti.

Împărăteasa e îmbrăcată în o toaletă rose, are pălărie de paiu negru şi poartă voal alb. Marea ducesă Tatiana e îmbrăcată în rose, Mare ducesă Olga în alb; iar Ţareviciul poartă un costum de marinar.

Ţarul Rusiei în uniformă militară rusească poartă *Colanul Regele Carol I.*

Muzica continuă a intona imnul imperial rusesc.

În acest timp soseşte şi încrucişătorul rus «Kahul» şi cele 4 contratorpiloare, care complectează escadra.

Iachtul acostează

La intrarea în port iachtul «Standard» a fost pilotat de personalul român sub conducerea d-lui căpitan Mărgineanu, care a eşit întru întâmpinarea lui pe vasul «Ovidiu».

Operaţiunile de acostare au fost executate sub conducerea căpitanului Botez-Jean Bart cu o preciziune remarcabilă.

La orele 10 şi un sfert, puntea iachtului rusesc se leagă de ţărmul românesc.

Pe bordul iachtului se prezintă Ţarului şi Ţarinei, generalii Bogdan şi Coandă cum şi d-nii Nanu şi Eustaţiu.

Marea ducesă Olga îndreaptă aparatul fotografic spre pavilionul în care aşteptau Suveranii Români.

Întâlnirea Suveranilor

La orele 10 şi 20 Ţarul Rusiei descinde şi calcă pe pământul românesc.

M.S. Regele ese în întâmpinare.

Regele nostru salută întâiu milităreşte, apoi suveranii îşi strâng mâna călduros şi se sărută de două ori. Ţarul Rusiei sărută mâna M.S. Regina; iar Regina şi Ţarina se sărută de două ori pe amândoi obrajii.

Principii Ferdinand şi Carol se prezintă milităreşte Ţarului, apoi sărută mâna Ţarinei.

În timp ce suita se cobora Ţarul este condus de M. Sa Regele şi trec împreună în revistă compania de

www.ziuaconstanta.ro

onoare; după aceia, Ţarul cu întreaga familie imperială rusă intră în pavilion.

M.S. Regele prezintă pe miniştri şi pe invitaţi.

În vremea aceasta M.Sa Regina, Principesa Maria, Principele Carol şi Principesele se întreţin cu împărăteasa şi cu marele ducese.

Principele Ferdinand prezintă pe domnii miniştri şi pe aceiaşi invitaţi Ţarinei.

Toţi invitaţii intră apoi în pavilionul Reginei.

M.Sa Împăratul Nicolae are o figură simpatică, blond, bronzat de soare, cu ochii albaştri Ţarina e înaltă, delicată, gânditoare, Marile ducese deasemenea slăbuţe, gingaşe, Ţareviciul e palid şi are o figură cam suferindă.

Prezentarea pâinei şi a sării

Intrând în pavilion Ţarul a fost întâmpinat de d. Virgil Andronescu primarul oraşului care însoţit fiind de d-nii ajutori de primar Ştefan Dan şi Ion Berberianu pe o splendidă tavă de aur, a oferit tradiţionala pâine şi sare. Primarul oraşului Constanţa a rostit următoarele cuvinte:

«În numele oraşului Constanţa sunt fericit şi mândru pentru onoarea ce ne-a fost dată de a ura Majestăţii Voastre şi Augustei Voastre familii bun venit pe pământul românesc.»

M. S. I. Ţarul a răspuns prin următoarele cuvinte:

«În numele Meu, al M.S.Împărătesei şi al familiei imperiale, vă mulţumesc de frumoasele urări de fericire ce-Mi faceţi pe pământul românesc.»

Atât tava pe care s'a prezentat Ţarului pâinea, cât şi solniţa cu sare sunt făcute din aur masiv şi lucrate foarte frumos.

Tava are inscripţia *«România 1 Iunie 1914»* şi poartă Marca oraşului Constanţa. Atât tava cât şi solniţa au fost dăruite M.S. Ţarului de către M.S. Regele României.

În pavilionul de recepţie, M. S. Regele a prezentat Ţarului pe d-nii miniştri şi persoanele prezinte.

În acelaşi timp A.S.R. Principele Ferdinand prezintă persoanele oficiale M.S. I. Ţarului.

În urmă atât familia imperială rusă cât şi familia regală română, s'au dus la pavilionul Reginei, în timp ce persoanele invitate se îndreptau spre catedrala oraşului, unde urma să se oficieze Te-deumul.

Drumul spre catedrală

La 10 şi jum. cortegiul a pornit dela pavilionul Reginei spre catedrala oraşului, în ordinea următoare :

Un escadron din regimentul de escortă regală.

O trăsură regală înhămată «à la Daumont», în care se află M.S. Regele şi Împăratul Rusiei. Urma apoi o a doua trăsură regală în care se află M.S. Împărăteasa Rusiei şi M.S. Regina României.

Într-o altă trăsură se află A.S.R. Principesa Maria cu Marea ducesă Olga, A.S.R. Principele Ferdinand în a cincea trăsură A. S.R. Principesa Marioara cu celelalte două fiice ale Ţarului.

În laturile trăsurei în care se afla Ţarul călăreau d-nii generali Georgescu şi Socec, iar la trăsura în care se aflau Împărăteasa şi Regina, d-nul general Basarabescu şi colonel Braboveanu, comandantul regimentului de escortă regală.

Pe tot parcursul, s'au făcut Suveranilor entuziaste ovaţiuni.

Regimentul Ţarului Nicolae al II-lea

În momentul când M.S. Ţarului Rusiei trecea cu M.S. Regele Carol cu trăsura de la debarcader spre biserică, în dreptul Regimentului 5 Roşiori, pe neaşteptate M.S. Regele Carol a oprit trăsură, a făcut semn soldaţilor cari strigau «ura», şi ridicându-se în picioare s'a adresat Reg. 5 Roşiori zicând: «Ca o comemorare a vizitei ilustre a M.S. oaspete Împăratul Nicolae al II-lea, am hotărât ca de azi înainte regimentul 5 roşiori să poarte numele Regimentul *«Nicolae al II-lea»*.

Foarte emoţionat, Ţarul s'a ridicat, a strâns mâna Regelui şi l-a îmbrăţişat sărutându-l, apoi adresându-se regimentului, a strigat: «Trăiască România».

Numeroasa asistenţă, martoră la acestea, l'a aplaudat mult iar momentul a fost înălţător.

Serviciul Divin

După aceia cortegiul şi-a urmat drumul spre catedrală. Aci Suveranii au fost primiţi de întreg corpul ofiţeresc din localitate, care se afla înşirat pe treptele bisericei şi care a izbucnit în urale la sosirea Suveranilor. La uşa bisericei Suveranii au fost întâmpinaţi de P.S.S. Episcopul Nifon al Dunărei-de jos, Archiereul Meletie Constănţeanul şi un numeros cler.

P.S.S. Episcopul Nifon a prezentat Ţarului crucea şi Evanghelia în timp ce corul catedralei intona imnul imperial rusesc. În biserică, în drapta au luat loc M.S. Ţarul, M.S. Regele Carol, Principele Ferdinand, iar în stânga Împărăteasa Rusiei, Regina, Principesa Maria şi marile ducese ale Rusiei.

www.ziuaconstanta.ro

Imediat s'a început oficierea serviciului divin de către episcopul Nifon.

Oficierea acestui serviciu divin, a fost de o măreţie extraordinară.

După terminare, atât Familia Imperială Rusă cât şi cea Regală Română s'au miruit la iconostas sărutând o icoană şi o cruce de aur. Atât icoana reprezentând pe Sf. Nicolae cât şi crucea de aur s'au închis într-o cutie de catifea roşie şi s'au dăruit Ţarului de către P.S.S. Episcopul Nifon al Dunărei de Jos.

Vizitarea Silozurilor

La orele 11, familia imperială rusă a părăsit catedrala, ducându-se cu acelaşi ceremonial până la debarcader.

De aci, cu barca regală, Ţarul şi Regele au vizitat silozurile în timp ce Împărăteasa, Regina şi Principesele, s'au dus la pavilionul regal.

Suveranii au fost primţi la silozuri de către d-nii inginer Lazarovici, general Saligny, directorul portului Constanţa, şi întreg personalul superior din Port.

La acestă vizită nu au asistat de cât d-nii miniştrii şi un număr restrâns de persoane.

Ţarul a vizitat cu deamănuntul şi s'a interesat de aproape de instalaţiile silozurilor cerând diferite relaţiuni d-lui inginer Lazarovici.

La ora 12 Suveranii s'au înapoiat cu barca la pavilionul Reginei, unde a avut loc un dejun strict intim la care nu au luat parte decât membrii familiei imperiale şi membrii familiei regale române.

Dejunul în onoareD-lui Sassonow

La orele 13 a avut loc un dejun de 156 de tacâmuri la restaurantul cazinoului comunal în onoarea d-lui Sassonow dat de către d-nul I.I.C. Brătianu, preşedintele Consiliului de miniştri.

La acest dejun au luat parte suita imperială, d-nele de onoare ale curţei imperiale şi curţei regale române, toţi miniştri noştri, ministrul plenipotenţiar al Rusiei. Întreg personalul legaţiunei ruseşti şi alte persoane oficiale.

Dejunul s'a terminat la orele 1 p.m.

Dl. I. I.C. Brătianu primit în audienţă de Ţar

La orele 2 p.m. dl. I.I.C. Brătianu, preşedintele consiliului de miniştri a fost primit în audienţă de M.S. Ţarul pe bordul vasului «Standard».

Ceaiul oferit de Ţar pe bordul vaporului «Standard»

La orele 4 p.m. a avut loc pe bordul vaporului «Standard» ceaiul oferit de M.S. Ţarul Rusiei.

Au luat parte familia imperială rusă, familia regală şi princiară român, d-nele de onoare ale M.S. Împărătesei Rusiei şi ale M.S. Reginei României, precum şi d-nii Sassonow, ministrul de externe al Rusiei, dl. I.I.C. Brătianu, preşedintele consiliului de miniştri, împreună cu toţi miniştri, Prinţul Barbu Ştirbei administratorul domeniilor Coroanei, d. general Robescu şi Mavrocordat, dr. Istrati, preşedintele Academiei Române, Bagdat, preşedintele Înaltei Curte de Casaţie, P. Poni, preşedintele consiliului de agricultură, Cotescu directorul general al căilor ferate, C. Dimitriu, secretar general al Ministerului de Interne, inginer inspector general, A. Saligny, Casimir, d-nii Virgil Andronescu, primar, şi Luca Oancea prefect, d. Gh. Corbescu, prefectul Poliţiei Capitalei; de asemenea au luat parte şi d-nii Tache Ionescu, Marghiloman şi I. Lahovary.

Distincţiunile acordate

După ceai M.S. Împăratul Rusiei a distribuit demnitarilor români, o serie de decoraţiuni.

Citâm numai o parte din cei decoraţi. S'a acordat d-lui I.I.C. Brătianu preşedintele Consiliului de Miniştri, marele cordon al ordinului Alexandru Newski, cea mai înaltă decoraţie rusească, d-lor Emil Costinescu, ministru de finanţe şi d-lui Em. Porumbaru ministru de externe, marele cordon al Vulturului alb; celorlalţi d-ni miniştri li s'a acordat marele cordon al ordinului Sf. Ana; d-lor generali Robescu, Mavrocordat, Coandă şi Iarca marele cordon al Vulturului alb; d-lor generali Bogdan, Culcer, contra amiral Eustaţiu şi C. Nanu, secretar general al Ministerului Afacerilor Streine, marele cordon al ordinului Sf. Ana; principelui Stirbei, marele cordon al ordinului Stanislas: d-lui C. Dumitriu, secretar general la Ministerul de Interne, marele cordon al ordinului Stanislas; d-lor general Socec şi Corbescu prefectul poliţiei capitalei, marele cordon al ordinului Sianislas, d-lor Luca Oancea prefectul judeţului Constanţa şi Virgil Andronescu primar, li s-a acordat, celui dintâiu ordinul Stanislas în gradul de mare ofiţer iar celui de-al doilea în gradul de comandor.

De asemenea s'a acordat d-lui general inspector general Saligny, marele cordon al ordinului Sf. Ana: d-lor Panaitescu, directorul siguranţei generale a statului şi d-lui R-Voinescu marele cordon al ordinului Stanislas.

Aceste decoraţiuni sunt numai o parte din cele acordate de ţar.

www.ziuaconstanta.ro

La timp vom publica şi restul. În acelaş timp M.S. Regele a acordat d-lor Sassonow ministru de externe al Rusiei, general conte Frederics, mareşalul curţei imperiale ruseşti; amiral Milof şi general Orlof marele cordon al ordinului Carol I; celorlalţi membri din suita imperială li s'a acordat marele cordon al Stelei României, precum şi acela al Coroanei României.

Defilarea trupelor

La orele 6 p.m. a avut loc o mare revistă militară pe bulevardul Cazinoului.

Încă dela orele 5 o lume imensă ocupa tribunele construite pe acest bulevard. Rând pe rând soseau marii demnitari ai statului precum şi suitele imperiale.

La orele 6 precis soseşte M. S. Regina în automobil cu marea ducesă Olga.[186]

Urmează apoi M.S. Regele cu M.S. Ţarul Rusiei, apoi Principesa Maria, marele ducese ruse, principele Ferdinand şi principele Carol.

În aceste momente evoluează deasupra locului de paradă 6 aeroplane, cari prin virajurile lor îndrăzneţe atrag admiraţia celor prezenţi.

Ofiţerii cari au pilotat aceste aparate sunt aceiaşi cari au sburat şi la sosirea Ţarului. În special locotenentul Capşa şi pilotul civil al L.N. A. Poly Vacas, stârnesc admiraţia celor prezenţi.

Cu această ocazie trebue să reamintim că locotenentul Capşa a venit eri în Constanţa pe un Blériot, parcurgând drumul dela Bucureşti până la Constanţa pe un timp extraordinar de ploios şi furtunos.

Sosind la pavilionul regal M.S. Împăratul precum şi M.S. Regele au încălecat pentru a primi defilarea. În timpul acesta uralele nu mai contenesc, iar muzicile militare, intonează imnul imperial rus.

M.S. Regele plecând de lângă M.S. Ţarul se duce de se aşează înaintea trupelor, defilând prin faţa înaltului oaspete. În urmă defilarea a decurs în ordinea următoare.

Regele a eşit călare în întâmpinarea trupelor, s'a pus în fruntea lor şi a defilat în faţa Ţarului pe care l'a salutat foarte marţial cu sabia.

Regele Carol a luat loc apoi alături de Ţar, părând foarte emoţionat şi de nesfârşitele ovaţiuni ce i s'au adus de către mulţimea din tribune.

După Suveran, a defilat prinţul Ferdinand, inspectorul general al armatei, generalul lor ca şi ofiţerii fără trupă cari s'au înşirat apoi pe marginea drumului; comandantul diviziei de mare, comandantul Cătuneanu; o companie de marină cu căpitanul Ciornei Titus, statul major al corpului V de armată, în frunte cu generalul Georgescu, şi colonelul Jitianu; divizia 9 a cu generalul Basarabescu Ioan; bat. 9 vânători, col. Stoenescu Alex., Frimu Constantin; batalionul de pionieri comandat de maiorul Negru Atanasie.

Divizia 10 comandată de d. general Radian Radu, şeful statului major, bat. 10 vânători, comandat de maiorul Ionescu Dumitru.

Brigada 20 a infanteriei comandată de colonel Rozescu Tiberiu, reg. Tulcea 33 comandat de colonel Castriş.

Un batalion din reg. 1 grăniceri, comandat de colonelul Bădulescu Anton.

Acest batalion a defilat atât de admirabil încât a atras atenţia ţarului, care şi-a exprimat satisfacţia către M.S. Regele.

Brigada 5-a artilerie, colonel Găiseanu Traian, regim. 13 artilerie comandat de colonelul Stoica August; regim. 18 artilerie, comandat de colonelul Balmez Ştefan; regimentul de obuziere din divizia de 105 mm. comandată de maiorul Grigore Atanasie, diviza de 50 mm. comandată de lt. colonel Teodorescu Alex.

*

M.S. Ţarul în tot timpul defilărei a observat cu multă atenţiune mişcarea trupelor şi în diferite rânduri şi-a exprimat înalta satisfacţie către M.S. Regele şi A.S. R. Principele Ferdinand.

La sfârşitul defilărei Ţarul Rusiei a felicitat călduros pe M.S. Regele şi pe A.S.R. Principele Ferdinand pentru admirabila ţinută a trupelor. La urmă M.S. Împăratul şi M.S. Regele descălecând s'au întreţinut câteva minute cu persoanele prezente.

În urmă familia imperială s'a întors cu acelaşi ceremonial pe bordul vaporului «Standard».

Pe tot parcursul, Ţarul Rusiei şi membrii familiei imperiale erau salutaţi cu urale lungi şi nesfârşite.

Dineul de gală

La orele 8 fără un sfert M. S. Regele s'a dus dela Palatul Regal pe bordul vaporului lui «Standard» de unde luând pe M.S. Împăratul cu care apoi s'a dus la palatul regal împreună cu împărăteasa, regina noastră, marile ducese şi întreaga familie imperială şi regală română şi princiară pentru a lua parte la dineul de gală.

La acest dineu au luat parte următoarele persoane aranjate după cum arătăm mai la vale:

La stânga Ţarului, după A.S.R. Principesa Maria iau loc: contele Frederix, d-na Poenaru. d. Poldevski, d. general Boicoff, d. V.G. Morţun. d. general conte de Graben, d. Victor Antonescu, d. căpit. Kuţnetoff, d. Bagdat, contele Apraxin, d. dr. C. Istrati, d. colonel Semnov, d. C. Diamandi. d. Cerbacef, d. amiral Eustaţiu şi d. Barbu Ştirbey.

www.ziuaconstanta.ro

La celălalt capăt a mesei iau loc d-nii generali Cotescu, Robescu şi Perticari.

La dreapta Ţarinei, după Suveranul nostru, urmează marea ducesă Olga, după care vin: prinţul Carol. baroneasa Buxholden, d. general Mosolov, d. Em. Porumbaru, d. general Comarof, d. Al. Radovici, d. căpitan Sergheew, d. I.G. Duca, d. Arsenief, d. căpitan de fregată Sabling, d. Anghel Saligny, d. general Zottu, d. Nanu şi d. Gh. Bogdan.

La stânga Ţarinei, după A. S. R. Principele Ferdinand, iau loc : marea ducesă Tatiana, d. I. C. Brătianu, d-na Băicoianu, episcopul Nifon, d. Al. Constantinescu, d. general Comonciof, d. dr. Anghelescu, d. căpitan Nicloff, d. M. Ferichide, d. I. Lahovari, d. căpitan Morozow, d. general Coandă, contele Cerevenka, d. general Iarca, d. căpitan Gerve, d. general Manu, d. profesor dr. Toma Ionescu şi d-nii generali Istrati şi Bogdan.

La două mese mici, la cari invitaţii sunt aşezaţi pe un rând cu faţa la masa de onoare, iau loc d-nii general Râmniceanu, prefectul de poliţie Corbescu, colonel Găiseanu, Irimescu, fost prefect, locot.-colonel Velicu, dr. Romalo, maior Balif, N. Popa, Vasiliu, Ştefan Bellu, Rudi Catargi şi colonel Baranga.

Iar la o altă masă iau loc d-nii : general Basarabescu, colonel Jitianu, Dimitriu, Pariano, I. Panaitescu, Erbiceanu, C. Brătianu, Lange, V. Andronescu, general Socec, Cazimir, general Berlescu, inginer Lazarovici, colonel Robescu, Petre Antonescu, dr. Mamulea, colonel Graţoski şi în sfârşit la o a treia masă, d-nii : general Barbieri, prefectul Luca Oancea, deputat I. N. Roman, Bârsescu, colonel Brociner, Cănănău, Solacolu, muftiul judeţului, d. Romulus Voinescu, Langa Răşcanu şi colonel Costescu.

La şampanie s'au rostit următoarele toasturi:

Discursul M.S. Regelui

Cu o sinceră bucurie salut sosirea pe pământul României a Majestăţii Voastre Imperiale, însoţit de M.S. Împărăteasa şi de Augusta sa familie. În acest fericit eveniment vedem o nouă dovadă a sentimentelor de prietenie pe care Majestatea Voastră mi le-a arătat în chip aşa de mişcător de un lung şir de ani. Amintirea primirei graţioase şi atât de cordiale ce Majestatea Voastră mi-a făcut cu prilejul călătoriei mele în Rusia, va rămâne neştearsă pentru mine. Deasemenea nu voi uita vizita flotei imperiale în portul Constanţa, nici aceea a Marelui Duce Nicolae Mihailovici, din mâinile căruia am primit bastonul de mareşal al armatei ruse în comemorarea confraternităţei noastre de arme, pecetluită pe câmpurile de bătae din Bulgaria, sub glorioasa domnie a Augustului şi neuitatului vostru moş. Aceste scumpe mărturii de interes şi simpatie vor deştepta în toate inimile româneşti o vie, şi în deosebi în a mea, cea mai afectuoasă recunoştinţă şi vor contribui a restrânge şi mai mult raporturile excelente, aşa de fericit stabilite, între imperiul rus şi ţara mea. Nobila şi generoasa iniţiativă a Majestăţii Voastre pentru înfiinţarea conferinţei dela Haga îmi este o chezăşie sigură că Majestatea Voastră preţuieşte serviciile ce România a putut aduce cauzei păcei europene în cursul evenimentelor ce s'au desfăşurat anul trecut în Peninsula Balcanică. Ţinta statornică şi neschimbată a României este de a contribui printr'un echilibru stabil şi prin relaţiunile cordiale între toate statele din această parte a Europei, la menţinerea acestei păci binefăcătoare, care singură le poate permite să ajungă la propăşirea ce o doresc. Din adâncul inimei urez bună venire Majestăţii Voastre şi mulţumesc M.S. Împăratului pentru toate amabilele sale atenţiuni faţă de ţara mea, care se va uni într'un gând cu mine la urările călduroase ce fac pentru fericirea sa personală şi aceea a Augustei sale familii, pentru prosperitatea marelui său imperiu şi pentru viteaza armată imperială de care mă leagă atâtea scumpe amintiri.

Trăiască M. S. Împărăteasa Alexandra Feodorovna.

Răspunsul M.S. Ţarului

Cuvintele cordiale prin care Majestatea Voastră a binevoit să ne ureze bună venire, pe pământul românesc m'au mişcat adânc. Întemeiate pe tradiţiile amicale cari au unit în totdeauna ambele noastre ţări, legăturile dintre noi sunt încă restrânse prin glorioase amintiri comune şi printr'o sinceră amiciţie personală. Sunt fericit să văd realizându-se astăzi o dorinţă care mi-era scumpă de mult, aceea de a putea exprima prin viu graiu Majestăţei Voastre, în însăşi ţara sa, sentimentele afectuoase ce le am pentru ea. Sub egida Majestăţei Voastre, România a luat un avânt şi a atins o desvoltare remarcabilă. Nicăeri rezultatele dobândite nu puteau fi întâmpinate cu o mai sinceră mulţumire decât în Rusia, unde în totdeauna s'a obicinuit a se lua o vie parte la destinele coreligionarilor vecini. De acest curent de simpatie, care îndreptează în chip firesc inimele ruseşti către prietenii noştri români.

Alteţele Lor Regale Principele şi Principesa României au putut să se încredinţeze prin ele înşi-Le, cu prilejul vizitei pe care ne-au făcut-o, şi care ne-a pricinuit o atât de mare plăcere. Sprijinindu-se pe simpatia reciprocă a celor două popoare, amiciţia României şi a Rusiei răspunde în acelaşi timp, cum nu se poate mai bine, tradiţiilor istorice şi intereselor celor două ţări limitrofe.

Îmi place să văd în solidaritatea acestor interese, o chezăşie mai mult pentru fericita desvoltare a raporturilor noastre de prietenie şi de bună vecinătate. Majestatea Voastră a binevoit să semnaleze efectele salutare ale unei politici pacifice, îmi este cu deosebit plăcut, cu acest prilej, să aduc omagiile mele,

www.ziuaconstanta.ro

influenţei binefăcătoare pe care România a exercitat-o acum în urmă sub înţeleapta conducere a Regelui ei. Opera de pace îndeplinită de Majestatea Voastră şi-a dobândit recunoştinţa popoarelor, mărind prestigiul ţărei sale.

Cu speranţa că nimeni nu va tulbura pacinica desvoltare a regatului Vostru, ridic paharul meu în sănătatea Majestăţei Voastre, a M.S. Reginei şi a întregei familii regale, precum şi a prosperităţei României şi a vitezei armatei române, ale cărei frumoase regimente le-am admirat chiar acum cu o sinceră plăcere şi cărei sunt mândru că aparţin de aci înainte ca şef al regimentului 5 roşiori.

Trăiască M.S. Regele ! Trăiască M.S. Regina!

*

Dineul s'a terminat la orele 10 fără un sfert, după care familia imperială rusă, familia noastră regală şi princiară, împreună cu persoanele invitate au plecat în port la debarcader.

Aci familia imperială rusă s'a dus la pavilionul M.S. Reginei, după malul mărei, iar persoanele oficiale au rămas în pavilionul de recepţie.

În acelaşi timp s'a făcut o retragere cu torţi, de către trupele din localitate, în frunte cu toate muzicile militare.

Familia imperială a privit din terasa pavilionului această retragere.

La orele 10 şi jum. M.S. Împăratul, împărăteasa, marele ducese precum şi familiile regale şi princiare au venit în salonul de recepţie pentru a-şi lua rămas bun dela persoanele prezente.

*

M. S. Împăratul Rusiei a mulţumit călduros d-lui I.I. C. Brătianu, preşedintele Consiliului de Miniştri pentru frumoasa primire a ce i s-a făcut.

*

Deasemenea ţarul a ţinut să mulţumească şi să felicite în acelaşi timp pe d-nii Panaitescu directorul poliţiei şi siguranţei generale şi Romulus Voinescu inspectorul poliţiilor din ţară pentru ordinea perfectă care a domnit în tot timpul Augustei sale vizite.

*

La urmă M.S. Regele oferind braţul M.S. Ţarina a condus-o până la puntea vaporului «Standard».

Imediat în urmă au plecat pe vapor M.S. Ţarul, familia imperială rusă şi întreaga suită.

Imediat ce M.S. Regele a părăsit vaporul «Standard» a ridicat ancora şi s'a pus în mişcare.

În timpul acesta în port se dau splendide focuri de artificii.

Toate vapoarele sunt luminate precum şi reflectoarele aprinse. Publicul izbucneşte în urale.

A. S. Regală principesa Maria suindu-se pe scările pavilionului de recepţie strigă cu voce tare familiei imperiale ruse, care se urcase pe puntea yachtului imperial «La revedere» în limba engleză.

În timpul acesta publicul izbucneşte din nou în urale la care muzica imperială de pe puntea yachtului răspunde intonând imnul regal românesc.

Încet, încet, vaporul «Standard» se depărtează şi în curând ese din rada portului precedat şi urmat de încrucişătoarele ruse "Kahul" şi "Almaz".

Iachtul imperial porneşte în largul mărei.

Uralele publicului urmează până ce vaporul «Standard» iese din rada portului.

*

La orele 11 şi jum. M.S. Regele părăseşte pavilionul de recepţie ducându-se la palatul regal. Deasemenea persoanele oficiale pleacă în oraş.

La orele 11 şi jumătate totul e sfârşit.

("Liberalul Constanţei", I, nr. 33, 8 iunie 1914 : 1-3)

www.ziuaconstanta.ro

Noui îndrumări în economia naţională dobrogeană pe urma vizitei Ţarului la Constanţa

Fastul cu care a fost primită Majestatea Sa Ţarul tuturor Rusiilor de către Curtea noastră Regală a avut darul să hărăzească Constanţei un loc în istorie şi să atragă în acelaşi timp asupra Dobrogei noui şi vechi, atenţia noastră a tuturor.

Gazetele mai toate şi pe toate tonurile şi înţelesurile au discutat însemnătatea momentului, constatând sfârşitul unei epoci politice şi începutul unei ere noui, odată cu schimbarea constelaţiunilor diplomatice în Balcani.

S'au spus multe şi de toate, dar mai cu seamă s'au comentat aprins cele două toasturi ţinute de şefii celor două state: unul, palid şi numai festiv; iar altul, impetuos, precis şi categoric.

Paliditatea şi lipsa de vlagă a toastului Regelui nostru îşi găseşte explicaţia nu numai în situaţia sa de gazdă, cum au aerul să'l tălmăcească, – ci mai mult în lipsa-i de curaj şi extrema cumpătare a firei germane.

Şi desigur că-i vine greu vechiului Ulan, aliatul de 50 de ani al politiciei Triplei Alianţe, ca la un moment dat, împins de împrejurări şi sentimentul maselor româneşti, să-şi schimbe dintr-o zi pe alta politica-i germanofilă de până acum.

Nu tot astfel însă este cazul Şefului Colosului de la Nord.

Energia, preciziunea şi hotărârea din toastul său sunt rezultatul certitudinei pe care i-o dă moştenitorului unei politici externe bine definite, asigurată în executarea ei de milioanele de baionete pe care se reazemă.

Momentul în care s'a produs această eşire nu este, aşa cum se crede, pur şi simplu, ocazional ; el este data fatidică a încoronării unei politici bine chibzuite, este încoronarea politicei francofile în Balcani.

Fără manifestaţiile de simpatie ale opiniei publice româneşti; fără marşul triumfal al oştirilor noastre; cu toate proectele matrimoniale, – acest eveniment, nu încape îndoială, că nu s'ar fi produs. Fără ele am fi rămas desigur în aceeaşi situaţie şubredă, în care ne găseam, – situaţie de milogi la porţile parlamentarilor dela Londra, şi am fi suferit cu ruşine înmormântarea demnităţei naţionale, în cei trei chilometri ai Silistrei, rămânând pe vecie umiliţi de hegemonia Bulgarilor în Balcani. Graţie politicei noastre neroade, Bulgarii legaţi prin afinitate de rasă cu Imperiul Moscovit, au putut să ducă o politică economică şi militară care îi ridicase aşa de sus, şi dacă ei n'ar fi pierdut din vedere tocmai lucrul esenţial – interesele politicei ruseşti – desigur că nu am fi avut norocul să auzim acel faimos discurs al Ţarului, – discurs menit să ne ridice în faţa lumei şi să ne consacre adevăratul loc de Semi-Mare Putere, pe care pe drept îl meritam.

Odată cu această consacrare am primit şi o sarcină cu atât mai grea, cu cât vârsta şi vocea sângelui stingheresc pe bătrânul nostru Monarch să se deslipească de politica austro-germană, pe care a dus-o o jumătate de veac.

Primind mandatul Triplei Înţelegeri de a veghea la pacea în Peninsulă, ne luăm obligaţia de a adopta modul de vedere al politicei economice anglo-franceze, părăsind şi combătând chiar nemţescul *«Drang nach Osten»*.

Or, tocmai aci e buba cea mare. Când, o jumătate de veac pieţele române au fost debuşeul exclusiv al *Export Warren*-ului german; când, în tot acest răstimp, un singur franc franţuzesc n'a intrat în ţară decât prin canalul băncilor nemţeşti, – greu va veni acţionarilor lui Krupp să dreneze în viitor direct către finanţa franceză cupoanele de rentă românească, fără a mai trece prin Berlin.

Când nu numai comerţul şi industria au urmărit tot timpul interesele germane; când până şi căile ferate erau construite după cum conveneau mai bine Triplei Alianţe, desigur că nu uşor va veni conducătorului, ca într-o bună zi să renunţe la întreg acest «ansamblu» şi să îl îndrepte către politica economică franco-rusă.

Să luăm bună oară două linii, una în proect şi execuţie, şi alta executată, şi anume: Tulcea-Medjidia şi Ploeşti-Urziceni.

Cea dintâi, urmând să pue în valoare regiuni noui, în sânul cărora zac bogăţii imense, dând posibilitatea de utilitate producţiilor Basarabiei de jos, fără ca să prezinte însă nici un interes expansiunei germane, n'a fost terminată nici până acum. Cea de a doua, cu toate că străbătea o regiune aridă, legată îndestul cu căi de comunicaţie deşi dubla o linie existentă: Bucureşti-Feteşti, a fost totuşi terminată şi dată în circulaţie, pentru că răspundea unei nevoi reale a politicei nemţeşti.

S'a zis de mulţi şi fac *mea culpa* de a fi zis-o şi eu, că această dezinteresare complectă a Dobrogei se datora regimentului excepţional şi lipsei de reprezentanţi în Parlamentul ţărei.

Recunosc că m'am înşelat şi eu ca toată lumea, când am adus aceste acuzaţii nedrepte guvernelor formate mai totdeuna din bunii Români; dar care nu erau de cât nişte marionete, în ce priveşte politica economică a ţărei, în mâna marelui şforar.

Acum însă, când vom fi forţaţi să adoptăm modul de a vedea al politicei economice al aliatelor noastre

www.ziuaconstanta.ro

Anglia şi Franţa, în mod fatal va trebui să facem ceea-ce fac ele.

De alt-fel ne va fi foarte uşor întru cât se potriveşte de minune cu firea noastră.

Şi când baeriile *"ciorapului de lână"* franţuzesc se vor deschide finanţei noastre fără intermediul Băncilor Germane, - în mod fatal, va trebui să ţinem seamă de interesele lor, adoptând în totul modul de colonizare latin.

Din cele mai vechi timpuri, căile de comunicaţie au fost considerate ca singurul mijloc eficace pentru legarea sufletească şi economică a provinciilor cucerite cu centrul. Căile romane utilizate şi azi ne fac dovada deplină a acestui adevăr.

Aplicarea acestui sistem de către Franţa în Algeria şi Maroc ar fi trebuit să ne fi fost de pildă în noua provincie cucerită la 1877; n'am făcut-o însă pentru că ea nu intra în modul de vedere nemţesc şi graţie lui avem azi o Tulce semi-românească şi gogoriţă de pericol bulgar în Dobrogea.

Dacă am fi fost pătrunşi de acest adevăr am fi avut o Dobroge eminamente naţională, cu atât mai mult cu cât nu ne-a lipsit de cât bunavoinţă, – căci mijlocul l-am fi avut, slava Domnului !

În loc ca milioanele ţărei să fi fost cheltuite cu o expoziţie jubiliară, mai bine de o mie de ori am fi făcut-o linie principală Tulcea-Caraomer, şi atunci cu siguranţă Dobrogea n'ar mai fi fost considerată ca o Siberie, loc de surghiun şi de pripas al tuturor nechemaţilor.

N'am făcut-o spre ruşinea noastră şi nenorocirea acestei provincii; să sperăm însă că, cu adoptarea politicei economice franţuzeşti, vom adopta şi sistemul lor de colonizare, iar mâine poate, când vom fi chemaţi să luăm parte la liquidarea forţată a vre-unui stat vecin, împrejurările ne vor găsi mai bine pregătiţi.

Repeziciunea cu care se construeşte linia Medgidia-Bazargic ne dă speranţa că vom repara greşelile din trecut.

Importanţa strategică a acestei linii e cu mult mai mică de cât cea economică şi culturală şi despre aceste două chestiuni, promit să reviu într'un număr viitor.

Căci cu drept cuvânt Dobrogea are menirea să devie «plămânul ţărei» şi pentru a-şi îndeplini această menire are nevoe absolută, înainte de toate, să fie românească şi cu o situaţie economică strălucită.

Şt. CIŞMIGIU

("Dobrogea jună", X, nr. 20, 8 iunie 1914 : 1)

373

QUADRILATERUL

Însemnătatea liniei Tulcea-Medgidia-Bazargic, din punct de vedere economic

În numărul trecut promisesem a reveni asupra importanţei liniei Tulcea-Medgidia-Bazargic din punct de vedere economic.

Este necontestat azi, că mijloacele de transport sunt funcţiuni economice, cărora economiştii le atribue aceiaşi importanţă ca şi mijlocelor de producţie însăşi şi pentru a căror reglementare legiuitorii secolului trecut şi actual au consacrat şi consacră capitole întregi.

Netăgăduit că într'un articol de gazetă nu e posibil de analizat această chestiune, mai ales când acest articol îmbrăţişează numai o chestie cu caracter pur local; totuşi nu mă pot dispensa de a face unele observaţii generale pentru mai buna lămurire a tezei mele.

Mijloacele de transport au fost şi sunt în viaţa socială unul din elementele esenţiale pentru stabilirea valoarei reale şi comerciale, a tuturor bunurilor îndeplinind funcţii economice.

Graţie lor s'a putut enunţa faimoasa lege a cererei şi ofertei, şi tot graţie lor omenirea a putut ajunge la gradul de civilizaţie la care a ajuns.

Graţie lor s'au pus în valoare ţinuturi imense considerate ca sterpe, s'au scos la iveală regiuni noui ale căror bogăţii ascunse ne mai cunoscând obstacolul distanţei au inundat pieţele lumii civilizate.

Astfel, mijloacele de transport pot fi considerate cu drept cuvânt regulatorul cel mai puternic al vieţei economice mondiale, de oarece dau posibilitatea în cea mai largă accepţie a cuvântului, operaţiunilor de schimb, – adevăratul creator al bogăţiilor, ca funcţie economică.

Desigur că până azi cele mai importante mijloace de transport sunt cele pe apă şi pe cale ferată, căci celelalte transporturi de uscat nu-şi au mare însemnătate în desvoltarea unei ţări.

www.ziuaconstanta.ro

Putinţa transporturilor pe apă a fost singura fericire a provinciei dobrogene, fără de care cu siguranţă orice activitate economică ar fi fost nulă în această provincie, – dată fiind lipsa de solicitudine exercitată faţă de ea.

Şi toată această înzestrare naturală a avut prea puţină înrâurire, din cauză că nu s'a dat posibilitatea utilizărei ei într-o mai largă măsură.

De unde în ţările civilizate se caută a se utiliza acest mijloc de transport, ca fiind cel mai eftin, creându-se canale sau regulându-se cursul râurilor cu debit neconstant, la noi s'a neglijat până într'atâta, în cât pe malurile unui fluviu ca Dunărea, dela Sulina şi până la Ostrov, din partea Dobrogei, nu avem de cât trei porturi mai însemnate, adică Tulcea, Hârşova şi Cernavodă.

Mai mult chiar, în loc ca să se înfiinţeze schele în dreptul fiecărui sat riveran, creându-se oboare şi centre de încărcare; menajându-se anume susceptibilităţi sau interese private, s'au făcut mizerii dreptelor cereri ale locuitorilor din diferite centre ca: Isaccea, Oltina, Ostrov, Topalu etc.

E surprinzător de trist că unei chestiuni aşa de importante ca aceea a transportului într'o ţară, nu i s'a acordat destulă atenţie, când la cârma ţărei am avut în totdeauna oameni pătrunşi de adevărurile consacrate ca dogme în această materie.

Şi ce poate fi mai educativ de cât această lipsă de atenţie când pe o suprafaţă de aproximativ 16.000 km. p. cât are Dobrogea, unde statul singur poseda la un moment dat aproape un milion de hectare, nu avem de cât 65 kilometri de cale ferată!

În Algeria, ţinut mult mai arid şi care nu face parte integrantă din Franţa, Francezii au construit pe o suprafaţă egală cel puţin de cinci ori atâta reţea de căi ferate.

Se vede însă că chestiunea mijloacelor de transport cu calea ferată a început să capete o importanţă mai însemnată şi de aceia s'a pus în construcţie linia Tulcea-Medgidia, iar acum Medgidia-Bazargic.

Necontestat că ambele aceste linii răspund unor nevoi de aceiaşi importanţă şi de aceea le voiu analiza pe rând pe fiecare.

Linia Tulcea-Medgidia, străbătând partea de nord a Dobrogei în toată lungimea ei, este chemată să pună în valoare nu numai regiunea agricolă destul de bogată peste care trece, ci va scoate la iveală bogăţiile ascunse ale solului din această parte.

De mult geologii au stabilit imensele bogăţii de minerale ce zac în terenurile stâncoase ale acestei regiuni şi bazându-se pe aceste studii s'au făcut chiar unele începuturi de exploatare industrială în împrejurimile Babadagului.

Cu siguranţă că, atunci când vor exista posibilităţi de transport mai lesnicioase, exemplul casei Wolf va fi imitat şi de altele, creându-se în această parte o adevărată industrie minieră.

Apoi bogatele zăcăminte de granit, şi marmora vor eşi la iveală, creând pentru populaţia locală isvoare noui de producţie.

Calcarul din această regiune concurând cu succes, cu cel din regiunile muntoase ale Prahovei şi Muşcelului, ar fi materialul prim al fabricelor de var şi ciment ce s'ar putea înfiinţa, cu avantajul combustibilului, cărbunele, care va fi mai la îndemână în unul din porturile Tulcea sau Constanţa, de cât la C-Lung sau Valea Prahovei.

Apoi imensele cantităţi de stuf şi papură ar crea nesecate isvoare naturale de materii prime, pentru industria celulozei.

Date fiind imensele capitaluri ce vor rămâne disponibile de pe urma exproprierei, este de aşteptat că într'un viitor nu tocmai depărtat ne va fi dat să vedem, chiar generaţia actuală, o renaştere totală a acestei regiuni.

Din punct de vedere cultural această linie are o importanţă şi mai mare.

Desigur că atunci când cel mai îndepărtat colţ al provinciei dobrogene ar fi legat de centrul cultural al ei, Constanţa, prin câteva ceasuri, sau de Capitala ţărei, prin maximum 10 ore de drum de fier, nu va mai fi considerată Dobrogea ca loc de surghiun. Elemente de valoare îşi vor disputa cinstea de a fi conducătorii unei populaţiuni independente economiceşte.

Astfel se va face închegarea naturală a sentimentelor naţionale, legând sufleteşte tot ce azi este şovăelnic în populaţia eterogenă a provinciei şi creând o unitate de vederi şi aspiraţiuni pentru toţi locuitorii ei.

Am convingerea că importanţa acestei linii va fi aşa de mare, în cât singură ea va fi un stimulent destul de puternic pentru creiarea unei reţele secundare menită să lege pământul ţărei, Dobrogea, printr'un al doilea pod, care cu siguranţă va fi construit mult mai inteligent, reparându-se greşala unei căi simple cum şi aceea a unei căi căruţabile.

Aceste greşeli îndreptate, vom avea putinţa să utilizăm instalaţiile portului Constanţa astfel în cât să obţinem dela ele maximum de randament, scăpând tot odată de grija pe care am avut-o cu ocazia trecutei mobilizări, grije inspirată de calea simplă a podului dela Cerna-Vodă.

Linia Medgidia-Bazargic prezintând o importanţă cel puţin egală cu aceia Tulcea-Constanţa, voiu trata-o în numărul viitor.

Şt. CIŞMIGIU

(*"Dobrogea junã"*, X, nr. 21, 17 iunie 1914 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

374 ADMINISTRAŢIA ORAŞULUI MANGALIA

Un scurt istoric

Mangalia de astăzi este vechiul orăşel grec *Callatis*, centru comercial pe vremuri mai mare şi mai important decât *Tomis* – magnifica Constanţa actuală. Urmele de zidării, care se descoperă până la adâncimi de şase metri, dovedesc că orăşelul poseda clădiri însemnate şi avea o rază mai întinsă decât astăzi.

În evul mediu Genovezii construiesc aci un port, pe o întindere de aproape patru chilometri, care serveşte de adăpost digului nostru de acum.

În timpurile actuale

Cu o populaţie de 3.000 suflete, Mangalia, prin situaţia sa geografică, promite a lua în curând o desvoltare mai mare. Rămasă mai în centru, în urma lărgirei graniţelor Dobrogei, ea începe a fi vizitată de locuitorii Cadrilaterului, care îşi procură toate târguelile de aci.

De pe urma aceluiaşi fapt şi piaţa cerealelor din localitate se va activa; în consecinţă oborul reclamă o organizare mai serioasă.

Cu o climă dulce, atât vara cât şi iarna, înzestrată cu o plajă incomparabil mai frumoasă aceleia din Constanţa, posedând isvoare şi băi de apă sulfuroasă, Mangalia e destinată a deveni o staţie importantă de vilegiatură. De altfel, numărul vizitatorilor săi în sezon e din ce în ce mai mare.

Pe de altă parte, lacul din apropiere şi cu numele oraşului urmând a fi transformat în port militar, după cum e vorba, – s'au şi făcut studii în această privinţă – Mangalia va căpăta o altă înfăţişare şi însemnătate.

Edilitare – Vizita M. Sale Regelui

Administraţia comunei e încredinţată bunului nostru concetăţean Nicolae Roşculeţ, un tânăr avocat, dobrogean de baştină, care – ca să se confirme odată mai mult ceea ce noi susţinem de mult, că Dobrogea atunci va progresa când comunele ei vor încăpea pe mâinile adevăraţilor săi fii – îşi dă toate silinţele ca să dea acestui orăşel un aspect cât mai civilizat. Astfel, amicul nostru se ocupă anul acesta cu pavarea a cât mai multor străzi, prevăzându-le cu canaluri de scurgere; va înzestra oraşul cu o şcoală primară şi în curând va pune fondaţiile unei biserici, vrednică de localitate şi de preotul său, tânărul şi meritosul teolog Roşculeţ.

Comitetul constituit în acest scop a colectat până acum 20.000 lei, sumă la care M.Sa, cu ocazia vizitei ce a făcut oraşului zilele trecute, a binevoit a adăoga însemnata ofrandă de 25.000 lei.

Cu prilejul acesta Suveranul S'a interesat de tot ce priveşte oraşul şi a făgăduit să intervină ca vasul ce e orânduit să înceapă în curând curse zilnice între Constanţa şi Balcic, să se oprească şi la Mangalia.

Nu pot încheia aceste mici note de călătorie asupra vechei Callatis fără a pomeni de grandioasele construcţiuni pe care amicii noştri Coman şi Aldea, doi mari şi buni gospodari, le ridică în localitate, şi care cu îndemnul şi cu înfăţişarea lor nu cu puţin vor contribui la înfrumuseţarea oraşului.

Călător

("Dobrogea jună", X, nr. 21, 17 iunie 1914 : 2-3)

375 SĂLBĂTICIILE DE LA ALEGERILE COMUNALE

Peste o sută de alegători sechestraţi şi ameninţaţi. Bătăuşul Velter, primarul Babadagului şi banditul Popescu-Uzină dela Sulina, în capul drojdiei din Babadag şi Sulina, sunt în raza de vot şi intimidează alegătorii, insultând şi vociferând. Poliţiile din Tulcea, Isaccea, Babadag, Mahmudia şi Sulina sunt concentrate în mahalale, iar sergenţii îmbrăcaţi în uniformă, postaţi la casele alegătorilor.

Regimul teroarei şi al groazei[187] a reînviat în Tulcea.

Cărdăşia de afaceri şi interese personale, în cap cu *impopularul Comşa* şi în coadă cu *transfugul Ventura*, văzând că le scapă terenul de sub picioare, după cum l-au şi scăpat prin crasa ignoranţă şi lipsă complectă de popularitate ce-i caracterizează au decis – *sub patronajul prefectului Stolojan, al poliţiei, a 3 bănci şi 2 cămătari – declararea stării de asediu*, crezând că numai în acest mod vor putea izbuti să iee colegiul I.

Bandele administraţiei, organizate de către *Ventura* şi *antipaticul Petrov*, fostul poliţai, compuse din

www.ziuaconstanta.ro

funcţionari comunali, agenţi de siguranţă, gardişti îmbrăcaţi civili, derbedei recrutaţi de pe străzi, precum şi din drojdiile oraşelor Babadag şi Sulina, au operat în toată voia lor, cutreerând mahalalele şi băgând groază în populaţie. Bine înţeles că între aceştia excelau *bătăuşii Velter* şi *Popescu-Uzină*, precum şi *cunoscutul bătăuş-bandit Machedon*, care a mers cu curajul până acolo, în cât a ameninţat cu revolverul câteva persoane.

Brutele acestea, cari se dedau la cele mai nelegiuite acte contra alegătorilor bănuiţi că ţin cu opoziţia aveau pe de o parte însărcinarea să-i intimideze şi să-i oprească de a veni la vot; iar pe de alta, să confisce cărţile de alegători ale acelor pe cari credeau că n'au să-i poată atrage de partea guvernului. S'au văzut peste 40 de asemenea cărţi, confiscate la birjarul Ivan Boşcencu, care făcea pe agentul electoral.

Pe la mahalale, într'un timp, circulaţia trăsurilor a fost oprită. Zeci de alegători au fost sechestraţi la locuinţele lor, păziţi fiecare de câte un poliţist; alţii au fost expediaţi afară din oraş anume cei cari aveau vii, grădini sau alte proprietăţi, cu ordin de a nu se întoarce în oraş de cât după ora 5 seara. Mulţi însă au fost aduşi la poliţie şi închişi pentru mai multă siguranţă, răpindu-li-se astfel cu desăvârşire libertatea garantată de Constituţie !

Supravegherea acestor blestemăţii oficiale o avea directorul poliţiei *Boruzescu*, care a cutreerat oraşul în trăsură toată ziua.

Ei bine ! De când e Tulcea, nu s'au mai văzut asemenea alegeri sălbatice.

Ele constitue o sfruntată neruşinare a celor şase candidaţi colectivişti, cari au milogit voturile cetăţenilor. Numai cei cari nu-şi dau seamă, numai inconştienţi ca *Panaitescu, Ventura, Drăghici, Demirof şi Caravia* au putut admite asemenea fapte reprobabile. Ne miram noi să nu se găsească şi aici specimene asemănătoare celor din ţara Zuluşilor, ori din Patagonia !

Opinia publică locală a rămas adânc scandalizată de asemenea procedee, întrebuinţate de o administraţie a cărei conducere a fost lăsată pe mâna unor oameni lipsiţi cu totul de scrupule şi bun simţ.

Deşi buna credinţă a cetăţenilor a fost speculată în felurite chipuri, şi deşi lumea a fost ameninţată cu cele mai mari nenorociri posibile, totuşi cetăţenii tulceni şi-au făcut datoria aşa cum le-a dictat conştiinţa, iar *lista liberalilor* cea mai tare ce au putut alcătui în localitate, a căzut cu succes. Şi trebue să se reţie, că *lista noastră a reuşit cu mare majoritate de voturi, cu toate că foarte mulţi din prietenii noştri, sequestraţi n'au putut vota.*

Ne-am dat toată silinţa, din moment ce am aflat despre cele ce se petreceau în oraş, să scoatem de sub pază pe toţi alegătorii sequestraţi, dar ne-a fost imposibil faţă de marele lor număr, până la ora 5 seara când s'a închis scrutinul.

Dar să venim la lucruri concrete şi să istorisim cum au decurs toate acestea.

Procurorul constată amestecul Poliţiei

Încă înainte de a se începe votarea, la ora 7 dim., candidaţii noştri sunt anunţaţi că foarte mulţi alegători sunt sequestraţi la locuinţele lor, şi că au ordinul Poliţiei ca sub nici un motiv să nu iasă din case. Intrigaţi de această veste, candidaţii noştrii însoţiţi de câţiva prieteni, au plecat imediat în trăsuri prin oraş spre a se convinge şi a lua în caz afirmativ, măsurile necesare.

În adevăr, străzile Basarabilor şi Mahmudia erau pe de-a întregul barate de poliţie, aşa că de dimineaţa nu se putea trece pe aceste străzi. În urma intervenţiei d-lui procuror, adus de amicii noştri spre a constata ilegalităţile, străzile au fost liberate mai târziu de poliţie. O mulţime de gardişti, cari se găsiau postaţi la porţile alegătorilor au fost ridicaţi, dându-se astfel libertate cetăţenilor de a merge la vot. Citâm pe alegătorii *Ioan Dănilă, Gh. Pavlov, Slifon Boşcenco,* căruia i s'a luat şi cartea de alegător, *D. Stanef, Teodor I. Jeliu, D. Minciu* şi alţii.

Doctorul Tebinca agent electoral

Pe de altă parte *doctorul Tebinca şi comisarul Gh. Petrescu*, în trăsură, mergeau pe la locuinţele alegătorilor bănuiţi, spre a le înscena procesele de contravenţie. Chiar d. Ivan Ivanof, candidatul nostru, n'a fost lipsit de o asemenea visită. După ce intraseră deja cam vre-o 3, 4 paşi în curtea d-sale, numai atunci şi-au amintit harnicii noştri funcţionari că d. Ivanof este candidat, aşa că s'au răsgândit şi au plecat.

La ora 10 şi jum., d-nii Const. Giurgescu şi Al. Ionescu, advocat, primesc ştirea că d. *Ioan G. Crânjală*, cârciumar din str. Basarabilor este oprit de către 2 sergenţi majori de gardişti de a veni la vot, şi că aceştia stau în permanenţă în localul d-sale. Avizând pe d-l Procuror, s-au transportat cu toţii la cârciuma d-lui Crânjală, unde au constatat prezenţa sergenţilor majori *Pântea* şi *Zaharia*. D-l Crânjală a declarat d-lui Procuror că *s'a îmbrăcat să plece la vot, însă subcomisarul D. Dinescu i-a ordonat să nu se ducă, lăsând pe cei 2 serg-majori să-l supravegheze.* Fiind întrebaţi de d. Procuror ce caută acolo, serg majori n'au răspuns nimic, au tăcut ca nişte peşti. Bine înţeles, d-l Crânjală a fost liberat de sub tutelă şi s'a dus de a votat. N'a trecut însă mult şi s'a prezentat d-rul *Tebinca* care i-a luat probe de toate băuturile, cu scop de a fi şicănat. Totodată, i-a lăsat un proces verbal *falş datat* , căci în loc de 22 Iunie, a pus 21 Iunie ca dată, spre a nu fi bănuială că a fost făcut în ziua alegerei !

www.ziuaconstanta.ro

Sergenţii de poliţie păzesc ca alegătorii să nu părăsească curţile

Tot pe str. Basarabilor, s'a găsit sequestrat d. *Pavel Dumitrof* păzit de agentul *Gh. T. Mezinu.* Liberat de amicii noştri, le-a declarat că "santinela l'a păzit toată noaptea şi că a dormit aşa de bine şi fără grije de hoţi că nu credea nici odată să doarmă aşa de liniştit!"

Pe str. Zimbrului, d-nii *Ştefan Costov* şi *Manole V. Dimitranof* erau păziţi de serg. *Ion Vârneanu,* îmbrăcat civil; aceştia au fost liberaţi de d. avocat Ceapăru şi trimişi să voteze.

La cârciuma d-lui *Ioan Constantinescu,* alegător, din str. Basarabilor, de asemenea se găsea postat serg. *Nicolae Popa,* civil, care păzia şi pe d. R.R. *Odgeacof* vecin cu d-sa.

La Otel "Dobrogea" la d. *Sava Dumitrof* se găseau alţi 2 sergenţi, îmbrăcaţi civil, al căror nume ne scapă cu ordin de a nu lăsa pe d. Dumitrof să iasă din otel. D-sa însă a fost înţelept, nu s'a lăsat intimidat, ci a fost la vot.

Dar nici d. *Dimu C. Covanof,* cunoscutul proprietar şi comerciant, n'a fost scutit de ameninţările ridicole ale poliţiei. Ca orice cetăţean cu demnitate, d-sa a respins cu indignare ameninţările neputincioşilor, şi s'a dus de şi-a făcut daoria.

D. *Sotir Gh. Sotir,* nici el n'a rămas mai pe jos. În ajunul alegerei, a fost la berăria d-sale *comisarul Petrescu,* iar Duminică dimineaţă *comisarul Şogoreanu* ambii spre a-i pune în vedere să nu meargă la vot, că pe urmă va fi vai de dânsul. Ducându-se la directorul poliţiei să vază ce înseamnă această oprire, i s'a repetat acelaş ordin. De prisos să mai spunem că d. Sotir le-a întors spatele şi s'a dus de a votat.

La d. *N. Pânzaru,* cunoscutul industriaş şi proprietar din str. Isaccea s'au dus *funcţionarul comunal Vasile Popa* şi *subcomisarul Toma Mihai,* încă din ajun, şi au dat ordin atât d-sale, cât şi fiului său *Teodor Pânzaru,* de asemenea alegător, ca să nu vie la vot. A doua zi dimineaţa, sculându-se, găsesc postat la poartă pe *sergentul turc Ali Arif,* iar la intrarea de din dos, un pompier. Abia s'a putut strecura unul din băeţii d-sale, spre a ne aduce la cunoştinţă arestarea. Ducându-se d. Const. Giurgescu, a eliberat pe d-nii Pânzaru, iar în urmă s'au dus de au raportat cazul d-lui Procuror. Sergentul turc însă a refuzat să meargă la Parchet.

Pe str. Nicopol fusese postat *gardistul Păun Grigore* spre a nu lăsa pe d. *Dimitrie S. Cudravţov,* industriaş să meargă la vot. D-l Gh. Christea, prietenul nostru, mergând să scoată pe d. Cudriavţov, spre a-l aduce la vot, a fost oprit de gardist care a mers cu îndrăzneala până acolo că a pus mâna în pieptul d-lui Christea, căutând să-l loviască. D-l Christea a parat lovitura şi nevoind a da loc la scandal a cerut intervenţia d-lui Procuror. Numai astfel a putut fi scos din casă d-l Cudriavţov.

Sergenţii de stradă urmăresc pe alegători până în raza de vot

Un alt caz s-a întâmplat cu d. *Ţancu Ivanof,* care prin îndrăzneala arătată de gardistul care îl păzia, merită să fie descris în întregime.

Aducându-ni-se la cunoştinţă că d. Ţancu Ivanov, este şi dânsul arestat la locuinţa lui din str. Dragoş-Vodă, s'au transportat de urgenţă la d-sa d-nii M. Ciapăru şi Sandovici. Fiind convins în cele din urmă că nu i se va întâmpla nimic, cu toate ameninţările, d. Ivanov a asigurat pe prietenii noştri că are să vină la vot, dar peste o jumătate oră, fiind în acel moment puţin ocupat. Eşind să plece spre primărie, gardistul *Spiridon Cristofor,* care era îmbrăcat civil, îl opreşte. După un schimb de vorbe d. Ivanof înlătură pe sergent, care începuse să devie agresiv, şi înaintează spre primărie. Cu sforţări mari, când îmbrâncit, când insultat, ajutat şi de trecători, d. Ivanov ajunge la raza de vot, împreună cu santinela sa, unde este observat de amicii noştrii. Cu toate că în acest timp, gardistul Christofor, dăduse semnal la un alt gardist de acolo spre a-i da ajutor să-l ducă la poliţie, totuşi d-sa este scos de d-nii Giurgescu şi Ceapăru, din mâinile zbirilor, cari i-au rupt haina, şi trimis să voteze. Sergentul Christofor a fost luat apoi şi dus la parchet, huiduit de mulţimea care staţiona în afara razei de vot.

Procurorul descoperă cuiul poliţiştilor

După amează, la ora 2 jum. fiind anunţaţi că la cârciuma d-lui *Ilie Şoşoi* din str. Mahmudia se află aproape tot aparatul poliţienesc şi că înăuntrul localului sunt mulţi alegători opriţi, s'au transportat imediat d-nii *Căp. Andoniu şi Giurgescu,* însoţiţi de d. procuror local.

În adevăr la cârciuma d. Şoşoi, se găsiau vre-o 9 poliţişti: *subcomisarii Toma Mihai D. Dinescu, Carapetru, Patulea, comandantul de sergenţi M. Nicolau, serg. major Iosif Andrei, Zaharia, bătăuşul Machedon, etc. precum şi funcţionarii comunali Vasile Popa şi Moldoveanu.* În cărciumă foarte mulţi alegători sequestraţi. D-l Procuror luând act de cele constatate a încheiat cuvenitul proces verbal şi a dat ordin ca toţi poliţiştii să se risipească, iar alegătorii să fie liberi.

Felurite sechestrări şi ameninţări stupide ale poliţiei

D-l *Mihail Costescu,* hangiu, pe str. Mahmudia a fost şi d-sa oprit de a vota, fiind păzit de un sergent, care la vederea noastră s'a ascuns, astfel n'am putut să-i aflăm numele. D-sa a declarat d-lui Procuror că a

www.ziuaconstanta.ro

fost amenințat că i se va închide hanul și va fi dat judecății ca contravenient, dacă va veni la vot.

Alegătorii *Pavel S. Simion Gh. Lazarof* și *Petre d. Nicolof* au fost luați de acasă de dimineață de către poliție și trimiși la viile lor, afară din oraș, cu ordin ca să nu se întoarcă de cât tocmai seara târziu. Tot asemenea s'a întâmplat și cu alegătorul *Staniu Ștefanof*, care ne-a declarat că a fost sculat din somn dimineața la ora 5 și expediat, cu același ordin, la grădina sa de la marginea orașului.

La d-l *Vasile Iacob* din str. Mihai Viteazul, a fost postat *Cezar Apostolescu,* iar directorul poliției a fost la locuința d-sale de vre-o 4 ori, spre a se convinge singur dacă nu cumva a eșit în oraș.

D-l Stoian H. Stoicoff, a fost și d-sa supraveghiat de agentul *Gh. T. Vasile* zis *Dihanie*; cu toate acestea a trecut peste intimidările poliției și s'a dus de și-a făcut datoria.

D-l *Mihail Botoff*, cunoscutul industriaș, a fost și d-sa amenințat de sub-comisarul Toma Mihai, că în fie-care săptămână i se va face procese de contravenție. Nici că se poate o mai stupidă amenințare ca aceasta.

D. *Chr. Sandovici,* pe când trecea în birjă pe str. Sf. Împărați, a fost oprit cu sila de *bătăușii Machedon și Țonciu* cari au sărit în birjă, l-au insultat în modul cel mai trivial și amenințat cu bătaia și chiar cu moartea. Tot acești banditi au oprit pe un tânăr *Ioan Chirilă,* pe aceiași stradă; nevropatul Machedon i-a pus chiar revolverul în piept, spunându-i să nu-l mai vadă că face propagandă.

Nici nu s'a mai auzit până acum despre asemenea blestemății și fără de legi.

Protoereul județului agent electoral

Ca culme au fost și popii opriți dela vot. *Preoții Ilie Lungu, Z. Popescu și Z. Livovski* au avut ordinul, transmis prin *Protopopul Em. Bogatu*, și fiind mai slabi de înger, s'au supus. Nu tot așa a fost cu preoții *Trofimescu și Moruzov*, cari nu au luat în seamă amenințările lor copilărești, și s'au dus de au votat.

Spațiul nu ne permite a descrie cum au fost amenințați peste 200 alegători din cei 370 votanți.

* *
*

Iată dar sub ce fel de atmosferă s'au făcut alegerile de balotaj de la col. I comună.

Cu toate acestea, triumful conservatorilor a fost deciziv.

De când se dau luptele electorale la comună – față de exasperarea și urgia desfășurată – nu există o înfrângere mai dureroasă ca aceea pe care a suferit-o guvernul la alegerea dela 22 Iunie cor.

După cea dintâi reușită a noastră dela 2 Martie cor. O palmă mai grozavă ca cea de astăzi, nici că se putea aplica mai bine Prefectului Stolojan, ca și obrajilor de toval ai lui Comșa și Ventura.

Acela însă care a fost și este obiectul simpatiei și admirației întregului oraș, prin lupta aprigă ce a dus contra cămătarilor și a oamenilor nefești și impopulari, e d-l Al. Calafeteanu, șeful partidului conservator local.

(*"Conservatorul Tulcei"*, III, nr. 21, 1 iulie 1914 : 2-3)

IARĂȘI RĂSBOI

Desigur că, la ora când vor apare aceste rânduri, glasul tunului va fi înlocuit pe acel al rațiunei, și forța brutală a celui mai mare se va afirma cu putere, fie chiar contra dreptății.

Ce va aduce ceasul nu putem precisa, destul numai că, și cele mai luminate minți se întunecă și sufletele se cutremură de perspectiva grozavă a evenimentelor ce se pregătesc și a căror desfășurare nu va intârzia.

În veacul luminei și al civilizației, când întreaga omenire se luptă pe toate căile pentru fericirea popoarelor, când savanții cei mai luminați, se străduiesc să descopere mijloacele cele mai eficace ca să prelungească viața omenească, când toți învățații se luptă pentru a smulge aceste mijloace, al căror secret îl păstrează natura cu atâta gelozie, câteva minți bolnave, câțiva inconștienți ambițioși, cari în ilustra lor nulitate științifică n'au *creiat* nimic, pun în primejdie, cu cel mai teribl sânge rece, mii și mii de vieți omenești, pregătind groaznica tragedie ca cel mai abil regizor teatral.

Și când ne gândim că se țin conferințe ale păcei, să se institue premii colosale pentru lucrările de pace, de cari răsboiul rânjește hidos și-și bate joc cu un cinism drăcesc.

Dar la ce ne mai folosesc acum aceste reflecții? Piatra s'a rostogolit și după cât se pare, nu există nici o putere omenească s'o poată opri. Ceia ce trebue să ne îngrijască pe noi și pe toate popoarele balcanice, este

www.ziuaconstanta.ro

sistemul inaugurat acum de Austro-Ungaria.

Procedeul monarhiei este destul de semnificativ şi ori-cine poate vedea că planul său este cu dibăcie alcătuit şi realisabil până la un punct, dacă cei vizaţi nu-şi vor deschide ochii din vreme şi să ia măsuri de prevenire.

Austria, văzând cum îi fuge scândura de sub picioare, dându-şi seama că pericolul ce o ameninţă de atâta vreme, este pe cale de a se realisa, şi prin urmare, existenţa ei în joc, mai ales după atentatul dela Sarajevo, şi-a făurit un plan, care, reuşindu-i, pe lângă că va înlătura pericolul desmembrărei sale, dar îşi va recăpăta prestigiul de odinioară, pierdut, cu ocaziua războiului balcanic.

Şi trebue să recunoaştem că de astă dată, a nimerit drept la ţintă.

Profitând de nepregătirea puterilor Triplei Înţelegeri şi bazată pe faptul că Europa, *marea doritoare de pace*, se cam închină în faţa faptului îndeplinit, a căpătat curaj şi a pornit întru îndeplinirea planului său.

Desigur că e ultima sa carte ce o joacă şi dacă norocul nu va fi de partea sa, vai de capul ei, atunci cu adevărat *Finis Austriae*.

Dacă însă soarta îi va fi favorabilă, atunci după Serbia, va veni rândul României, apoi al Bulgariei, al Greciei, Turciei şi aşa mai departe, aceasta n'o spunem numai noi, ci întreaga presă europeană.

De aceia, datoria noastră şi a tuturor popoarelor balcanice, este să lase la o parte toate urile şi toate certurile dintre ele, şi în faţa duşmanului comun, să se unească cu toţii într-un singur gând de apărare şi de conlucrare.

Aşa, şi numai aşa se vor putea înfrâna poftele cuceritoare ale acestei monarhii putrede, care ca şi unii bolnavi, înainte de moarte par a căpăta oare care viaţă printr'o ultimă sforţare a rămăşiţelor de puteri, dar cari, tocmai din cauza acestei sforţări sucombă.

Când blocul balcanic – complet – s'ar constitui pe baze solide, nu ca anul trecut, când chiar şi o confederaţie balcanică ar fi înfăptuită, atunci popoarele din peninsulă vor putea răsuflà în pace, altfel, soarta mielului şi lupului din fabulă, o vor avea toate.

S'a văzut cu câtă uşurinţă s'a născut acest război monstruos.

Nici nu s'a aşteptat să se vadă dacă răspunsul Serbiei la ultimatul Austro-Ungariei, era sau nu acceptabil şi reprezentantul monarhiei cu o grabă de nedescris, a părăsit Belgradul.

Lucrurile fiind de mai 'nainte ticluite, suntem siguri, că, chiar dacă Serbia – prin imposibil – ar fi răspuns pur şi simplu că acceptă în total nota monarhiei, şi tot s'ar fi găsit că tonul cu care s'a răspuns nu satisface monarhia şi că trebue neapărat să se facă război. Şi-l şi fac!

Ceva mai mult! Pentru a ne da şi nouă Românilor un avertisment – măcar indirect – ne închid graniţele, cauzând astfel pagube economice destul de simţitoare, iar pe de altă parte, ca o sfidare, autorităţile ungureşti îşi fac de cap, deslănţuind toată ura şi toată furia asupra populaţiunei româneşti din monarhie, arestând cu nemiluita pe românii cei mai de seamă, şi nu numai pe supuşii Austro-Ungari, ci chiar supuşi ai regatului Român, sunt arestaţi sub diferite pretexte, dintre cari şi acela de Spion.

Şi aceste vexaţiuni le fac parcă înadins ca să ne pue şi pe noi pe gânduri, ori chiar să ne atragă în vâltoarea războiului.

Desigur că cei cari conduc destinele ţărei noastre, nu le scapă toate aceste amănunte şi credem că vor şti cum să procedeze.

Noi însă, poporul, asigurăm de un lucru că *ulciorul nu merge de multe ori la apă*.

Şi, după cum, foarte bine a pus cestiunea d-l Iorga, steagurile noastre biruitoare dela Griviţa şi Plevna, nu vor suferi nici odată ofensa, ce ar căuta să le o aducă cineva, *oricine ar fi el*.

Noi, Românii, desigur că suntem cel mai paşnic popor, şi nici odată n'am ridica glasul care să turbure liniştea generală, numai aşa din cer senin. Dar trebue să se ştie *de toată lumea că puii de lei au crescut*, s'au făcut mari şi vai de acei ce-i vor sgândări şi-i vor face să-şi iasă din liniştea cu care fuseseră obişnuiţi să trăiască.

Leul nu cunoaşte ce este înfrângerea şi mai curând piere decât să trăiască învins.

Şi de va fi scris în cartea soartei să intrăm şi noi în luptele ce se pregătesc, o vom face, şi o vom face aşa cum am făcut-o în totdeauna, dela Trajan şi Decebal şi până la Carol cel Mare.

Aceasta ca să se ştie.

Cassius

(*"România Mare"*, I, nr. 17-18, iulie 1914: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

377

NOUA CONSTITUIRE A PARTIDULUI CONSERVATOR DIN TULCEA

PROCES-VERBAL

Astă-zi 4 Mai, anul 1914

Subsemnaţii, membri ai comitetului executiv al Partidului Conservator din Tulcea, în unanimitate cădem de acord asupra următoarei organizaţii de conducere a partidului nostru, rugând pe pe şeful nostru d. Alexandru Marghiloman, a ne da aprobarea necesară:

Preşedintele de onoare, d. Ştefan Borş.

Preşedintele activ al Partidului Conservator din Tulcea, d. Alexandru Calafeteanu, care va avea şi însărcinarea de a reprezenta partidul în marele comitet general executiv al Partidului Conservator, dimpreună cu d. Ştefan Borş, preşedintele de onoare, care deja este în comitetul central.

D. Alexandru Calafeteanu va păstra arhiva şi va ţine corespondenţa cu şeful nostru.

Comitetul executiv va stabili candidaturile şi demnităţile; în caz de neînţelegere, d. Alexandru Calafeteanu, cu aprobarea d-lui Al. Marghiloman, va lua deciziuni definitive în orice privinţă.

Pentru care am încheiat acest proces-verbal.

Şt. Borş
Căpitan St. Andoniu
I. Ivanov
C.N. Giurgescu
R. Flamm
C. Motomancea
A. Calafeteanu
Chr. G. Cealicoff
Nicolae Stoiu Nedelcu
M.D. Ciapâru
T. Catull
A. Ionescu

(*"Conservatorul Tulcei"*, III, nr. 21, 1 iulie 1914 : 2-3)

378

NESOCOTIŢI! ...

Apărarea intereselor tuturor locuitorilor Dobrogei formează - se ştie - primul punct al programului partidului nostru, deasupra acestor interese, cât de bine înţelese însă, tronează interesele neamului românesc. Dacă apărând, ca dobrogeni, pe cele d'întâi, ne împlinim o elementară datorie, - nesocotind pe cel de-al doilea am săvârşi, ca Români, cea mai odioasă dintre crime. Şi după cum întru împlinirea datoriei noastre n-am precupeţit până astăzi nici o jertfă şi nu ne-am plâns nici când am primit loviturile cele mai dureroase, - întru împiedicarea oricărei încercări de crimă împotriva neamului, înţelegem să lovim cu aceeaşi necruţare.

Am socotit la locul lor aceste scurte lămuriri astăzi, când ne propunem să vorbim mai stăruitor despre sângeroasele ciocniri de la graniţa de sud a provinciei transdunărene şi despre atitudinea populaţiei de origină bulgară din Dobrogea nouă şi veche.

Spuneam, nu de mult, vorbind despre raporturile create între noi şi vecinii noştri, în urma ocupaţiunei fatale a armatelor române din anul trecut, - că, *dacă umilirea la cel învins se impune ca o implacabilă necesitate, generozitatea la cel tare apare ca o imperioasă datorie.*

Şi Românul a făcut dovada nobleţei simţimintelor sale, chiar din ziua când şi-a oprit marşul vertiginos în faţa porţilor Sofiei; mai apoi, prin tratatul pe care l-a impus la Bucureşti - tratat ce punând capăt unui dezastru sigur al foştilor «aliaţi» conchide, la o pace pentru toţi onorabilă; şi în sfârşit prin corecta şi condescendenta sa atitudine de un an întreg încoace.

Nu m'am referit, după cum se poate vedea, de cât numai la evenimentele din zilele noastre; să fi răsfoit numai două-trei file Cartea Veacurilor în urmă şi aş fi dat de leagănul însuşi al culturei şi emancipărei Bulgariei tot în ţara românească.

Cu ce au răspuns "umilii" Bulgari la toate aceste atenţiuni de bun şi cumpănit vecin, deşi iredutabil ?

Mai întâi printr'o campanie de presă prin foile străine, ce tindea să ne prezinte ca pe nişte cotropitori neomenoşi, cari în timpul ocupaţiunei, ne-am fi purtat cum nu se putea mai vandalic cu dânşii, - când, se ştie, cât de largi am fost la inimă ca şi la pungă! ...

www.ziuaconstanta.ro

Apoi, prin ura ce, pe toate căile, în mod înteţit şi tendenţios s'a semănat şi s'a întreţinut în întreaga lor populaţiune împotriva noastră, - ură ale cărei prime şi nesocotite efecte au început să apară. Recentele incidente dela frontiera dobrogeană, dela Ibram-mahale şi Kuiundjuc, sălbăticia lor, demnă de originea asiatică a făptuitorilor lor, fac această dureroasă dar puternică dovadă, - după cum tot ele, judecând după faptul că agresiunile au pornit *numai* dela Bulgari şi au găsit *totdeauna* neînarmaţi pe soldaţii noştri, evidenţiază sufletul larg, încrezător în sine ca şi în alţii, al Românului.

În asemenea condiţiuni, generozitatea despre care vorbeam - care ca şi în toată lumea asta, trebue să aibă o margine - apare dacă nu ca o prostie, dar cel puţin ca o slăbiciune. Şi într'un caz şi în altul ea se confundă cu nevrednicia, - şi ca atare trebue să înceteze. Situaţiunea noastră de stat se prezintă în aşa fel astăzi, în cât nu înţelegem să ne poată frige nici chiar o «ciorbă cât de grasă»! Cu atât mai rău pentru vecinii noştri, dacă nu vor căuta şi nu vor voi să priceapă şi să se pătrundă de acest lucru ...

Dispoziţiunile sufleteşti ale vecinilor dela sud nu interesează însă pe Români numai din punctul de vedere al unei bune vecinităţi. Ele au o latură specială şi aceasta priveşte pe Bulgarii din Dobrogea veche şi nouă.

Faţă cu cele petrecute în ultimele zile, am căutat să iau contact personal cu mai mulţi concetăţeni intelectuali de origină bulgară şi am intreprins şi o călătorie prin Cadrilater, unde, de asemenea, am stat de vorbă cu unii fruntaşi. Am întâmpinat la cei dintâi o rezervă care se confundă cu complicitatea. «*Nu putem scoate din capul bătrânilor şi al oamenilor simpli* **ideile** *lor. Cine ar înceta s'o facă, ar fi omorât cu pietre ...* » - mi-a mărturisit unul din aceştia.

Dela cei din Dobrogea nouă am putut afla că, majoritatea orăşenilor, cu ocazia formării listelor de cetăţeni, vor opta pentru suditenţa bulgară, nevoind nici măcar sub forma aceasta să confirme stăpânirea românească peste noile teritorii. "*N'au decât să ne expulzeze! ...* " - ne spunea unul din fruntaşii lor, în concluziune.

Constatările de mai sus, a căror autenticitate ţin s'o garantez, dacă nu m'au neliniştit ca Român, m'au mâhnit ca Dobrogean.

Şi m'au mâhnit fiindcă dacă "fumurile" unor capete zvăpăiate nu pot întuneca întru nimic o strălucire şi o situaţiune ca acelea ale ţării româneşti, ele duc însă la represiuni şi excese, şi infructuoase şi generale, care lovesc mai ales pe cei nevinovaţi.

Să nu fi servit trecutul recent al Dobrogei noastre nimănui şi la nimic ? Şi tocmai Bulgarii, cei atât de cumpăniţi în toate, să dea dovadă de atâta nesocotinţă ? ...

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 23, 1 Iulie 1914: 1)

379

ROLUL CULTURAL AL BĂNCILOR POPULARE DOBROGENE

Fără îndoială, mişcarea cooperativă, a luat în Dobrogea un avânt neaşteptat. Pornind dela nişte începuturi cu totul neînsemnate, care nu inspirau, nici o încredere poporănilor, graţie perseverenţei şi energiei veşnic reînoite a conducătorilor, băncile populare au ajuns astăzi la aşa dezvoltare în cât ele rezumă într'ânsele vieaţa economică a întregei noastre provincii. În 1911 de pildă, anul pe care avem ultimul "anuar" alcătuit de Casa Centrală, totalul operaţiunilor băncilor populare dobrogene - Tulcea şi Constanţa - se ridica la însemnata sumă de circa 5 milionae 100 mii lei, producând societarilor un venit net de aproape 10100 lei. Cât bine şi câtă uşurare au adus aceste instituţiuni, pot spune acei pentru cari au fost înfiinţate ele. E suficient de pildă să spunem că astăzi, abia 7 - 8 ani de când s'a început mişcarea de întemeiere a băncilor populare dobrogene, secta cămătarilor a dispărut aproape cu desăvârşire de prin sate şi chiar aceia ce se mai menţin prin câte un oraş, nu pot opera cât ***cel mult*** tot în aceleaşi condiţiuni în cari operează şi băncile populare. Ceea ce însă este mai îmbucurător este că mişcarea aceasta de cooperare - despre influenţa ***morală*** exercitată asupra locuitorilor dobrogeni, indiferent de naţionalitate şi religiune nu voiu aminti nimic - e în continuu progres. Încât se poate spune de pe acum că, într'un timp relativ foarte scurt, nimic, nici o operaţiune economico-comercială nu se va putea face în afară de băncile populare şi de cooperaţia sătească în genere. Ea tinde să-şi lărgească din ce în ce sfera de acţiune a ei, cuprinzând totul şi nelăsând să-i scape nimic.

Dar - este un "dar"! -, dacă în această direcţie, a creditului în special, băncile populare au adus atâtea

www.ziuaconstanta.ro

nepreţuite foloase economiei dobrogene, este totuşi o direcţie în care ele nu s-au prea manifestat, sau, s'au manifestat cu multă ... sfială ca să zic aşa. ***E direcţia culturală.***

Create de învăţători şi preoţi, era de aşteptat ca pentru ***cultura naţională*** băncile populare dobrogene să jertfească cât mai însemnate sume. Cu toate acestea şi cu toată prezenţa acestor doi factori culturali ai satelor în fruntea instituţiunilor de cari vorbim, ele n'au dat ceea ce trebuiau să dea, ceea ce erau ***datoare*** să dea ***culturii naţionale.***

Băncile populare dobrogene, cu toată uriaşa desvoltare ce au luat, în ceeace priveşte operaţiunile de credit şi economie, au rămas foarte sgârcite faţă de şcoală, de biserică, de cartea românească, cărora abia de s'au îndurat să le arunce ici şi colo câte o sumă oarecare.

Într'adevăr, în 1909, *fondul cultural* al *tuturor băncilor* populare dobrogene nu reprezintă de cât 2,57% asupra venitului net al lor, adică 3752,93 lei la 141.843 lei divident, şi 3,12% din fondul cultural din toată ţara. În 1910, el se ridică în 3,59% asupra venitului net - 6516,42 lei la 174,962 lei dividend -, reprezintând 4,61% din fondul cultural general; în 1911, atinge cifra de 4,30% din venitul net - 10.085,88 lei la 224.525 lei dividend - 5,60 % din fondul cultural general.

Veţi zice că faţă de veniturile avute, şi aceste cifre sunt mulţumitoare.

Da, dar ia comparaţi-le, vă rog, cu salariile, cu imprimatele, cu cheltuielile generale, cu mobilierul! Diferenţele sunt atât de mari, în cât pentru bunul renume al conducătorilor acestor instituţiuni, cât şi pentru grija ce port mişcării, renunţ a le mai evidenţia ...

Nu m'am mulţumit însă, cu aceste constatări şi, ducând mai departe firul cercetărilor mele, ce constat?

Că prea puţine bănci populare înţeleg să facă ca să se înfrupteze şi cultura din veniturile lor.

În judeţul Constanţa, bunăoară, numai 30, din 102 bănci populare au avut fonduri culturale, restul de 72, deci 67 % ***dintre ele n'au prevăzut nici un ban pentru scopuri culturale;*** iar în judeţul Tulcea situaţia e şi mai tristă. **Numai 7 din 63 bănci populare, deci 12% din totalul băncilor au făcut să beneficieze cultura din veniturile lor. Imensa majoritate de 88% au crezut nefolositoare această jertfă.**

Şi ne'ntrebăm: unde au fost conducătorii acestor bănci ? Lipsitu-le-a lor curagiul propunerii, influenţa morală asupra membrilor, sau conştiinţa folosului acestui fond ? Şi mai departe: unde au fost reprezentanţii Casei Centrale?

E timpul, cred, ca această stare de lucruri să înceteze; e timpul ca fiecare conducător de bancă să se încredinţeze că aceasta nu e numai o instituţie de ordin pur economic, ci una **culturală**. Mai ales aci, în Dobrogea, unde pentru răspândirea **culturei naţionale** nu-s prisoselnice, ori câte sacrificii s'ar face şi de către oricine, şi unde situaţia materială a locuitorilor este, în genere, bună - incomparabil mai bună ca aceea a fratelui său de peste Dunăre, - mai ales aci, deci, băncile populare trebue să se arate de o regească dărnicie faţă de cultura românească. Infiinţate şi conduse de reprezintanţii unor instituţii culturale româneşti, hrănită cu împrumuturi grase ale Casei Centrale, ele trebue să-şi arate recunoştinţa nu numai prin salarii, ci mai ales prin ajutorarea acestor instituţiuni. Elevii săraci ai şcolilor aşteaptă ajutorul băncilor, adulţii îşi cer şi ei Casa de cetire, care să înlocuiască crâşma şi cafeneaua; şcoala şi biserica, completarea lipsurilor lor. Banul, pe care o bancă îl destină unor scopuri atât de nobile, se resfrânge prin lucrările ce ele produc tot asupra societăţei întregi. Nu învăţătorul, nu preotul, ci obştea întreagă se bucură de foloasele ce decurg dintr'o astfel de întrebuinţare.

Şi tocmai pentru că băncile populare dobrogene au un scop cultural naţional atât de important, datori sunt toţi conducătorii lor cari au vederea clară şi pot ceti în tainele viitorului, să întrebuinţeze toată influenţa de care se bucură pe lângă societari, pentru a-i determina să fie mai darnici cu veniturile băncei lor faţă de cultura românească. Fiecare ar putea să imiteze într'acest scop nobilul gest al d-lui C. Neicu, învăţătorul din Carvan, care, numai în anul 1911, a dat fondului cultural frumoasa sumă de 614,35, iar în 1913, 200 lei Internatului învăţătorilor din Constanţa.

Fie ca faptele sale să fie un îndemn pentru toţi conducătorii acestor instituţiuni.

P. ŞTEFĂNESCU

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 25, 15 septembrie 1914: 1)

www.ziuaconstanta.ro

ADUNAREA GENERALĂ A PARTIDULUI NAŢIONAL-LIBERAL DIN CONSTANŢA
ŞEDINŢA DE LA 9 NOEMBRIE 1914

În urma convocărei d-lui Luca Oancea, preşedintele organizaţiei naţional-liberale din Constanţa, membrii partidului liberal din întregul judeţ, s'au adunat în număr foarte mare şi au ţinut o şedinţă în Sala Cazinoului Comunal din Constanţa.

La ora 3 1/2 d.a. şedinţa se deschide sub preşedenţia d-lui Luca Oancea, luând loc pe scenă d-nii: Virgil Andronescu, Primarul oraşului, Dr. Tălăşescu, Dr. Sadoveanu, C. Alimăneştianu deputat, Marcel Opran.

Sala e arhiplină cu numeroşi membri din oraş şi din judeţ.

D-l Luca Oancea, exprimă sentimentele sale de bucurie către toţi membrii cari s'au grăbit să ia parte în număr aşa de mare la această adunare generală, fapt care dovedeşte organizarea puternică a partidului liberal. Prezenţa unui număr aşa de impozant la această întrunire face onoarea partidului.

După statute, urmează d-l Luca Oancea, s'a împlinit termenul de 3 ani şi acum urmează să reînoiţi comitetul executiv cum şi comisiunile: administrativă, electorală şi de redacţie.

D-nii prezidenţi ai comisiunilor îşi vor face expunerile lor din care se va vedea activitatea acestor comisiuni în cursul anilor expiraţi.

Eu însă, ca preşedinte al organizaţiei noastre vin să accentuez aci, că toate comisiunile şi-au îndeplinit din plin datoria. Organizaţia partidului nostru pe de altă parte, poate să fie mândră că graţie energiei pe care aţi desfăşurat-o d-voastră în diversele lupte pe care am avut să le dăm, rezultatele obţinute au corespuns aşteptărilor noastre, nu numai de când suntem la guvern dar şi pe timpul când ne aflăm în opoziţie.

Cine oare nu-şi aduce aminte de izbânda strălucită pe care am dobândit-o în alegerile comunale, când noi fiind în opoziţie, am avut de luptat atât cu fiecare grupare conservatoare în parte, cât şi cu ambele grupări conservatoare la o laltă şi rezultatul a fost că conservatorii cu tot sprijinul administrativ şi comunal pe care l'au avut, totuşi n'au putut obţine nici 40 la sută din numărul voturilor exprimate, lista liberală fiind proclamată aleasă.

Acest rezultat fericit, care a început seria izbânzilor următoare, se datoreşte situaţiei şi greutăţei morale precum, şi influenţei ce o exercită în cercurile lor, atât cei cari erau puşi pe listă, cât şi toţi d-voastră cari aţi dat concursul în acele alegeri.

Aceleaşi rezultate excelente le-a obţinut organizaţia partidului nostru şi cu ocazia alegerilor dela Camera de Comerţ şi de la judeţ, precum şi la cele 90 alegeri comunale din judeţ cari s'au făcut deodată şi în cari listele liberale totdeauna au învins.

La alegerile pentru camerilor legiuitoare cari au avut loc în Ianuarie şi Februarie a.c. am obţinut un succes desăvârşit toate colegiile fiind luate de noi.

Alegerile pentru constituantă petrecute în linişte şi legalitate, au dat iarăşi prilej organizaţiunei noastre liberale de a-şi afirma tăria şi unitatea de vederi şi de sentimente.

Trecând la altă ordine de idei, d-l Luca Oancea arată că, conform art. 13 din statute, comitetul executiv care a fost ales în anul 1911 luna Noembrie şi-a îndeplinit mandatul şi urmează ca în şedinţa de astăzi să se procedă la o nouă alegere, fiecare membru având dreptul a alege pe cine voeşte cu condiţiune însă ca 41 de membri să aibă reşedinţa în oraş şi 41 membri să aibă reşedinţa în judeţ.

Cât priveşte numărul de membri în comitetul executiv acesta fiind fixat la 82, cred de cuviinţă, spune d-l Oancea, de a aduce la cunoştinţa d-vs. că unii membrii din comitet şi-au exprimat dorinţa ca acel număr să fie redus.

D-l Luca Oancea lasă la aprecierea adunărei această dorinţă de a se reduce numărul membrilor din comitet, cât îl priveşte pe d-sa, d-l Oancea crede că orice diminuare de număr, pe lângă că ar necesita o prealabilă modificare de statut, dar ar fi făcută în dauna partidului şi în neconformitate cu sentimentele întregului partid naţional liberal care tinde, chiar prin reformele anunţate, la o deplină democratizare a luptelor politice şi n'ar fi bine ca noi să venim acum cu o restrângere de drepturi, în organizaţia noastră de aci.

D-l Luca Oancea, termină discursul d-sale, aducând elogii memoriei lui Mihail Koiciu, pe care organizaţia Partidului Naţional-Liberal din Constanţa a avut durerea de a-l pierde.

Adunarea, în ceiace priveşte restrângerea numărului de membri din comitetul executiv, având în vedere că aceasta nu s'ar putea face decât prin modificarea statutelor şi întrucât adunarea nu împărtăşeşte această dorinţă a unor membri din comitet, trece la ordinea zilei.

Înainte de a se procede la alegerea noului comitet executiv.

D-l Virgil Andronescu luând cuvântul, aduce laude d-lui Luca Oancea, preşedintele organizaţiei liberale din Constanţa, scoate în relief activitatea cea demnă de laudă a d-lui Luca Oancea, activitate mulţumită căreia succesele partidului naţional liberal din Constanţa au fost desăvârşite şi termină propunând ca d. Luca Oancea să fie din nou proclamat ca şef al organizaţiei noastre din Constanţa pe un nou period de trei ani.

Adunarea admite propunerea d-lui Virgil Andronescu prin aclamaţii şi prin aplauze îndelung repetate,

www.ziuaconstanta.ro

se proclamă d-l **Luca Oancea** ca Preşedinte al Comitetului Executiv al Partidului Naţional Liberal din Constanţa pe un nou period de 3 ani.

D-l Luca Oancea mulţumind adunării pentru încrederea şi dragostea pe care i-o arată, dă citire unei liste de 82 membri, 41 din oraş şi 41 din judeţ, cari toţi împreună, să formeze noul comitet executiv.

Adunarea generală, prin aclamaţii proclamă ca aleşi în comitet pe următorii d-nii membri:

Din oraş

Luca Oancea, Dr. N. N. Sadoveanu, Virgil Andronescu, Ion N. Roman, Atanase Rainof, N. Negulescu, Const. N. Alimăneştianu, Iacob Murat, Pr. Gh. Rădulescu, Gr. M. Grigoriu, Ion Berberianu, Alex. Ionescu, Dr. Gh. Bârzănescu, Paul Dobrescu, Vasile Toma, Ion N. Manolescu, Petre Bârzan, Ştefan Dan, Lascăr Lascaride, Haritium Frenkian, M. Frenkian, Gh. N. Ionescu, Ion Titorian, Neculai Buzdugan, C. Cantuniari, Vintilă Berberianu, Athanase H. Petrof, Const. B. Şeitan, Gh. Sasu, Ilie Ghibănescu, Voicu A. Roşculeţ, August Rösner, N.N. Roşculeţ Constanţa, Ştefan Ionescu, Dr. Alex. Tălăşescu, Dr. N. Mărgărit, Gh. P. Sasu, Gh. Cristescu, Gh. Petroni, Gh. Mamura, Nache Constantinescu.

Din judeţ

Const. Oancea, Ion Mandai, N.N. Gologan, Ion Banciu, Oprea Banciu, Duţu R. Papuc, Alexe A. Roşculeţ, Alex. N. Roşculeţ, Neculai Oancea, Niţă Gologan, Neculai Popa, Gheorghe Popa, Ion N. Gologan, Const. Gh. Golea, Gheorghe Coman, Gr. Ionescu, Murat G. Ali, Alex. Ştefiea, Ştefan Popa, N. D. Chirescu, Dumitru Vâja, D. Puşchilă, Francisco Sacheti, Ion Coman Stoian, Ion Aldea, Neculai Stoia, N.N. Roşculeţ Mangalia, Gh. B. Găitan, Octavian Moroianu, Dumitru Boia, Neculai Dragoş, Ion Moldoveanu, Constantin Badea, N. Bucureanu, D. Gheorghiu, Radu Tocitu, Ion G. Popa, Aurel Butu, Mamut Celebi, Marcel R. Opreanu şi D. Beloiu.

Se acordă cuvântul D-lui **Virgil Andronescu**, vicepreşedintele organizaţiei şi al comisiunei electorale, care se exprimă astfel:

În conformitate cu statutele noastre, art. 12 sunt dator a prezenta adunării generale o dare de seamă amănunţită de mersul organizaţiei şi de progresele realizate în decursul celor 3 ani trecuţi.

Am luat parte la conducerea comisiunei electorale, mai întâi ca secretar, în urmă ca vicepreşedinte, în cât cunosc în amănunt, tot progresul realizat prin osteneala şi munca celor ce ne-au ajutat a ne face datoria.

Dela începutul activităţei, mi-am dat seama că Partidul Naţional-Liberal este un partid de democraţie, care trebue să întrupeze toate stările sociale în cât mai mare număr. Pentru ajungerea la acest rezultat urma să deschidem, cât mai largi porţile acelor ce voiau a se înrola în rândurile noastre. Trebuia ruptă tradiţia amestecului, a cât mai puţini în conducerea partidului, dar pentru aceasta urma ca să atragem la această conlucrare cât mai multe elemente destoinice, necesare întărirei partidului.

Căutând să ne punem în contact cu muncitorii, meseriaşii, micii proprietari, micii comercianţi, mari negustori, micii şi marii proprietari dela ţară şi din oraş; am isbutit cu o vădită satisfacţie ca numărul membrilor noştri să fie destul de important. De unde acum 3 ani abia eram 147 de membri, azi suntem 398 membri din oraşul Constanţa şi 240 din judeţ, sunt în total 648 de membri (Aplauze).

Aceşti 648 membri, sunt cadre înrolate, cu adeziuni scrise cari s'au afirmat cu izbândă în toate luptele electorale, la comuna, judeţ, camera de comerciu, camera şi senat. Reuşita noastră în alegeri atât în opoziţie cât şi la alegerile camerilor ordinare şi de constituantă, fac o dovadă sigură să suntem cel mai bine organizat partid şi cel mai tare când unirea în cuget şi acţiune este deviza noastră.

Dar dacă numărul membrilor înscrişi a sporit la 648, trebue să avem în considerare că numărul celor ce simt cu noi este mult mai mare, trece de 2000.

Fiecare din fruntaşii noştri din judeţ în cercul lui de activitate, are un grup de prieteni şi aderenţi. Şi i-aţi văzut, domnilor, cum la chemarea datoriei şi la glasul şefului, alergau fiecare însoţiţi de mulţi alţii, întocmai ca plăeşii lui Ştefan cel Mare. Şi au înfruntat vremuri grele, când au făcut drumuri pentru a lua parte la luptele din Bucureşti, şi au înfruntat furia fostei administraţiuni conservatoare, ducând lupta la reuşita cea mai frumoasă în toate ocaziunile.

Pentru aceasta dator sunt, în numele comisiunei electorale să vă aduc mulţumirile cele mai călduroase, urând să trăiască membrii Partidului Naţional-Liberal (ap. prelungite).

Activitatea comisiunei electorale, în afară de înscrierea de noi membrii, s'a desfăşurat mai ales în organizarea noastră în oraş pe culori şi suburbii, făcând ca la orice moment să ştim pe fiecare stradă cine sunt amicii politici şi în cine putem compta la alegeri. Interesându-ne zilnic de nevoile fiecărui cetăţean am mărit numărul aderenţilor, dar ne-am ocupat mai ales cu privegherea la formarea listelor electorale.

Chiar dela început ne-am dat seama că în echilibrul legal al formărei listelor electorale stă baza oricărui succes. Am privegheat ca să se şteargă din liste cei morţi şi mutaţi din judeţul şi oraşul nostru, înscriind pe toţi cei ce nu erau trecuţi, sau rectificând dela un colegiu la altul pe cei ce erau înscrişi greşit.

www.ziuaconstanta.ro

Operaţiunile, pe baza lucrărilor noastre s'au făcut astfel:

În anul 1912 am înscris din nou la colegiul I Senat 22, la col. II 41, la col.I Cameră 61, la col. II 142.

În anul 1913 am înscris la col. I Senat 46, la col. II 52, la col. I Cameră, 23, la col. II 316, la col. I Comună 192, la col. II comună 328.

Ştergerile celor morţi şi plecaţi din localitate, trecuţi din alt colegiu a fost de 418.

În anul 1914 înscrieri noi la col. I Senat 24, la col. II 28, la col. I Cameră 41, la col. II 286, la col. I Comună 150, la col. II 189.

Operaţiunile făcute sunt bazate pe calculul, ca în lupta electorală ce se va da cu aceste liste să poată menţine echilibrul dobândit în trecut şi să putem obţine tot rezultate frumoase.

Sunt dator a aduce mulţumirile mele colaboratorilor din comisia electorală; iar în ce priveşte lucrarea la listele electorale d-lor: Vintilă Berberianu, G. Mamura, N. Griva, Ştefan Teodorescu, Ştefan Ştefănescu, A. Vintilă, P. Atanasiu, Ştefan Ionescu, Nache Constantinescu şi Ioan Berberianu.

Paralel cu activitatea comisiunei electorale de reşedinţă, partidul nostru are filiale în toate oraşele nereşedinţe. În fiecare avem câte o organizaţiune puternică, datorită devotamentului distinşilor membri din comitet. La Medgidia în fruntea organizaţiei sunt d-nii C. Golea, Gh. Coman, Gr. Ionescu şi Murat G. Ali, la Cernavoda d-nii N. Chiriescu. D. Puşchilă, Francisc Sachetti şi D.Vâja cu un comitet de 24 persoane, la Mangalia I. Coman Stoian, N. Roşculeţ, N. Stoia, Ion Aldea, la Ostrov d-nii D. Gheorghiu şi M. Bucureanu, chiar la sate avem o organizaţie, bunioară la Docuzaci sunt 44 membri, din cari numai 40 sunt veniţi aci în sală, în cap cu preşedintele lor Ioniţă Ungureanu.

Pentru viitor, pe o nouă perioadă de 3 ani, aş propune ca pe lângă d-nii preşedinţi ai organizaţiilor din comunele urbane, rurale să fie desemnaţi din oraşul nostru d-nii: Virgil Andronescu, Vice-preşedinte, Ion N. Roman, deputat, C.N. Alimănişteanu, deputat, Ath. Rainof, Ion Berberianu, Pr. Gh. Rădulescu, Gh. Mamura, Petre N. Bârzan, V. Thoma, Ştefan Dan, N. Buzdugan, Paul Dobrescu, Dr. G. Bârzănescu, Gr. M. Grigoriu, Iacob Murat, Ion N. Manolescu, Gh. P. Sasu, Voicu Roşculeţ, N.N. Roşculeţ, Ion Titorianu, H. Frenchian, Vintilă Berberianu, D.D. Belloiu. D-r. G.V. Danu, Anastase Ţârlea, Gh. Gheorghiu, Căpitan Busuiocescu, Nachi Constantinescu. P. Miholeco, Aug. Resner, P. Atanasiu, C. Cantuniari, Andrei Dumitriu, Anghel Vintilă, M. N. Griva, Ştefan Teodorescu, Abdulachim Bechir, Ştefan Ştefănescu, Ilie M. Grigoriu, T. Terpovici, Ion Borcea, Ştefan Ionescu, Ilie Ghibănescu, Gh. Cristescu, Gh. N. Ionescu, Stelian Marinescu, N. Zarcuzone, Dem.Perjescu, A. Panaitescu, I. Florescu, C. Bălănică, Amedeu Butărăscu, Căp. D. Cazacincu, Marin Vlădescu, C. V. Georgescu, Marin Nicolof, F. Caraciali, Gh. Şerbănescu, Iorgu Atanasiu, St. Abagiu, H.H. Memet şi I. Popescu.

***Comisiunea de Redacţie:** C.N. Alimănişteanu, vicepreşedinte, Ioan Berberianu, Virgil Andronescu, Dr. Al. Tălăşescu şi Ilie Ghibănescu.*

***Comisiunea de administraţie:** D-r. N. Sadoveanu, vicepreşedinte, Ion N. Manolescu, Voicu Roşculeţ, D-r. Gh. Bârzănescu., Ion Titorianu, N.N. Roşculeţ, Secretar; G.N. Ionescu, Casier.*

Adunarea aprobând cele susţinute de d-l Virgil Andronescu, proclamă constituite cele trei comisiuni aşa după cum au fost propuse.

După aceia membrii comitetului executiv procedând la alegerea biroului prin vot secret au fost proclamaţi aleşi ca *Vice Preşedinţi* d-nii:

D-r. N. Sadoveanu cu 63 voturi, Virgil Andronescu cu 61 voturi, C.N. Alimănişteanu cu 52 voturi şi Atanase Rainof cu 41 voturi.

Ca *Secretari* d-nii: Paul Dobrescu cu 62 voturi. N.N. Roşculeţ cu 58 voturi, Ilie Ghibănescu cu 48 voturi.

Iar ca *Casier* d-l: Gh. N. Ionescu cu 52 voturi.

Votanţi fiind 67.

După proclamarea rezultatului D-l D-r. N. Sadoveanu, atât în numele D-sale cât şi al acelora ce au fost aleşi în diferitele comitete mulţumeşte adunărei pentru încrederea ce le-a arătat şi promite că cu toţi împreună vor lupta pentru binele şi propăşirea organizaţiei liberale din Constanţa.

Tot în această şedinţă punându-se la vot, se admite înscrierea în partid a D-lor D-r. N. Mărgărit, Gh. Tacorian, Gr. Petrescu, avocat, şi Alex. Popescu, din Docuzol.

După aceea D-l Luca Oancea, Preşedintele Comitetului Executiv mulţumind tuturor pentru încrederea arătată, declară închisă Adunarea Generală.

Liberalul Constanţei.

(*"Liberalul Constanţei"*, II, nr. 13, 13 noiembrie 1914: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

381

MONUMENTUL M.S. REGELUI CAROL I LA CONSTANŢA

Onorate Domnule

Consiliul Comunal în şedinţa dela 4 Noembrie a.c., în urma propunerei subsemnatului, a luat iniţiativa constituirei unui Comitet pentru ridicarea unui Monument Majestăţei Sale Regelui Carol I reprezentând reîntregirea şi realipirea provinciei Dobrogea la Patria mumă.

Consiliul Comunal în această şedinţă a votat suma de 60.000 lei cu cari se subscrie în fruntea subscriitorilor ce vor urma.

Comitetul credem să fie compus din toate persoanele oficiale şi foste oficiale, în care scop ne adresăm şi Domniei Voastre rugându-vă să binevoiţi a face parte dintre persoanele ce se vor întruni pentru formarea Comitetului care va aviza mai departe la înfăptuirea ideiei ce sunt sigur că toţi Românii o vor îmbrăţişa.

Vă alăturăm aci o copie după decizia Consiliului Comunal şi vă rugăm să binevoiţi a lua cunoştiinţă de cele conţinute în ea, întreaga acţiune pe viitor remânând Comitetului ce se va constitui şi căruia îi vom remite la timp şi suma ce am subscris, la care de sigur Comuna nu se va opri.

Vom face toate intervenirile ca Sala Cazinoului Comunal să fie la dispoziţia Comitetului în ziua de Duminică 23 Noembrie a.c., pentru întrunire când de sigur se vor lua rezoluţiunile în consecinţă.

Primar, **Virgil Andronescu**

Secretar general, **St. Vlădoianu**

Şedinţa Consiliului Comunal dela 4 Noembrie 1914

D-l Primar cere ca Consiliul să admită şedinţa solemnă având două chestiuni de propus.

Consiliul fiind iniţiat admite şi dă toată atenţia celor expuse:

Domnilor Consilieri

Peste două zile va avea loc parastasul de 40 zile dela moartea marelui nostru Rege Carol I. Pentru noi reprezentanţii oraşului Constanţa, ne incumbă sacra datorie, să depunem şi cu această ocazie pe mormântul părintelui Dobrogei o coroană de flori naturale.

*Şi acum când toate oraşele şi provinciile ţărei româneşi, aduc prinosul lor de recunoştinţă şi de manifestaţiune durerei ce o simţesc, pe când românii din toate colţurile privesc cu durere către vechea capitală a ţărei româneşti Curtea de Argeş, ştiind că în curând se va face slujba de-a pururi, noi Românii Cis-dunăreni, Românii lui Vodă Carol, cari a venit în fiecare an cu întreaga Sa familie, să se intereseze de traiul şi progresele noastre, să trăiască printre noi şi să ne ridice acolo unde voia El; ne simţim datori, ca nu numai să-l facem monument de înălţare în inimile noastre, nu numai o manifestaţie **ad-hoc** la ocazia unui parastas, ci din potrivă ca o dovadă a convingerilor căpătate sub înţeleapta Sa oblăduire trebue să facem ceva mai mult şi durabil.*

*Vă reamintiţi, că pe malul Dunărei în judeţul Tulcea, s'a ridicat un monument al anexiunei provinciei Dobrogene prin reprezentarea artistică a Marelui Voevod Mircea, întâiul stăpânitor al acestei provincii. Acest monument întrupează ideia stăpânirei trecute, iar prin înălţarea lui pe malul **Cis-dunărean** să arăte până colo în depărtare, puternicilor împărăţii că Românul este şi trebue să rămână stăpânitorul de veci al ambelor maluri ale Dunărei.*

Şi I-a fost dat Marelui Căpitan dela Plevna, să fie Marele Căpitan dela Orhania şi Ecrene, pentru ca să ne lase nouă moştenire întreaga provincie Dobrogea reîntregită, iar Ţărei Româneşti pe lângă marea poartă economică Constanţa, să-i deschidă ferestri la mare cu orizonturi mult mai largi.

Activitatea militară desfăşurată în 1877 şi 1913 a voit să o consfinţească, ca având un rezultat desăvârşit şi difinitiv şi că stăpânirea la Marea cea mare a Românilor, stăpânire întrupată cu 521 de ani înainte, de când ţările Române au început lupta de eşire la Marea Neagră, şi a găsit acum soluţia definitivă, şi că de aci Românismul nu trebue să mai facă un pas înapoi.

Noi Românii, avem legate de tradiţiile şi progresele noastre, amintiri aşa de scumpe şi hotărâte, că trebue să le considerăm ca sfinte, ca legi de care sunt legate destinele şi întreaga noastră fiinţă.

Ştiţi Domnilor colegi, colo la capătul Ţărei, la Căzane, pe unde Dunărea intră în ţară, sus pe stânci scris-a, marele Împărat Traian, că a desfăcut munţii şi a trecut cu coloniştii şi oştile lui, pentru ca să descalifice cu întregul norod destinat a fi santinela neadormită a civilizaţiei la marginea Imperiului său. Trecutul nostru este o dovadă netăgăduită că am ştiut să respectăm şi păzim destinata dată; iar aci în Dobrogea unde rămăşiţele străbune ne arată şi azi înfloritoarea civilizaţie a trecutului, prin progresul evolutiv, ni s'a impus să venim şi să reînodăm firul vieţei trăite a străbunilor pentru ca să deschidem porţi largi economice neamului românesc.

www.ziuaconstanta.ro

Şi meritul cel mare se cuvine Marelui dispărut Vodă Carol, care cu o tenacitate de care numai El era capabil, a urmărit înfăptuirea ideiei măreţe ca stăpânirea noastră de drept aci la Marea Neagră să fie definitivă şi necontestată.

Şi pe când mamele, soţiile şi orfanii îndeplineau ultima datorie a unei slujbe religioase de nouă luni pentru vitejii ce au murit în campania din 1913, aci la Constanţa Regele Carol atrăgea atenţiunea lumei întregi, primea vizita celui mai mare Monarch al lumei, Împăratul Nicolae II al Rusiei cu familia Sa, arătând şi prin aceasta, că se recunoaşte dreptul nostru de stăpânire la Mare şi de reîntregire a provinciei Dobrogea.

Noi Românii, suntem datori a urma pilda şi datoriile strămbunilor noştri, făcându-ne cult sfânt admiraţia şi iubirea către cei mari ai noştri. În special noi Constănţenii, către care Marele nostru Rege şi-a arătat nesfârşita Sa dragoste, ridicând portul şi oraşul la înălţimea unde se află, sprijinind nevoile noastre de dezvoltare cu sfatul şi cu fapta, dând o indicaţie certă de ce trebue să fim; suntem datori să dăm o dovadă de recunoştinţă vădită şi în acest scop propun, ca în oraşul nostru să-I ridicăm un monument măreţ, care să arate viitorimei, prin prezenţa lui aci, că stăpânirea noastră la Mare este pentru totdeauna şi că am ştiut să ne ridicăm cu sufletul şi inima până la marea lui faptă şi gândire.

Monumentul şi statuia Regelui Carol I al României să fie făcută prin subscripţie publică, iar Comuna noastră cu o sumă importantă, punând la dispoziţie şi locul cuvenit, pe care se va înălţa monumentul Său, ce va întrupa anexiunea şi reîntregirea Dobrogei.

Pentru aceasta, iniţiativa fiind luată de noi, trebue să apelăm la toate persoanele ca D-l General de Corp de armată, P.S. Episcop al Dunărei de jos, Prefect şi foştii Prefecţi, Primari şi foştii Primari ai Constanţei, Deputaţi şi Senatori, foşti şi actuali, Inginer Diriginte al Portului Constanţa, Protoereu şi Muftiu al Judeţeului, Director al Liceului şi Şcoalei Normale, Preşedinte al Curţii de Apel şi Tribunal, Administrator Financiar, Revizor Şcolar, Medic Primar de Judeţ, etc., cari să se întrunească pentru a pune bazele unui comitet care să adune fondurile prin subscripţie publică şi să decidă asupra concursului ce urmează a se ţine între artişti sculptori, pentru înfăptuirea şi reprezentarea ideiei ce urmărim.

Pun dar în discuţia Domniilor-Voastre şi suma cu care trebue să ne înscriem în capul listei de subscrieri.

În oraşul nostru după părerea mea sunt trei locuri unde s'ar putea aşeza acest monument, squarul din faţa Palatului Regal, Piaţa Independenţei, şi în Parcul Principele Nicolae [188], *acolo unde a primit defilarea corpului de armată dobrogean, împreună cu Majestatea Sa Ţarul Rusiei.*

D-l **Consilier Berberianu**, îmbrăţişează din toată inima propunerea făcută de D-l Primar şi de părere că trebue facute sacrificii cât mai multe pentru realizarea ideiei noastre.

Monumentul să fie grandios, valoarea sa artistică să fie o admiraţie desăvârşită a viitorimei şi un cap de operă cu care oraşul nostru să se fălească. Să contribuim în o măsură mai largă pentru ca, Comitetul ce se va constitui după propunerea D-lui Primar, să aibă o bază sigură în lucrarea ce va începe.

D-l **Consilier Grigore M. Grigoriu** se asociază din toată inima la propunerea D-lui Primar şi aderă la modul de constituire a Comitetului care de sigur va hotărâ valoarea sau suma ce trebueşte strânsă pentru ridicarea monumentului. În ce priveşte alegerea locului opiniază că nu s'ar putea face fără ca el să fie desemnat de Consiliul Comunal, bine înţeles că Consiliul se va pronunţa după ce va lua părerea foştilor Primari şi a comitetului instituit.

D-sa emite ca o părere personală, că cel mai bun loc ar fi cel dela Bulevardul Principele Nicolae, amintind şi marele act dela 1 Iunie 1914 atunci, când Regele nostru în plenitudinea gloriei Sale, a defilat în fruntea oştenilor Săi, spre fala şi cinstea neamului.

D-l **Consilier I. Murat** e de părere ca chiar în această şedinţă să se fixeze suma cu care se înscrie comuna şi care trebue trecută în prevederile bugetare a anilor următori.

D-l **Consilier P.N. Bârzan** inzistă, ca chiar dacă Consiliul v'a fixa o sumă, comuna să nu se oprească numai aci, ci pe viitor în măsura trebuinţei să augumenteze fondurile necesare.

PENTRU ACESTE MOTIVE
CONSILIUL

Având în vedere propunerea făcută în şedinţa de astăzi 4 Noembrie 1914, de D-l Primar Virgil Andronescu;

Considerând ca o sfântă şi pioasă datorie către Marele nostru Rege Carol I al României, manifestarea celor mai calde sentimente de recunoştinţă şi admiraţie;

Crezând că a sosit momentul înfăptuirei ideiei de a avea în oraşul nostru un monument ca să reprezinte laolaltă anexiunea provinciei Dobrogea şi pe Marele ei Oblăduitor Regele Carol I.

În unanimitate

Decide:

Aprobă în totul propunerea făcută azi 4 Noembrie 1914, de D-l Primar ca să se ridice un monument Majestăţei Sale Regelui Carol I al României, reprezentând reîntregirea şi realipirea provinciei Dobrogea de

www.ziuaconstanta.ro

Patria mumă.

Autorizâ pe D-l Primar a apela la toate persoanele din oraşul şi judeţul Constanţa arătate mai sus în expunerea sa, cari să alcătuiască un comitet organizat pentru strângerea fondurilor, aprobarea concursurilor şi înfăptuirea ideiei.

Comuna Constanţa se subscrie cu suma de 60.000 lei care o va înscrie în bugetele ei şi va aviza chiar la o sporire dacă necesitatea va cere.

Locul pe care se va înălţa monumentul va fi ales de comitet în unire cu consiliul Comunal.

Persoanele invitate sunt:

P.S.S. Nifon, Episcop al Dunărei de Jos. D-nii: D-l *General Georgescu*, Comand. corp. V Armată, *Luca Oancea*, Prefectul Judeţului, *Constantin Pariano*, fost Prefect, Senator, *Const. Irimescu*, fost Prefect, *Ioan N. Roman*, Deputat *C.N. Alimănişteanu*, Deputat, *Gh. Popa*, Deputat, *G-l Crăiniceanu*, Deputat, *D-r N. Sadoveanu*, Senator, *Const. Oancea*, *Al. Bărsescu*, Preşedintele Curţii de Apel, *V. Popovici*, Prim procuror al Curţii de Apel, *Aurel Solacolu*, fost Deputat, *D-r. Alex. Pilescu*, fost Senator Medic Primar al Oraşului, *Ioan Dumitrescu*, fost Preşedinte al Camerei de Comerţ, *Gr. M. Grigoriu*, fost Preşedinte al Camerei de comerţ, *Alexandru Cosma*, fost Preşedinte al Camerei de comerţ, *I. Manicatide*, fost Preşedinte al Camerei de comerţ, *Gh. Benderli*, fost Primar şi Senator, *George Boteanu*, fost Primar, *Titus Canănău*, fost Primar şi Deputat, *Mircea Solacolo Traian*, fost Primar, *B. Lazarovici*, Inginer Diriginte al Portului, *N. Gane*, Preşedintele Tribunalului, *N. Negulescu*, Directorul Liceului, *I. Ghibănescu*, Directorul Şcoalei Normale, *Al. Constantinescu*, Administrator financiar, *Lascăr Lascaridi*, Preşedintele Consiliului Judeţean, *N. Popa*, fost Preşedinte al Consilului Judeţean, *Atanase Rainof*, fost Preşedinte al Consiliului Judeţean, *Petre Grigorescu*, fost Preşedinte al Consiliului Judeţean, *D. Alexiu*, fost Preşedinte al Consiliului Judeţean, *I. Fulga*, Revizor Şcolar, *T. Protopopescu*, Protoerul Judeţului, *Hafuz Rifat*, Muftiul Judeţului, *Virgil Radovici*, Jude Instructor, *Săulescu*, Procuror, *St. Iorgulescu*, Jude Ocol Constanţa, *Ioan Berberianu*, Ajutor de Primar, *Ştefan Dan*, Prim ajutor de primar, *Corneliu Crăciun*, Directorul Băncei Generale Loco, *A. Bernhard*, Directorul Băncei Creditul Român Loco, *Victor Puiu*, Directorul Băncei Naţionale, *I. Corafa*. Directorul Băncei de Scont Bucureşti, *Gh. N· Ionescu*, Directorul Băncei de Scont Constanţa *Ad. Kymberg*, Directorul Băncei Marmorosch-Blanc & Comp., *F. Lescovar*, Directorul Băncei Uniunea Comercială, Comandor *G. Mărgineanu*, Inspector S.M.R., *D. Mărgineanu*, Şeful vămei, *Botez*, Căpitanul Portului, *Paul Dobrescu*, Directorul Prefecturei, *G. Papa*, Dirigintele Oficiului Poştal, *M. Turbatu*, Şeful Staţiei Constanţa, *Al. Tălăşescu*, Medicul Portului, *N. Mărgărit*, Medicul Primar al Judeţului. *Gh. Bârzănescu*, Medic comunal , *Al. Băcleşanu*, Medic veterinar al comunei, *Hristodulo*, Inginer-Inspector, *Ispirescu*, Inginer Şef al Judeţului, *V. Moţoi*, Inspector Agricol, *Gostovici*, Şeful regiunei silvice, *C. Golea*, Primar Medgedie, *N. Chirescu*, Primar Cernavoda, *N· Roşculeţ*, Primar Mangalia, *D. Gheorghiu* Primar Ostrov.

(*"Liberalul Constanţei"*, II, nr. 13, 13 noiembrie 1914: 2-3)

REPORTAJ POLITIC

SITUAŢIA ÎN DOBROGEA
LA CONSTANŢA CA ŞI LA TULCEA

Guvernamentalii îşi toacă reciproc... capetele. Opoziţia toacă... câinilor frunză

Mă gândeam să expun situaţia naţionalilor-liberali din Constanţa, când curierul mi aduse următoarea scrisoare, adresată subsemnatului din partea unui marcant membru al partidului guvernamental din Constanţa, care ţine să se ascundă deocamdată sub pseudonimul : **"Un vechiu liberal"**. Neavând nimic de adăugat nici de omis din această interesantă corespondenţă ocazională şi găsind că ea redă perfect actuala stare de spirit şi de lucruri din Partidul Naţional-Liberal din Metropola Dobrogei, o reproduc tale-quale, fără alt gând de cât acela de a face serviciu de cronicar conştiincios, ca întotdeauna.

*

www.ziuaconstanta.ro

"Sunt bine cunoscute – începe *«vechiul liberal»* – neînţelegerile ce frământă azi lagărul nostru din Constanţa, – neînţelegeri ce au avut o primă şi slabă manifestaţiune cu prilejul adunării generale dela 9 c., când o parte din fruntaşii partidului s'au abţinut ostentativ de a participa, iar ilustrul d. Roman a căzut în mod semnificativ la alegerea de vicepreşedinte.

Dacă este adevărat – continuă corespondentul nostru ocazional – că trecutul este oglinda în care noi putem privi viitorul, atât ca indivizi izolaţi cât şi ca membri în societate, – apoi daţi-mi voie să arunc o scurtă ochire asupra trecutului nu tocmai depărtat al organizaţiei liberal-naţionale din localitate şi să încerc astfel a întrezări zilele ce o aşteaptă...

Era în iarna anului 1905 spre 1906, când, într'o seară, după congresul dela Iaşi al partidului liberal, într'o sală din dos de la Hotelul Carol din localitate se puneau bazele unei organizaţiuni locale. Originalele statutelor semnate atunci, se găsesc şi astăzi în posesiunea mea.

Nu eram mulţi, pentru că unii invitaţi n'au participat; alţii au venit până la poarta Hotelului şi văzându-ne păziţi de agenţi ai Poliţiei, au fugit; în sfârşit câţiva, deşi au luat parte la consfătuire, când a fost să semneze programul elaborat la Iaşi au şters-o.

Deşi puţini, cum spunea, totuşi cu căldura, cu convingerea, cu puterea de muncă şi de sacrificii ce ne inspira conducătorul, la câteva luni numai după constituire am putut da acea faimoasă luptă la alegerea comunală, când numai cele două torpiloare venite într'adins de la Galaţi, cu 14 alegători, au putut scăpa guvernul de înfrângere, dându-i o majoritate de abia 7 voturi.

Din nenorocire, nu mult după aceasta şi după ce partidul a venit la putere, organizaţiunea noastră, pentru motive pe care le voiu arăta mai la vale, intră într'o criză latentă şi nenorocită, care împinge în cele din urmă la dezastrul dela alegerea comunală din 1910, când lista oficială liberală a întrunit numai 85 de voturi, – adică nici 6 la sută din numărul alegătorilor Constănţeni.

După o perioadă de acalmie şi, culegere partidul e pus din nou pe picioare. Ce a contribuit la aceasta / Întâi, împrejurările interene şi externe; al doilea, absenteismul nobil şi hotărât, şi resemnarea sublimă a fostului nostru conducător; apoi tactul, abilitatea şi străduinţa primarului de azi al oraşului; în sfârşit, amorul propriu, puterea de organizare şi o activitate politică bine voitoare şi iscusită, ale actualului şef.

Iată însă că edificiul abia reconstituit, iar se subminează. Şi ca unul care, prin dragostea ce am pentru organizaţiunea la a cărei zămislire am luat parte, urmăresc deaproape evoluarea acestui partid – cercetând cauzele care împing la o nouă dezagregare, găsesc pe după culise aceleaşi persoane:

Unele, cu o putere de insinuare şi exploatare extraordinare, care, speculând totul şi toate, până şi pe prieteni şi naţionalitatea lor şi ajungând de pe pragul falimentului, în câţiva ani de zile, la situaţiuni nevisate şi nemeritate, îşi iau astăzi aere de «mici dictatori» şi pretind să pună «ţara la cale»; iar pe lângă aceştia alţii, oameni ambiţioşi, slabi de îngeri, indivizi, – ca să nu zic:butoaie – fără fund, fără conştiinţă şi fără curaj, care au tras şi trag neîncetat sforile şi pe... dracul de coadă !

În durerea care-mi stăpâneşte sufletul nu găsesc alt mai nemerit a face de cât a reaminti cuvintele pe care le recomandă Evanghelia – larga şi cruţătoarea Evanghelie: *"De te supără ochiul, scoate-l şi aruncă-l; de te doare braţul, taie-l şi aruncă-l, dacă vrei să scapi corpul!"*

Tăiaţi, scoateţi dar, d-lor ! Pentru că puterea unui partid nu o formează capacităţile individuale şi numărul ! Dovada ? Tachismul !

Puterea unui partid o constitue doza lui morală, pe care i-o dau caracterele şi disciplina membrilor săi.

"Înlăture deci, dintre d-lor, acei cari se îngrijesc de soarta partidului liberal din Constanţa pe oamenii lipsiţi de caracter; întărească-şi disciplina, – dacă nu vor ca dintr'un partid, pe care abia l-a încăput deunăzi impunătoarea sală a casinoului, să nu ajungă să-i caute adăpost într'o magherniţă păcătoasă".

La vorbele grave şi sentenţioase ale vechiului liberal nu găsesc de adăogat de cât adajul strămoşesc: *"Sapienti sat !"*

*

* *

Ca să afârşesc cu expunerea situaţiei politice din Constanţa, trebue să spun câteva cuvinte asupra "activităţii" opoziţiei din localitate.

Tachiştii... hibernează.

Conservatorii s'au reunit săptămâna trecută la clubul lor, ca să se... compie că într'o admiraţie reciprocă şi ca să se înscrie încă trei inşi în partid, spre a complecta "istorica" masă de poker conservator.

Nici una din chestiile la ordinea zilei, atât de arzătoare pentru obştia noastră, pare a nu preocupa pe viitorii deţinători ai "puterii", – ce trebue să li se transmită parcă, nollens vollens, conform auzului nostru... constituţional.

*

* *

La Tulcea, situaţia guvernamentalilor nu e mai puţin îngrijorătoare.

www.ziuaconstanta.ro

Lupta homerică dintre şeful local, senatorul I. Atanasiu şi fostul prefect Dinu Stolojan, s'a sfârşit în favoarea celui dîntâi. Acesta din urmă după ce s'a plecat – alegând pe vajnicul său rival în turul corp – în sfârşit a trebuit să şi plece din capul administraţiei judeţului, unde inaugurase – trebue s'o recunoaştem – o eră fără precedent în negrul trecut al localităţii.

Se vede că legăturile de rudenie ale d-lui Stolojan, bunele sale intenţiuni, nemăsuratul său amor propriu, averea sa considerabilă, – toate la un loc n'au putut cântări cât trecutul politic şi abilitatea aceluia, de care d. Orleanu şi ai săi căutară să scape din Galaţi.

Rivalitatea a avut un epilog regretabil - o agresiune din partea d-lui Stolojan în sala de aşteptare a hotelului Splendid din Bucureşti – căreia i-a urmat inevitabila eşire pe tren.

Victoria definitivă a d-lui Atanasiu a fost pecetluită săptămâna din urmă cu... readucerea d-lui Ţigău în capul poliţiei locale – eveniment ce noi anunţasem mai de mult.

Fapt e că de pe urma luptei dintre cei doi protagonişti, partizani, la început divizaţi în două tabere, azi s'au împărţit ca puii de potârniche. Ceeace nu face loc păcii şi alimentează vrajba şi demoralizarea, sunt "intervenţiile" d-lui Comeş, vicepreşedinte al Senatului, ales al Tulcei, după ce a fost "expatriat" din România mare.

Era de prevăzut că fostul mic-dictator dela Galaţi va avea să încrucişeze în curând spada sa politică cu bătrânul motan dela Brăila...

*
* *

În lagărul opoziţiei, de înregistrat nimic mai însemnat, în afară de intrigile în jurul şefiei conservatoare dintre d-nii Calafeteanu, Borş şi acum în urmă şi Ceapâru. Procesul de presă dintre acesta din urmă şi d. Seb. Teodorescu, a adus oarecum o notă de variaţie în monotonia vieţii noastre publice.

Şeful contestat al takiştilor din localitate trebue să recunoască că, cu judecata aceasta la care sigur s'a expus, a mai perdut o coadă din panaşul său jumulit.

*
* *

Socialiştii, cari la Constanţa au intrat în... pământ, la Tulcea se agită în jurul scumpirei traiului şi al războiului.

E şi acesta un mod de a-şi ascunde intenţiunile adevărate şi inavuabile.

Politician

(*"Dobrogea jună"*, X, nr. 30, 20 noiembrie 1914: 1-2)

383

MONUMENTUL REGELUI CAROL LA CONSTANŢA

Duminica trecută 23 Noembrie a.c., s'au adunat în Sala Cazinoului Comunal persoanele invitate spre a lua hotărâri în ce a ce priveşte ridicarea unui monument în Constanţa pentru glorificarea marelui nostru Rege Carol I.

La orele 3 după amează, şedinţa se deschide şi cel d'intâiu ia cuvântul d-l. *Virgil Andronescu*, Primarul Oraşului Constanţa şi iniţiatorul întrunirei şi propunând ca Preşedinte al adunărei pe d-l general Georgescu Comandantul Corpului 5 de Armată expune în câte-va cuvinte, istoricul propunerii de a se ridica un monument Regelui Carol în Oraşul Constanţa şi aduce la cunoştinţa tuturor ca Consiliul Comunal din Constanţa a votat în acest scop suma de 60.000 lei ca prim fond.

D-l *General Georgescu* mulţumind adunărei pentru onoarea ce i se face de a fi proclamat ca Preşedinte, arată însemnătatea operei ce se voeşte de a fi realizată şi cere concursul tuturor întru aducerea la îndeplinire a frumosului scop ce se urmăreşte.

D-l *Ioan Berberianu* lăudând iniţiativa luată de d-l Virgil Andronescu propune ca monumentul să fie de o măreţie extraordinară care să facă cinste oraşului Constanţa şi în acest scop, propune ca suma ce trebuie strânsă să fie cel puţin de 1.000.000 de lei şi monumentul să fie terminat în maximum 8 ani în care timp zice d-l Berberianu atât Comuna Constanţa cât şi celelalte din judeţ vor avea timpul să mai contribuie din veniturile lor cu oricari sumi.

www.ziuaconstanta.ro

În ceace priveşte Comitetul, d-sa propune ca toate persoanele invitate la această întrunire să formeze marele Comitet, iar din sânul acestui Comitet să se formeze o delegaţiune de 20 persoane care să îngrijească de mersul înainte şi regulat al lucrărilor.

D-l *Inginer Lazarovici* schiţând faptele măreţe ale Regelui Carol, propune ca monumentul să fie ridicat la intersecţia Str. L. Catargiu, cu Bulevardul Elisabeta.

D-l *Luca Oancea*, aprobând în totul scopul frumos de a se ridica o statue Regelui Carol şi făcând apologia marelui Rege, propune ca ridicarea monumentului să se facă cât se poate mai curând, nu în timp de opt ani cum a propus d-l Berberianu.

În urmă după discursul d-lui *Dobias*, adunarea hotărăşte că toate persoanele invitate la acea şedinţă să constitue marele comitet, iar delegaţiunea de 25 să se compună după cum urmează:

Episcopul Dunărei de Jos ca preşedinte de onoare, General Georgescu comand. corp. V, preşedinte activ . Luca Oancea, C. Pariano, A. Bârsescu preşedintele Curţei de Apel, Virgil Andronescu, T. Canănău, C. Irimescu, Ef. Lazarovici, Doctor N. Sadoveanu, G. L. Dimitriu, doctor Iliescu, Ioan Roman şi C. Alimăneştianu deputaţi, dr. N. Mărgărit, Cozma L. Lascardi, Căpitan Aurel Solacolu, Mircea Solacolo, Gh. Benderli, N. Negulescu, comandor Mărgineanu, inginer-inspector Cristodulo, colonel Caretaş comandantul reg. 9 cavalerie, G. Dobias ca membri activi. Vor mai face parte ca membri activi, în comitetul de derectivă, d-nii prefecţi şi primari a celor 4 judeţe din Dobrogea, comandantul diviziei active şi comandantul diviziei de mare.

Comitetul a fost convocat pentru Duminică 30 curent.

D-l primar Andronescu a predat d-lui casier al comitetului suma de 45 lei, ce i-a fost trimis de 9 persoane din Bucureşti pentru această operă.

(*"Liberalul Constanţei"*, II, nr. 15, 30 noiembrie 1914: 2-3)

384

CERCETAŞII ROMÂNI LA CONSTANŢA

În urma iniţiativei luate de d. N. Negulescu, directorul Liceului din localitate, Vineri 28 Noembrie a.c., s'a pus bazele cohortei cercetaşilor români din Constanţa.

Întrunirea s'a ţinut sub preşendiţia noului nostru Prefect d. Gh. Mumuianu şi în urma discursurilor d-lor G. Mumuianu, N. Negulescu, Inginer Lazarovici şi G. Berea s'a procedat la constituirea a 2 comitete unul de patronagiu şi altul activ.

În comitetul de patronagiu *au fost proclamaţi ca aleşi d. general Georgescu comandantul Corpului V de Armată, Prefect G. Mumuianu, General G. Găiseanu, Colonel Jitianu, Virgil Andronescu, C. Alimăneştianu, Al. Anastasescu, Al. Bărsescu., Gh. Benderli, Al. Cosma, Climescu, Gh. Crăciun, T· Cănănău, Gh. L. Dimitriu, Petre Grigorescu, Ghiculescu, Hagiescu Mirişte, Inginerul Lazarovici, Kevork Manissalian, Moscu, Luca Oancea, C. Pariano, Protoereu Protopopescu, Economu G. Rădulescu, Inginer Rădulescu, V. Radovici, I. N. Roman, Dr. N. Sadoveanu, Aurel Solacolu, Mircea Solacolu, N. Simionescu.*

În comitetul activ *au fost proclamaţi ca aleşi d-nii coloneli Tomescu, Stoica, Butunoiu, Carataş Oprişanu şi Răşcanu, maiori M. Popescu, Todicescu, căpitan M. Dimitriu, Lt. Şteflea, Gh. Berea, dr. Bârzănescu, Gh. Christescu, Al. Constantinescu, N. Constantinescu, Magistrat Epureanu, Dobrescu Toma, N. Ganea, D-r. Gorescu, Inginer V· Ionescu, Inginer Lăzărescu, D-r. Mărgărint, N. Negulescu, Oprescu, Vasile Popovici, Puiu , D-r. Al. Pilescu, A. Rădulescu, Gh. Săulescu şi A. Vulpe, Ioan Bentoiu, Ioan Berberianu.*

Din acest mare comitet se va alege o delegaţiune de 5 membri, cari să îngrijească de bunul mers al lucrărilor, cu această ocazie d-l Preşedinte al Adunărei a trimis câte o telegramă M. S. Regelui, M. S. Regina Maria, A. S. R. Principelui Carol, ministrului de Interne şi ministrului de Instrucţiune Publice.

(*"Liberalul Constanţei"*, II, nr. 15, 30 noiembrie 1914: 3)

www.ziuaconstanta.ro

REGELE CAROL ŞI ORAŞUL NOSTRU

- AMINTIRI -

Cel dîntâiu rege al României, marele Carol I, se odihneşte acum în cripta mănăstirei de la Argeş, alăturea de Neagoe Vodă, Basarabul. După o muncă uriaşă de aproape de jumătate de veac, închinată toată numai ţării şi neamului nostru, s'a dus în lăcaşul de vecinică odihnă tocmai în clipa când aveam mai multă nevoie de înţelepciunea lui neasemuită şi de vitejia lui, care era să fie în curând pentru a treia oară pusă în slujba idealului nostru naţional.

Astăzi, când acest suveran, pierzând orice legături omeneşti, a intrat cu adevărat în istorie, tot ce priveşte marea lui personalitate, trebue să ne fie scump. De aceea credem că e bine să nu lăsăm uitării amintirile, care leagă oraşul nostru de augustul dispărut.

Se ştie ce dragoste purta Carol I Dobrogei şi mai ales Constanţei, unde în timpul din urmă al lungei sale domnii, obicinuia să vină regulat în fiecare an, ca să se repauzeze de munca grea a treburilor statului. Şi era firească înclinarea ce o avea el pentru colţul acesta al ţării, căci Dobrogea este fructul celui dintâiu mare act naţional, care a înfrăţit dinastia cu neamul românesc - războiul pentru independenţă.

Cetăţenii oraşului Constanţa mai mult decât locuitorii oricărei alte părţi a ţării, au avut fericirea şi cinstea de a cunoaşte mai de aproape pe regele Carol. De sigur, că Bucureştii şi Sinaia îl aveau mai multă vreme în mijlocul lor, însă în aceste două reşedinţe marele Suveran era nevoit să păstreze rezervele vieţii oficiale şi protocolul punea de mai multe ori o distanţă prea mare între El şi supuşii săi. La Constanţa lucrurile se schimbau. Aici regele era mai la largul său şi oficialitatea se mai dedea în lături spre a face loc unei apropieri între Suveran şi supuşi.

Aici o bună parte dintre locuitorii fruntaşi - şi poate n-am greşi dacă am zice toţi fruntaşii[189] - erau în fiece an invitaţii regelui, care învăţase a-i cunoaşte şi le arată în toate ocaziunile o deosebită atenţiune. Aici Carol I fără fastul plictisitor pentru un rege, străbătea zilnic oraşul, aproape singur în trăsură, spre a se duce în port la pavilionul reginei şi spre a se înapoia la palat, iar noi ne obişnuisem într'atâta cu lucrul acesta, încât manifestaţiile sgomotoase din alte părţi erau înlocuite cu saluturile pline de respect şi de adâncă iubire, cărora El le răspundea cu o vădită plăcere. Ne amintim cu toţii cum în timpul preparativelor pentru primirea ţarului din primăvara trecută mergea regulat la Cazino de două ori pe zi, ca să inspecteze personal mersul lucrărilor şi să dea el singur o mulţime de indicaţiuni despre cele ce trebuiau făcute. Vizitele acestea aproape neobservate chiar de vizitatorii ce se preumblau dealungul digului din dreptul bulevardului, le făcea cu aceeaşi simplitate şi lipsă de etichetă, care făcuse din marele Căpitan cel mai iubit dintre obişnuiţii Constanţei.

Acestea şi multe altele de felul acestora ajunsese cu timpul par'că să stabilească un fel de încântătoare intimitate între augustul bătrân şi *scumpii* lui Dobrogeni.

Şi cu ce caldă simpatie se interesa în fiece an de progresele oraşului nostru şi de tot ce putea să merite o cât de mică atenţiune din partea sa. Uriaşa lucrare a portului, lucrările primăriei şi în deosebi întărirea malurilor, erau cercetate de marele rege cu amănunţime şi adesea ori cuvântul său autorizat, pus acolo unde trebuia, a netezit multe din greutăţile de care se isbia înfăptuirea acestor lucrări.

Dar regele Carol care se simţea aşa de bine în oraşul nostru, îşi făcea o deosebită plăcere din vizitele sale la Liceul "Mircea cel Bătrân".

În cei din urmă patru ani ai vieţii sale n'a fost primăvară, în care această şcoală să nu aibă cinstea şi mândria unei vizite regale.

Par'că văd trăsura palatului oprindu-se în faţa Liceului. Din ea coboară încet, sprijinindu-se de unul din însoţitorii săi - foarte puţini şi aceştia - bătrânul suveran. Cu pas hotărât şi mult mai vioi decât te-ai fi aşteptat la o vârstă aşa de înaintată, urcă scările intrării şi se opreşte în mijlocul sălii de jos, unde sunt strânşi toţi profesorii şi elevii. Corul cântă Imnul Regal şi îndată după aceea, directorul în mijlocul unei tăceri religioase, începe cuvântarea de bună-venire, în care face în acelaşi timp şi raportul obişnuit despre situaţia generală a şcoalei. Vorbelor inimoase şi calde ale directorului, le răspunde Regele adânc mişcat.

Şi e în adevăr mişcat, căci a avut ocaziunea să se convingă singur de temeinicia sentimentelor, pe care în numele şcoalei i le arată directorul ei. Suveranul a văzut că în puţine şcoli se urmăreşte cu atâta stăruinţă şi consecvenţă infiltrarea în sufletele tinere a patriotismului luminat şi a sentimentului dinastic.

Elevii, pe nesimţite intră în clasele lor, în timp ce Regele vorbeşte cu profesorii, adresându-i fiecăruia câteva cuvinte binevoitoare.

Apoi începe cercetarea amănunţită a şcoalei. Sprijinindu-se pe braţul directorului, suveranul iubit urcă scările de piatră ce duc la etajul de sus. Acolo intră mai întâi în muzeul de ştiinţe naturale, unde cere lămuriri asupra fiecărui aparat şi asupra fiecărei colecţiuni mai interesante, întrebând despre persoanele ale căror

www.ziuaconstanta.ro

nume figurează ca donatori, pe frontoanele dulapurilor cu obiecte.

În laboratorul de fizică şi chimie Regele este aşteptat de o parte din elevii cursului superior, care au fiecare o lucrare în legătură cu cursul. Ilustrul oaspete se opreşte la fiece elev şi-l face să-i explice experienţa la care lucrează. În ochii săi luceşte mulţumirea, văzând siguranţa răspunsurilor date de elevi şi temeinicia cu care se învaţă aici ştiinţele experimentale.

Din laborator trecem în odăiţa vecină, unde se păstrează antichităţile de valoare, găsite în oraş.

Vizitarea claselor este cea mai plină de interes. Nici una din ele nu este trecută cu vederea. În toate, Regele se preumblă printre bănci, se opreşte la câte un şcolar, căruia îi pune o întrebare sau două din lucrurile învăţate, apoi trece la altul. Uneori scoate la tablă pe unul, ca să-i demonstreze o teoremă din geometrie. Iată surâsul plin de bunătate şi îngăduinţă faţă de un elev, care este aşa de emoţionat că nu-şi poate descleşta fălcile, ca să dea un răspuns. Şi astfel cu răbdare şi cu vizibilă plăcere trece suveranul din sală în sală, până ce isprăveşte cu cercetarea lor.

În urmă, iarăşi sprijinit coboară scara, ce duce la partere, şi până să ajungă jos, pe cealaltă parte elevii s'au scoborât şi s'au aşezat iarăşi în rânduri strânse, ca şi la început. Acum e rândul producerilor gimnastice. Dintr'o sală alăturată o echipă de elevi dintre cei mici înaintează în mijlocul sălii şi execută mişcări de ordine şi deosebite exerciţii cu bastoanele, iar înaltul oaspe priveşte cu mult interes. Cheamă pe maestru şi-i mulţumeşte, adresându-i câteva vorbe de laudă.

Dar regele n'a uitat că Liceul "Mircea cel Bătrân" are un cor foarte îngrijit şi singur. El alege bucăţile care-i plac şi cere elevilor să i le cânte. Şcolarii şi-au revenit din emoţiile avute şi acuma cântă mai cu inimă şi mai cu multă bucurie.

Când s'au strecurat două ceasuri ? Par'că acum 15 minute s'a coborât Regele din trăsură. Atât de repede a trecut vremea şi pentru iubitul oaspe şi pentru noi !

Regele se pregăteşte de plecare. Încă vre-o câteva cuvinte despre şcoală, cu profesorii, şi în uralele tuturor porneşte trăsura spre palat, pe când dânsul mulţumeşte mereu.

La vizita din urmă regele Carol a rămas foarte plăcut surprins de un întreg plan de organizare a Liceului, pe care îl arătase directorul în cuvântarea de bună-venire - reorganizarea în legătură cu importanţa culturală şi mai ales naţională a acestei şcoli în partea din dreapta Dunării şi cu deosebire pentru teritoriul nou cucerit. Suveranul chiar a spus că va cere să se trimită la Liceul nostru copii ai noilor cetăţeni din Cadrilater.

*

... Şi acum geniul cel bun al neamului nostru veghează din înălţimi asupra ţării iubite şi ne trimite de acolo îmbărbătare spre a ieşi cu bine din cumpăna grea prin care trecem.

(*"Conservatorul Constanţei"*, V, nr. 31, 30 noiembrie 1914: 2-3)

www.ziuaconstanta.ro

1915

386

UN POD PESTE DUNĂRE

La Hârşova sau Galaţi ?

În câteva numere ale ziarului *"Viitorul"*, oficiosul Partidului Liberal, d. Demetrescu-Aldem din Galaţi, într-o foarte amănunţită expunere, se pronunţă - făcând o comparaţie între Hârşova şi Galaţi - că din toate punctele de vedere, noul pod peste Dunăre ar trebui construit în dreptul acestei din urmă localităţi.

Teza d-lui Aldem e susţinută pe consideraţiunea că se scuteşte construirea în plus a unei linii ferate de 20 kilometri (Ţăndărei-Hârşova); că se face o legătură cu Tulcea, şi în fine că se evită un dezastru economic al oraşului Galaţi.

Credem că d. Aldem greşeşte, când face comparaţie între Hârşova şi Galaţi punând în alternativă unul din aceste două porturi, mai înainte de a se întreba despre nevoia care a pus în mişcare chestia podului la Hârşova.

Nu este aci o chestiune economică şi nu s'a gândit nimeni - şi foarte bine a făcut - la cei 20 kilometri linie ferată în plus sau la alte formalităţi de detaliu atunci, când a fost vorba de o importantă chestiune exclusiv strategico-militară. Căci, în adevăr, numai prin prisma intereselor de ordin militar trebue privită chestia podului la Hârşova.

Mult regretatul nostru Suveran, Regele Carol I, care, precum se ştie, a fost un încercat strategician, vizitând Hârşova în nenumărate rânduri şi în ultimul timp la 1912, a înţeles importanţa acestei vechi cetăţi, a studiat rolul pe care l-a jucat sute de ani în urmă acest port, pe atunci cea mai întărită cetate, şi a prevăzut rolul care'l poate juca în viitor.

M.Sa când a descins din vapor în 1912, s'a urcat cu automobilul, însoţit de Statul său major, pe fortificaţiile de la nordul oraşului, de unde a dat explicaţii celor care'l înconjurau, despre importanţa locului de trecere al armatelor într'un eventual război, indicând însuşi M. Sa locul unde ar trebui construit podul strategic.[190]

Din acest punct de vedere - cel strategic - credem că chestiunea nu prea îngădue multă discuţie.

Iată ce spune cu cea mai desăvârşită competenţă, d Locotenent-colonel Alexe Anastasiu, un eminent ofiţer de stat major, în broşura de curând apărută şi intitulată : **Pod peste Dunăre la Hârşova**.

"Din precedentele scurte date istorice, nu ne putem face evident o idee completă de toate evenimentele militare ce s'au desfăşurat la Hârşova de la originea ei până astăzi. Se desprinde însă cred din ele, în mod clar, învăţământul foarte preţios asupra rolului pe care l-a jucat în trecut Hârşova, ca punct de trecere peste Dunăre şi ca obiectiv important pentru operaţiuni militare în Dobrogea. Aceasta de sigur constitue un temeiu îndreptăţit pentru ca să cercetăm dacă şi astăzi Hârşova mai are, sau mai poate avea rolul său de altă dată.

În această privinţă afirmăm de la început că, în afară de situaţiunea geografică şi topografică a Hârşovei, care o indică ca un loc foarte favorabil pentru stabilirea pe aci a unui pod pentru legătura noastră cu Dobrogea, Hârşova se prezintă sub acest raport în condiţiunile cele mai avantajoase pentru noi, din ori ce punct de vedere ar fi privită cestiunea.

Şi importanţa Hârşovei ca punct de trecere peste Dunăre nu este incidentală; ea a existat totdeauna şi deci şi atunci când s'a construit podul "Regele Carol I", primul nostru pod peste Dunăre.

S'a preferat atunci Cernavoda, pentru că exista deja pe acolo calea ferată la Constanţa şi pentru că pe acolo se lega direct şi pe drumul cel mai scurt capitala ţării cu cel mai de seamă port românesc la Mare.

Construirea podului de la Cernavoda însă n'a tăgăduit şi nici n'a micşorat necesitatea legării ţării cu Dobrogea şi pe la Hârşova".

www.ziuaconstanta.ro

Şi făcând încheerea, d. Locotenent-colonel adaogă:

"În speranţa că şi cu această ocaziune se va acorda de cei în drept toată atenţiunea ce trebue să dăm cu toţii cerinţelor apărării naţionale, încheiu expunerea mea cu convingerea că podul de la Hârşova va constitui pentru neamul şi tronul românesc unul din titlurile mari de glorie şi de mândrie, şi va fi mărturie monumentală, care împreună cu podul "Regele Carol I" şi acelea pe care sperăm că le vom mai face pentru legarea noastră cât mai strâns cu Dobrogea, vor spune veacurilor viitoare, vor spune lumei întregi, că strănepoţii de astăzi ai lui Traian şi ai lui Mircea Cel Mare, au ştiut să respecte învăţământul istoric străbun şi au avut deplină conştiinţă de însemnătatea Dobrogei pentru chemarea şi pentru autoritatea României în orientul Europei".

Comparaţia de care pomeneam mai sus, este dar a se face nu între Galaţi şi Hârşova, ci între Cernavoda şi Galaţi. Şi numai în această ordine de idei, un pod la Galaţi ar putea fi discutat cu succes; altfel am ajunge la extrema că, Galaţii au nevoe strategică de pod peste Dunăre, precum aveau nevòe de clientelă avocaţii Gălăţeni, atunci când se opuneau din răsputeri la înfiinţarea unei Curţi de Apel la Constanţa.

Nu podul de la Hârşova trebue sacrificat în favoarea Galaţilor, ci Galaţii trebue să ceară un alt pod, încă un pod, dovedit necesar pentru progresul şi avântul ţării, căci, încă odată, podul de la Cernavoda n'a diminuat şi n'a înlăturat nevoia unui pod la Hârşova, cu atât mai puţin nu-l va înlătura acum discuţia ce se face în jurul podului de la Galaţi.

Un pod la Galaţi sunt sigur că nu se va putea face - deşi e foarte necesar pentru a se lega cu Tulcea - căci prezintă unul din cele mai mari inconveniente : acela că portul Galaţi este prea aproape de portul rusesc Reni, şi astfel podul ar fi expus în toată bună vremea la bombardarea din partea Ruşilor.

Const. VENTURATU

(*"Dobrogea junâ"*, XI, nr. 4, 12 ianuarie 1915 : 1)

387

SUPERIORITATEA JUD. CONSTANŢA FAŢĂ DE JUDEŢUL TULCEA

Vorbind într'un articol publicat în *"Universul"* despre podul de la Hârşova, spuneam între altele că judeţul Tulcea este mult inferior judeţului Constanţa.

Chestiunea comportând un deosebit interes, cred necesar a intra în miezul ei şi a face un istoric succint atât al cauzelor cât şi al efectelor cărora se datoreşte inferioritatea judeţului Tulcea.

În adevăr, judeţul Constanţa, fără a avea, ca teritoriu, o suprafaţă mai mare ca aceea a judeţului Tulcea (Tulcea are o suprafaţă de 8626 kilometri pătraţi şi Constanţa 6910 kilometri pătraţi) are totuşi din toate punctele de vedere, o ascendenţă remarcabilă asupra judeţului Tulcea.

Mai întâi, judeţul Constanţa are o falangă de mari proprietari – în opoziţie cu judeţul Tulcea, unde numărul lor este infinit mai mic.

Iniţiativa privată, biserica, şcoala, gospodăria casnică şi cea agricolă, comerţul, spiritul de solidaritate al locuitorilor din judeţul Tulcea, apar într'o lumină palidă în comparaţie cu splendoarea şcoalei, bisericei, comerţului şi gospodăriei din judeţul Constanţa.

Dar, orice cauză are efectele sale, precum orice efect se datoreşte unei cauze, şi efectele vitrege semnalate în judeţul Tulcea, au de bună seamă o cauză, dacă nu chiar o mie.

Nu voesc şi nici spaţiul unui articol de ziar nu îngădue să fac un studiu amănunţit asupra cauzelor care au înrâurit la diminuarea importanţei celeilalte jumătăţi a Dobrogei vechi. Voi schiţa însă în linii generale ceia ce bate mai mult la ochi din lipsurile judeţului Tulcea, datorită cărora acest judeţ suferă de o mare apatie.

Ceia-ce dă viaţă unui oraş, este, în afară de orice îndoială, legătura cu centrul. Or, este ştiut că întreg judeţul Tulcea, inclusiv capitala sa, este cu desăvârşire izolat de restul ţărei printr'o totală lipsă de căi de comunicaţie.

Pe când judeţul Constanţa are o imediată legătură de cale ferată cu ţărmul Patriei-mume, pe la Cernavoda; pe când Constanţa, îşi permite luxul de a face importaţiuni directe din străinătate pe Marea Neagră; pe când Constanţa are şosele judeţene bine întreţinute, şcoli, muzee, palate, biserici care rivalizează cu cele din capitala ţărei, cum e biserica catedrală din oraşul Hârşova, construită din iniţiativă particulară şi care a costat nici mai mult nici mai puţin decât *trei sute de mii de lei*; societăţi pentru îmbunătăţirea rasei ani-

www.ziuaconstanta.ro

malelor, sate bogate cu o populaţiune de baştină, românească şi cu modele de gospodării, unde buna rânduială domneşte pretutindeni iar belşugul nu lipseşte din casa ori cărui sătean, – la Tulcea, în tot judeţul – cu totul invers – nu există nici mijloace de locomoţiune, nici sate asemănătoare celor din judeţul Constanţa, nici şcoli, nici biserici care să semene cu cele din judeţul Constanţa, nici o populaţiune rurală dornică de progres, ospitalieră şi întrecătoare în a-şi face cât mai înfloritoare.

Exemplul cel mai de la sine, vorbitor ni'l dă însăşi capitala judeţului, oraşul Tulcea, unde nici vorbă nu-i de comparaţie cu capitala judeţului Constanţa.

De la prima vedere este isbit la Tulcea de o atmosferă de orientalism şi de tembelism (vorbesc de populaţiunea care formează grosul oraşului); străzile întortochiate şi murdare, lipsă de estetică, de bun gust, şi mai ales numărul bisericelor bulgăreşti şi lipoveneşti care e mai mare de cât al celor româneşti, îţi face impresia că te afli într'un sat străin.

Contrastul e atât de isbitor, atât distanţată este diferenţă oraşului Constanţa de oraşul Tulcea, în cât aceste două capitale ale Dobrogei par a fi aşezate la două extremităţi opuse ale Europei.[191]

Rânduiala şi starea înfloritoare a Constanţei nu se poate compara de altfel cu multe capitale de judeţ din întreaga ţară, ea fiind devenită în ultimul timp un mare centru judecătoresc şi militar.

Sediul cauzei la aceste efecte trebue împărţit în mai multe părţi:

1) Solul judeţului Tulcea nu are puterea de producţiune ca a celui din judeţul Constanţa, din care cauză cultivatorii judeţului Tulcea au mers mereu în regres, sau în cel mai bun caz n'au putut progresa de loc.

2) Populaţiunea judeţului Tulcea este în majoritate o populaţiune lipsită de energia caracteristică celei din judeţul Constanţa; e o populaţiune mai înapoiată şi mai greu adaptabilă la o gospodărie raţională şi progresistă.

3) Lipsa totală de comunicaţie cu centrul a contribuit de altă parte la inferioritatea economică a judeţului Tulcea.

4) Administraţia judeţului Tulcea pare a nu fi avut toată solicitudinea pentru ridicarea acelui judeţ la înălţimea care se cuvenea, căci bălţile care acoperă o bună parte a judeţului n'au fost încă asanate pentru ca pe terenul atât de propriu, populaţiunea să fie îndrumată a cultiva plantele ecuatoriale, care ar duce la eftenirea zahărului, orezului şi altor articole de prima necesitate.

5) Este adevărat că nici guvernele care s'au succedat n'au dat nici o încurajare judeţului Tulcea.

Vor fi existând de bună seamă şi alte cauze.

Pentru a caracteriza însă şi mai lămurit inferioritatea judeţului Tulcea faţă de judeţul Constanţa, voiu reda o convorbire ce am avut-o cu un fruntaş din judeţul Tulcea.

Ştii – am spus eu interlocutorului meu – *că e vorba să se realipească câteva comune rurale din judeţul Tulcea, judeţului Constanţa, din cauza schimbărei de teritoriu survenit prin anexarea Cadrilaterului?*

Am auzit şi regretăm infinitisimal, dacă aşa ceva s'ar întâmpla.

– De ce?

– Pentru că dacă noi din judeţul Tulcea suntem, pe tărâmul economic, social şi cultural, inferiori judeţului Constanţa, trebue să ştiţi că mai ales din punct de vedere politic, suntem aşa de inferiori, în cât cei câţi-va oameni politici mai răsăriţi, presăraţi în întreg judeţul Tulcea, n'ar mai însemna nimic politiceşte dacă ne-aţi alipi cele mai bogate comune din judeţ, judeţului d-v., unde fatalmente fruntaşii din acele comune, care la noi aveau o situaţie preponderentă, s'ar perde în noianul de bogătaşi şi de politicieni cu vază ai judeţului Constanţa.

Nici nu se poate dovadă mai plastică despre situaţia judeţului Tulcea în raport cu judeţul Constanţa.

Dar, dacă constatăm – cu părere de rău – această stare de lucruri, n'o facem cu gândul d'a jigni pe locuitorii judeţului Tulcea, ci din dorinţa nevinovată ca această parte a ţărei, care formează un singur şi indivizibil trup al României, să lupte cu asiduitate pentru micşorarea disproporţiei şi pentru a completa astfel un ansamblu vrednic de laudă în concertul, evoluţiei dobrogene.

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 4, 12 ianuarie 1915: 3)

388

APEL PENTRU ÎNFIINŢAREA ÎN ACEST ORAŞ A UNEI CASE PUBLICE DE CITIRE

Viaţa modernă ne cere imperios nu numai adânci cunoştinţe profesionale, ci şi o cât mai întinsă cul-

www.ziuaconstanta.ro

tură generală; iată pentru ce a înlesni cuiva putința să se instruiască însemnează a'l înarma, a nu-l lăsa să piardă în lupta pentru existență.

Aceste adevăruri sunt pentru orice minte așa de neîndoioase, încât cred că mă pot dispensa de a stărui în explicarea amănunțită a golului, că înființarea în orașul nostru a unei ***Case publice de Citire*** *ar fi chemată să umple. Mă mărginesc să spun numai că ea ar avea între altele menirea de a constitui sâmburele indispensabil, din care să se desvolte un așezământ mai complet de cultură pentru cei nevoiași.*

Realizarea acestui scop o socotesc vrednică de cel mai cald interes al oricărui cetățean al acestui oraș și începutul trebue făcut cât mai în grabă.

Subsemnatul îmi permit așa dar să apelez cu toată încrederea la sprijinul dv. material și moral.

Oferte – deocamdată numai atât – se pot adresa subsemnatului și pot consista din o sumă anumită de bani, din cotizații lunare, din mobile de bibliotecă, sau volume (care să nu fie prea uzate).

Încasarea se va face după Sf. Sărbători, când se vor libera chitanțe.

Un comitet va avea sarcina să mânuiască în chipul cel mai potrivit valorile realizate.

Îmi permit să vă rog în acelați timp să dați acestei idei sprijinul d-voastră moral, făcând cât mai mulți adepți ai ei printre cunoscuții d-voastră.

Și în alte împrejurări Constănțenii s'au arătat darnici pentru răspândirea culturei, de aceea sunt încredințat că acest apel își va ajunge scopul.

Constantin LĂZĂRESCU

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 4, 12 ianuarie 1915: 3)

389

MONOGRAFII DOBROGENE

Viața culturală a Dobrogei e abia către începutul ei. Abia acum se stabilesc condiții priincioase unei dezvoltări culturale locale normale. Noi cei de azi, suntem adesea fără s'o știm, martorii mișcării de regenerare și de prefacere sufletească a acestui colț de pământ scump. Acest fapt ne impune și-o altă oblgațiune morală: aceea de a veghia ca această viață culturală, ce se marchează din ce în ce mai distinct, să nu apuce un drum primejdios, neprielnic nevoilor ținutului și fără nici un raport cu *sufletul* și cu necesitățile practice materiale ale poporației dobrogene. Prin toate mijloacele și pe toate căile, noi trebuie să facem ca viața aceasta culturală să apuce o astfel de direcțiune, în cât multiplele interese ale ținutului să se beneficieze cât mai mult posibil. Aceasta însă nu se va putea realiza de cât punând în concordanță *sufletul* poporațiilor locale cu noua mișcare de cultură ce se evidențiază tot mai mult. Pentru aceasta însă, noi trebuie să servim - acelora ce întrețin și hrănesc mișcarea culturală dobrogeană cât mai mult, *isvoare de informație* asupra trecutului, evoluției, civilizațiilor succedate, a declinurilor sau progreselor culturale ale întregei Dobroge. Ce cunoștințe avem astăzi despre viața trecută a Dobrogei ? Câți sunt cei ce-și pot da seama despre începuturile de viață istorică ale ei, despre originea numelui ei, despre relațiunile ei cu țările înconjurătoare – Bizanțul, Muntenia, Turcia, etc., – despre sângerosul trecut ce a trebuit să sufere ? Câți cei ce-și pot reconstitui cât de cât viața desfășurată în curs de veacuri pe acest pământ, a căruia fiecare brazdă mărturisește de-o amintire scumpă, de o glorie militară bine meritată, de puternice eforturi culturale ?

Și, totuși Dobrogea își are farmecul ei, nu numai prezent, ci și în trecut. Fiecare așezare omenească, fiecare întocmire socială, fiecare sat, cătun, târg sau oraș, își au o viață a lor particulară, de începuturi nesigure, de avânturi și temeiuri, de zbuciumări și biruințe, de pașnice timpuri active și de obștească înfrigurare, de contemplări senine și spăimântătoare chinuri sufletești, de apropieri sociale și de puternice drame între neamuri, de glorii răsboinice și de sumbre timpuri de decadență ! Cutare oraș dunărean a încercat pe rând, de la întemeierea lui de către curagioșii exploratori de ținuturi îndepărtate cari au fost Genovezii, emoțiile unei vremi de avânt și progres comercial vertiginos ca și fiorii nimicitori ai distrugerii sălbatice; cutare altul, legănat de valurile negrei mări vecine, păstrează încă ceva din gloria apusă a vremurilor de odinioară, când concentra într'însul viața unui ținut întreg. Nu e oraș dobrogean care să nu-și aibă *istoria* lui osebită, trecutul său de viață culturală, economică sau militară, evidențiată în rămășițele evocatoare pe care le întâlnim și'n aceste zile de totală neînțelegere și de ignoranță crasă cu privire la lucrurile de interes istoric. Și dacă nu toate au o egală importanță multilaterală, apoi fiecare își are o caracteristică a lui, caracteristică împrumutată de niște condiții de viață particulară sau de dispoziții de suflet osebite, și traduse în numiri, legende, amintiri

www.ziuaconstanta.ro

mai mult sau mai puţin credincioase, sau în mărturiile istorice locale.

Dar nu numai oraşele îşi au importanţa lor istorică sau economică, satele dobrogene înse-şi îşi au, multe o veche existenţă, iar unele dintr'însele moştenesc dacă nu numele sau strălucirea vieţii de odinioară ale unui centru militar sau comercial elin sau roman, cel puţin *vatra* lui ...

Satele şi oraşele dobrogene însă nu au numai o însemnătate istorică. *Astăzi*, ele închid în zidurile lor o viaţă intensă, cu zbucniri sufleteşti neaşteptate şi cu nebănuite avânturi economice. Neamuri nenumărate, ale căror suflete tremură într'atâtea şi-atâtea chipuri, îşi încrucişează paşii ce apucă, adesea, direcţiuni absolut opuse. Clase sociale îşi încordează puternic braţele şi ici întâlneşti simpatice încercări de armonizare a unor interese contrarii, colo glasul tumultos al revendicărilor intransigente. O cultură nouă se altoeşte pe sufletele neamurilor locale: care sunt rezultatele încercărilor făcute în acest sens ? S'au făcut aceste suflete *mai bune* din punct de vedere omenesc şi mai prielnice noăi culturi şi nouilor idealuri, în numele cărora ea vine? Au mai lăsat ceva din intransigenţa lor încăpăţânată sau contrastul e şi mai mare ? Apoi, care e raportul dintre naţiile dobrogene şi solul dobrogean ? Care sunt aptitudinile lor de adaptare şi însuşirile lor de conservaţie individuală sau de rasă ?

Iată atâtea chestiuni şi atâtea probleme de un interes vital pentru cultura şi civilizaţia Dobrogei, chestiuni şi probleme a căror deslegare *rămâne* să se dea prin *monografii*, alcătuite cu multă răbdare, cuprinzând *întreaga* viaţă, prezentă şi trecută, economică, naţională şi istorică, a satelor şi oraşelor dobrogene. Mâini îndemânatice, spirite iscoditoare, suflete ce se pot încălzi să încerce a reconstitui, cât mai bogat şi cât mai apropiat de adevăr, viaţa satului sau oraşului în care îşi poartă efemera-le existenţă, cu toată căldura şi cu toată însufleţirea de care sunt capabile. Ca mâini, cărturarii Dobrogei vor fi în stăpânirea unor sigure *izvoare de informaţie*, iar cultura ei va fi ferită de rătăciri şi dibuiri. Preoţi, învăţători, avocaţi şi profesori dobrogeni, încercaţi să daţi culturii naţionale româneşti a pământului care vă adăposteşte, cel mai preţios concurs de care sunteţi în stare!

P. ŞTEFĂNESCU

(*"Dobrogea Junǎ"*, XI, nr. 6-7, 30 ianuarie 1915: 1)

390

CUNOŞTINŢE ASUPRA NOILOR TERITORII

Am reprodus într'un număr precedent date asupra judeţului Caliacra, extrase dintr'un raport al prefecturei judeţului. Pentru azi, dăm dintr'o lucrare[192] recentă a d-lui Victor Puiu, mici însemnări asupra comunelor urbane din jud.

SILISTRA capitala judeţului Durostor, este oraş situat pe Dunăre, înconjurat de înălţimi, care domină bine malul stâng al Dunărei.

Înălţimile de căpetenie, care constituiau puncte de apărare militare, erau Arab-Tabia şi Ordu-Tabia, prevăzute cu întărituri pasagere, şi Medgidi-Tabia fortăreaţă, construcţie numai de piatră, care deşi mare parte în ruină, totuş are încă bolţi încăpătoare şi în bună stare, cari pot fi întrebuinţate cu folos.

Oraş vechi, este "Durostorum" din epoca romană numit mai târziu "Dorostel" sau "Dristar", unul din oraşele înfloritoare pe timpul vechiului regat bulgar, cu o mişcare comercială demnă de însemnat.

Populaţia este socotită azi la 14 mii locuitori şi alcătuită din turci, bulgari, români, armeni, evrei, tătari. Din datele statistice bulgare, creşterea populaţiunei dela 1880 a fost de 14% anual. Se zice că ştiutorii de carte formau 40%. Instituţiuni culturale înainte de anexare: un gimnaziu, o şcoală normală, trei şcoli primare, o şcoală primară de agricultură, două şcoli de menaj, opt şcoli turceşti, una armeană, una israelită.

Silistra sub raportul gospodăriei publice lasă mult de dorit. Cu străzi întortochiate şi aşa de rău întreţinute, că pe timp de ploae sunt aproape impracticabile din cauza noroiului. Fiecare proprietar era obligat să facă în dreptul locuinţei sale trotuar aşa cum va crede.

În mare parte locuinţele sunt modeste, singurele clădiri, construcţie solidă şi mare, sunt: cea ocupată azi de Prefectură şi Tribunal, o cazarmă, apoi casele câtorva proprietari mai cu stare.

Oraşul este alimentat cu apă bună de izvor captată din dealurile ce-l înconjoară. Atât captarea cât şi conducta sunt făcute în condiţiuni primitive. Cişmelile sunt numeroase , toate în piatră şi cu îngrijire lucrate.

Locuitorii din Silistra şi judeţ sunt proprietari cu bună stare materială. Ultimele evenimente însă,

www.ziuaconstanta.ro

războiul turco-bulgar, fac să se discute creditul lor, dat angajamentele ce au la Banca Națională și Banca Agricolă bulgare, debite a căror lichidare va cere oarecare timp. Rechizițiile bulgare din timpul acestui război, au făcut ca locuitorii să dețină pentru sume însemnate bonuri de rechiziție, pe care unii merg în Bulgaria și le încasează de la case particulare cu mari scăzăminte.

Silistra, sub raportul comercial, prezintă mișcare demnă de însemnat. Există firme vechi. Se găsesc aproape tot felul de mărfuri, însă în genere de calitate inferioară, căci populațiunea este economă și deprinsă să trăiască cât se poate fără de multă pretențiune.

Comercianții din Silistra aprovizionează comunele din vecinătate cu mărfuri ca: coloniale, lipscănie, ferărie, cherestea etc.

Menționez ca industrie: o tăbăcărie cu instalațiuni primitive, o moară pentru făină instalațiune modernă. Meșteșugurile nu progresează. O zahana model de curățenie și ordine.

Silistra are un târg anual de 10 zile, care începe la 18 Mai.

TURTUCAIA. La 70 klm. de Silistra, oraș și port pe dreapta Dunărei, în fața Olteniței.

Ca comerț, are în primul loc pe acel de ouă, – apoi prăvălii aprovizionate în condițiuni să satisfacă numai trebuințele locale, – are tăbăcării primitive și trei fabrici de cărămidă și olane de calitate inferioară, – o moară pentru făină.

Populațiunea din Turtucaia și împrejurimi se aprovizionează din Rusciuk. Băncile d'aci finanțau afacerile comerciale.

Ca port reprezintă o mișcare importantă pentru încărcarea de cereale. Se încarcă circa 45.000 tone cereale. Cumpărările de cereale se făceau la oborul existent, unde țăranii plăteau în folosul comunei o taxă de barieră 20 bani de car, 1 leu de car drept curtaj mijlocitorului și 10 bani de Hectol. Azi, aceste tranzacțiuni se fac la oborul de cereale în șlepuri.

Între Silistra și Turtucaia se găsesc, pe malul Dunărei punctele *Popina* și *Kadikioi*, unde se fac asemenea încărcari de cereale în șlepuri.

La Popina se desfac aproximativ 5000 care anual și primul loc îl ia fasolea, apoi grâul, porumb, secară, – iar la Kadikioi 1-200 care circa.

Ca orășele de căpetenie în județul Durostor sunt: *Accadânlar* și *Curtbunar*.

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 11, 8 martie 1915: 2)

391

CUVÂNTUL NOSTRU

Am fost până azi o revistă modestă în formă și în cuvinte, deși cu idealul mare, dar platonic al strângerii neamului românesc într'un singur mănunchiu, într'o singură țară, ***România Mare****.*

Azi vrem același lucru, dar a venit clipa când tonul blajin și aparițiia din vreme în vreme nu mai ajung. Acum trebue mai mult foc, mai multă vrednicie, mai multă străduință. Vom apare zilnic cu toate știrile din țară și de peste hotare, cu articole și comentarii politice și sociale asupra evenimentelor care ar avea răsunet în sufletele românilor. Vom apare zilnic, pentru că zilnic să înfigem în mințile tuturor sublimul țel : ***România Mare.***

Sunt mulți care și-au năruit munca în folosul streinilor, dar este unul și mai mare care și-a pătat numele și viața întreagă, scoțând ziarul ***"Moldova"****.*

Acest om a făcut o crimă, căci pentru a servi țările streine cu care simpatizează n'a pregetat să scormonească o veche rană dar și o glorie moldovenească, sacrificiul ei pentru unire și crearea României.

S'a ridicat Moldova, cu sufletul ei îndurerat de intriga streină și a strigat: nu vrem ! nu trebue o Moldovă mare în Românie mică !

Vrem ***România Mare !***

Să ascultăm glasul ei eroic, să-i slăvim patriotismul și toți laolaltă să luptăm, cot la cot, Moldoveni, Munteni, Olteni și Dobrogeni, să murim chiar într'un singur gând pentru un singur scop: ***România Mare****.*

(*"România Mare"*, II, 1, 26 martie 1915 : 1) [193]

www.ziuaconstanta.ro

392 VREM ŞI CEREM ARDEALUL

Războiul care însângerează întreaga Europă are o deosebită importanţă pentru noi. În adevăr, acest război al cărui sfârşit va aduce neapărat o schimbare radicală a hărţei Europene - nu poate să treacă fără ca să atingă şi în acelaş timp, fără să schimbe hotarele ţării noastre. Grija noastră, şi a conducătorilor ţării în special, este aceea de a căutà, ca pe baza forţei morale şi militare pe care le avem şi pe care le putem aruncà cu răsunet în balanţa ostilităţilor, - graniţele ce vor fi croite să nu mai fie ale ţării ci ale întregului neam românesc. Că actualele graniţe ale ţării vor fi desfiinţate e cert, dar cum?

În ce direcţiune?

La Vest Ardealul, cu leagănul românismului, la Nord dulcea Bucovină cu mormântul lui Ştefan iar la Est Basarabia îndoliată - toate aceste ţinuturi fii şi fiice d'ale ţării mume - toate dragi - tustrele scumpe. Încotro să ne aruncăm ochii mai de vreme? În spre Ardeal şi Bucovina ambele sub acelaş jug, sau în partea răsăriteană spre nevinovata Basarabie? Iată o întrebare care pe de o parte însângeră sufletul că nu putem răspunde în întregime - dar pe de altă parte, avem convingerea că rezolvând prima parte a marei probleme ce astăzi ne-a venit spre deslegare, nu va întârzia momentul ca mai târziu s'o vedem pe de-a întregul rezolvată.

Deocamdată, fără a uità Basarabia, vrem şi cerem Ardealul. Cerem Ardealul nostru, leagănul plămădelei ce a dat naştere poporului românesc. Cerem Ardealul în baza drepturilor mari istorice; vrem Ardealul că ne este mai scump ca oricare alt ţinut românesc; vrem Ardealul pentrucă nu mai putem vedeà lumina pângărită de ticăloşia hunică, între noi şi unguri e procesul monstru - care nu se va terminà decât atunci când justiţia armelor va decide.

Vrem şi cerem Ardealul cu stăruinţă, cu încăpăţânare. Nu încălcăm drepturile nimănui. Acolo e dreptul nostru şi numai al nostru. Acesta e strigătul nostru de veacuri.

Nu l'a auzit nimeni până acum, dar acum acest strigăt scos cu toată vigoarea puterei noastre, trebue să răsune adânc în sufletul acelora ce nu au vroit să-l audă. Să strigăm puternic, să ne putem scăpà copilul din ghiarele siluitorilor. Să răsbunăm suferinţele martirilor căzuţi pentru cauza mare a românismului.

De nu vom ştì să profităm de marile clipe ce ne trec pe dinainte, apoi praf şi anatema nu numai asupra acelor ce ţin frânele ţării, dar şi asupra întregului neam românesc, coprins între Carpaţi, Prut, Dunăre şi Marea cea Mare.

I. BORCEA

(*"România Mare"*, II, nr. 4, 29 martie 1915 : 1)

393 ÎMPĂCAREA LIBERALILOR DIN TULCEA

Nouile împrejurări şi noua situaţiune politică locală au avut urmarea sa firească: concentrarea tuturor foştilor liberali din judeţul Tulcea.

Să cunosc împrejurările grele prin care a trecut în timpul din urmă Partidul Naţional-Liberal din Tulcea. Din luptele dintre fraţi au câştigat vrăjmaşii noştri şi a perdut atât oraşul cât şi judeţul ale căror interese vitale nu au putut fi pe deplin sătisfăcute.

Dar tocmai acele grele împrejurări au determinat, în rândul liberalilor tulceni un curent puternic de concentrare, de contopire şi de combinare armonioasă.

Salutăm cu bucurie acest mare act şi felicităm pe toţi membrii Partidului Liberal de gestul frumos de a fi uitat tot ceea ce a putut să-i despartă.

În urma unei consfătuiri – a cărei iniţiativă aparţine d-lui Prefect Gh. Şerban – s'a hotărât în unanimitate că principiul împăcărei este admis iar modalitatea să o hotărască vechiul Comitet al Partidului.

În aducerea la îndeplinire a acestei hotărâri, d. I.C. Atanasiu a convocat Comitetul executiv: La această şedinţă au luat parte: d-nii I.C. Atanasiu, preşedinte; Gh. Brutus Cotovu, membri.

După discuţiune s'a încheiat următorul Proces-Verbal:

PROCES-VERBAL

Astăzi 3 Martie 1915

Comitetul executiv al Partidului Naţional-Liberal din Tulcea, întrunit azi în localul clubului luând în deliberare chestiunea reîntregirei Partidului am admis cu toţi d-nii membri ai partidului cari au semnat

www.ziuaconstanta.ro

Procesul-Verbal din 30 Mai 1914 publicat în ziarul "Lupta" din 4 Iunie 1914, să facă o declaraţiune semnată pe care am şi întocmit-o şi care se va publica.

I.C. Atanasiu, George Şerban, Elefterie Niculescu, I. Nicolau-Odobeşteanu.

Adusă la cunoştinţa amicilor noştri, această declaraţiune s'a făcut în următorul conţinut şi a fost semnată de membrii Partidului Naţional Liberal ale căror nume se trece în josul acestei declaraţiuni.

DECLARAŢIUNE

Subsemnaţii, membri ai Partidului Naţional-Liberal din Tulcea, deliberând asupra noilor împrejurări cari reclamă imperios întărirea partidului nostru şi considerând că aceasta se poate face numai printr-o concentrare sinceră şi leală a tuturor membrilor partidului, declarăm că ne reluăm locurile noastre în rândurile organizării Partidului Naţional-Liberal din Tulcea de sub conducerea d-lui Ioan C. Atanasiu, preşedintele clubului şi şeful Partidului Naţional-Liberal din Tulcea şi prin aceasta deci Procesul Verbal din 30 Mai 1914 semnan de noi şi publicat de noi în ziarul "Lupta" din 4 Iunie 1914, rămâne fără fiinţă.

(ss) Grigore Panaitescu, Emil Popp, Th. Gheorghiu, N.N. Zaharia, Ioan Rusu, N. Dunăreanu, C. Lupu, D. Nestor, I. Dinescu, Guşu Apostolescu, V. Velter, T. N. Gabrov, Gh. Gândac, D.G. Boşneagă, Dr. Spălăţelu, Dr. Jalbă, I. Şăibulescu.

Cu acest act se încheie o perioadă regretabilă a partidului nostru din Tulcea şi azi Partidul Liberal Naţional **unificat** păşeşte din nou spre îndeplinirea frumoasei lui misiuni.

(*"Lupta"*, V, nr. 3, 29 martie 1915: 1)

394

IARĂŞI CANDIDATURĂ STRĂINĂ?

Alegătorii Colegiului I. Cameră au rămas adânc surprinşi de depunerea, în Tulcea, a candidaturei domnului Negulescu pentru alegerea de Duminică 29 Martie. Domnul Negulescu? Cine este domnul Negulescu? De unde a răsărit domnul Negulescu? Ce caută în Tulcea domnul Negulescu?

Iată ce se întreabă nedumerită toată lumea.

Cine este domnul Negulescu? Este un profesor Universitar din Bucureşti. D-sa face parte din grămada de candidaţi streini cu cari Partidul Conservator şi d. Prefect Sfetescu a înăduşit pe Tulceni la 1912. Atunci a fost ales deputat şi de atunci până azi nu l-am mai văzut pe aici şi nu am mai auzit de d-sa.

Ce este d. Negulescu? D-sa este Takist, dar un takist vrăjmaş al d-lui Sebastian Teodorescu, şi cărui-a voeşte a-i sufla şefia din Tulcea. Şi hazul cel mare este că după ce sunt abia 4-5 Takişti, apoi acum au şi doui şefi! Vorba ceia : colac peste pupăză. Ce vănează d. Negulescu în Tulcea? D-sa îşi închipue că Tulcea este un biet sat fără câini; că aici în Tulcea nu se găsesc oameni destoinici să apere şi să reprezinte interesele judeţului şi că este nevoie numai de cât de câte un Vântură Ţară ca să ne puie la cale treburile noastre.

Ei bine, nu! D-nul Negulescu şi cu ai săi să înşeală! Au trecut vremurile când Tulcea era considerată ca un fel de loc de căpătuială a celor cari nu încăpeau la ei acasă. Slava Domnului, graţie Partidului Naţional Liberal, Tulcea a scăpat de jugul strein şi tot graţie acestui partid că s'a emancipat de tutela tutulor aventurierilor politici.

Tulcea acum îşi are oamenii ei. Ea îşi are – până în cele mai depărtate comune rurale – Primarii ei; ea îşi are administratorii de plasă din sânul ei; ea îşi are chiar Prefectul ei – pe iubitul nostru prieten G. Şerban – ea voeşte să aibă pe deputatul ei: *pe valorosul nostru concetăţean D.D. HENŢESCU*

Destul cu streini, destul cu aventurierii politici! Trăiască viitorul deputat *D. HENŢESCU!*

Trăiască *Tulcea a tulcenilor!*

(*"Lupta"*, V, nr. 3, 29 martie 1915: 2)

www.ziuaconstanta.ro

395

CÂTEVA CUVINTE DESPRE SCOP ŞI INTENŢII

După însuşirea, pentru scurtă vreme, la Reşedinţa Califatului, centrul civilizaţiei islamice, a culturii ce mi-a fost dată de destin, când m-am întors în Dobrogea, cu tot felul de secrete şi cu căldura şi afecţiunea nostalgiei, primul meu gând fusese să mă aflu în slujba acestor fraţi de patrie, oricât de neînsemnată ar fi, şi să muncesc împreună cu iubitorii de cultură care îmi vor întinde mâinile lor prieteneşti.

În ziua în care, lipsit de experienţă, fusesem primit, cu interes, în rândurile profesorilor ***Şcolii Musulmane*** din Constanţa, trăisem momentul cel mai fericit al vieţii mele.

Ulterior, ca fiecare, am înţeles şi eu că a face ceva, important sau neimportant, în folosul unei comunităţi, a unei populaţii, necesită mari sacrificii materiale şi spirituale.

Mai mult, pe măsură ce omul se gândeşte la faptul că nevoile noastre formează mormane întregi, el se dezorientează în a se hotărî de unde şi cum anume ar trebui să înceapă să lucreze.

În Dobrogea noastră au fost iniţiate unele acţiuni în numele comunităţii. Faptul că acestea n-au fost apreciate se datorează lipsei unei baze în cazul a peste nouăzeci la sută din aceste iniţiative, iar în parte se datorează dezacordurilor - idealiste - dintre oamenii de ştiinţă şi cultură.

De pildă, ***Asociaţia Dobrogeană pentru Răspândirea Culturii***, înfiinţată la Constanţa, cu scopul de a aduce mari servicii musulmanilor din Dobrogea noastră, de asemenea, rămăsese fără rezultate tocmai din cauza unor neînţelegeri de idei.

Într-adevăr, orice serviciu are nevoie de apreciere. Dar, să nu uităm că şi aprecierea reprezintă o răsplată pentru un serviciu cu rezultate temeinice. Noi cunoaştem faptul că avem câte o şcoală secundară (**Rüşdiye**) la Constanţa, Bazargic, Silistra, Balcic, Turtucaia. De asemenea, cunoaştem şi faptul că programele pe care le aplică aceste şcoli sunt diferite unele de altele.

De asemenea, în fiecare sat, de bine, de rău, există câte o şcoală primară. Dar aceste şcoli n-au nici un fel de programe şi nici nu se supun unor administraţii bune. Pentru a ne folosi de cele care există deja, ar fi de-ajuns ca ele să fie reorganizate. Cei care vor face aceasta sunt **învăţătorii**.

Câtă milă merită viaţa noastră de familie !

În sate, chiar şi în oraşe, se întâlnesc astfel de familii musulmane încât, atunci când omul se vede în mijlocul lor, se transpune în modul nostru de viaţă cu mii de ani în urmă.

Revista *"Şcoala şi familia"* va analiza viaţa noastră culturală şi socială, de felul acesta, şi se va strădui să descrie cu un limbaj clar lipsurile şi necazurile noastre.

În aceste privinţe - în afară de politică -, paginile sale sunt deschise pentru orice fel de discuţii şi consideraţiuni, redactate în limitele unor proceduri regulamentare.

Este suficient ca să se contribuie la luminarea vieţii populaţiei musulmane din Dobrogea noastră.

Sunt convins că cei care îşi iubesc neamul lor, nu-şi precupeţesc serviciile lor, prin ideile şi prin condeiele lor, cei care se îndură de copiii lor şi se gândesc la viitorul lor, vor binevoi să-şi acorde sprijinul lor.

Fie ca cel Glorios şi Absolut să-şi dăruiască harul Său!

Mehmet NIYAZI

(*"Mektep ve aile"*, I, nr. 1, 1 aprilie 1915 : 1) [194]

396

DELTA DUNĂREI

Delta Dunării coprinsă între cele trei braţe, Chilia, Sulina şi Sf. Gheorghe, – Delta Dunării unde locuitorii stabiliţi au fondat sate, oraşele – Delta Dunării, unde îşi găseau şi-şi găsesc existenţa zeci de mii de suflete – fie din pescuit, agricultură etc., este astăzi – lucru ce s'a prevăzut, căci s'a mai întâmplat – inundată totul – sub apă.

Fie din cauza terenului, care e foarte jos, fie din cauza creşterei apei – fiecare an cu începere din luna Martie când sloiurile sparg, umflând apele Dunării – sau din cauza zăpezilor ce se topesc, Delta este parţial – mai mult sau mai puţin inundată.

Dezastrul cel mai mare ce l'a suferit Delta – a fost, dacă nu ne înşelăm, în 1897 – an de tristă memorie, căci şi atunci ca şi acuma Delta a fost complect inundată.

Tristul an 1915, care pe lângă groaznica criză din cauza războiului ce se face, ne-a adus o abondenţă de apă, care ne aduce şi o mare abondenţă în mizerii şi nenorociri.

www.ziuaconstanta.ro

Satele ce cu atâta trudă au fost create, averea în vite, în semănături a nenorociţilor locuitori din Deltă au fost toate luate de apă.

Se iau măsuri, mulţumită ordinelor date de D-l. Gh. Şerban prefectul judeţului, secondat de D-l Condeescu, Căpitanul portului, D-l C. Ţigău poliţaiul oraşului, cari depun toţi activitatea şi energie pentru salvarea averei şi vieţei locuitorilor, totuşi se înregistrează multe vite perdute, case dărâmate, gospodării şi bogăţii distruse.

Vina? – căci există şi o vină, şi există şi vinovaţi – şi aceştia, sunt toate guvernele ce s'au perindat în decurs de 25 ani la cârma ţărei.

Acum 25 ani o societate Olandeză ceruse autorizarea guvernului, ca să i se permită diguirea şi asanarea Deltei.

Această operaţie ar fi fost o fericire pentru cei din Deltă, o fericire pentru judeţul nostru.

La o asemenea lucrare uriaşă se lucrează mulţi ani, se întrebuinţează zeci de mii de braţe, aceste braţe sunt plătite, aceste braţe au nevoie să se întreţie – le trebue hrană, îmbrăcăminte etc. şi astfel ar fi sporit mult şi comerţul, toţi s'ar fi folosit de această lucrare. Or, nimeni dintre guvernanţii de pe vremuri n'au vrut să cedeze Societăţei această lucrare. – Cauza? Anglo-Olandezii, nu s'au lăsat convinşi că trebue să împartă bacşişuri grase, la puternicii cari puteau printr'o trăsătură de condei să semneze concesia.

Ai noştri uită, că Olandezii, Francezii, Englezii etc. nu prea au slăbiciunea de a da, ci îşi pun tot talentul în joc ca să ia.

Delta diguită, asanată, ar fi oferit azi un alt tablou, un tablou mai puţin trist, un tablou în care natura ar fi pictat frumoase spice de grâu, orz etc. – şi nu apa – apa care distruge totul ce mâna omenească şi Dumnezeu a făcut oamenilor parte. Judeţul nostru ar fi numărat mai puţin câteva zeci de mii de muritori de foame – foşti oameni cu stare, sărăciţi peste noapte.

Vom mai reveni.

(*"Ecoul Dobrogei"*, III, nr. 31, 17 aprilie 1915: 1) [195]

397

AGRICULTURA ŞI PROPRIETATEA ÎN DOBROGEA NOUĂ

Situaţia Judeţului Calliacra

Acest judeţ considerat din punct de vedere geologic, este predominat de formaţiunea Neogenului (a terţiarului nou), complectat ici colea de sistemul cretacic. Baza este formată din straturi calcaroase şi din straturi cretacice. Calcarul se prezintă sub forma tare şi moale (fărâmicios). Straturile acestea ondulate pornesc dela adâncimi mari şi ajung adese ori până aproape de suprafaţa pământului. Prin văi şi pe coastele râpilor se văd şi unele straturi de marne gresii, amestecate cu argilă şi cu nisipuri colorate.

Partea nordică a acestui judeţ este un platou cu ondulaţii mai mult sau mai puţin întinse, cu un teren arid şi fără plantaţii, străbatut de văi şi făgaşe destul de largi dând adeseori înfăţişarea unor vechi albii de râuri scurse cu desăvârşire.

Partea sudică a judeţului se prezintă cu un aspect mai deluros cu multiple ramificaţii de dealuri.

Luat din punctul de vedere, solul arabil poate fi considerat de o calitate superioară. Terenul arabil este foarte propriu agriculturii. Se împarte în teren arabil de stepă (Dobrogea) şi teren de pădure (Deli-Orman).

Lipsa de apă este foarte simţită. Apele formate din ploi se perd repede în straturile calcaroase şi formează pârae subterane şi izvoare. Puţurile ajung uneori până la adâncimea de 70-80 metri.

În general vorbind pământul arabil se prezintă sub un colorat mai mult negru şi prea puţin gălbui: ca un strat variabil de cernoziom şi de löss (loes).

Grosimea solului arabil variază adeseori chiar în aceiaşi localitate.

Din cauza configuraţiei solului, centrele de exploatare agricolă sunt mai mult sau mai puţin apropiate sau depărtate. Nu e mai puţin adevărat că lipsa de apă şi a căilor de comunicaţie a făcut ca în toate cazurile satele şi gospodăriile (fermele) să fie aşezate în văi pe lângă izvoare sau în apropiere de fântâni.

Terenul de stepă şi lipsa de râuri a făcut ca aproape toţi locuitorii să se ocupe în primul rând cu creşterea vitelor şi numai în al doilea rând cu agricultura propriu-zisă.

Lipsa de braţe precum şi mulţimea de loturi ce compun o proprietate amestecate în ale altora, la început forţat, mai pe urmă un obicei, a făcut de a se lăsa suprafeţe de terenuri necultivate sub denumirea de

www.ziuaconstanta.ro

ogor. – De acest ogor, deşi se zice că profită vitele păşunând pe el însă e contrar; căci pe lângă că produce numai buruieni, scaieţi, etc. vătămătoare agriculturei, dar contribue mult la micşorarea venitului deci şi a producţiunei solului.

Sistemul de cultură întrebuinţat în toate exploatările agricole este cel în regie, în mod extensiv, prea puţin ne dând dijmă. Arendări de terenuri se fac numai de Stat prin serviciul domenial fără a se impune vreun sistem de cultură şi chiar fără a se indica planta ce trebue cultivată.

Toate grupele de proprietari au un inventar al gospodăriei lor aproape complect. Începând cu proprietarii de la 100 hectare în sus, majoritatea au şi maşini de treerat pe lângă celelalte maşini şi unelte agricole.

Arăturile se fac în general cu vitele (boi, bivoli şi cai). La un plug unibrăzdar adese ori se văd înşirate de la 4 până la 16 vite. În multe părţi arătura este făcută superficială cu tot numărul mare de vite trăgătoare; acestea fiind slabe şi pipernicite.

Hrana vitelor constă din păşunat, fân, pae de orez, de ovăz, teci de fasole, prea puţin paring şi mei. Borceagul care se cultivă cu abundenţă relativă este mai mult un nutreţ de lux şi nu se dă ca hrană la vite decât atunci când se fac transpoarte de cereale, sau deplasări de mai multe zile. Ca boabe, orezul şi mai puţin ovăzul se dă numai la cai.

Ogorul de vară ce se face totdeauna în lunile Mai şi Iunie este destinat culturii grâului de toamnă şi celui de primăvară.

Plantele cultivate în primul ordin sunt: grâul de toamnă şi de primăvară, orzul, de toamnă şi de primăvară, ovăzul, fasole şi măzărichea (borceag,); iar în al doilea ordin vin: porumbul paringul, meiul, lintea, etc.

Din cauza sistemului lor de a lăsa ogor, nu se poate stabili un asolament aplicabil, alternarea plantelor cultivate se face după împrejurări, cu excepţia grâului care aproape în totdeauna vine semănat în ogor şi chiar după leguminoase (fasole şi măzărice). Celelalte plante se pun adeseori în o singură arătură.

În general vorbind se poate afirma că cu toată gospodăria lor bogată în vite şi maşini, cultura pământului se face de cele mai multe ori în condiţiuni slabe, cu excepţia câtor-va proprietari mari cari au recurs la forţe motrice pentru arături mai adânci.

Un obicei puţin explicabil este punerea de prea mare cantitate de sămânţă la hectar. Semănăturile se fac în majoritate cu mâna, cu maşini de împrăştiere şi mai puţin cu cele în rânduri.

Întrebuinţarea sulfatului de cupru contra mălurei este aproape necunoscută, de oare ce din cercetările făcute, mulţi cultivatori au declarat că mălura apare foarte rar şi atunci în focare foarte mici. Pentru o economie rău înţeleasă, nu este exclusă posibilitatea ca această ciupercă parazitară să cuprindă lanuri întregi şi chiar să se întindă în tot cuprinsul judeţului spre mai mare pagubă a lor. Pentru a preîntâmpina acest rău ca şi multe altele, s'au luat măsuri ca prin publicaţii şi sfaturi cultivatorii să înţeleagă şi să aplice măsuri salutare în favorul propriului lor interes.

Din datele ce s'au putut aduna asupra semănăturilor anului 1915 rezultă că suprafaţa de teren acoperit cu aceste semănături a fost de 237.240 hectare din care :

semănături de toamnă	122.142 hec.
semănături de p.-vară	115.098 hec.
Total	237.240 hec.

În aceste culturi, grâul de toamnă este acela care ocupă el singur suprafaţa de peste 100.000 hectare; iar restul de 22.142 hectare a fost semănat cu orz şi secară de toamnă.

Grâul şi orzul de primăvară vin cu o suprafaţă de 50 până la 60 mii hectare, ovăzul cu 20 mii hectare, iar restul a fost acoperit cu măzăriche, fasole, porumb şi alte plante furajere.

Cultura porumbului este prea puţin întinsă din cauza lipsei de braţe muncitoare - şi scumpe în acelaş timp; cea de fasole cerând o muncă mai uşoară este mai întinsă şi ocupă adeseori aproape aceaşi suprafaţă ca ca ovăzului.

Populaţia este destul de rară faţă de suprafaţa acestui judeţ, majoritatea au proprietăţile lor rurale. Pentru muncile agricole aduc braţe străine de localitate.

În tabloul de mai jos se vede numărul proprietarilor rurali pe categorii de suprafeţe şi anume:

Proprietate de la hectare		până la hectare	Numărul proprietarilor	Suprafaţa totală hectare	arii
0	–	3	4464	6656	21
3	–	6	3169	13941	33
6	–	10	4077	28096	94
10	–	50	6643	132986	69
50	–	100	726	48035	73
100	–	500	403	74705	59
500	–	1600	21	11527	06
1000	–	în sus	6	6955	24
Total			**19.509**	**322.904**	**79**

www.ziuaconstanta.ro

În aceste date cifra izbitoare este cea de 6.643 de proprietari cu pământ proprietate între 10 şi 50 hectare, de unde reese că această proprietate predomină şi formează mai bine de 1/3 din totalul suprafeţei generale.

Starea acestor agricultori ar fi mult mai prosperă dacă proprietăţile lor ar fi comasate. Nu se exagerează dacă în suprafaţa de mai sus s'ar afirma că aproape 200.000 parcele (loturi) formează totalul acesteia, raportat mai cu seamă la numărul de proprietate.

Privită din punctul de vedere al repartizării parcelelor, proprietăţile individuale formează un adevărat mozaic. Din această cauză agricultorul perde foarte mult timp cu deplasările de la un lot la altul, provocând adeseori pagube vecinilor prin transportarea uneltelor şi a vitelor. Din acest punct de vedere, se impune facerea cadastrului, odată cu regularea proprietăţii rurale.

O chestiune, de altfel foarte importantă, în exploatările agricole de aci, este acea a braţelor muncitoare, care în acest judeţ lipsesc. Înainte de ocupaţiune lipsa aceasta era mai puţin simţită, căci neexistând frontiera actuală muncitorii din Balcani invadau acest ţinut, unde găseau cu înlesnire munca căutată. Astăzi introducerea muncitorilor străini cere unele formalităţi prevăzute de lege. Mulţi proprietari neavând cunoştinţă de dispoziţiunile legii respective, au neglijat a cere din vreme permisiunea de a introduce muncitorii necesari; aşa că cu recoltarea productelor au cam întârziat, fără însă a li se cauza pagube prea mari căci, vrând nevrând plătind preţuri mari, au putut găsi braţe printre micii cultivatori localnici.

În cursul acestui an numai 176 proprietari au cerut permisiunea de a introduce muncitori agricoli. Numărul acestor muncitori aprobat de Consiliu Superior al Agriculturei se ridică la cifra de 6.668; însă numărul muncitorilor agricoli intraţi a fost ceva mai mic.

În ceea ce priveşte contractările agricole s'au făcut fără excepţie numai între Stat şi particulari. În cursul anului 1914 cu toate că numărul contractelor de arendări de pământuri în bani a fost destul de mare totuşi nu mi s'au înaintat cópii de cât de la 8 comune de pe 11 acte; iar din numărul actelor de păşunat în păduri s'au înaintat 90 cópii din 17 Comune.

Pentru a se aplica în totul Legea învoelilor agricole, în conformitate cu art. 65 şi după îndeplinirea formalităţilor cerute de lege, a luat fiinţă în luna Octombrie 1914 prima Comisiune Regională a acestui judeţ.

În şedinţele dela 1 până la 15 Noembre 1914 Comisiunea Regională pe baza datelor culese şi a informaţiunilor luate la faţa locului în diferite comune, a stabilit preţurile muncitorilor, arenda pământului în bani, a fâneţelor şi a păşunelor etc. Întreg judeţul a fost împărţit în trei regiuni după calitatea pământului, ţinându-se seamă de centrele de desfacere a produselor solului, lipsa de apă, de braţe muncitoare etc.

Ins-tor agricol ***S. COMÂRZAN***

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 16, 18 aprilie 1915: 1-2)

398

ÎN CHESTIA MUSULMANILOR DIN DOBROGEA

UN RĂSPUNS

În numărul 12 al *"Dobrogei june"* din 18 martie a.c., un domn care semnează A.A. Hogea, aduce d-lui Etem Curt Mola, noul Muftiu al judeţului Tulcea, laude ditirambice, acuzând guvernul că nu numeşte în Cadrilater, în funcţiile de învăţător, cadiu şi preşedinte de tribunal mahomedan, dintre absolvenţii Seminarului din Megidia, – elemente culte, cetăţeni români etc., în locul unor elemente *imorale, streine, fără cultură, surghiunite* din Turcia şi *pripăşite* în Cadrilater.

Nu intenţionez să intru în polemică cu d. A.A. Hogea, pe care de altfel nici nu-l cunosc. În dorinţa însă de a restabili realitatea, de a scoate în adevărata lumină observaţiile tendenţioase semnalate fie din neştiinţă, – fie mai ales – din rea credinţă, m'am hotărât să răspund.

Mai întâi, e o chestie de drept internaţional pe care d. Hogea n'o cunoaşte, şi anume, că toţi locuitorii din Cadrilater, cari erau supuşi bulgari la data alipirei nouilor teritorii au devenit, prin faptul anexiunii, cetăţeni români (afară de cazul când locuitorul care are dreptul opţiunii, nu şi-a ales o protecţiune streină).

Nici nu se poate numi cineva în funcţiuni publice, dacă nu e cetăţean.

Dar, crede d. Hogea cu tot dinadinsul că în Cadrilater sunt numai ciurucuri ? Crede d-sa că numai absolvenţii Seminarului din Megidia sunt chemaţi a îndeplini funcţiunile de învăţător, cadiu şi preşedinte de

www.ziuaconstanta.ro

tribunal mahomedan în Cadrilater?

Să ne explicăm:

Cel mai "pur sang" absolvent al Seminarului din Megidia, *eminentul* Etem Curt Mola, el însuşi nu poate să se compare, nici pe de parte, cu unul ca Memet Femi, bună oară, sau cu Sucru Efendi, doi bărbaţi din Cadrilater, cari posedă cele mai strălucite studii universitare făcute în Constantinopol.

Şi faptul că aceşti învăţaţi musulmani părăsesc Cadrilaterul în mod temporar, pentru a-şi desăvârşi studiile în capitala Turciei, nu indrituieşte pe nimeni a spune că oamenii aceştia nu sunt cetăţeni români dobrogeni, sau că sunt elemente imorale şi surghiunite din Constantinopol.

După socoteala d-lui Hogea ar urma să întoarcem spatele tuturor acelor tineri studioşi, cari se duc la Paris şi aiurea pentru învăţătură, căci ei sunt *streini* şi contaminaţi de *imoralitate*, astfel că numai cei din Megidia merită toată slava, cinstea şi închinăciunea...

Eu nu sunt locuitor din Cadrilater. Am vizitat însă Cadrilaterul şi m'am convins deplin că acolo musulmanii sunt mai culţi de cât cei din Dobrogea Veche. Acolo s'au făcut progrese uriaşe pe toate tărâmurile. Acolo şcolile sunt perfect organizate. Acolo tinerii cu talent, cu aplicaţie la învăţătură nu rămân în drum, lâncezând ca la noi. Puternicele comunităţi musulmane îi ia sub ocrotirea lor şi îi trimet la studii în marele centre din Occident.

Şi d. Hogea dă zor cu Seminarul din Megidia, din care în loc să se recruteze *numai hogi* (popi), se recrutează şi *învăţători* şi *judecători*, ca şi când Seminarul Musulman din Megidia ar fi şi Şcoală Normală pentru *învăţători*, şi Universitate de Teologie pentru *preoţi* şi Universitate de drept pentru *judecători*.

Amicul meu Mamut Celebi, una din cele mai culte şi distinse personalităţi musulmane din Constanţa, care ca şi mine cunoaşte situaţiunea Cadrilaterului, poate confirma că, în adevăr, acolo se află o elită de intelectuali, cari nu se potriveşte cu felul de a-i descri al d-lui Hogea.

Aşa dar, d. A.A. Hogea să fie pe pace, căci Dobrogea este a Dobrogenilor din toate punctele de vedere – astfel cum doreşte şi d-sa; că Cadrilaterul e tot al Dobrogenilor, pentru că este un singur şi indivizibil trup al Dobrogei – tot astfel cum doreşte d-sa, – şi că învăţătorii şi ceilalţi demnitari musulmani din Cadrilater, sunt, în cultură, dacă nu mai abitir de cât absolvenţii Seminarului din Megidia, dar cel puţin (vei conceda cred, domnule Hogea) egali cu cei din Megidia.

Hârşova ***Hiusni A. CÂRJALI***

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 16, 18 aprilie 1915: 2)

399

ADUNAREA GENERALĂ A PARTIDULUI CONSERVATOR DIN CONSTANŢA

Cuvântarea d-lui Pariano

Domnilor,

De unde trebuia ca astăzi comitetul executiv să vă dea seama de activitatea sa politică şi să vă prezinte spre ratificare gestiunea anului curent conform statutelor care prevăd ca în fiecare lună de Aprilie a anului să se dea seama Adunării Generale de activitatea Comitetului unii din d-nii membri se ocupă în mod izolat cu demiterea şefului şi desorganizarea partidului.

Domnilor,

Unii oameni cari niciodată n'au cugetat şi nu s-au mişcat prin ei înşişi, vor să-mi impună şi mie ordinul stăpânului lor. Şi ce ordin! Acela ca să pui piedici revendicărilor noastre naţionale, votând în comitetul din Bucureşti pentru d-l Marghiloman germanofil declarat, sub pedeapsa de a fi eliminat dela şefie.

Este vre-unul dintre D-v. care să primească acest târg, pe care îndrăznesc să mi-l propue? Nu cred.

Acesta este procesul ce mi s'a deschis şi pe care îl supun astăzi cu încredere la judecata D-v.

Cât despre mine D-lor, dacă D-zeu mi-a ajutat să trăesc nişte vremuri atât de mari, declar că mă voi folosi de ele în orice chip şi cu oriče preţ spre a ajuta cu cât de puţin realizarea aspiraţiunilor româneşti.

Nu mi-am închipuit ca setea d-lui Marghiloman de şefie să meargă până acolo, ca pentru a obţine câteva voturi, să revoluţioneze şi să distrugă organizaţiile conservatoare din ţară. Asmută comitetele contra

www.ziuaconstanta.ro

şefilor, pe şefi contra comitetelor, numai voturi să iasă. Din fericire oricât ar stoarce ciupercele fără vlagă, zeamă din ele nu es. Aşa o pate oricine se pune contra curentului naţional şi fiindcă greşala este a sa, dânsul trebue s'o ispăşească, iar nu ţara, nici partidul conservator.

Domnilor,

Pentru a nu vă obosi mai mult cu o chestie a cărei dorinţă de realizare stă în sângele D-v, trec la a doua parte a comunicării mele relativă la destrăbălarea ce s-a înrădăcinat în partidul nostru de aci.

Pe timpul guvernului de colaborare, eu m'am demis din şefie, nevoind să lucrez cu o aşezare pestriţă. Tot timpul acesta, elementul junimist din comitet, nu a făcut decât să îşi formeze majoritatea cu partizani de ai lor.

Mai târziu când am fost rugat cu insistenţă să revin la şefie, am găsit lucrurile aşezate. Mi-am pus atunci întrebarea, să vă cer să desfiinţăm blocul acela, ori să aştept ocazia mai bună, căci dânşii atunci erau tare susţinuţi dela Bucureşti. Am aşteptat dar şi s-ar fi aşteptat încă dacă nu intervenea nemulţumirea partidului întreg contra direcţiunii ce-i da d-l Marghiloman.

De mi s'ar imputa ca în această aşteptare am lăsat pe unii din membri comitetului să conducă în felul lor partidul a'ş pleca îndată dela şefie, dar pe chestia naţională stau, pentru că eu mă mândresc ca ajutorul ce dau pentru realizarea visului naţiunei, şi la rândul D-v, într'această lipsă de abnegaţie şi de patriotism, trebue să fiţi iarăşi mândri, că printre toţi ceilalţi nepăsători din comitet m'am găsit eu care să reprezentez aspiraţiile D-v.

Uitaţi-vă la dânşii. Pe când toată românimea se munceşte ca să grăbească ceasul în care să alipească de ţară provinciile subjugate de Austro-Ungaria, ei îşi perd vremea cu uneltiri şi zâzănii pentru ca să obţină un vot mai mult contra revendicărilor naţionale şi să ne învrăjbească unii cu alţii.

Şi cu toate acestea cu toţii ştiţi cu câtă greutate am ales deputaţi pe aceşti necunoscuţi, care drept recunoştinţă au votat în Cameră oferta protocolului dela Petersburg care nu ne da decât oraşul Silistra cu 2 kilometri împrejur.

Pe altul din cei doi fraţi d-l Marghiloman atunci Ministru de Interne, după cererea prietenilor săi din localitate ni l'a trântit Primar. Despre acest Primariat ştiţi destule pe lângă că ajutorul său deschidea uşile primăriei zăvorîte numai celor din jurul lor.

Trebue să fiţi foarte tari în credinţele D-v conservatoare, pentru ca să fi rămas într'acest partid după atâtea nemulţumiri şi pagube ce vi s'au adus de către aceşti foşti edili.

Pentru ca să câştige adesiunile membrilor din partid, au cutezanţa să-şi atribuie lor tot ce am făcut eu în decurs de 30 de ani.

Pentru drepturi politice ei zic c'au stăruit. Încetăţenirile spun că ei le-au făcut. Pământurile deposedate ei zic că le-au restituit.

Pe primarii de oraşe şi pe actualii şefi politici de plăşi i-au înşelat căa dânşii i-au numit, până şi Partidul acesta zic ei că l-au creat.

V-am schiţat d-lor tabloul exact al stării partidului nostru.

V'am expus şi faptele şi intenţiile a unora dintre membrii comitetului nostru executiv, alegeţi între ei şi mine. Oricare însă ar fi votul D-v de astăzi, eu tot voi pune curând regulă în partid, pentru că voesc ca el să fie folositor pentru toţi, iar nu monopolul numai pentru unii.

Am spus adevăruri crude, dar trebuia să le ştiţi ca să vă puteţi pronunţa în cunoştinţa de cauză.

*

Textul moţiunei votate

După aceasta s'a pus, la vot, în mijlocul celor mai vii aclamaţiuni, următoarea

MOŢIUNE

Noi, membrii partidului conservator din Constanţa, convocaţi fiind de d. Preşedinte al nostru, d. Constantin Pariano, învitându-se astăzi 30 Aprilie 1915, în Adunarea Generală, spre a ne pronunţa asupra divergenţei intervenită între Preşedintele nostru şi Comitetul executiv al partidului, după lămuririle date în şedinţă, de părţi, – găsim că procedarea Preşedintelui nostru d. C. Pariano, în chestiunea revendicărilor provinciilor româneşti, astăzi stăpânite de Imperiul Austro-Ungar este o acţiune de înalt patriotism, folositor neamului românesc întreg şi deci, aprobăm cu recunoştinţă atitudinea să, invitând şi pe d-nii membrii ai comitetului executiv ai partidului, să se conforme acestei deciziuni.

Rugăm pe d. C. Pariano, ca în numele nostru, să comunice aceasta d-lui Nicu Filipescu, preşedintele nostru de onoare.

(ss) Colonel Mărăşescu, Penciu Athanasof, mare proprietar, Dr. V. Apostolescu, Aurel Vulpe, avocat, proprietar, C. Irimescu, fost prefect, O. Bercianu, avocat, Gheorghe Berea avocat, Octavian Şeitan, proprietar, Gheorghe Găinescu proprietar, A. Diamandopol avocat, Tomoşoiu, mare proprietar, P. Şapira comer-

www.ziuaconstanta.ro

ciant, Căpitan Manolescu proprietar (Medjidia), Vasile Vâlcu proprietar (Medjidia), Ion Munteanu, proprietar; Şerban proprietar, A. Marinescu, L. Panaitescu avocat, Ion Costacea profesor, Alexandru Şeitan avocat, D. Constanţianu comerciant, Căp. Vartanovici, Aurelian proprietar, N. Martinescu, P. Gheorghiu proprietar, Costache Gh. Dimitriu, C. M. Georgescu Constantin Şteflea, Theodor S. Nicioff, V. Ghiţescu, proprietar, Căp. Anton Popovici, Căp. Constantin Nicolau, I. Xantopol, proprietar, Cristache Georgescu, Dumitru Bercu, Nicu Tata, B. Gh. Şoşoi, Gheorghe Oprea. (Urmează alte numeroase iscălituri).

*

Iată acum şi textul procesului-verbal încheiat cu acest prilej:

Astăzi 30 Aprilie 1915, ora 4 p. m., în urma convocărei d-lui Constantin Pariano, şeful partidului conservator din Constanţa a membrilor partidului conservator în adunarea generală luându-se în discuţie chestiunile la ordinea zilei, s'a decis.

În unanimitate se votează, subscriindu-se moţiunea de încredere în şeful partidului d. Constantin Pariano anexată la acest proces-verbal. De asemenea se votează în unanimitate în aclamaţiuni, moţiunea propusă de d. Berea. În urma propunerei d-lui Const. Irimescu. de a se mări comitetul executiv cu un număr de membri, care să reprezinte în proporţie însemnătatea Partidului Conservator din Constanţa comform art. 5 din statute, se procede la vot alegîndu-se în comitetul executiv al partidului conservator, următorii noi membrii:

Constantin Pariano, Colonel N. Mărăşescu, C. Irimescu, O. Berceanu, Titus Canănău, Dr. Alexandru Pilescu, Mihai Sutzu, Gheorghe Stoicescu Aurel Vulpe, Dr. Apostolescu, Gheorghe Berea, Vasilache Constantin, Pompei Ciupercescu, Alexandru O. Şeitan, Octavian Şeitan, Leon Panaitescu, Penciu Athanasof, Gheorghe Găinescu, Anton Diamandopol, N. Bratu, Căp. A Popovici, Pincus Şapira, Jean Xantopol, Căp. Vartanovici, V. Ghiţescu, Căp. Nicolau, Vasile Vâlcu, I. Costacea, I.D. Oţelea, Dumitru Bercu.

Se procede apoi la înlocuirea a parte din membrii vechiului comitet executiv şi anume:

Aurel Solacolu, P. Grigorescu, I. Dumitrescu, Mircea Solacolu, Ion Bentoiu, Bucur Constantinescu, M. Cogălniceanu, Dr. Sachelarie, E. Stănescu, Ion Panaitescu, T. Miliţari, Ţoni Ţochi şi Emanuel Leier.

Se consideră nulă şi neavenită decizia câtorva membri din vechiul comitet executiv, fiind luată pe ascuns şi prin surprindere, înainte de ora 4, fixată de comitetul executiv în convocarea sa, pe ziua de azi, prin care se alege d. Titu Canănău, ca şef al Partidului Conservator din localitate, demiţând fără drept şi fără calitate pe actualul şef d. Constantin Pariano.

Astăzi 30 Aprilie 1915.

Preşedinte, (ss) PARIANO
Secretar (ss) Alexandru ŞEITAN.

*

Din Medjidia s'a mai primit şi următoarea telegramă:

D-LUI C. PARIANO
Şeful Partidului Conservator
Constanţa.

Regretăm că din împrejurări independente de voinţa noastră nu am putut lua parte ieri 30 Aprilie la adunarea generală, declarăm că aderăm în totul la toate hotărîrile ce s'au luat şi moţiunile ce s-au votat sub preşedinţia D-voastră.

(ss) Niculai Popa proprietar, Gheorghe Opreanu proprietar, Ion Ibu comerciant, Alexandru Iosef, comerciant, Niculai N. Popa, Mitriţă Creangă, Omer Abdul Malek, Iordan N. Stoianof mare proprietar.

(*"Conservatorul Constanţei"*, V, nr. 40, 8 mai 1915: 2)

400

D-L T. CANANĂU
ŞEF AL PARTIDULUI CONSERVATOR LOCAL

Comitetul executiv al Partidului Conservator local a fost convocat, conform statutelor, din iniţiativa a 16 membri, în ziua de 30 Aprilie 1915. Şedinţa a avut loc cu 19 membri, şase fiind absenţi.

www.ziuaconstanta.ro

Cu o majoritate de 17 voturi contra 2 s'a votat următorul proces-verbal:

Comitetul executiv al Partidului Conservator constănţean convocat astăzi 30 Aprilie 1915, conf. art. 16 al statutelor, din iniţiativa a 16 din membrii săi s'a întrunit spre a lămuri situaţia şefului local, D-L C. Pariano, care a nesocotit votul unanim exprimat de acest comitet în ultima sa şedinţă din 19 Aprilie curent.

Comitetul constată cu regret, că D-l C. Pariano, şeful organizaţiunii locale, care în această calitate face parte din comitetul executiv central, a votat în acel comitet contra şefului Partidului Conservator, cu toate că în unanimitate noi ne exprimasem desăvârşita încredere în conducerea demnă şi patriotică a D-lui Al. Marghiloman. Din această cauză D-l C. Pariano, fiind cu totul în afară de vederile noastre, nu ne mai poate reprezenta şi comitetul declară vacantă şefia organizaţiei locale.

Hotărându-se pe de altă parte alegerea imediată a unui şef şi constatându-se că, conf. art. 5 din statute două treimi din comitetul executiv se află prezinte, declară ales ca şef al partidului local pe D-l Titus Cananău, care a întrunit voturile noastre şi care ne va reprezenta în viitor în comitetul executiv central.

În seara aceleeaşi zile a avut loc un banchet, la restaurantul dela GRAND HOTEL, pentru a se sărbători alegerea noului şef.

(*"Conservatorul Constanţei"*, V, nr. 40, 8 mai 1915: 1)

401

IARĂŞI ŞI IARĂŞI PESCĂRIILE [196]

Am arătat în atâtea rânduri greşelile actualei legi a pescăriilor.

Constanţi cuvântului dat, în fie-care număr aproape, ne-am ocupat cu această ramură de bogăţie a ţărei. Am arătat publicului cetitor cum se făuresc legi fără cunoştinţa de fapt a lucrurilor, cum din cabinetul ministerial caută să se schimbe cursul lor firesc nedreptăţindu-se prin aceasta o întreagă clasă de oameni muncitori şi lipsind populaţia de un aliment eftin şi sănătos.

Am arătat apoi contrabanda ce se face şi am avizat asupra mijloacelor ce trebuesc de luat în consecinţă. Ne-am dus apoi în alt domeniu şi am arătat cum politica amestecându-se în chestiuni de ad-ţie stânjeneşte bunul mers al lucrurilor (bine-înţeles politicieni de afară introduşi prin fraudă amestecându-se în administraţia pescăriilor).

Dar la toate acestea cei de sus au rămas surzi şi muţi. Faptele vin rând pe rând să confirme dreptatea celor spuse de noi. Astfel am prevăzut cu mult înainte că nu vom avea peşte în piaţă şi aşa a fost. Am prevăzut apoi cum că va fi mai scump ca înainte şi cu toată cota, aşa a fost.

Ceea ce n-am prevăzut însă s'a întâmplat zilele acestea, peştele dela noi a fost trimes la Galaţi; la Galaţi din motive ce nu le ştim a rămas nevândut. L'a expediat îndărăt şi după atâtea călătorii a fost găsit în stare de putrefacţie şi s'au aruncat în Dunăre 10.000 kgr. de peşte.

Acelaşi lucru s'a întâmplat la Galaţi cu peştele nostru, cu diferenţa că acolo s'au aruncat cam 40.000 kgr. peşte.

Care e paguba statului şi care e câştigul lui ? Nu e o bătae de joc aceste pentru o bogăţie ce ni-e dea gata şi pe care nu ştim să o administrăm ?

De-o cam dată semnalăm acestea, semnalăm lipsa de ghiaţă, la care nici nu s'a gândit d. ministru căci dacă se gândea, instala câteva gheţării artificiale. Nu s'a gândit d-lui nici la lipsa căilor de transport şi între bălţi şi ţară. Cărbunii de cari e nevoe deşi sunt foarte scumpi totuşi nu se găsesc de loc.

O aprovizionare din vreme cum se face la căile ferate era necesară.

Dar cine să se gândească la aceasta? D. ministru Constantinescu sau camarila din jurul d-sale ce-l poartă de nas?

Oameni pripăşiţi prin afaceri particulare, ajunşi la situaţii şi cari sunt nişte pescuitori ce caută să pescuiască prin domeniile statului, pe la păduri şi pe la pescărie tulburând apele.

Am făgăduit că nu vom dezarma, până ce nu se va aduce o mai bună chibzuinţă în ad-ţia pescăriilor modificându-se legea. Ne ţinem de cuvânt şi vom urmări pas cu pas greşelile comise.

Treptat, treptat vom veni cu noi surprize.

(*"Ecoul Dobrogei"*, III, nr. 34, 30 mai 1915: 1)

www.ziuaconstanta.ro

CEEA CE ERA DE DEMONSTRAT

Dizidenţii Partidului Conservator din Constanţa, prin gazeta d-lor No. 41 din 27 Mai 1915, pun o problemă în discuţie şi anume, dacă A, B, C, G, D, etc. împreună cu d-l C. Pariano, alcătuesc Partidul Conservator.

Anonimii articolelor din sus citatul ziar, tratează pe unii membri ai Partidului Conservator drept *prospături* , iar pe alţii, *transfugi.*

Poreclele acestea nu sunt la locul lor, dar după cum spune romînul, nici din curea cerc de bute nici din ... om de frunte, tot aşa nu putem pretinde ceva acolo unde nu se găseşte.

Era de o elementară bună cuviinţă să nu se întrebuinţeze cuvinte triviale.

Să trecem.

Fiindcă chestiunea care ne interesează este de a se ştii unde e partidul conservator; nu din altă pricină, ci pentru ca să se ştie de cei ce nu fac politică militantă, încotro e adevărul, ne simţim obligaţi să revenim asupra acestei chestiuni.

Va fi ultima dată când vom mai ridica mănuşa, căci cu dizidenţii nu se polemizează, iar Partidul Conservator, care îşi înţelege menirea, are chestiuni generale de mare interes obştesc pentru care îşi va jertfi munca.

*

* *

Dacă în Ţara Românească diferenţierea între partide ar avea drept temelie numai principiile, orice discuţiune asupra acelor principii ar lămurii pe deplin chestiunea, dar fiindcă la noi, din nefericire, persoanele şi legăturile dintre ele au un mare procent la aşezarea partidelor, sîntem siliţi să discutăm şi noi persoanele.

*

* *

În 11 Noembrie 1907 se înjgheabă Partidul Conservator ...

Pentru a curma orice discuţie viitoare, publicăm în întregime procesul verbal, pe care îl posedăm în original !

Proces-Verbal
1907 Noembrie 11

Subsemnaţii cetăţeni români de toate breslele şi stările sociale din oraşul şi judeţul Constanţa, întrunindu-ne azi şi

Văzând că după 29 de ani dela reîncorporarea Dobrogei la România, situaţia noastră din punctul de vedere al dreptului public să înrăutăţeşte din zi în zi tot mai mult.

Considerând că avutul nostru, familia şi viaţa noastră sînt lăsate la bunul plac şi la discreţia unei administraţiuni anarhice şi abuzive.

Considerând că în această parte a ţărei nu se mai guvernează nici chiar cu legile excepţionale încă în vigoare, pe care actuala administraţie le-a suprimat de fapt, fără a o chema cinevà la răspundere.

Având în vedere că în capul administraţiilor comunale au fost chemaţi cei daţi judecăţii pentru falşuri în acte publice.

Considerând că de fapt, şeful administraţiunei a suspendat legea comunală şi uzurpând atribuţiunile autorităţilor în drept, mânueşte direct şi personal fondurile comunelor fără avizul consiliilor; aşa-bunăoară, în oraşul Constanţa, cu dela sine putere a modificat construcţia cazinoului comunal, părăsind vechile fundaţiuni, făcâd altele din nou, continuând o vară întreagă clădirea şi angajând un nou arhitect, şi toate acestea fără să fi avut votul consiliului, avizul consiliului tehnic superior şi aprobarea Ministerului la timp, aceasta din urmă fiindu-i dată acum câteva zile spre a-l apără de răspundere. A cerut să vândă Ministerului de Culte localul ce se construeşte de comună pentru şcoalele primare ale ei şi fără votul consiliului a şi început reducerea şi transformarea clădirei pentru o destinaţie necunoscută; tot în mod ilegal şi arbitrar şi tot fără votul consiliului comunal şi fără aprobarea Ministerului de Interne a suspendat lucrarea pentru aducerea apei dela Dunăre în oraş, contractată şi dejà în curs de executare şi care trebuià conform contractului să fie terminată la 10 Iulie anul viitor 1908, expunând cu modul acesta, comuna la daune incalculabile pentru care a şi fost chemată în judecată.

Considerând că în chipul cum se administrează comunele, se risipesc veniturile pe lucrări fantastice şi absolut fără nici o utilitate reală.

Considerând că actuala administraţie departe de a înţelege misiunea ei în Dobrogea şi rolul civilizator al Statului în această parte a ţărei, este brutală, provocătoare şi răzbunătoare.

www.ziuaconstanta.ro

Considerând că felul cum înţelege administraţia de azi să-şi facă datoria înstrăinează simpatiile populaţiunei pentru ţară şi-i răceşte dragostea pentru legile şi aşezămintele ei, ceeace e o primejdie pentru existenţa noastră naţională din dreapta Dunărei.

Considerând că în starea actuală de lucruri, sîntem părăsiţi bunului plac al administraţiunei şi lăsaţi la arbitrariul ei.

Considerând că toate plângerile noastre adresate Guvernului central n'au fost luate în seamă şi s'a continuat şi se continuă a se tolerà şi chiar încurajà actuala adinistraţie în relele sale apucături.

Având în vedere că cetăţenii din Dobrogea neavând încă exerciţiul deplin al tuturor drepturilor politice, fără nici o noimă şi întempestiv partidul liberal la congresul ţinut în Bucureşti către sfârşitul anului trecut 1906, a dizignat doi delegaţi ai săi, unul pentru Constanţa şi altul pentru Tulcea care să reprezinte şi să apere interesele Partidului Liberal din această provincie şi că astfel, prin acest fapt, lumea de acì a fost nevoită să se împărecheze aşa fără nici un zor după culoare politică, ceiace nu puţin a contribuit la zdruncinarea liniştei şi a bunei învoeli între oameni, iar unul din aceşti stimabili reprezentanţi fiind numit în urma dureroaselor evenimente din Martie a. c., ca prefect în Dobrogea, şi-a început opera pentru care fusese delegat distrugând tot ce se clădise sub fostul regim, şi transplantând cu chipul acesta în Dobrogea, detestabilele moravuri ale industriei politice.

Având în vedere că toate lucrările de edilitate ale oraşului Constanţa, începute sub fostul guvern conservator, s'au mutilat, iar altele s'au lăsat în părăsire de actuala administraţie, ceiace este o sfidare cinică a legilor şi a cetăţenilor.

Având în vedere că tot ce s'a clădit trainic şi neperitor în Dobrogea, a fost opera partidului conservator p. c. podul peste Dunăre; portul Constanţei; marile lucrări de edilitate începute în oraşul Constanţa; drumul de fer Constanţa Tekir-Ghiol; înfiinţarea frumoaselor şi îmbelşugatelor sate româneşti între anii 1889-96, peste 40 la număr; proiectarea liniei ferate Tulcea-Constanţa; şi chiar constituţionalizarea Dobrogei, erà pe punctul de a se realizà dacă intrigi oculte şi uneltiri uricioase din partea celor interesaţi de a se enţine starea actuală de lucruri, n'ar fi întârziat pentru moment această reformă atât de necesară atât pentru ideia unităţei de stat cât şi pentru bunul renume al ţărei româneşti.

Datori sîntem să ne adresăm marelui partid conservator care totdeauna a avut o deosebită solicitudine pentru Dobrogeni, guvernându-i cu înţelepciune şi blândeţe.

Aşteptăm dar îndreptare şi ajutor într'ale noastre suferinţi de azi, dela el, dela şeful şi fruntaşii lui.

Drept aceia decidem:

1). Să apelăm la şeful partidului conservator, arătându-i situaţia desnădăjduită în care se găseşte această provincie.

2). Să ne alipim cu credinţă şi statornicie de Partidul Conservator şi de şeful lui.

Iscăliţi:

C. Pariano,
Manicatide,
Stan Sorescu,
A. Tanta,
D. Alessiu,
C. Irimescu,
D. Orănescu,
Gh. Cosmescu,
Gh. Theodoru,
Ali Riza Crimizade,
Hagi Arslanian,
Aurelian Olănescu,
Christ. P. Cossac,
E. Beffa,
Simeon Petrescu,
I. Mihăilescu,
T. Gh. Rizescu,
Traian Fortun,
Mahmut Veliula Celibi,
A. Bechir,
P. Penacoff,
V. Constantin,
Şt. Chiriţescu,
Hristu D. Eftimiade,
Ion Bănescu,
St. Dumitrescu,
Gh. M. Măgurianu,
P. Ciupercescu,
H· S. Dimitriu,
N. Stoenescu,
Ioan N. Mihail,
T.G. Dabo,
Căp. Georgescu,
Gh. Orezeanu,
N.G. Constantinescu,
Niculae Ionescu,
Vasile Pandelescu,
G. Biciola,
Christache Panaitescu,
Vanghele Spiru,
Crist. Farmachi,
C. Rădulescu,
T. Ciacalopol,
D-r . Ach. Zissu,
C. Popescu,
I. Simeoni,
H. Benun,
M. Solacolu
Maior N. Marinescu,
A. Protopopescu,
Ant. Şerbănescu,
M. Ştefănescu,
V· Vasilescu,
Fraţii Gheorghiu,
G.V. Tataru,
Gh. V. Dimitrescu,
N. Stănescu,
A. Gh. Ţarlea,
Nache Constantinescu,
Ştefan Constantinescu,
C. Sapatupi,
Th. Nichiteanu.

www.ziuaconstanta.ro

Dintre iluştrii conducători cari se pretind azi adevăratul partid conservator nici unul de leac.

Mă înşel e unul, d-l M. Solacolu, dar semnătura d-sale, venită evident mult mai târziu, căci cei cari mai trăiesc dintre semnatarii de atunci n'au văzut printre ei pe d-l M. Solacolu, e şi aşezată în spaţiul gol lăsat de ultimul rând al textului, deasupra tuturor iscăliturilor chiar mai sus decât acea a d-lui Pariano şi a defunctului Ion Bănescu.

- Erà desigur o prevestire celor ce trebuiau să se întâmple. -

Iată şi procesul verbal al şedinţii comitetului diriguitor al Clubului Conservator din Constanţa.

Proces-Verbal

Şedinţa Comitetului Dirigiuitor al Clubului conservator din Constanţa.

Astăzi 11 Noembrie 1907, subsemnaţii membri ai Comitetului dirigiuitor al Partidului Conservator din Constanţa, întrunindu-ne în şedinţa plenară pentru a alege pe: Preşedintele de onoare, Preşedintele, Vicepreşedintele, casierul şi secretarul comitetului, conform art. 6 din statute, procedând la alegere, s'a proclamat cu unanimitate de voturi pe D-nii:

Constantin Pariano, preşedinte de onoare,

Ion Bănescu, preşedinte,

Traian Fortun, Vice-preşedinte,

Simion Petrescu, Casier,

Artur Tanta, Secretar,

Drept care s'a încheiat presentul proces-verbal.

Iscăliţi: C. Pariano, Ion Bănescu, T. Fortun, Simeon Petrescu, A. Tanta, S. Sorescu, P. Ciupercescu, Gh. Orezeanu, St. Dumitrescu, Ch. P. Cossac, D. Alessiu, I. N. Mihail, A. Protopopescu, Veliula Celibi, Ali Riza Crimizade, C. Irimescu.

Când s'au înscris deci, în Partidul Conservator acei cari neagă conservatorismul nostru şi acel al d-lui Pariano şeful partidului, de atunci şi până azi?

Toţi o ştim. La apropiata venire a d-lui Carp la putere în 1911, atunci când golul lăsat, atâta vreme în jurul d-lui Pariano, de ruperea Partidului Conservator în conservatori puri şi conservatori-democraţi, trebuià umplut, pentru împlinirea locurilor slujbelor şi situaţiilor politice.

Dacă cuivà i se poate aplica epitetul de transfugi, apoi el nu ni se cuvine nouă; iar dacă *noii veniţi*, ar fi mai înţelepţi nu ar contestà calităţile altor *noi veniţi*, numai fiindcă s'au născut cu câţivà ani în urmă, ci din potrivă s'ar căi singuri de timpul pierdut de d-lor pentru idealurile conservatoare, în afară de organizaţia conservatoare sau chiar în partidul liberal.

*
* *

Însăşi fabula cu cei 13 pe care o pomeneşte unul din articolele la care răspundem, dovedeşte până la evidenţă cele ce spunem aci.

Va fi fost conducere din partea unora dintre actualii dizidenţi, spre folosul Partidului Conservator, în orice caz însă munca d-lor devine nefolositoare azi, când singuri o distrug.

Şi dacă unii dintre aceşti d-ni, s'au bucurat de oarecare popularitate, putându-se bucura, poate şi de azi înainte, apoi nu tot astfel stă cazul şi cu şeful d-lor de azi, care se *încăpăţânà* la trecutele alegeri, pe când eram la guvern, să iasă din urnă ales deputat.

Dacă mai adăugăm la aceasta şi faptul că un partid de guvernământ trebue să ducă lupta nu numai pe chestiuni de persoane şi demnităţi în partid, ci şi pentru idealuri obşteşti bazate pe vechile principii de partid, nu ne rămâne decât să încheiem, cum ar încheià oricine rezolvă o problemă matematică.

A. B. C. G. D etc. plus C. Pariano egal Partidul Conservator.

Ceeace erà de demonstrat.

C. IRIMESCU

(*"Conservatorul Constanţei"*, V, nr. 43, 5 iunie 1915: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

403

VA SUNA CEASUL

Este incontestabil că, Europa de mâine va avea altă înfăţişare. Graniţe noi vor fi statornicite şi altă aranjare a influenţelor vor orienta cursul evenimentelor din viitor.

Tendinţa generală este de a se stabili un echilibru mai just între aspiraţiuni şi realitate, pentru ca împuţinând cauzele de fricţiuni şi neînţelegeri, să înceapă acea eră de linişte şi pace atât de necesară propăşirei obşteşti.

Care ar fi atunci punctul de vedere mai just pentru noi Românii?

Îndeplinirea tuturor aspiraţiunilor noastre naţionale ar trebui să grupeze în cuprinsul graniţelor unei Românii Mari, **ţinuturile de peste Carpaţi între Nistru şi Tisa, ar trebui să alipească de patria mumă întreaga Basarabie, ar trebui să ne redea pe Românii de peste Dunăre.**

Acesta ar fi idealul, acesta ar fi aceea ce s'ar cuveni Naţionalităţei Româneşti, dacă este vorba să ţinem seama de dreptul istoric, de consideraţiunile etnice şi de repararea nedreptăţilor ce ni s'au făcut!

Nu e mai puţin adevărat că realizarea idealului nu trebue să fie subordonată unei realizări integrale, *ci trebue ca, ţinând seama de împrejurări, să se obţină* **maximul ce poate fi obţinut**, *faţă cu situaţia internaţională actuală.*

Am spus în alt articol [197], *că probalităţile succesului sunt de partea quadrupei înţelegeri, numai alături cu această grupare am putea înfăptui îndeplinirea, cel puţin parţial, a năzuinţelot noastre naţionale.*

Alături cu înţelegerea Latino-Slavă, înţelege ţara ca să intre în război, atunci când va socoti necesar acest lucru.

Totuşi România înţelege să intre în războiul European alături de aliaţii cari i-ar garanta îndeplinirea idealului naţional! *nu înţelege însă, să se războiască dintr'un interes care n'ar fi al ei propriu.*

Azi tratările diplomatice în curs au scopul unei recunoaşteri depline a drepturilor noastre naţionale, să nu se uite însă, că România atunci când va trece munţii pentru a-şi îndeplini idealul naţional, **va contribui în acelaşi timp în mod preţios la izbânda aliaţilor săi.**

De recunoşterea deci, precis şi lămurit a drepturilor noastre, este legată epoca intrărei noastre în acţiune, căci principiul este deja stabilit.

Se cere deci tuturor, o patriotică rezervă, lăsând conducătorilor grija rânduielilor hotărâtoare, căci nimeni cred, în ţara aceasta, nu doreşte războiul pentru război.

Abia se începuse conflagraţia Europeană şi nerăbdătorii socoteau că România perduse momentul unei intervenţiuni folositoare, şi de atunci încoace, după părerile acestei diplomaţiuni improvizate, cel puţin de zece ori, momentul nemerit era pierdut.

Evenimentele însă au dat dreptate acelora cari cu prudenţă au aşteptat!

Dacă se pare că acest moment a sosit, ţara va intra cu hotărâre pe calea riscurilor şi jertfelor necesare; dar, în orice caz, doreşte să lupte pentru un scop pe deplin recunoscut de amici şi cu siguranţa unei răsplate care să compenseze jertfele!

Banatul, Ardealul *şi* **Bucovina** *sunt istoriceşte şi etniceşte Româneşti, trebuesc deci alipite de România în urma războiului de liberare a fraţilor de peste munţi.*

Este sigur, că în curând va suna ceasul cel însemnat din viaţa neamului nostru; să-l aşteptăm cu nădejde şi în acelaş timp cu linişte!

Dr. Mircea I. BERBERIANU

(*"Liberalul Constanţei"*, II, nr. 37, 7 iunie 1915: 1)

404

INUNDAŢIILE DE PE VALEA KARA-SU

Cine a cunoscut ferţilele terenuri de pe cunoscuta vale Kara-su – vale care începe de la eşirea din Cernavoda, prelungindu-se până aproape de Murfatlar –, este astăzi trist impresionat văzând mii de pogoane din cel mai bun şi arabil pământ, transformate în bălţi şi pe care stuful a început să le năpădească.[198]

În toamna anului trecut s'au făcut ca de obicei sămănăturile de grâu, căci nimeni n'ar fi putut bănui că cu începerea primăverii aceste admirabile terenuri de cultură vor fi inundate. Cum s'au produs aceste inundaţii? Precis nu se ştie. Cei în drept, cărora m-am adresat, n'au putut să mă lămurească, ba unii ignorau chiar lucrurile, dând dovada nepăsării lor. Din cercetările mele personale, ar reeşi că nenorocirea – căci este o

www.ziuaconstanta.ro

adevărată nenorocire pentru bieţii săteni –, se datoreşte mai multor cauze. Astfel, se spune că conducta de apă a oraşului Constanţa, care pleacă din dreptul ostrovului Hinog, de pe Dunăre, spărgându-se în mai multe rânduri, o parte însemnată de apa s'a infiltrat în aceste terenuri. De asemenea se zice că bazinurile de decantare ale instalaţiei de apă crăpând, toată apa s'a scurs în valea Kara-su, inundându-se culturile. Deşi nu cred ca aceasta să fie cauza principală, totuşi socot că pentru o parte din terenurile din apropierea zisei instalaţii, lucrul să fie cu putinţă. Pentru terenurile mergând de la staţia Saligny spre Medgidia şi anume în dreptul satelor Ştefan cel Mare, Azizia şi Facria, cred că dezastrul se datoreşte lacurilor de la Cilibichioi şi Medgidia, umflate prin ploile de astă iarnă şi primăvară. Nu este exclus cazul că unele isvoare subterane din zisele lacuri, să-şi fi mărit debitul şi în consecinţă să fi contribuit la unflarea lor, Unii mai pretind că şi infiltrarea apelor Dunării ar fi contribuit să mărească calamitatea. Această părere o cred nefondată, căci în ultimii ani cu toate că apele Dunării au fost mari, n'am înregistrat totuşi nici un fel de inundaţie. Este deci mai probabilă părerea că inundaţiile au provenit din uMflarea lacurilor Medgidia şi Cilibichioi etc., prin ploi şi isvoarele subterane care şi-au mărit debitul. Dar indiferent de cauze, fapt este că mii de pogoane, aparţinând în marea lor majoritate sătenilor, au fost complect inundate, bucatele distruse, şi cu trista perspectivă de a nu le putea utiliza nici în anii viitori, întru cât întinse suprafeţe au fost transformate în adevărate bălţi, apa având o adâncime până la 1 metru şi chiar mai mult.

Trebue să mai menţionez că pentru satele situate pe marginea Văii Kara-su aceste terenuri sunt singurele cu adevărat fertile, scăpându-le de nevoi în vreme de secetă, ast-fel că perderea lor este îndoit de simţită.

Aşa stând lucrurile, desigur că cititorul îşi va pune în mod involunatr întrebarea: dar oare nu se ocupă sau nu s'a ocupat nimeni de această situaţie precară? Nu este folos să arăt aci, pe scurt, cum au privit chestiunea – aceea a bălţilor, căci de inundaţii ca acele actuale nu putea fi vorba, întru cât nu le mai avusesem –, diferiţii prefecţi care s'au perindat în capul judeţului, precum şi diferitele guverne care s'au succedat la cârma statului. Chestiunea a fost abordată încă de acum 10-12 ani, propunându-se de către un grup de capitalişti olandezi, secarea bălţilor, eventual drenarea lor până la Dunăre. În schimbul acestor lucrări, capitaliştii cereau, fireşte, concesia terenurilor, astfel asanate, pe un număr de ani. Alte grupuri de capitalişti au făcut în diverse rânduri diferite alte propuneri. Toate au fost respinse din motive de amor propriu sau orgoliu naţional rău înţeles. Se răspundea invariabil că zisele lucrări trebuesc făcute de inginerii noştri şi cu capital românesc. Răspuns frumos, dar numai atât, căci folosul nu s'a văzut nici o dată! Pe timpul prefectoriatului d-lui C. Irimescu, pe cât ştiu, s'a reluat chestiunea şi d-sa a făcut demersuri în sensul de-a se da o soluţie fie prin concesiune, fie alt-fel. După d-sa d. Luca Oancea, fostul prefect, a reîmprospătat demersurile şi prin două rapoarte documentate a arătat din nou necesitatea absolută de-a se rezolva această importantă lucrare. Pe cât ştiu, d. Oancea a isbutit de-a interesa la propunerile d-sale pe Marele nostru Rege Carol I şi că M. Sa a vorbit despre aceasta d-lui A. Constantinescu, ministrul de Domenii. Ministerul pare că a ordonat şi studiile necesare, care s'au şi făcut în parte. Dar cu atât ne-am ales! Nici guvernul conservator nici cel liberal, n'au găsit că este necesar, să dea o grabnică deslegare propunerilor făcute şi acestor tergiversări datorăm în parte, nenorocita situaţie de azi. De sigur că evenimentele prin care trecem vor fi jucat un rol covârşitor în luarea unei deciziuni, dar nu este mai puţin adevărat că şi indolenţa îşi are partea ei de vină.

Birocratismul, formele, studiile şi parastudiile, care înghit fondurile înainte de a se începe însăşi lucrarea, – iată unele din adevăratele cauze a stării actuale de lucruri.

Nu voim ca alţii să le facă, dar nici noi nu grăbim cu începerea unor lucrări care ar putea da culturilor de tot felul, suprafeţe întinse pe care le evaluez la un minimum de 3-4000 hectare. Toate acestea în ceea ce priveşte drenarea bălţilor în complexul lor. Parţial, ar trebui neapărat ca cei în drept să ia dispoziţiuni ca să se salveze, cât mai este timp, terenurile inundate anul acesta, redând sătenilor pământurile perdute şi fără de care, la cea mai mică secetă, vor rămâne muritori de foame.

Nu am pretenţia şi nici intenţiunea de-a propune o radicală şi adevărată soluţiune, căci nu am posibilitatea de-a face studiile necesare. Ceea ce îndrăznesc a supune atenţiei celor în drept, este o ameliorare a situaţiei actuale, scăpând locuitorii de primejdia ce-i ameninţă. Pe cât mi-am putut da seama, am convingerea că, cu relativ puţine parale s'ar putea face foarte mult. Ast-fel cred că un canal care ar porni cam în dreptul şoselei Mircea Voda – Saidia, paralel cu linia drumului de fier, folosind gropile de împrumut ale acestei linii şi mergând până la Cernavoda, ar putea suge surplusul de apă, scăpând terenurile inundate. Apa s'ar strânge aproape de Cernavoda, fie într-un bazin fie în colectoare speciale şi ar fi refulată în Dunăre printr'un sistem de pompe. Lucrările n'ar putea costa – umila mea părere – de cât câteva sute de mii de lei şi s'ar putea întrebuinţa la lucrări numai ţărănimea. Este ştiut că cu toată criza din ăst an, guvernul a decretat totuşi unele lucrări importante şi în scopul de-a ocupa o parte din braţele disponibile. Nu s'ar putea oare ca şi această lucrare să fie coprinsă într'acele considerente urgente şi de folos obştesc? Dar judeţul n'are nici un interes în această privinţă! Consiliul Judeţean n'ar trebui să se sesizeze şi să ia măsuri?

Dl. Mumuianu, prefectul judeţului, nu găseşte că ar avea ocazia să-şi lege numele de o operă folosi-

www.ziuaconstanta.ro

toare şi de-o absolută şi superioară necesitate? Dacă da, atunci să se pue pe lucru şi va fi bine cuvântat de sutimile de săteni care-şi văd perdute ţarinile cele mai productive din Dobrogea.

Dar parlamentarii noştri, nu se găsesc nemerit să se ocupe niţel şi de interesele ce le reprezintă? Ar avea cel mai nimerit prilej să dovedească, că nu s'au ales numai pentru că să-şi satisfacă ... vanitatea şi că înţeleg să-şi apere judeţul, punând în joc toată influenţa lor. Dar tare mă tem că onoraţii noştri parlamentari – care, fie zis în treacăt, n-au prea dat semn de viaţă în parlament –, se vor mulţumi să dea din umeri zicându-şi că, până la noile alegeri, totul va fi ... uitat. Eu totuşi, fără a fi autorizat de săteni, îndrăsnesc să solicit în numele lor, atât din partea d-lui prefect cât şi din partea parlamentarilor, ca să-şi însuşească chestiunea făcând grabnice demersuri pentru o rezolvire, fie şi provizorie, a stării de lucruri semnalate.

Înainte de a termina mai am o rugăminte şi anume: nu cred cei în drept să se cuvine să dispenseze de plata foncierei pe sătenii care n'au putut profita de locurile lor? Pe cât ştiu satele năpăstuite au făcut câte-va petiţiuni cerând ajutorul statului şi dispense de plata foncierei. Se pare însă că rugămintea lor a fost pusă la dosar sau este poate în studiu ... Mai multă solicitudine pentru aşa zisa "talpa ţării" n'ar strica, mai cu seamă în timpurile de faţă, când ne punem toată nădejdea în ţărănime.

Am convingerea că cu puţină bună-voinţă şi neglijind niţel intrigile şi cancanurile politice, se vor obţine rezultate frumoase, salvând o întreagă regiune de jale şi amar.

Cei în drept au cuvântul.

Delapod

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 29, 11 iunie 1915: 2-3)

405

CEREŢI RĂZBOIUL

Meetingul de Duminecă 14 Iunie a.c. să fie cea mai măreaţă şi strălucită manifestare a simţului naţiunei Române. Din toate părţile ţării, să se adune românii să audă glasul fruntaşilor neamului, atât a acelor din Regat, cât şi a acelor ce au fost goniţi de vitregia timpurilor, din Ardeal şi Bucovina.

Însufleţirea românească, să se manifeste astfel ca să simtă atât Ardealul cât şi Bucovina că ţara mumă se frământă de dorul întregirei cât mai neîntârziate a neamului, şi să prindă noui speranţe, noui puteri de viaţă.

Să răsune uralele pentru înfăptuirea României Mari, până la treptele tronului Românesc, pentru ca şi capul ţării să poată constata fără îndoială care este voinţa unanimă a acestui neam.

Se vor adunà Duminecă toţi prigoniţii şi toţi fugiţii de urgia duşmanilor şi ei vor căuta cu dor şi speranţă spre drapelele române, ca aducătoare de noroc şi de sfânta libertate, pe care de atâta timp o jinduesc, şi pentru triumful căreia atâţi şi atâţi martiri au suferit chinuri şi moarte.

Români din Regat! Cari nu cunoaşteţi îngrădirea libertăţei, şi a manifestaţiunilor voastre naţionale; voi cari puteţi grăi în limba voastră, voi cari nu robiţi nimănui, ascultăţi pe chinuiţii voştri fraţi.

Voi ştiţi ce înseamnă Ardealul pentru viitorul acestei ţări, voi ştiţi că oasele sfântului Ştefan au ajuns pe mâini spurcate; nu priviţi decât interesul naţiunei voastre."

Viitorul acestei naţiuni stă în mâinile voastre; nu respingeţi pe obijduiţii voştri fraţi, ce rătăcesc prin această ţară, şi cer dela voi să-i întoarceţi prin puterea voastră, cu cinste acasă; ascultaţi cu atenţiune freamătul de disperare al acestora, precum şi al acelora ce îşi istovesc sufletul de foame şi de dorul celor plecaţi. Carpaţi vă chiamă. Ei cunosc pasul românesc. Faceţi dar să tresalte creştetele sale, sub sunetul armelor voastre.

Nu uitaţi că acei ce cerşesc azi ajutorul vostru, v'au adus de acolo - din pământul făgăduinţei - o bună parte din lumină, şi că această lumină v'a adus multă mărire. Aţi cinstit în totdeauna oamenii ce v'au sprijinit; Români din Regat! Sunteţi chemaţi acuma să vă cinstiţi neamul.

Nu uitaţi că leagănul românismului, - Ardealul, - se sbate în ultimele spasmuri ale morţei. De veţi mai întârzia, veţi găsi Ardealul pustiu, sugrumat de duşmanii cei mai grozavi, nu numai ai lor, dar şi ai voştri.

Ora răsbunărei e aproape. Să n'o lăsaţi să treacă. De o mie de ani o aşteaptă întreaga suflare românească. Să răsbunaţi toate silniciile pe care aceste pământuri au îndurat de mai bine de o mie de ani. Generaţiunile viitoare vor binecuvânta opera voastră.

Fraţii voştri, surorile voastre, nepoţii voştri, cer drepturi la viaţă de atâta timp. Împrejurările au adus, ca aceste drepturi să le puteţi voi acordà. Români! Veţi puteà voi oare să nu-i ajutaţi?

www.ziuaconstanta.ro

De aceea, întreg sentimentul vostru de dragoste şi frăţietate, să se reverse ca o mare Duminecă la meetingul naţional. Însufleţirea voastră, să tae orice poftă de propagandă ungurească şi de spionaj la noi în ţară. Să dovediţi strălucit, că ştiţi cari sunt drepturile voastre, şi că, sufletul românesc nu se teme de ameninţări, precum nu se teme de ameninţări, precum nu se amăgeşte la linguşiri şi promisiuni deşerte şi viclene.

Întăriţi-vă sufletele dar, şi cereţi cu vigoare războiul contra ungurilor.

Cereţi acest război necesar fiinţei voastre ca neam, cereţi acest război, căci el este singurul fapt, care va putea închegă aspiraţiunile voastre, care va puteà realizà visul nostru mult hrănit: *O Românie Mare dela Nistru până la Tisa.*

I. BORCEA

("România Mare", II, nr. 67, 12 iunie 1915 : 1)

406

IMPORTANŢA TRAMVAIULUI ELECTRIC LA CONSTANŢA

Influenţa tramvaiului electric asupra desvoltărei oraşului

Recapitulări şi generalităţi

În articolele precedente s'au discutat în mod sumar, chestiuni privitoare la energia electrică, la transformarea şi întrebuinţarea ei pentru tracţiune, iluminat, precum şi la electromotoarele industriilor mici. Neam ocupat de diferitele genuri de motoare pentru uzine, am atins în treacăt distribuţiile prin curenţi alternativi şi curent continuu, iar în urmă am spus câteva cuvinte şi despre tramvaie.

Este evident că aceste publicaţiuni n'au pretenţia de a forma un total complect tehnic sau cum s'ar zice un studiu-proiect. Scopul urmărit este de a interesa marea masă a publicului cu o mică parcelă din imensul câmp al ştiinţelor aplicate: iar cum în speţă oraşul Constanţa, este în mod special desemnat a-şi îndrepta activitatea către lumea industrială, am crezut de folos deschiderea discuţiilor pe această cale.

Însemnătatea industriilor

Pentru nimeni în ţară, nu mai este azi mister sau enigmă, în înţelesul cuvântului «industrie».

S'a făcut şi la noi în mic, ceiace aiurea este grandios, dar ... totuşi s'a încercat şi s'a reuşit. Câmpul este încă larg deschis energiilor binevoitoare:

Se vorbeşte serios de captarea în mare a energiei cinetice dela toate căderile de ape, cari împodobesc şirul munţilor; de acolo unde vor fi uzine hydraulice, se vor trimite, prin mijlocirea curenţilor electrici, lumină şi forţă motrice la diferitele centre populate, unde desvoltarea industriilor este mai propice dat fiind amplasamentul oraşelor şi uşurinţa transporturilor.

Se vorbeşte şi se gândeşte în mod serios că industria derivată din produsele agricole, va deschide câmpuri noui, unde energia poporului va culege, cu siguranţă, bogăţii nesfârşite.

Se speră că nu-i departe timpul când nici un bob de grâu sau porumb nu va fi exportat, ci vom avea mori mari, puternice şi numeroase cari vor transforma totul în făină, pentru ca apoi învăluită în saci să iee drumul străinătăţei.

Nimeni nu poate nega că industria pastelor făinoase întreprinsă pe scară mare, n'ar fi dintre cele mai înfloritoare. I s'ar adăoga fabricarea biscuiţilor, a căror consumare este atât de importantă în ţările străine.

M'aşi dispensa uşor de a enumăra întregul cortej de produse pe care solul bogat al ţărei îl dă în fiecare an, căci sunt fapte de domeniul cunoştinţelor comune. Între altele avem lână în cantităţi considerabile; această lână se exportă brută în afară de hotare şi ne vine înapoi lucrată; avem cânepa, avem inul, avem lemne: cu aceste din urmă s'ar face mobile pentru tot poporul dela ţară; le-am transforma aci locului, creind astfel industrii din ce în ce mai intense şi mai întinse.

Aceste industrii vor cere capitaluri, vor cere braţe.

Se vor forma pe lângă ele artizani şi în mod forţat se vor plămădi grupuri puternice de muncitori, cari vor întrebuinţa timpul şi priceperea lor pentru mărirea bunului naţional.

Şi atunci vom avea oameni, cu adevărat liberi, în o ţară bogată şi liberă.

www.ziuaconstanta.ro

Se înţelege uşor, că nu ne putem opri la discuţia amănunţită a acestor chestiuni, cari prin varietatea şi importanţa lor, formează fiecare, cadre speciale de studii şi a căror analiză ar depăşi limita îngăduită publicaţiilor de faţă. Faptul statornic este că în ţară avem bogăţii însemnate, avem energii voioase, se dispune de capitaluri şi nu mai rămâne decât ... orgnizarea lor, pentru ca, cu îndrăzneală ele să ia fiinţă, aducându-le deabinelea pe terenul realităţei ...

Necesitatea unei uzini electrice şi a tramvaielor în Constanţa

Să ne întoarcem însă la scopul propus, adecă la importanţa ce prezintă pentru Constanţa, o uzină electrică de mare capacitate, precum şi tramvaiele.

Ca premiză, vom spune, că acest oraş nu este numai un centru important pentru Dobrogea, unde converge toate genurile de afaceri din această parte a ţărei. El ni se mai impune cu autoritate ca ţinând locul favorabil al oraşului ţărei la Mare.

Aci la Mare se fac toate schimburile de produse, pentru şi afară din ţară. Aci se perindă fără întrerupere transitarea mărfurilor celor mai variate, dintre cari, o însemnată parte este sub forma primă de materie simplă. Deci aceste produse sau materii prime, ar putea fi oprite locului pentru ca prin mijlocirea fabricilor să fie transformate în mărfuri ori materiale imediat utilizabile, cari sub această din urmă formă a produselor făurite prin «travail fini» să fie exportate. Se vede de aci la ce bogăţie industrială este predestinată Constanţa.

Pentru a ajunge la primele încercări industriale, este de absolută necesitate, în afară de capitaluri şi braţe, ca mijloacele manipulărei de energii industriale să fie în larg puse la îndemâna cetăţenilor. Cu o uzină centrală-electrică de mare capacitate, se va putea deservi – fie prin curenţi alternativi, fie prin curent direct – în mod sigur, uşor şi elegant, energia necesară electro-motoarelor pe cari le vor instala industriile din oraş.

Industiile vor avea la îndemână energia mecanică de propulsiune a maşinilor; vor avea în însuşi oraşul nostru produsele prime pentru a le lucra, transforma şi aduce direct întrebuinţate, în cât este uşor de conchis că va rezulta din tot acest concurs de circumstanţe, un nou câmp de activitate pentru multe, multe energii latente.

Tot cu ajutorul unei centrale puternice se va deservi curent şi energie electrică la toţi abonaţii, la toate societăţile de petrol şi distilerii, cari au început să se instaleze în împrejurimile oraşului.

Iluminatul public al oraşului ar fi cu profusiune răspândit, aducând cu el, aerul plăcut pe care îl dau nopţile luminoase în oraşe unde comerţul şi mişcarea poporului sunt înfloritoare.

Cu timpul se vor duce cable electrice pentru deservirea curentului electric, la Techirghiol şi Carmen Silva; se va lumina, cu siguranţă Anadolchioiu şi Mamaia. De asemeni nu este exclus ca distribuţia electrică să ajungă şi la Palaz.

Înţeleasă astfel, noua centrală electrică, precum şi întinderea cablelor de distribuţie, oraşul Constanţa va forma un nucleu luminos ale cărui raze vor lumina şi încălzi pe toţi vecinii.

Ca consecinţă naturală a înfiinţărei unei mari centrale, va veni în mod evident şi creierea tramvaielor la Constanţa. Ambele lucrări trebuesc privite la olaltă într'un proiect general, care va îmbrăţişa fără şovăire toate desvoltările la care se aşteaptă cu drept cuvânt acest oraş.

Cum era de prevăzut, acest însemnat port de Mare, s'a desvoltat cu paşi repezi; ba chiar a depăşit aşteptările optimiste; a luat extensiune în toate direcţiile; s'a desvoltat fără popas; s'a întins şi se întinde din ce în ce pe terenuri mai largi, mai spaţioase, mai variate, lăsând să se întrevadă întocmirea unei vieţi active şi bogate cu tot apanajul şi consecinţele centrelor mari.

Ceiace odinioară era vecinătate sau cartiere în afară de cercul oraşului, sunt azi pline de construcţii, pline de viaţă: acolo mişună poporul avid de lucru; acolo s'au stabilit comercianţi cari reclamă confortul modern pentru iluminat şi transport. E cunoscut de toţi ca un adevărat supliciu, a parcurge kilometri pe jos pentru a ajunge la locul de ocupaţie, sau la piaţă, la prăvălii, la vizite şi chiar la plimbări. S'ar putea spune şi cu multă dreptate că lipsa de tramvae la Constanţa, a congestionat acest pitoresc oraş.

Desvoltarea şi siguranţa succesului tramvaielor este tot atât de importantă şi grabnică ca şi iluminatul public şi particular. Se vor lega prin linii cartierele noi din susul oraşului cu centrul şi portul lungind strada Carol, piaţa şi una din arterele ce duce spre port Strada Ştefan cel Mare va avea linia ei, care prin joncţiuni se va lega cu linia de pe Carol şi cu depozitul de cereale. Se va deservi altă linie pentru cartierul viilor, iar linia care leagă oraşul cu plaja Mamaia va fi deservită de tren electric.

Se va ajunge astfel a da cetăţenilor uşurinţa de comunicare, iar pentru vizitatori, comfortul tracţiunei electrice le va servi drept o atracţiune plăcută şi utilă.

Dacă împrejurările vor reclama un tren electric Constanţa-Techirghiol, se va putea întocmi, căci centrala electrică viitoare va fi alcătuită cu o capacitate suficientă tuturor nevoilor.

Cu iluminatul public răspândit în belşug; cu o suficienţă de curent electric pentru iluminatul particular şi pentru electromotoarele diferitelor industrii şi adăogând pe lângă acestea reţeaua de tramvaie electrice, oraşul Constanţa va fi modernizat, înfrumuseţat, făcut util şi numai atunci va înjgheba cu siguranţă un quantum de bogăţii a căror desvoltare poate depăşi orice prevedere.

www.ziuaconstanta.ro

Toate întreprinderile industriale bine alcătuite şi cu chibzuinţă conduse nu pot aduce decât foloase şi beneficii atâta timp cât în faţa lor au un câmp propice desvoltărei, astfel se prezintă cazul oraşului Constanţa, unde în mod ostentativ se vor deschide debuşeuri din ce în ce mai mari pentru capitaluri; unde lumea muncitoare va putea trăi mai uşor, va avea mai multă încredere în ziua de mâine, va fi mai bogată, mai sănătoasă, mai veselă ... şi în mod natural va găsi atunci prilejul de a studia cu eficacitate atâtea probleme înălţătoare şi cari azi par o utopie.

Faptul va fi cu putinţă de îndeplinit: se vor constitui şi realiza proectele cele mai îndrăzneţe, atâta timp cât *perseverenţa* şi *încrederea* vor fi călăuzele perpetue ale fiecărui Român.

(Fine)

Jean STOENESCU - Inginer

(*"Liberalul Constanţei"*, III, nr 3, 30 august 1915: 1-2)

407

ROMÂNIA ŞI INFLUENŢA BALCANICĂ

Ca fapt important la ordinea zilei este recenta mobilizare a Bulgariei şi Greciei.

În toate cercurile se discută cu multe comentarii aceste acţiuni ale statelor Balcanice, iar presa noastră se ocupă cu deosebire numai cu această importantă chestiune.

De sigur, faptul petrecut la vecinii noştri îşi are semnificaţia sa deosebită, existând credinţa, că mai mult sau mai puţin ar viza în mod indirect interesele noastre, prin influenţa ce o poate avea într-un timp ulterior.

Din această cauză, o cât mai mare lumină se cere în privinţa intenţiunilor urmărite de mobilizarea celor două state, în primul rând pentru motivul, de a nu se strica bunele raporturi ce avem cu ele.

Justificările Bulgariei şi ale Greciei, au o aparenţă de sinceritate, când se pretextează de aceste ţări, că ultimul grad al înarmărei lor, e pur şi simplu o măsură de precauţiune, iar nici de cum cu un scop ostil României.

De bună seamă, această mărturisire nu ne poate de cât bucura, cu atât mai mult, cu cât ea se manifestă într-un timp de grave turburări Europene.

Cea mai elementară logică obligă pe aceste trei state mici, de a trăi în armonia cea mai desăvârşită şi cât se poate în legătură de perfectă prietenie.

În mod indubitabil deci, trebue să se recunoască de ele adevărul, că astă-zi, mai mult ca ori-când dacă vor să-şi servească interesele, trebue ca toate să urmeze acela-şi drum, la capătul căruia să poată găsi cu mai multă uşurinţă, îndeplinirea justelor lor revandicări.

Pentru aceasta se cere, ca măsura aşa zisă "de prevedere", ce a dictat mobilizarea Bulgariei şi a Greciei, să se mărginească la purul ei înţeles fără alte tendinţe, ce în aceste timpuri ar putea să le pericliteze chiar propria-le existenţă

Un antagonism acut al statelor Balcanice, urmărind îndeplinirea unor veleităţi ne-permise şi nejustificate în dauna lor reciprocă cât şi în aceia a altor state vecine, ar aprinde cel mai periculos foc în jurul nostru.

De sigur că acest lucru nu poate fi dorit de către vecinii noştri mobilizaţi, căci ar fi paradoxal să admitem ca dânşii să-şi dorească o stare anarhică, ce în mod sigur i-ar îndepărta de la ocazia favorabilă ce au în timpul de faţă, de a-şi vedea îndeplinite dreptele lor cereri.

Şi această ocazie prielnică pierdută astă-zi, într-o epocă de prefaceri, cu greu se va mai întâlni pe viitor.

De către Balcanici să se reţină faptul, că tot interesul celor două mari partide în luptă, este de a-i desbina, pentru a le întârzia şi zădărnici pe cât posibil acţiunea de revendicare; de aceia şi cu atât mai mult, dânşii trebue să fie conduşi în diversele lor manifestări, de un spirit plin de raţiune.

N. PANTELY-STANCIU

(*"Ecoul"*, II, nr. 26, 28 septembrie 1915 : 1) [199]

www.ziuaconstanta.ro

PENTRU CE SUNT VÂRNĂVIST !

Deunăzi, stând cu mai mulţi cunoscuţi la o masă din vagonul-restaurant alipit la acceleratul Constanţa-Bucureşti, unul dintre ei, un prieten institutor, actualmente în serviciul de control al Băncilor Populare, ţinea să constate, – e drept, fără părere de rău – că, deşi alţii *mi-ar fi făcut* mai mult, totuşi eu am rămas Vârnăvist.

Chestiunea pusă *astfel*, în afară de discuţiunea ce a urmat atunci între noi, merită şi o cercetare publică, – ceeace voiu încerca mai la vale.

Constatarea bunului meu prieten, pe cât de vădită, pe atât e de exactă: am rămas, e foarte adevărat, Vârnăvist – cu toate că alţii *mi-au făcut* şi *mi-ar fi făcut* şi mai mult, – bineînţeles din punct de vedere practic.

Am rămas şi sunt, da, Vârnăvist, cu toate că *am avut* de la fostul prefect al Constanţei – de la fostul "satrap" al Dobrogei – tot atâta cât *am* astăzi de la Nemţi, pentru cele câteva rânduri de incontestabilă rusofobie strecurate în acestă gazetă – sentiment căruia nu i-am dat, precum aşi fi dorit, întreaga expresiune a unei conştiinţe neclintite şi a unor convingeri desăvârşite, tocmai din cauza acestui ponos infam, care dezonorează deopotrivă şi pe aceia care-l poartă pe merit, ca şi pe aceia care-l asvârle fără de temei ...

Ei, da, am rămas Vârnăvist ! Ce vreţi ? Nu am eu, propriu-zis, nici o vină, dacă sunt mai mult suflet, decât materie! E cel mai mare defect al meu, acesta – defect de pe urma căruia nu odată am avut să sufăr eu, un biet om cu multe şi multiple nevoi – defect de care mă felicit totuşi, în acest secol de abject materialism ...

Aşa a fost şi tata! – Dumnezeu să-l ierte ...

Cum am devenit Vârnăvist ? – aceasta o cunosc vechii cetitori ai *"Dobrogei june"* dintr-o "spovedanie", pe care am publicat-o acum nouă ani.[200]

Pentruce am rămas şi sunt Vârnăvist, aceasta se va vedea în cele ce urmează:

Voiu începe prin a reproduce câte-va rânduri dintr'o broşură, tipărită în 1907, şi pe care, din cauza morţii autorului ei, a fost vândută în cele din urmă ca maculatură. Lucrarea foarte importantă, intitulată **Dobrogea faţă cu partidele politice**, închinată marelui Vasile Lascăr, e datorită lui N.S. Baboeanu-Droe. Defunctul care a fost o personalitate la Tulcea, ceeace, în treacăt fie zis, nu l-a împiedicat să fie înmormântat cu talerul, a cunoscut pe d. Vârnav, pe cât ştiu numai din cercetările sale studioase – detaliu ce nu e indiferent.

Vorbind de şefii administraţiei din Dobrogea, nefericitul Baboeanu scria:

> *"Pentru cei mici şi ca suflet şi ca creer, trimişi prefecţi din greşeală, cel mai puternic soporific este linguşirea.*
>
> *Şi în timpii din urmă cam mulţi la număr au fost acei cari au dormit sculaţi din somn la fiecare cap de lună, ca să încaseze leafa şi diurna.*
>
> *Numele lor este faima lor; pe urmă-le nu a rămas nimic, decât poate consecinţele păcatelor lor, şi acei care voesc să-i cunoască, nu au decât să studieze munca uriaşe a unor oameni ca* ***Remus Opreanu, Paul Stătescu, Scarlat Vârnav****, în comparaţie cu perioada celor trimişi pe pricopseală sau din greşeală de nume, cu excepţia negreşit a prefecturilor de scurtă durată".*[201]

Aceste spuse din partea unui om, care a cunoscut şi a apreciat pe d. Vârnav în linii generale, ar fi îndestulătoare ca să desluşească tot *vârnavismul* meu. Eu însă, care l-am urmat mai de aproape pe omul acesta; care, pe de altă parte, ştiu cât a fost dânsul de maltratat, – ţin să profit de acest prilej nu pentru ca să justific un sentiment, care, în definitiv, ţine de forul meu interior, cât ca să-mi descarc sufletul de o povară, ce de multă vreme îl apasă.

Şi ce puteam fi alta de cât Vârnăvist ? ...

Este ori nu d. Vârnav, prefectul, care a făcut pentru şcoala şi biserica din judeţul Constanţa – aceste două pârghii ale Neamului – cât n'au făcut toţi ceilalţi prefecţi la un loc ?

Deşteptat-a el, prin purtarea lui corectă, prin vorba lui blândă, prin ţinuta lui *aristocratică*, acea încredere în sine, acea dragoste de ţară, acea demnitate omenească – sentimente ţinute până la dânsul sub oboroc, la membrii diferitelor naţionalităţi din parte locului ?

Cine a cinstit Dobrogea, punând pe unul din fiii ei merituoşi în capul oraşului de reşedinţă, dacă nu d. Vârnav, cînd a numit primar la Constanţa pe d. George Benderly, pentru ca să-şi aprindă, precum foarte bine se ştie, pae pe cap ?[202]

Care e prefectul dobrogean care să nu fi venit cu droaia de hămesiţi după dânsul – "marfă avariată" a politicianismului român – care, după plecarea titularului să rămână satara-belele pe capul nenorocitelor noastre budgete ? S'ar putea arăta un asemenea parazit, împlântat de d. Vârnav la Constanţa ?

Şi cine altul a iubit şi a sprijinit ca dânsul, pe slujbaşii cinstiţi de carieră, găsiţi în servicii ? S'o

www.ziuaconstanta.ro

mărturisească aceştia!

Cine altul s'a văzut în fiecare dis-dimineaţă colindând pe jos cartierele mărginaşe ale oraşului, sau vizitând neîntrerupt satele?

Cine din toţi aceia, cari făcuseră spume la gură pentru "constituţionalizarea" Dobrogei, a sărit cu toată inima şi cu autoritatea cerută, spre a cere repararea nedreptăţii ce se făcuse la mii de Dobrogeni, lăsaţi străini în ţara lor, – dacă nu tot acest om superior, pe seama căruia se insinuase atâta, tocmai pe chestiunea aceasta ?

Cine altul din prefecţi a îndrăznit să ia de gât pe şefii de ocoale, cari, tovarăşi de afaceri cu membrii coteriei respective din Ministerul de Domenii, n'au încetat de a considera pe proprietarii rurali din Dobrogea, ca pe nişte oi bune numai de muls ?

Şi de la cine altul am putut căpăta cu toţii, când am cerut, o povaţă părintească, o îndrumare sănătoasă şi o vorbă cinstită, care, pornită din inimă, să meargă la inimă, – dacă nu dela acest bătrân sfătos şi luminos ?

Acestea toate sunt fapte notorii pe care n'ar fi îndrăznit să le conteste nicicând, nimeni, şi care sunt azi recunoscute până şi de adversarii cei mai hotărâţi ai d-lui Vârnav. Asemenea apucături, asemenea calităţi sufleteşti, o atare putere de muncă, o inteligenţă atât de sclipitoare, o cultură aşa de vastă, nu puteau să nu mă lege de această personalitate, care a coborât până la noi, ca să ne înalţe până la dânsa!

Dar, mai mult de cât toate cele arătate mai sus, ceeace m'a făcut să-mi închin întreg sufletul acestui bărbat eminent, a fost puzderia de murdării care s'a asvârlit pe omul acesta, de către toţi incapabilii, necinstiţii şi farsorii, cărora o activitate ca a fostului prefect de Constanţa le stricase somnul, afacerile şi combinaţiile – puzderie de vorbe rele şi grele, pe care omul acesta le-a suportat cu o resemnare de Christ şi nu ne-a lăsat nici pe noi măcar, ca să le spulberăm.

"Nu e patimă omenească mai mare de cât invidia" îmi spunea totdeauna dânsul. *"Nu întârâta deci pe ticăloşi ! ..."*

Iaca, da, pentru ce am rămas şi sunt Vârnăvist.

Const. N. SARRY

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 45, 8 noiembrie 1915 : 1)

409

PROGRAMUL NOSTRU

«Flamur'i Shqipërisë» (STEAGUL ALBANIEI) fiind un organ pur naţional albanez va avea următorul program:

1) De a apăra integritatea teritorială a Statului Albanez aşa cum a fost sacţionat de către cele şase Mari Puteri, Anglia, Franţa, Germania, Austria, Italia şi Rusia la Conferinţa de la Londra.

2) Articolele de fond se vor scrie în limbile Albaneză, Franceză, Engleză şi Română.

3) A forma elemente noi pentru o eventuală nouă administraţie în Albania, înlăturând elementul ce s-a dovedit că a fost trădător de patrie.

4) A strânge relaţiunile între colonişti de pretutindeni; precum şi de a alege un comitet executiv de fruntaşi albanezi cari să represinte interesele poporului albanez în faţa Opiniunei Publice Europene precum şi Guvernelor respective ale Marilor Puteri garante ale Albaniei.

DIRECŢIUNEA

VREM SĂ TRĂIM

Acesta este strigătul unanim al Albanezilor de pretutindeni; un popor ce a îndurat un lung calvar de suferinţe şi care azi vrea să trăiască aşa cum i-a hărăzit cele şease Mari Puteri la Conferinţa Londrei.

Sub regimul June Turc, cu ocazia dării Constituţiei, acest popor înfiinţează cluburi Albaneze (la fel cu celelalte naţionalităţi). Şcoli de adulţi şi primare (între care şcola Normală la Elbasan), Tipografii şi ziare în toate Centrele; să se noteze că toate acestea sunt făcute din iniţiativă publică şi banul particularului.

Toate acestea arată că vrem să trăim şi noi doream să ne bucurăm de binefacerile Constituţiei; însă toate acestea au fost înăbuşite prin patru ani de represali sângeroase, sub masca dezarmărei Albanezilor.

Mai în urmă isbucneşte răsboiul Turco-Balcanic, în care elementul Albanez cu toată represiunea

www.ziuaconstanta.ro

sângeroasă ia parte opresorului lui, căci ştiau că Turcia învinsă, tot trupul Albaniei era să fie dat ca pradă; ca dovadă avem resistenţa Albanezilor la Kumanova, unde Sârbii au trebuit să treacă peste hectacombele de cadavre, pe pământul Albanez.

Văzându-se că războiul este pe sfârşite şi că Turcia va fi învinsă, un grup de tineri Albanezi din România, printre care mă prenumăr şi eu, hotărăsc la propunerea bătrânului Ismail Kemal Bei, ce era în trecere prin Bucureşti, ca să proclame Independenţa Albaniei, înălţându-se steagul la Valona; fapt care se petrecu la 15 Noembrie 1912.

Era poate primul moment care scapă vigilenţii vrăjmaşilor noştri, căci de ar fi ştiut, ar fi pus obstacole şi poate că idealul nostru nu s'ar fi îndeplinit.

Dacă de atunci şi până acum n'a fost linişte în ţară, toate aceste se atribue intrigilor şi aurului vărsat în belşug de către vrăjmaşi noştri.

De la începutul acestui război mondial şi până azi aţi auzit de vre-o nouă mişcare în Albania? Nu; căci vrăjmaşii noştri au alte preocupări, aurul trebue pentru ziua de mâine şi deci în Albania e linişte, însă sufere mizeria care a lăsat'o prin desele încălcări din partea Sârbilor şi Grecilor.

Dacă noi, Albanezii colonişti din România, ne mândrim că am făcut o faptă măreaţă prin gestul nostru, de acum trei ani, apoi tot nouă ne incumbă datoria ca să veghiăm la existenţa Albaniei şi să dăm alarma spre a redeştepta Opinia Publică Europeană, căci conform Principiul Naţionalităţilor avem dreptul să trăim.

Serbăm această zi în mult iubita noastră Românie, căruia îi dorim isbânda la realizarea Visurilor Ei, ca în însăşi ţara noastră, căci stratul şi substratul nostru este stratul şi substratul Ei. (Vezi Hăjdău -*"Cine sunt Albanezii"*).

Dat a fost ca Vodă Vasile Lupu (Albanez), întemeetorul literaturei Române a cărui figură străluceşte pe frontispiciul Ateneului Român, să fie alături de Măreaţa şi Majestoasa figură a Lui Carol Cel Mare, a cărui părere a fost ascultată de către Areopagul European, dându'ne ca prinţ al Albaniei pe prinţul nostru Wilhelm de Wied.

TRĂIASCĂ INDEPENDENŢA ALBANIEI !

(*"Flamur'i Shqipërisë"*, I, nr. 1, 15 noiembrie 1915 : 1) [203]

410

SCRISOARE DESCHISĂ

Domnului Consul al Imperiului Britanic – Constanţa

În oraşul în care reprezentaţi interesele Angliei există un Hotel numit "Carol", care e proprietatea unei societăţi engleze. La acest hotel este director un german care face spionagiu şi e agent nemţesc. El se numeşte Cremer. Cum e lucru dovedit că acest tip este potrivnic Imperiului Britanic, toată lumea a rămas mirată de ce Cremer e lăsat să conducă o societate engleză.

Deci ţin să vă fac atent despre acest lucru, stăruind ca să faceţi aşà fel încât neamţul să fie gonit din capul instituţiei engleze.

Făcând aceasta veţi aduce mulţumirea tuturor amicilor Angliei şi al acelor ce cred că o instituţie engleză nu poate fi niciodată condusă de un german, mai mult acum când oricare neamţ este un duşman de moarte al Imperiului !

Asigurându-vă că acest Cremer nu poate decât să vă compromită şi să năruie din ură întreprinderea, primiţi prin mine admiraţia pe care poporul român o are pentru Anglia.

Un cetăţean din Dobrogea

(*"Varda"* , I, nr. 7, 28 noiembrie 1915: 1) [204]

www.ziuaconstanta.ro

ASASINAREA UNUI POPOR

Ca un fulger a străbătut în toată lumea telegrama Kaiserului către Frantz Iosef, prin care cel d'intâi asigură pe cel de al doilea, că campania din Serbia, se poate socoti ca isprăvită, că pedeapsa a fost exemplară şi că ea a răzbunat cu vârf şi îndesat asasinarea Arhiducelui Frantz Ferdinand şi deci, de acum încolo, bătrânul Monarh al Imperiului central poate închide ochii liniştit şi uşurat că nepotul său a fost răzbunat! ...

Şi în ce constă mă rog pedeapsa despre care vorbeşte Kaiserul confratelui său?

Ziarele ne-au făcut cunoscut ce pedeapsă îngrozitoare au aplicat Ungaro-austro-germanii poporului sârb şi anume: Comandamentul suprem al armatei a rechiziţionat din toate oraşele şi comunele Serbiei, din magazii, pătule, hambare şi de oriunde se găseau depositate cereale, ca grâne, secară, porumb, oarze, ovăz, făină şi orice alimente cu care se poate întreţine viaţa, transportându-le în ţările lor şi lăsând un popor de bătrâni, de femei, fecioare şi prunci să piară înebuniţi în chinuri îngrozitoare de foame.

O pedeapsă mai sinistră ca aceasta nici lui Prometheu nu i-a fost dată de zei, tâlharul fără pereche care a furat focul sacru din Cer şi l'a dat oamenilor.

Ni se face părul măciucă în faţa acestui canibalism feroce.

Tu, o putere de zeci de ori mai tare şi mai mare, ai cucerit oraşele şi satele, ai risipit armata micei Serbii în prăpastiile munţilor Albaniei, nimeni n'avea de zis nimic în potriva acestui fapt, dar când lumea a văzut că eşti capabilă să devii asasină a unui popor cinstit şi muncitor, atunci un murmur şi un blestem formidabil s'a înălţat din buzele a milioane de fiinţe, în potriva ta şi aceste milioane cer Celui-A-Tot Puternic să se reverse mânia sa pe capul asasinului! ...

Căci foamea şi nebunia s'au lănţuit şi dincolo de hotarele Serbiei: în Albania şi Macedonia, unde avem 1 milion 200 de mii conaţionali de ai noştri.

Sunt scrisori cari s'au primit chiar la Constanţa, în cari se povestesc lucruri înfiorătoare şi unde se spune că înainte de a se rechiziţiona cerealele din Serbia, la Koriţa, bunăoară, ajunsese 3 lei kgr. de făină.

Dar e întrebarea: de unde să-şi mai procure făină chiar cel cu dare de mână, când nu se găseşte şi nu e speranţă să sosească de nicăieri; ori cu ce şi de unde să găsească săracul, 3 franci pentru un kgr. de făină?

Însă numai cu făină, poate trăi omul?

Dar lumina, combustibilul, săpunul, sarea, îmbrăcămintea, încălţămintea şi câte alte mii de trebuinţe, acestea nu costă bani?

Ne facem ecoul mai multor patrioţi în ce priveşte pe aromâni şi pe Albanezi.

Să se strângă de urgenţă fondurile necesare pentru procurarea a câtorva zeci de vagoane cu cereale cari să se expedieze de urgenţă la faţa locului, spre a preveni dezastrul ce ameninţă pe aromâni şi pe albanezi.

Să se intervină la onoratul guvern român să permită tranzitarea cerealelor ce se vor cumpăra, pentru a scăpa din ghiara morţei, nişte suflete nevinovate.

Atât în coloniile Albano-Române din Capitală cât şi aci, sunt oameni cu dare de mână cari ar putea să traducă în fapt ideile ce ne-au fost sugerate de mai mulţi buni patrioţi.

Va fi o faptă nobilă şi umană care va bine merita să fie scrisă cu litere de aur, în analele istoriei omenirei.

Aşteptăm plini de speranţă să se înceapă o acţiune în sensul acesta.

Iulius CESAR

(*"Liberalul Constanţei"*, III, nr. 17, 20 decembrie 1915: 1-2)

www.ziuaconstanta.ro

1916

412

STUDENŢEŞTI

CĂTRE PUBLICUL CONSTĂNŢIAN

Punând bazele **Cercului Studenţesc Constănţean**, Studenţii Universitari din Judeţul Constanţa, cu bucuria în suflet de a fi pentru prima oară atât de numeroşi ca să poată duce la bun sfârşit obligaţiile impuse de datoria de student şi iubirea de neam, ţin să aducă la cunoştinţa tuturor rostul lor şi al cercului.

Două au fost ideile cari ne-au îndemnat dela primul moment la muncă. Prima şi cea mai importantă este ridicarea prin lumină a păturei ţărăneşti. Prin dragostea ce le vom arăta şi prin căldura cu care le vom vorbi, îi vom convinge să părăsească anumite obiceiuri dăunătoare, să-şi împartă mai potrivit timpul, să-şi lucreze mai bine ogorul, să-şi iubească ţara, limba şi portul, să capete siguranţa dragostei şi interesului ce cu toţii li-l purtăm

Vom merge dar în toate părţile, atât la cătune cât şi la orăşele; ne vom pune în legătură şi vom lucra mână în mână cu apostolii lor sufleteşti direcţi, cu preoţii şi învăţătorii.

Vom ţine şezători în care fiecare dintre noi, după puterile şi cunoştinţele noastre, vom îndruma spre mai bine şi vom lărgi cercul cunoştinţelor lor. Vom merge ori şi unde în judeţul nostru şi vom fi recunoscători acelora, cari ne vor sfătui şi ne vor arăta mai bine cum am putea fi mai de folos şi care ar fi chestiunile mai importante asupra cărora să insistăm mai mult în şezătorile noastre.

Al doilea mijloc pentru ajungerea scopului nostru este înfiinţarea de biblioteci populare cu cărţi scrise pe înţelesul lor şi de care au nevoie pentru îmbunătăţirea traiului, precum şi cu broşuri cu caracter naţional şi educativ, cari ar contribui în mare parte la identificarea lor în anumite chestiuni. Şi în această direcţie vom lucra, căutând să înfiinţăm în cât mai multe comune astfel de biblioteci.

Dar pentru ajungerea acestor frumoase scopuri, ne trebue o studenţime bine pregătită din toate punctele de vedere şi mai ales unită. Aci venim la al doilea scop al cercului nostru. Vom căuta să strângem cât mai mult legăturile dintre noi spre a putea face posibilă realizarea primului punct, adică îndrumarea cât mai sănătoasă pe tărâmul naţional-cultural.

Pe de altă parte, vom lupta pentru înfiinţarea cât mai curând în Bucureşti a unui Cămin Studenţesc şi a unei cantine Universitare. În acestea studentul având asigurate cele necesare traiului pe un preţ redus, lipsit de grija zilei de mâine, care în majoritatea cazurilor ne consumă cea mai mare parte din energie, ar putea să se consacre în totul, studiului.

Atunci în loc să avem studenţi cari ies epuizaţi atât fiziceşte cât şi moraliceşte de pe băncile universităţilor, am avea studenţi cari ieşiţi din universitate vor fi de sigur cetăţeni cu o cultură solidă şi caracter ales.

Acestea sunt scopurile pentru care ne-am decis să lucrăm din toate puterile şi cu entusiasmul pe care ni-l dă inimile noastre tinere şi pline de încredere. Vom consacra orele noastre de repaus, vom înfrunta oboselile şi toate obstacolele ce ni s'ar pune în cale, fiind siguri că numai astfel ne facem datoria.

Nu ne îndoim însă, că vom fi apreciaţi şi încurajaţi de conjudeţenii noştri, de al căror ajutor avem atât de mare trebuinţă pentru realizarea scopului nostru.

Comitetul Cercului Stud. Constănţean

Iancu Jianu, Ion I. Berberianu, Mihail Grigoriu, Martial Magrin, Drand G. Aznavorian, A. Vanef, Horia P. Grigorescu, A. Ciocârdia şi Marin Mazilescu

(*"Liberalul Constanţei"*, III, nr. 18, 10 ianuarie 1916 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

413

PLUGARII DIN DOBROGEA SE AGITĂ

Ei pretind o mai dreaptă repartiţie a beneficiilor şi a cotei parte ce ar reveni fiecăruia la vânzarea grâului

O delegaţie de mai mulţi agricultori din Dobrogea, au prezintat d-lui Ministru al Comerţului următoarea ***petiţiune*** :

Agricultorii mari şi mici ai judeţului Constanţa întruniţi în şedinţa plenară a Sindicatului, spre a discuta modalitatea vânzărei cerealelor, a lânei şi a produselor agricole şi luând în considerare împrejurările economice în care ne aflăm noi plugarii, am hotărât să aducem la cunoştinţa Domniei-voastre următoarele:

Se ştie că întreaga regiune a Dobrogei se prezintă cu totul sub un alt aspect de cât restul ţărei, în primul rând din cauza solului mai puţin productiv şi pe de altă parte din cauza climei mai aride ca în celelalte regiuni.

Având în vedere aceste considerende, dat fiind cantitatea infinit de mică ce adevăraţii plugari producători au reuşit a exporta sau vinde cu preţuri favorabile până în momentul de faţă ne face a vă rugă cu stăruinţă ca cel puţin acum când armata şi primăriile vin să ne ceară cantităţi mari de grâu, să se facă o justă repartizare a acestora, ca nu numai noi plugarii să fim aleşi la sacrificii, iar la beneficiile mari să ia parte numai negustorii, morarii şi speculanţii.

Cerem, Domnule Ministru, ca repartiţia cotei-parte ce ar reveni fiecăruia pentru cantitatea de grâu necesară armatei să se dea în raport cu cât a exportat fiecare până în prezent şi cu ce va exporta de acum înainte, indiferent că ar fi plugar., comerciant sau instituţie. E just că sacrificiul ce se face să fie făcut pentru un câştig mai mare ce ar fi fost până atunci, ori aceasta nu se poate spune de cât despre aceia cari au avut în mână preţurile mari ale exportului.

Mai cerem ca această rechiziţie de bună voe ce ni se cere să fie făcută odată pentru un termen hotărât, nu cu grâul care l-am da noi, să se repete faptele anului trecut, când marfa rechiziţionată a fost transformată în făină şi speculată de însăşi instituţia ce o rechiziţionase.

Vă rugăm cu insistenţă a nu se mai permite exportul de făină morarilor de cât în cazul când ar cumpăra grâul de export de 3200 lei vagonul, căci e dureros faptul ca cel ce a muncit şi a produs grâul să primească 2370 lei pentru vagon, iar cel ce'l speculează ca făină să încaseze 6 -7 000 lei la vagon.

În fine vă rugăm a majora preţul de cumpărare pentru trebuinţele armatei şi primăriilor de cel puţin 2500 lei vagonul, căci fără acest preţ aproape nu există un adevărat beneficiu pentru producător.

Referindu-se la a doua ramură principală a agriculturei dobrogene, creşterea vitelor, vedem că situaţia ne este şi mai defavorabilă.

În adevăr condiţiile din ce în ce mai grele în economia generată a ţărei, din cauza evenimentelor, au făcut nesigure şi mult mai greu de administrat orice fel de ramură a agriculturei. Şi dacă aceasta se poate zice în general, apoi cu atât mai tare cuvânt se poate spune pentru creşterea vitelor şi deci a oilor, principala ocupaţie a Dobrogenilor. Căci la riscul inerent acestei ramuri de activitate, s'a adăogat anul acesta toată urcarea fabuloasă a preţurilor tuturor materialelor şi produselor de cari avem nevoe, şi cum o urcare a producţiei animale este imposibilă, mai ales pentru lână, rămânea clar că singura şi dreapta scăpare a crescătorilor de oi era obţinerea unui preţ mai echitabil pentru lână.

Care însă nu a fost desamăgirea noastră când am văzut menţinându-se preţul maximal al lânei la 2, 70 kilogramul, pe când celelalte articole s'au dublat şi triplat ca preţ, deşi multe din ele se fabrică în ţară, cu material din ţară.

Domnule Ministru, când acestea sunt faptele în adevărata lor lumină; când vom mai adăoga că dacă s'ar face o statistică s'ar vedea că dintre cele mai rău grevate proprietăţi sunt cele ale judeţului Constanţa, veţi înţelege dreapta noastră cerere, rugându-vă a majora preţul maximal la cel puţin 4, 50 kilogramul, care este preţul minim ce ne-ar conveni, faţă de scumpetea tuturor articolelor de cari avem nevoe şi care poate ne-ar permite să încheiem un bilanţ nu cu un câştig, dar cel puţin fără pierderi, a muncei noastre de pe un an întreg.

Vă mai rugăm, Domnule Ministru, a ne asigura aprovizionarea din timp cu sfoara de Manila, necesară nouei recolte, şi aici ţinem să vă accentăm din nou excepţionala situaţia în care ne găsim plugarii dobrogeni, căci suntem singurii plugari din ţară cari sunt în imposibilitate de a-şi aduna recoltele fără sfoară, din cauza totalei lipse de braţe. Pentru aceasta v'am ruga chiar - până la sosirea unui stoc suficient din streinătate, - să se rechiziţioneze întreaga cantitate de sfoară rămasă în ţară de anul trecut şi care a fost cumpărată pentru plugari iar nu pentru speculanţi şi împărţirea acestei cantităţi în mod proporţional cu nevoile fiecărui plugar.

De asemenea vă rugăm a ne repartiza o cantitate de 10 vagoane cărbuni de forje, din cei importaţi, dat fiind faptul că în toate gospodăriile noastre întrebuinţând multe maşini agricole avem neapărată nevoe de cărbuni pentru atelierele noastre pentru reparaţii de maşini, căruţe, potcovării etc.

www.ziuaconstanta.ro

Domnule Ministru, v'am cerut toate acestea cu convingerea fermă că ne veţi înţelege trista şi ridicola situaţie ce ni s'a creat până acum de a fi arătaţi ca mari deţinători şi încasatori ai preţurilor mari şi aurului din ţara românească, deşi cei mai mulţi din noi avem încă nevândute productele din 1914 şi nici nu suntem în majoritatea noastră latifundiari, cari să poată face faţă crizei economice prin cari trecem.

(*"Dobrogea jună"*, XII, nr. 7, 29 ianuarie 1916 : 1)

414

VISUL OFIŢERILOR ROMÂNI

Sunt câtevà săptămâni şi totuş este vie în faţă-mi o scenă, care mi-a arătat adevărata dorinţă a bravei noastre ofiţerimi.

Într-un cerc intim venind vorba despre idealul românesc, un căpitan de artilerie din Capitala Dobrogei, după ce a stat câtvà timp cu fruntea răzimată în palme spunând cu voce vie şi sonoră versuri războinice, şi-a ridicat cu hotărîre capul şi în urma părerilor celor de faţă, cerându-i-se şi lui să spue care îi este visul, bravul căpitan, cu părul puţin cărunt a început să spue:

Visul meu va fi împlinit atunci când alături de fărămiturile bateriei mele, pe mormântul Marelui Voevod de pe câmpia Turdei vor veni cei trei copilaşi de astăzi şi vor spune: Acì a murit tata. redând României Ardealul şi noi să murim mai departe pentru ca să-i răzbunăm moartea.

Pe obrajii mai roşii ca para focului ai căpitanului începù să se scurgă în şiroae lacrămi ferbinţi şi apoi exclamând şi cu mai multă putere:

– UNDE E ZIUA CEIA. DE CE NU ESTE MAI APROPIATĂ.

Apoi lacrimile curseră şi mai cu abondenţă, făcându-ne şi pe noi să plângem fără nici un motiv şi cu toate că voiam a ne reţine.

E destul atât pentru ca să se vadă că la militari idealul pentru cucerirea Ardealului e şi mai puternic ca la noi aceştia. cari mâine când vom fi militari o să spunem la fel ca dânşii.

V. CANARACHE

(*"Varda"* , I, nr. 19, 7 februarie 1916: 1)

415

APARIŢIA *"VICTORIEI"*

Vom duce o luptă mare, o luptă sfântă. Şi simbolul izbândei, ni l'am întipărit în numele acesta, în cuvântul banal, dar plin de măreţie, care este *"Victoria"*. Căci ce poate fi mai sublim pentru individ şi mai cu seamă pentru Patrie şi naţiune, decât victoria adusă prin lupta lor, pentru o cauză sau un ideal.

Iar noi românii, indivizi şi naţiune suntem acei, cari mai mult ca oricine altul, avem un ideal sfânt, o Victorie de cucerit şi pentru care pe lângă veacurile de sânge ale strămoşilor, cei ce trăim vremile de faţă, ne zbatem sufletul de mai bine de doi ani, ne bârfim unii pe alţii, terfelim în noroi credinţele mărunte, numai şi numai să ajungem la izbândă.

Deci apariţia luminoasă şi caldă a *"Victoriei"* nu este de cât un aproape nesimţit organ, care v'a împinge cu atât cât poate, la carul de aur, ce merge să se umple de luciu, sub razele soarelui sfânt şi cari va orbi ochii mici şi criminali ai duşmanilor ţării.

V. CANARACHE

(*"Victoria"*, I, nr. 1, 9 martie 1916 : 1)[205]

www.ziuaconstanta.ro

416 VICTORIA FRANŢEI ŞI DUREREA NOASTRĂ

Franţa, sora latină, care când a desfăşurat flamura tricoloră întinzând'o de-asupra mormintelor eroilor dela 70, cu strigăt de *răzbunare*, Franţa, care acum doi ani ne întindea mâna ei fierbinte, chemându-ne la lupta cea mare a popoarelor latine contra teutonismului, Franţa victorioasă în Alsacia-Lorena şi la Marna, se ridică astăzi mai mândră ca oricând în faţa cetăţei Verdunului, şi gloria neperitoare coprinde memoria eroilor, cari mor răzând în faţa morţei, sub zidurile marei cetăţi.

În vremea această noi, acei cari eram chemaţi la această mare, cea mai mare victorie a soldatului latin, noi, cari trebuia să avem dincolo de Carpaţi o Marnă şi un Verdun, un mormânt acoperit de glorie, noi stăm şi cum ne-am obişnuit cu felul acesta de şedere, nici un gând şi nici o simţire nu se mai răscoală în trupurile noastre să ne spună că acum ne putem arăta bravura şi ne putem făuri idealul.

Franţa care ne chema eri lângă dânsa e victorioasă, iar noi chemaţii, spre ruşinea numelui nostru ne cufundăm tot mai adânc viitorul în cea mai neagră şi dureroasă amintire ce poate exista despre un popor şi o ţară, care nu ştie să se cunoască.

V. CANARACHE

(*"Victoria"*, I, nr. 9, 17 martie 1916 : 1)

417 ICOANA SFÂNTĂ A ŢĂREI : ARMATA

Închină-te ! În faţa-ţi trece icoana cea mai sfântă a ţărei româneşti. Astfel îmi spun de câte ori ochii mă face mic şi fără însemnătate, privind înfăţişarea chipeşă şi voioasă a ofiţerului cu ochi scânteitori şi plin de dorul biruinţei, care acoperit de flamura tricoloră trece în sunetul cadent al fanfarei, purtând cu dânsul toată faima eroismului străbun şi toate speranţele neamului.

Închină-te!, vieţuitor al ţărei, care se întinde dela Dunăre şi Mare până în Carpaţi. Zângănitul de sabie şi pasul viu care poartă un trup românesc în haine oţelite sunt semnalul de rugăciune.

Închină-te!, în faţa strălucitei icoane prea sfântă te pleacă smerit în faţa ei şi oridecâte ori o ai întruchipată în orice purtător de uniformă, luminează-ţi mintea şi spune: Iată puterea ţărei, viitorul şi fericirea neamului.

V. CANARACHE

(*"Victoria"*, I, nr. 17, 25 martie 1916 : 1)

418 PALATUL PREFECTUREI

Palatul Prefecturei, pe zi ce trece se dărâmă.

A îmbătrânit înainte de vreme şi pace şi în tocmai ca un individ idropicos, cu toate proptelele ce i s'au pus să-l susţie încă o zi, două, în picioare, palatul acesta stă să se prăbuşească, din cauza locului rău ales de a i se pune temeliile pe un teren minat şi supus trepiditaţiunilor.

Având atâta teren disponibil în această binecuvântată Constanţa, fie în grădina publică, fie în vasta curte a fostului spital comunal, unde se puteau clădi acum 16 ani, câteşi trele palate: al Prefecturei, al Justiţiei, plus palatul Regal, ne miră ce nenorocire seculară a îndrumat pe fostul Prefect de pe atunci, să aleagă un teren atât de şubred pentru construirea acestor 3 palate, cari se vor prăbuşi la rând pe urma viitoarelor cutremure, precum ne miră şi alegerea râpei de către d. Titus Cananău, pentru clădirea Palatului Comunal, care iarăşi e ameninţat de aceiaşi soartă ce ameninţă azi palatul Prefecturei.

Dacă aceste clădiri s'ar fi aşezat în părţile de sus ale oraşului, Constanţa ar fi fost câştigată cu 90 la sută în plus, de cum se presintă situaţia ei actuală.

Pentru dărâmarea şi reclădirea Prefecturei s'a contractat un nou împrumut de vre-o 260000 lei. De astă

www.ziuaconstanta.ro

dată credem că se va căuta teren virgin şi se vor face săpături adânci, spre a se asigura trăinicia viitoarei clădiri.

Noi credem că această trăinicie va fi iluzorie, căci la cel d'intâi cutremur, nu va întârzia să se dărâme din nou, în caz că acest palat se va ridica tot pe acelaş loc.

Să dea sfântul să fim profeţi mincinoşi, însă noi nu credem în trăinicia viitorului palat al Prefecturei pe acel loc blestemat, care n'ar fi bun de altceva decât de un parc.

Dacă se vor face noui sacrificii de bani, de sutimi de mii de lei, apoi să se caute mai întâi un teren sănătos aiurea, în partea de sus a oraşului şi să se construiască o Prefectură mai în stil românesc.

Să lipsească mai ales cafasurile acele de pe acoperiş, cari dau aspectul unor cotețe de porumbei şi fiindcă e vorba să se cheltuiască din nou sute de mii de lei, cerem şi noi atâta graţie, să nu se repete enormele greşeli ce s'au făcut şi cu alegerea terenului şi cu acea a materialului.

Priviţi în jurul zidurilor Prefecturei dela temelia soclului petele hidoase de igrasie, ce se desenează, ca şi cum ar fi o clădire de bodeaproste, şi veţi fi deslușiți ce fel de material s'a întrebuinţat pentru acest nonorocit palat.

Vom urmări pas cu pas faţele noului palat ce se va clădi şi vom lămuri opinia publică asupra întregului adevăr.

Iar în privinţa alegerei terenului, noi nu vom înceta de a atrage atenţiunea inginerilor, arhitecţilor şi autorităţilor în drept, că terenul unde se află actualmente Prefectura crăpată în toate sensurile, este un teren râpos şi că trebue să se aleagă un altul, mai sănătos.

Sed ego censeo ...

Cato

(*"Liberalul Constanţei"*, III, nr. 30, 3 aprilie 1916 ; 1)

419

MONUMENTUL

Pentru comemorarea ostaşilor din judeţul Constanţa, căzuţi în campania din 1913

În faţa palatului Prefecturei s'a desvelit, provizoriu zilele acestea, monumentul pentru comemorarea ostaşilor căzuţi în campania din 1913.

Mica piaţă din faţa palatului amintit, s'a înfrumuseţat cu un juvaer de artă, care, prin eleganţa şi stilul concepţiei sale, te pironeşte locului şi nu poţi decât să-l admiri.

Tablourile de pe bazoreliefuri reprezintă scene de războiu: îngrijirea răniţilor de către surori de caritate, trecerea armatei române peste Dunăre, suirea unui tun pe un deal, în automobil, transportarea răniţilor, etc.

Pe ambele laturi ale monumentului pe un soclu quaşi marmorean, sunt aşezate două tunuri, în faţă un mic dorobanţ cu baioneta la puşcă şi în pas de înaintare.

Pilastri ce susţin vârful şi vulturul, sunt de o înfăţişare armonică şi gingaşă.

În faţă e un fel de mausoleu închis cu două uşi artistic sculptate.

Nu se vorbeşte decât bine, de acest monument.

Unii găsesc că e prea mic vulturul şi dorobanţul, în raport cu înălţimea monumentului, însă noi nu suntem de părerea lor, de oarece, ia închipuiţi-vă, un vultur în mărime îndoită decât cel actual şi un dorobanţ de mărimea celui dela Podul Carol din Cernavoda şi veţi avea imediat disproporţia între monument şi aceste două accesorii.

Monumentul acesta, aşa cum se prezintă, e o podoabă a Constanţei şi dacă am avea ceva de zis, este că trebuia să fie construit din marmură, deşi autorul lui, d. Arhitect Hristo Sotiriu, căruia îi adresăm sincere felicitări, ne asigură de trăinicia materialului denumit piatră aparentă.

Tot d-sale i s'a încredinţat lucrarea pentru ridicarea monumentului mult regretatului Ion Bănescu, fost Primar al Constanţei, în piaţa Griviţa, din faţa bisericei "Adormirea Maicei Domnului".

Nu ne îndoim că şi această lucrare a d-lui Arhitect Sotiriu, are să fie la înălţimea reputaţiei sale.

Vom avea prilejul să mai vorbim de aceste două monumente, cu ocazia inaugurării lor, ce în curând va avea loc.

Hiperion

(*"Liberalul Constanţei"*, III, nr. 30, 3 aprilie 1916 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

420

UN SINDICAT AL PRESEI LA CONSTANŢA

Acest apel se adresează tuturor confraţilor de condei din Constanţa: Directori de ziare, publicişti şi corespondenţi de ziare. Pe cari îi rog să ia cunoştinţă de expunerea de motive de mai jos şi dacă le vor găsi de juste şi vor adera la propunerea ce le-o fac, să binevoiască a-şi trimite adesiunile. În urmă, de care, să provocăm o întrunire a noastră spre a decide în consecinţă. Apelul se publică în mai multe ziare locale pentru ca scopul să fie atins pe deplin.

Onoraţi Confraţi,

După acordarea drepturilor politice la noi în Dobrogea şi imediat ce s'a cristalizat viaţa politică în Constanţa, trebuia să ne fi gândit şi la întemeierea unei instituţii, care să meargă paralel, în acţiunea ei cu aşezămintele noastre culturale, ce au de scop inobilarea vieţei publice, îndulcirea moravurilor, solidaritatea şi stabilirea unor raporturi frăţeşti între membrii presei locale.

O instituţie de asemenea natură, care să stea în fruntea vieţei publice ar fi, după noi, întemeierea în Constanţa a unui sindicat al presei, prin care sindicat, s'ar ridica la nivelul dorit, prestigiul acelora care mănuesc condeiul şi prin munca lor ce depun pe tărâmul publicisticei, sunt îndrituiţi să creeze curente pe orice tărâm al activităţei omeneşti.

Publiciştii, ziariştii şi corespondenţii de ziare au o activitate cu o vechime de cel puţin 20 ani aci în Constanţa, fructul muncei lor s'a părguit; prin urmare, credem că a sosit timpul să punem temelia sindicatului presei la Constanţa, pe baza statutelor Sindicatului Presei din Capitală, în care scop ne-am adresat acelui sindicat.

Reuşita ideiei ce emitem ar fi o isbândă frumoasă a idealului ce fiecare îl nutreşte în sufletul lui, căci ce ar fi mai înălţător decât să te ştii înfrăţit în cuget şi simţire cu confraţii tăi de condei, cu care zilnnic să ai schimb de idei la sediul sindicatului, care va fi templul luminos pentru toţi membrii săi.

Ar dispare orice animozitate dintre noi, şi în loc de a ascuţi penele să ne rănim reciproc, fără rost, dându-ne în spectacol, ne-am păstra toată energia şi transformând penele în săgeţi veninoase, le-am îndrepta contra vrăşmaşului comun. Un sindicat al presei la Constanţa, ar fi şi un act de înalt patriotism, căci prin influenţa noastră asupra maselor am româniza toate conştiinţele autoctonilor să simtă şi să cugete româneşte. Aceste motive şi altele de un ordin de Patrie, pe cari le voi desvolta în şedinţa unei adunări ulterioare, m'a îndemnat să vă adresez acest apel, pe care dacă îl găsiţi la timp venit şi în folos obştesc, vă rog să binevoiţi a-mi răspunde printr'o carte poştală sau prin ziarele ce dirijaţi, ca în urmă să ne putem convoca într'o adunare, ca să punem bazele Sindicatului Presei la Constanţa.

Primiţi vă rog, Onorate Confrate, încredinţarea stimei mele perfecte ce vă păstrez.

Petru VULCAN – proprietar, publicist
Str. Dorobanţi, 34 –Loco

(*"Liberalul Constanţei"*, III, nr. 33, 8 mai 1916 : 1-2)

421

IMPRESIUNI ŞI RELEVĂRI CURIOASE

Ştiut este că războiul european a avut şi are repercurtări serioase, în toate ţările neutrale, între care şi a noastră.

Astfel, avem de suferit lipsa şi scumptea excesivă a tuturor articolelor de prima necesitate, cum şi a mărfurilor de ori ce categorie; de pe urma sa ni s-au înfiinţat comisiuni şi paracomisiuni ce ne-a monopolizat comerţul şi tot lui se datoreşte în ţara noastră faptul, că pe când cei mari şi-au garnisit bine pungile, vânzând prin contrabandă vitele şi alimentele de care avem nevoie, cei săraci sunt siliţi să postească la infinit şi mai rău ca aceia din statele ce de doi ani se găsesc în luptă.

Ce vreţi ! toate acestea sunt curiozităţi, al căror apanagiu îl avem numai noi Românii !

E cunoscut lucru, că tot din cauza războiului european şi în vederea economiilor !, de mult timp a încetat în ţară, efectuarea de lucrări importante atât la stat, cât şi la comune (oraşe şi sate), dar aceste măsuri ni se par într-u cât-va logice, faţă de împrejurările din cursul actual al vremei.

Nu înţelegem însă de loc, ca zisele măsuri, să fie impuse prea departe şi pentru cheltuieli de infime

www.ziuaconstanta.ro

sume, să se lase în părăsire lucrâri edilitare aproape terminate.

În Balcic, avem acest exemplu.

Şosele şi străzi executate încă de căte-va luni de zile stau şi astăzi în părăsire, ne-terminate şi ne întreţinute, - iar ca motiv se dă economia, vecinica economie.

Astfel: străzile Vasile Lascăr şi Lascăr Catargiu (spre ironia numelor ce poartă), din centrul oraşului, pentru căte-va căruţe cu piatră, sunt expuse a se deteriora, pierzându-se şi ce s-a făcut cu ele.

Şoseaua Mircea cel Bătrân, aceasta ca şi cele l'alte străzi, executată tot sub Primariatul D-lui Luca Brăndză - epocă de prodigioasă activitate, - e expusă ruinărei din cauza absolutei ne-întreţineri.

Echipa permanentă de lucrători, ce a fost infiinţată de către fostul harnic şi cinstit Primar Brăndză şi prin care s-a executat cu sume de nimic aproape, frumoase îmbunătăţiri oraşului, a fost desfiinţată pe ziua de 1 Aprilie a.c., tot pe motivul de economie; luandu-se în acest chip şi existenţa a zece muncitori nevoiaşi, în timp ce se ştie, câtă risipă se face în alte direcţiuni cu banul nostru public.

Să mai vorbim de grădina publică a Balcicului, care stă într-una nestropită din causa lipsei de personal care să aducă apa necesară, cum şi de pomii numeroşi plantaţi cu atăta trudă de fostul Primar Brăndză şi cari fiind cu totul neglijaţi şi ne-udaţi ameninţă să se peardă?

Credem că e inutil, iar uscarea lor, nu va usca, nici va-întuneca în nici un caz, meritul adevăratului gospodar ce i-a plantat în dorinţa binelui şi folosul obştesc.

(*"Ecoul"*, III, nr. 35, 20 mai 1916 : 2)

422

PLAJA ŞI STAŢIUNEA MAMAIA

Importanţa Staţiunei. - Parcelarea în loturi. - Deposedarea primilor proprietari. - Greutăţile de construcţie la Mamaia. - Starea actuală de lucruri. - Măsurile de îndreptare ce se propun.

Se ştie că, mulţumită unor împrejurări favorabile, comuna Constanţa încă de acum câţiva ani a devenit proprietarea terenului şi plajei Mamaia, pe care a şi instalat un stabiliment de băi şi a improvizat, încă de anul trecut, un adevărat parc de toată frumuseţea, parc care face deliciul tuturor vizitatorilor ce merg zilnic acolo.

Şi întrucât, chiar dela început, terenul de la Mamaia, care are o întindere de vre-o 150 hec., era destinat de a fi transformat într-o staţiune balneară de primul ordin, Primăria de Constanţa a parcelat întregul teren dela Mamaia, l'a transformat în loturi de casă şi l'a pus în vânzare pe preţul de 30 bani metrul pătrat.

La început, vânzările au mers cam greu, din lipsă de amatori; de anul trecut însă, de când actuala administraţie comunală a înfiinţat parcul Mamaia, vânzările s'au făcut cu foarte mare uşurinţă, aşa că astăzi, aproape nu se mai găseşte nici un lot liber, totul fiind vândut.

*

Cum însă, în condiţiunile de vânzare se găseşte şi clauza, că dacă în 4 ani dela aprobarea vânzărei, cumpărătorul nu clădeşte, lotul respectiv devine din nou proprietatea comunei; actuala administraţie comunală, s'a văzut nevoită de a deposeda pe mulţi cari se găseau în categoria aceasta.

După noi, găsim că bine s'a procedat şi nu avem decât laude pentru măsura ce s'a luat, căci din moment ce un proprietar ştie clauza şi lasă să treacă ani, fără să se intereseze de locul ce l'a cumpărat dela comună, va să zică, că e un cumpărător care nu-şi dă seama nici de adevărata valoare a locului, pe care-l are dela comună cu un preţ derizoriu de 30 bani şi nici de sacrificiul ce l'a făcut comuna, văzându-l aşa de eftin, pe când ar fi putut obţine preţuri cu mult mai mari.

*

În afară de aceasta, prin faptul că până acum nimeni nu s'a grăbit să clădească la Mamaia şi presupunând că acest lucru se va întâmpla şi pe viitor, vom fi ameninţaţi de a rămâne cu plaja Mamaia pustie şi toate speranţele noastre, pe cari le puneam în reuşita acestei staţiuni să fie zădărnicite cu totul.

Şi dacă primul rând de cumpărători au fost deposedaţi de comună, teamă ne este că tot aşa vom păţi şi cu al doilea şi cu al treilea rând de cumpărători, dacă nu se vor lua măsuri din vreme de cei în drept; în nici un caz, interesul comunei nu este de a procede la diferitele rânduri de deposedări, ci de a da o mână de ajutor

www.ziuaconstanta.ro

celor cari vor să contribue la realizarea staţiunei balneare dela Mamaia.

Şi trebue să mărturisim, că dacă vom lăsa totul în părăsire şi la iniţiativa particulară nu se va face nimic, căci, după cum ne spuneau mulţi dintre noii proprietari de locuri de acolo, le este cu totul imposibil să se apuce de clădit la Mamaia, când n'au nimic sigur înaintea lor şi când nu s'a făcut nici un studiu, nici asupra trăiniciei clădirilor ce s'ar face pe nisip şi nici asupra modului cum ar trebui construite acele clădiri, aşa că mulţi dintre aceşti proprietari sunt dispuşi să piarză mai bine câteva sute de lei, costul terenului, decât să meargă la un dezastru sigur.

*

Şi pentru că în orice cestiune, este bine să-ţi dai seama de tot ce este în legătură cu ea; în chiar interesul unei bune reuşite a scopului ce noi ne-am propus să realizăm la Mamaia, am crezut că este bine să arătăm obiecţiunile ce ni se pun înainte de cei interesaţi şi cum şi pe noi ce am contribuit cu ceva la înfrumuseţarea Mamaiei, ne îngrijoreşte această stare de lucruri, am căutat să ne dăm seama atât de greutăţile pe cari le-ar întâmpina proprietarii locurilor dela Mamaia, în construirea clădirilor, cât şi de a studia şi măsurile pe cari credem noi că comuna ar putea să le ia, tocmai în vederea unei mai grabnice şi mai favorabile soluţiuni a acestei importante chestiuni.

În orice caz, un lucru trebue să fie bine stabilit, că iniţiativa unei îndreptări trebue să fie luată de comună, fie într'un sens sau altul, căci de a rămâne aşa în neacţiune şi de a privi cu indiferenţă anii cum se scurg, fără nici un folos pentru Mamaia, ar fi o greşeală de neertat, atât pentru înfiriparea acelei staţiuni, cât şi pentru progresul oraşului nostru, pe care'l aşteptăm şi de la desvoltarea şi bunul mers al staţiunei pe care voim să o înfiinţăm la 2 paşi de Constanţa.

*

Pentru moment, iată cari ar fi măsurile de luat:

1) Mai întâi de toate, consiliul nostru comunal ar trebui să ia o decizie, prin care să se stabilească, că în termenul de patru ani, cât este îngăduit pentru clădire, timpul cât va ţine actualul război, să nu fie socotit.

Cerem această îndulcire a condiţiilor de cumpărare pentru ca cei interesaţi să aibă atât timp suficient, cât şi mijloace lesnicioase de clădire, căci în timpurile anormale prin cari trecem, materialul de construcţie, lipseşte aproape cu totul.

2) Serviciul technic al Primăriei, ar trebui să studieze la faţa locului şi să ne arate care ar fi mijlocul şi sistemul cel mai sigur şi mai economic de clădire, interesându-se mai ales de modul cum trebue făcută temelia acestor clădiri, puse pe nisip şi anume, dacă imobilul trebue aşezat pe piloţi, pe o placă de beton, sau altfel.

3) Să se stabilească până la ce adâncime, se poate merge cu săpăturile în nisip, pentru ca să nu easă apă şi în conformitate cu datele pe cari le va găsi, să se dea instrucţiuni celor ce ar dori să clădească la Mamaia.

4) Primăria să adopte pentru întreaga Mamaia, sistemul de "tot la canal", canalizând staţiunea, introducând apa peste tot şi nedând la nimeni permisiunea de a-şi face latrine cu haznale ci totul să fie pus în comunicaţie cu canalul public; aceasta nu numai avându-se în vedere higiena şi curăţenia staţiunei, dar şi pentru că nu se poate merge cu săpătura la adâncimi fără să iasă apă şi fără să se pericliteze prin aceasta eşire a apei, însăşi clădirea din apropierea haznalei.

5) Să se asigure Mamaiei, cantitatea suficientă de apă şi să se estindă iluminatul electric şi acolo.

În privinţa iluminatului, lucrul ar fi posibil, întrucât viitoarea uzină electrică ar fi în apropiere de Mamaia, aşa după cum e şi proectul nostru de a o aşeza, iar în ceiace priveşte debitul de apă necesar Mamaiei, să se ia măsuri din vreme.

6) În privinţa plantărei de pomi, Primăria ar trebui să pună la dispoziţia proprietarilor de acolo, pământ, hotărând pentru aceasta tăierea unor dealuri ce sunt în apropiere şi dând voie proprietarilor din Mamaia să ia pământ de acolo, spre a le servi la plantarea de viţă de vie, pomi, etc.

7) Comuna să înfiinţeze de urgenţă în apropiere de Mamaia o pepinieră de viţă de vie şi de pomi fructiferi şi de ornament, sau să dea voie altuia să înfiinţeze o asemenea pepinieră, pentru ca proprietarul din Mamaia să găsească şi pământ şi pomi la îndemână.

Şi în privinţa aceasta, regretăm foarte mult faptul că, nu s'a dat urmare unui raport al nostru, prin care aprobam cererea unui grădinar din localitate, de a înfiinţa o pepinieră de pomi şi viţă pe şuviţa de pământ, coprinsă între lacul Tăbăcăriei şi şoseaua Mamaia, şuviţă de pământ care şi astăzi stă în părăsire, pe când dacă s'ar fi adoptat concluziile raportului nostru, deja de 2 ani am fi avut acea parte a locului complect asanată şi plantată şi am fi avut şi pomi la îndemână.

8) O altă nevoie mai este ca, comunicaţia între Mamaia şi Constanţa să fie frecventă şi lesnicioasă şi aceasta nu se poate obţine decât prin înfiinţarea tramvaiului electric.

Iar ca ultimă măsură, ar fi nevoie ca să se înfiinţeze aci, sau o societate de construcţiuni, care să pună la dispoziţia proprietarilor dela Mamaia, sumele necesare pentru clădiri, sau, ca Primăria de aci să stăruiască

www.ziuaconstanta.ro

pe lângă Guvern, pentru ca Legea locuinţelor eftine să coprinză şi Constanţa şi Mamaia.

Supunem dar aceste propuneri ale noastre la chibzuiala atât a administraţiei comunale, cât şi a întregului consiliu comunal şi nu ne îndoim că vor fi luate în deaproape cercetate şi că măsurile ce se vor lua vor fi de aşa natură că greutăţile şi nesiguranţa ce se întâmpină astăzi, în ceeace priveşte construcţia de imobile la Mamaia, să nu mai existe.

Ioan BERBERIANU

(*"Liberalul Constanţei"*, III, nr. 37, 5 iunie 1916 : 1)

423

FUZIUNEA

În aceaşi zi la Iaşi şi la Constanţa s'a făcut în chip oficial fuziunea între democraţi şi conservatori.

Şi la Constanţa ca şi la Iaşi s'au ţinut discursuri înflăcărate des acoperite de ovaţiuni şi aplauze.

Ne bucurăm de entuziasmul arătat, nu atât pentru că el arată viul simţimânt patriotic al fuzionaţilor de care nu ne-am îndoit nici odată, ci pentru că el poate arăta, celor ce vor să vadă, că în sufletele celor fuzionaţi există o energie care nu aşteaptă decât să fie pusă la încercare pentru a făptui lucruri mari.

Sântem bucuroşi de această constatare, căci e o minune să mai poată fi făcută acum, când mirajul îmbogăţirii prin contrabande şi permisuri de export flutură şi mrejeşte conştiinţa tuturor de la mic până la cei mari.

Şi, Doamne, câte nevoie avem în ţara noastră de muncă ordonată, bine condusă spre un ţel bine stabilit.

Pentru înfăptuirea idealului naţional, însă, nu ajunge nici declararea fuziunei, nici discursuri frumoase, nici înfiinţarea unei gazete săptămânale, e nevoie de o muncă titanică, care să înceapă de la începutul începutului: purificarea atmosferei pestilenţiale din ţară, schimbarea obiceiurilor de căpătuială în sentimente de sacrificiu pentru obştile, întronarea conştiinţei, doborând sistemul chiulului pe care îl aplică toţi de la cei mai mari până la cel mai mic.

Voi aceştia din Constanţa cel puţin daţi pildă şi puneţi-vă pe lucru.

(*"Dacia"*, II, nr. 103, 15 iulie 1916 : 1)[206]

424

CE AR TREBUI

Ar trebui ca, după cum dobrogenii au prefăcut aceste pustii în holde cu a căror produse îmbogăţesc ţara, după cum ei de bună voe s'au pus streajă celui mai lacom şi crud dintre vecini şi după cum dânşii sunt cei cari cinstesc mai mult numele de român, tot dela dânşii să plece şi cele mai bune exemple de abnegaţie şi patriotism într'aceste momente supreme când mărirea ţării este în joc.

E şi firesc ca acei cari printr'înşii s'au făcut ceiace sunt, biruind prin muncă şi răbdare atât inclemenţele timpului ca şi piedicile oamenilor, să râvnească mai mult decât oricine a zădărnici acţiunea egoistă a inconştienţilor prin însufleţirea avântului patriotic în toţi.

Vorbind astfel sunt împins de mai multe consideraţiuni.

Mai întâi simt cum numai alipirea provinciilor subjugate ne-ar scăpa şi pe noi de dominaţiunea nărăvaşă şi scârboasă a acelor bande de politiciani cari ne-au copleşit şi cari nu ştiu decât cum să omoare caracterele, să strice moravurile şi să încătuşeze munca şi economia naţională, pentru a o putea specula în folosul lor !

Văd apoi, cum, importanţi membri ai claselor dirigente, fie pentru putere, fie pentru altfel de câştiguri, caută prin tot felul de meşteşuguri să adoarmă în popor sentimental de unitate naţională, povăţuindu-l a sprijini cauze streine şi pierdute în nişte momente şi ocazii pe cari românimea de veacuri le aşteaptă să se producă.

De sigur că un patriotism atât de înrădăcinat în popor nu se va lăsa ademenit; totuşi cei interesaţi

www.ziuaconstanta.ro

desvălue o aşa putere de acţiune şi întrebuinţează atâtea mijloace seducătoare pentru a schimba curentul în favoarea lor, în cât fiecare din noi trebuie să vegheze ca buruiana să nu umbrească plantele.

Aţi fost exemple de muncă şi supunere. Daţi acum exemple de patriotism. Sufletul fiecărui dobrogean să fie plin de dorinţa de a contribui cu cât mai mult poate la mărirea ţării şi la aşezarea ei pe nişte baze care să facă ca într'însa libertăţile şi munca fiecăruia să fie respectate şi ajutate.

Neamul românesc vă va binecuvânta, iar copiii voştri se vor mândri şi folosi de sacrificiile ce veţi face.

C. PARIANO

(*"Conservatorul"*, I, nr. 3, 7 august 1916 : 1)

425

ORIGINEA, SCOPUL ŞI MENIREA CURSELOR DOBROGENE

- Interview cu d. Pariano -

Văzând cum curselor din Constanţa s'au dat anul acesta un caracter cu totul negustoresc, am întrebat pe d. Pariano, mare crescător, ce crede D-sa despre aceasta.

Iubesc mult tot felul de animale şi mai cu seamă calul, ne-a răspuns d-sa. Venind în Dobrogea la 1884 şi găsind pământul eftin, clima şi păşunele priincioase creşterii lui şi pe locuitori iubind ca şi mine această îndeletnicire, am vândut moşia de dincolo şi m'am stabilit aci ca să o fac.

Creşterea în câmp liber şi preţul cu care se puteau desface produşii, nepermiţând introducerea directă a raselor perfecţionate, cari cer hrană bogată şi îngrijiri permanente, am luat ca iapă de reproducere pe cea dobrogeană, urmând să-i corijez defectele prin încrucişarea ei cu armăsarul pur sânge englez şi printr'o selecţiune riguroasă.

Urmând aşa cu creşterea, văd la 1905, mi se pare, cum perceptorii fiscali vindeau pe capete ergheliile crescătorilor pentru nişte rate de pământuri pe cari ei după contractul lor cu statul nu erau datori să le plătească decât după 11 ani. Scandalizat de această măsură sălbatică şi neprevăzătoare a Ministerului de Finanţe; pe de-oparte am stăruit la centru de am mai potolit furia agenţilor fiscali, iar pe de alta pentru a întreţine dragostea de cal printre locuitori, am înfiinţat la moşia şi pe socoteala mea primele curse generale de fond în Dobrogea.

Atât era atunci de vie şi de răspândită iubirea de cai în populaţiune, că în zilele de curse câmpul din Asancia era acoperit de vizitatori. Faima fondului calului dobrogean, originalitatea curselor şi entuziasmul locuitorilor pentru dănsele, ajungând la auzul Ministerului de Domenii, şeful serviciului veterinar de atunci, d. profesor Locusteanu, pentru ca să pună în profitul tuturora aceste bune dispoziţiuni ale populaţiunei, au intervenit şi hotărât pe ministrul respectiv să-şi însuşească dânsul şi să urmeze această operă printr'o încurajare mai largă şi mai completă spre a înmulţi şi perfecţiona cât mai mult aceste animale folositoare.

Într'acest scop ministerul a amenajat Hipodromul dela Anadolkioi şi a strămutat acolo cursele, unde având disponibile şi grajdurile fostului târg de vite, a putut organiza şi expoziţii pentru premierea celor mai buni produşi. Rezultatul acestor măsuri folositoare a fost că: Dobrogea nu numai furnizează agricultura sa cu caii ei; dar încă numai acum în urmă a procurat comisiunei de remontă a armatei, prezidată de către d. colonel Caretaş, cai pentru o valoare de 360.000 lei, afară de ce se mai poate cumpăra şi afară de ce a fost lăsat să se vândă la bulgari de nepăsarea autorităţilor noastre. Caii regimentului de călăraşi din Constanţa sunt cotaţi întâi pe ţară, după cum ştiţi.

Lucrurile se petreceau astfel până la 1913, când, din cauza războiului, curse şi expoziţii nu s'au mai putut face. Judecând însă după solicitudinea din trecut, ne aşteptăm ca odată lumea liniştită, statul care a suferit îndestul de lipsa de cai pentru armată şi care cu atâtea greutăţi abia şi-a putut procura remonta dela streini, să lărgească pentru viitor cât mai mult încurajarea acestei ramure de industrie agricolă; când colo ne pomenim cu funcţionarii jocurilor de bulă şi baccara dela cazinoul comunal, constituiţi într'un comitet al alergărilor, că se erijă în stăpâni absoluţi ai hipodromului, executând un program de reclamă pentru jocuri, la elaborarea căruia nici preşedintele de onoare al jockei-clubului d. general Georgescu, nici eu preşedinte, nici medicul veterinar dirigintele Depozitului de Armăsari dela Anadolkioi şi nici alţi membri nu au luat parte, pentru că ori nu au fost invitaţi, sau invitaţiile li s'au dat prea târziu. Printr'acest program d-nii căpitan

www.ziuaconstanta.ro

Solacolu, Titus Canănău şi antreprenorul curselor d. Diamandescu, stabilesc că din 7 curse destinate a se ţine Duminicile, şase vor fi alergate de puri şi jumătate de sânge englez născuţi ori nu în ţară, care să fie premiaţi cu 16.950 lei, iar caii dobrogeni să alerge numai una tot de iuţeală nu de fond, premiată şi aceia numai cu 680 lei !

Firește, că cu așa dispoziții adevăraților crescători au refuzat să-şi alerge caii după obicei. Doi din trei câţi au alergat sunt cai de adunătură crescuţi în mâini de speculanţi, cari s'au jucat de-a cursele pentru ca să câştige 100 de lei. Dar acesta n'a fost scopul înfiinţării curselor la noi. Banii jockei-clubului, ai primăriei, ai prefecturii, ai ministerului nu trebuie să se risipească făcând reclamă viciului dela cazino. Însăşi el, pentru ispăşirea păcatelor lui, de ruina şi desfrânarea ce introduce în populaţiune, ar trebui să exigeze ca suma ce oferă pentru curse să fie astfel întrebuinţată încât măcar ca să devie folositoare acelor ce muncesc. Fără curse de distracţie cu cai de lux, armata şi agricultura pot trăi; dar fără cai de serviciu, nu.

Şi dacă este aşa, atunci cerem ca crescătorii şi caii lor, nu numai să nu fie umiliţi de cei dintâi profani; dar încă, să li se înlesnească ocazia, să dovedească prin curse de fond pe 10 kilometri în deajuns premiate că într'această privinţă sunt superiori.

Din ziua întâi a curselor am supus observaţiunile mele comitetului. Mi-au răspuns cu injurii. Am arătat apoi ministerului doleanţele crescătorilor dobrogeni. Aşteptăm dispoziţiunile sale. Vrem să ştim dacă negustoria unora şi distracţia altora, trebuie să treacă înaintea nevoilor producătorilor şi a producţiunei.

Mai am de răspuns, d-le redactor, la cuviinciosul şi desinteresatul articol ce-mi arătaţi, pe care d. antreprenor al curselor din Constanţa, Bubi Diamandescu, vă cere să-l publicaţi subt ameninţarea asprimei legilor.

Ar fi, d-le redactor, să privaţi publicul de o mare distracţie şi lămurire în cauză, nepublicând cât mai repede o întâmpinare ca aceasta. Forma în care expune, argumentele ce invocă şi mai cu seamă lecţiunile ce dă sunt o comoară pentru oricari le-ar citi.

Păcat că s'au strecurat mici greşeli de memorie. De pildă : A uitat când calul său de pur sânge a fost bătut cu 4 kilometri din 8 de către gloabele dobrogene. Nu ştie apoi că, calităţile ce căutăm noi în caii noştri, sunt tocmai acelea cari să-i facă să poată alerga pe toate terenurile, oricât de accidentate şi de anevoioase ar fi. Nu poate înţelege că grajdurile şi boxele cailor noştrii, vrem să fie cerul, frigul şi căldura.

Prin fraza în care ne-a făcut ţigani şi-a dat singur brevetul, iar învinovăţirile ce ne aduce nouă particularilor ca organizatori de 20 de ani ai curselor din Dobrogea, îl rog să se adreseze Ministerului de Domenii, de Interne şi de Război, căci ele au fost organizatorii şi proprietarii hipodromului.

Injuriile asociaţilor pleacă dela ideia că noi am voi să desfiinţăm cursele de iuţeală. Dar pe cine mai mult decât pe noi interesează acest sport? Ceeiace vrem este ca cursele noastre de fond să fie puse pe acelaş picior de egalitate, păstrându-şi în acelaşi timp originalitate lor.

*

În legătură cu cele de mai sus, iată adresa trimisă d-lui C. Pariano, preşedintele soc. "Jockei-Club" din Constanţa :

Domnule Preşedinte,

Societatea alergătorilor, hotărând să acorde pentru Duminică 7 August o sumă de 1.000 lei, pentru a fi oferiţi cailor dobrogeni, vă roagă să binevoiţi a aranja D-voastră condiţiile acestei alergări, distanţa cum şi repartizarea sumei de 1.000 lei pentru premiile I, II, III, IV etc. şi pe cari vă rugăm, a ni le înainta de urgenţă pentru a le putea afişa şi trimite spre publicarea tuturor prefecturilor din Dobrogea.

Primiţi vă rog, Domnule Preşedinte, asigurarea distinsei noastre consideraţiuni.

(ss) T. Canănău

La adresa de mai sus, d. Pariano a răspuns următoarele :

Domnule Director,

Vă mulţumesc că încredinţându-vă şi D-v. că încurajarea mai largă a concursului de fond printre caii dobrogeni, poate influenţa mai mult dezvoltarea creşterii şi îmbunătăţirea cailor în Dobrogea; aţi admis premierea cursei lor cu 1.000 lei. Dacă n'aş abuza de bunăvoinţă a D-v. v'aş cere să majoraţi aceste 4 premii, cu încă 200 lei cari s'ar repartiza astfel:

Lei 700	*premiul*	*I*
" 350	*"*	*II*
" 100	*"*	*III*
" 50	*"*	*IV*

Întrucât priveşte greutăţile ce se vor proporţiona cu talia calului.

Costumele vor fi cele obişnuite fiecărui călăreţ, care şi el trebuie să fie dobrogean.

www.ziuaconstanta.ro

Medicul comunal Băclăşanu şi Ionescu dela depozitul de armăsari din Anadolchioi, vor examina şi hotărî atât după certificate cât şi după aparenţa şi formele calului, dacă într'adevăr el este produs din Dobrogea.

Prima Duminică 31 Iulie, fiindcă caii nu sunt încă pregătiţi vor alerga aceiaşi distanţă ca până acum. Viitoarele curse însă dela 7 August caii Dobrogeni vor alerga pe 6 kilometri.

(ss) C. PARIANO

(*"Conservatorul"*, I, nr. 3, 7 august 1916 : 1)

426

MOBILIZAREA ROMÂNIEI

ROMÂNI,

Astăzi, când clipa supremă şi suntem în preajma realizării idealului nostru de veacuri; când cu mic cu mare vom porni spre graniţele ţării înveşmântaţi în hainele armatei noastre, glorioase, cel dintâi gând al nostru trebue să sboare către arătat demn urmaş al înaintaşilor săi Mihai Viteazul, Ştefan cel Mare şi Carol Cel Mare, şi să strigăm cu toţii :

Trăiască M. S. Regele Ferdinand I al României !
Trăiască M. S. Regina Maria !
Trăiască întreaga Dinastie !

ROMÂNI,

Pornim la o luptă grea şi sângeroasă. Lupta va fi mare, dar cu atât mai mare va fi şi gloria noastră.
S'avem încredere în urmaşii curcanilor dela 77 şi să strigăm :
Trăiască armata română !
Trăiască "România Mare" !

DACIA

(*"Dacia"*, II, nr. 133, 15 august 1916 : 1)

427

FIŢI MÂNDRI, CONSTĂNŢENI !

Declararea războiului v'a găsit pe toţi hotărâţi şi oţeliţi pentru luptă.

Fără şovăire Constanţa şi-a trimis fiii acolo unde lupta va trebui să fie mai grozavă, căci va trebui dusă până la completa exterminare a duşmanului.

Sacrificiul de sânge, Constanţa l'a făcut cu prisosinţă încă de pe acuma, când lupta e abia începută.

Luptele dela Turtucaia, vor sta de acum în totdeauna, oglindă vie a curajului şi a vitejiei fără seamăn de care au dat dovadă soldaţii Constănţeni încadraţi în regimentele No. 34 şi 74.

Acolo, la Turtucaia, s'a pecetluit pentru totdeauna legătura de sânge, - o legătură indisolubilă, - dintre oraşul dela Marea şi Ţara Mumă, care acum mai mult ca oricând are nevoe de sprijinul tuturor supuşilor ei, cari în orice timpuri s'au bucurat de blânda oblăduire a conducătorilor ei.

Fiţi mândri Constănţeni! Feciorii voştri, s'au arătat demni de vitejia strămbunilor noştri, ducând faima cum Dobrogeanul ştie să-şi apere moşia până în cele mai îndepărtate colţuri ale ţării şi trecând-o chiar peste hotare.

Fiţi gata la orice sacrificii, şi amintiţi-vă că curajul vostru nu trebue să fie covârşit de nimic.

Fiţi tari şi mândri de vitejia şi abnegaţia fiilor voştri, care n'are nevoe de paradă de vorbe ca să fie văzută de toată lumea.

(*"Dacia"*, II, nr. 135, 2 septembrie 1916 : 1)

www.ziuaconstanta.ro

/APRECIERI ASUPRA COMBATANŢILOR ÎN MARELE RĂZBOI/

RUŞII

Armata neînfrântă a colosului dela nord, fii tovarăşilor de luptă dela 77 a veteranilor noştri, luptă azi cu soldaţii români pentru stârpirea barbarilor cari sunt aliaţi pentru a face crime şi duce un război de cucerire, luptând cu cele mai infernale mijloace.

Aliaţii noştri, sunt soldaţi, sunt adevărata expresiune a soldatului cavaler, care luptă pentru drept şi onoare.

De câte ori reprezintanţii aceste armate ies mândri şi impunători pe stradă, de atâtea ori cetăţenii Constanţei se simt plini de bucurie şi pe feţele lor se vede expresiunea celei mai înălţătoare mulţumiri sufleteşti.

Da, suntem foarte fericiţi de aliaţii noştri şi aceasta cu atât mai mult cu cât în orice timp îi vedem, căci - precum în oştile noastre ne stă viitorul, în puterea lor şi al alor noştri străluceşte sfânta victorie.

FRANCEZII

Alianţa noastră cu puterile quadruplei se datoreşte în mare parte şi fraţilor de sânge ai românilor, nobilului popor francez.

Zilele trecute oraşul Constanţa a fost vizitat de patru ofiţeri francezi din cari doi superiori.

Ei sunt trimişii marelui stat major francez pe lângă cartierul armatei de operaţiuni dela sud.

Represintanţii armatei franceze au venit cu automobilele şi din centru au mers pe jos în susul străzei Carol, vizitând diferite părţi ale oraşului.

Simplicitatea uniformei, figurile simpatice ale ofiţerilor şi atitudinea lor chiar, caracteristicele militarului francez au fost văzute de Constănţeni pentru prima oară când România şi-a croit acelaş viitor pentru sortirea Sa.

SÂRBII

Un popor al cărei legendă va părea în viitor paradoxală.

Voiu vorbi pe scurt despre un fapt petrecut în oraşul nostru, şi sunt sigur că aceasta e oglinda cea mai fidelă a spiritului extraordinar de răsboinic al fiilor Serbiei.

De o săptămână se plimbă pe străzile Constanţei un ofiţer sârb în convalescenţă. Acest erou, al cărui nume îmi scapă, e îmbrăcat cu o tunică foarte simplă. Purtându-şi mâna fixată cu un bandaj ca să nu se sdruncine, se poate vedea perfect de bine cum partea de sus a mânecei e îmbibată cu sânge închegat şi găurită de un glonţ. Ofiţerul nu-şi schimbă haina. Mototolită, perforată şi plină de sânge, tunica lui purtată în atâtea războae şi pe atâtea fronturi depărtate, este icoana cea mai sfântă, a sacrificiului său pentru patrie, este o tunică veche şi murdară cu care locotenentul nu se ruşinează de-a se plimba pe stradă, ci din contră, îi face fală.

De câte ori văd pe acest erou, de atâtea ori ochii îmi lăcrimează. O putere neînţeleasă mă mişcă până la lacrimi, şi mă simt atât de mic în faţa ofiţerului acesta, în cât mi se pare că dacă m'aş închina ca celui mai sfânt dintre Dumnezeiţi, totuşi nu pot recunoaşte măreţia lui şi a Patriei sale.

BULGARII

Bulgarii au dovedit că sunt demni de aliaţii lor, Germanii.

Dacă hoardele Kaizerului în răutatea lor diabolică, au distrus frumosul şi tot ceace a putut să producă civilizaţia în unele părţi, Bulgarii au întreprins răsboiul numai ca să omoare în modul cel mai sălbatec pe toţi acei cari nu erau ca şi dânşii, criminali, şi cari nu se închinau aceloraş procedee sângeroase ale istoriei strămoşilor lor.

Aceasta au dovedit'o lumei întregi şi mai cu seamă, nouă ne este încă proaspătă convingerea.

Criminalii însă, nu se bucură de libertate. Noi şi aliaţii noştri ducem răsboiul şi pentru triumful justiţiei. Acuzatul e descoperit şi se află în faţa armelor noastre, cari sunt tribunele tribunalului de judecată. Acuzaţi de toate lumea şi apăraţi numai de alt acuzat, de poporul german, tot atât de vinovat, Bulgarii vor primi în curând pedeapsa. Nu vor primi însă, pedeapsa dată unor criminali ordinari, ci a unora pasionaţi, cari vor să criminalizeze o lume întreagă. Această pedeapsă va fi pentru ei, numai desfiinţarea, căci ea este şi cea mai sigură din pedepsele ce se pot aplica Bulgarilor.

TURCII

Aceşti oameni s'au născut şi au crescut crezând că vor putea muri ori unde tot cu fesul în cap.

La noi, în Constanţa li s'a înfundat însă. Imediat după decretarea mobilizărei, aceste elemente pericu-

www.ziuaconstanta.ro

loase cari dădeau Constanţei aspectul unei ramificaţiuni a Stambulului, au fost aduse la simţul momentelor logice şi reale, pe cari trebue să le trăiască azi în Ţara Românească. Toate fesurile atât de nesuferite au fost parte internate la Ialomiţa, iar parte zvârlite în noroi.

Căci nu altfel s'ar fi putut proceda cu aceşti turci, cari îşi închipuiau că nu este departe ziua când fraţii lor înarmaţi, alături de germano-bulgari, vor răzbi în Capitala Dobrogei şi atunci, ei, fiii lui Alah, crescuţi şi mângâiaţi în bunătatea creştinească, să înfigă cuţitul în pântecele oblăduitorului.

V. CANARACHE

(*"Victoria"*, II, nr. 158, 6 septembrie 1916 :1;
nr. 159, 7 septembrie 1916 : 1;
nr. 160, 8 septembrie 1916 :1;
nr. 161, 9 septembrie 1916 : 1;
nr. 162, 10 septembrie 1916 : 1)

429

ROMÂNI,

Încrederea e cea mai mare putere omenească în vremile de răstrişte. Nu dovediţi duşmanului că această bogăţie sufletească vă lipseşte. Nu puneţi crezare tuturor minciunilor fantastice cari vă vin la ureche. Nu vă interesează pe voi, şi deci nu discutaţi amănuntele mişcărilor noastre militare. Având încrederea cea mai desăvârşită în vitejia armatelor noastre, în numele comandantului şef al armatei de sud, a Generalului Averescu, în oltenii lui, precum şi în colosul rusesc, nimic nu trebue să vă mişte, nici un motiv nu vă poate îngrijora şi de aceia cu toată convingerea strigăm încă odată: Aveţi încredere, nu ascultaţi pe cei ce vorbesc multe şi nu ştiu nimic; Oraşul nostru Constanţa, a fost, este şi va fi românesc atât timp cât va trăi şi numele de român.

Trăiască Generalul Averescu !
Trăiască armata ruso-română !

O ştire oficială ne anunţă că bravul General Averescu, acest Joffre al României, a fost numit comandant şef al armatelor ruso-române, cari operează la sud.

Această ştire ne înalţă şi mai mult sufletele. Mîndri de comandantul trupelor noastre, cetăţenii Constanţei strigă cu glas puternic, ***Trăiască Generalul Averescu şi armata ruso-română****, în ale cărui mîini oţelite sta viitorul atît de strălucit al acestui leu bătrîn dar cu inima tînără, al leatului Dobrogean, care va lua de gît hidra bulgaro-germană, şi-i va strivi tivda izbindu-i capul de stîncile cari împrejmuésc Tomisul rămas de la strămoşi.*

(*"Victoria"*, I, nr. 159, 7 septembrie 1916 : 2)

430

MAREA MANIFESTAŢIE DIN PIAŢA OVIDIU

Generalul Averescu şi trupele ruseşti aclamate de mulţime

Eri după masă la orele 1 i-a fost dat Constanţei să-şi manifeste cele mai înălţătoare sentimente către Sfânta armată şi către Generalul Averescu, comandantul suprem al trupelor din Dobrogea.

Armata debarcată în port a pornit în marş pe străzile oraşului în intonaţiile vii ale imnului naţional rusesc. La orele 1 o mulţime de cetăţeni s'a adunat în piaţa Ovidiu primind cu urale nesfârşite pe soldaţii aliaţi ai noştri, cari mergeau atât de mîndri şi impunători către câmpul de luptă, acolo unde pornirea duşma-

www.ziuaconstanta.ro

nului va fi strivită odată cu fiinţa lui.

La un moment dat într'un automobil îşi face apariţia marele nostru General Averescu cu un domn colonel român şi altul din armata rusă.

La vederea figurei măreţului General, care e o icoană sfântă pentru noi, cetăţenii Metropolei Dobrogene, fură cuprinşi de un entuziasm de nedescris şi în strigăte de ura, înconjurând automobilul, populaţia l'a aclamat timp de un sfert de oră. Generalul Averescu şi ceilalţi ofiţeri, frumos impresionaţi au strigat, **"Trăiască armatele ruso-române, Trăiască România Mare"**. Ultimele cuvinte ale Generalului au fost acoperite de strigătele mulţimei, care nu mai contenea să spună, **"Trăiască Generalul Averescu"**. În acest timp trupele ruse îşi continuau marşul.

Manifestaţia de eri după amiaz a fost un moment de multă înălţare sufletească, a fost ceasul când Comandantul Şef al trupelor din Dobrogea s'a convins cât este de iubit de populaţia Constanţei, mai ales acum, când dela el se aşteaptă, cu nespusă încredere, făurirea unui strălucit şi solid viitor ţărei lui Mircea cel Bătrân.

(*"Victoria"*, I, nr. 160, 8 septembrie 1916 : 2)

www.ziuaconstanta.ro

NOTE ȘI COMENTARII

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

NOTE ŞI COMENTARII

1. Este vorba despre atitudinea general-rezervată a opiniei publice, a presei şi oamenilor politici români vis-à-vis de răpirea de către Rusia a celor trei judeţe din sudul Basarabiei, retrocedate Moldovei în 1856, în schimbul cărora României i se permitea totuşi accesul la Mare prin reintegrarea Dobrogei; dacă până la Congresul de Pace de la Berlin, "iritaţiunile" îşi puteau găsi justificarea – nici un om politic român neputând accepta cesiunea unei părţi din teritoriul naţional, respectiv a judeţelor basarabene – , după semnarea Tratatului de Pace de la Berlin, atitudinea societăţii româneşti începe să devină favorabilă acceptării reintegrării Dobrogei, astfel încât "iritaţiunile" nu-şi mai aveau, într-adevăr, rostul; în acest context, articolul este unul dintre primele care prezintă o imagine de ansamblu a noii provincii româneşti, importanţa sa fiind cu atât mai mare cu cât apare într-o gazetă care găzduise, până atunci, mai multe materiale ce pledau împotriva acceptării Dobrogei ca preţ al cedării judeţelor sud-basarabene. Astfel, în ianuarie 1878, sub titlul **Rusia, România şi Basarabia**, se arată că "Basarabia întreagă a aparţinut României: dar, cum va putea consimţi Statul Român ca el să fie trunchiat chiar în acea parte care formează partea ei respiratoare?" (*"Steaua României"*, II, nr. 19, 26 ianuarie 1878, p. 1); în acelaşi număr, gazeta ieşeană arată că "Ne vine greu să credem că este serios lucrul acesta / "retrocesiunea Basarabiei" – n.n. /. Nu putem să ne închipuim că ruşii, care au fost primiţi ca amici de români, care au obţinut de la dânşii tot felul de sacrificii, care au făcut apel la devotamentul lor în urma unui dezastru ale cărui urmări puteau avea efecte nenorocite pentru dânşii şi care au datorat sângelui lor vărsat înaintea Plevnei izbânda care a hotărât de soarta campaniei, nu ne putem închipui, zicem, cum ei, ruşii, să voiască astăzi să despoaie pe aceia de la care au primit un concurs atât de generos şi atât de preţios" (**Retrocesiunea Basarabiei**, în Ibidem. p. 2). Până în luna august au fost publicate şi alte articole, insistându-se pe ideea că "De bună voie nu dăm nimica din pământul ţării noastre, chiar de ni s-ar da în schimb toată Bulgaria, nu numai Dobrogea" (/**Editorial**/, în Ibidem, nr. 20, 27 ianuarie 1878, p. 1). Două materiale apărute în *"Steaua României"*, ce pledează împotriva primirii Dobrogei, sunt inserate în **Izvorî za istorijata na Dobrudja 1878–1919**, tom I, Izdalestvo na Bălgarskata Akademija na Naukite, Sofia, 1992, p. 21 (**Doc. 11**): interviul primului-ministru Ion C. Brătianu acordat ziarului *"Deutsche Zeitung"* (interviul este inserat fragmentar); pp. 22-24 (**Doc. 13**): articol din 23 iunie 1878, semnat **B**. (este redat în întregime, editorul subliniind anumite pasaje care, în ziar, apar neevidenţiate); de asemenea, la sfârşitul paragrafului 2, este scris "verdictul cel mai nedreptat", în loc de "verdictul cel mai nedrept".

2. Este semnat **G. Cobolcescu**, cunoscutul geolog şi paleontolog român (1831-1892; a fost prezent şi la dezvelirea statuii lui Ovidiu, în 1887 (vezi **infra 65**).

3. ***"Steaua României"*** a apărut la Iaşi (cotidian) între 22 mai 1877 şi 29 martie 1881.

4. **M. Eminescu** se va afla în Dobrogea o singură dată, în iunie 1882, la o cură de băi; a fost găzduit la **Hotel d'Angleterre** din Constanţa, actualul Hotel Intim, pe calcanul căruia a fost dezvelită o placă memorială, în noiembrie 1992, de către **Asociaţia Cultural-Istorică Dobrogeană "România de la Mare"**, cu următorul conţinut: *În acest loc s-a aflat "Hotel d'Angleterre", la mansarda căruia a locuit, zece zile, în iunie 1882, MIHAI EMINESCU (1850-1889), poetul naţional al românilor.* Vezi şi A. Ciochină, **Dobrogea în scrierile politice ale lui Mihai Eminescu**, în **Lucrări ştiinţifice. Ştiinţe sociale. Filologie**, Institutul de Învăţământ Superior, Constanţa, 1978, pp. 57-62; I. Dobrogeanu, **Eminescu: "Dobrogea e o dependenţă naturală a Ţării Româneşti"**, în *"România de la Mare"*, I, nr. 2/ special, 1992, pp. 4-5.

5. apud M. Eminescu, **Opere**. vol. X. ***Publicistică, 1 noiembrie 1877–15 februarie 1880. "Timpul"*** (coordonator: Dumitru Vatamaniuc), Editura Academiei Republicii Socialiste România, Bucureşti, 1989, pp. 95-98. Până la Primul Război Mondial, în rândurile intelectualilor constănţeni evocarea personalităţii lui Eminescu nu a avut cuvenitul ecou; în anul 1909, "Un publicist, care a cunoscut personal pe Mihail

www.ziuaconstanta.ro

Eminescu (credem că este vorba despre avocatul **Ioan N. Roman** – n.n.), văzând că gălăţenii, cei dintâi, au dat tonul comemorării celui de-al 20-lea an de la moartea marelui poet, s-a frământat multă vreme cam ce ar putea să facă ca şi în Constanţa să se comemoreze această dată, şi atunci şi-a zis că şi în Constanţa se găseşte lume care e capabilă să înţeleagă însemnătatea acestui eveniment şi nici una, nici alta, gândul lui s-a oprit la membrii **Soc. de arte, litere şi sport**"; în ciuda apelului lansat însă, la data şi ora anunţate în salonul Societăţii de la Hotel "Regina" nu s-a prezentat nimeni dintre cei invitaţi ... (Ce-sar, **O şezătoare în amintirea lui M. Eminescu**, în *"Dobrogea jună"*, V, nr. 13, 30 aprilie 1909, p. 1). În iunie 1909, la împlinirea a două decenii de la moarte "marelui nostru cântăreţ", ziarul naţional-liberalilor tulceni, *"Lupta"*, rezervă două pagini marcării personalităţii sale: "Plângând pe Eminescu pentru moartea sa prematură, ne bucurăm că românii recunoscători se gândesc să-l slăvească, ne bucură volumul comemorativ publicat sub îngrijirea câtor-va admiratori din Galaţi, precum ori-ce manifestare de dragoste pentru marele dispărut" (**Mihail Eminescu**, în *"Lupta"*, I, nr. 26, 16 iunie 1909, p. 1).

6. În prima parte a anilor '70 s-a vehiculat, într-adevăr, chestiunea construirii unui port românesc la Marea Neagră, în zona sudică a Basarabiei; deputatul Aristide Pascal a înaintat chiar şi un raport în acest sens Adunării Deputaţilor (vezi **Le port roumain de la Mer Noire et la route qui doit y conduire**, în *"Le Journal de Bucarest"*, VI, nr. 479, 11 avril 1875 p. 1); vezi şi **Le port roumain de la Mer Noire**, în Ibidem, IV, nr. 306, 7 août 1873, pp. 1-2.

7. ***"Românul"*** a apărut, la Bucureşti, cu întreruperi, în perioada 1875-1915, fondatorul său C.A. Rosetti imprimându-i linia radical-liberală. Asupra Dobrogei sunt publicate mai multe articole, în 1878, pledând pentru reintegrarea acesteia la Statul Român, în contextul unei susţinute polemici cu *"Pressa"* şi *"Timpul"*; astfel, se arată că "vechii noştri amici, bulgarii, pe care în deşert îi aţâţă opoziţiunea de la noi, ştiu că naţionalitatea lor este foarte mică în Dobrogea şi că pe această ţară turcii n-au luat-o de la dânşii, căci faptul istoric necontestabil este că de la bizantini ea a trecut la români, iar de la români la turci" (**/Editorial/**, în *"Românul"*, XXII, nr. 30 iulie 1878, p.1-671).

8. Situaţia Tulcei la 1878 este veridic înfăţişată de **Const. P. Scheletti**, în **Memoriu asupra Dobrogei şi oraşului principal Tulcea**, publicat în *"Pressa"*, XI, nr. 237, 26 octombrie 1878, p. 1 şi în nr. urm.; partea a VIII-a, **Oraşul Tulcea**, este publicată în nr. 239, 28 octombre 1878, pp. 1-2: "Din toate oraşele Dobrogei, Tulcea reprezintă mai cu deosebire inteligenţa, averea şi autoritatea întregei provincii. Aici era din vechi timpuri scaunul guvernanţilor turci, aici stă actualmente (**Memoriul** este datat: "Tulcea, Octobre 11, 1878" – n.n.) reşedinţa guvernatoriului rus. Aici stă consulatul austriac, vice-consulatele celorlalte Puteri. Oraşul posedă casărmi şi case ale Statului pentru autorităţi, cari sunt şi cele mai bune şi mai frumoase din acest oraş. Aici este portul principal al Dobrogei, legându-se cu apropiere, prin Dunăre, de România, Rusia şi Marea Neagră.

Oraşul, răsfăţat pe 12 coline ce se oglindesc în Dunăre şi formează orizontul dinspre mare, posedă o populaţie de 14.000 suflete, dedate la negoţ, plugărie şi cultivarea viilor. Populaţia Tulcei, care coprinde aproximativ 5.000 gospodari (**recte**, gospodării, familii – n.n.), se împarte astfel: 1.500 bulgari, 700 români, 300 greci, 400 evrei, 600 lipoveni, 400 catolici (nemţi), 400 turci, restul tătari, armeni şi alte naţionalităţi. Resultă dar că a treia parte din populaţie este bulgară, şi restul de diferite naţionalităţi, între cari a şaptea parte români". Acest **Memoriu**, adresat preşedintelui Consiliului de Miniştri, a apărut şi în broşură, în 1879, la Tulcea (Typografia Română) (56 pp., fiind completat cu două depeşe adresate ministrului Justiţiei), sub titlul **Dobrogea. Organizarea**. Vezi, de asemenea, Alfred de Caston, **Voyage dans la Dobroudcha. *La vérité sur les hommes el les choses***, (72 pp.), Imprimerie Thiel & Weiss, Bucarest, 1878 – populaţia oraşului Tulcea este apreciată la 8.864 persoane (4.557 bărbaţi, 4.307 femei) (p. 50); "La ville de Toultcha est magnifiquement située, elle peut s'entendre à l'infini, il y a déjà de jolies maisons en pierre sur le quai, où les vapeurs accostent directement. Les environs sont beaux et ombragés. On parle à Toultcha 17 langues, on y compte 8 nationalités professant 12 cultes" (p.52).

9. ***"Pressa"*** apare, la Bucureşti, în perioada 1868-1881, cu întreruperi (era cotidian).

10. În prezentarea pe care *"Pressa"* o face autorului **Memoriului**, se arată că "D. Scheletti este un bun cetăţean român din Basarabia şi, din moment ce această parte a României a trecut în posesiunea Rusiei, D-lui, ca mulţi alţi români de acolo, a trebuit să o părăsească, şi acum se află în Tulcea, într-o altă ţară, care are să devină tot parte integrantă a României.

Observaţiunile D-lui Scheletti asupra Dobrogei şi oraşului Tulcea, culese din localitate chiar, şi sub ochii săi, au să servească de elemente de studiu pentru organizarea acestei localităţi, şi pot fi de un mare folos pentru noi toţi, cari cunoaştem atât de puţin acest loc. Trebuie să mulţămim D-lui Scheletti că a provocat această discuţiune" (*"Pressa"*, XI, nr. 237, 26 octombrie 1878, p. 1).

www.ziuaconstanta.ro

11. Despre situaţia Tulcei până la 1877-1878, vezi (memorialistica lui) J. Foscolo, **Tulcea**, în *"Dobrogea jună"*, XXXVI, nr. 83, 25 august 1940, pp.1-3 – nr. 86, 4 septembrie 1940, pp. 1-2; nr. 90, 18 septembrie 1940, p. 3; vezi şi T. Voicu, B. Cotovu, P. Constantinescu, **Monografia oraşului Tulcea. *Trecutul, prezentul şi viitorul său,*** Institutul de Arte Grafice al ziarului "Dobrogea jună", Constanţa, 1928, pp. 21-33 (cap. **Pregătirile pentru primirea românilor în Dobrogea (la 14 noiembrie 1878)**. În legături cu soarta unora dintre fruntaşii românilor tulceni, vezi Chr. Gr. Sandovici, **Dobrogea. Consideraţiuni asupra constituţionalizării ei**, Tipografia "Naţională", Tulcea, 1908, pp. 12-13: "Vasle Gâscă, unul din fruntaşii români, care cu patriotism demn de toată lauda a susţinut şcoala şi biserica română pe timpurile grele, a fost redus la atâta sărăcie că a murit în mizerie pe o laiţă de lemn din coliba unei viişoare ce-i mai rămăsese; pe când în timpul turcilor cirezile sale se numărau la mii de capete de vite mari, poseda podgorii întinse, multe proprietăţi în Tulcea şi întinse pământuri rurale; era, în fine, un bogătaş în toată accepţiunea cuvântului. Iar singurul dintre fruntaşi care a mai rămas în viaţă (în 1908 – n.n.), anume Mihalache Petrescu, care a cheltuit din propria sa avere pentru arcurile de triumf şi banchetele ce au dat la primirea autorităţilor româneşti, astăzi este lăsat în mizerie, discreditat şi nebăgat în seamă.

Iată ce s-a ales din fruntaşii români dobrogeni ce i-au găsit aci, şi cari ne-au primit tresăltând de bucurie că – după secole – punem iarăşi stăpânire pe colţişorul rătăcit din pământul Patriei !"

12. **Înalt Ordin de zi către Armată** şi **Proclamaţiunea M. S. Domnitorului către dobrogeni** au fost publicate în **Cuvântările Regelui Carol I. 1866-1914**, vol.I. **1866-1886**. Ediţie îngrijită de C.C. Giurescu, Fundaţia pentru Literatură şi Artă "Regele Carol II", Bucureşti, 1939, pp. 295-296, 296-298, precum şi în St. Lascu, **Specificul vieţii politice dobrogene, după 1878, în viziunea oamenilor de stat şi începuturile activităţii partidelor la Constanţa**, în St. Lascu, C. Vitanos (coord.), **Valori ale civilizaţiei româneşti în Dobrogea**, f.e., Constanţa, 1993, pp. 295-296.

13. Întreaga relatare este reprodusă după ***"Monitorul Oficial"***.

14. vezi B. Cotovu, **Biserica Sf. Nicolae. Catedrala oraşului Tulcea**, în *"Analele Dobrogei"*, VII, 1926, pp. 1-12; Idem, **Catedrala din Tulcea şi istoricul ei**, în *"Colnicul Hora"*, I, nr. 1, mai 1903, pp. 5-11; sinteza cercetărilor la Gh. Dumitraşcu, **Localităţi, biserici şi mănăstiri româneşti în Dobrogea, până la 1878**, Editura Fundaţiei "Andrei Şaguna", Constanţa, 1996, pp. 167-171.

15. **G. M. Ghica** a fost prefect de Tulcea în perioada 10 noiembrie 1878–noiembrie 1879; vezi şi Gh. Dumitrescu /=Dumitraşcu/, **Un document privitor la "situaţiunea judeţului Tulcea" în anul 1879**, în *"Peuce"*, IV, 1973-1975, pp. 273-288.

16. Se referă la statistica guvernatorului rus Bielotercovici; vezi N. Ciachir, **Contribuţii la istoria Dobrogei (aprilie 1877 – noiembrie 1878)**, în *"Revista Arhivelor"*, V, nr. 1, 1962, pp. 161-177; N. Adăniloaie, Georgeta Lungu, **Instalarea administraţiei româneşti în Dobrogea după războiul de independenţă** în *"Studii şi articole de istorie"*, XXXV–XXXVI, 1977, pp.153-169.

17. "Intrarea" Dobrogei în textul Legii fundamentale a Statului Român avea să se facă în anul 1884, cu prilejul revizuirii Constituţiei, atunci când art. 1 ("Principatele Unite Române constituie un singur stat indivizibil sub denumirea de România") a fost reformulat, după îndelungate dezbateri parlamentare, astfel: "Regatul României cu judeţele din dreapta Dunării constituie un singur stat indivizibil"; în plus, este introdus şi un articol adiţional (art. 133), care prevedea că "Dispoziţiunile acestei Constituţii se vor aplica prin legi speciale şi în partea României de peste Dunăre", consfiinţindu-se, astfel, perpetuarea (până în 1912) a aşazisului "regim excepţional" în Dobrogea (pe larg, St. Lascu, **Din istoria modernă a României: lărgirea exercitării de către locuitorii judeţelor Constanţa şi Tulcea a drepturilor politice constituţionale**, în *"Peuce"*, IX, 1984, pp. 411-421).

18. Studiul de bază asupra personalităţii lui Remus N. Opreanu, rămâne Gh. Dumitraşcu, **Aspecte ale situaţiei Dobrogei în perioada 1878 – mai 1883. Activitatea primului prefect de Constanţa, Remus Opreanu**, în *"Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie «A.D. Xenopol» din Iaşi"*, XVIII, 1981, pp. 293-304; vezi şi nr. special al ziarului *"Dobrogea jună"*, din 18 decembrie 1938, dedicat personalităţii lui Remus N. Opreanu: **Remus N. Opreanu şi drepturile politice ale dobrogenilor**, pp. 2, 7; I. Neicu, **Remus N. Opreanu,** pp. 1-2; I. Chirulescu, **Cum lucra Remus Opreanu,** p. 3; D. Alecu, **Remus N. Opreanu, omul şi administratorul**, p. 3, toate în *"Dobrogea jună"*, XXXIV, nr. 189-190, 18 decembrie 1938); vezi şi I. Tudor, **Primul prefect al Constanţei: Remus Opreanu**, în *"România de la Mare"*, V, nr. 253, 19 decembrie 1938, p. 1; **Comemorarea**

www.ziuaconstanta.ro

lui Remus N. Opreanu, în *"Marea Neagră"*, XVIII, nr. 73, 18 decembrie 1938, pp. 1-2. La 14 noiembrie 1992, **Asociaţia Cultural-Istorică Dobrogeană *"România de la Mare"*** a lansat un **APEL pentru ridicarea bustului primului prefect al judeţului Constanţa (1878-1881; 1882-1883) REMUS N. OPREANU (1844-1908)** (*"România de la Mare"*, I, nr.2/special, 1992, p. 40).

19. Asupra Constanţei la 1877-1878, vezi Baronul d'Hogguer, **Informaţiuni asupra Dobrogei. *Starea ei de astăzi. Resursele şi viitorul ei. Februarie 1879***. Editura Librăriei Socec & C-ie, Bucureşti, 1879 (este tipărită şi în limba franceză); în urma unor "afaceri de serviciu / care / îmi deteră ocasiunea de a călători prin Dobrogea", autorul publică informaţii preţioase asupra noii provincii a Statului Român; despre "Chiustenge" (pp. 32-37) conchide: "Chiustengea fiind singurul debuşeu al Dobrogei pe mare, nu va putea să întârzie a dobândi o importanţă reală pentru navigaţie şi comerţ"; vezi şi extrem de utilele **Amintiri asupra trecutului "Küstendge-Constanţa" 19-23 noiembrie 1878**, de *George I. Auneanu, pensionar*, Tipografia "Speranţa", Constanţa, 1937 (16 pp.), pp. 2-8:

"Am fost printre cei dintâi funcţionari români cari au păşit pe pământul "Dobrogei" şi apoi la "Küstendje" cu trei zile înainte de venirea armatei române, aici în oraş.

Încerc, după puterea amintirilor, cu trecerea celor 58 ani, să povestesc cele întâlnite şi văzute, dela început. Prin urmare, voesc a dovedi, că dintre funcţionarii români sosiţi atunci în "Küstendje" am **rămas eu, singurul în viaţă, şi amicul meu Ion Corafa**, venit tot atunci, dar plasat ca grefier la Tribunalul din "Ostrov", de lângă Silistra, iar după doi ani, mutat tot în calitate de grefier la Trib. Constanţa.

La 19 Noiembrie 1878, pornit din Galaţi cu Vaporul Austriac "Sophia", în care erau îmbarcaţi şi ofiţerii Regim. VI de Infanterie, destinaţi «Dobrogei» – soldaţi fiind pe şlepuri – am sosit la Cerna-Vodă. Un batalion din acest Regim. în cap cu Maiorul Papazoglu, au continuat drumul la Ostrov, iar restul trupei a debarcat la Cerna-Vodă.

În acest vapor, erau şi au rămas la Cerna-Vodă (inclusiv persoana mea) **General Gherghel**, prefectul judeţului "Silistra", căci atunci figura şi acest judeţ, care urma să aibă reşedinţă la Rasova, dar după 2 ani s'a desfiinţat.

Tot aci au mai debarcat:

Alex. Macedonschi, directorul (poetul) prefecturei; **Al. Holban**, cassierul general şi **George Nestor**, preşedintele Trib. de acolo (fiind un Tribunal la fiecare plasă). Toţi aceştia nu mai sunt în viaţă.

A doua zi, după sosirea la Cerna-Vodă (care pe atunci aproape era un sat) cu trenul "Englez", am plecat la "Küstendje" care era ocupat de vreo 3000 soldaţi de artilerie, din armata rusă.

În **Administraţie şi justiţie**, în toate localităţile Dobrogei figurau funcţionari, aproape toţi bulgari, veniţi din Basarabia, Bulgaria şi chiar din Brăila, foşti funcţionari români; dela aceste personalităţi s'a făcut predarea serviciilor către autorităţile române, după constituirea lor.

În calitatea mea de controlor fiscal pe lângă Casseria Generală de "Küstendje", până la constituirea autorităţilor, am făcut cunoştinţă în primul rând cu: **George Contogiorgi**, fostul socru al def. Petre Grigorescu, un bătrân venerat şi savant, fost profesor şi bun cunoscător al limbilor: Greacă (elina), Latina, Engleză şi Turcă, declamându-mi chiar la prima cunoştinţă, în latineşte pe «Dante Aligheri». Deasemeni şi pe fiul său **Dionisie Contogiorgi**, tot un intelectual, profesor de: Greacă, Latină, Franceză şi Engleză, care a devenit funcţionar român; însă după câţiva ani a plecat la Constantinopol, unde a şi murit.

Din notabilităţile oraşului, chiar dela început, am cunoscut: **George Caridia, Al. Logaridi, Al. Cecilianopolu, Arist. Bendreli, Baruh Seni, D. Sassu, M. Frenchian** şi **O. Despoti**, toţi mari cerealişti; acest din urmă devenit preşedintele Camerei de Comerţ locale – iar Ioan şi Otton Macri, mari furnizori de vapoare.

Ca figuri marcante, am mai cunoscut pe **Hafuz Efendi** (Hafuz Regep), preşedintele comunităţii musulmane, şi pe **Ali Cadâr**, mare proprietar urban şi rural, şi preşedinte al comunităţii turce (acesta a fost tatăl Colonelului Izet). – Ca reprezentant al bulgarilor figura **Stoian Hagi Ivanof**, mare proprietar urban şi rural, cu care eram vecin, căci locuiam dela început, în casele lui Hansohn, actualmente lângă Camera de Comerţ, pe atunci malul mării, jos fiind imediat marea.

În locuinţa mea am avut ca chiriaş, cu cameră mobilată, pe Ion Bănescu (încă neînsurat) şi apoi succesiv, de sezon, pe Mitropolitul primat, Iosif Nanian, apoi familia lui Emil Costinescu între care şi fiul său, în etate de 9 ani, **Ionel**, actualmente Ministru, doctor I. Costinescu.

Peste drum de locuinţa mea era cimitirul turcesc unde mai pe urmă s'a construit Catedrală, actuala biserică episcopală.

După ocuparea oraşului cu trupe române – 23 Noiembrie 1878 – odată cu constituirea diferitelor instituţii de stat, au sosit şefii de autorităţi şi funcţionarii respectivi, între cari-mai amintesc,

La administraţie:

Remus Opran, prefect

Mihail Coiciu, director

George Brătăşanu, administrator (subprefect)

www.ziuaconstanta.ro

Luca Elefterescu, idem
Ion Russescu, ajutor de ad-tor.
Ion Valaori, translator
Ion Mironescu, poliţai, scurt timp, apoi urmat de
D. Cantuniari, idem, primul funcţionar român mort în Constanţa, la a cărei inmormântare a luat parte clerul de toate confesiunile şi notabilităţile oraşului.
Andrei Dan, ajutor de poliţai.
La Tribunal:
George Horezeanu, preşedinte (cumnat cu Iancu Poenaru Bordea)
Mişu Cotescu, judecător
Panait Holban, venit cu apărător (căci în Dobrogea nu era permisă avocatură) a fost numit ca "Substitut" la Tribunal. A fost în primul an şi o Curte de Apel, apoi desfiinţată.
La Casseria Generală:
Ştefan Cepraga, cassier general
George Mironescu, ajutor de cassier
La Vamă :
Mih. Herişescu, şeful vămei
La Off. Tel. Post.:
Gr. Economu, Diriginte.
În port:
Am găsit şi rămas pe loc Căpitan al portului pe *Nicolache Macri*, proprietarul unor case mari şi frumoase pe acea vreme şi devenite apoi proprietatea lui C. Pariano. În aceste case a fost găzdit prinţul Carol (devenit rege) la venirea sa în «Küstendje» Persoana lui Nicolache Macri avea ceva impunător, fiind un intelectual de seamă, cu multă trecere între orăşeni, şi în legătură cu Constantinopoli. Între cari "Hansohn", proprietarul vaporaşului cu două roate (ca la Dunăre, care circula pe mare între Constanţa şi Constantínopol), şi Aleon mare bancher acolo.
S'a constituit apoi administraţia comunală cu :
Anton Alexandridi, primar
Hafus Regep, ajutor de primar înlocuit mai apoi de *Ali Cadâr*
Nicolae Mastero, secretar
Dionisie Contogiorgi, cassier
Medici români:
Dr. George (de fapt, Ioachim – n.n.) *Drăgescu*, medic primar al oraşului
Dr. D. Tănăsescu, medic de plasă
Dr. I. Georgescu, medic veterinar
Maior *Dr. Şerban Georgescu* – medic militar – devenit în urmă General.
Medici streini cari aveau şi farmacii:
Dr. I. Bolton, englez, devenit ginerile consului Austriac (*A. Licen*).
Dr. N. Cicilianopolu
Dr. Valendas.
Farmacist, simplu, era numai *D. Chefala*, al cărui frate era secretarul consulului francez, şi care s'a înnecat accidental la Constantinopoli.
În calitate de controlor fiscal, funcţionând şi ca contabil şi controlor al judeţului pe lângă prefectură, am fost delegat în luna Decembrie 1878 cu supravegherea lipirei tablelor cu numirea străzilor şi numerotarea caselor din oraş. După aceasta, conf. dispoziţiilor Ministerului de Finanţe, la începutul anului 1879, am procedat la facere recensământului fiscal, având în comisiune şi pe Hafuz Regep, operaţiune care s'a efectuat pe întinderea dela port toate străzile, până la actualul local de poştă, unde era piaţa şi oborul, deosebit strada «cărămidari» (pe atunci foarte populată apoi surpată de mare), şi locuinţele mici ale căilor ferate (engleze) în cari locuiau foarte mulţi funcţionari români, astăzi dărămate şi locul transformat într'un mic parc.
Pe locurile din jurul unde se găseşte azi divizia 9-a, erau numai râpi locuite de ţigani turciţi (foarte săraci) şi considerate ca periferie a oraşului fără importanţă, iar în partea de răsărit, era cimitirul creştin şi israelit, apoi litoralul mărei.
Băile erau sub malul Tribunalului de astăzi.
În actuala grădină de sus, numită pe turceşte **"Beledie"** erau pustiu şi se vâna prepeliţe. – Acolo am făcut cunoştinţă cu sublocot. "Prezan" (actual Mareşal), care lucra la topografia oraşului sub conducerea Căpit. Gr. Crăinicianu (cumnatul său), devenit general.
Comercianţi, cu prăvălii mai de seamă erau :
Dgeaburov, Bercovici, L. Lascaridi, Vuteras, Rodos, Luzi, Sol. Iafet, Miliaresi, Ralea Frangopolu, Hrisicos şi fraţii Violaos, toţi autohtoni.

www.ziuaconstanta.ro

Consulate:

Austro-Ungar cu Anton Licen

Italian cu Aug. Dugliotti

Rus cu Sam Pampulov (evreu caraim)

Francez cu Delepin

Englez cu Harris

German cu Dumitru Benderli (tatăl av. G. Benderli), care era şi mare cerealist.

Pe atunci, Bulevardul "Regina Elisabeta" (sus) începând din direcţia Cazinoului actual în locul căreia era apa mării, şi până la actualul hotel «Francez» era pustiu la venirea noastră. Aci erau aşezate bateriile cu tunuri ale ruşilor, pentru apărarea coastei.

La începutul lunei Decembrie 1878, armata de ocupaţie rusească părăsi oraşul. Cu câteva zile însă înainte de plecare într-o Duminică seară, în localul (cabaret) "Capato", de pe strada "Ovidiu", un grup de tineri comercianţi greci între cari: Fraţii Ion şi Otton Macri (fraţi cu Nicolache Macri Căpit. portului), măcelarul Mihailidi şi alţii au bătut, până la sânge, un grup de ofiţeri artilerişti ruşi. – Agresorii au fost arestaţi de patrula română, dar plecând ruşii, după câte-va zile li s'a dat drumul, fără consecinţe.

Armata română de ocupare în oraş se compunea din: Batal. 4 Vânători, o baterie de artilerie comandată de Căpit. Paşalega, Lt. D. Popescu şi Căpit. Dr. Em. Satmari, precum şi două escadroane din Reg. 2 Roşiori.

Populaţia oraşului era compusă din greci şi tătari în majoritate, apoi armeni, bulgari, puţini turci ca şi evrei de rit: spaniol, caraimi şi galiţeni. – În oraş nu s'au găsit locuitori români decât cei după venirea armatei. – Locuitorii oraşului aflaţi la anexare erau bine-voitori faţă de români, şi-i primeau cu plăcere în locuinţele lor; mai ales că, mai toţi locuitorii, în excepţie turcii şi tătarii, fiind în contact cu agricultorii români din stânga Dunărei, veniţi mai de mult timp pe aceste locuri, cunoşteau limba românească.

Biserici au fost:

Greacă, Catolică, Armeană şi Bulgară, care sunt şi în prezent, iar Geamii mai multe, din care principală era cea din str. Carol de acum. Sinagoga, numai cea din str. C.A. Rosseti, unde erau case vechi de scânduri, şi pe la anul 1882-1883 a început a se clădi casele «Aleon», iar nu că ar fi existat înaintea venirei românilor, după cum susţin unii istorici.

Ca prim Protereu, deci preot Ortodox Român, a fost Pr. *Nicolae Răşcanu.*

Şcoli, în evidenţă, erau numai şcoala primară *Greacă.*

Ad-ţia comunală română, a înfiinţat imediat şcoli primare de băeţi şi fete:

De băeţi, vis-a-vis, de actuala casă, a d-lui Horia P. Grigorescu, având ca:

Director, *C. Petrescu* (adus dela Turtucaia), fiind şi translator oficial de limba turcă.

Institutori: *George Tănăsescu* şi *I. Titorian.*

De fete, şcoala era vis-a-vis, de actuala Banca Românească având ca:

Directoare: *D-na Melencovici*, devenind văduvă s'a remăritat cu instit. *G. Tănăsescu.*

Institutoare *D-ra Anast. Mavrocordat*, care mai apoi s'a căsătorit cu institutorul *I. Titorian*, a decedat acum la 11 iunie, în etate de 81 ani."

(Vezi şi Anca Ghiaţă, **Noi mărturii de epocă privind administraţia oraşului Constanţa înainte de anul 1878**, în *"România de la Mare"*, nr. 1, iunie 1992, pp. 10-11.)

20. vezi P. Cernavodeanu, **Românii şi primele proiecte de construire a Canalului Dunăre-Marea Neagră (1838-1856)**, în *"Revista de istorie"*, tom. 29, nr. 2, 1976, pp. 189-209; St. Lascu, **Mărturii documentare privind elaborarea unor proiecte ale Canalului Dunăre – Marea Neagră**, în Ibidem, tom. 37, nr. 6, 1984, pp. 534-555; ing. G. Budeanu a fost, în anii '80, membru în Comitetul electoral al P.N.L. Brăila (Idem, **Partidele politice la Brăila în perioada modernă (1875-1914). Mărturii de epocă**, Editura Istros, Brăila, 1998, p. 36).

21. ***"Steaua Dobrogei"***, subintitilată *"Foaia intereselor locale"*, este prima gazetă dobrogenă; aprecierea: "Una din cele mai vechi publicaţii din Dobrogea" (D. Constantin-Zamfir, Oct. Georgescu, **Presa dobrogeană (1879-1980). *Bibliografie comentată şi adnotată***, Biblioteca Judeţeană, Constanţa, 1985, p. 291) – nu este cea mai fericită şi exact-istorică, autorii având, probabil, reţinere din cauza existenţei unei prime publicaţii dobrogene la Sulina, anume "Στραδοπόδης" *("Stavropodis"/="Şontorogul")*, din care, însă, nu s-a păstrat nici un număr (ar fi apărut în 1875, până prin 1882). ***"Steaua Dobrogei"*** a apărut la Tulcea, în perioada 22 iunie 1879 – februarie 1891, dar la Biblioteca Academiei Române nu s-au păstrat decât două numere, din 27 noiembrie 1879, respectiv 5 septembrie 1883. Despre istoricul gazetei – cu menţiunile în diferite ziare ale timpului –, pe larg, în **Ibidem**, pp. 292-293; o fotocopie a ziarului în P. Zaharia, **"100 de ani de presă tulceană". 1879-1979. *Supliment "Peuce"***, Muzeul "Delta Dunării", Tulcea, 1979, p. 11.

22. apud *"Românul"*, XXIII, f. nr., 23, 24 iulie 1879, p. 3.

www.ziuaconstanta.ro

23. vezi şi *"Românul"*, XXIII, f. nr., 22 august 1879, p. 3-780; 23 august 1879, p. 3-784.

24. apud *"Telegraphul"*, IX, nr. 2.200, 22 august 1879, pp. 2-3 (ziarul a apărut, la Bucureşti, în perioada 1871–1888).

25. vezi R. Seişanu, **Dobrogea. Gurile Dunării şi Insula Şerpilor. *Schiţă monografică. Studii şi documente***, Editura ziarului "Universul", Bucureşti, 1928, pp. 190-191; **infra 71**.

26. Despre iniţiativele prefectului Remus N. Opreanu, vezi Gh. Dumitraşcu, **Op. cit.**; el este la originea creării nucleului unui **Muzeu de Arheologie**, începe transportarea la Constanţa a metopelor **Monumentului Triumfal de la Adamclisi**, este la originea ridicării statuii lui Ovidiu (inaugurată la 30 august 1887), "a încercat să pregătească şi ridicarea la Constanţa a unui monument închinat reunirii Dobrogei cu România" (**Ibidem**, p. 301). Mai puţin cunoscute sunt alte iniţiative ale Prefecturii conduse de Remus N. Opreanu; astfel, "Planul unei noui părţi a oraşiului Kiustenge format prin iniţiativa şi sub impulsiunea noastră este terminat de către inginerul arhitect al comunei" – comunică prefectul Ministerului de Interne la 17 decembrie 1879. Remus N. Opreanu prevedea extinderea spre nord a oraşului, "în cel mai scurt timp", centrul fiind la grădina Beledie (Parcul Teatrului – azi); spre vest, propune înfiinţarea unei liziere; în mijlocul pieţei care se va forma la capătul străzilor Mircea cel Mare, Carol (azi - bd. Tomis) şi Concordiei (azi - M. Kogălniceanu) (aşadar, în zona str. Ştefan cel Mare şi a Parcului Teatrului - de astăzi) el propune ca "În mijlocul acestei spaţioase pieţe va fi să se construiască biserica catedrală română, destinându-se în apropiere un alt loc pentru obor" (apud **Din tezaurul documentar dobrogean. *Ediţie de documente întocmită de M. Stanciu, Ana Chiriac, Aurelia Răducănescu, Maria Stăneci***, D.G.A.S., Bucureşti, 1988, p. 73 / **Doc. 23/**). Dacă s-ar fi ţinut seama de această propunere, extrem de benefică pentru dezvoltarea oraşului, extinderea lui spre nord ar fi fost mai rapidă şi în ton cu principiile unei urbanistici moderne. De asemenea, tot Prefectura emite un Ordin prin care se acordă denumiri principalelor străzi şi pieţe ale oraşului "Kiustenge" – respectiv **Piaţa Independenţei**, "unde s-a ridicat arcul de triumf cu ocaziunea intrării noastre"; **Piaţa lui 23 Noiembrie**, "unde are loc oborul, vecină cu strada ce se termină în Piaţa Independenţei"; **Calea lui Traian**; **Calea Carol I**; **Calea Mircea cel Mare**; **Strada Romană** (str. 22 Decembrie - azi); **Strada lui Ovidiu** (azi - desfiinţată); **Strada Tomis**, **Bulevardul Elisaveta Doamna** (**Ibidem**, pp. 74-75/ **Doc. 24/**).

De asemenea, Remus N. Opreanu a fost la originea instalării la Constanţa a unei **tipografii**, obţinând de la Consiliul General al judeţului, la începutul anuui 1881, acordarea unei suvenţii în acest sens. "D-l Prefect arată Consiliului că după iniţiativa sa, cu mare dificultate a reuşit a aduce şi instala în oraşul Constanţa o Typografie imperios reclamată în această parte, însă a promis D-lui proprietar al Typografiei, în numele judeţului, de a i se plăti o subvenţiune de 1000 franci pe an pentru publicarea diferitelor anunciuri administrative, instrucţiuni, precum şi pentru tipărirea jurnalului *"Farul Constanţei"*, creat în interesul judeţului. Numai cu această condiţiune D-l Typograf a făcut sacrificu de şi-a adus şi instalat Typografia, care după cum am dovedit, foloasele ei sunt prea minime cu marele interes al judeţului, căci nici chiar cheltuielile nu le poate acoperi, şi ca în cas când nu s-ar fi putut găsi un Typograf de a face acest sacrificu, ar fi trebuit ca judeţul să înfiinţeze o Typografie proprie şi să-l coste destul de scump. Pentru acest motiv propune D. Prefect că deoarece această Typografie funcţionează încă din mai anul trecut 1880, să se poată acorda o subvenţiune de 2000 lei cel puţin pe tot timpul până la 1 aprilie 1882.

Consiliul mulţumeşte D-lui Prefect pentru iniţiativa şi grija ce a avut de a înfiinţa în aşa scurt timp o Typografie, admite a se aloca la art. 13 lei 2000 subvenţiunea Typografiei pe tot timpul până la 1 aprilie 1882" (**Proces-Verbal al Consiliului General al Judeţului Constanţa**, în *"Farul Constanţei"*, II, nr. 37, 25 ianuarie 1881, p. 3).

27. vezi Zizi Covacef, Nicolina Mihail-Ursu, Angela Pop, A. Rădulescu, **Centenarul Muzeului de Istorie Naţională şi Arheologie Constanţa**, în **Comunicări de istorie a Dobrogei**, I, 1980, pp. 12-53.

28. Clădirea fostului **Conac**, reşedinţa Prefectului, a ars în noaptea de 10 spre 11 ianuarie 1883; în câteva ore, totul s-a transformat în scrum. "Din întregul palat nu mai rămân decât murii din afară; cei care despărţeau camerele au ars fiind de lemn sau paiantă. Arhivele prefecturii au fost toate salvate; asemenea cea mai mare parte a mobilierului". Focul a izbucnit de la o sobă de zid din aripa ocupată de Poliţie; familia prefectului locuia la etaj şi "şi-a văzut arse mai toate obiectele sale" (*"Farul Constanţei"*, IV, nr. 1, 12 ianuarie 1883, p. 1). Peste un sfert de veac, în acest perimetru se va înălţa clădirea actualului Liceu "M. Eminescu"; în M. Ionescu-Dobrogianu, **Tomi-Constanţa**, Tipografia "Lucrătorii Asociaţi", Constanţa, 1931, p. 92 – se indică drept an al distrugerii 1882; nu este, însă, singura inadvertenţă – minoră, este adevărat – a istoriografului Constanţei (şi al Dobrogei), de multe ori memoria aproximându-i exactitatea datelor ce se referă la

www.ziuaconstanta.ro

evenimente mai recente, unele trăite de însuşi autorul lucrărilor dedicate Dobrogei.

29. ***"Farul Constanţei"*** a fost publicaţia cea mai longevivă a Constanţei, până la Al Doilea Război Mondial; subintitulat *"Ziar oficial al judeţului Constanţa"* sau *"Monitorul judeţului Constanţa"*, a apărut în perioada 12 mai 1880–26 noiembrie 1938 (cu întrerupere în anii Primului Război Mondial).

30. Sosirea la Constanţa, la 7 iulie 1880, a ministrului Justiţiei A. Stolojan, împreună cu familia, este anunţată şi în *"Farul Constanţei"*, I, nr. 10, 12 iulie 1880, p.1. Acest demnitar va vizita deseori Dobrogea; astfel, în calitate de ministru al Domeniilor, în august 1885 a fost în mai multe comune din plasa Babadag, de la locuitorii cărora "a primit plângeri cât priveşte parcelarea pământului, scumpetea tarifului lemnelor, pentru păşunarea vitelor şi împotriva mai multor funcţionari domeniali" (**Din localitate**, în *"Dunărea de Jos"*, I. nr. 31, 28 august 1885, p.1).

31. apud *"Românul"*, XXIV, f. nr., 23 iulie 1880, p. 2-662.

32. **Dumitru Chipară Hâră** a primit "încuviinţarea" de către Prefectură pentru stabilirea "în acest judeţ", respectiv în comuna Caramurat, în februarie 1881, împreună cu S. Belu, Dimitrie Toader, Ioan Munteanu, Ioan Lăzărescu. Tot atunci, au primit "încuviinţarea" şi alţi români transilvăneni, care vor deveni proprietari cunoscuţi şi fruntaşi ai vieţii publice – precum Octavian Moroianu şi Ion Moroianu (tot la Caramurat), Gh. Pascu (în Cartal), Gh. Ion Ţuţuianu şi Nicolae Alexe Roşculeţ (în Doiran); în cătunul Boascic s-au stabilit Panait Mazâl, Ştefan Adam, Duţu Chiru, Oprea Ştefan, Chirea Ştefan, Vintilă Necula, Marin Savu, Nicolae Bobocel, Iordache Dicianu, Dumitrache Dicianu, Gh. Moroianu, Tudor Cocoşiu, Gh. Ardeleanu, Neagu Căldăraru, Andrei Decu, Dobre Preda, Floarea Pârvan, Nicolă Dumitrache, Petre Ivan (**Prefectura Judeţului Constanţa**, în *"Farul Constanţei"*, II, nr. 42, 1 martie 1881, p. 1). În iulie 1881 i se permite stabilirea la Hârşova lui Octavian D. Şeitan (Ibidem, II, nr. 55, 19 iulie 1881, p. 1), iar în noiembrie lui Dimitrie Ştefiea – în cătunul Cogeali; tot în această ultimă lună, "Reîntorşilor din emigraţiune Zienis Emin şi Amet Gafar să se restabilească în vechile lor căminuri din cătunul Carapelit, pendinte de comuna Saraiu, plasa Hârşova" (**Autorisaţiuni de stabilire**, în Ibidem II, nr. 70, 16 noiembrie 1881, p. 1). Iată şi alte persoane cărora li s-a dat "autorizaţiunea pentru a se stabili în acest judeţ" – Matei Gheorghiţa (la Caramurat), Niţă Popa ("suburbia Varosiu a oraşului Hârşova"), Ioan Andrea ("cu târla sa în Tichileşti"), Nicolae Alexe Roşculeţ ("cu vitele sale în cătunul Cartal"), Panait Calciu, Zlate Ianache, Bucur Găitan (la Palazu), Nicole şi Ion Martinovici, Alexe şi Popa Radu, Gh. Popa ("cu oile sale"), Alexe A. Popa (la Taşaul), Gh. Zaharia (Peletlia), Drăgan Petcu (Bălţăgeşti), Ion I. Roşculeţ (Cartal), Gh. Cojan, Gh. Cojocaru (Terzichioi) ş.a. (Ibidem, II, nr. 43, 19 martie 1881, p. 3); despre stabilirea mocanilor în Dobrogea, vezi D. Şandru, **Mocanii în Dobrogea,** Institutul de Istorie Naţională din Bucureşti, Bucureşti, 1946, mai ales pp. 138-142, p. 164 (la Caramurat) ş.a.

33. apud *"Românul"*, XXIV, f. nr., 25 septembrie 1880, p. 3-867. Gazeta ***"România Trans-Dunăreană"*** este al doilea ziar ce apare la Tulcea, în perioada 31 august 1880–mai 1881; nu se ştia, până acum, de păstrarea decât a unui singur număr, respectiv nr. 35, din 20 aprilie 1881 (vezi N. Hodoş, Al. Sadi Ionescu, **Publicaţiunile periodice româneşti (ziare, gazete, reviste). *Descriere bibliografică de ... Cu o introducere de Ioan Bianu***, Tom. I. **Catalog alfabetic 1820-1906**, Bucureşti, 1913, p. 620). D. Constantin-Zamfir, Oct. Georgescu, **Op. cit.**, p. 280, precizează: "Este unul din primele ziare ce au apărut în Dobrogea. La Bibl. Acad. **nu am găsit decât un singur număr** (subl. n.)"; în fapt, în colecţiile Bibliotecii Academiei Române am depistat încă un număr - anume nr. 32, din 15 martie 1881; are acelaşi format (48 x 33), apare tot în patru pagini. În p. 1 se anunţă reducerea la 10 bani a costului, faţă de 20 şi 25 bani, cum "până acum s-a distribuit"; editorialul, se referă la rolul "magistraturii independente"; este inserat discursul lui N. Ionescu rostit în şedinţa Camerei, la 20 februarie, asupra personalităţii lui C. Negri; în p. 2 se fac referiri asupra "situaţiunei judeţului Constanţa", cu prilejul apariţiei Bugetului respectiv; în pp. 3-4 C.G. Popovici semnează un articol intitulat **Expoziţia română de tablouri**; rubrica **Din Tulcea** este inserată în p. 3. În p. 4, la rubrica **Felurimi**, sub titlul **Un visitator de grotte şi vizuini** se inserează o ştire insolită : "În plasa Babadag, în împrejurimile satului Başchioi, trăieşte un locuitor de naţionalitate germană, astăzi foarte bătrân şi care avea o tragere de inimă irezistibilă pentru vizitarea vizuinilor şi grotelor.

În împrejurimile Başchioiului sunt păduri seculare, crescute pe dealuri, munţi şi râpe adânci, pline de vizuini şi grote. Se istoriseşte că acest îndrăzneţ locuitor intrase odată a vizita grota cea mare din sânul muntelui P o m s i l. El intră pe burtă, ţinând în mână două lumânânri de ceară aprinse şi având provizii de lumânări şi chibrituri în buzunare.

Lumea îl aşteaptă afară şi după câteva ceasuri vizitatorul grotei ieşi cu capul înainte, şi spre marea mirare a mulţimei ce-l aştepta, în loc de lumânare în mână, el ţinea o vulpe vie. De atunci îi şi rămase numele de M o ş u V u l p e"; la aceeaşi rubrică, se inserează ştirea despre descoperirea de către grăniceri a

www.ziuaconstanta.ro

unui "sat românesc, mare şi bine populat". De asemenea, în ultima coloană a p. 4 este inserată ştirea, semnată de Const. P. Scheletti şi Gr. Christidi, prin care cei doi avocaţi fac publică "desfacerea asociaţiunii ce au existat până astăzi între ei pentru lucrările procesuale de notariat".

34. **Camera de Comerţ şi Industrie din Constanţa**, cuprinzând cele două judeţe dobrogene, a luat fiinţă prin jurnalele Consiliului de Miniştri nr. 9 şi nr. 10 din 9 august 1880 şi sancţionate de către Suveran cu decretele nr. 2115 şi 2117 din 10 septembrie; ea a fost înfiinţată sub denumirea de **Camera de Comerciu a Circonscripţiei XV**; primii membri onorifici ai Camerei au fost: Odyseea Despoty, comerciant de cereale; Georgiu Carida (idem); Solomon Japhet (comerciant de coloniale); Gibrail Fenkian (comerciant de manufactur); Ivancu Calcio (comerciant de lână). Prima şedinţă a avut loc la 6 septembrie 1880, sub preşedinţia prefectului Remus N. Opreanu. Până la Primul Război Mondial, preşedinţii – respectiv, vicepreşedinţii Biroului Camerei – au fost următorii:

Solomon Japhet; Odyssea Despoty (1880 - 1882)
Gh. Caridia; Gebrali Frenkian (1882 - 1886)
Gh. Caridia; O. Despotti; Elie Nicolescu şi G. Roncea – secretari (1889 - 1890)
D. Nicolaescu; Nicolae I. Cealâcu; J. Cubelca, C.D. Arghiropol – secretari (1890 - 1894)
D. Nicolaescu; G. Şerbănescu; I. Ghement, Al. Malcoci-Petrescu, Elie Nicolescu – secretari (1894 - 1896)
Gebrail Frenkian; Eugen Cosmiade; Elie Nicolescu, G. Roncea – secretari (1896 - 1989)
Eremia Popa; Alex. Cosma; Elie Nicolescu – secretar (1898 - 1899)
Luca Oancea; I. Berberianu; Elie Nicolescu – secretar (1899 - 1901)
Luca Oancea; I. Berberianu; Elie Nicolescu – secretar (1901 - 1902)
Alexandru Cosma; Take Manicatide; Elie Nicolescu, G. Christodorescu – secretari (1902 - 1904)
Take Manicatide; Tănase G. Dabo; G. Christodorescu – secretar (1904 - 1907)
Take Manicatide; I. Dimitrescu; G. Georgescu – secretar (1907 - 1908)
Eremia Blebea ; Ioniţă Dumitrescu; G. Georgescu – secretar (1908 - 1909)
Em. M. Brancovici; Gr. M. Grigoriu; G. Georgescu – secretar (1909 - 1912)
Ioniţă Dimitrescu; Const. N. Alimănişteanu; G. Georgescu – secretar (1912 - 1914)
Const. N. Alimănişteanu; George Mihail; G. Georgescu – secretar (1914 - 1919) (apud J. Stoenescu-Dunăre, Oct. Văleanu, **Monografia Camerei de Comerţ şi Industrie, Bursei de Comerţ şi Camerei Arbitrale Constanţa**, în *"Buletinul Camerei de Comerţ şi Industrie Constanţa"*. **Volum festiv cu prilejul Semicentenarului realipirii Dobrogei**, 28 octombrie 1928, pp. 5-8).

35. În anul 1940, mocanul Ion Ciocea reţinea că "satul de astăzi (Făgăraşu Nou - n.n.) a fost înfiinţat de căpitanul pensionar Moise Radu, care a adus aci, pe la 1883, mai multe familii de făgărăşeni"; la rândul său, Nic. Uceanu, originar tot din Ardeal, arată că "ştia de la părinţi că, înainte de 1877, aceştia împreună cu alţii, au fugit din Transilvania şi au hoinărit prin Basarabia, până la 1877, când au trecut în Dobrogea. Aci şi-au făcut bordeie şi trăiau singuratici, până când, la vreo câţiva ani, au mai venit români transilvăneni împreună cu un căpitan pe care-l chema Moise Căpitanul. Acesta a întemeiat satul. Lângă sat mai erau 2 sate curat turceşti – Cimciler şi Araclar – care s-au ruinat" (apud D. Şandru, **Op. cit.** , p. 182).

Într-un **Raport** înaintat de către Remus N. Opreanu, în 1881, Ministerului Domeniilor, se spunea: "pot afirma că numărul capilor de familie stabiliţi în acest judeţ de la 23 nov. 1878 trece peste 500. Originea lor este din Transilvania în cea mai mare parte (...). **Sate întregi am format numai cu românii din Transilvania** (subl. n.). Nu pot preciza, D-le Ministru, dacă emigrarea românilor din Transilvania a fost sau nu cu învoirea guvernului Austro-Ungariei. Parte din ei, deci, aveau paşapoarte, parte nu. Neputându-i considera de străini, i-am tratat ca pe locuitorii ceilalţi ai judeţului. Pot afirma că îngrijirea noastră pentru dânşii a fost şi mai plină de solicitudine. Aşteptăm încă multe familii din Transilvania. Am preparat locurile unde să-i instalăm" (apud. Gh. Dumitraşcu, **Op. cit.**, p. 298).

36. Se referă la **Grundlinien zur Geographie und Geologie der Dobrudscha**, apărută la Viena în 1876 (apud S. Greavu-Dunăre, **Bibliografia Dobrogei. 425 a.Hr. – 1928 d. Hr.**, Cultura Naţională, Bucureşti, 1928, pp. 55-56) (extras din ***"Memoriile Secţiunii Istorice a Academiei Române"***. Seria III. Tomul IX. **Mem.** 4"); vezi şi D. Şandru, **Op. cit.**, p. 144.

37. Într-adevăr, în 1863 (aprilie) începe ridicarea la Brăila, "de către negustorimea greacă", a Bisericii Elene, a cărei construcţie s-a terminat în 1872 (Gh. Gorincu, Florica Gorincu, **Brăila – 625 – în date cronologice. 1368 - 1993**, Editura Danubius, Brăila, 1993, p. 64.

38. apud *"Românul"*, XXIV, f. nr., 29 octombrie 1880, p. 3-970.

www.ziuaconstanta.ro

39. Înălţimea avansată astăzi de către geografi este 467 m; la începutul secolului, cifra vehiculată era de 456 m (vezi Căpitanul M.D. Ionescu, **Dobrogia în pragul veacului al XX-lea. *Geografia matematică, fisică, politică, economică şi militară***, Atelierele Grafice I.V. Socecŭ, Bucureşti, 1904, p. 104). În aprilie 1904, un grup de ofiţeri români întreprinde o excursie în nordul Dobrogei: "Vaporul atinge Măcinul, de unde oficerii în căruţe urcă panta terasei şi se îndreaptă spre **Greci**, drum de aproape 3/4 oră pentru această terasă, până la picioarele Pricopanului. Se face ascensiunea **Suluculacului** (364 m), cel mai înalt punct din împrejurimile Măcinului. Priveliştea oferită ochiului escursioniştilor, cari aproape 1 oră parcurg coama ascuţită a Pricopanului într-o atmosferă parfumată de mirosul mugurilor tufărişului, ce acoperă în mare parte aceşti munţişori, compensează sacrificiul care şi l-au impus turiştii din Bucureşti prin 2 nopţi de călătorie cu trenul. Sub ochii spectatorului se desfăşoară un peisagiu muntos din cele mai tipice. Grămezi de piatră rotunjită prin intemperii, apărând când ca cirezi de vite înşirate pe coastă, când ca coloane sau dinţi ascuţiţi, rupând continuitatea formelor terenului şi încununând depresiuni sau cercuri, dau un tablou sub un cer limpede albastru.

La picior zace Dunărea cu braţele, privalurile (gârle – n.n.) ori bălţile sale, ca contopite într-o pânză lucie, dând ilusiunea priveliştei mării; la orizont apar câmpia Munteniei, marginea Moldovei şi a Basarabiei. Ochiul spectatorului ocupă centrul curbei ce descrie Dunărea împrejurul colţului nord-vestic al masivului Dobrogei; el întâlneşte succesiv în un tur de orizont: **Iacob-dealul** (Turcoaia), **Brăila, Galaţi, Renii, Cartalul. Luncaviţa** pare a eşi ca dintr-un tunel de sub perdeaua Ţuţuiatului, care arată la sud-estul observatorului cel mai înalt punct din toată Dobrogea (456 m)". (C. Teodorescu, **Prima escursiune a turiştilor militari la Brăila-Măcin** *(Extras din "România militară", aprilie 1904)*, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, Bucureşti, 1904, pp. 8-9); despre "celebrul călător Peters" şi cercetărilor sale în zonă vezi şi Căpitanul M.D. Ionescu, **Op. cit.**, pp. 72-74.

40. apud *"Românul"*, XXV, f. nr., 18 ianuarie 1881, p. 3-55.

41. Această **Espunere generală a situaţiunei judeţului Constanţa** este cel mai important document public intern asupra judeţului Constanţa de la începutul anilor '80; aşa cum rezultă din *"România Trans-Danubiană"* (vezi **Doc. 29**), el a apărut şi într-o "broşură in octav de 53 pagine", dar nu se regăseşte în colecţiile Bibliotecii Academiei Române; în D. Constantin-Zamfir, Oct. Georgescu, **Op. cit.**, p. 151, se specifică: "Nu ştim dacă a apărut şi în broşură separată".

42. Această "cestiune de timp foarte apropiată" va însemna, în fapt, anul 1912 (vezi **Introducere**, precum şi **Doc. 308-319**).

43. vezi **supra 26** şi **Doc. 54**. Lucrările de construire ale Catedralei au început în 1883, recepţia provizorie are loc în 1885, dar sfinţirea are loc de abia la 22 mai 1895 (A. Rădulescu, St. Lascu, P. Haşotti, **Ghid de oraş. Constanţa**, Editura Sport-Turism, Constanţa, 1985, pp. 66-67); vezi şi **Sfinţirea Catedralei în Constanţa**, în *"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 32, 27 noiembrie 1894, p. 2; **Catedrala din Constanţa**, în Ibidem I, nr. 4, 8 mai 1894, p. 2: "S-a ridicat de atâta vreme Catedrala românească din Constanţa; s-au făcut cheltuieli mari pentru construirea ei din punga ţării noastre; s-a terminat astăzi cu totul; dar ce folos pentru neamul nostru, pentru interesul nostru naţional de aci, dacă ea stă închisă pe motive cari sub nici un cuvânt nu-şi mai au raţiunea astăzi (iniţial, chipurile sfinţilor semănau izbitor cu cele ale unor notabilităţi locale ... - n.n.) (...). În interesul existenţei noastre naţionale din acest pământ, în numele sfintei noastre biserici, în numele culturii noastre naţionale, apelăm cu căldură la d. Tache Ionescu, valorosul ministru al Cultelor şi Instrucţiunii Publice, ca să binevoiască a lua cele mai grabnice măsuri pentru sfinţirea Catedralei din Constanţa, şi, prin consecinţă, **deschiderea bisericii noastre naţionale** în acest oraş important, de care se simte nevoia cea mai mare de atâta vreme"; vezi şi **Iarăşi Biserica Meşterului Manole**, în *"Constanţa"*, II, nr. 6, 21 martie 1893, p. 2.

Aflându-se la Constanţa, câţiva ani mai târziu, orădeanul **Iosif Vulcan** aprecia, totuşi, pictura lui Gh. D. Mirea, socotind-o novatoare: "Ornamentica este făcută cu lux mare, iar **tablourile arată un stil modern, care a stârnit multă discuţiune** (subl. n.). Artistul s-a abătut de la concepţia legendară, care înfăţişează îndeosebi evlavia şi a pictat nişte sfinte nu numai evlavioase, **dar şi frumoase afară din cale, la care să te tot uiţi** (subl. n.). Aceasta însă nu le-a convenit multora, ba unii ziceau că portretele sfintelor sunt făcute după modeluri vii, ceea ce a stârnit multă vorbă, încât a trebuit să iasă din Bucureşti o comisie de oameni competenţi, în frunte cu regretatul academician Odobescu, spre a constata dacă biserica nu e profanată şi dacă se poate sfinţi. Resultatul a fost că arta a învins şi catedrala s-a deschis". (I. Vulcan, **La Constanţa**, în *"Familia"*, XXXIV, nr. 43, 25 octombrie/6 noiembrie 1898, p. 507).

44. În septembrie 1863, prelatul francez **E. Boré**, într-o scrisoare adresată **dr. Camille Allard** (care fusese în Constanţa în 1855), comunicându-i progresele înregistrate în începutul de modernizare a infrastructurii Dobrogei, exprima credinţa că oraşul Constanţa, "mărindu-se mult, pare a avea viitor": "Par une

www.ziuaconstanta.ro

piquante coincidence, je passai par **Kustendjé**, tenant à la main votre petit ouvrage sur la Dobroudja (se referă la **Mission médicale dans la Tartarie-Dobroutcha**, Typographie Féliz Malteste et Cie, Paris, 1857/68 pp./ (apărută, inițial în ***"L'Union Médicale"***, de juillet, août et septembre 1857 - n.n.). Îl avait un attrait local et nouveaux après huit années. Les lieux ont un peu changé depuis et en bien. Vous savez qu'une compagnie anglaise a ouvert et terminé un chemin de fer de Kustendjé à Tchernavoda. Cette première ville s'est beaucoup augmenté et semble avoir de l'avenir. On travaille activement à la formation d'un port protegé par un môle plus avancé dans la mer. Le nombre des maisons qui viennent y prendre les céréales de la Bulgarie et de la Valachie augmente toujours. Le long circuit de Soulina est évité. Lorsque les quais seront terminès, il sera beaucoup plus facile encore de charger et de communiquer avec la ville qui cherche à s'aligner et à s'européniser. Le rail-way, en portant les matériaux de construction pour le port, transporte aussi les céréales, qui sont la partie principale du commerce. Les Anglais ont établi sur la rive leurs usines et leurs magasins avec un ordre qui leur fait honneur. Le trajet de Kustendjé à Tchernavoda s'effectue en moins de deux heures, et l'on passe à travers plusiers villages qui ont encore un aspect fort misérable, à la vérité, mais qui avec le temps tireront de larges profits de cette excellente voie de communication" (apud C. Allard, **Souvenirs d'Orient. La Bulgarie orientale**, Adrien Le Clere et Ce & Dillet, Paris, f.a. / 1864 /, pp. 277-278). În 1857, grupul de investitori englezi care va construi calea ferată dobrogeană și Portul Constanța va invoca printre consecințele modernizării regiunii și "atractivitatea" turistică și economică a Constanței", ținând seama de avantajele poziției sale și a ascendenței istorice a orașului: "With the advantages of its position on, and an influx of shipping of all nations, with the accomodations that will spring up, and the temptation offered by the society of persons of so superior and intelligent a class as that of which the directions and managers of an undertaking of such magnitude in a foreign county must necessarily consist – the English colony of Kustendje may naturally become a pleasant resting-place, where the traveller will halt to refresh himself after his fatiques, and prepare for further enterprises. Soon, **we venture to predict, will the sunny slopes of the hills he overspread with gardens and vineyards, the environs of the town embowered in groves of fruit trees** (subl. n.), and its mud hovels give place to the neat cottages of the workmen in the Company's emply, the comfortable homes of their principal officers, and the public buildings required by the traffic of all kinds" (Th. Forester, **The Danube and the Black Sea: Memoir on their junction by a railway between Tchernavoda and a free port at Kunstendjie**, London, 1857, pp. 209-210).

45. Amplasamentul vechii tăbăcării (erau două – **Tăbăcăria Română**, la care se referă Remus N. Opreanu, înființată în 1879, și tăbăcăria fraților Circliano, ce exista deja în 1884; vezi **Din tezaurul documentar ...**, p. 108 **/ Doc. 58/**) era pe malul estic al lacului, în zona Planetariului de astăzi și puțin mai spre nord: Lacul "**Tăbăcărie**, numit astfel de la două fabrici de tăbăcărie așezate la E. de lac, este așezat la 3 km spre N. de Constanța, lângă satul Anadalchioi, are o suprafață de aproape 100 hectare. E înconjurat de stuf și produce pește în cantitate mică". (Căpitanul M.D. Ionescu, **Op. cit.**, p. 211). (În anii '70 ai secolului nostru în această zonă a fost amenajat în jurul lacului unul dintre cele mai mari și frumoase parcuri din țară; ultimele mari lucrări s-au finalizat în anul 1981 – vezi A. Rădulescu, St. Lascu, P. Haşotti, **Op. cit.**, pp. 145-146.) În primul deceniu al secolului nostru, construcțiile **Tăbăcăriei Românești** au fost strămutate pe malul Mării, în spațiul delimitat de str. Concordiei (azi - str. Unirii), str. General Praporgescu (s-a mai numit str. Marin Dincă, iar din 1990, str. Ion Borcea), str. Grozești, bd. Principesa Ileana (azi - str. Pescarilor), respectiv acolo unde astăzi se află cartierul Faleză-Nord, construit după 1977.

46. Ultimele trei paragrafe (începând cu "Comerciul județului Constanța merge sporind din an în an ...") sunt inserate sub titlul **Dobrogea veche și Dobrogea nouă** și în *"Românul"*, XXV, f. nr., 1 martie 1881, p. 2– 194).

47. Despre necesitatea împăduririi Dobrogei consecvent a militat în epocă directorul-proprietar al ziarului *"Constanța"*, **Petre Grigorescu**; vezi, de pildă, P. Grigorescu, **Împădurirea în Dobrogea**, în *"Constanța"*, XII, nr. 421, 1 martie 1903, pp. 2-3; Idem, **Plantațiile de păduri în Dobrogea**, în Ibidem, IX, nr. 351, 12 noiembrie 1900, p. 1; vezi și **Împădurirea dunelor marine din Dobrogea**, în Ibidem, II, nr. 28, 22 august 1893, p. 2; **Pădurile din Dobrogea**, în *"Viitorul Tulcei"*, I, nr. 5, 28 iulie 1902, pp. 1-2; **Pădurile Tulcei**, în Ibidem, I, nr. 3, 12 iulie 1902, p. 1; **Pădurile Dobrogei**, în *"Buletinul Camerei de Comerț Constanța"*, XV, nr. 10, 15 august 1904, pp. 125-130 (+3 tab.); **Plantațiile de brad la Tulcea**, în *"Curierul Dobrogei"*, I, nr. 11, 30 aprilie 1905, p. 2; B.N. Pretorian, **Chestiunea împăduririi Dobrogei**, în *"Buletinul Camerei de Comerț Constanța"*, XVII, nr. 13-14, 15 octombrie 1906, pp. 154-158; ș.a.

48. apud *"Românul"*, XXV, f. nr., 12 martie 1881, p. 3-231.

49. În fapt, un **Monument al Dobrogei** nu este încă realizat la Constanța, cu toate că acest deziderat se proiectase la nivel de machetă și în anul 1928, cu prilejul serbărilor *Semicentenarului Reintegrării Dobrogei*

www.ziuaconstanta.ro

la Statul Român.

50. Este vorba despre prefectul **C. Ciocârlan**, care a condus Prefectura Constanţa între cele două mandate ale lui Remus N. Opreanu (noiembrie 1878–12 septembrie 1881; 18 octombrie 1882–20 mai 1883).

51. Este vorba despre actualul Hotel "Intim", situat pe str. N. Titulescu (fostă str. Lascăr Catargiu, fostă str. Elenă); aici a poposit, timp de zece zile, în iunie 1882, Mihai Eminescu; vezi **supra 4.**

52. Este **dr. Ioachim Drăgescu**; vezi G. Neamţu, **I. C. Drăgescu, militant pentru republică şi daco-românism (1866-1914)**, în *"Anuarul Institutului de Istorie şi Arheologie din Cluj"*, XV, 1972, pp. 263-284. Vezi şi **Doc. 249**; ***infra 73***.

53. vezi şi **Doc. 367** ("nenorocitele / musulmane – n.n. / mor zilnic de diferite boli îndeosebi la naştere, din cauza fanatismului, care le face ca să nu apeleze la medic").

54. ***"Mahmudia"*** a apărut la Mahmudia (s-a tipărit la Tulcea) în iulie-august 1882 (3 nr.); la Biblioteca Academiei Române s-a păstrat nr. 3 din 1 august 1882. În epocă, rolul naţional şi social al preotului a fost pe larg mediatizat, nelipsind accentele critice, în contextul în care aceste îndatoriri ale lui "capătă aci, în Dobrogea, însemnătatea unui apostolat"; cel mai important ziar constănţean din deceniul premergător Primului Război Mondial consta, în acest sens: "Sunt preoţii noştri la înălţimea acestei neasemănat de mari misiuni ?

Voi răspunde, fără ezitare, nu ! Nu sunt, fiindcă nu pot să fie. Tributari, *sub toate formele*, nu voi să zic ai episcopilor, ci ai episcopatelor – ai unor imorale şi hrăpăreţe camarile – grija zilei de mâine la preoţi este totdeauna un mare semn de întrebare. O singură categorie de preoţi o duce într-o veşnică fără-de-grijă: beţivii ! De aceea se şi înmulţesc..." (Un pravoslavnic, **Voiţi s-aveţi preoţi ? Daţi-le superiori !**, în *"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 25, 24 iunie 1912, p.1); Const. N. Sarry, **Cultura românească în Dobrogea. Rolul bisericii**, în Ibidem, IV, nr. 10, 10 mai 1908, p. 1: se critică faptul că de multe ori preoţii nu dau atenţia cuvenită slujbelor, motiv pentru care "locaşurile noastre sfinte, în general, sunt din ce în ce mai goale, iaca de ce Biserica nu-şi mai îndeplineşte cu izbândă menirea"; de asemenea, se atenţionează asupra cvasiinexistenţei predicilor, al căror rol important este subliniat: "Puţini, foarte puţini însă preoţi din această provincie care să ţină predici măcar la zile mari. Şi pe când toate celelalte biserici eterofile din această parte a ţării îşi atrag tot mai mult prozeliţi prin predicatori aleşi, **bisericile româneşti sunt vizitate numai de babe** (subl. n.), care ştiu să se roage Domnului şi fără miorlăitul popii sau al cântăreţului, ţuicăriţi înainte chiar de a se fi făcut ziua", vezi şi Idem, **Scrisoarea deschisă P.S.S. Episcopul Dunărei de Jos,** în Ibidem, X, nr. 5, 15 fbruarie 1914, p. 1; **Reprezentanţii bisericei în Dobrgea**, în Ibidem, XI, nr. 33, 28 iunie 1915, pp. 1-2; **Clerul din jud. Tulcea**, în *"Curierul Dobrogei"*, I, nr. 10, 16 aprilie 1905, p. 1.

55. Referiri la acest articol, la Lavinia Dumitraşcu, **Trei publicaţii ale Corpului Didactic şi elevilor dobrogeni până la Primul Război Mondial**, în St. Lascu, C. Vitanos (coord.), **Op. cit.**, pp. 71-81.

56. ***"Revista Corpului Didactic Rural din Judeţul Tulcea"*** a apărut în 12 nr. în perioada 15 septembrie 1883–1 iulie 1884: vezi şi **Ibidem**, pp. 71-76.

57. În text este scris Toloviţa. Despre istoricul cercetărilor arheologice în zona Cogealac, vezi V. Lungu, O. Bounegru, Al. Avram, **Cercetări arheologice din aşezările romane de la Cogealac**, în *"Pontica"*, XXXIII, 1990, pp. 161-167.

58. vezi **Doc. 56, 57**; vezi şi N. S. Baboeanu-Droe, **Dobrogea faţă cu partidele politice**, Tip. "Speranţa", Bucureşti, 1906 (110 pp.).

59. ***"Dunărea de Jos"*** a apărut la Tulcea, cu întreruperi, în perioada 22 decembrie 1884–26 aprilie 1898; în colecţiile Bibliotecii Academiei Române sunt numere lipsă.

60. **Expunerea situaţiunii judeţului Tulcea** pe anul 1885 nu se găseşte, separat tipărit, la Biblioteca Academiei Române; se găsesc "situaţiile" pentru anii 1898, 1899, 1901, 1902, 1903, 1904, 1905, 1906, 1909, 1910, 1911, 1913, 1914; vezi şi **Statistica generală a judeţului Tulcea pe anul 1884**, Tipografia Română, Tulcea, 1884 (29 pp.).

61. vezi **Lăcustele**, în *"Istrul"*, II, nr. 114, 3 iunie 1899, p. 1; **Apariţia lăcustelor**, în *"Dobrogea"*, V,

www.ziuaconstanta.ro

nr.126, 5 iunie 1904, p. 2; I. Pavlescu / dr. căp./, **O călătorie în ţara lăcustelor (Dobrogea). *Studiu monografic***, Tipografia Timoleon Nebuneli, Galaţi, 1904 – este vorba despre zona Deltei Dunării, apreciindu-se că "Pagubele produse lor / locuitorilor / de aceste insecte sunt foarte neînsemnate. Oamenii din Delta Dunării se ocupă cu pescuitul şi creşterea vitelor. Agricultura la ei este foarte puţin înaintată. De abia ici, colea, se văd lanuri de secară pe un pământ ingrat, nisipos şi supus inundaţiilor. **Grija cea mai mare de lăcuste este ca nu cumva ele să se abată asupra judeţelor roditoare din Dobrogea şi mai ales din România** (subl. n.). Pentru aceasta, măsurile luate au de scop a le distruge de când sunt mici. Se pare că prosperitatea lăcustelor este datorită în parte şi nepăsării locuitorilor din Delta Dunării" (p. 29).

62. Este vorba despre războiul sârbo-bulgar şi renunţarea la tron a prinţului **Alexandru de Battemberg**; conflictul dintre cele două state se încheie prin *Conferinţa de pace turco-sârbo-bulgară*, găzduită de capitala României; referindu-se la desfăşurarea lucrărilor, un ziar din Galaţi sesiza că trenarea acestora se datorează faptului că "puterile mari nu sunt de acord asupra bazelor unei aplanări definitive a conflictelor bulgaro-turc şi sârbo-bulgar"; analizând ciocnirile de interese ale Marilor Puteri, ziarul vede limpede nodul gordian al chestiunilor balcanice: "Principiile politicii orientale ale acestei puteri mari / Rusia – n.n./ sunt subordonate acum, ca şi în trecut, interesului tradiţional de a dobândi şi exercita, dacă nu puterea cel puţin influenţa ei în Peninsula Balcanică. În această tendinţă, ea se loveşte de influenţa engleză care pare favorizată prin soluţionarea ce propusese reprezentantul Porţii să se dea conflictului. Această soluţie consistă în ideea de a se sustrage statele balcanice de sub tutela puterilor străine şi de a le apropia între ele pentru a forma o mare confederaţiune orientală care să taie pofta puterilor mari ca Rusia şi Austria de a înainta spre Constantinopol. Dacă Rusia se opune unei asemenea soluţiuni a conflictelor din Peninsulă, apoi Anglia pare decisă a o sprijini din toate puterile. Ciocnirea a două influenţe puternice şi opuse, ca acea rusească şi acea engleză, în afacerile Orientului, îi de natură a ţine în suspensiune conflictele care nu se vor putea aplana decât prin interveţiunea tuturor celorlalte puteri interesate de menţinerea echilibrului european în Orient" (**/Editorial/**, în *"Galaţii"*, IV, nr. 935, 8 februarie 1886, p. 1).

63. vezi A. Rădulescu, **Ovidiu la Pontul Euxin**, Editura Sport-Turism, Bucureşti, 1981 (152 p + 1 plan + 8 pl. foto); în septembrie 1998 volumul a fost reeditat – fără specificaţia unei a II-a ediţii – la Editura Ex Ponto, Constanţa (152 pp. +11 pl. foto).

Cu două luni mai înainte, presa din Capitală anunţa că "Un eveniment de cea mai mare însemnătate istorică – mormântul lui Ovidiu – pare că s-a descoperit în fine.

Ni se scrie din Constanţa că d-nii Mihail Cogălniceanu şi Papadupulo-Calimaki, făcând o escursiune arheologică la satul Anadolkioi, care se află la o distanţă de 7 kilometre de la Constanţa, au descoperit lângă un mal surpat şi plin de pietre de mormântale, o piatră cu inscripţii ale poetului *Metamorfozelor*.

D. Vasile Urechiă, înştiinţat despre descoperire, pleacă zilele acestea la Constanţa, asemenea pleacă acolo şi d. Gr. Tocilescu, distinsul nostru arheolog.

Dacă descoperirea se va adeveri, apoi acest eveniment va avea un răsunet în Europa întreagă.

Muzeul nostru naţional este deci în ajunul unei achisiţiuni de cea mai mare importanţă" – se conchidea pe marginea unei ştiri care nu s-a confirmat (**Mormântul lui Ovidiu**, în *"Telegraphul"*, XVIII, nr. 4487, 11 iunie 1887, p. 1).

64. vezi Florica Postolache, **Avatarurile unei statui**, în *"Tomis"*, II, nr. 2, februarie 1967, p. 17; **Acum 50 de ani: românii şi italienii la statuia lui Ovidiu**, în *"România de la Mare"*, IV, nr. 198, 20 septembrie 1937, p. 2; Florica Cruceru, Doina Păuleanu, **Statuia lui Ovidiu**, în **Planeta albastră. Almanah B.T.T.**, 1985, p. 55, G. Ranetti, **Bulgarii, nemţii şi ... Ovidiu**, în *"Greierul"*, I, nr. 31, 15 octombrie 1917, p. 242. Referirile la poetul Ovidiu în publicistica dobrogeană, până la Primul Război Mondial, sunt numeroase; în vara anului 1907, elevii Liceului din Pomârla, "din fundul Moldovei", au efectuat o excursie la Constanţa, prilej cu care prof. **Hristian Ţapu**, de la amintita şcoală, "a rostit în faţa statuiei lui Ovidiu o inimoasă cuvântare"; remarcabile ni se par – din perspectiva timpului – versurile unui "cântec de jale".

"Ovidiu a fost, iubiţi elevi, nu numai un poet, dar şi un profet-*vates*.

Se povesteşte că poetul, fiind în agonie pe patul luĭ de moarte, ar fi scos un adânc suspin, dar aşa de grozav şi de trist, că marea s'a cutremurat, Dunărea şi-a desfăcut valurile, şi din undele eĭ a ieşit un balaur uriaş cu solzĭ numai fier şi oţel, iar cu limbele luĭ de foc dogorea fruntea rece a mareluĭ cîntăreţ. – Este podul Regele *Carol*.

Nimfele măreĭ mult timp l-aŭ jelit şi pe braţele lor corpul i l-aŭ ridicat; i l-aŭ dus pe o insulă, care şi azĭ poartă numele de insula luĭ Ovidiu.

Din suspinul poetuluĭ, în urmă de tot şi din plânsetul nimfelor a ieşit pe aicĭ, pe la noĭ prin Dobrogea, un cântec de jale, un fel de doină, care cam aşa o viersueşte Românul Dobrogean:

www.ziuaconstanta.ro

Când mă suĭ pe-o stâncă înaltă
Eŭ văd Dunărea cum saltă;
De mă suĭ încă maĭ sus,
Văd fraţiĭ dela Apus !

*
* *

Şi de sus dela Carpaţĭ
Îmĭ văd fraţiĭ depărtaţĭ,
Zac în lanţurĭ ferecaţĭ
Românĭ, vaĭ ! fraţĭ urgisiţĭ,
În răsboĭ nebiruiţĭ !
Şi mă uit la eĭ pe rînd
Şi pe toţĭ îi văd plîngînd !

*
* *

Mureşanca, dulce fată,
Transilvancă blestemată,
Spre Carpaţĭ cu ochiĭ cată;
Plînge tristă şi jeleşte
Şi cu ochiĭ stinşĭ priveşte
La cele două surorĭ
Şi le cere ajutor :

*
* *

Ajutor cer să-mĭ daĭ mie,
Soră scumpă, Românie,
Şi ne scapă de urgie:
Mă scapă de Ungurean,
Că eşti fata luĭ Traian.

*
* *

De mă suĭ pe o colină
Aud dulcea Bucovină
Cu Banatul cum suspină !

*
* *

Dulce Bucovină,
Veselă grădină,
Plîngi cu dor şi mi-te 'nchină
La mormîntul luĭ Ştefan,
Voevodul Moldovean,
Ce-a băgat groaza 'n duşman:
Roagă-te luĭ Dumnezeŭ
Şi lui Ştefan, fiul săŭ,
Ca să scapĭ de chin, de rău
Şi să fiĭ ferice iară.
O, tu scumpă surioară !

*
* *

Peste Dunăre am un frate
Colo'n Pind, colo departe:
Strein geme ne'ncetat
Căcĭ de fraţĭ este uitat !
Gîtu-ĭ stă sub iatagan;
Vaĭ de biet Român sărman,
Frate-al meŭ Macedonean !

*
* *

Basarabia cu dor
Plînge p'ale eĭ surorĭ
Şi le cere ajutor;
Şi vine cînd este noapte,
La Prutul cu blînde şoapte
Şi îşĭ spune, suspinînd,
Jealea, chinul şi-al eĭ gînd !

*
* *

Ajutor cer să'mĭ daĭ mie,
Soră scumpă, Românie;
Mă scapă de *Rus viclean,*
Că eşti fata lui Traian !
Mulţumirĭ aducem Ţie,
Împăratule Ceresc,
Fă o mare Românie
Dîntreg neamul Românesc;
Şi'ntr'o zi apropiată
Ţările surorĭ de-olaltă
Să închege mînă 'n de mînă
Împărăţia Română !

V'a fost dat vouă, iubiţĭ elevĭ, singurĭ din atîtea generaţiĭ tinere, să auziţĭ ultimele suspine ale nemuritorului Ovidiŭ – Doina Românuluĭ Dobrogean – aicĭ la faţa loculuĭ, şi prin gura mea, a păcătosuluĭ, glăsuită.

Aţĭ avut şi norocul, tot voĭ singurĭĭ, să vedeţĭ chipul rece, în bronz cioplit, al luĭ Ovidŭ.

Dar cîţĭ l-aŭ văzut, cîţĭ l'aŭ salutat, cîţĭ l-aĭ proslăvit, şi românĭ din ţară şi fraţĭ de peste hotare, n'aŭ putut prin ale lor cuvinte de mîngîere să-ĭ descreţească fruntea luĭ posomorîtă, inima luĭ amărîtă ! De maĭ bine de 2000 de anĭ trist şi abătut, cum îl vedeţĭ şi azi ! (**"O excursiune"**, în *"Dobrogea junĕ"*, III, nr. 10, 1 iulie 1907, pp. 5-6).

Versurile respective aparţin poeziei **Doina românului dobrogean**, semnată cu pseudonimul *De la Vedea*, publicată în revista constănţeană *"Cultura"*, I, nr. 17, 18, 19, 1906, pp. 244-245; în recitarea sa, profesorul respectiv intercalează, în plus, următoarele versuri: "Românĭ, vaĭ ! fraţĭ urgisiţĭ/ În răsboĭ nebiruiţĭ/(...) Transilvancă blestemată (în loc de Transilvancă răsfăţată) ... sub iatagan; / Vaĭ de biet Român sărman, / Frate-al meu Macedonean ! (...) Ajutor cer să'mi daĭ mie,/ Soră scumpă, Românie;/ Mă scapă de *Rus viclean,/ Că eşti fata lui Traian !* / Mulţumiri aducem Ţie, / Împăratule Ceresc, / *Fă o mare Românie*/ Dîntreg neamul Românesc; / Şi într'o zi apropiată/ Ţările surorĭ de-olaltă/ Să închege mînă-n mână, / **Împărăţia Română** !". În schimb, poezia originală conţine, în plus, următoarele versuri, care nu sunt recitate: "De-aş trăi cât de bine/ Nu m'aş duce'n ţări streine,/ Căci un dor sfânt nu mă lasă/ Ca să mă despart de casă; /Şi iubirea de moşie/ Îm este mai scumpă mie mie !/ (...) Foaie verde de mărar,/ Vecinic ochii'm plâng amar,/ Când mă uit peste hotare/ La fraţi scumpi, la surioare !/ (...) Şi Crişanca, fată june,/ Jeleşte ca o nebună/ Pe Timeş şi pe Silvan,/ Tot feciori d'ai lui Traian!/ Câte zile-s într'un an, / Cu mâinile 'ncrucişate, /Tot în lanţuri ferecate, /Biata 'şi spune al său dor/ Către orice călător ! (...)".

65. După dezvelirea statuii lui Ovidiu, la "otelul" Carol I a fost dat un ***banchet***.

"La acest banchet, pe lângă domnul ministru al Instrucţiuneĭ Publice, se aflaŭ domniĭ generali Barozzi şi Dunca, dd. senatorĭ principele Gr. Sturdza şi Alesandru Orăscu, d. profesor Cobălcescu, d. Remus Opreanu membru la Înaltă Curte de Casaţie şi Justiţie, domniĭ deputaţi, doctor Romniceanu, Maniu, Vulturescu, Dumitru Ionescu, d. Constantin Lecca avocat, domnul prefect al judeţuluĭ, d. Moruzzi, directorul prefectureĭ, d. primar al oraşuluĭ Constanţa şi maĭ toţĭ notabiliĭ oraşuluĭ.

Cel d'ântêiŭ toast s'a ridicat de d. ministru al Instrucţiuneĭ Publice. Reproducem dar în întregul sĕŭ cuvêntarea d-sale:

Domnilor,

De câte orĭ ne întrunesce o serbare naţională, ântêia sănătate se cuvine Regeluĭ şi Regineĭ, şi aceasta nu numaĭ ca un semn al respectuluĭ ce datorim Suveranilor noştrĭ, ci tot-o-dată ca o dovadă a veneraţiuneiĭ şi iubireĭ ce simţim pentru eĭ.

De aceea şi ridicăm această ântêie sănĕtate tot-d'a-una din toată inima şi din tot sufletul nostru. Nu este

www.ziuaconstanta.ro

de prisos ca astă-di şi mai ales în această cetate, să ne dăm seama mai cu viociune, de ce suntem animaţi de asemenea simţimênte; căci clasificând simţirile mele mai înalte, în care se manifestă iubirea de ţară, dăm patriotismului nostru o virtute, o putere o consciinţă purtătoare în presinte şi în viitor de resultate mănoase.

Inimile noastre aparţin mai ales Regeluî nostru, fiind-că El ne-a redat încrederea în noî înşine şi consciinţa despre ceea ce suntem şi ceea ce trebue să fim şi aceasta într'un grad atât de intensiv, în cât o transformare completă s'a efectuat prin aceasta în traiul şi semnificarea Statuluî român.

Nu voiŭ atinge în acest moment, unde cuvêntarea trebue să fie mai scurtă, de cât în treacăt, cum Regele Carol a sciut în ultimul resbel oriental să dea intereselor românescî o formă a lor proprie şi distinctă, şi cum în momentul decisiv El a dat acţiuneî armateî noastre partea hotărîtoare spre a ridica de o dată nivelul ţăreî de la o situaţiune secundară la o posiţiune necesară şi de ântîêiul ordin în deslegarea marelor probleme din Orientul european.

Ceea ce caracterizează pe deplin starea lucrurilor din nainte şi acea din timpul Regeluî Carol, este simţimêntu ce 'l avem noî înşine despre noî. Acest simţimênt să pipăe în deosebirea ce esistă între luarea în posesiune de către noî a părţeî din Basarabia, dată noĕ prin tratatul de Paris şi luarea în posesiune de către noî a judeţelor Constanţa şi Tulcea ca consecinţă a renascereî noastre de la Plevna.

Când am luat partea din Basarabia, perdută în urma tratatuluî din Berlin, nu simţeam în noî acea putere de dominaţiune şi de asimilare pe care o desfăşurăm astă-di, în cele douĕ judeţe transdunărene şi împiegaţii noştri se consideraŭ ca esilaţî în Ismail, Chilia saŭ Cahul.

Cum staŭ lucrurile cu totul alt-fel astă-di !

Îndată ce s'a hotărît de Europa, că Dobrogea trebue să ne aparţie, cea dintêiŭ preocupaţiune a fost, de a înjgheba administraţiunea acestor judeţe din impiegaţî capabilî şi probî, şi de a pune în capul lor un bărbat din ceî mai meritoşi aî ţăreî, pe Remus Opran, despre care toţî eraŭ convinşî că va pune inteligenţă şi cunoscinţă, inimă şi activitate, zel şi patriotism în administrarea acestor noue judeţe. Nu am să fac aci elogiul nicî a d-luî Opran, nicî a administratorilor carî 'i a succes : ceea ce doresc numaî să constat este, că peste tot locul se simte că o transformare s'a efectuat, că o eră nouă a început şi că legăminte de un ordin mai înalt leagă Dobrogea cu cele-l'alte judeţe ale Regatuluî şi Regatul cu Dobrogea. Chiar schimbarea şi avĕntul ce a luat Constanţa sub dominaţiunea românească, chiar siguranţa desvoltăreî mai departe a acestei cetăţî, chiar serbarea la care am asistat astă-di, dovedesc că aci, în aceste locurî înainte pustiî şi părăsite, locuitorii se simţesc că sunt Românî şi Românii se simţesc în casa lor. Veselia este rĕspândită pe faţa tutulor. Mai mult, avem cunoştiinţă că aci vibrează pentru toţî mai simţitor spiritul şi vigoarea românească, căcî prcepem mai bine şi mai cu tărie, că precum nu râvnim altora o palmă din pământul lor, asemenea nu avem a da niminuî o linie din propriul noastru teritoriu. Avem consciinţă că Dobrogea va fi a noastră, cât va sta în picioare Regatul român, şi avem iarăşi consciinţa că Regatul român, rĕsărit tênĕr şi plin de vigoare din muncă grea dar temeinică, etern va fi.

Această schimbare însă a produs'o mersul lucrărilor de la venirea Regeluî Carol, prin esemplul dat de dênsul în toate şi care a fost o îmboldire necurmată pentru naţiune.

Regele însă a ajutat în această lucrare a sa de o femee genială, de Regina noastră, care a strĕbătut cugetările şi simţirile poporului românesc, le-a desvĕlit lumei întegî şi purtat peste multe ţĕrî şi peste multe mărî numele românesc.

E cert că prin Regele Carol şi Regina Elisaveta s'a dus veste bună despre poporul românesc şi Regatul luî în toate părţile lumeî. Se scie astădî peste tot locul ce este poporul românesc, cât este el de demn de a trăi de sine, cât esistenţa luî e de necesară pentru binele şi pacînica desvoltare şi a altora.

Iată de ce, domnilor, beaŭ peste tot locul întêa sănĕtate cu drag Regeluî nostru, Regineî noastre.

Să deşertăm dar acest pahar din toată inima strigând :

Să trăiască Regele Carol !

Să trăiască Regina Elisaveta !

După aceasta d. ministru al Instrucţiuneî Publice a rugat pe comesenî să binevoiască a 'ï da încă un moment de ascultare spre a le face următoarele douĕ comunicărî:

Imediat după serbarea de astă dimineaţă am primit din Roma de la Escelenţa Sa ministrul Instrucţiuneî Publice al Regatuluî Italieî următoarea telegramă în limba italienească: **"Să primiţi, Escelenţa Voastră urările Italiei pentru prosperitatea şi mărirea Italieî pentru prosperitatea şi mărirea nobileî naţiunî românesci în această di de bucurie, în care se serbează prin un moment pe marele cetăţean al Sulmoneî leagănul şi mormânt strângând încă mai mult legămintele de consângeitate a douĕ popoare".**

Am rĕspuns îndată d-luî ministru Copino prin o telegramă în limba românească în următoarea coprindere: **"Bine-voesce a accepe mulţumirile mele cele mai viî pentru călduroasa telegramă a Escelenţei Voastre. Serbând în Tomi inaugurarea statuei mareluî cetăţean al Sulmonei, spiritul nostru s'a transportat cu**

www.ziuaconstanta.ro

multă putere la origina comună a marei naţiunĭ a Italienilor şi a Românilor şi descendenţiĭ colonieĭ luĭ Traian aŭ fost animaţi cu această ocasiune de urările cele maĭ simpatice pentru sora lor mai mare Italia!"

A doua comunica este relativă la o însărcinare ce am din partea Escelenţeĭ Sale comiteluĭ Tornelli, simpaticul representant al Regeluĭ Italieĭ pe lângă Suveranul nostru.

Am crezut că corespund dorinţei tuturora, rugând pe comitele Tornielli să asiste la serbarea noastră. Escelenţa Sa 'mĭ-a espus că ar fi venit cu mare plăcere, dar că este împedicat de serviciul sĕŭ. După serbare am adresat d-luĭ comite o telegramă în care 'ĭ arătam regretele noastre că nu 'l avem aci printre noĭ. La această telegramă am primit următorul rĕspuns în limba francesă, pe care 'mĭ veţĭ da voe a'l citi în traducere românească:

"Escelenţa Voastră scie că numaĭ esigenţele serviciuluĭ m'aŭ împiedicat de a lua în persoană parte la serbarea dileĭ de astădĭ. Am renunţat la ea cu cea maĭ sinceră părere de rĕŭ, pe care amabila voastră telegramă o face încă mai vie. Cunoasceţĭ simţimintele mele pentru ţara d-voastră şi trebue să înţelegeţĭ cât 'mĭ este de dureros a nu asista la o solemnitate, care constată în acelaşĭ moment cultul Românieĭ pentru tot ce este frumos şi ilustru şi esistenţa legămintelor seculare şi frăţescĭ dintre ţara d-voastre şi a mea. Vĕ rog să mĕ asociaţĭ la serbarea d-voastre purtând în numele meŭ un toast domnieĭ sub care România înaintează spre mărire şi prosperitate !"

În numele Escelenţei Sale comiteluĭ Tornielli beaŭ decĭ acest pahar în sănătatea Majestăţeĭ Sale Regeluĭ, care a sciut să conducă naţiunea românească spre mărire şi prosperitate !

D. primar al oraşuluĭ a ridicat un toast în onoarea d-luĭ ministru al Instrucţiuneĭ Publice mulţumindu'ĭ în numele oraşuluĭ că a bine-voit a onora cu presenţa d-sale această serbare. După d. primar d. Culoglu, prefectul judeţuluĭ Constanţa, a ridicat un toast pentru d. Ioan Brătianu cu următoarele cuvinte bine simţite:

Domnilor,

Îndată ce se aruncă cine va către acest ţĕrm al Dunăreĭ, pe lângă o nouă ţară română pe care o vede, o serie întreagă de evenimente se desfăşură în mintea sa.

Aceste evenimente constituesc, dupĕ cum ştiţĭ, cea mai strălucită pagină a istorieĭ noastre contimporane.

Independenţa, care era visul de aur al ţĕreĭ, a devenit o realitate; şoaptele cele maĭ intime ale inimeĭ patrioţilor românĭ aŭ găsit un echo la Dumnedeul care protege această ţară şi prin braţul valoros al Majestăţeĭ Sale Regeluĭ, prin noĭ înşine, am devenit un regat puternic, ale căruia stindarde fâlfâe mândre de gloria, ce de atâtea secole zăcea în mormintele strămoşilor noştrĭ.

Ceea ce face şi maĭ mult splendoarea acestuĭ deceniu al vieţei noastre naţionale sunt cuceririle făcute pe calea pacinică a civilisaţiuneĭ: cultura inimeĭ şi a inteligenţeĭ a luat un avênt puternic; numĕrul căilor de comunicaţiune s'a sporit într'un mod considerabil: spitale, în carĭ săracul 'şi găseşte alinarea suferinţelor, casărmĭ, în care se adăposteşte armata care ne apără, s'aŭ construit în toate unghiurile ţĕreĭ ; activitatea naţională a găsit tot-d'a-una sprijinul guvernuluĭ Liberal.

Dacă ne aflăm adi pe malurile Măreĭ Negre, dacă Dobrogea este a noastră, dacă adĭ suntem o ţară neatârnată şi trăm pe acelaşi picior cu cele-alte naţiunĭ , este că a fost un om care a avut credinţă în tăria naţieĭ noastre, în abnegaţiunea, în patriotismul nostru, este un om care a întrunit în sine geniul românesc, cetăţean pe care noĭ toţĭ câţĭ avem fericirea a 'l cunoasce 'l încongiurăm de stimă şi veneraţiune, şi care va transmite generaţiunilor viitoare esemplul celuĭ maĭ pur patriotism şi a virtuţilor noastre strămoşescĭ.

Să trăiască dar d. Ioan Brătianu !

După aceasta principele Gr. Sturdza a ridicat un toast pentru d. Remus Opreanu în următoriĭ termenĭ:

Domnilor,

Amintirea despre origina noastră Română a deşteptat simţul nostru naţional şi a ajutat desvoltarea noastră.

Această amintire ne-a redat limba noastră în veşmintele eĭ cele frumoase şi ne-a arĕtat că trebue să păşim pe calea liberală ca toate popoarele latine. Ridicarea statueĭ luĭ Ovidiŭ, a cărei inaugurare o sĕrbăm astădi, intră în cadrul acestui program. Închin dar acest toast aceluia dintre noĭ care a luat iniţiativa şi a adus la îndeplinire ridicarea acestuĭ monument, domnului Remus Opreanu.

D. Opreanu, adânc mişcat a răspuns, cu modestia'ĭ obicĭnuită că d-sa n'a fost în această operă de cât instrumentul geniuluĭ românesc.

D. deputat Vulturescu a închinat în onoarea armateĭ române prin următoarele cuvinte:

Domnilor,

Dacă, după poetica espresiune a luĭ Horaţiĭ, putem însemna cu o piatră albă dioa de astă-di cu di de fericire, aceasta datorim în mare parte acelora carĭ, luptând vitejeşte cu preţul vieţeĭ lor, ne-a dat mărirea şi independenţa ţĕreĭ, ne-a asigurat liniştea căminelor şi ne'a pus în stare de a ne desvolta activitatea noastră în toate direcţiunile eĭ cu deplină încredere în viitor.

Ridic dar acest toast în onoarea bravilor noştĭ oştenĭ şi să strigăm cu toţiĭ din fundul inimeĭ :

Trăiască armata română !

www.ziuaconstanta.ro

D. General Dunca a rĕspuns la acest toast închinând pentru naţiunea română căcĭ ea este care a dat pe aceia carĭ aŭ luptat pentru dênsa.

În urmă a mai închinat d. deputat Maniu pentru d. Ioan Brătianu şi d. Orăscu pentru d. ministru al Instrucţunei Publice, rugându'l să nu uite a termina catedrala din Constanţa" (**Banchetul pentru inaugurarea statuei lui Ovidiu**, în *"Voinţa naţională"*, IV, nr. 907, 1(13) septembrie 1887, pp. 1-2).

66. Până la această dată sunt, într-adevăr, puţine lucrările referitoare la situaţia economică şi perspectivele dezvoltării Dobrogei; şi acelea, însă, care apar, nu s-au bucurat de interes, aşa cum constată un autor preocupat de situaţia Dobrogei: "Acei cari sunt în curent cu cestiunile economice îşi aduc bine aminte că, acum câţiva ani, în 1886, am publicat, la Paris, un uvragiu asupra subiecului de care ne ocupăm şi astăzi - scria el în 1892. El este intitulat **La Dobroudja économique et sociale: son passé, son présent et son avenir**, Librarie Guillaumin et Cie.

Primit cu desebită şi neaşteptată favoare de lumea savantă din străinătate, acelaşi uvragiu, **La Dobroudja**, a fost aproape **nebăgat în seamă în România** (subl. n.). Pentru aceea, departe de a ne descuraja, ceea ce ar fi fost pueril, am preservat în aceeaşi cale. De atunci, necontenit, ne-am preocupat de mijloacele capabile de a transforma economiceşte Dobrogea, a cărei soartă, trebuie să o mărturism cu sinceritate, din zi în zi devine tot mai precară.

Am zis că indiferenţa publicului rômân nu ne-a mâhnit, deoarece mai mult ca oricare altul, ştim că numărul lectorilor instruiţi, zişi speciali, este foarte restrâns. Cred că nu exagerez când spun că el nu trece peste o duzină; deşi chiar în acest neînsemnat număr, mai mult de jumătate sunt diletanţi în studiile economice şi financiare.

Şi, cu toate acestea, cestiunea Dobrogei, considerată sub multiplele ei aspecte, este de natură acelora care ar trebui să fie bine cunoscută şi înţeleasă de un număr cât se poate de mare de români, căci mai mult de jumătate ţara are interese conexe cu acelea ale dobrogenilor" (I.I. Nacian, **Dobrogea. Reformele economice şi sociale ce ea reclamă**, Editura revistei "Generaţia nouă", Bucureşti, 1892, pp. II-III).

67. ***"Dobrogea"*** a apărut într-un singur număr, la 10 septembrie 1889 (24 pp.); potrivit unei ştiri din *"Constanţa"*, rezultă că o publicaţie cu respectivul titlu apărea din 1886, la Biblioteca Academiei Române nepăstrându-se, însă, nici un număr: "Astfel (se arată împrejurările – n.n.) se explică apariţiunea timpurie a acestui ziar, când noi, prin înştiinţările ce am făcut ca **revista *"Dobrogea* va continua sub o altă denumire** (subl. n.) , nu fixasem încă nici o dată" (**Recensiunea**, în *"Constanţa"*, I, nr. 51, 13 decembrie 1892, p. 2); cu alt prilej se arată că "Ziarul *«Constanţa»* a apărut la 19 decembrie anul 1891, înlocuind revista *«Dobrogea»"* (**În loc de program**, în Ibidem, III, nr.6 (102), 6 februarie 1894, p. 1). Iată şi "penultimul număr al acelei reviste", sub titlul **Economii de vite la Comisiunea Dobrogeĭ**:

Cititoriĭ vechĭ aĭ acestuĭ ziar sciŭ că prin anul 1889, în urma inspecţieĭ Dobrogei de L. Catargiu, a fost întocmită o comisiune compusă din 12 membriĭ, reprezentanţĭ aĭ tuturor ministerelor, cu însărcinarea de a avisa la reforma legiuirilor dobrogene de lucrarea căreia însă nu se ştie nimic. Pe acea vreme am înfiinţat acĭ revista **Dobrogea,** *împreună cu D-l Drăgescu, medic primar al judeţuluĭ, cu gândul de a putea ajuta comisiunea în lucrările eĭ şi spre a respunde la nevoia ce aveaŭ economii de vite de o asemenea revistă.*

Eată ce scriam în cestia loturilor fictive, în penultimul numĕr al aceleĭ reviste, cestie care astădĭ e de cea maĭ zdrobitoare actualitate pentru o sumă de economĭ din plăşile Medgidie şi Hărşova din judeţul Constanţa:

Câţĭ-va economĭ de vite audind despre hotărîrea luată de Comisiunea Dobrogeĭ de a se deposseda de loturile cumpĕrate locuitoriĭ ce aŭ întrebuinţat spre acest sfărşit numĕ streine de localitate şi chiar fictive, s'aŭ plâns de această dispoziţie D-luĭ Preşedinte al comisiuneĭ şi unor domnĭ membriĭ, în diua de 20 curent, espunêndu-le motivele temeinice pentru care eĭ aŭ făcut ast-fel. D-l. preşedinte, General Dunca a bine-voit a sta de vorbă maĭ bine de o oră, promiţênd delegaţiuneĭ că Comisiunea se va ocupa de reclamaţiunile lor la prima eĭ întrunire, Marţĭ 24, pentru când ecoomiĭ aŭ fost invitaţĭ a veni în constanţa, să espue tóte păsurile ce aŭ.

La diua hotărîtă aŭ venit în oraş peste treĭ-zecĭ de economi românĭ, maĭ cu seamă din plasa Medgidieĭ. Comisiunea, care întrerupse şedinţele pentru câte-va dile, nefiind încă întruntă pe acea di, economiĭ s'aŭ presentat D-luĭ Prefect al judeţuluĭ, membru în Comisiune, care a bine-voit a se întreţine cu dênşiĭ timp îndelungat, întrebându-ĭ şi luând note asupra tuturor questiunilor ce'ĭ interesézĕ şi insistând maĭ cu sémă asupra amăgireĭ de a fi luat pământ pe nume de persóne ce încă nu domiciliadă în Dobrogea.

Unul dintr'ênşiĭ, d-nu Bucur Lupea de la Alacapu a ţinut d-luĭ Prefect în substenţă cam această cuvêntare:

D-le Prefect, mai toţĭ economiĭ românĭ câţĭ suntem în Dobrogea am trecut aci din Basarabia, după retrocedare, resiliind uniĭ din noĭ contracte de moşiĭ ce ţinem acolo cu arendă şi desfăcênd tot ce am avut, spre a trece pe pământ românesc, pe care ne-am pomenit de la deprinderea nóstră la ciobănie. Am trecut aci cu sute de miĭ de vite nu fără o înţelegere maĭ dinainte cu ceĭ maĭ înalţĭ funcţionarĭ aĭ Ministerelor de

www.ziuaconstanta.ro

Domenii şi Finance din Bucureşti, care ne-au făcut la trecere tóte înlesnirile şi reducerile de taxe posibile, îndemnându-ne şi făgăduindu-ne pământ din belşug pentru întreţinerea şi creşterea turmelor nóstre. În adevĕr, până la anul 1883, când s'a început delimitarea pământurilor cu tapii, tótă Dobrogea era o singură moşie, a Statului. Pentru taxa de 60 bani de óie te puteai plimba cu turma de la Ilanlâc până la Sulina şi de la Cara-harman până la Ghecet. Nu ploua la câmpie, tómna, spre a se înverdi păsciunile, treceai la pădure; era aci iarna prea aspră orĭ prea lungă, te asigurai de nutreţ saŭ te aşedai la păiş orĭ la baltă, fie-care unde socotea mai bine. În aşa condiţiunĭ, cine dintre economĭ nu s'ar fi ispitit a trece într-o asemenea ţară ? Lâna era pe atuncĭ 2 francĭ şi 60 banĭ ocaua, iar caşul 70-80 banĭ şi perechea de berbecĭ până la 40 leĭ. Am trecut cu sute de miĭ de oĭ ; chiar eŭ aveam atuncĭ 3000 de oĭ după cum vedeţĭ din acest bilet de plata păşunatului pe anul 1882 – 83.

Trecând în Dobrogea ne-am aşedat cea mai mare parte în plăşile cele mai pustiite, locuite de Tătariĭ colonisaţi aci în urma resbeluluĭ din Crimea, în baraganele plăşilor Constanţa, Medgidie, Hârşova şi Babadag, carĭ şi astădĭ ar fi pustiĭ, dacă nu le-am fi dat noĭ viaţă, ferindu-ne de plasa Mangalieĭ pe unde băntuia bóla de vite numită **cârgiac**, *şi trăiam destul de bine până la lăţirea peste tóte Dobrogea a înspăimântatoruluĭ flagel. Abia epidemia care ne decima tot ce aveam mai bun în târle trecută, în spre pădurile Tulceĭ, vin parcelările de terenurĭ, care ne-a ţepuit pe loc, pe care unde ne-aŭ apucat. Eram bucuroşĭ în fine, căcĭ intrevedeam stabilirea nóstră definitivă şi am început a ne construi ecaretele necesare gospodărieĭ nóstre.*

Se încep parcelările cu plasa Mangalia şi se urmeadă cu plasa Constanţa, dându-se loturĭ de câte 100 hectare. Economilor din aceste douĕ plăşĭ li s'a dat pe numele lor, al femeilor, copiilor, fraţilor, mai mult saŭ mai puţin, cam fiecăruia cât a avut trebuinţă. Când inginerul sfârşise plasa, la Horoslar, unde dăduse cel din urmă, unuĭ domn din Bucureşcĭ şese loturĭ marĭ şi trecuse în comuna mărginaşe Alacapu, plasa Medjidie, primesce ordin ministerial să nu mai parcelede loturĭ marĭ, chiar de-ar fi aprobate, ci numaĭ loturĭ micĭ de 10 hectare.

Alergând la Comisiunea de parcelare, d-l General Barozzi avu bunăvoinţa de a-mĭ arĕta însuşĭ acel ordin şi a mĕ sfătui să cumpĕr loturĭ micĭ, punêndu-le pe numele membrilor din familia mea, în carĭ am încredere, după cum am şi făcut pentru 200 hectare şi după cum aŭ făcut în urmă toţĭ economiĭ dsin acéstă plasă şi din Hărşova.

Ce sunt eŭ de vină că vecinul meŭ, care n'are până acum nicĭ o capră măcar, are 600 hectare şi eŭ cu turma, cu herghelia şi cireada mea de vite, numaĭ 10 hectare, pe numele meŭ ?

Noĭ am venit, D-le Prefect, să vĕ rugăm a găsi un mijloc să faceţĭ tocmaĭ din potrivă, să treceţĭ tot acest pământ pe numele nostru care l'am plătit către Stat; căcĭ e nenorocită perspectiva ce ne aşteaptă de a ne vedea odată, într'un târdiŭ, deposedaţi de pământurile ce le cultivăm şi îmbunătăţim, de titulariĭ loturilor , ce ne ar putea refuda orĭ când buna lor voinţă. În acéstă categorie sunt fie-care în felul sĕŭ, toţĭ economiĭ ce sunt de faţă.

Ajungă-ne nenorocirea că ni s'a sfertuit numĕrul vitelor ce posedam la venirea în Dobrogea; ajungă că din 3000 miĭ de oĭ am rĕmas astădi numaĭ cu ... (aşa este în text - n.n.) *vite de tărlă, după cum probeadă acest certificat de la Creditul agricol, unde şi aceste sunt emanetate pentru plata loturilor; ajungă că astădi ni se oferă pe lână numaĭ 70 b. de kilogram din 2 f. şi 60 ocaua şi 30-40 b. caşul; ajungă-ne epidemiile ce-ne aŭ bântuit şi ne bântue şi astădi vitele cornute marĭ ; ajungă-ne împrejurarea că în tótă Dobrogea nu găseştĭ mai nicĭ o moşie mare unde să te poţĭ învoi cu vitele a ne mai deposeda şi de locurile ce stăpânim cu destulă grije în suflet de teama rudelor pe al căror nume sunt trecute loturile, după ce fie-care ne-am făcut instalaţiile necesarĭ pe care ar trebui să le părăsim în cas de deposedare, este tot ce se póte imagina mai grozav. Unde ne vom duce noĭ cu meseria nóstră, şi ce se va alege de noĭ, dacă ne trimeteţĭ la discuţiunea celor ce aŭ cumpărat lotul mare numaĭ pentru a ne specula. Prea ar fi amară decepţiunea după încrederea în călduroasele promisiunĭ ce ni s'a făcut la început, la care luăm de martori persónele cele mai sus puse în familia română.*

Populaţiunea măruntă, vă rugăm să cercetaţi, nu suferă pe unde suntem noĭ aşedaţĭ, vă rugăm a nu ne neîndreptăţi nicĭ pe noĭ în folosul a cine ştie căror nouĭ peţitorĭ de moşiĭ. De altmintrelea noĭ am plătit pământul şi suntem la curent. Deposădede-se mai bine aceĭ cumpărătorĭ carĭ îl folosesc de câţĭ-va anĭ fără a fi dat nimica la Stat de cât arvuna de 25 banĭ la început".

D-l Prefect a invitat pe economĭ a'şĭ depune fie-care plângerea în scris, pe care le va transmite Comisiuneĭ la întrunire.

Netranspirând nimica din desbaterile comisiunei, nu putem sci nimic din hotărârile ce se iaŭ. Poate că e mai bine, dar totuşĭ regretăm că vom avea a ne ocupa numaĭ într'un singur număr, cine scie când, de aceste hotărîrĭ; iar dacă vom sosi prea târdiŭ, cerem scuze anticipate lectorilor noştrĭ, că nu-ĭ putem servi cu mai mult.
P. Grigorescu *(* apud *"Constanţa", XIV, nr. 447, 7 martie 1904, pp.2-3).* Problema pământurilor "fictive" este reluată în mai multe memorii adresate autorităţilor în primii ani ai secolului nostru, unele fiind publicate – vezi

www.ziuaconstanta.ro

M. Vlădescu-Olt, **Constituţia Dobrogei.** ***Legea organiză din 9 Martie 1880. – Legea funciară dn 3 Aprilie 1882. – Populaţiunea Dobrogei. – Listele Electorale. – Proprietatea rurală. – comisiunea Parlamentară. – Nu trebuie Constituantă. – Colegiul unic,*** Tipografia "Dor P. Cucu", Bucureşti, 1908, pp. 79-109.

68. H. Sarafidi, **Medicina în Dobrogea**, în **1878-1928. Dobrogea. Cincizeci de ani de vieaţă românească**, Cultura Naţională, Bucureşti, 1928, p. 744. Vezi şi N.G. Ionescu, **Euterpe la Tomis**, f. e., Constanţa, 1981, pp. 46-47.

69. La sfârşitul secolului, "Afară de încrucişătorul Elisabeta şi cele trei torpiloare, singurele vase de război, cari şi acestea au necesitate de o transformare radicală pentru a putea corespunde cerinţelor unui vis de luptă modern, celelalte vase ale flotei nu pot intra în socoteală spre a lua parte într-o acţiune serioasă la apărarea ţării", relua *"Universul"* aserţiunile dintr-o foaie volantă iscălită cu pseudonimul "Simbad Marinarul" (**Marina de război**, în *"Universul"*, XV, nr. 39, 15(27) februarie 1897, p.1). În preajma Primului Război Mondial, într-o conferinţă organizată de Societatea "Tinerimea Română", generalul Al. Hiottu atrăgea şi el un semnal de alarmă asupra precarităţii dotării marinei de război: "Pe mare n-avem decât crucişătorul **Elisabeta**, construit la 1888, deoarece canoniera **Grivitza** şi bricul cu pânze **Mircea**, ambele din 1888, nu se mai pot prenumera între vasele de Mare; iar cele 3 torpiloare, tot din 1888, au fost retrase la Gurile Dunării.

Această stare de lucruri a dat mult de gândit ofiţerilor de marină, cari de vreo câţiva ani au întreprins campanii puternice, fie prin grai, presă şi mijlociri pe lângă diferiţi miniştri de Război şi oamenii de stat; dar din nenorocire, toate aceste sforţări rămaseră fără nici un efect, pentru că nimeni n-a voit să cugete cu seriozitate şi cu prevedere la neajunsurile la cari într-o zi vom fi expuşi prin lipsa unei marine militare, chiar acum când începuse răsboiul actual (se referă la primul război balcanic – n.n.) a trebuit sforţări ca să se poată obţine un credit de câteva milioane"; pe Dunăre, în 1906 "ministrul de Război de atunci a înzestrat Marina fluvială cu 4 monitoare şi 8 vedete, aceste vase sunt singurele cari prezintă o valoare în scopul unei apărări pe Dunăre de atunci încoace nu s-a mai făcut absolut nimic într'această direcţiune" (Generalul Al. Hiottu, **Conferinţă asupra necesităţii unei puternice marine militare**, Tipografia G.A. Lăzăreanu, Bucureşti, 1913, pp. 15-16.).

70. vezi P.S. Antonescu-Remus, **Portul Constanţa şi podul de peste Dunăre.** ***Studiu economic***, Tipografia "Dor. P.Cucu", Bucureşti, 1889 (48 pp.).

71. **Domnitorul Carol I** a efectuat prima sa călătorie în Dobrogea în septembrie 1879; vezi **Raportul telegrafic adresat guvernului Brătianu de Mihail Cogălniceanu, ministrul de Interne**, în R. Seişanu, **Op.cit.** ; vezi şi C.P. Demetrescu, **Prima vizită a domnitorului Carol I la Tulcea**, în *"Marea Neagră"*, VI, nr. 47, 28 octombrie 1928, p. 9.

72. Este vorba despre articolul semnat Lord., **Administraţia Dobrogei,** în *"Adevărul"*, IV, nr. 1057, 11 ianuarie 1892, p. 2; 13 ianuarie 1892, p. 2 vezi şi du Pont-Euxin, **Din Dobrogea**, în Ibidem, VI, nr. 1.059, 13 ianuarie 1892, p. 2 (abuzuri ale şefului gării din Cernavodă, Ioanidi); Un dobrogean / **Administraţia din Dobrogea/**, în Ibidem, V, nr. 1.088, 11 februarie 1892, pp. 1-2 (scrisoare trimisă ziarului, denunţând abuzuri ale administratorului plasei Medgidia, Constantinescu). În numeroase alte numere ale *"Constanţei"* se regăsesc articole (unele semnate de P. Grigorescu, altele nu – dar aparţinând tot lui) ce pledează pentru întărirea românismului în Dobrogea şi curmarea abuzurilor sau ilegalităţilor organelor administrative; vezi **Românismul prigonit în Dobrogea**, în *"Constanţa"*, I, nr. 8, 7 februarie 1892, p. 1; **Românismul în Dobrogea**, în Ibidem, I, nr. 45, 1 noiembrie 1892, pp. 1-2; **Populatea Dobrogei şi băjenarii brăileni**, în Ibidem, II, nr. 28, 22 august 1893, p. 1; **Cartierul românesc**, în Ibidem, III, nr. 105, 5 februarie 1895, pp. 1-2 (acesta este un **Raport** din 16 august 1894, semnat de consilierii comunali P. Grigorescu şi P. Pencicoff; documentul este publicat – finalul diferă, însă – şi în **Din tezaurul documentar ...**, pp. 187-192/**Doc. 127/**); **În cestiunea transilvănenilor dobrogeni,** în Ibidem, III, nr. 116, 23 aprilie 1895, p. 1; **Cestii de românism**, în Ibidem, IV, nr. 168, 30 iulie 1896, pp.1-2; **Transilvănenii şi drepturile electorale în Dobrogea**, în Ibidem III, nr. 109, 5 martie 1895, pp. 1-2; **Admiterea românilor în cetăţenia dobrogeană**, în Ibidem, VI, nr. 241, 15 februarie 1898, p.1; ş.a.

73. ***"Constanţa"*** a apărut, cu întreruperi, în perioada 19 decembrie 1891–7 martie 1904; în 1914 au mai apărut două numere. Este gazeta cea mai importantă a Constanţei, pentru perioada respectivă, paginile sale constituind un material istoric indispensabil cunoaşterii vieţii politice, economice, sociale şi culturale a Dobrogei ultimul deceniu al secolului trecut. Director-proprietar este silvicultorul **Petre Grigorescu**, totodată fruntaş al vieţii publice constănţene. Ziarul a apărut în continuarea revistei *"Dobrogea"* (vezi **supra 67**). "Ziarul *«Constanţa»*", care întruchipează aspiraţiunile şi vederile generale ale majorităţii populaţiunei locale, va lăuda sau va critica pe cei de la guvern, după măsurile de ocrotiri şi îmbunătăţiri cu care vor voi şi se vor sili a dota această provincie abandonată – ca odinioară Basarabia – tuturor intemperiilor politice", se preciza

www.ziuaconstanta.ro

într-un **Adaus la program** (*"Constanţa"*, I, nr. 2, 29 decembrie 1891, p. 1). Peste un an, "idealul" ziarului este reiterat în termenii următori: "De la o vreme încoace, mai nu este număr al gazetei adversare (*"Gazeta Dobrogei"* – n.n.) prin care să nu se accentueze că noi, cei de la acest ziar, am cultiva aci în Dobrogea nişte sentimente ostile guvernului actual.

Nu pentru a nota această tactică învechită şi provincială de tot, ci pentru a preveni în mod cinstit pe publicul cetitor, pe abonaţii noştri – acum, la începerea anului al doilea – ne vedem siliţi a reveni şi a face în mod solemn următoarele declaraţiuni:

1) Ziarul *"Constanţa"*, foaie a intereselor locale, nu are nici o culoare politică, şi nici nu are raţiune de a o avea, aci în Dobrogea. *"Constanţa"* de la apariţiune şi până acum, n-a fost nici o singură dată ostilă guvernului central, colecţiunea este de faţă.

2) Ziarul "Constanţa" nu poate comenta în rău seria bogată de legi administrative, economice, financiare, judiciare şi de învăţământ cu care guvernul actual se presintă înaintea parlamentului; nu va combate mişcarea naţională începută sub guvernul actual; nici va desaproba politica economică ce se continuă de actualii conducători ai Statului Român, convinşi fiind că toate silinţele ce se depun sunt menite a asigura fericirea patriei, din care şi Dobrogea face parte.

Dacă am fost şi poate să mai fim siliţi a combate câte un administrator, este că şi ministerul, care numeşte pe funcţionari, ca orice muritor, se poate înşela asupra personei ce numeşte; iar dacă ne-am plâns şi guvernului central de unii cari au condus rău interesele locale, aceasta am făcut-o pentru a-i semnala lui, guvernului central, că ei compromit interesele vitale ce el urmăreşte aci în Dobrogea.

3) Resolvarea cestiunilor agrare fiind de un interes capital într-o ţară eminamente agricolă – şi Dobrogea fiind numai agricolă –, noi avem ferma credinţă că d-l Carp, actualul ministru al Domeniilor, îşi va îndrepta privirile spre această provincie regulând cestiunile locale şi punând o stavilă tendnţei de deproprietărirea ţăranilor în Dobrogea.

4) Nutrim încă speranţa că, precum nu mai există o Oltenie, o Moldovă şi o Muntenie, va înceta de a mai exista azi şi o **Dobroge**, care singură, prin legile ei escepţionale, nu pare a face parte din **Regatul Român.** Cei ce au puterea în mână să cugete la aceasta.

Acesta este idealul nostru". (**O declaraţie**, în Ibidem, I, nr. 47, 15 noiembrie 1892, p.1).

Ziarist prob, Petre Grigorescu era adeptul rolului purificator al presei, motiv şi pentru care a avut, în relaţia cu autorităţile, dese momente tensionante. "Am mai spus-o şi repetăm: în Dobrogea sunt o mulţime de cestiuni locale, neasămănate împrejurărilor de peste Dunăre, şi n-avem absolut nici un mijloc de a face pe cei în drept să le vază şi a-i face să se ocupe de deslegarea lor, decât **presa**. Dacă nici acestui unic mijloc nu i se va înlesni calea spre a-şi face datoria, întunericul mai poate domni încă mult şi bine peste multe afaceri de cea mai mare importanţă, cum a domnit odinioară peste toate multiplele afaceri domeniale ale provinciei, ţinând încătuşat orice progres economic timp mai bine de un deceniu, până când revista ***"Dobrogea"*** a ridicat voalul greu de peste toate turpitudinile ce se comiteau" (P. Grigorescu, **Către cetitori**, în Ibidem, III, nr. 104, p. 1); directorul-proprietar al ziarului avea dreptate să fie alarmat asupra ingerinţelor administrative, la sfârşitul anului 1892 (al primului an de apariţie al *"Constanţei"*) el fiind ameninţat cu "expulzarea" din Dobrogea, în timp ce controlorul fiscal Miltiade Petreanu şi medicul-şef al judeţului dr. Ioachim Drăgescu erau transferaţi, rapid, în judeţe din restul ţării: "Regretăm plecarea d-sale; şi regretul nostru e împărtăşit de toate straturile societăţii locale şi de toţi bunii români din Dobrogea întreagă", scria atunci P. Grigorescu, care continua în articolul repectiv: "De ocaziunea plecării, dl. dr. Drăgescu ne roagă să inserăm următorul rămas bun:

Am trăit 14 ani în mijlocul bunei şi simpaticei populaţiuni a oraşului şi judeţului Constanţa, silindumă a trage o modestă, dar românească şi roditoare brazdă în ogorul de veacuri părăginit al Dobrogei.

Acum când trebuie să plec, simt cât îmi sunt de scumpe aceste locuri, şi cât mă costă despărţirea de aceia cari în tot timpul şederii mele aci, mi-au arătat o sinceră şi călduroasă prietenie. ***Dr. Drăgescu"*** (Ibidem, I, nr. 46, 8 noiembrie 1892, p. 2).

În continuare, practic, ziarul *"Constanţa"* a fost scris în întregime de Petre Grigorescu.

74. Cu o săptămână înainte, aceeaşi gazetă insera un ***apel***, cu titlul **Liga Culturală**, în care se spunea: *"Mai în toate oraşele României şi în multe din capitalele Europei s-a înfiinţat câte o secţiune a* ***Ligii pentru Unitatea Culturală a Românilor****, fondată mai anul trecut în Bucureşti. Scopul acestei instituţiuni este a cultiva conştiinţa solidarităţii în întreg neamul românesc şi a întreţine o mişcare care să legitimeze misiunea culturală a românilor în Orient.*

În Dobrogea, unde o instituţiune de felul acesta ar fi mai necesară şi mai la locul ei decât oriunde, nu cunoaştem să existe niciuna. Îndemnaţi din toate părţile am luat iniţiativa pentru formarea unei secţiuni în Constanţa, în acord cu mai mulţi bărbaţi din oraş şi judeţ, am convenit ca să facem o întrunire în acest scop în oraşul Medgidia, care vine oarecum mai la centrul judeţului.

Pentru această întrunire s-a hotărât ziua de duminică 28 curent, orele 2 p.m., şi se va ţine într-un pavilion pregătit anume pntru această ocaziune.

www.ziuaconstanta.ro

Facem dar aceasta cunoscut tuturor abonaţilor ziarului nostru, şi rugăm pe toţi amicii noştri şi ai unităţii culturale a românilor, din oraş şi provincie, să binevoiască a se întruni la Medgidia în menţionata zi şi oră, unde se va proceda la constituirea asociaţiunei, votându-se statuele şi regulamentul de administraţie reparat de o comisiune instituită în acest scop". (**Liga Culturală**, în *"Constanţa"*, I. nr.27, 21 iunie 1892, p.1).

75. **I. Blebea** se stabilise la Caramurat, unde fusese numit şi primar; era unul dintre românii transilvăneni, proprietar de oi şi vite, rămaşi în Dobrogea; în 1880 apare şi ca secretar al Consiliului judeţean Constanţa (vezi **Proces-verbal, al Consiliului general al judeţului Constanţa, din 18 ianuarie 1881**, în *"Farul Constanţei"*, II, nr. 36, 18 ianuarie 1881, p. 3).

În noembrie 1879, Ion Blebea şi Ion I. Blebea – împreună cu alţi cinci români transilvăneni – solicită Prefecturii Constanţa loturi de casă, "având dorinţa de a ne stabili cu domiciliul aici în oraşul Constanţa"; prefectul Remus N. Opreanu înaintează cererea Primăriei, sugestionând ca loturile acordate să fie "pe calea Mircea cel Mare, începând de la marginea actuală a oraşului, pe partea dreaptă, vis-à-vis de grădina Beledie" (apud **Din tezaurul documentar ...**, p. 72/**Doc. 22**/).

76. Acesta va părăsi Constanţa, stabilindu-se la Galaţi, unde va profesa avocatura; vezi **"Pentru onorabilii de la *"Constanţa"***, în *"Gazeta Dobrogei"*, VI, nr. 360, 23 ianuarie 1894, p. 3. Într-o scrisoare expediată din Tulcea, la 20 iulie 1893, predicatorul Ion Măgură răspunde, polemic, "fanfaronilor de la gazeta **Constanţa**, a tot-făcători şi a tot-ştiutori aci în Dobrogea, unde ei cred că şi astă-zi au a face numai cu păstorii cari păşunau oile pe vastele sale câmpii" (*"Gazeta Dobrogei"*, V, nr. 335, 1 august 1893, p.1). **Ion Măgură** (1867-1930) a fost şi profesor (4 ani) la **Şcoala Normală din Constanţa**, "în afară de munca intensă depusă în Dobrogea ca misionar"; din 1898 va profesa avocatura la Galaţi, este deputat şi senator de Covurlui, iar în anii '20 va fi leaderul naţional-ţărăniştilor gălăţeni (**Ion Măgură**, în *"Învăţătorul tulcean"*, II, nr. 7, octombrie 1930, p. 1).

77. ***"Buletinul Camerei de Comerţ şi Industrie Constanţa"*** a apărut în perioadele 1891–1916, 1921–1944.

78. ***"Deşteptarea Dobrogei"*** a apărut, la Tulcea, în perioada 9 noiembrie 1892–august 1893.

79. ***"Gazeta Dobrogei"*** a apărut, la Constanţa, în perioada 1 septembrie 1888–10 aprilie 1894; colecţia ziarului este incompletă (la Biblioteca Academiei Române).

80. Este vorba de perioada când **P.P. Carp** era titluar la Ministerul Domeniilor (decembrie 1891-octombrie 1895). În aprilie 1892, P.P. Carp, ministrul Agriculturii, Comerţului, Industriei şi Domeniilor era aşteptat în Dobrogea; neonorându-şi intenţia, ziaristul P. Grigorescu publică articolul **Ceea ce cer dobrogenii de la d-l ministru Carp** (*"Constanţa"*, I, nr. 30, 12 iulie 1892, p. 2); în 1893, Carp vizitează Dobrogea "şi efectele acestei vizite se resimt prin o sumă de îmbunătăţiri pe care constănţenii le apreciază fără să fie nevoie a le mai releva"; în anul următor, el este din nou în "explorarea lungului Dobrogei până la Tulcea, de unde au rezultat săpăturile de la Lozova, desfiinţarea arendării bălţilor şi introducerea unor reguli în pescuitul Deltei Dunării, Mării şi ghiolurilor.

Anul acesta (1895 - n.n.), eri chiar, dl. ministru al Domeniilor, însoţit de câţiva ingineri, face din nou o escursiune în acea parte, trecând acum de-a lungul pădurilor spre Măcin, de unde credem că va rezulta îmbunătăţirea regimului silvic în Dobrogea.

De când e dl. Carp în capul departamentului Domeniilor, cu care dobrogenii au mai mult de a face, nu ne-a fost dat să înregistrăm nici o nemulţumire pe nicăieri. Colecţiunea ziarului e de faţă spre a proba aceasta" (**Domnul Carp în Dobrogea**, în Ibidem, III, nr. 132, 13 august 1895, p. 1).

81. Se referă la **Lascăr Catargiu**; vezi şi **Doc. 56**; aprecierea este, firește, hazardată, demnitari ai Statului, miniştri şi parlamentari, efectuând călătorii în Dobrogea şi până la data respectivă.

82. În 1893, traficul prin Portul Constanţa a fost de 143.134 t (faţă de 67.549 t în 1879, 47.068 t în 1885 şi 94.820 t în 1892 (Val. Ciorbea, **Portul Constanţa 1896-1996**, Editura Fundaţiei Andrei Şaguna, Constanţa, 1996, p. 196).

83. Este o apreciere vădit hiperbolică, înseşi articolele publicate în *"Constanţa"* probând contrariul; deseori, atât însă în presă, cât şi în discursurile unor oameni politici se aduceau incriminări asemănătoare, cauzate de înţelese conotaţii politicianiste.

84. A apărut şi în broşură, sub titlul **Memoriul delegaţiunei consiliului General al Judeţului Constanţa asupra situaţiunei acelui judeţ presentat M. Sale Regelui**, Tipografia "Gutenberg" Joseph Göbl, Bucureşti,

www.ziuaconstanta.ro

f.a. / 1893/ (16 pp.); cu acelaşi titlu, a mai apărut un **Memoriu**, în 1894, la Constanţa, Tipografia Română Dimitrie Nicolaescu (32 pp.), precum şi un altul, în 1899, tipărit tot la Constanţa, Tipografia Ilie M. Grigoriu (20 pp.).

85. vezi Saroglu, **Ali Kadîr**, în *"Dobrogea jună"*, V, nr. 5, 19 februarie, 1909, p. 3.

86. În chiar acelaşi nr. (pp.1-2) este publicat art. **Stabilirea elementului românesc în Dobrogea,** pledându-se pentru întărirea prezenţei locuitorilor de origine română în judeţele transdunărene; este criticată pasivitatea administraţiei: "Sunt astăzi numai în judeţul Constanţa peste două sute de români veniţi de doi-trei ani în urmă, şi cu toate acestea nu şi-au dobândit autorizaţiunea de stabilire (...). Scopul final al fruntaşilor patrioţi români grupaţi în jurul acestui organ de publicitate fiind triumful causei româneşti în această provincie, sunt gata a se jertfi în tot momentul pentru traducerea lui în fapt, mai ales când ai dreptatea, când adevărul şi lealitatea este de partea lor, al căror apostoli devotaţi sunt cu trup şi suflet spre ridicarea şi consolidarea naţiunei noastre române în genere. Ei cer d-lui ministru de Domenii şi alături cu ei toată suflarea românească, să dispuie stabilirea nenorocitelor familii care de trei ani par străini pe pământul lor".

Practic, nu este nr. al gazetei în care problematica naţională să nu se regăsească; vezi **Cestiunea naţională în Dobrogea**, în *"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 14 17 iulie 1894: "În aceste momente de grea cumpănă, în aceste împrejurări ale căror cuţit veninos ne-a pătruns la os, cerem ţării mume de a-şi îndrepta odată privirile şi către fiii săi legitimi din Dobrogea, ceream să trimită la cârma trebilor noastre naţionale din această provincie patrioţi încercaţi, cari să lucreze cu entuziasm pentru salvarea cestiunei noastre naţionale de aci, cerem sprijin şi ajutor pentru fiii săi de aci, de a scăpa din miseria actuală, de a-şi întocmi o gospodărie românească, care să-i lege cu putere de vatra acestui pământ; cerem partea egală din drepturile noastre naţionale şi pentru fiii oropsiţi din această provincie, ca să aibă odată mijlocul şi putinţa de a-şi afirma cu putere tonul în viaţa ei politică şi economică. **Cerem instituţiuni de cultură şi propăşire economică naţională; cerem să cureţe fără cruţare toţi scaieţii şi neghinele cari înăbuşe orice aspriaţiune şi dorinţă românească din acest pământ** (subl. n.).

Iată soluţionarea legitimă şi bine meritată ce ţara mumă este datoare să dea cestiunei noastre naţionale pentru fiii săi din Dobrogea, căci ajung suferinţele şi miseriile ce au îndurat 16 ani, cari par a fi fost pentru ei 16 veacuri de sclavie şi martirism". Acelaşi ton patetic străbate şi articolele de solidaritate cu mişcarea memorialistică, pe larg ilustrată în *"Santinela Dobrogei"*; vezi **Meetingul de protestare contra fărădelegilor maghiare ţinut la Hârşova în ziua de 19 aprilie curent**, în Ibidem, I, nr. 2, 24 aprilie 1894, pp. 2-3; **Din evenimentele zilelor** şi **De la Cluj**, în Ibidem, I, nr. 3, 1 mai 1894, pp.2-3; **Din Transilvania**, în Ibidem, I, nr. 14, 17 iulie 1894, p. 3: "Şovinismul maghiar în cestiunea naţională a fraţilor noştri asupriţi din Transilvania nu mai are nici o margine. Urmaşii lui Atila şi Arpad, aceste resturi asiatice, tolerate în mijlocul Europei civilisate spre ruşinea ei, au declarat un adevărat războiu de exterminare contra neamului nostru (...). Prin condamnarea comitetului naţional, prin infamiile săvârşite acum la întemniţarea lor, ungurii reuşesc de minune a-şi precipita sfârşitul, care va fi o mie de ori mai tragic ca barbariile înnăscute în firea lor sălbatică, cu care isbeşte în soarta şi destinele lor amărâte ale neamului nostru.

Istoria neamului nostru a probat cu prisosinţă ungurilor că românul, când este vorba de drepturile lui de vieaţă, când este vorba să-şi apere limba şi credinţele, vatra şi căminul strămoşesc, el ştie a-şi sacrifica ultima picătură de sânge, şi din luptă nu se dă înapoi, decât **mort sau învingător**.

Meargă deci ungurii pe calea apucată, isbească cu toată neîndurarea în soarta fraţilor noştri, să fie siguri că reuşita pentru prezent nu va fi alta decât de a oţeli tot mai mult la luptă un popor care cu bărbăţie le va proba şi de astă dată, că **românul nu piere**, şi resultatul final, ce vor secera în urma barbarilor lor, nu va fi altul decât a şarpelui veninos, care, presimţindu-şi sfârşitul, scoate capul la drum spre a fi strivit"; în acelaşi nr., p.1, este inserată şi **Lista de sub-scripţie** pentru acoperirea cheltuielilor la cari au fost condamnaţi conducătorii fraţilor noştri în procesul MEMORANDUMULUI de la Cluj":

Fraţii Oancea – 100 lei
O. Şeitan – 40 lei
G. Şeitan – 20 lei
I. Mandai – 20 lei
Ion Tomoşoiu – 20 lei
Dutzu R. Papuc – 20 lei
Sandu Munteanu – 40 lei
Fraţii Bellu – 60 lei.

87. ***"Santinela Dobrogei"*** a apărut, la Constanţa, între 17 aprilie 1894 şi 18 febuarie 1896; "Comitetul de redacţie al ziarului *«Santinela Dobrogei»* a fuzionat cu *«Constanţa»* în favoarea ei" (*"Constanţa"*, IV, nr. 154, 24 martie 1896, p. 1). Până la fuziune, însă, între cele două gazete vor fi animozităţi şi polemici, anunţate încă de la primele numere ale *"Santinelei Dobrogei"* : Anunţăm pe cititori că *"Santinela Dobrogei"* nu are nimic comun cu repausatele (erau în viaţă, totuşi – n.n.) gazete *"Constanţa"* şi *"Gazeta Dobrogei"*. Este

www.ziuaconstanta.ro

organul proprietarilor români din judeţ şi nici nu urmăreşte altceva decât înfrăţirea şi propăşirea tuturor românilor. Nu va face politică militantă, dar va face politică de stat românesc.

Să se ştie dar că nu este şi nu va fi nici o legătură şi nici un punct de atingere chiar, între această gazetă şi repausatele sus menţionate gazete" (**Informaţiuni**, în *"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 2, 24 aprilie 1894, p.3).

88. Osemintele militarilor francezi fuseseră găsite în 1892, "la 16 mai şi în zilele următoare, făcându-se săpături pentru fundaţia unui nou cazinou într-o grădină mică situată la capătul falezei tăiate în mal, care se întinde în sud-estul oraşului, între far şi port" (apud **Din tezaurul documentar ...** , p. 158/**Doc. 99/**); ele vor fi înhumate în Monumentul respectiv, peste doi ani, situat în vechiul cimitir creştin al oraşului - acesta era localizat într-un permetru delimitat, cu aproximaţie, astăzi, de bd. Mamaia (între străzile T. Vladimirescu şi Sabinelor), str. Oborului, str. Poporului, str. N. Iorga, str. I. Lahovari. În perioada interbelică (vezi şi **Inaugurarea cimitirului eroilor francezi**, în *"Dobrogea jună"*, XIX, nr. 146, 1 iulie, 1925, p. 1), Monumentul va fi strămutat pe actualul amplasament din Cimitirul Central; în A. Rădulescu, St. Lascu, P. Haşotti, **Op. cit.**, p.85 – reluându-se informaţia (greşită !) din I. Adam, **Constanţa pitorească. *Cu împrejurimile ei. Călăuză descriptivă cu ilustraţii***, "Minerva". Institut de Arte Grafice şi Editură, Bucureşti, 1908, pp.146-154 – este indicată ca dată a dezvelirii Monumentului 9 mai 1904; vezi şi **Monumentul soldaţilor francezi din Constanţa**, în *"Santinela Dobrogei"*, I, nr. 5, 15 mai 1894, p. 3; **Monumentul francez din Constanţa**, în *"Ovidiu"*, III, nr. 8, octombrie 1903, p. 127 (are şi ilustraţie); **Monumentul francez**, în *"Sirena"*, I, nr. 10, 15 aprilie 1916, p.1 (are şi ilustraţie).

În perioada interbelică, mai trăia încă la Constanţa dobrogeanul (se născuse în 1825 la Mangalia) Gh. Stavraka; el fusese "interpret al armatelor franceze în Dobrogea, stabilindu-se în cele din urmă în oraşul său natal, unde a ridicat o sumă de proprietăţi şi a contribuit considerabil la întărirea portului local, care la un moment dat fusese mâncat de valuri" (**Un centenar**, în *"Dobrogea jună"*, XIX, nr. 111, 17 mai 1925, p. 1).

În 1898, **Iosif Vulcan** – trecând prin Constanţa, în drum spre Constantinopol – poposeşte şi în cimitirul vechi: "Prin nişte strade murdare tătăreşti, am ieşit pe un platou înalt, de unde vezi tot oraşul şi marea, acolo e cimitirul creştinilor. E bine întreţinut, sunt multe monumente frumoase, inscripţiile cea mai mare parte în limba greacă.

Cimitirul acesta e renumit pentru monumentul rădicat într-nsul de guvernul francez întru amintirea soldaţilor francezi căzuţi în resbelul de la Crimeea şi ale căror oseminte transportate de acolo pe Marea Neagră – *crede autorul* – la Constanţa au fost îngropate aici" (I. Vulcan, **Op. cit.**).

89. În epocă, construirea **Podului de la Cernavodă** era nemijlocit pusă în relaţie cu edificarea şi a unui **port modern** la Constanţa; aflaţi în opoziţie, liberalii critică încetineala cu care conservatorii se preocupă de realizarea planurilor acestuia: "podul este foarte frumos, este o lucrare măreaţă cu care ţara se va putea făli şi se va putea făli cu atât mai mult că ea este făcută de ingineri români, puşi subt direcţiunea d-lui Saligny, care este autorul planurilor podului şi directorele general al lucrărilor.

Avem un pod peste Dunăre, dar întrebarea este: la ce ne poate servi acest pod ?" (**Podul peste Dunăre**, în *"Voinţa naţională"* XI, nr. 2908, 31 iulie (12 august) 1894, p.1). "Noi am zis că acest pod nu face două parale fără portul Constanţa; am mai zis că deja de anul trecut am atras atenţiunea guvernului asupra stării în care se găseşte portul Constanţei şi i-am spus că ar fi trebuit, cel puţin, ca guvernul să fi cumpărat o dragă pentru pentru a adânci acest port şi a-l pune în măsură de a servi deocamdată la trebuinţele traficului actual" (**Portul Constanţa**, în Ibidem, XI, nr. 2911, 4(16) august 1894, p.1); pe larg, vezi Gh. Dumitraşcu, Mariana Bălăbănescu, **Implicaţiile economice şi politice ale construirii podului peste Dunăre Feteşti-Cernavoda (1878-1895)**, în **Comunicări de istorie a Dobrogei**, 1, 1980, pp. 112-134.

90. **Răspunsul** Suveranului la inaugurarea **Podului "Regele Carol I"** a fost următorul:

"Întruniţi aci, pe ţărmurile Dobrogei, deapururea unită prin sângele vitejilor noştri şi din nou făurită, printr-un lanţ de fier cu România, serbăm un eveniment aşteptat cu nerăbdare de ţara întreagă, care va găsi un răsunet mare depare de hotarele sale. Săvârşirea podului peste Dunăre, dorit de un sfert de veac de Mine este astăzi un fapt împlinit şi uriaşă se ridică înaintea noastră această falnică operă, ca o mărturie vădită a tăriei Regatului.

Geniul omenesc, în care se răsfrâng progresul şi avântul puternic al României, a învins toate greutăţile, a înlăturat toate piedicile, spre a executa această lucrare trainică şi nepieritoare, care trebuie să arate lumii că vrednic este poporul de frumoasa sa chemare la gurile Dunării şi pe pragul Orientului.

Monumentele sunt istoria vie a popoarelor; până astăzi, urmele lui Traian nu s-au şters. Cine nu vorbeşte de podul său de la Severin ? Să dea Dumnezeu ca al doilea pod, stabilit după mii de ani pe Dunărea de Jos, să trăiască veacuri spre a povesti generaţiilor viitoare, din neam în neam, că numai prin jertfe, lupte şi o muncă statornică, Statul Român a putut fi întemeiat.

Mândru pot fi dar, că sub Domnia Mea s-a conceput şi isprăvit de inginerii noştri acest măreţ pod,

www.ziuaconstanta.ro

care va atrage o însemnată parte a comerţului european pe căile noastre ferate, fiindcă astăzi stăpânim linia cea mai scurtă între mările nordice şi ţările din Orient.

Aruncăm acum o privire mai departe pe Mare, pe această nemărginită cale de apă, unde se încrucişează nenumăratele drumuri ale mişcării întregii lumi, care răspândesc bogăţiile asupra naţiunilor. Prin portul de le Constanţa, podul peste Dunăre ne deschide această cale largă, care va spori într-un mod neaşteptat relaţiunile noastre comerciale şi va asigura dezvoltarea noastră maritimă.

Steagul României, care este deja cunoscut în porturile din Europa, în curând va fâlfâi şi în ţările cele mai îndepărtate ale universului, ducând cu dânsul renumele scumpei noastre patrii. Cu inima plină de bucurie exprim această convingere în faţa acestei impunătoare adunări, în faţa uriaşului nostru pod, pe care-l privesc ca cheia de aur a unui viitor strălucit, mulţumind clăduros tuturor acelora care au contribuit la marea izbândă, ce se sărbătoreşte astăzi de noi cu atâta satisfacţiune. Mulţumesc de asemenea pentru cuvântările aşa de bine simţite şi atât de măgulitoare pentru Mine. Mulţumesc Corpului tehnic pentru râvna şi hărnicia ce a desfăşurat în numeroasele lucrări publice săvârşite în cursul celor din urmă ani şi care găsesc cea mai frumoasă a lor încoronare în podul de peste Dunăre.

Fericit sunt că înalţi oaspeţi şi d-voastre toţi sunteţi martori la această memorabilă zi, care înseamnă o nouă epocă în viaţa noastră economică şi sunt sigur că vă veţi uni cu Mine în strigarea de : Să trăiască iubita noastră Românie, al cărui avânt nimeni nu-l mai poate opri în drumul măririi şi al propăşirii !" (apud **Cuvântările Regelui Carol I. 1866-1914**, vol. II **1887-1914**, Ediţie îngrijită de Constantin C. Giurescu, Fundaţia pentru Literatură şi Artă "Regele Carol II, Bucureşti, 1938, pp. 162-164).

91. ***"Sadakat" / = "Devotament"/*** a apărut la Constanţa, în limba turcă (caractere arabe). La Biblioteca Academiei Române se păstrează două numere; nr. 1 este din 1 Muharrem 1314 Hedjira / = 12 iunie 1896/; *traducere.*

92. ***"Şark"/ = "Răsăritul"/*** a apărut, la Constanţa, în perioada 19 octombrie 1896–10 ianuarie 1897 (16 numere), în limba turcă (caractere arabe); *traducere.*

93. vezi **De la o întrunire a proprietarilor dobrogeni**, în *"Constanţa"*, V, nr. 223, 28 septembrie 1897, pp.1-2; nr. 224, 5 octombrie 1897, pp.1-2; nr. 226-227, 26 octombrie 1897, pp. 4-6.

94. vezi **Doc 425**; vezi şi **Cursele de cai şi expoziţia din Anadolchioi**, în *"Centrul Dobrogei"*, I, nr. 16, 14 septembrie 1898, p. 4; **Jud. Durostor - declarat regiune hipică**, în *"Durostor"*, II, nr. 52, 20 martie 1916, p.1; **Cursele de cai de la Anadolchioi**, în *"Conservatorul Constanţei"*, IV, nr. 16, 20 mai 1912, p. 3; **Premiile acordate la expoziţia de mânzi de la Anadolchioi**, în *"Farul Cinstanţei"*, XXIV, nr. 22, 4 septembrie 1904, p.1; ş.a. Despre "alergările" de la Anadolchioi, scriitorul - funcţionar la Constanţa – Ioan Adam a aşternut câteva pagini în lucrarea-i cunoscută lucrarea (amintită deja): "Hipodromul e o înjghebare cu totul primitivă, – un loc deschis, încins cu o pistă de formă circulară, înconjurată cu două rânduri de ostreţe joase, prin făgaşul cărora se fac alergările" (I. Adam, **Op. cit.**, pp. 185-186); vezi şi cum se manifestă dragostea pentru cai a tătarilor, H. Sanielevici, **Icoane fugare. Impresii din Dobrogea**, în *"Viaţa românească"*, VII, nr. 1, 1912, pp. 58-59: "Gemadin ne duce pe la grajd, să-i vedem calul de curse. Un armăsar splendid, din vestita herghelie a d-lui Pariano, strâns tare la burtă cu nişte curele, e legat de grinzile podului cu frânghii – de gură, de gât, de mijloc, în aşa fel ca să nu poată mişca din loc şi nici să se poată culca ... Gemadin se pregăteşte pentru cursele din Constanţa; adică pregăteşte calul: dimineaţa şi seara îl plimbă – în contra vântului, să nu asude –, iar în restul timpului, ziua şi noaptea, îl ţine în picioare, nemişcat şi strâns la burtă, pesemne ca să slăbească la trup şi să se întărească'n picioare ...". **Petre Grigorescu** pledează, în paginile ziarului său, pentru ca autorităţile de resort să creeze în Dobrogea "remonta de cai", atât de necesară pentru nevoile armatei, ţinând seama de dragostea pe care dobrogeanul o are pentru cal: "Având debuşeul asigurat, s-ar da prilej la creşterea în mai mare; căci nu e tot acelaşi lucru a creşte d. es. câteva perechi, cu a creşte unul sau doi cai, pentru care economul trebuie să facă aproape aceleaşi cheltuieli ca pentru o herghelie întreagă. Scumpetea calului, la ţară, nu face nutreţul, ci grajdul, îngrijirea; iar omul îngrijitor trebuie ţinut cu aceeaşi cheltuială, ori pentru unul, ori pentru 10 cai.

Hotărască-se ministerul a face sacrificiile ce cerem; de siguranţa tătarului că va fi răsplătit pentru zmeul său, mocanului pentru bidiviul ce încalecă, neamţului pentru telegarii ce înhamă, de care a învăţat a creşte pentru artileria din Rusia, de unde a venit, şi fie sigur d-l ministru (de Război, generalul Berendei – n.n.) că în câţiva ani se va ajunge la scopul urmărit, de a reţine în ţară banii ce se scurg în fiecare an, în mâinile furnisorilor steini" (P.G., **Remonta de cai în Dobrogea**, în *"Constanţa"*, V, nr. 231, 30 noiembrie 1897, p. 1).

Peste 15 ani, aceeaşi chestiune este reluată, de astă dată în ideea "opririi exportului de cai dobrogeni". Se ajunsese la situaţia, paradoxală, ca autorităţile să apeleze la cai de import, pentru "remontă", în

www.ziuaconstanta.ro

condiţiile în care "statul a făcut sacrificii reale cu înfiinţarea şi întrebuinţarea mai multor staţiuni de montă şi cu organizarea de curse şi expoziţiuni în Dobrogea. Dacă însă prin aceasta s-a urmărit îmbunătăţira rasei cabaline din provincie – cai de o rezistenţă neobişuită, prezentând numai o insuficienţă de talie –, nu este mai puţin adevărat că s-a căutat să se producă şi cai de remontă, ceea ce s-a şi realizat într-o foarte bună parte"; din păcate, erau preferaţi, în continuare, caii străini, neîncurajându-se selecţionarea raselor autohtone, ziaristul constănţean trăgând un semnal de alarmă: "Şi de ce Statul, care făcuse un fericit început acum 4-5 ani, a aplecat din nou urechea la obişnuitele comisii de remontă, cărora le convin mai bine geambaşii din Ungaria şi Rusia ? **Şi de ce caii noştri preferaţi de bulgari, nu ne plac nouă ?** (subl. n.). Şi oare, într-un caz de război, când ni se vor închide toate graniţele, de unde ne vom putea procura caii necesari ?" (Const. N. Sarry, **Exportul cailor dobrogeni**, în *"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 14, 7 aprilie 1912, p. 1); vezi şi Dobrogeanul, **Dragostea de cai. Din viaţa şi obiceiurile dobrogenilor**, în *"Românul"* / Arad/, nr. 10, 14/27 ianuarie 1911, pp. 7-8: "După arabi, cred că tătarii şi turcii din judeţele Constanţa şi Tulcea, sunt cei care iubesc caii mai mult. **Îngrijirea, pe care o dau ei acestor vite** (sic !), **este asemănătoare** cu aceea pe care o au mamele pentru copiii lor".

95. Vezi I. Sassu, **Istoricul comunei Inanceşme**, în *"Analele Dobrogei"*, X, 1929, pp.199-238.

96. vezi **Negustorimea Constanţei**, în *"Constanţa"*, III, nr. 131, 6 august 1895, p. 1; vezi şi **Doc.88; 176**; peste un deceniu, situaţia privind prezenţa comercianţilor români nu se schimbase prea mult; încercarea românului balcanic V. Atanasescu de a deschide o librărie la Mangalia eşuează: "românii din localitate făcând în vară un meeting anti-grecesc, a luat şi el parte, fără să ştie sărmanul, că această manifestare era să-i aducă nenorocirea carierei sale. A doua zi chiar, d. Poliţaiu care, împănat cu bani greceşti, i-a spus să părăsească Mangalia, căci altfel grecii îl vor omorî" (**Informaţiuni**, în *"Tribuna Macedoniei"*, II, nr. 10(20), 8 martie 1907, p.3).

Nici în satele judeţului Constanţa nu erau mulţi comercianţi români, la începutul secolului, mai ales, crescând numărul comercianţilor alogeni: "Cu regret constant că **de vreo zece ani mai toate satele din judeţ s-au împănat cu streini de neamul nostru**, cari, prin marea concurenţă ce fac la sate, au înlocuit pe toţi negustorii români, cari altădate erau aşa de numeroşi.

Şi ca dovadă de cele arătate mai sus, să se facă numai o statistică de la 1896 şi până astăzi şi se va vedea câţi streini s-au aşezat, de atunci şi până astăzi, în comunele rurale şi urbane şi cum aceşti streini, profitând de firea bună, blândă şi nepăsarea românului pe de o parte; iar pe de altă parte, de slăbiciunea autorităţilor, prin bani, linguşiri şi alte manopere proprii rasei greceşti au fost înscrişi pe listele electorale, ca fiind vechii locuitori dobrogeni. Alţii, ca supuşi greci, cu paşapoartele în buzunar, exercită în deplină libertate, nesupăraţi de nimeni, comerciul de băuturi spirtoase şi, ceva mai mult, şi de debit de tutun" (se dau, în continuare, şi exemple) (Carabeş, **Pentru d. prefect de Constanţa**, în *"Românul de la Pind"*, IV, nr. 42 (184), 23 octombrie 1906, p.2).

97. vezi **Doc. 143**; vezi şi **Administraţia dobrogeană**, în *"Constanţa"*, IV, nr. 191, 5 ianuarie 1897, pp.1-2; referindu-se la unele corespondenţe apărute în ziarele din Capitală asupra incorectitudinilor unor funcţionari publici, presa constănţean arăta că "Noi, în Dobrogea, avem trebuinţă mai mult decât în oricare parte a ţării de o administraţie cu prestigiu, vrednică, morală şi cinstită, care să inspire tuturor multă încreere şi mai cu osebire băştinaşilor, ca să vază deosebirea între administraţia noastră şi de aceea ce a fost odată" (**Administraţie dobrogeană**, în *"Farul"*, I, nr. 36, 5 septembrie 1904, p.1). În epocă, erau cotidiene acuzaţiile reciproce pe care şi le aduceau partidele în privinţa malversaţiunilor administraţiilor respective; vezi, de pildă, **Administraţia liberală**, în *"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 10, 29 mai 1911, pp.1-2; **Administraţia liberală la Constanţa**, în *"Libertatea Constanţei"*, I, nr. 7, 15 noiembrie 1913, p. 1; **Dosarul administraţiei comunale conservatoare**. **Destrăbălare în finanţele Comunei**, în Ibidem, p.3 (este un **Raport** semnat de Iacob M. Murat, consilier-delegat); **Bilanţul administraţiei colectiviste**, în *"Constanţa"* IX, nr. 296, 25 aprilie 1899, pp.1-2; **Bilanţul isprăvilor şi afacerilor liberalo-tachiste de la comună** / Constanţa/, în *"Conservatorul Constanţei"*, III, nr. 1,2 ianuarie 1911, pp. 2-3; **Administraţia dobrogeană**, în Ibidem, IV, 191, 5 ianuarie 1897, pp. 1-2; vezi şi **Prefecţii** / de Tulcea / **în perioada 1878-1936**, în *"Lupta"*, XXVI, nr. 34, 4 iulie 1936, p. 2; Alechimseliam, **Administraţia din trecut a Dobrogei**, în *"Dobrogea jună"*, XVIII, nr. 263, 16 noiembrie 1924, p. 1: "Plaga funcţionarismului dobrogean îi formau numai notarii. Ei au fost aduşi din Basarabia, după retrocedarea acestei provincii (**recte**, a celor trei judeţe din sudul provinciei – n.n.), cu toate apucăturile şi năravurile lor. Oameni fără şcoală sau cu o instrucţie suficientă, aceşti funcţionari, pe care legea de organizare a Dobrogei îi consacra ca pe nişte adevăraţi stăpânitori ai satelor, ar fi fost în stare să ducă Dobrogea de râpă, dacă în fruntea administraţiunii nu s-ar fi găsit oameni superiori, cari să le înfrâneze relele lor apucături la fiecare pas".

www.ziuaconstanta.ro

98. ***"Alarma Dobrogei"*** a apărut, la Tulcea (tipărită la Galaţi), în perioada 12 iunie 1897–1 iulie 1898; gazeta era redactată de către institutorul **Petru Georgescu** şi promova o conduită de discreditare a activităţii prefectului **Ion Neniţescu**, bagatelizând eforturile acestuia de întărire a unei vieţi naţionale româneşti în judeţul Tulcea, cu precădere în zona Deltei Dunării.

La sfârşitul acestui an, învăţătorul **Tudor Voicu** scrie poezia :

DOBROGEA

Legănat de glasul Mării şi de valul dunărén,
Se resfrânge 'n cer albastru şi în zîmbete de sóre,
Drăgălaşul colţ al ţării, scump pământul dobrogén !
A ! Dobrogea mult rîvnită, eştî aşa ispititóre !

Colţişor drăguţ al ţării ! multe-aî suferit din vremurî,
Până-aî fost apoî zărită de «Vulturul cel Roman»,
Şi stropită-aî fost de sânge cât cu gândul te cutremurî,
Însă tot avuşî norocul "să fii fata lui Traian !"

Peste mândra ta câmpie monumente sunt în zare,
Amintirî atât de sfinte a vitejilor strămoşî,
Valul luî Traian şi astăzî, în largă a luî cărare
Amintesce atâtea lupte cu barbariî fioroşî !...

Năvăliră apoî Bulgariî, Turcî, Tatari, cu glas de urlet,
Şi frumósa ta câmpie, codriî tăi ceî plinî de fală,
Năpăditu-i-aŭ "lăcuste" fără inimî, fără suflet,
Pléva cea maî ticălósă peste tine a dat năvală !

Dar ... menită-aî fost de sórtă că tot sânge de Roman
Să-ţî dea noŭ imbold de viéţă, în a vremilor cărare !
Unde-s urmele lăsate de "Asparuch şi de Osman" ?!
Nicî un semn nu-î amintesce între Dunăre şi Mare !

Peste Dunăre acuma, ca'n poveştî, atârnă podul !
Sânul tĕŭ de sânul mameî ţi-a legat fălnicul Domn,
Şi ţărîna, – sfinte móşte, – a luî Mircea Voevodul;
Cu mândrie ne admiră din adâncul, vecinic somn.

Ah ! menită aî fost de sórtă, să străbaţî în viitor
Lângă sînul cald al mameî, România scumpă ţară,
Colţişor drăguţ ! zîmbesce ! căcî Românul e popor
Şi viteaz, şi vecinic tînĕr, ca un codru 'n primă-vară !

Câşla, 20 Decembrie 1897.

(apud *"Istrul"*, I, nr. 14, 26 februarie 1898, p. 2).

În presa dobrogeană, T. Voicu (era un "dobrogean de rasă", originar din Silistra, nepot al dascălului **Costache Petrescu**; în anii '20 şi va fi şi senator de Tulcea – vezi Delibaş, **Sânge dobrogean**, în *"Dobrogea jună"*, XVIII, nr. 275, 30 decembrie 1924, p. 1) va insera numeroase creaţii poetice, tipărite şi în volum, intitulat **Dobrogene. Versuri**, Tipografia "Dobrogea". Sava Donceff, Tulcea, 1904 (30 pp.), din care reproducem două poezii:

LA MONUMENTUL COMEMORATIV
al vecînicei realipiri a Dobrogei la "Patria Mamă"

Falnic se înalţă 'zare
Al Dobrogei Monument
Şi vesteşte'n depărtare
Acel sfânt, sublim moment,
Când, prin lupte fără seamă,
A trecut la sân de mamă
Al Dobrogeî scump pământ,
Unde-au fost Români şi sunt.
Semn măreţ al vitejieî !
Jos, piciorul tău de stâncă
Creşte'n Dunărea adâncă !

Sus, Vulturul României
Şi viteazul căciular,
Măsurând zarea câmpiei,
Stau de pază la hotar.
Spre surorile vecine,
Tu aprinzî dulcea sperare
Într-un mare viitor,
Când va fi cum se cuvine:
De la Tisa, pân la Mare,
'Tot o ţară ş'un popor !

www.ziuaconstanta.ro

LA MONUMENTUL
Lui Mircea cel Mare

Pe ţărmul Istrului străbun
Se'nalţă stînca de granit,
Şi'n vîrful stîncii neclintit,
Cu ochiu'n zare aţintit,
Stă Mircea, domn viteaz şi bun !

În bronz turnat e chipul luĭ,
Dar ce măreaţă înfăţişare
Din tot întregul luĭ răsare
Şi cît de înţelept apare
Printre eroiĭ ! "Neamuluĭ !"...

Şi drept cum stă, pe stîncă, sus,
Privirea-ĭ de vultur coprinde
Pămîntu în zare, cît se 'ntinde,
Şi amintirea-ĭ se desprinde
Din ceaţa timpului apus !

Se vede oştile creştine
Pe cîmpul "Mierlei" sfărîmate
Şi hoardele turceştĭ turbate,
Năvală dînd întăritate,
Cu foc şi prăpăd spre Rovine !

.....

Răcnia Sultanul în zadar
Căci rupt e valul cel năvalnic
Şi'n goană, Voevodul falnic,
Stăpîn pe ţărmul Dunărean
Şi pe pămîntul Dobrogean.
Aşează ţării, triumfalnic
Andrianopol drept hotar !

Şi ca un bun şi drept părinte
El poartă grije de orĭ-cine,
Să aibă tot ce se cuvine,
Iar pentru suflet, cum e bine,
Înalţă şi locaşuri sfinte !

Aşa a fost, aşa a fost
Viteazul Mircea Voevod !
Şi astăzi noi culegem rod,
Întregul romînesc norod,
Pe urma luĭ, viteaz cu rost !

Şi azi întregul "Neam Romîn"
Pe ţărmul Istrului s'adună
Cu dragoste şi voe bună;
Pioşĭ, urmaşiĭ încunună
Pe'ntîiul Dobrogei stăpîn !

Şi plinĭ de fală, plinĭ de fainĭ
Îi spun "Bătrînului Moşnean"
De Plevna, Griviţa, Smîrdan,
Pe unde fiĭ lui Osman
Trăsniţĭ au fost de foc şĭ spain.

Şi află Mircea cel Bătrîn
De Carol, Rege înţelept,
Ce ştie, falnic, să dea pept
Şĭ să păstreze-al ţării drept,
Umplînd de groază pe păgîn.

99. vezi **Doc. 85**; vezi chestiunea discutată pe larg în P.G., **Bulgarii din Tulcea**, în *"Constanţa"* , V, nr. 225, 12 octombrie 1897, pp. 1-2; **Bulgarii din Tulcea**, în *"Vocea Dobrogei"*, I, nr. 6, 25 octombrie 1897, p.2; **Gimnasiul bulgar din Tulcea**, în *"Voinţa Tulcei"*, I, nr. 37, 1 august 1897, p. 2; **Cine's asupriţii ?**, în Ibidem, pp.1-2; nr. 38, 8 august 1897, pp. 1-2; nr. 39, 1-5 august 1897, pp. 2-3; **Memoriile delegaţiunilor tulcene la M.S. Regele**, în *"Vocea Dobrogei"*, I, nr. 5, 19 octombrie 1897, pp. 3-4; **Şcoalele bulgare**, în *"Constanţa"*, V, nr. 213, 13 iulie 1897, p. 2; ş.a.

100. Este vorba de primarul Eustaţiu Schina (iunie 1897--decembrie 1899).

101. vezi **Referatul** consilierilor comunali **P. Grigorescu** şi **P. Pencioff** asupra cartierelor Constanţei, în **Din tezaurul documentar ...**, p. 187-192 (**Doc. 127**); în epocă, "mahalaua ţigănească" se afla în spatele cazărmii vânătorilor, respectiv în zona de astăzi a noii clădiri a Bibliotecii Judeţene Constanţa (inaugurată la 30 noiembrie 1998), până la malul Mării.

102. Ziarul social-democraţiei române a avut o atitudine dură, nedreaptă şi pătimaşă faţă de eforturile prefectului Ion Neniţescu privind accelerarea procesului de românizare a vieţii judeţului Tulcea: "Când însă vedem că un Neniţescu, om al generaţiei tinere, e mai crud şi mai nescrupulos (**sic !**) cât chiar oamenii trecutului, o revoltă ne cuprinde şi durerea totodată de a vedea că asemenea oameni în loc de a popula puşcăriile, ocupă funcţiuni înalte de stat" (**Un monstru**, în *"Lumea nouă"*, IV, nr. 1218, 12 august 1898, p. 1); vezi şi Septim., **Banditismul din Tulcea**, în Ibidem, IV, nr. 1213, 5 august 1898, p. 1. Mistificările oficiosului social-democrat merg până într-acolo încât situaţia Dobrogei este prezentată în culori extrem de sumbre, deformând realităţile: "În Dobrogea, mai mult decât în Transilvania (**sic !**), populaţia autohtonă e jefuită, schingiuită şi lipsită de drepturi. Dacă peste munţi avem un Ieszenschi – simbolul şovinismului idiot şi al sălbăticiei barbare –, în Dobrogea şi în special în judeţul Tulcea avem pe Neniţescu, întru nimic inferior eroului maghiar" (Th. V.F., **Studenţii şi Neniţescu**, în Ibidem, IV, nr. 1236, 3 septembrie 1898, p. 1).

103. Acesta era originar din Macedonia (orăşelul Cruşova); a venit în România în 1853 şi, cu timpul, a

www.ziuaconstanta.ro

agonisit întinse proprietăţi, mai ales în zona Leordeni. S-a numărat printre puţinii donatori - aromâni stabiliţi în România - în favoarea conaţionalilor rămaşi în Macedonia; a murit în 1901, la vârsta de 70 ani (vezi **Nae Gussi**, în *"Peninsula Balcanică"*, IV, nr. 4, 22 ianuarie 1901, p. 1).

104. Cosmopolitismul societăţii constănţene, chiar şi la începutul deceniului următor, era fisurat tot mai mult de stabilirea la Constanţa - şi în alte localităţi dobrogne - a unui importnat număr de români balcanici, ei având un aport important în întărirea românismului dobrogean. "O aristrocaţie fie intelectuală, fie băştinaşă constănţeană n-a existat în locul de exil al lui Ovidiu, ca să puie piept influenţei dezastruoase a străinilor, şi în locul ei s-a format un fel de **eshrocraţie** biurocrată, care s-a aliat în moravuri şi-n toate cu societatea parvenită *greco-levantină*, dând naştere unui amalgam de societate pe care am numit-o perfect de bine cu termenul propriu formaţiunei ei de eshrocraţie.

Societatea parvenită greco-levantină a inoculat în firea eshrocraţiei noastre biurocrate dispreţuit de limba maternă şi de tot ce e românesc şi astfel aceasta din urmă a ajuns în curând să-şi uite limba strămoşească şi să se alieze prin sânge cu vrăjmaşii neamului nostru.

Românismul nu mai trăieşte decât în inima funcţionarilor, a câtorva profesori şi advocaţi, cum şi a coloniei macedonene - cari cu toţi laolaltă sunt socotiţi de eshrocraţie drept o turmă de iloţi" (Varo/P. Vulcan/, **Oameni şi locuri din Dobrogea. Oraşul Constanţa**, în *"Dorul românului"*/Craiova/, V, nr. 20, 15 noiembrie 1902, p. 2).

105. **Tănase G. Dabo** (născut în 1849, la Gopeşi, în Macedonia) era "unul din fruntaşii noştri naţionalişti şi reprezentantul comerţului (românesc - n.n.) în Constanţa" (P. Vulcan, **Albumul naţional al Dobrogei. 1866-1877-1906**, Tipografia Regală, Bucureşti, 1906, nenumerotat /p. 74/). În ciuda a ceea ce se acreditează în mod uzual - respectiv, a unităţii şi solidarităţii românilor balcanici (aromânii) -, în fapt realităţile dezmint aserţiunea în cauză, iar evoluţia **Societăţii "Ajutorul"**, marcată de puternice disensiuni , este elocventă; vezi, între multele articole inserate mai ales în *"Dobrogea jună"* (interviuri, comentarii, plângeri), **D.T. Dabo şi Societatea "Ajutorul". Contestaţie**, în *"Dobrogea jună"*, II, nr. 20, (53), 29 iulie 1906, p. 1; **D.T. Dabo şi Societatea "Ajutorul". Un document important**, în Ibidem, II, nr. 2 (54), 9 august 1906, p. 2; ş.a. (preşedintele Societăţii era acuzat - inclusiv de figuri cunoscute, precum Mihalache C. Cotta, Petru Vulcan, Vasile Cotta, A. Eftimie, Anton Radu, Vasile Petru - de malversaţiuni în folosirea fondurilor băneşti şi nerespectarea prevederilor statuare privind funcţionarea Societăţii) (vezi şi **Doc. 163**). **Parchetul la Societatea coloniei macedo-române din Constanţa**, în Ibidem, II, nr. 27 (60), 2 noiembrie 1906, p. 2: "Aproape unanimitatea membrilor de la acea societate - şi cei mai marcanţi -, toţi fruntaşi ai coloniei macedo-române din Constanţa, printre acte date publicităţii, sub proprie semnătură, acuză pe d. Tase Dabo, că ar deţine savamolniceşte, şi numai graţie faptului că e agreatul actualei cârmuiri, conducerea acelei asociaţiuni, fondată de ei, şi că refuză de ani de zile să dea socoteală de banii societarilor."

Asupra prezenţei românilor balcanici (aromânii) la Constanţa, vezi şi **Serbarea unui triumf. *Un banchet naţional dat de Colonia Macedo-română din Constanţa în onoarea lui Nuşi Tuliu. Discursuri patriotice. Puterea românismului în Tomis. Un urmaş de celnic,*** în *"Ovidiu"*, IV, nr. 10, 1 decembrie 1904, pp. 146-148; **Serbările din Constanţa**. ***Grandioasa manifestaţie a coloniei macedo-române,*** *în "Românul de la Pind"*, III, nr. 13 (113), 30 mai 1905, pp. 2-3; **Adunarea Societăţii "Ajutorul"** în Ibidem, IV, nr. 48 (190), 4 decembrie 1906, pp. 1-2; **Naţionalismul Coloniei Macedo-Română din Constanţa**, în *"Tribuna Macedoniei"*, II, nr. 8 (18), 20 februarie 1907, p.2; ş.a.

106. ***"Istrul"*** a apărut la Tulcea, în perioada 11 ianuarie 1898–22 februarie 1901; unul dintre cele mai importante ziare tulcene de până la 1901, cuprinzând articole ce pledau pentru propăşirea naţională, economică şi culturală a judeţului Tulcea, a Dobrogei în general; era organul de presă al prefectului **Ioan Neniţescu** (11 aprilie 1854-23 februarie 1901); a fost prefect de Tulcea (17 aprilie 1897- august 1900); numit a doua oară prefect în februarie 1901, moare în tren, în drum spre Tulcea (vezi şi **Doc. 275**); în L. Predescu, **Enciclopedia Cugetarea. *Material românesc. Oameni şi înfăptuiri***, Cugetarea-Georgescu Delafras, Bucureşti, 1940, la p. 595 se spune, greşit, că "La 1898 este numit prefect de Constanţa". În fapt, el este numit, într-adevăr, prefect de Constanţa, dar în iulie 1900, "fără voia sa", fiind "transferat de la Tulcea"; refuzând a ocupa noua demnitate, el cere un concediu de 70 de zile (**Informaţiuni**, în *"Constanţa*, IX, nr. 346, 1 octombrie 1900, p. 3); în cele din urmă, în noiembrie 1900, după patru luni de vacanţă (la 1 octombrie, demisia formală a lui I. Neniţescu este acceptată), este numit prefect D. State, senator, fost prefect şi primar la Vaslui (**Noul Prefect al Constanţei**, în Ibidem, IX, nr. 352, 19 noiembrie 1900, p. 1).

107. Autorul este **Iani Resvanis**, redactorul ziarului *"Istrul"*, corespondent la Tulcea al gazetei bucureştene *"Constituţionalul"*.

108. ***"Echoul agriculturii"*** a apărut, la Constanţa, în patru numere (3 mai–7 iunie 1898), fiind redactat de

www.ziuaconstanta.ro

doi fraţi, fiii dascălului Petrică de la Silistra - **S. Petrescu** şi **G. Petrescu-Durostoreanu**.

109. ***"Vocea Dobrogei"*** a apărut, la Tulcea, în perioada 21 septembrie 1897–22 dcembrie 1898.

110. ***"Centrul Dobrogei"*** a apărut, la Babadag, în 23 de numere, în perioada 8 iunie - 23 noiembrie 1898; deşi a apărut o scurtă vreme, conţine articole (nesemnate, cum erau majoritatea în ziarele epocii) ce pledau pentru dezvolatrea Dobrogei, a modernizării structurilor instituţionale.

111. **Răspunsul** Regelui **Carol I** a fost următorul:

La inaugurarea podului peste Dunăre am prevestit că această măreaţă lucrare ne va deschide adevărata cale comercială şi că în curând steagul român va fâlfâi în porturile cele mai îndepărtate. Presimţirea Mea s-a împlinit mai devreme decât puteam nădăjdui şi serbarea de astăzi aruncase de mai înainte razele sale binefăcătoare asupra tinerei noastre marine comerciale, care luase deja de fapt stăpânirea Mării prin un număr încă restrâns de vase, în fruntea cărora strălucea "Principesa Maria".

Ţara împărtăşeşte convingerea Mea că comerţul său se va dezvolta într-un mod neaşteptat prin navigaţia maritimă. Datorăm dar Corpurilor Legiuitoare că s-a putut sfinţi astăzi două vase mari şi boteza unul pe numele Meu.

Nu Mă îndoiesc că acest nou şi falnic vas se va înfăţişa cu vrednicie în rândurile acelor bastimente impunătoare care înfruntă valurile furtunoase şi asigură mişcarea comercială a lumei. "Carol I", împreună cu "Elisabeta", frumosul nostru încrucişător de mult cunoscut de toate marinele, trebuie să ducă cu mândrie steagul nostru peste Ocean şi să vestească şi în alte continente ce avânt puternic a luat şi cum prin o muncă statornică şi un război victorios ea a cucerit un loc însemnat între statele din Europa.

Cu inima plină de bucurie, mulţumesc pentru cuvântarea călduroasă care Mi-a fost adresată şi ridic paharul Meu pentru un viitor fericit al Marinei noastre comerciale, ca şi a celei militare, sigur fiind că amândouă, în împlinirea datoriei lor, departe de ţară, vor fi însufleţite numai de o singură simţire, vor fi călăuzite numai de un singur gând: Patria şi cinstea naţională, şi că pe vasele lor, oriunde se vor afla, va răsuna strigătul aşa de scump nouă tuturora: «Să trăiască România!» (apud **Cuvântările Regelui Carol I ...**, p. 210); după sfinţirea celor două vapoare şi spargerea sticlelor de şampanie, Regele a urat călătorii fericite celor bastimente, pronunţând următoarele cuvinte: *"Acest măreţ vapor se va numi «Carol I»* (respectiv, *«Principesa Maria»*).

Îi urez să facă călătorii fericite pe mările pe care este destinat să plutească. Bunul Dumnezeu să-l aibă sub puternicul său scut şi să-l păzească contra furtunilor şi accidentelor de mare. Să facă fala steagului românesc pe care-l poartă" (apud **Ibidem**, p. 209).

112. ***"Ovidiu"***, subintitulată *"Prima revistă literară dobrogeană"*, a apărut, la Constanţa, între 15 septembrie şi 30 iulie 1910 (cu întreruperi); director-fondator şi animatorul revistei - cea mai importantă apărută la Constanţa până la Primul Război Mondial - a fost funcţionarul, publicistul, poetul şi romancierul Petru Vulcan (1869-1922); vezi E. Puiu, **Scriitori şi reviste la Pontul Euxin,** Editura Ex Ponto, Constanţa, 1997, pp. 189-194. La 23 noiembrie 1992, **Asociaţia Cultural-Istorică Dobrogeană "România de la Mare"** a dezvelit următoarea ***placă memorială*** pe faţada casei din str. Decebal nr. 31: *În această casă a locuit, în perioada 1907-1922, funcţionarul român, născut în Macedonia, PETRU VULCAN (1869-1922), poet, romancier, publicist, animator al vieţii culturale din Dobrogea;* vezi şi Alex. Pindeanu, **Petru Vulcan, – animator al vieţii spirituale din Dobrogea**, în *"România de la Mare"*, I, nr. 2 / special, 1992, pp. 16-18.

113. Biografiile celor "două matroane dobrogene" nu mai este "schiţată, în schimb Eufrosina I. Moţoiu este prezentă prin mai multe articole: **Pedagogie**, în *"Ovidiu"*, I, nr. 5, 15 noiembrie 1898, pp. 78-80; **Pedagogie. Calităţile educatorului**, în Ibidem, I, nr. 10, 1 februarie 1899, pp. 155-159; **Mihail Eminescu**, în Ibidem, I, nr. 12, 1 martie 1899, pp. 1188-189, şi în nr. 13, 15 martie 1899, pp. 201-204; vezi şi **Scrisoarea "D-şoarei Aneta I. Moţoiu. Taşpunar, 22 Octombrie 1898", adresată redacţiei,** în Ibidem, I, nr. 5, 15 noiembrie 1898, pp. 76-77.

114. Este vorba despre studiul **Du rôle de la Roumanie dans le mouvement commercial de l'Europe avec l'Asie, l'Afrique, et l'Australie**, Imprimerie Populară, Bucarest, 1897 (55 pp.).

115. vezi **Doc. 80**.

116. **Ioan I. Movilă** (1846-1901), întemeietorul staţiunii Techirghiol şi a Băilor Movilă (Eforie Sud) a fost în 1891 prefect de Brăila, dar nu a ocupat această demnitate şi la Constanţa (vezi şi **Opera familiei Movilă**, în *"Dacia"*, XV, nr. 149, 17 iulie 1928, p. 1, **Dezvelirea monumentului "Ion Movilă"**, în *"Marea Neagră"*, IV, nr. 13, 2 septembrie 1926, p. 1; **Un vizionar**, în *"Plaja"*, I, nr. 1, 1 august 1931, p. 1).

117. vezi **supra 83**.

www.ziuaconstanta.ro

118. Câţiva ani mai târziu, Petre Grigorescu va republica parte din articole în două volume - **Cestiuni dobrogene** ***tratate de ziarul săptămânal "CONSTANŢA" 1891-1904 de Redactorul-proprietar al foaei PETRE GRIGORESCU silvicultor,*** vol. I **Pădurile Dobrogei**. ***Studiu asupra sistemului de exploatare în primii 10 ani după anexarea Provinciei prezintat d-lui Ministru al Domeniilor în anul 1889***, Tipografia Dimitrie Nicolaescu, Constanţa, 1907 (72 pp.); *vol. II,* **Românism şi Românizare**. ***Cetăţenia în Dobrogea a Românilor de origină. - Dreptul de alegător al funcţionarilor - Colonizarea graniţei dinspre Bulgaria. - Românizarea oraşului Constanţa. - Cestia cuartierului românesc. - Îmbunătăţiri în provincie, în Constanţa, judeţ şi oraş. - Cestii de dilitate şi administraţie. - Drepturi politice şi censul electoral. - Diferite cestii economice de împroprietărire şi colonizarea provinciei etc.,*** Tipografia Dimitrie Nicolescu, Constanţa, 1910 (208 pp.).

119. Nu este vorba despre "localitatea" Silistra, ci despre plasa Silistra Nouă, cu reşedinţa la Ostrov.

120. Iarna 1899/1900 nu a fost singura care a creat probleme de supravieţuire pentru ţărănimea dobrogeană; peste cinci ani, din nou "foametea a pătruns în casele ţăranilor noştri"; dovedind spirit de solidaritate, doi dintre fruntaşii vieţii publice constănţene, avocatul **Ioan N. Roman** şi funcţionarul (publicist şi scriitor, totodată) **Petru Vulcan** lansează, şi ei, următorul

APEL

Iubiţi cetăţeni ai Dobrogei!

Credem că aţi simţit fiorul groazei în suflet la vestea fulgerătoare: ***foamete!***

Da, foametea a pătruns în casele ţăranilor noştri şi a celor ce s-au luptat vitejeşte pe cîmpiile Bulgariei pentru Independenţa Patriei.

Anul 1904 a fost de sigur un an nefast. Arşiţa a dogorât pe cîmpuri recolta, din care mai nimic nu s-a putut prinde; iarba de păşunat şi fîneţe n-au fost din cauza secetei, iar iarna a căzut de timpuriu şi neobişnuit de greu, surprinzînd nepregătiţi pe bunii noştri săteni şi mai în special pe veteranii războiului Independenţei, de curând strămutaţi în Dobrogea şi încă neaşezaţi cu toată gospodăria lor, ca să poată face faţă marilor greutăţi ale momentului.

Guvernul, în înalta lui solicitudine, a venit la timp în ajutorul ţăranilor, procurându-le porumb sub formă de împrumut, dar numai cu această solicitudine nu se pot împăca, în mod satisfăcător, cerinţele şi nevoile întregii populaţiuni care suferă de mizeria foamei la ţară.

Am crezut că iniţiativa privată va putea să desăvârşească o operă naţională de mare însemnătate şi o faptă de cel mai înalt patriotism.

E timpul să dovedim că iubim pe ţăran, că existenţa şi fericirea lui e strâns legată de soarta noastră, că bucuria şi durerile lui sunt şi ale noastre, în fine că ştim să preţuim pe aceia cari ne-au păstrat caracterul etnic în timp de pace şi moşia strămoşească ca şi credinţa în timp de război.

În consecinţă, noi, membrii comitetului instituit în acest scop, venim a apela la înaltele Dv. sentimente de caritate şi a vă ruga să ne daţi binevoitorul Dv. concurs spre a putea să ameliorăm soarta ţăranilor noştri.

În acest scop, avem onoarea a vă trimite prezentul apel însoţit de o listă de subscripţie, rugându-vă a face să fie subscrisă de toţi amicii şi cunoscuţi Dv. cu suma ce va bine-voi fie-care, ori cât de mici ar fi.

Lista, împreună cu suma subscrisă, vă rugăm să bine-voiţi a înainta pe adresa D-lui Eftimie A. Radu, mare proprietar, casierul comitetului de iniţiativă, strada Mangaliei No. Constanţa.

Sumele strânse, pe măsură ce se vor încasa, se vor înainta imediat de Comitet Prefecturii judeţului Constanţa, care a binevoit a-şi lua însărcinarea de a distribui sătenilor lipsiţi, hrană în natură, prin comitete ad-hoc compuse din primarul , preotul, învăţatorul şi fruntaşii satelor.

Astfel, rolul comitetului de iniţiativă se mărgineşte la strângerea mijloacelor, iar distribuirea lor va fi în sarcina autorităţilor.

Numele subscriitorilor cu sumele subscrise se vor publica atât în ziarele din Bucureşti, cât şi în o anumită broşură în care se va da seama de activitatea comitetului.

Comitetul îşi mai ia sarcina să dea diferite representaţii în Constanţa spre a mări fondul necesar în scopul arătat şi roagă pe toţi să organizeze baluri sau reprezentaţii şi în alte centre ale judeţului în acelaşi scop.

Corpul ofiţerului din garnizoana locală, în frunte cu comandantul Diviziei D. General I. Vasiliu-Nasturel, aflând de această nobilă iniţiativă, a promis puternicul său sprijin filantropicei întreprinderi.

Nu ne îndoim ca apelul nostru va găsi ecou în inimile caritabile.

Primiţi, vă rugăm, încredinţarea deosebitei noastre consideraţiuni.

Preşedinte, Ioan N. ROMAN avocat
Secretar, Petru VULCAN-publicist
(*"Dobrogea jună"*, I, nr. 9, 6 februarie 1905, p. 4)

www.ziuaconstanta.ro

121. *"Straja Tulcei"* a apărut, în 29 numere, în perioada 1 iunie 1899–14 ianuarie 1900; condus de avocatul Elefterie Niculescu (a fost şi primar al Tulcei), s-a manifestat vehement împotriva prefectului Ioan Neniţescu şi a polemizat cu ziarul ce-l susţinea pe acesta, *"Istrul"*.

122. Alături de gazeta tulceană, la 1901-1902 a mai existat un ziar în paginile căruia a fost dusă o susţinută campanie pentru acordarea tuturor drepturilor politice constituţionale dobrogenilor; este vorba despre ziarul craiovean ***"Dorul românului"***, directorul-proprietar Const. C. Zamfirol fiind, o vreme, funcţionar în Dobrogea (în 1905-1906 este directorul ziarului *"Ordinea"* care susţinea, de asemenea, "drepturile Dobrogei"; în 1906 este şi directorul *"Tribunei Dobrogei"*): "Este cunoscută de toată lumea lupta ce deja de un an şi mai bine am întreprins în favoarea oropsitei populaţiuni din Dobrogea. Este de asemenea cunoscut sacrificiile ce personal făceam când, bolnav, necruţând nici sănătate, nici bani, mă transportam din comună în comună, interesându-mă de aproape de starea morală cât şi materială a locuitorilor dobrogeni, cari, cel puţin după mine, nu pot fi consideraţi decât nişte sclavi, ca nişte iloţi de-ai spartanilor. Căci, cum ar putea cineva să-i numească altfel, din moment ce ei n-au cui să se plângă de neajunsurile ce zilnic întâmpină: **ei în parlament nu pot răzbi, la prefect nu poate răzbi pentru sfântul motiv că toţi, dar absolut toţi care s-au perindat la judeţele Constanţa şi Tulcea** - exceptându-se d. Remus Opran şi mult regretatul Ioan Neniţescu - **au fost şi sunt nişte satrapi, nişte călăi ai acestei populaţiuni** (subl. n.) (Const. C. Zamfirol, **Prigonitorii noştri din Dobrogea**, în *"Dorul românului"*/Craiova/, IV, nr. 33-35, 3 februarie 1902, p. 1), vezi, pe larg, şi G. Mil. Demetrescu, **Drepturi politice dobrogenilor (I-III)**, în Ibidem, IV, nr. 9-131, 7 iunie - nr. 11-133, 21 iunie 1901, p. 1, al cărui final este următorul: "Români dobrogeni, toţi fraţi cu noi ce de dincoace de Dunăre, ridicaţi glasul vostru şi porniţi lupta dreaptă şi puternică pentru câştigarea drepturilor ce vi se cuvin. Iar voi, învăţători şi preoţi dobrogeni, fiţi demni urmaşi ai apostolilor luminei şi faceţi pentru Dobrogea ceea ce Popa Farcaş şi Radu Şapcă au făcut pentru noi, unul la 1596 şi altul la 1848.

Noi, din parte-ne, vă asigurăm că vom fi totdeauna alături de voi şi cu braţul şi cu cugetul"

Despre dr. **Petru Alexandrov**, vezi *"Istrul"*, I, nr. 34, 30 iulie 1898, p. 3; nr. 35, 6 august, p. 3; nr. 54, 11 octombrie 1898, p. 1, nr. 57, 22 octombrie 1898, p. 1; nr. 63, 12 noiembrie 1898, p. 1; nr. 71, 10 decembrie 1898, pp. 1-2.

Avocatul **Leonida Sterea** (a fost şi primar al Tulcei) a fost unul dintre iniţiatorii întrunirii de la Tulcea; în 1903, în paginile unui ziar din Galaţi el publică corespondenţa privind organizarea acestei prime întruniri politice în Dobrogea, regretând că nu a fost cooptat în Comitetul de redacţie al ziarului *"Farul"*: *"Când ştiţi* (se adresa "iubitului amic" Alex. Malcoci-Petrescu, din Constanţa - n.n) *foarte bine iniţiativa energică cu care am lucrat în anul 1902 pentru realizarea acestei idei:*

Când ştiţi c-am provocat întruniri în comună înţelegere la Tulcea şi Constanţa în aceeaşi zi;

Când ştiţi c-am făcut memoriul situaţiunei dobrogenilor şi l-am prezentat Corpurilor Legiuitoare şi guvernului".

Ca răspuns la iniţiativa sa, avocatul constănţean Panait Holban îi răspunde, la 11 ianuarie 1902:

Iubite Sterea,

Te felicitez pentru ideea ce ai avut şi pe care mi-ai împărtăşit-o; am primit-o cu entuziasm şi regret că sunt bolnav aşa încât nu pot lucra după cum aş dori, totuşi pe cât sănătatea îmi va permite, voi face tot ce voi putea ca să scoatem la capăt bun faptul drepturilor dobrogenilor. Am vorbit cu toţi cei cărora le-ai scris şi toţi sunt hotărâţi ca şi mine a lupta pentru reuşită."

Într-o altă telegramă, Leonida Sterea le comunică celor din Constanţa că *"Suntem de părere că să legaţi măreţul act al 'ntrunirii voastre de astăzi, de memoria Marelui Cetăţean Mihail Kogălniceanu, care a luptat pentru edificarea Statului Român şi a cărui ilustru nume şi viaţă politică va forma o pagină remarcabilă în istoria ţării, alegând printre delegaţii voştri pe fiul său Vasilică Kogălniceanu.*

Preşedintele Comitetului iniţiator,

(ss) *Leonida Sterea"*

(*"Dobrogea jună"*, I, nr. 9, 6 februarie 1905, p. 4)

Spre finalul intervenţiei Leonida Sterea inserează un scurt traiect al activităţii sale, dovadă a unei vieţi publice intense: "Sau poate că n-am îndestule titluri, cu care să mă pot cel puţin asimila cu ceilalţi **figuranţi** în apelul *"Farului"*.

În adevăr, titlurile mele sunt foarte mărginite - scrie el caustic - şi anume: **advocat, fost locot. în armată, fost deputat în 9 sesiuni parlamentare, fost substitut şi procuror, fost advocat al Statului, fost vicepreşedinte al Consiliului Judeţean Tulcea şi în această calitate delegat a reprezenta judeţul la încoronarea M.M. L.L. Regele şi Regina.**

În timpul campaniei la 1877 am părăsit banca de deputat - fără să fiu obligat - şi m-am dus ca ofiţer demisionat în concentrare.

Am fost cel dintâi primar la Tulcea care am făcut oraşului îmbunătăţiri netăgăduite chiar de

www.ziuaconstanta.ro

duşmanii mei (vezi şi **Doc. 131** - n.n.).

Recunosc însă că am două defecte: **n-am avere şi nu sunt decorat**, sau mai bine zis sunt cinstit şi n-am linguşit pe cei puternici". (L. Sterea, **Scrisoare deschisă**, în *"Galaţi"*, XXII, nr. 239 (6590), 29 octombrie 1903, p. 2); vezi şi Alex. Malcoci-Petrescu, **Răspuns la scrisoarea deschisă a d-lui L. Sterea**, în Ibidem, XXII, nr. 254 (6605), 16 noiembrie 1903, p. 2. În 1878, L. Sterea semna *"Corespondenţe particulare"* către *"Pressa"*, din Cahul (vezi *"Pressa"*, XI, nr. 152, 12 iulie 1878, p. 3; nr. 193, 1 septembrie 1878, p. 1). Pentru o evaluare mai corectă a personalităţii acestui fruntaş al vieţii publice tulcene, vezi şi B. Brănişteanu, **Epistolă deschisă Domnului Leonida Sterea**, în *"Dunărea de Jos"*, I, nr. 39, 21 noiembrie 1885, pp. 2-3 (este acuzat de tipograful B. Brănişteanu că nu i-a apărat corespunzător interesele în Justiţie); **Situaţia din Tulcea. Leonida Sterea**, în *"Constanţa"*, II, nr. 19, 20 iulie 1893, pp. 1-2; acelaşi tip de acuză i-l aduce Petre Grigorescu, în legătură cu o proprietate la Tariverde - "mülk" : "putem să spunem d-lui Leonida Sterea că e fiinţa cea mai ordinară de pe faţa pământului, o hyenă ce trăieşte numai din stârvuri (**sic!**), un şarpe veninos de apă dulce, ori şi una şi alta, când se dă de **conservator** şi protector al **românismului**"; **Un pamflet din Tulcea**, în *"Gazeta Tulcei"*, I, nr. 23, 10 septembrie 1905, pp. 1-2: "După o viaţă zbuciumată, a cărei fiecare zi era o nouă campanie veninoasă în contra vreunui om politic, d. Sterea s-a stabilit de mai mulţi ani în Tulcea, unde n-a putut să-şi creeze un singur amic din cauza temperamentului său violent şi pretenţiunilor sale absurde (...) d. Sterea a reuşit să capete în anul 1899 primariatul Tulcei, când avu grijă să înceapă o campanie nesocotită în contra regretatului bun român şi excelentul prefect de pe atunci Ion Neniţescu. Un singur prefect a reuşit să complacă "conservatorului" d. Sterea, acela era d. Luca Ionescu, care a ştiut să satisfacă toate pretenţiunile d-lui Leonida Sterea.

Era firesc ca d. Sterea să regrete plecarea prefectului colectivist din capul administraţiei şi spre a-i complace în vederea venirii acestui domn sub viitorul regim liberal, să înceapă o campanie neonestă în contra administraţiei d-lui prefect Hagi Anton, primarului Mateescu-Buzău, preşedintele Consiliului Judeţean d. Ştefan Borş şi celorlalţi membri ai administraţiei din Tulcea".

123. ***"Dreptul Dobrogei"/"Drepturile Dobrogei"*** a apărut, la Constanţa, în şapte numere, în perioada 12 martie–23 iunie 1902.

124. Satul a fost înfiinţat de către familii provenite din judeţele Buzău, Brăila şi Ialomiţa; iniţial, acestea s-au stabilit în 1880 pe moşia lui Remus Opreanu, întemeind satul Ceacalul, "Dar neavând apă, s-au mutat în satul de astăzi, unde au găsit două târle de oi" (apud D. Şandru, **Mocanii în Dobrogea**, Institutul de Istorie Naţională din Bucureşti, Bucureşti, 1946, pp. 169-170). Şi astăzi se păstrează, – puţin deteriorată, încastrată în zidul curţii bisericii din Peştera – placa cioplită de un localnic, cu următorul text:

ÎN ZILELE LUMINATULUI /ŞI ALE/ *(lipsă text)*
SULUI REGE AL ROMANIA
KAROL I
ANUL EREI KREŞTINE *1* 893 LOKU
ITORI ROMANI VENIŢI DIN ŢARRA MU
MA ŞI STABILIŢI ÎN DOBROGJE AM REDIAT A
CESTA PIATRA KA AMAA UU DEREKU
NOSTINŢA ŞI ETERNĂ MEMORIA
PENTRU FONDAREA SATULUI PEŞTER
A PETERITORUL KOMUNA MAMUT KO
ISUN GRAŢIE STARINŢA ŞI PROT-
EKŢIUNEI DLUI DIMITRI MAR-
GARITESCU SUBPREFEKTUL
PLASA MEDJIDIA ŞI KU BUNĂ
VOINŢA A DLUI KOLUNEL
NIKOLAI KIRIJESCU PRE
FEKTUL JUDEŢUL
KOSTANŢA
IANUARIA I $_3$

125. vezi şi I. Bănescu, **Dobrogea actuală** /Conferinţă/, în *"Farul"*, I, nr. 3, 2 noiembrie 1903, p. 4; nr. 9, 19 decembrie 1903, p. 4; nr. 12, 11 ianuarie 1904, p. 4; nr. 15, 8 februarie 1904, p. 4; nr. 17, 29 februarie 1904, p. 4.

126. vezi A. Stolojan, **Discursul rostit la Banchetul de la Constanţa în ziua de 24 Aprilie 1897**, Tipografia "Voinţa Naţională", Bucureşti, 1897/14 pp./.

www.ziuaconstanta.ro

127. ***"Farul"*** a apărut, la Constanţa, în perioada 19 octombrie 1903–19 decembrie 1904, în 49 de numere; deşi a avut o scurtă apariţie, gazeta rămâne printre cele mai importante din istoria presei dobrogene, calitatea colaboratorilor (**I. N. Roman, I. Bănescu, C. Pariano, dr. A. Zissu, dr. Cr. Racovski, S. Petrescu**) şi substanţa documentară a articolelor - ce pledau pentru acordarea tuturor drepturilor politice constituţionale şi dobrogenilor - impunându-l în primele rânduri ale acesteia.

Aprecierile aspre ale avocatului constănţean la adresa politicienilor care retractau acordarea deplină a drepturilor politice constituţionale dobrogenilor (vezi şi **Dobrogea şi Partidul Conservator**, în *"Farul"*, I, nr. 29, 18 aprilie 1904, p. 1) nu erau izolate în epocă, presa din Capitală "atacând" subiectul respectiv în funcţie de interesele politicianiste ale partidelor; astfel, în 1906, o gazetă naţional-liberală spunea despre guvernul conservator că nedând drepturi politice dobrogenilor, "A făcut o crimă. Căci crimă este, şi alta mai grea nici nu poate fi, a spune şi repeta unei populaţiuni dornică de un **drept elementar**, că cererea ei este legitimă, matură şi imediat realizabilă şi că o vei realiza (nu mai) departe decât mâine, şi apoi, fără nici o explicaţie, cât de slabă, să bagi în buzunar reforma făgăduită"; în continuarea criticii - întemeiate, de altfel - se arată: "În ţara asta în care din nenorocire s-a făcut şi se face atâta demagogie, **nu cunoaştem o faptă mai tristă demagogică** (subl. n.), cu atât mai tristă cu cât, în cazul de faţă nu e vorba de o categorie de cetăţeni din Regat care ştie să distingă între partid şi stat, **ci de o populaţiune pentru care guvernul e statul însuşi în toată fiinţa sa** (subl. n.), făcându-l responsabil pe acesta din urmă de inconsecvenţele şi neseriozitatea celui dintâi" (**Desiluzia Dobrogei**, în *"Prezentul"*, II, nr. 471, 17 noiembrie 1906, p. 1).

128. vezi ing.-şef R. Pascu, **Zăcământul de minereuri de la Altân-Tepe. Ciamurli de Sus, districtul Tulcea** ***(Cu o schiţă geologică şi 3 planuri de situaţie)*** *(Extras din "Anuarul Institut. Geologic al României", vol. VIII, 1914)*, Inst. de Arte Grafice Carol Göbl, Bucureşti, 1918 /32 pp./: "În vara anului 1897 am făcut prima excursiune de cercetare în aceste părţi ale dealului Altân-Tepe. Scopul excursiilor mele era de a face prospectări miniere, am ţinut însă a înregistra pe harta Statului Major 1: 50.000 toate formaţiunile întâlnite în aceste excursiuni şi a le urmări pe teren, pe cât era posibil.

Încă din anul 1894, pe când mă aflam la Atmagea, unde am avut însărcinarea de a cerceta mai de aproape lucrările vechi de pe muntele de granit Atmagea, într-o excursiune ce am făcut la Camena şi pe pârâul Camenei, mi-au atras atenţiunea câteva bucăţi de şisturi amfibolitice, găsite la punctul "Adăpătoare", pe cari se putea observa eflorescenţe de Malachit. Malul de la "Adăpătoare" este format de strate de micaşist, a cărui mică argintie şi aurie trebuie să fi dat numele dealului Altân-Tepe, deal de aur. Acest fapt m-a îndemnat trei ani mai târziu să cercetez acest deal cu cea mai mare atenţiune" (p.5).

129. Articolul este reprodus din revista ***"Bursa"***, care a apărut, la Bucureşti, în perioada 19 iulie 1902–6 noiembrie 1916.

130. ***"Cultura"***, subintitulată *"Revista literară-ştiinţifică dobrogeană"*, a apărut, la Constanţa, în perioada 1 februarie 1905–1 februarie 1906; vezi şi E. Puiu, **Op. cit.**, pp. 195-200.

131. ***"Gazeta Tulcei"***, subintitulat *"Ziar conservator"*, a apărut în perioada 1 aprilie 1905–4 aprilie 1906; a pledat pentru modernizarea judeţului Tulcea şi a fost într-o polemică susţinută cu ziarul *"Dobrogea"*, de orientare liberală (un alt ziar, cu aceleaşi titlu, a apărut, tot la Tulcea, în 1889-1890, la Biblioteca Academiei Române păstrându-se un singur număr).

132. ***"Dobrogea jună"*** a apărut, la Constanţa, în perioada 12 decembrie 1904–31 octombrie 1944 (cu întrerupere în anii Primului Război Mondial); este cel mai important cotidian dobrogean din prima jumătate a acestui secol, paginile sale constituind o preţioasă arhivă documentară a istoriei Dobrogei; animatorul ("director-proprietar") a fost **Const. N. Sarry** (1878–1960). La 23 noiembrie 1992, **Asociaţia Cultural-Istorică Dobrogeană "România de la Mare"** a dezvelit o ***placă memorială*** pe faţada imobilului din str. Răscoala din 1907 nr. 27, cu următorul conţinut: *În această casă s-au aflat, în perioada 1923–1944, tipografia şi redacţia ziarului "DOBROGEA JUNĂ" (1904-1944), cel mai important ziar interbelic dobrogean, condus de Const. N. Sarry;* tot aici, la etaj, se afla şi locuinţa directorului-proprietar (vezi, pe larg, St. Lascu, **Const. N. Sarry - dimensiunea europeană a unui mare publicist român**, în *"România de la Mare"*, I, nr. 2/special, 1992, pp. 26-33).

133. ***"Tribuna Dobrogei"*** a apărut, la Constanţa, în perioada 2 octombrie 1905-26 ianuarie 1907, în 64 de numere; a avut ca directori pe **Const. Zamfiroiu**, respectiv **Mihail C. Mârzea**; conţine numeroase articole ce pledează pentru satisfacerea nevoilor de propăşire a Dobrogei, profesând idei politice conservatoare, respectiv combătând administraţia liberală.

134. vezi I. N. Roman, **Dobrogea şi drepturile politice ale locuitorilor ei**, Tipografia "Ovidiu", Constanţa,

www.ziuaconstanta.ro

1905 (160 pp.); peste doi ani, la aceeaşi tipografie apare **Studiu asupra proprietăţii rurale din Dobrogea** ***urmat de Codul proprietăţii fonciare otomane din 1858 şi de Legile româneşti referitoare la proprietatea imobiliară rurală din Dobrogea*** (360 pp.); C. Pariano, **Dobrogea şi dobrogenii**, Tipografia "Ovidiu", Constanţa, 1905 (90 pp.); vezi şi Idem, **Din suferinţele administrative ale dobrogenilor**, Institutul de Arte Grafice "Albania", Constanţa, f.a./1926/ (94 pp.) (este o culegere de articole apărute inclusiv în *"Farul"* anilor 1903-1904, respectiv pp. 5-47).

135. La sfârşitul anului 1905 se constituie o **Comisiune** compusă "din jurisconsulţi, oameni politici şi înalţi funcţionari administrativi cu însărcinarea de a studia chestiunea cu deamănuntul şi de-aşi da avizul dacă reforma cerută din ce în ce cu mai multă stăruinţă şi energie de locuitorii Dobrogei e coaptă sau nu, şi de a indica modalităţile cele mai potrivite pentru aducerea ei la îndeplinire"; prezidată de secretarul general al Ministerului de Interne, Comisiunea va da un aviz favorabil, iar la 24 ianuarie 1906 este întocmit şi un documentat **Raport** semnat, în numele Comisiunei, de **Ion Bănescu** (vezi **Doc. 227**), dar deschiderea sesiunii parlamentare în noiembrie 1906 nu va înscrie printre priorităţi şi chestiunea acordării tuturor drepturilor politice consituţionale dobrogenilor: "Ei bine, a fost o nouă deziluzie pentru dobrogeni, şi dintre multele lor deziluzii fără îndoială că cea de astăzi e cea mai amară, dar şi cea mai îngrijorătoare" (**Deziluzia Dobrogei**, în *"Prezentul"*, II, nr. 471, 17 noiembrie 1906, p. 1); vezi şi **Drepturile dobrogenilor**, în Ibidem, I, nr. 203, 3 decembrie 1905, pp. 1-2: "nu ne trece prin gând să facem procese de intenţiuni sau mai bine zis procese de atitudini guvernamentale. Admitem, că guvernul ia Comisiunea în serios (n-a luat-o, în cele din urmă! - n.n.) şi că vrea într-adevăr să acorde dobrogenilor drepturile. Dar ne rezervăm încrederea. Rămânem în expectativă până la depunerea unui proiect de lege pe biurourile Parlamentului şi, mai ales, până la votarea lui - bineînţeles în caz dacă se va pune".

Publicistul **D. Teleor** (poet, epigramist) creiona şi el, în versurile de mai jos, "chestiunea dobrogeană":

MARŞUL ZILEI

Drepturile Dobrogenilor

Işala!
Maşala!
Vom avea
Drepturĭ marĭ,
Vom fi tarĭ!
Cetăţenĭ,
Dobrogenĭ,
Indigenĭ,
Lipovenĭ,
Şi armenĭ,
Şi bulgarĭ,
Şi tătarĭ,
Turcĭ sadea;
Vom avea,
Deputaţĭ,
Ca şi-ăĭ l'alţĭ;
Senatorĭ,
Vorbitorĭ .
Dormitorĭ.

Şi vom fi
Vom trăi
D'azĭ pe mânĭ;
Toţĭ Românĭ!
Işala!
Maşala!
Sus Cialma!
Cacialma!
Pe Geamie,
La Chindie!
Borohoţ!
Fes cu moţ!
Şi şalvarĭ ,
Icoşarĭ,
Brâuri late,
Colorate!
Minarete,
Şi Prøfet!
Şi locmale,

Şi halvale,
Tot locale!
Şi papucĭ,
Coji de nucĭ;
Semilune,
Ce n'apune;
Meşĭ, dîrlogĭ,
Hodorogĭ!
Paşĭ şi beĭ,
Imineĭ ,
Uşureĭ.
Temenele,
Imomele!
Şi manele!
Şi tambure,
Mure 'n gure;
Hogĭ, imamĭ,
Toţĭ islamĭ;
Megidiĭ!

Osmaniĭ
Şi Geamiĭ
Mii şi miĭ,
Şi caicurĭ,
Şi bişlicurĭ,
Şi cafele,
Narghilele;
Mîndre zarfurĭ,
Şi eşarfurĭ;
Geambarale,
Şi sarmale;
Şi alune,
Şi cadîne
Fără grijĭ
Bijĭ, Bijĭ!

Teleor

(**Marşul zilei**, apud Ibidem, II, nr. 328, 18 mai 1906, p. 2).

136. vezi şi **Doc. 192**; **Din tezaurul documentar dobrogean** ... pp. 311-312 (**Doc. 249**).

137. Despre ele, mai recent, vezi C. Cioroiu, M. Moise, **Litoralul românesc la 1900. *Repere istorico-literare. Cuvânt înainte de lector univ. dr. Şt. Cucu. Postfaţă de lector univ. St. Lascu***, Editura Europolis, Constanţa, 1997, pp. 84-86.

138. ***"Cuvântul"*** apare, la Constanţa, în perioada 18 decembrie 1905–24 septembrie 1908; cele 93 de numere susţin politica administraţiei prefectului Scarlat Vârnav (de orientare liberală), polemizând susţinut cu alte ziare constănţene, între care *"Tribuna Dobrogei"*, *"Steaua Constanţei"* şi *"Viitorul Dobrogei"*; vezi şi **Doc. 206**.

139. ***"Răvaşul nostru"***, subintitulată *"Revistă poporană"*, a apărut la Dobromir, fiind redactată de către

www.ziuaconstanta.ro

învățătorul de aici, ferventul publicist **Petre Ştefănescu**; au apărut opt numere în perioada 15 iulie 1906–februarie 1907; vezi V. Vetişanu, **"Răvaşul nostru"** ***(Pagini dobrogene din trecut)***, în *"Tomis"*, XII, nr. 4 (129), decembrie 1977, p. 6.

140. Este vorba despre profesorul bucovinean **Gh. Tofan** (1880-1920), animator al vieţii culturale româneşti în Bucovina.

141. Memoria contemporanilor a reţinut ca atare opera de românizare întreprinsă de I. Bănescu; în 1927, un constănţean originar din Vălenii de Munte povestea:

Din Brăila am venit la Constanţa, unde mă chema un băiat al meu, aşezat aici în cei dintâi ani de stăpânire românească. Îmi spunea:

- Vino, tată, la Constanţa, că aici e de trăit!

Şi-n adevăr era bine, dar erau mulţi străini: turci, tătari, armeni, bulgari, găgăuţi şi alţii.

Multă vreme am stat în cumpănă şi mă gândeam, să rămân, ori să plec?

Atunci am cunoscut pe Ion Bănescu; bun suflet de om mai era!

În fiecare zi se scula dimineaţa la ora patru şi-ntr-un ceas dădea ocol întregului oraş, trecând mai ales pe la halele de vânzare pentru a controla preţurile.

El nu admitea specula. Când găsea vre-un speculant străin - mai ales aceştia se negustoreau pe socoteala bieţilor funcţionari - Bănescu îi scutura fără milă şi-i ameninţa cu străşnicie:

– Te leg cobză şi cu cel dintâi vas te trimit acasă, ca acolo să faci negoţ cum vrei tu, nu aici la noi!

Tot el ***împroprietărea cu de-a sila pe cetăţenii români*** *(subl. n.). Când vedea câte unul, pe-aici, îl şi întreba numaidecât:*

– Ai pământ drăguţă? Dacă nu, vino să-ţi dau. De care vrei? Unde vrei? Cât vrei? Am cu 50 de bani metru pătrat, cu un leu, cu doi şi chiar cu cinci. Alege-ţi! Dacă n-ai bani acum, te aşteptăm; nu-i nevoie să plăteşti, odată, preţul întreg. Poţi să plăteşti şi pe rând, după cum îţi dă mâna. Numai haide şi ia! Vouă vă dau, ***căci a voastră e patria şi-al vostru trebuie să fie şi oraşul Constanţa*** (subl. n.), *care va deveni cel mai de seamă port al României* (I.G. Mocanu, **Tipuri dobrogene**, în *"Analele Dobrogei"*, VIII, 1927, p. 45). În epocă, însă, merituosul primar s-a izbit nu doar de adversitatea liberalilor, ci şi de ironiile răutăcioase ale *"Dobrogei june"*, directorul acesteia "expediindu-i" mai multe epigrame (semnate **Saroglu**); vezi, de ex.:

"NĂZDRĂVANUL" BĂNESCU !

Aducem omagiĭ publice şi pe deplin meritate activităţiĭ neobosite a primarului Bănescu,
care a transformat Constanţa dintr'un sat tătăresc într'un oraş cu adevărat europenesc.

Conservatorul, *9 iulie 1906*

Pe Dumnezeŭ martor, îl chem -
Şi-mĭ vine să mă mustru -
Nu mă gîndeam, ca noĭ s'avem
Primar aşa ilustru.

Pipernicitul draculuĭ
E chiar un năzdrăvan!
Am să-i propun Nababuluĭ
Să-ĭ dea şi luĭ Colan.

Citiţi colan *şi nu* ciolan
De-acest din urmă are
Şi încă unul barosan,
Ca să nu zicem mare.
Auzĭ, mă rog, cât baţĭ din mîinĭ,

Să ştie să prefacă
Un sat tătar şi plin de cîinĭ
Într'un oraş să-ţĭ placă!

Păĭ, de-ĭ aşa, voie să-mĭ dea
Să-ĭ fac o rugăminte
Şi - uite, mă jur - dac'o putea,
Mă fac băiat cuminte.

E-un Zissu, aci, în oraş,
Cred, că-l cunoaşte bine.
Pentru acest om nevoiaş
Îĭ solicit un bine.

Credeţi-mă, că nu fac haz
Pe-acest pocit de ne-om
Îĭ daŭ cincĭ săptămînĭ răgaz
Să mi-l transforme 'n om!

Saroglu

(*"Dobrogea junǎ"*, II, nr. 20 (53), 29 iulie 1906, p. 2).

BĂNESCU LA ... MAMAIA

Birurĭ cu nemiluita
Şĭ împrumuturĭ noĭ cu droaia
Pentru-a construi castele
La Mamaia!

Constănţenĭĭ 'n praf şi 'n tină
Fac o gură cît o ... aia.
Dar de-a surda ... nu se-aude
La Mamaia!

Lăutarĭĭ cînt într-una
"Din Ploieşti pînă 'n Gheboaia".
Luĭ nea Iancu, care "svintă"
La Mamaia!

Nu-l împiedică nimica, ...
Nicĭ furtuna şi nicĭ ploaia ..
El admiră valul mărĭĭ,
La Mamaia!

Dar pe cît vedem cu toţiĭ,
I-a 'nţărcat şi luĭ bălaia
În genunchĭ, imploră milă
La Mamaia!

Şi acum, cînd soarta oarbă
Îĭ întoarse bine foaia,
Este timpul să-l trimitem
La ... Mamaia!

Saroglu

(Ibidem, II, nr. 27 (60), 2 noiembrie 1906, p. 1).

www.ziuaconstanta.ro

142. ***"Propaganda"***, subintitulat *"Ziar naţional-liberal"*, a apărut, la Tulcea, în perioada 22 martie–19 mai 1907; exprima opiniile grupării Elefterie Niculescu, aflată în dispută cu cea a avocatului Sebastian Teodorescu, care scotea ziarul *"Dobrogea liberală"*.

143. **Chemal Efendi** a murit în 1901. Biserica ortodoxă din Medgidia a fost sfinţită în 1899, aşa după cum reiese din textul Plăcii aflate în pridvorul acesteia: *Sub domnia glorioasă a Majestăţii Sale Regelui Carol ridicatu-se din temelii acest dumnezeesc locaş în urbea Medgidia, judeţul Constanţa, în anul 1890 şi sfinţintu-sa de către înşişi prea sfinţitul episcop eparchial D.D. Dr. Parthenie S. Clinceanu, în anul mântuirei 1899, în ziua de 25 martie, în onóre "Sf-ţilor Apostoli Petru şi Pavel". Prin ajutorul înaltului guvern şi al pioşilor creştini ai acestei urbe: preşedinte al Consiliului de Miniştri fiind Dl. Dimitrie A. Sturza, prefect al judeţului Dl. Luca Ionescu, protoereu respectiv economul stavrofor Gheorghe Rădulescu, primar al urbei Dl. Ion N. Roman, ear paroch al bisericei preotul econom Christache Georgescu, în asistenţa mai multor preoţi creştini şi cetăţeni de alte rituri, din această de Dumnezeu păzită eparhie a Dunării de Jos, din înfloritorul regat al României* (apud Ad. Tomitan, **Ioan N. Roman - "ilustrul" şi "patriarhul" Dobrogei**, în *"România de la Mare"*, I, nr. 2/special, 1992, p. 6); vezi şi Aurelia Lăpuşan, Şt. Lăpuşan, **Medgidia Carasu**, Editura "Muntenia", Constanţa, 1996, p. 131).

144. ***"Dobrogea nouă"*** a apărut, la Tulcea, în perioada 6 octombrie 1907–15 iulie 1908, în 11 numere.

145. ***"Dorul Dobrogei"*** a apărut, la Tulcea, în perioada 21 februarie–28 iunie 1908, în cinci numere.

146. ***"Independenţa Dobrogei"*** a apărut, la Tulcea, în perioada 18 mai–30 iunie 1908, în două numere.

147. ***"Ecoul Tulcei"*** a apărut în perioada 5 octombrie 1908–27 septembrie 1909, în 52 numere; o bună perioadă apare ca redactor responsabil ziaristul **G.C. Ursachi**. În paginile sale regăsim numeroase articole ce surprind preocupările pentru progresul economic, cultural şi politic al judeţului Tulcea, utile istoricului din zilele noastre.

148. ***"Viitorul Dobrogei"***, subintitulat *"Organ conservator-democrat al intereselor Dobrogei"*, a apărut, la Bucureşti, iar de la 27 mai 1912 la Constanţa, în perioada 10 februarie 1908–25 decembrie 1913; de la nr. 29 până la ultimul (nr. 284) director al gazetei apare **Simeon Petrescu** (1856-1916), fostul profesor (de gimnastică) născut la Silistra, totodată proprietar agricol şi fruntaş takist la Constanţa.

149. ***"Lupta"***, subintitulat *"Organ naţional-liberal"*, a apărut, la Tulcea, în perioada 11 ianuarie 1909–16 ianuarie 1938 (cu întreruperi); până la 24 ianuarie 1916 au apărut 127 de numere, reapărând la 17 februarie 1919; reprezintă o solidă sursă de informare pentru istoria judeţului Tulcea, cu precădere a organizaţiei P.N.L.

150. Este vorba despre **Biserica "Adormirea Maicii Domnului"** din spatele magazinului "Tomis" (fosta Piaţa Griviţa nr. 1).

151. La sfârşitul anului 1905, Consiliul Comunal al Constanţei hotăreşte parcelarea părţii de nord a oraşului, delimitată de str. Ştefan cel Mare, spre sud, malul Mării, spre est, bd. Independenţei (azi, bd. I.G. Duca), spre vest şi str. Călăraşilor, spre nord; din iunie 1906 până în amrtie 1907 s-au fixat locurile pentru 1.009 familii, dintre care 213 au fost împroprietărite chiar de către I. Bănescu (apud Nicolina Mihail-Ursu, **Activitatea lui Ion Bănescu în contextul modernizării Constanţei**, în **Comunicări de istorie a Dobrogei**, I, 1980, p. 154). Prefectul – din perioadele de guvernare naţional-liberală – Scarlat Vârnav a evitat în timpul mandatelor sale (1902-1904, 1907-1909) să demareze constituirea unui cartier românesc la Constanţa, "scrupulele"datorându-se previzibilelor abuzuri ce s-ar fi înfăptuite la distribuirea loturilor de casă: "avea şi dreptate", conchide P. Grigorescu, într-un articol scris la moartea fostului prefect – **Scarlat Vârnav ca prefect în Dobrogea**, în *"Dobrogea jună"*, XIII, nr. 49, 13 noiembrie 1919, p. 1.

152. Acest **manifest** este reprodus şi în P. Vulcan, **Ion Bănescu. *Biografie, opere, funerarii şi cuvântări rostite cu ocazia înmormântării sale***, Tipografia "Aurora", Constanţa, 1910, pp. 37-38; pe coperta broşurii este specificat: *"Pentru mărirea fondului ridicărei monumentului lui Ion Bănescu"*.

153. ***"Conservatorul Constanţei"*** a apărut în perioada 18 ianuarie 1909–1 iulie 1916; au apărut 211 numere, fiind unul din ziarele de partid atent redactate (directorii pe care i-a avut, avocatul **George Berea** şi

www.ziuaconstanta.ro

profesorul **Ion Bentoiu**, erau intelectuali apreciaţi în epocă), cu numeroase articole de interes general, culturale şi sociale. În contextul frământărilor din cadrul Partidului Conservator, în 1915 vor apărea, paralel - două ziare cu acelaşi titlu; unul va contiuna să exprime poziţia marghilomaniştilor (conduşi la Constanţa de ing. **Titus Cănănău**); celălalt, exprimând poziţia filipescanilor (conduşi de liderul istoric al conservatorilor constănţeni, proprietarul **Constantin D. Pariano**), va fi editat în doar cinci numere, în perioada 8 mai-16 iunie 1915 (nr. 40-44).

154. ***"Drapelul"*** a apărut, la Constanţa, în perioada 8 martie 1909–8 noiembrie 1912; era *"Organ al Partidului Naţional-Liberal"*; a fost redactat de către avocatul **I. N. Roman** (cu acelaşi titlu a apărut un *"Ziar naţional-liberal"* şi la Tulcea, dar numai în patru numere - 1 noiembrie–10 decembrie 1909 -, sub conducerea avocatului **Gh. Şerban**).

Trecând prin Constanţa, în vara lui 1913, un cunoscut ziarist al timpului socotea - pe bună dreptate, de altfel - drept impropriu spaţiul în care s-a construit **Moscheea**: "O frumoasă clădire este noua moschee, inaugurată de curând. **Păcat că e băgată într-un ungher şi strâmtorată de clădiri** (subl. n.), în loc de a fi fost izolată, înconjurată de o grădiniţă cu oarecare perspectivă, cel puţin în faţă. Defectul de a nu distribui clădirile publice monumentale în mod artisitc îl constat mai în toate oraşele noastre (slabă consolare pentru constănţeni ... - n.n.) şi înainte de toate în Bucureşti" (Al. Ciurcu, **Din România Nouă. *O călătorie de plăcere a corespondenţilor de război. Cernavoda-Constanţa***, în *"Adevărul"*, XXVI, nr. 8570, 23 iulie 1913, p. 3).

155. ***"Teşvik"/= "Îndemnul"/*** a apărut, la Constanţa, în perioada 9 iunie 1910–16 martie 1911, fiind redactat de **Mehmet Niyazi** (1878-1931) în limba turcă (caractere arabe); *traducere.*

156. Este vorba de **Raymund Netzhammer** (1862-1945), arhiepiscopul catolic de Bucureşti, frecvent prezent în presa română de limba germană cu articole şi studii asupra creştinismului dobrogean, unele preluate şi de către ziarele locale; astfel, într-un articol publicat (în şapte numere) în *"Rumänischer Lloyd"*, în 1906, vorbeşte pe larg "despre rămăşiţele creştineşti în Dobrogea noastră cât şi despre istoria ei", gazeta constănţeană conchizând: "Cum foarte bine zice d-nul Netzhammer, **Dobrogea ar trebui cercetată cu deamănuntul şi prefăcută în adevărat muzeu** (subl. n.) al trecutului nostru păgân şi creştin" (**Rămăşiţele creştineşti în Dobrogea**, în *"Tribuna Dobrogei"*, II, nr. 9 (6), 23 decembrie 1906, p. 2). În mai 1912, R. Netzhammer efectuează o vizită la Tulcea şi Cataloi; în această comună "primirea ce i s-a făcut a fost măreaţă" (**Arhiepiscopul catolic la Tulcea**, în *"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 37, 19 mai 1912, p. 3); vezi R. Netzhammer, **Das altchristliche Tomi. Eine geschichtliche Studie**, Salzburg, 1903 (43 pp.) (este publicată şi în traducere românească în 1904); Idem, **Die christlichen Altertümer der Dobrogea**, Socec et Comp., Bukarest, 1918 (223 pp.) (cu acelaşi titlu fusese publicat **Eine archäologische Studie** în 1906 - 39 pp.). În afara judeţelor Constanţa şi Tulcea, cărturarul arhiepiscop va efectua periegheze şi în Dobrogea de Sud; în mai 1914, el se va afla la Balcic, Turtucaia şi Silistra, aşa cum rezultă din meticulosul său jurnal zilnic (vezi R. Netzhammer, **Bischof in Rumänien. Im Spannungsfeld Zwischewn Staat und Vatikan,** band I, Verlag Südostdeutsches Kulturwerk, München, 1995, pp. 495-499).

157. ***"Dobrogea nouă"*** a apărut, la Constanţa, în perioada 1 iulie 1911–8 iulie 1914; a fost organ al Partidului Naţionalist-Democrat (N. Iorga), animatorul său fiind învăţătorul **Petre Ştefănescu**. Cu acelaşi titlu a mai apărut un alt periodic, la Tulcea, în perioada 6 octombrie 1907–15 iulie 1908 (11 numere), având subtitlul de *"Ziar independent al intereselor Dobrogei"*.

158. ***"Conservatorul Tulcei"*** a apărut în perioada 14 noiembrie 1909–26 octombrie 1915, în 89 numere; îşi întrerupe apariţia la 18 noiembrie 1914 în contextul frământărilor din cadrul Partidului Conservator, divizat în jurul celor doi lideri - Alex. Marghiloman, respectiv N. Filipescu; reapare la 18 iulie 1915, ca exponent al grupării marghilomaniste, reprezentate la Tulcea de **Şt. Borş** şi **Alex. Calafeteanu**. Cu acelaşi titlu, apare în perioada 12 iulie 1915 - 10 martie 1916 şi ziarul exprimând interesele conservatorilor filipescani, reprezentaţi la Tulcea de **Alex. Ionescu** şi **Ovid Buteanu** (zece numere).

159. vezi I. Neniţescu, **De la românii din Turcia Europeană. *Studiu etnic şi statistic asupra armânilor. Cu aproape una sută de gravuri şi o hartă etnografică***, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, Bucureşti, 1895 (644 pp.).

160. Este vorba despre asasinarea la Bucureşti, în 1900, a profesorului român (originar din Macedonia) **Ştefan Mihăileanu**, de către un agent bulgar; publicistul şi scriitorul constănţean **Petru Vulcan** va scrie **Asasinarea lui Ştefan Mihăileanu. *Dramă originală în 4 acte şi 6 tablouri.*** Ed. I. ***Proprietatea autorului,***

www.ziuaconstanta.ro

Tipografia "Aurora", Constanţa, 1900 (68 pp.); pe copertă este menţiunea: "Se vinde în folosul ziarului *"Peninsula Balcanică"* fondat de Şt. Mihăileanu". Tot P. Vulcan este şi autorul unui poem în proză intitulat **Apoteosa lui Mihăileanu** (*"Peninsula Balcanică"*, II, nr. 36, 24 septembrie 1900, p. 1); vezi şi **Scrisoarea** pe care un grup de membri ai *Coloniei Macedo-Române* din Constanţa o trimit directorului ziarului *"Peninsula Balcanică"*, în care se arată că "Sângele lui Mihăileanu ţipă până la cer răzbunare şi ne vom răzbuna, căci golul lui ne-a strâns rândurile şi ne-a făcut să fim un cuget şi o simţire" (*"Peninsula Balcanică"*, II, nr. 29, 6 august 1900, p. 2).

161. Este vorba despre profesorul, fost revizor şcolar, **Gh. Popescu-Ciocănel**, (n. 1869), primar al Medgidiei (vezi şi **Doc. 294**). Licenţiat în istorie şi litere, institutor la Ploieşti, revizor şcolar al jud. Vâlcea şi jud. Vlaşca, Gh. Popescu-Ciocănel a urmat şi cursuri de limbi orientale la **Ecoles des Hautes Études** (Paris); este autorul unor manuale de geografie pentru cursul elementar (judeţele Constanţa, Râmnicu-Sărat, Vlaşca) a unor lucrări de popularizare a literaturii; este, de asemenea, autorul unor ghiduri de conversaţie - **Conducătorul conversaţiunii în româneşte şi turceşte**, ***pentru folosinţa călătorilor români în România din dreapta Dunărei, şi a locuitorilor de religie mahomedană din România, din dreapta Dunărei; precum şi a călătorilor români din Orient, şi a celor cari vin din Orient în România,*** *de Gheorghe Popescu-Ciocănel.* D-r Ibraim Themo, Editor, Medgidia, Tipografia "Isik", Ploieşti, 1914 (128 pp.), de asemenea, este autorul unui **Dicţionar Turc-Român**, Tipografia "Democratul", Ploieşti, 1908 (16 pp.) - deşi este subintitulat **Singurul dicţionar complect al limbei turceşti**, exemplarul de la Biblioteca Academiei Române cuprinde doar **lit. A.** Împreună cu dr. **I. Themo** este autorul unui **Savtî elifba**, respectiv **Abecedar de citit**, ***alcătuit după metoda folosită în şcolile din România destinate învăţământului elementar;*** pe copertă se specifică, în limba turcă (caractere latine) că dr. Ibrahim Themo este *"medic bine cunoscut care practică oficial medicina şi apără sănătatea la medreseaua din Medgidia"*, iar Gh. Popescu-Ciocănel este *"cunoscut ca dând lecţii metodic oficial la medreseaua din Medgidia"*; lucrarea - **Partea întâia** - apărută cu "cheltuiala Casei Şcoalelor", fiind tipărită la Tipografia "Işâk" din Medgidia, în 1915 (80 pp.); de asemenea, Gh. Popescu-Ciocănel este şi autorul unor *traduceri* din Paul de Alep şi M.-E. Saadi.

162. Pentru dezvoltarea ulterioară a oraşului, "lărgirea mare" a bd. Ferdinand ar fi fost atât de benefică!

163. Este vorba despre **Biserica "Sf. Gheorghe"**, din str. Romană, colţ cu str. N. Bălcescu.

164. În epocă, **Const. N. Sarry** (1878-1960) îi va destina avocatului **Ioan N. Roman** (1866-1931) numeroase versuri satirice pe tema plăcerilor bahice ale celui care va deveni, mai târziu, unul dintre cei mai buni prieteni ai temutului ziarist constănţean; iată o mostră:

I. N. BEŢIVAN EMIGREAZĂ ...

Pe peronul gării, I.N. Beţivan
Gata-i de plecare ...
Poartă'un geamantan
Iar de Mâna stângă - ca într-o cataramă
Încleştat, strâns, ţine un chil de pastramă.
– Încotro, Ilustre? un amic'l întreabă.
Or, n'auzi, răspunde! Ce ţi-e aşa de grabă?
– Plec de-aici, fărtate. Merg spre Köln, pe Rhin,
Auzii c'acolo-i chilipir de vin ...
Toţi plecând la luptă, pentru o ... "idee"
Le-a rămas tot vinul; n'are cin' să-l bee.
Şi-apoi ce vin, vere! Riesling veritabil,
Nu oţet d'al nostru, scump şi execrabil.
– Dar pe Idiotu unde l-ai lăsat?
– L-am luat alt'dată şi era s'o pat!

(*"Dobrogea jună"*, XI, nr. 15, 11 aprilie 1915, p. 2)

"Idiotu" este Vasile Thoma, consilier comunal, şi el ţinta - o vreme - a ironiilor directorului *"Dobrogei june"*. La 23 noiembrie 1992, **Asociaţia Cultural-Istorică "România de la Mare"** dezveleşte o ***placă memorială*** pe faţada blocului de pe bd. Tomis, vis-à-vis de Parcul Teatrului: *În acest loc s-a aflat casa în care a locuit, în perioada 1908–1931, IOAN N. ROMAN, avocat, poet, publicist, om politic, istoric, numit de N. Iorga "patriarhul Dobrogei"*; vezi şi A. Tomitan, **Ioan N. Roman – "ilustrul" şi "patriarhul" Dobrogei**, în *"România de la Mare"*, I, nr. 2/special, 1992, pp. 6-12.

www.ziuaconstanta.ro

165. **Sala "Elpis"** aparţinea Comunităţii Elene din Constanţa; ea fusese închiriată de către preşedintele ***Ligii Culturale Constanţa***, dr. **Alex. Tălăşescu** (transilvănean de origine) cu condiţia, acceptată, "pe cuvântul lui de onoare, că nu se va pomeni nimic, în timpul dezbaterilor Congresului, împotriva grecilor.

Probabil că angajamentul acesta n-a fost comunicat comitetului central al Ligii, astfel nu ne putem explica faptul că nu s-a găsit cineva care să arate d-rului Tălăşescu idioţia ce comite când îşi ia un asemenea angajament înjositor pentru demnitatea neamului, şi că s-a putut ţine Congresul în sala grecească în condiţiile umilitoare puse de greci"; în cursul discuţiilor, tânărul **Petre Papacostea** vorbeşte despre situaţia elementului aromânesc în Macedonia, "care e supus unei pierderi sigure din cauza Fanarului", moment în care intervine dr. Alex Tălăşescu, "oprindu-l de a vorbi în contra elementului grecesc, deoarece închiriind sala Teatrului "Elpis" şi-a luat angajamentul faţă de greci ca să nu se atace elementul grecesc. Congresiştii protestează în contra acestui fapt, şi se naşte în sală un tumult care durează câteva minute"; intervine **N. Iorga**, arătând că "**e regretabil că primim în ţara noastră din partea străinilor condiţiuni umilitoare pe care trebuie să le respectăm** (subl. n.). E ruşine că n-avem edificii şi va trebui să le facem" (**Congresul Ligii Culturale**, în *"Peninsula Balcanică"*, seria III, IV, nr. 17, 20 mai 1912, p. 2); ironia Istoriei face ca, peste 15 ani, când, în sfârşit, se inaugurează şi la Constanţa ***Teatrul Ligii Culturale***, în prezenţa lui N. Iorga, cel care l-a construit să fie un comerciant grec, Demostene Tranulis, care l-a exploatat până în anii Celui de-al Doilea Război Mondial, conform contractului de închiriere (Primăria dăduse terenul, gratuit, ***Ligii Culturale***).

Hotel "Babuş" se afla în Piaţa Griviţei, şi astăzi fiind vizibilă firma respectivă, iar casa lui Virgil Andronescu se conservă pe bd. Tomis nr. 119; Hotel "Regal" se află pe bd. Carol (astăzi - bd. Tomis), colţ cu str. Negru Vodă (la parterul clădirii se află astăzi cinema "Popular") (vezi A. Rădulescu, St. Lascu, P. Haşotti, **Op. cit.**, pp. 158-160).

166. ***"Atdheu"/= "Patria"/*** a apărut, la Constanţa, în perioada 1 august 1912–23 ianuarie 1914, în 36 numere; era redactat în limba albaneză, dar conţinea şi articole - cum este şi cel de faţă - traduse în limba română. Era subintitulat *"Mpron të drejtat a kombit Shqipëtar" /= "Pentru apărarea drepturilor poporului albanez"/.* (A mai apărut un număr datat 25 octombrie 1935.) Director al ziarului era **Ioan Mihail Lehova**.

167. ***"Deşteptarea Dobrogei"***, subintitulat *"Organ al Partidului Social-Democrat"*, a apărut, într-un singur număr, la 4 noiembrie 1912, la Constanţa (redacţia: Piaţa Amzei-Bucureşti; a fost tipărit la Tipografia "Aurora" din Constanţa); apariţia a fost prilejuită de campania pentru alegerile parlamantare din noiembrie 1912, primele la care au participat şi dobrogenii.

Cu acelaşi titlu a mai apărut o gazetă la Tulcea, în perioada 9 noiembrie 1892-august 1893, cu specificaţia *"Nu aparţine nici unui partid. Organ al intereselor locale"*; la Biblioteca Academiei Române s-au păstrat doar cinci numere, din circa 45 apărute.

168. Localitatea Murfatlar (din 1930 - Basarabi; în perioada 1948-1975 a purtat, iarăşi, vechiul nume) a căpătat statutul de oraş de abia în 1989; satul Anadolchioi - împreună cu Brătianu şi Viile Noi - a devenit parte componentă a municipiului Constanţa la începutul anului 1927.

169. Este vorba despre articolul semnat de Al. T. Dumitrescu, **Dristorul nostru** (tratând despre ***Fundaţia militară română: cuib de eroi şi martiri în primii secoli ai creştinismului; Centru de cultură română pentru întreaga Dobroge, în vremea Turcilor; Statutele Societăţii române de cultură şi de limbă din Silistra, înainte de întinderea dominaţiunei bulgare***), în *"Universul"*, XXXI, nr. 1, 1 ianuarie 1913, p. 1; "scrisoarea deschisă" a fost publicată de către marele cotidian bucureştean la 5 ianuarie 1913, p. 2. Acelaşi prolific publicist inserează, tot în *"Universul"*, în vara anului 1913, ample şi documentate articole ce aveau menirea de a prezena opiniei publice româneşti trecutul istoric şi cultural-naţional al sudului Dobrogei – vezi **Scrisori de zile mari. Silistra (Durostorum, Dristor)**, tratând despre ***Precursorii redeşteptării noastre în dreapta Dunării-Dascălul Petrică şi fiul său Constantin Petrescu, «institutorele şcoalei române din Silistra». – Dristorul lui Mircea cel Bătrân. – Naşterea principelui Mircea. – Literatura istorică în chestia Silistrei. – Rolul presei în formarea curentului popular pentru redobândirea acestui oraş. – Activitatea naţională a învăţătorilor în cercurile culturale de la sate. – Medalia comemorativă*** (nr. 222, 14 august 1913, p. 1) şi ***Întâia noapte în cetatea lui Mircea cel Bătrân. – Vama şi cum era administrat oraşul pe vremea acestui voevod. – Despărţirea de răniţii şi prinşii de la Ferdinandovo. În zorii zilei: Cântecul grănicerilor; la d. locot. colonel Ştefănescu, comandantul garnizoanei. – Silistra sub noul ipostas: Chestia numelui: Dristorul sau Dârstor*** (nr. 232, 24 august 1913, p. 4); ***Turtucaia (Transmarisca), fortăreaţa împăratului Galerius, eroul de veşnicie al poporului român*** (nr. 210, 2 august 1913, p. 1). Acelaşi autor publică şi – în ceea ce priveşte Dobrogea – **O excursie în nordul Dobrogei. *Arrubium şi Mitropolia din Măcin. Cercetări istorice de ..., Student al Facultăţii de Litere din Bucuresci***, Stabilimentul de arte grafice Euf. N. Miulescu, Bucureşti, 1904 (48 pp.).

www.ziuaconstanta.ro

170. ***"Telegraful Constanţei"*** este primul cotidian constănţean, în chiar subtitlu specificându-se *"Ziar cotidian. Apare în fiecare dimineaţă cu ştirile telegrafice din cursul nopţii"*; au apărut, însă, doar trei numere, în perioada 26–30 iunie 1913.

171. Iată care erau aşezările în Delta Dunării la începutul secolului nostru - apud Căpitanul M.D. Ionescu, **Dobrogea în pragul veacului al XX-lea** ... pp. 259-269:
- în "insula Ceatal": **Pătlăgeanca** (cu 28 familii de lipoveni); **Ceatalchioi** (cu 342 lipoveni, locuind în 85 de case); **Satu Nou** - "înainte de războiul Crimeii se chema pe turceşte Ienichioi" (locuită de 271 persoane, ruşi, români, bulgari "şi câţiva ovrei"); **Ilganii de Sus** (82 de locuitori)
- în "insula Letea": **Pardina** (cu 261 locuitori, majoritatea fiind ruşi); **Principele Ferdinand** şi **Fântâna Dulce**, "două cătune alăturate, înfiinţate la 1 august 1899 pe grindul Stipoc. Sunt locuite de 60 suflete, trăind în 16 case şi ocupându-se cu agricultura, creşterea vitelor şi pescăritul. Locuitorii sunt români"; **La mila 23** (are "2-3 case"); **Chilia Veche** (are 2414 locuitori - dintre care 1289 ruşi, 250 români, precum şi alte naţionalităţi; are trei biserici - două lipoveneşti, una rusească); **Periprava** (are 344 de lipoveni); **Sfistovca** (fondată de lipovenii fugiţi din Vâlcov; sunt în număr de 687); **Satu Nou** (= **C.A.Rosetti**), "datează de pe la 1860 şi se zice că a fost fondat de călugărul Sebastian şi un oarecare Pocaca" (sunt 432 "suflete, în mare parte români"; biserica este clădită în 1864); **Letea**, numită de turci Nedilchioi, iar de ruşi Litca (are o populaţie de 625 suflete, lipoveni) - în "insula Sf. Gheorghe"; **Ilganii de Jos** (cătun dezvoltat din 1899, are 79 locuitori); **Principele Carol**, înfiinţat la 26 iulie 1899 "pe tăietura de rectificare a braţului Sulina, între milele 41-42, pe un platou ceva mai înălţat prin pământul depus de dragă. E un sat curat românesc, locuit de 120 suflete, trăind în 29 case"; **Uzlina** (are 78 locuitori, majoritatea lipoveni); **Gorgova** (are 177 locuitori, majoritatea ruşi şi lipoveni); **Carmen Sylva** şi **Floriile** - înfiinţate în aprilie 1899 "la mila 12, nu departe de obeliscul pus de Comisiunea Dunăreană în amintirea tăieturii bulcei a doua a lui M. Populaţia acestor două sate compusă din români şi în număr de vreo 80 suflete, trăind în 24 case, a plecat acum aproape toată"; **Caraorman** - înfiinţat la începutul secolului al XIX-lea (are 829 locuitori, majoritatea ruşi; **Litcov** (are şapte case cu 90 locuitori, toţi ruşi); **Sf. Gheorghe** ("şi în turceşte Kadârlez") are 829 locuitori, "majoritatea ruşi"). "Moravurile şi felul patriarhal de trai al populaţiunii muncitoare a Katârlezului sunt foarte bine descrise de nuvelistul nostru Crăsescu, care a trăit mai mult timp între ruşii pescari, pentru a-i cunoaşte îndeajuns. Tot satul e o pescărie al căruĭ stăpân este Iani Milan. Kătârlezul are forma unui dreptunghi cu străzi drepte, largi şi plantate pe demargine cu anini. Casele sunt deopotrivă de înalte, simple şi curate; peste tot domneşte ordinea şi înfrăţirea. De remarcat luxul femeilor în acest sat. La marginea ţării, s-ar crede că ai de a face cu sălbăticism dar nu este aşa. Prin Sulina femeile îşi comandă îmbrăcămintea în străinătate"; **Sulina** - are o populaţie "cosmopolită şi flotantă" în timpul verii ajunge până la 7.000 suflete. Populaţia stabilă este socotită la 4.913 suflete (803 români, 5 găgăuţi, 268 turci, 22 tătari, 35 bulgari, 594 ruşi, 7 lipoveni, 2.056 greci, 444 armeni, 173 evrei, 49 germani, 45 italieni, 117 albanezi, 22 muntenegreni, 24 englezi, 11 francezi, 17 polonezi, 6 danezi, 4 persani, 211 "Austro-ungari"); oraşul are două şcoli primare româneşti, două greceşti, una germană şi una "ovreiască", precum şi numeroase biserici - două greceşti (construite în perioada 1860-1865), trei ruseşti, una "ovreiască", două germane, una "anglicană"; sunt şi două geamii, cea mai mare ("Hamidia") construită în 1857; autorul remarcă faptul că "Limba intereselor comerciale este greacă; cu greu îţi vine a crede că te afli într-un oraş românesc".

În iulie 1900, un profesor de la ***Şcoala de Comerţ*** din Capitală efectuează o călătorie în Deltă (şi în nordul judeţului Tulcea). "În drum am întâlnit mai multe locuri locuite (**Sic !**), între care localitatea numită **Gorgova**, la mila 30,5 şi unde este o importantă cherhana rusească; am dat peste cherhanaua Nicoli Armarachi, la mila 24,5, în fine peste două sate, unul format şi numit **Cuciuc Ialgan**, înainte de Gorgova, şi altul în formaţiune şi numit **Carmen Sylva**, între milele 12 şi 11, în urma cherhanalei Armarachi, după care sat nu se mai vede până la **Sulina**, decât terenuri base, absolut acoperite de stuf"; apoi poposeşte la Sulina, dar descrie mai mult comuna **Sf. Gheorghe**, "care turceşte se numeşte Catârleţ". Satul "este format cam de vreo două sute de familii, în mare majoritate ruse; este cuprins între apa braţului Sf. Gheorghe, la sud, şi dunele ce înaintează spre el venind de la nord. Ceea ce satul pierde la nord, prin cotropirea cauzată de nisipul dunelor, câştigă la sud prin împotmolirea, parţial naturală şi parţial artificială, a albiei acestui braţ al Dunării" (I.P. Licherdopol, **Excursiuni în Dobrogea**, Institutul de Arte Grafice Carol Göbl, Bucureşti, 1900, pp. 10-12, 16); vezi şi **Inaugurarea satului Carmen Sylva**, în *"Istrul"*, III, nr. 178, 16 aprilie 1900, pp. 1-2; **Inaugurarea satului Floriile**, în Ibidem, III, nr. 190, 20 august 1900, pp. 1-2; **Cătuna Prislava**, în *"Vocea Dobrogei"*, I, nr. 8, 16 noiembrie 1897, p. 2; **Satul Letea**, în *"Dobrogea nouă"*, I, nr. 5, 24 noiembrie 1907, p. 2; N. Dunăreanu, **În satul "Regele Carol I"**, în *"Semănătorul"*, VI, nr. 7, 11 februarie 1907, pp. 124-131; **Chilia Veche**, în *"Dobrogea jună"*, IX, nr. 6, 10 aprilie 1913, p, 2; **Sulina - ceea ce e şi ceea ce trebuie să fie**, în *"Istrul"*, I, nr. 47, 17 septembrie 1898, p. 1 - nr. 54, 11 octombrie 1898, pp. 1-2; nr. 59, 29 octombrie 1898, pp. 1-2; nr. 60, 1 noiembrie 1898, pp. 1-2; I. Gheorghiu, **Chestiunea asanării oraşului Sulina**, în *"Vocea adevărului"*, II, nr. 30, 22 februarie 1914, p. 1; **Asanarea oraşului Sulina**, în *"Gazeta Sulinei"*, I, nr. 1, 15 februarie 1906, pp. 1-2;

www.ziuaconstanta.ro

nr. 2, 1 martie 1906, p. 2; **Expunerea oraşului Sulina**, în *"Dobrogea jună"*, VIII, nr. 24, 17 iunie 1912, p. 1; **Decadenţa Sulinei**, în *"Curierul Dobrogei"*, I, nr. 10, 16 aprilie 1905, p. 1; **Asanarea oraşului Sulina**, în *"Conservatorul Tulcei"*, II, nr. 41, 24 iunie 1912, p. 2; **Oraşul Sulina**, în *"Istrul"*, I, nr. 42, 30 august 1898, p. 1; J. Foscolo, **Sulina**, în *"Dobrogea jună"*, XXXVII, nr. 50, 16 mai 1941, p. 1; nr. 73, 20 mai 1941, pp. 1-2; nr. 74, 21 mai 1941, pp. 1-2; nr. 82, 3 iunie 1941, p. 1; nr. 85, 8 iunie 1941, pp. 1-2; nr. 88, 15 iunie 1941, pp. 1-2.

172. Articolul este reprodus – fără să se specifice, însă – din ziarul bucureştean *"Conservatorul"*, XIII, nr. 161, din 26 iulie 1913, p. 1.

173. ***"România Mare"***, subintitulată *"Revista literară naţională"*, apare, la Constanţa, în perioada 1 noiembrie 1913–iunie 1916 (38 de numere); cu acelaşi titlu a apărut, în perioada 26 martie–28 iunie 1915 şi un ziar cotidian: *"Apare zilnic la ora 6 seara cu ultimele ştiri din ţară şi străinătate"* (82 numere); de la 1 iulie 1915 îşi va schimba titlul în ***"Dacia"***.

174. vezi **supra 165**.

175. Astăzi, Constanţa are două monumente ce simbolizează Independenţa - **Monumentul Victoriei**, reprezentând Patria victorioasă întruchipată de o femeie (o mamă, de o soţie sau de o soră) ce înalţă spre cerul Mării ramura de stejar carpatin, simbol al victoriei, al libertăţii şi păcii; creaţie a sculptorului Boris Caragea, monumentul a fost dezvelit în 1968, în Parcul Arheologic; - **Monumentul Eroilor din Războiul de Independenţă**, constituit dintr-un grup statuar, turnat în bronz, este creaţia sculptorului Marius Butunoiu şi a fost dezvelit în 1977, în Parcul Casei de Cultură a Sindicatelor (vezi A. Rădulescu, St. Lascu, P. Haşotti, **Op. cit.**, pp. 87-88); vezi şi Florica Cruceru, **Monumentele Dobrogei**, în *"Revista muzeelor şi monumentelor. Monumente istorice şi de artă"*, L, nr. 1, 1981, pp. 11-19; Doina Păuleanu, **Monumentele Constanţei**, în *"Dobrogea nouă"*, XXXIX, nr. 11.678, 30 martie 1986, p. 2; I. Câmpeanu, **Dezvelirea la Constanţa a Monumentului Victoriei**, în Ibidem, XXI, nr. 6.284, 26 octombrie 1968, p. 1.

176. Aprecierile jurnaliştilor şi ale oficialităţilor române asupra celor văzute în Noul Teritoriu sunt obiective. "Drumul Dobriciului ar face cinste oricărei ţări. Nu credem, judecând după mizeria în care zac oraşele, să întâmpinăm o şosea aşa de bună" (I. Irimescu-Cândeşti, **Pe drumurile Cadrilaterului. *Impresii şi note. Cu o prefaţă de C. Banu. Fotografii de I. Voinescu***, Institutul de Editură şi Arte Grafice "Flacăra", Bucureşti, 1913, p. 53). "Bulgarii sunt foarte puţin, sau mai bine zis, nu sunt deloc religioşi. Ei nu s-au preocupat de biserică şi de preoţi. La şase, şapte sate găseşti o biserică şi aceea de cele mai multe ori ruinată. Bulgarii se duc la muncă duminica şi sărbătoarea (**Sic !**) şi nici nu vor să ştie de biserică.

Preocuparea lor principală a fost şcoala şi armata (...). Bulgarul este muncitor şi priceput, dar are sufletul înrăit. Mai ales, aci, în teritoriul anexat, sunt colonii bulgăreşti printre turci şi tătari, suflete de bulgari îndârjite, care urmăreau un scop anumit. Aci, bulgarul n-alege mijloacele în lupta lui pentru trai. În afară de şcoală şi de armată, el n-a avut nimic temeinic, nimic care să poarte pecetea civilizaţiunii timpului în care trăim.

Uitaţi-vă la satele lor, intraţi în gospodăria unui fruntaş ţăran şi veţi vedea ce tristă stare de provizorat există. Am cercetat cu deamănuntul casa unui ţăran bulgar bogat din teritoriu anexat. E bogat, căci are 50 de hectare. Casa lui cuprinde patru odăi. Am intrat în toate şi am găsit într-o odaie fasole, într-alta grâu, într-alta porumb şi lângă fasole, grâu şi porumb erau aşternute rogojini, pe care se culcă bulgarul cu familia lui. Deci, nu sunt nici paturi, nici aşternut, nici petice ca la ţăranii noştri. Nu-i nici o curăţenie, nici o îngrijire, nici o ordine.

Bulgarul, apoi, nu-i religios, nu-i sociabil, nu-i primitor. Îl vezi că trece pe lângă tine şi ori întoarce capul, ori îl pune la pământ, ori se uită ţintă în ochii tăi; n-are nici un fel de educaţiune. Îmbrăcămintea lui este primitivă, el nu dă semn de nici un fel de iubire, nu mai vorbim de iubirea animalelor, pe care numai turcii o simt.

Viaţa de familie propriu-zis, nu există la ţăranul bulgar. Exaltaţi patrioţi, nebuni naţionalişti, se vor conduce în viaţă de curentele cele mai extravagante." (M. Stroescu, **Călătoria d-lui C. Dissescu ministrul Instrucţiunii prin "Pământul întrupat". *Reorganizarea Şcoalelor din "România Nouă"***, Tipografia "Revista Copiilor şi a Tinerimii", Bucureşti, 1913, pp. 41-42, 45). Despre "progresele culturale ale vecinilor noştri" (p. 4), vezi Fl. Cristescu, **Învăţământul popular în Bulgaria. *A) Învăţământul primar. B) Învăţământul normal. C) Cultura socială a poporului bulgar. D) Românii cari trăiesc în Bulgaria***, Institutul de Arte Grafice C. Sfetea, Bucureşti, 1910 (64 pp.).

177. Despre situaţia economică a celor două judeţe sud-dobrogene, vezi G. Georgescu, **Judeţul Caliacra din punct de vedere administrativ, financiar, economic, social şi cultural. *Raport adresat D-lui Ministru de***

www.ziuaconstanta.ro

Interne de ... , Prefectul judeţului, Institutul de Arte Grafice "Carol Göbl". S-r Ion St. Rasidescu, Bucureşti, 1915 (70 pp.), respectiv I.M. Cămărăşescu, **Durostorul**. ***Expunerea situaţiunei judeţului la 1 Decembrie 1914 prezentată Domnului Ministru de Interne de ..., prefectul judeţului***, Tipografia Ion C. Văcărescu, Bucureşti, 1915 (208 pp.); vezi şi analiza critică a fostului prefect de Constanţa, Scarlat Vârnav, **Un Raport al prefectului de Caliacra**, în "*Dobrogea jună*", XI, nr. 36, 7 august 1915, p. 1 : "Misiunea ce o au reprezentanţii ţării în teritoriul nou dobândit e un apostolat".

Potrivit **Listei de comercianţi şi industriaşi din Dobrici**, publicată ca **Anexă** la acest **Raport** (*"Buletinul Camerei de Comerţ şi Industrie Constanţa"*, XXIV, nr. 10-11, ianuarie-februarie 1914, pp. 119-123), sunt nominalizate : *agenţii Soc. de Asigurări* – 3, *bijuterii* – 2 (ambii armeni: Dicran A. Manasian, Artin Kocochian), *bănci şi societăţi* – 7, *brânzeuri* – 4, *bancheri*– 15, *băuturi spirtoase* – 12, *ape gazoase* – 2, *brutării* – 4, *comision* – 1, *cereale* – 7, *coloniale şi băcănie* – 68, *făină* – 13, *societăţi agricole de credit mutual* – 9, *librării* – 3, *manufactură şi galanterii* – 24, *maşini de cusut* – 5, *mobile* – 3, *sticlărie* – 2, *piei brute* – 4, *articole de fierărie* – 7, *lemne de construcţie* – 1, *geambaşi* (negustori de vite) – 12, *farmacii* – (Albert Scopetz, Andrei T. Mutzef), *mori perfecţionate* – ("Nadejda" Soc. An. pe acţiuni), *zugravi* – 7, *olari* – 5, *tâmplari* – 11, *fierari* – 7, *cojocari* – 7, *cizmari* – 10, *tăbăcari* – 6, *tinichigii* – 5 (după nume, 1 bulgar şi 4 evrei); din cele circa 270 de nume menţionate – 30 sunt armeneşti, circa 45 turceşti, circa 10 evreieşti, iar restul bulgăreşti; la specificaţie *făină* există şi un anume Iancu Teodor.

178. ***"Işâk"/="Lumina"/*** a apărut, la Medgidia, în perioada 1 februarie 1914–15 august 1916, având-l ca director pe **Gevdet Kemal**, iar redactor-şef pe **dr. Ibrahim Themo**, respectiv de la 27 octombrie 1914 pe **Mehmed Niyazi**; cele 170 numere sunt tipărite în limba turcă (caractere arabe); *traducere.*

179. În Dobrogea, situaţia avocaţilor era aparte, faţă de restul ţării, ei trebuind, potrivit art. 52 din **Regulamentul de organizare a justiţiei în Dobrogea**, din 1878, să obţină permisiunea autorităţilor pentru a putea exercita profesiunea; în plus, atribuţiile lor, în a pleda, erau mai restrânse decât a colegilor din restul ţării, în defavoarea clienţilor şi a actului justiţiar; ei nu puteau pleda înaintea judecătorilor de pace şi a tribunalelor ordinare, ci doar la cele două tribunale de apel (din Tulcea şi Constanţa): "Sub regimul acesta, jurisconsulţii de pe la tribunalele de ocoale erau notarii ori scriitorii alungaţi pentru incorectitudini, băieţii de prăvălie cari dispuneau de ghidul d-lui I. Rădoiu (autorul **Manualului sau călăuza cetăţeanului în materie judiciară**, apărut în mai multe ediţii, începând din 1882, precum şi a unor culegeri şi compendii cu caracter juridic - n.n) şi o sumă de armeni, de greci ori de jidovi - cari, fără nici o răspundere, făceau ce se pricepeau, jucându-se cu interesele locuitorilor dobrogeni. Lucrurile şi astăzi se petrec aşa" (G.M, **Avocaţii în Dobrogea**, în *"Farul"*, I, nr. 31, 1 august 1904, p. 1); în plus, restricţia impusă avocaţilor îi făceau pe aceştia dependenţi de voinţa autorităţilor, "căci aceştia, dispunând de puterea lor, acordau dreptul de a profesa celor cari ştiau să se insinueze în graţia lor, şi îl refuzau celor disgraţiaţi; cunoscut e cazul decedatului Skeletti, care era doctor în drept la Gaad, şi atâtor alţi avocaţi, ca Leonida Sterea, Belcic, Macri, Baboianu şi alţii care au suferit din pricina simplelor intrigi locale.

Credem - conchide articolul de mai sus - că este timpul de a se schimba această stare de lucruri, căci atotputernicia administraţiei din Dobrogea are de rezultat vizibil coruperea caracterelor şi îngenuncherea tinerilor avocaţi la voinţa prefecţilor şi a altor puternici din administraţie" (**Ibidem**).

Prima sesiune a Curţii cu Juri din Dobrogea a fost deschisă la 15 octombrie 1913 (vezi **Prima Curte cu juraţi în Dobrogea,** în *"Liberalul Constanţei"*, I, nr. 5, 20 octombrie 1913, p. 2); vezi şi **Juraţii în Dobrogea** (este publicat raportul senatorului de Tulcea, **Scarlat Lahovary**, adresat Senatului, la **Legea pentru introducerea în Dobrogea a juriului**), în *"Conservatorul Tulcei"*, III, nr. 3, 7 martie 1913, p. 2; vezi şi **Doc. 356**.

180. Acesta, sub pseudonimul **Alechimseliam**, a publicat interesante articole memorialistice în presa dobrogeană; vezi **Note de călătorie din trecut**, în *"Naţionalul"*, I, nr. 10, 21 martie 1926, p. 1; **Din amintitile unui bătrân dobrogean**, în *"Dobrogea jună"*, XXXI, nr. 62-63, 16 martie 1935, p. 2; **Gospodin Radeff şi Bai Petcu**, în Ibidem, XXXI, nr. 282, 24 decembrie, pp. 1-2; **Surpriza lui Conu Lică**, în Ibidem, XXXI, nr. 231-232, 12 octombrie 1935, p. 1; **Gloria medicilor din trecutul Dobrogei**, în Ibidem, XXXI, nr. 97-98, 24 aprilie 1935, pp. 1-2; **Dr. Papa Mihu**, în Ibidem, XXXI, nr. 167-168, 23 iulie 1935, pp. 1-2; **Babadagul**, în Ibidem, XV, nr. 282, 11 decembrie 1921, p. 3; **Moravuri administrative**, în Ibidem, XVIII, nr. 275, 30 noiembrie 1924, p. 1; ş.a.

181. ***"Curierul Constanţei"*** subintitulat *"Ziar economic-financiar"* a apărut, la Constanţa, în perioada 23 martie–13 decembrie 1914, având-l ca proprietar pe avocatul - totodată, publicist - **Anton C. Diamandopol**; a mai apărut în perioada 9 martie - 28 septembrie 1919 şi la 23 aprilie 1921.

182. ***"Vocea Dobrogei"***, subintitulat *"Organul opiniei publice din Dobrogea"*, a apărut, la Tulcea, în

www.ziuaconstanta.ro

perioada 27 mai 1912–15 iunie 1914; până la nr. 31 din 8 martie 1914 a avut titlul de ***"Vocea adevărului"***, iar subtitlul era *"Organ independent al intereselor comerciale şi industriale"*; în total, au apărut 84 de numere.

183. ***"Liberalul Constanţei"*** a apărut în perioada 27 iulie 1913–17 iunie 1928, având-l ca fondator pe farmacistul **Ioan Berberianu**; a fost când organ al P.N.L., când a exprimat poziţia personală a fondatorului; paginile sale, însă - apărea săptămânal -, reprezintă un izvor preţios pentru cunoaşterea istoriei politice a judeţului Constanţa, a istoriei devenirii moderne a oraşului de reşedinţă.

184. De fapt, se referă la cei **născuţi** (cum era **Const. N. Sarry**) în Dobrogea, căci, practic, dobrogeni la fel de îndreptăţiţi erau şi fraţii **Oancea, Petre Grigorescu, Ioan N. Roman, Gh. Popa, N. Gheţu, I. Bentoiu** şi alţi lideri de opinie ai societăţii dintre Dunăre şi Mare. Nu este mai puţin adevărat, însă, că atât la Tulcea cât şi la Constanţa - şi situaţia se regăseşte în toate reşedinţele judeţene - erau trimişi să candideze fie fruntaşi politici naţionali (sau clientelă a acestora), fie fruntaşi locali, căzuţi în dizgraţia conducerilor judeţene; este cazul cu naţional-liberalul brăilean C. Cociaş, care fiind în dispută pentru şefia judeţană cu C. Alessiu, acesta a luptat "pentru alungarea d-lui Cociaş din politica Brăilei. **L-a izolat tocmai la Tulcea** (subl. n.)", relata un ziar bucureştean în martie 1914 (apud. St Lascu, **Partidele politice la Brăila în perioada modernă (1875-1914). Mărturii de epocă**, Editura Istros, Brăila, 1998, p. 190); vezi şi **Doc. 304**.

185. ***"Dunărea socialistă"***, subintitulată *"Foaie ocazională a Partidului Social-Democrat - secţia Tulcea"*, a apărut, în trei numere, în perioada 9–20 mai 1914, în toiul campaniei pentru alegerile parlamentare.

186. În cercurile Casei Regale se spera ca întâlnirea acesteia cu **Prinţul Carol** va duce la un viitor mariaj ...

187. Excesul de limbaj al oficiosului conservatorilor tulceni nu era deloc singular în epocă, iar ingerinţele antidemocratice erau, într-adevăr, specifice stadiului dezvoltării mentalităţilor şi sistemului democratic din acea perioadă; practic, nu există campanie electorală - în nici un judeţ al Regatului - în care cele semnalate de amintitul ziar să nu se regăsească prin formulări asemănătoare; vezi în acest sens, St. Lascu. **Op. cit.**, *passim.*

188. La Constanţa, Regele Carol I nu a avut parte de un monument, vrednicia tomitanilor dovedindu-se, în deceniile ce au urmat, doar verbală; vezi **Monumentul Regelui Carol**, în *"Liberalul Constanţei"*, VII, nr. 26, 10 septembrie 1922, p. 3; **Ce este cu Monumentul Regelui Carol I**, în *"Marea Neagră"*, IV, nr. 240, 24 iulie 1927, p. 1; **O statuie a Regelui Carol în faţa portului**, în *"Dacia"*, XV, nr. 99, 15 mai 1928, p. 1; M. Ionescu-Dobrogianu, **Cum aş fi vorbit la punerea pietrei fundamentale a statuii Regelui Carol la Constanţa**, în *"Dobrogea jună"*, XXV, nr. 207, 11 octombrie 1929, p. 1; **Comitet pentru ridicarea unui monument Regelui Carol I la Constanţa**, în *"Monitorul comunal"*, V, nr, 15, 1932, p. 10; vezi şi St. Lascu, **Regele Carol I şi Dobrogea**, în *"Observator"*, II, nr. 177, 9-10 mai 1998, p. 7.

189. Deseori, oficialităţile dobrogene erau primite în audienţă nu numai la Constanţa, de către Suveran, arătându-i-se nevoile şi cerinţele judeţelor. Astfel, la sfârşitul lunii februarie 1914, prefectul de Constanţa, **Luca Oancea**, şi primarul oraşului, **Virgil P. Andronescu**, sunt primiţi într-o audienţă (a durat 40 de minute), **Carol I** asigurându-i "pe cei doi înalţi demnitari ai Constanţei că doreşte să dea un mare avânt acestui oraş, făcând ca toate produsele Cadrilaterului să conveargă spre portul nostru. M.S. a adăugat că a dispus să se ia măsuri ca liniile ferate Copadin-Dobrici-Balcic, cum şi şoselele strategice să fie terminate cât mai repede. **Suveranul s-a arătat surprins că lucrurile de consolidare a malurilor Constanţei au fost date de comună în antrepriză, când ele trebuiau executate de Construcţia Portului şi de Stat** (subl. n.). În acelaşi timp, M.S. şi-a exprimat dorinţa de a vedea această lucrare cât mai curând isprăvită" (Rep., **Prefectul şi Primarul de Constanţa la M.S. Regele**, în *"Dobrogea jună"*, X, nr. 7. 2 martie 1914, p. 1).

Peste doi ani. când va înceta din viaţă şi **Regina Elisabeta,** constănţenii îşi vor exprima, de asemenea, simţămintele de durere, un oficios local scriind că "Nu a fost om în ţara asta, în care sufletele mari sunt atât de rare, nu a fost om care să nu fi plâns ca pe-o fiinţă scumpă pe aceea care pierind din viaţa pământească, prin care a trecut ca un simbol al suferinţei în mărire, a lăsat în mintea tuturor amintirea sfântă a unei mame nenorocite, a unei Regine din basmele sublime, a unei inimi ce plângea suferinţele altora, a unei poete alese care a cântat cu acelaşi avânt şi nimicnicia purtătorului de sceptru şi mărirea muncitorului umil, şi zâmbetul morţii, ca şi lacrima vieţii" (**/Necrolog/**, în *"Conservatorul Constanţei"*, I, nr. 4, 1 martie 1916, p. 1); vezi şi **Carmen Sylva şi oraşul nostru**, în *"Sirena"*, I, nr, 28, 20 mai 1916, p., 1.

190. Podul Giurgeni - Vadu Oii a fost inaugurat peste câteva decenii, în decembrie 1970; este lung de 1.450 m (peste albia fluviului podul măsoară 720 m); fragmentul în jurul căruia se glosează este extras din A. Anastasiu, **Pod peste Dunăre la Hârşova,** apărut în *"Buletinul Societăţii Regale Române de Geografie"*, în

www.ziuaconstanta.ro

1913, şi în *extras*, în 1914, la Atelierele Grafice Socec & Co., Bucureşti (20 p. +1 h.).

191. Este, firește, o exagerare în aprecierea că cele două reşedinţe de judeţ "par a fi la două extremităţi ale Europei"; în epocă - inclusiv în perioada interbelică -, acest simţământ va fi exprimat ca atare deseori, în încercarea de a se atrage atenţia guvernanţilor asupra nevoilor reale ale oraşului de la Gurile Dunării; vezi, de pildă, **Câteva cuvinte de comparaţie între Tulcea şi Constanţa**, în *"Democratul"*, IV, nr. 4, 5 septembrie 1928, p. 1; Gh. D., **O paralelă între Tulcea şi Constanţa**, în *"Dobrogea jună"*, XXIV, nr. 13, 19 ianuarie 1928, p. 1; **Ce lipseşte la Tulcea**, în Ibidem, XXII, nr. 172, 8 august 1922, p. 1; **Din lipsurile Tulcei**, în Ibidem, XXII, nr. 282, 22 decembrie 1926, p. 1; **Dar cu Tulcea ce facem?**, în *"Curierul Gurile Dunării"*, VIII, nr,. 60, martie 1938, pp. 1-2; **Tulcea acum 20 de ani - faţă de Tulcea de astăzi**, în *"Oglinda Tulcei"*, XI, nr. 6, 5 martie 1937, p. 1; Ce-sar, **În trecere prin Tulcea**, în *"Dobrogea jună"*, XXXVII, nr. 30, 31 octombrie 1942, p. 4; ş.a.

192. Este vorba despre lucrarea lui V.A. Puiu, **Teritoriul anexat. Constatări de ordin general şi local. Judeţul Durostor**, Tipografia şi Legătoria de Cărţi "Traian", Constanţa, 1915 (76 pp.).

193. vezi **supra 173**.

194. ***"Mektep ve aile"/ = "Şcoala şi familia"/***, subintitulată *"Revistă ştiinţifică, socială şi literară"*, a apărut la Medgidia în perioada 1 aprilie 1915–1 februarie 1916; cele 18 numere sunt tipărite în limba turcă (caractere arabe). Proprietar şi editor a fost **Mehmet Niyazi**; *traducere*.

195. ***"Ecoul Dobrogei"***, subintitulat *"Organ independent al intereselor Dobrogei"*, a apărut, la Tulcea, în perioada 15 august 1910 - 28 iulie 1916; era redactat de **S. Hussar** (este şi director-proprietar"), iar în 1914 apare ca redactor, ziaristul tulcean **G.C. Ursachi**. Cu acelaşi titlu, la Tulcea a mai apărut o publicaţie (6 mai 1882–1 septembrie 1884), colecţia lipsind de la Biblioteca Academiei Române.

196. **"Chestiunea" pescăriilor** în Dobrogea a constituit, într-adevăr, o temă predilectă în presa tulceană şi constănţeană; vezi **Pescăriile**, în *"Voinţa Tulcei"*, I, nr. 15, 16 noiembrie 1894, p. 2; C.V. Cordea, **Pescăriile Dobrogei**, în *"Marina"*, I, nr. 10, 1 ianuarie 1898, pp. 11-12; **Chestiunea pescăriilor** în *"Istrul"*, II, nr. 123, 8 iulie 1899, p. 1; nr. 152, 24 octombrie 1899, p. 1; **Scandalul cu pescăriile**, în *"Constanţa"*, IX, nr. 308, 3 octombrie 1899, p. 2; **Ancheta de la pescăriile din Tulcea**, în Ibidem, IX, nr. 306, 19 septembrie 1899, pp. 2-3; **Pescăriile noastre**, în *"Istrul"*, II, nr. 144, 19 septembrie 1899, p. 1; **Chestiunea pescăriilor din România**, în Ibidem, III, nr. 189, 13 august 1900, pp. 2-3; nr. 191, 27 august 1900, p. 2-3; nr. 192, 3 septembrie 1900, pp. 2-3; nr. 195, 21 decembrie 1900, p. 2-3'; **Comerţul de peşte**, în *"Vremea"*, I, nr. 2, 25 mai 1908, pp. 1-2; **Pescăriile Statului**, în *"Conservatorul Constanţei"*, I, nr. 9, 15 martie 1909, p. 3; V.M. Kogălniceanu, **Pescăriile din Dobrogea**, în *"Viitorul Dobrogei"*, II, nr. 41, 15 noiembrie 1909, p. 2; **Agitaţia contra Administraţiei pescăriilor**, în *"Dobrogea"*, I, nr. 1. 22 ianuarie 1910, pp. 1-2; **Administraţia pescăriilor**, în *"Vocea pescarului"*, I, nr. 6, 24 ianuarie 1910, pp. 2-3; nr. 7, 31 ianuarie 1910, p. 2; **Prima întrunire de protestare a pescarilor**, în Ibidem, I, nr. 4, 10 ianuarie 1910, p. 1-2; **Ieftenirea peştelui**, în *"Lupta"*, II, nr. 62, 28 iunie 1910, p. 1: "Ziarul nostru a **discutat în diferite rânduri chestia pescăriei** (subl. n.) şi aceea a scumpetei peştelui în special. În această privinţă s-a arătat că una din cauzele cele mai importante ale acestei scumpete, este şi faptul - care nu-i un secret pentru nimeni - că întregul comerţ de peşte **e în mâna unor speculatori** cari cumpărând peştele la licitaţie, îl vindeau apoi cu câştiguri excesive a revânzătorilor" (subtitlul articolului este ***Începutul făcut de d. ministru de Domenii Al. Constantinescu pentru a schimba sistemul şi concepţia ce au domnit până acum în chestia pescăriilor***); **Agitaţia pescarilor**, în *"Vocea adevărului"*, I, nr. 1, 27 mai 1912, p. 2; **Chestiunea comerţului de peşte**, în *"Buletinul Camerei de Comerţ/Tulcea/"*, VI, nr. 5, august 1914, pp. 10-12; ş.a.: vezi şi Gr. Antipa, **Pescăriile Statului din Tulcea**. ***Un răspuns la atacurile aduse prin Expunerea situaţiei judeţului Tulcea pe anul 1910 d-nul prefect I. C. Atanasiu. Raport prezentat d-lui Ministru al Agriculturii şi Domeniilor cu nr. 15996 din 12 februarie 1911***, Imprimeriile "Independenţa", Bucureşti, 1911 (51 p.); vezi şi **Hoţiile de la Pescăriile Statului**, în *"Alarma Constanţei"*, I, nr. 1, 18 februarie 1916, p. 3.

197. **Mircea I. Breberianu** este unul dintre primii doctori în medicină originari din Dobrogea - fiul farmacistului Ioan Berberianu -, murind în timpul Primul Război Mondial; vezi şi alte articole semnate de acest promiţător talent publicistic constănţean - M.I. Berberianu, **Franţa eternă**, în *"Liberalul Constanţei"*, II, nr. 6, 21 februarie 1914, p. 1; **Popoare vrednice**, în Ibidem, II, nr. 18, 11 ianuarie 1915, p. 1; **Metoda sălbatică**, în Ibidem, II, nr. 22, 8 februarie 1915, p. 1; **Filogermanii**, în Ibidem, III, nr. 38, 12 iunie 1916; **Preocupări în vederea Păcei**, în Ibidem, III, nr. 33, 8 mai 1916, p. 1; nr. 37, 5 iunie 1916, p. 2.

www.ziuaconstanta.ro

198. Despre situaţia şi efectele nefaste ale **Bălţii Carasu**, medicul Reg. I Roşiori, **dr. Archille Zissu** a susţinut în 1886 o teză de doctorat; în afara consideraţiilor de ordin medical, viitorul lt.-col. şi fruntaş al vieţii publice constănţene ne lasă o mărturie de luat în seamă asupra stării Bălţii ca atare. Astfel, se precizează că oraşul Medgidia este situat lângă aceasta, "baltă care mai înainte începea de la satul Ala-Capu 31 1/2 kilometri de la Constanţa spre Dunăre şi se termină dincolo de oraşul Medgidia între kilometru 50 şi 51, având o întindere de 19 kilometri. Balta este în partea nord-estică a oraşului, la o depărtare de 200-250 metri de oraş.

Din apropierea kilometrului 51 începea un canal care mergea până la Cerna-Voda, oraş pe malul Dunării. Pe acest canal, care punea în comunicaţie balta cu Dunărea, se făcea navigaţie cu vase mici (caiace cu pânză şi corăbii) până la Ala-Capu; canalul despre care se crede că ar fi fost natural, avea o întindere cam aproape 13 kilometri, cu o lăţime între 150-300 , şi pe unele locuri şi mai mult.

În faţa oraşului Medgidia se află gara aşezată la poalele unui mic colnic ce-l are în spate, care era privit ca o insulă pe când apa bălţii cu acelaşi nume acoperea întreaga vale din faţa Medgidei. Balta avea forma unui Bi-balon. Capul din faţa Medgidiei avea mai înainte o lăţime ca de 3 kilometri; cel din faţa satului Ala-Capu cu 800 metri, fundul este argilos de culoare negricioasă, de unde şi numele Cara-su (apă neagră) dat de turci, nume care l-a împrumutat şi canalul ce se scurgea din această baltă spre Cerna-Voda (tot apă neagră în limba slavă). Mirosul este infect, mai ales pe margini şi în timpul serii, al nopţii şi dimineaţa; vegetaţia principală este stuf în mare abundenţă.

Către finitul anului 1859 a început construcţia căii ferate Constanţa - Cerna-Voda, care a tăiat în mai multe puncte atât balta cât şi canalul, lăsând pentru scurgere numai nişte mici deschizături; din această cauză, apa din baltă rămăsese în stagnaţiune şi nu se mai pre'noia de cât atunci când apele Dunării creşteau destul de mult ca să se reverse şi prin deschizăturile rămase ca să inunde balta, ast-fel că nu se putea nici să se scurgă, nici să se usuce cu timpul.

De la această epocă şi până la anexarea Dobrogei la România, fu un interval de groază pentru locuitorii Medgidiei şi majoritatea lor, îngrijată cu drept cuvânt, părăsi căminurile pentru a se stabili în locuri mai sănătoase; iată dar a 2-a causă a decadenţii Medgidiei.

Fahri-Bey, comandantul cerchezilor dobrogeni, fu cel dintâi care în scop profilactic, cam pe la anul 1860-61, începu a planta sălcii pe marginea bălţii, în faţa Medgidiei; cea mai mare parte a acestor sălcii servi în anul 1877-78 armatei ruse pentru fiertul trupelor (distrugându-se aceşti arbori empireumatici).

Balta, care după construcţia căii ferate, prin întreruperea în parte a comunicării ei cu Dunărea, părea că începe a se usca, iar canalul a se strâmta, era din nou inundată de câte ori Dunărea creştea simţitor, aşa că răul era perpetuu.

Administraţia română, chiar de la începutul instalării ei, a fost isbită de această stare îngrijitoare pentru populaţia Medgidii, caută a curma răul chiar de la isvorul lui, formând un parapet pe marginea Dunării, în apropierea gării Cerna-Voda, cu care chip se opri apa Dunării de a mai pătrunde în canal, ca cea rămasă cu timpul să se poată usca.

Tot în scop preventiv, căpitanul Mavrodin, comandantul companiei a 3-a din Batalionul al 4-lea de Vânători, şi apoi d-nii administratori ai plăşii Medgidia, Andrei Dan şi G. Brătăşeanu, au început plantaţia de sălcii pe marginea bălţii pe o mare întindere; cu aceste mijloace, balta începu a seca, iar afecţiunile palustre a scădea într-un mod foarte simţitor.

Scăderea bălţii s-a făcut aşa de repede, că n-a mai rămas decât în faţa Medgidii şi în josul gării în direcţiunea Cerna-Voda ca vreo 2 kilometre cu puţină apă, iar din canal o bucată în apropierea şi în lăuntru oraşului Cerna-Voda.

Dacă secarea va continua cu aceeaşi repeziciune ca până acum, va dispare în curând şi cred că peste 4 sau 5 ani esistenţa bălţii nu va mai rămâne decât ca amintire (subl. n.).

Efectele salutarii ale sălciilor azi sunt cunoscute şi apreciate chiar şi de locuitori, care singuri mărturisesc că frigurile nu se mai arată cu furia cu care au bântuit oraşul de la 1859 în urmă, până către 1879-1880.

Cu toate acestea, chiar şi astăzi dacă cineva vizitează Medgidia în lunile iulie, august şi septembrie, mai ales către seară **este isbit de un miros infect insuportabil** (subl. n.), caracteristic al bălţilor şi care se exală mai mult de pe marginile de unde se retrage apa prin secare sub influenţa căldurilor, atunci şi efectele otrăvitoare ale paludismului sunt mai repezi şi mai grave" (A. Zissu, **Câte-va cuvinte asupra manifestărilor acute palustre din Judeţul Constanţa**, Tipografia Română, Constanţa, 1886, pp. 12-14). La mijlocul anilor '90, se aprecia că "Balta Medgidei cu împrejurimile e recunoscută ca cea mai nesănătoasă localitate a Dobrogei", motiv pentru care în 1894 ministrul Domeniilor "a dispus desecarea şi plantarea ei, însărcinându-se cu această lucrare serviciul de plantaţii al Dobrogei. Până azi nu vedem nimic" - concluzionează ziarul constănţean (**Balta Medgidiei**, în *"Constanţa"*, III, nr. 141, 22 octombrie 1895, p. 2); vezi şi **Exploatarea bălţei Carasu**, în *"Dobrogea jună"*, XXIII, nr. 18, 27 ianuarie 1927, p. 1.

199. ***"Ecoul"*** este prima gazetă (cu text paralel româno-bulgar) ce apare în Dobrogea de Sud, respectiv

www.ziuaconstanta.ro

la Balcic, la 2 august 1914; în perioada 22 august 1914–5 martie 1915 apare la Bazargic, iar apoi, de la 21 martie 1915 până la 20 mai 1916, iarăşi la Balcic; de la 22 august 1914 apare ca director-proprietar **N. Pantely-Stanciu**; gazeta era tipărită la Constanţa. A doua publicaţie tipărită, până la Primul Război Mondial, în Dobrogea de Sud, este ***"Monitorul Jud. Durostoru"***, "organ oficial", apărută la Silistra în perioada 15 septembrie 1914–17 iulie 1916; începând cu data de 15 septembrie 1915, titlul – respectiv subtitlul – se schimbă în ***"Durostorul"***, "Monitorul judeţului". O altă publicaţie este ***"Buletinul Sindicatului agricol Caliacra"***, care a apărut, săptămânal, la Bazargic, în perioada 22 iunie-31 iulie 1916 (bilingv); va reapare în perioada interbelică.

200. vezi **D. Scarlat Vârnav**, în *"Dobrogea jună"*, II, 4, 15 ianuarie 1906, p. 1; ziaristul Const. N. Sarry era finul lui Vârnav, care, la rându-i, era socrul consulului grec la Constanţa, Capsambelis (*"Drapelul"*, III, nr. 50, 27 mai 1912, p. 3).

201. apud N.S. Baboeanu-Droe, **Op. cit.**, p. 89; în enumerarea prefecţilor, Const. N. Sarry nu a respectat - poate, în mod deliberat; nu credem a fi greşeală de transcriere - originalul, care este următorul: "... unor oameni ca Remus Oprean, Paul Stătescu, Luca Ionescu, Ion Neniţescu, Scarlat Vârnav, Em. Culoglu, general Dunka, în comparaţie cu perioada ..."; subiectivismul ziarului fixează, în acest caz, o incorectitudine evidentă, surprinzătoare, totuşi, din partea probului jurnalist.

202. vezi **Primarul de Constanţa. Înjosirea unei demnităţi**, în *"Farul"*, I, nr. 37, 11 septembrie 1904, p. 2; este reprodus un articol din ziarul bucureştean *"Adevărul"* (vezi Alfa, **Constanţa**, în *"Adevărul"*, XVII, nr. 5.416, 1 septembrie 1904, p. 1), în care, doar la câteva zile după numirea lui G. Benderli ca primar al Constanţei, îşi exprima scepticismul asupra calităţilor acestuia, un "tânăr fără trecut"; de altfel, acesta nu va rezista decât trei luni de zile, într-o funcţie în care "în Dobrogea este, în general, împuţinată din cauza legilor excepţionale de care se administrează provincia şi care nu permit cetăţenilor de a-şi alege primarul lor" (**Ibidem**).

203. ***"Flamur'i Shqipërisë/ = "Flamura Albaniei"/***, subintitulat şi *"Organ Kombëtar" /= "Organ naţional"/*, a apărut, la Constanţa, în perioada 15 noiembrie 1915–10 august 1916; este scris în limba albaneză, dar sunt şi articole – cum este cel de faţă – şi în limba română sau în limba franceză.

204. ***"Varda"*** (*"Apare zilnic la orele 10 dimineaţa. Ştie tot, controlează tot, spune tot"*) a apărut, la Constanţa, în perioada 22 noiembrie 1915–7 februarie 1916 (19 numere). Directorul ziarului – nr. 16-19 au ca subtitlu: *"Ziar politic-naţional şi literar"* – este tânărul **Vasile Canarache** (1896-1969), care semnează numeroase articole polemice şi poezii patriotice, militând pentru intrarea României în Marele Război alături de Antantă. În ultimul număr al ziarului se specifică: "Cu începere de la numărul viitor, ziarul nostru se va numi ***Victoria***".

205. ***"Victoria"*** (*"Apare în fiecare zi la orele 5 seara cu ultimele ştiri telegrafice"*) apare în continuarea ziarului *"Varda"* (avându-l ca director tot pe **Vasile Canarache**), la Constanţa, în perioada 9 martie–10 septembrie 1916 (162 de numere).

206. ***"Dacia"*** (*"Apare zilnic la 6 ore seara cu ultimele ştiri din ţară şi străinătate"*) apare, la Constanţa (în continuarea ziarului *"România Mare"*), în perioada 1 iulie 1915–28 octombrie 1944 (cu întreruperi în perioada Primului Război Mondial; reapare în 1920); primul director al ziarului a fost avocatul **Constantin Irimescu**. În perioada 1920-1944 a fost, alături de *"Dobrogea jună"* şi *"Marea Neagră"*, cotidianul Constanţei în paginile căruia este condensată istoria din acest răstimp a Dobrogei; vezi şi Al. D. Demetriad, **După douăzeci de ani**, în *"Dacia"*, XX, nr. 28, 24 martie 1933, pp.1-2; C. Irimescu, **O amintire, un deziderat**, în *"Dunărea şi Marea"*, nr. unic, 9 septembrie 1933, p. 3.

www.ziuaconstanta.ro

INDICI

www.ziuaconstanta.ro

INDICE DE NUME *)

A

AARIF, Devletcea (primar) – 21, 39
AARIFA, Mustafa – 21
ABAGIU, St. – 380
ABDUL, Gad – 135
ABDUL, Gani Gemil – 39
ABDUL, Gani Halit – 135
ABDULA, Azui – 21
ABDULACHIM, Bechir – 380
ABDULACHIM, Selim (primar) – 39
ABDULAHIM, H. Ismail – 344
ABDULHAKIM, Selim – 367
ABDURAHAMAN, Izet – 39
ABDURAHIM, Sali – 21
ABDURAMAN, Azim – 21
ABDURAMAN, Bari – 21
ABDURAMAN, Efendi – 21
ABDURAMAN, Ismail Hagi – 21
ABDURAZAC, Zidula – 250
ABIL, Achim (primar) – 21
ABI, Amet – 21
ABI, Gafar – 39
ABLAGI, Geafar – 39
ABRAM, Moreno B. (comerciant) – 343
ABRAMOF, Aşer (comerciant) – 343
ABRAMOVICI, Iosif – 282
ABRAMOVICI, Meer – 282
ABRAMOVICI, Moriţ – 282
ACAI, Alduneli Hagi – 21
ACHMER, Ali – 21
ACHIM, Ion – 21
ACHIM, Petrea – 21
ADAM, Ioan (scriitorul; funcţionar la Constanţa) – 169, 276
ADAVETIAN – 10
ADOLFOF, P. – 10
ADRIAN, C. (profesor) (vezi ANDRIAN, C.)
AFENDIS, Tanos – 317
AGI, Ismail Anepi – 21
AGOP, Tomasian – 201
AGULETTI (inspector şcolar) – 171
AHMED, Ali – 21
AHMET, Iubula – 21
ALAROZOMU, Gh. (comerciant) – 343
ALDEA, Ion – 259, 374, 380
ALECSANDRESCU (magistrat) – 356
ALECSANDRI, V. – 329
ALECSIU, Nicola – 60
ALECU, Alexandru (profesor) –272, 351
ALEXANDRA FEODOROVNA (ţarina) – 371
ALEXANDRESCU – 356
ALEXANDRESCU, Alex. – 325
ALEXANDRESCU, D. – 250
ALEXANDRESCU, Puiu (poliţist-şef) – 264
ALEXANDRESCU, Tr. – 356
ALEXANDRIDE, A. Maria – 32
ALEXANDROF, Efrim – 21, 39
ALEXANDROV, Petru (doctor) – 133, 134, 140
ALEXANDRU al II-lea (ţarul Rusiei) – 8, 264
ALEXANDRU, Coliu – 282
ALEXANDRU, N.I. – 282
ALEXANDRU, Panait – 282
ALEXE, Ioan – 21
ALEXE, Vasile – 282
ALEXIEF, Petcu – 282
ALEXIU, D. – 250, 381
ALEXIU, Gh. (comerciant) – 343
ALEXIU, Ioan – 250
ALEXIU, Manea – 259, 298
ALI, Ismail (primar) – 39
ALI, Meemet – 21
ALIM, Iusein (muftiu) – 186
ALIMĂNIŞTEANU, Const. N. (proprietar) – 312, 315, 356, 365, 380, 381, 383
ALLAH – 346, 428
ALLESIU, D. (agronom, proprietar) 209, 402
ALMALEH, Isac (comerciant) – 343
AMET, Bechir (primar) – 21
AMET, Chengi – 21
AMET, Emin H. – 391
AMET, Fuzi (primar) – 21
AMET, Ismail – 39
AMET, Mahmut – 21
AMET, Memet – 21
AMET, Mustafa – 21
AMET, Mustan (morar) – 343
AMET, Sabri – 21
ANEFI, Ismai H. (primar) – 39
AMIN, Amet Hagi – 21
ANAGNOSTI – 135
ANASTASE, Anastase P. – 282
ANASTASESCU (maior) – 264
ANASTASESCU, Al. – 384
ANASTASESCU, I. (doctor) –146
ANASTASIU, Alexe – 386
ANASTASIU, Aneste – 325
ANASTASIU, C.G. – 356
ANASTASIU, Leonida – 325

*) Cifrele indică nr. Doc.

www.ziuaconstanta.ro

ANDONIU (căpitan) – 153, 368, 375, 377
ANDREESCU, Ion M. – 265, 325
ANDREEF, Hristu (comerciant) – 343
ANDREEF, Iosef – 282
ANDREI, Sf. Apostol – 265
ANDREI, Enache – 50
ANDREI, Iosif – 375
ANDREI, Nichifor – 282
ANDREI, Nicolae I. – 50
ANDRIAN (prefect interimar de Constanţa) – 143
ANDRIAN, C. (profesor) – 6, 9
ANDRIAN, C. (student) – 157
ANDRONESCU, Virgiliu P. (profesor, primar al Constanţei) – 121, 135, 142, 146, 201, 246, 251, 257, 262, 277, 280, 295, 298, 337, 352, 356, 362, 371, 380, 381, 383, 384
ANICA (locuitor în Deltă) – 329
ANGHEL, Ilie – 21
ANGHEL, Ion – 50
ANGHEL, Nicolae – 21
ANGHELESCU (general) – 7, 9, 11, 12, 371
ANGHELESCU, Gh. I. – 250
ANGHELOF, M. – 282
ANGHELIS, Mihai – 21
ANTIPA, Grigore (profesorul) – 264, 347
ANTON, Anastase – 89, 135, 259
ANTON, Ştefan – 135
ANTON–HAGI, Dimitrie (vezi HAGI–ANTON, Dimitrie)
ANTONESCU, B. (locotenent) – 146
ANTONESCU, D.C. – 301
ANTONESCU, Ion – 39
ANTONESCU, Ion – 282
ANTONESCU, Mişu – 226
ANTONESCU, Petre (arhitectul) – 240, 371
ANTONESCU, Remus (inginer) – 47
ANTONESCU, Victor (ministru) – 356, 371
ANTONIN – 2
ANTONOV, V. – 282
APAR, Abdula (primar) – 21
APOSTOL, Ion – 21
APOSTOLEANU, P. – 108
APOSTOLESCU, Cezar – 375
APOSTOLESCU, Guşu (institutor) – 207, 393
APOSTOLESCU, Virgiliu (doctor) – 222, 250, 399
APOSTOLOFF, Alecu – 323
APRAKSIN (conte rus) – 371
ARGHIRESCU (inginer) – 238
ARGHIRIS, Panait (comerciant) – 343
ARGHIROPULO, D. (ajutor de primar al Mangaliei) – 82
ARGIROPOL, A. – 259
ARGINTOEANU (lt.-colonel) – 11
ARIF, Ali – 375
ARIF, Djeladin – 362
ARION (general) – 79
ARION, C.C. – 263, 305, 339
ARION, Dinu – 368
ARION, Virgil – 296
ARNAUTEF, Dimo (comerciant) – 343
ARON–Vodă – 227
ARSENESCU, N. – 50
ARSENIE, Vasile – 282
ARSENIEW (demintar rus) – 371
ASAN (deputat) – 142
ASAN, Aliş Cara (comerciant) – 343
ASAN, Atip Amet – 21
ASAN, B.G. (inginer) – 118
ASAN, Hagi H. – 282
ASAN, Hagi Memet Ali – 21
ASAN, Iosaif – 21
ASAN, Iuristem (primar) – 21
ASĂNEŞTI (ASANIZI) – 2, 350
ASLAN, Eraclie G. – 282
ASLAN, Ion G. – 282
ASPARUH – 219
ASTOR (domnişoară de onoare) – 153
AŞIM, Ali – 39
ATANASIE (episcop) – 265
ATANASIE, Grigore (maior) – 371
ATANASIE, Negru – 371
ATANASIU – 368
ATANASIU (maior) – 146, 356, 371
ATANASIU, Al. 264, 356
ATANASIU, Costi – 259
ATANASIU, Dumitru – 89
ATANASIU, D.I. – 50
ATANASIU, Iorgu – 380, 382
ATANASIU, Ion C. (prefect de Tulcea) – 220, 230, 231, 234, 236, 244, 255, 256, 261, 288, 317 (Jenică), 368, 393
ATANASIU, M. – 262
ATANASIU, P. – 380
ATANASIU, Stavru – 259
ATANASOF, Nicola (bancher) – 343
ATANASOF, Rainu – 259
ATANASOF, Zlati (bancher) – 343
ATANASOFF, Dimitrie – 57
ATANASOVICI – 323
ATEBI, Hagi Efendi – 21
ATHANASOF, Petre (comerciant) – 343
ATHANASOF, Penciu – 399
ATHANASOFF, R. – 87
AURELIAN, Petre – 79, 81
AURELIAN (proprietar) – 399
AVADIC, A. (comerciant) – 207
AVADIC, B.H. – 207
AVADIC, M. – 207
AVERESCU, Al. (general) – 429, 430
AVRAMIDE, Al. (comerciant şi industriaş) – 131, 140, 284
AVRAMESCU, Gherasim – 57
AVRIGEANU, C. – 282
AXENFELD, Iţic – 282
AXENTI, Corneliu – 234
AXENTIE (student) – 70
AZIS, Abdula Abdul – 39

www.ziuaconstanta.ro

AZNAVORIAN, Drand G. (student) – 412

B

BABANICA, Gh. – 89
BABEŞ, A. (doctor) – 220, 317
BABICHIAN, Babic (bancher) – 343
BABOEANU–DROE, N. (avocat şi ziarist) – 131, 140, 202, 408
BABOEANU, Nic. Sylvie – 42, 56, 57
BACAL, Dumitru – 282
BACALOF, Saba (comerciant) – 343
BACARAGI, Gh. – 282
BACEVAROFF, Cencu – 244
BACIU, Stoica – 21
BACHUS (zeul) – 19
BADANO (profesor) – 139
BADEA, C. – 209, 380
BAIU, Baiciu – 282
BAGDAT (magistrat) – 371
BALICESCU, Ştefan – 259
BALIF (maior) – 371
BALIST (ziarist) – 186
BALMEZ, Ştefan (colonel) – 265, 356, 371
BALTĂ, D. – 282
BANCIU, Ion – 365, 380
BANCIU, Oprea – 380
BARANGA (colonel) – 235, 265, 371
BARBIERI – 371
BARBU, ALEXE A. – 230, 284
BARBU, Al. I. – 282
BARBU, Al. R. – 282
BARKLEY, John Trevor (inginer) – 15
BARI, Junus Hagi – 39
BAROCIAN, Ervan (mecanic) – 343
BAROZZI (general) – 47
BART, Jean (BOTEZ) (căpitanul Portului Constanţa) – 264, 363, 371, 381
BARUBULIUS, Atanasios – 317
BARZACOF (BARZACU) D. (comerciant) – 343
BASARAB, Vladimir (vezi VLADISLAV I)
BASARABESCU, Ioan (general) – 371
BASARABESCU, N. – 87
BASILESCU, N.I. (profesor universitar) – 298, 368
BASMAGIAN, Tacvor (bancher) – 343
BASTACHI, I. (prefect de Tulcea) – 133, 135, 137, 140
BASTON, Ion N. (profesor) – 259, 265
BATEMBERG (prinţul Bulgariei) – 106
BAUBEC, Amet – 39
BĂCLEŞEANU, Al. (medic veterinar) – 146, 256, 381, 425
BĂDĂRĂU, Vasile – 21
BĂDICĂ, Dimitrie – 21
BĂDICĂ, Ştefan – 21
BĂDULESCU, Al. – 250
BĂDULESCU, Anton – 371
BĂICOIANU (general) – 69
BĂICOIANU (doamna) – 371
BĂILEANU, Magnus – 296
BĂLAN, Călin – 282
BĂLAN, Dumitru – 282
BĂLĂCESCU, V. – 275
BĂLĂNESCU, D. – 298
BĂLĂNICĂ, C. – 380
BĂLEA, Tudorache – 39
BĂLICESCU, St. – 108
BĂLOIU, Ion – 108
BĂLUŢĂ, Vasile – 282
BĂLTEANU, A. – 153, 203
BĂLTEANU (căpitan) – 146
BĂNESCU, Dimitrie (inginer) – 142, 146, 152
BĂNESCU, Elena (institutoare) – 238
BĂNESCU, Ion (profesor, primar al Constanţei) – 17, 43, 50, 83, 135, 142, 146, 176, 182, 186, 191, 194, 195, 205, 214, 215, 217, 226, 227, 237, 238, 246, 250, 254, 272, 320, 402, 419
BĂNICĂ, Panait – 250
BĂNUŞ, Radu – 223
BĂRBIERU, Lazăr – 178
BĂRBULESCU (domnişoarele) – 49
BĂRBULESCU, Dimitrie – 50, 135, 142, 146
BĂRBULESCU, Nicu – 356
BĂRBULESCU, R. – 259
BĂRBUŞTEANU, H. – 282
BĂRSESCU, Alex. (vezi BÂRSESCU, Alex.)
BĂRZĂNESCU, Gh. (doctor) (vezi BÂRZĂNESCU, Gh.)
BĂŢMÂNDRU, Moise – 282
BECHIR, A. – 402
BECHR, Aga (primar) – 21
BECHIR, Ali – 21
BECHIR, Amet – 39
BECHIR, Effendi – 73
BECHIR, Hagi Ali – 21
BECHIR, Numan (primar) – 39
BECMAMBET, Ali – 21
BECTAŞ, Osman (învăţător) – 253
BECTAŞI, Ibraim – 39
BEFFA, Enache I. – 209, 402
BEHLES, Eugenius – 291
BEIU, Al. – 259, 356
BELCIK, A. Alexandru (avocat, primar al Constanţei) – 47, 123, 135
BELENCU, Ivan – 282
BELITORIAN, Costică – 282
BELLOIU, D. – 380
BELLOIU, Şt. – 75
BELU – 49
BELU, Gh. – 50
BELU, Ion – 50
BELLU, S. – 50
BELLU, Şt. – 50, 371
BELLU, Traian (avocat) – 238, 348
BENDERLI, D. – 71, 87, 146, 146, 152
BENDERLI, George D. (avocat, primar al Constanţei) – 194, 223, 277, 348, 356, 381, 383, 384, 408
BENGESCU (general) – 79, 235, 265
BENGESCU (doamna) – 153, 265

www.ziuaconstanta.ro

BENTOIU, Ion (profesor) – 240, 259, 280, 296, 331, 368, 384, 399
BENU, D. – 250
BENUN, H. – 402
BENZI (inginer) – 146
BERBERIANU, Ioan (farmacist, publicist) – 114, 121, 135, 223, 352, 354, 356, 362, 363, 371, 380, 381, 383, 384, 403, 412, 422
BERBERIANU, Vintilă – 356, 380, 381
BERCEANU, Octav L. (avocat) – 250, 255, 257, 356, 399
BECHTOLD (conte) – 366
BERCOVICI, B. – 259
BERCOVICI, I. – 298
BERCU, Dumitru D. (primarul Hârşovei) – 209, 250, 399
BEREA, George (avocat) – 384, 399
BERENDEI, Anton (general) – 86, 110
BERGAM, I. – 244
BERGITIU, A. – 10
BERINDEI (lt.-colonel) – 264
BERLESCU (general) – 371
BERMAN, N. – 244
BERNHARD, A. (bancher) – 381
BESCHIA, Gh. – 282
BETUNI, A. – 272
BICIOLA, George (institutor) – 89, 121, 265, 402
BILACAI, Abdula (primar) – 21
BILAL, Ibadula – 39
BILIAL, Iusein – 39
BIRNFELD, H. – 86
BIZAMCER, I. – 244, 288
BIZANCER, L. (student) – 157
BÂLCIURESCU – 356
BÂRSAN, T. – 282
BÂRSESCU, Alex. (magistrat) – 365, 381, 383, 384, 371
BÂRZAN, Dem. – 50
BÂRZAN, Petre (avocat) – 356, 380, 381
BÂRZĂNESCU, Gh. (doctor) – 222, 265, 380, 381, 384
BÂZGĂ, Ioan – 244
BLANC, Rudolf – 282
BLĂNIŢĂ (căpitan) – 223, 225
BLEBEA, Ion (proprietar) – 21, 39, 49, 50
BLEBEA, Ion S. – 298
BLEBEA, Irimia I. – 209
BLEBEA, Ştefan – 50
BLÉRIOT – 371
BLÂNDU, Ştefan (ţăran bucovinean) – 191
BLOŢIU, Dumitru – 50
BOARŢĂ, Ştefan – 259
BOBCEV (profesor din Bulgaria) – 86
BOBOC (maior) – 146
BODEL (demnitar rus) – 371
BOER, Ioan – 259
BOERESCU, Culcer (general) – 142, 153, 235
BOERIU, Ion – 209, 250
BOGATU, Em. (protopop) – 275, 375
BOGATU, Tudoran, – 21
BOGDAN, (maior) – 146, 371
BOGDAN, Ion (istoricul) – 86
BOGOSIAN, Haşot (comerciant) – 343
BOGŞA, Al. – 121
BOIA, Dumitru – 50, 380
BOIA, Oprea – 50
BOICIKOV (demnitar rus) – 371
BOIU, Ned. – 21
BOJANOF, Ilie (comerciant) – 343
BOJE, Grigore – 282
BOLAT, HIBRAIM – 21
BOLDEA, Niţă (primar) – 21
BOLEA, Sterea C. – 259
BOLTON (doctor) – 47
BOMCHES, V. – 282
BONCEF, Dumitru (comerciant) – 343
BONEA, Eliam – 356
BONEA, Ştefan – 356
BONEF, Donciu – 325
BONNET (inginer) – 146
BORCEA, Ion (funcţionar şi publicist) – 380, 392, 405
BORIS, Vladimirovici (Mare Duce) – 79
BOROLU, Amet (comerciant) – 343
BOROŞI, I. – 50
BORTEA, Oprea – 21
BORTSTEIN, Ch. – 10
BORŞ, Elisa – 264
BORŞ, Ştefan (inginer, primar al Tulcei) – 141, 202, 264, 272, 275, 284, 317, 334, 368, 377, 382
BORUZESCU (directorul Poliţiei Tulcea) – 375
BORZEA, Aurel – 50
BOSCOF (consul) – 146, 152
BOSNEAGU, D. – 282
BOSSIE (magistrat din Bucureşti) – 142
BOŞCENCO, Slifon – 375
BOŞCENCU, Ivan – 375
BOŞNEAGĂ, D.G. – 393
BOTEA, Alexe – 39
BOTEA, V. – 250, 356
BOTEANU (general) – 264
BOTEANU, G. (avocat, primar al Constanţei) – 152, 223, 235, 238, 265, 285, 381
BOTESCU, (lt.-colonel) – 265
BOTEZ (căpitan) (vezi BART, Jean)
BOTKINE (doctor) – 371
BOŢOFF, Mihail – 375
BOURBOULON (demnitar bulgar) – 107
BOYANDJIEF, Ivan (comerciant) – 343
BOZAGIU, Petrache – 282
BRABOVEANU (colonel) – 371
BRANCOVICI, Em. M. – 146, 152, 201
BRAŞOVEANU, I.R. – 209
BRATU, Gh. – 325
BRATU, N.V. – 301, 399
BRAUNSTEIN, S. – 244, 341
BRĂCĂCESCU, V.R. – 108
BRĂESCU, C. – 296

www.ziuaconstanta.ro

BRĂILEANU, Gh. – 21
BRĂNIŞTEANU, V. – 61
BRĂTESCU, Constantin (student) – 157
BRĂTIANU, Constantin – 371
BRĂTIANU, Dumitru – 280
BRĂTIANU, Ion C. – 7, 147, 153, 255, 257, 264, 280, 301, 341, 356
BRĂTIANU, Ion I. C. – 86, 110, 115, 146, 221, 223, 225, 235, 236, 257, 261, 280, 341, 347, 356, 365, 368, 371
BRĂTIANU, N. – 259
BRĂTIANU, Pia I. – 257
BRĂTIANU, Vintilă – 280
BRĂTIENI (fraţii) – 259, 280, 315, 317
BRENNER, Eduard – 279
BRETONIUS (episcop) – 265
BRITTMAINN, Iosef – 325
BRÂNDZĂ, Luca (primar la Balcic) – 157, 421
BRÂNZĂNESCU (doctor) (vezi BÂRZĂNESCU, Gh.)
BRÂNZEU (student) – 70
BRÂNZOI, Ion – 39
BROCINER (colonel) – 371
BROJBAN, Gligore Ion (proprietar) – 50, 209
BRUTEANU, Francisc – 223
BUDEANU, G. (inginer) – 15
BUCUREANU, N. – 380
BUCURENCIU, Gh. – 21, 39
BUDIŞTEANU, C. (general) – 71, 79
BUDIŞTEANU (colonel) – 146, 250
BUIES (doamna) – 73
BUIUCA, I. C. – 282
BUJILĂ, D. (institutor) – 345
BUJOREANU (institutor) – 329
BULUMACI, Petrache – 21
BUNEA, D. – 50
BUNESCU, Marius (pictorul) – 165
BURACAI, Semedi – 21
BURADA, Teodor – 186
BURCĂ, Neculai – 21
BURCUŞ (arhitect) – 176
BURDULOI, I. – 259
BURGHELE, G. – 6, 10, 152
BURI, Abdula – 21
BURICEA, Radu – 50
BURNAS, Mustafa (comerciant) – 343
BURNESCU, Ion – 209
BURUNGIU, Filip – 282
BUSUIOC, Basil S. – 105
BUTĂRĂSCU, Amedin – 380
BUTĂRĂSCU, T. (doctor) – 298
BUTĂRESCU, D. (proprietar) – 50, 209
BUTEANU, Ovid – 264, 282
BUTER, L. – 250, 280, 356
BUTTER, Alex – 250
BUTU, Aurel (proprietar) – 380
BUTUNOIU (colonel) – 384
BUZATU, Gh. – 21
BUZDUGAN, N. – 223
BUZHOLDEN (baroană) – 371

C

CADÂR, Ali (ajutor de primar la Constanţa) – 73, 135, 142, 152, 225
CADÂR, Fidula – 21
CADÂR, Ibraim – 356
CADÂR, Issa Abdul (primar) – 39
CADÂR, Izet Ali (locotenent) – 251
CADRI, Bey – 222
CAFAR, Abit – 39
CAIBULA, Daiga – 39
CAIUS – 257
CALAFETEANU, Alex. (profesor) – 171, 202, 317, 368, 375, 377, 382
CALCEF (doctor) – 135
CALCEF, Calciu (comerciant) – 343
CALCEF, Hristu – 282
CALCEF, Nicola (fabricant) – 343
CALCEF, Vasile I. (fabricant) – 343
CALCEF, Vasile I. – 356
CALCIU, Ivanciu – 23
CALCIU, Radu – 21
CALDERON (comerciant) – 343
CALENDERU (general) – 110
CALICI, Ştefan – 21
CALIL, Ibraim – 21
CALIVET, Abdul Hai – 39
CALIVET, Abdulacai – 39
CLOŞ, N. – 282
CAMBERI, P. – 282
CAMBURU, Coliu Dimu – 282
CANABICH – I
CANĂNĂU, T. (inginer) (vezi CĂNĂNĂU, T.)
CANCIANIN, Geavig A. – 298
CANARACHE, Vasile (ziarist) – 414, 415, 416, 417, 428
CANTACUZINO, I. B. (inspector general) – 79, 235
CANTACUZINO (locotenent) – 146
CANTACUZINO, Gh. Gr. – 86, 162, 173, 259, 313, 318
CANTACUZINO, I. (doctorul) – 368
CANTACUZINO, N. G. (publicist) – 259
CANTACUZINO, Şerban (domnitorul) – 351
CANTARAGIU, Petre – 50
CANTEA (colonel – 265, 285
CANTEMIR (inginer) – 371
CANTEMIR, Dimitrie – 300
CANTILI (magistrat) – 142
CANTILI, N. (colonel) – 11, 71, 152
CANTUNIARI, C. – 152, 356, 380
CAPAR, Baet – 21
CAPSAMBELIS (consul grec) – 146
CAPŞA (restaurantul) – 60, 225
CAPŞA (general) – 226
CAPŞA (locotenent) – 371
CARANEL, Ali – 39
CARACAŞ, Gabriel – 21

www.ziuaconstanta.ro

CARACIALI (doctor) – 146, 152, 259, 380
CARACOSTEA, Nicula – 21
CARACUDĂ, Ion – 282
CARAGHEORGHE, Costache (comerciant) – 343
CARAGHEORGHE, N. – 244
CARAGIALE, I. L. – 224
CARAIMAN, N. V. (proprietar) – 50, 87, 236
CARAIMAN, Sava I. – 282
CARAINO, O. – 18
CARAMANLIU, P. – 282
CARANFIL, Alex. – 108
CARAPETRU, I. – 108, 375
CARATAŞ (colonel) (vezi CARETAŞ)
CARATĂNASE, Gh. – 325
CARATZIALIS (doctor) (vezi CARACIALI)
CARAVAIS, T. – 244
CARAVIA, Odiseea – 244, 284, 375
CARAVIA, Ulise (comerciant) – 10, 125, 127, 131
CARDAŞ, Gh. (primarul Isaccei) – 153, 264, 282
CARDAŞ, Şt. – 272, 282
CARETAŞ (lt.-colonel) – 265, 383, 384, 425
CARIDIA (doamna) – 35
CARIDIA, Gh. (funcţionar) – 19, 21, 23
CARIDIA, Pr. – 36
CARIOFILIS, Gh. (comerciant) – 343
CARIOLMAZU, Ivan (comerciant) – 343
CARMEN–SYLVA (regina-poetă) – 151, 275, 354 (vezi şi ELISABETA)
CAROL I – 7–13, 45, 52, 72, 73, 79, 84, 99, 108, 110, 112, 127, 129, 130, 131, 133, 141, 142, 146, 151–153, 171, 183, 191, 208, 215, 218, 227, 235, 236, 242, 245, 251–253, 255, 257, 264, 265, 273, 275, 296, 306, 316, 354, 356, 362, 363, 367, 371, 381, 383–386, 404, 409, 426
CAROL (principele) – 131, 151, 152, 171
CARP, Anton (ministru) – 225, 235, 236
CARP, Gh. (profesor) – 157, 259
CARP, Petre P. – 56, 59, 98, 147, 259, 260, 262, 265, 279, 280, 318, 402
CARPOV, Vasile – 21
CASABIAN, Chevorca – 24
CASCALĂU, Costea (primar) – 21
CASIAN, Ion – 282
CASÂRU, Teofic Agi – 21
CASTRIŞ (colonel) – 146, 371
CATARGI, Nicolae – 6, 8, 9
CATARGI, Rudi – 371
CATARGIU, Lascăr – 57, 259, 305, 307
CATULL, F. – 377
CATUP, Agi Ali – 21
CAULI, Micu (comerciant) – 343
CAZACINCU, D. (căpitan) – 121, 380
CAZANEGRI, Milo – 244
CASIM, Memet Hagi – 21
CAZIMIR – 265, 371
CĂLIN, Spiru – 259
CĂLIN, Tudor – 39
CĂLINESCU (general) – 71
CĂLINESCU, Demosteni – 21
CĂLINESCU, Dumitru – 108
CĂLINESCU, Marieta
CĂNĂNĂU (doamna) – 152
CĂNĂNĂU, G. (prefect de Constanţa) – 143
CĂNĂNĂU, Titus (inginer, primar al Constanţei) – 143, 146, 240, 259, 262, 263, 265, 280, 285, 295, 297, 311, 315, 371, 381, 383, 384, 399, 400, 418, 425
CĂTULESCU (doctor) – 250
CĂTUNEANU (comandor) – 371
CEALICOFF, Chr. G. – 377
CEALICOFF, Gelescu (vezi CIALICOFF, Jelescu D.)
CEANCU, Iorga – 21
CEAPÂRU – 368, 382
CEAUSOUL, I. – 10
CEAUŞ, Ali – 21
CEAUŞOGLU, Asan (comerciant) – 343
CELEBI, Able – 21
CELEBI, Ali – 21
CELEBI, Ismail – 21
CELEBI, Mahmut V. (consilier judeţean) – 238, 251, 257, 263, 356, 380, 398, 402
CELEBI, Zaat – 21
CEORBĂ, Gh. Vasiliu – 140
CERTAN, Dimitrie – 57
CEPRAGA (doamna) – 35
CERBACEW (demintar rus) – 371
CERCEL, VANU – 21
CEREVENKA (conte rus) – 371
CERIDE, Aptişa – 21
CERNESCU, GH. – 131, 272
CERVIN, Theodor – 21
CERNOFF, Sava Ion – 323
CEZAR – 2
CHAUNAT (om de ştiinţă francez) – 192
CHECELI, Osman (comerciant) – 343
CHELBAŞU, Stoian – 178
CHELU, Enache – 282
CHEMAL (vezi KEMAL)
CHENGE, Amet – 21
CHENGI, Ali Burdi Gagi – 39
CHERIM, Abdul (primarul Medgidiei) – 21
CHERIM, Ali (primar) – 39
CHERIM, Aptureim (primar) – 24
CHERIM, Curt Mola Abdul – 21
CHERIM, Efendi Hagi – 21
CHEŞPEDIN, Meşliadin – 21
CHEVORC, Casalian – 24
CHIAMIL, Hasan – 344
CHICHIROF (ofiţer român) – 323
CHIMBERG (doamna) – 152
CHINEF, Stancu – 244
CHINESU, Ioan – 21
CHIPARĂ, D. D. – 50, 87
CHIPARĂ, Dumitru Hâră (primar) – 21, 39
CHERCIU, N. – 282
CHIRESCU, N. D. (avocat) – 380, 381
CHIRIAC (arhimandrit) – 6

www.ziuaconstanta.ro

CHIRIAC – 153 (căpitan); 153 (Sulina)
CHIRIAC, Petcu – 21
CHIRIAC, Stamate – 21
CHIRILĂ, Gh. – 50
CHIRILĂ, Ioan – 375
CHIRIŢESCU, Gh. (prefect de Teleorman) – 142
CHIRIŢESCU, N. (colonel, prefect de Constanţa) – 119, 120, 143, 157
CHIRIŢESCU, Şt. – 402
CHISILENSCHI, I. – 282
CHITEFF, Chiru, – 125, 127
CHITIC, Sofron – 284
CHIUNGEAN, Alim – 21
CHRISTEA, Gh. – 375
CHRISTESCU, Gh. – 249, 262, 263, 384
CHRISTOV, S. – 86
CHRISTOFF, Ştefan – 323
CHRISTOFOR, Spiridon – 375
CHRISTU, Ştefan – 21, 57
CIACALOPOL, T. – 402
CIALICOFF, Mihail – 282
CIALICOFF, Murciu – 323
CIALICOFF, Mişu A. (proprietar) – 207
CIALICOFF, G. – 244
CIALICOFF, I. – 157
CIALICOFF, Jelescu D. (comerciant) – 56, 57, 85, 86, 131, 230, 284
CIALICU, Neculai – 238, 334
CIALBORI, Bechir – 21
CIANGULEA, Gh. (primar) – 21
CIAPÂRU, M. D. – 375, 377
CIMBRU, George (şeful Poliţiei Constanţa) – 146, 152
CINCILIAN (comerciant) – 343
CIOCAN, Gh. – 259
CIOCEA, Neculae – 259
CIOCÂRDIA, A. – 412
CIOCÂRLAN, C. (prefect de Constanţa) – 34, 36
CIOLACU, Ion M. – 282
CIORA, Ebserl – 21
CIORA, Musladin – 21
CIORAN, Vasile – 39
CIORPACIU – 114
CIORAPLI, Pandele S. – 86, 135
CIORBAN, Marin – 21
CIORNEI, Titus (căpitan) – 371
CIORTAN, M. – 125, 127, 230
CIORUS, Menseit – 21
CIPRUT, I. (comerciant) – 146
ÇIRCA (doamna) – 49
ÇIRCA, Nicolae (proprietar hârşovean) – 209
CIREAŞĂ, I. – 284
CISPACEESCU, P. – 238
CIŞMIGIU, Anghel (avocat) – 108
CIŞMIGIU, Ştefan (avocat, publicist) – 366, 370, 373
CIUANEL, G.P. – 250
CIUFU, Marin – 21
CIUKY (lt.-comandor) – 146
CIUPAGEA, Dimitrie – 108
CIUPERCĂ, Gh. Şerban (vezi ŞERBAN, G.)
CIUPERCESCU, Pompei G. (farmacist) 209, 250, 259, 285, 298, 331, 399, 402
CIURCU, N.H. – 108, 114
CIUROU (fraţii) – 99
CIUTA, Moise – 39
CIUTURĂ, Dinu – 21
CIVIC, Nec. – 250
CÂRCIUMARSCHI, Anghel (bancher) – 343
CÂRJALI, Hiusni A – 398
CÂRPALI, Husmen – 250
CLARÉTIE, Leo (scriitor francez) – 192
CLEANŢILOR (neamul) – 182
CLETT, August – 291
CLIGHER, Şaim – 284
CLIMESCU, Const. – 356, 371, 383
CLOŞCA (martirul transilvănean) – 49
COANDĂ (comandor) – 142
COANDĂ (general) – 371
COBACI, Ilie (comerciant) – 343
COBAN, Husein – 282
COBĂLCESCU, Gr. – 1
COBZARESCU, Ion – 282
COCIAŞ, C (avocat) – 368
COCARU, Marin – 21
CODREANU, I. – 250
CODRU, C. – 271
COGĂLNICEANU (vezi KOGĂLNICEANU)
COHEN, Bercu – 282
COICIU, Maria – 32
COICIU, Mihail (şi Koiciu) (avocat, primarul Constanţei) – 44, 45, 49, 71, 73, 79, 82, 121, 139, 143, 277, 198, 312, 352, 380
COIEF, Panait (comerciant) – 343
COJOCAR, Radu Ion – 39
COLEF, Boris – 325
COLOROF, Ganciu (comerciant) – 343
COMAN – 374, 380
COMAROF (general rus) – 371
COMĂNESCU, I. (general) – 236, 326
COMĂŢĂEANU, D. – 298
COMEŞ (senator) – 382
COMÂRZAN, I. – 397
COMNCIOF (general rus) – 371
COMŞA (doamna) – 153
COMŞA, N. (avocat, primarul Tulcei) – 140, 153, 181, 221, 244, 255, 261, 283, 288, 317, 368, 375
COMPANEITZ, B. – 332
COMZSOS, M. – 10
CONA, Ivan – 21
CONCITA (funcţionar) – 264
CONDEESCU (căpitanul Portului Tulcea) – 396
CONDRAT, Mihai (primar) – 39
CONDULET, Filip – 259
CONSTANTIN (împăratul) – 264, 356
CONSTANTIN, Gr. – 282
CONSTANTIN, Ioan – 244

www.ziuaconstanta.ro

CONSTANTIN, N. – 209
CONSTANTIN, Mihaiu – 21
CONSTANTIN, V. – 402
CONSTANTINESCU (maior) – 356
CONSTANTINESCU (doamna) – 35
CONSTANTINESCU (PANĂ), N. (profesor) – 142, 182, 240, 262, 265, 385
CONSTANTINESCU, Alex. – 356, 384
CONSTANTINESCU, Alex. (ministru) – 280, 356, 371, 381, 384, 401, 404
CONSTANTINESCU, Bucur (avocat) – 152, 259, 331, 356, 357, 399
CONSTANTINESCU, C. – 259, 288
CONSTANTINESCU, C. A. – 282
CONSTANTINESCU, D. – 399
CONSTANTINESCU, I. – 304, 375, 399
CONSTANTINESCU, M. (pictor) – 99, 108
CONSTANTINESCU, N. (comerciant) – 209
CONSTANTINESCU, Nache (comericant) – 50, 89, 259, 332, 380, 402
CONSTANTINESCU, N.G. (meseriaş şi sculptor) – 209, 402
CONSTANTINESCU, Şt. – 140, 402
CONSTANTINESCU, T. – 264, 275
CONSTANTINESCU, V. (primar la Măcin) – 264, 272, 282
CONSTANTINESCU, Zinobiu – 108
CONSTANTINIDE, G. – 89, 209
CONSTANTINOF, fraţii (bancheri) – 343
CONSTANTZIANU, D.P. – 285
CONTOGURI, Gr. – 282, 341
COPESKY (maior) – 250
CORAFFA, I.D. (grefier) – 146, 298, 356, 381
CORBESCU, Gh. (demnitar român) – 371
CORNELIA (mama Grachilor) – 257
CORNESCU, C. (învăţător) – 243, 364
CORNICI, Gh. – 284
CORTAFI, Ali – 39
COSAC, Christ. P. – 209, 250, 402
COSIOLAN, G. – 298
COSMA, Alex. – 146, 381, 384
COSMESCU, Arginteanu – 89, 135
COSMESCU, Gh. – 402
COSMIADI, Eug. – 50, 87
COSTA, Hristu – 354
COSTOCEA, I. (profesor) – 146, 182, 191, 238, 259, 399
COSTEA, Cristu – 259
COSTESCU, Mihail (general) – 371, 375
COSTIN, Alex. – 282
COSTIN, Miron – 108
COSTIN, N. – 108
COSTINESCU, Emil – 247, 365, 368, 371
COSTOV, Jecu (comerciant şi proprietar) – 85, 86, 207
COSTOV, Ştefan – 375
COSTOVICI, A. – 209
COŞBUC, G. – 329
COTAROF, Ivan (fabricant) – 343
COTAROF, S. (comerciant) – 343
COTESCU, Alex. (directorul C.F.R.) – 110, 265, 371
COTOVU, Brutus (institutor) – 244, 261, 393
COTOVU, Vasile (institutor) – 268
COTTA, Mihalache (comerciant) – 89, 163, 240, 259, 236, 285
COTTA, Vasile (comerciant) – 163
COUTOULY (ambasadorul Franţei) – 69
COVANOF, Dicu C. – 57, 140, 375
COVATTI, D. – 89
CRAIU, Şt. – 39
CRĂCIUN, Corneliu – 381
CRĂCIUN, Gh. – 384
CRĂCIUN, Iordache – 24
CRĂCIUNESCU, P. (căpitan) – 40, 153
CRĂESCU, Alex. (avocat) – 209
CRĂINICEANU (general) – 365, 368, 371, 381
CRĂSTIU, Dimov – 100
CREANGĂ, Mitriţă – 399
CREMLAN, D. (căpitan) – 36
CREŢOIU, B. – 10, 157
CREŢULESCU, Nicolae – 79
CRIMIZADE, Ali Riza (vezi KRIMIZADE, Ali Riza)
CRINTEA, C. – 175, 284
CRIST (HRISTOS) (vezi *IISUS*)
CRISTESCU, G. – 356, 380
CRISTIAN, Costache – 282
CRISTIDE, Grigore – 6
CRISTINA (călugăriţă) – 329
CRISTOCEA, Nicolae (fruntaş al românilor tulceni la 1878) – 6
CRISTODULO (inginer-inspector) – 383
CRISTOFOR, C. – 282
CRIŞAN (martirul transilvănean) – 49
CRIVĂŢ, RADU – 282
CRÂNJALĂ, Ioan G. – 375
CRÂNJALĂ, Nicolai R. – 244
CRĂSTEF, Stoian – 244
CROMIDĂ, Gh. – 244
CRUCEANU (doctor) – 44
CUDRATOV, MIHAIL – 382
CUDRIAVŢOV, Dimitrie S. – 375
CUDRIAVŢOV, Petru S. (proprietar şi industriaş) – 207, 221, 244
CUDUŞI, Efendi Hagi – 21
CUIUNGIOGLU, C. (comerciant) – 343
CUUNGIOGLU, Enache (comerciant) – 343
CUIUNGIOGLU, Nicola (comerciant) – 343
CULCER (general) – 371
CULEA, Apostol D. (profesor) – 268, 353
CULEA, Ioniţă (primar) – 21
CULEA, Petrea – 21
CULIA, Ioniţă – 39
CULIA, Oancea – 39
CULLI, Taşcu (student) – 362
CULPEDIN, Isa – 282
CURELESCU (consilier comunal) – 275
CURHANSCHKY, S. (student) – 157

www.ziuaconstanta.ro

CURPEDIN, Curti Hagi – 21
CURT, Agi Geacai – 21
CURT, Emin – 39
CURT, Hagi Ali – 21
CURT, Mambet Seid Amet – 21
CURTBEDIN, Emin – 21
CURTU, Panel (primar) – 21
CURZOS, D. – 282
CURZOS, Gh. R – 282
CUȚAROFF, B. (student) – 157
CUZA-VODĂ – 224, 271
CVIATCOVSCHI, C. (învățător) – 40

D

DABO, Tănase G. (comerciant) – 89, 139, 146, 195, 259, 285, 298, 331, 402
DACHE, Vasile – 39
DACHEA, Mihai – 39
DAIEF, Kasabof (comerciant) – 343
DAMIAN (căpitan) – 16
DAMIAN, Calciu – 282
DAMIAN, Ion – 282
DAMIAN, Șerban – 21
DAMIAN, T. – 108
DAN (doctor) – 356
DAN (profesor) – 139
DAN, Marin – 21
DAN, Ștefan (funcționar) – 146, 152, 352, 356, 380, 381
DANIEL, Stan – 21
DANIELOPOL (avocat) – 363
DANIIL, Lazăr – 21
DANOV (profesor din Bulgaria) – 86
DANU, V. – 121
DANU, G.V. (doctor) – 146, 152, 223, 298, 337, 380
DANURE (inspector) – 356
DAUZI, Ispal – 39
DARIUS – 264
DASCĂLU, Cosma (primar) – 21, 39
DASCĂLU, Ghiță G. – 282
DAVIDESCU, Gr. (subprefect) – 153, 211, 264
DAVIDOGLU, C.I. (avocat) – 56, 57, 131
DAVIDSOHN, A.M. – 230
DAVIDSHON, Isac – 325
DAVILA (doctorul) – 84
DAVILA (inspector general) – 7
DĂIANU, Gh. – 221, 230, 244
DĂNILĂ, Gh. – 250
DĂNILĂ, Ioan – 375
DĂNILĂ (egumen) – 9
DĂRĂSCU (colonel) – 240, 259
DĂSCĂLESCU, C. (căpitan) – 121, 238
DECEBAL – 289, 376
DEGRINI, C. – 87
DELAGRE (consulul Franței) – 146
DELAVRANCEA, B. Șt. – 264, 265
DELCULESCU, Ion – 325
DELEPINE (proprietar) – 87
DELLADECIMA (doamna) – 152
DELLADECIMA, A. (magistrat) – 146, 152
DEMEF, Ivan (comerciant) – 343
DEMETRESCU, C.P. (funcționar, publicist) – 99, 165, 240
DEMETRESCU, Jean – 139
DEMETRESCU, N. – 152
DEMETRESCU, Traian – 190
DEMETRESCU–ALDEM – 386
DEMETRIAD (colonel) – 264
DEMETRIADE, C. – 175
DEMIR, Ali Aga – 21
DEMIR, Zaabit (primar) – 21
DEMIRGEAN, Efendi (muftiu) – 186
DEMIRGEAN, Negip (imam) – 176
DEMITROF, At. – 207, 221, 375
DEMITROF, D. (avocat) – 207
DEMOSTENE (atenianul) – 170
DEMOSTHENE (general român) – 250
DENEFF, Cristu, N. – 244
DERVESI, Emin – 21
DESPOTI, Odiseia (comerciant) – 21, 23
DEVLET, Apazu – 21
DIACONESCU, I. – 282
DIACONESCU, N. – 298
DIACU, Angheluță – 282
DIAMANDESCU (inspector poliție) – 362
DIAMANDESCU, Bubi (antreprenor) – 425
DIAMANDY (diplomat român) – 371
DIAMANDOPOL, Anton (avocat, publicist) – 108, 139, 259, 355, 356, 363, 399
DIAMANDOPULO, Spiro (comerciant) – 142, 146
DIANA (zeița) – 19
DIANU (funcționar superior) – 146
DICA, Nicolae – 325
DICHTER, Lupu – 186
DICU, Gh. – 325
DIMA, Tudor – 282
DIMANCEA (deputat) – 142
DIMANCEA, Ion – 108
DIMCIU, Ilie – 282
DIMITRANOF, Manole V. – 375
DIMITRESCU, Vasile – 6, 10 (fruntașul românilor tulceni la 1878); 50 (Constanța); 142, 146, 152 (profesor)
DIMITRESCU, Ion – 135, 259
DIMITRESCU, Gh. V. – 356, 402
DIMITRIE, Iani – 21
DIMITRIE, Michail – 298
DIMITRIU (frații) (arendași) – 156
DIMITRIU, Achile (avocat) – 244, 275, 283, 288
DIMITRIU (colonel) – 238
DIMITRIU, Costa (comerciant) – 343
DIMITRIU, Costache Gr. – 399
DIMITRIU, Eug. – 50
DIMITRIU, Gh. L. (magistrat) – 356, 383, 384
DIMITRIU, H. S. – 259, 402
DIMITRIU, M. (căpitan) – 384
DIMTRIU, R. – 10

www.ziuaconstanta.ro

DIMITRIU, Stavru – 259, 298
DIMITRIU, Ştefan – 282
DIMITRIU, Vasile (primar) – 21
DIMITROFF, Boris (elev) – 353
DIMOF, Gh. (comerciant) – 343
DIMOF, Ilie Traian – 282
DINCU, Haralambie – 272
DINEANU, Ioan – 21
DINESCU, D. – 375
DINESCU, Eug. – 298
DINESCU, GH. I. – 282
DINESCU, I. – 393
DINICU (orchestra) – 142
DINU, Constantin P. (învăţător) – 326
DIOCLEŢIAN – 24
DIONISIE, Dobrişor – 282
DISSESCU, C.C. – 214
DJAMBAZOFF, Cristu – 85, 86
DJELADIM, Arif-Bey (avocat din Turcia) – 362
DJELES, Suluch (comerciant) – 343
DJUVARA, Alex. G. – 86, 235, 236
DOBIAS, G. (avocat) – 250, 277, 356, 383
DOBRE, Dima – 21
DOBRE, Hristu – 282
DOBRE, Mihu (primar) – 21
DOBRE, Mitrea Gh. – 209
DOBRE, Tudor (comerciant) – 343
DOBREA, Ivan – 21
DOBREA, Nicolae – 21
DOBREFF, Ioan (Ivan) – 323
DOBREFF, Iordan – 282
DOBRESCU, Paul (avocat) – 354, 356, 362, 380, 381
DOBRESCU, Toma – 356, 384
DOBRICĂ, Toma (primar) – 21
DOBRIN, Petre – 178
DOCIU (învăţător) – 364
DOGARU, Iordan (casier) – 178
DOGARU, Lazăr – 282
DOGARU, Vasile – 282
DOICEF, Gh. I. – 282
DOICEF, Petcu N. – 282
DOICIU, Alex. – 287
DOICOF, Ivan (comerciant) – 343
DOICOF, Velicu (comerciant) – 343
DOMNESCU, Gh. – 21
DONA – 6
DONAY, Maurice (dramaturg) – 192
DONCEFF, Hr. – 86, 175
DONCEF, Nicolae – 131
DONCEF, Sava (comerciant şi tipograf) – 85, 86, 131, 230, 244, 288, 317
DONCIU, Anghel – 282
DONCIU, Dorică – 282
DONCIU, Gr. – 21
DONDUKOF-KORSAKOF (principe) – 2
DONEA (consilier comunal la Tulcea) – 57
DONEFF, S. – 157
DONICIEFF, Sava (vezi DONCEF, Sava)
DONMARIU, Dumitru – 298
DOROVICI, P. – 10
DOXESCU (magistrat) – 133
DRACOPULOS – 209
DRACULI, Mungiuri (familia) – 238
DRAGANOF, Ivan (comerciant) – 343
DRAGOMIR, Theodor – 21
DRAGOMIRESCU, N. – 282
DRAGOŞ, Neculai – 380
DRAGOŞ, Vodă – 375
DRAGU, Ion – 21
DRAGULIN I. (comerciant) – 343
DRĂGAN, D. – 296
DRĂGAN, Mateiu – 39
DRĂGESCU, Aurelia – 49, 50
DRĂGESCU, Ioachim (doctor) – 47, 49, 50, 143, 249
DRĂGHICI – 261
DRĂGHICI, (I.N.) (avocat) – 288, 369, 375
DRĂGHICIU, Petru – 21
DRĂGULIN, C. – 247
DREYFUS, L. (firma) – 15, 343
DRENOVSKY, S.N. – 157, 353
DREUTHEL, C. – 282, 371
DRUMONT, Eduard (ziarist francez) – 185
DUCA, Gh. (inginer) – 73, 235
DUCA, I.G. – 282, 371
DUMBRAVĂ, Ion – 21, 39
DUMITRACHE, Gheorghiş (primar) – 21
DUMITRACHE, Gheorghu – 282, 325
DUMITRACHI (liderul bulgarilor tulceni la 1878) (vezi THEODOROF, D.)
DUMITRAŞCU (doamna) – 35
DUMITRESCU (inginer) – 79, 153
DUMITRESCU (funcţionar) – 142
DUMITRESCU, Al. T. – 320
DUMITRESCU, Constantin – 108
DUMITRESCU, I. (magistrat) – 255
DUMITRESCU, Ioniţă (Ion) (ajutor de primar la Constanţa) – 195, 263, 285, 331, 381, 399
DUMITRESCU, I.C. – 324
DUMITRESCU, St. – 402
DIMITRIE – 371
DUMITRIU, G.N. (magistrat) – 356
DUMITRIU, Ion (colonel) – 332, 337, 371
DUMITROF, Pavel, – 375
DUMITROF, Sava – 375
DUMITROF, Stavru (comerciant) – 343
DUMITRU, Gh. – 282
DUMITRU, Ivan (primar) – 21, 39
DUMITRU, Velicu – 21
DUMNEZEU – 7, 9-11, 14, 27, 36, 89, 90, 110, 114, 115, 135, 145, 146, 150, 151, 153, 163, 169, 176, 179, 190, 194, 210, 238, 319, 326, 340, 351, 354, 396; 227, 238, 257, 265, 267, 280 *(Cel-A-Tot-Puternic)*
DUNĂREANU, N. (profesor, scriitor) – 288, 393
DUNCA (Iulius) (general, prefect de Constanţa) – 47, 119, 143
DUQUÉ (director de fabrică) – 292

www.ziuaconstanta.ro

DUŞI, Cosma – 89, 354

E

ECONOMU, fraţii (comercianţi) – 343
ECONOMU, C.T. – 298
EDIN, Sela – 362
EFRIM, Vasile – 39
EFTIMIADE, Hristu D. – 402
EFTIMIE, Tanasă – 282
EFTIMIE (avocat) – 250
EFTUŞESCU, Gh. – 40
EGHER, Iosif – 282
EISMANN, E. – 192
ELMA, P. – 282
ELIM, A. – 21
ELISABETA (regina) – 7, 13, 45, 141, 142, 151, 224, 304, 354
ELISABETA (principesa) – 131, 151, 152, 235, 264
ELISĂVESCU, Al. – 259
ELLMANN, A. – 10, 11, 131
EMANOILESCU (căpitan) – 153, 157
EMILIA (domnişoara) – 298
EMIN, Efendi – 21
EMIN, Gemai Memet – 21
EMIN, Meemet Agi – 21, 39
EMIN, Omer – 21
EMIN, Velila Maamet – 21
EMINESCU, Mihai – 2, 70, 289
EMIRON, Hasan (morar) – 343
EMIRZIAN, Dicran (comerciant) – 146
EMIURZAC, Omer – 21
ENACHE, Ilie – 251
ENACHE, T. – 10
ENACHEF, Constantin (comerciant) – 343
ENCIU, Bonea – 21
ENCIU, Mihalache – 21
ENE, Marin (primar) – 39
ENESCU, E. – 292
ENICĂ, Abraşcu – 282
ENIN, Ioniţă (primar) – 21
ENIN, Ilie – 21
ENGHERLIU (doamna) – 152
ENGHERLIU, L. (maior) – 146, 152
ENGLES, Maria – 153
EPUREANU (judecător) – 356, 363, 384
ERBICEANU (Laurent) (inginer) – 265, 356
EREMIA, Mircea D. – 250
EREMIA, Iuliu – 152
EREMIA, I.A. (magistrat) – 146
EREMIA, Neculae – 259
ERMIZIAN, Dicran – 73
ERUSALMI, Nisim – 259
ESAD, Paşa (om.politic albanez) – 354
ESCHIL – 19
ESCULAP – 19
ESSAT, Bringseit – 21
EŞANU, Neculai – 282
ETEM, Ismail Hafuz (comerciant) – 343
EUGENIA (soţia lui Napoleon al III-lea) – 296
EUIB, N. – 282
EURIPIDE – 19
EUSTAŢIU, Sebastian (contra-amiral) – 142, 146, 235, 264, 265, 371

F

FAGURE, Emil (ziarist) – 186
FALITIS, G. – 79
FALLON, I.N. – 108
FARANGA, T. Th. (primarul Brăilei) – 264
FARMACHI, Hristu - 209, 279, 402
FASLI, Arip – 50
FAVIER (profesor francez) – 341
FAZY, G. (consul român la Geneva) – 190
FĂLCOIANU, Şt. (general) – 2, 7, 110
FECHIST, Liser – 39
FECMI, Ali – 282
FENIS, Gh. – 209
FENOGHENOF, Macarie – 221
FERDINAND (principele Bulgariei) – 107
FERDINAND (principele moştenitor al României) – 47, 73, 79, 110, 127, 131, 133, 135, 141, 151, 152, 153, 208, 235, 264, 265, 275, 304, 371, 426 (rege)
FERDINAND, Frantz (arhiduce) – 411
FERECHIDE, M. – 371
FERHAT, Emin – 21
FERRARI, Ettore (sculptor) – 45
FERRI, Henrico – 185
FICIOFF, C. – 85, 86
FILARET, Doboş (student) – 191
FILAT, Haralambie – 282
FILAT, Ifrim – 282
FILIP, C. (meseriaş) – 182, 249
FILIP, C.N. (funcţionar) – 165
FILIP, Iancu – 209
FILIP, Ion – 209
FILIPESCU, N. – 259, 295, 399
FILITI, G. – 79
FILITIS (lt. colonel) – 7
FISCHER, Leopold Fr. – 355
FLAMM, Robert – 288, 377
FLAMAND, Raymond (inginer) – 292
FLAMMARION, Camille (astronom) – 192
FLAMAROPOL, Har. T. – 284, 282
FLAMAROPOL, T. – 230
FLAMAROPULO, Gh. T. – 282
FLAVIAN, Emil – 121
FLEVA, N. – 250
FLOREA, Kiriazi (comerciant) – 343
FLORESCU, C. – 356
FLORESCU, I. – 380
FLORU (inspector) – 47
FOCŞĂNER, Iancu – 356
FORMIGINI (student italian) – 139
FOSCOLO – 7
FORTUN, Traian (avocat) – 135, 209, 238, 246, 250, 277, 295, 402
FORTUNESCU, C. (avocat) – 317

www.ziuaconstanta.ro

FRANCIOTTI (firma) – 153
FRANGHIA, (A.) (tânăr tulcean la 1878) – 5
FRANK, Iohan – 291
FRANGOPOL (inginer chimist) – 279
FRANGOPOL Chiriac (comerciant) – 279, 331
FRANGOPOL, Panait (doctor) – 332
FRANGOPOL, Rali – 135
FRANŢUZU, Trifon – 282
FREDERIC VI, comite de Zollern – 264
FREDERICS (conte rus) - 371
FREITIC, Ion – 284
FRENCHIAN, Gebrail – 21, 23, 73
FRENKIAN, M. – 380
FRIDERICHS (general rus) – 371
FRIEDRIECH, Wilhelm III (regele Prusiei) – 355
FRIEDMAN, Hugo (avocat) – 175
FRIM, M. (profesor) – 146
FRIMU, Constantin – 371
FUDULU, Neculae – 282
FULGA, Ion – 356
FULGEA, Ioan – 356
FURCULESCU – 139
FURTUNĂ (doamna) – 49
FURTUNĂ I. St. – 50
FÜTH, Martin (funcţionar în Bulgaria) – 107

G

GABRAŞCU, N.I. – 282
GABROV, T.N. – 393
GADEI, Mihai – 21
GADIDOV, N. – 298
GAFAR, Abit – 21
GAFENCU, A. – 47
GAGAUZOF, I.V. (comerciat) – 207
GAGIU (sublocotenent) – 146
GALATI, E. (student) – 157
GALATIS, Tănase – 39
GALUS – 45
GANE, Nicolae – 79
GANEA, Ion – 39
GANEA, N. – 381, 384
GANEF, I. (comerciant) – 343
GANEFF, I.N. – 207, 380
GANGIU, S. – 175
GANI, N. – 371
GAPAR, Caibula – 21
GARABETIAN, S. – 10
GAVRIL, Barbu – 21
GAZI, Ali Paşa – 351
GĂINESCU, G. – 250, 399
GĂISEANU, Traian (colonel) – 368, 371, 384
GĂISESCU (colonel) – 356
GĂITAN, Bucur – 50
GĂITAN, Gh. B – 380
GĂITAN, I.B. – 259
GĂLESCU, I. – 221, 244
GĂRVĂNIANU, Ştefan – 282
GĂVĂLESCU, I. – 399
GEACOF, G. – 10
GEAUZAR, Elim – 21
GEGEF, Panait – 323
GELAL, Arif – 282
GELIN, Abdulah – 259
GELMAMBET, Arif – 39
GEMADIN, Ahmet Seit – 39
GEMADIN, Asan – 21
GEMIL, Kenge – 21
GEMIL, Nusledin Memet Hagi – 21; 39 (Musledin Hagi)
GENU, Serpegean Seit – 21
GEORGE, Ioan – 259
GEORGESCU (căpitan) – 146, 337, 402
GEORGESCU (general) – 381, 383, 384, 425
GEORGESCU (doamna colonel) – 73
GEORGESCU (magistrat) – 142
GEORGESCU, Anton (primarul Babadagului) – 232
GEORGESCU, C. (preot) – 50
GEORGESCU, C.M. – 399
GEORGESCU, C.T. (magistrat) – 146
GEORGESCU, C.V. – 380
GEORGESCU, Christea (primarul Constanţei) – 135, 139, 142, 156, 152, 177, 194, 201, 259, 399
GEORGESCU, Ion – 325
GEORGESCU, Maria – 36, 47
GEORGESCU, Petre (institutor, ziarist) – 96, 125, 133, 134
GEORGESCU, Pompiliu (căpitan) – 235
GEORGESCU, Şerban (doctor) – 36
GEORGESCU-DELAHUŞI, A. (profesor) – 153
GEORGESCU-(SERGENT), Ştefan – 259
GERARD (funcţionar portuar din Marsilia) – 235
GERVE (căpitan rus ?) – 371
GEVDET, Chemal Amet – 250
GEVDET, Efendi Kemal – 367
GHEAŢĂ, Niţă – 21, 39
GHECEF, Ioan (comerciant) – 343
GHELERTER, (L.) (doctor) – 369
GHEMADIN, Asan – 21
GHENEF, Cuzarof (bancher) – 343
GHENEA, Alim – 39
GHENGE, Ali Bachî – 21
GHENGI, Emir, Bec – 21, 39
GHENTEMIR, Ali – 39
GHENU, Niculae – 21
GHEORGHE, Avram – 282
GHEORGHE, Grigore – 21
GHEORGHE, Mihail – 298
GHEORGHE, Marin – 21
GHEORGHE, Petre – 89
GHEORGHEF, Ioan (comerciant) – 343
GHEORGHIAN, Iosif (mitropolitul) – 224
GHEORGHIŞAN, Niţu – 21
GHEORGHIU (protoereu) – 126, 129, 264
GHEORGHIU (maior) – 146, 152, 153
GHEORGHIU (doamna) – 152
GHEORGHIU (fraţii) – 285, 298, 402
GHEORGHIU, Anastase Hagi – 209

www.ziuaconstanta.ro

GHEORGHIU, D. – 223, 380, 381
GHEORGHIU, Dumitru (proprietar) – 332
GHEORGHIU, I. (econom) – 282
GHEORGHIU, Ilie (institutor) – 36
GHEORGHIU, G.N. – 221, 244
GHEORGHIU, Maria N. – 157
GHEORGHIU, N. (econom) – 244
GHEORGHIU, Panait – 259, 399
GHEORGHIU, Petre – 39
GHEORGHIU, T. – 255, 265
GHEORGHIU, Th. – 393
GHERASSI, Moraitis (proprietar în Deltă) – 329
GHERGHEL, Alexandru (avocat) – 265, 280, 337
GHERGIUC, Anghel – 21
GHERMANI, M. – 71
GHESPI, Abdula – 39
GHEŢOV, fraţii (comercianţi) – 343
GHEŢU, N. (avocat) – 368
GHIBĂNESCU, Coriolan – 337
GHIBĂNESCU, Ilie (profesor) – 339, 380, 381
GHICA, Alex. (prinţ) – 186
GHICA, D. – 246, 251, 255, 295, 351
GHICA, Dinu I. – 79
GHICA, G. M. (prefect de Tulcea) – 9, 11, 12, 17
GHICA, Ion Th. (prefect de Constanţa) – 295, 337
GHICULESCU – 384
GHILLI, Em. – 10
GHILLI, G. – 18
GHILON, Nicolae – 244
GHIMPA (senator) – 142
GHINSBERG, N. – 244
GHIŢULESCU, Gh. 108, 142, 146
GHIŢULESCU, V. – 399
GIACOMOTO (proprietar de restaurant) – 224
GIAFAR, Ali (primar) – 21
GIAVID, Hagi (morar) – 343
GIMBERG, Moise – 282
GINMALI, Caia – 39
GINSBERG, M. – 250
GIOLU, Gh. – 282
GIOMAI, Airedin – 21
GIOSAN (colonel) – 356
GIURGESCU, Constantin N. (profesor) – 368, 375, 377
GÂNDAC, Gh. – 393
GÂNDAC, Crist. Gh. – 282
GÂNDAC, S. Gh. – 282
GÂRBOVEANU, Petre – 142, 251
GÂRDEA, Eni – 21
GLUHOV, Dănilă Conorov – 358
GOCCI, Hagi Ahmet – 39
GOCEF, Gogiu (bancher) – 343
GOGA, I. B. – 282
GOGU, Gheorghe M. – 89
GOLEA, C. (primarul Medgidiei) – 301, 380, 381
GOLEA, Gh. – 50, 142, 152, 135, 155
GOLOGAN, G.A. – 209
GOLOGAN, I. N. – 209
GOLOGAN, N. (proprietar) – 209
GOMBOŞ, Mihaiu – 50
GONIDIS, Iani – 21
GORCIACOFF (principele) – 12
GORESCU (doctor) – 384
GORGOS, Nicolai – 244
GORGOTĂ, N. – 211
GORIANO, Paulina (studentă) – 157
GORJAN, August (general) – 17, 326
GOSPODIN, V. D. (avocat) – 157, 221
GOSTOVICI (silvicultor) – 381
GOTCU (preot) – 282
GRABEN, conte (general rus) – 371
GRACHI (fraţii) – 257, 259
GRAÇOSKI (comandor) – 235, 264, 304, 371
GRAD, Avram – 282
GRAD, Isidor – 282
GRAD, Moritz – 282
GRADINAROF, R. – 10
GRANT (funcţionar) – 186
GRAWE (conte rus) – 371
GRĂMESCU (căpitan) – 250
GRĂDIŞTEANU, Ioan (ministru) – 242, 245
GRĂDINARU, Nicolae Vasile – 244
GRECEANU (doamna) – 79
GRECEANU (inginer) – 186
GRECEANU, Diacu – 282
GRECEANU, Trăsnea – 371
GRECOFF, I.G. – 131, 323
GRECOFF, Gheorghi – 85, 86
GRECU, Ion – 21
GRIGORCEA (student bucovinean) – 70
GRIGORESCU (protoereu) – 153, 285
GRIGORESCU (doamna) – 152
GRIGORESCU, Horia P. (student) – 412
GRIGORESCU, I. (căpitan) – 272
GRIGORESCU, Petre (silvicultor, publicist) – 49, 87, 88, 119, 122, 125, 133, 134, 146, 152, 240, 259, 262, 280, 285, 295, 337, 368, 281, 384, 399
GRIGORIADI, Grigorie – 21
GRIGOROFF, V. – 10
GRIGORIU Grigore M. (librar şi tipograf) – 50, 108, 146, 194, 223, 257, 259, 298, 352, 356, 380, 381
GRIGORIU, Ilie M. – 108, 285, 298
GRIGORIU, Mihail – 412
GRIGORIU, Sterian (cizmar) – 282, 369
GRIGORIU, St. S. Gh. – 298
GRINDUREANU, Ioan – 221, 244
GRIVA, N. – 380
GROSU, Gh. – 39
GRUBER, Iulius – 259
GRUMEZA, V. – 282
GRÜN – 47
GRUNBERG, G. – 10
GRUPPER, O. – 244
GÜNSBERERG, Naum – 230
GURAN, Stan Ştefiea – 50
GUSSI, N. (senator) – 89

www.ziuaconstanta.ro

GUSSI, Alex. N. (prefect de Covurlui) – 371
GRZYBOMWSKI (consul austro-ungar) – 146, 152 (GZYBOMWSKI)

H

HACANOFF (doctor, ofiţer român) – 323
HACIAN, O.A. (comerciant) – 207, 230, 244, 368
HAFUZ, Hussein Paşa (comandant al Constanţei la 1823) – 252
HAGI, Acai – 282
HAGI, Ali – 344
HAGI, Amet – 39
HAGI, Apostol (primar) – 39
HAGI, Arslanian – 402
HAGI, Atanase (comerciant) – 343
HAGI, Cairli – 21
HAGI, Ismail – 21
HAGI, Iscru – 244
HAGI-ANTON, Dimitrie (prefect de Tulcea) – 162, 164, 175, 186, 226, 272, 275
HAGIESCU-MIRIŞTE, Ion (magistrat) – 356, 384, 371
HAGIOLU, Hristu A. – 282
HAIDOR, Ismail – 21
HAIMOVICI, Volf – 282
HALIL, Abdula – 39
HALIL, Abdula Hagi – 21
HALIL, Arip – 21
HALIL, Asan – 39
HALIL, Bechir Hagi (primar) – 21
HALIL, Bilal – 21
HALIL, Bustan – 39
HALIL, Chenan – 344
HALIL, Hagi Izat – 39
HALIL, Harsen – 250
HALIL, Haşim – 250
HALIT, Emir Sali H. – 344
HALLIER, Adrien – 79
HAMIT, Demiştean – 39
HAMID, Abdul (consilier judeţean) – 186
HAMID, Abdul (sultanul) – 251, 267
HAMID, Suliman Abdul – 186, 217, 238, 250, 344, 362
HARALAMBIE, N. – 209
HARET (maior) – 146
HARET, Spiru – 86, 110, 235, 236, 305, 351
HARITON, C. – 282
HARITON, Mih. – 282
HARITON, Teodor – 282
HARITIUM, Frenkian – 380
HARRIS (consul spaniol) – 146, 152
HARSANOT, Ştefan V. – 21
HARTRBERG (inginer) – 235
HASAN (doamna) – 73
HASAN, Agi Afuz (imam) – 186
HASAN Amet (comerciant) – 343
HASAN, Efendi – 39
HASAN, Gafar Hagi (primar) – 39
HASAN, Gemadin – 39
HASAN, Grigore – 282
HASAN, Zehtim Bey (primar) – 39
HASNAŞ (doctor) – 341
HAVESOF, P. – 10
HAZARIAN, Garabet (comerciant) – 343
HEITZ (antreprenor) – 280, 295
HELDENBRESCU, Alex. – 298
HELGIU, Vasile (învăţător) – 287
HENŢESCU, D. (avocat) – 368, 369, 394
HERCULE (ERCULE) – 19
HERDRICH, Zacheus – 291
HRISTODULO (inginer) – 356
HERMAN, S. – 157
HERMELY, Albert (librar) – 108
HERODOT – 2
HERŢA, Ion – 50
HERZOG (firmă industrială) – 292
HILLEREN, Luis H. de – 250
HILLERIU, C. de (primarul Medgidiei) – 209
HINTERIAN – 282
HITEFF, Chiru Gh. – 56, 244, 282
HOGEA, A. A. – 398
HOGEA, Efendi – 21
HOGEA, Zamfir Hagi – 21
HOHENZOLLERN (familia) – 264
HOHENZOLLERN, Leopold de – 73
HOHENZOLLERN, Wilhelm de – 73
HOLBAN, Neagu (primar) – 39
HOLBAN, Panait (avocat, primarul Constanţei) – 21, 47, 135, 142, 146
HORAŢIU – 45
HORIA (martirul transilvănean) – 49
HOROWITZ, M. – 10
HOROZEANU (doamna) – 35, 36
HOROZEANU, I. I. – 259
HRISANOFT, Ştefan V. – 39
HRISTEA (student transilvănean) – 70
HRISTO, Sotiriu (arhitect) – 419
HRISTODULO (inginer-inspector) – 381
HRISTU, I. – 282
HRISTU, Neculai – 250
HRISTU, Stoian P. – 325
HUGO, V. – 36
HUNEA, Moise – 259
HURSID, Osman – 186
HUSĂRESCU, Dumitru – 282
HUSEIN, Ali – 259
HÖHR, Jean – 298
HYGEIA (IGEA) – 19
HYPOCRATE – 37

I

IACOB, Abram B. (comerciant) – 343
IACOB, Vasile – 375
IACOVACHE (funcţionar) – 152
IAFET, Solomon – 21, 23
IAHOR, Avram – 21
IANACEF, Mihale (comerciant) – 343
IANACHE, Andrei (primar) – 21

www.ziuaconstanta.ro

IANCOVICI (prefect de Constanţa) – 143
IANCU, Avram – 72, 271
IANCULESCU – 80
IANCULESCU (căpitan) – 121
IANEF, Ivan – 282
IANUŞ – 367
IANUŞ, Iancu – 21
IANUŞ, Nicola (comerciant) – 343
IARCA, Leonida (general) – 371
IBABULA, Abdula Hagi – 39
IBADULA, Bilal – 39
IBRAIM, Ali Hagi – 21
IBRAIM, Efendi (cadiu) – 351
IBRAIM, Geamai Hagi – 39
IBU, Ion (comerciant) – 399
ICHIM, V. – 282
IDET, Efendi – 10
IDIOTU, Vasile (vezi TOMA, Vasile)
IFTIMIE, Anton – 282
IFTIMIE, D.G. – 250
IGEA (vezi *HYGEIA*)
IGHEL, Ilie – 70
IGNAT, Timoftei – 282
IGNAT, Vasile – 39
IHSAN, Bey (consul turc) – 152
IISUS – 99, 170, 259; 2, 408 *(Crist)*
ILARION, Petru F. – 282
ILEANA (principesa) – 235
ILEANA Cosânzeana – 189
ILIESCU, Dumitru (general) – 371, 383
ILINOF, Ilie N. – 131
ILINOFF, Ilia St. – 85, 86
IOAN, Gh. – 22
IOANIDE, I. (farmacist) – 207
IONESCU – 49 (doamna, Cochirleni); 262 (meseriaş); 264 (maior); 295 (consiler comunal); 425 (funcţionar)
IONESCU, Alexandru – 140, 202, 377 (Tulcea); 223, 356, 380 (Constanţa) ; 282 (primar Măcin); 152, 301 (primar Medgidia)
IONESCU, Constantin – 282
IONESCU, Dumitru – 108
IONESCU, D.G. (administratorul Pescăriilor) – 264
IONESCU, G. (inspector vamal) – 146
IONESCU, Gh. – 108 (Constanţa); 282 (Mahmudia)
IONESCU, Gh. N. (funcţionar bancă) – 298, 380, 381
IONESCU, Gr. – 380
IONESCU, Ion – 21 (primar Coslugea) ; 265 (veteran); 280 (Constanţa); 282 (Tulcea) ; 355 IONESCU DE LA BRAD)
IONESCU, Lydia (doctor) – 264
IONESCU, Luca (prefect de Constanţa, respectiv Tulcea) – 89, 114, 143, 153, 157, 181, 246
IONESCU (doamna) – 153, 157, 158
IONESCU (-DOBROGIANU), M.D. – 121, 329
IONESCU M.E. (căpitan) – 121
IONESCU, N. (ajutor primar Isaccea) – 282
IONESCU, Naum – 259
IONESCU, Neculai – 282
IONESCU, Niculae – 402
IONESCU, Panait – 356
IONESCU, Paraschiva – 50
IONESCU, Radu – 259
IONESCU, St. – 288
IONESCU, Sterie (primarul Sulinei) – 264
IONESCU, Ştefan – 40, 272 (preot), 207, 272 (comerciant şi industriaş), 388 (magistrat)
IONESCU, Take (Tache) – 2, 13, 54, 63, 200, 215, 217, 237, 238, 246, 250, 288, 295, 313, 315, 318, 321, 334, 344, 365, 368, 371
IONESCU, Toma (doctorul) –280, 371
IONESCU, Victor – 250 (fruntaşul takist) ; 384 (inginer)
IONESCU, Virgiliu (inginer) – 142, 146, 152
IONESCU-CÂRLIGEL, Nic. – 209, 250, 259
IONESCU-DUNĂREANU, N. – 244
IONIŢĂ, Neculae – 250
IORDAN, Nicola (comerciant) – 343
IRIMESCU, C. (avocat, prefect de Constanţa) – 209, 238, 250, 277, 356, 371, 381, 383, 399, 402, 404
IRIMIA, Mircea – 250
IRIMIA, N. – 282
IRIMIA, Niţă – 21
ISAK (căpitan) – 121
ISCRU, Hagi – 244
ISMAIL, Abdula – 39
ISMAIL, Abduraman Hagi – 39
ISMAIL, Ahmet – 39
ISMAIL, Ali Hagi – 21
ISMAIL, Efendi – 10
ISMAIL, Fatma – 186
ISMAIL, Fizula Seit – 39
ISMAIL, Husein – 21
ISMAIL, Kemal Bey (fruntaş albanez) – 409
ISMAIL, Sabri Ali – 186
ISPIRESCU (inginer şef) – 356, 381
ISTRATE, Fonia – 282
ISTRATE, Gh. L. – 282
ISTRATE, Gr. – 282
ISTRATE, Vasile F. – 282
ISTRATE, Sava N. – 282
ISTRATI (general) – 265, 371
ISTRATI, C.I. (doctor) – 186, 371
ISTRATI, Gh. (prefect de Constanţa) – 71, 73, 143
ISTRATI, Vasile U. – 282
ISVOREANU, Angela (doamna locotenent) – 153
ITIGAN (preot) – 356
ITIGAN, Vasile – 356
IUDA – 68
IUDA, Hasmanai (comerciant) – 343
IUGA, G. – 126, 272
IULIAN (JULIAN) (împăratul) – 170
IUSAIM, Fair – 21
IUSEIN, Ali (muftiul Constanţei) – 186
IUSMEN, Iusein – 21
IUSUF, Eiup – 282

www.ziuaconstanta.ro

IUSUF, Husein – 282
IUSUF, Mustafa – 282
IVAN, Anghel D. – 282
IVAN, Cristu Nicu – 282
IVANOF, Ivan – 282, 375, 377
IVANOF, Ilie (comerciant) – 343
IVANCIU, Christu – 21, 39
IVANOF, Jecu – 207
IVANOF, Petrache D. – 282
IVANOF, Stoian D. – 282
IVANOF, Tănase – 323
IVANOF, Naciu – 21
IVANOF, Pavli (bancher) – 343
IVAŞCU – 250
IZET, Ali – 57
IZIPOL (*"fiul Sultanului"*) – 329

J

JAGHELO – 306
JALBĂ (doctor) – 393
JALBĂ, D. – 282
JALBĂ, Gh. – 282
JAPPY (firmă industrială) – 292
JECU, Gh. – 282
JECU, M. (magistrat) – 152
JECU, Ştefan – 282
JELESCU, D. – 282
JELESCU, Lazăr – 21
JELIU, Stoiu – 100
JELIU, Teodor I. – 375
JIANU, Iancu (student) –
JIANU, Ion – 259
JILAREW (demnitar rus) – 371
JIPA (maior) – 11
JIPA, Mihalache – 39
JIPA, N. – 165
JITIAN, Ilie – 50
JITIANU, Ion (general) – 371, 384
JOEANU, Ion – 21
JUPITER – 68

K

KADÂR (vezi CADÂR)
KARAIŞEF, Gh. (comerciant) – 343
KARAVELOFF, Petko (om politic bulgar) – 70
KARAVIA, U. (vezi CARAVIA, U.)
KARTAMISCHEW (colonel rus) – 371
KASTRIŞ (vezi CASTRIŞ)
KEMAL, Ismail Bey (om politic albanez) – 409
KEMAL, Ali Efendi (profesor şi jurnalist la Istanbul) – 351
KEMAL, Agi Amet (CHEMAL Efendi) (primarul Medgidiei) – 21, 75, 87, 200, 301
KEMAL, Megit – 21
KEMAL, Zeinedin – 39
KIEPPERT – 25
KINBAUM, Albert (inginer) – 292
KIRCULESCU, Vasile (vezi CHIRCULESCU)
KIRIAKIDE, Maria – 150, 153
KIRIAKOFF, Stavru – 356
KIRILOT, Efrim – 282
KIRIAC (vezi CHIRIAC)
KIRIŢESCU (vezi CHIRIŢESCU)
KIRMIZADE, Ali Riza – 195, 222
KOGĂLNICEANU, M. – 399 (Constanţa)
KOGĂLNICEANU, Mihail – 138, 140, 193, 214, 250, 257, 271, 307, 329
KOGĂLNICEANU, Vasile M. – 119, 368
KOHLER, Alex. – 261
KOICIU, Mihail (vezi COICIU, Mihail)
KOMAROW (demnitar rus) – 371
KOSLINSKI (comandor) – 152
KOSTOF, Nicola (comerciant) – 343
KRISTEF, Iordan – 282
KUTNETOFF (căpitan rus) – 371
KÜHL, Carl – 341
KYMBERG, Ad. (director de bancă) – 381

L

LADOR, Simion – 39
LAHOVARY, Alex. Em. – 260
LAHOVARY, G. (magistrat) – 79
LAHOVARY, Iacob (Jaques) (general) – 112, 114, 162
LAHOVARY, Ion N. – 186, 259, 264, 318, 371
LAHOVARY, N. – 226
LAHOVARY, Scarlat – 317
LAMBIRIS, Gh. – 325
LAMBRU, G. (lt.-colonel) – 272
LANGE (demnitar rus) – 371
LARION, Vasile – 39
LASAROF, I. – 10
LASCĂR, Vasile – 81, 142, 146, 318, 408
LASCARIDE, Cosma L. – 383
LASCARIDE (LASCARIDIS), Lazăr (comerciant) – 152, 356, 380, 381
LASCAROV (-MOLDOVEANU), Alex. (avocat la Tulcea) – 261, 288
LAZĂR, Gh. – 21
LAZAROF, Gh. – 375
LAZAROF, Iancu – 282
LAZAROF, Petre – 375
LAZAROVICI, B. (Inginer) - 363, 371, 381, 384
LAZAROVICI, E. – 383
LAZAROVICI, I. – 356
LĂPUŞNEANU, Gh. – 238, 265
LĂPUŞNER, Achil – 282
LĂPUŞNER, David – 282
LĂZĂRESCU (inginer) – 384
LĂZĂRESCU, C. (profesor) – 298, 356, 388
LEBEUF (inginer) – 31
LEIBOVICI, Iancu – 244
LEIER, Em. M. – 291
LEONIDA, Aslan – 282
LEONIDA, Ion – 207
LEONIDA, Dumitru – 325
LEPĂDATU, Dedu – 282
LEPĂDATU, Ştefan – 50

www.ziuaconstanta.ro

LEPĂDATU, Vasile – 282 (Chilia Veche); 287 (învăţător)
LERESCU (revizor şcolar) – 264
LESCOVAR (director de bancă) – 381
LESNIC, Gh. – 282
LESNIC, I. – 282
LEŢA, Stan – 21
LEVY, Iacob A. (comerciant) – 343
LEVY, Miron (comerciant) – 343
LIBOCO (poreclă; vezi GHERASSI, Moraitis)
LICHIARDOPOL, N. P. (avocat) – 140, 244, 288, 368
LICIARDOPULOS, Epaminondas U. –10
LICIU – 8 (magistrat) ; 329 (actorul)
LICHER, Solomon – 282
LICHTENSTEIN, principe de – 264
LICHTER, Gabriel – 186
LIPTAI, A. – 259
LIPOVICI, Aron N. – 207
LIPOVICI, M. M. – 207
LISTRAT, Grigore – 39
LIVADA, G. – 282
LIVADA, Iani – 282
LIVOVSCHI, Ecaterina – 157
LIVOVSKI, Z. – 375
LOCUSTEANU, Al. I. (doctor, profesor veterinar) – 425
LOGARIDI, Alex. (comerciant) – 146
LOGHIN, N. – 356
LOHENGRIN (cavalerul) – 268
LONGIU, N. – 298
LOOFT (căpitan german) – 363
LUCA, Tudorache S. – 282
LUCA, Vasile – 282
LUCACI, C. – 296
LUCINA (divinitate) – 19
LUDVIG, dr. (demnitar maghiar) – 139
LUDOVIG (LUDVIG) Nichifor (învăţător) – 40, 105
LUEGER (primarul Vienei) – 185, 238
LULOF, Şt. – 259
LUMEZIANU, C. – 108, 259
LUNGU, Eniu Dobrea – 21
LUNGU, I. (student teologie) ; 375 (Ilie, preot)
LUNGU, Teodor I. – 282
LUPEA, Bucur – 50
LUPEA, D. – 50
LUPESCU, S. – 282
LUPU, C. – 393
LUPU, Gh. – 259
LUPU, Vasile (domnitorul) – 409
LUTZCANOF, Gh. (proprietar) – 221, 244
LUŢĂ (locotenent, doctor) – 238
LÖVENSOHN (consulul turc) – 362

M

MACHEDON *("bătăuş" electoral)* – 375
MACHEDON, Gh. – 282
MACHEDONOF, Dumitru (comerciant) – 343
MACRI, N. – 31
MACRI, Spiru (comerciant) – 146, 152
MACRI, St. (avocat) – 146, 152, 223
MACRIS (notar) – 203
MACSUT, Hagi Cherim – 39
MADOLCIU, Anton – 108
MADOVICEANU (procuror) – 142
MAGNUSEN C. (sau E.) (inginer) – 329, 341
MAGRIN, A. (fotograf) – 259
MAGRIN, Martial – 412
MAHALNISCHI, Iordan (director de bancă) – 343
MAHALNISCHI, P.P. (bancher) – 343
MAHMUT al II-lea – 251, 252, 355
MAHMUT, Mustafa – 21
MAHMUT, Sadic Hagi – 21, 39
MAHOMED al V-lea – 362
MAILLARD (om de ştiinţă francez) – 192
MAIORESCU, Titu – 147, 318, 347
MALAFEI, Serghei (primar) – 21, 39
MALCEF, Stoiciu N. – 244
MALCI, Dumitru – 39
MALCOCI-PETRESCU, Alex. (avocat) – 87, 114, 121, 135, 146, 257
MALEK, Abdul Omer – 399
MALOSKITSCKY, D.P. (librar şi editor) – 131, 153, 282
MAMBEDIÉ, Albachim – 39
MAMBEDIE, Gapur – 21
MAMBET, Mer – 21
MAMULEA (doctorul) – 264, 371
MAMULEA, Dumitru – 325
MAMUT, Geambulat Hagi – 21
MAMUT, Hagi Hazan T. (comerciant) – 343
MAMUT, Topal (comerciant) – 343
MAMUT, Suliman Hagi – 21
MANAF, Petre Stoianof (comerciant) – 343
MANDAI, Ioan (proprietar) – 155, 209, 380
MANDREA, Gh. – 250
MANEA, Ion – 21
MANEA, Petcu – 21
MANEA VASILE – 21
MANGOUBIS, S.E. – 86
MANICATIDE, I. (comerciant) – 381
MANICATIDE, Tache (comerciant şi fabricant) – 86, 146, 152, 195, 381, 402
MANISALIAN, G. (comerciant) – 146
MANISSALIAN, Kevork – 384
MANOLACHE, PetrachI – 282
MANOLE, Gh. – 259
MANOLE, Ion – 209
MANOLE, Petru – 50
MANOLESCU, C.D. – 259
MANOLESCU, I – 259
MANOLESCU, I. N. – 356
MANOLESCU, M. (căpitan) – 250, 399
MANOLESCU, N. – 50
MANOLIU, Nicolau – 282
MANOLOF, Gh. (meseriaş) – 343
MANTEGATZA (romanicer) – 185

www.ziuaconstanta.ro

MANTU (învăţător) – 329
MANNU, Em. – 108
MANU (general) – 371
MANU, Gh. (general şi om politic) – 47, 71, 162, 318
MAMURA, Gh. – 108, 259, 380
MAMURA, M. – 108
MAMURA, Th. – 108
MARCOFF (expulzat din România) – 208
MARCOFF, I. M. – 368
MARCOFF, Minciu (comerciant şi proprietar) – 86, 131, 221, 230, 244, 284
MARCOIU, Gr. – 50
MARCOVICI, Ozas (comerciant şi proprietar) – 207
MARCU (institutoare) – 329
MARCU, Dimitrie – 89
MARDARE (doctor) – 298
MARGHILOMAN, Alex. – 115, 262, 265, 282, 295, 318, 371, 377, 399, 400
MARGHILOMAN, D. – 279
MARIA (principesa) – 64, 73, 79, 110, 127, 131, 133, 135, 141, 151, 153, 235, 264, 265, 304, 371; 384, 426 (regina)
MARIA LUIZA (principesa Bulgariei) – 107
MARIAN, C. – 108
MARIN, Iani – 21
MARIN, Ioan – 21
MARIN, Theodor – 21
MARINESCU (doamna) – 35
MARINESCU, A. – 50, 399
MARINESCU, Gh. – 298
MARINESCU, Ilie – 108
MARINESCU, N. (căpitan) – 108, 135, 209, 250, 402
MARINESCU, Stelian – 380
MARINESCU, BARBĂ-ROZĂ – 250
MARINESCU-SADOVEANU, N. (doctorul) – 142, 146, 152, 223, 238, 248, 249, 257, 265, 356, 365, 380, 381, 383, 384
MARIOARA (principesa) – 371
MARTIAN, Vasile – 282
MARTIAN, F. – 86
MARTINESCU, Gh. – 108
MARTINESCU, N. – 399
MARTINIAN (subprefect) – 153
MASLAIEF, Sava I. – 244
MASTERO, V. (funcţionar) – 146, 209 (MASTEROS)
MATACHI (funcţionar român de origine bulgară) – 323
MATARANGA, D. (comerciant) – 343
MATEEFF, Matei (elev) – 353
MATEESCU, C. P. – 40
MATEESCU, I. (diriginte poştal) – 175
MATEESCU-BUZĂU, Dimitrie I. (avocat, primar al Tulcei) – 141, 154, 175, 207, 226
MATEI, Dumitru – 21
MATEI, Onofrei – 282
MATTHIS, Th. – 291, 298
MAUR, Friederich – 291
MAVROCORDAT (institutoare) – 32
MAVROCORDAT, Leon (general) – 264, 371
MAVROGHENI (doamna) – 79
MAVROJANI, S.P. (comerciant) – 146, 152
MAZILESCU, Marin – 412
MĂGĂRDICI, Nazaret (comerciant) – 343
MĂGURĂ (avocat) – 320
MĂGURĂ, Ion (profesor) – 49, 50
MĂGUREANU, Gh. (avocat) – 240, 262
MĂLDĂRESCU, Mihail (funcţionar) – 259, 262
MĂLINESCU, Gr. – 121
MĂNESCU, C. (comandor) – 350
MĂNESCU, Constantin (notar) – 178
MĂRĂCINEANU, G. – 356
MĂRĂŞESCU, N. (colonel) – 142, 280, 331, 399
MĂRGĂRIT (MĂRGĂRINT), N. (doctor) – 356, 380, 381, 383, 384
MĂRGINEANU (comandor) – 371, 383
MĂRGINEANU, D. – 381
MĂRGINEANU-TETOIU, C. – 187
MDSOLOW (general rus) – 371
MECHI, Ahmet – 39
MECHI, Amet Hagi – 259
MECOLESCU, Persida – 49, 50
MECULESCU – 50
MEDENICOF, Gh. R. – 282
MEDENICOF, Radu Gh. – 282
MEDGID, Abdul (sultan) – 301
MEEMET, Acmula Hagi – 39
MEEMET, Ali – 21
MEEMET, Arsalmber Hagi – 39
MEEMET, Devadin Agi – 21
MEEMET, Emin Hagi Ali (primar) – 39
MEEMET, Mola Habil – 39
MEGIT, A. Abdul – 21
MEGIT, Chemal – 21
MEGIT, Seit, Islam, Abdul – 39
MEHEDINŢI, (Simion) – 190
MEHMED – 367
MEHMED, Amet – 21
MEHMEDESCU – 367
MEHMET, Ahmet Hoge – 341
MEHMET, Ismail – 21
MEHMET, I. (hoge) – 282
MEHMET, Manişi – 39
MEHMET, Omer – 39
MEILAN, Isac – 282
MEININGEN, duce de – 73
MEISSNER, C. – 86, 339
MEITANI, Şt. – 356
MEJDAVA, Suliman – 21
MELA, O. – 282
MELACON, Simon – 10
MELDIS – 209
MELETIE, Constănţeanul (arhiereu) – 371
MELHISEDEK (episcop) – 7, 199
MELINESCU, Dumitru (farmacist) – 133, 134, 157, 221, 261, 288, 317

www.ziuaconstanta.ro

MELMAN (fruntaş al evreilor tulceni) – 10
MEMEDOF (F) – 367
MEMEDULA, Feizula (primar) – 21
MEMET, Abdula Hagi – 21
MEMET, Abibula (primar) – 21
MEMET, Ali – 21
MEMET, Ali Hogea – 21
MEMET, Assan – 21
MEMET, Bacaşi – 39
MEMET, Cogiamet – 39
MEMET, Efendi – 282
MEMET, Hârşacai Bagâş – 282
MEMET, H.H. – 380
MEMET, Hagi Cotoi – 282
MEMET, Regep H. – 39
MEMET, Ibraam – 21
MEMET, Idris – 21
MEMET, Sali I.H. – 282
MEMET, Femi – 398
MEMET, Zavodin – 21
MENACAI, Maulti – 21
MENACAI, Tulen – 39
MENARIP, Abdulacherim – 39
MENCRIP, Geapar – 282
MENDEL, Alfred L. (inginer) – 292
MENDONIE, dr. (prim-ajutor de primar al Capitalei) – 275
MENEŞI, Ahmed (elev normalist) – 367
MENSEAT, Abilahim – 21
MENSINI, Alibula – 39
MERIA, Bucu (comerciant) – 343
MEZINU, Gh. T. – 375
MIASERIAN, A.G. – 207
MICHEL, Jules (inginer) – 355
MICHAIL, D. (maior) – 298
MICHAIL, Valeria – 298
MICHĂESCU (doamna) – 49
MICLESCU, E. (subprefect) – 152, 264
MICLESCU, V. (avocat) – 240, 259, 264, 334
MICOF, Gh. E. – 282
MICU, A. – 154
MIHDAT, paşa – 57
MIHAI VITEAZUL – 127, 216, 227, 414, 426
MIHAIL, D. – 282
MIHAIL, Ion M. – 250, 282
MIHAIL, Ion N. – 209, 402
MIHAIL, P. – 282
MIHAIL (avocat) – 250
MIHAILESCU, P. – 50, 135 (MIHALESCU)
MIHAILOFF, Mihail – 282, 323
MIAILOFF, Petro – 10
MIHAILOV, Marin – 282
MIHALCIU, Tudor – 39
MIHALE, Panait Hagi (primar) – 21
MIHALOF – 367
MIHĂILEANU – 356, 363 (magistrat)
MIHĂILEANU, Ştefan (profesor) – 275
MIHĂILESCU (institutor) – 264, 265
MIHĂILESCU, G. – 50
MIHĂILESCU, I. – 282 (Babadag) ; 402 (Constanţa)
MIHĂILESCU, M. – 259
MIHĂILESCU, V. – 282
MIHĂLESCU – 6; 153 (lt.-colonel)
MIHINGHIEF, Dumiru – 282
MHOLENCU, Petre – 259, 356
MIHUŢĂ (căpitanul Portului Constanţa) – 222
MILIŢARI, T. (primarul Cernavodei) – 399
MILOF (amiral rus) – 371
MILOŞEF, Petre (avocat) – 135, 146, 259
MILŞTEIN, Isac – 244
MIMY – 356
MINCIU, Dimu – 282, 375
MINCIU, Petcu – 282
MINCOF, Nicola (comerciant) – 343
MINCU (doctor veterinar) – 209
MINEF, Ivan – 282
MINEF, Teodor (comerciant) – 343
MIRCEA CEL BĂTRÂN – 2, 7, 27, 82, 94, 96, 141, 151, 153, 164, 191, 210, 215, 216, 227, 235, 238, 253, 257, 264, 273, 275, 329, 353, 365, 366, 381, 386, 430
MIREA – 47 (doamna); 54 (pictorul)
MIRIED, Daniel – 39
MIRONESCU, Eleonora – 108
MIRONESCU, V. – 250
MISSIR, Petre Th. – 136
MITANKO, Nicola – 135
MITISIADIS, Gh. (comerciant) – 343
MITREANU, V. – 108
MITIU, Dinu – 21
MITRANI, Israil (comerciant) – 343
MITREA, Petre – 50
MITU, Gh. – 39
MITU, Gherghişan – 21
MIŢA BICICLISTA – 295
MÂNDROVICEANU, C. – 282
MÂRZEA, Mihail C. (funcţionar, publicist) – 185, 189, 191
MLADOVEANU (procuror din Craiova) – 142
MOAMET, Ali Regep – 21
MOCANU, A. – 282
MOCANU, Efrim – 282
MOCANU, Gh. – 298
MOCANU, Ilie Ion – 282
MOCANU, N. – 282
MOGA, Gh. – 50
MOHAMED I – 2
MOHAMED al II-lea – 144
MOISE (personaj literar) – 329
MOISEH, IVAN – 282
MOISIL (MOISILĂ), Constantin – 126, 244
MOLA, Asan – 21
MOLA, Caibola Hagi – 21
MOLA, Chepsi Curt – 39
MOLA, Etem, Curt – 398
MOLA, Ghenali Hagi – 39
MOLA, Hagi – 21
MOLA, Seit Ahmed – 39

www.ziuaconstanta.ro

MOLDOVAN, St. – 50
MOLDOVEANU (funcţioar) – 375
MOLDOVEANU, I. – 259, 380
MOLDOVEANU, Nicu – 325
MOLDOVEANU, Radu (primar) – 39
MOLLA, Amet Curt (institutor) – 251
MOLLOSNOW (demnitar rus) – 371
MOLTKE (feldmareşal german) – 355
MONTOREANU (pictor) – 9
MORA, Mihail (ziarist) – 250
MORDAHAI, Seni – 331
MORÉ (proprietar francez) – 25
MORMOCEANU, Virgil (avocat) – 135, 146, 182
MOROFF, I.S. – 207
MOROIANU, Alex. – 157
MOROIANU, I. – 209
MOROIANU, Ion B. – 39
MOROIANU, Octavian – 380
MOROSIN (învăţător) – 334
MOROZOW (căpitan rus) – 371
MORŢUN, Vasile G. – 133, 134, 235, 236, 371
MORUZI, D.C. – 296
MORUZOV, Luca, – 282
MORUZOV – 375
MOSCU – 371
MOSCU, D. – 356, 384
MOSER, Fr. – 291
MOŞINOV, Anghel – 21
MOTOMANCEA, C. (profesor) – 282, 368, 377
MOTORGA, G. – 50
MOŢOI (U) (domnişoara) – 152
MOŢOIU, Ion (primar) – 50, 178
MOŢOIU, Voicu (proprietar) – 50, 87, 223, 225; 381 (inspector agricol)
MOVILĂ, I. *("cel mai mare proprietar rural în Dobrogea")* – 119
MUEDIN, Ali – 21
MUEDIN, Ismail – 21
MUGURE – 298
MUHLBACH, Heinerich de (căpitan) – 355
MULA, Abduraim Hagi – 21
MULA, Gemadin – 21
MULA, Mustafa – 21
MUMUIANU, G. (prefect de Constanţa) – 356, 368, 384, 404
MUNGIURI, Draculi – 153, 238
MUNTEANU – 126 (domnişoara); 146
MUNTEANU, I.G. – 131
MUNTEANU, Ichim – 325
MUNTEANU, Ion (proprietar) – 399
MUNTEANU, Sandu – 141, 155
MUNTEANU-RÂMNIC, D. – 269
MURAT *(întemeietorul aşezării Caramurat)* – 243
MURAT, Abdirmen – 21
MURAT, Ali G. – 380
MURAT, Feidula Mola – 21
MURAT, Hasan H. – 39
MURAT, Hagi Menacai – 21
MURAT, Iacob –356, 380, 381 (consilier comunal)
MURATCEA, Apaş – 39
MURATU, Emin – 21
MURELLI, V.P. (industriaş) – 146
MUREŞEANU – 139
MUREŞANU, Ştefan (avocat) – 259, 348, 352, 356
MURGESCU (general) – 110
MURGULESCU, I. – 282
MURGULEŢ (inspector S.M.R.) – 142, 146
MURTAZA, Emir Sali H. – 344
MUSCULIU, Gr. (profesor) – 244, 368
MUSA, Isa – 21
MUSLEDIN, Hagi Gemil – 39
MUSTAFA, Abil (primar) – 21, 39
MUSTAFA, Ali – 21
MUSTAFA, Ali Agi (profesor) – 186
MUSTAFA, Alibei – 21
MUSTAFA, Assa Hagi (primar) – 21
MUSTAFA, Bekir – 21
MUSTAFA, Ismail – 21
MUSTAFA, Sali – 39
MUSTAFA, Vani – 39
MUSTAN, R. – 21
MUŞAT, Petrea – 39
MUŞCOIU, Toma – 209
MUŞOF, Mamut (comerciant) – 343
MUTEREN, Zeedin – 21
MUZDABA, Abit (primar) – 39

N

NACU, C. (ministru) – 79
NAGHEL, C. – 244
NAIDANOF, Alex. (bancher) – 343
NAIDANOF, Naidan (bancher) – 343
NANIESCU, Iosif (mitropolit) – 224
NANSEN – 39
NANU (demnitar român) – 371
NAPOLEON (Bonaparte) – 278
NAPOLEON al III-lea – 278, 296
NASIP, Ali – 21
NAUMESCU, A. – 282
NAUMOV (lider socialist tulcean) – 369
NĂDEJDE, I. – 88
NĂSTUREL-VASILIU, I. (general) – 146, 152
NEACŞU, Puiu – 21
NEAGOE BASARAB – 235, 385
NEAGU (consilier comunal) – 278
NEAGU, Costică – 21
NEAGU-RĂDULESCU – 121
NEAMŢU, Ion – 282
NEAMŢU, V. – 282
NEAVI, Bectemir (primar) – 21
NEBEI, Izedula – 21
NECULA, Ştefan (primar) – 39
NECULAE, Donciu – 250
NECULAI, Ştefan – 21
NECULAU, M. – 207
NECULAU, T. – 282
NEDEA, Donciu – 21

www.ziuaconstanta.ro

NEDELCU, Dan – 259
NEDELCU, Stoiu D. – 131
NEDELCU, Dumitru S. – 282
NEDELCU, Dimitrie Stoian – 85
NEDELCU, Dimitrie Stroie – 284
NEDELCU, Dragomir – 21
NEDELCU, Gh. – 39
NEDELCU, N. Stoiu – 131, 282, 377
NEDELCU, V. – 10
NEDELEA, Anton – 259
NEDIOGLU, Gh. – 157
NEDOVICEANU (doamna) – 152
NEDOVICEANU, Ion (director de bancă) – 142, 146, 152, 223, 298
NEDU, B. – 157
NEGOESCU (ajutor de subprefect) – 153
NEGOESCU, N. – 259
NEGREANU (maior) – 146, 264
NEGRU (comandor) – 265
NEGRU, Atanasie (maior) – 371
NEGRU, Radu (voievod) – 72
NEGULESCU, Dem. – 371, 368, 394
NEGULESCU, Nicolae T. (profesor) – 223, 252, 256, 265, 298, 337, 380, 381, 383, 384
NEGULESCU, Paul (profesor) – 279, 368
NEICU, Constantin – 21; 379 (învăţător)
NEIMAN, Marcu – 282
NEMENCU, V. – 298
NENIŢESCU, Elena – 275
NENIŢESCU, Haralmbie – 275
NENIŢESCU, Ion (prefect de Tulcea) – 84, 90, 95, 96, 98, 109, 112, 120, 131, 141, 164, 272, 273, 275
NENU, Gh. – 282
NERANZI, A. – 282
NESTOR, Aldea (vezi NISTOR, Aldea)
NESTOR, Ion – 296
NESTOR, D. – 393
NESTOR, Ştefănică – 368
NESTOR, Victor A. (NISTOR ?) – 32
NESTOROF, Hristo (comerciant) – 343
NETZHAMMER, R. (episcop) – 268, 270
NEUMAN – 71 (consul austro-ungar); 244 (Tulcea)
NEUMAN, Israel M. – 244
NEZIR, Abdula – 39
NEWSKI, Alex. (ordinul) – 371
NICHIFOR, Nicolae (veteran) – 264
NICHIFOR, Tudor – 21
NICHITEANU, Th. (proprietar) – 332, 402
NICIOFF, Theodor S. – 87, 399
NICLOFF (căpitan rus) – 371
NICOLA, Anton – 50
NICOLA, C. (primar) – 21
NICOLA, G. – 221
NICOLA, Teodor – 50
NICOLAE al II-lea (ţar) – 371, 381
NICOLAE, Vladimirovici (Mare Duce) – 371
NICOLAE, D. – 259
NICOLAEFF, Iordan – 323
NICOLAEF, Naciu – 323
NICOLAEF, Tănase – 323
NICOLAEFF, Vasile – 84
NICOLAEF, VENCU. – 323
NICOLAESCU (comerciant) – 73
NICOLAESCU, Dimitrie (librar-editor) – 86, 108, 223, 339
NICOLAESCU, Ecaterina – 398
NICOLAESCU, Ovidiu – 298
NICOLAESCU, V. – 152
NICOLAEW (general bulgar) – 107
NICOLAIDE, Hristu – 236, 244
NICOLAIDE, Leonida – 21
NICOLAU – 180 (primarul Tulcei) ; 153 (sergent); 399 (căpitan)
NICOLAU, A. (subprefect) – 153
NICOLAU, C. – 50, 89, 259
NICOLAU, Ilie – 259
NICOLAU, Ion (comerciant şi industriaş) – 141, 221, 230, 261, 272, 284
NICOLAU, M. – 375
NICOLAU, P. – 209
NICOLAU, Teoharie – 89
NICOLAU-ODOBEŞTEANU, I. – 393
NICOLESCU, Elefterie (avocat, primarul Tulcei) – 129, 131, 181, 203, 221, 236, 239, 244, 255, 261, 288, 317, 368, 369, 393
NICOLESCU, I. – 282
NICOLITOPOL (consul grec) – 146, 152 (doamna)
NICOLOFF (ofiţer român de origine bulgară) – 323
NICOLOF, Marin D. – 356, 380
NICOLOF, Zaharia H. (comerciant) – 343
NICORESCU, Ioan – 223
NICULA, Mihăiţă – 209
NICULESCU (locotenent) – 152
NICULESCU, C. – 250
NICULESCU, G. (protoereu) – 152
NICULESCU, I. (căpitan) – 146
NICULESCU, Ioniţă – 250
NICULESCU, Toma (magistrat) – 284
NICULESCU, Victoria – 157
NIFON (episcop) – 235, 255, 258, 264, 285, 371, 381
NISIPEANU (doamna) – 35
NISTOR, Aldea (proprietar) – 50, 142, 152, 209
NISTOR, C.I. – 360
NISTOR, Ion R. – 50
NISTOR, Ioniţă – 207
NISTOR, N. – 259
NISTOR, Ştefan (proprietar) – 153, 317
NIŢĂ, Culia – 282
NIŢĂ, Ioan – 21
NIŢULESCU, D. – 244
NIŢU (funcţionar) – 152
NIYAZI, Mehmet – 395
NOE (personaj biblic) – 96
NOVACOVICI, fraţii (comercianţi) – 343
NURACAI, Gapar – 21, 39
NURI, Amet (comerciant) – 343

www.ziuaconstanta.ro

NURI, Osman – 153
NURLA, Velula – 39
NURMAMBET, Cai Ali – 39
NUSLEDIN, Hagi Memet Gemil – 21
NUSRTE, paşa – 28
NYLION (amiral rus) – 371

O

OANCEA, Constantin (Costache) (proprietar) – 50, 155, 209, 295, 365, 380, 381
OANCEA, Ion – 50
OANCEA, Luca (proprietar, prefect de Constanţa) – 50, 135, 142, 155, 206, 223, 242, 245, 246, 257, 259, 295, 312, 315, 354, 356, 371, 380, 381, 383, 384, 404
OCNIANOF, Ştefan – 259
OCTAVIAN, August Caesar – 45, 354
ODJACOF, R.R. – 375
ODJACOFF, D. – 244
ODJACOFF, Peicu D. – 282
ODJACOFF, Slave D. – 282
OGLAV, Ivan – 21
OGLU, Hasan Miniş – 21
OIAZI, Isac – 282
OLARU, Costache Ion – 282
OLĂNESCU, Aurelian – 259, 402
OLĂNESCU, C. (ministru) – 73, 146
OMER, Abduraim, – 21
OMER, Ali Ciauş – 21
OMER, Bechir – 21
OMER, Borali Hagi – 39
OMER, Ciauş – 21
OMER, Efendi – 28
OMER, Hagi – 21
OMER, Hagi Habil – 39
OMER, Hagi Mola (primar) – 21
OMER, Hairi – 141
OMER, Husein – 21
OMER, Lutfi – 282
OMER, Memet – 21
OMER, Musta Hagi – 21
OMIRZAC, Bari – 21
OMOCEA, Tatu – 21
ONU, Ion – 272
OPLER – 74
OPRAN, Remus (vezi OPREANU, Remus)
OPREA, Gh. – 399
OPREA, Nicolai – 39
OPREA, P. – 326
OPREA, Sandu – 21
OPREANU, Gh. – 399
OPREANU, Remus N. (magistrat, prefect de Constanţa) – 6, 14, 17, 23, 45, 61, 226, 275, 380, 408
OPREANU, Marcel R. – 368, 380
OPRESCU – 142 (sublocotenent); 356, 384
OPRIŞANU (colonel) – 384
ORĂNESCU (doctor) – 135
ORĂNESCU, D. – 402
ORCULA, Spiru E. – 244
OREZEANU, Gh. V. – 209, 250, 332, 402
ORGHIDAN, N. (profesor) – 259, 296, 298
ORLEANU, M. G. – 382
ORLOF (amiral rus) – 371
ORLOW (principe rus) – 371
OROVEANU – 108
OSMAN, Abdul Hamid I.– 259, 331
OSMAN, Adamet Hagi (primar) – 21
OSMAN, Ahmet Ali – 39
OSMAN, Apturaman – 39
OSMAN, Azamat Hagi (primar) – 39
OSMAN, Ali – 21, 142
OSMAN, Bectaş (învăţător) – 253
OSMAN, Beghe – 21
OSMAN, Curtsait – 39
OSMAN, Fetu – 21
OSMAN, Gafar – 39
OSMAN, Hagi – 21
OSMAN, Halil – 21
OSMAN, Hasan – 21
OSMAN, Hogea Efendi – 39
OSMAN, Hursit – 282
OSMAN, Ibraim – 21, 39
OSMAN, Idris – 21
OSMAN, Ismail – 39
OSMAN, Mahomet (primar) – 21
OSMAN-PAŞA – 323
OSMAN, Seit (primar) – 21
OSMAN, Selim – 21, 39
OSMAN, Şaban – 21
OSTERRIETRH, Alb. – 192
OŢELEA, I. D. – 399
OVIDIU (poetul) – 19, 45, 47, 70, 79, 99, 113, 114, 139, 176, 183, 189, 191, 224, 238, 252, 294, 296, 331, 356
OVISEU, Ion – 282

P

P., Mathilda – 264
PACIEFF, Iancu (comerciant) – 85, 86; 57 (PACIUFF); 131, 230, 244, 284; (PACIOFF); 282 (PACEFF).
PALADE (poliţist) – 249, 251 (PALADI), 265 (PALADY)
PALADI (preot tulcean la 1878) – 6
PALADY, Eleonora – 153
PALAŞESCU, T. – 89
PALAUZ (doctor) – 142
PALLADE, G. (ministru) – 108, 140
PALLADY (primarul Sulinei) – 153
PALOŞ, C.N. – 282
PAMPULOFF (consul rus) – 152
PANAIT (econom ?) – 282
PANAIT, Chiriac – 282
PANAIT, N. – 282
PANAIT, Tănase – 21
PANAIT, Andrei – 21
PANAITESCU, A. – 380

www.ziuaconstanta.ro

PANAITESCU, Christache (meseriaş) – 209, 238, 250, 259, 263, 285, 402
PANAITESCU, D. – 250
PANAITESCU, G.I. – 356
PANAITESCU, Gh. – 356, 393
PANAITESCU, I. – 250, 399 (Constanţa) ; 288, 375 (Tulcea)
PANAITESCU, I.G. – 121
PANAITESCU, Leon (avocat) – 399
PANAITOF, D.R. – 131
PANAITOF, N. (comerciant) – 343
PANAITOF, N. – 343
PANAITOF, T.R. – 221, 244
PANĂ (preot albanez) – 354
PANĂ, Alex. (avocat) – 240, 259, 356, 357
PANCEFF (vezi PACIEFF)
PANCRAT, Action – 282
PANCRAT, Hrişa – 282
PANDELE, I. – 282
PANDELESCU, Vasile (comerciant) – 209, 259, 402
PANOFF, Bogdan – 244
PANOFF, Gheorghi – 85
PANTELY-STANCIU, N. – 407
PANTELIE, Hristu H. – 282
PANU, Draghiciu – 39
PANU, Gr. – 39
PAPA, G. – 381
PAPADOPOL (Dăeni) – 209
PAPADOPOL, Alex. – 282
PAPADOPOL, Ioan – 165
PAPADOPOL, Nicoli – 282
PAPADOPOL, Petre (învăţător) – 287
PAPAIANI, Iani – 21
PAPAIANOPOLO (ajutor de primar la Constanţa) – 73
PAPAIANOPULO, P. (primarul Cernavodei) – 152
PAPASAUL (doamna) – 35
PAPASTRAVU, Morfi – 259
PAPAZIAN, H. (comerciant) – 343
PAPAZIAN, Hacik Efendi – 251
PAPLICA (şeful Poliţiei la Tulcea) – 133
PAPUC, Constantin – 50
PAPUC, Duţu Radu (proprietar şi comerciant) – 50, 209, 380
PAPUC, M. – 209
PAPURĂ-VODĂ – 42
PAPASCHINOF, Alecu – 323
PARASCHIV, Manea (preot) – 287
PARASCHIV, Nediu – 282
PARASCHIV, Zaharia – 39
PARIANO, Constantin (proprietar, prefect de Constanţa) – 87, 119, 135, 173, 336, 240, 257, 262, 263, 265, 295, 311, 318, 320, 368, 381, 383, 384, 399, 400, 402, 424, 425
PARKER (amiral englez) – 264
PARMAC, D.C. – 282
PARSEGHEAN, M.B. – 99
PARSEGHIAN, P.B. – 207
PARSEZIAN, Hagi Agop – 10
PARTHENIE (episcop) – 45, 79, 110
PARUŞEF, Andrei – 323
PARUSI (doctor) – 279
PASCU, Radu (inginer) – 159
PASIL, Arif (primar) – 21
PASPATI, Vanea (director de bancă) – 144, 152
PASSALACQUEA (firmă de comerţ) – 153
PASTIA (inginer) – 259
PASTIA, N. – 50
PAŞA (inspector şcolar) – 142
PATRICIU, P. – 356
PATRICIU, Vasile C. – 207, 220, 356, 371
PATULEA (subcomisar) – 375
PAVEL, Costi Hagi – 259
PAVEL, Nicolae Hagi – 259
PAVLENCU, I. – 282
PAVLO, Ştefan – 108
PAVLOV, Gh. – 375
PAVLOF, S. – 282
PAVLOFF, Ivan – 57, 85, 131
PAVLOFF, Şt. – 282
PAZNIC, Pavel – 282
PĂCURAR (doctor) – 50
PĂDUREANU, M. – 186
PĂDUREANU, Constantin – 21
PĂLĂNCEANU, Petre – 165
PĂTEA, Ion I. – 282
PĂUN, Grigore – 375
PĂUNESCU (PEUNESCU) – 47
PECHIR, Ismail – 21
PEEF, Ivan (autor bulgar) – 219
PEGA (maior) – 11
PEIFFER, G. (om de ştiinţă german) – 192
PEIUFF – 57
PELLA, Vespasian – 250
PELICUDA, Constantin – 89
PENACOFF, P. – 402
PENCIOFF, I. – 87
PENCIOFF, Ştefan – 323
PENCIU, Nenciu – 282
PENCIULESCU, N.(magistrat) – 356, 371
PENCU, Gh. D. – 282
PENDU, Alexe N. (dirigintele Poştei la Constanţa) – 282
PENESCU – 142, 146, 152
PENESCU, Mihail – 331
PENU, Stan – 21
PERIEŢEANU – 249 (căpitan), 356
PERJESCU, D. – 108, 380
PERSICEANU – 8
PERSICO (student italian) – 139
PERŞOIU, Iordache I. – 209, 259
PERTICARI (general) – 371
PETA, Ismail – 21
PETCOFF – 323
PETCU, Dragnea – 21
PETCU, Ştefan – 282
PETERS, C. (geologul) – 26, 159

www.ziuaconstanta.ro

PETRA, Avram (primarul Sulinei) – 230, 282, 284, 329, 341
PETRACHE, Vasile (primar) – 21
PETRARU, I. – 108
PETRARU, Lelia – 108
PETRARU, Simion – 282
PETREA, Ivan – 21
PETREAN, Lucia – 50, 49 (Petreanu)
PETREANU, N. – 287
PETRESCU (doamna) – 35
PETRESCU (dascălii de la Silistra) – 320, 327
PETRESCU – 298
PETRESCU, Aneta (învăţătoare) – 329
PETRESCU, Costache (Constantin) (institutor) – 320, 326
PETRESCU, Gh. (comisar) – 375
PETRESCU, Gr. (avocat) – 380
PETRESCU, I.C. – 234
PETRESCU, Ilie – 272
PETRESCU, M. – 207
PETRESCU, Mihalache (Michail) (proprietar, fruntaş al românilor tulceni la 1878) – 6, 10, 11, 221, 244
PETRESCU, Mircea (primarul Tulcei) – 84, 96
PETRESCU, Moise (industriaş) – 221, 244
PETRESCU, P. – 282
PETRESCU, Simeon (Simion) (profesor, publicist, primar al Mangaliei) – 104, 209, 222, 238, 250, 277, 320, 326, 402
PETRESCU, Z. – 50
PETRESCU DUROSTOREANU, Gh. – 222, 320
PETRIA, P. – 282
PETRICĂ (dascălul de la Silistra) (vezi PETRESCU)
PETRINI, Paul (doctor) – 142
PETROF, Ath. H. – 380
PETROFF, Dobre Hagi D. – 131, 140, 320, 244
PETROFF, Dimitrie St. – 86
PETRONI, Gh. – 356, 380, 135 (Petroni)
PETRONOF, Vasile (bancher) – 343
PETROV(poliţist tulcean) – 375
PETROV, Iv. – 282
PETROVICI, A. – 282
PETROVICI, C. – 282
PETROVICI, Ioan – 272 (colonel); 282 (Mahmudia)
PETRU, S. – 207
PETRU, Vasile (comerciant) – 135, 146
PHEREKYDE, M. – 86, 110
PICA, Anghel (comerciant) – 343
PILAT (colonel) – 8
PILESCU, Alex. (doctor) – 152, 238, 240, 249, 259, 262, 263, 285, 311, 368, 381, 384, 399
PIMEN (episcop) – 186, 209
PINTEA, Marin – 259
PIRULA, V. – 259
PISICĂ, Marinciu – 21
PÂNTEA (sergent major) – 375
PÂNZARU, N. – 244, 375
PÂNZARU, Teodor – 375
PÂRLICI (bandit) – 22
PÂRVAN, Vasile – 296, 300
PÂSLARU, I. – 108
PÂSLĂ (inginer) – 146, 170
PLĂVĂNESCU (lt. colonel) – 265
PLENGU, I.I. (fruntaş al românilor tulceni la 1878) – 10
PLEŞU, Th. (funcţionar) – 50, 146, 152
PLINIU CEL BĂTRÂN – 2
POCLEVZCI-KOZZIEL (POKLOVSCKY; POLDEVSKI) (diplomat rus) – 371
POCORA, Costea – 282
POENARU – 235, 153, 264, 371 (doamna)
POENARU, Gr. – 131
POENARU, Ion – 21
POENARU–Bordea, I. – 6
POGHOLOVSCHI, Iacob – 39
POLY, Vacas A. (pilot) – 371
POLIZO (doamna) – 35
POLIZU, M. – 87
POLONIC, Pamfil (inginer) – 105
POMERANŢ, SOLOMON – 282
PONI, P. – 79, 110, 371
POP, O. (profesor) – 146
POPA, Dobre – 207
POPA, Dumitru – 250
POPA, Florica – 153
POPA, Gh. (proprietar) (POPPA, Gh. Gh. – 50, 209, 312, 356, 380, 381
POPA, Ieremia (proprietar, consilier judeţean) – 142, 146, 152, 209
POPA, Ion A. – 50
POPA, Ion G. – 50, 209, 380
POPA, Mihai Radu – 39
POPA, Negoiţă – 39
POPA, Nicolae (consilier judeţean) – 223, 225, 371, 380, 381; 375 (sergent)
POPA, Niculai – 399
POPA, Niculai N. – 399
POPA, S. – 209
POPA, ŞTEFAN – 380
POPA, Vasile (funcţionar) – 244, 375
POPA, Vasile A. – 50
POPESCU (maior) – 11
POPESCU – 126 (Tulcea)
POPESCU (doamna) – 35, 49
POPESCU, Alex. – 380
POPESCU, Andrei – 265
POPESCU, B. – 259
POPESCU, C. – 209, 402 (comerciant la Constanţa); 282 (Isaccea)
POPESCU, C.N. – 298
POPESCU, Simion C. – 108
POPESCU, D. – 50, 250; 298, 356 (diacon)
POPESCU, G. – 326
POPESCU, Gh. S. (institutor) – 287, 360, 364
POPESCU, I. – 380
POPESCU, Ilie – 21
POPESCU, Ion T. – 50
POPESCU, M. (maior) – 259, 356, 384

www.ziuaconstanta.ro

POPESCU, N. (doctor) – 272
POPESCU, Sena – 50
POPESCU, SIMION C. – 108
POPESCU, Ştefan – 282
POPESCU, Z. – 375
POPESCU-CIOCĂNEL, Gh. (profesor, primarul Medgidiei) – 250, 280, 301
POPESCU-DINU, Vasile – 326
POPESCU- GROZEANU (colonel, doctor) – 265
POPESCU- OLTINA, Gr. I. – 250
POPESCU-UZINĂ (Tulcea) – 375
POPOF, N. (primarul Mangaliei) – 82
POPOF, Vasile – 343
POPOFF, Chiru – 323
POPOV (student ieşean) – 362
POPOV, Vâlcu G.V. – 244, 282
POPOVICI (profesor universitar la Iaşi) – 362
POPOVICI, A. (căpitan) – 250, 399
POPOVICI, Emanuil (fruntaş al românilor tulceni la 1878) – 6, 10
POPOVICI, I. – 282
POPOVICI, V. (magistrat; prim-procuror) – 108, 146, 152, 354, 356, 371, 381, 384
POPOVICI, Vasile (institutor) – 40, 41
POPOVICIU, Al. – 50
POPP, Emil – 393
POPP, Iulius – 186
POPP, N. A. – 165
POPPA, Ioan Gh. – 50, 155, 223, 380
POPPA, Nicolae G. – 155
PORPHIROGENITUL, Constantin – 264
PORUMBARU (doamna căpitan) – 265
PORUMBARU, Em. – 153, 371
POSTELNICU, D. (comerciant) – 146
POSTELNICU, M.M. – 360
POSTELNICU, Petre – 285
POTEMKIN, Kneaz (crucişătorul) – 166, 167
POTLOG, Toader – 21, 39
PREDESCU, C. – 50; 298
PREDESCU, Ion – 50
PRETORIAN – 371
PROCA, Nicolae (fruntaş al românilor tulceni la 1878) – 6
PROCACA– 329
PROCOP, V. – 282
PRODANOFF (fabrica) – 264
PRODANOFF, Nic. (industriaş) – 284
PRODANOF, V.I. – 175, 207
PROMETEU – 411
PROPERŢIU – 45
PROTICI, Petru – 323
PROTOPOPESCU – 356 (diacon); 265, 384 (protoereu)
PROTOPOPESCU, Andrei (avocat) – 152, 209, 356, 402
PROTOPOPESCU, Pache – 238
PROTOPOPESCU, Toma D. – 298, 356, 381
PRUNĂ, Mihai – 21
PSAROPOL, Zisu – 282
PTOLOMEI – 2
PUIU, Victor (director de bancă) – 381, 384, 390
PUKLIZKI (PUCLINSKI) (inginer) – 142, 146, 170
PUŞCHILĂ (fraţii – 50
PUŞCHILĂ, D. – 380
PUREA, Marin – 89

Q

QUINTESCU, Petre (prefect de Constanţa) – 83, 143
QUINTUS ALLIDIUS (veteran roman) – 170

R

RACHITEN (marinar rus) – 166
RACHTIVAN, M. – 226
RACOVIŢĂ (prefect de Tecuci) – 142
RACOVIŢĂ, I. – 272
RACOVSKI, Cristian (doctor) – 288, 290, 315, 368, 369
RADEF, Vlad. Gr. – 207
RADEFF (maior bulgar) – 107
RADIAN, C. – 21
RADIAN, Radu – 371
RADIU (comerciant bulgar la Cernavoda în 1878) – 100
RADOVICI Alex. – 371
RADOVICI, Ioan – 223
RADOVICI, St. I. – 356
RADOVICI, Temistocle – 207
RADOVICI, V. (avocat) – 313, 356, 363, 371, 381, 385
RADTKE (Tulcea) – 131
RADU, Anton – 89
RADU, Gherasim – 89
RADU, Petre G. – 331
RADU, Tudorache N. – 282
RADVANER (firmă comercială) – 153
RAFTIAN, Atkimos – 10
RAICEF, N. (comerciant) – 343
RAICIU, Cristea – 325
RAICIU, Gh. – 282
RAINOF, Ath. (avocat) – 135, 142, 146, 152, 194, 223, 356, 380, 381
RAINOF, St. – 135
RAKI (deputat) – 142
RALET – 356, 362
RAMAZAN, Ali (primar) – 21
RAMAZAN, Temur – 21
RAPOTESCU (silvicultor) – 264
RASETAROF, Stoiciu – 131
RASID, Babon – 21
RASTI (general) – 71
RASID, Ilias – 21
RATCHI (RATCHIN) Martin (proprietar şi comerciant) – 125, 127
RATCOF, Nicole – 325
RAUVNOSTOF, Gh. – 282
RAVBASTOR, Panait – 250
RAVNOSTOF, Boris – 282

www.ziuaconstanta.ro

RAZEA, Coliu – 21
RĂCHITAN, Petre – 50
RĂDULESCU – 264 (diriginte poştal); 255, 384 (inginer)
RĂDULESCU, A. – 50; 384
RĂDULESCU, Alex. (funcţionar, desenator) – 186
RĂDULESCU, C. (farmacist) – 209, 250, 402
RĂDULESCU, Gh. (econom) – 142, 146, 223, 248, 257, 259, 265, 285, 296, 298, 356, 380, 384
RĂDULESCU, Ghiţă – 21
RĂDULESCU, I. Heliade – 199
RĂDULESCU, S. (funcţionar vamal) – 152
RĂDULESCU, Şt. (funcţionar) – 265
RĂDULESCU, Vasile (judecător) – 356, 363
RĂŞCANU (colonel) – 384
RĂŞCANU, N. (econom) – 36
RĂSVANIS, Maria – 157
RĂZVANI, Ion – 272
RÂMNICEANU – 44 (inspector sanitar); 264, 265, 371 (inginer)
RÂMNICEANU, I. – 91
REBIT, Abil – 21
REDEHMANN – 153
REED (consul englez) – 152
REFIC, Ali Cadâr (locotenent) – 222, 251
REFET, Bey (consul turc) – 71
REGEP, Agil Ali – 21
REGEP, Amet – 21
REGEP, Chirim (primar) – 21, 39
REGEP, Hafuz – 21, 80
REGEP, Hagi – 21
REGEP, Musim Afuz – 186
REICHSTEIN, A. – 244
REITZER, S. (comerciant) – 152
REIS, Mamut (comerciant) – 343
REIZI, N. – 157
RENARD, Daniel (arhitect) – 142, 146
RESNER, August – 223, 291, 356
REŞIT, Ali – 21
REŞIT, Ismail – 39
REYNIER (vila) – 251, 257
RHEIN, Ludvig – 50
RICHTER (demintar rus) – 371
RIFAT, Efendi Hafuz (muftiu) – 252, 265, 351, 356, 381
RIFAT, Safi – 371
RIFAT, Zavodin Hagi Ali – 332
RIGANI, N. – 250, 285, 298, 332
RISCU, Nicolae (primar) – 21
RISSE, Aristide – 21
RITTER, Frideric – 236, 291
RIZA, Ali (proprietar şi publicist) – 73, 77
RIZESCU, G. – 89, 285
RIZESCU, Ion – 89
RIZESCU, T. Gh. – 402
ROATĂ (Moş) – 224
ROBESCU – 142, 144 (magistrat); 371 (general)
ROGOJINARU, Ioniţă – 282
ROMALO (doctor) – 371
ROMALO, R. (judecător) – 264
ROMAN, Ioan N. (avocat, primar al Constanţei) – 135, 142, 143, 146, 148, 149, 150, 152, 173, 257, 259, 277, 295, 296, 301, 312, 320, 356, 365, 380, 381, 383, 384
ROMAN, Ion – 21
ROMANESCU (maior) – 142, 146
ROMAŞCU – 153
RONCEA, G. – 89
RONDOS, Gh. – 86
RONDOS, S. (comerciant) – 60, 86
ROSETTI, Radu D. (magistrat, literat) – 139, 325
ROSNY (etnograf francez) – 37
ROŞCULEŢ, Alexandru – 380
ROŞCULEŢ, Alexe (proprietar) – 50, 223, 225, 380
ROŞCULEŢ, Alexe A. – 155
ROŞCULEŢ, Ioan I. – 50, 157
ROŞCULEŢ, N.N. – 356, 380
ROŞCULEŢ, N.O. – 50
ROŞCULEŢ, N.R. – 50
ROŞCULEŢ, Neculae – 50, 157, 374, 380, 381
ROŞCULEŢ, Voicu A. – 155, 312, 313, 380
ROZANIS (comerciant) – 146; 73 (doamna)
ROZEMBLAT, L. – 157
ROZESCU, Tiberiu (colonel) – 371
RÖSNER, August – 380
RUBIN, Alex. (ziarist) – 356
RUDIC – 142
RUDIOVTOF, Dimitrie – 10
RUILLE, de (ofiţer francez) – 264
RULA, M. (comerciant) – 343
RUSE, Rade (bancher) – 343
RUSE, Dumitru (meseriaş) – 343
RUSEFF, A.I. – 157
RUSEFF, R.I. – 244
RUSTEIM, Salim – 21
RUSU, Ioan – 393
RUSU (sergent) – 262

S

SABIEF, Ivan – 282
SABLING (căpitan rus) – 371
SABRI, Ali – 236
SACHELARIE (doctor) – 399
SACHETTI, Francisc (director de fabrică) – 292, 380
SADICOGLU, Bechir Soliman (comerciant) – 230, 284
SAFIDI (căpitan, doctor) – 146
SAFTU (preot) – 186
SAID, Husen Hagi – 21
SAIT, Curt – 39
SAIT, Beigian Curt – 39
SALAMET, Abdula Gani – 39
SALI, Ali Efendi – 39
SALI, Amet Ismail – 21
SALI, Barif – 21
SALI, Emir – 21
SALIGNY, Anghel – 47, 73, 79, 110, 142, 153,

www.ziuaconstanta.ro

177, 235, 255, 257, 265, 371
SALIM, Ali – 21
SALIM, Hagi – 21
SALMEN (colonel, comandantul garnizoanei Constanţa – 36
SALON, Vasile – 21
SAMEDIN, Hagi Sali – 39
SAMITCA, Ignat (librar-editor) – 108
SANDOVICI, H. (student) – 157
SANDOVICI, Chr. – 375
SANDU, D. – 282
SANI, Acai Agi – 21
SAPAR, Abdula – 21
SAPATURI, C. – 402
SARANOV (autor bulgar) - 86
SARDY, baron (primarul Sulmonei) – 114
SARRY, Const. N. (ziarist) – 167, 190; 200 (SAROGLU); 205, 218; 281 (BAŞBUZUC); 289, 307, 308; 315 (SARI, C.) ; 316, 321, 343, 360, 378, 408; 199, 343 (CE-SAR)
SASONOW, Serghei (ministru rus) – 371
SASU, Gh. – 50, 259, 356, 380
SASU, Gh. P. – 209, 380
SATMARI, Gh. – 282
SAVA, Socrate – 259, 298
SAVLOVSCHI, D. St. – 282
SAVOF, Novac – 21
SAYD, paşă de Silistra – 355
SĂNĂTESCU (maior) – 146, 152
SĂNDULESCU, G. (revizor şcolar) – 40
SĂULESCU (procuror) – 356, 362, 363, 371, 381, 384
SĂVEANU, N.N. – 255, 257, 278
SĂVESCU, I. – 152
SCARLAT, M. – 282
SCARPET, Al. – 172
SCHELETTI, Constantin P. (avocat şi publicist) – 6
SCHENDERBEY (albanezul) – 354
SCHILLING, baron rus – 371
SCHINA, C. – 79
SCHIPOR (căpitan) – 317
SCHIMDT (consul german) – 363
SCIPIONE, George – 139
SCOALHOF, Dimitrie – 10
SCOCEF, D.F. – 244, 282
SCODREA (comandor) – 265
SCOTT (căpitan explorator) – 399
SCRIBAN (arhimandrit) – 296
SCRIERU, Tudose – 244
SCULTETI, I. – 175, 244
SCUPIEWSKI – 142
SEBASTIAN (călugăr) – 329
SECĂREANU, Ioan – 282
SEDAMET, Emin – 39
SEFFA-BEY, E.S. (diplomat) – 251
SEID (doamna) – 73
SEID, Calil laia – 21
SEID, Husein Hafi – 21
SEID, Muedin Celebi Curt – 21
SEIFIC, Velitim (student din Turcia) – 362
SEIN, August – 21
SEIT, Afta Hagi – 39
SEIT, Abdula Islam – 39
SEIN, Kerim Hagi – 21
SEIT, Saia Hagi – 39
SEITAN, C. Al. – 356
SELAMET, Alim – 39
SELEMET, Geantemur – 39
SELIM, Cadil – 21
SELIM, Menli Abit Hagi – 39
SELIWANOV (sectant rus) – 322
SEMINOV (colonel rus) – 371
SENAC (doamna) – 35
SENECA – 356
SENI, B.A. – 135
SENI, M. (comerciant) – 146
SEPT, Friederich – 291
SERGHEEW (demnitar rus) – 371
SERIAN Th. – 282
SETGLEA, Nicolae D. – 50
SERINDICHI, Hagi Amet – 21
SEZENOFF, Adam – 244
SEZENOFF, Alex. – 244
SEZENOFF, Avram – 244
SEZENOFF, Iacob – 244
SFEATCU, Dimitrof – 21
SFETEA – 108
SFETESCU, Petru Th. (prefect de Tulcea) – 264, 272, 275, 284, 288, 329, 334, 394
SFETOZAR (doctor, ofiţer român de origine bulgară) – 323
SIDERI, A. (comerciant) – 343
SIFCOF, Simion – 282
SIGETI, M. – 121
SIGISMUND (regele Ungariei) – 264
SILVAN, Gh. – 342
SIMEONI, I. SMILOV, Christu – 323
SIMION, Dumitru – 282
SIMION, Pavel S. – 375
SIMION, Şerban – 21, 50
SIMIONESCU (doamna) – 152
SIMIONESCU, D. – 108
SIMIONESCU, Ion (profesorul) – 268
SIMIONESCU, Nicolae (avocat) – 146, 195, 356, 363, 384
SIMIONESCU, S. (maior) – 152
SIMIONESCU, Sava – 356
SIMIONESCU, Ştefan – 224
SIMIONOFF, Sofron F. – 244, 323
SIMIZEANU (doamna) – 35, 47 (SEMIZEANU – 73
SIMIZEANU, N. – 121
SIMOF, Stroia (comerciant) – 343
SIMONIDE, Alex. – 223
SIMIONOVICI, Victoria – 36
SINA, Ioan – 39
SINEL, Petru – 21
SINGHIRLIU, Ivan I. – 244
SIPSOM, Mihail – 250, 317, 321

www.ziuaconstanta.ro

SISMAN (magistrat din Galaţi) – 142
SÂNTU, Ion (ajutor de primar la Constanţa) – 142, 146, 152, 194
SÂRBU, Gh. – 259
SOARE, Nedelcu – 21
SOARE, Stoica – 21
SOBEF, Ilie (morar) – 343
SOCARICI, Petcu – 39
SOCEC (librar-editor) – 108
SOCEC (general) – 371
SOFOCLE – 19
SOIUN, Ilia Reşit Abit – 39
SOLACOLU, Aurel (căpitan, proprietar) – 259, 285, 311, 368, 381, 383, 384, 399, 425
SOLACOLU, Ionel – 259
SOLACOLU (fraţii) – 240
SOLACOLU, Gh. Traian – 87
SOLACOLU, Mircea-Traian (primar al Constanţei) – 262, 285, 331, 371, 381, 384, 399, 402
SOLEIMAN, Abtulea – 21
SOLUM, Ablai – 39
SOLOMON, Zisu – 282
SOMACHIS – 209
SORESCU, MARIEA – 50
SORESCU, Stan – 49, 50, 209, 250, 301, 402
SOTIR (clubul socialist) – 317
SOTIR, Sotir Gh. – 375
SOTIR, T. – 50
SOTIRESCU, Anastase – 244
SOTIRESCU, Iacob – 244
SOTIRESCU, M. – 10
SOTIRESCU, N. – 244
SOTIRESCU, Vasile (fruntaş al românilor tulceni la 1878) – 6, 10, 57
SOTIRIU, Hristo (arhitect) – 419
SPACOVICI, M. (profesor) – 126, 153
SPĂLĂŢELU (doctor) – 393
SPÄTHE (sculptor) – 272
SPIROIU (general) – 334
SPIROPOL (comandor) – 142, 264
SPIRU, Const. N. – 322
SPIRU, Vanghele – 402
SPIS, Iohan – 282
STAMBULIU (funcţionar român de origine bulgară) – 323
STAMBULOV (om politic bulgar) – 214
STAN, Matei – 21
STANCEF, Petrache (comerciant) – 343
STANCIU, Radu – 21
STANCIU, Stancu – 21, 39
STANCIU, Velicu – 21
STANEF, D. – 375
STANI, Enciu – 21
STATE, D. (prefect de Constanţa) – 143
STAVRI, Tănăsache – 21
STAVRIDI (comerciant) – 262
STAVROPULO, Stavro – 21
STĂNCULESCU, N. – 207
STĂNESCU-CELLO, Marcel (ziarist) – 211
STĂNESCU, E. – 399
STRĂNESCU, Gh. – 259
STĂNESCU, M. – 285
STĂNESCU, Marin (primar) – 121
STĂNESCU, N. – 402
STĂNESCU, Nicolae – 209 (industriaş), 332 (meseriaş)
STĂNESCU, P.P. – 298
STĂNESCU, S. – 368
STĂNESCU, Şt. – 207
STĂNICĂ, Nicole – 21
STĂTESCU (căpitan) – 146
STĂTESCU, Eugen – 47, 79, 110
STĂTESCU, Paul (prefect de Constanţa) – 61, 83, 98, 140, 408
STEFCOFF – 209
STEGĂRESCU, P. 282
STELIAN (preot) – 329
STELIAN, Toma – 356
STERE, Constantin (omul politic) – 371
STEREA, Leonida (primarul Tulcei) – 131, 133, 134, 135, 140
STERESCU, Alex. – 298
STEŢCU, Gh. (comerciant) – 291, 298
STINGHIE, I. – 356
STOEFF, Stoin – 86
STOENCIU, Ivan – 21
STOENESCU, Alex. – 371
STOENESCU (-DUNĂRE), Jean (inginer) – 407
STOENESCU, N. – 402
STOENESCU, Teodor – 259
STOIA, Neculae – 380
STOIAN, Dumitru Hagi – 39
STOIAN, Gh. – 21; 282
STOIAN, Coman Gh. – 50
STOIAN, G.I. – 356
STOIAN, Ion Coman – 380
STOIAN, I. M. (doamna) – 152
STOIAN, Ivanciu Hagi – 21, 87, 152, 223, 259
STOIAN, Stoica – 21
STOIAN, Teodor – 22
STOIANOF, C.N. – 282
STOIANOF, Const. – 259
STOIANOF, Diancu – 282
STOIANOF, Dimitrie – 21
STOIANOF, Donciu – 21
STOIANOF, Dumitru I. – 282
STOIANOF, Iordan N. – 399
STOIANOF, Pantelimon – 325
STOIANOF, Şt. – 282
STOIANOVICI, Constantin – 108
STOIANOVSCHI (ofiţer, doctor român de origine bulgară) – 323
STOICA (general din Urziceni) – 296
STOICA, August (colonel) – 371, 384
STOICA, Ioan – 21
STOICA (locotenent) – 126
STOICA, Petru Hagi (doctor) – 264
STOICESCU – 238 (doctor), 356

www.ziuaconstanta.ro

STOICESCU, Constantin – 79 (și doamna)
STOICESCU, Gh. – 399
STOICESCU, Pandele – 259
STOICIU, Gh. – 282
STOICIU, Simion – 282
STOICIU, Șt. – 282
STOICOF, D.H. – 207
STOICOFF, Stoian H. – 375
STOIU, M. – 21
STOLOJAN, Anastase – 20, 79, 86, 110, 112, 144
STOLOJAN, Dinu, (prefect de Tulcea) – 368, 375, 382
STRAFTOPOL – 109
STRASSER, Carol – 126, 131
STRATIOTI, Gh. H. – 282
STRATULAT – 250
STROIA, R. – 207
STRUMSCHI, I. – 244, 282
STRUSS, Morel (om de știință german) – 192
STRUNEF, C. – 244, 282
STURDZA, Dimitrie A. – 45, 79, 86, 110, 142, 144, 147, 149, 152, 153, 173, 221, 224, 248, 257, 304, 305, 313, 316
STURDZA, Zoe D. – 144
STURZA, Gr. M. (principele) – 70, 71
SUCRU, Efendi – 398
SUDERMAN (dramaturg german) – 192
SUFIANU, Nicolae – 21
SUIUN, Mustafa – 21
SUIUN, Seid Hagi – 21
SULEIMAN, Ali – 39
SULEIMAN, Aptula – 39
SULEIMAN, Asan – 21
SULEIMAN, Isa – 21
SULEIMAN, Ismail – 39
SULEIMAN-PAȘA (generalul de la 1877-1878) – 323
SULEIMAN, Sadâc H. (comerciant) – 343
SULI, Bey Abdulah – 362
SULIMAN, Achim Abdul – 222
SULIMAN, Ali Emir – 259
SULIMAN, Amet – 21
SULIMAN, Ibraam – 21
SULIUS, Mahmet (primar) – 39
SULTAN, Ioan – 39
SURIMAȘCU, G. – 368
SUTZO, M. (numismatul) – 170
SUTZU, Mihai – 399

Ș

ȘABANOF, S.D. – 282
ȘAPIRA (SHAPIRA), Pincus (comerciant) – 259, 298, 399
ȘĂIBULESCU, I. – 393
ȘCHARFF (gravor) – 79
ȘEIC, Feiula – 21
ȘEICAMET, Calit – 21
ȘEITAN, Alex. O. – 399
ȘEITAN, B. – 380
ȘEITAN, C. – 287, 399
ȘEITAN, G. – 50
ȘEITAN, Gheorghe I. – 209
ȘEITAN, Octavian – 50, 73, 259, 298, 320, 399
ȘEMȘEDIN, Tair – 21
ȘENUȘI, Isa – 282
ȘEPTAR, Celeboian – 21
ȘERBAN (propietar) – 399
ȘEBAN (CIUPERCĂ), George (avocat, prefect de Tulcea) – 153, 181, 244, 317, 368, 393, 394, 396
ȘERBAN, Th. – 282
ȘERBAN, Vasile – 282
ȘERBĂNESCU, Vasile – 282
ȘERBĂNESCU (maior) – 11
ȘERBĂNESCU, Andrei – 250, 356
ȘERBĂNESCU, Anton – 250, 332, 356, 402
ȘERBĂNESCU, G. – 50, 89, 135, 380
ȘERBĂNESCU, Gheorghe I. – 178
ȘERBĂNESCU, Ilie – 21, 39
ȘERBU, C. – 264
ȘERIF, Abibula Hagi (primar) – 21, 39
ȘERIF, Hagi Seid – 21
ȘERPEDIN, Abdula – 21
ȘIMAN, Calit H. – 21
ȘINCAI, Gh. (istoricul) – 239
ȘMIL – 367
ȘOGOREANU (comisar) – 375
ȘOIMESCU, Sava – 248
ȘOIUN, Hagi – 21
ȘOVĂIALĂ, C. – 259
ȘOPOF, Vasile – 282
ȘOȘOI, B. Gh. – 399
ȘOȘOI, Ilie – 375
ȘTEFAN CEL MARE – 7, 9, 100, 127, 135, 141, 151, 164, 189, 191, 216, 227, 235, 253, 257, 265, 273, 380, 392, 405, 426
ȘTEFANOF, Staniu – 375
ȘTEFĂNESCU – 47 (doamna maior) ; 153 (directorul navigației) ; 264 (inginer); 329 (proprietar de cherhana)
ȘTEFĂNESCU, Gr. – 356
ȘTEFĂNESCU, Mitu (deputat) – 142
ȘTEFĂNESCU, M. – 402
ȘTEFĂNESCU, P. (proprietar) – 209
ȘTEFĂNESCU (-DOBROMIR), Petre (institutor și publicist) – 270, 287, 300, 360, 364, 370, 379, 389
ȘTEFĂNESCU, Șt. – 380
ȘTEFĂNESCU, T.R. – 50
ȘTEFĂNESCU, Th. – 329
ȘTEFĂNESCU-GOANGĂ (student) – 70
ȘTEFĂNIȚĂ, P. – 282
ȘTEFĂNIU – 108
ȘTEFLEA (locotenent) – 384
ȘTEFLEA, Alex. I. (proprietar) – 50, 209
ȘTEFLEA, Alex. – 380
ȘTEFLEA, Constantin – 399
ȘTEFLEA, Ioan I. – 50

www.ziuaconstanta.ro

ŞTEFLEA, N. – 209
ŞTEFLEA, Nicolae D. – 50
ŞTEFLEA, Stan Guran – 50
ŞTIRBEI, (domnitorul) – 52; 235 (gimnaziul din Călăraşi)
ŞTIRBEI, Barbu – 371
ŞTIRBU, Stan – 39
ŞTIRBU, Vasile V. – 21
ŞUŢU, prinţul – 368

T

TABACARU, M.S. – 244, 288
TABACOF, I.D. (comerciant, proprietar şi industriaş) – 207
TACHIR, Ibraim – 39
TACORIAN, Gh. – 380
TAFRALI, O. (student) – 157
TAHIR, Osman – 21
TAKESCU, D. – 108
TALIANU, Ion – 282
TANTA, A. – 209, 238, 250, 332, 356, 402
TARARA, Dumitru – 282
TARARA, Ioan – 282
TARASOV (preot) – 361
TATA, Nicu – 399
TATAI, Niculai – 209
TATAR, Igali – 21
TATER, Chir Ali – 282
TATIANA (Mare Ducesă) – 371
TAUSANOF, Iordan (comerciant) – 343
TĂLĂŞESCU, Alexandru (doctor) – 135, 146, 152, 182, 223, 238, 296, 298, 337, 356, 380, 381
TĂNASĂ, Nichita – 282
TĂNĂSE, Stan – 21
TĂNASE, Teodor F. – 282
TĂNĂSESCU, Gh. (institutor) – 50, 146, 182, 259, 265
TĂNĂSESCU, N. – 157
TĂTĂRU (doamna) – 152
TĂTĂRU, Gh. – 259
TĂTĂRU, G.V. – 402
TĂTĂRU, V. (avocat) – 135, 142, 146, 182, 240
TĂTĂRU, Alexe – 178
TĂTĂRU, Gh. – 178
TEBINCA (doctor) – 375
TEFIC, Ali, Ali – 282
TEFIC, Dur Ali – 282
TELEMAN (lt.-colonel) – 11
TELEUSI, Nusuf Ali (primar) – 39
TEMELCOVICI (fraţii) (comercianţi) – 343
TEODOR, Marin – 21
TEODORENCO, S. – 87
TEODORESCU (comerciant, ajutor de primar la Tulcea) – 153
TEODORESCU, Alex. – 371
TEODORESCU, Barbu – 282
TEODORESCU, Const. Dan T. – 108
TEODORESCU, Emil M. (student) – 49
TEODORESCU, I. (magistrat) – 356, 363
TEODORESCU, M. – 282
TEODORESCU, Sebastian (avocat) – 153, 181, 203, 288, 317, 368, 382, 394
TEODORESCU, Ştefan – 209, 380
TEODORESCU, V. – 264
TEODORU – 135, 296 (domnişoara)
TEODORU, C. – 285
TEODORU, Stoian – 282
TEODORU, X. – 279
TEOLEIU, Ahmet – 21
TEPDOROF, P. – 10
TERNESC, Michel – 291
TERPVICI, T. 380
THEILER (comerciant) – 152
THEMO (TEMO), Ibrahim (doctor) – 89, 152, 222, 346, 367
THEODOR, D. (primar) – 20
THEODORESCU (conducător-arhitect) – 153
THEODORESCU, N. – 165
THEODORESCU, Theodor (primar) – 21, 50
THEODOROF (THEODOR), D. (primarul Tulcei) – 8, 10 (TODOROF, D.), 18, 20, 153 (beiul THEODOROFF)
THEODOROFF, Niculae – 323
THEODOROFF, Ştefan – 10 (TEODOROF, S.), 56, 131
THEODOROFF, Telemak D. (proprietar) – 18, 57, 85, 86, 131, 153
THEODORU, D. (funcţionar superior) – 220, 251 (TEODORU)
THEODORU, Gh. – 402
THEODOSI, Gh. – 21
THOMA (TOMA), Vasile – 135, 146, 201, 298, 370 (IDIOTU, Vasile), 380
TIBACOF – 209
TIBACU, Sava – 250, 259
TIBERIUS (Grachus) – 257
TIMOFEL, V. – 10
TIMOFTE (învăţător) – 105
TIMOFTEI, D. – 368
TIMOFTEI, P.M. – 282
TIMUŞ, D. (profesor, primar al Tulcei) – 244, 334, 368
TITOREANU, Lucreţia – 157
TITORIANU, Ion (profesor) – 50, 146, 380
TÂNJALA, Alex. – 282
TOCILESCU, Grigore – 105, 113, 170, 224, 238
TOCILESCU, N. – 105
TOCITU, Radu (proprietar) – 50, 380
TOCITU, R.R. – 209
TOCŞEF, Enciu (comerciant) – 343
TODICESCU – 384
TODOROF, D. (vezi THEODOROF, D.)
TOESCU, V.G. (învăţător) – 231
TOFAN, Gh. (profesor bucovinean) – 191
TOLBA, Iosif – 282
TOMA (Necredinciosul) – 280

www.ziuaconstanta.ro

TOMA, Iosif – 282
TOMA, Mihai – 375
TOMA, P. Uzun – 131
TOMA, Vasile (vezi THOMA)
TOMASIAN, Agop – 146
TOMASIAN, Ovanes (comerciant şi proprietar) – 207
TOMESCU – 384
TOMOŞOIU (proprietar) – 399
TOMOŞOIU, Gh. – 259
TOMOŞOIU, I.V. (proprietar) – 50, 152, 155, 209
TOMOŞOIU, V. (proprietar) – 209
TONCIU, Gh. – 282
TONE, Ştefan A. – 282
TONEANU, C.N. (magistrat, prefect de Tulcea) – 98
TOPOLEANU, B. – 282
TOPOLEANU, G. – 282
TOPOLEANU, N.I. – 282
TOPOR, Radu – 272, 275
TOROSIAN, Nazaret (proprietar) – 331
TOS, Efisio Gillio (italian) – 139
TOŞEF, Slavo (comerciant) – 343
TOZZI (consul italian) – 152
TRAHISCHI, Ivan (comerciant) – 343
TRAIAN (împăratul) – 7, 27, 45, 72, 105, 139, 176, 186, 191, 216, 235, 289, 300, 336, 354, 376, 381, 386
TRAMLIŢAŞU, Iosif – 39
TRAMUDANA, Anastase (comerciant) – 331
TRANCALEŢ, Grigore – 282
TRANULI (birt tulcean) – 317
TRIANDAFIL, A. – 108
TRIANDAFIL, M. – 146
TRIFON, Vasile – 282
TRIFONOF (bancher) – 343
TROESCU, Vasile – 298
TROFIMESCU – 375
TSCHOMAKOFF-PETROF (doamnă de onoare) – 107
TUDOR, Anton – 21
TUDOR, Cristea D. – 325
TUDORACHE, Ion – 39
TUDORAN, Mihu – 21
TUDORĂCHESCU (doamna) – 49
TUDOSE, V. – 282
TUINEA, G. – 285
TUISUZ, Hasan – 282
TULEA, Nicolau – 282
TUNARU (învăţător) – 364
TUNARU, Ch. – 50
TURBATU, M. (şeful staţiei C.F.R. Constanţa) – 285, 356, 381
TURUTĂ, Ion – 282

T

ŢANCU, Ivanof – 375
ŢĂRANU, Stan – 39
ŢEPOSU, Napariu – 298
ŢERUŞIANU, P. – 79
ŢIGĂU, Constantin M. (avocat) – 261, 288, 382, 396
ŢIMIRAŞ, Dumitru – 298, 337
ŢINTĂ, Alexandru – 259
ŢÂNTU (căpitan) – 238
ŢÂRCĂ (doamna) – 39
ŢÂRCĂ, Bucur – 259
ŢÂRCĂ, Nicolae – 209
ŢÂRDEA, Gh. Gh. – 282
ŢÂRLEA, Anastase G. – 89, 209, 380, 402
ŢONCIU – 375
ŢUŢUIANU, Gr. – 221, 244
ŢUŢUIANU, I. – 244
ŢUŢUIANU, Ioan S. – 221

U

UNANIAN (inginer) – 146
UNGUREANU, Ioniţă – 380
UNGURU, Bucur – 21
URECHIA, V.A. – 224, 272
USEIN, Efendi – 10
USTU, Şerban – 282
UZUNOF, Calciu (grădinar) – 100

V

VAGNER, A. – 282
VAGNER, V. – 282
VAICUM, Fritz – 44
VAINBERG, Adolf – 282
VAISMAN, Simion – 282
VAISINBERG, Ilie – 282
VALASOGLU, A. – 10
VALSAMACHE (primar) – 264
VALTER, Olga – 108
VANEF, A. – 412
VARABIOF – 209
VARASIN, Dimitrie Serghievici (misionar, sectant, rus) – 358
VARDALA (inginer) – 142, 146
VARTANIAN, Ştefan (comerciant şi proprietar) – 207
VARTANOVICI (căpitan) – 250, 399
VARTIDI (general) – 153
VASILIEF, Atanase (farmacist) – 343
VASILACHE – 280
VASILACHE, Constantin – 399, 402
VASILE, Gh. – 178
VASILE, Gh. T. – 375
VASILE, ILIE – 282
VASILE LUPU (domnitor) – 409
VASILE, Petre – 89
VASILE, Tudor – 21
VASILESCU – 73 (colonel); 259 (rentier)
VASILESCU, Avram – 282
VASILESCU, C.R. Gh. – 298
VASILESCU, Gh. – 259; 273 (sculptor)
VASILESCU, Ion G. – 244

www.ziuaconstanta.ro

VASILESCU, Vasil - 126 (preot); 250, 402
VASILIEFF, Haralambie L. (comerciant) – 232, 282
VASILIEV, C. – 282
VASILIEV, Vasile – 250
VASILIU – 142 (deputat); 249 (meseriaş); 371
VASILIU, C. – 50; 146 (casier comunal)
VASILIU, Dimitrie (notar) – 24
VASILIU, Gr. – 157 (student); 244
VASILIU, I. – 259
VASILIU, Vasile P. – 298
VASILIU, S. – 244
VASILIU, T. (comerciant şi proprietar) – 207
VASMAN, Simion – 282
VATSON & Jouell (firmă engleză) – 116
VĂLEANU, Neculae – 21, 39
VECHIULESCU – 337
VEDREANU – 131
VEFA, Abdul Selim Hagi – 21
VEFA, Osman Efendi – 21
VEICKUM – 25
VEISMAN, Ştrul – 282
VEISS, P. – 207
VELICU (căpitan) – 240, 259
VELCU, Pleşu – 49
VELCU, Vasile – 49
VELI, Amet – 21
VELI, Mucteren – 39
VELI, Vuap Abdul – 39
VELI, Glavi – 21
VELICU (funcţionar superior) – 371
VELICU, Glavi – 21
VELICU, Vasile – 21
VELILA, Ali – 21
VELTER, Victor (primarul Babadagului) – 244, 375, 393
VELTZ (căpitan) – 146
VENIAMIN (alegoric) – 259
VENTURA, Const. R. (avocat) – 157, 375
VENTURATU, Constantin 325, 386
VERA (funcţionar superior) – 9
VERZEA, Alex. – 209
VESELI (doamna) – 35
VICIU, Radu – 50
VICOL, I. (docor) – 220, 244
VICOMTE DE LA TOUR – 192
VIDOPOL, S. C. – 282
VIDOVICI, B. – 282
VIDRAŞCU (inginer) – 264, 347
VILCOFF, DRAGOMIR D. – 85
VINAROFF (colonel bulgar) – 107
VINKELLBEONDORF, Carol, baron de ofiţer prusac) Vincke) – 355
VINTILĂ, A. – 380
VINTILĂ, Nicolai – 39
VIRGILIU (poetul roman) – 45
VIRGOLICI, M. – 272
VIŞAN, A. – 244
VIŞAN, S – 282
VITANOF, I. N. – 244
VITEMBERG, Simca – 282
VIQUELIN (surorile) – 153
VÂJA, Dumitru – 380
VÂLCOF, Drăghia V. – 282
VÂLCU, Ion – 50
VÂLCU, Nicolae – 279; 325
VÂLCU, Vasile (proprietar) – 301, 399
VÂRNAV (familia) – 71
VÂRNAV, Aglaia – 152
VÂRNAV, Jeanna – 152
VÂRNAV, Scarlat (prefect de Constanţa) – 142, 143, 146, 152, 178, 182, 194, 197, 206, 209, 225, 235, 241, 246, 248, 278, 408
VÂRNEANU, Ion – 375
VÂRTOLAŞ, V. – 288
VLADE, Inan – 282
VLADIMIR BASARAB (vezi VADISLAV I)
VLADIMIROFF, Ifrim P. – 244
VLADIMIROFF, Petro – 244
VLADIMIROVICI, Mare Duce – 79
VLADISLAV I, domnitorul – 227 (VLADIMIR BASARAB)
VLASIE (doamna) – 49
VLAŞCU, Gh. I. – 282
VLĂDESCU, Matei (general) – 112
VLĂDESCU, I. (maior) – 262
VLĂDESCU, Marin – 380
VLĂDESCU-Olt, M. (funcţionar superior, publicist) – 246
VLĂDOIANU, St. (funcţionar comunal) – 356, 381
VLĂHOIANU (veteran, călugăr) – 264
VLĂSCIANU, V. – 250
VOGORIDE – 182
VOICILĂ, Ene – 21
VOICU, Tudor (institutor) – 272, 275, 282 (Th.)
VOICULESCU, I. – 250
VOICULESCU, M. – 108
VOINEA, Petcu – 21
VOINESCU, Romulus – 317, 371
VOINOV, Hagi Teodor – 244
VOINOV, Nicola – 244
VOLF, G. (comerciant) – 343
VRĂBIESCU (Brăila) – 7
VUAP, Epza Hagi – 21
VUAP, Ghespi Abdul (primar) – 39
VULCAN, Anna P. – 108
VULCAN, Dumitru – 298
VULCAN, Ion – 298
VULCAN, Petru (funcţionar, scriitor şi publicist) – 89, 99, 108, 114, 121, 139, 176, 180, 182, 191, 224, 238, 259, 262, 285, 296, 337, 420
VULPE, Aurel (avocat) – 356, 384, 399
VULPE, Gh. – 282
VULPE, N. – 282

W

WAGNER – 146 (profesor); 369 (compozitorul geman)
WAGNER, Anton (horticultor) – 153
WARTANIAN, S. – 244

www.ziuaconstanta.ro

WEIKENM, Fridrich – 26
WELTZ – 135
WIED, Wilhelm de – 354, 409
WOLF (firma) – 373

X

XENI, Const. (avocat) – 311, 314
XANTOPOL, I. (comerciant) – 331, 399
XENOPOL, A.D. – 298

Z

ZABARA, Ignat – 282
ZADIG, T. (subprefect) – 152
ZADUREANU, A.O. – 282
ZAHAREANU, Iancu (comerciant) – 343
ZAHARIA – 186 (doctor); 375
ZAHARIA, GH. – 282
ZAHARIA, Ilie – 21
ZAHARIA, N.N. – 393
ZAHARIADI, (P.) (inginer) – 142, 152
ZAID, Zecheria – 301
ZAIT, Abdula Hagi (conilier comunal) – 73, 146, 201, 251, 344
ZAIT, Ibram – 135
ZALPACTA (ZAPLACHTA) (doctor) – 142, 146, 152
ZAMFIR, Coliu – 282
ZAMFIRESCU, Duiliu (diplomat, scriitor) – 264, 341
ZAMFIRESCU, Mircea – 259
ZAMFIRESCU, Zaharia (comerciant) - 332, 354
ZAMFIRESCU, Zamfir – 259
ZAMFIROL (funcţionar superior) – 225
ZANFIR, Iani – 89
ZAVALIDE, Gh. – 244, 275
ZARCUZONE, N. – 380
ZARI, Mehmet Efendi – 10
ZATU, Ablahim – 39
ZĂRNESCU, Alexe – 50
ZEAT, Abdul Gani – 39
ZECHEA, Alil – 39
ZECHIRIA, Calil – 21
ZECHERIA, Zenei – 39
ZEINEDIN, Mehmet – 344
ZEINEDIN, Menşia – 21
ZEMFIR, Gr. – 39
ZIBILEANU, Florea – 282
ZIBILEANU, Toader – 282
ZICRI, Daut – 282
ZIDULA, Gelil – 21
ZIMBILISCHI, Efrim G. – 282
ZISSU, Achile (doctor, lt.-colonel) – 139, 209, 246, 250, 254, 311, 320, 332
ZIUTTI, Hasan – 21
ZILATEFF, Petrea Hagi - 244, 282
ZLATI, Petrea – 21
ZOHRAB (consul englez) – 146, 152
ZOLA, E. – 167
ZOLLERIN, Frederic VI, comte de – 264
ZOTU, G. (magistrat) – 146, 152
ZOTTU (general) – 371
ZUCKERMAN, M. – 10
ZVINGROFSCHI, B. (farmacist) – 44

*
* *

Semnături (pseudonime şi iniţiale) ale unor articole

Argus – 250
Berdjan – 361
C.D. ("*Centrul Dobrogei*") – 109
Cassius (DEMETRESCU, C.P.) – 336, 340, 376
Cato – 418
Călător – 374
Ce-sar (SARRY, Const. N.) – 199, 343
Chipăruş – 101
Cronicar – 287
De la mare – 99
Dela Săcele – 338
Delaistru – 283
Delapod – 404
Delavisterna, G. – 111
Dobrogeanul – 155
Doina – 183
Durostoreanu (PETRESCU, Simion) – 222
El. – 57
Gep. – 136
Himp. – 344
Hârsâz-Ova – 323
I. N. – 204
Hyperion – 419
Iacaşa – 206
Iulius Cesar (VULCAN, Petru) – 411
K.A. – 261
Marcel (STĂNESCU–CELLO, Marcel) – 211
M.P. – 55
Mars. – 241
P. G. (GRIGORESCU, Petre) – 107
P. M. – 55
N. I. A. (ALECSANDRESCU, N.I.) – 98
Palvis – 191
Politician – 288, 295, 382
R. – 61
Regulus – 93
Rep. – 351, 358
Reporter – 225, 262, 368
Saroglu (SARRY, Const. N.) – 200
Text. – 58
U. – 232
Un asistent – 89
Un cetăţean din Cartierul Românesc – 313
Un dobrogean – 117
Un fiu de ţăran – 245
Un învăţător – 278
Un Pelasg – 106
Un Român – 95, 314
X – 5, 6, 8, 9, 11
Z. – 323

www.ziuaconstanta.ro

www.ziuaconstanta.ro

INDICE GEOGRAFIC *)

A

Abdulafi **) (vezi POTÂRNICHEA)
ABRUD (*Mulciova, Mulceova*) – 47, 82
ABRUZZI – 45
ACARGEA (sat desființat; în perimetrul loc. COTU VĂII) – 27
ACCADÂNLAR, jud. Durostor – 390
AD SALICES (fortăreață romană) – 2
ADAMCLISI – 27, 170, 212, 238, 268
ADÂNCATA (*Polucci*) – 27
ADRIANOPOL – 144, 335
AFRICA – 139, 249
AFRODISIAS (oraș antic) – 2
Agemler (vezi CIOBĂNIȚA)
AGIGEA – 27, 95
AGIGHIOL (*Hagi-ghiol*) – 44
Ahmet–Argâr (vezi MĂGURELE)
AKKERMAN – 215
Alacap (vezi POARTA ALBĂ)
ALBANIA – 2, 267, 302, 354, 409, 411
ALBEȘTI (*Sarighiol*) – 27, 212
ALEXANDRIA (Egipt) – 79, 286
ALGERIA – 188, 370, 373
Alibechioi (vezi IZVOARELE)
ALIMAN – 17, 24, 27, 326
ALMALĂU – 17, 24, 27, 107, 287, 345, 416, 425
ALSACIA – 345, 416
AMERICA (S.U.A.) – 44, 58, 116, 174, 363
AMUR – 213
AMZACEA – 27 (Amzaci)
ANADALCHIOI (sat înglobat în loc. CONSTANȚA) – 27, 46, 83, 88, 142, 146, 212, 280, 287, 303, 316, 406, 425
ANATOLIA – 176, 342
ANGLIA – 2 (Englitera), 15 (MAREA BRITANIE) 51, 79, 170, 235, 354, 370, 409, 410 (vezi și IMPERIUL BRITANIC)
ANVERS – 292
ARAB–TABIA (fort) – 153, 390
Arabagi (vezi HAȚEG)
ARAD – 48, 189
ARDEAL – 49, 103, 189, 209, 238, 300, 392, 403, 405, 414 (vezi și TRANSILVANIA)
ARGEȘ (vezi CURTEA DE ARGEȘ)
ARMENIA – 185
Armutlia (vezi TURDA)
Arraclar (sat părăsit, în zona Ostrov, jud Tulcea) – 27
ARSA (*Copucci*) – 27
Asarlâc (vezi CETATEA)
ASIA – 37, 139, 227, 342
ATENA – 63, 211, 249
AUSTRALIA – 79
AUSTRIA – 15, 63, 92, 1087, 192, 238, 294, 354, 358, 366, 376, 409
AUSTRO–UNGARIA – 3, 187, 188, 218, 335, 343, 376, 399
Azaclău (vezi ZACLĂU)
Azaplar (vezi TĂTARU)
Azizia (vezi SALIGNY)
AQUILIA (provincie în Italia) – 144

B

BABADAG – 1 (lac), 13, 15, 17, 27, 33, 41, 44, 53, 62, 64, 74 (podgorie), 82, 86, 97 (podgorie), 98, 115 (ghiol), 122, 136, 141, 150, 153, 154, 186, 196, 204, 219, 225, 229, 230, 232, 242, 245, 272, 282, 284, 351, 355, 369, 370, 373, 375
BAIA (*Hamangia*) – 242
Bairamdede (vezi INDEPENDENȚA)
BALABANCEA – 44
BALCANI – 26, 84, 138, 153, 310, 314, 317, 330, 333, 335, 355, 370, 397 (vezi PENINSULA BALCANICĂ)
BALCIC – 23, 343, 350, 370, 374, 395, 421; 2 (DIONISOPOLIS)
BALTA CILIBICHIOI – 404
BALTA MEDGIDIEI – 404
Baltagi (vezi BĂLTĂGEȘTI)
BASARABI (*Murfatlar*) – 21, 27, 39, 115, 209, 245, 250, 316, 404
BASARABIA – 1, 2, 3, 6, 13, 15, 42, 44, 91, 94, 98, 119, 135, 138, 191, 193, 205, 217, 233, 238, 247, 249, 250, 259, 291, 294, 299, 300, 316, 323, 326, 352, 392, 403
Başkioi (vezi NICOLAE BĂLCESCU, jud. Tulcea)
BAZARGIC (*Pasargic*) – 23, 267, 370, 373, 395, 342, 343, 350, 367 (DOBRICI)
BĂDILA (podgorie) – 74
BĂILE EFORIE (sala din Capitală) – 255
Băile Movilă (vezi EFORIE SUD)
BĂLTĂGEȘTI (*Baltagi*) – 27, 178
BĂLTENI (*Carasuhat*) – 264
BĂNEASA (*Parachioi*) – 17, 24, 27, 212
BĂRĂGANU (*Osman–Facî*) – 17, 21, 27, 39
BEIDAUD – 44, 196
Beilicu (vezi VIILE)

*) Cifrele indică **nr. Doc.**

**) Vechile denumiri ale localităților (schimbate, evasitotalitatea, în 1926, respectiv în 1930) sunt evidențiate prin *italice*.

www.ziuaconstanta.ro

BEIUŞ – 189
BELGIA – 51, 58, 192
BELGIA ORIENTULUI (vezi ROMÂNIA)
BELGRAD – 2, 376
BERLIN – 3, 4, 7, 13, 44, 86, 96, 138, 196, 205, 226, 237, 250, 268, 275, 310, 316, 323
BEROE (oraş antic; identificat pe teritoriul satului Piatra, com. Ostrov, jud. Tulcea) – 2
BEŞTEPE – 17, 105
Bilarlar (vezi DOROBANŢU)
BITOLIA – 249, 138 (MONASTIR)
Biulbiul (vezi CIOCÂRLIA)
BIZANŢ – 2, 389 (vezi şi IMPERIUL BIZANTIN)
BIZOE (oraş antic) – 2
BÂRLAD – 329
BOASCIC – 1(râu), 27, 242, 245
BOCŞA – 189
BOEMIA – 292
BOGDALI, jud. Caliacra – 342
Borangic (vezi POENIŢA)
BORCEA (braţul) – 1, 15
BORCOBE (oraş antic) – 2
Bornaga (vezi POENIŢA)
BOSFOR – 15, 94, 118, 267, 350
BOSNIA – 2, 37, 188, 218
BRAŞOV – 60, 186
BRĂILA – 6, 7, 15, 52, 55, 66, 75, 86, 88, 94, 96, 108, 125, 131, 139, 141, 143, 149, 153, 154, 264, 266, 286, 316, 317, 382
BREBENI (*Ciucurkioi*) – 22
BRISTOL (hotel) – 114
BUCOVINA – 189, 191, 214, 238, 392, 403, 405
BUCUREŞTI – 7, 14, 15, 18, 48, 49, 55, 56, 59, 60, 69, 70, 74, 74, 79, 81, 82, 85, 88, 89, 96, 110, 115, 118, 119, 120, 128, 131, 133, 135, 139, 140, 142, 143, 146, 148, 150, 153, 161, 170, 194, 195, 199, 200, 208, 211, 214, 215, 221, 222, 223, 233, 235, 237, 238, 242, 250, 251, 255, 257, 259, 260, 266, 275, 279, 280, 281, 282, 288, 317, 324, 334, 335, 343, 350, 351, 354, 356, 370, 371, 378, 380, 383, 394, 399, 402, 409, 412
BUDAPESTA – 139 (PEŞTA), 190
BUGEAC – 17, 21, 26, 17, 204, 326
Buiuk–Enges (vezi GENERAL SCĂRIŞOREANU)
BULGARIA – 1, 2, 7, 15, 22, 23, 24, 26, 27, 30, 44, 47, 55, 62, 86, 94, 96, 98, 106, 107, 122, 147, 173, 208, 216, 218, 219, 233, 242, 248, 273, 292, 296, 299, 310, 316, 323, 327, 335, 343, 366, 371, 376, 378, 390, 407
Burungea (vezi POENIŢA)
BUZOVICI–DALBOSEŢ (Banat) – 189
BUZĂU – 7, 15, 82, 250

C

C.A. ROSETTI (*Satu Nou*) – 44, 98, 329, 361
Caciamac (vezi VIIŞOARA)
CACOVA (Banat) – 189
Cadichioiu (vezi COROANA)
CADRILATER – 340, 342, 348, 367, 372, 373, 374, 378, 385, 387, 398, 372, 373 (şi Quadrilater)
CAHUL – 237, 238, 352
CALAFAT – 7
CALFA – 21, 27, 39, 196, 212
Calfachioi (vezi VIROAGA)
CALIACRA – 356, 390, 397
Calica (vezi IAZURILE)
CALLATIS (vezi MANGALIA)
Camber (vezi MIHAI BRAVU)
CAMENA – 219 (Comenica)
CANADA – 44
CANALUL "REGELE CAROL" – 264
Canara, Canarachioi (vezi OVIDIU)
CANLIA (Canlă, Canlâia, Cânlia) – 21, 24, 27, 107, 204, 212
CALIAKRA (capul) – 343
Canlî–Bugeac (vezi LUNCA)
CAPIDAVA – 2
Capugi (vezi CRIŞAN, jud. Constanţa)
Caraaci (vezi TUFANI)
Carabacî (vezi NEGREŞTI)
Carabair (vezi COLINA)
CARABALU (carieră) – 159
Caracicula (vezi LIMANU)
Cara–Coium (vezi NĂVODARI)
Carachioi (vezi PELINU)
Caraharman (vezi VADU)
CARALI, jud. Caliacra – 342
Caramanchioi (vezi SĂLCIOARA)
Caramurat (vezi MIHAIL KOGĂLNICEANU, jud. Constanţa)
Caranasuf (vezi ISTRIA)
Caranlâc (vezi NEGURENI)
Caraomer (vezi NEGRU VODĂ)
CARAORMAN – 44, 98, 127, 329
CARASU (vezi VALEA CARASU)
Carasuhat (vezi BĂLTENI)
Caratai (vezi NISIPARI)
CARCALIU (Carcalău) – 25, 153
CARDON (cătun în Deltă) – 329
Carmen–Sylva (vezi CRIŞAN, jud. Tulcea)
Carmen–Sylva (vezi EFORIE SUD)
Carol I (vezi NICOLAE BĂLCESCU, jud. Constanţa)
CARPAŢI (munţi) – 49, 65, 72, 92, 173, 187, 189, 238, 249, 294, 318, 343, 392, 403, 405, 416, 417
CARSO (oraş antic) – 2
CARTAGINA – 2
Cartal (vezi VULTURU)
Carvan, Carvan–Buiuc, Carvan–Cuicuc, Carvân (vezi GARVĂN, jud. Constanţa)
Casapchioi (vezi SINOIE)
CASIMCEA – 27, 50, 82, 196, 317
CASTELU (Chiostel) – 212
Catarletz, Cătăreţu (vezi SFÂNTU GHEORGHE)
CAUGAGIA, jud. Tulcea (*Cavgadji*) – 27, 115, 219

www.ziuaconstanta.ro

Cavaclar (vezi PLOPENI)
Cavargic (vezi GURA DOBROGEI)
CAVARNA – 343
Cazâl Murat (vezi MOVILA VERDE)
CĂCIULAŢI (*Cialmagia*) (desfiinţat în 1968, unificat cu VIROAGA) – 27
CĂLĂRAŞI – 12, 55, 108, 235
CĂRPINIŞ (*Ghiuvegea*) – 21, 27
CĂZANE (Dunărea la) – 381
CEAMURLIA – 196, 219 (Ceamurlia de Sus, Ceamurlia de Jos), 127, 153 (cătun în Deltă)
CEATALGEA (Turcia) – 367
CEGANI, jud. Ialomiţa – 1
CELIC (mănăstire) – 264, 329
CERNA – 1, 25, 44, 152, 264
CERNAVODA – 1, 3, 15, 17, 19, 23, 24, 37, 47, 61, 64, 73, 79, 99, 100, 118, 139, 143, 146, 151, 152, 179, 194, 195, 196, 209, 216, 229, 230, 235, 245, 249, 257, 258, 264, 292, 255, 373, 380, 381, 386, 387, 405, 419
CERNĂUŢI – 15, 189
Cetal (vezi PARTIZANI)
CETATEA (carieră) – 159
CETATEA (*Hasarlâc, Asarlâc*) – 17, 21, 27, 30, 107, 212
Chiostel (vezi CASTELU)
Cheragi, Chiragi (vezi COTU VĂII)
Chetic–punar (vezi CURCANI)
CHILIA (braţul) – 93, 164
CHILIA BASARABEANĂ – 125
CHILIA VECHE – 15, 17, 44, 153, 158, 196, 215, 264, 272, 282, 329, 355, 361, 396
Chior–Cişme (vezi ŢEPEŞ VODĂ)
Chioseler (vezi PETROŞANI)
CHINORGENI (*Giuvenli*) – 21, 22
CHIUSTENGE (vezi CONSTANŢA)
Ciamalgia (vezi CĂCIULAŢI)
Cicrâcci (vezi SIBIOARA)
Ciucurkioi (vezi BREBENI)
Cilibichioi (vezi MIRCEA VODĂ)
CIO (oraş antic) – 2
CIOBANU (*Groapa Ciobanului*) – 17, 21, 39
CIOBĂNIŢA (*Agemler*) – 21, 27
CIOCÂRLIA (*Biulbiul*) – 27, 212
CIUCUROVA – 62 (carieră), 97
CIULNIŢA – 235
CÂMPINA – 316
CÂMPULUNG (-MUSCEL) – 97, 373
CÂRJELARI (CÂRJILARI) – 44, 62
Câşla (vezi STRUNGA, jud. Constanţa)
Câşla (vezi MINERI, jud. Tulcea)
CLOŞCA, jud. Constanţa (*Muslu*) – 21, 27
CLUJ – 239
COBADIN – 27, 39, 50 (Copadân), 342 ("POPADIN")
COBOLCIC (lac) – 1
Cocargea (vezi PIETRENI)
COCÂRLEANA (lac) – 1
COCHIRLENI – 17, 19, 21, 27, 212, 326
COGEALAC – 41, 44, 82, 115, 131, 196, 245
Cogiali (vezi LUMINA)
COLINA (*Carabair*) – 44
COMANA (*Mustafacî*) – 27
Comenica (vezi CAMENA)
CONGO – 361
CONSTANTINOPOL – 1, 15, 22, 23, 37, 63, 71, 142, 143, 144, 186, 222, 232, 245, 286, 323, 329, 351, 362, 398, 2, 111 (Ţarigrad); 222 (Pera); 53, 232, 351, 362 (Stambul)
CONSTANŢA, ***passim*** (incl. KÜSTENGÉ, CHIUSTENGE; vezi şi TOMIS)
Copucci (vezi ARSA)
COROANA (*Cadichioi*) – 17, 27
CORBU (*Gargalâc, Gargalâcu Mic*) – 21, 27, 39, 107
CORUGEA – 27
COSLUGEA – 17, 21, 27
COSOVA (vezi KOSOVA)
COŞTEI (localitate în Transilvania) – 189
COTU VĂII (*Chi(e)ragi*) – 27, 163, 212
COVURLUI – 141, 211, 317, 371
CRAIOVA – 241
CREDINŢA (*Sofular*) – 27
CRETA – 218
CRIMEEA – 27, 247, 273, 329
CRIŞAN, jud. Constanţa (*Capugi*) – 21, 27
CRIŞAN , jud. Tulcea (*Mila 12, Carmen Sylva*) – 125, 127, 141, 153, 275, 329
CRIŞANA – 189, 238
CRUCEA (*Satişkioi*) – 1, 27
CUCIUC–CAINARDGE (tratatul de la) – 144
Cuciukioi (vezi NISTOREŞTI)
CUIUGIUC (Kuindjuc) – 17, 378
CUMPĂNA (*Hasidölüc*) – 27
CURCANI (*Chetic punar*) – 27
CURTBAIR (munte) – 26
CURTBUNAR, jud. Durostor – 390
CURTEA DE ARGEŞ – 381, 385 (Argeş, mănăstirea)
CUZA VODĂ (*Docuzol*) – 242, 245, 380
Cuz(s)gun (vezi ION CORVIN)

D

DACIA – 72, 186, 267, 336, 426
Danakioi (vezi NICOLAE BĂLCESCU, jud. Constanţa)
DARABANI (*Daulikioi*) – 27
Daulikioi (vezi DARABANI)
DĂENI – 17, 21, 27, 39, 196, 209
"DELA MILANO" (cetate pe teritoriul LUNCAVIŢEI) – 105
DELENI (*Ienige, Enigen*) – 27, 212
DELIORMAN – 356, 397 (pădurea Deli–Orman)
DELTA DUNĂRII – 1, 2, 4, 13, 15, 98, 122, 125, 127, 141, 150, 156, 158, 164, 196, 213, 255, 256, 264, 275, 329 ("PARADISUL CAZACILOR"), 347, 361, 396
Demircea (vezi OLTENI)

www.ziuaconstanta.ro

Derenchioi (vezi DROPIA)
DEUTSCHE TEPE (vezi VÂRFUL NEAMŢULUI)
DIONISOPOLIS (vezi BALCIC)
DOBRICI (vezi BAZARGIC)
DOBROGEA, ***passim***; (ELDORADO – 268)
DOBROMIR (Dobromir Deal, Dobromir Vale) – 21, 27, 107, 212
Docuzaci (vezi MĂGURA)
Docuzol (vezi CUZA VODĂ)
Doiran (vezi SÂMBĂTA NOUĂ)
DOJENII (târg) (?) – I
DOLNA TUZLA (sat în BASARABIA) – 247
DOLUFACÎ (sat părăsit, 2 km nord de SIBIOARA) – 27
Domniţa Maria (vezi NUFĂRU)
DOROBANŢUL, jud. Constanţa (*Bilarlar)* – 27, 242, 245
DOROHOI – 237, 324
DRĂGAICA (movilă lângă Tuzla) – 247
DRĂGĂŞANI – 250
"DRISTAR" (vezi DUROSTORUM)
DROBETA–TURNU SEVERIN (SEVERIN) – 72, 139, 237, 305, 336
DROPIA (*Derenchioi*) – 27, 212
Duingi (vezi NUNTAŞI)
DUMBRĂVENI (*Hairam(n)chioi*) – 17, 212, 342 (şi "Harap–Chioi")
DUNĂREA (fluviul) – ***passim***
DUNĂREA (*Boascic)* – 27, 242, 245
DUNĂRENI (*Mărleanu)* – 17, 21, 27, 287, 326
DUNAVĂŢ (braţul) – 111, 125, 127, 141, 241
DURAZZO (Albania) – 354, 356, 390
DUROSTOR, DUROSTORUM – 320, 390 (şi "Durostel", "Dristar")

E

ECRENE (în DOBROGEA DE SUD) – 343, 348, 356, 381
Edilchioi (vezi MIRIŞTEA)
EDINBURG – 170
EFORIE SUD (*Băile Movilă, Carmen Sylva; Vasile Roaită*) – 247, 406
ELBA – 264
ELBASAN (Albania) – 409
ELDORADO (vezi DOBROGEA)
ELLADA (vezi GRECIA)
ELPIS (sală în CONSTANŢA) – 224
ELVEŢIA – 51, 192, 316
Enge–Mahale (vezi MERENI)
Enichioi (vezi MIHAIL KOGĂLNICEANU, jud. Tulcea)
Eni Sarai (vezi SARAIU)
Enigea (vezi DELENI)
Enişenlia (vezi VĂLENI)
EPIR – 101
Erchesik, Erkesek (vezi STUPINA)
ESECHIOI – 17, 21, 27, 107, 212
ESCHI–CALE (vezi ISACCEA)
ESTER – 19
ETRURIA – 170
EUMENIA (oraş antic) – 2
EUROPA – 1, 2, 3, 7, 9, 13, 15, 23, 37, 45, 48, 49, 49, 79, 94, 110, 111, 118, 142, 151, 173, 174, 185, 218, 227, 235, 248, 264, 269, 290, 306, 314, 318, 333, 334, 335, 340, 340, 354, 363, 366, 367, 371, 376, 387, 392, 403
Evirnez (vezi IVRINEZU)

F

Facria (vezi FĂCLIA)
FANAR – 306
FĂCLIA (*Facria*) – 404
FĂUREI, jud. Ialomiţa – 235
FĂGĂRAŞ (Transilvania) – 24
FĂGĂRAŞUL NOU – 24, 27, 82
FETEŞTI – 64, 79, 200, 235
FILARET (parcul în Capitală) – 186, 188
FILIPOPOL (vezi PLOVDIV)
FÂNTÂNA DULCE (incl. în CHILIA VECHE) – 275
FÂNTÂNELE (*Inan–Cesme*), 82, 107, 131
FLORIILE – jud. Tulcea (incl. în CRIŞAN) – 141, 153, 275, 329
FOCŞANI – 196, 250, 248
FRANŢA – 2, 51, 58, 69, 172, 190, 192, 199, 354, 355, 369, 370, 373, 409, 416
FRECĂŢEI – 219

G

GALAŢI – I, 4, 6, 15, 25, 55, 62, 75, 86, 88, 92, 125, 127, 141, 142, 154, 196, 227, 264, 275, 296, 317, 320, 326, 348, 355, 371, 382, 386, 401
GARBENI (deal) – 26
Gargalâc, Gargalâcu Mic (vezi CORBU)
GARVANCO (vezi GARVĂNU, jud. Tulcea)
GARVĂN (Carvan), jud. Constanţa – 17, 21, 27, 107, 379
GARVĂN, GARVANCO, jud, Tulcea – 105, 158, 264
GENERAL SCĂRIŞOREANU (*Buiuk Enges*) – 17, 21, 22, 27
GENOVA (GENUA) – 2, 190
GERANIA (oraş antic) – 2
GERMANIA – 3, 49, 51, 127, 192, 275, 354, 355, 363, 366, 369, 409 (vezi şi IMPERIUL GERMAN)
GHECET – 7, 131, 153
Ghelengic (vezi MIREASA)
Gheringec (vezi PECINEAGA)
GHINDĂREŞTI (GHIZDĂREŞTI) –21, 27, 39, 212
Ghiuvegea (vezi CĂRPINIŞ)
Ghizdăreşti (vezi GHINDĂREŞTI)
GIURGIU – 2, 3, 15, 261, 262
Giuvenli (vezi CHIRNOGENI)
GÂRLIC(Ţ)A (lac) – I
GÂRLICIU – 17, 21, 27, 39, 196, 209 (Gârliceni)

www.ziuaconstanta.ro

GÂRLIŢA – 21, 24, 27, 107, 212
GOLĂŞEII NOI (jud. Brăila) – 75
GOLOVIŢA (lac) – 1, 41
GORGOVA – 153
GORJ – 214
GORNI ETROPOL (1877, atacul de la) – 304
GRĂDINA (*Tocsof*) – 44, 50, 196
GRECIA – 147, 170, 211, 218, 249, 286, 335, 376, 407, 208 (ELLADA)
GRECI – 1, 25
GRENOBLE – 341
GRINDU (*Pisica*) – 44
GRIVIŢA – 264, 273, 275, 376
Groapa Ciobanului (vezi CIOBANU)
GURA DOBROGEI (*Cavargic*) – 212
GURA IALOMIŢEI – 15
GURA PORTIŢEI – 111

H

Hadjilar (vezi LĂSTUNI)
HAGA – 371
Hagi–ghiol (vezi ACIGHIOL)
Hairaclar (sat părăsit; în vatra lui s–a construit FĂGĂRAŞUL NOU) – 24
Hairam (n)chioi (vezi DUMBRĂVENI)
Hamangia (vezi BAIA)
HAMBURG – 363
HAMESLIK–BAIRI (deal) – 1
Harabagi (vezi HAŢEG)
Hasancea (vezi VALU LUI TRAIAN)
HASANCEA (sat pe frontiera cu Bulgaria) – 30
Ha(â)sarlâc (vezi CETATEA)
Hasidölüc (vezi CUMPĂNA)
HAŢEG (*H(A)arabagi*) –27, 82, 212, 258
HELIOPOLIS (oraş antic) 224
HERŢEGOVINA – 37 (ERŢEGOVINA), 88, 218
HINOG (ostrov) – 404
HISTRIA (ISTRIOPOLIS) – 2
HÂRŞOVA – 1, 3, 5, 17, 21, 24, 27, 37, 39, 55, 61, 62, 74, 81, 82, 115, 135, 142, 143, 148, 150, 152, 155, 179, 194, 196, 209, 249, 250, 264, 268, 325, 326, 352, 355, 373, 386, 387, 398
HORIA, jud. Constanţa (*Muslubei*) – 212
HOSCADIN – 27

I

IACOB–DEAL (cariera) – 159
IALOMIŢA – 79, 235, 258, 326
IAŞI – 15, 27, 70, 88, 162, 195, 237, 238, 250, 275, 296, 298, 313, 329, 352, 362, 367, 369, 371, 423
IAZURILE (*Calica*) – 17, 44
IBRAM–MAHALE (?) (la graniţa cu Bulgaria) – 378
Idris Cuius (vezi VETERANU)
Iemseli (?*Enişenlia*) (vezi VĂLENI)
Ienige, Enige (vezi DELENI)
Ienisarai, Enisarai (vezi SARAIU)
IEREBILER (?) (comună în plasa Mangalia) – 27
IGLIŢA – 25, 268; 2 (Treoimis), 25 (Trosmis), 268 (Troesmis)
Inan–Cesme (vezi FÂNTÂNELE)
Ilanlâc (vezi VAMA VECHE)
ILFOV – 7, 74, 79
ILGANII DE JOS – 264
IMPERIUL BIZANTIN – 350
IMPERIUL BRITANIC – 410
IMPERIUL GERMAN – 264
IMPERIUL OTOMAN – 101, 106, 222, 310, 314, 326
IMPERIUL ROMAN – 45
IMPERIUL ROMÂNO–BULGAR – 94
Incari–Mahale (vezi ?MERENI)
INDEPENDENŢA (*Bairamdede*) – 27, 212
INDIA – 15, 79, 92, 116
I(E)nişenli (vezi VĂLENI)
INSULA ŞERPILOR – 196
INSULELE IONICE – 111
I.C. Brătianu (vezi ZACLĂU)
ION CORVIN (*Kusgun, Cus(k)gun*) – 1, 17, 21, 24, 27, 37, 82, 196
ISACCEA – 1, 2 (Noviodunum), 15, 17, 44, 53, 64, 75, 96, 97, 105 (*Eschi–Cale*), 153, 186, 196, 264, 272, 282, 369, 373, 375
ISMAIL – 8, 11, 98
ISTRIA (*Caranasuf*) – 44
ISTRIOPOLIS (vezi HISTRIA)
ISVORULUI (muntele) – 25
ITALIA – 15, 37, 45, 69, 139, 170, 192, 267, 273, 335, 354, 409
IŢCANI – 15
IVANCEA (cătun în Deltă) – 127, 329
IVRINEZU (EVIRNEZ) – 27, 212
Izipol (vezi SFIŞTOFCA)
IZVOARELE, jud, Tulcea (*Alibechioi, Regele Ferdinand; General Marcos*) – 44
IZVORU MARE (*Mahmut Cuius*) – 27, 209, 248, 355

J

JAPONIA – 172
JIJILA – 17, 105, 153, 264
JEGĂLIA – 258
JURILOFCA (Unirea) – 97 (podgorie), 98, 111, 115

K

KADIKIOI, jud. Durostor – 343, 390
KANARA–KIOI (lagună) – 1
Kara–Irman (vezi VADU)
KARASU (vezi CARASU)
"KÂSLAR YOL" ("drumul fetelor") – 247
Kokardja (vezi PIETRENI)
KORÇA (KORIŢA) (Albania) – 411
KOSOVA (COSOVA) (bătălia de la) – 353
KUCISTER (?) – 1
KUINDJUC (vezi CUIUGIUC)
KUMANOVA (Macedonia) (bătălia de la) – 409
KÜSTENGÉ (vezi CONSTANŢA)

www.ziuaconstanta.ro

L

LACU-SĂRAT (jud. Brăila) – 316
Lascăr Catargiu (vezi PLAUR)
LAZISTAN – 2
Lazmihale, Lazmahalea (vezi LAZU)
LAZU (*Lazmihale, Lazmahala)* – 27, 88
LĂSTUNI (*Hadjilar*) – 219
LEIPZIG – 275
LEMBERG – 15
LEORDENI – 89
LESPEZI (*Tekekioi)* – 21, 27
LETEA (*Litca, Nedilchioi*) – 98, 329, 361
LIBISTOS (oraş antic) – 2
LIMANU (*Caracicula*) – 212
LIPNIŢA – 27, 107
Litca, Litcovul (vezi LETEA)
LIVADIA – 138
LONDRA – 15, 79, 142, 170, 268, 335, 409
LORENA – 345, 416
LUMINA, jud, Constanţa (*Cogiali; Valea Neagră*) – 27
LUMINA, jud. Tulcea (cătun în Deltă) – 329
LUMINIŢA, jud. Tulcea (*Urumbei; Regina Elisabeta)* – 21, 24, 27, 39, 196
LUNCA (*Canlî–Bugeac)* – 115, 204 (Canlă–Bugeac)
LUNCAVIŢA – 17, 25, 105, 264, 322
LUNGENI (*Uzumlar)* – 21

M

MACEDONIA – 101, 135, 176, 187, 217, 238, 249, 260, 275, 310, 411
MAHMUDIA – 1, 17, 97, 105, 194, 264, 272, 283, 375
Mahmut Cuius (vezi IZVORU MARE)
MALCOCI – 144, 158
MAMAIA – 27, 104, 142, 176, 177, 191, 194, 195, 209, 214, 237, 238, 251, 254, 259, 265, 303, 316, 331, 406, 422
MAMORNIŢA – 336
MANCIURIA – 187, 213
MANGALIA – 1, 2, 13, 17, 21, 22, 27, 30, 33, 37, 39, 61, 74, 82, 83, 98, 122, 163, 177, 194, 201, 209, 238, 249, 316, 343, 374, 380, 381; 2, 374 (CALLATIS)
Mangea Punar (vezi SCHITU)
MAREA ADRIATICĂ – 335
MAREA BRITANIE (vezi ANGLIA)
MAREA EGEE – 335
MAREA MEDITERANĂ – 110, 118, 286
MAREA NEAGRĂ – 1, 3, 7, 15, 37, 41, 45, 46, 47, 72, 79, 98, 113, 118, 127, 142, 144, 146, 151, 156, 173, 195, 196, 213–216, 219, 224, 235, 237, 249, 252, 253, 257, 264, 265, 269, 291, 294, 312, 318, 330, 343, 355, 356, 371, 381, 387, 392, 227, 265, 286 (Pontul Euxin)
MARNA – 416
MAROC – 370
MARSILIA – 55, 60
MĂCIN – 1, 7, 13, 15, 17, 20, 25, 26, 27, 44, 62, 64, 96, 97, 115, 141, 149, 153, 159, 186, 196, 219, 230, 261, 264, 272, 282,, 284, 356, 369
MĂGURA (*Docus(z)aci)* – 27, 30, 38
MĂGURELE (*Ahmet–Argâr*) – 27
MĂRGINENI (comună în Transilvania) – 249
MEDGIDIA – 1, 12, 17, 19, 21–24, 27, 33, 37, 48, 49, 53, 55, 61, 64, 74, 75, 81,92, 115, 122, 135, 141, 142, 143, 1152, 161, 178, 186, 195, 209, 212, 225, 242, 244, 245, 246, 249, 250, 251, 255, 278, 292, 301, 304, 316, 344, 346, 351, 355, 367, 370, 373, 380, 381, 390, 395, 398, 399, 404
MEDGIDI–TABIA (fortăreaţă) – 390
MEHEDINŢI – 214, 324
Meidanchioi (vezi VALEA TEILOR)
Merdvenli–punar (vezi SCĂRIŞOARA)
MERENI (*Incari–Mihale* = (?) *Enge–Mahale*) – 17, 212
MIDIA (capul) – 1
MILA 23 (*Principele Mircea*) – 275, 329
MIHAI BRAVU *(Camber)* – 204
MIHAI VITEAZU (*Sariurt*) – 44, 131, 242
MIHAIL KOGĂLNICEANU, jud. Tulcea *(Enichioi)* – 219
MIHAIL KOGĂLNICEANU, jud. Constanţa (*Caramurat, Ferdinand I*) – 21, 24, 27, 39, 199, 242, 243, 245
Mila 12 (vezi CRIŞAN, jud. Tulcea)
MILA 23 (*Principele Mircea*) – 23, 329
MILCOV – 3, 15, 299
MILET – 45
MINERI *(Câşla)* – 17, 27, 44
MIRCEA VODĂ, jud. Constanţa (*Cilibichioi*) – 404
MIREASA (*Ghelengic*) – 27, 39, 212
MIRIŞTEA (lac) – 1, 326 (Mârlianu)
Mâ(ă)rleanu (vezi DUNĂRENI)
MOESIA SECUNDA – 2, 94, 356
MOLDOVA – 2, 42, 68, 74, 86, 98, 102, 148, 209, 215, 265, 294, 324, 391
MONASTIR (vezi BITOLIA)
MORAVIA – 101
MOSCOVA – 358, 367
MOŞNENI (*Perveli)* – 247
MOVILA VERDE (*Cazâl–Murat*) – 21, 27, 39
MOVILIŢA (*Musurat, Voevodul Mihai; Filimon Sârbu)* – 21, 27, 39, 119
Mulce(i)ova (vezi ABRUD)
MÜNCHEN – 190 (Munich)
MUNTENEGRU – 218
MUNTENIA – 42, 215, 294, 369, 389
Murat–Cazâl (vezi MOVILA VERDE)
Murfatlar (vezi BASARABI)
MU(O)RIGHIOL (Independenţa) – 44
MUSCEL – 373
Muslu (vezi CLOŞCA, jud, Constanţa)
Muslubei (HORIA, jud. Constanţa)
Mustafacî (vezi COMANA)
Musurat (vezi MOVILIŢA)

www.ziuaconstanta.ro

N
NALBANT – 17, 44
NĂVODARI (*Cara–Coium*) – 27
NEAMŢU (cetatea) – 135
Nedilchioi (vezi LETEA)
NEGREŞTI (*Carabacî*) – 21, 27
NEGRU VODĂ (*Caraomer*) – 21, 24, 27, 30, 39, 212, 287, 370
NEGURENI (*Caranlâc*) – 21, 24, 27
NICOLAE BĂLCESCU, jud. Constanţa (*Danakioi, Carol I*) – 21, 27, 209, 242, 245
NICOLAE BĂLCESCU, jud. Tulcea (*Başchioi, Principele Mihaiu*) – 97, 204, 219
NICOPOLE – 2, 264
NICOPOLIA (episcop de) – 199
NICULIŢEL – 17, 44, 64, 74 (podgoria), 105, 158, 259, 275
NILUL – 321
NINIVE – 224
NIPRU – 264
NISIPARI (*Caratai*) – 21, 27
NISTOREŞTI (*Cuciukioi*) – 82
NISTRU – 70, 209, 238, 294, 403, 405
NIZZA (NISA) – 2
NOVIODUNUM (vezi ISACCEA)
NUFĂRU (*Prislav, Domniţa Maria; Ada Marinescu*) – 264
NUNTAŞI (*Duiungi*) – 82, 107, 115, 131

O
OCCIDENT – 92, 146, 398
OCNA–SIBIULUI – 189
ODESSA – 15, 64, 111, 159, 166, 167
OLANDA – 93, 329
OLTENI (*Demircea*) – 27
OLTENIA – 102, 209, 294, 324, 369
OLTENIŢA – 343, 350, 390
OLTINA – 17, 21, 27, 326, 373
Omurcea (vezi VALEA SEACĂ)
ORADIA MARE – 189
ORDU–TABIA (fort) – 390
OREVIŢA–ROMÂNĂ – 280
ORIENT – 2, 3, 4, 7, 15, 27, 48, 59, 60, 72, 79, 92, 108, 110, 142, 146, 151, 183, 209, 227, 252, 286, 333, 343, 342, 350, 355
OSMANCEA – 27, 39, 212
Osman–Facî (vezi BĂRĂGANU)
OSTROV, jud. Constanţa – 12, 17, 21, 22, 27, 33, 37, 98, 152, 179, 196, 223, 249, 257, 316, 326, 327, 343, 373, 380, 381
OSTROV, jud. Tulcea – 21, 24, 39, 196
OVIDIU (*Canara*) – 19 (*Canarachioi*), 27, 79, 287
OXFORD – 170

P
PALAZU MARE (PALAZ) – 21, 27, 39, 212, 257, 406
PALAZU MIC – 27, 242
PANDURU (*Potur*) – 44, 95, 96, 196
PANTELIMON – 82, 242, 245, 287
Parachioi (vezi BĂNEASA)
"Paradisul cazacilor" (vezi DELTA DUNĂRII)
PARIS – 2, 15, 25, 37, 118, 188, 237, 250, 268, 329, 349, 355, 398
PARTHENOPOLIS (oraş antic) – 2
PARTIZANI (*Cetal, Principele Carol*) – 124, 141, 153, 156, 264
PASARGIC (vezi BAZARGIC)
PATAGONIA – 95, 375
Pazarlia, Pazarlî (vezi TÂRGUŞOR)
PĂDUREA NEAGRĂ (în Deltă) – 329
PĂTLĂGEANCA (*Principsa Ileana*) – 264
PECENEAGA, jud. Tulcea (*Picineaga*) – 17
PECINEAGA, jud. Constanţa (*Gheringec, I.G. Duca*) – 27
PELEŞ – 107, 146, 264
Peletli (vezi SĂCELE)
PELINU (*Carachioi*) – 27
PELIŞOR – 264
PENINSULA BALCANICĂ – 47, 70, 101, 185, 218, 267, 310, 333, 335, 354, 355, 371 (vezi şi BALCANI)
PERA (vezi CONSTANTINOPOL)
PERIATUL (lac) – 1
PERIPRAVA – 44, 329
PERIŞ (*Armutlia*) – 27
Perveli (vezi MOŞNENI)
PEŞTA (vezi BUDAPESTA)
PEŞTERA – 142, 209
PETERSBURG – 399
PETROŞANI (*Chioseler*) – 21, 27
PIATRA NEAMŢ – 305, 339
PIATRA–ROŞIE (carieră) – 159
PIETRENI (*Cocargea, Kokardja*) – 21, 27, 247, 342
PIGONA (jud. Cahul) – 352
PITEŞTI – 200 (şi PETEŞTI)
PLOVDIV (*Filipopol*) – 86
PIND (munte, zonă geografică) – 72, 89, 189, 209, 260, 267
PIREU – 248, 249, 286
Pisica (vezi GRINDU)
PITEŞTI – 81, 200
PLASSOVA (munte) – 25
PLAUR (*Satu Nou, Lascăr Catargiu*) – 98, 264
PLEVNA – 130, 153, 208, 235, 264, 273, 294, 376, 381
PLOIEŞTI – 7, 15, 55, 81, 139, 296
PLOPENI (*Cavaclar*) – 27, 39, 212
POARTA ALBĂ (*Alacap*) – 27, 50
POENII (moşia) – 306
POENIŢA (*Burungea, Borongea*) – 22, 27, 342 (şi "Borangic")
POIANA (*Horozlar*) – 27
POLONIA – 315
Polucci (vezi ADÂNCATA)
PONTI ALUTI (aşezare romană în jud. Vâlcea) – 2

www.ziuaconstanta.ro

PONTUL EUXIN (vezi MAREA NEAGRĂ)
POPINA, jud. Durostor – 343, 390
POROLISSOS (cetatea antică) – 2
PORTIȚA – 98, 115, 242
PORT–ARTHUR – 188
POSKOV (vezi PSKOV)
POTÂRNICHEA *(Abdulafi)* – 22
Potur (vezi PANDURU)
PRAHOVA – 373
PREDEAL – 139
PRINCIPATELE UNITE – 151
Principele Carol (vezi PARTIZANI)
PRINCIPELE FERDINAND (sat în Deltă, depopulat) – 125, 141, 275, 329
Principele Mircea (vezi MILA 23)
Principele Nicolae (vezi REVĂRSAREA)
PRUT – 2, 42, 125, 127, 187, 291, 299, 392
PSKOV (Rusia) – 358 (Poskov)
PUTNA – 264

Q

QUADRILATERUL (vezi CADRILATER)

R

RACHEL – 17 (Rachila), 64, 105, 264
RAHMAN – 196
RASOVA – 1, 13, 17, 21, 24, 27, 170, 212, 304, 326, 355
REVENNA – 2
RAZELM (Razim, Razem) – 1 (Ramsin), 41, 97, 111, 115, 125, 127, 141, 156, 225, 275, 316, 321
Regele Carol (vezi TUDOR VLADIMIRESCU, jud. Tulcea)
Regele Ferdinand (vezi IZVOARELE, jud. Tulcea)
Regep–Cuiusu (vezi TUDOR VLADIMIRESCU, jud. Constanța)
RENI – 64
REVĂRSAREA *(Principele Nicolae)* – 186, 264
RÂMNICU DE JOS – 82
RÂMNICU DE SUS – 82
ROMA (presupusă denumire a unei așezări antice în zona COGEALAC) – 41
ROMA – 41, 69, 113, 199, 227, 356
ROMAN – 15, 199
ROMÂNIA – ***passim*** (incl. Statul Român, Regatul Român); 58, 148, 210 (BELGIA ORIENTULUI) (vezi și PRINCIPATELE UNITE, VALAHIA, ȚARA ROMÂNEASCĂ, MOLDOVA, TRANSILVANIA, ARDEAL, BANAT, CRIȘANA, BASARABIA, BUCOVINA)
ROMÂNUL (râu) – 1
ROMULA, jud. Tulcea (incl. în NUFĂRU)
ROMULOS (cetate antică) – 2
ROȘU – 329
ROTTERDAM – 286
RUMELIA – 2, 15, 44, 106, 218
RUNCU (*Terzechioi*) – 27
RUSCIUK – 3, 15, 343, 390
RUSIA – 1, 41, 44, 51, 62, 92, 98, 107, 115, 144, 159, 166, 167, 172, 187, 208, 213, 214, 243, 264, 269, 291, 299, 320, 355, 358, 366, 367, 369, 371, 381, 409

S

SACIDAVA (cetatea antică) – 2
SAIDIA (sat desființat; în perimetrul comunei PEȘTERA) – 104
SALONIC – 286
SAN–STEFANO – 138
SAPATA (deal) – 1
SARAGEA – 178
SARAIU *(Eni–Sarai)* – 21, 24, 209, 248
SARAJEVO – 375
SARICA – 74, 97
SARACHIOI – 1 (Sarkioi), 97, 111
Sarighiol (vezi ALBEȘTI)
SARINASUF – 17, 44
Sariurt (vrzi MIHAI VITEAZU)
SARMIZECETUSA – 2
Satișkioi (vezi CRUCEA)
Satunovo (vezi SATU NOU, com. MIHAI BRAVU)
SATU NOU, jud. Constanța (com. OVIDIU) – 21, 27, 326
SATU NOU, jud. Tulcea (com. MIHAI BRAVU) – 17, 44(?), 219
Satu Nou, jud. Tulcea (vezi C.A.ROSETTI)
Satu Nou, jud. Tulcea (vezi PLAUR)
SAVOIA – 2
SĂCELE *(Peletli)* – 27
SĂLCIOARA (*Carama(n)chioi), Vintilă Brătianu; 6 Martie*) – 44
SĂLIȘTE – 189, 343
SCHWENINGEN (Olanda) – 93
SCIȚIA MINOR – 189, 265
SCĂRIȘOARA (*Merdvenli–Punar*) – 27
SCHITU (*Mangea–Punar*) – 247
SELAGIU (Transilvania) – 49
SEIMENII MARI – 17, 21, 27
SELINAS (vezi SULINA)
SERBIA – 147, 215, 218, 249, 296, 335, 376, 411, 428
SEVERIN (vezi DROBETA–TURNU SEVERIN)
SFIȘTOFCA (*Izipol*) – 329
SFÂNTU GHEORGHE (*Catarletz, Cătârleți*) – 44, 98, 125, 127, 156 (insula); 15, 98, 116, 164, 396 (brațul)
SFÂNTUL ȘTEFAN, regatul, coroana (vezi UNGARIA)
SIBERIA – 329, 370
SIBIOARA *(Cicrâcci)* – 21, 24, 27, 39, 212, 242
SIBIU – 143, 155
SIGMARINGEN (castel) – 127, 264
SILISTRA – 1, 2, 30, 152, 216, 219, 247, 320, 326, 327, 343, 349, 350, 355, 356, 367, 390, 295, 399 (vezi și DUROSTORUM)
SILISTRA NOUĂ (plasa) – 17, 21, 22, 27, 65, 122, 196, 209

www.ziuaconstanta.ro

SILIŞTE (vezi SĂLIŞTE)
SILIŞTEA *(Taşbunar)* – 21, 27, 50, 178
SIMINOC *(Turc–Murfat)* – 50
SINAIA – 86, 107, 112, 139, 142, 146, 235, 280, 385
SINOE *(Casapchioi)* – 41, 44, 131, 196, 287, 1, 41 (lagună)
SIRET – 264
SIRIA – 342
SÂMBĂTA NOUĂ (*Doiran*) – 27, 82
SÂN–MICLĂUŞI (Transilvania) – 189
SLAVA (râu) – 1
SLAVA RUSĂ – 44, 204
SLĂNIC – 296
SMÂRDAN – 153
SMEOICA (vezi ZMEICA)
SMIRNA – 286
SOFIA – 63, 138, 208, 268, 323, 378
Sofular (vezi CREDINŢA)
SOMOVA – 17
SPANIA – 111
STAMBUL (vezi CONSTANTINOPOL)
STRATONIS (cetate antică) – 2
STRUNGA (*Câşla*) – 27
STUPINA (*Erchesek*) – 27, 209, 248, 326
SUEZ – 118
SULINA – 1, 4, 11, 13, 15, 16, 17, 20, 44, 97, 98, 125, 127, 153, 154, 158, 196, 230, 256, 257, 262, 264 (SELINAS), 272, 282, 307, 317, 329, 341, 355, 356, 373, 375, 396, 93, 97, 98 (braţul)
SULMONA – 45, 114
SIUTGHIOL (lac) – 19 (Sütghiol)

Ş

ŞABLA (Bulgaria) – 343
ŞIPSCA (Bulgaria) – 138
ŞIRIU – 21 (Şeriu), 27, 39, 209, 212, 248
ŞTEFAN CEL MARE – 404

T

TABAN (râu) – 1
TAICA (vezi TAIŢA)
TAIŢA – 1 (Taica), 44, 62 (carieră)
TALAŞMAN (sat dispărut, în zona DELENI) – 22, 27
TAPŞAN (munte) – 1
TARIVERDE – 41, 64, 115, 242
TAŞAUL – 1 (râu, Tasaul), 27 (lac)
Taşbunar (vezi SILIŞTEA)
Tatlageac (vezi 23 AUGUST)
TĂBĂCĂRIE (lacul) – 195, 422
TĂTĂRU *(Azaplar)* – 27, 39
Techederesi (vezi VALEA ŢAPULUI)
TBILISI (TILFIS) – 159
TECHIRGHIOL – 21, 27, 83, 142, 209, 214, 237, 238, 247, 250, 254, 303, 316, 331, 402, 406
TECUCI – 142
Tekekioi (vezi LESPEZI)
TELEORMAN – 142
TELIŢA (râu) – 1 (Telica), 97 (Teliţi)
TENEDOS (insula) – 286
Terzichioi (vezi RUNCU) –27
TICHILEŞTI – 212
TILFIS (vezi TBILISI)
TIMIŞOARA – 15 (Temeşvar), 189 (Temişoara)
TIMUM (oraş antic) – 2
TIRISSA (oraş antic) – 2
TIROL – 316
TISA – 70, 72, 209, 238, 291, 294, 403, 405
TÂRGUŞOR (*Pazarli*) – 27, 39, 212, 242, 245
Tocsot (vezi GRĂDINA)
TOMIS – 224, 252, 257, 265, 352, 356, 374, 429 (vezi şi CONSTANŢA)
TOPALU – 1, 17, 21, 27, 39, 209, 248, 373
TOPOLOG – 21, 24, 27, 39, 82, 196
TOPRAISAR (Toprai–Sari) – 21, 27, 212, 287
TORINO (TURIN) – 139
TORTOMAN – 27, 209, 212
TRACIA – 267
TRAIAN – 1, 19, 25 (valul lui); 65, 74 (plasa); 82 (cătun, jud. Constanţa)
TRANSILVANIA – 27, 37, 103, 135, 155, 190, 191, 249 (vezi şi ARDEAL)
TRANSMARISCA (vezi TURTUCAIA)
TRESTENIC – 204
TRIŞCOVA (?) , jud. Tulcea – 17
TROIMIS, TROSMIS (vezi IGLIŢA)
TROPAEUM (Cetatea) – 300
TUDOR VLADIMIRESCU, jud. Constanţa (*Regep Cuiusu)* – 17
TUDOR VLADIMIRESCU, jud. Tulcea (*Căta–Harman, Regele Carol)* – 264
TUFANI (*Caraaci*) – 212
TULCEA, ***passim***
Turc–Murfat (vezi SIMINOC)
TURCIA – 2, 27, 44, 96, 98, 101, 144, 208, 249, 251, 267, 301, 307, 335, 342, 358, 362, 376, 389, 409 (vezi şi IMPERIUL OTOMAN)
TURCOAIA – 17, 25, 268, 269
TURDA – 49, 414 (oraşul); 204, 219 (sat, jud. Tulcea /*Armutlia* /)
TURIN (vezi TORINO)
TURNU–ROŞU – 3
TURTUCAIA – 2 (şi TRANSMARISCA), 320, 326, 343, 350, 395, 427
TUZLA (TUSLA) – 1 *(laguna)*, 21, 27, 37, 107, 199, 247

Ţ

ŢARA OLTULUI – 82
ŢARA ROMÂNASCĂ – 2, 82, 133 (vezi şi ROMÂNIA), 117, 193, 218, 259, 286, 328, 340, 402, 428
ŢARIGRAD (vezi CONSTANTINOPOL)
ŢĂNDĂREI – 386
ŢEPEŞ VODĂ (*Chior–Cişme*) – 27, 178
ŢIBĂNEŞTII NOI – 75

www.ziuaconstanta.ro

ŢUŞIMA (Tshusima) – 187
ŢUŢUIATU (munte) – 26

U

UNGARIA – 49, 92, 139, 214, 248, 264, 101, 107 (Coroana regelui Sf. Ştefan); (vezi şi AUSTRO-UNGARIA)
UNGRO–VLAHIA – 224
URLIGA (munte) – 26
URLUIA – 27, 82
Urumbei (vezi LUMINIŢA, jud. Tulcea)
UZLINA (sat în Deltă) – 264
Uzumlar (vezi LUNGENI)

V

VADU (*Kara–Irman, Caraharman*) – 1, 17, 21, 27, 39
VAIDOMIR, jud. Durostor – 326
VALAHIA – 2, 86, 148, 356 (vezi şi ROMÂNIA)
VALEA CARASU (Karasu) – 355, 404
VALEA MOROZULUI (carieră) – 159
VALEA PRAHOVEI – 373
VALEA SEACĂ *(Onurcea)* – 27, 39
VALEA TEILOR *(Meidanchioi)* – 17, 44, 275
VALEA ŢAPULUI *(Techederesi)* – 17, 209
Vallalî (vezi VÂLCELE)
VALONA (Albania) – 409
VALU LUI TRAIAN *(Hasancea)* – 21, 24, 27, 30, 39, 425; 15 ("zidul lui")
Vama Veche *(Ilanlâk)* – 27, 257
VARNA – 3, 15
VĂCĂRENI – 17, 26, 105, 254
VĂLENI (*Ienişli, Enişenlia, Valea Rea*) – 17, 27, 107
VENEŢIA – 2, 139, 341
VERDUN – 416
VETERANU (*Idris–Cuius*) – 27
VIDIN – 2
VIENA – 44, 49, 79, 147, 185, 188, 190, 238, 351
VIILE (*Beilic*) – 17, 21, 27
VIIŞOARA (*Caciamac*) – 27, 209
VIROAGA (*Calfachioi*) – 27
VISTERIA – 115
VÂLCELE (*Vallalî*) – 27, 212
VÂLCOV – 98, 329
VÂRCIOROVA – 3, 15, 200
VÂRFUL ALBAJOR – 1
VÂRFUL BABEI – 1
VÂRFUL NEAMŢULUI – 1
VLAHI (*Vlachchioi*) – 17, 27, 212, 326
VLĂSIA – 136
VOLGA – 2
VULTURU *(Cartal)* – 21, 27

W

WURTENBERG – 59

Z

ZACLĂU (*Azaclău, I.C.Brătianu; 23 August*) – 158, 264
ZEBIL – 17 (ZEIBIL), 44, 97 (ZIBIL), 351
ZIGERE (oraş antic) – 2
ZMEICA (lac) – 1 (Smeoica), 41
ZUIDERZEI (Olanda) – 93
ZÜRICH – 190

23 AUGUST (*Tatlageac*) – 21, 27, 39

www.ziuaconstanta.ro

C U P R I N S

INTRODUCERE 5

INTRODUCTION 17

METODOLOGIA LUCRĂRII 31

LISTA DOCUMENTELOR 33

LIST OF DOCUMENTS 51

DOCUMENTE 71

NOTE ŞI COMENTARII 743

INDICE DE NUME 793

INDICE GEOGRAFIC 827

www.ziuaconstanta.ro

Tipărit la **S.C. INFCON S.A.** Constanța
str. Prof. Murgoci nr.1, tel./fax : 041/585627, 580527

Bun de tipar : 20. 09. 1999. Apărut : 1999.
Hârtie offset : 60g/m^2.
Format : 8/70x100. Coli tipar : 105.

www.ziuaconstanta.ro

ISBN: 973-9385-96-6

www.ziuaconstanta.ro